رياض الصالحين

ތިރުއުރެ ތަރުށް

المصنف

الأمام محي الدين أبوزكريا يحي بن شرف النووي **رحمه الله**

مترجم

عبد الله فاروق إبراهيم

بسم الله الرحمن الرحيم

ތަޢާރަފް

ދީނުގެ ތަބްލީޣުގެ ތެރެއިން ދިވެހި ދާއިރާގައި ދަރުމަ ކަމަށް ވަދެ ހުންނަ ކަންކަމުގެ ތެރެއަކީ ދީނުގެ ތަބްލީޣު ކުރުމުގެ ކަންކަމުގައި ދެ ގޮތަކަށް ބަލާ ގޮތެވެ. ދީނުގެ ތަބްލީޣު ކުރުމުގެ ކަންކަމުގައި ދެ ގޮތަކަށް ބަލާ ގޮތަކީ،

بسم الله الرحمن الرحيم

ފަރާ ބަސް

الحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لانبي بعده محمد وعلى آله وصحبه و بعد :-

رياض الصالحين ގެ މި ދިވެހި ތަރުޖަމާ އަދީ މީގެ ގާތް ގަނޑެއްގެ ފުރަތަމަ ބައި އަހަރު ކުރީގައި (05 ربيع الآخر 1426هـ، 13 މޭ 2005މ. ގައި) އަޅުގަނޑު ގެ އަތުން ޝާއިޢުކޮށް ގައި (ސ. ހިތަދޫ ، ގަސްދޮވުރު ޝަބާބުގައި) عصر ނަމާދަށް ފަހު حديث ކިޔައި ދިނުމަށް ގެއްލިކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ދިނުމަށް ނޫނީ ކިޔައި ދިނުމުގެ ބަދަލުގައި ތަރުޖަމާ ކޮށް ދިނުމަށް ދަސްކުރުވީމެވެ. މިފޮތް ތަރުޖަމާކުރީ އަޅުގަނޑު ގެ ބޮޑު ބޭފުޅެއް ކަމުގައިވާ دليل الفالحين ނަމަކަށް ކިޔާން ފުރިހަމަ ދެވޭ. އަދި ދިރާސާކުރި އަޅުގަނޑު ދިނުމަށް ކަމަށް ދިވެހި ކިޔުން ބޭނުންވާ ދެކޮން حديثގެ ތަރުޖަމާ ދިވެހި ބަހުން ކުރުމުގެ އިތުރުން މިގޮތުގައި ހިއްސާ ތަރުޖަމާ ބަދަލުކުރުމެވެ. އަދި އަސްލު ނަމާދުކުރުން ބަދަލު حمد صلوات ކިޔައި حديثގެ ޢަރަބިކަން ކިޔުމުގެ އެކަ މާނަ ކިޔައި ދިމުކުރެވުނެވެ. އެގޮތަށް މިސާލުގައި އަސްލު ނަމާދުކުރުން حديث ކިޔައި ދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ގެ ސަބަބުގެ ސަބަބުން މިސާލުގައި އަހަރު ކިޔުންތަކެއް حديث ބައި ބަލަކުރުމަށް އެއިނގޭން ފެކަތުއަށް ހިސާބުން ބެޑުވެލާ ވަރަށް ގިނަ حديث ބައި ދަސްވެ، ކިޔުމާއި މަގުވެރި އިސްލާމުގެ ޙައްޤު އަދި ކިޔުންތައް ތެދު އަދީބުބައި ދަސްވެ އިޙްސާނާ ވަކިގޮތުން ކިޔުން ދިރިއުޅުން. އަދި حديث ފޮތުގައި ބަޔަކު މި ފޮތް اختيارކުރި ވަރު އިސްވެދުނުގެ ސަބަބު ބުނެލާފައެވެ. ކިޔުމުގައި މީސްތަކުނާ އެ މިސާލުގައި ފުރުއެގެން ގެބެގަނޑުކުރުން ބިން ހަހަރު ނަވާބު ހަބަރު ހަހަރު ވަނދުން ކިޔުމެވެ. ދުން ހަޔުރު ޙަޤީގަތުގެ އިޙްސާނުގެ މަސައްކަތުގެ ޙަދީޘްބުކުން ހަމަ ބަދަލު ގެދުން ރަނގަޅަށް ބަހަތަށް ގިނަ ގިނައިން ދުން ޖަހަމުގެ ސަބަބުން ވަގުތު ގެބުން މުދަ ކިޔާނެހެވެ. އައިރު އަތް އަރިކަގެ ގެބުގެ ސަބަބުން ބިން ބައިކާދުވާހިރެ ބެޅުބި ބަރަބަރު ކިޔުވުމުން. ހަހަދެ ދިވެހިންނަށް حديث تبليغ ކުރުމާ އެކުންނައި ދިނުމުގެ مقصد ގައި ބާލީ އެބައިވެސް މާބު الله ގެ ވަގުތުތަކުގެ ބަދަލުގައި ނިސްމިމުގެ.

އަދި ދަންނަވަމެވެ. މިފޮތުގައި ކިޔާދީ قرآنގެ އާޔަތްތަކުގެ ތަރުޖަމާ ނަގާފައިވަނީ القرآن

ﺍﻟﻜﺮﻳﻢ ﻛﻰ ﻗﺮﺁﻥ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺋﺸﺘﯘﺭ. ﻗﺮﺁﻥ ﺷﯘﻧﺪﺍﻕ ﺟﯜﺭﺋﻪ ﺋﯩﻤﺎﻡ ﺷﺎﻓﺌﻰ ﻗﻪﺩﯨﻤﻰ ﺋﯘﺳﯘﻟﻐﺎ ﺋﺎﺳﺎﺳﻪﻥ ﺋﯩﺨﺘﯩﻼﻑ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﺎﻟﯩﻤﻰ ﺍﻟﻘﺮﺁﻥ ﺍﻟﻜﺮﻳﻢ ﻛﻰ ﻗﺮﺁﻥ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﺨﺘﻴﺎﺭ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺩﻩﭖ ﺋﺎﻳﺮﯨﻤﺎﻳﺪﯗ. ﻗﺮﺁﻥ ﻣﻪﺗﻪﺟﻠﻪﺭﻧﻰ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﺎﻳﺮﯨﻤﺎﻳﺪﯗ.

ﺟﯜﻣﻠﻪ ﺣﺪﻳﺚ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﺎﻟﯩﻤﻰ ﺩﻩﭖ ﺋﺎﻳﺮﯨﻤﺎﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻻﺭ ﺷﯘ ﺳﯚﺯﻟﻪﺭﻧﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﺎﻟﯩﻤﻰ ﺷﻪﺭﻩﭖ ﺳﺎﺣﻪﺳﯩﺪﻩ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﯩﺠﺘﻬﺎﺩ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﺎﻟﯩﻤﻰ ﺷﻪﺭﻩﭖ ﺳﺎﺣﻪﺳﯩﺪﻩ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﯩﺠﺘﻬﺎﺩ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﺨﺘﻴﺎﺭ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺩﻩﭖ ﺋﺎﻳﺮﯨﻤﺎﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻻﺭ ﺷﯘ ﺳﯚﺯﻟﻪﺭﻧﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﺎﻟﯩﻤﻰ ﺷﻪﺭﻩﭖ ﺳﺎﺣﻪﺳﯩﺪﻩ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﯩﺠﺘﻬﺎﺩ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﺨﺘﻴﺎﺭ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺩﻩﭖ ﺋﺎﻳﺮﯨﻤﺎﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻻﺭ ﺷﯘ ﺳﯚﺯﻟﻪﺭﻧﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﺎﻟﯩﻤﻰ ﺷﻪﺭﻩﭖ ﺳﺎﺣﻪﺳﯩﺪﻩ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﯩﺠﺘﻬﺎﺩ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﺨﺘﻴﺎﺭ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺩﻩﭖ ﺋﺎﻳﺮﯨﻤﺎﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻻﺭ ﺷﯘ ﺳﯚﺯﻟﻪﺭﻧﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﺎﻟﯩﻤﻰ ﺷﻪﺭﻩﭖ ﺳﺎﺣﻪﺳﯩﺪﻩ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﯩﺠﺘﻬﺎﺩ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﺨﺘﻴﺎﺭ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺩﻩﭖ ﺋﺎﻳﺮﯨﻤﺎﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻻﺭ ﺷﯘ ﺳﯚﺯﻟﻪﺭﻧﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﺎﻟﯩﻤﻰ ﺷﻪﺭﻩﭖ ﺳﺎﺣﻪﺳﯩﺪﻩ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﯩﺠﺘﻬﺎﺩ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﺨﺘﻴﺎﺭ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺩﻩﭖ ﺋﺎﻳﺮﯨﻤﺎﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻻﺭ ﺷﯘ ﺳﯚﺯﻟﻪﺭﻧﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﺎﻟﯩﻤﻰ ﺷﻪﺭﻩﭖ ﺳﺎﺣﻪﺳﯩﺪﻩ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﯩﺠﺘﻬﺎﺩ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﺨﺘﻴﺎﺭ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺩﻩﭖ ﺋﺎﻳﺮﯨﻤﺎﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻻﺭ ﺷﯘ ﺳﯚﺯﻟﻪﺭﻧﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﺎﻟﯩﻤﻰ ﺷﻪﺭﻩﭖ ﺳﺎﺣﻪﺳﯩﺪﻩ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﯩﺠﺘﻬﺎﺩ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﺨﺘﻴﺎﺭ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺩﻩﭖ ﺋﺎﻳﺮﯨﻤﺎﻳﺪﯗ.

ﻗﯘﺭﺋﺎﻥ ﻛﺮﯨﻤﻨﻰ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﺎﻳﺮﯨﻤﺎﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻻﺭ ﺩﯨﻨﻰ ﺋﯩﺸﻼﺭﻧﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﺎﻟﯩﻤﻰ ﺷﻪﺭﻩﭖ ﺳﺎﺣﻪﺳﯩﺪﻩ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﯩﺠﺘﻬﺎﺩ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﺨﺘﻴﺎﺭ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺩﻩﭖ ﺋﺎﻳﺮﯨﻤﺎﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻻﺭ ﺷﯘ ﺳﯚﺯﻟﻪﺭﻧﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﺎﻟﯩﻤﻰ ﺷﻪﺭﻩﭖ ﺳﺎﺣﻪﺳﯩﺪﻩ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﯩﺠﺘﻬﺎﺩ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﺨﺘﻴﺎﺭ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺩﻩﭖ ﺋﺎﻳﺮﯨﻤﺎﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻻﺭ ﺷﯘ ﺳﯚﺯﻟﻪﺭﻧﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﺎﻟﯩﻤﻰ ﺷﻪﺭﻩﭖ ﺳﺎﺣﻪﺳﯩﺪﻩ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﯩﺠﺘﻬﺎﺩ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﺨﺘﻴﺎﺭ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﻣﻪﺗﻪﺝ ﺩﻩﭖ ﺋﺎﻳﺮﯨﻤﺎﻳﺪﯗ.

ތަކުވާ ކުރުމަށް، ކުރިއަށް ގެންދާ ހުރިހާ ކަންކަމުގައި ދެ ދުނިޔެ ހެޔޮ ކަންތައް ލިބިގަތުމަށް ދުޢާ ކުރަން ވެސް ކިޔައިދެއެވެ.

ދަތުރުގައި دعاء ދުއްވާ ﷺ الله سبحانه وتعالى ގެ ތަކުލީފުތަކާ ދިވެހި ދީނުގެ ކަންކަމުގައި إرشاد ކުރާ هداية ދެއްވި ކަލާނގެ ހުރިގޮތަށް عمل ކުރުމުގައި ﷲ توفيق ދެއްވާށެވެ. آمين

عبد الله فاروق إبراهيم

مقـدمة المؤلف

الحمد لله الواحد القهار، العزيز الغفار، مكور الليل على النهار، تذكرة لأولي القلوب والأبصار، وتبصرة لذوى الألباب والاعتبار، الذى أيقظ من خلقه من اصطفاه فزهدهم في هذه الدار، وشغلهم بمراقبته وإدامه الإفكار، وملازمة الاتعاظ والادكار، ووفقهم للدأب في طاعته، والتأهب لدار القرار، والحذر مما يسخطه ويوجب دار البوار، والمحافظة على ذلك مع تغاير الأحوال والأطوار.

أحمده أبلغ حمدٍ وأزكاه وأشمله وأنماه.

وأشهد أن لا إله إلا الله البر الكريم، الرؤف الرحيم، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله، وحبيبة وخليله، الهادى إلى صراط مستقيم، والداعى إلى دين قويم. صلوات الله وسلامه عليه، وعلى سائر النبين، وآل كل، وسائر الصالحين.

أما بعد: فقد قال الله تعالى: {وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون ما أريد منهم من رزق وما أريد أن يطعمون} [الذاريات: 56،75] وهذا تصريح بأنهم خلقوا للعبادة، فحق عليهم الاعتناء بما خلقوا له والإعراض عن حظوظ الدنيا بالزهادة، فإنها دار نفادٍ لا محل إخلادٍ، ومركب عبور لا منزل حبور، ومشروع انفصام لا موطن دوام. فلهذا كان الأيقاظ من أهلها هم العباد، وأعقل النار فيها هم الزهاد. قال الله تعالى: {إنما مثل الحياة الدنيا كماءٍ أنزلناه من السماء فاختلط به نبات الأرض مما يأكل الناس والأنعام حتى إذا أخذت الأرض زخرفها وازينت وظن أهلها أنهم قادرون عليها أتاها أمرنا ليلاً أو نهاراً فجعلناها حصيداً كأن لم تغن بالأمس كذلك نفصل الآيات لقوم يتفكرون} [يونس: 24] في هذا المعنى كثيرة ولقد أحسن القائل:

إن لله عبادًا فُطنا ** طلقوا الدنيا وخافوا الفتنا
نظروا فيها فلما علموا ** أنها ليست لحي وطنا
جعلوها لُجة واتخذوا ** صالح الأعمال فيها سفنا

فإذا كان حالها ما وصفته، وحالنا وما خلقنا له ما قدمته، فحق على المكلف أن يذهب بنفسه مذهب الأخيار، ويسلك مسلك أولى النهى والأبصار، ويتأهب لما أشرت إليه، ويهتم بما نبهت عليه. أصوب طريق له في ذلك، وأشد ما يسلكه من المسالك: التأدب بما صح عن نبيناً سيد الأولين والآخرين، وقد قال الله تعالى:{ وتعاونوا على البر

والتقوى} [المائدة:2] وقد صح عن رسول الله صلى الله عليه وسلم أنه قال: "والله في عون العبد ما كان العبد في عون أخيه" وأنه قال:"من دل على خير فله مثل أجور من تبعه لا ينقص ذلك من أجورهم شيئاً" وأنه قال لعلي رضي الله عنه: "فوالله لأن يهدى الله بك رجلاً واحداً خير لك من حمر النعم".

فرأيت أن أجمع مختصراً من الأحاديث الصحيحة، مشتملاً على ما يكون طريقاً لصاحبه إلى الآخرة، ومحصلاً لآدابه الباطنة والظاهرة، جامعاً للترغيب والترهيب وسائر أنواع آداب السالكين: من أحاديث الزهد، ورياضات النفوس، وتهذيب الأخلاق، وطهارات القلوب وعلاجها، وصيانة الجوارح وإزالة اعوجاجها، وغير ذلك من مقاصد العارفين.

وألتزم فيه أن لا أذكر إلا حديثاً صحيحاً من الواضحات، مضافاً إلى الكتب الصحيحة المشهورات، وأصدر الأبواب من القرآن العزيز بآيات كريمات، وأوشح ما يحتاج إلى ضبط أو شرح معنى خفي بنفائس من التنبيهات. وإذا قلت في آخر حديث: متفق عليه، فمعناه: رواه البخاري ومسلم.

وأرجو إن تم هذا الكتاب أن يكون سائقاً للمعتنى به إلى الخيرات، حاجزاً له عن أنواع القبائح والمهلكات. وأنا سائل أخاً انتفع بشئ منه أن يدعو لي، ولوالدى، ومشايخى، وسائر أحبابنا، والمسلمين أجمعين، وعلى الله الكريم اعتمادى، وإليه تفويضى واستنادى، وحسبى الله ونعم الوكيل، ولا حول ولا قوة إلا بالله العزيز الحكيم.

مؤلف ގެ مقدمة ގެ ترجمة

އެންމެހައި حمد ثناء ވަނީ الله އަށެވެ. އެއްކައުވަންތަ ޤަހާރުވެރިވަންތަ އިލާހަށެވެ.
عزيزވަންތަ ، ގަފޫރުވަންތަ ފާފަފުއްސަވާ އިލާހަށެވެ. ދުވާލާއި ރޭގަނޑު ބަދަލުކުރައްވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ.
އިލާހަށެވެ. ހިތްތަކުގެ ވެރިންނާއި ލޮލުގެ ވިސްނުންގަދަ މީހުންނަށް ހަނދާންކޮށްދެއްވާ ކަލާނގެއެވެ. އަދި
عبرةލިބިގަންނަ މީހުންނަށް ބޭނުންތެރި ވިސްނުންތެރިކަމުގެ عبرة އެވެ. އެއީ ތިމަންރަސްކަލާނގެ
خلق ކުރެއްވި ކަލާނގެ އަޅުތަކުގެ ތެރެއިން އެދުނު މީހަކު آخرة ގެ ތަރަފަށް ކުރިޔަށް ނުކުމެވޭ ކަލާނގެއެވެ. އަދި
، ދުނިޔޭގެ ތެރެއިން زاهد ވެވޭ ގޮތަށް ހިދާޔަތް ދެއްވާ ކަލާނގެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ދުނިޔޭގެ
އުފާވެރިކަމުގެ ތެރެއިން الله އަށް ޚިދުމަތްކުރާ ބައެއްގެ ގޮތަށް ލައްވާ ކަލާނގެއެވެ. އަދި
އެބައިމީހުންނަށް ހެޔޮކަންތައްތައް ވިސްނުމާއި އިބްރަތް ލިބިގަތުމަށް ބާރުދެއްވާ ކަލާނގެއެވެ.
އަދި އެބައިމީހުން ޢިބާދަތްތަކުގައި ކެތްތެރިވެ ހަދާނެ ގޮތް ލައްވާ ކަލާނގެއެވެ.

ދުރުވިބުނުމާ ގަވާއިދާއި ބައްޕޮވެރިކަން ގަދަފަދައިން މަސައްކަތްކުރުމުގެ توفيق ދެއްވި އެވެ.
އަދި އެއިލާހު ކަލޭގެފާނުގެ ކަންތައްތަކާ ގެއްލުވާލައި ހިމާޔަ ދިފާޢުވެ ގޮތުގައި ދިފާޢުވެ ކަންތައްތަކުން
ރައްކާތެރިވެ ތިބުމުން توفيق ދެއްވުމެވެ. އަދި ހަލާކުވެދާ ގެއްލުމުގެއި ދުނިޔޭގެ ހަޑިވެފަ ތަކެތި
ވެސްދެ އިބާދަތުގެ އަދި ބަރަކާ ބަރަކާތުގެ ބިނާކުރުމުގެ عملތަކާ އިޚްލާސްތެރި ނިޔަތުގެ ނިޔަތުން
ރައްކާތެރިވެ ތިބުމުގެ توفيق ދެއްވުމެވެ.

الله އަށް حمد ކުރަމެވެ. އެންމެ بليغ ، حمد އަދާކުރަމެވެ . އަދި އެންމެ طاهر، حمد
އަދާކުރަމެވެ. އަދި އެންމެ شامل، حمد އަދާކުރަމެވެ. އަދި އެންމެ ފުރިހަމަ حمد އަދާކުރަމެވެ. الله
ފުރިހަމައި حق ގޮތުގައި އަޅުކަމުގައި ވޭ އެންމެ ހިތްހަމަ ޝުކުރު ކަލޭގެފާނަށް އަޅު ހުށަހަޅަމެވެ. އަދި احسان
ތެރިވެރިޔާ އަދި ދީލަތި ވަންތަ ރަޙްމަތްތެރި. އަދި ރަޙްމަތްތެރި އެކަލާނގެ رحيم ވަންތަ ރަޙްމަތްތެރި. އަދި
ހަމަހަމަ ކަލާނގެ محمدގެ ފާނަށް އަލްފާނުގެ އަދި އަދި ރަސޫލާ އަދި حبيب އާ އަދި މިޙްރާ ކަލާން
އަދި ހަމަޖެހުމެވެ. އަހަރެމެންނަށް ފަރާތްތަކުން މަގުދައްކާ މަގުން هداية ދެއްކެވި ސަލާމްވެސް. އަދި حق ދީނަށް
ގެނައުމަށް ސަލާމްވެސް. الله سبحانه وتعالى ގެ ރަސޫލާ އަދި އެންމެ ފަހު نبي ކަލޭގެފާނަށް
އަދި ބަރަކާތް ދެއްވާ ކަލޭގެފާނަށް އަދި އެންމެ صالح އަޅުގަނޑުމެން صلوات އާއި سلام
ލައްވާށިއެވެ !

މިހެންވީ ދުނިޔެއެވެ. ފަހު ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى وحي ކުރައްވައިފައެވެ.{وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون ما أريد منهم من رزق وما أريد أن يطعمون} [الذاريات: 56،75]

މާނައީ: ޖިންނާއި އިންސާނުން އަޅުކަން ކުރުމަށް މެނުވީ، ޖިންނާއި އިންސާނުން ހެއްދެވިއެވެ.
އިންސާނުން ރިޒުޤު ދޭތޯއެވެ. އަޅުގަނޑުގެ ބޭނުމަކީ ޖިންނާއި އިންސާނުން رزق އަށްޓަކައި ކާބޯތަކެއް
ނެގުމަށްވެސް. އަދި އެނގިވަޑައިގަންނަވާށެވެ. އަދިވެސް ތަނާސްލުވެ ބޭނުންވެއެވެ.

އެއީ ސަބަބު ބަސްތަކުގެ ތެރެއިން މަޤުޞަދު ހަމައެކަނި ހިތްހަމަޖެހުން އިބާދަތުގެ އަޅުކަން
ކުރުމަށްޓަކައި ދިނުން ހޯދަނީ. އަދި އިބާދަތް ހަމައެކަނި ހިތްހަމަޖެހުން އަޅުކަމުގެ مقصد
ހާސިލު ކުރުމަށްޓަކައި ހަމައެކަނި ދީނުން ހެދުނެވެ. އަދި زاهد ވެރިކަން ދުނިޔޭގެ ޖީނުތަކު ކުރުން
ހާސިލު ގޮތުން ދުނިޔޭގެ ހެދުނެވެ. އެކަމަށް ހަމަހަމަ ކުރަމުން އެއީ ފާހަގަކުރެވޭ ބިނާކޮށެވެ. ދުނިޔެ
ދުނިޔެ ބިނާކުރަން ބިނާއަށްވުރެ. އެއީ ހަމަ ކުރަން އަދާކުރުން އަހަރެމެނަށް ފާހަގަކޮށެވެ. އެއީ އަޅުގަޑު އަޅުގަޑު
މީހާގެ ބިނާވެ. އެއީ ދުނިޔެ ދުނިޔޭގެ ބިނާކޮށެވެ. އެއީ ދުނިޔެ ވަޒަންވީ ބިނާވެ. އަދި ބިނާކުރަން އެގެ

ތަކުލީފުކުރާ ބަންދާ ހަމައެކަނި ދަރުމަވެރި ކަމުގައި ވާތީ. ތަފާތު ބަސްތަކުގެ ތަރުޖަމާ ކުރާ ބަންދާ ހަމައެކަނި ދަރުމަވެރި ކަމުގައި ވާތީ. ﷺ {إنما مثل الحياة الدنيا كماءٍ أنزلناه من السماء فاختلط به نبات الأرض مما يأكل الناس والأنعام حتى إذا أخذت الأرض زخرفها وازينت وظن أهلها أنهم قادرون عليها أتاها أمرنا ليلاً أو نهاراً فجعلناها حصيداً كأن لم تغن بالأمس كذلك نفصل الآيات لقوم يتفكرون} [يونس: 24] ﷺ: ތަފްސީރުގެ ތެރެއިން ފާހަގަ ކުރަންވާ مثال ﷺ ކަމަށް، ތަފްސީރުވެރިން ދެއްވާ ތަފްސީރުތަކުގައި مثال ކަމަށް ބަލައިފި. ފުރި، ތިލަ ފަދަ ކާނާ ތަކެއް ހުއްޓާ ދިގު ދުވަސްތަކަށް ގެއަށް ގެންނަ ކަމަށް، ބަލައިގަންނަ ބަންދާ ތަކެއް ކަމަށް، ތަފްސީރުތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވާ ކަމަށް (ﷺ ތަކުގެ ތަރުޖަމާ ކުރާ ބަންދާ ހަމައެކަނި ދަރުމަވެރި ކަމުގައި ވާތީ) ﷺ ތަކުގެ ތަރުޖަމާ ކުރާ ބަންދާ ހަމައެކަނި ދަރުމަވެރި ކަމުގައި ވާތީ، ﷺ ތަކުގެ ތަރުޖަމާ ކުރާ ބަންދާ ހަމައެކަނި ދަރުމަވެރި ކަމުގައި ވާތީ، ﷺ ތަކުގެ ތަރުޖަމާ ކުރާ ބަންދާ ހަމައެކަނި ދަރުމަވެރި ކަމުގައި ވާތީ. ﷺ ތަކުގެ ތަރުޖަމާ ކުރާ ބަންދާ ހަމައެކަނި ދަރުމަވެރި ކަމުގައި ވާތީ، ﷺ ތަކުގެ ތަރުޖަމާ ކުރާ ބަންދާ ހަމައެކަނި ދަރުމަވެރި ކަމުގައި ވާތީ. ﷺ ތަކުގެ ތަރުޖަމާ ކުރާ ބަންދާ ހަމައެކަނި ދަރުމަވެރި ކަމުގައި ވާތީ.

ﷺ ﷺ ﷺ

ތަކެތި ދެއްކުމަށް ހިތްވަރު ދިނުމަށް مقصد ތަކެތި ލިބިގެންދާ ގޮތް ކަށަވަރު ކުރުމަށް ދަތި ތަންތަނުގައި ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ކާބަފާ ދެއްކުމަށް ފަސޭހަ ގޮތް ހޯދައިދިނުމަށް ހިތްވަރު ދިނުމަށް ވަކި ތަންތަނަކަށް ދާ ފަރާތްތަކަށް ވަކި ގޮތެއް ހޯދައިދިނުމަށް إختيار ކުރެއްވުމަށް ތަކެތި ލިބިގެންދާ ގޮތް ކަށަވަރު ކުރުމަށް ވަކި ތަންތަނަކަށް ދާ ފަރާތްތަކަށް ވަކި ގޮތެއް ހޯދައިދިނ

ﷺ ތަންތަނުގައި ހުންނަ ބަލި ދަރިފަހުން ދިރުވުމަށް ކުރިން ގައިގައި ހުންނަ أخلاق ގެ ތެރެއިން طاهر ކަމުގައި ވާ ގޮތް ދައްކާ ދިރުވުން ފަދަ ކަންކަމުގައި ބަލައިގަންނަ ބަލި ދަރިފަހަކަށް ވުރެ ދެ ގޮތަށް ތަންތަނުގައި ހުންނަ ބަލި ދަރިފަހަކަށް مقصد ތަކުން ދިރުވުން ކަމުގައި ވާ ގޮތް ބަލައިގަންނަ ބަލި ދަރިފަހަކަށް ވެގެންވާ ގޮތަށް صح ތަކެއް واضح , حديث ގެ ތެރެއިން ބަލައިގަންނަ ބަލި ދަރިފަހަކަށް مشهور صحيح حديث ގެ ތެރެއިން ބަލައިގަންނަ ބަލި ދަރިފަހަކަށް قرآن ގެ ފަތުތަކުން ދިރުވުން ކަމުގައި ވާ ގޮތް ބަލައިގަންނަ ބަލި ދަރިފަހަކަށް ފާހަގަ ކުރެއްވި ގޮތަށް ބަލައިގަންނަ ބަލި ދަރިފަހަކަށް شرح ކުރެއްވި ގޮތަށް ބަލައިގަންނަ ބަލި ދަރިފަހަކަށް حديث ގެ ތެރެއިން ފާހަގަ ކުރެއްވި " متفق عليه " ގެ ތެރެއިން ބަލައިގަންނަ ބަލި ދަރިފަހަކަށް بخاري ގެ مسلم ގެ ތެރެއިން ބަލައިގަންނަ ބަލި ދަރިފަހަކަށް ވެ ގޮތަށް

رياض الصالحين

بسم الله الرحمن الرحيم

باب الإِخلاصِ وإحضار النيَّة

في جميع الأعمال والأقوال والأحوال البارزة والخفيَّة

މާތް الله އަށް އިޚްލާޞް خلاص ކުރުމާއި އަދި ކުރާ އެންމެހައި عمل ތަކާއި އަދި ދެއްކޭ
އެންމެހައި ވާހަކަ ބަސްތަކާއި ފާޅުވެގެންވާ އެންމެހައި ކަންތައްތަކާއި އަދި ވަންހަނާ
ވެގެންވާ އެންމެހައި ކަންތައްތަކުގައި الله ގެ وجه ފުދު ގަސްދުކުރެވޭ ނިޔަތް ގެންގުޅުން ލާޒިމްވާކަން
ބަޔާންވެގެންވާ باب

قَالَ اللَّه تعالى : { وَمَا أُمِرُوا إِلاَّ لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ }البينة 5

باطل ދީނުން އެއްކިބާވެ ތިބެ، الله އަށް އިޚްލާސް خالص ކުރާ حال ، الله އަށް އިޚްލާސްތެރިކަމާއެކު އަޅުކަން ކުރުމަށާއި ، ނަމާދު قائم ކުރުމަށާއި ، ޒަކާތް ދިނުމަށް ޓަކައި ، އެއުރެންނަށް އަމުރުކުރެވިފައި ނުވެއެވެ. އަދި އެއީ ވަގުތު ދީނެވެ.

وقَالَ تعالى : { لَنْ يَنَالَ اللَّهَ لُحُومُهَا وَلا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ }الحج 37

އެތަކެތީގެ މަސްތަކާއި އަދި ލޭތަކެއް الله ގެ حضرة އަށް ނުދާނެއެވެ. އަދި ޔަގީނުންވެސް ތިޔަބައިމީހުންގެ ފަރާތުން އެކަލާނގެ حضرة އަށް ދާނީ تقوى ތެރިކަމެވެ.

وقَالَ تعالى : { قُلْ إِنْ تُخْفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْدُوهُ يَعْلَمْهُ اللَّهُ } آل عمران29

ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ތިޔަ ބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައިވާ ކަމެއް، ތިޔަބައިމީހުން ވަންހަނާ ކުރިޔަސް، ނުވަތަ އެކަމެއް ތިޔަބައިމީހުން ފާޅު ކުރިޔަސް، الله ، އެކަމެއް ދަންނަވާ ގެންވެވޭނެއެވެ.

1- وعَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ أَبِي حفْصٍ عُمرَ بنِ الْخَطَّابِ بْن نُفَيْل بْنِ عَبْد الْعُزَّى بن رياح بْن عبدِ اللَّهِ بْن قُرْطِ بْنِ رزاح بْنِ عَدِيِّ بْن كَعْبِ بْن لُؤَيِّ بن غالبٍ القُرَشِيِّ العدويِّ . رضي الله عنه ، قال : سمِعْتُ رسُولَ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ « إِنَّما الأَعمالُ بالنِّيَّات ، وإِنَّما لِكُلِّ امرِئٍ مَا نَوَى ، فمنْ كانَتْ هجْرَتُهُ إِلَى الله ورَسُولِهِ فهجرتُه إلى الله ورسُولِهِ ، ومنْ كانَت هجْرَتُه لدُنْيَا يُصيبُها ، أَو امرَأَةٍ يَنْكحُها فهْجْرَتُهُ إلى ما هَاجَر إِلَيْهِ » متَّفَقٌ على صحَّتِه. رواهُ إِمامَا المحَدِّثِين: أَبُو عَبْدِ الله مُحَمَّدُ بنُ إِسْمَاعيل بْن إِبْراهيمَ بْن الْمُغيرة بْن بَرْدزْبَهْ الْجُعْفِيُّ الْبُخَارِيُّ، وَأَبُو الحُسَيْنِي مُسْلمُ بْن الْحَجَّاجِ بن مُسلمٍ القُشَيْرِيُّ النَّيْسَابُوريُّ رَضَيَ الله عَنْهُمَا في صَحيحيهِما اللَّذَيْنِ هما أَصَحُّ الْكُتُبِ الْمُصَنَّفَة .

غالب ئ ۇۋ ، لويئ ۇۋ، كعب ئ ۇۋ، عد يئ ۇۋ، رواح ئ ۇۋ، قرط ئ ۇۋ، عبد اللهئ ۇۋ، رياح ئ ۇۋ عبد العزي ئ ۇۋ نفيل ئ ۇۋ الخطاب ئ ۇۋ ۋ اللهۇۋ ئ ۇۋ اميرالمؤمنين ابو حفص عمر ئ ۋ ۇۋ ھ ۇۋ. رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ئ ۇۋ ھ ۇۋ. ئ ۇۋ حديث ئ ۇۋ. ئ ۇۋ عمل ئ ۇۋ جزاء ئ ۇۋ ھ ۇۋ. ئ ۇۋ عمل ئ ۇۋ. ئ ۇۋ ھجر ئ ۇۋ الله ۋ رسول ۋ ئ ۇۋ ھجر ئ ۇۋ الله ۋ ئ ۇۋ ھ ۇۋ. ئ ۇۋ ھجر ئ ۇۋ ھ ۇۋ. ئ ۇۋ مقصد ئ ۇۋ ھ ۇۋ. ئ ۇۋ آخرة ئ ۇۋ الله ھ ۇۋ ئ ۇۋ ھجر ئ ۇۋ ثواب ئ ۇۋ ھ ۇۋ.

ح حديث ئ ۇۋ علم ئ ۇۋ ۋ ئ ۇۋ ھ ۇۋ أَبُو عَبْدِ الله مُحَمَّدُ بنُ إِسْمَاعيل بْن إِبْراهيمَ بْن الْمُغيرة بْن بَرْدزْبَهْ الْجُعْفِيُّ الْبُخَارِيُّ ۋ أَبُو الحُسَيْنِي مُسْلمُ بْن الْحَجَّاجِ بن مُسلمٍ القُشَيْرِيُّ النَّيْسَابُوريُّ (رَضَيَ الله عَنْهُمَا) ۋ ئ ۇۋ ھ ۇۋ صحيح ئ ۋ ئ ۇۋ ھ ۇۋ حديث ئ ۇۋ. ئ ۇۋ ح ئ ۇۋ ھ ۇۋ ئ ۇۋ ھ ۇۋ صح ئ ۇۋ ھ ۇۋ.

2- وَعَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أُمِّ عَبْدِ اللَّهِ عَائشَةَ رَضيَ الله عنها قالت: قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «يَغْزُو جَيْشٌ الْكَعْبَةَ فَإِذَا كَانُوا ببيْداءَ مِنَ الأَرْضِ يُخْسَفُ بأَوَّلِهِم وَآخِرِهِمْ ». قَالَتْ : قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، كَيْفَ يُخْسَفُ بَأَوَّلِهِم وَآخِرِهِمْ وَفِيهِمْ أَسْوَاقُهُمْ وَمَنْ لَيْسَ مِنهُمْ ،؟ قَالَ : «يُخْسَفُ بِأَوَّلِهِم وَآخِرِهِمْ ، ثُمَّ يُبْعَثُون عَلَى نِيَّاتِهِمْ » مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ : هذا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ .

ؤُمُّ الله تَمْدُسْتَخْدِ ام المؤمنين ام عبدالله عاشةتَ ؤُتْبِرَهَدِسْ بِرؤُتَكْسْتَؤُدَكْ. ةَبَرَحَسَّ وِقَّرْتَوِدَكْ. رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث بْتَمْدُوِدَكْ. لشكرةَدْكَهَبَدْ كعبة ثَبِوِبْتَخْرَحْسْ رَسَكْتَؤَحَ بْتَؤَسْتَدَكْ. ؤَرَ بيداء تَ هِؤَ رَحَهَسْ ؤَقَّتَؤَرِسِقْرَ ةَجِدْرَسْتَ ةَسْتَحْبِيَكَدِؤَجِدْرَسْتَؤَدِ ؤَرَهَكَدِؤَجِدْرَسْ ةَسْتَحْسْ ةَبَكَدِ ثَبِوِكَسْ رِسَكَدِؤَقَّتَؤَدَكْ. ؤَرَ عائشة تَ ؤُتْسْ وِقَّرْتَوِدَكْ. وِحَرْتَقَرْتَثَبِوِحَدَكْ. ؤَّ الله تَ بَرْتَؤَقَّدَكْ! ةَجِدْرَسْ ةَسْتَحْسْ ةَبَكَدِ ثَبِوِكَسْتَؤَقَّرْتَقَرْتَسْبِرِ بِرْهَكَكَسْتَهَدَكْ؟ ةَجِدْرَسْتَ ةَبَّكَدِ رَسَكْتَؤَحَبَرْتَحَدْتَ كَسْتَهَؤَبَرْتَسْتَرَدِ بِرْتَسْتَؤَزَدِؤَ جِدْرَسْتَؤَدِ هَدِ وِهَرْتَؤِ ؤَدِ ثَسْتَبِرْتَسْتَؤَزَدِؤَ جِدْرَسْتَؤَسْ بِرْحَسْتَدَكْ. حديث بْتَمْدُوِدَكْ.ةَجِدْرَسْ ةَسْتَحْسْ ةَبَكَدِ ثَبِوِكَسْتَبِرِسَكَدِؤَقَّتَؤَدَكْ. قَسْ ةَدَسْتَؤَزَدْ ةَجِدْرَسْ محشر هَسْ تَؤُتْمْدَهَّتَبِرِ ةَجِدْرَكَدْتَ بِرَهَدْتَ حَدْهَكَتَؤَدَكْ.

3- وعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ الله عنْهَا قَالَت قالَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «لا هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ، وَلكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ ، وَإِذَا اسْتُنْفِرْتُمْ فانْفِرُوا» مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ .

ؤُمُّ الله تَمْدُسْتَخْدِ عاشة تَ ؤُتْبِرَهَدِسْ بِرؤُتَكْسْتَؤُدَكْ. ةَبَرَحَسَّ وِقَّرْتَوِدَكْ . نبي ؤَّ صلى الله عليه وسلم حديث بْتَمْدُوِدَكْ. مكةتَ فتح هَسْتَؤَزَدْ مكة هِسْ هجر بْتَمْدَحْدْتَسْتَؤُدَكْ. سَرَحَؤُسْ جهاد بْتَمْدَحْسْتَهَبَدِ تَؤَخْتَوِدْتَؤَقَّرَحَ سِبْتَهَسْ ؤُدَكْ. هَدِ بِرَهَقْ تَ حَدْهَكَسْتَعمل هَدْهِسَّتَؤُكَسْ ؤُدَكْ. هَدِ وِهَرَهَدِجِدْرَسْتَرَسْ جهاد بْتَمْدَحْسْتَهَبَدِ سِبْتَهَدَحْسْتَؤَخْتَوِدْتَؤَقَّرَحَ ؤَرَ سِبْتَهَسَّتَرْتَؤَ.

وَمَعْنَاهُ : لا هِجْرَةَ مِنْ مَكَّةَ لأَنَّهَا صَارَتْ دَارَ إِسْلامٍ .

4- وعَنْ أبي عَبْدِ اللَّهِ جابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيِّ رضِيَ الله عنْهُمَا قَالَ :كُنَّا مَع النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في غَزَاة فَقَالَ : «إِنَّ بِالْمَدِينَةِ لَرِجَالاً مَا سِرْتُمْ مَسِيراً ، وَلاَ قَطَعْتُمْ وَادِياً إِلاَّ كانُوا مَعكُم حَبَسَهُمُ الْمَرَضُ» وَفِي روايَةٍ : «إِلاَّ شَرَكُوكُمْ في الأَجْرِ» رَواهُ مُسْلِمٌ .

ؤُمُّ الله ةَقَرَهَؤَدِبَرَحْسَرْسْ تَمْدُسْتَخْدِ ابو عبد لله جابر بْنِ عبد لله تَ بِرَهَدِسْ بِرؤُتَكْسْتَؤُدَكْ.ؤُ صحابي وِقَّرْتَوِدَكْ. وِحَرْتَحْسْ نبى ؤَّ صلى الله عليه وسلم تَ هَدِرْتَكَدِ رَسَكْتَؤَحَدَهَكَدِ (ةَهَدِ: تبوك رَسَكْتَؤَحَدَدِكَدِ) هَدِؤَبِدِوِحَدَكْ. ؤَرَ ةَبَرَتَّكَؤَّسْ حديث

ކުރެއްވުމަށް. ހަނގުރާމަ مدينةގައި ހުންނަ ވަގުތު. ތިމާގެ ދަރިންނާ جهاد ކުރުމަށް ދާން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް ހުއްދަ ދިނުމަށް ތިމާ ތިމާގެ ދަރިން جهاد ކުރުމަށް ދާން ބޭނުންވާ ފަރާތަކަށް أجر ގެ ގޮތުން ތިމާގެ ދަރިންގެ ބަދަލުގައި ހުންނަން ބޭނުންވާ ފަރާތަކަށް. ތިމާ ދަރިންގެ ބަދަލުގައި ހުންނަން ބޭނުންވާ ފަރާތަކަށް عذر ހުރި.

ދަރި ބަލައި ހިފާހަޅައިގެންވާ. ހަގީގަތުގައި ثواب ލިބުނީ ތިމާގެ ދަރިންގެ ބަދަލުގައި ހުންނަން ތިމާ ބަދަލުކުރެއްވި ފަރާތަށެވެ.

ورواهُ البُخَارِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ :رَجَعْنَا مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكَ مَعَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقَالَ: «إِنَّ أَقْوَاماً خلْفَنَا بالمدِينةِ مَا سَلَكْنَا شِعْباً وَلاَ وَادِياً إِلاَّ وَهُمْ مَعَنَا ، حَبَسَهُمْ الْعُذْرُ». ދަރިވ الأمام البخاري، ؒ ﷲ ގެ ގޮތުން ލިޔެ ހިފާ انس ގެ ގޮތުން ލިޔުމުގެ ތެރެއިން ހޯދާ ފާހަގަ ކުރެއްވުމުގެ. أَنس ގެ ގޮތުން ލިޔުމުގެ. ތިމާ ލިޔުމުގެ نبي ﷺ صلى الله عليه وسلم ގެ ދަރިފުދ تبوك ގައި ހުންނަ ވަގުތު ހިނގި ކަންކަން ބަޔާންކުރާ ލިޔުމެއް ކަމަށް ވާ حديث ކުރެއްވުމުގެ. ދަނޑަކާ ދިމާ ތިމާ ތިމާ ދަނޑަކާ ދިމާ ދާ ދަނޑަ ދަނޑަ ދަނޑަ ދަނޑަ ދަނޑަ ދަނޑަ ދަނޑަ ދަނޑަ ދަނޑަ ދަނޑަ ދަނޑަ ދަނޑަ ދަނ (ތަރުޖަމާ) ތިމާ ކުރުމުގެ(جهاد ކުރުމަށް ދާ ފަރާތަށް ދެވުން) ދަނޑަ ދަނޑަ ދަނ ކުރުމުގެ ދަރި ދަނ ކުރުމުގެ ދާ ދަނ ކުރުމުގެ ދާ ދަނ ކުރުމުގެ ދާ ދަނ ކުރުމުގެ ދާ ދަ (أجرގ ގެ ގޮތުން) ދަނ ކުރުމުގެ ދާ ދަނ ކުރުމުގެ ދާ ދަ ކުރުމުގެ. ދަނ ކުރުމުގެ ދާ ދަ ކުރުމުގެ ދާ ދަ ކުރުމުގެ ދާ ދަ

ދިޔަދިޔުމެވެ. ފަހެ އަހަރެމެންނަށް حديث ދަލީލުކުރެއެވެ. އީ يزيد އެވެ. ހިބަގެ ނިޔަތާއި އައިސްހިއްސާގެ ވަރިން ބިޔާއަށް ثواب ލިބޭނެއެވެ. އަދި އީ معن އެވެ. އަދި ބިޔާ ހުރި صدقات ގެ ދިޔައުމުގައި ބިޔާއަށް ލިބިދޭނެއެވެ.

6- وَعَنْ أَبي إِسْحَاقَ سعْدِ بْنِ أَبي وَقَّاصٍ مَالك بن أُهَيْبِ بْنِ عَبْدِ مَنَافِ بْنِ زُهرةَ بْنِ كِلابِ بْنِ مُرَّةَ بْنِ كعْبِ بنِ لُؤيٍّ الْقُرشِيِّ الزُّهَرِيِّ رضِي اللَّهُ عَنْهُ، أَحدِ الْعَشرة الْمَشْهودِ لَهمْ بِالْجنَّة ، رضِي اللَّهُ عَنْهُم قال: « جَاءَنِي رسولُ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَعُودُنِي عَامَ حَجَّة الْوَداعِ مِنْ وَجعٍ اشْتدَّ بِي فَقُلْتُ : يا رسُول اللَّهِ إِنِّي قَدْ بلغَ بِي مِن الْوجعِ مَا تَرى ، وَأَنَا ذُو مَالٍ وَلاَ يَرِثُنِي إِلاَّ ابْنةٌ لِي ، أَفأَتصَدَّق بثُلُثَيْ مالِي؟ قَالَ: لا ، قُلْتُ : فالشَّطْرُ يَارسُولَ الله ؟ فقالَ : لا، قُلْتُ فالثُّلُثُ يا رسول اللَّه؟ قال: الثُّلُثُ والثُّلُثُ كثِيرٌ أَوْ كَبِيرٌ إِنَّكَ إِنْ تَذرَ وَرثتك أغنياءَ خَيْرٌ مِن أَنْ تذرهُمْ عالَةً يَتكَفَّفُونَ النَّاس ، وَإِنَّكَ لَنْ تُنفِق نَفَقةً تبْتغِي بِهَا وجْهَ الله إِلاَّ أُجرْتَ عَلَيْهَا حَتَّى ما تَجْعلُ فِي امْرَأَتكَ قَال: فقلْت: يَا رَسُولَ الله أُخَلَّفُ بَعْدَ أَصْحَابِي؟ قَال: إِنَّك لن تُخَلَّفَ فتعْمَل عَمَلاً تَبْتغِي بِهِ وَجْهَ الله إِلاَّ ازْددْتَ بِهِ دَرجةً ورِفعةً ولعَلَّك أَنْ تُخلَّف حَتَى ينْتفعَ بكَ أَقَوامٌ وَيُضَرَّ بك آخرُونَ. اللَّهُمَّ أَمْضِ لأِصْحابِي هجْرتَهُم، وَلاَ تَرُدَّهُمْ عَلَى أَعْقَابِهِم، لَكن الْبائسُ سعْدُ بْنُ خوْلَةَ « يرْثَى لَهُ رسولُ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم» أَن مَاتَ بمكَّةَ » متفقٌ عليه .

الزهري قبيلةގެ قريش ވަންށަރިގެ لوي ގެ ދަރި كعب ގެ ދަރި مرة ގެ ދަރި كلاب ގެ ދަރި زهرة ގެ ދަރި عبد مناف ގެ ދަރި أهيب ގެ ދަރި أبو وقاص مالك ގެ ދަރި أبو إسحاق سعد (رضى الله عنهم) ގެ ހިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އީ صحابي އަރިހު ސުވަރުގެ ބުޝާރާދެވުނު އެދިހަމީހުން خبرދެއްވުން ދިނުބަޔަކުމީހުންގެތެރެއިން ބޭކަލަކެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صلى الله عليه وسلم حجة الوداع ގެ އަހަރު ބިމަށްނަގާ ބަލިވެގެން ބޭއްވުނުއިރުގައި ޒިޔާރަތް ކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ ބިމަށް ދެންނެވީމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ބިމަށްނަގާ ބަލިބޭއްވުނުއީ މިންވަރު ކަލޭގެފާނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވައެވެ. މުދާވެރިއަކުމީވެ. އަދި ބިމަށްނަގާ ދުނިޔޭގެ ވާރުތަ އަށް ނުލިބޭނެއެވެ. އަހަރެން ކަމުގައިވާ ބިމަށްނަގާ ދުނިޔޭގެ ތިންބައިކުޅަ ދެބައި صدقة ކޮށްދޭން ހައްދަވައިދެއްވާތީއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ނުހައްޓެވެ. ބިމަށް ދެންނެވީމެވެ. ދެބައިކުޅަ އެއްބައި ހައްދަވައިދެއްވާތީއެވެ؟ އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ނުހައްޓެވެ. ބިމަށް ދެންނެވީމެވެ. ތިންބައިކުޅަ އެއްބައި ހައްދަވައިދެއްވާތީއެވެ؟ އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިންބައިކުޅަ އެއްބައި އަށްޑެވެ. ތިންބައިކުޅަ އެއްބައިވެސް ގިނަ ވަރަށް ބޮޑު އެއްޗެކެވެ. ނުވަތަ حديث ކުރެއްވިއެވެ.ޔަ އެއްޗެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ ތިބާގެ ވާރުތަވެރިން فقير

ކަންތަކީ މީސްތަކުން ކައިރިއަށް ސަލާން ދަރަން ދުނިޔަވީ ދިއުމުން އުޅުމުން ބަޔަކަށް ކަންތަކީ ދުނިޔަވީ ދިރުން ހެދިގެންދެވޭ. އަދި ހަމަކަންތަކުން މިބާ خرد ކުޑާ ކަންތައްތަކުގައިވެސް الله ގެ ރުއްސެވުން قصد ކުރެވިއްޖާ އެކަމަށް ހަމަ اجر ލިބޭނެ ނުލިބޭ ހަމަޔަށް ކަމެއް ނުވެއެވެ. އަންހެނުންގެ ވާތް ވާތް ކަމަކަށް ވިޔަސް ވާޖިބު ކާފަ ކަމަށް ވިދާޅުވެއެވެ. سعد بن أبو الوقاص ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން ވިދާޅުވީ އެކަލޭގެ ދުއްވާތިވާނެ ކަމަށް އަރިހުގައި مدينة އަށް އެނބުރި ވަޑައިގެންނެވުން ވިދާޅުވީ ބޭނުންވާތީ ސަބަބުން مكة ގައި މަރުވެވުމެވެ. حديث ކިޔުއްވެވުމެވެ. ހަމަކަންތަކުން ވިޔާ مكة ގައި މަރުވުމަކީ ހިނގާ ހަމަކަމެއް ނޫނެވެ ކަންތައްގައި الله ގެ ރިޟާ ހޯދުން قصد ކުރުމަށް އެކަމުން ސަބަބުން درجة އުފުލި މަތިވެރިވާ ހަމައެކަމުގެ ކަމުދާނެވެ. އަދި ފަހަރުގައި ވިދާޅުވި އުފާވެ ދެކޮޅު ފަސޭހަކަން ބޮޑު قوم ވެރިން ހިތްހަމަޖެހި ކަމަކު ވަރަށް އަދި އެކުއެކު قوم ވެރިން ގެއްލުނުވެގެން ވާތީއެވެ. (ދުޢާ އެކަލޭގެފާނު دعاء ކުރެއްވިއެވެ.) އޭ الله ! ތިޔަ ބޭކަލުންގެ اصحاب ންގެ هجر ކުރުން ފުރިހަމަ ކުރައްވާނދޭވެ! އަދި އެބޭކަލުން އެނބުރި ވަޑައިގަތުމުން ނުއްވާށެވެ! (ވިދާޅުވިއެވެ.) سعد بن خويلد ގެ فقير ކަމުގެ سبب ން ހިތާމަކުރައްވާ އޮޞحابي مكة ގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ގޮތަށް رسول الله صلى الله عليه وسلم ހިތާމަ ކުރައްވާ ވިދާޅުވިއެވެ.

އިބުރަތް ޙާޞިލް : ދަސްކުރެވޭގޮތް. މި حديث ގައި އިބުރަތް އެކަލޭގެފާނު سعد ގާތު مخاطب ކުރައްވާ ވިއަދި އުފުލި ފަސޭހަކަމާއި ވަރަށްބޮޑު ހަމަ ހަދިޔާތަކެއް قوم ވެރިން ހިތްހަމަޖެހި ކަމަކު ވަރަށް އަދި އެކުއެކު قوم ވެރިން ގެއްލުނުވެގެން ވާތީ حديث ކިޔުއްވި ބަސްފުޅަކީ الله ގެ حضرة ން އެކަލޭގެފާނަށް އަންގަވައިދެއްވާ غيب ގެ خبر ގެ ތެރެއިން خبر އެކެވެ. ރަސޫލާގެ ފަހުން ގިނަ ގައި މި صحابى عراق فتح ކުރުމަށް ދަތުރުކޮށް ހުސްކޮށްދިނެވެ. އަދި މި صحابى ގެ ފަރާތުން اسلام دين ނަގާ مسلم ންނަށް ވުރެ ގިނަ ފައިދާ ވާނެއެވެ. އަދި ކާފިރުން އުނދަގޫ ބޮޑު ގެއްލުން މި صحابى ގެ ފަރާތުން ވާނެއެވެ.

7- وَعَنْ أبي هُريْرة عَبْدِ الرَّحْمن بْنِ صخْرٍ رضي الله عَنْهُ قال : قالَ رَسُولُ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «إِنَّ الله لا يَنْظُرُ إِلى أَجْسامِكْم ، وَلا إِلى صُوَرِكُمْ ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعمالِكُمْ » رواه مسلم .

ڏهن الله تعالى أبو هُرَيْرَة عَبْدِ الرَّحْمن بْنِ صخْر ئى ياخشى ئىشلارغا الله سبحانه وتعالى ، (ثواب قىلغۇچىلارغا تېرىشچانلىق) بەرگۈچى ئىدى. ئۇنىڭ ھەدىسلىرى ئىچىدە ئۇنىڭ ئۆزىدىن ئاڭلىغانلىرى ۋە ھەدىسلىرىنى ئۆزى يازغانلىرى بار ئىدى. ئۇنىڭ ھەدىسلىرى ئىچىدە ئۇنىڭ ئۆزىدىن ئاڭلىغانلىرى ۋە ھەدىسلىرىنى يازغانلىرى بار ئىدى. ئۇنىڭ ھەدىسلىرىعمل قىلىنغان.

8- وعَنْ أبي مُوسَى عبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ الأَشعرِيِّ رضِي الله عنه قالَ: سُئِلَ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَنِ الرَّجُلِ يُقاتِلُ شَجَاعَةً ، ويُقاتِلُ حَمِيَّةً ويقاتِلُ رِياءً ، أَيُّ ذلِك في سَبِيلِ اللَّهِ؟ فَقَالَ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ قاتَلَ لِتَكُون كلِمةُ اللَّهِ هِي الْعُلْيَا فهُوَ في سَبِيلِ اللَّهِ » مُتَّفَقٌ عليه

ڏهن الله تعالى أبو مُوسَى عبْد اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ الأَشعرِيّ ئى ياخشى ئىشلارغا بەرگۈچى ئىدى. رسول الله صلى الله عليه وسلم ئۇنىڭدىن سورالغان سوئالغا جاۋاب بەرگەن ئىدى. ئادەم باتۇرلۇق ئۈچۈن جەڭ قىلغان ئادەم ئۆچ ئۈچۈن جەڭ قىلغان ئادەم ئۇنىڭدىن سورالغان سوئالغا جاۋاب بەرگەن ئىدى. ئادەم الله ئى ئۈچۈن جەڭ قىلغان ئادەم ئۇنىڭدىن سورالغان سوئالغا جاۋاب بەرگەن ئىدى؟ حديث ئۇنىڭغا جاۋاب بەرگەن ئىدى. الله ئى ئۈچۈن ئۇنىڭدىن سورالغان سوئالغا جاۋاب بەرگەن ئىدى؟ ئادەم اسلام دين ئۇنىڭغا جاۋاب بەرگەن ئىدى.

9- وعن أبي بَكْرَة نُفَيْعِ بْنِ الْحارِثِ الثَّقفِي رَضِي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: «إِذَا الْتقَى الْمُسْلِمَانِ بسيْفَيْهِمَا فالْقاتِلُ والمقْتُولُ في النَّارِ» قُلْتُ : يَا رَسُول اللَّهِ ، هَذَا الْقَاتِلُ فمَا بَالُ الْمقْتُولِ ؟ قَال: «إِنَّهُ كَانَ حَرِيصاً عَلَى قَتْلِ صَاحِبِهِ» متفقٌ عليه .

ڏهن الله تعالى أبو بَكْرَة نُفَيْعِ بْنِ الْحارِثِ الثَّقفِي ئى ياخشى ئىشلارغا بەرگۈچى ئىدى. ئادەم نبي ﷺ صلى الله عليه وسلم حديث ئۇنىڭغا جاۋاب بەرگەن ئىدى. ئىككى مۇسۇلمان قىلىچ بىلەن ئۇرۇشقاندا ئۇرۇشقان ئادەم قتل قىلغۇچى ۋە ئۆلتۈرۈلگۈچى دوزاخقا كىرىدۇ. دېدىم الله ئى ئېيتقان! قتل قىلغۇچى ئۆلتۈرۈلگۈچى ئادەمنى. ئۇنىڭغا قتل قىلغۇچى ئۆلتۈرۈلگۈچى بېرىدىغان جازا؟ حديث ئۇنىڭغا جاۋاب بەرگەن ئىدى. ئادەم ئۆلتۈرۈلگۈچى ئادەم قتل قىلغۇچى ئادەمنى ئۆلتۈرۈشكە ھېرىسمەن ئىدى.

10- وَعَنْ أبي هُرَيْرَةَ رَضِيَ الله عنه قال: قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «صَلاَةُ الرَّجُلِ في جماعةٍ تزيدُ عَلَى صَلاَتِهِ في سُوقِهِ وَبَيْتِهِ بضْعاً وعِشْرينَ دَرَجَةً ، وذلِكَ أَنَّ أَحَدَهُمْ إذا تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ، ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِد لا يُرِيدُ إلاَّ الصَّلاَةَ ، لا يَنْهَزُهُ إلاَّ الصَّلاَةُ ، لَمْ يَخطُ خُطوَةً إلاَّ رُفِعَ لَهُ بِها دَرجةٌ ، وَحُطَّ عَنْهُ بِهَا خَطيئَةٌ حتَّى يَدْخلَ الْمَسْجِدَ ، فَإِذَا دخل الْمَسْجِدَ كانَ في الصَّلاَةِ مَا كَانَتِ الصَّلاَةُ هِيَ التي تحبِسُهُ ، وَالْمَلاَئِكَةُ يُصَلُّونَ عَلَى أَحَدكُمْ ما دام في مجْلِسهِ الَّذي صَلَّى فِيهِ ، يقُولُونَ : اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ ، اللَّهُمَّ تُبْ عَلَيْهِ ، ما لَمْ يُؤْذِ فِيهِ ، مَا لَمْ يُحْدِثْ فِيهِ » متفقٌ عليه ،وهَذَا لَفْظُ مُسْلمٍ . وَقَوْلُهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «ينْهَزُهُ » هُوَ بِفتحِ الْياءِ وَالْهاءِ وَبالزَّاي : أَي يُخْرِجُهُ ويُنْهِضُهُ .

މާތް الله ރުއްސުންތެރިވި أبو هُرَيْرَة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ފިރިހެނާ މިސްކިތުގައި جماعة ގައި ކުރާ ނަމާދު އެކަނިހުރެކުރާނަމާދުގެ ގޭގައި ނުވަތަ އެމީހާ ވިޔަފާރިކުރާތަނެއްގައިކުރާ ނަމާދަށްވުރެ ފަސްވީސް ދަރަޖަ އިތުރުވެގެންވެއެވެ. އެއީ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހަކު وضوء ފުރިހަމަކޮށް ރަނގަޅަށް ކޮށްގެން މިސްކިތަށް އަންނަ އައުމުގައި ނަމާދު جماعة ގައި ކުރުމުގެ ثواب ލިބިގަތުމާ ނަމާދުކުރުން ފިޔަވައި އެހެން ގޮތަކަށް مقصد އެއް ނެތިގެން މިސްކިތަށް އަރައިގެން ދިޔުމުން ކޮންމެ ފިޔަވަޅަކުން ދަރަޖައެއް މަތިވެ ކުށެއް ފުހެލެވޭ ނަމާދަށް ފާފައެއް ފުހެވެއެވެ. ފަހެ އޭނާ މިސްކިތަށް ވަދެ ވަގުތުން ފިރިހެން ނަމާދުގެ ثواب ލިބިގަންނަމުންނެވެ. އަދި އޭނާ ނަމާދުން އަވަދިވުމުން އަމިއްލަ وضوء ގެއްލި ހިނގައިދާނދެން މަލާއިކަތުން ނަމާދުކުރި ތަނުގައި ހުރިހާ ހިނދަކު ދުޢާ ކުރައްވައެވެ. އަދި ވިދާޅުވެއެވެ. އޭ الله ! އޭނާއަށް ރަޙްމަތް ލައްވާނދޭވެ! އޭ الله! އޭނާއަށް ފާފަ ފުއްސަވާނދޭވެ! އޭ الله ! އޭނާގެ توبة ޤަބޫލުކުރައްވާނދޭވެ! އަދި ނަމަ ވެސް ބަރުޖައްސަވާ ކުޑަحدثވެރިވެ ނުހިނގާ ހިނދަކު އެބައިމީހުން دعاء ކުރައްވާނެއެވެ.

11- وَعَنْ أبي الْعَبَّاسِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلب رَضِي الله عنهما، عَنْ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فِيما يَرْوى عَنْ ربِّهِ ، تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَالَ : «إِنَّ الله كَتَبَ الْحسناتِ والسَّيِّئاتِ ثُمَّ بَيَّنَ ذلك : فمَنْ همَّ بِحَسَنةٍ فَلمْ يعْمَلْهَا كتبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عِنْدَهُ حسنةً كامِلةً وَإِنْ همَّ بهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عَشْر حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِمائِةِ ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كثيرةٍ ، وَإِنْ هَمَّ بِسيِّئَةِ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كامِلَةً ، وَإِنْ هَمَّ بِها فعَمِلهَا كَتَبَهَا اللَّهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً» متفقٌ عليه .

މާތްالله ރުއްސުންތެރިވި عَبْد اللَّهِ بْنِ عبَّاس ، رسول الله صلى الله عليه وسلم ގެ ޙަދީޘުން ރިވާކުރެއްވި قدسي حديث އެއްގައި ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى ހެޔޮ ކަންތައްތަކާއި

ތުންނެވެ. ދެން ހަނދާންކުރާ ކަންތައް ކުރިން ކުރި ކަންތައްތަކ

فقال: يا عَبْدَ اللَّهِ لا تَسْتَهْزِيْ بِي ، فَقُلْتُ : لاَ أَسْتَهْزِئُ بك، فَأَخَذَهُ كُلَّهُ فاسْتاقَهُ فَلَمْ يَتْرُكْ مِنْه شَيْئاً ، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فافْرُجْ عَنَّا مَا نَحْنُ فِيهِ ، فَانْفَرَجَتِ الصَّخْرَةُ فخرَجُوا يَمْشُونَ » متفقٌ عليه.

ދ ﷺ ގަތް ކަމަށް ދެކެ ، ދ ﷺ ގެ ކިބައިން ، ދ ﷺ ގެ ކަންތައް ، ދ ﷺ ގެ ކަންތައް ، ދ ﷺ ގެ ކަންތައް

ڤَرٌ (ދُعاء ކަމަށް) ލިޔެހުމުގެ ކުރިން ދެ ބަޔަކު ތާއީދުކުރަންވާނެ. ތަފާތު ކަންކަމެއް ހިނގަމުންދާ ހިސާބުގައި .

ڤަދަހަ ލިޔުމުގައި دعاء ކަމަށް ބުނާނީ ކީއްވެގެންތޯ. ؟ الله ! ދެދަނޑިވަޅުގައި ހުންނަ ބައެއް ބަސްތައް ދެކެ ދަންނަ ފަދައިން ދުވާލު ދުވާ ތަނެއް ހިނގަނީ ކަމަށް ވިސްނާ ދެކެ ދަންނަ ބަސްތަކެއް ދަންނަ ބަސްތަކެއް

ތިބާގެ މަސައްކަތުގެ އުޖޫރައެވެ." އޭނާ ބުންޏެވެ. "އޭ ﷲ ގެ އަޅާއެވެ! ތިޔަބަޔަކު ސަމާސާ ތިމަންނާއި ނުކުރާށެވެ." ތިމަންނަ ބުނީމެވެ." ތިމަންނަ ތިބާއާ ސަމާސާއެއް ކުރަނީކީ ނޫނެވެ." ފަހެ އޭނާ އެހުރިހާ މުޅިން ހިފައިގެން ހިނގައްޖެއެވެ. އޭގެއިން އެއްވެސް އެއްޗެއް ދޫކޮށް ނުލައެވެ. އޭ ﷲ! މިކަންތައް އަޅުގަނޑު ކޮށްފީ ތިބާގެ ރިޟާ ހޯދުމަށް ނަމަ މިއޮތް مصيبة އިން ސަލާމަތް ކުރައްވާށެވެ! ފަހެ އެ ހިލަ ފުރައްސާރާ ދުރުވެގެން ދިޔައެވެ. ފަހެ އެމީހުން ހިނގައިގެން ނުކުމެގެން ދިޔައެވެ.

2– باب التوبة

توبة ވުމުގެ ވާޖިބު ކަމާއި ބެހޭ ބާބު باب

قال العلماء: التوبة واجبة مِنْ كل ذنب. فإن كانت المعصية بين العبد وبين اللَّه تعالى لا تتعلق بحق آدمي فلها ثلاثة شروط: أحدها أن يقلع عَنْ المعصية، والثاني أن يندم عَلَى فعلها، والثالث أن يعزم أن لا يعود إليها أبدا؛ فإن فقد أحد الثلاثة لم تصح توبته. وإن كانت المعصية تتعلق بآدمي فشروطها أربعة: هذه الثلاثة وأن يبرأ مِنْ حق صاحبها. فأن كانت مالا أو نحوه رده إليه، وإن كان حد قذف ونحوه مكنه مِنْه أو طلب عفوه، وإن كانت غيبة استحله مِنْها. ويجب أن يتوب مِنْ جميع الذنوب، فإن تاب مِنْ بعضها صحت توبته عند أهل الحق مِنْ ذلك الذنب وبقى عليه الباقي. وقد تظاهرت دلائل الكتاب والسنة وإجماع الأمة عَلَى وجوب التوبة.

ޢުލަމާއުން ވިދާޅުވެއެވެ.އެންމެހާ ފާފަތަކުން ވެސް توبة ވުމަކީ ވާޖިބުވެގެން ވާކަމެކެވެ. ފަހެ އެފާފައަކީ އަޅާ އާއި ﷲ سبحانه وتعالى އާއި ދެމެދުވާ حق އަކާ ގުޅިފައި އޭގައި އެއްވެސް އާދަމުގެ ދަރިއަކުގެ حق އެއް ނުގުޅޭނަމަ ފަހެ އޭގެ شرط ތިނެއް ހުރެއެވެ. ފުރަތަމަ ކަމަކީ އެފާފައިން ދުރުހެލިވުމެވެ. ދެވަނައީ އެކަމަކަށް ހިތާމަ ކުރުމެވެ.އަދި ތިންވަނައީ އަލުން ދުވަހަކުވެސް އެކަމެއް ނުކުރުމަށް عزم ކަނޑައަޅައިގަތުމެވެ. ފަހެ މިތިންކަމުން ކަމެއް ކުޑަވެއްޖެ ނަމަ އޭނާގެ توبة ވުން صح އެއް ނުވާނެއެވެ. އަދި އެފާފައަކީ އާދަމުގެ ދަރިއަކުގެ حق އެއް އެކަމާއި ގުޅިފައިވާ ވާނަމަ އޭގެ شرط ތަކަކީ ހަތަރެކެވެ. އެއީ އިސްވެދިޔަ ތިންކަމާއި އަދި އެحق އެއް ވެރިޔާއަށް ދޫކޮށްލުމެވެ. ފަހެ އެ حق ކަމަކީ މުދަލެއް ނުވަތަ މުދަލާއި އެއްގޮތް ކަމެއްނަމަ އެއަށް އަނބުރާ އެމީހަކަށް ހަވާލުކުރަންވާނެއެވެ. އަދި قذف ކުރުން ފަދަ ހައްދެއް ކަމަށްވާނަމަ އޭ ހަށިގަ

ތަކުރާރުކުރަނީ. ދަރުސް ދެމުންދާ ބައެއް حق ތަކެއް ކަމުގައި. ދަރުސް ފެށުމުގެ غيب ކުރިން ކުރިއަށް معاف ދަންނަވަން. ދަރުސް ހަމަވުމުން ފަރާތްތަކުން ދެކެވޭ ފަދަ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ކުރިން ކުރެވުނު ކަންތައްތަކުގެ ތެދުކަން صح ބެލުމަށް ދަރުސް ފެށުމުގެ ކުރިން ކުރެވުނު ކަންތައްތަކުގެ واخب ބެލުމަށް قران ދާ سنة ދާ اجماع ން ثابت ކުރެވެނީ.

قال اللَّه تعالى: { وتوبوا إِلَى اللَّه جميعا أيها المؤمنون لعلكم تفلحون } النور 31

ތިތަނަވަހަށް ތިބާގެ الله ދަންނަ توبة ކުރުން! (ތި) ތިތަނަވަހުން ފިލަތަނަށް، نصيب ލިބުނީ ކިހާ ބޮޑު ކަމެއް.

وقال تعالى: { استغفروا ربكم ثم توبوا إليه } هود3 .

ދަރުސް ތިތަނަވަހުގެ ކުރިއަށް ގެންދާ حضرة ން ކުރުވުނު ތިތަނަވަހުން ފެށިގެން ދަރުސް ހަމަވާ ތަނަށް ތިތަނަވަހުން توبة ކުރުން!

وقال تعالى: { يا أيها الذين آمنوا توبوا إِلَى اللَّه توبة نصوحا } التحريم 8

ދ إيمان ގުދަށ ލިބުނު! ތަފާތުކުރ إخلاص ތިބ توبة ދަންނަ، ތިތަނަވަހުން الله ދަންނަ توبة ކުރުން!

13- وعَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قال : سمِعتُ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « واللَّه إِنِّي لأَسْتَغْفِرُ الله ، وَأَتُوبُ إِلَيْه ، في اليَوْمِ ، أكثر مِنْ سَبْعِين مرَّةً » رواه البخاري .

ކ الله ތަކުރާރުކުރާ أبو هُرَيْرَة ގ ތިތަނަވަހުގ ތަކުރ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، حديث ބަލައިގަނެ ތިތަނަ ދަދުރ. ބަލައިގެންކ حديث ބަލައިގެ. ކ الله ގަތ ކުރިން ތަކުރ. ބަދަލުވަތަ ތިތަ ކުރ ބަލައިގެ ކުރ ބަލައިގެ ތ ތިތަނަ الله ދަން إستغفار ފަހަ ދަރ ތަކުރ توبة ކަ.

14- وعن الأَغَرِّ بْن يَسار المزنِيِّ رضي الله عنه قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يا أَيُّها النَّاس تُوبُوا إِلى اللَّهِ واسْتَغْفِرُوهُ فإِني أَتوبُ في اليَوْمِ مائة مَرَّة » رواه مسلم .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި الأَغَرِّ بْن يَسار المُزنِيِّ رضي الله عنه ގެ ރިވާއިން ރިވާ ވެގެން ވެއެވެ.
رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން މާތް الله
އަށް توبة ވާށެވެ. އަދި އެކަލާނގެއަށް إستغفار ދަންނަވާށެވެ. އަދި ރަހާ ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން
ކަލޭގެފާނު ކޮންމެ ދުވަހަކު ސަތޭކަފަހަރު توبة ވަމެވެ .

15- وعنْ أبي حَمْزَةَ أَنَس بن مَالِكٍ الأَنْصَارِيِّ خَادِمِ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، رضي الله عنه قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : للَّهُ أَفْرحُ بتْوبةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ سقطَ عَلَى بعِيرِهِ وقد أَضلَّهُ في أَرضٍ فَلاةٍ متفقٌ عليه .

وفي رواية لمسْلمٍ : « للَّهُ أَشدُّ فرحاً بِتَوْبةِ عَبْدِهِ حِين يتُوبُ إِلَيْهِ مِنْ أَحَدِكُمْ كان عَلَى راحِلَتِهِ بِأَرْضٍ فلاةٍ ، فانْفلتتْ مِنْهُ وعلَيْها طعامُهُ وشرَابُهُ فأَيِسَ مِنْهَا ، فأَتَى شَجَرةً فاضْطَجَعَ في ظِلِّهَا ، وقد أَيِسَ مِنْ رَاحِلتِهِ ، فَبَيْنما هوَ كَذَلِكَ إِذْ هُوَ بِها قَائِمة عِنْدَهُ ، فَأَخذ بِخطامِهَا ثُمَّ قَالَ مِنْ شِدَّةِ الفَرحِ : اللَّهُمَّ أَنت عبْدِي وأَنا ربُّكَ، أَخْطَأَ مِنْ شِدَّةِ الفرح » .

رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ خَادِمِ أبوحَمْزَة أَنَس بن مَالِك الأَنْصَارِي ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެން
ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މާތް الله ކަންތިރި
ހެވުކުރައްވާނެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ފަޅުގަނޑެއްގައި ސަވާރީން ވެއްޓި ސަވާރުގެ
ހުސްބިމަކުން އެއްޗި ގެއްލިގެ ނިކުތް ކެތްޖެހިލާން އޭ ލިބުނުމުން އުފާވިހެން ލިބޭ
ފަހަރުވެރު ބޮޑުކޮށް الله سبحانه و تعالى ތިޔަބައިމީހުން އަޅާކު توبة ވުމުން ހިތްހަމަޖެހިގެން ވެއެވެ.

އަދި مسلم ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ސަވާރީ އަދި އޭގައި
އޮތް ކާބޯތަކެތި ބޯތަކެތި ހުރެ ފަޅު ބިމަކަށް ސަވާރީ ފިލާ ގެއްލުމުން ވެސް ގަސްގަހެއް
ކައިރިއަށް އައިސް އޭގެ ހިޔަލަށް އަރާ ފަހަރެއް އޭނާއަށް ސަވާރީ ފެނުމުން އެ ކޮޅަށް ދާން
އޮތިހެ ކަލޭ ...
ހިތް ... ! الله އޭ! ތިބާއީ ތިމަންނަގެ އަޅާއެވެ. އަދި ތިމަންނައީ
ތިބާގެ ކަލާނގެއެވެ. ދަންނަވައެވެ. އުފާވެރިކަމުގެ ބޮޑުކަމުން ކުށްވެރިވެއެވެ. އުފާވެރި
ބޮޑުކޮށް الله سبحانه و تعالى ތިޔަބައިމީހުން އަޅާގެ توبة ވުމުން ހިތްހަމަ
ޖެހިވޮޑިގަންނަވައެވެ.

16- وعن أبي مُوسى عَبْدِ اللَّهِ بنِ قَيْسٍ الأَشْعَرِيِّ ، رضِي الله عنه ، عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: « إن الله تعالى يبْسُطُ يدهُ بِاللَّيْلِ ليتُوب مُسيءُ النَّهارِ وَيبْسُطُ يَدهُ بالنَّهارِ ليَتُوبَ مُسِيءُ اللَّيْلِ حتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِن مغْرِبِها » رواه مسلم .

ރަޟީ الله ޢަންހު ވެއްޖެ أبو مُوسى عَبْد اللَّهِ بن قَيْس الأَشْعَرِي ، ސަޙާބާއި ސަރަޙަދާބަހުއްދި
ނަބީކަލޭގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާ ކުރެއްވިއެވެ. އަހަރުމެންނަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން
ގަދަވަންތަ ގަދަ الله އެކަލާނގެ ދުވާލުގެ ކުށްކުރި މީހާ ތައުބާވުމަށްޓަކައި ރޭގަނޑު އަތްދިއްކުރައްވައެވެ. އަދި ދުވާލު ކުށްކުރި މީހާ
ރޭގަނޑު ތައުބާވުމަށްޓަކައި. އަދި ދުވާލު އެކަލާނގެ އަތްދިއްކުރައްވައެވެ. އަދި ރޭގަނޑު ކުށްކުރި މީހާ
ދުވާ ތައުބާވުމަށްޓަކައެވެ. ހިނގަމުން ދިޔައީ ހިރުމުން ހުޅަނގުން އިރު އަރާންދެން رحمة
ބާރުއެރުވުމަށް ޓަކައެވެ.

17- وعَنْ أبي هُريْرَةَ رضي الله عنه قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ تاب قَبْلَ أَنْ تطلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مغْرِبِهَا تَابَ الله علَيْه » رواه مسلم .

ރަޟީ الله ޢަންހު ވެއްޖެ أبو هُريْرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހުޅަނގުން އިރު އަރުމުގެ ކުރިން توبة ވެއްޖެމީހާގެ توبة ﷲ الله
سبحانه وتعالى قبول ކުރައްވާ ހުށްޓެވެ.

18- وعَنْ أبي عَبْدِ الرَّحْمن عَبْدِ اللَّهِ بن عُمرَ بن الخطَّاب رضي الله عنهما عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: «إِنَّ الله عزَّ وجَلَّ يقْبَلُ توْبة العبْدِ مَا لَمْ يُغرْغرِ» رواه الترمذي وقال: حديث حسنٌ .

ރަޟީ الله އަދިބަފައިކަލުންނަށް ވެއްޖެ ގެސަފާނުގެ أبو عَبْدِ الرَّحْمن عَبْدِ اللَّهِ بن عُمرَ بن الخطَّاب ، نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރައްވައިފައިވެއެވެ. އަހަރުމެންނަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه و تعالى އަޅާގެ توبة އަސޫލް ވީވަރަކަ ނޫނަ ހަރުއޮން
އަޑުއަޑުއަޅުން ދެންނދެން قبول ކުރައްވައެވެ.

19- وعَنْ زرِّ بْنِ حُبْيشٍ قَال : أَتيْتُ صفْوانَ بْنِ عسَّالٍ رضِي الله عنْهُ أَسْأَلُهُ عن الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ فقال : مَا جَاءَ بِكَ يَا زِرُّ ؟ فقُلْتُ : ابْتغَاءُ الْعِلْمِ ، فقَال: إنَّ الْملائِكَةَ تَضَعُ أَجْنِحتِها لِطَالِبِ الْعِلْمِ رِضاء بمَا يَطلُبُ ، فَقلْتُ : إِنَّه قدْ حَكَّ في صدْرِي الْمسْحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ بَعْدَ الْغَائِطِ والْبوْلِ ، وكُنْتَ امْرَءاً مِنْ أَصْحاب النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَجئْت أَسْأَلُكَ : هَلْ سمِعْتَهُ يذْكرُ فِي ذَلِكَ شيْئاً ؟ قال : نعَمْ كانَ يأْمُرنا إذا كُنا سفراً أوْ مُسافِرين أَن لا ننْزعَ خفافَنا ثلاثة أَيَّامٍ ولَيَالِيهنَّ إلاَّ

مِنْ جنَابةٍ ، لكِنْ مِنْ غائطٍ وبَوْلٍ ونَوْمٍ . فقُلْتُ : هَل سمِعتهُ يذكُر في الْهوى شيْئاً ؟ قال : نعمْ كُنَّا مَع رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في سفرٍ ، فبيْنا نحنُ عِنْدهُ إذ نادَاهُ أَعْرابي بصوْتٍ لهُ جهوريٍّ : يا مُحَمَّدُ ، فأَجَابهُ رسولُ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نحْوا مِنْ صَوْتِه : «هاؤُمْ» فقُلْتُ لهُ : وَيْحَكَ اغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ فإِنَّك عِنْد النَّبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وقدْ نُهِيت عَنْ هذا ، فقال : واللَّه لا أَغضُضُ : قَالَ الأَعْرابِيُّ : الْمَرْءُ يُحِبُّ الْقَوم ولَمَّا يلْحق بِهِمْ؟ قال النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «الْمرْءُ مع منْ أَحبَّ يَوْمَ الْقِيامةِ » فما زَالَ يُحدِّثُنَا حتَّى ذكر باباً من الْمَغْرب مَسيرةُ عرْضِه أوْ يسِير الرَّاكِبُ في عرْضِهِ أَرْبَعِينَ أَوْ سَبْعِينَ عَاماً. قَالَ سُفْيانُ أَحدُ الرُّوَاةِ . قِبل الشَّامِ خلقَهُ اللَّهُ تعالى يوْم خلق السموات والأَرْضَ مفْتوحاً لِلتَّوبة لا يُغلقُ حتَّى تَطلُعَ الشَّمْسُ مِنْهُ » رواه التِّرْمذي وغيره وقال : حديث حسن صحيح .

މާތް الله ރަޙުމަތްލެއްވި زرِّ بْنِ حُبْيش ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މިހެންނަމަ خفގައި ފެން ފުހުމުގެ ސުވާލެއް ކުރުމަށްޓަކައި މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ صفوان بْنِ عسَّال ގެ އަރިހަށް ދިޔައީމެވެ. ފަހެ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ޒިއްރާ. ތިބާ އައީ ކީއްވެ؟ ... މިހެންނަމަ ދަންނަވައިފީމެވެ. علم އުނގެނުމުގެ ބޭނުމުގައެވެ. ފަހެ ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މަލާއިކަތުން ފިޔަތައް علم އުނގެނޭ މީހާ އެ އުނގެނޭ ތަކެއްޗަށް ރުހުމުގެ ސަބަބުން ... ބާއްވައެވެ. މިހެން ދަންނަވައިފީމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ކުލަ ގަނޑުފައިގެ ފަހުން ... ފެން ފުހުމާމެދު ޝަކެއް ... ނަބީ ﷺ ... އެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ أصحاب ންގެ ތެރެއިން މީހެއް ... ފަހެ މިހެންނަމަ ... ކޮބާތޯ؟ ... ވިދާޅުވިއެވެ. ... جنب ... خف ގައި ... خف ... صح ... ފަހެ މިހެންނަމަ ... ކޮބާތޯ؟ ... ވިދާޅުވިއެވެ. އާނއެކެވެ. މިހެންމެ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި ... އޭ محمد އެވެ. ފަހެ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ... جواب ދެއްވިއެވެ.(ވިދާޅުވިއެވެ.) ... ؟ ... !

ކަނޑުގައި ތިބި ތިން ބަޔަކު ހިނދުކަނޑި ގޯތިތެރެ ދިޔައީ ކަނޑުގައި ހުރި ގަލުން ދަތުރުކުރާ ބޯޓެއް ގޯތިތެރެ ދިޔަ ފަހުން

މީހުންގެ ތެރޭގައި ނުވަދިހަނުވަ މީހުން قتل ކުރި މީހަކު އުޅުނެވެ. ދެން އެމީހާ ބިންމަތީގައި ވާއެންމެ ބޮޑު
علم ވެރިޔަކު ހޯދުން އުޅުނެވެ. އޭނާއަށް راهب އަކަށް إشارة ކުރެވުނެވެ. ދެން އެމީހާ އެ راهب ގެ ގާތަށް
ގޮސް ސުވާލުކުރިއެވެ." ހަމަކަށަވަރުން ނުވަދިހަނުވަ މީހުން ނުވަދިހަނުވަ މީހުން قتل ކޮށްފީމެވެ. މިހާ
ހިސާބުން توبة އެއް ކުރެވޭނެތޯ؟" އެސުވާލަށް ރާހިބު ދިނީ. " ނުވާނެއެވެ. " ދެން އެމީހާ އެ ރާހިބު
ވެސް قتل ކޮށްފިއެވެ. އެމީހާ ސަތޭކަ މީހުން ހަމަކުރިއެވެ. ދެން އޭނާ ބިންމަތީގައިވާ އެންމެ ބޮޑު
علم ވެރިޔަކު ހޯދުން އުޅުނެވެ. ދެން އޭނާއަށް ދަންނަ ބޭފުޅަކަށް إشارة ކުރެވުނެވެ. ދެން އެ علم ވެރިޔާގެ
ގާތަށްގޮސް އެމީހާ ސުވާލުކުރިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިހާތަނަށް ސަތޭކަ މީހުން قتل ކޮށްފީމެވެ.
މިހާ ހިސާބުން ފަހު ތައުބާ ވެވޭތޯ.؟ علم ވެރިޔާ ޖަވާބުދެއްވިއެވެ. " އާނއެކެވެ. އިންސާނާއި
އިންސާނާގެ ތަސްބީހާ ދެމެދު توبة ވުމަށް ހުރަސް އަޅާނީ ކާކުތޯ؟ ތިބާ ފަލާނި
ރަށަކަށް ދާށެވެ. އެރަށުގައި އުޅޭމީހުންނަކީ الله އަށް އަޅުކަން ކުރާ މީހުންނެވެ . އެރަށަށްގޮސް
އެމީހުންނާއެކު الله އަށް އަޅުކަން ކުރާށެވެ. އަދި މިބާ ކައިރިއަށް އަލުން ރަށަށް އަނބުރާ ނުދާށެވެ.
ސަބަބަކީ އެއީ ނުބައި މީހުންގެ ރަށެކެވެ." ދެން އެމީހާ، މިދެންނެވި علم ވެރިޔާ ވިދާޅުވި ރަށަށް ދެން
ދަތުރުކުރަން ފުރިއެވެ. އަދި ދަތުރުގެ މަގުމަތީގައި މަރުވެއްޖެއެވެ. ދެން އެމީހާގެ ފުރާނަ ގެންދިޔުން
ބަހުސްކުރީ رحمة ގެ މަލާއިކަތުންނާއި عذاب ގެ މަލާއިކަތުންގެ ދެމެދުގައި خيال ތަފާތު ވެގެން
ޒުވާބުވިއެވެ. ދެން رحمة ގެ މަލާއިކަތުން ވިދާޅުވިއެވެ. އޭނާ ތަޢުބާވެގެން އައީ ހިތުން ޚާއްޞަކޮށް الله
އަށް ރުޖޫޢަވެ توبة ވެގެންނެވެ. عذاب ގެ މަލާއިކަތުން ވިދާޅުވިއެވެ. އޭނާ ދުނިޔޭގައިވެސް ހެޔޮ عمل އެއް
ނުކުރެއެވެ. ދެން މަލާއިކަތުންގެ ދެމެދަށް އިންސާނެއްގެ ސިފައިގައި މަލާއިކަތަކު އައެވެ. ދެން
އާދަމުގެ ދަރިއެއްގެ ސޫރަތުގައި ފޮނުއްވި ملائكة އާ ބަހުސްކުރި ދެމެދުގެ ޙުކުމް ކުރުމަށް
އިންސާފުކުރުމަށްޓަކައި އާ ملائكة ބާރުލެއްވީއެވެ. ދެން އިންސާފު ކުރައްވަން
ހަމަޖެހުން ملائكة އާ ވިދާޅުވިއެވެ. އެމީހާ ދަތުރުކުރަން ފެށިތަނާއި ދަތުރުކުރަން ނިންމަން قصد ކުރި
ތަނާ ދުރުމިން މިނުކޮށްލާށެވެ. އަދި އެމީހާ އާއި އެންމެކައިރިވާ ބިމަކާ އެމީހާގެ ނިސްބަތް
ގެންދާށެވެ. (އެބަހީ ހެޔޮމީހުންގެ ރަށާއި ކައިރިނަމަ ހެޔޮ މީހެއްގެ ގޮތުގައެވެ. ނުބައިމީހުންގެ ރަށާއި
ކައިރިނަމަ ނުބައި މީހެއްގެ ގޮތުގައެވެ.) ދެން މިންކުރިއިރު އެމީހާ އެންމެ ކައިރިވީ ހެޔޮމީހުންގެ
ރަށަށެވެ. އެހެންކަމުން އެމީހާގެ ފުރާނަ ހިއްޕެވީ رحمة ގެ މަލާއިކަތުންނެވެ.

ތަނަށް ދާނެ ތަނެއް ނެތް ކަމަށް. ދެވަނަ ތަނަކަށް ދާ ކަމަށް ތިންވަނަ ތަނަކަށް ދާ ކަމަށް ވެސް ދެ ދަނޑިން ދައްކާ ކަމަށް.

ތަފާ بخاري ގައި ވާގޮތަށް الله سبحانه و تعالى ދެކަމަށް ވަނަ ވަހީ ކުރެއްވި. ފެންނަ ތަނަކަށް ދާ ކަމަށް ވަނަ ވަހީ ކުރެއްވި. ތަފާ ދަނޑިން ملائكة ތަކުގެ ތަފާ ދެކަމަށް ވަނަ ވަހީ ކުރެއްވި. ދެ ދަނޑިން ދެ ދަނޑި ދެކަމަށް. ދެ ދަނޑި ދެ ދަނޑި ދެ ދަނޑި

عِطْفَيْه . فَقال لَهُ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ رضيَ اللَّهُ عنه . بِئس ما قُلْتَ ، وَاللَّهِ يا رسول الله مَا عَلِمْنَا عليْهِ إلاَّ خَيْراً ، فَسكَت رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم. فبَيْنَا هُوَ علَى ذلك رَأَى رَجُلاً مُبْيِضاً يَزُولُ به السَّرَابُ ، فقالَ رسولُ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : كُنْ أَبَا خَيْثَمَةَ ، فَإِذا هوَ أَبُو خَيْثَمَةَ الأَنْصَارِيُّ وَهُوَ الَّذي تَصَدَّقَ بصاع التَّمْر حين لمزَهُ المنافقون قَالَ كَعْبٌ : فَلَّما بَلَغني أَنَّ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَدْ توَجَّهَ قَافلا منْ تَبُوكَ حَضَرَنِي بَثِّي ، فطفقتُ أَتذكَّرُ الكذِبَ وَأَقُولُ: بِمَ أَخْرُجُ من سَخطه غَداً وَأَسْتَعينُ عَلَى ذلكَ بِكُلِّ ذِي رَأْيٍ مِنْ أَهْلي ، فَلَمَّا قِيلَ : إنَّ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قدْ أَظِلَّ قادماً زاحَ عَنِّي الْبَاطِلُ حَتَّى عَرَفتُ أَنِّي لم أَنج مِنْهُ بِشَيءٍ أَبَداً فَأَجْمَعْتُ صِدْقَهُ ، وأَصْبَحَ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَادماً ، وكان إذا قدمَ مِنْ سَفَرٍ بَدَأَ بالْمَسْجد فرَكعَ فيه رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ جلس للنَّاس ، فلمَّا فعل ذَلك جَاءَهُ الْمُخلَّفُونَ يعْتذرُون إلَيْه وَيَحْلفُون لَهُ ، وكانوا بضعاً وثمَانين رَجُلا فقبل منْهُمْ عَلانيَتهُمْ وَاسْتغفَر لهُمْ وَوَكلَ سَرَائرَهُمْ إلى الله تعَالى . حتَّى جئْتُ ، فلمَّا سَلَمْتُ تبسَّم الْمُغْضب ثمَّ قَالَ : تَعَالَ، فجئتُ أَمْشي حَتى جَلَسْتُ بيْن يَدَيْهِ ، فقالَ لِي : مَا خَلَّفَكَ ؟ أَلَمْ تكُنْ قد ابْتَعْتَ ظَهْرَك، قَالَ قُلْتُ : يَا رَسُولَ الله إنِّي واللَّه لَوْ جلسْتُ عنْد غيْرِكَ منْ أَهْلِ الدُّنْيَا لَرَأَيْتُ أَني سَأَخْرُج منْ سَخَطه بعُذْرٍ ، لقدْ أُعْطيتُ جَدَلا ، وَلَكنِّي وَاللَّه لقدْ عَلمْتُ لَئن حَدَّثْتُكَ الْيَوْمَ حديث كَذبٍ ترْضى به عنِّي لَيُوشكَنَّ اللَّهُ يُسْخطك عليَّ ، وإنْ حَدَّثْتُكَ حَديث صدْقٍ تجدُ علَيَّ فيه إنِّي لأَرْجُو فِيه عُقْبَى الله عَزَّ وَجلَّ ، واللَّه ما كان لِي من عُذْرٍ ، واللَّهِ مَا كُنْتُ قَطُّ أَقْوَى وَلا أَيْسر مِنِّي حِينَ تَخلفْتُ عَنك قَالَ : فقالَ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَمَّا هذَا فقَدْ صَدَقَ ، فَقُمْ حَتَّى يَقْضيَ اللَّهُ فيكَ » وسَارَ رِجَالٌ مِنْ بَني سَلمة فاتَّبعُوني ، فقالُوا لِي : واللَّهِ مَا عَلِمْنَاكَ أَذنْبتَ ذَنْباً قبْل هذَا ، لقَدْ عَجزتَ في أن لا تَكُون اعتذَرْت إلَى رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بمَا اعْتَذَرَ إلَيهِ الْمُخَلَّفُون فقَدْ كَانَ كافِيَكَ ذنْبكَ اسْتِغفارُ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لَك . قَالَ : فوالله ما زَالُوا يُؤَنِّبُونني حتَّى أَرَدْت أَنْ أَرْجِعَ إلى رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فأُكَذِّب نفسْي ، ثُمَّ قُلتُ لهُم : هَلْ لَقِيَ هَذا معِي مِنْ أَحدٍ ؟ قَالُوا : نَعَمْ لقِيَهُ معك رَجُلان قَالا مِثْلَ مَا قُلْتَ ، وقيل لَهُمَا مِثْلُ مَا قِيلَ لكَ ، قَال قُلْتُ : مَن هُمَا ؟ قالُوا : مُرارةُ بْنُ الرَّبِيع الْعَمْرِيُّ ، وهِلال ابْن أُمَيَّةَ الْوَاقِفِيُّ ؟ قَالَ : فَذكَروا لِي رَجُلَيْنِ صَالِحَيْن قدْ شَهِدا بدْراً فِيهِمَا أُسْوَةٌ . قَالَ : فَمَضيْت حِينَ ذَكَروهُمَا لِي .

وَنَهَى رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عن كَلامِنَا أَيُّهَا الثلاثَةُ مِن بَين من تَخَلَّف عَنهُ ، قالَ : فاجْتَنَبنَا النَّاس أَوْ قَالَ: تَغَيَّرُوا لَنَا حَتَّى تَنَكَّرت لِي في نفسي الأَرْضُ ، فَمَا هيَ بالأَرْضِ التي أَعْرِفُ ، فَلَبْثْنَا عَلَى ذَلكَ خمْسِينَ ليْلَةً . فأَمَّا صَاحبايَ فَاستَكَانَا وَقَعَدَا في بُيُوتهمَا يَبْكيَانِ وأَمَّا أَنَا فَكُنتُ أَشَبَّ الْقَوْمِ وَأَجْلَدَهُمْ ، فَكُنتُ أَخْرُج فَأَشهَدُ الصَّلاة مَعَ الْمُسْلِمِينَ، وَأَطُوفُ في الأَسْوَاقِ وَلا يُكَلِّمُني أَحدٌ ، وآتِي رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فأُسَلِّمُ عَلَيْهِ ، وَهُو في مجْلِسِهِ بعدَ الصَّلاةِ ، فَأَقُولُ في نفسِي : هَل حَرَّكَ شفتَيْهِ بردِّ السَّلامِ أَم لاَ ؟ ثُمَّ أُصلِّي قريباً مِنهُ وأُسَارِقُهُ النَّظَرَ ، فَإِذَا أَقبَلتُ على صلاتِي نَظر إلَيَّ ، وإذَا الْتَفَتُّ نَحْوَهُ أَعْرَضَ عَنِّي ، حَتى إذا طَال ذلكَ عَلَيَّ مِن جَفْوَةِ الْمُسْلمينَ مشَيْت حَتَّى تَسوَّرْت جدارَ حَائط أبي قَتَادَةَ وَهُوَا ابْن عَمِّي وأَحبُّ النَّاسَ إلَيَّ ، فَسلَّمْتُ عَلَيْهِ فَواللَّهِ مَا رَدَّ عَلَيَّ السَّلامَ ، فَقُلْت لَه : يا أَبَا قتادَة أَنْشُدكَ باللَّه هَلْ تَعْلَمُني أُحبُّ الله وَرَسُولَه صَلّى

اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ؟ فَسَكَتَ، فَعُدت فَنَاشَدتُه فَسكَتَ ، فَعُدْت فَنَاشَدْته فَقَالَ : الله ورَسُولُهُ أَعْلَمُ . فَفَاضَتْ عَيْنَايَ ، وَتَوَلَّيْتُ حَتَّى تَسَوَّرتُ الْجِدَارَ

فبَيْنَا أَنَا أَمْشي في سُوقِ المدينةِ إِذَا نَبَطيٌّ منْ نبطِ أَهْلِ الشَّام مِمَّنْ قَدِمَ بالطَّعَامِ يبيعُهُ بالمدينةِ يَقُولُ : مَنْ يَدُلُّ عَلَى كعْبِ بْنِ مَالكٍ ؟ فَطَفِقَ النَّاسُ يشيرون له إِلَى حَتَّى جَاءَنِي فَدَفَعَ إِلى كتَاباً منْ مَلِكِ غَسَّانَ ، وكُنْتُ كَاتِباً . فَقَرَأْتُهُ فَإِذَا فيهِ : أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّهُ قَدْ بلَغَنَا أَن صاحِبَكَ قدْ جَفاكَ ، ولمْ يجْعلْك اللَّهُ بدَارِ هَوَانٍ وَلا مَضْيعَةٍ ، فَالْحَقْ بِنا نُوَاسِك ، فَقلْت حِين قرأْتُهَا: وَهَذِهِ أَيْضاً من الْبَلاءِ فَتيَمَّمْتُ بِهَا التَّنُّور فَسَجرْتُهَا .

حَتَّى إِذَا مَضَتْ أَرْبَعُون مِن الْخَمْسِينَ وَاسْتَلْبَثِ الْوَحْيُ إِذَا رسولِ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَأْتِينِي ، فَقَالَ: إِنَّ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَأْمُرُكَ أَنْ تَعْتزِلَ امْرأَتكَ ، فقُلْتُ: أُطَلِّقُهَا ، أَمْ مَاذا أَفعْلُ ؟ قَالَ: لا بَلْ اعتْزِلْهَا فلا تقربَنَّهَا ، وَأَرْسلَ إِلى صَاحِبيَّ بِمِثْلِ ذلِكَ . فَقُلْتُ لامْرَأَتِي : الْحَقِي بِأَهْلكِ فَكُونِي عِنْدَهُمْ حَتَّى يَقْضِيَ اللَّهُ في هذَا الأَمر ، فَجَاءَت امْرأَةُ هِلالِ بْنِ أُمَيَّةَ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقالتْ لَهُ : يا رسول الله إِنَّ هِلالَ بْنَ أُمَيَّةَ شَيْخٌ ضَائعٌ ليْسَ لَهُ خادِمٌ ، فهلْ تَكْرهُ أَنْ أَخْدُمهُ ؟ قال : لا، وَلَكِنْ لا يَقْربَنَّك . فَقَالَتْ : إِنَّهُ وَاللَّه مَا بِهِ مِنْ حَركَةٍ إِلَى شَيءٍ ، وَوَاللَّه ما زَالَ يَبْكِي مُنْذُ كَانَ مِنْ أَمْرِهِ مَا كَانَ إِلَى يَوْمِهِ هَذَا . فَقَال لِي بعْضُ أَهْلِي: لَو اسْتأَذنْت رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في امْرَأَتِك ، فقَدْ أَذن لامْرأَةِ هِلالِ بْنِ أُمَيَّةَ أَنْ تَخْدُمَهُ؟ فقُلْتُ: لا أَسْتَأْذِنُ فِيهَا رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، ومَا يُدْريني مَاذا يَقُولُ رسولُ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِذَا اسْتَأْذَنْتُهُ فِيهَا وَأَنَا رَجُلٌ شَابٌّ فلَبِثْتُ بِذلك عشْر ليالٍ ، فَكَمُلَ لَنا خمْسُونَ لَيْلَةً مِنْ حينَ نُهي عَنْ كَلامنا .

ثُمَّ صَلَّيْتُ صَلاَةَ الْفَجْرِ صباحَ خمْسينَ لَيْلَةً عَلَى ظهْرِ بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِنَا ، فَبينَا أَنَا جَالسٌ عَلَى الْحَال التي ذَكَر اللَّهُ تعالَى مِنَّا ، قَدْ ضَاقَتْ عَلَيَّ نَفْسِي وَضَاقَتْ عَليَّ الأَرضُ بِمَا رَحُبَتْ، سَمِعْتُ صَوْتَ صَارِخٍ أَوفي عَلَى سَلْعٍ يَقُولُ بأَعْلَى صَوْتِهِ : يَا كَعْبُ بْنَ مَالِكٍ أَبْشِرْ، فخرَرْتُ سَاجِداً ، وَعَرَفْتُ أَنَّهُ قَدْ جَاءَ فَرَجٌ فَآذَنَ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم النَّاس بِتوْبَةِ الله عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْنَا حِين صَلَّى صَلاة الْفجْرِ فذهَبَ النَّاسُ يُبَشِّرُوننا ، فذهَبَ قِبَلَ صَاحِبَيَّ مُبَشِّرُونَ ، وركض رَجُلٌ إِليَّ فرَساً وَسَعَى ساعٍ مِنْ أَسْلَمَ قِبَلِي وَأَوْفَى عَلَى الْجَبلِ ، وكَان الصَّوْتُ أَسْرَعَ مِنَ الْفَرَسِ ، فلمَّا جَاءَنِي الَّذي سمِعْتُ صوْتَهُ يُبَشِّرُنِي نَزَعْتُ لَهُ ثَوْبَيَّ فَكَسَوْتُهُمَا إِيَّاهُ ببشارَته واللَّه ما أَمْلِكُ غَيْرَهُمَا يوْمَئذٍ ، وَاسْتَعَرْتُ ثَوْبَيْنِ فَلَبسْتُهُمَا وانْطَلَقتُ أَتَأَمَّمُ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَتَلَقَّانِي النَّاسُ فَوْجاً فَوْجاً يُهَنِّئُونني بِالتَّوْبَةِ وَيَقُولُون لِي : لِتَهْنِكَ تَوْبَةُ الله عَلَيْكَ، حتَّى دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم جَالِسٌ حَوْلَهُ النَّاسُ ، فَقَامَ طلْحَةُ بْنُ عُبَيْد الله رضي الله عنه يُهَرْوِل حَتَّى صَافَحَنِي وهَنَّأَنِي ، واللَّه مَا قَامَ رَجُلٌ مِنَ الْمُهاجِرِينَ غَيْرُهُ ، فَكَان كَعْبٌ لا يَنْساهَا لِطَلحَة . قَالَ كَعْبٌ : فَلَمَّا سَلَّمْتُ عَلَى رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قال: وَهوَ يَبْرُقُ وَجْهُهُ مِنَ السُّرُور أَبْشِرْ بِخَيْرِ يَوْمٍ مَرَّ عَلَيْكَ ، مُذْ ولَدَتْكَ أُمُّكَ ، فقُلْتُ : أَمِنْ عِنْدِكَ يَا رَسُول اللَّهِ أَم مِنْ عِنْد الله ؟ قَالَ : لاَ بَلْ مِنْ عِنْد الله عَز وجَلَّ ، وكانَ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِذَا سُرَّ اسْتَنارَ وَجْهُهُ حتَّى كَأَنَّ وجْهَهُ قِطْعَةُ قَمر، وكُنَّا نعْرِفُ ذلِكَ مِنْهُ، فلَمَّا جلَسْتُ بَيْنَ يدَيْهِ قُلتُ: يَا رسول اللَّهِ إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ أَنْخَلِعَ مِن مَالِي صدَقَةً إِلَى اللَّهِ وإِلَى رَسُولِهِ .

فَقَالَ رَسُول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْر لَكَ ، فَقُلْتُ إِنِّي أُمْسِكُ سَهْمِي الَّذي بِخَيْبَر . وَقُلْتُ : يَا رَسُولَ الله إن الله تَعَالَى إنَّما أَنْجَانِي بالصدق ، وَإِنْ مِنْ تَوْبَتِي أَن لا أُحدِّثَ إلاَّ صِدْقاً ما بَقِيتُ ، فوا لله ما علِمْتُ أحداً مِنَ المسلمِين أَبْلاَهُ اللَّهُ تَعَالَى فِي صدْق الْحَديث مُنذُ ذَكَرْتُ ذَلكَ لِرسُولِ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَحْسَنَ مِمَّا أَبْلاَنِي اللَّهُ تَعَالَى ، وَاللَّهِ مَا تَعمّدْت كِذْبَةً مُنْذُ قُلْت ذَلِكَ لرَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِلَى يَوْمِي هَذَا ، وَإِنِّي لأَرْجُو أَنْ يَحْفظني اللَّهُ تَعَالَى فِيمَا بَقِي ، قَالَ : فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى : { لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ والأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرةِ } حَتَّى بَلَغَ : { إِنَّه بِهِمْ رَءُوفٌ رَحِيمٌ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَعَلَى الثَّلاَثَةِ الَّذينَ خُلِّفُوا حَتَّى إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ } حتى بلغ: { اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادقين } [التوبة : 117 ، 119] .

قالَ كعْبٌ : واللَّهِ مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ مِنْ نِعْمَةٍ قَطُّ بَعْدَ إِذْ هَدانِي اللَّهُ لِلإِسْلام أَعْظَمَ فِي نَفسِي مِنْ صِدْقي رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَن لاَّ أَكُونَ كَذَبْتُهُ ، فأهلكَ كَمَا هَلَكَ الَّذِينَ كَذَبُوا إن الله تَعَالَى قَالَ للَّذِينَ كَذَبُوا حِينَ أَنزَلَ الْوَحْيَ شَرَّ مَا قَالَ لأَحدٍ ، فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى : {سيَحلِفون بِاللَّه لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُم إِلَيْهِم لتُعْرِضوا عَنْهُمْ فأَعْرِضوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رِجْس ومَأْواهُمْ جهَنَّمُ جَزاءً بِمَا كَانُوا يكْسبُون . يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنْ ترْضَوْا عَنْهُمْ فَإِن الله لاَ يَرْضَى عَنِ الْقَوْمِ الفاسقينَ } [التوبة 95 ، 96] .

قال كَعْبٌ : كنَّا خُلِّفْنَا أَيُّهَا الثَّلاَثَةُ عَنْ أَمْر أُولَئِكَ الَّذِينَ قَبِلَ مِنْهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حِينَ حَلَفوا لَهُ ، فبايعَهُمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ ، وأَرْجأَ رَسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أمْرَنا حَتَّى قَضَى اللَّهُ تَعَالَى فِيهِ بِذَلكَ ، قَالَ اللُّه تَعَالَى : { وَعَلَى الثَّلاَثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا } .

ولَيْسَ الَّذي ذَكَرَ مِمَّا خُلِّفنا تَخَلُّفُنا عَن الغزو ، وَإنَّمَا هُوَ تَخْلَيفهُ إِيَّانَا وإرجاؤُهُ أَمْرَنَا عَمَّنْ حَلَفَ لَهُ واعْتَذَرَ إِلَيْهِ فَقَبِلَ مِنْهُ . مُتَّفَقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވުމެވި عبد اللَّهِ بنِ كَعْبِ بنِ مَالك ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އޭރު كَعْب ގެދަރިން ލޯފަންވުމުން އޭނާގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން އޭނާގެ އެހީތެރި އަކަށް އުޅުއްވި صحابيއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. كَعْب بنِ مَالك (رضِي الله عنه) އާސާ تبُوك ހަނގުރާމައިގައި رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށްވުރެ ފަސްވެ ހުރުމުގެ ވާހަކަ ކިޔައިދީ ދެއްކެވުމުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. كَعْب ގެ ގޮސް ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކުރައްވި ހަނގުރާމަތަކުގެ ތެރެއިން تبُوك ހަނގުރާމަ ފިޔަވައި އެހެން ހުރިހާ ހަނގުރާމައެއްގައި ތިމަންނަ ބައިވެރި ވީމެވެ. އަދި بَدْر ހަނގުރާމަ ހިނގި ވަގުތުވެސް ތިމަންނަ ނުދިޔައީމެވެ. ނަމަވެސް އެކަމުގެ މައްޗަށް އެއްވެސް ފުރަކާ ވާނަކަށް ނުދެއްކެވިއެވެ. ސަބަބަކީ ހަމައެކަނި رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بَدْر އަށް ނިކުތީ

ވަޢުދަކީ قُرَيْشُގެ ވިޔަފާރި قافلة އަށް ހަމަލާދީ ގަނީމަތް ހޯދުމެވެ. ނަމަވެސް الله سبحانه وتعالى
މުސްލިމުންނާއި އެބައިމީހުންގެ ޢަދުއްވުން ކުރިމަތިލާ ވަޢުދުނުވާ ގޮތުގައި ހަނގުރާމައަކަށް جمع
ކުރައްވައިދެއްވިއެވެ. އަދި ހަމަހަމައަށް ކަޢުބު ވިދާޅުވަނީ رسولِ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި
عَقَبَة ގައި ހިމެނިގެން އިސްލާމްދީނަށް نصر ދިނުމަށް بيعة ކުރިއިރުވެސް ހާޒިރުވީމެވެ. (އަހަރެންނަށް
ހިމެނުނަމަވެސް بَدْر ގައި ބައިވެރިވުމުގެ ބަދަލުގައި އެކަން ދޫކުރަން ނުބޭނުމެވެ.) އަދި އަހަރެންނަށް
ހިމެނުނު بَدْر އަށް ވުރެ އިސްލާމީ ތާރީޚުގައި ނުހިމެނުނެވެ. އަދި މިސްކީނުގެ ގޮތުގައި بيعة العقبة އަށްވުރެ بَدْر
ހަނގުރާމަ مشهور ވެފައިވިޔަސް ވެއެވެ. އަދި ތިމަންނަ ހިނގައިދިޔަ تبُوك ހަނގުރާމައިގައި رسول
الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި ނުދިއުމުގެ ކުރިން ހުރިހާ އަހަރެންނަށް ގާބިލުވީމެވެ.
ހަމަހަމަކުރުން ތިމަންނަ އަހަރެން ހަނގުރާމައިން ދުރުވުމަށް ވެރިކަމުގެ ތިމަންނަ ފުދިގެން އަދި
ތިބެނުމަށް ވެރިކަމުގެ ނުވާކަމެވެ. ގެތެރޭ الله ގަސްދުކުރި ބަދަލުވެ. ތިމަންނަ އެގޮތް ކުރިން އެއްވެސް
ހަނގުރާމައަކަށް ދާ ދަތުރު ތިއްބާ ނުކުރައްވައެވެ. ނަމަވެސް އެހަނގުރާމައަށް ދާ ދަތުރު ތިއްބާ
ކުރިއެވެ. އަދި رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ހަނގުރާމައަކަށް ތިއްބާ ވަޑައިގަތް އެ
ހަނގުރާމައިގެ ކުރިމަތީން ފެނިވާ އެހެންމީހުންގެ ވައްޓާ ބިރުގަނެވުމެވެ. ނަމަވެސް މި ހަނގުރާމައިގެ
حقيقة ހާލު ކުރިއްޔާވެ. އެހެން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް އެ ހަނގުރާމަ ކުރިއްޔާން
ދުރުދަތުރުގައި ގޮތުގައި ހުރުމުން ފެނިއެވެ. އަދި ދުވަހަކު ކުރިން ދުރުދަތުރުގައި ވަރަށް ދުވަސްވެ.
އަދި އުނދަގޫ ދުވަސްކަމެވެ. އަދި ކުރިމަތިލާން ދުރުދަތުރުގައި ވަރަށް ގިނަ ބައިވަރުވެ.
އެހެންކަމުން މުސްލިމުންނަށް އެ ހަނގުރާމައިގެ حقيقة ހާލު ކުރިއްޔާވެ. އެހެން އެކަމުން
ބޭނުންވާ ގޮތަށް ތައްޔާރުވުމަށް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައް ހުށަހެޅުނެވެ. ތިއްބާ މުސްލިމުންނަށް އެ ހަނގުރާމައިން
ދުރުވެގެން ބައިވެރިވެވުނެވެ. އަދި رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި އެހެން ހަނގުރާމައިން
ވިއްޔާ މުސްލިމުން ވަރަށް ގިނަވެއެވެ. އެމީހުންގެ އެއްވެސް معلومات އެއްވެސް ލިޔެފައެއްނެތެވެ. (އެބަހީ:
އެ މީހުންގެ ނަންތައް ލިޔުނު ކިތާބެއް ނެތެވެ.) كَعْب ގެ ބުނުން ވިދާޅުވިއެވެ. އެހެން ކަމުން ވިހާ
އެހެން ހަނގުރާމައިން ދުރުވާ ހުރިހާ މީހަކަށް ހީވަނީ وحي އިން ނޭނގުނު ކަމަށް ނޫނީ ނުނގޭނެ
ވިއްޔާ ހީވާނެއެވެ. އަދި رسولِ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެ ހަނގުރާމައަށް ފުރާވަޑައިގަތީ މޭވާ
(ކާތްތަށް) ތަރުބިޔާ ދުވަސްތަކުގައެވެ. އަދި ހިޔަނިތަކަށް ބޭނުންވާ ވަގުތެވެ. ފަހެ رسول الله
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތައްޔާރުވެ ހަނގުރާމައަށް ވަޑައިގަތެވެ. އަދި މުސްލިމުން އެކަމަށް ތައްޔާރުވިއެވެ

ތަބޫކަށް ވެދުމަށް. ފަހެ ތިމަންނަ ފަހިކޮށްދެމުންދާ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެއިރުން ތަބޫކަށް ވަދެގެން. ކަލޭގޮތަށް ތިމަންނަ ހަނދާންކުރާ ކަމެއް ނުވަތަ ދަންނަ ކަމެއް ނެތް. ތިމަންނަ ހިތަށް ގެނައީ ކަލޭ ދެކެ ދާ ދުވަހު ތިމަންނަ ދެކެ ދާ ދުވަހު ދުނިޔެ

ހާދަނބަކައި ކަދުރު صاع އެއް ސަދަޤާތުކުރުމުން منافقُން އެކަމުގެ މަސްހަރާ މަލާމާތް ކުރެވުނު
صحابیއެވެ. كَعْب ގެ ބުނުން ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަ ތިމަންނަމެން رسول الله صَلّی اللهُ عَلَیْهِ وسَلَّم
تبُوكُން އެނބުރި އަންނަ خبر ލިބުމުން ތިމަންނަ ވަރަށް ކަން ބޮޑުވިއެވެ. ދެން ތިމަންނަ
ދޯގު ހަދަން خيال ކުރީމެވެ. އަދި ތިމަންނަ ހިތާ ހިތާ ބުނީމެވެ. މާދަމާ އެކަލޭގެފާނުގެ ކޯފާއިން
ސަލާމަތްވެވޭނީ ކޮން ގޮތަކުން ހެއްޔެވެ؟ އަދި އެކަމާ ގުޅޭ ތިމަންނަގެ އާއިލާގެ ހުރިހާ
ބޭފުޅުންނާއި مشورة ކުރީމެވެ. ފަހެ رسول الله صَلّی اللهُ عَلَیْهِ وسَلَّم ވަޑައިގެންނެވިކަމުގެ އަންނަ خبر
ލިބުމުން ތިމަންނަގެ ހިތުން ދޯގު ހަދުމުގެ باطل خيال ނިކުމެގެން ގޮސްފިއެވެ. އަދި އެއްވެސް
ވާހަކައަކުން ތިމަންނަ ސަލާމަތް ނުވާނެކަން ތިމަންނައަށް އެނގުނެވެ. އެހެންވީ ތެދުބުނުން
އަޒުމު ކަނޑައެޅީމެވެ. ފަހެ رسول الله صَلّی اللهُ عَلَیْهِ وسَلَّم ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި رسول الله
صَلّی اللهُ عَلَیْهِ وسَلَّم ދަތުރުން ނިކުމެވަޑައިގަތުމަށް މިސްކިތަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި ދެ ركعة نفل
އަދާކުރައްވައިފިއެވެ. ދެން މިސްކިތުގައި ބައިތިއްބަވާ ކުރެއްވުމުން ހުރި ކުރައްވައިގެން އިންނެވިއެވެ.
ފަހަތަށް މަގުން އަހަރެމުން އިންސާނުން ހަނގުރާމައަށް ނުގޮސް ހުރިހާ މީހުން އައިސް عذر
ބުނަމުން ކުރިމަތިވެގެން އަދިދު އަޒުމެއްކޮށް ވާހަކަދެއްކިއެވެ. ފަހެ رسول الله صَلّی اللهُ
عَلَیْهِ وسَلَّم އެމީހުންގެ ބަހުރުން قبول ކުރެއްވިއެވެ. އަދި بيعة ކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެމީހުންނަށްޓަކައި
استغفار ދެއްވިއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ އެތެރެހުން الله އަށް ހަވާލުކުރެއްވިއެވެ. އެންމެފަހުން
ތިމަންނަ ފަސް ދެވިގެން ހަމަތިމަންނަ ގޮސް ސަލާމް ކުރީމެވެ. ފަހެ އެކަލޭގެފާނު ރުޅިވެރިމީހެއްގެ
ހިނިތުންވުމެއް ހިނިތުންވެވަޑައިގެންފިއެވެ. ދެން ކޮށްލެއްވިއެވެ. އަރުވާށޭ ވިދާޅުވިއެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ ވަދެގެންގޮސް
ކުރިމަތީގައި އިށީނދެގެންފީމެވެ. ފަހެ ތިމަންނައަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ކީއްވެ ހަނގުރާމައިން ފަސްޖެހުނީ
ހުއްޓުނީހެއްޔެވެ؟ ކީއް ވިޔަފާރިއަކާ ގުޅިގެން ތިބުނީތޯ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ ދަންނަވައިފީމެވެ. އޭ الله
ގެ ރަސޫލާއެވެ. ވަ الله ގަސަމުގަ ބުނަމެވެ. ތިމަންނަ ކުޅަދާނަކަން ދުނިޔަވީ އެހެން މީހެއްގެ ކުރިމަތީގައި
ވީނަމަ عذر ދައްކައިގެން އެމީހާގެ ރުޅިން ސަލާމަތްވެވޭނެއެވެ. އަދި ކަލާމުކުރުން الله سبحانه وتعالى
ތިމަންނައަށް ފާޑުކުރެއްވުމުގެ قابل ކަންދޮރުވާނެއެވެ. ގަސަމް الله ގަސަމުގަ ބުނަމެވެ.
ތިމަންނައަށް يقينއެވެ. މިއަދު ތިމަންނަ ދޯގު ހަދައިގެން ކަލޭގެފާނު ރުހިވަޑައިގަތަސް الله سبحانه
وتعالى ތިމަންނަގެ މައްޗަށް ކަލޭގެފާނު ރުޅިވެރި ކުރައްވާނެ ފަސް އެކަށީގެންވެއެވެ. އަދި
ތިމަންނަ ކަލޭގެފާނުގެ އިރާދަގައި ތެދުބުނުމުން އެކަމު ކަލޭގެފާނު ކަން ފާޑުކިޔުއްވާނަމަވެސް.
ނަމަވެސް އޭގެ އެކަލާނގެ الله ގެ حضرة ން ތަޢާލާއާ ثواب ލިބުން ކަމަށް ތިމަންނަ އުއްމީދުކުރަ

ގަވެ. ގާތް الله ގަންދީ ހުވާކުރު ބުނަމުންދާނެވެ. ތިމަންނަމެނަކީ އެއްވެސް އުޒުރެއް ނުވެއެވެ. ގާތް الله
ގަންދީ ބުނަމުވެ. ކަލޭގެފާނާއިއެކު ނުނިކުމެ ތިމަންނަ އަރި ދުވަސްވަރަކީ ތިމަންނަގެ އެންމެ
ފުރިހަމަ އަދި ތަނަވަސް ދުވަސް ވަރުވެސް ގެއްޔެވެ. ފަހެ رسول الله صَلّى اللهُ
عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ދަންނަވާށެވެ. މި ބުނާ އަރުތި ތެދުކަމެވެ. އަދި ތިމަންނައަށް
ވިދާޅުވިއެވެ. ތެދުވެގަތުމެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى ތިބާ އާއި މެދު ނިޔާ ކަނޑައެޅުއްވުމަށް
އިންތިޒާރު ކުރައްވާށެވެ. އަދި (ތިމަންނަ ނިކުމެގެން ދަންނަވާލުމުން) بَنِو سَلمة ގެ މީހުން
ތިމަންނަގެ ފަހަތުން އައެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ބުނެއެވެ. ގާތް الله ގެންދިޔަ ހުވާކުރުބުނަމުވެ.
ތިބާ ތިގެ ކުރިން ދުވަހަކުވެސް ކުށެއް ކުރިކަން ތިމަންނަމެންނަށް އެނގެއެއް ނުވެއެވެ. އަދި ތިން
މީހުންވެސް رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް އުޒުރު ބަޔާން ކުރި ފަދައިން ތިބާވެސް އުޒުރު
ބަޔާން ކުރިނަމަވެސް ނުވެއެވެ. ތިބާ އާދަކުރި ނިސްބަތުގެ ކުށަށްވެސް ފަހެ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ
وسَلَّم ތިބާއަށް إستغفار ދަންނަވާލުމުން ތިބާގެ އެކަށީގެން ފުދުނީއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ގާތް الله ގެންދިޔަ
ހުވާކުރުބުނަމުވެ. ފަހެ އެބައިމީހުން ތިމަންނަ ދުނިޔާއަށް މަލާމާތް ކުރުމުން ގެންދިއައިމެވެ. އެންމެ
ފަހުން ތިމަންނަ ހިތަށް އެރިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށް އަނބުރާ
ހިނގައިދާނުމެވެ. އަދި ތިމަންނަ ހަދި ދެގ ކުރެއި ބުނެފާނުމެވެ. ދެން ތިމަންނަ އެމީހުން ކުރެން
އަހާލީމެވެ. ތިމަންނަ ފަދައިއްޔާއި މިހާރުވެސް މިކަމާއި މާލާމަތު ހަމައެކަން؟ އެމީހުން ބުނެއެވެ.
އާދެއެވެ! ތިބާއާއިއެކު އެހެން ދެމީހުން ހުރިކަމަށް ވާހެ. އެދެމީހުންނަށްވެސް ބުނި ތިބާ ތިހެ
ބުނެވުނެވެ . ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ އަހާލީމެވެ. އެމީ ކާކު ދެމީހުންނަކީ ތޯއެވެ؟ އެމީހުން ބުނެއެވެ.
އެއީ مُرارة بْنُ الرَّبِيع الْعَمْرِي އާއި هِلال ابْن أُمِيَّةَ الْوَاقِفِي އާއި ދެމީހުންނެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ފަހެ
އެމީހުން ތިމަންނަގެ ކައިރީގައި ނަންގަތް ދެބާރަކުމީހުންނޭ صالح ދެބާރަކުމީހުންނެވެ. ހަމަހަމަވެރިން
އެދެބާރަކުން ނަހޮ ބަދުރު ހަނގުރާމައިގައި ބައިވެރިވެއްޖެ ދެބާރަކުމީހުންނެވެ. އަދި އެއީ ނަމޫނާ
ދެބާރަކުމީހުންނެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ފަހެ ތިމަންނަގެ ކައިރީގައި އެދެބާރަކުމީހުގެ ވާހަކަ ބުނުމުން ތިމަންނަ
ކުރިއަށް ދިޔައީމެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް އުޒުރު ދެއްކި މީހުންގެ ތެރެއިން
ތިމަންމެންގެ ތިންމީހުންނާއި ވާހަކަ ދެއްކުން މަނާކުރެއްވިއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ފަހެ މީސްތަކުން
ތިމަންމެންނާއި ދުރަހެލި ވިއެވެ. ނުވަތަ ވިދާޅުވިއެވެ. މީސްތަކުންގެ ޙާލަތު ތިމަންމެންނާއި ދޭތެރޭ
ބަދަލު ވިއެވެ. އެންމެ ފަހުން ބިމު ތިމަންނަގެ ހިތުގައި ތިމަންނަށް ތަންނޭނގޭ ތަކެއް ތިމަންނަގާއި މުޅި
ނަފްރަތު ކުރެހުން އިހްސާސް ވާންފެށިއެވެ. އެހެންގެ މަޖިލިސް ފަންސާސް ރޭ ފާއިތު ވެއްޖެއެވެ. ފަހެ

ތިމަންނަގެ އަހަރެން ދުރުވެގެން ހުރުމުގެ އެހެނިހެން ކަމެއް އަދި ބާރު ގުނަވަރު ވިއްސާވެ ކަމެއް ނުވެއެވެ.
ގުނަވަރެވެ. އަދި ތިމަންނަނީ އަދަލުއިސްލާމާ ވާރުލައިން އެނގެން ހަމަހިމާ ގަވާއިދެވެ. އަދި
އަދީބުގެ ވާރުލައިން އެނގެން ގަދަފަދަ ހިމާ ގަވާއިދެވެ. އަހަރެން ބުނެވުން ތިމަންނަ ގެއިން
ނިކުންނަވައިފިން. ފަހެ މިސްކިތުގައި ހުރެ ނަމާދުން ހާޟިރު ވެވުނެވެ. އަދި ބަޔަކު މަތީ ހިނގާ
ހަދައިގެ. ނަމަވެސް އެއްވެސް މިކަމަ ތިމަންނައާ ވާހަކައެއް ނުދައްކާއެވެ. އަދި ތިމަންނަ رسول
الله صَلّی اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ނަމާދުން ފަރާތަށް ވަޑައިގެން ވަގުތު ސަލާމް ކުރީމެވެ. ދެން ވާހަކަ ދެއްކެވެ.
އަދި ސަލާމުގެ ޖަވާބު. ތިމަންނަ ހިތާ ހިތާ ބަލަމުވެ. رسول الله صَلّی اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم
ސަލާމަށް ޖަވާބު ދެއްވިޔޭ ތޮއްތަވެގެން ހަރަކާތްކުރައްވައިގެން ބޮޑުވެ ނުވޭތޯ ؟ ދެން
ތިމަންނަ ޝާމަށް ގާތްވެ ނަމާދު ކުރީމެވެ. އަދި ވަރަށް ބޮޑަށް ނަޒަރުފޮނުވިއެވެ. ނަމާދު ނިމުމުން
ފިލާ ބަލަހައްޓަވައެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ ނަމާދުގައި ހިނގައިގެން ހުރިހާ ހިސާބު ތިމަންނައާ ދުރުވެ
ބަލަހައްޓަވައެވެ.އަދި ތިމަންނަ ހުރިހާ ވާހަކަތަކުން ބަލަހައްޓަވައިދިނެވެ. ޢާއްމު މުސްލިމުންގެ
ގޮތުން ދުރުވެފައިވާ ދުވަސްތަކެއް ތިމަންނަގެ ދަޢްވަތު ދިގުވެގެން ތިމަންނަ أبوقتادة ގޭގެ ފާރު މަތިއަށް
އަރައިގެން. އަދި އޭނާ ތިމަންނަގެ ބޮޑު ބޭބެގެ ދަރިކަލުންނެވެ. އަދި ތިމަންނަ އެންމެ ލޯބިވާ ދަރިކަލުންނެވެ.
ފަހެ ތިމަން އެހެނަށް ސަލާމު ގޮވީމެވެ. ފަހެ ވަތް الله ގަސަމެކޭ އޭނާ ޖަވާބެއް ނުދިނެވެ. އެހެން ސަލާމެއް
ދޫކޮށްލިއެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ ދަންނަވީ ކީއެވެ. أبوقتادة އެވެ! ތިބާއަށް الله ގެ ޤަސަމެއް
ދެންނެވީމެވެ. ތިމަން الله އާއި އޭނާގެ ރަސޫލާއަށް ލޯބިވާކަން ތިބާއަށް ނޭގޭތޯ ބަލާށެވެ؟ ފަހެ
އޭނާ ހިމޭނުން ހުރީ އެވެ. ދެންތިމަންނަ އަލުން ސުވާލުކުރީމެވެ. ނަމަވެސް އޭނާ ހިމޭނުން
ހުރީއެވެ. ދެން އަނެއްކާވެސް ތިމަންނަ އަލުން ދެންނެވީމެވެ. ފަހެ އޭނާ ބުނެދިނެވެ. މާތް
ދަންނަވައިދެނީ الله އެވެ. ދެން އޭނާގެ ރަސޫލާއެވެ. އެހިނދު ތިމަންނަގެ ލޮލުން ކަރުނަ
އޮހެން ފެށިއެވެ. އަދި ތިމަންނަ އެނބުރި ދިޔައީމެވެ. އަދި ފާރުމަތިން ވަގުތު ފުންމައިލީމެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ
މަދީނާގެ ބާޒާރު މަތީގައި ހިނގަމުން ދަނިކޮށް شامއަރާއިގެ ބައިޓާ މަދީނާއަށް ކާބޯތަކެތި ވިއްކަން
އައިސް ބުނެފިއެވެ. ކާކުތޯ ތިމަންނަނަށް كعب بن مالك ދައްކާދޭނީ؟ ފަހެ މީސްތަކުން ތިމަންނަ
އަށް إشارة ކުރީއެވެ.އަދި އެދިގެން ތިމަންނަގެ ގާތަށް އައިސް غسَّانގެ ރަސްގެފާނުގެ ފަރާތުން
ސިޓީއެއް ދިނެވެ. އަދި ތިމަންނަކީ ލިޔުން ކިޔުން ދަންނަމީހެކެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ އެސިޓީ
ކިޔައިފީމެވެ. އޭގައި އެސިޓީގައި ވެއެވެ. "މިހެން ފަހެ ދަންނައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނައަށް خبر
ލިބުނީ ފަހެ ގޮވައި ތިބާގެ އަޞްޙާބާ ތިބާގެ މުއްސަނދި އަސްލުވެރި ވަކިވެއެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى

ﻣﻪﺷ ﺭﻩﻣﺗﺭﻩ ﺳﺭﺭﺗﻫﻩ ﺭﻩﺩﺭ ﺗﺭﻣﺭﺭﺳ ﺭﺟﻪﺭﻫﺭﺳﺭﻩﺭﻩﺭﻩ ﺳﺳﺭﻫﺭ. ﺯﺭﺭ ﻣﻪﺷ ﻣﻪﺭﺳﺳﺭﻫﺭ ﺭﻣﺭﺭﺳ
ﺭﻩﺳﺷﺭﻫﺭ. ﻣﻪﺭﺳﺳﺭﻫﺭﺳ ﻣﻪﺷﺷﺭ ﺩﺩﻫﺳ ﻫﺭﺭﻩﺷﺭﻫﺭ." ﻣﻪﺭﺳﺳﺭ ﺭﻩﺭﻣﺭﺭﺳ ﺯﺭﺭ ﺭﻪﺷ ﺭﻪﷺ
ﻫﺳﺭﻫﺭ. ﺩﻣﺭﻫﺳﻪ ﺩﻪﺷﻫﻫﺭ ﻫﺗﺭﻣﺳﺭﻩ ﺭﻫﺭﺭﻫﺭ. ﺯﺭﺭ ﻣﻪﺭﺳﺳ ﺭﻩﻪﺭ ﻫﺳﺳﺗﺭﻫﺭﺳ ﺭﻩﺭﻫﺭ.
ﺭﻫﺭ ﺭﺳﺳﺗﺭﻫﺭ. ﺭﻩﺳﺭ ﺯﺭﺳﺭﻫﺳ ﺯﺳﺷﻪﺳ ﺗﺭﻫﺭﺳﺳ ﺷﻪﺭﻫ ﺯﻣﺭﻫ ﻫﺭﺭﻫﺭ.
ﺭﻫﺭ ﻫﺭﺳﺳﺭﻫﺭ نازل ﺭﻩﺳﺷﺭﻫﺭ. ﺭﻩﺭﺳﺳﺗﺭ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺯﺭﺷﻫﺳﺳ ﻫﺭﺭﻫﺭ
ﻣﻪﺭﺳﺭﻫﺭ ﻫﷺﺭﺳ ﻫﻫﺭﻩﺭﻫﺭ. ﺯﺭﺭ ﻣﻪﺷﺷﻫﺭﻫﺭ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻣﻪﷺﺭﺳ
ﺭﻫﺩﻫﺭﻩﺭﻫﺭﺳﻪ ﻣﻪﷺ ﺭﺳﺭﺭﺳﺳ عزل ﺭﻩﺷﺭﻫﺭ. ﺯﺭﺭ ﻣﻪﺭﺳﺳ ﺗﺳﺳﺭﻫﺭ. ﺭﻩﺭﺳﻫﺳﺭﻫﺭ
ﻫﺭﻣﺭﻩﺷﻪﺳ ﺭﻩﺳﺭﻫﺭ؟ ﺳﻫﻫﻫ ﺭﻫﺭﺭ ﺭﻩﺭﺳﺭﻩﺳ ﺭﻩﺳﺭﻫﺭ؟ ﺯﺭﺭ ﺭﺳﺳﻫﺭﻫﺭ.
ﺭﻩﺭﺳﻫﺳﺭﻫﺭ ﺗﺭﻫﺭﻫﺭ ﺭﺳﺳﺗﺭﻫﺭ. ﺭﻫﺭ ﺭﻩﺭﻣﺭ ﺳﻫﺗﺭﻫﺭ. ﺭﻫﺭ ﻣﻪﺭﺳﺳ ﺭﻩﻪﺭﻩﺭ ﺗﺳﺳﻫﺭ
ﻫﺳﻫﺭﺩﺳﺳﺭﻫﺭﻫﺭ ﺭﻫﺭﻫﺭ ﺭﺳﺳﻫﺭﻫﺭ. ﺯﺭﺭ ﻣﻪﺭﺳﺳ ﺭﺳﺭﺭﺳﺳﺭﺳﺭ ﺭﺳﺳﻫﺭﻫﺭ. ﺩﻫﺭﻫﺭ الله
سبحانه وتعالى ﺳﻫﻪﺭﺳﺭﻫﺭﻫﺭﻫﺳﺭﺗﺭﺳ ﺭﺳﻫﺩﻫﻫﺭ ﺭﻩﺳﺳﺭﻫﺭﺳ ﺭﻫﺭﻫﺭﻫﺳﺭﺳ ﺭﻫﺭﻫﺭ. ﺯﺭﺭ
ﻫﻼﻝ ابْن أُميَّة ﺭﻫﺭﺳﺭﺳﺳ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺭﻫﺭﻫﺭﺭﺳﺭﻫﺭﻫﺭ. ﺯﺭﺭ
ﺭﻩﺭﺳﻫﺩﻫﻫﺭ ﺭﻩﺭﻫﻫﺭﺯﻫﺳﺭ ﺗﺭﺳﺳﺭﻫﺭ. ﷺالله ﻫ ﺳﺭﺩﻫﻫﺭ! ﺭﻫﺭﻩﺭﻫﺭﺳ ﻫﻼﻝ ابْن أُميَّة
ﺭﻫﺭ ﻫﺳﺭﻩﺭﻫﺭﻫﺭﺯﻫ ﺭﻫﺭ ﺩﻫﺳﻩﺭﻫﻫﺭ. ﺭﻫﺭ ﷺﺭﻫﺭ ﺭﻩﺭﻫﺭ خادم ﺭﻩﺳﺭﻫﺭﻫﺭ. ﻣﻪﺭﺳﺳ
ﷺﺭﻫﺭ خدمة ﺭﻩﺭﻫﺭ ﻫﻫﻫﺭﺯﻫﺳ ﺭﺭﻫﺭﻫﺭﺯﻫﺳﺳﺭﻫﺭﻫﺭﻫﺭ؟ حديث ﺭﻩﺭﻫﺭﻫﺭ. ﺭﻩﺳﺭ
ﺭﺳﺳﺭﻫﺭ. ﺳﺭﻫﺭﻫﻫ ﺭﻫﺭﻫﺭﻫﺭ ﷺﺭﻫﺭ ﻫﻫﺭﻫﺭﻫﺭﻫﺭﻫﺭﻫﺭ. ﺯﺭﺭ ﺭﻩﺭﻫﺭﻫﺭ ﺗﺳﺳﻫﺭﻫﺭ. ﻫﻫﺭ
الله ﺭﺳﺳﻫﺭ ﺭﻫﻫﺭﻩﺳﺭﻫﺭ. ﺷﺳﺭ ﺭﻩﺭﻫﻫ ﺭﺭﺭﻫﺭﻫﺭ ﺳﺭﺭﻩﺭﻫﺭ. ﻫﻫﺭ الله ﺭﺳﺳﻫﺭ
ﺭﻫﻫﺭﻩﺳﺭﻫﺭﺳﺭ. ﺭﺭﺳﺳﻫﺭ ﻫﻫﻫﺭﻫﺭﺳﺭ ﺯﺭﺭﺳﺳ ﺭﻫﺭﻫﺭ ﺭﺭﺭﻫﺭﻫﺭﺳﺭﻫﺭ ﻫﻫﺭﺷﺭﻫﺭ. (كعب
ﺯﻫﻫﺳ ﻫﻫﻫﺭﻫﻫﺭ.) ﻣﻪﺭﺳﺭﺳ ﻫﻫﺭﻫﻫﺭ ﺭﻫﺭﻫﺭﺳ ﻣﻪﺭﺳﺭﺳ ﺭﺭﺭﻫﺭﻫﺭ. ﻫﻫﺭﻫﻫ
ﻫﻫﷺ ﺭﺳﺭﺭﺳﺳﺭﻫﺭ ﺭﻩﺭﻫﺭﻫﺭﺳ ﺭﻫﺭﻫﺭ ﺭﺭﺭﻫﺭ ﺭﻫﺭﻫﺭﺳ ﺭﻫﺭﻫﺭ. ﺯﺭﺭ ﺭﺭﺭﺭﺳﺭﻫﺭﺳ ﻫﻼﻝ ابْن
أُميَّة ﺭ ﺭﺳﺭﺭﺳﺳﺭﻫﺭ ﷺﺭﻫﺭ خدمة ﺭﻩﺭﻫﺭ ﺭﻫﺭﻫﺭ ﺗﻫﺭﻫﺭﻫﺭ. ﺯﺭﺭ ﻣﻪﺭﺳﺭ ﺭﻫﷺ ﺭﻫﷺ
ﻫﺳﻫﺭﻫﺭ. ﻣﻪﺭﺳﺭ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺭﺭﻫﺭﺳ ﺭﺯﻫﺭ ﺭﻫﺭﻫﺭ ﺭﺭﺭﻫﺭﻫﺭﺳﺭﻫﺭ.
ﺯﺭﺭ ﻣﻪﺭﺳﺭ ﺭﻫﺭﻫﺭ ﺭﺭﺭﻫﺭﻫﺭ ﺭﺳﺭﺭﺳﺭﻫﺭﺯﻫﺳﺭ ﺭﻫﷺﺳ ﻫﻫﺭﻫﺭ ﻫﺭﻫ ﺭﺳﺭﻫﻫﺭ. ﺭﻫﺭ ﻣﻪﺭﺳﺭ
ﺭﺭﻫﻫﺭﷺﺳﺭﻫﺭ. ﺯﺭﺭ ﺭﻩﻫﻫﺭ ﺭﻫﻫﺳ ﺭﻫﺭﻫﺭﻫﺭﻫﺭﻫﺭ. ﷺﺭﺭ ﻫﻫﺭﺭﻫﺭ ﺭﷺﺭﻫﺭ ﺯﺭﺭﺳ ﻫﻫﺭﻫ
ﺯﺭﺭﷺﺭ ﻫﻫﺭﻫ ﺯﻣﺭﻫ ﻫﻫﻫ. ﻫﺭﺳ ﻣﻪﺭﺳﺭ ﺯﺭﺭﷺﺭ ﺭﻫﺭﻫﺭﺭﺳ ﺭﻫﺭﻫﺭ ﺯﻫﻫﺭ ﺭﺭﻫﺭﻫﺭ
ﻣﻪﺭﺳﺭﺳ ﻫﻫﻫﺭﺯﻫﺳﺭﺯﻫﺭﻫﺭ ﺭﻫﻫﺭﻫﺭ. ﺯﺭﺭ ﻣﻪﺭﺳﺭ ﺭﻫﺭﻫﺭﺳ ﺯﺭﺭ الله سبحانه وتعالى

ތިމަންނާއި ގުޅޭ وحي ކުރައްވަވައި ފުޅާދިން ބިމުގެ ތަނަވަސްކަން ކަމާއި އެއްވަރަކަން ދަތިވެކަން

އިހުސާސްވެފައި ވަނިކޮށް سلع ފަރުބަދަ މަތިން މީހަކު ގަދައަޑުން ގޮވާލައިގެ އިވުނެވެ. އޭ كعب

بن مالك އެވެ. ތިމަންނަ ، ތިބާއަށް އުފާވެރިކަމުގެ خبر ދެމެވެ. އޭރުން ތިމަންނަ ސަޖުދަ އަށް

ވެއްޓިގެންދިޔައީމެވެ. އަދިمصيبة ނިމިއްޖެ ކަން ތިމަންނަ އަށް އެނގުނެވެ. ފަހެ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ

وسَلَّم ފަތިސް ނަމާދުން ފަހު الله سبحانه وتعالى ތިމަންނަގެ ތައުބާ قبول ކުރެއްވެވިކަން إعلان

ކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ މީސްތަކުން ތިމަންނަމަށް އުފާވެރިކަމުގެ خبر ދިނުމަށް އައެވެ. ފަހެ

އަދިބަޔަކު ގާތަށްވެސް އުފާވެރިކަމުގެ خبر ދިނުމަށް ދިޔައެވެ. އަދި (أَسْلَمَ قبيلة

ގެ) މީހަކު ތިމަންނަގެ ގާތަށް އަސް ދުއްވާލީ އައެވެ. އަދި އަޑުވަނީ ސަލް ފަރުބަދަ މަތީގައެވެ.

ފަހެ އަސްގެ އަޑު ، އަސްވަރު ބާރު މިސްކޮއް ވެއްޖެ. ފަހެ ތިމަންނަމާއި ގުޅި އުފާވެރިކަމުގެ خبر ދިން

صحابي ތިމަންނަގެ ކައިރިއަށް ވަޑައިގެން ހިނދު ތިމަންނަ (މި އުފާވެރިން) ތިމަންނަގެ ދެފަރުދުން

ބާލައި އުފާވެރިކަން ދީފީމެވެ. އެ ވަގުތު އިތުރުދެފޮތި ފެލިވާ އެހެން އެއްޗެއް ކައިރިއަކު

ނުވެއެވެ. އަދި ތިމަންނަމެންގެ އެޅުން ދެފަރުދު ފޮތި ގެނެސް ބޭނުން ކުރީމެވެ. ފަހެ

އަރައިގެން ދިޔައީމެވެ. ދެން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އާއި ބައްދަލު ކުރުމަށް قصد ކޮށްގެން

ކުރިޔަށް ދިޔައީމެވެ. މީސްތަކުން ތިމަންނަގެ ތައުބާ ގަބޫލުވުމުގެ މަރުޙަބާ ފުޅަޔާ އައިސް

ތަހުނިޔާ ދެމުން ގެންދިޔައެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ބުނަމުން ގެންދިޔައެވެ. ތިބާގެ ތައުބާ قبول

ވުމުގެ މަރުޙަބާ مبارك بادي ހުށެވެ. ތިމަންނަ ގޮސް މިސްކިތަށް ވަނީމެވެ. ފަހެ رسول الله صَلّى

اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މިސްކިތުގައި އިށީންނެވިއެވެ. އަދި އަސްޙާބުން ވަށައިގެން މިސްކިތުގައި ތިއްބެވިއެވެ.

ފަހެ طلْحَةُ بْنُ عُبَيْد الله رضي الله عنه ދުވެފައި ވަޑައިގެން ތިމަންނަމާއި އަތާއި އަތްޖެހުއްސަވައި

ސަލާމް ކުރެއްވިއެވެ. އަދި ތިމަންނައަށް ތަހުނިޔާ ދެއްވިއެވެ. ވާތް الله ގަސަމް ބުނަމެވެ. އެ

صحابي ފިޔަވައި مهاجرُންގެ ތެރެއިން އެހެން ބޮޑަކު ތެދުވެވަޑައި ނުގެންނެވިއެވެ.

އެހެން ކަމުން كعبގެފާނު طلْحَةُ بْنُ عُبَيْد الله رضي الله عنه ގެ އެ ހެޔޮކަން ހަނދާން ނައްތާނުލައެވެ.

كعبގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް ސަލާމް ގޮވީމެވެ.

އަޙާނގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި އަޙާނގެފާނުގެ މޫނު ފުރި ވަނީ އުފާވެރިން ވިދި ދިލިއަހަދެވެ. ތިބާގެ

މަ ދުވަސް ތިބާގެ މަންމަ ތިބާ ވިހެއި ދުވަހުން ފެށިގެން އައިސް މިއަދަށް ހަމަޔަށް ވާ ދުވަސް

ދުވަހުގެ ތެރޭގައިވެސް ތިބާގެ ވަރަށްބޮޑު ހެޔޮ ދުވަސް ވެއެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ ދަންނަވާލީމެވެ.

އާދޭ ކަލޭގެފާނުގެ ފަރާތުން ހެއްޔެވެ؟ ނުވަތަ الله ގެ حضرةން ހެއްޔެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ނޫނެކެވެ.

ތަބޫކުރުމުގެ ކަންތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ކ. ގަދޫ ރަސްގެ ކައުންސިލަށް ބާރު ދެއްވުމަށް ކ. ގަދޫ ރަސްގެ ކައުންސިލުން

ކަމުގައި توبة ލެއްވުމަށް. ހަގީގަތުގައި، ތަންކޮޅުތަކުގެ ތެރެއިން رَحِيم ވަކި ކުރުމަކީ ތަންކޮޅުތަކުގެ.

التوبة : 118:- ތިން ފަރާތުގެ ތަންކޮޅު ދެކެ (توبة ލެއްވި) ގޮތަށް. ތިމަންނަ ވަނީ ކަންކަމުގައި، ތަންކޮޅުގެ ކަމަށް ހިތުން ގަބޫލު، ތިން ތަންކޮޅުގެ ތަފާތު نفسهم ތަންކޮޅުގެ ކަމަކާ ގުޅިގެ ހުރުމުގެ. ތިން الله ގެ حضرة ން(ތަކެއް:- ތަކުރުގެ ހުރިތަކެއް) ހުނަރުވެގެންދާ ތަކުރުގެ حضرة ތިން ކަންތައް ގައި ތިމަންނަ ކަންކަން ތަކުރުގެ يقين ކަ ހުރުމުގެ. ބަލި ތަންކޮޅު توبة ލެއްވުމުގެ ތަކުރުގެ ތަންކޮޅު توبة ލެއްވުމަށް. ހަގީގަތުގައި، الله ން، ދަނޑިވަންދެން توبة قبول ކުރާނެ رَحِيم ވަކި ކުރުމަކީ.

كعب ގެ ކަންތައް ފާހަގަ ކުރެއްވުމުގެ. ލޯ الله ގެ ދަށުން ލިބިފައިވާ ދީން إسلام دين ގެ نعمة ބޮޑުވެގެންވާ ތަނަށް رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތެރެއިން ތިމަންނަ ލިބިފައިވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން نعمة ތިން ފަދަ ކަންތައް ދެއްވުމުގެ. ތަކުރުގެ ބަޔަކު ތަކުރުގެ ތަންކޮޅު ބަލި ކުރުމަށް ބާރުދީގެ

كعب ئىگىش چۈشۈرۈلدىغان. چۈشتىكى ۋاقىت چۈشۈش ئۈچۈن فيصلة , رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمئ ئەمرىدىكى قىلىشىغا ئەگەر ئۇنىڭغا چۈشمىگەن ۋەقە ئۈستىدە ئويلىنىدىغان. ئاساسلىقى ئىگىشىش بيعة ياساشتۇرغان. ئەگەر ئاشۇ چۈشمىگەنلىكى إستغفار قىلىشتۇرغان. ئەگەر رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم چۈشتىكى فيصلة ، الله سبحانه وتعالى حضرة ئۇ سىغمىغان ئەگەر ئۈستىدە ئويلىغان. ئۈنۈ الله سبحانه وتعالى چۈشتىكى ۋاقىتتا فيصلة ئويلىغان. الله سبحانه وتعالى ئى وحي ﴿ وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا ﴾ . ئى دېگەندە چۈشتىكى ئاساسلىق ئۈستىدە ئۆزىگە ئۆزى ئويلىغان. ئەگەر يامانمۇ؟ ئۇنى دېگەندە رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم چۈشتىكى ئۈچىسىگە ئەمر، الله ئى حضرة ئۇ ئېيتىش ئۈچۈن ئىسىمدە ، ئاساسلىقى ئەمرىنى ئەيىپ قىلى ئۈنى قىلىنىدىغان ئېچىش عذر ئاشقا ئويلىنىدىغان ئۈچۈن ئۈستىدە ئويلىغان .

ئەگەر ئۈنۈش ھېچقايسىدا ئوخشاش. ئەتىسىدىن رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم تبوك ئىسىگىدىن قالغان قوشۇمىغا سېتىۋالغانىدى. ئەگەر ئاساسلىقى قىلىش قوشۇم ئۈچۈن ئۆيىدىن چىقىپ ئەتىسى ئۈنۈش ھېچقايسىدا ئوخشاش. ئەگەر ئاساسلىقى قىلىش قوشۇمنى ضحى ئوخشى كەن ۋاقىتتا قوشۇمنى (ئاددىيلاش) چاغدا شۇنىسىغىدىن. ئۈنۈ قوشۇمنى ئاسقىغا چاغدىكى ئوخشىغىدەك ئۆزىنى ئاساسلىقى ئۈچۈن (چۈشۈپ ئاساسلىقى) ياسىغان.

وفي رواية « أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خَرَجَ في غَزْوةِ تَبُوك يَوْمَ الخميسِ ، وَكَان يُحِبُّ أَنْ يَخْرُجَ يَوْمَ الخميس » .

وفي رِوَايةٍ : « وَكَانَ لاَ يَقدُمُ مِنْ سَفَرٍ إلاَّ نَهاراً في الضُّحَى . فَإذَا قَدِم بَدَأَ بالمسجدِ فصلَّى فِيهِ رَكْعتيْنِ ثُمَّ جَلَس فِيهِ » .

ئەگەر ئۈنۈش رواية ئاساسلىق ئۈچۈن. ئەتىسىدىن سەھەردە صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم تبوك ئىسىگىدىن سېتىۋالغان ئۆيىگە قوشۇمنى. ئەگەر ئاساسلىقى ئۈنۈ قوشۇمنىڭ ئۈچۈن ئۆيىدىن چىقىپ ئەتىسى ئۈنۈش ھېچقايسىدا ئوخشاش.

ئەگەر ئۈنۈش ھېچقايسىدا ئوخشاش. ئاساسلىقى ئۈنۈ ئاددىي ئۆيىدىكى قوشۇمنى ئاشقا ئۆيىدىن ئۆيىگە قوشۇمنى ئىسىمدىن ئۆيىدىكى. ئۈنۈ قوشۇمنى ئاسقىغا ئوخشاش ئۆزىنى ئاساسلىقى

އެންމެ ފުރަތަމަ މިސްކިތަށް ވަޑައިގެންނެވުމުން އަދި ދެ ركعة ނަމާދުކުރުން ސުންނަތްވެއެވެ. ދެން މިސްކިތްތަކާއި ބައްދަލު ކުރެއްވުމުން ވަޑައިގަތުމެވެ.

22- وَعَنْ أبي نُجَيْد بِضَم النُّونِ وَفَتْح الجْيِمِ عِمْرانَ بْنِ الحُصيْنِ الخُزاعيِّ رَضِي اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ امْرأَةً مِنْ جُهينةَ أَتَت رَسُولَ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَهِيَ حُبْلَى مِنَ الزِّنَا ، فقَالَتْ : يَا رسول الله أَصَبْتُ حَدّاً فأَقِمْهُ عَلَيَّ ، فَدَعَا نَبِيُّ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَليَّهَا فَقَالَ : أَحْسِنْ إِلَيْهَا ، فَإِذَا وَضَعَتْ فَأْتِنِي فَفَعَلَ فَأَمَرَ بِهَا نَبِيُّ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَشُدَّتْ عَلَيْهَا ثِيَابُهَا ، ثُمَّ أَمَرَ بِهَا فرُجِمتْ ، ثُمَّ صلَّى عَلَيْهَا . فَقَالَ لَهُ عُمَرُ : تُصَلِّي عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَقَدْ زَنَتْ ، قَالَ : لَقَدْ تَابَتْ تَوْبةً لَوْ قُسِمَتْ بَيْنَ سبْعِينَ مِنْ أَهْلِ المدِينَةِ لوسعتهُمْ وَهَلْ وَجَدْتَ أَفْضَلَ مِنْ أَنْ جَادَتْ بِنفْسهَا للَّهِ عَزَّ وجَل؟،» رواه مسلم .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أبو نُجَيْد عِمْرانَ بْنِ الحُصيْن ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަހަމަވެގެން جُهينةَ قبيلة ގެ އަންހެނަކު رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް އައެވެ. އަދި އޭނާއީ އަންހެނުންގެ ޒިނޭ ކުރައްވާފައި ބަލިވެއެވެ. އަދި އަންހެނުންގެ ދަރިވެރިވެއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންނަ މިވަނީ حَد ޤާއިމުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކޮށްފީމެވެ. ދެން ތިމަންނާގެ މައްޗަށް حَد قائم ކުރައްވާށެވެ. ދެން نَبِي އާ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަންހެނާގެ ވަލީވެރިޔާއަށް ގޮވާލެއްވިއެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދެން އަންހެނާއާ އެކު إحسان ތެރިވާށެވެ. ދެން އަންހެނާ ވިހާ ނިމުމުން ތިމަންނަގެ ގާތަށް ގެންނާށެވެ. ދެން އޭނާ އެގޮތަށް ކުރިއެވެ. ދެން نَبِي އާ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم އަންހެނާގެ ހެދުން ކުރުކޮށް އަޅުއްވައި ބެއްލެވިއެވެ. ދެން އަންހެނާގެ ހެދުން ހަރުކޮށް ނުދާގޮތަށް ރަނގަޅަށް ބަނދެވިއެވެ. ދެން އަރުވައިލެއްވިއެވެ. ދެން އަންހެނާ ހެދުން ކުރެވިއެވެ. ދެން އަންހެނާގެ މައްޗަށް ނަމާދު ކުރެއްވިއެވެ. ދެން عُمَرُ ގޮވާލުން އަރަރާވާނެ ދެންނެވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ކަލޭގެފާނު (އަންހެނާގެ ޖަނާޒާނަމާދު ހާދަވެސް) އަންހެނާގެ މައްޗަށް ނަމާދު ކުރައްވަނީ ހެއްޔެވެ؟ އަދި އަންހެނާގެ ވަނީ ޒިނާ ކުރައްވައެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަންހެނާގެ ވަނީ އެފަދަ توبة އެއްކުރައްވައެވެ. އޭ توبة މަދީނާގެ ހަތްދިހަ މީހުންގެ މައްޗަށް ބަހާލެވިއްޖެނަމަ ފުދެންވާނެއެވެ. އަންހެނާގެ ނަފްސު الله އަށް ޙަވާލު قربان ކުރުމަށްވުރެ ފާގަތިވާ ކަމެއް އޮތް ހެއްޔެވެ؟

23- وَعَنِ ابْنِ عَبَّاس وأنس بن مالك رَضِي الله عنهُم أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « لَوْ أَنَّ لابْنِ آدَمَ وَادِياً مِنْ ذَهَبٍ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ لَهُ وادِيانِ ، وَلَنْ يَمْلأَ فَاهُ إِلاَّ التُّرَابُ ، وَيَتُوب اللَّهُ عَلَى مَنْ تَاب » مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ .

މާތް الله އެދެބޭކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވި ابْن عَبَّاس އާއި أنس بن مالك ގެ ރިވާޔަތެއް ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އާދަމުގެ ދަރިފުޅާއަށް ރަނުންފުރާ ވާދީއެއް ލިބިއްޖެއްނަމަ އޭނާ އެހެން ވާދީއެއް އެދޭނެއެވެ. އަދި އެއްގަޑަކުން އާދަމުގެ ބަނޑު ފަސް އެވެލިން ނޫނީ (އެބަހީ: މަރުވުމުންނޫނީ) ނުފުރޭނެއެވެ.
އަދި الله އަށް توبة ވާމީހާގެ توبة އެކަލާނގެ قبول ކުރައްވާނެއެވެ.

24- وَعَنْ أبي هريرة رَضِي اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « يَضْحكُ اللَّهُ سبْحَانُه وتَعَالَى إِلَى رَجُلَيْنِ يقْتُلُ أحدُهُمَا الآخَرَ يدْخُلاَنِ الجَنَّة ، يُقَاتِلُ هَذَا في سبيلِ اللَّهِ فيُقْتل ، ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَى الْقَاتِلِ فَيسْلِمُ فيستشهدُ » مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أبو هريرة ގެ ރިވާޔަތެއް ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ.އެކަކު އަނެކަކު قتل ކުރާދެމީހުންގެ މައްސަލާގައި އެކަލާނގެ ހެއްދެވުން އެދެމީހުން ސުވަރުގެއަށް ވަދެވުންނެވެ. އެހެނީ الله ގެ މަގުގައި جهاد ކުރަނިކޮށް قتل ވެވުނު މީހާއެވެ. އަނެކަކީ އޭނާ قتل ކުރިމީހާއެވެ. އޭނާއަށްފަހު الله توبة ދީ އިސްލާމްދީނަށްވަދެ ދީން އަދާކޮށް شهيد ވެވުނުމުންނެވެ.

3- باب الصبر

ﺑﺎﺏ ﺑﻴﺎﻥ ﺩﻭﺩﻯ ﺩﻩﻧﺎﺵ ﺋﻮﻟﯘﻏﻠﯘﻕ

قال اللَّه تعالى : { يا أيها الذين آمنوا اصبروا وصابروا }. آل عمران 200

ﺋﻪ ﺇﻳﻤﺎﻥ ﺋﺎﺋﯩﻠﻰ ﺋﯩﺴﻼﻣﻠﯩﺮﯨﻤﯩﺰ! ﺋﯩﺒﺎﺩﻩﺗﻠﯩﻜﺘﻪ ﺑﺎﻗﺎﺭﻟﯩﻖ ﺑﻮﻟﯘﯕﻼﺭ! ﻫﻪﺭ، (دشمن ﺩﯗﺷﻤﺎﻥ ﺯﻩﺧﻤﻰ ﺑﻪﺭﮔﻪﻧﮕﻪ ﺋﺎﺩﻩﻣﻨﻰ ﺋﺎﺯﺍﺑﻠﯩﻨﯩﺪﯗﺭ ﺩﻩﻳﺪﯗ) ﺋﯩﺒﺎﺩﻩﺗﻠﯩﻜﺘﻪ ﺑﺎﻗﺎﺭﻟﯩﻖ ﺑﻮﻟﯘﯕﻼﺭ! ﻫﻪﺭ، دشمنﺩﯗﺷﻤﺎﻥ ﻫﻪﻣﻤﻪ ﺋﯩﺸﺘﺎ ﺟﻬﺎﺩ ﻗﯩﻠﯩﺸﻘﺎ ﺋﺎﻟﺪﯨﺮﺍﻳﺪﯗ!

وقال تعالى : { ولنبلونكم بشيء مِنْ الخوف والجوع ونقص مِنْ الأموال والأنفس والثمرات، وبشر الصابرين }البقرة 155

ﺋﺎﺯﺍﺑﻠﯩﻨﯩﺪﯗﺭ ﺋﯩﺴﺘﯩﻬﺎﻧﻠﯩﻖ ﺋﯩﺒﺎﺩﻩﺗﻠﯩﻜﺘﻪ ﺗﻪﺳﺘﯩﻘﻪ ﻗﯩﻠﯩﻨﯩﺪﯗ. (ﻫﻪﺭ)ﺋﯩﺴﺘﯩﻬﺎﻧﻠﯩﻖ ﺋﺎﺩﻩﻣﻨﻰ ﻗﻮﺭﻗﯘﺗﯩﺪﯗ ﻫﻪﻣﺪﻩ ﺳﺎﺋﺎﺩﻩﺗﻠﯩﻜﺘﻪ ﺋﯩﺸﻠﻪﻳﺪﯗ ﺋﻪﻛﺴﯩﭽﻪ ﺋﯩﺒﺎﺩﻩﺗﻠﯩﻜﺘﻪ ﺗﻪﺳﺘﯩﻘﻪ ﻗﯩﻠﯩﻨﯩﺪﯗ.ﻫﻪﺭ ﺩﻗﻘﻪﺑﺎﺯ، ﻗﯘﺭﻏﺎﻕﺳﯩﺰ، ﺗﯧﺮﯨﻘﭽﯩﻠﯩﻖ ﻗﯩﻠﯩﻨﯩﺪﯗ. ﻫﻪﺭ ﺋﯩﺴﺘﯩﻬﺎﻧﻠﯩﻖ ﺋﯩﺸﻠﻪﻳﺪﯗ ﺧﻴﺮ ﺋﺎﺧﯩﺮﻯ ﻗﻪﺭﻩﺗﻠﯩﻚ!

وقال تعالى : { إنما يوفى الصابرون أجرهم بغير حساب }الزمر10.

ﺋﺎﺯﺍﺑﻠﯩﻨﯩﺪﯗ ﺋﻪﺟﺮﻯ ﻗﻪﺭﻩﺗﻠﯩﻚ ﺑﻪﺭﻣﻪﻳﺪﯗ ﺋﺎﻧﺎﺳﻘﺎ ﺋﻪﻣﺎﻝ ﺋﺎﺋﻪﻗﻪ ﺳﯩﻐﺪﯗﺭﻣﺎﻳﺪﯗ.

وقال تعالى: { ولمن صبر وغفر إن ذلك لمن عزم الأمور }. الشورى43

ﻫﻪﺭ ﺋﺎﺩﻩﻣﻨﻰ، ﺋﺎﺋﻪﻓﻠﯩﺪﻯ، عفو ﺋﺎﺋﯩﺠﯩﺪ (ﻗﯘﺷﯘﻧﯘﺩﯗ!) ﺋﺎﺩﻩﻣﻨﻰ، ﺋﺎﺯﺍﺑﻠﯩﻨﯩﺪﯗ، ﺋﺎﺯﺍﺑﻠﯩﻨﯩﺪﯗ عزم ﺋﯩﺴﺌﻪﺭﺋﯩﺸﻜﻪ ﺋﯩﺸﻪﺋﻪﺋﻪﺩﻯ ﻫﻪﻣﺪﯨﺴﯩﺰﻟﯩﻨﯩﺪﯗ.

وقال تعالى: { وستعينوا بالصبر والصلاة إن اللَّه مع الصابرين }البقرة153

ﺋﺎﺋﯩﻠﯩﺪﺍ ﺗﯘﺭﯗﭖ ﺋﯩﺒﺎﺩﻩﺗﻠﯩﻜﺘﻪ ﻗﯩﻴﺎﻣﻘﯩﻠﯩﺪﯗ. ﺋﺎﺩﻩﻣﻨﻰ ﷲ ﺋﯩﻠﻪﻥ ﺑﻪﺭﻛﻪﺗﻠﯩﻚ ﺋﺎﺋﯩﻠﯩﺪﯨﻜﻰ ﻛﯩﺸﯩﻠﻪﺭ.

وقال تعالى: { ولنبلونكم حتى نعلم المجاهدين مِنْكم والصابرين }محمد31.

ތަކެ ތިން ތަރިއެކެ ފެންނަން jihadކަށް ފެށުމުން، ކުށްވެރިވެ ފިލުވުމުގެ ކުރިން ކުރާ ފާފަތަކުގެ ތެރެ ތިން ތަރި ތަކެ ތިން ތަރި امتحان ކަމަށް ދިވެހީ.

والآيات في الأمر بالصبر وبيان فضله كثيرة معروفة.

ކުށްވެރިކަމުގެ ކުށްވެރިކަމުގައި ތަކެ ތިން ތަރި ތަކެ ތިން ތަރި ތަކެ ތިން ތަރ

ރަޟީ الله ޢަންހުސުންގެއްލި أبو سعيد بن مَالِك بن سِنَان الخُدْرِي ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ.
ހަމަހަކަތަވާރުން انصاری ންގެ ބޭކަލުން ކަމެއް رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން
އެދިލައިން އަދި ދެއްވައިފިއެވެ. ދެން އެބޭކަލުން ދެއްކެވިކަމުގެ އެދިލެއްވި ދެއްވިއެވެ. ދެން
އެބޭކަލުން އެދިލެއްވި ދެއްވައިފިއެވެ. ދެން އެބޭކަލުން އަތުގައިވާ އެއްޗެއް ދިމާވި
ފަހުން އެއްޗެއް ނެތް ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން ޙަދީޘް ކުރެއްވި އެންމެ ހެޔޮ ކަމެއް
ހެޔޮވާނަމަ އަދި ހެޔޮ ކަމެއް ހޯދުމަށް ކަމަށް ކުރިއަރާ ބޭފުޅުން ސަބަބުން
ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ބަދަލު ކަމަށް ކުރުމަށް ކަމުދާ ބަޔަކު ބެލުމުން
ނުދާނެ އެއްޗެއް ކަމެއް ވެއްޖެ ނަމަވެސް. އަދި ސަބުރު ކުރުމަކީ އެދޭނޭ ކަމެއް
ދިމާވާނަމަ އެކަށީގެން الله سبحانه و تعالى ދެއްވާނެ ކަމުގައިވެއެވެ. އަދި مصيبات ދިމާވުން
ކުރެވޭނެ ގޮތަކީ ސަބުރު ކުރުން الله سبحانه و تعالى ކުރައްވާނެ ކަމުގައިވެއެވެ. އަދި އެކަމަށް ސަބުރު
ކުރުމަކީ ހެޔޮ ކަމެއް ކަމުގައި ވަނީ ހެޔޮ ސަބަބުތަކެވެ.

27- وَعَنْ أبي يَحْيَى صُهَيْبِ بْنِ سِنَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «عَجَباً لأمْرِ الْمُؤْمِنِ إنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ لَهُ خَيْرٌ ، وَلَيْسَ ذَلِكَ لِأحَدٍ إلاَّ للْمُؤْمِن : إنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ فَكَانَ خَيْراً لَهُ ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ فَكَانَ خيْراً لَهُ » رواه مسلم .

ރަޟީ الله ޢަންހުސުން ކުރެއްވި أبو يَحْيَى صُهَيْبِ بْنِ سِنَان ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.
رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މުއުމިނުގެ ކަންތަކާއިމެދު عجائب ވެއެވެ.
(އަޖީބު) ހަމަހަކަތަވާރުން އެންމެހައި ދިމާވާ ކަންތައްތަކަކީ ހެޔޮ ކަމެއް ހެޔޮ ވަގުތު ވެއެވެ.
އަދި އެހެން މުއުމިނުން ނޫން މީހުންނަށް ނުވެއެވެ. އެއީ ހެޔޮ ކަމެއް ދިމާވާ މުއުމިނަށް
ވަރަށް ބޮޑަށް شكر ކުރެއެވެ. އަދި ހެޔޮ ނޫން ކަމެއް ދިމާވެ ސަބުރު ކުރެވޭނެއެވެ. އަދި
އެހެނަސް ދިމާވާ ކަމަކީ ހަމަ ސަބުރުވެރިއެވެ. އަދި ހަމަ ހެޔޮކަން ލިބޭނޭ
މުއުމިނަށް ހެޔޮ ކަމެކެވެ.

28- وعنْ أَنسٍ رضِيَ الله عنْهُ قَالَ : لما ثقُلَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم جَعَلَ يتغشَّاهُ الكرْبُ فقَالتْ فاطِمَةُ رَضِيَ الله عنْهَا : واكَرْبَ أَبَتَاهُ ، فَقَالَ : « ليْسَ عَلَى أبيك كرْبٌ بعْدَ اليَوْمِ » فلمَّا مَاتَ قالَتْ : يَا أبتَاهُ أَجَابَ ربّاً دعَاهُ ، يا أبتَاهُ جنَّةُ الفِرْدَوْسِ مأوَاهُ ، يَا أَبَتَاهُ إِلَى جبْريلَ نْنعَاهُ ، فلَمَّا دُفنَ قالتْ فاطِمَةُ رَضِيَ الله عَنهَا : أطَابتْ أنفسُكُمْ أَنْ تَحْثُوا عَلَى رسُول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم التُّرابَ ؟ روَاهُ البُخاريُّ .

ﷺ الله ﺭﺿﻲ ﺍﷲ ﻋﻨﻪ أنس ﺭﺿﻲ ﺍﷲ ﻋﻨﻪ. ﻭﻣﺮﺿﺎﺗﻪ. ﺳﻮﺩﺍﺀ ﻭﺟﻬﻪ ﺍﻟﻤﺼﻄﻔﻰ ﺻﻠﻰ ﺍﷲ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﻭﺍﺑﻨﺔ ﺍﻟﻤﺼﻄﻔﻰ ﺻﻠﻰ ﺍﷲ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ فاطِمَةُ ﺭﺿﻲ ﺍﷲ ﻋﻨﻬﺎ. ﻭﺍﺑﻨﺔ ﺍﻟﻤﺼﻄﻔﻰ ﺻﻠﻰ ﺍﷲ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ! ﺍﻟﻠﻬﻢ ﺍﺭﺯﻗﻨﺎ ﺣﺐ ﺍﻟﻤﺼﻄﻔﻰ ﺻﻠﻰ ﺍﷲ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﻭﺍﺑﻨﺔ ﺍﻟﻤﺼﻄﻔﻰ ﺻﻠﻰ ﺍﷲ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﻭﺍﺟﻌﻠﻨﺎ ﻣﻦ ﺃﻫﻞ ﺍﻟﺠﻨﺔ ﺍﻟﻔﺮﺩﻭﺱ ﺁﻣﻴﻦ ﻳﺎ ﺭﺏ ﺍﻟﻌﺎﻟﻤﻴﻦ! ﺍﻟﻠﻬﻢ ﺍﺭﺯﻗﻨﺎ ﺣﺐ ﺟﺒﺮﻳﻞ ﺁﻣﻴﻦ ﻳﺎ ﺭﺏ ﺍﻟﻌﺎﻟﻤﻴﻦ. ﺍﻟﻠﻬﻢ ﺍﺭﺯﻗﻨﺎ ﺣﺐ ﺍﻟﻤﺼﻄﻔﻰ ﺻﻠﻰ ﺍﷲ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﻭﺍﺑﻨﺔ ﺍﻟﻤﺼﻄﻔﻰ ﺻﻠﻰ ﺍﷲ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ فاطِمَةُ ﺭﺿﻲ ﺍﷲ ﻋﻨﻬﺎ ﺍﻟﻠﻬﻢ ﺍﺭﺯﻗﻨﺎ ﺣﺐ ﺍﻟﻤﺼﻄﻔﻰ ﺻﻠﻰ ﺍﷲ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﻭﺍﺑﻨﺔ ﺍﻟﻤﺼﻄﻔﻰ ﺻﻠﻰ ﺍﷲ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﻭﺍﺟﻌﻠﻨﺎ ﻣﻦ ﺃﻫﻞ ﺍﻟﺠﻨﺔ ﺍﻟﻔﺮﺩﻭﺱ ﺁﻣﻴﻦ ﻳﺎ ﺭﺏ ﺍﻟﻌﺎﻟﻤﻴﻦ.

29- وعنْ أبي زيْد أُسامَة بن زيد حَارِثَةَ مَوْلَى رسُول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وحبِّهِ وابْنِ حبِّهِ رضِيَ الله عنهُمَا ، قالَ : أَرْسلَتْ بنْتُ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : إنَّ ابْنِي قَدِ احتُضِرَ فاشْهدْنَا ، فأَرسَلَ يقْرِئُ السَّلامَ ويَقُول : « إن للَّه مَا أَخَذَ ، ولهُ مَا أعْطَى ، وكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بأجَلٍ مُسمًّى ، فلتصْبِر ولتحْتسبْ » فأرسَلَتْ إِلَيْهِ تُقْسمُ عَلَيْهِ ليأْتينَّها. فَقَامَ وَمَعَهُ سَعْدُ بْنُ عُبادَةَ، وَمُعَاذُ ابْنُ جَبَلٍ ، وَأُبَيُّ بْنَ كَعْبٍ ، وَزَيْدُ بْنِ ثَابِتٍ ، وَرِجَالٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ ، فَرُفِعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم الصبيُّ ، فأقعَدَهُ في حِجْرِهِ ونَفْسُهُ تَقعْقعُ ، فَفَاضتْ عَيْناهُ ، فقالَ سعْدٌ : يَا رسُولَ الله مَا هَذَا ؟ فقالَ: « هَذِهِ رَحْمَةٌ جعلَهَا اللَّهُ تعَلَى في قُلُوبِ عِبَادِهِ » وفي روايةٍ : « في قُلُوبِ منْ شَاءَ مِنْ عِبَادِهِ وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهُ منْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ » مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ .

وَمَعْنَى « تَقَعْقَعُ » : تَتحَرَّكُ وتَضْطَربُ .

رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺭﺿﻲ ﺍﷲ ﻋﻨﻪ صحابي أبو زيْد أُسامَة بن زيد حَارِثَة ﺭﺿﻲ ﺍﷲ ﻋﻨﻪ. ﻫﺬﺍ ﺍﻟﺤﺪﻳﺚ ﺭﻭﺍﻩ ﺍﻟﺒﺨﺎﺭﻱ ﻭﻣﺴﻠﻢ ﺭﺿﻲ ﺍﷲ ﻋﻨﻬﻤﺎ (ﺍﻟﻠﻬﻢ ﺍﺭﺯﻗﻨﺎ ﺣﺐ

ۋُشۇ) ھېچىمۇ ئەتتىكىدىنلا ئەمرىمەرۇپ خبر ئېلىشىپ كېلىۋاتقان. ئەتتىكىدىنلا ئىشلارنى قىلىۋېلىش ئۈچۈن ئەتىگەندە حاضر بولۇشقا تېگىشلىك. چۈنكى رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئۇلارنى ئىشلارنى ئۆگىتىش ئۈچۈن ئۆزلىرى ئەتىگەندە ئۆيلىرىدىن چىقىپ كېتەتتى ئەتتىكىدىنلا ئەمرىمەرۇپ قىلىشقا ئالدىراش بولۇش ئۈچۈن ئۇلارغا الله سبحانه وتعالى ئىلگىرى ئەۋەتكەن ھۆكۈملىرى ئەسلىتىپ ئۆتكەن. ئەمدى ئاخىرقى ۋەھيدە ئېلىپ كېلىنگەن ئىشلارنى ئەسلىتىپ ئۆتكەن. ئەمدى حضرة نىڭ ئاخىرقى ئۈممەتلىرى ئۈچۈن ئالاھىدە ئىشلارنى ئۆگىتىپ ئۆتكەن. ئەمدى ئۇ ئالاھىدە ئىشلارنىڭ بىرى حضرة نىڭ ئەتىگەندە چىققىنى ئالدىدا ئېيتىلغان ئىشلارنى ئەسلىتىپ ئۆتكەن. (ئېھتىياجلىق ئۇرۇش ئەتىگەن ئەسكەرلەر) ئۈچۈن ھېلىقى ئۇشۇنداق ئەتتىكىدىنلا ئۆزىدە ئېھتىياجلىق نەرسىلەرنى قوشۇۋالغان. (ئەسكەرلەرنىڭ) ئەتتىكىدىنلا ئەھۋالىنى تەكشۈرۈش ئۈچۈن سەئد بْنُ عُبادَة ۋە وَمُعَاذُ ابْنُ جَبَل ۋە وَأُبَيُّ بْنَ كَعْب ۋە زَيْدُ بْنِ ثابِت ۋە ئەۋەتىلىپ ھەممە ئەتراپنى ئايلىنىپ چىقىپ (ئەسكەرلەر قوشۇنى)ئەتتىكىدىنلا ئەمرىگە ئەمەل قىلىپ ئايلىنىپ چىقتى. ئۇنىڭ ئەتتىكىدىنلا ئەمەلگە ئاشۇرۇلغىنىدا ئەڭ ئاخىرقى بولۇپ كەتتى. ئەسكەرلەر ئۇنىڭ ئەتتىكىدىنلا ئەمەلگە ئاشۇرۇلغىنىدا ئەڭ (ئەتتىكى ئەتىگەندىكى) ئىش. ئۇنىڭ ئەتتىكىدىنلا ئىشلىرىدىن ئەتتىكى ئۇشۇنى ئۆگىنىش ئەسكەرلەر سەئد ئىكەنلىكىنى ئەسكەرتتى. ئۇ الله نىڭ رسول ۋە ئىدى. ئەتتىكى ئۇشۇنى ئۆزىنىڭ ئەتىگەندە ھېچقانداق ئىشتىن ئالدىراش ئىدى؟ حديث ئۆگىنىۋېلىڭلار. چۈنكى الله سبحانه وتعالى ئاخىرقى ھەممە ئادەمنىڭ ئىچ ئاغرىقىغا رحمة ئاتا ئىشى بىلدۈرگەن. ئەمدى ئۇنىڭ ئىچ ئاغرىقىغا ئاساسەن ئەمدى ئاخىرقى ئادەمنىڭ ئىچ ئاغرىشى ئۈچۈن رحمة ئاتىغان. ئەمدى قوشۇلغان. ئەتتىكىدىنلا الله سبحانه وتعالى رحم ئەمەلگە ئاخىرقى ئادەمنىڭ ئىچ ئاغرىشىغا رحم ئېلىنغان.

30- وَعَنْ صُهَيْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « كَانَ مَلِكٌ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، وَكَانَ لَهُ سَاحِرٌ ، فَلَمَّا كَبِرَ قَالَ لِلْمَلِك : إِنِّي قَدْ كَبِرْتُ فَابعَثْ إِلَيَّ غُلاَماً أُعَلِّمْهُ السِّحْرَ ، فَبَعَثَ إِلَيْهِ غُلاَماً يعَلِّمُهُ ، وَكَانَ فِي طَرِيقِهِ إِذَا سَلَكَ

رَاهِبٌ، فَقَعَدَ إِلَيْهِ وَسَمِعَ كَلاَمهُ فأَعْجَبهُ ، وَكَانَ إِذَا أَتَى السَّاحِرَ مَرَّ بالرَّاهِب وَقَعَدَ إِلَيْه ، فَإِذَا أَتَى السَّاحِرَ ضَرَبَهُ ، فَشَكَا ذَلِكَ إِلَى الرَّاهِبِ فقال : إِذَا خَشِيتَ السَّاحِر فَقُلْ : حبَسَنِي أَهْلي ، وَإِذَا خَشِيتَ أَهْلَكَ فَقُلْ: حَبَسَنِي السَّاحرُ .

فَبَيْنَمَا هُو عَلَى ذَلِكَ إِذْ أَتَى عَلَى دابَّةٍ عظِيمَة قدْ حَبَسَت النَّاس فقال : اليوْمَ أعْلَمُ السَّاحِرُ أفْضَل أم الرَّاهبُ أفْضلَ ؟ فأخَذَ حجَراً فقالَ : اللهُمَّ إنْ كان أمْرُ الرَّاهب أحَبَّ إلَيْكَ مِنْ أَمْرِ السَّاحِرِ فاقتُلْ هَذِهِ الدَّابَّة حتَّى يمْضِيَ النَّاسُ ، فرَماها فقتَلَها ومَضى النَّاسُ، فأتَى الرَّاهب فأخبَرَهُ . فقال لهُ الرَّاهبُ : أىْ بُنِيَّ أَنْتَ اليوْمَ أفْضلُ منِّي ، قدْ بلَغَ مِنْ أمْرِكَ مَا أَرَى ، وإِنَّكَ ستُبْتَلَى ، فإنِ ابتُليتَ فَلاَ تدُلَّ عليَّ ، وكانَ الغُلامُ يبْرِئُ الأكْمهَ والأبرصَ ، ويدَاوي النَّاس مِنْ سائِرِ الأدوَاءِ . فَسَمعَ جلِيسٌ للملِكِ كانَ قدْ عمِيَ، فأتَاهُ بهداياَ كثيرَةٍ فقال : ما ههُنَا لك أجْمَعُ إنْ أنْتَ شفَيْتني ، فقال إنِّي لا أشفِي أحَداً، إنَّمَا يشْفِي الله تعَالى، فإنْ آمنْتَ بِاللَّهِ تعَالَى دعوْتُ الله فشَفاكَ ، فآمَنَ باللَّه تعَالى فشفَاهُ اللَّهُ تَعَالَى ، فأتَى الملِكَ فجَلَس إليْهِ كما كانَ يجْلِسُ فقالَ لَهُ الملِكُ : منْ ردَّ علَيْك بصَرك؟ قال : ربِّي . قَالَ: ولكَ ربٌّ غيْرِي ؟، قَالَ : رَبِّي وربُّكَ الله ، فأَخَذَهُ فلَمْ يزلْ يُعذِّبُهُ حتَّى دلَّ عَلَى الغُلاَمِ فجئَ بِالغُلاَمِ ، فقال لهُ الملِكُ : أىْ بُنَيَّ قدْ بَلَغَ منْ سِحْرِك مَا تبْرِئُ الأكمَهَ والأبرَصَ وتَفْعلُ وَتفْعَلُ فقالَ : إِنِّي لا أشْفي أَحَداً ، إنَّما يشْفي الله تَعَالَى، فأخَذَهُ فَلَمْ يزَلْ يعذِّبُهُ حتَّى دلَّ عَلَى الرَّاهبِ ، فجِئ بالرَّاهِبِ فقيل لَهُ : ارجَعْ عنْ دِينكَ، فأبَى ، فدَعا بالمنْشَار فوُضِع المنْشَارُ في مفْرِقِ رأْسِهِ، فشقَّهُ حتَّى وقَعَ شقَّاهُ ، ثُمَّ جِئ بجَلِيسِ الملِكِ فقِلَ لَهُ : ارجِعْ عنْ دِينكَ فأبَى ، فوُضِعَ المنْشَارُ في مفْرِقِ رَأسِهِ ، فشقَّهُ به حتَّى وقَع شقَّاهُ ، ثُمَّ جئ بالغُلامِ فقِيل لَهُ : ارجِعْ عنْ دِينكَ ، فأبَى ، فدَفعَهُ إِلَى نَفَرٍ منْ أصْحابِهِ فقال : اذهبُوا بِهِ إِلَى جبَلِ كَذَا وكذَا فاصعدُوا بِهِ الجبلَ ، فإذَا بلغتُمْ ذروتهُ فإنْ رجعَ عنْ دينِهِ وإِلاَّ فاطرَحوهُ فذهبُوا به فصعدُوا بِهِ الجَبَل فقال : اللَّهُمَّ اكفنِيهمْ بمَا شئْت ، فرجَف بِهمُ الجَبَلُ فسَقطُوا ، وجَاءَ يمْشي إِلَى الملِكِ ، فقالَ لَهُ الملِكُ : ما فَعَلَ أَصحَابكَ ؟ فقالَ : كفانيهمُ الله تعالَى ، فدفعَهُ إِلَى نَفَرَ منْ أصْحَابِهِ فقال : اذهبُوا بِهِ فاحملُوه في قُرقُور وَتوسَّطُوا بِهِ البحْرَ ، فإنْ رَجَعَ عنْ دينِهِ وإِلاَّ فَاقْذفُوهُ ، فذَهبُوا بِهِ فقال : اللَّهُمَّ اكفنِيهمْ بمَا شِئْت ، فانكَفَأَتْ بِهِمُ السَّفينةُ فغرِقوا ، وجَاءَ يمْشِي إِلَى الملِك . فقالَ لَهُ الملِكُ : ما فَعَلَ أَصحَابكَ ؟ فقال : كفانِيهمُ الله تعالَى . فقالَ للمَلِكِ إنَّك لسْتَ بقَاتِلِي حتَّى تفْعلَ ما آمُرُكَ بِهِ . قال : ما هُوَ ؟ قال : تجْمَعُ النَّاس في صَعيدٍ واحدٍ ، وتصلُبُني عَلَى جذْعٍ ، ثُمَّ خُذ سهْماً مِنْ كنَانتِي ، ثُمَّ ضعِ السَّهْمِ في كَبدِ القَوْسِ ثُمَّ قُل : بسْمِ اللَّهِ ربِّ الغُلاَمِ ثُمَّ ارمِني ، فإنَّكَ إذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ قَتَلْتني . فجَمَع النَّاس في صَعيدٍ واحِدٍ ، وصلَبَهُ عَلَى جذْعٍ ، ثُمَّ أَخَذَ سهْماً منْ كنَانَتِهِ ، ثُمَّ وضَعَ السَّهمَ في كبِدِ القَوْسِ، ثُمَّ قَالَ : بِسْم اللَّهِ رَبِّ الغُلامِ ، ثُمَّ رمَاهُ فَوقَعَ السَّهمُ في صُدْغِهِ ، فَوضَعَ يدَهُ في صُدْغِهِ فمَاتَ . فقَالَ النَّاسُ : آمَنَّا بِرَبِّ الغُلاَمِ ، فَأُتِيَ الملِكُ فَقِيلُ لَهُ : أَرَأَيْت ما كُنْت تحْذَر قَدْ وَاللَّه نَزَلَ بِك حَذرُكَ . قدْ آمنَ النَّاسُ . فأَمَرَ بِالأخدُودِ بأفْوَاهِ السِّكك فخُدَّتَ وَأضْرِمَ فِيها النيرانُ وقالَ : مَنْ لَمْ يرْجَعْ عنْ دينِهِ فأَقْحمُوهُ فِيهَا أوْ قيلَ لَهُ : اقْتَحِمْ ، ففعَلُوا حتَّى جَاءتِ امرَأَةٌ ومعَهَا صَبِيٌّ لهَا ، فَتقَاعَسَت أنْ تَقعَ فِيهَا ، فقال لَهَا الغُلاَمُ : يا أُمَّاهْ اصبِرِي فَإِنَّكَ عَلَي الحَقِّ » رواهُ مُسْلِمٌ .

« ذرْوةُ الجَبلِ » : أعْلاهُ ، وَهي بكَسْر الذَّال المعْجمَة وضمها و « القُرْقورُ » بضَمِّ القَافَيْن : نوْعٌ منْ السُّفُن و « الصَّعِيدُ » هُنا : الأرضُ البارزَةُ و «الأخْدُودُ»: الشُّقوقُ في الأرْضِ كالنَّهْرِ الصَّغيرِ و « أُضرِمَ » أوقدَ « وانكفَأَت» أي : انقلبَتْ و « تقاعسَت » توقَّفتْ وجبُنتْ .

ގޮތް ﷲ ރުއްސެވުންލިބި صُهَيْبُ ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަ ބައިމީހުންގެ ކުރީ އުޅުނު މީހުންގެ ތެރެއިން ރަސްގެފާނަކު އުޅުނެވެ. އަދި އޭނާގެ سحر ވެރިޔަކު ގެންގުޅުއްވިއެވެ. ދެން އެ سحر ވެރިޔާ މުސްކުޅިވުމުން ރަސްގެފާނަށް ދެންނެވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ މުސްކުޅި ވެއްޖެއެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ ގާތަށް سحر ދަސްކުރުމަށް ކުއްޖަކު ފޮނުއްވާށެވެ. ދެން (ރަސްގެފާނު) އޭނާ ގާތަށް سحر ދަސްކުރުމަށް ކުއްޖަކު ފޮނުއްވައިފިއެވެ. މިކުއްޖާ އައިސްގެންދާ މަގު މަތީގައި راهب އަކު އުޅުނެވެ. އެކުއްޖާ ކުރިން ބައިވެ ފަހަތުން އޭނާގެ ކައިރީގައި މަޑުކޮށްލައި އޭނާގެ ވާހަކަ އަޑުއަހާލައި ހިތްރުހިއެވެ. سحر ދަސްކުރުމަށް އަންނަން ކުރާ ދުވަސްތަކުގައި އޭ راهب ގާތު މަޑުކޮށްލައި އޭނާގެ ވާހަކަ އަޑުއަހާ ލަސްވެއްޖެއެވެ. އޭނާ ލަސްވުމުން (سحر ވެރިޔާ އޭނާއަށް ތަޅައިގެން ފޮރުވައިދިން) سحر ވެރިޔާ މިކުއްޖާ ތަޅައިފިއެވެ. ދެން މިކުއްޖާ މިކަމުގެ شكاية راهب ގެ ކައިރީގައި ކުރެއްވިއެވެ. ދެން އޭނާ إرشاد ދެއްވިއެވެ. سحر ވެރިޔާ ބިރުވެރިވުން ކަންބޮޑުވެއްޖެ ނަމަ ކިޔާށެވެ މިކުއްޖާ ފޮނުވީ ގޭގެ މީހުންނެވެ. އަދި ގޭގެ މީހުން ބިރުވެރި ވެއްޖެ ނަމަ ކިޔާށެވެ سحر ވެރިޔާ ފޮނުވީއެވެ. ދެން ގޭގެ މީހުން ބިރުވެރިވިއެވެ. ދެން މިކުއްޖާ ދިޔަ ގޮތެއް ބާރުގަދަ ބޮޑު ޖަނަވާރެއް މަގުގައި ހުރެ މީހުން އެދަތުރުކުރުން ހުއްޓުވައިލީއެވެ. ދެން އޭނާ ވިދާޅުވިއެވެ. މިއަދު މިކަމުގެ ޙަޤީޤަތް އެނގޭނެއެވެ. سحر ވެރިޔާއީ ރަނގަޅު މީހެއް ނުވަތަ راهب ގެ ދީން ރަނގަޅު ދީނެއްކަން ފާހަގަކޮށްދޭނެއެވެ. ދެން އޭނާ ހިލައެއް ނަގައިގެން ދުޢާ ކުރެއްވިއެވެ. اللهم ކަލާނގެއަށް راهب ގެ ދީން ހިތް ރުހޭ ދީނަކަށް ވާނަމަ މި ޖަނަވާރު މަރުވެއްޖެއެވެ! سحر ވެރިޔާއަށްވުރެ راهب އީ إله ގެ حضرة ގައި ލޯބި ކުރައްވާ ދީނެއްނަމަ (މިޖަނަވާރު) މަރުވެއްޖެއެވެ! އަދި މީހުން ދަތުރުކުރުން ހުއްޓުވާ މިފަދަ ދުވަހެއް ފޮނުވައިފިއެވެ. ދެން އޭނާ ހިލަ އެއްލައިލިއެވެ. އަދި އެ ޖަނަވާރު މަރުވެ މީހުން ދަތުރުކުރަން ފެށިއެވެ. އަދި މި ވާހަކަ راهب ގެ ގާތުގައި ކިޔައިދިނުމުން އޭނާ أخبر ދެއްވިއެވެ. އަދި راهب އާ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާއީ މިއަދު ތިމަންނައަށްވުރެ މާތް ކަމުގެ ފަރާތެވެ. ކަލޭގެ (އެކަލާނގެ حضرة ގައި ލޯބިލިބިގެން ބޮޑުކަން) ތިމަންނައަށް ފެނިގެން ދެއެވެ. އަދި

މުސީބާތްތަކާއި (ރަސްގެފާނުގެ ފަރާތުން) ބިލާދުގެ ރަސްގެފާނު ކާތިބު ހަމަކަށަވަރުން (ދަންނަވަމުވެ.)
ކުއްޖާ ބޮޑުވުމުން ތިމަންނާގެ މައްޗަށް ދަލީލު ނުދޭށެވެ. ފަހެ ކަލޭ ހަމަ ކާރިސާއަކާއި ކުރިމަތިވެއްޖެނަމަ ކަލޭގެ ހަމަހަމަކޮށް
ނުދެން ނޫނެވެ. (އުފަންވުމުން ލޯފަންވެފައިވާ މީހާއާއި ބުރަސްބަލި) ޖެހޭ ބަލިމީހުން ފަރުވާ ކުރެއްވުމާ
ބަލިތަކުން ބަލިމީހުން ފަރުވާ ކުރާނެ ކުރުމުގެ ޙަޤީޤަތުގައި ދިނުމަށް ހަމަ ޝިފާ ލިބުނެވެ. ފަހެ އެ خبر
ރަސްގެފާނުގެ އަރިހުގައި ބައިތިވާ ލޯފަންވެފައިވާ ބޮޑު މީހަކަށް އިވިއްޖެއެވެ.
އޭނާ ހަދިޔާތަކާއި ގެނެސް ކުއްޖާގެ ގާތަށް އައެވެ. އަދި ބުނެވެ. މިހުރިހާ
ހަދިޔާތަކެއް ތިބާއަށް ދޭނަމެވެ. ތިބާ ތިމަންނަށް ޝިފާ ދީފިނަމަ. އޭނާ ބުނެވެ. ތިމަންނަކީ
އެއްވެސް މީހަކަށް شفاء ދޭ މީހެއް ނޫނެވެ. (ޙަޤީޤަތުގައި) شفاء
ދެއްވަނީ މާތްالله އެވެ. ފަހެ ތިބާ اللهއަށް އީމާން ވެއްޖެއްޔާ ތިމަންނަ الله އަށް دعاء ކުރާނަމެވެ.
އޭރުން އެކަލާނގެ شفاء ދެއްވާނެއެވެ. ފަހެ އޭނާ اللهއަށް އީމާންވީއެވެ. ފަހެ އޭނާއަށް
شفاء ދެއްވިއެވެ. ފަހެ އޭނާ ރަސްގެފާނުގެ ދަރުބާރަށް އައެވެ. އަދި ކުރީގައި އިށީންނަ
ގޮތަށް އިށީނެވެ. ފަހެ ރަސްގެފާނު އޭނާއާ ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. ކަލޭގެ ލޮލުގެ ފެނުން
ކަލޭއަށް ރައްދުކޮށްދިނީ ކާކުތޯ؟ އޭނާ ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިމަންގެ ރަސްކަލާނގެ الله އެވެ.
ރަސްގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަން ފިޔަވައި ތިބާއަށް އެހެން ރަސްކަލާނގެއެއް ވޭތޯ؟ އޭނާ
ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިމަންގެ ރަސްކަލާނގެއާއި ކަލޭގެ ރަސްކަލާނގެއަކީ الله سبحانه وتعالى އެވެ. ފަހެ
ރަސްގެފާނު އޭނާ ހައްޔަރުކުރައްވާ ޢަޛާބު ދެއްވިއެވެ. އަދި އޭނާ ކުއްޖާގެ ކިބައަށް ދަލީލު ދެއްކުމާ
ހަމައަށް ޢަޛާބު ދެއްވިއެވެ. ފަހެ އެ ކުއްޖާ حاضر ކުރެވުނެވެ. ފަހެ ރަސްގެފާނު އެ
ކުއްޖާއަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ކުއްޖާއެވެ! ކަލޭގެ ސިހުރު ފޯރާފައިވާ ދަރަޖައަކީ ލޯފަން
ބަލިމީހާއާއި ބުރަސްބަލި ޖެހޭ މީހާ ކަލޭ ރަނގަޅުކުރާ ކަމާއި އަދި ފަލާނާ ކަންތައް ކުރާ
ދަރަޖައެވެ. ފަހެ އެ ކުއްޖާ ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިމަންނަކީ އެއްވެސް މީހަކަށް شفاء ދޭ މީހެއް ނޫނެވެ.
ހަމައެކަނި شفاء ދެއްވަނީ الله އެވެ. ފަހެ ރަސްގެފާނު އޭނާ ހައްޔަރުކުރައްވާ ޢަޛާބު ދެއްވިއެވެ. އަދި
އެ ޢަޛާބު ދެއްވުމުން ދިމާއަށް އޭނާ راهب ގެ މައްޗަށް ދަލީލު ދިނެވެ. ފަހެ
راهب حاضر ކުރެވުނެވެ. ފަހެ އޭނާއަށް އަމުރުކުރެވުނެވެ. ކަލޭގެ ދީނުން އެނބުރި
ދިޔުމަށް. ފަހެ އޭނާ އިންކާރުކުރިއެވެ. ފަހެ ހަރުގަނޑެއް ގެނައުމަށް އަމުރުކުރެއްވިއެވެ. އަދި
އޭނާގެ ބޮލުގެ މެދުގައި އެ ހަރުގަނޑު ބައްލަވާ ދެބައިކުރެއްވިއެވެ. އޭނާގެ ދެބައި ވެއްޓެންދެން
ދަތުރުކޮށްފައިވެއެވެ. ފަހެ ރަސްގެފާނުގެ ޖަލީސް ގެނެވުނެވެ. އަދި ކުއްޖާ ވެސް ގެނެވުނެވެ.

ތަނ ބައި ކަމެއްކަން ދެނެގަނެ. ތިޔ ތިބާގެ ފާނާ ގުޅިގެންނެ. ތަނ ބައި ކަމަކީ ކާބަފައިންގެ ދަރި

ދަނޑިގައި އަޅުގަނޑު ކަތިލާށެވެ. ދެން بسم الله رب الغلام ބުނާށެވެ. ދެން ތިރީ އަޅުގަނޑު ޖަހާލައްވާށެވެ

ފަހެ ތިޔަ ކަންތައް ކުރައްވައިފިނަމަ އަޅުގަނޑު ކަތިލެއްވޭނެއެވެ. ދެން ރަސްގެފާނު قتل

ކުރެވިދާނެއެވެ. ފަހެ ރަސްގެފާނު މީސްތަކުން އެއްތަނަކަށް އެއްކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި އެކުއްޖާ

ކަށިގަނޑެއްމަތީގައި ބޭއްވުމަށްފަހު ހީލަތުން ތޫނި އެކުއްޖާގެ މެދުގައި ތިއްބަވައިފިއެވެ.

ދެން މެދު ދެކަނާފަރާތް ތަނެއްގެ ދެމެދަށް ޖައްސަވާފައި ދެން بسم الله رب الغلام ކިޔުއްވާފައި ދެން މެދު

އެކުއްޖާގެ ކިސާ ކަށްޓަށް ޖެހިއްޖެއެވެ. ފަހެ މެދު ދެ ކުއްޖާގެ ވަތްކޮޅު ތަނަށް ޖެހުނެވެ. ފަހެ މެދުގެން

މަރުވީ އެކުއްޖާ އަތް ކަށްޓަށް ތިޔަވެގެން ދޮށޮށް ވެގެން ހިނގާއްޖެއެވެ. ފަހެ

(ދިމަސްޖަރު) ތަކަށް މީސްތަކުން ވަދެއްޖެއެވެ. މިހާރު ރަސްގެފާނަށް އެއް މީހަކު

ބުނެފިއެވެ. ފަހެ ރަސްގެފާނުގެ ބަޔަކު ވަދެން އެބުނުއްވިއެވެ. އަދި ރަސްގެފާނަށް ވަދެއްޖެއެވެ.

މީސްތަކުން ފާރަ ބަނދަރުތަކުގެ ދޮރުތަކުގައި ދަކަތަކެއް ތެޅިއްޖެއެވެ. ﷲ ގެންދިޔަ ހަދާ

ތެޔޮކޮށް. މިކަންތައް ފާރަ ގެއް ކުރިމަތީގައި ހެޔޮ ދީނުގެ މީހުންނަށް. ކަނޑުގަނޑުތަކާ ރާއްޖެ

އަޑުގެން ދިޔައީ ވަޅަށް ފެލާށެވެ. ދެން ރަސްގެފާނު ފަހަރު ދަފުކަނޑައި ދެލަތަނުގަނޑު

އެހެރި ކަނޑުފާނެވެ. އަދި ފަލަތަ ކަނޑުވަރުވެ. އަދި އަންހެނާ ލޮބުވެތި ކުދިކުދިއެވެ. އަދި އެކުރީ

ކުޑަވެ. މިކަމުގެ ދިމަނުގަ رجوع ނުވާ ކަންތަ ދިޔަކަ އެއްބާރުންނެވެ. ފަހެ ރަސްގެފާނުގެ

އެއްބަރަ އެއްބަނުގެ ގަރަނު އެކަނި ބަލިކުން ކަނޑުން ގަނޑުތަކަކީ މީސްކާ

އަންހެނުގެ ދަރިކޮ އަނގަ ޖެހިއްޖެ. އަދި އެކަނބަލެއް ހަރުދަނާ ކޮޅުނު ކިބައިވެ. ފަހެ

އެކަނބަލެއް (އެކުއްޖާއަށް އެބުނެފިއެވެ) ފަހަރެއް ޖެހުން ފޮނުވިއެވެ. އެހެނިހެން އެކަމަ ކަނޑު

އެކަނބަލެއްގެ ބޮޑުތަކެވެ. އޭ މަންމާއެވެ! ކެތްކުރައްވާ ބޮޑުعذاب އަތް ކައި ކުރަނީވެ.

ތިޔަ ކަނޑަކަން މަންމަ ވަނީ حق ގައެވެ.

31- وَعَنْ أَنَسٍ رَضِي اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : مَرَّ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِامْرَأَةٍ تَبْكِي عِنْدَ قَبْرٍ فَقَال : «اتَّقِي الله وَاصْبِرِي » فَقَالَتْ : إِلَيْكَ عَنِّي ، فَإِنَّكَ لَمْ تُصَبْ بمُصِيبتِي، وَلَمْ تعْرفْهُ ، فَقيلَ لَها : إِنَّه النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَأَتتْ بَابَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فلَمْ تَجِد عِنْدَهُ بَوَّابينَ ، فَقالتْ : لَمْ أَعْرِفْكَ ، فقالَ : « إِنَّما الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأولَى » متفقٌ عليه.

މާނަ: الله ރުއްސުންވުންތެވި أنس ގެފާނުގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ސަލަވާތާއި ސަލާމްލެއްވި ނަބިއްޔާގެފާނު މަޤްބަރާގެ ކައިރީގައި ރޮއިރޮއި އިން އަންހެނަކާ ކައިރިން ހިނގަވަމުން ވަޑައިގެންނެވެ. އަދި حديث ކުރެއްވިއެވެ. ކަލޭ الله އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ. އަދި ކެތްތެރިވާށެވެ. ފަހެ އެއަންހެނާ އެކަން ކަލާކަން ނޭގި ބުނެފިއެވެ. ތިޔަބޭފުޅާގެ ކަމަށް ދުރުން ދޫކޮށްލާ. ތިޔަބައިން ތިމަންނަ އަށް ދިމާވެފައިވާ ކަހަލަ مصيبة އެއް ދިމާނުވާތީ ތޯއެވެ! އެކަލޭގެފާނު އަށް އެއީ ކަންބޮޑުވާކަން އެނގިފައި ނުވެއެވެ. (ދެން އެކަލޭގެފާނު ވަޑައިގެންނެވެ). އެއަންހެނާ ކައިރިގައި އެހިނދު ބުނެވުނެވެ. ހަމަކަލޭ ރަސޫލާ އެ ބޭނުވީ އެ ދިޔަދޭވާތުއްތެވި ބޭކަލެއް ސަލާވާތުއި ސަލަވާތްލެއްވި ނަބިއްޔާގެފާނެވެ. ފަހެ އެ އަންހެނާ معاف އަށްއެދި އެކަލޭގެފާނުގެ ދޮރާ ކައިރިއަށް ދިޔައެވެ. (އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ގެކޮޅުގެ ދޮރާ ކައިރިއަށް ދިޔަކަމަށްވާ ދޮރާ ކައިރިގައި ބޮޑަކަށް ބޭކަލުން ނުހުރެއެވެ. ބިރުވެރިކަން ނެތެވެ.) ފަހެ އެކަލޭގެފާނުގެ ދޮރާ ކައިރިގައި ފާރާއަށް އެއް ވެސް ދޮރުވާ އެކަލޭގެފާނު ނުފެނުނެވެ. އެކަމާ ހައިރާންވެއްޖެވެ. އެކަލޭގެފާނު (معافއަށް އެދި) ދަންނަވައިފިއެވެ. ބިރުވެރިކަމެއް ކެތްތެރިކަން ކަށަވަރުކަމާއި ދަންނަވާށެވެ. ނުކުރަނީވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ކެތްތެރި ވުމީ مصيبة އައިސް ފުރަތަމަ ޖެހޭ ވަގުތުގައި ކެތްތެރިވުމެވެ. އަދި ދުސްތޫރުގެ ރޫލަ ހާލަތުގައި ވެއެވެ. ދެރައާ ގުޅުނުކަމުގެ ސަބަބުން ރޮއުން އިން އަންހެނުންނެވެ.

وفي رواية لمِسْلمٍ : « تَبْكِي عَلَى صَبيٍّ لَهَا » .

32- وَعَنْ أبي هَرَيرَةَ رَضي اللَّه عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « يَقولُ اللَّهُ تَعَالَى: مَا لِعَبْدِي المؤْمِنِ عِنْدِي جَزَاءٌ إِذَا قَبضْتُ صَفِيَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ثُمَّ احْتَسَبهُ إِلاَّ الجَنَّة » رواه البخاري .

މާނަ الله ރުއްސުންވުންތެވި أبو هَرَيرَة ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله سبحانه و تعالى وحي ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަން ރަސްކަލާނގެ އަށް އިމާންވާ مُؤْمِن އަޅާގެ ރިވާއިން އޭނާގެ ދުނިޔެ ހިތްޕުޅު ދީނާއި (ލޯބި) ގެންދަވާ ހިނދު (އޭނާ ދެރަވާހިނދު ثواب އެދިގެން) ކެތް ކުރެއްވަމަ އޭނާއަށް جزاء އެއީ ގެންގޮސް ދޭނީ ދީނަށް އެއްކޮށް ސުވަރުގެ ނޫން ތިމަންالله ގެ حضرة ގައި ނުވެއެވެ.

33- وعَنْ عائشَةَ رضي اللَّهُ عنها أنَهَا سَأَلَتْ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَن الطَّاعونِ ، فَأخبَرَهَا أَنَهُ كَانَ عَذَاباً يَبْعَثُهُ اللَّه تعالى عَلَى منْ يَشَاءُ ، فَجَعَلَهُ اللَّهُ تعالَى رحْمةً لِلْمُؤْمنِينَ ، فَلَيْسَ مِنْ عَبْدٍ يَقَعُ في الطَّاعُون فَيَمْكُثُ في بلَدِهِ صَابِراً مُحْتَسِباً يَعْلَمُ أَنَّهُ لاَ يُصِيبُهُ إلاَّ مَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ إلاَّ كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ الشَّهِيدِ » رواه البخاري .

ڤ۬ۇ الله ئەمەتىشۇغۇچى عائشة نى ۋۇجۇدىكى ياخشى ئىشلارنى ئۆزىنىڭ رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئەيتىپ طاعون نى ھېچقانداق ئوخشاش ئەمەس ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ ئۇنىڭ (ئىككى خىل ئىكەنلىكىنى) بىرىنى ئېتىقاد قىلغانلارغا ئەلادىكى ئازابنى ئۇنىڭ عذاب ئىكەنلىكىنى ۋە الله سبحانه وتعالى نىڭ ئەلادىكى ئېتىقاد قىلغانلارغا ئاخىرەتتە رحمة ئەھۋالىنى ئۇنىڭ طاعون ھېچقانداق زىيان يەتكۈزمەيدىغانلىقىنى ، ئەمما بىرسى ئۆزىگە يەتكەن ، ئەمما ئۇ الله نىڭ ئالدىدا ساۋابقا ئېرىشىش ئۈچۈن ياخشى نىيەت قىلغان ھالدا ئۆزىنىڭ شەھەرىدە يېقىن شهيد ئەلادىكى دەرىجىگە ئېرىشىدىغانلىقىنى بايان قىلغان.

34- وعَنْ أَنسٍ رضي اللَّه عنه قال : سَمِعْتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : « إنَّ اللَّه عَزَّ وجَلَّ قَالَ : إذَا ابْتَلَيْتُ عَبدِي بحبيبتَيْهِ فَصبَرَ عَوَّضْتُهُ مِنْهُمَا الْجَنَّةَ » يُريدُ عينيْه ، رواه البخاريُّ .

ڤ۬ۇالله ئەمەتىشۇغۇچى أنس نى ۋۇجۇدىكى ياخشى ئىشلارنى ئۆزىگە ۋەقىپ قىلغان. رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېيتىپ ئۇنىڭ ئەتراپىدىكىلەرگە ئۇنى چۈشەندۈرگەن (ئىككى خىل ئىكەنلىكىنى) ئۇنىڭ ئىچىدىن بىرسىنى ئېتىقاد قىلغانلار ئەلادىكى ئازابنى ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى ئادەملەرگە ئېرىشىدىغانلىقىنى ۋە الله نىڭ ئالدىدا ساۋابقا ئېرىشىش ئۈچۈن ياخشى نىيەت قىلغان ھالدا ئۆزىنىڭ شەھەرىدە ئولتۇرۇپ ئۆزىگە يەتكەن ئەلادىكى ئازابنى ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى ئادەملەرگە ئېرىشىدىغانلىقىنى بايان قىلغان.

35- وعنْ عطاءِ بْن أَبي رَباحٍ قالَ : قالَ لِي ابْنُ عبَّاسٍ رضي اللَّهُ عنهُمَا ألا أريكَ امْرَأَةً مِن أَهْلِ الجَنَّة ؟ فَقُلت : بلَى ، قَالَ : هذِهِ المرأَةُ السوْداءُ أَتَتِ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقالَتْ : إنِّي أُصْرَعُ ، وإنِّي أَتكَشَّفُ ، فَادْعُ اللَّه تعالى لِي قَالَ : « إن شئْتِ صَبَرْتِ ولكِ الْجَنَّةُ، وإنْ شِئْتِ دعَوْتُ اللَّه تَعالَى أَنْ يُعافِيَكِ » فقَالتْ : أَصْبرُ ، فَقالت : إنِّي أَتكشَّفُ ، فَادْعُ اللَّه أَنْ لا أَتكشَّفَ ، فَدَعَا لَهَا . متَّفقٌ عليْهِ .

މާތް الله رحمة ލެއްވި عطاءِ بْن أَبي رَباح ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.
(ޢައްދުވަރަކު) މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި ابْنُ عبَّاس އަހަރެންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާއަށް ސުވަރުގޭ
ވެރިޔަކު އަންހެނަކު ދައްކަވަން ބޭނުންތޯ؟ އަހަރެން ދެންނެވީމެވެ. އާދޭހެވެ. ދެން ވިދާޅުވިއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. އެ ފެންނަ ކަޅު އަންހެނާއީ ސުވަރުގެވެރިންގެ ވެރިޔެކެވެ. އެކަނބުލޭގެ (ޢައްދުވަރަކު)
ސަހާބާއި ސަހާބީބެއްލެއްވި ނަބިއްޔާގެ ޙަޟްރަތަށް އައިސް ދެންނެވިއެވެ. އަދި ދަންނަވާލެވެ. ތިމަންނަ
ދިރު އިރުއްޔާ ހުރިކަން ފަހުމުނު އަބަދުވާތީއެވެ. އަދި ހަށިހާޅުވެދާން (ޢައުރަ ފާޅުވެ ދާން)
ތިމަންނަގެ (ހަށިގަނޑު ގަޑުބުލާ) ހަރުއްޔާ كشف ވެގެންދެއެވެ. ދޫކޮށް (އަދިން ސަލާމަތްވުމަށް)
ތިމަންނައަށްޓަކައި الله އަށް دعاء ކުރައްވާށެވެ. އަރާވަގުތު حديث ކުރައްވައެވެ. ކަންބޮޑު
ބޭނުންއެއް (ތިބާ ބޭނުމެއް) ކަމަށްވާނަމަ. އަދި ސުވަރުގެ ލިބޭ ގޮތްތަކަށް. ނުވަތަ ކަންބޮޑު
ބޭނުންއެއް ތިމަންނަސަބަބު ކަންބޮޑުވުމެއް شفاء އަށް އަދި دعاء ކުރައްވާ ހިތެވެ. ދެން
އަރަނބޮޑު ދެންނެވިއެވެ. ތިމަންނަ (ސަބަބުވުން) ކެތްތެރިވެ ސުވަރުގެ ހޯދާނަމެވެ. އަދި
އަރަނބޮޑު އަރާވަގުތު އަރިހުގައި ދެންނެވިއެވެ. އަބަދުމު ތިމަންނައަށް ދުރުވާ ވަގުތު
ތިމަންނަ ގެ ހަށިގަނޑު كشف ނުވުމަށް الله އަށް دعاء ކުރައްވާށެވެ. ދެން އަރާވަގުތު އަބަދުމު دعاء
ކުރައްވައެވެ.

36- وعنْ أَبي عبْدِ اللَّه بنِ مسْعُودٍ رضيَ اللَّه عنه قَال : كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلى رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يحْكي نَبيّاً من الأَنْبِياءِ ، صلواتُ اللَّهِ وسَلاَمُهُ عَلَيْهم ، ضَرَبُهُ قَوْمُهُ فَأَدْمَوْهُ وهُو يمْسحُ الدَّم عنْ وجْهِهِ ، يقُولُ : « اللَّهـمَّ اغْفِرْ لِقَوْمي فإِنَّهُمْ لا يعْلمُونَ » متفقٌ عَلَيْه .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أبو عبْدِ الرَّحْمن عبْدِ اللَّه بنِ مسْعُود ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. އަދިވެސް ތިމަންނަގެ ލޮލުގައިވާ رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، ނަބިއްޔެއްގެ
ވާހަކަ ނަބިއްޔާގެ ކުރައްވާ ދުވަސްތަކުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅިގެން ހެދި ގޮތް ވެސްވި އަދި އިހުސާސް. حديث
ކުރައްވައެވެ. އެނބިޔާގެ قوم ގެ މީހުން އެނބިޔާއަށް ތަޅާ އޭނާގެ ލޭއެވެ. ދެން އޭގެ މަތިން
ފޮޅުވައެވެ. އަދި އެނބިޔާގެ މޫނުން ފުރާޅަށް ފޮޅުވާ ލޭ عذاب އަރުވައިގެން ދެވޭ ބޭރުން
އޭގެ ބޮޑުން ފޮހެފޮހެލައްވާ ގޮތަށް ދެކެ ހިނދަކު އެވެ. (އެحال ގައި ހިތްހަމަޖެހުމަށް)
دعاء ކުރައްވާ ހިނދުއެވެ. اللهم ހަމަ ދިއްވައި ބިދުރަށް ރަޙްމަތްލައްވާ ! ތިމަންނަގެ قوم ގެ
މީހުނަށް ފާފަ ފުއްސަވައިދެއްވާ! ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން މީހުނަށް ނޭނގޭ ހިފައެވެ.

37- وَعنْ أَبي سَعيدٍ وأَبي هُرَيْرة رضي اللَّه عَنْهُمَا عن النَّبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : «مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلاَ وَصَبٍ وَلاَ هَمٍّ وَلاَ حَزَن وَلاَ أَذًى وَلاَ غمٍّ ، حتَّى الشَّوْكَةُ يُشَاكُها إلاَّ كفَّر اللَّه بهَا مِنْ خطَايَاه » متفقٌ عليه .

و « الْوَصَب » : الْمرضُ .

މާތް الله އެދެބަފަރިކަލުންނަށް ރުހުންތެރިވި أَبو سَعيد އާއި أبوهُرَيْرَة އާއި ދެބޭކަލުން ސަލާމާއި ސަލަވާތް ލެއްވި ނަބީކަލޭގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާކުރައްވައެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައެވެ. މުސްލިމަކަށް އަންނަނިވި ބަލިއެއް ނުވަތަ ވޭނެއް ނުވަތަ ހިތާމައެއް ނުވަތަ ދެރަކަމެއް ގޯނާއެއް ނުވަތަ ހިތާމައެއް ހީވާވަރަށް (އޮޅުވާ ކަށިގަނޑެއް) އަޅާފާނަމަ ވެސް އެކަމެއް ސަބަބުން ކުށްތަކެއް އެކަމުގެ ސަބަބުން الله سبحانه وتعالى އެމީހަކުގެ ކުށްފާފަތައް ފުއްސަވާ ވޮޑިގަންނަވައެވެ.

38- وعن ابْن مسْعُود رضي اللَّه عنه قَالَ : دَخلْتُ عَلى النَبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَهُو يُوعَكُ فَقُلْتُ يا رسُولَ اللَّه إنَّكَ تُوعكُ وَعْكاً شَدِيداً قال : « أَجَلْ إنِّي أُوعَكُ كَمَا يُوعَكُ رَجُلانِ مِنْكُم» قُلْتُ : ذلك أَنَّ لَكَ أَجْرِيْن ؟ قال : « أَجَلْ ذَلك كَذَلك مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى ، شوْكَةٌ فَمَا فوْقَهَا إلاَّ كَفَّر اللَّه بهَا سيئاته ، وَحطَّتْ عنْهُ ذُنُوبُهُ كَمَا تَحُطُّ الشَّجرةُ ورَقَهَا » متفقٌ عليه.

މާތް الله ރުހުންތެރިވި عبد الله بن مسعود ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އަޅުގަނޑު ދިޔައީ) މިޙާލަތުގައި ، ސަލާމާއި ސަލަވާތް ލެއްވި ނަބީކަލޭގެފާނުގެ ޙަޟްރަތަށް (އެކަލޭގެފާނު އަށް ހުމެއް ޖެހިފައިވާ ޙާލު ގޮވާލައިގެން ކުރަނީ) ބުނެލީމެވެ. އަދި އަރިހުގައި އެކަލޭގެފާނުން ގަޔަށް ހުންތަކެއް ވެއެވެ. ވީމާ އަޅުގަނޑު (އެކަލޭގެފާނު ގެ ހަށިގަނޑަށް ބޮޑު ހުމެއް ޖެހިގެން) ދެބޭފުޅަކަށް ޖެހޭ ހުމަކަށް ވުރެ ބޮޑުވީ. އާ الله ގެ ރަސޫލާ އެވެ. ހަތަރުގުނަ ހުމެއް ޖެހިފައި ޖެހިފައިވާތީ ދެ ބޭފުޅުންގެ ހުމުގައި ފަދައިން. حديث ކުރައްވައެވެ. އާދޭހެވެ. ވީމާ ހަތަރުގުނަ މިއަދުގެ ބަލިމަޅި ދެ އަޖުރު ލިބޭނެ އެއްކަމުގެ ސަބަބުން ކުރިއެވެ. ވީމާ ދެއަޖުރު ކަމަށް އާދޭހެވެ. ވީމާ ކަށިގަނޑެއް ނުވަތަ އޭގެ މަތީގެ ކަމެއް كاجر ވެސް ދޫކޮށްލައިފި އެއްވެސް ފަޅުބޭސް. حديث ކުރައްވައެވެ. އާދޭހެވެ. ހަމައެކަމުގެ މުސްލިމަކަށް އަޅުވެސް މުސްލިމެއް ހިތާމައިގެ ކަމެއް ހުރިހާ ކުށްފާފަތަކެއް ގަސް ފަދައިން ވެއްޓިގެން ކުށްތައް

ﻭَ « الْوَعْكُ » : مَغْثُ الحمَّى ، وقيل : الْحُمى .

39- وعنْ أَبي هُرَيرة رضيَ اللَّهُ عنه قال : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْراً يُصِبْ مِنْهُ » : رواه البخاري .

وضَبطُوا « يُصِب » : بفَتْحِ الصَّادِ وكَسْرِهَا .

ﷲ ﺗﻌﺎﻟﻰ أَبو هُرَيرة ﻱ ﺑﻪ ﺧﻴﺮا ﻳﺼﻴﺐ ﻣﻨﻪ. ﻭﻗﺎﻝ. ﺳﻤﻌﺖ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺃﺧﺒﺮﻧﻲ. الله سبحانه وتعالى ﺇﺫا ﺃﺭﺍﺩ ﷲ ﺗﻌﺎﻟﻰ (ﺍﻟﻤﺆﻣﻦ ﺃﺧﺒﺮﻧﻲ) ﺑﻜﺮ ﺃﺧﺒﺮﻧﺎ ﻋﺒﺪ ﺍﻟﻌﺰﻳﺰ ﺃﻧﺎ ﺇﺳﺮﺍﺋﻴﻞ (ﻳﻌﻨﻲ، ﺑﻜﺮ ﺑﻦ ﻋﺒﺪ ﺍﻟﻌﺰﻳﺰ ﺑﻦ ﺃﺑﻲ ﺳﻠﻤﺔ) ﻣﻮﺳﻰ ﺃﺧﺒﺮﻧﺎ ﺃﺑﻮ ﻫﻼﻝ (ﻣﺤﻤﺪ ﺑﻦ ﺳﻠﻴﻢ)

40- وعَنْ أَنَسٍ رضي اللَّهُ عنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا يتَمنينَّ أَحدُكُمُ الْمَوْتَ لِضُرٍّ أَصَابَهُ ، فَإِنْ كَانَ لا بُدَّ فاعلاً فليقُل : اللَّهُمَّ أَحْيِني ما كَانَت الْحياةُ خَيراً لِي وتوفَّني إِذَا كَانَتِ الْوفاةُ خَيْراً لِي » متفق عليه .

ﷲ ﺗﻌﺎﻟﻰ أنس ﺑﻦ ﻣﺎﻟﻚ ﺑﻦ ﺍﻟﻨﻀﺮ ﺑﻦ ﺿﻤﻀﻢ. ﻭﻗﺎﻝ. رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺃﺧﺒﺮﻧﻲ. ﻋﺒﺪ ﺍﻟﻌﺰﻳﺰ ﺑﻦ ﺃﺑﻲ ﺳﻠﻤﺔ ﺃﻧﺎ ﺛﺎﺑﺖ ﺑﻦ ﻗﻴﺲ ﺃﻥ ﺃﻧﺲ ﺑﻦ ﻣﺎﻟﻚ ﻗﺎﻝ. ﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﷲ ﺻﻠﻰ ﷲ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﻻ ﻳﺘﻤﻨﻰ ﺃﺣﺪﻛﻢ ﺍﻟﻤﻮﺕ ﻟﻀﺮ ﻧﺰﻝ ﺑﻪ ﻓﺈﻥ ﻛﺎﻥ ﻻ ﺑﺪ ﻓﺎﻋﻼ ﻓﻠﻴﻘﻞ ﺍﻟﻠﻬﻢ ﺃﺣﻴﻨﻲ ﻣﺎ ﻛﺎﻧﺖ ﺍﻟﺤﻴﺎﺓ ﺧﻴﺮا ﻟﻲ ﻭﺗﻮﻓﻨﻲ ﺇﺫا ﻛﺎﻧﺖ ﺍﻟﻮﻓﺎﺓ ﺧﻴﺮا ﻟﻲ

41- وعنْ أبي عبدِ اللَّهِ خَبَّابِ بْن الأَرتِّ رضيَ اللَّهُ عنه قال : شَكَوْنَا إِلَى رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَهُو مُتَوسِّدٌ بُردةً لَهُ في ظلِّ الْكَعْبةِ ، فَقُلْنَا : أَلا تَسْتَنْصرُ لَنَا أَلا تَدْعُو لَنَا ؟ فَقَالَ : قَد كَانَ مَنْ قَبْلكُمْ يؤْخَذُ الرَّجُلُ فيُحْفَرُ لَهُ في الأَرْضِ في جْعلُ فِيهَا ، ثمَّ يُؤْتى بالْمِنْشارِ فَيُوضَعُ علَى رَأْسِهِ فيُجعلُ نصْفَيْن ، ويُمْشطُ بِأَمْشاطِ الْحديدِ مَا دُونَ لَحْمِهِ وَعظْمِهِ ، ما يَصُدُّهُ ذلكَ عَنْ دِينِهِ ، واللَّه ليتِمنَّ اللَّهُ هَذا الأَمْر حتَّى يسِير الرَّاكِبُ مِنْ صنْعاءَ إِلَى حَضْرمْوتَ لا يخافُ إِلاَّ اللهَ والذِّئْبَ عَلَى غنَمِهِ ، ولكِنَّكُمْ تَسْتَعْجِلُونَ » رواه البخاري .

وفي رواية : « وهُوَ مُتَوسِّدٌ بُرْدةً وقَدْ لقِينَا مِنَ الْمُشْرِكِين شِدَّةً » .

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވާ أبو عبد اللَّهِ خَبَّابِ بْنِ الأَرَتِّ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (قريش ގެ ފަރާތުން ކާފިރުންގެ އަނިޔާވެރިކަމާއި ހުރި ގޮތް ކިޔާދެއްވުމަށް ގޮސް) ވަޑައިގެން رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށް شكوى އުފުލީމެވެ. އެހިނދު އެކަލޭގެފާނު އިށީނދެ ނިދިކޮޅެއްގައި ބޮލުގަނޑު كعبة ގެ ހިޔަލުގައި އިށީނދެވޮޑިގެންނެވެ. ދެން ވިދާޅުވިން ތިޔަބައިމީހުންގެ ސަބަބުން ވިދާޅުވާން الله ގެ حضرة އިން نصر އެދި ދުޢާއެއް ނުކުރައްވާނެ ހެއްޔެވެ؟ އަދި ވިދާޅުވާން ތިޔަބައިމީހުން دعاء ނުކުރައްވާނެ ހެއްޔެވެ؟ ދެން، (ކަލޭގެފާނު ތަކުރާރު ކޮށް ދެއްވުމަށް ދެންނެވީމެވެ) حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ތިމަންނަމެންގެ ކުރިން އުޅުނު އުއްމަތްތަކުގެ ތެރެއިން ބައެއް މީހުން ހިފާ، الله އަށް އީމާންވުމުގެ ސަބަބުން ތިމާއަށް ބިރުދެއްކުމުގެ ގޮތުން ބިންގަނޑުގައި ވަޅުކޮނދަ ކޮށް އޭނާ ލައިގެން ރުހުނު ރަނގަޅު ގޮތުގައި ބަހައްޓައި (ކަތުރަކުން ދަގަނޑުގެ) ހަދާފައިވާ ކަތުރުކޮށް ބޮލުން ފަށައިގެން ދެބައިކޮށް ދޫކޮށްލައެވެ. ނަމަވެސް އޭނާގެ އީމާނުން ދުރަކަށް ނުވެއެވެ. ދެން އުރާފުޅު ބޭހެއް ކަނޑައިގެން ހަމަ ނުފުދޭ ވަރުން ބޮޑު ދަގަނޑު ފަލަކުގެ ތަކެތި ބޭނުންކޮށް މަސްތައް ކަށިތަކުން ހަމައަށް ގެނެސް ދޫކޮށްލައެވެ. ނަމަވެސް އޭނާގެ ދީނުން ބޭރުވެގެން ނުދެއެވެ. މާތް الله ގަސަމެވެ. ބޮޑުވެގެން ތިމަންނަމެން ދެކެވޭ ކަމެއްވެސް ހިނގާނެ الله سبحانه وتعالى އަރިހުގެ ބާރުން ނަޞްރު ދެއްވާނެ ކަމުގައި يقين އެވެ. އެހެންނަމަވެސް ނުބައިތަކެއް ހިނގާނެ ކަމުގައި (އަހަރެން ކަލޭގެ صنعاء ނަގައިގެން ސަރުގަތުން ހަމަރުހެއް ފުރިގެންނެވެ (شام ކަލޭގެ) حضرموت ނަގައިގެން ސަރުގަތުން ހަމަރުހެއް ދަތުރުކުރާނެއެވެ الله އަށް ބިރުވެތިވުން ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ބިރެއް ނެތި ތިބޭނެއެވެ ބަކަރި ތަކެއްގެ ބަލަހައްޓާ ކަމުގައި ބިރުވެތިއެއް ދެއްކުމުގެ ތެރޭގައި ނަމަވެސް ބަކަރި ރާޅުގެ ބިރު ހަލާކު ދިނުމަށް (ބައިއަޅާހަރުފަތް) ކަލޭމެން ކަމުގެ ބިރުގެ. ނަމަވެސް ތިޔަބައިމީހުން ކަންބޮޑުވާކަމުގެ ބިރުދައްކަ މާ ބޮޑަށް އަވަސް ވެގެންނެވީއެވެ.

42- وعن ابن مَسعُودٍ رضي اللَّه عنه قال : لما كَانَ يَوْمُ حُنَيْنٍ آثر رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَاساً فِي الْقِسْمَةِ : فأَعْطَى الأَقْرَعَ بْنَ حابِسٍ مائةً مِنَ الإِبِلِ وأَعْطَى عُيَيْنَةَ بْنَ حِصْنٍ مِثْلَ ذلِكَ ، وأَعطى نَاساً منْ أشرافِ الْعربِ وآثَرَهُمْ يوْمئِذٍ فِي الْقِسْمَةِ . فَقَالَ رجُلٌ : واللَّهِ إنَّ هَذهِ قِسْمةٌ ما عُدِلَ فِيها ، وما أُريد فِيهَا وَجهُ اللَّه ، فَقُلْتُ: واللَّه لأُخْبِرَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فأتيْتُهُ فَأَخبرته بِما قال ، فتغَيَّر وَجْهُهُ حتَّى كَانَ كَالصِّرْفِ . ثُمَّ قال : « فَمنْ يَعْدِلُ إِذَا لَمْ يعدِلِ اللَّهُ ورسُولُهُ ؟ ثم قال : يرحَمُ اللَّهُ موسى قَدْ أُوْذِيَ بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصبرَ » فَقُلْتُ: لا جرمَ لا أَرْفعُ إِلَيه بعْدها حدِيثاً. متفقٌ عليه.

وقَوْلُهُ « كَالصِرْفَ » هُو بِكسْرِ الصادِ الْمُهْملةِ : وَهُوَ صِبْغٌ أَحْمَرُ .

ބަލިވުމެވެ. (މިސާލަކަށް ފުރުން އަޅުއްވާ) އެހެނިހެން (ނަޢޫޛުބިﷲ) خبر އައު ވިލަންގަނޑު ދުރުން
ދުވަހަކުވެސް އެކަކާއިގުޅޭ އަދިހަމަ ނުގެނެސްދޭ ހެނދުމެވެ.

43- وعن أنس رضي اللَّه عنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بعبْدِهِ خَيْراً عجَّلَ لَهُ الْعُقُوبةَ في الدُّنْيَا ، وإِذَا أَرَادَ اللَّه بِعبدِهِ الشَّرَّ أمسَكَ عنْهُ بذَنْبِهِ حتَّى يُوافِيَ بِهِ يَومَ الْقِيامةِ » .

وقَالَ النبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ عِظَمَ الْجزاءِ مَعَ عِظَمِ الْبلاءِ ، وإِنَّ اللَّه تعالى إِذَا أَحَبَّ قَوماً ابتلاهُمْ ، فَمنْ رضِيَ فلَهُ الرضَا ، ومَنْ سَخِطَ فَلَهُ السُّخْطُ » رواه الترمذي وقَالَ: حديثٌ حسنٌ .

މާނަ الله ތަޢާލާ ސުބްޙާނަހޫ أنس ގެފާނުގެ ރިވާއިން ރިވާވާގޮތުން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى ވެ އިރާދަކުރާ (އަޅާ) އަޅަކާމެދު ހެޔޮކަމެއް ގެނ
ގެނެސްދީ ކުރައްވާނެ އިރާދަކުރައްވާ ދުނިޔެތެރޭގައި ފަސޭހަކަމާ މުޞީބާތެއް ދިނުމާއި ޢާޤިބަތް ވަޅުވާން (އާޚިރަތުގެ
ޢާޒާބުތަކުގެ ބަދަލުގައި) مصيبة ތަކުލީފުގައި شذا މުސީބާތް ކުރައްވައި (آخرة ގެ عذاب އިން) ސަލާމަތް
ކުރައްވައެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى އެއިރާދަ (ނުބައި) އަޅަކާމެދު ނުބައި ގެނ ގެނެސްދީ ކުރައްވާނަމަ
އިރާދަކުރައްވާ ދުނިޔެތެރޭގައި ފަސޭހަކަމާ ފަރާތްތަކާއި ދިނުމާއި ފަސޭހަ އަރުވާނެ شذا އެއް
މުސީބާތް ނުކުރައްވާ ދުވަސް ބަދަލުކުރެއްވުން ފަހު آخرة ދުވަހުން އެހެރާ ޢާޤިބަތްތަކަށް އައުމަށް عذاب
ދެއްވާނެވެ.

أنس ގެފާނުގެ އަރިން ރިވާވާފައިވާ ވެއެވެ. رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث
ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަހަމަކުރުން ބޮޑުވި ޖަޒާއަކީ ބޮޑު ތަކުލީފު مصيبة ތަކަށް ކަމެއްކަމާއެވެ.
އަދި ހަމަހަމަކުރުން الله سبحانه وتعالى އެއިރާދަ ކުރުއްސުވާ އަޅުންނަށް مصيبة ތައް ބޮޑުބޮޑު
ކުރައްވާ إمتحان ކުރައްވައެވެ. ފަހު (އެހިނދު) الله سبحانه وتعالى ގެ އިރާދަ އާއި ދުނިޔެކަމުގެ
ރުހިގެންދޭ ތިބިނަމަ الله سبحانه وتعالى ރުއްސަވާ ތަޢާލާ ރިޔާސަތެވެ. އަދި (އެހިނދު) الله سبحانه وتعالى
ގެ އިރާދަކުރުމަށް މުސީބާތުގައި ނުރުހިގެން ތިބިނަމަ الله سبحانه وتعالى ގެ ނުރުއްސަވާ ހުރެއެވެ.

44- وعنْ أَنَسٍ رضي اللَّه عنه قال : كَانَ ابْنٌ لأَبي طلْحةَ رضي اللَّه عنه يَشْتَكي ، فخرج أَبُو طَلْحة ، فَقُبِضَ الصَّبِيُّ ، فَلَمَّا رَجَعَ أَبُو طَلْحةَ قال : ما فَعَلَ ابنِي ؟ قَالَت أُمُّ سُلَيْم وَهِيَ أُمُّ الصَّبِيِّ : هو أَسْكَنُ مَا كَانَ ، فَقَرَّبَتْ إِلَيْهِ الْعَشَاءَ فَتَعَشَّى ، ثُمَّ أَصَابَ مِنْهَا، فَلَمَّا فرغَ قَالَتْ : وارُوا الصَّبيَّ ، فَلَمَّا أَصْبحَ أَبُو طَلْحَة أَتَى رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَأَخْبرهُ، فقَالَ: « أَعرَّسْتُمُ اللَّيْلَةَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قال : « اللَّهمَّ باركْ لَهُما » فولَدتْ غُلاماً فقَالَ لِي أَبُو طَلْحَةَ : احْمِلْهُ حتَّى تَأْتِيَ بِهِ النبيَّ صَلّى اللهُ

عَلَيْهِ وسَلَّم ، وبَعثَ مَعهُ بِتمْرَات ، فقال : «أَمعهُ شْيءٌ ؟ » قال : نعمْ ، تَمراتٌ فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَمضَغَهَا ، ثُمَّ أَخذَهَا مِنْ فِيهِ فَجَعَلَهَا فِي فِي الصَّبِيِّ ثُمَّ حَنَّكَه وسَمَّاهُ عبدَ اللَّهِ متفقٌ عليه .

ރަޟި الله ޢަންހުގެ ދަރިކަލުން أنس ގެފާނު ބަޔާން ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ރަޟި الله ޢަންހުގެ ދަރިކަލުން أبو طلحة ގެ ދަރިކަލަކު ބަލިވެގެން ހުއްޓެވެ. އެހިނދު އަބޫ ޠަލްޙާ ގެފާނު ދަރިކަލާ ދޫކޮށްލައްވާ ބޭރަށް ވަޑައިގަތުމަށްފަހު އެ ދަރިކަލުން ވަފާތްވެގެން ދިޔައެވެ. ފަހެ އަބޫ ޠަލްޙާ ގެފާނު ދަރިކަލުގެ ވާހަކަ އަހުއްވާފައި ވަޑައިގަތީއެވެ. أبو طلحة ގެދަރި ނިޔާވެގެން ދިޔަ ކަމުގެ ވާހަކަ ފަރުވާކޮށްނުދީ އަންހެނުން ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. ދަރިފުޅުގެ ހާލު ކިހިނެއް ތޯއެވެ؟ އަންހެނާ ދަންނަވާ (ދަރިފުޅުގެ ހާލު) ކުރިއަށްވުރެ ރަނގަޅުވީއެވެ. "އަހަރެމެންގެ ދަރިފުޅަށް އަރާމު ލިބިއްޖެއެވެ. ދުވަސް ރަނގަޅުވެގެން ދިޔައީއެވެ." (އަޚްބަރު އަޙުމަދުއެވެ. أبو طلحة ވެރިން ވިސްނެވީ ދަރިފުޅު ރަނގަޅުވެއްޖެއެވެ.) ފަހެ އަންހެނާ ތައްޔާރުކޮށްދިން ކާނާ ކައިބޮއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ފެންނަވެސް ހުރިއެވެ. އޭރު أبو طلحة ފިރިހެނާ ގެ ގޮތުގައި ގާތްވެއެވެ. އޭގެ ފަހުން ދަރިކަލުން ވަފާތުވީ ކަމުގެ ވާހަކަ އަންހެނާ ދަންނަވައިފިއެވެ. ފަހެ ހެނދުނު ވީމާ ފަހެ أبو طلحة ގެ ދަރިކަލުން ވަފާތުވި ކަމާއި ވާހަކަ (ދަރިފުޅު ވަޅުލައްވާ ނިމުމުން ފަހެ) ފަހެ ރަސޫލާ ގެ ހަޟްރަތަށް ވަޑައިގެން ގިނަގުނަ ދެއްވައި ފަހެ رسولُ اللَّـهِ صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތުގައި ވާހަކަ ދެންނެވިއެވެ. ފަހެ އަންހެނާގެ ވާހަކަ އަޑުއަހާ ޝަކުވާ ދަންނަވައިފިއެވެ. އަބޫ ޠަލްޙާ ގެފާނު أبو طلحة ގެ ވާހަކަ ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. ރޭގަ ހަވީރު ރޭ ތިޔަ ދެމަފިރިން ގާތްވީތޯއެވެ؟ އެ صحابى ދަންނަވައިފިއެވެ. އާނއެވެ. (އާދޭސްކުރުން) ސަލާމަތް ކުރެއްވުމަށް (ފިލުވައިދެއްވުމަށް) صالح ދަރިއަކު ލިބުމަށް އެދި دعاء ކުރެއްވިއެވެ. حـديث ގައި ވެއެވެ. އޭ الله! ތިޔަ ދެމަފިރިންގެ ރޭގައި ބަރަކާތް ލައްވައިދެއްވާނދޭވެ! ފަހެ އެ ރެއަކުން ދަރިކަލަކު ލިބި ދަރިކަލުން ވިހެއްވިއެވެ. އާނއެވެ. أنس ގެފާނު ބަޔާން ކުރައްވާ ހިނދު އެ ދަރިފުޅު رسولُ اللَّـهِ صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތަށް ވަޑައިގެން ގެންދަވައި އަރުވައިފިއެވެ. ރަސޫލާ ގެ ބަރަކާތުން ތަފާތު ކުރެއްވުމަށް ދަރިކަލުގެ މާތް އަރިހުން أنس ގެފާނު ގެ އަތުފުޅުގައި أبـو طلحة ކައިރިއަށް ފޮނުއްވިއެވެ. ފަހެ أنس ގެފާނު ތިމަރު ގެނެސް ލެއްވީ ދަރިކަލުންގެ ޗިއްތަތުގައި ގެނައުމުގެ ފަހުން ކުރިން ދިއަ ގޮތަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަރު ހުރީތޯއެވެ؟ أنس ގެފާނު ދަންނަވައިފިއެވެ. އާނއެވެ. ކަދުރު ކަމެއް ގެނެސްދިނީއެވެ. ފަހެ رسولُ اللَّـهِ صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم އެއިން ކަދުރު ކަމެއް ނަގައިގެން ފުއްޕަވާ ދަރިކަލުގެ ދޫގައި ލެއްވެވިއެވެ.

ތަކުގައި ހަނގުރާމަ ކުރުމުގެ ތަކުލީފު ދެއްކި ހަނގުރާމަ ފެށުމުގެ ކުރިން ކަލާމުގެ ކުރިން. ތަނ ތަކުގައި ހަނގުރާމަ ކުރުމުގެ ކުރިން عبد الله ގެ ކާނާ ކައިފިއްޓާ.

وفي روايةٍ للْبُخَارِيِّ : قال ابْنُ عُيَيْنَة : فَقَالَ رجُلٌ منَ الأَنْصارِ : فَرَأَيْتُ تسعة أَوْلادٍ كلُّهُمْ قدْ قَرؤُوا الْقُرْآنَ ، يعْنِي مِنْ أَوْلادِ عَبْدِ اللَّه الْمولُود .

ތަނ بخاري ގެ ތާރީހުގައި ވާ أبو عُيَيْنَة ގެ ނަން. انصاري ކަލާ ގެ ކާނާ ކައިފިއްޓާ. ނ عبد الله ގެ ކާ ކައިފި ކަލާ ތަނ ތާރީހުގައި ވާ ކަލާ. ތަނ ކަލާ ކައިފި ކަލާ ތަނ ތާރީހުގައި ވާ قرآن ކަލާ ކައިފި ކަލާ.

وفي روايةٍ لمسلِم : ماتَ ابْنٌ لأَبِي طَلْحَةَ مِنْ أُمِّ سُلَيْمٍ ، فَقَالَتْ لأَهْلِهَا : لا تُحَدِّثُوا أَبَا طَلْحَةَ بابنِهِ حتَّى أَكُونَ أَنَا أُحَدِّثُهُ ، فَجَاءَ فَقَرَّبَتْ إِلَيْهِ عَشَاءً فَأَكَلَ وشَرِبَ ، ثُمَّ تَصنَّعتْ لهُ أَحْسنَ ما كانتْ تَصَنَّعُ قَبْلَ ذلكَ ، فَوقَعَ بِهَا ، فَلَمَّا أَنْ رأَتْ أَنَّهُ قَدْ شَبِعَ وأَصَابَ مِنْها قَالتْ: يا أَبَا طلْحةَ ، أَرَايْتَ لَوْ أَنَّ قَوْماً أَعارُوا عارِيتهُمْ أَهْل بيْتٍ فَطَلبوا عاريَتَهُم ، أَلَهُمْ أَنْ يمْنَعُوهَا؟ قَالَ : لا ، فَقَالَتْ : فاحتسِبْ ابْنَكَ . قَالَ : فغَضِبَ ، ثُمَّ قَالَ : تركتنِي حتَّى إِذَا تَلطَّخْتُ ثُمَّ أَخْبرتِني بِابْنِي ، فَانْطَلَقَ حتَّى أَتَى رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فأخْبَرَهُ بما كَانَ ، فَقَالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « بَارَكَ اللَّه لكُما في ليْلتِكُما » .

قال : فحملَتْ ، قال : وكَانَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في سفَرٍ وهِي مَعَهُ وكَانَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِذَا أَتَى الْمَدِينَةِ مِنْ سَفَرٍ لاَ يَطْرُقُها طُرُوقاً فَدنَوْا مِنَ الْمَدِينَةِ ، فَضَرَبَهَا الْمَخاضُ ، فَاحْتَبَس عَلَيْهَا أَبُو طلْحَةَ ، وانْطلَقَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . قَالَ : يقُولُ أَبُو طَلْحةَ إِنَّكَ لتعلمُ يَا ربِّ أَنَّهُ يعْجبُنِي أَنْ أَخْرُجَ معَ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِذَا خَرَجَ ، وأَدْخُلَ مَعهُ إِذَا دَخَلَ ، وقَدِ احْتَبَسْتُ بِما تَرى . تقولُ أُمُّ سُلَيْمٍ : يا أَبَا طلْحةَ مَا أَجِد الَّذي كنْتُ أَجِدُ ، انْطَلِقْ ، فانْطَلَقْنَا ، وضَرِبَهَا المِخاضُ حينَ قَدِمَا فَولَدتْ غُلاماً . فقالَتْ لِي أُمِّي : يا أَنَسُ لا يُرْضِعُهُ أَحدٌ تَغْدُوَ بِهِ عَلَى رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فلمَّا أَصْبحَ احتملْتُهُ فانطَلَقْتُ بِهِ إِلَى رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . وذَكَرَ تمامَ الْحَدِيثِ .

ތަނ ކަލާ ގެ ކާ ކައިފި ކަލާ ތަނ ތާރީހުގައި ވާ ابوطلحة ގެ ކާ ام سليم ގެ ކާ ކައިފި ކަލާ ތަނ ތާރީހުގައި ވާ ام سليم ގެ ކާ ކައިފި ކަލާ ތަނ ތާރީހުގައި ވާ ابوطلحة ގެ ކާ ކައިފި ކަލާ. ابوطلحة

ތަފް. ތިޔަ ފިހާރަކުން ވިއްކާފައި ދިޔައީ ކިހާ ބަޔަކު؟ ބަދަލު ހަނދާން ކަށަވަރުކުރުމަށް ކައިރީގައި ތިބި ބަޔަކު ކަނޑައެޅި ގޮތް ބަލައި ދެން ކަނޑައެޅި ގޮތަށް ކަންތައް ކުރުމަށް ފަހ

45- وعنْ أَبِي هُريرةَ رضي اللَّه عنه أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لَيْسَ الشديدُ بالصُّرَعةِ إِنَّمَا الشديدُ الَّذي يَمْلِكُ نَفسَهُ عِنْد الْغَضَبِ » متفقٌ عليه .

« والصُّرَعَةُ » بِضمِّ الصَّادِ وفتْحِ الرَّاءِ ، وأصْلُهُ عنْد الْعربِ منْ يصرَعُ النَّاسَ كثيراً .

ڰۇھ الله ئەمەتۇشۇرئەمۇ أبو هُريرة ئ بِرەھرِسْ ھرڤۇئەئسْ ۇەئەۋ. ئەئەبەئەۋەئەسْ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئەبئەمْۇەئەۋ. ھەسرۋ ئەسۋبەئەسْ ھەمْڤر ئەۋڤۋچڕەبڕ حقيقي ئەڤرۋڤر چڕەمْشۇشۇۋ. ئەئەبەئەۋەئەسْ حقيقي ئەڤرۋڤر چڕەبڕ ئەۋڕۋەسْۇەئەرچڕ ھڕڤئ ئەۋڕۇ ئ ئەمْكەسْ ئەۋڕ ئەھ ئەبْۇەئسْۇەئەرچڕەۋ.

46- وعنْ سُلَيْمانَ بْنِ صُرَدٍ رضي اللَّه عنهُ قال : كُنْتُ جالِساً مع النَّبِي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، ورجُلان يستَبَّانِ وأَحدُهُمَا قَدِ احْمَرَّ وَجْهُهُ . وانْتفَخَتْ أوداجهُ . فقال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنِّي لأعلَمُ كَلِمةً لَوْ قَالَهَا لَذَهَبَ عنْهُ ما يجِدُ ، لوْ قَالَ : أَعُوذُ بِاللّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ذَهَبَ عنْهُ ما يجدُ . فقَالُوا لَهُ : إِنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : «تعوَّذْ بِاللّهِ مِن الشَّيطان الرَّجِيمِ ». متفقٌ عليه .

ڰۇھ الله ئەمەتۇشۇرئەمۇ سُلَيْمان بْنِ صُرَد ئ بِرەھرِسْ ھرڤۇئەئسْ ۇەئەۋ. ۋڤرئۇۋەئەۋ. (ەئەمەڤرۇەئەرْ) ھۋەئەسْرَ ئەۋڤڕڕ ئەۋڕۇڤۇ ئەمْۇ ئەسۋبەئەئڕڤڕڤسْۇئ ەئەبڕئەئەۋ ەبڕۋسڕۋڕئسْ ەبڕۋسڕۋئ. ەئەۋ ڤرۇچڕەئ ئەبڕۋەمْ ەئەمْكەبڕ ئڤۇئەئبڕ ئەسْبڕەئەمْ ڤرئسڕۋئ. ەئەۋ ەئەھەشْرسْ ەئەئەئ ڕۋڕ ئەمْۇ ەئەبڕەسْۇئسْ ئەسْ ڈەئسْۇ ئەئ ەئەۋ ئەئەئ ئەۋەئەمْ ڕۋڕ ۇەمْۇەئۇئ. ەئەۋ ئەئەئ ئەۋەئەمْ ڕۋڕ ئەسْبڕەئەمْ ڕۋڕ ۇەمْۇەئۇئسْ ئەسْۇەئ. ۇئ (ەئ ئەسْبڕەئەمْ ڤرئەئەبڕئسْۇەئ) رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ەئەبڕئەئ ھۋەمْھۋ ھھەئەۋسْۇەئسْ حديث ئەبئەمْۇەئ. ھۋەسْۇەئەئسْۇەئسْ ەمْۇئ ئەئەۋڕەمْ ئەھەسْۇەئ. ەمْۇڕ ەئەئەۋڕ ئەبڕەئسْۇەئ ئەھ ئەۋڕۇ ئەۋڕ ئەمْۇ ئەئەئسْۇەئسْ ئەسْۇەئسْ ڕۇئەبڕەئسْۇەئ. ھھەسْ أعوذ بالله من الشيطان الرجيم ئەبڕەبڕۇئەۋ ھھەسْۇ ئەۋڕۇ ئەۋڕۇمْ ئەسْۇەئسْ ڕۇئەبڕەئسْۇەئ. ۋڕئسْ حديث ئەبئەمْۇەئسْ ەئەبڕئەئ ھۋەمْھۋ ھھەئەۋسْ ەمْۇڕ ەمْۇڕ ڤرڕئەسْ ھئەئسْۇەئ. رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ۋڕڕەئ حديث ۇئۇئەئەمْۇەئسْۇ ھۋھ أعوذ بالله من الشيطان الرجيم ئەمْۇەئسْۇ.

47- وعنْ مُعاذ بْنِ أَنَسٍ رضي اللَّه عنه أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « مَنْ كظَمَ غيظاً ، وهُو قَادِرٌ عَلَى أَنْ يُنْفِذَهُ ، دَعَاهُ اللَّهُ سُبْحانَهُ وتَعالَى عَلَى رُؤُوسِ الْخلائقِ يَوْمَ الْقِيامَةِ حَتَّى يُخَيِّرَهُ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ مَا شَاءَ » رواه أَبُو داوُدَ ، والتِّرْمِذيُّ وقال : حديثٌ حسنٌ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ مُعاذ بْنِ أَنَس ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ސަލަވާތާއި ސަލާމް ލެއްވި ނަބިއްޔާގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ބަދަލުހިފުމުގެ ކުޅަދާނަކަން ހުރިހާލު ރުޅި ހިފެހެއްޓި މީހަކަށް قيامة ދުވަހުން الله سبحانه وتعالى މީސް ... ހުރިހާ އަރިހުގައި ގޮވާލައްވައި حور العين ގެ ... ކަނބަލުން ... إختيار ކުރުމަށް ...

48- وعنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضيَ اللَّهُ عنهُ أَنَّ رَجُلاً قَالَ للنَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : أَوْصِنِي ، قَالَ : « لا تَغضَبْ » فَرَدَّدَ مِراراً قَالَ ، « لا تَغْضَبْ » رواه البخاريُّ.

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو هُرِيْرَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މީހަކު ސަލަވާތާއި ސަލާމް ލެއްވި ނަބިއްޔާގެފާނަށް ދެންނެވިއެވެ. (އަޅުގަނޑަށް ...) ... وصية ... (ދެންނެވިއެވެ). ... ރުޅި ނުގަންނާށެވެ ... عمل ... حديث ... وصية ... حديث ...

49- وَعَنْ أَبي هُرَيْرةَ رَضِيَ اللَّهُ عنه قال : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَا يَزَال الْبَلاءُ بِالْمُؤْمِنِ وَالْمؤمِنَةِ في نَفْسِهِ وَولَدِهِ ومَالِهِ حَتَّى يَلْقَى اللَّه تعالى وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ» رواه التِّرْمِذيُّ وقال : حديثٌ حسنٌ صحِيحٌ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو هُرِيْرَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މުއުމިނުން ފިރިހެނުންނާއި، މުއުމިނުން އަންހެނުންނާއި، އެމީހުންގެ ދަރިންނާއި، އެމީހުންގެ މުދަލަށް مصيبة ޖެހުން ދެމިހުންނާނެއެވެ. ... قيامة ދުވަހުން الله އާއި ބައްދަލުވާންދެން ... ކުށެއް ނެތި ...

50- وَعَنْ ابْن عَبَاسٍ رضي اللَّه عنهما قال : قَدِمَ عُيَيْنَة بْنُ حِصْنٍ فَنَزلَ عَلَى ابْنِ أَخيهِ الْحُر بْنِ قَيْسٍ ، وَكَانَ مِن النَّفَرِ الَّذِين يُدْنِيهِمْ عُمرُ رضِيَ اللَّهُ عنهُ ، وَكَانَ الْقُرَّاءُ أَصْحابَ مَجْلِسِ عُمَرَ رضي اللَّهُ عنه وَمُشاوَرَتِهِ كُهولاً كَانُوا أَوْ شُبَّاناً ، فَقالَ عُيينَةُ لابْنِ أَخيهِ : يَا ابْنَ أَخِي لَكَ وَجْهٌ عِنْدَ هَذَا الأمِيرِ فَاسْتَأْذِنْ لي عَلَيْهِ ، فاستَأذنَ فَأَذِنَ لَهُ عُمرُ . فَلَمَّا دخَلَ قَالَ : هِيْ يا ابْنَ الْخَطَّاب ، فَوَاللَّه مَا تُعْطِينَا الجَزْلَ وَلا تَحْكُمُ فِينَا بالْعَدْل ، فَغَضِبَ عُمَرُ رضيَ اللَّه عنه حتَّى هَمَّ أَنْ يُوقِعَ بِهِ فَقَالَ لَهُ الْحُرُّ : يا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ اللَّه تعَالى قَال لِنبِيِّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : { خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الجاهلينَ } [سورة الأعراف: 198] وإنَّ هَذَا مِنَ الجاهلينَ ، وَاللَّه ما جاوَزَها عُمَرُ حِينَ تلاها ، وَكَانَ وَقَّافاً عِنْد كِتَابِ اللَّهِ تعالى رواه البخارى .

މާތް الله އެދެކަލޭގެފާނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ ހަޟްރަތު ابْن عَبَاس ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އަރަބިންގެ قبيلة ގެ ސަރުދާރުންކަމުގައިވާ) عُيَيْنَة بْنُ حِصْن ނަމަކަށް ކިޔުނު މީހަކު (މަދީނާއަށް) އައެވެ. އަދި އޭނާގެ ބޭބެ ބޭބޭގެ ދަރިއަކު ކަމުގައިވާ الْحُر بْنِ قَيْس ގެ ގެގައި ދެމިހުރިއެވެ. މިނިވަން ބޭފުޅުން الْحُر بْنِ قَيْس އަކީ މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ عُمَرُ ގެ ގާތުގެ مشورة މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ އަރިހުގައި ބޭއްވެވި ބޭފުޅުން ތިބިއެވެ. ހަމަ ابْن عَبَاس ވިދާޅުވިއެވެ. عُمَرُ ގެ ގާތުގެ مشورة މަޖިލީހުގައި ގެންގުޅުއްވި ކުދި ބޮޑު އެންމެން ތިބީ قرآن ހިތުދަސްކުރި علم ވެރި ބޭފުޅުންނެވެ. ފަހެ މި عُيَيْنَة އޭނާގެ ބޭބެ ބޭބޭގެ ދަރިކަލުން ކަމުގައިވާ الْحُر بْنِ قَيْس ގެ ގާތުގައި ބުންޏެވެ. އޭ މަގޭ ބޭބެ ބޭބޭގެ ދަރިކަލުންނޭވެ! عُمَرُ ގެ ގާތުގައި އަރިހުގައި މަޤާމެއް އަރިހަށް ވަދެވޭނެ ގޮތް ހަމަޖެހިގެންވެއެވެ. ވީމާ މިމީހާއަށް އަދި عُمَرُ ގެ ގާތަށް ބައްދަލުކުރުމަށް ގޮސް ހުއްދަ ދީފައިވާކަމުގައި ދެންނެވުން ބޭނުމެވެ. ފަހެ عُمَرُ ގެ ގާތުން އިޒުނަ ބައްދަލުކުރުމަށް ހުއްދަދިނުމުން އަދި ދެންނެވުމުން ދެއްވިއެވެ. ފަހެ މީނާ عُمَرُ ގެ ގާތުގައި އަރިހުން ވަދެވިފައި ބުންޏެވެ. އޭ عُمَرُ ابْنِ الْخَطَّاب އެވެ. މާތް الله ގަންދީ ހެޔޮކަންތަކުގައި ބޮޑުކޮށް ނުދެއެވެ. ފަހެ ކަށަވަރުން މިޔަސްނަކީ قبيلة އަށް ދެވޭނެ ހިސާބުގެ ކުރިން ބަޔަކު ނުދެއްވާތީއެވެ. އަދި މިގޮތަށް ޙުކުމް ކުރެއްވުމުގައި ޢަދުލު އިންސާފުން ނުކުރައްވާތީއެވެ. ފަހެ عُمَرُ ގެ ގާތުން (މީނާގެ މިބަސްތަކަށް ރުޅިއައިސްފައިވާތީއެވެ) ކޯފާވެވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި (މީނާގެ މީހުންގެ ބޮޑުތަކެއް ގަދަދަޅަކަކަށް) މީނާއަށް އަދަބު ދިނުމަށް ނިޔަތް ކުރެއްވިއެވެ. އެހިނދު الْحُر އިންނަވާފައި ދަންނަވިއެވެ. އޭ أَمِير الْمُؤْمِنِين އެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى އެކަލާނގެ ނަބިއްޔާ އަށް وحي ކުރެއްވިއެވެ. (خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الجاهلينَ) މާނައީ ކަލޭގެފާނު معاف ކުރައްވާށެވެ. އަދި ރަނގަޅު ކަންތައްތަކަށް އަމުރު ކުރައްވާށެވެ. އަދި ޖާހިލުންނާ އެއްކިބާވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ. (ابن عباس) ހަމަކަށަވަރުން އެއީ ޖާހިލެކެވެ. ހަމަ ވިދާޅުވިއެވެ. މާތް الله

ގަންދީ ހަވާލުކުރެއްވުން ބެލެހެއްޓެވި. މިއާދައިގެ އަޅު އިވުމުން عُمَرُ ގާތުން އިތުރު އެއްޗެއް ހަދާނާތެރިވެ
ނުގެންނެވިއެވެ. (ވަގުތުން ރުޖޫޢަކުރެއްވިއެވެ.) عُمَرُ ގެ ދާނީހި ހިތްޕި قرآن ގެ އާޔަތަށް
އަޅުއްވައިލެއްވުމާ އެކަމުގެ ބޭރަށްދެވި ވަގުތުން ހިތްވަރުން ގަނޑުވާ ބޭކަލެކެވެ.

51- وعَن ابْنِ مسْعُودٍ رضي اللَّه عنه أنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِنَّهَا سَتكُونُ بَعْدِى أَثَرَةٌ وَأُمُورٌ تُنْكِرونَهَا ، قَالُوا : يا رسُولَ اللَّهِ فَما تَأمرُنا ؟ قالَ : تُؤَدُّونَ الْحقَّ الَّذي عَلَيْكُمْ وتَسْأَلونَ اللَّه الذي لكُمْ » متفقٌ عليه . « والأَثَرَةُ » : الانفرادُ بالشيْءِ عمَّنْ لَهُ فيهِ حقٌّ .

މާނަ الله ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد الله بن مسعود ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسولَ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْه وسَلَّم حديث ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން ކަލޭމެންނަށް ފަހު ކަންތައްތަކެއް އަމިއްލައަށް ޚާއްޞަކުރާނެ ކަންތައްތަކެއް އަމިއްލައަށް ޚާއްޞަކުރާނެ މީހުން ކަންތައްތަކެއް އިސްލާމްދީނުގައި ނެތް ބިދުޢަތްތަކެއް (ނަފްސާ އަމިއްލަ ޝަހުވަތު) ސުންނަތާއި إسلامي ثقافة އާއި خلاف عمل ތަކެއް) ކުރާނެ ގޮތުގައެވެ. أصحاب ބޭކަލުން ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. އެހެން ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެން (ތިމަންމެން ކަންތައްތަކުގައި ކުރާނީ ކޮން)
ކަލޭގެފާނު ގެ އަމުރަކީ ކޮބައި ހެއްޔެވެ؟ حديث ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ގައިގައިވާ ވާޖިބުގެ حق ތަށް (ވާޖިބުތަށް) އަދާކުރާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ حق ހޯދުން الله އަށް دعاء ކުރަމުން ގެންދާށެވެ .

52- وَعن أبي يحْيَى أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ رضي اللَّهُ عنهُ أَنَّ رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ قال : يا رسولَ اللَّهِ أَلا تَسْتَعْمِلُني كَمَا اسْتْعْملتَ فُلاناً وفلاناً فَقَالَ : « إِنَّكُمْ سَتَلْقَوْنَ بَعْدي أَثَرَةً فاصْبِرُوا حَتَّى تلقَوْنِي علَى الْحَوْضِ » متفقٌ عليه .

« وأُسَيْدٌ » بِضَمِّ الْهمْزةِ . « وحُضَيْرٌ » بِحاءٍ مُهْمَلَةٍ مضمُومَةٍ وضادٍ مُعْجَمَةٍ مفْتُوحةٍ ، واللَّهُ أَعْلَمُ .

މާނަ الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أبو يحْيَى أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން انْصَارى ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން ބޭކަލަކު رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْه وسَلَّم ގެ ހަޒްރަތަށް ވަޑައިގެން ދަންނަވާލިއެވެ. ޔާ رسول الله އެވެ. ކަލޭގެފާނު މިވެނި ބޭކަލަކަށް ޙަވާލުކުރެއްވި ދައުލަތުގެ މަސައްކަތެއް ތިމަންނަށްވެސް ވެރިކަމެއް ދެއްވާފާނަ ހެއްޔެވެ؟ حديث ވިދާޅުވިއެވެ. (ތިމަން ދެކެނީ ތިޔަބައިމީހުން ފަހުން އަމިއްލަ ކަމަކަށް ޚާއްޞަކުރާނެ ވަގުތު ހުރެ ކަމަކަށް ތިޔަބައިމީހުން ފެނިގެންދާނެ) އިސްލާމީ

ބިރުވެރިން ބިކަށްބައި އަވަހަށް ވަރަށް ފަދަ ކަށިގެކާނުގެ ބިމަށް ހަމަކަށަވަރުން ކަމަކަށެވެ.) ކުރެވުން ފާނަށެވެ. ފަދަ އަރިހުގެ ، ބިރުބައިމިރުން ބިމަށްކާކާނުގާތީ كوثر ރީ އާރުން ބައިދުޖުވައިޖެއްޔުމުން ދާންދާނުން އަކަމުން ކަބިބިރުކަނުގެ ދުމިބިބަނަވެ. (އަގެބިތަށް ކަންބައި ކުރި މިނުނާއި ދުރުކަތަށް بغاوة ކުރުމުން ބުދުނުވާނަވެ.)

53- وَعنْ أبي إِبْراهيمَ عَبْدِ اللَّه بْنِ أبي أَوْفي رضي اللَّهُ عنهمَا أَنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في بعْضِ أَيَّامِهِ التي لَقِيَ فِيهَا الْعَدُوَّ ، انْتَظرَ حَتَّى إِذَا مَالَتِ الشَّمْسُ قَامَ فِيهِمْ فَقَالَ: « يَا أَيُّهَا النَّاسُ لا تَتَمنَّوا لِقَاءَ الْعدُوِّ ، وَاسْأَلُوا اللَّه العَافِيَةَ ، فَإِذَا لقيتُموهم فاصْبرُوا ، وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّة تَحْتَ ظِلاَلِ السُّيُوفِ » ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ وَمُجْرِيَ السَّحَابِ ، وَهَازِمَ الأَحْزابِ ، اهْزِمْهُمْ وَانْصُرْنا عَلَيْهِمْ » . متفقٌ عليه وباللَّه التَّوْفيقُ .

ބިހާރިން ގެ أَوْفي أبي بْنِ اللَّه عَبْد إبْراهيم أبو ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުމާ ރިވާކުރެއްވި ﷲ ދާދި މާތް ރިވާކުރައްވަނީ، ރަސޫލުﷲ ބައެއް وسَلَّم عَلَيْه اللهُ صَلّى اللَّه رسول ކަމަކަށް ރަށް ދުވަހެއް ހުންނަވާ ހެވިބޮޑިހާރީ ބަނަމު ދިޔުމަށްފަހު ހަމަށް މުއާރެއް (ރިޔާ އަވަސް ހުސްކަލި) ފަހަކު މޮޅުން ދުރަށް ހިނގައިގެން ހުއްޓެވި ބައިނުދޭތީ ދުރުގޮސް ރަސޫލާ ފަދަ ކީއްޔުމާ ކަނޑާ ހުއްޓަ ޢަޟުގެ ހިނދު ލޮބުވެތި ރިއްޔާގެ ދުރު ޚިޠާބުކުރެއްވިއެވެ. مخاطب ކުރައްވައިގެން ކުރެއްވިއެވެ. ދީނީއިހިރުކަމަށް! ބިޔަވައިރުން عداوة ކުރެއްވިއެވެ. ގެ حديث ފަދަ ބިރުބައިގަތުމަށް ރަސޫލާ ކަމުގެ ދުވަސް ދިނުމަ. ބައިކުރަތު ކުރެއްވިއެވެ. ބިރުބައިގަތުމަށް އެފަދަ مصيبة ނެތުމަށް ކާތިބުރެއްވި ބަށަރު ﷲ ދުޢާ دعاء ޖިހާދަށް ބިރުބައިގަތުމަށް ރަސޫލާ ކުރުމަށް ފަނޑުކަމަށް ބާރު عداوة ބިރުބައިގަތުމަށް ބިނާވުން ނަސޭހަތް ދީފައިވާ ދޭތެރޭގައި ކުރިމަތިލެއްވުމާ ރަސޫލާ ބިރުގަތުމާ ގާތްކޮށް ބިއްލާ ގެ ﷲ ގެ ރަސޫލާގެ ކަމަކީ ދުލަނާ ފަރާތް ނަސޭހަތެވެ. ރަސޫލާ ނަސޭހަތް ބިރުގަނޑު ހާދިސާ ކުރުވައި جهاد ކުރެވުން ހާސިލު حاصل ހުއްޓުވައި ބަހައްޓައި ހިތްވަރާ ދުޢާ ކުރައްވަކަށެވެ. ދުޢާ دعاء ކުރެއްވިއެވެ. يا الله! ކިތާބު ބާވައިލެއްވި ނަ (ދީނަށް އުފާވެރިކަ) ދުޢާ ކުރެއްވިއެވެ. ބިރުގަތުމަށް ދީނީ ހިޔާލު އަހުރެވި ބާލާ ވަރަށް ހޯދުމުގެ ނުކުމެ ބިރުވެރި ބިރުވެރިކަމެއް ނުވެއެވެ. ބާރުވެތި ބިރުވެރި ދުޝްމަނުން ގެންދިޔަ ބިރުވެރިކަމެއް ނުވެއެވެ. އަދި عداوة ބައިގެ لشكر ބަލިކުރުމާ ބިރުވެރިކަމެއް ބިރުކުރެއްވީ. عداوة ބައިގެ لشكر ބަލިކުރުމަށްދެއްވާ! އަދި އަހަރެމެން މަށަކަށް އަތިރާނުލެއް نصر ދެއްވާންދެވާ!

4- باب الصدق

ބުނުހުދުގެ މޮޅަކަން ބަޔާން ވާހަކަ باب

قال اللَّه تعالى : { يا أيها الذين آمنوا اتقوا اللَّه، وكونوا مع الصادقين }. التوبة 119

އޭ ايمانވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ. ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް تقوىވެރިވާށެވެ! އަދި ތެދުވެރިންނާއި އެކުގައި، ތިޔަބައިމީހުން ވާށެވެ!

وقال تعالى : { والصادقين والصادقات }. الأحزاب 35

ތެދުވެރި ފިރިހެނުންނާއި، ތެދުވެރި އަންހެނުންނާއި.

وقال تعالى: { فلو صدقوا اللَّه لكان خيرا لهم }. محمد21

ފަހެ الله އަށް އެއުރެން ތެދުވެރިވީނަމަ، އެކަން އެއުރެންނަށް ހެޔޮކަން ބޮޑުވީސްކަން ކަށަވަރެވެ.

وأما الأحاديث:

54- فَالأَوَّلُ : عَن ابْنِ مَسْعُودٍ رضي اللَّه عنه عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِنَّ الصَّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الجَنَّةِ ، وَإِنَّ الرَّجُلَ ليصْدُقُ حَتَّى يُكتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدِّيقاً ، وإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الفجُورِ وَإِنَّ الفجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّاباً » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد الله بن مسعود نبي އާ **صَلّى اللهُ عَلَيْه** وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ: ހަމަކަށަވަރުން ތެދުބުނުން އިންސާނާއަށް ހެޔޮކަމުގެ މަގު ދައްކައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ހެޔޮކަމުގެ އިންސާނާއަށް ސުވަރުގެއަށް މަގު ދައްކައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން މީހަކު ތެދުބުނުމުން ގެންދާން ފަށައިފިނަމަ އެންމެ ފަހުން ގެނެސް الله ގެ حضرة ގައި އެމީހާގެ ނަން صديق ންގެ ގޮތުގައި ލިޔުއްވިފައެވެ. (މިއާއި ޚިލާފުން) ހަމަކަށަވަރުން ދޮގުހެދުން އިންސާނުންނަށް ނުބައިމަގު ދައްކައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ނުބައިމަގު އިންސާނުންނަށް ނަރަކައަށް މަގު ދައްކައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން މީހަކު ދޮގު ހަދަމުން ގެންދާން ފަށައިފިނަމަ އެންމެ ފަހުން ގެނެސް الله ގެ حضرة ގައި އެމީހާގެ ނަން ދޮގުވެރިއެއްގެ ގޮތުގައި ލިޔުއްވިފައެވެ.

55- الثَّاني : عَنْ أبي مُحَمَّدٍ الْحسنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أبي طَالِبٍ ، رَضيَ اللَّهُ عَنْهما ، قَالَ حفِظْتُ مِنْ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « دَعْ ما يَرِيبُكَ إِلَى مَا لا يَرِيبُكَ ، فَإِنَّ الصِّدْقَ طُمأْنِينَةٌ، وَالْكَذِبَ رِيبةٌ » رواه التِّرْمِذي وقال : حديثٌ صحيحٌ .

قَوْلُهُ : « يرِيبُكَ » هُوَ بفتحِ الياءِ وضَمِّها ، وَمَعْناهُ : اتْرُكْ ما تَشُكُّ في حِلِّه ، واعْدِلْ إِلى مَا لا تَشُكُّ فيه .

رَضِيَ اللَّه عنه أبو مُحَمَّد الْحَسن بْنِ عَلِيِّ بْنِ أبي طَالِب رَضِيَ اللَّه عَنْهُمَا. (سِبْطَا رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْه وسَلَّم وَرَيْحَانَتَاهُ مِنَ الدُّنْيَا) وصية إرشاد شك شَكّ (سِبْطَا رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْه وسَلَّم وَرَيْحَانَتَاهُ مِنَ الدُّنْيَا) إختيار شك

56- الثَّالثُ : عنْ أبي سُفْيانَ صَخْرِ بْنِ حَربٍ . رضيَ اللَّه عنه . في حديثِه الطَّويلِ في قِصَّةِ هِرقْلُ ، قَالَ هِرقْلُ : فَماذَا يَأْمُرُكُمْ يعْني النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ أَبُو سُفْيَانَ: قُلْتُ : يقول « اعْبُدُوا اللَّهَ وَحْدَهُ لا تُشرِكُوا بِهِ شَيْئاً ، واتْرُكُوا ما يَقُولُ آباؤُكُمْ ، ويَأْمُرنَا بالصَّلاةِ والصِّدقِ ، والْعفَافِ ، والصِّلَةِ » . متفقٌ عليه.

رَضِيَ اللَّه عنه أبو سُفْيان صَخْر بْن حَرب ي هِرَقْل هرقل رَضِيَ اللَّه عَنْهُمَا حديث

صَلّى اللهُ عَلَيْه وسَلَّم) أبو سُفْيان

57- الرَّابِعُ : عَنْ أَبي ثَابِتٍ ، وقِيلَ : أبي سعيدٍ ، وقِيلَ : أبي الْوَلِيدِ ، سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، وَهُوَ بدرِيٌّ ، رضي اللَّه عنه ، أَن النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَنْ سَأَلَ اللَّهَ ، تعالَى الشَّهَادَة بِصِدْقٍ بَلَّغهُ اللَّهُ مَنَازِلَ الشُّهدَاء ، وإِنْ مَاتَ عَلَى فِراشِهِ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أبو ثَابِت سَهْل بْن حُنيْف ގެ ރިވާޔަތެއް ރިވާވެގެން ވެއެވެ. އެއީ بدر ހަނގުރާމައިގައި ބައިވެރިވި ވަޒީރެއްގެ ބޭކަލެކެވެ. ހަދަހަރަނބަލުކަން ސަހާބީއެކެވެ ސަލާމަތް ހުރެގޮތް ނަބިއްޔާގެ ދެކުރަށް حديث ކުރައްވައެވެ. މިހާރު ތެދު ހިތުން شهيد ވުމުގެ ދަރަޖަ ލިބުމަށް دعاء ކުރާމީހާއަށް الله سبحانه وتعالى އޭނާއަށް شهيد އެއްގެ ދަރަޖަ ދެއްވާނެއެވެ. އެއީ އޭނާ ގޮދަޑީގައި (އެއީމަތީ މަރުވުމުން) މަރުވިޔަސް ވެއެވެ.

58- الخامِسُ : عَنْ أبي هُريْرة رضي اللَّهُ عنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « غزا نَبِيٌّ مِنَ الأَنْبِياءِ صلواتُ اللَّه وسلامُهُ علَيهِمْ فَقَالَ لقوْمِهِ : لا يتْبعْني رَجُلٌ ملَكَ بُضْعَ امْرَأَةٍ. وَهُوَ يُرِيدُ أَن يَبْنِيَ بِهَا وَلَمَّا يَبْنِ بِها ، ولا أَحدٌ بنَى بيُوتاً لَمْ يرفَع سُقوفَهَا ، ولا أَحَدٌ اشْترَى غَنَماً أَوْ خَلَفَاتٍ وهُو يَنْتَظِرُ أوْلادَهَا . فَغزَا فَدنَا مِنَ الْقَرْيةِ صلاةَ الْعصْرِ أَوْ قَرِيباً مِنْ ذلكَ ، فَقَال للشَّمس : إِنَّكِ مَأمُورةٌ وأَنا مأمُورٌ ، اللهمَّ احْبسْهَا علَينا ، فَحُبستْ حَتَّى فَتَحَ اللَّهُ عليْهِ ، فَجَمَعَ الْغَنَائِم ، فَجاءَتْ يَعْنِي النَّارَ لتَأْكُلهَا فَلَمْ تطْعمْهَا ، فقال: إِنَّ فِيكُمْ غُلُولاً، فليبايعني منْ كُلِّ قبِيلَةٍ رجُلٌ ، فلِزقتْ يدُ رَجُلٍ بِيدِهِ فَقَالَ : فِيكُم الْغُلولُ ، فليبايعنِي قبيلَتُك ، فلزقَتْ يدُ رجُليْنِ أو ثلاثَةٍ بِيَدِهِ فقَالَ : فِيكُمُ الْغُلُول ، فَجاءوا برَأْسٍ مِثْلِ رَأْس بَقَرةٍ مِنْ الذَّهبِ ، فوضَعها فَجَاءَت النَّارُ فَأَكَلَتها ، فلمْ تَحل الْغَنَائِمُ لأحدٍ قَبلَنا ، ثُمَّ أَحَلَّ اللَّهُ لَنا الغَنَائِمَ لما رأَى ضَعفَنَا وعجزنَا فأحلَّها لنَا » متفقٌ عليه .

« الخلفاتُ » بفتح الخاءِ المعجمة وكسرِ اللامِ : جمْعُ خَلِفَةٍ ، وهِي النَّاقَةُ الحاملُ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أبو هُريْرة ގެ ރިވާޔަތެއް ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْه وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ކުރީގެ ނަބިއްޔުންގެ ތެރެއިން ނަބިއްޔަކު جهاد ކުރެއްވުން ނިޔަތް ވަޑައިގެންފަވުމުން قصد ކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެނބިދާނގެ قوم ގެ މީހުންނަށް مخاطب ކުރައްވާ إعلان ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އަންހެނަކާއި ކައިވެނި ވެގެންހުރި އަދިވެސް ފެށުމެއް ނުކުރާ ތިޔަ ދެމީހުން ތަކަޢާރުފްނުވާ މީހަކު މި ޖިހާދުގައި ބައިވެރިނުވާށެވެ. އަދި ގެއެއް ބިނާކުރެއްވި ފުރާޅު ހަރުނުކުރެވި ދޫކޮށްލާފައިވާ މީހާވެސް ތިޔަ ޖިހާދު ކުރުމަށް ވެސް ކައި ބައިވެރި ވެގެންނުވާނެއެވެ. އަދި ބަކަރިތައް ނުވަތަ ޙާމިލުވެފައި ހުރި އަޅުވަންޖެހޭ ހިތުން ރޭގަނޑު ދުނިޔެ ދެބަލި މީހާ ކުރިން ހުރެ މިޖިހާދުގައި ބައިވެރިވެގެން ނުވާނެއެވެ. (މި ނަބިއްޔާގެ ނިޔަތަކީ އެ ދީނުގެ ޖިހާދު ކުރައްވާ ހިތުން ތެދުވެރިކަމާއެކު ތަރުކީ އެކަނި ވެރިކަމާއި إخلاص ތެރިކަމާ جهاد ކުރެއްވުން ހަރުދަނާ ކުރުމަށެވެ.) ދެން عداوة ތެރިންނާއި ހަނގުރާމަކުރުން ނިޔަތް ވަޑައިގެންފިއެވެ. އަދި عداوة ތެރިންގެ ރަށާއި ކައިރިވެވުނު ހިނދު ކުރީ عصر ނަމާދު ވަގުތު ވިއެވެ. ނުވަތަ عصر ވަގުތާ ކައިރި ވެއްޖެއެވެ. ދެން މި ނަބިއްޔާ އިރާއި مخاطب ކުރެއްވި

ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އިރާ! ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ އަރާ އޮއްސޭ ގޮތަކަށް ދުވަހު ކުރަމުން ގެންދިޔުމުން
އަމުރު ކުރެވިގެންވާ އެއްޗެކެވެ. އަދި ތިމަން ކަލޭގެފާނަކީވެސް ހަނގުރާމަ ކުރުމަށް އަމުރު
ވެވޭތޯ ވާ ހުއްޓުވާލާ ދޭވެ. يا الله! (ހިމަނޭ مقصد ނިމެންދެން ދެން) އިރު އޮއްސުން
ހިފެހެއްޓެވުމަށް ފުރުސަތުދެއްވާ! ފަހެ އިރު އޮއްސުން (الله سبحانه وتعالى) ހިފެހެއްޓެވުއްވިއެވެ. (އަދި
އިރު އޮއްސުމުގެ ކުރީން) الله سبحانه وتعالى އެބައިމީހުންނަށް (އެކަލޭގެ) فتح ކުރެއްވުއްވިއެވެ. (ފަހެ
ކުރީގެ އުއްމަތްތަކަށް އަމުރު ކުރެވިފައިވާ ގޮތުގެ މަތީން) غنيمة ގެމުދާ އެއްކޮށްފައި جمع ކުރެއްވިއެވެ.
(ކުރީގެ އުއްމަތްތަކަށް އަމުރު ވެފައި އޮންނަނީ جهاد ކުރުމުން ލިބޭ غنيمة ގެމުދާ އެއްކޮށްފައި
جمع ކުރުމަށްފަހު. ދެން އުޑުން އަލިފާން ގަނޑެއް އައިސް ހުރިހާ މުދާތައް ކާލައިގެން
ހިނގައްޖައެވެ.) ފަހެ އެ جمعކުރި މުދާތަކާ ކާލާ އަލިފާން ގަނޑު އައިސް ފިޔަވައި އުދުވާލައި
ނުވާ އަލިފާން ހިނގައިނުދިޔައެވެ. އެހެނީ އަލިފާނަށް ކަމުދާގޮތް ވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. يقينވެއެވެ. ބަލާބަލައިފިއުޅުގެ
ބަޔަކުން ދިމާ ވީ ދުވަހުގެ خيانة ބޮޑު ފާޅުވެއްޖެއެވެ. މިއީ ބަލާބަލައިފިއުޅުގެ ބަޔަކުން ކަމުގެ قبيلة
އަކުން މިހާ އަލިފާން ކާލާފައި ނުވާތީ އެބާރު އެއްޗިއްސާ بيعة ކުރާށެވެ. (މިގޮތަށް بيعة
ކުރުމުން އަތްތަކެއް އަތާ ބެއްދިފައިވެއެވެ. ފަހެ އަތަށް ބިޔަކަވާ ހަމަގައިމު ވާނެތެވެ. يقينނުވެ. މުދާތަކާ خيانة
ބަޔަކު ބަލާ قبيلة ގެ މީހުންނެވެ. މީގެ ބަލާ قبيلة ގެ އެކުއްޓާ ފަރާތެއް ބަޔަކުން ކަމަކާއި بيعة
ކުރުމުން ގެންދާނެވެ. ދެން އެ قبيلة ގެ މީހުން بيعة ކުރުމުން ގެންދިޔައިރު ދުވަހުގެ ބަލާ ބަޔަކު
މީހުގެ އަތް ބެއްދިގެންދިޔައެވެ. ފަހެ އަތަށް ބިޔަކަވާ ހަމަގައިމު ވާނެތެވެ. މި މުދާތަކާ خيانة ބަޔަކު
ބަލާބަލައިފިއުޅުގެ ކަމަކު يقين ވެއްޖައެވެ. ދެން އެމީހުން ފަސްކުރި ނަގާފައި ހުރި މުދާ ގެންނަހުއްޓެ އަރި
ގެރިއާގެ ބޮލާ އެއްސަކިއްޔަށް ހަދާފައި ހުރި ރަން ގަނޑެއްކަމެވެ. ދެން އެރަން ގަނޑު އެމުދާތަކާ ބަލާއިން
ވުއްދުމުން (އެވެސް) އަލިފާން ގަނޑެއް އައިސް އެމުދާތައް ކާލައިގެން ހިނގައްޖެއެވެ. رسول الله
صَلّى اللهُ عَلَيْه وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދެން މިހަން ކަލޭގެފާނުގެ ކުރީގެ އެއްވެސް އުއްމަތަކަށް
جهاد ކުރުމުން ލިބޭ غنيمة ގެމުދާ ބޭނުންކުރުމުގެ ހުއްދައެއް ނުލިބެއެވެ. (ނަމަވެސް) އެއަށްފަހު الله
سبحانه وتعالى މިއުއްމަތުގެ ނިކަމެތިކަމާއި ދެރަކަމާ ހިތާމަވެ ދެނެވޮޑިގެން މިއުއްމަތުގެ
އުއްމަތަށް غنيمة ގެމުދާ ބޭނުންކުރުން ހުއްދަ ކުރެއްވީ އެވެ.

59- السادِسُ : عن أبي خالدٍ حكيمِ بنِ حزَامٍ . رضِيَ اللَّهُ عنه ، قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « الْبيِّعَان بالخِيارِ ما لم يَتفرَّقا ، فإِن صدقًا وبيَّنا بوُرِك لهُما في بَيْعِهِما ، وإِن كَتَما وكَذَبَا مُحِقَتْ بركةُ بيْعِهِما » متفقٌ عليه .

ڕەحمەتی خوای لێبێت أبو خالد حكيم بنِ حزَام ی ڕاوەڕێکەر ئەمریکی. (ڕ صحابي ڕێسوڵەکەی خوا ﷺ مكة فتح ڕۆژی) ئەبو صحابي ی هاوەڵ ڕێزداری پێغەمبەر ﷺ ئەبو ڕێسوڵەکەی خوا ﷺ قريش خێزانی ئەسەدی هاوسەری ئەبو ڕێکەوتووە حكيم) ڕەحمەتی خوای لێبێت. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْه وسَلَّم حديث ئەبو هاوەڵی. (حەق) ڕاستگۆیی ، حەق کەسێک ڕاستیەکان ڕەتدەکاتەوە و ناحەق ڕەتدەکاتەوە إختيار (شرعي ئاینی) ڕێگەپێدراو. ئەو ئەوەیە ناحەق ڕەتدەکاتەوە و حەق وەردەگرێت ئەگەر هەر هاوەڵ ڕێگەپێدراو حەقیقەت هەستێکی ڕاستەقینەی هەیە کەسێکی ئەگەر هەستەکانی ڕێگەپێدراو ئەوە هەستەکانی ڕێگەپێدراو ئەگەر هەستەکانی ڕێگەپێدراو ئەوە هەستەکانی ڕێگەپێدراو. (ڕ خلاف هەڵە) ئەگەر هەستەکانی ڕێگەپێدراو حەقیقەت ئەگەر هەستەکانی ڕێگەپێدراو ئەوە هەستەکانی ڕێگەپێدراو.

5- بَابُ المراقبة

هەڵبژاردەی مراقبة ئەبو ئەحکامەکانی دڵ هەموو ئەو شتانەی ڕاستی

قَالَ اللَّه تعالى : { الذي يراك حين تقوم وتقلبك في الساجدين }الشورى219-220.

ئەگەر ڕێگەپێدراو هەستەکانی هەموو ئەو شتانەی ڕاستی هەستەکانی هەموو ئەو شتانەی ڕاستی. ئەگەر سجدة هەستەکانی هەموو ئەو شتانەی ڕاستی حركات هەموو ئەو شتانەی ڕاستی هەموو ئەو شتانەی ڕاستی.

وقَالَ تعالى : { وهو معكم أينما كنتم }. الحديد4

ئەگەر هەموو ئەو شتانەی ڕاستی، هەموو ئەو شتانەی ڕاستی، هەموو ئەو شتانەی ڕاستی.

وقَالَ تعالى : { إن اللَّه لا يخفى عليه شيء في الأرض ولا في السماء }. آل عمران5

ئەگەر هەموو ئەو شتانەی، اللهِ، هەموو ئەو شتانەی هەموو ئەو شتانەی هەموو ئەو شتانەی هەموو ئەو شتانەی

ﻣﺮﺳﻮﻟﻪ ﷺ.

وقَالَ تعالى : { إن ربك لبالمرصاد }. الفجر14

ﺭﺑﻚ ﻟﺒﺎﻟﻤﺮﺻﺎﺩ ﺇﻥ } : ﺗﻌﺎﻟﻰ ﻗﺎﻝ ﻭﻗﺪ
ﺍﻟﻠﻪ ﺭﺳﻮﻝ ﻳﺮﺍﻗﺐ ﻭﺃﻧﻪ ﺍﻟﻌﺒﺎﺩ ﺃﻋﻤﺎﻝ ﻋﻠﻰ ﻣﻄﻠﻊ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﺍﻟﻠﻪ ﺃﻥ ﻋﻠﻰ ﻳﺪﻝ

وقَالَ تعالى : { يعلم خائنة الأعين وما تخفي الصدور }. غافر19

ﺧﺎﺋﻨﺔ ﺍﻷﻋﻴﻦ ﻭﻣﺎ ﺗﺨﻔﻲ ﺍﻟﺼﺪﻭﺭ.

والآيات في الباب كثيرة معلومة.

60- وأَمَّا الأحاديثُ ، فالأَوَّلُ : عَنْ عُمرَ بنِ الخطابِ ، رضيَ اللَّهُ عنه ، قال: «بَيْنما نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْد رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، ذَات يَوْمٍ إِذْ طَلع عَلَيْنَا رجُلٌ شَديدُ بياضِ الثِّيابِ ، شديدُ سوادِ الشَّعْر ، لا يُرَى عليْهِ أَثَر السَّفَرِ ، ولا يَعْرِفُهُ منَّا أَحدٌ ، حتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكبَتَيْهِ ، وَوَضع كفَّيْه عَلَى فخِذيهِ وقال : يا محمَّدُ أَخبِرْنِي عن الإسلام فقالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : الإِسلامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لا إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ، وأَنَّ مُحَمَّداً رسولُ اللَّهِ وَتُقِيمَ الصَّلاَةَ ، وَتُؤْتِيَ الزَّكاةَ ، وتصُومَ رَمضَانَ ، وتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنِ استَطَعتَ إِلَيْهِ سَبيلاً.

قال : صدَقتَ . فَعجِبْنا لَهُ يسْأَلُهُ ويصدِّقُهُ ، قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عن الإِيمانِ . قَالَ: أَنْ تُؤْمِن بِاللَّهِ وملائِكَتِهِ ، وكُتُبِهِ ورُسُلِهِ ، والْيومِ الآخِرِ ، وتُؤْمِنَ بالْقَدَرِ خَيْرِهِ وشَرِّهِ . قال: صدقْتَ قال : فأَخْبِرْنِي عن الإِحْسانِ . قال : أَنْ تَعْبُدَ اللَّه كَأَنَّكَ تَراهُ . فإِنْ لَمْ تَكُنْ تَراهُ فإِنَّهُ يَراكَ قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عن السَّاعةِ . قَالَ : مَا المسْؤُولُ عَنْهَا بأَعْلَمَ مِن السَّائِلِ . قَالَ : فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَاراتِهَا . قَالَ أَنْ تلدَ الأَمَةُ ربَّتَها ، وَأَنْ تَرى الحُفَاةَ الْعُراةَ الْعالَةَ رِعاءَ الشَّاءِ يتَطاولُون في الْبُنيانِ ثُمَّ انْطلَقَ ، فلبثْتُ مليًّا ، ثُمَّ قَالَ : يا عُمرُ ، أَتَدرِي منِ السَّائِلُ قلتُ : اللَّهُ ورسُولُهُ أَعْلمُ قَالَ : فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ أَتَاكُمْ يُعلِّمُكم دِينِكُمْ » رواه مسلمٌ.

ومعْنَى : « تلِدُ الأَمةُ ربَّتَهَا» أَيْ : سيِّدتَهَا ، ومعناهُ أَنْ تكْثُرَ السَّرارِي حتَّى تَلد الأمةُ السرِّيةُ بِنتاً لِسيدهَا ، وبْنتُ السَّيِّدِ في معنَى السَّيِّدِ ، وقِيل غيرُ ذَلِكَ و « الْعالَةُ » : الْفُقراءُ . وقولُهُ « مَلِيًّا » أَيْ زمناً طويلاً ، وكانَ ذلك ثَلاثاً .

ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻪ ﻋﻤﺮ ﺑﻦ ﺍﻟﺨﻄﺎﺏ ﻋﻦ ﺭﻭﺍﻳﺔ ﻓﻲ ﻭﺟﺎﺀ ﻣﺴﻠﻢ. ﺃﺧﺮﺟﻪ ﻭﻗﺪ
ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ ﻋﻠﻰ ﺍﻟﻤﻼﺋﻜﺔ ﺇﺣﺪﻯ ﻓﻲ ﻭﻗﻊ ﻣﺎ ﺑﻌﺪ ﻭﻣﻦ ﻗﺒﻞ ﻣﻦ ﻛﺎﻥ
ﺍﻟﻤﺘﻘﺪﻣﻴﻦ ﻣﻦ ، ﻭﻏﻴﺮﻫﻢ ﺍﻟﻤﺘﺄﺧﺮﻳﻦ ﻣﻦ ﻛﺎﻥ ﻭﻣﻦ

ތަރުބިއްޔަތު ދަނޑުވެރި ފަރާތްތަކުން ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެންވެ. ތަނާ ހަމައަށް ކަނޑުމަތީ ދަތުރުކުރާ ދަތުރުތަކުގައި ކަނޑުމަތީ ގެންދާ ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެންވެ. ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ދަތުރުތަކުގައި ކަނޑުމަތީ ގެންދާ ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެންވެ. ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ދަތުރުތަކުގައި ކަނޑުމަތީ ގެންދާ ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެންވެ. ތަނާ ދުވަހުގެ

أخلاقي ڤُسْرَوَحْرَ ءَرَّدَ ثَءَسْرَ تَرَهْوَيَسْرَ ڤَرَوَسْرَ ءَسْرَسَرَ وَسْرَ ڤُحْرَدَوَ. ءَسْرَرَسْرَ تَرَبِرِسْرَ ثَسَّرَ يَحْرَ ءَرَغْوَهِ ئَسْرَ خَرِيَسْرَ ثَغَسْرَ ڤُسَّرَسْرَوَ. سْرَوَوَ ءَسْرَرَسْرَ تَرَبِرِسْرَ ئَبِرَحَهِ يَءِ يَحْرَ رَسْرَسَرِيَحْرَ رِڤُسِرِ ثَسَّرَ شَرَسَحْرَ ءَرَغْ ءَسْرَرَسَرَسْرَ رَبِرِ رَسْرَسَرَوَ. ڤُبِرِرَسْرَ تَرَبِرِسْرَ ئَبِرَحَهِيَءِ وَسْرَبَرَ رَسْرَسَرِيَحْرَ رِڤُسِرِ ثَسَّرَ شَرَسَحْرَ ءَرَغْ ڤُبِرِرَسَرَسْرَ رَبِرِ رَسْرَسَرَوَ.) ءَرَتِرِ حديث ئَبِحَرْهِوِيَرَوَ. ڤُرَوَسَرَ علامة وَيِرِ سِرَسَحَهِ وَيَسْرَ يَسْرَءَرَّسْرَ ڤَرِيَوَّسْرَهْرَ ڤِسْرَوَحْرَوَسْرَ سْرَهْوَ ، ءَسْرَ ڤَّرَّسْرَ ڤُبِرِرَدَ سْرَئَحْرَوَّ ، وَسَرَبِرِ رَّرِ رَهْرَبَّ يَسْرَ تَرِبِرِيَرَّ ڤِرَسْرَ ءَرَّدَحْرَءَسْرَ دَڤَّرَوَبِرِ وَيَسْرَ ڤَّرَسْرَيَرَوَ. ءَرَڤِرَسْرَ ڤَّرِسِرِ ءَرَسَرَسَرَسْرَ وَحْرَ ءَرَسْرَسَرَسَرَيَ ، ءَرَسْرَ ئَبِحَرَسْرَهْرَسَرَ حَهِ حَرَهْكَسْرَسَرَيَحْرَسْرَوَ. ڤُرَسْرَ ڤِحَسَرَحْرَسْرَ ءَسْرَهْرِ وَءَرِيَسْرَ ڤُرِيَوَ. عمر يَڤَّرَسْرَ وِڤَّرَ وَوَوَ. ءَّرَ وِسْرَ ڤُرَوَسْرَ ڤُرَرَسْرَ وِحَرَسْرَسَرَ ءَسَرَحْرَيَڤَّرَسْرَ ءَسَرَهْرِ وَءَرِيَسْرَ ڤُرِيَوَ. ءَّ عمر يَ ڤَّسْرَوَ! ءَڤُرَوَرَ ءَرَسْرَوَّحْرَ ئَبِرِ ئَسْرَهْرَسَرَحْرَهْرَسَرَسْرَ وِهَّرَسْرَ ءَرَسْرَيَرَسْرَ رَهْرَهْرَوَ؟ وِحَرَسْرَ ڤُرَسْرَهْرَوِحْرَوَ . حَرَسْرَ ڤُرَسْرَهْرَيَرَسْرَرَهْرَسَرَوَّسِرِ الله ءَرَوَ. ڤُرَسْرَ ءَرَسَرَّسْرَيَ يَرَسْرَسْرَوَّحْرَوَ. ڤُرَسْرَ حديث ئَبِحَرْهِوِيَرَوَ. رَرَسَرَسَرَوَحْرَسْرَ ءَسَرَحَرِبِرِ جبريل ئَيَّرَسْرَوَ. ءَرِسِرِڤُرَ ءَرَوَءَرِيَوَهِ وِحَرَهْرَوِحْرَسَرَسْرَ وِحَرَهْرَوِحْرَسْرَيَرَسْرَيَ ڤِرِسْرَ ءَرَغْرَسْرَ ڤُحْرَوَّڤُرَهْرَوَحْرَسَرَوَ.

61- الثَّاني : عن أبي ذَرٍّ جُنْدُبِ بْنِ جُنَادةَ ، وأبي عبْدِ الرَّحْمنِ مُعاذِ بْنِ جبل رضيَ اللَّه عنهما ، عنْ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قال : « اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ وأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الْحسنةَ تَمْحُهَا، وخَالقِ النَّاسَ بخُلُقٍ حَسَنٍ » رواهُ التِّرْمذيُّ وقال : حديثٌ حسنٌ .

وَّهْ الله ثَرْهْسْرَحْرْهِ أبو ذَرٍّ جُنْدُبِ بْنِ جُنَادة ئَ وَّسَّرِ، وَّهْ الله ثَرْهْسْرَحْرْهِ أبو عبْد الرَّحْمن مُعاذِ بْنِ جبل رَّرِ ڤُسَّرَحْرْسْرَ ءِسَرِسْرَ ءِوَّوَحْرَسْرَ وَرَّوَ. رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئَبِحَرْهِوِيَرَوَ. وِهَّوَّ ئَسْرَرَ وَحْرَسْرَيَرِ وَّهْ الله رَسْرَ وِثَرْهْوِهِ وَيَسْرَ ءَرَغْرَسْرَ. رَرَتِرِ ئَسْرَرَسْرَ ءَرَسْرَ ئَسْرَرَسْرَ رَبِرِ رَسْرَسَرَيَحْرَ ڤَرَهْوَسْرَ رَسْرَسَرَيَحْرَ ءَرَّهْوَسْرَ ءَسْرَهْرِ يَسْرَسَّرَيَرَوَ. ءَرَسِرِ رَسْرَ ئَسْرَهْوَسْرَيَرَسْرَرِ رَبِرِ ثَسْرَهْرِيَسْرَهْوَ ڤُرَرَّ ئَرَحَرَيَرَوَ. رَرَتِرِ وِسْرَهْوَيَسْرَسَّرِ معاملة ئَسَّرَ رِسِرِڤُرَ رِهْرَسْرَ ئَرَحَرَيَرَ وِرِهِ أخلاق وَّسْرَسْرَ ئَسَّرَيَرَوَ. (ءَرَسَرَحَرَيَ سْرَهَوَّسْرَ وِهَّرَسْرَ اللهَيَ ثَرْهْسْرَحْرَسْرَ حاصل وَّسَّرَيَرَوَ. رَرَتِرِ وِسْرَهْوَيَسْرَسَرَيَ ڤُرَسْرَ رَسْرَ دعاء حِرْهَحْرَسْرَ ڤُرَسَّرَيَرَوَ.)

62- الثَّالثُ : عن ابنِ عبَّاسٍ ، رضيَ اللَّه عنهمَا ، قال : « كُنْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يوْماً فَقال : « يَا غُلامُ إِنِّي أُعلِّمكَ كَلِمَاتٍ : « احْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظْكَ احْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَل اللَّه ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ ،

واعلَمْ : أَنَّ الأُمَّةَ لَو اجتَمعتْ عَلَى أَنْ ينْفعُوكَ بِشيْءٍ ، لَمْ يَنْفعُوكَ إلاَّ بِشَيْءٍ قَد كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ ، وإِنِ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوك بِشَيْءٍ ، لَمْ يَضُرُّوكَ إلاَّ بَشَيْءٍ قد كَتَبَهُ اللَّه علَيْكَ ، رُفِعَتِ الأَقْلامُ ، وجَفَّتِ الصُّحُفُ».

رواهُ التِّرمذيُّ وقَالَ : حديثٌ حسنٌ صَحيحٌ .

وفي رواية غيرِ التِّرْمِذيِّ : « احفظَ اللَّهَ تَجِدْهُ أَمَامَكَ ، تَعَرَّفْ إِلَى اللَّهِ فِي الرَّخَاءِ يعرِفْكَ فِي الشِّدةِ ، واعْلَمْ أَنّ مَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصيبَك ، وَمَا أَصَابَكَ لمْ يَكُن لِيُخْطِئَكَ واعْلَمْ أنّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ ، وأَنَّ الْفَرَجَ مَعَ الْكَرْب ، وأَنَّ مَعَ الْعُسرِ يُسْراً » .

މާނަ: الله އެދުރުބޭފުޅާކުންނަށް ރުހިވޮޑިގަންނަވާށި عبد الله ابن عباس ގެ ރިވާޔަތް ރަސޫލާގެން ވިޔަ. ވިދާޅުވިއެވެ. އަހަރެމެންނަށް ކިޔައިދެއްވާ ، ރަސޫލާގެ ފަހަތުގައި ސަވާރުވެވަޑައިގެން ދިޔަ ސަފަރެއްގައި ރަސޫލާ ﷺ ވިދާޅުވިއެވެ. ރަސޫލާ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ ކުއްޖާއެވެ! ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް ބައެއް (ކަލިމަތް) ތަކެއް ބަސްތަކުގެ ހިތުދަސްކޮށްދޭނަމެވެ. (އަޅުގަނޑު އަހަރެމެން ބަޔާންކުރެވޭނެ.) ކަލޭ ކަލޭ الله އަށް އަޅުކަން ކުރުމުން ރައްކާތެރިކުރެއްވުމަށް ދުޢާކުރާށެވެ. އެއީ ޙައްޤު الله سبحانه وتعالى ދެއްވާފައިވާ آخرة ގެ مصيبة ތަކުން ކަލޭ ރައްކާތެރި ކުރައްވާނެއެވެ. އަދި ކަލޭ ކުރުމަށް ބަނދެކުރާ ހަލާކުގައި ވެރިޔާ الله ދެކެ ދުނިޔޭގެ ކަންތައް ކަން يقين ކުރާށެވެ. ކަލޭ ކަލޭގެ ދުޢާ ކުރައްވާ ކަމެއް ކުރައްވާނެއެވެ. އެހެން ކަލޭ ކަމަށް ކަލޭގެ ކަމެއް ކަލޭގެ الله ގެ ރަސޫލާ ބަދަލުކުރާ ބޭފުޅުންނެވެ. އަދި ކަލޭ ކަލޭގެ އަދި ދުނިޔޭގެ ހަމަ އެކަނި الله އަށް އެދި ދުނިޔޭގެ ކަމެވެ. އަދި ކަލޭ ދުނިޔޭގެ ފަރުވާ އެއްބަސް ވެއްޖެ އެއްޗެއް ހިނގާ އެއްޗެހި ބޭނުމުގެ ފަސް ބޭނުމަށް އެކަނި ﷲ ގެ ކަލޭ ވެސް ވާނެއެވެ. ކަލޭ ކަލޭ ވަރުން ހަލާކުގެ ކަލޭ ދެކެ ތިއެވެ! ހަނދާން ބަހައްޓާށެވެ. ދުނިޔޭގައި ހުރިހާ
مخلــوقން އެއްބަސް ވެއްޖެ ކަމަށް ވިޔަސް ޖެހޭ ކަލޭ ފައިދާއެއް ދިނުމަށް ނަމަވެސް الله ގެ ރިޔާދައި މިންވަރު ފުރުމަށް ކަލޭ ކޮބައިތޯ ލިޔުއްވާފައިވާ ފައިދާ އެއް ނޫނީ ނުދެވޭނެއެވެ. އަދި އެހެރީ އެއްބަސްވެއްޖެ ވިޔަސް ކަލޭ ގެއްލުމަށް ދިނުމަށް الله ގެ ރިޔާދައި މިންވަރު ފުރުވައި ކަލޭގެ ލިޔުއްވާފައިވާ ނޫނީ ގެއްލުމެއް ނުދެވޭނެއެވެ. ދެން އެވަރު. މިންވަރު ފުރުވައި قلم ތައް ލިޔުއްވުމުން ރިޔާދަކުރައްވާފައި ކަންތައްތައް ލިޔެ ނިމިއްޖެއެވެ. لـوح المحفوظ ގެ عزلي ފުރަތަމައިގެ ލިޔުއްވުނު ތަކެތި ދުވަހުގެ ހިސާބު ނިމިއްޖެއެވެ. (ދުނިޔޭގެ ބަދަލު ވުމާއި ފުރަތަމަ ކަމަށް ނުވެވޭ.)

އިސްވެދިޔަ التِّرْمذي ގެ رواية އެވެ. التِّرْمِذي ނޫންވާ އެހެން ބަޔަކު ފާޑުކިޔާ حديث ގެ رواية

މިދަންނަވާ ގޮތަށް ވާރިދު ވެގެން ވެއެވެ. އޭ ކޮހޯއަރާވެ! الله އަށް އަޅުކަން ކުރުމަށް ފުރުޞަތު ތެރިކަން ބަރައްޖާރަވެ. އެއިރުން ހުރިހާ ވަގުތެއްގައިވެސް ކޯއި ހުންނެވި الله ގެ حضرةން نصرއާއި نصيب ލިބިލިބޭނެއެވެ. އަދި ދުވަހުތަ ކަމުގައި އެވާނު އަޅުކަންކަން އަދި ޖެހިދާކަމުގެ ދުވަސްވަރު ދިޔަލިބެ އެވެއެވެ. އެއިރުން ބަލިކަށި ވެއިރުގައްޓާއި އަބުމަލީ ދަލިވާ ވަގުތު ރބي ގެ رحمة ފުޅުން އަރާފުގެލި ވަގުން ދަނެއްވެ. އަދި ދަންނާނެވެ. ކާރުން مصيبة އެއްމުދަލެއްވާން އެމްހުރި އެއިން ސަލާމަތުވި ވެއްޖެއްޓާ އެއިގެ މަނާއަދީ حقيقة ގައި އެ مصيبة އަދި ކާއިގެ މައްޗަށް އައުމަށް މިންވަރުގައި ނެތި مصيبة އެކާވެ. އަދި ކާއިގެ މައްޗަށް مصيبة އައު އަތުވެއްޖެއްޓާ އެގެ މާނައަދި އެ مصيبة އަދި ކާނުމަ ހުނވެސް ނައިސް ނުވާނެ އެއްޗެކާވެ. އަދި ހަނދާން ބަހައްޓާނަވެ. ކާމިޔާބު ލިބޭނީ ކަށަވަރު ހުރުމުން ނެވެ. އަދި ދަންނާނެވެ. ފަސޭހަހަކަން ލިބޭން ވަނީ އުނދަގޫ ކަމާއިއެކު ގޭގެ. އަދި ދުނިޔެކަމުން ފޮހެ ބަލަވެސްކަމެއް އަންނާނެއެވެ.

63- الرَّابعُ : عنْ أَنَس رضي اللَّهُ عنه قالَ : « إنَّكُمْ لَتَعْملُونَ أَعْمَالاً هِيَ أَدقُّ في أَعْيُنِكُمْ مِنَ الشَّعرِ ، كُنَّا نَعُدُّهَا عَلَى عَهْدِ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِنَ الْمُوبِقاتِ » رواه البخاري . وقال : « الْمُوبِقَاتُ » الْمُهْلِكَاتُ .

މާނަ ރިވާކުރެއްވި ބޭފުޅާ أَنَس ގެ ފާނުގެ ހަބަރުން ރިވާވާގެން ވެއެވެ. (ކަލޭ ކަންތައް ކުރުމުގައި ފުރިގެ ކާޖާ ތިޔަ މިންނާއި مخاطب ކޮށް) ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ ބޮޑަ ކަތިލިހޯން އަދުލު ބޯއި ޖަހުލުވިއެ ކާގޭދޫންތެވެ. އެކަންތައްކަން ތިޔަ ބަލިހިކޮށްގެ نظرގައި ހެއްސިހޯއްސިކަން ތެރެއްވެސް ކުޑަވެ. ނަމަވެސް އަދުލު ކާޖާ ކަންތައް ތެރެ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ޒަމާނުފުޅުގައި ހިމަނާފާނީ ދަނޑިހި ބާޖަވި ފުރާ ބަލައި ގެބާއިތާން ނޮވެ.

64- الْخَامِس : عَنْ أَبي هريْرَة ، رضي اللَّه عنه ، عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَغَارُ ، وَغَيْرَةُ اللَّهِ تَعَالَى ، أنْ يَأْتِيَ الْمَرْءُ مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ » متفقٌ عليه .

و « الْغَيْرَةُ » بفتح الغين : وَأَصلهَا الأَنَفَةُ .

މާނަ الله ރިވާކުރެއްވި ބޭފުޅާ أبو هريْرَة ، نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަބަރުން ރިވާކުރައްވައެވެ. އަހަރެމެންނަށް حديث ކުރައްވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى ފަރާތުގެ މައްޗަށް ކާޔާ އިސްކުރައްވައެވެ . އަދި الله سبحانه وتعالى ގެ ކާޔާ އިސްވެގަންނަ ހާލަތު މިހާރު الله سبحانه وتعالى

حرام ކަމަށްވާ ކަންތައްތަކާ ގުޅޭ ބަޔާންތައް.

65- السَّادِسُ : عَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنه أَنَّهُ سمِع النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « إِنَّ ثَلاَثَةً مِنْ بَنِي إِسْرائيلَ : أَبْرَصَ ، وأَقْرَعَ ، وأَعْمَى ، أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَبْتَليَهُمْ فَبَعث إِلَيْهِمْ مَلَكاً ، فأَتَى الأَبْرَصَ فَقَالَ : أَيُّ شَيْءٍ أَحبُّ إِلَيْكَ ؟ قَالَ : لَوْنٌ حسنٌ، وَجِلْدٌ حَسَنٌ ، ويُذْهَبُ عنِّي الَّذي قَدْ قَذَرِني النَّاسُ ، فَمَسَحهُ فذَهَب عنهُ قذرهُ وَأُعْطِيَ لَوْناً حَسناً . قَالَ : فَأَيُّ الْمالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ ؟ قال : الإِبلُ أَوْ قَالَ الْبَقَرُ شَكَّ الرَّاوِي فأُعْطِيَ نَاقَةً عُشَرَاءَ ، فَقَالَ : بارك اللَّهُ لَكَ فِيها .

فأَتَى الأَقْرَعَ فَقَالَ : أَيُّ شَيْءٍ أَحب إِلَيْكَ ؟ قال : شَعْرٌ حسنٌ ، ويذْهبُ عنِّي هَذَا الَّذي قَذِرَنِي النَّاسُ ، فَمسحهُ عنْهُ . أُعْطِيَ شَعراً حسناً . قال فَأَيُّ الْمَالِ . أَحبُّ إِلَيْكَ ؟ قال : الْبَقرُ ، فأُعِطيَ بقرةً حامِلاً ، وقَالَ : بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِيهَا .

فَأَتَى الأَعْمَى فَقَالَ : أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ ؟ قال : أَنْ يرُدَّ اللَّهُ إِلَيَّ بَصَري فَأُبْصِرَ النَّاسَ فَمَسَحَهُ فَرَدَّ اللَّهُ إِلَيْهِ بصَرَهُ . قال : فَأَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ ؟ قال : الْغنمُ فَأُعْطِيَ شَاةً والِداً فَأَنْتجَ هذَانِ وَولَّدَ هَذا ، فكَانَ لِهَذَا وَادٍ مِنَ الإِبِلِ ، ولِهَذَا وَادٍ مِنَ الْبَقَرِ ، وَلِهَذَا وَادٍ مِنَ الْغَنَم .

ثُمَّ إِنَّهُ أَتَى الأَبرص في صورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ ، فَقَالَ : رَجُلٌ مِسْكِينٌ قدِ انقَطعتْ بِيَ الْحِبَالُ في سَفَرِي ، فَلا بَلاغَ لِيَ الْيَوْمَ إِلاَّ باللَّهِ ثُمَّ بِكَ ، أَسْأَلُكَ بِالَّذي أَعْطَاكَ اللَّوْنَ الْحَسَنَ ، والْجِلْدَ الْحَسَنَ ، والْمَالَ ، بَعِيراً أَتبلَّغُ بِهِ في سفَرِي ، فقالَ : الحقُوقُ كَثِيرةٌ . فقال : كَأَنِّي أَعرِفُكَ أَلَمْ تَكُنْ أَبرص يَقْذُرُكَ النَّاسُ ، فَقيراً ، فَأَعْطَاكَ اللَّهُ ، فقالَ : إِنَّما وَرِثْتُ هَذا المالَ كَابراً عَنْ كابِرٍ ، فقالَ : إِنْ كُنْتَ كَاذِباً فَصَيَّرَكَ اللَّهُ إِلى مَا كُنْتَ .

وأَتَى الأَقْرَعَ في صورتِهِ وهيئَتِهِ ، فَقَالَ لَهُ مِثْلَ ما قَالَ لهذَا ، وَرَدَّ عَلَيْه مِثْلَ مَارَدَّ هَذَّا ، فَقَالَ : إِنْ كُنْتَ كَاذِباً فَصَيّرَكَ اللهُ إِلَيَ مَاكُنْتَ .

وأَتَى الأَعْمَى في صُورتِهِ وهَيْئَتِهِ ، فقالَ : رَجُلٌ مِسْكِينٌ وابْنُ سَبِيلٍ انْقَطَعَتْ بِيَ الْحِبَالُ في سَفَرِي ، فَلا بَلاغَ لِيَ اليَوْمَ إِلاَّ بِاللَّهِ ثُمَّ بِكَ ، أَسْأَلُكَ بالَّذي رَدَّ عَلَيْكَ بصرَكَ شَاةً أَتَبَلَّغُ بِهَا في سَفَرِي ؟ فقالَ : قَدْ كُنْتُ أَعْمَى فَرَدَّ اللَّهُ إِلَيَّ بَصري ، فَخُذْ مَا شِئْتَ وَدعْ مَا شِئْتَ فَوَاللَّهِ ما أَجْهَدُكَ الْيَوْمَ بِشْيءٍ أَخَذْتَهُ للَّهِ عزَّ وجلَّ . فقالَ : أَمْسِكْ مالَكَ فَإِنَّمَا ابْتُلِيتُمْ فَقَدْ رضيَ اللَّهُ عنك ، وَسَخِطَ عَلَى صَاحِبَيْكَ » متفقٌ عليه .

« وَالنَّاقةُ الْعُشَرَاءُ » بِضم العينِ وبالمدِّ : هِيَ الحامِلُ . قولُهُ : « أَنْتجَ » وفي روايةٍ : «فَنَتَجَ » معْنَاهُ : تَوَلَّى نِتَاجَهَا ، والنَّاتجُ للنَّاقةِ كالْقَابِلَةِ لِلْمَرْأَةِ . وقولُهُ: « ولَّدَ هَذا » هُوَ بِتشْدِيدِ اللام : أَيْ : تَولَّى وِلادَتَهَا ، وهُوَ بِمَعْنَى نَتَجَ في النَّاقَةِ . فالمولِّدُ ، والناتجُ ، والقَابِلَةُ بِمَعْنى ، لَكِنْ هَذا للْحَيَوانِ وذاكَ لِغَيْرِهِ . وقولُهُ : « انْقَطَعَتْ بِي الحِبالُ » هُوَ بالحاءِ المهملة والباءِ الموحدة : أَي الأَسْبَاب . وقولُه : « لا أَجهَدُكَ » معناهُ : لا أَشَقُّ عليْك في رَدِّ شَيْءٍ تَأْخُذُهُ أَوْ تَطْلُبُهُ مِنْ مَالِي . وفي رواية البخاري : « لا

أَحْمَدُكَ » بالحاءِ المهملة والميمِ ، ومعناهُ : لا أَحْمَدُكَ بِتَرْك شَيْءٍ تَحتاجُ إِلَيْهِ ، كما قالُوا : لَيْسَ عَلَى طُولِ الحياةِ نَدَمٌ أَيْ عَلَى فَوَاتِ طُولِهَا .

މާތް الله ރަސޫލާގެ ޞަޙާބީ أبو هُرَيْرَة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ . ހަމަހަމަކަމަށްވާ ސަލާމާއި ސަލަވާތް ލިއްވި ނަބިއްޔާ ސަޙާބީންނާ حديث ކިޔުއްވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ. (އަނގަބަސްފުޅުން حديث ކިޔުއްވާއެވެ.) ހަމަހަމަކަމަށްވާ بَنِي إِسْرائيل ބޭކަލުން ތިން ބޭކަލެއް مصيبة ޖެހިފައި ތިބި މީހުން ތިއްބެވެ. އެބޭކަލުން އަކީ جزام ބަލި ޖެހިފައި ހުރި މީހަކެވެ. ދެވަނަ މީހާ (ބޮލުގައި ނުވަތަ ދޫނި) ދުވެލި ބަލިވެފައި ހުރި މީހަކެވެ. ތިންވަނަ މީހާ ލޮލަށް ފެނުމެއް ނުވެފައި ހުރި މީހަކެވެ. ފަހެ މިތިން މީހުން إمتحان ކުރެއްވުމަށް މާތް الله سبحانه وتعالى އިރާދަ ކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ (އަޅުގަނޑުމެން) الله سبحانه وتعالى ملائكة ބޭކަލަކު (އިންސާނެއްގެ ސިފައިގައި) ފޮނުއްވިއެވެ. ފަހެ (ދެން)އެ ملائكة އާ ޖުޒާމު ބަލި ޖެހިފައި ހުރި މީހާ ކައިރިއަށް ވަޑައިގެންވެއެވެ. އަދި ސުވާލުކުރައްވައިފިއެވެ. ތިބާ އެންމެ ބޭނުން ބޭނުންވާ ކަމަކީ ކޮބައިތޯއެވެ؟ އޭނާ ބުންޏެވެ. (މިކަންކަން އެންމެ ބޭނުން ބޭނުންވާ ކަމީ ރީތިކުލަ ރީތިހަމެކެވެ) ރީތި ހަންގަނޑެކާއި ރީތި ކުލައެއް ލިބުމެވެ. އަދި މީސްތަކުން މިކަންކަން ދުރުކުރި ފުރުޔާ ގަނޑަކީ ކުރިމަތިން މިކަންކަން ސަލާމަތް ވެދާނެއެވެ. އަރިހުގައި އޭނާގެ ހަށިގަނޑުގައި އެ ملائكة އާ ފިރުމުއްވިއެވެ. ފަހެ އޭނާގެ އަނިޔާ ފިލި ބަލިން އޭނާ ސަލާމަތް ވެއްޖެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ހަށިގަނޑު ރީތި ވެއްޖެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ހަންގަނޑުގެ ކުލަވެސް ރީތި ވެއްޖެއެވެ. ދެން އެ ملائكة އާ ސުވާލު ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާއަށް އެންމެ ބޭނުންވާ މުދަލަކީ ކޮބައި ކަމެއްތޯއެވެ؟ އޭނާ ބުންޏެވެ . ޖަމަލެވެ. ނުވަތަ އޭނާ ބުނި ކަމަށް ވެއެވެ. ގެރި އެވެ. (މި حديث ގެ ރާވީ އަށް މިކަމުގައި ކަށަވަރު އޭނާ ބުނީ ގެރިތަކަށް شك އުފެދި ފައިވެއެވެ.) ފަހެ އޭނާއަށް ވިހަން ކައިރި ވެފައި އިން އަންހެން ޖަމަލެއް ދެއްވިއެވެ . އަދި دعاء ކުރެއްވިއެވެ. މާތް الله މިބައިމީހާ މި މުދަލުގައި ބަރަކާތް ލައްވާނދޭވާ! ދެން އެ ملائكة އާ ބޮލުގެ އިސްތަށި ވެއްޖެފައި ހުރި މީހާ ކައިރިއަށް ވަޑައިގެންވެއެވެ. އަދި އޭނާ ކައިރިން ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. މިބާ އެންމެ އަދި ކަމަށް ކަމެއް ކޮބައިތޯއެވެ؟ އޭނާ ބުންޏެވެ. ރީތި އިސްތަށި ގަނޑެކެވެ. އަދި މީސްތަކުން މިކަންކަން ހޭޅުމެން ދުރުކަ ބަލިން މިކަންކަން ސަލާމަތް ވެދާނެއެވެ. ފަހެ އެملائكةއާ އޭނާގެ ބޮލުގައި ފިރުމުއްވިއެވެ. އަރިހުގައި އޭނާގެ ހަށިގަނޑުން އެބަލި ފިލައިގެން ހިގައްޖެއެވެ. އަދި އޭނާއަށް ރީތި އިސްތަށި ގަނޑެއް ދެއްވުނެވެ. ދެން ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. މިބާ އެންމެ ބޭނުން އަދި މުދަލަކީ ކޮބައި ކޮބައިތޯއެވެ ؟ އޭނާ ބުންޏެވެ. ގެރިއެވެ. ފަހެ އޭނާއަށް ބަލިވެއިން ގެރި އެއް ދެއްވިއެވެ. އަދި دعاء

ކަލޭގެ. ލޯ الله ތިބަންވީ ހ ދަނޑުގައި ބަލަހައްޓާ ގަނެގަންނަވާ! ފަސް ތަމްލާގެ ފަރާތުން ފާހަގަ ކުރެވުނު ކަންކަމުގައި ކަންތައް ކުރަންވީ ކިހިނެއްތޯ. ތަނ ތަކެއް ހަދާ ބަދަލުތަކެއް ގެނެވުނު. ތިބ ތަކެއް ކަމުގައި ވ

ދެން އެملائكةއާ ބޭނުމީ އިސްތިޣްފާރުކުރުމާ ވެސް ދިމާ ކާފިރުންނާ އެއްވެސް ކުރިމަތިލުމެއް ހުރި ސިފައިގައި
ވެއްޖެކަމުގައެވެ. އަދި ކުރިމަތިލާ ކާފިރުގައި އެދުން ފުދުއިރުން އާދޭސްކުރުން އިހުރަކުން އަދި ވެއްޖެކަމުގައެވެ. އެ
ހިނދު އޭނާ ދިނީ ކުރިމަތިލާ ވަސް ދިން ކަލަކުޑުވާބަކާވެ. ފަހެ އެملائكةއާ، دعاء ކުރައްވާއެވެ. މިބާ މިކަހަ
ހަދިނީ ދިގު ކަމުގައި ވަނީނަމަ އިހަ ހުރި ގޮތަކަށް މިބާ ބަދަލު ކުރައްވާނެދޭވެ!

ދެން އެملائكةއާ ލޮބުވެތިވާ މިހާ ކާފިރުއަކަށް އައްނާ ކުރިމަތިވާ ހުރި ސިފައިގައި ވެއްޖެކަމުގައިވެއެވެ.
އަދި މިދުލުވެއެވެ. މިވަންތަކަމާއި މިސްކީނުންގެވެ. ދެއްކޭ ސަލާމަތުވާއި ސާބިތުކަމުގެ ފުރިހަމަ ފުރުޤުވާ
ދެކުރި ވެރިޔާވެ. މިއަދު މިވަންތަ އިހުސާނުގެ އެދުން ﷲ ފާހަގައި އަރުން ފެނިއްޖެ ނުވައެވެ. ދެން
ހުރިހާބާ އޭވެ. މިވާ މިވަންތަކަމުން މިބައިން ލޮބުވޭ ބޭނުން ދެއްވައި ދުވާ ވެރިކަން ދެއްވި ﷲ
އަރުޖާލައި އެނބުރި ރަހަމަތް ދެނެ އަބަދު ބަލަނޑައް ދެއްވާނެވެ. އިހުސާނު އަދިގާ ބާވަތްވެ. މާތް ﷲ
ގަބޫލު ހެވަކަމް ބާރުވެ. ހަމަހަކަކަށް މިވަންތަ ހުރި މިހަ ބޭނުމަށް ލޮބުވޭ ބޭނުން ދެއްވާއެވެ.
ފަހެ ﷲ سبحانه وتعالى އެއިރުގެ فضل ވަނުބަދުން މިވަންތަކަމުން ލޮބުވޭ ބޭނުން މިކަހަ ދެއްވަނީ
ފަހަރުން ދެއްވާފައެވެ. (އެކަލާނގެއަށް ﷲ سبحانه وتعالى އަށް حمد ثناء ހުއްޓެވެ.) މިބާ ބޭނުންވާ
ވަރަކަށް ބޭނުން ވެއްދެވިން ބަކަހި ގެންދެވެ. މާތް ﷲ ގަބޫލު ހެވަކަމް ބާރުވެ. މިއަދު މިބާ ﷲ
އަރުޖާލައި އެނބުރި ރަހަމަތު އެދުންތެރިވާ މިބާގެ ފައްޓަން އެއްވަސް ކަލަކަށް ހުރަސް ނުކުރޭވެ. ބޭނުން
ގޮބަކަށް މިދު ގެންދެވެ. ފަހެ ملائكة އާ މިދުލުވެއެވެ. މިބާގެ މިދުބައް މިބާ އެބަގައި ބަހައްޖެވެ.
ފަހެ މިވަންތަ އެދުން އެދުވަނީ މިބާ ކަރުޙި إمتحان އެކަވެ. ފަހެ ހަމަހަކަކަށް މާތް ﷲ سبحانه
وتعالى މިބާގެ މިހަ عمل އެއް ބޭއްސަވާ ވޭޖެހެން ދުއެވެ. މިބާގެ އެދި އެކަވެރިންގެ އަމަލާކު ކަފުވާ
ވޭޖެހެން ދުއެވެ. (ދެންނަވައެވެ. އަދި އެދުމިހުންނަން ﷲ ދެއްވާ نعمة ތައް ހިނދުގެ ހަވާސްކުރާތީ شكر
އަދާ ނުކުރި ހަމަހަކަހި ކަރުއަކަ އައްގަޑުން އެދުމިހުން ބަދަލު ކުރައްވާއެވެ.)

66- السَّابِعُ : عَنْ أَبي يَعْلَى شَدَّادِ بْن أَوْسٍ رضي اللَّه عنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «الكَيِّس مَنْ دَانَ نَفْسَهُ ، وَعَمِلَ لِما بَعْدَ الْموْتِ ، وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَه هَواهَا ، وتمَنَّى عَلَى اللَّهِ الأماني » رواه التِّرْمِذيُّ وقالَ حديثٌ حَسَنٌ

قال التِّرْمذيُّ وَغَيْرُهُ مِنَ الْعُلَمَاءِ : مَعْنَى « دَانَ نَفْسَه » : حَاسَبَهَا .

މާތް ﷲ ރުއްސެވުން ލިބިވާ ابريحان شَدَّاد بْن أَوْس ، نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ރިވާކުރެއް ވިދާ

ކުށެއްގެ. ހަގީގަތުގައި حديث ކުށެއްގެ. ދެބަފުރާތަކުން ފާހަގަ ކުރަންޖެހޭ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ބައެއް ބަލައިގަންނަން ބޭނުންވާ ކަންކަމަށް ވާނީ ކިހިނެއްތޯ ކަމުގައި ދެ ބަޔަކު ދެމެދު ގާތްގަނޑަށް ދެކޮޅަށް ހުރެ ކުރާ قيامة ފަދަ ކަންކަމުގައި ވެސް ކަންތައް ކުރަންވާނެ ގޮތެވެ.

67- الثَّامِنُ : عَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّهُ عنهُ قال : قالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : مِنْ حُسْنِ إِسْلامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَالاَ يَعْنِيهِ » حديثٌ حسنٌ رواهُ التِّرْمذيُّ وغيرُهُ .

ދީނުގެ ބޮޑުކަމުގެ ތެރެއިން أبو هُرَيْرَة ގ ބަލައިގަންނަން ނުވާ ކަންކަމުގެ. ވިދާޅުވެގެ. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުށެއްގެ. ހަގީގަތުގައި ކަންތައް ކަންކަމުގައި ހުރި ކުރިޔަށް ދާ ދަށް ދެނެގަތުން ތަރުކުވެ ދޫކުރުން ކަމުގައި ވާ ގޮތެވެ.

68- التَّاسعُ : عَنْ عُمَرَ رضي اللَّهُ عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لا يُسْأَلُ الرَّجُلُ فيمَ ضَرَبَ امْرَأَتَهُ » رواه أبو داود وغيرُه .

ދީނުގެ ބޮޑުކަމުގެ ތެރެއިން عُمَر ގ ފާހަގަ نبي ކުރާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ބަލައިގަންނަ ކަމެއް ކުށެއްގެ. ހަގީގަތުގައި حديث ކުށެއްގެ. (ދީނުގައި ހުރިހާ ކަންކަމެއް ވެސް) ފުރިހަމަ ކުރެއްވި ކަމަށް (ދެ ގަދަ ކަމެއް) ބަލައިގަންނަން (شرعي ހުކުމެއް) ދެއްވާފައިވާ قيامة ފަދަ ކަންކަމުގައި ވެސް ކަންތައް ކުރަންވާނެ ގޮތެވެ.

6- باب التقوى

تقوى ގެ ދަރަޖަ ދެނެގަތުން باب

قال اللَّه تعالى : { يا أيها الذين آمنوا اتقوا اللَّه حق تقاته }آل عمران 102.

ﷺ إيمان ۇەتچە چۈشەۋاتىدۇ! ھەممىدىن تقوى ئىزدەش حقنى ئۆزىگە مۇھىم كۆرىدۇ الله نى تقوى ئىزدەيدۇ.

وقال تعالى (التغابن 16): { فاتقوا اللَّه ما استطعتم }

ئۇنى، مۇھىم كۆرىدىغانلار الله تقوى ئىزدەيدۇ.

وهذه الآية مبينة للمراد من الأولى.

وقال اللَّه تعالى (الأحزاب 70): { يا أيها الذين آمنوا اتقوا اللَّه، وقولوا قولا سديدا }.

ﷺ إيمان ۇەتچە چۈشەۋاتىدۇ! مۇھىم الله تقوى ئىزدەيدۇ! ھەر سۆزدە توغرا مۇھىم ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىدۇ!

والآيات في الأمر بالتقوى كثيرة معروفة.

وقال تعالى (الطلاق 2، 3): { ومن يتق اللَّه يجعل له مخرجا، ويرزقه من حيث لا يحتسب } .

ھەر الله تقوى ئىزدىگەن (قۇتۇلغۇچى). ھەممىدىن مۇھىمى شۇنىڭدا ھەر ئىشتا ئۇنىڭغا تايىنىدۇ. ھەر يېڭى ئىشنى ھەممىدىن مۇھىم rزق قىلىدۇ.

وقال تعالى (الأنفال 29): { إن تتقوا اللَّه يجعل لكم فرقانا، ويكفر عنكم سيئاتكم. ويغفر لكم، والله ذو الفضل العظيم}

مۇھىم الله تقوى ئىزدەش، مۇھىم حق ۋە باطل ئوتتۇرىسىدا ئايرىم قىلىدۇ. ھەر مۇھىم ئىشتا ئۇنىڭغا ئۇيغۇرلاشتۇرىدۇ. ھەر مۇھىم ئىشنى قىلىشتا الله ۋە ئەجرىگە

والآيات في الباب كثيرة معلومة.

وأَمَّا الأَحَاديثُ

69- فَالأَوَّلُ : عَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّهُ عنه قال : قِيلَ : يا رسولَ اللَّهِ مَن أَكْرَمُ النَّاسِ ؟ قال : « أَتْقَاهُمْ » فقَالُوا : لَيْسَ عَنْ هَذا نَسْأَلُكَ ، قَالَ : « فيُوسُفُ نَبِيُّ اللَّهِ ابن نَبِيِّ اللَّهِ ابن نَبِيِّ اللَّهِ ابنِ خَلِيلِ اللَّهِ » . قَالُوا : لَيْسَ عن هَذَا نَسْأَلُكَ ، قال : فعَنْ مَعَادِنِ الْعَرَب تسْأَلُونِي ؟ خِيَارُهُمْ في الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ في الإِسلامِ إذَا فَقُهُوا » متفقٌ عليه .

و « فَقُهُوا » بِضَمِّ الْقَافِ عَلَى الْمَشْهورِ ، وحُكِي كسْرُهَا . أَي : عَلِمُوا أَحْكَامَ الشَّرْعِ .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި أبو هُرَيْرَة ގެ ރިވާޔަތްކުރެއްވުމުން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްފަހަރަކު) އިތުރު އަޞްޙާބުބޭކަލުންގެ އަރިހުގައި ދަންނަވައިފިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން އެންމެ މާތް މީހަކީ ކާކު ހެއްޔެވެ ؟ އަޞްޙާބުންނަށް ޖަވާބު ދެއްވިއެވެ. އެމީހުންގެ ތެރެއިން ވާ އެންމެ تقوى ވެރިކަން ބޮޑު މީހާއެވެ. އެހިނދު أصحاب ބޭކަލުން ދެންނެވިއެވެ. ތިމަންމެން ކަލޭގެފާނުގެ ކިބައިން ސުވާލު ކުރަނީ الله ގެ حضرة ގައި އެންމެ މާތް ވެގެންވާ މީހާ އާއި ބެހޭ ވާހަކަ ނޫންނެވެ. އެހިނދު އަޅުގަނޑު ޖަވާބު ދެއްވިއެވެ. އެހެންވީއިރު (ނަސަބުގެ ގޮތުން އެންމެ މާތް ވަނީ) سيدنا يوسف عليه السلام އެވެ. އަޅުގަނޑުމެންނާ ނަބިއްޔެއްގެ ދަރިކަލުންނެވެ. އަދި ނަބިއްޔެއްގެ ދަރިކަލުންނެވެ. (އެބަހީ سيدنا يعقوب عليه السلام) ގެ ދަރިކަލުންނެވެ. އަދި يعقوب عليه السلام އަކީ ވެސް ނަބިއްޔެއްގެ ދަރިކަލުންނެވެ. އަދި ނަބިއްޔެއްގެ ދަރިކަލެއްކަމުގައިވެސް ވެއެވެ. (އެބަހީ سيدنا إسحاق عليه السلام ގެ ދަރިކަލުންނެވެ.) އަދި إسحاق عليه السلام އަކީވެސް ނަބިއްޔެއްގެ ދަރިކަލުންނެވެ.އަދި ނަބިއްޔެއްގެ ދަރިކަލެއްކަމުގައިވެސް ވެއެވެ. އެބަހީ سيدنا إبراهيم الخليل عليه السلام ގެ ދަރިކަލުންނެވެ.) އެހެންކަމުން سيدنا يوسف عليه السلام އަކީވެސް ނަސަބުގެ ގޮތުން ވެސް މާތް މީހާ ތިމަންނަމެން ސުވާލުކުރަނީ ކާކު ހެއްޔެވެ ؟ اصحاب ބޭކަލުން ދެންނެވިއެވެ. މިގޮތުގައި ސުވާލުކުރަނީ ނަބިއްޔާ ބޭކަލުން ދެއްވި އެންމެ މާތް ބޭކަލަކު ޖަވާބުދެއްވީ ނޫންނެވެ. އެހިނދު حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިއަރަބި ޤައުމުން ބޭނުންވަނީ عام عربيންގެ ތެރެއިން އެންމެ މާތް މީހާ ކާކުކަން ދަންނަވަން ބޭނުންވެގެން ހެއްޔެވެ؟ އެހެންކަމުން ވެސް ދަންނަވާށެވެ. ޖާހިލިއްޔަ ޒަމާނުގައި ވެސް މާތް މީހުން ވީ އިސްލާމް ދީނުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މާތް މީހުން ކަމުގައެވެ. އެމީހުން ދީނުގެ ދަންނަކަންތައް އަދި عمل ކުރުމުގައި ވިޔަފާރިކުރަމުއެވެ.

70- الثَّانِي : عَنْ أبي سَعيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي اللَّه عنه عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إنَّ الدُّنْيا حُلْوَةٌ خضِرَةٌ ، وإنَّ اللَّهَ مُسْتَخْلِفُكُمْ فِيهَا . فينْظُرُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ . فَاتَّقوا الدُّنْيَا واتَّقُوا النِّسَاءِ. فَإِنَّ أَوَّلَ فِتْنةِ بَنِي إِسْرَائيلَ كَانَتْ في النسَاء » رواه مسلم.

ڏُهْ الله ثَمَرْحُبْ ثَرْمِ أبو سَعيد الْخُدْرِي نبي ﷺ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ئَمِرْبْ ءِڤُبَمْءِڤِ.
ءَبَمَثَئڤُبْ حديث بَمَءِڤِ. ئَرَبَمَڤَمْ ڤْبِمَثَئ نعمة ئَمِ ءَبُرَّ ڤْبِ ئَمِڤِ ءَبُرَّ ئَمَّرَبَمْ
ڏَڈَ ءَمْڤُبَمَ. ئَمِڤِ يقين بْ الله سبحانه وتعالى (ءَمِڤُرَّبَ وعد ڤُرَّمِ ءَمْڤَمْ ڤَبَمْ ثَرِبْ
ءِبْڤُرَّجٍ فتح ڤَبَّمِ ڤِڤِبَبْ) ڤْبِمَثَئ نعمة ڤَمْ ءِڤَمَءَمِڤِبْ بْمَبْ ثِبْڤَمَ بَبْڤَمْءِڤَبَّمَ.
ءَبِبْڤَمْ ءِڤَمَءَمِڤِبْ ڤَبَمَبْ ڤَبَبْڤَبَّبَ ڤَمْ بِمَبْ ڤَبَ ڤَڤَبَ. ڤِڈَ ڤْبِمَثَئ ئَمَّرَمِ ئَمَڤَبَبْ
ڤَمَڤَبَمِ ڤِڈَ ڤَمْڤَبَ ڤَبَ ڤَبَبْڤَبَءِبْ ڤَبَبْڤَبَءِبْ ءِڤَمْبْ ڤَمَبَبْڤَبَّبَ. ئَمِڤِ خاص بَبْ
ئَبْبَبَبْڤَبَ ڤَمَڤَبَمِ ڤَمْبَ ڤَبَبْڤَبَ ڤَبَبْڤَبَّبَ. ڤِبَبْ ڤَبِ ئَبْڤَبَّبَ ڤَبَبْ ڤَمَبَ
ڤَمَبَبْڤَبَءِبْ ڤَبَبْڤَبَ ڤَبَبْڤَبَّبَ ڤَبَبْڤَبَءِبْ ڤَبَبْڤَبَّبَ ڤَبَبْڤَبَءِبْ ڤَبَبْڤَبَّبَ.
71- الثالثُ : عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رضي اللَّه عنه أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَانَ يَقُولُ : «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتُّقَى وَالْعفافَ والْغِنَى » رواه مسلم .

ڏُهْ الله ثَمَرْحُبْ ثَرْمِ عبد الله ابن مسعود ئ ءِبَمِبْ ءِڤُڤَبَبْ ڤَڤَبَ. ئَرَبَمَڤَمْ بَمِڤَمْ
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (عامبَبْ) دعاء بَمَءِڤَمَڤَبَ. اللهم ئَمَڤَمَمِ ڈَڈَ بَمَءِڤِ بَبْڤَبَّبَ!
ئَرَبَمَڤَمْ ءِمَڤَبَّمْ ءِمَبَبْڤَبَّبَ حضرة بْ ڤَڤَمَبَبْ ءِڤَمَبَ ڤَمْڤَبَّبَ! ءَمِڤِ تقوى ڤَءِ
بَمَءِڤَبَّبَ! ءَمِڤِ بَمَبَ بَبْڤَمَءِبَبْ بَبَّمَبَبْ ڤَمْڤَبَّبَ! ءَمِڤِ ڤِبَبْڤَبَبْ ڤَبَبْ
ڤَمْڤَمَبَّبَ!

72- الرَّابعُ : عَنْ أبي طَرِيفٍ عدِيِّ بْنِ حاتِمٍ الطائِيِّ رضي اللَّه عنه قال : سمعت رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : « مَنْ حَلَفَ عَلَى يمِينٍ ثُمَّ رَأَى أتقَى للَّهِ مِنْها فَلْيَأْتِ التَّقْوَى » رواه مسلم .

ڏُهْ الله ثَمَرْحُبْ ثَرْمِ أبو طَرِيف عدِيِّ بْنِ حاتم الطائِي ئ ءِبَمِبْ ءِڤُڤَبَبْ ڤَڤَبَ.
ڤِڤَبَّڤِڤَبَ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بَمَءِڤَمَبَبْ ڤِبَبْمَبَ ءَبَبْڤَبَءِبَ.
ءَبَمَثَئڤُبْ حديث بَمَءِڤَمَڤَبَ. بَبَڤَبَ ئَمَبَبْ بَڤَبَبْ عهد ڈَڤَمِ بَبْمَبَ ڤِبَّمَبْ ، ءَبَمَبْڤَبَ
ءَبَمَبْڤَبَ بَمَبَبَ ئَبَمَبْڤَبَّمَ ڤَبَ ءَڤَبْمَبْ بَمَبَبَ ئَبَ إختيار بَبْڤَبَبَبَ.

73- الْخَامِسُ : عنْ أبي أُمَامَةَ صُدَيَّ بْنِ عَجْلانَ الْباهِلِيِّ رضي اللَّهُ عنه قال: سَمِعْتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَخْطُبُ في حَجَّةِ الْوَدَاع فَقَالَ : « اتَّقُوا اللَّه ، وصَلُّوا خَمْسكُمْ ، وصُومُوا شَهْرَكمْ ، وأَدُّوا زَكَاةَ أَمْوَالِكُمْ ، وَأَطِيعُوا أُمَرَاءَكُمْ ، تَدْخُلُوا جَنَّةَ رَبِّكُمْ » رواه التِّرْمذيُّ ، في آخر كتابِ الصلاةِ وقال : حديثٌ حسنٌ صحيح .

ﷺ الله ﯨﺮﻣﯘﺷﯘﻣ ﺋﯚﻣﯘﺭ أبو أُمَامَة صُدَيَّ بْنِ عَجْلانَ الْباهِلِي ﺋﻰ ﺑﯩﺮﻣﯘ ﺑﯩﺮﯨﯟﯨﺴﻰ ﺋﯚﺗﻜﯜﺯﯗﺗﺘﻰ. ﯞﯨﺪﯨﯞﯨﺌﻮ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حَجَّة الْوَدَاع ﺩﻩ خطبة ﻗﯩﻠﻐﺎﻧﺪﯨﻜﻰ حديث ﯨﻤﯘﻧﺪﺍﻗﻠﯩﻖ ﯞﻩﺟﻪ ﺋﺎﯕﯩﺰﻟﯩﺪﻯ. (ﺋﻪ ﺟﯘﻣﻠﯩﺴﻰ!) ﯞﻩﻋﻪﺩﯨﮕﯩﺰﻧﻰ الله ﺋﯜﭼﯜﻥ تقوى ﺋﯩﻠﻪ ﯞﺍﺻﯩﻠﻰ. ﺋﯜﭼﯜﻥ فرض ﻗﯩﻠﯩﺸﻘﺎ ﺋﺎﺩﻩﺗﻠﯩﻨﯩﺪﯗ. ﺋﯜﺗﻜﯜﺯﯗﺷﺘﻪ ﺧﺎﺹ ﯨﻤﯘﻧﺪﺍﻗﻠﯩﻖ (ﺭﻣﻀﺎﻥ ﺋﺎﻳﻰ) ﺗﯘﺗﯘﺵ ﺋﯜﭼﯜﻥ. ﺋﯜﺗﻜﯜﺯﯗﺷﺘﻪ ﻣﯘﺳﯘﻟﻤﺎﻧﻼﺭﻏﺎ ﺋﻮﺧﺸﺎﺵ ﺑﻮﻟﻐﺎﻥ ﻧﻪﺭﺳﯩﻠﻪﺭﻧﻰ ﺋﯚﺯ ﺋﯩﭽﯩﮕﻪ ﺋﺎﻟﻐﺎﻥ. ﺋﯜﺗﻜﯜﺯﯗﺷﺘﻪ ﻣﯘﺳﯘﻟﻤﺎﻧﻼﺭﻏﺎ ﺋﻮﺧﺸﺎﺵ ﺑﻮﻟﻐﺎﻥ ﻧﻪﺭﺳﯩﻠﻪﺭﻧﻰ ﺋﯚﺯ ﺋﯩﭽﯩﮕﻪ ﺋﺎﻟﻐﺎﻥ. (ﺋﯩﺴﻼﻣﻐﺎ ﻛﯩﺮﮔﻪﻧﻠﻪﺭ) ﯞﻩﻋﻪﺩﯨﮕﯩﺰﻧﻰ ﺋﺎﺩﺍﻗﻠﯩﻖ ﺋﻪﻣﻪﻟﮕﻪ ﺋﺎﺷﯘﺭﯗﺵ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﻗﯘﺭﺋﺎﻧﻨﻰ ﺋﯚﮔﻪﻧﮕﻪﻧﺪﻩ ﻗﻮﻟﻐﺎﺵ.

بَابُ اليقين وَالتوكّل

اللَّه ﺋﯩﺸﻠﻪﺗﻜﯩﻨﯩﺪﻩ ﺋﻪﻗﯩﺪﯨﺴﻰ ﺋﯩﺴﻼﻣﻐﺎ ﺋﯩﺸﻪﻧﮕﻪﻟﻪﺭ يقين ﺋﯩﺸﻪﻧﭽﯩﺴﻰ الله ﻫﻪﻡ وكيل ﺋﯩﺸﻪﻧﭽﯩﺴﻰ بيان ﻗﯩﻠﯩﺸﻘﺎ باب

قال اللَّه تعالى: { ولما رأى المؤمنون الأحزاب قالوا هذا ما وعدنا اللَّه ورسوله وصدق اللَّه ورسوله، وما زادهم إلا إيمانا وتسليما }. الأحزاب22

ﻫﻪﺭ (ﻛﺎﻓﺮ ﺷﯜﻛﻰ) جماعة ﻫﻪﻡ مؤمن ﻫﻪﺭ ﺋﯜﺷﯜﺭﯛﺳﯜﻟﻰ، ﺋﺎﺩﻩﺗﺘﻪ ﺩﯗﭺ ﻛﻪﻟﮕﻪﻧﺪﻩ. ﭼﯩ ﯞﻩﺣﯩﺴﻰ ﻫﻪﻡ الله ﺋﯩﺪﻯ، ﺋﻪﻟﻪﭼﻰ رسول ﺋﯩﺪﯨﻜﻰ وعد ﺋﯩﺸﻪﻧﭽﻪ ﻫﻪﺳﯩﻠﻪﻧﺪﻩ. ﻫﻪﺭ الله ﺋﯩﺪﻯ، ﺋﻪﻟﻪﭼﻰ رسول ﺋﯩﺪﯨﻜﻰ ﺋﯚﺗﯜﻛﯜﻧﻰ ﺭﺍﺳﺘﻠﯩﺪﻯ. ﻫﻪﺭ ﺋﺎﺩﻩﺗﻠﻪﺭ ﺋﻪﻟﻪﭼﻰ ﺩﯗﺷﻤﻪﻥ إيمان ﻟﻪﺭﺩﻯ، ﺋﯩﺸﻪﻧﭽﻪ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﺸﻰ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺋﯚﺯﻟﻪﺭﻧﻰ ﺗﻮﻟﯘﻕ ﺗﻮﺗﻘﺎ.

وقال تعالى : { الذين قال لهم الناس إن الناس قد جمعوا لكم فاخشوهم، فزادهم إيمانا، وقالوا: حسبنا اللَّه ونعم الوكيل. فانقلبوا بنعمة من اللَّه وفضل لم يمسسهم سوء، واتبعوا رضوان اللَّه، واللَّه ذو فضل عظيم }. آل عمران 173-174

ﺋﺎﺩﻩﺗﻠﻪﺭ ﺋﯚﺯﻟﯩﺮﯨﮕﻪ ﻛﯩﺮﯨﺸﻜﻪ. ﻟﻪﺷﻜﻪﺭﻟﻪﺭ، ﯞﻩﻋﻪﺩﯨﮕﯩﺰﻧﻰ ﻗﻮﺑﯘﻝ

ﭽﯕﯧﯔﯩﯕ (لشكر) ﯦﯕﯔﯕﯕﯖﯦﯦﯓ. ﯖﯦﯔ، ﯱﯔﯧﯓﯦﯣﯖﯦﯕ، ﯦﯕﯦﯓﯕﯖﯦﯔ ﯶﯖ ﯧﯕﯕﯓﯦﯓ! ﯖﯦﯔ، ﯦﯧﯕﯕ ﯦﯕﯦﯓﯕﯧﯕﯖ إيمان ﯧﯕﯖ ﯱﯧﯓﯖﯔﯕﯔﯦﯓ. ﯓﯦﯣ، ﯦﯕﯦﯓﯕﯖ ﯕﯕﯖﯦﯓ. ﯱﯧﯓﯕﯖﯧﯕﯖ، الله ﯖﯦﯖﯦﯓ. ﯓﯦﯣ، وكيل ﯔﯓﯦﯕﯕ ﯖﯦﯓﯕﯓﯕﯓ ﯓﯖﯧﯓﯦﯓ! ﯖﯦﯔ اللهﯓ حضرة ﯖﯕ ﯖﯦﯱﯕ نعمة ﯕﯣ، فضل ﯱﯖﯱﯧﯔﯕﯣﯦﯔﯓ ﯓﯕﯱﯓﯧﯕﯕﯱﯕﯱﯶ ﯦﯕﯦﯓﯕﯖ ﯦﯕﯱﯶﯕ ﯓﯕﯕﯓﯦﯓ. ﯓﯦﯣ، ﯦﯕﯦﯓﯕﯖ اللهﯓ ﯔﯱﯕﯖﯱﯖ ﯔﯱﯓﯓﯧﯕﯖ تبع ﯕﯕﯓﯦﯓ. الله ﯣﯕ ، ﯕﯕﯓﯓﯧﯕﯖ فضل ﯱﯖﯱﯧﯔﯕﯣﯦﯔﯓ ﯓﯱﯔﯧﯔﯕﯣﯦﯔﯓ.

وقال تعالى : { وتوكل على الحي الذي لا يموت }الفرقان58

ﯓﯦﯣ ﯓﯱﯔﯣﯧﯔﯕﯕﯱﯶ، ﯣﯱﯔﯣﯖﯕﯓﯕﯓﯓﯧﯕﯖ ﯔﯱﯖﯱﯣﯔﯣﯦﯔﯣﯦﯔﯓ ﯔﯱﯔﯣﯧﯔﯕﯣﯦﯔﯓ ﯧﯕﯕﯓﯦﯓ ﯱﯣﯖﯧﯕﯕﯓﯦﯓ!

وقال تعالى : { وعلى اللَّه فليتوكل المؤمنون }. إبراهيم 11

ﯓﯦﯣ مؤمن ﯱﯱﯖ ﯓﯧﯓﯦﯔﯖ الله ﯓﯖ ﯱﯣﯖﯕﯓﯧﯓﯦﯓ.

وقال تعالى : { فإذا عزمت فتوكل على اللَّه }. آل عمران 159

ﯖﯦﯔ(ﯓﯧﯓﯕﯣﯦﯓ) ﯓﯕﯕﯓﯦﯓ ﯕﯕﯓ ﯧﯕﯕﯓﯦﯓ ﯓﯕﯕﯓﯦﯓ ﯖﯦﯔ، ﯓﯕﯕﯓﯦﯓ الله ﯓﯖ وكيل ﯔﯓﯦﯣﯦﯔﯓ.

والآيات في الأمر بالتوكل كثيرة معلومة.

وقال تعالى : { ومن يتوكل على اللَّه فهو حسبه } : أي كافيه. الطلاق 3

ﯓﯦﯣ اللهﯓﯖ ﯱﯣﯖﯕﯓﯧﯓﯦﯔ (ﯓﯖﯦﯓﯓﯧﯕﯖ!) ﯖﯦﯔ، ﯕﯕﯓﯓﯖ ﯦﯓﯓﯧﯕﯖ ﯖﯦﯖﯦﯓ.

وقال تعالى : { إنما المؤمنون الذين إذا ذكر اللَّه وجلت قلوبهم، وإذا تليت عليهم آياته زادتهم إيمانا، وعلى ربهم يتوكلون } الأنفال 2

مؤمنﯖ ﯗﯓﯖ ﯓﯓﯱﯶ، الله ﯓﯖﯖﯦﯓﯕﯓﯓﯖﯦﯖ ﯦﯕﯦﯓﯕﯖ ﯹﯱﯶﯱﯶ ﯕﯕﯓﯦﯱﯶﯗ ﯔﯖ ﯓﯦﯣﯓﯧﯕﯖ. ﯓﯦﯣ ﯦﯓﯓﯧﯕﯖ (ﯗﯱﯦﯣﯖﯱﯖ) ﯕﯓﯱﯶﯱﯶ ﯦﯕﯦﯓﯕﯖﯓﯖ ﯹﯱﯶﯦﯱﯶﯱﯶﯖﯦﯖﯦﯔﯖ، ﯦﯕﯦﯓﯕﯖ إيمان ﯓﯖ ﯱﯣﯖﯕﯓﯧﯓﯦﯓ ﯔﯱﯓﯓﯧﯕﯖ. ﯓﯦﯣ ﯦﯕﯦﯓﯕﯖ ﯕﯕﯓﯦﯓ ﯓﯧﯓﯦﯔﯖ وكيل ﯔﯕﯕ ﯔﯱﯔﯣﯧﯔﯕﯣﯦﯔﯓ.

والآيات في فضل التوكل كثيرة معروفة.

وأما الأحاديث:

74- **فَالأَوَّلَ** : عَن ابْن عَبَّاسٍ رضي اللَّهُ عنهما قال : قال رسولُ اللَّه صلى اللَّه عليه وآله وسلم : « عُرِضَت عليَّ الأمَمُ ، فَرَأيْت النَّبِيَّ وَمعَه الرُّهيْطُ والنَّبِيَّ ومَعهُ الرَّجُل وَالرَّجُلانِ ، وَالنَّبِيَّ وليْسَ مَعهُ أحدٌ إذ رُفِعَ لِي سوادٌ عظيمٌ فظننتُ أنَّهُمْ أُمَّتِي ، فَقِيلَ لِي: هذا موسى وقومه ولكن انظر إلى الأفق فإذا سواد عظيم فقيل لى انظر إلى الأفق الآخر فإذا سواد عظيم فقيل لي : هَذه أُمَّتُكَ ، ومعَهُمْ سبْعُونَ ألْفاً يَدْخُلُونَ الجْنَّة بِغَيْرِ حِسَابٍ ولا عَذَابٍ » ثُمَّ نَهَض فَدَخَلَ منْزِلَهُ ، فَخَاض النَّاسُ في أُولَئِكَ الَّذينَ يدْخُلُون الجْنَّةَ بِغَيْرِ حسابٍ وَلا عذابٍ ، فَقَالَ بعْضهُمْ : فَلَعَلَّهُمْ الَّذينَ صَحِبُوا رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وقَال بعْضهُم : فَلعَلَّهُمْ الَّذينَ وُلِدُوا في الإسْلامِ ، فَلَمْ يُشْرِكُوا باللَّه شيئاً وذَكَروا أشْياء فَخرجَ عَلَيْهِمْ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقَالَ : « مَا الَّذي تَخُوضونَ فِيهِ ؟ » فَأخْبَرُوهُ فَقَالَ : « هُمْ الَّذِينَ لا يرقُونَ، وَلا يَسْتَرْقُونَ ، وَلاَ يَتَطيَّرُون ، وَعَلَى رِبِّهِمْ يتوَكَّلُونَ » فقَامَ عُكَّاشةُ بنُ مُحْصِن فَقَالَ : ادْعُ اللَّه أنْ يجْعَلَني مِنْهُمْ ، فَقَالَ : « أنْت مِنْهُمْ » ثُمَّ قَام رَجُلٌ آخرُ فَقَالَ : ادْعُ اللَّه أنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فقال : «سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ » متفقٌ عليه .

« الرُّهَيْطُ بِضمِّ الرَّاء : تَصغيرِ رَهْط ، وهُم دُونَ عشرةِ أنْفُس . « والأُفُقُ » : النَّاحِيةُ والجْانِب . « وعُكاشَةُ » بِضَمِّ الْعيْن وتَشْديد الْكافِ وَبِتَخْفيفها ، والتَّشْديدُ أفْصحُ .

ﷺ الله ﺭﺳﻮﻝ ﷺ عبد الله بن عباس ﺭﻭﺍﻳﺖ ﻛﺮﺩﻩ ﺍﻭ ﺑﺨﺎﺭﻱ ﻭ ﻣﺴﻠﻢ. ﺣﺪﻳﺚ ﺍﺳﺮﺍء ﻭ ﻣﻌﺮاج ﻛ ﻣﻜﻪ ﻭﻗﺖ ﺍﻳﻜﻪ) ﻣﻮﺳﻰ ﺍﻣﺔ ﻫﻮ ﻗﻮﻣﻪ ﺍﻭ ﻟﻜﻦ ﻧﻈﺮ ﺍﻓﻖ ﻓﻘﻴﻞ ﻟﻰ ﻫﺬﻩ ﺳﻮﺍﺩ ﻋﻈﻴﻢ ﻓﻘﻴﻞ ﻟﻰ ﻧﻈﺮ ﺍﻓﻖ ﺍﻟﺎﺧﺮ ﻓﺎﺫﺍ ﺳﻮﺍﺩ ﻋﻈﻴﻢ ﻓﻘﻴﻞ ﻟﻰ ﻫﺬﻩ ﺍﻣﺘﻚ ﻭ ﻣﻌﻬﻢ ﺳﺒﻌﻮﻥ ﺍﻟﻔﺎ ﻳﺪﺧﻠﻮﻥ ﺍﻟﺠﻨﺔ ﺑﻐﻴﺮ ﺣﺴﺎﺏ ﻭ ﻋﺬﺍﺏ ﺛﻢ ﻧﻬﺾ ﻓﺪﺧﻞ ﻣﻨﺰﻟﻪ ﻓﺨﺎﺽ ﺍﻟﻨﺎﺱ ﻓﻲ ﺍﻭﻟﺌﻚ ﺍﻟﺬﻳﻦ ﻳﺪﺧﻠﻮﻥ ﺍﻟﺠﻨﺔ ﺑﻐﻴﺮ ﺣﺴﺎﺏ ﻭﻻ ﻋﺬﺍﺏ ﻓﻘﺎﻝ ﺑﻌﻀﻬﻢ ﻓﻠﻌﻠﻬﻢ ﺍﻟﺬﻳﻦ ﺻﺤﺒﻮﺍ ﺭﺳﻮﻝ ﷺ ﺻﻠﻰ ﷺ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﻭﻗﺎﻝ ﺑﻌﻀﻬﻢ ﻓﻠﻌﻠﻬﻢ ﺍﻟﺬﻳﻦ ﻭﻟﺪﻭﺍ ﻓﻲ ﺍﻻﺳﻼﻡ ﻓﻠﻢ ﻳﺸﺮﻛﻮﺍ ﺑﺎﷲ ﺷﻴﺌﺎ ﻭﺫﻛﺮﻭﺍ ﺍﺷﻴﺎء ﻓﺨﺮﺝ ﻋﻠﻴﻬﻢ ﺭﺳﻮﻝ ﷺ ﺻﻠﻰ ﷺ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﻓﻘﺎﻝ : « ﻣﺎ ﺍﻟﺬﻱ ﺗﺨﻮﺿﻮﻥ ﻓﻴﻪ ؟ » ﻓﺄﺧﺒﺮﻭﻩ ﻓﻘﺎﻝ : « ﻫﻢ ﺍﻟﺬﻳﻦ ﻻ ﻳﺮﻗﻮﻥ، ﻭﻻ ﻳﺴﺘﺮﻗﻮﻥ ، ﻭﻻ ﻳﺘﻄﻴﺮﻭﻥ ، ﻭﻋﻠﻰ ﺭﺑﻬﻢ ﻳﺘﻮﻛﻠﻮﻥ » ﻓﻘﺎﻡ ﻋﻜﺎﺷﺔ ﺑﻦ ﻣﺤﺼﻦ ﻓﻘﺎﻝ : ﺍﺩﻉ ﷺ ﺍﻥ ﻳﺠﻌﻠﻨﻲ ﻣﻨﻬﻢ ﻓﻘﺎﻝ : « ﺍﻧﺖ ﻣﻨﻬﻢ » ﺛﻢ ﻗﺎﻡ ﺭﺟﻞ ﺁﺧﺮ ﻓﻘﺎﻝ : ﺍﺩﻉ ﷺ ﺍﻥ ﻳﺠﻌﻠﻨﻲ ﻣﻨﻬﻢ ﻓﻘﺎﻝ : «ﺳﺒﻘﻚ ﺑﻬﺎ ﻋﻜﺎﺷﺔ » ﻣﺘﻔﻖ ﻋﻠﻴﻪ .

« ﺍﻟﺮﻫﻴﻂ ﺑﻀﻢ ﺍﻟﺮﺍء : ﺗﺼﻐﻴﺮ ﺭﻫﻂ ، ﻭﻫﻢ ﺩﻭﻥ ﻋﺸﺮﺓ ﺍﻧﻔﺲ . « ﻭﺍﻷﻓﻖ » : ﺍﻟﻨﺎﺣﻴﺔ ﻭﺍﻟﺠﺎﻧﺐ . « ﻭﻋﻜﺎﺷﺔ » ﺑﻀﻢ ﺍﻟﻌﻴﻦ ﻭﺗﺸﺪﻳﺪ ﺍﻟﻜﺎﻑ ﻭﺑﺘﺨﻔﻴﻔﻬﺎ ، ﻭﺍﻟﺘﺸﺪﻳﺪ ﺃﻓﺼﺢ .

ތަރިގ ފާނ ވެސް ކުރިން ދަންނަ ކަމަށް ބުނެ ދެއްވި ކަމަށް ވާ ހަދީސް ކަމަށް ވާ ގޮތުގައި ވާ ކަމަށް ވާ ގޮތުގައި ވާ ކަމަށް ވާ ގޮތުގައި ވާ

މާތް الله އެކަލޭގެފާނުގެ ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد الله بن عباس ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دعاء ކުރައްވަމުން ގެންދެވިއެވެ. އޭ الله ! ތިޔަރަސްކަލާނގެ ކިބައަށް މިއަޅާ ކިޔަމަންތެރިވީމެވެ. އަދި ތިޔަރަސްކަލާނގެ ކިބައަށް إيمان ގެނައީމެވެ. އަދި މިއަޅާ ތިޔަރަސްކަލާނގެ ކިބައަށް ވަކީލު ކޮށްފީމެވެ. އަދި މިއަޅާ ތިޔަރަސްކަލާނގެ ކިބައަށް رجوع ވެއްޖައީމެވެ. އަދި މިއަޅާ އަށް نصر ލިބިގެންނަނީ ތިޔަރަސްކަލާނގެ ޙަޟްރަތުންނެވެ. އޭ الله! މިއަޅާ ސަލާމަތްވުން އެދެނީ ތިޔަރަސްކަލާނގެ ކަމުދުގެންވުމުގެ ކަމުގައިވެއެވެ. ތިޔަރަސްކަލާނގެ ފިޔަވައި މިއަޅާ ސިޔާ ގެއްލުން ދުރުކުރެވޭނެ އެހެންދުވަސް އިލާހަކު ނުވެއެވެ. ތިޔަރަސްކަލާނގެއީ ދިރިދުލުވާއްޖެތެރި ގެމެންއުތީ ދެއިވުން ދިރުވާއެއްނެތް ތިޔަރަސްކަލާނގެ ފިޔަވައި އިންސީނުންއި ޖިންނުން يقين ނުވެއްސޭ މަރުވެގެން ހިނގައިދާނެ ކަލަކަށެވެ.

76- **الثَّالِثُ** : عن ابْنِ عَبَّاس رضي اللَّه عنهما أيضاً قال : «حسْبُنَا اللَّهُ ونِعْمَ الْوَكِيلُ قَالَهَا إبْراهِيمُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حينَ أُلْقِى في النَّارِ ، وَقالهَا مُحمَّدٌ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حِينَ قَالُوا: «إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيماناً وقَالُوا : حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوكِيلُ » رواه البخارى.

وفي رواية له عن ابْنِ عَبَّاسٍ رضي اللَّه عنهما قال : « كَانَ آخِرَ قَوْل إبْراهِيمَ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حِينَ أُلْقِي في النَّارِ « حسْبِي اللَّهُ وَنِعمَ الْوَكِيلُ » .

މާތްالله އެކަލޭގެފާނުގެ ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد الله بن عباس ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ސައްޔިދުނާ إبْراهِيمُ عليه السلأم އަލިފާނަށް ލެވުނު ހިނދު ކިޔަ ވިދާޅުވިއެވެ. (حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوكِيلُ) މާނައީ : ތިމަންމެންނަށް ، الله ފުދެއެވެ. އަދި ، وكيل ކުރެވޭ ހެޔޮ ވަކީލަކީ ކަލާނގެއެވެ !

އަދި قريش ގައުމުގެ ކާފިރުން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އާއި ދިމާލަށް ހަނގުރާމަކުރުމަށް އެކުވެ ހަނގުރާމަކުރުމަށް އެއްވެއްޖެ ، އުހުދު ހަނގުރާމައިން ފަހު ދެވަނަ ފަހަރަށް ވިޔަވުމަށް އޭގެ އެނގިގެންނެވެ. އެކަން ބަލާން ކުރައްވާ މާތް الله ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.(إنَّ النَّاسَ قَدْ جَمعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إيماناً وقَالُوا : حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوكِيلُ)(آل عمران 172)

މާނައީ :- ހަމަކަށަވަރުން ، ތިޔަބައިމީހުންނާ ދިމާލުން ހަނގުރާމަ ކުރުމަށް (لشكر)އެއްކޮށްފިއެވެ . ދެން ،

ތިޔަބައިމީހުން ، އެއުރެންނަށް ބިރުވެތިވާށެވެ ! ފަހެ ، އެބަސް އެއުރެންނަށް إيمان ކަން އިތުރު ކުރެއްވިއެވެ. އަދި ، އެއުރެން ބުނޫއެވެ . ތިމަންމެންނަށް ، الله ފުދޭއެވެ . އަދި ، وكيل ކުރައްވާ ކަލާނގެ ރަނގަޅުކަލާނގެއެވެ !

އަދި އަލްބުޚާރީގައިވާ އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި، ދާ الله، **އިބްރާހީމް ޢަލައިހިއްސަލާމް އަލިފާނަށް އެއްލާލެވުނު ދުވަހު** (އަޅުގަނޑަށް الله ގެ ފުދުން) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އިބްރާހީމް އަލައިހިއްސަލާމް އަލިފާނަށް އެއްލެވުނުއިރު، އެކަލޭގެފާނު އެންމެފަހުން ވިދާޅުވި ބަސްފުޅަކީ، "حسبي الله ونعم الوكيل" (މާނައީ: ތިމަންނަށް الله ފުދޭއެވެ. އަދި ވަކީލުކުރައްވާ ކަލާނގެ ރަނގަޅުކަލާނގެއެވެ!) މިއެވެ.

77- **الرَّابعُ** : عَن أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَدْخُلُ الْجَنَّةَ أقْوَامٌ أفْئِدتُهُمْ مِثْلُ أفئدة الطَّيْرِ » رواه مسلم .

قيل معْنَاهُ مُتوَكِّلُون ، وقِيلَ قُلُوبُهُمْ رقِيقةٌ .

މާތް الله ރަސޫލުގެފާނުގެ ކިބައިން أبو هُرَيْرة ، ރިވާކުރައްވައެވެ. ސުވަރުގެއަށް ދޫނި ހިތްތަކެއް ފަދަ ހިތްތައް ލިބިގެންވާ ބަޔަކު ވަދެވޭނެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދޫނިގެ ހިތާއި އެއްފަދަ ހިތެއް ލިބިގެންވާ މީހުން ސުވަރުގެއަށް ވަންނާނެއެވެ. ދޫނީގެ ހިތުގެ ސިފަތަކުގެ ތެރޭގައި ވާނީ އަލުން ދުރުވުމާއި، ބިރުގަންނަ ސިފަ ހުރުމާއި، ހިތްވަރު ދެރަވުމާއި، ވެރިކަލާނގެއަށް ތަވައްކަލުކުރުމެވެ.

(ބައެއް އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވިއެވެ. މިއީ الله ގެ ރަސޫލާއަށް ބަރުވާވާ جماعة ގެ މީހުންނެވެ. اللهއަށް ބިރުވެތިވެ އެއްކިބާވެ ބަޔާންވެ އެމީހުންގެ ހިތްތަކެއް ވަރުގަދަ ކަމުގައި ވާއެވެ.)

78- **الْخَامِسُ** : عنْ جَابِرٍ رضي اللَّهُ عنه أَنَّهُ غَزَا مَعَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قِبَلَ نَجْدٍ فَلَمَّا قَفَل رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَفَل مَعهُـمْ ، فـأَدْرَكتْهُمُ الْقائِلَةُ في وادٍ كَثِيرِ الْعِضَـاهِ ، فَنَـزَلَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، وتَفَرَّقَ النَّـاسُ يسْـتظِلُّونَ بالشجر ، ونَزَلَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم تَحْتَ سمُرَةٍ ، فَعَلَّقَ بِهَا سيْفَه ، ونِمْنا نوْمةً ، فإذا رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يدْعونَا ، وإِذَا عِنْدَهُ أعْرابِيُّ فقَالَ : « إنَّ هَذَا اخْتَـرَطَ عَلَيَّ سيْفي وأَنَا نَائِمٌ ، فاسْتيقَظتُ وَهُو في يدِهِ صَلْتاً ، قالَ : مَنْ يَمْنَعُكَ منِّي ؟ قُلْتُ : اللَّه   ثَلاثاً » وَلَمْ يُعاقِبْهُ وَجَلَسَ . متفقٌ عليه .

وفي رواية : قَالَ جابِرٌ : كُنَّا مع رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بذاتِ الرِّقاعِ ، فإذَا أتينا على شَجرةٍ ظليلة ترَكْنَاهَا لرسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَجاء رجُلٌ من الْمُشْرِكِين ، وسيف رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مُعَلَّقٌ بالشَّجرةِ ، فاخْترطهُ فقال : تَخَافُنِي ؟ قَالَ : « لا » قَالَ : فمَنْ يمْنَعُكَ مِنِّي ؟ قال: «اللَّه».

وفي رواية أبي بكرٍ الإِسماعيلي في صحيحِهِ : قال منْ يمْنعُكَ مِنِّي ؟ قَالَ : « اللَّهُ » قال: فسقَطَ السَّيْفُ مِنْ يدِهِ ، فأخذ رسَول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم السَّيْفَ فقال : « منْ يمنعُكَ مِنِّي ؟ » فَقال : كُن خَيْرَ آخِذٍ ، فَقَالَ : « تَشهدُ أنْ لا إلَه إلا اللَّهُ ، وأنِّي رسولُ اللَّه ؟ » قال : لا، ولكِنِّي أعاهِدُك أن لا أقَاتِلَكَ ، ولا أكُونَ مع قوم يقاتلونك ، فخلَّى سبِيلهُ ، فَأتى أصحابَه فقَالَ : جِئتكُمْ مِنْ عِندِ خيرِ النَّاسِ .

قَولُهُ : « قَفَل » أيْ : رجع . و « الْعِضَاهُ » الشَّجر الذي لَه شَوْك . و «السَّمُرةُ » بِفَتْحِ السينِ وضمِّ الْميمِ : الشَّجَرةُ مِن الطَّلْحِ ، وهِي الْعِظَام منْ شَجرِ الْعِضاهِ . و « اخْترطَ السَّيْف » أي : سلَّهُ وهُو في يدِهِ . « صلتاً » أيْ : مسْلُولاً ، وهُو بِفْتح الصادِ وضمِّها .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި جَابِر ގެފާނު ރިވާކުރައްވައިފައިވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުވެސް ތިމަންނަމެން، نبي އާ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި نَجْد ކަރައާއި ދިމާލަށް ކުރެއްވި ހަނގުރާމައެއްގައި ބައިވެރިވެ ހުރީމެވެ. މިހަނގުރާމައިން رسَول اللَّه صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم އަނބުރާ ވަޑައިގެން ހިނދު ތިމަންނަމެންގެ އަރިހުގައި لشكر އާއި އެކު ތިމަންނަމެންވެސް އަނބުރާ އައީމެވެ. ދުވާލު ކަރުދިން އައިސް ގަސްދޮރުގެ އަރާމުކުރުމުގެ وقت (قيلولة ގެ وقت) އައިސް ބޮޑުން އިރު إتفاقން އަރާމުކުރެއްވުމަށް ގިނަ ގަސްގަހުގެ ހިޔަލުގައި އުޅުނު ވަދީއެއްގައި ތިބީމެވެ. އެހެން ކަމުން (قافلة ގެ މީހުން) رسول اللَّه صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ދެވިގެން ވަކިވަކިން ބެހިގެން ދިޔައީމެވެ. އަދި މިހެން ވަކިވަކިން ގަސްގަހުގެ ހިޔަލުގައި އަރާމުކުރަން ފެށީމެވެ. އަދި رسول اللَّه صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ވެސް ގަހެއްގެ ހިޔަލުގައި މަޑުކުރައްވައި އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ކަނޑި ކާށި އަލުވާލައިގެން ގަހުގައި އެލުވާލައްވައިފައި ނިދިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. (މެންދުރުގެ وقت ކަމުން) ތިމަންނަމެން އެންމެންނަށް ވެސް ކުޑަ ނިދިއައީމެވެ. އެހާހިނދުން ކުއްލިއަކަށް رسول اللَّه صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންނަމެން ގޮވާލައްވައިފިއެވެ. ތިމަންނަމެން (ގޮވުން) އަޑުއެހި ދިޔައިރު އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުގައި ބަދަވިއެއް ހުރިހެވެ. ތިމަންނަމެން ފެނުނުއިރު އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ނިކަންނިމެއްމަހަކަށް މިއީ ތިމަން ކަލޭގެފާނު ނިދިފައިހުއްޓާ އެއްވަ ސިއްރުގައި ސިއްރުން އައިސް ތިމަން ކަލޭގެފާނުގެ ކަނޑި ނަގައިގެންފައެވެ. އަދި ތިމަންނަށް ހޭލެވުނު ކައްކާގެ ނެރެފައިހުރި މިސާލު ހުރި އެކަނޑި

ތިބާ މިހާރު އަހުރެން ބިރުގަންނަވަތޯ. އަދި ބުނަން ފެށިއެވެ. ތިމަންރަސޫލާ ކަލޭގެފާނު ބަލައިގަންނަވާނެ. ތިމަންރަސޫލާގެ ސަލާމަތްކޮށްދޭނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟ ތިމަންރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. الله އެވެ. އޭނާ އަތުގައި ހުރި ކަނޑި އަތުން ވެއްޓުނެވެ. ތިމަންރަސޫލާ ކަނޑި ނަގައިގެން ބިރުދެއްކެވިއެވެ. ދެން الله އެވެ. (ދެން އޭނާ އަހުރެން ކަލޭގެފާނުގެ ކިބައިން ސަލާމަތްކުރާނީ ކާކު ހެއްޔެވެ.) ދެންނެވިއެވެ. ދެންވެސް ތިމަންރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. އަޅުގަނޑު އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރާނަމެވެ. ކަލޭގެ ހުރިހާ ވާހަކައެއް ވެއްޖެއްޔާ.

جَابِر ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން އައިސްފައިވާ އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އަހަރެމެން رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހުގައި ذاتِ الرِّقاع ހަނގުރާމައިގައި ބައިވެރިވެ ތިބީމެވެ. (ހަނގުރާމަ ޖެހުނު وقت އަކީ ހިޖުރައިގެ ހަތަރުވަނަ އަހަރެވެ. ތިމަންރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ތިބީމެވެ.) އަހަރެމެން ހިޔާވަހިކަމުގެ ގަހަކާ ދިމާލަށް ދިޔައިރު ތިމަންރަސޫލާއަށް އެގަސް ދޫކޮށްލީމެވެ. (މުޝްރިކުންގެ ލަޝްކަރުގެ) މީހެއް އައިސް ތިމަންރަސޫލާ ގަހުގައި ހަރުކުރައްވާފައި ހުރި ކަނޑި ނަގައިފިއެވެ. ދެން ތިމަންރަސޫލާއަށް ބުނީ ކަލޭގެފާނު އަހުރެންނަށް ބިރުގަންނަވަތޯ؟ ތިމަންރަސޫލާ ވިދާޅުވީ ނޫނެކެވެ. ދެން مشرك މީހާ ބުނީ ކަލޭގެފާނު ތިމަންރަސޫލާގެ ކިބައިން ސަލާމަތްކޮށްދޭނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟ ތިމަންރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. الله އެވެ. ދެން ސަހާބީން އެމީހާއަށް ބިރުދެއްކިއެވެ. ދެން ކަނޑި ގަހުގައި ހަރުކުރިއެވެ. ނޫނެކެވެ! މިހާރު ބިބާ ބިރުނުގަންނަވަތޯ؟ ތިމަންރަސޫލާ ދެންނެވިއެވެ. ހާހާއެވެ. ބިރުއެއްނުގަނެމެވެ. ހުރިހާ ބިރުގަނެއެވެ. އެހެންވީމާ ތިމަންރަސޫލާގެ ކިބައިން ތިބާ ސަލާމަތްކޮށްދޭނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟ ތިމަންރަސޫލާ ދެންނެވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى އެވެ.

أبو بكرٍ الإسماعيلي ގެ صحيح ގައި ރިވާޔަތްކޮށްފައިވެއެވެ. އޭނާ ބުންޏެވެ. ތިމަންރަސޫލާގެ ކިބައިން ތިބާ ސަލާމަތްކޮށްދޭނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟ ތިމަންރަސޫލާ حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى އެވެ. އެހެންކަމުން އޭނާގެ އަތުން ކަނޑި ވެއްޓިގެން ހިނގައްޖެއެވެ. ދެން رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެ ކަނޑި ނަގައިގެން ވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާ ތިމަންރަސޫލާގެ އަތުން މިހާރު ތިބާ ސަލާމަތްކޮށްދޭނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟ އޭނާ (ހެދުނު އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތިގެންނެވެ) ބުންޏެވެ. ކަލޭގެފާނު ހެޔޮ ރަނގަޅު ބަދަލު ކަމަކަށް ތިމަންރަސޫލާ ވެވަޑައިގެންނެވުމެވެ. އޭނާ معاف ކޮށް عفو ކުރެއްވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދެންނެވިއެވެ. (އެހެން ހަނގުރާމަ. ތިބާ ދިހާރުގެ ވެރިކަމާ ގުޅިގެން ކަލޭގެފާނު؟) ތިބާ الله ފިޔަވައި އެހެން އިލާހެއް ނެތްކަމަށް ހެކިދެނީތޯ؟ ތިމަންރަސޫލާ ހަނގުރާމަ ކުރާކަށް ނުޖެހޭނެ ކަމަށް قبول ކުރަން ކަމަށް ހެއްޔެވެ؟ އޭނާ ބުންޏެވެ. ތިބާއާ ހަނގުރާމަ ނުކުރާނަމެވެ. ހަމައެހެން ތިމަންރަސޫލާއާ ހަނގުރާމަ ކުރާ ބަޔަކާ ނުގުޅޭނަމެވެ.

وعد ކުރުމެވެ. ތިމާ ކަށަވަރުކުރަންޖެހޭ ކަންކަމުގައި ކުރިއަށް ދާނެ ގޮތް. ج
ތިބާ ކަންކަމުގައި ކުރިއަށް ދާ ގޮތް معاف ކުރުމުގެ ގޮތް. ފާހަގަ ކުރަންވާ ކަންކަމުގެ
ތެރެއިން ކޮންކަންތަކެއް ކުރަންވީ ގޮތް ބަޔާންކުރުން؟ ފާހަގަ ކުރަންވީ ކަންކަމުގެ
ތެރެއިން ކޮންކަންތަކެއް ކުރަންވީ ގޮތް ބަޔާންކުރުން؟ ތިބާ ކުރާ ކަންކަމުގައި ކުރިއަށް
ދާ ގޮތް ކަށަވަރުކުރުން. (ކުރާ ކަންކަމުގައި ކުރިއަށް ދާ ގޮތް ކަށަވަރުކުރުން؟
ކުރާ ކަންކަމުގައި ކުރިއަށް ދާ ގޮތް ކަށަވަރުކުރުން.)

79- **السادِسُ** : عنْ عمرَ رضي اللَّهُ عنه قال : سمِعْتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ: « لَوْ أنَّكم تتوكَّلونَ على اللَّهِ حقَّ تَوَكُّلِهِ لرزَقكُم كَما يرزُقُ الطَّيْرَ ، تَغْدُو خِماصاً وتروحُ بِطَاناً» رواه الترمذي ، وقال : حديثٌ حسنٌ .

معْناهُ تَذْهَبُ أوَّلَ النَّهَارِ خِماصاً : أي ضَامِرةَ الْبُطونِ مِنَ الْجُوعِ ، وترْجِعُ آخِرَ النَّهَارِ بِطَاناً : أيْ مُمْتَلِئةَ الْبُطُونِ .

ކުރާ ކަންކަމުގައި ކުރިއަށް ދާ ގޮތް ކަށަވަރުކުރުން. عمر ގެ ފާނުގެ ކިތާބުގައި ލިޔެފައި ވާ ގޮތް. ތިމާ ކުރާ ކަންކަމުގައި ކުރިއަށް ދާ ގޮތް ކަށަވަރުކުރުން؟ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރާ ކަންކަމުގައި ކުރިއަށް ދާ ގޮތް ކަށަވަރުކުރުން؟ ތިބާ

سرگرشر ۇتۇرشرىر رسرقر بېگرىرى. اللَّهمَّ أسْلَمْتُ نفسي إلَيْكَ ، ووجَّهْتُ وجْهِي إلَيْكَ ، وفَوَّضْتُ أمري إلَيْكَ ، وألْجأْتُ ظهْرِي إلَيْكَ . رغْبَة ورهْبةً إلَيْكَ ، لا ملجَأَ ولا منْجى مِنْكَ إلاَّ إلَيْكَ ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذي أنْزَلْتَ، وبنبيِّك الَّذي أرْسلتَ . ئەرىشر ئۇنۇ ھۆ ئەتەۋقىسىدە ئەزگۈرۈ إيمان بولۇپ ئەمەلىيەتتە. شۇنداق بولسا ئۇلار ئىشەنچىسىدە ئاجىزلۇق بىلەن ئىشلەيدۇ.

الصَّحيحين ئەبۇ الْبرَاء ئى بىلەرشرۇ ھېگەنلەرنى ئۆتكۈزدى. رسول اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھېدىسلىرىمۇ إرشاد قىلغانلىقى. سېگرشر ئۇتۇرشرىسىدە ئەزگۈرۈ وضوء ئۇنۇ ئۆزىرشر وضوء ئۇنگۈرۈ. قۇرئان ئاساسىدا ئەيىبلەر ئەمەلگە ئۇتۇرشرۇلغان. ئەي ئىشقا ئۆزرشر بىلەن دعاءئەيىپ ئىدعاء ئادەتتىكى ئەقىدە.

ئە قۇرۇق گەپ: ئى الله ! جەزملا نفس بىلەن ئېلىپ حوال ئاغدۇرۇش. ئەگەر جەزملا ئۆزىگە بىلەن إله ئەمەس ئاغدۇرالمايدۇ. ئەگەر جەزملا ئىشەنچىسىزلىك بىلەن إله ئەمەس قۇرئاغدۇرۇش. ئەگەر جەزملا ئى ھەقىقىي بىلەن إله ئەمەس ئۇقۇر ئاغدۇرۇش. ئەي بىلەن إله حضرة ئۇ ئەزىزلەمەس ئۇنۇ حال ئەيدۇ. ئەگەر ئەي بىلەن إله ئەمەس ھېچقاچان حال ئەيدۇ. بىلەن إله ئېگىزلەپ ئۆزىگە قىلىش ئۈچۈن ئىشلەيدۇ. ئەگەر بىلەن إله ئېگىزلەپ ئەمەلىيەتتە قىلىش ئۈچۈن ئىشلەيدۇ. بىلەن إله ھەققىدە ئۆزىگە إيمان ئاغدۇرۇش. ئەگەر بىلەن إله ئۆزىگە نبي ۋە ئەمەس جەزملا إيمان ئاغدۇرۇش.

81- **الثَّامِنُ** : عنْ أبي بَكْرٍ الصِّدِّيق رضي اللَّه عنه عبدِ اللَّه بنِ عثمانَ بنِ عامِرِ بنِ عُمَرَ ابن كعب بن سعد بْنِ تَيْمِ بْن مُرَّةَ بْنِ كَعْبِ بْن لُؤيِّ بْنِ غَالِب الْقُرَشِيِّ التَّيْمِيِّ رضي اللَّه عنه وهُو وأبُوهُ وَأُمَّهُ صحابَةٌ ، رضي اللَّه عنهم قال : نظرتُ إلى أقْدَامِ المشْرِكِينَ ونَحنُ فِي الْغَارِ وهُمْ علَى رؤوسنا فقلتُ : يا رسولَ اللَّهِ لَوْ أَنَّ أحَدَهمْ نَظرَ تَحتَ قَدميْهِ لأبصرَنا فقال: « مَا ظَنُّك يا أبا بكرٍ باثْنَينِ اللَّهُ ثالثُهُما » متفقٌ عليه .

ھۆ اللهئەبۇبەكرىر أبو بَكْر الصِّدِّيق رضي اللَّه عنه عبدِ اللَّه بنِ عثمانَ بنِ عامِرِ بنِ عُمَرَ ابن كعب بن سعد بْنِ تَيْمِ بْن مُرَّةَ بْنِ كَعْبِ بْن لُؤيِّ بْنِ غَالِب الْقُرَشِيِّ التَّيْمِيِّ (ئەسلىدە ئىسلامغا كىرگەن ھەقىقىي ساھابىلەرنىڭ بىرى ئىدى.) ئېگىزلەپ ئۆتكۈزدى. رسول اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئى ھىجرەت ثور ئۆڭكۈرىدە ئىككىمىز ئىشەنچىسىزلىك قىلمىدىڭ ئەمەس ئۇنۇ ئۆزىگە ئەمەس ئۇنۇ ئۆزىگە (ئۆزىگە) ئەمەس قۇشۇلۇدى. ئى الله ئى

ތަށްޓާފައި. ހަދިޔާކުރި ބަލިމީހާ ދިހަ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވަކިން ނުވަ ދަރިފަހަރު ބޯ ދަށްކުރަންވާނެ. ހަދީޘްގައި حديث ކަމަށް ވާ (ތިރުމިޒީ ދ) ކިޔެވިފައިވާ نصر ކަލާނގެ ކިތަންމެ ބޮޑު ބާރުގެ ވެރިކަމެއް ﷲ ދެއްކެވުމަށް ބޭނުންވާ؟

82 - **التَّاسِعُ** : عَنْ أُمِّ المؤمِنِينَ أُمِّ سلَمَةَ ، واسمُهَا هِنْدُ بنْتُ أبي أُمَيَّةَ حُذَيْفةَ المخزومية رضي اللَّهُ عنها أن النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ إذَا خَرجَ مِنْ بيْتِهِ قالَ : « بسم اللَّهِ، توكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، اللَّهُمَّ إنِّي أعوذُ بِكَ أنْ أَضِلَّ أو أُضَلَّ ، أَوْ أَزِلَّ أوْ أُزَلَّ ، أوْ أظلِمَ أوْ أُظلَم ، أوْ أَجْهَلَ أو يُجهَلَ عَلَيَّ » حديثٌ صحيحٌ رواه أبو داود والتِّرمذيُّ وَغيْرُهُمَا بِأسانِيدَ صحيحةٍ . قالَ التِّرْمذي : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ ، وهذا لَفظُ أبي داودَ .

ﷲ ﷺ ﷺ أُمِّ المؤمِنِينَ أُمِّ سلَمَة ﷺ ﷺ ﷺ. ﷺ ﷺ سَرَحَ هِنْدُ بنْتُ أبي أُمَيَّةَ حُذَيْفةَ المخزومية ﷺ. ﷺ ﷺ نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﷺ ﷺ دعاء ﷺ. بسم اللَّهِ، توكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، اللَّهُمَّ إنِّي أعوذُ بِكَ أنْ أَضِلَّ أو أُضَلَّ ، أَوْ أَزِلَّ أوْ أُزَلَّ ، أوْ أظلِمَ أوْ أُظلَم ، أوْ أَجْهَلَ أو يُجهَلَ عَلَيَّ

ﷺ:- ﷲ ﷺ ﷺ. ﷲﷺ ﷺ ﷺ. ﷺ ﷺ ﷺ! ﷺ ﷺ ﷺ

ދ ﷺ ﷺ ﷺ

ތެދުވެރިވެ ހުރުމާއި ގާއިމްކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

قال اللّٰه تعالى : { فاستقم كما أمرت }هود112 .

ފަހެ، ކަލޭގެފާނަށް އަމުރުކުރައްވާފައިވާ ފަދައިން، ކަލޭގެފާނުންގެ، އަރިހުގައި إيمانވެ توبة ވެގެން ތިބި މީހުންނާއިއެކު ކަލޭގެފާނު، ސީދާވެތިބެއްވާށެވެ!

وقال تعالى: { إن الذين قالوا ربنا اللّٰه ثم استقاموا تتنزل عليهم الملائكة أن لا تخافوا ولا تحزنوا، وأبشروا بالجنة التي كنتم توعدون، نحن أولياؤكم في الحياة الدنيا وفي الآخرة، ولكم فيها ما تشتهي أنفسكم، ولكم فيها ما تدعون، نزلا من غفور رحيم }. فصلت30-31-32

ހަމަކަށަވަރުން، މީހުންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެއީ الله އެވެ ބުނެ، ދެން ސީދާވުމުގައި ދެމިތިބި މީހުން (ދެންނެވުމެވެ!) އެއުރެންގެ މައްޗަށް ملائكةން ފައިބައިވަޑައިގަންނަވާނެތެވެ. (ވިދާޅުވާނެއެވެ) ތިޔަބައިމީހުން ބިރުނުގަންނާށެވެ! އަދި ހިތާމަނުކުރާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް وعد ކުރައްވާފައިވާ ސުވަރުގެއާ އުފާވެރިކަމުގެ خبر މިބަލައިގަންނާށެވެ! މީހުންބަލާށުންނީ ދުނިޔޭގެ حياة ގައްޔާއި آخرة ގައި ތިޔަބައިމީހުންގެ އެހީތެރިންނީއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ نفسތައް އެދޭހާކަމެއް އެތާނގައިން، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލިބޭނެއެވެ. އަދި (އުފާވެ، އެދުމުގެ ގޮތުގައިން) ތިޔަބައިމީހުން ދަންނަވާހާ ކަމެއް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވާނެއެވެ. ގަދަފަދައިން ފާފަ ފުއްސަވާ، رحيم ވަންތަ ކަލާނގެ މަރުހަބާދުރުއްވާގޮތަށް ގެނައުމެވެ.

وقال تعالى :{ إن الذين قالوا ربنا اللّٰه ثم استقاموا فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون، أولئك أصحاب الجنة خالدين فيها جزاء بما كانوا يعملون }. الأحقاف13-14

ހަމަކަށަވަރުން، މީހުންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެއީ، اللهއެވެ ބުނެ، ދެން ސީދާވެގެންހުރި މީހުން (ދެންނެވުމެވެ!) ފަހެ، އެއުރެންގެ މައްޗަށް ބިރެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެއުރެންނަކީ ހިތާމަކުރާނޭ ބައެއް ކަމުގައިވެސް ނުވެއެވެ. އެއުރެންނީ، ސުވަރުގޭގެ أهل ވެރިންނެވެ. އެތާނގައި، އެއުރެން އަބަދުން ދެމިތިބޭނެއެވެ.(އެއީ) އެއުރެން ކުރަމުންދިޔަ عمل ތަކަށް ދެވޭ ހިލައެވެ.

85- وَعَنْ أبي عمرو ، وقيل أبي عمْرة سُفْيانَ بنِ عبد اللَّه رضي اللَّه عنه قال: قُلْتُ : يا رسول اللَّهِ قُلْ لِي في الإِسلامِ قَولاً لا أَسْأَلُ عنْه أَحداً غيْرَكَ . قال: « قُلْ : آمَنْت باللَّهِ: ثُمَّ اسْتَقِمْ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުއްސެވުން ލެއްވި أبوعمرو سُفْيان بنِ عبد اللّه ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވާ ހަދީސް. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ ދަންނަވައިފީމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. އިސްލާމް ދީނުގައި ހިފަހައްޓާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން، ދަން އަހަރެން ތިމަންނަ އަހަރެން މިހާރު ކަލޭގެ އަރިހުން ސުވާލު ނުކުރާ އަދި އަހަރެމެން ބަހެއް ކަމުގައި ބުނެދެއްވާށެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވިދާ ހިތް އީމާންކަން ބުނާށެވެ. ތިމަންނަ الله އަށް އީމާންވެއްޖައީމޭ. ދެން އަހަރެން އަހަރެމެން އެބަހީ الله ގެ ދީން މަތީގައި ސާބިތުވެ ހުންނާށެވެ.

86- وعنْ أبي هُرِيْرة رضي اللَّه عنه : قال قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « قَارِبُوا وسدِّدُوا ، واعْلَمُوا أَنَّه لَنْ ينْجُو أحدٌ منْكُمْ بعملِهِ » قَالوا : ولا أنْت يَا رسُولَ اللَّهِ؟ قال : « ولا أَنَا إلا أنْ يتَغَمَّدنِي اللَّه برَحْمةٍ منْه وَفضْلٍ » رواه مسلم .

و « الْمُقارَبـةُ » : الْقَصْـدُ الَّـذي لا غلُـوَّ فيـه ولا تقْصـيرَ . و « السَّـدادُ » : الاسْـتقَامةُ وَالإِصـابةُ ، و « يتَغَمَّـدني » يُلْبسُـني ويَسْتُرني .

قالَ الْعُلَمَاءُ : معنَى الاستقَامَةِ : لُزومُ طَاعِةِ اللَّهِ تَعالى ، قالُوا : وَهِي مِنْ جوامِعِ الْكلِم، وهِيَ نظام الأمُورِ ، وباللَّه التَّوفيق .

މާތް الله ރުއްސެވުން ލެއްވި أبو هُرَيْرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވާ ހަދީސް. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ދަރުމަތެރި ހުރިހާ ކަމެއްގައި މެދު މިން إختيار ކުރާށެވެ. އަދި ދަންނާށެވެ. يقينން ދަންނާށެވެ ތިޔަބައިމީހުންގެ عملގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ސަލާމަތް ވާނެ ނޫނެވެ. އެބައިމީހުން ދަންނަވައިފިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ކަލޭގެފާނު ވެސް ނޫންތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނު ވެސް ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް الله سبحانه وتعالى އޭނާގެ فضل ރަޙްމަ ކަމުގެ ތިމަންނާއާ ޙަވާލުކުރައްވައިފިނަމައޭ ކަމަށް ކުރެއްވިއެވެ.

9- باب في التفَكُّر في عظيم مخلوقات الله تعالى

وفناء الدنيا وأهوال الآخرة وسائر أمورهما وتقصير النفس وتهذيبها وحملها على الاستقامة

الله ގެ ބޮޑުވި مخلوق ތަކާއި ދުނިޔެ ފަނާވުން ފިކުރުކުރުމާއި ދުނިޔޭގެ ހާލުތަކާއި آخرة ގެ مصيبة ތަކާއި ދުނިޔޭގައި آخرة ގެ އެންމެހައި ކަންތައްތަކާއި نفس ގެ އުނިކަމާއި އޭގެ ތަރުބިއްޔާއި އަދި އިސްތިޤާ

ﺳﻮﮔﺮ ﻛﻮﻫﻜﺎﺭ ﻫﺎﺭﺍﺛﻪﺩﻜﻰ ﺩﻮﻫﺎﻣﻰ ﻫﻤﺮﻣﻮﻫﻜﻰﻣﻮﺩ باب

قال اللَّه تعالى : { إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَثْنَى وفُرَادَى ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا } [سبأ 46]

ﻧﺎﺗﻜﻴﮕﺘﻰ ﻭﻗﺮﻭﮔﺮﻯ.! ﻣﻮﻛﻰ ﻣﻰﻫﻜﺎﺭﻯﺩﻰﻛﻰ نصيحة ﻛﻰﺭﻭﮔﺎﻣﻰ ﻧﺎﻫﻜﺎﺭﻯﻏﺎ ﻫﻰﺭﻯ ﻧﺎﻫﻜﺎﺭ. (ﻫﻰﺭﻯ) ﻣﻰﻫﻜﺎﺭﻯﺩﻰﻛﻰ ﻗﻮﻗﺘﻰﺩﻰﻛﻰﻣﻮﻥ، **ﻭﻩﻭﻩﻳﺸ** اللهﻧﻰﻛﻰﻫﻜﺎﺭ (حق ﺩﻮﺳﺘﻰﻛﻰ) قائم ﻛﻮﻣﻪﻛﺘﻰﻏﺎ. ﻗﻮﻣﻮﻫﻜﺎﺭ ﺩﻰﺭﻯﻣﻰ ﻭﻩﺳﻰﻛﻰ ﺩﻰﺭﻯﻣﻰﻧﻰ ﺩﻮﻫﺎﻣﻰﻧﻰﻛﻰﻏﺎ.

وقال تعالى : { إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمواتِ والأَرْضِ واخْتلافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لأُولِي الأَلْبَابِ الَّذِينَ يَذْكُرونَ اللَّه قِياماً وَقُعُوداً وعَلَى جُنُوبِهِمْ ويَتَفَكَّرون في خَلْق السَّمواتِ وَالأَرْضِ ربَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطلاً سُبْحَانَك } الآيـات [آل عمران 190 ، 191] .

ﻧﺎﺗﻨﺎﻫﻜﺎﺭﻟﻴﻘﻰﻣﻰﺯﻧﻰ ﺩﺍﺋﻪﻟﻴﺮﻯ ﻫﻰﺳﺎﺑﻠﻰﻧﻴﺪﺍﻛﻰﻣﻪﻛﺘﻰﻏﺎ ﺋﻪﻗﻠﻰ ﻫﻮﻟﻮﻣﺪﺍﻛﻰ، ﻫﻪﻣﻪﺋﻰ ﻫﺎﺭﻗﻮﻟﻰﻣﻰﺳﻰﻫﻜﺎﺭ ﻧﺎﻫﻜﺎﻫﻜﻮﻟﻰﻣﻰ ﺭﻰ ﺭﺍﻫﻪﻣﻪ ﻛﻮﻣﻪ. ﻗﻰﺳﻰ ﻫﺎﺩﺋﻪﻣﻰﺳﻰﻣﻮ، ﻧﺎﺋﻰﻣﻰ ﻣﻰﻛﻰﻣﻰﺳﻰﻣﻮ، ﻫﻰﺋﻰﻗﻰﻣﻰﻛﻰﻣﻰﺳﻰﻣﻮ ، ﻫﻰﻣﻰﻛﻰﻣﻰﻛﻰﻣﻰ الله ﺭﻰﺳﻰﻗﻰﺩﻰﻧﻰ، ﺩﺍﺋﻪﻟﻴﺮﻯ ﻫﻰﺳﺎﺑﻠﻰﻧﻴﺪﺍﻛﻰ ﺩﻪﻗﻰﻣﻰﺯﻧﻰﻫﻜﺎﺭ ﺩﺋﻪﻗﻰﺩﻰﻛﻰﻣﻰﺳﻰﻣﻮ.(ﻫﺎﺩﺋﻪﻣﻰﻗﻰﻣﻰﺳﻰﻗﻰﻛﻰﻣﻰﻛﻰ) ﻫﺎﺋﻰ ﻛﻰﻣﻰ ﻧﻰﻣﻰﻫﺎﺋﻰﻏﺎ! ﻫﻪﻧﻰﻣﻰﻫﺎﺋﻰﺳﻰ ﺩﻰﻛﻰﻫﻰ ﺭﻪﻫﻰﻗﻰﻣﻰﺯﻧﻰﻫﻰﺳﻰ باطل ﻛﻰﻛﻰﻫﻰﻧﻰﻫﻪ ﺳﻰﻣﻰﻛﻰ. ﻫﻪﻧﻰﻣﻰﻫﺎﺋﻰﺳﻰ ﺭﻰﻣﻰ طاهر ﻛﻮﻣﻰﻫﻰﻧﺎﺩﻰﻛﻰﻏﺎ! ﻛﻮﺭ، ﻧﻪﻣﻪﻧﺎﺩﻰﻛﻰ عذاب ﻫﻰﻣﻰ ﻫﺎﻛﻰﺩﻰﻣﻰ ﻫﻰﻣﻰﻧﻰﻛﻰﻗﻰﻣﻰﺳﻰﻗﻰﻛﻰﻏﺎ!

وقال تعالى : { أفلا ينْظُرونَ إِلَى الإِبلِ كَيْفَ خُلِقَتْ وإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعتْ وإِلَى الْجِبالِ كَيْفَ نُصِبتْ وَإِلَى الأرضِ كَيْفَ سُطِحتْ فَذَكِّرْ إنما أَنْتَ مُذَكِّرٌ } [الغاشية : 17 ، 21].

ﻛﻮﺭ، ﻗﻪﺩﻩﺭ ﻧﻪﻣﻪﻗﻮﻟﻰﻣﻰﺯﻧﻰﻫﻰﺳﻰ ﺋﻮﻣﻮﻟﻰﻗﻮﻟﻰﻣﻰﺯﻧﻰﻫﻰﺳﻰﻗﻪ ﻫﺎﺩﺋﻪﻣﻰﺳﻰ ﻗﻪﺩﻩﺭﻯﺳﻰ ﺷﻪﻫﻪﺭﻯﺳﻰ ﺭﺍﻫﻪﻣﻰﻏﺎ؟ ﻫﻪﻧﻰ ﺩﺍﺋﻪﻟﻰﻣﻰﺯﻧﻰﻫﻰﺳﻰ ﺋﻮﻣﻮﻟﻰﻗﻮﻟﻰﻣﻰﺯﻧﻰﻫﻰﺳﻰﻗﻪ ﻫﺎﺩﺋﻪﻣﻰﺳﻰ ﺷﻪﻫﻪﺭﻯﺳﻰﺭﺍﻫﻪﻣﻰﻏﺎ؟ﻫﻪﻧﻰ ﻛﻰﺷﻪﻫﻪﻧﻰﻣﻰ ﺋﻮﻣﻮﻟﻰﻗﻮﻟﻰﻣﻰﺯﻧﻰﻫﻰﺳﻰﻗﻪ ﻫﺎﺩﺋﻪﻣﻰﺳﻰ ﻛﻰﺷﻪﻫﻪﻧﻰﻣﻰ ﺷﻪﻫﻪﺭﻯﺳﻰ ﺭﺍﻫﻪﻣﻰﻏﺎ؟ ﻫﻪﻧﻰ ﻫﻮﺷﻰ ﻛﻰﺷﻪﻫﻪﻧﻰﻣﻰﺋﻮﻣﻮﻟﻰﻗﻮﻟﻰﻣﻰﺯﻧﻰﻫﻰﺳﻰﻗﻪ ﻫﺎﺩﺋﻪﻣﻰﺳﻰ ﻫﻪﺩﻩﺭ ﺷﻪﻫﻪﺭﻯﺳﻰﺭﺍﻫﻪﻣﻰﻏﺎ؟ ﻛﻮﺭ، ﺋﺎﺗﻜﻴﮕﺘﻰ(ﻫﺎﺩﺋﻪﻣﻰﺳﻰﻣﻮ) ﺭﻰﺳﻰﻗﻪﺩ ﺋﻮﻣﻮﻟﻰﻗﻮﻟﻰﻣﻰﺯﻧﻰﻏﺎ! ﺋﺎﺗﻜﻴﮕﺘﻰ ﻭﻩﺳﻰﻣﻰ ﺋﻪﻗﻠﻰﻣﻰﺯﻧﻰ ﺭﻰﺳﻰﻗﻪﺩﻰﻧﻰﻣﻮﻟﻰﻗﻮﻟﻰﻣﻰﺯﻧﻰﻏﺎ.

وقال تعالى : { أفلَمْ يَسيروا في الأرْضِ فَيَنْظُروا } [محمد : 10] . الآية والآيات في الباب كثيرةٌ .

ﻗﺮﻳﺐ، ﻫﺬﻩ ﺻﻔﺔ ﻣﻦ ﺻﻔﺎت ﺍﻟﻤﺆﻣﻦ ﺍﻟﻤﺘﻘﻲ ﺍﻟﻮﺭﻉ ﺍﻟﺰﺍﻫﺪ ﻓﻲ ﺍﻟﺪﻧﻴﺎ، ﻭﻫﺬﻩ ﺻﻔﺔ ﻣﻦ ﺻﻔﺎﺕ ﺍﻟﻤﻨﺎﻓﻖ ﺍﻟﻔﺎﺟﺮ ﺍﻟﻤﺘﻬﺘﻚ!

الآية والآيات في الباب كثيرةٌ .

ومِنْ الأحَاديث الحديث السَّابق : « الْكَيِّس مَنْ دَانَ نَفْسَه » .

ﺣ باب ﻛﻮﻩ ﺭﻳﺪﺷﺮ حديس ﻣﻮﺑﻮ ﻣﻴﺘﻜﻮﻩ ﻫﺴﻮﻣﺮﻫ الكيس من دان نفسه ﻭ ﻛﻮﻣﺲ ﺭﻳﺪﺷﻮﻩ. (حديس ﺳﻮﺷﻮﺗﺮ 66 ﻫﻮﺭﻭﻭﻭ.)

10- باب في المبادرة إلى الخيرات

وحثّ من توجَّه لخير على الإقبال عليه بالجدِّ من غير تردَّد

ﺭﻫﺮﺳﻮﻣﺮﺳﻮ ﻫﺮﻭﺲ ﻣﻴﻜﻮﻣﻮﻩ ﻫﺮﻣﺮ ﺭﻫﺮﻛﺮﺳﻮ ﻗﺮﺷﻮﻣﺮ ﺟﺮﻩﺮﺳﻮ ﺭﻫﺮﺳﻮﻣﺮﺳﻮ ﻛﻴﻘﻮﻣﻮﻛﺮﺳﻮ ﻛﻴﻘﺮﻛﻮ عزم ﻫﺮﻩﺮ ﻫﺪﻭ ﻫﺮﻭﺲﻣﻴﻜﻮﻣﻮﻛﻲ ﻣﻮﻣﺮﺳﻮ ﻣﻮﻣﺮﺳﻮﻣﻴﺴﻮﻣﻮﻩ باب

قال اللَّه تعالى: { فاستبقوا الخيرات }. البقرة148

ﻗﺮﻳﺐ، ﺭﻫﺮﺳﻮﻣﻮﻣﺮﺳﻮ ﻛﻴﻘﻮﻛﺮﻳﺪﺷﻮ ﻣﻴﻬﻮﻣﻮﺟﺮﺷﻮ ﻫﺪﻭﻛﻮ ﻫﺮﺳﻮﻫﺮﻩﺮ ﻗﻮﻫﺮﻣﺮ (ﻫﺪﻭﻛﻮ ﻫﺮﺳﻮﻫﺮﺳﻮﻣﻴﻜﻮ) ﺗﻮﻣﻮﻫﺮﻫﺮﻩ ﻗﺮﺷﻮ!

وقال تعالى: { وسارعوا إلى مغفرة من ربكم وجنة عرضها السماوات والأرض أعدت للمتقين }آل عمران133

ﻫﺮﻩﺮ، ﻣﻴﻬﻮﻣﻮﺟﺮﺷﻮ ﻣﻴﻬﺮﻫﻮﺗﺮﻗﺴﻮ حضرة ﺷﻮ ﻗﺮﻗﺮ ﻗﺮﻣﻮﺷﻮ ﻣﺮﻣﻴﻘﻮﻛﻴﻘﺮﻩ، ﻫﻤﻴﻘﻮﻩ ﻣﻴﻘﺮﻗﻮﻛﺮ ﻫﻴﻘﺮﻛﻴﻘﻮﺷﻮ ﻣﻴﻬﻮﺟﺮﺷﻮ ﻫﺮﻭﻭﻭﻭﺷﻮﻗﺮﻭ! ﻫﻮﻫﻴﻘﻮ ﻫﻮﻫﻮﻗﺮﻫﻮﻫﻮﻗﺮﻩﺮﻭﻛﺮﺳﻮ تقوى ﻣﻴﻤﺮﺳﻮﻭ.

وأما الأحاديث:

87- **فالأوَّل** : عَنْ أبي هريرة رضي اللَّه عنه أن رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: « بادِروا بالأعْمالِ الصَّالِحةِ ، فستكونُ فِتَنٌ كقطَعِ اللَّيلِ الْمُظْلِمِ يُصبحُ الرجُلُ مُؤمناً ويُمْسِي كافراً ، ويُمسِي مُؤْمناً ويُصبحُ كافراً ، يبيع دينه بعَرَضٍ من الدُّنْيا» رواه مسلم

.

ڭۇ الله تەئالا أبو هريرة دىن رىۋايەت قىلغان. رەسۇلۇللاه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث تۆۋەندىكىچە. كىم ئاسمانلار ۋە يەرنى ياراتقان (ئاللاھ تائالا) ئۈچۈن ئۆزىگە مۇقەررەر بولىدىغان (ئۆلۈمدىن) قورقۇپ ئۆزىنى ئاسراپ قالسا (ئاللاھ تائالا) ئۇنىڭ مۇئمىن (بەندىسى) ئۈستىدىن ئۆزىگە كافىر بولغان (ئادەم) نى ئۆلتۈرۈپ قويۇشتىن ساقلايدۇ. (ئاللاھ تائالا) مۇئمىن (بەندىسى) ئۈستىدىن ئۆزىگە كافىر بولغان (ئادەم) نى ئۆلتۈرۈپ قويۇشتىن ساقلايدۇ.

88- **الثَّاني**: عنْ أبي سِرْوَعَةَ بكسرِ السين المهملةِ وفتحها عُقبةَ بنِ الْحارِثِ رضي اللَّه عنه قال: صليت وراءَ النَبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بالمدِينةِ الْعصْرَ ، فسلَّم ثُمَّ قَامَ مُسْرعاً فَتَخَطَّى رِقَابَ النَّاسِ إلى بعض حُجَرِ نسائِهِ ، فَفَزِعَ النَّاس من سرعَتِهِ ، فخرج عَليهِمْ ، فرأى أَنَّهُمْ قدْ عَجِبوا منْ سُرْعتِهِ ، قالَ : «ذكرت شيئاً من تبْرٍ عندَنا ، فكرِهْتُ أن يحبسَنِي ، فأمرْتُ بقسْمتِه» رواه البخاري .

وفي رواية له: كنْتُ خلَّفْتُ في الْبيتِ تِبراً من الصَّدقةِ ، فكرِهْتُ أنْ أُبَيِّتَه» . «التِّبْر» قطع ذهبٍ أوْ فضَّةٍ .

ئاللاھ تەئالا ئەبۇ سىرۋەئە دىن رىۋايەت قىلغان. مۇھەممەد پەيغەمبىرىمىز صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مەدىنىدە (ئاساسلىقى) عەسىر نامىزىنى ئوقۇدى. ئاندىن ئۇ ئالدىراش ھالدا ئادەملەرنىڭ بوينىدىن ئاتلاپ ئۆتۈپ ئايالىنىڭ بىرىنىڭ ئۆيىگە كىردى. ئۇنىڭ ئالدىراش ھالدا كەتكىنىنى كۆرگەن ئادەملەر ئۇنىڭ سەۋەبىنى بىلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئالدىغا كەلدى. ئۇ ئۇلارنىڭ ئالدىراش ھالدا كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ ئۇلارغا ئۆيىدە بىر پارچە ئالتۇننى ئۇنتۇپ قالغانلىقىنى، ئۇنىڭ مېنى ئاۋارە قىلىشىنى خالىمىغانلىقىنى، شۇڭا ئۇنى تارقىتىپ بېرىشنى بۇيرۇغانلىقىنى ئېيتتى. (ئىمام بۇخارىنىڭ) يەنە بىر رىۋايىتىدە مۇنداق دېيىلگەن: مەن ئۆيىدە ساداقىدىن قالغان بىر پارچە ئالتۇننى ئۇنتۇپ قالغانلىقىمنى، ئۇنى كېچىلىك قىلىپ قويۇشنى خالىمىغانلىقىمنى ئېيتتى. «التِّبْر» قطع ذهبٍ أوْ فضَّةٍ .

ھەدىس بۇخارى دىن ئەبۇھۇرەيرەدىن ۋە مۇسۇلمان دىن ئائىشە ساداقە ھەققىدە رىۋايەت قىلغان. ئۇلار ئىككىسى ئۆز رىۋايىتىدە ئۇ پارچە ئالتۇننى ساداقە قىلىپ بېرىشنى بۇيرۇغانلىقىنى ئېيتقان.

89- **الثَّالث**: عن جابر رضي اللَّهُ عنه قال: قال رجلٌ للنبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يومَ أُحُدٍ: أرأيتَ إنْ قُتلتُ فأينَ أَنَا ؟ قال : «في الجْنَّةِ » فألْقى تَمراتٍ كنَّ في يَدِهِ ، ثُمَّ قاتل حتَّى قُتلَ. متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި جابر ގެފާނުގެ ރިވާޔަތް ކުރައްވާފައިވެއެވެ. أُحُد ހަނގުރާމަ ކުރި ދުވަހު صحابي ބޭކަލަކު نبيّ އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތުގައި ދެންނެވިއެވެ. ތިމަންނަ ހަނގުރާމަކޮށް شهيد ވެއްޖެއްޔާ ތިމަންނައަށް ލިބޭނީ ކޮން އައްސެއް ހެއްދެވޭތޯ؟ ޖަވާބުގައި ރަސޫލާގެފާނު حديث ކުރެއްވީއެވެ. ސުވަރުގެއެވެ. އެހިނދު އެ صحابي ގެއް ދަތުރުތަކުގައިވާގެން ކަދުރާއާ ހުރި ކަދުރުތަކާ އެއްކޮށްލައްވާފައި ފަހެ ހަނގުރާމަ ކުރައްވާ ފެށްސެވިއެވެ. އެންމެ ފަހުން ސ شهيد ވެވަޑައިގެން ދެން ސުވަރުގެ ހާސިލް ކުރެއްވިއެވެ.

90- **الرابع**: عن أبي هُريرةَ رضي اللَّهُ عنه قال: جاءَ رجلٌ إلى النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، فقال: يا رسولَ اللَّهِ، أيُّ الصَّدقةِ أعْظَمُ أجْراً ؟ قال: «أنْ تَصَدَّقَ وأنْت صحيحٌ شَحيحٌ تَخْشى الْفقرَ، وتأْمُلُ الْغنى، ولا تُمْهِلْ حتَّى إذا بلَغتِ الْحُلْقُومَ. قُلت: لفُلانٍ كذا ولفلانٍ كَذَا، وقَدْ كان لفُلان » متفقٌ عليه .

« الْحُلْقُوم » : مجرى النَّفسِ . و « الْمريءُ » : مجرى الطَّعامِ والشَّرابِ .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أبو هُريرة ގެ ރިވާޔަތް ކުރައްވާފައިވެއެވެ.ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްދުވަހަކު) ސަޙާބީއަކު ސަޙާބީބޭކަލަކު ނަބިއްޔާގެ ހަޟްރަތަށް ވަޑައިގެން ދެންނެވިއެވެ. ޔާ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. اجر ގެ ގޮތުން އެންމެ ބޮޑުވާނީ ކޮން (އެބަހީ އެންމެ ގިނަ ثواب ލިބޭނީ) ކޮން ވައްތަރެއްގެ صدقة އެއްތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވީއެވެ. ތިބާ ދުނިޔޭގެ ހިރާސްތަކަށް ބިރުގަނެ ހުރި ސިއްހަތާއި ހުރެ حال ގައްޔާއި އަދި خرد ކުރަން ފެށިގެން ހުރި ހާލު ފަޤީރުވެދާނެ ކަމުގެ ބިރުވެރިކަން ހުރި حال ގައްޔާއި އަދި ތަނަވަސްކަމަށް ހުރި فقير ވުމުން ފަހު ބޭނުންވާ އެއްޗަކަށް ހުރި ހާލު ވަރުގަދަ حال ގައްޔާއި އަދި ހަމަ އަމާނާ ތިބާ މުއްސަނދިވެދާނެ ކަމަށް ބޯހިތްވާ حال ގައި (الله ގެ ރުއްސުންވެދާނެ ކަމަށް ދެލިކަމުން ހެދޭ) ކުރާހެން ގެންދާ صدقة ތޯއެވެ. އަދި ތިބާ صدقة (ފަހުން ކުރާނަމޭ ބުނެ) ލަސްކުރަން ވާނުކުރާނެއެވެ. އެންމެ ފަހުން ކަނޑައެޅިފައިވާ މަރުއައިސް ކުރިމަތިވީ ނޭވާހުށި ދަށް ހުރިއްޖެ ހިސާބަށް ވަގުތު ހިސާބަށް. އަދި ހަމަ ކަލޭގެފާނު (އެހިނދު ތިބާ އެހެން ބުނެއްޔޭ) އެމުދުތަކުން ހިއްސާކޮށް ދިނުމަށް ތިބާގެ ހާސަލުގެ އެހެން ލޭޖީ އެހެން މީހުންނަށް

ގޯސްކައެވެ.

91- **الخامس**: عن أنس رضي اللَّه عنه ، أَنَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَخذَ سيْفاً يوم أُحُدٍ فقَالَ: « مَنْ يأْخُذُ منِّي هَذا ؟ فبسطُوا أَيدِيهُم ، كُلُّ إِنْسانٍ منهمْ يقُول : أَنا أَنا . قَالَ: «فمنْ يأَخُذُهُ بحقِه ؟ فَأَحْجمِ الْقومُ ، فقال أَبُو دجانة رضي اللَّه عنه : أَنا آخُذه بحقِّهِ ، فأَخَذهُ ففلَق بِهِ هَام الْمُشْرِكينَ». رواه مسلم .

اسم أبي دجانة : سماكُ بْنُ خرسة . قولُهُ : «أَحجم الْقوم» : أي توقَّفُوا . و «فَلق بِهِ» : أَي شَق «هـام الْمشرِكين» : أَيْ رؤوسهُمْ .

މާތް الله ރުއްސުންފުޅުވި أنس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أُحُد ހަނގުރާމައިގެ ދުވަހު އަތްޕުޅުން ކަނޑިއެއް ނަންގަވާ حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިކަނޑި ތިމަންރަސްކަލާގެ އަތުން ހިފާނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟ އެހިނދު އެންމެން އަތްދިއްކައި އަތްދިއްކުރަން ފަށައެވެ. ކޮންމެ މީހަކުވެސް ތިމަންނައަށް ތިމަންނައަށް ކިޔައެވެ. އަނެއްކާވެސް حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިކަނޑީގެ حق އަދާކުރާނީ ކާކުހެއްޔެވެ؟ އެހިނދު އެންމެން އަތްދިއްކުރުން ހުއްޓައި ފަހަތަށް ޖެހިއެވެ. ދެން أَبُو دجانة ނަމަކަށް ކިޔުނު صحابي ބޭފުޅާ ދެންނެވިއެވެ. ތިމަންނަ މިކަނޑީގެ حق އަދާކުރަން ތިމަން ހިފާނަމެވެ. އޭގެފަހުން އެ صحابي އެކަނޑި ހިފެއްވިއެވެ. އަދި ހަނގުރާމައިގެ ތެރޭގައި އެކަނޑިން مشرك ންގެ ބޮލަށް ޖަހާ قتل ކުރެއްވިއެވެ.

ޢިބުރަތް ބަޔާން : މި حديث މި ބާވަތުގައި ހިމެނުނު مقصد އަކީ ހެޔޮ ކަމުގައި ކުރިއަރާ ފުރުސަތުގައި ހިތްވަރުގައި އަމަލުކުރުމެވެ. އަދި ހެޔޮ ކަންތައް ކުރިއަށްގެންދިޔުމުގައި ވަސްވާސް ޖެހުމުން ބަލާން ކުރުވެރިނުވުމެވެ.

92- **السَّادس**: عن الزُّبيْرِ بنِ عديٍّ قال: أَتَيْنَا أَنس بن مالكٍ رضي اللَّه عنه فشَكوْنا إليهِ ما نلْقى من الْحَجَّاجِ. فقال: «اصْبِروا فإِنه لا يأْتي زمانٌ إلاَّ والَّذي بعْده شَرٌّ منه حتَّى تلقَوا ربَّكُمْ » سمعتُه منْ نبيِّكُمْ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . رواه البخاري .

މާތް الله ރުއްސުންފުޅުވި الزُّبيْرِ بنِ عديٍّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން (އެއްފަހަރަކު) މާތް الله ރުއްސުންފުޅުވި أَنس بن مالكٍ ގެ ފާނުގެ އަރިހަށް ޝަކުވާކޮށް ކުރީމެވެ. ދެން ތިމަންމެން ދިމާވާ ކަންތައްތަކާމެދު ޒާލިމު الْحَجَّاج ގެ ފަރާތުން މުސީބާތްތަކަށް ދިމާވާކަމުން ދެއްކީ އަރިހުގާ ތިމަންމެން އަޑުއެހީމެވެ. އެހިނދު (أنس ގެ ފާނު) ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ކެތްތެރިވާ އެދޭތީއެވެ.

މިހެނީ ހަމަކަށަވަރުން قيامة އާއި ޖެހިގެންދުން އެއްޖެހިގެންވުރެ އަށްޖެހިގެން ފަރިހީ
އަނިޔާވެރިކަން ބޮޑުވުން ނުވެ. މިއީ ތިމާގެނަން އަލިއްޗަ ގުޅިން ބޮޑާ އެއްޗެއް ނުހުރެވެ. މިއީ
ސަރާމާއި ސަލާމާތް ތަރައްޤީ ނަޕީރާތަކާތަން حديث ކަމައްވެނިކަން ވިދާޅު އަޖާ އަނގަވައެވެ.

93- **السَّابع**: عن أبي هريرة رضي اللَّه عنه أَن رسول اللَّه صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: « بادروا بالأَعْمال سبعاً، هل تَنتَظرونَ إلاَّ فقراً مُنسياً، أَوْ غنيٍّ مُطْغياً، أَوْ مرضاً مُفسداً، أَو هرماً مُفْنداً أَو موتاً مُجهزاً أَوِ الدَّجَّال فشرُّ غَائب يُنتَظر، أَوِ السَّاعة فالسَّاعةُ أَدْهى وأَمر،» رواه الترمذي وقال: حديثٌ حسن .

މާތް الله ރުއްސަވާށިވި أبو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަތް ކަމެއް އައިސް ކުރިމަތި ވުމުގެ ކުރިން ހެޔޮކަންތައް ކުރުމުގައި އަވަސްވެގަންނާށެވެ. ކިހިނެއް ހެ؟ ވިސްނުވައިލުން ހުރި ކަންތައްކަން ދުރުކަށް ދާފަދަ ފަގީރު ކަމަކަށް إنتظار ކުރަނީ ބާވައެވެ؟ ނުވަތަ ނުބައި ކަންތައްތަކަށް ދަޅޭ ފުރިހަމަ ތާގަތްތެރި ފަގީރު ތަންމަށް ކަމަކަށް إنتظار ކުރަނީ ބާވައެވެ؟ ނުވަތަ ހަށި ކަންތައް ނުކުރެވޭ ފަގީރު ބައްޔަށް ގެންދާ ދިޔާނެ إنتظار ކުރަނީ ބާވައެވެ؟ ނުވަތަ ކުއްލިއަކަށް ނާރާނޭ ހަމަޖެހި ހަބަ އައިސް ގެނަން ދޭން إنتظار ކުރަނީ ބާވައެވެ؟ ނުވަތަ دجالގެ ފިތުނަތަކަށް އައިސް މޭރުވޭތޯ (ހެޔޮ ކަންތައް ކުރުމުން محروم) ވެގެންދާން إنتظار ކުރަނީ ބާވައެވެ؟ ނުވަތަ އެދުވަސް ދުވަހަކަށް إنتظار ކުރަނީ ބާވައެވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން އެދުވަހުގެ عذاب ވަރަށް ބޮޑުވާނެ ބޮޑެވެ. އަދި ވަރަށް ދަތިވާނެ ގޮތެވެ.

94- **الثامن**: عنه أَن رسولَ اللَّه صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال يوم خيْبر: «لأعطِينَّ هذِهِ الراية رجُلا يُحبُّ اللَّه ورسُوله، يفتَح اللَّه عَلَى يديهِ» قال عمر رضي اللَّهُ عنه: ما أَحببْت الإمارة إلاَّ يومئذٍ فتساورْتُ لهَا رجَاءَ أَنْ أُدْعى لهَا، فدعا رسول اللَّه صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عليَ بن أبي طالب، رضي اللَّه عنه، فأَعْطَاه إيَّاها، وقالَ: «امش ولا تلْتَفتْ حتَّى يَفتح اللَّه عليكَ» فَسار عليٌّ شيئاً، ثُمَّ وقف ولم يلْتفتْ، فصرخ: يا رسول اللَّه، على ماذَا أُقاتل النَّاس؟ قال: «قاتلْهُمْ حتَّى يشْهدوا أَنْ لا إله إلاَّ اللَّه، وأَنَّ مُحمَّداً رسول اللَّه، فَإذا فعلوا ذلك فقدْ منعوا منْك دماءَهُمْ وأَموالهُمْ إلاَّ بحَقِّها، وحِسابُهُمْ على اللَّهِ» رواه مسلم «فَتَساورْت» هو بالسِّين المهملة: أَيْ وثبت مُتطلِّعاً.

އަ صحابي (އަބޫހި މާތް الله ރުއްސަވާށިވި أبو هريرة) ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خيْبر ހަނގުރާމައިގެ ދުވަހު حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިއަދު ވިދާޅުވުމެކޭ (މިހަނގުރާމައިގެ) މިދުވަ ކާބީ ދިއްލާނެ މިހަނި الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ

ތުކުރ ދ(ތިބ) ތ(ތ)ތ ތ(ތ)ތ ތ(ތ)ތ الله سبحانه وتعالى (ތ(ތ)ތ) فتح ތ(ތ)ތ(ތ)ތ ތ(ތ)ތ(ތ)ތ. عمر ތ(ތ)ތ ތ(ތ)ތ(ތ)ތ(ތ)ތ. ތ(ތ)ތ(ތ)ތ ތ(ތ)ތ(ތ)

وقال تعالى : { واذكر اسم ربك، وتبتل إليه تبتيلا } أي انقطع إليه.المزمل8

ކަންކަމުގެ ފެށުމުގައި اسْم ފުށ ކިޔާ! ތިބާ(ދަންނަވާ ކަލާނގެ ފުރަތަމަ ނަންނާ) ދެކޮޅަށް حضرة ތާ إخلاص ފެށުމުގައި ވެއްދުން ކަލާނގެ!

وقال تعالى : { فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره }الزلزلة7.

ފަހި، ކާބަފާގެ ލޯތްބަ ހުންނަ ކުއްޖާ، ތިމާ ބަލާ ފައިސާ.

وقال تعالى: { وما تقدموا لأنفسكم من خير تجدوه عند اللَّه هو خيرا وأعظم أجرا }. المزمل20

ތިބާ ކުރާގޮތުގެ ތެރެއިން ތިމާ ކުރާ ހެޔޮ ތަކެއް نفس ގެ ކަންތައް ތިބާ ދާ ދުނިޔެ ކަންކަމުގެ ثواب، الله ގެ حضرة ގައި ކުރާ ކަންތައް ތިބާ ގެ ކުށް ފުއްސާ ހެޔޮ ކަންތައް ކުރާ ކަންތައް ތިބާ ގެ ކުށް ފުއްސާ.

وقال تعالى : { وما تنفقوا من خير فإن اللَّه به عليم }. البقرة273

ތިބާ ކުރާ ހެޔޮ ކަންތައް ތިބާ ގެ ކުށް ފުއްސާ ކަންތައް (ކުށް ފުއްސާ!) ފަހި، ކަލާނގެ الله، ތިބާ ގެ ކަންތައް ދެނެގަންނަ.

والآيات في الباب كثيرة معلومة.

95- **فالأول**: عن أبي هريرة رضي اللَّه عنه. قال قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «إِنَّ اللَّه تعالى قال: منْ عادى لي وليًّا. فقدْ آذنتهُ بالْحرْب. وما تقرَّبَ إِلَيَّ عبْدِي بِشْيءٍ أَحبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْت عليْهِ: وما يَزالُ عبدي يتقرَّبُ إِلى بالنَّوافِلِ حَتَّى أُحِبَّه، فَإِذا أَحبَبْتُه كُنْتُ سمعهُ الَّذي يسْمعُ به، وبَصره الذي يُبصِرُ بِهِ، ويدَهُ التي يَبْطِش بِهَا، ورِجلَهُ التي يمْشِي بها، وَإِنْ سأَلَنِي أَعْطيْتَه، ولَئِنِ اسْتَعَاذَنِي لأُعِيذَّنه» رواه البخاري.

«آذنتُهُ» أَعلَمْتُه بِأَنِّي محارب لَهُ «استعاذني» رُوى بالنون وبالباءِ.

ڤ الله ثمامة أبو هريرة ގ ކިޔާ ފުށ ކުރި ކަންތައް ކަލާނގެ. ކަލާނގެ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަލާނގެ ކިޔާ ފުށ ކުރި ކަލާނގެ الله سبحانه وتعالى وحي

ކުރައްވަވައެވެ. މާތް ރަސްކަލާނގެ ވަލީވެރި ބޭކަލަކާއި ދެކޮޅުވެރިވާމީހާ އާއި ހަނގުރާމަ
މާތް ރަސްކަލާނގެ ކުރެ ހަނގުރާމައިގެ ކަމުގައި إعلان ކުރައްވައެވެ. އަދި މާތް ރަސްކަލާނގެ
އަޅާ މާތް ރަސްކަލާނގެ އާއި ކުއްތަކުރުމަށް މާތް ރަސްކަލާނގެ فــــرض ކުރެއްވުމާ
ކަންތައްތައް ކުރުމަކީ ރޯދަވެރިކަން ބޭނުންކުރާ އެއްޗެއް ނުވެއެވެ. އަދި މާތް ރަސްކަލާނގެ އަޅާ
ސުންނަތް ޢަމަލުތަކުން ކުރުމުން ވަރަށް ދެން ފަރުވާހުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގެނަސް މާތްރަސްކަލާނގެ
ލޯބިލިބުން ރައްކާތެރިކަމެއްވެސް ނުވެއެވެ. އަދި މާތްރަސްކަލާނގެ ލޯބިލިބުން ރައްކާތެރި
ކުރެއްވުމުގެ އިތުރުން އެކި އަދި އެކިކަންތަކުގައި މާތްރަސްކަލާނގެ ރައްކާތެރި ވެއްޖެއެވެ. އަދި
ލޯބިލިބި ރަކާތް ކުރުމުގައި މާތް ރަސްކަލާނގެ ރައްކާތެރި ވެއްޖެއެވެ. ލޯބިލިބުމުގެ އެބައިގެ
ކަމުގެ ރައްކާގައި މާތްރަސްކަލާނގެ ރައްކާތެރި ވެއްޖެއެވެ. އަދި ލޯބިލިބު ކަމުގަވެ ވެރިކަން މާތް
ރަސްކަލާނގެ حضـــرة ގައި ދަންނަވާފައިވާ يقـــينْ ލޯބިލިބުން ކަމުގެ ހިތުގައި ދެއްވާނެއެވެ. އަދި
ލޯބިލިބު ކަމުގެ ސަލާމަތްކުރުން ދެއްވާފައިވާ ކަމުގެ ސަލާމަތް ކަމު ދެއްވައެވެ.

96- **الثاني**: عن أَنس رضي اللَّه عنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فيمَا يرْوِيهِ عنْ ربهِ عزَّ وجَلَّ قال: «إِذَا تقرب الْعبْدُ إِليَّ شِبْراً تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِراعاً، وإِذَا تقرَّب إِلَيَّ ذراعاً تقرَّبْتُ منه باعاً، وإِذا أَتانِي يَمْشِي أَتيْتُهُ هرْوَلَة» رواه البخاري.

މާތް الله ރުއްސެވުން ލިބިވޮޑިގެންވާ أَنس ގެފާނު نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން ރިވާކުރައްވާ،
ރިވާކުރައްވާ ހަދީޘެއް ބޭނުންކުރައްވާ މާތްރަސްކަލާނގެ ކިބައިން ރިވާކުރައްވާ قدسي حديث އެއްގައި
ވެއެވެ. الله سبحانه وتعالى وحي ކުރައްވައިފައެވެ. މާތް ރަސްކަލާނގެ އަޅާ މާތް ރަސްކަލާނގެ އަރިހަށް ކައިރިވެލުމަށް
ކުރެވޭ ޢަމަލުތަކުން މާތް ރަސްކަލާނގެ އަރިހަށް އަޅާ ކައިރިވާ ދުރުމިން ކުރުމަށްވުރެ ގިނަ ދުރުމިނެކެވެ. (އެބަހީ: މާތް
ރަސްކަލާނގެ އަޅާ މާތް ރަސްކަލާނގެ ކިބައިން އަޅުގަނޑުމެން ކައިރިވެދޭގޮތަށް މިންވަރު
އަޅުގަނޑު ކުރާނަމަ މާތް ރަސްކަލާނގެ އެދުނުކަމަށް ދުވަހުގެ ثواب މިންވަރު ގިނަކޮށްދެއްވައެވެ.)
އަދި މާތް ރަސްކަލާނގެ އަޅާ މާތް ރަސްކަލާނގެ ދުރުމިނެއް ކުރެވޭ ޢަމަލުތަކުން މާތް ރަސްކަލާނގެ ރައްކާތެރި
ބާރުމިން ކުރެވޭ ޢަމަލުތަކުން ގިނަގުނަ ދިނުމަށްވުރެ. (އެބަހީ: މާތް ރަސްކަލާނގެ އަޅާ މާތް ރަސްކަލާނގެ
ކިބައިން އަޅުގަނޑުމެން ދުވަހުގެ މިންވަރު ގިނަކޮށްދެއްވާ ކަމުގައި މާތް ރަސްކަލާނގެ
ރައްކާތެރި ثواب ބޮޑުވާ މިންވަރު ގިނަކޮށްދެއްވައެވެ.) އަދި މާތް ރަސްކަލާނގެ އަޅާ މާތް ރަސްކަލާނގެ
ކިބައިން ހިނގާ މަގުމަތިން ހިނގާފައި އަވަސް ފަރުވާތައް އަޅުގަނޑުމެން ކުރެވޭ ދޭން
ދަށުވެފައިވާ އެގޮ ބަދަލު މާތް ރަސްކަލާނގެ ހިނގާ ދުވެފައިވާ ދުވާލުގެ މިންވަރު ثواب

ގިނަދުވަހެއްވެއެވެ.

97- **الثالث**: عن ابن عباس رضي اللَّه عنه قال: قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «نِعْمتانِ مغبونٌ فيهما كثير من الناس: الصحة والفراغ» رواه مسلم.

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވި عبد الله بن عباس ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދެ نِعْمة އަކާއި މެދު މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ގިނަ މީހުން ވަނީ ޚަސާރާ ވާ ހާލަތުގައެވެ. އެއީ ދުޅަހެޔޮކަމުގެ نِعْمة އާއި އަދި ހުސްވަގުތުގެ نِعْمةއެވެ.

98- **الرابع**: عن عائشة رضي اللَّه عنها أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَان يقُومُ مِنَ اللَّيْلِ حتَّى تتَفطَرَ قَدمَاهُ، فَقُلْتُ لَهُ، لِمْ تصنعُ هذا يا رسولَ اللَّهِ، وقدْ غفَرَ اللَّه لَكَ مَا تقدَّمَ مِنْ ذَنبِكَ وما تأَخَّرَ؟ قال: «أَفَلاَ أُحِبُّ أَنْ أَكُونَ عبْداً شكُوراً؟» متفقٌ عليه. هذا لفظ البخاري، ونحوه في الصحيحين من رواية المغيرة بن شُعْبَةَ.

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވި عائشة ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ނަބިއްޔާ ސައްލައްލާހު ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ދެފައިތިލަ ފަޅައިގެންދާހާ ހިނދަކަށް ރޭގަނޑު ނަމާދުކުރެއްވުމަށް ތެދުވެ ހުންނެވިއެވެ. އަހުރެން ރަސޫލާ ގެ ގާތުގައި ދެންނެވީމެވެ. (މި منظر ދެކެވިފައި) ތިމަން ކަލޭގެ ކުރީގެ ފަހުގެ ފާފަތައް މާތް الله ގެ ހަޟްރަތުން ފުއްސަވައިފި ހުރިއިރު ކަލޭގެފާނު މިއަދަބު މިހާމަތީގައި ކުރައްވަނީ ކީއްވެގެން؟ ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ ދަރި އިސްލާމީ ޙާލަތު ރަނގަޅުކުރެއްވުމަށް އަޅުކަމެއް ކުރެއްވީ އެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ކިހިނެއްތޯ؟ ތިމަންކަލޭގެފާނު شكر ވެރި އަޅަކު ކަމުގައި ވުމަށް ބޭނުން ނުވާނެ ހެއްޔެވެ؟

99- **الخامس**: عن عائشة رضي اللَّه عنها أنها قالت: «كان رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذَا دَخَلَ الْعشْرُ أحيا اللَّيْلَ، وأيقظ أهْلهْ، وجدَّ وشَدَّ المِئْزَرَ» متفقٌ عليه.

والمراد: الْعشْرُ الأواخِرُ من شهر رمضان: «وَالمِئْـزَر»: الإزارُ وهُو كِنايَةٌ عن اعْتِزَال النِّساءِ، وقِيلَ: المرادُ تشْمِيرهُ للعِبادَةِ. يُقالُ: شَددْتُ لِهذا الأمرِ مِئْزَرِي، أيْ: تشمرتُ وَتَفَرَّغتُ لَهُ.

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވި عائشة ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رمضان މަހުގެ ފަހު ދިހަ އަށް ވަދެވަޑައިގެންފާނަމަ ރޭގަނޑު ދުވާލު ކުރައްވައި

ﻣﻮﺳﻠﻢ. ﻫﻮ ﺍﻟﺬﻱ ﻳﺠﺐ ﺃﻥ ﻳﻜﻮﻥ ﻫﻮ ﺍﻟﻤﺘﺒﻊ ﻭﻟﻴﺲ ﺍﻟﻤﺒﺘﺪﻉ. ﻫﺬﺍ ﻳﺸﻤﻞ ﺍﻟﻤﺨﺎﻟﻒ ﻟﻠﺴﻨﺔ ﺳﻮﺍﺀ ﻛﺎﻥ ﻣﺒﺘﺪﻋﺎ ﺃﻭ ﻻ. ﻫﺬﺍ ﻳﺘﻀﻤﻦ ﺍﻟﺘﺤﺬﻳﺮ ﻣﻦ ﺍﻟﺒﺪﻉ ﻭﺍﻟﻤﺤﺪﺛﺎﺕ ﻭﻫﺬﺍ ﻫﻮ ﺍﻟﻤﻘﺼﻮﺩ ﺍﻷﺳﺎﺳﻲ ﻣﻦ ﻫﺬﻩ ﺍﻟﺠﻤﻠﺔ.

100- **السادس**: عن أبي هريرة رضي اللَّه عنه قال: قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «المؤمِن الْقَوِيُّ خيرٌ وَأَحبُّ إِلى اللَّهِ مِنَ المؤْمِنِ الضَّعِيفِ وفِي كُلٍّ خيْرٌ. احْرِصْ عَلَى مَا ينْفَعُكَ، واسْتَعِنْ بِاللَّهِ وَلاَ تَعْجَزْ. وإِنْ أصابَك شيءٌ فلاَ تقلْ: لَوْ أَنِّي فَعلْتُ كانَ كَذَا وَكذَا، وَلَكِنْ قُلْ: قدَّرَ اللَّهُ، ومَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنَّ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ». رواه مسلم.

ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ ﻳﺨﺒﺮ ﺃﻥ ﺍﻟﻤﺆﻣﻦ ﺍﻟﻘﻮﻱ ﺧﻴﺮ ﻭﺃﺣﺐ ﺇﻟﻰ ﺍﻟﻠﻪ ﻣﻦ ﺍﻟﻤﺆﻣﻦ ﺍﻟﻀﻌﻴﻒ ﻭﻛﻞ ﻣﻦ ﺍﻟﻤﺆﻣﻨﻴﻦ ﺧﻴﺮ ﻭﻳﺤﺚ ﻋﻠﻰ ﺍﻟﺤﺮﺹ ﻋﻠﻰ ﻛﻞ ﻣﺎ ﻳﻨﻔﻊ ﻓﻲ ﺃﻣﻮﺭ ﺍﻟﺪﻳﻦ ﻭﺍﻟﺪﻧﻴﺎ ﻭﺍﻻﺳﺘﻌﺎﻧﺔ ﺑﺎﻟﻠﻪ ﻭﺗﺮﻙ ﺍﻟﻌﺠﺰ ﻭﺍﻟﺘﻜﺎﺳﻞ ﻭﺃﻥ ﻣﻦ ﺃﺻﺎﺑﻪ ﺷﻲﺀ ﻣﻦ ﺃﻣﻮﺭ ﺍﻟﺪﻧﻴﺎ ﻓﻼ ﻳﻘﻞ ﻟﻮ ﺃﻧﻲ ﻓﻌﻠﺖ ﻛﺬﺍ ﻟﻜﺎﻥ ﻛﺬﺍ ﻭﻛﺬﺍ ﻭﻟﻜﻦ ﻳﻘﻮﻝ ﻗﺪﺭ ﺍﻟﻠﻪ ﻭﻣﺎ ﺷﺎﺀ ﻓﻌﻞ ﻓﺈﻥ ﻟﻮ ﺗﻔﺘﺢ ﻋﻤﻞ ﺍﻟﺸﻴﻄﺎﻥ.

101- **السابع**: عنه أَنَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: «حُجِبتِ النَّارُ بِالشَّهَواتِ، وحُجِبتْ الْجَنَّةُ بَالمكَارِهِ» متفقٌ عليه.

وفي رواية لمسلم: «حُفَّت» بَدلَ «حُجِبتْ» وهو بمعناهُ: أيْ: بينهُ وبيْنَهَا هَذا الحجابُ، فإذا فعلَهُ دخَلها.

ﻫﺬﺍ ﻣﻦ ﺣﺪﻳﺚ ﺃﺑﻲ ﻫﺮﻳﺮﺓ ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻪ ﻗﺎﻝ: ﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ ﺇﻥ ﺍﻟﻨﺎﺭ ﺣﻔﺖ ﺑﺎﻟﺸﻬﻮﺍﺕ ﻭﺍﻟﺠﻨﺔ ﺣﻔﺖ ﺑﺎﻟﻤﻜﺎﺭﻩ ﻭﻫﺬﺍ ﻫﻮ ﺍﻟﻤﻘﺼﻮﺩ ﺍﻷﺳﺎﺳﻲ ﻣﻦ ﻫﺬﻩ ﺍﻟﺠﻤﻠﺔ ﻭﻫﻮ ﺍﻟﺘﺤﺬﻳﺮ ﻣﻦ ﺍﻟﺸﻬﻮﺍﺕ ﻭﺍﻟﺘﺮﻏﻴﺐ ﻓﻲ ﺍﻟﻤﻜﺎﺭﻩ ﻭﺍﻟﺼﺒﺮ ﻋﻠﻴﻬﺎ ﻭﺍﻟﺘﺤﺬﻳﺮ ﻣﻦ ﺍﻟﺘﻬﺎﻭﻥ ﺑﺎﻟﻤﻜﺎﺭﻩ ﻭﺍﻟﺘﺴﺎﻫﻞ ﻓﻲ ﺍﻟﺸﻬﻮﺍﺕ ﻭﺍﻟﺘﺴﺎﻫﻞ ﻓﻲ ﺍﻟﻤﻜﺎﺭﻩ ﻳﺆﺩﻱ ﺇﻟﻰ ﺍﻟﻨﺎﺭ ﻭﺍﻟﺘﻬﺎﻭﻥ ﺑﺎﻟﺸﻬﻮﺍﺕ ﻳﺆﺩﻱ ﺇﻟﻰ ﺍﻟﺠﻨﺔ.

102- **الثامن**: عن أبي عبد اللَّه حُذَيْفةَ بن اليمانِ، رضي اللَّهُ عنهما، قال: صَلَّيْتُ مع النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ذَاتَ لَيْلَةٍ، فَافْتَتَحَ الْبقرة، فقُلْت يرْكَعُ عِندَ المائة، ثُمَّ مضى، فَقُلْت يُصلِّي بِهَا في رَكْعةٍ، فَمَضَى.

فَقُلْت يَرْكَع بِهَا، ثُمَّ افْتَتَح النِّسَاءَ، فَقَرأَهَا، ثمَّ افْتتح آلَ عِمْرانَ فَقَرَأَهَا، يَقْرأُ مُتَرَسِّلاً إذَا مرَّ بِآيَةٍ فِيها تَسْبِيحٌ سَبَّحَ، وإِذَا مَرَّ بِسُؤالٍ سَأل، وإِذَا مَرَّ بِتَعَوذٍ تَعَوَّذَ، ثم ركع فجعل يقُول: «سُبحانَ رَبِّيَ الْعظِيمِ» فَكَانَ رُكُوعُه نحْوا مِنْ قِيامِهِ ثُمَّ قَالَ: «سمِع اللَّهُ لِمن حمِدَه، ربَّنا لك الْحمدُ» ثُم قَام قِياماً طوِيلاً قَرِيباً مِمَّا رَكَع، ثُمَّ سَجَدَ فَقالَ: «سبحان رَبِّيَ الأعلَى» فَكَانَ سُجُوده قَرِيباً مِنْ قِيامِهِ». رواه مسلم.

ڈُمْ اللَّه ۋَقَرَەۋرىتۇسىرىمْ ئەۋسۇشۇرۇمۇ أبو عبد اللَّه حُذَيْفة بن اليمان ئ ىرەۋرىمْ ىرگُوئۇسْرۇۋۇئ. ۋِڤرۇۋِۋۇئ. ھِۋَسْرَسَ ۋەۋىئەۋىد رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ۇرَەھُزُئۇرِ ئَوْسَىرگُوڤْوىرَمْ ئُرِڤْئ. ۇرُ ۋىرَىتْۋُسْرَ (ۇئەرَەۋَ ركعةئۇرِالحمد ۋَمْ ۇرُ) بقرة ۋُئەرَەْ ىرَەۋَرِ ئُوْھُڤِۋۋئ. ۇرُ ھِۋَسْرَسَ رِۋً رِۋً ھُسِرْئ. ئَەھْىَ آيه ىرَەۋَرِ ۋِڤرۇۋَئَوْسْرۇۋ ركوع ىرَەۋَوُّسْرۇۋئ. ۋىرَىتْۋُسْرَ ئَەھْىَ آيه ۋَمْ ۇرُۋُئُ ىرَەۋَوْسْ ئُسْرۇڤِۋۋئ. ۇرُ ھِۋَسْرَسَ رِۋً رِۋً ھُسِرْئ. بقرة ۋُئەرَەْ ئُوِسْ ىرَەۋَرِ ۋِڤرۇۋَئَوْسْرۇۋ ئ رَكْعة ئُوِىرَئَ ىرَەۋَوُّسْرۇۋئ. ۇرُ ۋىرَىتْۋُسْرَ ىرَەۋَوْسْ ئُسْرۇڤِۋۋئ. ۋَمِرِ بقرة ۋُئەرَەْ ىرِسْرۇۋِۋۇئ. ۋَرِسرۇڤ ھِۋَسْرَسَ رِۋًرِۋً ھُسِرْئ.ۋِرًۋَ ڤْسْ ۋىرَىتْۋُسْرَ ركوع ىرَەۋَوُّسْرۇۋئ. ۋَمْرۇۋَئ ۋىرَىتْۋُسْرَ النِّسَاء ۋُئەرَەْ ىرَەۋَسْ ئُوْھُڤِۋۋئ. ۋَمِرِ ۋُئەرَەْ ىرَەۋَرِ ۋِڤرۇۋَئَوْسْرۇ ڤْسْ آلَ عِمْرانَ ۋُئەرَەْ ىرَەۋُسْ ئُوْھُڤُۋَئَوْئ. ۋَمِرِ ۋُئەرَەْ ئُوِسْ ىرِسْرۇۋِۋۇئ. ۋىرَىتْۋُسْرَ ئُوِىرَۋَ ۋُئەرَەْ ھَەۋُسْ ىرَەۋَوْسْ ئُسْرۇڤِۋ ترتيل ئ ۋَئُسْرۇۋئ. تسبيح ىرَەۋْسْ ڤْەۋَسْرَەْ ۋَھُوُوڤْئَوْۋَ تسبيح ىرَەۋْوُوَەۋئ. دعاء ىرَەۋْسْرۇڤْ ئُرَمْ ھَسْرَەْ ۋَھُوُوڤْئَوْۋَ دعاء ىرَەۋْوُوَەۋئ. ۋَمِرِ تَعَوَّذ ئ ۋَّمَرَەْ (ۋَھَرٍ ۋَمْرَىرَەۋُىرَىرَسْ ۋَڤرَوْسْ ۋَسْرَئُرِۋً ۋَّمَرَەْ) ۋَھُوُوڤْئَوْۋَ أعوذ بالله ۋِڤرۇۋَئَوْۋَ. ۋَمِرِ ۋِھِسْ سورة ۇِىرَىتْۋُسْرَ ىرَەۋَوُّسْرۇۋ ركوع ىرَەۋْوُوَەۋئ. ۋَمِرِ ركوع ئَەرِ سُبحانَ رَبِّيَ الْعظِيمِ ىرِۋْوُوَەۋئ. ۋىرَىتْۋُسْرَ ئُسْرۇڤِۋۋئ. ۋَمِرِ ركوع ئَەرِۋُسْ قيام ئَەرِ ئُسْرۇڤِۋ ھَئُوَئَ ۋَئُوَەۋئَەرِ ئُسْرۇڤِۋۋئ. ڤْسْ ركوعسْ ھُڤْئَ سمِع اللَّهُ لِمن حمِدَه، ربَّنا لك الْحمدُ ۋِڤرۇۋَئَوْۋَ. (ۋَّسَرٍ: ىرَەۋَڤرۇسْرَسْ حمد ىرَڤَّ ىرَڤَّئَ ىرَەۋَ ىرَەۋَڤرۇسْرَ ىرَەۋَسْوَڤَ ھُۋِئُسْرۇۋئ. ىرَئَوَئُسْرَ ھُىرِ ىرَسْوَىرَڤَّ ئُىرِرَّ حمدهْ ىرَەۋَوُسِرِ ىرِھَ ىرِڤَّرَسْرَھُ.) ۋَمِرِ ركوع ئَەرِ ئُسْرۇڤِۋ ھَئُوَئَ ۋَئُوَەۋئَەرِ ئُسْرۇڤِۋۋئ.

إعتدال كەرە رُسْتَوِدەكَ. ثُمَّ ثُمَّ سَجَد ئەكەمْوِدەكَ. هَرِ سبحان رَبِّيَ الأعلَى وِثَّرِثَّوِمْ ثُمْثَوِدەكَ. (دَّسَرِ: هَرِثَوِمَرْسَوَثَّسِرِ رُسْوِمْرِمْ وَسْمَوَسَدَّدەكَ! هَسَثَّسِرِ دَمِوِمْرِ وَسْمَوَسَدَّدەكَ!) هَرِ هَسَثَّكَثَّمْ سَجد كَرِوِسْ قِيامكَرِ رُسْتَرِوِ وَكَوَّمِرِ ثَّوَكَسِرِسَرَسْ هَمَوَمَرْدَكَسْ وِدەكَ .

103- **التاسع**: عن ابن مسعودٍ رَضِيَ اللَّهُ عنه قال: صلَّيْت مع النَبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لَيلَةً، فَأَطَالَ الْقِيامَ حتَّى هممْتُ أَنْ أَجْلِسَ وَأدعَهُ. متفقٌ عليه.

دَّمْ الله ثَمْمَرْسْتَرْمْوِ عبد الله بن مسعود ثَ بِهَمِسْ هِرَّثَكَسْ وَمَكَ. وِثَّرِثَّوِمْكَ. وِحَرْسَسَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ثَ رَرَمْثَّرِثَكَرِ سَرَّقَرْسَمَسْ ثُمْثَوِدەكَ. رَرِ هَسَثَّكَثَّسِرِ قِيام هِرِثَكَرِيَسْرَقَسْ ثُرْتَرْسْ وِحَرْسَسَ ثَسْ خيالهَمْ ثَسِرِدەكَ. ثَرْسْتَرْمْتَسْرَكَ. وِثَّ ثَسَمْوِ ثَسْ خيالهَمْ ثَمْمَكَ؟ وِثَّرِثَّوِمْكَ. وِحَرْسَسَ خيال ثَسِرِ هِسِرْسْتَرَكَسْرَكَ. هَرِ سَرَّقَرْ دَقَرْ سَسِرَّثَرْتَرَكَسْرَكَ.

104- **العاشر**: عن أنس رضي اللَّه عنه عن رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: «يتْبعُ الميْتَ ثلاثَةٌ: أهلُهُ ومالُه وعمَلُه، فيرْجِع اثنانِ ويبْقَى واحِدٌ: يرجعُ أهلُهُ ومالُهُ، ويبقَى عملُهُ» متفقٌ عليه.

دَّمْ الله ثَمْمَرْسْتَرْمْوِ أنس ثَرَّسْ ، رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ثَ هَسِرِسْ هِرَّ ثَسَمْمَرْمَكَ. هَسَثَّكَثَّسِرِ حديث ثَسَمْمَرْمَكَ. رَمْمِرَّ وَكَرَسْ ثَسْرَّسِرِسَرَّ رَرَمْكَ هِسْ هَمْكَمْ ثَرْمَكَ. هَسَمْكَسِرِ هَجِرَّكَ هَسَرْمَرْكَسِرِ هَجِرَّكَ دَرَكَ. هَرِ هَسَرْمَرْكَسِرِ هَجِرَّكَ عملهَكَ. رَرِ جِكَ ثَسَمِسْ ثَرْمَكَ هَجِرَّ ثَسَرْتَرَّرِ هَسَرْمِ هَرْمَرْمَكَ. هَرِ هَمَوِ هَسَرْمِ ثَسَرْسْ وَكَسَرْسَسْ رَسَرْمَكَ. هَجِرَّكَ هَسَرْمَرْكَسِرِسَرِ هَجِرَّكَ دَرَّ هَسَرْمِ هَرْمَرْمَكَ. هَرِ هَجِرَّكَ عمل هَسَرَّمَرْمَكَ ثَرَجَرْسَمَكَ.

105- **الحادي عشر**: عن ابن مسعودٍ رضيَ اللَّهُ عنه قال: قال النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «الجنة أقرَبُ إلى أَحدِكُم مِنْ شِراكِ نَعْلِهِ والنَّارُ مِثْلُ ذلِكَ» رواه البخاري.

دَّمْ الله ثَمْمَرْسْتَرْمْوِ عبد الله بن مسعود ثَ بِهَمِسْ هِرَّثَكَسْ وَمَكَ. وِثَّرِثَّوِمْكَ. نبيّ هَّ صَلّى

اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފައެވެ. ހެޔޮ عملތައް ކުރާނަމަ ސުވަރުގޭ ދިޔަބައިމީހުންނާއި އެކުވާ ކައިރިވެވޭން ވާނެއެވެ. އެއީ ފައިވާނުގެ ވަދު ފާޑު ކައިރި ވެގެންވާ ފަދައިންނެވެ. އަދި ނުބައި عمل ތައް ކުރާނަމަ ނަރަކަ ދިޔަބައިމީހުންނާއި އެކުވާ ކައިރިވެވޭން ވާނެއެވެ. (އެއީ ފައިވާނުގެ ވަދު ފާޑު ކައިރި ވެގެންވާ ފަދައިންނެވެ.)

106- **الثاني عشر**: عن أبي فِراس رَبِيعةَ بنِ كَعْبٍ الأسْلَمِيِّ خادِمِ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، ومِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ رضي اللَّهُ عنه قال: كُنْتُ أبيتُ مع رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، فآتِيهِ بِوَضوئِهِ، وحاجتِهِ فقال: «سلْني» فقُلْت: أسْأَلُكَ مُرافَقَتَكَ في الجنَّةِ. فقالَ: «أوَ غَيْرَ ذلِك؟» قُلْت: أسْأَلُكَ مُرافَقَتَكَ في الجنَّةِ. فقالَ: «أوَ غَيْرَ ذلِك ؟» قُلْت: هو ذَاك. قال: «فأَعِنِّي على نَفْسِكَ بِكَثْرةِ السجُودِ» رواه مسلم.

މާނަ الله ރުއްސުންފުއްވި أبو فِراس رَبِيعةَ بنِ كَعْب الأسْلَمِي ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. މިއީ ، رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ خادم އެކެވެ. އަދި މިއީ مسجد النبوى ގައި ދިރިއުޅުނު އުނގެނެމުން ތިއްބެވި أَهْل الصُّفَّة ގެ ބޭކަލުންގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެންވާ ބޭކަލެއްވެސް މެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ ، رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ގެސްދެވުމުގެ ދޮރުމަތި ކައިރީގައި އަބަދުވެސްގޮތުން خدمة ކުރައްވަމުންދިޔައިން ހުރެވެ. ގެރ އަބަދުވެސްކުރާން وضوء ކުރައްވަމުންދިޔައި ފެން ގެންގޮސް ދިން ހަދަމެވެ. އަދި އެހެނިހެން ކަންތައްތަކެއް ކުރަދިނީމެވެ. ދުވަހަކު އެއްދުވަހަކު އަބަދުވެސް ތިމަންނަ އަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ވީތާ އެދޭކަމެއް އެދޭށަރަ ހަރުގޮތުގެ އެދުރަގައި އެދުންވެ. ދެން ތިމަންނަ ދަންނަވައިލީމެވެ. ތިމަންނަ ބޭނުމީ ސުވަރުގޭގައި ކަލޭގޭގާއިގެ އަރިހުގައި އުޅުމެވެ. ދެން حديث ކުރައްވައިފައެވެ. ދެން އިތުރު އެހެން ކަމެއް ބޭނުން ހެއްޔެވެ؟ ތިމަންނަ ދަންނަވައިލީމެވެ. އެހެން ކަމެއް ނޫނެވެ. حديث ކުރައްވައިފައެވެ. ވީހެންވީއިރާ ތިބާ ގިނައިން نفل ނަމާދުކުރުމަކުން ތިރަވުގައި ތިމަން ހަސްކާރުގެ އެހީ ވެދޭށެވެ.

107- **الثالث عشر**: عن أبي عبد اللَّه ويُقَالُ: أبُو عبْدِ الرَّحمنِ ثَوْبانَ موْلى رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: سمِعْتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول: عليكَ بِكَثْرةِ السُّجُودِ، فإنَّك لَنْ تَسْجُد للَّهِ سجْدةً إلاَّ رفَعكَ اللَّهُ بِها درجةً، وحطَّ عنْكَ بِها خَطِيئَةً» رواه مسلم.

رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މިނިވަންކުރެއްވި ކުރައްވި ބޭކަލުންގެ ތެރޭގައި މާނަ الله ރުއްސުންފުއްވި أبو عبد اللّه ثَوْبان ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. އަދި މިކަލޭގެފާނުގެ ނަމަކީ عبْد الرَّحمن ކަމަށްވެސް

ބުނެވިއެވެ. ވިދާޅުވެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ވިޔަސް އަޅުއްނިމެވެ. އަކާލާގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވިތާ ގިނަގިނައިން سجْدة ކޮށް އުޅުއްވެވެ. މިހެން ހަމަހަކުރަވަކުރުން ވިތާ سجْدة އަށް ކޮށްދިނަމަ އެ سجْدة އަކާން ވިބައަން ދަރަޖައެއް މަތިވެއި ނުވާ އަދި އެއިން ކުށްފާފައެއް ނުފިލުވާ ހަމަ އެންމެ سجْدة އެއްގެ ސަވާބެވެ.

108- **الرابع عشر**: عن أبي صَفْوانَ عبدِ اللَّه بن بُسْرٍ الأسلَمِيِّ، رضي اللَّه عنه، قال: قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «خَيْرُ النَّاسِ مَن طالَ عمُرُه وَحَسُنَ عملُه» رواه الترمذي، وقال حديثٌ حسنٌ.

«بُسْر»: بضم الباءِ وبالسين المهملة.

މާތް الله ރުއްސުންވުމެވި أبو صَفْوان عبد اللَّه بن بُسْر الأسلَمِي ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ހެޔޮމީހަކީ ޢުމުރު ދިގުވެފައި عمل ރަނގަޅު ވެއްޖެމީހާއެވެ.

109- **الخامس عشر**: عن أنسٍ رضي اللَّه عنه، قال: غَاب عمِّي أَنَسُ بنُ النَّضْرِ رضي اللَّهُ عنه، عن قِتالِ بدرٍ، فقال: يا رسولَ اللَّه غِبْت عن أوَّلِ قِتالٍ قَاتلْتَ المشرِكِينَ، لَئِن اللَّهُ أشْهَدَنِي قتالَ المشركين لَيُرِيَنَّ اللَّهُ ما أصنعُ، فلما كانَ يومُ أُحدٍ انْكشَفَ المسْلِمُون فقال: اللَّهُمَّ أعْتَذِرُ إليْكَ مِمَّا صنَع هَؤُلاءِ يَعْني أصْحَابه وأبرأُ إلَيْكَ مِمَّا صنعَ هَؤُلاَءِ يعني المشْرِكِينَ ثُمَّ تَقَدَّمَ فَاسْتَقْبَلَهُ سعْدُ بْنُ مُعاذٍ، فَقَالَ: يا سعْدُ بْنَ معُاذٍ الْجنَّةُ وربِّ الكعْبةِ، إِني أجِدُ رِيحَهَا مِنْ دُونِ أُحُدٍ. قال سعْدٌ: فَمَا اسْتَطعْتُ يا رسول اللَّه ماصنَعَ، قَالَ أنسٌ: فَوجدْنَا بِهِ بِضْعاً وثمَانِينَ ضَرْبةً بِالسَّيفِ، أوْ طَعْنَةً بِرُمْحٍ، أو رمْيةً بِسهْمٍ، ووجدْناهُ قَد قُتِلَ وَمثَّلَ بِهِ المشركُونَ فَما عرفَهُ أَحدٌ إلاَّ أُخْتُهُ بِبنَانِهِ. قال أنسٌ: كُنَّا نَرى أوْ نَظُنُّ أنَّ هَذِهِ الآيَة نزلَتْ فيهِ وَفِي أشْباهِهِ: [مِنَ المؤْمِنِينَ رِجالٌ صدقُوا ما عَاهَدُوا اللَّه علَيهِ] [الأحزاب: 23] إلى آخرها. متفقٌ عليه.

قوله: «لَيُرِيَنَّ اللَّهُ» رُوِى بضم الياءِ وكسر الراءِ، أي لَيُظْهِرنَّ اللَّهُ ذَلِكَ لِلنَّاسِ، ورُوِى بفتحهما، ومعناه ظاهر، واللَّه أعلم.

މާތް اللهރުއްސުންވުމެވި أنسގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މަގޭބައްޕަގެ ބޭބޭފުޅު، މާތް الله ރުއްސުންވުމެވި النَّضْر ގެ ދަރިކަލުން أنس ގެފާނު ދިމާވި އުޙުދުހަނގުރާމައިން ހުރި بدر ހަނގުރާމައިގައި ބައިވެރިވެ ނުވެވުނެވެ. (އަނގަވާ ގަޑިޔަށް ތަރުތީބުވެރިވާނީ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް) ދެންނެވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ކަލޭގެފާނު مُشرِكُ ންނާއި ކުރި ފުރަތަމަ ހަނގުރާމައިގައި ވަޑައިގެން ނުހިމެ ބައިވެރި ނުވެވުނެވެ. މާތް الله ގެންދިޔަ ހަނގުރާމަ ބޭނުމެވެ. މިތަ مُشرِكُންނާއި

رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حِينَ أَمَرَنَا بِالصَّدَقَةِ كُنَّا نُحَامِلُ عَلَى ظُهُورِنَا فَجَاءَ رَجُلٌ فَتَصَدَّقَ بِشَيْءٍ كَثِيرٍ فَقَالُوا: مُرَاءٍ، وجاءَ رَجُلٌ آخَرُ فَتَصَدَّقَ بِصَاعٍ فقالُوا: إِنَّ اللَّه لَغَنِيٌّ عَنْ صاعِ هَذَا، فَنَزَلَتْ {الَّذِينَ يَلْمِزُونَ المطَّوِّعِينَ مِنَ المؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لاَ يَجِدُونَ إِلاَّ جُهْدَهُمْ} [التوبة 79] الآية. متفقٌ عليه.

«ونُحَامِلُ» بضم النون، وبالحاءِ المهملة: أَيْ يَحْمِلُ أَحَدُنَا على ظَهْرِهِ بِالأُجْرَةِ، وَيَتَصَدَّقُ بها.

رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أبو مسعود عُقْبَةَ بن عمرو الأنصاريِّ البدري ﷺ رِوَايَةً عَنْهُ.

وِمَّرْدُوِمْرَدُ. صدقة مَّدِ دَحْمَ مَّمَرْهُ هَّوَمِرِدُمْوَحْمْ وِحَسْمَرْحَسْ حَمَّرَهُمْ سَّسِءَسْ مْحَمَّرَحَمِرِدُسْ (صَّدقَة مْمْهْ مِرْشَرَحَسْمَرْهَبَمْرِ) دُسْمَرَسْمْ دُمِرِدُحَدُ. دُمَّ مْمَبَمْ وَمَرَسْ دِسَ حَمَّرَهُمْ صدقَة مَرَسْ مِرْشَرَحَسْمَرْهَبَمْرِ دُسَمَرْمَدُ. دُمَّ دِسْهُوَبَسْ حَسْمَرْهَدُ. مْمَدِ مَرَسْمَرْهَبَمْرِ دِمَّبَرْ صاع مْمْهْدُ دِسْهُوَمَرْدُ مْهُوِسَّءُهْ صَّدقَة مْمْهْدُ دُهْدُوَمْرِ دُسْمَرْمَدُ. دُمَّ دِسْهُوَبَسْ حَسْمَرْهَدُ. رَحَبَمَرَهُوَحَرْسْ الله سبحانه وتعالى مُحِمَّدُ مْمْهْدُ صاع مْمْهْدُحِسْهُوَحَرْسْ دُمِرِهُمِءُدُسْهُوَمَرْدُ. دُمَّ مْمِرِسَرْ الله سبحانه وتعالى مْمَبَمَّمِرَحَرْ مَرْسْمَرْسِرِوِ مَّمَرْهُ هَّوَمِرِدُمْوِمَرْدُ. {الَّذِينَ يَلْمِزُونَ المُطَّوِّعِينَ مِنَ المُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لاَ يَجِدُونَ إلاَّ جُهْدَهُمْ} دَّمَرِ:-مْمْدُحَمْرْسِرِ ، مُؤْمِن سْدُ هُحَمِرِسْ تطوع دُ دَّهْرْسْ صدقة تَّر دِرُسْدُ صدقة مَّدِ دَحْمَ ، سْمَءَمِرِسُهَسُ هَّمَّرِرُسْمَدُ. مَرِمِ مْمْدُحَمْرْسِرِ (مْمَهَرِ:مُؤْمِن سْرِسِ) مْمْدُحَمْرْسَرْسْ رِمِرَّ دُقَّرِحْرْسَرَحَرْ سْتَرِسِ سْرِحَّ دِرُسْمَدُ. دُمَّ، مْمْدُحَمْرْسَرْسْ مْمْدُحَمْرْسْ (مْمَهَرِ: منافق سْ) دَحَّرَّهُمْ سْمَرَحَرْسْ (مْمَهَرِ: منافق سْرَسْرْ) دَحَّرَّهُمْ سَمْرَقَرْسْمَرْهُوِمَرْدُ. مَرِمِ مْمْدُحَمْرْسَرْسْ هَّسْرَقْرِسِرِوِ عذاب رُسْمَدُ.

111- **السابَع عشر**: عن سعيدِ بنِ عبدِ العزيزِ، عن رَبيعةَ بنِ يزيدَ، عن أَبِي إدريس الخَوْلاَنِيِّ، عن أَبِي ذَرٍّ جُنْدُبِ بنِ جُنَادَةَ، رضي اللَّهُ عنه، عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فيما يَرْوِي عَنِ اللَّهِ تبارك وتعالى أنه قال: «يا عِبَادِي إِنِّي حَرَّمْتُ الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرَّماً فَلاَ تَظالموا، يَا عِبَادِي كُلُّكُم ضَالٌّ إِلاَّ مَنْ هَدَيْتُهُ، فَاسْتَهْدُونِي أَهْدكُمْ، يَا عِبَادي كُلُّكُمْ جائعٌ إِلاَّ منْ أطعمتُه، فاسْتطْعموني أطعمْكم، يا عبادي كلكم عَارٍ إِلاَّ مِنْ كَسَوْتُهُ فَاسْتَكْسُوني أَكْسُكُمْ، يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ تُخْطِئُونَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَأَنَا أَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعاً، فَاسْتَغْفِرُونِي أَغْفِرْ لَكُمْ، يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ لَنْ تَبْلُغُوا ضُرِّي فَتَضُرُّونِي، وَلَنْ تَبْلُغُوا نَفْعِي فَتَنْفَعُونِي، يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وآخِرَكُمْ، وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوا عَلَى أتقَى قلبِ رجلٍ واحدٍ منكم ما زادَ ذلكَ فِي مُلكي شيئاً، يا عِبَادِي لو أَنَّ أَوَّلكم وآخرَكُم وإنسَكُم وجنكُمْ كَانوا عَلَى أفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ مِنْكُمْ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي شَيْئاً، يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ، قَامُوا فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ، فَسأَلُونِي فَأَعْطَيْتُ كُلَّ إِنْسانٍ مَسْأَلَتَهُ، مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِمَّا عِنْدِي إِلاَّ كَمَا يَنْقُصُ المِخْيَطُ إِذَا أُدْخِلَ البَحْرَ، يَا عِبَادِي إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ أُحْصِيهَا لَكُمْ، ثُمَّ أُوَفِّيكُمْ إِيَّاهَا، فَمَنْ وَجَدَ خَيْراً فَلْيَحْمِدِ اللَّه، وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ فَلاَ يَلُومَنَّ إِلاَّ نَفْسَهُ». قَالَ سعيدٌ: كان أبو إدريس إذا حدَّثَ بهذا الحديث جَثَا عَلَى رُكبتيه. رواه مسلم. وروينا عن الإمام أحمد بن حنبل رحمه اللَّه قال: ليس لأهل الشام حديث أشرف من هذا الحديث.

دَّهْ الله حَمْهُسْمْ حَرْهُوِ جُنْدُب بنِ جُنَادَة, رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دُ مَرِمْرْسْ مِرَّ سْمَرْهُوِ قدسى حديث مْمْدُمَرِ دُمْدُ. مَرَبَمَرَهُوَحَرْسْ دَّهْ الله سبحانه وتعالى وحي سْمَرْهُوِمْدُ. دَّ وِحَرْسْ مَرْسُهَبَرَّسِرَ مَرْحَهُوَسْهُسْتَرَ! مَرَبَمَرَهُوَحَرْسْ وِحَرْسْمَرْسُهَبَرَّسِرَ حَّهُحَرْحَدُ حَرْهُكَرْسْ وِحَرْسْ

ތަސައްވުފުގެ އަސާސީ ބިނާގެ عمل ހަރާމް ކަރައިދިނުމެވެ. އަހަން ކަމުން ބިމުން ތަސައްވުފުގެ

އަކަސް ޙަޤީޤީގައިން ދުވަހެއްގެ ހަރާމް ކަރައިދިނުމެވެ. މިއާ ޙަޤީޤަތުގައިން އެއްބަސްވެ

އަށްބަސްވެވޭ އަސާސީގެ ނޫނެވެ. އާ ބިމުން ތަސައްވުފުގެ އަރިބާށްވެވުނެވެ! ބިމުން ތަސައްވުފުގެ

ޙަޤީޤަތުގެ ބާރުން ބިދުގެ ދައުލަތުގެ މުހައްމަދު ޝުން އަހަން އެއްމުނިން ހަޔާތެއްގެ ނުވާ

މުނިންދުއެވެ. މިއާ ބިމުން ތަސައްވުފުގެ حضرةން ބިދުގަނޑު އަދުނޑުވެ. އަޅުޖުން

ބިމުންތަސައްވުފުގެ ބިޔަ ބައިމުންނުން ބިދުގެ ދައުލަތުގެ މުހައްމަދުއެވެ. އާ ބިމުން ތަސައްވުފުގެ

އަރިބާށްވެވުނެވެ! ޙަޤީޤަތުގެ ބާރުން ބިމުން ތަސައްވުފުގެ ބަސްކަޔައިވާ މުނިކާ ޝުން އަހަން

އަހަން އެއްމުނިން ބަސްކަހައި ހަޔާތެއްގެ މުނިންދުއެވެ. މިއާ ބިމުން ތަސައްވުފުގެ ޔަބައިން

ކާބާއަހާއި ބޫބާއަލާގެ އަދުނޑުވެ. އަޅުޖުން ބިމުން ތަސައްވުފުގެ ޙަޤީޤަތުގެ ކާއްމުއި ބައިން

ދައުލަތުމުއެވެ. އާ ބިމުން ތަސައްވުފުގެ އަރިބާށްވެވުނެވެ! ޙަޤީޤަތުގެ ބާރުން ބިމުން

ތަސައްވުފުގެ ފުޖަމުން ދައުލަތު މުނިކާ ޝުން އަހަން މުނިންނި އަޖާހުން ހާގަހިވާ މުނިންދުއެވެ.

މިއާ ޙަޤީޤަތު މުނިން ބިމުން ތަސައްވުފުގެ حضرة ން އަހަން ފުޖާމުން އަދުނޑުވެ. އަޅުޖުން ބިމުން

ތަސައްވުފުގެ ޙަޤީޤަތުގެ އަސްފުޖާމުން ދައުލަތުމުއެވެ. އާ ބިމުން ތަސައްވުފުގެ އަރިބާށްވެވުނެވެ!

ހަމަކަމަށްފުޖުން ޙަޤީޤަތުގައިން ގެންދިޔަ ޖާއި ދުވާލު ފުފު ކަރައިދިނުމެވެ. އަދި ބިމުން ތަސައްވުފުގައި

އަސްދަހައި ފުފުބާއި ފުއްސަވާ ތަސައްވުފުގެ އިރުވެ. މިއާ ބިޔަ ބައިމުން ބިމުން ތަސައްވުފުގެ

ޔަބައިން ފުފު ފުއްސަވާދުން އަދި ދުނިޔަވީނުވެ. އަޅުޖުން ބިމުން ތަސައްވުފުގެ ޙަޤީޤަތުގެ ފުފު

ފުއްސަވާ ދައުލަތު ހަނދުމެވެ. އާ ބިމުން ތަސައްވުފުގެ އަރިބާށްވެވުނެވެ! އެއްބަސްވެ މުނިކާ އެއްބަސްވެ

ސްފުއްއަދާއި ދުވަހުކާވެސް ބިމުން އިސްކާލަން އެއްބަސްވެ ގެއްދުވެދު ނުދުވަހުކާން يقينއެވެ. އަދި އެއްބަސްވެ

ވަޅުގެ ފުއިދުއައްބަސްވެ ފުޖަކާ ނުދުވަހުކާން يقينއެވެ. އާ ބިމުން ތަސައްވުފުގެ އަރިބާށްވެވުނެވެ!

ހަމަކަމަށްފުޖުން ޙަޤީޤަތުގައިން އިސްވަދަޔަހައި ބަޔަކާއި އަދި ފުސްވެ އަހަންނާހައި ބަޔަކާއި އަދި

ޙަޤީޤަތުގައިން ބިޖެހޭއިރު އަހަރުހައި އިސްސަސްސާއި އަދި ޙަޤީޤަތުގައިން ބިޖެހޭއިރު އަހަރުހައި

ޝަރީ ހަޤާ ދެވާގެ ގެބުން ޙަޤީޤަތުގައިން ބިޖެހޭއިރު ދިސްސަސްސާއި މު އަހަރުހައި މުސްވިކަން

އަހަރު ބޭޤާ تقوي ވަޙީޤާ ވަޖެގެ صالح އަދިން ކަމުގައި ވަޙީސް އަދިން އެއްބަސްވެ ހަޤާ عمل އެއްގެ

ސްބަބުން ބިމުން ތަސައްވުފުގެ ތަސައްވުފުގެ ވަޖެހެއްކަން ކާދާ ބައްސަސްވެ އިވެޤަ ވަގަން ނުދުމާ

ހައްބުވެ. އާ ބިމުން ތަސައްވުފުގެ އަރިބާށްވެވުނެވެ! ހަމަކަމަށްފުޖުން ޙަޤީޤަތުގައިން އިސްވަދަޔަހައި

ބަޔަކާއި އަދި ގޮސްވެ އަންނާނަހައި ބަޔަކާއި އަދި ވިޔަބައިމީހުންގެ ބޮޑެތިގައިވާ އަންމަހައި
އިންސާނުންނާއި އަދި ވިޔަބައިމީހުންގެ ބޮޑެތިގައިވާ އަންމަހައި ދީނުގައިން ނަފުހު ނުބައި عمل ގެ ގޮތުން
ވިޔަބައިމީހުންގެ ބޮޑެތިގައިވާ އަނދަ ނުބައި މީހާ ފަދަ فاجر ނަ ކަމުގައި ވިޔަސް އެފަދައިގެ
ސަބަބުން ވިމަން ރަސޫލާގެ ރަސޫލުން ޙަނ ދުލާއިވެސް އަނި ވެގެން ނުދެވޭނެއެވެ. އެ ވިމަން
ރަސޫލާގެ އަޅުވިކަންނަވާ! ހަމަކަށަވަރުން ވިޔަބައިމީހުން އިސްވެދިޔަހައި ބަޔަކާއި އަދި ގޮސްވެ
އަންނާނަހައި ބަޔަކާއި އަދި ވިޔަބައިމީހުންގެ ބޮޑެތިގައިވާ އަންމަހައި އިންސާނުންނާއި އަދި
ވިޔަބައިމީހުންގެ ބޮޑެތިގައިވާ އަންމަހައި ދީނުގައިން އަންމަހުން އައްވަނަކަތް އެއްވެ އަންމަން
ހިތްޖެހޭނެ އެއްޗެއް ވިމަން ރަސޫލާގެ حضرة ނަ އެދުރުވުން އެއްނަ ކަންތަ މިހާކަން
އެމީހަކު އެ އެދުން ހަދި ކަމެއް ފުދުއްދުމަށް ދެއްވާއިދެ ވިސްނުމަށް ކަންތަކެއް ގެންބުދި ނުދީމާ
މުދައްވަރުވެސް ވިމަން ރަސޫލާގެ ހަޖަނިއްސަން މުދަވެގެން ނުދެއްވާ. އެ ވިމަން ރަސޫލާގެ
އަޅުވިކަންނަވާ! (މިތަނުގައި ثواب އާއި عذاب) އާއި ވިޔަބައިމީހުން ކުރާ عمل ތަކެވެ ނަތީޖާއެވެ. ވިމަން
ރަސޫލާގެ ވިޔަބައިމީހުންކުރާ ކަންތަ عمل އެއް ބަޔަކު ކުރައްވާ ހަލާކުވެ. ދުނިޔޭގަ قيامة
ދުވަހު އެމީހަކު ކުރަ عمل އެއްގެ ދެޖާ އެމީހަކަށް ދެއްވާ ހަލާކުވެ. ފަހު ހަމަ ދެޖެވެ ހެޔޮއެއް މިހާ
އެކަމަށް شكر ކުރާ ހައްދެވެ. އަދި ނުބައި ދެޖާ ހެޔޮއްޖެ މިހާ އެމީހާގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ނޫނީ
މަލާމާތް ނުކުރާ ހައްދެވެ.

12- بابُ الحثِّ على الازدياد من الخير في أواخِر العُمر

އުމުރުގެ ފަހުކަލުގައި ހެޔޮކަންތަކަށް ގިނަކުރުމަށް ހިތްވަރުދިނުން ބާބުންތަކެރިކަން ބަޔާންކޮށްދޭ

باب

قال اللَّه تعالى : { أولم نعمركم ما يتذكر فيه من تذكر وجاءكم النذير } فاطر37

ހަނދުމަކުރާމީހަކަށް ހަނދުމަކުރެވޭވަރަށް މާތްވެގެންވާ ދުވަސް، ވިމަން ރަސޫލާގެ ވިޔަބައިމީހުންގެ
عمر ނުދެއްވީމުދެ ހަމަތެވެ؟ އަދި إنذار ކުރައްވާ ބާރުވެރިހިއަށް ވިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް ވަޑައިގެންނެވެ.

قال ابن عباس والمحققون: معناه: أولم نعمركم ستين سنة، ويؤيده الحديث الذي سنذكره إن شاء اللَّه تعالى. وقيل معناه: ثماني عشرة سنة. وقيل: أربعين سنة. قاله الحسن والكلبي ومسروق، ونقل عن ابن عباس أيضاً، ونقلوا أن أهل المدينة كانوا إذا بلغ أحدهم أربعين سنة تفرغ للعبادة. وقيل هو: البلوغ. وقوله تعالى: { وجاءكم النذير } قال ابن

عباس والجمهور: هو النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم. وقيل: الشيب. قاله عكرمة وابن عيينة وغيرهما، والله أعلم.

112- وأمَّا الأحاديث **فالأوَّل** : عن أَبِي هريرة رضي اللَّه عنه ، عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «أعْذَرَ اللَّهُ إلى امْرِىءٍ أخَّرَ أجلَه حتى بلَغَ سِتِّينَ سنةً » رواه البخارى.

قال العلماءُ معناه : لَمْ يترُكْ لَه عُذْراً إذ أمْهَلَهُ هذِهِ المدَّةَ . يُقال : أعْذَرَ الرَّجُلُ إذا بلغَ الغاية في الْعُذْرِ .

ﷲ ﺗﻌﺎﻟﻰ أبو هريرة ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻪ ﻋﻦ ﺍﻟﻨﺒﻲ ﺻﻠﻰ ﷲ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﻗﺎﻝ ﺣﺪﻳﺚ ﺍﻟﺒﺨﺎﺭﻱ. ﻭﻣﻌﻨﺎﻩ عمر ﺃﻱ ﻟﻢ ﻳﺘﺮﻙ ﻟﻪ ﻋﺬﺭﺍ ﻓﻲ ﺗﺄﺧﻴﺮ ﺃﺟﻠﻪ ﺣﺘﻰ ﺑﻠﻎ ﺳﺘﻴﻦ ﺳﻨﺔ ﻭﻫﻲ ﻣﺪﺓ ﻳﺌﺲ ﺍﻟﻨﺎﺱ ﻣﻦ ﺍﻟﺤﻴﺎﺓ ﻏﺎﻟﺒﺎ. (ﻭﻗﻴﻞ ﺍﻟﻤﺮﺍﺩ ﺑﺎﻟﺸﻴﺐ ﻷﻧﻪ ﻋﻼﻣﺔ ﻗﺮﺏ ﺍﻟﻤﻮﺕ ﻭﺍﻟﻠﻪ ﺃﻋﻠﻢ.)

113- **الثاني** : عن ابن عباس ، رضي اللَّه عنهما ، قال : كان عمر رضي اللَّه عنه يُدْخِلُنى مَع أشْياخ بْدرٍ ، فَكأنَّ بعْضَهُمْ وجدَ فِي نفسه فقال : لِمَ يَدْخُلُ هَذا معنا ولنَا أبْنَاء مِثْلُه ،؟ فقال عمرُ : إنَّهُ من حيْثُ علِمْتُمْ ، فدَعَانى ذاتَ يَوْمٍ فَأدْخلَنى معهُمْ ، فما رأَيْتُ أنَّه دعانى يوْمئِذٍ إلاَّ لِيُرِيهُمْ قال : ما تقولون في قول اللَّه تعالى : { إذا جاءَ نَصْرُ اللَّهِ والْفَتْحُ} [الفتح : 1] فقال بَعضُهُمْ : أمِرْنَا نَحْمَدُ اللَّهَ ونَسْتَغْفِره إذَا نَصرنَا وفَتَحَ علَيْنَا . وسكَتَ بعضهُمْ فلم يقُلْ شيئاً فقال لى : أكَذلك تقول يا ابنَ عباس ؟ فقلت : لا . قال فما تقول ؟ قلت : هُو أجلُ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، أعْلمَه له قال : { إذا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ والْفتحُ} وذلك علامة أجلِك { فَسَبِّحْ بِحمْدِ رَبِّكَ واسْتغْفِرْهُ إنَّه كانَ تَوَّاباً} [الفتح : 3] فقال عمر رضي اللَّه عنه : ما أعْلَم منها إلاَّ ما تَقُول . رواه البخارى .

ﷲ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻬﻤﺎ ﻗﺎﻝ ﻛﺎﻥ عمر ﻳﺪﺧﻠﻨﻲ ﻣﻊ ﺃﺷﻴﺎﺥ ﺑﺪﺭ ﻓﻜﺄﻥ ﺑﻌﻀﻬﻢ ﻭﺟﺪ ﻓﻲ ﻧﻔﺴﻪ ﻓﻘﺎﻝ ﻟﻢ ﻳﺪﺧﻞ ﻫﺬﺍ ﻣﻌﻨﺎ ﻭﻟﻨﺎ ﺃﺑﻨﺎء ﻣﺜﻠﻪ ﻓﻘﺎﻝ ﻋﻤﺮ ﺇﻧﻪ ﻣﻦ ﺣﻴﺚ ﻋﻠﻤﺘﻢ ﻓﺪﻋﺎﻧﻲ ﺫﺍﺕ ﻳﻮﻡ ﻓﺄﺩﺧﻠﻨﻲ ﻣﻌﻬﻢ ﻓﻤﺎ ﺭﺃﻳﺖ ﺃﻧﻪ ﺩﻋﺎﻧﻲ ﻳﻮﻣﺌﺬ ﺇﻻ ﻟﻴﺮﻳﻬﻢ ﻗﺎﻝ ﻣﺎ ﺗﻘﻮﻟﻮﻥ ﻓﻲ ﻗﻮﻝ ﷲ ﺗﻌﺎﻟﻰ { ﺇﺫا ﺟﺎء ﻧﺼﺮ ﷲ ﻭﺍﻟﻔﺘﺢ} [ﺍﻟﻔﺘﺢ : 1] ﻓﻘﺎﻝ ﺑﻌﻀﻬﻢ ﺃﻣﺮﻧﺎ ﻧﺤﻤﺪ ﷲ ﻭﻧﺴﺘﻐﻔﺮﻩ ﺇﺫا ﻧﺼﺮﻧﺎ ﻭﻓﺘﺢ ﻋﻠﻴﻨﺎ ﻭﺳﻜﺖ ﺑﻌﻀﻬﻢ ﻓﻠﻢ ﻳﻘﻞ ﺷﻴﺌﺎ ﻓﻘﺎﻝ ﻟﻲ ﺃﻛﺬﻟﻚ ﺗﻘﻮﻝ ﻳﺎ ﺍﺑﻦ ﻋﺒﺎﺱ ؟ ﻓﻘﻠﺖ ﻻ . ﻗﺎﻝ ﻓﻤﺎ ﺗﻘﻮﻝ ؟ ﻗﻠﺖ ﻫﻮ ﺃﺟﻞ ﺭﺳﻮﻝ ﷲ ﺻﻠﻰ ﷲ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﺃﻋﻠﻤﻪ ﻟﻪ ﻗﺎﻝ { ﺇﺫا ﺟﺎء ﻧﺼﺮ ﷲ ﻭﺍﻟﻔﺘﺢ} ﻭﺫﻟﻚ ﻋﻼﻣﺔ ﺃﺟﻠﻚ { ﻓﺴﺒﺢ ﺑﺤﻤﺪ ﺭﺑﻚ ﻭﺍﺳﺘﻐﻔﺮﻩ ﺇﻧﻪ ﻛﺎﻥ ﺗﻮﺍﺑﺎ} [ﺍﻟﻔﺘﺢ : 3] ﻓﻘﺎﻝ عمر ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻪ : ﻣﺎ ﺃﻋﻠﻢ ﻣﻨﻬﺎ ﺇﻻ ﻣﺎ ﺗﻘﻮﻝ . ﺭﻭﺍﻩ ﺍﻟﺒﺨﺎﺭﻱ .

ترجمة الحديث الثالث : عن عائشةَ رضي اللَّه عنها قالت : ما صَلَّى رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم صلاةً بعْد أَنْ نزَلَتْ عليْهِ { إذَا جَاءَ نصْرُ اللّهِ والْفَتْحُ } إلاَّ يقول فيها : « سُبْحانك ربَّنَا وبِحمْدِكَ ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لى » متفقٌ عليه .

ترجمة الحديث الثالث : عن عائشة رضي الله عنها قالت : ما صَلَّى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم صلاةً بعْد أَنْ نزَلَتْ عليْهِ { إذَا جَاءَ نصْرُ اللّهِ والْفَتْحُ } إلاَّ يقول فيها : « سُبْحانك ربَّنَا وبِحمْدِكَ ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لى »

وفي رواية الصحيحين عنها : كان رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُكْثِر أنْ يَقُول فِي رُكُوعِه وسُجُودِهِ : « سُبْحانَكَ اللَّهُمَّ ربَّنَا وَبِحمْدِكَ ، اللَّهمَّ اغْفِرْ لي » يتأوَّل الْقُرْآن .

معنى : « يتأوَّل الْقُرْآنَ » أيْ : يعْمل مَا أُمِرَ بِهِ فِي الْقُرآنِ فِي قولِهِ تعالى : {فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ واسْتَغْفِرْهُ } .

صحيحَكِرِ ةَرَحَشَّرَى بِرَهَرِسْ بِرِوَّمَرَهَرَكِرِ ةَهَرَى. رسول اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ركُوع كَهْشَّرِ سجد كَرِ يَسَرِيَسَرِسْ وِقَّرْهَرَى. سُبْحانَكَ اللَّهُمَّ ربَّنَا وَبحمْدِكَ ، اللَّهمَّ اغْفِرْ لي (ئَرِ قُرآنَكِرِ ةَرَحَشَّرَوَّسَرْ ةَدَحْ بَرَهَرْحَرْ كَهَرْ عمل بَرَهَرْحَرَى كَهَرْسَرَى.)

وفي رواية لمسلم : كان رسولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُكْثِرُ أنْ يَقولَ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ : «سُبْحانَكَ اللَّهُمَّ وبِحَمدِكَ ، أَسْتَغْفِرُكَ وأتُوبُ إلَيْكَ » . قالت عائشةُ : قلت : يا رسولَ اللَّه ما هذِهِ الكلِمَاتُ الَّتي أرَاكَ أحْدثْتَها تَقولها ؟ قال : « جُعِلَتْ لِي علامةٌ في أمَّتي إذا رَأيتُها قُلتُها {إذَا جَاءَ نَصْرُ اللِّهِ والْفَتْحُ } إلى آخر السورة».

ةَرِ مسلم كَرِ ةَرَحَشَّرَى بِرَهَرِسْ ةَرِسْوَرِوَّ بِرِوَّمَرَهَرَكِرِ ةَهَرَى. رسول اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (رِسْوَرِوَّمَرَ سْوَمَرْهَ وَّوَّبَرْهَرَحَرْوَرْ) سْوَهَرَى وَءَرِكَهَرَوَّرِ ةَرَحَقَّرَ رْسَرْشَرِوَ ةَرَوَسْهَرَبَرَكِرِ سُبْحانَكَ اللَّهُمَّ وبِحمدِكَ ، أسْتَغْفِرُكَ وأتُوبُ إلَيْكَ يَسَرِ يَسَرِسْ بِرَهَرَّ وِقَّرْهَرَوَّهَرَى. عائشة ىَ ةَرَّسْ وِقَّرْهَرَوَّهَرَى. (ةَرَسْ بَرَحْسْ) وِحَرْسَرَ ةَرْسَرْشَرِوِحَرَى. ىَّ الله ىَ بَرَسْوَّرَهَرَى. بَرَحَّرَكَّرْسَرْ وِهَرَرَّ يَسَرِسْ وِهَرَ بَرَحَرَ وِقَّرْهَرَحَرْسْ ىَسْرَهَرَوَسِرِ ةَرَ بِرِهَرَوَّهَرَى؟ حديث بَرَهَرْحَرِهَرَى. وِحَرْسْ بَرَحَّرَكَّرْسَرَى ةَرْهَرَحَرَسْ وَسِرِ بَرَسْوَرْ حِرَوَّسَرَبَرَحَرَى سِرِشَّرَسْرَهْ قُرآنَكِرِ ىَّ إذا جاءَ نَصْرُ اللَّهِ والْفَتْحُ ىَ سْوَمَرَهَرْسْ حِرَهَرَّهَرَى. ةَرَسْ رَسَرَقَّرَهَرَّ بَرَسْرَى ةَرَرَمَرَبَرْ وِحَرْسَرَمَرْسْوَّرَ ةَرَحِرَحَرَسْ بِرَهَرِسِرِ ةَرَى.

وفي رواية له : كان رسولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُكْثِرُ مِنْ قَوْلِ : « سُبْحانَ اللَّهِ وبِحَمْدِهِ . أسْتَغْفِرُ اللَّه وَأَتُوبُ إلَيْه » . قالت : قلت : يا رسولَ اللَّه ، أَرَاكَ تُكْثِرُ مِنْ قَوْلِ : سُبْحَانَ اللَّهِ وبِحَمْدِهِ ، أسْتغْفِر اللَّه وأتُوبُ إلَيْهِ ؟ فقال : « أخْبرني ربِّي أنِّي سَأرَى علاَمَةً فِي أُمَّتي فَإِذَا رأيْتُها أكْثَرْتُ مِن قَوْلِ : سُبْحانَ اللَّهِ وبِحَمْدِهِ ، أسْتَغْفِرُ اللَّه وَأتُوبُ إلَيْهِ : فَقَدْ رَأَيْتُها: {إذَا جَاءَ نَصْرُ اللِّهِ والْفَتْحُ } فَتْحُ مَكَّةَ ، { ورأيْتَ النَّاس يدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أفْوَاجًا ، فَسبحْ بحمْدِ ربِّكَ واسْتَغفِرْهُ إنَّهُ كانَ توَّاباً } .

ةَرِحَسْ مسلمىَ بِرِوَّمَرَهَرَكِرِ ةَهَرَى. رسول اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، " سُبْحانَ اللَّهِ وبِحَمْدِهِ . أسْتَغْفِرُ اللَّه وَأَتُوبُ إلَيْه" وَىَرَسْ يَسَرِيَسَرِسْ وِقَّرْهَرَوَّسْ ةَرْهَحِوِهَرَى. عائشةَ ىَّرَسْ وِقَّرْهَرَوَّهَرَى. وِحَرْسْ ةَرْسَرْشَرِوِحَرَى. ىَّ الله ىَ بَرَسْوَّرَهَرَى. بَرَحَّرَكَّرْسَرْ « سُبْحانَ اللَّهِ وبِحَمْدِهِ . أسْتَغْفِرُ اللَّه وَأَتُوبُ إلَيْه دَّيِسَرَ بَرَهَرْهَوِّ ةَهَرَحَّرَسَرَهَرَى. ةَرَ حديثبَرَهَرْحَرِهَرَى. وِحَرْسْ رَسْهَرَوَرِ هَّءَ بَرَهَرْحَرِ

ރަސްކަލާނގެ ވަޙީން ރަސޫލާއަށް خبر ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެ ވަފާތު ރަސޫލާގެ
އުއްމަތުން نصر ލިބޭނެ ކަމުގެ ނިޝާނެއް ދައްކަވާ ވަޙީ ފޮނުއްވާފައެވެ. އެހެން ކަމުން އެ ނިޝާން ފެނުމުން
ކާރެގެފާނަށް ވާނުވަ ކައިރިވާ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްދެއްވީ. »سُبْحانَ اللَّهِ وبحَمْدِهِ . أسْتَغْفِرُ اللَّه
وَأَتُوبُ إِلَيْه ގެ ކަލިމަ ބުނެ ކިޔުމުން ގެންދެވީއެވެ. ހަމަކަނޑައެޅިގެން ކިޔުމަށް ފާރަވެރިވުން ވިދާ އެނިޝާން
قُرآنގެ نصر ސޫރަތުން ފެނިވާނެއެވެ. {إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ والْفَتْحُ } މާނަ الله ދެއްވާ نصر އާއި فتح
އަދި މީސްތަކުން ދީނަށް (ورأَيْتَ النَّاس يدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أفْوَاجًا) އަދި މާނަ الله ގެ ދީނަށް ބިރުކަލަކުން
ބައި ބައިގެ ވަންނަނިކޮށް ކަލޭގެފާނު ދެކެވޮޑިގެންވުމުން ހިނދު ، فَسبحْ بحمْدِ ربِّكَ واسْتَغفِرْهُ إِنَّهُ كانَ توَّاباً}
ކަލޭ ކަލޭގެފާނު ހަމްދުކުރައްވައި ތަސްބީހު ކުރައްވާ ރަސްކަލާނގެ ހަމްދަށް حمد ثناء އިން ކަލޭގެފާނު تسبيح
ކުރުމާ ވެއެވެ. އަދި ރަސްކަލާނގެ ހަމްދަށް استغفار ކުރުމާ ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ރަސްކަލާނގެ އީ توبة
قبول ކުރައްވާ ރަސްކަލާނގެ އެވެ.

115- **الرابع** : عن أنسٍ رضي اللَّهُ عنه قال : إنَّ اللَّه عزَّ وجلَّ تَابعَ الوحْيَ على رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَبْلَ وَفَاتِهِ ، حتَّى تُوُفِّيَ أَكْثَرَ مَا كَانَ الْوَحْيُ . متفقٌ عليه .

މާނަ الله ތަޢާލާ ރާޟީވާ أنس ގެ ރިވާޔަތް ހަދީސް ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވަފާތުވުމުގެ ކުރީކޮޅު ކުރިއަށް ގެންދެވީ وحي
ބޮޑަށް ގިނަކޮށް ބާވައިލެއްވުމެވެ. އެހެން ކަމުން ރަސޫލާގެ ވަފާތު މާނަ ވަޙީ އިސްލާމީ
އަސްލެއް حكم ބައިވެ ބޮޑަށް ނިމިފައެވެ.

116- **الخامس** : عن جابر رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يُبْعثُ كُلُّ عبْدٍ على ما مَاتَ علَيْهِ » رواه مسلم .

މާނަ الله ތަޢާލާ ރާޟީވާ جابر ގެ ރިވާޔަތް ހަދީސް ވެއެވެ . ވިދާޅުވިއެވެ. ނަބިއްޔާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ދެއްވިއެވެ. قيامة ދުވަހު ކޮންމެ މީހަކު محشر ބަރުން ދޫކުރެވޭ އަޅުގަނޑު
މަރުވި ހިނދު އަޅުގަނޑު ކޮން ކޮން ހެދުނު عمل އަކާއި ގެންނެވެ.

އަދި: مثالއަކަށް މުސްލިމު ކާފަރު މީހެއްނަމަ ބަދުވާރަށް އެހާބާރު އަހަރެމާ އެކަމެއް.މި حديث
އިންސާނުންނަށް ނަސޭހަތެއް ދެވިދާނެ ރަހަނާ ކަމެއްގައި ހަމަ عمل ގިނަކުރުމަކީ އެންމެ ގަޑި

ﻧﺒﻲ ﷺ ﻭﺳﻨﺔ ﺧﻠﻔﺎﺋﻪ ﺍﻟﺮﺍﺷﺪﻳﻦ ﺍﻟﻤﻬﺪﻳﻴﻦ ﻣﻦ ﺑﻌﺪﻩ ﻭﺍﻟﺘﻤﺴﻚ ﺑﻬﺎ ﻭﻋﻤﻞ ﺍﻟﺴﻠﻒ ﺍﻟﺼﺎﻟﺢ ﻗﺒﻞ ﺍﻟﺨﻠﻒ ﻭﺍﻟﺪﻋﻮﺓ ﺇﻟﻴﻬﺎ ﻭﺍﻟﺼﺒﺮ ﻋﻠﻰ ﺍﻟﻌﻤﻞ ﺑﻬﺎ ﻭﺍﻟﺘﺤﺬﻳﺮ ﻣﻦ ﺍﻟﺒﺪﻉ ﻭﺍﻟﺘﺤﺬﻳﺮ ﻣﻦ ﺃﻫﻠﻬﺎ ﻭﺍﻟﺒﻴﺎﻥ ﻟﺬﻟﻚ ﻛﻠﻪ ﺍﺧﻼﺹ ﻭﺍﻟﺘﻘﺮﺏ ﺇﻟﻰ ﺍﻟﻠﻪ ﺳﺒﺤﺎﻧﻪ ﻭﺗﻌﺎﻟﻰ.

13- باب في بَيان كثرةِ طرق الخير

ﺑﺎﺏ ﺑﻴﺎﻥ ﻛﺜﺮﺓ ﻃﺮﻕ ﺍﻟﺨﻴﺮ

ﻗﺎﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ : { ﻭﻣﺎ ﺗﻔﻌﻠﻮﺍ ﻣﻦ ﺧﻴﺮ ﻓﺈﻥ ﺍﻟﻠﻪ ﺑﻪ ﻋﻠﻴﻢ } .ﺍﻟﺒﻘﺮﺓ215

ﻫﻮ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﻳﺤﺚ ﻋﻠﻰ ﻓﻌﻞ ﺍﻟﺨﻴﺮ ﻭﺍﻟﺘﺰﻭﺩ ﻣﻨﻪ ﻭﻳﺨﺒﺮ ﺃﻧﻪ ﻳﻌﻠﻤﻪ، ﻭﻫﻮ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﻳﺠﺎﺯﻱ ﻋﻠﻴﻪ.

ﻭﻗﺎﻝ ﺗﻌﺎﻟﻰ : { ﻭﻣﺎ ﺗﻔﻌﻠﻮﺍ ﻣﻦ ﺧﻴﺮ ﻳﻌﻠﻤﻪ ﺍﻟﻠﻪ } .ﺍﻟﺒﻘﺮﺓ197

ﻫﻮ ﺍﻟﻠﻪ (ﺳﺒﺤﺎﻧﻪ ﻭﺗﻌﺎﻟﻰ) ﻳﺤﺚ ﻋﻠﻰ ﺍﻟﺨﻴﺮ ﻭﺍﻟﺘﺰﻭﺩ ﻣﻨﻪ ﻭﻳﺨﺒﺮ ﺃﻧﻪ ﻳﻌﻠﻤﻪ ﻭﻫﻮ ﺍﻟﻠﻪ (ﷻ) ﻳﺠﺎﺯﻱ ﻋﻠﻴﻪ.

ﻭﻗﺎﻝ ﺗﻌﺎﻟﻰ : { ﻓﻤﻦ ﻳﻌﻤﻞ ﻣﺜﻘﺎﻝ ﺫﺭﺓ ﺧﻴﺮﺍً ﻳﺮﻩ } .ﺍﻟﺰﻟﺰﻟﺔ7

ﺃﻱ، ﻳﺠﺎﺯﻱ ﺍﻟﻤﺤﺴﻦ ﻭﺍﻟﻤﺴﻲﺀ، ﻭﻳﺨﺒﺮ ﺃﻧﻪ ﻳﺠﺎﺯﻱ، ﻭﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﻳﻌﻠﻢ.

ﻭﻗﺎﻝ ﺗﻌﺎﻟﻰ : { ﻣﻦ ﻋﻤﻞ ﺻﺎﻟﺤﺎً ﻓﻠﻨﻔﺴﻪ } .ﺍﻟﺠﺎﺛﻴﺔ15

ﺻﺎﻟﺢ ﻋﻤﻞ ﺃﻱ ﺷﻲﺀ (ﻭﺍﻟﺸﺮ!) ﺃﻱ، ﺃﻳﺎ ﻛﺎﻥ ﻓﺎﻋﻞ ﺫﻟﻚ، ﻓﺈﻧﻤﺎ ﻳﻌﻤﻞ ﻧﻔﺴﻪ ﻭﻳﻨﻔﻌﻬﺎ.

ﻭﺍﻵﻳﺎﺕ ﻓﻲ ﺍﻟﺒﺎﺏ ﻛﺜﻴﺮﺓ.

117- **الأوَّل** : عن أَبِي ذرٍّ جُنْدَبِ بنِ جُنَادَةَ رضي اللَّه عنه قال : قلت يا رسولَ اللَّه، أيُّ الأعْمالِ أفْضَلُ ؟ قال : « الإيمانُ بِاللَّهِ ، وَالجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ » . قُلْتُ : أيُّ الرِّقَابِ أفْضَلُ ؟ قال : « أنْفَسُهَا عِنْد أهْلِهَا ، وأكثَرُهَا ثَمَناً » . قُلْتُ : فَإِنْ لَمْ أفْعلْ ؟

قال : « تُعِينُ صَانِعاً أوْ تَصْنَعُ لأخْرَقَ » قُلْتُ : يا رسول اللَّه أرَأيتَ إنْ ضَعُفْتُ عَنْ بَعْضِ الْعملِ ؟ قال : « تَكُفُّ شَرَّكَ عَن النَّاسِ فَإِنَّها صدقةٌ مِنْكَ على نَفسِكَ » . متفقٌ عليه .

« الصانِعُ » بالصَّاد المهملة هذا هو المشهور ، ورُوِى « ضَائعاً » بالمعجمة : أيْ ذَا ضياع مِنْ فقْرِ أوْ عِيالٍ ، ونَحو ذلكَ « والأخْرَقُ » : الَّذي لا يُتقنُ ما يُحاوِلُ فِعْلهُ .

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވާ أَبو ذرٍّ جُنْدَبِ بنِ جُنَادَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ ދަންނަވައިފީމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. عمل ތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ މާތްކަން ވެގެން ވަނީ ކޮން عمل އެއް ހެއްޔެވެ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. الله އަށް އީމާން ވުމާއި އެކަލާނގެ މަގުގައި ޖިހާދު ކުރުމެވެ. ތިމަން ދަން ނަވައިފީމެވެ. އަޅުން މިނިވަން ކުރުމުގައި އެންމެ ގިނައިން ثوابއާއި ދަރުމަ ލިބޭނީ ކޮންވައްތަރެއްގެ އަޅަކު މިނިވަން ކުރުމުން ތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއަޅުގެ ސާހިބުންގެ ގާތުގައި އެންމެ ގަދަރުބޮޑު އަދި އެންމެ އަގު ބޮޑު އަޅާ މިނިވަން ކުރުމުންނެވެ. ތިމަންނަ ދަންނަވައިފީމެވެ. ތިމަންނައަށް އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރެވިއްޖެނަމަ ދެން ކުރާނީ ކޮންކަމެއް ހެއްޔެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަރިހުން މަސައްކަތްތެރިއަކަށް އެހީތެރިވުމާއި ނުވަތަ ކަމެއް ނުދަންނަ މީހަކަށް ކަމެއް ކޮށްދިނުމެވެ. ތިމަންނަ ދަންނަވައިފީމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންނަ އެއިން ބައެއް ކަމެއް ކުރުމަށް ނުކުޅެދިއްޖެ ނަމަ ކޮން ކަމެއް ހެއްޔެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަހަރެން މީސްތަކުންނަށް ކުށްނުކުރުމެވެ. އެއިރުން އެއީ ތިބާގެ ނަފްސަށް ކުރާ صدقة ތަކެވެ.

118- **الثاني** : عن أَبِي ذرٍّ رضي اللَّه عنه أيضاً أنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : يُصْبِحُ على كلِّ سُلاَمَى مِنْ أَحَدِكُمْ صدقَةٌ ، فَكُلُّ تَسبِيْحةٍ صَدقةٌ ، وكُلُّ تحْمِيدَةٍ صدقةٌ ، وكُلُّ تهْلِيلَةٍ صَدَقةٌ ، وكلُّ تَكْبِيرةٍ صَدَقَةٌ ، وأمْرٌ بالمعْرُوفِ صدقَةٌ ، ونَهْيٌ عَنِ المنْكَرِ صدقَةٌ . ويُجْزِئُ مِنْ ذَلكَ رَكعَتَانِ يرْكَعُهُما مِنَ الضُّحى » رواه مسلم . « السُّلاَمَى » بضم السين المهملة وتخفيف اللام وفتح الميم : المفْصِلُ .

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވާ أَبو ذرّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަހަމަ ގޮތުން ، رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ކޮންމެ މީހެއްގެ ހަށިގަނޑުގެ ކޮންމެ ގުނަވަނެއް صحيح ސަލާމަތުން ހުންނަ ކޮންމެ ދުވަހަކު އޭގެ ކޮންމެ ގުނަވަނަކަށް صدقةٌ ކުރުން حق ވެގެންވެއެވެ. ބަޔަކު نعمة ކަމެވެ. ބަލަ ދަންނާށެވެ. سبحان الله ގެ ކަލިމަ ދެއްކުން ކިޔުމަކީ صدقة

ތަކެވެ. ތިމަ الحمد الله ގެ ބަދަލުގައި ތިބާގެ ތެރެއިން ކޮންމެ صدقةٌ ތަކެއް. ތިމަ لاإله إلا الله ގެ ބަދަލުގައި ތިބާގެ ތެރެއިން ކޮންމެ صدقة ތަކެއް. ތިމަ الله اكبر ގެ ބަދަލުގައި ތިބާގެ ތެރެއިން ކޮންމެ صدقة ތަކެއް. ތިމަ ތިބާގެ ކައިރީގައި ތިބާގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ صدقة ތަކެއް. (ދެ ރަކުޢަތް ދުހާ ނަމާދުގެ ބަދަލުގައި ކޮންމެ صدقة ތަކަށް ވުރެ ގިނަ ކަމެއް ކުރެވޭ.) (ضحى ގެ ފަރ ركعة ދެ ފަރ ركعة ދެ ފަރ ضحى ގެ ފަރ ركعة ދެ ފަރ.)

119- **الثَّالثُ** عنْهُ قال : قال النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « عُرِضَتْ عَلَيَّ أعْمالُ أُمَّتي حسَنُهَا وسيِّئُهَا فوجَدْتُ في مَحاسِنِ أعْمالِهَا الأذَى يُماطُ عن الطَّرِيقِ ، وَوجَدْتُ في مَساوِىءِ أعْمالِها النُّخَاعَةُ تَكُونُ فِي المسْجِدِ لاَ تُدْفَنُ » رواه مسلم .

ؤ الله ތިމާ ކިޔާ أبو ذرٍّ ގެ ތާއިދުގައި ލިޔެވެ. نبى صلى اللَّه عليه وآله وسلم ފުރާ ކަމަށް ދެކެ. ތިބާ ކުރާ ހެޔޮ ކަންތައް ތިމާ ކުރާ ހެޔޮ ކަންތައް عمل ކަމަށް ދެކެ. ތިބާ ކުރާ ނުބައި ކަންތައް ތިމާ ކުރާ ނުބައި عمل ކަމަށް ދެކެ. ފާ ތިބާ ކުރާ ކަންތައް ތިމާ ކުރާ ކަންތައް عمل ކަމަށް ދެކެ. ތިބާ ކުރާ ކަންތައް ތިމާ ކުރާ ކަންތައް عمل ކަމަށް ދެކެ. ތިމާ ކުރާ ކަންތައް ތިބާ ކުރާ ކަންތައް عمل ކަމަށް ދެކެ. ތިމާ ކުރާ ކަންތައް ތިބާ ކުރާ ކަންތައް عمل ކަމަށް ދެކެ. ތިމާ ކުރާ ކަންތައް ތިބާ ކުރާ ކަންތައް عمل ކަމަށް ދެކެ. (ؤ) ؤ ؤ ؤ ؤ.

120- **الرابع** عنه : أنَّ ناساً قالوا : يا رسُولَ اللَّهِ ، ذَهَب أهْلُ الدُّثُور بالأجُورِ ، يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّى ، وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ ، وَيَتَصَدَّقُونَ بَفُضُولِ أمْوَالِهِمْ قال : «أوَ لَيْس قَدْ جَعَلَ لَكُمْ مَا تَصَدَّقُونَ بِهِ : إنَّ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ صَدقَةً، وكُلِّ تَكبِيرةٍ صدقة ، وكلِّ تَحْمِيدةٍ صدقةً ، وكلِّ تَهْلِيلَةٍ صَدقَةً ، وأمرٌ بالمعْرُوفِ صدقةٌ ، ونَهْىٌ عنِ المنْكر صدقةٌ وفي بُضْعِ أحدِكُمْ صدقةٌ » قالوا : يا رسولَ اللَّهِ أيأتي أحدُنَا شَهْوَتَه ، ويكُونُ لَه فيها أجْر ؟، قال : «أرأيْتُمْ لو وضَعهَا في حرامٍ أكَانَ عليهِ وِزْرٌ ؟ فكذلكَ إذا وضَعهَا في الحلاَلِ كانَ لَهُ أجْرٌ» رواه مسلم .

« الدُّثُورُ » : بالثاءِ المثلثة : الأموالُ ، واحِدُها : دَثْرٌ .

ތިމާ ؤصحابي (ؤ الله ތިމާ ؤ أبو ذرّ) ގެ ތާއިދުގައި ލިޔެވެ. ތަކެއް ތިބާ ކުރާ ކަންތައް ތިމާ ކުރާ ކަންތައް ؤ. ؤ الله ގެ ތަކެއް. ތަކެއް ތިބާ ؤ ؤ ؤ

ކުރެއެވެ. އަދި ތިމަންމެން ރޯދަ ހިފާ ފަދައިން ރޯދަ ހިފައެވެ. އަދި އެއީ އިތުރުން އެމީހުންގެ
އަމިއްލަ އިތުރު ވުޒުން ހުރިހާ މުދަލުން صدقة ދީގެން އިތުރު ثواب ހޯދާ ގަންނައެވެ. حديث ކުރައްވައިފައެވެ.
ކިހިނެއް ހެއްޔެ؟ އެއީ ބަދަލުގައި ތިޔަބައިމީހުން صدقة ކުރުމަށް މަގު މާތް الله ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވާފައި
ނުވޭ ހެއްޔެވެ؟ (ދަންނާށެވެ!) ހަމަކަށަވަރުން سبحان الله ގެ ކަލިމަ ކިޔުމަކީ صدقة އެކެވެ.
އަދި الله اكبر ގެ ކަލިމަ ކިޔުމަކީ صدقة އެކެވެ. އަދި الحمد الله ގެ ކަލިމަ ކިޔުމަކީ صدقة އެކެވެ.
އަދި لاإله إلا الله ގެ ކަލިމަ ކިޔުމަކީ صدقة އެކެވެ. އަދި ހެޔޮ ކަންތައްތަކަށް އަމުރު ކުރުމަކީ صدقة އެކެވެ.
އަދި ނުބައި ކަންތައްތަކުން މަނާ ކުރުމަކީ صدقة އެކެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު އަހުލުގެ
އަނބިމީހާ އާއި އެއްދޮށްވުމަކީ صدقة އެކެވެ. (އަހުރެން) اصحاب ބޭކަލުން ދަންނަވައިފިއެވެ. އޭ
الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންމެން ގެ ތެރެއިން މީހަކު އޭނާގެ ޝަހުވަތް ހަމަޖައްސާ ފުރިހަމަކުރުމަށްޓަކައި
އެއްދޮށްވުން ކުރުމުން ވެސް ثواب ލިބޭނެ ބާވަތެއް ހުރިހެއްޔެވެ؟ حديث ކުރައްވައިފައެވެ. އެކަމު ދަންނަވާށެވެ.
ނަބިއްޔާ ބުނެދޭށެވެ. މިކަން حرام ގޮތުގައި އޭނާ ކޮށްފިނަމަ އޭނާއަށް ފާފަ ނުލިބޭނެ ހެއްޔެވެ؟
ހަމަ އެގޮތަށް އޭނާ ހަލާލު ގޮތުގައި ކޮށްފިނަމަ އޭނާއަށް ثواب ލިބޭ ހުއްޓެވެ.

121- **الخامس** : عنه قال : قال لي النبيُّ صلى اللَّه عليه وآله وسلم : «لاَ تَحقِرنَّ مِن المعْرُوفِ شَيْئاً ولَوْ أنْ تلْقَى أخَاكَ بِوجهٍ طلِيقٍ » رواه مسلم .

އަދި މި صحابي ގެ ރިވާއިން ތިރީގައިވާ ގޮތަށް. ވިދާޅުވިއެވެ. نبي އާ صلّى الله عَلَيْهِ
وسلّم ވިދާޅުވެ مخاطب ކުރައްވާ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހެޔޮ ކަމުގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ކަމެއް
ކުޑަކަމުގައި ނުދެކޭށެވެ. އެއީ ތިބާގެ أخ އާއި ހިނިތުން ވެގެން ހުންނަ މޫނާއިގެން ބައްދަލު
ކުރުން ކަމުގައި ވިޔަސް މެއެވެ.

122- **السادس** : عن أَبِي هريرة رضي اللَّه عنه قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « كُلُّ سُلاَمَى مِنَ النَّاسِ علَيْهِ صدَقةٌ كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فيه الشَّمْسُ : تعدِلُ بيْن الاثْنَيْنِ صدَقَةٌ ، وتُعِينُ الرَّجُلَ في دابَّتِهِ ، فَتحْمِلُهُ عَلَيْهَا ، أَوْ ترْفَعُ لَهُ علَيْهَا متَاعَهُ صدقةٌ ، والكلمةُ الطَّيِّبةُ صدَقةٌ، وبِكُلِّ خَطْوَةٍ تمْشِيها إلى الصَّلاَةِ صدقَةٌ ، وَتُمِيطُ الأَذَى عَن الطرِيق صَدَقةٌ » متفق عليه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو هريرة ގެ ރިވާއިން ތިރީގައިވާ ގޮތަށް. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُول اللَّه صَلّى اللهُ
عَلَيْهِ وسلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ކޮންމެ ދުވަހަކު ވެސް އިންސާނާގެ ހުރިހާ ޖޯޑުތަކުގެ ކޮންމެ

ئەسەرىنىڭ (ئەڭ ئاخىرقى ئەۋلادىنىڭ) صدقة قىلىشى (ئۇلارغا پايدىلىق) بولىدۇ. (قۇرئان ئۆگىتىش ۋە ئۇنى ئۆگىنىش ئىسلام ئىلمىدىكى) صدقة بولىدۇ. ئۆزىنىڭ ئەۋلادىغا ياخشى ئەخلاقنى ئۆگىتىش ئۈچۈن ئاتا-ئانىنىڭ ئەجرىمۇ صدقة بولىدۇ. مەسجىد ياساش ئۈچۈن ياردەم قىلىش صدقة بولىدۇ. سەپەر ئۈچۈن ھارۋا ياساپ بېرىش صدقة بولىدۇ. ئۆيىنى ئەسكەرتىش ئۈچۈن ئۆي ياساپ بېرىش صدقة بولىدۇ. ئۆيىدە ئەسكەرتىش ئۈچۈن ئۆي ياساپ بېرىش صدقة بولىدۇ. ئۇنىڭ ئۆلۈمىدىن كېيىن ئۇنىڭ ئۈچۈن دۇئا قىلىش صدقةدۇر بولىدۇ.

ورواه مسلم أيضاً من رواية عائشة رضي اللَّه عنها قالت : قال رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « إنَّهُ خُلِقَ كُلُّ إنْسانٍ مِنْ بني آدم علَى سِتِّينَ وثلاثمائَةِ مَفْصِلٍ ، فَمنْ كَبَّر اللَّه ، وحمِدَ اللَّه ، وَهَلَّلَ اللَّه ، وسبَّحَ اللَّه واستَغْفَر اللَّه ، وعَزلَ حَجراً عنْ طَرِيقِ النَّاسِ أوْ شَوْكَةً أوْ عظْماً عن طَرِيقِ النَّاسِ ، أوْ أمر بمعرُوفٍ أوْ نهى عنْ مُنْكَرٍ ، عَددَ السِّتِّينَ والثَّلاثمائة ، فَإنَّهُ يُمْسي يَوْمئِذٍ وَقَد زَحزحَ نفْسَهُ عنِ النَّارِ » .

ھەدىس ئىمام مسلم رەھىمەھۇللاھ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلغان. ئۇنداق دېگەن. رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث سۆزلەپ مۇنداق دېدى. «ئادەمنىڭ ھەر بىر بوغۇمىدا ئۈچ يۈز ئالتمىش بوغۇم بار ئىكەن. ئۇ كىشى ئاللاھ ئۇلۇغ دېسە، ئەلھەمدۇلىللاھ دېسە، لائىلاھە ئىللاللاھ دېسە، سۇبھانەللاھ دېسە، ئەستەغپىرۇللاھ دېسە، يولدىن تاش ياكى تىكەن ياكى سۆڭەكنى ئېلىپ تاشلىسا، ياخشىلىققا بۇيرۇسا، يامانلىقتىن توسسا، ئۈچ يۈز ئالتمىش سانىغا يەتكۈدەك بولسا، ئۇ كىشى شۇ كۈنى ئۆزىنى دوزاخ ئوتىدىن يىراقلاشتۇرغان بولىدۇ» دېگەن.

123- **السابع** : عنه عن النَبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « منْ غدَا إلى المسْجِدِ أو رَاحَ ، أعدَّ اللَّهُ لَهُ في الجنَّةِ نُزُلاً كُلَّمَا غَدا أوْ رَاحَ » متفقٌ عليه .

« النُّزُل » : القُوتُ والرِّزْقُ ومَا يُهَيَّأ للضَّيفِ .

ھەدىس ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ (ئەسھابىدىن) سەھىھ ھەدىس سۆزلەپ مۇنداق دېدى. ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ﷺ مۇنداق دېدى.

ﻛَﺪِﻩ ﺣِﺴَّﺎﺑِﻪُﺵ (ﺳَﻮَّﻗْﺒَﺎﺗَﻪُﺵ ﺷَﻮَﻛَ الله ﻫَﺶ ﺑِﻨَﺎﺕ ﺑَﺎﺗَﻪُﺵ ﺷَﻮَﻛَ ﻫَﺎﻛُﻪْ ﺩَﺳَﻴْﺸَﻪُﺵ ﺷَﻮَﻛَ ﺩَﺳَﻴْﺸَﻮَﺭِ ﻓِﺮِﺷَﻪُﺵ ﺷَﻮَﻛَ ﺩَﺳَﻮْﺷَﻮُﺳْ ﻫَﺮَﺵ ﺭَﻫْ ﺑَﺎﺩَﻩْ ﺑَﺎﺗَﻪُﺵ) ﻛَﺴْ ﺭَﻗَّﺴَﻪُ ﺩَﺟِﺮَّ ﻗَّ ﺑَﺴْﺸَﻪُ ﻏَﺮَﺑَﺎ ﺩَّﻩْ الله سبحانه وتعالي ﻫَﺠِﺮَّﻫَﺴْﻪُﺑَﺎﺭِ ﺣَﻮَﻫَﻪُﻛَﺎﺭِ ﺩَﺭَّﺴْ ﻗَﺮِﺭِ ﻫَﻮَﻫَّﻪُ ﺑَﻨَﻪَﻫَﻮَﺩَﻪُﻛَ. (ﻫَﻪَﺭِ ﻫَﺠِﺮَﺑَﻪُ رذق ﻫَﺴَﺮَﻛَﺴْ ﺑَﻪُﻗَﻪُﻫَّ ﺭَﻫُﻪُﻛَ.)

124- **الثامن** : عنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يا نِسَاء المسْلِماتِ لاَ تَحْقِرنَّ جارَةٌ لِجارتِهَا ولَوْ فِرْسِنَ شاةٍ » متفقٌ عليه .

قال الجوهري : الفِرْسِنُ مِنَ الْبعِيرِ : كالحافِرِ مِنَ الدَّابَّةِ ، قال : ورُبَّمَا اسْتُعِير في الشَّاةِ

ﻫَﺮِﺭ ﻫَ صحابي (ﻫَﻪَﺭِ ﺩَّﻩْ الله ﺗَﻨَﻪْﺣَﺴْﺸَﺮَﻫْﻪُﺭِ أَبو هريرة) ﻛَ ﺑِﻪَﻫَﻪِﺭْﺵ ﺑِﺮَّﻫُﻛَﺴْ ﺩَﻩُﻛَ. ﻭِﻗَّﺮَﻫْﻪُﺭِﻩُﻛَ. رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗَﻨَﻪْﺣَﻪُﺭِﻩُﻛَ. ﻫَّ مسلم ﻫَﺴْﺮَﺴْ ﻫَﺘَﺴْﺸَﺴْﺸَﻪُﻛَ! ﺩَﻩُﻫَﺴْ ﻫَﺴْﺮَﺴَﺮَﺗَ ﻫَّﺴَّﻛَ ﻫَﺴَﻪْ ﻫَﻪَﻫَﺴْﺸَﺮَﺑَّﻪُﺭَﺴْ (صدقة ﺩَﻩُﻛَ ﻛَﻩُﻛَﺮِ) ﻫَﺑَﻪِﺑَّﻛَ ﻏَﺮِﻛَ ﺩَﺴْﺸَ ﺩَ ﺭِﻫَﻪُﺴْﺗَﻪُﻛَ (ﺩَﺴْﺮَﻛَﺴْﻛَ) ﻏَﺴْﻫَﻪُﺴْﺸَﺮَﺑَﺮَﺗَﻪُﻛَﺮِ ﻭِﻫَﺴَﻪْ ﺩَﺭِ ﻗَﺑَﻪَﺗَﻪُﻩَ ﺗَﻪُﻛَﺮِ ﺷَﻗَﺑَﻪُﺩَﻪُﻛَ.

125- **التاسع** : عنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « الإِيمَانُ بِضْعٌ وَسبْعُونَ ، أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شَعْبَةً : فَأَفْضلُهَا قوْلُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الأَذَى عنِ الطَّرِيقِ ، وَالحيَاءُ شُعْبةٌ مِنَ الإِيمانِ » متفقٌ عليه .

« البضْعُ » من ثلاثة إلى تسعةٍ ، بكسر الباءِ وقد تفْتَحُ . « والشُّعْبةُ » : القطْعة .

ﻫَﺮِﺭ ﺻحابي (ﻫَﻪَﺭِ ﺩَّﻩْ الله ﺗَﻨَﻪْﺣَﻪُﺭِﻩُﻛَ أبو هريرة) ﺳَﻫِﻪُﻫَّﺮ ﺻَﻠَّﻰ اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻛَ ﺑِﻪَﻫَﻪِﺭْﺵ ﺑِﺮَّﻫُ ﺗَﻨَﻪْﺣَﻪُﺭِﻩُﻛَ. ﻫَﺑَﻪَﺗَﻪُﺭِﻩُﻛَ. ﺩِﺩَّﺴْ ﺑَﺎﺩَﻩْ ﻛَﻩُﻛَﺮِ (ﻫَﻪَﺭِ ﻫَﺑَﻪَﺭِﻩَ) ﺭَﻫُﻫَﺮِﺑَﺮَﻫْﻪُﺭِﻩُﻛَ ﺷَﻮَﻛَ ﻏَﺴْﻗَﺮِﺑَﺮَﺴْ ﺩُﻛَ ﻭِﺴَﺮِﻩُﻛَﺴْ ﻩُﻛَﺮِ. ﻫَﻩُ ﻫَﻪَﻫَﺮِﺴْ ﻫَﺴْﺮَ ﺩَّﺴْﺸَﻪُﺵ ﻩُﻛَﺮِ (ﻫَﻪَﺭِ ﻫَﺑَﻪَﺭِﻩَ) ﻛَﺪِﻩ ﺑَﻪَﺭِﻩَﺑَﻪِﺭِﻩَﺭِ ﻭَﺴِﻪِ ﻛَﺪَﻫَﻪِﺴْ ﺩَﺳَﻪَﺭِﻩَ ﻗَﺭَﺴَﻪْﺗَﻪُﺭِﻩُﻛَ. ﻫَﺭِﻩ (ﻫَﺴْﺸَﻪُﺵ!) ﻫَﻗَﻪُﻫَﻪِﺑَﺎﺩَﻪِﺭِ (ﻫَﺴْ) ﺩِﺩَّﺴْﺑَﺎﺩَﻩْ ﻩُﻛَﺮِﻩُﻛَ.

126- **العاشر** : عنه أن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: « بَيْنمَا رَجُلٌ يَمْشِي بطَرِيقٍ اشْتَدَّ عليْهِ الْعَطشُ ، فَوجد بِئراً فَنزَلَ فيها فَشَربَ ، ثُمَّ خرج فإِذا كلْبٌ يلهثُ يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ الْعَطَشِ ، فقال الرَّجُلُ : لَقَدْ بلَغَ هَذَا الْكَلْبُ مِنَ العطشِ مِثْلَ الَّذِي

كَانَ قَدْ بَلَغَ مِنِّي ، فَنَزَلَ الْبِئْرَ فَمَلأَ خُفَّه مَاءً ثُمَّ أَمْسَكَه بِفِيهِ ، حتَّى رقِيَ فَسَقَى الْكَلْبَ ، فَشَكَرَ اللَّهُ لَه فَغَفَرَ لَه. قَالُوا: يا رسولَ اللَّه إِنَّ لَنَا في الْبَهَائِم أَجْراً ؟ فَقَالَ: « في كُلِّ كَبِدٍ رَطْبةٍ أَجْرٌ » متفقٌ عليه .

ތަރިގ ގ صحابي (ފަހަރު ދެކެ الله ތިމާވެށްދިނީ أبو هريرة) ގ ކަނޑައެޅި ވާހަކަ ދަންނަވަ. ހަދީޘް رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއްވި. (ފާހަގަކުރާ) ފިހާ ބަލައިގަތުމުގެ ކަންކަމުގައި ތިމާ ދެކެ ދެކޮޅަށް ކަންކަމެއް ކުރުމަށް ކުރިމަތިލާ ކަންކަމެއް. ފަހަރު ދާއިރު ތިމާ ކުރާ ކަންކަމުގައި ކަލޭ ދެކެ ދެކޮޅަށް ކަންކަމެއް ކުރުމަށް ކުރިމަތިލާ ކަންކަމެއް. ތިމާ ކަންކަމުގައި ތިމާ ދެކެ ދެކޮޅަށް ކަންކަމެއް ކުރުމަށް ކުރިމަތިލާ ކަންކަމެއް. ތިމާ ކަންކަމުގައި ތިމާ ދެކެ ދެކޮޅަށް ކަންކަމެއް ކުރުމަށް ކުރިމަތިލާ ކަންކަމެއް. ތަރިގ ގ

صحيحين ގ ތިރޭތަކުގައި ވެއެވެ. ތަކުލީފުކުރާ ކަންތައްތަކުން ދުރުހެލިވުމަށް ލަފާދެއެވެ. ތަކުލީފުކުރާ ކަންތައްތަކަކީ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ތަކުލީފުކުރާ ކަންތައްތަކެވެ. ތަކުލީ ތަކުލީ بَنِي إِسْرَائِيل ގ ކަށަވަރުކަމާ ގުޅިގެންވެ. ތަކުލީ ތަކުލީކުރާ ތަކުލީ ތަކުލީ ލޯ حف (ތަކުލީ ތަކުލީ ތަކުލީ

128- **الثَّاني عشَر** : عنْه قالَ : قَال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ توضَّأ فأحسَنَ الْوُضُوءَ ، ثُمَّ أتَى الْجُمعةَ ، فَاستمع وأنْصتَ ، غُفِر لَهُ ما بيْنَهُ وبيْنَ الْجُمعةِ وزِيادةُ ثَلاثَةِ أيَّامٍ ، ومَنْ مسَّ الْحصا فَقد لَغَا » رواه مسلم .

ތަރިއް ކުރި صحابي (ހުރައިރާ ރ.ޢ. أبو هريرة) ގެ ކިތާބުން ލިޔެވިފައި. ވާހަކަ ދެކެވުނީ. رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާފައި. ފެންނަ وُضُوء ކުރުން ކަމަށް ކަށަވަރުކުރުމަށް ދަންނަ ގޮތަކަށް وُضُوء ކުރުމަށް ފަހު ހުކުރު خطبة ކިޔާ ތަނަށް ދިޔައީ ކަންތައް ކުރުމަށް ފަހު ހުކުރު ކިޔާ ތަނަށް ދިޔައީ، ހުކުރު ކިޔާ ތަނުގައި ހުރުން، ހިތްވަރުގައި ހުރުން ކަމަށް ގާތްގަނޑަށް ދަންނަ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރުމަށް ފަހު. ތަރިއް ކުރި (ހުރައިރާ ރ.ޢ.!) خطبة ގެ وقت ހިމެނޭ ތަނަށް ގޮސްގެން ހުރި ފަރާތަށް ثواب ދެއްވާ ކަމަށް.

129- **الثَّالثَ عَشر** : عنْه أن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إذَا تَوضَّأَ الْعبْدُ الْمُسْلِم ، أو الْمُؤْمِنُ فغَسلَ وجْهه خرج مِنْ وَجْهِهِ كُلُّ خطِيئةٍ نظر إلَيْهَا بعينهِ مَعَ الْماءِ ، أوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْماءِ ، فَإِذَا غَسَل يديهِ خَرج مِنْ يديْهِ كُلُّ خَطِيْئَةٍ كانَ بطشتْهَا يداهُ مع الْمَاءِ أَو مع آخِرِ قَطْرِ الْماءِ ، فَإِذَا غسلَ رِجليْهِ خَرجَتْ كُلُّ خَطِيْئَةٍ مشَتْها رِجْلاهُ مع الْماءِ أَوْ مع آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ حَتَّى يخْرُج نقِياً من الذُّنُوبِ» رواه مسلم .

ތަރިއް ކުރި صحابي (ހުރައިރާ ރ.ޢ. أبو هريرة) ގެ ކިތާބުން ލިޔެވިފައި. ވާހަކަ ދެކެވުނީ. رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާފައި. مُؤْمِن ކަމަށް مسلm ކަށަވަރުކުރުމަށް وُضُوء ކުރުން ކަށަވަރުކުރުމަށް ފަހު ކުރާ ކަންތައް ކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް

ރިވާއިން ރިވާ ކުރައްވައެވެ. އަނެއްކާވެސް حديث ކުރައްވައެވެ. فرضވެސް ނަމާދާއި އަދި އެއް ޖުމުއާއިން އަނެއް ޖުމުއާއި އަދި އެއް رمضان މަހުން އަނެއް رمضان މަހާއި އެމީހާ ބޮޑެތި ފާފައިން ސަލާމަތް ވެގެންނެވާނަމަ އެދެ މެދުގައިވާ ކުދިކުދި ފާފަތަކަށްވާ كفارةއެކެވެ.

131- **الْخَامسَ عشر**: عنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ألا أدلُّكَم على ما يَمْحُو اللَّهُ بِهِ الْخَطايا ، ويرْفَعُ بِهِ الدَّرجاتِ ؟ » قالوا : بلى يا رسُولَ اللَّهِ ، قال : « إسباغ الْوُضوءِ على الْمَكَارِهِ وَكَثْرةُ الْخُطَا إِلَى الْمسَاجِدِ ، وانْتِظَارُ الصَّلاةِ بعْدِ الصَّلاةِ ، فَذلِكُمُ الرِّبَاطُ » رواه مسلم .

އަދި އެصحابي (އެކަލޭ ދާތު الله ތަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أبو هريرة) ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُول اللّه صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައެވެ. އަނެއްކާ ކުރައްވައިން ފާފަތައް ފުހެލާ އަދި ދަރަޖަތައް މަތިވެރިވެގެންދާނެ ފަދަ عملއެއް ވިދާޅުވެދެއްވުންތޯ ބޭނުންތޯ ހަމައެވެ؟ އެބައިމީހުން ދަންނަވައިފިއެވެ. އާދޭހެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. حديث ކުރައްވައެވެ. ހިތަށްނުކެރޭގޮތަށް ވީނަމަވެސް އުޅުނިކޮށް ގައިއާއި އަދި ހިތަށްނުކެރޭ އުނދަގޫ ދުރުމިންތަކުން ވެސް ތަކުލީފުގައި ކުރަނީނަމަ ފުރިހަމަކޮށް وُضوء ކުރުމާއި އަދި މިސްކިތަށް އަދުވަސް ގިނައިން ފިޔަވަޅުއަޅައި އަދުވަން އެއްމާއި އެއްނަމާދުން ފަހު އަނެއް ނަމާދަށް އިންތިޒާރުގައި ހުރުމެވެ. ފަހު މިކަންތަކީ ދީން ރައްކާތެރި ކުރުމުގައި ދުވުމުބޮއްގެ އަސްކަރެވެ.

132- **السَّادسَ عشرَ** : عن أَبِي موسى الأشعري رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ صلَّى الْبَرْديْنِ دَخَلَ الْجَنَّةَ » متفقٌ عليه .

« البرْدَانِ » : الصُّبْحُ والْعَصْرُ .

ދާތު الله ރުއްސުބްޙާނަހޫ أَبو موسى الأشعريގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ ز رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައެވެ. ފަޖުރު ނަމާދާއި عصر ނަމާދު ކުރުން ވަޅީ ދުވަހުން ސުވަރުގެ ވަނީ ވެރިއެކެވެ.

133- **السَّابعَ عشر** : عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِذَا مرِضَ الْعبْدُ أَوْ سافَرَ كُتِب لَهُ ما كانَ يعْملُ مُقِيماً صحِيحاً » رواه البخاري .

ތަކުރ ގ صحابي (ގަބަރ أبو موسى الأشعري رضي اللّٰه عنه) ގ ކަބަހ ތަފާގަކ ގުގ. ފުތުގުފުގ. رسُول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަތަބުފުގ. ތަގ ބަފުގުބަތަކ ކަފުގ ތަކުރ ކަފުގ ކަފުގ ثواب ގުތ ކަތަބަހ ފުގ.

134- **الثَّامنَ عشَرَ** : عنْ جابرٍ رضي اللّٰه عنه قال : قال رسولُ اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « كُلُّ معرُوفٍ صدقَةٌ » رواه البخاري ، ورواه مسلم مِن رواية حذَيفَةَ رضي اللّٰه عنه .

ڴ اللّٰه ކަތަބުފުގ جابرگ ކަބަހ ތަފާގަކ ގުގ. ފުތުގުފުގ. رسُول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަތަބުފުގ. ކަފުގ ފުތ ކަތަބަކ(ڴ) صدقة ގަގ.

135- **التَّاسع عشر** : عنْهُ قال : قال رسول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ما مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْساً إلاَّ كانَ ما أُكِلَ مِنْهُ لهُ صدقةً ، وما سُرِقَ مِنْه لَه صدقَةً ، ولا يرْزؤه أَحَدٌ إلاَّ كانَ له صدقةً» رواه مسلم .

ތަކުރ ގ صحابي (ގަބަރ جابر رضي اللّٰه عنه) ގ ކަބަހ ތަފާގަކ ގުގ. ފުތުގުފުގ. رسُول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަތަބުފުގ. ގަގ ކަތަބަކ ކަފުގ ކަގ ކަބަހ ކަތަބަކ ކަފުގ ކަގ ކަބަހ ކަތަބަކ ކަފުގ ކަގ ކަބަހ

قولُهُ : « يزْرَؤُهُ » أي : يَنْقُصهُ .

ތަފްޒީރު مسلم ގެ ތިރީގައިވާ ގޮތަށް. ދެންމެ ކަނޑުން ފެންނަ ދުރުގައި ހުންނަ ކަލޭގެ ގާތަށް ގޮސް ކަލޭ ބަލާ ދިމާ ކަލޭ ބަލާ ދިމާ ކަލޭ ބަލާ ދިމާ ކަލޭ ބަލާ ދިމާ صدقة ކުރުން ލިބޭނެ ثواب ލިބޭގޮތަށް.

136- **الْعشْرُونَ** : عنْهُ قالَ : أَراد بنُو سَلِمَة أَن ينْتَقِلوا قُرْبَ المسْجِدِ فبلَغَ ذلك رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَقَالَ لَهُمْ : « إِنَّه قَدْ بَلَغَنِي أَنَّكُمْ تُرِيدُونَ أَنْ تَنْتَقِلُوا قُربَ الْمَسْجِدِ ؟ » فَقَالُوا : نَعَمْ يا رسولَ اللَّهِ قَدْ أَرَدْنَا ذلكَ ، فَقالَ : « بَنِي سَلِمةَ ديارَكُمْ ، تكْتبْ آثَارُكُمْ ، دِيارَكُم ، تُكْتَبْ آثارُكُمْ » رواه مسلم .

ތަފްޒީރު صحابي (ކުންފަނިއެއް جابر رضي اللَّه عنه) ގެ ކައިރީގައި ތިބި ބައެއް. ވިދާޅުވީ. بنُو سَلِمَة ގެ قبيلةގެ ފަރާތުން ފެންނަ ދުރުގައި ހުންނަ ތަނެއް ތިބި ބައެއް ދެކެ ދެކެ ހުންނަ ބަޔަކު ދެކެ ދެކެ ހުންނަ ބަޔަކު ދެކެ ދެކެ ހުންނަ ބަޔަކު

إِلَى جنْب الْمسْجِدِ ، إِنِّي أُرِيدُ أَنْ يُكْتَب لِي مَمْشَايَ إِلَى الْمَسْجد ، ورُجُوعِي إِذَا رجعْتُ إِلَى أَهْلِي ، فقالَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « قَدْ جمع اللَّهُ لكَ ذلِكَ كُلَّهُ » رواه مسلم .

ރަޟީ الله ޢަންހު ސުލްޠާނުގެ أُبيِّ بنِ كَعب ގެ ރިވާޔަތެއް ޙަދީޘްގައި ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (މިސްކިތާ ދުރުގައި) މީހަކު ހުއްޓެވެ. ތިމަންނަމެންނަށް އެނގިފައިވާ ގޮތުގައި އޭނާއަށް ވުރެ މިސްކިތާ ދުރުގައި ދިރިއުޅޭ މީހަކު ނޭނގެވެ. އަދި އޭނާގެ އަބަދުވެސް ޖަމާޢަތް ނަމާދުން ފާއިތުވެއް ނުވެއެވެ. ފަހެ އޭނާއަށް ބުނެވުނެވެ. (ނުވަތަ ތިމަންނަމެން އޭނާއަށް ދަންނަވައިފީމެވެ.) ކަޅުނގަނޑު އަނދިރިގަޑީގައި ދުވުމުގެ އަދިވެސް ދުވާލު ހޫނުގަނޑު (މިސްކިތަށް އައުމަށް) ސަވާރުވުމަށް ހިމާރެއް ގަނެފިނަމަ ކިހާ ރަނގަޅު ވާނެ ހެއްޔެވެ ؟ ފަހެ އޭނާ ވިދާޅުވިއެވެ. މިސްކިތުގެ ގާތުގައި މިސްކިތާ ކައިރީގައި ހުރުމަކީ ތިމަންނަ އުފާވާނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިސްކިތަށް ބޭނުންވަނީ މިސްކިތަށް ހިނގާ ހިނގުމާއި އަދި އަނބުރާ ގެއަށް އަންނައިރު ހިނގާ ހިނގުމުގެ ކުރިއަށް ދެމުން (ހިނގުމުގެ ގޮތުން) ثواب ލިޔުއްވުން ދެއްވުމެވެ. ފަހެ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިއާ ހުރިހާ ކަމެއްގެ ދެކުގެ ثواب ، الله سبحانه وتعالى މިބާ (ގެ ހުރި ފަހަރުގެ މިނިވަން) އަށް جمع ކުރެއްވީމެވެ.

وفي روايةٍ : « إِنَّ لَكَ مَا احْتسَبْت » . « الرمْضَاءُ » الأَرْضُ الَّتِي أَصَابَهَا الحْرُّ الشَّدِيدُ.

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިބާގެ ވިޔަ އިޚްލާޞްތެރި ނިޔަތުގެ ގޮތުގައި ވިބާއަށް ثواب ލިބިއްޖެއެވެ.

138– **الثَّاني والْعشْرُونَ** : عنْ أَبِي محمدٍ عبدِ اللَّهِ بنِ عمرو بن العاص رضي اللَّه عنهما قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَرْبعُونَ خَصْلَةً أَعلاها منِيحةُ الْعَنْزِ، ما مِنْ عامَلٍ يعملَ بِخَصْلَةٍ مِنْها رجاءَ ثَوَابِهَا وتَصْدِيقَ موْعُودِهَا إِلاَّ أَدْخلَهُ اللَّهُ بِهَا الْجَنَّةَ » رواه البخارى.

« الْمنِيحةُ » : أَنْ يُعْطِيَهُ إِيَّاهَا ليأْكُل لبنَهَا ثُمَّ يَردَّهَا إِلَيْهِ .

ރަޟީ الله އަދިބަދުރިކަލާނގެ ޢަންހުމާ ސުލްޠާނުގެ أَبو محمد عبدِ اللَّهِ بنِ عمرو بن العاص ގެ ރިވާޔަތެއް ޙަދީޘްގައި ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَލَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ސާޅީސް ވައްތަރެއްގެ ހެޔޮ ކަންތައް ވެއެވެ. އެގެ ތެރެއިން އެންމެ މަތީ ދަރަޖައަކީ ކިރު ބުއިމަށް ދޫކުރާ ބަކަރިއެވެ. ކަމެއް ބޭފުޅާ ވެއްޔަކަށް ހެޔޮ އަމަލެއް ހަދައިފިނަމަ އެއަށް ލިބޭ ثواب ޙާޞިލުކުރުމަށް ފަހު (ލިބޭނެ ވަޢުދުވި ހިސާބުން) އަސްލަމް

ދޫކޮށް ދޫކުރައްވާނެވެ. ދެން ވީހާ އެއިން ހެޔޮ ކަމެއް ثواب ލިބި ދަރުމަތް އެދިގެން ހަދި އެ ހެޔޮކަންތަކަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ދަރުމަ ދިނުން ކަމުން ހަދިން ކަންތައްތަކުން ދިނުމަ މާތް الله سبحانه وتعالى އެމީހަކު ސަލާމަތްކުރާ އަޅު ވަރުދީވާ ނަރަކެވެ.

139- **الثَّالثُ والْعشْرونَ** : عَنْ عدِيِّ بنِ حاتِمٍ رضي اللَّه عنه قال : سِمِعْتُ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « اتَّقُوا النار وَلوْ بِشقِّ تَمْرةٍ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުޟާވެވޭހުށި عديِّ بنِ حاتِمِ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبيّ އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވީއިރު ބައިވެރިން ނަރަކައިން ސަލާމަތްވާން ހެދުމެވެ. އަދި އެއީ (الله ގެ މަގުގައި ހުރުމަތުން އެއްކޮށް ނުލިބޭގޮތް ގޮސް) އެންމެ ކުޑަކޮށް ފަތުރައިގެން صدقةٌ އެއްދީގެން ކަމުގައިވިޔަސް ވެއެވެ.

وفي رواية لهما عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إلاَّ سيُكَلِّمُه ربُّه لَيْس بَيْنَهُ وبَيْنَهُ تَرْجُمَان ، فَيَنْظُرُ أَيْمَنَ مِنْهُ فَلا يَرى إلاَّ مَا قَدَّم ، وينْظُرُ أشأمَ مِنْهُ فلا يَرَى إلاَّ ما قَدَّمَ ، وَينْظُر بَيْنَ يدَيْهِ فَلا يَرى إلاَّ النَّارَ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ ، فاتَّقُوا النَّارَ ولوْ بِشِقِّ تَمْرةٍ، فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَبِكَلِمَة طيِّبَةٍ » .

އަދި بخاري އާއި مسلم ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އެ صحابي (އެކަލޭގެ މާތް الله ރުޟާވެވޭހުށި عديِّ بن حاتِمِ) ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއްވެސް ބަޔަކު ދެކެނުވާނެ ނުލައި އެމީހާ ހަމަޖެއްސެވި ބޭ ކުރެއްވި ތަރުޖަމާނެއް އެމީހާއި ބެސް وحي ނުކުރައްވާނޭ ހަމަ އެއްވެސް މީހަކު قيامة ދުވަހުގައި ނުހުންނާނެއެވެ. އޭރުން ކަނޑު މީހަކު އެމީހާގެ ކަނާތް ފަރާތުން ބަލާއިރު ފެނިގެންދާނީ ފެނި އެމީހަކު ކުރިއަށް ފޮނުވި ކަންތައްތަކެވެ. އަދި ވާތް ފަރާތުން ބަލާއިރު ފެނިގެންދާނީ ފެނި އެމީހަކު ކުރި ނުބައިކަމެވެ. އަދި ކުރިމައްޗަށް ބަލާއިރު ފެނިގެންދާނީ ކުރިމަތީގައި ހުރި ނަރަކަ ނޫން އެހެން ބައެއް ނުފެންނާނެއެވެ. ވީމާ ދެން ޚުރުމާ ކޮޅަކު އެއްކޮށް ކަމަށް ވީނަމަވެސް صدقة ކޮށްގެން ވިޔަސް އަޅުވެރިން ގަސްދު ސަލާމަތްވާ ކަމުގެ ވާތު ތަފާތުވެއެވެ. އަދި އެފަދަ އެއްޗެއްވެސް ނުލިބިއްޖެނަމަ ރަނގަޅު ބަހަކުން ނަރަކައިން ދުރުހެލިވާ ކަމުގައެވެ.

140- **الرَّابعِ والْعشرونَ** : عنْ أَنَسٍ رضي اللَّه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ اللَّه لَيَرْضَى عَنِ الْعَبْدِ أَنْ يَأْكُلَ الأَكْلَةَ فيحْمدَهُ عليْهَا ، أَوْ يشْربَ الشَّرْبَةَ فيحْمدَهُ عليْهَا » رواه مسلم .

« وَالأَكْلَة » بفتح الهمزة : وهي الْغَدوة أَوِ الْعشوة .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أَنَس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މާތް الله سبحانه وتعالى އަޅާގެ ކާބޯތަކެތި ކާއުމަށްފަހު ފަހު (الحمد لله ގެ ކަލިމަ ކިޔައި) الله އަށް حمد ކުރުއްވާނަމަ އެކަމުގެ ސަބަބުން އަޅަގަނޑަށް ރުއްސެވޭ ވޮޑިގެންނެވިއެވެ. ހަމައެފަދައިން ބުއިމާ ކާތްލަ ބުއިމަށްފަހު ފަހު (الحمد لله ގެ ކަލިމަ ކިޔައި) الله އަށް حمد ކުރުއްވާނަމަ އެކަމުގެ ސަބަބުން ރުއްސެވޭ ވޮޑިގެންނެވިއެވެ.

141- **الْخَامِسُ والْعشْرُونَ** : عن أَبِي رضي اللَّه عنه ، عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ صدقةٌ » قال : أَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ يَجِدْ ؟ قالَ : « يعْمَل بِيَديِهِ فَينْفَعُ نَفْسَه وَيَتَصدَّقُ » : قَال : أَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ يسْتطِعْ ؟ قال : يُعِينُ ذَا الْحَاجَةِ الْملْهوفَ » قالَ : أَرَأَيْت إِنْ لَمْ يسْتَطِعْ قالَ : « يَأْمُرُ بِالمعْرُوفِ أَوِ الْخَيْرِ » قالَ : أَرأَيْت إِنْ لَمْ يفْعلْ ؟ قالْ : «يُمْسِكُ عَنِ الشَّرِّ فَإِنَّهَا صدَقةٌ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أَبو موسى، نبي އާ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. ކޮންމެ މުސްލިމަކުވެސް حديث ކުރެއްވިއެވެ. (މާތް الله ދެއްވާފައިވާ ގިނަ އަދަދު ނިޢުމަތް، އަދި ހަށި ވަޒަން ނިޢުމަތާ ހިނގާ نعمة ތަކާ މައްޗަށް ޝުކުރުގެ) صدقة ދިނުމަކީ އެއީ ކޮންމެ މުސްލިމަކު ކުރަންޖެހޭ ކަމެކެވެ. (އާ صحابي) ދެންނެވިއެވެ. صدقة ކުރާނެ އެއްޗެއް ނުލިބިއްޖެނަމަ ދެން ކުރާނީ ކޮބާތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެމީހާގެ އަތުން މަސައްކަތް ކުރާނެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ނަފްސަށް ހެޔޮ ކުރާނެއެވެ. އަދި އެއިން صدقة ދޭނެއެވެ. (އާ صحابي) ދެންނެވިއެވެ. އެކަމަށް ނުކުޅެދުނީ ދެން ކުރާނީ ކޮންކަމެއް ތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. މުޞީބާތް ހާލުބޮޑުވެ އެހީތެރިކަމަށް ބޭނުންވާ މީހާއަށް އެހީތެރިވާނެއެވެ. (އާ صحابي) ދެންނެވިއެވެ. އެކަމަށް ކަމެއް ނުކުޅެދުނީމާ ދެން ކުރާނީ ކޮބާތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހެޔޮކަމަށް އަމުރުކުރާނެއެވެ. ނުވަތަ އެހެންގޮތަކަށް حديث ކުރެއްވިކަމަށް ވެއެވެ. ރަނގަޅު ކަމަށް އަމުރުކުރާނެއެވެ. (އާ صحابي) ދެންނެވިއެވެ. އެކަމަށް ކަމެއް ނުކުޅެދުނީމާ ދެން ކުރާނީ

ތެރެއަށް؟ حديث ކިޔައިދެއެވެ. ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވާ ކަމަކީ ދަރިން ދެމެހެއްޓުން ތެރެއަށް ވަނުމުން ކަލާނގެ ކުރިމަގުން ދަރިން ދެމެހެއްޓުމަކީ صدقة ކަމަށް.

14- باب في الاقتصاد في العبادة

ތަޤުވާ ހާސިލުކުރުމަށް ދީނުގައި ފުދުނު ގޮތަށް ކަންކުރުން باب

قال اللَّه تعالى : { طه، ما أنزلنا عليك القرآن لتشقى } .طه1-2

(ދަރުސުގައި ދަސްކުރާ ކަންތައް ތަފާތުވާ ގޮތަށް الله ގެ) ތަޢުލީމުގައި ބަޔާންކުރާ قرآن ގެ ބާވަތްތަކާ ، ކަލާނގެ ހަމަކަށަވަރުވެ ދަތިކަމެއް ނުދެއްވާ.

وقال تعالى : { يريد اللَّه بكم اليسر ولا يريد بكم العسر } . البقرة 185

الله ތަކުރާރުކުރަނީ ފަސޭހަ ކަމެއް ކަލާނގެ ބޭނުންވާ ކަމަށާ ، ދަތި ކަމެއް ކަލާނގެ ބޭނުންނުވާ ކަމަށާ.

142- عن عائشةَ رضي اللَّهُ عنها أَن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دخَلَ عليْها وعِنْدها امْرأَةٌ قال : مَنْ هَذِهِ ؟ قالت : هَذِهِ فُلانَة تَذْكُرُ مِنْ صَلاتِهَا قالَ : « مَهْ عليكُمْ بِما تُطِيقُون ، فَوَاللَّه لا يَمَلُّ اللَّهُ حتَّى تَمَلُّوا وَكَانَ أَحَبُّ الدِّينِ إِلَيْهِ ما داوَمَ صَاحِبُهُ عَلَيْهِ » متفقٌ عليه .

« ومهْ » كَلِمة نَهْي وزَجْرٍ . ومَعْنى « لا يملُّ اللَّهُ » أي : لا يَقْطَعُ ثَوابَهُ عنْكُمْ وَجَزَاءَ أَعْمَالِكُمْ ، ويُعَامِلُكُمْ مُعاملَةَ الْمالِّ حَتَّى تَمَلُّوا فَتَتْرُكُوا ، فَينْبَغِي لكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا ما تُطِيقُونَ الدَّوَامَ عليْهِ لِيَدُومَ ثَوَابُهُ لَكُمْ وفَضْلُه عَلَيْكُمْ .

ﷺ الله ތުއްތުކުރާ عائشة ގާތުގައި ބައްދަލުވެ ގޮސް ހުރެއެވެ. ދެވަނަ ފަހަރު نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ގާތަށް ވަނުމުން ގާތުގައި ހުންނަ ބައިމީހާ ކަލާނގެ ދަރިވަރުން ކަމަށް ބުނެ ދެއެވެ. ދެން ސުވާލު ކުރެއްވީ ގާތުގައި ހުންނަ ބައިމީހާ ކަލާނގެ ދަރިވަރުން ކަމަށް ބުނެ ދެއެވެ؟ عائشة ﷺ ގާތުގައި ތިބި ބައިމީހާ ކަލާނގެ ދަރިވަރުން ކަމަށް ބުނެ ދެއެވެ. ދެން ފާހަގަ ކުރެއްވީ ކަލާނގެ ދަރިވަރުން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވި ބައިމީހާ ގާތުގައި ހުންނަ ބައިމީހާ ކަލާނގެ ދަރިވަރުން ކަމަށް ބުނެ ދެއެވެ. ދެން ވެސް ކަލާނގެ ﷺ ގާތުގައި ތިބި ބައިމީހާ ކަލާނގެ ދަރިވަރުން ކަމަށް ބުނެ ދެއެވެ. حديث ތުއްތުކުރާ عائشة ﷺ

ގެންނެވުމުގެ. ލޯ الله ގެންނެވި ފަދައިން ހަރަކާތްތެރި ވެވޭނެ. ހަރަކާތްތެރި ވެވޭ ގޮތަކީ ކިހާ ބޮޑު ثواب ތަކެއް عمل ކުރާ ނަމަވެސް الله سبحانه وتعالى ގެފުރަތަމަ حضرة ގައި ހުންނަ ދަށަކަށް ވުރެ ދިގުކޮށް ނުހުންނާށެ.

143- وعن أَنسٍ رضي اللَّه عنه قال : جاءَ ثَلاثةُ رهْطٍ إِلَى بُيُوتِ أَزْواجِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يسْأَلُونَ عنْ عِبَادَةِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَلَمَّا أُخبِروا كأَنَّهُمْ تَقَالُّوها وقالُوا : أَين نَحْنُ مِنْ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَدْ غُفِر لَهُ ما تَقَدَّم مِنْ ذَنْبِهِ وما تَأَخَّرَ . قالَ أَحَدُهُمْ : أَمَّا أَنَا فأُصلِّي الليل أَبداً ، وقال الآخَرُ : وَأَنا أَصُومُ الدَّهْرَ أبداً ولا أُفْطِرُ ، وقالَ الآخرُ : وأَنا اعْتَزِلُ النِّساءَ فلا أَتَزوَّجُ أَبداً، فَجاءَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِلَيْهِمْ فقال : « أَنْتُمُ الَّذِينَ قُلْتُمْ كذا وكذَا ؟، أَما واللَّهِ إِنِّي لأَخْشَاكُمْ للَّهِ وَأَتْقَاكُم له لكِني أَصُومُ وَأُفْطِرُ ، وَأُصلِّي وَأَرْقُد، وَأَتَزَوّجُ النِّسَاءَ، فمنْ رغِب عن سُنَّتِي فَلَيسَ مِنِّي» متفقٌ عليه.

ލޯ الله ގެދޮށުގެ أَنَس ގެގާތްތަކާ ދެކޮޅަށް ހިނގައްވާ ގޮތް ބުނެދެއްވި. (ގެއަނބުރާ) ތިން ބަޔަކު نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ގެއަށް ގެނައުމުގެ ކުރިން ގެއަނބުރާ ގެގާތްތަކާ ގުޅިގެން ގެއަނބުރާ ގެ ގެދޮށުގެ ގެއަށް ގެނައުމުގެ ކުރި

ތިމަންކަލޭގެފާނަކީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރޭގައިވާ އެންމެ ބޮޑަށް الله އަށް ބިރުވެތިވާ އަދި އެކަލާނގެ ކިބައިން އެންމެ ބޮޑަށް تقوى ވެރިވާ މީހާއީމެވެ. ނަމަވެސް ތިމަން ކަލޭގެފާނު نفل ރޯދަވެސް ހިފަމެވެ. އަދި ބައެއް ދުވަހު نفل ރޯދަ ނުހިފާ ވެސް ހުރެމެވެ. އަދި نفل ނަމާދު ވެސް ކުރަމެވެ. އަދި އަރާމުކޮށް ނިދަމެވެ. އަދި އަންހެނުންނާ ކައިވެނިވެސް ކުރަމެވެ. (ދަންނަންވާނީ) ފަހެ ތިމަން ކަލޭގެފާނުންގެ ސުންނަތަށް ފުރަގަސްދޭ މީހާއީ ތިމަންކަލޭގެފާނާ ގުޅުންހުރި މީހަކު ނޫނެވެ.

144– وعن ابن مسعودٍ رضي اللَّه عنه أن النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: « هَلَكَ الْمُتَنَطِّعُونَ » قالَهَا ثلاثاً ، رواه مسلم

« الْمُتَنطِّعُونَ » : الْمُتعمِّقونَ الْمُشَدِّدُون فِي غَيْرِ مَوْضَعِ التَّشْدِيدِ .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި عبدالله بن مسعود ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيّ އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. (އިސްލާމްދީނުގައި ވާ ޙުދޫދުން ބޭރަށް ގޮސް ދަތިކުރާ) ހަލާކުވި ނުވެސްދޭ ކަންކަމުގައި ހަރުކަށިވާ މީހާ ހަލާކު ވެއްޖެއެވެ. މިގޮތަށް ތިން ފަހަރު މިބަސް ކުރެއްވިއެވެ.

145– عن أَبِي هريرة رضي اللَّه عنه النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : إِنَّ الدِّينَ يُسْرٌ ، ولنْ يشادَّ الدِّينُ إلاَّ غَلَبه فسدِّدُوا وقَارِبُوا وَأَبْشِرُوا ، واسْتَعِينُوا بِالْغدْوةِ والرَّوْحةِ وشَيْءٍ مِن الدُّلْجَةِ » رواه البخاري .

وفي رواية له « سدِّدُوا وقَارِبُوا واغْدوا ورُوحُوا ، وشَيْءِ مِنَ الدُّلْجَةِ ، الْقَصْد الْقصْد تَبْلُغُوا » .

قوله : « الدِّينُ » هُو مرْفُوعٌ عَلَى ما لَمْ يُسَمَّ فَاعِلُهُ . وروِي مَنْصُوباً ، ورويَ: « لَنْ يُشَادَّ الدِّينَ أَحَدٌ » .. وقوله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِلاَّ غَلَبَهُ » : أَيْ : غَلَبَه الدِّينُ وَعَجزَ ذلكَ الْمُشَادُّ عنْ مُقَاومَةِ الدِّينِ لِكَثْرةِ طُرقِهِ . « والْغَدْوةُ » سيْرُ أَوَّلِ النَّهَارِ . «وَالرَّوْحةُ » : آخِرُ النَّهَارِ «والدُّلْجَةُ » : آخِرُ اللَّيْلِ . وَهَذا استَعارةٌ ، وتَمْثِيلٌ ، ومعْناهُ : اسْتَعِينُوا عَلَى طَاعةِ اللَّهِ عز وجلَّ بالأَعْمالِ فِي وقْتِ نشاطِكُمْ ، وفَراغِ قُلُوبِكُمْ بحيثُ تَسْتلذُّونَ الْعِبادَةَ ولا تسأَمُونَ مقْصُودَكُمْ ، كَما أَنَّ الْمُسافِرَ الْحَاذِقَ يَسيرُ في هَذهِ الأَوْقَاتِ وَيستَرِيحُ هُو ودابَّتُهُ فِي غَيْرِهَا ، فيصِلُ الْمقْصُود بِغَيْرِ تَعبٍ ، واللَّهُ أَعلم .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި أَبو هريرة ، نبيّ އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާ ކުރައްވައިފިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އިސްލާމް ދީނަކީ ފަސޭހަ ދީނެކެވެ . އަދި ދީނާ ކުރިމަތިލައިގެން ހަރުކަށިވާ މީހަކު ދީނުގެ ބާރުގަދަވެ ދީން އިސްވެގެން ނުވާނެއެވެ

ކުރެއްވުން. ފާރަ ތަކުގެ (ދިހަ ގަނޑުގެ ދުރުގައި) ހުންނަ ތަނެއްގައި ކަނޑައެޅުން. ތަނުގެ ކައިރިން ފެށިގެން ކައިރިން ކަނޑައެޅުން (ހަތަރު ގަނޑު) ދިގުކުރުން ކަމަށް ވާ (ތަނުގެ ކައިރިން ފެށިގެން ކައިރިން ކަނޑައެޅުން) ثواب ލިބުމަށް ބަލައި ދުޢާ خير ދިނުން. ތަނުގެ ދެވަނައި ހަމަކުރުން ކަމުގައި ވާ ކަމަށާ، ތަނުގެ ބޮޑުކަމުގެ ތެރެއިން ކުޑަ ބައި ކަމުގައި ވާ (ދ ވަކިވަގުތުގައި ހަމަކުރުން ކަމަށް ވާ) ތަނުގެ ބޮޑުކަމުގެ ތެރެއިން ކުޑަ ބައި ކަމުގައި ވާ ކަމަށާ،

ބޭނުވެގެން) ދިޔުން އަހަރެމެން ވާޖިބެވެ.

148– وعن أَبِي عبد اللَّه جابر بن سمُرَةَ رضي اللَّهُ عنهما قال : كُنْتُ أُصَلِّي مَعَ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم الصَّلَوَاتِ ، فَكَانَتْ صلاتُهُ قَصداً وخُطْبَتُه قَصْداً » رواه مسلم .

قولُهُ : قَصْداً : أَيْ بَيْنَ الطُّولِ وَالْقِصَرِ .

މާތް الله ރުއްސެވުންވާށިވި أبو عبد اللّه جابر بن سمُرَة ގެ ރިވާޔަތެއް ރިވާވެވިގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންކަލޭގެ نبي އާ صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ފަހަތުން ނަމާދުކުރެއްވީމެވެ. ފަހެ އެކަލޭގެފާނުގެ ނަމާދުގެ މިންވަރު ވަނީ މެދުމިނެއްގެ ވެއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ خطبة މިންވަރު ވެސް މެދުމިން ވެގެން ވެއެވެ.

149– وعن أَبِي جُحَيْفَةَ وَهبِ بْنِ عبد اللَّه رضي اللَّهُ عنه قال : آخَى النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بَيْن سَلْمَانَ وأَبِي الدَّرْدَاءِ ، فَزَارَ سلْمَانُ أَبَا الدَّرْدَاءِ ، فَرَأَى أُمَّ الدَّرْدَاء مُتَبَذِّلَةً فقالَ : ما شَأْنُكِ؟ قالَتْ : أَخْوكَ أَبُو الدَّرداءِ ليْسَ له حَاجةٌ فِي الدُّنْيا . فَجَاءَ أَبُو الدرْدَاءِ فَصَنَعَ لَه طَعَاماً ، فقالَ لَهُ : كُلْ فَإِنِّي صَائِمٌ ، قالَ : ما أَنا بآكِلٍ حَتَّى تأْكلَ ، فَأَكَلَ ، فَلَّما كانَ اللَّيْلُ ذَهَب أَبُو الدَّرْدَاءِ يقُوم فقال لَه : نَمْ فَنَام ، ثُمَّ ذَهَبَ يَقُوم فقال لَه : نَمْ ، فَلَمَّا كان من آخرِ اللَّيْلِ قالَ سلْمانُ : قُم الآنَ، فَصَلَّيَا جَمِيعاً ، فقالَ له سَلْمَانُ : إِنَّ لرَبِّكَ عَلَيْكَ حَقًّا ، وَإِنَّ لنَفْسِكَ عَلَيْكَ حقًّا ، ولأهلِك عَلَيْكَ حَقًّا ، فَأَعْطِ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّه ، فَأَتَى النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَذَكر ذلكَ لَه ، فقالَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « صَدَقَ سلْمَانُ » رواه البخاري .

މާތް الله ރުއްސެވުންވާށިވި أَبو جُحَيْفَة وَهب بْنِ عبد اللَّه ގެ ރިވާޔަތެއް ރިވާވެވިގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبي އާ صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم (މަދީނާއަށް ހިޖުރަ ކުރެއްވުމަށްފަހު مهاجري ބޭކަލުންނާއި انصارى ބޭކަލުންގެ ދެމެދުގައި أخ ވެރިކަން ބަދަލު ކުރެއްވި ހިނދު) سَلْمَانَ الفارسى އާއި أبو الدَّرْدَاء އާއި ދެބޭކަލުންގެ ދެމެދުގައި أخ ވެރިކަން ގާއިމުކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ (އެއްދުވަހަކު) سلْمَانُ، أَبَو الدَّرْدَاءِ އަށް ޒިޔާރަތް ކުރެއްވިއެވެ. އެހިނދު ދެކެވަޑައިގަތީ أُمَّ الدَّرْدَاء (އަންބި أَبُو الدرداءِ ގެ އަނބިކަނބަލާ) ބާ ހެދުން ނާޅައިގެން ތިބި ހާލުގައެވެ. ފަހެ ސުވާލު ކުރެއްވިއެވެ. ކަލޭގެ ހާލަކީ ކޮންކަހަލަ ހާލެއް ތޯއެވެ؟ އަނބިކަނބަލާ ދެންނެވިއެވެ. (ދުނިޔޭގެ ބޭނުންތެރިކަމެއް ނެތޯ؟) ތިބާގެ أخ أَبُو الدَّرداءِ އަށް ދުނިޔޭގެ ބޭނުންތެރިކަމެއް ނެތެވެ. (ކަމުދައްކާފައި) أَبُو الدَّرداءِ، سَلْمَانَ އަށް ކާއެއްޗެއް ތައްޔާރު ކުރެއްވިއެވެ .

ތަކުގެ ފެންވަރުގެ . ތިމަންނަ ދެރަވެ ދާނެ ކަމަށް. سَلْمَان ފިލާވެދިޔައީ. ތިސް ފަސްވަނަ ދަރަޖައިގެ ސަހާބީ ތިމަންނަކަށް ވުރެ ފަހަތުގައި (ތިމަންނަ ފަހަތުން ދެން) ފަދަ صحابي ގެ ކަލާމެއް ފެނުނީ. ފަހެ ތިމަންނަ أَبُو الدَّرداءِ ގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން ދެން ދަނީ. ތަފާތު سَلْمَان، أَبُو الدَّرداءِ ގެ ކަންތައް (ތަކެއް ގަޑުގަ) ފިލާވެދިޔައީ. ތަފާތު ގަބޫލު ކުރާ ކަންތައް ތަކެއް ކަމަށް. ފަހެ ތިމަންނަ ތަފާތު ކަންތައް ތަކެއް ދެނެގަތީ ކިތަންމެ ފަހަރެއް ތަކެއް ކަމަށް. ތަފާތު (ތަކެއް ތަކެއް ތިމަންނަ ފާހަގަ ކުރާ) ތަކެއް ތަކެއް ކަމަށް. ދަރި (ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ކަމަށް) ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް. ދަރި ތަކެއް سَلْمَانَ ގެ صحابي ގެ ތަކެއް ތަކެއް. (ތަކެއް.) ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތިމަންނަ ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް

ތިމަންނަ ދުނިޔޭގައި ހުރިހައި ދުވަހަކު ދުވާލު ހުސްނާނީ ރޯދައިގައެވެ. ރޭގަނޑު ހުސްނާނީ
ނަމާދުކުރުމުގައެވެ. މިވާހަކަ އަޅުގަނޑު ބުނިކަމުގެ ޚަބަރު نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި
މިވާހަކަ ދެންނެވިފައިވެއެވެ. ދެން رسُول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންނަ ކުރެ އަހުއްސެވިއެވެ. ތިޔަ
އެވާހަކަ ބުނުއްވި ކަލޭހެއްޔެވެ؟ ތިމަންނަ ދެންނެވީމެވެ. އާދޭހެވެ! ތިމަންނަ އެހެން ބުނީމެވެ. އޭ
الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިބާއަށް އެކަމުގައި ދެމިހުރުމުގެ ކުޅަދާނަކަމެއް ނުވާނެއެވެ.
حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވީމާ ރޯދަ ހިފާށެވެ. އަދި ދޫކޮށްލާށެވެ. ނިދާށެވެ. (ތެދުވެ ނަމާދުކުރާށެވެ) ކޮންމެ މަހަކު
ތިންދުވަހު ރޯދަ ހިފާށެވެ. އެއީ ކޮންމެ ހެޔޮ ޢަމަލަކަށް ދިހަ ހެޔޮކަން ލިބޭނެއެވެ. އެއީ ކޮންމެ
ހެޔޮކަމަކަށް ދިހަގުނަ ލިބޭތީއެވެ. އެއީ މުޅި އަހަރު ރޯދަ ހިފާ ކަހަލަ ދުވަހަކު ރޯދަ ހިފުމެވެ. ދެން ތިމަންނަ
ދެންނެވީމެވެ. ތިމަންނަ އެއަށްވުރެ ގިނައިން ކުޅަދާނަވެއެވެ. ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. ثواب ލިބޭގޮތުން ކަމަށެވެ. (ދުވަހަކު ރޯދަ ހިފާ ދެދުވަހު ދޫކޮށްލާށެވެ)
ދެން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ރޯދަ ހިފާ ހުރިހާ ދުވަސް ثواب ލިބޭގޮތުން ކަމަށެވެ. ތިމަންނަ ދެންނެވީމެވެ. ތިމަންނަ
އެއަށް ވުރެ ގިނައިން ކުޅަދާނަ ކުރެވޭ ގޮތަކަށް ثواب ލިބޭކަން ދަންނަވައިފިއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެހެން ކުރާ ފަދައިން
ދުވަހަކު ރޯދަ ހިފާ ދުވަހަކު ދޫކޮށްލާށެވެ. ތިމަންނަ ދެންނެވީމެވެ. ތިމަންނަ އެއަށްވުރެ ގިނައިން ކުޅަދާނަވެއެވެ.
ކަލޭގެފާނު ދެންނެވީމެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެހެން ފަދައިން ދުވަހަކު ރޯދަ ހިފާ ދުވަހަކު ދޫކޮށްލާށެވެ.
ދެން އެއީ دَاوود عليه السلام ގެ ރޯދައެވެ. އަދި އެއީ އެންމެ ހުރިހާ ރޯދައެއްގެ ތެރެއިން އެންމެ މެދުމިނެވެ.

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ. އެއީ އެންމެ މާތް ރޯދައެވެ. ތިމަންނަ ދެންނެވީމެވެ. އެއަށްވުރެ ގިނައިން
ކުޅަދާނަ ތިމަންނަ ކުރެވޭނެކަމަށް ދަންނަވައިފިމެވެ. ދެން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث
ކުރެއްވިއެވެ. އެއަށްވުރެ މާތް ރޯދައެއް ނުވެއެވެ. (އެ صحابي ވިދާޅުވިއެވެ.) މާތް الله ގަސަމު ހުރިހާ
ދުވަހުގެ. رسُول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންނަ އަށް ކުރިން ބުނި ޚަބަރު ހިފާން حديث
ކުރެއްވިއުރު ކޮންމެ މަހަކު ތިންދުވަހުގެ ރޯދަ قبولކުރެއްވިނަމަ ކިހާ ރަނގަޅު ވީސް ތިމަންނަށް ދަރިން
ވެސް އަދި މުދަލަށް ވުރެ ހެޔޮ ކަމަކަށް ވީސް އަޅުގަނޑު ހިތުން ބޭނުންވީއެވެ. ތިމަންނަގެ އަހުލުވެރިންނާއި
މުދަލަށް ވުރެ ލޯބިވާ ތިމަންނަށް ރަނގަޅު ކަމަކަށް (ވީސް) ބޭނުންވެއެވެ.

وفي روايةٍ : « أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّكَ تَصومُ النَّهَارَ وتَقُومُ اللَّيْلَ ؟ » قلت : بلَى يَا رسول اللَّهِ . قال : « فَلا تَفْعل : صُمْ وأَفْطِرْ ، ونَمْ وقُمْ فَإِنَّ لجَسَدكَ علَيْكَ حقًّا ، وإِنَّ لعيْنَيْكَ عَلَيْكَ حقًّا وَإِنَّ لزَوْجِكَ علَيْكَ حَقًّا ، وَإِنَّ لزَوْرِكَ عَلَيْكَ حَقًّا ، وإِنَّ بحَسْبكَ أَنْ تَصْومَ فِي كُلِّ شَهْرٍ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ ، فَإِنَّ لَكَ بِكُلِّ حَسَنةٍ عشْرَ أَمْثَالِهَا ، فَإِذن ذلك صِيَامُ الدَّهْرِ» فشَدَّدْتُ فَشُدِّدَ عَلَيَّ ، قُلْتُ : يا

رسول اللَّه إِنِّي أَجِدُ قُوَّةً، قال : « صُمْ صِيَامَ نَبِيِّ اللَّهِ داوُدَ وَلا تَزِدْ عَلَيْهِ» قلت: وما كَان صِيَامُ داودَ؟ قال : « نِصْفُ الدهْرِ » فَكَان عَبْدُ اللَّهِ يقول بعْد مَا كَبِر : يالَيْتَنِي قَبِلْتُ رُخْصةَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم .

ތަނާ ހަގީގަތުގައި ތިބެނީ ކީ ކަމެއް. ތިމަންމަލަށް خبر ދިނުމަށް ކަށަވަރު ކުރަން ތިމަންމަ ބޭނުންވާ ގޮތަކީ ކިހިނެއް ؟ ތިމަންމަ ދެކެނީ. ތާއަލާ! ތި الله ގެ ތަޢުރީފް. حديث ކިޔާތީ. ފަހު ހަގީގަތުގައި ކިތަންމެ ބަދަލުތެރި. (ތިމަންމަ) ކުރާ ހުރަސްތައް ދުވަހަށް ދުވަހަށް ބަދަލުވެގެން. ތަނާ ތިމަންމަ ދެކެނީ. ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ކަށަވަރު ކުރަން. ދިމާ ބަދަލުވާ ގޮތަށް ތިމަންމަ ދެކެނީ. ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ކަށަވަރު ކުރަން ތިމަންމަ ބޭނުންވާ ގޮތަކީ حق ތަކެއް (ތަކެއް : ތަނާ ދިނުމުގެ حق ތަކެއް) ތިމަންމަ ދެކެނީ ފާހަގަ ކުރާ ގޮތަށް. ތަނާ ބަދަލުވާ ގޮތަށް ތިމަންމަ ދެކެނީ ކުރިން ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް حق ތަކެއް ދެކެނީ ފާހަގަ ކުރާ ގޮތަށް. ތަނާ ބަދަލުވާ ގޮތަށް ތިމަންމަ ދެކެނީ ތަނާ ތަނަވަސްކަމުގައި ތަނާ ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް حق ތަކެއް ތިމަންމަ ދެކެނީ ފާހަގަ ކުރާ ގޮތަށް. ތަނާ ބަދަލުވާ ގޮތަށް ތިމަންމަ ދެކެނީ ދުރުމަންދަ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ކަށަވަރު ކުރަން ތިމަންމަ ބޭނުންވާ ގޮތަކީ (نفل) ކުރާ ތަކެއް ކުރުމަށް ބަދަލުވެގެން. (ތަނާ ކަމެއް) ކުރާ ތަނާ ކަމަށް ތި ބަދަލުވާ ގޮތަށް ثواب ލިބޭ. ތަނާ ތިމަންމަ ދެކެނީ ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ކުރާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ކަށަވަރު ކުރަން. ތި صحابي ތަކެއް ކުރާ ގޮތަށް ތިމަންމަ ދެކެނީ ތި ارشاد ތަކުގެ قبول ކުރާ ގޮތަށް ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ތިމަންމަ ދެކެނީ ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ކަށަވަރު ކުރަން ތިމަންމަ ބޭނުންވާ ގޮތަކީ (ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް) ތިމަންމަ ދެކެނީ. ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ތިމަންމަ ދެކެނީ ތި الله ގެ ތަޢުރީފް. ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ތިމަންމަ ދެކެނީ ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ކަށަވަރު ކުރަން ތިމަންމަ ބޭނުންވާ ގޮތަކީ (ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ކަށަވަރު ކުރަން) ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ކަށަވަރު ކުރަން ތިމަންމަ ދެކެނީ. حديث ކިޔާތީ. (ތަނާ ކަމެއް) نبي ގ دَاوود (عليه السلام) ތަކުގެ ކުރިން ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް. ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ތިމަންމަ ދެކެނީ ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ކަށަވަރު ކުރަން. ތިމަންމަ ދެކެނީ. دَاوودގެ ފާނު ތަކުގެ ކުރިން ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ކަށަވަރު ކުރަން؟ حديث ކިޔާތީ. ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ތަކުގެ ކުރިން ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ކަށަވަރު ކުރަން.) ފާހަގަ ތި صحابي ގެ ކިޔުންތަކުގައި ތިމަންމަ ދެކެނީ. ތަނާ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ارشاد ކުރާ ގޮތަށް ތިމަންމަ ދެކެނީ ތަނާ ކަމެއް ކުރާ ގޮތަށް ކަށަވަރު ކުރަން ތިމަންމަ ބޭނުންވާ ގޮތަކީ ކިހިނެއް؟

وفي رواية : « أَلَمْ أُخْبَرْ أَنَّك تصُومُ الدَّهْرِ ، وَتَقْرَأُ الْقُرْآنَ كُلَّ لَيْلَة ؟ » فَقُلْتُ : بَلَى يا رسولَ اللَّهِ ، ولَمْ أُرِدْ بذلِكَ إلاَّ الْخَيْرَ ، قَالَ : « فَصُمْ صَوْمَ نَبِيِّ اللَّهِ داودَ ، فَإِنَّه كَانَ أَعْبَدَ النَّاسِ ، واقْرأْ الْقُرْآنَ في كُلِّ شَهْرٍ » قُلْت : يَا نَبِيِّ اللَّهِ إِنِّي أُطِيق أَفْضل مِنْ ذلِكَ ؟ قَالَ : « فَاقْرَأه في كُلِّ عِشرِينَ » قُلْت : يَا نبيِّ اللَّهِ إِنِّي أُطِيق أَفْضَل مِنْ ذَلِكَ ؟ قَالَ : «فَاقْرَأْهُ في كُلِّ عَشْر » قُلْت : يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنِّي أُطِيق أَفْضلَ مِنْ ذلِكَ ؟ قَالَ : « فَاقْرَأْه في كُلِّ سَبْعٍ وَلاَ تَزِدْ عَلَى ذَلِكَ » فَشَدَّدْتُ فَشُدِّدَ عَلَيَّ ، وقَالَ لِي النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّكَ لاَ تَدْرِي لَعلَّكَ يَطُول بِكَ عُمُرٌ قالَ : فَصِرْت إِلَى الَّذِي قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَلَمَّا كَبِرْتُ وَدِدْتُ أَنِّي قَبِلْت رخْصَةَ نَبِيِّ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم .

ތަރާވީހު ކިޔުން ހިނގާތަކަށް ވަދެއެވެ. ތިމަންނާއަށްކަ خبر ދިނުމުގެ ފަހުން ފާޅުވި (نفل) ތަރާ ލިޔުން ދިނުމަށް ބޭނުންވާ قرآن ކިތަންމެ ބޮޑުކަމެއް ކަމަށް ވާނަމަ ހަނދާންކުރަން ފަށާ ހިނދު؟ ތިމަންނާ ދެކެވެ. ވާހަކަ ދައްކާ ﷺ ގެ ކަންތައް! ﷺ الله ގެ ދަންނަވާފައި. ތިމަންނާގެ ކަންތައް ކުރުމުގެ مقصد ދެކެ ތަރާ ކިޔުން ދެކެ ވާހަކަ ދައްކާ ﷺ داوود عليه اللأسلم ގެ ތަރާ ލިޔުން ދެކެ ވާހަކަ ދައްކާ ﷺ ގެ ތަރާ ލިޔުން ދެކެ ވާހަކަ ދައްކާ ﷺ ގެ ތަރާ ލިޔުން ދެކެ ވާހަކަ ދައްކާ ﷺ ގެ ތަރާ ލިޔުން ދެކެ ވާހަކަ ދައްކާ ﷺ ގެ ختم ކުރ

ތަނަވަސް ފިލުވާނެ.

وفي رواية : « وَإِنَّ لوَلَدِكَ علَيْكَ حَقًّا » وفي روايةٍ : لا صَامَ من صَامَ الأَبَدَ » ثَلاثاً . وفي روايةٍ : « أَحَبُّ الصِّيَامِ إِلَى اللَّه تَعَالَى صِيَامُ دَاوُدَ ، وَأَحَبُّ الصَّلاةِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى صَلاةُ دَاوُدَ : كَانَ يَنَامُ نِصْفَ اللَّيلِ ، وَيَقُومُ ثُلُثَهُ ، وَيَنَامُ سُدُسَهُ ، وَكَانَ يَصُومُ يوْماً ويُفْطِرُ يَوْماً ، وَلا يَفِرُّ إِذَا لاقَى » .

وفي رواية قَالَ : أَنْكَحَنِي أَبِي امْرَأَةً ذَاتَ حسَبٍ ، وكَانَ يَتَعَاهَدُ كَنَّتَهُ أي : امْرَأَة ولَدِهِ فَيسْأَلُهَا عَنْ بَعْلِهَا ، فَتَقُولُ لَهُ : نِعْمَ الرَّجُلُ مِنْ رجُل لَمْ يَطَأْ لنَا فِرَاشاً ولَمْ يُفتِّشْ لنَا كَنَفاً مُنْذُ أَتَيْنَاهُ فَلَمَّا طالَ ذَلِكَ عليه ذكَرَ ذلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . فقَالَ : « الْقَنِي به » فلَقيتُهُ بَعْدَ ذلكَ فَقَالَ : « كيفَ تَصُومُ ؟ » قُلْتُ كُلَّ يَوْم ، قَالَ : « وَكَيْفَ تَخْتِم ؟ » قلتُ: كُلَّ لَيلة ، وذكَر نَحْوَ مَا سَبَق وكَان يقْرَأُ عَلَى بعْض أَهْلِه السُّبُعَ الَّذِي يقْرؤُهُ ، يعْرِضُهُ مِن النَّهَارِ لِيكُون أَخفَّ علَيهِ بِاللَّيْل ، وَإِذَا أَراد أَنْ يَتَقَوَّى أَفْطَر أَيَّاماً وَأَحصَى وصَام مِثْلَهُنَّ كَراهِيةَ أَن يتْرُك شيئاً فارقَ علَيهِ النَّبِي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم .

كُلُّ هذِه الرِّوَايات صحيحةٌ مُعْظَمُهَا فِي الصَّحيحيْنَ وقليلٌ منْهَا في أَحَدِهِما .

ތަނަވަސް ތިމާ ދެކެވުނު ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކެވުނު ކަމަށާ ދެކޮޅަށް ތިމާ ދެކެވުނު ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކެވުނު.

ތަނަވަސް ތިމާ ދެކެވުނު ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކެވުނު. ކިޔާ ފަދަ (ހ.ބ.ސ) ކަލާމުން ފެށިގެން ހަދީޘް ކިޔާ ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކެވުނު. ތަނަވަސް ތިމާ ދެކެވުނު ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކެވުނު. ތަނަ ކިޔާ ކަލާމުގައި ދާއޫދ عليه اسلامގެ ކަލާމުގެ. ތަނަ ކިޔާ ކަލާމުގައި ދާއޫދ عليه اسلامގެ ކަލާމުގެ. ތަނަ ކިޔާ ކަލާމުގައި ދާއޫދ عليه اسلامގެ ކަލާމުގެ. ތަނަ (ތަނަ) ކަލާމުގައި ތިމާ ދެކެވުނު ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކެވުނު. ތަނަ ތަނަ ކަލާމުގައި ކަލާމުގެ ތަނަ ކަލާމުގެ. ތަނަ ކިޔާ ކަލާމުގައި ތިމާ ދެކެވުނު ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކެވުނު

ތަފާ ތާހިރު ކުރިންނެވެ. (ގ صحابي) ފާހަނައެވެ. ފަރާތުގެ ނަންނާ ދިމާއަށް ދިގުކޮށް ކަނޑައެޅުނު ދަށުގައި ތާހިރު ކުރިންނެވެ. ތާހިރު ކުރިން ކަނޑައެޅުނު ދަށުގައި ފަރާތުގެ ކަނޑިގެ ދަށުގައި ކަނޑައެޅުނު ދަށުގައި ތާހިރު ކުރިންނެވެ. (ތަފާ ތާހިރު ކުރުމުގެ ކުރިން ކަނޑައެޅުނު ދަށުގައި ކަނޑައެޅުނު ދަށުގައި ތާހިރު ކުރުމަށް ފަހު ކަނޑައެޅުނު ދަށުގައި ތާހިރު ކުރިންނެވެ.) ފަހަރެއް (ތާހިރު ކުރުމަށް) ފަހަރަށް ދުވަހުގެ ތެދުވެރިކަމުގައި ތާހިރު ކުރުމަށް ފަހު ކަނޑައެޅުނު ދަށުގައި ތާހިރު ކުރިންނެވެ. ތާހިރު ކުރުމަށް ފަހު ކަނޑައެޅުނު ދަށުގައި

151- وعن أَبِي رِبْعِيٍّ حنْظَلَةَ بنِ الرَّبيع الأُسيدِيِّ الْكَاتِب أَحدِ كُتَّابِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : لَقيني أَبُو بَكْر رضي اللَّه عنه فقال : كَيْفَ أَنْتَ يا حنْظلَةُ ؟ قُلْتُ : نَافَقَ حنْظَلَةُ ، قَالَ : سُبْحانَ اللَّه ما تقُولُ ؟، : قُلْتُ : نَكُونُ عِنْد رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُذكِّرُنَا بالْجَنَّةِ والنَّارِ كأَنَّا رأْيَ عين ، فَإِذَا خَرجنَا مِنْ عِنْدِ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عافَسنَا الأَزْوَاجَ وَالأَوْلادَ وَالضَّيْعاتِ نَسينَا كَثِيراً قال أَبُو بكْر رضي اللَّه عنه : فَواللَّهِ إِنَّا لنَلْقَى مِثْلَ هَذَا فانْطلقْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْر حتى دخَلْنَا عَلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . فقُلْتُ نافَقَ حنْظَلَةُ يا رسول اللَّه ، فقالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « ومَا ذَاكَ؟» قُلْتُ: يا رسولَ اللَّه نُكونُ عِنْدكَ تُذَكِّرُنَا بالنَّارِ والجَنَةِ كَأَنَّا رأْيَ العَيْنِ فَإِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِكَ عَافَسنَا الأَزوَاج والأَوْلاَدَ والضَّيْعاتِ نَسِينَا كَثِيراً . فقال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيدِهِ أن لَوْ تَدُومُونَ عَلَى مَا تَكُونُونَ عِنْدِي وَفِي الذِّكْر لصَافَحتْكُمُ الملائِكَةُ عَلَى فُرُشِكُم وفِي طُرُقِكُم ، وَلَكِنْ يا حنْظَلَةُ ساعةً وساعةً » ثَلاثَ مرَّاتٍ ، رواه مسلم .

ﷺ ﷲ ﺣَﻨْﻈَﻠَﺔُ ﺑْﻦُ ﺍﻟﺮَّﺑِﻴﻊِ ﺍﻷُﺳَﻴِّﺪِﻱُّ ﻛَﺎﺗِﺐُ ﺭَﺳُﻮﻝِ ﷲِ ﷺ ﻗَﺎﻝَ: ﻟَﻘِﻴَﻨِﻲ ﺃَﺑُﻮ ﺑَﻜْﺮٍ ﺭَﺿِﻲَ ﷲُ ﻋَﻨْﻪُ ﻓَﻘَﺎﻝَ: ﻛَﻴْﻒَ ﺃَﻧْﺖَ ﻳَﺎ ﺣَﻨْﻈَﻠَﺔُ؟ ﻗُﻠْﺖُ: ﻧَﺎﻓَﻖَ ﺣَﻨْﻈَﻠَﺔُ ﻳَﺎ ﺭَﺳُﻮﻝَ ﷲِ، ﻓَﻘَﺎﻝَ ﺭَﺳُﻮﻝُ ﷲِ ﷺ: «ﻭَﻣَﺎ ﺫَﺍﻙَ؟» ﻗُﻠْﺖُ: ﻳَﺎ ﺭَﺳُﻮﻝَ ﷲِ ﻧَﻜُﻮﻥُ ﻋِﻨْﺪَﻙَ ﺗُﺬَﻛِّﺮُﻧَﺎ ﺑِﺎﻟﻨَّﺎﺭِ ﻭَﺍﻟْﺠَﻨَّﺔِ ﻛَﺄَﻧَّﺎ ﺭَﺃْﻱَ ﺍﻟْﻌَﻴْﻦِ ﻓَﺈِﺫَﺍ ﺧَﺮَﺟْﻨَﺎ ﻣِﻦْ ﻋِﻨْﺪِﻙَ ﻋَﺎﻓَﺴْﻨَﺎ ﺍﻷَﺯْﻭَﺍﺝَ ﻭَﺍﻷَﻭْﻟَﺎﺩَ ﻭَﺍﻟﻀَّﻴْﻌَﺎﺕِ ﻧَﺴِﻴﻨَﺎ ﻛَﺜِﻴﺮًﺍ . ﻓَﻘَﺎﻝَ ﺭَﺳُﻮﻝُ ﷲِ ﷺ: «ﻭَﺍﻟَّﺬِﻱ ﻧَﻔْﺴِﻲ ﺑِﻴَﺪِﻩِ ﺃَﻥْ ﻟَﻮْ ﺗَﺪُﻭﻣُﻮﻥَ ﻋَﻠَﻰ ﻣَﺎ ﺗَﻜُﻮﻧُﻮﻥَ ﻋِﻨْﺪِﻱ ﻭَﻓِﻲ ﺍﻟﺬِّﻛْﺮِ ﻟَﺼَﺎﻓَﺤَﺘْﻜُﻢُ ﺍﻟْﻤَﻠَﺎﺋِﻜَﺔُ ﻋَﻠَﻰ ﻓُﺮُﺷِﻜُﻢْ ﻭَﻓِﻲ ﻃُﺮُﻗِﻜُﻢْ، ﻭَﻟَﻜِﻦْ ﻳَﺎ ﺣَﻨْﻈَﻠَﺔُ ﺳَﺎﻋَﺔً ﻭَﺳَﺎﻋَﺔً» ﺛَﻠَﺎﺙَ ﻣَﺮَّﺍﺕٍ، ﺭَﻭَﺍﻩُ ﻣُﺴْﻠِﻢٌ.

ﷺ ﷲ ﺣَﻨْﻈَﻠَﺔُ ﺑْﻦُ ﺍﻟﺮَّﺑِﻴﻊِ ﺍﻷُﺳَﻴِّﺪِﻱُّ ﻛَﺎﺗِﺐُ ﺭَﺳُﻮﻝِ ﷲِ ﷺ ﻗَﺎﻝَ: ﻟَﻘِﻴَﻨِﻲ ﺃَﺑُﻮ ﺑَﻜْﺮٍ ﺭَﺿِﻲَ ﷲُ ﻋَﻨْﻪُ ﻓَﻘَﺎﻝَ: ﻛَﻴْﻒَ ﺃَﻧْﺖَ ﻳَﺎ ﺣَﻨْﻈَﻠَﺔُ؟ ﻗُﻠْﺖُ: ﻧَﺎﻓَﻖَ ﺣَﻨْﻈَﻠَﺔُ ﻳَﺎ ﺭَﺳُﻮﻝَ ﷲِ، ﻓَﻘَﺎﻝَ ﺭَﺳُﻮﻝُ ﷲِ ﷺ: «ﻭَﻣَﺎ ﺫَﺍﻙَ؟» ﻗُﻠْﺖُ: ﻳَﺎ ﺭَﺳُﻮﻝَ ﷲِ ﻧَﻜُﻮﻥُ ﻋِﻨْﺪَﻙَ ﺗُﺬَﻛِّﺮُﻧَﺎ ﺑِﺎﻟﻨَّﺎﺭِ ﻭَﺍﻟْﺠَﻨَّﺔِ ﻛَﺄَﻧَّﺎ ﺭَﺃْﻱَ ﺍﻟْﻌَﻴْﻦِ ﻓَﺈِﺫَﺍ ﺧَﺮَﺟْﻨَﺎ ﻣِﻦْ ﻋِﻨْﺪِﻙَ ﻋَﺎﻓَﺴْﻨَﺎ ﺍﻷَﺯْﻭَﺍﺝَ ﻭَﺍﻷَﻭْﻟَﺎﺩَ ﻭَﺍﻟﻀَّﻴْﻌَﺎﺕِ ﻧَﺴِﻴﻨَﺎ ﻛَﺜِﻴﺮًﺍ . ﻓَﻘَﺎﻝَ ﺭَﺳُﻮﻝُ ﷲِ ﷺ: «ﻭَﺍﻟَّﺬِﻱ ﻧَﻔْﺴِﻲ ﺑِﻴَﺪِﻩِ ﺃَﻥْ ﻟَﻮْ ﺗَﺪُﻭﻣُﻮﻥَ ﻋَﻠَﻰ ﻣَﺎ ﺗَﻜُﻮﻧُﻮﻥَ ﻋِﻨْﺪِﻱ ﻭَﻓِﻲ ﺍﻟﺬِّﻛْﺮِ ﻟَﺼَﺎﻓَﺤَﺘْﻜُﻢُ ﺍﻟْﻤَﻠَﺎﺋِﻜَﺔُ ﻋَﻠَﻰ ﻓُﺮُﺷِﻜُﻢْ ﻭَﻓِﻲ ﻃُﺮُﻗِﻜُﻢْ، ﻭَﻟَﻜِﻦْ ﻳَﺎ ﺣَﻨْﻈَﻠَﺔُ ﺳَﺎﻋَﺔً ﻭَﺳَﺎﻋَﺔً» ﺛَﻠَﺎﺙَ ﻣَﺮَّﺍﺕٍ، ﺭَﻭَﺍﻩُ ﻣُﺴْﻠِﻢٌ.

އީމާންކަން ތާޒާވެގެން ބަދަލުވާ ހިސާބަކަށް ފޮނުވިޔަސް އާދައިގެ ހާލަތަށް ރުޖޫޢަވާ ކަމަށް ބުނެފައި ހުރުމުން ނަމަވެސް
ވަރަށް ގާތުން ކަޅުހަނދާ ތާނގަ ފިލާވަޅުގައި ހުރި ސުލޫކު އަދި ހާލަތުތަކާ ކުރިމަތިލާތީ ވަރަށް ބޮޑު ކުށްތަކެއް
ކަމަށް ހީކޮށް ނިކުމެ ބުނެފައިވީ ކަމެއް ކަމަށް ހަނދާންނެތިއްޖެ ހިނގާއިރު ކިޔައިދެއެވެ. އަދި ހަމައެހެން
رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިދިނެވެ. ވަކިން ޚާއްޞަ ނަސޭހަތް އެކުލެވޭ
އެބްޑޭގައިވާ ގޮތަށް ކަންތައް ހެދުމާއި ބާރުވެރިވުން. ވިސްނަވަތުތެރިން ވަކިން އެކަމަކީ ވިއްޔާ
ހިނދު ގާތުގައި ކުރަން އެދިވަޑައިގަންނަވާ ރޫޙާނީ ގުނަވަނުގައި ހުރި ދެރަ ކަމަކީ ދީނި ﷲ އަޅަ ކަލާމު
ކުޑަ ކަމެއް ވިލަރެސްތަކާ ވާހަކަތައް ކުރިއެރުމުގެ ހިނގާދިޔަ ގޮތެއް އަދި ނަމާދު ހަމަޖެހިލާ ބައިވެރިވުން
ملائِكَة ބޭފުޅުން ވިސްނުމާއި ވާހަކަދެއްކުން ހިނގާ ހެދުމާ ކެތްތެރި ކަމާއި ސަލާމް ކުރައްވައިދެވެ. ދެ
حنْظلَةُ އެވެ. (ހަމަހަމަ ކަމުން ހޯދުމެވެ. ކުރީގެ ގޮތަށް ހިތްވަރުވުމަށް ކަމެއް ވަކިކޮށްފައި) منافق ވެގެން ދެވެނީ
ކަމަށް ނޫނެވެ.) އެހެންކަމުން އާދަޔާ ހިލާފުވެ. އެކަން ވެގެން ދެވެނީ ދީނުގެ އުނދަގޫ. އެކަމަކީ
ވިސްނުންތެރި ވިސްނުވިއެވެ.

152- وعن ابن عباس رضي اللَّه عنهما قال : بيْنما النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَخْطُبُ إِذَا هُوَ بِرجُلٍ قَائِمٍ ، فسأَلَ عَنْهُ فَقَالُوا : أَبُو إِسْرَائِيلَ نَذَر أَنْ يَقُومَ فِي الشَّمْس وَلا يقْعُدَ ، ولا يستَظِلَّ ولا يتَكَلَّمَ ، ويصومَ ، فَقالَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مُرُوهُ فَلْيَتَكَلَّمْ ولْيَستَظِلَّ ولْيُتِمَّ صوْمَهُ » رواه البخاري .

މާތް الله އެދިވަޑައިގަންނަވާ ރުހިވޮޑިގެންވި عبدالله بن عباس ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްދުވަހަކު) نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خطبة އަށް ދެއްވަމުން ގެންދަވަނިކޮށް
ކޮޅަށްހުރި ފިރިހެނަކު ފެނިވަޑައިގެންފި. އޭނާގެ ހާލު ބަލައި ސުވާލުކުރެއްވުމުން އެއީ ކާކު
ތޯ އެއްސެވިއެވެ؟ ދަން اصحاب ބޭފުޅުން ދެންނެވިއެވެ. އެއީ أَبُو إِسْرَائِيل ނަމަކަށް ކިޔާ ބޭކަލެކެވެ.
އޭނާއަށް އެއްނޫނީ ވިހާވެ ފުރިހަމަ ނުފެށި ދާހެނި ކަލެއް ހަވީރުކަމުގައި ގޮސް ހިމާޔަތްކުރާ
ނުވަތަ ވަހަނާ އެއްވެސް ބިސްރެއް ނުކުރަނީ (މިއީ ދުވަހު ހިތުހަރުދު) އޭޑާއި ހުރުމުން
ނަދުރުއް ކަންކަން ހުރިކަމެވެ. އަދި ހުނދު نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިދެވެ.
އޭނާއަށް އަންގަވާށެވެ. ވާހަކަ ދެއްކުމަށެވެ. (އަދި) ހިޔާލަށް ވަންނާށެވެ. އަދި ރޯދަ ފުރިހަމަކުރާށެވެ .
އަދި ނަދުރު ފުރިހަމަ ކުރައްވާށެވެ .

15- باب المحافظة على الأعمال

ދަށ عمل ތަކަށ ތަކުލަފުތަކެއ ފިވެދުގ ދުނިވަދަކށ ތާއަށ ގެއްލުމ باب

قال اللَّه تعالى: { ألم يأن للذين آمنوا أن تخشع قلوبهم لذكر اللَّه وما نزل من الحق، ولا يكونوا كالذين أوتوا الكتاب من قبل فطال عليهم الأمد فقست قلوبهم } .الحديد16

الله ހަގީގަ ކަމުގައ، حق ކަމަށ ދެކެމުންދ ބަޔަކ ހިތ ދަށ ހުރ ކަންތަ ދެނެގަތ، ދ ކ ބަޔަކ ފަދ ނ ވ، ކ ކ ދ ކ ދ ދ ކ ދ ދ ކ ދ

وأما الأحاديث فمنها حديث عائشة: وكان أحب الدين إليه ما داوم صاحبه عليه. وقد سبق في الباب قبله (حديث رقم 142) .

153- وعن عمرَ بن الخطاب رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « مَنْ نَامَ عَنْ حِزْبِهِ مِنَ اللَّيْل ، أَو عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ فَقَرَأَه ما بينَ صلاةِ الْفَجرِ وَصلاةِ الظهرِ ، كُتب لَهُ كأَنما قرأَهُ مِن اللَّيْلِ » رواه مسلم .

154- وعن عبدِ اللَّه بنِ عمرو بنِ العاص رضي اللَّه عنهما قال : قال لي رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يَا عبْدَ اللَّه لا تَكُنْ مِثلْ فُلانٍ ، كَانَ يقُومُ اللَّيْلَ فَتَرَكَ قِيامَ اللَّيْل » متفقٌ عليه

155- وعن عائشةَ رضي اللَّه عنها قالت : كان رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِذَا فَاتَتْهُ الصَّلاةُ مِنْ اللَّيْلِ مِنْ وجعٍ أَوْ غيْرِهِ ، صلَّى مِنَ النَّهَارِ ثنْتَى عشْرَةَ ركعةً » رواه مسلم .

ވާތް الله ރުޟުވާންލެއްވި عائشة ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ބޭނުމެއް ދިމާވާ ރިޔާއަތްކުރާ ސަބަބުން ނުވަތަ އެއްޗެއްސަށް އެހެން އަސަރުކުރާނެ ކަމަށް ދެކިލެއްވި ފަތިސް ނަމާދުގެ ކުރީގެ ދެ ركعة ދެރަކުޢަތެވެ.

16– باب الأمر بالمحافظة على السُّنَّة وآدابِها

سنة އަށާއި އަދި އެކަމުގެ އަދަބުތަކަށް ތަބާވުމަށް ރައްކާތެރިވުމަށް އަމުރުކުރެއްވުމާއިބެހޭ ވާހަކަ ބަޔާންވެގެންވާ

باب

قال اللَّه تعالى: { وما آتاكم الرسول فخذوه، وما نهاكم عنه فانتهوا } .الحشر 7

އަދި ރަސޫލާ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގެނެސްދެއްވި ކޮންމެ އެއްޗެއް، ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ހިފާށެވެ! އަދި އެކަލޭގެފާނު ތިޔަބައިމީހުން ނަހީކުރެއްވި ކޮންމެ ކަމަކުން، ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ދުރުވެ ވަކިވާށެވެ !

قال تعالى: { وما ينطق عن الهوى، إن هو إلا وحي يوحى } .النجم 3–4

އަދި އެކަލޭގެފާނު އަމިއްލަ އެދުންފުރިކަމަކުން ވާހަކަ ދައްކަވާކަށް ނުވެއެވެ. އެއީ އެކަލޭގެފާނަށް އިއްވާވާ وحي އެއްކަމުގައި މެނުވީ ނޫނެވެ.

قال تعالى: { قل إن كنتم تحبون اللَّه فاتبعوني يحببكم اللَّه، ويغفر لكم ذنوبكم } .آل عمران 31

ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުން، الله ދެކެ ލޯބިވާ ކަމުގައި ވަނީނަމަ، ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން، މިއަޅުގަނޑަށް تبع ވާށެވެ! އޭރުން، الله، ތިޔަބައިމީހުން ދެކެ ލޯބިވެވޮޑިގެންވާނެއެވެ. އަދި، ތިޔަބައިމީހުންނަށްޓަކައި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ފާފަތައް ފުއްސަވައި ދެއްވާނެއެވެ.

قال تعالى: { لقد كان لكم في رَسُول اللَّهِ أسوة حسنة لمن كان يرجو اللَّه واليوم الآخر } .الأحزاب 21

ކަމަކަށްވެސް، الله ގެ رَسُول ﷺ ގެ ޙުކުމަށް، ތަކުލީފުކުރެއްވުމުގައި ތަނަވަސްކަމެއް ހުރިކަމަށް.
(ތިރީ) الله ގެ ފަރުދައިގައި، آخر ގެ ثواب ތަކުގެ، ތަފާތު ދަރަޖަ الله ދެއްވާނެ ކަމަށް
ކަށަވަރުވެ ވެދާނެ.

قال تعالى: { فلا وربك لا يؤمنون حتى يحكموك فيما شجر بينهم، ثم لا يجدوا في أنفسهم حرجاً مما قضيت، ويسلموا تسليماً } .النساء 65

ތެދެއްކަން ދެނެގަނެ! ފަދަ، ކަލޭގެފާނު ގެ ކިބައިން ކަނޑައަޅާ وحي ކަމަށް.
ތެދުވެރިކަމާ ދުރުވެ ދުވަހުން ކަލޭގެފާނަށް ތެދުވެރިކަމާ ދެކޮޅަށް ތަކުލީފުކުރާ ތަކެއް
ކަލޭގެފާނަށް ދިމާވެ ގޮތުގައި ތަކެއް ތެދުވެރިކަމާ ދެކޮޅަށް ހަދާ ކަމަށް ކަލޭގެފާނަށް
ދެނެގަތުމުން ދަރިވަރުން ފުރިހަމަ ތަނަވަސްކަމާ ދެކޮޅަށް ކަމެއް ކުރާ ކަމަށް.

قال تعالى: { فإن تنازعتم في شيء فردوه إلى اللَّه والرسول إن كنتم تؤمنون بالله واليوم الآخر } .النساء 59

ފަދަ، ކަންކަމުގައި ތަކުލީފުކުރާ ތަނަ الله ގެ، رَسُول ﷺ ގެ ކިބައިން
ހޯދަންވާނެ! (ތަކެއް ކަންކަމުގައި الله ﷺ، ގެ رَسُول ﷺ ގެ ކިބައިން ހޯދާ ކަމަށް
ކަށަވަރުވާނެ!) ތަކުލީފުކުރާ الله ﷺ ، آخرة ގެ ދުވަހުން ދޫކޮށް ކަންކަމުގައި ފާސްކުރާ.

قال العلماء: معناه: إلى الكتاب والسنة.

قال تعالى: { من يطع الرسول فقد أطاع اللَّه } .النساء 80

رَسُول ﷺ ތަކުލީފުކުރާ ފަދަ، ކަށަވަރުވެ الله ގެ ކަންކަމަށް ބަލާ ކަމަށް.

قال تعالى: { وإنك لتهدي إلى صراط مستقيم } . الشورى 52

ކަމަކަށްވެސް، ކަށަވަރުވެ ކަލޭގެފާނު ތަކެއް ސީދާ ދަށުގައި ހުންނެވި ކަމަށް.

قال تعالى: { فليحذر الذين يخالفون عن أمره أن تصيبهم فتنة أو يصيبهم عذاب أليم } . النور 63

ފަދަ، ތަކުލީފުކުރާ ދުވަހު ދާ خلاف ގެ ފުރުސަތު ދޫކޮށް ދާ ގޮތަށް ތަކެއް عذاب ތަކެ ދިމާވާ
ކަށަވަރު، ތަކެއް ތަނަވަސް ކުރާ ކަމަށް!

قال تعالى : { واذكرن ما يتلى في بيوتكن من آيات اللَّه والحكمة } الأحزاب34.

ތަފްސީރު ދީފައިވާ ގޮތުގައި الله ގެ ދަރުސްތަކާއި ، حكمة ގެ ތެރެއިން ދަސްކުރަން ވާނެ ކަންތައް !

والآيات في الباب كثيرة.

وأما الأحاديث:

156- فالأَوَّلُ : عنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنه عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «دَعُونِي ما تَرَكتُكُمْ: إِنَّما أَهْلَكَ من كَانَ قبْلكُم كَثْرةُ سُؤَالِهِمْ ، وَاخْتِلافُهُمْ عَلَى أَنْبيائِهِمْ، فَإِذا نَهَيْتُكُمْ عنْ شَيْءٍ فاجْتَنِبُوهُ ، وَإِذا أَمَرْتُكُمْ بأَمْرٍ فَأْتُوا مِنْهُ ما اسْتَطَعْتُمْ » متفقٌ عليه .

ވެސް اللهގެ ރަސޫލާ أَبو هُرَيْرَة ، ގެ ދަރަނި ގެ ތެރެއިން نبي ގެ ބަސް ބަޔާންކުރައްވާ حديث ގެ ތެރެއިން ދަސްކުރަން ވާ ކަންތައް. ތަފްސީރު ދީފައިވާ ގޮތުގައި ، ކުރީ ދަރަނި ގެ ތެރެއިން ، ދީނުގެ ކަންކަމުގައި ،

« النَّواجِذُ » بالذال المعجمة : الأَنْيَابُ ، وقيلَ : الأَضْرَاسُ .

ڏُهْ اللهڀَرْهُـــوْسْڀَرْهُوِ أَبو نَجِيح الْعِرْباضِ بْنِ سَارِيَة ئ ٻِرَهَدِسْ ٻِرڤُڤُئ‌ئسْ ڤُدُڤ. وِڤَّرْڤُوِدُڤ. (ڀَهْڤَرَبَرَبْ) رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وِڤَرْسْڤَرَسْرَسْ هَڤَّڀَهْڤُئِبَر سَرَـــّوَرَهْئ هَـــوْ ڤُرْڤُهَبَرَبْسْ وعظ وِڤَّرْڤُڤَرْهُرْوِدُڤ. ڀَدَڠْ ٻِرِوْرَوِ ٻِهُهَبَرَسْ وِڤَرْڤُوِبَرَسْ ڤُرْهُٻِرِئ‌سْ ٻِرَهَرْڤُ. ڀَرِبِ ڎ ڤَوَسْ بَرَڤَرَسَ ڀَرْرَٻِرِئ‌سْ ٻِرَهَرْڤُ. ڀَرِسڤَرْ وِڤَرْسْڤَرْسْ ڤَرْسْسَرْوِڤُ. ڎ الله ئ بَرَـــّڤُڤُ. وِهَبَرِ الوداعئ هَـــوْڤُرْڤُهْ رْسْ ٻِرُّ بَرَبَرَهْڤُ. وِڤُّ (ڀَبَرَٻِرِئ‌سْڤُرُّ بَرَسَرَئ) وصية ڀَهْ بَرْسْڤَرْهُرَّسْڤُ. حديث بَرْڤَرْهُوِدُڤ. وِڤَرْسْبَرَـــّڤُّ وِهَبَرَهَدِوِدْرْسَرَسْ الله ڀَرْ تقوى ڤُٻِرِوْڤَرْسْ وصية بَرْڤَڤُ. ڀَرِبِ (ڤُٻِرِسْڤُ) هَـــوْ ڀَرُّ ٻِهَڤَرَسْ ئَوْڤَرَسْ وصية بَرْڤَڤُ. ڀَرِبِ وِهَبَرَهَدِ وِدْرْسْڤُ ڤَرْهُڠَوْسْ ڤُٻِرْبَرْڤُ وِدُّڀَرَدِ (وِـــّڤُرْهُڤُ ئَوْسْ ڤُسَّرَڤَرَ) حبش بَرَبَرِڤُ (بَرْڤُ) ڀَرَڤُبْ (ڠَرَبَر بَرَڤَرْسْ ڀَبَرَبِرِئ‌سْڤُرْسْڤُرُّ وِدُّڀَرْ) بَرَڤَڤُئِوِهَرْـــوْ ڎڤُ. (ڀَڠَهِ ڤُٻِرِبَرَڤَرْسْ ڀَبَرَبِرِئ‌سْڤُرْسْڤُرُّ وِدُّڀَرِئ ڤُٻِرِبَرَڤَرْسْ بَرْهُ بَرْسْڤُئ‌سْ رْڤَرْسْ ڤَسَّرَدِ ڤَرْبَرْڤُٻِرِڤُ ڠُدِوْسَ ڀَڤُرْڤَرْڤَرْڤَرْسْ ڤُڤَ ڤَڤُ ٻِوْڤَرْ ڤُئ‌ئسْ ڤُڤُ.) ڀَرِبِ بَرَڤَرَبَرَڤَرْسْ وِڤَرْسْبَرَڤَّڤُئ‌ڠَرْسْ ڠُرْ وِهَبَرَهَدِوِدْرْسَرَسْ ڤَرْڤَرْسْسْ مستقبل ڀَهْڤَدِ (مجتمعٻِرْسْ) ئِسَرْڤُسَبَر اخْتِلافهَوْ ڠُٻِرِئ‌سْڤَرُّسْڤَرْهُڤُ. ڠُرْ ڀَرِسڤَرْ وِهَبَرَهَدِوِدْرْسْ وِڤَرْسْبَرَـــّڤَرُّ ڤَوْسْبَرَڤَّدِ ڀَرِبِ وِڤَرْسْ بَرَڤَّڤُئ‌ڠَرْسْڤَرُّ ڤَڤَرَڤَرُّ ڃِوِئ‌ڤَرُّ الْخُلَفَاء الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ ڤَوْسْبَرَڤَّدِ ڃِرَبَرْ ڀَهْڤَڤَهْڤَدِ ڀَسَرَڤَدِئ‌ڤُ بَرَڤَرَڤَسْ (ڤَرَوْ ڀَرَّڤَرَسْسَرَرُّ ڤَّبَرْ ڤَرَڤَرَڤَرَسْ) ٻِرَڠَدِئ‌سْ وِڤَّڤُڤُ. ڀَرِبِ ڤُٻِرِسَرَدِ شرع ڤَدِ ڀَسْرَڤَوَدِرَڠَدِرَّ ڤَوَّدِ خلاف ڀَرْ ڀَرَڤُسْ ڀَرَڠَدِڤَّ بَرْسْرَوَهْرَوَبَرْسْ ڎِڠُسْ ڤُرْڤُڤُ وِڤَّڤُڤُ. ڀَرَبِ ڤُٻِرِسَرَدِ ڀَرَڤُ بَرَڤَرَبَرَوَڤَرْسْ ڤُٻِرِسَرَدِ ڀَرَڤُسْ ڀَرَڠَدِڤَّ بَرْسْرَڤُ بَرَڎِ (ڀَبَرَڎَهْڤَرِئ‌ڤُ ڤَرَڤَرَوَڤَرْسْ) ڤَرَڤَرَڤَرِئ‌سْڤَرُّسْڤَرْسْ بَرَڎَبَرَڤُ.

158- الثَّالِثُ : عَنْ أَبِي هريرة رضي اللَّه عنه أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : كُلُّ أُمَّتِي يدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلاَّ مَنْ أَبِي » . قِيلَ وَمَنْ يَأْبى يا رسول اللَّه ؟ قالَ : « مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الجَنَّةَ ، ومَنْ عصَانِي فَقَدْ أَبِي » رواه البخاري .

ڏُهْ اللهڀَرْهُـــوْسْڀَرْهُوِ أَبو هريرة ئ ٻِرَهَدِسْ ٻِرڤُڤُئ‌ئسْڤُڤُڠُ. بَرَبَرَهَرَڤَرْسْ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بَرْڤَرْهُوِدُڤ. وِڤَرْسْبَرَـــّڤُّ ڀَهْڤَڤُئ ڃِرْسْ ئ ڤُڤَرِسْ ـــوَڤَرْڤُئَرْسْ وِڤَرْڤَرَسْ ٻِرْسُّڤَرْهَرْڤُڃِ ڃِرُهْ ڎِرْسْ ڀَرْسْڤَرْسَرْسْ ـــوَڤَرْڤُئَرْسْ وِڤَرْڤُئ‌سْ ڤَرْڤُڤُ. (ڀَرِسڤَرْ اصحاب ڤُّبَرْڤَرْسْ ڠَرُّڤَرْسْ) ڤَرْسْسَرْڤَرْسْڤُ. ڎ الله ئ بَرَـــّڤُڤُ. ـــوَڤَرْڤُئَرْسْ.

ވަނުމަތީ އިންސާނުންނަށްޓެ ފެނަ ނުކު ކަމެއްތޯ؟ حديث ކިޔައިދެއެވެ. ބިމަށްނަރުސޫލާ ގެންނަވި
ކަންތައްތަކަށް އީމާންވުމާއި ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމްތަކަށް ޤަބޫލުވާނެ. އަދި ބިމަށްނަރުސޫލާ ގެންނަވި
ކަންތައްތަކަށް ނުކިޔަމަންތެރިވާ ބައެއް ޤަބޫލު ނުކުރާ ކަމަކަށް (ޝަރީޢަތުގެ ވަނަތަން) ކިޔާ ނުވާނެ.
އިންސާނު ކައިވާ ނުވާނެ.

159– الرَّابعُ : عن أَبِي مسلمٍ ، وقيلَ : أَبِي إِيَاسٍ سلَمةَ بْنِ عَمْرو بن الأَكْوَعِ رضي اللَّه عنه ، أَنَّ رَجُلاً أَكَلَ عِنْدَ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِشِمَالِهِ فقالَ : « كُلْ بِيمِينكَ » قَالَ : لا أَسْتَطِيعُ . قالَ : « لا استطعَت » ما منعَهُ إِلاَّ الْكِبْرُ فَمَا رَفعَها إِلَى فِيهِ ، رواه مسلم .

މާތް الله ރުއްސެވުން ލިބިވޮޑިގެންވާ أبو مسلم (އަދި ބުނެވެއެވެ. މި صحابي ގެ ކުންޔާއަކީ أبو إِيَاس އެވެ.) سلمةَ بْنِ عَمْرو بن الأَكْوَعِ ގެ ރިވާވުން ބަޔާންކުރެއްވެއެވެ. (އެއްފިރިހެނަކު) رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އިންނެވި ހަޟްރަތުގައި ވާތް އަތުން ކެއުން ކާން ފަށައިފިއެވެ. އެހިނދު އަޅުގަނޑުމެން حديث ކިޔައިދޭ. ކަލޭ ކަނާތު އަތުން ކާށެވެ. އެމީހާ (އަޅުގަނޑުމެން ރަސޫލާ ކަލޭގެފާނު ގެ ހަޟްރަތުގައި) ބުނެވެ. ވަރަށް ކަނާތު އަތުން ނުކެވޭނެއެވެ. (އެމީހާ އެހެން ބުނީ ދީނާ ކިބުރުވެރިކަމުން) އަޅުގަނޑުމެން އެމީހާގެ ހަނދާނަށް ބަދު دعاء ގެ ގޮތުން ވިދާޅުވިއެވެ. ވީއެއް ކަނާތު އަތުން ކެއުން ނުވާ ތިން ނުކުތާގައި ބުރަވާނެ! (ދަންނައެވެ.) އެމީހާ ކަނާތުން ކެއުން ވާނެ. ގޯސްވީ އެހެން މީހާ ގެ ބަރަކާތް
ގެއްލުނުވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން دعاء (ބައްދުވާގެ) ޝަރަބީން (އެމީހާގެ ކަނާތު ފުރާއި ވާ ނުބަލާ
ވާލި) އަޅުގަނޑުމެން (އެމީހާއަށް ފަތުރުވެވުނު ހަދުމަށް) އެމީހާގެ ކަނާތު އަނގަޔާއި ހަމައަށް
އުފުލުނުވެއެވެ.

160– الْخَامِسُ : عنْ أَبِي عبدِ اللَّه النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رضي اللَّه عنهما، قال: سمِعْتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : « لَتُسَوُّنَّ صُفُوفَكُمْ أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللَّه بَيْنَ وُجُوهِكُمْ » متفقٌ عليه

މާތް الله އެކަލޭގެފާނުގެ ރުއްސެވުން ލިބިވޮޑިގެންވާ أَبو عبدِ اللَّه النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ގެ ރިވާވުން ރިވާ ވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއްވިކަން ބިމަށް އަޑު އިވިއެވެ. އަޅުގަނޑުމެން حديث ކިޔައިދެއެވެ. ބިޔަބައިމީހުން ކަންމަތީންވެސް ބިޔަބައިމީހުގެ ޞަފުތައް (ހަމަހަމަ ކުރި) ސީދާ ކުރާށެވެ. ނުނަމަ ބިޔަބައިމީހުގެ ހިތްތަކަށް الله سبحانه وتعالي ދެކޮޅުވާނެ މުހިތަކް ކިޔައިދޭހުށީއެވެ.

وفي روايةٍ لِمْسلمٍ : كان رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُسَوِّي صُفُوفَنَآ حَتَّى كأَنَّمَا يُسَوي بِهَا الْقِداحَ حَتَّى إِذَا رأَى أَنَّا قَدْ عَقَلْنَا عَنْهُ ثُمَّ خَرَجَ يَوماً ، فقامَ حتَّى كَادَ أَنْ يكبِّرَ ، فَرأَى رجُلا بادِياً صدْرُهُ فقالَ : « عِبادَ اللَّه لَتُسوُّنَّ صُفوفَكُمْ أَوْ لَيُخَالِفَنَّ اللَّه بيْن وُجُوهِكُمْ » .

ތަރި مسلمގ ކިއާތަކުގައި ވެއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ފަދައިން ސާފުކުރާ ކަލޭގެފާނަށް ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ކަނާތުގައި ތިބި ފިރިހެނަކު (ތެދުވެ ނަމާދު ކުރާ ފަދައިން) ފަދައިން ސާފުކުރާ ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ކަނާތުގައި ތިބި ފިރިހެނަކު ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ކަނާތުގައި ތިބި ފިރިހެނަކު. ތިމަ ފުރުސަތު ލިބުނުތާ ހަމައެކަނި ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ކަނާތުގައި ތިބި ފިރިހެނަކު (ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ކަނާތުގައި ތިބި ފިރިހެނަކު) حديث ކިއާތަކުގައި ވެއެވެ. ؟ الله ގ ތަފާތުކަމެއް! ފަދައިން ސާފުކުރާ ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ކަނާތުގައި ތިބި ފިރިހެނަކު. ؟ ފަދައިން ސާފުކުރާ ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ކަނާތުގައި ތިބި ފިރިހެނަކު ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ކަނާތުގައި ތިބި ފިރިހެނަކު سبحانه وتعالى ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ކަނާތުގައި ތިބި ފިރިހެނަކު.

161- السَّادِسُ : عن أَبِي موسى رضي اللَّه عنه قال : احْتَرق بيْتٌ بالْمدِينَةِ عَلَى أَهلِهِ مِنَ اللَّيْل فَلَمَّا حُدِّث رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِشَأْنِهِمْ قال : « إِنَّ هَذِهِ النَّار عَدُوٌّ لكُمْ ، فَإِذَا نِمْتُمْ فَأَطْفِئُوهَا عَنْكُمْ » متَّفقٌ عليه .

؟ الله ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ أبو موسى ގ ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ. ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ. ؟ حادثة ގ ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ حديث ކިއާތަކުގައި ވެއެވެ. ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ. ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ (ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ) ކަލޭގެފާ ދެކެ ދެކެ ހުރެ ފެނުނީ.

162- السَّابِعُ : عَنْهُ قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ مَثَل مَا بعَثني اللَّه بِهِ منَ الْهُدَى والْعِلْمِ كَمَثَلَ غَيْثٍ أَصَاب أَرْضاً فكَانَتْ طَائِفَةٌ طَيبَةٌ ، قبِلَتِ الْمَاءَ فأَنْبَتتِ الْكلأَ والْعُشْبَ الْكَثِيرَ ، وَكَانَ مِنْهَا أَجَادِبُ أَمسكَتِ الماءَ ، فَنَفَعَ اللَّه بها النَّاس فَشَرِبُوا مِنْهَا وسَقَوْا وَزَرَعوا. وأَصَابَ طَائِفَةً أُخْرَى ، إِنَّمَا هِيَ قِيعانٌ لا تُمْسِكُ ماءً وَلا تُنْبِتُ كَلأً فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ فَقُهَ فِي دِينَ اللَّه ، وَنَفَعَه ما بعَثَنِي اللَّه به ، فَعَلِمَ وعَلَّمَ، وَمثلُ مَنْ لَمْ يَرْفَعْ بِذلِكَ رَأْساً ولَمْ يَقْبَلْ هُدَى اللَّهِ الذي أُرْسِلْتُ بِهِ » متفقٌ عليه . « فقُهَ » بِضم الْقَافِ عَلَى الْمَشْهُورِ ، وقيلَ : بكَسْرِهَا ، أَيْ : صارَ فَقِيهاً .

ތަކެ ތ صحابي (ތަކެ ލ ﷺ ابوموسى ގ ކަމަށ ތަކެ ބަލައ ގެ. ލިޔުމުގ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައ ދެ. ކަމަކ ކަމަށ الله سبحانه وتعالي ލިޔުމ ކ ކ ކ

ޖެހޭބައިވެރިޔަކުން އެއަޑިޔާރުން ސަލާމަތްވާކަމަށްވަދުންނަވާ.

164- التَّاسعُ : عَنْهُ أَنْ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَمَر بِلَعْقِ الأَصابِعِ وَالصحْفةِ وقال: « إِنَّكُم لا تَدْرُونَ في أَيِّهَا الْبَرَكَةَ » رواه مسلم .

އަދި އެ صحابي (އަބޫ ޢަބްދު الله ބުނު ޢަބްދުއްލާހި جابرގެފާނު) ގެ ރިވާޔަތެއް ތިރީގައިވާގޮތުން ވެއެވެ. ކާއުމަށްފަހު އިނގިލިތައް ލޮވުމާއި ސުފުރާތަޅުމުގައި އަދި ކާބޯތަކެތި ބާކީނުވާ ގޮތަށް ސާފުކޮށް ކެއުމަށް ސުފުރާތަޅުމުން ހަމަހަމަކޮށްކަމަށް رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަމުރު ކުރެއްވިއެވެ. އަދި حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިހެނީ ތިޔަބައިމީހުން އެނގޭނެ ގޮތެއް نه بَرَكَة ލެއްވިގެންވަނީ ކޮން އެއްޗެއްގައިތޯ ކާއެއްޗެއްގައި ކަން ޖެހޭބައިވެރިޔަކަށް ނޭނގޭނެއެވެ.

وفي رواية لَهُ : « إِذَا وَقَعتْ لُقْمةُ أَحدِكُمْ . فَلْيَأْخُذْهَا فَلْيُمِطْ مَا كَانَ بِهَا مِنْ أَذًى ، وَلْيَأْكُلْهَا ، وَلا يَدَعْهَا لَلشَّيْطانِ ، وَلا يَمْسَحْ يَدَهُ بِالْمَندِيلِ حَتَّى يَلْعَقَ أَصَابِعهُ ، فَإِنَّهُ لا يدْرِي في أَيِّ طَعَامِهِ الْبَرَكَة » .

އަދި مسلم ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ޖެހޭބައިވެރިކަމުގެ އެތެރެން ކާއެއްޗެއް ވެއްޓިއްޖެނަމަ ދެން އެއެއްޗެއް ނަގާށެވެ. އެއަށްޖެހި އެއެއްޗެހި ސާފުކުރާށެވެ. އަދި އެ އެއްޗެއް ކާށެވެ. އަދި (އެއްޗެހި ކާނުލާފައި) އެއެއްޗެއް شَيْطَانُ ޓަށް ކެއުމަށް ދޫނުކުރާށެވެ. އަދި އަތްޕުހި ކާއެއްޗެހި އިނގިލި ލޮވުމަށް ކުރިން ސާފުކުރުމަށް ތަކެތީގައި ހުރި ރޯކިބުލިތަކުން އަތް ނުފުހޭށެވެ. މިހެނީ ތިޔަބައިމީހުން ކާއެއްޗެހި ނުލޮވުމަކީ ކާއެއްޗެއްގައި ކަން ޖެހޭބައިވެރިޔާކަން ނޭނގޭނެއެވެ.

وفي رواية له : « إِنَّ الشَّيْطَانَ يَحْضُرُ أَحَدكُمْ عِنْدَ كُلِّ شَيءٍ مِنْ شَأْنِهِ حَتَّى يَحْضُرَهُ عِنْدَ طَعَامِهِ ، فَإِذَا سَقَطَتْ مِنْ أَحَدِكُمْ اللُّقْمَةُ فَلْيُمِطْ مَا كَان بِهَا منْ أَذًى، فَلْيأْكُلْها ، وَلا يَدَعْهَا لِلشَّيْطَانِ .

އަދިވެސް مسلمގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން شَيْطَانُ ޖެހޭބައިވެރިކަން ކާއިރު ކާއެއްޗެއްގައި ބައިވެރިވާން އުޅެއެވެ. އެގޮތުން އެމީހާ ކާއިރު شَيْطَانُ އަރައިގެން ބައިވެރި ވެއެވެ. ފަހެ ޖެހޭބައިވެރިކަން ކާއިރު ކާއެއްޗެއް ވެއްޓިއްޖެނަމަ އޭގައި ހުރި އަޑިޔާރު ފިލުވައިލުމަށްފަހު އެއެއްޗެއް ކާށެވެ. އަދި (އެއްޗެހި ކާނުލާފައި) އެއެއްޗެއް شَيْطَانُ އަށް ކެއުމަށް ދޫނުކުރާށެވެ.

ދަންނަވައެވެ. މިحديث ގައި ބިމަށް ވެއްޓޭ އެއްޗެއް ކާން ބޭނުވާ ބަޔަކު މަސައްކަތް އެއެއްޗެއް ގައި ނަޖިސްކޮށް

ނުވާނަމަ ސާފުކުރަމުންދުވުރި ކަންބޮޑުވުން ކަމަށް ވަނީކަމުގެ ކަނޑުމުގެ. އަދި ވަސްވާސް އިބިލީހުގެއި ނަފްސުއިޚްތިޔާރުގެ އެއްޗިސްތަކަށް ދުރުވާ ބިލީހު ކަރުމުގެ ކަންކަމުން ދުރުވުމަށް ކަމުގެ. ނުވަތަ ކަން ކަމުންދުރުވުމަށް، ނުވަތަ އެކަޝީން ވަސްވާސް އިބިލީހު ކަމުގެން ބިލާހިބުލަ ނަފްސުހުނަ އެއްބިލީހު އެއްޗެހިޔާ
شَّيْطَان ހާހަން ނުކުރާ ގޮތުން ކަންތައްތަކުގެ ދަރުބާރުކަން އެއްބިލީހު ކަންދުރުވުމަށެވެ.

165- الْعَاشِرُ : عن ابن عباس ، رضيَ اللَّه عنهما ، قال : قَامَ فينَا رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بمَوْعِظَةٍ فقال : « أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّكُمْ محشورونَ إِلَى اللَّه تَعَالَى حُفَاةَ عُرَاةً غُرْلاً { كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْداً علَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ } [الأنبياء : 103] أَلا وَإِنَّ أَوَّلَ الْخَلائِقِ يُكْسى يَوْمَ الْقِيَامَةِ إبراهيم صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، أَلا وإِنَّهُ سَيُجاء بِرِجَالٍ مِنْ أُمَّتِي، فَيُؤْخَذُ بِهِمْ ذَاتَ الشِّمال فأَقُولُ: يارَبِّ أَصْحَابِي ، فيُقَالُ : إِنَّكَ لا تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ ، فَأَقُول كَما قَالَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ : { وكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهيداً ما دُمْتُ فِيهِمْ } إِلَى قولِهِ : { العَزِيز الحَكيمُ } [المائدة : 117 ، 118] فَيُقَالُ لِي : إِنَّهُمْ لَمْ يَزَالُوا مرْتَدِّينَ عَلَى أَعقَابِهِمْ مُنذُ فارَقْتَهُمْ » متفقٌ عليه .

« غُرْلاً » أَيْ : غَيْرَ مَخْتُونِينَ .

މާތް الله އެދުވަޑައިގަންނަވާށި ރަޢިއްޔަތުން ވާހަކަފުޅު عبد الله بن عباس ގެ ރިވާޔަތެއް ހިފާ ވާހަކަތަކެވެ. ދެއްކެވިއެވެ. އެއްފަހަރަކު ރަސޫލު الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވަޢުޒުވެރިކަމުގައި ނަސޭހަތްތެރި ވާހަކަފުޅެއް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވިއެވެ. މިހެން حديث ގައިވެއެވެ. އޭ މީސްތަކުނޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުން الله ގެ حضرة އަށް محشر ކުރެވޭހުށީ ފައިވާނުލައި ހެދުމެއް ނުލާ ހިތާނުކުރެވިފައިވާ حال ގައެވެ. (އޭގެ ހެކިއަށް قران ގައިވާ ފަދައިންނެވެ.) { كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعْداً علَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ } މާނައީ ތިޔަބައިމީހުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ خَلْق ކުރެއްވީ އެންމެ ފުރަތަމަ ފެށީމެވެ. ފަދައިން އަނބުރައި ގެންނާނަމެވެ. އެއީ ތިމަންރަސްކަލާނގެ ފަރާތުން ކަށަވަރު ވަޢުދެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ އެ ކަންތައް ކުރައްވާނެ ކަށަވަރު ވެވަޑައިގަންނަވާ وَعْد އެކެވެ. އަދި އަހަރެމެންނަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކުރައްވާކަށް ހަމަޖެހިވަޑައިގަންނަވަމުތެވެ.

(އަދި حديث ގައިވެއެވެ.) ދަންނާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން قِيَامَة ދުވަހުން އެންމެ ފުރަތަމަ ހެދުން ލައްވައިދެއްވާނީ إبراهيم صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެވެ. (އަދި ދަންނާށެވެ! އަހަރެމެން ހުށަހެޅުއްވީ! އުއްމަތުގެ ތެރެއިން ބައެއް މީހުން ގެނެވޭނެއެވެ. ދެން އެ މީހުން ކަނާތްފަރާތަށް ހިއްޕަވާނެއެވެ. ދެން ތިމަންކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާނެއެވެ. އޭ ތިމަން ރަސްކަލާނގެއެވެ! މިއީ ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ސަހާބީން! ދެން ވިދާޅުވެވޭނެއެވެ. ކަލޭގެފާނަކަށް ނޭނގޭނެއެވެ ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ފަހުން

ކަލޭގެފާނަށް ނޭނގޭ އުޅުނު ފަހު ކަލޭގެފާނަށް އަބަދުވެރިން ހަމަހަމަކުރުން ދެންނެވޭނެއެވެ.
އެނިގިވަޑައިގެންނެވީމައެވެ؟ އަހަރެމެން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ވެސް އަޅުގަނޑު ވިދާޅުވާނީ އަޅުކަލުން صالح
އަޅުގަނޑުވެސް ދަންނަވާނީ ދެއްވިއްޖެފަދައިން ދަންނަވާނީ (قران ގައި އޮންނަނީވެ އާޔަތް) ވިދާޅުވިހުރިފަދައިވެ. {
وكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهيداً ما دُمْتُ فِيهِمْ} إِلَى قولِهِ: {العَزِيز الحَكيمُ} [المائدة : 117، 118] މާނައީ:
ތިމަންރަސްކަލާނގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ހުރިހައި ހިނދަކު އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ عملތައް
ތިމަންކަލާނގެފާނަށް އެނގިވޮޑިގެންވެ. ފަހު ދުވަސް އިބަރަސްކަލާނގެ ތިމަން އަދާގެ މަރުއިގުވެވުމުން
އެއްގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ عملތައް އިބަރަސްކަލާނގެ މަތިން ދެނެވޮޑިގެން ވެއެވެ.
އިބަރަސްކަލާނގެއާ ހަވާލާ ކަމުގައި މަރުވުމަށް ހަކަތަވޭތޯ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އިބަރަސްކަލާނގެ عذابދެއްވުމަށް އިރާދަކުރައްވާފައިވަނީ އެކަމަކަށް ބުރަވުމެވެ ހުރިހާ ނަފްސެވެ.
ސަލާމަތީ އަޅުގަނޑުމެންނަކީ އިބަރަސްކަލާނގެ އަޅުންނެވެ. އަދި އިބަރަސްކަލާނގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ
މާފުކުރުމާއި ދުއްސެވުމަކީ ދެއްވުމަށް އިރާދަ ކަރުވަދިނުމާ އަކަމަށްވެސް ހުރުމުގެ ނަފްސެވެ. ސަލާމަތީ
ހަދައަކަފަރަން އިބަރަސްކަލާނގެއާއި ހިކްމަތެއް حكمة ވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ. ފަހު
(ތިމަންރަސްކަލާނގެ މިތަނުގެ މިތުރުން ތިމަންކަލާނގެފާނަށް ދެންނެވޭނެއެވެ.) އަޅުގަނޑު ބިރު ކަލޭގެފާނު
ދެނެދީ ދުރަހަށްވެރިކުރެއްވުން އަޅުގަނޑު ކާފަރު ކަމެއްވިޔަގައެވެ.

166- الْحَادِي عَشَرَ : عَنْ أَبِي سعيدٍ عبدِ اللَّهِ بنِ مُغَفَّلٍ ، رضي اللَّه عنه ، قال : نَهَى رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، عَن الخَذْفِ وقالَ : « إِنَّهُ لا يقْتُلُ الصَّيْدَ ، ولا يَنْكَأُ الْعَدُوَّ ، وَإِنَّهُ يَفْقَأُ الْعَيْنَ ، ويَكْسِرُ السِّنَّ » متفقٌ عليه .

މާނަ الله ރުއްސެވުންވާތުގެ أَبو سعيدٍ عبدِ اللَّهِ بنِ مُغَفَّلٍ ގެ ރިވާކުރި ޙަދީޘް ވެގެންވިއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. ބުނުއްވާ ނަހީ އަލަން މިގަނޑު ގައުކާން رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވަނީ މަނާ
ކުރައްވާފައެވެ. އަދި حديث ކުރައްވިއެވެ. އެގޮތަކީ އަކާ ގަލުކާނ ޖަރާވަޅިއަށް މަރުއްވުމެ
ނުވެއެވެ. އަދި އެއްޗެއް ޝިކާރުވެސް ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް އަރިން ޖެހިދާނެ ހުރަސްކާރާ ދިޔާގެ ލާ
ތޭގެނުވުމެ ހަލާކުވެގެން ދެއެވެ. ނުވަތަ ކުރިމަތިވެގެން ހުސްނަ ދިޔާގެ ދެއްވިފާ މަގުރާގެން ދެއެވެ.

وفي رواية : أَنَّ قريباً لابْنِ مُغَفَّلٍ خَذَفَ ، فَنَهَاهُ وقال : إِنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَهَى عن الخَذْفِ وقَالَ : « إِنَّهَا لا تَصِيدُ صَيْداً » ثُمَّ عادَ فقالَ : أُحَدِّثُكَ أَن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، نَهَى عَنْهُ ، ثُمَّ عُدْتَ تَخْذِفُ ،؟ لا أُكَلِّمُكَ أَبداً .

އަދި އެހެން ރިވާވާގައި ވެއެވެ. އިބްނުމުޣައްފަލުގެ ނަމަކަށް ކިޔުނު ابْن مُغَفَّل ރިއްޔާ صحابي ގެ

ގާތް ތިމާގެ ދިރުމަ ގެއްލަނިކަން ދަނެ ކުރައްވައިފައެވެ. އަދި ތިޔާފުޅައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވަނީ އެވަން މިތަނަށް ބޭނުމެއްނެތި ގެއްލަން ދަންނަވައިގަތުމެވެ. އަދި حديث ކުރައްވައިފައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެމީހަކު އެކަމަކާ ނުވާކަމެއް ނުވެއެވެ. ދެން އެމީހާ އަލިފަން ދެވުނުމަކީ އަނެއްކާ ގެއްލުން ފެނިއެވެ. އެހިނދު އެ صحابي ދެންނެވިއެވެ. ތިމަންނަ ތިޔަގެ ގޮތަކީ މިބަޔަކު އެކަމަކީ ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދަންނަވައިގަތުމެވެ ކަމެކެވެ. ދެންބުނީ ފަރުން ތިބާ އެއްޗެއް ބޭނުމެއް ނެތި އެގޮތް މިތަނަށް ގެއްލުވަނީމަ ތިމަންނަށް ތިބާއަށް އެފަރުން ދުވަހެއްވެސް އަނގައިންނުބޭނުންކުރާނަމެވެ.

167– وعنْ عابسِ بن ربيعةَ قال : رَأَيْتُ عُمَرَ بنَ الخطاب ، رضي اللَّه عنه ، يُقَبِّلُ الْحَجَرَ يَعْني الأَسْوَدَ ويَقُولُ : إِني أَعْلَمُ أَنَّكَ حَجَرٌ مَا تَنْفَعُ ولا تَضُرُّ ، ولَوْلا أَنِّي رأَيْتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، يُقَبِّلُكَ ما قَبَّلْتُكَ .. متفقٌ عليه .

عابس بن ربيعةَ ރިވާކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންނަ، މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ عُمَر بن الخطاب ، الحخر الأَسْوَد ބޮސްދެއްވަމުން ދެކެވުނެވެ. އަދި ވިދާޅުވެވޮޑިގެންވި އެބައްޔެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިބާއީ ހިލައެއް ކަމަށް ތިމަންނަ ދަނެއެވެ. ތިބާއާ ނުވާނެއެވެ. އެއްވެސް ފައިދާއެއް ގެއްލުމެއް ލިބިދޭ ކަމަކަށް ނުވާނެއެވެ. އަދި ތިމަންނަ ދެކެވުނީ ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިބާ ބޮސްދެއްވާތީ އެކަން ތިމަންނަ ފެނުނީ ކަމުގައި ނުވާނަމަ ތިމަންނަ ތިބާ ބޮސްނުދީމެވެ.

17– باب في وجوب الانقياد لحكم الله تعالى

وما يقوله من دُعي إلى ذلك ، وأُمِرَ بمعروف أو نُهِيَ عن منكر

الله ގެ حكم ތަބާވެ ކިޔަމަންތެރިވުން ވާޖިބުވެގެންވާ ކަމާއި އަދި އެއިން ކަމަކަށް ގޮވާލެވިއްޖެ ހިނދު އާއި އަދި އެއިން ކަމަކަށް މަޢުރޫފް ކަމަކަށް އަމުރުކުރެވިއްޖެ ހިނދު ނުވަތަ ނުބައި ކަމަކުން ނަހީކުރެވިއްޖެ ހިނދު ބުނާނެ ބަސްތަކާ ބަޔާން ވެގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى: { فلا وربك لا يؤمنون حتى يحكموك فيما شجر بينهم، ثم لا يجدوا في أنفسهم حرجاً مما قضيت، ويسلموا تسليماً } . النساء 65

މާނަ الله سبحانه وتعالى وحى ކުރައްވައިފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް ތިބާގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ބިރުވެރިކަމުގައި

ތަކުލީފުގައި ކަންނެގޭތީ. ދީނުގެ ބޭނުންތަކަށް ފައިސާ ހޯދުމަށް ދަތިވާ ކަމަކަށް ވާ حكم ކުރުމަށް (ދަތި ކަންތައްތަކާ ހަވާލުވާ) ތަންތަނުގައި ކަނޑައެޅުނު ގޮތަކީ ކަލޭ ބޭނުންވާ ފަދައިން ކުރެއްވުން ކަމުގައި ވާ ގޮތަށް ތަފާތު ގޮތްތަކުގެ ދަށުން ދީނުގެ ކަންކަމުގައި ފާހަގަ ކުރެވިގެން ދާ ގޮތަށް ތަފާތު ގޮތްތަކުގެ ދަށުން ދީނުގެ ކަންކަމުގައި ފާހަގަ ކުރެވިގެން ދާ.

وقال تعالى: { إنما كان قول المؤمنين إذا دعوا إلى اللَّه ورسوله ليحكم بينهم أن يقولوا: سمعنا وأطعنا، وأولئك هم المفلحون } النور 51 .

ދުނިޔެއިން ފިލައިގެން، حكم ކުރެއްވުން الله ގެ، ދަނޑުވެރި رسول ގެ ތެރެއިން ހަނދާންކުރާ، ދުނިޔެއަށްވުރެ ފުރިހަމަ ދަރަނި ލިބިގެންވާ، مؤمن ގެ ބަލިކަށިވެ ވަކިން ހުންނަ، ފަސް ވަގުތު ހާ، ދެން ފަހުގައި، ދުނިޔެ ދެކެ ދެކެ، ދެން ފަހުގައި ދުނިޔެ ދެކެ ދެކެ، ދުނިޔެ ދެކެ ދެކެ، ދެން ފަހުގައި ދުނިޔެ ދެކެ ދެކެ.

وفيه من الأحاديث حديث أبي هريرة المذكور في أول الباب قبله (انظر الحديث رقم 156) وغيره من الأحاديث فيه.

168- عن أَبي هريرة رضي اللَّه عنه ، قال : لَمَّا نَزَلَتْ عَلَى رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : { للَّهِ ما في السَّمواتِ وَمَا فِي الأرض وإن تبدوا مافِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفوهُ يُحاسِبْكُمْ بِهِ اللَّه} الآية [البقرة 283] اشْتَدَّ ذلكَ عَلَى أَصْحابِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فأَتَوْا رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، ثُمَّ بَرَكُوا عَلَى الرُّكَب فَقالُوا : أَيْ رسولَ اللَّه كُلِّفْنَا مِنَ الأَعمالِ مَا نُطِيقُ : الصَّلاَةَ وَالْجِهادَ وَالصِّيام وَالصَّدقةَ ، وَقَدَ أُنْزلتْ عليْكَ هَذِهِ الآيَةُ وَلا نُطِيقُهَا . قالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «أَتُرِيدُونَ أَنْ تَقُولوا كَمَا قَالَ أَهْلُ الْكِتابَين مِنْ قَبْلِكُمْ : سَمِعْنَا وَعصينَا ؟ بَلْ قُولوا : سمِعْنا وَأَطَعْنَا غُفْرانَك رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمصِيرُ » فَلَمَّا اقْتَرَأَهَا الْقَومُ ، وَذَلقَتْ بِهَا أَلْسِنتهُمْ ، أَنزلَ اللَّه تَعَالَى في إِثْرِهَا : { آمنَ الرَّسُولُ بِما أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤمِنونَ كُلٌّ آمنَ بِاللَّه وَملائِكَتِهِ وَكُتبِه وَرُسُلِهِ لا نُفرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقالوا سمعْنَا وَأَطعْنا غُفْرَانكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصيرُ } فَلَمَّا فعَلُوا ذلك نَسَخَهَا اللَّه تَعَالَى ، فَأَنْزَلَ اللَّه عَزَّ وَجَلَّ : { لا يُكلِّفُ اللَّه نَفْساً إِلاَّ وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبتْ ، رَبَّنَا لا تُؤاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَو أَخْطَأْنَا } قَالَ : نَعَمْ { رَبَّنَا وَلا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْراً كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا } قَالَ: نعَمْ { رَبَّنَا ولا تُحَمِّلْنَا مَالا طَاقَةَ لَنَا بِهِ } قَالَ : نَعَمْ { واعْفُ عَنَّا واغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْت مَوْلانَا فانْصُرنَا عَلَى الْقَومِ الْكَافِرِينَ } قَالَ : نعَمْ . رواه مسلم .

ؤ الله ތަކުލީފުކުރާ أبو هريرة ގެ ތެރެއިން ތިރީގައިވާ ގޮތަށް. ފާހަގަ ކުރެއްވީ. الله ގެ وحى

ބަސްފުޅު { للّهِ ما في السَّمواتِ وَمَا فِي الأرض وإن تبدوا مافِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفوهُ يُحاسبْكُمْ بِهِ اللّه } މާނައީ:- ބިމާއި އުޑުތަކުގައި ވާހާ ތަކެއްޗަކީ މިލްކުވެވޮޑިގެންވަނީ މާތް الله އަށެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ނަފްސުތަކުގައި އޮތް ތަކެއްޗެއް ފާޅުކުރިޔަސް ނުވަތަ ސިއްރުކުރިޔަސް އެއާމެދު މާތް الله ހިސާބުބައްލަވައި ދެއްވާ ފާއްވާނެއެވެ.

މިއާޔަތް رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ މައްޗަށް ނާޒިލް ވުމުން މުސްލިމުންނަށް رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ اصحاب ުން ވަރަށް ކަންބޮޑުވިއެވެ. އެހެންކަމުން އަޞްޙާބުން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ޙަޟްރަތަށް ވަޑައިގެން އެދުރުފުޅު ކަކޫމަތީގައި ތިރިވެލައްވައި ގޮސް ތިބެ ދަންނަވައިފިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންމެންނަށް ކުރެވުނުވަގެންވާ ކަސްތަކުން ތިމަންމެން މިހާރު ކޮށްފައިވާ ތަކުލީފް ކުރެވިގެންނެވެ. (مثال ކަމަށް) ނަމާދުކުރުމާއި، جهاد ކުރުމާއި ރޯދަ ހިފުމާއި صدقة ދިނުން ފަދަ ކަންތައްތަކެވެ. (މިކަންތައްތައް ކުރަން ތިމަންމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭ) އަދި މިހާރު ނާޒިލްވި އާޔަތަކީ ތިމަންމެންނަށް ކުރުމުގެ ޤުދުރަތެއް ނެތް ކަމެކެވެ. އަދި (އިރާދާ ނުކޮށް ހިތަށް އަންނަ ކަންތައްތަކާ މެދު ވެސް ސުވާލުކުރައްވާނެ ކަމަށް ﷺ ކަމަށްވާތީ ބޮޑުވަރު އަޅުގަނޑުމެން ކުރުމަށް އެދޭ ހިތްވަރު ނުވާކަށް) އަޅުގަނޑުމެން ބާރުނުލިބޭ ކަންތައްތަކެއް ކުރަމަށް ތިމަންމެންނަށް ތަކުލީފު ނުކުރެއްވުން އެދެމެވެ. رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ވެސް ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރީގެ تورات އާއި انجيل ގެ އަހުލުވެރިން (އެބަހީ يهودي ުން ނާއި نصارى އިން) ބުނިފަދައިން ބުނަން ބޭނުންވޭތޯއެވެ؟ "ތިމަންމެން އަޑުއެހީމެވެ." ނަމަވެސް ތިޔަބައިމީހުން ބުނާށެވެ. "ތިމަންމެން އަޑުއެހީމެވެ." ސަމާލުވެދާނެއެވެ. ސަމިޢުނާ
سمعْنَا وَأَطعْنا غُفْرَانكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصيرُ މާނައީ:- ތިމަންމެން އަހާލާނީމެވެ. އަދި ކިޔަމަންތެރިވީމެވެ. އަދި ތިމަންމެން ތިބާރުކުރަމެވެ. އަދި އެ ރަސްކަލާނގެ ދެއްވާނީ ގެއްލުން ކަލޭގެފާނަށެވެ! އަދި ނުބައިކަމާއި ތަޢަފުވެދިޔަތަކާ މިލިފާނަށް ހޯއްދަވާނީ ތިމަންމެންނަށެވެ. އަދި ތިމަންމެންގެ ރަސްކަލާނގެ ޙަޟްރަތަށް ތިޔަހިތާ حضرة އަށެވެ. ތަހުތާ (ދޭންވާނެއެވެ.) އެހެންކަމުން އަޞްޙާބުން އަހަރެމެ އަދި ބަޔާނާ ބޭނުންވާގޮތަށް ވާހަކަފުޅުން، ދެން الله سبحانه وتعالى وحى ކުރެއްވިއެވެ.

آمنَ الرَّسُولُ بِما أُنْزِلَ إِلِيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤمِنونَ كُلٌّ آمنَ بِاللَّه وَملائِكَتِهِ وكُتبِه وَرُسُلهِ لا نُفرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلهِ وَقالوا سمعْنَا وَأَطعْنا غُفْرَانكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصيرُ لا يُكلِّفُ اللَّه نَفْساً إِلاَّ وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبتْ

وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبتْ ، رَبَّنَا لا تُؤاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَو أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْراً كَمَا حمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا ولا تُحَمِّلْنَا مَالا طَاقَةَ لَنَا بِهِ واعْفُ عَنَّا واغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْت مَوْلانَا فانْصُرنَا عَلَى الْقَومِ الْكَافِرِينَ

ދަންނަވާ: رسول ތެރެއް، ކަލޭގެފާނު ވަނީ ކަލޭގެފާނުގެ حضرة ން ދެކެވުނު ކަންތައް (ކަންތައް: ޤުރުއާނުގެ ބަސް) رسول ތެރެ مؤمن ން إيمان ގެނެވޭ. ތ ކަންތަކުން الله ތެރެ، ކަލޭގެފާނުގެ ملائِكَة ން ތެރެ، ކަލޭގެފާނުގެ (ދަންނަވާ ފަދައިން) ފޮތްތަކުގެ، ކަލޭގެފާނުގެ ފަހަތުން رسول ން ތެރެ إيمان ގެނެވޭ. (ކަލޭގެފާނު ދެކެވުނު.) ފަދަކަން، ކަލޭގެފާނުގެ رسول ގެ ކަލޭގެފާނުގެ ކަންތައްތަކުގައި ކަލޭގެފާނު ތެރެ. ތެރެ، ކަލޭގެފާނު ކަންތައް ކަލޭގެފާނު ކަށަވަރުކުރަނީ! ތެރެ، ކަލޭގެފާނު ކަންތައް ކަލޭގެފާނު ކަށަވަރުކުރަނީ! ތެރެ، ކަލޭގެފާނު حضرة ގެ ދެކެވުނު. الله، ކަލޭގެފާނު نفس ތެރެ، ތ نفس ތެރެ ކަލޭގެފާނު ދެއްކެވުނު ފަދަ تكليف ކަލޭގެފާނު ދެއްކެވުނު. ތ نفس ކަލޭގެފާނު ލިބިގަންނަވާ (ދ ثواب) ތ نفس ތެރެ ކަލޭގެފާނު ދެއްކެވުނު. ތެރެ ، ތ نفس ކަލޭގެފާނު ލިބިގަންނަވާ (ދ عقاب) ތ نفس ތެރެ ކަލޭގެފާނު ދެއްކެވުނު. ކަލޭގެފާނު ވަނީ ތެރެ! ކަލޭގެފާނު ހަނދާންކުރާ، ކަލޭގެފާނު قصد ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ދެއްކެވުނު (ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު عقوبات ކަލޭގެފާނު ދެއްކެވުނު! ކަލޭގެފާނު ވަނީ ތެރެ! ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ދެއްކެވުނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ދެއްކެވުނު! ކަލޭގެފާނު ވަނީ ތެރެ! ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ! ތެރެ، ކަލޭގެފާނު عفو ކަލޭގެފާނު ދެއްކެވުނު! ތެރެ ، ކަލޭގެފާނު ފަހަތުން ކަލޭގެފާނު ! ތެރެ ކަލޭގެފާނު رحمة ކަލޭގެފާނު ދެއްކެވުނު! ކަލޭގެފާނު ވަނީ ތެރެ ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ވަނީ ތެރެ. ފަހަތުން، كافر ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު نصر ދެއްކެވުނު !

18- باب النَّهي عن البِدَع ومُحدثات الأمور

بدعة ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ، ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު ކަލޭގެފާނު باب

قال اللَّه تعالى : { فماذا بعد الحق إلا الضلال } . يونس 32

ﻭﻫﻤﻬﺎﺩﻳﺮﺷﻮﻣﺮ، حق ﻭﺷﻮﻫ ﻫﺮﺳﻮﻫﺮﮔﺴﻴﺌﻪﻮ. ﻧﺮﺋ، حق ﺋﻪﻮﺷﻮﻧﺌﻪﺩﻴﺮ ﻭﻫﺮ ﻫﺌﻪﺋﻪﺩﻳﺮﻗﻮﺷ ﺷﻮﺷ ﻫﻪﻮﻫﻪﻮ ﺭﻪﻮﻫﻮﺋ؟

وقال تعالى : { ما فرطنا في الكتاب من شيء } . الأنعام 38
ﺋﻮﻫﻮﺋﻪ (ﺷﻮﺭﻳﺮﻫﻪﻮﮔ) ﻭﻫﺌﻮﺷﻫﺮﺳﻮﻫﺮﮔﺴﻴﺌ ﻫﻪﻮﻫﻮﺳ ﻫﻪﻮﻫﻮﻫ ﻗﺮﻳﺮﻫ ﺷﻮﺭﻫﺮﻫﻪﻮﻫﺌﻪﻮ.

وقال تعالى : { فإن تنازعتم في شيء فردوه إلى اللَّه والرسول } :أي الكتاب والسنة. النساء 59
ﻧﺮﺋ ﻫﺌﻪﺩﻫﺎﺩﻳﺌﻪﺭ ﻭﻫﻤﻬﺎﺩﻳﺮﺷﻮﻣ ﻗﺮﻫﻪﻮﻫﻮﻗﻴﻪﺭﻫ، الله ﻫﻪﮔﻪﺭ ﻫﺮﺳﻮﮔﺮﻫﻮﻣ ﻫﻪﻮﻫﻪﻮﻫ ﺭﻪﺭﻪﺭﮔﻪﺭﻫﻮ.
(ﻫﻪﻫﻪﺭ ﻫﻪﻮﻫﺎﺩﻳﺮ ﺩﻪﻗﺮ الله ﻫﮔﻳﺮ، ﻫﻪﻮﻫﺴﻴﺌ ﻫﺮﺳﻮﮔﺮﻴﺌ ﺭﻪﻮﻫ ﻫﻪﻮﻫﻪﻮﻫﻮﻫ ﻫﻪﺭﻳﺮ ﻫﻪﻮﻫﻮﻣ ﻫﻪﺭﻪﺩﻮﻫﻮﻫﻮﻫﺮﮔﻪﺭﻫﻮ!)

وقال تعالى : { وأن هذا صراطي مستقيماً فاتبعوه، ولا تتبعوا السبل فتفرق بكم عن سبيله } . الأنعام 153

ﻫﻪﺭﻳﺮ ﺩﻳﻮ ﻭﻫﺌﻮﺷﻫﺮﺳﻮﻫﺮﮔﺴﻴﺌ ﻭﻮﮔﻪﻮﻫﻮﻫﻮﮔ ﻫﻮﻗﺮ ﺩﻪﻮﻫﻮ. ﻧﺮﺋ، ﻫﻪﺩﻪﺩﻮﻣ ﻭﻫﻤﻬﺎﺩﻳﺮﺷﻮﻣ تبعﻮﮔﻪﻮﻫﻮ! (ﻫﻪﺷﻮﻣ ﺩﻪﺩﻪﺩﻮﻣ ﻭﻫﻤﻬﺎﺩﻳﺮﺷﻮﻣ تبع ﺷﻮﮔﻪﻮﻫﻮ! (ﻫﻪﺷﻮﻣ) ﻫﻪﻮﻫﺴﻴﺌ ﺩﻪﺩﻮﻣ ﻭﻫﻤﻬﺎﺩﻳﺮﺷﻮﻣ ﻭﻫﻮﻫﻪﻮﻣ ﺭﻴﺴﻪﺩﻮﻗﺮﻫﻮﻫﻮ.

وقال تعالى : { قل إن كنتم تحبون اللَّه فاتبعوني يحببكم اللَّه، ويغفر لكم ذنوبكم } . آل عمران 31

ﻫﻪﻫﻪﻮﻫﻮﻣ ﻭﻮﮔﻪﻮﻫﻮﻫ! ﻭﻫﻤﻬﺎﺩﻳﺮﺷﻮﻣ، الله ﻗﺮﻫ ﻫﻮﻫﻮﮔ ﻫﻪﺩﻪﺩﻮﻫﻮﻫﻪﺭﻫﻮﻫ، ﻧﺮﺋ، ﻭﻫﻤﻬﺎﺩﻳﺮﺷﻮﻣ، ﻭﻫﺌﻮﺷﻫﺮﺳﻮﻫﺮﮔﺴﻴﺌ تبع ﻮﮔﻪﻮﻫﻮ! ﻫﻪﺭﻳﺮﺷﻮﻣ، الله، ﻭﻫﻤﻬﺎﺩﻳﺮﺷﻮﻣ ﻗﺮﻫ ﻫﻮﻫ ﻫﻪﻳﻪﺷﻮﻮﮔﻪﻮﻫﻮﻫ. ﻫﻪﺭﻳﺮ، ﻭﻫﻤﻬﺎﺩﻳﺮﺷﻮﻫﻪﻮﻫﻪﺭ، ﻭﻫﻤﻬﺎﺩﻳﺮﺷﻮﻫﻪﻮﻫﻪﻮﻫﻮﻫ ﻫﻪﺭﻪﺩﻮﻫﻮﻫﻮﻫ ﻗﺮﻫﻮﻫﻮﻫﻮﻫ.

والآيات في الباب كثيرة معلومة.
وأما الأحاديث فكثيرة جداً وهي مشهورة فنقتصر على طرف منها:

169- عن عائشةَ ، رضي اللَّه عنها ، قالت قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ أَحْدثَ في أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فهُو رَدٌّ » متفقٌ عليه .

ﻫﻮﻫ الله ﻫﻪﺭﻫﺴﻮﻫﺮﻫﻮﻫ عائشة ﻫﻪﻮﻫﺮﻫﻮﻫ ﻫﻪﻫﻪﺭﻫﻮﻫ ﻫﻪﻮﻫﻮﻫﻮﻫ ﻫﻪﻮﻫﻮ. ﻭﻫﻮﻫﻮﻫﻮﻫ. رسول اللَّه صَلّى

الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އިސްލާމްދީނުގައި އައިސްފައިނުވާ ކަމެއް އުފެއްދުމަކީ އަލަށް އުފެއްދިއުމީ މީހާގެ މައްޗަށް އެކަމެއް ރައްދު ކުރެވިގެން ދާނެއެވެ.

وفي رواية لمسلمٍ : « مَنْ عَمِلَ عملاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُو ردٌّ ».

އަދި مسلمގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އިސްލާމްދީނުގައި އައިސްފައިނުވާ ގޮތަކަށް ކަމެއް ކޮށްފިނަމަ އެކަމެއްވަނީ باطل ވެގެންނެވެ.

170- وعن جابرٍ ، رضي اللَّه عنه ، قال : كان رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، إِذَا خَطَب احْمرَّتْ عيْنَاهُ ، وعَلا صوْتُهُ ، وَاشْتَدَّ غَضَبهُ ، حتَّى كَأَنَّهُ مُنْذِرُ جَيْشٍ يَقُولُ : «صَبَّحَكُمْ ومَسَّاكُمْ » ويقُولُ : « بُعِثْتُ أَنَا والسَّاعةُ كَهَاتيْن » وَيَقْرنُ بين أُصْبُعَيْهِ ، السبَابَةِ ، وَالْوُسْطَى ، وَيَقُولُ: « أَمَّا بَعْدُ ، فَإِنَّ خَيرَ الْحَديثَ كِتَابُ اللَّه ، وخَيْرَ الْهَدْى هدْيُ مُحمِّد صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وَشَرَّ الأُمُورِ مُحْدثَاتُهَا وكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلالَةٌ » ثُمَّ يقُولُ : « أَنَا أَوْلَى بُكُلِّ مُؤْمِن مِنْ نَفْسِهِ . مَنْ تَرَك مَالا فَلأَهْلِهِ ، وَمَنْ تَرَكَ دَيْناً أَوْ ضَيَاعاً، فَإِليَّ وعَلَيَّ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުއްސުންތެރިވި جابر ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ހުކުރު خطبة ދެއްވުމުގައި (ނަހީ ކުރެވިގެންވާ ކަންތައްތަކުން ދުރުހެލިވުމަށް ގޮވާލާ ހިނދުގައްޔާއި އަދި عذاب އަރުވައިދޭނެކަމުގެ އިންޒާރު ދެއްވާ ހިނދު) ދެލޯލު ރަތްވެގެންދިޔުމާއި އަޑުބޮޑު އުފުލިގެން ދުވަރުންނާއި އަދި ރުޅިގަދަ އިސްވެގެން ދުޝްމަނުންގެ ހަމަލާއަށް ހިތަކަށް ލަޝްކަރަކަށް ގޮވާ މީހަކު ދުޝްމަނުން ގެ ހަމަލާއިން ނުރައްކަލާއިން ސަލާމަތްވުމަށް ލަޝްކަރު ހުޝިޔާރު ކުރައްވަނީ ހެންނެވެ. حديث ކުރައްވައެވެ. ދުޝްމިނުންގެ ހަމަލާއެއް ވިރުބައިއިރުގެ މައްޗަށް ހެނދުނު ހެނދުނާއި މުޅިހަރު ކުރިމަތިވާނެ ވަގުތުއެވެ. އަދި ހަވީރުގައި(ވޭތޯ) އަހަރެމެންގެ ބައިތިބި ނަސިއްޔެވެ. (މިފަދަ އެކަމުން ސަލާމަތްވުން ބޭއްރުވާލައްވާ.) (ދުށްނަށައެވެ!) އަދި އަކާޒާގެދީން (އެއްޖަހަރާ خطبة އެއްގައި) ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންރަސްކަލާގެ بعثة އާއި قيامة ވާއި ދެމެދުވަނީ މިހާކަށްވެގެނެވެ. އަދި ޝަހާދަތާއި އިނގިލާއި ދެދު އިނގިލި ދެއްކަވައި ދެއިނގިލިއިނގިލިން ހަރަކާތް ކުރައްވައިއެވެ. އަދި حديث ކުރައްވައިއެވެ. މިއަށްފަހު ދަންނާށެ ހުއްޓެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެންމެ މާތްވާހަކަ ބަސްފުޅަކީ الله ގެ ކަލާމްފުޅެވެ. އަދި އެންމެ ރަނގަޅު ހިދާޔަތަކީ رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެންގުޅުއްވި ހިދާޔަތެވެ. އަދި އެންމެ ނުބައިކަންތައް ކަމަކީ އުފައްދާ އާދަޔާއި ޚިލާފު ކަމެވެ. އަދި (ދީނުގައި އަލަށް އުފައްދާ ކޮންމެ بدعةއަކީ މަގުފުރެދުމެކެވެ. ދެން އިތުރަށް حديث ކުރައްވައިއެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނު

مؤمنﷺ ئەگەر ئۆزىنى ئۆزىنىڭ ئەجرىگە سۈيۈنۈشلىرى ئېھتىرامىغا ئېرىشىدۇ. (ئۇنىڭدىن) ئۆزىنى (ئىسرائىللارنىڭ رىسقى) دەرىجىدە ئېتىبارلىق ئەمەس ئۆزىنى ئېزىدۇ. ئەگەر ئادەم ۋېرانى ئەگەر ئېتىبارسىز ئەھۋالدا ئۆلسە ئۇنىڭغا ئوخشاش ئەھۋالدا ئۆلگەن كىشىگە ئوخشايدۇ. ج موضوع ئادەم ئۈچۈن حديث ئەڭ ئېگىزدە ئاللا ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن العرباض بن سارية ئى ياخشى ئېچىپ ئەسكەرتىلگەن حديث المحافظة على السنة ئى باب ئەدە ئىشلىتىلگەن. (ئۇقۇڭ:) ئادەم ۋۇجۇدى 157 ئىشلىتىلگەن حديث ئۇنى.

وعنِ الْعِرْبَاض بن سَارِيَةَ ، رضي اللَّه عنه ، حَدِيثُهُ السَّابِقُ في بابِ الْمُحَافَظةِ عَلَى السُّنَّةِ.

19- باب في مَنْ سَنَّ سُنَّةً حسنةً أو سيئةً

ئەسكەرتىلگەن ئېنىقلىقلار ئېنىق ئەمەس ، ئۇنداق ئادەملەر ئېنىق ئازابقا ئۇچرايدۇ باب.

قال اللَّه تعالى: { والذين يقولون ربنا هب لنا من أزواجنا وذرياتنا قرة أعين، واجعلنا للمتقين إماماً } . الفرقان 74

ئەگەر ئادەم ياخشىلىقنى ئۆگىتىدۇ. ئەگىشىدىغان ئىز ئەسلىگە! ئەگىشىدىغان ئەسەردە، ئەگىشىدىغان ئېرىشكەن ئىلىم ئۈچۈن ئەگىشىدىغان ئۇلارغا ئەگىشىدىغان ئەگىشىدىغان! ئەگەر تقوى ئۆيىدىكى ئېگىزلىكتە ئەگىشىدىغان ئۇلارغا!

وقال تعالى: { وجعلناهم أئمة يهدون بأمرنا } . الأنبياء 73

ئەگەر ئۇلارنى ئەسلىگە ئەكەلگەن ئۆلچەك ئەۋلاد ئېگىزلىكى، ئۇلارنى ئاللاغا ئىتائەت قىلىدىغان.

171- عَنْ أَبِي عَمرٍو جَرير بنِ عبدِ اللَّه ، رضي اللَّه عنه ، قال : كُنَّا في صَدْرِ النَّهارِ عِنْد رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَجاءهُ قَوْمٌ عُرَاةٌ مُجْتابي النِّمار أَو الْعَباءِ . مُتَقلِّدي السُّيوفِ عامَّتُهمْ ، بل كلهم مِنْ مُضرَ ، فَتمعَّر وجهُ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، لِما رَأَى بِهِمْ مِنْ الْفَاقة ، فدخلَ ثُمَّ خرج ، فَأَمر بلالاً فَأَذَّن وأَقَامَ ، فَصلَّى ثُمَّ خَطبَ ، فَقالَ : {يَا أَيُّهَا الناسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الذي خلقكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدةٍ } إِلَى آخِرِ الآية: { إِنَّ اللَّه كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيباً} ، وَالآيةُ الأُخْرَى الَّتِي في آخر الْحَشْرِ

: { يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمنُوا اتَّقُوا اللَّه ولْتنظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمتْ لِغَدٍ} تَصدَّقَ رَجُلٌ مِنْ دِينَارِهِ مِنْ دِرْهَمِهِ مِنْ ثَوْبِهِ مِنْ صَاعِ بُرِّهِ مِنْ صَاعِ تَمرِهِ حَتَّى قَالَ : وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ الأَنْصَارِ بِصُرَّةٍ كادتْ كَفُّهُ تَعجزُ عَنْهَا ، بَلْ قَدْ عَجزتْ ، ثُمَّ تَتابَعَ النَّاسُ حَتَّى رَأَيْتُ كَوْمَيْنِ مِنْ طَعامٍ وَثِيابٍ ، حتَّى رَأَيْتُ وجْهَ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، يَتهلَّلُ كَأَنَّهُ مذْهَبَةٌ ، فقال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ سَنَّ في الإِسْلام سُنةً حسنةً فَلَهُ أَجْرُهَا، وأَجْرُ منْ عَملَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ ينْقُصَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيءٌ ، ومَنْ سَنَّ في الإِسْلامِ سُنَّةً سيِّئةً كَانَ عَليه وِزْرها وَوِزرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بعْده مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَوْزارهِمْ شَيْءٌ » رواه مسلم .

قَوْلُهُ : « مُجْتَابِي النِّمارِ » هُو بالجِيمِ وبعد الأَلِفِ باء مُوَحَّدَةٌ . والنِّمَارُ : جمْعُ نَمِرَة، وَهِيَ : كِسَاءٌ مِنْ صُوفٍ مُخَطَّط . وَمَعْنَى « مُجْتابيها » أَي : لابِسِيهَا قدْ خَرَقُوهَا في رؤوسهم . « والجَوْبُ » : الْقَطْعُ ، وَمِنْهُ قَوْلُهُ تَعَالَى : { وثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بالْوَادِ } أَيْ : نَحَتُوهُ وَقَطَعُوهُ . وَقَوْلهُ « تَمَعَّرَ » هو بالعين المهملة ، أَيْ : تَغَيرَ . وَقَوْلهُ: « رَأَيْتُ كَوْمَيْنِ » بفتح الكاف وضمِّها ، أَيْ : صَبْرَتَيْنِ . وَقَوْلُهُ : « كَأَنَّه مَذْهَبَةٌ» هو بالذال المعجمةِ ، وفتح الهاءِ والباءِ الموحدة ، قَالَهُ الْقَاضي عِيَاضٌ وغَيْرُهُ . وصَحَّفَه بَعْضُهُمْ فَقَالَ : « مُدْهُنَةٌ » بِدَال مهملةٍ وضم الهاءِ وبالنون ، وَكَذَا ضَبَطَهُ الْحُمَيْدِيُّ ، والصَّحيحُ الْمَشْهُورُ هُوَ الأَوَّلُ . وَالْمُرَادُ بِهِ عَلَى الْوَجْهَيْنِ : الصَّفَاءُ وَالاسْتِنَارَة .

ڏهه الله ئەمرۇسۇرغۇچى أَبو عَمرو جَرير بنِ عبدِ اللَّه ئى بىھەرىش بېرۋېتىش ئۇنۇق. چۈشۈرۈلگەن ئىسرىلدىكى ھەدىسلەردىكى ئوخشاشلىقىدىن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئەيىبلىگەن ھالەت ئەنگىلىك ئىكەنلىكى ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئوخشاش ھالەتتە بولغانلارنى ئەيىبلىگەن. ئۇلارنىڭ ھالى ئېغىر ئىكەنلىكى ئۈچۈن ئۇلارغا ياردەم بېرىشكە ۋە ئۇلارنى ياخشى كۆرۈشكە ئىلھاملاندۇرغان. ئەمر ياسىغۇچى ھەدىسنى ئۇقتۇرۇشقا ئالدىراشقانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭ ئۈستىدە توختالمىغان. ئەمر بىلدۈرگۈچى! ئۇلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالغاندىن كېيىن ئۇلارغا ياردەم بېرىشكە ئالدىرىغان. (ئەسلىدە. ئوخشاشلىقىدىن ئاغرىنىش مەنىسىدىكى) (ئەدەۋەت) ئوخشاش ھالەت ئەنگىلىك بولغانلارنى ئەيىبلىگەن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئەيىبلەشنىڭ ئورنىغا ئۇلارغا ياردەم بېرىشكە ۋە ئۇلارنى ياخشى كۆرۈشكە ئىلھاملاندۇرغان. ئەمر بىلدۈرگۈچى (ئۇلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالغاندىن كېيىن) بىلالنى ئۆزىگە ياردەمچى قىلىپ تەيىنلىگەن. ئەمر بىلدۈرگۈچى بىلالنىڭ ئۆز قەۋمىنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى بىلدۈرگەن. ئەمر بىلدۈرگۈچى ئۆز قەۋمىنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى بىلدۈرگەن. ئەمر (ئوخشاش ئەگەر ئەيىبلەشكە ئۇچرىغان) ئىشلارنى ئۇنتۇپ قېلىش ئەندىشىسى بولمىسا ئۇنى ئەسلەپ ئۆتۈش ھەدىس ئۆگىنىشكە ئىلھاملاندۇرغان. (ۋە ئىشلارنى ئوخشاش) ڏهه الله سبحانه وتعالى ئۆزىنىڭ ئىلھاملاندۇرغان.

{يَا أَيُّهَا الناسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الذي خلقكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدةٍ } إِلَى آخِرِ الآية: { إِنَّ اللَّه كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيباً}

ފަރާތް ތިމަންފުޅުކުރާ ކުދިންނާ! ތިބާއަކީ ތިބާ ކައިވެނި ކުރާ ފަރާތަކީ ތިބާ ތަކުރާ ކަލާ ތަކުރާ ކަލާ ތަކުރާ ކަލ

ކުށް ފެނުމަށް ވެސް ދެކެވެ. ތ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ކަންތައް ކުރާއިރު ދެފައިގެ ހެދުން ފޮތިގެ ކުދިކުދި ކަންކަމަށް ވެސް ދެކެވެ. ފާހަ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއެވެ. ދިވެހި ބަހަށް ހުރުމަށް ކުރިން ބަހުގެ ތެރެއިން ކޮބައިކަށް ބަލައި ގަންނަ ގޮތް ދަސްކުރުން (قِيَامَةِ ދުވަހު ފާހަ عمل ކުށްވެރިވާ ތަނަށް ދާ ފަދަ ކަންކަމުގެ ތެރެ ދުރުގައި ތިބުން ثواب ލިބޭ ކަންކަމުގެ ގ عمل ކުށްވެރިވާ ކަންކަމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ދަށް ބަލައި ދެނެގަތުން ކަންކަމުގެ ތެރެ ދުރުގައި ތިބުން ފާހަ ދިވެހި ބަހަށް ހުރުމަށް ކުރިން ބަހުގެ ތެރެއިން ކޮބައިކަށް ބަލައި ގަންނަ ގޮތް ދަސްކުރުން عمل ކުށްވެރިވާ ތަނަށް ދާ ފަދަ (قِيَامَةِ ދުވަހު) ކުށްވެރިކަން عذاب ލިބޭ ކަންކަމުގެ ގ عذاب ލިބޭ ކަންކަމުގެ ސަބަބުން ކުށްވެރިކަން ދެނެގަތުން

172- وعن ابن مسعودٍ رضي اللَّه عنه أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « ليس مِنْ نفْسٍ تُقْتَلُ ظُلماً إِلاَّ كَانَ عَلَى ابنِ آدمَ الأَوَّلِ كِفْلٌ مِنْ دمِهَا لأَنَّهُ كَان أَوَّل مَنْ سَنَّ الْقَتْلَ » متفقٌ عليه.

ﷲ ﷺ عبدالله بن مسعودٍ ގ ކަންތައް ކުރާ ގޮތް ބަލައި ދެއްކެވެ. ކަލާއި رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއެވެ. ދުނިޔެ ފެށުނު ދުވަހުން ފެށިގެ ދުނިޔެ ނިމޭ ދުވަހަށް ދުނިޔެ ތެރެ ކުރާ ކުށްތަކުގެ ތެރެ ކުށްވެރިކަން عذاب آدم ގާބިލް ދަރިފަރާތް (قاتل) ގެ ކުށް ލިބިގެންދާ ކަމަށް ވެސް ދެކެވެ. ސަބަބަކީ ތާ ކުށް ފެށުމުގެ ސަބަބުން ދުނިޔެ ފެށުނު ދުވަހުން ދުނިޔެ ނިމޭ ދުވަހަށް ކުށް ކުރާ ހުރިހާ ބަނޭ ގ ކަމަށް ވާތީ ކަމެވެ.

20- باب في الدلالة على خير
والدعاء إلى هدى أو ضلالة

ކުށް ކުރުމުގެ ދަށް ފާހަ ގ ކަންތައް ކުރުމަށް ގެނެވޭ ތަނަށް ދާ ފަދަ ثواب ލިބޭ ކަންކަމާ ގ عذاب ގެ ކުށް ކުރުމަށް ގެނެވޭ ތަނަށް ދާ ފަދަ باب

قال تعالى: { وادع إلى ربك } .القصص 87

ތަނ ކަށަވަރުކުރުން ފެތުރުމަށް ފާހަގަ (ފޯނ ކޯލ) ކުރަންވާނެ!

وقال تعالى: { ادع إلى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة } .النحل 125

حكمة ދ، ތަކ وعظ ދ ،ކ، ކަށަވަރުކުރުން ފެތުރުމަށް ކަން، ކަށަވަރުކުރުން ކުރަންވާނެ!

وقال تعالى: { وتعاونوا على البر والتقوى } .المائدة 2

ތަނ ހަމަޖެހުމުގައި، تقوى ފެތުރުމުގެ ކަންކަށް ތަކެއްޗާ ގުޅުން ކަނޑައެޅުން ބެލެ ގެންގުންތައް.

وقال تعالى: { ولتكن منكم أمة يدعون إلى الخير } .آل عمران 104

ހަމަޖެހުގެ ކަންކަށް ތަނ ހަމަޖެހުމުގައި أمر ކުރ، ތަކ ތަކެއްޗާ ގުޅުން ފެށުމުގެ ކުރިން ބެލެ!

173- وعن أَبِي مسعودٍ عُقبَةَ بْن عمْرٍو الأَنْصَارِيِّ رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلهُ مثلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ » رواه مسلم .

ڈ اللهُ ކުރިން أَبو مسعود عُقبَةَ بْن عمْرو الأَنْصَارِيِّ رضي اللَّه عنه ގ ތަކެއްޗާ ގުޅުން ބަލަ. ފާހަގަކުރަ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރިން ބަލަ. ކަށަވަރުކުރ ގ ބައެއް ކަންކަ ކުރ ފާހަގަ ކުރަ ކަށަވަރުކުރަ.

174- وعن أَبِي هريرة رضي اللَّه عنه أَن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى كَانَ لَهُ مِنَ الأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ لا يَنْقُصُ ذلِكَ مِنْ أُجُورِهِم شَيْئاً ، ومَنْ دَعَا إِلَى ضَلاَلَةٍ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ تَبِعَهُ لا ينقُصُ ذلكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئاً » رواه مسلم.

ڈ اللهُ ކުރިން أَبو هريرة ގ ތަކެއްޗާ ގުޅުން ބަލަ. ފާހަގަކުރަ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރިން ބަލަ. ކަށަވަރުކުރ ގ ކަންކަ ކުރ عمل ކުރ ކަށަވަރުކުރ ކ ކ ކަށަ ކަށަ. ކަށަ ކަށަ ثواب ކ

ދިމާވެގެންދާ عمل ކަމުގައި ثواب ލިބިގެންދާ ގޮތަށް ކުރަން ބާރުއަޅަމެވެ. ތިމާ ކުރާ ހެޔޮ ކަންތައް ދެމެހެއްޓުމަށް ދެމުންދާ ބައެއް ދަތުރުތަކުގެ ފައިދާ ދިމާވެގެންދާ عمل ކަމުގައި ކުރެވޭ ގޮތަށް ކުރަން ބާރުއަޅަމެވެ.

175- وعن أَبي العباسِ سهل بنِ سعدٍ السَّاعِدِيِّ رضي اللَّه عنه أَن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال يَوْمَ خَيْبَرَ : « لأعْطِيَنَّ الرَّايَةَ غَداً رَجُلاً يَفْتَحُ اللَّه عَلَى يَدَيْهِ ، يُحبُّ اللَّه ورسُولَهُ ، وَيُحِبُّهُ اللَّه وَرَسُولُهُ » فَبَاتَ النَّاسُ يَدُوكونَ لَيْلَتَهُمْ أَيُّهُمْ يُعْطَاهَا . فَلَمَّا أصبحَ النَّاسُ غَدَوْا عَلَى رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : كُلُّهُمْ يَرجُو أَنْ يُعْطَاهَا ، فقال: « أَيْنَ عليُّ بنُ أَبي طالب ؟ » فَقيلَ : يا رسولَ اللَّه هُو يَشْتَكي عَيْنَيْه قال : « فَأَرْسِلُوا إِلَيْهِ » فَأُتِي بِهِ ، فَبَصقَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في عيْنيْهِ ، وَدعا لَهُ ، فَبَرأَ حَتَّى كَأَنْ لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجعٌ ، فأَعْطَاهُ الرَّايَةَ . فقال عليٌّ رضي اللَّه عنه : يا رسول اللَّه أُقاتِلُهمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا ؟ فَقَالَ : « انْفُذْ عَلَى رِسلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحتِهِمْ، ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الإِسْلامِ ، وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يجِبُ مِنْ حقِّ اللَّه تَعَالَى فِيهِ ، فَواللَّه لأَنْ يَهْدِيَ اللَّه بِكَ رَجُلاً وَاحِداً خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمَ» متفقٌ عليه.

قوله : « يَدُوكُونَ » : أَيْ يخُوضُونَ ويتحدَّثون ، قوْلُهُ : « رِسْلِكَ » بكسر الراءِ وبفَتحِهَا لُغَتَانِ ، وَالْكَسْرُ أَفْصَحُ .

ڏهه الله ثمره سهل بن سعد السَّاعِدِي ئ ياهاوس هڙڏهه أبو العباس رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خَيْبَر رسري قرار حديث ثابته ڏهه. ڏهڙ هيڏهه ڏهه ڏهه

عليّ ގެފާނު އަރާލާގެފާނު އަރިހަށް ގެންނެވުނެވެ. އެހިނދު رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، (މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާށި) عليّ ގެ ފާނަށް ހޭ ފުރަން ފުދު ފެނިވަޑައި ކުރެއްވުމުގެ ބަދަލުގައި ފާޅުގައި ފެންނަވާ ފެނިވަޑައިގަތެވެ. އަދި شفاء އަށް އެދި دعاء ކުރެއްވިއެވެ. އެހިނދު އެޑިޔަން ފާޑަވާލެވޭން ދިޔައީއ ބަލާފުން ހިޑި ބައިތައް ނުދެނީ ހަނދާނެވެ. ދެން އެކޮޅޮގެފާނު علي ގެފާނުގެ ތަޢާލާ ދިނުވަނި ދައްވިއެވެ. އެހިނދު علي ގެފާނު ދެންނެވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. އަލިފުން ލިބުން މަސްދުވަހުން ވަރުދުރުންދުން (އަޅަގި އިސްލާމް ވެއްޖެއުމާރުދުން ދުނި) ހަނގުރާމަކުރައްވާ ބޭއްވީ؟ حديث ކުރައްވިއެވެ. އާދައިގެ ވެލިން ދެބަރާކުރުމުން ގެންދެވިތަވެ. އަދި އެލިބުނާނި ހަމަޔަށް ދެވިމުން އަސްދު ފުރަބަވައިން އެލިބުނުން އިސްލާމް ވެމުން ގޮވާތަވެ. އަދި އެލިބުނާގެ މައްޗަށް ވާ الله ގެ ހައްގު އަދާނުކުރިމާ ދެއްވާތަވެ. ފަހު މާތް الله ގަސްދެއް ހެޔޮކަން ބަލާމަވެ. ކަލޭގެފާނުގެ ފުރުން الله سبحانه وتعالى އެހެން ލިޔަކަށް ބަދަލުގެދުވަހުން ތަބް ޖަމާލާ ބަކަން ވަޢުދުން ހަޔާ ވަގުތު ވެއްވެ.

176- وعن أَنسٍ رضي اللّه عنه أَنْ فَتًى مِنْ أَسْلَمَ قال : يا رسُولَ اللّه إِنِّي أُرِيد الْغزْوَ ولَيْس مَعِي مَا أَتجهَّزُ بِهِ ؟ قَالَ : « ائْتِ فُلاناً فإِنه قَدْ كانَ تجَهَّزَ فَمَرِضَ » فَأَتَاهُ فقال : إِنَّ رسولَ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُقْرِئُكَ السَّلامَ وَيَقُولُ : أَعْطِني الذي تجَهَّزْتَ بِهِ ، فقال : يا فُلانَةُ أَعْطِيهِ الذي تجَهَّزْتُ بِهِ ، ولا تحْبِسِي مِنْهُ شَيْئاً ، فَواللَّه لا تَحْبِسِينَ مِنْهُ شَيْئاً فَيُبَارَكَ لَكِ فِيهِ . رواه مسلم .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أنس ގެފާނުގެ ރިވާއިން ބަޔާންވެގެން ވެއެވެ. أسْلَم ޤަބީލާގެ ޒުވާނަކު رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް ދެންނެވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ ޖިހާދުކުރަން ބޭނުންވެއެވެ. އަދި ތިމަންނަގެ އަތުގައި ޖިހާދަށް ތައްޔާރުވާން އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެތެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ފުލާނީ ގާތަށް ދޭށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އޭނާ ޖިހާދުކުރުމަށް ތައްޔާރުވެފައިވާ ނަމަވެސް އޭނާ ބަލިވެއްޖެއެވެ. ދެން އެޒުވާނާ އެމީހާ ގާތަށް ދިޔައެވެ. އަދި ދެންނެވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިބާއަށް ސަލާމް ދެއްވައެވެ. އަދި حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ޖިހާދަށް ތައްޔާރުކުރި ތަކެތި އަހަރެމެންނަށް ދޭށެވެ. އެހިނދު އެ صحابي އަންހެނުން ގޮވާލައިގެން ބުނެފިއެވެ. ތިމަންނަ ޖިހާދަށް ތައްޔާރުކުރި ތަކެތި މިޒުވާނާއަށް ދޭށެވެ. އަދި އޭގެން އެއްވެސް އެއްޗެއް ހިފަހައްޓާނުލާށެވެ. ފަހެ މާތް الله ގަސަމެވެ. ހިފަހައްޓާނުލާށެވެ. އޭގެން އެއްވެސް އެއްޗެއް ހިފަހައްޓައިފިނަމަ ތިބާއަށް އޭގެ ބަރަކާތެއް ނުލިބޭނެއެވެ.

ﯩﺮﺭﯩﺴﻤﻪ ﺭﻩﻣﻪﺋﻪ.

21- باب التعاون على البرّ والتقوى

ﺋﻪﺗﻪﺑﻪﺩﻩﺭ تقوى ﻛﻰ ﺩﻩﻛﻪﺭ ﻫﻪﻣﻪﺗﻪﺑﻪ ﺋﻪﺳﻪﻫﻪﺑﻪﺗﻪﺑﻪﺳﻪ ﻭﻩﻯﻪﻏﻪﺭ ﻫﻪﺩﻩﻛﻰ ﻫﻪﻣﻪﺳﻪ ﻫﻪﻣﻪﺳﻪﻫﻪﺋﻪﺳﻪﻫﻪ باب

قال اللَّه تعالى: { وتعاونوا على البر والتقوى } . المائدة 2

ﻫﻪﺭ ﺋﻪﺗﻪﺑﻪﺳﻪﻫﻪﻫ ﺗﻪﻏﻪﺩﻩﺭ، تقوى ﻏﻪﺭﻩﺩﻩﻛﻰ ﺩﻩﻣﻪﻛﻪﺳ ﻭﻪﻫﻪﺩﻩﺭﻩﺳ، ﻫﻪﺑﻪ ﻫﻪﺳﻪﺑﻪﺑﻪﺳ ﻫﻪﺭﻩﻯ، ﻭﻩﻯﻪﻏﻪﺭﻩﻭﻩﺗﻪﺭﻩﻭ!

وقال تعالى: { والعصر، إن الإنسان لفي خسر، إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات، وتواصوا بالحق، وتواصوا بالصبر } العصر 3-12-1

ﺑﻪﺩﻩﺳ ﺋﻪﺳﻪﻗﻪﻣﻪﺩﻩﻛﻰ. ﺋﻪﺩﻩﺑﻪﺋﻪﻫﻪﺋﻪﺳ، ﻫﻪﺳﻪﻩﻩﺳ ﺋﻪﺳﻪﻫﻪﺑﻪ، ﺋﻪﻣﻪﺗﻪﻣﻪﻣﻪﺩﻩﺭ ﺋﻪﺳ ﺋﻪﺋﻪﻫﻪﺋﻪﻫﻪ. إيمان ﻛﻰ صالح عمل ﻫﻪﻣﻪﺋﻪﺳ، ﻫﻪﺭ ﻫﻪﺑﻪﺑ ﻫﻪﺳﻪﺑﻪﺑﻪﺳ حق ﻫﻪﺳ وصية ﺋﻪﺳ، ﻫﻪﺭ ﻫﻪﺑﻪﺑ ﻫﻪﺳﻪﺑﻪﺑﻪﺳ ﺋﻪﻣﻪﻛﻪﺋﻪﻫﻪﺩﻩﺳ وصية ﺋﻪﺳ ﻫﻪﻫﻪﺳ ﻫﻪﺳﻪﻭﻩﻫﻪ.

قال الإمام الشافعي رحمه اللَّه كلاماً معناه: إن الناس أو أكثرهم في غفلة عن تدبر هذه السورة.

177- عن أَبي عبدِ الرحمن زيدِ بن خالدٍ الجُهَنِيِّ رضيَ اللَّه عنه قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : مَنْ جهَّزَ غَازِياً في سَبِيلِ اللَّه فَقَدْ غَزَا وَمَنْ خَلَفَ غَازِياً في أَهْلِهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزَا» متفقٌ عليه .

ﺟﻪﻣ الله ﻫﻪﻣﻪﺳﻪﺋﻪﻫﻪﻭ أبو عبد الرحمن زيد بن خالد الْجُهَنِيِّ ﻛﻰ ﺑﻪﻫﻪﺭﻩﺳ ﻫﻪﺟﻪﻭﻩﺋﻪﺳ ﻫﻪﺩﻩﻫﻪ. ﺳﻪﻫﻪﻣﻪﺟ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺋﻪﺋﻪﻫﻪﻭﻩﻫﻪ. الله ﻛﻰ ﺩﻩﻛﻪﺭ ﺑﻪﺭﻩﺋﻪﺟ ﺭﻩﻯﻪﺟﻪﺩﻩﻫﻪﺑﻪﺭﻩﺳ ﺳﻪﺩﻩﺳ ﺋﻪﻗﻪﺑﻪﺑﻪﺩ ﺩﻪﺭ ﻛﻪﺭ ﺭﻩﺩﻩﺳﻪﺩﻩﻫﻪﺳ ﺑﻪﺭﻩﺋﻪﺩﻩﻫﻪﺳ. ﻫﻪﺭ ﺑﻪﺭﻩﺋﻪﺩﻩﻫﻪﺳﻪﺑﻪﺭﻩﺳ ﺳﻪﺩﻩﺳ ﺋﻪﻗﻪﺑﻪﺑﻪﺩ ﺩﻪﺭ ﻛﻪﺭ ﺭﻩﺩﻩﺳﻪﺩﻩﻫﻪﺳ ﺑﻪﺭﻩﺋﻪﺩﻩﻫﻪﺳ. ﺩﻪﺭ ﺑﻪﺭﻩﺋﻪﺩﻩﻫﻪﺳﻪﺑﻪﺭﻩﺳ ﺳﻪﺩﻩﺳ ﺋﻪﻗﻪﺑﻪﺑﻪﺩ ﺩﻪﺭ ﻛﻪﺭ ﺭﻩﺩﻩﺳﻪﺩﻩﻫﻪﺳ ﺑﻪﺭﻩﺋﻪﺩﻩﻫﻪﺳ.

178- وعن أَبي سعيدٍ الخُدْرِيِّ رضي اللَّه عنهُ أَنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، بَعَثَ بَعْثاً إِلى بَني لِحيانَ مِنْ هُذَيْلٍ فقالَ : « لِيَنْبعِثْ مِنْ كُلِّ رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا وَالأَجْرُ بَيْنَهُمَا » رواه مسلم.

ﷺ الله ﺗﻌﺎﻟﻰ أبو سعيد الخُدْرِي ﻛ ﺑﻬﺎﺭﻩ ﺑﺮﻭﺍﻳﺖ ﻛﺮﺩﻭﻩ. ﺭﺳﻮﻝ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، هُذَيْل ﻋﺴﺮﻯ ﺑﻨﻮ ﻟﺤﻴﺎﻥ ﺗﻮﻫﻴﻜﻰ ﻛﻪﻳﻦ ﺷﺎﺧﺺ ﺑﺎﻏﺎﻥ ﺯﻫﺎﺭﻩ ﻫﺴﻮﻳﺪﻩ. ﺩﺭﺟﻪ ﻫﻴﺎﺭ ﺑﺎﺷﻪ ﻗﺮﻳﺒﺮﺷﺎﻥ ﺑﺎﻛ ﺩﺍﺭﺍ ﻣﻴﺮﻗﺮﺑﺎﺭﺍﻥ ﺷﺮﺍﺷﻴﺮﻯ. ﺩﺍﺭﺳﻮﻗﺎﻥ ﺛﻮاب ﻛﺎﺭ ﻗﺮﺟﺮﺷﻪ ﺷﺮﻳﻚ ﻫﻴﺶ ﻫﺪﻯ.

179- وعن ابنِ عباسٍ رضي اللَّه عنهما أَنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لَقِيَ رَكْباً بالرَّوْحَاءِ فقال: «مَنِ الْقَوْمُ ؟ » قالُوا : المسْلِمُونَ ، فَقَالُوا : مَنْ أَنْتَ ؟ قال : «رسولُ اللَّه» فَرَفَعَتْ إِلَيْهِ امْرَأَةٌ صَبِيًّا فَقَالَتْ : أَلِهَذَا حَجٌّ ؟ قال : « نَعمْ وَلَكِ أَجْرٌ » رواه مسلم .

ﷺ الله ﺩﻗﺮﻫﻪﺭﺍﺧﺸﻮﺭﺷﻮﺭ ﺗﻌﺎﻟﻰ عبدالله بنِ عباس ﻛ ﺑﻬﺎﺭﻩ ﺑﺮﻭﺍﻳﺖ ﻫﻴﺶ. ﺭﺳﻮﻝ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻫﺮ ﺣﻴﺮﻯ ﺑﻴﺮﻯ روْحَاء ﻫﺮﺳﻮ ﺑﻪﺷﻮ ﺭﺳﻮﻫﺶ ﺗﻰﺭﻯ ﻫﻴﺮﺍ ﻫﺎﺭﺍﺭ ﻫﺎﻗﺮﺧﻮﻫﻪﺭﻯ. ﻫﺎﺭ ﺷﻮﺗﺮﺧﻪﺭﻯ. ﻣﻴﻬﺎﺭ ﺑﺎﺷﻪﻫﻪ ﺭﻫﺎﻫﻮ؟ ﺩﺍﺭﺳﻮ ﻗﺮﺷﺮﻯ. ﻣﻴﻬﺴﺎﺷﺮ ﺩﺷﺮﺧﺮﺷﻮ. ﻗﺮﺷ ﺭﻫﺎﺭﺧﺶ ﺭﻫﺸﻮﻯ. ﻣﻴﻬﺎﺭ ﺑﺎﺷﻪﺑﺎﺧﻪﻫ ﺭﻫﻮ؟ حديث ﺑﺎﻫﻪﻯ. ﻣﻴﻬﺴﺎﺑﺎﻫﻮﺭ الله ﻛ ﻫﺸﻮﺗﺮﻯ. ﻗﺮﺭ ﺩﺍﺭﺳﻮﻗ ﺩﺍﺭﺳﻮﻯ ﻫﻴﺮﺍ ﻫﺴﺮﺳﻪﺭ ﺑﺎﺋﺎﻫﻪﺭ ﻗﺮﻫﻮﻯ ﺑﺎﻫﻮﺭ ﻫﻮﻗﺮ ﺭﻫﺸﻮﻯ. ﺩﺑﻪﻫﻮﻯ ﺑﻬﺎﺭﺷ ﺣﺞٌ ﺑﺎﻫﻮﺷﻪ صح ﻭﺷﻮﻫﻮﻯ. حديث ﺑﺎﻫﻪﻫﻮﻯ. ﻫﻘﺮﺭﻯ. (صح ﻭﺷﻮﻯ.) ﻫﺎﺭ ﺭﻫﺎﺭﻯ ﻫﻪﻫﺮ ﺑﺎﺳﻪﺷﺎﺭﻫﺮﻯ.

180- وَعَنْ أَبِي موسى الأَشْعَرِيِّ رضيَ اللَّهُ عنه ، عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَنَّهُ قال: « الخَازِنُ المسْلِمُ الأَمِينُ الذي يُنَفِّذُ ما أُمِرَ بِهِ ، فَيُعْطِيهِ كَامِلاً مَوفَّراً ، طَيِّبَةً بِهِ نَفْسُهُ فَيَدْفَعُهُ إِلى الذي أُمِرَ لَهُ بِهِ أَحَدُ المتَصَدِّقَيْنِ » متفقٌ عليه .

ﷺ الله ﺗﻌﺎﻟﻰ أَبِو موسى الأَشْعَرِي ﺳﻮﻗﺎﺭ ﺳﻮﻗﻮﻫﻪﺭﻯ ﺑﺎﻫﻮﺷ ﺑﺎﻫﻮﺷﻪﺑﺎﺧﺸﻮﻯ ﺑﺎﻫﻮﺷ ﺑﻴﺮﻯﺑﻪﻫﻮﻫﻪﻯ. ﺭﺳﻮﻝ اللَّه ﺩﺍﺑﺎﺧﺸﻮﻯ حديث ﺑﺎﻫﻪﻫﻮﻯ. ﺩﺷﻮﺭﺩ ﻫﻮﺷﻮﻫﻮﺑﺮ ﺭﻫﺸﻮﻗﺮﺑﺎﺭ ﻫﺸﻮﺭﻯ ﺑﻴﺮﻯﺑﻪﻫﻮﻫﻪﻯ ﺩﻫﻮﺷ ﻫﺎﺭﻫﻮ ﺑﻪﻫﻮﺭ ﺷﻮﻫﻮﺭ، ﻗﺮﻫﻮﺑﺎﻫﻮ ﻫﺸﻮﻫﻮﺭ ﺑﺮ، ﺩﻫﻮﺑﺎﻫﻮ ﻫﺎﺭﺩﺶ ﺷﻮﻫﻮﺭ ﺩﺍﺭﺳﻮﻯ ﻫﺎﻫﻮﺷ ﻫﻮﻯ ﺳﻮﻗﺸﻮﻯ ﺩﺍﺩﺑﺎﻫﻮ ﺑﺎﺭﺍﺭ ﺭﺳﻮﻗﺮﺑﺎﺭ ﺷﻮﻫﻮﺭ ﺩﻴﻪﻫﻮ ﺷﻮﻫﻮﻫﻮ ﺩﻫﻮﺑﺎﻫﻮ ﻗﺮﺷﺮﺷﻮﺭ ﺩﺍﺩﺑﺎﻫﻮ ﺷﻮﻫﻮﺭ ﺩﺍﺭﺳﻮﻯ ﻫﺎﺭﺩﺶ ﺷﻮﻫﻮﺭ ﺷﻮﻫﻮﺭ ﺩﺍﺭﺳﻮﻯ ﻫﺎﻫﻮﺷ ﻗﺮﺩﺶ ﺷﻮﻫﻮﺭﺩ ، ﺩﻫﻮﻗﺮﺩﻯ (ﺻﺪﻗﺔ) ﻭﻫﻮﺭ ﻗﺮﺷ ﻗﺮﺩﻯ ﺩﺍﺩﺑﺎﻫﻮ ﺩﺍﺩﺑﺎ

ކަމުގައި.

وفي رواية : « الذي يُعْطِي مَا أُمِرَ بِهِ » وضَبطُوا « المتَصدِّقَيْنِ » بفتح القاف مع كسر النون على التَّثْنِيَةِ ، وعَكْسُهُ عَلَى الجمْعِ وكلاهُمَا صَحِيحٌ .

ތަކުރާރުކުރާ ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް. (ބައެއްކަމަށް ދެކެވޭ ތަންތަނުގައި ދެ ފަހަރު ލިޔެފައިވާ ކަމަށް ދެކެވޭ.)

22- باب النصيحة

باب نصيحةފާހަގަކުރުން ދީނުގައި ހިތްސާފުވުން

قال اللَّه تعالى : { إنما المؤمنون إخوة } . الحجرات 10

مؤمنން ވަކިން ކަލާނގެ، أخ ން ބަލައި ކަމަށް.

وقال تعالى إخباراً عن نوح صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : { وأنصح لكم } الأعراف 62

ތަކުރާރުކުރާ ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް نصيحة ކަމަށް.

وعن هود صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم : { وأنا لكم ناصح أمين } . الأعراف 68

ތަކުރާރުކުރާ ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް أمانة ކަމަށް نصيحة ކަމަށް.

وأما الأحاديث:

181- فَالأَوَّلُ : عن أَبِي رُقَيَّةَ تَمِيمِ بنِ أَوْس الدَّارِيِّ رضي اللَّه عنه أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ: « الدِّينُ النَّصِيحَةُ » قُلْنَا : لِمَنْ ؟ قَالَ « للَّه وَلِكِتَابِهِ ولِرسُولِهِ وَلأَئِمَّةِ المسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ » رواه مُسْلم .

ﷲ ﷺ أَبو رُقيَّة تَميم بن أَوْس الدَّارِي ގ ބަހައްޓާ ކަމަށް. ކަނޑައަޅާ ކަމަށް. نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ބަލައިގަނެ. ދީނުގައި نصيحة ކަމަށް. ތަކުރާރުކުރާ ކަމަށް. ކަމަށް ބަލައިގަނެ؟ حديث ބަލައިގެންނެ. ކަމަށް ﷺ ކަމަށް ގެންދާ ގޮތަށް ބަލައިގަނެ. ކަނޑައަޅާ

ތާރީހުގެ ފުށުގައި ދިވެހި ސަލްޠަنަތުގެ ދަށުގައި ހުންނަ ތާރީހުގައި ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބާރުގަދަ ބައެއް ކަމަށް ވާތީ ތާރީހުގެ ދަށުގައި ހުންނަ ދައުލަތެއް ކަމަށް ވާތީ.

ދަންނަމުގެ. (النصيحة لله) ގެ ދާއިރާ ހިނގާ ތާރީހުގެ ކަންކަން ދިވެހިންނަށް ކަންކަމުގެ ތެދުވެރިކަން ބަލައިދިނުމަށް ތަންކޮޅެއް ތާރީހުގެ ތެދުވެރިކަމާ ގުޅުންހުރި ދަތުރުތަކުގެ ތެރެއިން ކުލާ طاهر ކުރުދާ، ތާރީހުގެ ބަދަލުގެ ތެރެއިން ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް ދިވެހި ދައުލަތުގެ ތާރީހުގެ ތެރެއިން ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް، ތާރީހުގެ ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް ދިވެހި ދައުލަތުގެ ތާރީހުގެ ތެރެއިން ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް، ތާރީހުގެ ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް الله ގެ ދީނުގެ ތެރެއިން ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް، ތާރީހުގެ ކުރިމަގުގައި ދިވެހި ދައުލަތުގެ ތާރީހުގެ ތެރެއިން ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް، ތާރީހުގެ ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް ދިވެހި ދައުލަތުގެ ތާރީހުގެ ތެރެއިން ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް، ތާރީހުގެ ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް حديث ގެ الله ގެ ދަށުގައި ތާރީހުގެ ތެރެއިން ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް ދިވެހި ދައުލަތުގެ ތާރީހުގެ ތެރެއިން ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް الله سبحانه وتعالي ގެ ދަށުގައި ތާރީހުގެ ތެރެއިން ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް طاهر ގެ ތާރީހުގެ ތެރެއިން ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް.

رسول ގެ نصيحة ދަށުގައި ތާރީހުގެ ތެރެއިން ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް رسول ގެ ތާރީހުގެ ތެރެއިން ކަންކަން ބަލައިދިނުމަށް ދިވެހި ދައުލަތު

ވަރަކާއި އެއްވެސް ހަދިސްވެއްޖެކަމުން ވެއްޖެރިވެގެން ނުވާނެއެވެ. އެއްވެސް މިހާރަނެތްގޮތަކަށް ތުރެއް

ހުދުމުގެ ކިޔަވަނަވާން ތިބޭގެން ނުވާނެއެވެ. އަދި އެތްތެރި ކާކު ހިފުމުގައި އެ ތެރޭގެ ހިތްވަމާ ކަރުދާއި

އެތްތެ ހިއްވާ ހިނދު خشوعة ތެރިވުމާއި އެގޮ مخرج ތަކުން تجويدާއިއާކު ތެރިހިތްގެ މަގުން

ކިބުވުމައި އެގޮއިވާ ހަރުތަކުން އިބަރުތު ތިބޭގެވުމައި އެގޮއިވާ ބަކުތިވަކުން އަމުރުކުރުމުމައި އަދި

މުސްލިމުން އެތްތެރިގެ حقގައި އަމާކުރުނބަނ ކަނބާއްތާއް ތެރިހަމަކުރުން ކުރުމުނގެންހުރިމުގައި އާމާ އެނާގެ

އަދިއްލާ ނަސޭހަތުގެ މައްޗަށް ނަސޭހަތްތެރިވުމެވެ.

182- الثَّاني : عَنْ جرير بْنِ عبدِ اللّه رضي اللّه عنه قال : بَايَعْتُ رَسولَ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَلى : إقَامِ الصَّلاَةِ ، وإِيتَاءِ الزَّكَاةِ ، وَالنُّصْحِ لِكلِّ مُسْلِمٍ . متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުންދެއްވި جرير بْنِ عبدِ اللّه ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މިހެންނަމަ رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަތްޕުޅުގެ މައްޗަށް بيعة ހިފީމީ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ނަމާދު ޤާއިމު ކުރުމާއި ޒަކާތް ދިނުމާއި (އަޅުގަނޑު ...) އެކުއިކުރުމާއި އަދި ކޮންމެ މުސްލިމަކަށް ނަސޭހަތްތެރިވުމަށް ...

183- الثَّالثُ : عَنْ أَنَس رضي اللّه عنه عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުންދެއްވި أَنَس ގެ ކިބައިން نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ... حديث ކުރެއްވިއެވެ. ...

23- باب الأمر بالمعروف والنهي عَن المنكر

ހެޔޮކަންތަކަށް އަމުރުކުރުމާއި މުންކަރާތުން ނަހީކުރުމުގެ މުހިއްމުކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب.

قال اللّه تعالى: { ولتكن منكم أمة يدعون إلى الخير، ويأمرون بالمعروف، وينهون عن المنكر، وأولئك هم المفلحون } .آل

عمران 104

ހެޔޮކަމުގެ މަގަށް ގޮވާ، އަދި ހެޔޮކަންތައްތަކަށް أمر ކުރާ، އަދި ނުބައިކަންތައްތަކުން ނަހީކުރާ ބަޔަކު
ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ވާހުރި ކަމުގެ! އެއުރެންނަކީ ހަމަ ދިނުނަވާތީ މީހުންނެވެ.

وقال تعالى: { كنتم خير أمة أخرجت للناس: تأمرون بالمعروف وتنهون عن المنكر } . آل عمران 110

މުސްލިމުންނަށް ބާޚަޅައި ނުކުތުވި، އެންމެ ހެޔޮ أمة އައީ ކަލޭމެން ތިޔަބައިމީހުން ވީމެވެ. (އަމުރި)
ތިޔަބައިމީހުން ހެޔޮކަންތައްތަކަށް أمر ކުރައްވައެވެ.

وقال تعالى: { خذ العفو، وأمر بالعرف، وأعرض عن الجاهلين } .الأعراف 199

ކަލޭގެފާނު عفو ކުރެއްވުމުގައި ހިތްޖެހޭނެވެ! އަދި ހެޔޮކަންތައްތަކަށް އަމުރުކުރާށެވެ! އަދި ޖާހިލުންނާ
އެއްކިބާވެ ވަޑައިގެންނަވާށެވެ!

وقال تعالى: { والمؤمنون والمؤمنات بعضهم أولياء بعض: يأمرون بالمعروف، وينهون عن المنكر } . التوبة 71

مؤمن ފިރިހެނުންނާއި، مؤمن އަންހެނުންނީ އެކެ އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކުގެ އެހީތެރިކަމުގައިވާ
މީހުންނެވެ. އެއުރެން ހެޔޮކަންތައްތަކަށް أمر ކުރެތެވެ. އަދި އެއުރެން ނުބައި ކަންތައް ނަހީކުރެތެވެ.

وقال تعالى: { لعن الذين كفروا من بني إسرائيل على لسان داود وعيسى ابن مريم، ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون: كانوا لا يتناهون عن منكر فعلوه؛ لبئس ما كانوا يفعلون } .المائدة 78

إسرائيل ގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން، كافر ވި މީހުންނަށް، داود ގެފާނާއި مريم ގެފާނުގެ ދަރިކަލުން
عيسى ގެފާނުގެ ދުލުގެމަތިން لعنة ލެއްވިއްޖެއެވެ. އެއީ އެއުރެން އުރެދުނު ކަމުންނެވެ. އަދި
އުރެދުމުގައި ހައްދުފަހަނަޅައި ދިޔަކަމުގައި ވިޔަކަމުންނެވެ. އެއުރެން ކުރި ނުބައިކަންތައް،
އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކަށް ނަހީކުރާކަށް ނުހުރެއެވެ.

وقال تعالى: { وقل الحق من ربكم فمن شاء فليؤمن ومن شاء فليكفر } .الكهف 29

އަދިކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! (އަދި) ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ حضرة ން އައިސްފައިވާ

حق ۇقۇق. ئۇنۇ، ھەممىسى جەزمەن ايمان ۋېتىدۇ! ھەرقانداق جەزمەن كافر ۋېتىدۇ!

وقال تعالى : { فاصدع بما تؤمر } .الحجر 94

ئۇنۇ، بۇيرۇلغىنىنى أمر قىلغۇچى دين ھەققىدۇر ۋېتىدۇ!

وقال تعالى: { فأنجينا الذين ينهون عن السوء، وأخذنا الذين ظلموا بعذاب بئيس بما كانوا يفسقون } . الأعراف 165

ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئۆزىنى ئاقلىغىنىدەك عذاب ھەممىسى ھېسابلىغۇچىدۇر. (ئەمما) ئاسىيلىق فاسق ۋە ئىنكار بولسىلا.

والآيات في الباب كثيرة معلومة.

وأما الأحاديث

184- **فالأَوَّلُ** : عن أَبي سعيدٍ الخُدْريِّ رضي اللَّه عنه قال : سَمِعْتُ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : « مَنْ رَأَى مِنْكُم مُنْكراً فَلْيغيِّرْهُ بِيَدِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فبِلِسَانِهِ ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبقَلبِهِ وَذَلَكَ أَضْعَفُ الإِيمانِ » رواه مسلم .

ئۇمۇ الله تەرىپىدىن أبو سعيد الخُدْري نى رىۋايەت قىلغۇچىدۇر. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېلىپ كەلگەنلىكى ھېققىدە ئېيتقان. ھەممىڭلار ئىچىڭلاردىن بىرسى بىر ئىشنى چەكلەشنى ئۈمىد قىلسا ئاندىن ئۇنى قولى بىلەن چەكلىسۇن ئەگەر (ھەقىقەتەن) چەكلىيەلىسە ئاندىن تىلى بىلەن چەكلىسۇن ئەگەر (ھەقىقەتەن) چەكلىيەلىسە ئاندىن قەلبى بىلەن (ئۇنى ئىنكار قىلسۇن) بۇ ئىمان ئەڭ ئاجىز دەرىجىسىدۇر.

185- **الثَّاني** : عن ابنِ مسْعُودٍ رضي اللَّه عنه أَنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «مَا مِنَ نَبِيٍّ بعَثَهُ اللَّه فِي أُمَّةٍ قَبْلِي إِلاَّ كان لَه مِن أُمَّتِهِ حواريُّون وأَصْحَابٌ يَأْخذون بِسُنَّتِهِ ويقْتدُون بأَمْرِه، ثُمَّ إِنَّها تَخْلُفُ مِنْ بعْدِهِمْ خُلُوفٌ يقُولُون مَالاَ يفْعلُونَ ، ويفْعَلُون مَالاَ يُؤْمَرون ، فَمَنْ جاهدهُم بِيَدِهِ فَهُو مُؤْمِنٌ ، وَمَنْ جاهدهم بقَلْبِهِ فَهُو مُؤْمِنٌ ، ومَنْ جَاهَدهُمْ بِلِسانِهِ فَهُو مُؤْمِنٌ ، وليس وراءَ ذلِك مِن الإِيمانِ حبَّةُ خرْدلٍ » رواه مسلم .

ئۇمۇ الله تەرىپىدىن عبدالله بن عباس بن مسْعُودنى رىۋايەت قىلغۇچىدۇر. ئۇنىڭ ئاتىسى

رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފައެވެ. ތިމަންކަލޭގެފާނުންގެ ކުރިމަތީގައި الله سبحانه وتعالى ފުސްއޮތުވި އަންގަނޑާ ރަސްމުތަކުން ކަންނުކުރެވޭ ތަރުބަގެ ހިތުގެ ތަޤުވާއާއި إخلاصތެރި ހިތަށް ބަލާތަކެއްގައި ހިތުގައި ބާވަތްތަކެއް ނުވާ ކަމަށް ބަލާފަ ނުވެއެވެ. ހަމައެކަނި ހިތުގެ ސުންނަތަކުން ހުރިކަމުގެ ގޮތުގައިވެއެވެ. ހިތް ހިތާއި ރޫހުގެ ނިޔަތަކުން ތަބާވެގެން ގޮތުގައިވެއެވެ. ދީން އަދި ހަދާ ރަސްމީގެ ބަރަކާތް އަށް ހިތާއި ކުރުކަމުގައި ހިތަކާ ތެދުކަމާއި عملއެއް ނުކުރާއެވެ. ހިތް އަކީ ހިތުގެ ކަންތައްތަކަކީ ޢަމަލު އަދި ތަޤުވާއާއި ހިތުގެ عملއެއް ނުކުރާއެވެ. ހަދާ ހިތުގެ ނިޔަތް ޢަމަލުތަކުގެ ހަޤީޤަތަށް ހިތާ ތަރައް ހަމައެކަނެވެ. ހިތް ހިތުގެ ގުޅުން އިޚްލާސްތެރިކަމުގެ ޢަމަލުތަކަށް ތަރައް ހަމައެކަނެވެ. ހަދާ ހިތުގެ ހިތުގެ ޢަމަލު ތަރައްޤީވެދާނެ (އަޅާ ހަދާބަލު ހިތުގެ އިޚްލާސްތަކަށް ހަމައެކު ސަލާމަތްކުރާ ހަދާ الله ހަމަ ހުރިހާ ޢަމަލު) ހަދާ ތަރައް ހަމައެކަނެވެ. މިހާރުވެސް ދީނުގެ ބަރަކާތް ހާސިލް ވެވޭނެ ވާހަކަ ނުވެއެވެ.

186- **الثالثُ** : عن أَبِي الوليدِ عُبَادَةَ بنِ الصَّامِتِ رضي اللَّه عنه قال : « بايعنا رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم على السَّمعِ والطَّاعَةِ في العُسْرِ وَاليُسْرِ والمَنْشَطِ والمكْرَهِ ، وَعلى أَثَرَةٍ عَلَيْنَا ، وعَلَى أَنْ لاَ نُنَازِعَ الأَمْرَ أَهْلَهُ إِلاَّ أَنْ تَرَوْا كُفْراً بَوَاحاً عِنْدكُمْ مِنَ اللَّه تعالَى فيه بُرهانٌ ، وعلى أن نقول بالحقِّ أينَما كُنَّا لا نخافُ في اللَّه لَوْمَةَ لائمٍ » متفقٌ عليه .

« المنْشَط والمكْره » بِفَتْحِ مِيميهما : أَيْ : في السَّهْلِ والصَّعْبِ . « والأَثَرَةُ » : الاخْتِصاصُ بالمشْتَرك ، وقَدْ سبقَ بيَانُها . « بوَاحاً » بفَتْح الْبَاءِ الموَحَّدة بعْدَهَا وَاوثُمَّ أَلِفٌ ثُمَّ حاء مُهْمَلَةٌ أَيْ ظَاهِراً لاَ يَحْتَمِلُ تَأْوِيلاً .

މާތްالله ރުއްސެވުންތެރިވި أَبو الوليد عُبَادَةَ بنِ الصَّامِت ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަމެން ބަސްއެހުމަށް ތިމަންމެން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަތްމަތީގައި بيعة ހިފީމުއެވެ. ދަތިކަމުގައި ފަސޭހަކަމުގައި އަދި ހިތްވަރުގައި ނުރުހޭކަމުގައި ވަރަށް ދަތި ކަމުގައި ހިތާވަރުގައި، ހިތްވަރުކަން ކަމުގައި، އަދި ތިމަންމެންގެ ކަންތައް ގޮތަކީ ކަމަކަށް ހަމަވެސް ބަޔަކުގެ ދަށުން، ތަބާވެވުމަށް ބާރުކުރެއްވި ނަސޭހަތް މިކަމެއްގައި އިސްލާމީ ދީނުގެ ރިވާޔަތް الله ގެ ދީނުގައި ކަނޑައެޅި ބަޔާނެއް ދަލީލެއް ބޭނުންކޮށް ސާފުވާ ފަރާތް ކަމުގެ ނަޞޭހަތް ހިދުމަތްކުރާ ޢަމަލުގަޔަ ބަދަލުކުރި ދަލީލާ އެއްގަޔާ ޤާބިލިއްޔަތު ހެދިފަ ހުއްޓެވެ ބަޔާނާ ބާވަތް ކަމުގެ ތަރުތީބަކާ ދަލީލު ކަމެއް ދަލީލާ އެއްކަމެއް ފަރާތްތަކަށް ދީނުގެ ދަލީލު ނުވާކަމަށެވެ.

187- **الرَّابع** : عن النعْمانِ بنِ بَشيرٍ رضي اللَّه عنهما عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: « مَثَلُ القَائِمِ في حُدودِ اللَّه ، والْوَاقِعِ فيها كَمَثَلِ قَومٍ اسْتَهَمُوا على سفينةٍ فصارَ بعضُهم أعلاهَا وبعضُهم أسفلَها وكانَ الذينَ في أسفلها إِذَا اسْتَقَوْا مِنَ الماءِ مَرُّوا عَلَى مَنْ فَوْقَهُمْ فَقَالُوا : لَوْ أَنَّا خَرَقْنَا في نَصيبِنا خَرْقاً وَلَمْ نُؤْذِ مَنْ فَوْقَنَا ، فَإِنْ تَرَكُوهُمْ وَمَا أَرادُوا هَلكُوا جَمِيعاً ، وإِنْ أَخَذُوا عَلَى أَيْدِيهِم نَجَوْا ونجَوْا جَمِيعاً » . رواهُ البخاري .

القَائمُ في حُدودِ اللَّه تعَالى » مَعْنَاهُ : المُنْكِرُ لها ، القَائمُ في دفعِهَا وإِزالَتِهَا والمرادُ بِالحُدودِ : مَا نهى اللَّه عَنْهُ : «اسْتَهَمُوا » : اقْتَرعُوا .

ދ ﷺ ބަޤަރަކުއިން ދަރުސުކުރަންދާ النعْمان بن بَشيرٌ ކިއާތީ ކަމުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައި. ވިދާޅުވީ: ﷺ ގެ ދަ ؤْمِنِينَ أُمِّ سَلَمَة هِنْد بنت أَبِي أُمَيَّةَ حُذَيْفَةَ، نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކަ حديث ކިޔާ ކަ.

188- **الخامِسُ** : عَنْ أُمِّ المؤْمِنِينَ أُمِّ سَلَمَة هِنْدٍ بنتِ أَبِي أُمَيَّةَ حُذَيْفَةَ رضي اللَّه عنها ، عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أنه قال : « إِنَّهُ يُسْتَعْملُ عَلَيْكُمْ أُمَراءُ فَتَعْرِفُونَ وتُنكِرُونَ فَمِنْ كَرِه فقَدْ بَرِىءَ وَمَنْ أَنْكَرَ فَقَدْ سَلِمَ ، وَلَكِنْ منْ رَضِيَ وَتَابَعَ » قالوا : يا رَسُولَ اللَّه أَلاَ نُقَاتِلُهُمْ ؟ قَالَ : «لاَ، مَا أَقَامُوا فِيكُمْ الصَّلاَةَ » رواه مسلم .

مَعْنَاهُ : مَنْ كَرِهَ بِقَلْبِهِ ولَمْ يَسْتطِعْ إِنْكَاراً بِيَدٍ وَلا لِسَانٍ فَقَدْ بَرِئَ مِنَ الإِثمِ وَأَدَّى وَظِيفَتَهُ ، ومَنْ أَنْكَرَ بَحَسَبِ طَاقَتِهِ فَقَدْ سَلِمَ مِنْ هَذِهِ المعصيةِ ، وَمَنْ رَضِيَ بِفِعْلِهِمْ وتابعهم ، فَهُوَ العَاصي .

ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ވެރިން އިސްލާހުކުރުމަކީ ވާޖިބެކެވެ. އެމީހުން ކުރާ ބާއްޖަވެރިކަމާއި އިސްލާމްދީނާއި
އެއްގޮތްވާ ކަންތައްތަކެވެ. އަންނަބިއްޔާއެވެ ކަންތަކުގައި އިސްލާމްދީނާ ޚިލާފުވާ ކަންތައްތަކެވެ.
ފަހެ އަޅުގަނޑު މަސްއޫލުވާނީ ދެބައިމީހުން ތިމާގެއާ އަޅުގަނޑު ހިތުން ތެދުވެރިކަމާއެކު
ތަބާވާ އަޅުގަނޑު އެންގެވުމެވެ. ނަސޭހަތްދެއްވާ ކަމުގައި ވާއިރު އަދި އަހަރެން މަސްއޫލުވާ ވާޖިބުތަކެވެ.
ފުރިހަމަ ދީނާ އެއްގޮތްވާ ކަންތަކުގައި އަޅުގަނޑު ނަސޭހަތްތެރިވުމެވެ. މިއާއި خلاف
އަޅުގަނޑު ހިތުން ފަހަރު އަދި އަޅުގަނޑު ބަލާހިންގުމުގައި ވާޖިބު އަދާކުރުމަށް ސާބިތުވުމެވެ.
اصحاب ބޭކަލުން ދަންނަވައެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ! އަޅުގަނޑު ވަގުތުގައި އަހުލުވެރިވާ ނަމަވެސް
އަޅުގަނޑު ހަލާކުވެދާނެ ކަމަށް ބަލާކަމުގައި ވިސްނާވެއެވެ؟ حديث ގެ މާނައެވެ. ސާބިތުވެއެވެ. ދީނުން
ހަދާނުގައި قائم ވެގެން ނޫނީ ދީނުގައި ހަމަޖެހި ނުތިބެވެ.

189- **السَّادسُ** : عن أُمِّ الْمُؤْمِنين أُمِّ الْحكَم زَيْنبَ بِنْتِ جحْشٍ رضي اللَّه عنها أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دَخَلَ عَلَيْهَا فَزعاً يقُولُ : « لا إِلهَ إِلاَّ اللَّه ، ويْلٌ لِلْعربِ مِنْ شَرٍّ قَدِ اقْتربَ ، فُتحَ الْيَوْمَ مِن ردْمِ يَأْجُوجَ وَمأْجوجَ مِثْلُ هذِهِ » وَحَلَّقَ بأُصْبُعه الإِبْهَامِ والَّتِي تَلِيهَا . فَقُلْتُ: يَا رسول اللَّه أَنَهْلِكُ وفِينَا الصَّالحُونَ ؟ قال : « نَعَمْ إِذَا كَثُرَ الْخَبَثُ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުވެވޮޑިގެންވި أُمِّ الْمُؤْمِنين أُمِّ الْحكَم زَيْنبَ بِنْتِ جحْش ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ދަރުމަވަންތަ نبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެއްދުވަހަކު ބިރުން ސިހިފައިވާ ހާލުގައި ހުންނަވާގޮތުން ގެއަށް
ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި އަޑުއިއްވާ ވަޑައިގެންފައި ދިމާވާނޭ ބިރުވެރިކަން ގާތްވެއްޖެ لا إِلهَ إِلاَّ اللَّه ގެ ކިޔުމަ
ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި حديث ގެ މާނައެވެ. عربى ބަސް ވަރަށް ހަލާކު. އެއީ އެބައިމީހުންގެ
މައްޗަށް އަރާފައިވާ ނުބައިކަމެއްގެ ބިރުވެރިކަން. އަނެއް މިއަދު يَأْجُوجَ مأْجوجَ ބާރުގެ މީހުން
ގެ ފުރުން މިހާރުގެ ބޮޑު ފަރާތް އެގޮތުގައެވެ. އެފަރާތުގެ ބޮޑުނުން ބޮޑުކަން ކިތަންމެވެއެވެ. އަދި
އަދި އިންގިލި ބޮޑު އިނގިލި ބޮޑު، ދަނޑިއަލުން އިނގިލި ފުރާ ގެ ދަތުރު ޖެހުނުބެލުމުގެ ކަންތަކެވެ.
ތާވީ ވިދާޅުވިއެވެ. ބަދަލުކަން ދަންނަވައިވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާ ބަދަލުކުރާ ބަލާ ހަމަވުމަށް ދީނުން
ބެއްލެވެ ބަދަލުކަން ހަމަކަން ވަގުތު ހަލާކުއަދިވެރިވެއެވެ؟ حديث ގެ މާނައެވެ. އާނއެކެވެ!
ނުބައިކަންތައް ގިނަ ވެއްޖެނަމައެވެ.

190- **السَّابعُ** : عنْ أَبِي سَعيد الْخُدْرِيِّ رضي اللَّه عنه عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِيَّاكُم وَالْجُلُوسَ في الطرُقاتِ » فقَالُوا : يَا رسَولَ اللَّه مَالَنَا مِنْ مَجالِسنَا بُدٌّ ، نَتحدَّثُ فِيهَا ، فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : فَإِذَا أَبَيْتُمْ إِلاَّ الْمَجْلِس

فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهُ» قالوا: ومَا حَقُّ الطَّرِيقِ يا رسولَ اللَّه ؟ قال : « غَضُّ الْبَصَر ، وَكَفُّ الأَذَى، ورَدُّ السَّلامِ ، وَالأَمْرُ بالْمعْروفِ ، والنَّهْيُ عنِ الْمُنْكَرَ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أَبو سَعيد الْخُدْرِي نبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އަޞްޙާބުން حديث ކުރައްވައިފައެވެ. ތިޔަބައިމީހުން މަގުމަތީގައި އިށީނދެގެން ނުތިބޭށެވެ. އަޞްޙާބުން ދެންނެވީއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންމެން މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާ ތިބެން މަގުމަތީގައި ނޫނިއްޔާ ނުވެއެވެ. ދެން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދެން ތިޔަބައިމީހުން މަގުމަތީގައި ތިބޭނަމަ ކުރުމުން ދޫނުކުރެވޭ ކަމެއް ކަމުގައިވާނަމަ ދެން މަގަށް އޭގެ ހައްގު ދޭށެވެ. އަޞްޙާބުން ދެންނެވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. މަގަށް ދެވެން އޮތް حق އަކީ ކޮބާ ހެއްޔެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ ނަޒަރު ދަށްކުރުމާއި އަދި މީހުންނަށް އުނދަގޫ ކުރުމުން ދުރުހެލިވުމާއި އަދި ސަލާމަށް ޖަވާބު ދިނުމާއި، ހެޔޮކަންތަކަށް أمر ކުރުމާއި މުންކަރުކަމަކުން ނަހީކުރުމެވެ.

191- **الثَّامنْ** : عن ابن عباس رضي اللَّه عنهما أَن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رأى خَاتماً مِنْ ذَهَبٍ في يَد رَجُلٍ ، فنَزعَهُ فطَرحَهُ وقَال : « يَعْمَدُ أَحَدُكُمْ إِلَى جَمْرَةٍ مِنْ نَارٍ فَيجْعلهَا في يَدِهِ ، » فَقِيل لِلرَّجُل بَعْدَ مَا ذَهَبَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : خُذْ خَاتمَكَ ، انتَفعْ بِهِ . قَالَ : لا واللَّه لا آخُذُهُ أَبَداً وقَدْ طَرحهُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . رواه مسلم .

މާތް الله އެދުބޮޑުކަމާއެކު ރުއްސުންލެއްވި عبدالله بنِ عباس ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް މީހެއްގެ އިނގިލީގައި ރަން އަނގޮޓިއެއް ފެނިވަޑައިގެން އެއީ އެމީހާގެ އިނގިލިން ބޭލުއްވުމަށް ފަހު އެއްލަވާލެއްވިއެވެ. އަދި حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަ އުޅެނީ އަލިފާނުގެ އަނގުރެއް އިނގިލީގައި އަޅަމުން ހެއްޔެވެ؟ ދެން އެމީހާއަށް އަޞްޙާބުން ބުނުނީ ތިޔަ އަނގޮޓި ނަގައިގެން އޭގެން ބޭނުން ހިފާށެވެ. ދެން އެމީހާ ބުނީއެވެ. ނޫނެކޭ އަނގޮޓި ނަގާކަށް ނުވެއެވެ. މާތް الله ގަންދީ ހުވާކުރަމެވެ. އެއީ ރަސޫލާ ޢަލައިހިއްސަލާމް ނިކުމެ ނެރުއްވިއެވެ. އަދި އަޞްޙާބުން އެއީ އެކަށީގެން ވީއެވެ.

192- **التَّاسِعُ** : عَنْ أَبِي سعيدٍ الْحسنِ البصْرِي أَنَّ عَائِذَ بن عمْروٍ رضي اللَّه عنه دخَلَ عَلَى عُبَيْدِ اللَّهِ بن زيَادٍ فَقَالَ : أَيْ بن زيَادٍ فَقَالَ : أَيْ بنيَّ ، إِنِّ سمِعتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : « إِنَّ شَرَّ الرِّعاءِ الْحُطَمَةُ » فَإِيَّاكَ أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ .

فَقَالَ لَهُ : اجْلِسْ فَإِنَّمَا أَنت مِنْ نُخَالَةِ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فقال : وهَلْ كَانَتْ لَهُمْ نُخ ◌َالَةٌ إِنَّمَا كَانَتِ النُّخالَةُ بَعْدَهُمْ وَفِي غَيرِهِمْ ، رواه مسلم .

ރަޙްމަ الله رحمة ކުރެއްވި أَبو سعيد الْحسن البصْري ގެ ރިވާޔަތެއް ކިޔާވާލެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން عَائذ بن عمْر (رضي اللّه عنه) ރަޙްމަ الله ތަރައްޟީކުރެއްވި عُبَيْدِ اللّهِ بن زيَاد ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެންފައެވެ. އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ކުއްޖާއެވެ! ހަމަކަށަވަރުން رسولَ اللّه صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ވިދާޅުވި އަޑުއިވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ވެރިންގެ ތެރެއިން އެންމެ ނުބައިވެރިންނަކީ ބަރުލި އެއުރެންގެ ތެރެއިންނާ خلق ނުބައި ހަރުކަށި މީހުންނެވެ. ފަހެ ތިބާ އެފަދަ މީހުންގެ ތެރެއިން ނުވާށެވެ. ފަހެ ابن زيَاد ވިދާޅުވިއެވެ. އިށީންނަވާށެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ ހިމެނެނީ مُحَمَّدٍ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَصْحَابُން ގެ ތެރެއިން ވާ އާދައިގެ ދެރަ ބައެކުންގެ ގޮތުގައެވެ. އޭ صحابي އައްސަވައިއެވެ. رسولَ اللّه صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ أَصْحَابِ ން ގެ ތެރެއިން އާދައިގެ ދެރަ ބަޔަކު ވޮއްޖެތޯއެވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން އާދައިގެ ދެރަބައެއް ސިފަ ނިސްބަތްވަނީ أَصْحَابِ ބޭކަލުން ފަހުގައި އެމީހުން މީހުންނާއި އަދި އެހެރުން އެނގަ މީހުންގެ ރިވާޔަތެވެ.

193- **الْعاشرُ** : عَنْ حذيفةَ رضي اللّه عنه أَنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « والَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَأْمُرُنَّ بالْمعرُوفِ ، ولَتَنْهَوُنَّ عَنِ المُنْكَرِ ، أَوْ لَيُوشِكَنَّ اللّه أَنْ يَبْعثَ عَلَيْكمْ عِقَاباً مِنْهُ ، ثُمَّ تَدْعُونَهُ فَلاَ يُسْتَجابُ لَكُمْ » رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ .

ރަޙްމަ الله ތަރައްޟީކުރެއްވި حذيفة، نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ރިވާޔަތެއް ކިޔާދެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިއެވެ. ވިމަންޓަކަށްވުރެ ބަޔަކު ނުފޫޅާއި ހުށަހެޅުމަށް އިހުމާލުވާ ގޮތެއް ނުވާ ކުރަމުވެ. ކަންތައްތަކުން ގެވިކަން ނަހަމަވެސް ތިޔަބައިމީހުން ކަންމަރުންވެސް ހުއްޓަންލެވިކަން އަމުރު ކަންނަ އަދި ނުބައިކަންލެވިކަން ދޫނު ކުރުމުން ގެންދާށެވެ. ނޫނީނަމަ ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ކަލާ އަޒާބުފޮނުއްވައެވެ. ދެން ހިޔާނުމަ ވަރަކަށް دعاء ކުރިޔަސް ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ دعا އިޖާބަނުކުރައްވާ ހުއްޓެވެ.

194- **الْحَادي عشَرَ** : عنْ أَبِي سَعيد الْخُدريِّ رضي اللّه عنه عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: «أَفْضَلُ الْجِهَادِ كَلِمَةُ عَدْلٍ عندَ سلْطَانٍ جائِرٍ » رواه أبو داود ، والترمذي وقال: حديثٌ حسنٌ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو سَعيد الْخُدريِّ ، نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ޙަޟްރަތުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އަހަރެމެންނަށް حديث ކިޔުއްވިއެވެ. އެންމެ މާތްވެގެންވާ ޖިހާދަކީ ޒާލިމު ސުލްޠާނެއްގެ އަނިޔާވެރި ރަސްގެފާނުގެ ކުރިމަތީގައި حق ބަސް ބުނުމެވެ.

195- **الثَّاني عَشَر** : عنْ أَبِي عبدِ اللَّه طارِقِ بنِ شِهابٍ الْبُجَلِيِّ الأَحْمَسِيِّ رضي اللَّه عنه أَنَّ رجلاً سأَلَ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وقَدْ وَضعَ رِجْلَهُ فِي الغَرْزِ : أَيُّ الْجِهادِ أَفْضَلُ؟ قَالَ : «كَلِمَةُ حقٍّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جائِرٍ » رَوَاهُ النسائيُّ بإسنادٍ صحيحٍ .

« الْغَرْز » بِعَيْنٍ مُعْجَمةٍ مَفْتُوحةٍ ثُمَّ راءٍ ساكنة ثم زَاي ، وَهُوَ رِكَابُ كَورِ الْجَمَلِ إِذَا كَانَ مِنْ جِلْدٍ أَوْ خَشَبٍ ، وَقِيلَ : لاَ يَخْتَصُّ بِجِلدٍ وَخَشَبٍ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو عبد اللَّه طارِقِ بنِ شِهاب الْبُجَلِيِّ الأَحْمَسِيِّ ގެ ޙަޟްރަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ފަހަރަކު ފިރިހެނަކު نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. އެހިނދު އެކަލޭގެފާނު ވަޑައިގެން ހުންނެވީ ސަވާރީ ކުރުމަށް ފައިގަނޑު ހަރުކޮށްގެންނެވެ. އެމީހާ ސުވާލު ކުރީ އެންމެ މާތް ވާގޮތް جهاد އަކީ ކޮބާ؟ حديث ކިޔުއްވިއެވެ. އަނިޔާވެރި ރަސްގެފާނުގެ އަރިހުގައި ބުނާ حقّ ބަސްބުނުމެވެ.

196- **الثَّالِثَ عشَرَ** : عن ابن مَسْعُودٍ رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «إِنَّ أَوَّلَ مَا دخَلَ النَّقْصُ عَلَى بَنِي إِسْرائيلَ أَنَّه كَانَ الرَّجُلُ يَلْقَى الرَّجُلَ فَيَقُولُ : يَا هَذَا اتَّق اللَّه وَدعْ مَا تَصْنَعُ فَإِنَّهُ لا يَحِلُّ لك ، ثُم يَلْقَاهُ مِن الْغَدِ وَهُو عَلَى حالِهِ ، فلا يمْنَعُه ذلِك أَنْ يكُونَ أَكِيلَهُ وشَرِيبَهُ وَقعِيدَهُ ، فَلَمَّا فَعَلُوا ذَلِكَ ضَرَبَ اللَّه قُلُوبَ بَعْضِهِمْ بِبَعْضٍ » ثُمَّ قال : { لُعِنَ الَّذِينَ كَفَروا مِنْ بنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ داوُدَ وعِيسَى ابنِ مَرْيَم ذلِك بما عَصَوْا وكَانوا يعْتَدُونَ ، كَانُوا لا يَتَنَاهَوْنَ عنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ ما كانُوا يَفْعلُون صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم تَرى كثِيراً مِنْهُمُ يَتَوَلَّوْنَ الَّذينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ }إلى قوله : { فَاسِقُونَ } [المائدة : 78، 81 } ثُمَّ قَالَ : « كَلاَّ ، وَاللَّه لَتَأْمُرُنَّ بالْمعْرُوفِ ، وَلَتَنْهوُنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ، ولَتَأْخُذُنَّ عَلَى يَدِ الظَّالِمِ ، ولَتَأْطِرُنَّهُ عَلَى الْحَقِّ أَطْراً ، ولَتقْصُرُنَّهُ عَلَى الْحَقِّ قَصْراً ، أَوْ لَيَضْرِبَنَّ اللَّه بقُلُوبِ بَعْضِكُمْ عَلَى بَعْضٍ ، ثُمَّ لَيَلْعَنكُمْ كَمَا لَعَنَهُمْ » رواه أبو داود، والترمذي وقال : حديث حسن .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ عبدالله بن مَسْعُودގެ ޙަޟްރަތުން ރިވާވާ ހަދީޘެކެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، حديث ކިޔުއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން بَنِي إِسْرائيلَ ބަޔަކުގެ މީހުންގެ ތެރެއަށް އެންމެ ފުރަތަމަ އުނިކަން ވަން ގޮތަކީ އެމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު އަނެކާ އަންނަކަމުގައި

ބައްދަލުވާ ހިނދު ބުނެއެވެ. އޭ އަހާއެވެ. ތިބާ الله އަށް ބިރުވެތިވެ ތިބާށެވެ. އަދި ތިބާ ކުރަމުން ދިޔަ ގެންދާ ނުބައި ކަންތައް ދޫކޮށްލާށެވެ. ތިޔަ ހަމަކަށަވަރުން އެކަން ތިބާއަށް ކުރުން ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ. ދެން މާދަމާ އޭނާއާ އަނެއްދުވަހު ބައްދަލުވި ހިނދު އޭނާ ކައިބޮއި ދުވަހު މީހާއަށް ވަނުކުރުމަށް ކަމަށް ޖެހިގެން ނުދިޔައެވެ. އެއީ އޭނާގެ ކާބޯތަކެތީގެ ބައިވެރިޔަކާއި އިށީނދެތިބޭ ބައިވެރިޔަކަށް ވުމުން ހުރަސް ނާޅައެވެ. ފަހެ އެބައިމީހުން އެކަން ކުރިހިނދު، الله سبحانه وتعالي އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި އަނެއްބައިމީހުންގެ ހިތްތައް ގުޅުވާލެއްވިއެވެ. ދެން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކިޔެވި قرانގެ އަންނަނިވި އާޔަތް ކިޔުއްވިއެވެ. އެއާޔަތަކީ :

{ لُعِنَ الَّذِينَ كَفَروا مِنْ بنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ داوُدَ وعِيسَى ابنِ مَرْيَمِ ذلِك بما عَصَوْا وكَانوا يعْتَدُونَ ، كَانُوا لا يَتَنَاهَوْنَ عنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ ما كانُوا يَفْعلُون صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم تَرى كثِيراً مِنْهُمُ يَتَوَلَّوْنَ الَّذينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ } إلى قوله : { فَاسِقُونَ } [المائدة : 78، 81

މާނައީ: އިސްރާއީލުގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން ކާފިރުވެވުނުމީހުންނަށް، مَرْيَم ގެ ފުޅުންގެ ދަރިކަލުން عِيسَىގެފާނާއި، داوُد ގެފާނުންގެ ދޫފުޅުމަތިން ލަޢުނަތް ލެއްވުނެވެ. އެއީ އެބައިމީހުން އުރެދުނުކަމާއި ހައްދުފަހަނަ އެޅިކަމުގެ ސަބަބުންނެވެ. އަދި އެމީހުން ކުރާ ނުބައިކަންތައްތަކުން އެބައިމީހުން ނުހުއްޓުވިއެވެ. ކޮބައިތޯ އެބައިމީހުން ކުރަމުން ދިޔަ ނުބައިކަމެއް. އެބައިމީހުން ކާފިރުވެވުނުމީހުންނާ ގުޅިގެން އުޅުނީ ކަމަށް ނަހީކުރާތަނެއް ނުކުރެއެވެ. ކާފިރުވެވުނުމީހުންގެ އަރިހުގައި އުޅުނުކަމުން، އެމީހުންގެ ނަފްސުތައް ކުރިއަށް ފޮނުވިކަމަކީ ނުބައިކަމެކެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެބައިމީހުންގެ ނަފްސު އަތުވެއްޖެ ކަންކަމަކީ ނުބައިކަމެކެވެ. އެއީ މާތް الله އެބައިމީހުންނަށް ކޯފާވެވަޑައިގަތުމަށް ވާކަމެކެވެ. އަދި ނަރަކައިގެ عذابގެ ތެރޭގައި، ދާއިމީ ބާކީ ވާނީ އެބައިމީހުން ވެގެންވެ.

އެބައިމީހުން މާތް الله އަށާއި ، نبيއާ އަށާއި ، އެ نبي އާއަށް ބާވައްލެވި ފޮތަށް އީމާން ވާނަމަ ކަމުގައި ވަނީނަމަ، އެބައިމީހުން (ކާފިރުން) ނި އެކުވެރި އަރިހެއްގެ ކަމުގައި އެބައިމީހުން (ޔަހޫދީން) ބަލައި ނުގަނެއެވެ. އެހެނީ އެބައިމީހުން ގެ ގިނަ މީހުންނީ، ދީނުގެ ހައްދުފަހަނައަޅާގޮތުގެ ދިއްގާއިން ނިކުމެ، އެބައިމީހުން ކަނޑާ މީހުންނަށް ކަނޑައެޅިފައެވެ.

ފާނާ ދިއުމުގެ ކުރިން حديث ކިޔައިދެއްވާ. ތިމާގެ ކައިވެނި ދަރިން ފާހަގަ ކުރުމަށް ދަންނަވަން. ﷺ ގެ ކަލާނގެ ހަނދާންކުރުމަށް ތިމާގެ ދަރިންނާ ގުޅިގެން ކުރާ ކަންކަމަށް ކިޔައިދެއްވާ. ތިމާ ކިޔައިދެއްވާ ގޮތަށް ތިމާގެ ދަރިން ކުރާ ކަންކަމަށް ތިމާ ކިޔައިދެއްވާ ގޮތަށް ތިމާގެ ދަރިންނާ ގުޅިގެން ކުރާ ކަންކަމަށް ތިމާ ކިޔައިދެއްވާ ގޮތަށް ތިމާ ކަންކަމުގައި ތަނަވަސް ކަން ކުރާ. ތިމާ ކަންކަމުގައި ކަށަވަރުވެ ކަންކަން ކުރާ. ތިމާ ކަންކަމުގައި ކަށަވަރުވެ ކަންކަން ކުރާ ގޮތަށް

ޖަހަބައިމީހުންގެ مثال އަކީ ވެސް ހަމަ އެފަދައެވެ.

197- **الرَّابعَ عَشَر** : عن أَبي بَكْرٍ الصِّدِّيق ، رضي اللَّه عنه . قال : يا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّكُمْ تقرءونَ هَذِهِ الآيةَ : { يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا علَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لا يَضُرُّكُمْ منْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ } [المائدة : 105] وإِني سَمِعت رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا الظَّالِمَ فَلَمْ يَأْخُذُوا عَلَى يَدَيْهِ أَوْشَكَ أَنْ يَعُمَّهُمُ اللَّه بِعِقَابٍ مِنْهُ » رواه أبو داود ، والترمذي والنسائي بأسانيد صحيحة .

މާނައީ: الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވި أَبِو بَكْر الصِّدِّيق ގެ ރިވާކުރެއްވުމެކެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ މީސްތަކުންނޭވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުން ކިޔަވާ قران ގައިވާ { يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا علَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لا يَضُرُّكُمْ مِنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ } ގެ އާޔަތް ކިޔަވަމުއެވެ. (މާނައީ އޭ އީމާންވި މީސްތަކުންނޭވެ. ...) ... ތިޔަބައިމީހުން

ތިޔަބައިމީހުންގެ ... ފަހެ ... ދަންނާށެވެ. ... ތިޔަބައިމީހުންނަށް ... ދެވޭނެއެވެ.

24- باب تغليظ عقوبة من أمر بمعروف
أو نهى عن منكر وخالف قولُه فِعله

... عذابގެ ... باب

قال اللَّه تعالى: { أتأمرون الناس بالبر وتنسون أنفسكم وأنتم تتلون الكتاب أفلا تعقلون! } .البقرة 44

ތިޔަބައިމީހުން ފޮތް ކިޔަވައި ތިބި حال ގައި ތިޔަބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ نفس ތަކުގެ މަތިން ހަނދާން ނައްތާލައި ، މީސްތަކުންނަށް ހެޔޮކަންތަކަށް أمر ކުރަނީހެއްޔެވެ؟ ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ނުވިސްނަނީ ހެއްޔެވެ؟

وقال تعالى:{ يا أيها الذين آمنوا لم تقولون ما لا تفعلون؟! كبر مقتاً عند اللَّه أن تقولوا ما لا تفعلون! }.الصف 2-3

އޭ ايمان ވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ނުކުރާކަންތަކުގެ ވާހަކަ ތިޔަބައިމީހުން ބުނުން އުޅޭނީ ކީއްވެގެން ހެއްޔެވެ؟ ތިޔަބައިމީހުން ނުކުރާ ކަންތަކުގެ ވާހަކަ ބުނުން الله ގެ حضرة ގައި ނުރުހުންވުން ބޮޑުވެގެން ވެއެވެ.

وقال تعالى إخباراً عن شعيب صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم: { وما أريد أن أخالفكم إلى ما أنهاكم عنه } .هود 88

އަދި އަހަރެން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަހީ ކުރާ ކަންތައް އަހަރެން ކުރާކަށް ބޭނުމެއް ނުވެއެވެ.

198- وعن أَبِي زيدٍ أُسامة بْنِ حَارثَةَ ، رضي اللَّه عنهما ، قال : سَمِعْتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « يُؤْتَى بالرَّجُلِ يَوْمَ الْقِيامةِ فَيُلْقَى في النَّار ، فَتَنْدلِقُ أَقْتَابُ بَطْنِهِ ، فيَدُورُ بِهَا كَمَا يَدُورُ الحِمَارُ في الرَّحا ، فَيجْتَمِعُ إِلَيْهِ أَهْلُ النَّار فَيَقُولُونَ : يَا فُلانُ مَالَكَ ؟ أَلَمْ تَكُن تَأْمُرُ بالمعْرُوفِ وَتَنْهَى عَنِ المنْكَرِ ؟ فَيَقُولُ : بَلَى ، كُنْتُ آمُرُ بالمعْرُوفِ وَلاَ آتِيه ، وَأَنْهَى عَنِ المنْكَرِ وَآتِيهِ » متفق عليه .

قولُهُ : « تَنْدلِقُ » هُوَ بالدَّالِ المهملة ، وَمَعْنَاهُ تَخْرُجُ . و « الأَقْتابُ » : الأَمْعَاءُ ، واحِدُهَا قِتْبٌ .

މާތްالله ރުޟާވެވަޑައިގަންނަވާ ޞަޙާބީކަމުގައިވާ أَبِو زيد أُسامة بْنِ حَارثَة ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް މިހެން އަޑުއިވުނެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިވެއެވެ. ޤިޔާމަތްދުވަހު މީހަކު ގެނެސްވޭނެއެވެ. ފަހެ ނަރަކައަށް އެމީހަކު އަޅުއްވާނެއެވެ. އޭގެ ސަބަބުން އޭނާގެ ބަނޑު ފުރިގެން ގޮހޮރު ބޭރުވެ އަނބުރާނެއެވެ. ދެން އޭނާ އޭނާގެ ބަނޑުން ބޭރުވެ އައިސްފައިވާ ގޮހޮރު ބައިބައިން އަތިރިވާނޭ ބަރަސްބިޔަން ވިސްނާ ސަބަބުން ދުވެ ހާލަތަކަށް

ގޮތަން މުގުރާ އުޖާއްޔާ ވަރަޢިގެން އަނބުރާހިނގާ ހުންނެވެ. މި މުނާފިޤުންނަކީ ނަރަކަ ވެރިން
އަތުނަން އައްވަރުދާނެއެވެ. އަދި ކާފަރުން އަވިދުނުން އަނގުދުން ބޭނުންތެވެ. އަދި
މިވަނީ މިހާރުވެ. ވިބާއްގެ ވިއްދޭވިގެން عذاب ލިބޭނެ ކިއްވެގެން ހެއްދުމެވެ ؟ ވިތާ ދުނިޔޭގައި އުޅުން
އިތުރު ހުރިހާ ބަޔަކު އަދުރަލުން ނުބައިކުރުމަކުން މިނިވަނުން މަނާކުރުން އުޅޭނުމު ނުހޫން ހެއްދެވެ.
ފަހަ އަނގާ ބޭނުންވެއްދެވެ. އާއަނބަލާވެ. އަދި ކިޔާއްވަ! ވިމަނުށަ ހުރިހާން ބަޔާން މިހުނަނަން އަމުރު
ކުރިމެއްވެ. ނަހަމަވެސް ހުދު ވިމަނުށަ އަހުރުނުކުރާތެވެ. އަދި ވިމަނުށަ މިސްވަކަނުނަން
ނުބައިކަން ބަޔާން ދުރުކޮށްދެވާ ގަވިލެވެ. ނަހަމަވެސް ހުދު ވިމަނުށަ ދުނިޔޭ އަނބުރާކަނުވަ
ކުރުމުނުވެ.

25– باب الأمر بأداء الأمانة

امانة އަދާކުރުމަށް امر ކުރެވިގެންވާ ވާހަކަ ނަންގަނޑާ باب

قال اللَّه تعالى: { إن اللَّه يأمركم أن تؤدوا الأمانات إلى أهلها } .النساء 58

ހަމަކަށަވަރުން، امانة ތައް، އޭގެ أهل ވެރިންނަށް އަދާކުރުމަށް، الله ތިޔަބައިމީހުންނަށް أمر ކުރައްވައެވެ.

وقال تعالى: { إنا عرضنا الأمانة على السماوات والأرض والجبال فأبين أن يحملنها وأشفقن منها وحملها الإنسان؛ إنه كان ظلوماً جهولاً } .الأحزاب 72

ހަމަކަށަވަރުން، އުޑުތަކަށާއި، ބިމަށާއި، ފަރުބަދަތަކަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ امانة (އެބަހީ:- تكليف ތައް) ހުށަހެޅުއްވީމެވެ. ފަހެ، އެތަކެތި އެކަން އުފުލުމުން އެއްކިބާވެ ބިރުން ވެގެންވެ. އަދި އެކަމާމެދު އެތަކެތި ބިރުގަތީމުއެވެ. އަދި انسان އާ އެ امانة އުފުލީއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ انسان އަކީ އަނިޔާވެރި، ވަރަށް ނުދަންނަ މީހަކު ކަމުގައެވެ.

199– عن أَبي هريرة ، رضي اللَّه عنه ، أن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « آيَةُ المنَافِقِ ثَلاثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ ، وإِذَا آؤْتُمِنَ خَانَ » متفقٌ عليه.

މާތްالله ރުއްސުންލެއްވި أبو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللَّه

صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔުއްވިއެވެ. مُنَافِقِ އާގެ އަލާމާތް ތިންކަމެވެ. އެއީ ވާހަކަ ދައްކާއިރުގައި ދޮގުހެދުމެވެ. އަދި وعد އެއްވެއްޖެނަމަ ޚިލާފުވުމެވެ. އަދި امانة އެއް ހަވާލު ކުރެވިއްޖެނަމަ އެއަށް ޚިޔާނާތްތެރި ވުމެވެ.

وفي رواية : « وَإِنْ صَامَ وَصَلَّى وزعَمَ أَنَّهُ مُسْلِمٌ » .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އެމީހަކު ރޯދަ ހިފައި އަދި ނަމާދުކުރިޔަސް އަދި ތިމަންނަކީ މުސްލިމަކުކަމުގައި قبول ކުރިކަމުގައި ވިޔަސް ވެއެވެ. (އެބަހީ އެފަދަ މީހާ ވާނީ ހަމަ مُنَافِقِ އަކަށެވެ.)

200- وعن حُذيْفَة بنِ الْيمانِ ، رضي اللَّه عنه ، قال: حدثنا رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، حَديثْين قَدْ رَأَيْتُ أَحدهُمَا ، وَأَنَا أَنْتظرُ الآخَرَ : حدَّثَنا أَنَّ الأَمَانَة نَزلتْ فِي جَذْرِ قُلُوبِ الرِّجَالِ ، ثُمَّ نَزَلَ الْقُرآنُ فَعلموا مِنَ الْقُرْآن ، وَعلِمُوا مِنَ السُّنَّةِ ، ثُمَّ حَدَّثنا عَنْ رَفْعِ الأَمانَةِ فَقال : «يَنَامُ الرَّجل النَّوْمةَ فَتُقبضُ الأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ ، فَيظلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ الْوَكْتِ ، ثُمَّ ينامُ النَّوْمَةَ فَتُقبضُ الأَمَانَةُ مِنْ قَلْبِهِ ، فَيظَلُّ أَثَرُهَا مِثْل أثرِ الْمَجْلِ ، كجَمْرٍ دَحْرجْتَهُ عَلَى رِجْلكَ ، فَنفطَ فتَرَاه مُنْتبراً وَلَيْسَ فِيهِ شَيءٌ » ثُمَّ أَخذَ حَصَاةً فَدَحْرجَهَا عَلَى رِجْلِهِ ، فَيُصْبحُ النَّاسُ يَتبايَعونَ ، فَلا يَكادُ أَحَدٌ يُؤدِّي الأَمَانَةَ حَتَّى يُقَالَ : إنَّ فِي بَنِي فَلانٍ رَجُلاً أَميناً ، حَتَّى يُقَالَ لِلَّرجلِ : مَا أَجْلدهُ مَا أَظْرَفهُ ، مَا أَعْقلَهُ ، وَمَا فِي قلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمانٍ. وَلَقَدْ أَتَى عَلَيَّ زَمَانٌ وَمَا أُبَالِي أَيُّكُمْ بايعْتُ ، لَئِنْ كَانَ مُسْلماً ليردُنَّهُ عَليَّ دِينُه ، ولَئِنْ كَانَ نَصْرانياً أَوْ يَهُوديًّا لَيُرُدنَّهُ عَلَيَّ سَاعِيه ، وأَمَّا الْيَوْمَ فَما كُنْتُ أُبايُعُ مِنْكمْ إِلاَّ فُلاناً وَفلاناً » متفقٌ عليه .

ރަޟީ الله ޢަންހުގެފާނު حُذيْفَة بنِ الْيمان ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولَ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންނަ ގެންނަން ދެ ކަމެއްގެ ވާހަކައިއްވިއެވެ. އޭގެ ތެރެއިން އެއް حديث ފުރިހަމަވާ ގޮތަށް ކަންހިނގައި ދިޔަ ގޮތް ތިމަންނައަށް ފެނި ފެނިއްޖެއެވެ. އަދި ތިމަންނަ މިހާރު ދެވަނަ حديث ފުރިހަމަވާ ގޮތަށް ކަންހިނގާ ފެނިގެންދާން ދެބަލަމުން އިންތިޒާރު ކުރަމުންނެވެ. އެކަކާގައި ފެނުމުގެ މިދިޔަތެވެ. ދެ حديث ފުރިހަމަ އެއް حديث ގައި އަކާގައިފެނިގެން حديث ފުރިހަމަ ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން (އަންގާ އިތުރު ޖަމާލަކަށް أمانة ލިބިގަތުމުގެ ސިފަ މީސްތަކުންގެ ހިތުގެ ފުށުގައި އަރައިގަތުމަށް ފަހުގެ ބަޔަކުތުން ހިތަށި) أمانة ބާވައިލައްވައިފި މީސްތަކުންގެ ހިތްތަކުގެ އަޑިއަށް ހަމަވެއެވެ. ދެން ކީރިތި قران ބާވައިލެއްވުނު قرانއާއި ސުންނަތުން އިލްމު ހާސިލުކުރެއް (أمانة ލިބިގަތުމުގެ ސިފަ ހަރުދަނާކުރެއް އިތުރުން) ދަސްކުރިއެވެ. މިހެން

އޮބްވަރި أمانة ތެރިކަން ނެތިގެން ދިޔަ ގޮތް ދެން އަހަރެމެންނާ ބުނެދެއްވިއެވެ. ފަހަ حديث
ކުރެއްވިއެވެ. ދެން އަހުރެން ފާހަގަކުރީ އަސްލުގައި އެމީހުންގެ ހިތުން أمانة
ތެރިކަމުން ބޭއްލެއް ނެތިގެންދިޔައެވެ. ދެން އަހުރެންގެ ހިތުގެ ތެރެއިން ނެތި أمانة ތެރިކަމުން
ވަރަށް ކުޑައިރުކަމެވެ. ދެން އަނެއްކާވެސް ނުލާން އެހުރިހާ އަހުރެންގެ ފާރަގެ ސަބަބުން
އަނެއް ފަހަރު أمانة ތެރިކަން އަހުރެންގެ ހިތުން ނެތިގެންދިޔައެވެ. އެ ހިނދު ބޮޑު އެއީ އަހަރުމެންގެ
ކަންތައްގެ މިންވަރެވެ. އަހަރުމެން ކަންތައް މިހެން ގޮތަށް މީހުންގެ ވިޔަފާރި ހިނދު އެގޮތް
އަހަރުމެން ކަލާ ހުރި ކަމަކީ ވިޔަސް އެ ވިޔަފާރިކުރުމަށް ދާނީ އިރުން ނިކަ ހިނގައި ދުރުގޮސްފައިން
أمانة ތެރިކަން އޮތުކަން ކުޑަވެދާނެ، ބާރުވެދިޔަ އެއީ އެއްކަލަ ނޫނީ ކަމަކަށް. ދެން އެހެރީގައި
(أمانة ތެރިކަން ނެތީ ދިޔަގޮތް އޮތް ކަމެއް ދެއްކަން ދެއްކޮށް ވެރިކަމުގެ) ހިލާކާއްޔާ ނުވަތަ ފުރިހަމަ ހޭބަވޭ
ދަރަނި ވެއްޖެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. أمانة ތެރިކަން ގެއްލިގެން ދިޔުމުން މީސްތަކުންގެ
ހާލު ހުންނާނެ ގޮތީ ގެންވައިރާގެ ބޮޑުތަކެއް ކުރުމުން ގެނދާނުއެވެ معاملات ވިޔަފާރި .ކަރުވަސް
އަނާރާވަސް أمانة ތެރިއެއް ނުވާނެއެވެ .އަސްލު ފަހަރުގެ ގަސް އިސްލާ މުސްލިމު قبيلەއެއްގައި أمانة
ތެރި އަކަ އަބަދުވެ ބޭނުމު އިސް ހަމަ އަނެކާ އެހެވެ. އެއީ ހަމަގޮތަކަށް ނުވެނެއެވެ.
އެއްމީހުންގެ ވާހަކަ (أمانة ތެރިކަން ނެތުމުން ގެން) މީސްތަކުން މިޔަސް މިހާރު ވަރަށް ހެޔޮބަސް
މިހާރު ، އެކަ އެއީ ވަރަށް ހެޔޮވެރި މިހާރު، ކަރުވަ އާނު ފައިާސްބަ ބޭއްދަވެރިއަކާ ބޭނު މިހާގެ
ހިތްގައިވެސް أمانة ނެތް ދަނޑިއަކާ ايمان ކަމުން އެއްވަ ތަގުޅާއްގެ މިންވަރުވެސް
ނުވާނެއެވެ.

ޙަދީ حذيفة ވިދާޅުވެއެވެ. ދެން ހަމަގައިމުވެސް ވަރަށް ގިނައިން ކަންތައްތަކެއް ތަފާތު ވަޒަނު އެއެވެ.
އެދުވަސްވަރަކީ ވަރަށް ގިނަ މީހުން ވިޔަފާރިކުރަ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްކުރާ އެއީ ކަނޑުކަން ބެއްލުމު
ނުބާރުއެވެ. ވަރަށް ގިނަ ވިސްނުމުން ދިޔައީ ވަރަށް ވިޔަފާރިކާ މިހާރު މުސްލިމުކަން ވައްދެއްވި
އަނގާ ދީނާ ސަބަބުން ވަރަށް ނުރައްކާ ގެއްލުމާ ޙަޤީޤަތްކަމެވެ. އެދި އެއީ
ކަލޯރުވަމުން ނުވާނެ ހަމަހަމައަކަށް ވެއްޖެއް އިންސާފުން ހުރިހާތަކުން ހިތުގައި ތެރިކަމާ
ފުރުޞަތެއް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކާ ޙަ حق ޤަބޫލު ކުރުމަށް. ކަރުވަސް މިހާރު އެކަމެ ވަރަށް ގިނަވެސް
މީހުން ބަދަލުކުރަނީއެވެ. މިހާރު ވަރަށް ގިނަ އަމާނާތްތެރިކަން ހިތި މުސްލިމުން ބަލާފަ ނުހި
ވިޔަފާރިއެއް ނުކުރެވޭ.

201- وعن حُذَيْفَةَ ، وَأَبي هريرة ، رضي اللَّه عنهما، قالا : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «يَجْمعُ اللَّه ، تَبارك وَتَعَالَى ، النَّاسَ فَيُقُومُ الْمُؤمِنُونَ حَتَّى تَزْلفَ لَهُمُ الْجَنَّةُ ، فَيَأْتُونَ آدَمَ صلواتُ اللَّه عَلَيْهِ ، فَيَقُولُون : يَا أَبَانَا اسْتفْتحْ لَنَا الْجَنَّةَ ، فَيقُولُ : وهَلْ أَخْرجكُمْ مِنْ الْجَنَّةِ إِلاَّ خَطِيئَةُ أَبِيكُمْ ، لَسْتُ بصاحبِ ذَلِكَ ، اذْهَبُوا إِلَى ابْنِي إِبْراهِيمَ خَلِيل اللَّه ، قَالَ: فَيأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ ، فيقُولُ إِبْرَاهِيمُ : لَسْتُ بصَاحِبِ ذَلِك إِنَّمَا كُنْتُ خَلِيلاً مِنْ وَرَاءَ وراءَ ، اعْمَدُوا إِلَى مُوسَى الذي كَلَّمهُ اللَّه تَكْلِيماً ، فَيَأْتُونَ مُوسَى ، فيقُولُ : لسْتُ بِصَاحِب ذلكَ، اذْهَبُوا إِلَى عِيسى كَلِمَةِ اللَّه ورُوحِهِ فَيقُولُ عيسَى : لَسْتُ بِصَاحِبِ ذلكَ. فَيَأْتُونَ مُحَمَّداً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَيَقُومُ فَيُؤْذَنُ لَهُ ، وَتُرْسَلُ الأَمانَةُ والرَّحِمُ فَيَقُومَان جنْبَتَي الصراطِ يَمِيناً وشِمالاً ، فيَمُرُّ أَوَّلُكُمْ كَالْبَرْقِ » قُلْتُ : بأَبِي وَأُمِّي ، أَيُّ شَيءٍ كَمَرِّ الْبَرْقِ ؟ قال : « أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ يمُرُّ ويَرْجعُ فِي طَرْفَةِ عَيْنٍ ؟ ثُمَّ كَمَرِّ الريحِ ثُمَّ كَمرِّ الطَّيْرِ ؟ وَأَشَدُّ الرِّجالِ تَجْرِي بِهِمْ أَعْمَالُهُمْ ، ونَبيُّكُمْ قَائِمٌ عَلَى الصرِّاطِ يَقُولُ : رَبِّ سَلِّمْ ، حَتَّى تَعْجِزَ أَعْمَالُ الْعَبَادِ ، حَتَّى يَجِئَ الرَّجُلُ لا يَسْتَطِيعُ السَّيْرَ إِلاَّ زَحْفاً ، وفِي حافَتَي الصرِّاطِ كَلالِيبُ مُعلَّقَةٌ مَأْمُورَةٌ بأَخْذِ مَنْ أُمِرتْ بِهِ ، فَمَخْدُوشٌ نَاجٍ وَمُكَرْدَسٌ في النَّارِ » وَالَّذِي نَفْسُ أَبِي هُرَيْرَةَ بِيَدِهِ إِنَّ قَعْرَ جَهنَّم لَسبْعُونَ خَرِيفاً . رواه مسلم .

قوله : « ورَاءَ وَرَاءَ » هُو بالْفَتْحِ فِيهمَا . وَقيل : بِالضَّمِّ بِلا تَنْوينٍ ، وَمَعْنَاهُ: لسْتُ بتلْكَ الدَّرَجَةِ الرَّفيعَةِ ، وهِي كَلِمةٌ تُذْكَرُ عَلَى سبِيل التَّواضُعِ . وَقَدْ بسِطْتُ مَعْنَاهَا في شَرْحِ صحيح مسلمٍ ، واللَّه أعلم .

މާތް الله އެދެރޭކަލުންނަށް ރުއްސެވުން ލެއްވުމެވި حُذَيْفَةَ އާއި أَبو هريرة ގެ ރިވާއިން ރިވާ ވެގެން ވެއެވެ. އެދެރޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى وحي ކުރެއްވިއެވެ. (قيامه ދުވަހު محشر ގެ މައިދާނުގައި މީސްތަކުން ޖަމާ ކުރެއްވޭނެއެވެ. ދެން މުއުމިނުން އިންތިޒާރުގައި ތިއްބާ ސުވަރުގޭގެ ދޮރު ސުވަރުގެ ގާތްކުރެވޭނެއެވެ. (ނަމަވެސް އެއްވެސް ދޮރެއް ހުޅުވިފައެއް ނުހުންނާނެއެވެ.) އެހެން ކަމުން އެމީހުން އެކަށީ ސަލާމަތުގެ ސަލާމަތްވުމަށްޓަކައި آدَم ގެ ގާތަށް އަރިހަށް އާދެވިގެން ހިނގައިދާނެއެވެ. އަދި ދަންނަވާނެތެވެ. އޭ އަހުރެމެންގެ ބައްޕާފުޅާއެވެ. އަހުރެމެންނަށްޓަކައި ސުވަރުގެ ދޮރު ހުޅުވާދެއްވުން ދެއްވާށެވެ. ދެން آدَمَ ގެފާނު ވިދާޅުވާނެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ މި ބައްޕާ ސުވަރުގެއިން ބޭރުކުރެވިފައިވަނީ މި ބައްޕާގެ ކުށުގެ ސަބަބުން ނޫން ހެއްޔެވެ؟ ވީމާ ތިމަން ކަލޭގެފާނަކީ ތިޔަކަމުގެ އަހުލުވެރިއެއް ނޫނެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ތިމަން ކަލޭގެފާނުގެ ދަރިކަލުން إِبْراهِيم عليه السلام ގެ ގާތަށް ތިޔަބައިމީހުން ގޮސްބަލާށެވެ. އަދި خَلِيل اللَّه އެވެ. (އެބަހީ الله ގެ މިތުރާގެ لقب ގެ شرف ލިބިގެންވާ ބޭކަލާއެވެ). ދެން އެބައިމީހުން إِبْراهِيم ގެފާނުގެ އަރިހަށް ހިނގައިދާނެއެވެ. ދެން إِبْراهِيم ގެފާނު ވިދާޅުވާނެއެވެ. ތިމަންނަކީ ތިޔަކަމުގެ އަހުލުވެރިއެއް ނޫނެވެ. ތިމަންނަކީ خَلِيل اللَّه ގެ لقب ލިބިފައިވަނީ ވަރަށް

ދަތް ދަތުރުކުރާ. ތިބާއަށްވުރެ ދެކުނުގެ ފަތިހާ ދުރުގައި ވަނީ. ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ ދެކެ ހުންނަ ދުނިޔެ ދެކެ ވަރަށް ދުރުގައި ވަނީ. ދެ

ތަކުގައި ތަކުލީފު ކުރަންވާ ގޮތް ދައްކާ ފަދައިން ކަލާނގެ ދެކެ ދާ ކަމަށް ވާ ކަމަށ

قَطُّ وَلا جِبَايةً ولا خَراجاً ولا شَيْئاً إلاَّ أَنْ يَكُونَ فِي غَزْوٍ مَعَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، أَوْ مَعَ أَبِي بَكْر وَعُمَرَ وَعُثْمَانَ رضي اللَّه عنهم ، قَالَ عَبْدُ اللَّه : فَحَسَبْتُ مَا كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الدَّيْنِ فَوَجَدْتُهُ أَلْفَيْ أَلْفٍ وَمائَتَيْ أَلْفٍ، فَلَقِيَ حَكِيمُ بْنُ حِزَامٍ عَبدَ اللَّهِ بْن الزُّبَيْرِ فَقَالَ : يَا ابْنَ أَخِي كَمْ عَلَى أَخِي مِنَ الدَّيْنِ ؟ فَكَتَمْتُهُ وَقُلْتُ : مِائَةُ أَلْفٍ . فَقَالَ : حَكيمٌ : وَاللَّه مَا أَرى أَمْوَالَكُمْ تَسعُ هَذِهِ ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ : أَرَأَيْتُكَ إِنْ كَانَتْ أَلْفَي أَلْفٍ ؟ وَمِائَتَيْ أَلْفٍ ؟ قَالَ : مَا أَرَاكُمْ تُطِيقُونَ هَذَا ، فَإِنْ عَجَزْتُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ فَاسْتَعِينُوا بِي . قَالَ : وَكَانَ الزُّبَيْرُ قدِ اشْتَرَى الْغَابَةَ بِسَبْعِينَ ومِائَة أَلْف، فَبَاعَهَا عَبْدُ اللَّهِ بِأَلْف ألفٍ وسِتِّمِائَةِ أَلْفَ ، ثُمَّ قَامَ فَقَالَ : مَنْ كَانَ لَهُ عَلَى الزُّبَيْرِ شَيْءٍ فَلْيُوافِنَا بِالْغَابَةِ ، فأَتَاهُ عبْدُ اللَّهِ بْنُ جعفر ، وكَانَ لَهُ عَلَى الزُّبَيْرِ أَرْبعُمِائَةِ أَلْفٍ ، فَقَالَ لعَبْدِ اللَّه : إِنْ شِئْتُمْ تَرَكْتُهَا لَكُمْ ؟ قَالَ عَبْدُ اللَّه : لا ، قال فَإِنْ شِئْتُمْ جعلْتُمُوهَا فِيمَا تُؤَخِّرُونَ إِنْ أَخَّرْتُمْ ، فقال عَبْدُ اللَّه : لا ، قال : فَاقْطَعُوا لِي قِطْعَةً ، قال عبْدُ اللَّه : لَكَ مِنْ هاهُنا إِلَى هاهُنَا. فَبَاعَ عَبْدُ اللَّهِ مِنْهَا فَقَضَى عَنْهُ دَيْنَه ، وَوَفَّاهُ وَبَقِيَ منْهَا أَرْبَعةُ أَسْهُمٍ وَنِصْفٌ ، فَقدم عَلَى مُعَاوِيَةَ وَعَنْدَهُ عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ ، وَالْمُنْذِرُ بْنُ الزُّبيْرِ ، وَابْن زَمْعَةَ . فقال لَهُ مُعَاوِيَةُ : كَمْ قَوَّمَتِ الْغَابَةُ ؟ قال : كُلُّ سَهْمٍ بِمائَةِ أَلْفٍ قال: كَمْ بَقِي مِنْهَا ؟ قال : أَرْبَعَةُ أَسْهُمٍ ونِصْفٌ ، فقال الْمُنْذرُ بْنُ الزَّبَيْرِ : قَدْ أَخَذْتُ مِنْهَا سَهْماً بِمائَةِ أَلْفٍ ، وقال عَمْرُو بنُ عُثْمان : قَدْ أَخَذْتُ مِنْهَا سَهْماً بِمِائَةِ أَلْفٍ . وقال ابْن زمْعَةَ : قَدْ أَخَذْتُ مِنها سَهْماً بِمِائَةِ أَلْفٍ ، فَقَالَ مُعَاوِيةُ : كَمْ بَقِيَ مِنْهَا؟ قال : سَهْمٌ ونصْفُ سَهْمٍ ، قَالَ : قَدْ أَخَذْتُهُ بِخَمسينَ ومائَةِ ألف . قَالَ : وبَاعَ عَبْدُ اللَّه بْنُ جَعْفَرٍ نصِيبَهُ مِنْ مُعَاوِيَةَ بِستِّمِائَةِ أَلْفٍ. فَلَمَّا فَرِغَ ابنُ الزُّبَيْرِ مِنْ قَضاءِ دَيْنِهِ قَالَ بَنُو الزُّبَيْرِ : اقْسِمْ بَيْنَنَا مِيراثَنَا . قَالَ : وَاللَّهِ لا أَقْسِمُ بَيْنَكُمْ حَتَّى أَنَادِيَ بالموسم أَرْبَع سِنِين : أَلا مَنْ كان لَهُ عَلَى الزُّبَيَّرِ دَيْنٌ فَلْيَأْتِنَا فَلْنَقْضِهِ . فَجَعَلَ كُلُّ سَنَةٍ يُنَادِي فِي الْمَوسمِ ، فَلَمَّا مَضى أَرْبَعُ سِنِينَ قَسم بَيْنَهُمْ ودَفَعَ الثُّلث وكَان للزُّبَيْرِ أَرْبَعُ نِسْوةٍ ، فَأَصاب كُلَّ امْرَأَةٍ أَلْفُ أَلْفٍ ومِائَتَا أَلْفٍ ، فَجَمِيعُ مَالِهِ خَمْسُونَ أَلْف أَلْفٍ ومِائَتَا أَلْف. رواه البخاري .

ﷺ الله ﻧﻘﻞ ﻛﺮﺩﻩ ﺍﻧﺪ ﻋﺒﺪ اللَّهِ بن الزُّبَيْر ﻱ ﺑﺎﺭﻩ ﻣﻴﺮ ﺋﻲ ﻓﺮﻣﺎﻳﺪ. ﺟﻤﻠﻪ زبَيْر ﺭﺍﺳﺘﻪ ﺩﺭﻭﻍ ﻛﻮﺗﻪ. ﺍﻭﺭ ﻣﻴﺮ ﺋﻲ ﻣﺪﻳﻨﻪ ﻛﻮ ﺗﻪ. ﻧﻘﻞ ﻛﺮﺩﻩ ﺍﻧﺪ ﻗﺮﻳﺐ ﻣﺮﮒ ﺋﻲ. ﻭﻫ ﻗﺮﻳﺐ ﻣﺮﮒ ﺋﻲ. ﺭﻭﺍﻳﺖ ﻛﺮﺩﻩ ﺍﻧﺪ ﻗﺘﻞ ﻓﺮﻣﺎﻳﺪ ﻱ ﺑﺎﺭﻩ ﻣﻴﺮ ﺋﻲ ﻣﺪﻳﻨﻪ ﻛﻮﺗﻪ. ﻭﻫ ﻗﺮﻳﺐ ﻣﺮﮒ ﺋﻲ. ﺭﻭﺍﻳﺖ ﻛﺮﺩﻩ ﺍﻧﺪ ﻗﺘﻞ ﻓﺮﻣﺎﻳﺪ ﻱ ﺑﺎﺭﻩ ﻣﻴﺮ ﺋﻲ ﻣﺪﻳﻨﻪ ﻛﻮﺗﻪ. ﻭﻫ ﻗﺮﻳﺐ ﻣﺮﮒ ﺋﻲ. ﻭﺻﻴﻪ ﻛﺮﺩﻩ ﺍﻧﺪ (ﻧﻘﻞ ﻛ ﻭﺻﻴﻪ ﻛﺎﺭ ﻣﻴﺮ ﺋﻲ ﻣﺪﻳﻨﻪ ﻛﻮﺗﻪ.)

ދަރިންނަށްވެ. (އެބަހީ عبد اللّهِ بنِ الزُّبَيْر ގެ ދަރިންނަށްވެ.) ވިދާޅުވިއެވެ. ދަރަނި
އަދާކުރުމަށްފަހު ތިމަންނަގެ މުދަލުން އެއްޗެއް ބާކީވެއްޖެނަމަ ފަހެ އޭގެ ތިންބައިކުޅަ އެއްބައި
ތިބާގެ ދަރިންނަށްވެ. هشام ވިދާޅުވެއެވެ. (އެއީ މިحديث ގެ ރާވީ އެކެކެވެ.) އިސްވެދެންނެވުނު عبد
اللّهِ ގެ ދަރިންނާއި (وصيه ގެ ގޮތުން ނުވަތަ އުމުރުގެ ގޮތުން) زُبَيْر ގެ އަމިއްލަ
ދަރިންކަމުގައިވާ خُبيب އާއި عَبَّاد އާއި ހަމަހަމަ ކުރެވުނެވެ. އަދި އޭރިސްދު زُبَيْر ގެ ނުވަ
ފިރިހެން ދަރިންނާއި ނުވަ އަންހެން ދަރިންވިއެވެ. عبداللّهِ ވިދާޅުވެއެވެ. ތިމަންނަށް (ބައްޕަ)
އޭނާގެ ދަރަނިއަދާކުރުމަށް وصيه ކުރައްވަން ގެންދެވިއެވެ. އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ދަރިފުޅާއެވެ.
ތިބާއަށް އެދަރަނިން އެއްޗެއް ނުކުރެވިއްޖެ ހިނދެއް ފަހެ އެކަން ފުރިހަމަ ކުރުމަށް
ތިމަންނަގެ مولى ގެ ފަރާތުން އެހީއަށް އެދޭށެވެ. عبد اللّهِ ވިދާޅުވެއެވެ. ފަހެ ވަލް الله ގަސަމީ
ބުނަމެވެ. ތިމަންނައަކަށް ބައްޕާގެ އެވާހަކައިން އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވިސްނުނެވެ. ތިމަންނަ
ދެންނެވީމެވެ. އޭ ބައްޕާއެވެ. ތިބާގެ مولى އަކީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ الله އެވެ. عبد اللّهِ
ވިދާޅުވެއެވެ. ތިމަންނަ ބައްޕާގެ ދަރަނި އަދާކުރުމުގައި ކަށްޓަކަށް ޖެހުނު ކޮންމެ ފަހަރަކު ތިމަންނަ
دعاء ކުރީމެވެ. އޭ زُبَيْر ގެ مولى އެވެ. އޭނާގެ ދަރަނި އަދާ ކުރައްވައިދެއްވާށެވެ! ފަހެ އެދަރަނި
އަދާކުރެވުނީއެވެ. މަގެއް ފިނިގެން ދިއައެވެ. عبد اللّهِ ވިދާޅުވެއެވެ. ފަހެ (އެހެންކަމުގައި ބައްޕަ)
އެބަހީ زُبَيْر ގެފުޅު قتل ވިއެވެ. އަދި އެއްވެސް ދީނާރެއް އަދި ދިރުހަމެއް ދޫނުކުރައްވައެވެ.
ނަމަވެސް ބައްޕާގެ ބިމުން އޮތެވެ. އެއިން އެއްބިން އޮތީ غابَة ނަމަކަށް ކިޔުން ބިމަކެވެ.
އަދި مدينة ގައި އެގާރަ ގެ ގެއްޖެވެ. އަދި بصرة ގައި ދެ ގެ ގެއްޖެވެ. އަދި كوفة ގައި އެއް
ގެއްޖެވެ. އަދި مصر ގައި އެއް ގެއްޖެވެ. عبد اللّهِ ވިދާޅުވިއެވެ. (އަދި ހަމަކަށަވަރުން ބައްޕާގެ
ދަރަނިވީ ބޮޑުކަން ހުރި މިންވަރަކީ މީހަކު أمانة އެއްގެ ގޮތުން އެއްޗެއް ބަހައްޓަވާކަމުގައި ވިޔަސް
ގެއްލިގެން ހިނގައިދާން ކަމުގެ ބިރުން އެއިވެސް ދަރަނިއަކަށް ހައްދަވައިފައި ބަހައްޓަވައެވެ.)
ހަމަކަށަވަރުން މިފަދަ އަމާނާތް ބަހައްޓަވަން އެދިވަޑައިގަތުމުން ފަހެ زُبَيْر ގެ ފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.
ނޫނެވެ. ނަމަވެސް އެއީ ދަރަނިއަކަށެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ ގެއްލިގެން ހިނގައިދާނޭ
ބިރުވެތިވުމެވެ. އަދި زُبَيْر ގެފާނު ދުވަހަކުވެސް ވެރިކަމާއި حوال ނުވެއެވެ. އަދި އެ ނޫނަސް
އެފަދަ އެހެން ކަމަކާއި حوال ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް رسول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި
ހަނގުރާމަ ކުރައްވައިފައިވެއެވެ. ނުވަތަ ابو بكر ގެފާނާއި عمر ގެފާނާއި عثمان ގެފާނުގެ އަރިހުގައި

ހަނގުރާމަ ކުރައްވައިގެ. عبد اللهِ ވިދާޅުވެވިއެވެ. ދެން ތިމަންނަ (ބައްޕާގެ) ދަރަނިތަކެއް އަންދާޒާ ކުރީމެވެ. އެހިނދު ބާވީސް ލައްކަ އަށް އެރިއްޖެވެ. ދެން (އެއްދުވަހަކު) حَكِيمُ بْنُ حِزَام އާއި عبد اللهِ بنِ الزُّبَيْر އާއި ބައްދަލު ވިއެވެ. ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ތިމަންނާގެ ބޭބޭގެ ދަރިކަލުނާއެވެ! ތިމަންނާގެ ބޭބޭގެ ދައްކަން ދަރަނި ހުރީ ކިހާ ވަރަކަށް ހުއްޓެވެ؟ **ދެން ތިމަންނަ ސިއްރު ކ**◌ުރީމެވެ. އަދި ތިމަންނަ ބުނީމެވެ. އެއްލައްކަ އެވެ. ދެން حَكِيمُ ވިދާޅުވިއެވެ. ވަ الله ގަންދީ ހުވާކޮށް ބުނަމެވެ. ތިޔަބޭފުޅުންގެ މުދަލުން މިވަރު ދަރަނި އަދާކުރެވޭނެ ކަމަކަށް ހިތަކަށް ނުވެއެވެ. ދެން عبد اللهِ ދަންނަވައިފިއެވެ. އެކަމަކު ދަރަނި ބާވީސް ލައްކައަށް ވައްޖެނަމަ ކިހިނެއް ހުއްޓެވެ؟ އޭނާ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބޭފުޅުންގެ ކިބައިގައި އެވަރު ކުޅަދާނަކަމެއް ނުވާނެ ކަމަށް ހީވެއެވެ. ފަހެ ތިޔަބޭފުޅުންނަށް ނުކުޅެދިއްޖެނަމަ ތިމަންނާގެ އެހީތެރިކަން ހޯއްދަވާށެވެ. ދެން عبد اللهِ ވިދާޅުވިއެވެ. زُبَيْر ގެ މާލުން غَابَةُ ގައި އޮތް ބިންގަނޑު އެއްލައްކަ ހަތްދިހަހާހަށް ގަނެފައެވެ. ދެން عبد اللهِ އެބިން ސޯޅަ ލައްކައަށް ވިއްކައިލިއެވެ. ދެން އިއްވުން ކުރައްވައިފިއެވެ. زُبَيْر ގެ ފާނުގެ މައްޗަށް ދަރަނި ހުރި މީހަކު ވާނަމަ غَابَةُ ގެ ބިމުގައި ތިމަންނާއާ ބައްދަލުކުރައްވާށެވެ. ދެން عبد الله بن جعفر ވަޑައިގަތެވެ. އަދި زُبَيْر ގެ ފާނުގެ މައްޗަށް އޭނާއަށް ދޭންޖެހޭ ހަތަރު ލައްކަ ދަރަނި އޮތެވެ. ދެން އޭނާ عبد اللهِ އަށް ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިޔަ ބޭނުންފުޅުނަމަ ތިމަންނަ އެ ދަރަނި ދޫކޮށްދޭނަމެވެ. عبد اللهِ ވިދާޅުވިއެވެ. ނޫނެކެވެ. އޭނާ ވިދާޅުވިއެވެ. ބޭނުންނަމަ ފަހުން ދެއްވުމަށް ލަސްކޮށްދެވިދާނެއެވެ. عبد اللهِ ވިދާޅުވިއެވެ. ނޫނެކެވެ. އޭނާ ވިދާޅުވިއެވެ. މިތާ ބިމުން ބައެއް ތިމަންނަށް ދެއްވާށެވެ. ދެން عبد اللهِ ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭގެ ބައި މި ހިސާބުން މި ހިސާބަށެވެ. ދެން ދަރަނިތައް ދައްކަވައި ބިމުގެ حصة ވަކިކުރައްވައިފިއެވެ. عبد اللهِ ވިދާޅުވިއެވެ. ބާކީވީ حصة ހިސާބުން މި ހިސާބަކަށެވެ. ދެން عبد اللهِ އެބިމުން ވިއްކައިލިއެވެ. ދެން ދަރަނިއަދާކޮށް ނިމުމުން ހަމަޖެހުނެވެ. އަދި ބާކީވެސް އޮތީ (4.5) ހަތަރު ބައި އާއި އަދި حصة އެއްގެ ދެބައިކުޅަ އެއްބައި ބާކީ އޮތެވެ. ދެން (އެއްދުވަހަކު) މި عبد اللهِ ގެ ފާނު ރަޟި الله ޢަންހު ވަޑައިގެން مُعَاوِيَةُ ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގަތެވެ. އެހިނދު އަރިހުގައި عَمْرُ بْنُ عُثْمَان އާއި مُنْذِرُ بْنُ الزُّبَيْر އާއި ابْن زَمْعَةَ ތިއްބެވެ. ދެން مُعَاوِيَةُ އޭނާ ކުރެން އަހުއްސަވައިފިއެވެ. غَابَةُ ގެ ބިން ވިއްކައިފިކަމަށް ކިހާވަރަކަށް ތޯއެވެ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. ކޮންމެ حصة އަކަށް އެއްލައްކަ ގޮތުގައެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ބާކީ ވަރަކަށް ކިހާ ބައި ހުއްޓެވެ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. ހަތަރު حصة އާއި حصة އެއްގެ ދެބައިކުޅަ އެއްބައި(4.5) ބާކީ އެބައޮތެވެ. ދެން مُنْذِرُ بْنُ الزُّبَيْر

وِقَّرْوِدْهُ. وِحَسْتَرْهُ حصة ئەمْرَەمْبَرَمْ كَسْتَرِدْهُ. مَرِ عَمْرُ بْنُ عُثْمَانَ وِقَّرْوِدْهُ. وِحَسْتَرْ ئەمْ حصة ئەمْرَەمْبَرَمْ كَسْتَرِدْهُ. مَرِ ابْن زَمْعَةَ وِقَّرْوِدْهُ. وِحَسْتَرْ ئەمْ حصة ئەمْرَەمْبَرَمْ كَسْتَرِدْهُ. ثَرَ مُعَاوِيَةُ ئەمْتَوِدْهُ. ثَرْ شَرِ ئَسْتَرْسِرِ بِرَّ وَيَمْ رَەمْرَهُ؟ عبد اللَّهِ ثَرْسْتَرِوِدْهُ. ئَبَمْ هَرِ (1.5)حصة ئَرَهُ. مُعَاوِيَةُ وِقَّرْوِدْهُ. وِحَسْتَرْ ئَ حصة ئەمْرَەمْبَرَ ثَرْسْتَوْسْ رَّبَرْ كَسْتَرِدْهُ. ثَّرِ وِقَّرْوِدْهُ. مَرِ عبد الله بن جعفر ئَ حصة ئَسَّر مُعَاوِيَةُ مَرْ رَمْرَمْبَرَمْ وِمْبِرِدْهُ. ثَرَ عبد اللَّهِ بنِ زُبَيْر ئَسَّرَ ثَرَمَرِ مَرَّبَمْ سِرْسْرَدْوَدْسْ زُبَيْر ئَ ثَرْسْوِهِ ئَبِرْسْ هْسْبِرْهُ. وِحَسْرَدْسْرَ دْثَرَمِ هَمِرَ هَرَّثَبَرْهُ. عبد اللَّهِ ثَوَّهْ ثَرْمْوِدْهُ. دَّهْ الله ثَسْرِرِ رُوَّبَمْ هْسَرَدْهُ. رَهَمْ مَرَمْ وَسْرَثَرْسْ حج ئَسْوْدَرَمِ زُبَيْر ئَ دَمْكَسْ ثَرَمَرْسْبِرْهُ مْهْ وِبَرَ سَرَ وِحَسْرَسَرَ ئَوَسْ مَرِسْ مْرِهِرَوْدَرْسْ مْرِ رَمَرَبْرَدَرْسْ مِرْدَّرْسْ بْرَمَرْسْرَبَرْ ئَسْرِ رَمَرَبْرَدَرْسْ مْرِهِرَوْدَرْسْ مْرِ رَمَرَبْرَدَرْسْ مِرْدَّرْسْ بْرَمَرْسْ ئَسْ رَهَمْ مَرَمْ سِرْدَرْسْ مْرِجِرْسَرَدْسْ دْثَرَمِ هَمِرَ هَمْرَسْرَبَرْسْ ئَمَرْ ثَرَمْرَ مِرْهْسْرَدْهُ. (مْرَمَرْسْ دْبِ هْسْرَ دْثَرَمِرِ ثَرَسْرَبْرَمْ ثَرَمْرَمْرَبَرْهُ.)

26- باب تحريم الظلم والأمر بردِّ المظالم

مَرِسْرَمْرَوْمِرَبَرْسْرَحرام ئَرَسْرَوْدَّرِ حق هَرْ مَرَّبَرْمَرَرْسْ مَرْدَرْ بْرَمْرِرَسْرَوَّبَرْسْ بيان ئَرَسْرَوَّ

باب

قال اللَّه تعالى: { ما للظالمين من حميم ولا شفيع يطاع } . (غافر 18)

(مْرَمْرَرْسْ) مَرِسْرَمْرَوْمِرَبَرْسْرَسْ رحمة هَمِرَبَرْ سْرَوَهَ سِرَهَرَسْ ثَسْرَهَ شفاعة هَمِرَهَرَبْرَوْسْ سْرَوَبَرَوْ.

وقال تعالى: { وما للظالمين من نصير } . (الحج 71)

مَرِ مَرِسْرَمْرَوْمِرَبَرْسْرَسْ، نصر ثَسْرَ مْرَهَرَوْسْ رِبَرْ سْرَوَبَرَوْ.

وأما الأحاديث فمنها حديث أبي ذر المتقدم (انظر الحديث رقم 111) في آخر باب المجاهدة.

رِ موضوع ثَرِ رِحَسَّ حديث هَبَرَ هَمِرَثَرِ رِحَسَّ مْرَهْ حديث مَرِ دَّهْ الله سْرَهْرَسْ رَحْرِ ئَ سِرَهَرِسْ سِرَوَّهَرَسْ مَرِسْرَوَّرِرَوَّ رِسْرَوَّرِسَ حديث مْرَهَ. ئَ حديث ثَرِ رِحَسِرَوَّرِسَرِ ئَ رَّرَهَرْبَرَرِمْرَوَّ. حديث سَرْسَهَرْ ١١١ مَرْ هَمْرَوَّهَرَوَّ.

203- وعن جابر رضي اللّه عنه أن رسولَ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « اتَّقُوا الظُّلْمَ فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، واتَّقُوا الشُّحَّ فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ ، حملَهُمْ على أَنْ سفَكَوا دِماءَهُمْ واسْتَحلُّوا مَحارِمَهُمْ » رواه مسلم .

މާނަ الله ރުއްސެވުން ލިބިވޮޑި جابر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން އަނިޔާވެރިވުމުން ދުރުވެތިބޭށެވެ. ފަހެ قيامة ދުވަހުން އަނިޔާވެރިކަން އަނދަވަރުވީ އަނދިރިކަމެއްގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން بخيل ވުމުން ދުރުހެލިވާށެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރީގެ قوم ގެ މީހުން هلاك ވީ ދިޔަ އެއްކަމަކީ بخيل ވެ ގޮސްގެންނެވެ. އެބައިމީހުން بخيل ވެގެންދިޔުމެވެ ބާރުއެޅުމުން އެމީހުން ފަހުންގެސް މުދަލާއި ލޭ މީހުންގެ ލޭ އޮހޮރުވުމާއި ހަދައިގަތުމެވެ. އަދި حرام ކަންތައްތައް حلال ކަމަށްހެދުމެވެ.

204- وعن أَبِي هريرة رضي اللّه عنه أن رسولَ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لَتُؤَدُّنَّ الْحُقُوقَ إِلَى أَهْلِهَا يَوْمَ الْقيامَةِ حَتَّى يُقَادَ للشَّاةِ الْجَلْحَاء مِنَ الشَّاةِ الْقَرْنَاء » رواه مسلم .

މާނަ الله ރުއްސެވުން ލިބިވޮޑި أبوهريرة رضي اللّه عنه ގެ ކިބައިން ރިވާ ވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللّه صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. قيامه ދުވަހުން އެބައިމީހުންގެ حق އެބަރަހަށް يقينން ވާސް ދިއްބައިވާނެއެވެ. حق ކަމެއް ދެމުންދާނެތީ ދުނިޔޭ ހަޔާތުން މީހާގެ ކަލޭ ނުފޫޒާ އޮޅު ބަކަރިއަށް ހަނގުރާމާ ދިނުމަށް އެބުން އާއި بدل ކަމަ ދެވޭގޮތަށް ކޮށްލާ ބިޔަ ބަކަރިއާއެ ثواب ހަނގުރާމަ ދެވޭ ތަންތަނެވެ.

205- وعن ابن عمر رضي اللّه عنهما قال : كُنَّا نَتحدَّثُ عَنْ حَجَّةِ الْوَدَاعِ ، وَالنَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بَيْنَ أَظْهُرِنَا ، وَلاَ نَدْرِي مَا حَجَّةُ الْوداعِ ، حَتَّى حِمِدَ اللَّه رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ ذَكَر الْمسِيحَ الدَّجَالَ فَأَطْنَبَ فِي ذِكْرِهِ ، وَقَالَ : « ما بَعَثَ اللَّه مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ أَنْذَرَهُ أُمَّتهُ : أَنْذَرَهُ نوحٌ وَالنَّبِيُّون مِنْ بَعْدِهِ ، وَإِنَّهُ إِنْ يَخْرُجْ فِيكُمْ فما خفِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ شَأْنِهِ فَلَيْسَ يَخْفِي عَلَيْكُمْ، إِنَّ رَبَّكُمْ لَيس بأَعْورَ ، وَإِنَّهُ أَعورُ عَيْن الْيُمْنَى ، كَأَنَّ عيْنَهُ عِنبَةٌ طَافِيَةٌ . ألا إن اللَّه حرَّم علَيْكُمْ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوالَكُمْ ، كَحُرْمَةِ يوْمكُمْ هذا ، في بلدِكُمْ هذا ، في شَهْرِكُم هذا ألاَ هل بلَّغْتُ ؟ » قَالُوا : نَعَمْ ، قال : « اللَّهُمَّ اشْهَدْ ثَلاثاً ويْلَكُمْ أَوْ : ويحكُمْ ، انظُرُوا: لا ترْجِعُوا بَعْدِي كُفَّاراً يضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ » رواه البخاري ، وروى مسلم بعضه .

މާނަالله އެދެބަފައިންނަށް ރުއްސެވުން ލިބިވޮޑި عبدالله بن عمر رضي اللّه عنه ގެ ކިބައިން ރިވާ

ގެންދެވުނީ. ފާހަގަކުރަންޖެހޭ. نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حج ކުރެއްވި ހާދަ ދެން ގެންދެވުނު ފަހުން ﷺ حجة الوداع ކުރެއްވި ގޮތަށް ދެން ކުރަންޖެހޭ. ކަމަކު، ﷺ ތިބާ ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެންދެވި ﷺ حجة الوداع ﷺ ކުރެއްވި ގޮތަށް ކުރަން ބޭނުންވާ ގޮތް ދައްކާ ދީފައި ވަނީ. ފަހެ، ﷺ حجة الوداع ﷺ ގެންދެވި ގޮތަށް ﷺ حج ކުރަން ބޭނުންވާ ގޮތް ﷺ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން ލިބިގެންވާ ﷺ مسيح الدجال ގެ ވާހަކަ ކަމަށް ﷺ الله ގެ ﷺ حديث ކުރެއްވި ގޮތަށް، ﷺ مسيح الدجال ގެ ފިތުނަ ކުރިން ﷺ نوح عليه السلام ﷺ ގެ ﷺ ﷺ ގެ ﷺ ﷺ ﷺ

ނުވަތަ ويحكم ގެ لفظ ދިނީ لفظން އެއް لفظ ވިދާޅުވިކަމަށް ވެއެވެ. ويلكم ގެ މާނައަކީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހަލާކު ހުއްޓެވެ. ويحكم ގެ މާނައަކީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހިތާމަ ހުއްޓެވެ. ދެން حديثކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ތިމަންނަކަލޭގެފާނުގެ ފަހު ތިޔަބައިމީހުންނާ އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކަށް ...

206– وعن عائشة رضي الله عنها أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال : ((مَنْ ظَلَمَ قِيدَ شِبْرٍ مِنَ الأرْضِ طُوِّقَهُ منْ سَبْعِ أَرَضِينَ)) متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި عائشة ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަނިޔާވެރިކަމުން މީހެއްގެ ބިމުން އެއްވަދު ކައިވެއްޔާ (ފޮޅިއެއްގެ މިންވަރު) ... ހަތް ބިމުން ... ކަރުގައި ޖެއްސުވާނެއެވެ.

207– وعن أَبي موسى رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ اللَّه لَيُمْلِي لِلظَّالِمِ فَإِذَا أَخَذَهُ لَمْ يُفْلِتْهُ ، ثُمَّ قَرَأَ : { وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِي ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ } .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި أبو موسى رضي اللَّه عنهގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى އަނިޔާވެރިންގެ ... اصلاح ... فرصة ދެއްވައެވެ. ... އާޔަތް تلاوة ކުރެއްވެވިއެވެ. (وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَى وَهِي ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ) މާނައީ ... عذاب ... ވެއެވެ.

208– وعن مُعاذٍ رضي اللَّه عنه قال : بعَثَنِي رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : «إنَّكَ تَأْتِي قوْماً مِنْ أَهْلِ الْكِتَاب ، فادْعُهُمْ إِلَى شَهَادة أَنْ لا إِلَهَ إلاَّ اللَّه ، وأَنِّي رسول اللَّه فإِنْ هُمْ أَطاعُوا لِذَلِكَ ، فَأَعْلِمهُمْ أَنَّ اللَّه قَدِ افْتَرضَ علَيْهِم خَمْسَ

صَلَواتٍ فِي كُلِّ يومٍ وَلَيْلَةٍ ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذلكَ ، فَأَعلِمْهُمْ أَنَّ اللَّه قَدِ افْتَرَضَ عَلَيهِمْ صدَقَةً تُؤْخذُ مِنْ أَغنيائِهِمْ فَتُرَدُّ عَلَى فُقَرائهم ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذلكَ ، فَإِيَّاكَ وَكَرائِمَ أَمْوالِهِم . واتَّقِ دعْوةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْس بينها وبيْنَ اللَّه حِجَابٌ » متفقٌ عليه .

ڴ۫ھ الله ئەمرى ئۇمۇر مُعاذ رضي اللَّه عنه ئى ېىھەرسۇ ھېرگ ئۆيسۇ ئوتۇ. ۋېگرۇۋېتۇ. رسول الله صلى الله عليه وسلم ھەرسۇ ىەمەرى ھەرچىز ىادى ھەققۇزدە ۋېجسۇس ئۇسۇمۇئوۋېتۇ. ئەرسىڤر ئەىمۇرگۈزۇش ۋېجسۇسەرەس حديث ئىئەمۇئوۋېتۇ. ىەدەىەرەوئەمس ۋېڭ ۋېھر ۋۋءەرىكسۇسەرەسېڤ ھەرچ ېيڭۇشكى ئەدەدەىەرۇ. ۋېڭ ئەچېرسۇسەرس ئەسۇچ ئۇىەرەدەرس الله ئۇھەرەدە ئەرس ېرگەرەد شۇۋەىەدگېدە ۋېجسۇ ىەمۇرگۈزەرەدېر الله ئى ىەرسۇۋگەىەدس ئۇھۇچۇىەمەدس ئڭۇرۇ. ئۇرى ئەھەدچېرسۇس ئەىەس ئۇھۇچۇىەمۇئۇزۇمۇگ ڤرس ئەچېرسۇسەرس ىەدەىەرەوئەمس الله سبحانه وتعالى ڴ۫ءىكسۇەرەسېڤ ئەھەدچېرسۇكى ئەمۇكۇس ئەڭدە ڤرۇڅ ئۇسۇسەرگڤر ئۇىمۇنۇ ىەمەمۇگۈدە ىەس ئەھەدچېرسۇسەرس ېرسۇكۇۋگڤمۇۋگۇ. ئۇرى ئەھەدچېرسۇ ئەىەس ئۇھۇچۇ ىەس ئۇھۇزۇمۇگ ڤرس ئەھەدچېرسۇسەرس ىەدەىەرەوئەمس الله سبحانه وتعالى ڴ۫ءىكسۇەرەسېڤ ئەھەدچېرسۇكى ئەمۇكۇس ېيگەۋ ڤرسۇس ئۇىمۇنۇ ىەمەمۇگۈدە ىەدە، ئەدېڤ ئەھەدچېرسۇكى ھېئەكەدە ۋ ئەمۇسەسرڤرسۇكى ئەمۇس سۇگۈدە ئەچېرسۇكى ھېئەدېرس ۋ ئۇچېئەرسۇسەرس ڤرچ ئەمۇھۇمەىەس ېرسۇكۇۋ ڤرۇڅۇتۇ. ئۇرى ئەچېرسۇس ئەىەسۇڅۇ ئۇھۇچۇىەمۇئۇزۇمۇگ (ئەرىسۇھۇمۇس ئەچېرسۇسەرېڤ ېيمۇئەكسۇمۇرەىەمۇس ھەڭۇتۇ.) ئۇرى ېھۋ ىەسۇڤرمۇس ىەمۇتۇ. ېھۋ ئەچېرسۇكى ئەئەرىس ئەڭۇمۇىەس ئەئۇھۇ ئەئەدە سۇئەسۇگۇتۇ. ئەدېڤ ئەسۇڭۇھۇېيگۇكى ڤرۇڭەدېرس سۇئۇئەھۇئەۋۇس ھەڭۇتۇ. ئەئىسېڤ ئەسۇڭۇھۇېيگۇكى ڤرۇڭ ڭەدە الله سبحانه وتعالى ڭەدە ڤرۇئەڤر ېھەۋۇسۇ ېرىمەرەمۇ سۇۋەئەۋۇ.

209- وعن أَبِي حُمَيْد عبْدِ الرَّحْمن بنِ سعدٍ السَّاعِدِيِّ رضي اللَّه عنه قال : اسْتعْملَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَجُلاً مِن الأَزْدِ يُقَالُ لَهُ : ابْنُ اللُّتْبِيَّةِ عَلَى الصَّدقَةِ ، فَلَمَّا قَدِمَ قال : هَذَا لَكُمْ، وَهَذَا أُهدِيَ إِلَيَّ فَقَامَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم على الْمِنبرِ ، فَحمِدَ اللَّه وأَثْنَى عَلَيْهِ ، ثُمَّ قال : « أَمَّا بعْدُ فَإِنِّي أَسْتعْمِلُ الرَّجُلَ مِنْكُمْ على الْعمَلِ مِمَّا ولاَّنِي اللَّه ، فَيَأْتِي فَيَقُولُ : هَذَا لَكُمْ، وَهَذَا هَدِيَّةٌ أُهْدِيَت إِلَيَّ ، أَفَلا جلس في بيتِ أَبيهِ أَوْ أُمِّهِ حتَّى تأْتِيَهُ إِنْ كَانَ صادقاً، واللَّه لا يأْخُذُ أَحدٌ مِنْكُمْ شَيْئاً بِغَيْرِ حقِّهِ إِلاَّ لَقِيَ اللَّه تَعالَى ، يَحْمِلُهُ يَوْمَ الْقِيامَةِ، فَلا أَعْرِفَنَّ أَحداً مِنْكُمْ لَقِيَ اللَّه يَحْمِلُ بعِيراً لَهُ رغَاءٌ ، أَوْ بَقرة لَهَا خُوارٌ ، أَوْ شاةً تيْعَرُ ثُمَّ رفَعَ يَديْهِ حتَّى رُؤِيَ بَياضُ إِبْطيْهِ فقال : « اللَّهُمَّ هَلْ بَلَّغْتُ » ثلاثاً ، متفقٌ عليه .

ڴ۫ھ الله ئەمرى ئۇمۇرئۇ أَبو حُمَيْد عبْدِ الرَّحْمن بنِ سعدٍ السَّاعِدِيِّ رضي اللَّه عنه ئى ېىھەرسۇ

ތިލަވެސް ކުރާށެ. ފާނަގަނޑަކީ، ހަނދާންކުރާށެ نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم اَزْدِ ، ابْنُ اللُّتْبِيَّةِ ކަމުގައި ވެސް ވަކާލަން صَدَقَة ލިބިގެން ގެނައި ކަމަށް. ފާނ ވަނީ (ހިނގާ ފަދައިން) ފެންނަގަނޑަށް. ފާނ ވަނީ ތަކުރާރުކޮށް ކިޔާ ފަދައިން. ފާނ ވިދާޅުވީ "ފާނ رسول الله صلى الله عليه وسلم ވިދާޅުވާ ފަދައިން ކުރާށެ ކަމަށް ފެންނަގަނޑަށް حديث ކިޔާ ފަދައިން. (ވިދާޅުވާ ފަދައިން!) ވިދާ ކަމަށް ކަމަށް ﷺالله ވިދާ ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް ވިދާ ކަމަށް ކަމަށް ވިދާ ކަމަށް ކަމަށް، ތަނ ވަނީ ކަމަށް ﷺ ތަނ ކަމަށް ﷺ ﷺ ﷺ

ހުކުމްދޭނަމަ އެމީހަކު އަނިޔާވެރި ވެފައިވާ މިންވަރުން އެހެނިހެން ހެޔޮޢަމަލުތައް ނަގައިދެވޭނެއެވެ. އަދި އެމީހަކު އެހެނީ ނަގައިދެވޭނެ ހެޔޮ ޢަމަލެއް ނެތްނަމަ އަނިޔާލިބޭ މީހާގެ ނުބައިކަންތައް އަނިޔާކުރި މީހާގެ ކޮޅަށް ދެވޭނެއެވެ.

211- وعن عبد اللَّه بن عَمْرو بن الْعاص رضي اللَّه عنهما عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسانِهِ ويَدِهِ ، والْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ ما نَهَى اللَّه عَنْهُ » متفق عليه .

ދާތު الله އެކަމަނާއަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ ޞަޙާބީ ޢަބްދުއްލާ عبد اللَّه بن عَمْرو بن الْعاص، رضي اللَّه عنه ، نبي ާ صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަދީހެއް ރިވާކުރައްވައިފައިވެއެވެ. އެހަދީސްފުޅު حديث ކުރައްވައިފައިވެއެވެ. މުސްލިމަކީ މުސްލިމުންގެ ދުލާއި އަތުން ރައްކާތެރިވާ މީހެކެވެ. އަދި ހިޖުރަކުރާ މީހަކީ މަނާކުރެއްވި ކަންތައް ދޫކޮށްލާ މީހާއެވެ. އަދި ހަމަ ހަމަ ُمُهَاجِر އަކީ الله ނަހީކުރައްވައިފައިވާ ކަންތައްތަކުން ދުރުވާ މީހާއެވެ.

212- وعنه رضي اللَّه عنه قال : كَانَ عَلَى ثَقَل النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ كِرْكِرةُ ، فَمَاتَ فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « هُوَ فِي النَّارِ » فَذَهَبُوا يَنْظُرُونَ إِلَيْهِ فوَجَدُوا عَبَاءَةً قَدْ غَلَّهَا. رواه البخاري .

އަދި އެ صحابي (އަބޫ ދާތު الله އެކަމަނާއަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ ޞަޙާބީ ޢަބްދުއްލާ عبد اللَّه بن عَمْرو بن الْعاص) ގެ ރިވާއެއް ގައި ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صلى الله عليه وسلم ގެ ދަތުރު ބަރުދަނުގެ ހަވާލު ވެގެން ހުރި މީހަކު މަރުވިއެވެ. އެމީހާގެ ނަމަކީ ކިޔާ މީހާގެ كِرْكِرةُ އެވެ. އެހެން މީހަކު ނަރަކައަށް ދާނޭކަމަށް رسول الله صلى الله عليه وسلم حديثކުރައްވައިފިއެވެ. އެހެންކަމުން عذاب ލިބުނު އެބަޔާއެވެ. ދެން اصحاب ބޭކަލުން އޭނާ ބަލަންދާން ފެށިއެވެ. ބަލާލިއިރު އޭނާ ޣަނީމާ މުދަލުގެ ތެރެއިން ވަގަށް ނަގައިގެން ހުރި ކޯޓެއް ފެނުނުއެވެ.

213- وعن أَبِي بَكْرَةَ نُفَيْعِ بنِ الحارثِ رضيَ اللَّه عنهُ عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: « إِنَّ الزَّمَانَ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللَّه السَّمواتِ والأَرْضَ : السَّنةُ اثْنَا عَشَر شَهْراً ، مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُم: ثَلاثٌ مُتَوَالِيَاتٌ : ذُو الْقعْدة وَذو الْحِجَّةِ ، والْمُحرَّمُ ، وَرجُب الذي بَيْنَ جُمادَي وَشَعْبَانَ ، أَيُّ شَهْرٍ هَذَا ؟ » قلْنَا : اللَّه ورسُولُهُ أَعْلَم ، فَسكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ ، قال : أَلَيْس ذَا الْحِجَّةِ ؟ قُلْنَا : بلَى: قال : « فأَيُّ بلَدٍ هَذَا ؟ » قُلْنَا: اللَّه وَرسُولُهُ أَعلمُ ، فَسَكَتَ حتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سيُسمِّيهِ بغَيْرِ اسْمِهِ . قال : « أَلَيْسَ الْبلْدَةَ الحرمَ ؟ » قُلْنا : بلَى . قال : « فَأَيُّ يَومٍ هذَا ؟ » قُلْنَا : اللَّه ورسُولُهُ أَعْلمُ ، فَسكَتَ حَتَّى ظَنَنَّا

أَنَّه سيُسمِّيهِ بِغيْرِ اسمِهِ . قال : « أَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ ؟ » قُلْنَا : بَلَى . قال : « فإِنَّ دِماءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وأَعْراضَكُمْ عَلَيْكُمْ حرَامٌ ، كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا في بَلَدِكُمْ هَذا في شَهْرِكم هَذَا ، وَسَتَلْقَوْن ربَّكُم فَيَسْأَلُكُمْ عَنْ أَعْمَالِكُمْ ، أَلا فَلا تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفَّاراً يضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ ، أَلاَ لِيُبلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ ، فلَعلَّ بعْض من يبْلغُه أَنْ يَكُونَ أَوْعَى لَه مِن بَعْضِ مَنْ سَمِعه » ثُمَّ قال : « أَلا هَلْ بَلَّغْتُ ، أَلا هَلْ بلَّغْتُ ؟ » قُلْنا : نَعَمْ ، قال : « اللَّهُمْ اشْهدْ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރަސޫލާގެ ސަޙާބީ أَبو بَكْرَةَ نُفَيْعِ بنِ الحارثِ رضيَ اللّه عنهُ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާ ވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އަހަރެމެނަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. ޒަމާނު ބުރުޖަހާފައިވަނީ الله سبحانه وتعالى އުޑާއި ބިން ހެއްދެވި ދުވަހު ހުރި ގޮތަށެވެ. އަހަރަކީ ބާރަ މަހެވެ. (ދޮޅަސްމަހެވެ.) އޭގެތެރެއިން ހަތަރު މަހަކީ ހަރާމް މަހެވެ. އެއީ ތިން މަސް، ހަތަރު މަހަކީ حرمة ވެރި މަސްތަކެވެ. ތިން މަސް ދިމާދިމާގައި ދިމާވެގެންދެއެވެ. އެއީ ذوالقعدة އާއި زوالحجة އާއި محرم މަހެވެ. އަދި (ހަތަރު ވަނަ ހަރާމް މަހަކީ) جمادي الآخرއާއި شعبان މަހާއި ދެމެދުގައި އޮންނަ مضر قبيلة ގެ މީހުން އެއަށް ބޮޑަށް ބޮޑުކޮށް حرمة ވެރިކަން ދިން رجب މަހެވެ. (ދެން އަނގަބަހުން ސުވާލުކުރެއްވުމެވެ.) މިއީ ކޮން މަހެއް ހެއްޔެވެ؟ ތިޔަބޭފުޅުން ދަންނަވާށެވެ. އަހަރެމެން އެންމެ ރަނގަޅަށް ދަންނަވާނީ މާތް الله އާއި ދަރުމަވަންތަ ރަސޫލާއެވެ. ދެން އަހަރެމެން އެއްކޮށް ހިމޭންވެ ވިދާޅުވާ ފަރާތުން ހިމޭންވެވަޑައިގެން ހުންނެވިއެވެ. ފަހެ ذوالحجة ކަމަށް އެނގެން އޮތުމުން ހަމައެކަނި ދެއްވާނެ ކަމަށް ހީކުރީމެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިއީ ذوالحجة މަހެއް ނޫން ހެއްޔެވެ؟ ތިޔަބޭފުޅުން ދެން ދަންނަވާށެވެ. އާދެއެވެ. މިއީ ذوالحجة މަހެވެ.

حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިއީ ކޮން ބިމެއް ހެއްޔެވެ. ތިޔަބޭފުޅުން ދަންނަވާށެވެ. އަހަރެން އެންމެ ބޮޑަށް ދަންނަވާނީ މާތް الله އާއެވެ. ދެން ދަރުމަވަންތަ ރަސޫލާއެވެ. ދެން އަހަރެމެން ވިދާޅުވުމާ ހަމަހަމަ ނަމުގެ ފަހުން ހިމޭންވެގެން مكة އަށް އެ ނަން ނޫން ނަމަކަށް ބުނެ ވަޑައިގެން ދެއްވާނެ ކަމަށް ހީކުރީމެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. البلد الحرام (އަހަރެމެން ހަމައެކަނި ވެރިކަމުގެ ބިމެއް) ނޫން ހެއްޔެވެ؟ ތިޔަބޭފުޅުން ދަންނަވާށެވެ. އާދެއެވެ. މިއީ ހަމައެކަނި ވެރިކަމުގެ ބިމެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިއީ ކޮންދުވަހެއް ހެއްޔެވެ؟ ތިޔަބޭފުޅުން ދަންނަވާށެވެ. އަހަރެން އެންމެ ބޮޑަށް ދަންނަވާނީ މާތް الله އާއެވެ. ދެން ދަރުމަވަންތަ ރަސޫލާއެވެ. ދެން އަހަރެމެން ބުނެވުނީ ހިމޭނުވެ ވިދާޅުވުމާ ހަމަހަމަ ނަމުގެ ފަހުން އެދުވަހަށް އެ ނަން ނޫން ނަމަކަށް ބުނެ ވަޑައިގެން ދެއްވާނެ ކަމަށް ހީކުރީމެވެ. ހިނދު ކުރެއްވި

ފުރ حديثކިޔާފައިވާ. ދިމާ يَوْم النَّحْر(ބަލިމީހާގެ ފުރަސް) ދާންވާ ހުރެގެންވާ؟ ތިމަން ކަންތައް ފާހަގަ ކުރާ. حديثކިޔާފައިވާ. ފުރ ހުރިހާ ދިމާ ތިމަން ތިމާ ތިމާ ތިމާ

215- وعن عَدِي بن عُمَيْرَةَ رضي اللَّه عنه قال : سَمِعْتُ رسولَ اللَّه يَقُول : « مَن اسْتَعْمَلْنَاهُ مِنْكُمْ عَلَى عَمَل ، فَكَتَمَنَا مِخْيَطاً فَمَا فَوْقَهُ ، كَانَ غُلُولا يَأْتِي بِهِ يوْم الْقِيامَةِ » فقَام إِلَيهِ رجُلٌ أَسْودُ مِنَ الأَنْصَارِ ، كأَنِّي أَنْظرُ إِلَيْهِ ، فقال : يا رسول اللَّه اقْبل عني عملَكَ قال: « ومالكَ ؟ » قال : سَمِعْتُك تقُول كَذَا وَكَذَا ، قال : « وَأَنَا أَقُولُهُ الآن : من اسْتعْملْنَاهُ عَلَى عملٍ فلْيجِيء بقَلِيلِهِ وَكثِيرِه ، فمَا أُوتِي مِنْهُ أَخَذَ ومَا نُهِيَ عَنْهُ انْتَهَى » رواه مسلم .

ڤُمْ الله ئەمْـــشْرِكْمْرِ عَدِي بن عُمَيْرَةَ رضي اللَّه عنه ئ ىِـهَمِرْسْ ىِرِڤَّ ۆَئَسْ ۆَمَرْۆ. ۋِڤَّرْۆِمَرْۆ. رســـول الله صـــلى الله عليـــه وســـلم حـــديث ئەَمَرْمْوَسِىِـــرْسْ ۋِحَسْ ىَـهَمَرْىِـرْۆ. ىَـهَمَرْىِـرْسْ حـــــديث ئەَمَرْمْوِمَرْۆ. ۋِحَسْىَـهَمَـــرْڤَّ ۋِىَـهَمَرْىِـرْسْرَىْ ۆَئَمَرْمِرْسْ ڤِـرَـهَرْسْ ۆَىِـهَمَرْىِـرْۆ ڤَرْمَرْۆَحْسْ ىَـرْڤِـرْ ىَـرْىِ ۆَئَمَرْمِرْسْ ىَـرْسْرَ ئەَمَرْۆَحْ ئەَمَرْمْوَحْ ىَـرْۆَ ڤِسْمْوَحَمْ ۋِىَـهَمَـــرْ ـــــرْمْوَمَرْمْرْڤِـرَحَ ىَـهَمَرْسْڤَّـرِ خيانـة ىَـهَمَرْىَـرْۆ. ىَـهَمَرِ ڤِڤَّـهَحَمْ ڤَرْۆَىَـرْسْ ىَ ىَـهَمْۆِىَـرِ ىَـهَسْڤَّ ڤَرْسْ ڤِـهَـرْسْـڤَّ. (ڤَـهَرْسْـهَمَـرْۆ. ڤِـرِـــهَسْ حـــــديث ڤَرْۆَىَـرْمْوَمَرْسْـهَسْـڤَّ) ڤَرْ انصاري قبيلة ئ ىَـهَمْرْڤِـرَـرْ ۆَڤَرْۆَمَرْۆَڤَّ. (ڤَّـرِ ۋِڤَّرْۆَمَرْۆَ.) ڤِـرَّـرْۆَـــ ڤَّـسَّرْ ىَـرْسْـهَـرْ ڤَرْڤَ ىَـرْڤِـرْسْ ڤِـرَّ ىَـهَىَـهَرْۆَ ·ڤَرْ ىَـرْڤِـرَّ ـهَسْـهَسْـڤَّ. ڤَّ الله ئ ىَـهَـــرْڤَّـرْۆَ. ۋِحَسْىَـهَرْ ڤِـــهَۆِىَـرْڤَّ قبول ئەَمَرْمْوَڤَّـرْۆَ. حديث ئەَمَرْمْوَۆِىَـرْۆَ. ئەَسْمَرْىَـرْدَّـرِ ىَـرْىِـرْسْ ڤَ ىَـرْۆَ؟ ڤَّـسَّر ۆَسْمْرْۆِىَـرْۆَ. ىَـهَـرْڤَّـرْسْ ىِـرْۆَسِ ىِـرْۆَسِ ىَـهَـــرْڤَّـرْۆَـهَمْ (ىَـهَـرِ ىَـهَىَـرْدَّـرِ ىَـرْۆَـرْۆَـرْسْ ىَـرْڤَ ىَـرِسْ ىَـرَىَـهَـرِسْ ىَـرْمْوَحْ ىَـرْڤَّـرْ ىَـهَـرْسْـرْڤَـرْمْوَـرْڤَّـرِۆَـرْۆَ ىَـرْىَـرْۆَ ىَـرْڤِـرْ عذاب)ىَـهَـرْسْـرْسْـرْڤَـرْمْوَـرْڤَّـرِۆَـرْۆَ ىَـرْىَـرْۆَ ىَـرْڤِـرْسْ ىَـرْڤَ. حـــــــديث ئەَمَرْمْوَۆِىَـرْۆَ. ڤَّـڤَـرْۆَ. ىِـرَّـرْۆَـــ ۋِحَسْ ىَـهَـرْڤَّـرْسْ ىَـرْۆَـرْسْ ىَـرْۆَـهَسْـرْۆَ ىَـرْڤَ. ۋِىَـهَمَـرْىِـرْسْرَىْ ۆَئَمَرْمِرْسْ ڤِـرَـهَرْسْ ۋِحَسْ ىَـهَـرْڤَّـرْسْ ۆَىِـهَمَرْسْ ڤَرْۆَّ ڤِسْمَرْ ىَـرْۆَىَـرْۆَـرْ bيت المال ىَـهَرْسْ ىِـرْڤَّ ىَـرْىِـرْ ىَـرْمْوَىَـرْۆَ ىَـهَـرْڤَّـهَمَـرْسْ ىَـرْسْـــرْ ڤَرْمَـرْڤَّـرْۆَ. ڤَرْسْ ىَـرْمِرْسْ ىَـرْڤِـرْ ىَـهَمَرْسْ ڤَرْڤَ ىَـرْمْوَحْ ـهَسْـرْسْ ىَـرْڤَّـرْۆَ. ىَـرْڤَرْڤَ ىَـرْمْوَحْ ىَـرْڤَّـرِۆَـرْۆَ ىَـرْڤَـرْۆَـرْسْ.

216- وعن عمر بن الخطاب رضي اللَّهُ عنه قال : لما كان يوْمُ خيْبرَ أَقْبل نَفرٌ مِنْ أَصْحابِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقَالُوا : فُلانٌ شَهِيدٌ ، وفُلانٌ شهِيدٌ ، حتَّى مَرُّوا علَى رَجُلٍ فقالوا : فلانٌ شهِيد . فقال النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « كلاَّ إِنِّي رَأَيْتُهُ فِي النَّارِ فِي بُرْدَةٍ غَلَّها أَوْ عبَاءَةٍ » رواه مسلم .

ڤُمْ الله ئەمْـــشْرِكْمْرِ عمر بن الخطاب ئ ىِـهَمِرْسْ ىِرِڤَّۆَئَسْ ىَـهَمَرْىِـرْۆ. ۋِڤَّرْۆِمَرْۆ. خيبر ئ ڤَرْۆَرْ نبي ڤَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمئ اصحابْسْرَىْ ۆَئَمَرْمِرْسْ ـهَسْـرْسْ ئەَمَرْۆَ ۆَءَمَرْۆَ. ڤَرْ

ﷺ ﻗﺘﺎﺩﺓ ﺑﻦ ﺭﺑﻌﻲ ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻪ ، ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ ﻗﺎﻡ ﻓﻴﻬﻢ ، ﻓﺬﻛﺮ ﻟﻬﻢ ﺃﻥ ﺍﻟﺠﻬﺎﺩ ﻓﻲ ﺳﺒﻴﻞ ﺍﻟﻠﻪ ﻭﺍﻹﻳﻤﺎﻥ ﺑﺎﻟﻠﻪ ﺃﻓﻀﻞ ﺍﻷﻋﻤﺎﻝ ، ﻓﻘﺎﻡ ﺭﺟﻞ ﻓﻘﺎﻝ : ﻳﺎ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﺃﺭﺃﻳﺖ ﺇﻥ ﻗﺘﻠﺖ ﻓﻲ ﺳﺒﻴﻞ ﺍﻟﻠﻪ ، ﺗﻜﻔﺮ ﻋﻨﻲ ﺧﻄﺎﻳﺎﻱ ؟ ﻓﻘﺎﻝ ﻟﻪ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ : « ﻧﻌﻢ ﺇﻥ ﻗﺘﻠﺖ ﻓﻲ ﺳﺒﻴﻞ ﺍﻟﻠﻪ ﻭﺃﻧﺖ ﺻﺎﺑﺮ ﻣﺤﺘﺴﺐ ، ﻣﻘﺒﻞ ﻏﻴﺮ ﻣﺪﺑﺮ » ﺛﻢ ﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ : « ﻛﻴﻒ ﻗﻠﺖ ؟ » ﻗﺎﻝ : ﺃﺭﺃﻳﺖ ﺇﻥ ﻗﺘﻠﺖ ﻓﻲ ﺳﺒﻴﻞ ﺍﻟﻠﻪ ، ﺃﺗﻜﻔﺮ ﻋﻨﻲ ﺧﻄﺎﻳﺎﻱ ؟ ﻓﻘﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ : « ﻧﻌﻢ ﻭﺃﻧﺖ ﺻﺎﺑﺮ ﻣﺤﺘﺴﺐ ، ﻣﻘﺒﻞ ﻏﻴﺮ ﻣﺪﺑﺮ ، ﺇﻻ ﺍﻟﺪﻳﻦ ﻓﺈﻥ ﺟﺒﺮﻳﻞ ﻗﺎﻝ ﻟﻲ ﺫﻟﻚ »

ﺭﻭﺍﻩ ﻣﺴﻠﻢ .

217- وعن أَبي قَتَادَةَ الْحارثِ بنِ ربعي رضي اللَّه عنه عن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَنَّهُ قَام فِيهِمْ، فذَكَرَ لَهُمْ أَنَّ الْجِهادَ فِي سبِيلِ اللَّه ، وَالإِيمانَ بِاللَّه أَفْضلُ الأَعْمالِ، فَقَامَ رَجلٌ فقال: يا رسول اللَّه أَرَأَيْت إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيلِ اللَّه ، تُكَفِّرُ عني خَطَايَايَ؟ فقال لَهُ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « نعَمْ إِنْ قُتِلْتَ فِي سَبِيلِ اللَّه وأَنْتَ صَابر مُحْتَسِبٌ ، مُقْبِلٌ غيْرَ مُدْبِرٍ » ثُمَّ قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « كيْف قُلْتَ ؟ » قال : أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فِي سَبِيل اللَّه ، أَتُكَفرُ عني خَطَاياي ؟ فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «نَعمْ وأَنْت صابِرٌ مُحْتَسِبٌ ، مُقبِلٌ غَيْرَ مُدْبِرٍ ، إِلاَّ الدَّيْن فَإِنَّ جِبْرِيلَ قال لِي ذلِكَ »

رواه مسلم .

ކަނޑައެޅުނު ގޮތުގެ ތެރެއިން ތިމަންނަ ފާހަގަ ކުރެއްވުމަށް؟ ފަހެ رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކިޔައިދެއްވި. ތިސް ގޮތުގެ ފާހަގަ ކުރުމުގެ ތެރެއިން الله ގެ حضرة ން ثواب ދެ ބަޔަކަށް ލިބިގެން ދާނެ ކަމުގެ ފާހަގަ ކުރެއްވުމަށް ފަހެ ދެ ބަޔަކު ދެމެދު ކަނޑައެޅުނު ގޮތުގެ ތެރެއިން ތިމަންނަ ފާހަގަ ކުރެއްވުމަށް. ފަހެ ކަނަބަލުން ދ ވަދަ ދ ގޮތް ތިމަން ކަނޑައެޅުން ތަކެއް ފާހަގަ ކުރެއްވުމަށް جِبْرِيل ގެ ފާހަގަ.

218- وعن أَبي هريرة رضي اللَّه عنه ، أَن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «أَتَدْرُون من الْمُفْلِسُ ؟» قالُوا : الْمُفْلسُ فِينَا مَنْ لا دِرْهَمَ لَهُ وَلا مَتَاعَ . فقال : « إِنَّ الْمُفْلِسَ مِنْ أُمَّتِي مَنْ يَأْتِي يَوْمَ الْقيامةِ بِصَلاةٍ وَصِيَامٍ وزَكَاةٍ ، ويأْتِي وقَدْ شَتَمَ هذا ، وقذَف هذَا وَأَكَلَ مالَ هَذَا، وسفَكَ دَم هذَا ، وَضَرَبَ هذا ، فيُعْطَى هذَا مِنْ حسَنَاتِهِ ، وهَذا مِن حسَنَاتِهِ ، فَإِنْ فَنِيَتْ حسناته قَبْلَ أَنْ يقْضِيَ مَا عَلَيْهِ ، أُخِذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عليْه ، ثُمَّ طُرِح فِي النَّارِ» رواه مسلم .

ﷲ ﷺ أبو هريرة رضي اللَّه عنه ގެ ރިވާޔަތް ތިރީގައި ދެއްކެ. ފަހެ رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކިޔައިދެއްވި. ތިހެންވެ مفلس ތަކެއް ކަނޑައެޅުނު ގޮތް ދަންނަވާ؟ ކަނަބަލުން ދެން ފާހަގަ ކުރެއްވި. (ތިމަންނަ ފަހެ مفلس) ތަކެއް ތިމަން ދެން ގެންނަ ކަންތައް ހުރިހާ ތިމަން ދެން ދެއްކެ. ފަހެ حديث ކިޔައިދެއްވި. (ތިމަންނަ.) ފަހެ مفلس ތަކެއް ތިމަން ކަނަބަލުން ވަންދެން ގެންނަ قيامة ދުވަހު الله ގެ ފަރާތުން ތިމަންނަ ކަމަށް ކަނޑައެޅުނު ތަކެއް ތަ ކަނަބަލުން ތިމަންނަ ގެ ދަށުން ދާ ކަމަށް ކަނޑައެޅުނު ثواب ތަކެއް ލިބިގެން ދާ ކަމަށް ފާހަގަ ކުރެއްވި. ތިހެންވެ ކަނަބަލުން ކަނޑައެޅުނު ގޮތުގެ ތެރެއިން ތިމަންނަ ފާހަގަ ކުރެއްވި. ތިހެންވެ ކަނަބަލުން ކަނޑައެޅުނު ގޮތުގެ ތެރެއިން ތިމަންނަ ފާހަގަ ކުރެއްވި. ތިހެންވެ ކަނަބަލުން ކަނޑައެޅުނު ގޮތުގެ ތެރެއިން ތިމަންނަ ފާހަގަ ކުރެއްވި. ތިހެންވެ ކަނަބަލުން ކަނޑައެޅުނު ثواب ތަކެއް ތިމަން ދެން ދެއްކެ، ތިހެންވެ ކަނަބަލުން ކަނޑައެޅުނު ثواب ތަކެއް ތިމަން ދެން ދެއްކެ. ފަހެ حق ތަކެއް ތިމަން ދެން ދެއްކެ. ތިހެންވެ ކަނަބަލުން ކަނޑައެޅުނު ގޮތުގެ ތެރެއިން ތިމަންނަ ފާހަގަ ކުރެއްވި. ތިހެންވެ ކަނަބަލުން ކަނޑައެޅުނު ގޮތުގެ ތެރެއިން ތިމަންނަ ފާހަގަ ކުރެއްވި. ތިހެންވެ ކަނަބަލުން ކަނޑައެޅުނު ގޮތުގެ ތެރެއިން ތިމަންނަ ފާހަގަ ކުރެއްވި.

219- وعن أُمِّ سَلَمةَ رضي اللَّه عنها ، أن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِنَّمَا أَنَا بشَرٌ ، وَإِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ ، وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَلْحَنَ بُحجَّتِهِ مِنْ بَعْض ، فأَقْضِي لَهُ بِنحْو ما أَسْمَعُ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بحَقِّ أَخِيهِ فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ » متفق عليه . «أَلْحَنَ » أَيْ : أَعْلَم .

ދ"ކ الله ގެއްލުވައިދެއްވި أُمِّ سَلَمة ގެ ކިބައިން ލިބުނު ހަދީޘް. ލަދުގަނޑުވެރިކަން رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ގެއްލުވައިދެއްވި. ލަދުގަނޑުވެރިކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅުނު ގޮތަކީ

وسلم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ބައެއް މީހުން الله ގެ މުދާތަކަށް ނަހަމަ ގޮތުގައި ޚިޔާނާތްތެރިކަމުގައި ބޭނުންކުރަމުންދެއެވެ. ފަހެ އެމީހުން މީހުންނަށް قيامة ދުވަހުން ނަރަކައިގެ އަލިފާން ހުންނެވެ.

باب تعظيم حرمات المسلمين وبيان حقوقهم والشفقة عليهم ورحمتهم

މުސްލިމުންގެ ހުރުމަތްތެރިކަމުގެ ބޮޑުކަން ބަޔާން ވެގެންވާ باب އަދި އެމީހުންގެ ޙައްޤު ބަޔާނާއި އަދި އެމީހުންގެ މައްޗަށް ޝަފަޤަތްތެރިވުމާއި ރަޙްމަތް ކުރުމުގެ ވާހަކަ ބަޔާން ވެގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى (الحج 30): {ومن يعظم حرمات اللَّه فهو خير له عند ربه}.

އަދި الله ގެ حرمة ތަކަށް މާބޮޑު ކަމެއް ހިތާ މީހާ (ތަޢްޒީމްކުރާ!) ފަހެ، އެއީ އެމީހަކަށްޓަކައި އޭނާގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެ حضرة ގައި ހެޔޮކަން ބޮޑެވެ.

وقال تعالى (الحج 32): {ومن يعظم شعائر اللَّه فإنها من تقوى القلوب}.

އަދި الله ގެ شعائر ތަކަށް (އެބަހީ: هدي ކަތިލުމާއި، أضحية ކަތިލުމާއި حج ގެ **عمل**ތަކާއި، އަޅުކަމުގެ ނިޝާން ފަދަ ތަކަށް) މާބޮޑު ކަމެއް ހިތާ މީހާ (ތަޢްޒީމްކުރާ!) ފަހެ، އެއީ ހަމަކަށަވަރުން ހިތްތަކުގެ تقوى ވެރިކަމުގެ ތެރެއިންނެވެ.

وقال تعالى (الحجر 88): {واخفض جناحك للمؤمنين}.

އަދި مؤمنން ނަށްޓަކައި ކަލޭގެފާނުގެ ފިޔަވުޅު ތިރިކުރައްވާށެވެ! (އެބަހީ:- މަޑުމައިތިރި ވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ.)

وقال تعالى (المائدة 32): {من قتل نفساً تغير نفس أو فساد في الأرض فكأنما قتل الناس جميعاً، ومن أحياها فكأنما أحيا الناس جميعاً}

نفس ތެރެއިން، ދަތުރުފުޅާ ގުޅުން ކަނޑާ، ދެ نفس ދެމެދުގައި ހުންނަ ފަދައިން، ދެ ބަސްތެރި ދެމެދުގައި ހުންނަ ކަމަށް (ދަންނަވަން:- ދަތުރުފުޅާ ގުޅުން ކަނޑާ، ދެ ބަސްތެރި ދެމެދުގައި ހުންނަ ކަމަށް) ދެ ބަސްތެރި ދެމެދުގައި ހުންނަ ކަމަށެވެ.

222- وعن أَبي موسى رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «الْمُؤْمنُ للْمُؤْمِن كَالْبُنْيَانِ يَشدُّ بعْضُهُ بَعْضاً » وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِه . متفق عليه .

ﷲ ތަ ﷺ ގެ ކިބައިން أَبو موسى رضي اللَّه عنه ގެ ކިބައިން ލިޔެވުނު ހަދީޘް. رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކިޔާފައިވާ ގޮތަށް. مُؤْمن ގެ ގާތުގައި مُؤْمن ގެ ގާތުގައި ހުންނަ ގޮތަށް ކަންނަ ކަމަށް. ދެ ކައިރީ ގުޅުން ކަނޑާ ގުޅުން ކަނޑާ ގުޅުން ކަނޑާ (ދެ مثال ގުޅުން ކަނޑާ ގުޅުން ކަނޑާ) ދެ ކައިރީ ގުޅުން ކަނޑާ ގުޅުން ކަނޑާ ގުޅުން ކަނޑާ.

223- وعنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَن مَرَّ فِي شَيْءٍ مِنْ مَسَاجِدِنَا ، أَوْ أَسْوَاقِنَا، ومَعَه نَبْلٌ فَلْيُمْسِكْ ، أَوْ لِيَقْبِضْ عَلَى نِصالِهَا بِكفِّهِ أَنْ يُصِيب أَحَداً مِنَ الْمُسْلِمِينَ مِنْهَا بِشَيْءٍ » متفق عليه .

ދެ ކައިރީ صحابي (ދަންނަވަން ﷺ) ގެ ކިބައިން ލިޔެވުނު ހަދީޘް. رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކިޔާފައިވާ ގޮތަށް. ދެ ކައިރީ ގުޅުން ކަނޑާ ގުޅުން ކަނޑާ ގުޅުން ކަނޑާ

ތަކުރާރުކުރުމުގެ ފަހުން ކުދިންގެ ބަނޑުމައްޗަށް ލަދުގަނޑުގައި ބަލައިގެން ދުޢާ ކުރައްވާ ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްވާފައި ވެއެވެ.

225- وعن أَبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنه قال : قبَّل النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم الْحسنَ ابن عَليٍّ رضي اللَّه عنهما ، وَعِنْدَهُ الأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ ، فقال الأَقْرَعُ : إِنَّ لِي عَشرةً مِنَ الْولَدِ ما قَبَّلتُ مِنْهُمْ أَحداً فنَظَر إِلَيْهِ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : «مَن لا يَرْحمْ لا يُرْحَمْ» متفقٌ عليه .

ڤ ﷲ ﺗﺮﺟﻤﺔ أبوهُرَيْرَة رضي اللَّه عنه ﻱ ﺑﻪﺭﻩ ﻫﺮﻭ ﻭﻭﺱ ﻭﺭﻭ. ﻭﮊﮊﻭﺭﻭ. ﺳﻮﮊﺭ ﺳﻮﮊﻭﻭﺧﺮﻩ ﺳﺮﻭ ﺳﻮﮊﻭﮊﺱ ﻋﻠﻲﮊﺱ ﻗﺮﺑﺮﺧﺱ حسن ﻱ ﮊﺱﺮ ﻫﻮﻭﻭﺭﻭ. ﻫﺮﻭ ﺭﺑﺮﺳﻮﮊﺱ ﻫﺮﺭﺭﻩ الأَقْرَعُ بْنُ حَابِس ﺑﻪﺭﺱ ﻫﺮﺑﺮﺧﺱ ﻫﺴﺮﻭﺭﻭ. ﮊﺭ الأَقْرَعُ ﻭﮊﮊﻭﺭﻭ. ﺭﺭﺑﺮﻫﺮﺭﺱ ﻭﺭﺱﺮﻩ ﻗﺮﺭﺱ ﺭﺭﺭ ﻗﺮﺭﺱ ﺭﻫﻮﻭﻫﻭ. ﺭﻭﺱ ﺭﻭﻭﻭ ﺭﻭﺑﺮﻫﺮﺱ ﻭﺭﺱﺮﻩ ﻫﻮﻭﻭﺭﻭ. ﮊﺭ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (ﻱ ﻭﺭﺑﺮﻩﺭ ﺩﻩﺭﺱ ﺗﺮﺗﺮﺱﻭ ﻭﻩﺭﻱﺱ) ﻫﺴﻮﺭ ﻭﺭﺩﺱ ﻫﻭﮊﻭﻭﺭﻭ. ﻫﺮﺭ حديث ﺑﺮﻫﻭﻭﻭﺭﻭ. ﻭﻩﻭﺑﻭﺱﺮﺱ ﺑﺮﺭﺩ ﺗﺮﺑﺮ ﻭﺭﺭﺱ ﺑﺮﺭﺩ ﺗﺮﺑﺮﻫﻭ ﺭﺱﻫﻭ.

226- وعن عائشةَ رضي اللَّه عنها قالت : قدِم ناسٌ مِن الأَعْرابِ عَلَى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، فقالوا : أَتُقبِّلونَ صِبْيانَكُمْ ؟ فقال : « نَعَمْ » قالوا : لَكِنَّا واللَّه ما نُقَبِّلُ ، فقال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَوَ أَمْلِكُ إِنْ كَانَ اللَّه نَزَعَ مِنْ قُلُوبِكُمْ الرَّحمَةَ» متفقٌ عليه .

ڤ ﷲ ﺗﺮﺟﻤﺔ عائشة (رضي اللَّه عنه)ﻱ ﺑﻪﺭﻩ ﻫﺮﻭ ﻭﻭﺱ ﻭﺭﻭ. ﻫﺮﺭﺳﺮ ﻭﮊﮊﻭﺭﻭ. ﺳﺮﺳﻮﮊﺭﻱ ﻫﻮﺭﺭ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻱ ﺭﻩﺭﺱﺮ ﻭﻩﺭﻱﻭﻭ. ﮊﺭ ﻫﻮﺭﻭﻭﺭﻭ. ﻭﻩﻭﻫﻭﺭﻭﺭﺱ (ﻫﻭﻫﻭﺭ ﺩﻭﻭﺭﺩﺱ) ﺑﺮﻩﻫﻭﺭﺱﺮﺱ ﻭﻭﺱﺮﺱ ﺭﻫﻭﻭ؟ ﻫﻭﻫﻫﺮﺩﺱ ﻗﺮﺱﺮﻭﻭﻭ. ﻫﻮﻭﺭﻭ. ﺳﺮﺳﻮﮊﺭﻱ ﻭﺭﺱ ﻗﺮﺱﺮﻭﻭﻭ. ﮊﺭ ﷲ ﻭﺱﺮﻭﺭ ﻭﻭﺱﺮﻭ. ﺳﺮﻭﻭﺱ ﻭﺭﺱﺮﻭﺱﺮﺱ ﺑﺮﻩ ﺑﻪﺭﺱﺮﺱ ﻭﻭﺱﺮﻭ. ﮊﺭ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺑﺮﻫﻭﻭﻭﺭﻭ. ﮊﺭ ﷲ ﻭﻩﻫﻭﻩﻭﺭﻭﺱﻭ ﺭﻭ ﻫﻭﺑﺱ ﺳﺮﺩﺱ ﺳﺮﺱﻭﻭﮊﺭ ﻭﺱﺭ ﺳﺮﺩ ﻭﺭﺱﺮﺳﻮﮊﺭ ﺭﺑﺮﺩﺱ ﺑﮊﺭﺱﺭ ﺑﺮﺱﺮﺑﺮﻫ ﻫﻭﻭﻭ!

227- وعن جرير بن عبد اللَّه رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ لا يرْحَم النَّاس لا يرْحمْهُ اللَّه » متفقٌ عليه .

ڰۅ الله ئەقرەڤەرىدۇشىدۇ جرير بن عبد اللَّه رضي اللَّه عنه ئى ياھەرىش بىرگە ۋەئىش ۋەئەڭ. ۋېگرېۋەئەڭ. رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ئېئەلەۋەئەڭ. ۋېشەدىشىدۇ ئەدىدە شۇنىڭ ۋېرەدە ڰۅ الله ئەدىدە شۇنىڭ رۇشقاڭ.

228- وعن أَبي هُريرةَ رضي اللَّه عنه ، أَنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إذا صلى أَحدُكُمْ للنَّاسِ فلْيُخَفِّفْ ، فَإِنَّ فِيهِمْ الضَّعِيفَ وَالسقيمَ والْكَبِيرَ . وإِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِنَفْسِهِ فَلْيطَوِّل ما شَاءَ » متفقٌ عليه .

وفي روايةٍ : « وذَا الْحاجَةِ » .

ڰۅ الله ئەدىشىدۇ أَبو هُريرةَ رضي اللَّه عنهئى ياھەرىش بىرگە ۋەئىش ۋەئەڭ. ئەدىئەۋەئەڭ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېئەلەۋەئەڭ. ۋېئەھەدېرىشكى ھېئەرىش ۋېرىدە ياڭگەڭ رۇئى ئەگگەدىگىنەگە ۋېرى ئۇياپتە ئىگىنەڭ. ۋېرىسى ئەدىئەۋەئەدىشى ھېئەرىش ئاۋېرىشكى ھېئەكەئەۋەڤىگە ۋېرىشىگىرى ھەۋقېرىڤەگە ۋېرىشىگىرى دېشىنىۋىش ۋېرىشىگەڭ. ھەۋى ۋېئەھەدېرىشكى ھېئەرىش ۋېرىدە ھەئەسى رۇئېكىش ئەگگەدىگىنەگە ھېشىش ۋەئەئەسىش ۋېرى ئىگىنەڭ.

وفي روايةٍ : « وذَا الْحاجَةِ ».

ھەۋى ھەئەسىش بىرگە ھەھەئەكەى ۋەئەڭ. حاجَة ھېمرىشۋەئەڭ.

229- وعن عائشة رضي اللَّه عنها قَالَتْ : إِنْ كَان رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لَيدعُ الْعَمَلَ ، وهُوَ يحِبُّ أَنَ يَعْملَ بِهِ ، خَشْيةَ أَنْ يَعْمَلَ بِهِ النَّاسُ فيُفْرَضَ عَلَيْهِمْ » متفقٌ عليه .

ڰۅ الله ئەدىشىدۇ عائشة (رضي اللَّه عنها) ياھەرىش بىرگۈگىش ۋەئەڭ. ھەئەدەگ ۋېگرېۋەئەڭ. ئەدىئەۋەئەدىش رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھەئەدەھەش ئۇشقۇدۇ ئۇھۇڭ ھەئەدەدەش شوق ھېمرىۋەئەڭىگىش ئېئەلەۋەئەدەش ھەئەڭ ھەۋقېئەسھەڭ ئەئەدەدەش ھەئەسقەئەسھەڭ ئەئەدەدەش ھەئەدەھەش ئەئەدەدەش ھەئەسقەئەسھەڭ. ئەۋ ۋېشەئەسش ھەئەۋقېئەسھەڭ ئېئەسش ئۇئەدەش ھەئەدەھەش ھەئەۋقېئەسش فرض ۋېۋېگرىئەدەگى ھېمرىۋۇشىرۇگە.

230- وعنْهَا رضي اللَّه عنها قالَتْ : نَهَاهُمْ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَن الْوِصال رَحْمَةً لهُمْ ، فقالوا: إِنَّكَ تُواصلُ ؟ قال : « إِنِّي لَسْتُ كَهَيئَتِكُمْ إِنِّي أَبِيتُ يُطْعِمُني رَبِّي ويَسْقِيني » متفقٌ عليه مَعناهُ : يجعَلُ فِيَّ قُوَّةَ مَنْ أَكَلَ وَشَرَبَ .

ތަކިއްޔާ (ޢާއިޝާ رضي الله عنها) ގެ ކިތާބުން ލިޔެފައިވާ ހަދީޘް ކަނޑައެޅިގެ. ބައެއްގެ ވިސްނުމުގައި ސަޙާބީ، اصحاب ތަކުންނާ ބަލާ ދެމެދު (ކާފަރުންނާ ދެމެދު) ފަރަގް ފާހަގަ ކުރުމަށް وصال ކަމުގައި ބަލާ (ކާފަރުންގެ ދަރަޖައިން ދުރުވެ ހުންނަ) ގޮތަށް ފާހަގަ ކުރެވިގެ. ބައެއްގެ ދަށުން ބަލާ ހަދީޘް ފާހަގަ ކުރެވުނީ ކާފަރުންގެ ދަރަޖައިން ދުރުވެ ހުންނަ ގޮތަށް ކަމަށާ ހަދީޘް ގެ ދަށުން ބަލާ ހަދީޘް ފާހަގަ ކުރެވުނީ حضرة ގެ ކިބައިން ލިބުނު ހަދިޔާ ކަމަށާ ހަދީޘް ގެ ދަށުން ބަލާ ހަދީޘް ފާހަގަ ކުރެވުނީ ކާފަރުންގެ ދަރަޖައިން ދުރުވެ ހުންނަ ގޮތަށް

وتعالیٰ ގެ ނުރުއްސެވުން ހުށަހަޅައިދޭ މީހާގެ ޢަމަލުތައް އެއިރާގެ ހިއްޖެވުން ބާހުންޖެހޭ. ދީން އަހަރެން
ދޫކޮށް އަޅުގަނޑު ކަލޭގެ ނުރުއްސެވުން އެއްޗަކުވެސް ނުވާނެ.

233- وعن ابن عمر رضي اللَّه عنهما أَنَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « المسْلِمُ أَخُو المسْلِمِ ، لا يظْلِمُه ، ولا يُسْلِمهُ ، منْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ فِي حاجتِهِ ، ومَنْ فَرَّج عنْ مُسْلِمٍ كُرْبةً فَرَّجَ اللَّهُ عنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يوْمَ الْقِيامَةِ ، ومَنْ ستر مُسْلِماً سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْم الْقِيَامَةِ » متفقٌ عليه .

މާތް الله އެދުންވޮޑިގެންނެވި ޞަޙާބީއެއްކަމުގައިވާ عبدالله بن عمر (رضي اللّـه عنه) ގެ ރިވާޔަތުން
ޞައްޙަ ވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކުރެއްވިއެވެ. مُسْلِم
އަކީ އަނެއް مُسْـــلِم ގެ أخ އެވެ. އެއް އެހެން أخ އަކަށް އަނިޔާ ނުކުރާނެއެވެ. އަދި އޭނާ
އެހެން أخ އާ އުދަބާބަޔަށް ނުގެ ދޫކޮށްނުލާނެއެވެ. ތިމާގެ أخ ގެ حاجـــة ފުއްދާ
ދިނުމަށް ބަލައި މަސައްކަތް ކުރާ މީހާގެ حاجـــة ފުއްދާ ދެއްވުމަށް الله ތަޢާލާ ވެރިވެވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ. އަދި
މުސްލިމެއްގެ މުސީބާތެއްކަމާ ދުރުކުރާ މީހާ ގިޔާމަތް ދުވަހުގެ މުސީބާތުން ދުރުކުރައްވާނީ މާތް الله ތަޢާލާއެވެ.
ދުވަހުގެ މުސީބާތް ތަކާ ދުރުކުރުން މުސްލިމެއްގެ ދުނިޔޭގައި ނުރައްކާތެރިވުމުން ކަމުގައިވާނެއެވެ. އަދި مُسْـــلِم އެއްގެ عيـــب
ފޮރުވައިދިނުމަ މާތް الله ގިޔާމަތް ދުވަހު އެހެން އެހެން عيب ފޮރުވާނެއެވެ.

234- وعن أَبِي هريرة رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «المسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِم لا يخُونُه ولا يكْذِبُهُ ولا يَخْذُلُهُ ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حرامٌ عِرْضُهُ ومالُه ودمُهُ التَّقْوَى هَاهُنا ، بِحسْبِ امْرِىءٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخاهُ المسلم» رواه الترمذيُّ وقال : حديث حسن .

މާތް الله ރުއްސެވުންވެވޮޑިގެންވާ أَبو هريرة رضي اللّـه عنه ގެ ރިވާޔަތުން ޞައްޙަ ވެގެން ވެއެވެ. رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކުރެއްވިއެވެ. مُسْلِم އަކީ އަނެއް مُسْلِم ގެ އަޚާ އެވެ. އޭނާ
އެހެން އަޚާއަށް خيانـــة ވެރި ނުވާނެއެވެ. އަދި އޭނާ އެހެން އަޚާ އަށް ދޮގެއް ނުހަދާނެއެވެ. އަދި
އޭނާ އެހެން އަޚާ ބަލިކަށް ބޭނުންވާ ވަގުތެއްގައި އޭނާ ނުވާ ދުރުކޮށްނުލާނެއެވެ. އެއް މުސްލިމު
އަނެއް މުސްލިމުއަށް މަޢުރާފް ވެސް އެހެން އަބުރާއި އަދި އެހެން މުދަލާއި އަދި އެހެން ލޭ
ޙަރާމު ވެގެން ނުވެއެ. تقـــــوى ވެރިކަން ވެސް ހިތުގައެވެ. (އިޝާރާ:ހިތުގައެވެ.) ތިމާގެ އަޚާއަށް
ނިކަމެތިކަން ހިތާ ދީނާ ނުބައި މީހަކަން ވުމަށް ފުދެއެވެ.

235- وعنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَحاسدُوا ولا تناجشُوا ولا تَباغَضُوا ولا تَدابرُوا ولا يبِعْ بعْضُكُمْ عَلَى بيْعِ بعْضٍ ، وكُونُوا عِبادَ اللَّه إخْواناً. المسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِم لا يَظلِمُه ولا يَحْقِرُهُ ولا يَخْذُلُهُ . التَّقْوَى هَاهُنا ويُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلاَثَ مرَّاتٍ بِحسْبِ امْرِيءٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِر أَخاهُ المسلم . كُلَّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حرامٌ دمُهُ ومالُهُ وعِرْضُهُ » رواه مسلم .

ތަރިއް صحابي (ރަސޫލާ ﷺ ގެ ކިބައިން ބަސް ބަލާ ފަރާތް) أبو هريرة ގެ ކިބައިން ލިބިގެން ވަނީ. رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކުރެއްވީމެވެ. ތިމަންމެ ދެ ބަޔަކު ދެމެދު ހަސަދަ حسد ކުރުން. ތަރިއް ތިމަންމެ ދެ ބަޔަކު ދެމެދު ގަދަ ގޯސްތަކެއް ކުރުން. ތަރިއް ތިމަންމެ ދެ ބަޔަކު ދެމެދު ދެކޮޅު ހެދ

شرح: حديثكَرِ تناجشُوكَ عبارة كَرِدَّ النجش مَرِ وِمَرْدَّمِ ۋَمَّحْمَكَرِ رُمَّكَسْ شَرَوَمَ ءُمَّرَمَ ءُرُسْ وَسْمَكَرِ رُمَّكَسْ ءُحْمَّرَ كَوْحْمَكَ كَسْوَمَبَّرِ شَرَمَرِ قَرْمَسْ مَسْمَسَ وِرُسْ ءُمَّوَّحْمَكَ ءُحْمَسْ وِحَّمَرِ ءُحْمَّرَ كَسْمَسَ ءُمَبَّ كَحْمَكَرِ رُمَّرِكَسْ رُمَّ ۋَكَ مَكَ كَوْهَوَسْ مِمَرْحَسْ وَسْمَرِمْحَمَّرَكَ كَسْوَمَرِمْحَمَّ.

وِرِدَّ حرام مَكَّبَكَ.

236- وعن أَنسٍ رضي اللَّه عنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لا يُؤْمِنُ أَحدُكُمْ حتَّى يُحِبَّ لأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ » متفقٌ عليه .

دَّهْ الله مُحَمَّدْ شَرَحْمَدِ أَنسكَدَّسْكَ كَ وِهَمِسْ مِرَّ وَكَسْ وَمَكَ. سَوَّحَمِ سَوَحَوَّهَحْمَدِ سَرِهِمَكَّكَدَّسْ حديثمَّكَمَوَحْمَكَ. وِوَّكَ مَحِمَّحَ سَرَحْمَسْرَهَمَبَرِ مَقَّرَحْمَرِمْسْ وِوَّكَ مَزَّمَسْ مَقَّرَحْمَسْ دَّسْ دَسْ وِمَرَهَحِمَّسْكَ وِوَّسْمَبَسْ حْمِمَرَحَ سْمَرَّسْرَهَكَ.

237- وعنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « انْصُرْ أَخَاكَ ظَالِماً أَوْ مَظْلُوماً» فقَالَ رَجُلٌ: يَا رسول اللَّه أَنْصرهُ إِذَا كَانَ مَظلُوماً أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ ظَالِماً كَيْفَ أَنْصُرُهُ ؟ قال: « تَحْجُزُهُ أَوْ تَمْنعُهُ مِنَ الظُّلْمِ فَإِنَّ ذلِك نَصْرُهْ » رواه البخاري .

مَرِوَّهَ مَ صحابي، (مَهَرِ: دَّهْ الله مُحَمَّدْ شَرَحْمَدِ أَنسكَدَّسْكَ) كَ وِهَمِسْ مِرَّوَّكَسْ ءُمَّكَ. رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث مُكَمَّوَحْمَكَ. وِوَّكَ مَزَّمَسْ مَسْمَّرِحِوَّكَسْ وَّحَّكَمَّمَرِ مَرِ مَسْمَّرَهَبَرِ مَمَسْ وَّ رِسْوَّكَرِ نصرقَّكَ. وَّكَ دَّمَمَكَسْ قَّسْكَوِمَّكَ. مَّ اللهكَ مَحَّدَّمَّكَ. مَسْمَّ وِرَّوَّهَسْوَّ وِرَّمَسْ وِحَسْمَسَ نصر قَّسَحَّكَ. مَرِ مَسْمَّرَهَبَرِ وِرَّمَسْ وِحَسْمَسَ نصرقَّسْمِ مَسْ كَوَمَسْ مَمَّكَ؟ حديث وَّكَمَّكَمَوَحْمَكَ. وِوَّ مَمَمَسْ رُمَحَّ مَسْمِ مَكَ. شَرَوَمَ مَسْمَّ مَقَّسْ مَّسَّكَ كَ وِهَمِسْ رُمَوَّوَّسْمِكَ. وَّكَ مَمَمَكَمَوَحْمَسْ وِ مَسْوَهَوَمَبَرِ مَسْمَّ مَمَرِوَّمَسْ قَّوَّ نصر مَكَّكَ.

238- وعن أَبي هريرة رضي اللَّه عنه أَنَّ رسول الَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « حقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خمسٌ : رَدُّ السَّلامِ ، وَعِيَادَةُ الْمرِيضَ ، واتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ ، وإِجابة الدَّعوةِ ، وتَشمِيت الْعَاطِسِ » متفق عليه .

دَّهْ الله مُحَمَّدْ شَرَحْمَدِ أَبو هريرة كَ وِهَمِسْ مِرَّ وَكَسْ وَمَكَ. مَمَمَكَمَوَحْمَسْ رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث مُكَمَّوَحْمَكَ. مَمَ دَسْوَحِدَ مَسْمَ دَسْوَحِمَكَ كَحْمَكَسْ مَمَّ

ކަންކަން ހިނގާ ފަދަ ކަންކަމެއް ކުރުމުގެ ކުށްވެރިވާ ފަރާތަށް ދައުލަތުގެ ދަށުން ދޫކުރާ ހުރިހާ ލައިސަންސްތަކެއް ހަމަ ހަމައަށް ބާޠިލް ކުރަންވާނެ ކަމަށް ކަނޑައަޅަ ގަޑިއަށް ފެށިގެން ދެ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ލައިސަންސް ދޫކުރާ ބޯޑުގެ ކަނޑައެޅުމުގެ ދަށުން ލައިސަންސް ދޫކުރާ ފަރާތަށް ލިޔުމުން ދަންނަވާ ދުވަހެވެ.

(ދަށް: ގައުމީ ފަންނީ ތަމްރީނީ ދާއިރާ ބަންދުކުރުމުގެ ނޯޓިސް ބަލައި ބަލާ ދުވަހު.)

وفي رواية لمسلمٍ : « حق الْمُسْلِمِ سِتٌّ : إذا لقِيتَهُ فسلِّم عليْهِ ، وإِذَا دَعاكَ فَأَجبْهُ ، وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَانْصحْ لهُ ، وإذا عطَس فحمِد اللَّه فَشَمِّتْهُ . وَإِذَا مرِضَ فَعُدْهُ ، وَإِذَا ماتَ فاتْبعهُ».

ތަކެއް مُسْلِم ގެ ތެރެއިން ކިޔާ ފަދަ ކަމެއް ކުރުމުގެ ކުށްވެރިވާ ފަރާތަށް ދައުލަތުގެ ދަށުން ބާޠިލް ކުރާ ލައިސަންސް ދޫކުރާ ބޯޑުގެ ކަނޑައެޅުމުގެ ދަށުން ލައިސަންސް ދޫކުރާ ފަރާތަށް ލިޔުމުން ދަންނަވާ ދުވަހެވެ. ތަކެއް مُسْلِم ގެ ތެރެއިން ކިޔާ ފަދަ ކަމެއް ކުރުމުގެ ކުށްވެރިވާ ފަރާތަށް ދައުލަތުގެ ދަށުން ދޫކުރާ ހުރިހާ ލައިސަންސްތަކެއް ހަމަ ހަމައަށް ބާޠިލް ކުރަންވާނެ ކަމަށް ކަނޑައަޅަ ގަޑިއަށް ފެށިގެން ދެ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި

ތަނަވަސް (الحمد الله ކަމުގައިވާނަމަ) ދެން ކުރިން ކަނޑައެޅިފަދަ ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން ކަނޑައެޅިފަ ގޮތަށް، ކަނޑައެޅުނު ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތަށް، **ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކާ** ގުޅިގެން ކަނޑައެޅުނު ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތަށް، **ކަންތައްތަކުގެ ތަފާތު ބަލައި ގަތުމަށް** ކަނޑައެޅުނު ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތަށް.

ކަނޑައެޅުނު ގޮތަށް ކަންތައްތަކުގެ ތަފާތު ބަލައި ގަތުމަށް ކަނޑައެޅުނު ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތަށް، **ކަނޑައެޅުނު ގޮތަށް ކަންތައްތަކުގެ ތަފާތު ބަލައި ގަތުމަށް** ކަނޑައެޅުނު ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދާ ގޮތަށް، ކަނޑައެޅުނު ގޮތަށް ކަންތައްތަކުގެ ތަފާތު ބަލައި ގަތުމަށް

28- باب ستر عورات المسلمين والنهي عن إشاعتها لغير ضرورة

مسلم ންގެ عيب ބައެއް ފޮރުވުމާއި އަދި شرعي ހަމަތަކެއްގެ މަތިން ނޫނީ އެފަދަ عيب ބައެއް ފާޅުކުރުން މަނާވެގެންވާ ކަން بيان ވެގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى: (النور 19) {إن الذين يحبون أن تشيع الفاحشة في الذين آمنوا لهم عذاب أليم في الدنيا والآخرة}

.

ހަމަކަށަވަރުން، إيمان ވި މީހުންގެ ތެރޭގައި ހުތުރުކަން ބޭނުމު ފާފަގެ ވާހަކައި، عمل ފޮނުވާގެން ދިއުމަށް ލޯބިވާ މީހުން (ދެންނެވުނު!) ދުނިޔެއާއި آخرة ގައި ވޭންދެނިވި عذاب އެއުޅުއްވަނ ހުއްޓެވެ.

240- وعن أَبي هريرة رضي اللَّه عنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لا يسْتُرُ عَبْدٌ عبْداً فِي الدُّنْيَا إِلاَّ سَتَرَهُ اللَّه يَوْمَ الْقيامَةِ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أبو هريرة ގެ ރިވާއިން ރިވާ ވެގެން ވެއެވެ. رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއްވެސް އަޅަކު އަނެއް އަޅެއްގެ ސިއްރު ދުނިޔެމަތީން ވަންހަނާކޮށްފިނަމަ قيامة ދުވަހުން الله سبحانه وتعالى އެމީހާގެ ސިއްރު ވަންހަނާ ކޮށްދެއްވާ ހުއްޓެވެ.

241- وعنه قال : سمِعت رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « كُلُّ أَمَّتِي مُعَافً إلاَّ المجاهرينَ ، وإنَّ مِن المجاهرةِ أَن يعمَلَ الرَّجُلُ بالليلِ عمَلاً ، ثُمَّ يُصْبحَ وَقَدْ سَتَرَهُ اللَّه عَلَيْهِ فيَقُولُ : يَا فلانُ عَمِلْتُ الْبَارِحَةَ كذَا وَكَذَا ، وَقَدْ بَاتَ يَسْترُهُ ربُّهُ ، ويُصْبحُ يَكْشفُ سِتْرَ اللَّه » متفق عليه .

އަދި އެ صحابي (އެބަހީ މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أبو هريرة) ގެ ރިވާއިން ރިވާ ވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ވިދާން އަޑު އެހީމެވެ. ވިދާން ކަލޭގެފާނު ގެ އުއްމަތުގެ އެންމެންނަށް ވަނީ مُعَاف ކުރެވިގެންނެވެ. ނަމަވެސް ފާޅު ކުރާ ފާފަގެ ވެރިޔަ ފާޅުކުރާ މީހާއަށް مُعَاف ނުވެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ރޭގަނޑު ފާފައެއް ފާޅުކުރާ އެއްގޮތެއް މީހަކު ރޭގަނޑުއޮތުގައި ކުރެވޭ ފާފައެއް ކުރެއްވުމެވެ. އަދި ހެނދުނާއި ހަމަޖެހުން އަހާކަން އެންމެނަށް އެނގޭ ގޮތަކަށް މާތް الله ސިއްރުކުރައްވާ ފަހުގެ. ދެން (އެނދުގެން ބެލުމެ) އާދެ އަބަދަކަ

އިސްތިފާރު ކުރަމުން ބުނުއްވެއެވެ. އޭ! ދުވަސް ދިޔައެވެ. ތިމަންނަ ތަކައި ދުވަސް ދުވަސް ކަންބޮޑު
ކޮންފުމެވެ. (ހަދީޘްތަކެއް) އޭނާއާއި އަކު މުޢާމަލާތުކުރި ހަދާލެއްސަ ދިރުއްޕާ އޭނާ ކަރު ފާޅު ސިއްޔަތު
ކުރުއްވުމުގައި ހައްދުވަރި ބޮޑު ކުރުއްވި ޙަސަނާތުގެ ދަރުމަލާގެން ވާ ހާލަތުގައެވެ. ނަމަވެސް
ހަމިސްވުމުން الله އާނގެ މައްސަލަ މިންވަރު ކުރުއްވި ސިއްރު އޭނާ އަމިއްލަ އިން ބާޒާރު
ކުރިއެވެ.

242- وعنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِذَا زَنَتِ الأَمةُ فَتبينَ زِناهَا فَليجلدْها الحدَّ ، ولا يُثَرِّبْ عَلَيْهَا ، ثمَّ إِنْ زَنَتِ الثَّانية فَلْيجلدْها الحدَّ ولا يُثرِّبْ عَلَيْهَا ، ثُمَّ إِنْ زَنتِ الثَّالثةَ فَلْيبعْها ولوْ بِحبْلٍ مِنْ شعرٍ » متفق عليه . «التَّثْرِيبُ» : التَّوْبيخُ .

އަދި އެ صحابي (އެބަހީ މާތް الله ރުއްސުންވެރިވެވޮޑިވި أبو هريرة) ގެ ކިބައިން ރިވާ ވެގެން ވެއެވެ.
رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކުރައްވާވިއެވެ. އަޅުއަށް ނުދަރިއަކީ ޒިނާކޮށްފިނަމަ އަދި އެކަން
ސާބިތު ވެއްޖެނަމަ حد ޖަހާށެވެ. އަދި އިތުރަށް ހަޖަހުތު އުއްޗާއި ގެއް ނުހަދާށެވެ. ދެން ދެވަނަ
ފަހަރު ޒިނާ ކޮށްފިއްޔާ ފަހަ حد ޖަހާށެވެ. އަދި ހަޖަހުތު އުއްޗާއި ގެއް ނުހަދާށެވެ. ދެން ތިން
ވަނަ ފަހަރު ޒިނާ ކޮށްފިއްޔާ ފަހަ އެކަށިބަލާ ވިއްކާލާށެވެ. އެއީ ކަހަލަން އަލިފާއިވާ ވާލެއް
ކަމުގައި ވިޔަސް ހެވެ.

243- وعنه قال : أُتِيَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِرجلٍ قَدْ شرِب خَمْراً قال : « اضْرِبُوهُ» قال أَبُو هُرَيْرَةَ : فمِنَّا الضَّارِبُ بِيدِهِ والضَارِبُ بِنَعْله ، والضَّارِبُ بِثوبِهِ . فَلَمَّا انْصَرَفَ قَال بعْضُ الْقَومِ : أَخْزاكَ اللَّه ، قال : لا تقُولُوا هَكَذا لا تُعِينُوا عليه الشَّيْطان » رواه البخاري .

އަދި އެ صحابي (އެބަހީ މާތް الله ރުއްސުންވެރިވެވޮޑިވި أبو هريرة) ގެ ކިބައިން ރިވާ ވެގެން ވެއެވެ.
رسول الله صلى الله عليه وسلم ގެ އަރިހަށް ރާބޮއިމީގެ ކުރެއްވި މީހަކު ގެނެވުނެވެ.
حديثކުރައްވާވިއެވެ. އޭނާ حد ޖަހާށެވެ. أَبُو هُرَيْرَةَ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެންގެ ތެރެއިން އޭނާގެއިގައި
އަތުން ޖަހަ މީހުންނާއި އަދި ފައިވާނުން ޖަހަ މީހުންނާއި އަދި ހެދުމުން ޖަހަ މީހުން ތިއްބެވެ. حد
ޖަހާ ނިމިގެން އޭނާ އެނބުރި ދާން ފެށުމުން ބައެއް މީހުން އޭނާއާއި ދިމާލަށް ބުނެއްޖެވެ. الله

ކަނޑައެޅި ގޮތަށް ދަރުސް ދިނުމާ ދިވެހި ދަރުސުކުރާ ބައެއް ކަންކަމާ ގުޅިގެން ދަންނަވާ ކަންކަން! رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކިޔައިދެއެވެ. ތިމަންގެ ދަރިންނާ ދެކޮޅަށް ދަރުސުކުރާ ގޮތް ދައްކާ ބަޔާންކުރާ ގޮތް ކަމުގައި ވާތީ ދަންނަވާ.

29- باب قضاء حوائج المسلمين

ދަށުދާ حاجة ތަކެއް ފުއްދައިދިނުމުގެ ގޮތް ބަޔާންކުރުން

قال اللَّه تعالى: (الحج 77)**{ وافعلوا الخير لعلكم تفلحون }** .

ތަކެއް ތިމަންގެ ދަރިންނާ ދެކޮޅަށް (ދާއިރު) ތިމަންގެ ދަރިންނާ ދެމެދު، نصيب ދިނުމަށް.

244- وعن ابن عمرَ رضي اللَّهُ عنهما أَن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «المسلمُ أَخو المسلم لا يَظلِمُه ولا يُسْلِمُهُ . ومَنْ كَانَ فِي حاجةِ أَخِيهِ كانَ اللَّهُ فِي حاجتِهِ، ومنْ فَرَّجَ عنْ مُسلمٍ كُرْبةً فَرَّجَ اللَّهُ عنه بها كُرْبةً من كُرَبِ يومَ القيامةِ ، ومن سَتَرَ مُسْلماً سَتَرَهُ اللَّهُ يَومَ الْقِيامَةِ » متفق عليه .

ﷲ ގެ ރަސޫލާ ﷺ ގެ ކިބައިން عبد الله بن عمر ގެ ކިބައިން ލިޔެވިގެ ވަނީ. رَسُولَ الله صلى الله عليه وسلم حديث ކިޔައިދެއެވެ. مسلم ދަރިން مسلم ގެ ދަށް ދަށް. ތިމަންގެ ދަށް ދަށް ދަރިންނާ ދެކޮޅަށް ދަށް ދަށް ދަރިންނާ ދެމެދު ދަށް ދަށް ދަށް

فِي الدنْيا والآخرة ، واللَّه فِي عوْنِ العبْد ما كانَ العبْدُ فِي عوْن أَخيهِ ، ومنْ سلك طَرِيقاً يلْتَمسُ فيهِ عِلْماً سهَّل اللَّه لهُ به طريقاً إلى الجنَّة . وما اجْتَمَعَ قوْمٌ فِي بيْتٍ منْ بُيُوتِ اللَّه تعالَى ، يتْلُون كِتَابَ اللَّه ، ويَتَدارسُونهُ بيْنَهُمْ إلاَّ نَزَلَتْ عليهم السَّكِينةُ ، وغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمةُ ، وحفَّتْهُمُ الملائكَةُ ، وذكَرهُمُ اللَّه فيمَنْ عنده . ومنْ بَطَّأَ به عَملُهُ لمْ يُسرعْ به نَسَبُهُ » رواه مسلم .

ދ"ھ الله ތރުމުޒީ أبو هريرة ކ ކަމިއްސ ތިމާ ވެގެންދާ: رسول الله صلى الله عليه وسلم حديث ކަމަށާ ގުޅިގެންދާ: مؤمن ބައެއް ތަނެއްގައި ދިވެހިންނަށް ދަރުސް ކިޔައިދޭ ތަނެއްގައި ތިބެ ދިވެހިންނަށް ދަރުސް ދޭ ދ"ھ الله ދަތުރުކުރާ ދިވެހިންނަށް ދަރުސް ދޭ ތަނެއްގައި ތިބެ ދިވެހިންނަށް ދަރުސް ދޭ ދ"ھ الله ތިމާގެ ދަރިންނަށް ދަރުސް ދޭ ތަނެއްގައި ތިބެ ދ"ھ الله ތިމާގެ ދަރިންނަށް ދަރުސް ދޭ ތަނެއްގައި ތިބެ مسلم ބަލާ ދ"ھ الله ތިމާގެ ދަރިންނަށް ދަރުސް ދޭ ތަނެއްގައި ތިބެ ދ"ھ الله ކ ކަމެއް ހާޖަތް ކަމަށާ ގުޅިގެންދާ ކަމެއް ކ ކަމަށާ ގުޅިގެންދާ: ދ"ھ الله ކ ކަމަށާ ގުޅިގެންދާ ކަމެއް ކ ކަމަށާ ގުޅިގެންދާ ކަމަށާ ގުޅިގެންދާ ކ ކަމަށާ ގުޅިގެންދާ ކ ކަމަށާ ގުޅިގެންދާ ކ

وفي رواية : « مَا شَاءَ » .

ڏُهْ الله ٹَمْدْـــهْسْرَجْمْرِ أَبو موسى الأَشعري ىَ بِرَهَبِسْ ءِرِڤَ ڤَيَسْ ڤَدَڤَ. وِڤَّرْڤِوِدَڤَ. سَـڤَّرَّدِ سَـوَجَڤَّهْجَرْمْرِ نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بَرِمِرَسْ حاجة هُمِرَمَدْ بَرْهَجَهْمَجَهْمَّ بَرِمِرِّيَدِ وِمْدَهَڤَ ڤَّبَوَجْسْسَّرِ مخاطب ٹَمَدْهَڤَ حديث ٹَمَدْهَوَدَڤَ. وِمَوَهَبِرِجْرْسْ ٹَجِرَّبَدَسْ شفاعة هُمِرَڤَّبَڤَ. ٹَبَدَڈَىَ دَهْكَهْسْ وِمَوَهَبِرِجْرْسَوَسْ رَبْهْ قَرْمَدَ جِڤَّبَدَڤَ. بَدَمِرِ ٹَبَدَڤَّسَىَ بَوَجِهْمَّىَ ڤَّڤَّجْرْسْ شفاعة هُمِرِجْدَسْ ٹَبَدَڤَّسَىَ بِرَّقَرَ ٹَمَدْهَڤَ ڎَهْمَىَ دَهِرْسْ ٹَبَدَڈَهْ رِسْوَىَوَدَڤَ.

247- وعن ابن عباس رضي اللَّه عنهما في قِصَّة بريرَةَ وزَوْجِها . قال : قال لَهَا النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَوْ راجَعْتِهِ ؟ » قَالتَ : يا رَسُولَ اللَّه تأْمُرُنِي ؟ قال : « إِنَّما أَشْفَعُ » قَالَتْ : لا حاجة لِي فِيهِ . رواه البخاري .

ڏُهْ الله ٹَڤَّهَڤَبِرَجْسْوَسْ ٹَمْدْـــهْسْرَجْمْرِ عبد الله بن عباس ىَ بِرَهَبِسْ بريرَة سَوَجَوَسْ بِرِهْسْ ٹَڤَّهَڤَبِرَسْوَسَّبِرِ ٹَبَسَوَدَڤَّىَ ڤَبِرِجِرِّ ڤَّبِرِ ڤَرِجِرْسْىَ وَّوَبَ ءِرِڤَ ڤَيَسْ ڤَدَڤَ. وِڤَّرْڤِوِدَڤَ. رسول الله صلى الله عليه وسلم ڤَ بَسَوَدَڤَّىَڤَسْ حديث ٹَمَدْهَڤَوِدَڤَ. بَسَوَدَڤَّىَ ڤَبِرِجِرِّبَدَّبِرِ ٹَبَدَ صلح ڤَيَسْ ٹَدَدَبِرِ ڤَبِرَسْ سَوَجَ بِرِّ سَوَىَڤَوَّسَّوَسَّ! ٹَبَسَوَدَدَّىَ ڤَرْسْوَبِوِدَڤَ. ڤَّ الله ىَ سَوَـــجَّبَدَڤَ. وِمَوَهَبِرِ بَوَدَّىَڤَوَّسْ ٹَمَدْهَوَدَڤَ بَدَدَسْ ڤَبِرِجِرِّبَدَّبِرِ ٹَبَسَوَدَڤَّىَ ڤَرْسْوَبِوِدَڤَ؟ حديث ٹَمَدْهَڤَوِدَڤَ. ڤَّرْسْوَبَڤَ. جِرِبِرِ بَرَدَّبَسْ وِجَرْسْ بَوَدَّىَڤَوَّسْ شفاعة هُمِرِ جَوَسِرِ ٹَڤَ. ٹَبَسَوَدَدَّىَ ڤَرْسْوَبِوِدَڤَ. (ٹَبَسَوَجِرِّهْمَّ) ٹَبَدَسْوَسْوَسَوَسْ ٹَبَسَّىَ دَدَّجَدَهْ سَوَهْڤَ.

(ڤَرْسْوَسَوَدَڤَ. بريرَةَ ٹَبَرِ ٹَّبَرِشَـوَدَّىَ وَّسْ ىَسْوَىَسْوَسْ ٹَوَ ٹَسْوَبَسَوَسَوَڤَ. جِبَسَوَدَدَّىَ ڤَبِرِجِرِّبَدَّبِرِ بَوَ بَدَّسْوَىَ هُمِرَسْ ٹَوَڤَوَڤَ. ٹَدَبِرِ بَسَوَدَدَّىَڤَسْ مغيث ٹَوَڤَ. جِرِّبَدَبِرِ بنو مطيع ىَ ٹَوَڤَّبَڤَـــسْ دَدَّجَوَڤَ. ٹَدَبِرِ دَدَّ مغيرة ىَ ٹَوَڤَّبَڤَـــسْ دَدَّجَوَڤَ. بَرْدَ ٹَبَسَـــسْ بريرَةَ ٹَّبَرِ مغيث ٹَّبَرِ ڤَبَوَجْسْ ٹَبِرِڤَّىَسْ وِمْدَڤَّ ٹَوَمَسْ بريرَة جِبِرِوَسْ ڤَمْدَڤَ. جِبِرِوَسْ ڤَدَدَسْ ٹَوَڤَ ڤَبِرِجِرِّبَدَّبِرِ ڤَبَّىَدَبِرِ بَدَمَدَسْوَدَڤَ جِبَسَوَدَدَّىَ دَدَّجَدَسْوَدَڤَ. ٹَبِرِسْڤَ رسول الله صلى الله عليه وسلم ڤَ بَسَوَدَدَّىَڤَسْ شفاعة هُمِرَڤَ وَءَبِرَىَڤَ.ٹَدَبِرِ حديث ڤَّڤَّبَدَمَسْوَ بَوَدَسْ ٹَبَرَسْ هُمِرَّوَهَمَىَبِرِ ڤَمَڤَ. ٹَبِرِ بَسَوَدَدَّىَ ڤَبِرِجِرِّبَدَّىَ وَهَبِجَرِّىَـــسْ بَوَدَبَسْ ڤَّوِمَّبِرِ ٹَبَدَ بَـــسْوَبَرَ ڤَمِرَبَسْوَدَمِ

ދެމިތިބުމަށްޖެހުނަމަ ޔާރަސޫލަﷲ؟ ނަމަވެސް އެކަނބަލުގެ ބޭނުންވީ ނަފްސު މިނިވަން ކުރުމެވެ.އަދި އެއީ އެކަނބަލުގެ އަމިއްލަ ހައްޤެއް ކަމުން ވާތީވެ އިތުރު އެކަލޭގެފާނު އަމުރުގެ ދަށުން ވަރިވެދައި ނުގެންނެވިއެވެ. އެހެންކަމުން حديث ފުދުކުރެއްވި މިއީ ވުމުން ކަލޭގެފާނު އަމުރު ކުރައްވަނީ އެއް ނޫނެވެ. މިއީ ހަމައެކަނި ވާވީ شفاعة ކަމެވެ. އެކަލޭގެފާނު ފުރުސަތުގައިވެސް އެއްވެސް ބާރެއްގެ ޖާބީ حق އެއްގެ ތެރެއިން ވަރިވެދައި ނުގެންނަވައިއެވެ. އިސްލާމު ދީނުގެ އަސްލު އުސޫލުތަކާއި ޚިލާފުން ނުވާނޭގޮތަށް އަބައެއްގެ މިނިވަންކަން ތުހުމަތުދޭފައި އަންނަނިވި ބައެއްގެ އަޑުއަހާކަމަށް. ފުރުޞަތުގައިވެސް އެއްވެސް ބައެއްގެ މައްސަލަތަކުން ކަމެއް ނުފޫޒުކުރާ ނުވަތަ ބެހިގެން ބޭނުންވާ ކަމަކަށް ގެނެސްދޭ ކަމާއި ކަމާއި ހެޔޮ ކަމަކަށް ވާނެކަމެވެ.)

31– باب الإصلاح بين الناس

މީސްތަކުންގެ މެދުގައި صلح ކުރުމުގެ ވާހަކަ ބަޔާންވެގެންވާ باب

قال اللّه تعالى (النساء 114): **{ لا خير في كثير من نجواهم إلا من أمر بصدقة، أو بمعروف، أو إصلاح بين الناس }** .

صـــدقة އެއް ކުރުމުން، ނުވަތަ ހެޔޮކަމެއް ކުރުމުން، ނުވަތަ މީސްތަކުންގެ މެދުގައި صلح އެއް އުފެއްދުމުން أمـــر ކުރުމާ ފިޔަވައި (ސިއްރު ގޮތުގައި ދައްކާ ވާހަކަ) މީހުންގެ، އެއުރެން ސިއްރު ގޮތުގައި ދައްކާ ގިނަ ވާހަކަތަކުގައި ހެޔޮ ކަމެއް ނެތެވެ.

وقال تعالى(النساء 128) : **{ والصلح خير }** .

صلح ވެސް ހެޔޮކަން ބޮޑެވެ.

وقال تعالى(الأنفال 1) : **{ فاتقوا اللّه وأصلحوا ذات بينكم }** .

ތިޔަ، ﷲ އަށް ބިރުވެރިވުމުން تقـــوى ވެރިވާށެވެ. އަދި ބިރުވެރިވުމުންގެ ތެރެތެރޭގެ ގުޅުންތައް إصلاح ކުރާށެވެ.

وقال تعالى(الحجرات 10) : **{ إنما المؤمنون إخوة فأصلحوا بين أخويكم }** .

مؤمنۡس ۋَبَسۡ بَبَرَوَبِ، أخۡس ەَبَاەۡ بَدۡدَىَدۡدَۇ. ۋَبَ، ەِبَر ەَبِرِجِرۡسۡدَىَ ثَر أخۡس ثَرۡدَثَر ەِبَرَەَبِرِجِرۡرۡسۡ صلح ۉۡبَۋَبَدَۇ!

248- وعن أَبي هريرة رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « كُلُّ سُلامى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلَّ يوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ : تَعْدِلُ بيْن الاثْنَيْنِ صَدقَةٌ ، وَتُعِينُ الرَّجُلَ فِي دَابَّتِهِ فَتحْمِلُهُ عَلَيْهَا ، أَوْ تَرْفَعُ لَهُ عَلَيْهَا مَتَاعهُ صَدقَةٌ، وَالْكَلِمَةُ الطَّيبةُ صدقَةٌ ، وبكُلِّ خَطْوَةٍ تَمْشِيهَا إِلَى الصَّلاةِ صَدقَةٌ ، وَتُمِيطُ الأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ » متفق عليه .

« ومعنى تَعْدِلُ بَيْنَهُمَا » تُصْلحُ بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ .

ۋَهْ الله ثَرۡمۡسۡۉۡرۡۉۡمِ أَبو هريرة ىَ بِرَەِرۡس بِرِۋَ ۉۡىَۡس ۉۡدَۇ. ۋِۋَّرۡۋِۉۡدَۇ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ۉۡبَۋَبۡۉۡۋِۉۡدَۇ. ەَۋَّرَۉۡبۡۉۡدَىَ بِرۡثَ ەَبِر ۉۡبَۡسۡدَ ثَرَۉۡبَۡرۡسۡ، ۉۡبَۡسۡدَ ۋِۉۡبۡدَىَ بَبِرَىَسِرۡدَىَ ۉۡبَۡسۡدَ بِرۡۉۡبۡدَىَ خَەِۡس صدقةۋِبِرۡسۡۉۡرۡۉۡدَۇ. (ەَۋَبِ: ۉۡبَۡسۡدَ ثَرۡۉۡبَۡرۡسۡ بَسۡرَۋَرۡسۡ ەِبَرۡۋَبَّۋِبِرۡثَ ەِبَۡسۡۋَّسۡىَ بَبِرَىَسِرۡدَىَ ەَۡسۡدَۡرَّ ىَسۡبَرَۋَۡسۡۉۡۋَۡسۡ سَبِرِ سَۋَّۡرَۉۡۋَۡسۡ رۡسۡۉۡرَۉۡبِرِ ەَۡبَرۡدَىَ خَۉۡۋَۡسۡ شكر ىَ ۉۡىَۡۋَۡسۡ صدقة ۉۡبَۡسۡۉۡرۡۉۡبَۡرۡۉۡۋَۡر ۋَۡۋَ ۋِۉۡبۡدَىَۡسۡ.) ثَرۡثَر ثَرۡۉۡبِرۡسۡىَ ۉۡدَۡثَرۡىَ ەِبَۡسۡۋَّۡرۡۉۡۋَۡبِر ۉۡىَۡۋَۡسۡ صلح ۉۡبَۡرۡۉۡدَۡرۡسَۉۡۉۡبَۡۉۡسۡ ۉۡبَۡرۡۉۡدَۡرۡبِرِ صدقة ەَۡبَۡۉۡ. ەَبِر ۉۡبِرَۡبَ ەَۡسۡ سَۋَّۡرَۉۡ ۉۡبَۡرۡۉۡدَ ۉۡثَر ۉۡۋَۡرَّ ثَرَۉۡثَرۡىَ ەَۡبِرِۋَۡبِرۡۉۡ ۉۡدَۡبِرِ صدقة ەَۡبَۡۉۡ. ەَبِر ىَۡسۡ ۉۡسۡۉۡۉۡسۡ ۉۡۉۡبَۡرۡۉۡدَ صدقة ەَۡبَۡۉۡ. ەَبِر ۉۡثَرۡدَثَرۡسۡ ەِبَرۡۉۡدَۡسۡ ەَۡىَ ۉۡبَۡسۡدَ ۋِبِر ۉۡدَۡبِرِ صدقة ەَۡبَۡۉۡ. ەَبِر ۉۡدَۡىَۡبِر ۉۡبَۡرۡسۡ ۉۡسۡۉۡۋَۡىَۡۉۡ ۋَۡبَر ۉۡىَۡسۡۉۡ ثَرۡۉۡبَۡرۡۉۡدَۡبِرِ صدقة ەَۡبَۡۉۡ.

249- وعن أُمِّ كُلْثُومٍ بنتِ عُقْبَةَ بن أَبي مُعَيْطٍ رضي اللَّه عنها قالت : سمِعْتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « لَيْسَ الْكَذَّابُ الذي يُصْلحُ بَيْنَ النَّاسِ فَيَنْمي خَيْراً ، أَوْ يَقُولُ خَيْراً » متفق عليه .

ۉۡبَۡرۡۉۡرۡسۡۉۡۉۡبَۡرۡ ثَرۡبَۡسۡ ۋَۡرَۡبَ ۉۡبَۡرۡۉۡدَۡبِر ۉۡسۡۉۡسۡ ۉۡدَۡسۡ ۉۡبَۡرۡ ۉۡبَۡرۡۉۡدَ ۋَۡۋَۡرَۡسۡ ۉۡسۡۉۡۉۡدَۇ.ەَۡرۡسۡبِرِ ەَۡىَ ىَسۡۉۡۋَۡرَۡبِرِ ىَسۡرۡۉۡدَۇ. ۉۡسۡۉۡۉۡ ىَسۡرۡۉۡدَ ۋَۡرَۡبَۡسۡ ۉۡىَ ۋَۡبِرۡۉۡدَۇ. ۉۡسۡۉۡۉۡ ىَسۡرۡۉۡدَ ۋَۡرَۡبَۡسۡ ۉۡۉۡبَۡرۡۉۡدَ.

وفي رواية مسلمٍ زيادة ، قالت : وَلَمْ أَسْمَعْهُ يُرَخِّصُ فِي شَيْءٍ مِمَّا يَقُولُهُ النَّاسُ إِلاَّ فِي ثَلاثٍ، تَعْنِي : الحَرْبَ ، وَالإِصْلاَحَ بَيْنَ النَّاسِ ، وَحَدِيثَ الرَّجُلِ امْرَأَتَهُ ، وَحَدِيثَ المَرْأَةِ زَوْجَهَ .

مُسۡلِمِ ىَ بِرِۋَّۡرَۉۡۉۡدَىَ ەِبَرَۡسۡ ۉۡبِرۡۉۡبِرَۡبِ ۉۡدَۡثَ. ەَبَۡرَۡسۡ ۉۡبِرۡۋَّۡرۡۉۡۉۡدَۇ. ۉۡبِۡسۡۉۡۉۡبَۡرۡسۡ ەَۡۉۡۉۡبَۡرۡسۡ

ތަކެއް ފާހަގަ ކުރަންވީ ކަމަކީ ކުށްވެރިން ދުވާ ދުވަހު ދުވާ ގޮތަށް ދުވާ ދުވަހު ދުވާ ގޮތަށް ދުވާ ދުވަހު ދުވާ ގޮތަށް

اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَصَلَّى للنَّاسِ ، فَلَمَّا فرغَ أَقْبلَ عَلَى النَّاسِ فقال : « أَيُّهَا النَّاسُ مالَكُمْ حِين نَابَكُمْ شَيْءٌ في الصَّلاَةِ أَخذْتمْ فِي التَّصْفِيقِ ؟، إِنَّمَا التَّصْفِيقُ لِلنِّسَاءِ . منْ نَابُهُ شيءٌ فِي صلاتِهِ فَلْيَقلْ: سُبْحَانَ اللَّهِ ؟ فَإِنَّهُ لا يَسْمعُهُ أَحدٌ حِينَ يَقُولُ : سُبْحانَ اللَّهِ ، إِلاَّ الْتَفَتَ . يَا أَبَا بَكْرٍ : ما منعَك أَنْ تُصَلِّيَ بِالنَّاسِ حِينَ أَشرْتُ إِلَيْكَ ؟ » فقال أَبُو بكْر : مَا كَانَ ينبَغِي لابْنِ أَبي قُحافَةَ أَنْ يُصلِّيَ بِالنَّاسِ بَيْنَ يَدَيْ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . متفقٌ عليه .

معنى « حُبِس » : أَمْسكُوهُ لِيُضيِّفُوه .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أبوالعباس سهل بنِ سعدٍ السَّاعِدِيِّ ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. عَمْرو بن عوْف ގެ ދަރިންގެ މެދުގައި އަޅުގަނޑުން ކަމެއް ހިނގައިގެން خبر رسول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް ލިބިވަޑައިގެންފައެވެ. ދެން رسول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެމީހުން صلح ކުރުއްވުމަށްޓަކައި ބައެއް ސަހާބީން ކަލޭގެ ބައިގެން ނިކުމެވަޑައިގެންފައެވެ. عصر ނަމާދު ވަގުތު ވަންނައިރުވެސް އަދިވެސް ވަޑައިނުގަންނަވައެވެ. ދެން بِلال ގެ ފަރާތުން أَبو بَكْر ގެ ފަރާތުން އަރިހަށް ވަޑައިގެން ދެންނެވިއެވެ. ނަމާދު ވަގުތު ޖެހިއްޖެއެވެ. رسول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަދިވެސް ވަޑައިނުގަންނަވައެވެ. މިހާ ކަލޭގެފާނު މީސްތަކުންނަށް އިމާމުވެ ނަމާދު ކުރުއްވަން ވީ ނަންބޫދެއްވާތޯއެވެ؟ أَبو بَكْر ގެ ފަރާތުން ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަހެން ވިއްޔާ އެންމެ ރަނގަޅެވެ. ދެން بِلال ގެ ފަރާތުން ޤަމާތް ދެއްވައިފިއެވެ. އަދި أَبو بَكْر ގެ ފަރާތުން އިމާމުކަމަށް ވަޑައިގެން الله اكبر ވިދާޅުވެ ހަމަން ބަންދަށްވައިފިއެވެ. އަދި މައްޗަށް ހަމަން ބަންދުފިއެވެ. (އެހިސާބަށް ދިޔަ ތަން) رسول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ސަފުތަކާގެ ތެރެއިން ވަދެވަޑައިގެން އައިސް ފުރަތަމަ ސަފުގައި ހުއްޓެވުމަށް ވަޑައިގެން ފުރީއެވެ. ދެން މީސްތަކުން އަތްޖަހަން އަބޫބަކްރ ގެ ފަރާތް އަށްފެނުމަށްޓަކައި ކަޅުތަޅުބާރު ކުރުމަށް ފަށައިފިއެވެ. ދެން އެހެން ގޮތަކަށް ބަލައިގެން އިއްވުން ފެށައިފިއެވެ. أبو بَكْر ގެ ފަރާތުން ނަމާދުގައި ހުންނަވައިގެން އަތުން ބަލާނުލެއްވާ އަތުރޯއި ހެއްދެވި ބައެއް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް މީސްތަކުންގެ މި އަތްޖަހަނީ ގިނަވެގެން ބައްލަވައިފިއެވެ. އެހިނދު ފާރަގައި ސަފުގައި رسول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وسلم ހުންނެވިތަން ހުއްޓެވިއެވެ. އަދި رسول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم, أَبو بَكْر ގެ ފަރާތަށް އިމާމުކަމުގައި ހުންނެވުމަށް ނަމާދު ފުރިހަމަ ކުރުއްވުމަށް إشارة ކުރުއްވިއެވެ. ނަމަވެސް އަބޫބަކުރުގެ ފަރާތުން (رسول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم) ވަޑައިގެންނެވުން ކުރުމަށްޓަކައި ދެއަތް މައްޗަށް ނަގައިގެން الله އަށް حمد ކުރުއްވުމަށްފަހު ފަހަތަށް ޖެހިލުމަށް ފަހުން ސަފު ސަފުގެ ތެރެއަށް ވަދެވަޑައިގެންފިއެވެ. ދެން رسول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކުރިއަށް ޖެހިވަޑައިގެން އިމާމު

ތަނަވަސް ކަމުގައިވާ ބަޔަކު. ތަކައްސުރު ތަކެއްޗާ ގުޅިގެންވާ ކަންކަމުގައި ފެންނަ ބަޔަކު حديث ކިޔާއިރެއް. ۞ ފެނުނީ! ތަކައްސުރުކަމާ ދުރުގަސް ތެރެއަށް ދާކަށަވަރު ތަކެއްޗަށް ފަހަރުގައި ކަލޭ ކާބަފާ ހަމަ ކަލޭ ކާބަފާ؟ ތަކަށް ހަމަ ފަހަރު ކަލޭ ކާބަފާ ތަކަށް ކަލޭ ކާބަފާ ތަނަވަސް ކަމުގައި. ތަކައްސުރުކަމާ ދުރުގަސް ތަކެއްޗަށް ތަނަވަސް ކަމުގައި ފެންނަ ބަޔަކު. ۞ سُبْحَانَ اللَّهِ ގެ ކަނޑަށް ކާބަފާ ތަނަވަސް ކަމުގައި ފެންނަ ބަޔަކު. ۞ أبو بَكْرٍ ގެ ފާނަށް! ތަކެއްޗަށް ކަލޭ ކާބަފާ ކަނޑަށް ތަކައްސުރު ކަމުގައި ދުރުގަސް ތެރެއަށް ދާކަށަވަރު ކަލޭ ކާބަފާ ތަކަށް ކަލޭ ކާބަފާ ތަނަވަސް ކަމުގައި ފެންނަ ބަޔަކު؟ ތަކެއްޗަށް ފާނަށް ކަލޭ ކާބަފާ. ތަކައްސުރު ކަމުގައިވާ الله ގެ ތަކެއްޗާ ތަކައްސުރު ކަމުގައިވާ ابو قُحافَة ގެ ދަރިކަލުން (ތަކެއް ތަކެއްގައި) ދާ ތަނަވަސް ކަމުގައި ކަލޭ ކާބަފާ ތަކައްސުރު ކަމުގައި ކަލޭ ކާބަފާ ތަނަވަސް ކަމުގައި.

32- باب فضل ضعفة المسلمين والفقراء والخاملين

مسلمުގެ ބަލިކަން ހުރިހާ ކަމަކުން ދުރުވެ ދުނިޔެއާ ގުޅުން ކަނޑާ ދިރިއުޅޭ ބަޔަކު ހަމައެކަނި باب

قال اللَّه تعالى(الكهف 28) : **{ واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه، ولا تعد عيناك عنهم }** .

ދުރުގަސް ތެރެއަށް ދާކަށަވަރު ތަނަވަސް ކަމުގައި وجه ގެ ފާނަށް ދުރުގަސް، ތަކައްސުރުކަމާ ދުރުގަސް، ކަލޭ ކާބަފާ دعاء ކަނޑަށް ދުރުގަސް ތެރެއަށް ދާ ފެނުނީ ކަލޭ ކާބަފާ، ތަނަވަސް ކަމުގައި نفس ގެ ފާނަށް، ތަކެއްޗާ ގުޅިގެންވާ ކަންކަމުގައި ދުރުގަސް ތެރެއަށް ދާ ކަލޭ ކާބަފާ ތަނަވަސް ކަމުގައި ދުރުގަސް ތެރެއަށް ދާ ކަލޭ ކާބަފާ ތަނަވަސް ކަމުގައި.

252- عن حَارِثَة بْنِ وهْب رضي اللَّه عنه قال : سمعتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : « أَلا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ الجنَّةِ ؟ كُلُّ ضَعيفٍ مُتَضَعَّفٍ لَوْ أَقْسَم عَلَى اللَّه لأبرَّه ، أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ؟ كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ » . متفقٌ عليه .

« الْعُتُلُّ » : الْغَلِيظُ الجافِي . « والجوَّاظُ » بفتح الجيم وتشدِيدِ الواو وبِالظاءِ المعجمة وَهُو الجمُوعُ المَنُوعُ ، وَقِيلَ : الضَّخْمُ المخْتَالُ فِي مِشْيَتِهِ ، وقيلَ : الْقَصِيرُ الْبَطِينُ .

ۏ الله ތަނަވަސް ކަމުގައި حَارِثَة بْنِ وهْب ގެ ދަރިކަލުން ތަނަވަސް ކަމުގައި ފެންނަ. ފާނަށް. رسول اللَّه صَلّى

الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ބިމަށްކަމަށް އަޅުއަރިމުވެ. އަކާބިރުން حديث ކުރައްވަވިއެވެ.
މިމަންރަސޫލާ މިފަދައިމީހުންނަށް ސުވަރުގެވަންތަ ފަރާތެއްގެ ސިފައެއް ބުނެދީން ކަމެއްތޯ؟ އަދި ދުނިޔޭގެ މަތީގައި الله އަށްޓަކައި تواضع ވެރިވާ އެއްޗިޔޭ މިސްކީނުން އެމީހުގެ ނަފްސުން ދުރުކުރާމީހާ ނިކަމެތި ކަމުގެ ތަޅުން ދުނިޔޭ މީހުން. (ނަމަވެސް ހަޤީގަތުގައި އެމީހާއީ މާތް މީހެކެވެ.) އެމީހާއަށް މާތް الله ގެންދާނެ އެއްގަމު ބުނެވިދޭނަމަ މާތް الله سبحانه وتعالى އޭނާމަށް އެމިނާކަށް މިންވަރު ކޮށްދެއްވާނެއެވެ. އަދި މިމަން ކަލާނގެ ދޭން މިފަދައިމީހުންނަށް ނަރަކަ ވެރިންގެ ސިފައެއް ބުނެދީން ކަމެއްތޯ؟ އެއީ ހަރުދަނާ ނުބައި ހަރުކަށި މީހުން ގަނޑުމީ މީހާ އެއީ ބޮޑާއިކަން ބޮޑުވާގޮތް އަދި ހިތް ނުލަފާ މީހާއި ތަކަބުރު ވެރިވާ މީހާއެވެ.

253- وعن أَبي العباسِ سهلِ بنِ سعدٍ الساعِدِيِّ رضي اللَّه عنه قال : مرَّ رجُلٌ على النَبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقالَ لرجُلٍ عِنْدهُ جالسٍ : « ما رَأْيُكَ فِي هَذَا ؟ » فقال : رَجُلٌ مِنْ أَشْرافِ النَّاسِ هذا وَاللَّهِ حَريٌّ إِنْ خَطَب أَنْ يُنْكَحَ وَإِنْ شَفَع أَنْ يُشَفَّعَ . فَسَكَتَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، ثُمَّ مَرَّ رَجُلٌ آخرُ ، فقال له رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَا رأْيُكَ فِي هَذَا ؟ » فقال : يا رسولَ اللَّه هذا رَجُلٌ مِنْ فُقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ ، هذَا حريٌّ إِنْ خطَب أَنْ لا يُنْكَحَ ، وَإِنْ شَفَع أَنْ لا يُشَفَّعَ، وَإِنْ قَالَ أَنْ لا يُسْمع لِقَوْلِهِ . فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « هَذَا خَيْرٌ منْ مِلءِ الأَرْضِ مِثْلَ هذَا» متفقٌ عليه .

قوله : « حَرِيٌّ » هو بفتحِ الحاءِ وكسر الراءِ وتشديد الياءِ : أَيْ حقِيقٌ . وقوله: «شَفَعَ» بفتح الفاءِ .

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވި أَبــو العبــاس ســهل بــنِ ســعد الســاعِدِيِّ ގެ ރިވާއަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްދުވަހަކު) ސަލާމާއި ސަލަވާތް ލެއްވި ނަބިއްޔާގެފާނުގެ ކައިރިން ފިރިހެނެއް ހިނގައިގެން މީހަކު ހުރަސް ކުރިއެވެ. ދެން އެކަލޭގެ ފާނު އަރިހުގައި އިންނެވި ޞަޙާބީއަކަށް ދެންނެވިއެވެ. މިމީހާއާ ބެހޭ ގޮތުން ދެކެނީ ކޮން ގޮތަކަށް ކަމެއްތޯ ؟ އެޞަޙާބިއާ ދެންނެވިއެވެ. އެއީ މިސްކީނުންގެ ތެރެއިން ވާ اشــراف އެކެވެ. މާތް الله ގަންދީ ހުވާކުރަމެވެ. އޭނާ އަންހެނަކާ ކައިވެނިކުރުމަށް އެދިއްޖެނަމަ އެއަށްޖައްސަވާނެ އޭނާގެ އިތުރުން ކަން ތަކުރާނެއެވެ. އަދި އޭނާމީހުނަކަށް شــــفاعة ކުރި ގޮތްޖެހޭނަމަ އޭނާގެ شــــفاعة ގަބޫލުކުރާނެ ކަން ތަކުރާނެއެވެ. ދެން رسول اللّـه صَـلّى الله عَلَيْـه وسَـلَّم އެއްކަލާ حـديثު ނުކުރައްވާ ހަމަ ހިމޭން ކޮށްލެއްވި ހުންނެވިއެވެ. ދެން އަނެއް މީހާ ހިނގާ ހުރަސްކުރިއެވެ. ދެން رسول اللّـه صَلّى الله عَلَيْـــهِ وسَــــلَّم حـــــديث ކުރައްވައިފައެވެ. މިމީހާ ދެކޭ ކޮންގޮތަކަށް ކަމެއްތޯ؟. އެޞަޙާބިއާ

ވިދާޅުވިއެވެ. އާ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. އަހީ މުސްލިމު ފަޤީރުންގެ ތެރެއިންނާ ފަޤީރުކަލެވެ. ހަޤީރުންވެ. އާނާ
އަންހެނުންގެ ހިތަހިން ކައިވެނިކުރު އަހަރަކަށް އެ އަންހެނުން އާއިލާ ކައިވެނި ނުކުރާނެއެވެ. އަދި
އާނާ މިހަކަށް شـــفاعة ވެރިވެވެން އާނގެ شـــفاعة ބަދަލު ގަބޫލުނުކުރާނެއެވެ. އަދި އާނާ ވާހަކައް
ދައްކައިދިނަމަ ބަދަލު އޮވާހަކައް އަޑުއް ނައަހާނެއެވެ. މި رسول اللّـه صلّى الله عَلَيْـهِ وسَلَّم حديث
ފުޅުކުރައްވިއެވެ. ވިދާޅުވިއުން އާނާ ފަޤީރުކަން ވިޔަ ނިކަމެތިކަން ވިދަ ދަލާ މީހާ ، الله ގެ حضرة ގައި
އެ أشراف ވެރި މީހާއަށް ވުރެން ބޮޑުކަން ގަދަވާ ވަކައްތެރިވާ މުހަކަން ބޮޑުގިނަވައެވެ.

254- وعن أَبي سعيدٍ الخدري رضي اللَّه عنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «احْتجَّتِ الجَنَّةُ والنَّارُ فقالت النَّارُ : فيَّ الجبَّارُونَ والمتَكَبِّرُونَ ، وقَالتِ الجَنَّةُ : فيَّ ضُعفَاءُ النَّاسِ ومسَاكِينُهُم فقَضَى اللَّهُ بيْنَهُما : إنَّك الجَنَّةُ رحْمتِي أَرْحَمُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ ، وَإِنَّكِ النَّارُ عَذابِي أُعذِّب بِكِ مَنْ أَشَاءُ ، ولِكِلَيكُمَا عَلَيَّ مِلؤُها » رواه مسلم .

ރަޟީ الله ޢަންހުމްވާ أبو سعيدٍ الخدري ގެ ރިވާޔަތް ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ސަލާމާއި
ސަލަވާތްތަކާއި ނަބިއްޔާ ކުރައްވާކަން ގެ ރިވާޔަތް ރިވާ ކުރެއްވިއެވެ. އާކަޟަރާން حديث ކުރައްވިއެވެ.
ސުވަރުގެއާއި ނަރަކަ އަރުގުރާން ވާން ފުއްޖެއްވެ. ފަހު ނަރަކަ ބުނެއްޖެއެވެ. ޖައްބާރުންނާއި (އަބޯ
ނުފޫޒުގެ ބޮނޑުކަވަރުގަން ގެރޭބެއް ގަދަކަމުން ފުއްދު މިހުންނާއި) ތަކައްބުރު ވެރިވާ މީހުން ދޫކުރި
ތިމަނަނެއްވެ. ސުވަރުގެ ބުނެއްޖެއެވެ. މިސްކީނުންގެ ތެރެއިން ތަހުސޫބު ވެރިންނާއި ނިކަމެތި
މިސްކީނުން ދޫކުރި ތިމަނަނެއްވެ. ފަހު الله سبحانه وتعالي އެދެދެއްނާއި ގޮތް އެ އިލާހު އިއްޔާ
ކުރެއްވި މިނިވަރު ކުރެއްވިފައިވާ ގޮތް އެދެރިނަށް އަނގަމާ ދެއްވިއެވެ. ވަކި ކުރައްވިއެވެ.
ހޯމަސަކަރުން ވިރެއް ސުވަރުގެއެވެ. ވިޔާގައި ވީ ވިމަން އިލާހުގެ ރަޙުމަތެވެ. ވިމަން
ރަސޫލާހުގެ ޙަޟްރަތާ އަދުނާސަން ވިރިވާސަކައި ރަހުމަތުގެ ކުރުވާ ހަމަޖެހޭ. ހަމަކަށަވަރުން ވިރި
ނަރަކައެވެ. ވިރިވާސަކައި ވީ ވިމަން އިލާހުގެ عذاب އެވެ. ވިމަން ރަސޫލާހުގެ އިރާދަ ކުރައްވާ
ބަދަލަށް ވިރިވާސަކައި عذابދެއްވާ ހެދިދާވެ. އަދި ވިރި ދެވަނަ ފުރިއްވުމެވެ ވިމަން އިލާހުގެ
ޒިންމާގައި ހުރިމު ވެއްނެވެ.

255- وعن أَبي هريرة رضي اللَّه عنه عن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِنَّهُ لَيأْتِي الرَّجُلُ السَّمِينُ العْظِيمُ يَوْمَ الْقِيامةِ لا يزنُ عِنْد اللَّه جنَاحَ بعُوضَةٍ » متفقٌ عَلَيه .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أبو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާ ވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللّه صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަހަކަވަރުން ހަރުގަނޑުވެން ބިރަ ދުވަހަރިގަވެ، ދުނިޔެއިން މާލުމިހަކަ ޖާހުމަތް ދުވަސް އަންނާނެއެވެ. (ހަމަވެސް) އެނާގެ ބަރުދަން الله ގެ حضرة ގައި (އެކަ عمل ގެ މަދުކަމުން) މަދުރި ފިޔަވައް ވަރުވެސް ނުވާނެއެވެ.

256– وعنه أنَّ امْرأَةً سوْداءَ كَانَتَ تَقُمُّ المسْجِد ، أَوْ شَابّاً ، فَفقَدَهَا ، أو فقده رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَسَأَلَ عَنْهَا أَوْ عنْهُ ، فقالوا : مات . قال : « أَفَلا كُنْتُمْ آذَنْتُمُونِي » فَكَأَنَّهُمْ صغَّرُوا أَمْرَهَا ، أَوْ أَمْرهُ ، فقال : دُلُّونِي عَلَى قَبْرِهِ » فدلُّوهُ فَصلَّى عَلَيه ، ثُمَّ قال : « إِنَّ هَذِهِ الْقُبُور مملُوءَةٌ ظُلْمةً عَلَى أَهْلِهَا ، وإِنَّ اللَّه تعالى يُنَوِّرهَا لَهُمْ بصَلاتِي عَلَيْهِمْ » متفقٌ عليه .

قوله : « تَقُمُّ هو بفتحِ التَّاءِ وَضَمِّ الْقَافِ : أَيْ تَكنُسُ . « وَالْقُمَامةُ » : الْكُنَاسَةُ . «وَآذَنْتُمونِي » بِمدِّ الهَمْزَةِ : أَيْ : أَعْلَمتُمُونِي .

އަނިތަ صحابي (އެބަހީ މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أبو هريرة) ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާ ވެގެން ވެއެވެ. ހަމަހަކަވަރުން ނިކަމެތި ކަޅު އަންހެނެއް ނުވަތަ ޒުވާން ފިރިހެނެއް މިސްކިތުގެ ކުނިކަހާ ސާފުކުރުމުގެ މަސައްކަތްކުރި އެވެ. އެކަމަކު އެމީހާ މަރުވެގެން ގޮސްފިއެވެ. ފަހެ رسول اللّه صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم އެކަން ނޭނގި އެމީހާ ދުވަސް ކިރިޔާއިން ނުފެނުމުން ބޭބޭފުޅުން ގާތު އެމީހާ ކޮބައިތޯ ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ އެބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. އެމީހާ ނިޔާވީއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ކަލޭމެން ތިމަންކަލޭގެފާނަށް ނުދަންނަވާހުރީ ކީއްވެތޯ؟ އެކަމަކު އެމީހާގެ ކަންތައް ބޭބޭފުޅުން ހީކުރީ ކުޑަކަމެއްގެ ގޮތުގައެވެ. ފަހެ ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެމީހާގެ ޤަބުރު ދައްކަވާށެވެ. ފަހެ ބޭބޭފުޅުން ދެއްކެވުމުން އެމީހާގެ މައްޗަށް ނަމާދު ކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ ވިދާޅުވިއެވެ. ފަހެ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިޤަބުރުތައް ވަނީ އޭގެ ވެރިންގެ މައްޗަށް އަނދިރިކަމުން ފުރިފައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالي، ތިމަންކަލޭގެފާނު އެމީހުންގެ މައްޗަށް ކުރާ ނަމާދުގެ ސަބަބުން އެތަން އަލިކޮށްދެއްވައެވެ.

257– وعنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « رُبَّ أَشْعثَ أغبرَ مدْفُوعٍ بالأَبْوَابِ لَوْ أَقْسمَ عَلَى اللَّهِ لأَبرَّهُ » رواه مسلم .

ތަކުރި ގ صحابي (ގަތަރާ ﷺ الله ތިއުނަންދާ أَبو هريرة) ގ ކަނަވަށ ތަކުރި ގެގ ގެގ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަތަގ ކަނަވަށ. ތިއުގ ކަނަވަށ ކަނަވަށ ކަނަވަށ

: ما شَأْنُكُمْ ؟ قالوا: زَنَيْتَ بِهذِهِ الْبغِيِّ فَولَدتْ مِنْك . قال : أَيْنَ الصَّبِيُّ ؟ فَجاءَوا بِهِ فقال : دَعُونِي حَتَّى أُصَلِّي فَصلىَّ ، فَلَمَّا انْصَرَفَ أَتَى الصَّبِيَّ فَطَعَنَ فِي بطْنِهِ وقالَ : يا غُلامُ مَنْ أَبُوكَ ؟ قال : فُلانٌ الرَّاعِي ، فَأَقْبلُوا علَى جُرَيْجُ يُقَبِّلُونَهُ وَيَتَمَسَّحُونَ بِهِ وقَالُوا : نَبْنِي لَكَ صوْمَعَتَكَ مِنْ ذَهَبٍ قال : لا، أَعيدُوهَا مِنْ طِينٍ كَمَا كَانَتْ ، فَفَعَلُوا . وَبيْنَا صَبِيٌّ يرْضعُ مِنْ أُمِّهِ ، فَمَرَّ رَجُلٌ رَاكِبٌ عَلَى دابَّةٍ فَارِهَةٍ وَشَارةٍ حَسَنَةٍ فَقَالت أُمُّهُ : اللَّهُمَّ اجْعَل ابْنِي مثْلَ هَذَا ، فَتَرَكَ الثَّدْيَ وَأَقْبلَ إِلَيْهِ فَنَظَرَ إِلَيْهِ فقال : اللَّهُمَّ لا تَجْعلْنِي مِثْلهُ ، ثُمَّ أَقبَلَ عَلَى ثَدْيِهِ فَجَعْلَ يَرْتَضِعُ» فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَهُوَ يَحْكِي ارْتِضَاعَهُ بِأُصْبُعِهِ السَّبَّابَةِ فِي فِيهِ ، فَجَعلَ يَمُصُّهَا، قال : « وَمَرُّوا بِجَارِيَةٍ وَهُمْ يَضْرِبُونَهَا، وَيَقُولُونَ : زَنَيْتِ سَرَقْتِ ، وَهِي تَقُولُ : حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوكِيلُ . فقالت أُمُّهُ : اللَّهُمَّ لا تَجْعَلْ ابْنِي مِثْلَهَا ، فَتَرَكَ الرِّضَاعَ وَنَظَرَ إِلَيْهَا فقال : اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِثْلَهَا ، فَهُنالِكَ تَرَاجَعَا الحَدِيثِ فقالَت : مَرَّ رَجُلٌ حَسنُ الهَيْئَةِ فَقُلْتُ : اللَّهُمَّ اجْعَلْ ابْنِي مِثْلَهُ فَقُلْتَ : اللَّهُمَّ لا تَجْعلني مِثْلَهُ ، وَمَرُّوا بِهَذِهِ الأَمَةِ وَهُم يَضْرِبُونَهَا وَيَقُولُونَ : زَنَيْتِ سَرَقْتِ ، فَقُلْتُ : اللَّهُمَّ لا تَجْعلْ ابْنِي مِثْلَهَا فَقُلْتَ : اللَّهُمَّ اجعَلْنِي مِثْلَهَا ؟، قَالَ : إِنَّ ذلِكَ الرَّجُلَ كَانَ جَبَّاراً فَقُلت : اللَّهُمَّ لا تَجْعَلْنِي مِثْلَهُ ، وإِنَّ هَذِهِ يَقُولُونَ لها زَنَيْتِ ، وَلَمْ تَزْنِ ، وَسَرقْت ، وَلَمْ تَسْرِقْ ، فَقُلْتُ : اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِثْلَهَا » متفق عليه.

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أبو هريرة، ސަޙާބީބޭފުޅާ ނަބިއްޔާގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާ ކުރައްވައެވެ. ނަބިއްޔާގެފާނު حديث ކުރައްވައެވެ. ތިން ކުއްޖަކު ނޫނީ ކުޑަކުދިންގެ އުމުރު ގައި ވާހަކަ ނުދައްކައެވެ. އެއީ مرْيَم ގެ ދަރިކަލުން عِيسى ގެފާނެވެ. އަދި جُرَيْجُ ނަމަކަށް ކިޔުނު (ބަނީ އިސްރާއީލުގެ އަޅުވެރިއަކަށް ނިސްބަތްވާ ކުއްޖެއް) ކުއްޖެކެވެ. جُرَيْجُ އަކީ އަޅުކަމުގައި ގެން މަސްއޫލުވާ މީހެކެވެ.

ބޯޑު ކުރެއްވި ރަސްކަލާކޯ! މި އަހަރުގެ މަސްދުއަށް إجاب ދެއްވުމާއި ސަވާބު ފުރިހަމަ ކުރެއްވުމާއި، މި ދުޢާން

މިއަހަރުގެ މަސްދަށް ވާޖިބު ވާނެއެވެ. އަދި އެންމެފުރިހަމަ ސަވާބު ފުރިހަމަ ކުރެއްވުން މަތީ ދަރަޖަ ހޯއްދެވެއެވެ.

އަރިސްދު އަލިކަމުގެ އަސްލެއް ބަދު دعاء ކުރައްވާ. اللهم ހައްދަވައި ބޯޑު ކުރެއްވި ރަސްކަލާކޯ!

މިސާލެއް ޖެހޭ ކަމަށް އަސްހާބުންގެ މެދު ދިރިއުޅުމާ ނުދިނީ ހަމަ ނުހިނގާފައިވާތީވެ! ބަލި ހިސާބުތަކާއި

ބާވަތެއް މީހުން މި جُرَيْجُ އާއި އަނބިގެ އަހުލުވެރިގެ ވާހަކަ ކިޔާ ހަދައެވެ. ބުނެވޭތޯ. އެދުވަސްވަރަކު

އަހުސަބަބަކީ ކަސްބީ އަސްހާބު ހައްޖަވެ. އޭނާ ރޮޅި ކަމުން މިސާލު ޖެހިގެން އަސްހާބުންތަކެވެ.

އަކަސްބުގެ ބުނެފައެވެ. ކަޅުމުން އަދި ކަމުން ވަރުގަދަ ތިމާންނަށް އެކާ (ބާޒީ جُرَيْجُ) މަގުފުރެއްދޭ

ފާހަގަވެ. ފަހު (އުމުރުގެ ބާލިޢާއި އަކަ) އަސާއެއް ދެއްޔާ ދެއްކޭން މި ކަސްބުގެ ފައިދާއެވެ. ސަމަވެސް

އަކަމަކު އެކާ ނުއަސްބަރުވެ. އެހެން ފުރުން އަފުއިލާ ކަލާޒިރު ޖެހޭވަރު ހައްގަވާއިދުން އަޅުން

ފުރަރުމުގެ ގަބުލު މި ކަސްބުގެ އަކާވައިޖެއެވެ. އަދި އަމާވާ ކަރުން جنسي ގުޅުން ހިންގުވައިގަން

ބަލާވެ އިސްދާގަން ފުދެވެ. ވިއްދަމުން ފަހު ބުނުނެވެ. މައި جُرَيْجُ ގެ ދަރުއާކަލެވެ. ފަހު ޒުއްމުގެ މީރުން

جُرَيْجُ ކައިރުއަށް އަޅާވައިޖެއެވެ. އަދި އެކާ ފުއްލޭން ދަމުނަށް އެ ފުއްލި މުގަށް ވީސްވިސްލާ އެކާގެ

ގައިގައި ބޮޑާ އަސްބާސާ ހަދަން ފުރައިދުއެވެ. އެކާ ބުނެޖެވެ. ބޮޑުބައިމީހުން ބީރު އެލިސް ޔާއްވަގަން

ހެއްޔެވެ؟ ފަހު އުމީހުން ބުނުނެވެ. ކާފީ މިހިރަ ކަސްބީ އަސްހާބުގެ ޖޯއް ކާރީނުން ހޯ؟ ފަހު ކަފާއަށް

އެކާ ދަރުއާ ވަރައިފައެވެ. އެކާ ބުނެޖެވެ. އަކާޖެ މީ ކަސްބާކާގެ؟ ފަހު އުމީހުން އަކާޖެ ގަސްސަފައެވެ.

އެކާ ބުނެޖެވެ. ބޮޑުނުއަށް އަސްމާ ނުކާ ކާޒެވެގޮބީ ކަމުކާ ކަމޭކާޖުދުއްވެ. އައަށް ފަހު ސަމަދާއި

ކާސްޖެއެވެ. އަދި ސަމަދު ކާސްނުމަތުން އަކާޖެ ކައިރުއަށް އައެވެ. އަދި އަކާޖެގެ ބޮޑުޑަގައި

ފުރަމަޖެހުމައި އައިސްވެ. އޭ ބޮއްބޮ ދަރުފުޖެއެވެ. ދަރުފުޖުގެ ބައްޓު އަލީ ކާކާ ހައްދޮވެ؟ އަކާޖެ ބުނެޖެވެ.

(ބޮޑުނުގެ ބައްޓު އަލީ) މިވަރަ ބިސްކާ ހޮރު ގަސްވެރި ހައި ހައްޓުމިހާވެ. އައި އިވަމުން އަބައިމީހުން

جُرَيْج ކައިރުއަށް އައިސް އަސްއަސް ބޮސްދީ ގައިގައި ފުރުމާ ހަދަން ފުރިއައެވެ. އަދި ބުނެޖެވެ. ބޮޑުނުމުން

ބިބޭގެ ފުށުގެ ރަނުން (އަރުން) ބިސްކާ ދީފަސްމަވެ. އެކާ ބުނެޖެވެ. ނުނުކާވެ. އިރުވެސް ހުރި ގަބުލު

މަހިސް ހަދާ ދީދޯވެ. ފަހު އަބައިމީހުން އެގަބުލު އަބުން ހަދައިދީފައެވެ.

އަދި ބިނާ ވަރަށް އާ ދުގުރާގައި ވާހަކަ ދައިދު އަސްޙާބުންގެ އުއްޑަގައި ވާހަކަ ބާނެ އިސް ކާއިޖެވެ.

މިކާޖެގެ މަސްދުގެ އުއްޑަގައި ވާހަކަ ބާނެ އިސްދާ މިހިކާ އަގަބޭ ސަވާބުއާއިގެ މަތިގައި ޖެހޭވެރި

ވަޅައިގެން ދިޔައެވެ. ފަހެ އެ ކަލޭގެ މަންމަ ބުނެއެވެ. اللهم ހައްދަވައި ބޮޑު ކުރައްވާ ނަސްރުދެއްވާނދޭވެ!
ފިޔަވަޅުގެ މިދުނިޔޭ އާޚިރަތް މިހާރަށް ހައްދަވާނދޭވެ! ފަހެ އެކަލޭ ހިތު ބޮއިން ހައްބަލުފިއި އަމިއްލަ
ދިމަލަށް އަނބުރި ބަލައިލިއި ބުނެއެވެ. اللهم ހައްދަވައި ބޮޑު ކުރައްވާ ނަސްރުދެއްވާނދޭވެ! މިއަދު އާސާ ފުދި
މިހާރަށް ނަހައްދަވާނދޭވެ! ދެން އަނބުރާ މަންމަގެ ގާތަށް އަނބުރި ލައިގެން ހިތު ދިމަށްފަރާއިފިއެވެ.
(މި حديث ގައި ރާވީ ވިދާޅުވެއެވެ. رسول الله صلى الله عليه وسلم މި حديث އިއްވެވީ ހިނދު ގެންނެވި
ހަރަކާތްބައި މިހާރުވެސް ބިމަށްނެއަރާ ފެންނަ ކަހަލައެވެ. މިކަމުގެ ހިތު ބޮޑުފުޅު ވާހަކަ حديث
ކިޔައިވި ހިނދު އަކަލޭގެފާނު އަކަލޭގެފާނުގެ ޝަހާދަތް އިނގިލި އަނގޮފުލާގައި ޖެއްސެވުމަށް ކިޔާއިކުރަ
ހިތުބޮ މަސްޖިދު ދަތުރުކުރި ގާތުގައި ދަންމަވައެވެ. ދެން އައިސްފުރި حديث ކިޔައިވިއެވެ.)
ކިޔައިކަލާގެ ފަހެ އަދުމައިނގެ ކިޔުމަށްފަހުން އަޅައިނަރިނަކަށް ބަލާ އަނބިޔާ ކިޔުމުން ގެންދަވަނީވެ.
އަދި އަމިއްލަ ހިޔާ އަދު އިވޭއެވެ. ކާފި ބިރުގަ ޖެހޭ ކަތްފުލައެވެ. އަދި ކާފި ބިރުގަ ވައްކަން ކަށް ފުއެވެ.
އަދި އަކަނބުލާގެ حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ހިތުމުން ގެންދިޔައީއެވެ. ފަހެ އަކަލޭ ގެ މަންމަ دعاء
ކިޔައިވިއެވެ. ހައްދަވައި ބޮޑު ކުރައްވާ ނަސްރުދެއްވާނދޭވެ! މިނިވަނ މިހާރަށް މިއަދާގެ ދިރިފުޅު
ނަހައްދަވާނދޭވެ! ފަހެ އެކަލޭ ހިތު ބޮއިން ހައްބަލުފިއި އެ އަދު އަނބުރާލައި ދިމަލަށް ބަލައިލިއެވެ.
އަދި ބުނެއެވެ. ހައްދަވައި ބޮޑު ކުރައްވާ ނަސްރުދެއްވާނދޭވެ! މިއަދު އަދިދު މިހާރަށް ހައްދަވާނދޭވެ! މިހިސާބުން
މި ދިމައިނގެ މަދުގައި ބަސް ގިނަ ވައްޖެއެވެ. ފަހެ މަންމަ ބުނެއެވެ. ނުލާހިކ ރޭގެ މަގު ބޮޑުނގެ މިހާރ
ދިރިއުޅާ ފަހެ އަހުރެން دعاء ކިޔުމެވެ. ހައްދަވައި ބޮޑު ކުރައްވާ ނަސްރުދެއްވާނދޭވެ! އަހުރެންގެ ދިރިފުޅު އާނ
ފުދި މިހާރަށް ހައްދަވާނދޭވެ! ފަހެ ވިކާއި دعاء ކިޔައެވެ. ހައްދަވައި ބޮޑު ކުރައްވާ ނަސްރުދެއްވާނދޭވެ! ފިޔަވަޅަ
އާނފުދި މިހާރަށް ނަހައްދަވާނދޭވެ! އަދި އައުލާ އަނބުރާ މިހާރު ފަހެގެން ހުރަސް ކިރި އިރު
މިހާރު ދިރިއުޅޭ އާނގައި ވިލާ އަނބިޔާ ކިޔުމުން ނުވެ. އަދި އަމިއްލަ ދިރިއުޅޭ އާނއިން ވަގުތު ގަވާ ޖެހޭ
އަށް ގެވުމުނުވެ. ފަހެ ވިމަނޭ دعاء ކިޔުމެވެ. ހައްދަވައި ބޮޑު ކުރައްވާ ނަސްރުދެއްވާނދޭވެ! ފިޔަވަޅުގެ
ދިރިފުޅު އަދިދު މިހާރަށް ނަހައްދަވާނދޭވެ! ފަހެ ކައި دعاء ކިޔައެވެ. ހައްދަވައި ބޮޑު ކުރައްވާ
ނަސްރުދެއްވާނދޭވެ! މިއަދު އަދިދު މިހާރަށް ހައްދަވާނދޭވެ! މިކާއިދާ ޖެހޭބ ދިނެވެ. (މަންމައެވެ.) އައިބު ދިހަ
ފުރިހަމައީ جبار އަކާވެ. އަހުރެވެ އަހުރެން دعاء ކިޔުމެވެ. ހައްދަވައި ބޮޑު ކުރައްވާ ނަސްރުދެއްވާނދޭވެ!
މިއަދު އަދިދު މިހާރަށް ނަހައްދަވާނދޭވެ! އަދި ހިމާކަތުވެރިން އައުލާ އަނބުރާ އަށް އަމިއްލަ ޖެހޭއަށް
ގެވުމުން ދިރިއުޅޭ އާނ ޖެހޭ ނުކާރު ހުރިގައެވެ. އަދި ވަގުތު ގެވުމުން ދިރިއުޅޭ އާނ ވައްކަން ނުކާރު

ﻳﺘﻴﻢ ﺍﻟﻤﺴﺎﻛﻴﻦ ﻭﺍﺑﻦ ﺍﻟﺴﺒﻴﻞ ﻭﺍﻟﺴﺎﺋﻞ ﻭﻓﻲ ﺍﻟﺮﻗﺎﺏ ﻭﺃﻗﺎﻡ ﺍﻟﺼﻼﺓ ﻭﺁﺗﻰ ﺍﻟﺰﻛﺎﺓ ﻭﺍﻟﻤﻮﻓﻮﻥ ﺑﻌﻬﺪﻫﻢ ﺇﺫﺍ ﻋﺎﻫﺪﻭﺍ ﻭﺍﻟﺼﺎﺑﺮﻳﻦ ﻓﻲ ﺍﻟﺒﺄﺳﺎﺀ ﻭﺍﻟﻀﺮﺍﺀ ﻭﺣﻴﻦ ﺍﻟﺒﺄﺱ ﺃﻭﻟﺌﻚ ﺍﻟﺬﻳﻦ ﺻﺪﻗﻮﺍ ﻭﺃﻭﻟﺌﻚ ﻫﻢ ﺍﻟﻤﺘﻘﻮﻥ

ﻗﺎﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ: { ﻭﺍﺧﻔﺾ ﺟﻨﺎﺣﻚ ﻟﻠﻤﺆﻣﻨﻴﻦ } .ﺍﻟﺤﺠﺮ 88

ﺗﻔﺴﻴﺮ: "ﻭﺍﺧﻔﺾ ﺟﻨﺎﺣﻚ ﻟﻠﻤﺆﻣﻨﻴﻦ، ﻭﺗﻮﺍﺿﻊ ﻟﻬﻢ ﻭﺍﺭﺣﻤﻬﻢ!" (ﺃﻱ: ﻭﻛﻦ ﻟﻬﻢ ﻟﻴّﻨﺎً ﻭﺭﺣﻴﻤﺎً!)

ﻭﻗﺎﻝ ﺗﻌﺎﻟﻰ: { ﻭﺍﺻﺒﺮ ﻧﻔﺴﻚ ﻣﻊ ﺍﻟﺬﻳﻦ ﻳﺪﻋﻮﻥ ﺭﺑﻬﻢ ﺑﺎﻟﻐﺪﺍﺓ ﻭﺍﻟﻌﺸﻲ ﻳﺮﻳﺪﻭﻥ ﻭﺟﻬﻪ، ﻭﻻ ﺗﻌﺪ ﻋﻴﻨﺎﻙ ﻋﻨﻬﻢ ﺗﺮﻳﺪ ﺯﻳﻨﺔ ﺍﻟﺤﻴﺎﺓ ﺍﻟﺪﻧﻴﺎ } .ﺍﻟﻜﻬﻒ 28

ﺗﻔﺴﻴﺮ: "ﻭﺍﺻﺒﺮ ﻧﻔﺴﻚ ﻭﺃﻧﺖ ﻣﻊ ﺍﻟﺬﻳﻦ ﻳﺪﻋﻮﻥ ﺭﺑﻬﻢ ﺑﺎﻟﻐﺪﺍﺓ ﻭﺍﻟﻌﺸﻲ، ﻳﺮﻳﺪﻭﻥ ﻭﺟﻬﻪ،

33- باب ملاطفة اليتيم والبنات وسائر الضَّعَفة والمساكين والمنكسرين والإحسان إليهم والشفقة عليهم والتواضع معهم وخفض الجناح لهم

« والمومِسَاتُ » : بضَمِّ الميم الأُولَى ، وإسكان الواو وكسر الميم الثانيةِ وبالسين المهملَةِ وهُنَّ الزَّوانِي . والمومِسةُ : الزانية . وقوله : « دابَّةً فَارِهَة » بِالْفَاءِ : أَي حاذِقَةٌ نَفِيسةٌ . «الشَّارَةُ » بِالشِّينِ المعْجمةِ وتَخْفيفِ الرَّاءِ : وَهِي الجمالُ الظَّاهِرُ فِي الهيْئَةِ والمَلْبسِ . ومعْنى وصل « تَرَاجعا الحدِيث » أَيْ : حدَّثَتِ الصَّبِي وحدَّثَهَا ، واللَّه أعلم .

ދެކެވުން އަދިކަންނެތްކަން އެގޮ މިހުންނާއިކަ، ކަލޭގެފާނުގެ ނަފުސު ހިފެހެއްޓެވުމަށް، ރޫޙު،
އައުރަންފިޔަވައި ފަހަނައަޅައި ދިޔަންދެއްވާށެވެ!"

وقال تعالى: { فأما اليتيم فلا تقهر، وأما السائل فلا تنهر } .الضحى 9

މާނައީ: "(ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، ކަލޭގެފާނު ޔަތީމުކުއްޖާ ނިކަމެތިކޮށް ނުހެއްދެވާށެވެ! އަދި ދަންނާށެވެ!
ކަމަކަން އެދި އަންނަ މީހާއަށް، ކަލޭގެފާނު ނުބައިކޮށް ބަސްފުޅެއް ވިދާޅުނުވާށެވެ!"

وقال تعالى : { أرأيت الذي يكذب بالدين، فذلك الذي يدع اليتيم، ولا يحض على طعام المسكين } .الماعون 1-3

މާނައީ: "(ޤިޔާމަތްދުވަހުން) ޖަޒާދިނުމުގެ ކަންތައް ދޮގުކުރާ މީހާ ކަލޭގެފާނު ދެކެވަޑައިގެންނެވީތޯ؟
ފަހެ، އެއީ ޔަތީމުކުއްޖާ ކަނޑައިލާ ދުރުކުރާ މީހާއެވެ. އަދި މިސްކީނުންނަށް ކާންދިނުމުގެ މައްޗަށް
ބާރުނާލާ މީހާއެވެ."

260- عن سعد بن أَبي وَقَّاص رضي اللَّه عنه قال : كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم سِتَّةَ نفَر ، فقال المشْرِكُونَ للنَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : اطْرُدْ هُؤُلاءِ لا يَجْتَرِئُون علينا ، وكُنْتُ أَنا وابْنُ مسْعُودٍ ورجُل مِنْ هُذَيْلٍ وبِلال ورجلانِ لَستُ أُسمِّيهِما ، فَوقَعَ في نَفْسِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ما شاءَ اللَّه أَن يقعَ فحدث نفْسهُ ، فأَنْزَلَ اللَّهُ تعالى : { ولا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُون رَبَّهُمْ بالْغَداةِ والعَشِيِّ يُرِيدُونَ وجْهَهُ } [الأنعام : 52] رواه مسلم.

މާތް الله ރުއްސުންވެވޮޑިގެންވާ سعد بن أَبي وَقَّاص أُسامَةَ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.
ތިމަންމެންގެ ހަތަރުނަ ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ގެ އަރިހުގައި ތިބީމެވެ. ފަހެ مُشْرِكُ ންގެ ބަޔަކު
ނަބިއްޔާގެ އަރިހުގައި ދަންނަވައިފިއެވެ. މި (ނިކަމެތި) މީހުން (ތިމަންމެންގެ މައްޗަށް ބާރުވެ
ދުރުކުރައްވާށެވެ. ތިމަންމެންނަށް އެއް ހަމަޔަކަށް އުޅުމުގެ ހިތްވަރު އޮތީމުންނެވެ. ހާސިލު
ވެގެންނުވާނެއެވެ. (ކުރީ ވިދާޅުވިއެވެ. އެސިފަގައި ތިބީ ތިމަންނަ (އަހަރެ سعد بن أَبي وَقَّاص) އާއި
އަދި ابْنُ مسْعُود އާއި އަދި هُذَيْل ގަބީލާގެ މީހަކާއި އަދި بِلال އާއި އަދި އަހަން ދެމީހަކެވެ.
އެދެމީހުންގެ ނަން ތިމަންނަ ނުކިޔާނަމެވެ.) ފަހެ މާތް الله سبحانه وتعالى އަކާލޭގެފާނުގެ
ހިތުގައި އަޅާ ވަޑައިގަތުން އިލްހާމުކުރައްވާ ފަދައިން ކަލޭގެ މަތިން އަކާލޭގެފާނުގެ ހިތުގައި އަކަން
ކުރައްވާފަ އަޅާވަޑައިގަތެވެ. އަދި އަކަން އަޅާތި ކުރައްވަން ނިންމަވައިއެވެ. އެހިނދު މާތް الله سبحانه
وتعالى މިއާޔަތް ބާވައިލެއްވިއެވެ. {ولا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُون رَبَّهُمْ بالْغَداةِ والعَشِيِّ يُرِيدُونَ وجْهَهُ} الانعام 52
މާނައީ މާތް الله سبحانه وتعالى ގެ ވަޖުހުފުޅަށް އެދިގެން ހެނދުނާއި ހަވީރު ފަޅުނ... ހިތުގައި ޢަހިދު

ދުނިޔޭގެ އަލުގަނޑު ކަނޑު އެގޮ ދިރުން ކަލޭގެފާނު ދުރުކަނޑުންކުރުމުގެ ބާބު.

261- وعن أَبِي هُبيْرَةَ عائِذِ بن عمْرو المزَنِيِّ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ بيْعةِ الرِّضوانِ رضي اللَّه عنه، أَنَّ أَبا سُفْيَانَ أَتَى عَلَى سلْمَانَ وصُهَيْب وبلالٍ في نفَرٍ فقالوا : ما أَخَذَتْ سُيُوفُ اللَّه مِنْ عدُوِّ اللَّه مَأْخَذَهَا ، فقال أَبُو بَكْرٍ رضي اللَّه عنه : أَتَقُولُونَ هَذَا لِشَيْخِ قُرَيْشٍ وَسيِّدِهِمْ؟ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَأَخْبرهُ فقال : يا أَبا بَكْر لَعلَّكَ أَغْضَبتَهُم ؟ لَئِنْ كُنْتَ أَغْضَبْتَهُمْ لَقَدْ أَغْضَبت رَبَّكَ ؟ فأَتَاهُمْ فقال : يا إِخْوتَاهُ آغْضَبْتُكُمْ ؟ قالوا : لا ، يغْفِرُ اللَّه لَكَ يا أُخَيَّ . رواه مسلم .

قولُهُ « مَأْخَذَهَا » أَيْ : لَمْ تَسْتَوفِ حقَّهَا مِنْهُ . وقولُهُ : « يا أُخيَّ » رُوِي بفتحِ الهمزةِ وكسر الخاءِ وتخفيفِ الياءِ ، ورُوِي بضم الهمزة وفتحِ الخاءِ وتشديد الياءِ.

ރަޟި الله ޢަންހު ނިސްބަތްވާ أَبو هُبيْرة عائِذِ بن عمْرو المزَنِي ގެ ރިވާޔަތުން ބަޔާންވެގެން ވެއެވެ. އަދި އެއީ بيْعة الرِّضوان ގައި (بيْعة ރިޟްވާނުގެ ބައިޢަތުގައި) ހިމެނިވަޑައިގެންނެވި ޞަޙާބީއެކެވެ. ދަނޑުވެރިޔަކަށްވެސް ابو سُفْيَان (އެއްދުވަހަކު) سلْمَان (الفارسي) އާއި صُهَيْب (الرومي) އާއި بلالٍ (الخبشى) އާއި ބައެއް ސަޙާބީން ތިއްބެވި ތަނަކަށް އައެވެ. އެހިނދު އެބޭކަލުން އެކަލޭގެ ބުނުއްވެވެ. الله ގެ ކަނޑިތަކުން الله ގެ ދުޝްމަނާގެ ހައްގު ނުނަގައެވެ! (ދިންނަމައެވެ. އެބޭކަލުން އެ ހިސާބުތަކު ކާފަރުވި ابو سُفْيَان އާއި ދިމާކޮށެވެ. އަދި އެހިނދު އަބޫބަކުރު ކާފިރަކަވެ. حديبية ގެ صلح ގެ ސަބަބުން މުސްލިމުންނާއި ކާފިރުންނާއި ދެމެދު ސުލްހަ ހެދުނު ދުވަސްވަރެވެ.) ދެން ރަސޫލު الله ޞައްލައްލާހު ޢަލައިހި ވަސައްލަމް އަބޫބަކުރުގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ޤުރައިޝްގެ ބޮޑެތިމީހާއާ އެމީހުންގެ ސަރުދާރަށް ވިދާޅުވީ މިހެންތޯއެވެ. (އަބޫބަކުރުގެފާނު ބަސްފުޅުގެ މާނައަކީ ابو سُفْيَان އަކީ ޤުރައިޝްގެ ބޮޑެތި މީހަކު ސަރުދާރެއް ކަމުގައި ވާތީ އާއެވެ. އަދި ކާފިރުންނާ ސުލްހަވެފައިވާ ދުވަސްވަރު ބަޔަކު ދުޝްމަނެއް ގޮތުގައި ނުބުނުމަށް ވާތީއެވެ.) ދެން އަބޫބަކުރުގެފާނު ސަލާމްގެފާނަށް އެކަން ދެންނެވިއެވެ. އެހިނދު ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އަބޫބަކުރުގެފާނެވެ! ތިބާ އެބޭކަލުން ކޯފާއަށް ވެދާނެއެވެ. ތިބާ އެބޭކަލުން ކޯފާ އެރުވުމަށް ސަބަބުވެއްޖެނަމަ ތިބާގެ ރައްބުގެ ކޯފާވެސް ތިބާއަށް ލިބިދާނެއެވެ. ދެން (އަބޫބަކުރުގެފާނު) އެބޭކަލުންގެ ގާތަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި

ވިދާޅުވިއެވެ. ދެ އަޅުންނަށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނައަށް ދޭ ބޭކަލުން ކާލާ އިސްލާމްވެރިޔާ ކަލޭގެ
ކުރައްވާށެވެ؟ އޭބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. ނޫނެކެވެ. ދެ އަޅާއެވެ. މާތް الله ކަލާނގެ ރަސޫލާ ދެން ފުއްސަވާ
ދެއްވާނެއެވެ.

262- وعن سهلِ بن سعدٍ رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «أَنَا وكافلُ الْيتيمِ في الجنَّةِ هَكَذَا » وأَشَار بِالسَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى ، وفرَّجَ بيْنَهُمَا » . رواه البخاري.

و « كَافِلُ الْيتِيم » : الْقَائِمُ بِأُمُورِهِ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ سهل بن سعد ގެ ރިވާއަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނާއި އަދި ޔަތީމުން ބަލަހައްޓާ ސުވަރުގޭގައި ތިބޭނީ މިހެން ކައިރިކައިރީގައެވެ . އަދި އަލްކަލޭގެފާނު ގެ މުދު އިނގިލި ދެއާއި ޝަހާދަތު އިނގިލި ދެމެދު ހަރަކާތް ކުރައްވާ اشارة ކޮށް ދެއްވިއެވެ.

263- وعن أَبي هريرة رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «كَافِلِ الْيتيمِ لَهُ أَوْ لِغَيرِهِ . أَنَا وهُوَ كهَاتَيْنِ في الجَنَّةِ » وَأَشَارَ الرَّاوِي وهُو مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ بِالسَّبَّابةِ والْوُسْطى . رواه مسلم .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو هريرة ގެ ރިވާއަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْــهِ وسَـــلَّم حــديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަނާ ގާތްތިމާގެ މީހެއްގެ ޔަތީމު ކުދިންގެ ނުވަތަ ހިލޭ މީހެއްގެ ޔަތީމު ކުދިންގެ ބަލަހައްޓާ މީހާއާ ތިމަން ކަލޭގެފާނާއި ދެމީހުން ސުވަރުގޭގައި ތިބޭނީ އެއްވަރަށް ކައިރިކައިރީގައެވެ. (އަދި މި حديث ގެ ރާވީ مَالِكُ بْنُ أَنَس ގެފާނު އަލްކަލޭގެފާނު ގެ މުދު އިނގިލިއާއި ޝަހާދަތު އިނގިލިން އިޝާރާތް ކުރެއްވިއެވެ.)

وقوله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « الْيَتِيمُ لَه أَوْ لِغَيرِهِ » معناهُ : قَرِيبهُ ، أَوْ الأَجنَبِيُّ مِنْهُ، فَالْقرِيبُ مِثلُ أَنْ تَكْفُلَه أُمُّه أَوْ جدُّهُ أَو أَخُوهُ أَوْ غَيْرُهُمْ مِنْ قَرَابتِهِ ، واللَّه أَعْلَم .

264- وعنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَيْسَ المِسْكِينُ الذي تَرُدُّهُ التَّمْرةُ وَالتَّمْرتَانِ، ولا اللُّقْمةُ واللُّقْمتانِ إِنَّمَا المِسْكِينُ الذي يتَعَفَّفُ » متفقٌ عليه .

އަދި އެ صحابى (އެބޭކަލުން މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو هريرة) ގެ ރިވާއަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ.

ވާދަވެއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއެވެ. ތިމަ ތާ ކަމުގައި ވާނަމަ، ދެ ގަނޑުގެ ދެމެދުގައި ކައިވެނި ކުރުމަށް، ދެ ގަނޑަށް ހިތްވަރު ދިނުމަށް، ތިމަ (حقيقي) ދިމާވެގެންވާ ވާހަކަ ދައްކާ ފަރާތެވެ. ހަގީގީ (حقيقي) ދިމާވެގެންވާ ވާހަކަ (ދެ ފަރާތަކަށް ދެކެވޭ ގޮތަށް) ބަލައި ދިނުމުގައި ދެ ފަރާތަށް ވެސް ހަގީގަތް ވާ ގޮތަށް ދައްކާ ފަރާތެވެ.

وفي رواية في « الصحيحين » : « لَيْسَ المِسْكِينُ الذي يطُوفُ علَى النَّاسِ تَرُدُّهُ اللُّقْمةُ واللُّقْمتَان ، وَالتَّمْرةُ وَالتَّمْرتَانِ ، ولَكِنَّ المِسْكِينَ الذي لا يَجِدُ غِنًى يُغنِيه ، وَلا يُفْطَنُ بِهِ فيُتصدَّقَ عَلَيهِ ، وَلا يَقُومُ فَيسْأَلَ النَّاسَ » .

بخاري ގަދ مسلم ގ ތިރީގައިވާ ގޮތަށް ވާހަކަ ދައްކާ ފަރާތެވެ. ތިމަ ތާ ކަމުގައި ވާނަމަ، ދެ ގަނޑުގެ ދެމެދުގައި ކައިވެނި ކުރުމަށް، ދެ ގަނޑަށް ހިތްވަރު ދިނުމަށް، ތިމަ (حقيقي) ދިމާވެގެންވާ ވާހަކަ ދައްކާ ފަރާތެވެ. ތަނ حقيقة ގައި ދިމާވެގެންވާ حاجة ފުރިގަނޑަށް ނުވެ ގަސްދު ތަކެއްގެ ތެރެއިން ދެއްވާ ފަރާތެވެ.

ތަނ ތުރުގައި ދާންދާ ތަކެއްގެ ތެރެއިން ތުރުގައި ދާންދާ صدقه ދިނުމަށް ވާހަކަ ދައްކާ ފަރާތެވެ. ތަނ ތުރުގައި ދާ ކަމަށް ގަބޫލު ކުރާ ފަރާތެވެ.

265- وعنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « السَّاعِي علَى الأَرْمَلَةِ وَالمِسْكِينِ كَالمجاهِدِ في سبيلِ اللَّه » وأَحْسُبهُ قال : « وَكَالْقائِمِ الَّذي لا يَفْتُرُ ، وَكَالصَّائِمِ لا يُفْطِرِ»متفقٌ عليه .

ތަނ ގ صحابي، (ތަނ ގެ ނަން ابو هريرة) ކަށަވަރު ކުރައްވާ ގޮތުގައި ކިޔައިދެއެވެ. ތަނ ކިޔައިދެއެވެ. ތަނ ކިޔައިދެއެވެ. ތަނ ކަށަވަރު ކުރައްވާ ގޮތުގައި

266- وعنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « شَرُّ الطَّعَام طَعَامُ الْوليمةِ ، يُمْنَعُها مَنْ يأْتِيهَا ، ويُدْعَى إِلَيْهَا مَنْ يَأْبَاهَا ، ومَنْ لَمْ يُجِبِ الدَّعْوةَ فَقَدْ عَصَى اللَّه ورَسُولُهُ» رواه مسلم.

ތަރިއް صحابي (ހުރައިރާ ރ ض الله ތުމާއަށް أبو هريرة) ސާފުކުރައްވާ ހަދީޘް ތަކުގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ ކަންކަމެވެ. ހަދީޘް حديث ތަކުގެ ތެރެއިން ލިޔެ ހުށަހަޅާ ކަންކަމެވެ. ދ ތާއީދުކުރާ ދަލީލުތަކާ ގުޅިގެން ބަޔާންކުރައްވާ ކަންކަމެވެ.

ތަކުގައި ވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ތިން ކަމެއް ކުރާ ފަރާތަކީ ކަލާނގެ ދަރިވަރުންގެ ތެރެއިން ދުޢާ ކުރާ ދަރިވަރާ، ދަރިވަރުން ދަށުގައި ދިރުމާ ދުޢާ ކުރާ ދަރިވަރާ، ދަރިވަރުންނަށް ދަސްކޮށްދެވި ދަރިވަރާ ކަމުގައި ވާ ކަމަށް ނަބީ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވަޙީ ކުރައްވާފައި ވާ ކަމަށް ހަދީޘް ކުރިއަށް ގެންދެވިފައި ވެއެވެ. ދަ ـــــــدیث ކުރިއަށް ގެންދެވި ބައި ދެކެ ދަ ބައި ދެކެ ދަ ބައި ދެކެ ދަ

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أبو شُرَيْحٍ خُوَيْلِدِ بْنِ عَمْرٍو الخُزاعِي ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާ ވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديثކުރެއްވިއެވެ. ހައްދަވައި ބޭކަލުންގެ ރަސްކަލާނގެ! ހަމަކަށަވަރުން ނިކަމެތި ދެމީހުން ކަމުގައިވާ ޔަތީމު ކުއްޖާއާއި އަންހެނާގެ حقّ އަށް ގޯސްކޮށް މީހާ ކުށްވެރިކުރަން މިއަދާ އިބަރަސްކަލާނގެ ހަޟްރަތުގައި ދަންނަވަމެވެ.

271- وعن مُصْعبِ بنِ سعدِ بنِ أبي وقَّاصٍ رضي اللَّه عنهما : رأَى سعْدٌ أَنَّ لَهُ فَضْلاً علَى مَنْ دُونهُ ، فقال النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « هَل تُنْصرُونَ وتُرزقُونَ إلاَّ بِضُعفائِكُم» رواه البخاري هَكَذا مُرسلاً ، فإِن مصعَب ابن سعد تَابِعِيٌّ ، ورواه الحافِظُ أَبو بكر الْبَرْقَانِي في صحيحِهِ مُتَّصلاً عن أَبيه رضي اللَّه عنه .

މާތް الله އެދަރިކަލުންނާއި ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ مُصْعب بنِ سعد بنِ أبي وقَّاص ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާ ވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ސަޢުދުގެ ފާނަށް އެހެން މީހުންގެ މައްޗަށް މާތް ކަމެއް ހުރި ވެއޭގެކަން ޙިއްސުވިފައެވެ سعدِ ގެ ފާނު އަމިއްލަ ފާޅުން ހިފުޅުކުރެއްވުމުން. ފަހެ ސަލާމާއި ސަލަވާތް ލިބޭ ނަބިއްޔާގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިންވާ ދަށު ނިކަމެތިންނާއި ނުލާ ތިޔަބައިމީހުން ނަސްރު ލިބިދެވޭ ރިޒުޤު ލިބުން ހުރިހެވެ؟ އެއީ ރިޒުޤު ދެއްވާ ހުރިހެވެ؟

272- وعن أبي الدَّرْداءِ عُوَيْمِرٍ رضي اللَّه عنه قال : سمِعتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : «ابْغونِي في الضُّعَفَاءَ ، فَإِنَّمَا تُنْصرُونَ ، وتُرْزقون بضُعفائِكُمْ » رواه أَبو داود بإسناد جيد .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أبو الدَّرْداءِ عُوَيْمر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއިވުނެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނަށްޓަކާ ދަށު ނިކަމެތި މީހުން ހޯދާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަސްރު ލިބޭނީ އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ރިޒުޤު ދެއްވަނީ ނިކަމެތިންގެ ސަބަބުންނެވެ.

34- باب الوصية بالنساء

ތަކުރީރުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް ދެ ގައުމުގެ ދަރުސީ ދާއިރާ ދ. ކުޑަހުވަދޫ ދ. ކުޑަހުވަދޫ ކައުންސިލް ކާމިޔާބުވެ ދ. ކުޑަހުވަދޫ ކައުންސިލް ގެ ކައުންސިލަރ ކ

އެހުންނާނީ ހުރި ގޮތަށް ދުރުކޮށެވެ. އަންހެނުންނަކީވެސް މިފަދަ އެވެ. ވީމާ އަންހެނުންނާ ނާއި ދޫކޮށް
ހެޔޮކޮށް ކަންތައް ކުރުމަށް ވަސިއްޔަތް ކުރާށެވެ.

وفي رواية في الصحيحين:« المرْأَةُ كالضلعِ إنْ أَقَمْتَها كسرْتَهَا ، وإِنِ استَمتعْت بِهَا،اسْتَمتعْت وفِيها عَوجٌ » .

އަދި بخاري އާއި مسلم ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އަންހެނާ އަރިކަށީގެ ގުދުރަތުންޖެހި ފަދައެވެ. އެތެދުކުރަން ހިފައިފިނަމަ ބިންދައިގެން ހިގައިދާނެއެވެ. އަދި އެކަށިބޭނުން ގުދުރަތުންޖެހި ފަދައިން ވާ ހާލު ގައިވެސް ތިބާ އެކަށިބޭނުންގެ ފަރާތުން އަރާމު ހޯދަގެންފިނަމަ ތިބާއަށް އަރާމު ލިބިދާނެއެވެ.

وفي رواية لمسلمٍ : « إِنَّ المرْأَةَ خُلِقتْ مِن ضِلَعٍ ، لَنْ تَسْتقِيمَ لكَ علَى طريقةٍ ، فَإِنْ استمتعْت بِهَا ، اسْتَمتَعْتَ بِهَا وفِيها عَوجٌ ، وإِنْ ذَهَبْتَ تُقيمُها كسرتَهَا ، وَكَسْرُهَا طلاقُها» .

قولُهُ : « عوجٌ » هو بفتح العين والواو .

އަދި مسلم ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަންހެނާ އުފެދިފައިވަނީ އަރިކަށީގެ ކުދު ކަށްބަޔަކުންނެވެ. (އެއަންހެނުން) ތިބާ ބޭނުނު ގޮތެއްގައި މަގުމަތީގައި ދެމިހުރުމެއް ނުހުންނާނެއެވެ. ފަހެ އެއާއިކުރުވެސް (އެބަރީ އެގުދު ކަންމަތީ ތިބާއިރުވުން) ތިބާ އެކަށިބޭނުންގެ ފަރާތުން އަރާމު ހޯދަގެންފިނަމަ ތިބާއަށް އަރާމު ލިބިދާނެއެވެ. އަދި (އެއާއި ހިފާލުން) ތިބާ (ކުއްލިއަކަށް) އެސީދާ ކުރަން އުޅެފިނަމަ ބިންދައިގެން ހިގައިދާނެއެވެ. އަދި އެބިންދައިގެން ދިއުމު ބުނޭ ބަހުގެ މާނައަކީ ވަރިވެގެން ދިއުމެވެ.

274– وعن عبد اللَّه بن زَمْعَةَ رضي اللَّهُ عنه ، أَنه سمعَ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يخْطُبُ ، وذكَر النَّاقَةَ والَّذِى عقَرهَا ، فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِذِ انْبعث أَشْقَاهَا » انْبعثَ لَهَا رَجُلٌ عزِيزٌ، عارِمٌ منِيعٌ في رهْطِهِ » ثُمَّ ذكَرَ النِّساءَ ، فَوعظَ فِيهنَّ ، فَقَالَ : « يعْمِدُ أَحَدكُمْ فيجْلِدُ امْرأَتَهُ جلْد الْعَبْدِ فلَعلَّهُ يُضاجعُهَا مِنْ آخِر يومِهِ » ثُمَّ وَعَظهُمْ في ضحكهِمْ مِن الضَّرْطَةِ وقال : « لِمَ يضحكُ أَحَدكُمْ مِمَّا يفعلُ ؟ » متفق عليه .

« وَالْعارِمُ » بالعين المهملة والراءِ : هُو الشِّرِّيرُ المفْسِد ، وقولُه : « انبعثَ »، أَيْ : قَامَ بسرعة .

ފުށ الله ތިމާވެށްދިނުން عبد اللَّه بن زَمْعَة ގ ކިއެވިން ތިބި ވަގުތު. ހަބަލައިގެން ސާފުކުރާ ކަމަކީ ހަމައެކަނި ކަލާ ދެމެދު ހުރި ކަންކަމާ ގުޅިގެން ނޫން ކަމަށް حديث ކަމަށްވާ ގޮތަށް ބަޔާންކުރެއްވުން. ހަދީ ތަކެއްގައި ހަމައެކަނި ތަކެއް (صالح عليه السلام ހިންގި معجزة ގ ފާހަގަ ކުރެވުން) ހަދީ ގ (ކަމުގައި ގ) ފެންނަ ގ ކަމެއްގައި ފާހަގަ ކުރެއްވުމަށް ބާރުއަޅުއްވާ ގޮތަށް. ފަދަ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވެސް ކަމެއް ކުރެއްވުން. (إِذِ انْبعث أَشْقَاهَا) ފަދައިން: ތަކެއްގައި ތިބި ކަންކަމުގައި ކަލާ ދެމެދު ތިބި (ތަކެއްގައި) ތަކެއް ކަމަށް. (ހަދީ حديث ކުރެއްވުން ތަކެއް ތަކެއް ގ ކަމަށް ބަލައިގެން ކަލާ ދެމެދު ތިބި ކަންކަމާ ގުޅިގެން ކަލާ ދެމެދު ތިބި ކަންކަމަށް ބަދަލު ދިނުމަށް

276- وعن عَمْرو بنِ الأَحْوَصِ الجُشميِّ رضي اللَّه عنه أَنَّهُ سمِعَ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في حَجَّةِ الْوَداع يقُولُ بعد أَنْ حَمِدَ اللَّه تعالى ، وَأَثْنَى عليْهِ وذكَّر ووعظَ ، ثُمَّ قال: « أَلا واسْتَوْصوا بِالنِّساءِ خَيْراً ، فَإِنَّمَا هُنَّ عَوانٍ عَنْدَكُمْ لَيْس تمْلكُونَ مِنْهُنَّ شَيْئاً غيْرَ ذلِكَ إِلاَّ أَنْ يأْتِينَ بِفَاحشةٍ مُبيِّنةٍ ، فإِنْ فَعلْنَ فَاهْجُروهُنَّ في المضَاجعِ ، واضْرِبُوهنَّ ضَرْباً غيْر مُبرِّحٍ ، فإِنْ أَطعنَكُمْ فَلا تبْغُوا عَلَيْهِنَّ سبيلا ، أَلا إِنَّ لَكُمْ عَلَى نِسائِكُمْ حَقًّا ، ولِنِسائِكُمْ عَلَيْكُمْ حقًّا، فَحَقُّكُمْ عَلَيْهنَّ أَن لا يُوطِئْنَ فُرُشكمْ منْ تَكْرهونَ ، وَلا يأْذَنَّ في بُيُوتكمْ لِمن تكْرهونَ ، أَلا وحقُّهُنَّ عَلَيْكُمْ أَن تُحْسنُوا إِليْهنَّ في كِسْوتِهِنَّ وَطعامهنَّ».

رواه الترمذی وقال : حديث حسن صحيحٌ .

قوله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « عوانٍ » أَيْ : أَسِيرَاتٌ ، جمْعُ عانِيةٍ ، بِالْعَيْنِ المهْمَلَةِ ، وهى الأَسِيرَةُ ، والْعانِي : الأَسِيرُ . شَبَّهَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم المرْأَةَ في دُخُولِهَا تحْتَ حُكْم الزَّوْجِ بالأَسيرِ «والضرْبُ المبرِّحُ » : هُوَ الشَّاقُّ الشديدُ ، وقوله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « فَلا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلاً » أَيْ : لا تَطلُبوا طرِيقاً تحْتجُّونَ بِهِ عَلَيْهِنَّ وَتُؤذونهنَّ بِهِ، واللَّه أعلم . ރަސޫލު الله ގެ ޞަޙާބީއްޔެއްކަމުގައިވާ عَمْرو بنِ الأَحْوَصِ الجُشميِّ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، حَجّة الْوَداع ގައި حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަންނަ އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު الله އަށް حمد އަދި ثناء ދެންނެވިއެވެ. އަދި ذكر ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި وعظ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭގެފަހުން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދަންނާށެވެ! އަންހެނުންނާއިމެދު ހެޔޮގޮތުން ކަމުގެ وصيية ކުރައްވާށެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެކަނބަލުންނީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ކައިރީގައި ބަންދުވެފައިވާ ބަންދީންނެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެކަނބަލުންގެ ފަރާތުން އެއްވެސް ކަމެއް މިލްކުވެގެން ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް އެކަނބަލުން ފާޅުވެގެންވާ ހުތުރު فاحش އެކަމެއް ކޮށްފިނަމަ މެނުވީއެވެ. ފަހެ އެކަނބަލުންނާއި އެއްދޮށް ނުވެ ދުރުކުރާށެވެ. އަދި އަނިޔާ ނުވާވަރަށް ތަޅާށެވެ. ފަހެ އެކަނބަލުން ކިޔަމަން ވެއްޖެނަމަ އެކަނބަލުންނަށް އަނިޔާކުރުމަށް ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން އެކަނބަލުންގެ މައްޗަށް މަގެއް ނުހޯދާށެވެ. ދަންނާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ އަނބިންގެ މައްޗަށް حق ވެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ އަނބިންނަށް ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް حق ވާ ވެއެވެ. ފަހެ އެކަނބަލުންގެ މައްޗަށް ތިޔަބައިމީހުންގެ حق އަކީ ތިޔަބައިމީހުން ނުރުހޭ މީހަކު ތިޔަބައިމީހުންގެ ފަރާތުގައި ނުބޭންދުމެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ނުރުހޭ މީހަކު ތިޔަބައިމީހުންގެ ގެއަށް ނުވައްދުމެވެ. ދަންނާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އެކަނބަލުންގެ حق އަކީ ތިޔަބައިމީހުން އެކަނބަލުންނަށް އަންނައުނާއި ކާބޯތަކެތީގައި ހެޔޮކޮށް ހިތުމެވެ.

277- وعن مُعَاوِيَةَ بنِ حَيْدَةَ رضي اللَّه عنه قال : قلتُ : يا رسول اللَّه ما حَقُّ زَوْجَةِ أَحَدنَا عَلَيْهِ ؟ قال : « أَن تُطْعمَها إِذَا طَعِمْتَ ، وتَكْسُوهَا إِذَا اكْتَسيْتَ ولا تَضْرِبِ الْوَجهَ، وَلا تُقَبِّحْ ، ولا تَهْجُرْ إِلاَّ فِي الْبَيْتِ » حديثٌ حسنٌ رواه أَبو داود وقال : معنى « لا تُقَبِّحْ» أَى : لا تقُلْ قَبَّحَكِ اللَّه .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވި مُعَاوِيَة بن حَيْدة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ ދަންނަވައިފީމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ (صلّى الله عَلَيْهِ وسلّم) ތިމަންމެންގެ އަނބިންގެ މައްޗަށް ތިމަންމެންނަށް ލާޒިމުވާ ހައްޤުތަކަކީ ކޮބައި ހެއްޔެވެ؟ حديث ކުރެއްވެވިއެވެ. ތިބާ ކާއެއްޗެހި ކާނަމަ އަނބިމީހާއަށް ކާންދޭށެވެ. ތިބާ އަންނައުނު ލާނަމަ މީނައަށް އަންނައުނު ދޭށެވެ. އަދި ތިބާ އަނބިމީހާގެ މޫނު ގަޑުގައި ނުގަންނާށެވެ. އަދި ތިބާ އަނބިމީހާގެ މޫނަށް ސިފަކަށް ކަޅިކޮށްލުމުން އަދި ދޮރު ނުހަރުކަށްނުވާށެވެ. އަދި އަނބިމީހާގެ ނުރުހުމަށް ކުރަމަސް ފުރަތަމަ އެއްދޮން ކުރުމުން ރޭތީރެއް އެއްކޮޅުން ކަނޑާލުމަށް (އެބަހީ ހަޖެހޭގެ ވަގުތު ވާހަކަ ދެއްކުން ހުއްޓާ ކަނޑާލުމަށް) ދޫކުރު ނުލާށެވެ.

278- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه ، قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَكْمَلُ المؤْمنين إِيمَاناً أَحْسنُهُمْ خُلُقاً ، وَخِيارُكُمْ خيارُكم لِنِسَائِهِم » رواه التِّرمذي وقال : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވި أبو هريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވެވިއެވެ. مُؤْمنންގެ ތެރެއިން إيمَان ގެ ގޮތުން ފުރިހަމަ ބޮޑީ އެމީހުންގެ ތެރެއިން އެހެން އެންމެ ރަނގަޅު މީހުންނެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ރަނގަޅު މީހުންނަކީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އަނބިންނަށް އެންމެ ރަނގަޅު މީހުންނެވެ.

279- وعن إِياس بنِ عبدِ اللَّه بنِ أَبي ذُباب رضي اللَّه عنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « لاَ تَضْرِبُوا إِمَاءَ اللَّهِ » فَجاءَ عُمَرُ رضي اللَّه عنه إلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، فَقَالَ : ذَئِرْنَ النِّساءُ عَلَى أَزْواجهنَّ ، فَرَخَّصَ في ضَرْبِهِنَّ فَأَطاف بِآلِ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نِساءٌ كَثِيرٌ يَشْكونَ أَزْواجهُنَّ ، فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَقَدْ أَطَافَ بآلِ بَيْت مُحَمَّدٍ نِساءٌ كَثيرِ يشْكُونَ أَزْوَاجَهُنَّ لَيْسَ أُولِئك بخيارِكُمْ » رواه أبو داود بإسنادٍ صحيح .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވި إياس بن عبدِ اللَّه بنِ أبي ذُباب ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވެވިއެވެ. ތިޔަ ބައިމީހުން އަންހެނުންގެ ގައިގައި

ތަކެއްގެ. ފަދަ ވާހަކަ الله ތަނުގައި عُمَرُ ގެ ފާނު رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތަކުރާރު ކުރަމުންދާ. ތަނަވަސްކަމުގެ ދަށުން ދެ ބަސްފުޅު (ގައުމުގެ ތަފާތުކަމުން) ދެކަންކަމަށް ވެސް ދެކެވޭ. ފަދަ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތަކުރާރުކުރުމުގެ ގޮތުގައި ހަމަ ތަނަވަސްކަމުގެ ދަށުން ބަދަލުކުރުމަކީ ވެސް ވާހަކަ. ފަދަ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔުމުގެ. ކުރިން محمد ގެ ފާނު اهل بيت ގެ ގޮތުގައި ހަމަ ތަނަވަސްކަމުގެ ދަށުން ބަދަލުކުރުމަކީ ވެސް ވާހަކަ. ތަފާތު ވާހަކަ ދެކެވޭ ތަނަކަށް ވާ ގޮތް ދައްކާ.

280- وعن عبدِ اللَّه بنِ عمرو بن العاص رضي اللَّه عنهما أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «الدُّنْيَا مَتَاعٌ ، وَخَيْرُ مَتاعِهَا المرْأَةُ الصَّالحةُ » رواه مسلم .

ގެ الله ތަނުގައި عبدِ اللَّه بنِ عمرو بن العاص ގެ ކަނޑައެޅުމުގެ ގޮތުގައި ބަލާ. ފަދަ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔުމުގެ. ފާހަގަ ކުރަންވާ ކަމަކީ ދުނިޔެ ތަކެއްގެ ތެރެއިން ހެޔޮ ތަކެއްގެ ތެރެއަކީ صالح ގޯތި ކަމެވެ.

35- باب حق الزوج على المرأة

باب حق ގޯތި ކަމުގެ ފަރާތުން ފާހަގަ ކުރަންވާ ގޯތި ކަމުގެ

قال اللَّه تعالى: { الرجال قوامون على النساء بما فضل اللَّه بعضهم على بعض، وبما أنفقوا من أموالهم. فالصالحات قانتات حافظات للغيب بما حفظ اللَّه } . (النساء 34):

ކަމުގެ ތެރެއިން، ފަދަ ވާހަކަ ތަކުގައި ދެކެވޭ ގޮތަށް قائم ކަމަށް ވާ ގޮތް ބަލާ. (ފަދާ) ގޮތުގައި ކަމަށް ވާ ގޮތަށް ފަދަ الله ގެ ފާނު ކަމުގެ ގޮތުގައި، ތަކުގައި ބަލާ، ކަމަށް ވާ ގޮތަށް ބަލާ. ފަދަ، ގެ ތެރެއިން ކަމަށް ވާ ގޮތަށް ބަލާ. ފަދަ، ކަމުގެ ތެރެއިން،

بِاهَرَدْهُوَىِ ىَدْهُرَىْدْهُرْهُوَىْ. ىَدْهُبًّهُوَىِىْدْىَدَدْهُ الله ءُدْهُوَىِ ىَدْهُوَدْهُ، وِىَدْهُدَدِدِىْدْهُ ثِهْ ىَدْهُرَدْهُرَدَ، ىُوَىْ، ءُىَدْهُرَدْهُوَدْهُدْهُرَدْهُ نصيحة ثَّهُوَىْ! ىَدْهِ، ءُىَدْهُرَدْهُوَدْهُدْهُرَّهُىَدْهُ ءُدْهُبَّهُدْهُ ىْدْهُدْهُ ثَّهُىْدْهُبَّهُوَىْ! ىَدْهِ، ءُىَدْهُرَدْهُوَدْهُدْهُوَىْ ىَدِىَدِ (ىَّرِىَدَ ثْهُوَّهُىَدْهُ) ثَهُبَّهُوَىْ!

وأما الأحاديث فمنها حديث عمرو بن الأحوص السابق (انظر الحديث رقم 276) في الباب قبله.

281- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِذَا دعَا الرَّجُلُ امْرأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فلَمْ تَأْتِهِ فَبَات غَضْبانَ عَلَيْهَا لَعَنتهَا الملائكَةُ حَتَّى تُصْبحَ» متفقٌ عليه .

ثَّهْ الله ثْهُدْهُـوْهُدْهُوِ أبــو هريــرة ىَ بِاهَرِهْ ىِهَّ ثَهُىْهْ ءُدْهُثَ. وِثَّهُدْهُوِدْهُثَ. رســول اللَّــه صَــلّى اللهُ عَلَيْــهِ وسَــلَّم حــديث ىْدْهُبَّهُوَىِدْهُثَ. وُىِهِدِّهُ ثَّهُىَّ هَرْهِدِّهُ هَرْهْ ءُدْهُثَّهُهْ ىْدْهُدَدْهُ ثَهُدْهُـوْهُدُىَدَ ءُىَدْهُرَدْهُوَدْهُ دَدْهُكَهْ ءُىَدْهُرَدْهُوَدْهُدْهُ ثَّهُوَىِ ىَدْهُرَدْهُىْهْ ىْدْهُ ىِهَّهُدْهُوَّهُ ملائكَةُ ثَّهُىَدْهُوَىْ ءُىَدْهُرَدْهُوَدْهُدْهُ دَدْهُكَهْ وُىِـهْ وَهْدْهُثَهْ لعنة ثَهُدْهُوَدْهُثَ.

وفي رواية لهما : « إِذَا بَاتَتْ المرْأَةُ هَاجِرَةً فِرَاشَ زَوْجهَا لَعنتْهَا المِلائِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ ».

ىَدْهِ بخاري ءَّدِ مسلم ىَ ىِهَّهُدْهُوَىِدْهُدَدِ ءُدْهُثَ. ىَدْهُرَدْهُبَّهُ (ءُدْهُثَهُىَدْهُبَّهُدِ ثْهُدَدْهِ) ثَّهُىَّ وُىِهِدِّهُىَّ ثَّهُهْ ثَّهُدْهُبَّهُدْهُوَّهُ ثَّهُىَدْهُبَّهُوِدْهُوَّهُ ثَهُىِـهْ وَهْدْهُثَهْ (ءُدْهُهَهِ ءُدْهُدْهُوَهْ ثَهُدِ دْهُثَهْ ثَهُهْ) ملائكَةُ ثَّهُىَدْهُوَىْ ءُىَدْهُرَدْهُىَرَدْهُىَدْهُ لعنة ثَهُدْهُوَهْ دْهُدْهُثَ.

وفي روايةٍ قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «والَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا مِن رَجُلٍ يَدْعُو امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَتَأْبَى عَلَيْهِ إِلاَّ كَانَ الَّذي في السَّماءِ سَاخِطاً عَلَيْهَا حَتَّى يَرْضَى عَنْها » .

ىَدْهِ (مسلمىَ) ءُدْهُرَدْهُ ىِهَّ هَرْهُدْهُوَىِ ءُدْهُثَ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ىْدْهُبَّهُوَىِدْهُثَ. وِىَدْهُرَدْهُـوْهُدَّهُ ىَ هَرْهُـهْ ءُدْهِدَّهُرَىْ ءُدْهُوَىِدْهُ ءُدِدَّهُ ىَدْهُوَىْ ىِهَّهُدْهُوَىْ. ءُدْهُ وُىْـهُدِىَدَ ءُدِدَّهُىَ ىَدْهُرَدْهُوِدْهُ ىَدْهُ ءُدْهُثَّهُهْ ىْدْهُدَدْهُ ىَدْهُدَدْهُ ءُىَدْهُرَدْهُ ءِىَّهُدْهُ ىْدْهُرَدْهُ ىْدْهُرَدْهُوِدْهُوَّهُ ءُدِدَّهُ ءُدْهُرَدْهُىَرَدْهُ ىِهَّهُدْهُوَىِدْهُ ءُدْهُوَىِدْهُ ءُدْهُوَّهُىَدْهُ (ءُدْهُهَهِ الله سبحانه وتعالى) ىْدْهُوَّ هَهُدْهُ ثَهُدْهُ.

282– وعن أبي هريرة رضي اللّه عنه أَيضاً أَن رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «لا يَحِلُّ لامْرَأَةٍ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إلا بِإِذْنِهِ ، وَلا تَأْذَنْ في بَيْتِهِ إلاَّ بِإِذنِهِ » متفقٌ عليه ، وهذا لفظ البخاري .

މާތް الله ރުއްސުންތެރިވި أبو هريرة ގެ ކިބައިން އަދިވެސް ރިވާ ވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަންހެނަކަށް އޭނާގެ ފިރިމީހާ حاضر ވެ ހުއްޓާ އޭނާގެ އިޒްނައަކާއި ނުލައި (ސުންނަތް) ރޯދަ ހިފުން ހުއްދަވެގެން ނުވާނެއެވެ. އަދި އޭނާގެ އިޒްނައަކާއި ނުލައި އޭނާގެ ގެއަށް އެހެން މީހަކު ވައްދުން ހުއްދަވެގެން ނުވާނެއެވެ.

283– وعن ابن عمرَ رضي اللّهُ عنهما عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « كُلُّكُمْ راعٍ، وَكُلُّكُمْ مسئولٌ عنْ رعِيَّتِهِ ، والأَمِيرُ رَاعٍ ، والرَّجُلُ راعٍ علَى أَهْلِ بَيْتِهِ ، والمرْأَةُ راعِيةٌ على بيْتِ زَوْجِها وولَدِهِ ، فَكُلُّكُمْ راعٍ ، وَكُلُّكُمْ مسئولٌ عنْ رعِيَّتِهِ » متفقٌ عليه .

މާތް الله އެދެބޭކަލުންނަށް ރުއްސުންތެރިވި عبد الله بن عمر، ސަލަވާތާއި ސަލާމް ލިބިވޮޑިގެންވި ނަބިއްޔާ ކަލޭގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާކުރައްވައެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ މީހަކީ ބަލާ ބަލަހައްޓަން ޖަވާބުދާރީ މީހެކެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ މީހަކު އެމީހާ ބަލާ ބަލަހައްޓަން ޖަވާބުދާރީވާ މީހުންނާ ބެހޭގޮތުން ސުވާލުކުރެވޭނެ މީހެކެވެ. امير އަކީ ބަލާބަލަހައްޓަން ޖަވާބުދާރީ މީހެކެވެ. އަދި ފިރިހެނާއަކީ އޭނާގެ އަހުލުބައިތުން ބަލާބަލަހައްޓަން ޖަވާބުދާރީ މީހެކެވެ. އަދި އަންހެނާއަކީ އޭނާގެ ފިރިމީހާގެ ގެއާއި އަދި އޭނާގެ ދަރިންނަށް ބަލާބަލަހައްޓަން ޖަވާބުދާރީ މީހެކެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ މީހަކީ ބަލާ ބަލަހައްޓަން ޖަވާބުދާރީ މީހެކެވެ. އަދި އެމީހަކު ބަލާބަލަހައްޓަން ޖަވާބުދާރީވާ މީހުންނާ ބެހޭގޮތުން އެމީހަކާ ސުވާލު ކުރެވޭނެއެވެ.

284– وعن أبي عليٍّ طَلْق بن عليٍّ رضي اللّه عنه أَن رسولَ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «إِذَا دعا الرَّجُلُ زَوْجتَهُ لِحَاجتِهِ فَلْتَأْتِهِ وإِنْ كَانَتْ عَلَى التَّنُّور» . رواه الترمذي والنسائي ، وقال الترمذي : حديث حسن صحيح .

މާތް الله ރުއްސުންތެރިވި أبو عليٍّ طَلْق بن عليٍّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ފިރިމީހާ އޭނާގެ އަނބިމީހާ އޭނާ ބޭނުންކަމަކަށް ގޮވައިފިނަމަ ވަގުތުން އޭނާ ދާށެވެ. އޭނާ ތަންދޫރު ކައިރީގައި ހުރިޔަސް

ދެއްކެވުމެވެ.

285- وعن أبي هريرة رضي اللَّهُ عنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لَوْ كُنْتُ آمِراً أحداً أَنْ يسْجُدَ لأَحدٍ لأَمَرْتُ المرْأَة أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا » . رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح.

ﷲ ﷺ أبـــو هريـــرة ދަރަނީ ކިޔައިދެއްވި ހަދީޘް ތަކުގެ ތެރެއިން ތިރީގައިވާ ހަދީޘް ދެއްވައިފިއެވެ. ކަލޭގެފާނަށް ދަންނަވަން ބޭނުންވާ ކަންތައް ދެކެ ކަލޭގެފާނަށް ކަލޭގެފާނުގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން ކަލޭގެފާނަށް ކިބައިލާ ދަރިން ކަލޭގެފާނަށް سجدة ކުރުމަށް ދެކެ ކަލޭގެފާނަށް ކަލޭގެފާނުގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން ކަލޭގެފާނަށް سجدة ކުރުމަށް ދެކެ ކަލޭގެފާނަށް ކަލޭގެފާނުގެ ދަރިންގެ ތެރެއިން ކަލޭގެފާނަށް ކިބައިލާ ދަރ

ﷺ ﷲ ﻋﻦ ﺃُﺳﺎﻣَﺔَ ﺑﻦِ ﺯﻳﺪ ﻱ ﺑﻬﺬﺍ ﻟﻔﻈﻪ ﻭﺯﺍﺩ ﻓﻲ ﺭﻭﺍﻳﺔ ﻟﻪ ﻗﺎﻝ ﺟﺎﺀ ﺭﺟﻞ ﺇﻟﻰ ﺍﻟﻨﺒﻲ ﷺ ﻓﻘﺎﻝ ﺃﻳﻌﻄﻲ ﺍﻟﺮﺟﻞ ﻣﻦ ﺻﺪﻗﺘﻪ ﺷﻴﺌﺎ ﻭﻫﻮ ﻳﺮﺟﻮ ﺃﻥ ﻳﺆﺟﺮ ﻓﻴﻬﺎ ﻓﻘﺎﻝ ﻧﻌﻢ

36- باب النفقة على العيال

ﺑﺎﺏ ﻭﺟﻮﺏ ﻧﻔﻘﺔ ﺍﻟﻤﻮﻟﻮﺩ ﻟﻪ ﻭﻛﺴﻮﺗﻬﻦ ﺑﺎﻟﻤﻌﺮﻭﻑ

قال اللَّه تعالى: { وعلى المولود له رزقهن وكسوتهن بالمعروف } .البقرة : 233

ﻭﻗﺎﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ { ﻭﻋﻠﻰ ﺍﻟﻤﻮﻟﻮﺩ ﻟﻪ ﺭﺯﻗﻬﻦ ﻭﻛﺴﻮﺗﻬﻦ ﺑﺎﻟﻤﻌﺮﻭﻑ } ﺍﻟﺒﻘﺮﺓ : 233

ﻭﻋﻦ ﺃﺑﻲ ﻫﺮﻳﺮﺓ ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻪ ﻗﺎﻝ : ﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﺻﻠﻰ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ : «ﺩِﻳﻨَﺎﺭٌ ﺃَﻧْﻔَﻘْﺘَﻪُ ﻓِﻲ ﺳﺒﻴﻞِ ﺍﻟﻠَّﻪِ ، ﻭَﺩِﻳﻨَﺎﺭٌ ﺃَﻧْﻔَﻘْﺘَﻪُ ﻓِﻲ ﺭَﻗَﺒَﺔٍ ، ﻭﺩِﻳﻨَﺎﺭٌ ﺗﺼﺪَّﻗْﺖَ ﺑِﻪِ ﻋَﻠَﻰ ﻣِﺴْﻜِﻴﻦٍ، ﻭَﺩِﻳﻨَﺎﺭٌ ﺃَﻧْﻔَﻘْﺘَﻪُ ﻋﻠَﻰ ﺃَﻫْﻠِﻚَ ، ﺃَﻋْﻈَﻤُﻬَﺎ ﺃَﺟْﺮاً ﺍﻟَّﺬﻱ ﺃَﻧْﻔَﻘْﺘَﻪُ ﻋﻠَﻰ ﺃَﻫْﻠِﻚَ » ﺭﻭﺍﻩ ﻣﺴﻠﻢ .

289- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «دِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ في سبيلِ اللَّه ، وَدِينَارٌ أَنْفَقتَهُ في رَقَبَةٍ ، ودِينَارٌ تصدَّقْتَ بِهِ عَلَى مِسْكِينٍ، وَدِينَارٌ أَنفقْتَهُ علَى أَهْلِكَ ، أَعْظمُهَا أَجْراً الَّذي أَنْفَقْتَهُ علَى أَهْلِكَ » رواه مسلم .

ﷺ ﷲ ﻋﻦ ﺃﺑﻮ ﻫﺮﻳﺮﺓ ﻱ ﺑﻬﺬﺍ ﻟﻔﻈﻪ ﻭﺯﺍﺩ. ﻭﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﺻﻠﻰ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﺣﺪﻳﺚ ﺻﺤﻴﺢ. ﻭﻫﻮ ﺍﷲ ﻱ ﺭﻭﺍﻳﺔ ﻟﻪ ﻗﺎﻝ ﺟﺎﺀ ﺭﺟﻞ ﺇﻟﻰ ﺍﻟﻨﺒﻲ ﻫﻮ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ { ﻭﻋﻠﻰ ﺍﻟﻤﻮﻟﻮﺩ ﻟﻪ ﺭﺯﻗﻬﻦ ﻭﻛﺴﻮﺗﻬﻦ ﺑﺎﻟﻤﻌﺮﻭﻑ } ﺍﻟﺒﻘﺮﺓ : 233 ﻭﻗﺎﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ { ﻟﻴﻨﻔﻖ ﺫﻭ ﺳﻌﺔ ﻣﻦ ﺳﻌﺘﻪ، ﻭﻣﻦ ﻗﺪﺭ ﻋﻠﻴﻪ ﺭﺯﻗﻪ ﻓﻠﻴﻨﻔﻖ ﻣﻤﺎ ﺁﺗﺎﻩ ﺍﻟﻠﻪ، ﻻ ﻳﻜﻠﻒ ﺍﻟﻠﻪ ﻧﻔﺴﺎً ﺇﻻ ﻣﺎ ﺁﺗﺎﻫﺎ } . ﺍﻟﻄﻼﻕ :7

ﻭﻗﺎﻝ ﺗﻌﺎﻟﻰ { ﻭﻣﺎ ﺃﻧﻔﻘﺘﻢ ﻣﻦ ﺷﻲء ﻓﻬﻮ ﻳﺨﻠﻔﻪ } ﺳﺒﺄ : 39

ﻭﻗﺎﻝ ﺗﻌﺎﻟﻰ { ﻭﻣﺎ ﺃﻧﻔﻘﺘﻢ ﻣﻦ ﺷﻲء ﻓﻬﻮ ﻳﺨﻠﻔﻪ } ﺳﺒﺄ : 39

ﻭﻋﻦ ﺃﺑﻲ ﻫﺮﻳﺮﺓ ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻪ ﻗﺎﻝ : ﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﺻﻠﻰ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ : «ﺩِﻳﻨَﺎﺭٌ ﺃَﻧْﻔَﻘْﺘَﻪُ ﻓِﻲ ﺳﺒﻴﻞِ ﺍﻟﻠَّﻪِ ، ﻭَﺩِﻳﻨَﺎﺭٌ ﺃَﻧْﻔَﻘْﺘَﻪُ

صدَّقْة ކުރާ دِينَار އަދާއި އަދި މީހާ މީހާގެ ޢާއިލާއަށް ހޭދަކުރާ دينار އަދާއި، މިހެންވާ ހޭދައިގެ ތެރެއިން އެންމެ ބޮޑުވެގެންވާ اجر ހުރީ މީހާ މީހާގެ ޢާއިލާއަށް ހޭދަކުރި دِينَار ގެ ގޮތުގައެވެ.

290- وعن أبي عبدِ اللَّهِ وَيُقَالُ له : أبي عبدِ الرَّحمن ثَوْبانَ بْن بُجْدُدَ مَوْلَى رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَفْضَلُ دِينَارٍ يُنْفِقُهُ الرَّجُلُ دِينَارٌ يُنْفِقُهُ عَلَى عِيالِهِ ، وَدِينَارٌ يُنْفِقُهُ عَلَى دابَّتِهِ في سبيلِ اللَّه ، ودِينَارٌ يُنْفِقُهُ علَى أَصْحابه في سبِيلِ اللَّهِ » رواه مسلم .

މާނަ الله ތަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أبو عبدِ اللَّهِ ، رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ މިނިވަން ކުރެއްވި އަޅާ ثَوْبانَ بْن بُجْدُدَ (މިނާގެ ކުންޔަތަކީ عبدِ الرَّحمن ކަމަށްވެސް ބުނެވެއެވެ.) ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހާ ހޭދަކުރާ އެންމެ ބޮޑު دِينَار އަކީ އޭނާގެ ޢާއިލާ އަށް ހޭދަކުރާ دِينَار އެވެ. އަދި އޭނާގެ الله ގެ މަގުމަތީ ޖިހާދު ކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ސަވާރީއަށް ހޭދަކުރާ دِينَار އެވެ. އަދި އޭނާގެ އެކު الله ގެ މަގުމަތީ ގައި ހިނގާ ބައިވެރިންނަށް ހޭދަކުރާ دِينَار އެވެ.

291- وعن أُمِّ سلَمَةَ رضي اللَّهُ عنها قَالَتْ : قلتُ يا رسولَ اللَّهِ ، هَلْ لي أَجْرٌ في بني أبي سلَمةَ أَنْ أُنْفِقَ علَيْهِمْ ، وَلَسْتُ بتَارِكَتِهِمْ هَكَذَا وهَكَذَا ، إِنَّما هُمْ بنِيَّ ؟ فقال : « نَعَمْ لَكِ أَجْرُ ما أَنْفَقْتِ علَيهِم » متفقٌ عليه .

މާނަ الله ތަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أُمِّ سلَمَةَ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ ދަންނަވާލީމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންނައާއި أبو سلمة ގެ ދަރިންނަށް (އެބަހީ އަހަރެންނާއި أبو سلمَةَ އާ އާއި ދެމެދުން ލިބިފައިވާ ދަރިންނަށް) خرد ކުރާ ޚިދުމާ އަށްޓަކާ ގޮތުގައި ތިމަންނަ އަށް އަޖުރު ލިބޭނެހެއްޔެވެ؟ އަދި އެދަރިން خرد ނުލިބިގެން އެގޮތް މިގޮތަށް އެނބުރި އެނބުރި ދިއުމަށް ތިމަންނަ ދޫކޮށްލާކަށް ނުކެރޭނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެއީ ތިމަންނަ ގެ ދަރިންނެވެ. ދެން ރަސޫލާ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އާދޭހެވެ. ކަލޭނަ އެދަރިންނަށް ކުރާ خرد ގެ ގޮތުން ކަލޭނަށް އަޖުރު ލިބޭނެއެވެ.

292- وعن سعد بن أبي وقَّاص رضي اللَّه عنه في حدِيثِهِ الطَّويلِ الذِي قَدَّمْناهُ في أَوَّل الْكِتَابِ في بَابِ النِّيَّةِ أَنَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال له : « وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجهَ اللَّه إلاَّ أُجِرْتَ بها حَتَّى ما تَجْعلُ في في امرأَتِكَ » متفقٌ عليه .

ރަޟި الله ޢަންހު ރިވާކުރެއްވި سعد بن أبي وقّاص ގެ ރިވާޔަތުން މި ފޮތުގެ ކުރީ ބާބެއްގައި نية ގެ ބާބުގައި ދެއްވި بيان ކުރެވިފައިވާ بَاب ގައި ތިބޮޑުމާނަ ގެނެސްދެވިފައިވާ ކަ ދިރާ حديث ގައި ވެއެވެ. رسولُ اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް صحابي އަކަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ އަކަމެއްގައި الله ގެ ވަޖުހުފުޅު އެދިގެން އަދި ބިނާކޮށް ހޭދަކޮށް ހޭދަކުރާ ކޮންމެ ހޭދަޔަކަށް ތިމާ ހިނގާއެވެ خرد ގައި ތިބާ ވެރިކަމުގައި ދޭ ބިނާގެ އަޖުރު ލިބޭނެއެވެ. އަންހެނުގެ ދަތުގައި އިނދޭ ބަދަލު ވެސް ކާނާ އަދި ލިބޭނެއެވެ.

293– وعن أبي مَسْعُودٍ الْبَدرِيِّ رضي اللَّه عنه ، عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «إِذَا أَنْفَقَ الرَّجُلُ على أَهْلِهِ نفقَةً يحتَسبُها فَهِي لَهُ صدقَةٌ » متفقٌ عليه .

ރަޟި الله ޢަންހު ރިވާކުރެއްވި أبو مَسْعُودٍ الْبَدرِي ސަހަބާބޭ ސަހަބާބޭ ބަހުގެ ނަބިއްޔާ ރަސޫލާގެ ރިވާޔަތުން ރިވާކުރެވިފައިވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކު އަނބިމީހާ ބައިގެ އަހަރު خرد ކުރާ ހިސާބު الله ގެ ވަޖުހުފުޅު އެދިގެންކަމަށް ހުރި ތި خرد ކުރާ ކާނާ صدقَة އަކަށް ވެގެންދާނެއެވެ.

294– وعن عبدِ اللَّهِ بنِ عمرو بنِ العاص رضي اللَّه عنهما قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « كَفي بِالمرْءِ إِثْماً أَنْ يُضَيِّعَ مَنْ يقُوتُ » حديثٌ صحيحٌ رواه أَبو داود وغيره .

ورواه مسلم في صحيحه بمعنَاهُ قال : « كَفي بِالمرْءِ إِثْماً أَنْ يَحْبِسَ عَمَّنْ يملِكُ قُوتَهُ » .

ރަޟި الله އަދިބިޔަކަލުންނަށް ރިވާކުރެއްވި عبدِ اللَّهِ بنِ عمرو بنِ العاص ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާކުރެވިފައިވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ خرد ކުރަންޖެހޭ މީހުންނަށް خرد ނުކުރުން ދިނުކުރުން މީހާ ފާފަވެރި އަދަށް ބޮޑުކަން ފުދެއެވެ. އަދި الامام مسلم އެކަލޭގެފާނު صحيح ނަމަކަށް ކިޔޭ حديث ފޮތުގައި އެމާނައިގައި ރިވާކުރެވިފައިވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިހާ خرد ދޭންޖެހޭ ބަދަލަށް خرد ނުދިނުމަކީ އެއީ ފާފަވެރިއަކަށް ބޮޑު ފުދޭ ކަމެކެވެ.

295– وعن أبي هريرةَ رضي اللَّهُ عنه أَن النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَا مِنْ يوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلاَّ ملَكَانِ يَنْزلانِ ، فَيقولُ أَحدُهُما : اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقاً خلفاً ، ويَقولُ الآخرُ : اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكاً تَلَفاً » متفقٌ عليه .

ރަޟި الله ޢަންހު ރިވާކުރެއްވި أبو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާކުރެވިފައިވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން

ސަލާމާއި ސަލަވާތް ލެއްވި ނަބިއްޔާކަލޭގެފާނުގެ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދަރުމަވެރިކަމާ ބާރަކާތުން
ފައިބާވާގެން ދޫކުރާ ނުކުތައިވާ ދަރުމަވަންތަކަމަށް އެދިގަނެ އެއްލާފަ ދަރުމަވަންތަކަމުގެ ހަނދާނެއް ނުވެއެވެ. ފަހަ
އާއިން އަޅުގަނޑުމެން ބަލަހައްޓަވާ ދެއްވާ ކަލާނގެއެވެ. اللّهُمَّ ހަމަނުވަހި ބަރަކާތްލެއްވި ރަސޫލާގެ! (ހަނދުވަރި)
ހަދާކަމާ މީހުން ގޮސް ކުރައްވާނަދޭ! އަދި އަނެއް ދަރުމައިގެ ބަރަކާތު ދޫކުރާ ކުރައްވަވާށެވެ. اللَّهُمَّ
ހައްދަވައި ބަރަކާތްލެއްވި ރަސޫލާގެ! (ހަނދުވަރި) ހަދަނާކަން ހިފުހައްޓާ މީހުން ދަރުކާރުވާނަދޭ!

296- وعنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « الْيَدُ الْعُلْيا خَيْرٌ مِنَ الْيدِ السُّفْلَى وابْدَأْ بمن تَعُولُ ، وَخَيْرُ الصَّدَقَةِ مَا كَانَ عَنْ ظَهْرِ غِنَى ، ومَنْ يَسْتَعِفِفْ ، يُعِفَّهُ اللَّهُ ، ومَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ » رواه البخاري .

އަދި އެ صحابى (އެބަހީ މާތް الله ރުއްސުންވުއްވި أبو هريرة) ސަލާމާއި ސަލަވާތް ލެއްވި ނަބިއްޔާ
ކަލޭގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާކުރައްވައިވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިވެއެވެ. މަތީގައިވާ އަތް (އެބަހީ ދޭ
މީހާ) ދަށުގައިވާ އަތަށް ވުރެ (އެބަހީ ހޯދާ މީހާ އަތް ވުރެ) ހެޔޮވެއެވެ. ބޭސް ވެގެން ވެއެވެ. އަދި ތިބާ
(އެއްކޮށް ބަލަހައްޓަ) ގެން ތިމާގެ މީހުންގެ ދެރަތަކުން ފެށޭށެވެ. އަދި އެންމެ މާތް ވެގެންވާ ޞަދަގާތަކީ
ފުދިގެން ހުރެ ކުރާ ޞަދަގާތެވެ. އަދި ސަވާލު ނުކުރާ ބޭބޭ މަސައްކަތް ކުރާ މީހުން މާތް الله سبحانه
وتعالى ސަވާލު ކުރުމުން ސަލާމަތް ކުރައްވައިވެއެވެ. އަދި ފުދޭ މިންވަރުން ފުދިއްވައިދެމުން މަސައްކަތް
ކުރާ މީހުން މާތް الله ފުއްދަވާ ދެއްވައެވެ.

37- باب الإنفاق مما يحبُّ ومن الجيِّد

ލޯބި ދަރަނިވާ ތަކެތިންނާއި އަދި ރަނގަޅު ހެޔޮވާ ތަކެތިން ހޭދަކުރުމުގެ މާތްކަން
ބަޔާންކުރެވުން މި بَابِ

قال اللَّه تعالى: { لن تنالوا البر حتى تنفقوا مما تحبون } .آل عمران :92
ތިޔަބައި މީހުން ލޯބިވާ އެއްޗެހިން ތިޔަބައި މީހުން ހޭދަނުކުރާހާ ހިނދަކު ތިޔަބައި މީހުންނަށް
ހެޔޮކަމަށް ނުވާނެއެވެ.
وقال تعالى: { يا أيها الذين آمنوا أنفقوا من طيبات ما كسبتم ومما أخرجنا لكم من الأرض، ولا تيمموا الخبيث منه تنفقون } .البقرة:267
އޭ إيمـــــان ވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ހޯދި ތަކެތީގެ ތެރެއިން ހަލާލު ތަކެތިން

ތިޔަބައިމީހުން ޚަރަދުކުރާށެވެ! އަދި، **ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބޮޑުން ބޮޑަށް ލޯބިވާ** ތަކެތިން ޚަރަދުކުރުމުގެ
ބާބެވެ. ...

297- عن أَنس رضي اللَّه عنه قال : كَانَ أَبُو طَلْحَةَ رضي اللَّه عنه أَكْثَر الأَنْصَارِ بِالمدِينَةِ مَالاً مِنْ نَخْلٍ ، وَكَانَ أَحَبُّ أَمْوالِهِ إِلَيْهِ بَيْرَحاءَ ، وَكَانَتْ مُسْتَقْبِلَةَ المسْجِدِ وكانَ رسولُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يدْخُلُهَا وَيشْربُ مِنْ ماءٍ فِيهَا طَيِّبٍ قَالَ أَنَسٌ : فلَمَّا نزَلَتْ هَذِهِ الآيةُ : { لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ } قام أَبُو طَلْحَةَ إِلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : يا رسولَ اللَّه إِنَّ اللَّه تَعَالَى أَنْزَلَ عَلَيْكَ : { لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ } وَإِنَّ أَحَبَّ مَالي إِلَيَّ بَيْرَحَاءَ ، وإِنَّهَا صَدقَةٌ للَّهِ تَعَالَى أَرْجُو بِرَّهَا وذُخْرهَا عِنْد اللَّه تعالى ، فَضَعْها يا رسول اللَّه حيْثُ أَرَاكَ اللَّهُ، فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « بَخٍ ، ذلِكَ مَالٌ رَابحٌ ، ذلِكَ مَالٌ رَابِحٌ ، وَقَدْ سمِعْتُ مَا قُلْتَ ، وَإِنِّي أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا في الأَقْرَبِينَ » فقال أَبُو طَلْحَةَ : أَفْعَلُ يا رسولَ اللَّه ، فقَسَّمَهَا أَبُو طَلْحَةَ في أَقَارِبِهِ ، وَبَنِي عَمِّهِ. متفقٌ عليه .

وقولُهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مالٌ رَابحٌ » رُوِي في الصحيحين « رَابحٌ » و « رَايحٌ» بالباءِ الموحدةِ وبالياءِ المثناةِ ، أَيْ رَايحٌ عَلَيْكَ نَفْعُهُ ، و « بَيْرَحَاءُ » حَدِيقَةُ نَخْلٍ ، وروي بكسرِ الباءِ وَفتحِها .

މާތް الله ރުއްސުން ހެއްވި أَنس ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މާތް الله ރުއްސުން ހެއްވި أَبُو طَلْحَة އަކީ مَدينَة ގެ أنصاري ގެ ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން ކަދުރު ގަސް އެންމެ ގިނަ عدد ދ
އަށް ލިއްބެވި ބޭކަލެކެވެ. އަދި ތަރުކީބުގެ ތެރެއިން މި ބޭކަލާކަށް އެންމެ ކަމުދިޔައީ އަދި ލޯބިވެވުނީ
ބައިރުޙާ އާއި ބައިތާ ނަމުގައިވާ ގިނަ ކަދުރު ދަނޑެވެ. އެދަނޑު އޮތީ مَسْجِدالنبوى ގެ ކުރިމަތީގައެވެ.
އަދި رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެދަނޑަށް ވަޑައިގަންނަވައެވެ. އަދި އެދަނޑުގެ ފެން ރަނގަޅު
ކަމުންވާއިރު އެދަނޑުން ފެންބޯ ހިއްޖަވާ ކަމުދަނަވައެވެ. أنس ގެ ފާނު ވިދާޅުވެއެވެ. މި آية { لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ} ބާވައިލެއްވުމުން أَبُو طَلْحة ގެ ފާނު رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ
ހަޟްރަތަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މާތް الله وحي ކުރެއްވީއެވެ. {لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ} މާނައީ: ތިޔަބައިމީހުން ގެ މުދަލުން އެއްޗެހި ކަމުގެ
ތިޔަބައިމީހުން ގެ ލޯބިވާ ބާވަތްތަކުން ޚަރަދު ނުކުރާހާ ހިނދަކު ތިޔަބައިމީހުންގެ ހެޔޮ
ކަމުގެ ދަރަޖަ جزاء އާއި ހެޔޮކަމެއް وأصل ނުވާނެކަމަށް يقين ކުރޭ. (އަދި أَبُو طَلْحَة ވިދާޅުވިއެވެ.)
އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަގެ މުދަލުގެ ތެރެއިން ތިމަންނާއާ އެންމެ ލޯބިވާ އަދި އެންމެ
ދަމުދަލެއް ބައިރުޙާ ދަނޑެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ އެދަނޑު މާތް الله އަށް ޞަދަޤާތުގެ ގޮތުގައި ދެމެވެ. އަދި

ތަކަތިވެރިކަމުގެ ތެދުވެރިކަމުގައި ހުންނަ ވާހަކަ ދައްކާ ވާހަކަ صدقة ކަމުގައި ވާނެ ކަމަށެވެ. ތެދުވެރިކަމުގެ ވާހަކަ ދައްކާ ފަރާތަށް ثواب ދެވޭ ގޮތަށް الله ގެ حضرة ގައި ދުޢާ ކުރަން ވެގެންދާ ކަމަށެވެ. ތާއީދުالله ގެ رسول ދެއްވާ ގޮތަށެވެ. ފާހަގަ الله ކުރެއްވި ގޮތުގައި ތެދުވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ދެކެ

ۋە إيمان ئۇنىڭ چوڭقۇرلۇقىدا! ھەرقايسىڭلار ئۆز نەپسىڭ ئۈچۈن ئەمەل قىلغۇچىلاردۇر، ھەرقايسىڭلار ئۆزىنى سېتىۋالغۇچىلاردۇر!

298- وعن أبي هريرةَ رضي اللَّه عنه قال : أَخذ الحسنُ بنُ عليٍّ رضي اللَّه عنْهُما تَمْرةً مِنْ تَمرِ الصَّدقَةِ فَجعلهَا في فِيهِ فقال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « كُخْ كُخْ ، إرْمِ بِهَا ، أَما علِمْتَ أَنَّا لا نأْكُلُ الصَّدقةَ ؟ » متفق عليه .

ئابۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: ھەسەن ئىبنى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما ساداقە خورمىسىدىن بىرنى ئېلىپ ئاغزىغا سالغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «كۇخ كۇخ، ئۇنى تۈكۈرۈۋەت، ساداقە بىزگە ھالال ئەمەس ئىكەنلىكىنى بىلمەمسەن؟» دېدى. (بۇخارى، مۇسلىم)

وفي روايةٍ : « إنا لا تَحِلُّ لنَا الصَّدقةُ » وقوله : « كِخْ كِخْ » يُقالُ بِاسْكَانِ الخَاءِ ، ويُقَالُ بكَسرِهَا مع التَّنْوِينِ وهيَ كلمةُ زَجْر للصَّبِيِّ عن المسْتَقذَرَاتِ ، وكَانَ الحسنُ رضي اللَّه عنه صبِياً

مۇسۇلمان ئۈچۈن ساداقە ھالال ئەمەس.

299- وعن أبي حفْصٍ عُمَر بن أبي سلَمةَ عبدِ اللَّه بنِ عبدِ الأَسد : ربيبِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : كُنْتُ غُلاماً في حجْرِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ في الصَّحْفَةِ ، فقال لي رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يا غُلامُ سمِّ اللَّهَ تعالى ، وَكُلْ بِيمِينِكَ، وكُل مِمَّا يليكَ » فَما زَالَتْ تِلْكَ طِعْمتي بعْدُ . متفقٌ عليه .

« وتَطِيش » : تَدُورُ في نَواحِي الصَّفحَةِ .

رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئۈچۈن ئۆمەر ئىبنى ئەبۇ سەلەمە (ئۇنىڭ ئانىسى ئۇممۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئەبۇ سەلەمە بىلەن نىكاھلانغاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ئاتىسى بولغان) ئابۇ ھەپس ئابدۇللاھ ئىبنى ئابدۇلئەسەد (ئۆمەر ئىبنى ئەبۇ سەلەمە) رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: مەن بالا ۋاقتىمدا رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىدە تەربىيەلىنىۋاتاتتىم، تاماق يەۋاتقىنىمدا قولۇم تاماق ئالغان تەخسىنىڭ ھەممە يېرىگە بېرىپ قالاتتى. رەسۇلۇللاھ ئەلەيھىسسالام ماڭا: «ئوغلۇم، بىسمىللاھ دېگىن، ئوڭ قولۇڭ بىلەن يېگىن، ئالدىڭدىكى تاماقتىن يەگىن» دېدى. (بۇخارى، مۇسلىم) ئۇنىڭدىن كېيىن مېنىڭ تاماق يېيىشىم شۇنداق بولۇپ قالدى.

ތަކުގައި ވާ ކަންކަމުގެ ތެދުވެރިކަމުގެ ބަލި ދެނެގަތުމަށް ކަނޑައެޅިފައި ވާ ގޮތް (ނ صحابي) ވަނީ ކޮން ގޮތަކަށް ހެއްކެވ ؟

300- وعن ابن عمَر رضي اللَّه عنهما قال : سمعت رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « كُلُّكُمْ راعٍ ، وكُلُّكُمْ مسئولٌ عنْ رعِيَّتِهِ ، والإمَامُ رَاعٍ ، ومسئولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ ، والرَّجُلُ رَاعٍ في أَهْلِهِ ومسئولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ ، والمرْأَةُ راعِيةٌ في بيْتِ زَوْجِهَا ومسئولة عنْ رعِيَّتِهَا ، والخَادِمُ رَاعٍ في مالِ سيِّدِهِ ومسئولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ ، فكُلُّكُمْ راعٍ ومسئولٌ عنْ رعِيتِهِ» متفقٌ عليه.

ﷲ ﷺ عبد الله بن عمَر ގެ ކިތާބުން ނަގާފައި ވާ ހަދީޘް ވަނީ ކޮން ގޮތަކަށް ހެއްކެވ ؟ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިތަންތަނުގައި ކޮން ބަހުން ބަޔާންކުރެއްވ ؟ ތިމަންގެ ކުރީގައި ބަލި ދެނެގަތުމަށް ކަނޑައެޅިފައި ވާ ގޮތް (قيامة) ގެ ދުވަހުގައި ކަނޑައެޅިފައި ވާ ގޮތާ ދެމެދު ތަފާތު ކަންކަން ކޮބައިކަށ ؟ ތިމަންގެ ކުރީގައި ބަލި ދެނެގަތުމަށް ކަނޑައެޅިފައި ވާ ގޮތާ (اهل) ގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅިފައި ވާ ގޮތާ ދެމެދު ތަފާތު ކަންކަން ކޮބައިކަށ ؟ ތިމަންގެ ކުރީގައި ބަލި ދެނެގަތުމަށް ކަނޑައެޅިފައި ވާ ގޮތާ خادم ގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅިފައި ވާ ގޮތާ ދެމެދު ތަފާތު ކަންކަން ކޮބައިކަށ ؟ ތިމަންގެ ކުރީގައި ބަލި ދެނެގަތުމަށް ކަނޑައެޅިފައި ވާ ގޮތާ ދެމެދު ތަފާތު ކަންކަން ކޮބައިކަށ ؟ ތިމަންގެ ކުރީގައި ބަލި ދެނެގަތުމަށް ކަނޑައެޅިފައި ވާ ގޮތާ قيا مة ގެ ދުވަހުގައި ކަނޑައެޅިފައި ވާ ގޮތާ ދެމެދު ތަފާތު ކަންކަން ކޮބައިކަށ ؟

301- وعن عمرو بن شُعْيب ، عن أَبيه ، عن جَدِّهِ رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مُرُوا أَوْلادَكُمْ بِالصَّلاةِ وهُمْ أَبْنَاءُ سبع سِنِينَ ، واضْرِبُوهمْ عليْهَا وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرٍ ، وفَرِّقُوا بيْنَهُمْ في المضَاجعِ » حديثٌ حسن رواه أبو داود بإسنادٍ حسنٍ .

ﷲ ﷺ عمرو بن شُعْيب ގެ ކިތާބުން ނަގާފައި ވާ ހަދީޘް ވަނީ ކޮން ގޮތަކަށ ؟ ތިމަންގެ ކުރީގައި ބަލި ދެނެގަތުމަށް ކަނޑައެޅިފައި ވާ ގޮތް ކިތަންތަނުގައި ކޮން ބަހުން ބަޔާންކުރެއްވ ؟ رسول اللَّه صَلّى

الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ދަރިންގެ އުމުރުން ހަތް އަހަރު ފުރުމުން ނަމާދުކުރުމަށް އަމުރުކުރާށެވެ. އަދި ދިހައަހަރު ވުމުން އެކުދިންނަށް (ނަމާދުނުކުރާނަމަ) އަދިބަ ތަޅާށެވެ. އަދިއެ (އުމުރުގެ) ކުދިންގެ ބިސްތަރު ވަކިވަކިން ބައިއްޖައްސާށެވެ.

302- وعن أبي ثُرِيَّةَ سَبْرَةَ بنِ مَعْبدٍ الجهَنِيِّ رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم: « عَلِّمُوا الصَّبِيَّ الصَّلاةَ لِسَبْعِ سِنِينَ ، وَاضْرِبُوهُ علَيْهَا ابْنَ عشْرِ سِنِينَ » حديث حسنٌ رواه أَبو داود ، والترمِذي وقال حديث حسن .

ولَفْظُ أبي داوُد : « مرُوا الصَّبِيَّ بِالصَّلاَةِ إِذَا بَلَغَ سَبْعَ سِنِينَ » .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި أبو ثُرِيَّة سَبْرَةَ بنِ مَعْبدٍ الجهَنِيِّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ކުދިންނަށް ހަތް އަހަރު ފުރުމުން ނަމާދު ކުރަން ދަސްކޮށްދޭށެވެ. އަދި ދިހަ އަހަރު ފުރުމުން (ނަމާދު ނުކޮށްފިނަމަ) އަދިބަ ތަޅާށެވެ. އަދި أبو داوُد ގެ نص ގައި ވެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުދިން ހަތް އަހަރަށް ފުރުމުން ނަމާދު ކުރުމަށް އަމުރު ކުރާށެވެ.

39- باب حق الجار والوصية به

އަވަށްޓެރިންގެ حق ތަކާއި އެބައިމީހުން ނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތުމަށް ކުރެވިފައިވާ وصية ތައް ބަޔާން ވެގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى: { واعبدوا اللَّه ولا تشركوا به شيئاً، وبالوالدين إحساناً وبذي القربى، واليتامى، والمساكين، والجار ذي القربى، والجار الجنب، والصاحب بالجنب، وابن السبيل، وما ملكت أيمانكم } .النساء:36

ތިޔަބައިމީހުން، الله އަށް އަޅުކަން ކުރާށެވެ! އަދި، އެކަލާނގެއަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް شريك ނުކުރާށިއެވެ! އަދި، މައިންބަފައިންނަށާއި، ގާތްތިމާގެ މީހުންނަށާއި، يتيم ންނަށާއި، مسكين ންނަށާއި، ގާތް އަވަށްޓެރިޔާއާއި، ދުރު އަވަށްޓެރިޔާއާއި، ކައިރީ އެކުވެރިޔާއާއި، **ދަތުރުވެރިޔާ އާއި**، ތިޔަބައިމީހުންގެ މިލްކު ވެގެންވާ އަޅުންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތާށެވެ!

303- وعن ابنِ عمرَ وعائشةَ رضي اللَّه عنهما قَالا : قال رسولُ اللَّه صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم: « مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالجارِ حتَّى ظَنَنتُ أَنَّهُ سيُوَرِّثُهُ » متفقٌ عليه .

މާތް الله އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަޙުމަތްލައްވާށި عبد الله بن عمر އާއި عائشة އާއިންގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެދެބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަވަށްޓެރިޔާއަށް ހެޔޮކަން ހިތުމަށް جِبْرِيلُ އާއިން މިކަން ކަލޭގާފާނަށް وصية ކުރެއްވުމުން ގެންދެވިއެވެ. ބޭކަލުން އަވަށްޓެރިޔާ ވާރުތަ ވެރިއަކަށް ވާނެކަން މިކަލޭގެފާނު ހީކުރެއްވެން ދިޔައެވެ.

304– وعن أبي ذرٍّ رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يَا أَبَا ذرّ إِذا طَبَخْتَ مَرَقَةً ، فَأَكْثِرْ مَاءَها ، وَتَعَاهَدْ جِيرَانَكَ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުއްސެވުން ލިބިވޭ ابو ذرّ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حـــديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ ابـــو ذرّ އެވެ. ތިބާ ރިހަކުރުކައްކާނަމަ އޭގެ ފެން ގިނަކުރާށެވެ. އަދި ތިބާގެ އަވަށްޓެރިޔާއަށް އޭގެން حصة ދޭށެވެ.

وفي رواية له عن أبي ذرّ قال : إن خليلي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَوْصَانِي : « إِذا طبخْتَ مَرَقاً فَأَكْثِرْ مَاءَهُ ثُمَّ انْظُرْ أَهْلَ بَيْتٍ مِنْ جِيرانِكَ ، فَأَصِبْهُمْ مِنْهَا بِمعْرُوفٍ » .

އަދި مسلمِ ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ابو ذرّ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނާގެ خليل(ރަޙުމަތްތެރިޔާ) صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންނައަށް وصية ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ރިހަކުރު ކައްކާނަމަ އޭގެ ފެން ގިނަކުރާށެވެ. ދެން އަވަށްޓެރިޔާގެ ގޭގެ މީހުން ބަލާ ހެޔޮގޮތުގައި އެއިން ބަހާލާށެވެ.

305– وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه أَن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « واللَّهِ لا يُؤْمِنُ ، واللَّهِ لا يُؤْمِنُ ، » قِيلَ : منْ يا رسولَ اللَّهِ ؟ قال : « الَّذي : لا يأْمنُ جارُهُ بَوَائِقَهُ،» متفق عليه.

މާތް الله ރުއްސެވުން ލިބިވޭ ابو هريرةގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ސުވާމީބަޔަކު ފުރުޤާން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މާތްالله ގަންދެއްވައި ހަމަ ކަށަވަރުން ނުވެއެވެ. އެމީހާގެ އީމާންކަން ފުރިހަމަ ނުވެއެވެ. މާތް الله ގަންދެއްވައި ހަމަ ކަށަވަރުން ނުވެއެވެ. އެމީހާގެ އީމާންކަން ފުރިހަމަ ނުވެއެވެ. ދަންނަވައިފިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ! އެއީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ އެމީހާގެ އަވަށްޓެރިޔާ ސަލާމަތް ނުވާމީހާއެވެ.

وفي رواية لمسلمٍ : « لا يَدْخُلُ الجنَّة مَنْ لا يأْمنُ جارُهُ بوَائِقهُ » .

« الْبَوائِقُ » الْغَوَائِل وَالشُّرُورُ .

ތަރިމ مسلمٍ ގެ ތިލަވަތުގައި ވާގޮތް. ތެދުވެގެން ދަނީ ތަކުލީފުތަކުން ދުރުވެ ހިތްހަމަ ކުރުމުގެ ތަކުލީފު ދިނުމުގެ ކަންތައްތަކެވެ.

306- وعنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يَا نِسَاءَ المسلِمَاتِ لا تَحْقِرَنَّ جارَةٌ لجارتِهَا وَلَوْ فِرْسَنَ شَاةٍ » متفقٌ عليه .

ތަރިމ ތ صحابى (ތެދުވެ اللهغۇ ۋ ابوهريرة)ގެ ކިތާބުތަކުގައި ތިލަވަތުގައި. ވާހަކަ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވުމުގެ. ތ مُسلِم ދަންނަވައިފި! ތިއީ ތަކުލީފުތަކުން ދުރުވެ ހިތްހަމަ صدقة ތިއުރ ކުރުމުގެ ފަހުން ދެވޭ صدقة ކުރުމުގެ ފަދަ ކަންތައްތަކެވެ. ތިއީ ބައެއްގެ ދަރިވަރުން ދެކެ ކަންބޮޑުވާ ކަމެކެވެ.
(ތެދުވެ ތަކުލީފުގެ ކަންތައްތަކުގައި ހިތްހަމަ ކުރުމުގެ ކަންތައްތަކެވެ.)

307- وعنه أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : لا يَمْنَعْ جارٌ جارَهُ أَنْ يغْرِزَ خَشَبَةً فِي جِدارِهِ » ثُمَّ يَقُولُ أَبو هريرة : مَالِي أَرَاكُمْ عنْهَا معْرِضِينَ ، واللَّهِ لأرمينَّ بها بيْنَ أَكْتَافِكُمْ . متفقٌ عليه.

ތަރިމ ތ صحابى (ތެދުވެ اللهغۇ ۋ ابوهريرة)ގެ ކިތާބުތަކުގައި ތިލަވަތުގައި. ކަލަނގަ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވުމުގެ. ތަކުލީފުތަކުން ދުރުވެ ހިތްހަމަ ކުރުމުގެ ތަކުލީފު ދިނުމުގެ (ތިއީ ދަރިވަރުންނަށް ދެވޭ ފަދަ ކަންތައްތަކެވެ) ތިއުރ ތަކުލީފުތަކުން ދުރުވެ ހިތްހަމަ ކުރުމުގެ ކަންތައްތަކެވެ.

رُوى « خَشَبهُ » بالإِضَافَةِ والجمْعِ ، ورُوِي « خَشبَةً » بالتَّنْوِينَ عَلَى الإِفْرَادِ . وقوله: مالي أَرَاكُمْ عنْهَا مُعْرِضِينَ : يعني عنْ هذِهِ السُّنَّةِ .

ތިއުރ ابو هريرة ވާހަކަ ދެއްވީ. ހ ކަލަނގަ ތިންވަނަ ފަހަރަށް ބުނާ ކަމަށް ދެކެ ބުނާ

ﻳﺎﻩﺋﻴﺸﻪ ﺭﺍﻫﺘﻮﺓ؟ ﺩﻪﻣﻪ الله ﻛﻪﺷﻔﻲ ﺭﻩﻗﻪﺑﻪﺗﻪﺩﻩ. ﺣ ﺷﻪﺳﻪﺭﻪﻣﻪﺵ ﺑﻪﺣﻪﺝ ﺑﺎﺑﻪﺩﻩ ﺑﻲﺵﺗﻪﺩ ﻫﺎﺭﻪﺵ ﻣﻪﻫﻪﺑﻪﺭﺟﻪﺭﺩﻪﺵ ﺋﺎﺳﺌﻪﻛﻪﺭ ﻫﺋﻮﻫﻪﺩﻩ.

308- وعنه أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ باللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ، فَلا يُؤْذِ جَارَهُ ، وَمَنْ كَان يُؤْمِنُ بِاللَّهِ والْيَوْمِ الآخرِ ، فَلْيكرِمْ ضَيْفهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيومِ الآخِرِ ، فَلْيَقُلْ خَيْراً أَوْ لِيَسْكُتْ » متفقٌ عليه .

ﻫﻪﺭﻩ ﺭ صحابى (ﺭﻩﻫﻪﺭﻩ ﺩﻪﻣﻪ اللهﺗﻪﻋﺎﻟﻪﺵ ﺧﻪﻭﻩ ابوهريرة) ﻛ ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺵ ﻫﻪﻭﺍﻳﻪﻛﻪﺵ ﻭﻩﺭﻩ. ﺭﻩﺭﻪﺳﻪﻭﻩﺗﻪﺵ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﻪﻛﻪﺋﻪﻭﻩﺭﻩ. الله ﺩﻪﺭ آخرة ﻫﻪﺵ ﻗﻪﻭﻪﺭﻪﺵ ايمان ﺩ ﺟﻪﺭ ﺧﻪﺵ ﻫﻪﺳﻪﻛ ﻫﻪﻭﻪﺋﻪﻫﻪﺭﻪﺵ ﺭﻪﻗﻪﺭﻪﻛ ﺷﻪﺑﻪﺩ ﺭﻪﺋﻪﻩ. الله ﺩﻪﺭ آخرة ﻫﻪﺵ ﻗﻪﻭﻪﺭﻪﺵ ايمان ﺩ ﺟﻪﺭ ﺧﻪﺵ ﻫﻪﺳﻪﻛ ﺩﻪﺩﻩﺭﻪﺵ ﻫﻪﺗﻪﺭﻪﺩ ﺭﻪﺋﻪﻩ. ﻫﻪﺭﻪ الله ﺩﻪﺭ آخرة ﻫﻪﺵ ﻗﻪﻭﻪﺭﻪﺵ ايمان ﺩ ﺟﻪﺭ ﺧﻪﺵ ﻫﻪﺑﻪﺭ ﻫﻪﺷﻪ ﻫﻪﺳﻪ ﺭﻪﺋﻪﻩ. ﺷﻪﻭﻪﻫﻪ ﻫﻪﺩ ﻫﻪﺗﻪﺷﻪﺵ ﺭﻪﺷﻪﻫ ﺭﻪﺋﻪﻩ.

309- وعن أبي شُرَيْح الخُزاعيِّ رضي اللَّه عنه أَن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «مَنْ كَانَ يُؤمِنُ بِاللَّهِ والْيوْمِ الآخِرِ ، فَلْيُحسِنْ إِلى جارِهِ ، ومنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ واليومِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفهُ، ومنْ كانَ يؤمنُ باللَّهِ واليومِ الآخرِ فَلْيَقُلْ خَيْراً أَوْ لِيسْكُتْ » رواه مسلم بهذا اللفظ، وروى البخاري بعضه .

ﺩﻪﻣﻪ الله ﺗﻪﻋﺎﻟﻪﺵ ﺧﻪﻭﻩ ابو أبو شُرَيْح الخُزاعيِّ ﻛ ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺵ ﻫﻪﻭﻪﺋﻪﻫﻪﺭﻪﺵ ﻭﻩﻗﻪﺭﻪﺋﻪﻩ. ﻧﺒﻲ ﺭ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﻪﻛﻪﺋﻪﻭﻩﺭﻩ. الله ﺩﻪﺭ آخرة ﻫﻪﺵ ﻗﻪﻭﻪﺭﻪﺵ ﻗﻪﺭﻪﺭﻪﻫﻪﺵ ايمان ﺩ ﺟﻪﺭ ﻫﻪﻭﻪﺋﻪﻫﻪﺭﻪﺵ احسان ﻫﻪﺭﻪﺩ ﺭﻪﺋﻪﻩ. ﻫﻪﺭﻪ الله ﺩﻪﺭ آخرة ﻫﻪﺵ ﻗﻪﻭﻪﺭﻪﺵ ﻗﻪﺭﻪﺭﻪﻫﻪﺵ ايمان ﺩ ﺟﻪﺭ مهمان ﺷﻪﻫﻪﺵ ﻫﻪﺗﻪﺭﻪﺩ ﺭﻪﺋﻪﻩ. ﻫﻪﺭﻪ الله ﺩﻪﺭ آخرة ﻫﻪﺵ ﻗﻪﻭﻪﺭﻪﺵ ايمان ﺩ ﺟﻪﺭ ﺧﻪﺵ ﻫﻪﺑﻪﺭ ﻫﻪﺷﻪ ﻫﻪﺳﻪ ﺭﻪﺋﻪﻩ. ﺷﻪﻭﻪﻫﻪ ﻫﻪﺩ ﻫﻪﺗﻪﺷﻪﺵ ﺭﻪﺷﻪﻫ ﺭﻪﺋﻪﻩ.

310- وعن عائشة رضي اللَّه عنها قالت : قلت : يا رسول اللَّه إِنَّ لي جَارَيْنِ ، فَإِلى أَيِّهما أُهْدِي؟ قال : « إِلى أَقْربِهما مِنْك باباً » رواه البخاري .

ﺩﻪﻣﻪ الله ﺗﻪﻋﺎﻟﻪﺵ ﺧﻪﻭﻩ عائشة ﻛ ﺧﻪﺷﻪ ﻛ ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺵ ﻫﻪﻭﻪﺋﻪﻫﻪﺭﻪﺵ ﻫﻪﺭﻪﺑﻪﺩ ﻭﻩﻗﻪﺭﻪﺋﻪﻩ. ﻭﻩﺩﻪﺵ ﻗﻪﺷﻪﺭﻪﻭﻩﺋﻪﻩ. ﻩ الله ﻛ رسول ﺭ ﻫﻪﺋﻪ. ﻭﻩﺩﻪﺷﻪﺩﻪ ﻗﻪ ﻫﻪﻭﻪﺷﻪﻫﻪﺭﻪﺵ ﻫﻪﺋﻪ. ﻫﻪﺭﻪ ﻭﻩﺩﻪﺷﻪﺩ هدية ﺗﻪﻛﻪﺋﻪﻭﻩﺭﻩ ﻫﻪﻗﻪﺭﻪﺭﻪﺵ ﺗﻪﻛﻪﺵ ﻫﻪﺳﻪﺑﻪﺵ ﻗﻪﺭﻪﺭ ﺧﻪﺭ ﺑﻪﺑﻪﺵ ﻫﻪﺋﻪ. حديث ﺗﻪﻛﻪﺋﻪﻭﻩﺋﻪ ﻫﻪﻗﻪﺭﻪﺭﻪﺵ ﺗﻪﻛﻪﺵ ﺑﻪﺩﻪﺷﻪﺵ ﻛﻪﻛ ﻗﻪﺭﻪﻫﻪﻫﻪﺭ ﻫﻪﺷﻪﺩ ﺑﻪﻫﺭ ﺟﻪﺭ ﻫﻪﺷﻪﺭ.

311– وعن عبدِ اللَّه بن عمر رضي اللَّه عنهما قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « خَيْرُ الأَصحاب عِنْدَ اللَّهِ تعالى خَيْرُهُمْ لصاحِبِهِ ، وخَيْرُ الجيران عِنْدَ اللَّه تعالى خيْرُهُمْ لجارِهِ » رواه الترمذي وقال : حديث حسن .

މާތް الله އެދުރުބަފައިކަލުންނާއި ރައްޓެހިންނާއި عبدِ اللّه بن عمر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މާތް اللهގެ حضرة ގައި އެންމެ ރަނގަޅު ބަޔަކީ އެބައިމީހުންގެ އެކުވެރިންނަށް އެންމެ ރަނގަޅު މީހުންނެވެ. އަދި މާތް الله ގެ حضرة ގައި އެންމެ ރަނގަޅު އަވަށްޓެރިންނަކީ އެބައިމީހުންގެ އަވަށްޓެރިންނަށް އެންމެ ރަނގަޅު މީހުންނެވެ.

40– باب بر الوالدين وصلة الأرحام

މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮލަބަދުވުމާއި ގާތްތިމާގެ ހެޔޮގެ ގުޅުން ބަދަހި ކުރުމުގެ މާތްކަން ބަޔާން ކުރެވިގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى(النساء 36) : { واعبدوا اللَّه ولا تشركوا به شيئاً، وبالوالدين إحساناً، وبذي القربى، واليتامى، والمساكين، والجار ذي القربى، والجار الجنب، والصاحب بالجنب، وابن السبيل، وما ملكت أيمانكم } .

އަދި ތިޔަބައިމީހުން، اللهގެ ޢިބާދަތް އަޅުކަން ކުރާށެވެ! އަދި، އެކަލާނގެ ޢިބާދަތުގައި އެއްވެސް އެއްޗެއް شريك ނުކުރާށެވެ! އަދި، މައިންބަފައިންނަށާއި، ގާތް ތިމާގެ މީހުންނަށާއި، يتيم ންނަށާއި، مسكينންނަށާއި، ގާތް އަވަށްޓެރިޔާއަށާއި، ދުރު އަވަށްޓެރިޔާއަށާއި، ކައިރި އެކުވެރިޔާއަށާއި، ދަތުރުވެރިޔާއަށާއި، ތިޔަބައިމީހުންގެ މިލްކުވެގެންވާ އަޅުންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތާށެވެ!

وقال تعالى(النساء 1) : { واتقوا اللَّه الذي تساءلون به، والأرحام } .

އަދި ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ!

وقال تعالى(الرعد 21) : { والذين يصلون ما أمر به أن يوصل } الآية.

އަދި އެއުރެންނީ، ގުޅުވައިލުމަށް الله أمر ކުރައްވާފައިވާ ކަންތައްތައް ގުޅާ މީހުންނެވެ.

وقال تعالى (العنكبوت 8): { ووصينا الإنسان بوالديه حسناً } .

ۋەسسىنا ئىنسانغا ئاتا-ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىشنى وصيية ئەمر قىلدۇق.

وقال تعالى(الإسراء 23، 24): { وقضى ربك ألا تعبدوا إلا إياه، وبالوالدين إحساناً، إما يبلغن عندك الكبر أحدهما أو كلاهما فلا تقل لهما أف، ولا تنهرهما، وقل لهما قولاً كريماً، واخفض لهما جناح الذل من الرحمة، وقل رب ارحمهما كما ربياني صغيراً } .

ئەگەر ئۇلارنىڭ بىرى ياكى ئىككىسى قېرىپ، سېنىڭ قېشىڭدا تۇرمۇش كەچۈرسە، ئۇلارغا ھاقارەت سۆزىنى قىلما، ئۇلارنى ئەيىبلىمە ۋە ئۇلارغا ياخشى سۆزلەرنى قىلغىن. ئۇلارغا مېھرىبانلىق بىلەن، تەكەببۇرلۇق قىلماي، ئۇلارغا مېھرىبانلىق قىلغىن. ئۇلارغا مۇنداق دۇئا قىلغىن: ئى ئاللاھ! (ئۇلار: مېنىڭ ئاتا-ئانامدۇر، مېنى كىچىكىمدە ئەركىلىتىپ چوڭ قىلغان ئىدى!) ئۇلارغا رەھىم قىلغىن، ئۇلارنى مەغپىرەت قىلغىن! ئۇلارغا رەھمەت قىلغىن! ئۇلارنى ئەپۇ قىلغىن، ئۇلارنى ياخشى ئىشلارغا مۇۋەپپەق قىلغىن! ئۇلارنى ئاپەتلەردىن ساقلىغىن! ئۇلارنى ئازابتىن قۇتقۇزغىن! ئۇلارنى جەننەتكە كىرگۈزگىن! ئۇلارنى رەھمىتىڭ بىلەن ئوراپ ئالغىن!

وقال تعالى(لقمان 14): { ووصينا الإنسان بوالديه؛ حملته أمه وهناً على وهن، وفصاله في عامين، أن اشكر لي ولوالديك } .

ئەگەر ئىنسان (ئاتا-ئانىسىنىڭ) ۋەسسىنا ئىنسانغا ئاتا-ئانىسىغا وصيية ياخشىلىق قىلىشنى ئەمر قىلدۇق. ئەگەر ئۇلار سېنى مۇشرىكلىققا ياكى بۇتقا چوقۇنۇشقا زورلىسا، ئۇلارغا ئىتائەت قىلما. ئەگەر ئۇلار سېنى مۇشرىكلىققا ياكى بۇتقا چوقۇنۇشقا زورلىسا، ئۇلارغا ئىتائەت قىلما. (ۋەسسىنا ئىنسانغا ئاتا-ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىشنى أمر قىلدۇق.) ئۇلارنىڭ ئىچىدە مۇسۇلمان بولغانلىرى، ئۇلار بىلەن بىللە ياخشى مۇئامىلە قىلغىن. ئاندىن ماڭا رجوع قىلىشىڭ كېرەك، شۇ چاغدا مەن سېنىڭ قىلغانلىرىڭنى ئۇقتۇرىمەن.

312- عن أبي عبد الرحمن عبد اللَّه بن مسعود رضي اللَّه عنه قال : سألتُ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: أَيُّ الْعملِ أَحبُّ إلى اللَّهِ تَعالى ؟ قال : « الصَّلاةُ على وقْتِهَا » قُلْتُ : ثُمَّ أَيُّ ؟ قال: «بِرُّ الْوَالِدِيْنِ » قلتُ : ثُمَّ أَيُّ ؟ قال : «الجِهَادُ في سبِيلِ اللَّهِ » متفقٌ عليه .

ڏُهْ الله ئەمْـدْسْ ئۇمْرِ ابو عبد الرحمن عبد اللَّه بن مسعود ئ بِرَهَبِرْسْ بِرِڤَّئَكْسْرِڤَبْرِڤَ. وِڤَّرِڤْرِهَبْرِڤَ. نبي ڴ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ئَرَبِرْسْ وِئَدْسْئَسَ ـْڤَّخْ ئەمْرْبِڤَبْرِڤَ. الله ئَرْسْ ئەسْرَ ڤْهِڤَوِبَرْسْ ڤَڤَبَئَكْسْرَّ عمل بِرِ ـَّهَّ ئەمْرْبِڤَ؟ حديث ئەمْرْبِڤَوِبَرْسْ. سَرَّڤْرِ ڴَئَ وَڤْڤَبَئَرِ ئَرَّڤْ ئەمْرْبِڤَ. وِئَدْسْ ڤْرْسْرْبِڤَ. ڤْرْسْ ـْرْسْ ئَبَدْهَبَبِڤَ. حديث ئەمْرْبِڤَوِبَرْسْ. ئَرِرْسْئَڤْرِرْسْئَسَرْسْ ئەمْـرْسْ ئەمْرْسْ. وِئَدْسْ ڤْرْسْرْبِڤَ. ڤْرْسْ ـْرْسْ ئَبَدْهَبَبِڤَ؟ حديث ئەمْرْبِڤَوِبَرْسْ. الله ئ ئَبَڤَئَرِ جِهَادُ ئەمْرْبِڤَ.

313- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا يَجْزِي ولَدٌ والِداً إلاَّ أَنْ يَجِدَهُ مملُوكاً ، فَيَشْتَرِيَهُ ، فَيَعْتِقَهُ » رواه مسلم .

ڏُهْ الله ئەمْـدْسْ ئۇمْرِ ابو هريرة ئ بِرَهَبِرْسْ بِرِڤَّئَكْسْرِڤَبْرِڤَ. وِڤَّرِڤْرِهَبْرِڤَ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، حديث ئەمْرْبِڤَوِبَرْسْ. ڤَرِبِرَبَرْسْ ـَهْرْڤَبَئَ حق ئَرَّڤْ ئەمْرْبِڤَبْرِڤَئَكْسْرِڤَبْرِڤَ. ـْرِئَكْسْرَبَرَدَـْسْ ـَهْرْڤَبَئَ ـْرَدْهَوِ ـَبَدْسْ ڤْرْبَئَكَبِرِ ـْرْهَّ ڤْسْرِئَكْسْ ـَئَسْ ـْرِسْرِوَـْسْـْبَرْسْ ڤْرِڤْسْرَبَرَدَـْسْ ـْرَئَكْسْرَّسْرِ (ـْرَڤَرِبِرِئَ ڤْسْرَّڤَـْسْ ـْ ـَهْرْڤَبَئَرْسْ) ڤْرَدْسْ بدل ـْرَبَرَدْسْ.

314- وعنه أيضاً رضي اللَّه عنه أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ والْيوْمِ الآخِرِ ، فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ ، وَمَنْ كانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ والْيوم الآخِر ، فَلْيصلْ رَحِمَهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّه وَالْيوْمِ الآخِرِ ، فلْيقُلْ خيراً أَوْ لِيَصمُتْ » متفقٌ عليه.

ـَبِرِدْسْ ـْ صحابى (ـْرَهَبِرِ ڏُهْ اللهئەمْـدْسْ ئۇمْرِ ابوهريرة) ئ بِرَهَبِرْسْ بِرِڤَّئَكْسْرِڤَبْرِڤَ. ـَبَبَرَهَبَدْسْ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئەمْرْبِڤَوِبَرْسْ. الله ڴَرِ آخرة ڤْرَوَـْسْ ڤْرِبِرَبَرَهَرْسْ بِرِڤَّسْرَّوِبَرِڤَّ ڤَرِئَ ـْرِبِرِئَ مهمان ـَهْرْسْ ئَبَّـْرِبِڤَ ـْرْهَّوِ. ـَبَدِ الله ڴَرِ آخرة ڤْرَوَـْسْ ڤْرِبِرَبَرَهَرْسْ بِرِڤَّسْرَّوِبَرِڤَّ ڤَرِئَ ـْرِبِرِئَ ڤَّوِبِرِڤَئَ ئَبَدْسْ ڤَرِئَ ـْرِبِرِئَ ـَهْرْبِرِ ـْرَبَرَ ـْرْهَّوِ. ـَبَدِ الله ڴَرِ آخرة ڤْرَوَـْسْ ڤْرِبِرَبَرَهَرْسْ بِرِڤَّسْرَّوِبَرِڤَّ ڤَرِئَ ـَبَهَ ڤَّـْرَبَرَ ڤَـْرَّ ـْرْهَّوِ. ـْرَوَهَ

ހަދު ހުންނަ ހުއްޓެވެ.

315- وعنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ اللَّه تَعَالى خَلَقَ الخَلْقَ حَتَّى إِذَا فَرَغَ مِنْهُمْ قَامَتِ الرَّحِمُ ، فَقَالَتْ : هذا مُقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ الْقَطِيعةِ ، قال : نَعَمْ أَمَا تَرْضينَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلَكِ ، وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكِ ؟ قالت : بَلَى ، قال فذلِكَ ، ثم قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : اقرءوا إنْ شِئتُمْ : { فهَلِ عَسَيْتمْ إِن تَولَّيتُم أَنْ تُفسِدُوا في الأَرْضِ وتُقطِّعُوا أَرْحامكُمْ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أُولَئِكَ الذين لَعنَهُم اللَّهُ فأَصَمَّهُمْ وَأَعْمَى أَبْصَارَهُمْ } [محمد : 22 ، 23] متفقٌ عليه.

އަދި އެ صحابى (އަބީ ގާތް اللهُ ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެން ابوهريرة) ގެ ރިވާޔަތުން ބަޔާންވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ގާތް الله سبحانه وتعالى خلق ތަކެތި އުފެއްދެވިއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ފުރިހަމަ ކުރެއްވުމުން އިރާދަ ކުރެއްވި ނިމުނު ر حم ތެދުވެއްޖެއެވެ. ދެން (އަރަހަމަން) ދެންނެވިއެވެ. މިއީ ތިމާގެ ކަލާނގެ ގާތުން ކަނޑާލުމާއި ދުރުވުމުން ސަލާމަތް ހޯދާ ސަލާމަތް ހޯދި ހާލަތެވެ. ބުނުވި ކަލާނގެ ވޮޙީގެ ތަނެވެ. އެކަލާނގެ ކުރެއްވިއެވެ. އާނއެވެ ތިބާއާ ގާތްވާ ކަލާނގެ ގާތުން ބަލާފައި ކަނޑާލާ ރަޙުމު ތިބާ ގުޅުވާ ކަނޑާލީ އަދި ތިބާ އާއި ގާތްވާ ކަލާނގެ ގާތުން ކަނޑާލާ ތިބާ ގުޅުނީ ކަލާނގެ ތިބާއާ ދުރުކުރައްވާނަމެވެ، މިކަމަށް ކުރެއްވުމުން ތިބާ އެދޭތޯ؟ رحم ދެންނެވިއެވެ. އާދޭހެވެ. ވަރަށް ކުރެއްވިއެވެ. އެހެންކަމަށް މިކަމަށް ވުމަށް ތިބާއަށް ދޭހެއް ކުރެއްވިއެވެ. މިހެން ވަނީ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިކަމާ ހެދި ތިޔަބައިމީހުން اللهُ ގެ وحي ކުރެއްވި ދީން ކިޔަވާށެވެ. ({ فهَلِ عَسَيْتمْ إِن تَولَّيتُم أَنْ تُفسِدُوا في الأَرْضِ وتُقطِّعُوا أَرْحامكُمْ أُولَئِكَ الذين لَعنَهُم اللَّهُ فأَصَمَّهُمْ وَأَعْمَى أَبْصَارَهُمْ}) ޙާއިޔާ ގެ މާނައަކީ:- ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން ވިލާތްތެރިކަމާއި ހުއްޓުމަށް ފަސާދަކުރާނެކަމަށާއި ހަރާމްތަކަށް ވަޅުއްވަ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބަލާބެލުމަށް ތިޔަބައިމީހުން ވިޔަސް ފަސްކުރާނަމަ އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުދިންނާ ގާތްވާ ކަލާނގެ ކަލާނގެ ކަނޑާލަމާ ސުވަރުގެ ލިބޭ ތަނެއް ނުލިބޭނެއެވެ. އެބައިމީހުންނަކީ ގާތް الله ލަޢުނަތް ލައްވައިފައެވެ. ފަހެ އެބައިމީހުން ބީރު ކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ލޮލުގެ ކަނުކުރެއްވީ ފަހެ ވެއެވެ.

وفي رواية للبخاري : فقال اللَّه تعالى : « منْ وَصلَكِ ، وَصلْتُهُ ، ومنْ قَطَعَكِ قطعتُهُ »

ތަފާ بخاريئ ތަކުރުން ކުރިއަށް ގެންދެވުމުގެ ގޮތުގައި الله سبحانه وتعالى ކަލާނގެ ދީނުގެ ކަންކަމުގައި ދެ ބަޔަކު ތަފާ ވުމުގެ ސަބަބުން ދެމެދު ދެ ބަޔަކު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި رحم ކުރުމުގެ ގޮތުގައި ދެ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި ތަފާ ވުމުގެ ސަބަބުން ދެ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި ތަފާ ވުމުގެ ސަބަބުން ދެ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި.

316- وعنه رضي اللَّه عنه قال : جَاءَ رَجُلٌ إلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : يا رسول اللَّه مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بحُسنِ صَحَابَتِي ؟ قال : « أُمُّك » قال : ثُمَّ منْ ؟ قال: « أُمُّكَ » قال : ثُمَّ مَنْ ؟ قال : « أُمُّكَ » قال : ثُمَّ مَنْ ؟ قال : « أَبُوكَ » متفقٌ عليه .

ތަފާ ވާ صحابى (ابوهريرة) ގެ ކިބައިން ކުރިއަށް ގެންދެވުނު ގޮތުގައި. ބަދަނަވަންތ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތަކުރުން ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި. ދެ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި ތަފާ ވުމުގެ ސަބަބުން ދެ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި الله ގެ ކަނޑައެޅުމުގެ ގޮތުގައި ކަލާނގެ ދީނުގެ ކަންކަމުގައި حَقٌّ ކަން ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި ތަފާ ވާ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި؟ حديث ކުރިއަށް ގެންދެވުނު. ތަފާ ވާ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި. ތަފާ ވާ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި؟ حديث ކުރިއަށް ގެންދެވުނު. ތަފާ ވާ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި. ތަފާ ވާ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި؟ حديث ކުރިއަށް ގެންދެވުނު. ތަފާ ވާ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި.

وفي رواية : يا رسول اللَّه مَنْ أَحَقُّ الناس بِحُسْنِ الصُّحْبةِ ؟ قال : « أُمُّكَ ثُمَّ أُمُّكَ ، ثُمَّ أُمُّكَ ، ثمَّ أَباكَ ، ثُمَّ أَدْنَاكَ أَدْنَاكَ ».

« والصَّحابة » بمعنى : الصُّحبةِ . وقوله : « ثُمَّ أباك » هَكَذا هو منصوب بفعلٍ محذوفٍ، أي ثم برَّ أَباك وفي رواية : « ثُمَّ أَبُوكَ » وهذا واضِح .

ތަފާ ތަކުރުން ކުރިއަށް ގެންދެވުނު. ދެ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި ތަފާ ވާ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި ތަފާ ވާ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި ތަފާ ވާ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި ތަފާ ވާ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި ތަފާ ވާ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި ތަފާ ވާ ބަޔަކު ދެމެދު ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި.

317- وعنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « رغِم أَنْفُ ، ثُم رغِم أَنْفُ ، ثُمَّ رَغِم أَنف مَنْ أَدْرَكَ أَبَوَيْهِ عِنْدَ الْكِبرِ ، أَحدُهُمَا أَوْ كِلاهُما ، فَلَمْ يدْخلِ الجَنَّةَ » رواه مسلم ..

ތަކުގެ صحابى (ހަދީޘް ފެންނަ ابوهريرة) ކިޔާ ފަދަ نبي ކަމުގައި ވާހަކަ ދެއްކެވުމެވެ. ހަދީޘްގައި حديث ކަމަށް ބުނެވިގެ ވަނީ ކަލާމުގެ ކުރިން ދާ ކަލާމެވެ. ތަކުގެ ކަލާމުގައި

319- وعن أَنسٍ رضي اللَّه عنه أَن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَنْ أَحبَّ أَنْ يُبْسَطَ له في رِزقِهِ ، ويُنْسأَ لَهُ في أَثرِهِ ، فَلْيصِلْ رحِمهُ » متفقٌ عليه .

ومعْنى « ينسأَ لَهُ في أَثَرِه » : أَيْ : يؤخر له في أَجلهِ وعُمُرِهِ .

މާތް الله ރުހުސްވުން ލިބިވޭ أنس ގެފާނު ރިވާކުރެއްވި ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެމީހެއްގެ رزق ގައި ބަރަކާތް ލިބުމަށް އަދި އެމީހެއްގެ عمر ގައި ބަރަކާތް ލިބުމަށް އެދޭ މީހާ ފަހެ ގާތް ތިމާގެ ކައިވެނި ގުޅުން ބަދަހި ކުރާ ހަދާށެވެ.

320- وعنه قال : كان أَبُو طَلْحَة أَكْثَر الأَنصار بِالمدِينَةِ مَالاً مِنْ نَخْلٍ ، وكان أَحبُّ أَمْوَالِهِ بيرْحَاءَ ، وكَانتْ مُسْتقْبِلَة المسْجِدِ ، وكَان رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يدْخُلُهَا، وَيَشْرَب مِنْ ماءٍ فيها طَيِّبٍ ، فَلمَّا نَزَلتْ هذِهِ الآيةُ : { لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ } [آل عمران: 92] قام أَبُو طَلْحة إلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : يا رسولَ اللَّه إنَّ اللَّه تَبَارَك وتعالى يقول : { لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ } وَإِنَّ أَحب مالى إِليَّ بِيَرْحَاءَ ، وإِنَّهَا صَدقَةٌ للَّهِ تعالى، أَرجُو بِرَّهَا وذُخْرهَا عِنْد اللَّه تعالى ، فَضَعْهَا يا رسول اللَّه حيثُ أَرَاكَ اللَّه. فقال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « بَخٍ ، ذلِكَ مالٌ رابحٌ ، ذلِكَ مالٌ رابحٌ ، وقَدْ سَمِعْتُ ما قُلتَ ، وإِنِّي أَرى أَنْ تجْعَلَهَا في الأَقْربِين » فقال أَبُو طَلْحة : أَفعلُ يا رسول اللَّه ، فَقَسَمهَا أَبُو طَلْحة في أَقارِبِهِ وبني عمِّهِ . متفقٌ عليه .

وَسبق بَيَانُ أَلْفَاظِهِ في بابِ الإِنْفَاقِ مِمَّا يُحِب.

މާތް الله ރުހުސްވުން ލިބިވޭ أَنس ގެ ރިވާއަށް ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ މާތް الله ރުހުސްވުން ލިބިވޭ أَبُو طَلْحَة އަކީ مَدينَة ގެ أَنصاري ގެ ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން ކަދުރު ގަސް އެންމެ ގިނަ عدد އަށް މިލްކުވި ބޭކަލެކެވެ. އަދި އެބޭކަލުންގެ ތެރެއިން އެ ބޭކަލަކު އެންމެ ލޯބިވާ ތަކެތީގެ ތެރެއިން ބައިރުޙާ އަކީ މިސްކިތާ ކުރިމަތީގައިވާ ތަނެވެ. އެތަނުގައި މީރު ފެނެއް ވެއެވެ. مَسْجِدالنبوى ގެ ކުރިމަތީގައެވެ. އަދި رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެތަނަށް ވަޑައިގަންނަވައެވެ. އަދި އެތަނުގެ ފެން ބޯނެގުމަށް ބައްލަވައި އެތަނުގެ ފެން ބޯފުޅު ހިއްޕަވާ ހިނގާވިއެވެ. أنس ގެ ފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. މި آيةُ (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) ބާވައިލެވުނީމާ أَبُو طَلْحة ގެ ފާނު رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ! ހަމަކަށަވަރުން މާތް الله وحي

ކުރެއްވުމަށް. { لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ} ފަދަ: ތިމަންފުޅުން ގަ ދެނެގަނެ ތިމަންފުޅުން ތިމަންފުޅުގެ ގެއަށް ދާ ވަގުތު ކަލާ ދެކޮޅަށް ހުރި ތިމަންފުޅުގެ ތެރެ ކަލާ ދެކޮޅަށް ހުރި ކަލާ ދެކޮޅަށް ހުރި جزاء ދީ ލައްވާ وأصل ކަމުގައިވާ يقين ގެ. (ތަރި أَبُو طَلْحَة ވިދާޅުވެގެ.) ތަރި ލަބައިވަންތަ ތިމަންފުޅުގެ ދިރިއުޅުމުގެ ތެރެއިން ތިމަންފުޅަށް ގާތްވެގެ ހުންނަ ތަރި ތިމަންފުޅުގެ ގެއަށް ދާ ވަގުތު ތިމަންފުޅުގެ ގެ ތެރެ ތިމަންފުޅަށް ގާތްވެ ހުންނަ ތަރި ލަބައިވަންތަ ތިމަންފުޅުގެ صدقة ކަމުގައިވާ الله سبحانه وتعالى ގެ ކަންބޮޑު ކަމަށް ދެކެ ވިދާޅުވެގެ. ތިމަންފުޅު ދަނީ ދުނިޔެ ދާ ثواب ދީ ލައްވާ ގޮތް ބަލާ الله ގެ حضرة ގައި ހުންނަ ގޮތް ކަށަވަރު. ؟ الله ގެ رسول ﷺ! ؟ الله ގެ ގާތުގައި ބަލާ ދެކޮޅަށް ދަ ތިމަންފުޅަށް ލިބިދާ ގޮތަށް ކަމުގައިވާ ގޮތަށް ﷺ ގެ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ބަލައިގެ ވިދާޅުވެގެ. ؟ ތިމަންފުޅުގެ ދަ ތިމަންފުޅުގެ ގެ ތެރެ ތިމަންފުޅަށް ގާތްވެ ހުންނަ ގޮތަށް ކަމުގައިވާ ގޮތަށް ﷺ ގެ ގާތުގައި ބަލާ ދެކޮޅަށް

وفي روايةٍ لهُما : جاءَ رجلٌ فاسْتَأْذَنُه في الجِهَادِ فقال:« أَحيٌّ والِداكَ ؟ قال: نَعَمْ ، قال:« ففِيهِما فَجاهِدْ» .

ތަނ بخاري ދާ مسلم ގެ رواية ތެރެއިން ތިމަންގެ ވާހަކަ ދައްކާ جِهَاد ތަކުން ދުރުވެގެން ދާނެތޯ ހުއްދަ ދެއްވުމަށް ތިމަން ގޮވާލާ ތަނ ކަމުގައި ވާ حديث ކަމަށް ބުނެފައި ވެއެވެ. ތިމަން ދެން ކުރަންވީ ކޮންކަމެއް ތިބާ ދަންނަ ގޮތުގައި ދަންނަވާ؟ ދާށެ ދެކެވެ. ދާދިވެ. ތަނ حديث ކަމަށް ބުނެފައި ވެއެވެ. ތިމަންގެ خدمة ތަކުން جِهَاد ކުރާ ކަމަށް ވެގެންދާ.

322- وعنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : لَيْسَ الْواصِلُ بِالمكافئ وَلكِنَّ الواصِلَ الَّذي إذا قَطَعتْ رَحِمُهُ وصلَهَا» رواه البخاري .

و « قَطعتْ » بِفَتْح القافِ وَالطَّاءِ . وَ « رَحِمُهُ » مَرْفُوعٌ .

ތަނ ގެ صحابى ތަކެއްގެ ވާހަކަ ދައްކާ نبي ތަނ ކަމަށް ބުނެފައި ވެއެވެ. ތިމަން حديث ކަމަށް ބުނެފައި ވެއެވެ. ފުރިހަމަ ބަދަލު ދޭން ދެކެ بدل ތަކެއް ދޭ ގޮތަށް ބުނެފައި ވެއެވެ. ތަނ ގެ ތެރެއިން حقيقي ގޮތަށް ކަން ބަދަލުދޭ ގޮތަށް ބަދަލު ދޭން ކެއިގެ ގޮތަށް ތިމަން ދެކެ ބުނެފައި ވެއެވެ.

323- وعن عائشة قالت : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « الرَّحِمُ مَعَلَّقَةٌ بِالعَرْشِ تَقُولُ : مَنْ وصلني وَصَلَهُ اللَّه ، وَمَن قَطَعَني ، قَطَعَهُ اللَّه » متفقٌ عليه .

ﷲ ތަނ ގެ عائشة ކަމަށް ބުނެފައި ވާ ގޮތުގައި نبي ދ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ވާހަކަ ދައްކާ ތަނ ކަމަށް ބުނެފައި ވެއެވެ. ތިމަން حديث ކަމަށް ބުނެފައި ވެއެވެ. رحمُ ތަކުގެ عَرْش ގެ ގާތުގައި ތިބެ ﷲ ގެ رحمة ގެ ދަށުން ތިމަންގެ ގާތުގައި ބަދަލު ދޭ ގޮތަށް ﷲ ގެ رحمة ގެ ދަށުން ބަދަލު ދެއްވާ ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ގޮތަށް ދެކެ ބުނެފައި ވެއެވެ.

324- وعن أُمِّ المؤْمِنِينَ ميمُونَةَ بنْتِ الحارِثِ رضي اللَّه عنها أَنَّهَا أَعتَقَتْ وليدةً وَلَمْ تَستَأْذِنِ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فلَمَّا كانَ يومَها الَّذي يدورُ عَلَيْهَا فِيه ، قالت: يا رسول اللَّه إِنِّي أَعْتَقْتُ وليدتي ؟ قال : « أَوَ فَعلْتِ ؟ » قالت : نَعمْ قال : « أَما إِنَّكِ لو أَعْطَيتِهَا أَخوالَكِ كان أَعظَمَ لأجرِكِ » متفقٌ عليه .

ވިލާނަ ބަނޑުގާތްތެރި ސަޙާބީ ދެމިއްސަ ؓ أُمِّ المؤْمِنِينَ ميمُونَةَ بنْتِ الحارِث ؓ ކަމުގައި ވާނެ. ކަލޭގެފާނު ބަނޑުގާތްތެރި ދެމިއްސަ ؓ ގެ ދަރިންގެ ބައްޕަ ؓ ގެ ދަރިންގެ ދަރިންގެ ދަރިން

326- وعن زينب الثقفِيَّةِ امْرأَةِ عبدِ اللَّهِ بن مسعودٍ رضي اللَّه عنه وعنها قالت : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « تَصدَّقنَ يا مَعْشَرَ النِّسَاءِ ولَو مِن حُلِيِّكُنَّ » قالت: فَرجعتُ إِلى عبدِ اللَّه ابنِ مسعودٍ فقلتُ له : إِنَّك رجُلٌ خَفِيفُ ذَات اليَدِ وإِنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قدْ أمرنا بالصدقةِ ، فأْتِه فاسأَلْهُ ، فإن كان ذلك يُجْزِئُ عنِّي وَإِلاَّ صَرَفْتَهَا إِلى غَيرِكُمْ . فقال عبدُ اللَّهِ : بَلِ ائتِيهِ أَنتِ ، فانطَلَقْتُ ، فَإِذا امْرأَةٌ مِن الأَنصارِ بِبابِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حاجَتِي حاجتُهَا ، وكان رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قد أُلقِيتْ عليهِ المهابةُ . فَخَرج علينا بلالٌ ، فقُلنَا له : ائْتِ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، فَأَخْبِرْهُ أَنَّ امْرأَتَيْنِ بِالبَابِ تَسأَلانِكَ : أَتُجزِئُ الصَّدَقَةُ عنْهُمَا على أزواجِهما وَعلى أَيتَامٍ في حُجُورِهِمَا ؟ وَلا تُخْبِرهُ منْ نَحنُ ، فَدَخل بِلالٌ علَى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَسأَلَهُ ، فقال لهُ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « من هما ؟ » قَالَ : امْرأَةٌ مِنَ الأَنصارِ وَزَيْنبُ . فقالَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم «أَيُّ الزَّيانِبِ هِي ؟ » قال : امرأَةُ عبدِ اللَّهِ ، فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « لَهُمَا أَجْرانِ : أَجْرُ القرابةِ وَأَجْرُ الصَّدقَةِ » متفقٌ عليه .

ڴۆ الله ئەڤرەۋىرىتۇشىنىڭ ئەرەسىدىسى عبد اللَّه ابنِ مسعود ئى ئەسمەئەتۇشنىڭ زينب الثقفِيَّة ئى ياھەرىشى يىڭگەنىكەنلىكى. ئەيتتى ۋېگۈدەك. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېيتقانلىقى. ھە ئەشئېرىشىدىكى جماعة ئى ھەئاسەتلىشىڭلار! ھېمئاسەتلىشىڭ صدقة قىلىشى كېرەكمىش ئېگىزلەپتۇ. ئەقىر ئادەم ھېمئاسەتلىشىڭ ئى كىشىگىرىشى ئايالىغىمۇ ئەدەك. ئەيتتى ۋېگۈدەكەن. ھېدىسىنى عبد اللَّهِ بن مسعود ئى گەپنى يېكۈنلەيدۇ. ئۇنى ھېدىسنى ئاڭلىتىدۇ. ئايالىغىنىڭ ھېچ ئەرگە ئاسىيلىقى ئەيىپ ھەئاگاھلاندۇرۇش. ئەقىر ئايالىغىنىڭ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھېدىسنى (ئاشۇرۇشىنىڭ) صدقة ئايالىدىن ئادەتتىكى ئەرلىرىگە ھېچكى ئايرىسىنى ھېدىسنى چ صدقةِ ئايالىدىن ئۆزىگىشىمۇ؟ ئەيتكۈزۈش ئەيرىنى سوال ئايالىغۇچى. ئۇشىنى ھېدىسنى ۋ صدقةِ ئەرشىھەيلى ئېگىزلەپتۇ. ئۇنى عبد اللَّه ۋېگۈدەك. ئۇشىنى. ھېۋايا ئەسىيلىك ئادەتتە قىلغۇچە. ئەيتتى ئادەتكى ھەشئېرىلىنى ھېچ ئادەم ھېدىسنى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئى ئۆگىنىپ ئاندىن ئەمەلدە قىلىدۇ. ئەقىر ئادەم ئەيتكۈزۈشى كېرەك ئۆگىنىش ئاندىن ئەشئېرىدە ئادەتتە ئەسىيلىك ئۆگىنىشكە ئەدەك. ھېدىسنى ئۆزىدىكى ھەئاگاھلاندۇرۇش ئەھەمىيىتى. ئەقىر ئەيتكەن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ياھۇدىيلار ئەيىپ ھېدىسنى ئىنئېمىلىرىنى ئوتتۇرىدا ئەھمىيەتسىز ئىكەنلىكىنى. (ئادەتتە ھېدىسنى ئۇنى ھېدىسنى گەپنى بلال ئۇقتى ھەئاگاھلاندۇرۇش. ئۇنى ھېدىسنى بلال ئى ئۇستىدىكى ئۆگىنىشى. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئەيتتى ئۆگىنىش. ئەقىر ئەيتكۈزۈستىن خبر

ތެރޭގައި. ހަދީޘުގައި ވާ ތަންތަނުގެ ތެރެއިން ކިތަންތަނަކަށް ދާން ބޭނުންވާ ކަމުގައި. ތިމަންނާ ގޮސް صدقة ދިނުމަށް ކަމަށް ދައްކާ ފަދައިން ދެ ފަރާތަށް ދެ ފަރާތުން ދެ ފަރާތަށް خرد ކުރުމުގެ ކަމެއް ކަމަށް ވާ ކަމަށް؟ ތިމަންނާ ދެ ބަސްވެރިން ދެ ބަސްވެރިންނަށް ދެ ބަސް ބުނާ ފަދައިން. ފަހު بلال ގެ ފުށުގައި رسول الله ގެ ފުށުގައި ތިބި ފަދައިން ދެ ގޮތަކަށް ކަމަށް. ފަހު رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ފަދައިން. ތިމަންނާ ދެ ބަސް ބުނާ ކަމަށް؟ ފާހަގަ ކުރެއްވުން. ފަހު انصارى ދެބަސްވި ތިމަންނާ ދެ ބަސްވި ކަމަށް زينب ގެ ބަސްދެބަސްވި ކަމަށް. ފަހު رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، ދެފުށް ގެ ގޮތުގައި ކިޔާ ފަދައިން. ތިމަންނާ ދެ ބަސްވި ކަމަށް ތިމަންނާ ދެ ބަސް ބުނާ ކަމަށް؟ ފާހަގަ ކުރެއްވުން. عبد اللَّه ގެ ތަނަވަސްކަމުގައި. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ފަދައިން. ދެ ބަސްދެބަސްވި ކުރުމުގެ ދިވެހި ބަހުން. ފުރިހަމަ ކިޔާ ކަމަށް ކުރުމުގެ صدقة ކިޔުމުގެ ކުރުމުގެ.

327- وعن أبي سُفْيان صخْر بنِ حربٍ رضي اللَّه عنه في حدِيثِهِ الطَّويل في قصَّةِ هِرقل أَنَّ هِرقْلَ قال لأَبي سفْيان : فَماذَا يأْمُرُكُمْ بِهِ ؟ يَعْني النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : قلت : يقولُ: « اعْبُدُوا اللَّهَ وَحدَهُ ، ولا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً ، واتْرُكُوا ما يقُولُ آباؤُكُمْ ، ويأْمُرُنَا بالصَّلاةِ ، والصِّدْقِ ، والعفَافِ ، والصِّلَةِ » متفقٌ عليه .

ފުރަތަމަ ابو سُفْيان صخْر بنِ حرب ގެ ތެރެއިން ފެށިގެ ކަނާތުގެ هِرقل ގެ ކަނާތުގެ ފުރަތަމަ ކަމަށް ކަމަށް ކުރުމުގެ ކަމަށް. ފަހު حديث ގައި ވާ ފަދައިން. ކަނާތުގެ هِرقل ގެ ކަނާތުގެ ابو سُفْيان ގެ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ (ކަނާތުގެ نبي ގ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم) ފަހު ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ؟ ابو سُفْيان ފާހަގަ ކުރެއްވުން. ތިމަންނާ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ. ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ. ތިމަންނާ الله ގެ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ. ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ. ފަހު ތިމަންނާ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ. ތިމަންނާ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ ކަނާތުގެ

وفي روايةٍ : « ستفْتحُونَ مصْر وهِي أَرْضٌ يُسَمَّى فِيها القِيراطُ ، فَاستَوْصُوا بِأَهْلِها خيْراً، فَإِنَّ لَهُمْ ذِمة ورحِماً » .

وفي روايةٍ : « فإذا افْتَتحتُموها ، فَأَحْسِنُوا إِلى أَهْلِهَا ، فَإِنَّ لهُم ذِمَّةً ورحِماً» أَو قال «ذِمَّةً وصِهراً » رواه مسلم .

قال العُلَماءُ : الرَّحِمُ التي لهُمْ كَوْنُ هَاجَر أُمُّ إِسْماعِيلَ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِنْهمْ . «والصِّهْرُ»: كونُ مارِية أُمِّ إبراهِيمَ ابنِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم منهم .

މާތް الله ރުއްސުން ލިބިވި ابو ذر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުން ރަށެއް ފަތަޙަ ކުރާނެއެވެ. އޭގައި قِيرَاطُ ގެ ނަމަ ކިޔަކިޔައިން ދުވަސްވެއެވެ.

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން މިޞްރު ފަތަޙަ ކުރާނެއެވެ. އެއީ ގިރާތުގެ ވާހަކަ ކިޔަކިޔައިން ދުވަސްވާ ރަށެވެ. ފަހެ އެތަނުގެ އަހުލުވެރިންނަށް ހެޔޮގޮތުން ހެޔޮ ވަޞިއްޔަތް ކުރާށެވެ! އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންނަށްޓަކައި ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ޛިންމާ ރަޙިމް ވެއެވެ. އަދި ހަރުމަތް ގުޅުން ވެއެވެ. އަދި مسلم ގެ އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ފަހެ ތިޔަބައި މީހުން އެރަށް (އެބަހީ مصر) فتح ކުރެއްވުމަށް ފަހު ތިޔަބައި މީހުން އެތަނުގެ އަހުލުވެރިންނާ ހެޔޮ ގޮތުން ހިތާނި ކުރާށެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އެބައި މީހުންނަށްޓަކައި ތިޔަބައި މީހުންގެ މައްޗަށް ޛިންމާ އާއި ހަރުމަތް ގުޅުން ވެއެވެ. ނުވަތަ އާދޭމެދޭއާން حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެބައި މީހުންނަށްޓަކައި ތިޔަބައި މީހުންގެ މައްޗަށް ޛިންމާ އާއި ކައިވެނީގެ ގުޅުން ވެއެވެ.

329- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه قال : لما نزلَتْ هذِهِ الآيَةُ : { وَأَنْذِر عشِيرتكَ الأَقربِينَ } [الشعراء : 214] دعا رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قُرَيْشَا فاجْتَمعُوا فَعَمَّ ، وخَصَّ وقال: «يا بَني عبدِ شَمسٍ ، يا بني كَعْب بنِ لُؤَي ، أَنقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ ، يَا بني مُرَّةَ بنِ كعبٍ ، أَنْقِذُوا أَنفُسَكُمْ مِن النَّار ، يا بني عبْدِ مَنَافٍ ، أَنْقِذُوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ النَّارِ ، يا بَني هاشِمٍ أَنقِذُوا أَنْفُسكُمْ مِنَ النَّارِ ، يا بني عبْدِ المطَّلِبِ أَنْقِذُوا أَنْفُسكُمْ مِن النَّارِ ، يا فاطِمَة أَنْقِذي نفْسَكَ منَ النَّار ، فَإِني لا أَمْلِكُ لَكُمْ منَ اللَّه شيْئاً ، غَيْر أَنَّ لَكُمْ رحِماً سأَبلُّهَا بِبِلالِها » رواه مسلم.

قوله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « بِبِلالِهَا » هو بفتحِ الباءِ الثَّانِيةِ وَكَسرهَا « والبِلالُ » الماءُ . ومعنى الحديث : سأَصِلُهَا ، شبَّهَ قَطِيعَتَهَا بالحرارةِ تُطْفَأُ بالماءِ وهذه تُبَرَّدُ بالصِّلةِ.

ރަޟީ الله ޢަންހު ވެގެންވާ ابو هريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. { وَأَنْــذِر عشِــيرتكَ الأَقربِينَ }. މާނައީ: ކަރާބަތްތެރިންގެ އަށްގަދަ ގައުމު ތިމާގެ قبيلة ގެ މީހުންނަށް އިންޒާރު ކުރައްވާށެވެ! މި އާޔަތް ބާވައިލެއްވުނީމާ رســول اللَّــه صَــلّى اللهُ عَلَيْــهِ وسَــلَّم، ޤުރައިޝު ޤައުމުގެ މީހުންނަށް ގޮވާލެއްވިއެވެ. ފަހެ އެމީހުން އެއްވިއެވެ. ފަހެ އެމީހުންނަށް عــام ވަ شــامل ވަގޮތަކަށް ގޮވާ ދިނަސް ގޮވާލެއްވިއެވެ. އަދި ބައެއް މީހުންނަށް خاص ކޮށް ގޮވާލެއްވިއެވެ. ފަހެ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ عبــد شــمس ގެ ދަރިކޮޅުތަކެވެ· އޭ كَعْب بـنِ لُـؤَي ގެ ދަރިކޮޅުތަކެވެ! ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ނަފްސު ނަރަކައިން ރައްކާ ކުރާށެވެ. އޭ مُــــرَّةَ بـــــنِ كْعــــب ގެ ދަރިކޮޅުތަކެވެ! ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ނަފްސު ނަރަކައިން ރައްކާ ކުރާށެވެ. އޭ عبْـد مَنَـاف ގެ ދަރިކޮޅުތަކެވެ! ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ނަފްސު ނަރަކައިން ރައްކާ ކުރާށެވެ. އޭ هاشِـــــــم ގެ ދަރިކޮޅުތަކެވެ! ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ނަފްސު ނަރަކައިން ރައްކާ ކުރާށެވެ. އޭ عبْد المطَّلِب ގެ ދަރިކޮޅުތަކެވެ! ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ނަފްސު ނަރަކައިން ރައްކާ ކުރާށެވެ. އޭ فاطِمَـة އެވެ! ކަލޭގެފާނުގެ ނަފްސު ނަރަކައިން ރައްކާ ކުރާށެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން ނުކުޅެދޭނެ ތިޔަބައިމީހުންނަށްޓަކައި الله ގެ حضــــرة ގައި އެއްވެސް ކަމެއް ކޮށްދިނުމުގެ ކުޅަދުނުވަންތަކަމެއް ލިބިގެން ނުވެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނާ ބައި ތިމަން ކައިރިވެރިކަމުގެ ގޮތުން ހަމަގައި ރަޙިމުގެ ގުޅުން ދެމެހެއްޓުމުގެ ގޮތުން ނުވެއެވެ. އެގުޅުން ތިމަންނަށް ފެންއަޅާ ބަލަހައްޓާ ގުޅުވައިލުމާއެކު ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް ކުރާނަމެވެ.

330– وعن أبي عبد اللَّه عمرو بن العاص رضي اللَّه عنهما قال : سمعتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم جِهاراً غيْرَ سِرٍّ يَقُولُ : « إِنَّ آلَ بَني فُلانٍ لَيْسُوا بأَوْلِيائي إِنَّما وَلِيِّي اللَّهُ وصالحُ المؤْمِنِين، ولَكِنْ لَهُمْ رحِمٌ أَبُلُّها بِبِلاَلِها » متفق عليه . واللَّفظُ للبخاري .

ރަޟީ الله އަދިބައިކަލުންނަށް ރުއްސެވުން ވެގެންވާ ابو عبد اللَّه عمرو بن العاص ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ· رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަޑުގަދަކޮށް حديث ކުރައްވާ ފާޅުކޮށް ވިދާޅުވި. ސިއްރުކޮށް ނޫނެވެ· حديث ކުރައްވާފައިވާ حديث ކުރެއްވީ ކިހިނެތް ގޮތަކަށްތޯ. އަޑު އަހާލައިފީމެވެ. އޭ ހަމަ ކުރައްވާގޮތުގެ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންނާ ގާތް ބައިކަމަކަށް ابوطالب ގެ ދަރިކޮޅު! ތިޔަބައިމީހުން ހަމަ ތިމަންނާގެ ބަހާ ވަލީންނެއް ނޫނެވެ. ހަމައެކަނި ތިމަންނާގެ ވަލީންނަކީ الله އާއި صالح مؤمن ބޭކަލުންނެވެ. އަދި ނަމަވެސް އެމީހުން

ކަމުގައިވާތީ ތަންތާ (ރ) ގެ ދަންނަ ابوطالب (ރ) ގެ ދަރިކަލުން ތަންތާ (ރ) ގެ ދަރިކަލުންގެ ދަރިކަލުން ތަންތާ (ރ) ގެ ދަރިކަލުންގެ ދަރިކަލުން ކަމުގައި ވާތީ ކަމަށެވެ.

331- وعن أبي أَيُّوب خالدِ بن زيدٍ الأنصاري رضي اللَّه عنه أَن رجلاً قال: يا رسولَ اللَّه أَخْبِرْنِي بِعملٍ يُدْخِلُنِي الجنَّةَ ، وَيُبَاعِدني مِنَ النَّارِ . فقال النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «تعبُدُ اللَّه ، ولا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً ، وَتُقِيمُ الصَّلاَةَ ، وتُؤتِي الزَّكاةَ ، وتَصِلُ الرَّحِم » متفقٌ عليه.

ﷲ ﷺ ابو أَيُّوب خالد بن زيدٍ الأنصاري ﷺ ﷺ ﷺ. ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ. ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ

333- وعن ابن عمر رضي اللَّه عنهما قال : كَانَتْ تَحتي امْرأَةٌ ، وكُنْتُ أُحِبُّها ، وَكَانَ عُمرُ يكْرهُهَا ، فقال لي : طَلِّقْها فأبيْتُ ، فَأَتَى عَمرُ رضي اللَّه عنه النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَذكر ذلكَ لَهُ ، فقال النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « طَلِّقْهَا » رواه أَبو داود ، والترمذي وقال: حديث حسن صحيح .

ވ ﷺ ތަކުރާރުކުރައްވާ عمر ގެ ދަރިކަލުން عبد الله ގެ ތެރެއިން ވަކިވަކިން ދެ ފަހަރު. ވަނީ ދެ ފަހަރުވެސް ދެކެ. ދެން ވަނީ ތިން ފަހަރު ތަކުރާރުކުރައްވާ ގޮތުގައި ދެ ފަހަރު ކަމަށް ދެ ފަހަރު ކަމަށް ދެ ފަހަރު ކަމަށް

ކިބައިން ރިވާކުރައްވައެވެ. އަހަރެމެންނަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. ބޮޑު ދިގު ހަދީސް ހިމެނެއެވެ.

وفي الباب أَحاديث كِثيرة في الصحيح مشهورة ، منها حديث أَصحابِ الغارِ، وحديث جُرَيْجٍ وقَدْ سَبَقَا ، وأَحاديث مشهورة في الصحيح حَذَفْتُهَا اخْتِصاراً ، وَمِنْ أَهَمِّهَا حديثُ عمْرو بن عَبسَةَ رضي اللَّه عنه الطَّوِيلُ المشْتَمِلُ على جُمَلٍ كثيرة مِنْ قَوَاعِدِ الإِسْلامِ وآدابِهِ وَسَأَذْكُرُهُ بِتَمَامِهِ إن شَاءَ اللَّه تعالى في بابِ الرَّجَاءِ ، قال فيه .

دَخَلْتُ عَلى النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِمَكَّةَ ، يَعْني في أَوَّل النُّبُوَّةِ ، فقلتُ له : ما أَنتَ ؟ قال : «نَبِيٌّ» فقلتُ : وما نبيٌّ ؟ قال : « أَرسلَني اللَّهُ تعالى ، فقلتُ : بِأَيِّ شَيءٍ أَرْسلَك ؟ قال : «أَرْسلَني بِصِلةِ الأَرْحامِ ، وكَسْرِ الأوثَانِ ، وأَنْ يُوحَّدَ اللَّه لا يُشرَكُ بِهِ شَيءٌ » وذكر تَمَامَ الحديث . واللَّه أعلم .

މި باب އާއިގުޅުންހުރި مشهور حديث ތައް ވަރަށް ގިނައިން صحيح بخارى ގައި އެބަހުއްޓެވެ. އެގޮތުގައި ތިންފިރިހެނުން ހޮހަޅައަކަށްވަދެ ބަންދުވި ވާހަކަ ބަޔާންވެގެންވާ حديث އާއި جُرَيْج ނަމަކަށް ކިޔުން بنو اسرايل ގެ އަޅުވެރިޔާގެ ވާހަކަ ބަޔާން ކުރެވުނު حديث ހިމެނެއެވެ. މި ދެ حديث އިސްވެ ހިމެނިއްޖެއެވެ. އަދި مشهور އެހެން حديث ތައް ކުރުކޮށްލުމުގެ ގޮތުން ދޫކޮށްލައްވައިފީމެވެ. އަދި އޭގެ ތެރެއިން މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ عمْرو بن عَبسَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވާ އިސްލާމީ ގަވާއިދު ތަކާއި ދިގު حديث އެއް ވެއެވެ. އެގައި އިސްލާމް ދީނުގެ ގަވާއިދުތަކާއި އަދި އެ ދީނުގެ އަދަބުތައް ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. އިންޝާﷲ ކުރިއަށް އޮތް ވަރަށް އެ حديث އަންނާނެ ބާބު ކަމަށްވާ باب الرَّجَاءِ (އުއްމީދު ކުރުމާއިބެހޭ ބާބު) ގައި ފުރިހަމައަށް ދަންނަވާނަމެވެ. އަދި އެ حديث ގެ ތެރެއިން ވިދާޅުވި ބަސްފުޅެވެ. ނަބިއްޔާ ﷺ މައްކާގައި ނުބޫވަތުގެ ދުވަސްވަރު ހުރިއިރު نبي ކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް ވަދެވަޑައިގެން ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. ކަލޭ ކޮންބައެއްތޯ؟ ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ނަބިއްޔެކެވެ. ކަލޭގެފާނަށް ނަބިއްޔާ ކިޔަނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ނަބިއްޔާ ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަ ނަބިއްޔެކެވެ. ކަލޭ ވިދާޅުވި ކަމުގެ حقيقة އަކީ ކޮބާތޯ؟ حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. މާތް الله ވިދާޅުވެ ކަލޭގެފާނު ފޮނުއްވައިފިއެވެ. ކަލޭ ވިދާޅުވި ކަލޭގެފާނު ފޮނުއްވާފައިވަނީ ކޮން ކަމަކާއި ބެހޭގޮތުންތޯ؟ حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ފޮނުއްވާފައިވަނީ ކޮންމެ ކަމަކާއި ބެހޭގޮތުން ހުރި ފަރާތަކުން ކުރުމަށެވެ. އަދި ފޮނުއްވާފައިވާ ބައިތަކާ ޤާނޫނުތަކުގެ ތެރެއިން ކުރުމަށެވެ. އަދި الله ގެ އެއްބައެއް ކުރުމަށް ކުރުމަށް އަދި ބުދުތައް ފުނޑުފުނޑުކުރުމަށް، އެއީ އެކަލާނގެ އާއި ޝަރީކު ނުކުރުމަށެވެ. އަދި މުޅި حديث ފުރިހަމަ

ކަމުގައި ވާނެކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމަށް ވާނެ ކަމުގައި. والله اعلم (ހަމައެކަނި ކަލާނގެ ގެ ދަށުގައި ހުންނެވި ކަލާނގެ.) ހަމައެކަނި ކަލާނގެ ދެކެ ބިރުގަންނަ ބިރުގަތުމެއް ލިބިގެންވާ ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމަށް ވާނެ ކަމުގައި.

41- باب تحريم العقوق وقطيعة الرحم

ދެމަފާހިތްވުން ދުރުކުރުމާ ބެހޭ ބާބު باب

قال اللَّه تعالى (محمد 22، 23): **{ فهل عسيتم إن توليتم أن تفسدوا في الأرض، وتقطعوا أرحامكم؛ أولئك الذين لعنهم اللَّه، فأصمهم وأعمى أبصارهم }** .

ވަރަ ދެ ހިނދު، ތިމަންމަ ފިދާކުރާ ގޮތަށް، ދަތުރުގައި ހުރެ ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް، (ހިނގާފައި ހުންނަ ގޮތަށް) ތިމަންމަ ފިދާ ކުރާ ގޮތަށް، **ދެމަފާ ތިމަންމަ ދުރުކުރާ ގޮތަށް** ވާނަމަ ކަމަށް ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމުގައި. ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމަށް ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމުގައި. ވަރަ ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމަށް ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމުގައި.

وقال تعالى (الرعد 25): **{ والذين ينقضون عهد اللَّه من بعد ميثاقه، ويقطعون ما أمر اللَّه به أن يوصل، ويفسدون في الأرض، أولئك لهم اللعنة ولهم سوء الدار }** .

ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމަށް ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމުގައި، ވަރަ، ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމަށް ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމުގައި. ވަރަ، ތިމަންމަ ދެ ދަށުގައި ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމަށް ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމުގައި. ވަރަ، ތިމަންމަ ދެ ދަށުގައި ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމަށް ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމުގައި. ވަރަ، ތިމަންމަ ދެ ދަށުގައި ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމަށް ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމުގައި. ވަރަ، ތިމަންމަ ދެ ދަށުގައި ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމަށް ބަލައި ގަންނަ ގޮތަށް ވާ ކަމުގައި.

ބޭބެގެން ވެއެވެ.!

وقال تعالى(الإسراء 23، 24): { وقضى ربك ألا تعبدوا إلا إياه وبالوالدين إحساناً، إما يبلغن عندك الكبر أحدهما أو كلاهما، فلا تقل لهما أف، ولا تنهرهما، وقل لهما قولاً كريماً، واخفض لهما جناح الذل من الرحمة، وقل رب ارحمهما كما ربياني صغيراً } .

އެކަލާނގެ ޙަސްރަތުންފުރެކުން ކުރެއްވީ، **ތިޔަބައިމީހުން** އެކަލާނގެ ނުކުރުމަށާއި އަދި، **ކަލޭގެފާނު ހައްދަވައި** ބޭބެއިމީ ކަލާނގެ ނިކަމެތިކަމުގައި، އެންގެވިއެވެ. އަދި، މައިންބަފައިންނާމެދު ހެޔޮކަން ކަންބޮޑު ކުރުމަށެވެ، **އެދެމީހުންކުރާ ކަންތައް ދިމާވެ ނުވަތަ** އެދެމީހުންކުރާ އަޅާ ކަމުގެ ގޮތުގައިވާ ހާލު، މުސްކުޅި ކަމާއި ހަމަޔަށް ފުރާވަރެއްގައި އެދެމީހުންނަށް "އުފް" ވެސް ނުބުނާށެވެ. (އަބުރު، ފުރަބަދު، ނުވަތަ ހިތްހަމަ ނުކުރާ ބަސްތަކަށް ނުބުނާށެވެ.) އަދި، އެދެމީހުންނަށް އަޑުގަދަ ނުކުރާށެވެ. އަދި، **މާތް ރަޙްމަތް ބަސް އެދެމީހުންނަށް ބުނާށެވެ.**

އޯގާތެރިކަމުގެ ސަބަބުން، ނިކަމެތި ވުމުގެ ފިޔަ، **އެދެމީހުންނަށް** ޖަހައިލާށެވެ! އަދި ދުޢާ ކުރާށެވެ! ހަމަދަނީ ބޮޑުކުރެއްވި ރަސްކަލާނގެ! ކުޑައިރު އަޅުގަނޑު ޖެހިގެން ބަލައިގަތްކަމުގެ ގޮތަށް، ބޮޑުކުރެއްވި އެދެމީހުންނަށް ރަޙްމަތް ލައްވާދޭށެވެ.!

336- وعن أبي بكرةَ نُفيْع بنِ الحارثِ رضي اللَّه عنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «أَلا أُنَبِّئُكمْ بِأَكْبَرِ الْكَبائِرِ ؟ » ثلاثاً قُلنا : بلَى يا رسولَ اللَّه : قال : « الإِشْراكُ بِاللَّهِ، وعُقُوقُ الْوالِدیْن » وكان مُتَّكِئاً فَجلَسَ ، فقال:«أَلا وقوْلُ الزُّورِ وشهادُةُ الزُّورِ »فَما زَال يكَرِّرُهَا حتَّى قُلْنَا : لَيْتهُ سكتْ .متفق عليه.

މާތް الله ރުއްސެވުން ލިބިވަޑައިގެންނެވި ابو بكرةَ نُفيْع بنِ الحارث ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެންމެ ބޮޑު ފާފަތަކާ ކޮބައިކަން ތިޔަބައި މީހުންނަށް ބުނެދީފަ ނުލާނަމީ ހެއްޔެވެ؟ މިގޮތަށް ތިން ފަހަރު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންމެން ދަންނަވާލީމެވެ. އާދޭހެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله އަށް ޝަރީކު ކުރުމާއެވެ. އަދި މައިންބަފައިންނަށް އުނދަގޫވާ ފަދަ ގޮތުން ހިތުމާއެވެ. މިހިނދު އަރިމަތިއަކަށް ލެނބިލައްވާފައި ހުއްޓެވެ. ފަހެ އިށީނދެވަޑައިގަތެވެ. ދެން ކިޔެވިއެވެ: ހަނދާން ކުރާށެވެ. ދޮގު ބަސް ބުނުމާއި، ދޮގު ހެކި ދިނުމާއި. ފަހެ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދަންނަވާލީމެވެ، އަދި

[illegible]

337- وعن عبد اللَّهِ بنِ عمرو بن العاص رضي اللَّه عنهما عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «الْكبائرُ : الإِشْراكُ بِاللَّه ، وعقُوق الْوالِديْنِ ، وقَتْلُ النَّفْسِ ، والْيمِينُ الْغَموس» رواه البخاري .

« اليمِين الْغَمُوسُ » التي يَحْلِفُهَا كَاذِباً عامِداً ، سُمِّيت غَمُوساً ، لأَنَّهَا تَغْمِسُ الحالِفَ في الإِثم .

މާތް ﷲ [illegible] ابو عبد اللَّهِ بنِ عمرو بن العاص [illegible] نبي [illegible] حديث [illegible] ﷲ [illegible] شريك [illegible] حق [illegible]

338- وعنه أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مِنَ الْكبائِرِ شتْمُ الرَّجلِ والِدَيْهِ ،» قالوا : يا رسولَ اللَّه وهَلْ يشْتُمُ الرَّجُلُ والِديْهِ ؟، قالل : « نَعمْ ، يَسُبُّ أَبا الرَّجُلِ، فيسُبُّ أَباه ، ويسُبُّ أُمَّهُ ، فَيسُبُّ أُمَّهُ » متفقٌ عليه .

އަދި އެ صحابى ([illegible] މާތް ﷲ [illegible] عبد اللَّهِ بنِ عمرو بن العاص) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. [illegible] އޭ ﷲ ގެ ރަސޫލާއެވެ. [illegible] حديث [illegible]

وفي روايةٍ : « إِنَّ مِنْ أَكْبرِ الكبائِرِ أَنْ يلْعنَ الرَّجُلُ والِدَيْهِ ، » قيل : يا رسول اللَّهِ كيْفَ يلْعنُ الرجُلُ والِديْهِ ؟، قال : « يسُبُّ أَبا الرَّجُل ، فَيسُبُّ أَبَاهُ ، وَيَسبُّ أُمَّه ، فيسُبُّ أُمَّهُ».

ތަކުލީފ ތަކުލީފ ލަދުން ލަދުން ލަދުން

ތަރިންނާއިމެދުގައި ހިތްފުޅާ ހެދުމުގެ ކަންކަމާ ގުޅޭ ބާބު

341- عن ابن عمر رضي اللَّه عنهما أَن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِن أَبرَّ البرِّ أَنْ يصِلَ الرَّجُلُ وُدَّ أَبِيهِ » .

ابن عمر ؓ ގެ ވާހަކަ ދަންނަވަނީ، ނަބީ ﷺ ގެ ޙަދީޘް ބަޔާންކުރަމުންނެވެ. ﴿ إِن أَبرَّ البرِّ أَنْ يصِلَ الرَّجُلُ وُدَّ أَبِيهِ ﴾ (ތަންތަނުގައި ﴿ إِنَّ أَبَرَّ الْبِرِّ صِلَةُ الرَّجُلِ أَهْلَ وُدِّ أَبِيهِ ﴾) ، ﴿

ڇُهُ الله ڇَرُهُـــوسْ ڎُرُهِ ابو عبد اللَّهِ بن دينارٍ، ڇُهُ الله ڑَڤَرَهَڤَوِرَىَڅُرْسَرَسْ ڇَرُهُـــوسْڎُرُهِ عبد اللَّه بن عمر ىَ بِرَهَبِرْسْ بِرِڤُىَبُڇَرُهُڤُوِڑَهُ. رَحَىَرَىَرَوَڇَرْسْ عرب سْرَىَ ىَرَسْڑُڅْرَىَ ڇِرَىَسْ عبد اللَّه بن عمر ڑِرِ حَرُهُىَّ حَرَىْسْ هَهُڤَرَڅْوِڑَهُ. ڤَرَىَ عبد اللَّه بن عمر ڇَّسَّرَهَرْسْ ىَـــڤَّڇْ ىُبَڇَرُهُڤُوِڑَهُ. ڑَڤَرِ ىَـــڤَّڇَڤُ وَڤَبِرَىَسْ بِرِسْڅَرُوِ بِرِڤَّڇَرَىَ حَرُهُكَرْسْ ڇَّسَّرَ ىَـــڤَّڇْ ىُبَڇَرُهُڤُوِ ڑَهُ. ڑَڤَرِ ڇَڅُرَىَبِرِ ڤُڇَّڇُبَڇَرُهُڤَّڑَبِرِ ڑَهُڤُ ڑَرَىَڤَبِرَىَڅَرْسَرَىَڤَّ ڇَّسَّرَىَ ڇَڅُرَىَبِرِ ڑَڤَرَحَرْسْ ڤَرُهُوِڑَهُ. عبد اللَّهِ بن دينار وِڤَّڑُڅُوِڑَهُ. ڑَرَىَ وِحَرْسْحَرْسْ عبد اللَّه بن عمر ڑَرْسْ ڤَرْسْرَوِڑَهُ. (ڇُهُ الله وِڅَّڑَرْسْ بِرِهُڇَّڇَ ىُبَڇَرُهُڤُوِڑَهُ ڑَرُهُ ڤَرُهُوَّسِرِڑَهُ.) رَحَىَرَىَرَوَڇَرْسْ ىَرْسْڑُڅْرَىَ ڇِرَّسْرَسْرَسْ وِڑَرْسْ ڤُڇَّ ڑَحَڤَرُهُوِڇَّڇَهُ ڤَرُهُوِ سَرَحَڤَـــهُ ڑُڤَرْسِرِىَڤُ. ڑَرَىَ عبد اللَّه بن عمر وِڤَّڑُڅُوِڑَهُ. رَحَىَرَىَرَوَڇَرْسْ ڇِرِڇَّرَبِرِ ڇُهُالله ڑَىَرَڇَّڇَىَڤَّرَسْرَسْ ڇَرُهُـــوسْڅَرُهُوِ (وِحَرْسْرَىَ هَهُڤَّڑُڅُ) عمربن اخطاب ىَ ڇَّسَّ ڑَىَرُهُىَبِرِهُڇَّڇَهُ. ڑَڤَرِ رَحَىَرَىَرَوَڇَرْسْ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ىُبَىَرُهُوَسِرِىُبَرْسْ وِحَرْسْ ڑَڇُهُىَبِرِهُڇَّڇَهُ. رَحَىَرَىَرَوَڇَرْسْ حَرِسْرَهَڤَوِرْسْرَىَ ىَرَرُڇَرُهُڤُىَبِرِسْرَسْرَسْ ىَڇَّڇَرِڑُڇَّڇَرِ حَرِسْرَهَڤَوِرَسْرَسْرَسْ ىَڇَّڇَرِڑُڇَّڇَرِ ڑَسْرَىَ حَرِڤُىَبِرِ ڤَرَىَڤَبِرَىَ ڤُىَبِرِسْرُڤَ ىَڇَّڇَرِڑُڇَّڇَهُ.

وفي روايةٍ عن ابن دينار عن ابن عُمَر أَنَّهُ كَانَ إِذا خرج إِلى مَكَّةَ كَانَ لَهُ حِمارٌ يَتَرَوَّحُ عليْهِ إِذا ملَّ رُكُوب الرَّاحِلَةِ ، وعِمامةٌ يشُدُّ بِها رأْسهُ ، فَبَيْنَا هُو يوْما على ذلِكَ الحِمَارِ إِذْ مَرَّ بِهِ أَعْرابِيٌّ ، فقال : أَلَسْتَ فُلانَ بْنَ فُلانٍ ؟ قال : بلَى : فَأَعْطَاهُ الحِمَارَ ، فقال : ارْكَبْ هذا ، وأَعْطاهُ العِمامةَ وقال : اشْدُدْ بِهَا رأْسَكَ ، فقال لَهُ بَعْضُ أَصْحابِهِ : غَفَر اللَّه لَكَ ، أَعْطَيْتَ هذَا الأَعْرابِيِّ حِماراً كُنْتَ تَروَّحُ عليْهِ ، وعِمامَةً كُنْتَ تشُدُّ بِهَا رأْسَكَ؟ فقال : إِنِّي سَمِعْتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقولُ : « إِنْ مِنْ أَبَرِّ البِرِّ أَنْ يَصِلَ الرَّجُلُ أَهْلَ وُدِّ أَبِيهِ بَعْد أَنْ يُولِّيَ» وإِنَّ أَبَاهُ كَانَ صَدِيقاً لِعُمر رضي اللَّه عنه ، روى هذِهِ الرِّواياتِ كُلَّهَا مسلم .

عبد اللَّهِ بن دينارٍ، عبد اللَّه بن عمر ىَ بِرَهَبِرْسْ بِرِڤُىَبُڇَرُهُڤُوِ بِرِڤُڤَرَهُهُىَرَ ڤُڑَهُ. رَحَىَرَىَرَوَڇَرْسْ عبد اللَّه بن عمر حَرُهُىَّ ڤِرِحَرْسْڇَّڇَبِرِ سِرِىَڅَ وَڤَبِرَىَسْڤَرَسْرَڤِرِسْرَڤَ ڤَحَرْڅَرَىَ ىَـــڤَّبِرِسْ وَڇَرْهَڅِرَبِرْسْ ڑُڅُڤَرَحَرْسْڇَّڇَبِرِ بِرِڤَّڇَرُهُ ىَسْرَڤَرَڤَرُهُڤُ. ڤَرَىَ ڤُ سِرِڤُىَبُڇَرُهُڤُحَرْسْڇَّڇَبِرِ ڑَرَىَڤَبِرَىَ ىَسْرَڤَرَڤَرُهُڤُ. (حِڤَرَ ڤَرَڤُڇَرُهُڤَرَىَ) ڤَرُهُڤَرَڤَرَىَ ىَ بِرِڤَّڇَ حَڤُىَرَىَ بِرِبِرِسْرَڤَ وَڤَبِرَىَسْ بِرِسْرَوَسِرِىُبَرْسْ ىَسْرَڤَرَڤَرُهُڤُ. (حِڤَرَ ڤَرَڤُڇَرُهُڤَرَىَ) ڤَرُهُڤَرَڤَرَىَ ىَ بِرِڤَّڇَ حَڤُىَرَىَ بِرِبِرِسْرَڤَ وَڤَبِرَىَسْ بِرِسْرَوَسِرِىُبَرْسْ ڑَرَىَڤَبِرَىَ ڇِرَىَبِرِ هَهُڤَرَڅْ ڤُڑَهُ. ڑَرَىَ ڤُڑَڅْوِڑَهُ. ڤُڇَّبِرِ ڇِرَىَسْ ڇِرَىَبِرِ ڇِرَىَسْ ڤَرَىَ ڇِرَىَسْ ڇِرَىَبِرِ ڇَرُهُ ىَرُهُڅْرَهُ؟ ڤَرِڇِرَ ڤَڤَّڇَ ڤِرِسْرَهُ. ڤَّڇَّرَىَ. ڑَرَىَ ڤَرِبِرِسْرَڤَ عبد اللَّه بن عمر ڇَّسَّرَهَرْسْ ڤَ بِرِڤَّڇَ ڤَرُهُڤُوِڑَهُ. ڤَرَىَ ڤُڑَڅْوِڑَهُ. حِرَهَرْسْ ىَـــڤَّڇَ ڤَّسْرَهُ. ڤَرَىَ ڑَرَىَڤَ ىَرْسْرَىَڤَّ ڤَرُهُڤُوِڑَهُ. ڤَرَىَ ڤُڑَڅْوِڑَهُ.

މިހިން މިބަސް ބޭނުންވަނީ ކަށަވަރުކަމެވެ. ފަހަ އަބުދުއްލާހިބުނު ޢުމަރު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު ގެ ގެ ފާހަގަކުރައްވާވަރެވެ. (ރަޟި
الله ކަލާނގެފާނު ރުހި ރުއްސެވިއެވެ.) ކަލާނގެފާނު މިރަސޫލުގެ ދީނުގެ ރަސޫލާ ކަލާނގެފާނު ވަޙީބަޔާން
ފުރުޤާނާ ސަލާމް ކޯށަކުރާ ގޮތުގައި ކޮޅުވާލާގެ ހިދާތް ދެއްވެވިއެވެ. އަދި ކަލާނގެފާނު ބިއްވާ ކެއުމަކުން
ގޮނޑުމަތި ވަގުތު ކަދުރުގެ ޢަރަބިން ދެއްވި ދޮޅުވެއެވެ. ފަހަ (ޢިމާމާކަށި) ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللّه صَلّى
اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދިނީ ވަނަނަތޯ އެޖާނީވަށް. ފަހަކަކަށް ރަސޫލާ ހިތްވަގުގ ދުވަސް
އަޅުގަ ކޮށްތީގެ ކުރާ ތަރަހާ ބަލަނަފަރާ އަފައިވި ބަރަކުރުން ބަލާދިނުގެ އަހަރު
ވަނީ ތަރުމަމަ ހުރީވާ ހިކުމަތް. އަދި (ވަރަސަދަވާ.) ރަދަލަވަލަތް ކަރަޅަ ބަރުސް އަކި
ހިސާބު ބަލާދުރު އަޅަމަ ދުވަސް ކަރަހަކުރާ އަލަދަލަވާއެވެ.

343– وعن أبي أُسَيْد بضم الهمزة وفتح السين مالكِ بنِ رِبِيعَةَ السَّاعِدِيِّ رضي اللّه عنه قال : بَيْنا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رسول اللّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذ جاءَهُ رجُلٌ مِنْ بني سَلَمة فقالَ : يارسولَ اللّه هَلْ بقى مِن بِرِّ أَبويَّ شيءٌ أَبرُّهُما بِهِ بَعدَ مَوْتِهِمَا ؟ فقال : « نَعَمْ ، الصَّلاَة عليْهِمَا ، والاسْتِغْفَارُ لَهُما ، وإِنْفاذُ عَهْدِهِما ، وصِلةُ الرَّحِمِ التي لا تُوصَلُ إلاَّ بِهِمَا ، وإِكَرَامُ صَدِيقهما » رواه أبو داود .

ރަޟި الله ޢަންހުސުން ގެއްވި ابوأسيد مالكِ بنِ ربيعَةَ السَّاعِدِيِّ ގެ ރިވާޔަތް ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ޙަޟްރަތުގައި އިށީނދެ ގެންގުޅެ
ވަގުތެއްގައި بني سَلَمة ވަންށަހެއް މީހަކު އައެވެ. ފަހަ ދަންނަވައެވެ. ޔާ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ.
ބަފައިމަންމަ ފަރާތުން ހެޔޮގޮތް ބަހައްޓާ ކޮރަން ތިމަންނަ ކަރަމުހިންގަން ކަމެއް ހުރިތަން
ދެމަފިރިންވުރެ އެއީރުގަ ކިތަމަތަކެއްތޯ؟ އަލިފާގޮތް حديث ކިޔައިވިއެވެ. އާނއެކެވެ. ހެދުމުސަތިން
އެތީ ދުޢާ ކިޔުމެވެ. އަދި ހެދުމުސަތިން استِغْفَار ދަންނަވަމެވެ. އަދި ހެދުމުސަތުން ފައުޅުކޮށްގެން
ހެދުމުސަތުގެ عَهْد ފުރި ފުއްދުމެވެ. އަދި ހެދުމުސަތުގެ ސަލާބަތުން ދަރިކަށްވަރާ ފުލާގެ ހަމަ
ގައުމު ބަދަލު ކިޔުމެވެ. އަދި ހެދުމުސަތުގެ ރަހުމަތްދެނަރު ކަދާ ހިތަމެވެ.

344– وعن عائشة رضي اللّه عنها قالت : ما غِرْتُ على أَحَدٍ مِنْ نِسَاءِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَا غِرْتُ على خديجةَ رضي اللّه عنها . ومَا رَأَيْتُهَا قَطُّ ، ولكنْ كَانَ يُكْثِرُ ذِكْرَهَا ، وَرُبَّما ذَبح الشَّاةَ ، ثُمَّ يُقَطِّعُهَا أَعْضَاء ، ثُمَّ يَبْعثُهَا في صدائِق خدِيجة ، فَرُبَّما قلتُ لَهُ : كَأَنْ لَمْ يكُنْ في الدُّنْيَا إِلاَّ خديجةُ ، فيقولُ : « إِنَّها كَانتْ وكَانَتْ وكَانَ لي مِنْهَا ولَدٌ » متفقٌ عليه .

ރަޟި الله ޢަންހުސުން ގެއްވި عائشة ގެފާނުގެ ގެ ރިވާޔަތް ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ.

ސަލާމާއި ސަލަވާތްލެއްވި نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمَގެ އަނބިކަނބަލުން ގެ ތެރެއިން خديجةَ ގެފާނުގެ
މައްޗަށް ބިމަށްސަރުގެ ހިތުގެ އިތުރުން ބޮޑުވާ މިންވަރަށް އެހެން އަނބިކަނބަލުންނަށްވުރެ ދެކެ އިތުރުސޯބިރުކަން
ޝުޢޫރުދެއްވޭ. އަދި ބިމަށްސަރުކަމާ ދުވަހަކުވެސް އަހަރެމާ ނުވެސް ދިކުރެވެ. ނަމަވެސް އިޖުތު
އަހަރެމެންގެފާނު ވަރަށްގިނަ ގޮތްނަގައިން ދުޢާކުރައްވަނީ އެވެ. އަދި ބަކަރި ފެހިކަށް ބަކަރި ذبح
ކުރައްވައިފިއެވެ. ދުސް އެގެ މަސްބަރި ބަދިބި ގެނބޭގެނބު ކުރައްވައިފިއެވެ. ދުން އަމަސްބަރި خديجةَ ގެ
ފާނުގެ ރަހުމަތްތެރިންނަށް ފޮނުއްވައިފިއެވެ. ފަހިމުންނަ ބައްޕަ ފަހަރު ބޮޑުވެލެވެ. ހިތަށް خديجةَ
ފާނުނގެ އަށްހަނބާ ދުނިޔެއަށް ނަޢާނުނާ ހާނުހުވެ. ފަހަ އަހަރެމެންގެފާނު حديث ކުރައްވައިއެވެ.
ހަމަހަމަޖެހުން އަހަރެމެންގެ ފުރުން ބިމަށްނޭއަށް މިޔާނު މިޔާނު ފައިދާއި ވަނީ ލިބިފައެވެ. އަދި
އަހަރެމެންގެ ފުރުން ބިމަށް ކަލޭގެފާނުވާނީ ދަރިން ލިބިފައެވެ.

وفي روايةٍ وإنْ كَانَ لَيذبحُ الشَّاةَ ، فَيُهْدِي في خَلائِلِهَا مِنْهَا مَا يسَعُهُنَّ .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އަދި އަހަރެމެންގެފާނު ބަކަރިއެއް ކަތިލައްވައިފިއްޔާ ފަހަ އެއިން
ދުވަސް މިންވަރަކަށް އަހަރެމެންގެ (އެބަހީ خديجةَ ގެ ފާނުގެ) ރަހުމަތްތެރިންނަށް ދެއްވައިއެވެ.

وفي روايةٍ كَانَ إِذَا ذَبحَ الشَّاةَ يَقُولُ : « أَرْسِلُوا بِهَا إِلى أَصْدِقَاءِ خَدِيجَةَ » .

އަދި އެހެން ރިވާ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އަދި އަހަރެމެންގެފާނު ބަކަރިއެއް ކަތިލައްވައިފިއްޔާ حديث
ކުރައްވައިއެވެ. އެއިން خديجةَ ގެ ފާނުގެ އަހަރުމެންގެ ރަހުމަތްތެރިންނަށް ފޮނުވާށެވެ.

وفي روايةٍ قالت : اسْتَأْذَنَتْ هَالَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ أُخْتُ خَدِيجَةَ عَلَى رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، فَعَرفَ اسْتِئْذَانَ خديجة ، فَارْتَاحَ لَذَلِكَ فقالَ : « اللَّهُمَّ هَالَةُ بِنْتُ خوَيْلِدٍ » .

قوْلُهَا : « فَارتَاحَ » هو بِالحاءِ ، وفي الجمْعِ بين الصحيحين لَلْحُمَيْدِي : « فَارْتَاعَ» بِالعينِ ومعناه :اهْتَمَّ بِهِ .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އަހަރެމެން (އެބަހީ عايشة) ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. (އައްދުވަހަކު)
خديجةَ ގެ ފާނުގެ ދައްތަ ފުޅު هَالَةُ بِنْتُ خُوَيْلِد ، رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށް
އައުމަށް އިޛުނަ އަހާ އެދި ގޮވާލެއްވިއެވެ. އެހެން އިރުވަޅައިގެންފުޅި رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ
وسَلَّم خديجةَ ގެ ފާނުން އިޛުނަ ހުއްދަވާ އަޑު ހަނދާންވެވަޑައިގަތެވެ. ފަހަ އަހަރުގެ މައްޗަށް

އަކަށާގަތުމުންގެ ހިތްޖެހުން އުފާވެރިކަން ލިބިވަޑައިގަތެވެ. އަދި حديث ކުރައްވައިފިއެވެ.اللهم ހަށްދަވައި ބޭބޭކުރެއްވި ތަރުހީބާއިއްޔާ! މިއީ هَالَةُ بِنْتُ خُوَيْلِد ކަމުން يقين އެވެ. ފަހެ އަކަމުނާއިން احترام ކުރެއްވިއެވެ.

345- وعن أَنس بن مالكٍ رضي اللَّه عنه قال : خَرجْتُ معَ جرير بن عبدِ اللَّه الْبَجَليِّ رضي اللَّه عنه فِي سَفَرٍ، فَكَانَ يَخْدُمُني فقلتُ لَهُ: لا تَفْعلْ، فقال : إِنِّي قَدْ رَأَيْتُ الأَنصارَ تَصْنَعُ برسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم شَيْئاً آلَيْتُ عَلى نَفْسي أَنْ لا أَصْحبَ أَحداً مِنْهُمْ إِلاَّ خَدمْتُهُ متفقٌ عليه.

މާނަ الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ ابو أنس بن مالك ގެ ރިވާޔަތެކެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. جرير بن عبدِ اللّه الْبَجَلِيِّ އާއި އެކު ދަތުރެއްގައި ނިކުތީމެވެ. ފަހެ އަދި ދަތުރުގައި އޭނާ ތިމަންނައަށް خدمة ކުރައްވަން ފެށިއެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ އޭނާއަށް ދެންނެވީމެވެ. ތިމަންނައަށް خدمة ނުކުރައްވާށެވެ. ފަހެ އޭނާ ވިދާޅުވި ދެކިފައިވަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ބާރުމުން أنصارَى رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް خدمة ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަންނަ ދެކެފީމެވެ. އެހެން އެއުރުސް ބާރުމަ ތިމަންނަށް ގުރި ފަށުޖެހުމާއި ތިމަންނަ އަހާރުމާ خدمة ނުކުރާ ދުރުކުރުން ތިމަންނަވާ ހަމަސާގެ މައްޗަށް عهد ކުރީމެވެ.

43- باب إكرام أهل بيت رسول الله صلى الله عليه وسلم وبيان فضلهم

رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ގެ أهل بيت ނަމަނުކަށް ކަމަށިދޭމާއި އަދި އެބޭކަލުންގެ މާތް ކަމުން ބަޔާންވާ باب

قال اللَّه تعالى(الأحزاب 33): { إنما يريد اللَّه ليذهب عنكم الرجس أهل البيت، ويطهركم تطهيراً } .

އޭ أهل بيتންނޫވާ! الله އިރާދަކުރައްވަނީ ކަލަކަޑި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކިބައިން ފާހިވާއި ދުރުކުރެއްވުމާއި، ފުރިހަމަ طاهر ކުރެއްވުމަކުން طاهر ކުރެއްވުމަށެވެ.

وقال تعالى(الحج 32): { ومن يعظم شعائر اللَّه فإنها من تقوى القلوب } .

وقال تعالى: {ومن يعظم شعائر اللَّه فإنها من تقوى القلوب}.

(ئەشرىھدىي) ئۇرۇقۇ. مەرىم الله ئى شعائر مەنسۇ (ئۇھەرى: هدى ساۋۇقدىر، أضحية ساۋۇقدىر ، حج ئى عمل مەنسۇ، **ۋۇشتۇرۇشۇ** دينى أمر مەنسۇ) ۋۇھىتسىزلىقچە (قۇشۇلۇشقا!) ئۈچۈن، ئەنسىرەيدىغان ئىشلارغا، **رىئايىلىك** تقوى ئىپادىلەيدىغان ئىشلارنى كۆرسىتىدۇ.

346- وعن يزيد بن حيَّانَ قال : انْطلَقْتُ أَنا وحُصيْنُ بْنُ سَبْرَةَ ، وعمْرُو بن مُسْلِمٍ إلى زَيْدِ بْنِ أَرقمَ رضي اللَّه عنهم ، فلَمَّا جَلسْنا إِلَيهِ قال له حُصيْنٌ : لَقَد لَقِيتَ يَا زيْدُ خَيْراً كَثِيراً ، رَأَيْتَ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وسمِعْتَ حَدِيثَهُ ، وغَزَوْتَ مَعَهُ، وَصَلَّيتَ خَلْفَهُ : لَقَدْ لَقِيتَ يا زَيْدُ خَيْراً كَثِيراً ، حَدِّثْنَا يا زَيْدُ ما سمِعْتَ مِنْ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . قال : يا ابْنَ أَخِي واللَّهِ لَقَدْ كَبِرتْ سِنِّي ، وقَدُم عهْدي ، ونسِيتُ بعْضَ الذي كنتُ أَعِي مِنْ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، فَمَا حَدَّثْتُكُمْ ، فَاقْبَلُوا ، وَمَالا فَلا تُكَلِّفُونِيهِ ثُمَّ قال : قام رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَوْماً فِينَا خطِيباً بِمَاءٍ يُدْعي خُمّاء بَيْنَ مكَّةَ وَالمدِينَةِ ، فَحَمِدَ اللَّه ، وَأَثْنى عَلَيْه ، ووعَظَ، وَذَكَّرَ ، ثُمَّ قَالَ : «أَمَّا بعْدُ : أَلا أَيُّهَا النَّاسُ ، فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رسولُ ربي فَأُجيبَ ، وأَنَا تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ : أَوَّلُهما كِتابُ اللَّهِ ، فِيهِ الهُدى وَالنُّورُ ، فَخُذُوا بِكِتابِ اللَّه ، وَاسْتَمْسِكُوا به» فَحثَّ على كِتَابِ اللَّه ، ورغَّبَ فِيهِ . ثمَّ قَالَ « وأَهْلُ بَيْتِي ، أُذَكِّركم اللَّه في أهلِ بيْتي ، أذكِّرُكم اللَّه في أهل بيتي » فَقَالَ لَهُ حُصَيْنٌ : ومَنْ أَهْلِ بَيْتِهِ يا زيْدُ ؟ أليس نساؤُه من أهلِ بيتِهِ ؟ قال : نساؤُه منْ أهلِ بيتِهِ وَلَكِن أَهْلُ بيْتِهِ منْ حُرِم الصَّدقَة بعْدَهُ ، قَال : ومَنْ هُم؟ قَالَ : هُمْ آلُ عليٍّ ، وآلُ عَقِيلٍ ، وآلُ جَعْفَر ، وَآلُ عبَّاسٍ ، قَالَ : كُلُّ هُؤلاءِ حُرِمَ الصَّدقَةَ ؟ قَالَ : نعَمْ . رواه مسلم .

وفي روايةٍ : « أَلا وَإِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْن : أَحدُهَما كِتَابُ اللَّه وَهُو حبْلُ اللَّه، منِ اتَّبعه كَانَ عَلَى الهُدى ، ومَنْ تَرَكَهُ كَانَ على ضَلالَةٍ » .

ۋۇھىتسىزلىقچە ابو يزيد بن حيان ئى ياھشىلىق قىلغۇچىلىقىدىن. ۋەزىپىدىكى. ھۈسەين بن سبرة ۋە عمر بن مسلم ئىككىسى ئۇنىڭ ئۈستىدىن ۋۇھىتسىزلىقچە زيد بن أرقم ئى ھەيران قالارلىقىدىن. ئۇنى ھۈسەيىنگە ئەگىشىپ ئۇنىڭ ئۆيىگە كىرىپ ھۈسەين ئۇنىڭدىن سورىدى. ئۇ زيد ئۇنى! سەن پەيغەمبەرنىڭ ياخشى كۆرىدىغان ئەھلى بەيتىدىن ئەمەسمۇ؟ ئۇ زيد ئۇنى. ھەئە ئەھلى بەيتىدىن ئەمەس، ئەھلى بەيتى ئۇنىڭ ئايالى ئەمەس. مەرىم ئەسلىدە ئۇنىڭ ئۇرۇق تۇغقانلىرى ئىچىدىكى حديث ھەم ئۇ ئۇنىڭ ئەھلى بەيتى. مەرىم ھەقىقىي ئەھلى بەيتى مەرىمنىڭ ئۇرۇق تۇغقانلىرى ئىچىدىكى ئۇنىڭ ئۆيىگە. مەرىم ھەقىقىي ئەھلى بەيتى ئۇنىڭ ئۇرۇق تۇغقانلىرى ئىچىدىكى ئۇنىڭ ئۆيىگە. ئۇ زيد ئۇنى. ئايالى ئەمەس. ھەئە ئۇنى. ھۈسەين رَسُول اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ގެ ޙަޟްރަތުން އިވިފައިވާ އެއްޗެއް އަހަރެމެންނަށް ބުނެދީފާނަމާތޯ. ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ
މިމަންނަގެ أخ އާ ގެ ދަރިކަލުންނެވެ. މާތް الله ގެ އިސްމުގައި ހުވައިކުރަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިމަންނަގެ އުމުރު
ދޮށި ވެއްޖެއެވެ. އަދި ވަގުތު ކައިރިވެއްޖެއެވެ. އަދި މިމަންނަ رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم އަރިހުން
ހިތުދަސްކުރި ބައެއް ތަކެތި ހަނދާން ނެތިއްޖެއެވެ. ވީމާ މިމަންނަ ތިޔަބޭފުޅުންނަށް ކިޔައިދޭ ތަކެތި ފަހަރު
ކަށަވަރުކޮށްލާދޭތޯ؟ ފަހަރު ވިއަސް حقيقة ގައެވެ قبول ކޮށް ވިދާޅުވާނެއެވެ. ކާބަފައިންނަށް ޖެހިގެންނެވެ
ކަންތައްތަކުން އިތުރަށް އަހަރެން ނުކުރާށެވެ. ދެން އެކަމުގެ ވިދާޅުވިއެވެ. އެއްދުވަހު رَسُول اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم މައްކާއާއި މަދީނާގެ ދެމެދުގައި އޮންނަ خماً ކިޔާ ފެނެއްގެ ކައިރީގައި ތެދުވެވަޑައިގެން
ހުތުބާއެއް ދެއްވުމަށް މިމަންނަމެންނާ مخاطب ކުރައްވާ ވާހަކަ ދެއްކެވިއެވެ. ފަހެ الله އަށް ޙަމްދުކުރައްވައި ثناء
ދެއްވުމަށްފަހު އަދި الله އަށް تقوى ވެރިވުމަށް وصية ކުރެއްވުމަށްފަހު. ދެން އެކަލޭގެފާނު حديث
ކުރައްވައިފިއެވެ. ދަންނާށެވެ. އޭ މީސްތަކުންނޭވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިއަހުރެން ވެސް އިންސާނެކެވެ.
މިއަހުރެން ގާތަށް އަހުރެންގެ ރަސްކަލާނގެ (އެބަހީ ملك الموت) މިއަހުރެން ގެންދިއުމަށް
އަތުވެދާނެކަން يقين އެވެ. ފަހެ ملك الموت އަތުވެއްޖެނަމަ އަހުރެން އެކަލޭގެ ދަޢުވަތު
ޤަބޫލުކުރާނަމެވެ. (އެބަހީ މަރުވުން اختيار ކުރައްވާނަމެވެ.) މިއަހުރެން ތިޔަބައިމީހުންގެ މެދުގައި
ބޮޑު ދެއެއްޗެއް ދޫކޮށްލަމުއެވެ. އޭގެ ފުރަތަމަ އެއްޗަކީ الله ގެ ފޮތެވެ. ތެދުމަގާއި ވިދު
އޮވެއެވެ. ތެދުމަގާއި އަލިކަން ވިދާއެވެ. ފަހެ الله ގެ ފޮތް ހިފުމާއި ދެމިހުރުމެވެ. އަދި އެގޮތަށް
ގެތެރެއަށް އެއް ރިޔާސަތެވެ. ފަހެ މިފޮތަށް މަތިން الله ގެ ފޮތަށް شوق ވެރިކަން އިތުރުކުރެއްވިއެވެ. ދެން حديث
ކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި ދެވަނަ އެއްޗަކީ މިއަހުރެން ގެ ޢާއިލާގެ أهل بيتންނެވެ. މިއަހުރެން ގެ ޢާއިލާގެ أهل
بيتންނަށް ހެޔޮލޮބި ވެރިވުމަށް މާތް الله ހަނދާންކޮށް ދެމެހެއްޓުމަށް ނަސޭހަތްދެމެވެ. މިއަހުރެން
ގެ ޢާއިލާގެ أهل بيتންނަށް ހެޔޮލޮބި ވެރިވުމަށް މާތް الله ހަނދާންކޮށް ދެމެހެއްޓުމަށް
ނަސޭހަތްދެމެވެ. ފަހެ حصين އަހުއްވަ ދަންނަވައިފިއެވެ. އޭ زيد އެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ أهل
بيتންނަކީ ކާކުތޯ؟ ހަރަމުގެ ފުރާޅުތަކުގެ ފަރާތުން އެކަލޭގެފާނުގެ ފަރާތުގެ أهل
بيتން ގެ ތެރޭގައި ނުހިމެނޭތޯ! ވިދާޅުވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ހަރަމުގެ ފުރާޅުގެ ބައިވެ
އެކަލޭގެފާނުގެ أهل بيتން ގެ ތެރޭގައި ހިމެނެއެވެ. ނަމަވެސް حقيقة ގައި އެކަލޭގެފާނުގެ أهل بيتންނަކީ
އެކަލޭގެފާނުގެ ފަހުން صدقة ހަރާމް ކުރެވިފައިވާ ބައެކެވެ. حصين އަހުއްވައިފިއެވެ. އެއީ ކާކު
ބައެއް ތޯއެވެ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ علي ގެ ޢާއިލާ ދަރިކޮޅާއި ޢަޤީލްގެ ޢާއިލާއި عقيل ގެ ޢާއިލާގެ

ދަރިކަލުންގެ ބަޔަކުންނާއި جعفر ގެ ދަރިކޮޅުންގެ ދަރިކަލުންގެ ބަޔަކުންނާއި عباس ގެ ދަރިކޮޅުންގެ ދަރިކަލުންގެ ބަޔަކުންނެވެ. حصين އަށް ސުވާލުކުރެވުނެވެ. އެ ހުރިހާ ބަޔަކުންނަށްވެސް صدقة ހަރާމް ވެގެންވާނީ ތޯއެވެ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. އާނއެކެވެ.

347- وعَن ابنِ عُمرَ رضي اللَّه عنهما ، عن أبي بَكْر الصِّدِّيق رضي اللَّه عنه مَوْقُوفاً عَلَيْهِ أَنَّهُ قَالَ : ارْقُبُوا مُحَمَّداً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في أَهْلِ بيْتِهِ ، رواه البخاري .

معنى "ارقبوه" : راعوه واحترموه وأكرموه، والله أعلم.

މާތްالله އެދެބޭފުޅުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވި عبدالله بن عمر ، ابو بكر الصديق ގެ ބަސްކޮޅެއް موقوف ވެގެންވާ ބަސްފުޅެއް ރިވާކުރެއްވިއެވެ. ހަމަހަމަކޮށްދެން އެ صحابي ވިދާޅުވިއެވެ: محمد صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم އަށްޓަކައި އެކަލޭގެފާނުގެ احل بيتންނަށް އިޙްތިރާމްކުރައްވާ ކަމުގައިވާތީވެ!

44- باب توقير العلماء والكبار وأهل الفضل

وتقديمهم على غيرهم ، ورفع مجالسهم ، وإظهار مرتبتهم

އިލްމު ވެރިންނާއި ޢުމުރުން ދުވަސްވީމީހުންނާއި އަދި މާތް ސިފަތައް ލިބިގެންވާ މީހުންނަށް ކަރާމާތްދެއްވުމާއި އަދި އެހެންމީހުން މީހުންގެ ގަދަރުކަން އެމީހުން އިސްކަންދެއްވުމާއި އެމީހުންގެ މަޖިލިސް މަތިކުރުމާއި އަދި އެމީހުންގެ حق مقام ދެނެ އަޅައިދިނުމުގެ ހިތްވަރުދިނުމުގެ މުޢާމަލާތް ބާއްވާ ވެގެންވާ باب·

قال اللَّه تعالى(الزمر 9): { قل: هل يستوي الذين يعلمون والذين لا يعلمون إنما يتذكر أولو الألباب } .

ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! ދަންނަ މީހުންނާއި، ނުދަންނަ މީހުން ހަމަހަމަވާނެ ހެއްޔެވެ؟ نصيحة ހިފެހެއްޓޭނީ، ބުއްދީގެ أهل ވެރިންނެވެ.

348- وعن أبي مسعودٍ عُقبةَ بنِ عمرٍو البدريِّ الأنصاريِّ رضي اللَّهُ عنه قال: قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يَؤُمُّ الْقَوْمَ أَقْرَؤُهُمْ لِكتَابِ اللَّهِ ، فَإِنْ كَانُوا في الْقِراءَةِ سَواءً ، فَأَعْلَمُهُمْ بِالسُّنَّةِ ، فَإِنْ كَانُوا في السُّنَّةِ سَوَاءً ، فَأَقْدمُهُمْ هِجْرَةً ، فَإِنْ كانُوا في الهِجْرَةِ سَوَاءً ، فَأَقْدَمُهُمْ سِنّاً وَلا يُؤَمَّنَّ الرَّجُلُ الرَّجُلَ في سُلْطَانِهِ ، وَلا يَقْعُدُ في بيْتِهِ على تَكْرِمتِهِ إلاَّ بِإِذْنِهِ» رواه مسلم .

وفي روايةٍ لَهُ : « فَأَقْدمهُمْ سِلْماً » بَدل « سِنًّا » : أَيْ إِسْلاماً .

ތަފްޞީލު ދީފައި ހުރި ތަނުގައި فاقدمهم سنا ކަމުގައި ބަދަލުކުރެވިފައި ވާ لفظ ގެ ތެރެއިން ދެ ގޮތަކަށް ތަފްސީރު ކުރެވިފައި ވެއެވެ.

وفي رواية : يَؤُمُّ الْقَوْمَ أَقْرَؤُهُمْ لِكتَابِ اللَّهِ ، وأَقْدمُهُمْ قِراءَةً ، فَإِنْ كَانَتْ قِراءَتُهُمْ سَواءً فَيَؤُمُّهم أَقْدمُهُمْ هِجْرةً ، فَإِنْ كَانوا في الهِجْرَةِ سوَاء ، فَلْيُؤَمَّهُمْ أَكْبرُهُمْ سِناً » .

ތަފްޞީލު (ދެވަނަ ގޮތަށް) ތަފްސީރު ކުރެވިފައި ވެއެވެ. " {ތަފްސީރު ކުރާ ފަރާތުން، ތަފްސީރު ކުރެވިފައި ވާ ގޮތަށް (ކިތާބުﷲ ގެ ފާހަގަ ކުރުންތައް) ތަކުގައި ބަހައްޓާ ކަމަށް ދެކެ ވަނީ. ފަހެ، ތަފްސީރުތަކުގައި ކުރާ ތަފްސީރުތަކުގައި ތަފްސީރު ކުރާ ފަރާތުން، ތަފްސީރު ކުރެވިފައި ވާ ގޮތަށް ހިނގާ ކަމަށް ދެކެ ވަނީ. ފަހެ، ތަފްސީރުތަކުގައި ހިނގާ ގޮތަށް ތަފްސީރު ކުރާ ފަރާތުން، ތަފްސީރު ކުރެވިފައި ވާ ގޮތަށް ހިނގާ ކަމަށް ދެކެ ވަނީ. ފަހެ، ތަފްސީރުތަކުގައި ހިނގާ ގޮތަށް ތަފްސީރު ކުރާ ފަރާތުން، ތަފްސީރު ކުރެވިފައި ވާ ގޮތަށް ހިނގާ ކަމަށް ދެކެ ވަނީ.}"

والمرادُ « بِسُلْطَانِهِ » محلُّ ولايتِهِ ، أَوْ الموْضعُ الذي يخْتَصُّ به . « وَتَكْرِمتُهُ» بفتحِ التاءِ وكسر والراءِ : وهِي ما يَنْفَرِدُ بِهِ مِنْ فِراشٍ وسرِيرٍ ونحْوِهِمَا .

ﷲ ތަޢާލާ ގެ ރަސޫލާ ابو مسعودٍ عُقبةَ بنِ عمرٍو البدريِّ الأنصاريِّ ގެ ތެރެއިން ލިބިގެންވާ حديث ކަމުގައި رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ފާހަގަ ކުރުންތައް ތަކުގައި ބަހައްޓާ ކަމަށް ދެކެ ވަނީ. ތަފްސީރު ކުރާ ފަރާތުން ތަފްސީރު ކުރެވިފައި ވާ ގޮތަށް ﷲ ގެ ދީނުގައި ތަފާތު ގޮތްތަކަށް ތަފްސީރު ކުރާ ކަމަށް ދެކެ ވަނީ. ފަހެ، ތަފްސީރު ކުރާ ފަރާތުން ތަފްސީރު ކުރެވިފައި ވާ ގޮތ

349- وعنه قال : كان رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يمْسحُ مَناكِبَنا في الصَّلاةِ وَيَقُولُ : « اسْتَوُوا وَلا تَخْتلِفُوا ، فَتَخْتَلِفَ قُلُوبُكُمْ ، لِيَلِني مِنكُمْ أُولوا الأَحْلامِ والنُّهَى ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهم ، ثُمَّ الذين يلونَهم » رواه مسلم .

وقوله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لِيَلِني » هو بتخفيف النُّون وَلَيْسَ قَبْلَهَا يَاءٌ ، ورُوِي بتشديد النُّون مع ياءٍ قَبْلَهَا . « والنُّهَى » : الْعُقُول : « وأُولُوا الأَحْلام » هُمْ الْبَالِغُونَ ، وَقيل : أَهْلُ الحِلْمِ وَالْفَضْلِ .

ތަބިއީ ގެ صحابى ގެ ކަނޑުގަސް ތެދުކުރުން ކަމުގައި ބަޔާންކުރުން. ކަނޑުގަސް ތެދުކުރުމުގެ ކުރިން ކިޔާ ބަސް رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ފާހަގަކުރުން ކަނޑުގަސް ތެދުކުރުމުގެ ކުރިން ކިޔާ ބަސް حديث ކަމުގައި ބަޔާންކުރުން. ތަބިއީ ގެ ކަނޑުގަސް ތެދުކުރުން ކަނޑުގަސް ތެދުކުރުމުގެ ކުރިން ކިޔާ ބަސް

وقوله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « كَبِّرْ كَبِّرْ » معنَاهُ : يَتَكلَّمُ الأَكْبَرُ .

ڏُهْ الله ﺗُﻤْﺤُﻤْﺸْﺮَﺧْﻤْﺪِ ابو مُحمَّد سَهْل بن أبي حثْمة الأَنصاريﻱَڳُّﺮْﺷَﺮِ ﺑِﻬَﺎﺭِﺱْ ﺑِﺮڳُﻮَﺧَﻮَﺷْﺮﻭَﺧَﺪَﺧْ. ﷺَّﺮَﻱ ﺗَﻤْﺸْﺒَﻬَﻮَﺑِﺮِ ابو مُحمَّد ﺑَﺮَﺣْﺮﻭَﺧْﺴْ ﺣْﺸَﺮﻭَﺧَﺪَﺧْ. ﻭِﻗُّﺮُﺧْﻮِﺧَﺪَﺧْ. عبْدُ اللَّهِ بنُ سهْل ڳُﺮِ مُحيِّصَةُ ابْنُ مَسْعُود، خَيْبَرَﺱْ ﺳِﺮﺗَﺪَ ﻭَﻋَﻪِﺭَﻱَﺣَﺪَﺧْ. ڳُﺮِ صُلْح ﺭِﻱَ ﻗُﺮَﻭَﺴْﻮَﻋَﺪَﺧْ. ﻗَﺮْﺱْ ڳُﻘُﺮﺣَﺒَﺮَﺧْﺮْﺱْ ﻭَﺑِﺮَﺣَﻮَﻋَﻪِﺭَﻱَﺣَﺪَﺧْ. مُحيِّصَةُ، عبْدُ اللَّهِ بنُ سهْل ﻱَ ﷺَﺑِﻬَﺮْﺱْ ﻭَﻋَﻪِﺭَﻱَﺣَﺪَﺧْ. ڳُﺮِﺳﻘُﺮ ﷺَّﺮَﻱ ﺧُﺮِﺱْﻬَﻮَﺣْﻮَﻏِﺰَﺧَﺪَﺧْ. ﻫَﺮِﻕ قتل ﺣُﻮِﺧَﺪَﺧْ. ﺧَﺰَﺭ مُحيِّصَةُ ﷺَّﺮ ﻫَﺮَﺧْﺮْﻭِﺧَﺪَﺧْ. ﻗَﺮْﺱْ ﺣَﻮِﺷَّﺮَﻫَﺮْﺱْ ڳُﺮِﺳﺮْﺣَﻮَﻋَﻪِﺭَﻱَﺣَﺪَﺧْ. ﻗَﺮْﺱْ ﺭَ عبْدُ اللَّهِ بنُ سهْلٍ ﻱَﻫَﺮِﺧَﺰَ عبد الرحمن بنِ سَهل ڳُﺮِ مَسْعُود ﻱَ ﻗَﺮﺣْﺮَﺧْﺮْﺱْ ﺑَﺮَﺣَﻪِﺭَﻱَﺣَﺪَﺧْ. وَمُحَيِّصَةُ وَحُوِّيصةُ ڳُﺮِ ﻗَﺮِﺧِﺮْﺱْﺷَﺮِﺭَﺧَﺮْ ﺭَﻫِﺮْﺱ ﺧِﺮْﺱْ نبي ڳً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻫَﺮِﺭَﺱْ ﻭَﻋَﻪِﺭَﻱَﺣَﺪَﺧْ. ﻗَﺮْﺱْ عَبْدُ الرحْمن ڳُﺮَﺭَ ﻫَﺮْﺭَﺱْ ﺧُﺮْﺣَﻮِﺧَﺪَﺧْ. ﺧَﺰَﺭ ﺭَﺑَﺮَﺧْﻴَﺮْﺱْ حديث ﺗَﺤَﺮْﻭِﺧَﺪَﺧْ. ﺣَﺤَﺪِﺧِﺮْ (ﻗَﺮِﺧِﺮِﺭْ) ڳُﺮَﺭَ ﻫَﺮْﺭَﺱْﺷَﺮَﺧْ .ﺣَﺤَﺪِﺧِﺮْ(ﻗَﺮِﺧِﺮِﺭْ)ڳُﺮَﺭَ ﻫَﺮْﺭَﺱْﺷَﺮَﺧْ. ﻫَﺮِﻕ ﺭَ عَبْدُ الرحْمنِ ﻫَﺮِﺭِ ﺭَﻫِﺮْﺱ ﺧِﺮْﺱْ ﺗَﺤَﺮْﺱْ ﺭَﻫَﺮْﺱْ ﺭَﺳَﺮَﻱ ﺧِﺮْﺭَﺧَﺪَﺧْ. ﺧَﺰَﺭ ﺭَ صحابي ڳُﺮَﺧْﻬَﺮْﺱْ ﺭَﺭْﻫَﺪِﺧِﺪَﺧْ. ﻗَﺮْﺱْ ﻫَﺮَﺧَﻪْ ﻗُﺮَﺣَﺒَﺮَﺧْﺮْﺱْ ڳُﺮَﺭَ ﻫَﺮْﺭَﺱْ ﺧُﺮْﺣَﻮِﺧَﺪَﺧْ. ﺧَﺰَﺭ حديث ﺗَﺤَﺮْﻭِﺧَﺪَﺧْ. ﻭِﻫَﺮَﺣَﻪِﺭِﺧِﺮْﺱْ ﺭَﺥَ ﺗَﺤَﺮْﺱْ ﺭَﺭْﻫَﺮَﺧْ؟ ﻫَﺮِﻕ ﻭِﻫَﺮَﺣَﻪِﺭِﺧِﺮْﺱْﺷَﺮِ اخِﻱَ قاتلﻱَ ﺑِﻬَﺎﺭِﺱْ حق ﺭُﻗُﺮَﺧَﺮْﺱْ ﺧُﻘُﺮْﺱْﺭَﺭْﻫَﺮَﺧْ؟

352- وعن جابرٍ رضي اللَّهُ عنه أَنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَانَ يَجْمَعُ بيْنَ الرَّجُلَيْنِ مِنْ قَتْلَى أُحُدٍ يَعْني في القَبْرِ ، ثُمَّ يَقُولُ : « أَيُّهُما أَكْثَرُ أَخْذاً لِلْقُرْآنِ ؟ » فَإِذَا أُشِيرَ لَهُ إلى أَحَدِهِمَا قَدَّمَهُ في اللَّحْدِ . رواه البخاريُّ .

ڏُهْ الله ﺗُﻤْﺤُﻤْﺸْﺮَﺧْﻤْﺪِ ﺧُﺮْﺣِﺪِ جابرٍ ﻱَ ڳُﺮْﺷَﺮِ ﺑِﻬَﺎﺭِﺱْ ﺑِﺮڳُﻮَﺧَﻮَﺷْﺮﻭَﺧَﺪَﺧْ. ﺭَﺣَﺒَﺮَﺧَﻮَﺧْﻤْﺱْ نبيڳً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، أُحُد ﺭَﺳَﺮﻱَڳُﺮَﺣَﺪَﺧَﺮِ شهيدﻭِ ﷺَﺑَﺮَﺧْﻤْﺱْ ﺗَﺮْﺱْ ﺗَﺮْﺱْﺷَﺮَﺧْ ﻗُﺮَﺣَﺒَﺮَﺧَﺮْﺱْ ﺧَﺤَﺮْﺱْ ﻗُﺮْﻭِﺧَﺪَﺧْ. ﻗَﺮْﺱْ ﺧَﺴْﻮَﻗُﺮْﺷَﺮَﺧْﺮْﻭِﺧِﺮْﺱْﻘُﺮ ﺣْﻮَﻗَﺮْ ﺗَﺮَﺣَﺮْﻭَﺧَﺪَﺧْ. ﻫَﺮُﻗُﺮَﺣَﺒَﺮَﺧْﻤْﺱْ ﺗَﺮَﺣَﺮْﺱْ قُرْآن ﺭَﺱْﺷَﺮَﺧْ ﺧَﺮَﺣَﺮْﺱْ ﺗَﺮْﺱَﺮَﺱِﺮِ ﺗَﺮَﺑَﺮْ ﺭَﺭْﻫَﺮَﺧْ؟ ﺧَﺰَﺭ ﻫَﺮَﺷَﺒَﺮَﺧْﻤْﺱْ ﻫَﺮُﻗُﺮَﺣَﺒَﺮَﺧْﻤْﺱْﺗَﺮَﺧْ قُرْآن ﻫَﺮْﺱْﺷَﺮَﺧْﺤَﺮَﺧْﺤَﺮَﺧْﺮْﺱْ ﻗُﺮَﺣَﺮَﺧْﺮْﺷَﺮَﺧْ ﺧَﺮَﺣَﺮْﺱْ ﺷَﺒَﺮَﺧْﺮْﺱْ ﻫَﺮْﺱْﺷَﺮَﺧْﺤَﺮْﺧَﺮْﺷَﺮَﺧْﺮْﺱْ ﺧَﺰَﺭْﻗُﺮَﺧَﺮْﺱْ ﻭِﺑِﺮَﺣَﺮْﺭَﺧَﺪَﺧْ.

353- وعن ابن عُمرَ رضي اللَّهُ عنهما أَنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « أَرَاني في المَنَامِ أَتَسَوَّكُ بِسِوَاكٍ ، فَجَاءَنِي رَجُلانِ ، أَحدُهُما أَكْبَرُ مِنَ الآخَرِ ، فَنَاوَلْتُ السِّوَاكَ الأَصْغَرَ ، فقيلَ لي : كَبِّرْ ، فَدَفَعْتُهُ إلى الأَكْبَرِ مِنْهُمَا » رواه مسلم مُسْنَداً والبخاريُّ تعلِيقاً .

މާތް الله އެދެބޭފުޅުންނަށް ރުއްސުންލެއްވި عبد الله بن عمر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން نبي އާ صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނު
ހުވަފެނުގައި ދަތްވަޅުދައްކަވައި ތިމަން ކަލޭގެފާނު މިސްވާކު ދެރޭކޮޅު ވިސްނުންފުޅުކުރައްވައިފީމެވެ.
(އެބަހީ އިތުރުކޮށް ދަރިވަރުކޮށް ދެބޭފުޅު ސޫފުކުރައްވަނީ ފެންވެރިވިއެވެ.) ފަހެ ދެކޮޅުން ތިމަންކަލޭގެފާނު އެއިރުން
އައެވެ . އެދެމީހުން ކުރެ އެކަކު ބޮޑެވެ. އަނެކަކު ހަގެވެ. ފަހެ އެ ހަގު މީހާ އަށް ތިމަންކަލޭގެފާނު
އެމިސްވާކު ދަރިވަރު ދިނީމެވެ. ފަހެ އެހިނދު ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް ދެންނެވުނެވެ. (އެ ބޮޑުމީހާ
ދެބޭފުޅުގެ ފެނުކަމުން ބޮޑުވުމެވެ.) ބޮޑު މީހާއަށް ދޭށެވެ. ފަހެ ތިމަން ކަލޭގެފާނު އެދެމީހުންކުރެ
ބޮޑު މީހާއަށް އެ ދިނީމެވެ.

354- وعن أبي موسى رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إنَّ مِنْ إجْلالِ اللَّهِ تعالى إكْرَامَ ذى الشَّيْبَةِ المسْلِمِ ، وَحَامِلِ الْقُرآنِ غَيْرِ الْغَالي فِيهِ ، والجَافي عَنْهُ وإكْرَامَ ذِي السُّلْطَانِ المقْسِطِ » حديثٌ حسنٌ رواه أبو داود .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި ابو موسى ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންބޮޑުވުމާއި ބޮޑުގެ އިސްލާމީ ހެދުވުމާއި މުސްލިމުންނަށް
މާތްކަން ހޯދައި ކަމުދިޔުމަކީ އަދި قُرآن ގެ ހުރުމަތްތެރިގެ ބޮޑުވުން ހުރެނު ފުރުގެސް ނުދާ އަދި އެމާ
މާ ކަންބޮޑުވާއި މާދު ހެދުމުގެހަމަ ނުދާ ދުރުންނަށް މާތްކަންހޯދައި ކަމުދިޔާއި އަދި عدل
ވެރިޔާއަށް މާތްކަންހޯދައި ކަމުދިޔުމީ الله سبحا نه وتعالىއަށް މާތްކަން ހޯދުމުގެ ބޮޑުވުންވާ
ކަމެކެވެ.

355- وعن عَمْرو بنِ شُعَيْبٍ ، عن أَبيهِ ، عن جَدِّه رضي اللَّهُ عنهم قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا ، وَيَعْرِفْ شَرَفَ كَبِيرِنَا » حديثٌ صحيحٌ رواه أبو داود والترمذي ، وقال الترمذي : حديثٌ حسنٌ صحيح .

وفي رواية أبي داود « حَقَّ كَبِيرِنَا » .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި ابو عَمْرو بنِ شُعَيْبٍ ، އެ صحابى ގެ ބައްޕާގެ ރިވާޔަތުން އަދި އެބައްޕާ
އާންމުގެ ބައްޕާ އެބަހީ عَمْر ގެ ކާފާގެ ފަރާތުން ރިވާ ކުރެއްވިއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންމެންގެ ކުޑަ ކުދިންނަށް رحم ނުކުރާ އަދި ތިމަންމެންގެ

ބޭނުމެއް މީހުންނަށް ކަމުދާނީއާ މީހަކީ ބިމަށްމަށް ބޮޑުއިރުވާ މީހެއް ނުނެވެ.

ابوداود ގެ ރިވާޔަތްކުރެއްވި ވެއެވެ. މިގޮތުންމީހުންގެ ބޭނުމެއް މީހުންގެ حق ދައް ނުދަންނަ މީހާއެވެ.

356- وعن مَيْمُونَ بنِ أبي شَبِيبٍ رحمه اللَّهُ أَن عَائشَةَ رضي اللَّه عنها مَرَّ بِها سَائِلٌ، فَأَعْطَتْهُ كِسْرَةً ، وَمرّ بِهَا رَجُلٌ عَلَيْهِ ثِيَابٌ وهَيْئَةٌ ، فَأَقْعَدتْهُ ، فَأَكَلَ فَقِيلَ لَهَا في ذلكَ ؟ فقالت : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَنْزِلُوا النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ » رواه أبو داود . لكِنْ قال : مَيْمُونُ لَمْ يُدْرِك عائِشَةَ .

وَقَدْ ذَكَرَهُ مُسْلمٌ في أَوَّلِ صَحِيحهِ تَعْلِيقاً فقال : وَذُكَرَ عَنْ عائِشَةَ رضي اللَّه عنها قالت: أَمرنا رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَنْ نُنْزِل النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ ، وَذَكَرَهُ الحاكِمُ أَبُو عبدِ اللَّهِ في كِتابِهِ « مَعْرِفَة عُلُومِ الحَدِيث » وقال : هو حديثٌ صحيح . މާތް الله
رحمة ލައްވި مَيْمُون بنِ أبي شَبِيبٍ (رحمه اللّٰهُ) ގެ ރިވާޔަތް ރިވާ ވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މާތް
الله ރުހިވޮޑިގެންވި عَائشَة ގެ ފަރާތަށް އަރިހަށް އައިސް މީހަކު ސުވާލުކުރިއެވެ. ފަހެ އަނބިކަނބަލުން
ރިޔާޢަތްތެރިވެ އެކިކަހަލަ ދަރުމަވެރިވިއެވެ. އަދި (އެހެންމީހަކަށްވުރެ) ހެދުން ބޮޑުކޮށް ހިތި ފާޑަކުން އަރާހިގެން
ހިނގައިހަރަ އައިސް ސަލާމްގެ ދެއްވިއެވެ. ފަހެ އަނބިކަނބަލާ އެކަން އިށީނދުވުމުން ކާންދެއްވިއެވެ. ފަހެ (އެތަނަށް ކާބޮ
ތަކެތި ދިނުމުން) އެކަމަ ތަކެތި ކާއެވެ. ފަހެ (އަނބިކަނބަލުން ތަފާތު ކުރެއްވީ) އެކަމާއި
ދުރު ސަލާމްކުރުވެނެވެ. ފަހެ އަނބިކަނބަލާ ދެންނެވިއެވެ. رسول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث
ކުރެއްވިއެވެ. މީސްތަކުންނަށް އެމީހުންގެ ފެންވަރުން ކަމާ ހިތަހުރެވެ. މުސްލިމު އަނބުރާފުރާގެ
ޞަޙީޙުގެ ކުރީކަވަރުގައި (އެބަހީ: ޞަޙީޙުގެ މުސްލިމުގެ މުޤައްދިމާގައި) މުއައްލަޤުކޮށް، މި حديث
ރިވާކުރެއްވީމައި ވެއެވެ. ފަހެ، އަނބިކަނބަލާ ވިދާޅުވިއެވެ. "މާތް الله އަނބިކަނބަލުން
ތުއްސުންލައްވި ޙާއިޝާގެ ކަމާބެހޭ ގޮތުން ރިވާކުރައްވައިފައިވެއެވެ. އަނބިކަނބަލާ ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللّٰه
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މިގޮތުންމީހުން އަޅުގަ ކުރެއްވުމަށްފަހު ގިނަގުނަކު ބިމަށްމަށް {
މީސްތަކުންނާ މުއާމަލާތު ކުރުމުގައި އެބަފަދަ އަނބިކަނބަލެއް ގެނަން މުއާމަލާތުކުރުމަށެވެ.}
އަދި ޙާކިމު އަނބިކަނބަލާ "މަޢުރިފަތު ޢުލޫމު ޙަދީޘު" މިނަންކިޔާ ފޮތުގައިވެސް މި حديث
ރިވާކުރައްވައިފައިވެއެވެ. އަދި މިއީ، ޞައްޙަ حديث އެއްކަމަށްވެސް އަނބިކަނބަލާ ވިދާޅުވިއެވެ."

357- وعن ابن عباسٍ رضي اللَّه عنهما قال : قَدِمَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ ، فَنَزَلَ عَلَى ابنِ أَخِيهِ الحُرِّ بْنِ قَيْسٍ ، وَكَانَ مِنَ النَّفَرِ الَّذِينَ يُدْنيهِمْ عُمَرُ رضي اللَّه عنه ، وَكَانَ القُرَّاءُ أَصْحَابَ مَجْلِسِ عُمَرَ وَمُشَاوَرَتِهِ ، كُهُولاً كَانُوا أَوْ شُبَّاناً ، فقال عُيَيْنَةُ لابْنَ أَخِيهِ : يا ابْنَ أَخي لَكَ وجْهٌ عِنْدَ هذَا الأَمِيرِ ، فَاسْتَأْذِنْ لِي عَلَيْهِ ، فَاسْتَأْذَنَ لَهُ ، فَأَذِنَ لَهُ عُمَرُ رضي اللَّه عنه ، فلما دَخَل : قال هِي

يا ابْنَ الخَطَّابِ: فَوَاللَّه مَا تُعْطِينَا الجَزْلَ ، وَلا تَحْكُمُ فِينا بِالعَدْلِ، فَغَضِبَ عُمَرُ رضي اللَّه عنه حَتَّى هَمَّ أَنْ يُوقِعَ بِهِ ، فقال لَهُ الحُرُّ : يَا أَمِيرَ المؤْمِنِينَ إِنَّ اللَّه تعالى قال لِنَبِيِّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : { خُذِ العَفْوَ وَأْمُرْ بِالعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الجَاهِلِينَ } وإن هذا مِنَ الجَاهِلِينَ . واللَّهِ ما جاوزَهَا عُمرُ حِينَ تَلاهَا عَلَيْهِ ، وَكَانَ وَقَّافاً عِنْدَ كِتَابِ اللَّه تعالى . رواه البخاري .

ދ"ﷺ الله ތަފްސީރުކުރާއިރު ޙަދީޘްތަކުގެ عبد الله بن عباس ގ ކިތާބުތަ ލިޔެވިފައިވެއެވ. ވިދާޅުވެއެވ. عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْن ހަދީޘް ކިޔާ ބަހުގެ ފާހަގަ ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ތަފްސީރު ކުރާ ވަގުތު ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ދ الحُرّ بْنِ قَيْس ގ ކަލާ ދުވެ ހުރެއެވ. ދ عُمَرُ رضي اللَّه عنه ގ ތަފްސީރު ކުރާ ވަގުތު ދ عُمَرُ ގ ފުށުގ ދިމާ ވަލުގ ކިޔާ ބަހުގެ ތެރެއ ހުރެ ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ދ عُمَرُ ކިޔާ مشورة ދިމާކުރާ ތަނ ހުރެ ކަލާ ކަލާ قران ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ތިމ ފާހަގަ ކުރާ ގޮތ ކަލާ ކަލާ ވަރަށ ފުރަތަ ގޮތ ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ފުރަތަ ގ عُيَيْنَة ދ صحابى ތަ ފާހަގަ ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ދ ތަފްސީރު ކުރާ ވަގުތު ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ދ عُمَرُ ގ ފުށުގ ދިމާ ވަލުގ ކިޔާ ބަހ ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ދ صحابى ، عُمَرُ ކިޔާ ބަހ ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ދ عُمَرُ ކިޔާ ބަހ ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ދ خَطَّاب ގ ދަރި عُمَرއ. ދ"ﷺ الله ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ދ عُمَرُ ކިޔާ ބަހ ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ތަފްސީރު ކުރާ ވަގުތު ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ތަފްސީރު ކުރާ ވަގުތު ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ތަފްސީރު ކުރާ ވަގުތު ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. عُيَيْنَةُ ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ތަފްސީރު ކުރާ ވަގުތު ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ދ الحُرِّ ތަފްސީރު ކުރާ ވަގުތު ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. ދ"ﷺ الله سبحانه و تعالى ތަފްސީރު ކުރާ نَبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ. خُذِ العَفْوَ وَأْمُرْ بِالعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الجَاهِلِينَ ފަދަ: ކަލާ ކަލާ عفو ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ! ތިމ ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ! ތިމ ފާހަގަ ކުރާ ގޮތ ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ!

ފަދަ ގޮތ ކަލާ ކަލާ ތަފްސީރު ކުރެއްވެ ހުރެއެވ.

ދާނައެވެ. ދިވެހިބަހުން ބަޔާންކުރާނަމަ، ދެން ކިޔާ ކަލާމުގެ ތެރެއިން ފާހަގަ ކުރަންވާ ކަލާމަކީ

މޫސާ◌ާ ކަލޭގެފާނު ޚަޟިރު އާއި ބައްދަލުވުމާ ބެހޭ باب

قال اللّه تعالى(الكهف 60 – 66): { وإذ قال موسى لفتاه لا أبرح حتى أبلغ مجمع البحرين أو أمضي حقباً } إلى قوله تعالى { قال له موسى هل أتبعك على أن تعلمن مما علمت رشداً؟ } .

موسی ގެފާނު އެކަލޭގެފާނުގެ خادم ކުއްޖާއަށް ވިދާޅުވި ވިޔަސް އަހަރެން ދުރުވެގެންނުވާނެއެވެ! ދެކަނޑު ގުޅޭ ހިސާބަށް ދިޔުމަށްދާން ފުރައިޤާއިމުވާ ދާންދާން ނުވަތަ ޒަމާންތަކެއް ވީއަށްވިޔަސް ފުރިގެން ދާންދާން (ހިނގާލުން) ދާއިމީ ނުކުރައްވައިފިއެވެ. ފަހެ، އެ ދެކަނޑު ދެގޮތް ގުޅޭ ހިސާބަށް އެދެކަލުންނަށް واصل ވެވުނު ހިނދު، އެދެކަލުން (އެކަކައި ބަނޑުވި ރޮނގެއި) މަސް މަތިން އެދެކަލުން ހަނދުމަނެތިވީއެވެ. ފަހެ (އެމަ) އެމަސް ހަނދާނެ މާކަދެން ކަނޑަށް ހޯދުމެވެ ކަނޑުގެ ބޮޑުއަށް ހިނގައްޖެއެވެ. ފަހެ، އެދެކަލުން (އެތަން) ފަހަނަޅައި ވަޑައިގެންނެވި ހިނދު، އެކަލޭގެފާނުގެ خادم ކުއްޖާއަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެންގެ ދަމުގެ ކާއެތި ތިމަންމެންނަށް ގެންނަންދޭ! މިދަތުރުގައި ތިމަންމެންނަށް ތަކުލީފު ކަށަވަރުވިއެވެ. އަދި ތިމަންމެންނަށް ވަރުބަލިވެ ހުރުމުން ޖެހިއްޖެއެވެ. އެ خادم ދަންނަވައިފިއެވެ. ކަލޭގެފާނު ފެނިވޮޑިގަތީމެވެ؟ (ދެކަނޑު ގުޅޭ ބޮޑު) ހިލަގަނޑު ކައިރިއަށް ތިމަންމެން ދެމިތިބީއިރު ހިނދު، ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަން އެ މަސް ހަނދާން ނައްތާލީމެވެ. އަދި އެ މަސް ތިމަން ހަނދާންނުކުރިއެވެ، شيطان އެ ހަނދާން ނައްތާލީއެވެ. އަދި އެ މަސް عجائب ގޮތުގައި ކަނޑަށް ހިނގައްޖެއެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ ތިމަންމެން ބޭނުންވެގެން ހޯދި ތަނެވެ. ދެން އެދެކަލުން އެމަގުގައި އެނބުރި ފަހަތަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދެން (އެތަނުން) އެދެކަލުން ތިމަންމެންގެ އަޅުންކުރެ އަޅަކު ފެނިވަޑައިގަތެވެ. އެއީ ތިމަންމެންގެ ޙަޟްރަތުން (خاص) ރަޙްމަތް ދެއްވި އަޅެކެވެ. އަދި ތިމަންމެންގެ ޙަޟްރަތުން خاص علم އެކަލޭގެފާނަށް ދަސްކޮށްދެއްވީމެވެ. موسى ގެފާނު އޭނާއަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭގެފާނަށް ދަސްކޮށްދެއްވި علمން ރަނގަޅު ގޮތް ތިމަންނަށް ދަސްކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، ކަލޭގެފާނަށް ތިމަން تبع ވާނަމެވެ؟

وقال تعالى(الكهف 28): { واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه } .

ތަކުގައި ވާތަ ތަނަވަސްކަން ލިބިގެންދާ وجهةٍ ތަކެއް، ތަކުލީފުތަކާ ދުރުވުމަށް، ދުआ دعاء ކުރުމަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތަށް ފާހަގަ نفس ކުރުމަށާއި، ކުށްވެރިވާ!

360- وعن أَنسٍ رضي اللَّهُ عنه قال : قال أبو بكر لِعمرَ رضي اللَّهُ عنهما بَعْدَ وَفَاةِ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : انْطَلِقْ بِنَا إِلى أُمِّ أَيْمَنَ رضي اللَّه عنها نَزُورُهَا كَما كانَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يزُورُهَا ، فلَمَّا انْتَهَيا إِلَيْهَا ، بَكَتْ ، فَقَالاَ لَهَا : مَا يُبْكِيكِ أَما تَعْلَمِينَ أَنَّ ما عِنْدَ اللَّهِ خيرٌ لرسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ؟ فقالت : إِنِّي لا أَبْكِي أَنِّي لأعْلَمُ أَنَّ ما عِندَ اللَّهِ تعالَى خَيرٌ لرسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، ولَكنْ أبْكي أَنْ الوَحْيَ قَدِ انْقَطَعَ مِنَ السَّمَاءِ .فَهَيَّجَتْهُما على البُكَاءِ ، فَجعلا يَبْكِيانِ معهَا.رواه مسلم .

ﷺ الله ﺗﻤﺮﺿﻲ أَنس ﻛﻮﻧﺘﻲ ﺑﻬﺎﺭﺱ ﻣﻮﻗﻌﻴﺎﺗﻲ. ﻭﻓﺎﺗﻲ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، ﺣﻮﺿﻲ ﻋﻬﺪﻳﺎﺗﻲ (ﺍﻟﻤﻘﺮﺑﻴﻦ) أبو بكر ﻛﻮﻧﺘﺮ عُمَرُ ﻛﻮﻧﺴﺮ ﻓﺮﺷﺘﻮﻳﺎﻫﻲ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، أُمِّ أَيْمن ﻫﺮ ﻣﻴﻤﻨﻪ ﺗﻴﻤﻮﻫﻮ ﻓﻘﺮﻫﺮ ﻣﻮﺗﺮﻓﺮﻫﻲ ﺍﻟﻤﺪﺭﺳﻲ ﻫﺮﻳﺮ ﻛﻲ ﺍﻟﻤﺪﺭﺳﻲ ﻫﻴﻤﻨﻪ ﺗﻴﻤﻮﻫﻮ ﻫﺮ ﻓﺮﺩ ﺭﺳﻮﻛﻲ. ﻓﻲ ﺣ ﻓﺮﺷﺘﺮﻫﺮ ﺍﻟﻤﺪﺭﺳﻲ ﻫﺮﻳﺮ ﻛﻲ ﺭﻫﻮﻫﻲ ﺍﻟﻤﺪﺭﺱ ﻫﺮﺱ ﻓﻲ ﻫﻲ ﺍﻟﻤﺪﺭﺱ ﻫ ﻫﺪﺭﺱ ﻓﺮﺷﺘﻮﻳﺎﻫﻲ. ﻫﺪﺭﺱ ﺣ ﻓﺮﺷﺘﺮﻫﺮ ﻫ ﻫﺪﺭﺱ ﻫﺮﺱ ﻓﺮﺷﺘﻮﻳﺎﻫﻲ. ﻫﺪﺭﺱ ﻫﺮﺱ ﻫﻴﻤﻨﻪ ﻫﺪﺭﺱ ﻫﺮﺱ ﻫﻲ

ڭۇچۇڭ ئۇنىۋېرسال ئەقىدىسى. ئۇلار ئۇنىڭ ئېتىقادىدا ۋەتەن يوقلۇقىنى ئېيتقان ئۇنىۋېرسال ئەقىدىسى. ئۇلارنىڭمۇ ئېتىقادىدا زيد بن حارثة ئۆز. ئۇنىڭ ئىسمىدىكى ئاھاڭدارلىقنى ھېس قىلغان عبيدالحبشى دېگەن ئادەم. ئۇنى قىزغىنلىق بىلەن قارشى ئالغان. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ ئالدىنقى ئورۇندا ئۇنىڭ ئايالى بركة بنت ثعلبة ئىدى.

361- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَنَّ رَجُلاً زَارَ أَخاً لَهُ في قَرْيَةٍ أُخْرَى ، فَأَرْصد اللَّهُ تعالى على مَدْرجَتِهِ ملَكاً ، فَلَمَّا أَتَى عَلَيْهِ قال: أَيْن تُرِيدُ ؟ قال: أُرِيدُ أَخاً لِي في هذِهِ الْقَرْيةِ . قال : هَلْ لَكَ عليْهِ مِنْ نِعْمَةٍ تَرُبُّهَا عَلَيْهِ ؟ قال : لا، غَيْر أَنِّي أَحْبَبْتُهُ في اللَّهِ تعالى ، قال : فَإِنِّي رسول اللَّهِ إِلَيْكَ بأَنَّ اللَّه قَدْ أَحبَّكَ كما أَحْبَبْتَهُ فِيهِ » رواه مسلم .

يقال : « أَرْصدَه » لِكَذا : إِذَا وَكَّلَهُ بِحِفْظِهِ ، و « المدْرَجَةُ » بفتحِ الميمِ والراء : الطَّرِيقُ ومعنى « تَرُبُّهَا » : تَقُومُ بهَا ، وتَسْعَى في صَلاحِهَا .

ئۇ ئابۇھۇرەيرە ، نَبِيٌّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نى يوقلىغان بىر ئادەمنى زىيارەت قىلغان. ئۇنىڭ ئۈستىدىن بىر پەرىشتە ئۇنى كۈتۈپ تۇرغان. ئۇ ئادەم ئۇنىڭدىن سۈرۈشتە قىلغان. ئۇ سبحانه وتعالى نىڭ ئۈچۈن ياخشىلىق قىلغان ئادەمنى ئىزدەۋاتقان. ئۇ ئۇنىڭدىن يوقلۇقىنى ئۈچۈن ئۇنىڭغا بىرەر ياخشىلىق قىلغانمۇ؟ دەپ سورىغان. ئۇ يوقلۇقى ئۈچۈن ئۇنىڭغا بىرەر ياخشىلىق قىلغان ئادەمنى ئىزدەۋاتقان. ئۇ ئادەم ھېچقانداق ياخشىلىق قىلمىغان. پەقەت ئۇ ئۇنى ئاللاھ ئۈچۈن ياخشى كۆرىدۇ. ئۇ ئادەم ئۇنىڭغا ئاللاھ سبحانه وتعالى نىڭ ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى ئېيتقان. (ئۇنىڭ مەقسىتى ئاللاھ ئۈچۈن ئىدى.) ئۇنىڭدىن ئاللاھ رازى بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئەۋەتىلگەن. ئۇ پەرىشتە ئۇنىڭغا ئاللاھ سبحانه وتعالى نىڭ ئۇنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى ئېيتقان.

362- وعنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ عَادَ مَرِيضاً أَوْ زَار أَخاً لَهُ في اللَّه ، نَادَاهُ مُنَادٍ : بِأَنْ طِبْتَ ، وطَابَ مَمْشَاكَ ، وَتَبَوَّأْتَ مِنَ الجَنَّةِ منْزِلاً » رواه الترمذي وقال: حديثٌ حسنٌ . وفي بعض النسخ غريبٌ .

ތަނ ގ صحابى(ތަކަ ﷺ الله ތަމްސް ފުރި ابوهريرة) ގ ކަމަށް ތިއްކަސް ވަގަ. ފާތިހާ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަމަށްވަގަ. ކަފާ ތަކަ ތަކަ ﷺ الله ތަނ ތަކަ ﷺ أخ ތަކަ ﷺ ތަކަ ﷺ ތަނ ﷺ ﷺ ﷺ

ތަކުރާރުވާ حديث ކަމަށެވެ. ތަކުރާރުކުރުމުގެ ތެރެއިން ކަލާމުގެ ގޯތިކަމާ ގުޅުންހުރި ކަލާމުގެ ފަރާތްތަކުގެ ތަފާތުތަކ

رواه أبو داود . والترمذي بإِسنادٍ صحيح ، وقال الترمذي : حديثٌ حسنٌ .

މާތް الله ރިޟުވާން ލެއްވި ابو هريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبي އާ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. މީހާ ތިބޭނީ އޭނާގެ އެކުވެރިޔާގެ ދީނުގައެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން އެކުވެރިވާން އިޚްތިޔާރު ކުރާއިރު އަޑިޔާ ރަނގަޅަށް ބަލާށެވެ.

368- وعن أبي موسى الأَشْعَرِيِّ رضي اللَّهُ عنه أَن النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « المرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ » . متفق عليه وفي رواية قال قيل للنبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم الرجل يحب القوم وَلَمّا يلحق بهم ؟ قال : « المرء مع من أحب » .

މާތް الله ރިޟުވާން ލެއްވި ابو موسى الأَشْعَرِي ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހާ ވާނީ އޭނާ ލޯބިވާ މީހަކާ އެކުގައެވެ. އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް ދަންނަވައިފިއެވެ. މީހަކު ބަޔަކަށް ލޯބިކުރެއެވެ. ނަމަވެސް އެމީހުންނާއި ބައްދަލު ވެވިފައެއް ނުވެއެވެ. (އެބަހީ: އެމީހުން އެބައިމީހުންނާ އެކުގައި އެމީހާ ވާނެ ހެއްޔެވެ؟) حديث ފުރުކުރެއްވިއެވެ. މީހާ ވާނީ އޭނާ ލޯބިވާ މީހަކާ އެކުގައެވެ.

369- وعن أَنس رضي اللَّه عنه أَن أَعرابياً قال لرسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : مَتَى السَّاعَةُ ؟ قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَا أَعْدَدْتَ لَهَا ؟ » قال : حُب اللَّهِ ورسولِهِ قال : « أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ » .

متفقٌ عليه ، وهذا لفظ مسلمٍ .

މާތް الله ރިޟުވާން ލެއްވި أَنسގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ޢަރަބިއްޔެއް ރަސޫލާ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمގެ އަރިހުން އެއްސެވިއެވެ. ޤިޔާމަތް ވާނީ ކޮންއިރަކުން ހެއްޔެވެ؟ އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ އެދުވަހަށްޓަކައި ތައްޔާރުކުރި ކޮން އެއްޗެއް ހެއްޔެވެ؟ އޭނާ ދަންނަވައިފިއެވެ. الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ލޯބިވުމެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ވާނީ ތިބާ ލޯބިވާ ބަޔަކާ އެކުގައެވެ.

وفي روايةٍ لهما : مَا أَعْدَدْتُ لَهَا مِنْ كَثِيرِ صَوْمٍ ، وَلا صَلاةٍ ، وَلا صَدَقَةٍ ، وَلَكِنِّي أُحِبُّ اللَّه وَرَسُولَهُ .

بخاری އާއި مسلمގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އޭނާ ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިމަންނަ އެދުވަހަށްޓަކައި ގިނަ ރޯދަތަކެއް އަދި ނަމާދުތަކެއް އަދި صَدَقَة ތަކެއް އެއްޗެއް ކުރެވިފައެއް ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް

ތިމަންނަ الله އާއި އެކަލާނގެ رسول އާއަށް ލޯބިކުރަމެވެ.

370– وعن ابنِ مسعودٍ رضي اللَّه عنه قال : جاءَ رَجُلٌ إلى رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : يا رسول اللَّه كَيْفَ تَقُولُ في رَجُلٍ أَحبَّ قَوْماً وَلَمْ يلْحَقْ بِهِمْ ؟ فقال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « المرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި عبد الله بن مسعود ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް މީހަކު އައެވެ. އޭނާ ދެން އެމީހާ ދަންނަވިއެވެ. ޔާ الله ގެ رسول އާއެވެ. މިކަމުގައި ކަލޭގެފާނުގެ ބަސްފުޅަކީ ކޮބައި ހެއްޔެވެ؟ މީހަކު ބަޔަކު ދެކެ ލޯބި ކުރެއެވެ. ނަމަވެސް އެމީހުންނާއި ގުޅިގެން ނުވެއެވެ. (އެބަހީ އެމީހުން عمل ކުރާ ގޮތަށް عملއެއް ނުކުރެއެވެ.) ދެން رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހާ ވާނީ އޭނާ ލޯބިވާ ބަޔަކާއި އެކުގައެވެ.

371– وعن أبي هُريرة رضي اللَّه عنه عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « النَّاسُ معَادِنُ كَمَعَادِنِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ ، خِيَارُهُمْ في الجَاهِلِيَّةِ خِيارُهُمْ في الإِسْلامِ إِذَا فَقهُوا . وَالأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ ، فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا ائْتَلَفَ ، وَمَا تَنَاكَرَ مِنْهَا اخْتَلَفَ » رواه مسلم .

وروى البخاري قوله : « الأَرْوَاحُ » إلخ ، من رواية عائشة رضي اللَّه عنها .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި ابو هُريرة ، نَبِيِّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمގެ އަރިހުން ރިވާ ކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ރަނުގެ معدنން ރަން ނިކުންނަ ފަދައިން، ރިހީގެ معدنން ރިހި ނިކުންނަ ފަދައިން އިންސާނުންގެ ހަރިގަނޑުން ވެސް ނިކުންނާނީ އެ ހަރިގަނޑެއްގެ اصل ގައި ހުރި ރަނގަޅުކަން ބެހެއްޓިގެންނެވެ. ނުވަތަ އެ ހަރިގަނޑެއްގެ اصل ގައި ހުރި ނުބައި ކަންތައް ބާވެ. އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން جاهِلِيَّة ޒަމާނުގައި أشرافން ކަމުގައިވި ބަޔަކު ނަމަ އިސްލާމްވުމުން އަދި ދީނުގެ ފަހުމު ވެސް ލިބިއްޖެނަމަ އެމީހުން إسْلامِ ދީން އުގެނިގެންފިނަމަ أشرافން ކަމުގައެވެ. އަދި روح ތަކަކީ ޖަމާކުރެވިފައިވާ جمعވާ ފަދައިން جمعވާ އެއްޗެކެވެ. ދެން ތަޢާރަފުވެފައިވާ ތިޔަ މީހުންގެ روحތައް އެކުވޭ. އެކުވެރިކަން ބޮޑުވެއެވެ. އަދި އެއްބަނޑެއް ނުވާ ނުރުހޭ ކަންތަކުގައި އެކުވެރިން ގެ روح ތައް ވަކިވެ ހުންނާނެއެވެ.

372– وعن أُسيْرِ بْنِ عَمْرٍو ويُقَالُ : ابْنُ جابِرٍ وهو « بضم الهمزةِ وفتح السين المهملة» قال : كَانَ عُمَرُ بْنُ الخَطَّابِ رضي اللَّه عنه إذا أَتَى عَلَيْهِ أَمْدادُ أَهْلِ الْيمنِ سأَلَهُمْ : أَفِيُكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ ؟ حتَّى أَتَى عَلَى أُوَيْسٍ رضي اللَّه عنه، فقال له : أَنْتَ

أُوَيْس بْنُ عامِرٍ ؟ قال : نَعَمْ ، قال : مِنْ مُرَادٍ ثُمَّ مِنْ قَرَنٍ ؟ قال : نعَمْ ، قال : فكَانَ بِكَ بَرَصٌ ، فَبَرَأْتَ مِنْهُ إِلاَّ مَوْضعَ دِرْهَمٍ ؟ قال : نَعَمْ . قال : لَكَ والِدَةٌ ؟ قال : نَعَمْ .

قال سَمِعْتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « يَأْتِي عليْكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ مع أَمْدَادِ أَهْلِ الْيَمَنِ مِنْ مُرَادٍ ، ثُمَّ مِنْ قَرَنٍ كَانَ بِهِ برصٌ ، فَبَرَأَ مِنْهُ إِلاَّ مَوْضعَ دِرْهَمٍ ، لَهُ وَالِدَةٌ هُو بِها برٌّ لَوْ أَقْسمَ على اللَّه لأَبَرَّهُ ، فَإِن اسْتَطَعْتَ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكَ فَافْعَلْ » فَاسْتَغْفِرْ لي فَاسْتَغْفَرَ لَهُ.

فقال له عُمَرُ : أَيْنَ تُرِيدُ ؟ قال : الْكُوفَةَ ، قال : أَلا أَكْتُبُ لَكَ إِلى عَامِلِهَا ؟ قال : أَكُونُ في غَبْرَاءِ النَّاسِ أَحبُّ إِلَيَّ .

372 وعن أُسَيْر بن عمرو ، ويقال : ابن جابر وَهُوَ – بضم الهمزة وفتح السين المهملة – قَالَ : كَانَ عُمَرُ بْنُ الخَطَّابِ رضي اللَّه عنه إِذَا أَتَى عَلَيهِ أَمْدَادُ أَهْلِ اليَمَنِ سَأَلَهُمْ : أَفِيكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ ؟ حَتَّى أَتَى عَلَى أُوَيْسٍ رضي اللَّه عنه ، فَقَالَ لَهُ : أَنْتَ أُوَيْسُ ابْنُ عَامِر ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : مِنْ مُرَادٍ ثُمَّ مِنْ قَرَنٍ ؟ قَالَ : نَعَمْ . قَالَ : فَكَانَ بِكَ بَرَصٌ ، فَبَرَأْتَ مِنْهُ إِلاَّ مَوْضِعَ دِرْهَمٍ ؟ قَالَ : نَعَمْ . قَالَ : لَكَ وَالِدةٌ ؟ قَالَ : نَعَمْ . قَالَ : سَمِعْتُ رَسُول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، يقول : ((يَأتِي عَلَيْكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ مَعَ أَمْدَادِ أَهْلِ اليَمَنِ مِنْ مُرَادٍ ، ثُمَّ مِنْ قَرَنٍ كَانَ بِهِ بَرَصٌ ، فَبَرَأَ مِنْهُ إِلاَّ مَوْضِعَ دِرْهَمٍ ، لَهُ وَالِدةٌ هُوَ بِهَا بَرٌّ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى الله لأَبَرَّهُ ، فإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكَ فَافْعَل)) فَاسْتَغْفِرْ لي فَاسْتَغْفَرَ لَهُ ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ : أَيْنَ تُرِيدُ ؟ قَالَ : الكُوفَةَ ، قَالَ : أَلاَ أَكْتُبُ لَكَ إِلَى عَامِلِهَا ؟ قَالَ : أَكُونُ في غَبْرَاءِ النَّاسِ أَحَبُّ إِلَيَّ ، فَلَمَّا كَانَ مِنَ العَامِ المُقْبِلِ حَجَّ رَجُلٌ مِنْ أَشْرَافِهِمْ ، فَوافَقَ عُمَرَ ، فَسَأَلَهُ عَنْ أُوَيْسٍ ، فَقَالَ : تَرَكْتُهُ رَثَّ([1]) البَيْتِ قَلِيلَ المَتَاعِ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، يقولُ : ((يَأتِي عَلَيْكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ مَعَ أَمْدَادٍ مِنْ أَهْلِ اليَمَنِ مِنْ مُرَادٍ ، ثُمَّ مِنْ قَرَنٍ ، كَانَ بِهِ بَرَصٌ فَبَرَأَ مِنْهُ إِلاَّ مَوضِعَ دِرْهَمٍ ، لَهُ وَالِدَةٌ هُوَ بِهَا بَرٌّ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لأَبَرَّهُ ، فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكَ ، فَافْعَلْ)) فَأَتَى أُوَيْساً ، فَقَالَ : اسْتَغْفِرْ لِي . قَالَ : أَنْتَ أَحْدَثُ عَهْداً بسَفَرٍ صَالِحٍ ، فَاسْتَغْفِرْ لي . قَالَ : لَقِيتَ عُمَرَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، فاسْتَغْفَرَ لَهُ ، فَفَطِنَ لَهُ النَّاسُ ، فَانْطَلَقَ عَلَى وَجْهِهِ . رواه مسلم .

وفي رواية لمسلم أيضاً عن أُسَيْر بن جابر رضي اللَّه عنه : أَنَّ أَهْلَ الكُوفَةِ وَفَدُوا عَلَى عُمَرَ τ ، وَفِيهِمْ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ يَسْخَرُ بِأُوَيْسٍ ، فَقَالَ عُمَرُ : هَلْ هاهُنَا أَحَدٌ مِنَ القَرَنِيِّينَ ؟ فَجَاءَ ذلِكَ الرَّجُلُ ، فَقَالَ عمرُ : إِنَّ رَسُول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَدْ قَالَ : ((إِنَّ رَجُلاً يَأتِيكُمْ مِنَ اليَمَنِ يُقَالُ لَهُ : أُوَيْسٌ

، لاَ يَدَعُ باليَمَنِ غَيْرَ أُمٍّ لَهُ ، قَدْ كَانَ بِهِ بَيَاضٌ فَدَعَا الله تَعَالَى ، فَأَذْهَبَهُ إلاَّ مَوضِعَ الدِّينَارِ أَو الدِّرْهَمِ ، فَمَنْ لَقِيَهُ مِنْكُمْ ، فَلْيَسْتَغْفِرْ لَكُمْ)) .

وفي رواية لَهُ : عن عمر رضي اللَّه عنه ، قَالَ : إنِّي سَمِعْتُ رَسُول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، يقـــــول :

((إنَّ خَيْرَ التَّابِعِينَ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ : أُوَيْسٌ ، وَلَهُ وَالِدَةٌ وَكَانَ بِهِ بَيَاضٌ ، فَمُرُوهُ ، فَلْيَسْتَغْفِرْ لَكُمْ)) .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أُسيرِ بْنِ عَمْرٍو ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އަދި މި صحابى އަށް ابْنُ جابِر ގެ ނަމުންވެސް ގޮވާލެވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި عُمَرُ بْنُ الخَطّاب ގެ ގާތަށް يمن ކަރައިގެ މީހުންގެ ގާފިލާތައް އައުމުން އެމީހުންނާ ސުވާލުކުރެއްވުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި أُوَيْسُ بْنُ عَامِر ހުރިތޯ ... ގާތަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި އެއްސެވިއެވެ. ތިބާއަކީ أُوَيْسُ بْنُ عَامِر ހެއްޔެވެ؟ އަދި އޭ صحابى ... ދެންނެވިއެވެ. عُمَرُ ވިދާޅުވި އެއްސެވިއެވެ. ތިބާއަކީ مُرَاد قبيلة އިން ... قَرَن قبيلة އަށް ... ހެއްޔެވެ؟ ... ދެންނެވިއެވެ. عُمَرُ ވިދާޅުވި އެއްސެވިއެވެ. ތިބާއަށް برص ... ހެއްޔެވެ؟ ... ދެންނެވިއެވެ. عُمَرُ ވިދާޅުވި އެއްސެވިއެވެ. ... ހެއްޔެވެ؟ ... ދެންނެވިއެވެ. عُمَرُ ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ... حديث ... ވިދާޅުވިއެވެ. ... يمن ކަރައިގެ ... قافلة ... أُوَيْسُ بْنُ عَامِر ... مُرَاد قبيلة އިން ... قَرَن قبيلة ... برص ... احسان ... (...) ... الله ... الله سبحانه وتعالى ... (...) ... دعاء ... دعاء ... (... عُمَرُ ...) رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ... (...) ... دعاء ... عُمَرُ

ގެފާނުގެ ފާފަ ފުއްސަވައިދެއްވުން އެދި دعاء ކުރުން ދަންނަވާށެވެ. އެއަށް ފަހު عُمَرُ ގެފާނު އޭނާ ކައިރިން
އެއްސެވިއެވެ. ތިބާ ތިޔަ ދަތުރުކުރަނީ ކޮންތާކަށްތޯ؟ އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. كُوفة އަށެވެ. عُمَرُ
ގެފާނު ދެންނެވިއެވެ. كُوفة ގެ ވެރިޔާއަށް ތިބާއަށް ޓަކައި ޗިޓެއް ލިޔުއްވާނަންތޯ؟ އޭނާ ދެންނެވިއެވެ.
މިސްކީނުން ބޭބޭގެ ތެރޭގައި ހުރުމަކީ އަހަރެން ބޭނުންވާ ގޮތެވެ. ދެން އަނެއް އަހަރު، އ
ޤައުމުގެ أشراف އަކު حج އަށް ވަޑައިގަތެވެ. އަދި عُمَرُ ގެފާނާއި ބައްދަލުވެ ވާހަކަދެއްކިއެވެ. އޭރުން عُمَرُ
ގެފާނު އިސްވެދިޔަ أُوَيْسُ ގެ ހާލު އަހުއްސެވިއެވެ. ޖަވާބުގައި އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. މިސްކީނު ފަގީރުކަމުން
ހުރިގޮތަށް އޭނާ ދޫކޮށްލީމެވެ. އަދި ހުރި ގެވެސް ހަލާކުވެފައި ހުރީ ކުޑަކޮށެވެ. عُمَرُ ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللّه
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް މިހެން އަޑުއެހީމެވެ. އަހަރެން ހީވާގޮތުން حديث ކުރައްވައިފިއެވެ.
ތިޔަ ބިމުގެ ގޮތުން ޤާފިލާ ގެ يمن ކަރައިގެ قافلة އާއި އެކު أُوَيْسُ بْنُ عَامِر ވަޑައިގަންނާނެ. ވިޔަފާރި
ކުރަނިކޮށެވެ. އޭނާ مُرَاد قبيلة ގެ މީހެއް ކަމުގައި ވާނެއެވެ. قَرَن قبيلة އަށް ނިސްބަތްވާ މީހެކެވެ.
އޭނާއަށް برص ބަލި ޖެހިފައި ހުރެ، ޝިފާވެގެން ދިރުހަމެއްގެ ބޮޑުމިނުގެ ތަނެއް ފިޔަވައި މުޅިން ރަނގަޅުވާނެއެވެ.
އޭނާގެ މަންމަ އެބަހުރިއެވެ. ދެމަފިޔަގެ ހަނދާން ހުރެވެ. އޭނާ ދެކެ ގިނަ އޯގާތެރިކަމާއި احسان
ތެރިވެ ހުރެއެވެ. ހިތުހެޔޮކަމުގެ ދީނީ ހައިސިއްޔަތުން. (އޭނާއަށް الله ގެ حضرةން ދުވާލެއް ފެނިއްޖެއްޔާ) އޭނާ الله ގަންދީ
ކުރެއްވުމަށް ހުވާކުރެއްވި ކަމެއް الله سبحانه وتعالى އެކަމެއް ފުރިހަމަ ކުރައްވާނެއެވެ. ދެން ތިބާއަށް އޭނާ
ކުރުން މިބަސް ފާފަ ފުއްސެވުމަށް دعاء ކުރެވުނު ހަމަ ވަގުތު ހާމަވާނެ ދުޢާގަ ކުރެއްވީމެވެ. (عُمَرُ
ގެފާނު ދެމިހުރުން އެވަގުތު އެކަމެއް ރައްޓެހި ފުރުޞަތުން) ފަހު އެ ދުވަ أُوَيْسُ ގެ ގާތުން (ދަތުރު ކުރައްވައި
ހިއްކުއްޔާ. ދެން أُوَيْسُ ގެ ގާތުގައި އެދިލެއް. މިސްކީނުގެ ފާފަ ފުއްސެވުމަށް دعاء ކުރެއްވުމެވެ.
أُوَيْسُ ވިދާޅުވިއެވެ. މިބަ ދެންމެ ވެރިވެވަޑައިގަތީ ހާމަ ދުރުކުރި ކުރައްވައިގަންނަވާ. މިދާ މިބަ ވިސްނުމަށް
ފާފަ ފުއްސެވުމަށް دعاء ކުރެއްވުމަށެވެ. ދެން أُوَيْسُ އޭނާ ކުރުން ސުވާލުކުރައްވައިވިއެވެ. މިބަޔާއި عُمَرُ
ގެފާނާއި ބައްދަލުވީ ކޮންތާކުތޯ؟ އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. އެންމެނާކަމެވެ. (އޭރުންދު أُوَيْسُ އަށް އޭނާ އަށް عُمَرُ
ގެފާނުގެ ފަރާތުން ފޮނުއްވި މި حديث އަޑުއިވުނުކަން ވިސްނިއްޖައެވެ.) އަދި އޭނާއަށް ކަމަކުރި دعاء ކުރެ
ދެއްވިއެވެ. ދެން ފަހު މި ހަމަ ވިސްނުމާއި މިންވަރުކުރެވިގެން ފާހަގަކޮށްލިއެވެ. އަދި أُوَيْسُ ވެސް ކުރަން
ވަގުތުން ވިސްނުމާއި ދުނިޔެހިއެވެ. އަދި دعاء ކުރުން ފުރުއިހެވެ.

مسلمގެ އަށްން ރިވާއިއްވިއެވެ. ވެސް. މާ الله ރައްޓެހިފުޅު أبو أسير بن جابر ކިޔައިން ރިވާވެގެން

ގެނެވެ. ހަދީޘުގައި (ހަމްޒަތަކާ) كوفة ގެ أهل ވެރިންގެ ތެރެއިން ވަޒީފާ ދީފައި الله ތަކުލީފު ކުރި عمر ގެ ގާތަށް ގޮސް ވާހަކަ ދެއްކެވެ. ތަފާ ހަވާލުގެ ތެރެކަން ހިނގާ ހިދުމަތް ތަކަށް أويس ގެ ކިބައިން ބަލާ ބަލާ ފެނުނެވެ. عمر ގެ ގާތުގައި ތާވަލުކުރާ ތެރެއިން قرن قبيلة ގެ ތެރެ ކަމަށް ވިދާޅުވެ ހުރި ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ؟ ތަފާ ހިނގާ ގޮތް عمر ގެ ގާތުގައި ބަޔާންކުރެވުނެވެ. ދެން عمر ގެ ގާތުގައި رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، حديث ކިޔާ ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ދެން يمن ގެ ތަފާ ތެރެއިން ގޮތް ދެން ބަލާ ބަލާ ތާވަލުކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ތަފާ ތެރެއިން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ގޮތަށް ދެން ބަލާ ބަލާ ތާވަލުކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ތަފާ ތެރެއިން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ގޮތަށް ދެން ބަލާ ބަލާ ތާވަލުކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ދެން ތަފާ ތެރެއިން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ގޮތަށް ދެން ބަލާ ބަލާ ތާވަލުކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ތަފާ ތެރެއިން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ގޮތަށް ދެން ބަލާ ބަލާ ތާވަލުކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ދެން ތަފާ ތެރެއިން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ގޮތަށް ދެން ބަލާ ބަލާ ތާވަލުކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ދެން ތަފާ ތެރެއިން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ގޮތަށް ދެން ބަލާ ބަލާ ތާވަލުކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ދެން ތަފާ ތެރެއިން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ގޮތަށް ދެން ބަލާ ބަލާ ތާވަލުކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ.

مسلم ގެ ހަދީޘުގައި عمر ގެ ގާތުގެ ވާހަކަ ދެއްކެވެ. ދެންމެ ހިނގާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ދެން رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، حديث ކިޔާ ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ދެން ތަފާ ތެރެއިން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ގޮތަށް تابعي ގެ ތެރެއިން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ދެން ތަފާ ތެރެއިން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ގޮތަށް ދެން ބަލާ ބަލާ ތާވަލުކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ދެން ތަފާ ތެރެއިން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ގޮތަށް ދެން ބަލާ ބަލާ ތާވަލުކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ދެން ތަފާ ތެރެއިން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ގޮތަށް ދެން ބަލާ ބަލާ ތާވަލުކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ.

373- وعن عمرَ بنِ الخطاب رضي اللَّه عنه قال : اسْتَأْذَنْتُ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في العُمْرَةِ ، فَأَذِنَ لي ، وقال : « لا تَنْسَنَا يا أَخَيَّ مِنْ دُعَائِكَ » فقال كَلِمَةً مَا يسُرُّني أَنَّ لي بِهَا الدُّنْيَا .

وفي روايةٍ قال : « أَشْرِكْنَا يَا أخَيَّ في دُعَائِكَ » .

ﷺ ގެ ގާތުގައި عمر بنِ الخطاب ގެ ވާހަކަ ދެއްކެވެ. ދެންމެ ހިނގާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ދެން نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތެރެއިން عُمْرَة ގެ ގާތުގައި ދެންމެ ހިނގާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ދެން (ތަފާ) ތާވަލުކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ދެން حديث ކިޔާ ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. ދެ أخ ގެ ގާތުގައި. ތިބާގެ دعاء ގައި ތަކުލީފު ދީފައި ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ. عمر ގެ ގާތުގައި ތަފާ ތެރެއިން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ގޮތަށް ދެން ބަލާ ބަލާ ތާވަލުކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވާ ހެން ކަމަށްވެ.

ތަކުގައި ހިމަނާފައިވާ. ބަލައިގެންވާ حديث ކަމުގައި. ތ أخ ދ. ތިބާގެ دعاء ގައި ވަކިކަމެއް ކަމުގައި.

حديثٌ صحيحٌ رواه أَبو داود ، والترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

374- وعن ابن عُمرَ رضي اللَّه عنهما قال : كَانَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَزُورُ قُبَاءَ رَاكِباً وَماشِياً، فَيُصلِّي فِيهِ رَكْعَتَيْنِ متفقٌ عليه .

ﷺ ބުނެފައިވާ ގޮތުގައި عبد اللَّه بن عُمر ގެ ކިބައިން ހިނގާ ގޮތަށް. ވިދާޅުވެ. نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قُبَاء ޖަމާއަތުގެ ގާތަށް ދަތުރުކުރާ ތަނަށް ސަވާރީ ގައި ނުވަތަ ފައިން ގޮސް. ތަނަށް ދާ ޖަމާއަތުގެ ކުރިން ދެ ركعة ގެ ނަފްލު. ކުރައްވާ.

وفي روايةٍ : كان النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَأْتِي مَسْجِدَ قُبَاءَ كُلَّ سبْتٍ رَاكِبًا وَمَاشِياً وكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَفْعَلُهُ.

ތަނަށް ހިނގާ ގޮތުގައި. نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، ޖަމާއަތުގެ ކުރިން ހަފްތާ ދުވަހުގެ ދުވަހުގައި ސަވާރީ ގައި ނުވަތަ ފައިން ގޮސް. ތަނަށް عبد اللَّه بن عُمَر ﷺ ގ عمل ގ ކަންކަން ކުރައްވާ.

46- باب فضل الحب في الله والحث عليه

وإعلام الرجل من يحبه أنه يحبه ، وماذا يقول له إذا أعلمه

الله ތަކުގެ ލޮލުން ލޯބިކުރުމުގެ ފަޟީލަތާ ތަރުޣީބު ދިނުމާ ތަނަށް ލޯބިކުރާ ފަރާތަށް ލޯބިކުރާ ކަމުގެ ޚަބަރު ދިނުމާ ތަނަށް ދަންނަ ކަމެއް ތަނަށް ދަންނަ ކަމެއް ކަމުގެ ގޮތުގައި دعاء ކުރުމާ ގ باب

قال اللَّه تعالى (الفتح 29): { محمد رَسُول اللَّهِ، والذين معه أشداء على الكفار رحماء بينهم } إلى آخر السورة.

محمدﷺ، الله ގ رَسُول ދ. ތަކުގެ ﷺ ގ ކަލާ ގ كفار ގެ ކަންކަމުގައި ވަކިވަކި ގޮތުގެ. ތަކުގެ ﷺ، ތަކުގެ رحمة ލިބިގެންވާ. الله ގ ދަންނަވަންޏާ، ދެކެ ދެކެ ތިބި ގޮތުގައި، ތަކުގެ ﷺ ގ ދަންނަ ގޮތުގައި،

ކަނޑުގެފާނ ތަކެއްޗާ ދެކޮޅަށްދާ ކަންތައްތަކުގެ. ކަމަކުން، ތަކެއްޗާ ދެކޮޅަށް ދާ ކަންތައްތަކުގެ ދެމެދުގައި ކަންކަމެއް ކުރުން. ތަކެއްޗާ ދެކޮޅަށް ދާ ކަންތައްތަކުގެ ދެމެދުގައި ކަންކަމެއް ކުރުން، ތަކެއްޗާ ދެކޮޅަށް ދާ ކަންތައްތަކުގެ ދެމެދުގައި ކަންކަމެއް ކުރުން، ތަކެއްޗާ ދެކޮޅަށް ދާ ކަންތައްތަކުގެ ދެމެދުގައި ކަންކަމެއް ކުރުން.

، ورَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ ، فقال : إِنِّي أَخافُ اللَّه ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بصَدَقَةٍ ، فَأَخْفَاهَا حَتَّى لا تَعْلَمَ شِمَالُهُ ما تُنْفِقُ يَمِينُهُ ، وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللَّهَ خَالِياً فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ » متفقٌ عليه .

ڰۅ الله ئەمەتسۈ ئۆمۈ ابو هريرة، نبي ڴ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ئەيرتس ىرڭئەمۈخ. ئەئەتئۈخڭس حديث ئىئەمۈخ. ئەقرۈئەمئەي الله‌ئ ىرڭۈيەس ئتس ئەئس ىرڭۈيەئەت شرڭ قيامة قرۈت ئەىرڭرئ ىرڭۈيەس ئۈ ھەيەس قۇمڭسئەخ. ئەھەيرٍ عدل ۇىر ۇىرڭڭەر ھەير ئەۋئەتئ ئەمكۈس قرىرتسەس ئجڭسەر ھەير ئەچرئەمئ ئۈ ۋسىرڭەر ئىرڭڭەر ھەير الله ئەسئجەئەر ئەئۇىرەس ئەۋقەر ھەير الله ئەسئجەئەر ۇىرۇ قرىرتسەسڭەر ھەير ىرڭر ئەسئۇسەئ ئ ئۇەمس ئجۇ ئەسئۇسەئ شرھەر ئەتەس ئۇڭڭ ىرسرقر ۋىەسەس الله ئەس ۋىئۇۋەجۇ ئەس ئەئەتس قرئۇئەسەس ڴرڭڭەر ھەير ئەسەئەمۈس صَدَقَة ۇەئەمۈس ۇسۇ ئىۋڭ سۋەئمۈس قرىرڭڭەر ھەير ئەئەسر ئۇئۇس الله ىرسرقرئ ئەئەتمۈس ئۆخۆس ئەتەس ئەئرىۋئسۈڭ ڴرڭڭەر.

377- وعنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إن اللَّه تعالى يقولُ يَوْمَ الْقِيَامةِ : أَيْنَ المتَحابُّونَ بِجَلالِي ؟ الْيَوْمَ أُظِلُّهُمْ في ظِلِّي يَومَ لا ظِلَّ إلاَّ ظِلِّي » رواه مسلم .

ھەير ئ صحابي (ئەھەرٍ ڰۅ الله ئەمەتسۈ ئۆمۈ ابو هريرة) ئ ىرھەرس ىرڭ ۇئەس ۇئئ. ۋڭرڭۋەئئ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، حديث ئىئەمۈخ. ئەئەتەئەتمۈس الله سبحانه وتعالى ڭڭەئەۋ قرۈئەس ەئەمۈڭسئ. ھۆسمەسۈەتڭسئ ئەسئجەئەر ئەئۇىرەس ھەقرىرئەئ ڭرس ئۋڭ ئەمئەۋ؟ ھۆسمەسۈەتڭسئ ىرڭۈيەس ڤرۈئەر ئەئس ىرڭۈيەر ئەتەسڭ ھەير ھۆسمەسۈەتڭسئ ئەھەرڭرسەس ىرڭۈيەس قرىرڭ ئرڭۋ.

378- وعنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لا تَدْخُلُوا الجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا ، ولا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا ، أَوَ لا أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوه تَحَابَبْتُمْ ؟ أَفْشُوا السَّلامَ بينَكم »رواه مسلم .

3ھەير ئ صحابي (ئەھەرٍ ڰۅ الله ئەمەتسۈ ئۆمۈ ابو هريرة) ئ ىرھەرس ىرڭ ۇئەس ۇئئ. ۋڭرڭۋەئئ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، حديث ئىئەمۈخ. ھۆسمەسۈڭڭئ سۇڤۇ ئەھەڤڭەرڭ ھەقرئ سۇمۇرٍ ئۇڭسئەس ڤرىرئ ھۆسمەسۈڭڭئ ئ ىرڭسئەس ڤرىرئ ئەھەرڭرسەس ىرڭۈيەس قرىرڭ

ކުރާ ހިތްވަރުގެ ސަބަބުން ކުރާ ކަންކަމުގެ ދަށުން ލިބޭ ސަވާބު. ތަކެ ހިތްވަރުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ސަވާބުތަކުގެ ތެރެއިން ކުރާ ކަންކަމުގެ ދަށުން ލިބޭ ސަވާބު ކަނޑައެޅިފައި ހުންނަ ގޮތް. ހިތްވަރުގެ ސަބަބުން ކުރާ عمل ތަކުގެ ދަށުން ލިބޭ ސަވާބު ކަނޑައެޅިފައި ހުންނަ ގޮތް؟ (ތަފްސީރު.) ތެރެ ހިތްވަރުގެ ދެބައި ފުރިގެން ދިޔަ عمل ތަކެއް ކަމުގައި ވާނެ.

379- وعنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَنَّ رَجُلاً زَار أَخاً لَهُ فِي قَرْيَةٍ أُخْرَى ، فَأَرْصَد اللَّهُ لَهُ عَلَى مَدْرَجَتِهِ مَلَكاً » وذكر الحديث إلى قوله :

« إِن اللَّه قَدْ أَحَبَّكَ كَمَا أَحْبَبْتَهُ فِيهِ » رواه مسلم . وقد سبق بالبابِ قبله .

ތެރެ ކަލާ صحابي (ރަސޫލާ ﷺ ابو هريرة)، نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަދީޘް ތަކެއް ރިވާ ކުރެއްވުމުގެ. ހަދީޘް ތަކުގެ ތެރެ ތިބި ތިން ބަޔަކު ކަލާ ތިން ބަޔަކު ކަލާ أخ ތެރެ ތިބި ތިން ބަޔަކު ކަލާ ތިން ބަޔަކު ކަލާ الله سبحانه وتعالى ގެ ދަރުމަ ކުރެއްވުމުގެ ސަބަބުން ކަލާ ތިން ބަޔަކު ކަލާ ތިން ބަޔަކު ކަލާ ތިން ބަޔަކު

381- وعن مُعَاذٍ رضي اللَّه عنه قال : سمِعتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : المتَحَابُّونَ في جَلالي ، لَهُمْ مَنَابِرُ مِنْ نُورٍ يَغْبِطُهُمْ النَّبِيُّونَ وَالشُّهَدَاءُ » .

رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

ﷺ الله ﯨﻪﻣﯨﺪﯨﻪ ﻛﯨﻪﻣﯨﺪﯨﻪ مُعَاذ ﻛ ﺑﯨﻪﻫﯨﺮﯨﺴﯨ ﻫﯨﺮﯨﻪ ﻛﯨﻪﺳﯨﻪﻛﯨﻪﻛ. ﻭﯨﻪﺭﯨﻪﻛﯨﻪ. رسول صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺋﯨﻪﻣﯨﻪﻛﯨﻪ. الله سبحانه وتعالى وحى ﺋﯨﻪﻣﯨﻪﻛﯨﻪ. ﻭﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪ ﻫﯨﻪﺑﯨﻪﺭﯨﻪﻛ ﺟﻼلة ﻫﯨﻪﺳﯨﻪﻫﯨﻪﺑﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪ ﻫﯨﻪﻗﯨﺮﯨﺒﯨﻪﻛ ﻭﯨﺮﯨﻪﺳﯨﻪﺳﯨﻪ (ﺋﯨﻪﻛﯨﻪﺭﯨﻪﻣﯨﻪ ﻗﯨﻪﻭﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪ) ﺳﯨﻪﻣﯨﻪﺳﯨﻪﻛ ﻭﯨﻪﺳﯨﻪﻫﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﻣﯨﻪ ﻛﯨﻪﺷﯨﻪﺋﯨﻪ. ﺋﯨﻪﻭﯨﻪﺭ ﻭﯨﻪﺳﯨﻪﻫﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﻣﯨﻪ ﻭﯨﻪﻫﯨﻪﺳﯨﻪﻛ ﺳﯨﻪﻭﯨﻪ ﻫﯨﻪﻫﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﺳﯨﻪ ﺷﻬيد ﺳﯨﻪﺋﯨﻪﺳﯨﻪ ﻭﯨﻪﻫﯨﻪﺳﯨﻪﻛ ﺋﯨﻪﻗﯨﺮﯨﺒﯨﻪﻛ.

382- وعن أبي إدريس الخَولانيِّ رَحِمَهُ اللَّهُ قال : دَخَلْتُ مَسْجِدَ دِمَشْقَ ، فَإِذَا فَتًى بَرَّاقُ الثَّنَايَا وَإِذَا النَّاسُ مَعهُ ، فَإِذَا اخْتَلَفُوا في شَيءٍ ، أَسْنَدُوهُ إِلَيْهِ ، وَصَدَرُوا عَنْ رَأْيِهِ ، فَسَأَلْتُ عَنْهُ ، فَقِيلَ : هَذَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ رضي اللَّه عنه ، فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ ، هَجَّرْتُ ، فَوَجَدْتُهُ قَدْ سَبَقَنِي بِالتَّهْجِيرِ ، ووَجَدْتُهُ يُصَلِّي ، فَانْتَظَرْتُهُ حَتَّى قَضَى صلاتَهُ ، ثُمَّ جِئْتُهُ مِنْ قِبَلِ وجْهِهِ ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ، ثُمَّ قُلْتُ : وَاللَّهِ إِنِّي لأُحِبُّكَ للَّهِ ، فَقَالَ : آللَّهِ ؟ فَقُلْتُ : أَللَّهِ ، فقال : آللَّهِ ؟ فَقُلْتُ : أَللَّهِ ، فَأَخَذَنِي بِحَبْوَةِ رِدَائِي ، فَجَبَذَنِي إِلَيْهِ ، فَقَالَ : أَبْشِرْ ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « قالَ اللَّهُ تعالى وَجَبَتْ مَحبَّتِي لِلْمُتَحَابِّينَ فِيَّ ، والمتَجالِسِينَ فِيَّ ، وَالمتَزَاوِرِينَ فِيَّ ، وَالمتَبَاذِلِينَ فِيَّ » حديث صحيح رواه مالِكٌ في الموطَّإِ بإسنادِهِ الصَّحيحِ .

قَوْلُهُ « هَجَّرْتُ » أَيْ بَكَّرْتُ ، وهُوَ بتشديد الجيم قوله : « اللَّهِ فَقُلْتُ : أَللَّهِ » الأَوَّلُ بهمزةٍ ممدودةٍ للاستفهامِ ، والثاني بِلا مدٍ .

ﷺ الله رحمة ﯨﻪﻣﯨﺪﯨﻪ ابوإدريس الخَولانيِّ ﻭﯨﻪﺭﯨﻪﻛﯨﻪ. ﻭﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪ (ﺋﯨﻪﻣﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪ) دِمَشْق ﻛ ﺟﯨﻪﺳﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﺳﯨﻪ ﻗﯨﻪﺭﯨﻪﺑﯨﻪﺭﯨﻪﻛ. ﺋﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪﻗ ﺋﯨﻪﺟﯨﻪﺳﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﻣﯨﻪ ﺟﯨﻪﻛﯨﻪﺳﯨﻪﺳﯨﻪ ﺭﯨﻪﺳﯨﻪﻛ. ﻫﯨﻪﺭ ﺋﯨ ﺟﯨﻪﻛﯨﻪﺳﯨﻪ ﻗﯨﻪﻭﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪ ﺭﯨﻪﻗﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪﺳﯨﻪ ﻭﯨﻪﻛ ﻫﯨﻪﻫﯨﻪﺋﯨﻪﻛ. ﻫﯨﻪﺭ ﺟﯨﻪﺳﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﻣﯨﻪ ﺋﯨﻪﻫﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﺳﯨﻪ ﺳﯨﻪﺭﯨﻪﺑﯨﻪﺭﯨﻪﻛ ﻭﯨﻪﻫﯨﻪﺳﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﻣﯨﻪ ﺋﯨﻪﻫﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﺳﯨﻪ ﻛﯨﻪﺭﯨﻪﺭﯨﻪﻛﯨﻪ. ﻫﯨﻪﺭ ﺋﯨﻪﻫﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﺳﯨﻪ ﻫﯨﻪﻗﯨﻪﻫﯨﻪﺋﯨﻪﻛ ﻫﯨﻪﻗﯨﻪ خيال ﻫﯨﻪﻗﯨﻪﻫﯨﻪ ﻫﯨﻪﻫﯨﻪﻗﯨﻪﺳﯨﻪﻫ ﺋﯨﻪﻫﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﺳﯨﻪ ﺋﯨﻪﻫﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﺳﯨﻪ ﺭﯨﻪﺭﯨﻪﺭﯨﻪﻛﯨﻪ. ﻫﯨﻪﺭ ﺋﯨﻪﻫﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﺳﯨﻪ ﻫﯨﻪﻫﯨﻪﺋﯨﻪﻛ عمل ﺋﯨﻪﻫﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﺳﯨﻪ ﻛﯨﻪﺷﯨﻪﻗﯨﻪﻛ. ﻫﯨﻪﺭ (ﺟﯨﻪﻫﯨﻪﺳﯨﻪ ﻗﯨﻪﺋﯨﻪﻫﯨﻪﺭ) ﻭﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪ ﺋﯨﻪﻫﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﺳﯨﻪ ﻫﯨﻪﻗﯨﻪﻫﯨﻪﺋﯨﻪﻛ ﺳﯨﻪﻭﯨﻪﻫﯨﻪ ﺋﯨﻪﻫﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﻣﯨﻪ. ﺋﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪﻗ ﻭﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪﺳﯨﻪ ﻗﯨﻪﺭﯨﻪﻛﯨﻪﺳﯨﻪ ﻫﯨﻪﺭ ﻗﯨﻪﻭﯨﻪﺭ ﻫﯨﻪﻣﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪ ﺟﯨﻪﺳﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﺳﯨﻪ ﻗﯨﻪﺭﯨﻪﺑﯨﻪﺭﯨﻪﻛ. ﺋﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪﻗ ﻭﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪﺳﯨﻪ ﻗﯨﻪﺭﯨﻪﻛﯨﻪﺳﯨﻪ ﻫﯨﻪﺭ ﻗﯨﻪﻭﯨﻪﺭ ﻫﯨﻪﻣﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪ ﺟﯨﻪﺳﯨﻪﺑﯨﻪﺋﯨﻪﺳﯨﻪ ﻗﯨﻪﺭﯨﻪﺑﯨﻪﺭﯨﻪﻛ. ﺋﯨﻪﺭﯨﻪﺳﯨﻪﻗ ﺟﯨﻪﺑﯨﻪﻟ ﺋﯨﻪﻫﯨﻪﻛ.

އެބަހަކުގެ ބިމަށްޓަކައި އަރުވައި މަލާއިކަތެއް މިސްރާބުގައި ގޮސްތިބެވިއެވެ. އަދި އެބަހަކުގެ ހަނދާނުގެ ނަމާޒު
ކުރައްވާށެވެ. އެހެންކަމުން އެބަހަކީ ނަމާދުން އަވަދި ވަންދުން ބިމަށްނަ އިންތިޒާރު ކުރިމެވެ. ދުން
އެބަހަކު އަރިހަށްގޮސް ދަރަ ސަލާމު ކުރީމެވެ. ދުން ބިމަށްނަ ދުންނުވީމެވެ. މާތް الله ގަސަމު
ހަވާސްދުބުނުމެވެ. ހަމަކަލަވަރުން ބިމަށްނަ މިބައިން الله ތަޢާލާ ލޯބިވާނެތީމެވެ. ދަރަ އެބަހަކު
އައިސްވީއެވެ. މިރަހުން މިބާ ބިރަ ވިދާޅުވީ މާތް الله ގަސަމުކުރައްވަމެވެ؟ ބިމަށްނަ ދުންނުވީމެވެ. އާނއެކެވެ.
މިދީ މާތް الله ގަސަމު ބޭނު ބޭނުމެކެވެ. ދުންވެސް އެބަހަކު އައިސްވީއެވެ. ބިރައި މާތް الله ގަސަމު ބޭނު
ބޭނުމެއް ހައްތޯ؟ ބިމަށްނަ ދުންނުވީމެވެ. އާނއެކެވެ! މިދީ މާތް الله ގަސަމު ބޭނު ބޭނުމެކެވެ. ދަރަ
އެބަހަކު ބިދުގެވީއެވެ. ބިބާއަން އަހުލުވި ކަލޭގެ ހަބަރު ހައްޖެވެ. މިހެނީ ހަމަކަލަވަރުން رسول الله صلّى
اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނީކަން ބިމަށްނަ އެދެއްވިމެވެ. އަކަތުގެތުން حديث ކުރައްވާއެވެ. الله
سبحانه وتعالى، وحي ކުރައްވާއެވެ. ބިމަށް ރަސޫލާ ފާނުގެއަށް ބާއްޖެހިކަން އަންގަވަމުންދިޔަކަން ފޮނުވާފާ
މިއްނާދިއާއިދި ބިމަށް އިފާވަނުބާހި އައްމާ މިއްނާނާދި އަދި ބިމަށް ރަސޫލާ ފާނުގެއަށް ބާހި
ހަދިކާ މިއްނާނުން ބިމަށް ރަސޫލާ ފާނުގެ ރައްސުވުން ވިދާޅުން ބޮޑުބާ ކަންތައްދުވެވެ.

383– عن أبي كَريمةَ المِقْدَادِ بن مَعْدِ يكَرب رضي اللَّه عنه عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال « إِذَا أَحَبَّ الرَّجُلُ أَخَاهُ ، فَلْيُخْبِرْه أَنَّهُ يُحِبُّهُ » رواه أبو داود ، والترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ.

މާތް الله ރުހިވޮޑިގަތް ابو كَريمةَ المِقْدَادِ بن مَعْدِ يكَرب، ސަހާބީއާ ރިވާކުރެއްވި نَبِيّ ާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އަކަތުގެތުން حديث ކުރައްވާއެވެ. މިހެނީ އާދާގެ أخ ެކަށް ދެނަ الله އަށްޓަކައި ލޯބިވާނަމަ ދަރަ އެމިހަކަށް އަކަން އާދާގެ ހައްޖެވެ.

384– وعن مُعَاذٍ رضي اللَّه عنه ، أَنَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، أَخَذَ بِيَدِهِ وقال : « يَا مُعَاذُ واللَّهِ ، إِنِّي لأُحِبُّكَ ، ثُمَّ أُوصِيكَ يَا مُعاذُ لا تَدَعنَّ في دُبُرِ كُلِّ صلاةٍ تَقُولُ : اللَّهُم أَعِنِّي على ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ ، وحُسنِ عِبَادتِكَ » .

حديث صحيحٌ ، رواه أبو داود والنسائي بإسناد صحيح .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގަތް مُعَاذ ގެ ރިވާޔަތް ކުރެއްވިގޮތުގައެވެ. ހަމަކަލަވަރުން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އާދާ އަތްގަދަ ހިފެއްވިއެވެ. އަދި حديث ކުރައްވާއެވެ. ޔާ مُعَاذ އެވެ. މާތް الله ގަސަމު ލޯބިވާނުމެ ބޭނުމެވެ. ހަމަކަލަވަރުން ބިމަށް ކަލޭގެފާނު (الله އަށްޓަކައި) ލޯބިވާކަމެވެ. ދުން (އެހެން

ކަމުން) ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް ތިބާއަށް ވަސިއްޔަތްކުރަމު ކަމާ ހުރިމުވެ. އޭ مُعَاذ އެވެ. ތިބާ ކޮންމެ ނަމާދެއްގެ ފަހަތުގައި މިފަދައިން دعاء ކުރުން ހަދާނުންނައްތައިނުލާށެވެ. اللَّهُم أَعِنِّي على ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ، وحُسنِ عِبَادتِك. (މާނައީ: އޭ الله! ތިބާ ހަނދާންކުރުމާއި شكر ކުރުމާއި ރިވެތި ގޮތުގައި އަޅުކަން ކުރުމަށް ތިބާގެ ތައުފީޤު ދެއްވާނދޭވެ!)

385- وعن أَنسٍ ، رضي اللَّه عنه ، أَنَّ رَجُلاً كَانَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَمَرَّ بِهِ ، فَقال : يا رسول اللَّهِ إِنِّي لأُحِبُّ هَذا ، فقال له النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «أَأَعْلمتَهُ ؟ » قَالَ : لا قَالَ : «أَعْلِمْهُ» فَلَحِقَهُ ، فَقَالَ : إِنِّي أُحِبُّكَ في اللَّه ، فقالَ : أَحَبَّكَ الَّذِي أَحْبَبْتَنِي لَهُ . رواه أبو داود بإِسنادٍ صحيح .

މާނަ: الله ރަސޫލާ ލޯބިވާ أَنس ގެފާނުގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. (އެއްފަހަރަކު) نَبِيّ އާ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި صحابى ބޭކަލަކު އިށީނދެގެން ތިއްބެވިއެވެ. އަދި ބޭރިން ބޭކަލަކު ހިނގާވަޑައިގެންވާ އެ صحابى ދަންނަވައިފިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ އެމީހާ ދެކެ (الله އަށްޓަކައި) ލޯބިވަމެވެ. ފަހެ نَبِيّ އާ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم އެ صحابى ކުރެން އަހުއްވިއެވެ. ތިބާ އެކަން އެމީހާއަށް އަންގައިފީމުހެވެ؟ އެ صحابى ދަންނަވައިފިއެވެ. ނޫނެކެވެ. حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. އެކަން އެމީހާއަށް އަންގާށެވެ. އެހިނދު އެ صحابى އެމީހާ ކައިރިއަށް ވަޑައިގެން ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ الله އަށްޓަކައި ތިބާދެކެ ލޯބިވަމެވެ. ފަހެ އޭނާ ޖަވާބުގައި އާމީން دعاء ކުރައްވައިފިއެވެ. ތިބާ ތިމަންނަދެކެ الله އަށްޓަކައި ލޯބިވާ ފަދައިން ތިބާދެކެ الله سبحانه وتعالى ލޯބިވެވޮޑިގެންވާނދޭވެ.

يَفْعَلُهُ.

47- باب علامات حبّ الله تعالى للعبد
والحثَّ على التخلق بها والسعي في تحصيلها

الله سبحانه وتعالى ގެ ލޯބި އަބަދުވެސް حاصل ވުމުގެ ނިޝާނުތަކާއި އަދި ތިމާގެ ނަފްސުން އެފަދަ ނިޝާނުތަކުން ޒީނަތްތެރި ކުރުމާއި އަދި އެކަންތައް حاصل ކުރުމަށް މަސައްކަތް ކުރުމުގެ މާތްކަން ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ބާބު

قال اللَّه تعالى (آل عمران 31): { قل إن كنتم تحبون اللَّه فاتبعوني يحببكم اللَّه، ويغفر لكم ذنوبكم، والله غفور رحيم } .

ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ! ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ، الله ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ، ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ، ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ! ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ، الله، ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ. ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ، ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ، ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ. الله ﻣﻪ، ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ، رحيم ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ.

وقال تعالى(المائدة 54): { يا أيها الذين آمنوا من يرتد منكم عن دينه فسوف يأتي اللَّه بقوم يحبهم ويحبونه، أذلة على المؤمنين أعزة على الكافرين، يجاهدون في سبيل اللَّه، ولا يخافون لومة لائم، ذلك فضل اللَّه يؤتيه من يشاء، والله واسع عليم } .

ﻣﻪ إيمان ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ! ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ دين ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ مرتد ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ (ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ!) ﻣﻪﻣﻪ، (ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ) ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ. ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ، ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ الله ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ. ﻣﻪﻣﻪ مؤمن ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ، ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ. كافر ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ عزة ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ. الله ﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ جهاد ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ. ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ. ﻣﻪﻣﻪ الله ﻣﻪ فضل ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ. ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ. الله، ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ، ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ.

386- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ اللَّه تعالى قال: مَنْ عادَى لِيَ وليّاً ، فقدْ آذَنْتُهُ بِالحَرْبِ ، ومَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ ، كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ ، ويَدَهُ الَّتِي يبْطِشُ بِهَا ، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِها وإِنْ سَأَلَنِي أَعْطَيْتُهُ ، وَلَئِنْ اسْتَعَاذَنِي لأُعِيذَنَّهُ » رواه البخاري .

معنى « آذَنْتُهُ » : أَعْلَمْتُهُ بِأَنِّي مُحَارِبٌ له . وقوله : « اسْتَعَاذَنِي » روي بالباءِ وروي بالنون .

ﻣﻪ الله ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ابو هريرة ﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ. ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ. ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ الله سبحانه وتعالى وحى ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ. ﻣﻪﻣﻪﻣﻪ

އިލާހުގެ ވަޙީވެރި ބާރުލާލައި މުޅި އަސްމާނުވެރި ވެރިޔާތީ އާއި ފަހު ހަމަކަށަވަރުން ބިމަށް އިލާހު
ހަނދުމަފުޅު ކުރައްވާން ކަމުގެ ޤަބޫލުކުރައްވައިވެއެވެ. އަދި ބިމަށް އިލާހީ ކާނބިން ފޮނުވުން ބިމަށް
އިލާހުގެ އަޅާ ކަނޑާ އަޅުކަން ބަރަކާތް ބަރަކާތަކީ ފުރުޞަތު އަޅުކަންބަރަކާތް ވަޑި ބިމަށް އިލާހުގެ حضرة
ގައި ދެބައިވަރުން ބާރު އައްސަން އައްޔަޅު ނިވައެވެ. އަދި ބިމަށް އިލާހުގެ އަޅާ ސުންނަތް އަޅުކަންބައް
ބަރަކާތް ބިމަށް އިލާހީ ކާނބިން ވާން މަސައްކަތް ކަރަން ފުރައިދިނަމަ އަނބު ފުރަތް ގަސް ބިމަށް
އިލާހު އަ އަޅުކަން ދެބައިވެ ވެއްޖެނަނިވައެވެ. އަދި ބިމަށް އިލާހު އައްޅުކަން ދެބައިވެ ވެއްޖެނަނިވާފިނަމަ
އަނާ އެއްއަރާ ކަނޑުބިޔަ ބިމަށްއިލާހުގެ ރައްކާއުބިރުކަމެއްވާ ކަނޑުބައްކާކަމެއި ދައްވަމުވެ. އަދި
އަނާ އައިން ދިކާ ދަދަޔަ ބިމަށްއިލާހުގެ ރައްކާއުބިރުކަމެއްވާ ދަދައް ކަމެއް ދައްވަމުވެ. އަދި
އަނާ އައިން ކަނޑުބައް ކާނު އަޅާ އަބިޔަ ބިމަށް އިލާހުގެ ރައްކާއުބިރުކަމެއްވާ އަބައް ކަމެއް
ދައްވަމުވެ. އަދި އަނާ އައިން ހިމައް އަޅާ ފަޅިޔަ ބިމަށް އިލާހުގެ ރައްކާއުބިރު ކަމެއްވާ ފަޅައް
ކަމެއް ދައްވަމުވެ. އަދި އަނާ ބިމަށް އިލާހު ގެ ހިބައިން ކަމަކަށް އަދި ދަނޑަނަވާފިނަމަ އަތިހަކަށް
އަކަމައް ފުއްދުވާ ދިއްވަމުވެ. އަދި އަނާ ބިމަށް އިލާހުގެ ހިބައިން ކަމަކަށް ސަލާމަތް ކަށް އަދި
ދަނޑަނަވާފިނަމަ އަތިހަކަށް އަކަމަކަށް ސަލާމަތް ކަނޑުދައްވަމުވެ.

387- وعنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قال : « إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ تعالى العَبْدَ ، نَادَى جِبْريل : إِنَّ اللَّه تعالى يُحِبُّ فُلاناً ، فَأَحْبِبْهُ ، فَيُحبُّهُ جِبْريلَ ، فَيُنَادى في أَهْلِ السَّمَاء : إِنَّ اللَّه يُحِبُّ فُلاناً ، فَأَحِبوهُ ، فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ ، ثُمَّ يُوْضَعُ له القَبُولُ في الأَرْضِ » متفقٌ عليه.

އަދި މި صحابى(އެބަހީ: ދެން الله ރުޟާވުން ލިބުނު ابو هريرة) نَبِيّ އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން
ރިވާކުރައްވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالىއަޅަކަށް ލޯބިވެވޮޑިގެން ވާނަމަ جِبْريل ގެފާނަށް
وحى ކުރައްވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالىމި ފަދަ އަޅަކަށް ލޯބިވެވޮޑިގެން ވެއެވެ. ފަހެ
ކަލޭގެފާނު އެމީހަކަށް ލޯބި ކުރައްވާށެވެ. ފަހެ جِبْريل ގެ ފާނު އެމީހަކަށް ލޯބި ކުރައްވައެވެ. އަދި
جِبْريل ގެ ފާނު އުޑުގެ އަހުލު ވެރިންނަށް ގޮވާލައްވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه
وتعالىމިފަދަ އަޅަކަށް ލޯބިވެވޮޑިގެން ވެއެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން އެމީހަކަށް ލޯބިކުރައްވާށެވެ.
ފަހެ އުޑުގެ އަހުލު ވެރިން އެމީހަކަށް ލޯބިކުރައްވައެވެ. ދެން އެމީހާގެ ޤަބޫލުކުރުން ބިންމަތީގައި
ލައްވައެވެ.

وفي رواية لمسلمٍ : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إنَّ اللَّه تعالى إذا أَحبَّ عبْداً دَعا جِبْريلَ ، فقال : إنِّي أُحِبُّ فُلاناً فَأَحْبِبْهُ ، فَيُحِبُّهُ جِبْريلُ ، ثُمَّ يُنَادِي في السَّماءِ ، فَيَقُولُ : إنَّ اللَّه يُحِبُّ فُلاناً ، فَأَحِبُّوهُ فَيُحبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ ثُمَّ يُوضَعُ له القَبُولُ في الأَرْضِ ، وإذا أَبْغَضَ عَبداً دَعا جِبْريلَ ، فَيَقولُ : إنِّي أُبْغِضُ فُلاناً ، فَأَبْغِضْهُ ، فَيُبْغِضُهُ جِبْريلُ ، ثُمَّ يُنَادِي في أَهْلِ السَّماءِ : إنَّ اللَّه يُبْغِضُ فُلاناً ، فَأَبْغِضُوهُ ، فَيُبْغِضُهُ أَهْلُ السَّماءِ ثُمَّ تُوضَعُ له البَغْضَاءُ في الأَرْضِ » .

ތަނ مسلمِ ގ ތިލަމަތުގެ ކަމަށް. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަށަވަރުކުރުން. ހަގީގަތުގައި الله سبحانه وتعالى ތަކެއްގެ ލޮލުގައި جِبْريل ގ ލޯބިވާ ތަނ ދައްކަން. ފާހަގަކުރުން. ހަގީގަތުގައި وحي ކަށަވަރުކުރުން ތަކެއްގެ ލޮލުގައި ތަކެއް ލޯބިވާ ގޮތަށް ދައްކަން. ފާހަގަކުރުން ކަށަވަރުކުރުން ގ ލޯބިވާ ތަނ

ۋۇرۇسۇلۇڭ ئېڭىدە ئۆزىنى ئەڭ ياخشى كۆرمىگۈچە ئۇنىڭدا ئىمان تولۇق بولمايدۇ. ئۇنىڭ ئىككىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئىخلاص سۈرىسىدە قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ نى ئوقۇشنىڭ پەزىلىتى. ئۇنىڭ ئىككىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نىڭ ئۈممىتى. ئۇلارغا رسول صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بايان قىلغان. ئۇلار بايان قىلغان ھەدىسنىڭ بايانچىسى كىم؟ سۆزنى بايان قىلغان. ئۇنىڭ بايان قىلغان سۆزنى ئاڭلىغان كىم ئۇنى بايان قىلغان. ئۇنىڭ ئىككىسى ئوتتۇرىسىدا قانچىلىك ئارىلىق. ئەھمەد ئىبنى رەھمان نى (ئەھمەد الله نى) ئىزدەشكە ئىلھام بەرگەن. ئۇلارنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە ئۇرۇنغان. ئۇلار رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بايان قىلغان. ئۇلارنى زەھمەت تارتقان. ئۇلارغا الله سبحانه وتعالى ئىنئام قىلغان.

48- باب التحذير من إيذاء الصالحين والضعفة والمساكين

صالح ئادەملەرنى ۋە مسكين كەمبەغەللەرنى ئازار بېرىشتىن ئاگاھلاندۇرۇش بابى.

قال اللَّه تعالى(الأحزاب 58): **{ والذين يؤذون المؤمنين والمؤمنات بغير ما اكتسبوا فقد احتملوا بهتاناً وإثماً مبيناً }** . مؤمن ئەر ۋە ئايال مۇئمىنلەرنى ئۆزى قىلمىغان ئىشلار بىلەن ئازار بەرسە، مۇئمن ئەر ۋە ئايالغا ئىپتىرا (قارىلاش!) ۋە، ئۇلارغا ئوچۇق گۇناھ، ئۇلارغا ئېغىر جازا ۋە ئازابنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان بولىدۇ.

وقال تعالى(الضحى 9، 10): **{ فأما اليتيم فلا تقهر، وأما السائل فلا تنهر }** .

قارىلاش! ۋە، ئۇلارغا ئىچ ئاغرىتىش ئۈچۈن ئۇرۇش. قارىلاش! ۋە، ئۇلارغا ئەقىل ئۆگىتىش، ئۇلارغا ئىچ ئاغرىتىش ئۈچۈن ئېغىر سۆزلەرنى قىلىش!

وأما الأحاديث فكثيرة منها حديث أبي هريرة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ في الباب قبل هذا (انظر الحديث رقم 385) (من عادى لي ولياً فقد آذنته بالحرب) ومنها حديث سعد بن أبي وقاص رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ السابق (انظر الحديث رقم 260) في باب ملاطفة اليتيم، وقوله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم (يا أبا بكر لئن كنت أغضبتهم لقد أغضبت ربك) (انظر الحديث رقم 261) .

ތަކުގައި. ދ ؐؐ ؐؐ ؐؐ

قال اللَّه تعالى: { فإن تابوا وأقاموا الصلاة وآتوا الزكاة فخلوا سبيلهم } [التوبة : 5] .
ۋېرى، **ھەممىسى** توبة ئى، سەدىقە قائم بولۇش، زكاة بېرىش ھەققىدە چۈشەنچىگە كەلسە!

390- وعن ابن عمر رضي اللَّه عنهما ، أَن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لا إِلهَ إِلاَّ اللَّه ، وَأَنَّ مُحَمَّداً رسولُ اللَّهِ ، ويُقِيمُوا الصَّلاةَ ، وَيُؤتوا الزَّكاةَ ، فَإِذَا فَعَلُوا ذلكَ ، عَصمُوا مِنِّي دِماءَهُمْ وَأَمْوالَهُمْ إِلاَّ بِحَقِّ الإِسْلامِ ، وحِسابُهُمْ عَلى اللَّه تعالى » متفقٌ عليه .

ئۇمۇ الله ھەدىسلىرىدىن تۆۋەندىكىلەر عبد اللَّه بن عمر ئى رىۋايەت قىلغان. رەسۇلۇللاھ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث لېكىن ئۇمۇ الله ئۆزىنىڭ ھەدىسلىرىدە ئەمما مۇھەممەد ئىگىسى الله ئى ئىنسانلار ئارىسىدا ئۇرۇش قىلىشقا بۇيرۇلغانلىقىنى ئېيتقان ئىدى. ئۇلار ئىسلام قانۇنىدىن باشقا ھەممە نەرسىدىن ساقلانغان بولىدۇ. ئۇلارنىڭ ھېساباتى ئەمدى الله سبحانه وتعالىنىڭ ھۇزۇرىدا بولىدۇ.

391- وعن أبي عبدِ اللَّه طَارِقِ بن أُشَيْمٍ ، رضي اللَّه عنه ، قال : سمعتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « مَنْ قال لا إِلهَ إِلاَّ اللَّهُ محمدا رسولُ اللَّه ، وَكَفَرَ بِما يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ ، حَرُمَ مالُهُ وَدَمُهُ ، وَحِسابُهُ على اللَّه تعالى » رواه مسلم.

ئۇمۇ الله ئەمما ئۇمۇ عبد الله طارق بن أشَيْم ئى رىۋايەت قىلغان. ئۇنىڭدىن رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئاڭلىغان ئىدى. ئۇنداقتا حديث ئۇمۇ الله (قۇرئان ئارقىلىق) ئەمما الله ئى تەرىقە لاَ إِلهَ إِلاَّ الله ئىنسانلار ئارىسىدا ئۇرۇش قىلىشقا بۇيرۇلغانلىقىنى ئېيتقان ئىدى. ئەمما ئۇلار ئىسلام قانۇنىدىن باشقا ھەممە نەرسىدىن ساقلانغان بولىدۇ. ئەمما ئۇلارنىڭ ھېساباتى الله سبحانه وتعالى ئى ھۇزۇرىدا بولىدۇ.

392- وعن أبي مَعْبدٍ المِقْدَادِ بنِ الأَسْوَدِ ، رضي اللَّه عنه ، قال : قلت لرسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : أَرَأَيْتَ إِنْ لَقيتُ رَجُلاً مِنَ الكُفَّارِ ، فَاقْتَتَلْنَا ، فَضَرَبَ إِحْدَى يَدَيَّ بِالسَّيْفِ ، فَقَطَعَهَا ثُمَّ لاذَ مِنِّي بِشَجَرَةٍ ، فقال : أَسْلَمْتُ للَّهِ ، أَأَقْتُلُهُ يا

رسولَ اللّه بَعْدَ أَنْ قَالَهَا ؟ فَقَالَ : « لا تَقْتُلْهُ » ، فَقُلْتُ يا رسُولَ اللَّهِ قطعَ إِحدَى يَدَيَّ ، ثُمَّ قال ذلكَ بَعْدَما قَطعَها ؟ فقال : « لا تَقْتُلْهُ ، فِإِنْ قَتَلْتَهُ ، فَإِنَّهُ بِمَنزِلَتِكَ قَبْلَ أنْ تَقْتُلَهُ . وَإِنَّكَ بِمَنْزِلَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ كَلِمَتَهُ التي قال» متفقٌ عليه.

ومعنى « إِنَّهُ بِمَنْزِلَتِك » أَيْ : مَعْصُومُ الدَّمِ مَحْكُومٌ بِإِسْلامِهِ ، ومعنى « إِنَّكَ بِمَنْزِلَته » أَيْ : مُبَاحُ الدَّمِ بِالْقِصَاص لِوَرَثَتِهِ ، لا أَنَّهُ بِمَنْزِلَتِهِ فِي الْكُفْرِ ، واللَّه أعلم .

މާތް الله ރުއްސެވުން ލިބިވި ابو معبد المقداد بن الأسود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ (އަޅުގަނޑު ދަންނަވަނީ) رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހުގައި ދެންނެވިއެވެ.
އޭ اللهގެ رسول އާއެވެ. ތިމަންނާއި ކާފިރަކާއި ބައްދަލުވެ ދެމީހުން ދެމެދުގައި ހަނގުރާމަ
ކުރިމަތިވެ ގޮސް އޭނާ ތިމަންނާގެ އެއް އަތްޗިގައި ކަނޑިން ޖަހާ ބުރިކޮށްލާފައި ދެން އޭނާ
ގަހަކާއި ނިވާވެ ހުރެ ތިމަންނަ އިސްލާމުވެއްޖައީމު ބުނެފިއްޔާ ދެން އޭނާއަށްފަހު ތިމަންނަ އޭނާ
ޤަތުލު ކުރުން ހިނގާތޯ ހެއްޔެވެ؟ **ދެން އެކަލޭގެފާނު** حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ނުވާނެ އޭނާ ޤަތުލު
ނުކުރާށެވެ. ދެން ތިމަންނަ ދެންނެވީމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންނާގެ އަތެއް އޭނާ
ބުރިކޮށްލީއެވެ. ދެން ތިމަންނަ އެއް ބުރިކޮށްލާފައި ދެން އޭނާ އެހެން ބުނީއެވެ. ދެން حديث
ކުރައްވައިވިއެވެ. އޭނާ قتل ނުކުރާށެވެ. އޭނާ އަށް ކަލޭމެން ހުއްދަވާން قتل ކުރުމުގައި ދެން ހުރި ހާލަތުގައެވެ
އޭނާއާއި ވިޔާ އޭނާ قتل ކުރުމުގެ ކުރިން ހާލަތުގައިވާ ނަމަ ދެން ހުރީ ވާނެއެވެ. އަދި އޭނާ
އެ ކަލިމަ ކިޔުމުގެ ކުރިން ހުރި ހާލަތުގައި އޭނާ ވާނީ ވާނެއެވެ.

393- وعن أُسامةَ بنِ زَيْدٍ ، رضي اللَّه عنهما ، قال : بعثَنَا رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إلى الحُرَقَةِ مِنْ جُهَيْنَةَ ، فَصَبَّحْنا الْقَوْمَ عَلى مِياهِهِمْ ، وَلحِقْتُ أَنَا وَرَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ رَجُلاً مِنهُمْ فَلَمَّا غَشِيناهُ قال : لا إِلهِ إلاَّ اللَّه ، فَكَفَّ عَنْهُ الأَنْصارِيُّ ، وَطَعَنْتُهُ بِرُمِحِي حَتَّى قَتَلْتُهُ ، فَلَمَّا قَدِمْنَا المدِينَةَ ، بلَغَ ذلِكَ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فقال لي : « يا أُسامةُ أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ ما قَالَ : لا إِلهَ إِلاَّ اللَّهُ ؟ قلتُ : يا رسولَ اللَّه إِنَّمَا كَانَ مُتَعَوِّذاً ، فَقَالَ : « أَقَتَلْتَهُ بَعْدَ مَا قَالَ لا إِلهَ إِلاَّ اللَّهُ؟،» فما زَالَ يُكَرِّرُهَا عَلَيَّ حَتَّى تَمَنَّيْتُ أَنِّي لَمْ أَكُنْ أَسْلَمْتُ قَبْلَ ذلِكَ الْيَوْمِ . متفقٌ عليه .

وفي روايةٍ : فَقالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَقَالَ : لا إِلهَ إِلاَّ اللَّهُ وَقَتَلْتَهُ ؟، قلتُ : يا رسولَ اللَّهِ ، إِنَّمَا قَالَهَا خَوْفاً مِنَ السِّلاحِ ، قال : « أَفَلا شَقَقْتَ عَنْ قَلْبِهِ حَتَّى تَعْلَمَ أَقَالَهَا أَمْ لا؟،» فَمَا زَالَ يُكَرِّرُهَا حَتَّى تَمَنَّيْتُ أَنِّي أَسْلَمْتُ يَوْمئذٍ .

« الحرقة » بضم الحاء المهملة وفتح الراء : بطن من جهينة القبيلة المعروفة ، وقوله متعوذاً: أي معتصماً بها من القتل لا معتقداً لها .

މާތް الله އެކަލޭގެފާނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ أسامة بن زيد ގެ ހަބަރިން ރިވާވެގެންވެއެވެ· ވިދާޅުވިއެވެ·
رسول الله صلّى الله عليه وسلّم ,جُهَيْنَة ގަބީލާގެ حُرَقَة ނަމަކަށް ކިޔުން ގަބީލާ އާއި ހަނގުރާމަކުރުމަށް
ތިމަން މީހުން ފޮނުއްވައިފިއެވެ. ފަހެ ތިމަން މީހުން ފަތިސް ވަގުތާއި ދިމާލަށް އެމީހުންގެ ފެންގަނޑު ތިބާގެ
ގައްކަށް ހަނގުރާމަ ކުރީމެވެ. އަދި ތިމަންނާއި اَنْصَارى ބޭކަލުން ގެ ތެރެއިން ބޭކަލަކާއި
ދިމާވުމުގެ ވަގުން އެމީހުން ގެ މީހަކާ ބައްދަލުކުރީމެވެ· އެމީހާ އަރިހުން لاَ إلهَ إلاَّ الله ގެ ކަލިމަތް ކިޔާ
ފިއެވެ. އެހެން ކަމުން اَنْصَارى ބޭކަލާ ހަނގުރާމަ ކުރުން ހުއްޓާލައިފިއެވެ. އަދި ތިމަންނަން ކަޅިކަޑިޔާ
ތިމަންނަގެ ދުނިދުނި ހަޔާ އޭނާ ގަތުލުކޮށްލީމެވެ. ފަހެ ތިމަން މީހުން އަނބުރާ މަދީނާއަށް އައުމުން
މިވާހަކަ رسول الله صلّى الله عليه وسلّم އަށް އިއްވައިގެންދިޔައީމެވެ. އަރިހުން އަހުއްލަވައިގަތުން
ތިމަންނަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ أُسامة އެވެ. އޭނާ لاَ إلهَ إلاَّ الله ގެ ކަލިމަ ކިޔުމަށްފަހުވެސް
އޭނާ ގަތުލު ކުރީ ހެއްޔެވެ؟ ތިމަންނަށް ދެންނެވީމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ހަމައެކަނި ދިފާޢަށް އޭނާ އެހެން
ބުނީ ސަލާމަތްވުން ބޭނުން ވެގެން ނެވެ. ފަހެ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭނާ لاَ إلهَ إلاَّ الله ގެ ކަލިމަ ކިޔުމުން
ފަހު ގަތުލު ކުރީ ހެއްޔެވެ؟ މި ބަސްފުޅު ތަކުރާރު ކޮށް ތިމަންނައާއި مخاطب ކުރައްވާ حديث
ކުރައްވަމުން ގެންދެވިއެވެ. ހަމަވަރަކުން ދެން ތިމަންނަ ހިތާ ހިތާ ބުނީމެވެ. ތިމަންނަ މީއަދު
އިސްލާމްވީނަމަ ރަނގަޅު ހިއާ ރަނގަޅު ހެއްޔެވެ. (އެބަހީ މީއަދު އިސްލާމްވީނަމަ ރަނގަޅު ހީ އެކަން އެގޮތަށް
ތިމަންނަގެ އަތުން ގަތުލެއް ނުވީހެވެ.)
އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ފަހެ رسول الله صلّى الله عليه وسلّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭނާ
لاَ إلهَ إلاَّ الله ގެ ކަލިމަ ކިޔުމަށްފަހުވެސް އޭނާ ގަތުލު ކުރީހެއްޔެވެ؟ ތިމަންނަށް ދެންނެވީމެވެ. އޭ الله ގެ
ރަސޫލާއެވެ. އޭނާ އެހެން ބުނީ އަނިޔާގެ ބިރުންނެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާގެ ހިތް ފަޅާލައި ބަލާ
ބެލީ ހެއްޔެވެ؟ އޭނާގެ ހިތް ހިތުގައި ބެހި ހެއްޔެވެ؟ ފަހެ رسول الله صلّى الله عليه وسلّم (ތިމަންނައާއި
مخاطب ކުރައްވާ) އެ ކަލިމަތަކުން ތަކުރާރު ކުރައްވަމުން ގެންދެވިއެވެ ހަމަވަރަކުން ތިމަންނަ ހިތާ ހިތާ
ބުނީމެވެ. ތިމަންނަ މީއަދު އިސްލާމްވީނަމަ ރަނގަޅު ހިއާ ރަނގަޅު ހީހެއްޔެވެ!

394- وعن جُنْدبِ بنِ عبد اللَّه ، رضي اللَّه عنه ، أَنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بعثَ بعْثاً مِنَ المسْلِمِينَ إِلى قَوْمٍ مِنَ المشْرِكِينَ ، وَأَنَّهُـمْ الْتقَـوْا ، فَكَانَ رَجُلٌ مِنَ المشْرِكِينَ إِذا شَاءَ أَنْ يَقْصِدَ إِلى رَجُلٍ مِنَ المسْلِمِينَ قَصَدَ لَهُ فَقَتَلَهُ ، وَأَنَّ رَجُلاً مِنَ المسْلِمِينَ قَصَدَ غَفْلَتَهُ ، وَكُنَّا نَتَحَدَّثُ أَنَّهُ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ فَلَمَّا رَفَعَ عليه السَّيْفَ ، قال : لا إِله إِلاَّ اللَّهُ ، فقتَلَهُ ، فَجَاءَ الْبَشِيرُ إِلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَسَأَلَهُ ، وأَخْبَرَهُ ، حَتَّى أَخْبَرَهُ خبَرَ الرَّجُلِ كَيْفَ صنَعَ ، فَدَعَاهُ فَسَأَلَهُ ، فقال : « لِمَ قَتَلْتَهُ ؟

» فقَالَ: يا رسولَ اللَّهِ أَوْجَعَ في المسْلِمِينَ ، وقَتلَ فُلاناً وفُلاناً وسَمَّى له نَفراً وإِنِّي حَمَلتْ عَلَيْهِ ، فَلَمَّا رَأَى السَّيْفَ قال : لا إله إِلاَّ اللَّهُ . قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَقَتَلْتَهُ ؟ » قال : نَعمْ ، قال : « فَكَيْفَ تَصْنَعُ بلا إِله إِلاَّ اللَّهُ ، إِذا جاءَت يوْمَ القيامَةِ ؟ » قَال يا رسولَ اللَّه اسْتَغْفِرْ لِي . قال : « وكيفْ تَصْنَعُ بِلا إِله إِلاَّ اللَّهُ، إِذا جاءَت يَوْمَ القِيامَةِ ؟ » فَجَعَلَ لا يَزِيدُ عَلى أَنْ يَقُولَ : « كيفَ تَصْنَعُ بِلا إِلهَ إِلاَّ اللَّهُ إِذا جاءَتْ يَوْمَ القِيامَةِ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި جندب بن عبد الله ގެ ރިވާޔަތެއް ބަޔާންކޮށްދެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول الله صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، މުސްލިމުންގެ لشكر އެއް مُشرِك ންގެ ޤައުމެއްގެ ހަނގުރާމަކުރަން ފޮނުއްވައިފިއެވެ. އަދި މި ދެ لشكر ބައްދަލުވެ ހަނގުރާމަ ކުރިއެވެ. ފަހެ مُشرِكންގެ لشكر ގައި އެހެނު ކަލެއް ހުރިއެވެ. ހަނގުރާމަ ކުރަމުން ދިޔަ ހިނދު އޭނާ ބޭނުންވާ މުސްލިމަކާ ބިންބުން ވަގުތެއްގައި ޤަޞްދުކޮށް ކަތިލައެވެ. މުސްލިމުން ގެ لشكر ން މުސްލިމަކު ދިޔައީ ޤަޞްދުކޮށް ކަތިލަން ގަސްތުކުރާ ބަޔަކަށް މީނާ غافل ކަމަށްވީ ވަގުތެއް ބަލަބަލާ ހުރެއެވެ. އަދި ތިމަންމެން ގޮވާލީ އިސާމަތުގެ ބޮޑު ޖަމާޢަތް ކުރީގެ އުސާމަތުއް ވަކިވެ ބަލައިލިއެވެ أُسَامَةُ بْنُ زَيْد އެވެ. ފަހެ އެ صحابي އެމީހާއާ ކުރިމަތިލީމައި އެމީހާ ގަތުލު ކުރުމަށް ކަނޑި ހިފާ ގަތުލުކުރުން لاَ إِلهَ إِلاَّ الله ގެ ކަލިމަ ދެއްކުން ހިފީއެވެ. މީހުން ހިތްވަރުވެގެން އެ صحابي އޭނާ ގަތުލުކުރައްވާފައިވެއެވެ. ފަހެ އުފާވެރި ހަބަރު ގެނައުމާ މިހާ رسول الله صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށް ވަޑައިގަތެވެ. ފަހެ އޭނާ ކިޔުއްވީ އޭނާ ކުރީން خبر އެއް ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. އަދި އޭނާ ކަންތައް ހިނގާ ދިޔަ ގޮތުގެ خبر ހިތްދަތިކުރުމަށް އެމީހާ ގަތުލު ކުރި ގޮތުގެ خبر ހިތްދަތިކުރުމަށްވިއެވެ. ފަހެ އެކަމާ ގުޅޭ އެ صحابي ގެންނެވިއެވެ. އަދި ސުވާލު ކުރައްވައިވެއެވެ. ފަހެ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާ އޭނާ ގަތުލު ކުރީ ކީއްވެ؟ ފަހެ އެ صحابي ދެންނެވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. އޭނާ މުސްލިމުން ތަކުލީފު ދިނެވެ. އަދި މިވެނި މިވެނި ބޭކަލުންނާއި ގަތުލު ކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެ صحابي އެބޭކަލުންގެ ނަން ކިޔުއްވައިވެއެވެ. (މިދާޅުވިއެވެ.) މިހެންވެ ތިމަންނަ އޭނާއަށް ހަމަލާ ދިނީމެވެ. އަދި ތިމަންނަގެ ކަނޑި ފެނުމުން އޭނާ (ބުނުން) އޭނާ لاَ إِلهَ إِلاَّ الله ގެ ކަލިމަ ކިޔުއްވިއެވެ. رسول الله صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިވެއެވެ. (އޭނާ އެ ކަލިމަ ކިޔުމުން ހިތްވަރުވެގެން) ތިބާ އޭނާ ގަތުލު ކުރީ ކީއްވެ؟ އެ صحابي ދެންނެވިއެވެ. އާދޭހެވެ. حديث ކުރައްވައިވެއެވެ. ދެން ތިބާ لاَ إِلهَ إِلاَّ الله ގެ ކަލިމައާ ގޮސް ޤިޔާމަތް ދުވަހު ކޮން ގޮތެއް ހަދާނީ؟ އެ صحابي ދެންނެވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންނަށް ފާފަ ފުއްސެވުމަށް الله އަށް ދުޢާ ކުރައްވާށެވެ. حديث ކުރައްވައިވެއެވެ. އޭނާ ދެން ކިހިނެއް لاَ إِلهَ إِلاَّ الله ގެ ކަލިމައިގެ ކުރި

ތަކުލީފު ކުރަ ފަރާތް ކޮބާ ހެއްދެވި ކަމެއް ހެއްދެވުމަށް ދެކޮޅު ހަދާ ފަރާތް ފާހަގަ ކުރުން.
ފާހަގަ ކުރުމުގެ ކުށްވެރިކަމުގެ ތަފާތު ދަރަޖަ ލا إلهَ إلاَّ الله ގެ ކަލިމާގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅުން
ތަކުލީފު ކުރަ ފަރާތް ހިތާ ހަމައެކަނި ހެއްދެވި ކަމެއް؟ ހިތާ ހަމައެކަނި ހެއްދެވި ކަމެއް؟ ހިތާ ހަމައެކަނި ހެއްދެވި ކަމެއް؟

395- وعن عبدِ اللَّه بنِ عتبة بن مسعودٍ قال : سَمِعْتُ عُمَر بْنَ الخَطَّابِ ، رضي اللَّه عنه يقولُ: « إِنَّ نَاساً كَانُوا يُؤْخَذُونَ بالوَحْيِ فِي عَهْدِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وإِنَّ الوَحْيَ قَدِ انْقَطَعَ، وإِنَّمَا نَأْخُذُكُمُ الآنَ بِما ظَهَرَ لَنَا مِنْ أَعْمَالِكُمْ ، فَمَنْ أَظْهَرَ لَنا خَيْراً ، أَمَّنَّاهُ ، وقرَّبناه وَلَيْس لنَا مِنْ سَرِيرَتِهِ شيءٌ ، اللَّهُ يُحاسِبُهُ فِي سرِيرَتِهِ ، ومَنْ أَظْهَرَ لَنَا سُوءاً ، لَمْ نأْمنْهُ ، وَلَمْ نُصَدِّقْهُ وإِنْ قال إِنَّ سَرِيرَتَه حَسنَةٌ » رواه البخاري .

ﷲ ތަކުލީފު ކުރަ عبد الله بن عتبة بن مسعود ގެ ކާތިރިކަމުގައި ވެސް ހުރިހާ ކަމެއް. ފާހަގަ ކުރުން.
ﷲ ތަކުލީފު ކުރަ عمر بن الخطاب ފާހަގަ ކުރަން ބޭނުންވާ ކަމެއް. ގ صحابي ފާހަގަ ކުރުން. ކަލަމަތިކަން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ދަށުން ބޭނުންވާ ކަމެއް ކަމަށް ދެކޮޅު ހަދާ ފަރާތް ކަނޑައެޅުން. ކަލަމަތިކަން وحى ގެ ތެރެއިން ލިބިގެންވާ ކަމެއް (ކަލަމަތިކަން ދީފައި ބަދަލުގައި) ދުވާލުގެ ކަންތައް ހިނގަމުންދާ ގޮތް. ކަލަމަތިކަން ކަމަށް ދެކޮޅު ހަދާ (ބަދަލުގެ) ގޮތުގައި ކަލަމަތިކަން ލިބިގެންވާ ކަންތައް ކަންތައް ކަލަމަތިކަން ކަމަށް ދެކޮޅު ހަދާ ފަރާތ

قال اللَّه تعالى(البقرة 40): { وإياي فارهبون } .

ތަނާ ކަމުގައި ތިމަންނާއަށް ބިރުގަންނަވާށެވ!

وقال تعالى(البروج 12): { إن بطش ربك لشديد } .

ހަމަކަށަވަރުން، ކަށަވަރުގެ ތެރެ ތިބާގެ ވެރިކަން ހިފުމަކީ ބޮޑެތި ހިފުމެކެވެ.

وقال تعالى(هود 102 – 106): { وكذلك أخذ ربك إذا أخذ القرى وهي ظالمة إن أخذه أليم شديد، إن في ذلك لآية لمن خاف عذاب الآخرة، ذلك يوم مجموع له الناس وذلك يوم مشهود، وما نؤخره إلا لأجل معدود، يوم يأت لا تكلم نفس إلا بإذنه، فمنهم شقي وسعيد. فأما الذين شقوا ففي النار لهم فيها زفير وشهيق } .

ތަކުރާ (ދަތުރު: ތަކުރާގެ أهل ތެރެން) ދަނޑުވެރިކަމުގައި حال، ކަށަވަރުގެ ތެރެ ތަކުރާ ކަމަށް ބަދަލުދީ، ދަނޑުގައި ތިބި ތަކުރާ ކަމަށް ބަދަލުދީ، ދަނޑުގައި ތިބި ތަކުރާ ކަމަށް ބަދަލުދީ. ކަށަވަރުން، ދަނޑުގެ ތެރެ آخرة ގެ عذاب ތަކެއް ތިމަންނާ ވެގެންދާ ކަމުގައި ދަނޑުގައި ތަކުރާ ކަމަށް ބަދަލުދީ. ތިމަ ދުވަހަކީ ދުވަހެކެވެ. ތަކުރާ عدد ދަނޑުގައި ތަކުރާ ކަމަށް ބަދަލުދީ. ތަކުރާ (ދުވަހު) ދަނޑުގައި ތަކުރާ ކަމަށް ބަދަލުދީ. ތަކުރާ ދުވަހު ކަމަށް ބަދަލުދީ، ކަށަވަރުގެ ތެރެ ދުވަހު ކަމަށް ބަދަލުދީ. ދުވަހު ކަމަށް ބަދަލުދީ، ދަނޑުގައި إذن ދާނެ ކަމަށް ބަދަލުދީ، ދުވަހު نفس ތަކުރާ ތަކެއް ދަންނަ ކަމަށް ބަދަލުދީ. ދާނެ، ތަކުރާ ދުވަހުގެ ތެރެ ދުވަހުގެ ތެރެ ދުވަހުގެ ތެރެ ދުވަހު. ދާނެ، ތަކުރާ ދުވަހުގެ ތެރެ ދުވަހުގެ ތެރެ ދުވަހުގެ ތެރެ! ދާނެ، ދުވަހުގެ ތެރެ، ތަކުރާ ދުވަހުގެ ތެރެ ދުވަހުގެ ތެރެ ދުވަހުގެ ތެރެ ދާ ދުވަހުގެ ތެރެ ދުވަހުގެ ތެރެ ދުވަހުގެ ތެރެ.

وقال تعالى(آل عمران 28): { ويحذركم اللَّه نفسه } .

ތަނާ، الله ދަނޑުގެ عقاب ތަކެއް ތިމަންނާ ވެގެންދާ ކަމަށް.

وقال تعالى(عبس 34 – 37): { يوم يفر المرء من أخيه، وأمه وأبيه، وصاحبته وبنيه، لكل امرئ منهم يومئذ شأن

يغنيه } .

(ئادەم) چۈشەنچىسى ئاخ دېگەن سۆزىدىن ، ئۇنىڭ كۆكرەكىدە ھاۋالىق سۆزىدىن، ئۇنىڭ ئىسىملىرىدىن، قىرىنداشلىرى سۆزىدىن ئۇخشاشقان قۇرۇق. ئادەتتە ئۇنىڭ ئايالى چۈشىدە، **ئۇچۇرنى ھۆججەتلەشتۈرۈش** ئۈچۈن ئاددىي ئادەتچىلىك ئەمەس.

وقال تعالى(الحج 1، 2): { يا أيها الناس اتقوا ربكم إن زلزلة الساعة شيء عظيم، يوم ترونها تذهل كل مرضعة عما أرضعت،وتضع كل ذات حمل حملها، وترى الناس سكارى وما هم بسكارى ولكن عذاب اللَّه شديد} .

ئى چۈشەنمەسلىكلەر! ھەممىڭلار ئەمىلىيەتسىزلىكتىن ھەممىڭلارنى تقوى ئەمەلگە! زەلزىلە قىيامەت كۈنى ھېسابلاشقىدا ئادەتتىكىدەك ئەمەس. ھەممىڭلار ئى zilzala ئۇنىسى قۇرۇق، ياتقىدىن ئادەتتىن ياتقىنى قىرىنىڭ خوجىسى زىيادە، ئاھ ئۇرۇشنى ئادەتتىكى ھېسابلاش قىرىنى ئۇ ھەممىڭلار ئۆزىڭلار ھېچ ھەرىكەتنى چۈشەنمەيسىلەر، زەلزىلە ئىنسانلار ئۈچۈن. ئەزىزلەر الله نى عذاب كەلگۈچىدۇر.

وقال تعالى(الرحمن 46): { ولمن خاف مقام ربه جنتان } الآيات.

ئى ئېنسانلار، ئىسىملىرىڭ!) قۇرئان، ھەر قېتىملىق ئۆزىنىڭ إنكار ئېنسان، ھەممىڭلارنىڭ ئەمەلگە نعمة ھەيران ئىنكار نعمة ئەيىپ ئادەتتە؟

وقال تعالى(الطور 25 – 28): { وأقبل بعضهم على بعض يتساءلون. قالوا: إنا كنا قبل في أهلنا مشفقين، فمن اللَّه علينا ووقانا عذاب السموم، إنا كنا من قبل ندعوه إنه هو البر الرحيم } والآيات في الباب كثيرة جداً معلومات، والغرض الإشارة إلى بعضها وقد حصل.

ھەر ئادەم ئەيىپ سوال ئېنسان، ئادەتتىكى ئادەتتە ئەيىپ ھېچنېمە ئۆزى ئېنسانغا ئۆز ئەيىپسىزلىكى. ئادەتتە ئىشلەيدۇ. ئەزىزلەر، ئېنسان ھەرىكەتسىز، ھەرىكەتسىزنى أهل ئەمەلگە ئادەتتە ئېنسان (الله نى عذاب ئەيىپ) ھېچقانداق ۋاقىت. ئۇنىڭ الله ھەرىكەتسىزنى ئەيىپكە

ދަރުމަވަންތަވެ ވޮޑިގެންނެވިއެވެ. އަދި ނަރަކައިގެ عذاب ން ސަލާމަތްކޮށް ދެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން،
ކުރިން ވިސްނުމަށް އަނގަބަހުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އަނގަބަހުގައި
إحسان ތެރިވެރިޔާ رحيم ވެރިޔާ ހާރަރުގެއެވެ.

وأما الأحاديث فكثيرة جداً فنذكر منها طرفاً، وبالله التوفيق:

މި موضوعއާއި ގުޅޭ حديثތައް ވަރަށް ގިނައެވެ. ދެން އޭގެ ތެރެއިން ބައެއް މިތާގައި ބަޔާންކުރަމެވެ.
އަދި الله ގެ حضرة ން توفيق އެދެމެވެ.

396- عن ابنِ مسعودٍ ، رضي اللَّه عنه ، قال : حدثنا رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وهو الصَّادِقُ المصدوقُ : « إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ في بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْماً نُطْفَةً ، ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذلِكَ ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مثْلَ ذلِكَ ، ثُمَّ يُرْسَلُ المَلَكُ ، فَيَنْفُخُ فِيهِ الرَّوحَ ، وَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِماتٍ : بِكَتْبِ رِزقِهِ ، وَأَجلِهِ ، وعمَلِهِ ، وَشَقيٌّ أَوْ سعِيدٌ . فَوَ الَّذِي لا إِله غَيْرُهُ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وبَيْنَهَا إِلاَّ ذِراعٌ ، فَيَسْبقُ عَلَيْهِ الْكِتابُ ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ ، فَيَدْخُلُهَا ، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلاَّ ذِرَاعٌ ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުން ލިބިވި عبد الله بن مسعود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވިދާޅުވެދެއްވި حديث ކުރެއް އިއްވަވާ ދެއްވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނަކީ އަސްލު
ތެދުވެރި ވެގެންވާ އަދި އެކަލޭގެފާނާއަށް ބަސްފުޅު ތެދުކޮށްދެވޭ ބޭފުޅާއެވެ. (حديث ރާވާކުރެވިއެވެ.)
ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ މީހަކު ވެސް އުފެއްދެނީ ހިނދު އަސްލު ފުރަތަމަ މީހުން
އަމިއްގެ މަންމަގެ ބަނޑުގައި ސާޅީސް ދުވަސް ވަންދެން ފެންދިޔާއެއްގެ ސިފައިގައި ތިއްބަވައެވެ. ދެން
އޭގެފަހުން ސާޅީސް ދުވަސް ވަންދެން ލޭ ކަށިގަނޑެއްގެ ސިފައިގައި ތިއްބަވައެވެ. ދެން އޭގެފަހުން
ސާޅީސް ދުވަސް ވަންދެން މަސްކޮޅެއްގެ ސިފައިގައި ތިއްބަވައެވެ. ދެން އޭގެފަހުން މަލާއިކަތް
ފޮނުއްވައި ރޫހު ޖައްސަވައެވެ. ދެން އެބަލާއިކަތަށް ހަތަރު އަމުރު ކުރައްވައެވެ. އަދި އެބަލާއިކަތަށް ހަތަރު ކަލިމަ
އަމުރު ކުރެއްވިއެވެ. (އެއީ) އެމީހެއްގެ ރިޒުޤު ލިޔުއްވުމަށެވެ. އަދި އެމީހެއްގެ އަޖަލު ލިޔުއްވުމަށެވެ.
އަދި އެމީހެއްގެ އަމަލު ލިޔުއްވުމަށެވެ. އަދި އެމީހެއްގެ ބަދުނަސީބުކަން ނުވަތަ ނަސީބުވެރިކަން
ލިޔުއްވުމަށެވެ. ދެން އޭނާ ފިޔަވާ ހައްގު ކަލާނގެ އިލާހަކު އެހެން ނުވާ ކަލާނގެ އިލާހު
ކަސަމުން ހުވާ ކުރަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިންގެ

ތަނަވަސް ކުރަންވާ ގޮތަކަށް ދަސްކޮށްދިނުން ފަރުދަ ދަރަނޑަށް ލިބިގެންވާ ބޮޑު ބާރު ކަމަށް ވާ ކަމަށް ބަލައިދެއެވެ. ތަނަ ހިންގާ ފަރާތްތަކުގެ ތަނަ ބަލަން ވާ ކަމާ ގުޅިގެން ތަނަ ބަލަން ވާ ފަރާތްތަކުގެ ކުރިމަތީ ކުށްތައް ދަށްކުރުމަށް ތަނަ ބަލަން ވާ ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވާ ބާރު ދަށްކުރުމަށް ތަނަ ބަލަން ވާ ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވާ ބާރު ދަށްކުރުމަށް ތަނަ ބަލަން ވާ ފަރާތްތަކުގެ ކުރިމަތީ ކުށްތައް

399- وعن سمُرةَ بنِ جُنْدبٍ ، رضي اللَّه عنه ، أَن نبيَّ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مِنْهُمْ مَنْ تَأْخُذهُ النَّارُ إِلى كَعْبيهِ ، ومِنْهُمْ منْ تأْخُذُهُ إِلى رُكْبَتَيْهِ ، وَمِنْهُمْ منْ تَأْخُذُهُ إِلى حُجْزتِهِ ، ومِنْهُمْ منْ تَأْخُذُهُ إِلى تَرْقُوَتِهِ » رواه مسلم .

« الحُجْزَةُ » : مَعْقِدُ الإِزارِ تحْتَ السُّرَّةِ . و « التَّرْقُوَةُ » بفتحِ التاءِ وضم القاف : هِي العظْمُ الذِي عِندَ ثُغْرةِ النَّحْرِ ، وللإِنْسَانِ ترْقُوَتانِ في جَانِبَي النَّحْرِ.

މާތް الله ރުއްސެވުން ލައްވާ سمُرةَ بنِ جُنْدب ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نَبِي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ނަރަކަ ވެރިންގެ ތެރެއިން ބައެއް މީހުންނީ އެބައިމީހުންގެ ފައިގެ ތަށިކަނބުޅާ ހަމައަށް އަލިފާނުގައިވާނެ މީހުންނެވެ. އަދި ބައެއް މީހުންނީ އެބައިމީހުންގެ ކަކުލާއި ހަމައަށް އަލިފާނުގައިވާނެ މީހުންނެވެ. އަދި ބައެއް މީހުންނީ އެބައިމީހުންގެ ކޫޅޭހަމައަށް އަލިފާނުގައިވާނެ މީހުންނެވެ. އަދި ބައެއް މީހުންނީ އެބައިމީހުންގެ ކަރުގޮޅާއި ހަމައަށް އަލިފާނުގައިވާނެ މީހުންނެވެ.

400- وعن ابنِ عمر رضي اللَّه عنهما أن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ العالمِينَ حَتَّى يَغِيب أَحدُهُمْ في رَشْحِهِ إِلى أَنْصَافِ أُذُنَيه » متفقٌ عليه.

و « الرَّشْحُ » العرَقُ .

މާތް الله އެދެބޭފުޅުންނަށް ރުއްސެވުންލައްވާ عبد الله بن عمر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ޤިޔާމަތް ދުވަހު މީސްތަކުން عالم ތަކުގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެ حضرة ގައި ކޮޅަށް ތިބޭނެއެވެ. އެގޮތުގައި ތިބޭ ތިބުމުގައި ބައެއް މީހުންގެ ހިތިގަނޑުން އެތައް ދުލެން ކަންފަތާއި ހަމައަށް ފެންގަނޑު އަރައިގެން ދާ ހުއްޓެވެ.

401- وعن أَنس ، رضي اللَّه عنه ، قال : خَطَبَنَا رَسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، خُطْبَةً ما سَمِعْتُ مِثْلَهَا قَطُّ ، فقال : « لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قلِيلا ولَبَكَيْتمْ كَثِيراً» فَغَطَّى أَصْحابُ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وجُوهَهمْ ، وَلهُمْ خَنينٌ . متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސެވުން ލައްވާ أَنس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެއްފަހަރަކު ނަސޭހަތް ދެއްވިއެވެ. އަދި އެއީ بلاغة ގެ ތެރޭ އަދި عبرة ގެ ތެރޭ ނަސޭހަތުގެ ބަސްފުޅުގައި ވީމެނުން ދުވަހަކުވެސް އަޑުނާހާނަމެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވީމެން

ކަނޑުގެފާނުން ފެނުނީ ފަދައިން ތިމަންވެރިކަމުގައި (ކަނޑުގައި ދަނޑުވަރު ހަމަ ހާދަ ފަދަ ތަނެއް) ފެންނަކަށް ތިމަންވެރިކަން ލިބިގެންދާ ކަމަށް ވާހަކަ ދަންނަވައެވެ. ތަނުގެ (ދެނެގަތުން حديث ކަނޑުވެރިން) ބަޔާންކުރާ ތިމަންވެރިކަމުގެ ދަށުން ކަނޑުގައި ދަނޑުވަރު ހަމަ ހާދަ ފަދަ ތަނެއް ފެންނަ ކަމަށެވެ.

وفي رواية : بَلَغَ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَنْ أَصْحابِهِ شَيءٌ فَخَطَبَ ، فقال : « عُرِضَتْ عَلَيَّ الجَنَّةُ والنَّارُ ، فَلَمْ أَر كَاليَوْمِ في الخَيْرِ وَالشَّرِّ ، ولَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعلَمُ لَضحِكْتُمْ قلِيلاً ، وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيراً » فَما أتَى عَلَى أَصْحَابِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يوْمٌ أَشَدُّ مِنْهُ غَطَّوْا رُؤُسهُمْ وَلَهُمْ خَنِينٌ .

« الخَنِينُ » بِالخاءِ المعجمة : هُوَ البُكَاءُ مَعَ غُنَّةٍ وَانْتِشَاقُ الصَّوتِ مِنَ الأَنْفِ .

ތަނަކަށް ދާއިރު ތިމަންވެރިކަމުގައި ވަންދެން. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތަކުރު أَصْحاب ތަކުންވެސް ކަނޑުގައި ކަނޑުގެ ދަނޑުވަރު ދިވެހިބަހުން. ތަނަކަށް ދާއިރު ތަކުރު ކަނޑުގެ ދަނޑުވަރު ދެނެގަތުން. ފަހެ حديث ކަނޑުވެރިން. ތިމަން ކަނޑުގެފާނުން ކަނޑުގައި ތިމަންވެރިކަމުގައި ދަނޑުވަރު ކަނޑުގައި ދަނޑުވަރު ދެނެގަތުން. ތަނަކަށް ކަނޑުގެ ދަނޑުވަރު ދެނެގަތުން ތަނަކަށް ދާއިރު ތަކުރު ކަނޑުގެ ދަނޑުވަރު ދެނެގަތުން. ތަނަކަށް ދާއިރު ތަކުރު ކަނޑުގެ ދަނޑުވަރު ދެނެގަތުން ތިމަންވެރިކަމުގައި

وسَلَّم حديث ئەمرەئەسىلەر ھەدەپ ئەڭىرىدۇ. ئەبۇھۇرەيرە قىيامەت كۈنى ئىنسانلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ ئەمەللىرىگە ئاساسەن تەرلىرىنىڭ يەرگە سىڭىپ كېتىدىغانلىقىنى ئېيتقان. ھ حديث بىلەن ئەبۇھۇرەيرە المقداد نى قىياس قىلىپ سُلَيمُ بْنُ عَامر ئەبۇئۇمامە المقداد ۋاقىتنىڭ ئاز قېلىشىنى بايان قىلغان. ئۇلار الله نىڭ مەخلۇقاتلىرىنىڭ ئەمەللىرىگە ئاساسەن تەرلىرىنىڭ ئۆز ئۆزىگە سىڭىپ كېتىشىنى ئېيتقان. ھ حديث نىڭ ئىچىدە ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىگە ئاساسەن تەرلىرىنىڭ ئۆز ئۆزىگە سىڭىپ كېتىشىنىڭ ئەڭ ئاز دەرىجىسى ئېيتىلغان بولۇپ، ئۇ ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى بەزىلىرىنىڭ تىزلىرىغىچە، بەزىلىرىنىڭ بەلگىچە، بەزىلىرىنىڭ ئاغزىغىچە، بەزىلىرىنىڭ قۇلاقلىرىغىچە سىڭىپ كېتىدىغانلىقىدۇر. (حديث ئەبۇھۇرەيرە.) ئۇنىڭ ئىچىدە ئادەمنىڭ ئەمەللىرىگە ئاساسەن تەرلىرىنىڭ ئۆز ئۆزىگە سىڭىپ كېتىشىنىڭ ئەڭ ئېغىر دەرىجىسى بولسا ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى بەزىلىرىنىڭ ئاغزىغىچە سىڭىپ كېتىشىدۇر. ئەمما ئادەم ئىچىدىكى بەزىلىرىنىڭ ئاغزىغىچە سىڭىپ كېتىشىدىن ساقلىنىدۇ. ئەمما ئادەم ئىچىدىكى بەزىلىرىنىڭ ئاغزىغىچە سىڭىپ كېتىشىدىن ساقلانمايدۇ. ئەمما ئادەم ئىچىدىكى بەزىلىرىنىڭ تىزلىرىغىچە سىڭىپ كېتىشىدىن ساقلىنىدۇ. ھ حديث نىڭ ئىچىدە ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىگە ئاساسەن تەرلىرىنىڭ ئۆز ئۆزىگە سىڭىپ كېتىشىنىڭ رەسۇلۇللاھ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، ئەبۇھۇرەيرە ئەسىرلەرنىڭ ئەھۋالىنى بايان قىلغان.

403- وعن أبي هريرة ، رضيَ اللَّه عنه ، أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « يَعْرَقُ النَّاسُ يَوْمَ القِيامَةِ حَتَّى يذْهَب عَرَقُهُمْ في الأَرْضِ سَبْعِينَ ذِراعاً ، ويُلْجِمُهُمْ حَتَّى يَبْلُغَ آذَانَهُمْ » متفقٌ عليه .

ومعنى « يَذْهَبُ في الأَرْضِ » : ينزِل ويغوص .

ئۇلارنىڭ ئابو ھۇرەيرە نى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى ۋە ئۇنىڭ رەسۇلۇللاھ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھەدىسلىرىنى ئەستە ساقلاپ قېلىشقا ئىنتىلىدىغانلىقىنى بايان قىلغان. ئۇنىڭ ئىچىدە ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ ئەمەللىرىگە ئاساسەن تەرلىرىنىڭ ئۆز ئۆزىگە سىڭىپ كېتىشىنىڭ ئەڭ ئېغىر دەرىجىسى ئېيتىلغان بولۇپ، ئۇ ئۇلارنىڭ ئاغزىغىچە سىڭىپ كېتىشىدۇر.

404- وعنه قال : كنا مع رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِذ سَمِعَ وَجْبَةً فقال : « هَلْ تَدْرُونَ ما هذا؟» قُلْنَا : اللَّه وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، قال : هذا حَجَرٌ رُمِيَ بِهِ في النَّارِ مُنْذُ سَبْعِينَ خَريفاً فَهُوَ يهْوِي في النَّارِ الآنَ حَتَّى انْتَهَى إِلى قَعْرِهَا ، فَسَمِعْتُمْ وجْبَتَهَا» رواه مسلم .

مەن ئۇ صحابي (ئەبۇھۇرەيرە ابوهريرة) نى ياخشى كۆرىمەن.

ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން نَبِي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި ތިއްބާ ހަރު އަޑެއް އިވުނެވެ.
ފަހެ (އެހިނދު) އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ ކޮން އަޑެއްކަން ތިޔަބައި މީހުންނަށް
އެނގިހައްވާ ހެއްޔެވެ؟ ތިމަންމެން ދަންނަވާލީމެވެ. އެއީ ކޮންއަޑެއް ކަން ދަންނަވާގެން ވާނީ
الله އެވެ. ދެން އެނގިހައްވަނީ އަކާޝާގެ ރަސޫލާ އަހަރެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ މިގޮ
ހަތްދިހަ އަހަރު ކުރިން ނަރަކައިގެ ފަތްފުށަށް އެއްލާލެވުނު ހިލައެކެވެ. ފަހެ އެއީގެ ތަށިފަތުން
ވެއްޓިގެން ގޮސް މިހާރު އެގޮތަށް ތިރިން އަޑުވިއެވެ.

405- وعن عَدِيٍّ بنِ حاتِمٍ ، رضي اللَّه عنه ، قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ما مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ سَيُكَلِّمُهُ رَبُّهُ لَيْسَ بيْنَهُ وبَيْنَهُ تَرْجُمَانٌ ، فَيَنْظُرُ أَيْمنَ مِنْهُ ، فَلا يَرَى إِلاَّ ما قَدَّمَ ، وينظر أشأم منه فلا يرى إلا ما قدم ، وينْظُرُ بيْنَ يَدَيهِ ، فَلا يَرَى إِلاَّ النَّارِ تِلْقَاءَ وَجهِهِ، فاتَّقُوا النَّارِ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި عَدِيٍّ بنِ حاتِمٍ ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ޤިޔާމަތް ދުވަހު އަލްލާހު ތަޢާލާ ތަރުޖަމާނަކާ އިނުގެން ނުވަތަ ބެޙޭގޮތުން ކަލާމްފުޅު ނުކުރައްވާ ތިޔަބައި މީހުންގެ ތެރެއިން ވާނެކަމެއް ނުވާނެއެވެ. ފަހެ ޤިޔާމަތް ދުވަހުން އަޖުރާ ގަނޑުވާނީ ހަމަ ވެއްޓިގެން ކަނާއަތުފާ ކުރިއަށް ދިޔަ عمل އެއް ނޫން އެހެން އެއްވެސް އެއްޗެއް ފެންނާނެ ނުވާނެއެވެ. ދެން އަޖުރާ ވާތްފަރާތް ބަލާނެއެވެ. ކުރިއަށް ދިޔަ عمل އެއް ނޫން އެހެން އެއްވެސް އެއްޗެއް ފެންނާނެ ނުވާނެއެވެ. ދެން އަޖުރާ ކުރިމަތިން ބަލާނެއެވެ. ނަރަކަ ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ބަލާ ފެންނާނެ ނުވާނެއެވެ. މިހާ އަންނަނިވިގެ ބޮޑުގޮސް ދަނޑުވެރި ވެރިކަން ހަދަނަވާ ކުރެހެވެ. އެއީ (އެތަކެއް ބަދު ވަގުތުވަރާ) ކަމުގެ ފަދައިން ނަފުސާ ދޮގުން ކަމުގައި ވިޔަސް މެއެވެ.

406- وعن أبي ذَرٍّ ، رضي اللَّهُ عنه ، قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنِّي أَرى مالا تَرَوْنَ ، أَطَّتِ السَّماءُ وحُقَّ لَهَا أَنْ تَئِطَّ ، مَا فِيهَا موْضِعُ أَرْبَعِ أَصَابِعَ إِلاَّ وَمَلَكٌ واضِعٌ جبهتهُ ساجِداً للَّهِ تَعَالى ، واللَّه لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ ، لضَحِكْتُمْ قَلِيلاً ، وَلَبكَيْتُمْ كَثِيراً ، وما تَلَذَّذتُم بِالنِّسَاءِ عَلَى الْفُرُشِ وَلَخَرجْتُمْ إِلى الصُّعُداتِ تجْأَرُون إِلى اللَّه تَعَالَى » رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسن .

وَ « أَطَّتْ » بفتح الهمزة وتشديد الطاءِ، وَتَئِطُّ » بفتح التاءِ وبعدها همزة مكسورة ، والأَطِيطُ : صَوْتُ الرَّحلِ وَالْقَتَبِ وشِبْهِهِمَا ، ومعْناهُ : أَنَّ كَثْرَةَ مَنْ فِي السَّماءِ مِنَ الملائِكَةِ الْعابِدينَ قَدْ أَثْقَلَتْهَا حَتَّى أَطَّتْ .

وَ « الصُّعُدَاتِ » بضم الصاد والعين : الطُّرُقَاتُ ، ومعنى « تَجْأَرُونَ » : تَسْتَغِيثُونَ .

ދ ابو ذرّ ގ ބަހުސް ކުރުމުގައި. ފާހަގަ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ބޭނުންވާ. ތަކެއް ބަލަންޏާ ތިމަންމަ ދަންނަ ކަމެއް ކަމަށް ދެކެ. ތިމަ ދެކެ ދަންނަ ކަމެއް ކަމަށް ދެކެ. ތިމަ ދެކެ ދަންނަ ކަމެއް ކަމަށް ދެކެ. (ދަށް) ދެކަން ކަށަވަރު ކުރުމަށް ފަހަރުގައި ދަތުރުގައި ހުންނަ ބަލި ކަމަށް ދެކެ. ދ ابو ذرّ ގ ބަހުސް ކުރުމުގައި. ފާހަގަ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ބޭނުންވާ. ތަކެއް ބަލަންޏާ ތިމަންމަ ދަންނަ ކަމެއް ކަމަށް ދެކެ. ތިމަ ދެކެ ދަންނަ ކަމެއް ކަމަށް ދެކެ. ތިމަ ދެކެ ދަންނަ ކަމެއް ކަމަށް ދެކެ. (ދަށް) ދެކަން ކަށަވަރު ކުރުމަށް ފަހަރުގައި ދަތުރުގައި ހުންނަ ބަލި ކަމަށް ދެކެ. ދ ابو ذرّ ގ ބަހުސް ކުރުމުގައި. ފާހަގަ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ބޭނުންވާ. ތަކެއް ބަލަންޏާ ތިމަންމަ ދަންނަ ކަމެއް ކަމަށް ދެކެ. ތިމަ ދެކެ ދަންނަ ކަމެއް ކަމަށް ދެކެ. ތިމަ ދެކެ ދަންނަ ކަމެއް ކަމަށް ދެކެ. (ދަށް) ދެކަން ކަށަވަރު ކުރުމަށް ފަހަރުގައި ދަތުރުގައި ހުންނަ ބަލި ކަމަށް ދެކެ.

407- وعن أبي بَرْزَة بِراءٍ ثم زايٍ نَضْلَةَ بنِ عُبَيْدٍ الأَسْلَمِيِّ ، رضي اللَّه عنه ، قال: قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَزُولُ قَدمَا عبْدٍ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ عُمْرِهِ فِيمَ أَفْنَاهُ ، وَعَنْ عِلْمِهِ فِيم فَعَلَ فِيهِ ، وعَنْ مالِهِ منْ أَيْنَ اكْتَسبهُ ، وَفِيمَ أَنْفَقَهُ ، وَعَن جِسْمِهِ فِيمَ أَبْلاهُ » رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح .

ދ ابو بَرْزَة نَضْلَةَ بنِ عُبَيْدٍ الأَسْلَمِيِّ ގ ބަހުސް ކުރުމުގައި. ފާހަގަ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ބޭނުންވާ. قيامة ފުރަތަ ހުރެ ހުސްވާ (ފަހެ ދިނުން) ފުރަ ގަ ދުނިޔެ ތަކެއް ހަގީގަ ދިރިއެދުން ލިބެ ތަކެއް ކަންކަން ކުރުމަށް ދެކެ. ތިމަ ދެކެ ދަންނަ ކަމެއް ކަމަށް ދެކެ. ތިމަ ދެކެ ދަންނަ ކަމެއް ކަމަށް ދެކެ. ތިމަ ދެކެ ދަންނަ ކަމެއް ކަމަށް ދެކެ. (ދަށް) ދެކަން ކަށަވަރު ކުރުމަށް ފަހަރުގައި ދަތުރުގައި ހުންނަ ބަލި ކަމަށް ދެކެ.

408- وعن أبي هريرة ، رضي اللَّه عنه ، قال : قرأ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : { يوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبارَهَا } ثم قال : « أَتَدْرُونَ مَا أَخبَارُهَا ؟ » قالوا : اللَّهُ ورَسُولُهُ أَعْلَمُ . قال : «فَإِنَّ أَخْبَارَها أَنْ تَشْهَدَ عَلَى كُلِّ عَبْدٍ أَوْ أَمةٍ بِمَا عَمِلَ عَلَى ظَهْرِهَا ، تَقُولُ : عَمِلْتَ كَذَا وكذَا فِي يَوْمِ كَذَا وَكَذَا ، فهَذِهِ أَخْبَارُهَا » رواه التِّرْمِذِي وقال : حديثٌ حسنٌ ..

މާތް الله ރުއްސެވުން ލިބުއްވި ابو هريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (ކިޔަވާ ދެއްވަމުން އަންނަނިވި އާޔަތް) ކިޔަވާދެއްވައި ވިދާޅުވިއެވެ. އެ އާޔަތަކީ يوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبارَهَا ގެ އާޔަތެވެ. މި އާޔަތުގެ މާނައަކީ އެދުވަހުން ބިން އޭގެ خبر ތައް ކިޔައި ދޭނެއެވެ. ދެން މި އާޔަތް ކިޔަވާދެއްވުމަށްފަހު رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ބިން އެދުވަހުން ކިޔައި ދޭނީ ކޮން خبرއެއް ކަން އަންގާ ހަދައިދެވޭ؟ އަޞްޙާބުން ދަންނަވައިފިއެވެ. އެކަން މާތް ދެނެވޮޑިގެންވަނީ الله އެވެ. ދެން އެނގިވޮޑިގެންވަނީ އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެ خبر އަކީ އެބިމުގެމަތީގައި ފިރިހެނަކު ވިޔަސް އަދި އަންހެނަކު ވިޔަސް ކޮންމެ އަޅަކު ކުރި ކަމެއް ހެކިދޭ ގޮތުން އަދުވަހުން ބިން ބުނާނެއެވެ. (އަޅާއަށް) މިބިން ބުނާނެއެވެ. މިވާ މިދުވަހު މިދުވަހު މިގަޑީގައި ކުރި މިވެނި މިވެނި އަމަލުތަކެވެ. ފަހެ މިއީ (އެދުވަހުން) خبر ދޭނީ ދެންނެވުނު ގޮތަށޭ މިއީއެވެ.

409- وعن أبي سعيدٍ الخُدْرِيِّ ، رضي اللَّه عنه ، قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « كَيْفَ أَنْعَمُ وَصَاحِبُ الْقَرْنِ قَدِ الْتَقَمَ الْقَرْنَ ، وَاسْتَمَعَ الإِذْنَ مَتَى يُؤْمَرُ بِالنَّفْخِ فَيَنْفُخُ » فَكَأَنَّ ذلِكَ ثَقُلَ عَلى أَصْحَابِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقالَ لَهُمْ : « قُولُوا: حَسْبُنَا اللَّه وَنِعْمَ الْوَكِيلُ » رواه الترمذي وقال حديثٌ حسنٌ .

« الْقَرْنُ » : هُوَ الصُّورُ الَّذِي قال اللَّه تعالى : { وَنُفِخَ فِي الصُّورِ } كَذَا فَسَّرَهُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم .

މާތް الله ރުއްސެވުން ލިބުއްވި ابو سعيدِ الْخُدْرِيِّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ޞޫރުގެ ވެރިޔާ (އިސްރާފީލު) ޤަރުނު ކަރުގައި އަޅައި އަނގަ ޤަރުނަށް ލައިގެން ބޯލަންބައިގެން އުފުލާފައި ފުމެލުމަށް އަމުރު އިންތިޒާރުގައި ކަންފަތް އެ ހުރުމުން އަޅުގަނޑު ކިހިނެއް ފަސޭހައިން ނިދާނީ ހިތްހަމަޖެހިގެން ތިބޭނީ ކިހިނެއް ތިބެވޭނީ ހަމަޖެހިގެން؟ ފަހެ މި ބަސްފުޅު އިވިފައި رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ أَصْحَاب ބޭކަލުން ކަންބޮޑުވެގެން ފުރައެވެ. އެހިނދު އަޞްޙާބުންނަށް އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން حَسْبُنَا اللَّه وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ކިޔާށެވެ. މާނައީ: ތިމަންމެންނަށް الله

ފުލުހުގެ. ތަނިވަރުވެ ހުއްދަ ދީފައި ހުރިހާ ކަންކަމެއް ކުރެވެ.

410- وعن أبي هريرة ، رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ خَافَ أَدْلَجَ، وَمَنْ أَدْلَجَ ، بَلَغَ المَنْزِلَ ألا إِنَّ سِلْعَةَ اللَّهِ غَالِيَةٌ ، أَلا إِنَّ سِلْعَةَ اللَّهِ الجَنَّةُ» رواه الترمذي وقال :حديثٌ حسنٌ .

و « أَدْلَجَ » بِإِسْكان الدَّال ، ومعناه : سَارَ مِنْ أَوَّلِ اللَّيْلِ ، وَالمُرَادُ : التَّشْمِيرُ فِي الطَّاعَة . واللَّه أعلم .

ﷲ ﷺ ابو هريرة ގ ވަނަ ކަމެއް ދެކެވުނު ގޮތަށް. ވިދާޅުވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއްވި. ބަލައިގަނެ ހުށަހެޅި ގޮތަށް (ތިރުމިއްޒީ) ވާ ބަލައިގަނެ ތަކެއް ކިޔައިދެއްވުމުން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވި. ތަނިވަރުވެ ބަލައިގަނެ ހުށަހެޅި ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވި ގޮތަށް ވާ ކަމަށް. ކަނޑައަޅައިދެއްވި. ﷲ ގ ދަތުރުވާ ގޮތަށް ކަމަށް ބުނެ ދެއްވި. ކަނޑައަޅައިދެއްވި. ﷲ ގ ގެ ކަމަށް ބުނެ ދެއްވި ގޮތަށް ކަނޑައަޅައިދެއްވި.

411- وعن عائشةَ ، رضي اللَّه عنها ، قالت : سمعتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، يقول : «يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلاً » قُلْتُ : يا رسول اللَّه الرِّجَالُ وَالنِّسَاءُ جَمِيعاً يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلى بَعْضٍ ،؟ قال : « يا عَائِشَةُ الأَمرُ أَشَدُّ من أَنْ يُهِمَّهُم ذلكَ » .

وفي روايةٍ : « الأَمْرُ أَهَمُّ مِن أَن يَنْظُرَ بَعضُهُمْ إِلى بَعْضٍ » متفقٌ عليه . « غُرلاً » بضَمِّ الغَيْنِ

ﷲ ﷺ عائشة ގ ވަނަ ކަމެއް ދެކެވުނު ގޮތަށް. ވިދާޅުވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއްވި. ބަލައިގަނެ ހުށަހެޅި ގޮތަށް. ބަލައިގަނެ ތަކެއް ކިޔައިދެއްވުމުން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވި. ﷲ ގ ގެ ކަމަށް ބުނެ ދެއްވި ގޮތަށް ކަނޑައަޅައިދެއްވި. عائشة ގ ވަނަ ކަމެއް ދެކެވުނު ގޮތަށް. ﷲ ގ ގެ ކަމަށް ބުނެ ދެއްވި. (ތިރުމިއްޒީ) ވާ ބަލައިގަނެ ތަކެއް ކިޔައިދެއްވުމުން ކަމަށް ބުނެ ދެއްވި ގޮތަށް ކަނޑައަޅައިދެއްވި. ﷲ ގ عائشة ގ ވަނަ ކަމެއް ދެކެވުނު ގޮތަށް. ﷲ ﷺ ގ ގެ ކަމަށް ބުނެ ދެއްވި ގޮތަށް ކަނޑައަޅައިދެއްވި. ﷲ ﷺ ގ ގެ ކަމަށް ބުނެ ދެއްވި ގޮތަށް ކަނޑައަޅައިދެއްވި.

51- باب الرجاء

ئەسىرىڭ ئۆمۈ دەڤرۈمىز ۋەسىۋەتلەرنىڭ داۋامچىلىرىنىڭ رەھمىتى ۋەسىلىسى ھەققىدە ۋەكىللىك باب

قال اللَّه تعالى(الزمر 53) :**{ قل يا عبادي الذين أسرفوا على أنفسهم لا تقنطوا من رحمة اللَّه إن اللَّه يغف الذنوب جميعاً، إنه هو الغفور الرحيم }** .

ئاللاھنىڭ ئۇلۇغلۇقى. ئادەمنىڭ ئەجرىگە نفس ھەددىدىن ئېشىپ إسراف ئېلىپ بارغانلىقى، ۋەسۋەسىلەشكەنلىكى ئۈچۈن ئۆكۈنۈشتۇر! ۋەھالەنكى ئۇنىڭ الله نىڭ رحمة سى داۋامچىلىرى ئىسمائىلىيلەرنىڭ! ئۇلارنىڭ، الله غا، ئىشلىرى ئۇلۇغ ئىكەنلىكىنى. ئۇلارنىڭ ئىلاھىيىتىنى ئۇلۇغ ئۇقۇشى، رحيم ئىكەنلىكىنى.

وقال تعالى(سبأ 17): **{ وهل نجازي إلا الكفور }** .

كافر ۋە ئېزىقتۇرغۇچى، **ۋەسۋەسىلەشكەنلىكى** ئۈچۈن پەقەت ئازابقا؟

وقال تعالى(طه 48): **{ إنا قد أوحي إلينا أن العذاب على من كذب وتولى }** .

ئۇلارنىڭ (الله نىڭ رسالة) ئۇچۇرلىرى، ئىسھىمغا ئۇيغۇرچىلىرىنىڭ ئېزىقىشى، ئۇلارنىڭ عذاب ئىچىگە ئادەم ۋەسۋەسىلىسى وحى ئىمامىدىكى.

وقال تعالى (الأعراف 156): **{ ورحمتي وسعت كل شيء }** .

ئەقىدە ۋەسۋەسىلەشكەنلىكى رحمة ئۈچۈن داۋامچىلىرى ھەسەۋىيىلىكى.

412- وعن عُبادَة بنِ الصامِتِ ، رضي اللَّهُ عنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ شَهِدَ أَنْ لا إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، وأَنَّ مُحَمَّداً عبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، وأَنَّ عِيسى عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ ، وَكَلِمَتُهُ أَلْقاها إِلى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ ، وأَنَّ الجَنَّةَ حَقٌّ وَالنَّارَ حَقٌّ ، أَدْخَلَهُ اللَّهُ الجَنَّةَ عَلى ما كانَ مِنَ العمَلِ » متفقٌ عليه .

وفي رواية لمسلم : « مَنْ شَهِدَ أَنْ لا إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ، وأَنَّ مُحَمَّداً رسُولُ اللَّهِ ، حَرَّمَ اللَّهُ علَيهِ النَّارَ » .

ڤَّهْ الله ثَمْدْـــهْ ثَمْدِ عُبادَة بنِ الصامِت ئ بِـهَـدِسْ ثِرڤَّـثَـئْـسْـرڤَـدَـئ. ڤِـثَّـرْڤِـڤِـدَـئ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثـبَـئَـدْمْـثَـڤِـدَـئ. ڤَّهْ الله ڤِـرَهَـرَدِ دَـئْـسْ دِـثَّـرَبْ ثْـرڤَّ بَـرَحَـثَّـرِدِ دَـبَـرڤَّـسْـرَ دَدْمَـبَـدْـهَـسْـهَ بَـرَحَـثَّـرِدِ دَـبَـرڤَّـسْـرَ شَرِيك دَبْ ثْـرڤَّـبَـرَحْـثَـسْ ئَـبِـڤَ دَهَـرِ بَـرَحَـبَـرَهَـرَحْـثَـسْ مُحمَّد ئ ڤَّـسِـرِ دَـبَـرڤَّـسْـرَ دَڤَّـبَـرَحَـثَّـرِدِ دَهَـرِ دَـبَـرڤَّـسْـرَ بَـرَحْـثَّـبَـرَحْـثَـسْ ئَـبِـڤَ، دَهَـرِ بَـرَحَـبَـرَهَـرَحْـثَـسْ عِيسى ئڤَّـسِـرِ دَـبَـرڤَّـسْـرَ دَڤَـبَـبَـرَحَـثَّـرِدِ دَـبَـرڤَّـسْـرَ بَـرَحْـثَّـبَـرَحْـثَـسْ ئَـبِـڤَ، دَهَـرِ عِيسى ئڤَّـسْـرِ دَـبَـرڤَّـسْـرَ بَـرِحَـرَحْـڤَ بَـرَحَـثَّـرِدِ دَـبَـرڤَّـسْـرَ دِـثَّـرَبْ ڤَـبِـرَهَـرْ ئڤَّـسْـرْـسْـرَ هَـسِـڤْـڤَـبِـرَحْـسْ كلمة دَـڤَـدْـهَـڤِـ بَـرَحَـثَّـرِدِ دَهَـرِ دَـڤِـ دَـبَـرڤَّـسْـرَ حضرةْسْ ثَـمْـڤِـ ثَـمْـبَـرْـڤَـڤَـدْـ بَـرَحْـسْ ئَـبِـڤَ دَهَـرِ ثْـرَهَـرْـڤَـسْـرَدَـبِـ حقيقةدَـهْ بَـسْ ئَـهْـثَـسْـرْـسْـ دَهَـرِ سَـرَبَـرَدَـبِـ حقيقةدَـهْ بَـسْ ئَـهْـثَـسْـرْـڤِـسَـرَ دَـڤِـرَبْـهَـئَ عمل ثَـسْـرَ ئَـهَـبَـرْـسْ بْـهَـهَـسْـ ڤِـحَـسْ بَـرْـبَـرَسْـرَ دَـڤِـرَبْ ثْـرَهَـرَ بَـرْـسْ دَهَـرَ ڤَـهْـڤَـرَ ئَـبِـڤَـئَـهَـئَ.

دَهَـرِ ثْـرْـڤِـثَـرَ بِـڤَـهَـڤَـهْـدَـئَـدِ ڤَـئَـهَـئَ. ڤَّهْ الله ڤِـرَهَـرَدِ دَـئْـسْ دِـثَّـرَبْ ثْـرڤَّـبَـرَحَـثَّـرِدِ دَهَـرِ بَـرَحَـبَـرَهَـرَحْـثَـسْ مُحمَّد ئ ڤَّـسِـرِ الله ئ بَـرْـهَـبَـرَحْـبْ بَـرَحْـسْ ئَـبِـڤَـهَـڤَـئَ ڤِـرَّ ئ دَهَـكَـهَـسْ ڤَّهْ الله سَـرَبَـرَدِـئَ دَـرِـڤَّـسْ حرام ثـبَـرَهَـرڤَّـسْـرَهَـڤَـئَ.

413- وعن أبي ذَرٍّ ، رضيَ اللَّهُ عنه ، قال : قال النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يقولُ اللَّهُ عزَّ وجَلّ: مَنْ جاءَ بِالحَسَنَةِ ، فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِها أَوْ أَزْيَدُ ، ومَنْ جاءَ بِالسَّيِّئَةِ ، فَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا أَوْ أَغْفِرُ . وَمَنْ تَقَرَّبَ مِنِّي شِبْراً ، تَقَرَّبْتُ مِنْهُ ذِرَاعاً ، ومنْ تَقَرَّبَ مِنِّي ذرَاعاً، تَقَرَّبْتُ مِنْهُ باعاً، وَمَنْ أَتاني يمشي ، أَتَيْتُهُ هَرْولَةً ، وَمَنْ لَقِيَني بِقُرَابِ الأَرْضِ خَطِيئَةً لاَ يُشْرِكُ بِي شَيْئاً، لَقِيتُهُ بِمِثْلِها مغْفِرَةً » رواه مسلم.

معنى الحديث : « مَنْ تَقَرَّبَ » إِلَيَّ بِطاعَتي « تَقَرَّبْتُ » إِلَيْهِ بِرحْمَتي ، وإِنْ زَادَ زِدْتُ، «فَإِنْ أَتاني يَمشي » وَأَسْرَعَ في طاعَتي « أَتَيْتُه هَرْوَلَةً » أَيْ : صَبَبْتُ عليْهِ الرَّحْمَة ، وَسَبَقْتهُ بها ، ولَمْ أُحْوِجْهُ إِلى المشْيِ الْكَثِيرِ في الوُصُولِ إِلى المقْصُودِ ، « وَقُرَابُ الأَرْضِ» بضمِّ القافِ ويُقال بكسرها ، والضمّ أَصحّ ، وأَشهر ، ومعناه : ما يُقارِبُ مِلأَها ، واللَّه أعلم .

ڤَّهْ الله ثَمْدْـــهْ ثَمْدِ ابو ذَرّ ئ بِـهَـدِسْ ثِرڤَّـثَـئْـسْـرڤَـدَـئ. ڤِـثَّـرْڤِـڤِـدَـئ. نبي ڤَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثـبَـئَـدْمْـثَـڤِـدَـئ. الله عزَّ وجَل ، وحى ثـبَـرَهَـرْـڤَـدَـئ. دَـسْـرَ ثْـرَهَـ بَـرَحْـهَـ بَـرْـسْـرْـڤِـرْـڤِـرَـدَـئ

ثواب ލިބޭނެ. ތަކެއް ހުއްޓާ ދިނުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ފައިދާ ބަލައި ތަކެއް ހުއްޓާ ފަރާތަށް ލިބޭ ފައިދާ ދެމެދު ތަފާތެއް ނެތް.

415- وَعن أَنسٍ ، رضي اللَّهُ عنه ، أَنَّ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وَمُعَاذٌ رِدِيفُهُ عَلى الرَّحْلِ قَالَ : «يا مُعاذُ » قال : لَبَيَّيْكَ يا رسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ ، قالَ : « يا مُعَاذُ » قالَ : لَبَّيكَ يارَسُول اللَّهِ وَسَعْديْكَ . قالَ : « يَا مُعاذُ » قال : لَبَّيْكَ يا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْديكَ ثلاثاً ، قالَ : « ما مِن عَبدٍ يَشْهَدُ أَنْ لاَ إِله إِلاَّ اللَّهُ ، وَأَنَّ مُحمدا عَبْدُهُ ورَسُولُهُ صِدْقاً مِنْ قَلْبِهِ إِلاَّ حَرَّمَهُ اللَّهُ على النَّارِ » قالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلاَ أُخْبِرُ بِها النَّاسَ فيستبشروا ؟ قال : «إِذاً يَتَّكلُوا » فَأَخْبرَ بها مُعَاذٌ عِنْد مَوْتِهِ تَأَثُّماً . متفقٌ عليه .

وقوله : « تَأَثُّماً » أَيْ : خَوْفاً مِنَ الإِثمِ في كَتْمِ هذا العِلْمِ .

ڏُهُ الله ٺَرْهُـــوْسْ ڎُرْوِ أنسٍ ڳَڑْشَرْ ىَ بِرَهَرِسْ ٻِرِڤُڤَىْسْرُڤَىْ. ږَدَىَرَوَىْسْ نَبِي ڑ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ـــَوڤَىْڤَ وَىْءَرِىْسْ رِسْشَرُوِ ـــَوڤَىْرِ ږَرَوْهُڤْڑَىْرِ (ڏُهُ الله ٺَرْهُـــوْسْ ڎُرْوِ) مُعَاذ ىَ ڑُڑْسْ ـــَوڤَىْڤَوَىْءَرِىْسْ رِسْشَرُوِڤَىْ. حديث ٺَىْڤَىْڤُوِڤَىْ. ڑ مُعَاذ ڤَىْ ! مُعَاذ ڤَىْ ڤَوڤَّ ڤَرْهُوِڤَىْ. لَبَيَّيْكَ ڤَىْ. ڑ الله ىَ ىَرْـــڑڳَىْ! ىَڎَڳَىْڳَڑْشَرْ ىَدَىْرْ ڤُڑْوَىَىْسْ ڠَڎَرَرَوِ ىِرَىَدَسْ وَدَىْ. حديث ٺَىْڤَىْڤُوِڤَىْ. ڑ مُعَاذ ڤَىْ! مُعَاذ ڤَىْ! مُعَاذ ڤَوڤَّ ڤَرْهُوِڤَىْ. لَبَيَّيْكَ ڤَىْ. ڑ الله ىَ ىَرْـــڑڳَىْ. ىَڎَڳَىْڳَڑْشَرْ ىَدَىْرْ ڤُڑْوَىَىْسْ ڠَڎَرَرَوِ ىِرَىَدَسْ وَدَىْ. ڳِڭَوَىْسْ ڤِوْسْ ڤُرَىْرْ ڤُرْسْشَرُوِڤَىْ. (ڤَرْسْ) حديث ٺَىْڤَىْڤُوِڤَىْ. ڤَىْڤُوْـــ ىَرَىْدَ الله ڤُرِىَرَوِ ڤَىْرْسْ ِڑڳَرَىْدَ ڤُوڤَىْدَىْسْ ڑِىِڤَ ىَرِوَ ىَرَىْدَىَرَوَىْسْ مُحَمد (ڳَڑْشَرْ) ىَرِوِ ڤَىَىْڳَڑْشَرْ ىَڳَىَىْدَڳَوِ ىَرِوِ ڤَىَىْڳَڑْشَرْ ڤُڑْسْڤَىْڤُوِ ىَرـــڑَىْدَ ىَىْدَسْ ڑِڤُسْ ڤَوڤَىْسْ ڳَڠَڎَىْسْڤُڑِسْىَرَدَ ڤَڎِڑَىْدَ ڳَڎَىْڳَوْسْ الله سبحانه وتعالى ىَرَىَدَ ىَڑَّڎَىْىَرَىْڤَوڤَّسْڤَىْڤَ. مُعَاذ ڤُرْسْشَرُوِڤَىْ. ڑ الله ىَ ىَرْـــڑڳَىْ. ڤِوَىْسْرَ ڤِوَرَ ڤَڳَّڎَىْڳِرِ خبر ڎِـــڤَوَىْسْرَسْ ڤُڎَىْسْڤِرِسْ ىِرِسْڤَ ڤَ ڤَىْ . حديث ٺَىْڤَىْڤُوِڤَىْ. ڤِوَرَىْسْ ږَرَوِڤُڤَّ ڎِـــڤَوَىْسْ ڑَّ ىَدَڎَڤَوَ ٺَىْڎَسْ ڤُىْسْرَڤَىْرِىْسْ ڤِڳَ ڳَڑْشَرْ. ږَرَ مُعَاذ ىَڳَڑْشَرْ ڎِ حديث ڤُڑْ وَسْىَرَسَّ ٺَىَرْهُوَىْرِىْسْ رْسْرَوَىْرِوَرِ ڳَڑَڤَوِڤَڳَّسْ ىَدَىْ ڤِىْرْسْ ىَدَڎَوِڤَىْرِ ڎِ حديث ـــَڤَّسْ ٺَىْڤَڤُوِڤَىْ.

416- وعنْ أبي هريرة أَوْ أبي سَعِيدٍ الخُدْرِيِّ رضيَ اللَّهُ عنهما : شَك الرَّاوِي ، وَلاَ يَضُرُّ الشَّكُّ في عَينِ الصَّحابي ، لأَنهم كُلُّهُمْ عُدُولٌ ، قال : لما كان يَوْمُ غَزْوَةِ تَبُوكَ، أَصابَ الناسَ مَجَاعَةٌ ، فَقالُوا : يا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أَذِنْتَ لَنا فَنَحَرْنَا نَواضِحَنا ، فَأَكَلْنَا وَادَّهَنَّا؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « افْعَلُوا » فَجَاءَ عُمَرُ رضي اللَّهُ عنهُ ، فقالَ : يا رَسولَ اللَّهِ إِنْ فَعَلْتَ قَلَّ الظَّهْرُ ، وَلَكِنْ ادْعُهُمْ بفَضْلِ أَزْوَادِهِمْ ، ثُمَّ ادْعُ اللَّهِ لَهُمْ عَلَيْهَا بِالبَرَكَةِ لَعَلَّ اللَّه أَنْ يَجْعَلَ في ذلكَ البَرَكَةَ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى

اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « نَعَمْ» فَدَعَا بِنِطْعٍ فَبَسَطهُ ، ثُمَّ دَعَا بِفَضْلِ أَزَاوَدِهِمْ ، فَجعلَ الرَّجُلُ يجيءُ بِكَفِّ ذُرَةٍ ويجيءُ الآخَرُ بِكَفِّ تَمْرٍ ، ويجيءُ الآخَرُ بِكِسرَةٍ حَتى اجْتَمَعَ عَلى النِّطْعِ مِنْ ذَلِكَ شَيءٌ يَسِيرٌ ، فَدَعَا رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِالبَرَكَةِ ، ثُمَّ قالَ « خُذُوا في أَوْعِيَتِكُمْ ، فَأَخَذُوا في أَوْعِيَتِهِمْ حتى ما تركُوا في العَسْكَرِ وِعاء إِلاَّ مَلأوهُ ، وأَكَلُوا حَتَّى شَبعُوا وَفَضَلَ فَضْلَةٌ ، فقالَ رَسُولُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ لاَ يَلْقَى اللَّه بهما عَبْدٌ غَيْرُ شاكٍّ ، فَيُحْجبَ عَنِ الجَنَّةِ» رواهُ مسلم .

ރަޟީ الله ޢަންހުން ބުނެއްވި ابو هريرة ގެ ރިވާޔަތް ނުވަތަ ރަޟީ الله ޢަންހުން ބުނެއްވި ابو سَعِيدٍ الخُدْرِيِّ އާއި ދިފާޢުކުރުން ކަރާ ކަންތައްތަކުގެ އެއްބާރުލުމާއި ރިވާޔަތް ތިރީގައިވާ ގޮތެވެ. މި حديث ގެ ރާވީ އަކީ އިސްލާމްދީނުގެ ދިފާޢުކުރުން ކަރާ ކަން ބާރުވާ ކަމާއި މީހުން ވަކި ސަލާމަތު އެކުދިކުރެވެ. ނަމަވެސް މި ގޮތުން صحابي ން ގެ އަރިހުން ކަރުދާސްއި އަހާން އެކޭ އެއްބަސް ވުމަށް ސަމާލުވެވޭ ނޫނެވެ. ސަލަފުގެ صحابي ންގެ ހިތުގާ ބާރުވެރިކުރެވޭ ދަރުމަ ވަގު ބާރުވެރި ކަމުން ވެއްޖެ އެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތަބާކު ހަނދާނަ ދުވަހު މުސްލިމުންނާއި ބަދަލު ކުރާން ކަރުދާ ލިބޭވެ. ދެން އެބަރުކަތް ދެންނެވިއެވެ. އާ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިޔަން މަސްގެ ބަރުގެ ޖަމާވެއްޖެ ކަލޭވެރިއެކުން އެއިން ކައި އަދި އަގޭ ސަރުކާރު ތަކެތި ނަގާން ބޭނުން ކަރުދަން ކަރާތާ ހިލަތް ބާއްވާތޯ؟ ދެން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވިއެވެ. އެކަމަ ރަނގަޅެވެ. ވާހަ ގޮތުގައި عمل ކުރާށެވެ. ދެން އެހިނދު ރަޟީ الله ޢަންހުން ބުނެއްވި عُمَرُ ގެ ދުވަސް ވަޒީރުގޮތެވެ. ދެން ދެންނެވިއެވެ. އާ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ވާހަ ގޮތުގައި ހައްދަވައިދިނުމަ ސަވާރީތައް މަދުވާނެއެވެ. އެހެން ކަމަކުން އެމީހުންގެ އަތުގައި ހުރި ކާއެއްޗެހި ގެނައުމަށް އަންގަވައިން މި ނުންނަވާތޯ؟ ދެން އެއަށްފަހު ކަރާމާތުން އެއަށް ބަރަކާތް ލައްވައިދޭށާއި ދުޢާ ކުރުން މި ނޫން ހެއްޔެވެ؟ އެހެންނަމަ ކުރައްވާށެވެ. اللهُ سبحانه وتعالى އެކަމަށް ބަރަކާތް ލައްވައިދެއްވާނެއެވެ. ދެން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވިއެވެ. އާއެކެވެ. އެހެން ރަނގަޅެވެ. ދެން އެކަމަ ދެން ހަދުން ތަވައްކަލު ކުރައްވާފައި އެކި ސަމާލުކަމާ ގެނައުމަށް އަންގަވައިފިއެވެ. ދެން އެއްޗެހި ކުރައްވައިފިއެވެ. ދެން މުސްލިމުންނަށް އަދިމުންގެ އެތެރެ ހުރި ކާއެއްޗެހި ގެނައުމަށް އަންގަވައިފިއެވެ. ހުރި ވިދާޅުވިއެވެ. އެހިނދު އެކަކު ދައްކަވާފައިގެ މުސްލިމުގެ ޖަމާކުރުމަށް، އެކަކަކު އަތުގައި ކަދުރު ކާލުމަށް، އެކަކަކު ހަނި ކަލުމަށް މުސްލިމު ސަލާމަތުގެ މަތިމަތީގަ އެއްކޮށްލުމަށް މަދު ކުރާއިވިކަލާ ޖަމާވި ކަރާވިފައިއެވެ. ދެން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، އެކަމަށް ބަރަކާތް ލެއްވުން އެދި دعاء ކުރައްވައިފިއެވެ. އަދިއަދު حديث ކުރައްވިއެވެ. މިއިން

ބިނާކުރިމުންގެ އަޅުގަނޑު ހެޔޮ ކަންތައްތަކެއްކަން އަޅާނެތެވެ. ދެން އެއްބަޔަކު އެއީން ނަމާ އަދާކުރުން ގޮސް ތަށްވެދާނެކަމަށް ހެދި ހެދިހާ ކަންތައްތަކާއި ދުރުވެގެންވެއެވެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ބަނޑު ދުރަށްދިޔުން ދުރުވެގެންވާނެއެވެ. ދެން ކަންތައްތަކަށް ވަރަށް ބިރުވެރިވުން ހުރުމަކީ. ދެން رسول الله صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފައެވެ. މާތް الله ދެރަވެއި އެކަން އިޚުލާޞް ނިޔަތުގައި ބިނާކުރުން ކަށަވަރުން ހެޔޮ ވެގެވެ. ދެން ބިނާކުރުން ކަށަވަރުވެއްޖެ މާތް الله ގެ ރިޟާ ހޯދުމަށް ބިނާކުރާ ކަމުން قبول ކުރައްވާނެ. އެއްވެސް އަމަލެއް އެއްވެސް ސިފައެއް ނުލިބޭ ބިނާ قبول ކުރެއްވުމަށް الله އާއި ބައްދަލުވުމުގެ ނަމުގައި އެއްވެސް ސިފައެއް މިންވަރެއް ދެނެގަތުމަށް ހަމަ ނިޔަތް ބަލައިގަތެވެ.

417- وَعَنْ عِتْبَانَ بنِ مالكٍ ، رضي اللَّه عنه ، وهو مِمَّنْ شَهِدَ بَدْراً ، قال : كُنْتُ أُصَلِّي لِقَوْمي بَني سالمٍ ، وَكَانَ يَحُولُ بَيْني وَبينهُم وادٍ إِذَا جاءَتِ الأَمطارُ ، فَيَشُقُّ عَليَّ اجْتِيَازُهُ قِبَلَ مَسْجِدِهِمْ ، فَجِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فقلتُ له : إِنِّي أَنْكَرْتُ بَصَرِي ، وَإِنَّ الوَادِيَ الَّذِي بيْني وَبَيْنَ قَوْمي يسِيلُ إِذَا جاءَت الأَمْطارُ ، فَيَشُقُّ عَليَّ اجْتِيازُهُ ، فَوَدِدْتُ أَنَّكَ تَأْتِي ، فَتُصَليِّ فِي بَيْتِي مَكاناً أَتَّخِذُهُ مُصَلًّى، فقال رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « سأَفْعَلُ » فغَدا عليَّ رَسُولُ اللَّهِ ، وَأَبُو بَكْرٍ ، رضي اللَّهُ عنه ، بَعْدَ ما اشْتَدَّ النَّهَارُ ، وَاسْتَأْذَنَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَأَذِنْتُ لهُ ، فَلَمْ يَجْلِسْ حتى قالَ : « أَيْنَ تُحِبُّ أَنْ أُصَلِّيَ مِنْ بَيْتِكَ ؟ » فَأَشَرْتُ لهُ إِلى المكَانِ الَّذِي أُحبُّ أَنْ يُصَلِّيَ فيه ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَكَبَّرَ وَصَفَفْنَا وَراءَهُ ، فَصَلَّى رَكَعَتَيْن ، ثُمَّ سَلَّمَ وَسَلَّمْنَا حِينَ سَلَّمَ ، فَحَبَسْتُهُ علَى خَزيرة تُصْنَعُ لَهُ ، فَسَمعَ أَهْلُ الدَّارِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فِي بَيْتِي ، فَثَابَ رِجَالٌ منهمْ حتَّى كَثُرَ الرِّجَالُ فِي البَيْتِ ، فَقَالَ رَجُلٌ : مَا فَعَلَ مَالِكٌ لا أَرَاهُ ، فَقَالَ رَجُلٌ : ذلك مُنَافِقٌ لاَ يُحِبُّ اللَّه وَرَسُولَهُ ، فقالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « لاَ تَقُلْ ذَلِكَ أَلاَ تَراهُ قالَ : لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ تَعالى ؟» . فَقَالَ : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، أَمَّا نَحْنُ فَوَاللَّهِ ما نَرَى وُدَّهُ ، وَلاَ حَديثَهُ إِلاَّ إِلى المنَافِقِينَ ، فقالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « فَإِنَّ اللَّه قَدْ حَرَّمَ على النَّارِ مَنْ قَالَ : لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهِ اللَّهِ » متفقٌ عليه .

و « عِتْبَانِ » بكسر العين المهملة ، وإِسكان التاءِ المثَنَّاةِ فَوْقُ وبَعْدهَا باءٌ مُوَحَّدَةٌ . و «الخَزِيرَةُ » بالخاءِ المعْجمةِ ، وَالزَّاي : هِي دقِيقٌ يُطْبَخُ بِشَحْمٍ وقوله : « ثاب رِجالٌ » بالثَّاءِ المثَلَّثَةِ ، أَيْ : جَاءوا وَاجْتَمعُوا .

މާތް الله ރުއްސުން ލިބިވޮޑިގެންވާ عِتْبَانَ بن مالكٍ ގެ ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ. ދެން އެއީ ބަދުރު ހަނގުރާމަގައި ބައިވެރިވި ބޭކަލެއްގެ ތެރެއިންނެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އަޅުގަނޑު ނިޔާވުމުގެ ނަމާދުކުރެއްވުނީ މިސްކިތުގައި ބަނޑުބަސް ގެއްލިދާ ކަހަލަ ވާދީއެއް ހުރެއެވެ. އަދި ވާރޭ ވެހިއްޖެ ނަމަ އަޅުގަނޑުގެ ޤައުމާ ދެމެދުގައި ހުރި ވާދީގައި ފެން އޮހެއެވެ. ދެން އަޅުގަނޑު ދެކެން ބޭނުންވާ ތަނެއްގައި ނަމާދުކޮށްދެއްވުމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް رسول الله صلّى

الله عَلَيْهِ وسَلَّم، އަރިހަށް ދިޔައީމެވެ. އެއަށްފަހު ހިމަނަސް އެކަލޭގެފާނު ތަޝްރީފުކުރެއްވިއެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަގެ ލޮލުގެ ފެނުންވަނީ އަނދިރިވެފައެވެ. އަދި ވާރޭ ވެހިއްޖެއްޔާ ތިމަންނަގެ
ގެއާއި ތިމަންނަގެ ގައުމު ގެ މީހުންގެ ދެމެދުގައި އޮންނަ ވާދީގައި ފެންބޮޑުވެގެން ގޮސް
އެމީހުންނާއި ހަމައަކަށް ވާސިލުވުން ދަތި އުނދަގޫ ކަމަކަށްވެއްޖެއެވެ. ވީމާ ތިމަންނަށް އެދެނީ
ކަލޭގެފާނު ތިމަންނަގެ ގޭގެ ތަނެއްގައި ނަމާދު ކުރައްވައިދެއްވުމެވެ. އެއިރުން ތިމަންނަ އެތަން
ނަމާދު ކުރާނެ ތަނަކަށް ހަދައިގަތުމަށްޓަކައެވެ. ދެން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث
ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަން އެކަލޭގެފާނު (އިންޝާ الله ކޮށްދޭނަމު) ވިދާޅުވި ކަމަށް ކުރާނަމެވެ. ދެން ދެވަނަ
ދުވަހު އިރު އަރާ ދުވަސްކުރުމުން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންނަގެ ގާތަށް ވަޑައިގެންނެވެ.
އަދި އަބޫބަކުރުގެ ޞިއްދީޤު الله ތަޢާލާ އެކަލޭގެފާނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ ވެސްވެއެވެ. އަދި رسول الله
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންނަގެ ގެއަށް ވަޑައިގެން ތިމަންނަ ފަރާތުން ހުއްދަ އެދުއްވިއެވެ.
ދެން ތިމަންނަ އެކަލޭގެފާނަށް ހުއްދަ އަރުވައިފީމެވެ. އިރުކޮޅަކު (ގެއަށް ވަދެ ވަޑައިގެން) ތިބާއްދަރައި
އިށީނދެ ވަޑައިގަތުމުގެ ކުރިން އެވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާ ބޭނުންވަނީ ތިބާގެ ގޭގެ ކޮންތަނެއްގައި ތިމަން
ކަލޭގެފާނު ނަމާދު ކުރައްވައިދެއްވުމަށް ތޯއެވެ؟ ދެން ތިމަންނަ އެކަލޭގެފާނަށް ނަމާދު ކުރައްވާން
ބޭނުންވާ ތަން ދައްކާލީމެވެ. ދެން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ނަމާދަށް ކޮޅަށް ހުއްޓަވައި
ތަކުބީރު ކިޔުއްވިއެވެ. ދެން ތިމަންމެން ސަފަށް ތިބީމެވެ. އަދި ހަމަ އެކަލޭގެފާނުގެ ފަހަތުގައި
ނަމާދަށް ތެދުވީމެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު ދެރަކުޢަތް ނަމާދުކުރެއްވުމަށްފަހު ސަލާމް ދެއްވިއެވެ. ދެން ތިމަން
މެންވެސް އެކަލޭގެފާނު ސަލާމް ދެއްވުމުން ސަލާމް ދިނީމެވެ. ދެން ތިމަން އެކަލޭގެފާނު
އެކަލޭގެފާނަށްޓަކައި ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ޚަޒީރާ ބޭއްވުމަށް ހުއްޓެވީމެވެ. ދެން ކަލާނގެ
އަވަށުގެ މީހުންނަށް رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންނަގެ ގެއަށް ވަޑައިގެން ހުރިކަން
އަހާފައި ގިނަ މީހުން އައެވެ. ދެން މީހުން ގެއަށް ގިނަވެގެން ގެ ފުރިގެން ދިޔައެވެ. ދެން އެއިން
ބައެއް މީހުން ބުނެފިއެވެ. ދެން ގޭގައި ތިބި މީހުން ބުނެފިއެވެ. مالك بن دخشن އަށް ކިހިނެއް
ވީހެއްތޯއެވެ؟ **އޭނާ މި މަޖިލީހުގައި** ނުހުންނަކީ ކީއްވެގެންތޯއެވެ. ދެން އެހެން މީހަކު ބުނެފިއެވެ.
އޭނާ منافق އެކެވެ. އޭނާ الله އާއި އޭނާގެ ރަސޫލާއަށް ލޯބިނުވާ މީހެކެވެ. ދެން ރަސޫލުﷲ ނުކުރާށެވެ. ދެން رسول
الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ހެއްދެވި ނުބުނާށެވެ. އޭނާ اخلاص
ތެރިކަމާއެކު لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ގެ ކަލިމަ ކިޔާފައިވާ ކަން ތިޔަ ނުދަންނަނީތޯއެވެ؟ ދެން އެހެން މީހަކު
ދެންނެވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އޭނާ ބޭނުންވަނީ الله އެވެ. ދެން އޭނާ އެހެން ޚަބަރުތައް އާއި

ތަކުލީފުކުރުން. ތިމާވެށީގައި ދެކަމަކީ ކަލާނގެ ދެކެ ބަލާ ފަދައިން ހަނދާންކުރުން ހަ ދެކަމެވެ. ދެން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއެވެ. ދެން ހަދީޘުގެ الله سبحانه وتعالى، اخلاص ތަކުގައި لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ محمد رسول لله ގެ ކަނާތް ފަރާތުގެ ހަތަރު ކަންކަމެވެ.

418- وعن عمرَ بنِ الخطاب ، رضي اللَّهُ عنه ، قال : قَدِمَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِسَبْيٍ فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ السَّبْيِ تَسْعَى ، إِذْ وَجَدتْ صبيًّا في السبْيِ أَخَذَتْهُ فَأَلْزَقَتْهُ بِبَطْنِها ، فَأَرْضَعَتْهُ ، فقال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَتُرَوْنَ هَذِهِ المرْأَةَ طارِحَةً وَلَدَهَا في النَّارِ ؟ قُلْنا : لاَ وَاللَّهِ . فَقَالَ : «للَّهُ أَرْحمُ بِعِبادِهِ مِنْ هَذِهِ بِولَدِهَا » متفقٌ عليه.

ވީމެ الله ތަޢާލާ ގެ ކިބައިން عمرَ بنِ الخطاب ގެ ކިބައިން ލިޔެވިގެންދެއެވެ. ވިދާޅުވެދެއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކަލާނ (ހަނގުރާމަ ތަކުގައި ހިތްވަރު ދެއްވާ ފަދައިން) ތަކުލީފުކުރެއެވެ. ކަލާނ ބަލައިގަންނަވާ ފަދައިން ދެކަމެއް ކަމުގައި ވާ ކަމަށް ވިދާޅުވެ ދެއެވެ. ކަލާ ދެކެ ބަލާ ފަދައިން ދެކަމެއް ކަމުގައި ވާ ކަމަށް ވިދާޅުވެ ދެއެވެ. ދެން رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއެވެ. ގ ކަލާނ ކިޔާ ކަލާ ކަލާ ކަލ

حضرة ގައި عَرْشِ ކުރީގެ މަތީގައިވާ لوح المحفوظ ގައި ލިޔުއްވެވިއެވެ. ހަމަހަމަކޮށްދޭން ދިމާވާ ރަސޫލާގެ ރަޙުމަތުވެރިކަން ދިމާން ރަސޫލާގެ ކާމިލު ގައުމަށް ގަދަރުވެގެންވިއެވެ.

420– وعنه قال : سمِعْتُ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : جَعَلَ اللَّهُ الرَّحْمَةَ مائَةَ جُزْءٍ، فَأَمْسَكَ عِنْدَهُ تِسْعَةً وتِسْعِينَ ، وَأَنْزَلَ فِي الأَرْضِ جُزْءًا واحِداً ، فَمِنْ ذَلِكَ الجُزْءِ يَتَراحمُ الخَلائِقُ حَتَّى تَرْفَعَ الدَّابَّةُ حافِرَهَا عَنْ ولَدِهَا خَشْيَةَ أَنْ تُصِيبَهُ » .

އަދި އެ صحابى (އަބޫ ހުރައިރާ رضي الله ޢަންހު ތަޢާލާ ابوهريرة) ގެ ރިވާޔަތް ކުރެއްވި ބަސްފުޅު. ރިވާޔާވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއްޔާ ދިމާތަން އެކު އެހީވެވެ. އަޅުގަނޑުމެން حديث ކުރެއްވިއެވެ الله سبحانه وتعالى އެއްކޮށް رحْمَةَ ސަތޭކަ ބައިކޮށް ބައި ކުރެއްވިއެވެ. އަދި (އެގެބަރުއިން) ނުވަދިހަނުވަ ބައި އެއްކޮށް حضرة ގައި ބަހައްޓަވައެވެ. އަދި އެއިން އެކުބަ ބައެއް ބިމަށް ބާވައިލެއްވިއެވެ. މިގޮ އެކުއްލާ خلق ތަކުން އެއްބައިކު އަނެއްބައިކުރާތަން رحْم ކުރާނެދިނީ އަބައިންނެވެ. އެކުދި ކުޑަގޮތެއް ޖަނަވާރު އެއްޗިހި ދަރިއަށް އަނިޔާވެއް ވާނެކަމުގެ އެދިގެ މުސްކަނދި އުދުރާ އުފުލުން ވަނީވެސް އެ رَّحْمَة ގެ ބަރަކާތުންނެވެ .

وفي روايةٍ : « إِنَّ للَّهِ تَعَالى مائَةَ رَحْمَةٍ أَنْزَلَ مِنْهَا رَحْمَةً وَاحِدَةً بَيْنَ الجِنِّ والإِنْسِ وَالبَهَائِمِ وَالهَوامِّ ، فَبهَا يَتَعاطَفُونَ ، وبِها يَتَرَاحَمُونَ ، وَبِها تَعْطِفُ الوَحْشُ عَلى وَلَدِهَا ، وَأَخَّرَ اللَّهُ تَعالى تِسْعاً وتِسْعِينَ رَحْمَةً يَرْحَمُ بِها عِبَادهُ يَوْمَ القِيَامَةِ » متفقٌ عليه .

އަދި އެހެން ރިވާ ތަކުގައި ވެއެވެ. ހަމަހަމަކޮށްދޭން الله سبحانه وتعالى އަށް ސަތޭކަ رحْمَة އެން ވެއެވެ. އޭގެ ބައެއްސެ ޖިންނިންނާއި އިންސިޔާނުންނާއި އަދި ހައިވާނުންނާއި އަދި އެހެނިހެން ސޫފުސޫރާ ގެ މެދުގައި ބާވައިލައްވާ އެކު رحْمَة އެއެވެ. އެބައިގެ އަނެގ އަނެއްބައިކު އަރިހަށް އިހުސާނުވެ އުޅެނީ އެއިންނެވެ. އަދި ޖަނަވާރު އޭގެ ދަރިންނަށް އިހުސާނުވެ އުޅެނީ އެއިންނެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى ޤިޔާމަތް ދުވަހު އެއިލާހުގެ އަޅުވެރިކަންކުރި رَحْم ކުރައްވާނީ ނުވަދިހަނުވަ رَحْم އެއިލާހުގެ حضرة ގައި ދޫކޮށް ބަހައްޓަވައެވެ.

ورواهُ مسلم أَيضاً من روايةِ سَلْمَانَ الفَارِسيِّ ، رضي اللَّهُ عنه ، قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ للَّهِ تَعَالَى مِائَةَ رَحْمَةٍ فَمِنْها رَحْمَةٌ يَتَراحَمُ بِها الخَلْقُ بَيْنَهُمْ، وَتِسْع وَتِسْعُونَ لِيَوْم القِيامَةِ » .

އަދި މުސްލިމް ގެ ރިވާޔަތެއް ގައިވެއެވެ. ރަޟީ الله ޢަންހު ސަލްމާނުލް سَلْمَانَ الفَارِسي ގެ ރިވާޔަތް ރިވާ

ވެގެން އައިސްފައި ވާހަކަ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން الله އަށް ސަތޭކަ رحمة ވެއެވެ. އޭގެ ތެރެއިން خَلْقُ ތަކުންގެ މެދުގައި رَحْمَ ކުރުމަށް ދުނިޔެއަށް ފޮނުއްވި އެއްގެ رحمة އެކެވެ. ބާކީ ނުވަދިހަނުވަ رحمة ވަނީ ގިޔާމަތް ދުވަހަށް ހިފަހް ކުރެވިފައެވެ.

وفي رواية « إنَّ اللَّه تعالى خَلَقَ يَومَ خَلَقَ السَّمَواتِ والأَرْضَ مِائَةَ رَحْمَةٍ كُلُّ رَحْمَةٍ طِبَاقُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ إلى الأَرْضِ ، فَجَعَلَ مِنها في الأَرْضِ رَحْمَةً فَبِها تَعْطِفُ الوَالِدَةُ عَلَى وَلَدِهَا وَالْوحْشُ وَالطَّيْرُ بَعْضُها عَلَى بَعْضٍ فَإذا كانَ يَوْمُ القِيامَةِ ، أَكْمَلَها بِهذِهِ الرَّحْمَةِ » .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވާހަކަ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى އުޑާއި ބިން ހައްދަވައިދެއްވި ސަތޭކަ رحمة ހެއްދެވިއެވެ. އެއިން ކޮންމެ رحمة އެއްގެ ބޮޑުމިން އުޑާއި ބިމާއި ދެމެދާ ބޮޑެވެ. ފަހެ އޭގެ ތެރެއިން ބިންމަތީގައި ހުރީ އެއްގެ رحمة އެކެވެ. މަންމަ ދަރިފުޅުން އޯގާތެރިވަނީ އެއިންނެވެ. އަދި ޖަނަވާރު ތަކެއި ދޫނި ސޫފާސޫފިތައް އެކަކު އަނެކަކަށް އޯގާތެރިވަނީ އެއިންނެވެ. ފަހެ ޤިޔާމަތް ދުވަހުން މި رحمة އާ (ނުވަދިހަނުވަ رحمة) ގެ ތެރެއަށް ހިމަނުއްވާނެއެވެ.

421- وعنه عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . فِيمَا يَحكِي عَن ربِّهِ ، تَبَارَكَ وَتَعَالى ، قال : « أَذنَب عبْدٌ ذَنباً ، فقالَ : اللَّهُمَّ اغفِرْ لي ذَنبي ، فقال اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعالى : أَذَنَبَ عبدِي ذنباً ، فَعلِم أَنَّ لَهُ ربًّا يَغْفِرُ الذَّنْب ، وَيأْخُذُ بِالذَّنبِ ، ثُمَّ عَادَ فَأَذَنَبَ، فقال : أَيْ ربِّ اغفِرْ لي ذنبي ، فقال تبارك وتعالى : أَذنبَ عبدِي ذَنباً ، فَعَلَمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغفِرُ الذَّنبَ ، وَيَأخُذُ بِالذنْبِ ، ثُمَّ عَادَ فَأَذنَبَ ، فقال : أَي رَبِّ اغفِرْ لي ذَنبي ، فقال تَبَارَكَ وَتَعَالى : أَذنَبَ عَبدِي ذَنباً ، فعَلِمَ أَنَّ لَهُ رَبًّا يَغْفِرُ الذَّنبَ ، وَيأْخُذُ بِالذَّنبِ ، قدَ غَفَرْتُ لِعبدي .. فَلْيَفعَلْ ما شَاءَ » متفقٌ عليه.

އަދި އެ صحابى(އެބަހީ މާތް الله ރުހްސުންލެއްވި ابوهريرة) نَبِي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަޅާގަތްކުރުން ހައްދަވައި ގެންގުޅުއްވާ އިލާހުގެ حضرة ން ރިވާ ކުރެއްވި قد سي ، حديث އެއްގައި ވާހަކަ. الله سبحانه وتعالى وحي ކުރެއްވިއެވެ. އަޅަކަށް ފާފައެއް ކުރެވުނު ހިނދު ދެން އެއަޅާ اللَّهُمَّ ހައްދަވައި ގެންގުޅުއްވާ އިލާހު މިއަޅާގެ ފާފަ ފުއްސަވާނދޭވެ! ދެންނެވިއިރުގައި ދެން الله سبحانه وتعالى وحي ކުރެއްވިއެވެ. މިއަޅާ ދަންނަކަށްނުވޭ އަޅާ ފާފަ ފުއްސަވާނޭ ކަލާނގެ ކަމެއް އޮތްކަން. އަދި އެ ފާފަ ފުއްސަވާ ފާފަ ކުރާ ފުއްސަވާ ކަލާނގެ ބޭނުންވާނެ އަޅާ ވާކަން ޔަގީން ކުރެވިއްޖެއެވެ.

ދެން އަޅާ ދުވަސް ފަހަރަކު ފާފަ ކުރެއްވީ. އަދި ދަންނަވައްވާ: اللَّهُمَّ ހަށްދަވައި ގެންގުޅުއްވާ އިލާހު މިއަޅާގެ ފާފަ ފުއްސަވާނދޭވެ! ދެން الله سبحانه وتعالى وحي ކުރައްވަވައްވާ: ތިމަން ރަސްކަލާނގެ އަޅާ ފާފައެއް ކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެކަލާ ފާފަތައް ފުއްސަވާ އަދި ފާފަ ތަކާގެ މައްޗަށް ހިއްޕަވާ ކަލާނގު ވެރިކަމާ ކަން އޭނާ އެބަދަންނައެވެ. ދެން އަނެއްކާވެސް އަޅާ ފާފަ ކުރެއްވީ. އަދި ދަންނަވައްވާ: اللَّهُمَّ ހަށްދަވައި ގެންގުޅުއްވާ އިލާހު މިއަޅާގެ ފާފަ ފުއްސަވާނދޭވެ! ދެން الله سبحانه وتعالى وحي ކުރައްވަވައްވާ: ތިމަން ރަސްކަލާނގެ އަޅާ ފާފައެއް ކުރެއްވިއެވެ. އަދި އޭނާގެ ފާފަ ތަކާ ފުއްސަވާ އަދި ފާފަ ތަކާގެ މައްޗަށް ހިއްޕަވާ ކަލާނގު ވެރިކަމާ ކަން އޭނާ އެބަދަންނައެވެ. (ދަންނަވާށެވެ.) ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ތިމަން ރަސްކަލާނގެ އަޅާގެ ފާފަ ފުއްސަވައިދެއްވީމެވެ. ދެން (އޭނާ اخلاص ތެރިކަމާއެކު ތައުބާ ވަމުން ގެންދިޔަ ކަމަށްޓަކައި) އޭނާ ކުރަ ފާފައިގެ މައްޗަށް ކަމެއް ނުވެއެވެ.

وقوله تعالى : « فَلْيَفْعلْ ما شَاءَ » أَي : مَا دَامَ يَفْعَلُ هَكَذا ، يُذْنِبُ وَيتُوبُ أَغْفِرُ لَهُ ، فإِنَّ التَّوبَةَ تَهدِمُ ما قَبْلَهَا .

422- وعنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « وَالَّذِي نَفْسي بِيَدِهِ لَوْ لَمْ تُذنِبُوا ، لَذَهَبَ اللَّهُ بِكُمْ ، وَجَاءَ بِقوم يُذْنِبُونَ ، فَيَسْتَغْفِرُونَ اللَّه تعالى ، فيَغْفرُ لَهُمْ رواه مسلم .

އަދި އެ صحابي (އެބަހީ ރަޟީ الله ޢަންހު ތަޢާލާޢަލައިހި ابوهريرة) ގެ ރިވާވެގެން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވާފައިވެއެވެ. މިހަދީސް ކަލޭގެފާނުގެ ނަފުސް އެއިލާހުގެ އަތްޕޮޅުގައި ހުރެ ދަންޏާ ކިޔާކުރައްވައެވެ. މިޙަދީޘުންނެވެ ފާފަވެރިކަން ހުސްނުވާނެ ބަޔަކު ކަލޭގެފާނު ވިސްނަ، **އެކަލާނގެ ތިމާތަކުރިމިންގެ ބަރަކާތުގެ ފާފައަށް** ހުސްވާނެ ބަޔަކު ގެނެސް، ދެން އެމީހުންނަށް ފާފަ ކުރާނެ އެއަށް ފަހު އެކަލާނގެ حضرةން އެދިފަ ވަން ފުއްސަވައި ދެއްވުން އަދި ދަންނަވާ އަދި އެކަލާނގެ އެދުމުގެ ކާރަފައިވުން ފުއްސަވައި ދެއްވާ ބަޔަކު ގެނެސް الله ބަދަލުކުރައްވާނެއެވެ.

423- وعن أبي أَيُّوبَ خَالِدِ بنِ زيد، رضي اللَّه عنه قال: سمعتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول: « لَوْلا أَنَّكُمْ تُذنبُونَ ، لخَلَقَ اللَّهُ خَلقاً يُذنِبونَ ، فَيَسْتَغْفِرُونَ ، فَيَغْفِرُ لَهُمْ » رواه مسلم .

ރަޟީ الله ޢަންހު ތަޢާލާޢަލައިހި ابو أَيُّوبَ الا انصاري ގެ ރިވާވެގެން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.

رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ބިމަށްޖަހަ އަޅުއްސަވާފައެވެ. އަކަށޮތްގޮތަށް حديث ކުރައްވަވާފައެވެ. ބިރުބަހިޔުންނެވި ގޮތް ކުރާ ދިޔުން ކަމުގައި ނުވިނަމަ الله سبحانه وتعالى ބިރުބަހިޔުންގެ ބަދަލުގައި ގޮތުކުރާން އެހެން خلق ތަކެއް އުފެއްދެވިއެވެ. ވީމަ (އެވިޔުން ގޮތްކޮށް) ގޮތިން ފުއްސަވައިދެއްވުން އެދި ދެންނެވުމުން ވީމަ އަކަށޮތުގެ އަބަދިޔުންނަށް ގޮތް ފުއްސަވައި ދެއްވިއެވެ.

ދެންނެވީއެވެ. މި حديث ގެ މުރާދަކީ ގޮތް ކުރާމުން ހިތްވަރު ދޫކުރުމެވެ. މިގޮތް މި ބަސްފުޅު ބިޔާ ތަން ޖެހުން ސަހަބީ أصحاب ބޭކަލުންނަށް ކަމަގައި ކުރިތެރިގޮ ގޮތްތަކެ ސަހަބުން އަބާކަލުންގެ ހިތްވަކަށް އަޅު ބިރުބަހި ކަން ވެދުމުގެ. އަބާކަލުންގެ ހިތްވަކަށް ވިރުވެރިވާ ބިރުވެރި ކަމުގެ ސަހަބުން ބޭކަލް ބޭކަލުން ފުރަބަދު މަކަޒާތު އަޔާ އަކަށޮރި ވެއިގެން ދިއައެވެ. އަދި ބޭކަލް ބޭކަލުން އަބާކަލުންގެ އަހުބިޔޯނަށް އެއްދާން ކުރުން ހިއްބަސްތަރާވިޔާއެވެ. އަދި ބޭކަލް ބޭކަލުން ނިދިން محروم ވެގެން ދިއައެވެ. މިހެން ކަމުން އަބާކަލުންނަށް މި حديث ޔައި މިޔާނައިގައިވާ އެހެނިހެން حديث ތަކަށް އިރުޝާދު ދެއްވިއިރު ގޮތްއައް ކުރީގެން ކަމުގައި ބިރުސަ الله ގެ حضرة ނަ އުއްމީދު ނުކުރާނެތަމަކާއި އަވަހަށް ތައުބާ ވެ ހުރިކަންތަކުގެ ތަކާ ހޭކަރ އަނެއްބަރި ގެބުމުގެވެ.

424- وعن أبي هريرة ، رضي اللَّه عنه ، قال : كُنَّا قُعوداً مَع رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، مَعَنا أَبُو بكْر وَعُمَرُ ، رضي اللَّه عنهما في نَفَرٍ ، فَقَامَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِنْ بَيْنِ أَظْهُرِنَا ، فَأَبْطَأَ عَلَيْنَا، فَخَشينا أَنْ يُقْتَطَعَ دُونَنا ، فَفَزَعْنا ، فَقُمْنَا ، فَكُنْتُ أَوَّلَ مَنْ فزِعَ ، فَخَرجتُ أَبْتَغِي رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، حَتَّى أَتَيتُ حَائِطاً لِلأَنْصَارِ وَذَكَرَ الحديث بطُوله إلى قوله : فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « اذْهَبْ فَمَنْ لَقِيتَ وَرَاءَ هَذَا الحَائِطِ يَشْهَدُ أَنْ لا إِلَه إلاَّ اللَّه ، مُسْتَيقِناً بِهَا قَلَبُهُ فَبَشِّرْهُ بِالجَنَّةِ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުއްސުންތެރިވާ ابو هريرة ގެ ޕިތަހުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ބިޔާވިއައެވެ.ބިމަން މެން އެއްފަހަރަކު رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި އިޑިނދެގެން ހިތިމުވެ. އަދި ހިމަންގެންނާއަކު މާތް الله އެދުބަލުކަނގެންނަނަ ރުއްސުންތެރިވާ أَبُو بكْر ގެ މާތައި عُمَرُ ގެ ރުސްނ ހިމަނި ވެއިގެންނެވައެވެ. ކުޑަސިދިކަހަކުރުން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތެދުވެވަޑައިގެން

[illegible] رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم [illegible] أَنْصَارى [illegible] صحابى [illegible] حديث [illegible] رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم [illegible] حديث [illegible] لا إِلَه إلاَّ اللَّه [illegible]

425- وعن عبد اللَّه بن عَمْرو بن العاص ، رضي اللَّه عنهما ، أَن النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم تَلا قَوَل اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ في إبراهِيمَ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : {رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثيراً مِنَ النَّاسِ فَمَن تَبِعَني فَإِنَّهُ مِنِّي} [إبراهيم : 36] ، وَقَوْلَ عيسى صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : {إِنْ تُعَذِّبْهُم فَإِنَّهُم عِبادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُم فَإِنَّكَ أَنتَ الْعَزِيزُ الحَكِيمُ} [المائدة : 118] ، فَرَفَعَ يَدَيْه وقال « اللَّهُمَّ أُمَّتِي أُمَّتِي» وَبَكَى ، فقال اللَّه عَزَّ وَجَلَّ : « يا جبريلُ اذْهَبْ إلى مُحَمَّدٍ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ ،فسلْهُ مَا يُبكِيهِ ؟ » فَأَتَاهُ جبرِيلُ فَأَخبَرَهُ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِمَا قال:وَهُو أَعْلَمُ ، فقال اللَّهُ تعالى: { يا جِبريلُ اذهَبْ إلى مُحَمَّدٍ فَقُلْ : إِنَّا سَنُرضِيكَ في أُمَّتِكَ وَلا نَسُوؤُكَ } رواه مسلم .

[illegible] الله [illegible] عبد اللَّه بن عَمْرو بن العاص [illegible] نَبِي [illegible] صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، [illegible] إبراهيم [illegible] قران [illegible] ({ رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثيراً مِنَ النَّاسِ فَمَن تَبِعَني فَإِنَّهُ مِنِّي }) [illegible]: " [illegible] " [illegible] عيسى [illegible] قران [illegible] ({ إِنْ تُعَذِّبْهُم فَإِنَّهُم عِبادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُم فَإِنَّكَ أَنتَ الْعَزِيزُ الحَكِيمُ }) [illegible]: " [illegible]

ކުރައްވަނީނަމަ އެކަމާއި ދުރު ބުނެވޭނެ އެއްޗެއް ނުވެއެވެ. ސަބަބަކީ އެބައިމީހުންނަކީ ތިޔަރަސްކަލާނގެ އަޅުތަކުންނެވެ. އަދި ތިޔަރަސްކަލާނގެ އެބައިމީހުންނަށް ފާފަ ފުއްސަވާ ދެއްވަނީނަމަވެސް އެކަމާއިދުރު ވެސް ބުނެވޭނެ އެއްޗެއް ނުވެއެވެ. ސަބަބަކީ ތިޔަރަސްކަލާނގެއީ عَزِيزُ ވަންތަ ޙިކުމަތްތެރި ރަސްކަލާނގެއެވެ." އެއަށްފަހު ދެއަތް އުފުއްލަވާ ރޮއްވިއެވެ. އަދި ދުޢާ ކުރެއްވިއެވެ. اللَّهُمَّ ހައްދަވައި ކަނޑައެޅުއްވި އިލާހު! ތިމަން އަޅާގެ އުއްމަތުން ޙަޔާތުން ކަރުނަވަރިވާ! ތިމަން އަޅާގެ އުއްމަތުން ޙަޔާތުން ކަރުނަވަރިވާ! އަދި ޙަޟްރަތުފުޅުގައި ރޮއްވިއެވެ. ދެން الله سبحانه وتعالى ، وحي ކުރެއްވިއެވެ. އޭ ޖިބްރީލްގެ ގޮސްވެ. ކަލޭގެފާނު محمد ގެ ފާނުގެ އަރިހަށް ވަޑައިގަންނަވާށެވެ. އަދިކަލޭގެފާނު ހައްދަވައި ކަނޑައެޅުއްވި އިލާހު ރުހުމާ ކަންތައްތައް މޮޅަށް ދަންނަވާ ދެއްވާށެވެ. ދެން ކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުން ކަލޭގެފާނު ރޮއްވަވާ ސަބަބު ސުވާލު ކުރާށެވެ. ދެން ޖިބްރީލްގެ ފާނު ކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެންފައި. އެހިނދު رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކަލޭގެފާނު أُمَّتِي أُمَّتِي އޭ ވިދާޅުވި ޚަބަރު ސަލާމު ޖިބްރީލްގެ ފާނަށް ދަންނަވައިއެވެ. ހަދިޔާ ކުރައްވާ ކަލޭގެފާނުގެ الله سبحانه وتعالى މާތް ދެން ވަޑައިގަންނަވައެވެ. ދެން الله سبحانه وتعالى ޖިބްރީލްގެފާނަށް وحي ކުރެއްވިއެވެ. مُحَمَّد ގެ ފާނުގެ ގާތަށް ވަޑައިގަންނަވާށެވެ. އަދި ވިދާޅުވާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން ރަސްކަލާނގެ ކަލޭގެފާނުގެ އުއްމަތުގެ މީހުންނާއި ދުރު ކަލޭގެފާނު ރުހުއްވާނެ ރުއްސަވާނަމެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނަށް ދެރަކަމެއް ދެއްވާ ނުކުރައްވާ ރުއްސަވާނަމެވެ.

426– وعن مُعَاذِ بنِ جَبَلٍ ، رضي اللَّه عنه ، قال كُنتُ رِدْفَ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم على حِمارٍ فقال : « يَا مُعَاذُ هَل تَدري مَا حَقُّ اللَّه عَلى عِبَادِهِ ، ومَا حَقُّ الْعِبادِ عَلى اللَّه ؟ قلت : اللَهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ . قال : « فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى العِبَادِ أَن يَعْبُدُوه ، وَلا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً ، وَحقَّ العِبادِ عَلى اللَّهِ أَنْ لا يُعَذِّبَ مَنْ لا يُشرِكُ بِهِ شَيْئاً ، فقلت : يا رسولُ اللَّهِ أَفَلا أُبَشِّرُ النَّاسَ ؟ قال : « لا تُبَشِّرْهُم فَيَتَّكِلُوا » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގަތުމަށް مُعَاذِ بنِ جَبَل ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އަހުރެން ހިމާރަކަށް نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ސަވާރުވެވަޑައިގެން އިންނެވި ހިމާރުގައި ފަހަތުން ސަވާރުވެ ވަޑައިގެން އިނީމެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ مُعَاذُ އެވެ. އަޅުގަނޑު ކަލޭ ދަންނަތޯ ކަލޭގެން ޖެހޭ اللهގެ حق އަޅުން ކިބައިން ލިބޭނީ ކޮބައިތޯ؟ **އަދި އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވައީމު** الله سبحانه و تعالى މިންވަރު ކަލޭގެފާނުގާއި حق އަޅު ކަލޭއިހަށް ލިބޭނީ ކޮބައިތޯ؟ **ވިދާޅުވާ ދަންނަވީވެ.**

ތަކުން ފާހަގަ ކުރަންވާ ކަމެއް ކަމަށް ވާ ކަމަށް ވާ ކަމަށް ވާ

ދ ﷺ ތ ﷺ ﷺ ﷺ

ހަދީޘުގައި رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވިދާޅުވެ ހެއްދެވި حديث ކަމަށް ބުނެ ދަސްކޮށްދެއްވުން. ހަދީޘުގައި ވަނީ ދަރަނި ދަށުގައި ދަތުރުކުރާ ކުދިން ދަރަނި ކަނޑައެޅުމުގެ ކުރިން ދަރަނި ކަނޑައެޅުމަށް ދުޢާ ކުރާ ކުދިން ފަދަ ކުދިން ގެ ބާރުގައި الله سبحانه وتعالى ގެ ދަރުމަތުން ބަލިކަށަވަރު ކުރުމަށް ދުޢާ ކުރާ ކުދިން ފަދަ ކުދިންނަށް 40 ދުވަސް ހަނދާންކުރާ ބާރުގެ ތެރެއިން شفاعة قبول ކުރުމަށް ދުޢާ ކުރާ ކުދިން.

431- وعن ابنِ مسعودٍ ، رضي اللَّهُ عنه ، قال : كُنَّا مَعَ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في قُبَّةٍ نَحواً مِنْ أَربَعِينَ ، فقال : « أَترضَونَ أَنْ تَكُونُوا رُبُعَ أَهْلِ الجَنَّةِ ؟ » قُلْنَا: نَعَم ، قال : «أَترضَونَ أَن تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الجَنَّةِ ؟ » قُلْنَا : نَعَم ، قال: « وَالَّذِي نَفسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنِّي لأَرجُو أَنْ تَكُونُوا نِصفَ أَهْلِ الجَنَّة ، وَذَلِك أَنَّ الجَنَّةَ لا يَدخُلُهَا إِلاَّ نَفسٌ مُسلِمَةٌ ، وَمَا أَنتُمْ في أَهْلِ الشِّركِ إِلاَّ كَالشَّعرَةِ البَيضَاءِ في جلدِ الثَّورِ الأَسودِ ، أَوْ كَالشَّعَرَةِ السَّودَاءِ في جلدِ الثَّورِ الأَحْمَرِ » متفقٌ عليه.

ލަ ކ ކ ކ

ދެއްވާނެއެވެ. އަދި وحى ކުރައްވާނެތެވެ. މިއީ ލިބޭ ނަޞީޙަތިން މުހިއްމު ވަރުބޮޑުކަމެކެވެ.

وفي رواية عنهُ عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « يَجِيءُ يَوْمَ الْقِيامَةِ نَاسٌ مِنَ المسْلِمِين بِذُنُوبٍ أَمْثَالِ الجبَالِ يَغفِرُهَا اللَّهُ لهمُ » رواه مسلم .

އަދި އެ صحابى (ރަޟި الله ޢަންހު ގެމިވި ابو موسى الأشعري) نَبِي އާ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާ ކުރެއްވި حديث އެއްގައި ވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ޤިޔާމަތް ދުވަހު މުސްލިމުންގެ ތެރެއިން ބައެއް މީހުން ފަރުބަދަތަކާއި ބަދަލުގަނޑު ފަދަ ފާފަތަކާއިގެން އަންނާނެއެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى އެމީހުންނަށް ފާފަ ފުއްސަވައި ދެއްވާނެއެވެ.

قوله : « دَفَعَ إلى كُلِّ مُسْلِمٍ يهودِيًّا أَوْ نَصرانياً فَيَقُولُ : هَذا فكَاكُكَ مِنَ النَّارِ » معْنَاهُ مَا جَاءَ في حديث أبي هريرة ، رضي اللَّهُ عنهُ : « لِكُلِّ أَحَدٍ مَنزِلٌ في الجَنَّةِ ، ومَنزِلٌ في النَّارِ ، فالمؤْمِن إِذَا دَخَلَ الجنَّةَ خَلَفَهُ الكَافِرُ في النَّارِ ، لأَنَّهُ مُسْتَحِق لذلكَ بكُفْرِهِ » وَمَعنى «فكَاكُكَ » : أَنَّكَ كُنْتَ مُعَرَّضاً لِدُخُولِ النَّارِ ، وَهَذا فِكَاكُكَ ، لأَنَّ اللَّه تعالى قَدَّرَ لِلنَّارِ عدَداً يَمْلَؤُهَا ، فإِذا دَخَلَهَا الكُفَّارُ بِذُنُوبِهِمْ وَكُفْرِهِمْ ، صَارُوا في مَعنى الفِكَاك لِلمُسلِمِينَ . واللَّه أَعلم .

433- وعن ابن عمَر رضي اللَّه عنهما قال : سِمِعتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « يُدْنَى المؤْمِنُ يَومَ القِيَامَةِ مِنْ رَبِّهِ حتَّى يَضَعَ كَنَفَهُ عَلَيهِ ، فَيُقَرِّرَهُ بِذُنُوبِه ، فيقولُ: أَتَعرفُ ذنبَ كَذا؟ أَتَعرفُ ذَنبَ كَذَا ؟ فيقول : رَبِّ أَعْرِفُ ، قال : فَإِنِّي قَد سَتَرْتُهَا عَلَيكَ فِي الدُّنيَا، وَأَنَا أَغْفِرُهَا لَكَ اليَومَ ، فَيُعطَى صَحِيفَةَ حسَنَاته » متفقٌ عليه .

كَنَفُهُ : سَتْرُهُ وَرَحْمَتُهُ .

ރަޟި الله ޢަންހުމާ ގެމިވި عبد اللَّه بن عمَرގެ ރިވާޔަތުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّهِ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ޖަހާން އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ޤިޔާމަތް ދުވަހު الله سبحانه وتعالى މުއުމިނުން ކައިރި ކުރައްވާނެއެވެ. އެކަލާނގެ رحمة ގައި އެބައިމީހުން ވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ. އަދި محشر ގެ އެއްވެސް ބަޔަކަށް ނޭނގޭ ގޮތަށް އެމީހުން ކުރިކަމާ އެމީހުން ގާތުގައި ފާފަތަކާ اقرار ކުރައްވާ ގަންނަވާނެއެވެ. އަދި وحى ކުރައްވާނެތެވެ. ތިބާ އެފަދަ ފާފަ ކުރިކަން ނަންގަން އޮބަ ހުރި ހެއްޔެވެ؟ ތިބާ މިފަދަ ފާފަ ކުރިކަން ނަންގަން އޮބަ ހުރި ހެއްޔެވެ ؟ އާނ ދަންނަވާނެއެވެ. އާ ހެއްދެވި ގަނޑުވަރު ފަދަ އިލާހު އެވެ. ނަންގަން އޮބައިދޭވެ. وحى ކުރައްވާނެތެވެ. ދެން

ހަދަނަވަރުކަމާ ގުޅިގެން ކުށްވެރިވާ ފަރާތަކަށް ދޭ ދަނޑި ދުވަހުގެ ދަށުން ދެ ކުށަށް ވުރެ ގިނަ ކުށެއް ކުށްވެރިވާ ފަރާތަކަށް ދޭ ދަނޑި ދުވަހުގެ ދަށުން ދެ ކުށަށް ވުރެ ގިނަ ކުށެއް ކުށްވެރިވާ ފަރާތަކަށް ދޭ ދަނޑި ދުވަހުގެ ދަށުން

434- وعن ابنِ مسعودٍ رضي اللَّه عنه أَنَّ رَجُلاً أَصَابَ مِنَ امْرَأَةٍ قُبْلَة ، فَأَتَى النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فأخبره ، فأنزل اللَّهُ تعالى : { وَأَقِمِ الصَّلاَةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفاً مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ } [هود : 114] فقال الرجل : أَلي هذا يا رسولَ اللَّه ؟ قال : «لجَميعِ أُمَّتي كُلهِمْ » متفقٌ عليه .

ﷲ ﷺ ابن مسعود ގެ ކަންތައް ދެއްކެވި ފަދަ ކަންތައް ކުރި ފަރާތަކަށް ދެވޭ ދަނޑި ދުވަހުގެ ދަށުން رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން ލިބުނު خبر ގެ ދަށުން ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ފުރަތަމަ ﴿ وَأَقِمِ الصَّلاَةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفاً مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ﴾ "ދެއްކެ. ފަހަރެވެ: ފުރިހަމަ ކުށްވެރިވާ ފަރާތަކަށް ދެވޭ ދަނޑި ދުވަހުގެ ދަށުން ދެ ކުށަށް ވުރެ ގިނަ ކުށެއް ކުށްވެރިވާ ފަރާތަކަށް ދެވޭ ދަނޑި ދުވަހުގެ ދަށުން ﷲ ގެ ކަނޑައެޅުން ފާސްކުރެއެވެ. ދެ ﷲ ގެ ކަންތައް ދެއްކެވި ފަދަ ކަންތައް ކުރި ފަރާތަކަށް ދެވޭ ދަނޑި ދުވަހުގެ ދަށުން خاص ކަމަށް ވަންނަ ހެއްޔެ؟ حديث ގެ ދަށުން ދެއްކެވެ. ތިން ކަމަކާ ގުޅިގެން ދެވޭ ދަނޑި ދުވަހުގެ ދަށުން

435- وعن أَنسٍ ، رضي اللَّه عنه ، قال : جَاءَ رَجُلٌ إلى النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : يا رسولَ اللَّهِ أَصَبْتُ حدّاً ، فَأَقِمْهُ عَلَيَّ ، وَحَضَرتِ الصَّلاةُ فَصَلَّى مَعَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَلَمَّا قَضَى الصَّلاة قال : يا رسول اللَّهِ إِنِّي أَصَبْتُ حدًّا ، فأَقِمْ فِيَّ كتَابَ اللَّهِ ، قال : « هَلْ حَضَرْتَ مَعَنَا الصَّلاَةَ ؟ » قال : نَعم : قال«قد غُفِرَ لَكَ » متفقٌ عليه .

وقوله : « أَصَبْتُ حَدًّا » معناه : مَعْصِيَةً تُوجِبُ التَّعْزِير ، وَليس المرَادُ الحَدَّ الشَّرْعِيَّ الْحقيقيَّ كَحَدِّ الزِّنَا والخمر وَغَيْرِهِمَا ، فَإِنَّ هَذِهِ الحُدودَ لا تَسْقُطُ بِالصلاةِ، ولا يجوزُ للإمام تَرْكُهَا .

ﷲ ﷺ أَنسٍ ގެ ކަންތައް ދެއްކެވި ފަދަ ކަންތައް ކުރި ފަރާތަކަށް ދެވޭ ދަނޑި ދުވަހުގެ ދަށުން ﷺ نَبِي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކަމަށް ވަޒަންކޮށް. ތަކުރި ފާސްކުރެއެވެ. ﷲ ގެ ﷺ ﷲ ﷺ ﷺ ﷺ

ފުރުޣާނު. ތިހެންވެ ކަލާނގެ ވަޙީ ފޮނުވާލައްވާ. ތިމަންނާ ދެކެ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތެރެއިން ކަލާނގެ ކިޔާދެއްވި. ފަހެ ކަލާނގެ ދެކެ ދެކެ ދެކ

438- وعن أبي نجيحٍ عَمرو بن عَبْسَةَ بفتح العين والباءِ السُّلَمِيِّ ، رضي اللَّه عنه قال : كنتُ وَأَنَا في الجَاهِلِيَّةِ أَظُنُّ أَنَّ النَّاسَ عَلى ضَلالَةٍ ، وَأَنَّهُمْ لَيْسُوا على شيءٍ ، وَهُمْ يَعْبُدُونَ الأَوْثَانَ ، فَسَمِعْتُ بِرَجُلٍ بِمَكَّةَ يُخْبِرُ أَخْبَاراً ، فَقَعَدْتُ عَلى رَاحِلَتِي ، فَقَدِمْتُ عَلَيْهِ، فَإِذَا رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مُسْتَخْفِياً جُرَءَاءُ عليهِ قَوْمُهُ ، فَتَلَطَّفْتُ حَتَّى دَخلْتُ عَلَيهِ بِمَكَّة ، فَقُلْتُ له : ما أَنتَ ؟ قال : « أَنا نَبي » قلتُ : وما نبي ؟ قال : « أَرْسَلَنِي اللَّه » قلت: وبِأَيِّ شَيْءٍ أَرْسلَكَ ؟ قال : « أَرْسَلني بِصِلَةِ الأَرْحامِ ، وكسرِ الأَوْثان ، وَأَنْ يُوَحَّدَ اللَّه لايُشْرَكُ بِهِ شَيْء » قلت : فَمنْ مَعَكَ عَلى هَذا ؟ قال : « حُر وَعَبْدٌ » ومعهُ يومَئِذٍ أَبو بكر وبلالٌ رضي اللَّه عنهما . قلت : إِنِّي مُتَّبِعُكَ ، قال إِنَّكَ لَنْ تَستطِيعَ ذلكَ يَوْمَكَ هَذا . أَلا تَرى حَالي وحالَ النَّاسِ ؟ وَلَكِنِ ارْجِعْ إِلى أَهْلِكَ فَإِذا سمعْتَ بِي قد ظَهَرْتُ فَأْتِنِي » قال فَذهبْتُ إِلى أَهْلي ، وَقَدِمَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم المدِينَةَ . وكنتُ في أَهْلي . فَجَعَلْتُ أَتَخَبَّرُ الأَخْبَارَ ، وَأَسْأَلُ النَّاسَ حينَ قَدِمَ المدينة حَتَّى قَدِمَ نَفرٌ مِنْ أَهْلي المدينةَ ، فقلتُ : ما فَعَلَ هذا الرَّجُلُ الذي قدِم المدينةَ ؟ فقالوا : النَّاسُ إِليهِ سِراعٌ وَقَدْ أَرَادَ قَوْمُه قَتْلَهُ ، فَلَمْ يَستطِيعُوا ذلِكَ ، فَقَدِمتُ المدينَةَ فَدَخلتُ عليهِ ، فقلتُ : يا رسولَ اللَّه أَتَعرِفُني ؟ قال : «نَعم أَنتَ الَّذي لَقيتَني بمكةَ » قال : فقلتُ : يا رسول اللَّه أَخْبرني عمَّا عَلَّمكَ اللَّه وَأَجْهَلُهُ، أَخبِرنِي عَنِ الصَّلاَةِ؟ قال : « صَلِّ صَلاَةَ الصُّبحِ ، ثُمَّ اقْصُرْ عَنِ الصَّلاةِ حَتَّى تَرتفِعِ الشَّمْسُ قِيدَ رُمْحٍ ، فَإِنَّهَا تَطْلُعُ حين تطلع بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ ، وَحِينئِذٍ يَسْجُدُ لَهَا الكفَّارُ ، ثُمَّ صَل ، فَإِنَّ الصَّلاَةَ مشهودة محضورة . حتى يستقِلَّ الظِّلُّ بالرُّمحِ ، ثُمَّ اقْصُر عن الصَّلاةِ، فإنه حينئذٍ تُسجَرُ جَهَنَّمُ ، فإذا أَقبلَ الفَيء فصَلِّ ، فإنَّ الصَّلاةَ مَشهودةٌ محضورة حتى تُصَلِّيَ العصرَ ثم اقْصُر عن الصلاةِ حتى تَغْرُبَ الشمسُ ، فإنها تُغرُبُ بين قَرنيْ شيطانٍ ، وحينئذٍ يَسْجُدُ لها الكُفَّارُ » .

قال : فقلت : يا نَبِيَّ اللَّه ، فالوضوءُ حدّثني عنه ؟ فقال : « ما منْكُمْ رجُل يُقَرِّبُ وَضُوءَهُ ، فَيَتَمَضْمضُ ويستنْشِقُ فَيَنْتَثِرُ ، إِلاَّ خَرَّتْ خطايَا وجههِ وفيهِ وخياشِيمِهِ . ثم إِذا غَسَلَ وجهَهُ كما أَمَرَهُ اللَّه إِلاَّ خرّت خطايا وجهِهِ مِنْ أَطرافِ لحْيَتِهِ مع الماءِ . ثم يغسِل يديهِ إِلى المرفَقَينِ إِلاَّ خرّت خطايا يديه من أَنامِلِهِ مع الماءِ ، ثم يَمْسحُ رَأْسَهُ ، إِلاَّ خَرَّتْ خَطَايَا رَأْسِهِ من أَطرافِ شَعْرِهِ مع الماءِ ، ثم يَغْسِل قَدَمَيهِ إِلى الكَعْبَيْنِ ، إِلاَّ خَرت خطايا رِجْلَيه من أَنَامِلِهِ مَع الماءِ ، فإن هو قامَ فصلَّى ، فحمِدَ اللَّه تعالى ، وأَثْنَى عليهِ وَمجَّدَهُ بالذي هو له أَهل ،وَفَرَّغَ قلبه للَّه تعالى . إِلا انصَرَفَ من خطيئَتِهِ كَهَيْئَتِهِ يومَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ».

فحدّثَ عَمرو بنُ عَبسةَ بهذا الحديثَ أَبَا أُمَامَة صاحِبِ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال له أبو أمامة: يا عَمْرُو بن عَبْسَةَ ، انظر ما تقولُ . في مقامٍ واحِدٍ يُعطى هذا الرَّجُلُ ؟ فقال عَمْرو : يا أَبَا أُمامةَ . فقد كِبِرَتْ سِنِّي ، ورَقَّ عَظمِي ، وَاقْتَرَبَ أَجَلي ، وما بي حَاجة أَنْ أَكذِبَ على اللَّهِ تعالى ، ولا على رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لو لم أَسْمَعْهُ من رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِلاَّ مَرَّةً أَوْ مَرْتَيْن أو ثلاثاً ، حَتَّى عَدَّ سبعَ مَراتٍ ، ما حَدَّثتُ أَبداً بِهِ ، ولكنِّي سمِعتُهُ أَكثَرَ من ذلك رواه مسلم .

قوله : « جُرَءَاءُ عليهِ قومُهُ » : هو بجيمٍ مضمومة وبالمد على وزنِ عُلماء ، أَي : جاسِرُونَ مُستَطِيلونَ غيرُ هائِبينَ . هذه الرواية المشهورةُ ، ورواه الحُمَيْدِي وغيرهُ : « حِراء» بكسر الحاءِ المهملة . وقال : معناه غِضَابُ ذُوُو غَمٍّ وهمٍّ ، قد عيلَ صبرُهُمْ بِهِ ، حتى أَثَّرَ في أَجسامِهِم ، من قوَلِهم : حَرَىَ جِسمُهُ يَحْرَى، إِذَا نقصَ مِنْ أَلمٍ أَوْ غم ونحوه ، والصَّحيحُ أَنَهُ بالجيمِ .

وقوله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « بين قَرنِيَ شيطانٍ » أَيْ : ناحيتي رأسِهِ . والمرادُ التَّمثِيلُ . معناهُ : أَنه حينئذٍ يَتَحرَّكُ الشَّيطانُ وشيِعتهُ . وَيَتَسَلَّطُونَ .

وقوله : « يُقَرِّبُ وَضُوءَه » معناه : يُحْضِرُ الماءَ الذي يَتَوَضَّأُ بِه. وقوله :« إِلاَّ خَرّتْ خَطاياهُ » هو بالخاءِ المعجمة : أَيْ سقطَت . ورواه بعضُهُم . « جرتْ » بالجيم . والصحيح بالخاءِ ، وهو رواية الجُمهور .

وقوله : « فَيَنْتَثِرُ » أَيْ : يَستَخرجُ ما في أَنفه مِنْ أَذَى ، والنَّثرَةُ : طرَفُ الأَنفِ .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި ابو نجيحِ عَمرو بن عَبَسَةَ السُّلَمِي ގެ ކިބައިން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ޖާހިލިއްޔަތު ޒަމާނުގައި ތިމަންނައަށް ވިސްނުނު ގޮތުގައި މީސްތަކުން ތިބީ މަގުފުރެދިގެންނެވެ. އަދި ތަކީސްނުންތަކުސް އެމީހުން އެކަކާ ކަލާކުން ފައިދާ އައްސުރ ކަމަށް ދެކުނީމުއެވެ. އެހެނީ އެމީހުން އަޅުކަން ކުރަމުން ގެންދިޔައީ ބުދުތަކަށް ކަމުގައި ވީމައެވެ. (އެކަމުގެ މަތީން ހައްޤާ) ދެން ތިމަންނަ އަޑު މައްކާއިން މީހަކު ޚަބަރުތަކެއް ދޭ އިވިއްޖެއެވެ. އަދި އެހިނދު ތިމާގެ ވާހަކައާއި ބުނެދެއްވާ ކަމުގެ ހަބަރު ޖެހިތަނެވެ. އެހެން ކަމުން ތިމަންނަ ތިމަންނަގެ ޖަމަލުގެ މައްޗަށް ސަވާރު ވީމެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް ދިޔައީމެވެ. އެހިނދުرسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެކަލޭގެފާނުގެ ގައުމުގެ މީހުންގެ އަނިޔާވެރިކަމުން ބަރުވެރިކަން ވާތީ ފޮރުވިފައި ހުރިގޮތެވެ. ވަރަށް ނިކަމެތިކަމުން ސިއްރުން ސިއްރުން އެކަލޭގެ އަރިހަށް ވަދެވުނީމެވެ. ދެން ތިމަންނަ ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތެއް ކޮށްގެން އެކަލޭގެފާނުގެ ހުޒޫރަށް ވަދެވުނީމެވެ. ދެން ތިމަންނަ އެކަލޭގެފާނަށް ދަންނަވައިފީމެވެ. ތިބޭގެ حقيقةًއަކީ ދެން ކޮބާ ތިބައި؟ އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނީ ނަބިއްޔާކަމުގައިވެ. ދެން ތިމަންނަ ދަންނަވައިފީމެވެ. نَبي ކަމަކީ ކޮބާތަ ކޮބައި؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى އެކަލޭގެ ރަސޫލަކު ކަމުގައި ތިމަން ކަލޭގެފާނު ފޮނުއްވިއެވެ. ދެން ތިމަންނަ ދަންނަވައިފީމެވެ. މިބާ ފޮނުއްވީ ކޮން ކަމަކާއި ހުރެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނު ފޮނުއްވީ ގާތް ތިމާގެ ގެދޮށް ބަދަލު ކުރެއްވުމަށެވެ. އަދި ބުދުތައް ފުނޑުފުނޑުކުރުމަށެވެ. އަދި ހަމައެކަނި الله އަށް އަޅުކަން ކުރުމަށެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނާއި އެއްކޮށް އެއްޗެއް

شريك ނުކުރުމުގެ ވާހަކައެވެ. ބިމުގައި ދެންނެވިއެވެ. ކަލޭގެފާނުއިރުކަ ބިމުގެ ގޮތުން ކާފިރުން ބިޔާ ކާމިލުބައި
ބުއްދުވީ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިނިވަން ދީނިދާރުގައި އަދި ދީނިދާރުން އަންނަ އަޅުކަމެވެ. އަޅުގަނޑު
އަކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުގައި ހުރި الله ތަޢާލާ ހުރިހާ ބިމުގެ އަޅުބަޔަކު ފާނަށް ބާނާލާ ގެ ފާނު ވިއެވެ. އަޅުން
ފަހު ބިމުން ދެންނެވީއެވެ. ކަލަކަށްވެރިން ބިމުންނަށް ކަލޭގެފާނުން تبع ވާނީމެވެ. حديث
ކުރެއްވިއެވެ. ކަލަކަށްވެރިން ބިބާއްޖެ މިކަން ކުރިން މި ވަގުތު ދެމިވާނެއެވެ. ބިބާއްޖެ ބިމުން
ކަލޭގެފާނު ގެ حال ހާއި މިސްކީނުން އެއްޗެ حال ނުފެނުނީ ހުއްޓެވެ؟ ބިޔާ ބިބާ ބިބާގެ އަހުރުމަތީގެ
ގޮތެއް ދުރުވާނެވެ. އެއްޗެހި ބިމުންކަލޭގެފާނު ގެދަކަން ހުބައްދު ކަމުގެ خبر ހުބުރުން
ބިމުން ހަމަޖެހުމުގެ ގޮތެއް އަނގައިގެވެ. މިހެން ކަމުން ބިމުންނަށް ބިމުންނަށް އަހުރުމަތީގެ ގޮތެއް އެނބުރި
ހިނގައްޖައިމެވެ. ފަހު رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، ގަދިރާއަށް ވަޑައިގަތެވެ. އަދި އެހެނދު ބިމުންނަ
މި ބިމުންނަށް އަހުރުމަތީގެ ގޮތެއް ގެނެސްދިއެވެ. އަދި އަކަލޭގެފާނު ގަދިރާއަށް ވަޑައިގަތުމުން ބިމުންނަ
ހަރީ މިސްކީނުކަމުން އަކަލޭގެފާނުގެ ގުދު ސާބިތު ކަނޑަކަށެވެ. އެހެނދު ފަހުން ގަދިރާގެ ބަދަލު
ބިމުންނަށް ހަދަދު ދިމާއެވެ. ފަހު ބިމުންނަ އެމިހުންކަމުން އަހިމެވެ. ގަދިރާއަށް އަހަރު އަވަޒައިގަތު
ކަލޭގެފާނު ކިހިނެއް ހުއްޓެވެ؟ އެމިހުން ޖަބަލުގައި) ބުނުއްޖެވެ. މިސްކީނުން އެއްދުވަހުން
އެނގުދުވަހުން އެނގޭ ބަދަލު ދިނިދު ގިނަވަމުންނެވެ. އަދި އެނގޭ ގައުމުގެ މިހުން އެނގޭ ގަބޫލު ކުރުން
އޮޅުނެވެ. ހަމަވެސް އެމިހުންކަމުން އަކަލު ނިވިއެވެ. (މި خبر ހުބުރުން) ފަހު ބިމުންނަ
ގަދިރާއަށް ދިޔައިމެވެ. އަދި އަކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް ދިޔައިމެވެ. (އައްސަލާމު) ބިމުންނަ
ދެންނެވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ބިމުންނައަކީ ކާފަރުން އަނގައިގައި ބުއްވާ؟ حديث
ކުރެއްވިއެވެ. އާނއެކޭ. ބިޔާއި ބިމުންނައާ ގަޅުކާއިން ބައްދަލު ވި މިހާއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ފަހު
ބިމުންނަ ދެންނެވިއެވެ. އޭ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. ކަލޭގެފާނުން الله އަގަންނަވައި ދެއްވައިފައިވާ
ކަންބޮއްބާގެ ބަރަކާއި ހިމަނު ނަމާދުއި މާދު ބިމުންނައަށް ބައްދަލުވެގެންވެއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ.
ފިޔަވައި ނަމާދު އެދުކަރުނެވެ. ދުނި އެއްޗަކުން ގަވައި އިރު އަރައިގަތް ގަވައި ދަރުބާވައިގެ މިސްކީނ
އަރަނާ ދުނި ނަމާދު ނިކަން ހުއްޖަތެވެ. ސަބަބަކީ އެވަގުތު އިރުއަރައިގަތް އެއްޗެސްނަސީ شيطان ގެ
ދުދުގެ މެދުނި ކަލަނު ވިޔައެވެ. (އަބްސޫލުގެ މުރުދީ އަވަގުތު شيطان ނަށަށް مشركن ސަޖިދަކުރަ
އަރުކަނު ކަރުނާ ފަދިބާ ގިނަނަ ވެގެބުއް ކަމުނެވެ.) އެހުން ކަމުން އަވަގުތު ގައި ކާފިރުން އިރުން
ސަޖިދަ ކުރެއެވެ. ދުނި އަޅުން ފަހު ބިޔާ ބާނުނު ނަފިލު ނަމާދުބައި ކުރެނެވެ. އެހެނީ ނަމާދުގައި

ކަލާނގެ ދެކޮޅުވެ ތަކުލީފުތަކެއް ކުރަނީ. ތިބާ ހަނދާންކުރަ ހެއްވެ ކަލާނގެ ދެކޮޅުވެ ތަކުލީފުތަކެއް ކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ތިބާ ކަލާނގެ ހަނދާނުގައި ހުންނަ ކަމެއް

ހިބިދާންބެއެވެ. އޭނިދު عَمْرُو بن عَبَسَةَ ދެންނެވިއެވެ. އޭ ابو أُمامة އެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ މިހާރު މުސްލިމުވީއެވެ. އަދި ކަލޭބުނެއް މިހާރު ބުނެފާނަދީބާރެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނު މިހާރު ގޮތުގައެވެ. މިގޮތުން ހުއްޖަ الله އާއި އެކަލާނގެ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ މައްޗަށް ދޮގުހަދައިދާނެ ތިމަންނަ ކަލޭގެން ބޭނުންވާ ކަމެއް ނުކުރެވޭ. މިގޮތުން މިވާހަކަ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން އައްސަވައި ނުވާނަމަ ނުވާނަމަ ބިން ފަހަރު ދެން ގެނައުން ގަސް 7 ފަހަރު ހަމަކަށަވަރު ބިރުގެނެވިއެވެ. އެގޮތަށް އަޑުއިވިފައި ނުވެއްޖެނަމަ ތިމަންނަ އެއްގޮތަކަށްވެސް މިހާރަކު ނުދެއްކީމުއެވެ. ނަމަވެސް ތިމަންނަ އޭގެ ގިނަފަހަރު ގަތީން މިހާރަކު އަޑު އިވިފައެވެ.

439- وعن أبي موسى الأشعري رضي اللَّه عنه ، عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «إِذا أَرادَ اللَّه تعالى ، رحمةَ أُمَّةٍ ، قَبضَ نبيَّهَا قَبلَها ، فجعلَهُ لها فَرَطاً وسلَفاً بين يَدَيها ، وإذا أرادُ هَلَكةَ أُمَّةٍ ، عذَّبها ونبيُّهَا حَيُّ ، فَأَهْلَكَهَا وهوَ حَيُّ ينظُرُ ، فَأَقَرَّ عينَهُ بِهلاكِها حين كذَّبوهُ وعصَوا أَمْرَهُ » رواه مسلم .

ގޮތް الله ތަޢާލާ ރަޟިޔާ ابو موسى الأشعري ، نَبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާ ކުރެއްވިއެވެ. އަލާހުތަޢާލާ حديث ކުރައްވާއެވެ. ގޮތް الله سبحانه وتعالى އުއްމަތެއްގެ މައްޗަށް رحم ކުރައްވާނަމަ އިޚްތިޔާރުކުރައްވާ ގޮތެއްގެ ކުރިން އެ އުއްމަތެއް ނަބި ދުއްވާގެ ކުރިން އެ ބައެއްގެ نَبي އާ މަރު ގެންދަވައެވެ. އެހެން ކަމުން އުއްމަތް ސިފަވެގެންވާ ގޮތުގެ ދުރު އޮވެއެވެ.

އަދި الله سبحانه وتعالى އުއްމަތެއް ހަލާކު ކުރައްވާ އިރާދަ ކުރައްވާ ގޮތެއްގެ ކުރިން އެ އުއްމަތުގެ نَبي އަށް ދުނިޔެވީ ދުރާލާ އެ އުއްމަތެއް ކުރަން عذاب ފޮނުއްވައެވެ. އެއީ އޭނާގެ އެބަހީ ބައިވެރިން އަޅުގަނޑުމެން عذاب ލިބުނު ފެނުމުގެ ދުވަހެވެ. އަދި އެމީހުން އެ ނަބީއާ ދެކޮޅު އަދި އެއުރެން ތެދުކުރުން ދުރުކުރާގެ މައްޗަށް ހިތްހަމަ ޖެހުން އެ نَبي ބަލާލާ ހިތްގެ ދުވަހެވެ.

المعْجَمَةِ ، أَي : غَيْرَ مختُونِينَ .

52- باب فضل الرجاء

الله ގެ ރަޙްމަތުގެ އުއްމީދު ކުރާނެ ކަމުގެ މަތިކަން ބަޔާން ކުރެވޭ ބާބު

قال اللَّه تعالى إخباراً عن العبد الصالح: { وأفوض أمري إلى اللَّه إن اللَّه بصير بالعباد، فوقاه اللَّه سيئات ما مكروا }

ތަނ ތަކުރުމުގެ ފިދާ ކުރުމަށް الله ތަކުން ތަކުރުމުގެ ބަދަލުދީފައެވެ. ކަނޑައަޅައިފި، الله ދީ، **ތަފާތުކަމުގެ ކަންތައް ކުރާތީ ދެމީހުންގެ ދެމެދުގައި ކަންތައް ކުރެވުނީ ކަނޑައެޅުނު ގޮތަށް ކަންތައް ކުރެވުމުގެ ކުރިން** الله ތިން ދުވަހުގެ ތެދުވުން.

440- وعن أبي هريرة ، رضيَ اللَّه عنه ، عن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَنَّهُ قال : « قالَ اللَّه ، عَزَّ وَجلَّ ، أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدي بي ، وأَنَا مَعَهُ حَيْثُ يَذْكُرُني ، وَاللَّهِ للَّهُ أَفْرَحُ بتَوْبةِ عَبْدِهِ مِنْ أَحَدِكُمْ يجدُ ضالَّتَهُ بالْفَلاةِ ، وَمَنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ شِبْراً ، تَقَرَّبْتُ إِلَيْهُ ذِرَاعاً ، وَمَنْ تَقَرّبَ إِلَيَّ ذِراعاً ، تقَرَّبْتُ إليه بَاعاً ، وإِذَا أَقْبَلَ إِلَيَّ يمْشي ، أَقبلتُ إِلَيه أُهَرْوِلُ » متفقٌ عليه ، وهذا لفظ إحدى رِوايات مسلم .

ڈ ھ الله ތ ھ ش ڭ ھ ابو هريرة ، نَبي ڑ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ތ ر ژ ھ ڑ ھ ڭ ھ حديث ھ ھ ئ ھ ڭ ھ ڭ ھ ڭ ھ ھ ڭ ھ ڭ ھ ڭ

441- وعن جابِرِ بن عبدِ اللَّه ، رضي اللَّه عنهما ، أَنَّهُ سَمِعَ النَبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قَبْلَ موْتِهِ بثلاثَةِ أَيَّامٍ يقولُ : « لا يموتن أَحَدُكُم إِلاَّ وَهُوَ يُحْسِنُ الظَّنَّ باللَّه عزَّ وَجَلَّ » رواه مسلم .

ڳُمْ الله ءُثَرَهَ ۇَرِىَ ئَرْحَرْسَرَسْ ئَرْمَ ـْسْ ئَرْمُ جابِرِ بن عبدِ اللَّه ئ ىِرَهَرِسْ ىِرِڳُڳَىْسْرُمَرُ. رَرَىَ ئَرَوَرْسْ ـَوڳَّرِ ـَوَرَڳُمْ ئَرْمُ نبي ىَرَڳَّىَڳَّرْسْ ءَرَوَّىَرَوَءَرِىَوَرَّىَ ِمْسْرُرَوَـْسْ ئَرْمِرْسْ حديث ئَرْىَرَمْرُوَسِرْىَرْسْ ِمْرَسْ ءَرَمَّىَرِّىَ. ءَرَىَرَڳَّىَڳَّرْسْ حديث ئَرْىَرَمْرُوَرِمَ. ِمْىَرَهَرِرِـْرُسْرَىَ ىَرَمْ ڳُمْ ڳُمْ رِسْرُمْ الله سبحانه وتعالى ئ حضرةسْ ئَرْمُ ـْوَرَّىَ ءُمْرُـْرِمْ ىْرَسْرَسْ رُسْرَسَ رُمْرَمَّ.

442- وعن أَنسٍ ، رضي اللَّه عنه قال : سمعتُ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « قال اللَّه تعالى : يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَا دَعوْتَني وَرَجوْتَني غَفَرْتُ لَكَ عَلى ما كَانَ مِنكَ ولا أُبَالِي ، يا ابن آدمَ ، لَوْ بَلغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ السماءِ ، ثم اسْتَغْفَرْتَني غَفَرتُ لَكَ ، يَا ابْنَ آدَم ، إِنَّكَ لَو أَتَيْتَني بِقُرابِ الأَرْضِ خطايا ، ثُمَّ لَقِيْتَني لا تُشْرِكُ بِي شَيْئاً ، لأَتَيْتُكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً » رواه الترمذي .
وقال : حديث حسن .

« عَنَانُ السماءِ » بفتح العين ، قيل : هو مَا عن لَكَ منها ، أي : ظَهَرَ إِذَا رَفَعْتَ رَأْسَكَ، وقيلَ : هو السَّحَابُ .

و « قُرابُ الأرض»بضم القاف ، وقيلَ بكسرِها ، والضم أصح وأشهر، وهو:ما يقارِبُ مِلأَهَا ،واللَّه أعلم .

ڳُمْ الله ئَرْمُ ـْسْ ءُثَرِ أَنس ءَڳَّرَىَ ئ ىِرَهَرِسْ ىِرِڳُڳَىْسْرُمَرُ. ِمڳَّرِڳُرِمَرُ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئَرْىَرَمْرُوَسِرْىَرْسْ ِمْرَسْرَسَ ءَرَمَّىَرِّىَ. ءَرَىَرَڳَّىَڳَّرْسْ حديث ئَرْىَرَمْرُوَرِمَ. الله سبحانه وتعالى وحى ئَرْىَرَمْرُوَرِمَ. ڳَّ ءَرَڳَرَىَ ڳَرِىَڳَّرِمَرُ! رَرَىَرَوَرَـْسْ ِڳَّ ِمْرَسْ ـَوَـْرَڳَّرَىَ ىِرَهَرِسْ ڳَّرَڳَّ ڳُمْ ـْوَرَـْرَسْ ءَرِمِ ڳُمْ ڳَّرَڳَّ ئَرْمُرِڳَرَسَ ءَرِمِ ِمْرَسْ ـَوَـْرَڳَّرَىَ حضرةسْ ئَرْمُ ـْوَرَّىَ ءُمْرُـْرِمْ ئَرْىَرَمْرُوَسْ رُىَرِڳَرَسَ ِمْرَسْ ـَوَـْرَڳَّرَىَ ِمڳَّىَ ءَرْىَرَمْرُ ڳَّرَڳَّرَمْ ڳُمْ ـْوَرَـْرَسْ ءَرِمِ ِمڳَّىَ ءَڳَّرَڳَرَمْ ىِرَهَرْسْرُمَرُ ـْرَهَرَىَرَمِ ِمْرَسْ ـَوَـْرَڳَّرَىَ ءَرْىَرَمْرُ ءَرَىَرَوَڳَرَمْ ِمْرَسْ ـَوَـْرَڳَّرَىَ ءَرَسْرَسْرُمَرُ. ڳَّ ءَڳَرَىَ ڳَرِىَڳَّرِمَرُ. ِمڳَّىَ ڳَّرَڳَّرَمْ ىِسَرَىَرَسْ ءَڳَّرِ رَىَرَسْ ءَرِڳَرِڳَرِ رُمْرَهَـْ ڳُمْ ءَرَسْرَڳَرُ ِمْرَسْ ـَوَـْرَڳَّرَىَ ىِرَهَرِسْ ڳَّرَڳَّ ڳُمْ ـْوَرَـْرَسْ ءَرِمِ ڳُمْرَسَرَوَڳَرَىَ ِمْرَسْ ـَوَـْرَڳَّرَىَ ِمڳَّهَرَسْ ڳَّرَڳَّ ڳُمْ ـْوَرَـْرَسْ ڳُمْرَمَّ رُىَرِڳَرَسَ. ڳَّ ءَڳَرَىَ ڳَرِىَڳَّرِمَرُ. ِمڳَّ ڳَّ ِمْرَسْ ڳُمْرَسَ ڳَّرَڳَّرَىَءَرِىَسْ ءَرِءَرَىَرَوَرِـْرَسْ ڳُمْرَسْ ءَرِسْرَسْرُمَرُ ِمڳَّ ِمْرَسْ ـَوَـْرَڳَّرَىَءَرِمِ ءَرَهَرَڳَرَسَ ڳَّرِسْرُمَرُ ِمْرَسْرَسْ ـَوَـْرَڳَّرَىَءَرِمِ

ތަކުލީފުތަކާ ދިމާއަށް ދިއުމާ ދެކޮޅަށް ދާ ކަންކަމުގައި ހުރިހާ ކަމެއްގައި ހަނދާންތެރިކަމާ ދެކޮޅަށް ދާ ކަންކަމުގައި ހުރިހާ ކަމެއްގައި ވެސް ތަންތަނުގައި ދަތިކަމާ ދެކޮޅަށް ދާ ކަންކަމުގައި ވެސް ދަތި ކަމެއް ދިމާ ވާ ގޮތަށް ކަންކަމަށް ދެނެގަތުމަށް ދަސްކޮށްދިނުން.

53- باب الجمع بين الخوف والرجاء

الله ގެ ބަންދާ ކަމަށްވާ ފަރާތުގެ حضزة ގައި ހުރިހާ ހިތްވަރުތަކާ ދެކޮޅަށް ދާ ކަންކަމުގައި ބިރުވެތިވުމާ ދެކޮޅަށް ދާ ކަންކަމުގައި ބިރުވެތިވުމާ ދެކޮޅަށް ދާ ކަންކަމުގައި ބައެއް باب

اعلم أن المختار للعبد في حال صحته أن يكون خائفاً راجياً، ويكون خوفه ورجاؤه سواء، وفي حال المرض يُمَخِّضُ الرجاء. وقواعد الشرع من نصوص الكتاب والسنة وغير ذلك متظاهرة على ذلك.

ބަންދާ ކަމަށްވާ ފަރާތަކަށް ދެވިދާނެ ހެޔޮ ކަންކަމުގައި ބައެއް ކަންކަމަކީ ހިތްވަރުވެ ބިރުވެތިވެ ހުރުން ކަމުގައި ވާ ކަމެއް ކަމަށް ދެނެގަތުމެވެ. ފަރާތަކަށް ދެވިދާނެ ހެޔޮ ކަންކަމުގައި ބައެއް ކަންކަމަކީ ހިތްވަރުވެ ބިރުވެތިވެ ހުރުން ކަމުގައި ވާ ކަމެއް ކަމަށް ދެނެގަތުމެވެ. ފަރާތަކަށް ދެވިދާނެ ހެޔޮ ކަންކަމުގައި ބައެއް ކަންކަމަކީ ހިތްވަރުވެ ބިރުވެތިވެ ހުރުން ކަމުގައި ވާ ކަމެއް ކަމަށް ދެނެގަތުމެވެ. قران ގެ سنة ގެ نص ތަކުން ފެނިގެންދާ ------ ގެ ގޮތުގައި ތަކުން ފެނެއެވެ.

قال اللَّه تعالى: { فلا يأمن مكر اللَّه إلا القوم الخاسرون } .

ފުރަ، **ﷲ ގެ ތަދުގެ ވައްޓާ ގެ ކަންތައް** ،ﷲ ގެ ތަދުގެ ވައްޓާ ގެ ކަންތައް (ތަދުގެ ކަންތައް) أما ن ކަމުގައި ވެސް ކަމެއް ކަމަށް ދެނެގަތުމެވެ.

وقال تعالى: { إنه لا ييأس من روح اللَّه إلا القوم الكافرون } .

ފަރާތަކަށް ކަމަށް ދެނެގަތުމަށް ،ﷲ ގެ رحمة ން ދުރުވެ ތަދުވެ ދާ ފަރާތަކަށް ކަމަށް ދެނެގަތުމެވެ.

وقال تعالى: { يوم تبيض وجوه وتسود وجوه } .

(ތަދުގެ) ތަދުގެ ކަންތައް ކަމަށް، **ތަދުގެ ތަދުގެ ކަންތައް** ތަދުގެ ކަންތައް ކަމަށް ދެނެގަތުމެވެ.

وقال تعالى: { إن ربك لسريع العقاب وإنه لغفور رحيم } .

ފަރާތަކަށް ތަދުގެ ކަންތައް ކަމަށް ދެނެގަތުމަށް عقوبات ގެ ތަދުގެ ކަންތައް ކަމަށް ދެނެގަތުމެވެ.

ތަފްސީރު ކުރުމުގައި ބޭނުންކުރާ ކުރިން ލިޔެފައިވާ ކުދި ފޮތެއް، رحيم ކަމުގައި ތަފްސީރުކުރާ.

وقال تعالى: { إن الأبرار لفي نعيم وإن الفجار لفي جحيم } .

ތަފްސީރު ކުރާ ފަރާތުގެ ދިރިއުޅުމުގައި، نعمة ގެ ހުރިހާ ގޮތެއް ތަފްސީރު ކުރާ. ތަފްސީރު ކުރާ ފަރާތުގެ كافر ގެ ދިރިއުޅުމުގައި **ތަފްސީރު ކުރާ ގޮތް**.

وقال تعالى(القارعة 6 – 9): { فأما من ثقلت موازينه فهو في عيشة راضية، وأما من خفت موازينه فأمه هاوية } . والآيات في هذا المعنى كثيرة. فيجتمع الخوف والرجاء في آيتين مقترنتين أو آيات أو آية.

ކިހާ، ބަލިކަށަ (ދަރުސުގައި) ތިބި ބައެއް ބަލިކަށަ ލިބުނު! ކިހާ، **ބަލި ބޮޑު**، ތަކުލީފުގެ ތެރެއިން ދުރުވެގެންދާ. (ބަލި: ހުރިހާ ބަލިތަކެއް.) ތަފްސީރު ކުރާ ބަލިކަށަ ތިބި ބައެއް ބަލި ލިބުނު! ކިހާ، **ބަލި ދަށް**، ތަކުލީފުގައި ވެއްޓިގެންދާ.

443- وعن أبي هريرة . رضي اللَّه عنه ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لَوْ يَعْلَمُ المؤْمِنُ مَا عِنْدَ اللَّهِ مِنَ العُقُوبَةِ . ما طَمِعَ بِجَنَّتِهِ أَحَدٌ ، وَلَوْ يَعْلَمُ الكافِرُ مَا عِنَد اللَّهِ مِنَ الرَّحْمَةِ ، مَا قَنطَ مِنْ جنَّتِهِ أَحَدٌ » رواه مسلم .

ﷲ ﷺ ابو هريرة ގެ ތެރެއިން ރިވާކުރެއްވި حديث ކަމުގައި، مُؤْمِن ގެ (ފުރިހަމަ ތަންދުރުސްތި) الله ގެ عذاب ގެ ކަރުދާހުގައި ﷺ ބަލި ދެއްވާ ގޮތް ތަފްސީރު ކުރާ ފަރާތުގެ ﷲ ގެ حضرة ގައި رحمة ގެ ތެރެއިން ލިބޭ ދަށް ތަފްސީރު ކުރާ.

444- وعن أبي سَعيد الخدرِيِّ ، رضي اللَّه عَنه ، أَنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إذا وُضِعتِ الجَنَازَةُ واحْتمَلَهَا النَّاسُ أَو الرِّجالُ عَلى أَعْنَاقِهِم ، فَإِنْ كانَتْ صالِحَةً قالَتْ : قَدِّمُونِي قَدِّمُونِي ، وَإِنْ كانَتْ غَير صالحةٍ ، قالَتْ : يا ويْلَهَا ، أَيْنَ تَذْهَبُونَ بِهَا ؟ يَسْمَعُ صَوتَهَا كُلُّ شيءٍ إلاَّ الإِنْسَانُ ، وَلَوْ سَمِعَهُ لَصَعِقَ » رواه البخاري .

ﷲ ﷺ ابو سَعيد الخدرِي ގެ ތެރެއިން ﷺ رسول

الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މައްޗާ ވަގުތުގައި ގެންދިޔުމަށް ބައްޔާތު ކުރުމި އަދި މުސްތަޙަބުން އަމުރުކުރެއްވި ކާމެހެން އުޅުއްވިގެން ގެންގުޅުން ފަރާއިޟުތަކާ ފަހަރު صالح އަމަލުތަކަ ހެދުމަކީ ބާޣަނަތަކުން ގިނަކޮށް ގެންދޭތެވެ. ގިނަކޮށް އަވަހަށް ގެންދޭތެވެ. އަދި ތަބާވި އަމަލު ނުކުމަ (ހަލާކުވާގޮތަށްތަކެވެ.) ބާޣަނަތަކެވެ. ގިނަބަހިތަކުން ނުތަށް ހަމަލާ ހައްޖެވެ. ގިނަބަހިތަކުން ގިނަކޮށް ވިކިގެތަކުން ކަންތަކާތަކުން ހެއްލެވޭ؟ **އޭނާ** ...

445- وعن ابن مسعودٍ ، رضي اللَّه عنه ، قالَ : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « الجَنَّةُ أَقْرَبُ إلى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِه وَالنَّارُ مِثْلُ ذلك » رواه البخاري .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި ابن مسعود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ސުވަރުގެ ތިޔަބައިމީހުންނާއި ތިޔަބައިމީހުންގެ ފައިވާނުގެ ވާރު ކައިރިވެގެންވާ ފަދައިން ކައިރިވެގެން ވެއެވެ. އަދި ނަރަކަ (ވެސް) އެފަދައިން ކައިރި ވެގެން ވެއެވެ.

54- باب فضل البكاء خشية الله تعالى وشوقاً إليه

الله އަށް ބިރުވެތިވުމުންނާއި އަދި އެކަލާނގެ ޝައުޤުވެރިވުމުން ރުއިމުގެ މާތްކަން ބަޔާން ވެގެންވާ باب.

قال اللَّه تعالى: { ويخرون للأذقان يبكون ويزيدهم خشوعاً } .

އަދި އެއުރެން ރޯމުން މޫނުބިމަށް سجدة އަށް ވެއްޓެއެވެ. އަދި އެ قران، އެއުރެންނަށް ޚުޝޫޢުކަން އިތުރު ކޮށްދެއެވެ.

وقال تعالى: { أفمن هذا الحديث تعجبون، وتضحكون ولا تبكون! } .

ފަހެ، **ތިޔަބައިމީހުން** عجائب ވަނީ އަދި ހުނުނީ ނުރޮނީ މިވާހަކަތަކާއި ގޮތު ކަމި (އެބަހީ: قران އާމުދުގައި) ހެއްޔެވެ؟

446- وعَن أبي مَسعودٍ ، رضي اللَّه عنه . قالَ : قال لي النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «اقْرَأْ علَّي القُرآنَ » قلتُ : يا رسُولَ اللَّه ، أَقْرَأُ عَلَيْكَ ، وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ ؟، قالَ : « إِنِي أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي » فقرَأْتُ عليه سورَةَ النِّساء ، حتى جِئْتُ إلى هذِهِ الآية : { فَكَيْفَ إِذا جِئْنا مِنْ كُلِّ أُمَّة بِشَهيد وجِئْنا بِكَ على هَؤلاءِ شَهِيداً } [الآية : 41] قال : « حَسْبُكَ الآنَ » فَالْتَفَتُّ إِلَيْهِ . فَإِذَا عِيْناهُ تَذْرِفانِ . متفقٌ عليه .

ڏهه الله ٿرڏو ابن مَسعود ئ ٻهڙس ٻرڏهئسڙهئهڏهئ. وڳرئوڏهئ. نَبي ً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وڏسڙسهڙس وڳرئوڏهئ. وڏسڙسهڙڙ هئهٻرڏس وڳ قران (قران ڙس ڪسڙٻئهڙ) ٻهڙهوهڳرئهئ. (هٻرسرڦر)وڏسڙسهڙ ڦڙسڙسڳوڏهئ. ً الله ئ هڙڙڳهئ. قران ڏهوهٻڏهڙسڳ ٻهڙئئهڳڙسئ ڏهڪهئهئ. هٻئس ٻهڏس ٻهڙئئهڳڙسڙس هٻٻڳ ڦرسڳ ٻٻرسهٻڙس ڳهئ؟ حديث ٿهڙهڙوڏهئ. ٻهڏهٻهوهٻڙس وڏسڙس ٻهڙئئهڳڙسڙ ڳهڙهوهٻ هٻئس ڄرهٻ (قران ٻهڙهوهٻهئ) هٻهڏهڙس وڏسڙس ٻهڙئئهڳڙسڙ ڏڏسڙسهوهسڳ هٻڙ. (ابن مَسعودٍ وڳرئوڏهئ.) ڳهٻ (هٻهڙسڙهٻ) وڏسڙسهڙ النِّساء ڏڙهڙ ٻهڙهوهڙسڙ هٻهٻ (فَكَيْفَ إِذا جِئْنا مِنْ كُلِّ أُمَّة بِشَهيد وجِئْنا بِكَ عَلى هَؤلاءِ شَهِيداً) ئ ً ڳهڙهوهٻ ٻهڏهٻهڳهٻهڙسڙڙس حديث ٿهڙهڙوڏهئ. وڏهڙ هٻسڙڏهئ. (سڙسڙهوڳرئهئ. (ابن مَسعود وڳرئوڏهئ.) هٻهڙسڙهٻ وڏسڙس هٻٻڳهئڳڙهڙس ڏهڙئڳڙ ڙسرڦر هٻٻڳهئڳڙسئ ڦرڙڳڳڙس ڙسڳ ٻهڙهڙس ڳڦر هٻڙهڳ هٻڙهڳ ڏهڙ. ڄسڙسهڳڙهڙ ً ڳهڙهٻهٻ ڏهڙهوهڙ: ڳهڙ وڏسڙهڙسهٻهڙڳسئ ٻهڙڏ هٻڙهٻهٻهڙس ٻهڙهوڄهڙهٻ ڳسڙهٻهڙ ٻهڏهڙهڙ ڳڏهڪهڙ ٻهڙهوڄهٻهٻهئ ڏهوهئهڳ وڏسڙس ڙهسڙهڳسئ ٻهڙئئهڳڙسڙس ڳسڙهوڳرسرڦر ڳڳڙڙسئ ڳڳ ڙسڙهڙس ٻهڙڏڳڙهٻهٻهڙس ڏهڙ.

447- وعن أنس ، رضي اللَّه عنه ، قالَ : خَطَبَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خُطْبَةً مَا سَمِعْتُ مِثْلَهَا قَطُّ ، فقالَ : « لَوْ تعْلمُونَ ما أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً وَلَبَكَيْتُمْ كثيراً» قال : فَغَطَّى أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . وُجُوهَهُمْ . ولهمْ خَنِينٌ . متفقٌ عليه . وَسَبَقَ بيَانُهُ في بابِ الخَوفِ .

ڏهه الله ٿرڏو أنس ئڳڙسئ ٻهڙس ٻرڏهئسڙهئهڏهئ. وڳرئوڏهئ. (هٻرڙهٻهٻ) رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خُطْبَة هٻڦرڏهوڏهئ. هٻڙهڳ (بلاغة ڳهٻ هڳ عبرة ڳهٻ) خُطْبَة هٻڏ وڏسڙس ڦرهٻهٻڙسڙ هٻڠ ٻهڏهٻهڳهئ. ڳهٻ (ڏ خُطْبَة ڪڏ) حديث ٿهڙهڙوڏهئ. وڏسڙ ٻهڙئئهڳڙسڙ ح ڏسڙسئ ڳهڳهڏس وڏهڪهڏهڙسڙسڙ ڏسڙسئ ٻهڪ يقين ڙس

ވެސް ބިރުވެރިވުމުން ހުރުން ގެންދަވައި މަޑުކުރެއްވިއެވެ. އަދި يقينް ރޫޙުން ގެންގުޅުއްވަން

ވާނެކަމެވެ. ހަމަ ވިދާޅުވިއެވެ. (އިބުނު) رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ أَصْحَابُ

ޞަޙާބީން އަޞްޙާބުންގެ މޫނުތައް ފޮރުވައިލެއްވި ރޮއިގަތުމެވެ. އަރިސްދު އަޞްޙާބުންގެ ފޮރުވައިން ދިމާލުން

އަދި ގިސްލެއްވި ސީދާ ކަރުނަކުން ގެންދިޔަ އަޑެވެ.

448- وعن أبي هريرة ، رضي اللَّه عنه ، قال : قالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لاَيَلِجُ النَّارَ رَجُلٌ بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللَّه حَتَّى يَعُودَ اللَّبَنُ في الضَّرْعِ وَلا يَجْتَمعُ غُبَارٌ في سَبِيلِ اللَّه ودُخانُ جَهَنَّمَ » رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ.

ރަޟީ الله ތަޢާލާ ޢަންހުމާ ابو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله އަށް ބިރުވެތިވެ ވެގެން ސަބަބުން ރޯމީހާ މީހަކު

ނަރަކައަށް ނުވަދެވޭނެއެވެ. އެއީ އުރަމަތިން ނިކުމެފައިވާ ކިރު އަލުން އަނބުރާ

އުރަމައްޗަށް ވަދެއްޖެ ނަމަވެސްމެއެވެ. އަދި الله ގެ މަގުގައި ނިކަމެތިވުމުގެ ބައްޔާއި

އަދި ނަރަކައިގެ ދުވާން އެއްވެ ނުވާނެ ހެއްޔެވެ. (ތިރިމިޒީ އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. މިއީ حسنٌ

ގެ ދަރަޖައިގެ صحيح حديث އެކެވެ.)

449- وعنه قالَ : قالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « سَبْعَةٌ يُظِلُّهُـمُ اللَّهُ في ظِلِّهِ يَوْمَ لا ظِلَّ إلاَّ ظِلُّهُ : إِمامٌ عـادِلٌ ، وشابٌّ نَشَأَ في عِبَادَةِ اللَّه تَعالى . وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّق بالمسَاجِدِ . وَرَجُلانِ تَحَابَّا في اللَّه . اجتَمَعا عَلَيهِ . وتَفَرَّقَا عَلَيهِ ، وَرَجَلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمالٍ . فَقَالَ : إِنِّي أَخافُ اللَّه . ورَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةَ فأَخْفاها حتَّى لاَ تَعْلَمَ شِمالهُ ما تُنْفِقُ يَمِينهُ . ورَجُلٌ ذَكَرَ اللَّه خالِياً فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ» متفقٌ عليه .

އަދި އެ صحابي (އަޙަދު ރަޟީ الله ތަޢާލާ ޢަންހުމާ ابوهريرة) ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ.

ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى

ގެ ހިޔާ ނުލިބޭ ދުވަހު ހަތް ބައެއް މީހުންނަށް ހިޔާވަހިކަން ދެއްވާނެއެވެ. އެދުވަހު

އެ ހިޔާވަހިކަން ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ހިޔާވަހިކަމެއް ނުލިބޭ ދުވަހެވެ.

އެއީ عدل ވެރިރަސްގެ. އަދި الله އަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި ހެދުނު ޒުވާނެއް ޒުވާނާއެވެ. އަދި

އޭނާގެ ހިތް މިސްކިތްތަކާއި ގުޅިފައިވާ މީހާއެވެ. އަދި الله އަށްޓަކައި އެކަކުއަނެކަކު

ލޯބިވާ ދެމީހުންނެވެ. އަދި ނަސަބުގެ ވެރިކަން ލިބިފައިވާ ރީތި އަންހެނަކު

ގޮވާލުމުން ނުފޯރުވާ ވާއެކަމުން ސަލާމަތްވާ ބުނެ. الله އަށް ބިރުވެތި ވެގެން އެކަމުން

ދުރުވެގަންނަ މީހާއެވެ. އަދި ޖިހާދުގެ ކަސަރަތުން ކުރާ صدقة ވަރަށް ތޫނު ސަވާބުން ދޫކުރާއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ހަޔާތުގެ الله ހަށިދުވަސް ހިނދު ކުރާ ޖިހާދު ކަރުނަ އޮހޮރިގެން އަންނަ މީހާއެވެ.

450- وعَن عبد اللّه بنِ الشِّخّير . رضي اللّه عنه . قال : أَتَيْتُ رسُولَ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَهُو يُصلِّي ولجوْفِهِ أَزِيزٌ كَأَزِيزِ المرْجَلِ مِنَ البُكَاءِ .

حديث صحيح رواه أبو داود . والتِّرمذيُّ في الشَّمائِل بإِسنادٍ صحيحٍ .

މާތް الله ރުޟާކުރެއްވި ޞަޙާބީ عبد اللّه بنِ الشِّخِّير ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މިމަންނަ (އަށްޑަޖަހާލާ) رَسُولُ اللّه صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ޙަޟްރަތަށް އައީމެވެ. އެހިނދު އެކަލޭގެފާނު ހުންނެވީ ނަމާދުކުރައްވައި. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ހިތުކެރުގައި ހިލާ ބޯއްޓެއް ކަކަ އަޑުއިވޭހެން އުއްމީގެ އަޑު ބޮޑު ވެއެވެ.

451- وعن أَنسٍ رضي اللّه عنه . قالَ : قالَ رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، لأَبِيِّ بنِ كَعْبٍ . رضي اللّه عنه : « إِنَّ اللّه ، عَزَّ وجَلَّ ، أَمْرَنِي أَنْ أَقْرَأَ علَيْكَ : لَمْ يَكُن الَّذِينَ كَفَرُوا » قَالَ : وَسَمَّانِي ؟ قال : « نَعَمْ » فَبَكى أُبَيٌّ . متفقٌ عليه . وفي رواية: فَجَعَلَ أُبَيٌّ يَبْكي.

މާތް الله ރުޟާކުރެއްވި أَنس ގެފާނު ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُولُ اللّه صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم(އަށްޑަޖަހާލާ) މާތް الله ރުޟާކުރެއްވި اَبِيّ بنِ كَعْب އަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى މިމަން ކަލޭގެފާނަށް " لَمْ يَكُن الَّذِينَ كَفَرُوا " ގެ ސޫރަތް ކިޔަވައިދިނުމަށް އަމުރު ކުރެއްވިއެވެ. (އެ صحابي އެއްސެވިއެވެ.) ކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުގައި މިމަންނާގެ ނަން ހުށަހެޅުއްވީ ތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އާއެކެވެ. އެހިނދު أُبَيّ ރުއްސެވެ.

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ފަހެ أُبَيّ ރޮން ފެއްޓެވިއެވެ.

452- وعنه قالَ : قالَ أَبو بَكْرٍ لعمرَ ، رضي اللّه عنهما . بعدَ وفاةِ رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : انْطَلِقْ بِنا إِلى أُمِّ أَيمنَ . رضي اللّه عنها . نَزُورُها كما كَانَ رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، يَزُورُها . فَلَمَّا انْتَهَيا إِلَيْها بَكَتْ . فقَالا لها : ما يُبْكِيكِ

؟ أَمَا تَعْلَمِينَ أَنَّ مَا عِنْدَ اللَّه تعالى خَيْرٌ لِرَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قالَتْ : إِنِي لاَ أَبْكِي ، أَنِّي لأَعْلَمُ أَنَّ ما عنْدَ اللَّه خَيرٌ لِرَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، ولكِنِّي أَبْكِي أَنَّ الوَحْيَ قَدِ انْقَطَعَ مِنَ السَّماءِ فَهَيَّجَتْهُما عَلى البُكاءِ ، فَجَعَلا يَبْكِيانِ مَعهَا رواهُ مسلم. وقد سبق في باب زيارَةِ أَهل الخير .

ތަނޑ ގެ صحابي (ތަކެއް ފަދަ ކަމެއް) ގެ ކިބައިން ތިލަވައި ދެއްވާފައި. ފާހަގަކުރަނީ. رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތަނޑުގައި (ތިންފަހަރު) أبو بَكْر ގެފާނާ عمر ގެފާނާ ތިލަވައި ފާހަގަކުރަނީ. رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم(ތިންފަހަރުގެ ތެރެއިން ދެ ފަހަރު) ފާހަގަ ކުރަނީ الله ގެ أُمِّ أيمنَ ގެ ކިބައިން ތިލަވައި ފާހަގަ ކުރެއްވި ގޮތަށް ކަމަށް ވާ ކަމަށް ތަކެއް ކަމަށް ވާ ކަމަށް ތަކެއް ކަމަށް ވާ ކަމަށް ތަކެއ

ދެއްވުމާއި މެދު ދެންނެވުނެވެ. އެހިނދު حديث ކިޔުއްވައިފިއެވެ. ابو بَكْر ގެފާނަށް ކުރަ
މީސްތަކުންނަށް އިމާމުވެ ހުރެ ނަމާދު ކުރުވުމަށް އަމުރު ކުރެއްވިއެވެ. ދެން (އެހިނދު) عائشةَ
ގެފާނު ދެންނެވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ابو بَكْرُ ގެފާނަކީ ވަރަށް ހިތްދަތިވާ ބޯކޮލެކެވެ.
އަކުރެއްގެފާނު ކިޔަވާން ފެށުމާ ރޮއްވަވާން ކިޔަވާވަން ކުރިމަތީ ކުރެވިގެން ނުދާނެވެ. حديث ކިޔުއްވައިފިއެވެ.
ابو بَكْرُ ގެފާނަށް ދެންނެވުމާއެވެ. ދެން (މީސްތަކުން ނަން އިސްވެހުންގެ) ނަމާދުކުރުއްވާށެވެ.

وفي رواية عن عائشةَ ، رضي اللَّه عنها ، قالَتْ : قلتُ : إنَّ أَبا بَكْرٍ إذا قَامَ مقامَكَ لَم يُسْمع النَّاس مِنَ البُكَاءِ . متفقٌ عليه

عائشة ގެފާނުގެ އަނެއް ރިވާ ޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އަކަލަން ވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާ ދެންނެވީމެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން ابو بَكْرُ ގެފާނު ، ކަލޭގެފާނުގެ مقام ގައި ވަޑައިގަންނަވާ ހިނދަކު ރޮއްވެވުމުގެ އަޑާއި ހުރެ
މީސްތަކުންނަށް އެއްވެސް އަޑެއް އަޑު ނުއިވޭނެއެވެ.

454- وعن إبراهيمَ بنِ عبدِ الرَّحمنِ بنِ عوفٍ أَنَّ عبدَ الرَّحمنِ بنَ عَوْفٍ ، رَضيَ اللَّه عنهُ أُتِيَ بطَعامٍ وكانَ صائماً ، فقالَ : قُتِلَ مُصْعَبُ بنُ عُمَيرٍ ، رضيَ اللَّه عنه ، وهُوَ خَيْرٌ مِنِّي ، فَلَمْ يُوجَدْ لَه ما يُكَفَّنُ فيهِ إلاَّ بُرْدَةٌ إنْ غُطِّي بِها رَأْسُهُ بَدَتْ رِجْلاُه ، وإِنْ غُطِّيَ بها رِجْلاه بَدَا رأْسُهُ ، ثُمَّ بُسِطَ لَنَا مِنَ الدُّنْيَا ما بُسِطَ أَوْ قالَ : أُعْطِينا مِنَ الدُّنيا مَا أُعْطِينَا قَدْ خَشِينَا أَنْ تَكُونَ حَسَنَاتُنا عُجِّلَتْ لَنا . ثُمَّ جَعَلَ يبْكي حَتَّى تَرَكَ الطَّعامَ . رواهُ البخاري .

ِبراهيم بنِ عبدِ الرَّحمنِ بنِ عوف ގެ ރިވާޔަތެއް ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ފަހު الله ތަޢާލާ ރުއްސެވުން
ލިބިވަޑައިގަންނަވާ عبدَ الرَّحمنِ بنَ عَوْف ގެ އަރިހަށް ކެއުމެއް ގެނެވުނެވެ. އެދުވަހު އެކަލޭގެފާނު صحابي
ރޯދައިގައި (ހުއްޓެވެ). ވިދާޅުވިއެވެ. އެހިނދު ވިދާޅުވިއެވެ. ފަހު الله ތަޢާލާ ރުއްސެވުން ލިބިވަޑައިގަންނަވާ مُصْعَبُ بنُ عُمَيـر
ގަތުލު ކުރެވުނީއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ތިމަ ވުރެ މާ ހެޔޮ صحابي އެކެވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ މި ތަނުގައި ރަހުމަތްތެރިވެވަޑައިގެންނެވެ.
އެކަލޭގެފާނު ކަނޑިވިފައި ފަރުވާ އަތުރާ ހާދަ ހަށިގަނޑު ކަފުނު ކުރުމަށް ވެސް ފޮތިގަނޑެއް ނުލިބުނެވެ. އެކަމަކު
ބުރުދާ ކޮށްޗެއް ނޫން. ދެން އޭގެ ތެރެއިން ބޮލަށް ފޮރުވިޔާ ފައި ފާޅުވެއެވެ. ފައި ފޮރުވިޔާ ބޮލަށް ފޮރުވިއްޔާ ބޯ
ފާޅުވެއެވެ. ދެން އަޅަމެން ލިބިފައި ވާ (ދުނިޔެ) ވަރަށް ގިނައެވެ (ވިސްނައިދީފައިވާ ދުނިޔެ ފުޅާވެ ގިނަވެގެން)
ވަރަށް ގިނަ ނިޢުމަތްތައް އެބަ ލިބިއްޖެއެވެ. (ނުވަތަ ވިދާޅުވިއެވެ ދުނިޔެ ގިނަކޮށް ދެއްވައިފިއެވެ.) ދެން އަޅަމެންނަށް
ލިބުނު ހެޔޮ ޢަމަލުތަކުގެ ސަވާބު ދުނިޔެ ތެރޭގައި ދެއްވިކަމަށް ބިރުގަންނަމެވެ. ދެން ރޮއްވަވާން ފެށްޓެވިއެވެ.

ހަތިޔާރުތަކުގެ ބާރު ދުނިޔަމަތީން ދެވިނިފައިވާ ކަމުގެ ބޮޑު ހިތްވަރެވެ. ދީން އެއްގޮތަކަށް ލާފާ ފައިބާވިއެވެ.
އަންނަ ފަހުން ގައުމު އެކާބިރުން ފަޔަސްނުކުރާ ދެކެނިކުޅިލުމިއެވެ.

455- وعن أبي أُمامة صُدَيِّ بْنِ عَجلانَ الباهِليِّ ، رضيَ اللَّه عنه ، عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: « لَيْسَ شَيءٌ أَحَبَّ إلى اللَّه تعالى من قَطْرَتَين . وأَثَرَيْنِ : قَطْرَةُ دُمُوعٍ من خَشيَةِ اللَّه وَقَطرَةُ دَمٍ تُهَرَاقُ في سَبِيلِ اللَّه تعالى ، وأما الأثران فأثر في سبيل الله تعالى وَأَثَرٌ في فَرِيضَةٍ منْ فَرَائِضِ اللَّه تعالى » رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ .

މާނަ الله ރަސޫލާ ގުޅިގެ ابو أُمامة صُدَيّ بْنِ عَجلانَ الباهِلي ، نَبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާ ކުރައްވާ حديث އެއްގައި ވެއެވެ. އަޅުގަނޑުމެން حديث ކުރައްވައިފައެވެ. الله ގެ حضرة ގައި ލޯބިވާ ކަންތައްތަކުން އެއްޗެއް ނުވާ ދެތިއްކާއް ވެއެވެ. އަދި ދެ نشان އެއް ވެއެވެ. އެއީ الله އަށް ބިރުވެތި ކަމުން ފޮއިބޭގެން އަންނަ ކަރުނަ ތިއްކާއި އަދި الله ގެ މަގުގައި ޖިހާދު ކުރުމުން އޮހޮރިގެން އަންނަ ލޭތިއްކާއެވެ. އަދި (އަނެއް) ދެ نشان ގެ ތެރެއިން ފުރަ އެއް نشان އަކީ الله ގެ މަގުގައި ޖިހާދު ކުރުމުން ހަށިގަނޑަށް އަރާފައި ހުންނަ ޒަހަމު ތަކުގެ نشان އެވެ. އަދި (އަނެއް) نشان އަކީ الله فرض ކުރައްވާ ކަމެއް ކުރަން ހުއްޓައިގެން ހަށިގަނޑަށް އަރާފައި ހުންނަ زخم އެއްގެ نشان އެވެ.

(ترمذي ރިވާ ކުރައްވައެވެ. އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. މިއީ حسن ގެ ދަރަޖައިގެ حديث އެކެވެ

وفي البابِ أحاديثُ كثيرةٌ ، منها :

އަދި (ދަންނަވައެވެ.) މި ބާބު އާއި ބެހޭގޮތުން އައިސްފައިވާ حديث ތައް ވަރަށް ގިނައެވެ. އޭގެ ތެރެއިން ވާ(އެއް) حديث އަކީ:

456- حديث العْرباض بنِ ساريةَ . رضي اللَّه عنه ، قال : وعَظَنَا رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَوْعِظَةً وَجِلَتْ منها القُلُوبُ ، وذَرَفْت منْهَا العُيُونُ » . وقد سبق في باب النهي عن البدع.

މާނަ الله ރަސޫލާ ގުޅިގެ(العْرباض بنِ سارية) ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެން އައިސްފައިވާ حديث އެކެވެ. (އެ حديث ގައި) ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްދުވަހަކު) رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވަރަށްގިނަގިނައިން އަޅުގަނޑު މެންނަށް وعظ ވިދާޅުވެދެއްވިއެވެ. އޭގެން ހިތްތަކަށް ބިރުވެރިކަން

ތަފާސީލު. ތަފުސީ ދިވެހި ބަހަށް ބަދަލުކުރުން. ތަފުސީ (قَوْلُهُ:) ح حديث ، النهي عن البدع ئ باب ކަމާ ގުޅޭ ހަދީޘް. ކަނޑުވަރާ 157 ވަނަ.

55- باب فضل الزهد في الدنيا
والحث على التقلل منهاوفضل الفقر

ދުނިޔެކަމާ ގުޅިގެން ދެކޮޅަށް ދަތި ދުނިޔެއަށް ބަލާ ދެކޮޅަށް ދަތި ދުނިޔެ ދޫކޮށްލުމުގެ ފަޟީލަތާ ދެކޮޅަށް ވެސް ފަޤީރުކަމުގެ ފަޟީލަތް

قال اللّٰه تعالى: { إنما مثل الحياة الدنيا كماء أنزلناه من السماء فاختلط به نبات الأرض مما يأكل الناس والأنعام، حتى إذا أخذت الأرض زخرفها وازَّيَّنَتْ وظن أهلها أنهم قادرون عليها أتاها أمرنا ليلاً أو نهاراً فجعلناها حصيداً كأن لم تغن بالأمس، كذلك نفصل الآيات لقوم يتفكرون } .

ދުނިޔެގެ ތަކުރާރުވެދާ مثال ފަދައިން، **ﭐﭐﭑﭒﭓﭔﭕﭖﭗﭘﭙﭚﭛﭜﭝﭞﭟﭠﭡﭢﭣﭤﭥﭦﭧﭨﭩﭪﭫﭬﭭﭮﭯﭰﭱﭲﭳﭴﭵﭶﭷﭸﭹﭺﭻﭼﭽﭾﭿﮀﮁﮂﮃﮄﮅﮆﮇﮈﮉﮊﮋﮌﮍﮎﮏﮐﮑﮒﮓﮔﮕﮖﮗﮘﮙﮚﮛﮜﮝﮞﮟﮠﮡﮢﮣﮤﮥﮦﮧﮨﮩﮪﮫﮬﮭﮮﮯﮰﮱﯓﯔﯕﯖﯗﯘﯙﯚﯛﯜﯝﯞﯟﯠﯡﯢﯣﯤﯥﯦﯧﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽﵐﵑﵒﵓﵔﵕﵖﵗﵘﵙﵚﵛﵜﵝﵞﵟﵠﵡﵢﵣﵤﵥﵦﵧﵨﵩﵪﵫﵬﵭﵮﵯﵰﵱﵲﵳﵴﵵﵶﵷﵸﵹﵺﵻﵼﵽﵾﵿﶀﶁﶂﶃﶄﶅﶆﶇﶈﶉﶊﶋﶌﶍﶎﶏﶒﶓﶔﶕﶖﶗﶘﶙﶚﶛﶜﶝﶞﶟﶠﶡﶢﶣﶤﶥﶦﶧﶨﶩﶪﶫﶬﶭﶮﶯﶰﶱﶲﶳﶴﶵﶶﶷﶸﶹﶺﶻﶼﶽﶾﶿﷀﷁﷂﷃﷄﷅﷆﷇ﷈﷉﷊﷋﷌﷍﷎﷏ﷰﷱﷲﷳﷴﷵﷶﷷﷸﷹﷺﷻ** مثال ކަނޑުވަރާ ފަދަ، ދިވެހިންނާ ގުޅިގެން ދެކޮޅަށް ދަތި ދުނިޔެ ދޫކޮށްލުމުގެ ފަޟީލަތާ ދެކޮޅަށް ވެސް ފަޤީރުކަމުގެ ފަޟީލަތް ދެއްކުމަށް ކުރިން ދެކޮޅަށް ދަތި ދުނިޔެ ދޫކޮށްލުމުގެ ފަޟީލަތް ދެއްކުމަށް ކުރިން ދެކޮޅަށް ދަތި ދުނިޔެ ދޫކޮށްލުމުގެ ފަޟީލަތާ ދެކޮޅަށް ވެސް ފަޤީރުކަ

ކަލާ ކަމުގައި الله ވަޢުދުވެއްޖެ. ދުނިޔެ ފެނިވަރުގައި ދިރިއުޅުއްވާ ބައެއްކަމަށް ކަލާ ފާހަގަ ކުރައްވާ. ތިމަ ފާފަ ކުރުމަށް صالح عمل ތަކާ، ތަނަވަސްވާނެ ގޮތަށް ކަލާ ކުރިން حضرة ގެ ثواب ގެ ގޮތުގައި ދެއްވާ ނެ ކަމަށް ދުޢާ ކުރަން ވެސް ދަތި ކަމެއް ނުވެއެވެ.

وقال تعالى: { اعلموا أنما الحياة الدنيا لعب ولهو وزينة وتفاخر بينكم وتكاثر في الأموال والأولاد، كمثل غيث أعجب الكفار نباته، ثم يهيج فتراه مصفراً، ثم يكون حطاماً، وفي الآخرة عذاب شديد، ومغفرة من اللَّه ورضوان، وما الحياة الدنيا إلا متاع الغرور } .

ތިތަކެތި ދެކެމުންދާ ދުނިޔެ! ދިރިއުޅުން ކަކަށް ކަލާ ހިތަށް ގަތް ކަމަށް ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ތިބާ ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ތިތަކެތި ދެކެމުންދާ ދުނިޔެ ކަލާ ތަނަވަސްވާ ގޮތަށް ދެކެ ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ، ތިމަ ކަލާ ވިސްނާ ގޮތަށް ތިބާ ކަލާ ވިސްނާ. ކަލާ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ، ތިމަ ކަލާ ވިސްނާ ގޮތަށް ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ، ތިމަ ކަލާ ވިސްނާ ގޮތަށް عجائب ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ، ތިމަ ކަލާ ވިސްނާ ގޮތަށް ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ، ތިމަ ކަލާ ވިސްނާ ގޮތަށް آخرة ގެ ކަލާ ވިސްނާ، ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ، ތިމަ ކަލާ ވިސްނާ ގޮތަށް عذاب ގެ ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ، ތިމަ ކަލާ ވިސްނާ ގޮތަށް حضرة ގެ ކަލާ ވިސްނާ، ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ. ތިމަ ދެމިހުރެ ކަލާ ވިސްނާ، ތިމަ ކަލާ ވިސްނާ ގޮތަށް ކަލާ ވިސްނާ.

ﻓِﺮِﻳﺪْﺩْﺵْ ﻭِﻫَﻪِﺩِﺭْﺵْ ﺭَﻫْﺩْﺵْﻭِﺭِ ﺗَﻫِﻫَ ﺷْﻘْﺭْﺭَﺭَﺩْﺡْ! ﻫَﻓِ ﷲ ﺭً ﺩْﻫْﺭ شيطان ﺭً ﻭِﻫَﻪِﺩِﺭْﺵْ ﺭَﻫْﺩْﺵْ ﻭِﻫِ ﺗَﻫِﻫَ ﺷْﻘْﺭْ ﺭْﺭَﺭَﺩْﺡْ.

وقال تعالى: { ألهاكم التكاثر، حتى زرتم المقابر، كلا سوف تعلمون، ثم كلا سوف تعلمون، كلا لو تعلمون علم اليقين } .

(ﺩْﻫَﻓَﺷْﺭِ ﻓَﺭِﻳﺵْ) ﻳِﺵَﺭَﺩَﺡْ ﺋَﺭَﺩَﺗْ ﻫَﺵَﺭَﺭَﺵْ فخر ﺩْﻭِﺭِﺩْ ﺋْﺩْﺵْ، ﻭِﻫَﻪِﺩِﺭْﺵْ (ﷲ ﺵ ﺩَﻭِﺵْ ﺭَﻓْﺩَ ﺷْﻭِﻫَﻪِ) مشغول ﺗْﺵْﺭِﺋْﺩْﺡْ. ﻭِﻫَﻪِﺩِﺭْﺵْ ﺭَﻫْﻭَﺩْﻫَﺭَﺵْ ﻭِﺷًﻫَﻭِ ﺗْﺵْﺭِﺩَﺩْﺵْ ﺷًﺵْ ﻓْﺵْﺭِﺩْ. (ﺋَﻫَﺭِ: ﺩَﺩْﺭِﻭِﺗْﺩَﺩْﺵْﺷًﺵْﻓْﺵْ) ﺭَﺩَﺭِﺷً ﺋَﺭْﺵَﺭَﺗْﺵْ ﺷْﻭِﺷَﺵَﺋَﺩْﺡْ. ﺳِﺭَﺵْﺭْﺵَ ﻭِﻫَﻪِﺩِﺭْﺵْﺵَﺵْ ﺋَﺵَﺵَﺵَﺋَﻫْﺡْ. ﻓْﺵْﻭِﺡْ، ﺭَﺩَﺭِﺷً ﺋَﺭْﺵَﺭَﺗْﺵْ ﺷْﻭِﺷَﺵَﺋَﺩْﺡْ. ﺳِﺭَﺵْ ﺭْﺵَ ﻭِﻫَﻪِﺩِﺭْﺵْﺵَﺵْ ﺋَﺵَﺵَﺵَﺋَﻫْﺡْ. ﺭَﺩَﺭِﺷً ﺋَﺭْﺵَﺭَﺗْﺵْ ﺷْﻭِﺷَﺵَﺋَﺩْﺡْ. ﺳِﺭَﺵْﺭْﺵَ ﻭِﻫَﻪِﺩِﺭْﺵْﺵَﺵْ ﺋَﺵَﺵَﺵَﺋَﻫْﺡْ. يقين ﺭَﺩَﺵَ ﺋَﺩَﺩْﺵْ ﻭِﻫَﻪِﺩِﺭْﺵْﺵَﺵْ ﺋَﺵَﺵَﺵَ ﺵَﺩَﺩَﺋَﺩْﺡْ.

وقال تعالى: { وما هذه الحياة الدنيا إلا لهو ولعب، وإن الآخرة لهي الحيوان لو كانوا يعلمون } . والآيات في الباب كثيرة مشهورة.

وأما الأحاديث فأكثر من أن تحصر فننبه بطرف منها على ما سواه:

ﺝِ ﻗْﺳِﺵَﺵَﺵَ ﻓِﺭِﻳﺪْﺩَﺵَﺩِﺭٍ، ﺗْﺩِﻭَﺵَﺋَﻫْﺭَﺩَﺵَﺩَﻫَﻫِﺭِ ، ﺩَﻭَﺵَﺩْﻫْ ﺭَﺩَﺵَﺭِ ﺷْﺳِﺭٍ ﺷْﻭِﺷَﺵَﺋَﺩْﺡْ. ﻫَﻓِ ﺭَﺩَﺭَﺵَﺭَﻭَﺵَﺷْﺵْ، حقيقي ﻓِﺭِﻳﺪْﺩْﺵْﻭَﺳِﺭٍ ، آخرة ﺵَ ﺵَﻭَﻭِﻳَﺵَﺭِ ﺵَﺷْ ﺵَﺵَﺭِﻭَﺵَﺋَﺩْﺡْ. ﺋَﻫْﺩْﺵَﺷْﺵَﺵَﺵْ ﺋَﺭَﺩْﺵْ ﺋَﺵَﺵَﺵَ ﺵَﺩَﺩَﺋَﺩْﺡْ.

457- عن عمرو بنِ عوفٍ الأَنْصاريِّ . رضي اللَّه عنه ، أَنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بَعَثَ أَبا عُبيدةَ بنَ الجرَّاحِ ، رضي اللَّه عنه ، إلى البَحْرَيْنِ يَأْتِي بِجِزْيَتِهَا فَقَدمَ بِمالٍ منَ البحْرَينِ ، فَسَمِعَت الأَنصَارُ بقُدومِ أبي عُبَيْدَةَ ، فوافَوْا صَلاةَ الفَجْرِ مَعَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَلَمَّا صَلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، انْصَرَفَ ، فَتَعَرَّضُوا لَهُ ، فَتَبَسَّمَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حِينَ رَآهُمْ ، ثُمَّ قال : «أَظُنُّكُم سَمِعتُم أَنَّ أَبَا عُبَيْدَةَ قَدِمَ بِشَيءٍ مِنَ الْبَحْرَيْنِ » فقالوا : أَجَل يا رسول اللَّه ، فقال: « أَبْشِرُوا وأَمِّلُوا ما يَسرُّكُمْ ، فواللَّه ما الفقْرَ أَخْشَى عَلَيْكُمْ . وَلكنّي أَخْشى أَنْ تُبْسَطَ الدُّنْيَا عَلَيْكُم كما بُسطَتْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ ، فَتَنَافَسُوهَا كَمَا تَنَافَسُوهَا . فَتَهْلِكَكُمْ كَمَا أَهْلَكَتْهُمْ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި عمرو بنِ عوف الأَنْصاري ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، بَحْرَيْن އަށް (އަރަބިކަރައި އޮތް ކަނޑުގެ ރަށެއްގެ ނަމެވެ) ޖިޒްޔާ ނަންގަވައިގެން ވަޑައިގަތުމަށްޓަކައި ابو عُبيدةَ بنَ الجرّاحِ ފޮނުއްވައިވެއެވެ. ފަހެ އެ صحابي بَحْرَيْن އިން މުދަލާއިގެން ވަޑައިގަތެވެ. ފަހެ أَنصَارى ބޭކަލުންނަށް ابو عُبيدةَ بن الجرَّاح ވަޑައިގެން ކަމުގެ خبر ލިބިލެއްވިއެވެ. އެގޮތުން އެބޭކަލުން ފަތިސްނަމާދު رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އާއި އެކު ކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ނަމާދުކުރައްވާ ނިންމަވައިލެއްވުމުން އެނބުރި (ގެކޮޅަށް) ވަޑައިގަތުމަށްޓަކައި ހިނގަވާވަޑައިގަތެވެ. އެހިނދު أنصَارى ބޭކަލުން އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް އައެވެ. ފަހެ އެމަންޒަރު ދެކެވަޑައިގެންފައި رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ހިނިތުންވެވޮޑިގެންވިއެވެ. އެއަށްފަހު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ތިބި ތިއްބެވި ގޮތުން ތިމަންނަކަލޭގެފާނަށް ހީވަނީ ابو عُبيدةَ ، بَحْرَيْن މުދަލާއި ހިފައިގެން އައިކަމުގެ ޚަބަރު ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލިބިފައި ހުންނަކަމެވެ. ފަހެ ބޭކަލުން ދަންނަވައިފިއެވެ. އާދެއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ފަހެ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އުފާކުރާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް އުފާވެރިކަން ލިބޭނެ ކަމެއް އުއްމީދުކުރައްވާށެވެ. ފަހެ މާތް الله ގަންދީ ހުވަފުޅު ކުރައްވަމެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނު ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް فقير ކަމުގެ ބިރެއް ނުގަންނަވަމެވެ. ނަމަވެސް ތިމަން ކަލޭގެފާނު ބިރުގަންނަވަނީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރީގެ އުއްމަތްތަކަށް ދުނިޔެ ފަހިވެސް ވީފަދައިން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދުނިޔެ ފަހިވެސް ވެދާނެއެވެ. ދެން އެމީހުން އެކަކު އަނެކަކަށް ވުރެ ދުނިޔެ ކަމުގެ ގޮތުން ކުރި ހޯދުމުގައި މުނާފަސާ ކުރި ފަދައިން ތިޔަބައިމީހުންވެސް އެކަމުގައި ވާދަކުރާނެއެވެ. ދެން އެބައިމީހުން ހަލާކު ކުރެވުނު ފަދައިން ތިޔަބައިމީހުންވެސް ހަލާކުވެގެން ހިނގައި ދާނެއެވެ.

458- وعن أبي سعيدٍ الخدريِّ ، رضيَ اللَّه عنه . قالَ : جَلَسَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَلى المِنْبَرِ ، وَجَلسْنَا حَوْلَهُ.فقال:« إِنَّ مِمَّا أَخَافُ عَلَيْكُم مِنْ بَعْدِي مَا يُفْتَحُ عَلَيْكُمْ مِن زَهْرَةِ الدُّنيَا وَزِينَتهَا » متفقٌ عيه.

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި ابو سعيدٍ الخدري ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްދުވަހަކު) رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މިންބަރުމަތީ އަރާ ވަޑައިގަތެވެ. އަދި ތިމަން މެން އެކަލޭގެފާނުގެ ވަށައިގެން އިށީނދެގެން ތިބީމެވެ. ފަހެ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ފަހުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ތިމަން ކަލޭގެފާނު ބިރުގަންނަވާ ކަންތައް

ﻣﻮﻣﻦ ﺑﻨﺪﻩ ﺩﻧﻴﺎ ﻣﺤﺒﺖ ﻛﺮﻳﻤﺎ (ﺍﻟﻠﻪ) ﺳﻮﺍ ﻫﺮ ﺷﻲ ﻓﺎﻧﻲ ﺍﻭ ﻣﺮﺩﻩ ﺩﻱ.

459- عنه أَنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قال : « إِنَّ الدُّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ وَإِنَّ اللَّه تَعالى مُسْتَخْلِفكُم فِيهَا ، فَيَنْظُرُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ فاتَّقُوا الدُّنْيَا واتَّقُوا النِّسَاءِ » رواه مسلم .

ﻫﺮ ﻳﻮ ﺻﺤﺎﺑﻲ (ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻪ) ابو سعيدٍ الخدريّ ﻛﻪ ﻭﻳﻠﻲ ﭼﻲ ﺭﺳﻮﻝ ﷲ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺣﺪﻳﺚ ﺩﺍ ﺭﻭﺍﻳﺖ ﻛﻮﻱ. ﻭﻭﻳﻞ ﭼﻲ (ﺩﻧﻴﺎ ﺩﻩ ﺳﻮﻩ ﺷﻴﺮﻳﻨﻪ ﺍﻭ ﺳﺎﺗﻠﻮ ﻟﻪ ﻛﻪ) ﺧﺪﺍﻱ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﺳﺒﺤﺎﻧﻪ ﻭﺗﻌﺎﻟﻰ ﺧﻠﻴﻔﻪ ﺟﻮﺭﻭﻱ ﻭﻫﻤﺪﻱ ﺩﻧﻴﺎ ﻛﻲ ﺩﻩ ﺍﻭ ﺩﺍ ﻭﻭﻳﻨﻲ ﭼﻲ ﺩﻩ ﺩﻧﻴﺎ ﻛﻲ ﺳﺘﺎﺳﻮ ﻋﻤﻠﻮﻧﻪ ﺩﻱ ﺍﻭ ﺩﻩ ﺩﻧﻴﺎ ﻟﻪ ﻣﻴﻨﻪ ﻭﻛﺮﺋﻲ ﭼﻲ ﺩﻩ ﺩﻧﻴﺎ ﻛﻲ ﺩ ﺍﻟﻠﻪ ﻧﻪ ﻭﻳﺮﻩ ﻭﻫﻤﺪﻱ ﺩﻱ ﺍﻭ ﺩﻩ ﺍﻟﻠﻪ ﻧﻪ ﻭﻳﺮﻩ ﻭﻫﻤﺪﻱ ﺩﻱ.

460- وعن أَنسٍ رضيَ اللَّه عنه . أَنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « اللَّهُمَّ لا عَيْشَ إِلاَّ عَيْشُ الآخِرَةِ » متفقٌ عليه .

ﺭﺳﻮﻝ ﷲ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺣﺪﻳﺚ ﺩﺍ ﺭﻭﺍﻳﺖ ﻛﻮﻱ. ﻭﻭﻳﻞ ﭼﻲ ﺍﻧﺲ ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻪ ﻫﺮ ﻳﻮ ﺻﺤﺎﺑﻲ (ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻪ) ﻧﺒﻲ ﺩ ﺍﻟﻠﻪ ! ﺍﺧﺮﺕ ﻛﻲ ﺩﻭﻩ ﺟﻮﻣﺎﺕ ﻭﻭﻳﻠﻮ ﺳﺮﻩ ﺩﻩ ﺩﻭﻩ ﺟﻮﻣﺎﺕ ﺩﻱ.

461- وعنهُ عن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « يَتْبَعُ الميِّتَ ثَلاثَةٌ : أَهْلُهُ وَمالُهُ وَعَمَلُهُ : فَيَرْجِعُ اثْنَانِ . وَيَبْقَى وَاحِدٌ : يَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَيَبْقَى عَمَلُهُ » متفقٌ عليه .

ﻫﺮ ﻳﻮ ﺻﺤﺎﺑﻲ (ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻪ) ﺍﻧﺲ ﻛﻪ (ﺭﺳﻮﻝ ﷲ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم) ﻭﻳﻠﻲ ﭼﻲ ﺩﺭﻭﻧﻪ ﻭﻭﻳﻞ ﺩﻱ. ﺩﺭﻭﻧﻪ ﻛﻪ ﺣﺪﻳﺚ ﺩﺍ ﺭﻭﺍﻳﺖ ﻛﻮﻱ. ﺩﻭﻩ ﺷﻴﺎﻧﻪ ﻣﺦ ﻛﻲ ﻭﻱ ﭼﻲ ﺩﻩ ﻣﺦ ﻛﻲ ﺩ ﺍﻟﻠﻪ ﻧﻪ ﻭﻳﺮﻩ ﻭﻫﻤﺪﻱ ﺩﻱ ﺍﻭ ﺩﻩ ﺍﻟﻠﻪ ﻧﻪ ﻭﻳﺮﻩ ﻭﻫﻤﺪﻱ ﺩﻱ. ﻫﻐﻪ ﻭﻱ ﭼﻲ ﻫﻐﻪ ﻳﻮ ﺷﻲ ﻭﺭﺳﺮﻩ ﻭﻫﻤﺪﻱ ﺩﻱ ﺍﻭ ﻫﻐﻪ ﻳﻮ ﺷﻲ ﻭﺭﺳﺮﻩ ﻭﻫﻤﺪﻱ ﺩﻱ.

462- وعنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يُؤْتِيَ بَأَنْعَمِ أَهْلِ الدُّنْيَا مِن أَهْلِ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، فَيُصْبَغُ في النَّارِ صَبْغَةً ثُمَّ يُقَالُ : يا ابْنَ آدَمَ هَلْ رَأَيْتَ خيراً قَطُّ ؟ هَلْ مَرَّ بِكَ نَعيمٌ قَطُّ ؟ فيقول : لا واللَّه يارَبِّ. وَيُؤْتى بأَشَدِّ النَّاسِ بُؤْساً في الدُّنْيَا مِنْ أَهْلِ الجَنَّةِ فَيُصْبَغُ صَبْغَةً في الجَنَّةِ ، فَيُقَالُ لَهُ : يا ابْنَ آدَمَ هَلْ رَأَيْتَ بُؤْساً قَطُّ ؟ هَلْ مَرَّ بِكَ شِدَّةٌ قَطُّ ؟ فيقولُ : لا ، وَاللَّه ، مَا مَرَّ بِي بُؤْسٌ قَطُّ ، وَلا رَأَيْتُ شِدَّةً قَطُّ » رواه مسلم .

ތަރިގ ގ صحابي (ތަރަޖ : أنس ގަދާ) ގ ކަރަމް ތިއުގަގަކަމުގ. ފިދާގަފ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަނަމުގަފ. ދިކްރުގަ ތަދ ތިއުދ ތަދާ ތަދާ ތަދާ

464- وعن جابرٍ ، رضِيَ اللَّه عنهُ أَنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَرَّ بِالسُّوقِ وَالنَّاسُ كتفَيْهِ ، فَمَرَّ بِجَدْيٍ أَسَكَّ مَيِّتٍ ، فَتَنَاوَلَهُ ، فَأَخَذَ بِأُذُنِهِ ، ثُمَّ قال : « أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ هَذَا لَهُ بِدِرْهَمٍ؟» فَقالوا : مَا نُحِبُّ أَنَّهُ لَنَا بِشَيْءٍ ، وَمَا نَصْنَعُ بِهِ ؟ ثم قال : « أَتُحِبُّونَ أَنَّهُ لَكُمْ؟ قَالُوا : وَاللَّه لَوْ كَانَ حَيًّا كَانَ عَيْباً ، إِنَّهُ أَسَكُّ . فكَيْفَ وَهو مَيِّتٌ ، فقال : « فَوَ اللَّه للدُّنْيَا أَهْونُ عَلى اللَّه مِنْ هذا عَلَيْكُمْ » رواه مسلم.

قوله « كَتفَيْهِ » أَيْ : عن جانبيه . و « الأَسكُّ » الصغير الأُذُن .

ڏُهُ الله ئەمرىسۇن ئۆمۈچ جابر ئى ياھەرسۇ ھېڭۈئىسۇرۇئەئۇ.ئەئەبەئەرۇئەمرسۇرَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھۆچچەئەرسۇ سېرىئەتە ۋەئەرىئەيۇئۇ. ھەئەرِ جېسىھەئەبەرسۇ (ئەئەھەرِ اصحاب ھۆئەبەئەتسۇرسۇ ئەئەبەئەتسۇ) ئەئەبەتچىئەڭگەرسۇئى ئۇرۇڭگەرۇئەئەرِ ھېدىھۆچىئەتۇ. ئەرِسەرقە ئەئەرۇئۇڭگەرِ ئەدھۆ ئۇھەئەبەرِئەئەرسۇئى ئېمېرسۇ ڭگۇرِ ئۇرۇئەسۇئۇ. ھەئەرِ ئەھۆچىئى ئېمېرِ ۋەئەرسۇ ئېئەئەبەئە (عيب ۋە ھۆچىئى) ئۇرەئەسۇرۇئەئۇ. ئۇرَ ئەئەبەتچىئەڭگەرسۇ ئەھۆچىئى ئەئەسۇرۇئەئەرِ ېھۆزۇئەرِ ئەسۇسىئەتچىئەتۇ. ئەئەئەسۇرۇرَ حديث ئېئەئەدۇچىئەتۇ. ھېئەھەئەرِچېرسۇسىئى ھۆئېئەرِسۇ چېرِ ئەسۇسىئە ڤېرىئەرەسۇ ئۇسۇسەسۇ ئەرىئەسېرِ ئېئە ئېئەئەدۇ؟ ئەھەبەئەتسۇ ڤەسۇسىئەتچىئەتۇ. ھېئەئەرسۇ ئۇرىئەسۇئەئەتسۇ ئەئەبۇ ھەئەرِ ھېئەئەرسۇ ئەئەبۇ ھۆچىئى ئەئەسۇرۇئەدۇ ئېئە ئەئەبۇ (ئەئەرسۇ ۋەئەۋەئەمۇ) ېرىڭ ڭېھۆئەئەرسۇ ئەئەبۇ؟ حديث ئېئەئەدۇچىئەتۇ. (ئەئەرسۇ ۋەئەۋەئەمۇ) ېرىڭ ڭېھۆئەئەرسۇ ئەئەبۇ؟ ئەھەبەئەتسۇ ڤەسۇسىئەتچىئەتۇ. ڏُهُ الله ئۇسۇرِ ئېۋۇئەسۇ ئەسۇئەتچىئەتۇ. ئەئەبۇ ھەئەرِ ېھۆ ئەئەتچىئەسۇ ئەھۆچىئى ئەسۇرۇئەدۇ ئېئە ڤۇرِئەۋ ۋەئەرِ ئەئەبۇ. ئەئەرسۇ ېھۆئەرِ ئەئەبۇ ئەئەتچىئەتۇ ئەئەبۇ (ئەھۆ ئەسۇئەئەبۇئەسۇرِ) ېرىرسۇدۇ ئەئەبۇ؟ **ۋرۇ** حديث ئېئەئەدۇچىئەتۇ. ۋرۇ ڏُهُ الله ئۇسۇرِ ئېۋۇئەسۇ ۋرۇ ھەئەرِ ئەسۇئەتچىئەتۇ. ھېئەھەئەرِچېرسۇسىئى ئەرىئەئەرۇئەئى ئەئەبۇچىئى ئەرۇئەسۇ ئەسۇھۆئەرسۇھۆئەئى ئەئەئەسۇ الله ئى حضرة ئەرِ ڤۇرسۇئەئى ئەرۇئەئەسۇھۆئەتۇ.

465- وعن أبي ذرٍّ رَضِيَ اللَّه عنه ، قال : كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، في حَرَّةٍ بالمدينة ، فَاسْتَقْبلَنَا أَحُدٌ فقال : « يا أَبَا ذَرٍّ » . قلت : لَبَّيْكَ يا رسول اللَّه . فقال : « مَا يَسُرُّنِي أَنَّ عِنْدِي مِثل أَحُدٍ هذا ذَهباً تَمْضِي عَلَيَّ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ وعِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ ، إِلاَّ شَيْءٌ أَرْصُدُهُ لِدَيْنٍ ، إِلاَّ أَنْ أَقُولَ بِهِ في عِبَاد اللَّه هكَذَا وَهَكَذا » عن يَمِينهِ وعن شماله ومن خلفه ، ثم سار فقال : « إِنَّ الأَكثرِينَ هُمُ الأَقَلُّونَ يَومَ القيامةِ إِلاَّ مَنْ قَالَ بالمالِ هكذَا وهكذا » عن يمينهِ ، وعن شمالهِ ، ومِنْ خَلفه « وَقَليلٌ مَا هُمْ » . ثم قال لي : « مَكَانَك لا تَبْرَحْ حَتَّى آتيَكَ » . ثم انْطَلَقَ في سَوَادِ اللَّيْلِ حتى تَوَارَى ، فسمِعْتُ صَوْتاً قَدِ ارْتَفَعَ، فَتَخَوَّفْتُ أَنْ يَكُونَ أَحَدٌ عَرَضَ للنَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَأَرَدْتُ أَنْ آتِيَهُ فَذَكَرْتُ قوله : « لا تَبْرَحْ حَتَّى آتيَكَ » فلم أَبْرَحْ حَتَّى أَتَاني ، فَقُلْتُ : لقد سَمِعْتُ صَوتاً تَخَوَّفْتُ منه ، فَذَكَرْتُ له . فقال: « وَهَلْ سَمِعْتَهُ ؟ » قلت : نَعَم ، قال : « ذَاكَ

جِبريلُ أَتاني فقال : مَن ماتَ مِنْ أُمتِكَ لايُشرِكُ باللَّه شَيئاً دَخَلَ الجَنَّةَ ، قلتُ : وَإِنْ زَنَي وَإِنْ سَرَقَ ؟ قال : وَإِنْ زَنَىَ وَإِنْ سَرَقَ » متفقٌ عليه . وهذا لفظ البخاري .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ ابو ذرّ ގެ ރިވާޔަތުން ތަރުޖަމާކޮށްލެވުނީ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ نَبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި މަދީނާގެ ގާތުގަ ހަރުބިމުގައި ހިނގަމުން ދިޔައީމެވެ. ފަހެ ތިމަންމެން أحُد ފަރުބަދައާ ކުރިމަތިވެއްޖެއެވެ. ފަހެ އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ ابو ذرّ އެވެ. ތިމަންނަ ދަންނަވައިފީމެވެ. لَبَّيْكَ އެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް އެތަކެއް أحُد ފަރުބަދައިގެ އަދަދަށް ރަން ލިބިގެން ތިން ރޭ ވީއިރު އޭގެ ތެރެއިން ތިމަން ކަލޭގެފާނު ގާތުގައި ދީނާރެއް ބާކީވުމަކީ ތިމަން ކަލޭގެފާނު އުފާކުރާނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެއްވެސް ތިމަން ކަލޭގެފާނު ދަރަނި ދެއްކުމަށް ބަހައްޓާ ދީނާރެއް މެނުވީ. ނޫނީ ދެން އެ މުދާ الله ގެ އަޅުތަކުންނަށް ހުސްކުރަމުން ދޫކޮށްލައްވާނެ ގޮތަށް އަތުރި ކަނާއަތް ފަރާތާ ކަނާތް ފަރާތާ ފަހަތް ފަރާތުން (އަތުން) ދީގެން ދޫކޮށްލަމުން ކަލޭގެފާނު ހިނގައިލެއްވިއެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ގިނަގިނައިން މުދާ ލިބިއެވެ. ނަމަވެސް ގިނަ މުދަލުގެ ވެރިން ދުވަހު ކޮޅަށް ހުންނާނީ މަދުމީހުން ކަމުގައެވެ. ނަމަވެސް އެމުދާ ފައިސާ (ދަރުމަވެރިކޮށް) ހިނގާކަލޭގެފާނު އެފަދަ ގޮތަށް ދޫކޮށްލާ ކަނާއަތުން ކަނާތުން ފަހަތުން މުދާ ދޫކުރާ މީހުން މެނުވީ. އެފަދަ މީހުން ވަރަށް މަދުމީހުންނެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނު އަނބުރާ އަންނަން ދެން ތިބާ މިތަނުގައި ހުރެބަލައެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު ރޭގަނޑުގެ އަނދިރީގައި ހިނގައިވަޑައިގެން ގޮސް ނިވާވެވަޑައިގެންފިއެވެ. ފަހެ (އިރުކަހުތެރެއިން) ހަޑު އަޑެއް ތިމަންނަށް އިވުނެވެ. އެހިނދު ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް ބިރުގަތެވެ. ނަބިއްޔާއަށް ކަމެއް ހުށަހެޅިއްޖެ ހެއްޔޯ ބުނެ ތިމަން ކަލޭގެފާނު ފިކުރުކުރީމެވެ. ދެން އަރިހަށް ދާންވެގެން ހިނގީމެވެ. ދެން ތިމަންނަ ހަނދާންވީމެވެ. ކަލޭގެފާނު ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް "ތިމަން ކަލޭގެފާނު އަނބުރާ އަންނަން ދެން ތިބާ މިތަނުން ނުދާށެވެ." ވިދާޅުވި ބަސް. ދެން ތިމަންނަ ހަނދާންވެގެން ތިމަންނަ ވެއްޖެ ތަނުގައި ހުރީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު ތިމަން ކަލޭގެފާނާ ގާތަށް ވަޑައިގެންނެވީ. ދެން ތިމަންނަ ދަންނަވައިފީމެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނު ތިމަންނަށް އިވުނު އަޑެއް ނުވަތަ އިރުކަހުތެރެއިން ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް ބިރުގަތް ކަމެވެ. ދެން ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް

ހެޔޮން މުޅިން ބިރުވެރިކަން ވަދެފައިވޭ. އަދި އެއަޅު އިލްމުން ޢަމަލުކުރައްވާ ކަންތައް ވެގެންދިޔަ ގޮތް ޢަމަލުކުރަ ކިހާ ދުއްވާލެވޭ. އެހިނދު حديث ކުރައްވައިދެއްވެ. ޢިބާދަތް އެއަޅު އިލްމު ބޭއްވޭ؟ ޢަމަލުކުރަ ދުނިޔަވީމާ. އާދަމާއި. حديث ކުރައްވައިދެއްވި ބިދުއީގެ ގެ ފާއިދާ. ޢަމަލު ކަލޭގެފާނުގެ ގޮތަށް ވަޙީގެތެވެ. އެއަށްފަހު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭގެފާނުގެ އެއްމަތީގެ މިހުނގެ ތަޙުއީން الله އަށް شريك ނުކުރާ ހާލުގައި މަރުވެއްޖެ މީހާ އަށް ސުވަރުގެ ލިބޭ ކުރުޢާ. ޢަމަލު ދުނިޔަވީމާ. އޭމީހާ ޒިނޭކުރި ވައްކަން ކުރި ކަމަށް ވިޔަސް ބޭއްވޭ؟ **ވިދާޅުވިއެވެ.** އޭމީހާ ޒިނޭކުރި ވައްކަން ކުރި ކަމަށް ވިޔަސްމެއެވެ.

466– وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه ، عنْ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لو كان لي مِثلُ أُحُدٍ ذَهَباً ، لَسرَّني أَنْ لا تَمُرَّ علَيَّ ثَلاثُ لَيَالٍ وَعِندِي منه شَيءٌ إلاَّ شَيءٌ أُرْصِدُه لِدَينٍ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ ابو هريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވެވިއެވެ. ޢަމަލު ކަލޭގެފާނުގެ އަތުގައި أحُد ފަރުބަދައިގެ މިނަށް ރަން ހުރިކަމުގައި ވިޔަސް 3 ދުވަސް ވާއިރު ކޮޅަށް ތެރެއިން ޢަމަލުކުރަށް ހާލުގައި ދަރަނި އަދާ ކުރުމަށް ބޭނުންވާ ބައެއް ތަކެތި ހިފަހައްޓައި އެއްވެސް އެއްޗެއް (الله ގެ މަގުގައި ހަރަދުނުކުރު) ބާކީނުވުން ޢަމަލު ކަލޭގެ ފާނު ބޭނުންވެ ނުނަވެ.

467– وعنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : انْظُرُوا إلى منْ هَوَ أَسفَلُ منْكُمْ وَلا تَنْظُرُوا إلى مَنْ فَوقَكُم فهُوَ أَجْدرُ أَن لا تَزْدَرُوا نعمةَ اللَّه عَلَيْكُمْ » متفقٌ عليه وهذا لفظ مسلمٍ .

އަދި އެ صحابي (އެބޭފުޅާ މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ ابو هريرة) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިދެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވުރެ ދަށްފަންތީގެ މީހުންގެ ދިރި އުޅުމުގެ ފެންވަރު ބަލާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވުރެ މަތީ ފަންތީގެ މީހުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ފެންވަރު ނުބަލާށެވެ. މިއީ (އެގޮތަށް ކަންތައް ކުރުމުން) ތިޔަބައިމީހުންނަށް الله سبحانه وتعالى ދެއްވާފައިވާ ނިޢުމަތްތަކުގެ އަގު ނުވަތަ ކަދަރު ކުޑަކޮށް ދުރުކުރާ ޒަރީޢާ ވާނެއްވެ.

وفي رواية البخاري ، « إِذا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إلى مَنْ فُضلَ عليهِ في المالِ وَالخَلْقِ فلْيَنْظُرْ إلى مَنْ هو أَسْفَلُ مِنْهُ » .

ތަރިވ بخاري ގ ތިފަތަށަތަކަށ ށށ. ތިތަހަރިފުނަށ ށށތަށ ފުރަތަށ ފުނަ ހުރިގަށ ށ ތަކަށ ށ ތަކ ށ ތ ށ ތ ށ ތ

ތިލަވެސް ކަންކަމުގައި. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމުގައި. ދެމެހެއްޓުމަށް (آخرة ދުވަހުގެ ދިގު نعمة ދާރި ބަޔަކީ) ދެމެހެއްޓުމަށް ބަލައި (آخرة ދުވަހުގެ ދިގު عذاب ދާރި ބަޔަކީ) ހަނދާންކުރުމަށް ގުދަ ކަމުގައި.

471- وعن ابن عمر ، رضي اللَّه عنهما ، قال : أَخَذ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِمَنْكِبَيَّ ، فقال : « كُنْ في الدُّنْيا كأَنَّكَ غريبٌ ، أَوْ عَابِرُ سبيلٍ » .

ﷲ ﷺ عبد الله بن عمر ގ ކަނބަލުން ގަބުރުގައި. رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތަންކޮޅެއް ގަބުރުގައި. ބަލައިގަތީ. حديث ކުރިއަށް ގެންދާ ކަމުގައި. ދުނިޔެ ކަމުގައި ދެކެ ދުނިޔެ ކަމުގައި ދެކެ.

وَكَانَ ابنُ عمرَ ، رضي اللَّه عنهما ، يقول : إِذَا أَمْسيْتَ ، فَلا تَنْتظِرِ الصَّباحَ وإِذَا أَصْبحْت ، فَلا تنْتَظِرِ المساءَ ، وخُذْ منْ صِحَّتِكَ لمرضِكَ ومِنْ حياتِك لِموتكَ . رواه البخاري .

ދެ ﷺ عبد الله بن عمر ގ ކަނބަލުން. ތަންކޮޅެއް ގަބުރުގައި. ބަލައިގަތީ. ދުނިޔެ ކަމުގައި ދެކެ ދުނިޔެ ކަމުގައި ދެކެ ދުނިޔެ ކަމުގައި. ދެ ﷺ ގަބުރުގައި ދުނިޔެ ކަމުގައި ދެކެ ދުނިޔެ ކަމުގައި ދެކެ ދުނިޔެ ކަމުގައި. ދެ ﷺ ގަބުރުގައި ދުނިޔެ ކަމުގައި ދެކެ ދުނިޔެ ކަމުގައި ދެކެ ދުނިޔެ ކަމުގައި.

قالوا في شرح هذا الحديث معناه لا تَرْكَن إلى الدُّنْيَا ولا تَتَّخِذْهَا وَطَناً ، ولا تُحَدِّثْ نَفْسكَ بِطُول الْبَقَاءِ فِيهَا ، وَلا بالاعْتِنَاءِ بِهَا ، ولا تَتَعَلَّقْ مِنْهَا إلاَّ بِما يَتَعَلَّقُ بِه الْغَرِيبُ في غيْرِ وطَنِهِ ، ولا تَشْتَغِلْ فِيهَا بِما لا يشتَغِلُ بِهِ الْغرِيبُ الَّذِي يُرِيدُ الذَّهاب إلى أَهْلِهِ . وَباللَّهِ التَّوْفِيقُ .

علم ގެންދާ ގ حديث شرح ކުރިއަށް ގެންދާ ކަމުގައި. ދެ ގަބުރުގައި ދުނިޔެ ކަމުގައި ދެކެ ދުނިޔެ ކަމުގައި ދެކެ ދުނިޔެ ކަމުގައި. ދެ ﷺ وطن ގަބުރުގައި ދުނިޔެ ކަމުގައި ދެކެ ދުނިޔެ ކަމުގައި.

472- وعن أبي الْعبَّاس سَهْلِ بنِ سعْدٍ السَّاعديِّ ، رضي اللَّه عنه ، قال : جاءَ رجُلٌ إلى النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : فقالَ : يا رسول اللَّه دُلَّني عَلى عمَلٍ إذا عَمِلْتُهُ أَحبَّني اللَّه ، وَأَحبَّني النَّاسُ ، فقال : « ازْهَدْ في الدُّنيا يُحِبَّكَ اللَّه ، وَازْهَدْ فِيمَا عِنْدَ النَّاسِ يُحِبَّكَ النَّاسُ » حديثٌ حسنٌ رواه ابن مَاجَه وغيره بأَسانيد حسنةٍ .

ڤُمْ الله ثَمْدُحْسْ ثَرْمْحِ ابو الْعبَّاس سَهْلِ بنِ سعْدٍ السَّاعديِّ ئ بِاهَدِسْ ثِڤَّثَئْسْرْثَدْثَ. ڤِڤَّرْثَڤِدْثَ. نَبي ڤً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ هَبِرَسْ ثَّبَرَحْسْ وَثَءَدِيَثَ. ثَدَسْرْثَرْ ثَرْسْرْثَڤِدْثَ. ثَّ الله ئ ثَمْدُڤَّثَ. ئ عمل ثَدْ ثْبَثْدْثَ سَوَثَّسْ ڤِثَدْسْرْثَدَسْ الله سبحانه وتعالى ئ ثَمْدُحْسْ حاصل وَّرْثَدَ عمل ثَدْ ڤِثَدْسْرْثَدَسْ ثَّسْرْثَڤْدَّثَ. هَبِ ئ عمل ئ سَوَثَّسْ ڃِحْسْوَبْسْرْثَحْ ڤِثَدْسْرْ ثَڤْ ثَّحْ وَ وْرْثَدَ عملثَدْ ثَّسْرْثَڤْدَّثَ. ثَدِسْرْثَڤْ حديث ثْبَثْدْثَڤِدْثَ. ثَثْمْبِ ثَّسْرْثْوَدْ ثْزْدْڤْسْ ثْزِهْوَبِ ڤْرِسْڤَّثَ هَڤَّرْدِ ثْزْرْثَّثَ ثَثْڤِدْسْ ثْدْفَڤْثَحْسْوَّ سْوَسْوَدْوَدْ آخرة ئ ثواب هَسْڤَسْبَدِ ڤْبْسْحْڤِدْسْ ثْڤَّثَ. ثَدِدْسْ الله سبحانه وتعالى ئ ثَمْدُحْسْ ڤِوَّهَسْ ثِڤَّسْثَدْثَ. هَبِ ڃِحْسْوَبْسْثَ هَثَبِ ڤْرِسْڤَ ڤْرِسْڤَبِ سْوَسْوَدْوَسْ ڤَبِثِڤِسْڤَّثَ. ثَدِدْسْ ڃِحْسْوَبْسْ ڤِوَّ ڤْبْ ثْبَڤَّسْثَدْثَ.

473- وعن النُّعْمَانِ بنِ بَشيرٍ ، رضيَ اللَّه عنهما ، قالَ : ذَكَر عُمَرُ بْنُ الخَطَّاب ، رضي اللَّه عنه ، ما أصاب النَّاسُ مِنَ الدُّنْيَا ، فقال : لَقَدْ رَأَيْتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَظَلُّ الْيَوْمَ يَلْتَوي ما يَجِدُ مِنَ الدَّقَل ما يَمْلأُ بِهِ بطْنَهُ . رواه مسلم.

« الدَّقَلُ » بفتح الدال المهملة والقاف : رَدِيءُ التَّمْرِ .

ڤُمْ الله ثَڤْسَهَبِسْوَدْسْسْوَسْ ثَمْدُحْسْ ثَرْمْحِ النُّعْمَانِ بنِ بَشير ئ بِاهَدِسْ ثِڤَّثَئْسْرْثَدْثَ. ڤِڤَّرْثَڤِدْثَ. عُمَرُ بْنُ الخَطَّاب (ثَدْثْڤْسَبَدْ) ڃِحْسْوَبْسْسْوَسْ حِرْهَبِڤَّ ڤْرِسْڤَ هَڤَّرْدِ ثْزْرْثَّثَ ثَڤَّثَئِسْبَدَّثَ ثَڤْ وَّبَدْ ڤَدْبَدْحْسْ ڤِڤَّرْثَڤِدْثَ. بَدْبَدْسْوَثَمْسْ ڤِدَسْ

رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دُونِ قُرَيْشٍ مَعْرِفَةٌ مَعْرُوفَةٌ مَعَ قِلَّةِ عَدَدِهِمْ وَكَثْرَةِ عَدَدِ غَيْرِهِمْ مِنَ النَّاسِ وَشِدَّةِ بَأْسِهِمْ وَقُوَّتِهِمْ.

474- وعن عائشةَ ، رضي اللَّه عنها ، قالت : تُوُفِّيَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وما في بَيْتي مِنْ شَيْءٍ يَأْكُلُهُ ذُو كَبِدٍ إلاَّ شَطْرُ شَعيرٍ في رَفٍّ لي ، فَأَكَلْتُ مِنْهُ حَتَّى طَال عليَّ ، فَكِلْتُهُ فَفَنِيَ . متفقٌ عليه .

« شَطْرُ شَعيرٍ » أَي شَيْء مِنْ شَعيرٍ . كَذا فسَّرهُ التِّرمذيُّ .

تُوُفِّيَ اللهُ نَبِيَّهُ عائشةَ وَهُوَ فِي بَيْتِهَا وَلَيْسَ عِنْدَهَا مَا يَأْكُلُ ذُو كَبِدٍ. وَالْمُرَادُ بِهِ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَبِيُّهُ الْمُخْتَارُ وَرَسُولُهُ الْمُخْتَارُ وَكَانَ عِنْدَهَا شَطْرُ شَعِيرٍ فِي رَفٍّ لَهَا فَأَكَلَتْ مِنْهُ حَتَّى طَالَ عَلَيْهَا فَكَالَتْهُ فَفَنِيَ. فَإِنَّ الشَّطْرَ (الْجُزْءَ وَالنِّصْفَ) مِنَ الشَّيْءِ (الْمَكِيلِ وَالْمَوْزُونِ) هُوَ نِصْفُهُ.

475- وعن عمر بنِ الحارِث أَخي جُوَيْرِية بنْتِ الحَارثِ أُمِّ المؤْمِنِينَ ، رضي اللَّه عنهما ، قال : مَا تَرَكَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، عِنْدَ مَوْتِهِ دِينَاراً وَلا دِرْهَماً ، ولا عَبْداً ، وَلا أَمَةً ، وَلا شَيْئاً إلاَّ بَغْلَتَهُ الْبَيْضَاءَ الَّتي كَان يَرْكَبُهَا ، وَسِلاحَهُ ، وَأَرْضاً جَعَلَهَا لابْنِ السَّبِيلِ صَدَقَةً » رواه البخاري .

عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ أَخِي جُوَيْرِيَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: مَا تَرَكَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عِنْدَ مَوْتِهِ دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا وَلَا عَبْدًا وَلَا أَمَةً وَلَا شَيْئًا إِلَّا بَغْلَتَهُ الْبَيْضَاءَ الَّتِي كَانَ يَرْكَبُ عَلَيْهَا وَسِلَاحَهُ وَأَرْضًا جَعَلَهَا حمار لِابْنِ السَّبِيلِ صَدَقَةً وقف لِأَنَّهُ لَا يَمْلِكُ مَا يَتْرُكُهُ بَعْدَ مَوْتِهِ إِلَّا مَا لَا رُوحَ فِيهِ أَوْ مَا يَجُوزُ لَهُ بَيْعُهُ مِنْ حَيَوَانٍ وَغَيْرِهِ وَلَا يَجُوزُ لَهُ بَيْعُ الْحَيَوَانِ وَلَا غَيْرِهِ مِمَّا لَا رُوحَ فِيهِ مِمَّا يَجُوزُ بَيْعُهُ.

476- وعن خَبَّابِ بنِ الأَرَتِّ ، رضي اللَّه عنه ، قال هَاجَرْنَا مَعَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَلْتَمِسُ وَجهَ اللَّه تعالى فَوَقَعَ أَجْرُنا عَلى اللَّه ، فَمِنَّا مَنْ مَاتَ وَلَمْ يأْكُلْ مِنْ أَجرِهِ شَيْئاً . مِنْهُم مُصْعَبُ بن عَمَيْر ، رضي اللَّه عنه ، قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ ، وَتَرَكَ

نَمِرَةً، فَكُنَّا إِذَا غَطَّينا بِهَا رَأْسَهُ، بَدَتْ رِجْلاهُ ، وَإِذَا غَطَّيْنَا بِهَا رِجْلَيْهِ ، بَدَا رَأْسُهُ ، فَأَمَرَنا رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، أَنْ نُغَطِّيَ رَأْسَهُ، وَنَجْعَلَ عَلى رِجْليهِ شَيْئاً مِنَ الإِذْخِرِ ، ومِنَّا مَنْ أَيْنَعَتْ لَهُ ثَمَرَتُهُ . فَهُوَ يَهدبُهَا، متفقٌ عليه.

« النَّمِرَةُ » : كساء مُلَوَّنٌ منْ صُوفٍ . وقوله : « أينعَت » أَيْ : نَضَجَتْ وَأَدْرَكَتْ . وقوله : « يَهْدِبُهَا » هو بفتح الباءِ وضم الدال وكسرها . لُغَتَان . أَيْ: يَقْطِفُهَا وَيَجْتَنِيهَا وَهَذِهِ اسْتِعَارَةٌ لِما فَتَحَ اللَّه تَعَالى عَلَيْهِمْ مِنَ الدُّنْيَا وَتَمَكنُوا فيهَا .

ۋە الله تەرجىمە ئۆمۈر خَبَّابِ بنِ الأَرَتّ ئى بىھەدىس مېۋىلىشىدۇ. ۋېرىۋىدۇ. ھېرەسۇل رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئى ئەبزىكى رېۋىيەت بېرىش الله ئى تەرجىمە ئەقىدىسى ئىدۇ. ئەنىس بەدىس ھېرەس ئۇسسۇس الله سبحانه وتعالى ئۈچۈن قىلغىنى چوڭقۇر بىلگەنلىكتۇر. ئۇنى ھېرەس ئۇستى ئېگىزلىس ھەدە ھېيىتىس سۈس ئەدىس ئەدىسى چۈشەدە قىسقا بولۇس ئىزچىقىدۇ. ئەنى ئېگىزلىس يېتىس ئەدە ھېيىتىرى مُصْعَبُ بن عَمَيْر (رضي اللَّه عنه) ئۈچۈن. أُحُدِ ئىسىملىقىدىكى ۋە صحابي شېھىدلىقىدۇ. ئەمما قوبۇلىدۇ (ئالىمدۇ) ئۇنى ھېرەس ئۇس ۋە ئۇيغۇرلاس ۋە صحابي ئى ئۇستى سىزدە بولغىنى ئۇزۇن بېرى ئىشلەتكەن. ئەمما ئۇندىن ئۇنىمدۇر ھ ئىگە ھېيىتىدۇ. ئەدىس بەدىس ھېرەس ئۇسسۇس رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئەسكى ئەدىس ھەممىنى بولغىنى. ئەمما ئۇشۇرغىچە ئىسىم ئىگىسى ئەمما ئىگە بولغىنى. ئەمما ھېرەس ئۇستى ئېگىزلىس ھەدە ھېيىتىسسۇس ئېشەكتىن ئەيتقىنى ئىسسىقلىقتا سىزدۇق ھېرەسىدە ئىدى. ئەمما ئۇسسۇقسىزدا ئىزدەپ سىزدۇق ھېرەسىدە ئىدى.

477- وعن سَهْلِ بنِ سَعْد السَّاعديِّ ، رضي اللَّه عنه ، قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَوْ كَانَت الدُّنْيَا تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّه جَنَاحَ بَعُوضَةٍ ، مَا سَقَى كَافراً منْها شَرْبَةَ مَاءٍ » رواه الترمذي . وقال حديث حسن صحيح .

ۋە الله تەرجىمە ئۆمۈر سَهْلِ بنِ سَعْد السَّاعديِّ ئى بىھەدىس مېۋىلىشىدۇ. ۋېرىۋىدۇ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېگىزلىۋىدۇ. الله ئى حضرة ئەدىس قىسقىسى ئەدىسىدىكى ئۇنىمدۇ ھەقىقىتى ئۇنىمدۇ ئېگىزلىس ئەدىس ئۇستى ئۇشۇمدۇ ھېچ قىسقا ئىدى.

478- وعن أبي هُرَيْرَة رضي اللَّه عنه ، قال : سمعتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « أَلاَ إِنَّ الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ ، مَلعون مَا فيها ، إِلاَّ ذِكْرَ اللَّه تعالى ، ومَا وَالاَه وَعالماً وَمُتَعلِّماً » .

رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ .

ؤَمْ الله ثَمْدُحْسْ ثَرْمْحِ ابو هُرَيْرَة ئ بِهَمِرْسْ بِمِؤَثَئَسْمْرَثَمْئَ. وِقَّمْرْحِوِمْئَ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثَبَمْئَمْوَسِبَبْسْ وِحَدْسْمَسَ مَمْءْ مْبِرِحْئَ. مْبَبَثَّئَؤَّسْ حديث ثَبَمْئَمْوَحِوِمْئَ. مَرْسْؤَّسْمَرْئَ. الله مَسْ ثَبَمْئَثَّ بِحِبَثَسْ هَوَّبِ مَمِرِ مْبِؤَّمْرَّبِ ثَبْمْوَسْ رَّسِوْ ؤَثَّ رَمْبَرَسْمْوَبَّبِ مَمِرِ علم ؤَبِمْرِسْؤَّبِ مَمِرِ علم مْبَئَسْ وِمْرَوَمِ رَحَبَرَمْوَثَمْسْ ثَمْرِسْمْؤَّبِ ثَمْرِسْمْؤَّمَبِ وَّرَبِ هَبَنْمْكَبِرِ لعن مْبَمْ مْرِهِئَسْمْوَّ هَبَنْمْكَئَ.

479- وعن عَبْدِ اللَّه بنِ مسعودٍ ، رضي اللَّه عنه ، قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَتَّخِذُوا الضَّيْعَةَ فَتَرْغَبُوا فِي الدُّنْيا » .

رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ .

ؤَمْ الله ثَمْدُحْسْ ثَرْمْحِ عَبْدِ اللَّه بنِ مسعود ئ بِهَمِرْسْ بِمِؤَثَئَسْمْرَثَمْئَ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثَبَمْئَمْوَحِوِمْئَ. حْقَّ ثَقْحْدَمِ رَمْقْ ثَزَرَسَّ ثَمْقَّمْرَثَمْئَ. مْمِرِمْسْ ثَمْرِسْمْؤَّبِ ثَرْمْحِسْمْؤَّبِرَحْدَمِ ثَبِرِقَّمْرَثَمْئَ.

480- وعن عبدِ اللَّه بنِ عمرو بنِ العاصِ رضي اللَّه عنهما ، قال : مَرَّ عَلَيْنَا رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَنحنُ نُعالِجُ خُصًّا لَنَا فقال : « ما هذا ؟ » فَقُلْنَا : قَدْ وَهِي ، فَنَحْنُ نُصْلِحُه ، فقال : « ما أَرَى الأَمْرَ إِلاَّ أَعْجَلَ مِنْ ذلكَ » .

رواه أَبو داود ، والترمذيُّ بإسناد البخاريِّ ومسلم ، وقال الترمذيُّ : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

ؤَمْ الله مْقَمْهَمْزِمِبَرْحْسْمَسْمْ ثَمْدُحْسْ ثَرْمْحِ عبدِ اللَّه بنِ عمرو بنِ العاص ئ بِهَمِرْسْ بِمِؤَثَئَسْمْرَثَمْئَ. وِقَّمْرْحِوِمْئَ. (مْمْمْزَرَمْبَ) رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وِحَدْسْمَرْسْ ؤَّمْرْحِسْ حَمِرْمْزِ وَمْءْمِرَمْئَ. مَمِرِ مْرِسْمْقَ وِحَدْسْ حْسْمَرْسْ وِمِحِ وِحَدْسْ حْسْمَ وِحِمْهَمْ حَمَّمْحَمْ ثَمَّمْرَئَ. وَّرَ مْمْمْدُحِوِمْئَ. وِبْمَرْمْوَسِبِ بْسْمَرَحْمْ ؤَ مْئَ؟ وَّرَ وِحَدْسْ حْسْمَ وَمْسْ شَمِوِحْئَ. وِحْمِحِ مَسَرَئَ ثَمَرِسِمْئَ. مْرِسْمْقَ حديث ثَبَمْئَمْوَحِوِمْئَ. وِمَرْسْمْؤَّئَ حَمْ مَرَوَسْ مَحْدَمِ شْسِبِ وِحَدْسْ مَبَّبَئَؤَّسْ شَمْقَمَبَحْدَئَ.

481- وعن كَعْبِ بنِ عِيَاضٍ ، رضي اللَّه عنه ، قال : سمعتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول: إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ فتنةً ، فِتنَةُ أُمَّتِي المالُ » رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ.

ڇُهُ الله ٿرمذي ڳُرُوِ كَعْبِ بنِ عِيَاض ئ ٻِهَهِرْسْ ٻِرڤُڳُئَسْرُهُڠُ. وِڤَڑڳُوِڠُڠُ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ٻُنَهُرُهَسِٻُرْسْ وِڠَسْرَسَ ڠُڠَ ڠُٻِڑڠُ. ڠُنَڳُڳُڤَڑْسْ حديث ٻُنَڠُهُڠُوِڠُڠُ. ڑَڠَنَڑَهَڠَسْ ٻُرْسْڠُ ڠُهُڠَنَهُرُنَسْ ڤِڑُهَسَ ڠُهُڠُڠُ. ڑَهَڤِ وِڠَسْرَهَسْڤَڑُڳُئَ ڠُهُڠَنَهُڠُئَ ڤِڑُهَسَرَهَٻِ ڠَڤَڑڳُڠُ.

482- وعن أبي عمرو ، ويقالُ : أَبو عبدِ اللَّه ، ويقال : أَبو لَيْلى عُثْمَانُ بنُ عَفَّانَ رضي اللَّه عنه ، أَنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لَيْسَ لابْنِ آدَمَ حَقٌّ فِي سِوى هَذِهِ الخِصَال : بَيْتٌ يَسْكُنُهُ ، وَثَوْبٌ يُوَارِي عَوْرَتَهُ وَجِلْفُ الخُبز ، وَالماءِ » رواه الترمذي وقال : حديث صحيح.

ڇُهُ الله ٿرمذي ڳُرُوِ عُثْمَانُ بنُ عَفَّان ئ ٻِهَهِرْسْ ٻِرڤُڳُئَسْرُهُڠُ. ڃِ صحابي ئ ٻُرْسَهَهِٻِ ابوعمر ٻَڑَڠُ ڠُهُڠُڠُ. ڑَهَڤِ ابو عبدِ اللَّه ٻَڑَڠُڤُ ڠُهُڠُڠُ. ڑَهَڤِ ابو لَيْلى ٻَڑَڠُڤُ ڠُهُڠُڠُ. (وِڤَڑڳُوِڠُڠُ.) ڑَڠَنَڑَهَڠَسْ نَبِي ڴ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ٻُنَهُرُهَسِٻُرْسْ. ڴَڑَڠُئَ ڤَرِٻِرْسَهَسْ ڃِ (سَرْسَهَسْڤَ) هَنَهُهَڤَسْ ڤُڠَ ٻِڤُڠَ حق ڠُهُ ڤِڑُهَسَرْسَ ڠُهُڠُڠُ. ڠُٻِ ڤِرِٻِڠُڃَڑْسْڤَهَٻِ ئَڑَٻِ ڑَڠَڑَ ٻِڤَهَٻِ ٻُنَڃَڑْسْڤَهَٻِ ڳُڤِ ڑَهَڤِ ڤَڃِ ٿَڠُڤِ ڳُڠُڤُ.

قال الترمذي : سمعتُ أَبَا داوُدَ سلَيمَانَ بنَ سَالِمٍ البَلْخِيَّ يقول : سَمِعْتُ النَّضْر بْنَ شُمَيْلٍ يقولُ : الجلفُ : الخُبزُ لَيْس مَعَهُ إِدَامٌ . وقَالَ : غيرُهُ : هُوَ غَلِيظُ الخُبْزِ . وقَالَ الرَّاوِي : المُرَادُ بِهِ هُنَا وِعَاءُ الخُبزِ ، كالجَوَالِقِ وَالخُرْجِ ، واللَّه أعلم .

ترمذي وِڤَڑڳُوِڠُڠُ. ابو داوُدَ سلَيمَانَ بنَ سَالِمٍ البَلْخِي وِڤَڑڳُوَسِٻُرْسْ وِڠَسْرَسَ ڠُڠَ ڠُٻِڑڠُ. وِڤَڑڳُوِڠُڠُ وِڠَسْرَسَ نَّضْر بْنَ شُمَيْل وِڤَڑڳُوَسِٻُرْسْ ڠُڠَ ڠُٻِڑڠُ. الجلفُ ڑَهَڤِ ڠُڠُڠُٻُ ٻِڑَ ڤُڑڳُ ٿَڠُڤُٻُڠُ. ڑَهَڤِ ڠُڑْسْ ڤَٻَڑَٻُ وِڤَڑڳُوِڠُڠُ. الجلفُ ڑَهَڤِ ٿَڑِڑڳُ ڤَڃِڑَهَڤِ ڑْسْرَسَ ڑَڑڳُٻُڳُڤِڑڳُ ڠُهُڠَڤُڠُڠُ. ڑَهَڤِ الهروى وِڤَڑڳُوِڠُڠُ. ڃِڤَسڑَهَڤِ ڠُڳُ ڃِڑڳُڤَڑَهَڤِ ٿَڑِ ڑَڑڳُٻُڳُڤِڑڳُ ڤَڑَڑڳُٻُڳُڤُ. ڠُڤِ ڃَڑِڑَسڑَڠُ ڳُڤَڑ ڤَڑَڑَ ڤَڃِ ڳُڤِ ڳُڤَڑ ڤَنَهُهَڤَسْ ڠُڤُ.

483- وعنْ عبْدِ اللَّه بنِ الشِّخِّيرِ « بكسر الشين والخاءِ المشددةِ المعجمتين» رضي اللَّه عنه ، أَنَّهُ قَالَ : أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وهُوَ يَقْرَأُ : { أَلهَاكُمُ التَّكَاثُرُ } قال: « يَقُولُ ابنُ آدَم: مَالي ، مَالي ، وَهَل لَكَ يَا ابن آدمَ مِنْ مالِكَ إِلاَّ مَا أَكَلت فَأَفْنيْتَ ، أو لبِستَ فَأَبْلَيْتَ ، أَوْ تَصَدَّقْتَ فَأَمْضيْتَ ؟» رواه مسلم .

މާތް الله ރުއްސުން ލިބިވި عبْدِ اللَّه بنِ الشِّخِّيرِ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އޭނާ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ نبيّއާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށް ދިޔައީމެވެ. އަދި އެހިނދު އެކަލޭގެފާނު ކިޔަވަމުންނެވި أَلهَاكُمُ التَّكَاثُرُ ގެ ސޫރަތް ކިޔަވާ ވިދާޅުވީމެވެ. (އާ ސޫރަތް ކިޔަވާ ނިންމަވާފައި ވިދާޅުވިއެވެ) އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. އާދަމުގެ ދަރިޔާ ބުނަމުން ގެންދެއެވެ. ތިމާގެ މުދަލެވެ. ތިމާގެ މުދަލެވެ. އޭ އާދަމުގެ ދަރިޔާއެވެ. ތިބާ ތިމާގެ ބުނާ ހިނދު ތިބާކާލައިފި ފަނާކޮށްލި އެއްޗެއް ނޫން އަދި އެއްޗެއް ތިބާގެ މުދަލަކަށް ވާ ހުއްޓެވެ؟ ނުވަތަ ތިބާ ލައިފައި ބާލިކޮށްލި އެއްޗެއް ނޫން އަދި އެއްޗެއް ތިބާގެ މުދަލަކަށް ވާ ހުއްޓެވެ؟ ނުވަތަ ތިބާ الله ގެ މަގުގައި ޚަރަދުކޮށްލައި ސަދަޤާތް ކޮށްލައި ދުރުކޮށްލި އެއްޗެއް ނޫން އަދި އެއްޗެއް ތިބާގެ މުދަލަކަށް ވާ ހުއްޓެވެ؟

484- وعن عبدِ اللَّه بن مُغَفَّلٍ ، رضي اللَّه عنه ، قال : قال رجُلٌ للنَّبِيِّ ص: يارسولَ اللَّه ، واللَّه إِنِّي لأُحِبُّكَ ، فقال : « انْظُرْ ماذا تَقُولُ ؟ » قال : وَاللَّه إِنِّي لأُحِبُّكَ، ثَلاثَ مَرَّاتٍ ، فقال : « إِنْ كُنْتَ تُحِبُّني فَأَعِدَّ لَلفقْرِ تِجْفافاً، فإِنَّ الفَقْرَ أَسْرَعُ إِلى من يُحِبُّني مِنَ السَّيْلِ إِلى مُنْتَهَاهُ » رواه الترمذي وقال حديث حسن.

« التِّجْفَافُ » بكسرِ التاءِ المثناةِ فوقُ وإسكان الجيم وبالفاءِ المكررة ، وَهُوَ شَيْءُ يَلْبِسُهُ الفَرسُ ، لِيُتَّقَى بِهِ الأَذَى ، وَقَدْ يَلْبَسُهُ الإِنْسَانُ .

މާތް الله ރުއްސުން ލިބިވި عبدِ اللَّه بن مُغَفَّل ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްފިރިހެނަކު) نبيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހުގައި ދެންނެވިއެވެ. ޔާ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. މާތް الله ގަސަމުދީ ހުވާކޮށް ބުނަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ، ކަލޭގެފާނު ދެކެ ލޯބި ކުރަމެވެ. އޭރުން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ބަލާލާށެވެ ވިސްނާފައި ބުނާ ބަސް ބަލާށެވެ؟ އޭނާ ބުނެއެވެ. މާތް الله ގަސަމުދީ ހުވާކޮށްފައި ބުނަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ ކަލޭގެފާނު ދެކެ ލޯބިކުރަމެވެ. ފަހަރު ތިނެއް حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ތިމަން ކަލޭގެފާނު ދެކެ ލޯބިވާނަމަ ފަޤީރު ކަމުގެ ދުރަށް އެތުރުން ތައްޔާރުވާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ފަޤީރު ކަމަކީ ތިމަން ކަލޭގެފާނު ދެކެ ލޯބިވާ މީހާ ދިމާއަށް ދުވެ އަންނަ ސައިލާބެއް ނިމެންދާ ތަނަށް އަންނަ ވަރަށްވުރެ ހަލުވިކަމާއެކު

ފާ ދާނެހެދިގެން ކަންބޮޑުވެގެންދާ.

485- وعن كَعبِ بنِ مالكٍ ، رضي اللَّه عنه ، قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَاذِئْبَان جَائِعَانِ أُرْسِلا فِي غَنَم بِأَفْسَدَ لَهَا مِنْ حِرْصِ المَرْءِ على المالِ وَالشَّرَفِ لِدِينِهِ » رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح .

ވ.ފ. الله ތިމާވެށި ކަޢ بن مالك ގ ދަތުރުގ ތިބެފައ ވ.ފ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއ.ބަލައ ބަލައ ކަންކަމ ދެކ ފ ާ ކަންކަމ ދެކ ދ ާ ކަންކަމ ދެކ ދ ާ ކަންކަމ ދެކ ދ

عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ފަޤީރުން މުއްސަނދިންނަށް ވުރެ ފަސްސަތޭކަ އަހަރު ކުރިން ސުވަރުގެއަށް ވަންނާނެތެވެ.

488- وعن ابن عَبَّاسٍ ، وعِمْرَانَ بن الحُصَيْن ، رضي اللَّه عنهم ، عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: « آطَّلَعْتُ في الجَنَّةِ فَرَأَيْت أَكْثَرَ أَهلِهَا الفُقَرَاءَ . وَاطَّلَعْتُ في النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ » متفقٌ عليه . من رواية ابن عباس .

ورواه البخاري أيْضاً من روايةِ عِمْرَان بنِ الحُصَين ..

މާނަ الله ރުއްސުން ލެއްވި عبدِ اللّه بن عَبَّاسِ އާއި އަދި عِمْرَانَ بن الحُصَيْن، نبيُّ ާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތުން ރިވާ ކުރައްވާ حديثއަކީ ވެއެވެ. އަލްކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނުން ސުވަރުގެ ދެކެލެއްވުނެވެ. ފަހެ އެތަނުން ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް ފެނުނު ގިނަ މީހުންނަކީ ފަޤީރުންނެވެ. އަދި ތިމަން ކަލޭގެފާނުން ނަރަކަ ދެކެލެއްވުނެވެ. ފަހެ އެތަނުން ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް ފެނުނު ގިނަމީހުންނަކީ އަންހެނުންނެވެ.

489- وعن أُسامةَ بنِ زيدٍ رضيَ اللَّه عنهما ، عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « قُمْتُ عَلى بَاب الجَنَّةِ ، فَكَانَ عَامَّةُ مَنْ دَخَلَهَا المِساكينُ . وأَصَحَابُ الجِدِّ محبُوسُونَ ، غَيْرَ أَنَّ أَصحَابَ النَّار قَد أُمِرَ بِهِمْ إِلى النَّارِ » متفقٌ عليه .

و « الجَدُّ » الحَظُّ وَالغِنَى . وقد سبق بيان هذا الحديث في باب فضلِ الضَّعَفَةِ.

މާނަ الله އަދުލުވެރިކަލާނގެ ރުއްސުން ލެއްވި أُسامةَ بنِ زيد ، نبيُّ ާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތުން ރިވާކުރައްވައިފިއެވެ. އަލްކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނު ސުވަރުގޭގެ ދޮރުމަތީ ހުއްޓީމެވެ. ފަހެ އެތަނަށް އާއްމުކޮށް ވަދެގެން ދިޔައީ މިސްކީނުންނެވެ. އަދި (ބައެއް) މުއްސަނދިން (ހިސާބު ދެއްކުމަށް) ސުވަރުގެއަށް ނުވަދެވި ހުއްޓުވިފައި ތިއްބެވެ. ނަމަވެސް ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިން ގެންދެވުމަށް ނަރަކަޔަށް އަމުރު ކުރެވި ނިމިފައެވެ.

490- وعن أبي هريرة ، رضي اللَّه عنه ، عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « أَصْدَقُ كَلِمَةٍ قَالَهَا شَاعِرٌ كَلِمَةُ لَبِيدٍ :

أَلا كُلُّ شيْءٍ ما خَلا اللهَ بَاطِلُ متفقٌ عليه . މާނަ الله ރުއްސުން ލެއްވި ابو هريرة ، نبيُّ ާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތުން ރިވާކުރައްވައިފިއެވެ. އަލްކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ގޮތް ވިދާޅުވީ

ﻳِﺤْﺴْ ﺩَﺴْﺮَﺣْ ﻣُﻘْﺮَﻭْﻋِﺮِ ﻏَﺮَﺭٍ ﻟَﺒِﻴﺪ ﻳِﻤَﺮْﻣُﻐَﺮِﻣٌ ﻏَﺴْ أَﻟَﺎ ﻛُﻞُّ ﺷَﻴْﺊٍ ﻣَﺎ ﺧَﻠَﺎ ﺍﻟﻠﻪَ ﺑَﺎﻃِﻞُﺩَﺭْﻭَ.
ﺩُّﺴَﺮَﺑِﺮٍ: ﻗَﺮْﺳُّﺮَﺭْﻭَ. ﺍﻟﻠﻪ ﻣُﺮَﻭَﺭِ ﺩَﺭَﺴْ ﺭَﻋِﺮُّ ﻣَﺮَﺑَﺮْﻛَﺮٍ ﺷَﺮِﻫِ ﻣُﺴُّﺮَﺭَﺴْ ﺭِﺳَﺮَﺭِ ﻗُﺴَّﺮ ﻣَﺮَﺑَﺮْﻛَﺮَﺭْﻭَ.

56- باب فضل الجوع وخشونة العيش

والاقتصار على القليل من المأكول والمشروب والملبوس وغيرها من حظوظ النفس وترك الشهوات

ﻫَﺴﻐَﺮَﺭِ ﺩُّﺴَﺮَﺣْﺪِﺭِ ﺩُّﻗَﺮِﺭَ ﻣِﺮِﻋِﺪْﻏُّﺪِﺭِ ﺩُّﻫَﺮَﺑَﺮْﻛُّﺮِ، ﺩَﺴْﺮَﺳَﺪْﺳُّﺮِ ﺩَﺭِ ﺩَﺴْﺮَﺳَﺮْ ﺩَﺴَﺮَﺣْﺪَﺭَﺴْ ﺩَﺭْﻛَﺮَﺴْ ﺩَﻗَﺮِﺩْﺳَﺮَﺭَﺴْ ﻣُﺪْﻗَﺮِﺭَﺴْ ﺩَﺭَﺤْﺪَﺭَﺴْ ﺩَﻫَﺮَﺳَﺪْﺳُّﺮَﺭْﻭَ باب

قال اللَّه تعالى(مريم 59، 60): **{ فخلف من بعدهم خلف أضاعوا الصلاة واتبعوا الشهوات فسوف يلقون غياً، إلا من تاب وآمن وعمل صالحاً، فأولئك يدخلون الجنة ولا يظلمون شيئاً } .**

ﻣُﺮَ ، ﺩَﻫَﺮَﺑَﺮْﺳَﺮَﺳْﺮُﻣُﺮَ، ﺩَﺭَﺴْ ﻫَﺮَﺭَ ﺩَﺩَﺤَﺮَ. ﺩَﺩَﺤَﺴْ ﺳَﺮَﺭَّﺮ ﻗَﺮَﺳَﺮَﺭَّﺮَﺤَﺮَ. ﺩَﺭِﻫﻭﻯ ﻧﻔﺲ
ﻱ ﺩَﻗَﺮْﺳَﺮَﺑَﺮْ ﺗﺒﻊ ﺭَّﺤَﺮَ. ﻣُﺮَ ، ﺳِﺮَﺑَﺮْﺳُﺮَﻙ ﺩَﺩَﺤَﺴْ ﺩَﺮَﺭَّﺮ ﺩَﺑِﺮَﺩَﻫِﺮَّ ﺩَﺭْﻫَﺮَﻫَﺮَ!
ﻫَﺮْﺩَﻫَّﺮَ ، **ﻣَﺮِ** ، ﺇﻳﻤﺎﻥ، ﺩَﺭِ ﺻﺎﻟﺢ ﻋﻤﻞ ﺩُﺮَﻙ ﺩِﺮُّﺴْ ﺩَﺴَّﺮِﺭَّﺮَ. ﻣُﺮَ ، ﺩَﺩَﺤَﺴْ
ﺳَﺮَﺭَّﺮَﺤَﺮَﺴْ ﻫَﺴْﺮَﺳَّﺮَﺭَّﺮَ. ﻫَﺮَﺭِ ﺩَﺩَﺤَﺴْﺳَﺮَﺴْ ﺩَﺩَﺮَﺳْ ﺩَﺮَﺩَﺴْ ﺷَﺮِﺳَﺴْﺮَﺭَّﺮ ﺳَﺮَﺑَﺮْﺳَﺮَﺭَّﺮَ
ﺩَﺭْﻫَﺮَﺭَّﺮَ.

وقال تعالى: { فخرج على قومه في زينته، قال الذين يريدون الحياة الدنيا: يا ليت لنا مثل ما أوتي قارون إنه لذو حظ عظيم. وقال الذين أوتوا العلم: ويلكم! ثواب اللَّه خير لمن آمن وعمل صالحاً } .

ﻣُﺮَ ، ﺷَّﺮ (ﺩَﺭَﻫَﺮٍ :قارون) ﺷَّﺮَﺭَّ ﺩَﺭْﺳَﺴَﺮِﺭِ ﺩَﺩَﺮِ ﺳِﺮَﺳْﺮَﺳَﺮِﺩَﺩَﺮَﺩَﺮَ ، ﺷَّﺮَﺭَّ ﻗﻮﻡ ﻱ
ﺳَﺮَﺩَﺮَﺴْ ﺳِﺮَﺑَﺮَﺭَّ. ﺩُﺳِﺮَّﺮَﺭَّ ﻣِﺮِﻋِﺪْﻏُّﺪِﺭِ ﺩَﻗَﺮِﺩْﺳَﺮَﺴْ ﺩَﺭَّﺮَﺭَّﺮَ. ﻗﺎﺭﻭﻥ ﺩَﺴْ ﺩِﺮَﺭَّﺮَ ﻣُﺮَﺭَ
ﺩَﺭْﺳَﺴَﺮِﺭِ ﺩَﺩَﺮْ ﺩِﺮَﺩَﺮْﺳَﺮَﺳْﺮَﺭَّﺮَﺳْ ﺩِﺮَﺭَّﺮَ ﺳَﺮَﺭَ، ﺩِﺭُّ ﺩَﺳَﺮَﺭَّﺮ ﺩِﺳْ ﺩَﺩَﺮَﺭَّﺮَ؟
ﺩَﺩَﺮَﺩَﺮَﺭَّﺮَﺴْ، ﺷَّﺮَﺭَّﺮِ ﺩَﺭَّﺮَﺭَّﺮَﺭَّ نصيب ﺩَﺩَﺮَّ ﺩِﺮِﺩَﺩَﺮَﺩَﺮَﺴْ ﺩَﺩَﺮَﺭَّﺮَﺭَّﺮَ. ﺩَﺭِ علم
ﺩِﺮِﺩَﺮَﺭَّﺮَ ﺩِﺮُّﺴْ ﺩَﺭَّﺮَﺭَّﺮَ. ﺩِﻫَﺮَﺩَﺮِﺩِﺮُّﺴْﺳَﺮَﺴْ ﺩَﺭَّﺮُّ ﺩَﺩَﺮَﺭَّﺮَ ﺩِﺭَّﺮَﺭَّ ﺻﺎﻟﺢ ﻋﻤﻞ ﺩُﺮَﻙ
ﺩِﺮَﺩَﺮَﺴْ، ﺍﻟﻠﻪ ﻱ ﺛﻮﺍﺏ (ﻗﺎﺭﻭﻥ ﻱ ﺩَﺭَّﺮَﺩَﺮِﺩَﺩَﺮَﺭَّﺮَﺭَّﺮَ) ﺩَﺭَّﺮَﺩَﺮَﺴْ ﺩَﺭَّﺮَ. ﺩَﺭِ ﺩَﺩَﺮَﺩَﺮِﺩُّﺴْﺳَﺮَﺴْ

ئەشرەق ، ئەقرەئە ئەمر ئىرتتىشمۇق.

وقال تعالى التكاثر 8): **{ ثم لتسألن يومئذ عن النعيم }** .

ئۇلار ئەقرەئۇلار ئۆتىنىدىغان (ئىسرائىلار ھەققىدە ئېيتقان) نعمة ھەققىدە ھېچقانداق سوئال سورالمايدۇ.

وقال تعالى(الإسراء 18): **{ من كان يريد العاجلة عجلنا له فيها ما نشاء لمن نريد، ثم جعلنا له جهنم يصلاها مذموماً مدحوراً }** . **والآيات في الباب كثيرة معلومة.** والآيات في الباب كثيرة معلومة

ئىسرائىل ئەگەر ئەقىدە (ئىسلامغا)! ھېچكىم ئەتىۋارلاپ ياكى ئۆزىنى ئۆلۈكتەك ھېس قىلىپ ، ھېچكىمنىڭ ئۆزىنى ئۆلۈكتەك ھېس قىلىشىغا ئېھتىياجلىق ئەمەس. ئۇنىڭ ئۈچۈن ئەگەر ھېچكىم ئەتىۋارلاپ ياكى ئۆزىنى ئۆلۈكتەك ھېس قىلمىسا ، ئۇ ئەقىدىسىدە ھېچقانداق ئۆزگىرىش بولمايدۇ.

491- وعن عائشةَ ، رضي اللَّه عنها ، قالت : ما شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِنْ خُبْزِ شَعِيرٍ يَوْمَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ حَتَّى قُبِضَ . متفقٌ عليه .

ئۇمۇ الله ئەلەيھىسسالام ئائىشە ئانىمىزدىن رىۋايەت قىلغان. ئەنسىرىمەيدۇ. ئۇنىڭدا رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نىڭ ئۆيلىرىدە ئەتىگەندىن كەچكىچە ئىككى كېچە ئۈزلۈكسىز ئوتتۇرىسىدا توختاپ قالمايدىغان ئىككى خىل تاماقتىن باشقا تاماق يېيىلمىگەنلىكى بايان قىلىنغان.

وفي رواية : مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّد صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مُنْذُ قَدِمَ المدِينةَ مِنْ طَعامِ البرِّ ثَلاثَ لَيَال تِبَاعاً حَتَّى قُبِض .

ئەنەس (بخارى) نىڭ مۇنداق دېگەنلىكى ئېيتىلغان: مُحمَّد صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نىڭ ئۆيلىرىدىكىلەر ئۈزلۈكسىز ئىككى كېچە ئاچ قالمىدى ، ھەتتا مەدىنىگە كۆچۈپ كەلگەندىن كېيىن ئۇلار ئەتىگەندىن كەچكىچە ئىككى خىل تاماقتىن باشقا تاماق يېيىلمىگەنلىكى بايان قىلىنغان.

492- وعن عُرْوَةَ عَنْ عائشة رضي اللَّه عنها ، أَنَّهَا كَانَتْ تَقُولُ : وَاللَّه يا ابْنَ أُخْتِي إِنْ كُنَّا لَنَنْظُرُ إلى الهِلالِ ثمَّ الهِلالِ ثمَّ الهِلالِ ثلاثةُ أَهِلَّةٍ في شَهْرَيْنِ . وَمَا أُوقِدَ في أَبْيَاتِ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نارٌ . قُلْتُ : يَا خَالَةُ فَمَا كَانَ يُعِيشُكُمْ ؟

قالتْ : الأَسْوَدَانِ : التَّمْرُ وَالماءُ إلاَّ أَنَّهُ قَدْ كَانَ لرسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم جِيرانٌ مِنَ الأَنْصَارِ . وَكَانَتْ لَهُمْ مَنَايحُ وَكَانُوا يُرْسِلُونَ إلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِنْ أَلبانها فَيَسْقِينَا . متفقٌ عليه .

رحمة الله عُرْوَة ، رحمه الله هِشَام عَنْ عائشة رضي الله عنها أَنَّهَا كَانَتْ لَا تَأْكُلُ حَتَّى يُؤْتَى بِالدَّلِيلِ فَيَسْأَلُهَا أَهَدِيَّةٌ هِيَ أَمْ لَا فَإِنْ قِيلَ لَهَا هِيَ أَكَلَتْ مِنْهَا . رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ . رَوَيْنَا فِي كِتَابِ الْبَيْهَقِيِّ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ عَنْ عَائِشَةَ رضي الله عنها أَنَّهَا كَانَتْ تَأْكُلُ مِنْ طَعَامِ بَرِيرَةَ وَتَقُولُ هُوَ عَلَيْهَا صَدَقَةٌ وَهُوَ لَنَا هَدِيَّةٌ وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ أَنَّهَا قَالَتْ لَهَا لَحْمٌ تَصَدَّقَ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ فَقَالَتْ هُوَ عَلَيْهَا صَدَقَةٌ وَهُوَ لَنَا هَدِيَّةٌ (أَيْ هَدِيَّةٌ لَنَا مِنْ جِهَتِهَا) وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ أَنَّهَا قَالَتْ لَهَا لَحْمٌ تَصَدَّقَ بِهِ عَلَى بَرِيرَةَ فَقَالَتْ هُوَ عَلَيْهَا صَدَقَةٌ وَهُوَ لَنَا هَدِيَّةٌ رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَنْ أَنَسٍ أَنَّ يَهُودِيَّةً أَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَاةٍ مَسْمُومَةٍ فَأَكَلَ مِنْهَا فَجِيءَ بِهَا فَقِيلَ أَلَا نَقْتُلُهَا قَالَ لَا فَمَا زِلْتُ أَعْرِفُهَا فِي لَهَوَاتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ . **ثَالِثًا** وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ مَا شَبِعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَهْلُهُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ تِبَاعًا مِنْ خُبْزٍ حَتَّى فَارَقَ الدُّنْيَا . رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ . وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ . أَنَّهُ مَرَّ بِقَوْمٍ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ شَاةٌ مَصْلِيَّةٌ . فَدَعَوْهُ فَأَبَى أَنْ يَأْكُلَ ، وَقَالَ : خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الدُّنْيَا وَلَمْ يَشْبَعْ مِنْ خُبْزِ الشَّعِيرِ . رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ .

« مَصْلِيَّةٌ » بِفَتْحِ الْمِيمِ : أَيْ : مَشْوِيَّةٌ .

أبو سعيدٍ المقْبُريِّ رحمه الله هِشَام عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّهُ مَرَّ بِقَوْمٍ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ شَاةٌ مَصْلِيَّةٌ . فَدَعَوْهُ فَأَبَى أَنْ يَأْكُلَ ، وَقَالَ : خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الدُّنْيَا وَلَمْ يَشْبَعْ مِنْ خُبْزِ الشَّعِيرِ . رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ . صحابي هَذَا مِنْ كَلَامِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ رَحِمَهُ اللَّهُ . وَهَذَا مِنْ أَفْرَادِ الْبُخَارِيِّ عَنْ مُسْلِمٍ . وَقَدْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ مِنْ طَرِيقٍ أُخْرَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . صحابي هَذَا مِنْ أَفْرَادِ الْبُخَارِيِّ عَنْ مُسْلِمٍ . وَقَدْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ مِنْ طَرِيقٍ أُخْرَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . صحابي هَذَا مِنْ أَفْرَادِ الْبُخَارِيِّ عَنْ مُسْلِمٍ . وَقَدْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ مِنْ طَرِيقٍ أُخْرَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ مَا شَبِعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَهْلُهُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ تِبَاعًا مِنْ خُبْزٍ حَتَّى فَارَقَ الدُّنْيَا . رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ .

494- وعن أَنسٍ رضي اللَّه عنه ، قال : لَمْ يأْكُل النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم على خِوَانٍ حَتَّى مَات ، وَمَا أَكَلَ خُبزاً مرَقَّقاً حَتَّى مَاتَ . رواه البخاري.

وفي روايةٍ له : وَلا رَأَى شَاةً سَمِيطاً بِعَيْنِهِ قطُّ .

ڏُهْ الله ئەمەتىسْ ئۆمْرِ أَنسٍ ئىگزىرى ئ بِرَهَرِسْ ھِرِوُّىئىسْرِوُمْرُ. وِقُرْئِوِمْرُ. عربي سْرِئ ھَمْرُ وِرْسْ ئُمِرْ مْرِجِرْسْرِئ ھ وِعِرِبْرَسْ ڤْرِقُرْشِرِ ھَبَرُمْھْتْ ئُعِرِوُئىسْ تْرِقْرُ وِھْرَكَرِ ھَرْئُئىسْ شَرُ ھَرِ ئُمِرْ تْرِقْرُ تْرِسْھَسْرُوُّىَرِ ھَرَئُرِئىسْ ئَرَحْسْ وِرِھَ ئُھَسْ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھَرَوُّىَرَ وَسْرُقْسْ ڤْرَوَىَرَبْرَوُسْ ڤُعِرِوُبْرَبْرَوُھَرُوُّىَرُمْ شْرُوُھَرُ. ھَرِ ھْبَرَبْرَئُوُّىْرِ ھَرَوُّىَرَ ئُوُمْرِقُرْتْرَ ڤُرْسْرُقْرُسْ ھَرْسَرَئُ دَئُ ئُرِسْرَبْرَئُمْ ڤُعِرِوُسْرَبْرَئُمْرَوُھَرُوُّىَرُ.

ھَرِ بخارى ئ ھْبَرُسْ ھِرِوُّ ھَرْوُھْرَكَرِ ئُوُھَرُ. ھَرِ ھْبَرَبْرَئُوُّىْرِ ئُرِجْرُئُسْ ڤْرَوَىَرَبْرَوُسْ ڤُرِرْسْ ھَرْسَرَئُ ھَبَرِھِرِمْ ڤْرَبْرَوُئِرِئُسْرُوُّىَرِ شْرُوُھَرُ.

495- وعن النُّعمانِ بن بشيرٍ رضي اللَّه عنهما قال : لقد رَأَيْتُ نَبِيَّكُمْ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وما يَجِدُ مِنْ الدَّقَلِ ما يَمْلأُ به بَطْنَهُ ، رواه مسلم .

الدَّقَلُ : تَمْرٌ رَدِيءٌ .

ڏُهْ الله ھْقْرَوُّىَرِبْرَئُرُسْرَسْرُمْ ئەمەتْسْ ئۆمْرِ النُّعمانِ بن بشير ئ بِرَهَرِسْ ھِرِوُّىئىسْرِوُمْرُ. وِقُرْئِوِمْرُ.رَحْرَبْرَسْرَوَىَرْسْ وِئَرَسْرَ وِئَرَھَرِحِرِمْرُسْرِئ نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھْئُرَمَ رُّئُ بْرَئُرَىَرِ ھْرَئُھَرُسِرِبْرَسْ ڤْرَبْرَسِرِئُرُ. ھَرِ ھْرِسْرَمْ ھْبَرَبْرَوُّىَرُمْرُ ھَسْرِئُرُّىَرُمْرَ ئُھَرِ بْرَئُرَىَرْسْرَھَبَرَبْرَ ڤُعِرِوُبْرَبْرَوُھَرُوُّىَرُمْ ھْسْرَئُ ھَقْرَوِئُ بْرَئُرَىَرِ ئَرَقْرَبْرَبْرَوُھَرُ ئِرِھِرِئُسْرُ شْرُوُھَرُ.

496- وعن سهل بن سعدٍ رضي اللَّه عنه ، قال : ما رَأى رُسولُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم النّقِيُّ منْ حِينَ ابْتعَثَهُ اللَّه تعالى حتَّى قَبَضَهُ اللَّه تعالى ، فقيل لَهُ هَلْ كَانَ لَكُمْ في عهْد رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَنَاخلُ ؟ قال : ما رأى رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مُنْخَلاً مِنْ حِينَ ابْتعَثَهُ اللَّه تَعَالَى حَتَّى قَبَضُه اللَّه تعالى ، فَقِيلَ لهُ : كَيْفَ كُنْتُمْ تَأْكُلُونَ الشَّعِيرَ غيرَ منْخُولٍ ؟ قال : كُنَّا نَطْحُنَهُ ونَنْفُخُهُ ، فَيَطيرُ ما طارَ ، وما بَقِي ثَرَّيْناهُ . رواه البخاري .

قوله : « النَّقِيّ » : هو بفتح النون وكسر القاف وتشديد الياءِ . وهُوَ الخُبْزُ الحُوَّارَى ، وَهُوَ : الدَّرْمَكُ ، قوله : « ثَرَّيْنَاهُ » هُو بثاءٍ مُثَلَّثَةٍ ، ثُمَّ رَاءٍ مُشَدَّدَةٍ ، ثُمَّ ياءٍ مُثَنَّاةٍ مِنْ تحت ثُمَّ نون ، أَيْ : بَلَلْناهُ وعَجَنَّاهُ .

ؤَهْ الله تَمْرُحْسْ ثَرْمِحِ سهل بن سعد ئ بِرَهَرِسْ بِرِؤَهْئَكْسْرُهْدَهْ. وِقَّرْثُوِهْدَهْ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم تَمْرُحْ بَرَّهِرْئَسْ ثَرْسْمَرْهْثُوِهْرُحْسْمَرْسْ ثَرْسْ بَرَوَّبَرَهْوَّهِ بَرَهَرْسْ بِرِوِ ثَرَهَرْسْ ثَرْسْبَرْئَهْ ثَرَبِرِهْبَرْئَهْمَرْهَرْسْ حِرِهْثَرِهِ سْرَهْدَهْ. ئ صحابي بَرْسْ ثَرْسْسْرَهْدَهْ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ثَرَهَرْسْوَهَرْ ثَرْوَّسْرَهَهْ سْرَرْسْسَرْسِرْهْ دَهْ؟ **وِقَّرْثُوِهْدَهْ**. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم تَمْرُحْ بَرَّهِرْئَسْ ثَرْسْمَرْهْسْ ثَرَرْسْ ثَرْسْ بَرَوَّبَرَهْوِ بِرِسْرَهْوَّسْ بَرَبَرْثَرْئَوَّسْ ثَرْثَرْسْبَرْهْ سْرَثَرْبَرْهْدَهْ. بَرِسْرَثَرْ ئَ صحابي بَرْسْ ثَرْسْسْرَهْدَهْسْ. بَرَرْسْ ثَهْثَهْوَّسْ وِبَرَهَرْهِرِثَرْسْ ثَرْوَّسْرَهَرْوَّسْبِرِ سْرَرْثَ ثَرَرْسْ ثَرْسْ ثَرَبِرِهْبَرْئَهْمَرْهِرِ بَرْهَرْهْوِ بِرِرْسْهْ بَرْهَرْهْدَهْ؟ **وِقَّرْثُوِهْدَهْ**. وِحِرْسْ ثَرْسْ ثَرَرْسْ بَرْثَرَهَرْسِرْ بَرْهَرْ. بَرَهِرِ بَرَهَرْسْ ثَرْثَرْسِرْهْدَهْ. ثَرَرْ بَرَهَرْسْ ثَرْثَرْحْسْ بَرْهَرْثَرِيْسْوَّرَ ثَرَرْ بَرْهَرْهْمَرْسَرَ بَرْهَرْثَرِيْسْ بِرِسْرَهَرْهْدَهْ. بَرَهِرِ هَّبِرِ بَرْسْرَسْ بَرْهَرْهْرِيْسْ وِحِرْسْ ثَرْسْ ثَرْسْ ثَرْءْسِرْهْدَهْ.

497- وعن أبي هُريرةَ رضي اللَّه عنه قال : خَرَجَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ذاتَ يَوْمٍ أَوْ لَيْلَةٍ ، فَإِذا هُوَ بِأَبي بكْرٍ وعُمَرَ رضي اللَّه عنهما ، فقال : « ما أَخْرَجَكُمَا مِنْ بُيُوتِكُما هذِهِ السَّاعَةَ؟» قالا : الجُوعُ يا رَسولَ اللَّه . قالَ : « وَأَنَا ، والَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، لأَخْرَجَنِي الَّذِي أَخْرَجَكُما . قُوما » فقَاما مَعَهُ ، فَأَتَى رَجُلاً مِنَ الأَنْصارِ ، فَإِذَا هُوَ لَيْسَ في بيتِهِ ، فَلَمَّا رَأَتْهُ المرَأَةُ قالَتْ : مَرْحَباً وَأَهْلاً . فقال لها رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَيْنَ فُلانٌ » قالَتْ : ذَهَبَ يَسْتَعْذِبُ لَنَا الماءَ ، إِذْ جاءَ الأَنْصَارِيُّ ، فَنَظَرَ إِلى رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَصَاحِبَيْهِ ، ثُمَّ قالَ: الحَمْدُ للَّه ، ما أَحَدٌ اليَوْمَ أَكْرَمَ أَضْيافاً مِنِّي فانْطَلَقَ فَجَاءَهُمْ بِعِذْقٍ فِيهِ بُسْرٌ وتَمْرٌ ورُطَبٌ ، فقال : كُلُوا ، وَأَخَذَ المدْيَةَ ، فقال لَهُ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِيَّاكَ وَالحَلُوبَ » فَذَبَحَ لَهُمْ ، فَأَكلُوا مِنَ الشَّاةِ وَمِنْ ذلكَ العِذْقِ وشَرِبُوا . فلمَّا أَنْ شَبِعُوا وَرَوُوا قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لأَبي بكرٍ وعُمَرَ رضي اللَّه عنهما : « وَالَّذِي نَفْسي بِيَدِهِ ، لَتُسْأَلُنَّ عَنْ هذَا النَّعيمِ يَوْمَ القِيامَةِ ، أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمُ الجُوعُ ، ثُمَّ لَمْ تَرْجِعُوا حَتَّى أَصَابَكُمْ هذا النَّعِيمُ » رواه مسلم .

قَوْلُها : « يَسْتَعْذِبُ » أَيْ : يَطْلُبُ الماءَ العَذْبَ ، وهُوَ الطَّيِّبُ . و « العِذْقُ » بكسر العين وإسكان الذال المعجمة : وَهُو الكِباسَةُ ، وهِيَ الغُصْنُ . و « المدْيةُ » بضم الميم وكسرِها : هي السِّكِّينُ . و « الحلُوبُ » ذاتُ اللبَن . وَالسؤالُ عَنْ هذا النعِيم سُؤالُ تَعدِيد النِّعَم لا سُؤالُ توْبيخٍ وتَعْذِيبٍ . واللَّهُ أَعْلَمُ وهذا الأنصارِيُّ الَّذِي أَتَوْهُ هُوَ أَبُو الهَيْثمِ بنُ التَّيِّهان رضي اللَّه عنه ،كَذا جاءَ مُبَيناً في روايةِ الترمذي وغيره .

މާތް الله ރުއްސެވުން ލިބުއްވި ابو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى
اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم އެއްދުވަހަކު ބޭރަށް ނިކުމެވަޑައިގެން ގެއިން ނިކުމެ ވަޑައިގެންނެވެ . އެހިނދު މާތް
الله އަށް ލޯބިވެވޮޑިގެންވާ ރުއްސެވުން ލިބުއްވި ابو بكر ގެ ފާޅުގައި عُمَر ބައްދަލު
ވަޑައިގަތެވެ. ފަހެ އެއްސެވިއެވެ. މި ނުވަތަގަޑީގައި ކީއް ތިބޭކަލުން ގެއިން ނިކުންނަވައިގެން
ކީއްތޯ އެދިއްވީ ތިބޭކަލުން ނިކުންނެވީ؟ **ބަނޑުހައިވެގެން ވިދާޅުވި**އެވެ. ބަނޑުހައިވުމެވެ. އާ الله ގެ
ހުވަފެނެވެ. ޙަދީޘް ބަޔާންކުރެވިއްޖެ. ފަހެ ބޭކަލުން ނިކުމެ އެއިރުގައި އަނބިކަނބަލުން
އިނގޭ ގެއިން ހަވާލުކުރި ބަލައިލެވެ. ފަހެ ބޭކަލުން ގެއިން ނިކުންނަވައިގެން މެދުތެރެ ފަހު
ދޮރުބޭކަލުންގެ ގެއިން ނިކުންނަވައިގެން ބަލާ. ފަހު ބޭކަލުން ދޮރުވި ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ފަހެ
އަނބިކަނބަލުން އަރާ ދޮރުވި ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އެއަށް ފަހު أَنْصـــــارِي ބޭކަލުގެ
ގެއަށް ވަޑައިގަތެވެ. އެހިނދު އަނބިކަނބަލާ ގޮތުގައި ނުހުރެއްވިއެވެ. އެ صـحابي ގެ އަނބިކަނބަލުން
ފެނުނެވެ. އަހަރެން ކަލޭނގެ އަނބިކަނބަލުން މަރުޙަބާ ދެންނެވިއެވެ. ދެން رسول الله صَلّى
اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم އަހަރެން ކަލޭގެ އެދިއްވިއެވެ ގެގެ ވެރިޔާ ކޮބައި ހުރީތޯ؟ **އެކަމަނާ ދެންނެވިއެވެ**.
އެނާ މި ތިމަންނަމެންނަށްޓަކައި ފެންއަޅަން ގޮސްފައެވެ. ކަލެއިރުކަލާގެ ތެރޭގައި އެ صـــــحابي އެނާ
އާދެވިއްޖެއެވެ. ފަހެ އެ صـحابي رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم އާއި އަނބިކަނބަލުން އަރިހުގައި
ތިއްބަވާ ދެބޭކަލުންނަށް ބަލައިލައިފައެވެ. ދެން الحَمْـدُ للّــه ގެ ކަލިމަލައިރަޙަމަ حمـد ކިޔައެވެ.
އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. މިއަދު އަހަރެން މިދުނިޔެ ތިމަންނަށް މެހުމާނުންނާ ވުރެ ބޮޑު ޝަރަފެއް
އެހެރެއް ނެތެވެ. ފަހެ ދެބޭކަލުން ބަހައްޓައިގެން ދިޔައެވެ. މާތް ބޮޑު ކަރުދާހެއް ދިނެވެ.
އަނބިކަނބަލުން ގެ ކަރުދާހަ ހުރި ކަރުދާހު ހިނގާ ފަހުގައި ކަރުދާހު ހިޔާކުރި އިސާގެ
ކަރުދާހެއް ގެންނެވިއެވެ. ފަހެ ވިދާޅުވިއެވެ. ހުރިހާ ކަރުދާހު ބިޔަ. އަދި ބަކަރިއެއް (ذبــــــــح
ކުރުމަށްޓަކައި) ވަޅި އަތް ނަގައިގެންނެވެ. އެހިނދު رســول الله صَــلّى اللهُ عَلَيْــهِ وسَــلَّم އެ
صـــحابي އަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ކިރުދޭއެއްގެ ބަކަރިއެއް (ކިރުދޭބަކަރިތަކެއް) ކަލާ ދޫކޮށްލާށެވެ.
ފަހެ އެ صـحابي ބޭކަލުންނަށް ދަޅުވިއެވެ ކަރުދާހު ذبـح ކުރުއްވިއެވެ. ދެން އެބޭކަލުން
އެބަކަރީގެ މަހާއި އަދި އެ ކަރުދާހު ކާނެތް ކަރުދާހު ކާބޯތަކެއް ވަޑައިގަތެވެ. އަދި ފެންބޯ ހިއްލެވިއެވެ.
ފަހެ ބަނޑުފުރި ހުސްވާ ފަހު ދުރުކުރުމާ ފެންބޯ ހިއްލެވި ނިމުމުން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ
وسَـلَّم މާތް الله އަށް ލޯބިވެވޮޑިގެންވާ ރުއްސެވުން ލިބުއްވި ابو بكْـر ގެ ފާޅުގައި عُمَـر ގެ ފަހަތަށް

حـــديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނުގެ ނަފްސު އެއިލާހުގެ ޢަޒުމަތްތެރިވާ އިލާހު ގަސަމެކެވެ

ހުވާކުރެ ބުނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މި نعمـــة އާއި މެދު قيامـــة ދުވަހުން ތިޔަބައިމީހުން ސުވާ

ސުވާލު ކުރެވޭނެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ގެއިން ނިކުތީ ބަނޑުހައިގަނޑުގައެވެ. ދެން އެނބުރި

ގެއަށް ނުދެވިގެން ތިޔަބައިމީހުންނަށް މިއޮޅި މި ނިޢުމަތް ލިބިއްޖެއެވެ.

498- وعن خالدِ بنِ عُمَرَ العَدَويِّ قال : خَطَبَنَا عُتْبَةُ بنُ غَزْوانَ ، وكانَ أَمِيراً عَلى البَصْرَةِ ، فَحمِدَ اللَّه وأَثْنى عليْهِ ، ثُمَّ قَالَ : أَمَا بعْدُ ، فَإِنَّ الدُّنْيَا آذَنَتْ بصُرْمٍ ، وولَّتْ حَذَّاءَ ، وَلَمْ يَبْقَ منها إلاَّ صُبَابَةٌ كَصُبابةِ الإناءِ يتصابُّها صاحِبُها ، وإنكُمْ مُنْتَقِلُونَ مِنْها إلى دارٍ لا زَوالَ لهَا ، فانْتَقِلُوا بخَيْرِ ما بحَضْرَتِكُم فَإِنَّهُ قَدْ ذُكِرَ لَنا أَنَّ الحَجَرَ يُلْقَى مِنْ شَفِيرِ جَهَنَّمَ فَيهْوى فِيهَا سَبْعِينَ عاماً لا يُدْرِكُ لهَا قَعْراً ، واللَّهِ لَتُمْلأَنَّ .. أَفَعَجِبْتُمْ ،؟ ولَقَدْ ذُكِرَ لَنَا أَنَّ ما بَيْنَ مِصْراعَيْنِ مِنْ مَصارِيعِ الجَنَّةِ مَسيرَةَ أَرْبَعِينَ عاماً ، وَلَيَأْتِيَنَّ عَلَيها يَوْمٌ وهُوَ كَظِيظٌ مِنَ الزِّحامِ ، وَلَقَدْ رأَيتُني سابعَ سبْعَةٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مالَنا طَعامٌ إلاَّ وَرَقُ الشَّجَرِ ، حتى قَرِحَتْ أَشْداقُنا ، فالْتَقَطْتُ بُرْدَةً فشَقَقْتُها بيْني وَبَينَ سَعْدِ بنِ مالكٍ فَاتَّزَرْتُ بنِصْفِها، وَاتَّزَر سَعْدٌ بنِصفِها ، فَمَا أَصْبَحَ اليَوْمِ مِنَّا أَحَدٌ إلاَّ أَصْبَحَ أَمِيراً عَلى مِصْرٍ مِنْ الأَمْصَارِ . وإِنِي أَعُوذُ باللَّهِ أَنْ أَكُونَ فِي نَفْسي عَظِيماً . وعِنْدَ اللَّهِ صَغِيراً . رواهُ مسلم .

وله : « آذَنَتْ » هُوَ بمَدِّ الأَلِفِ ، أَيْ : أَعْلَمَتْ . وقوله : « بِصُرْمٍ » : هو بضم الصاد . أي : بانْقطاعِها وَفَنائِها . وقوله « وولَّتْ حَذَّاءَ » هو بحاءٍ مهملةٍ مفتوحةٍ ، ثُمَّ ذال معجمة مشدَّدة ، ثُمَّ أَلف ممدودَة . أَيْ : سَريعَة وَ « الصُّبابةُ » بضم الصاد المهملة : وهِي البقِيَّةُ اليَسِيرَةُ . وقولُهُ : « يَتَصابُّها » هو بتشديد الباءِ . أَيْ : يجْمَعُها . و الكَظِيظُ : الكثيرُ المِمْتَلئُ . وقوله : « قَرِحَتْ » هو بفتحِ القاف وكسر الراءِ ، أَيْ : صارَتْ فِيهَا قُرُوحٌ .

خالد بن عُمَر العَدَوي ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. عُتْبَةُ بنُ غَزْوان ތިމަންނާއި مخاطب ކޮށް ވަޢުޡު ދެއްކެވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެ ހުންނެވީ بصرة ގެ އަމީރުކަމުގައެވެ. ފަހެ (އެވަގުތަ ފެށްޓެވުމުގައި) الله އަށް حمد ކޮށް އަދި އެއިލާހަށް ޘަނާ ދެންނެވިއެވެ. ދެން އެއަށްފަހު ވިދާޅުވިއެވެ. މިއަށް ފަހު ދެންނެވީއެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ދުނިޔެވަނީ ނިމުން ކުރިވެއްޖެ ކަމުގެ އިޢުލާން ކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި އެ ނިމުމަށްދާނީ ހަލުވި ކަމުގެ ދުވަހު ވަރަށް ބޮޑުވެ. އަދި ފުށްބ ތަށިގެ އަޑީގައި ބާކީވާ ފެނުގެ ފޮދު ފަދައިން ދުނިޔެއިން ބާކީވީ ރަނގަޅު ބޮޑު ކުޑަ މިންވަރަކަށް ބާކީވެފައި ވާކަމުގައި ބާކީވެފައިވާ ނުވެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުން ނިމުމެއް ނުވާ ދާއިމީ ދާރަކަށް ބަދަލުވާނެއެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލިބިފައިވާ ރަނގަޅު ކަންތައް ކުރުމަށް އަވަސް ކުރާށެވެ. އެހެނީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކިޔައިދެވިއްޖެއެވެ. ތިމަން

ގެންނަން ބުނު ދުވަހުގައި ވެއެވެ. ޚަންދަޤުގެ ވަޅުކޮނަމުން ވަރުގަދަ ހިލަގަނޑެއް ހަމަ ދިމަ
އަހަރު ވަންދެން ވައްޓާމުން ދުވަހުވެސް އާދޭ އަދުގައި ނުވޭހުނުއެވެ. މާތް الله ގަންދީ
ހުވާކުރުމެވެ. އެބަސް ދުރުގެން ދެނެވެ. ދުވަހަކު އެދޭ އިވުމުން ތިއްބައިމުހުން ހަމަތަން ވަނީ
ހައްތަވެ؟ **އަދި ހަވާކަނަވަރުސ**ް ތިމަން މެންނަން ބުނުދުވެނެވެ. ސުވާލުގެ ދެރައްގެ ދޫކަނީ
ދެބަރުގައި ސާދިސް އަހަރުގެ ރަސޫލާގެ ދެރަތިން ވެއެވެ. އަދި އެހެދު ދުވަހައް އަންނަނީއެވެ.
އަބަނަތް އައްވާ މިހުން ގިނަކަމުން ދުރި ބާރުވެގެން ދެނެވެ. އަދި ހަމަކަނަވަރުން ތިމަންނަ
رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ ގެ އަރިހުގައި ހަބޯސަ ތިހަކަން ހުރި މަވެ. އާދިނދު ދެން ދުރާވަރު
ދިޔަވާ ކަން އައިގޮއް ތިމަންމެންގެ އަބަގައި ނުވެއެވެ. އަދިބައް ކައުމުގެ ސާބަބުން އަނގައިގައި
ފާރަބައް ހުދުގެން ދިޔައެވެ. އެއްދިހަރުކަ ތިމަންނައަން ރިދު ދުވަހުނަށް ދުބުނެވެ. ދެހަ ތިމަންނަ
އެދުވަހުނަޖު ތިމަންނައާއި سَعْدِ بنِ مالك އާއި ދުވަހުމެގެ ދުވަދުގައި ބައި ކަރިމުވެ. ދެހަ
ތިމަންނައަން ތި ދެދި ތިމަންނަ މުންޖަކަން ބާނުން ކަރިމުވެ. ނަހަވުސް މިހުރު ތިމަންމެންގެ
ބެރައިން ކަންމު މިހެހިވުސް ކަންމުވުސް ރަޝްގެއްގެ އަރިހު ކަވެ. އަދި ހަމަކަނަވަރުން ތިމަންނަ
އަމިއްލަ އަން މުދޭ މިހެކަ ކަމުގައި ދުރިގެދުމުގެ ނުބައިކަމުން الله ގެ حضرة ން ސަލާމަތްވުމް
ކަން އެދެމުވެ. މިހެނީ އަހަރުދުން الله ގެ حضرة ގައި އެދެދު މިހާ ވާހަކަ ކަޑެ މިހަކަނުވެ.

499- وعن أبي موسى الأَشْعَريِّ رضي اللَّهُ عنه قال : أَخْرَجَتْ لَنا عائِشَةُ رضي اللَّهُ عنها كِساء وَإِزاراً غَلِيظاً قالَتْ : قُبِضَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في هذين . متفقٌ عليه.

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި ابو موسى الأَشْعَري ގެ ކިބައިން ރިވާވާކުރެއްވިއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި عائشة ގެފުޅު ތިމަންމެންނާއި އަދި ބޯވަރުވާ ފޮށްޓެއް ނުވާފައި ތިމަންމެންނަށް ދައްކަވައިފިއެވެ. އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ފުރާނަ ފުޅު ހިއްލެވީ ހިނދު އެކަށީގެންވާ ހެދުނުގައި އެތި މިދެކަނޑު ލައްވާފައެވެ.

500- وعنْ سَعد بن أبي وَقّاصٍ . رضيَ اللّه عنه قال : إِنِّي لأَوَّلُ العَربِ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، وَلَقَدْ كُنا نَغْزُو مَعَ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ما لَنَا طَعَامٌ إِلاَّ وَرَقُ الحُبْلَةِ . وَهذا السَّمَرُ . حتى إِنْ كانَ أَحَدُنا لَيَضَعُ كما تَضَعُ الشاةُ مالَهُ خَلْطٌ . متفقٌ عليه .

« الحُبْلَةِ » بضم الحاءِ المهملة وإِسكانِ الباءِ الموحدةِ : وهي والسَّمُرُ ، نَوْعانِ مَعْروفانِ مِنْ شَجَرِ البَادِيَةِ .

ڏُهْ الله ٿَرْهُـــوْسْرُڙْهُوِ سَعد بن أبي وَقَّاص ئ ٻِرَهَرِسْ ٻِرِڤَّڎَئَسْرُڎَڎُ. وِڤَّڒُڙُوِڎُڎُ. رَڎَبَرَهَوَٿَرْسْ وِڎَسْ بَرَّڎَّڒُڤَّسَرٍ الله ئ ڎَڎُئَهِ وِڇْرَ ڎُرِ ڤُرَهَوَڎَ ڇِڤَّڒُڎُڎُ. رَهِرِ رَڎَبَرَهَوَٿَرْسْ وِڎَسْرُڎُسْ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ رَهِرُڎَهِ ٻِڤَّڤُر ٿَرَڎُسْ ئَسْرِڤِرَهِرْ حُبْلَة سَرَڎَبَسْ ٻِرْسْ ئَرُڎَ ڤَرْسْسٍ ڎُرُسْ ڎَرْهُـــوْ ٻَ ڎَرْهُڤُهْ سْرُڎُڎُ. ڎَ ڤَرْهُوَهْ بَرَدْسْ ئَـــوْ وِڎَسْرُڎْسْرَ ڏَڎَ ڤُرِڇِ رُسْسَرَسٍ هَبَرِڎَ ڏَڎَ ڤُرِڇِڤَّڒِ ڎَرْهُڤَرَڤَر ئَهَبَرَسْرُڎُ. ڎَّڒَهِ ڎَرْهُـــوْ هُوْهْ بَرَدْهْ سْرُڙْرَڎُڎُ.

501- وعن أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنه . قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «اللَّهُمَّ اجْعَلْ رِزْقَ آلِ مُحَمَّدٍ قُوتاً » متفقٌ عليه .

قال أَهْلُ اللُّغَة والْغَرِيبِ : معْنَى « قُوتاً » أَيْ مَا يَسدُّ الرَّمَقَ .

ڏُهْ الله ٿَرْهُـــوْسْ ڇَرْهُوِ ابو هُرَيْرَة ئ ٻِرَهَرِسْ ٻِرِڤَّڎَئَسْرُڎَڎُ. وِڤَّڒُڙُوِڎُڎُ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْـــهِ وسَـــلَّم دعـــاء ٻَڇَرْهُڙُوِڎُڎُ. ڎَّ الله ! مُحَمَّـــد ئ ڤُرْسَڎُ ڎَّڇَڙُڎَٻِرْسَڎُ رزق رَهِرٍ رَڎَڎَبَرِسِ هَسڎُ ڤُرِڤَّسَر ڎَرْهُوِ ٻَڇَڤَّڎَرْ بَرَڎَكَهِ ڇَرْهُوَّڎَڎُ.

502- وعن أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنه قال : واللَّه الذي لا إِلهَ إِلاَّ هُوَ ، إِنْ كُنْتُ لأعتَمِدُ بِكَبِدِي على الأَرْضِ مِنَ الجُوعِ ، وإِنْ كُنْتُ لأشُدُّ الحجَرَ على بَطْني منَ الجُوعِ . وَلَقَدْ قَعَدْتُ يوْماً على طَرِيقِهِمُ الذي يَخْرُجُونَ مِنْهُ ، فَمَرَّ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَتَبَسَّمَ حِينَ رَآنِي ، وعَرَفَ ما في وجْهي ومَا في نَفْسِي ، ثُمَّ قال : « أَبا هِرٍّ ،،» قلتُ : لَبَّيْكَ يا رسولَ اللَّه، قال : «الحَقْ » ومَضَى ، فَاتَّبَعْتُهُ ، فدَخَلَ فَاسْتَأْذَنَ ، فَأُذِنَ لي فدَخَلْتُ ، فوَجَدَ لَبَناً في قَدحٍ فقال: « مِنْ أَيْنَ هذَا اللَّبَنُ ؟ » قالوا : أَهْداهُ لَكَ فُلانٌ أَو فُلانة قال : « أَبا هِرٍّ،،» قلتُ : لَبَّيْكَ يا رسول اللَّه ، قال : « الحق إِلى أَهْل الصُّفَّةِ فادْعُهُمْ لي». قال : وأَهْلُ الصُّفَّةِ أَضيَافُ الإِسْلام ، لا يَأْوُون عَلى أَهْلٍ ، ولا مَالٍ ، ولا على أَحَدٍ، وكانَ إِذَا أَتَتْهُ صدقَةٌ بَعَثَ بِهَا إِلَيْهِمْ . ولَمْ يَتَنَاوَلْ مِنْهَا شَيْئاً ، وإِذَا أَتَتْهُ هديَّةٌ أَرْسلَ إِلَيْهِمْ وأَصَابَ مِنْهَا وَأَشْرَكَهُمْ فيها ، فسَاءَني ذلكَ فَقُلْتُ : وما هذَا اللَّبَنُ في أَهْلِ الصُّفَّةِ ؟ كُنْتَ أَحَقَّ أَن أُصِيب منْ هذا اللَّبَنِ شَرْبَةً أَتَقَوَّى بِهَا، فَإِذا جاءُوا أَمَرني ، فكُنْتُ أَنا أُعْطِيهِمْ ، وما عَسَى أَن يبْلُغَني منْ هذا اللَّبَنِ ، ولَمْ يَكُنْ منْ طَاعَةِ اللَّه وطَاعَةِ رسوله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بدٌّ. فأَتيتُهُم فدَعَوْتُهُمْ ، فأَقْبَلُوا واسْتأْذَنوا ، فَأَذِنَ لهُمْ وَأَخَذُوا مَجَالِسَهُمْ مِنَ الْبَيْتِ قال : « يا أَبا هِرّ ،، » قلتُ : لَبَّيْكَ يا رسولَ اللَّه ، قال : « خذْ فَأَعْطِهِمْ » قال : فَأَخَذْتُ الْقَدَحَ فَجَعَلْت أُعْطِيهِ الرَّجُلَ فيَشْرَبُ حَتَّى يَرْوَى ، ثُمَّ يردُّ عليَّ الْقَدَحَ ، فَأُعطيهِ الآخرَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يروَى ، ثُمَّ يَرُدُّ عَليَّ الْقدحَ ، حتَّى انْتَهَيتُ إِلى النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وَقَدْ رَوِيَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ، فَأَخَذَ الْقَدَحَ فَوَضَعَهُ على يَدِهِ ، فَنَظَرَ إِليَّ فَتَبَسَّمَ ، فقال : « أَبا هِرّ » قلتُ : لَبَّيْكَ يا رسول اللَّه قال : « بَقِيتُ أَنَا وَأَنْتَ » قلتُ صَدَقْتَ يا رسولَ اللَّه ، قال : « اقْعُدْ فَاشْرَبْ »

فَقَعَدْتُ فَشَرِبْتُ : فقال : « اشرَبْ » فشَربْت ، فما زال يَقُولُ : « اشْرَبْ » حَتَّى قُلْتُ : لا وَالَّذِي بعثكَ بالحَقِّ ما أَجِدُ لَهُ مسْلَكاً ، قال : « فَأَرِنِي » فأَعطيْتهُ الْقَدَحَ ، فحمِدَ اللَّه تعالى ، وَسمَّى وَشَربَ « الفَضْلَةَ» رواه البخاري .

މާތް الله ރުއްސުން ލިބިވި ابـــو هُرَيْـــرَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އެއިލާހު ފިޔަވައި حـــق ގަޑުވަރު އިލާހަކު ނުވާ އެކަން އިލާހުގެ ނަމާ އިލާހު ގަންދީ ހުވައިކޮށް ބުނަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ބަނޑުހައިވުމުން ފައިމަތީ ބޯވެއްޓި ބިންމަތީ ބަނޑުޖަހާ ބޮޑުތަކެއް ދެކޭނެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ބަނޑުހައިވުމުން ބަނޑުމަތީ ހިލަ އަޅައިގަތެވެ. ދުވަހަކު އެމީހުން ބޭރަށް ނުކުންނަ މަގުމަތީ އިށީނދެ ހުރީމެވެ. ފަހެ ނަބިއްޔާ صَــلّى اللهُ عَلَيْـــهِ وسَــلَّم މަގުމަތީ ހިނގައި ވަޑައިގަތެވެ. އަދި އަހަރެން ބަލާނެ ކަމެއްތަކެއް ދެކެ އުފެއްދީ ވަޑައިގެން ބަލައްވައި ހޭއި އަޑުތަކުލައި އަހަރެން ސިފަ ކުރެއްވިއެވެ. ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ابو هُرَ އެވެ. އަހަރެން ދަންނަވައިފީމެވެ. لَبَّيْكَ އެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އަހަރެން ކައިރިއަށް ހިނގާވަޑައިގަންނާށެވެ. ފަހެ އަހަރެން ވަޑައިގަތީމުސް އެއްގޮތަކަށް ގޭތެރެއަށް ވަޑައިގެން ކިރު ހުރި ތަށިތަކެއް ދެކިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ފަހެ އެކިރު ކޮންތާކުން އައިސްގެން ވީދޯ ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ ގެއަށް ހަދިޔާކުރި ފަރާތަށް ކޮށްދިން ކަމުގައި ބުނެވުނެވެ. ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. ހިތިފާތުން ބޮޑުވިލާ ތަކެތި ނުބައި ހަމަ ކަލޭ؟ **ގޮވާ ބަލާ** **ދޮއްވާށެވެ.** ކިރިއް ލިބިގެން ޝައުޤުވެ ސިފައެއް ކިރުގެ ތިބޭ ތަނެއްގަ ފިޔަވައި ޑައިގަތް ކަރުހަ ކަމަށް އެކަމެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ابـــوهُرَ އެވެ. އަހަރެން ދަންނަވައިފީމެވެ. لَبَّيْـــكَ އެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. أَهْـــل الصُّـــفَّة ގެ ބޭކަލުންގެ ގާތަށް ދުއްވައިލާށެވެ. ދެން އެބޭކަލުން ކައިރިއަށް ގޮވައިގެން އަންނާށެވެ. ابـــوهُرَيْرَة ވިދާޅުވިއެވެ. أَهْـــل الصُّـــفَّة ގެ ބޭކަލުންނަކީ އިސްލާމް ދީނުގެ މީހުންނެވެ. އެބޭކަލުންނަކަށް عائلـــــــة އެއްގެ ތަކެއް އަދި މުދަލެއް ފުރާތައް ނުވެއެވެ. އަދި މީހަކު ކިބައިން އެހީއަކަށް ނުދިއެވެ. (އެހެންކަމުން) އަދި އެކަލޭގެފާނު ގާތަށް ހަދިޔާއެއް އަތުވުމުން އެކޮޅަށް ފޮނުއްވައިދެއްވައެވެ. އަދި އެއިން އެއްޗެއް ވެސް އެބޭކަލުން ނުބަހައްޓަވައެވެ. އަދި އެކަލޭގެ ގާތަށް ހަދިޔާއެއް ގެނެވުމުން އެބޭކަލުން ގެ އެތަނަށް ފޮނުއްވައި އެކަމުން ބައި އެއްޗެއް ބަލައިގަނެއްވައެވެ. އަދި އެއިން ހިއްސާވެސް ބޭކަލުން

ކުރަމުންދާކަށެވެ. ތަނާ ގުޅިގެންވާ ހުރިހާ ކަންކަމުގައި. ފަހެ (ތަނަށްފާތުވާ ގޯތިތަކުގައި
ތަނާ ދުރުވެގެންވާ) ތަނަށް ހާޒިރުވާ ފަރާތުން ދެކެވޭ ގޮތަށް. ތިމަންނަ ހަގު ހުރީ ކަށެވެ.
وَبِإِثْرِ هٰذِهِ أَهْـلُ الصُّـفَّةِ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ؟ **وَبِإِثْرِ هٰذِهِ** ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ

ތެދުވެ ދެއްކެވުމަށް ފަހުގައެވެ. ފަހު ތެދުވަން ބޭނުންވާ ބަޔަކު ތެދުވެދާށެވެ. ފަހު ﷺ ދެކެ ދެއްކެވުމަށް ފަހުގައެވެ. ތެދުވާ ބަޔަކު بسم الله ވިދާލާށެވެ. ތެދުވާ ބޭރު ދެއްކެވުމަށް ފަހުގައެވެ.

503- وعن مُحَمَّدِ بنِ سِيرينَ عن أبي هريرةَ ، رضي اللَّه عنه ، قال : لَقَدْ رأَيْتُني وإِنِّي لأَخِرُّ فِيما بَيْنَ مِنْبَرِ رسولِ اللَّه صلى الله عليه وسلم إلى حُجْرَةِ عائِشَةَ رضي اللَّه عنها مَغْشِيّاً عَلَيَّ ، فَيجِيءُ الجَائي ، فيَضَعُ رِجْلَهُ عَلى عُنُقي ، وَيرَى أَنِّي مَجْنونٌ وما بي مِن جُنُونٍ ، وما بي إِلاَّ الجُوعُ . رواه البخاري .

ﷲ رحمة ﷲ محمد بن سيرين ﷲ ﷺ ابوهُرَيْرَة ގ ބަޔާންކުރާ ވާހަކަ ދެއްކެވުމަށް ފަހުގައެވެ. ވިދާލާ ގޮތުގައި ބަލަންވާ ގޮތަކީ ވަރަށް ގާތަށް ﷺ ގެ ﷺ (ހަނގުރާ ކަންކަމުގައި ﷺ) رسول اللّه صلى الله عليه وسلم ގ منبر ކަނޑާ ﷲ ﷺ ގެ عائشة ﷺ ގެ ﷺ ގެ ﷺ ﷺ ﷺ

ދ ﷺ ﷺ أنس ﷺ ﷺ ﷺ

508- وعن ابن عمر رضي اللَّه عنهما قال : كُنَّا جُلُوساً مَعَ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِذْ جاءَ رَجُلٌ مِن الأَنْصارِ ، فسلَّم علَيهِ ، ثُمَّ أَدبرَ الأَنْصَارِيُّ ، فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يَا أَخَا الأَنْصَارِ ، كَيْفَ أَخِي سعْدُ بنُ عُبادةَ ؟ » فقال : صَالِحٌ ، فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ يعُودُهُ مِنْكُمْ ؟ » فَقام وقُمْنا مَعَهُ ، ونَحْنُ بضْعَةَ عشَر ما علَينَا نِعالٌ وَلا خِفَافٌ ، وَلا قَلانِسُ، ولا قُمُصٌ نمشي في تلكَ السِّبَاخِ ، حَتَّى جِئْنَاهُ ، فاسْتَأْخَرَ قَوْمُهُ مِنْ حوله حتَّى دنَا رسولُ اللّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَأَصْحابُهُ الَّذِين مَعهُ . رواه مسلم .

މާތް الله އެދެބަފައިކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد اللَّه بن عمر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން رسول اللَّه صلى الله عليه وسلم އަރިހުގައި ތިއްބާ أَنْصارى ބޭފުޅަކު ވަޑައިގެންފެވެ. ދެން ސަލާމް ކިޔުއްވައިފިއެވެ. އޭގެފަހުން އެނބުރި ވަޑައިގަތުމުން ހިނގަވައިގެންނެވިއެވެ. އެހިނދު رسول اللَّه صلى الله عليه وسلم ގެ صحابي އަށް ގޮވާލެއްވިއެވެ. އޭ أَنْصارى أخ އާ އެވެ. ތިމަންނަގެ أَخ سعْدُ بنُ عُبادةَ ގެ ހާލު ކިހިނެއް ހެއްޔެވެ؟ ދ صحابي ދެންނެވިއެވެ. ރަނގަޅެވެ.ދެން رسول اللَّه صلى الله عليه وسلم ތިމަންމެން ކޮބާތޯ އެއްސެވިއެވެ. ތިމަންމެންގެ ތެރެއިން އެ صحابي އަށް ޒިޔާރަތް ކުރަން ދިޔުމަށް ކޮބާތޯ ހެއްޔެވެ؟ **އައަސްލާމް ތެރެއިގެ** އަދި ތިމަންމެން (ވެސް) އެކަލޭގެފާނާ އަރިހުގައި ތެދުވީމުއެވެ. އެހިނދު ތިމަންމެންގެ އަދަދު 10 އަކަށް ވުރެ ގިނަ ތަންކޮޅެއް ގިނައެވެ. ތިމަންމެން ފައިވާނެއް ނުވަތަ ޚުއްފެއް ނުވަތަ ކަފިހެއް ނުވަތަ ގަމީހެއް (އޮޅުން ނުވާނެ ގޮތް ދިނުމަށް) އަދި ބިރާސްކަމެއް ނުވަތަ ހުރިތަން ނޯނެކެ ނޫނިދާކަމުދި ހޮޅުއަށް ހިނގުމުގައި ވާ، ތިމަންމެން އެ ހުޅު ހިނގުން ހޭނެ އަބޫކުމެން އެ صحابي އާއި ހަމައަށް ދިޔައީމުއެވެ. އެހިނދު އެ صحابي ގެ ގާތުގައި ހުރި އާންމަ އާއިލާގެ މީހުން (ތިމަންމެންނަށް ޖާގަދިނުމަށް) ދުރަށް ހިނގައްޖެއެވެ. އަދި رسول اللَّه صلى الله عليه وسلم އާއި އެކަލޭގެފާނާ އެކުގައި ތިއްބެވި ބާކީ صحابي ގެ މަޖިލިސްވަރި އެވެ.

509- وعن عِمْرانَ بنِ الحُصَيْنِ رضي اللَّه عنهما ، عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَنه قال : « خَيْرُكُمْ قَرنِي ، ثُمَّ الَّذِينَ يلوُنَهم ، ثُمَّ الَّذِينَ يلُونَهُم » قال عِمرَانُ : فَمَا أَدري قال النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَرَّتَيْن أو ثَلاثاً « ثُمَّ يَكُونُ بَعدَهُمْ قَوْمٌ يشهدُونَ ولا يُسْتَشْهَدُونَ ، وَيَخُونُونَ وَلا يُؤْتَمَنُونَ ، وَيَنْذِرُونَ وَلا يُوفُونَ ، وَيَظْهَرُ فِيهمْ السِّمَنُ » متفقٌ عليه.

މާތް الله އެދެބަފައިކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ عِمْران بن الحُصَين ، نبيއާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާ ކުރައްވައެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ތިމަންމެންގެ ތެރެއިން

ތެދުވެ ތިބުމަކީ ހަމައެކަނި ދެ ދަރިންނާ ދެ ދަރިންގެ ދަރިންނަށް ވެސް ބާރުގަދަ ތަރުބިއްޔާ ދޭ ކަމެއް. ފާހަގަ ކުރަންވާ ކަމަކީ ދެ ދަރިންނަށް ވެސް ތަރުބިއްޔާ ދޭ ކަމަށް (عِمْران بن الحُصَين رضي الله عنه) ގެ ރިވާޔަތުގައި ނަބީ ﷺ ވިދާޅުވެ ފައިވާ ކަމުގައި ވާތީ ކަމެވެ. (حديث صحيح)

510- وعن أبي أُمامة رضي اللَّه عنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يا ابْنَ آدمَ : إِنَّكَ إِنْ تَبْذُل الفَضلَ خَيْرٌ لَكَ ، وَأَن تُمْسِكهُ شرٌّ لَكَ ، ولا تُلامُ عَلى كَفَافٍ، وَابدأ بِمَنْ تَعُولُ » رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح

ދ"ކ ابو أُمامة ގ ތިބާ ދެކެ ވަނ ކަމަށް ވާ ކަމެވެ. ވިދާޅުވެ ފައިވާ ކަމަކީ رسول اللَّه ﷺ ގެ حديث ކަމަށް ވާ ކަމެވެ. ތ ފާހަގަ ކުރަންވާ ކަމަކީ ދެ ދަރިންނަށް ދޭ ތަރުބިއްޔާ ގެ ތެރެއިން ދެ ދަރިންގެ ދަރިންނަށް ވެސް ދޭ ތަރުބިއްޔާ (ދެވަނަ ދަރަޖަ) ވެސް ތ ދެ ދަރިންނަށް ދޭ ތަރުބިއްޔާ ގެ ތެރެއިން ދެ ދަރިންގެ ދަރިންނަށް ދޭ ތަރުބިއްޔާ ގެ ދަށުގައި ވާ ކަމަށް ވާ ކަމެވެ. ތ (ދެވަނަ ދަރަޖަ) ވެސް ދެ ދަރިންނަށް ދޭ ތަރުބިއްޔާ ގެ ދަށުގައި ވާ ކަމަށް ވާ ކަމެވެ.

511- وعن عُبَيد اللَّه بنِ مِحْصَنٍ الأَنْصارِيِّ الخَطْمِيِّ رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ أَصبح مِنكُمْ آمِناً فِي سِرْبِهِ ، معافى فِي جَسدِه ، عِندهُ قُوتُ يَومِهِ ، فَكَأَنَّمَا حِيزَتْ لَهُ الدُّنْيَا بِحذافِيرِها . رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ .

« سِرْبِهِ » بكسر السين المهملة ، أَي : نَفْسِهِ ، وقِيلَ : قَومِه .

ދ"ކ عُبَيد اللَّه بن مِحْصَنٍ الأَنْصارِيِّ الخَطْمِي ގ ތިބާ ދެކެ ވަނ ކަމަށް ވާ ކަމެވެ. ވިދާޅުވެ ފައިވާ ކަމަށް رسول اللَّه ﷺ ގެ حديث ކަމަށް ވާ ކަމެވެ. ތ ފާހަގަ ކުރަންވާ ކަމަކީ ދެ ދަރިންނަށް ދޭ ތަރުބިއްޔާ ގެ ތެރެއިން ދެ ދަރިންގެ ދަރިންނަށް ދޭ ތަރުބިއްޔާ ގެ ދަށުގައި ވާ ކަމަށް ވާ ކަމެވެ.

ލިބިފައި އަދި ހަރުގަނޑު ދުވަހަށް ކަންތަކުގައި ހުކުރުއި އަދި އުފާވެރި ބަރަކާތްތަކުން ހުއްޓި ކާނާ ވެރިވާ ކާއިނާތުގެ ހެޔޮކަމެއްވެސް ފުދޭ ބޭނުމަށް ކުދި ދުނިޔަވީހާ ހޯދާ ލިބިފައިވާ މީހާއެވެ ދީނަށެވެ.

512- وعن عبدِ اللَّه بن عمرو بنِ العاصِ رضي اللَّه عنهما ، أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « قَدْ أَفَلَحَ مَن أَسلَمَ ، وكَانَ رِزقُهُ كَفَافاً ، وَقَنَّعَهُ اللَّه بِمَا آتَاهُ » رواه مسلم.

މިއީ الله އެދުރަބުޅަދަވިޔަމުންނެވުން ރުހިވޮޑިގެންފައިވާ عبد اللَّه بن عمرو بنِ العاص ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އިސްލާމްވެ އަދި ހަމަޖެހިލިބޭ ވަރަށް ކާއިނާތަކުގެ ރިޒުގު އަދި އެމީހަކަށް ދިރިއުޅުމަށް ފުދޭވަރަށް ނިޢުމަތް الله ދެއްވުމުން ކަނަޑައެޅިގެން މީހާ ދިރިހުރުމުގެ ޝަރަފުލިބިގެން ދިޔައީ މީހާއެވެ.

513- وعن أبي مُحَمَّد فَضَالَةَ بنِ عُبَيْد الأَنْصَارِيِّ رضي اللَّه عنه ، أَنَّهُ سَمِعَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « طُوبَى لِمَنْ هُدِيَ إِلى الإِسْلام ، وَكَانَ عَيْشهُ كَفَافاً ، وَقَنِعَ » رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسن صحيح .

މިއީ الله ރުހިވޮޑިގެންފައިވާ ابو مُحَمَّد فَضَالَةَ بن عُبَيْد الأَنْصَارِي ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަންނަ އަޑު އެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވި އެވެ. އިސްލާމް ދީނަށް ހިދާޔަތު ލިބި ދިރިއުޅުމަށް ފުދޭ ވަރަށް ރިޒުގު ލިބި އަދި ލިބުނުހާވެސް ރުހިގެން ހަނދާން ކުރާ މީހާއަށް ހުރިހާ ނިޢުމަތް ސަލާމަތް ލިބިގެންދާނެއެވެ.

514- وعن ابن عباسٍ رضي اللَّه عنهما قال : كان رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَبِيتُ اللَّيَالِيَ المتَتَابِعَةَ طَاوِياً ، وَأَهْلُهُ لا يَجِدُونَ عَشاءَ ، وَكَانَ أَكْثَرُ خُبْزِهِمْ خُبْز الشَّعِيرِ. رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ صحيح .

މިއީ الله ރުހިވޮޑިގެންފައިވާ عبدِ اللَّه بن عباسٍ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولِ اللَّه صلى الله عليه وسلم ބަނޑުހައިވެ ހުސް ކަންތައްތަކާ ގިނަ ރޭރޭ ދުވަސްކޮޅަކު ކުރެއްވިއެވެ. އަދި އަހުލުބައިތުގެ އާއިލާގެ ބޮޑުބަޔަކު ހެނދުނު ގިނަ ރޭތަކު ހައިއުނުބަލައިފައި އެއްޗެއް ލިބިފައި ނުވެއެވެ. އަދި އޭގެތެރެއިން ހައިއުނުބަލައިފައި ގިނަ ރޮށި ގޮދަން ރޮށިވެ.

515– وعن فضَالَةَ بنِ عُبَيْدٍ رضي اللَّه عنه ، أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَانَ إِذَا صَلَّى بِالنَّاسِ يَخِرُّ رِجَالٌ مِنْ قَامَتِهِمْ في الصَّلاةِ مِنَ الخَصَاصةِ وَهُمْ أَصْحابُ الصُّفَّةِ حَتَّى يَقُولَ الأَعْرَابُ : هُؤُلاءِ مجَانِينُ ، فَإِذَا صلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم انْصَرفِ إِلَيْهِمْ ، فقال : « لَوْ تَعْلَمُونَ ما لَكُمْ عِنْدَ اللَّه تعالى ، لأَحْبَبْتُمْ أَنْ تَزْدادُوا فَاقَةً وَحَاجَةً» رواه الترمذي ، وقال حديثٌ صحيحٌ.

« الخَصاصَةُ » : الْفَاقَةُ والجُوعُ الشَّديدُ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ فضالَةَ بنِ عُبَيْدٍ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللَّه صلى الله عليه وسلم މީސްތަކުންނާއެކު ނަމާދު ކުރައްވަމުން ގެންދަވާ ހިނދު ފަހަރުން ބައެއް މީހުން ކޮޅަށް ވެއްޓޭ ބަނޑުހައި ހޫނު ކަމުން ކެތްނުކުރެވިގެން ގޮސް ވެއްޓިގެން ދިޔައެވެ. އަދި އެއީ صُفَّة ގެ أَصْحابُ ބޭކަލުންނެވެ. (އެބޭކަލުންނަކީ ފަގީރުން) ޢަރަބީންގެ މީހުން ބުނައެވެ. އެއީ މޮޔަ ބައެއް ދެރަކޮށް ތިބި މީހުންނެވެ. ފަހެ رسول اللَّه صلى الله عليه وسلم ނަމާދު ނިމުމުން އެބޭކަލުންނާ ދިމާލަށް ކުރިމަތިލައްވައެވެ. ފަހެ حديث ކުރައްވައެވެ. ތިޔަބޭފުޅުންނަށް الله ގެ حضرة ގައި ތިޔަބޭފުޅުންނަށްޓަކައިވާ ހުރި ދަރުމައިގެ ވާހަކަ އެނގޭނަމަ ތިޔަބޭފުޅުންގެ ފަގީރުކަމާއި މުހުތާޖުވުން ވަރަށް އިތުރު ވެގެން ދިއުމަށް ލޯބިކުރެއްވީހެވެ.

516– وعن أَبي كَرِيمَةَ المِقْدامِ بن معْدِ يكَرِب رضي اللَّه عنه قال : سمِعتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقَولُ : « مَا ملأَ آدمِيٌّ وِعَاءً شَرّاً مِنْ بَطنِه ، بِحسْبِ ابن آدمَ أُكُلاتٌ يُقِمْنَ صُلْبُهُ ، فإِنْ كَانَ لا مَحَالَةَ ، فَثلُثٌ لطَعَامِهِ ، وثُلُثٌ لِشرابِهِ ، وَثُلُثٌ لِنَفَسِهِ » .

رواه الترمذي وقال : حديث حسن . « أُكُلاتٌ » أَيْ : لُقَمٌ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ ابو كَريمَةَ المِقْدامِ بن معْدِ يكَرِب ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް މިގޮތަށް އަޑު އިވުނެވެ. އާދަމުގެދަރިން حديث ކުރެއްވިއެވެ. އިންސާނުން ބަނޑި އަރާ ކުޑަ ބާކަ ބަރުދެއް ނުރައްކާތެރި ގޮތެއް ބަނޑަށް ފުރާ ނުވެއެވެ. އާދަމުގެ ދަރިކަލުންނަށް ކައުމު ކާނެ ހަށިގަނޑަށް ހަމަ ކުދި ލޮނު ކުދިކުދި ބައިތަކެއް ފުދޭނެއެވެ. ފަހެ

(ދިވެހިން ދައްކާ ގޮތުގައި ހަނގުރާ) ތިމާގެ ކައިރީ ހުންނަ ބައެއް ބަލިން ދެރަވެ ދިޔައީ. ތިމާ ތިމާގެ ކައިރީ ހުންނަ ބައެއް ފެނުނީ. ތިމާ ތިމާގެ ކައިރީ ހުންނަ ބައެއް ގާތަށް ދިޔައީ.

517- وعن أبي أُمَامَةَ إِيَاسِ بنِ ثَعْلَبَةَ الأَنْصَارِيِّ الحارثيِّ رضي اللَّه عنه قال : ذَكَرَ أَصْحابُ رَسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يوْماً عِنْدَهُ الدُّنْيَا ، فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَلا تَسْمَعُونَ ؟ أَلا تَسْمَعُونَ ؟ إِنَّ الْبَذَاذَة مِن الإِيمَان إِنَّ الْبَذَاذَةَ مِنَ الإِيمَانِ» يعْني: التَّقَحُّلَ . رواه أبو داود .

« الْبَذَاذَةُ » : بِالْبَاءِ الموَحَّدةِ وَالذَّالَينِ المعْجمَتَيْنِ ، وَهِيَ رَثَاثَةُ الهَيْئَةِ ، وَتَرْكُ فَاخِرِ اللِّبَاسِ وأَمَّا « التَّقَحُّلُ » فَبِالْقَافِ والحاء ، قال أَهْلُ اللُّغَة : المتَقَحِّل : هُوَ الرَّجُلُ الْيَابِسُ الجِلدِ مِنْ خُشُونَةَ الْعَيْشِ ، وَتَرْكِ التَّرَفُّهِ .

ڇُ الله ﷺ ابو أُمَامَةَ إِيَاسِ بنِ ثَعْلَبَةَ الأَنْصَارِيِّ الحارثي ئ ﷺ ﷺ ﷺ

« الجِرَابُ » : وِعاء مِنْ جِلْدٍ مَعْرُوف ، وَهُو بكَسِر الجيم وفتحِها ، والكسرُ أَفْصحُ . قوله : « نَمَصُّهَا » بفتح الميم « والخَبْطَ » وَرَقُ شَجَرٍ مَعْرُوف تَأْكُلُهُ الإبلُ . « وَالكَثِيبُ » التَّلُّ مِنَ الرَّمْلِ ، « والوَقْبُ » : بفتحِ الواوِ وإسكان القافِ وبعدهَا باء موحدةٌ ، وَهُو نقرة العيْن « وَالقِلالُ » الجِرَارُ . « والفِدَرُ » بكسرِ الفاءِ وفتح الدال : القِطعُ . « رَحَلَ البَعِيرَ » بتخفيفِ الحاءِ أيْ جعلَ عليه الرحْلَ. و « الْوَشَائِق » بالشينِ المعجمةِ والقافِ : اللَّحْمُ الَّذي اقْتُطِعَ ليقَدَّدَ مِنْه ، واللَّه أعلم .

ދ ؋ ابو عبدِ اللَّه جابر بن عبد اللَّه ؓ ކަމުގައި ވެގެންދާ ކަމަށް ވާހަކަ ދަންނަވައިފި. ވިދާޅުވީ ކަމަށް. رسول اللَّه صلى الله عليه وسلم ގެ ގާތުގައި قُرَيْش ގެ ފަރާތުގެ ބައެއް ބަލިކަށި ފަދަ ބަލި ހުރި ބަޔަކު ابو عُبَيْدَة ގެ ކައިރީ ދިމާވެ ގޮސް ބަލި ބަލި ކަމުގައި ވާ ބަޔަކު ގެ ގާތުގައި ބަލި ބަލި ކަމުގައި ވާ ބަޔަކު ގެ ގާތުގައި ބަލި ބަލި ކަމުގައި ވާ ބަޔަކު ގެ ގާތުގައި ބަލި ބަލި ކަމުގައި ވާ ބަޔަކު ابو عُبَيْدَة ؓ ގެ ގާތުގައި ވެ ގެ ގާތުގައި ބަލި ބަލި ކަމުގައި ވާ ބަޔަކު

ބެއިންދިއްޔެވެ. އަދި އޭގެ ކަންތައް ނުވާ ކަލްކާކޮށް ފުރި ބަރުއްޖަހަނގުރާ ޖިހާދުގެ ޖިޔަސޭއި އެތި
އަންގާ ބޯޗު ކުޅަދު ކާރިއަށް ފުޅުވުމުން އޭގެ ޖިހާދިން ވަދެގެން ހުރަސްކާށްލިއްޔެވެ. އަދި ޖިހާދުން މުން
އޭގެ މަސްތަކުގައި ދަތިކަމާ މުހިއްމަށް ބާރުނުކުރާއްވާކަށް ހިއްކާރުގެން ގަނޑިއްވެވެ. ފަހު ޖިހާދުގެން މުދިނާ އަތް
އާދަވުމުން رسول اللّه صلى الله عليه وسلم ގެއަރިހަށް ދިޔައިމެވެ. ދަން އެކަކާ ފާރަކާ އަ ހަބުރު ކިޔާ
ދިނީމެވެ. އެއިނދު حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭއީ الله سبحانه وتعالى ޖަނާބުގިވުރުން ނޭނގުބާއި
(ކަނޑުރުން) ނުރުމުވި ރަޖޭގެ. ޖިނާބުއިލާހުގެ އަރުގައި ޖިހާދުގެ ނަނަން ކާނޯގެން އެއިން
މަސްކާހުރު އަބަރަށި ހުއްޓީގެ؟ (ރަޙިމެ ވިދާޅުވިއެވެ.) ފަހު ޖިހާދުގެން رسول اللّه صلى الله عليه وسلم
އަރިހަށް އެއިން މަސް ފުނޑިލާގެ. ފަހު އެއިން އަކާރީގެ ޖަހަން މަސް ފުޅިއްކާރުވިއެވެ.

519– وعن أَسْمَاءَ بنْتِ يَزِيدَ رضي اللَّه عنها قالت : كانَ كُمُّ قمِيصِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِلى الرُّصْغِ رواه أبو داود ، والترمذي ، وقال : حديث حسن .

« الرُّصْغُ » بالصادِ والرُّسْغُ بالسينِ أَيضاً : هوَ المِفْصِلُ بينْ الكَفِّ والسَّاعِدِ .

ރާޟީ الله ޢަންހާ ސްރިވާޔަތްކުރެއްވި أَسْمَاءَ بنْتِ يَزِيدَ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولِ اللّه صلى الله عليه وسلم ގެ ގަމީސް ކޮށީގެ އަތް ކުރި ހުރީ އަތުގެ ކޯރުގައި ހަމަޔަށެވެ.

520– وعن جابر رضي اللَّه عنه قال : إِنَّا كُنَّا يَوْم الخَنْدَقِ نَحْفِرُ ، فَعَرضَتْ كُدْيَةٌ شَديدَةٌ فجاءُوا إِلى النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقالوا : هَذِهِ كُدْيَةٌ عَرَضتْ في الخَنْدَقِ . فقال: « أَنَا نَازِلٌ » ثُمَّ قَامَ وبَطْنُهُ معْصوبٌ بِحَجرٍ ، وَلَبِثْنا ثَلاثَةَ أَيَّامٍ لا نَذُوقُ ذَوَاقاً ، فَأَخَذَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم المِعْول ، فضرَب فعاد كَثيباً أَهْيَلَ ، أَوْ أَهْيَمَ .

فقلتَ : يا رسولَ اللَّه ائْذَن لي إِلى البيتِ ، فقلتُ لامْرَأَتي : رَأَيْتُ بِالنَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم شَيْئاً مافي ذلكَ صبْرٌ فِعِنْدَكَ شَيءٌ ؟ فقالت : عِندِي شَعِيرٌ وَعَنَاقٌ ، فَذَبَحْتُ العَنَاقَ ، وطَحَنْتُ الشَّعِيرَ حَتَّى جَعَلْنَا اللحمَ في البُرْمَة ، ثُمَّ جِئْتُ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَالعجِينُ قَدْ انْكَسَرَ والبُرْمَةُ بيْنَ الأَثَافِيِّ قَد كَادَتَ تَنْضِجُ .

فقلتُ : طُعَيِّمٌ لي فَقُمْ أَنْت يا رسولَ اللَّه وَرَجُلٌ أَوْ رَجُلانِ ، قال : « كَمْ هُوَ ؟» فَذَكَرتُ له فقال : « كثِير طيب ، قُل لَهَا لا تَنْزِع البُرْمَةَ ، ولا الخُبْزَ مِنَ التَّنُّورِ حَتَّى آتِيَ » فقال : « قُومُوا » فقام المهَاجِرُون وَالأَنْصَارُ ، فَدَخَلْتُ عليها فقلت : وَيْحَكِ جَاءَ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَالمهَاجِرُونَ ، وَالأَنْصارُ وَمن مَعَهم ، قالت : هل سأَلَكَ ؟ قلتُ : نعم ، قال : « ادْخُلوا وَلا

تَضَاغَطُوا » فَجَعَلَ يَكْسِرُ الخُبْزَ ، وَيَجْعَلُ عليهِ اللحمَ ، ويُخَمِّرُ البُرْمَةَ والتَّنُّورَ إذا أَخَذَ مِنْهُ ، وَيُقَرِّبُ إلى أَصْحَابِهِ ثُمَّ يَنْزِعُ فَلَمْ يَزَلْ يَكْسِرُ وَيَغْرِفُ حَتَّى شَبِعُوا ، وَبَقِيَ مِنه ، فقال: « كُلِي هذَا وَأَهدي ، فَإِنَّ النَّاسَ أَصَابَتْهُمْ مَجَاعَةٌ » متفقٌ عليه .

ދާތް الله ތަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެން جابر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އަހަރުމެންނަކީ ބިންކޮނުމުގައި خَنْدَق ކޮންނަމުން ތިބީމެވެ. ދެން ބޮޑު ހިލަގަނޑެއް ކަނޑައިނުލެވި ހުއްޓުނެވެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެންނެވީއެވެ. ދެން ދަންނަވައިފިއެވެ. خَنْدَق ގެ ތެރޭގައި ބޮޑު ހިލަގަނޑެއް ކުރިމަތިވެއްޖެއެވެ. ދެން حديث ކުރައްވާ ވިއެވެ. ތިމަންނަ ދަންނަވަމެވެ. ދެން ތެދުވެވަޑައިގެންނެވެ. އެހިނދު އެކަލޭގެފާނުގެ ބަނޑު ދުރު ގަޔާ އާޅާ ހިލަގަނޑެއް ބަނދުވެފައިވެއެވެ. އަދި ތިމަންމެންވެސް އައްސަލާ ނުކާ ތިން ދުވަސް ވަނީ ވޭއްޔާއެވެ. ދެން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ފާރޫގަނޑު ހިއްޕަވާ ތަޅުއްވާލެއްވުމުން އެތަނީގައި ފޮއްސާލެވިއެވެ. ދެން އޭނާ (ކަދުރުކުރު ވެގެން ދިޔަ ލިޔެފައި ބޭނުވުމަކުން) ފެހެޅިވެރިއެވެ. ދެން ތިމަންނަ ދަންނަވައިފީމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންނަ ގެއަށް ގޮސްލާން ހުއްދަ ދެއްވާ. ދެން ތިމަންނަ (ގެއަށް ގޮސް) ތިމަންނަގެ އަންހެނުންނާ ބުނީމެވެ. نَبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ބަނޑު ހައި ހުސްކަން ދެކެވިފައި ކަމެއް ނުކެރޭވާނެއެވެ. ވީމާ ކަލަނބާގެ އަތުގައި އެއްޗެއް އެބަ ހުރި ތޯއެވެ؟ ދެން އަންހެނާ ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިމަންނާގެ އަތުގައި ކާނެ ގޮތެއް ކަނޑާއެއް އެބައޮތެވެ. އަދި އަންހެން ބަކަރިއެއް އެބަ އޮތެވެ. ދެން ތިމަންނަ އެބަކަރި ذبح ކުރީމެވެ. އަދި ގޮދަން ފުޑުކުރީމެވެ. އެންމެފަހުން ތެއްޔެއް އަޅާ ކައްކަން އުދުއްސާލީމެވެ. ދެން އައްސަނބުރާ ތިމަންނަ نَبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް ދިޔައީމެވެ. އެހިނދު ފުނޑުގަނޑު އޮޕިރި ފުރާވެ ވަރަށް ތެއްޔޮޅު ވެފައެވެ. އަދި ދަށް ތެލި ހުޅި އަދުން ބަޑި ގައި ކަރި ކަކިހިމަށް ކައިރި ވެފައެވެ. ތިމަންނަ އަކަލޭގެފާނަށް ދަންނަވައިފިމެވެ. ތިމަންނަގެ އަތުގައި ކާނެ ކާއެއްޗެއް އޮތެވެ. ވީމާ އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ކަލޭގެފާނާއި އަދި ކަލޭގެފާނާއި އެކު ފިރިހެނަކު ދެމީހުން ގެއްލިގެން ވަޑައިގަންނަވާށެވެ. އެކަލޭގެފާނު ތިމަންނާ ކައިރުން އެއްޗެހި ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. އެއީ ކިހާވަރަކަށް އެތިބާޔޯ ހުރީތޯއެވެ؟ ދެން ތިމަންނަ އެކަލޭގެފާނަށް ދަންނަވައިފީމެވެ. އެހިނދު حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ކާ އައްސަލާ ވަރަށް ގިނައެވެ. އަދި ވަރަށް ރަނގަޅުވެސް ވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ދަންނަވާށެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނު އަންހެނުން ދަންނަ ގެއާ އަދުރުނުން ނުބޭލާށެވެ. އަދި ތަންދޫރުން ރޮށިތައް ނުނެރޭށެވެ. އެއްކޮށް حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ތެދުވެއަރުވާށް އަންހާރުން ތެދުވާށެވެ. އެހިނދު މުހާޖިރުންނާއި أَنْصارى ންގެ ބޭކަލުން ތެދުވެ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދެން ތިމަންނަ އަންހެނުންގެ ގާތަށް ގޮސް ބުނީމެވެ.

ކަމަށާއެއް ރަނގަޅު ގޮތް ފެނުމަކީ ކިބައިވާތޯއެވެ. ހަމަހަކަކަށްވުރެން نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم
މުހާޖިރުންނާއި أنْصارى ންނާއި އަދިވެސް އަޅުގަނޑު ތިއްބެވި ބޭކަލުން ގޮވައިގެން ވަޑައިގަންނަވާފައެވެ.
އަނބިމީހާ އެއްސެވިއެވެ. ތިބާ ކާތަކުން رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގާ އެއްޗެހި ހުރި މިންވަރު
އެއްސެވި ހެއްދެވީ؟ ތިމަންނަ ބުނީމެވެ. އާނއެކެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މުހާޖިރުންނަށް
އަންގަވައިފިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ގެއަށް ވަދެ ވަޑައިގަންނަވާށެވެ. އަދި ހަމަބަރާބަރު ނުވާށެވެ. އެއަށްފަހު
އަޅުގަނޑު ބުރިބަތް ކޮށް ކުރިއަރާ ކެއުމަށް ގަސްތުކުރިއެވެ. އަދި އަހަރެމެން ތެޅުމާ އެއްކޮށް ބަދިގެއަށް ވަދެވަޑައިގެންނެވިއެވެ.
އަދި ކާއެއްޗެހި ނިންމާ ފުލުވުމަށް ގަސްތުކުރެއްވީ ބުރިތަށި ފުނިތަށި ކޮށް ހުރި ބޭނުމެވެ. އަދި
أَصْحاب ބޭކަލުންނަށް ކާއެއްޗެހި ދޫކުރެއްވިއެވެ. ދެން އެންމެހާ ބޭކަލުން ބޯ ނުބޮސް ކާތަކުން
ކާތަކަށް ވެސް ފަރާތް ބިއްޔަކާ ހުރިހާ ބޭކަލުން ބުއްދިވިއެވެ. އެއްސެވީ ރަސޫލް ކާބޯތަކުން އަދި ތިޔަ
ކެއްކުން ގެން އެއްބަޔަކު ވެސް ދަރުވާ ނިސްބަތުން އެ ތިއްބަވައިފި އަންނަމުން ބަރުވާލު
ފުދިފައިހުރެވެ. ތިބާ ތާބޫތުގެ ވެރިކަން ބާކީ ހުރި އެތައް ތާރީޚުވެ ހިނގައިފިއެވެ. ކާތަކުން ފާހަގަ
ކުރައްވާ ހަދީސް حديث ފެށިގެންނެވެ. ކަލަރު ބޮޑު ވަރަކަށް ތަފާތު ވެއެވެ. އަދި މިގޮތަށް ކާބޯތަކުން
ފޮނުވުމެވެ. ދަރިވަރުން ފަރާތްތަކުގެ ޖަމާއަތްތަކަށް ފައިސާ ވަކިކޮށް ހަދައިފައެވެ.

وفي روايةٍ : قال جابرٌ : لما حُفِرَ الخَنْدَقُ رَأَيتُ بِالنبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خَمَصاً ، فَانْكَفَأْتُ إلى امْرَأَتي فقلت : هل عِنْدَكِ شَيْء ، فَإِنِّ رَأَيْتُ بِرسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خَمَصاً شَدِيداً.

فَأَخْرَجَتْ إِلَيَّ جِراباً فِيهِ صَاعٌ مِنْ شَعِيرٍ ، وَلَنَا بُهَيْمَةٌ ، داجِنٌ فَذَبَحْتُهَا ، وَطَحنتِ الشَّعِير فَفَرَغَتْ إلى فَرَاغِي ، وَقَطَّعْتُهَا في بُرَمتِهَا ، ثُمَّ وَلَّيْتُ إلى رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَقَالَتْ : لا تفضحْني برسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ومن معَهُ ، فجئتُه فَسَارَرْتُهُ فقلتُ يا رسول اللّه ، ذَبَحْنا بُهَيمَةً لَنَا، وَطَحَنْتُ صَاعاً مِنْ شَعِيرٍ ، فَتَعالَ أَنْتَ وَنَفَرٌ مَعَكَ ، فَصَاحَ رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : « يَا أَهْلَ الخَنْدَق : إِنَّ جابراً قدْ صنَع سُؤْراً فَحَيَّهَلاً بكُمْ » فقال النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « لا تُنْزِلُنَّ بُرْمَتَكُمْ وَلا تَخْبِزُنَّ عجِينَكُمْ حَتَّى أَجيءَ » . فَجِئْتُ ، وَجَاءَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقْدُمُ النَّاسَ ، حَتَّى جِئْتُ امْرَأَتِي فقالتْ : بِكَ وَبِكَ ، فقلتُ : قَدْ فَعَلْتُ الَّذِي قُلْتِ . فَأَخْرَجَتْ عجيناً فَبسَقَ فِيهِ وبارَكَ ، ثُمَّ عَمَدَ إِلى بُرْمَتِنا فَبَصَقَ وَبَارَكَ، ثُمَّ قال : « ادْعُ خَابِزَةً فلْتَخْبِزْ مَعكِ ، وَاقْدَحِي مِنْ بُرْمَتِكُم وَلا تُنْزِلُوها » وَهُمْ أَلْفٌ، فَأُقْسِمُ بِاللّه لأَكَلُوا حَتَّى تَرَكُوهُ وَانحَرَفُوا ، وإِنَّ بُرْمَتَنَا لَتَغِطُّ كَمَا هِيَ ، وَأَنَّ عَجِينَنَا لَيخْبَز كَمَا هُوَ .

قَوْلُه : « عَرَضَت كُدْيَةٌ » : بضم الكاف وإسكان الدال وبالياءِ المثناة تحت ، وَهِيَ قِطْعَةٌ غَلِيظَةٌ صُلْبَةٌ مِنَ الأَرْضِ لا يَعْمَلُ فيها الْفَأْسُ . « وَالْكَثِيبُ » أَصْلُهُ تَلُّ الرَّمْلِ ، والمرَادُ هُنَا: صَارتْ تُراباً ناعِماً ، وَهُوَ مَعْنَى « أَهْيَلَ » . و «الأَثَافِي » :

الأَحْجَارُ الَّتِي يَكُونُ عَلَيْهَا القِدرُ. و « تَضَاغَطُوا » : تَزَاحَمُوا . و « المِجاعَةُ » : الجُوعُ ، وهو بفتحِ الميم . و«الخَمصُ » بفتحِ الخاءِ المعجمة والميم : الجُوعُ . و « انْكَفَأْتُ » : انْقَلَبْتُ وَرَجَعْتُ . و«الْبُهَيمَةُ » بضم الباءِ: تَصغير بَهْمَة ، وَهِيَ الْعَنَاقُ بفتح العين و «الدَّاجِنُ » : هي الَّتِي أَلِفَتِ الْبَيْتَ . و«السُّؤْر » : الطَّعَام الَّذِي يُدْعَى النَّاسُ إِلَيْه وَهُوَ بُالْفارِسيَّةِ ، و«حَيَّهَلا» أي:تَعَالوا . وَقَوْلها « بكَ وَبكَ » أَي : خَاصَمَتْهُ وَسَبَّتْهُ ، لأَنَّهَا اعْتَقْدَت أَنَّ الَّذي عندهَا لا يَكفيهم ، فَاسْتَحْيَتْ وخفي عَلَيْهَا مَا أَكَرَم اللَّه سُبحانَهُ وتعالى بِهِ نَبِيَّهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِنْ هذِهِ المعْجِزَةِ الظَّاهِرةِ والآيَةِ الْبَاهِرَةِ . « بَسقَ » أَي : بصَقَ، وَيُقَالُ أَيضاً : بَرَقَ ثَلاثُ لُغَاتٍ . و « عَمَد » بفتح الميم : قصَد. و « اقْدَحي » أَي : اغرِفِي ، والمِقْدَحةُ : المِغْرَفَةُ . و «تَغِطُّ » أَي لِغَلَيَانِهَا صَوْتٌ . واللَّه أعلم .

ތަނޑ ހުންނަ ތަނެއް ތަކެއްގެ ވާހަކަ. جابرٌ ގެ ފާނު ވިދާޅުވެއެވެ. خَنْدَقُ ކަންތައް ހިނގާ ގޮތް رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތަކުރާރު ކުރެއްވި ވަގުތުތަކުގައި ސަލާމަތްވެ ދިރިއުޅުނު ގޮތް ބަޔާންކުރެއްވެއެވެ. ހުންނަ ތަނެއް ތަކެއް ކަނޑާ ނިންމާ ނިމުނު ދުވަހު

އުދުހުން ނުބޭނުވޭ. އަދި ޙަދީ ފިޔަން ނުފެއްޓުނުވޭ. ފަހު ބިމުންނަށް ގެއްލި ދިއްކިވިއޭވެ. އަދި

نَبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މިސްކީނުންގެ ކުރިމަތީ ހުންނަވާތީ ވެލައިގަތެވެ. އެހިނދު

މީހުންގެ އަނބުރާ އައިސް ބިމުންނާއި ދިމާލަށް ޙާލު އިސްލާމްގެތެވެ. ފަހަ ބިމުންނަ

ދުރުނުވިމެވެ. ބިމުނަށް ކަނބަޅު ކުޑަ ކަލަނާ ބޭނި ގަބޫލުވެ. ދުން ބިމުންނަގެ އަނހުރުނުން

ޢަދުން ނަގާވައި އަކަޔާގަނުގެ އަހަރަރު ގަސްދުވިއެވެ. އަދި އެއަރު އަކަޔާގަނު ފުދުމާއިވިއެވެ.

އަދި އަކަޔާގަނު އެއަރު ބަރަކާތު ޚާއްވަން އެދި ދުއާ ކަރުއިވިއެވެ. ދުން އެއަރުފަހަ މަސްވެރީގެ

ކަރައަރު ވަޒަރުގަން ފުދުމާއްވައި އެއަރު ބަރަކާތު ޚާއްވަން އެދި ދުއާ ކަރުއިވިއެވެ. ދުން

ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެންނާއިއަކަ ޙަދި ފުރަން އިބުރު އަނހުރަކަ ގަސްނަވާލެވެ. އަދި ބެލާން މަޤާމި ޙިރަ

ނަގަމުން ގަސްދުލެވެ. އަދި ބެލި އުދުހުން ނުބާރާލެވެ. އެވަގުބު އަބާގެ ބިބު صحابى ނުގެ

އަދުދަރި އެއަރާހެވެ. މާބު الله ގަސްދީ ހުވާކަރުފައި ބުނުމުވެ. އަބާކަލުން ފަހިއްކާބުއްވުމުން

ގަސްދުވިއެވެ. އެނގުމުފުރުން ބަނދުފުހިގެން ނުކަވިގަން ފަރަބަރު ދަރިވާއަރިގަބެވެ. އަރިނުދުވަސް

ބެލި ހަރި އުދުން ހަރުޖި މަސްބަރު ކަކަރާރު އިވިއިވިއެވެ. އަދި ޙަދި ފުރަ މީހުން ގަސްދިހަރި ޙަދި

ފުރަމުނުވެ.

521- وعن أَنس رضي اللَّه عنه قال : قال أَبو طَلْحَةَ لأُمِّ سُلَيْم : قَد سَمعتُ صَوتَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ضَعِيفاً أَعرِفُ فِيهِ الجُوعَ ، فَهَل عِندَكِ مِن شيءٍ ؟ فقالت : نَعَمْ ، فَأَخْرَجَتْ أَقَرَاصاً مِن شَعيرٍ ، ثُمَّ أَخذَت خِمَاراً لَهَا فَلَفَّتِ الخُبزَ بِبَعضِه ، ثُمَّ دسَّتْهُ تَحْتَ ثَوبِي وَرَدَّتْني بِبَعضِه ، ثُمَّ أَرْسلَتْنِي إِلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَذَهَبتُ بِهِ ، فَوَجَدتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم جالِساً في المِسْجِدِ ، ومَعَهُ النَّاسُ ، فَقُمتُ عَلَيهِمْ ، فقالَ لي رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَرْسَلَكَ أَبُو طَلْحَةَ ؟ » فقلت : نعم ، فقال: « أَلِطَعَام » فقلت : نَعَم ، فقال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «قُومُوا » فَانْطَلَقُوا وَانْطَلَقْتُ بَيْنَ أَيديِهِم حَتَّى جِئتُ أَبَا طَلْحَةَ فَأَخبَرتُهُ ، فقال أَبُو طَلْحَةَ : يا أُمِّ سُلَيمٍ : قَد جَاءَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بالنَّاسِ وَلَيْسَ عِنْدَنَا ما نُطْعِمُهُمْ ؟ فقالتْ : اللَّهُ وَرسُولُهُ أَعْلَمُ .

فَانطَلَقَ أَبُو طَلْحةَ حتَّى لَقِيَ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَأَقبَلَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَعَه حَتَّى دَخَلا ، فقال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « هَلُمِّي ما عِندَكِ يا أُمِّ سُلَيْمٍ » فَأَتَتْ بِذلكَ الخُبْزِ ، فَأَمَرَ بِهِ رسولُ اللَّه ففُتَّ ، وعَصَرَت عَلَيه أُمُّ سُلَيمٍ عُكَّةً فَآدَمَتْهُ ، ثُمَّ قال فِيهِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ما شَاءَ اللَّه أَنْ يَقُولَ ، ثُمَّ قَالَ : « ائذَن لِعَشَرَةٍ » فَأَذِنَ لَهُم ، فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ، ثم قال : « ائذَن لِعَشَرَةٍ » فَأَذنَ لهم ، فَأَكَلُوا حتى شَبِعُوا ، ثم خَرَجوا ، ثُمَّ قال : « ائذَنْ لِعَشَرَةٍ» فَأَذِنَ لهُم حتى أَكل القَوْمُ كُلُّهُم وَشَبِعُوا ، وَالْقَوْمُ سَبْعونَ رَجُلاً أَوْ ثَمَانُونَ . متفق عليه.

ރަޟީ الله ޢަންހުސް ޚާދިމު أَنس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.أبو طَلْحَةَ

(އަންހެނުގެ އަނބިކަނބަލުން) أُمِّ سُلَيْمٍ ގެ ގާތުގައި ބޮނޑިބެއެވެ. ހަމަކަކަރަބުރުން ދިމަލްޗާއިތުރު رسول

اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަޞްޙާބު އިދާރީ ހިނގުމާ ބެހޭގޮތުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި އެކަލޭގެ

ސަބަބަކީ ބަނޑުހަރި ހާލަތުން އަނގަނޑުވެއެވެ. ދީފާ ކަލޭގެ އަތުގައި ކާއެއްޗެއް ވޭ ހެއްދެވީ؟

އެކަމަނާ ދެއްވިއްޔާށެވެ. އަނގައިކަށެވެ. ދެން އެއަންގެވުމުގެ ތަށިގަނޑު އެއްޗިއްޗެ ކާތަކެތިއެއް

ނަންގަވާފައި އެކަމަނާގެ ދޮށުގައިހުރި އެއް ކާތަކެއްޗާ ބައްޕާފައި ދިމާލަށްގެ ހަދުވަގުގެ ބާއްޖަވެރި

އެ އެއްޗެހި ފޮތިކޮޅަކުން ދޮށުގައިބާރު ބާވާ އެއް ބައި ދިމާލަށްގެ ގައިގައި އަޅުއްވައިގެން ދެން

އެއަންގެވުމުގެ رسول اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ޙަޟްރަތަށް ދިޔުމަށް ފޮނުއްވައިދެއްވިއެވެ. ފަހެ

ދިމާލަށް ގާތުގައި ހިފެހެއްޓިން رسول اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ޙަޟްރަތަށް ދާހިލުވީމެވެ. އެހިނދު

އެކަލޭގެފާނު އިސްނަގައި މަސްޖިދުގައި އިނދެވަޑައިގެންނެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ޙަޟްރަތުގައި

މަސްޖިދުގެ ތެރޭގައިވެއެވެ. ފަހެ ދިމާލަށް އެކަލޭގެފާނުގެ ކައިރިއަށް ހުއްޓުނީވަޑައިގަތީމެވެ. ފަހެ رسول

اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދިމާލަށް ކައިރިން ދެއްކެވިއެވެ. ތިމަގޭ أَبو طَلْحَةَ ފޮނުއްވީގެން

ހެއްޔެވެ؟ ފަހެ ދިމާލަށް ދަންނަވައިދީމެވެ. އާދޭހެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކާއެއްޗަކާއި ގެން

ހެއްޔެވެ؟ **ތިމަންނަ ދަންނަވައިދީމެވެ.** އާދޭހެވެ. އެހިނދު رسول اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَصْحاب

ބޭކަލުންނަށް ދަންނަވައިދެއްވިއެވެ. ތެދުވެބޭކަލުން ތެދުވެވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދެން އެބޭކަލުން ތެދުވެވަޑައިގެން

ހިނގަވާން ފެށިއެވެ. އަދި ދިމާލަށް ވަޑައިގެން އެބޭކަލުންނާއި އެކު ހިނގަމުން ގޮސް أَبو طَلْحَةَ

ގެ ގާތަށް އާދެވުނެވެ. އެއަންގެވުމުގެ ކާތިރިކޮށް ދެމުގެ ގެއަށް ހޮބަރު ދިނީމެވެ. އެހިނދު أَبو طَلْحَةَ

ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ أُمِّ سُلَيْمٍ އެވެ. ނިކަން ހުރަ ބައްލަވާށެވެ. رسول اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم

މީސްތަކުން ގެންވަޑައިގެން މިހިރަ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި ދިމާލަށް އެކަލޭގެ އަތުގައި

ބޭކަލުންނަށް ދޭނެކަމެއް ކާއެއްޗެއް ނެތެވެ. ފަހެ އެކަމަނާ ދަންނަވައިދިނެވެ. ދިމާލަށް حقيقة އެންގީ

މުޅިން ދަންނަވައިދީގެން ފަތިހު الله އަށް. ދެން އެކަން އެނގޭ މުޅިން އެނގޭނީވެއެވެ. އެކަލޭގެ

ރަސޫލާއަށެވެ. ދެން أَبو طَلْحَةَ ނިކުމެ ވަޑައިގެން ހިނގަވާފައިގޮސް رسول اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

وسَلَّم އާ އިއްތިފާގުވެއެވެ. ކާތިރިކުރެއްވިއެވެ. ދެން رسول اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އާ

صحابي އާއިއެކު ހިނގަވަމުން އައިސް ގެއަށް ވަދެ ވަޑައިގަތެވެ. ދެން رسول اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

وسَلَّم ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ أُمِّ سُلَيْم އެވެ. ކަލޭގެ އަތުގައި ހުރި އެއްޗެއް ގެނެސްދީބަލާށެވެ. ފަހެ

ތަކަށް ކައިރިވެ ދިޔައިރު ދަރިން ގެންނަ ގޮތް ބަލައި ގެންނަން ފެށުމުގެ ކުރިން رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ބައްދަލުގައި ވަކިވަކި ދަރިން ގެންނަ ގޮތް ބަލައިދެއްވާ. ދަރި ގެނެ ބައްލަވާ ފަހު ދަރިން ކާ ކާނައިގެ

ތަރިގ (ޙަދީޘް) ގ ތިލާތަކުގައި ވާނެ. ތާތަކުންނާ ދެކޮޅަށް ކަންކަން ކުރުން ތަކުދީގެންނާ ދުރުހެލިވުން ފާޟިލުކަމެކެވެ.

وفي روايةٍ عن أَنسٍ قال : جِئتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يوْماً فَوَجَدتُهُ جَالِساً معَ أَصحابِهِ ، وَقد عَصَبَ بَطْنَهُ بِعِصابَةٍ ، فقلتُ لِبَعضِ أَصحَابِهِ : لِمَ عَصَبَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بطْنَهُ ؟ فقالوا : مِنَ الجُوعِ .

فَذَهَبْتُ إلى أبي طَلحَةَ ، وَهُوَ زَوْجُ أُمِّ سُليمٍ بنتِ مِلحَانَ ، فقلتُ : يَا أَبتَاه ، قد رَأَيْت رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَصبَ بطنَهُ بِعِصَابَةٍ ، فَسَأَلتُ بَعضَ أَصحَابِهِ ، فقالوا : مِنَ الجُوعِ . فَدَخل أَبُو طَلحَةَ على أُمِّي فقال : هَل مِن شَيءٍ ؟ قالت : نعم عِندِي كِسَرٌ مِنْ خُبزٍ وَتمرَاتٌ، فإِنْ جَاءَنَا رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَحْدهُ أَشبَعنَاه ، وإِن جَاءَ آخَرُ معه قَلَّ عَنْهمْ ، وذَكَرَ تَمَامَ الحَديث.

ތަރިގ أَنس ގ ތިލާތަކުގައި ވާނެ. ވިދާޅުވެގެ. ވަކި ތަކުދީ (ތަކުދީތަކުން) رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ތަކުދީ ތިލާ ތާ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ أَصحَاب ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ. ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ގ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ. ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ. رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ؟ **ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ**. ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ. ތަކުދީ أَبو طَلْحَةَ ގ ތަކުދީ ތަކުދީ. ތަކުދީ ތަކުދީ أُمِّ سُلَيْمٍ(بنتِ مِلحَان) ގ ތަކުދީ ތަކުދީ. ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ. ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ. ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ. ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ أَصحَاب ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ. ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ. ތަކުދީ ތަކުދީ أَبو طَلْحَةَ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ؟ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ. ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ ތަކުދީ

57- باب القناعة والعفاف والاقتصاد

في المعيشة والإنفاق وذم السؤال من غير ضرورة

ﭽﭾ ﭿﮀﮁﮂﮃ ﮄﮅﮆﮇﮈ ﮉﮊﮋﮌﮍ ﮎﮏﮐﮑﮒﮓﮔ ﮕﮖﮗﮘﮙﮚﮛﮜ ﮝﮞﮟﮠﮡﮢﮣﮤﮥﮦﮧﮨﮩﮪﮫﮬﮭﮮﮯﮰﮱﯓ ﯔﯕﯖﯗﯘﯙﯚﯛﯜﯝﯞﯟﯠﯡﯢﯣﯤﯥﯦﯧﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ﴾﴿﵀ ﵁﵂﵃﵄﵅﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍﵎﵏ باب

قال اللَّه تعالى: { وما من دابة في الأرض إلا على اللَّه رزقها } .

ﮋﮌﮍ ﮎﮏ ﮐﮑﮒﮓ ﮔﮕﮖﮗ ، ﮘﮙﮚﮛ، الله رزق ﮜﮝﮞ ﮟﮠﮡ ﮢﮣﮤ ﮥﮦﮧ ﮨﮩﮪ.

وقال تعالى: { للفقراء الذين أحصروا في سبيل اللَّه لا يستطيعون ضرباً في الأرض يحسبهم الجاهل أغنياء من التعفف تعرفهم بسيماهم لا يسألون الناس إلحافاً } .

الله ﮫ ﮬﮭﮮ(جهاد ﮯﮰﮱ) ﯓﯔﯕﯖﯗ ﯘﯙ فقير ﯚﯛﯜ (صدقات ﯝﯞﯟ) ﯠﯡﯢ. ﯣﯤﯥﯦﯧ (ﯨﯩﯪﯫﯬ ﯭﯮ ﯯﯰﯱ) ﯲﯳﯴ ﯵﯶﯷ ﯸﯹﯺ ﯻﯼﯽ ﯾﯿﰀ ﰁﰂﰃ. ﰄﰅﰆﰇﰈ خبر ﰉﰊﰋ ﰌﰍ ﰎﰏﰐ ﰑﰒﰓ ﰔﰕﰖ ﰗﰘﰙ ﰚﰛﰜ ﰝﰞﰟ ﰠﰡﰢ ﰣﰤﰥ ﰦﰧﰨ ﰩﰪﰫ ﰬﰭﰮ ﰯﰰﰱ ﰲﰳﰴ ﰵﰶﰷ ﰸﰹﰺ ﰻﰼﰽ ﰾﰿﱀ ﱁﱂﱃ ﱄﱅﱆ ﱇﱈﱉ ﱊﱋﱌ ﱍﱎﱏ ﱐﱑﱒ ﱓﱔﱕ ﱖﱗﱘ ﱙﱚﱛ ﱜﱝﱞ ﱟﱠﱡ ﱢﱣﱤ ﱥﱦﱧ ﱨﱩﱪ ﱫﱬﱭ ﱮﱯﱰ ﱱﱲﱳ ﱴﱵﱶ ﱷﱸﱹ ﱺﱻﱼ ﱽﱾﱿ ﲀﲁﲂ ﲃﲄﲅ ﲆﲇﲈ ﲉﲊﲋ ﲌﲍﲎ ﲏﲐﲑ ﲒﲓﲔ ﲕﲖﲗ ﲘﲙﲚ ﲛﲜﲝ ﲞﲟﲠ ﲡﲢﲣ ﲤﲥﲦ ﲧﲨﲩ ﲪﲫﲬ ﲭﲮﲯ ﲰﲱﲲ ﲳﲴﲵ ﲶﲷﲸ ﲹﲺﲻ ﲼﲽﲾ ﲿﳀﳁ ﳂﳃﳄ ﳅﳆﳇ ﳈﳉﳊ ﳋﳌﳍ ﳎﳏﳐ ﳑﳒﳓ ﳔﳕﳖ ﳗﳘﳙ ﳚﳛﳜ ﳝﳞﳟ ﳠﳡﳢ ﳣﳤﳥ ﳦﳧﳨ ﳩﳪﳫ ﳬﳭﳮ ﳯﳰﳱ ﳲﳳﳴ ﳵﳶﳷ ﳸﳹﳺ ﳻﳼﳽ ﳾﳿﴀ ﴁﴂﴃ ﴄﴅﴆ ﴇﴈﴉ ﴊﴋﴌ ﴍﴎﴏ ﴐﴑﴒ ﴓﴔﴕ ﴖﴗﴘ ﴙﴚﴛ ﴜﴝﴞ ﴟﴠﴡ ﴢﴣﴤ ﴥﴦﴧ ﴨﴩﴪ ﴫﴬﴭ ﴮﴯﴰ ﴱﴲﴳ ﴴﴵﴶ ﴷﴸﴹ ﴺﴻﴼ ﴽ﴾﴿ ﵀﵁﵂ ﵃﵄﵅ ﵆﵇﵈ ﵉﵊﵋ ﵌﵍﵎ ﵏.

وقال تعالى (الفرقان 67): { والذين إذا أنفقوا لم يسرفوا ولم يقتروا، وكان بين ذلك قواماً } .

ﮋﮌﮍ ﮎﮏﮐ ﮑﮒﮓﮔ ﮕﮖﮗ ﮘﮙﮚ ﮛﮜﮝ ﮞﮟﮠ ﮡﮢﮣ ﮤﮥﮦ ﮧﮨﮩ ﮪﮫﮬ ﮭﮮﮯ ﮰﮱﯓ ﯔﯕﯖ ﯗﯘﯙ ﯚﯛﯜ ﯝﯞﯟ ﯠﯡﯢ ﯣﯤﯥ ﯦﯧﯨ ﯩﯪﯫ ﯬﯭﯮ ﯯﯰﯱ ﯲﯳﯴ ﯵﯶﯷ ﯸﯹﯺ ﯻﯼﯽ ﯾﯿﰀ ﰁﰂﰃ ﰄﰅﰆ ﰇﰈﰉ ﰊﰋﰌ ﰍﰎﰏ ﰐﰑﰒ ﰓﰔﰕ ﰖﰗﰘ ﰙﰚﰛ ﰜﰝﰞ ﰟﰠﰡ ﰢﰣﰤ ﰥﰦﰧ ﰨﰩﰪ ﰫﰬﰭ ﰮﰯﰰ ﰱﰲﰳ ﰴﰵﰶ ﰷﰸﰹ ﰺﰻﰼ ﰽﰾﰿ ﱀﱁﱂ ﱃﱄﱅ ﱆﱇﱈ ﱉﱊﱋ ﱌﱍﱎ ﱏﱐﱑ ﱒﱓﱔ ﱕﱖﱗ ﱘﱙﱚ ﱛﱜﱝ ﱞﱟﱠ ﱡﱢﱣ ﱤﱥﱦ ﱧﱨﱩ ﱪﱫﱬ ﱭﱮﱯ ﱰﱱﱲ ﱳﱴﱵ ﱶﱷﱸ ﱹﱺﱻ ﱼﱽﱾ ﱿﲀﲁﲂ ﲃﲄﲅ ﲆﲇﲈ ﲉﲊﲋ ﲌﲍﲎ ﲏﲐﲑ ﲒﲓﲔ ﲕﲖﲗ ﲘﲙﲚ ﲛﲜﲝ ﲞﲟﲠ ﲡﲢﲣ ﲤﲥﲦ ﲧﲨﲩ ﲪﲫﲬ ﲭﲮﲯ ﲰﲱﲲ ﲳﲴﲵ ﲶﲷﲸ ﲹﲺﲻ ﲼﲽﲾ ﲿﳀﳁ ﳂﳃﳄ ﳅﳆﳇ ﳈﳉﳊ ﳋﳌﳍ ﳎﳏﳐ ﳑﳒﳓ ﳔﳕﳖ ﳗﳘﳙ ﳚﳛﳜ ﳝﳞﳟ ﳠﳡﳢ ﳣﳤﳥ ﳦﳧﳨ ﳩﳪﳫ ﳬﳭﳮ ﳯﳰﳱ ﳲﳳﳴ ﳵﳶﳷ ﳸﳹﳺ ﳻﳼﳽ ﳾﳿﴀ ﴁﴂﴃ ﴄﴅﴆ ﴇﴈﴉ ﴊﴋﴌ ﴍﴎﴏ ﴐﴑﴒ ﴓﴔﴕ ﴖﴗﴘ ﴙﴚﴛ ﴜﴝﴞ ﴟﴠﴡ ﴢﴣﴤ ﴥﴦﴧ ﴨﴩﴪ ﴫﴬﴭ ﴮﴯﴰ ﴱﴲﴳ ﴴﴵﴶ ﴷﴸﴹ ﴺﴻﴼ ﴽ﴾﴿ ﵀﵁﵂ ﵃﵄﵅ ﵆﵇﵈ ﵉﵊﵋ ﵌﵍﵎ ﵏.

وأما الأحاديث فتقدم معظمها في البابين السابقين. ومما لم يتقدم :

ﮋﮌﮍ ﮎﮏﮐ ﮑﮒﮓﮔ ﮕﮖﮗ ﮘﮙﮚ ﮛﮜﮝ ﮞﮟﮠ ﮡﮢﮣ ﮤﮥﮦ ﮧﮨﮩ ﮪﮫﮬ ﮭﮮﮯ ﮰﮱﯓ ﯔﯕﯖ ﯗﯘﯙ ﯚﯛﯜ ﯝﯞﯟ ﯠﯡﯢ ﯣﯤﯥ ﯦﯧﯨ ﯩﯪﯫ ﯬﯭﯮ ﯯﯰﯱ ﯲﯳﯴ ﯵﯶﯷ ﯸﯹﯺ ﯻﯼﯽ ﯾﯿﰀ ﰁﰂﰃ ﰄﰅﰆ ﰇﰈﰉ ﰊﰋﰌ ﰍﰎﰏ ﰐﰑﰒ ﰓﰔﰕ ﰖﰗﰘ ﰙﰚﰛ ﰜﰝﰞ ﰟﰠﰡ ﰢﰣﰤ ﰥﰦﰧ ﰨﰩﰪ ﰫﰬﰭ ﰮﰯﰰ ﰱﰲﰳ ﰴﰵﰶ ﰷﰸﰹ ﰺﰻﰼ ﰽﰾﰿ ﱀﱁﱂ ﱃﱄﱅ ﱆﱇﱈ ﱉﱊﱋ ﱌﱍﱎ ﱏﱐﱑ ﱒﱓﱔ ﱕﱖﱗ ﱘﱙﱚ ﱛﱜﱝ ﱞﱟﱠ ﱡﱢﱣ ﱤﱥﱦ ﱧﱨﱩ ﱪﱫﱬ ﱭﱮﱯ ﱰﱱﱲ ﱳﱴﱵ ﱶﱷﱸ ﱹﱺﱻ ﱼﱽﱾ ﱿﲀﲁﲂ ﲃﲄﲅ ﲆﲇﲈ ﲉﲊﲋ ﲌﲍﲎ ﲏﲐﲑ ﲒﲓﲔ ﲕﲖﲗ ﲘﲙﲚ ﲛﲜﲝ ﲞﲟﲠ ﲡﲢﲣ ﲤﲥﲦ ﲧﲨﲩ ﲪﲫﲬ ﲭﲮﲯ ﲰﲱﲲ ﲳﲴﲵ ﲶﲷﲸ ﲹﲺﲻ ﲼﲽﲾ ﲿﳀﳁ ﳂﳃﳄ ﳅﳆﳇ ﳈﳉﳊ ﳋﳌﳍ ﳎﳏﳐ ﳑﳒﳓ ﳔﳕﳖ ﳗﳘﳙ ﳚﳛﳜ ﳝﳞﳟ ﳠﳡﳢ ﳣﳤﳥ ﳦﳧﳨ ﳩﳪﳫ ﳬﳭﳮ ﳯﳰﳱ ﳲﳳﳴ ﳵﳶﳷ ﳸﳹﳺ ﳻﳼﳽ ﳾﳿﴀ ﴁﴂﴃ ﴄﴅﴆ ﴇﴈﴉ ﴊﴋﴌ ﴍﴎﴏ ﴐﴑﴒ ﴓﴔﴕ ﴖﴗﴘ ﴙﴚﴛ ﴜﴝﴞ ﴟﴠﴡ ﴢﴣﴤ ﴥﴦﴧ ﴨﴩﴪ ﴫﴬﴭ ﴮﴯﴰ ﴱﴲﴳ ﴴﴵﴶ ﴷﴸﴹ ﴺﴻﴼ ﴽ﴾﴿ ﵀﵁﵂ ﵃﵄﵅ ﵆﵇﵈ ﵉﵊﵋ ﵌﵍﵎ ﵏.

ނުލަންނަވާތީވެ. އަދި ހާސްދުނިޔަވީ ވެރިކަމަށް ނުލަންނަވާތީވެ.

522- عن أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لَيس الغِنَى عَن كثْرَةِ العَرضِ ، وَلكِنَّ الغنِيَ غِنَى النَّفسِ » متفقٌ عليه .

« العَرَضُ » بفتح العين والراءِ : هُوَ المالُ .

މާނަ: الله ރަސޫލާގެ ޞަޙާބީ ابو هُرَيْرَةَ نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރައްވައިފައެވެ. އަޅުގަނޑުމެން حديث ކުރައްވައިފައެވެ. މުއްސަނދިކަމަކީ މުދާ ގިނަވުމެއް ނޫނެވެ. ޙަޤީގަތުގައި (حقيقي) މުއްސަނދިކަމަކީ ނަފްސުގެ މުއްސަނދި ކަމެވެ.

523- وعن عبد اللَّه بن عمرو رضي اللَّه عنهما أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « قَدْ أَفلَحَ مَنْ أَسَلَمَ ، وَرُزِقَ كَفَافاً ، وَقَنَّعَهُ اللَّه بما آتَاهُ » رواه مسلم .

މާނަ: الله އަށް ބޯލަނބައިގަތުމުން ރަސޫލާގެ ޞަޙާބީ عبد اللَّه بن عمرو ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާކުރައްވައިފައެވެ. ރަސޫލާގެ ނަބީ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން (އިސްލާމްދީން ޤަބޫލުކުރައްވައި، ކުޑަވެގެން ރިޒުޤު ލިބިވަޑައިގެން، އަދި އެކަލާނގެ الله ދެއްވި އެއްޗަކަށް ފުދިގެންވާ މީހަކީ، ކާމިޔާބު ވެއްޖެ ބަޔަކީ ތިމަންނާގެ ކިބައިން ކަމެވެ.)

524- وعن حَكيم بن حِزَام رضي اللَّه عنه قال : سَأَلْتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَأَعطَانِي ، ثم سَأَلْتُهُ فَأَعطَانِي ، ثم سَأَلْتُهُ فَأَعطَانِي ، ثم قال : « يا حَكيمُ ، إنَّ هذا المالَ خَضِرٌ حُلْوٌ، فَمن أَخَذَهُ بِسَخَاوَةِ نَفس بُورِكَ لَهُ فِيه ، وَمَن أَخَذَهُ بِإِشرَافِ نَفْسٍ لَمْ يُبَارَكْ لهُ فيهِ ، وَكَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ ولا يَشْبَعُ ، واليدُ العُلَيا خَيرٌ مِنَ اليَدِ السُّفلَى » قال حَكيمٌ فقلتُ : يا رسول اللَّه وَالَّذِي بَعثَكَ بالحَقِّ لا أَرْزَأُ أَحداً بَعدَكَ شَيْئاً حَتَّى أُفَارِقَ الدُّنيا ، فَكَانَ أَبُو بكرٍ رضي اللَّه عنه يَدْعُو حَكيماً لِيُعطيَهُ العَطَاءَ ، فَيَأْبَى أن يَقْبَلَ مِنْهُ شَيْئاً . ثُمَّ إِنَّ عُمر رضي اللَّه عنه دَعَاهُ لِيُعطيهُ ، فَأَبَى أَن يَقْبلَهُ . فقال : يا مَعشَرَ المسْلمينَ ، أُشْهِدُكُم عَلى حَكيمٍ أَنِي أَعْرِضُ عَلَيه حَقَّهُ الَّذِي قَسَمَهُ اللَّه لَهُ في هذا الْفيءِ ، فيَأْبَى أَن يَأْخُذَهُ . فَلَمْ يَرْزَأْ حَكيمُ أَحداً مِنَ النَّاسِ بَعْدَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حَتَّى تُوُفِي . متفقٌ عليه .

« يرْزَأُ » براءٍ ثم زاي ثم همزةٍ ، أي لم يأْخُذْ مِن أَحدٍ شَيْئاً ، وأَصلُ الرُّزْءِ : النُّقصَانُ ، أَي لَم ينْقُصْ أَحَداً شَيئاً بالأَخذِ مِنْهُ . و « إِشْرَافُ النَّفسِ » : تَطَلُّعُها وطَمعُهَا بالشَّيءِ . و « سَخَاوَةُ النَّفْسِ » : هيَ عدمُ الإِشرَاف إلى الشَّيءِ ، والطَّمَع فيه ، والمبالاةِ بِهِ والشَّرهِ .

މާތް الله ރުހުއްސެވުން ލިބިވޭ حكيم بن حِزام ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ޙަދީޘް
(އަޅުގަނޑު ސުވާލު) رسول الله صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޒްރަތުން އެދިއްޖައީމެވެ. ދެއްވިއެވެ. އަލުން
އަނެއްކާވެސް ދިނުމަށް އެދިއްޖައީމެވެ. ދެއްވިއެވެ. ދެން އަޅުގަނޑު ދިނުމަށް ފަހެ ދެކޮޅަށް
އަނެއްކާވެސް ދިނުމަށް އެދުނީމެވެ. ދެން އަނެއްކާވެސް ދިނުމަށް ފަހެ ދެކޮޅަށް އަދި
ދެއްވިއެވެ. ދެން އަޅުގަނޑަށް حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. އޭ حكيم އެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މި މުދަލަކީ
ރީތިކަމާއި ފޮނިކަމާއި އެއްކޮށްލެވިފައިވާ ތަކެއްޗެކެވެ. ފަހެ އެ މުދާ ހިތްހެޔޮކަމާއެކު ހިފައި ގަބޫލުކުރާ މީހަކަށް
ބަރަކާތް ލިބޭނެއެވެ. ފަހެ އެ މުދާ ހިތްމައްޗަށް ހިފައި ގަބޫލުކުރާ މީހަކަށް ބަރަކާތެއް ނުލިބޭނެއެވެ. އެފަދަ
މީހާގެ މިސާލަކީ (ކައިގެން ވެސް ފުރިނުގަންނަ) ކާހާއިރު ބަނޑުފުރިނުގަންނަ މީހާގެ މިސާލެވެ. އަދި (ދެންނެވީމެވެ.)
މަތީ ، މީހާގެ އަތް ދަށު މީހާގެ އަތަށްވުރެ ހެޔޮވެގެންވެއެވެ. ޙަކީމު ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން
ދެންނެވީމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ކަލޭގެފާނު ފޮނުއްވާ ޙައްޤުން ފޫނުވާގޮތަށް އިތުރަށް ނެގުމަކަށް
ބޭނުމެވެ. ކަލޭގެފާނަށްފަހު މި ދުނިޔެ ދޫކޮށްލާނދެން ދެމިހުރި ދުވަހެއްގެ
ގޮތުގައި ދަތުރުތަކުގައި އެއްވެސް މީހެއްގެ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުނަގާނަމެވެ. (އަބޫބަކުރު ފަހުން
އެ صحابى ވަކިވުމުން) ފަހު أَبُو بكرٍ ގެ ޚިލާފަތުގެ ދައުރުގައި حكيم އަށް (އެބަހީ އެ صحابى އަށް)
ބައިތުލްމާލުން ދޭނޭއެއްޗެއް ދިނުމަށް ގޮވާލެއްވިއެވެ. އިންކާރުކުރެއްވިއެވެ. ދެން (އެއަށްފަހު)
ހަމަ އެހެންމެ عُمر ގެ ޚިލާފަތުގައި އެ صحابى އަށް އެއްޗެއް ދިނުމަށް ގޮވާލެއްވުމުން
އެއްޗެއް ނަގަން އިންކާރުކުރެއްވިއެވެ. ދެން عُمر ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ މުސްލިމުންގެ ޖަމާޢަތެވެ
ޝާހިދުވާށެވެ! މިއީ ޝަރުޢީ ގޮތުން މި حكيم އަށް ހައްޤު ދެވޭ ބައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިހެންވެސް މި
މުދާ الله سبحانه وتعالى އަޅުގަނޑު މިންވަރު ކުރައްވައި ބަހައިލެއްވި ގޮތުން ދެވޭ ބައެއް ނަމަވެސް
އިންކާރު ކުރައްވައެވެ. ފަހެ حكيم ، نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށްފަހު އެއްވެސް މީހެއްގެ
އަތުން އެއްޗެއް ނުނަގައެވެ. ނިޔާވަނީ ހިނދެވެ. އެސްފަހުން އަޅުގަނޑުމެން ދުރުކޮށްލެއްވި އެއްޗެއް ގޮތެއް
ނުލިބުނުކަމަށްވާށެވެ.

525- وعن أبي بُردَةَ عن أبي موسى الأشعَريِّ رضي اللّه عنه قال : خَرَجْنَا مَعَ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في غَزوَةٍ ، ونحْن سِتَّةُ نَفَرٍ بيْنَنَا بَعِير نَعْتَقِبهُ ، فنَقِبتْ أَقدامُنا ، وَنَقِبَتْ قَدَمِي ، وَسَقَطَتْ أَظْفاري ، فَكُنَّا نَلُفُّ عَلى أَرْجُلِنا الخِرَقَ ، فَسُميت غَزوَةَ ذَاتِ الرِّقاعِ لِما كُنَّا نَعْصِبُ عَلى أَرْجُلِنَا الخِرَقَ ، قالَ أَبو بُرْدَةَ : فَحَدَّثَ أَبو مُوسَى بِهَذا الحَدِيثِ ، ثُمَّ كَرِهَ ذلكَ، وقالَ : ما كنْتُ أَصْنَعُ بِأَنْ أَذْكُرهُ ، قالَ : كَأَنَّهُ كَرِهَ أَنْ يَكُونَ شَيْئاً مِنْ عَمَلِهِ أَفْشاهُ . متفقٌ عليه .

ދާއް الله رحمة ލެއްވި ابو بُرْدَةَ ދާއް الله ރުހިވޮޑިގެންވި ابو موسى الأشعَرِيِّ ގެ ދަރިކަލުން ރިވާކުރައްވައެވެ. (ابو موسى الأشعَرِيِّ) ވިދާޅުވިއެވެ. (އަހުރެމެން ހަމީހުން) ވަގުތުގައި رسول الله صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި ހަނގުރާމައަކަށް ނިކުތީމުއެވެ. އަދި (އަ ހަ ދަށިވަނުހަގަތި) ވީއެވެ. ވަޔަށް ދިޔުމުގައި ސަވާރުވާނެ ޖަމަލު އެއް ވީއެވެ. (ވަގުތަކު އެއްކޮޅަށް ދަރިއެއް ...) އަހަރެމެން ދިޔައީ ... ޖަމަލުގެ ފައިތަކަށް ތައްޗަވެ ... ފައިތަކަށް ފިހުނެވެ. އަދި އަހަރެމެންގެ ފައިތިލަ ... ތިރީގައި ރޭގަނޑު ... ދުވަސް ... ބިންތަކުގައި ... ހަނގުރާމައަށް ذات الرقاع ... ކިޔެވުނެވެ. ابو بُرْدَةَ ވިދާޅުވިއެވެ. ابو موسى ... ދަރިކަލުން ... ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. ... ابو بُرْدَةَ ވިދާޅުވިއެވެ. ابو موسى ... ތަކުރާރުކުރެއްވުމަށް ... ނުވާނެ ... ބައްލަވައިގެން ... ބަޔާންކުރެއްވެވެ.

526- وعن عمرو بن تَغْلِب بفتح التاءِ المثناةِ فوقَ وإسكان الغين المعجمة وكسر الّلام رضي اللّه عنه ، أَنَّ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أُتِيَ بمالٍ أَوْ سبي فقسَّمهُ ، فَأَعْطَى رجالاً ، وتَرَكَ رِجالاً ، فَبَلَغَهُ أَنَّ الَّذِينَ تَـرَكَ عَتبُوا ، فَحَمِدَ اللَّه ، ثُمَّ أَثْنَى عَلَيهِ ، ثُمَّ قال : « أَمَا بَعدُ ، فَوَاللَّه إِنِّي لأُعْطِي الرَّجُلَ وَأَدَعُ الرَّجُلَ ، والَّذِي أَدَعُ أَحَبُّ إِليَّ مِنَ الَّذِي أُعْطِي ، وَلكِنِّي إِنَّما أُعْطِي أَقوَاماً لِما أَرى في قُلُوبِهِمْ مِن الجَزعِ والهَلَعِ ، وَأَكِلُ أَقْواماً إِلى ما جعَلَ اللَّه في قُلُوبِهِمْ مِنَ الغِنِي والخَيْرِ ، مِنْهُمْ عَمْرُو بنُ تَغلِبَ » قال عمرُو بنُ تَغْلِبَ : فَواللَّهِ ما أُحِبُّ أَن لي بِكلِمةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حُمْرَ النَّعَمِ . رواه البخاري .

« الهلَعُ » : هُو أَشَدُّ الجَزَعِ ، وقِيل : الضَّجرُ .

ދާއް الله ރުހިވޮޑިގެން ލެއްވި عمرو بن تَغْلِب ގެ ދަރިކަލުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللهُ صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް މުދަލެއް ނުވަތަ އަސީރުންތަކެއް ގެނެވުނެވެ. ފަހެ އެކަލޭގެ ބައެއް މީހުންނަށް ބަހާލައްވައިފިއެވެ. ފަހެ އެ ބައެއް މީހުން ނުދީ ހުއްޓެވިއެވެ. އަދި ބައެއް މީހުންނަށް ނުދެއްވާ ދޫކޮށްލައްވަމުއެވެ. ފަހެ އެއީން ނުދީ ހުރި މީހުން އަވަސްމީހުން ރުޅިއައިސްފައިވާކަން އެކަލޭގެ ދެނެވަޑައިގެންފައެވެ. އަދިނު

(މީސްތަކުންނާއި ބައްދަލުކުރެއްވިއެވެ.) ފަހެ الله سبحانه وتعالى އަށް حمد ކުރައްވާ ދެން އައްމަބަދު އައިޒާރަށް ބުނާ ކިޔުއްވުމަށްފަހު حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. މިއަށްފަހު ދެންނެވީއެވެ.

ފަހެ މާތް الله ގަސަމެއް ހުވާކުރާ ބަސްފުޅެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ބިމަށްތަޢާލާ (އެކަލޭގެފާނު ބުނޭ) ބައެއް މީހުންނަށް ދިނުމި އަދި އަނެއްބައި މީހުންނަށް ނުދިނުމި ދުނިޔެއިދިޔަސް އަދި ބިމަށްތަޢާލާ އެއްޗެއް ދޭނީ މީހުންނަށް ވުރެ ނުދިނީ ދުނިޔެއި މީހުން ބިމަށްތަޢާލާގެ ގަލްބުތަކުގައި ހުރި ބޮޑުބަސިކަމާއި ދަށުކުރުންވީ ބައެއް މީހުން ތަރުޖަމާ ގެދޫވާ ބުނެ އަދި ނުދީ އެއީސް ދޭން މީހުންނަށް އަދި ދީފައި ހިތްވަރުގަދަކަމާއި ދޭއްވާއިގަތް. ބަހެއް ޤަޟާއަށް ދޭއްވާދެވޭ. އަދި މިހުން ދޭގަޔަށް ބޮއްޓުން ދޭނީ މީހުން ހުރި ދުނިޔަލޭ އެމީހުން ހަރުހަވީވަކަތު މާތް الله ތަހުގަވާވާ ދުނިޔަދުރުހަވީ ހެތުރަދުކު އެވާރަތު ބަރަކާތްދިއެވެ. عمرو بن تَغْلِب އަލި ވެސް މިބަހަ މީހެކެވެ. عمرو بن تَغْلِب ދިޔަދުވިއެވެ. ފަހެ މާތް الله ގަސަމެއް ހުވާކުރާ ބަސްފުޅެވެ. ރަސޫލާ ހުރީމަވަޙީން رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދިމަށްނަޅައިން އެދުރުވެ ބަސްފުޅު ދިމަށްދޭ ގޮތުގައި ރަޙްމަތާއި ބާރާއަރ ދުބުމަށް ވަރަން ދާ ހުރާކަން ބޮޑުވަސް ވާއެވެ.

527– وعن حَكيمِ بن حِزامٍ رضي اللَّه عنه أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « اليدُ العُليا خَيْرُ مِنَ اليَدِ السُّفْلى ، وابْدَأْ بمنْ تَعُولُ ، وَخَيْرُ الصَّدَقَةِ ما كان عنْ ظَهْرِ غِنِي ، ومَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفُّهُ اللَّه ، ومَنْ يَسْتغْن يُغْنِهِ اللَّه » متفقٌ عليه . وهذا لفظ البخاري ، ولفظ مسلم أَخصر.

މާތް الله ރުއްސެވުން ލިބިވި حَكيمِ بن حِزامٍ ގެ ރިވާއަތްނެ ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. މަތީގައިވާ އަތް (އެބަހީ ދޭމީހާގެ އަތް) ދަށުގައިވާ އަތަށްވުރެ (އެބަހީ ހޯދާމީހާގެ އަތަށްވުރެ) ހެޔޮވެގެންވެއެވެ. އަދި (ހޭދަކުރަންޖެހޭމީހުނަށް) ދިނުމަށް އަނބި ދަރިންނަށް ގެ ފެށުން ފެށްޓެވެ. އަދި އެންމެ ރަނގަޅު ޞަދަޤާތަކީ ބޭނުމަކީ ބާކީ ހުރި ޞަދަޤާތެވެ. އަދި ޞަދަޤާތަށް ނުޖެހި ފުދުމުގެ ޙާލަތުގައި ތިބެ ހަމަޖެހިއްޖެއް މާތް الله ޞަދަޤާ ޖެހުން ޞަދަޤާތެވެ. އަދި ފުދި ގެތިލުމަށް ވަޒަންޖެހޭ ދެއްވައިގަން މާތް الله ފުދުން ދެއްވާނެ މަންޓުޓީ ކުރެއްވިއެވެ.

528– وعن سفيانَ صَخْرِ بنِ حَرْبٍ رضي اللَّه عنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تُلْحِفُوا في المسأَلَةِ ، فوَاللَّه لا يَسْأَلُني أَحَدٌ مِنْكُمْ شَيْئاً، فَتُخرجَ لَهُ مَسْأَلَتُهُ مِنِّي شَيْئاً وَأَنا لَهُ كارِهٌ ، فَيُبَارَكَ لَهُ فيما أَعْطَيْتُهُ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި ابو عبد الرحمن معاوية بن ابو سفيانَ صَخْرِ بنِ حَرْبٍ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ތަކުރާރުކޮށް އެދި ވިސްނުމުގައި އާދޭސްކުރުން ސުވާލުން ދޫކޮށް އާދެ ނުކުރާށެވެ. މާތް الله ގަސަމެއް ހުވާކުރަމު ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ތިމަން ކަލޭގެފާނުގެ ކައިރީގައި ސުވާލުކުރުމުން ކަލޭގެފާނު އެއްޗެއް ދިނުމަކުގައި ތިމަން ކަލޭގެފާނު ހިތްހަމަނުވާ އެހެން ނުބައިގޮތެއްގެ މަތިން ތިމަން ކަލޭގެފާނު އެއްޗެއް ދިނުމުގައި ތިމަން އެމީހަކަށް އެ ބަރަކާތެއް ނުލިބޭނެއެވެ.

529 وعن أَبي عبدِ الرحمنِ عَوف بن مالك الأَشْجَعِيِّ رضي اللَّه عنه قالَ : كُنَّا عِنْدَ رسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم تِسَعْةً أَوْ ثمانيةً أَوْ سَبْعَةً ، فَقَال : أَلاَ تُبَايِعُونَ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وكُنَّا حَدِيثي عَهْدٍ بِبيْعَةٍ ، فَقُلْنا : قَدْ بايعْناكَ يا رسُولَ اللَّهِ ، ثم قال : « ألا تبايعون رسول الله ؟ » فبسطنا أيدينا وقلنا قد بايعناك يا رسول الله فَعَلاَم نَبَايِعُكَ ؟ قال : « على أَنْ تَعْبُدُوا اللَّه ولا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً ، والصَّلَوَاتِ الخَمْس وَتطِيعُوا » وَأَسرَّ كلمَة خَفِيةً : « وَلاَ تَسْأَلُوا النَّاسِ شَيْئاً » فَلَقَدْ رَأَيتُ بَعْضَ أُولِئكَ النَّفَرِ يَسْقُطُ سَوْطُ أَحدِهِمْ فما يَسْأَلُ أَحَداً يُنَاوِلُهُ إِيَّاهُ رواه مسلم .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި ابو عبدِ الرحمنِ عَوف بن مالك الأَشْجَعِيِّ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އަޅުގަނޑުމެން) ތިމަންމެންގެ ނުވަ މީހުން ނުވަތަ އަށް މީހުން ނުވަތަ ހަތް މީހުން رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި ތިއްބީމެވެ. ދެން حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން الله ގެ ރަސޫލާއަށް بيعة ނުހިއްޕަވަންވީތޯއެވެ؟ ހަމަ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން ...

ތަކުގައި ހުންނަ ބަލިކަށި ފަދަ ތަނެއް ފެންނަ ނަމަ ދެ ކަނާތް ބޮލުގައި ދެ ކަނާތް ބޮލުގައި ދެ ކަނާތް ބޮލުގައި

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި ابو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމާއަށް ގިނަ ކުރުމަށްޓަކައި ސުވާލުކުރާ މީހާ އަނގާރަގަނޑަން ތަކެއްޗެއް އަނގަރު އެދިގަތުމެވެ. އަދި ކުޑަކުރަން އެދޭ މިހާރު ކުޑަކުރާށެވެ. ނުވަތަ ގިނަކުރަން އެދޭ މިހާރު ގިނަކުރާށެވެ.

533- وعن سمُرَةَ بنِ جُنْدبٍ رضي اللَّه عنه قال : قال رسُولُ اللَّه صلى اللَّه عليه وآله وسَلَّم : « إِنَّ المِسأَلَةَ كَدٌّ يكُدُّ بها الرَّجُلُ وجْهَهُ ، إِلاَّ أَنْ يَسأَلَ الرَّجُلُ سُلْطاناً أَوْ في أَمْر لابُدَّ مِنْهُ » رواهُ الترمذي وقال : حديث حسن صحيح « الكَدُّ » : الخَدشُ وَنحوُهُ .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި سمُرَةَ بنِ جُنْدبٍ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ސުވާލުކުރުން ވަނީ މީހާ އޭނާގެ މޫނުގައި ހަނޑުގަ ދަނޑިން ތަޅާ ފަދަ ހަލާކުވާ ކަމެކެވެ. ނަމަވެސް މީހާ ވެރިއާގެ ގާތުގައި ނުވަތަ ނުހަމަނުޖެހޭ އެއްވެސް ކަމެއްގައި ސުވާލުކުރުން ނޫނެވެ.

534- وعن ابن مسعودٍ رضيَ اللَّه عنه قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ أَصابَتْهُ فَاقَةٌ فَأَنْزَلَهَا بِالنَّاسِ لَمْ تُسَدَّ فاقَتُهُ ، وَمَنْ أَنْزَلَها باللَّه ، فَيُوشِكُ اللَّه لَهُ بِرزقٍ عاجِلٍ أَوْ آجِلٍ » رواهُ أبو داود ، والترمذي وقال : حديث حسن .

« يُوشكُ » بكسر الشين : أَي يُسرِعُ .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި عبد اللّـه بن مسعود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކަށް ބޭނުންތެރި ކަމެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ ދެން އޭނާ އެކަން ސަލާމަތްވުމަށް މީސްތަކުންގެ ކައިރިއަށް އެދިގެންދާނަމަ އޭނާއަށް ސަލާމަތްވުމެއް ނުލިބޭނެއެވެ. އަދި އެކަމަށް މާތް الله ގެ حضــــــرة ށް އެދުނީމަ ސަލާމަތްވުން އެދިގެންދާނަމަ އެމީހާއަށް ގާތްގޮތުގައި ނުވަތަ ލަސްކޮށް ރިޒުގު ދެއްވައިދެއްވާނެއެވެ.

535- وعَنْ ثَوْبانَ رضيَ اللَّه عنه قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ تَكَفَّلَ لي أَن لا يسْأَلَ النَّاسَ شَيْئاً ، وَأَتَكَفَّلُ له بالجَنَّة ؟ » فقلتُ : أَنا ، فَكَانَ لاَ يسْأَلُ أَحَداً شَيْئاً ، رواه أبو داود بإِسنادٍ صحيح .

މާތް الله ރުއްސެވުން ލިބިވި ثَوْبان ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީސްތަކުންގެ ކައިރީން ސުވާލުކޮށްގެން އެއްޗެހި ނުހޯދުން ކަމުގެ ޒާމިނުކަން މިގޮތަށް އަޅުވައި އަދި ސުވަރުގެއަށް ދާނެ ކަމުގެ ޒިންމާ ކަލޭގެފާނަށް ދެއްވުމަށް ޒިންމާ އަޅުއްވާނެ ކާކު ކަމަށްތޯއެވެ؟ ثَوْبان ވިދާޅުވިއެވެ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަމެވެ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެވެ. ދެން އެ صحابي އެއްވެސް މީހެއްގެ ގާތުން އެއްވެސް އެއްޗަކަށް ނުދަންނަވައެވެ.

536- وعن أبي بِشْرٍ قَبِيصَةَ بن المخَارِقِ رضي اللَّه عنه قال : تَحَمَّلْت حَمَالَةً فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَسْأَلُهُ فيها ، فقال : « أَقِمْ حَتَّى تَأْتِينَا الصَّدَقَةُ فَنأْمُرَ لكَ بِهَا » ثُمَّ قال : «ياَ قَبِيصَةُ إِنَّ المسأَلَةَ لا تَحِلُّ إِلاَّ لأَحَدِ ثَلاثَةٍ : رَجُلٌ تَحَمَّلَ حمالَةً ، فَحَلَّتْ لَهُ المسْأَلَةُ حَتَّى يُصيبَها ، ثُمَّ يُمْسِكُ . ورجُلٌ أَصابَتْهُ جائِحَةٌ اجْتَاحَتْ مالَهُ ، فَحَلَّتْ لهُ المسأَلَةُ حَتَّى يُصِيبَ قِوَاماً مِنْ عيْشٍ ، أَوْ قال : سِداداً مِنْ عَيْشٍ ، ورَجُلٌ أَصابَتْهُ فاقَة ، حَتى يقُولَ ثلاثَةٌ مِنْ ذَوِي الحِجَى مِنْ قَوْمِهِ : لَقَدْ أَصَابَتْ فُلاناً فَاقَةٌ ، فحلَّتْ لَهُ المسْأَلةُ حتَّى يُصِيبَ قِواماً مِنْ عَيْشٍ ، أَوْ قالَ: سِداداً مِنْ عَيْشٍ . فَمَا سِواهُنَّ مِنَ المسأَلَةِ يا قَبِيصَةُ سُحْتٌ ، يأَكُلُها صاحِبُها سُحْتاً » رواهُ مسلم .

« الحمالَةُ » بفتح الحاءِ : أَنْ يَقَعَ قِتَالٌ وَنحوُهُ بَين فَرِيقَينِ ، فَيُصلحُ إِنْسَانٌ بيْنهمْ عَلى مالٍ يَتَحَمَّلُهُ ويلْتَزِمُهُ عَلى نفسه . و « الجائِحَةُ » : الآفَةُ تُصِيبُ مالَ الإِنْسانِ . و « القَوامُ» بكسر القاف وفتحها : هوَ ما يقومُ بِهِ أَمْرُ الإِنْسانِ مِنْ مَالٍ ونحوِهِ و « السِّدادُ » بكسر السين : مَا يَسُدُّ حاجةَ المعْوزِ ويَكْفِيهِ ، و « الفَاقَةُ » : الفَقْرُ . و « الحِجَى » : العقلُ.

މާތް الله ރުއްސެވުން ލިބިވި ابو بِشْرٍ قَبِيصَةَ بن المُخَارِقِ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ޒިންމާ އަޅުގަނޑު ދަރަނިވެރިވެގެން އުޅުން ދެ ގަބީލާއެއްގެ ދެމެދު ސުލްހަ ކުރުމަށްޓަކައި އުޅުން ދޫނު ބެލުގައި ހަމަ މާލެއްގެ ދަރަނިއެއް އަޅުގަނޑުގެ ބޯނގާ އުފުލީމެވެ. އަޅުގަނޑު އަރިހަށްގޮސް މިކަމުގައި رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށް އެހީތެރިކަމަށް އެދިގެން ދިޔައީމެވެ. އޭރުން ހިމަނަށް ގާތުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. صدقة ގެ މުދަލު އަންނަންދެން މިތާގައި ތިބޭށެވެ. އަދި އެއިން ތިބާއަށް ދިނުމަށް އަމުރު ކުރާނަމޭ ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން އެއަށްފަހު حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ قَبِيصَة އެވެ. ހަމަހަމަކަމުން ތިން ބަޔަކަށް ނޫނީ އެހެން މީހުންގެ ގާތުން ސުވާލުކުރުން ހުއްދަ ނުވެއެވެ. އެއީ ދެކޮޅު މީހުންގެ މެދުގައި ސުލްހަ ކުރުމަށްޓަކައި (މަރުގެ ދިޔަތް އަދާކުރުން ދިނުމަށް) ޒިންމާ އުފުލި މީހާއެވެ. އެފަދަ މީހާ އެ އަދަދަށް ޖެހުން ސުވާލުކުރުން ހުއްދަ އެވެ. ދެވަނަ މީހަކީ ކާރިސާ

ތެދުވެރިކަމާ ދެކޮޅަށް ހުރި ކަންކަމެވެ. ތަފާތު ވާހަކަ ދައްކާ ކަންކަމެވެ. ކަލާމުގެ ތެރެއިން ބަޔާންކުރެވިފައިވ

غَيْرُ مُشْرِفٍ ولا سَائِلٍ ، فَخُذْهُ فتَموَّلْهُ فَإِن شِئتَ كُلْهُ ، وإِن شِئْتَ تَصْدَقْ بِهِ ، وَمَا لا، فَلا تُتبِعْهُ نَفْسَكَ » قال سا لمٌ : فَكَانَ عَبدُ اللَّه لا يسأَلُ أَحداً شَيْئاً ، وَلا يَرُدُّ شَيئاً أُعْطِيه . متفقٌ عليه .

« مشرفٌ » بالشين المعجمة : أَيْ : متَطَلِّعٌ إِلَيْه .

މާތް الله ރުއްސުން ލައްވި سالمِ بنِ عبدِ اللَّهِ بنِ عُمَر އާ صحابى ގެ ބައްޕާފުޅު عبدِ اللَّه بنِ عُمَر ގެފާނު އަކާހާގެފާނުންގެ ބައްޕާ ފުޅު عُمَر ގެފާނުންގެ ގެ ހަބައިން ތިމާވެގެންނުވެއެވެ. عُمَر ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މިމަންނައަށް (އައްފުރަތަކާ) އެދި ފުރުއް ދެއްވިއެވެ. އެހިނދު މިމަންނަ ދަންނަވާލީމެވެ. މިމަންނަ އެދުރީ ކަޅާގެފާނު މިތަ އެދިފުޅު މިމަންނައަށްވުރެ ފަޤީރުކަން ބޮޑު މީހަކަށް ދެއްވުމަށް ދެންނެވީމެވެ. ދެން حديث ކިޔައިދެއްވިއެވެ. މިތާ ސަލާމް ނަގައި ހުށަހަޅާ ނުލާހިކަން އެދި އަރުވާ ހުރިހާ މީހެއްގެ ކިބައިން ދިޔުމަށް ރަނގަޅު ނުލާހިކަން މިތައްނާ އަދި އަށް އަރުވާލީމެވެ. އަދި އެ އައްޗަށް މިމާގެ ދެރަކަން ވެއްދިނެވެ. ދެން އައިސްފައި މިތާ ބަޔާންކުރަމުން އައިސް ހާހާވެ. އަދި މިތާ ބަޔާންކުރަމުން އެއްސުން ސަލާމެއް ދިނެވެ. އަދި މިތާ މުންނުން އަހަރެން ގެންދަތް ދުވަސް ހުރިހާ ބުރާގެއި މިތާގެ ނަމޫސް ދުރާޤުމަށް ވެއްޖެއެވެ. ސުވާލުކުރާ ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. މިމަންނަގެ ބައްޕާފުޅު عبد اللَّه ގެފާނު އަދިވެސް މީހަކު ހަޤަރުން އެހީއަކަށް ނުދެއްވިއެވެ. އަދި މީހަކު އެއްޗެއް ދިނުމާ އަލަދުން ގަބޫލު ނުކުރައްވައެވެ.

59- باب الحثَّ على الأكل من عمل يده

والتعفف به من السؤال والتعرُّض للإعطاء

މިއީ އަމިއްލަ މަސައްކަތުން ހޯދާ ތަކެތި ކައިބޮއި އުޅުމާއި ސުވާލުން ދުރުވުން ދޭތެރެ ވަގުން
އުޅުމާއި މަސައްކަތްކުރުމުގެ މިސްކީނުން ހޯދާފައި ބައިވެރިވާ ބާބު

قال اللَّه تعالى: { فإذا قضيت الصلاة فانتشروا في الأرض وابتغوا من فضل اللَّه } الآية.

ފަހެ، ނަމާދުކޮށް އަވަދިވެއްޖެ ހިނދު، ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން، ބިމުގައި ފެތުރިގެންނުގޮސް! (އަދި: ބަޔާންވާ މައިދާނެއް ނުކުންނާށެވެ!) އަދި ތިޔަބައިމީހުން، اللهގެ ފަޟްލުވެރިކަން ހޯއްދަވާށެވެ (ދެއްވުމަށް) އެދޭށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުން ގިނަގިނައިން الله ހަނދުމަކުރާށެވެ! އެއީ، ތިޔަބައިމީހުން ދިނުންވެރިވުމަށް ނަސީބުލިބިގެންމިކަންތެރިކަމަށެވެ.

539- وعنْ أبي عبدِ اللَّه الزُّبَيْرِ بنِ العوَّامِ رضي اللَّه عنه قالَ : قالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُم أَحبُلَهُ ثُمَّ يَأْتِيَ الجَبَلَ ، فَيَأْتِيَ بحُزْمَةٍ مِن حَطَبٍ عَلى ظَهرِهِ فَيَبيعَهَا ، فَيَكُفَّ اللَّه بها وَجْهَهُ ، خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَن يَسأَلَ النَّاسَ ، أَعطَوْهُ أَوْ مَنَعُوهُ » رواه البخاري .

ڏُمْ الله ثَمْدُحْسْمْ ثَرْمْحِ ابو عبدِ اللَّه الزُّبَيْرِ بنِ العوَّام ئ بِرَهَدِسْمْ ثِرڤُڤُئ‌ئ‌سْمْرڤُدُڤُ. وِڤَّثْڤُحِدُڤُ. رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثْبُئَمْڤُحِدُڤُ. وِمَرَهَدِحِدْرُسْئ ثَمْئَمْدِسْمْ حِرَبْ ثَدِحِئَمْڤُ ثَمْدُكَدِ ثْمِ ڤَّثْمْمَئَبْمْ بِرِثْدِئْسْمْ ثَمْسْ ثَحْمْهَثَدِئ ثَدْمْكَسْمْ ثَمْثَدَسْمْرِثْدَ ثَمْثَمْڠِئَمْ ثَهَثْسِئْسْمْ ثَبْسِرِڠْثَحِڤِئَدِ ثَمْڤُمْثَدِئْسْمْ ئْسْشْـ ثَحِمْبْثَدْسْمْ ڏُمْ الله سبحانه وتعالى ثَدِحِرَّ سِرِبَثَحِمِبَثَدْسْمْ سَـڤَّثَدَمْ ثَبَمَمْمَدِ (ثَمَبَثَدَئ سَـهَمْسْمْ) ثَدِحِرَّئ هَڠِثْڤَّسَمْ ثَدْمْحِ ڤَئْسْڤَّثَ ثِرِمْسْ ڤَّسَّ حِرِـْمَمْبْسْمْئ بَثَرِحِئَدِ سَـڤَّسْمْ ڤَبْثَدْسْمْ ثَمْمْڤَبْثَرْ ثَرِحِڤَبْدِ ثَرْسْمْڤَبْثَرْ ثَرِثْحِمِئْسْمْ سِرِبَثَحِمِحِثَدْسْمْڤُثَ ڤَّ ثَهَرِسَئَ ڤَئْسْڤُحِدُڤُ.

540- وعن أبي هُريرة رضي اللَّه عنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لأَنْ يحتَطِبَ أَحَدُكُم حُزمَةً على ظَهرِهِ ، خَيْرٌ من أَنْ يَسأَل أَحداً ، فَيُعْطيَه أَو يمنَعَهُ » متفقٌ عليه .

ڏُمْ الله ثَمْدُحْسْمْرِثْمْحِ ابو هُريرة ئ بِرَهَدِسْمْ ثِرڤُڤُئ‌ئ‌سْمْرڤُدُڤُ. وِڤَّثْڤُحِدُڤُ . رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثْبُئَمْڤُحِدُڤُ. وِمَرَهَدِحِدْرُسْئ ثَمْئَمْدِسْمْ حِرَبْ ثَحْمْهَثَسْمْ ثَهَثْسِئْسْمْ ثَمْثَمْڠِئَمْ هَڠِثْسْ ثَبْسِرِڠْثَحِڤِئَدِ ثَمْڤُمْثَدِئْسْمْ ئْسْشْـ ثَحِمْبْثَدِئْسْمْ ثَبَمَمْمَدِ ثَمْڤُمْ
حِرِـْمَمْبْسْمْئ بَثَرِحِئَدِ سَـڤَّسْمْ ڤَبْثَدْسْمْ ثَمْمْڤَبْثَرْ ثَرِحِڤَبْدِ ثَرْسْمْڤَبْثَرْ ثَرِثْحِمِئْسْمْ
سِرِبَثَحِمِحِثَدْسْمْڤُثَ ڤَّ ثَهَرِسَئْسْمْ ڤَئْسْڤُحِدُڤُ.

541- وعنه عنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « كان دَاوُدُ عليهِ السَّلامُ لا يَأْكُل إِلاَّ مِن عَملِ يَدِهِ » رواه البخاري .

ثَدِبِ ئَ صحابي (ثَهَبِ ڤَّسَمْ ڏُمْ الله ثَمْدُحْسْمْ ثَرْمْحِ ابو هريرة) نبيءً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ بِرَهَدِسْمْ ثِرڤَّبْثَمْڤُحِدُڤُ. وِڤَّثْڤُحِدُڤُ. دَاوُدُ عليهِ السَّلامُ ثَبَثَّڠَّثَسْمْئ ثَمْڤُحِدُسْمْ ثَبَمَمْڤَّ حَـهَمْبَثَمْسْمْ ثْثَسِرِ ثَحِمِئَمْدْحْمْبْثَمْڤُحِدُڤُ.

542- وعنه أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « كَانَ زَكَرِيَّا عليه السَّلامُ نَجَّاراً » رواه مسلم .

ތަރިގ ގ صحابي(ابو هُريرة) ގ ދަނޑިގ ތިމާވެއްޓެވި. ތަބަރުކާތްތެރިވި رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދިނީ. زَكَرِيَّا عليه السَّلامُ ތަރިގ ކަލާމުގެ ކުށްވެރިކަމުގެ ކަންތައް.

543- وعن المِقدَامِ بن مَعْدِ يكَرِبَ رضي اللَّه عنه ، عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَاماً خَيْراً مِن أَنَ يَأْكُلَ مِن عمَلِ يَدِهِ ، وَإِنَّ نَبِيَّ اللَّه دَاوُدَ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كان يَأْكلُ مِن عَمَلِ يَدِهِ » رواه البخاري .

ڤ الله ތިމާވެއްޓެވި مِقدَامِ بن مَعْدِ يكَرِبَ ، نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ދަނޑިގ ތިމާވެއްޓެވި. ބަލައިގެންވާ حديث ފާހަގަކުރެވި. ތިމަ ތަކެ (ގެ) ގ ކަލާމުތަކުގ ކުށްވެރިކަމުގ ވިއ ފެންވަރ ބަލައިގެންވާ ތަކެ ތަކެ ތަކެ

ނުކަރުމުއެވެ. އަދި، **މުދަލުން ތިޔަބައިމީހުން ހޭދަކުރާ އެއްޗެއް** (އޭގެ ثواب އާއި ދަރުމަ) ފުރިހަމަކަމަށް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވާނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައި މީހުންނަށް ބޭނުންތެރި ނުލިބޭނެ ހައްޤުވެ.

وقال تعالى(البقرة 273): **{ وما تنفقوا من خير فإن اللَّه به عليم }** .

ތިޔަބައިމީހުން މުދަލުން ހޭދަކުރާ ކޮންމެ އެއްޗެއް (ދަންނަވާށެވެ!) ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، الله ، އެކަންތައް މަދެއް ދަންނަވައިވޮޑިގެންވެއެވެ.

544– وعَنِ ابنِ مسعودٍ رضي اللَّه عنه ، عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لا حَسَدَ إلاَّ في اثنتينِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّه مَالاً ، فَسَلَّطَه عَلَى هَلَكَتِهِ في الحَقِّ ، وَرَجُلٌ آتَاه اللَّه حِكْمَةً ، فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُها » متفقٌ عليه .

معناه : يَنَبِغِي أَن لا يُغبَطَ أَحَدٌ إلاَّ على إحدَى هَاتَينِ الخَصْلَتَيْنِ .

މާނަ: الله ރުއްސުންފުޅުލެއްވި عبد الله بن مسعود ، ނަބިއްޔާ صَلّى اللهُ عَلَيْه وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާ ކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދެކަމެއްގައި މެނުވީ حَسَدَ ވެރިވުން ހުއްދަވާނެން ނުވެއެވެ. އެއީ މީހަކަށް الله سبحانه وتعالى މުދާ ދެއްވުމުން އެމީހާ އެމުދާތަކުން حق މަގުގައި ހޭދަ ކުރުމުން ދެކެފައި ހިތްވަސް އެދުމާއި ހިކްމަތް ދެއްވި މީހާ ދަރުމަކުރާތަން ކުރުމެވެ. އަދި (އަނެއް ކަމަކީ) މީހަކަށް الله سبحانه وتعالى އިލްމު ދެއްވުމުން އެމީހާ އެކަން މީހުންނަށް އުގަންނައި ދިނުމާއި އެކަމުގައި ހުކުމް ކުރުމެވެ.

545– وعنه قالَ : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَيُّكُمْ مَالُ وَارِثِهِ أَحبُّ إِليه مِن مَالِهِ ؟ » قالُوا : يا رَسولَ اللَّه . ما مِنَّا أَحَدٌ إلاَّ مَالُهُ أَحَبُّ إِليه . قال : « فَإِنَ مَالَه ما قَدَّمَ وَمَالَ وَارِثِهِ ما أَخَّرَ » رواه البخاري .

އަދި އެ صحابي (عبد الله بن مسعود) ގެ ރިވާޔަތުން ބަޔާންވެގެން ވެއެވެ. رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައި މީހުންގެ ތެރެއިން ވާރިސް ވެރިވާ މުދާ ތިޔަ ބޭފުޅުން ލޯބިވާ ތިޔަބައި މީހުންގެ މުދަލަށްވުރެ ލޯބިވަނީ ކާކުތޯ؟ އެބޭފުޅުން ދަންނަވައި އެވެ. ޔާ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންމެން ތެރެއިން ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް އަމިއްލަ މުދާ ލޯބިވެއެވެ. ދެން ދެންނެވިއެވެ. حديث

546- وعَن عَدِيِّ بنِ حاتم رضي اللَّه عنه أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ » متفقٌ عليه .

546- وعَن عَدِيِّ بنِ حاتم رضي اللَّه عنه أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ » متفقٌ عليه .

547- وعن جابرٍ رضي اللَّه عنه قال : ما سُئِل رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم شَيئاً قَطُّ فقالَ : لا . متفقٌ عليه .

547- وعن جابرٍ رضي اللَّه عنه قال : ما سُئِل رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم شَيئاً قَطُّ فقالَ : لا . متفقٌ عليه .

548- وعن أبي هُريرة رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَا مِنْ يَوْمٍ يُصبِحُ العِبادُ فِيهِ إلاَّ مَلَكَانِ يَنْزِلانِ ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا : اللَّهُمَّ أَعطِ مُنْفِقاً خَلَفاً، وَيَقُولُ الآخَرُ : اللَّهُمَّ أَعطِ مُمسكاً تَلَفاً » متفقٌ عليه .

548- وعن أبي هُريرة رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَا مِنْ يَوْمٍ يُصبِحُ العِبادُ فِيهِ إلاَّ مَلَكَانِ يَنْزِلانِ ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا : اللَّهُمَّ أَعطِ مُنْفِقاً خَلَفاً، وَيَقُولُ الآخَرُ : اللَّهُمَّ أَعطِ مُمسكاً تَلَفاً » متفقٌ عليه .

549- وعنه أَن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « قال اللَّه تعالى : أنفِق يا ابْنَ آدمَ يُنْفَقْ عَلَيْكَ » متفقٌ عليه . هَذِهِ الصحابي (أَبُو هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عبد الرحمن بن صخر) فِي هَذِهِ الحديث رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث الله سبحانه وتعالى قُدْسِيٌّ الحديث. الله (اللَّهُ تَعَالَى) قَالَ. هَذِهِ

549- وعنه أَن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « قال اللَّه تعالى : أنفِق يا ابْنَ آدمَ يُنْفَقْ عَلَيْكَ » متفقٌ عليه . هَذِهِ الصحابي (أَبُو هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عبد الرحمن بن صخر) فِي هَذِهِ الحديث رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث الله سبحانه وتعالى قُدْسِيٌّ الحديث. الله (اللَّهُ تَعَالَى) قَالَ. هَذِهِ

550- وعنْ عبد اللَّهِ بن عَمْرو بن العَاصِ رضي اللَّه عنهُما أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : أَيُّ الإِسلامِ خَيْرٌ ؟ قال : « تُطْعِمُ الطَّعَامَ ، وَتَقْرَأُ السَّلامَ عَلى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لم تَعْرِفْ » متفقٌ عليه .

ڰۅ الله ئۇقرەۋرىتۇسىز تەرجۇمىسىدە عبد اللَّهِ بن عَمْرو بن العَاص ئى ياھۇسى ھېۋۈئىسى ۋاڭا. رىۋايەتچىسى ھەبىبۇللا رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئى ئېيتىپتۇ ئەيتقان ئىكەنسىز. ياخشىراق چۈشىنىشىڭىز ئۈچۈن ئۇنىڭ ڰۅ ئىسلامنىڭ قايسى ئىشى؟ حديث ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. ھېچ چۈشەندۈرمىسىز ياشىماڭ. ئەگەر ھېچ قىسىم چۈشىنىپ يېتەلمىسىڭىز ئەگەر ھېچ قىسىم چۈشىنىپ يېتەلمىسىڭىز ئىگىڭىز.

551- وعنه قال : قالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَرْبَعونَ خَصلَةً أَعلاهَا مَنِيحَةُ العَنْز ما مِن عَاملٍ يعْملُ بخَصلَةٍ منها رَجَاءَ ثَوَابِهَا وَتَصْدِيقَ مَوْعُودِهَا إِلاَّ أَدْخَلَهُ اللَّه تعالى بِهَا الجَنَّةَ » رواه البخاري . وقد سبقَ بيان هذا الحديث في باب بَيَان كَثرَةِ طُرق الخَيْرِ .

ھەرقانداق (ئەھمىيەتلىك ڰۅ الله ئۇقرەۋرىتۇسىز عبد اللَّهِ بن عَمْرو بن العَاصِ) ئى ياھۇسى ھېۋۈئىسى ۋاڭا. ۋېرىۋىيىتى. رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. ئۇقۇش سۆزىمۇ خصيلة ۋاڭا. ئۇنى ئېتىراپ ئەيلەش ئۈچۈن ئۈگۈنۈش ئادىتى ۋېرىدە ئۇچرايدىغان ھەرقانداق ياخشى ئىشلارنى ساۋاب ئۈمىدىدە ۋەدىسىگە ئىشىنىپ ئەمەل قىلغان ھەرقانداق ئادەم ئۈچۈن جەننەتكە كىرىشنى ئاللاھ ئۆزى ئاسان قىلىپ بېرىدۇ. ئەمەلىي ۋېرىدە چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن ئۇنىڭ ھەرقانداق ئادەمگە ئۇچرىشى مۇمكىن، ھەرقانداق ئادەمنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان ئۇقۇش ئۈچۈن ئۇنىڭ ڰۅ الله سبحانه وتعالى ئۆزىنى ئۆگىتىدىغان ئۇسۇلغا ئۆتۈش كېرەك.

552- عن أبي أُمَامَةَ صُدَيِّ بنِ عَجْلانَ رضي اللَّهُ عنه قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «يا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ إِن تَبْذُلَ الفَضْلَ خَيرٌ لَكَ ، وإِن تُمْسِكَهُ شَرٌّ لَكَ ، وَلا تُلامُ عَلى كَفَافٍ، وَابْدأْ بِمَنْ تَعُولُ ، واليَدُ العُليَا خَيْرٌ مِنَ اليَدِ السُّفْلَى » رواه مسلم .

ڰۅ الله ئۇقرەۋرىتۇسىز ابو أُمَامَةَ صُدَيِّ بنِ عَجْلان ئى ياھۇسى ھېۋۈئىسى ۋاڭا. ۋېرىۋىيىتى. رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. ۋە ئۇقۇچى قېرىندىشىدۇ. ھېچ ھەقىدە

ބޭނުންވާކަން ވެސް އިޝާރާތްކުރެއްވި މިއާ ގުޅޭ ކަންތައް ނުބައިކަމުގެ ސަބަބުން ބިރުވެރިވާން ރަނގަޅުވާނެތީ.

ވެއެވެ. އަދި މިޔަ އެހެނިހެން ދޭތި ކުރުއްވާ ކަމުން ބޭނުނިވާ މިބާރުން ގޮތްތެރިކަމުގެ ހައްޤުވެއެވެ. އަދި

މިޔަ ހިތްމިނު ފުދިވަރުން ދެދޭގެ ކޮންމެ ރަހުމަތް މިކަމުގެ ނޫން ރަސޫލާ ވަރަށްޓަ މާތް ބޭފުޅާ ވާހަކަ

ގެން ނުނިކުންނަވައެވެ. އަދި މިޔަ ހަދިޔާތަކާގައި މިކަމުގެ ބަރަކާތް އެކަމާ ދިމާވެއެވެ ފަރާތެއް ފުރަތަމަވެ. އަދި

(ދަންނަވަވެ.) ހަދިޔާތަ ދިނުމުގެ އެއް ހިތްދިނުމުގެ އަހުލުވެރި ހަރާކާތް ބަލަގޮތަން ވެއެވެ.

553– وعن أَنسٍ رضي اللَّه عنه قال : ما سُئِلَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَلَى الإِسْلامِ شَيئاً إِلا أَعْطاه ، وَلَقَدَ جَاءَه رَجُلٌ فَأَعطَاه غَنَماً بَينَ جَبَلَينِ ، فَرَجَعَ إِلى قَومِهِ فَقَالَ : يَا قَوْمِ أَسْلِمُوا فَإِنَّ مُحمداً يُعْطِي عَطَاءَ مَنْ لا يَخْشَى الفَقْرَ ، وَإِنْ كَانَ الرَّجُلُ لَيُسْلِمُ مَا يُرِيدُ إِلاَّ الدُّنْيَا ، فَمَا يَلْبَثُ إِلاَّ يَسِيراً حَتَّى يَكُونَ الإِسْلامُ أَحَبَّ إِلَيه منَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا . رواه مسلم.

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވާ أنس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އިސްލާމު ވުމަށްޓަކައި (އެއްވެސް ތިމާ) رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން އެއްޗެއް އެދިފައިނުވާ ނުދެއްވާ ހަމަ އެއްވެސް ތިމާ ނުހުރެއެވެ. (އެގޮތުގެ މިސާލަކީ) އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެއްފިރިހެނާ ތިމާ (އަރިހަށް އައިސް) އަދެވެ. އޭނާއަށް އެތިމާ ފޮނުވައިފި. ދެފަރުބަދުގެ ދެމެދުގައި ހުރި ބަކަރި ބަކަރިތައް ދެއްވައިފިއެވެ. ދެން އެތިމާ އޭނާގެ ޤައުމާ ގާތަށް ރުޖޫޢަވެގެން ބުނެއެވެ. އޭ މިއަދުގެ ޤައުމު ތިޔަބައިމީހުން! މިކަލޭގެފާނުން އިސްލާމް ދީނަށް ވަދެބަލާށެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން مُحَمدُ ގެ ފާނު ހަދިޔާކުރައްވަނީ ފަގީރުވުމުން ބިރުގަންނަ ނުވާ ފަދަ ޙާލުގައި ފޮނުއްވައެވެ. (ހަމަ ހިތުހިތާ ބޭނުންވާ ދޭތި.) ދުނިޔަޔަށް ބޭނުންވާ ދިނުމަށް އިސްލާމްދީނަށް ވަނަ މީހާ ދެ ދުނިޔޭގެ ކާމިޔާބީ ހޯދާނެ މިމަގުން ދުނިޔޭގެ ދުނިޔޭ އެއްޗެއް ބަދަލުކުރެވޭ ދީނުގެ ތަކެތި ބަލާ އިސްލާމްދީނަށް ވުރެ ލޯބިވެއެވެ.

554– وعن عُمَرَ رضيَ اللَّه عنه قال : قَسَمَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَسْماً ، فَقُلْتُ : يا رسولَ اللَّه لَغَيْرُ هَؤُلاَءِ كَانُوا أَحَقَّ بِهِ مِنْهُم ؟ قال : « إِنَّهُمْ خَيَّرُونِي أَن يَسأَلُونِي بالْفُحشِ فَأُعْطِيَهم أَوْ يُبَخِّلُونِي ، وَلَستُ بِبَاخِلٍ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވާ عُمَرَ ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްފަހަރަކު) رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މީސްތަކުންނަށް މުދަލެއް ބަހައިދެއްވިއެވެ. ބުނީމެވެ. އަހަރެން ދަންނަވައި

ތިމަންނަ ދެންނެވީމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. އެބައިމީހުންނަށް ވުރެ ދެން މިތިބީ މީހުން ގެ حق ވެރިކަން ވާ ބޭފުޅުން ވެއެވެ. حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެބައިމީހުން ވިސް ތިމަންރަސޫލާގެ ކައިރީގައި ނަހަމަ ގޯހުގައި ސުވާލުކުރައިގެން ނުވަތަ ތިމަންރަސޫލާ ބަޚީލުކަމުގެ ތުހުމަތުކުރައްވާނެއެވެ. ނަމަވެ ތިމަންރަސޫލާ ނުވަމު ހިފެހެއްޓެވިޔަސް ތިމަން ކަށަވަރުކަމަކާ بخيل ކަމުގެ ސިފަ ނިސްބަތް ކުރުމުން ނިންމަވާފައިވެއެވެ. އަދި ތިމަން ކަށަވަރުވެގެން بخيل އަކާ ކަމުގައި ނުވުމުއެވެ.

555– وعن جُبَيْرِ بنِ مُطعِم رضيَ اللَّه عنه أَنه قال : بَيْنَمَا هُوَ يسِيرُ مَعَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَقْفَلَهُ مِن حُنَيْنٍ ، فَعَلِقَهُ الأَعْرَابُ يسَأَلُونَهُ ، حَتَّى اضْطَرُّوهُ إِلى سَمُرَةٍ فَخَطَفَتْ رِدَاءَهُ ، فَوَقَفَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : أَعْطُونِي رِدَائِي ، فَلَوْ كَانَ لِي عَدَدُ هذِهِ العِضَاهِ نَعَماً ، لَقَسَمْتُهُ بَيْنَكُمْ ، ثم لا تَجِدُونِي بَخِيلاً وَلا كَذَّاباً وَلا جَبَاناً » رواه البخاري .

« مَقْفَلَهُ » أَيْ حَال رُجُوعِهِ . وَ « السَّمُرَةُ » : شَجَرَةٌ . وَ « العِضَاهُ » : شَجَرٌ لَهُ شَوْكٌ.

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި جُبَيْرِ بنِ مُطعِم ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ صحابي ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި حُنَيْنِ ހަނގުރާމައިން އެނބުރި އަންނަނިކޮށް ރަށުފުށުގެ ބަދަވީ އަރަބިން رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކައިރީގައި ސުވާލު ކުރަން ފެށިއެވެ. އެމީހުން ދިނުމަށް އެދުނު ކުރުމުން ގެންދިޔައީ ބޭނުންތެރި އަރަބިކޮޅުގެ މީހުން ޖެހި ވަޅުގަނޑުގައި (އެއީ ގަދަކަށުން) ހިމަދަގެ ހިލޮވިހާކަން މަދު ކަށި ގަނޑެއް ދަށަށްގައި ހުންނަވާތެވެ. އަދި އެމީހުން އަރަބިންގެ ރަޖާ ކަށަވަރު ދަމާ ނަގައިގަންނަވައެވެ. ފަހު އަރަބިން ރުއްބަރުކޮށް ހުންނަވާ ގަޔެވެ. އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނާގެ ރަޖާ ތިމަންނާއަށް ދޭށެވެ. ފަހެ ތިމަން ކަށަވަރުގެ އަތުގައި މިވާ ފުރިހަމަ އަދަދުގެ ޖަމަލު ހުރި ނަމަވެސް އަހަރެން އެއްޗެއް ތިޔަބައިމީހުންނާ ބައިކޮށްދިނީމުއެވެ. އެއަށްފަހު ތިމަންރަސޫލާ بخيل ބަޚީލަކަށް ނުވަތަ ދޮގުހަދާ މީހަކަށް ނުވަތަ ބިރުގަންނަ މީހަކަށް ނުފެންނާނެއެވެ. ނަމަވެސް ތިބާއަށް

556– وعن أَبي هُريرة رضيَ اللَّهُ عنه أَنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ ، وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْداً بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزّاً ، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ للَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ عَزَّ وجلَّ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި ابو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللهُ

صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަމާބެހޭ ގޮތުން. صدقة ދީފައިވާ ގޮތާ ގުޅޭ ގޮތުން. ތިމަންގެ ކައިވެނި ކުރާ ގޮތުގައި الله ގެ حضرة ގައި عزة ދެއްކުމުގެ ގޮތުގައި. ތިމަ ކަމުގައި ވާ الله ގެ ކަންކަމުގައި تَوَاضَع ކުރާ ގޮތުގައި ކަންކަމުގައި الله سبحانه وتعالى ގެ ދީނުގެ ގޮތުގައި.

557- وعن أبي كَبشَةَ عُمرو بنِ سَعدٍ الأَنمَاريِّ رضي اللَّه عنه أَنه سمِع رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « ثَلاثَةٌ أُقْسِمُ عَلَيهِنَّ وَأُحَدِّثُكُم حَدِيثاً فَاحْفَظُوهُ : مَا نَقَصَ مَالُ عَبدٍ مِن صَدَقَةٍ ، وَلا ظُلِمَ عَبْدٌ مَظْلَمَةً صَبَرَ عَلَيهَا إِلاَّ زَادَهُ اللَّهُ عِزّاً ، وَلا فَتَحَ عَبْدٌ باب مَسأَلَةٍ إِلاَّ فَتَحَ اللَّه عَلَيْهِ باب فَقْرٍ ، أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا . وَأُحَدِّثُكُم حَدِيثاً فَاحْفَظُوهُ . قال إِنَّمَا الدُّنْيَا لأَرْبَعَةِ نَفَر:

عَبدٍ رَزَقَه اللَّه مَالاً وَعِلْماً ، فَهُو يَتَّقي فِيهِ رَبَّهُ ، وَيَصِلُ فِيهِ رَحِمَهُ ، وَيَعْلَمُ للَّهِ فِيهِ حَقا فَهذَا بأَفضَل المنازل .

وَعَبْدٍ رَزَقَهُ اللَّه عِلْماً ، وَلَمْ يَرْزُقهُ مَالاً فَهُوَ صَادِقُ النِّيَّةِ يَقُولُ : لَو أَنَّ لِي مَالاً لَعمِلْتُ بِعَمَل فُلانٍ ، فَهُوَ نِيَّتُهُ ، فَأَجْرُهُمَا سَوَاءٌ .

وَعَبْدٍ رَزَقَهُ اللَّهُ مَالاً ، وَلَمْ يرْزُقْهُ عِلْماً ، فهُوَ يَخْبِطُ فِي مالِهِ بِغَير عِلمٍ ، لا يَتَّقي فِيهِ رَبَّهُ وَلا يَصِلُ رَحِمَهُ ، وَلا يَعلَمُ للَّهِ فِيهِ حَقا ، فَهَذَا بأَخْبَثِ المَنَازِلِ .

وَعَبْدٍ لَمْ يرْزُقْهُ اللَّه مَالاً وَلا عِلْماً ، فَهُوَ يَقُولُ : لَوْ أَنَّ لِي مَالاً لَعَمِلْتُ فِيهِ بِعَمَل فُلانٍ، فَهُوَ نِيَّتُهُ ، فَوِزْرُهُمَا سَوَاءٌ » رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح .

ޤާޟީ الله ގެ ދަރިކަލުން ابو كَبشَةَ عُمرو بنِ سَعدٍ الأَنمَاريِّ ގެ ކިބައިން ލިބިގެން ވާ ގޮތުގައި. ކަމާބެހޭ ގޮތުގައި رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަމާބެހޭ ގޮތުގައި ގ صحابي ތަކުގެ ގޮތުގައި. ތިމަ ކަމުގައި ވާ حديث ކަމާބެހޭ ގޮތުގައި. (ހަގީގީ) ތިމަ ކަމުގައި ވާ ގޮތުގައި ހަގީގީ ގޮތުގައި ވާ حديث ގައި ތިމަ ކަމުގައި ވާ ގޮތުގައި ކަންކަމުގައި ވާ ގޮތުގައި. ކަމާބެހޭ ގޮތުގައި صدقة ކަމާބެހޭ ގޮތުގައި ތިމަ ކަމުގައި ވާ ގޮތުގައި ކަންކަމުގައި ވާ ގޮތުގައި. ތިމަ ކަމުގައި ވާ ގޮތުގައި ކަންކަމުގައި ވާ ގޮތުގައި ކަންކަމުގައި ވާ ގޮތުގައި ކަންކަމުގައި ވާ ގޮތުގައި. ތިމަ ކަމުގައި ވާ ގޮތުގައި ކަންކަމުގައި ވާ ގޮތުގައި ކަންކަމުގައި ވާ ގޮތުގައި ކަން

ހަމަކަށަވަރުވެ ފިލާވަޅެއް ދިމާވެ ދިޔައީ ހަތަރު ބަންދުންނެވެ. ތިމާ الله سبحانه وتعالى ތަކުރާރުކުރައްވާ ވާހަކަ ފުރަތަމަ ދުވަހު ތިމާ ކަމަށް ވިދާޅުވެދިނުމުން ތިމާ ގެ ތެދުވެރިކަމުގައި الله ތަކުން ވަގުތުން ތަނަވަސްކަން ލިބިގެން ދިޔައީ ތިމާ ގެ ކަންކަމުގައި الله ތަކުން ލިބުނު ކަންކަމުގައި ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކުމުން ކަމަށެވެ. ތިމާ ގެ ކަންކަމުގައި الله ތަކުން ލިބުނު ކަންކަމަކީ قبول ކުރުމުގެ ކަންކަމެވެ. ތިމާ (ދަ) الله سبحانه وتعالى ތަކުން ވަގުތުން ލިބުނު ކަންކަމަކީ ތިމާ ގެ ކަންކަމުގައި ދެ ފަރާތުން ދެ ފަރާތަށް ދެވުނު ކަންކަމެވެ. ދެ ފަރާތުން ދެ ފަރާތަށް ދެވުނު ކަންކަމަކީ ތިމާ ގެ ކަންކަމުގައި ދެ ފަރާތުން ދެ ފަރާތަށް ދެވުނު ކަންކަމެވެ. ދެ ފަރާތުން ދެ ފަރާތަށް ދެވުނު ކަންކަމަކީ ތިމާ ގެ ކަންކަމުގައި ދެ ފަރާތުން ދެ ފަރާތަށް ثواب ދެވުނު ކަންކަމެވެ. ދެ ފަރާތުން ދެ ފަރާތަށް ދެވުނު ކަންކަމަކީ الله سبحانه وتعالى ދެ ފަރާތުން ދެ ފަރާތަށް ދެވުނު ކަންކަމެވެ. ތިމާ ގެ ކަންކަމުގައި

ތަކުރާރުކުރައްވާ. ތިމާ ކިހާ ފަހަރަކު ދަންނަވާ ހެއްދެވީ؟ عائشة ބުނާނެ ތިން ފަހަރު. ދެން ތިމާ ދެކެ ދެކެ ހުންނަ ގޮތަށް ދެ ފަހަރު ތިން ފަހަރު ދަންނަވާ ހެއްދެވީ. حديث ކިޔާ ގޮތަށް. ދެން ތިމާ ދެކެ ދެކެ ހުންނަ ގޮތަށް ދެ ފަހަރު ތިން ފަހަރު ކިޔައިދެއްވާ ހެއްދެވީ.

559- وعن أَسماءَ بنتِ أبي بكرٍ الصديق رضي اللَّه عنهما قالت : قال لي رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تُوكِي فَيوكِيَ اللَّهُ عَلَيْكِ » .

ﷲ ﷺ أسماءَ بنتِ أبي بكرٍ الصديق ގ ކިޔާދެއްވި رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ގޮތަށް. ދެން ﷺ بخيل ކުރާނެ. ﷺ الله سبحانه وتعالى ﷺ ދެއްކުން ހިފެހެއްޓުމުގެ ތެރެއިން ކުރާނެ.

وفي روايةٍ « أَنفِقِي أَو أَنْفَحِي أَو أَنْضِحِي ، وَلا تُحْصي فَيُحْصِيَ اللَّه عَلَيكِ، وَلا تُوعِي فيوعِيَ اللَّهُ عَلَيْكِ » متفقٌ عليه .

وَ « انْفَحِي » بالحاءِ المهملة : هو بمعنى « أَنفِقِي » وكذلك : « أَنْضِحِي » .

ތިމާ ދެކެ ދެކެ ހުންނަ ގޮތަށް ދެ ފަހަރު ކިޔައިދެއްވާ. ދެން ﷺ ކިޔާ ގޮތަށް. ﷺ حديث ކިޔާ ގޮތަށް. ﷺ ﷺ ﷺ

صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﷺ ﷺ ﷺ

562- وعنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : بيْنَما رَجُلٌ يَمْشِي بِفَلاةٍ مِن الأَرض ، فَسَمِعَ صَوتاً فِي سَحَابَةٍ : اسقِ حَدِيقَةَ فُلانٍ ، فَتَنَحَّى ذلكَ السَّحَابُ فَأَفْرَغَ مَاءَهُ فِي حَرَّةٍ ، فإذا شرجة من تِلْكَ الشِّراجِ قَدِ اسْتوعَبَتْ ذلِكَ الماءَ كُلَّهُ فَتَتَبَّعَ الماءَ ، فإذا رَجُلٌ قَائِمٌ فِي حَدِيقَتِهِ يُحَوِّلُ الماءَ بِمِسحَاتِهِ ، فقال له : يا عَبْدَ اللَّهِ ما اسْمُكَ قال : فُلانٌ، للاسْمِ الَّذِي سَمِعَ فِي السَّحَابَةِ ، فقال له : يَا عَبْدَ اللَّهِ لِمَ تَسْأَلُنِي عَنِ اسْمِي ؟ فَقَال : إنِي سَمِعْتُ صَوتاً فِي السَّحَابِ الذي هذَا مَاؤُهُ يقُولُ : اسقِ حَدِيقَةَ فُلانٍ لِإسمِكَ ، فما تَصْنَعُ فِيها ؟ فقال : أَما إِذْ قُلْتَ هَذَا ، فَإِني أَنْظُرُ إِلى ما يَخْرُجُ مِنها ، فَأَتَّصَدَّقُ بثُلُثِه ، وآكُلُ أَنا وعِيالِي ثُلُثاً ، وأَرُدُّ فِيها ثُلُثَهُ . رواه مسلم .

« الحَرَّةُ » الأَرضُ الملْبَسَةُ حِجَارَةً سَودَاءَ : « والشَّرجَةُ » بفتح الشين المعجمة وإسكان الراءِ وبالجيم : هِيَ مسِيلُ الماءِ .

އަދި އެ صحابي (ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުއެންގެވި ابو هريرة) نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރައްވާފައިވެއެވެ . އަޅުގަނޑުމެންނަށް حديث ކުރައްވާފައިވެއެވެ. މީހާ ހަނގުރާމާ ބިމުގައި ދަނިކޮށް ފަހެ ވިލާގަނޑަކުން ބުނި އަޑު އަހައިފިއެވެ. މިވެނި މީހާގެ ދަނޑަށް ވާރޭ ވެއްސާށެވެ. އޭރުން އެވިލާގަނޑު ކައިރި ބިމުގެ މައްޗަށް ވާރޭ ވެހިއްޖެއެވެ. ދެން އެފެން ޖަމާވެ ވަޅެއްގެ ތެރެއަށް ދިޔަ ގަނޑުފަހަރު ފުރިއްޖެއެވެ. ދެން އެމީހާ އެފެންގެ ފަހަތުން ދިޔައީއެވެ. އެފެން ގޮސް ހައްޓި ދަނޑުވަރެއް ހޯދިއެވެ. އަދި އެދަނޑުގައި މީހަކު ހުރިގޮތް އެފެން ބޮޑުވެގެން (ހިޔާރުކޮށް) އެނބުރި ގެނދަނީ ދަނޑުގައި އަތުބޭނުން ކުރަމުންނެވެ. ދެން އެމީހާ އެ ދަނޑުވެރިޔާގެ ގާތަށް ގޮސް އަހައިފިއެވެ. އޭ ﷲ ގެ އަޅާއެވެ. ތިބާގެ ނަމަކީ ކޮބައި ހެއްޔެވެ؟ އެމީހާ ބުންޏެވެ. މިވެނިކަމެވެ. ވިލާގަނޑުން ބުނި މީހާގެ ނަމެވެ. އެއީ އެންމެފުރަތަމަ އޭނާ ވިލާގަނޑުން އިވުނު ނަމަށެވެ. ދެން އެދަނޑުވެރިޔާ އެހީ ކީއްވެގެން އޭ ﷲ ގެ އަޅާއެވެ. ތިބާ މިވެނިކަމަކީ ކޮން އެއްޗެއް ހޯދާފައި ދެން ކީއްވެގެން ހެއްޔެވެ؟ އޭނާ ބުންޏެވެ. ވަގުތުކުރެވިފައިވާ ނަމެއްގެ އިވިފައިވާ މިވެނި ދަނޑުގެ ދަނޑުގައި ކޮން ފަދައިން ބުނި އަޑު އެހީމެވެ. އަދި އޭނާ އިވުނު ވަޔާ ކިޔާ ކިހާ ކަމެވެ. ފަހެ (މިކަންތައް މިހެންވެގެން ބިމާއި ސަރަހައްދު) ކިޔާ ކަން ހަމަޖެހުނީ ފަހަރެއްގެ ބައިވެ؟ ފަހެ އެ ދަނޑުވެރިޔާ ބުންޏެވެ. ކިޔާ ކިހާ ގޮތެއް ހަދައިދީން ކިއެއްވެ. (ކިޔާ އެވަގުތަށެވެ.) ފަހެ ހަމަކާތަކުރުން ކިބައިން އެތިކިބައިން ނެރޭއަށް އިވިފައިވާ ކާށިވެރިވާ ސަދަގާއް ދެވެ. އަދި އަނެއް އެތިކިބައިން ނެރޭއަށް ކިބައިއާއި ކިބައިން އަށެއް ހެއްކަށް ކާބައި ހަދައެވެ. އަދި ބާކީ އެއް އެތިކިބައިން ދަނޑަށް ހަރަދުކުރަމެވެ.

61- باب النهي عن البخل والشُّحِّ

بخيل ކަމުންނާއި ދަހިވެތިކަމުން މަނާކުރެވިފައިވާ ކަން ބަޔާންވެގެންވާ ބާބު

قال اللَّه تعالى (الليل 8 – 11):**{ وأما من بخل واستغنى، وكذب بالحسنى، فسنيسره للعسرى، وما يغني عنه ماله إذا تردى } .**

އަދި ދަހިވެތިވެ، الله ފިޔަވައި އަމިއްލައަށް ފުދިގެން ކަމަށް ހީކޮށް، އަދި އެންމެ ހެޔޮބަސް ދޮގު ކުރިމީހާ ދަންނާށެވެ! ފަހެ، ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދަތިކަން ހުރި މަގަށް އޭނާއަށް މަގުފަހިކޮށްދެއްވާ ހުށީމެވެ. އަދި އޭނާ (ނަރަކައަށް) ވެއްޓޭ ހިނދު، އޭނާގެ މުދާ އޭނާއަށް އެއްވެސް ކަމަކު ފުއްދައި ނުދޭނެވެ.

وقال تعالى: (التغابن 16) **{ ومن يوق شح نفسه فأولئك هم المفلحون }**

އަދި އޭނާގެ އަމިއްލަ نفس ގެ ދަހިވެތިކަމުން މިންޖުވެއްޖެމީހާ (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ ، އެއުރެންނީ ހަމަ ދިންނާވެރި މީހުންނެވެ.

وأما الأحاديث فتقدمت جملة منها في الباب السابق.

563– وعن جابر رضي اللَّه عنه أَنَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : اتَّقُوا الظُّلْمَ ، فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يوْمَ القِيامَة ، واتَّقُوا الشُّحَّ ، فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ منْ كانَ قَبْلَكُمْ ، حَمَلَهُم على أَن سَفَكُوا دِمَاءَهم واستحَلُّوا مَحَارِمَهُم » رواه مسلم .

މާނައީ الله ތަޢާލާ ރުއްސުންފުޅު ލެއްވި جابر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول الله صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން މީސްތަކުންނަށް އަނިޔާވެރިވުމުން ދުރުހެލިވެ އުޅޭށެވެ. މިހެނީ އަނިޔާވެރިކަން ގިޔާމަތް ދުވަހުން އަނދިރިކަމެވެ (ބޮޑު ކަޅު) އަނދިރި ގަނޑު ތަކެއް ގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ދަހިވެތިކަމުން ދުރުހެލާ ވެ ތިބޭށެވެ. މިހެނީ ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރީ ދިޔަ މީހުން ހަލާކު ވީ ސަބަބަކީ އެބައިމީހުންގެ ދަހިވެތިކަމެވެ. އެބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކު ޤަތުލުކުރުމަށް ގެނެސްދިނީ ސަބަބަކީ (ވެސް) އެއީއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ހަރާމް ތަކެތި ހަލާލު ކުރުމަށް ގެނެސްދިނީ ސަބަބަކީ ވެސް އެއީއެވެ.

62- باب الإيثار المواساة

ތިމާގެ ބޭނުންތެރިކަން ބޮޑުވިޔަސް އެހެން މީހުންނަށް އިސްކަން ދިނުމުގެ މާތްކަން
ބަޔާންވެގެންވާ ބާބު

قال اللَّه تعالى: (الحشر 9){ ويؤثرون على أنفسهم ولو كان بهم خصاصة } .

އަދި އެބޭކަލުންގެ އަމިއްލަ نفس ތަކުގެ މައްޗަށް، އެބޭކަލުންނަށް އިސްކަން ދެއްވައެވެ. އެބޭކަލުންނަށް
ބޭނުންތެރިކަން ބޮޑުވިޔަސް ޖެހިފައިވިޔަސް ވެއެވެ.

وقال تعالى: (الإنسان 8) { ويطعمون الطعام على حبه مسكيناً ويتيماً وأسيراً } إلى آخر الآيات.

އަދި އެބޭކަލުން ލޯބި ހުރުމާއެކުވެސް، مسكين ންނާއި، يتيم ންނާއި، އަސީރުމީހުންނަށް
އެބޭކަލުން ކާބޯތަކެތި ކާންދެއްވައެވެ.

564- وعن أبي هُريرة رضي اللَّه عنه قال : جَاءَ رَجُلٌ إلى النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : إني مَجْهُودٌ ، فأَرسَلَ إلى بَعضِ نِسائِهِ ، فَقَالت : والَّذِي بَعَثَكَ بِالحَقِّ ما عِندِي إلاَّ مَاءٌ ، ثُمَّ أَرْسَلَ إلى أُخْرَى . فَقَالَتْ مِثْلَ ذَلِكَ ، حتَّى قُلْنَ كُلُّهنَّ مِثل ذَلِكَ : لا وَالذِي بعثَكَ بِالحَقِّ ما عِندِي إلاَّ مَاءٌ . فقال النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « من يُضِيفُ هَذا اللَّيْلَةَ ؟ » فقال رَجُلٌ مِن الأَنْصارِ : أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَانْطَلَقَ بِهِ إلى رحْلِهِ ، فَقَال لامْرَأَتِهِ : أَكرِمِي : ضَيْفَ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم.

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި ابو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްފަހަރަކު) رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް މީހަކު އައެވެ. އަދި ދެންނެވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ މިވަނީ ވަރަށް ބޮޑު ބަނޑުހައިވުން ނިކަމެތި ޖެހިފައެވެ. އޭރުންދެން އެކަލޭގެފާނު އެކަލޭގެފާނުގެ ބައެއް އަނބިކަނބަލުންގެ އަރިހަށް (އެއްޗެއް ގެނބާ) ބޭކަލަކު ފޮނުއްވިއެވެ. ފަހެ އެކަނބަލުން ޖަވާބު ދެއްވިއެވެ. ކަލޭގެފާނު ހައްޤާއެކު ފޮނުއްވި ކަލާނގެ ހުވަފެނި ދަންނަވަމެވެ. ތިމަން މަންގެ އަތުގައި ފެން ނޫން އެއްޗެއް ނެތެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު އަނެއް އަނބިކަނބަލެއްގެ އަރިހަށް ފޮނުއްވިއެވެ. އަދި އެކަނބަލާވެސް ޖަވާބު ދެއްވީ ހަމަ އެފަދައިންނެވެ. އެގޮތަށް ހުރިހާ އަނބިކަނބަލުން ދެއްވީވެސް ހަމަ އެއް ޖަވާބެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނު ހައްޤާއެކު ފޮނުއްވި ކަލާނގެ ހުވަފެނި ދަންނަވަމެވެ. ތިމަން މަންގެ އަތުގައި ފެން ނޫން އެއްޗެއް

ތަކުގެ.ފާނ نبيﷺ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (ފާނ ކަމުގައި) ތަންތާ ދީފައި. ދެން ދިރިއުޅެ ދަރުމަ ފާނ ތަކެއް ތަކެއް ކަމުގައި ކަންކަމެއް ކުރަނީ؟ ތިހެން أَنْصارِى ތަކުގެ ތެރެ ދިރިއުޅެ ފާނ ތަކެއް ކަމުގައި. ތިމަންމަ ކުރީ الله ގެ ތަކުގައި. ފާނ ތަކުގެ ތެރެ صحابي ގެ ގެއަށް ގެންގޮސް ކާނ ދީ ކާ ދަށަށް ގެންނަ ގޮތް ކަމުގައި. ފާނ ތަކުގެ صحابيގެ ތަކުގެ ތެރެ ކާ ދީ ކާ ދަށަށް ގެންނަ ގޮތް ކަމުގައި. ކާ رسول اللهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ދިރިއުޅުމަށް ބަލައި ދެއްވި.

وفي رواية قال لامرَأَتِهِ : هل عِنْدَكِ شَيءٌ ؟ فَقَالَتْ : لا ، إلاَّ قُوتَ صِبيانِي قال : عَلِّليهِمْ بِشَيءٍ وإذا أَرَادُوا العَشَاءَ ، فَنَوِّميهِم ، وإذَا دَخَلَ ضَيْفُنَا ، فَأَطفِئِي السِّرَاجَ ، وأَرِيهِ أَنَّا نَأْكُلُ ، فَقَعَدُوا وأَكَلَ الضَّيفُ وبَاتا طَاوِيَيْنِ ، فَلَمَّا أَصْبح ، غَدَا على النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : فقال: « لَقَد عَجِبَ اللَّه مِن صَنِيعِكُمَا بِضَيفِكُمَا اللَّيْلَةَ » متفقٌ عليه .

ތަކެއް ތަކުގެ ތަކެއް ތަކެއް ކަމުގައި. ކާ صحابي ގެ ތަކުގެ ތެރެ ތަކުގެ ތަކެއް ތަކުގެ ތަކެއް ކަމުގައި. ތަކުގެ ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް؟ ތަކުގެ ތަކުގެ ތަކެއް ކަމުގައި. ތަކެއް ތަކުގެ ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް. ކާ صحابي ތަކުގެ ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް. ތަކެއް ތަކުގެ ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް

ތަކެއް صحابي (ތަކެއް ފާހަގަ ކުރި الله ގެއްލުމަށްފަހު ابوهررة) ގެ ކިބަފުށުން ތިރީގައިވާ ގޮތަށް ލިބިގެންދެއެވެ. ފާހަގަ ކުރި رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ގެ ތެރެއިންނެވެ. ތިރީގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް ތިން ގޮތަކަށް ބަހާފައިވެއެވެ. ތަކެއް ތިންގޮތަކަށް ބަހާފައިވާ ގޮތަކީ ތިރީގައިވާ ގޮތަށެވެ.

وفي رواية لمسلمٍ رضي اللَّه عنه ، عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « طَعَامُ الوَاحِد يَكفي الاثْنَيْنِ ، وطَعَامُ الاثْنَيْنِ يَكْفي الأربَعَةَ وطَعَامُ الأرْبعةِ يَكفي الثَّمَانِيَةَ » .

ތަކެއް مسلم ގެ ކިބަފުށުން ލިބިގެންދެއެވެ. ފާހަގަ ކުރި الله ގެ ކިބަފުށުން ލިބުނު ގޮތަށް نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތެރެއިން ކިބަފުށުން ލިބުނު حديث ގެ ތެރެއިންނެވެ. ތިރީގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް ތިން ގޮތަކަށް ބަހާފައިވެއެވެ. ތަކެއް ތިންގޮތަކަށް ބަހާފައިވާ ގޮތަކީ ތިރީގައިވާ ގޮތަށެވެ. ތަކެއް ތިންގޮތަކަށް ބަހާފައިވާ ގޮތަށް ތިން ގޮތަކަށް ބަހާފައިވެއެވެ .

566- وعن أبي سعيدٍ الخُدريِّ رضي اللَّهُ عنه قال : بينَمَا نَحْنُ في سَفَرٍ مَعَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذ جَاءَ رَجُلٌ على رَاحِلَةٍ لَهُ ، فَجَعَلَ يَصْرِفُ بَصَرَهُ يَمِيناً وَشِمَالاً ، فَقَال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ كَانَ مَعَهُ فَضْلُ ظَهرٍ فَلْيَعُدْ بِهِ عَلى مَنْ لا ظَهْرَ لَهُ ، وَمَن كانَ لَهُ فَضْلٌ مِن زَادٍ ، فَلْيَعُدْ بِهِ على مَن لا زَادَ لَهُ » فَذَكَرَ مِن أَصْنَافِ المالِ مَا ذَكَرَ حَتَّى رَأَيْنَا أَنَّهُ لا حَقَّ لأحدٍ مِنَّا في فَضْلٍ » رواه مسلم .

ފާހަގަ الله ގެ ކިބަފުށުން ابو سعيدٍ الخُدري ގެ ކިބަފުށުން ލިބިގެންދެއެވެ. ތިރީގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް، نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތެރެއިން ފާހަގަ ކުރި ކަންތައް ކުރުމުގައި ކުރިން ކުރި ކަންތައްތަކަށް ވުރެ ބޮޑަށް ކުރިއަށް ދާ ގޮތަށް (ތިންގޮތަށް) ބަހައްޓާ ގޮތަށް ބަހާފައިވެއެވެ. ފާހަގަ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ގެ ތެރެއިންނެވެ. ތިރީގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް ތިން ގޮތަކަށް ބަހާފައިވެ ގޮތަށް ބަހާ ގޮތަށް ބަހާ ގޮތަށް ބަހާ

567- وعن سَهلِ بنِ سعدٍ رضي اللّه عنه أَنَّ امرَأَةً جَاءَت إلى رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِبُردةٍ مَنسُوجَةٍ ، فقالت : نَسَجتُها بِيَديَّ لأَكْسُوَكَهَا ، فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مُحتَاجاً إِلَيهَا ، فَخَرَجَ إِلَينا وَإِنَّهَا لإزَارُهُ ، فقال فُلانٌ اكسُنِيهَا مَا أَحسَنَها ، فَقَالَ: « نَعَمْ » فَجلَس النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في المجلِسِ، ثُمَّ رَجَعَ فَطَوَاهَا ، ثُمَّ أَرسَلَ بِهَا إِلَيْهِ : فَقَالَ لَهُ القَوْمُ : ما أَحسَنْتَ، لَبِسَهَا النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مُحْتَاجاً إِلَيها ، ثُمَّ سَأَلتَهُ ، وَعَلِمت أَنَّهُ لا يَرُدُّ سَائِلاً ، فَقَالَ : إني وَاللَّهِ ما سَأَلْتُهُ لأَلْبَسَها ، إِنَّمَا سَأَلْتُهُ لِتكُونَ كَفَنِي . قال سَهْلٌ : فَكانت كَفَنَهُ . رواه البخاري .

ރަޟި الله ތަޢާލާ ޢަންހުފުޅާއި ابو سَهلِ بنِ سعدٍ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. (ވިދާޅުވިއެވެ.) އަންހެނަކު ވަޑައިގެން (އަތުން ވިޔާފައިވާ) نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް އަންނަނީ އަތުން ވިޔާފައި އޮތް ރިދާއެއް ހެދުމަކަށް ހުށަހަޅައިދެއްވީއެވެ. އަދި ދަންނަވައިދެއްވިއެވެ. މިހެނެއް މިރިދާ ވިޔާފައިވަނީ ކަލޭގެފާނަށް ބޭނުން ކުރެއްވުމަށެވެ. ދެން نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެއްޗެއް އެދުމުގެ އެއްޗެކެއް ބޭނުންވެފައިވާ ހިނދު قبول ކުރައްވައިފިއެވެ. ދެން އަދި ފުރަތަމަ (އަށްދުވަހަށް) އެރިދާ މުންޖައްސަ ގޮތުގައި އަނދައިގެން (މުސްލިމުން) ހުންނަވައިގެން މިހެންވެސް ކަމެއްހެން ވަޑައިގަތެވެ. އެހިނދު އެތެރެން މީހަކު ދަންނަވައިފިއެވެ. މިރިދާ ކިހާ ރީތި އެއްޗެއް ބާއްވާ؟ މިއީ މިހެނެއް ހުރި ދެއްވާނދެވެ. އެހިނދު ކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. އާނއެކެވެ. ދެން نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މަޖިލީހުގައި އިށީނދެވަޑައިގަތުމުން އެނބުރި ވަޑައިގެން ވަޑައިގެންވިއެވެ. އަދި އެރިދާ ޖަހައިލުއްވައިފިއެވެ. ދެން އެއީ އެމީހާއަށް ފޮނުއްވައިފިއެވެ. (އެމީހާގެ މި އަހަރެމެނދު) ދެން މީސްތަކުން އެމީހާއަށް ދަންނަވައިފިއެވެ. އެރިދާ نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ބޭނުންވެވަޑައިގެން ހުންނަވާއިރު ކިހާ ރީތި ހެދުމެއްތޯ؟ އަދި ކަލޭގެފާނުގެ އަތުން ރިދާއަށް އެދުމުން ބޭނުންވެސް ވިއެވެ. ކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުން މިހާރު އެދިއަށް ދެއްވަން ކަލޭ އެދުނީ ކިހިނެއްތޯ އެހެނަސް ބިރުވެރިވެގެން ބޭނުމެއް ނުވަނީ ކަމަށް އެމީހަކު ބުނެގެން ނުވާތީވެސް މިއަށް ކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުން އެއްޗިސް އޮތުމުގައި އެދެވެޑިއެވެ. އެހިނދު އެމީހާ ދިނުމަށް ބޭނުންވި ބޭނުމެވެ. ވާﷲ ކަންތިރިވާދެވަނީ ބޭނުމެވެ. މިރިދާ އެއްޗިސް ހެދުމެއް އެދުނީ މިރިދާ ކަފުނު ކުރުމަށެވެ. ސަހުލުވިދާޅުވިއެވެ. މިރިދާ އެއްޗިސް ހެދުމެއް އެދުނީ މިރިދާ ކަފުން ކުރުމަށްޓަކައެވެ.

568- وعن أبي موسى رضي اللّه عنه قال : قال رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ الأشعَرِيين إِذَا أَرمَلُوا في الْغَزْوِ ، أَو قَلَّ طَعَامُ عِيَالِهِم بالمدِينَةِ ، جَمَعُوا ما كَانَ عِندَهُم في ثَوبٍ وَاحدٍ ، ثُمَّ اقتَسَمُوهُ بَيْنَهُم في إِنَاءٍ وَاحِدٍ بالسَّوِيَّةِ فَهُم مِنِّي وَأَنَا مِنهُم » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވޭވޮޑިގެންވާ ابو موسى ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول الله صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވެވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الأشعري ގަބީލާގެ ބަޔަކު ހަނގުރާމަގައި ކާބޯތަކެތި ކުޑަވެއްޖެނަމަ ނުވަތަ އަވަށުގައި އުޅެނިކޮށް ކާބޯތަކެތި މަދުވެއްޖެނަމަ އެމީހުން އަތުގައި ހުރިހާ ކާބޯތަކެތި ފޮތިގަނޑެއްގައި ޖަމާކޮށް ދެން އެއަށްފަހު އެއްކަލަކުން އެމީހުންގެ ދެމެދުގައި ހަމަހަމައަށް ބަހައިލައެވެ. (ދެން ވިދާޅުވިއެވެ) އެމީހުންނަކީ ތިމަންނާގެ ބަޔެކެވެ. އަދި ތިމަން ކަލޭގެފާނަކީވެސް އެމީހުންގެ ބައިގައިންނެވެ.

« أَرمَلُوا » : فَرَغَ زَادُهُم ، أَو قَارَبَ الفَرَاغَ .

63– باب التنافس في أمور الآخرة والاستكثار مما يُتَبَرَّكُ فيه

آخرة ގެ ކަންތައްތަކުގައި ވާދަ ކުރުމާ ހެދި އަރައިގެން ދުވުމާއި އަދި ބަރަކާތް ހޯދުމާ ކަންތައްތައް ގިނަކުރުމާ ގުޅޭ ބާބު

قال اللَّه تعالى: (المطففين 26): { وفي ذلك فليتنافس المتنافسون }

ވާދަކުރާ ކުރިއަށްއަރައިދާ މީހުން އެކަމުގައި ވާދަކުރާ ކުރިއަށް އަރައިދާހުށިކަމެވެ!

569– وعن سهلِ بنِ سعدٍ رضي اللَّه عنه أَن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أُتِيَ بِشَرَابٍ ، فَشَرِبَ مِنهُ وَعَن يَمِينِهِ غُلامٌ ، وَعَن يسارِهِ الأَشْيَاخُ ، فقال لِلْغُلام : « أَ تَأْذَنُ لِي أَن أُعْطِيَ هُؤلاءِ؟ فَقَالَ الغُلامُ : لا وَاللَّهِ يا رسُولَ اللَّه لا أُوثِرُ بِنَصيبِي مِنكَ أَحَداً ، فَتَلَّهُ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فِي يَدِهِ . متفقٌ عليه .

« تَلَّهُ » بالتاءِ المثناةِ فوق ، أَيْ : وَضَعَهُ ، وَهَذَا الغُلامُ هُوَ ابنُ عَبَّاسٍ رضي اللَّه عنهما.

މާތް الله ރުހިވޭވޮޑިގެންވާ سهلِ بنِ سعد ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول الله صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް ހިއްލަވާ އެއްޗެއް ގެނެވުނެވެ. ފަހެ އެކަލޭގެފާނު އެއިން ބޯއްވެވި ހިއްލެވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ކަނާއަތް ފަރާތުގައި ކުޑަކުއްޖަކު އިނދެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ވައަތް ފަރާތުގައި އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުން އިނެވެ. ފަހެ އެކަލޭގެފާނު އެކުއްޖާއަށް ވިދާޅުވިއެވެ. މިބައިމީހުންނަށް ދެއްވުމަށް ތިބާ ހުއްދަ ދެނީތޯއެވެ؟ އެ ކުއްޖާ ދެންނެވިއެވެ. ވަލްލާހި ރަސޫލުﷲ ތިބާގެ ކިބައިން ތިމަންނަގެ ބައި އެހެން މީހަކަށް ދިނުމަކަށް ނުދެމެވެ. ފަހެ ރަސޫލުﷲ އެ ކުއްޖާގެ އަތަށް އެ ތަކެތި ދެއްވިއެވެ.

ތަކުން ފެންނަ ގޮތަށް ކަމުގައިވާ. (ބުހާރީ ތަކުން ހަދީސް ނަންބަރު) ގެ ތެރެއިން ތިރީގައި ދެވޭ ހަދީސް ކިޔަން ފަށާ.

570- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « بيْنَا أَيُّوبُ عليه السلام يَغتَسِلُ عُرياناً ، فَخَرَّ عَلَيْهِ جَرَادٌ مِن ذَهَبٍ ، فَجَعَلَ أَيُّوبُ يَحْثي في ثَوبِهِ، فَنَادَاهُ رَبُّهُ عَزَّ وَجلَّ : يَا أَيُّوبُ ، أَلَمْ أَكُنْ أَغْنَيْتُكَ عمَّا تَرَى ؟، قال : بَلَى وَعِزَّتِكَ، وَلكِن لا غِنَى بي عَن بَرَكَتِكَ » رواه البخاري .

ﷲ ﷺ ابو هريرة ، نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތެރެއިން ތިރީ حديث ބުނެފައިވާ. (ބުހާރީ) أَيُّوبُ عليه السلام ގެ ތެރެއިން ކުރިން ދަތުރުކުރަން ފެށި ވަގުތު ހިނގައިގެން ދިޔައީ ކަނޑުގައި ދަރަނި ބާ ފަދަ ދަރަނި ބާ ފެންނަ ގޮތަށް ވައްދައި ގަނެ ދިޔައީ. ބުނެ ކަމުގައި ވާ ގޮތަށް ދަރަނި ބާ ފެންނަ ގޮތަށް ވައްދައި ގަނެ ދިޔަ ކަމަށް ބުނެ ކަމުގައި ވާ ގޮތަށް ކަނޑުގައި

ﻗﺮﻳﺐ ، ﻣﻴﺤﻤﺪﻳﻮﻧﺎﺷﻰ ﻗﻮﺷﻮﻟﻤﺎﺷﻤﻮ ﺭﻩﻤﺪﻩﺴﻤﻮ ﺋﺎﺟﻰﺯﻟﺎﺭﻤﻮ ﺩﻩﺋﻰﺯﻟﻴﺮﻤﻮ ﻗﻮﻫﻮﺭﻳﺪﻯ.

وقال تعالى: (الليل 17 – 21)**{ وسيجنبها الأتقى، الذي يؤتي ماله يتزكى، وما لأحد عنده من نعمة تجزى، إلا ابتغاء وجه ربه الأعلى، ولسوف يرضى }** .

ﻫﻤﻤﻰ تقوى ﻏﻪﺭﻩﻤﻮ ﺷﻪﺋﻰﺭ، ﻫ ﺳﻪﺭﻩﻤﻪ ﻗﻮﻗﻮﺭﻩﻫﻮﺷﻮﻏ. ﻫﺎﺟﻰﺭ، ﻫﺎﺟﻰﺭ، ﻫﺎﺟﻰﺭ طاهر ﻩﻪﺩﻩﺴﻮﺷﻪﺭﻩﻤﻰ، ﺷﻪﺷﻰ ﺩﻮﺷ ﺭﻩﻤﻪﺩﻩﺷ ﺟﻰﺷ. ﻩﻪﺴﻮﺟﻰﺯﻩﻤﻰ ﻧﻮﺷﻮﻟﻤﻮﺷ ﺷﻪﺷﻪﺭﻤﻮ ﺟﻰﺷﺷ ﺭﻩﻤﻪﺭﻩﺩﻩﻤﻰ ﺷﻮﻗﻮﺭﻩﻤﻪﺭﻩﺩﻩﻤﻰ. ﻩﻪﺴﻮﻫﻪﺭﻩﺩﻩ (ﺷﻪﺷ ﺷﻪﻗﻮﺭﻩﻤﻪﺭﻤﻮ) ﺷﻪﺷﻰ ﻏﻪﺭ، ﺩﻮﻫﻮﻏﻪﺭﻮﺷﻮﻫ ﻫﻮﺷﻮﻟﻤﻮﺷﻰ وجه ﻧﻮﺟ (ﻩﻮﻫﻮﺭ: ﻩﻪﻫﻮﺷﻰ ﺗﻮﻫﻮﺷﻮﻟﻮﺷ) ﻩﻪﺭﻰﻏﻮﺷﻮﻏ. ﻫﻪﺭﻩ ﺳﻪﻫﻮﺷﻮﺭﻰ ﺷﻪﺷ ﺗﻮﺷﻰﺷﻮﻫﻮﺷ ﻫﻪﻫﻮﻏﻰﻏ.

وقال تعالى: (البقرة 271) **{ إن تبدوا الصدقات فنعما هي، وإن تخفوها وتؤتوها الفقراء فهو خير لكم، ويكفر عنكم من سيئاتكم، والله بما تعملون خبير }** .

(واجب ﺷﻮﺷ) صدقاتﻫﻮﻫ، ﻣﻴﻫﻮﻩﺪﺟﺪﺷ ﻧﻮﻧﻰﻩﻪ ﻗﻮﺳﻮﻫﻮ، ﻧﻮﺯ، ﻩﻪﺩ ﺷﻮﺭﻮﺷ ﺗﻮﻧ ﻫﻪﺗﻰﻏ.
ﻫﻪﺭﻩ، ﻣﻴﻫﻮﻩﺪﺟﺪﺷ ﻏﻮﺷﻮﺭﺷﻮﺷﻮﺷ، ﻫ صدقاتﻫﻮﻫ فقير ﺷﻮﻫﻮﺷ ﻗﻮﺳﻮﻫﻮ، ﻣﻴﻫﻮﻩﺪﺟﺪﺷﻮﻫﻮﺷ ﻩﻪﺩﻩﻰ ﺭﻩﻤﻪﺷ ﺩ ﺷﻪﻧﻰ. ﻫﻪﺭﻩ، ﻩﻪﺩﻩ، ﻣﻴﻫﻮﻩﺪﺟﺪﺷ ﻯ ﺗﻮﺷﻮﻫﻪﺷ ﻫﻪﻩﻪ ﻣﻴﻫﻮﻩﺪﺟﺪﺷ ﻯ ﺑﻮﻫﺪﺷ ﻩﻪﻫﻮﺷﻰ ﺟﻮﺷﻮﺷﺷ ﻫﻪﻫﻮﺷ. الله ﺩﻩ، ﻣﻴﻫﻮﻩﺪﺟﺪﺷ ﺗﻮﺷ ﻫﻮﺷﻮﻫ ﺷﻮﻫﻮﺷ ﻗﻮﺷﻮﻧﻰﺷﻮﺩ ﻫﻮﻫﻮﺷﻮﻫﻮﺷﻰﻩﻪﻏ.

وقال تعالى:{ لن تنالوا البر حتى تنفقوا مما تحبون، وما تنفقوا من شيء فإن اللَّه به عليم } . **والآيات في فضل الإنفاق في الطاعات كثيرة معلومة.**

ﻣﻴﻫﻮﻩﺪﺟﺪﺷ، ﺧﻰﺷﺩ ﻩﻪﻫﻰﻫﻮﺷ ﻣﻴﻫﻮﻩﺪﺟﺪﺷ ﺭﻩﻤﻪﺷﻮﻧﺪﻩﻮﻗﻮﺷﻮﻗﻮﺷ، ﻣﻴﻫﻮﻩﺪﺟﺪﺷﻮﻫﻮﺷ

ގަނޭ ދެކެވޭނެ. ތިމާ، ތިމާއަށްވުރެ ދަށުގައި ހުންނަ ބަލިކަށި، ފަދަ، ކަންކަމުގައި، الله ގެ ހުކުމް ދަށަށް ގެންނަން ފެށުމެވެ.

571- وعن عبدِ اللَّهِ بنِ مسعودٍ رضي اللَّه عنه قال : قالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا حَسَدَ إِلاَّ في اثْنَتَيْنِ : رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالاً ، فَسَلَّطَهُ على هَلكَتِهِ في الحَقِّ . ورَجُلٌ آتَاه اللَّهُ حِكْمَةً فُهو يَقضِي بِها وَيُعَلِّمُهَا » متفقٌ عليه وتقدم شرحه قريباً .

ڪُﷲ ثەڤەސް ތިބި عبدِ اللَّهِ بنِ مسعود ގެ ކިޔަމަށް ތަފްސީރުކުރައްވާފައި. ފެންނަގޮތަކީ. رسول اللهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަނޑައެޅުއްވާފައި. ފެނުނީ ދެބަސްތަކެއް ދައްކާ ތަނެއްގައި ކަމަށް ވާތީ ކަށަވަރުކުރައްވާ ގޮތަށް الله سبحانه وتعالى ڪُﷲ ފެނުނީ ކަންކަމުގައި ތަފާތު ކަންކަމެއް ކަމަށް ވާތީ ކަށަވަރުކުރައްވާ ގޮތަށް ދެ ކަމެއް ތަކ

573– وعَن أبي هُريرة رضي اللَّه عنه أَنَّ فُقَرَاءَ المهَاجِرِينَ أَتَوْا رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . فقالوا : ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ بِالدَّرَجاتِ العُلَى . والنَّعِيمِ المقِيمِ . فَقَال : « ومَا ذَاكَ ؟ » فَقَالُوا : يُصَلُّونَ كمَا نُصَلِّي ، ويَصُومُونَ كمَا نَصُومُ . وَيَتَصَدَّقُونَ ولا نَتَصَدَّقُ ، ويَعتِقُونَ ولا نَعتقُ فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَفَلا أُعَلِّمُكُمْ شَيئاً تُدرِكُونَ بِهِ مَنْ سبَقَكُمْ ، وتَسْبِقُونَ بِهِ مَنْ بَعْدَكُمْ وَلاَ يَكُونُ أَحَدٌ أَفْضَلَ مِنْكُم إِلاَّ مَنْ صَنَعَ مِثلَ ما صَنَعْتُم ؟ » قالوا : بَلَى يا رسولَ اللَّه ، قَالَ : « تُسبحُونَ ، وتحمَدُونَ وتُكَبِّرُونَ ، دُبُرَ كُلِّ صَلاة ثَلاثاً وثَلاثِينَ مَرَّةً » فَرَجَعَ فُقَرَاءُ المهَاجِرِينَ إِلى رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَقَالُوا : سمِعَ إِخْوَانُنَا أَهْلُ الأَموَالِ بِمَا فعلْنَا ، فَفَعَلوا مِثْلَهُ ؟ فَقَالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ذلك فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يشَاءُ » متفقٌ عليه ، وهذا لفظ روايةِ مسلم .

« الدُّثُورُ » : الأَموالُ الكَثِيرَةُ ، واللَّه أعلم .

މާތް الله ރުއްސެވުން ލެއްވި ابوهريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. (އެއްފަހަރަކު) ހަމަކާތަވަރުން مُهَاجِري ބޭކަލުންގެ ޖަމާއަތުން ފަގީރުންގެ ބަޔަކު رسولَ اللّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ގެ ހަޟްރަތަށް ވަޑައިގެންނެވެ. އެއަރުވާ ދެންނެވިއެވެ. މުއްސަނދިން ބޮޑު ދަރަޖަތަކާއި ބޮޑު ނިޢުމަތްތައް ހާސިލުކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ އެކަލޭގެފާނު އެއްސެވިއެވެ. ކޮންކަމެއް ހެއްދެވީ؟ ފަހެ އެބޭކަލުން ދެންނެވިއެވެ. އެމީހުން ވެސް އަހަރުމެން ނަމާދުކުރާ ފަދައިން ނަމާދު އެބަކުރައެވެ. އަދި ވެސް އަހަރުމެން ރޯދަ ހިފާ ފަދައިން ރޯދަ އެބަހިފައެވެ. އަދި (އެއީ ދީނީ ޒަކާތް) އެބޭކަލުން (އެބައިމީހުންނަށް ލިބިފައިވާ މުދަލުން) صـــدقة ދެއްވުން އެބަދޭން ދެއެވެ. އަދި ވެސް ތިމަންމެންނަކަށް (މުދާނުލިބިގެން ސަބަބުން) صـــدقة ދެއް ނުކުރެވެއެވެ. އަދި އެބޭކަލުން އަޅުން މިނިވަން އެބަކުރައެވެ. އަދި ވެސް ތިމަންމެންނަށް ބަލާކަ މިނިވަން ކުރާކަށް ނުކުރެވެއެވެ. ދެން رســول اللهُ صَــلّى اللهُ عَلَيْــهِ وسَــلَّم حــديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަން ކަލޭގެފާނު ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެއްޗެއް ދަސްކޮށްދެއްވަން ހެއްދެވުމަތޯ؟ އެކަން ތިޔަބައިމީހުން ކަލޭގެފާނަށް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ތިޔަބައިމީހުންގެ އިސްވެ ގޮސްފައިވާ މީހުންގެ ދަރަޖަ އާއި ފަސްވެ ގޮސްފައިވާ މީހުންގެ ދަރަޖަ ހާސިލުވާނެ އަދި ތިޔަބައިމީހުން ފަދައިން ކަމެއް ކުރާ މީހުން ފިޔަވައި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވުރެ މާ ފުރިހަމަ މީހަކު ނުވާނެއެވެ. އެބޭކަލުން ދެންނެވިއެވެ. އާދޭހެވެ . ތިމަން الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. حـديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ކޮންމެ ނަމާދަކަށްފަހު ތިރީސް ތިން ފަހަރު سـبحان الله ގެ كلمة އާއި الله اكبر ގެ كلمة އާއި الحمدالله ގެ كلمة ކިޔުއްވާށެވެ. (ދެން ހަމަ ދުވަހަކު ފަގީރު) مُهَاجِرين ންގެ ފަގީރުން އެނބުރި ވަޑައިގެން رسولَ اللّـه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތަށް ވަޑައިގެންނެވެ. އެއަރުވާ ދެންނެވިއެވެ. ތިމަންމެންގެ މުއްސަނދި ބޭކަލުން ވެސް އެކަން އަޑުއެހިއެވެ. އަދި

ތަކެއްޗަށް ބަލާ ބަލާ ދުވަހުތަކުގައި ދެކޮޅަށް ދާ ދާ ދުވަހުތަކުގައި ކަމުގައި. ތިއްބަވަނީ رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ދުވަހުގައި. ތިމާ الله سبحانه وتعالىގެ فضل ލިބުމަށް ބަލާ. ތިމާގެ ދިރިއުޅުން ބަދަލުކުރާ ދުވަހުގައި. (ފާނަ ތަކެއްޗާ ދިމާ ކުރާ ދުވަހެއް.)

65- باب ذكر الموت وقصر الأمل

ދަމް ކަނޑައެޅުނުތާ ތަކުރުމަށް ކުރިއަށް ދާ ދާ ދުވަހުތަކުގެ ފަސްކަން ބަލާ باب

قال اللَّه تعالى: (آل عمران 185): **{ كل نفس ذائقة الموت، وإنما توفون أجوركم يوم القيامة، فمن زحزح عن النار وأدخل الجنة فقد فاز، وما الحياة الدنيا إلا متاع الغرور }** .

ހުރިހާ نفس ތަކެއްގެ، ދަރަނި ލިބިގަންނާނެ. ތަކެ، (ތިމަންގެ ކަންކަމުގެ ފަހުން ތިމަންގެ عمل ތަކުގެ) ތިމަންގެ ކަންކަމުގެ ފުރިހަމަ ބަދަލު ދެއްކުމަށް ކަނޑައެޅުނު ދުވަހަކަށް قيامة ދުވަހުން. ފަހު، ކަލާނގެ ތިމާ ކަމުގައި ހުންނަ، ދަރަނި ލިބުމުގެ ކަންކަމުގެ ކަނޑަށް ދާ (ދަރަނި ލިބުން.) ފަހު، ތިމާ نصيب ލިބިގަންނާ ކަމަށް ބަލާ. ކަލާނގެ ބަލާ ކަމެއް ތިމާ ދެކޮޅަށް ދާ ދާ ދުވަހުތަކުގައި ކަމުގައި ތިމާ ދެކޮޅަށް ދާ ދާ ދުވަހުތަކުގައި ކަމުގައި.

وقال تعالى: (لقمان 34) **{ وما تدري نفس ماذا تكسب غداً، وما تدري نفس بأي أرض تموت }** .

ދަރަނި ހުރިހާ نفس ދަރަނި، ތި نفس ހުރި ހަދާ ހަދާ ކަންކަމުގެ ކަންކަމުގެ ކަންކަމުގެ ކަންކަމުގެ. ދަރަނި ހުރިހާ نفس ދަރަނި ތި نفس ހުރި ދަނޑަށް ކަންކަމުގެ ކަންކަމުގެ ކަންކަމުގެ ކަންކަމުގެ.

وقال تعالى: (النحل 61) **{ فإذا جاء أجلهم لا يستأخرون ساعة، ولا يستقدمون }** .

ފަހު، ހުރިހާ أجل ދަރަނި، ކަނޑަށް ހިނގާފައި ހުރިހާ ކަންކަމުގެ، ފަހަރު ކަލާނގެ ދަރަނި ކަންކަމުގެ. ދަރަނި ހުރިހާ ކަންކަމުގެ ދަށުގައި ހުންނެވެ.

وقال تعالى: (المنافقون 9 – 11) **{ يا أيها الذين آمنوا لا تلهكم أموالكم ولا أولادكم عن ذكر اللَّه، ومن يفعل ذلك فأولئك هم الخاسرون، وأنفقوا مما رزقناكم من قبل أن يأتي أحدكم الموت فيقول: رب لولا أخرتني إلى أجل قريب فأصدق وأكن من الصالحين، ولن يؤخر اللَّه نفساً إذا جاء أجلها، والله خبير بما تعملون }** .

ۋە ايمان ئەمەس ۋېسىغا ئالىنىشىڭ! ھەممىدىن ئاۋۋال ئۆزۈڭنى ئۆلگەندە، ھەممىدىن كېيىن ئاللا ئۈستىدىن ھەممىدىن غافل بولۇپ قېلىشتىن ساقلىنىڭ! ئەگەر ئۇنداق قىلمىساڭ (قىلىشىڭ!) ئۈچۈن، ئەمدىلىكتىن ۋېسىغا ئالىنىشىڭ. ئەگەر ھەممىدىن بۇرۇن ئۆزۈڭ ئۈستىدە ئويلىنىپ، ھەممىدىن ئاۋۋال ئۆزۈڭنى ئاللا ئالدىدا ھېساب بېرىشكە تەييارلىغىن! ئۈچۈن، (ئەسلىدە) ئۇنىڭ ھېسابىنى ئېلىش! ئەمدى أجل ئۇنىڭ ئالدىدا ئۆزۈڭنى ئۆلۈكلەرنىڭ قاتارىدا صد قات بولۇپ، صالح ئەمەلنى قىلىشىڭ ئۈچۈن. ئەگەر الله ئۇنىڭغا نفس بەرمە، ئۇنى أجل ئەسلىسىدە، ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئۆزۈڭنى ئەسلىتىشىڭ. ئەگەر اللهنى، ھەممىدىن ئۇلۇغ ئىشلارنى قىلغۇچىنى ئۇنۇتۇپ قېلىشىڭ.

وقال تعالى: (المؤمنون 99 – 115) { حتى إذا جاء أحدهم الموت قال: رب ارجعون لعلي أعمل صالحاً فيما تركت. كلا إنها كلمة هو قائلها، ومن ورائهم برزخ إلى يوم يبعثون، فإذا نفخ في الصور فلا أنساب بينهم يومئذ ولا يتساءلون. فمن ثقلت موازينه فأولئك هم المفلحون، ومن خفت موازينه فأولئك الذين خسروا أنفسهم في جهنم خالدون، تلفح وجوههم النار، وهم فيها كالِحُون. ألم تكن آياتي تتلى عليكم فكنتم بها تكذبون! } إلى قوله تعالى { قال كم لبثتم في الأرض عدد سنين؟ قالوا: لبثنا يوماً أو بعض يوم فاسأل العادين. قال: إن لبثتم إلا قليلاً لو أنكم كنتم تعلمون، أفحسبتم أنما خلقناكم عبثاً وأنكم إلينا لا ترجعون؟! } .

ئەمەلىيەتكە ۋېسىغا ئالىنىشىڭ ئۈچۈن ئەھۋالىدىكى قىسقارتىش. ئېسىقتىمىسە ئېسىلمىدى.

ئۇنىڭغىنىسىنى ئۆزۈڭنى! ھەممىدىن (قىسقارتىش حياة ئىش) ئەخلاقىدىن ئۆتۈپكەتكىنى! (ئېسىل) ھەممىدىن ئۇلۇغ ئىشلارنى ئۆتۈپكەتكىنى صالح عملنىڭ ئەقىدىسى. ئەدىگە ئەسلىتىشىڭ قىلىش. ئەمەسلىكىمىز، ئېسىل ھېسابىنى ئەدىگە ئۆزۈڭنى. ئەگەر ئەسلىتىشىڭ ئۈچۈن ئۆزۈڭنى ئۆلۈكلەرنىڭ ئۆزۈڭنى ئۆلۈكلەرنىڭ ئۈچۈن. ئۇنى، ھەممىدىن ئەخلاقىدىن ئۆتۈپكەتكىنى ئۆزۈڭنى ئۆلۈكلەرنىڭ ئۈچۈن. ئۇنى، ئەسلىتىشىڭ ئەقىدىسى نسب ئۈچۈن (ئەھمىيەت: نسبنىڭ ھەممىدىن ئاۋۋال ئىكەنلىكى) ئىشلىتىلىدۇ. ئەگەر ئەدىگە ئەسلىتىشىڭ ياخشى ئىشلارنىڭ ئەگەر سؤال ئەھمىيەتلىك ئەسلىتىشىڭ. ئۇنى، ئەچىلىدىغان (ئېسىل عمل ئۈچۈن) ھەممىدىن ئاخىرقى ئېسىلمىدى! (قىسقارتىش!) ئۇنى، قىسقارتىش ئېسىلمىدى ئەدىگە ئەسلىتىشىڭ. ئەگەر ئەچىلىدىغان (ئېسىل عمل ئۈچۈن) ھەممىدىن ئاخىرقى ئەھمىيەتلىك! (قىسقارتىش!) ئۇنى، ئەسلىتىشىڭ نفس ئۈچۈن، ئۇنىڭغا ئېسىلمىدى. ئۇنىڭدىكى ئەسلىتىشىڭ ئەقىدىسى قىلىشقا ئەسلىتىشىڭ. ئۇنىڭدىكى ئەچىلىدىغان ئەسلىتىشىڭ ئەھمىيەتلىك ئەسلىتىشىڭ. ئەگەر ئەسلىتىشىڭ ئۇنىڭغا ئۆزۈڭنى ئەدىگە ئەسلىتىشىڭ.

(ތަދައްބަރުކުރައްވާށެ.) ތިމަންމެ ކިޔަވަމުންދާ ایـة ތަކުގެ ތެރެއިން ތިމަންމެ ދެކެ ބޭނުންވާ ކަންކަމެއް ކިޔާ ދެނެގަނެ ދަސްކުރަންޖެހޭ ކަންކަމެއް ކިޔާ ދެނެގަނެ ދަސްކުރަންޖެހޭ. ތަދައްބަރުކުރައްވާށެ! ތިމަންމެ ކިޔަވަމުންދާ ކިތާބުގައި ތިމަންމެ ކަމުގައި ދައްކާ ކަންކަމެއް ކަމުގައި ވެދާނެ. ތަފާ ކަންކަމެއް ކަމުގައި ވެދާނެ ކަމަކު ތަދައްބަރުކުރައްވާށެ! ތިމަންމެ ކިޔަވަމުންދާ ކިތާބުގައި ތިމަންމެ ކަމުގައި ވެދާނެ. ތަދައްބަރުކުރައްވާށެ! ތިމަންމެ (كافر ކަމުގައި ބަލާ ބަލިމީހުން) ތަކެއްގެ ތެރެއަށް ވަދެ ތިމަންމެ ކަމުގައި ވެދާނެ، ފަދަ، ތިމަންމެ ކިޔަވަމުންދާ ކިތާބުގައި ކަންކަމެއް ކަމުގައި ވެދާނެ. ތަދައްބަރުކުރައްވާށެ! ތަފާ ތިމަންމެ ކަމުގައި ވެދާނެ ކަމަކު ތިމަންމެ ކިޔަވަމުންދާ ކިތާބުގައި ކަންކަމެއް ކަމުގައި ވެދާނެ. ތަދައްބަރުކުރައްވާށެ! ތިމަންމެ ކިޔަވަމުންދާ ކިތާބުގައި ތިމަންމެ

ވުމަށާއި، މީގެކުރިން ފޮތް ލިބުނު މީހުން ފަދައިން ނުވުމަށް،ايمان ވި މީހުންނަށް އަދިވެސް ވަގުތު ނުއަންނަނީހެއްޔެވެ؟ ޖެހޭ، އެއުރެންނަށް ޒަމާން ދިގުވެގެންދިޔައިރު. ދެން (އަހަރުމެން ސަލަފުން) އެއުރެންގެ ހިތްތައް ހަރުކަށިވިއްޖެއެވެ. އަދި އެއުރެންކުރެ ގިނަމީހުންނީ فاسقންނެވެ.

574- وعن ابن عمر رضي اللّه عنهما قال : أَخَذَ رَسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِمنكِبِي فَقَالَ : «كُنْ في الدُّنْيا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَو عابرُ سَبِيلٍ » وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رضي اللّه عنهما يقول : إِذا أَمسَيت، فَلا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ ، وَإِذَا أَصْبَحْتَ ، فَلا تَنْتَظِرِ المِسَاءَ ، وخذ مِن صِحَّتِكَ لَمَرَضِك وَمِن حَيَاتِكَ لموتِكَ » رواه البخاري .

މާތް اللّٰه އެކަލޭގެފާނުންނަށް ރުއްސެވުން ލެއްވި عبد الله ابن عمر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسولُ اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މިމަނިކުފާނުގެ ކޮނޑުގައި ހިއްޕަވާފައި حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ދުނިޔޭގައި ވާންވާނީ ބިދޭސީއަކު ނުވަތަ މަގުމަތީ ދަތުރުވެރިއެއް ފަދައިން އެވެ.

ދެންނެވިއެވެ. (މި حديث ރިވާކުރެއްވި) މާތް الله އެކަލޭގެފާނުންނަށް ރުއްސެވުން ލެއްވި عبد الله ابن عمر ވިދާޅުވެއްވެއެވެ. ތިބާ ހަވީރު ވެއްޖެނަމަ ހެނދުނަށް މަޑުނުކުރާށެވެ. ތިބާ ހެނދުނު ވެއްޖެނަމަ ހަވީރަށް މަޑުނުކުރާށެވެ. އަދި ތިބާގެ ސިއްހަތުން ބަލިމަޑުވާއިރަށް ބާކީ ލިބޭނެ ގޮތެއް ހޯދާށެވެ. އަދި ތިބާގެ ދިރިއުޅުމުން މަރަށް ބާކީ ލިބޭނެ ގޮތެއް ހޯދާށެވެ.

575- وعنه أَنَّ رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « ما حَقُّ امْرِيءٍ مُسلِمٍ لَهُ شَيءٌ يُوصِي فِيهِ . يبِيتُ لَيْلَتَيْنِ إِلاَّ وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ » متفقٌ عليه . هذا لفظ البخاري .

وفي روايةٍ لمسلمٍ : « يَبِيتُ ثَلاثَ لَيَالٍ » قال ابن عمر : مَا مَرَّتْ عَلَيَّ لَيْلَةٌ مُنذُ سَمِعتُ رسولَ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال ذلِكَ إِلاَّ وَعِنْدِي وَصِيَّتِي .

އަދި އެ صحابي ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއްވެސް مُسلِم އަކަށް އޮތަކަސް وصية ކުރެވެން އޮތް އެއްޗެއް އޮވެއްޖެ އެ وصية ލިޔެ ނުބެހެއްޓި ދެރޭ ނިދުމެއް އެއް އެއްވެސް مُسلِمً އަކަށް އަލެއްގެންގެ ކަމެއްނުވެއެވެ. އަދި مُسلِم ގެ

ތިމާގެ ކުރިމަތީ ގަނޑެއް. ތިމާގެ ދެފަރާތުގައި ދެގަނޑެއް ހުރެގެންދެއެވެ. ތަފާތު ابن عمر ވިދާޅުވެއެވެ. ތަފާތު رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތަފާތުގެ حديث ތަކެއްގައި ދެކޮޅުގައި ހުންނަ ކަންތައް ކަމަށް وصية ތަކުގެ ތެރެއިން ތަފާތު ކަންތައް ކަމަށް ދައްކާފައި ވާ ކަންތައް ކަމަށެވެ.

576- وعن أَنس رضي اللَّه عنه قال : خَطَّ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خُطُوطاً فقال : « هَذا الإِنسَانُ وَهَذا أَجَلُهُ . فَبَيْنَما هو كَذَلِكَ إِذ جَاءَ الخَطُّ الأَقْرَبُ » رواه البخاري .

ﷲ ﷺ انس ގެ ފުށުގައި ތިރީގައި ގަނޑެއް ގެންނެވެ. ވިދާޅުވެއެވެ. (ﷺ) نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތަކެއްގައި ފާޅުކުރައްވާ حديث ކަމަށް ވާނެއެވެ. ދިމާ انسان ކަމަށެވެ. ތަފާތު ދިމާ ކަމުގެ أَجَلُ ކަށެވެ.ފުށު ކަމުގައި ދިގުމިނުގައި ހުންނަ ކަންތައް ކަމަށް ވާނެ ކަންތައް ކަމަށެވެ.

577- وعن ابن مسعُودٍ رضيَ اللَّه عنه قال : خَطَّ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خَطًّا مُرَبَّعاً ، وخَطَّ خَطًّا في الْوَسَطِ خَارِجاً منْهُ ، وَخَطَّ خُطَطاً صِغَاراً إِلى هَذَا الَّذِي في الوَسَطِ مِنْ جَانِبِهِ الَّذِي في الوَسَطِ ، فَقَالَ : « هَذَا الإِنسَانُ ، وَهَذَا أَجَلُهُ مُحِيطاً بِهِ أو قَد أَحَاطَ بِهِ وَهَذَا الَّذِي هُوَ خَارِجٌ أَمَلُهُ وَهَذِهِ الْخُطَطُ الصِّغَارُ الأَعْرَاضُ ، فَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذَا ، نَهَشَهُ هَذا ، وَإِنْ أَخْطَأَهُ هَذا نَهَشَهُ هَذا » رواه البخاري . وَهَذِهِ صُورَتَهُ : الأجل –الأعراض —الأمل

ﷲ ﷺ عبد اللَّه ابن مسعُود ގެ ތިމާގެ ތިރީގައި ގަނޑެއް ގެންނެވެ. ވިދާޅުވެއެވެ. (ﷺ) نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގަނޑުގެ ބޭރުގައި ހުންނަ ކަންތައް ކަމަށް ވާނެއެވެ. ތަފާތު ކަމަކީ ގަނޑުގެ ތެރެއިން ފެށިގެން ބޭރަށް ދުއްވާ ކަންތައް ކަމަށް ވާނެ ކަންތައް ކަމަށެވެ. ތަފާތު ގަނޑުގެ ތެރެއިން ފެށިގެން ބޭރަށް ދުއްވާ ކަންތައް ކަމަށް ވާނެ ކަންތައް ކަމަށެވެ. ފުރަތަމަ (ﷺ) حديث ކަމަށް ވާނެއެވެ. (ގަނޑުގެ) ގަނޑުގެ ލ ގަނޑުގެ انسان ކަމަށެވެ. ތަފާތު ގަނޑުގެ ފަތަރާތް ގަނޑުގެ ދިމާ ކަމަކީ ގަނޑުގެ ފެށުން. ގަނޑުގެ ބޭރުގައި ހުންނަ ކަންތައް ކަމަށް ވާ ކަންތައް ކަމަށެވެ.ފުރަތަމަ ވިދާޅުވެފައި ވާ ކަންތައް ކަމަށެވެ. ﷺ ގަނޑުގެ ކަނޑ ފަތަރާތްކުރާ ކަންތައް ކަމަށް ވާ ﷺ ގަނޑުގެ ކަނޑ ފަތަރާތްކުރާ ކަންތައް ކަމަށެވެ. ތަފާތު ދިމާ ގަނޑުގެ ތެރެއިން ފެށިގެން ބޭރަށް ދުއްވާ ކަންތައް ކަމަށް ވާ ﷺ ގަނޑުގެ ތެރެއިން ފެށިގެން ބޭރަށް ދުއްވާ ﷺ ގަނޑުގެ ކަނޑ ފަތަރާތްކުރާ ﷺ ގަނޑުގެ ތެރެއިން ފެށިގެން ބޭރަށް ދުއްވާ ﷺ ގަނޑުގެ ކަނޑ ﷺ ﷺ ﷺ

578- وعن أبي هريرة رضيَ اللَّه عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « بَادِرُوا بِالأَعْمَالِ سَبْعاً، هَل تَنْتَظِرُونَ إلاَّ فَقْراً مُنْسِياً ، أَو غِنَى مُطغِياً ، أَوْ مَرَضاً مُفسِداً ، أو هَرَماً مُفَنِّداً، أَو مَوتاً مُجْهِزاً ، أَو الدَّجَّالَ ، فَشَرُّ غَائِبٍ يُنْتَظَرُ ، أَوِ السَّاعَةَ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وأَمَرُّ ؟، » رواهُ الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ .

ڏُهْ اللَّه ئەمرىـــگە بىرىڭلەڭ أبو هريرة ئى ياھۇدىن مۇنداق سۆزلىگەن. رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېيتىپ بېرىدۇ. مۇنداق دېدى ئەمەل قىلىشقا ئالدىراڭ بولۇڭلار ئۇ ئادەم ئۇنتۇپ قالىدىغان ھالەتكە يېتىشتىن ئىلگىرى. مۇنداق ئەمەل قىلىشقا ئالدىراڭ بولۇڭلار ئۇ ئادەم ھەددىدىن ئاشۇرۇپ ئەۋەتىدىغان بايلىققا يېتىشتىن ئىلگىرى. مۇنداق ئەمەل قىلىشقا ئالدىراڭ بولۇڭلار فقير ئادەم ئەمەس ئېرىدىغان ھاياتلىققا يېتىشتىن ئىلگىرى؟ ئۇنداق ئەمەل قىلىشقا ئالدىراڭ بولۇڭلار ئېسىلىپ قالىدىغان كېسەلگە يولۇقۇشتىن ئىلگىرى ئەمەس ئېرىدىغان ھاياتلىققا يېتىشتىن ئىلگىرى؟ ئۇنداق ئەمەل قىلىشقا ئالدىراڭ بولۇڭلار ئەقىلنى يوقىتىدىغان قېرىلىققا يېتىشتىن ئىلگىرى ئەمەس ئېرىدىغان ھاياتلىققا يېتىشتىن ئىلگىرى؟ ئۇنداق ئەمەل قىلىشقا ئالدىراڭ بولۇڭلار دەججالغا يېتىشتىن ئىلگىرى ئەمەس ئۆلۈمگە يېتىشتىن ئىلگىرى؟ ئۇنداق ئەمەل قىلىشقا ئالدىراڭ بولۇڭلار قىيامەت قوپىدىغان ۋاقىتقا يېتىشتىن ئىلگىرى ئەمەس ئۆلۈمگە يېتىشتىن ئىلگىرى؟ ئۇنداق قىيامەت قوپىدىغان ۋاقىت ئادەمنى ئۆلتۈرىدىغان ۋاقىتتىن ئېغىر ۋە ئاچچىق بولىدۇ.

579- وعنه قالَ : قالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَكْثِرُوا ذِكْرَ هَاذِمِ اللَّذَّاتِ » يَعني المَوْتَ ، رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ .

ئەبۇ ھۇرەيرە ئى ياھۇدىن مۇنداق سۆزلىگەن. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېيتىپ بېرىدۇ. مۇنداق دېدى (ئاچچىق ئەجەل) نى كۆپ ئەسلەڭلار.

580- وعن أبي بن كعب رضي اللَّهُ عنه : كانَ رَسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِذا ذَهَبَ ثُلثُ اللَّيْلِ، قامَ فقالَ : « يا أَيها النَّاسُ اذْكُرُوا اللَّه جَاءَتِ الرَاجِفَةُ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ، جاءَ المَوْتُ بما فِيهِ ، جاءَ المَوْتُ بما فِيهِ » قلتُ : يا رَسُولَ اللَّهِ إِني أُكْثِرُ الصَّلاةَ عَلَيْكَ ، فَكَمْ أَجْعَلُ لكَ مِن صَلاتِي ؟ قال: « ما شِئْتَ » قُلْتُ الرُّبُعَ ؟ قال : « ما شئْتَ ، فَإِنْ زِدتَ فَهُوَ خَيْرٌ لكَ » قُلْتُ

: فَالنِّصْفَ ؟ قالَ « ما شِئْتَ ، فإنْ زِدْتَ فهو خَيرٌ لكَ » قُلْتُ : فَالثلثَينِ ؟ قالَ : « ما شِئْتَ ، فإنْ زِدْتَ فهو خَيرٌ لكَ » قُلْتُ : أَجْعَلُ لكَ صَلاتي كُلَّها ؟ قال : إذاً تُكْفي هَمَّكَ، ويُغْفَرُ لكَ ذَنْبُكَ » رواه الترمذي وقال : حديث حسن .

ئۇبەي ئىبنى كەئىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن. رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆزىگە ئىبادەت قىلىشنىڭ ۋاقتىنى كۆپ قىلىشنى ئىستىسا قىلغان ئىدى. ئۇ (ئىبادەتنىڭ) ھەممىسىنى ئۆزىگە ساقلىسا بولامدۇ؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا «خالىغىنىڭچە» دېدى. ئۇ يەنە سورىدى: ئۈچتىن بىرىنى ساقلىسا بولامدۇ؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام «خالىغىنىڭچە، ئەگەر ئۇنىڭدىن كۆپ قىلساڭ ياخشى بولىدۇ» دېدى. ئۇ يەنە سورىدى: ئىككىدىن بىرىنى ساقلىسا بولامدۇ؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام «خالىغىنىڭچە، ئەگەر ئۇنىڭدىن كۆپ قىلساڭ ياخشى بولىدۇ» دېدى. ئۇ يەنە سورىدى: ئىبادەتنىڭ ھەممىسىنى ئۆزىگە ساقلىسا بولامدۇ؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام «ئۇنداقتا سېنىڭ غېمىڭ كۇپايە قىلىنىدۇ، گۇناھلىرىڭ مەغپىرەت قىلىنىدۇ» دېدى. (ئىمام تىرمىزىي رىۋايەت قىلغان ھەدىس)

66- باب استحباب زيارة القبور للرجال وما يقوله الزائر

ئەرلەرنىڭ قەبرىلەرنى زىيارەت قىلىشنىڭ مۇستەھەب بولغانلىقى ۋە زىيارەتچىنىڭ قەبرىگە بارغاندا نېمە دېيىشى

581- عن بُرَيْدَةَ ، رضي اللَّهُ عنه ، قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيارَة القُبُورِ فَزُوروها » رواهُ مسلم .

މާތް اللَّه ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ بُرَيْدَة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންރަސޫލާ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ސަރަހައްދާ އަށް ޒިޔާރަތްކުރުން މަނާކުރައްވާފައިވީނަމަވެސް މިހާރު އަޅުން އެބައިމީހުން ޒިޔާރަތްކުރުން ހުއްދަވެއެވެ.

وفي رواية « فمن أراد أن يزور القبور فليزر فإنها تذكرنا بالآخرة »

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ފަހެ ގަބުރުތަކަށް ޒިޔާރަތްކުރަން ބޭނުންވާ قبرستان އަށް ޒިޔާރަތްކުރާށެވެ. ދިޔަ ކުރެއްވުމަށް ފަހެ އެބައިމީހުން ޒިޔާރަތްކުރާށެވެ. ފަހެ އެއީ ހަނދާންކޮށްދޭ ތަނެއް آخرة ދުވަސް ހަނދާން ވާނެތެވެ.

582- وعن عائشَةَ رضي اللَّهُ عنها قالت : كان رسُولُ اللَّهِ ، صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، كُلَّما كان لَيْلَتها منْ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَخْرُجُ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ إلى البَقِيعِ ، فَيَقُولُ : « السَّلامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤمِنينَ ، وأَتَاكُمْ ما تُوعَدُونَ ، غَداً مُؤَجَّلُونَ ، وإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لاحِقُونَ ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لأَهْلِ بَقِيعِ الغَرْقَدِ » رواهُ مسلم .

މާތް اللَّه ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ عائشَة ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެ ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންނާގެ ގާތުގައި ނިދިކުރައްވާ ކޮންމެ ރެއެއްގެ ފަހުކޮޅު ތަނެއްގައި ފާޅަށް ވަޑައިގެން البَقِيع ނަމަކާއި ކިޔާ قبرستان އަށް ވަޑައިގެންނެވެ. އެހެންފަހު دعاء ކުރައްވައެވެ. « السَّلامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤمِنينَ ، وأَتَاكُمْ ما تُوعَدُونَ ، غَداً مُؤَجَّلُونَ ، وإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لاحِقُونَ ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لأَهْلِ بَقِيعِ الغَرْقَدِ މާނައީ:- އޭ مؤمن ންގެ قوم ގެ ގެތީގެ އަހުލު ވެރިންނެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ސަލާމް ހުއްޓެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވަޢުދުވެވިފައިވާ وعد ކުރެވިފައިވާ وعد ދުވަސް އައިއްޔެވެ. މާދަމާ ދުވަހުގެ ފަހުން ތިޔަބައިމީހުން ހަމައެކަނި ތިޔަބައި އައިސްފައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންމެން(ވެސް) اللَّه ގެ އިރާދަފުޅާއެކު ތިޔަބައިމީހުންގެ ފަހަތުން އައިސް އެބައިވާނެތެވެ. اللَّهم އަހުލުބައި ގެންގުޅުއްވާ اله! غرقد ގަސްތަކުގެ ފައިވާ بَقِيع ގައި ވަޅުލެވިފައިވާ މީހުންގެ ފާފަ ފުއްސަވާނދޭވެ.

583- وعن بُرَيْدَةَ رضي اللَّهُ عنهُ ، قال : كَانَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُعَلِّمُهُمْ إذا خَرَجُوا إلى المقابِرِ أَنْ يَقُولَ قَائِلُهُم : « السَّلامُ عَلَيكُمْ أَهْل الدِّيارِ مِنَ المؤْمِنِينَ والمسْلِمِينَ وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لاَحِقُونَ ، أَسْأَلُ اللَّه لَنَا وَلَكُمُ العافِيَةَ » رواه مسلم

ﷲ تەرجىمىسىدە بُرَيْدَةَ نى بايان قىلىشىچە. ۋېقىتلىرىدا. نبىﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قەبرستان‌لار سىرتىغا چىققىنىدا دعا تېگىشلىك دعا ئۇلارغا دەيتتى. ئۇ دعا مۇنداق:-« السَّلامُ عَلَيكُمْ أَهْل الدِّيارِ مِنَ المؤْمِنِينَ والمسْلِمِينَ وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لاَحِقُونَ ، أَسْأَلُ اللَّه لَنَا وَلَكُمُ العافِيَةَ » رواه مسلم دېگەن. مۇمن مۇسۇلمان مسلم مۇشۇق. ھەممىمىزنى كەلگۈسى ھاياتىمىز ياخشى بولۇشىنى (ۋە) اللَّه ئىگىلىرىدىن ھەممىمىزنى ساقلىشىنى سورايمىز. مۇشۇ ھاياتىمىز ۋە ئاخىرەتتىكى عافية نى نعمة نى ﷲ نى حضرة نىڭ قىلىشىنى سورايمىز.

584- وعن ابن عَبَّاسٍ ، رَضِيَ اللَّه عنهما ، قال : مَرَّ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِقُبورٍ بالمدِينَةِ فَأَقْبَلَ عَلَيْهِمْ بوَجْهِهِ فقالَ : « السَّلامُ عَلَيْكُمْ يا أَهْلَ القُبُورِ ، يَغْفِرُ اللَّهُ لَنا وَلَكُمْ ، أَنْتُم سَلَفُنا ونَحْنُ بالأَثَرِ » رواهُ الترمذي وقال : حديثٌ حسن .

ﷲ مەدىنەدىكى قەبرىستانلارنى تەرجىمىسىدە ابن عَبَّاس نى بايان قىلىشىچە. ۋېقىتلىرىدا. نبىﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مدينة نىڭ ئەتراپىدىكى (مەدىنىلىكلەر) قبر ئالدىغا كېلىپ ئۇلارغا ياخشىلىق تىلەيتتى. مۇنداق دعاء تېگىشلىك. ئۇ قبر ئاھالىلىرىنى. ھەممىمىزنى نى ئەپۇ قىلىشىنى. ﷲ سبحانه وتعالى ھەممىمىزنى ئۆزىمىزدە ئۇنىڭ ئۈچۈن ياخشىلىق ئۈچۈن! ھەممىمىزنى ئۆلۈمنى ئارزۇ قىلىشتىن ساقلىشىنى. ئۇنىڭ ھەممىمىزنى ئۆلۈمنى ئارزۇ قىلىشتىن ساقلىشىنى سورايمىز.

67- باب كراهية تمني الموت

بسبب ضرر نزل به ولا بأس به لخوف الفتنة في الدين

ئادەمنىڭ ئۆزىگە يۈز بەرگەن زىيان سەۋەبلىك ئۆلۈمنى ئارزۇ قىلىشى ياخشى ئەمەس ئەگەر دىنىدا پىتنە قورقۇسى بولسا ئۇنداق قىلىشتا ھېچ گەپ يوق

ﯖﯕﯞﯟﯓﯗ باب

585- عنْ أبي هُريرة رضيَ اللَّهُ عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « لا يَتَمَنَّ أَحَدُكُمُ الموْتَ إِمَا مُحسِناً ، فَلَعَلَّهُ يَزْدادُ ، وَإِمَّا مُسِيئاً فَلَعَلَّهُ يَسْتَعْتِبُ » متفقٌ عليه، وهذا لفظ البخاري .

ﷲ ﺗﻌﺎﻟﻰ أبو هُريرة ﻱ ﺑﻪﺭﻩ ﻣﻮﻗﻮﻓﻜﺮﻭﻏﻪﻱ. ﺭﻭﺭﻩﺭﻮﻏﺘﻩ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺒﻐﻪﻮﻏﻪﻱ. ﻭﻣﻪﻩﺪﻭﺮﻩﻱ ﻋﺒﻐﻪ ﻏﻪﻮﻏﻪ ﺩﻭﻱ ﺩﻭﺭﺗﻩ ﻫﻪﻗﻮﻱ. ﻏﻪﺳﻮ ﺩﻭﺮ ﻏﻪ ﺍﺣﺴﺎﻥ ﻋﺒﻐﻪﺗﻩ ﺭﻩﺩﻩﻱ ﻏﻪﻮﻋﻪﺭﻩ ﺩﻭﺭﺗﻩ ﻫﻪﻗﻮﻱ ﺳﻪﻫﻪﻮ ﻏﻪﻱ ﻳﻐﻪ عمل ﻫﻪﻮ ﻳﻪﺭﻮﻋﻪﻮ ﻗﻐﻪﻮﻭﻏﻪﻱ. ﻫﻪﻗﻪ ﻏﻪﻭﻭﺭ ﻏﻪﻭﻭ ﻓﻐﻪﻮﻏﻪﺗﻩ ﺭﻩﺩﻩﻱ ﻏﻪﻮﻋﻪﺭﻩ ﻏﻪﻮﻋﻪ ﻏﻪﻱ ﻏﻪﻮﻋﻪﺭﻩ توبة ﻫﻪﻮﻫﻪ ﻏﻪﺳﻪﻱﻮﻗﻮﻭﻏﻪﻱ.

وفي روايةٍ لمسلم عن أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّهُ عنه عَنْ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لا يَتَمَنَّ أَحَدُكُمُ الموْتَ ، وَلا يَدْعُ بِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُ ، إِنَّهُ إِذا ماتَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ ، وَإِنَّهُ لا يَزيدُ المؤْمِنَ عُمْرُهُ إِلاَّ خَيراً » .

ﻫﻪﻗﻪ مسلم ﻱ ﻣﻮﻗﻮﻓﻜﺮﻭﻏﻪﻱ ﻏﻪﻮﻏﻪ. ﷲ ﺗﻌﺎﻟﻰ أبو هُريرة ﻱ ﺑﻪﺭﻩ ﻣﻮﻗﻮﻓﻜﺮﻭﻏﻪﻱ. رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺒﻐﻪﻮﻏﻪﻱ. ﻭﻣﻪﻩﺪﻭﺮﻩﻱ ﻋﺒﻐﻪ ﻏﻪﻮﻋﻪﺭﻩ ﺩﻭﺭﺗﻩ ﻫﻪﻗﻮﻱ. ﻫﻪﻗﻪ ﻫﻪﺳﻪﻮﻭﻏﻪﻱ ﺗﺒﻐﻪ ﻫﻪﺳﻪﻮ ﻫﻪﻗﻪ dعاء ﺷﻪﺗﻐﻪﻱ. ﻫﻪﺳﻪﻭ ﻭﻭﻏﻪ ﻫﻪﻗﻪﻭﻫﻪﻮ ﻫﻪﻭﻭﻏﻪﻱ ﻫﻪﻮﻫﻪ عمل ﻫﻪﻮ ﻫﻪﻮﻫﻪﻮﻫﻪﻮﻗﻮﻭﻏﻪﻱ. ﻫﻪﻗﻪ مؤمن ﻏﻪﻱ ﻫﻪﻗﻪ ﻭﻭﻏﻪ ﻏﻪﻮﻫﻪﻮﻫﻪﻮﻗﻮﻭﻏﻪﻱ ﻏﻪﺳﻪﻱ ﻳﻐﻪ عمل ﻫﻪﻮ ﻫﻪﻮﻫﻪﻮﻫﻪﻮﻗﻮﻭﻏﻪﻱ ﺷﻪﺳﻪﻭ ﺷﻪﻮﻫﻪﻱ.

586- وعن أنسٍ رضي اللَّه عنه قال : قالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : لا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الموْتَ لِضُرٍّ أَصَابَهُ فَإِنْ كانَ لابُدَّ فاعِلاً ، فَلْيَقُل : اللَّهُمَّ أَحْيِنِي ما كانَتِ الحَياةُ خَيْراً لي ، وتَوَفَّني إِذا كانَتِ الوفاةُ خَيراً لي » متفقٌ عليه .

ﷲ ﺗﻌﺎﻟﻰ أنس ﻛﻐﻪﺷﻪﻱ ﺑﻪﺭﻩ ﻣﻮﻗﻮﻓﻜﺮﻭﻏﻪﻱ. ﻭﻗﻐﻪﻮﻏﻪﻱ.رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺒﻐﻪﻮﻏﻪﻱ.ﻭﻣﻪﻩﺪﻭﺮﻩﻱ ﻋﺒﻐﻪ ﻏﻪﻮﻋﻪﺭﻩ ﺩﻭﺭﺗﻩ ﻗﻪﻗﻪ مصيبةﻫﻪﻮﻫﻪ ﺭﻩﻛ ﻫﻪﺩﻩﻛﻪﻮﻫﻪﻮﻫﻪ ﺩﻭﺭﺗﻩ ﻫﻪﻗﻪ ﻫﻪﻗﻪﻭﻫﻪﻮ ﻫﻪﻗﻪﻭﻏﻪﻱ. ﻏﻪﺭ ﻫﻪﻗﻪﻭﻫﻪﻮ ﻫﻪﻮﻫﻪ ﻫﻪﻗﻪﻭﻏﻪﻱ ﻫﻪﻗﻪﻭﻫﻪﻮ ﻫﻪﻗﻪﻭﻏﻪﻱ ﻫﻪﻗﻪﻭﻫﻪﻮ dعاء ﺗﺒﻐﻪﻮﻏﻪﻱ. اللَّهُمَّ أَحْيِنِي ما كانَتِ الحَياةُ خَيْراً لي ، وتَوَفَّني إِذا كانَتِ الوفاةُ خَيراً لي » ﻛﻐﻪﺷﻪﻱ:- ﻫﻪ ﻫﻪﻗﻪﻭﻫﻪﻮ ﻫﻪﻮﻫﻪﻮﻫﻪﻮﻗﻮﻭﻏﻪﻱ الله! ﻫﻪﻗﻪ ﻫﻪﻗﻪﻭﻫﻪﻮ ﻫﻪﻮﻫﻪﻮﻫﻪﻮﻗﻮﻭﻏﻪﻱ ﻫﻪﻮﻫﻪ ﻫﻪﻗﻪﻭﻫﻪﻮ ﻫﻪﻗﻪﻭﻏﻪﻱ ﻫﻪﻗﻪﻭﻫﻪﻮ ﻫﻪﻗﻪﻭﻏﻪﻱ. ﻫﻪﻗﻪ ﻫﻪﻗﻪﻭﻏﻪﻱ

ﻛﻜﻮﻧﻮ ﻓﺮﺩﻮﻡ ﺩﻪﻏﻪﺭﻮﻡ ﻣﺴﺮﻭﻏﻮﻧﻮﻣﻮﺳﺮﻣﺮ ﺩﻪﻏﻪ ﻛﻜﻮﻧﻮﻓﺘﻜﻮ.

587- وعَنْ قَيسِ بنِ أبي حازمٍ قال : دَخَلْنَا عَلى خَباب بنِ الأَرَتِّ رضيَ اللَّهُ عنهُ نَعُودُهُ وَقَدِ اكْتَوى سَبْعَ كَيَّاتٍ فقال : إِنَّ أَصْحابنا الَّذِينَ سَلَفُوا مَضَوْا ، ولَمْ تَنْقُصْهُمُ الدُّنْيَا ، وإِنَّا أَصَبْنَا ما لا نجِدُ لَهُ مَوْضِعاً إِلاَّ الترابَ ولَوْلاَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نهانَا أَنْ نَدْعُوَ بالمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ ثُمَّ أَتَيْنَاهُ مَرَّةً أُخْرَى وهُوَ يَبْني حائطاً لَهُ ، فقال : إِنَّ المسْلِمَ لَيُؤْجَرُ في كُلِّ شَيءٍ يُنْفِقُهُ إِلاَّ في شَيءٍ يَجْعَلُهُ في هذا الترابِ . متفقٌ عليه ، وهذا لفظ رواية البخاري .

قَيسِ بنِ أبو حازمٍ ﻭﻗﺮﻏﻮﻫﻮﻏﻮ. ﻣﻮﺩﻮﺳﺮﻣﺮ (ﻏﻪﻏﺮﻮﺭﻮﺭ) ﺩﻮﻣﻮ الله ﺗﻪﻏﻪﺣﻮﺳﺮﻏﻪﻣﻮ خَباب بنِ الأَرَتِّ ﺩﻮﺩﻮﺳﺮﻏﻮﻏﻪﺭ ﺩﻪﻏﻪﻣﻮﺳﺮﻣﺮ ﻣﻮﻩﻮﻣﻮﺳﺮﻣﺮ ﻓﺮﻣﻪﺭﻮﻏﻮ. ﻏﻪﻣﻮﻏﻮ ﻏ صحابي ﻏﻪﺳﻮﻩﻮ ﺭﻮﺳﺮﻏﻮ ﺭﻮﻣﻮﻣﻮﻏﻮﺭ ﺳﻮﻩﻮﻣﻮﺣﻮﺭﻮﻏﻮﺳﻮﻩﻮ. ﻏﻮﺭ (ﻣﻮﺩﻮﺳﺮﻣﺮ ﻓﺮﻣﻪﺳﻮ) ﻭﻗﺮﻏﻮﻫﻮﻏﻮ. ﺭﻪﺭﻮﺭﻮﻣﻮﺳﺮ ﻣﻮﺩﻮﺳﺮﻏﻮﺭ اصحأب ﺷﻮﺭﻮﺳﺮﻣﺮ ﻗﺮﻮﻩﻮﺳﺮﻣﺮ ﻗﺮﻮﺭﻮﻣﻮﻏﻮﺭ ﻓﺮﻣﻪﺭﻮﻣﺮ ﻗﺮﻮﻩﻮﺳﺮﻣﺮ ﻫﻪﺷﻮﺭﻮﺳﺮﻣﺮ ﻫﻪﻣﻮﻏﻮ ﻏﻪﻣﻮﺳﺮﻏﻮﻏﻮ. (ﻏﻪﻩﻮ ﻫﻪﺷﻮﺭﻮﺳﺮﻏﻮ ﺭﻮﺳﺮﻏﻮﻏﻪﺭ ﻗﺮﻮﻩﻮﺳﺮﻏﻮ ﻗﺮﻮﺭﻮﻏﻮﻫﻮﺳﺮﻣﺮ ﺷﻮﻭﻮﺭﻏﻮﻏﻮ.) ﺭﻪﻓﻮ ﺭﻪﺭﻮﺭﻮﻣﻮﺳﺮﻣﺮ ﻣﻮﺩﻮﺳﺮﻏﻮﺭﻮﻣﻮﺳﻮ ﻗﺮﻮﺭﻮﻏﻮ ﺩﻮﻓﺮ (ﻏﻪﺭﻮﻏﻮﺳﻮﺭﻮﺳﺮ) ﺭﻮﻣﻮ ﻫﻪﺭﻮﻣﻮﺳﺮﻏﻮﻏﻮ. ﻏﻪﺩﻮﻓﻮﺳﺮ ﺭﻪﺭﻮﻣﻮﻏﻮﺭﻮﻣﻮﻫﻮﺳﻮﻩﻮﻏﻮﻏﻮﺭ ﻫﻮﺷﻮﺳﻮﻏﻮﻏﻮ ﻭﻮﻏﻮﺭﻮﻣﻮﺷﻮﺭﻮﺳﺮﻣﺮ ﻏﻪﺭﻮﺳﺮﻣﺮ ﻏﻮﻫﻮ (ﻏﻮﺷﻮﺭﻮﺳﺮﻣﺮ) ﺷﻮﻫﻮﻏﻮ. ﺭﻪﻓﻮ nبىﻮ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺭﻪﺭﻮﺳﺮﻣﺮ ﻏﻪﻓﻮ ﻗﻮﻮ ﻫﻪﻣﻮﺳﺮﻣﺮ ﺭﻮﺷﻮﻫﻮﺭﻮﻏﻮﻏﻮﻏﻮﻏﻮ ﺷﻮﻭﻮﺳﻮﺭ ﻭﻮﺳﻮﺳﻮﺭ ﻭﻮﻏﻮﺭ ﺭﻪﺭﻮﺳﺮﻣﺮ ﻗﻮﻮ ﻫﻪﻣﻮﺳﺮﻣﺮ ﻗﺮﻮﻩﻮﺳﺮﻣﺮ ﻭﻮﻏﻮﺭﻮﻣﻮﻏﻮﻏﻮ. (ﻏﻮﻭﻮ ﻗﻴﺲ بن أبي حازم ﻭﻗﺮﻏﻮﻫﻮﻏﻮ.) ﻏﻮﺭ ﻫﻪﻏﻮ ﻏﻮﺭﻮﺳﻮ ﻭﻗﺮﻏﻮﻫﻮﻏﻮ. مسلم ﻫﻪﺭﻮ ﻫﻪﻏﻮ ﻫﻪﻣﻮﺳﻮﻏﻮ ﺭﻪﻓﻮﻫﻪﺭﻮﺳﻮ ﺭﻪﻏﻮ ﻓﺮﻏﻪﺭﻮ ﻫﻪﻏﻪﺷﻮﻫﻮﻏﻮ. ﺳﻪﺭﻮﻏﻮﺳﻮ ﻭﻮﻫﻮﺳﻮ ﻫﻪﻣﻮﻭ ﻭﻮﻗﻮﻩﻮﺳﻮﻣﻮ ﻫﻪﻏﻮﻭ ﺭﻪﻓﻮﻫﻪﺭﻮﺳﻮ ﻫﻪﻓﻮﻏﻮﻣﻮﺳﻮﻏﻮ.

68- باب الورع وترك الشبهات

ﻏﻮﻏﻮﻫﻮﺳﻮ ﻫﻪﻣﻮﻫﻮﻏﻮﻭﻮﻏﻮ ﻫﻪﻓﻮ ﺷﻮﻣﻮﻫ ﻫﻪﻫﻮﻣﻮﻫﻮﺳﻮ ﻗﻮﻏﻮﻣ ﺭﻮﻏﻮﻏ ﻫﻮﻣﻮﺳ ﻣﻮﻏﻮﻫﻮﻏﻮﺳﻮﻣﻮﻏ

باب

قال اللَّه تعالى(النور 15): **{ وتحسبونه هيناً وهو عند اللَّه عظيم }** .

ﻫﻪﻓﻮ الله ﺗﺤﻀﺮﺓ ﻫﻪﻭﻮ ﻫﻪﻫﻮﺳﻮﻣﻮ ﻫﻪﻭﻪﻫﻮﻫﻮﻫﻮﻏﻮﻭﻏ حال، ﻫﻪﻭﻮ ﻫﻪﻭ ﻫﻪﻫﻮﻫﻮﻫﻮﻏﻮﻭﻮ ﻭﻮﻫﻮﻫﻮﻭﻮﺳﻮ ﺭﻮﻫﻮﻫﻮﻏﻮﻏﻮ.

وقال تعالى (الفجر 14): **{ إن ربك لبالمرصاد }** .

ހަމަކަށަވަރުން، ތިބާގެ ވެރިކަމުގެ ދަރުމަ (ހުރިހާ ތަނެއް) ބަލާ ގޮތަށް ހުންނެވެ.

588- وعن النُّعمان بنِ بَشيرٍ رضيَ اللَّه عنهما قال : سمِعْتُ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : «إنَّ الحَلاَلَ بَيِّنٌ ، وإنَّ الحَرامَ بَيِّنٌ ، وَبَيْنَهما مُشْتَبِهاتٌ لاَ يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ ، فَمَن اتَّقى الشُّبُهاتِ ، اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وعِرْضِهِ ، وَمَنْ وَقَعَ في الشبُهاتِ ، وقَعَ في الحَرامِ ، كالرَّاعي يرْعى حَوْلَ الحِمى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَع فِيهِ ، أَلاَ وإنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى ، أَلاَ وَإنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمهُ ، أَلاَ وإنَّ في الجسَدِ مُضغَةً إذا صلَحَت صَلَحَ الجسَدُ كُلُّهُ ، وَإذا فَسَدَتْ فَسدَ الجَسَدُ كُلُّهُ : أَلاَ وَهِي القَلْبُ » متفقٌ عليه .

ورَوَياه مِنْ طُرُقٍ بأَلْفاظٍ مُتَقارِبَةٍ .

ڤ ﷲ ތަކުރާރުކުރައްވާ ނުޢުමාන بن بَشيرٍ ގ ކިއާއްވާ ތިލަފުޅުގެ. ވިދާޅުވެގެ. رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެގެ. ހަލާލް حلال ގެނެވޭ ކަންކަމާ ހަމައަށް ގެނެވެ. ތަކުރާރުކުރައްވާ شبه ކަންކަމާއި ދުރުގައި ހުންނެވެ. ފެންނަ ކަންކަމާ ދުރުގައި ހުންނެވެ. ތަކުރާރުކުރައްވާ حرام ގެނެވޭ ކަންކަމާ ދުރުގައި ހުންނެވެ. ތަކުރާރުކުރައްވާ شبه ކަންކަމާ ދުރުގައި ހުންނެވެ. ތަކުރާރުކުރައްވާ شبه ކަންކަމާ ދުރުގައި ހުންނެވެ. ތަކުރާރުކުރައްވާ حرام(ކަނޑައެޅިފައިވާ) ކަންކަމާ ދުރުގައި ހުންނެވެ. ތަކުރާރުކުރައްވާ

589- وعن أَنسٍ رضيَ اللَّهُ عنه أَنَّ النَبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَجَدَ تَمْرَةً في الطَّرِيقِ ، فقالَ: « لَوْلاَ أَنِّي أَخافُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الصَّدَقَةِ لأَكَلْتُها » . متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުޟާވެވޑައިގެންވާ أنس ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبىއާ صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم މަގުމަތީގައި ވެއްޓިފައިވާ ކަދުރެއް ދުށުއްވައިގެންނެވެ. އަދި ވިދާޅުވި حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެ ބިރުވެތިވުން ތިމަންކަލޭގެ ކައިލެއްވުމަށް އެކަލޭގެ صدقة ގެތެރެއިން ވެދާނެހެއްޔޭ ބިރުވެރިވާމުން يقين އިން ތިމަންކަލޭގެ ކާލެއްވުމީ ކަމެއްނުވާނެއެވެ.

590- وعن النَّـوَّاسِ بنِ سَمعانَ رضي اللَّه عنه عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « البرُّ حُسنُ الخُلُقِ وَالإِثمُ ما حاكَ في نفْسِكَ ، وكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުޟާވެވޑައިގެންވާ النَّوَّاسِ بنِ سَمعانَ، نبىއާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ރަސޫލުން ރިވާކުރައްވާ حديث އެއްގައި ވެއެވެ. ހެޔޮކަމީ އެއީ އަޚްލާޤުގައި ރިވެތި اخلاق ގެ ސިފަތައް އެކުލެވިގެންވާ ކަމެވެ. އަދި ފާފައަކީ އެއީ ތިބާގެ نفس އަކަށް ބިރުގަނޑުވާ ގޮތަކަށް އަދި އެކަމުގެ ގައިމު ދުނިޔެ މީހުންނަށް އެނގުމަށް ތިބާ ނުރުހޭ ކަމަކަށެވެ.

« حاكَ » بالحاءِ المهملة والكاف ، أَيْ تَرَدَّدَ فيهِ .

591- وعن وابصةَ بنِ مَعْبِدٍ رضيَ اللَّه عنه قال : أَتَيْتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال: « جِئْتَ تسأَلُ عنِ البِرِّ ؟ » قلت : نعم ، فقال : « اسْتَفْتِ قَلْبَكَ ، البِرُّ : ما اطْمَأَنَّتْ إِلَيْهِ النَّفْسُ ، واطْمَأَنَّ إِلَيْهِ القَلْبُ ، والإِثمُ ما حاكَ في النَّفْسِ وتَرَدَّدَ في الصَّدْرِ ، وإِنْ أَفْتَاكَ النَّاسُ وَأَفْتَوكَ » حديثٌ حسن ، رواهُ أَحمدُ ، والدَّارَمِيُّ في « مُسْنَدَيْهِما » .

މާތް اللَّه ރުޟާވެވޑައިގެންވާ وابصةَ بنِ مَعْبِدٍ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ (އަހުރެން ހަމަ) رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތަށް އައީމެވެ. އަދި ވިދާޅުވި އެކަލޭގެފާނު އަހުއްވިއެވެ. ތިބާ ތިއައީ ހެޔޮކަމާއި ކުށްތަކުގެ ތަފްސީލް ސުވާލުކުރަން ތޯއެވެ؟ ތިމަންނަ ދެންނެވީމެވެ. އާއެކޭއެވެ. އަދި ވިދާޅުވި حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ތިބާގެ ހިތާއި ސުވާލު ކުރާށެވެ. ހެޔޮކަމީ ތިބާގެ نفس ހިތް އަދި އެކަށީގެ ގަބޫލުކުރާ ކަމެކެވެ. އަދި ފާފައަކީ ތިބާގެ ގަބޫލުކުރާ نفس ނުރުހި އަދި ތިބާގެ ހިތަށް ހާސްކަމާއި ތަށްވަރާ ކަމެކެވެ. އަދި މީސްތަކުން ތިބާއަށް ފަތުވާ ދެއްވިޔަސް ދަތިވާ ކަމެކެވެ. ނުހަމަ ފަތުވާދިނަސް فتوي ދިނުމަކަށް

ވިދާޅުވިއެވެ.

592- وعن أبي سِرْوَعَةَ بكسر السين المهملة وفتحها عُقْبَةَ بنِ الحارِثِ رضي اللَّهُ عنهُ أَنَّهُ تزَوَّجَ ابْنَةً لأبي إهاب بنِ عَزِيزٍ ، فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ فقالت : إنِّي قَد أَرْضَعْتُ عُقْبَةَ وَالتي قَدْ تَزَوَّجَ بها ، فقال لَها عُقبةُ : ما أَعْلَمُ أَنَّكِ أَرضَعْتِني وَلاَ أَخْبَرْتِني ، فَرَكَبَ إلى رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بالمدِينَةِ ، فَسَأَلَهُ ، فقال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « كَيْفَ ، وَقَدْ قِيلَ ؟، » ففارقَهَا عُقْبَةُ ونكَحَتْ زَوْجاً غيرَهُ . رواهُ البخاري .

މާތް اللَّه ރުހިވެވޮޑިގެންވާނޭ أبو سِرْوَعَةَ عُقْبَةَ بنِ الحارِثِ ގެ ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ صحابي، أبو اصحاب بنِ عَزِيز ގެ ދަރިކަނބަލަކާ ކައިވެނި ކުރެއްވިއެވެ. (އެކައިވެނީގެ ޝަރީޢަތްގެ)ފަހު އަންހެނަކު (އައިސް) ބުނެފިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ ކިރުދިނީ عُقْبَةَ އާއި އޭނާ ކައިވެނި ކުރި އަންހެނާ އާއި ދެމީހުންނަށް ކިރުދީފައެވެ. އޭރުން عُقْبَةَ ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭގެ ތިމަންނަށް ކިރުދިން ކަމެއް ތިމަންނައަކަށް އެނގިފައި ނުވެއެވެ. އަދި ކަލޭގެ އެކަން ތިމަންނައަށް އެންގިއެއް ނުވެއެވެ. ދެން އޭނާ ދުރުގެ ދަތުރުކޮށްފައި رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް މަދީނާއަށް ވަޑައިގަތެވެ. ފަހެ އެކަލޭގެފާނު އަރިހުން ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. އޭރުން رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެގޮތަށް އައްސަވަންވީމާ ވަރަކަށް ކިޔައިދިނީމާ ވަކިނުކޮށް ތިބޭ ކައިވެނި ކޮމެއް ދެމިތިބޭނީ؟ ދެން އޭނާ عُقْبَةَ އެ އަންބިމީހާ ވަކިކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެ އަންހެނާ އެހެން ފިރިހެނަކާއި ކައިވެނި ކުރެއްވިއެވެ.

« إهَابٌ » بكسرِ الهمزة ، وَ « عزِيزٌ » بفتح العين وبزاي مكرّرة .

593- وعن الحَسَنِ بن عَليٍّ رضّيَ اللَّهُ عنهما ، قال : حَفِظْتُ مِنْ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «دَعْ ما يَرِيبُكَ إلى مَا لا يرِيبُك » رواهُ الترمذي وقال حديث حسن صحيح.

މާތް الله އެދެބޭފުޅުންނަށް ރުހިވެވޮޑިގެންވާ الحَسَنِ بن عَلي ގެ ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން މި حديث ދަސްކުރީމެވެ.(އެ حديث ގައި އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.) ތިބާގެ މައްސަލަ ޝައްކުކުރާ ކަންތައް ދޫކޮށް، ޝައްކުނުކުރާ ކަންތައް އިޚްތިޔާރު ކުރާށެވެ.

ومعناهُ : اتْرُكْ ما تَشُكُّ فِيهِ ، وخُذْ ما لا تَشُكَّ فِيهِ .

594- وعن عائشةَ رضيَ اللَّهُ عنها ، قالت : كانَ لأبي بَكْرٍ الصَّدِّيقِ ، رضيَ اللَّهُ عنهُ غُلامٌ يُخْرِجُ لَهُ الخَراجَ وكانَ أَبو بَكْرٍ يَأْكُلُ مِنْ خَرَاجِهِ ، فَجَاءَ يَوماً بِشَيءٍ ، فَأَكَلَ مِنْهُ أَبُو بَكْرٍ ، فقَالَ لَهُ الغُلامُ : تَدْرِي مَا هَذا ؟ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: ومَا هُوَ ؟ قَالَ : كُنْتُ تَكَهَّنْتُ لإِنْسَانٍ فِي الجاهِلِيَّةِ ومَا أُحْسِن الكَهَانَةَ إِلاَّ أَنِّي خَدَعْتُهُ ، فَلَقِيني ، فَأَعْطَانِي بِذلكَ هَذَا الذي أَكَلْتَ مِنْهُ ، فَأَدْخَلَ أَبُو بَكْرٍ يَدَه فَقَاءَ كُلَّ شَيءٍ في بَطْنِهِ ، رواه البخاري .

ރަޟީ اللَّه ޢަންހުމާގެ ފަރާތުން عائشةَ ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެ ވިދާޅުވިއެވެ. ރަޟީ اللَّه ޢަންހުމާގެ ފަރާތުން أَبو بَكْر الصَّدِّيقِ ގެ އަޅަކު ހުރިއެވެ. އެ އަޅުމީހާ ކުލި ދަށުގެ ކަސްބުކުރާ ބޭބެއެވެ. أَبو بَكْرٍ ގެ ފާނު ދިރިއުޅުއްވީ އެމީހާގެ ކުލިން ލިބޭ ފައިސާއިންނެވެ. ދުވަހަކު އެމީހާ أبو بَكْر ގެ ފާނަށް ކާއެއްޗެއް ގެނެސްދިނެވެ. ދެން ވެގެން އެއިން އެޗެއް أبو بَكْر ގެ ފާނު ކާއްވައިފިއެވެ. ކާއްވާލުމުން ނިމުމުން އެއަޅުމީހާ ބުންޏެވެ. ތިޔަ ތިޔަ ކާއްވައިލެއްވީ ކޮންއެއްޗެއް ކަން ދަންނަވާލަން ހުށަހެޅީމެވެ؟ ފަހެ أَبو بَكْر ގެ ފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކޮންއެއްޗެއް ކަން އެއީ އަޅުގަނޑަށް އެނގޭތޯއެވެ؟ ފަހެ އަޅުމީހާ ބުންޏެވެ. އަހަރެން ޖާހިލިއްޔަ ޒަމާނުގައި މީހަކަށް ކަހާނަތުގެ ކަންތައްތަކެއް ކޮށްދިނީމެވެ. އަދި ހަގީގަތުގައި ޖާހިލިއްޔަތު ކަހާނަތްކުރާ އިލްމުވެސް ނޭގެއެވެ. އަހަރެން ހަދާނީ ޖާހިލިއްޔާ ބުދު ހެދި ހުޅު ދޮކާވެ. އަހަރެން ވަރަށް ކަހާނަތް ކުރީ މީހާއާ ބޭނުމުގަ ބޭނުމެއްގެ މަގުން ކަހާނަތް އަދާ ބޮޑުފެތުގައި ދިޔަ އެއްޗެހިން ކާއްވާފާ ތިޔަ ކާއްވައިލެއްވީއެވެ. އެހިނދު އެވާހަކަ އިވުމުން أبو بَكْر ގެ ފާނު ކަރުތެރެއަށް އަތްލައްވާ ބަނޑުގައި ކާއްވައިލެއްވި ހުރިހާ އެއްޗެއް ހޮއްވާލެއްވިއެވެ.

«الخَراجُ » : شَيءَ يَجْعَلُهُ السَّيِّدُ عَلى عَبْدِهِ يُؤَدِّيهِ إلى السيِّد كُلّ يَومٍ ، وَبَاقي كَسبِهِ يَكُونُ للعَبْدِ .

595- وعن نافِعٍ أَنَّ عُمَرَ بنَ الخَطَّابِ رَضيَ اللَّهُ عَنْهُ ، كَانَ فَرَضَ لِلْمُهاجِرِينَ الأَوَّلِينَ أَربَعَةَ آلافٍ ، وفَرَضَ لابْنِهِ ثلاثةَ آلافٍ وخَمْسَمائةٍ ، فَقِيلَ لَهُ : هُوَ مِنَ المهاجِرِينَ فَلِم نَقَصْتَهُ؟ فقال : إِنَّما هَاجَر بِهِ أَبُوه يَقُولُ : لَيْسَ هُوَ كَمَنْ هَاجَرَ بِنَفْسِهِ . رواهُ البخاري .

نافِع ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ރަޟީ الله ޢަންހުމާގެ ފަރާތުން عُمَرَ بنَ الخَطَّابِ (ބައިތުލްމާލުން ދައްކާ އެލަވަންސް ކަމުގެ ގޮތުގައި ހިސާބު) مُهاجِرِين ގެ ކުރީގެ ބަޔަކުންނަށް ގޮސްތަކެއްގެ ގޮތުގައި ހަތަރުހާސް (ދިރުހަމު) އެވެ. (ނަމަވެސް) އެގޮތަށްމެން އަޅުގަނޑުމެނަށް ދިރުހަމުން عبد اللَّه بنَ عُمَرَ އަށް ގޮތުގައިވާގޮތަށް ތިންހާސް ފަސްސަތޭކަ ދިރުހަމެވެ. އެގޮތަށް ކަނޑައެޅުއްވުމުން ސުވާލު ދަންނަވާފައެވެ. عبد اللَّه بنَ عُمَرَ އަކީވެސް مُهاجِرِينَ ންގެ

ބަރައިން ހިމޭނު ބޭކަލުންނެވެ. މިހާ އަހަރެމެންގެ ފާނަށް މަދުކުރެއްވީ ކީއްވެގެންތޯއެވެ؟ ފަހެ ވިދާޅުވިއެވެ.
ސަބަބަކީ އޭނާ ގެނައީ هجرކުރި އެކަކު ހިމެނޭ ބަފައިންނެވެ. عُمَر ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ގެންދިޔައީ ދަރިފުޅު
ވެއެވެ. ބައްޕަ އަމިއްލަ ދަސްވެރިކަމުން هجرކުރި މީހުންނާއި ބަފައިންނާއި އެކު هجرކުރި މީހުން
ހަމަހަމަ ނުވާނެއެވެ.

596– وعن عطِيَّةَ بنِ عُرْوةَ السَّعْدِيِّ الصَّحَابِيِّ رضيَ اللَّه عنهُ قالَ . قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « لايبلغ العبدُ أَنْ يكون من المتقين حتى يَدَعَ مالا بَأْس بِهِ حَذراً مما بِهِ بَأْسٌ)).

رواهُ الترمذي وقال : حديثٌ حسن .

މާނަ اللَّه ތަޢާލާ ސަލާމަތްވުމި عطِيَّةَ بنِ عُرْوةَ السَّعْدِيِّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަޅާ ޝައްކަ ކަންތައްތަކުން ހުރަސްއެޅުމަށްޓަކައި ބިރުން (ފުރަނުދޭ
އިތުރުވެރިންގެ ބަރުހަގައި ޢާދަކުރި ކަރުހަސް އަނގު ބަޔަކުވެރިކަމުގައި ބޭނުވެފައިވާ) ބައެއް ކަންތައްތައް
ދޫކޮށްލާފައި ހިނދުގައި ފިޔަވަޅު ބޭނުންކުރެއްވި ހަމަހަމައެއް وأصل ނުވާނެ ހައްޤެވެ.

69– باب استحباب العزلة عند فساد الناس والزمان

أو الخوف من فتنة في الدين أو وقوع في حرام وشبهات ونحوها

ޝަބަހަކަންތައްތަކުން ހުރަސްއެޅުމަށްޓަކައި ބިރުން ފަސާދަވެއްޖެ ޒަމާނުގައި އަދި ދީނީ ފިތުނަތަކުން
އެކަހެރިވެވެނީ ބިރުން ފަސާދަވެއްޖެ ޒަމާނުގައި އަދި މުޅިމުޖުތަމަޢުގައި ފަސާދައިވެރިކަން ފަތުރާއިރު އަދި
މީސްތަކުންގެ މެދުގައި ފާސިދު عمل ތަކެއްކޮށްފާއިތުވާއިރު އަދި ކަންތައްތަކުން (ސަލާމަތުވުމަށްޓަކައި)
އެކަހެރިވެގެންވުމަށް މުސްތަޙައްބު ވާގޮތުގެ ބާބު ކަންތައް باب

قال اللَّه تعالى: { ففروا إلى اللَّه إن لكم منه نذير مبين } .

ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ފިރުގަންނަވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނީ
އެކަލާނގެ حضرة ން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގެންނަ ފާޅުގައި بيان ވެގެންވާ އިންޒާރުކުރައްވާ ބޭކަލެކެވެ.

597– وعن سعد بن أبي وقَّاص رضي اللَّه عنه ، قال : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُول: « إنَّ اللَّه يحِبُّ العَبدَ التَّقِيَّ الغَنِيَّ » رواه مسلم .

މާތް اللَّه ރުހިވެވޮޑިގެންވި سعد بن أبو وقَّاص،ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއިވިމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى ލޯބިވާ ވެރިޔާގެ ސިފަ ފޮރުވިގެންވާ އަދި ނަފްސުގެ މުއްސަނދި ކަމުގެ ސިފަ ފޮރުވިގެންވާ އަދި އަޅުކަން ކުރުމަށްޓަކައި އެކަހެރިވެގެންވާ މީހާ ޚާއްޞަކޮށް ވެގެންވެއެވެ. (ދުނިޔެއެވެ. އަސްލުގައި މުއްސަނދިކަމަކީ ނަފްސުގެ މުއްސަނދިކަމެވެ. ދީންވެރިކަމުގެ ބާރު ހިތްހަމަ އެކަހެރިވުން މުޅިއެކު ވެގެންވެއެވެ. އަދި އަޅުކަން ކުރުމަށް ވަކިވެ تقوى ވެރިޔާގެ ބާރުއިންވާ ކަމުގައެވެ.)

والمرَاد بـ « الغَنِيِّ » : غَنِيُّ النَّفْسِ . كما سَبَقَ في الحديث الصحيح .

598- وعن أبي سعيد الخُدريِّ رضي اللَّه عنه قال : قال رَجُلُ أَيُّ النَّاسِ أفضَلُ يارسولَ اللَّه ؟ قال : « مُؤْمِنٌ مجَاهِدٌ بِنَفسِهِ وَمَالِهِ في سبيل اللَّه » قال : ثم من ؟ قال : «ثم رَجُلٌ مُعتَزِلٌ في شِعْبٍ مِن الشِّعَاب يَعبُدُ رَبَّهِ » .

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވި أبو سعيد الخُدريِّ ،ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ފިރިހެނަކު އެއްސެވިއެވެ. އޭ الله ގެ رسول އާއެވެ! މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން އެންމެ މާތްވެގެންވަނީ ކޮބައިހެއްޔޭތޯ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަމިއްލަ ނަފްސާއި އަދި އަމިއްލަ މުދަލުން الله ގެ މަގުގައި ޖިހާދު ކުރާ މުއުމިނާއެވެ. އޭބަލަހާ ދެން ކާކުހެއްޔޭތޯ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީސްތަކުންނާ އެކަހެރިވެގެން ހުރެ الله އަށް އަޅުކަން ކުރާ މީހާއެވެ.

وفي روايةٍ « يتَّقِي اللَّه . ويَدَع النَّاسِ مِن شَرِّهِ » متفقٌ عليه .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. الله އަށް ތަޤްވާވެރިވެ އަދި މީސްތަކުންނަށް ނުބައިކަމުން ސަލާމަތްވެވޭގޮތަށް މީސްތަކުންނާ އެކަހެރިވެގެންހުރި މީހާއެވެ.

599- وعنه قالَ : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يُوشِكَ أَنْ يَكُونَ خَيْرَ مَال المسْلِم غَنَمٌ يَتَّبَّعُ بِهَا شَعَفَ الجِبَال . ومَوَاقِعَ الْقَطْرِ يَفِرُّ بِدِينِهِ من الفِتنِ » رواه البخاري .

و « شَعَفَ الجِبَالِ » : أَعْلاَهَا .

އަދި އެ صحابي (އެބައި މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވި أبو سعيد الخُدريِّ) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.

ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މުސްލިމުގެ (އަތުގައިވާ) އަންމު
މާތްވެގެންވާ މުދަލަކީ ދިރިހުރި ޖިހާދުކުރުމަށް އުފެދިފައިވާ ބަކަރި ހިލާން ފަރުވާކަންނަ ވަގުތު އަލިފާގެ އަތުގައި
ހުންނަބަކަރިވެރިޔާއެވެ ފަރުބަދުވެރިޔާގެ ތަޅުގަނޑުތަކުގެ ފަރުދަނުން ބަނބޯގަނޑު އަތުކަރި ހުރިހައިފަރުދުން
(އަކަށަރިވަކަށްނަށް) މިހާ ހެވެ. (އަދި އަންމު މަރުގެބަކަރުގެ ބަރުވެއެވެ.)

600- وعنْ أبي هُريرة رضيَ اللَّه عنْه . عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « ما بَعَثَ اللَّه نَبِيًّا إلاَّ رَعَى الْغَنَمَ » فَقَال أَصْحابُه : وَأَنْتَ ؟ قَالَ : « نَعَمْ ، كُنْت أَرْعَاهَا عَلى قَرارِيطَ لأَهْلِ مَكَّةَ » رواه البخاري .

މާތް الله ރުއްސުވުންތެރިވުމި أبو هُريرة نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަދީސް ރިވާކުރައްވިއެވެ.
އަކަށަރުތަކެއް حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى ، ބަކަރިބެއް ހުރިނުރިއްޖޭވާ نبي ބަކަރި
ނުދިނުއްވިއެވެ. އިހުރުދު އަކަށަރުތަކުގެ أصحاب ބަކަރިން އޮއްސުވިއެވެ. ކަކަރުތަކުގެ ކަރުނަވަސް
ހުފެއިރުން (ބަކަރިހުރި ހުއްޓުވުން) ބޯއެވެ؟ ދަން حديث ކުރެއްވިއެވެ. އާނއެކެވެ. ވިމަނާކަހުރާ
ގައުމުގެ މީހުންނަށް އުޖޫރައަށް އަހުރެންގެ ބަކަރިބައް ހުރިހައްޖާ ދިނީމުއެވެ.

601- وعنه عَنْ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَنه قال : « مِنْ خَير مَعَاشِ النَّاسِ رَجُلٌ مُمْسِكٌ عِنَانَ فَرَسِهِ في سَبِيلِ اللَّه ، يَطيرُ عَلى مَتنِهِ ، كُلَّمَا سَمِعَ هَيْعَةً أَوْ فَزْعَةً ، طارَ عَلَيْهِ يَبْتَغِي الْقَتلَ ، أَو المَوْتَ مظَانَّه ، أَوْ رَجُلٌ في غُنَيمَةٍ في رَأْسِ شَعَفَةٍ مِن هَذِهِ الشَّعَفِ ، أَوْ بَطنِ وادٍ مِن هَذِهِ الأَودِيَةِ ، يُقِيم الصَّلاةَ ويُؤتِي الزَّكَاةَ ، ويَعْبُد رَبَّهُ حتَّى يَأْتِيَهُ اليَقِينُ ليَسَ مِنَ النَّاسِ إلاَّ في خَيْرٍ » رواه مسلم .

އަދި އެصحأبي(އެބަހީ މާތް الله ރުއްސުވުންތެރިވުމި أبو هُريرة) رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ
ހަދީސް ރިވާކުރެއްވި حديث އެއްގައިވެއެވެ. ހަމަހަކަވިދާޅުން އަކަށަރުތަކުން حديث ކުރެއްވިއެވެ.
މީސްތަކުންގެ ބޭރުހުން އަންމު އުފެދެ ދިރިއުޅުމުގައިވާމީހާ އަދި އެމީހާގެ އަހަރާ ތަނަށްގައި
ހިފައިގެން اللهގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމަށްތައްޔާރުވެ ތިބެއުރުޅުވަކުންނެވެ، ހަނގުރާމައިން ނިކުތުމުން
ގޮވައިލާވާ އޭޒް އިވިހުނު ގޮތުގެ ހުރުމާގެ ނުވަތަ އަސްދީނުކުރަކަން ހަސްމަށްވީތ
ސަވާރުވެގެން ހަލުއި ކަމުއާއްކަ ދުއްވަލައި ގޮސް އަތުރަކާއި އަށާހަށްކާ މިހާއެވެ. ނުވަތަ (އަލުދު
އަންއެކީރާ) އެމީހާގެ ބަކަރި ބަކައިގެން ފަރުބަދުމަތީ ބަނޑުގައި ނުވަތަ މިވާދީގެ ބޭރުހުން
ވާދީއެއްގައި މަޒުކުރަގެންނަކާ ނަމާދު ޒަކާތުދީ އަދި ޔަޤީންއާ އަދި މަރުދުވަސް ބިރުނދުން الله
އަށް އަޅުކަންކުރުމަށް ދުރުހުންމީހާއެވެ. މީސްތަކުންގެ ބޭރުހުން މިދުވީހުން ވަކި

ހިއްސާކުރެވޭ.

« يَطِيرُ » أَي يُسرِع . « ومَتْنُهُ » : ظَهْرُهُ . « وَالهَيْعَةُ » : الصوتُ للحربِ . «وَالفَزَعَةُ»: نحوهُ . وَ « مَظَانُّ الشَّيءِ » : المواضع التي يُظَنُّ وجودُه فيها . « والغُنَيمَةُ » بضم الغين تصغير الغنم . « الشَّعْفَةُ » بفتح الشِّين والعين : هي أَعْلى الجبَل .

70– باب فضل الاختلاط بالناس

وحضور جمعهم وجماعاتهم ومشاهد الخير ومجالس الذكر معهم وعيادة مريضهم وحضور جنائزهم ومواساة محتاجهم وإرشاد جاهلهم وغير ذلك من مصالحهم لمن قدر على الأمر بالمعروف والنهي عن المنكر وقمع نفسه عن الإيذاء وصبر على الأذى.

މީސްތަކުންނާއި އެކުވެ އުޅުމުގެ އަދި އެމީހުންނާއިއެކު ހުކުރު ނަމާދުކުރުމާއި، އަދި ޖަމާޢަތުގައި ފަރުޟު ނަމާދުއަދާކުރުމާއި، އަދި އީދު ނަމާދުތަށް އެއްވުމާއި، އަދި އެމީހުންނާއެކު އިޙްލު އުގަންނައިދީ މަޖްލިސް ބައިވެރިވުމާއި، އަދި ދީނީ ހެޔޮކަންކަމުގެ އިޖުތިމާޢުތަކުގައި މަޖްލިސްތަކާ ޙާޟިރުވުމާއި، އަދި އެމީހުންގެ ބަލިމީހުން ބަލާ ޒިޔާރަތްކުރުމާއި، އަދި އެމީހުންގެ ބަލިމީހުން މަރުވެ މީހުންގެ ޖަނާޒާގައި ބައިވެރިވުމާއި، އަދި އެމީހުންގެ ބަލިމީހުން އެހީތެރިކަމާ ބޭނުންވެފައިވާ މީހުންނާއިމެދު ހަމަހަމަކޮށް ތިބުމާއި، އަދި ހަމަކާސްތީ ޙާލަތުގައި ދަސްއެއްކުރުމުން ކަމަށްޓަކައި ކުރުމާއި ކިޔަވާދިނުން ބާވަތުގެ އެހެނިހެން މަޞްލަޙަތުގެ ކަންތައްތަކުގައި ބައިވެރިވުމަކީ ފަޟީލަތުގެ ކަމެއްކަން ހުށަހެޅިފައިވާ، އަދި މީސްތަކުންނަށް އަނިޔާދިނުމުން ސަބަބުން ފެންނަ ސަވާބުތަކާއިބެހޭ ކަންކަން އުޅުމާއި، އަދި ދެއްވާ އަނިޔާތަކަށް ކެތްތެރިވެ އުޅުމާއި، މިއެންމެހައި ކަމުގެ ފަޟީލަތް ކަމުގެ ބާބު ބަޔާންވެގެންވާ باب

اعْلم أَن الاخْتِلاط بالنَّاسِ على الوَجْهِ الذي ذَكَرْتُهُ هو المختار الذي كان عليه رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وسائِرُ الأَنبياءِ صلواتُ اللَّهِ وسلامُه عليهم ، وكذلك الخُلفاءُ الرَّاشدونَ ، وَمَنْ بعدهُم من الصَّحَابةِ والتَّابعينَ ، ومَنْ بَعدَهُم من عُلَمَاءِ المسلمينَ وأَخْيارِهم ، وهو مَذْهَبُ أَكْثَرِ التَّابعينَ ومَنْ بعدَهُم ، وَبِهِ قَالَ الشَّافعيُّ وأَحْمَدُ ، وأَكْثَرُ الفُقَهَاءِ رضي اللَّه عنهم أَجمعين . قال تعالى : { وتَعاونُوا عَلَى البِرِ والتَّقْوَى } [المائدة : 2] والآيات في معنى ما ذكرته كثيرة معلومة .

ދަންނަވާށެވެ! ހަމަހަމަކޮށް އިސްލާމްގެ ވާޖިބުތަކާ މީސްތަކުންނާއި އެކުވެ އުޅުއްވީ رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެވެ. އަދި ސަލަފުންގެ ޢަމަލުވެސް އެހެންވެގެން ނަބީ ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން އެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ ރަސޫލުގެ ތަބާވެރިން ނަބީ خليفة

ۇنىڭ ھەممىسىگە ئەگىشىپ ئەمەل قىلغۇچىلار أصحاب ھەممىسىگە ئەگەشكۈچى تابعي ھەممىسىگە ئەگىشىپ ئۆتكەن ئالىملارنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ ئۇلۇغ ئىمام ۋە ئالىم التَّابعي ھەممىسىگە ئەگىشىپ ئۆتكەن ئالىملارنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ ئۇلۇغ ئەگىشىلگۈچى مَذْهَبُ ئىگىسى. ئەگىشكۈچى الشَّافعي نى ئۇنىڭغا احمد ئىسىم ئەگىشكۈچى ئىگىسى فقه ئىلمىدىكى مَذْهَبُ ئەڭ چوڭ. ئاللا ئۇنىڭغا ئەجرىنى ھەممىسىنى ئۇلۇغلىسۇن.

71- باب التواضع وخفض الجناح للمؤمنين

تواضع ئۇنىڭدىن (ئۆزىنى ۋە ئىشەنچىنى) ئەگىشكۈچى ئادەتنى ئۆزگەرتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان باب

قال اللَّه تعالى(الشعراء 215): **{ واخفض جناحك لمن اتبعك من المؤمنين }** .

مؤمن سۆزى ئىشەنچىسىز تبع ۋە چۈشەنچىسى، ئىشەنچىسىز قىلغۇچ ئىمانسىزلاندۇرۇش! (ئاخىرى: ئادەتلەندۈرۈلگەن.)

وقال تعالى(المائدة 54): **{ يا أيها الذين آمنوا من يرتد منكم عن دينه فسوف يأتي اللَّه بقوم يحبهم ويحبونه، أذلة على المؤمنين أعزة على الكافرين }** .

ۋە إيمان ئاددىي چۈشەنچىسى ئىشەنچىسىز ئاچچىقلاش دىنغىسىز ئادەمنى ئۆچۈرۈش (قىلىش!) ئۈچۈن، (ئاددىيلىق ھەققىدىكى) ئاھانەتلەش ئىشەنچىسىزلىك ئىچىدىكى ئىشلار، ئەگەر ئاھانەتلەش ئىشەنچىسىزلىك ئىچىدە ھەممىنى ئىشلىتىدۇ. ئۇنىڭ مؤمن سۆزى ئادەمنى ئىگىلەپ، ئادەتلەندۈرۈلگەن. كافر سۆزى ئادەمنى كەمتەرلىك عزةنىڭ ھەممىسى.

وقال تعالى (الحجرات 13): **{ يا أيها الناس إنا خلقناكم من ذكر وأنثى، وجعلناكم شعوباً وقبائل لتعارفوا؛ إن أكرمكم عند اللَّه أتقاكم }** .

ۋە چۈشەنچىسى! كىشىلەرنى، ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئەگەشكۈچى ئەمەل قىلغۇچى ئاددىي، ئۆزىنىڭ،

ތަކުރާރުކުރުމަށް ދިމާކުރުން. (ދަށުގައި: ادمێڤ ڤێ، حؤاء ڤێڤ ދިމާކުރުން.) ތަފާ ވަކިކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ބަސް ފާޅުވެ، ވަކިކުރުން ދެބަސް ދެމެދު ކަނޑައެޅުން تعارف ފަދައިން. ހަދައިފިއެވެ. اللهގެ حضرة ކަމާ ބެހޭގޮތުން ކަންކަމުގައި ވެސް ވެ، ވަކިކުރުމުގައި تقوى ގެ ދާއިރާ.

وقال تعالى(النجم 32): **{ فلا تزكوا أنفسكم هو أعلم بمن اتقى }** .

ދެ، ވަކިކުރުމުގައި ތަކުރާރު نفس ތަކެއް ބޭނުންކުރުން فخر ކުރުން! تقوى ގެ ދާއިރާ ކަންކަމުގައި ބަލާ ބަލާ ދެކެ ވާ.

وقال تعالى(الأعراف 48، 49):**{ ونادى أصحاب الأعراف رجالاً يعرفونهم بسيماهم قالوا: ما أغنى عنكم جمعكم وما كنتم تستكبرون، أهؤلاء الذين أقسمتم لا ينالهم اللَّه برحمة؟! ادخلوا الجنة لا خوف عليكم ولا أنتم تحزنون}.**

ތަފާ أعراف ގ أهل ގައި، ދަންނަ علامات ން ދެބަސް ފަންނަ ފަދަ ފަރާތްތަކަށް ގޮވާ ފާޅުކުރުން. ވަކިކުރުމުގައި ބަލަންދާ، ވަކިކުރުން تكبر ގައި ދެކޭ ބަސް (ކަލާ ދަށްވާ) ވަކިކުރުން ފަދަ! ދެބަސް ކަލާ رحمة ދެ ކަލާ ވަކިކުރުން ފަދަ! ދެބަސް ފަންނަ ފަރާތްތަކަށް ދެކެ ވާ. (ދެބަސް ކަލާ ދަންނަ ފަރާތްތަކަށް ދެކެ ވާ.) ވަކިކުރުން ދެކެ ވާ! ވަކިކުރުމުގައި ދެބަސް ކަލާ ދެ ބަސް ދެ ދެ ކަލާ ދެ ބަސް ދެ ދެ ކަލާ. ތަފާ ދެކެ ވާ ކަލާ ދެ ވަކިކުރުން ވަކިކުރުން ދެ ކަލާ.

602- وعن عِيَاضِ بنِ حِمَارٍ رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إن اللَّه أَوحَى إِليَّ أَنْ تَواضَعُوا حتى لا يَفْخَرَ أَحَدٌ عَلى أَحدٍ ، ولا يَبغِيَ أَحَدٌ على أَحَدٍ » رواه مسلم .

ﷲ ދެ ކަލާ عِيَاضِ بنِ حِمَارٍ ގ ބަސް ދެ ކަލާ. ވިދާކުރުން. رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަލާ. ދެބަސް ދެ ކަލާ ދެ ކަލާ ދެ ކަލާ فخر ގައި ކަލާ ދެ ކަލާ ދެ ކަލާ ދެ

603- وعَنْ أبي هريرة رضي اللَّه عنه أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « ما نَقَصَتْ صَدقَةٌ من مالٍ ، وما زاد اللَّه عَبداً بِعَفوٍ إلاَّ عِزّاً ، ومَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ للَّهِ إلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ » رواه مسلم.

މާތް اللَّه ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أبو هريرة ގެ ރިވާޔަތް ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. صدقة ދިނުމަކުން މުދާ މަދުވެގެނެއް ނުދެއެވެ. صدقة ކުރުމަކުން އަޅުވެރިޔާގެ ގަދަރަށް الله سبحانه وتعالى އިއްޒަތް އިތުރުކުރައްވާނެ ކަމެވެ. އަދި އެއްވެސް މީހަކު الله سبحانه وتعالى އަށްޓަކައި_تواضع ވެއްޖެނަމަ އިރުތިފާޢު ކުރެއްވުމަށް الله سبحانه وتعالى އޭނާގެ ދަރަޖަ މަތިވެރި ކުރައްވައެވެ.

604- وعن أَنس رضي اللَّه عنه أَنَّهُ مَرَّ عَلَى صِبيانٍ فَسَلَّم عَلَيْهِم وقال : كان النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَفْعَلُهُ . متفقٌ عليه.

ހަމަކަށަވަރުން މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أَنس ގެފާނު ކުޑަކުދިންނަށް ބައްދަލުވުމުން އެކުދިންނަށް ސަލާމްކުރެއްވިއެވެ. އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. نبىُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަމަލު ކުރައްވަމުން ގެންދެވި މިގޮތަށް މެއެވެ.

605- وعنه قال : إنْ كَانَتِ الأَمَةُ مِن إمَاءِ المدِينَةِ لَتَأْخُذُ بِيَدِ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَتَنْطَلِقُ بِهِ حَيثُ شَاءَتْ . رواه البخاري .

އަދި އެ صحا بى (އެބަހީ މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أَنس ގެފާނު) ގެ ރިވާޔަތް ކުރައްވާފައިވެއެވެ. (އަޅާދޮށްޓެއް ފިޔަވައެވެ تواضع ވެރިކަމުގެ ބޮޑުމިނުގެ އަޅުވެރިގެ مَدِينَةِގެ އަޅު އަންހެނަކު ހިފައިގެން އެކަނބަލުންގެ ބޭނުމުގެ ދިމާލަކަށް ގެންދިޔައެވެ ކުރިއަކުނު ދެއްވައިލައްވަރެ އަޅާދޮށްޓެއް ދިމިގެންނެތީ تواضع ވެރިކަމުގެ މިގޮތަށެވެ. (ދިނުމުގެ ހަދި ބަދަ އަޅެއް މިއްޔާވެއެވެ. ހިތަވަރުކަމާއެކު ވޭރަރެއް ބޭނުންވެއެވެ.)

606- وعن الأسوَد بنِ يَزيدَ قال : سُئلَتْ عَائِشَةُ رضيَ اللَّه عنها : ما كانَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَصنعُ في بَيْتِهِ ؟ قالت : كان يَكُون في مِهْنَةِ أَهْلِهِ يَعني : خِدمَةِ أَهلِه فإذا حَضَرَتِ الصَّلاة ، خَرَجَ إلى الصَّلاةِ ، رواه البخاري .

607- وعن أبي رِفَاعَةَ تَميم بن أُسَيدٍ رضي اللَّه عنه قال : انْتَهَيْتُ إِلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وهو يَخْطُبُ . فقلتُ : يا رسولَ اللَّه ، رجُلٌ غَرِيبٌ جَاءَ يَسْأَلُ عن دِينِهِ لا يَدري مَا دِينُهُ ؟ فَأَقْبَلَ عَليَّ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وتَركَ خُطْبتهُ حتى انتَهَى إِليَّ، فَأُتِى بِكُرسِيٍّ ، فَقَعَدَ عَلَيهِ ، وجَعَلَ يُعَلِّمُني مِمَّا عَلَّمَه اللَّه ، ثم أَتَى خُطْبَتَهُ ، فأَتمَّ آخِرَهَا . رواه مسلم .

607- وعن أبي رِفَاعَةَ تَميم بن أُسَيدٍ رضي اللَّه عنه قال : انْتَهَيْتُ إِلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وهو يَخْطُبُ . فقلتُ : يا رسولَ اللَّه ، رجُلٌ غَرِيبٌ جَاءَ يَسْأَلُ عن دِينِهِ لا يَدري مَا دِينُهُ ؟ فَأَقْبَلَ عَليَّ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وتَركَ خُطْبتهُ حتى انتَهَى إِليَّ، فَأُتِى بِكُرسِيٍّ ، فَقَعَدَ عَلَيهِ ، وجَعَلَ يُعَلِّمُني مِمَّا عَلَّمَه اللَّه ، ثم أَتَى خُطْبَتَهُ ، فأَتمَّ آخِرَهَا . رواه مسلم .

ތަނ شيطان ގ، ކަމަށް ތަނ ތަނ ތަނ ތަނ ތަނ. (ތަ انس ގ ތ) ތަނ ތަކ ގ ތ ތ ތ

عَلَيْهِ وسَلَّم ޖަމަލެއް ގެންގުޅުއްވިއެވެ. އެއަޑީގެ ނަމަކީ العَضْبَاءُ އެވެ. އެއްފަހަރު ޖަމަލަކަށް އެޖަމަލަށްވުރެ ކުރިއަރައިގެން ނުދެވިއެވެ. ފަހެ ބަދަވީއެއް ޒުވާން ޖަމަލަކާ އެކު ޖަމަލަކަށް ސަވާރުވެގެން އައިސް އެޖަމަލު ދުއްވާ ކުރިއަރައިގެންފިއެވެ. ދެން މުސްލިމުން މިގޮތުން މުސްލިމުން މިކަމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހުނެވެ. އަދި އެމީހުންގެ މިކަންބޮޑުވުން ރަސޫލާއަށް އެނގިވަޑައިގަތެވެ. އަރިހުގައި حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިދުނިޔޭގައިވާ އެއްވެސް އެއްޗެއްގެ ދަރަޖަ އުފުލުއްވައިފާ އޭގެ ނިމުން އަންނާނެކަމީ اللّه سبحانه وتعلى ގެ ޙައްޤު (އިލާހީ ޤާނޫނު) އެވެ.

72- باب تحريم الكِبْر والإِعجاب

ބޮޑާއްބޮޑުވުމާއި އަދި އަމިއްލަ ކުރާކަމުގެ މައްޗަށް ބޮޑުވުމުގެ ނުބައިކަން ބޮޑާކަމުގެ باب

قال اللّه تعالى: (القصص 83){ تلك الدار الآخرة نجعلها للذين لا يريدون علواً في الأرض ولا فساداً، والعاقبة للمتقين } .

އެއީ أخـــــرة ގެ (نعمـــــــة ގެ) ގެދޮރެވެ. އެ ގޮތަށް ދެއްވާނީ ބިމުގައި ބޮޑުވުމާއި، އަދި فســــــاد ކުރުމަށް ނޭދޭ މީހުންނަށެވެ. އަދި ރަނގަޅު ނިމުމަކީ تقـــــوى ވެރިންނަށެވެ.

وقال تعالى: (الإسراء 37){ ولا تمش في الأرض مرحاً } .

އަދި ބިމާ، ބޮޑާވެގެން ބުރުގައި ހިނގައިނުގަންނާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން ބިން ފަޅާލެވޭކަށް ފަރުބަދަތަކުގެ އުސްމިނަށް ނުފޯރާނެތެވެ.

وقال تعالى: (لقمان 18) { ولا تصعر خدك للناس ولا تمش في الأرض مرحاً، إن اللّه لا يحب كل مختال فخور } .

އަދި މީސްތަކުންނަށް ކިބުރު ވެރިވެ ކޯފާގެ ކޮޅުމަތުން އަނބުރާލައިނުލާށެވެ! (އެބަހީ: މޫނު އަނބުރާލައި ނުލާށެވެ!) އަދި ބޮޑާވެގެން حال ބޮޑުކަމާއި ނުހިނގާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ކިބުރު ވެރިވެ، فخر ވެރިވާ އެއްވެސް މީހަކަށް الله ލޯބިވެވޮޑިގެން ނުވެއެވެ.

ومعنى { تصعر خدك للناس } : أي تميله وتعرض به عن الناس تكبراً عليهم.

و { المرح } : التبختر.

وقال تعالى: { إن قارون كان من قوم موسى فبغى عليهم، وآتيناه من الكنوز ما إن مفاتحه لتنوء بالعصبة أولي القوة، إذ قال له قومه لا تفرح إن اللَّه لا يحب الفرحين } إلى قوله تعالى: { فخسفنا به وبداره الأرض } الآيات.

ހަގީގަތުގައި، قارون ތަނެއް، موسى ގެ قوم ގެ ތެރެއިން ތިބި ބަޔަކު ކަމުގައި ވާތީ، ދެމީ، ދެމީ ތިބި ބަޔަކާ ދެކޮޅަށް ބަޣާވާތު ކުރެއްވިއެވެ. ތަނުގެ ވެރިކަމާ ދެކޮޅަށް ދެމީ ތިބި ބަޔަކަށް ދެމީ ތިބި ބަޔަކާ ދެކޮޅަށް ބަޣާވާތު ކުރެއްވުމުގެ ސަބަބުން (ދަތުރުވެރިން) خزانة ތަކުގެ ވެރިކަމެއް ދެވުނެވެ. ހަގީގަތުގައި، ތަނަކީ جماعة ތަކުގެ ތެރެއިން، ތ خزانة ތަކުގެ ވެރިކަމުގައި ތިބި ބަޔަކަށް ދެމީ ތިބި ބަޔަކާ ދެކޮޅަށް ބަޣާވާތު ކުރެއްވުމުގެ ސަބަބުން ދެމީ قوم ގެ ތެރެއިން ދެމީ ތިބި ބަޔަކަށް ދެމީ ތިބި ބަޔަކާ ދެކޮޅަށް ބަޣާވާތު ކުރެއްވުމުގެ ސަބަބުން (ދަތުރުވެރިން) ދެމީ ތިބި ބަޔަކު! ހަގީގަތުގައި، ތަނަކީ ދެމީ ތިބި ބަޔަކުން ދެމީ ތިބި ބަޔަކާ ދެކޮޅަށް ބަޣާވާތު ކުރެއްވުމުގެ ސަބަބުން الله ގެ ފުރަތަމަ ފާތިހަ ތަކެއް ކަމުގައި ވެއެވެ.

612- وعن عبدِ اللَّهِ بن مسعُودٍ رضيَ اللَّهُ عنه ، عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لا يَدْخُل الجَنَّةَ مَنْ كَانَ في قَلْبِهِ مثْقَالُ ذَرَّةٍ مَنْ كِبرٍ » فقال رَجُلٌ : إنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ ثَوْبُه حسناً ، ونعلهُ حسنا قال : « إنَّ اللَّه جَمِيلٌ يُحِبُّ الجَمالَ الكِبْرُ بَطَرُ الحَقِّ وغَمْطُ النَّاسِ » رواه مسلم .

ڤ ُ اللَّه ﷺ عبدِ اللَّهِ بن مسعُود ، نبىﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمﷺ ﷺ ﷺ. ﷺ حديث ﷺ.ﷺ ﷺ ﷺ

ރަޟިޔަ اللَّه ޢަންހު ވިދާޅުވި سلمةَ بنِ الأَكْوع ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ފިރިހެނަކު (އެއް ފިރިހެނަކު) رَسُول اللَّه صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކުރިމަތީގައި ވާތްއަތުން ކާން ފެށިއެވެ. އޭރުން އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަނާތްއަތުން ކާށެވެ. ފިރިހެނާ (އެމީހާ) ބުންޏެވެ. އަހަރެން ނުކުޅެދެއެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. (ކަލޭގެ ނުކުޅެދުން) ނުކުޅެދޭށެވެ! (އެއީ ދުޢާކުރެއްވުމެވެ.) އޭނާ އެހެން ބުނީ ބޮޑާކަމުންނެވެ. ދެން އޭނާގެ އަތް އަނގައަށް ނުއުފުލެވުނެވެ. سلمةَ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭނާގެ އަތް އަނގައަށް ދެން (ދުވަހަކުވެސް) ނުއުފުލެވުނެވެ.

614- وعن حَارِثَةَ بنِ وهْبٍ رضي اللَّه عنه قال : سَمِعْتُ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : «أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ ؟ : كُلُّ عُتُلٍّ جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ » متفقٌ عليه . وتقدَّم شرحُه في باب ضَعفَةِ المسلمينَ .

ރަޟިޔަ اللَّه ޢަންހު ވިދާޅުވި حَارِثَةَ بنِ وهْبٍ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންނަމެން ކަލޭމެނަށް ނަރަކައިގެ اهلވެރިންގެ ސިފަ ދަންނަވާ ދޭންތޯއެވެ؟ އެއީ ހަރުކަށިކަމާ ދުޅަހެޔޮކަމާއި ބޮޑާކަން ވެރިވާ މީހުންނެވެ.

615- وعن أبي سعيدٍ الخُدريِّ رضيَ اللَّهُ عنه ، عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « احْتَجَّتِ الجَنَّةُ والنَّارُ ، فقالت النَّارُ : فيَّ الجَبَّارُونَ والمتَكَبِّرُونَ ، وقالَتِ الجنَّةُ : فيَّ ضُعَفاءُ النَّاسِ ومَسَاكِينُهُمْ . فَقَضَى اللَّه بيْنَهُمَا : إِنَّكِ الجَنَّةُ رَحْمَتِي ، أَرْحَمُ بِكِ مَنْ أَشاءُ وإِنَّكِ النَّارُ عذَابي ، أُعَذِّبُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ ، ولِكِلَيْكُما عليَّ مِلْؤُها » رواهُ مسلم .

ރަޟިޔަ الله ޢަންހު ވިދާޅުވި أبو سعيدٍ الخُدريِّ، نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން ރިވާކުރައްވައެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ސުވަރުގެއާއި ނަރަކަ (އެއްބަސްނުވެ) ބަހުސްކުރިއެވެ. ފަހެ ނަރަކަ ބުންޏެވެ. ޖައްބާރުންނާއި ބޮޑާ މީހުން މިހުރީ ތިމަންނައާ އެކުގައެވެ. އަދި ސުވަރުގެ ބުންޏެވެ. މިސްކީނުންގެ ބަލިކަށި މީހުންނާއި އެމީހުންގެ ނިކަމެތިން ތިމަންނައާ އެކުގައެވެ. އޭރުން الله سبحانه وتعالىއެދެމެދު ޙުކުމް ކުރެއްވިއެވެ. (ވިދާޅުވިއެވެ.) އޭ ސުވަރުގެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިބާއީ ތިމަންރަސްކަލާނގެ ރަޙްމަތެވެ. ތިބާގެ ސަބަބުން ތިމަން އިރާދަކުރާ މީހުންނަށް ރަޙްމަތް ލައްވަމެވެ. އަދި އޭ

ނަރަކައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ބޮޑާކަމުގައިވެސް ބިމަށް އިޒާރު އިޒާރުގެ އަޑިޔެވެ. ބިމަށް އިރުގެ އިޒާރު ދަމާފައި
ވިޔަސް ބިބާސަކައި އަޖާބު ދޮރުވާ ހިއްދިވެ. އަދި ބިމަ ދަނޑުވެރިކަމަށް ފުރިހަމަކުރެވޭ ރުއްސުމާ ބިމަށް
އިޒާރު ދަމައިގެން ހިނގާ މީހުންނަށްވެއެވެ.

616- وعن أبي هُريرة رضي اللَّه عنه أَن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لا يَنْظُرُ اللَّه يَوْم القِيامةِ إِلى مَنْ جَرَّ إِزارَه بَطَرَاً » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުޟުވަންލެއްވި أبو هُريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވިއެވެ. ބޮޑާކަމުގެ ގޮތުން އިޒާރު ދަމައިގެން ހިނގާ މީހާއަށް قيامةِ ދުވަހު الله سبحانه وتعالى ބައްލަވާ ނުވާނެއެވެ.

617- وعنه قال : قالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ثَلاثةٌ لاَ يُكَلِّمُهُـمُ اللَّه يَوْمَ القِيامَةِ ، وَلا يُزَكِّيهِمْ ، وَلاَ يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ ، وَلهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ : شَيْخٌ زانٍ ، ومَلِكٌ كَذَّابٌ ، وعائلٌ مُسْتَكْبِرٌ» رواهُ مسلم « العائِلُ » : الفَقِير .

އަދި އެ صحابي (އެބޭފުޅާ މާތް اللَّه ރުޟުވަންލެއްވި أبو هُريرة) ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. قيامةِ ދުވަހު الله سبحانه وتعالى ވާހަކަފުޅު ނުދައްކަވާ އަދި ތާހިރު ނުކުރައްވާނެ ތިން ބައެއް މީހުންނެވެ. އަދި އެމީހުންނަށް ވޭންދޭ ޢަޛާބު ލިބޭނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަކީ އެއްވަރަށް ބުޑުވެފައިވާ ޒިނޭކުރާ މީހާ، އަދި މީހުން ކުށްކުރާ ރަސްގެފާނު، ދަރިވަރުން ބޮޑުކަމުގަތިބޭ ދަރިވެރިހާއި، އަދި ފަގީރުވެފައިވާ ބޮޑާވެރި ފަގީރުމީހާއެވެ.

618- وعنه قال : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « قال اللَّه عزَّ وجلَّ : العِزُّ إِزاري ، والكِبْرِياءُ رِدَائِي ، فَمَنْ يُنَازِعُني في واحدٍ منهُما فقدْ عذَّبتُه » رواه مسلم .

އަދި އެصحابي (އެބޭފުޅާ މާތް اللَّه ރުޟުވަންލެއްވި أبو هُريرة) ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى ވަޙީ ކުރައްވައިފިއެވެ. އިއްޒަތަކީ ސިފައަކީ ބޮޑުން އިރުގެ އިޒާރެވެ (އެބަހީ ބޮޑުކަމެވެ) ކަމެވެ. އަދި كبر ياء ގެ ސިފައަކީ ބޮޑުން
އިރުގެ ރިދާއެވެ. އެއިންކަމުން އެއިން ސިފައެއް ބޮޑުން އިރުގެ ހަމަހަމަކުރާ ނިސްބަތްވާމީހާ
މަސައްކަތްކުރާ މީހަކަށް (އެބަހީ: އެއިން ސިފައެއް އިސްވެރިކަން ދެއްވާ ފަރާތަކުން) ބޮޑުން އިރުގެ

ތަކުރާރުކުރެވެ.

619- وعنْه أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي فِي حُلَّةٍ تُعْجِبُه نفْسُه ، مرَجِّلٌ رأسَه ، يَخْتَالُ فِي مَشْيَتِهِ ، إِذْ خَسَفَ اللَّهُ بِهِ ، فهو يَتَجَلْجَلُ فِي الأَرْضِ إلى يوْمِ القِيامةِ » متفقٌ عليه .

ތަރިގ ގ صحابي (ހުރައިރާ ރ. أبو هُريرة) ގ ހަދީޘް ތިރީގައި رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއެވެ. ހުއްދަކުރާ ބާރު (ފަށްނަގާ) ކުރުމުގެ ކުށްވެރިކަމުގެ ބޮޑުކަމާ ގުޅިގެން ކުށްވެރިކަމުގެ ބޮޑުކަމާ ގުޅިގެން ކުށްވެރިކަމުގެ ބޮޑުކަމާ ގުޅިގެން ކުށްވެރިކަމުގެ ބޮޑުކަމާ ގުޅިގެން ކުށްވެރިކަމުގެ ބޮޑުކަމާ ގުޅިގެން الله سبحانه وتعالى ކުށްވެރިކަމުގެ (ފަށްނަގާ ފަރާތް) ހިތްގައިގެ ގޮތުގައި ބަލައިގެންނެވެ. ބަލަންވާނީ ފަރާތް ދިވެހި ގ قِيامةِ ދުވަހު ދިވެހިންގެ ގޮތުގައި ބަލައިގެންނެވެ.

« مُرجِّلٌ رَأْسَهُ » أي : مُمَشِّطُهُ . « يَتَجلْجَلُ » بالجيمين : أَيْ : يغُوصُ وينْزِلُ .

620- وعن سَلَمَة بنِ الأَكْوعِ رضيَ اللَّه عنه قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا يزَالُ الرَّجُلُ يَذْهَبُ بِنفْسِهِ حَتَّى يُكْتَبَ فِي الجَبَّارِينَ ، فَيُصِيبُهُ ما أَصابَهُمْ » رواهُ الترمذي وقال : حديث حسن .

ގ اللَّه ކުށްވެރިކަމުގެ سَلَمَة بنِ الأَكْوعِ ގ ހަދީޘް ތިރީގައި ވާގޮތުގައި. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއެވެ. ހިތްގައި ބޮޑުވުމާ ގުޅިގެން ކުށްވެރިކަމުގެ ބޮޑުކަ

وقال تعالى: (آل عمران 134):{ والكاظمين الغيظ، والعافين عن الناس } الآية.

ތަނ، ތަނ ގަބޫލު ކުރާތީ ދެމުންނެވެ. ތަނ، ދެ ބަލަންސް ކުރާ ފަދައިން ދެއްކުމަށް ދަސްކުރަންވާ. إحسان ކުރާ ފަރާތަށް الله ދެވެއްޖެ ކަމަށެވެ.

621- وعن أَنسٍ رضيَ اللَّه عنه قال :كانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَحْسنَ النَّاسِ خُلقاً .متفقٌ عليه.

ﷲ ﷺ ގެ ހިތްވަރުގެ ވެރިކަމާ، ހަމަ ދެ ދުނިޔެ ދެކެ ހިތްވަރުގެ ވެރިކަމާ، ދެ ދުނިޔެ ދެކެ ހެޔޮ ވެރިކަމާ ދެކެ ﷺ ގެ ދަރަޖަ ދެ ދުނިޔެ ދެކެ ހެޔޮ ވެރިކަމާ ދެކެ ﷺ ގެ ދަރަޖަ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ދަރަޖަ.

622- وعنه قال : مَا مَسِسْتُ دِيباجاً ولاَ حَرِيراً أَلْيَنَ مِنْ كَفِّ رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وَلاَ شَمَمْتُ رائحَةً قَطُّ أَطْيَبَ مِن رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وَلَقَدْ خَدَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عشْرَ سِنينَ ، فَما قالَ لي قَطُّ : أُفٍّ ، وَلا قالَ لِشَيْءٍ فَعلْتُهُ : لِمَ فَعَلْتَهُ؟ ولا لشيءٍ لَمْ افعَلْهُ : أَلاَ فَعَلْتَ كَذا ؟ متفقٌ عليه .

ތަނ ގެ صحابي (ތަކެއް ﷺ ގެ ހިތްވަރުގެ ވެރިކަމާ ދެކެ ﷺ)ގެ ހިތްވަރުގެ ވެރިކަމާ ދެކެ ﷺ ގެ ދަރަޖަ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ދަށުގައި ދެ ހަތަރު ހަފްތާ ދުވަސް ﷺ ގެ ހިތްވަރުގެ ވެރިކަމާ ދެކެ ﷺ ގެ ދަރަޖަ. ތަނ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަނދާނުގައި ދެ ދުވަހުގެ ތެރެއިން ﷺ ގެ ހިތްވަރުގެ ވެރިކަމާ ދެކެ ﷺ ގެ ދަރަޖަ. ތަނ رَجَ ﷺ ގެ خدمة ގައި ދެ ދުވަހުގެ ތެރެއިން ﷺ ގެ ހިތްވަރުގެ ވެރިކަމާ ދެކެ ﷺ ގެ ދަރަޖަ. ތަނ ﷺ ގެ ދެ ދުވަހުގެ ތެރެއިން ﷺ ގެ ހިތްވަރުގެ ވެރިކަމާ ދެކެ ﷺ ގެ ދަރަޖަ. ތަނ ﷺ ގެ ދެ ދުވަހުގެ ތެރެއިން ﷺ ގެ ހިތްވަރުގެ ވެރިކަމާ ދެކެ ﷺ ގެ ދަރަޖަ (ދަރަޖަ) ތަނ ﷺ ގެ ދެ ދުވަހުގެ ތެރެއިން ﷺ ގެ ހިތްވަރުގެ ވެރިކަމާ ދެކެ ﷺ ގެ ދަރަޖަ (ދަރަޖަ) ތަނ ﷺ ގެ ދެ ދުވަހުގެ ތެރެއިން ﷺ ގެ ހިތްވަރުގެ ވެރިކަމާ ދެކެ ﷺ ގެ ދަރަޖަ ދެވެއްޖެ ކަމަށެވެ.

623- وعن الصَّعبِ بنِ جَثَّامَةَ رضيَ اللَّهُ عنه قال : أَهْدَيْتُ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حِمَاراً وَحْشِياً ، فَرَدَّهُ عليَّ ، فلمّا رأَى مَا في وَجْهي قالَ : « إِنَّا لَمْ نَرُدَّهُ عَلَيْكَ إِلاَّ لأَنَّا حُرُمٌ » متفقٌ عليه .

ރަޟީ اللَّه ޢަންހުސުނގުޅުއްވި الصَّعب بنِ جَثَّامَةَ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް وحشي ހިމާރެއް ހަދިޔާ އަށް އެރުވީމެވެ. ނަމަވެސް އެކަލޭގެފާނު އެއީ ތިމަންނަކަށް ރައްދުކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެ ސަރަހައްދުން ތިމަންނަގެ މޫނުމަތީން މާތްރަސޫލާ ދެކެވަޑައިގަތުމުން ދެކެވަޑައިގަތުމުން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންނަމެންގެ ތިބީ އިޙްރާމުގައި ތިމަންނަމެން މިހާރު ޤަބޫލުނުކުރީމެވެ.

624- وعن النَّوَّاسِ بنِ سمعانَ رضي اللَّه عنه قال : سأَلْتُ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عنِ البِرِّ والإِثم فقالَ : « البِرُّ حُسنُ الخُلُقِ ، والإِثمُ : ما حاكَ في نَفْسِكَ ، وكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلعَ عَلَيْهِ النَّاسُ » رواهُ مسلم .

ރަޟީ اللَّه ޢަންހުސުނގުޅުއްވިالنَّوَّاس بنِ سمعانَ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކޮށްން ހެޔޮކަމާއި ކުށްތަކާއި އަދި ފާފަޔާ ކުށްތަކާއި ބެހޭގޮތުން އެހީމެވެ. އޭރުން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހެޔޮކަމަކީ (އަޚްލާޤު ރަނގަޅުކަމެވެ) ކިޔާ އަޚްލާޤެވެ. އަދި ފާފައަކީ އެކަލޭގެ ސަރަހައްދުން ހިތުގެ ސިކުނޑިއަށް ފިހިގެން ނުލިބެނިވި ގޮތްގޮތެވެ. އަދި އެއްބަސްވެ ހުރުމާއި ހިތްޕުނޑާކަމެވެ.

625- وعن عبد اللَّهِ بن عمرو بن العاص رضي اللَّه عنهما قال : لم يكن رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَاحِشاً ولا مُتَفَحِّشاً . وكانَ يَقُولُ : « إِنَّ مِن خِيارِكُم أَحْسَنَكُم أَخْلاقاً » متفقٌ عليه.

ރަޟީاللَّه އަދިބަޔަކާއި ޢަންހުމަ ސުނގުޅުއްވި عبد اللَّهِ بن عمرو بن العاص ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަކީ ހަޑިމުޅު ބަހުން ވާހަކަ ދައްކަވާ ބަޔަކުނުވެއެވެ. އަދި ކަޝްފުކުރި އެކޮށްކޮށަ ދައްކަވާ ނުފެށު އުޅުއްވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވެއްޖެ ގެންދެވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ރަނގަޅު ބަޔަކީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ އަޚްލާޤު ރިވެތިމީހުންނެވެ.

626- وعن أبي الدرداءِ رضي اللَّه عنه : أَن النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « ما من شَيءٍ أَثْقَلُ في ميزَانِ المؤمِنِ يَومَ القِيامة من خُسْنِ الخُلُقِ . وإِنَّ اللَّه يُبغِضُ الفَاحِشَ البَذِيِّ » رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح .

ؤَمْ اللَّه ثَمْرَحْمَرْحِ أبو الدرداء ئ بِرَهَرْمْ بِرِؤَمْئَرْمْرَهْرَهْ. وِقَّرْحِوِهْرَهْ. رَحَبَرَهَوَهْرَمْ نبىءً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بْرَهْرَهْوِهْرَهْ. قِيامةِ قْرَوَرْمْ دْهْرَحِمْ هَرَّئ جِيَّمْرَهَرِ بِرِمِ أخلاق هَرْمْ وْهْرَ هَهْرَؤَّمْ هْرَرْمْ هْرَهْرَهْ ثَمْرَهْرَهْ. هَرَمِ رَحَبَرَهَوَهْرَمْ ؤَمْ الله سبحانه وتعالى رَءِرْحَمْرَهَهْ هْمْ هْرَ جِرَّهَرْمْ بْرَّؤَحَمْءِئَمْ وْهْرَهْ.

« البِذيُّ » : هو الذي يَتَكَلَّم بالفُحْشِ . ورِديء الكلامِ .

627- وعن أبي هُريرة رضيَ اللَّه عنه قال : سُئِلَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَنْ أَكثرِ مَا يُدْخلُ النَّاس الجَنَّةَ ؟ قال : « تَقْوى اللَّهِ وَحُسنُ الخُلُق وَسُئِلَ عن أَكثرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ النَّارَ فَقَالَ: « الفَمُ وَالفَرْجُ » .

رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح .

ؤَمْ اللَّه ثَمْرَحْمَرْحِ أبو هُريرة ئ بِرَهَرْمْ بِرِؤَمْئَرْمْرَهْرَهْ.وِقَّرْحِوِهْرَهْ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ هَرِرْمْ ؤَمْرَحْمَرْهَرَهْ جِهْوَرْمْ هْوَثَرَهَرْمْ وَقَرَهَّمْ هَرَحْرَهَرَّمِ دْهَرْ هْوَّحْ ثَمْرَهْرَهْ. هَرِسَرْ حديث بْرَهْرَهْوِهْرَهْ. اللَّه هَرْمْ هَرْؤَّهَرِهْرَحَّمِ هَرَمِ بِرِمِ أخلاقهْرَهْ. هَرَمِ سَرَهَرَهَرْمْ ؤَمْرَحْمَرْهَرَهْ جِهْوَرْمْ وَسْرَسَّمْ قَّرَ هَرَحَرِبِ ثَهَرِبَرَحَّمِ دْهَرْ هَرَهَرَهَرَّهَرَهْ هَرَمِرْمْ هْوَّحْثَرَهْرَهْ. هَرِسَرْ حديث بْرَهْرَهْوِهْرَهْ.هَرِّ هَرَهَرَّمِ هَرَمِ هَرَهَرَهْ.

628- وعنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَكْمَلُ المؤمِنِينَ إِيمَاناً أَحسَنُهُم خُلُقاً ، وخيارُكُم خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ » .

رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح .

هَرَمِ هَصحابى (هَهَرِ ؤَمْ اللَّه ثَمْرَحْمَرْحِ أبو هُريرة)ئ بِرَهَرْمْ بِرِؤَمْئَرْمْرَهْرَهْ. وِقَّرْحِوِهْرَهْ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بْرَهْرَهْوِهْرَهْ. دْهْرَحِمْرَهْ هَهْرَهِمْ هِرَّهَرَهْ هْرَهْ ثَمِرَرَ هَهَرِ هْرَهْرَهْرَهْ هَهْرَهِمْ هْرَهْ أخلاقبِرِمِ جِرَهْرَهْ. هَرَمِ هِهَرَهَرِجِرَهْرَهْ

ތެރެއިން އެންމެ މާތްވެގެންވާ ބަޔަކީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އަންހެނުންނަށް އެންމެ ހެޔޮވާބަޔޭ މީހުންނެވެ.

629- وعن عائشةَ رضيَ اللَّه عنها ، قالت سمعت رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « إِنَّ الُمؤْمِنَ لَيُدْرِكُ بِحُسنِ خُلُقِه درَجةَ الصائمِ القَائمِ » رواه أبو داود .

މާތް اللَّه ރުހިވޮޑިގެންވި عائشةَ ގެފާނުންގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިފިއެވެ.ހަމަކަށަވަރުން މުއުމިނާއަށް އޭނާގެ ރިވެތި أخلاق ގެ ސަބަބުން ރޯދަހިފައިހުރާ އަދި ރޭގަނޑު އަދާކުރާ މީހެއްގެ ދަރަޖަ ހާސިލުވެދެއެވެ.

630- وعن أبي أُمَامَة الباهِلِيِّ رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَنا زَعِيمٌ ببَيتٍ في ربَضِ الجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ المِراءَ . وَإِنْ كَانَ مُحِقّاً ، وَببيتٍ في وَسَطِ الجنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الكَذِبَ ، وإِن كَانَ مازِحاً ، وَببيتٍ في أعلى الجَنَّةِ لِمَن حَسُنَ خُلُقُهُ » حديث صحيح ، رواه أبو داود بإِسناد صحيح .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أبو أُمَامَة الباهِلِيِّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ތިމަންރަސޫލާ ސުވަރުގެ ގޮތީގެ ބޭރުފަރާތުބައިން ގެއެއް އެމީހަކަށް ޒާމިންވެދެމެވެ. އެމީހަކީ އަދި ޙައްޤުވެރިޔަކު ނަމަވެސް ޖެދަލު ދޫކޮށްލާ މީހާއެވެ. އަދި އެއީ އޭނާ ޙައްޤުގެ މަތީގައި ކަމުގައިވިޔަސް މެއެވެ. އަދި ތިމަންރަސޫލާ ސުވަރުގެ މެދުން ގެއެއް އެމީހަކަށް ޒާމިންވެދެމެވެ. އެމީހަކީ ދޮގުހެދުން ދޫކޮށްލާ މީހާއެވެ. އަދި އެއީ ސަމާސާގެ ގޮތުން ކަމުގައިވިޔަސް މެއެވެ. އަދި ތިމަންރަސޫލާ ސުވަރުގެ އެންމެ މަތިން ގެއެއް އެމީހަކަށް ޒާމިންވެދެމެވެ. އެމީހަކީ أخلاقރިވެތިކޮށްގެން އުޅޭމީހާއެވެ.

« الزَّعِيمُ » : الضَّامِنُ .

631- وعن جابر رضي اللَّه عنه أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِن مِنْ أَحَبِّكُم إِليَّ ، وَأَقْرَبِكُمْ مِنِّي مجلساً يَومَ القِيَامَةِ ، أَحَاسِنَكُم أَخلاقاً . وإِنَّ أَبَغَضَكُم إِليَّ وَأَبْعدكُم مِنِّي يومَ الْقِيامةِ ، الثَّرْثَارُونَ والمتَشَدِّقُونَ وَالمتَفَيْهِقُونَ » قالوا : يا رسول اللَّه قَدْ عَلِمْنَا الثَرْثَارُونَ وَالمتَشَدِّقُونَ ، فَمَا المتَفيْهِقُونَ ؟ قال : « المتَكَبِّرُونَ » رواه الترمذي وقال : حديث حسن މާތް للّه ރުހިވޮޑިގެންވި جابر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ

وسَلَّم حديث ﯨﯩﯪﯫﯬﯭ. ﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵ ﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽ ﯾﯿﰀﰁﰂﰃ ﰄﰅﰆﰇﰈﰉ ﰊﰋﰌﰍﰎﰏ ﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖ ﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝ ﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥ ﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭ ﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵ ﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽ ﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅ ﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍ ﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕ ﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝ ﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥ ﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭ ﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵ ﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽ ﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅ ﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍ ﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕ ﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝ ﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥ ﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭ ﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵ ﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽ ﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅ ﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍ ﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕ ﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝ ﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥ ﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭ ﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵ ﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽ ﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅ ﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍ ﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕ ﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝ ﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥ ﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭ ﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵ ﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅ ﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍ ﵎﵏ ﵐ ﵑﵒﵓﵔﵕﵖ. (ﵗﵘﵙﵚﵛﵜﵝﵞ ﵟﵠﵡﵢﵣﵤﵥﵦ) الثَّرْثَارُونَ ﵧ ﵨﵩﵪﵫﵬ ﵭﵮﵯﵰﵱ المُتَشَدِّقُونَ ﵲ ﵳﵴﵵﵶﵷ ﵸﵹﵺﵻﵼﵽ ﵾﵿﶀﶁﶂﶃﶄﶅ ﶆﶇﶈﶉﶊﶋﶌﶍ ﶎﶏ﶐﶑ﶒﶓﶔﶕ ﶖﶗﶘﶙﶚﶛﶜﶝ ﶞﶟﶠﶡﶢﶣﶤﶥ ﶦﶧﶨﶩﶪﶫﶬﶭ ﶮﶯﶰﶱﶲﶳﶴﶵ ﶶﶷﶸﶹﶺﶻﶼﶽ ﶾﶿﷀﷁﷂﷃﷄﷅ ﷆﷇ﷈﷉﷊﷋﷌ المُتَفَيْهِقُونَ ﷍ ﷎ﷺﷻ﷼﷽﷾﷿ ﷺﷻ﷼﷽﷾﷿؟ حديث ﯨﯩﯪﯫﯬﯭ. المُتَفَيْهِقُونَ ﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵ ﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽ ﯾﯿﰀﰁﰂﰃ ﰄﰅﰆﰇﰈﰉ ﰊﰋﰌﰍﰎﰏ ﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖ ﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝ ﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥ ﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭ ﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵ ﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽ ﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅ ﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍ ﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕ ﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝ ﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥ ﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭ ﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵ ﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽ ﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅ ﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍ ﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕ ﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝ ﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥ ﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭ ﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵ ﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽ ﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅ ﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍ ﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕ ﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝ ﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥ ﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭ ﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵ ﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽ ﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅ ﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍ ﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕ ﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝ ﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥ ﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭ ﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵ ﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅ ﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍ ﵎﵏ ﵐ ﵑﵒﵓﵔﵕﵖ.

« الثَّرْثَارُ » : هُوَ كَثِيرُ الكَلامِ تَكلُّفاً . « وَالمتَشَدِّقُ » : المتَطاوِلُ عَلى النَّاسِ بِكَلامِهِ ، وَيتَكَلَّمُ بِملءِ فيه تَفَاصُحاً وَتَعْظِيماً لكلامِهِ ، « وَالمتَفَيْهِقُ » : أَصلُهُ مِنَ الفَهْقِ ، وهُو الامْتِلاءُ ، وَهُوَ الذي يَمْلأ فَمَهُ بِالكَلامِ ، وَيَتَوَسَّعُ فيه ، وَيُغْرِب بِهِ تَكَبُّراً وَارتِفَاعاً ، وإِظْهَاراً للفَضِيلَةِ عَلى غيرِهِ .

وروى الترمذي عن عبد اللَّه بن المباركِ رحِمه اللَّه في تَفْسير حُسْنِ الخُلُقِ قال : هُوَ طَلاقَةُ الوجه . وبذلُ المعرُوف ، وكَفُّ الأَذَى .

74- باب الحلم والأناة والرفق

ﯩﯪﯫﯬﯭﯮ ﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵ ﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽ ﯾﯿﰀﰁﰂﰃ ﰄﰅﰆﰇﰈﰉ ﰊﰋﰌﰍﰎﰏ ﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖ ﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝ ﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥ ﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭ ﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵ ﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽ ﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅ ﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍ ﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕ ﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝ ﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥ ﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭ ﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵ ﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽ ﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅ ﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍ ﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕ ﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝ ﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥ ﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭ ﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵ ﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽ ﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅ ﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍ ﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕ ﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝ ﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥ ﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭ ﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵ ﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽ ﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅ ﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍ ﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕ ﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝ ﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥ ﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭ ﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵ ﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅ ﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍ ﵎﵏ ﵐ ﵑﵒﵓﵔﵕﵖ حلم ﵗﵘﵙﵚ ﵛﵜﵝﵞ ﵟﵠﵡﵢﵣﵤﵥﵦ ﵧﵨﵩﵪﵫﵬ ﵭﵮﵯﵰﵱ ﵲﵳﵴﵵﵶﵷ ﵸﵹﵺﵻﵼﵽ ﵾﵿﶀﶁﶂﶃﶄﶅ ﶆﶇﶈﶉﶊﶋﶌﶍ ﶎﶏ﶐﶑ﶒﶓﶔﶕ ﶖﶗﶘﶙﶚﶛﶜﶝ ﶞﶟﶠﶡﶢﶣﶤﶥ ﶦﶧﶨﶩﶪﶫﶬﶭ ﶮﶯﶰﶱﶲﶳﶴﶵ ﶶﶷﶸﶹﶺﶻﶼﶽ ﶾﶿﷀﷁﷂﷃﷄﷅ ﷆﷇ﷈﷉﷊﷋﷌ باب

قال اللَّه تعالى: (آل عمران 134)**{ والكاظمين الغيظ، والعافين عن الناس والله يحب المحسنين }** .

ﯨﯩﯪﯫﯬﯭ ﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵ ﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽ ﯾﯿﰀﰁﰂﰃ ﰄﰅﰆﰇﰈﰉ. ﰊﰋﰌﰍﰎﰏ ﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖ ﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝ ﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥ ﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭ ﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵ ﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽ ﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅ ﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍ ﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕ ﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝ ﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥ ﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭ ﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵ ﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽ ﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅ ﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍ ﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕ ﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝ ﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥ ﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭ ﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵ ﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽ ﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅ ﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍ ﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕ ﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝ ﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥ ﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭ ﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵ ﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽ ﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅ ﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍ ﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕ ﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝ ﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥ ﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭ ﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵ ﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅ ﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍ ﵎﵏ ﵐ ﵑﵒﵓﵔﵕﵖ. احسان ﵗﵘﵙﵚﵛﵜﵝﵞ ﵟﵠﵡﵢﵣﵤﵥﵦ ﵧﵨﵩﵪﵫﵬ ﵭﵮﵯﵰﵱ ﵲﵳﵴﵵﵶﵷ ﵸﵹﵺﵻﵼﵽ ﵾﵿﶀﶁﶂﶃﶄﶅ ﶆﶇﶈﶉﶊﶋﶌﶍ ﶎﶏ﶐﶑ﶒﶓﶔﶕ ﶖﶗﶘﶙﶚﶛﶜﶝ ﶞﶟﶠﶡﶢﶣﶤﶥ ﶦﶧﶨﶩﶪﶫﶬﶭ ﶮﶯﶰﶱﶲﶳﶴﶵ ﶶﶷﶸﶹﶺﶻﶼﶽ ﶾﶿﷀﷁﷂﷃﷄﷅ ﷆﷇ﷈﷉﷊﷋﷌ الله ﷍ ﷎ﷺﷻ﷼﷽﷾﷿ ﷺﷻ﷼﷽﷾﷿.

وقال تعالى: (الأعراف 199) { خذ العفو، وأمر بالعرف، وأعرض عن الجاهلين } .

ކަނޑައެޅުން عفو ކުރުމުގެ ނިޒާމު! ހަނދާންކުރުން ދަށްކުރުމުގެ! ހަނދާންކުރުން ދަށްކުރުމުގެ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅުން!

وقال تعالى: (فصلت 34، 35) { ولا تستوي الحسنة ولا السيئة، ادفع بالتي هي أحسن، فإذا الذي بينك وبينه عداوة كأنه ولي حميم؛ وما يلقاها إلا الذين صبروا، وما يلقاها إلا ذو حظ عظيم } .

ހަނދާންކުރުން ކަނޑައެޅުން، ހަނދާންކުރުން ދަށްކުރުން ކަންކަމުގެ. ތަކުރާރު، ތަކުރާރުކުރުން ތަކުރާރުކުރުން(ހަނދާންކުރުން) ދިވެހިންގެ! ފަހު، ތިރީގައި ދިވެހި ދިވެހިންގެ ތެރެއިން ދަރުވޭ ގެ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ދިރި، ގ ވެ رحمت ތެރެއިން ފަދިކުރުން ވަދެގެންދާ. ހަނދާން ކުރުމުގެ ދިހަހާސް ދިވެހި، ތަކުރާރު ދިވެހި ދިވެހިންގެ. ހަނދާން ކުރުމުގެ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން، ތ ވެ ދިވެހި ދިވެހިންގެ ކަންކަމުގެ.

وقال تعالى: (الشورى 43): { ولمن صبر وغفر، إن ذلك من عزم الأمور } .

ހަނދާން ކަނޑައެޅުން، ކުރުމުގެ، عفو ކުރުމުގެ (ފާސްކުރުން!) ކަނޑައެޅުން، ތަކުރާރުކުރުން عزم ކަންކަމުގެ ކަނޑައެޅުން ކަނޑައެޅުން ތެރެއިން ކަނޑައެޅުން.

632- وعن ابنِ عَبَّاسٍ رَضيَ اللَّهُ عَنْهُما قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لأَشَجِّ عبْدِ الْقَيْس: « إِنَّ فيك خَصْلَتَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللَّهُ : الحِلْمُ وَالأَنَاة » رَواهُ مُسلم .

ވެ اللَّه ތަކުރާރުކުރުން ތަކުރާރުކުރުން عبد اللَّهِ بن عَبَّاسٍ ގ ދިވެހި ދިވެހިންގެ. ވިދާޅުވެގެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَشَجِّ عبْدِ الْقَيْس ފަށ حديث ކުރުމުގެ. ކަނޑައެޅުން ވިޔަ ކަނޑައެޅުން ކަނޑައެޅުން ތ ކަނޑައެޅުން. ތަކުރާ ކަނޑައެޅުން اللَّه سبحانه وتعلى ކުރުވެވެގެންދާ. ތިމާ حلم ތެރެއިން ހަނދާން ކަނޑައެޅުން ދަށްކުރުން ދަށްކުރުން.

633- وعن عائشة رضي اللَّه عنها قالت : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ اللَّه رفيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ في الأَمْرِ كُلِّه » متفقٌ عليه .

ރަޟިاللَّه ތަޢާލާޢަންހާ عائشة ގެ ފަރާތުންގެ ރިވާޔަތް ކުރެވިގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ސާބިތުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން اللَّه سبحانه وتعلى ރަފީޤު އެކަލާނގެ ރިފްޤަށް ލޯބިވެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި ރިފްޤަށް ދެއްވާ ތަންތަނުގައި ނުދެއްވާ ކަންތައްތައް ދެއްވާނެވެ.

634- وعنها أَن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفقَ ، وَيُعْطِي على الرِّفق مالا يُعطي عَلى العُنفِ وَما لا يُعْطِي عَلى ما سِوَاهُ » رواه مسلم .

އަދި އެކަމަނާގެ (އެބަހީ ރަޟި للّه ތަޢާލާޢަންހާ عائشة ގެފާނުން) ގެ ފަރާތުން ރިވާޔަތް ކުރެވިގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ސާބިތުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން اللَّه سبحانه وتعلى އަކީ ރިފްޤުވެރިވާ ރިފްޤުވެރިވުމަށް ލޯބިވެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ރިފްޤުވެރިވުމަށް ސާބިތުކަމުގައި ލޯބިވެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ރިފްޤަށް ދެއްވާ ކަމެއް ހަރުކަށިކަމަށް ނުދެއްވާނެއެވެ. (ދަތި ހިތްވަރު ނުކުރާ ބޮޑުކަމެއް އަދި އަނެއްކަން ހުރިހާކަމަކަށް) ދުންޔާގައި ސާބިތުވެއެވެ.

635- وعنها أَن النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِنَّ الرِّفقُ لا يَكُونُ في شيءٍ إِلاَّ زَانَهُ ، وَلا يُنْزَعُ مِنْ شَيءٍ إِلاَّ شَانَهُ » رواه مسلم .

އަދި އެކަމަނާ (އެބަހީ ރަޟި اللَّه ތަޢާލާޢަންހާ عائشة ގެ ފާނު) ގެ ފަރާތުން ރިވާޔަތް ކުރެވިގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ސާބިތުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ރިފްޤުވެރިކަމަކީ ސީދާ ކޮންމެ ކަމެއްގައި ހަރުދަނާ ހީނަރުވެގެންނުވެއެވެ. އަދި އެސީދާ ނެތިއްޖެ ކަމެއް ކަލޭ އެއްޗެއް ހުރިހާ ކަމެއް ކަނޑުވާލައެވެ.

636- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه قال : بَال أَعْرَابِيٌّ في المسجِد ، فَقَامَ النَّاسُ إِلَيْه لِيَقَعُوا فِيهِ ، فقال النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : دَعُوهُ وَأَرِيقُوا عَلى بَوْلِهِ سَجْلاً مِنْ مَاءٍ، أَوْ ذَنُوباً مِن مَاءٍ ، فَإِنَّما بُعِثْتُم مُيَسِّرِينَ ولَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ » رواه البخاري

ރަޟި اللَّه ތަޢާލާޢަންހު أبو هريرة ގެ ފަރާތުން ރިވާޔަތް ކުރެވިގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އަޢްރާބީއަކު) ހަމަ ޖެހިގެން (އަރިހުން) مسجِد(النبؤى) ގައި (ހިތްތަކުން) ކުޑަކަމުދުން ފުރަތަމަތަކެއް. އެހިނދު (އެތަނަގައި ތިބި) ބައެއް اصحاب ބޭކަލުން އެކަން މަނާކުރުމަށް ބާރަށް އެތިފާއި ދިމާއަށްދުން ތަދުވެރިކަމެއް ފެށުމެވެ. ދެން نبيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެބޭކަލުންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ. (އެކަން ދޫކޮށް ދިމާއަށް އޭނާ ދޫކޮށްލާ ދުނިޔޭ) ދޫކޮށްލާށެވެ. އަދި އޭނާ ކުޑަކުދުން ތަޅަފަތެއް ފެން ކަމެއްގެ ފެން

ބާލިދީއެއް އޮއްސާލާށެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުން ފޮނުއްވިފައި ވަނީ ލުއިފަސޭހަކޮށް
ދިނުމަށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ފޮނުއްވިފައި ނުވަނީ ދަތިއުނދަގޫކޮށް ދިނުމަށް
ނޫނެވެ.

« السَّجْلُ » بفتح السين المهملة وإسكان الجيم : وَهِيَ الدُّلوُ الممْتَلِئَةُ ماء ، كَذلِكَ الذَّنُوبُ.

637- وعن أَنس رضي اللَّه عنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « يسِّرُوا وَلا تُعَسِّروا . وَبَشِّرُوا وَلا تُنَفِّرُوا » متفقٌ عليه
.

މާތް اللَّه ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أَنس ގެފާނު، نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެކިބައިން ރިވާކުރެއްވިއެވެ.
އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ލުއިފަސޭހަކުރާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން
ދަތިއުނދަގޫ ނުކުރާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އުފާވެރި ހަބަރު ދޭށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން
ނަފްރަތު ވާފަދަ ހަބަރުތައް ނުދޭށެވެ.

638- وعن جرير بن عبد اللَّه رضي اللَّه عنه قال : سمعتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : «مَنْ يُحْرَمِ الرِّفْقَ يُحْرمِ الخيْرَ كُلَّهُ » رواه مسلم .

މާތް اللَّه ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ جرير بن عبد اللَّه ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ.
އޯގާތެރިކަމުގެ ސިފައިން މަހުރޫމު ވެއްޖެ މީހާ އެންމެހާ ހެޔޮކަމަކުން ކަނޑައެޅިގެން މަހުރޫމު ވެގެން
ގެއްލިއެވެ.

639- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه أَنَّ رَجُلاً قال للنَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : أَوْصِني قال : « لا تَغْضَبْ » فَرَدَّدَ مِرَاراً ، قال : « لا تَغْضَبْ » رواه البخاري .

މާތް اللَّه ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أبو هريرة ގެކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މީހަކު نبيُّ صَلّى اللهُ
عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިމަންނަށް ވަޞިއްޔަތެއް ކުރައްވާށެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ރުޅި
އިސް ނުކުރާށެވެ. ފަހެ އޭނާ އެތައް ފަހަރަކު އެސުވާލު ކުރަމުން ގެންދިޔައެވެ.
(އޭނާ ކޮންމެ ފަހަރަކު) އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވީ މިހެންނެވެ. ތިބާ ރުޅި އިސް ނުކުރާށެވެ.

640- وعن أبي يعلَى شدَّاد بن أَوسٍ رضي اللَّه عنه ، عن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِنَّ اللَّه كَتَبَ الإِحسَان على كُلِّ شَيءٍ ، فإِذا قَتلتُم فَأَحسِنُوا القِتْلَةَ وَإِذَا ذَبحْتُم فَأَحْسِنُوا الذِّبْحة وليُحِدَّ أَحَدُكُم شَفْرَتَه وَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ » رواه مسلم .

ڏُهْ اللَّه تَمْدُحْشَرْدِ أبو يعلَى شدَّاد بن أَوسٍ ، رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ بِهَدِسْ بِرِوَّبْتَمْدِ حديث ئەمْئَدِ ۋەئ. ئەبَحْئَوَّسْ حديث بْتَمْدِوەئ. بَرَبَسَرَوَمْسْ اللَّه سبحانه وتعالى ثْرِءْئَسْرَوَسِرِ بْتَسْرَ ئەمْكَبَسْ ۋْـ بِرْسُـسْمْءْبِرِوْدَسْ هِمَهَدِجِرْسْرَ دَمْكَسْ وَّبِهْ بْتَمَمْدَهِرِۋَەئ. وِدَّ هِمَهَدِجِرْسْ ئَەمْثْبْتَمَبِرِسَرَ ئَرَ(مَسرَئَسْ) بِرْسُـسْمْءْبِرَبَدَّەبْتَ ئَەمْثْ بْتَوَّبْتَرَ. مَدِبِ هِمَهَدِجِرْسْ بَهِثَرِسِرَ ئَرَ(مَسرَئَسْ) بِرْسُـسْمْءْبِرَبَدَّەبْتَ بَهِثَرَّبْتَرَ. مَدِبِ هِمَهَدِجِرْسْرَ ءْبَدِسْ جِرَبْ ئەمْءْمْ بَهِثَرِسِرَ ئَدِجِرَّرَ ئَوِ ڤْشْبْتَمَّرْبِرَبَدَّەبْتَ. مَدِبِ ئَدِجِرَّ بَهِثَرَّبْتَمْكَبَسْ مَبَّدَ جِرْءَئَسْ بَهِثَرَّرْبِرَبَدَّەبْتَ.

641- وعن عائشة رضي اللَّه عنها قالت : مَا خُيِّر رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بَينَ أَمْرينِ قَطُّ إِلاَّ أَخذَ أَيْسَرَهُمَا ، مَا لَم يَكُن إِثماً ، فإِنْ كانَ إِثماً كَانَ أَبعد النَّاسِ مِنْهُ . ومَا انتَقَمَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لِنَفْسِهِ في شَيءٍ قَطُّ ، إِلاَّ أَن تُنتَهكَ حُرْمَةُ اللَّهِ ، فَينتَقِم للَّهِ تعالى . متفقٌ عليه.

ڏُهْ اللَّه تَمْدُحْشَرْدِ عائشة ئ ڤْشْرَئ بِهَدِسْ بِرِوَّبْتَسْرَبْتَمْدِ.ئەبَحَسَّ وِقَّرْدِوەئ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَسْ ڤَبَحَدَّئ دَمْكَسْ هِنْوِهَّسْ ڤَوْ بْتَسْرَ بَحَدَّئَدِ مَدَحْ بْتَمْدَّوْوِ ڤَّرَبْتَدَّسْرِوَّسَرَ ئەبَحَدَّئَدِ مْوْ ئَسْرَ ڤَّرَبْتَدَّسْرِبْتَسَرَبْتَمْدِوەئ. ئَرَ ڤَّرَبْتَدَّوَّ بَحَدَّسَرَ ئەبَحْتَّرَڤْشْرَ ئَمَّرَبَسَرَّوَبَّدِ دَڤْ ئَسْرَ ۋَبْ ڤْبَرَّرِوَّبَسْرَبْتَمْدِوەئ. مَدِبِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ڤَرَوَبَدَوَّ ئەبَحْتَّرَڤْشْرَ مَدِحْمَ سَرْڤَسْ ۋَبَدِ جِرَّئَ بِهَدِسْ ۋَمَّمَ سْرِرَّمْڤَرَوَبَدَّەئ. سَرَوَّ اللَّه رَبَّدَ بْتَمَمْدَهِرِۋَدِوَّ بَحَدَّئَ دَمْكَسْ جِرَبْ مَبَمْدِڤَرِسَرَ اللَّه مَسْۋَبَدِ ئَدِجِرَّئَ بِهَدِسْ ۋَمَّمَ سْرِرَّمْڤَرَوَبَدَّەئ.

642- وعن ابن مسعود رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَلا أُخْبِرُكُمْ بِمَنْ يَحْرُمُ عَلى النَّارِ أَوْ بِمَنْ تَحْرُمُ عَلَيْهِ النَّارُ ؟ تَحْرُمُ على كُلِّ قَرِيبٍ هَيِّنٍ لَيِّنٍ سَهْلٍ».

رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ .

ڏُهْ اللَّه تَمْدُحْشَرْدِ عبد اللَّه ابن مسعود ئ بِهَدِسْ بِرِوَّبْتَسْرَبْتَمْدِ.ِوِقَّرْدِوەئ. رسول اللَّه

صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންނަރަސޫލާ ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަލިފާން ހިފުން حرام ވެގެންވާ މީހެއްގެ ވާހަކަ ބުނެދެން ހެއްޔެވެ؟ ނުވަތަ ވިދާޅުވިކަމަށްވެއެވެ. އެމީހެއްގެ މައްޗަށް އަލިފާން حرام ވެގެންވާ މީހެއްގެ ވާހަކަ ބުނެދެން ހެއްޔެވެ؟ އާދޭ! މީސްތަކުންނާ ގާތް، ލުއި، މަޑުމައިތިރި ކަމާއި ފަސޭހަކަމާ އިޚްލާސްތެރިކަމާ ކުރިމަތިވާ މީހެއްގެ މައްޗަށް އަލިފާން حرام ވެގެންވެއެވެ.

75- باب العفو والإعراض عن الجاهلين

عفو ކުރުމާއި جاهل މީހުންގެ ފަރާތުން ދުރުހެލިވެ ހުރުމާ ބެހޭގޮތުން باب

قال اللّٰه تعالى: (الأعراف 199){ خذ العفو، وأمر بالعرف، وأعرض عن الجاهلين } .

ކަލޭގެފާނު عفو ކުރެއްވުމުގައި ހިފަހައްޓަވާށެވެ! އަދި ހެޔޮކަންތައް ކުރުމަށް އަމުރުކުރައްވާށެވެ! އަދި ޖާހިލުންނާ އެއްކިބާވެ ވަޑައިގަންނަވާށެވެ!

وقال تعالى: (الحجر 85){ فاصفح الصفح الجميل } .

ފަހެ، ރިވެތިވެގެންވާ ގޮތެއްގައި ކަލޭގެފާނު މާފުކުރައްވާށެވެ!

وقال تعالى: (النور 22) { وليعفوا وليصفحوا، ألا تحبون أن يغفر اللّٰه لكم؟ } .

އަދި އެއުރެން عفو ކޮށް މާފުކުރާހިތުގާ!الله ތިޔަބައިމީހުންނަށް ފާފަފުއްސެވުމަށް ތިޔަބައިމީހުން ނުލޯބިވަނީހެއްޔެވެ؟ الله އީ ގިނަގިނައިން ފާފަފުއްސަވާ رحيم ވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ.

وقال تعالى: (آل عمران 134){ والعافين عن الناس، والله يحب المحسنين } .

އަދި، ރުޅި މަޑުކޮށް ހިފަހައްޓާ މީހުންނެވެ. އަދި، މީސްތަކުންނަށް މާފުކޮށް އުޅޭމީހުންނެވެ. احسان ތެރިންނަށް الله ލޯބިވެވޮޑިގެންވެއެވެ.

وقال تعالى: (الشورى 43): **{ ولمن صبر وغفر، إن ذلك من عزم الأمور }** **والآيات في الباب كثيرة معلومة.**

ތަނ ހަބަރުދެއްވާ، ކަމުގައި (ވާނީ)! ހަބަރުދެއްވާ، ބަލައިގަންނަ عزم ކަމުގައި ވާނެ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަމަށެވެ.

643- وعن عائشة رضي اللَّه عنها أنها قالت للنبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : هل أَتى عَلَيْكَ يَوْمٌ كَانَ أَشدَّ مِنْ يوم أُحُدٍ ؟ قال : « لَقَدْ لَقِيتُ مِنْ قَومِكِ ، وكَان أَشدُّ ما لَقِيتُ مِنْهُمْ يوْم العقَبَةِ ، إِذْ عرَضتْ نَفسِي على ابْنِ عَبْدِ يَالِيلَ ابنِ عبْدِ كُلال ، فلَمْ يُجبنِي إِلى ما أَردْتُ ، فَانْطَلَقْتُ وَأَنَا مَهْمُومٌ على وَجْهِي ، فلَمْ أَسْتَفِقْ إِلاَّ وَأَنا بقرنِ الثَّعالِبِ ، فَرفَعْتُ رأْسِي ، فَإِذا أَنَا بِسحابَةٍ قَد أَظلَّتني ، فنظَرتُ فَإِذا فِيها جِبريلُ عليه السلام ، فنَاداني فقال : إِنَّ اللَّه تعالى قَد سَمِع قَولَ قومِك لَكَ، وَما رَدُّوا عَلَيكَ ، وَقد بعثَ إِلَيك ملَكَ الجبالِ لِتأْمُرهُ بما شِئْتَ فِيهم فَنَادَانِي ملَكُ الجِبَالِ ، فَسلَّمَ عَليَّ ثُمَّ قال : يا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّه قَد سمعَ قَولَ قَومِكَ لَكَ ، وأَنَا مَلَكُ الجِبالِ ، وقَدْ بَعَثَنِي رَبِّي إِلَيْكَ لِتأْمُرَنِي بِأَمْرِكَ ، فَمَا شئتَ : إِنْ شئْتَ : أَطْبَقْتُ عَلَيهِمُ الأَخْشَبَيْنِ » فقال النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « بلْ أَرْجُو أَنْ يُخْرِجَ اللَّه مِنْ أَصْلابِهِم منْ يعْبُدُ اللَّه وَحْدَهُ لا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً » متفقٌ عليه .

ﷺ اللَّه ﷺ عائشة ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ.ﷺ ﷺ ﷺ نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ. ﷺ أُحُد ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ

ތަރިގަނޑުވެރިކަމުގެ ދަށުން ކަނޑުގައި ދިއުމުގައި ވެސް ތަކުރާރުކުރަން ޖެހޭ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑުގައި ދިއުމުގައި ވެސް ކަނޑުގެ ދަތުރުގައި ކަނޑުގެ ދަތުރުގައި ކަނޑުގެ ދަތުރުގައި

645- وعن أَنس رضي اللَّه عنه قال : كُنتُ أَمْشِي مَعَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وعليه بُردٌ نَجْرَانِيٌّ غلِيظُ الحَاشِيةِ ، فأَدركَهُ أَعْرَابِيٌّ ، فَجبذهُ بِرِدَائِهِ جَبْذَة شَديدَةً ، فَنظرتُ إلى صفحة عاتِقِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وقَد أَثَّرت بِها حَاشِيةُ الرِّداءِ مِنْ شِدَّةِ جَبذَتِهِ ، ثُمَّ قال : يَا مُحَمَّدُ مُرْ لي مِن مالِ اللَّهِ الذي عِندَكَ . فالتَفَتَ إِلَيْه ، فضحِكَ ، ثُمَّ أَمر لَهُ بعَطَاءٍ . متفقٌ عليه .

މާތް اللَّه ރުޟުވަންލެއްވި أنس ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އަހަރެން
މިގެންނަ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި ހިނގާފައި ދިޔައީމެވެ. އެހިނދު
އަކަށްގަނޑު ކަނޑާފުވާގަޑި ނަޖްރާނުގެ ބޯޅު(ބޭ) އައްޑުބެއްލަވި ފަރާތެއް ރިދާކަރާ އައިސް. ފަހެ
އަކަށްގަނޑި ރައްދުވާގެ މީހާއި އަރަރަތުވިއެވެ. އެހިނދު އެމީހާ އަކަށްގަނޑު ރިދާކަގައި
ހިފާފައި ފުރައްސާރަކޮށްލި ދަމައިލިއެވެ. ރައްޔި أنس ގެފުޅު ވިދާޅުވިއެވެ. އެމީހާ ދަމައިގަތް ބޮލުކަރުން
އަރިދާ ޖެހުނު ބޯން ހަމަ އަކަށްގަނޑު ކަނޑާފުވުން ކަނޑަނގަދުވެއެވެ. ދެން އައްސަލާ އެމީހާ
ބުނެއެވެ. އޭ مُحَمَّد އެވެ. ތިބާގެ އަތްގައިވާ اللهގެ މުދަލުން ތިމަންނައަށް ދިނުމަށް އަމުރު ކުރާށެވެ.
ފަހެ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެމީހާއި ދިމާލަށް އިލްތި އަލިލާ ބޮއްލަވާލައްވާ
ހިނިތުނިވެލެއްވިއެވެ. އަދި އެމީހާއަށް އެއްޗެއްދިނުމަށް އަމުރު ކުރެއްވިއެވެ.

646- وعن ابن مسعود رضي اللَّه عنه قال : كأَنِّي أَنظُرُ إلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَحْكِي نَبِيّاً مِن الأَنبياءِ ، صلوَاتُ اللَّهِ وَسلامُه عَلَيهم ، ضَرَبَهُ قَومُهُ فَأَدموهُ ، وَهُوَ يَمسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجهِهِ ، ويقول : « اللَّهُمَّ اغفِرِ لِقَومي فَإِنَّهُم لا يَعْلَمُونَ » متفقٌ عليه .

މާތް اللَّه ރުޟުވަންލެއްވި عبد اللَّه ابن مسعود ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، نبيބޭކަލުންގެ ތެރެއިން ބޭކަލެއްގެ ވާހަކަ ދައްކަވަމުން ހުންނެވި ސިފަ އަދިވެސް
މިގަންނަނީ ތިމަންމެނާއި އަރަރާއެވެ. އެ نبيއާގެ ޤައުމުގެ މީހުން އެ نبي އާއަށް ތަޅާ
ލޭއައްސަވައިލިއެވެ. ފަހެ ތަޅާފައި އަރާތަ ތަޅާލަމުން. އަދި އެ نبي އާ އަތުރަށް(ތިމަންނަމެންނަށް ޢަޛާބު
عذاب އަރުވާނުލައްވަވާ ދީނުން) ދުޢާ ކުރެއްވީއެވެ. އަދި އެހެރަފު ކުރެއްވުމަށް
دعاء ކުރައްވަމުން ގެންދެވިއެވެ. އޭ ރަސްކަލާނގެ އިލާހާ! ތިމަންގެ ޤައުމުގެ މީހުންގެ
ފާފަތަށް ފުއްސަވާ ދެއްވާ! ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުން ތިމަންނަ ކަންތައް އެނގިވަޑައިގެން
ނުވަތީއެވެ.

647- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لَيس الشَّديدُ بِالصُّرعَةِ ، إِنَّما الشديدُ الذي يَملِكُ نفسهُ عِند الغضبِ » متفقٌ عليه .

ڏُهْ اللَّه ﺗﻪُﺪﺷﻪُﺧُﻪُﺩِ أبو هريرة ئ ﺑِﻪَﺭِﺵْ ﺑِﺮِﻭُﻩُﺋِﺵْﺮِﻭُﻩُﺧُﻪُﺩ.ﺭَﺩَﺑَﻪَﺭَﻩُﺩَﻩُﺵْ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﻪُﺨُﻪُﺩِﻩُﺧُﻪُ. ﺋَﻪُﺭَﻪُﺩَﻩُ ﺑَﻪَﺩِﺭٍ ﻫَﺴِﺮِﻩُﺩﺷﻪُﺑَﻪَﺭَﻪُﺵْ ﻫَﻪُﺭَﻪُﺭِﺋَﻪُﺵْ ﺩُﺭُﻩُﺩَﻩُﺩِﻩُﺵْﺮِﻭُﻩُﺧُﻪُ. ﺭَﺩَﺑَﻪَﺭَﻩُﺩَﻩُﺵْ ﺋَﻪُﺭَﻪُﺩَﻩُ ﺑَﻪَﺩِﺭٍ ﺗﻪُﺨِﺭِ ﺭَﻪُﺵْﺭَ ﺭِﺳﻪُﺭَ ﺫُﺩِﺭُّﺋَ ﺭَﺩِﻩُﺭَ ﺳَﻪُﺭِﺷﻪُﺋَ ﺩَﻪُﻫَﻪُﺵْ ﺋَﻪَﺭَﻪُﺋَﻪَﻩُﺩَﻩُﺧُﻪُ.

76- باب احتمال الأذى

اللهئ ﺗﻪُﺪﺷﻪُﺧُﻪُﺩِﺭِﺋَﻪُﺵْ ﺩِﺭِﺩُّ ﺩُﺳِﺮَﻪُﺩَﻩُﺋَﻪَﺭَﻪُﺵْ ﺋَﻪُﺩَﻪُﺩَﻩُﺧُﻪُﺩُّﻩُﺋَﻪَﺭَﻪُﺵْ ﻫَﻪُّﺳِﺮُﻩُﺋَﻪُﺵْﺮُّ باب

قال اللَّه تعالى: (آل عمران 134): **{ والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس والله يحب المحسنين }**

ﻫَﺮِﺩِ ﺗﻪُﺨِﺭِ ﺩَﻩُﺋَﻪَﺭَﻪُﺵْ ﺭِﺋَﻪَﺭَﻪُﺩُّ ﺩِﺭُﻪُﺵْﺮُﻩُﺧُﻪُ. ﻫَﺮِﺩِ ﺩِﺷﻪُﺋَﻪَﺭَﻪُﺵْﺮَﻪُﺵْ ﺫُﺩِﺭُّ ﺩُﺋَﺩِﺭُﻪُﺵْﺮُﻩُﺧُﻪُ. احسان ﺋَﻪُﺭِﻪُﺵْﺮِﺋَﻪُﺭُﺋَ الله ﺧُﻪُﺣِﻪُﺋَﺩِﺋَﻪُﺵْﺮِﻭُﻩُﺧُﻪُ.

وقال تعالى: (الشورى 43) **{ ولمن صبر وغفر، إن ذلك من عزم الأمور }** .

ﻫَﺮِﺩِ ﺭَﺩَﺑَﻪَﺭَﻩُﺩَﻩُﺵْ، ﺑَﻪُﻩُﺋَﻪُﺭِﻩُﺧُﻪُ، عفو ﺗﻪُﺨِﺭِﺩُّ (ﻫَﺮِﺵُّﺳِﺮُﻩُﺧُﻪُ!) ﺭَﺩَﺑَﻪَﺭَﻩُﺩَﻩُﺵْ، ﻫَﺑَﻪَﺵْﺑَﻪَﺭَﻩُﺵْﺮَﻪُﺵْ عزم ﺑَﻪَﺳِﺋَﻪَﺭَﻪُﺵْﺮِﻭُﻩُﺵّ ﺑَﻪَﺵْﺮَﻪُﻩُﺑَﻪَﺭَﻪُﺩَﻩُﺋَ ﺋَﻪُﺧُﻪُﺭِﻪُﺵْﺑَﻪَﺵْ ﺑَﻪَﺭَﻪُﺩَﻩُﺧُﻪُ.

وفي الباب الأحاديث السابقة في الباب قبله.

648- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه أَن رجلاً قال : يا رسول اللَّه إِنَّ لي قَرَابَةً أَصِلُهم وَيَقطَعوني ، وَأُحسِنُ إِليهِم ويُسِيئُونَ إِليَّ ، وأَحلُمُ عَنهم ويجهلُونَ عَلَيَّ ، فقال : « لَئِن كُنتَ كَمَا قُلتَ فَكَأَنَّمَا تُسِفُّهم الملَّ ولا يزَالُ معكَ من اللَّه تعالى ظَهيرٌ عَلَيهم ما دُمْتَ عَلى ذلك » رواه مسلم . وقد سَبَقَ شَرْحُه في « باب صلة الأرحام » .

ڏُهْ اللَّه ﺗﻪُﺪﺷﻪُﺧُﻪُﺩِ أبو هريرة ئ ﺑِﻪَﺭِﺵْ ﺑِﺮِﻭُﻩُﺋِﺵْﺮِﻭُﻩُﺧُﻪُﺩ.ﺭَﺩَﺑَﻪَﺭَﻩُﺩَﻩُﺵْ (ﺋَﻪُﺩَﻪُﺭَﻪُﺩَﻩُﺑَﻪَﺭَﻩُ) ﺭِﺭَﺵْﺭسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ﻫَﺮِﺭُﺩَﻩُﺭِ ﻫَﺵْﺮِﺵَﻪُﺭِﻩُﺧُﻪُ. ﺵّ اللهئ ﺑَﻪَﺵْﺷُﺭُّ ﺩَﻩُﺧُ. ﺭَﺩَﺑَﻪَﺭَﻩُﺩَﻩُﺵْ ﻫِﺩَﻪُﺵْﺳَﻪَﺭَﻪُﺵْ ﺩُّﻪُﻫِﺩُّﺋَ ﺭِﺭُﻪُﺵْﺮُﻩُﺧُﻪُ. ﻫِﺩَﻪُﺵْﺳَﻪَ ﺩُﺭِﺭُﻪُﺵْﺮُّﻩِ ﺩُّﻪُﻫِﺩُّﺋَ ﺑَﻪَﺩَﺋَ

ގުޅުން ބަދަހިކުރުމެވެ. އަދި އެމީހުން ތިމަންނާއި ގާތްތިމާގެ ގުޅުން ކަނޑައެޅުމެވެ. އަދި ތިމަންނަ އެމީހުންނަށް إحسانތެރި ވުމެވެ. އަދި އެމީހުން ތިމަންނާއި ދޭތެރޭ ނުބައިކޮށް ކަންކުރުމެވެ. އަދި ތިމަންނަ އެމީހުންނާއި ދޭތެރޭ حلم ވެރިކަމާއިއެކު މުޢާމަލާތް ކުރުމެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ބުނާ ގޮތަށް ކަންކަން ވާނަމަ ތިބާ އެމީހުންނަށް ކާން ދެނީ ތިބާ ހޫނު އަޅިއެވެ. އަދި ތިބާ އެ ގޮތުގައި ތިބާ ހުންނަހާ ހިނދަކު އެމީހުންނާ ދެކޮޅަށް ތިބާއަށް ވެރިވާނެ ތިބާގެ ވެރިކަލާނގެ الله ގެ حضرة ން ތިބާއާއި އެކުވާނެއެވެ.

77- باب الغضب إذا انتهكت حرمات الشرع
والانتصار لدين الله تعالى

شريعة ގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ކަމެއްގެ ހުރުމަތް ކަނޑައެޅިފައިވިނުމުން ރުޅިއައުމާއި އަދި اللهގެ ދީނަށް ނަސްރު ދިނުމުގެ ވާހަކަ ބަޔާންވެގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى: (الحج 30): { ومن يعظم حرمات اللَّه فهو خير له عند ربه } .

(ކަންހުރިގޮތީ) އެއީއެވެ. އަދި اللهގެ حرمة ތަކަށް ޢަޒީމްކުރާ މީހާ (ދަންނާށެވެ!) ދެން، އެކަމަކީ އެމީހަކަށް އެމީހެއްގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެ حضرة ގައި ހެޔޮކަން ބޮޑެވެ.

وقال تعالى: (محمد 7) { إن تنصروا اللَّه ينصركم ويثبت أقدامكم } .

ތިޔަބައިމީހުން اللهއަށް (އެބަހީ: اللهގެ دين އަށް) نصر ދީފިނަމަ، އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުންނަށް نصر ދެއްވާނެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ފައިތިލަފައި ثابت ކުރައްވާނެއެވެ.

649- وعن أبي مسعود عقبة بن عمرو البدريِّ رضي اللَّه عنه قال : جَاءَ رَجُلٌ إلى النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فقال : إنِّي لأتَأَخَّر عَن صَلاةِ الصُّبْحِ مِن أجْلِ فلانٍ مِما يُطِيل بِنَا ، فمَا رأيت النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم غَضِبَ في موعِظَةٍ قَطُّ أَشدَّ مِمَّا

غَضِبَ يَومئذٍ ، فقال : يَا أَيهَا النَّاس : إنَّ مِنكم مُنَفِّرين . فأَيُّكُمْ أَمَّ النَّاسَ فَلْيُوجِز ، فإنَّ مِنْ ورائِهِ الكَبيرَ والصَّغيرَ وذا الحَاجَةِ » متفق عليه.

ރަޟީ اللَّه ޢަންހުގެފާނު أبو مسعود عقبة بن عمرو البدريގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްފަހަރަކު) މިހާރު رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ޙަޟްރަތަށް އައިސް އެއްމީހަކު ދަންނަވައިފިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިވެނި މީހަކު ނަމާދުކުރައްވާތީއެވެ ފަހުން ހުރެވުނީ މިވެނި ފަތިސް ނަމާދު ދިގުކޮށްދެއްވާތީ ކުރިން ހުރެވުމުން ނުދެވިއްޖައީއެވެ. (ރާވީ ވިދާޅުވެއެވެ.) އެދުވަހު رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކޯފާވެވޮޑިގެންނެވި ކޯފާވެވޮޑިގެންވުން ވަރަށް ބޮޑަށް ދެކެވަޑައިގެން ނުވާހެން ނުދެކެމެވެ. އެއަށްފަހު حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ މީސްތަކުންނޭ! ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ބައެއް މީހުންނެތި ދީނުގައި އުފެދޭ ނަފުރަތު ކުރާ މީސްތަކުން. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު އިމާމުވެރިކޮށް ނަމާދުކުރައްވާނަމަ ލުއި ކުރާށެވެ. މިހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އޭނާގެ ފަހަތުގައި މުސްކުޅިންނާއި ކުޑަކުދިންނާއި حاجةތެރިން ހުންނާނެއެވެ.

650- وعن عائشة رضي اللَّه عنها قالت : قدِمَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِنْ سفرٍ ، وقَد سَتَرْتُ سَهْوةً لِي بقِرامٍ فَيهِ تَمَاثيلُ ، فَلمَّا رآهُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم هتكَهُ وتَلَوَّنَ وجهُهُ وقال : « يَا عائِشَةُ : أَشَدُّ النَّاسِ عَذَاباً عِند اللَّهِ يوم القيامةِ الَّذينَ يُضاهُونَ بِخَلقِ اللَّهِ » متفق عليه .

ރަޟީ اللَّه ޢަންހުގެފާނު عائشةގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދަތުރުފުޅަކުން އެނބުރި ވަޑައިގެންނެވެ. އަދި (އަހަރެންގެ) ހަމަހަމަކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ހުދު ގަޑި ހުރި އަހަރެންގެ ގޮޅިއަށް ބޮޑުކަމުގައި ހުރި ތިރި ފަރުދާއެއް ލާފައި ހުރީމެވެ. ފަހެ އެއަށް رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ބައްލަވާލެއްވުމުން އެފަރުދާ ގޮވައިލެއްވިއެވެ. (ކާފަރުދާގައި ވަނީ ބޮޑުކުރެވުން) މޫނުފުޅު ގެ ކުލަ ދިރުވުނީ ހަމަގައި ބަދަލުވިއްޖެއެވެ. އަދި حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ عائشة ގެ އެވެ. قِيامة ދުވަހުން އަންގާ ގަދަލުގެ عذابގައި ވާނީ އެއްބަޔަކީ اللهގެ ހެއްދެވި خلق ތަކާއި އެއްގޮތަށް އެއްޗެހި ހެދުމަށް މަސައްކަތް ކުރާ މީހުންނެވެ.

« السَّهْوَةُ » : كالصُّفَّة تكُونُ بين يدي البيت ... و « القِرام » بكسر القاف : ستر رقيق، و « هتكه » : أفسد الصورة التي فيه .

651- وعنها أَنَّ قريشاً أَهَمَّهُم شَأْنُ المرأةِ المخزُومِية التي سَرقَت فقالوا : من يُكلِّمُ فيها رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ؟ فقالوا : مَن يجتَرِيءُ عليهِ إلا أُسامةُ بنُ زيدٍ حِبُّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ؟ فَكَلَّمهُ أُسامةُ ، فقالِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَتَشفعُ في حدٍّ مِن حُدُودِ اللَّهِ تعالى ؟ ، » ثم قامَ فَاخْتَطَبَ ثم قال : « إنما أَهْلَكَ من قبلكُم أَنَّهُم كانُوا إذَا سرقَ فِيهِم الشَّريفُ تَركُوهُ ، وإذا سرق فِيهِمِ الضَّعِيفُ أَقامُوا عليهِ الحدَّ، وايْمُ اللَّه ، لو أَنَّ فاطمَة بنت محمدٍ سرقَتْ لقَطَعْتُ يَدهَا » متفقٌ عليه .

651- ތަކުރާރުކުރެވުނު ކަމަކީ (ބައެއް ފަހަރު) ކުރައިޝުންގެ (ބައެއް) ބަނޫ (ގޯތިން) ކަމަށް ވާ (ބައެއް) ގާތުން (ބައެއް) ބައެއް (ގާތުން) (ބައެއް) (ގާތުން) (ބައެއް) (ގާތުން) (ބައެއް)

މާތް اللَّه ރުއްސުންވެވޑައިގަތް أنس ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން (އެއްފަހަރަކު) نبيّ ާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މިސްކިތުގައި قِبْلَةِ ފަރާތުގައި (ނިޔަލުޖަހާފައި ދިއްލާލެން) ކުޅުގަނޑެއް ހުއްޓާ ދެކެވަޑައިގެން އެކަމާއިމެދު އުނދަގޫފުޅުވެ ވަޑައިގެން މިންވަރު ބޮޑުކަމުން މޫނުފުޅުމަތިން އެކަން ފާޅުވެގެންދިޔައެވެ. ފަހެ ތެދުވެވަޑައިގެން އަމިއްލަ އަތްޕުޅުން ސާފުކުރެއްވިއެވެ. އަދި حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ނަމާދުގައި ހުންނަ ހިނދު ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހާ ހައްދަވައި ދެއްވި ވެރިރަސްކަލާނގެއާއި ސިއްރުން މުނާޖާތްކުރެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ އެމީހާއާއި ދެމެދުގައެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެއްވެސްމީހަކު [illegible] قِبْلَة ފަރާތަށް ކުރިމަތިން ކުޅު ނުޖަހާށެވެ. ނަމަވެސް ވާތްފަރާތަށް ނުވަތަ ފައިތިލަދަށަށް ޖަހާށެވެ. ދެން އެއަށްފަހު އެކަލޭގެފާނު ރިދާފުޅުގެ ކޮޅުގައި ކުޅު ޖައްސަވައި ދެން އޭގެ ބައެއް ބައެއްގެ މައްޗަށް އެއްކޮށްލައްވައި حديث ކުރެއްވިއެވެ. ނުވަތަ މިގޮތަށް ހަދާށެވެ.

والأمرُ بالبُصاقِ عنْ يسَارِهِ أو تحتَ قَدمِهِ هُوَ فيما إذا كانَ في غَيْرِ المسجِدِ ، فَأَمَّا في المسجِدِ فَلا يَبصُقْ إلاَّ في ثوبِهِ .

ދަންނައެވެ. (ވާތްފަރާތަށެވެ.) ވަރަށް ބޮޑު ޖަމާޢަތެއް ނުވަތަ ފައިތިލަދަށަށް ކުޅުޖަހަންވީ މިސްކިތުން ބޭރުގައި ހުރިހިނދުގައެވެ. ފަހެ މިސްކިތުގައި ހުރެއްޖެނަމަ ކުޅުޖަހަން ވާނީ ހެދުމުގައި ކުޅުޖަހައިގެންނެވެ.

78– باب أمر ولاة الأمور بالرفق برعاياهم ونصيحتهم والشفقة عليهم والنهي عن غشهم والتشديد عليهم وإهمال مصالحهم والغفلة عنهم وعن حوائجهم

ވެރިން ރަޢިއްޔަތުންނާއި މެދު މަޑުމައިތިރިކަމާއިއެކު މުޢާމަލާތްކުރެއްވުމާއި، އަދި ރަޢިއްޔަތުންނަށް ނަޞޭޙަތްތެރިވުމާއި، އަދި ރަޢިއްޔަތުންގެ މައްޗަށް އޯގާތެރިވުމާއި، އަދި ރަޢިއްޔަތުންނާއިމެދު މަކަރުހީލަތްހެދުމާއި، އަދި ރަޢިއްޔަތުންގެ މައްޗަށް ހަރުކަށިވުމާއި، އަދި ރަޢިއްޔަތުންގެ މަސްލަހަތު ހާޖަތްތަކާއިމެދު އިހުމާލުވުމާއި އަދި ރަޢިއްޔަތުންގެ ކަންތައްތަކާއިމެދު غافل ވުމުން ނަހީކުރުމާބެހޭ باب

قال اللَّه تعالى: [الشعراء : 215] { واخفض جناحك لمن اتبعك من المؤمنين } .

مؤمن ނުވާ ބަޔަކުން ކަލޭގެފާނަށް تبع ވި މީހުންނަށް، ކަލޭގެފާނުގެ ފިޔަފުޅު ތިރިކޮށްލައްވާށެވެ! (އާޔަތް:
ގަދުމާއި ޙިޔާވާ ގައިގޮސްނުނާވެ.)

وقال تعالى: { إن اللّٰه يأمر بالعدل والإحسان وإيتاء ذي القربى، وينهى عن الفحشاء والمنكر والبغي، يعظكم لعلكم تذكرون }. [النحل : 90]

ހަމަކަށަވަރުން اللّٰه ތަޢާލާ ތިމަންރަސްކަލާނގެ ޢަދުލުވެރިކަމާއި، إحْسَانِ ވެރިކަމާއި، ގާތްތިމާގެ މީހުންނަށް
ހެއުކަރުދާނާވުމާ. އަދި ހަޑިކަން ބޭއްވިފައި ވާ ފުރަތަމަ، منكــــرات ތަކާއި، އަނިޔާވެރިވުމުން
އެކަލާނގެ ނަހީކުރައްވައެވެ. އެކަލާނގެ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް وعـــــظ ދެއްވަނީ، ތިޔަބައިމީހުން
ހަނދުމަކުރުމަށްޓަކައެވެ.

653- وعن ابن عمر رضي اللّٰه عنهما قال : سمِعتُ رسولَ اللّٰه صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « كُلُّكُم راعٍ ، وكُلُّكُمْ مسؤولٌ عنْ رعِيتِهِ : الإمامُ راعٍ ومَسْؤُولٌ عَنْ رعِيَّتِهِ ، والرَّجُلُ رَاعٍ في أهلِهِ وَمسؤولٌ عنْ رَعِيَّتِهِ ، وَالمرأَةُ راعيةٌ في بيتِ زَوجها وَمسؤولةٌ عَنْ رعِيَّتِها ، والخَادِمُ رَاعٍ في مال سَيِّدِهِ وَمسؤُولٌ عَنْ رَعِيتِهِ ، وكُلُّكُم راع ومسؤُولٌ عَنْ رعِيَّتِهِ » متفقٌ عليه .

ދާތް اللّٰه އެދެކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد اللّٰهِ بن عمر ގެ ކިބައިން
ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللّٰه صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް
ތިމަންއަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ކޮންމެ މީހަކީ ބަލަ
ހައްޓަން ޖެހޭ މީހެކެވެ. އަދި އެމީހާ ބަލަހައްޓަންޖެހޭ ފަރާތާމެދު ސުވާލު
ކުރައްވާނެއެވެ. މުސްލިމުން ވެރިޔާއީ ބަލަހައްޓަން ޖެހޭ މީހެކެވެ. އެމީހާ ބަލަ
ހައްޓަންޖެހޭ ފަރާތާމެދު އެމީހާއަށް ސުވާލުކުރައްވާނެއެވެ. އަދި ފިރިހެނާ އޭނާގެ
އާއިލާ ބަލަހައްޓަންޖެހޭ ފަރާތެވެ. އަދި އޭނާ ބަލަހައްޓަން ޖެހޭ ފަރާތާމެދު
އޭނާއާއި ސުވާލުކުރައްވާނެއެވެ. އަދި އަންހެނާ އޭނާގެ ފިރިމީހާގެ ގެ ބަލަހައްޓަން ޖެހޭ
މީހެކެވެ. އަދި އެކަން ބަލަހައްޓަން ޖެހޭ ފަރާތް އެއްކޮށާމެދު އެކަން ބަލަހައްޓާ
ސުވާލުކުރައްވާނެއެވެ. އަދި ޚާދިމު މީހާއީ އޭނާގެ ވެރި މީހާގެ މުދާ ބަލަހައްޓަން ޖެހޭ
މީހެކެވެ. އޭނާ ބަލަހައްޓަން ޖެހޭ ވާއްޖާއާމެދު އޭނާއާއި ސުވާލުކުރައްވާނެއެވެ. އަދި
ތިޔަބައިމީހުންގެ ކޮންމެ މީހަކީ ވެސް ބަލަހައްޓާ މީހެކެވެ. އަދި އޭނާއަކީ ބަލަހައްޓަން ޖެހޭ
ފަރާތާ މެދު އޭނާއާ ސުވާލު ކުރައްވާނެއެވެ.

654- وعن أبي يَعْلى مَعْقِل بن يَسَارٍ رضي اللَّه عنه قال : سمعتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « ما مِن عبدٍ يسترعِيهِ اللَّه رعيَّةً ، يَمُوتُ يومَ يَموتُ وهُوَ غَاشٌ لِرَعِيَّتِهِ ، إلاَّ حَرَّمَ اللَّه عليهِ الجَنَّةَ » متفقٌ عليه .

وفي روايةٍ : « فَلَم يَحُطهَا بِنُصْحِهِ لم يجِد رَائِحَةَ الجَنَّة » .

وفي روايةٍ لمسلم : « ما مِن أَمِيرٍ يَلِي أُمورَ المسلِمينَ ، ثُمَّ لا يَجهَدُ لَهُم ، ويَنْصحُ لهُم، إلاَّ لَم يَدخُل مَعَهُمُ الجَنَّةَ » .

ڇ‌ۇاللَّه تەرجىمىسىنى ئوقۇڭ.ۋېدىئوسىنى ياخشىلاڭ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث تېكىستىدىكى.ڇ‌ۇ الله سبحانه وتعالى ھەممىگە كۆرسەتكەن ئىلتىپاتلىرىنىڭ بىرى شۇكى ئۇ ئۆزىگە تاپشۇرۇلغان كىشىلەرنى ئۆزىنىڭ سەمىمىيلىكى بىلەن ياخشى باشقۇرمىسا ئۇلارنى الله سبحانه وتعالى جەننەتكە كىرگۈزمەيدىغان قىلىپ تېكىستىدىكى حرام قىلغان.

ھەر بىر ئادەم ئۆزىنىڭ ئائىلىسىگە ۋە نصيحة ئۆزىنىڭ تەۋەلىكىدىكى ئىشلارغا ئەستايىدىل بولۇشى كېرەك.

ھەر بىر مسلم كىشى ئۆزىنىڭ ئائىلىسى ۋە ئۇنىڭ ئىشلىرىغا مەسئۇل بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇلارغا ئەستايىدىل بولۇشى ۋە ئۇلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىشى كېرەك.

655- وعن عائشة رضي الله عنها قالت : سمعت رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول في بيتي هذا : « اللهم من وَلِي من أمر أُمتي شيئاً فشق عليهم فاشقق عليه ، ومن وَلِيَ من أمر أمتي شيئاً فرفق بهم فارفق به » رواه مسلم .

ڇ‌ۇاللَّه تەرجىمىسىنى ئوقۇڭ.ۋېدىئوسىنى ياخشىلاڭ. عائشة ئۆيۈمدىكى ياخشىلاڭ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئۆممىتىمنىڭ ئىشلىرىغا ۋالى بولۇپ تۇرۇپ ئۇلارغا قىيىنچىلىق سالغان ئادەم بولسا ئۇنىڭغا قىيىنچىلىق سالغىن.ئەگەر ئۇ ئۇلارغا مۇلايىملىق قىلسا ئۇنىڭغا مۇلايىملىق قىلغىن. اللَّهُمَّ ئەگەر كىمكى ئۆممىتىمنىڭ ئىشلىرىغا ۋالى بولۇپ تۇرۇپ ئۇلارغا قىيىنچىلىق سالسا ئۇنىڭغا قىيىنچىلىق سالغىن! ئۆممىتىمنىڭ ئىشلىرىغا ۋالى بولۇپ تۇرۇپ ئۇلارغا مۇلايىملىق قىلسا ئۇنىڭغا مۇلايىملىق قىلغىن! ھەر بىر ئۆممىتىمنىڭ ئىشلىرىغا ۋالى بولۇپ تۇرۇپ ئۇلارغا قىيىنچىلىق سالسا ئۇنىڭغا قىيىنچىلىق سالغىن! ئەگەر ئۇ ئۇلارغا مۇلايىملىق قىلسا ئۇنىڭغا مۇلايىملىق قىلغىن!

656- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « كَانَت بَنُو إسرَائِيلَ تَسُوسُهُمُ الأَنْبياءُ ، كُلَّما هَلَكَ نبي خَلَفَهُ نبي ، وَإنَّهُ لا نبي بَعدي ، وسَيَكُونُ بَعدي خُلَفَاءُ فَيَكثُرُونَ » قالوا : يَا رسول اللَّه فَما تَأْمُرُنَا ؟ قال : « أَوفُوا بِبَيعَةِ الأَوَّلِ فالأَوَّلِ ، ثُمَّ أَعطُوهُم حَقَّهُم ، وَاسأَلوا اللَّه الذي لَكُم ، فَإِنَّ اللَّه سائِلُهم عمَّا استَرعاهُم » متفق عليه

މާތްاللَّه ރުއްސުންލެއްވި أبو هريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. بَنُو إسرَائِيل ބޭކަލުގެ ވެރިކަން ބެލެހެއްޓެވީ ނަބީބޭކަލުން ކޮންމެ ނަބީއަކު ވަފާތުވުމާއެކު އެ ނަބީއަކަށްފަހު އެހެން نبي ބޭކަލަކު ޚަލީފާވެވަޑައިގަނެއެވެ. އަދި އަހުރެން نبي ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ފަހު نبي ބޭކަލުންނެވެ. އަދި ތިމަންކަލޯގެފާނަށްފަހު ހިތްހަމަނުޖެހޭ ވެރިން ގިނަވާނެއެވެ. ދެން އަހުރެންގެ ފަހުން ގިނަގުނަ ޚަލީފާއިން ފާޅުވާނެއެވެ. އޭރު އަހުރެންގެ ޤައުމު މީހުން ދެކެވުމަށް ނުކުޅެދޭނެއެވެ. أصحاب ބޭކަލުން އެދެންނެވިއެވެ. އަހުރެމެންނަށް ކިހިނެއް ކުރުމަށް އިރުޝާދު ދެއްވަނީ؟ ކޮން ގޮތަކަށް ކުރަންވީ؟ ވާހަކަ އަހުރެމެން ކުރަންވީ ކޮންކަމެއް؟
حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެންމެފުރަތަމަ ބައިއަތު ހިފުނީ ކޮންބޭކަލަކާ އެބޭކަލަކާ بِبَيْعَةِ ވަފާތެރިވާށެވެ. ދެން އެ بِبَيْعَةِ ކުރިމަތިވާ ވެރިންގެ ހައްޤު އަދާކުރާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ހައްޤު ﷲ ގެ ޙަޟްރަތުން އެދޭށެވެ. ދެން ވެރިންނަށް ﷲ سبحانه وتعالى އެބައިމީހުން ކުރެއްވި އަމާނާތް ތަކުގެ
ސުވާލުކުރައްވާނެއެވެ. (قِيامةِ ދުވަހުން) ޙިސާބު ކުރައްވާނެއެވެ.

657- وعن عائِذ بن عمروٍ رضي اللَّه عنه أَنَّهُ دَخَلَ على عُبيدِ اللَّهِ ابن زِيادٍ ، فقال له : أَيْ بُنَيَّ ، إني سَمِعتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « إنَّ شَرَّ الرِّعاءِ الحُطَمَةُ » فإيَّاكَ أن تَكُونَ مِنْهُم ، متفقٌ عليه .

މާތްاللَّه ރުއްސުންލެއްވި عائِذ بن عمر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން
އެ صحابي، މާތްاللَّه ރުއްސުންލެއްވި عُبَيْد اللهِ بن زياد ގެ ގާތަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި ވިދާޅުވި އެ
صحابي، ގެ ކިބައިން ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ދަރިފުޅާއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم
حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެންމެ
ނުބައި ވެރިޔަކީ ރައްޔިތުންނަށް އަނިޔާކުރާ ވެރިޔާއެވެ. ފަހެ ކަލޭ އެބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި
ނުވާން ބަލާށެވެ. މިހަދީސް ބުޚާރީ އަދި މުސްލިމް ރިވާކޮށްފައިވެއެވެ.

658- وعن أبي مريمَ الأَزدِيِّ رضي اللَّه عنه ، أَنه قَالَ لمعَاوِيةَ رضي اللَّه عنه : سَمِعتُ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « من ولاَّهُ اللَّه شَيئاً مِن أُمورِ المسلِمينَ فَاحتجَبَ دُونَ حاجتهِم وخَلَّتِهم وفَقرِهم ، احتَجَب اللَّه دُونَ حاجَتِه وخَلَّتِهِ وفَقرِهِ يومَ القِيامةِ » فَجعَل مُعَاوِيةُ رجُلا على حَوَائجِ الناسِ . رواه أبو داودَ ، والترمذي .

ڏُهْاللَّه ئۇمۇشۇخۇمۇ أبومريم الأزدِيّ ئ بِرَهَرِمْ ئِرِڤُڤَئْسْرِڤُمُڤَ. ئَرَئَبَرَهَرَمْرْمْ ئ صحابي , ڏُهْاللَّه ئۇمۇشۇخۇمۇ معاوية ئَرْمْ ڤَرْمْشَرِهِمُڤَ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئۇئَمُهَرَمْسِئْرْمْ هِرَمْ ئَمُڤُرِڤُڤَ. ئُهَئَخَئَڤُڤْرْمْ حديث ئۇئَمُهَمُڤُ. ڇُمْخِرِڇُمْئَ ئَرْمْهَرَمُهَرَئَ ھُئَمُرِمْ ئَرَئَبَرْمْ بِرْمْڤُڤُمْ ڇِرَئْ ئَڤَمُرِڇُرْمْئَ ئُڤَهَمُهَرَّمُرِ ئَرَهَرِ ئُهَمُرِڇُرْمْئَ ڤَرْڤِئُمَرَڤُئَ ئَرَمُهَرَمْ ئُرِڤَهَرِهَرْمْڤُڤْئْرْمْ ئَرِئَرِمْ ئُرِئَمُهَڤَئَرَ قِيامةِ ڤُرَهَرْمْ الله سبحانه وتعالى ئُڇِرُّئَ ئُڤَهَمُهَرَّمُرِ ئَرَهَرِ ڤَرِڤِئُمَرَڤُئَ ئَرَمُهَرَمْ ئَرَمُهَرْمْ ڤُرْئْرْمُڤُرَّمُرْمُڤُ. ڤَرْئَ ڇِرَهَمْڤُڤْڤَ ئَرَڤَئَرَمُهَمْڤَرَّمُرِ ڏُهْالله ئۇمۇشۇخۇمۇ معاوية ڇِڤَرَئَ ڇِمْڇِرُمْئَ رُّخَ ڤَرْئَرَهَرَمْڤُرَهَڤَرَّمُرِ ڇِرَئْ ئَرَمُهَرْمْ ئُرِئَمُهَرَّمُرِ ھُئَرَمُهَڇِوِمُڤَ.

79- باب الوالي العادل

عدلڤَمُرِ ڤَمُرِّمُرَئَ ڏُهْرَمْ ھَرَّمْرْمُئَرَمْڤَرَّمُ باب

قال اللَّه تعالى(النحل 90): { إن اللَّه يأمر بالعدل والإحسان وإيتاء ذي القربى } الآية.

ئَرَئَبَرَهَرَمْرْمْ عَدْلِ ڤَمُرِڤُئَرَّمُرِ، إِحْسَانِڤَمُرِڤُئَرَّمُرِ، ڏُهْمِڤُرَّئَ ڇِرْمْئَرْمْ ئۇمُڤُرِڤُئَرْمْ الله ئَرَئَمُرِمُهَرَمُهَڤَ.

وقال تعالى (الحجرات 9): { وأقسطوا إن اللَّه يحب المقسطين } .

ئَرِ ھِرَهَرِڇِرْمْ عدلِ ڤَمُرِڏُئَ.! ئَرَئَبَرَهَرَمْرْمْ عَدْلِ ڤَمُرِمْڤَرَّئَ الله ڤُھِڤَڤَڤِڤَئَرَمْئَرَهَرَئَ.

659- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه ، عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّه في ظِلِّهِ يومَ لا ظِلَّ إلاَّ ظِلُّهُ : إمَامٌ عادِلٌ ، وشَابٌّ نَشَأَ في عِبادَةِ اللَّهِ تَعالى ، ورَجُلٌ مُعَلَّقٌ قَلبُهُ في المساجِدِ ، ورجُلانِ تَحَابَّا في اللَّه ، اجتَمعَا عليهِ ، وتَفرَّقَا علَيهِ ، ورجُلٌ دعَتهُ امرَأَةٌ ذَاتُ مَنصِب وجمَالٍ ، فقَال : إنِّي أَخَافُ اللَّه ، ورَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصدقةٍ ، فَأَخْفَاها حَتَّى لا تَعلَمَ شِمالُهُ ما تُنفِقُ يمِينُهُ ، ورَجُلٌ ذَكَر اللَّه خَالياً فَفَاضَتْ عينَاهُ » متفقٌ عليه .

ڏُهْ اللَّه ئۇمۇشۇخۇمۇ أبو هريرة ئَڤَرَّمُرِ ئَڤَرَهُهْ ئُهْمُرِ نَبي ئَرَڤُئَڤَرَّمُرَئَ بِرَهَرِمْ

ތިލަވައްދެވުނީ. ހަނގުޅުވާ حديث ކަމުގައި ކަންކަމުގެ ފުރިހަމަ ވެގެންވާ الله سبحانه وتعالى (قِيامةِ قُرَيْب) ދުނިޔެގެ ދިގުދުރު ދުވަސްތަކެވެ. ދުނިޔެއިން ދިޔަ ދުވަސްތަކުގެ ދިގުދުރު ދެނެގަތުމަށް ދިގުދުރު ދުވަސްތަކެވެ. ދެ ދަރިން ވިދާޅުވި ގޮތުގައި اللهَمَّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ދެ ފާޅުގައި ލިޔެ ދެ ފާރުގައި ބަހައްޓާ ކަމަށް صدقةَهُ جَارِيَة ކަމަށާ ދެ ފާރުގައި ލިޔެ ދެ ފާރުގައި الله ފުރިހަމަ ކުރައްވާ ކަމަށް ދުވާ ދުވަހެވެ.

660- وعن عبد اللَّهِ بنِ عمرو بن العاص رضي اللَّهُ عنهما قال : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « إنَّ المقسِطينَ عِنْدَ اللَّهِ عَلى مَنابِرَ مِنْ نورٍ : الَّذِينَ يعْدِلُونَ في حُكْمِهِمْ وأَهليهِمْ وما وُلُّوا » رواهُ مسلم .

ﷲ ﷺ عبد اللَّهِ بن عمر بن العاص ގ ކިޔާފައި ލިޔެވެ.ވާދުވެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުށްވެރިވެވެ. ހަގީގަތުގައި ﷲ ގެ حضرة ގައި ބޮޑުވެ ފާހަގަ ކުރެވޭ ދުވަހުގައި ފާހަގަ ކުރެވޭ ދުވަހުގައި ކަމަށާ ދެ ފާރުގައި ލިޔެ ދެ ފާރުގައި ވެސް ހަގީގަތުގައި ކަމަށާ ދެ ފާރުގައި ލިޔެ ދެ ފާރުގައި ވެސް ހަގީގަތުގައި ކަމަށާ ދެ ފާރުގައި ލިޔެ ދެ ފާރުގައި ވެސް

661- وعَن عوفِ بن مالكٍ رضي اللَّه عنه قال : سَمِعْتُ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : «خِيَارُ أَئمتكُمْ الَّذينَ تُحِبُّونهُم ويُحِبُّونكُم ، وتُصَلُّونَ علَيْهِم ويُصَلُّونَ عليْكُمْ ، وشِرَارُ أَئمَّتِكُم الَّذينَ تُبْغِضُونهُم ويُبْغِضُونَكُمْ ، وتَلْعُنونَهُمْ ويلعنونكم » قال : قُلْنا يا رسُول اللَّهِ ، أَفَلا نُنابِذُهُمْ ؟ قالَ : « لا ، ما أَقَامُوا فِيكُمُ الصَّلاةَ ، لا ، ما أَقَامُوا فيكُمُ الصَلاة » مسلم.

ﷲ ﷺ عوفِ بن مالك ގ ކިޔާފައި ލިޔެވެ.ވާދުވެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުށްވެރިވެވެ. ހަގީގަތުގައި ކަމަށާ ދެ ފާރުގައި ލިޔެ ދެ ފާރުގައި ވެސް ހަގީގަތުގައި ކަމަށާ ދެ ފާރުގައި ލިޔެ ދެ ފާރުގައި ވެސް ހަގީގަތުގައި ކަމަށާ ދެ ފާރުގައި ލިޔެ ދެ ފާރުގައި ވެސް

ތިޔަބައިމީހުން ލޯބިވާ އަދި ތިޔަބައިމީހުންނާ ލޯބިވާ ވެރިންނެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން
އެބައިމީހުންނަށް ދުޢާކުރާ އަދި އެބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދުޢާކުރާ ވެރިންނެވެ. ބުނެވުނު
ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރިންނެވެ. ޔާﷲ ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން އެމީހުން ވެރިކަމުން
ދެކޮޅުހަދައިގެން ނުވާނެހެއްޔޭ؟ حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ނޫނެކެވެ. އެބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުންގެ
ތެރޭގައި ނަމާދު قـائم ކުރައްވާ ހިނދަކު ދެކޮޅުހަދައިގެން ނުވާނެއެވެ. ނޫނެކެވެ. އެބައިމީހުން
ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ނަމާދު قائم ކުރައްވާ ހިނދަކު ދެކޮޅުހަދައިގެން ނުވާނެއެވެ.

قوله : « تُصَلُّونَ عَلَيْهِمْ » : تَدْعونَ لهُمْ .

662- وعَنْ عِيَاضِ بن حِمار رضي اللَّهُ عَنْهُ قالَ : سِمِعْت رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : «أَهْلُ الجَنَّةِ ثَلاثَةٌ : ذُو سُلْطانٍ مُقْسِطٌ مُوَفَّقٌ ، ورَجُلٌ رَحِيمٌ رَقِيقُ القَلْبِ لِكُلِّ ذِى قُرْبَى وَمُسْلِمٍ ، وعَفِيفٌ مُتَعَفِّفٌ ذُو عِيالٍ » رواهُ مسلم .

ރަޟިاللَّـه ޢަންހުމާ عِيَاضِ بن حِمـار ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم حـديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއިވުނެވެ. އަހުލުސުންނަތު حـديث ކުރައްވައިފިއެވެ.
ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިންނަކީ ތިންބަޔެކެވެ. އެއީ އިންޞާފުވެރި ތައުފީޤު
ލިބިވަޑައިގެންނެވި ވެރިކަމުގެ ވެރިޔާއެވެ. އަދި ކޮންމެ ގާތްތިމާގެ މީހަކާ މުސްލިމަކަށް ހިތް ނަރުމަ
ރަޙްމަތްތެރި މީހާއެވެ. އަދި ޢިއްފަތްތެރި ޢިޔާލުވެރި މީހާއެވެ.
ފާފައިން ދުރުހެލިވެ، އަނެކުންގެ ކައިރީގައި ސުވާލުކުރުމުން ޢިއްފަތްތެރިވާ ޢިޔާލުވެރިޔާއެވެ.
މީސްތަކުންގެ ކޮލޯއަށް ހުށަހެޅުމަކީ ނުކުރެވޭ ކަމެކެވެ.

80- باب وجوب طاعة ولاة الأمور في غير معصية

ޢުލޫލްއަމްރު އަށް ކިޔަމަންތެރިވުމަކީ ވާޖިބުކަމެއް ކަމުގައިވުމާއި ފާފަވެރިކަމުގައި
އެބައިމީހުންނަށް ކިޔަމަންތެރިވުމަކީ حرام ކަމެއްކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

وتحريم طاعتهم في المعصية

قال اللَّه تعالى: { يا أيها الذين آمنوا أطيعوا اللَّه، وأطيعوا الرسول، وأولي الأمر منكم } .

އޭ إيمان ވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ކިޔަމަންތެރިވާށެވެ! އަދި رسولއާ އަދި،

ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިންވާ ވެރިންނަށްވެސް ކިޔަމަންވާށެވެ!

663- وعن ابن عمر رضي اللَّهُ عنهما عَن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « عَلى المرْءِ المسْلِم السَّمْعُ والطَّاعَةُ فِيما أَحَبَّ وكَرِهَ ، إلاَّ أنْ يُؤْمَرَ بِمَعْصِيَةٍ فَإذا أُمِر بِمَعْصِيَةٍ فَلاَ سَمْعَ وَلا طاعَةَ » متفقٌ عليه .

މާތްاللَّه ރުހިވޮޑިގެންވި عبد اللَّهِ بن عمر، نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރައްވައެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ކޮންމެ މުސްލިމެއްގެ މައްޗަށް ވާޖިބު ވެގެންވަނީ އެދޭ ކަމާ ކަމަކާއި ނުރުހޭ ކަމަކާއި ވިޔަސް ކިޔަމަންތެރިވުމާއި އަޑުއެހުމެވެ. ނަމަވެސް ފާފައަކަށް އަމުރުކުރާ ހިނދު އެ އަމުރުތަކަށް އަޑުއަހައި ކިޔަމަންތެރިވުމެއް ނުވެއެވެ.

664- وعنه قال : كُنَّا إذا بايَعْنَا رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَلى السَّمْعِ والطَّاعةِ يقُولُ لَنَا : «فيما اسْتَطَعْتُمْ » متفقٌ عليه .

އަދި އެ صحابي, (އެބަހީ މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި عبدالله عمر) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަތްޕުޅު މައްޗަށް އަޑުއަހައި ކިޔަމަންތެރިވުމަށް بِبَيْعَة ކުރެވުނު ހިނދު ތިމަންމެންނަށް އަންގަވައެވެ. (އަޑުއަހައި ކިޔަމަންތެރިވުން ބޭނުންވަނީ) ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލިބޭގޮތާ ކުޅަދާނަވާވަރަކަށް ކަމަށެވެ.

665- وعنهُ قال : سَمِعْتُ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « مَنْ خلَعَ يَداً منْ طَاعَةٍ لَقِى اللَّه يوْم القيامَةِ ولاَ حُجَّةَ لَهُ ، وَمَنْ ماتَ وَلَيْس فِي عُنُقِهِ بيْعَةٌ مَاتَ مِيتةً جَاهِلِيَّةً » رواه مسلم .

އަދި އެ صحابي , (އެބަހީ މާތްاللَّه އެކަލޭގެފާނާމެދު ރުހިވޮޑިގަންނަވާށި ރުހިވޮޑިގެންވި عبد اللَّهِ بن عمر) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަންއަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވެރިންނަށް ކިޔަމަންތެރިވުން ދޫކޮށްލައިގެން ހުރެއްޖެމީހާ قِيامة ދުވަހުން الله އާއި ބައްދަލުވާނީ އޭނާގެ ކަމަށް ދެއްކޭނެ ހުއްޖަތެއް ނުވާނެއެވެ. އަދި ވެރިޔާއަށް ކިޔަމަންތެރިވުމަށް بِبَيْعَة ނުކޮށް ހުރެއްޖެމީހާ މަރުވާނީ جَاهِلِيَّة ޒަމާނުގެ މަރުގޮތަށެވެ.

وفي روايةٍ له : « ومَنْ ماتَ وَهُوَ مُفَارِقٌ لْلجَماعةِ ، فَإنَّهُ يمُوت مِيتَةً جَاهِلِيَّةً » . « الميتَةُ » بكسر الميم .

ތަކިއްޔާ ތިލަވައްދާފައިވާ ބަސްތަކުގެ ތެރެއިން ތިލަވައްދާ ބަސްތަކަކީ ﴿ ﴾ ކަމުގައި ވާ ﴿ ﴾ ﴿ ﴾ ﴿ ﴾

هذِهِ ، فَمَنْ أَحَبَّ أنْ يُزَحْزَحَ عن النَّارِ ، ويُدْخَلَ الجنَّةَ ، فَلْتَأْتِهِ منيته وَهُوَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَاليَوْمِ الآخِرِ ، ولَيَأْتِ إلى الناسِ الذي يُحِبُّ أَنْ يُؤْتَى إِلَيْهِ .

ومَنْ بَايع إماماً فَأَعْطَاهُ صَفْقَةَ يدِهِ ، وثَمَرَةَ قَلْبِهِ . فَلْيُطعْهُ إنِ اسْتَطَاعَ ، فَإنْ جَاءَ آخَرُ ينازعُهُ ، فاضْرِبُوا عُنُقَ الآخَرِ » رواهُ مسلم .

މާތްاللَّه އެދެބަފައިކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގަތުންނަން عبد اللَّهِ بن عمر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން އެއްފަހަރަކު رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހުގައި ދަތުރުކުރަމުން ތިބީމެވެ. ފަހެ ތިމަންމެން ތަނަކަށް ފޭބީމެވެ. ފަހެ (އެތަނަށް ފޭބުމަށްފަހު) ތިމަންމެންގެ ތެރެއިން ބައެއް މީހުން އެމީހުންގެ ހިޔާގެތައް ރަނގަޅުކުރަން ފެށިއެވެ. އަދި ތިމަންމެންގެ ތެރެއިން ބައެއް މީހުން ވިޝްޖެހުމުގެ މުބާރާތް ކުރަން ފެށިއެވެ. އަދި ތިމަންމެންގެ ތެރެއިން ބައެއް މީހުން އެމީހުންގެ ޖަނަވާރުތަކާއި ގެން އުޅެން ފެށިއެވެ. މިހެންގޮސް ތިމަންމެން ތިއްބާ ކުއްލިއަކަށް رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ގޮވާނީލާ "ނަމާދަށް ޖަމާވާށެވެ" ކިޔައިގެން ގޮވާލިއެވެ. އެއްވެގެން ތިމަންމެން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް ޖަމާވީމެވެ. އެހިނދު އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނުންނަށް ކުރީގައި އިސްވެދިޔަ އެންމެހައި نبي ބޭކަލުންގެ ޙައްޤުގައިވެސް އެބޭކަލުންނަށް އެނގިވަޑައިގަތް ހެޔޮކަމެއް އެބޭކަލުންގެ އުއްމަތަށް ބުނެދެއްވުމެވެ. އަދި އެބޭކަލުންނަށް އެނގި ނުބައިކަމަކުން އެއުއްމަތް ސަލާމަތްކުރުމެވެ. (ނިޔާ ދުރުހެލިކުރުމެވެ.) އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މިއުއްމަތުގެ عَافيتُه ގެ ނިޔަލަތް ރައްކާތެރިކަން އުއްމަތުގެ ކުރީކޮޅުގައެވެ. އަދި އުއްމަތުގެ ފަހުކޮޅަށް ބަލާއިރު ބަލާވެރިކަމާއި އަދި ތިޔަބައިމީހުން ނުރުހޭނެކަންތައް ވާނެއެވެ. އަދި ފިތުނަތައް ވަރަށް ފުރުމަރާ ފެންނާނެއެވެ. އަދި އެހެން ފިތުނައެއް ބަލާނެއެވެ. އޭގެ ކުރީގައި ވާ ފިތުނައާ އަޅާބަލާއިރު ފަހުން އަންނަ ފިތުނަ ބޮޑުވާނެއެވެ. މި ފިތުނައަކީ ތިމަން ހަލާކުވާނެ ފިތުނައެވެ. ދެން އެ ފިތުނަ ފާއިތުވާނެއެވެ. އަދި އެހެން ފިތުނައެއް އަންނާނެއެވެ. ދެން އެ މުއުމިނާ ބުނާނެއެވެ. މިއީ ތިމަން ހަލާކުވާނެ ފިތުނައެވެ. ދެން އެ ފިތުނަ ފާއިތުވާނެއެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ނަރަކައިގެ އަލިފާނުން ސަލާމަތްވެ ސުވަރުގެވަންނަން ބޭނުންވާ މީހާ އޭނާގެ ބޭނުންވާ މަރު ލިބޭއިރު، އަދި ސަލާމަތްވާ ބޭނުންވާ މަރު ލިބޭއިރު އެމީހާ اللهއަށް އީމާންވާ

قَوْله : « يَنْتَضِلُ » أي : يُسابِقُ بالرَّمْي بالنَّبْل والنُّشَّاب . « والجَشَرُ » بفتح الجيم والشين المعجمة وبالراءِ : وهي الدَّوابُّ التي تَرْعَى وتَبيتُ مَكانَهَا . وقوله: « يُرقِّقُ بعْضُهَا بَعضاً » أي : يُصيِّرُ بعضَها بعضاً رقيقاً ، أي : خَفِيفاً لِعِظَمِ مابعْدَهُ ، فالثَّاني يُرقِّقُ الأَوَّلَ . وقيلَ : معناهُ: يُشَوِّقُ بَعْضُهَا إلى بعْضٍ بتحْسينها وتسْويلها وقيلَ : يُشْبهُ بعضُها بَعْضاً .

669- وعن أبي هُنَيْدةَ وائِلِ بن حُجْرٍ رضي اللَّه عنه قالَ : شأَلَ سَلَمةُ بنُ يزيدَ الجُعْفيُّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فقالَ : يا نبي اللَّهِ ، أرَأَيْتَ إنْ قَامَتْ علَيْنَا أُمراءُ يَسأَلُونَا حقَّهُمْ ، ويمْنَعُونَا حقَّنا ، فَمَا تَأْمُرُنَا ؟ فَأَعْرضَ عنه ، ثُمَّ سألَهُ ، فَقَال رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « اسْمَعُوا وأطِيعُوا ، فَإنَّما علَيْهِمْ ماحُمِّلُوا وعلَيْكُم ما حُمِّلْتُمْ » رواهُ مسلم .

ڤُوْاللَّه ئۇمۇشۇخۇمۇ أبو هُنَيْدةَ وائِلِ بن حُجْر ئ ېھەمىش ھېڭۈئىشۇغۇئ.ۋېڭرۇۋېغۇ. سَلَمةُ بنُ يزيدَ الجُعْفيّ ، رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئەمرۇش ئوۋخ ئىمۇۋېغۇ.ئۇ اللهئ نبيۋېغۇ. ۋېئۇشۇئ ئەۋكۇش ېسۇۋ ئېمىش ئېجرۇشىش خۇشۇۋ ئەۋقۇمەۋگۇىمۇئەئ ۋېئۇشۇئ ئەدۇئ ئاش ئەمر ۋېئۇشۇئ خۇشۇۋ ئەۋقۇمەۋ ئېجرۇش ئەگۇشۇىگۇئ ۋېئۇشۇش ئەدۇئ ئۇئەئىگۇش ئېھېڭرۇئ ئۇئەئىخۇئ ئەدۇئ ئاھەېئەۋھۇئ؟ ئېئسۇق ئەئىخۇئ (ئەئەش ئېۋۇھ ئۇئەۋۇھۇۋ ئېئوۋگېڭرۇئ ېھۇۋۇئەئەئىگۇئ ئۇئەئىگۇئ ئەۋھۇئ ئەئەش ئۇئەئىگۇئ ئەسۇھۇئەۋۇئ. ئۇش ئەسۇۋەۋ ئەھەئىخۇش ئېئوۋخ ئۇۋئەئ ئۇئەئەش ئەۋەئوۋئەش ئۇئ ، رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئەھەئىخۇشەش ئەشۇئۇۋۇئ. ۋېئەۋېڭرۇش ئېمىشۇ ئەدۇئەۋ ئەۋئەئ. ئەئەئەۋ ئەۋەئەۋ ۋېئەۋېڭرۇش ئېڭرۇشەش ېسۇۋخۇشەش ئېڭرۇشەش ئەدۇئەۋ ئەۋئەئ. ئېئسۇ ئەئەئەۋەئەش ئېڭرۇش ئېڭرەئەۋەئەۋ ئەۋئەئ. ئەئەش ۋېئەۋېڭرۇش ئېڭرەئەۋەئەۋ ئېشۇگ ئەسۇ ۋېئەۋېڭرۇشۇ ئەدۇئەۋ.

670- وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بن مسْعُودٍ رضي اللَّهُ عنه قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّهَا ستَكُونُ بعْدِي أَثَرَةٌ ، وأُمُورٌ تُنْكِرُونَهَا ، » قالوا : يا رسُولَ اللَّهِ ، كَيفَ تَأْمُرُ مَنْ أَدْرَكَ مِنَّا ذلكَ ؟ قَالَ : « تُؤَدُّونَ الحَقَّ الذي عَلَيْكُمْ ، وتَسْأَلُونَ اللَّه الذي لَكُمْ » متفقٌ عليه .

ڏُهْاللَّه ثَمْهُـــهْسْرَخْهْوِ عَبْدِ اللَّهِ بن مسْعُودٍ ئ بِاهَدِهْسْ ءِرِوَّهْئ ئْسْرَهْوَهْئ.وِقَّرْدْوِهْئ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : حديث ثَبْئَهْمْوِهْئ.رَدَبَسَرَوَثَهْسْ وِحَهْسْبَسْتَّئ ڤَّسَهْسْ ڤَرْ ءُبِرَبَحْئ ڤَّرِهْوَهْسْ رَهْدْتَّئِمْسْ وِهْمَهِ ءْسْسْهْسْ دِرْسْهَسْهْ بِـــهْبَسْهْسْرَڤَّسْرَشْهْئ. هَدِ وِهَهَهِدِرْسْهْ ثَهْثَهْرَڤَدَ هَدَحْثَهَهْ (ءْهَهِ ءْبَسَتَّئ ڤَّسْهْسْرَئ ـــِهَهَّهِ ـــهْسْهَهَّهِ هَدِ بِـــهْڤَّرْدِ ثقافة ڤَّهِ زِڤَّرْڤَ هَدَحْثَهَهْ) ثَبَدَحْهْسْرَئْسْهَدَهْسْ ڤَّسَّهْسْرَهْئ. ءْهَهْبَحْهْسْ ڤَهْسْهْسْرِوِهْئ. ڏَّاللهَئ هَدْسْـــهْڤَّهْئ. ءْرَڤَدَ وَئَهَهْ ءْهَهَوَهْڤَهْمَّهْ وِحَهْسْحَهْسْ هَدَحْثَهْبَّهْسْ ئَهَوَّبِءْحَدْ ڤَرَبَسَتَّئ ڤَّهْسْئ ءْدَحْهْڤَرَبِّهِ ڤَرَ بَسْهَبِرَبَهْسْهْئ؟حديث ثَبْئَهْمْوِهْئ.وِهَهَهِدِرْسْهْئ حَهْهَكْسْهْوَّ ئَهِبِسْئ رَهْثَهَهْ هَبَّهْهَهْسْ ءْسْڤَّسْهْئ. هَدِ وِهَهَهِدِرْسْهْئ رَهْثَهَهْ ڤَهْبَّهْبَهْدْسْ ڏُهَهْسْ اللهَهْسْ ءْسْڤَّسْهْئ.

671- وعن أبي هريرة رضي اللَّهُ عنه قال : قال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ أَطَاعَني فَقَدْ أَطَاعَ اللَّه ، وَمَنْ عَصَاني فَقَدْ عَصَى اللَّه ، وَمَنْ يُطِعِ الأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَني ، ومَنْ يعْصِ الأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي » متفقٌ عليه .

ڏُهْاللَّه ثَمْهُـــهْسْرَخْهْوِ أبو هريرة ئ بِاهَدِهْسْ ءِرِوَّهْئ ئْسْرَهْوَهْئ. وِقَّرْدْوِهْئ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حـــديث ثَبْئَهْمْوِهْئ. وِحَهْسْبَسْتَّئ ڤَّسَهْسْ بِاهَدَهْسْهَسْرِوِدِرَّ رَدَبَسَرَوَثَهْسْ اللهَهْسْ بِاهَدَهْسْهَسْرِوِهْئ. هَدِ وِحَهْسْبَسْتَّئ ڤَّسَهْسْ ءْبَّهْبِهْڤَدِرَّ ڤَرَبَسَرَوَثَهْسْ اللهَهْسْ ءْبَّهْبِرِئْسْرِوِهْئ. هَدِ ءُبِرِّهَ هَسْ بِاهَدَهْسْهَسْرِوِدِرَّ ڤَرَ رَدَبَسَرَوَثَهْسْ وِحَهْسْبَسْتَّئ ڤَّسَهْسْ بِاهَدَهْسْهَسْرِوِهْئ. هَدِ ءُبِرِّهَهْسْ ءْبَّهْبِهْڤَدِرَّ ڤَرَ رَدَبَسَرَوَثَهْسْ وِحَهْسْبَسْتَّئ ڤَّسَهْسْ ءْبَّهْبِرِئْسْرِوِهْئ.

672- وعن ابن عباسٍ رضي اللَّه عنهما أن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « من كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شيْئاً فَليَصبِر ، فإِنَّهُ مَن خَرج مِنَ السُّلطَانِ شِبراً مَاتَ مِيتَةً جاهِلِيةً » متفقٌ عليه .

ڏُهْ اللَّه ءْڤَرَهَڤَرِبَسْحَهْسْهَسْ ثَمْهُـــهْسْرَخْهْوِ عبد اللَّهِ بن عباس ئ بِاهَدِهْسْ ءِرِوَّهْئ ئْسْرَهْوَهْئ. رَدَبَسَرَوَثَهْسْ رسُـولُ اللَّـــه صَـــلّى اللهُ عَلَيْـــهِ وسَـــلَّم حـــديث ثَبْئَهْمْوِهْئ. ءُبِرِّهَئ ڤَّرِهْوَهْسْ وِحَّ

ނުރުހުންތެރިކަމުގެ ކުރިމަތިވެއްޖެނަމަ ދަރު އެކަމަށް ކެތްކުރާށެވެ. ވިހާ ހަމަގާތުގައިވެސް
ވެރިކަމާއި ދުރަށްދާ ކަލޭގެ މީސްމީހުން ނިކުމެއްޖެނަމަ މަރުވާނީ جاهِلِيَّة މަރަކުންނެވެ.

673- وعن أبي بكر رضي اللّه عنه قال : سمعت رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « مَن أهَانَ السُّلطَانَ أَهَانَهُ اللّه »
رواه الترمذي وقال : حديث حسن .

މާތް اللّه ރުހިވޮޑިގެންވާ أبوبكر (نفيع بن الحارث بن كلدة الثقفى)ގެ ރިވާޔަތުން ބަޔާންވެގެންވެއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ.
ވެރިޔާއަށް ނިކަމެތިކަން ކޮށްފިމީހާއަށް اللّه سبحانه وتعالى ނިކަމެތިކަން ކަނޑައަޅުއްވާ
ހުށްޓެވެ.

وفي الباب أحاديث كثيرة في الصحيح ، وقد سبق بعضها في أبواب .

81- باب النهي عن سؤال الإمارة واختيار ترك الولايات
إذا لم يتعين عليه أو تَدْعُ حاجة إليه

ވެރިކަން ހޯދުމަށްދިނުމާއި އާދޭސް ނުކުރުމާއި ވިލާޔަތްތައް އެކަށީގެންނުވާނަމަ ވެރިކަމާ ދުރުވުން
ނުވާނަމަ، އަދި މަސްއޫލިއްޔަތު އިސްތިޔާރު ނުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

قال اللّه تعالى:{تلك الدار الآخرة نجعلها للذين لا يريدون علواً في الأرض ولا فساداً،والعاقبة للمتقين}.

އެއީ أخرة ގެ (نعمة ގެ) ގެދޮރެވެ. އެގެތި ތިމަންރަސްކަލާނގެ ހައްދަވާނީ ބިމުގައި ބޮޑާވެގަތުމާއި،
އަދި فساد ކުރުމަކީ ނުހުރި މީހުންނަށެވެ. އަދި ހެޔޮނިމުންވަނީ تقوى ވެރިންނަށެވެ.

674- وعن أبي سعيد عبد الرحمنِ بن سَمُرَةَ رضي اللّه عنه ، قال : قال لي رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يَا عَبدَ الرَّحمن بن سمُرَةَ : لا تَسأَل الإمارَةَ ، فَإنَّكَ إن أُعْطِيتَها عَن غَيْرِ مسأَلَةٍ أُعنتَ علَيها ، وإن أُعطِيتَها عَن مسأَلةٍ وُكِلتَ إلَيْها ، وإذَا حَلَفْتَ عَلى يَمِين ، فَرَأَيت غَيرها خَيراً مِنهَا ، فَأْتِ الذي هُو خيرٌ ، وكفِّر عَن يَمِينِكَ » متفقٌ عليه .

މާތްاللّه ރުހިވޮޑިގެންވާ أبو سعيد عبد الرحمنِ بن سَمُرَةَ ގެ ރިވާޔަތުން ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.
رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ. عَبدَ الرَّحمن بن سمُرَةَ އެވެ. ތިބާ ވެރިކަމަށް

ނުދޭނެވެ. އެހެނީ ހަމަހަމަކަމުން ތިބޭގެ އުދަގޫކަމާއި ނުރަކާއި ވެރިކަމުގެ ތިބުއްޖެހުމަ އެކަމުގެ
މައްޗަށް ތިބޭއްގެ ނަސީޙަތްތިބޭނުވެ. އަދި ތިބާ އެދުމަކުން ވެރިކަމެއް ތިބުއްޖެހުމަ އެކަމުގެ
މައްޗަށް ތިބޭއްގެ ނަސީޙަތްނުލިބޭނުވެ. (އަދި ހަނދާން ބަހައްޓާށެވެ.) އަދި ތިބާ ކަމަކަށް
މައްޗަށް ހަވާލުކުރެވިއްޖެނަމަ އެއްކަލަ ހަރުދަނާ ވަމުން ގަދަކަމާއެކު ކަމުން ފުރިހަމަކޮށް އެކަމުގައި
ހަރުދަނާވާށެވެ. މައްޗަށް ހުރެގެންވެއްޖެ. އަދި ތިބާ އޭގެ ކަމުގައި ދިމާވާނެއެވެ.

675- وعن أبي ذرٍ رضي اللَّه عنه قال : قال لي رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يا أبا ذَر أَرَاك ضعِيفاً، وإني أُحِبُّ لكَ ما أُحِبُّ لِنَفسي، لا تَأَمَّرنَّ على اثْنيْن ولا تولِّيَنَّ مال يتِيمِ» رواه مسلم.

މާތްاللَّه ރުއްސުވުންތެރިވާ أبو ذر ގެ ރިވާޔަތް ކުރެއްވިއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މިވަރަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. أبو ذر އެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިމަށް ރަސޫލާ ދެކެވަޑައި
ތިބާއަކީ ވެރިކަމުގެ ބާރުގަދަކުރާ ގާބިލު ކަމެއްނެތިހުރިހެން ނުރެވޭ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން މިމަށް ރަސޫލާ
އަމިއްލަ ނަފްސަށް އެދޭހެނދެ ގޮތެއް ތިބާގެ ނަފްސަށް ވެސް އެދެވޭތެވުމަކީ މިމަށް ރަސޫލާ
އެދެމެވެ. (މިއާ) ތިބާ ދެމީހުންގެ ވެރިއަކުގެ މައްޗަށް ވެރިނުވާށެވެ. އަދި ޔަތީމުންގެ
މުދަލާއި ހަވާލުވެސް ނުވާށެވެ.

676- وعنه قال : قلت : يا رسول اللَّه ألا تَستعمِلُني ؟ فضَرب بِيدِهِ على منْكِبِي ثُمَّ قال: « يا أبا ذَرٍّ إنَّكَ ضَعِيف ، وإنَّهَا أَمانة ، وإنَّها يوم القيامَة خِزْيٌ ونَدَامةٌ ، إلاَّ من أخَذها بِحقِّها ، وأدى الذي عليهِ فِيها » رواه مسلم .

އަދި އެ صحأبى (އެބަހީ މާތްاللَّه ރުއްސުވުންތެރިވާ أبوذر)ގެ ރިވާޔަތް ކުރެއްވިއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. މިމަށް ދަންނަވައިފިމެވެ. ރަاللهގެ ރަސޫލާއެވެ. ކަލޭގެފާނު މިމަށް ވެރިކަމެއް
ނުދެއްވާނެހޭއެވެ؟ އެހިނދު އެކަލޭގެފާނުގެ އަތުގައި މިމަށް ކަނދުރާގައި ޖެއްސެވިއެވެ.
އޭގެފަހުގައި حديث ކުރެއްވިއެވެ. أبو ذر އެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިބާއަކީ ބަލިކަށި މީހެކެވެ. އަދި
ހަމަކަށަވަރުން ވެރިކަމަކީ އަމާނާތެކެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަން حق ގޮތުގައި ހިފައިގެން އަދި
حق ގެ މަގުން އެކަންކަމުގައިހުރުން އެހެން ކަންތަ ވެރިޔަކު قيامة ދުވަހުން ނިކަމެތިކަމާއި
ހިތާމައަށް އުފެދުމަށް ސަބަބުވާނެއެވެ.

677- وعن أبي هُريرة رضي اللَّه عنه أن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إنَّكم ستحرِصون على الإمارةِ ، وستَكُونُ نَدَامَة يوْم القِيامَةِ » رواهُ البخاري .

ۋەاللَّه تەرجىمىسىنى أبو هُريرة ئى رِوَايەتتۇر قىلغۇچىسىدۇر. رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث تېكىلىۋاتىدۇ. رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مۇنداق دېدى: (ئەي ئىبنى ئادەم!) مەن قِيامَةِ قۇرۇلۇش ئۈستىدە مۇنداق دېگەن سۆزلەرنى دېدىم.

82- باب حَثّ السلطان والقاضي وغيرهما من ولاة الأمور
على اتخاذ وزير صالح وتحذيرهم من قرناء السوء والقبول منهم

ئىمپېراتور، قاضىسىنىڭ، مەن ئىشەنچ قىلغان ئادەملەرنى ياخشى ئىشلارغا ئۈندەش ۋە يامان ئىشلاردىن توسۇش ئۈچۈن ياخشى ئادەملەرنى ئىزدەش ۋە ئۇلارنى ئىشقا تەكلىپ قىلىش، مەن ئىشەنچ قىلغان ئادەملەرنى ياخشى ئىشلارغا ئۈندەش ۋە يامان ئىشلاردىن توسۇش ئۈچۈن ئىزدەش ۋە ئۇلارنى ئىشقا تەكلىپ قىلىش، مەن ئىشەنچ قىلغان ئادەملەرنى ياخشى ئىشلارغا ئۈندەش ۋە يامان ئىشلاردىن توسۇش ئۈچۈن ئىزدەش ۋە ئۇلارنى ئىشقا تەكلىپ قىلىش ھەققىدە باب

قال اللَّه تعالى: { الأخلاء يومئذ بعضهم لبعض عدو إلا المتقين } .

ئالىي ئىمپېراتور ئەقىدىسىنى ئاساسىي ئىشلارغا دۈشمەن ئىككەن. تقوى ئۈستىدە ئىشلەيدۇ.

678- عن أبي سعيدٍ وأبي هريرة رضي اللَّه عنهما أن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَا بَعَثَ اللَّهُ مِن نبي ، ولا استَخْلَف مِنْ خَليفَةٍ إلاَّ كَانَتْ لَهُ بِطَانَتَانِ : بِطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالمعْرُوفِ وَتَحُضُّهُ عليه ، وبِطَانَةٌ تَأْمُرُهُ بِالشَّرِّ وتَحُضُّهُ عليهِ والمعصُومُ من عَصَمَ اللَّهُ » رواه البخاري .

ۋەاللَّه ھەققانىيلىقىنى تەرجىمىسىنى أبو سعيد ۋە مەن أبو هريرة ئى رِوَايەتتۇر قىلغۇچىسىدۇر. رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث تېكىلىۋاتىدۇ. ۋەھ الله سبحانه وتعالى ، نبي ئەلەيھىسسالام مەن ھەممە ئادەمنى ئۆزىنىڭ ياخشى ئىشلارغا ئۈندەش ۋە يامان ئىشلاردىن توسۇش ئۈچۈن ئىزدەش ۋە ئۇلارنى ئىشقا تەكلىپ قىلىش ھوقۇقىغا ئىگە قىلغان ئىدى. ئەگەر ئۇنىڭ ئىشەنچ قىلغان ئادەملىرى ئۇنى ياخشى ئىشلارغا ئۈندەش ۋە يامان ئىشلاردىن توسۇش ئۈچۈن ئىزدەش ۋە ئۇلارنى ئىشقا تەكلىپ قىلىش ھوقۇقىغا ئىگە بولسا ئىدى، مەن ئىشەنچ قىلغان ئادەملەرنى ياخشى ئىشلارغا ئۈندەش ۋە يامان ئىشلاردىن توسۇش ئۈچۈن ئىزدەش ۋە ئۇلارنى ئىشقا تەكلىپ قىلىش ھوقۇقىغا ئىگە بولسا ئىدى، مەن ئىشەنچ قىلغان ئادەملەرنى ياخشى ئىشلارغا ئۈندەش ۋە يامان ئىشلاردىن توسۇش ئۈچۈن ئىزدەش ۋە ئۇلارنى ئىشقا تەكلىپ قىلىش ھوقۇقىغا ئىگە بولسا ئىدى.

ړەوەتە قبوڵدۆ دەڵگەیشتۆ. هەر (هەموشتێک.) حـ(شەهید) بەدەس سەڕدەهۆ ڕەحمەتی الله سبحانه وتعالى سەڕدەهەبەقەوە جێبەجێ.

679- وعن عائشة رضي اللَّه عنها قالتْ : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إذا أرَادَ اللَّه بالأمِيرِ خيراً ، جَعَلَ له وزيرَ صِدقٍ ، إن نَسي ذَكَّرهُ ، وَإن ذَكَرَ أعَانَهُ ، وَإذا أرَاد بهِ غَيرَ ذلك جعَلَ له وَزِيرَ سُوءٍ ، إن نَسي لم يُذَكِّره ، وَإن ذَكَرَ لم يُعِنْهُ». رواه أبو داود بإسناد جيدٍ على شرط مسلم .

ڕەحمەتی اللَّه لە عائشة ئ ژنێ پێغەمبەر ڕەزای خوا لێبێ. ئەمە فەرموودەی. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئەنجامدەدۆ. الله سبحانه وتعالى هەرکەسێ بەڕێوەبەرایەتی هەندێ کەسێ دەکا وەزیر باشێ هەڵدەبژێرێ. ئەگەر ئەو بیرچۆ ئەو بیرخاتەوە. ئەگەر ئەو خراپەی ئەنجامدا ڕێگری لێدەکا. ئەگەر ئەو ڕاستی ئەنجامدا هاوکاری دەکا. ئەگەر ئەو هەڵەی کرد ئاگاداری دەکاتەوە. ئەگەر ئەو ڕاستی ئەنجامدا هاوکاری دەکا. ئەگەر ئەو هەڵەی کرد ئاگاداری دەکاتەوە. ئەگەر ڕاستی ئەنجامدا پشتگیری دەکا. ئەگەر هەڵەی کرد ڕێگری لێدەکا.

83- باب النهي عن تولية الإمارة والقضاء وغيرهما من الولايات لمن سألها أو حرص عليها فعرّض بها

بابی قاضی، ئەگەر کەسێ داوای پۆست بکا یان حەزی لێبێ ئەگەر پێی بدرێ ئەوا ئەرکەکە دەخاتە ئەستۆی خۆی بەڵام ئەگەر پێی نەدرێ ئەوا یارمەتی دەدرێ لەسەری

680- عن أبي موسى الأَشعريِّ رضي اللَّه عنه قال : دخَلتُ على النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أنَا وَرَجُلانِ مِنْ بني عَمِّي ، فقال أحَدُهُمَا : يا رسولَ اللَّه أمِّرنَا عَلى بعضِ مَا ولاَّكَ اللَّه ، عزَّ وجلَّ ، وقال الآخرُ مِثْلَ ذلكَ ، فقال : « إنَّا واللَّه لا نُوَلِّي هذَا العَمَلَ أحداً سَأَلَه ، أو أحَداً حَرَص عليه » .

ڕەحمەتی اللَّه لە أبو موسى الأَشعريِّ ئ پێغەمبەر ڕەزای خوا لێبێ. ئەمە فەرموودەی. هەردووکیان لە هەندێ کەسێ بوون لە هۆزی نبيً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ هەردووکیان هاتنە خزمەتی. ئەی

ތަފާސީލު ބަޔާންކުރެއްވުން. ﷺ ތަކުރާރުކުރެއްވުން. ކަނޑައެޅުމުގެ الله سبحانه وتعالى ދަށުން ކަނޑައެޅުނު ގޮތަށް ތަންފީޒުކުރުން. ތަފާސީލު ބަޔާންކުރެއްވުން. حديث ކަނޑައެޅުން. ކަނޑައަޅާ ގޮތަށް ތަންފީޒުކުރުން. ތަކުރާރުކުރެއްވުން. ﷺ ގެ ކަލާމުގައި ބަޔާންކުރެއްވުން. ފާހަގަ ކުރެއްވުމުގެ ދަށުން ކަނޑައެޅުނު ގޮތަށް ތަންފީޒުކުރުން.

كتاب الأدب

أدب ތަކުގެ ފާރަވަރު ކަންތައްތަކާ ބާ

84- باب الحياء وفضله والحثّ على التخلق به

ފަޟީލަތްތެރި ކަންތައްތަކާ، ހިތްގައިމުކަމާ ދެކޮޅަށް ހިތްގައިމުކަމާ ބާ باب

681- عن ابْنِ عُمَرَ رضي اللَّه عنهما أَنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَرَّ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ وَهُوَ يَعِظُ أَخَاهُ في الحَيَاءِ ، فَقَالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « دَعْهُ فإنَّ الحياءَ مِنَ الإيمانِ » متفقٌ عليه .

682- وعن عِمْران بن حُصَيْن ، رضي اللَّه عنهما ، قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «الحياءُ لا يَأْتي إلاَّ بِخَيْرٍ » متفق عليه .

وفي رواية لمسلم : « الحَياءُ خَيْرٌ كُلُّهُ » أوْ قَالَ : « الحَيَاءُ كُلُّهُ خَيْرٌ » .

682- وعن عِمْران بن حُصَيْن ، رضي اللَّه عنهما ، قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «الحياءُ لا يَأْتي إلاَّ بِخَيْرٍ » متفق عليه .

وفي رواية لمسلم : « الحَياءُ خَيْرٌ كُلُّهُ » أوْ قَالَ : « الحَيَاءُ كُلُّهُ خَيْرٌ » .

683- وعن أبي هُريرة رضي اللَّه عنه ، أنَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « الإيمَانُ بِضْع وسبْعُونَ ، أوْ بِضْعُ وَسِتُّونَ شُعْبَةً ، فَأَفْضَلُها قوْلُ لا إله إلاَّ اللَّه ، وَأدْنَاها إمَاطةُ الأَذَى عنَ الطَّرِيقِ ، والحياءُ شُعْبَةٌ مِنَ الإيمَانِ » متفق عليه .

ڤەئاللَّه ئەبۇ ھُرىرة ئى ياھەرىش ھېڭىئىشىۋاتىدۇ.رەسۇلُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېغىزىدىن چىققان سۆزلەرنى ئاڭلىغان ۋە ئۇنى ئەستە ساقلاپ قالغان كىشى ئۈچۈن ئىنتايىن ياخشى ھەدىس. ئۇ ئېيتتى: ئىمان يەتمىش ياكى ھەرىپ لا إلـــه إلاَّ اللَّـــه ئى ئېيتىدۇ. ھەيا ئېيتى ئېغىزىدىن ئىنتايىن قىممەتلىك ھەرىپ ئىسرائىل قەبىلىسى ئۈچۈن. ھەيا ئۆزىدىكى ياخشى خۇلۇققا ئىگە بولۇش.

« البِضْعُ » : بكسر الباء . ويجوز فتحها ، وَهُوَ مِن الثلاثةِ إلى الْعَشَرَةِ . « وَالشُّعْبَةُ » : الْقِطْعَةُ والخَصْلَةُ . « وَالإماطَةُ » : الإزَالَةُ ، « وَالأَذَى »: مَا يُؤْذِي كَحجَرٍ وَشَوْكٍ وَطينٍ وَرَمَادٍ وَقَذَرٍ وَنحوِ ذلكَ .

684- وعن أبي سعيد الخُدْرِيِّ رضي اللَّه عنه ، قال : كان رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ في خِدْرِهَا ، فَإذَا رأى شَيْئاً يَكْرَهُه عَرَفْنَاهُ في وَجْهِهِ . متفقٌ عليه .

ڤەئاللَّه ئەبۇ سەئىد الخُدْرِيِّ ئى ياھەرىش ھېڭىئىشىۋاتىدۇ. ۋېقىۋاتىدۇ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئى ئۆيىدىكى ئايالدىن ئۇيالچان ، ئۇنىڭدىن بىرەر ئىش يۈز بەرسە ، ئۇنىڭ يۈزىدىن بىلىۋالاتتۇق ئۇنىڭ ياقتۇرمىغان ئىشلارنى ئۇ ھېس قىلغان ئىدى. ئۇنىڭ ئۇيالچانلىقى ئۇنىڭ ئۆزىدىكى ياخشى خۇلۇقلارنىڭ بىرى ئىدى.

قال العلماءُ : حَقِيقَةُ الحَياء خُلُقٌ يبْعثُ على تَرْكِ الْقَبِيحِ ، ويمْنَعُ منَ التقْصير في حَقِّ ذِي الحَقِّ . وَرَوَيْنَا عنْ أبي الْقَاسم الجُنيْدِ رَحِمَهُ اللَّه قال : الحَيَاءُ رُؤيَةُ الآلاء أي : النِّعمِ ورؤْيةُ التَّقْصِيرِ . فَيَتَوَلَّدُ بيْنَهُمَا حالة تُسَمَّى حياءً

ئەسلىدە ئۇيالچانلىق ياخشى خۇلۇقلارنىڭ بىرى ھېسابلىنىدۇ. ئۇنىڭ ئەكسىچە ئۇيالچانلىقتىن ھالقىغان ھالدا ھەق-ناھەقنى ئايرىماي ئۇيالچانلىق قىلىش ياخشى ئەمەس ئىدى ئەخلاقــى ئى ــۇيغۇرچىدۇ. ھەزرىتى أبو الْقَاسم الجُنيْدِ رَحِمَهُ اللَّه ئى ياھەرىش نقل قىلىشىدۇ. ۋېقىۋاتىدۇ. ئۇنىڭ يەنە بىر سۆزىدە ئېيتىلىشىچە ئۇيالچانلىق ئەسلىدە ھەق-ناھەقنى ئايرىماي ئۇيالچانلىق قىلىش ئەمەس ئىدى ئۇنىڭ ئىككى خىل ھالەتتىن ئىبارەت ئىكەنلىكى.

85- باب حفظ السر

ﺳﯚﺭﺗﻪﺭﻭﺑﯩﺮ ﺋﻪﺩﻩﺑﻪﺩﻩﺋﯩﺮﯨﺪﯨﻜﻰ ﺋﯚﺑﯩﺮﯨﺪﯨﻜﻰ ﻫﻪﻣﺴﯩﺪﯨﻜﻰ باب

قال اللَّه تعالى(الإسراء 34): **{ وأوفوا بالعهد إن العهد كان مسؤولاً }** .

ﺋﻪﻟﻠﻪ ﺋﯩﻤﻪﻫﻪﺩﯨﺪﯨﺴﻰ ﻋﻪـــــﺪ ﺋﯚﻟﯜﻣﻠﯩﺮﯨﯖﻼ! ﺋﻪﺩﻩﺑﻪﺩﻩﺋﯩﺮﯨﺪﯨﻜﻰ ﻋﻪـــــﺪﯨﮕﻪ (ﺋﻪﻟﺒﻪﺗﺘﻪ) ﺳـــــﯚﺍﻝﻟﯩﻨﻪﻟﻪﺭﺩﯨﻦ ﺋﻪﺩﻩﺑﻪﺩﻩﺋﯩﺪﯨﻜﻰ ﺋﯩﺪﻯﻜﻪ.

685- وعن أبي سعيد الخُدْرِيِّ رضي اللَّه عنه قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ مِنْ أَشَرِّ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ مَنْزِلَة يَوْم الْقِيامَةِ الرَّجُل يُفضِي إلى المرْأَةِ وَتُفضِي إلَيهِ ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا» رواه مسلم .

ﺋﻪﻟﻠﻪ ﺗﻪﺭﺟﯩﻤﯩﺴﻰ أبو سعيد الخُدْرِيِّ ﻧﻰ ﺭﯨﻮﺍﻳﻪﺕ ﻗﯩﻠﻐﺎﻧﻠﯩﺮﯨﻨﻰ. ﺋﯘﻧﯩﯖ ﺳﯚﺯﻯ: رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، حديث ﺗﯚﺗﻪﻧﺪﯨﻜﻰ: ﺋﻪﺩﻩﺑﻪﺩﻩﺋﯩﺮﯨﺪﯨﻜﻰ قِيامةِ ﻛﯜﻧﯩﺪﻩ ﺋﻪﻟﻠﻪ ﻧﻰ حضرةﺳﯩﺪﺍ ﺋﻪﻳﺘﻘﺎﻥ ﺳﯚﺯﻯ ﺋﯩﺴﺮﺍﺋﯩﻞ ﺋﺎﻳﻪﻟﻠﯩﺮﯨﺪﯨﻦ ﺑﯩﺮﻯ ﺋﻪﺭﻩﺏ ﺋﻪﻟﻠﻪﻧﯩﯔ ﺳﯩﺮﻯﻧﻰ ﺋﺎﺷﻜﺎﺭﻟﯩﻐﺎﻧﺪﺍ ﺋﻪﺭ ﺑﻪﻟﻪﻥ ﺋﻪﻳﺎﻟﻰ ﺋﺎﺭﯨﺴﯩﺪﺍ ﺋﯚﺯﻯﻧﯩﯔ ﺳﯩﺮﻯﻧﻰ ﺋﯩﺪﻯﻜﻪ.

686- وعن عبد اللَّه بن عمر رضي اللَّه عنهما أن عمر رضي اللَّه عنه حين تَأَيَّمَتْ بِنْتُهُ حفْصةُ قال : لقيتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّان رضي اللَّه عنه ، فَعَرَضْتُ عليْهِ حفصةَ فَقلتُ : إنْ شِئتَ أنكَحْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمرَ ؟ قال : سَأَنْظُرُ في أمْرِي فَلبِثْتُ ليَالِيَ ، ثُمَّ لَقِيني ، فقال: قد بدا لي أنْ لا أَتَزَوَّجَ يوْمي هذا ، فَلَقِيتُ أبا بَكْرٍ الصِّديقَ رضي اللَّه عنه . فقلتُ : إن شِئْتَ أَنكَحْتُكَ حَفْصةَ بنْتَ عُمَر ، فصمتَ أبو بكْر رضي اللَّه عنه ، فَلَمْ يرْجِعْ إليَّ شَيْئاً، فَكُنْتُ عَلَيْهِ أَوجَد مِنِّي على عُثْمانَ ، فَلَبِثْتُ ليَالي ، ثُمَّ خطبَهَا النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَأَنْكَحْتُهَا إيَّاهُ ، فلَقِيَني أبُو بكْرٍ فقال : لَعَلَّكَ وجَدْتَ علَيَّ حِينَ عَرضْتَ علَيَّ حفْصة فَلَمْ أَرْجعْ إلَيْكَ شَيْئاً ؟ فقلت : نَعمْ . قال : فإنهْ لَمْ يَمْنَعْني أنْ أرْجِعَ إلَيْكَ فيما عرضْتَ عليَّ الاَّ أَنِّي كُنْتُ عَلِمْتُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ذَكَرَها ، فَلَمْ أَكُنْ لأَفْشِي سِرَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، ولوْ تَرَكَهَا النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لقَبِلْتُهَا ، رواه البخاري .

ﺋﻪﻟﻠﻪ ﺋﯩﺒﻨﻰ ﺋﻪﺑﺪﯨﻠﺌﺎﺯ ﺗﻪﺭﺟﯩﻤﯩﺴﯩﺪﻩ عبد اللَّهِ بن عُمَر ﻧﻰ ﺭﯨﻮﺍﻳﻪﺕ ﻗﯩﻠﻐﺎﻧﻠﯩﺮﯨﻨﻰ. ﺋﯘﻧﯩﯖ ﺳﯚﺯﻯ: ﺋﻪﻟﻠﻪ ﺗﻪﺭﺟﯩﻤﯩﺴﻰ عُمَر ﻧﯩﯖ ﻗﯩﺰﻯ ﺣﻔﺼﺔ ﻧﻰ ﯞﻩﻓﺎﺳﯩﺪﺍ ﺋﻪﺭ ﺑﻪﻟﻪﻥ ﺋﻪﻳﺘﻘﺎﻥ. عُمَرﻧﻰ ﯞﻩﻓﺎﺗﻰ ﯞﻩﻗﯩﺘﻰ. ﺋﯘﻧﯩﯖ ﺳﯚﺯﻯ: ﺋﻪﻟﻠﻪ ﺗﻪﺭﺟﯩﻤﯩﺴﻰ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّان ﺋﻪﺭ ﻫﻪﻗﻘﯩﺪﻩ. ﺋﻪﺭﺳﻪﺩﻩ ﺋﯩﺪﻯ ﺻﺤﺎﺑﻰ ﺋﻪﺳﻠﻰ ﺣﻔﺼﺔ ﺋﻪﺭ ﺑﻪﻟﻪﻥ ﺋﻪﻳﺘﻘﺎﻥ. ﺋﯘ ﺋﯩﺪﻯ ﻗﯘﺭﯗﺷﻘﺎ. ﺋﯘﻧﻰ ﺋﯩﺪﻯ ﻗﯘﺭﯗﺷﻘﺎﻥ. ﺋﺎﺧﯩﺮﻯﻗﯩﺰﻯ ﻫﻪﻣﺴﯩﺴﻰ ﺋﯩﺪﻯ

ކަނޑުގައި حَفْصة بنْت عُمَر ދެ ކައިވެނި ކުރިކަމަށް. ފަހު ތ صحابى ފާތިހާ. ތަފްސީރު ކުރާ ކަމަށް. ފަހު ދެ ފަހަރު ފާތިހާ ދެ صحابى ދެ ކައިވެނި ކުރިކަމަށް. ފަހު ފާތިހާ. ކަލަމާ ކަލަމާ ތަފްސީރު ކުރާ ދެ صحابى ދެ ކައިވެނި ކުރިކަމަށް. ފަހު ފާތިހާ. (عُمَر ގެ ދަށުން ފާތިހާ.) ކަލަމާ ތަފްسيرُ ކުރާ رضي الله عنهم أبُو بكْر ގެ ދަށުން ތ صحابى ތަކެއް ކުރިކަމަށް. ފަހު ތަފްسيرُ ކުރާ حَفْصةَ بنْتَ عُمَر ދެ ކައިވެނި ކުރިކަމަށް. ފަހު أبُو بكْر ގެ ދަށުން ކަލަމާ ކަލަމާ ކަލަމާ ކަލަމާ عُثْمانَ ގެ ދަށުން ކަލަމާ ކަލަމާ أبُو بكْرގެ ދަށުން ފަހު ކަލަމާ ކަލަމާ ކަލަމާ ކަލަމާ

فَأَخْبرني « أَنَّ جِبْرِيل كَان يُعارِضُهُ القُرْآن في كُلِّ سَنَةٍ مرَّة أَوْ مَرَّتَيْن، وأَنَّهُ عَارَضهُ الآنَ مَرَّتَيْنِ ، وإِني لا أُرَى الأَجَل إلاَّ قدِ اقْتَرَب ، فاتَّقِي اللَّه واصْبِرِي ، فَإِنَّهُ نِعْم السَّلَف أَنَا لكِ » فَبَكَيْتُ بُكَائيَ الذي رأيْتِ ، فَلَمَّا رَأَى جَزعِي سَارَّنِي الثَانية ، فقال : « يَا فَاطمةُ أَما تَرْضِينَ أَنْ تَكُوني سيِّدَةَ نِسَاء المؤْمِنِينَ ، أوْ سَيِّدةَ نِساءِ هذهِ الأمَّةِ ؟ » فَضَحِكتُ ضَحِكي الذي رأَيْتِ ، متفقٌ عليه . وهذا لفظ مسلم .

މާތްاللَّه ރުހިވޮޑުގެންވި عائشة ގެ ފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبيّ ާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަނބިއަނބި ކަނބަލުން (އައްދުރަތަކުލާ) އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުގައި އެއްވެ ތިއްބެވެ. ދެން އެތަނަށް فَاطِمةُ ކަމަނާފާނު ހިނގާވަޑައިގެން ދިޔައެވެ. އަދި އެކަމަނާގެ ހިނގުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހިނގުމާ އެއްވެސް ފަރަގެއް ނުވެއެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނުން އެކަމަނާ ފެނިވަޑައިގެންފުމުން މަރުހަބާ ދެންނެވިއެވެ. އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. އާ ދަރިފުޅާއެވެ. ދަރިފުޅު މަރުހަބާ ކިޔުމެވެ. ދެން އެއަށްފަހު އެކަލޭގެފާނުގެ ކަނާއަތްފަރާތުގައި ބައިންދެވިއެވެ. ނުވަތަ ވާއަތްފަރާތުގައި ބައިންދެވިއެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު އެކަމަނާގެ ކަންފަތުގައި ސިއްރުވެރިކަމާއި ވިދާޅުވިއެވެ. އެހިނދު އެކަމަނާ ހަރުއަޑުން ރޮއްވާފައިވެއެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު އެކަމަނާގެ ހާސްވެރިކަން ފެނިވަޑައިގެން ދެވަނަ ފަހަރު އެކަމަނާގެ ކަންފަތުގައި ސިއްރުވެރިކަމާއި ވިދާޅުވެލެއްވިއެވެ. އެހިނދު އެކަމަނާ ހިނިތުންވެލައްވައިފިއެވެ. عائشة ގެ ފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. މިކަމުގެ އެކަމަނާއަށް ދެންނެވީމެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަހަރެމެންގެ އެއްބަޔަކަށް އަނބިއަނބި ކަނބަލުންގެ ތެރެއިން ސިއްރުކޮށް ވިދާޅުވެދެއްވީ ކަމަނާއަށް ހާއްސަކޮށް ކަމެއް ދެން ތިޔަކަމަނާ ރޮއްވީއެވެ. ދެން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތެދުވެވަޑައިގެން އަނބުރާ ވަޑައިގެން މިކަމަނާ އެކަމަނާއާ ސުވާލުކުރީމެވެ. ކަމަނާއާ ކޮބާތޯ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވިދާޅުވި ސިއްރަކީ ކޮބައިތޯއެވެ؟ އެކަމަނާ ޖަވާބު ދެއްވިއެވެ. މިކަމަކީ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ސިއްރު ފާޅުކުރާނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. ދެން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަވަހާރަވެވަޑައިގެންފުމުން މިކަމަނާ އެކަމަނާއަށް ދެންނެވީމެވެ. ކަމަނާ މިކަމަނާއަށް އޮތް حقގެ މައްޗަށް ދަންނަވަމެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކަމަނާއަށް ވިދާޅުވެދެއްވީ ކޮންކަމެއްތޯއެވެ؟ އެހިނދު އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. އާދޭހެވެ. މިހާރު މިކަމަނާ އަޅުގަނޑަށް ބުނެދެއްވިދާނެއެވެ. ފުރަތަމަ އެކަލޭގެފާނު ސިއްރުކޮށް ވިދާޅުވެދެއްވީ މިކަމެވެ. ކޮންމެ އަހަރަކު ސިއްރުން ވިދާޅުވީ ކަމަކީ ކޮންމެ އަހަރަކު جِبْرِيل عليه السلام މިކަލޭގެފާނާއި އެކު ޤުރުއާން

ކަމުގައިވާ ތަނެއް ހުންނަ ކަމަށް ވިސްނާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރުން ކަމުގައި ވާ ކަމަށް ވާ ކަމަށް ވާ ކަމަށް

86- باب الوفاء بالعهد وإنجاز الوعد

عهد ތަކެއް ކުރުމުގައި ވަފާ ކުރުމާ وعد ދިނުމުގައި ލަސްކަން ކުރުމާ باب

قال اللَّه تعالى(الإسراء 34): **{ وأوفوا بالعهد إن العهد كان مسئولاً }** .

ތަކެއް ކުރުމުގައި، عهد ދިނުމުގައި! ކަލާކަލާ عهد ތަކެއް (ކަމުގައި) سؤال ކުރާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވ.

وقال تعالى(النحل 91): **{ وأوفوا بعهد اللَّه إذا عاهدتم }** .

ތަކެއް ކުރުމުގައި اللهގެ عهد ކަށަވަރު، ދ عهد ތަކެއް ކުރުމުގައި ދިނުމުގައި! ތަކެއް ލަފާ، ކަލާކަލާ ތަކެއް ދ ލަފާ ދަތުރުގައި، ތަކެއް ކުރުމުގައި ދ ލަފާ ދަތުރުގައި!

وقال تعالى (المائدة 1): **{ يا أيها الذين آمنوا أوفوا بالعقود }** .

ދ أيمان ގުދުފ، ދިވެހިންނާ!ތަކެއް ކުރުމުގައި عقد ތަކެއް ދިނުމުގައި!

وقال تعالى (الصف 2، 3):**{ يا أيها الذين آمنوا لم تقولون ما لا تفعلون؟ كبر مقتاً عند اللَّه أن تقولوا ما لا تفعلون!}** .

ދ أيمان ގުދުފ، ދިވެހިންނާ!ތަކެއް ކުރުމުގައި ދުވަހ ކަލާކަލާ ވަރަ ތަކެއް ކުރުމުގައި ދެކެމުންދ ކަމެއް ކަލާ؟ ތަކެއް ކުރުމުގައި ދުވަހ ކަލާކަލާ ވަރަ ދެކެ، الله ގެ حضرة ގައި ދުވަހ ދެކެ ބަލާ ކަމެއ.

689- عن أبي هريرة رضي اللَّه عنه ، أن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « آيَةُ المُنَافِقِ ثَلاثٌ : إذا حَدَّث كَذب ، وإذا وَعدَ أخلَف ، وإذا اؤْتُمِنِ خَانَ » متفقٌ عليه .

ދ اللَّه ދުވަހ أبو هُريرة ގ ހަދ ދ ހާދ ކ. ވާހަކަ ދ. ކަލާކަލާ

رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިދެއްވިއެވެ·مُنَافِقِ ގެ އަލާމާތް ތިންކަމެވެ. އެއީ ވާހަކަދައް
ކާފިނަމަ ދޮގުހެދުމެވެ. އަދި وعد އެއް ވެއްޖެނަމަ އޭގެ ޚިލާފުވުމެވެ. އަދި އަމާނާތެއް ހަވާލު
ކުރެވިއްޖެނަމަ އޭގެ ޚިޔާނާތް ތެރިވުމެވެ.

زاد في روايةٍ لمسلم : « وإنْ صَامَ وصَلَّى وَزَعَمَ أَنَّهُ مسلِمٌ » .

އަދި مسلم ގެ رواية އެއްގައި އިތުރުން ލިޔުއްވިފައިވެއެވެ. އަދި އޭނާ ރޯދަ ހިފާ އަދި ނަމާދުކުރާ
އަދި އޭނާއަކީ މުސްލިމެއްކަމަށް ދަޢުވާކުރިޔަސް ވެސް އެވެ.

690- وعن عبدِ اللَّهِ بن عمرو بن العاص رضي اللَّه عنهما ، أنَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: « أرْبع مِنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقاً خَالِصاً . ومنْ كَانَتْ فِيه خَصلَةٌ مِنْهُنَّ كانَتْ فِيهِ خَصْلَة مِن النِّفاقِ حَتَّى يَدَعَهَا : إذا اؤُتُمِنَ خَان ، وإذَا حدَّث كذَبَ ، وَإذا عَاهَدَ غَدَر ، وَإذا خَاصَم فَجَرَ » متفقٌ عليه .

މާތްاللَّه އެދުރަޟިވެވަޑައިގަންނަވާ ޞަޙާބީ ސަރުކާރުގެ عبد اللَّهِ بن عُمَرو بن العاص ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުމާ نبيُّާ
صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـديث ކުރައްވައިދެއްވިއެވެ. ހަތަރު ސިފައެއް ހުރެއްޖެމީހާ خَـالِص
މުނާފިޤެކެވެ. އަދި މީހަކުގެ ކިބައިގައި އޭގެ ތެރެއިން ސިފައެއް ހުރިނަމަ އޭނާގެ ތެރޭގައި
ނިފާޤުގެ އެއް ސިފަ ހުރީއެވެ. (އެސިފަ ދޫކޮށްލަނީ) އެއީ އަމާނާތެއް ހަވާލު ކުރެވިއްޖެނަމަ
އޭގެ ޚިޔާނާތްތެރިވުމެވެ. އަދި ވާހަކަދައްކާފިނަމަ ދޮގުހެދުމެވެ. އަދި وعـــــد އެއް ވެއްޖެނަމަ
އޭގެ ޚިލާފުވުމެވެ. އަދި ދެބަސްވެއްޖެނަމަ ހައްދު ފަހަނައަޅާ ފާޙިޝްކުރުމެވެ.

691- وعن جابرٍ رضي اللَّه عنه قال : قال لِي النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لو قدْ جاءَ مالُ الْبَحْرَيْن أعْطَيْتُكَ هكَذا وهكذا وَهَكَذا » فَلَمْ يَجِيءْ مالُ الْبحْرَيْنِ حَتَّى قُبِضَ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَلَمَّا جَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْن أَمَرَ أَبُو بَكْرٍ رضي اللَّه عنه فَنَادى : مَنْ كَانَ لَهُ عنْدَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عِدَةٌ أوْ دَيْنٌ فَلْيَأْتِنَا . فَأتَيتُهُ وقُلْتُ لَهُ : إنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال لِي كَذَا ، فَحثَى لِي حَثْيَةً ، فَعدَدْتُها ، فَإذا هِي خَمْسُمِائَةٍ ، فقال لِي : خُذْ مِثْلَيْهَا . متفقٌ عليه .

މާތްاللَّـه ރުހިވޮޑިގެންވާ جـابر ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެން އައިސްފައިވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.(އެއްދުވަހަކު) رسُـولُ
اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންނަށް ގޮވާލައި ވިދާޅުވިއެވެ. بَحْرَيْن އިން މުދާ އައުމުން
ތިމަންނަށް މިހާހިސާބަށް ދެއްވާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ފަހެ بَحْـــرَيْن އިން މުދާއައުމަށް
ކުރިން نبيُّާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވަފާތްވެވަޑައިގަތެވެ. ފަހެ بَحْرَيْن އިން މުދާއައުމުން

ﷺ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﻋﻨﻪ أﺑﻮ ﺑﻜﺮة ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻪ ﻗﺎل: ﻗﺎل ﺭﺳﻮل ﷲ ﷺ: ﻣﺎ ﻣﻦ ﻣﻮﻟﻮد ﻳﻮﻟﺪ ﺇﻻ ﻋﻠﻰ ﺍﻟﻔﻄﺮﺓ ﻓﺄﺑﻮاﻩ ﻳﻬﻮﺩاﻧﻪ ﺃﻭ ﻳﻨﺼﺮاﻧﻪ ﺃﻭ ﻳﻤﺠﺴﺎﻧﻪ ﻛﻤﺎ ﺗﻨﺘﺞ ﺍﻟﺒﻬﻴﻤﺔ ﺑﻬﻴﻤﺔ ﺟﻤﻌﺎء ﻫﻞ ﺗﺤﺲ ﻓﻴﻬﺎ ﻣﻦ ﺟﺪﻋﺎء؟ ﺛﻢ ﻳﻘﻮﻝ ﺃﺑﻮ ﻫﺮﻳﺮﺓ ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻪ: ﺍﻗﺮءﻭا ﺇﻥ ﺷﺌﺘﻢ ﻓﻄﺮﺕ ﷲ ﺍﻟﺘﻲ ﻓﻄﺮ ﺍﻟﻨﺎﺱ ﻋﻠﻴﻬﺎ ﻻ ﺗﺒﺪﻳﻞ ﻟﺨﻠﻖ ﷲ ﺫﻟﻚ ﺍﻟﺪﻳﻦ ﺍﻟﻘﻴﻢ ﻭﻟﻜﻦ ﺃﻛﺜﺮ ﺍﻟﻨﺎﺱ ﻻ ﻳﻌﻠﻤﻮﻥ.

87- باب الأمر بالمحافظة على ما اعتاده من الخير

ﺑﺎﺏ ﺍﻷﻣﺮ ﺑﺎﻟﻤﺤﺎﻓﻈﺔ ﻋﻠﻰ ﻣﺎ ﺍﻋﺘﺎﺩﻩ ﻣﻦ ﺍﻟﺨﻴﺮ

قال اللَّه تعالى (الرعد 11): **{ إن اللَّه لا يغير ما بقوم حتى يغيروا ما بأنفسهم }** .

ﻗﺎﻝ ﷲ ﺗﻌﺎﻟﻰ: { ﺇﻥ ﷲ ﻻ ﻳﻐﻴﺮ ﻣﺎ ﺑﻘﻮﻡ ﺣﺘﻰ ﻳﻐﻴﺮﻭا ﻣﺎ ﺑﺄﻧﻔﺴﻬﻢ }.

وقال تعالى(النحل 92): **{ ولا تكونوا كالتي نقضت غزلها من بعد قوة أنكاثاً }** .

و (الأنكاث) جمع نكث وهو: الغزل المنقوض.

ﻭﻗﺎﻝ ﺗﻌﺎﻟﻰ: { ﻭﻻ ﺗﻜﻮﻧﻮا ﻛﺎﻟﺘﻲ ﻧﻘﻀﺖ ﻏﺰﻟﻬﺎ ﻣﻦ ﺑﻌﺪ ﻗﻮﺓ ﺃﻧﻜﺎﺛﺎً }. ﻭ (ﺍﻷﻧﻜﺎﺙ) ﺟﻤﻊ ﻧﻜﺚ ﻭﻫﻮ: ﺍﻟﻐﺰﻝ ﺍﻟﻤﻨﻘﻮﺽ.

وقال تعالى(الحديد 16): **{ ولا يكونوا كالذين أوتوا الكتاب من قبل فطال عليهم الأمد فقست قلوبهم }** .

ﻭﻗﺎﻝ ﺗﻌﺎﻟﻰ: { ﻭﻻ ﻳﻜﻮﻧﻮا ﻛﺎﻟﺬﻳﻦ ﺃﻭﺗﻮا ﺍﻟﻜﺘﺎﺏ ﻣﻦ ﻗﺒﻞ ﻓﻄﺎﻝ ﻋﻠﻴﻬﻢ ﺍﻷﻣﺪ ﻓﻘﺴﺖ ﻗﻠﻮﺑﻬﻢ }.

إيمـــــــان ﺇﻳﻤﺎﻥ ﻫﻮ ﻗﻮﻝ ﻭﻋﻤﻞ ﻳﺰﻳﺪ ﺑﺎﻟﻄﺎﻋﺔ ﻭﻳﻨﻘﺺ ﺑﺎﻟﻤﻌﺼﻴﺔ؟ ﻭﻗﻮﻟﻪ (ﺍﻟﻄﺎﻋﺔ ﺷﻌﺒﺔ) ﺍﻟﻄﺎﻋﺔ ﺃﺻﻠﻪ ﺍﻟﺘﺼﺪﻳﻖ.

وقال تعالى(الحديد 27): **{ فما رعوها حق رعايتها }** .

ﻭﻗﺎﻝ ﺍﻟﻄﺎﻋﺔ ﺣﻖ ﺭﻋﺎﻳﺘﻬﺎ ﺍﻟﻤﺤﺎﻓﻈﺔ ﻋﻠﻴﻬﺎ.

692- وعن عبد اللَّه بن عمرو بن العاص رضي اللَّه عنهما قال : قال لي رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : يا عَبْدَ اللَّه ، لا تَكُنْ مِثل فُلانٍ ، كَانَ يقُوم اللَّيْلَ فَترَك قيَامَ اللَّيْل ، » متفقٌ عليه.

މާތްالله އެދެބަފައިކަލުންނަށް ރުއްސެވުންލެއްވި عبد اللهِ بن عُمَرو بن العاص ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ހިމަންނަވައިން حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ الله ގެ އަޅާއެވެ. ތިބާ މިވަސް ދިޔަކާ ހަރަދުން ނުވެތެވެ. އެއީ ކަންބުރިއަކީ ދަރުމަ ބާރަކަތްގެ ވެދުން ސުވަރުގެ ފުރަތަމަ ހިތްވާނެ އެއީ ސުވަރުގެއަށް ވަންނަވާނެ ހާލުގައެވެ.

88- باب استحباب طيب الكلام وطلاقة الوجه عند اللقاء

ރީތިބަހުން ވާހަކަދެއްކުމާއި، އަދި އުފާވެރި މޫނަކާއިގެން ބައްދަލުކުރުމުގެ މަތިވެން ބާރުއަރާފައިވާ
باب

قال اللّه تعالى(الحجر 88): **{ واخفض جناحك للمؤمنين }** .

އަދި مؤمنންނަށް ޓަކައި ތިބާގެ ފިޔަތިލަ ތިރިކޮށްދެއްވާށެވެ! (އެބަހީ: ވަޒަނުގަދައި ތިބެވަޑައިގަންނަވާށެވެ.)

وقال تعالى (آل عمران 159): **{ ولو كنت فظاً غليظ القلب لانفضوا من حولك }** .
ހިތްހަރު ހަރުކަށި ، خلـــــــق ގޯސްބޭކަލަކު ކަމުގައި ތިބާގެފާނު ވީނަމަ، ތިބާގެފާނު އަރިހުން އެއުރެން ދުރުވެގެން ހިނގައިދާނެއެވެ.

693- عَنْ عدِيِّ بن حَاتِمٍ رضي اللّه عنه قال : قال رسول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَمَنْ لَمْ يجدْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ » متفقٌ عليه .

މާތްالله ރުއްސެވުންލެއްވި عدِيِّ بن حَاتِمٍ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ނަރަކައިގެ އަލިފާނުން ސަލާމަތްވުމަށް މަސައްކަތް ކުރާށެވެ. އެއީ ކަދުރު ފޮޅައެއްގެ صدقة ދީގެން ކަމުގައިވިޔަސް ވެއެވެ. ފަހެ އެފަދަ އެއްޗެއް ނުލިބޭމީހާ ރީތިބަހުން ވާހަކަ ދައްކައިގެން ވިޔަސް ނަރަކައިގެ އަލިފާނުން ސަލާމަތްވުމަށް މަސައްކަތް ކުރާށެވެ.

694- وعن أبي هريرة رضي اللّه عنه أن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : والكلِمةُ الطَّيِّبَةُ صدَقَةٌ » متفقٌ عليه . وهو بعض حديث تقدم بطوله .

ފުރަތަމަ ހަދީޘް ދިވެހި ތަރުޖަމާ ކުރެވިފައިވާ ގޮތް. ފާހަގަ ކުރާ ގޮތް. نبيٌ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދޭ ގޮތް. ތިލަވައި ދޭ ގޮތް ބަލައި ދެއްކުން.

695- وعن أبي ذَرٍّ رضي اللَّه عنه قال : قال لي رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَحْقِرَنَّ مِنَ المعْرُوفِ شَيْئاً ، وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أخَاكَ بِوَجْهٍ طَلِيقٍ » رواه مسلم .

ފުރަތަމަ ހަދީޘް ދިވެހި ތަރުޖަމާ ކުރެވިފައިވާ ގޮތް. ފާހަގަ ކުރާ ގޮތް. رسُولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވަނަ ހަދީޘް ކިޔައިދޭ ގޮތް. ތިލަވައި ދޭ ގޮތް ބަލައި ދެއްކުން. ތަކުރާރު ކުރަންވާ ތަންތަން ހުރިނަމަ (ތަކުރާރު ކުރަންވާ ތަންތަން) ތިލަވައި ދޭ ގޮތް ބަލައި ދެއްކުން.

89- استحباب بيان الكلام وإيضاحه للمخاطب وتكريره ليفهم إذا لم يفهم إلا بذلك

ތަކުރާރު ކުރަންވާ ތަންތަން ހުރި ހަދީޘްތަކުގައި ތަކުރާރު ކުރާ ގޮތް، ތަކުރާރު ކުރަންވާ ތަންތަން ހުރި ހަދީޘްތަކުގައި ތަކުރާރު ކުރާ ގޮތް، ތަކުރާރު ކުރަންވާ ތަންތަން ހުރި ހަދީޘްތަކުގައި ތަކުރާރު ކުރާ ގޮތް ބަލައި ދެއްކުން باب

696- عن أنس رضي اللَّه عنه أن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ إذا تَكَلّم بِكلِمَةٍ أعَادها ثَلاثاً حَتَّى تُفْهَم عَنهُ ، وإذا أتَى عَلى قَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ سَلَّمَ عليْهِمْ ثَلاثاً . رواه البخاري .

ފުރަތަމަ ހަދީޘް ދިވެހި ތަރުޖަމާ ކުރެވިފައިވާ ގޮތް. ފާހަގަ ކުރާ ގޮތް. أنس ކަމުގެ ހަދީޘް ކިޔައިދޭ ގޮތް. ކަނޑައެޅުން ކުރަންވާ ކަންކަން ހުރި ގޮތް. نبيٌ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވަނަ ހަދީޘް ކިޔައިދޭ ގޮތް. ތިލަވައި ދޭ ގޮތް ބަލައި ދެއްކުން. ތަކުރާރު ކުރަންވާ ތަންތަން ހުރިނަމަ ތަކުރާރު ކުރާ ގޮތް. ތަކުރާރު ކުރަންވާ ތަންތަން ހުރި ހަދީޘްތަކުގައި ތަކުރާރު ކުރާ ގޮތް ބަލައި ދެއްކުން. ފާހަގަ ކުރަންވާ ކަންކަން ހުރި ގޮތް. ކަނޑައެޅުން ކުރަންވާ ކަންކަން ހުރި ގޮތް ބަލައި ދެއްކުން.

697- وعن عائشة رضي اللَّه عنها قالت : كان كلامُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كلاماً فَصْلا يفْهَمُهُ كُلُّ مَن يَسْمَعُهُ . رواه أبو داود .

ފުރަތަމަ ހަދީޘް ދިވެހި ތަރުޖަމާ ކުރެވިފައިވާ ގޮތް. ފާހަގަ ކުރާ ގޮތް. عائشة ކަމުގެ ހަދީޘް ކިޔައިދޭ ގޮތް. ތަކުރާރު ކުރަންވާ ތަންތަން ހުރި ގޮތް. رسُولُ

اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ۋرىۋۋ رسشرو ىۋرىسشرو ۋرىسشرو ۋرىسشرو ئەرە ىسۋ ىھۋسشرو.

90- إصغاء الجليس لحديث جليسه الذي ليس بحرام
واستنصات العالِم والواعظ حاضِرِي مجلِسِه

ھۋھۋرۋرىرە ئەۋەرۋ ۋرىئ ۋرىرەيرە حرام ىرەھە شرۋسرە ەۋرىرەسشرىرە ىرەۋەرىرە ىرەرە واعظ سشرىرە ىرۋشرۋىرسشر ئ ئەۋشرىسشرە ھۋچچرسشر ىرەرىچسشرىرەسشرەرو ھۋھۋئ ۋەۋىرسشر ۋەمسشرۋىئسشرۋ باب

698- عن جَرير بن عبدِ اللَّه رضي اللَّه عنه قال : قال لي رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في حجَّةِ الْوَدَاع : « اسْتَنْصِتِ النَّاسَ » ثمَّ قال : « لا ترْجِعُوا بعْدِي كُفَّاراً يضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَاب بَعْضٍ » متفقٌ عليه .

ۋەاللَّه ىرەسشۋشرۋسرە جَرير بن عبدِ اللَّه ئ ىرەھرسشر ىرۋۋىئسشرۋىرەئ. ھۋترۋھرەئ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ حجَّةِ الْوَدَاع ئ ترۋىر ھۋىشرىرەسشر ەسشرىۋھرەئ. ھۋسشۋىرەسشر ىرەرىچسشر ىرەىرۋۋئرۋ. ىرەرە حديث ىرەىرەسشرھرەئ.ھۋىرەھەرىچسشر ھۋىشرىرەئچىۋۋسشرىۋرىر ەرەھەرە ەسشرەھەرىرەسشر ىرەھۋترۋسشرۋر ىرۋىرسشر ئرىر ھەرىرەسشر ىرۋۋئرۋ.

91- الوعظ والاقتصاد فيه

ھۋسھ ىرسشۋرەسشرۋۋھ ىرەرە ەرەۋىرە ئەترىشرۋىرەسشر ئسشرىئۋىرۋئ ۋەۋىرسشر ھەمسشرۋىئسشرۋ باب

قال اللَّه تعالى(النحل 125): **{ ادع إلى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة }** .
حكمةۋر ، ىرۋشرۋھ وعظ ەرەرە، ىرەچىئۋچسشرىئ ئ ىرھرىرسشرىرەچسشرىئ ىرئسشر، ىرەچىئۋچسشر ئۋرەھرىرۋچرەۋۋئرۋ!
ىرەرە ىرھرۋشرۋھ ئەۋشرىرە ەرەرىرسشرسشر جدل ىرەىرەۋۋئرۋ!

699- ن أبي وائِلٍ شَقِيقِ بنِ سَلَمَةَ قال : كَانَ ابْنُ مسْعُودٍ رضي اللَّه عنه يُذكِّرُنَا في كُل خَمِيسٍ مرة ، فَقَالَ لهُ رَجُلٌ : يَا أَبَا عبْدِ الرَّحْمنِ لوددْتُ أَنَّكَ ذَكَّرْتَنَا كُلَّ يَوْمٍ ، فقال : أما إِنَّهُ يَمنعني مِنْ ذلكَ أني أَكْرَهُ أنْ أمِلَّكُمْ وإِنِّي أَتخَوَّلُكُمْ بِالمَوْعِظةِ ، كَمَا كَانَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَتَخَوَّلُنَا بها مَخافَةَ السَّآمَةِ علَيْنَا . متفقٌ عليه .

މާތްاللَّه ރުހުންލެއްވި أبو وائِلِ شَقِيقِ بنِ سَلَمَةَ ގެ ރިވާއަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.
މާތްاللَّه ރުހުންލެއްވި عبدِ اللَّه ابْنُ مسْعُود ތިމަންމެންނަށް ކޮންމެ ބުރާސްފަތި ދުވަހަކު ނަސޭހަތްދެއްވުން ގެންދެވިއެވެ. ފަހެ އެ صحابي އަށް ބޭކަލަކު ދަންނަވިއެވެ. އޭ أبو عبْدِ الرَّحْمنِ އެވެ. ކަލޭގެފާނު ކޮންމެދުވަހަކު ނަސޭހަތްދެއްވާނަމަ ރަނގަޅުވާނެ ވީނަމައެވެ؟ ފަހެ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަށް ފުރާވަރުވެ އަޅުގަނޑުމެން ބޭޒާރުވެދާނެތީ ފުރާވަރުވެދާނެކަމަށް ބިރުގަނެ އެކަން ނުކުރަމެވެ. އަދި ހަމައެކަނި ތިޔަބައިމީހުން ބޭޒާރުވެދާނެތީ ހެނދުނު رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންމެންނަށް ދުވަސްވަރު ބަލައި ނަސޭހަތް ދެއްވާ ފަދައިން ކަނޑައެޅިގެން ނޫނެވެ.

« يَتَخَوَّلُنا » يَتعَهَّدُنا .

700– عن أبي الْيَقظان عَمَّار بن ياسر رضي اللَّه عنهما قال : سمِعْتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « إنَّ طُولَ صلاةِ الرَّجُلِ ، وَقِصر خُطْبِتِه ، مِئنَّةٌ مِنْ فقههِ . فَأَطِيلوا الصَّلاةَ ،وَأَقْصِروا الخُطْبَةَ »رواه مسلم .

މާތްاللَّه އެދެބޭފުޅުންނަށް ރުހުންލެއްވި أبو الْيَقظان عَمَّار بن ياسر ގެ ރިވާއަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މީހާގެ ނަމާދު ދިގުވުމާއި އަދި އޭނާގެ خُطْبَـــةَ ކުރުވުމަކީ އޭނާގެ فقــه ވެރިކަން އަންގައިދޭ ކަމެކެވެ. (ވީމާ) ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން ނަމާދު ދިގުކުރާށެވެ.خُطْبَـــةَ ކުރުކުރާށެވެ.

« مِئنَّةٌ » بميم مفتوحة ، ثم همزة مكسورة ، ثم نون مشددة ، أيْ : علامة دَالَّةٌ على فِقْهِهِ.

701– عن مُعاويةَ بنِ الحَكم السُّلَمِيِّ رضي اللَّه عنه قال : « بينما أَنا أصَلِّي مَع رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، إذْ عطسَ رجُلٌ مِنْ القَوْمِ فَقُلتُ : يرْحَمُكَ اللَّه ، فَرَماني القوم بابصارِهِمْ ، فقلت : وا ثكل أُمِّيَاه ما شأنكم تنظرون إليَّ ؟ فجعلوا يضربون بأيديهم على أفخاذهم فلما رأيتهم يُصَمِّتُونني لكني سكت ، فَلَمَّا صلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَبِابي هُوَ وأُمِّي ، مَا رَأَيْتُ مُعَلِّماً قَبْله وَلا بَعْدَه أَحْسنَ تَعْلِيماً مِنْه ، فَوَاللَّه ما كَهَرنِيَ ولا ضَرَبَنِي وَلا شَتَمَني ، قال : « إنَّ هَذِهِ الصَّلاةَ لا يَصْلُحُ فيها شَيءُ مِنْ كَلامِ النَّاسِ ، إنَّمَا هِيَ التَّسْبِيحُ والتَّكْبِيرُ ، وقرَاءَةُ الْقُرآنِ » أو كما قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . قلت : يا رسول اللَّه ، إني حديث عهْدٍ بجَاهِلية ، وقدْ جاءَ اللَّه بِالإِسْلامِ ، وإنَّ مِنَّا رجالاً يَأْتُونَ الْكُهَّانَ ؟ قال : « فَلا تأْتِهِمْ » قلت : وَمِنَّا رجال يَتَطيَّرونَ؟ قال : «ذَاكَ شَيْء يَجِدونَه في صُدورِهِم ، فَلا يصُدَّنَّهُمْ » رواه مسلم .

ڏُهُاللَّـه ٹَمْدْـهْـشْرُحْمْرِ مُعاويـةَ بـنِ الحَكَـم السُّـلَمِيِّ ىُ بِرَهَرِسْ ءِرِّهُوُىُسْرُهُمُوُ. وِقَّرُحُوِمُوُ. ھِحَـشْسَ ءُهْـمُزَرَىَرْ رسُـولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ىُ مُزَىَرْهُجُزُىَءِ سَرَّقْرْسَرَىَرْسْ رُهْ ھَ ءُهَشْرْسْ جِزَىْ بِسْرَهِبُرْهُ ءُبُمُوُ. مُزَىُ ھِحَـشْسَ(رَىَرْهَرُءْسْ) يرْحَمُكَ اللَّـه ىُ سَرِحَ بِرْهْسِرِحُوُ. مُزَىُ ءُسَرْحُ دَهْكَهْرْ ءُھَّوِھِ جِرْسْ ھِحَـشْسَرَّءِ قِرَّحَرْسْ ثُرَىَرَمْرْ ثُبِرِمُوُ. مُزَىُ ھِحَـشْسَ (رَىَرْهَرُءْسْ) ھْسِرِحُوُ. حِءِ بَرْسْمُزَىَرْسَرْحُهْ ھَّوَمُوُ. ھِمَرَھَءِجِرْسْ ھِحَـشْسَرَّءِ قِرَّحَرْسْ ھِمَرْكَهْرْ ھِمَرَھَحَرْسِ بِرْهُوُىُسْ رُهْمُوُ؟ مُزَىُ (ءُىَرِسْرْ) ءُرَھَءِجِرْسْ ءُرَھَءِجِرْسْرُ ىَرَھْھِحَرِمْرْ مُزَءِمُزَىُ مُزَحَرْحَـشْىَرُءَىَرِ ھَمُزْسْ مُبِرِمُوُ.مُزَىُ ءُجِرْسْ ھَّشْرْھِ ھِحَـشْسَ رَسْرُرْحَرْھَشْرَسْ ھِحَـشْسَرَهُرْسْ ءُىَحْرْسْ ھِحَـشْسَ رَسْرْ رُسْهُقَهِرِحُوُ. مُزَىُ رسُولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم سَرَّقْرْسَرَهُوُّ سِرْسْحُوِمُوُ، مُزَىُ ھِحَـشْسَرُ حَسْرَحَرَّءِ حَهْمُزْ ءُىَرَّحُرُّىَرُّسُرُ حَرْهُكَهْرْ مُبِرَّقُرْھَىَرْھَشْرُھَىَرْھُوُ. ءُىَرَّحُرُّىَرُّسَرْھَشْرْھُرْ ىَرْسَرُىُ ءِرْحُرْھَىَرْھَرْ ھِحَـشْسَ ءُرُىَ مُزَرْسْھَشْرُھُـهْ ءَرِ ءُرُىَ سُءِرَىَرْسْھَشْرُھُـهْ ثَرْھَرَىَرْھَشْرُھُـهْ. ءُىَرَّحُرُّىَرُّسْ ھِحَـشْسَرَّءِ قِرَّحَرْسْ ثَرْھُرِمُىَرْھَرْ ثَرْھُرْسْ ثَرْھُرِمُوُ. ءَرِ ھِحَـشْسَ ىُ ىَرِىَءِ ثَرْحُھْھُـهْـشُوِمُوُ. ءَرِ ھِحَـشْسَرَهُرْسْ ثَرْھَءِ ءُهْـمُزَهْ ثَرْكَهْ ثَرْھُرِمُوُ. حـديث ىُرْھَهْرِمُوُ. ىَرَىَرَھَرَهُرْسْ سَرَّقْرَىَءِ بِرْهُوُ ھَّوَمُوُ. ھِحَـشْسَ قَرْشَرِحُوُ. ھَّ الله ىُ ءَرْـهُرُّمُوُ. ىَرَىَرَھَرَهُرْسْ ھِحَـشْسَ جَاهِلِيـة ىُ حَرَىُ ثَرْىَرْحِرُّ ءَرِ حُّرِسَ ثَرَھَـهُءَىَهْ ثَرْھُوُمُوُ. ءَرِ ىَرَىَرَھَرَهُرْسْ الله سـبحانه وتعـالى ءِرْـهُرُّحُرْبِرْسُرَىُ سِرْمُرَحُهْ جِرَسِرِ ثَرْھَھَرُّمُوُ. ءَرِ ىَرَىَرَھَرَهُرْسْ ھِحَـشْسَرْسُرَىُ ھُبُمُرِسْ ھَھُهْ جِرْسْ ءُرِّمُرْسُرَىُ ءُھَسْ ءُھَقْمُوُ. حـديث ىُرْھَهْرِمُوُ. ھِھَّ ءُىَرَھْ ءُجِرْسْ ىَرِمُبِرَهْرْ ثَرْھُرْسْ. ھِحَـشْسَقَرْشَرِحُوُ. ءَرِ ھِحَـشْسَرْسُرَىُ ھُبُمُرِسْ ھَھُهْجِرْسْ مُزَحَرَھُوُ. حديث ىُرْھَهْرِمُوُ. ءُرِ ءَّسُرَىُ رِھَىَرِ ءُجُقْرَ وَـهُوَّـهْ ھُبُمِرَىُرَىُ. ءُىَرَىَرَسْ ءُجِرَىَرَسْ ءُھَھُـهْ مُزَرِمُقْمُهْ ثَرْھُوُمُوُ.

« الثُّكْل » بضم الثاءِ المثلثة : المصِيبة وَالفَجيعة . « ما كَهَرني » أيْ ما نهَرَني .

702- وعن العِرْباض بن سَارِيةَ رضي اللَّه عنه قال : وَعظَنَا رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَوْعِظَةً وَجِلَتْ مِنهَا القُلُوب . وَذَرِفَتْ مِنْهَا العُيُون وَذَكَرَ الحدِيثَ ، وَقدْ سَبق بِكَمالِهِ في باب الأمر بالمحافَظةِ على السُّنَّةِ ، وذَكَرْنَا أَنَّ التِّرْمِذيَّ قال إنه حديث حسنٌ صحيحٌ .

ﷺ عَنْ العِرْباض بن سَارية ؓ ﻫﻪ ﻣﻪﺭﻭﻯ ﻛﻪﺭﻣﻪﺗﻰ. ﻭﻩﺗﺮﻭﻳﺪﻯ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻣﻮﺣﻪﺗﻪﺳﻪ وعظ ﺋﻪﻣﻪ ﻭﻩﺗﺮﻭﻳﺪﻯ. ﺋﻪﻰ ﺳﻪﻫﻪﻣﻪ ﺭﻩﻋﻪﺑﻪﺭ ﻫﻪﺗﻪﻛﻪﺭﻳﺪ ﻣﻪﺗﻪﻛﻪﺭﻳﺪ. ﻫﻪﺭ ﺑﻪﺭﻩﻛﻪ ﻣﻪﺗﻪﻛﻪﺭﻳﺪ ﻫﻪﺭ ﺑﻪﺭﻩﻛﻪ ﺋﻪﻳﻪﺗﻪﻛﻪﺭﻳﺪ. (ﻫﻪﺳﻪﻫﻪﻯ.) ﻫﻪﺭ ﺑﻪﺭﻩ حديث ﺳﻪﺗﻪﻣﻪﺗﻪﻳﺪ ﻭﻩﺗﺮﻭﻳﺪﻯ. ﻫﻪﺭﻩ حديث ﺣﺴﻦ باب الأمر بالمُحافَظةِ ؓ باب ﻛﻪﺭ ﻫﻪﺑﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪ ﻛﻪﺭﻯ. ﻛﻪﻛﻪﻫﻪﻭﻫﻪﺗﻪﻳﺪ ﺗﻪﺭﻣﻪﺫﻯ ﻭﻩﺗﺮﻭﻳﺪﻯ. ﻛﻪﻛﻪﻫﻪﻭﻫﻪﺗﻪﻳﺪ ﻫ حديث ﻫﻪﺭ ﻫﻪﺭ حسنٌ صحيحٌ ؓ درجة ﻛﻪﺭﻩ حديث ﻫﻪﻛﻪﻯ. ﻫﻪﺭ ﻭﻩﺗﺮﻭﻳﺪﻯ ﻫﻪﻭﻫﻪﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﺑﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪ.

92- باب الوقار والسكينة

ﻛﻪﻛﻪﺭﻩﻭﻩﺑﻪﺭﻛﻪﺭ ﻛﻪﺭﻩﺗﻪﻛﻪﺭﻛﻪﺭﻯ ﻣﻪﻫﻪﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﻫﻪﺗﻪﻛﻪﺭﻯ باب

قال اللَّه تعالى(الفرقان 63): **{ وعباد الرحمن الذين يمشون على الأرض هوناً، وإذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاماً }** رحمان ﻭﻩﺗﻪﻯ ﻧﻪﺳﻪﻫﻪﺗﻰ ﻫﻪﺑﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻰ ﻛﻪﻛﻪﺭﻩﻭﻩﺑﻪﺭﻛﻪﺭﻯ، ﻭﻩﻛﻪﻯ ﺭﻩﺳﻰ ﻫﻪﺑﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪ. ﻫﻪﺭ ﻫﻪﺑﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﻛﻪﻫﻪﺳﻪ مخاتبﻧﻪﻛﻪ ﻫﻪﺑﻪﺭﻩﻛﻪﻫﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪ ﺭﻩﺳﻪﻫﻪ، ﻫﻪﻛﻪﻫﻪﻛﻪ (ﻫﻪﻫﻪﻛﻪﺭﻛﻪﻛﻪ) سلامًا ﻭﻩﻫﻪﺑﻪﺭﻩ.

703- وعن عائشة رضي اللَّه عنها قالت : مَا رَأَيْتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مُسْتَجْمِعاً قَطُّ ضَاحِكاً حتَّى تُرى مِنه لَهَوَاتُه ، إِنَّما كانَ يَتَبَسَّمُ . متفقٌ عليه .

ﻫﻪﻫﻪﻛﻪﺭﻩﻭﻩﺑﻪﺭﻛﻪﺭ عائشة ﻛﻪﻫﻪﺗﻰ ﻫﻪﺑﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﻫﻪﺗﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪﺭﻩﻛﻪ. ﻭﻩﺗﺮﻭﻳﺪﻯ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻛﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪﻫﻪﺗﻰ ﻫﻪﻛﻪﻫﻪﺗﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪ ﻛﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪ ﺭﻩﺳﻪﻫﻪﻛﻪﻫﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪﻫﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪ ﻫﻪﺑﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪ ﺗﻪﺭﻩﻛﻪﺭﻩﻛﻪ. ﻛﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪﻫﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﻛﻪﻫﻪﺗﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪﻫﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪ ﺭﻩﺳﻪﻫﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪﻫﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪ.

« اللَّهَوَات » جَمْع لَهَاةٍ : وهِي اللَّحُمة التي في أَقْصى سَقْفِ الْفَمِ .

93- باب الندب إلى إتيان الصلاة والعلم ونحوهما من العبادات بالسكينة والوقار

ﻧﻪﺭﻩﻫﻪﻭﻩﻛﻪﺭﻩﺗﻪﻛﻪﺭﻩﺗﻪﻛﻪﺭﻩﺗﻪ، ﻫﻪﺭ ﻭﻩﺗﻪ ﻫﻪﻛﻪﺭﻩﺗﻪﻛﻪﺭﻩﺗﻪ، ﻫﻪﺭ ﻫﻪﺑﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﻛﻪﺭﻩﻛﻪ ﻫﻪﺑﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪ ﻭﻩﺗﻪﻫﻪﺗﻪ

ތެދުވެރިކަމާ ހަމައަށް ހިތްތައް ހުށަހެޅުމާ، ހަނދާންކުރުމާ ދެމެހެއްޓުމުގެ باب

قال اللَّه تعالى(الحج 32): { ومن يعظم شعائر اللَّه فإنها من تقوى القلوب } .

ކަންކަމުގެ ބޮޑެއްކަމެވެ. ހަދިޔާ ކުރާ ޖަނަވާރު، أضحية ކަމުގައި حج ގެ عمل ތަކުގެ دينى أمر ތަކުގެ ފެށުމުގެ (ފަށާފައި) ގޮތުގެ ބަލައިގަންނަވާ، ހިތްތަކުގެ تقوى ގެ ތެދުވެރިކަމުގެ ގޮތުގެ.

704- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه قال : سمعتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « إذا أُقِيمَتِ الصَّلاة ، فَلا تَأْتُوهَا وأنْتُمْ تَسْعَوْنَ ، وأْتُوهَا وَأَنْتمْ تمْشُونَ ، وعَلَيكم السَّكِينَة ، فَما أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا ، وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتمُّوا » متفقٌ عليه .

ڤ.اللَّه ދ.ހުރައިރާ ގ ކިޔަމުން ތިބެއެވެ. ވާހަކަދެއްކެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ފެންނަ ގޮތަށް ކަމުގައި ހަދީޘް ކިޔައިދެއެވެ. ތިމަންމެ ދެ ކަންކަމެއް ކަމުގައި ދެ ކަންކަމެއް ކަމުގައި ދެ ކަންކަމެއް ކަމުގައި

ރޮއްޖެ އެއްސެވިއެވެ. ދެން އަލްލާހުގެ ރަސޫލާ ﷺ (ހަދީޘް ރިވާކުރެއްވީ) އަލްލާހުގެ ރަސޫލާގެ

ހަމަ ދުނިޔޭގެ އިލްތިޒާމެއް ކަމަށް ބުނެވިއެވެ. އަދި حديث ކުރައްވައިފައެވެ. އާ މިސްރިބާރާކޮށްދެއްވެ. ބިލަޔަށްމިހުން

ހަމަހުން ވާރާވެ. މިހާރު ހަދާކަމާމެން ހަރުކަށްތަކާލި ބެލުމާއި ވެސް ކަމާއި މަޢުލޫމާތަށް ހުސްކިޔުވެ

ނުނެވެ.

« الْبِرُّ » : الطَّاعَةُ . « وَالإِيضَاعُ » بِضاد معجمةٍ قلبها ياء وهمزة مكسورة، وَهُوَ : الإِسْرَاعُ .

94- باب إكرام الضيف

ބިރައްޖިރުނަށް ކަމާރިބުމުގެ މަޅާން ބައްސުވެގެންވާ باب

قال اللّه تعالى(الذاريات 24 – 27): { هل أتاك حديث ضيف إبراهيم المكرمين، إذ دخلوا عليه فقالوا سلاماً، قال سلام قوم منكرون. فراغ إلى أهله فجاء بعجل سمين، فقربه إليهم قال: ألا تأكلون؟ }

إبراهيمގެ މާތްގެ މެހެމާނުންގެ ދަރުމައްސަގެ ވާހަކަ، ކަލާނގެ ހަމަ ހަމަހަށް އެއިސްކުރެވިއްޖެއެވެ. ދެން

އެދުރުމަށް އެކަލާނގޭގެ އަރިހަށް ވަދެވަޑައިގެން، سلأما މިހެން ވިދާޅުވި سلام ކިޔުއްވިއެވެ. ދެން

އެކަލާނގެ سلام މިހެން ވިދާޅުވެ ސަލާމް ރައްދުކުރެއްވިއެވެ. (އަދި ހިތުގައި އަކާ ވަޑައިގެންވެ.

މިހި އަހަރެން) ނުދަންނަ ބައެއްވެ. ދެން، އެކަލާނގޭގެ އެކަލާނގޭގެ أهلވެރިންގެ ގާތަށް

ސިއްރުއްތެރިކަމާއި ވަޑައިގެންވެ. އަދި ތަޅާ ހަނދަމެ ގެރިއަކާއި (ފުއްސަވައިގެން) ގެންނެވިއެވެ. ދެން

އެދުރުމަށް ކާން ކުރިމަތިކޮށްލެއްވިއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ނުކާނަކަސްތޯ؟ (ތިޔަބައި

މީހުން ނުކާ ތިޔަހޭ ކިއްވެ ހުއްޓެވެ.)

وقال تعالى(هود 78): { وجاءه قومه يهرعون إليه، ومن قبل كانوا يعملون السيئات! قال: يا قوم هؤلاء بناتي هن أطهر لكم، فاتقوا اللّه ولا تخزون في ضيفي، أليس منكم رجل رشيد؟! } .

އަދި އެކަލާނގޭ ގެ قومގެ މީހުން އެކަލާނގޭގެ އަރިހަށް އަވަސް އަވަހަށް އައެވެ. ކުރިން

އެމީހުންނި ނުބައި (فاحش) ކަންތައްތައްކުރާ އުޅުން މީހުންނެވެ. އެކަލާނގެ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ

އަހުރެންގެ قومގެ މީހުންނޭ! މިތިބީ އަހުރެންގެ (އަންހެނުން: قومގެ) އަންހެން

ދަރިންނެވެ.(ތިޔަބައިމީހުން شرعى ގޮތުން އެކަނބަލުންނާ ކާވެނިކުރުމަށް) އެކަނބަލުން

ތިޔަބައިމީހުންނަށް ސާފުކަން ބޮޑެވެ. ދެން، ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް تقوى ވެރިވާށެވެ! އަދި

ﻭﺣﺪﺛﻨﺎ ﺯﻫﻴﺮ ﺑﻦ ﺣﺮﺏ، ﻭﺣﺪﺛﻨﺎ ﺟﺮﻳﺮ ﺑﻦ ﻋﺒﺪ ﺍﻟﺤﻤﻴﺪ! ﻭﻫﺬﺍ ﻟﻔﻆ ﺯﻫﻴﺮ ﻗﺎﻟﻮﺍ ﺣﺪﺛﻨﺎ ﺟﺮﻳﺮ ﻋﻦ ﻣﻨﺼﻮﺭ ﻋﻦ ﺃﺑﻲ ﺯﺭﻋﺔ ﻋﻦ ﺃﺑﻲ ﻫﺮﻳﺮﺓ ﻗﺎﻝ ﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ

706- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه أنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَنْ كانَ يُؤمنُ بِاللَّه واليَومِ الآخِرِ فَلْيُكرِمْ ضَيفَهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤمِنُ بِاللَّه واليَوم الآخِرِ فليصِلْ رَحِمَهُ، وَمَنْ كَانَ يؤمِنُ بِاللَّه وَاليوْمِ الآخِرِ فَلْيَقلْ خَيْراً أَوْ لِيَصْمُتْ » متفقٌ عليه .

ﷺ ﺃﺑﻮ ﻫﺮﻳﺮﺓ، ﻧﺒﻲ ﷺ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﻫﺬﺍ ﺣﺪﻳﺚ ﺻﺤﻴﺢ. ﷲ ﻋﺰ ﻭﺟﻞ ﻭﺍﻟﻴﻮﻡ ﺍﻵﺧﺮ ﻓﻠﻴﻜﺮﻡ ﺿﻴﻔﻪ ﻭﻣﻦ ﻛﺎﻥ ﻳﺆﻣﻦ ﺑﺎﷲ ﻭﺍﻟﻴﻮﻡ ﺍﻵﺧﺮ ﻓﻠﻴﺼﻞ ﺭﺣﻤﻪ ﻭﻣﻦ ﻛﺎﻥ ﻳﺆﻣﻦ ﺑﺎﷲ ﻭﺍﻟﻴﻮﻡ ﺍﻵﺧﺮ ﻓﻠﻴﻘﻞ ﺧﻴﺮﺍ ﺃﻭ ﻟﻴﺼﻤﺖ.

707- وعن أبي شُرَيْح خُوَيلدِ بن عمرو الخُزَاعِيِّ رضي اللَّه عنه قال : سَمِعتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « مَنْ كان يؤمِنُ بِاللَّه واليوْمِ الآخِرِ فَلْيُكرِمْ ضَيفَهُ جَائِزَتَهُ » قالوا : وما جَائِزَتُهُ يا رسول اللَّه ؟ قال : « يَومُه وَلَيْلَتُهُ . والضِّيَافَةُ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ ، فما كان وَرَاءَ ذلكَ فهو صَدَقَة عليه » متفقٌ عليه .

ﷺ ﺃﺑﻮ ﺷﺮﻳﺢ ﺧﻮﻳﻠﺪ ﺑﻦ ﻋﻤﺮﻭ ﺍﻟﺨﺰﺍﻋﻲ ﻫﺬﺍ ﺣﺪﻳﺚ ﺻﺤﻴﺢ. ﺭﺳﻮﻝ ﷲ ﷺ ﻗﺎﻝ ﺟﺎﺋﺰﺗﻪ ﻳﻮﻡ ﻭﻟﻴﻠﺔ. ﻭﺍﻟﻀﻴﺎﻓﺔ ﺛﻼﺛﺔ ﺃﻳﺎﻡ ﻭﻣﺎ ﻛﺎﻥ ﻭﺭﺍء ﺫﻟﻚ ﻓﻬﻮ ﺻﺪﻗﺔ ﻋﻠﻴﻪ. ﷲ ﻭﺍﻟﻴﻮﻡ ﺍﻵﺧﺮ ﻓﻠﻴﻜﺮﻡ ﺿﻴﻔﻪ. ﺃﺻﺤﺎﺏ ﺣﻖ ﻭﺍﺟﺐ ﻋﻠﻴﻪ. ﺃﺻﺤﺎﺏ ﻣﺴﻠﻢ ﻓﻲ ﺭﻭﺍﻳﺔ ﻭﻫﺬﺍ ﻟﻔﻆ ﺣﺪﻳﺚ ﻗﺘﻴﺒﺔ ﻭﺍﺑﻦ ﺣﺠﺮ ﻗﺎﻟﻮﺍ ﺣﺪﺛﻨﺎ ﺇﺳﻤﺎﻋﻴﻞ ﻭﻫﻮ ﺍﺑﻦ ﺟﻌﻔﺮ ﻋﻦ ﺍﻟﻌﻼء ﻋﻦ ﺃﺑﻴﻪ ﻋﻦ ﺃﺑﻲ ﻫﺮﻳﺮﺓ ﻗﺎﻝ ﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ

وفي روايةٍ لمسلم : « لا يَحِلُّ لِمُسلمٍ أن يُقِيم عند أخِيهِ حتى يُؤْثِمَهُ » قالوا : يا رسول اللَّه . وكَيْف يُؤْثِمُهُ ؟ قال : « يُقِيمُ عِنْدَهُ وَلا شَيءَ لَهُ يَقْرِيهِ بِهِ » .

ﻓﻲ ﺭﻭﺍﻳﺔ ﻣﺴﻠﻢ ﻫﺬﺍ ﻟﻔﻆ. ﻫﺬﺍ ﺣﺪﻳﺚ ﺻﺤﻴﺢ ﻣﺘﻔﻖ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﻫﺬﺍ ﻟﻔﻆ ﻣﺴﻠﻢ ﻓﻲ ﺭﻭﺍﻳﺔ ﻭﻫﺬﺍ ﻟﻔﻆ ﺃﺻﺤﺎﺏ ﻣﺘﻔﻖ ﻋﻠﻴﻪ.

ئەمرى؛ حديث ئېتىبارغا ئېلىنىدۇ. ئۇچرىشىدىغان ئادەتتىكى ئىشلارغا ئەھمىيەت بېرىپ ئۇلارنى ئەسكە ئېلىش.

95- باب استحباب التبشير والتهنئة بالخير

ئۇلۇغ زاتنىڭ بۇيرۇقى بويىچە ياخشى خەۋەرنى يەتكۈزۈش ۋە تەبرىكلەش بابى

قال اللَّه تعالى(الزمر 17، 18): { فبشر عباد الذين يستمعون القول فيتبعون أحسنه } .

ئۇنى، ئاللاھنىڭ ، سۆزلەۋاتقان ئادەملەرنى ئۇلۇغلاپ ئۇنىڭ ئەمرىگە! ئەگىشىپ ، شۇلارغا ھېدايەت ئاتا قىلغان، ئەقىل ئىگىلىرى تېخىمۇ ياخشى تبعۇ قىلىدۇ.

وقال تعالى(التوبة 21): { يبشرهم ربهم برحمة منه ورضوان، وجنات لهم فيها نعيم مقيم } .
ئەلئەمرىي ئېيتقاندەك ئاللاھنىڭ رحمة دىن، ئىزگۈلۈكىدىن، سۆيۈنچىلەيدۇ ئۇنىڭ ئۇلۇغ خبر، ئەلئەمرىنىڭ قوغدىغۇچى.ئاۋۇنداق ئەلئەمرىنى ئاڭلاپ ئۇنىڭغا ئەگىشىش ئۈچۈن ئالدىراپ ماڭىدۇ.

وقال تعالى(فصلت 30): { وأبشروا بالجنة التي كنتم توعدون } .

ئەمرى مۇھەممەدنىڭ وعد ئېتىقاد قىلىدىغان سۆزلىرىنى ئۇلۇغلاپ خبرىگە سۆيۈنگۈچىلەر!

وقال تعالى(الصافات 101): { فبشرناه بغلام حليم } .
ئۇنى، مۇسىنىڭ (ئاللاھنىڭ دعاء ئېيتقاندىن) حلم ئىگىسى قىلىپ قوغلىغان ئۇلۇغلاپ ئۇنىڭغا خبر ئاللاھنىڭ قوغۇدى.

وقال تعالى(هود 69): { ولقد جاءت رسلنا إبراهيم بالبشرى } .

ئەمرى ئەتراپىدىكى، ئۇنىڭغا خبر ئېلىپ مۇسىنىڭ ئۆتكەن رسول(ئەھەرى: ملائكة ش) إبراهيم ئ ئۈستى ئىمىزىم ئەۋەتكەن.

وقال تعالى(هود 71): **{ وامرأته قائمة فضحكت فبشرناها بإسحاق، ومن وراء إسحاق يعقوب } .**

އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުން (އަރިހުގައި އުޅުނުކަމަށް) ހުންނެވިއެވެ. ދެން(އެބޭކަލުން އައިސް ފާޑުފާޑުވުން، އެކަމާ އުފާފުޅުވެގެން) އެކަމަނާ ހިނިފުޅު ވެއްޖެއެވެ. ދެން، އަހަރެމެން إسحاقގެފާނު ލިބިވަޑައިގަންނަވާނޭ ކަމާއި، إسحاقގެފާނަށްފަހު يعقوب ގެފާނު ލިބިވަޑައިގަންނަވާނޭ ކަމުގެ އުފާވެރި خبر ތިމަންރަސްކަލާނގެ އަޅުގަނޑުމެން ދެއްވީމެވެ.

وقال تعالى(آل عمران 39): **{ فنادته الملائكة وهو قائم يصلي في المحراب أن اللّه يبشرك بيحيى } .**
ދެން ފަހެ، އެކަލޭގެފާނު محـــرابގައި ނަމާދުކުރައްވަމުންދަނިކޮށް قـــائم ވެވަޑައިގެން ހުންނަވަނިކޮށް، އެކަލޭގެފާނަށް، ملائكـــةން ގޮވާލައްވައި ދެންނެވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ކަލޭގެފާނަށް يحيـــى ގެފާނު ދެއްވާނެކަމުގެ އުފާވެރިކަމުގެ خبر ދެއްވައެވެ.

وقال تعالى(آل عمران 45): **{ إذ قالت الملائكة يا مريم إن اللّه يبشرك بكلمة منه اسمه المسيح } الآية.**
والآيات في الباب كثيرة معلومة.
ملائكـــةން ވިދާޅުވިހިނދު ހަނދުމަކުރައްވާށެވެ! އޭ مـــريم ގެ ފާނެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، الله، އެކަލާނގެ حضـــرةން ވާ ކަލިމަތުގެއްގެ خبـــر ން ކަލަނބަށް އުފާވެރިކަމުގެ خبـــر ދެއްވައެވެ. އެބޭކަލުންގެ ނަމަކީ المسيح އެވެ.
وأما الأحاديث فكثيرة جداً وهي مشهورة في الصحيح. منها:

708– عن أبي إبراهيمَ وَيُقَالُ أبو محمد ويقال أَبو مُعَاوِيةَ عبدِ اللَّه بن أبي أَوْفي رضي اللَّه عنه أَنَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بَشَّرَ خَدِيجَةَ ، رضي اللَّه عنها ، بِبيْتٍ في الجنَّةِ مِنْ قَصَبٍ ، لاصَخبَ فِيه ولا نَصب . متفقٌ عليه .

މާތްاللّـــه އެކަލޭގެފާނާމެދު ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أَبـو مُعَاوِيــةَ عبـدِ اللّـه بـن أبـي أَوْفـي ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. (ދަރިކަނބަލުމެވެ) މި صـــحابي ގެ ކުންޏަކީ أبــوإبراهيم ކަމަށް ވެސް ބުނެއެވެ. އަދި أبـو محمـد ކަމަށް ވެސް ބުނެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُـولُ اللّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم(އެކަލޭގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުން خَدِيجَـــةَ ގެފާނަށް ސުވަރުގެއިން އެކުގެ ހަރުދެވެރިއަކު ފުރާޅުގެ އުފާވެރި ޚަބަރު ދެއްވިއެވެ. އެގެއިގައި ގަޑުބަޑު ވާގޮތެއް ނުވާނެ ކަމާއި ވަރުބަލިވުމެއް ނުވާނެކަމުގެ.

ﻫﻜﺴﻌﺨﻮﺘﻜﻮﺭ ﻓﺮﻣﺮﻣﺨﻤﺮﺗﺮ ﺭﺘﻬﻪﺨﻪﺭ ﺷﺮﻣﺨﺸﻬﻪﺨﻮ. ﻫﻜﺮ ﺷﻮﻫﻜﻮﻫﻮﺳﻮ ﺭﻪﺨﻪﺭ ﻣﺮﺴﻮﺳﻮ ﺷﺮﻭﺸﻬﻪﺨﻮ.

« الْقَصبُ » هُنا : اللُّؤْلُؤ المجوفُ . « والصَّخبُ » الصِّياحُ واللَّغَطُ . «وَالنَّصَبُ » : التعبُ .

709- وعن أبي موسى الأشعريِّ رضي اللَّه عنه ، أَنَّهُ تَوضَّأَ في بيتِهِ ، ثُمَّ خَرَجَ فقال: لأُلْزَمَنَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، ولأَكُونَنَّ معَهُ يوْمِي هذا ، فجاءَ المسْجِدَ ، فَسَأَلَ عَن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقَالُوا : وَجَّهَ ههُنَا ، قال : فَخَرَجْتُ عَلى أَثَرِهِ أَسأَلُ عنْهُ ، حتَّى دَخَلَ بئْرَ أريسٍ فجلَسْتُ عِنْدَ الْباب حتَّى قَضَى رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حاجتَهُ وتَوضَّأَ، فقُمْتُ إِلَيْهِ ، فإذا هُو قَدْ جلَس على بئر أَريس ، وتَوسطَ قفَّهَا ، وكَشَفَ عنْ ساقَيْهِ ودلاهمَا في البِئرِ ، فَسلَّمْتُ عَلَيْهِ ثُمَّ انْصَرفْتُ .

فجَلسْتُ عِند الباب فَقُلت : لأَكُونَنَّ بَوَّاب رسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم اليوْم .

فَجاءَ أَبُو بَكْرٍ رضي اللَّهُ عنه فدفَع الباب فقُلْتُ : منْ هَذَا ؟ فَقَالَ : أَبُو بكرٍ ، فَقلْت : على رِسْلِك ، ثُمَّ ذَهَبْتُ فَقُلتُ : يا رسُول اللَّه هذَا أَبُو بَكْرٍ يسْتَأْذِن ، فَقال: « ائْذَنْ لَه وبشِّرْه بالجنَّةِ » فَأَقْبَلْتُ حتَّى قُلت لأبي بكرٍ : ادْخُلْ ورسُولُ اللَّه يُبشِّرُكَ بِالجنةِ ، فدخل أَبُو بَكْرٍ حتَّى جلَس عنْ يمِينِ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم معَهُ في القُفِّ ، ودَلَّى رِجْلَيْهِ في البئرِ كما صنَعَ رَسُولُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وكَشَف عنْ ساقيْهِ ، ثُمَّ رَجَعْتُ وجلسْتُ ، وقد تَرَكتُ أَخي يتوضأُ ويلْحقُني ، فقُلْتُ : إنْ يُرِدِ اللَّه بِفُلانٍ يُرِيدُ أَخَاهُ خَيْراً يأْتِ بِهِ .

فَإِذا إِنْسانٌ يحرِّكُ الباب ، فقُلت : منْ هَذَا ؟ فَقال : عُمَرُ بنُ الخطَّابِ : فقُلْتُ: على رِسْلِك ، ثمَّ جئْتُ إلى رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَسلَّمْتُ عليْهِ وقُلْتُ : هذَا عُمرُ يَسْتَأْذِنُ ؟ فَقَالَ: « ائْذنْ لَهُ وبشِّرْهُ بِالجَنَّةِ » فَجِئْتُ عمر ، فَقُلْتُ : أَذِنَ أُدخلْ وَيبُشِّرُكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِالجَنَّةِ، فَدَخَل فجَلَسَ مَعَ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في القُفِّ عَنْ يسارِهِ ودَلَّى رِجْلَيْهِ في البِئْر ، ثُمَّ رجعْتُ فَجلَسْتُ فَقُلْت : إن يُرِدِ اللَّه بِفلانٍ خَيْراً يعْني أَخَاهُ يأْت بِهِ .

فجاء إنْسانٌ فحركَ الباب فقُلْتُ : مَنْ هذَا ؟ فقَال : عُثْمانُ بنُ عفانَ . فَقلْتُ : عَلى رسْلِكَ ، وجئْتُ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَأَخْبرْتُه فَقَالَ : « ائْذَن لَهُ وبَشِّرْهُ بِالجَنَّةِ مَعَ بَلْوى تُصيبُهُ » فَجئْتُ فَقُلتُ : ادْخلْ وَيُبشِّرُكَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِالجَنَّةِ مَعَ بَلْوَى تُصيبُكَ ، فَدَخَل فَوَجَد القُفَّ قَدْ مُلِئَ ، فَجَلَس وُجاهَهُمْ مِنَ الشَّقِّ الآخِرِ . قَالَ سَعِيدُ بنُ المسَيَّبِ : فَأَوَّلْتُها قُبُورهمْ. متفقٌ عليه .

ﺭَﺿِﻲَﺍﻟﻠَّﻪ ﻋَﻨْﻪُ أبو موسى الأشعريِّ ﻛَ ﺑِﻬَﺮِﺳْ ﻣِﺮﻭَّﻭَﻛَﺴْﺮﻭَﻫَﻪُ. ﺭَﺩَﺑَﺮَﻭَﻋَﻨْﺮِﺳْ ﻛَ صحابي ﻛَﺮِﺳْ ﺩﺟﺞ ﺑَﻌْﻪُﻭِﻫَﻪُ.ﻛَﺮِﺳْ ﻫَﺮَﺳْﻤُﺮَﺩْ ﺳِﺮَﺑَﺪَﻭَﻋَﻪُﺮَﻛَﻪُ. ﻫَﻜﺮ ﻫَﻬَﺮَﺳْﻤُﺮَﺩْ ﻭِﻣُﻤُﻤُﻪُ.

ﷺ ﻭَﺩْﺳَﻦَ ﺩِﻣَﻖَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﷺ ﻫَﻮْﻣَﺮْﺩَ ﷺﺭْﺩِﻭَﺩْ.
ﻫَﻣِﺭ ﺩْﺭِﺭ ﻗْﺭَﻮَﺭ ﺇَﺭَﺼَّﺭَﺞَّﺳَﺭْﺇِﺭَﺩَﺭ ﺭْﺳَﺳَ ﺭْﺭِﺭْﺩَﺭْ. ﻗْﺳْ ﺇَﺭَﻫْﺭَﺞَّﺭ ﺩِﺳْﺭِﻫَﺳْ ﻭَﺩَﺇِﺭَﻫَﺭْ.
ﻫَﻣِﺭ ﷺ nabiﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﷺَﻫَﺭِﻫْ ﺇَﻫْﺳْﻭِﺩَﺭْ؟ ﺞَّﺭ ﺇَﺻَﺷَﺭْﺳْ ﻗَﻭَّﺩْ ﻗْﻫْﻭِﺩَﺭْ. ﺇَﺭَﺼَّﺭَﺞَّﺳَ
ﺩِﻭَّﺳِ ﻓِﺭَّﺭَﺭَﺳْ ﻭَﺩَﺇِﺭَﺳْﺭِﺩَﺭْ. ﻗْﺳْ ﻫِﺩَﺳْﺳَ ﺇَﺭَﺼَّﺭَﺞَّﺳَ ﻭَﺩَﺇِﺭَﻫَﺭْﺩَﺳْ ﺩِﺳْﻫَﺭَﺳْ ﺭْﺩَﺳْ
ﻫَﺭَﺩْﺳْ ﷺْﺳْ أَﺭيس ﺳَﺭَﺩَﺳْ ﺭِﻫْﺳْ ﻭَﷺِﻫِ ﺭَﺩَﻫَﺳْ ﷺْﺳْ ﺩْﻫْﺷِﺭَﺩَﺭْ. ﻫَﻣِﺭ ﺇَﻫَّﺷَ
ﻗْﺭَّﺳِﺭَﺭَﺇِﺭَﺭِﻫَﺭِ ﺇَﺭَﺼَّﺭَﺞَّﺳَﺳْ ﺭِﺳْﻫِﺭَّﺷَﺭْﺳَﺳْﺭَﺩْﻫَّ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم
ﷺَﺷَّﺳِﺭَﺭَﺇِﺭَﺭِﻫَﺭِ ﺳِﺭِﺩَﻭَﺷَﺭِﺩَﺳْ ﺳِﺭِﺭَﺩَﻭَﺷَﺭِﺩَﺳْ. ﻫَﻣِﺭ ﺩْﺷَّ ﺭْﺷَﺭَﻫْﻭِﺩَﺭْ. ﺞَّﺭ ﻫِﺩَﺳْﺳَ
ﺇَﺭَﺼَّﺭَﺞَّﺳَﺷَ ﻫَﺭِﺭَﺭْﺳَ ﺭَﺭِﺭِﻭِﺩَﺭْ. ﺇَﺭِﺳَﻗْﺭ ﺇَﺭَﺼَّﺭَﺞَّﺳَ ﺭِﺳْﺷِﻭِ أَﺭيس ﺳَﺭَﺩَﺭْﺳْ ﺭِﻫْﺳْ
ﺇَﻫَﺩَﺭَﺭِﺭِﻫَﺭِ ﺭِﺭِﻭِﺷَﺭَﺩْﺳْﺷَﺭْ. ﻫَﻣِﺭ ﺇَﺭَﺼَّﺭَﺞَّﺳَ ﺭِﺳْﺷِﻭِ ﺇَﻫَﺩَﺷَ ﻫَﺭَﺭِﺳْ ﺩْﺳْﺭَﺭْﻫِﺭِﻭِﺭِﻫَ
ﻫَﺷَﺷَ ﺩَﺷَﺭَﻫَ ﺭِﺭِﻭِﺷَﺭَﺩْﺳْﺷَﺭْ. ﺇَﺭِﺳَﻗْﺭ ﺞَﺭِﺳْﺭِﺩِﻭِ ﻭَﷺِﻫِ ﻓِﺭَّﺭَﺷَﺭْ. ﺞَّﺭ ﻫِﺩَﺳْﺳَ
ﺇَﺭَﺼَّﺭَﺞَّﺳَﺷَ ﻫَﺭِﺭَﺭْﺳَ ﺭَﺭِﺭِﻫَ ﺳَﺷَّﺳْ ﺩَﻭِّﺩَﺭْ. ﻗْﺳْ ﺇَﻫَﺭْﺭَﺞَّﺭ ﻫِﺩَﺳْﺳَ ﻗْﺭَّﺳِﺭَﺭَﺇِﺭَﺭِﻫَﺭِ
ﺭِﺭِﻭِﺭِﺩَﺭْ. ﺞَّﺭ ﻫِﺩَﺳْﺳَ ﺭِﻫِﺭِﻫَ ﺷَﺭِﺩَﺭْ. ﺩِﻫَﺭْﺭ ﻫِﺩَﺳْﺳَ ﷺﺭْﺩَﺭْﺩَﺭْﺳْ ﺭْﺳَﺳِﺭِﻫَ رسُولُ
اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺩَﻫَﺭِﺭْﺩَﺩَﺭْ. ﺞَّﺭ أَﺑُوبَكْر ﺩَﻓَّﺳْ ﻭَﺩَﺇِﺭَﺩَﺭْ.ﺇَﻫَﺭْﺭَﺞَّﺭ
ﻗْﺭَﺳْﺭَﺷَﺭَﺇِﻗْﻫْﻭِﺩَﺭْ. ﺞَّﺭ ﻫِﺩَﺳْﺳَ ﺷَﻭَّﺭْﺷَﺭِﺩَﺭْ. ﻫِﻫَﺭِﻫِ ﷺﺳْﺷَﺭَﺩَﺭْﺩَﺭْ؟ ﻭِﻓَﺭْﺭِﻭِﺩَﺭْ. ﺩِﻫِﻫِ
أَﺑُو بَكْر ﻫِﺩَﺭْ. ﺞَّﺭ ﻫِﺩَﺳْ ﻗْﺳْﺷَﺭِﻫِﺩَﺭْ. ﺩَﺩَﺷْﺳَﺭْﺩَﺭْﻫَﺭْ. ﻗْﺳْ ﻫِﺩَﺳْ rسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ
عَلَيْهِ وسَلَّم ﻫَﺭِﺭَﺳْﺭَﺷْ ﻗْﺳْﺷَﺭِﻫِﺩَﺭْ. ﷺالله ﺩَ ﺳَﺷَّﺭْﺩَﺭْ. أَﺑُو بَكْر ﺩَﻓَّﺳْ ﻭَﺩَﺇِﺭَﺳْ
ﻫِﺩَﺷَﺭَﺇَﺭَﺳْ ﺇَﻫَﻭَﺩَﺇِﺭَﺳْﺷَﺭَﺩَﺭْ. ﺞَّﺭ hadith ﺷَﺭَﺩَﺭْﺩَﺭْ. ﺇَ sahabi ﻫَﺳْ ﻫِﺩَﺷَ ﻗْﻫْﻭَّﺭَﺭْ.
ﻫَﻣِﺭ ﺇَ sahabi ﻫَﺳْ ﷺﻭَﺩَﺭْﺩَﺭِﺩَﺷَﺷَ ﺷَﺭَﺩَﺭْ ﺇَﻫَﻭَﺩَﺭْﺩَﺭِﺩَﺷَﺷَ ﺭَﺩَﺷَ ﻗْﻫْﻭَّﺭَﺭْ. ﺞَّﺭ ﻫِﺩَﺳْﺳَﺭْﺩَﺭْﷺأَﺑُو
بَكْر ﺩَﻓَّﺳْﺳَ ﻗْﺳْﺷَﺭِﻫِﺩَﺭْ.ﺇَﺭَﺼَّﺭَﺞَّﺳَ ﻭَﻓَﺭَﺭْﺩَﺭِﺩَﺷَﺷَ ﺩَﻓَﺭَﺭْﺩَﺭْ. ﻫَﻣِﺭ rسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ
وسَلَّم ﺇَﺭَﺼَّﺭَﺞَّﺳَﺳْ ﷺﻭَﺩَﺭْﺩَﺭِﺩَﺷَﺷَﺭَﺷَﺭَﺩَﺭْ ﺩَﻓَﺭَﺭْﺩَﺭِﺩَﺷَﺷَ ﺭَﺩَﺷَ ﺇَﻫَﻓَﺭْﻫَﺭْﺩَﺭْ.ﺞَّﺭ أَﺑُو بَكْر
ﺩَﻓَّﺳْﺳَﺭْﺩَﺭْﻭَﺩَﺭِﺩَﺷَﺷَ ﺩَﻭَﺩَﺭِﺩَﺷَﺷَ ﺭَﺩَﺷَ ﺇَﻫَﻓَﺭْﻫَﺭْﺩَﺭْ. ﻫَﻣِﺭ ﺇَ sahabi ﻫَﺳْ ﻫِﺩَﺷَ ﻗْﻫْﻭَّﺭَﺭْ.
ﻫَﻣِﺭ ﺇَ sahabi ﻫَﺳْ ﷺﻭَﺩَﺭْﺩَﺭِﺩَﺷَﺷَ ﺷَﺭَﺩَﺭْ ﺩَﻓَﺭَﺭْﺩَﺭِﺩَﺷَﺷَ ﺭَﺩَﺷَ ﺇَﻫَﻓَﺭْﻫَﺭْﺩَﺭْ.ﺞَّﺭ ﻫِﺩَﺳْﺳَﺭْﺩَﺭْ
ﻫَﺭَﺩْﺳَ ﺇَﺭَﺼَّﺭَﺞَّﺳَ ﺇَﺷَﻫَﺷَﻫِ ﺇَﻫَﺭِﺭَﺭْ. ﻫَﻣِﺭ (ﻗْﺭَﺳْﺭَﺷَﺭَﺇِﺭَﺭِﻫَﺭِ) ﺭِﺭِﺳْﻗْﺭَﺭِﺭَﺭْ. ﻫَﻣِﺭ
ﻗْﺳْﺳَﺭْﺩَﺭْ. ﻫِﺩَﺳْﺳَ ﺇَﻫَﺳَﺭْﺳَ ﻓِﻫَﺭِﻫِ ﻫِﺩَﺳْﺳَﺭَﺩَ ﺇَﺭَﺩَﺭَﺩَ ﻫِﺩَﺳْﺳَﺭَﺩَ ﺩَﺩَﺭَﺩَ ﻫِﺩَﺳْﺳَﺭَﺩَ ﺩَﺩَﺭَﺩَ ﺇَﺭَﺩَﺭَﺩَ
ﺩَﺩَﺳْﺳَﺭْﺩَﺭْ. ﻫَﻣِﺭ ﺇَﻫَﺩَﺩَ ﷺﺳَ ﺭْﺭِﺭِ ﺩَﺩَﺩَﺭَﺩَﺭْﺩَﺭْ. ﺞَّﺭ ﻫِﺩَﺳْﺳَ ﺭِﻫَﺭِﻫَ ﺷَﺭِﺩَﺭْ. ﻫِﺩَﺳْﺳَﺭَﺩَ

އަހަރާއި ދުރު ތަކުރާރުކޮށް ދުވަހުގެ ދުވަސްވަރު ﷲ އިރާދަކުރައްވައިފިނަމަ އަހަރެން މިއަދު މިކަންތައް އަހަރެން އިރާދަކުރައްވާނެއެވެ. ފަހެ އަހަރެން މިހާރު ދެކޮޅު ބަލަހައްޓާ ކަމަށް ފަހެ ތިމަންނަ ދަންނަވައިފިމެވެ. ތިމަންނަ ބަލައިލާފައިވޭތޯ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. މިހީ عُمَرُ بنُ الخطَّاب އިއްޔެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ ދަންނަވައިފިމެވެ. ވުޖޫދުވައްފައިވެއެވެ. ދަންނަވަމުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އެހެންވީމާ އެކަލޭގެފާނު ސަލާމް ދަންނަވައިފިމެވެ. އަދި ތިމަންނަ ދަންނަވައިފިމެވެ. عُمَرُ ގެފާނު މިހެން ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި އިންނަވާކަށް އަހާ އެވިދާޅުވިއެވެ. ފަހެ حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. އެ صحابي އަށް އިންނެވި ދަންނަވައިފިމެވެ. އަދި ސަލާމް ދެއްވުމުން އިސްކުރެއްވި ހަމަ ދަންނަވައިފިމެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ عُمَرُ ގެފާނު ގެނައުމަށް ދަންނަވައިފިމެވެ. އެކަލޭގެފާނު ބޮޑުކޮށް އިންނަ ދަންނަވައިފިއެވެ. ބިމާ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި ބޮޑުކޮށް رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ސަލާމް ދެއްވުމުން އިސްކުރެއްވި ހަމަ އެބޮޑު ދަންނަވައިފިއެވެ. ފަހެ عُمَرُ ގެފާނު ވަޑައިގެންނެވެއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު ގެ ވައްދައިފައި ވަޑައިގެން އިސްލާމްވުމާ ބޮޑު ކަލޭގެ އިންނެވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު އިންނެވިއެވެ އިސްލާމްވެގެން ވަޑައި ދިމާލަށް ދިއުމަށް ކުރައްވާފައިވާތީ ސަލާމް ކުރަނިކޮށް އިންނެވިއެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ އަޑުއަހާ އެއްސެވި ދުވަހުގެ ދުވަސްވަރު އިންނެވީމެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ ހިތާހިތަށް ބުނީމެވެ. الله سبحانه وتعالى މަތިން މިހާރާއި ދުރު ތަކުރާރުކޮށް ދުވަހުގެ ދުވަސްވަރު އިރާދަކުރައްވައިފިނަމަ އަހަރެން އަހަރުމެން މިހާރު އަހަރެން އިރާދަކުރައްވާނެއެވެ. ފަހެ އެހެންކަމުން ބޭރުގެ ދެކޮޅު ބަލަ ކުރައްވައެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ ދަންނަވައިފިމެވެ؟ ތިމަންނަ ނަން ބަލައިލާފައިވޭތޯ؟ ފަހެ ދެވަނަ ކުރައްވައެވެ. މިހީ عُثْمانُ بنُ عفان އިއްޔެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ ދަންނަވައިފިމެވެ. ވުޖޫދުކުރައްވާފައެވެ. އަދި ތިމަންނަ نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް ދިޔައީމެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު އަށް ބޮޑު ކުރައްވައިފިއެވެ. ފަހެ حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު އިންނަ ކުރައްވާ އަދި ސަލާމް ދެއްވުމުން އިސްކުރެއްވި ހަމަ ކުރައްވައެވެ. އަދި މުސްތަޤުބަލުގައި ކުރައްވާފައިވާ ބަލާއަށް ކުރައްވާކަށް ކުރައްވައިފިއެވެ. ފަހެ (އެއަށްފަހު މިހެން އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް ދިޔައީމެވެ) އެއަށްފަހު މިހެން ދަންނަވައިފިމެވެ. އެބަޔަކަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކަލޭގެފާނު ސަލާމް ދެއްވުމުން އިސްކުރެއްވި ހަމަ އެބޮޑުކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި ބިމާ ވަޑައިގެން މުސްތަޤުބަލުގައި ކުރައްވާފައިވާ ބަލާއަށް ވާގޮތް އެބަ ވިދާޅުވިއެވެ. ފަހެ عُثْمانُ ގެފާނު އެބަޔަކު ވަޑައިގެންނެވެއެވެ. އަދި އަބޫބަކުރު އިންނެވީ ބިމަށް އިސްލާމް ހިތި ވިދާޅުވިއެވެ. އެހެންކަމުން އެކަލޭގެފާނު އަބޫބަކުރުގެ މުސްތަޤުބަލު ކުރިމަތީގެ އެކަލޭ ބައެއް ފަރާތްތަކާއި

އުސް ބަނޑުގައި އިށީދެވަޑައިގަތެވެ.

ދަންނައެވެ سَــعِيدُ بــنُ المُسَــيَّبِ ވިދާޅުވިއެވެ. މިމަންނަ މަންޒަރު ތަފްސީރުކުރެއްވީ އެބޭކަލުންގެ ގަބުރު ތައް ހުންނާނީ އެގޮތަށްކަމަށެވެ.

وزاد في روايةٍ : « وأمَرني رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بحِفْظِ الباب وَفِيها : أَنَّ عُثْمانَ حِينَ بشَّرهُ حِمِدَ اللَّه تعالى ، ثُمَّ قَال : اللَّه المسْتعَانُ .

ދަންނައެވެ. އެހެން ބިއުރުއަރީސްގައި އިށީދެން ހުރިއިރުގައެވެ. އަދި رسولُ اللَّه صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسلَّم ވަޑައިގެންނެވީ ދޮރުފަތުގެ ބަރަހަނާ ކަށަވަރުކުރުމަށް އަހަރެންނަށް އަމުރުކުރެއްވި ކަމެވެ. އަދި އެ ރިވާޔަތުގައި ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން عُثْمانُ ގާތަށް އުފާވެރި ޚަބަރު ދެއްވުމުން الله އަށް ހަމްދުކުރެއްވިއެވެ. ދެން އޭނާ ވިދާޅުވިއެވެ. (އަންނަނީ މުސްތަޢާނު) اللّٰهُ ގެ ޙަޟްރަތުން ވާނީ އެދެވިގެންނެވެ.

قوله : « وجَّهَ » بفتحِ الواوِ وتشديدِ الجيمِ ، أَيْ : توجَّهَ . وقوله : « بِئْر أريسٍ » : هو بفتحِ الهمزةِ وكسرِ الراءِ ، وبعْدَها ياء مثَناةٌ مِن تحت ساكِنَةٌ ، ثُمَّ سِينٌ مهملةٌ ، وهو مصروفٌ ، ومنهمْ منْ منَع صرْفَهُ . « والقُفُّ » بضم القاف وتشديدِ الفاء : هُوَ المبْنِيُّ حوْلَ البِئْرِ . قوله : « عَلى رِسْلِك » بكسر الراءِ على المشهور ، وقيل بفتحها ، أَيْ : ارْفُقْ .

710- وعنْ أبي هريرة رضي اللَّه عنهُ قال : كُنَّا قُعُوداً حَوْلَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، وَمعَنَا أَبُو بكْرٍ وعُمَرُ رضي اللَّه عنهما في نَفَر ، فَقامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِنْ بينِ أَظْهُرِنا فَأَبْطَأَ علَيْنَا وخَشِينا أَنْ يُقْتَطَعَ دُونَنا وَفَزِعْنَا فقُمنا ، فَكُنْتُ أَوَّل من فَزِع .

فَخَرَجْتُ أَبْتغي رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، حتى أَتَيْتُ حَائِطاً للأَنْصَارِ لِبني النَّجَّارِ ، فَدُرْتُ بِهِ هَلْ أَجِدُ لَهُ باباً ؟ فلَمْ أَجِدْ ، فإِذَا ربيعٌ يدْخُلُ في جوْف حَائِط مِنْ بِئرٍ خَارِجَه والرَّبيعُ: الجَدْوَلُ الصَّغيرُ فاحتَفزْتُ ، فدَخلْتُ عَلى رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم .

فقال : « أَبو هُريرة ؟ » فَقُلْتُ : نَعَمْ يَا رسُولَ اللَّهِ ، قال : « ما شَأْنُك » قلتُ : كُنْتَ بَيْنَ ظَهْرَيْنَا فقُمْتَ فَأَبَطأْتَ علَيْنَا ، فَخَشِينَا أَنْ تُقَتطعَ دُونَنا ، ففزعنَا، فَكُنْتُ أَوَّلَ منْ فزعَ فأَتَيْتُ هذَا الحائِطَ ، فَاحْتَفَزْتُ كَما يَحْتَفِزُ الثَّعلبُ ، وَهؤلاءِ النَّاسُ وَرَائي .

فَقَالَ : « يَا أَبا هريرة » وأَعطَاني نَعْلَيْهِ فقَال : « اذْهَبْ بِنَعْلَي هاتَيْنِ ، فَمنْ لقيتَ مِنْ وَرَاءِ هَذا الحائِط يَشْهَدُ أَنْ لا إِلهِ إِلاَّ اللَّهُ مُسْتَيْقناً بها قَلبُهُ ، فَبَشِّرْهُ بالجَنَّةِ » وذَكَرَ الحدِيثَ بطُولِهِ ، رواه مسلم .

ڈُهْ اللَّـــه ثَمْهُـــوسْرِثْمْوِ أبـــو هريـــرة ئ بِاهَدِسْ ءِڤُوْئِسْرُوْدُوْ. وِڤَرْثْوِدُوْ. ھِرَسْرُثْسْ ءُهْمْرَبَرَسْ رسُـولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ئ ءَبِرْئَبِ ءِبِڤَرْئِسْ ھِڤُڈُوْ. ءَڤِرِ ھِرَسْرَسَرڤُدِدُسْ ڈُهْالله ءُڤَرْھَبَرْثْرَسْرَسْ ثَمْهُـــوسْرِثْمْوِ أَبُـو بكْـر ئ ڤُسَّرِ عُمَـرُ ئَڤُسَّرِ ءَڤِرِدُئَسِرِئْسْ هَءُهْ صـحابى سْرُوْـــْ ھِدْھُوِدُوْ. ئَرَ رسُولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم ھَّبَرْسْرَوَءُدِرَىُوْ. ءَڤِرِ ءُسْرَھْبِرَوَءُدِرَىُوْسْ ئَرُـــوِدُوْ. ءُرُسْبَرَدْسْ ءَبَرَّبَرَىڤُسَرْسْ ثَمَرَهْبَرَبَرْهْ ڤِرڤَّوْدَىْ ھِثَ ھِرَسْرَثَسَرْسْ ږِڤِدُوْ. ءُرَىُوْسْ ھِرَسْرَثْسْرَىْ رِھُوَبَرْسْ ږُـــْبَرَدَّبِ ثَرَوَسَرَوَـــْبَرْسْ ئُبِرِڤِدُوْ. ءُرْسْرَ ڤُرَبَرَوَدِرْسْ ءَرَىُوْ دَڤَرُوْبِرِڤِ ڃِرَبِّ ھِرَسْرَسَرَهْ. (راوى أبو هريـــرة) ڤِڤَرْثْوِدُوْ. ءُرُسْبَرَدْسْ ھِرَسْرَسَ رسُـــولُ اللَّـــه رْسْرَسْرِ ھَسَرْهْ رَڤَرَسْ ثَرَبَرَىْسْ ڤِرَھَبِرِدُوْ. ءُرْسْرَڤُرَسْ ئَـــْ ھِرَسْرَسَرَسْ ھَرْسُـــبِبِرْهَرَ ھَّبَرَثْرَىُ ھُبَبِرِسْ بنـــي النَّجَّـــارِ ثَوِڤَّرُ ئ بَرَڤَرْھَرَسِرَءُرَىُ بَرَبِبِرَهْرَسْ ڤَّڤَرُوْسْرَوْ. ءَڤِرِ ھِرَسْرَسَرَهْرَسْ ءُڤَرَسِرَءُ ئ ھُبَبِرَهْرَسْ ڤَرَسَّرَسْ ثَرَڤَرْرَبِرِھَوَسْرَهْ ثَرِڤُرْسْرَسْرُوْ. (ءُرُسْبَرَدْسْ ھِرَسْرَسَ ءَئَ ئَرَبِرِئَسْ ءُھُبَبِرَهْرَسْرَڤُوسْرَ ڤَرَڤَرَسْ ڤِرَھَبِرِدْ ھِرَسْرَسَرَهْرَسْ ڤُرْسْرِ ھَرَڤِ رْرِ ڤُسْرُوَبَرَسْ ءَئَ ھُبَبِرَهْرَسْ ڤُسَرَسْ ھُرَبَرْرِبِرِھَوَسْرَهْ ثَرِڤُرْسْرَسْرُوْ. ڤُرَ ھِرَسْرَسَ ءُرُوَسْ ءُھُبَبِرَهْرَسْ ڤِرَھَبِرِدُوْ. ءَڤِرِ رسُـــولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ئ ءَبِرَسْ ڤَـــْڤُڤِدُوْ. ڤُرَ ءَبَرَّبَرَىڤُسَرْسْ ءَءُهْـــْوِدُوْ. ھِرَھَبِرِ أبـــوهريرة ږَءُهْرُوْ؟ ھِرَسْرَڤُرْسْرَىْڤِدُوْ. بَرَّبَرَىڤُسَرْسْ ھِرَسْرَسْرَىْ ھُبَبِرَىْ رْسْرَسَرَڤُرِ ھَّبَرَسْرَوَءُدِرَىُوْرَسْرَڤُرْ ڤَھَءُسْرَڤُـــْڤِڤِ ھِرَسْرَسَرَسْرَ بَرَّبَرَىڤُسَرْسْ ئَءُرَڤُرَسْرَسْرَ ڤِرَھَبِرِدُوْ. ھِرَسْرَسَرَسْرَ ءَڤِرِ ءَبَرَسْرَ ڤَرَھَوَـــْوُ ڤِبَبِرْ ھَءُڤِدُوْ. ءَرَىُوْسْ ھِثَرِڤِدُوْ. ءَڤِرِ ءَرَھَرُ ڤَرَبَرَسْرَسَ ڤَرَڤِرِسْ ھِرَسْرَسَ ڤِڤُرَسْ ڤَرَسْرَسْبَرَىُسْ ءُھُبَبِرَهْرَسْ ءَبِرِڤِدُوْ. ءَڤِرِ ھِرَسْرَسَرَهْرِ ءَبَرْ ھَّبَرَىڤُرِ ءِڤَھَسْ ءَرَسْرَ ڃِرَسْرُوَـــْ ءَھَھِرْھَّوُ. ڤُرَ حـــديث بَرَبَرْھُوِدُوْ. ھَّ أبـــو هريـــرة ءَئَ. ءَءَرْسْرَڤُرْ ھِرَسْرَسَ ءَھَرْهْ ءَبَرَّبَرَىڤُرْسْرَىُ ڤَرِڤِوَسْرَبَرْ ڤَرْھُوِدُوْ. ءَءَرْسْرَڤُرْ حـــديث بَرَبَرْھُوِدُوْ. ھِرَسْرَسَرَىُ ڃِڤَرَڤُرِڤِوَسْرَبِرَهَ رِءَبُڤُرِدُىْسْ ڤَرْھَوَّسْرَوْ. ھَرَڤِ ڃِڤَّرَىُ ھَّبَرَسْ ھِڤَّهِ ھَءَرْھَرْڤَرْڤَوَّ ڃِرُسْرَىُ ھُبَبِرِسْ لا إلــهِ إلاَّ اللَّـــهُ ئ بَرَڤِرَ رِھُسْ ھُڤَرَبَرْهْ ئَھَّرَبَرَسْ ږِڤَّرُسْرِ بَرَسْرَ ـــْوَرَىُ ڤِرَھَبِرِدُوْ. ڤُرَ ڃِرَبَرَسْ ـــْوَرَىُ ڤِرَھَبِرِدُوْ.

« الرَّبيعُ » النَّهْرُ الصَّغِيرُ ، وَهُوَ الجدْوَلُ بفتح الجيم كَمَا فَسَّرهُ في الحَدِيثِ. وقولُه: « احْتَفَزْت » رويَ بالرَّاءِ وبالزَّاي ، ومعناهُ بالزاي : تَضَامَمْتُ وتصَاغَرْتُ حَتَّى أَمْكَنَني الدُّخُولُ .

711- وعن ابنِ شُماسَةَ قالَ : حَضَرْنَا عَمْرَو بنَ العاصِ رضي اللَّهُ عنه ، وَهُوَ في سِيَاقَةِ المَوْتِ فَبكى طَويلاً ، وَحَوَّلَ وَجْهَهُ إلى الجدَارِ ، فَجَعَلَ ابْنُهُ يَقُولُ : يا أَبَتَاهُ ، أَمَا بَشَّرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بكَذَا ؟ أَما بشَّرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بكَذَا ؟

فَأَقْبلَ بوَجْهِهِ فَقَالَ : إِنَّ أَفْضَلَ مَا نُعِدُّ شَهَادَةُ أَنْ لاَ إِلهَ إِلاَّ اللَّه ، وأَنَّ مُحَمَّداً رسُول اللَّه إِنِّي قَدْ كُنْتُ على أَطْبَاقٍ ثَلاثٍ : لَقَدْ رَأَيْتُني وَمَا أَحَدٌ أَشَدَّ بُغْضاً لرَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِنِّي ، وَلا أَحبَّ إِليَّ مِنْ أَنْ أَكُونَ قَدِ استمْكَنْت مِنْهُ فقَتَلْتهُ ، فَلَوْ مُتُّ على تِلْكَ الحالِ لَكُنْتُ مِنْ أَهْلِ النَّار .

فَلَمَّا جَعَلَ اللَّهُ الإِسْلامَ في قَلْبي أَتيْتُ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقُلْتُ : ابْسُطْ يمينَكَ فَلأُبَايعْكَ ، فَبَسَطَ يمِينَهُ فَقَبَضْتُ يَدِي ، فقال : « مالك يا عمرو ؟ » قلت : أَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِطَ قالَ : « تَشْتَرِطُ ماذَا ؟ » قُلْتُ أَنْ يُغْفَرَ لي ، قَالَ : أَمَا عَلمْتَ أَنَّ الإِسْلام يَهْدِمُ ما كَانَ قَبلَهُ، وَأَن الهجرَةَ تَهدمُ ما كان قبلَها ، وأَنَّ الحَجَّ يَهدِمُ ما كانَ قبلَهُ ؟ »

وما كان أَحَدٌ أَحَبَّ إِليَّ مِنْ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وَلا أَجَلّ في عَيني مِنْه ، ومَا كُنتُ أُطِيقُ أَن أَملأَ عَيني مِنه إِجلالاً له ، ولو سُئِلتُ أَن أَصِفَهُ ما أَطَقتُ ، لأَنِّي لم أَكن أَملأ عَيني مِنه ولو مُتُّ على تِلكَ الحَال لَرَجَوتُ أَن أَكُونَ مِنْ أَهْلِ الجَنَّةِ .

ثم وُلِّينَا أَشيَاءَ ما أَدري ما حَالي فِيهَا ؟ فَإِذا أَنا مُتُّ فلا تصحَبنِّي نَائِحَةٌ ولا نَارٌ ، فإذا دَفَنتموني ، فشُنُّوا عليَّ التُّرَابَ شَنًّا ، ثم أَقِيمُوا حولَ قَبري قَدْرَ ما تُنَحرُ جَزورٌ ، وَيقْسَمُ لحْمُهَا ، حَتَّى أَسْتَأْنِس بكُمْ ، وأنظُرَ ما أُراجِعُ بِهِ رسُلَ ربي . رواه مسلم

ﷺاللَّه رحمة ﻛﻪﻣﻮ ابنِ شُماسَةَ ﻛ ﺑﻪﻫﻪﺭﻣ ﺑﻪﻭﻩﻛﻪﺳﻪﺭﻩﻛﻪ. ﻭﻩﮔﻪﺭﻩﻛﻪﻭﻩﺭﻩﻛﻪ. ﻭﻩﺣﻪﺳﻪﺭﻩﻛﻪﺳ ﷺاللَّه ﻛﻪﺭﻩﺣﻪﺳﻪﺭﻩﻛﻪﻭ عَمْرو بن العاص ﺣﻪﺑﻪﺭﻣ ﺭﻩﺳﻪﻭﻩﺭﻩﻛﻪﻭﻩﺭﻩﺣﻪﻭﻩﺳﻪﺑﻪﺭﻣ ﺑﻪﮔﻪﺑﻪﻛﻪﻭﻩﺑﻪﺑﻪﺭﻩﻛﻪ. ﻛﻪﺭﻩﺳﻪﻭﻩﺭ ﻛ صحابى ﻛﻪﺳﻪﺭﻩﺳﻪﻭﻩ ﺑﻪﺑﻪﻭﻩﺑﻪﺑﻪﻛﻪﻭﻩﺳﻪﺭﻩ. ﻛﻪﺑﻪ ﻛﻪﺳﻪﺑ ﻭﻩﮔﻪﺑﻪﺭ ﺑﻪﺭﻩﮔﻪﺭﻩﺣﻪﻛﻪﺳﻪﺑ ﻛﻪﻫﻪﻛﻪﻭﻩﻛﻪﻭﻩﺭﻩﻛﻪﻭﻩﺭﻩﻛﻪ. ﻛﻪﺭﻩﺳﻪﻭﻩﺭ ﻛ صحابى ﻛ ﻛﻪﺑﻪﺭﻩﮔﻪﺭﻩﺳﻪﺑ ﻭﻩﮔﻪﺭﻩﻛﻪﻭﻩﺭﻩﻛﻪ. ﻛﻪﻫﻪﻛﻪﻭﻩﮔﻪﺭﻩﻛﻪ. (ﻫﻪﻛﻪﻭﻩﮔﻪﺭﻩﻛﻪ ﻭﻩﻫﻪﻛﻪﺳﻪﻛﻪﻭﻩﺳ ﻛﻪﺳﻪﺭ) رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻫﻪﻛﻪﻭﻩﺑﻪﺭﻩﺳ (ﺣﻪﻭﻩﺑﻪﺭﻩﺳ ﺣﻪﺷﻪﻛﻪﺳﻪﺑﻪﺭﻩﺳ) ﻛﻪﮔﻪﺭﻩﻛﻪﺑﻪﺭﻩﺳ ﺯﻩﻫﻪﺳ ﺷﻪﺭﻩﻛﻪﻭﻩﺳﻪﺭﻩﻛﻪﻭﻩﺳﻪﺭﻩﻛﻪ؟ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻫﻪﻛﻪﻭﻩﺑﻪﺭﻩﺳ ﻛﻪﻛﻪﮔﻪﺭﻩﻛﻪﺑﻪﺭﻩﺳ ﺯﻩﻫﻪﺳ ﺷﻪﺭﻩﻛﻪﻭﻩﺳﻪﺭﻩﻛﻪﻭﻩﺳﻪﺭﻩﻛﻪ؟ ﻛﻪﺭﻩﺳﻪﺭ ﻛﻪﺳﻪﺭﻩﮔﻪﺭﻩﻛﻪﻭﻩﺭﻩﻛﻪﻭﻩﺭﻩﺣﻪﻭﻩﺳﻪﺑ ﻭﻩﮔﻪﺭﻩﻛﻪﻭﻩﺭﻩﻛﻪ. ﺯﻩﺑﻪﺯﻩﺭﻩﻭﻩﺳﻪﺭ ﻭﻩﺣﻪﺳﻪﺭﻩﻛﻪﺳ اخرة ﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺯﻩﺭ ﺧﻪﻫﻪﺯﻩﺭﻩﮔ ﻛﻪﺳﻪﺭﻩ ﷺ ﻫﻪﺭﻩﺯﻩﻛﻪﻭﻩﺑﻪﺭﻩﺯﻩﺭ لا إلهِ إلاَّ اللَّهُ ﻛ ﺯﻩﺧﻪﺭ ﻫﻪﺭﻩ مُحمَّداً رسُول اللَّه ﻛ ﺯﻩﺧﻪﺭﻩﻛﻪ.

ކަމަކަށްވެސް ލިބިގަންނަ ހިސާބުގައި ފާހަގަ ކުރަންވާ ކަމެއް ކަމުގައި ވަނީ، ދެ
ފަރާތުގެ ކުށްވެރިކަމެއް ނެތްކަމަށް رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން
ބަޔާންކުރެވުނު ކަމުގައި ވުމާ ދެކޮޅަށް، ދެ ފަރާތުގެ ކުށްވެރިކަމެއް ހުރި
ކަމަށް ބަޔާންކުރެވޭ ގޮތަށް ހަދީސް ވާހަކަ ދެއްވާ ފަދަ ބައެއް ކުދި
ކުދި ކަންކަމެއް ވެސް ދެ ފަރާތުގެ ކުށްވެރިކަން ބަލައި ގަތުމަށް ބޭނުންވާ
ގޮތަށް، ދެ ފަރާތުގެ ކުށްވެރިކަމެއް ނެތްކަމަށް ثابت ކުރެވޭ ގޮތަށް
ބަލައި ގަތުމ

ڑےۋڭىلىرىكەدىرىشۇ. ھەر ئەھمىيەت بېرىلمىگەن ئىشلارغا ۋاقىت ئۆتكۈزۈپ قويۇشتىن ساقلىنىش
تەۋپىقىغا ئېرىشىمىز قەۋمى ئېيتقاندەك ئاخىرىدا.

قوله : « شُنُّوا » رُويَ بالشين المعجمة وبالمهملةِ ، أَي : صبُّوهُ قليلاً قَليلاً . واللَّه سبحانه أَعلم .

96- باب وداع الصاحب ووصيته عند فراقه لسفر
وغيره والدعاء له وطلب الدعاء منه

ئالاقىچىلىرىمىز ئۆزىمىزنى ياخشى كۆرىدىغان ۋە ئۇلارنىڭ ياخشى كۆرىدىغان كىشىلىرىنى
ئۇزۇنغىچە كۆرمىگەن بىرەر سەپەرگە چىقىپ كېتىدىغان بولساق ياكى ئۇلار بىزدىن
ئۇزاقلاشقان بولسا باب

قال اللَّه تعالى:{ ووصى بها إبراهيم بنيه ويعقوب: يا بني إن اللَّه اصطفى لكم الدين فلا تموتن إلا وأنتم مسلمون، أم كنتم شهداء إذ حضر يعقوب الموت إذ قال لبنيه ما تعبدون من بعدي؟ قالوا: نعبد إلهك وإله آبائك إبراهيم وإسماعيل وإسحاق إلهاً واحداً، ونحن له مسلمون } .

ئاللاھ إبراهيم ئۆزىنىڭ ئائىلىسىگە وصيةت قىلغان. ھەر
يعقوبئۆزىمۇ ئېيتقان: ئى ئەزىزلىرىم! ئاللاھ سىلەرگە دىنىمىزنى خيار قىلىپ بەرگەن (ئاللاھنىڭ) بىزگە ئۆلۈمنى ھېچ
ھالىدا ئۆزۈڭلار، ھەقىقەتەن سىلەر مۇسۇلمان بولغۇچىلار. ئەمما يعقوبئۆزىنىڭ ھەيران قالارلىق ھاضىرجاۋابلىقى
ھەقىقەتەن ھاضىر ئىكەن؛ ئۇ سىلەر ئاللاھنىڭ قېرىنداشلىرىمىزنى ئاللاھتىن قورقىدىغان ھەقىقەتەن
ياخشى كۆرىدىغان بولساق ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمىز ئىبراھىم، ئىسمائىل ۋە ئىسھاقلارنىڭ
ئىلاھىغا ئىبادەت قىلىدىغانلىقىنى ئېيتقان. ھەر ھەقىقەتەن ئۇ ئىلاھ، ئاللاھنىڭ بىزگە ئۆزىنى تەسلىم
قىلدۇرغان ئىلاھىدۇر.

وأما الأحاديث:

712- فمنها حَديثُ زيدِ بنِ أَرْقَمَ رضي اللَّه عنه الذي سبق في باب إِكرامِ أَهْلِ بَيْتِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قامَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فِينَا خَطِيباً ، فَحَمِدَ اللَّه ، وَأَثْنى عَلَيهِ ، وَوَعَظَ وَذَكَّرَ ثُمَّ قال : أَمَّا بَعْدُ ، أَلا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنا بشرٌ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فأُجيب، وأَنَا تَارِكٌ فيكُمْ ثَقَلَيْنِ : أَوَّلُهُمَا : كتاب اللَّهِ ، فيهِ الهُدَى وَالنُّورُ ، فَخُذُوا بِكتاب اللَّه ، وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ » فَحَثَّ عَلى كتاب اللَّه ، ورَغَّبَ فِيهِ ، ثُمَّ قال : « وَأَهْلُ بَيْتِي ، أُذَكِّرُكُمُ اللَّه في أَهْلِ بَيْتِي » رواه مسلم . وَقَدْ سَبَقَ بطُولِهِ .

(ۋىرسىئارىخ) جِ ۋەھەكەر رېجىسىتر حديث ھۆرمەتى ھېمكەرەڭ ئەمە حديث ئەرې ھېشۇ مېرىز إِكرامِ أَهْلِ بَيْتِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ باب كەر سىرىكىرەجىر حديث ئەخ. ئ حديثكەر ئۇرۇ ۋېرگۇۋېرەخ. (ئەمۇزىرىر) رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ۋېرىجىر ئ خۇرىكەر خطبة ئەمە ئۇمۇرەخ. ئۇر ئەكەر اللهىر حمد ئاتىر ئەرې ئەرگىرىر ثناء ئۇرىسىرەر وَعظ سىرىرەخ ۋېرگۇۋىرىجۇر حديث ئاھەمۇرەخ. جەمۇزىر ئۇرىسىرەخ. ئ جېشۇمۇئاسىرەخ. ئۇر ئىرىئىرەخىر ۋېرىجىر ئاسىرىگۇسىرې ھېشىسىرېرەخ. ئەكەخىر ۋېرىجىر ئۇرىسىرەخ ئەرې ھرگۇرى ئۇمۇر ۋېرىجىر ئۇرىسىرەخ (ئۇرگەرىخىر) ئەرېشۇخىر ئۇمۇخۇئاسىرەخ. ئەمۇزىر ئىرىخىر ۋېرىجىر ئۇرىسىرەخ ھېڭگىرىشىر ئۇمۇخۇئاسىر ئۇمۇخ. ئەرې ئىرىئىرەخىر ۋېرىجىر ئاسىرىگۇسىر جۇسې ۋېرىجىر ئۇرىسىرەخ ئۇمۇخۇئاسىرەخ ئۇمۇكەخ ئۇرىسىرەخ. ئەكى ئۇمۇرەخىر ئۇرىسىرەخ ئەمۇكېرې اللهى ئۇمۇخ. ئەكەرەسې ئۇئۇرىگەر ئەرې ئەخۇكەر ئۇرىسىرەخ. ۋېگ ۋېرىجىر ئەمۇخۇكەرى ئىرىئىرەخىر ئۇمۇخۇئاسىر ۋېرگۇۋىرىشىر. ئۇر ئەسىرىگۇسىر ئەكەخۇكەرى خېشىر اللهى ئۇمۇخۇكەر ۋېرگۇسىر ۋېرىجىر شوق ئۇمۇرىسىر ۋېرىجىر ئىرىئىرەخ نصيحة ئۇمۇخۇمۇرەخ. ئەمۇزىر حديث ئاھەمۇرەخ. ئەرې (ۋىرسىئار ئەمۇكېرې) ۋېرىجىر ئۇرىسىرەخ أَهْلُ بَيْتىسىرەخ. ئەجېرىسىرىرىخىر ئىرىسىر ئىرىخىر ۋېرىجىر ئۇرىسىرەخ الله سبحانه وتعالى ئىرىسىرىرىخىر ئەخۇكەرەخ.

713- وعن أبي سُلَيْمَانَ مَالك بن الحُوَيْرِثِ رضي اللَّه عنه قال : أَتَيْنَا رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَنَحْنُ شَبَبَةٌ متقَارِبُونَ ، فَأَقَمْنَا عِنْدَهُ عشْرِينَ لَيْلَةً ، وكانَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَحِيماً رفِيقاً، فَظَنَّ أَنَّا قَدِ اشْتَقْنَا أَهْلَنَا . فسَأَلَنَا عَمَّنْ تَرَكْنَا مِنْ أَهْلِنَا، فَأَخْبَرْنَاهُ ، فقال : « ارْجعُوا إِلى أَهْليكم فَأَقِيمُوا فِيهِمْ ، وَعلِّموهُم وَمُرُوهُمْ ، وَصَلُّوا صَلاةَ كَذا في حِين كَذَا ، وَصَلُّوا كَذَا في حِين كَذَا ، فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلاةُ فَلْيُؤَذِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ ، وَلْيؤمَّكُم أَكبَرُكُم » متفقٌ عليه .

ۋەاللَّه ئۇمۇسىرىخۇ أبو سُلَيْمَانَ مَالك بن الحُوَيْرِثِ ئ ېھەمىر ھېۋۇئاسىرەخ. ۋېرگۇۋېرەخ. ۋېرىجىر ئۇرىسىر رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ئەمېرىر ھېرەمېرگۇخ. ئەرې ئەخۇكەھ ۋېرىجىر ئۇرىسىرەخ.

ފާހަ ދެކެވުނު ފަރާތަކީ ކާފަރުންނެވެ. ފަހެ ތިމަންމަ ބަލައިގެންނެވެ. ދެން ތިމަންމަ ކާފަރުންގެ ކަންކަމުގައި ދެކޮޅު ހަދާ ފަދައިން ދެކޮޅު ހަދައި

ބޭރުވެގެންވެއެވެ.

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ތަ އެހެނެވެ. މިޔާގެ دعـــاءކުރި ވަގުތުގައިން ބަލިވެދިޔާނެއެވެ.

715– وعن سالم بنِ عَبْدِ اللَّه بنِ عُمَرَ أَنَّ عبدَ اللَّه بنِ عُمَرَ رضي اللَّه عنهما كَانَ يَقُولُ لِلرَّجُلِ إِذَا أَرَادَ سفراً : ادْنُ مِنِّي حَتَّى أُوَدِّعَكَ كمَا كَانَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُودِّعُنَا فيقُولُ: أَسْتَوْدِعُ اللَّه دِينَكَ ، وَأَمانَتَكَ ، وخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ ، رواه الترمذي، وقال : حديث حسن صحيح .

سالم بنِ عَبْدِاللَّه بنِ عُمَر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުވެގެން މާތްالله އެކަލޭގެފާނާ ރުއްސެވުން ރަޟިވެވޮޑިގެން عَبْدِ اللَّـه بـنِ عُمَـر މީހަކު ދަތުރުކުރަން ފަށައިފިނަމަ ވިދާޅުވެއެވެ. رسُولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ދަތުރުކުރާމީހާއަށް الـوداع ވިދާޅުވާހުށި ގޮތަށް މިޔާއަށް الـوداع ކިޔުމަށް މިގޮތަށްދާތި ކައިވަރުވެ. އެހެންކަމުން (އަމިއްލައަށް الوداع ކިޔުމުން) ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. أَسْتَوْدعُ اللَّه دِينَكَ ، وَأَمانَتَكَ ، وخَـــوَاتِيمَ عَمَلِـــكَ މާނައީ:- މިޔާގެ ދީނާއި އަދި މިޔާގެ އަމާނާތާއި އަދި މިޔާގެ އަމަލުތަކުގެ ނިމުން ތަޢާލާގެ ރައްކާތެރިކަމުގެ الله އާއި ހަވާލުކުރީމެވެ.

716– وعن عبدِ اللَّهِ بنِ يزيد الخَطْمِيِّ الصَّحَابيِّ رضي اللَّه عنه قال :كَانَ رسولُ اللَّهص إِذا أَرَادَ أَنْ يُوَدِّعَ الجَيْش قالَ : « أَسْتَوْدعُ اللَّه دِينَكُمْ ، وَأَمَانَتكُم ، وَخَوَاتِيمَ أَعمَالِكُمْ »

މާތްالله ރުއްސެވުން ރަޟިވެވޮޑިގެން عبـدِ اللَّــهِ بــنِ يزيـد الخَطْمِــيِّ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ލަޝްކަރުތަކަށް الـوداع ކިޔުއްވާ ހިނދު ވިދާޅުވަމުއްވައެވެ. أَسْـتَوْدعُ اللَّــه دِيـنَكُمْ ، وَأَمَــانَتكُم ، وَخَـــوَاتِيمَ أَعمَــالِكُمْ މާނައީ:- ތިޔަބައިމީހުންގެ ދީނާއި އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ އަމާނަތްތަކާއި އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ އަމަލުތަކުގެ ނިމުން ތަޢާލާގެ ރައްކާތެރިކަމުގެ ބަލަހައްޓަވާ الله އާއި ހަވާލުކުރަމެވެ.

حديث صحيح ، رواه أبو داود وغيره بإسناد صحيح .

717– وعن أَنسٍ رضي اللَّه عنه قال : جَاءَ رَجُلٌ إلى النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : يا رسُولَ اللَّه، إِني أُرِيدُ سَفَراً ، فَزَوِّدْني ، فَقَالَ : « زَوَّدَكَ اللَّه التَّقْوَى » .

قال : زِدْني ، قال : « وَغَفَرَ ذَنْبَكَ » قال : زِدْني ، قال : « وَيَسَّرَ لكَ الخَيْرَ حَيْثُمَا كُنْتَ» رواه الترمذي وقال : حديث حسن .

މާތްالله ރުހިވޮޑިގެންވި أَنس ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްފަހަރަކު) ނަބިއްޔާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށް މީހަކު އައެވެ. އަދި އަހަރެން އެދިމާ ދަތުރުކުރަމެވެ. ޔާالله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންނަށް ތަކެތި ހަމަޖައްސަވައި ދެއްވާށެވެ. ވީމާ ތިމަންނަށް ރަނގަޅު دعاء ކޮށްދެއްވާށެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު އެވިދާޅުވި دعاء ކުރެއްވުން ވިދާޅުވިއެވެ. زَوَّدَكَ اللَّه التَّقْوَى ވިދާޅުވި: الله سبحانه وتعالى ތިބާއަށް تقوى ދެއްވާށި ދެއްވާށިއެވެ! (އަރިހުން) އެމީހާ ދަންނަވައިފިއެވެ. އަދި އިތުރު ކުރައްވާށެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. وَغفَرَ ذَنْبَكَ ވިދާޅުވި:- ތިބާގެ ފާފަތައް ފުއްސަވާށިއެވެ! (އަރިހުން) އެމީހާ ދަންނަވައިފިއެވެ. އަދި އިތުރު ކުރައްވާށެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. وَيَسَّرَ لكَ الخيْرَ حَيْثُمَا كُنْتَ ވިދާޅުވި:- ތިބާއީ ކޮންތާކު ތިބިޔަސް ހެޔޮކަން ފަސޭހަ ކުރައްވާށިއެވެ!

97- باب الاستخارة والمشاورة

استخارة ކުރުމާއި މަޝްވަރާ ކުރުމުގެ މައްސަލަ ބަޔާންކޮށްދޭ باب

قال اللَّه تعالى (آل عمران 159): **{ وشاورهم في الأمر }** .
އަދި ކަންތައްތަކުގައި ކަލޭގެފާނު އެއުރެންނާއި مشورة ކުރައްވާށެވެ.

وقال تعالى (الشورى 38): **{ وأمرهم شورى بينهم } أي يتشاورون بينهم فيه**
އަދި އެއުރެންގެ ކަންތައްތައް، އެއުރެންގެ މެދުގައިވާ مشورة ގެ މަތިންނެވެ.

718- عن جابِرٍ رضيَ اللَّه عنه قال : كانَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُعَلِّمُنَا الاسْتِخَارَةَ في الأُمُور كُلِّهَا كالسُّورَةِ منَ القُرْآنِ ، يَقُولُ إِذا هَمَّ أَحَدُكُمْ بالأمر ، فَلْيَرْكَعْ رَكعتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الفرِيضَةِ ثم ليقُلْ : اللَّهُم إِني أَسْتَخِيرُكَ بعِلْمِكَ ، وأستقدِرُكَ بقُدْرتِك ، وأَسْأَلُكَ مِنْ فضْلِكَ العَظِيم ، فإِنَّكَ تَقْدِرُ ولا أَقْدِرُ ، وتعْلَمُ ولا أَعْلَمُ ، وَأَنتَ علاَّمُ الغُيُوبِ . اللَّهُمَّ إِنْ كنْتَ تعْلَمُ أَنَّ هذا الأمرَ خَيْرٌ لي في دِيني وَمَعَاشي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي » أَوْ قالَ : « عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِله ، فاقْدُرْهُ لي وَيَسِّرْهُ لي، ثمَّ بَارِكْ لي فِيهِ ،

وَإِن كُنْتَ تعْلمُ أَنَّ هذَا الأَمْرَ شرٌّ لي فِي دِينِي وَمَعاشي وَعَاقبةِ أَمَرِي » أَو قال : « عَاجِل أَمري وآجِلهِ ، فاصْرِفهُ عَني ، وَاصْرفني عَنهُ، وَاقدُرْ لِي الخَيْرَ حَيْثُ كانَ ، ثُمَّ رَضِّني بِهِ » قال : ويسمِّي حاجته . رواه البخاري.

މާތްالله ރުއްސުވެވޮޑިގެންވާ جابر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ތިމަންމެންނަށް ކިޔަވައި قرآن ގެ ސޫރަތެއް ދަސްކޮށްދެއްވާ ފަދައިން ކަންތައްތަކުގައިވެސް استخارة ކުރުމަށް ދަސްކޮށްދެއްވަމުން ގެންދެވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވަމުން ގެންދެވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކަށް ކޮންމެ ކަމެއް ކުރުމަށް އެދޭއިރު ވާ فرض ނޫން ނަމާދު ފިޔަވައި ދެރަކުޢަތް ނަމާދު ކުރާށެވެ. ދެން دعاء ކުރާށެވެ. اللّهُم إِني أَسْتَخِيرُكَ بعِلْمِكَ ، وأستقدِرُكَ بقُدْرتِك ، وأَسْأَلُكَ مِنْ فضْلِكَ العَظِيم ، فإِنَّكَ تَقْدِرُ ولا أَقْدِرُ ، وتعْلَمُ ولا أَعْلَمُ ، وَأَنتَ علاَّمُ الغُيُوبِ . اللَّهُمَّ إِنْ كنْتَ تعْلَمُ أَنَّ هذا الأمرَ خَيْرٌ لي في دِيني وَمَعَاشي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي މާނައީ:- އޭ ހައްދުވެރި ގަދަވަންތަ إله! ކަލޭގެފާނަށް މިކަމާ އިބަ إلـــــه ގެ ޢިލްމުވުޖޫދުން ކަލޭގެފާނު އިނގިވަޑައިގަންނަވާ އަދި ދެންނެވީމެވެ. އަދި އިބަ إلـــــه ގެ ކުދުރަތާއި ބާރުން މިކަމަށް ކަލޭގެފާނު ދެންނެވީމެވެ. އަދި އިބަ إلـــه ގެ ފަޟުލުވެރި ޢަޒީމް ފަޟުލާއި ކަރާމާތް ދެންނެވީމެވެ. ފަހެ ކަލޭގެފާނު އިބަ إلـــه ބާރުވެރި ކަލޭގެފާނު ކުދުރަތުގެ ވާސިލުވެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި މި ބަނދާ ބާރެއް ނުވެއެވެ. އަދި އިބަ إلـــه ބާރުވެރި ކަލޭގެފާނު ޢިލްމުވެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި މިބަނދާ އެނގުމެއް ނުވެއެވެ. އަދި އިބަ إلـــه އެކި غيب ތަކެއް ކަލޭގެފާނު އެނގިވޮޑިގެންވާ إلـه އެވެ. އޭ ހައްދުވެރި ގަދަވަންތަ إلـه! ކަލޭގެފާނަށް މިކަމަކީ މިކަމެއް ދީނުގައި އަދިމިކަމާ ދުނިޔެއާއި މިކަމާ ކަލޭގެފާނަށް ނުވަތަ ކަމަށް ބަޔާން ކަލޭގެ އިބަ إلـــه ގެ އިލްމުވުޖޫދުގައި ވަނީނަމަ ހެޔޮ ކަމެއް ކަމުގައި ކަލޭގެފާނު ދެއްވާށެވެ. އަދި މިކަމަކީ ހެޔޮ ކަމަކަށް ވާނަމަ މިކަންތައް އަޅުގަނޑުގެ ވަޒީފާތަކުގައި ކުރުމަށް މިކަމަށް ބަރަކާތް ލައްވާށެވެ. އަދި ހެޔޮކަމެއް މިކަމުގައި ލެއްވުމަށް އަދި މިކަން ބަރަކާތްތެރިކަމުގައި ނުލައި ހެޔޮ ކަލޭގެފާނުގެ އިބަ إلـــه ގެ އިލްމުވުޖޫދުގައި ވަނީނަމަ ހެޔޮ ކަމެއް މިކަމުން ބަރަކާތް ދެއްވާށެވެ! އަދި މިކަމާ ހެޔޮ ބަރަކާތްލައްވާށެވެ! އަދި މިކަމާ ވިޔަފާރި ލިބުނު މިކަމާ ހައްދުވެރި ކަލޭގެފާނު ދެއްވާށެވެ! އެއްކަލަ ހެޔޮ ކަމެއް މިކަމަށް ރުހިވަޑައިގަންނަވާ ހެޔޮ توفيق ދެއްވާށެވެ! އަދި حـــديث ކުރެއްވިއެވެ. އަދި (އެއަށްފަހު) އެދިގެން އެދޭކަމެއްގެ حاجـة ގެ ވާހަކަ ކިޔަންވާނެއެވެ.

98- باب استحباب الذهاب إلى صلاة العيد والرجوع من طريق آخر

عيد سَرْدَرْسُ كَرْمِرْسُ مِرْمَرْمُرْمَرْسُ، رَمْرِسْ رَسْرْمَرْدَرْسُ، قَسْرِمْرْسُ كَمِرْمُرْمَرْسُ مَرِ مْرْسَرْسُ مْرْمَرْمُرْسُ قَرْمَرْسْرْسُ مْرْسُ مَرْمُرْسُ ثواب مِرْمْرْمَرْمَرْسُرْسَرِ مْرْسْرِ مَرْمُرْسُ دْسُرْمَرْمْرْسُ مْرْسُرْمَرْسُ مَرْسْرْمَرْسُرْسُ باب

719- عن جابرٍ رضيَ اللَّه عنه قال : كانَ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذا كَانَ يَوْمُ عِيدٍ خَالَفَ الطَّرِيقَ. رواه البخاري .

مَّمْالله مْرْمْسْرْمْرِ جابرئ رِمَرِسْ مِرْمَّمْرْسْرْمَرْمْ. رِقَّرْمْرِمْرْمْ. نبيّ ً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عيد قْرَمْرْ عيد مْرْمَرْمْرَمْرْسْ قْرْمْرَّ مَرْمَّ، مْرْسْرْمِرِ مَرْمَرِمْرْسَرَّ مَرْئ مَرْمَّرْمْرْمَرْمْرْمْ.

قوله : « خَالَفَ الطَّرِيقَ » يعني : ذَهَبَ في طَرِيقٍ وَرَجَعَ في طَرِيقٍ آخَرَ .

720- وعنِ ابنِ عُمَرَ رضي اللَّه عنهما أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ يَخْرُجُ مِنْ طَرِيقِ الشَّجَرَةِ وَيَدْخلُ مِنْ طَرِيقِ المُعَرَّسِ ، وإِذَا دَخَلَ مَكَّةَ دَخَلَ مِنَ الثَّنِيةِ العُلْيَا وَيَخْرُجُ مِنَ الثَّنِيةِ السُّفْلى متفقٌ عليه .

مَّمْالله مْرْقَمَرْمَرِمَرْمْرَسْرْسُ مْرْمْسْرْمْرِ عَبْدِ اللَّه بنِ عُمَرَ رِمَرِسْ مِرْمَّمْرْسْرْمَرْمْ. رَرْمَرَسْرَمَرْمْرْسْ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَرِمِرْسْرِسْ مِرْمْرْمَرْمَرِمَرْسْرَسْرَمِرْمْ" الشَّجَرَةِ "سْرَمَرَسْ رِمْرْسْ مَرْسْ مِرْمْرْمَرْمَرِمَرْسْرَسْرَمَرْمْ. مَرِ مَرْقَرْمَرْمَرِمَرْسْرَسْرَمِرْمْ " المُعَرَّسِ " سْرَمَرَسْ رِمْرْسْ مَرْسْ مَرْقْ مَرْمَرِمَرْسْرَسْرَمَرْمْ. مَرِ مَرْمَّرَسْ مَرْقَرْمَرْمَرِمَرْسْرَسْرَمِرْمْ الثَّنِية العُلْيَا ئ مَرْسْ مَرْقَرْمَرْمَرِمَرْسْرَسْرَمَرْمْ. مَرِ مِرْمْرْمَرْمَرْمَرِمَرْسْرَسْرَمِرْمْ الثَّنِية السُّفْلى ئ مَرْسْ مِرْمْرْمَرْمَرِمَرْسْرَسْرَمَرْمْ.

99- باب استحباب تقديم اليمين في كل ما هو من باب التكريم

كالوضوءِ وَ الغُسْلِ والتَّيَمُّمِ

ولبس الثوب والنعل والخف والسراويل ودخول المسجد والسواك والاكتحال وتقليم الأظفار وقص الشارب ونتف الإبط وحلق الرأس والسلام من الصلاة والأكل والشرب والمصافحة واستلام الحجر الأسود والخروج من الخلاء والأخذ والعطاء وغير ذلك مما هو في معناه ويستحب تقديم اليسار في ضد ذلك كالامتخاط والبصاق عن اليسار ودخول الخلاء والخروج من المسجد وخلع الخف والنعل والسراويل والثوب والاستنجاء وفعل المستقذرات وأشباه ذلك

مْرْسْرْ رْمَرْمَرْمْرْمَرْمَرْمَرِ مَرْسَرَمْ رِسْرْمَرْسْ دْسُرْمَرْمْرْمَرْمَرْسْرَسْرَمَرْسْ مَرْمَّرْسْرَمَرْمْ مَّمْ

މިޘާލަކަށް ވުޟޫކުރުމާއި ހިނައިގަތުމާއި ތަޔައްމުމްކުރުމާއި ހެދުންލުމާއި ފައިވާން އެޅުމާއި خف
ލުމާއި ހަރުވާލުލުމާއި މިސްކިތަށްވަނުމާއި މިސްވާކުކުރުމާއި އަދުންއެޅުމާއި ނިޔަފަތި ކެޑުމާއި
މަތިމަސްކުރުކުރުމާއި ކިހިލީގެ އިސްތަށިތައް އުފުރުމާއި ބޯބޭލުމާއި ނަމާދުގައި
ސަލާމްދިނުމާއި ކެއުމާއި ބުއިމާއި ސަލާމްކުރާއިރު އަތްގައި ހިފުމާއި حجر الأسود ގައި ބީހުމާއި
ހަޖަތްބުރުން ނިކުތުމާއި އެއްޗެއް ދިނުމާއި ނެގުމާއި އަދި މިނޫނަސް މިފަދަ މާނަގައި ހިމެނޭ
ކަންތައްތަކެވެ. އަދި މީގެ އިދިކޮޅު ކަންތައްތަކަށް ވާތް އިސްކުރުން މުސްތަޙައްބު ވެގެންވެއެވެ.
މިޘާލަކަށް ނޭފަތް ސާފުކުރުމާއި ތުފުލުމާއި ވާތަށް ފާޚާނާއަށް ހަޖަތްބުރަށް ވަނުމާއި
މިސްކިތުންނިކުތުމާއި خف ބޭލުމާއި ފައިވާން ބޭލުމާއި ހަރުވާލު ބޭލުމާއި ހެދުންބޭލުމާއި
އިސްތިންޖާކުރުމާއި އަދި ފުރާޅުގަދަ ކަންތައްތައް ކުރުމާއި އަދި އެފަދަ އެހެން ކަންތައްތަކެވެ.

قال اللَّه تعالى (الحاقة 19): { فأما من أوتي كتابه بيمينه فيقول: هاؤم اقرءوا كتابيه } الآيات.

ފަހެ،އެމީހެއްގެ ފޮތް، އެމީހެއްގެ ކަނާތްއަތުން ލިބުނު މީހާ ދަންނަވާނެވެ! ފަހެ، އަޅުމާ ބުނާނެއެވެ.
މިއޮތީއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ތިމަންނަގެ ފޮތް ކިޔާބަލާށެވެ.

وقال تعالى(الواقعة 8، 9): { فأصحاب الميمنة ما أصحاب الميمنة، وأصحاب المشأمة ما أصحاب المشأمة } .

ފަހެ، ކަނާއަތްފަރާތުގެ މީހުންނެވެ. ކަނާއަތްފަރާތުގެ މީހުން(ދަރަޖައިގެ ގޮތުން) ކޮން ބައެއް
ހެއްޔެވެ؟ އަދި ވާތްފަރާތުގެ މީހުންނެވެ. ވާތްފަރާތުގެ މީހުން، ދަރަޖައިގެ ގޮތުން ކޮންބައެއް
ހެއްޔެވެ؟

721- وعن عائشة رضيَ اللَّه عنها قالَتْ : كَانَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُعْجِبُهُ التَّيمُّنُ في شأنِه كُلِّه : في طُهُورِهِ ، وَتَرجُّلِهِ ، وَتَنَعُّلِه . متفقٌ عليه .

މާތްالله ރުއްސެވުންލެއްވި عائشة ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم އަބަދުވެސް ކަނާތުން ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން وضـوء ކުރުމާއި ފުނާއަޅުމާއި
ފައިވާން ބޭނުންކުރުމުގައި އެންމެ (ރަނގަޅު) ކަންތައް ތަކުގައި ކަނާއަތް
އިސްކުރުން ލޯބިވެވޮޑިގެންވިއެވެ.

722- وعنها قالتْ : كانَتْ يَدُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، اليُمْنى لِطَهُورِهِ وطَعَامِه ، وكَانَتْ اليُسْرَى لِخَلائِهِ وَمَا كَانَ منْ أَذىً .

حديث صحيح ، رواه أبو داود وغيره بإسناد صحيحٍ .

ތަރިގ ތަކަނާ (ތަކައް ؤ ﷺ عائشة ގާނާ)ގ ކަމަށް ތަކަށް ތަކަށް ތަކަށް. ތަކަނާ ؤ ﷺ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ކަނަތަކަށް ތަކަށް ތަކަށް وضوء ކަމަށް ތަކަށް ތަކަށް ތަކަށް ؤ ﷺ ތަކަށް ތަކަށް ތަކަށް ؤ ﷺ ތަކަށް ތަކަށް ތަކަށް ؤ ﷺ ތަކަށް ތަކަށް ތަކަށް.

723- وعن أُم عَطِيةَ رضي اللَّه عنها أَن النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ لَهُنَّ في غَسْلِ ابْنَتِهِ زَيْنَبَ رضي اللَّه عنها : « ابْدَأْنَ بِمياميِنهَا وَمَواضِعِ الوُضُوءِ مِنْها » متفقٌ عليه .

ؤ ﷺ ﷺ ﷺ أم عَطِيةَ ގ ކަމަށް ﷺ ﷺ ﷺ. ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ نبيٌّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ زَيْنَب ގ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ

މާތްالله ރުއްސެވުންވާ حَفْصَةَ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެކަލޭގެފާނުގެ ކަނާއަތްޕުޅުން ތަޢާމްކުރެއްވުމާއި ފެންބުއްވުމާއި ހިއްޖުކުރެއްވުމާއި އަދި ހެދުން އެޅުއްވުމަށް ބޭނުންކުރައްވައެވެ. އަދި ވައަތްޕުޅު އެނޫން ކަންތައްތަކަށް ބޭނުންކުރައްވައެވެ.

726– وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه أَنَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِذا لَبِسْتُمْ ، وَإِذا تَوَضَّأْتُم ، فَابْدؤُوا بِأَيَامِنكُمْ » حديث صحيح . رواه أبو داود والترمذي بإسناد صحيح .

މާތްالله ރުއްސެވުންވާ أبو هُريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ހެދުންލާއިރުގައި އަދި ތިޔަބައިމީހުން وضوء ކުރާ ހިނދު ތިޔަބައިމީހުން ކަނާއަތް އިސްކުރާށެވެ.

727– وعن أَنس رضي اللَّه عنه أَن رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَتى مِنًى : فَأَتَى الجَمْرَةَ فَرماهَا ، ثُمَّ أَتَى مَنْزِلهُ بِمِنًى ، ونحَرَ ، ثُمَّ قال لِلحلاَّقَ « خُذْ » وَأَشَارَ إِلى جَانِبِه الأيمنِ ، ثُم الأيسَرِ ثُمَّ جعَلَ يُعطِيهِ النَّاسَ . متفقٌ عليه .

މާތްالله ރުއްސެވުންވާ أَنس ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މިނާއަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އެއަށްފަހު جَمْرة އަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދެން ހިލަ އުކުއްސެވިއެވެ. ދެން މިނާގައި އެކަލޭގެފާނު ހުންނަވަމުން ގެންދެވި ގެކޮޅަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި ذبح ކުރެއްވިއެވެ. ދެން حجامة ކުރާމީހާ (ބޯކޮށާ މީހާ) އަށް ވިދާޅުވިއެވެ. މިބޮލުގެ އިސްތަށިގަނޑު ބާލާށެވެ. އަދި ކަނާއަތް ފަރާތުން ފެށުމަށް އިޝާރާތްކުރެއްވިއެވެ. ދެން ވައަތް ފަރާތަށް އިޝާރާތް ކުރެއްވިއެވެ. ދެން އެ އިސްތަށިގަނޑު މީސްތަކުންނަށް ދެއްވިއެވެ.

وفي روايةٍ : لما رمى الجمْرةَ ، ونَحَر نُسُكَهُ وَحَلَقَ : نَاوَل الحلاقَ شِقَّهُ الأَيْمنَ فَحلَقَه ، ثُمَّ دعَا أَبَا طَلحةَ الأَنصاريَّ رضي اللَّه عنه ، فَأَعطَاهُ إِيَّاهُ ، ثُمَّ نَاوَلهُ الشقَّ الأَيْسَرَ فقال : «احْلِقْ » فَحلَقَهُ فَأَعْطاهُ أَبا طلحة فقال : « اقسِمْهُ بَيْنَ النَّاس » .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު جَمْرَةَ އަށް ހިލަ އުކުއްސެވުމުން އަދި ذبح ކުރެއްވިއެވެ. އަދި ބޯ ބާލުއްވިއެވެ. ބޯ ބާލުއްވީ ފުރަތަމަ ބޮލުގެ ކަނާއަތްފަރާތުން ކުރެއްވިއެވެ. އަދި އޭގެ އިސްތަށިގަނޑު ބާލުއްވިއެވެ. ابو طَلحةَ انصاري އަށް ގޮވާލުއްވިއެވެ. އަދި އޭގެ އިސްތަށިގަނޑު އެ صحابيގެ އަތްޕުޅަށް ދެއްވިއެވެ. ދެން ބޮލުގެ ވައަތްފަރާތް ކަނޑުއްވިއެވެ. އެއަށްފަހު ވިދާޅުވިއެވެ. ބާލާށެވެ. ފަހެ ބާލައިދިނީމާ މީސްތަކުންނަށް (ވައަތްފަރާތުގެ) އިސްތަށިގަނޑު ބެހުމެވެ.

ڤُرَ ڈَرَبَڑَرَڤَّسْ ڈَمِرْسْوَمَرِوَمْ (ڤَسْ) ابؤ طَلحةَ ڑَمَوَسْڑَمْرِوِڈَڤَ. ڈَرَمْڑَڤُرَ حديث ڕْڑَمْرِوِڈَڤَ. ڃِسْوَمَڕْسْرَ ڎَڑَرَمِ حِ (ڤِرْسْوَمَرِوَمْ) ھَمْسَوَّرَڤَ.

100- باب التسمية في أوله والحمد في آخره

ކާއެއްގެ ފެށުމުގައި ބިސްމި ކިޔުމާއި ނިމުމުގައި ހަމްދު ކިޔުމުގެ ބާބު باب

728- عن عُمَرَ بنِ أبي سلَمَة رضي اللَّه عنهما قال: قال لي رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «سَمِّ اللَّه وكُلْ بِيمِينكَ ، وكُلْ مِمَّا يَلِيكَ». متفقٌ عليه.

ʿUmar bin Abu Salamah radiyallahu ʿanhuma narrated: Allah's Messenger sallallahu ʿalayhi wasallam said to me: "Say Bismillah, eat with your right hand and eat from what is in front of you." Agreed upon.

ʿUmar bin Abu Salamah raḍiyallahu ʿanhuma narrated: Allah's Messenger sallallahu ʿalayhi wasallam said to me: "Say Bismillah, eat with your right hand and eat from what is in front of you." Agreed upon.

ʿUmar bin Abu Salamah raḍiyallahu ʿanhuma narrated: Allah's Messenger sallallahu ʿalayhi wasallam said to me: "Say Bismillah, eat with your right hand and eat from what is in front of you." Agreed upon.

729- وعن عَائشة رضي اللَّه عنها قالَتْ: قالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «إذا أكل أَحَدُكُمْ فَلْيَذْكُر اسْمَ اللَّه تعالى، فإنْ نسي أَنْ يَذْكُرَ اسْمَ اللَّه تَعَالَى في أَوَّلِهِ، فَلْيَقُلْ: بِسْمِ اللَّه أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ».

رواه أبو داود، والترمذي، وقال: حديث حسن صحيح.

ʿĀʾishah raḍiyallahu ʿanhā narrated: Allah's Messenger sallallahu ʿalayhi wasallam said: "When one of you eats, let him mention the name of Allah Ta'ala, and if he forgets to mention the name of Allah Ta'ala at the beginning, let him say: Bismillahi awwalahu wa-ākhirahu (In the name of Allah at the beginning and at the end)."

Reported by Abu Dawud and at-Tirmidhi, who said: Hadith hasan sahih.

ʿĀʾishah raḍiyallahu ʿanhā narrated: Allah's Messenger sallallahu ʿalayhi wasallam said: "When one of you eats, let him mention the name of Allah Ta'ala, and if he forgets to mention the name of Allah Ta'ala at the beginning, let him say: Bismillahi awwalahu wa-ākhirahu (In the name of Allah at the beginning and at the end)."

Reported by Abu Dawud and at-Tirmidhi, who said: Hadith hasan sahih.

730- وعن جابرٍ، رضي اللَّه عنه قال: سَمِعتُ رسولَ اللَّه يقولُ: «إذا دخل الرَّجُل بيْتَهُ، فَذَكَرَ اللَّه تعَالى عِنْد دُخُولِهِ وعِنْدَ طَعامِهِ، قال الشَّيْطانُ لأَصحَابِهِ: لا مبيتَ لَكُمْ ولا عشاءَ، وإذا دخَل، فَلَم يَذكُر اللَّه تَعَالى عِنْد دخُولِهِ، قال الشَّيْطَانُ: أَدْرَكتمُ المبيت، وإذا لَمْ يَذْكُرِ اللَّه تعَالى عِنْد طَعامِهِ قال: أَدْرَكْتُمُ المبيتَ وَالعَشاءَ » رواه مسلم .

Jābir raḍiyallahu ʿanhu narrated: Allah's Messenger sallallahu ʿalayhi wasallam said: "When a man enters his house and mentions the name of Allah Ta'ala at the time of entering and at the time of eating, the Shaytan says to his companions: You have no place to stay and no food. But if he enters and does not mention the name of Allah Ta'ala at the time of entering, the Shaytan says: You have found a place to stay. And if he does not mention the name of Allah Ta'ala at the time of eating, the Shaytan says: You have found a place to stay and food."

Reported by Muslim.

ڏُوالله ﷺ جابِر ئىبنى ھەرەم ھەققىنى ئاڭلىغان. مۇنداق دېدى. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بويىچە ئۇ ئادەمنىڭ ئۆيىدە ئادەتلەنگەن شەيتان دەپ ئاتالغان ئۇ ئادەمنىڭ ئۆيىدىكى ئۇنىڭ ئايالىغا ياكى (چېكەر) ئۇنىڭ ئۆيىگە كىرگەن ھامان ئۇ ئادەمنىڭ ئۆيىدە تۇرىدۇ. ئەگەر ئۇ ئادەم ئۆيىگە كىرگەندە ئاللاھنى ئەسلىمىسە شەيتان (ئۇ ئادەمنىڭ ئايالىغا ياكى چېكەرگە) ئۇنىڭ ئۆيىدە تۇرىدۇ. ئەگەر ئۇ ئادەم ئۆيىگە كىرگەندە ئاللاھنى ئەسلىسە شەيتان دەيدۇ (ئەي شەيتانلار سىلەرگە ئۇ ئادەمنىڭ ئۆيىدە تۇرۇشقا ئورۇن يوق) ئەگەر ئۇ ئادەم تاماق يەيدىغان ۋاقىتتا ئاللاھنى ئەسلىمىسە شەيتان دەيدۇ (ئەي شەيتانلار سىلەرگە ئۇ ئادەمنىڭ ئۆيىدە ۋە تاماقلىرىدا تۇرۇشقا ئورۇن يوق) ئەگەر ئۇ ئادەم تاماق يەيدىغان ۋاقىتتا ئاللاھنى (بسم الله) دەپ ئەسلىسە شەيتان ئۇ ئادەمنىڭ ئۆيىدىن ۋە تاماقلىرىدىن چېكىنىدۇ.

731- وعن حُذَيْفَةَ رضي اللَّه عنه قال: كنَّا إذا حضَرْنَا مع رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم طَعَاماً، لَمْ نَضَعْ أَيدِينَا حتَّى يَبْدأَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَيَضَع يدَه. وَإِنَّا حَضَرْنَا معهُ مَرَّةً طَعاماً، فجاءَت جارِيَةٌ كأَنَّهَا تُدْفَعُ، فَذَهَبتْ لتَضعَ يَدهَا في الطَّعامِ، فَأَخَذَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِيدِهَا، ثُمَّ جَاءَ أَعْرابِيٌّ كأَنَّمَا يُدْفَعُ ، فَأَخَذَ بِيدِهِ، قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «إِنَّ الشَّيْطانَ يَسْتَحِلُّ الطَّعامَ أَنْ لا يُذْكَرَ اسمُ اللَّهِ تَعَالى عليه. وإِنَّهُ جاءَ بهذِهِ الجارِيةِ لِيسْتَحِلَّ بِها، فَأَخَذتُ بِيدِهَا، فَجَاءَ بهذا الأَعْرَابِيِّ لِيستَحِلَّ بِهِ، فَأَخَذْتُ بِيدِهِ، والذي نَفسي بِيَدِهِ إِنَّ يدَهُ في يَدي مَعَ يَديْهِما» ثُمَّ ذَكَرَ اسم اللَّهِ تعالى وأَكَل.

رواه مسلم.

ڏُوالله ﷺ حُذَيْفَةَ ئىبنى ھەرەم ھەققىنى ئاڭلىغان. مۇنداق دېدى: رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نى ھەرقانداق بىر تاماقنى يېيىشتىن ئىلگىرى ئۆزلىرى قولىنى تاماققا ئۇزاتمايتتى ھەمدە بىز ئۇلارنىڭ تاماققا قولىنى ئۇزاتقىنىغا قەدەر قولىمىزنى تاماققا ئۇزاتمايتتۇق. بىر قېتىم (چېكەرچىلىك) بىلەن تاماقلىنىۋاتقان ۋاقتىمىز ئىدى. ئەگەر ئۇ ئادەم ئۆزىنى ئىتتىرىۋاتقاندەك ئىدى. ئۇ ئادەم كېلىپ تاماققا قولىنى ئۇزاتماقچى بولغان ئىدى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇۋالدى. ئاندىن بىر ئەرەب كەلدى (ئۇمۇ ئۆزىنى ئىتتىرىۋاتقاندەك) ئەگەر ئۇ ئادەم تاماقلىنىشقا ئۇرۇنغان ئىدى. ئۇمۇ (ئۇنىڭ) قولىنى تۇتۇۋالدى. ئەگەر (چېكەرچىلىك) شەيتان ئۇ تاماقنى ئۆزىگە ھالال قىلىۋالماقچى بولغان ئىدى. ئۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ ئايالنى ئېلىپ كەلگەن ئىدى. مەن ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇۋالدىم. ئەگەر ئۇ ئادەم ئۆزىنى ئىتتىرىۋاتقاندەك ئىدى. ئۇ ئادەم كېلىپ تاماققا قولىنى ئۇزاتماقچى بولغان ئىدى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇۋالدى. ئاندىن ئۇ ئادەم ئۆزىنى ئىتتىرىۋاتقاندەك ئىدى. ئۇ ئادەم كېلىپ تاماققا قولىنى ئۇزاتماقچى بولغان ئىدى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇۋالدى. ئاندىن ئۇ ئادەم ئۆزىنى ئىتتىرىۋاتقاندەك ئىدى. ئۇ ئادەم كېلىپ تاماققا قولىنى ئۇزاتماقچى بولغان ئىدى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بويىچە ئۇ ئادەمنىڭ ئۆيىدىكى شەيتان ئاللاھ نى ئەسلىمىگەن ۋاقىتتا ئۇ ئادەمنىڭ

ކަމަށްވާ ތަނެއްގައި ހުންނަ ވަގުތު، ކާނާ ކާ ވަގުތު، ކާނާ ނުކާ ކުރިން، ކާނާ ކާ ފަހުން، ކާނާ ކާ ވަގުތު ކަމަށް ވިދާޅުވެ ފައިވާ ކަމަށް ވާ ކަމަށް ވާ ކަމަށް

މާތްالله ރުއްސެވުން ލިބިވޮޑިގެންވާ عائشةَ ގެ ފަރާތުން ގެނބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (އެއްފަހަރަކު) އަޅުގަނޑުމެންގެ أصحابންގެ ތެރެއިން ހަބޭކަލުންނާއި ފެތިއްޔާކުވެމުއިންނެވިއެވެ. ފަހެ އަޅިސަރަށް ރަސްމިއްޔާގެ ދޭކަ. އެމީހާ ދެބުރިއަކުން ކާބޯފޮތި އެއްކަލަ ދުވަސްތަކުން އަނގަތަކުރަށް ލާނގެ ބުއްދުވާފައިވާ. އެހެނުގެ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެމީހާ بسم ކިޔުއްވަނަމަ ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެކާއެއްޗެހި ބިލާލުކުރާނެ މުއްސަނދިވަނުން ފުދުނީއެވެ.

734– وعن أبي أُمامة رضيَ اللَّه عنهُ أنَّ النَبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ إِذا رَفَعَ مَائِدَتَهُ قال: «الحَمْدُ للَّه حمداً كَثيراً طَيِّباً مُبَارَكاً فِيه، غَيرَ مَكْفِيٍّ وَلا مُسْتَغْنًى عَنْهُ رَبَّنَا» رواه البخاري .

މާތްالله ރުއްސެވުން ލިބިވޮޑިގެންވާ أبو أُمامة ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (އަހަރެމެންނަށް ކާބޯތަކެތި ބަހައްޓާފައިވާ) ސުފުރާ ނަގާލެވުމުން މި دعاء ކިޔުއްވިއެވެ. «الحَمْدُ للَّه حمداً كَثيراً طَيِّباً مُبَارَكاً فِيه، غَيرَ مَكْفِيٍّ وَلا مُسْتَغْنَى عَنْهُ رَبَّنَا» މާނައީ:- އަންގާރާ حمدتައް حق ވެގެންވަނީ މާތްالله އަށެވެ. ގިނަގިނައިން حمد ކުރުމުން ދުރުވެގެންނާއި طاهر ވެގެންވާ حمد ކުރުމުން ދުރުވެގެން ބަރަކާތް ތެރޭގައިވެގެންވާ حمد ކުރުމުން އެ إلهއަށް ހަމްދު ކުރަމެވެ. ހެޔޮ ބަރަކާތް ވެގެންވާ ގިނަނިއްނަ حمد ކުރަމުން ދުރުވެ އެކަލޭގެ ބާރުގެ ބަދަލެއް ނުވެފައިވާ. އަދި އެކަލާނގެ فضل ވެރިކަން ބޭނުމި ނުވާ އެއްވެސް ބޭކަލަކު ނުފެތޭހެއެވެ. އަދި އެހެ ހަމަހަމަ ހަމަ ޖެހޭ ކަހަލަ ގުނަގެއްވާ إلهއެވެ.

735– وعن مُعَاذِ بن أَنسٍ رضيَ اللَّهُ عنه قَالَ: قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: مَنْ أَكَلَ طَعَاماً فقال: الحَمْدُ للَّهِ الذي أَطْعَمَنِي هذا، وَرَزَقْنِيهِ مِنْ غيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلا قُوَّةٍ، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ» رواه أبو داود، والترمذي وقال: حدِيثٌ حسنٌ.

މާތްالله ރުއްސެވުން ލިބިވޮޑިގެންވާ مُعَاذِ بن أَنسٍ ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَލَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ކާއެއްޗެއް ކައިފިމާ ފަދަ މީހަކު ކިޔައިފިނަމަވެއެވެ. އެއިރުން އޭނާގެ އިސްވެދިޔަ ފާފަތައް ފުއްސެވިގެން ހިނގައިދާނެއެވެ.

މާނީ: الحَمْدُ للَّهِ الذي أَطْعَمَنِي هذا، وَرَزَقْنِيهِ مِنْ غيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلا قُوَّةٍ،)އެވެ. މާނައީ:- އަންގާރަހި حمدتައް حقވެގެންވަނީ الله އަށެވެ. އެ إله މި ކާނާދޭ އަހުރެން އާރާއި އަދި ކާނާދޭ އަހުރެން ބާރާއިނުލައި ކާނާއަކަށް رزق ދެއްވައި އަދި މާތްކަން ކޮށްދެއްވި އިލާހެވެ.

101- باب لا يعيب الطعام واستحباب مدحه

ކާބަލްކަމާއި عيبشައިހާދިން ދުރުކުރުމާ ގުޅޭ ބަޔާންކުރުމުގެ ބާބު باب

736- عن أبي هُريرة رضيَ اللَّهُ عنهُ قال: «ما عَابَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم طَعَاماً قَطُّ، إن اشْتَهَاه أَكَلَهُ، وإِنْ كَرِهَهُ تَرَكَهُ» متفقٌ عليه .

ڪُوڅ اللَّه ثِقَةٌ أبو هُريرة ކިޔައިދިން ލިޔެވެއްޖެ. ވިދާޅުވެގެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ފުރަތަމަކަން ކާބަލްކަމާ ދުރުކުރާ ވިދާޅުވެގެ. ބަލައިގެންނާ ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން ކާ ކާނާ ދެކެ ބަލައިގެންނާ ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން ކާ ކާނާ ދެކެ.ގަދި ބަލައިގެންނާ ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން ކާ ކާނާ ދެކެ ކާ ކާނާ ދެކެ.

737- وعن جابرٍ رضيَ اللَّه عنه أَنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم سَأَلَ أَهْلَهُ الأُدُمَ فقالوا: ما عِنْدَنَا إِلاَّ خَلٌّ، فَدَعَا بِهِ، فَجَعل يَأْكُلُ ويقول: «نِعْمَ الأُدُمُ الخلُّ نِعْمَ الأُدُمُ الخَلُّ» رواه مسلم.

ڪُوڅاللَّه ثِقَةٌ جابر ކިޔައިދިން ލިޔެވެއްޖެ. ކަލަމެވެ ثِقَةٌ نبيّ ً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (ﷺ) ބަލައިގެންނާ ހަނިވަނަ ހަނިވަނަ ކާ ކާނާ ދެކެ ކާ ކާނާ ދެކެ. ކާ ކާނާ ދެކެ ކާ ކާނާ ދެކެ. ވިދާޅުވެގެ ކުށްވެރި ކުށްވެރި ކާ ކާނާ ދެކެ. ގަދި ކާ ކާނާ ދެކެ ކާ ކާނާ ދެކެ. ކާ ކާނާ ދެކެ ކާ ކާނާ ދެކެ ކާ ކާނާ ދެކެ. ކާ ކާނާ ދެކެ ކާ ކާނާ ދެކެ ކާ ކާނާ ދެކެ. ކާ ކާނާ ދެކެ ކާ ކާނާ ދެކެ ކާ ކާނާ ދެކެ.

102- باب ما يقوله من حضر الطعام وهو صائم إذا لم يفطر

ކާބަލްކަމާ ހަލާކުވާ حاضر ވެގެން (ﷺ) ކާ ކާނާ ދެކެ ކާ ކާނާ ދެކެ ކާ ކާނާ ދެކެ

މާތްالله ރުއްސުންވޮޑިގެންވި أبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކަށް ކެއުމަށް ދަޢުވަތު އަރުވައިފިއްޔާ ފަހެ އެކަމަކަށް އިޖާބަދޭށެވެ. ފަހެ އެމީހާ ރޯދަ ހިފައިގެން ހުރިނަމަ ނަމާދުކުރަމުން (އެބަހީ ދުޢާކުރަމުން) ގެންދާށެވެ. އަދި ރޯދަ ވެރިއަކުކަމުގައި ނުވެއްޖެނަމަ ފަހެ ކާށެވެ.

قال العُلَمَاءُ: مَعْنى. «فَلْيُصَلِّ» فلْيدْعُ ومعنى «فَلْيطْعَمْ» فلْيَأْكُلْ.

103– باب ما يقوله من دعي إلى طعام فتبعه غيره

ކާއުމަށް ދައުވަތު އެރުވިފައިވާ މީހާއާއެކު ފަހަތުގައި އަނެއްމީހަކު ގޮސްފިނަމަ ބުނާނެ ގޮތް ބަޔާންވެގެންވާ ބާބު

ގޮސް(އަރައި ކިޔަންވީގޮތް) ބަޔާންކުރެވޭބާބު

739– عن أبي مسعودِ البَدْرِيِّ رضيَ اللَّه عنه قال: دَعا رجُلٌ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لِطعَامٍ صَنعَهُ لَهُ خَامِس خَمْسَةٍ، فَتَبِعهُمْ رَجُلٌ، فَلمَّا بَلَغَ الباب، قال النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «إنَّ هذا تَبِعَنا، فإنْ شئت أَنْ تَأْذنَ لَهُ، وإِنْ شِئتَ رَجَعَ» قال: بل آذَنُ لهُ يا رسولَ اللَّهِ. متفقٌ عليه.

ގާތް اللَّه ތަޢާލާ ރުއްސެވިގެންވާ أبو مسعودِ البَدْرِيّ ގެކިބައިން ރިވާވެގެންވާ ޙަދީޘެކެވެ.ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްފަހަރަކު) ބޭކަލަކު نبيّ އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمއަށް ކެއުމަކަށް ދައުވަތުދިން ފަސްމީހުންގެ ތެރޭގައި ފަސްވަނަ ބޭކަލަކަށް. ދެން އެއީ ފަހަރު ... ތަބަޢުވެގެން މީހަކު ފަހަތުން ގޮސްފިއެވެ. ފަހެ ... ދޮރާށި ކައިރިއަށް ... ދިޔައިރު ... نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (ދައުވަތު ދެއްވި މީހާއަށް) ވިދާޅުވިއެވެ. ... މިމީހާ ... އަޅުގަނޑުމެން ... ފަހަތުން އައީއެވެ. ... ބޭނުންފުޅުނަމަ ... ހުއްދަދެއްވާށެވެ. ... ބޭނުންފުޅުނަމަ އެމީހާ ... ގޮސްދާނެއެވެ. ... ﷲ ގެ ރަސޫލާއެވެ. އަޅުގަނޑު ހުއްދަދެމެވެ.

104– باب الأكل مما يليه ووعظه وتأديبه من يُسيء أكله

ކާއިރު ކައިރިން ކެއުމާއި ކާއިރު ... ކާގޮތް ... ހަރާބު މީހާއަށް ... ދިނުމާއި ... ބަޔާންވެގެންވާ باب

740– عن عمر بن أبي سَلَمَةَ رضي اللَّه عنهما قال: كُنتُ غلاماً في حِجْرِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، وَكَانتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّحْفَةِ فقال لي رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «يَا غُلامُ سَمِّ اللَّه تعالى وَكُلْ بيمينِكَ وكلْ مِمَّا يَلِيكَ» متفقٌ عليه.

ގާތް اللَّه ތަޢާލާ ރުއްސެވިގެންވާ عمر بن أبی سَلَمَةَ ގެކިބައިން ރިވާވެގެންވާ ޙަދީޘެކެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.ތިމަންނަ (ކުޑައިރު) رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ބޮޑުފުޅުގައި ތަރުބިއްޔަތު ލިބެމުން ދިޔައެވެ. އަދި ތިމަންނަ ކައިރު ތަށީގެ ހުރިހާ ތަނަކުން އަތްބާލާށެވެ. ފަހެ (އެކުއްޖާ ދެކެވަޑައިގެންފައި) رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم

ތިމަންނަށަށް (ތިމަންނަށަށް ކާން ދަސްވާނެދުއްވަމުން) حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ ދަރިފުޅާއެވެ. ކާއިރު بسم ކިޔާށެވެ. އަދި ދަރިފުޅުގެ ކަނާއަތުން ކާށެވެ. އަދި ދަރިފުޅާއި ތަޅީގެ އެންމެ ކައިރިފަރާތުން ކާށެވެ.

قوله: «تَطِيشُ» بكسر الطاءِ وبعدها ياء مثناة من تحت، معناه: تتحرّك وتمتدّ إلى نواحي الصَّحْفَةِ.

741- وعن سَلَمَةَ بنِ الأكوعِ رضيَ اللَّه عنه أَن رَجُلاً أَكلَ عِنْدَ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بشِماله فقال: «كُلْ بِيَمِينكَ» قال: لا أَسْتطِيعُ قالَ: «لا اسْتَطَعْتَ،» ما مَنَعَهُ إِلاَّ الكِبْرُ، فَمَا رَفَعَهَا إِلى فِيهِ. رواه مسلم.

މާތްاللَّه ރުއްސެވުންވާ سَلَمَةَ بنِ الأكوعِ ގެކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މީހަކު رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތުގައި އޭނާގެ ވާތްއަތުން ކައުމުން ގެންދިޔައެވެ. އެހިނދު އަލައިހިއްސަލާމް އޭނާއަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ތިބާގެ ކަނާއަތުން ކާށެވެ. އޭނާ (ނުކުޅެދޭނަމުން)ބުނެއެވެ. ތިމަންނަށަށް ކަނާއަތުން ނުކުޅެދެއެވެ. އެހިނދު އަލައިހިއްސަލާމް އޭނާއަށް دعاء ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާއަށް އެކަމުގެ ކުޅެދުންނުލިބޭށޭ ނުދެއްވާށިއެވެ. (އަދި حديث ކުރެއްވިއެވެ.) އޭނާ އެކަމުން މަނާވެގެ ހުރީ ބޮޑާއިބޮޑު ވިރިކަމުގެ ސަބަބުންނެވެ. (رواى މުސްލިމެވެ.)އެހެންކަމުން އޭނާއަށް ކަނާއަތް އަނގައާ ހަމައަކަށް ނުއުފުލުނެވެ.

105- باب النهي عن القران بين تمرتين ونحوهما إذا أكل جماعة إلا بإذن رفقته

ޖަމާއަތަކާއި ކެއިން ކާއިރު ބައިވެރިވާ ހުރިހާ މީހުންގެ ހުއްދައާނުލާ ދެކަދުރު ނުވަތަ އެއީ ފަދަ އެއްޗެއް ދެކަތި އެއްފަހަރާ އަތުރައިގެން ކާން ނުވާކަން ބަޔާންވާ ބާބު باب

742- عن جبَلَةَ بن سُحَيْم قال: أَصابَنا عامُ سَنَةٍ معَ ابْنِ الزُّبَيْرِ، فرُزِقْنَا تَمْراً، وَكانَ عَبْدُ اللَّه بنُ عمر رضي اللَّه عنهما يمُر بنا ونحْنُ نأْكُلُ، فيقولُ: لا تُقَارِنُوا، فإِن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَهى عنِ الإقرانِ، ثم يقولُ: «إِلاَّ أَنْ يَسْتَأْذِنَ الرَّجُلُ أَخاهُ» متفقٌ عليه.

جبَلَةَ بن سُحَيْم ނަމަކަށް ކިޔުނު تابعي ބޭކަލެއްގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ابْنِ الزُّبَيْر ގެ ވެރިކަމުގެ ދުވަސްވަރު ތިމަންމެންނަށް ބަނޑުހައިކަމުގެ އަހަރެއް ކަލޭފައިވިއެވެ. ފަހެ (އޭރުން ދުވަހަކު) ތިމަންމެންނަށް ކާއްޗަށް ކަދުރުދިނެވެ. އަދި ތިމަންމެން އޭރުން ކަމުން

ގެންދަނީކަން ފެނުނު ؓ عَبْدِ اللَّه بنِ عُمَر ؓ ވަނީ ދެ صحابی ވިއްދެވެނީ. ފެނުނު ދެ ފަރާތުން ކަލާމުގެ ފަހަރުގައި ކަލާމު ދެއްކުމުގެ ކުރިން ދެ ފަރާތުން ކަލާމު ދެއްކުމަށް ފެށުނު ކަލާމުގެ ފަހަރު ؓ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކަލާމު ކަނޑައެޅުނު ކަލާމުގެ ފަހަރު ދެ ފަރާތުން ކަލާމު ދެއްކުމަށް ފެށުނު ވިދާޅުވެއްޖެ. ފެނުނު ކަލާމު ދެއްކުމަށް ފެށުނު ވިދާޅުވެއްޖެ. ކަލާމު ދެއްކުމުގެ ފަހަރު ދެ ފަރާތުން ކަލާމު ދެއްކުމަށް ފެށުނު ވިދާޅުވެއްޖެ. ކަލާމު ދެއްކުމުގެ ފަހަރު ދެ ފަރާތުން ކަލާމު ދެއްކުމަށް ފެށުނު ވިދާޅުވެއްޖެ.

106- باب ما يقوله ويفعله من يأكل ولا يشبع

ކަންތައް ކުރުމުގައި ކާ ފަރާތުގެ ބަސް ކުރާ ކަންތައް ކުރުން ކާ ފަރާތް ފުރިގެން ނުދާ ކަމުގެ باب

743- عن وَحْشيِّ بنِ حرب رضيَ اللَّه عنه أَن أَصحابَ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالُوا: يا رسولَ اللَّهِ، إِنَّا نَأْكُلُ ولا نَشْبَعُ؟ قال: «فَلَعَلَّكُمْ تَفْتَرِقُونَ» قالُوا: نَعَمْ. قال: فَاجْتَمِعُوا عَلى طَعَامكُمْ، وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ، يُبَارَكْ لَكُمْ فيه» رواه أبو داود

ؤ.اللَّه ތ.ﷺ وَحْشيِّ بنِ حرب ގ.ކ.ތ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ أصحاب ފ.ކ.ތ. ؤ.اللهގ ތ.ﷺ. ހ.ކ.ތ. ހ.ﷺ) ބ.ކ.ތ. حديث ކ.ތ. ދ.ކ.ތ. ބ.ﷺ. ހ.ﷺ. حديث ކ.ތ. ؤ.ﷺ. ދ.ﷺ. ؤ.ﷺ. ؤ.ﷺ. ؤ

ކާބަކާތީގެ މެދުން ބަރަކާތްލެއްވޭނެވެ. ވީމާ ތިޔަބައިމީހުން ތަށީގެ ކައިރިތީރުގައިވާތަން ކެއުން
ގެންދާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އޭގެ މެދުން ކައުމުން ނުގެންދާށެވެ.

745– وعن عبدِ اللَّه بن بُسْرٍ رضيَ اللَّه عنه قال: كان لِلنبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَصْعَةٌ يُقالُ لها: الْغَرَّاءُ، يحْمِلُهَا أَرْبَعَةُ رِجالٍ، فلمَّا أَضْحوا وَسَجَدُوا الضُّحى أُتِي بتَلْكَ الْقَصْعَةِ، يعني وقد ثُرِدَ فيها، فالتَفُّوا عليها، فَلَمَّا كَثُرُوا جَثَا رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقالَ أَعرابِيٌّ: ما هذه الجِلْسةُ؟ قال رسولُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: إنَّ اللَّه جعَلني عَبْداً كَرِيماً، ولَمْ يجْعَلْني جَباراً عَنيداً، ثمَّ قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «كُلُوا مِنْ حَوالَيْهَا، وَدَعُوا ذِرْوَتَهَا يُبَارَكْ فيها» رواه أبو داودٍ بإِسناد جيد.

މާތް اللَّه ރުހުސުންދެއްވި عبدِ اللَّه بن بُسْر ގެފާނުން ރިވާވެގެންވެއެވެ.، نبيّ ގާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގަތިއްޔާރުގެ އަޅުއްވާލުން ދުރުގަބައި ގެންގުޅުއްވިއެވެ. އެދުރުގަބައަށް الْغَرَّاءُ ގެ ނަމުން ނަންދެވިފައިވެއެވެ. އެދުރުގަ އުފުލަނީ ހަތަރު މީހުން ވެގެންނެވެ. ފަހަضُّحى ނަމާދުގެ ވަގުތު ވަންނުން އަބާލުން ضُّحى ނަމާދުކުރު ނިންމުމުން އެދުރުގަ ގެންނެވެ. އަބަދު އައިސް ތަރީދު ނަމަކަށް ކިއުން ކާނާ އަޅައިގެން ވަޑައިގެން ބާލުން އެނދުރުގަ ގެންނެވެ. ފަހު އެދުރުގައި ބާލުން ގިނަވެ މަތިން ގެދިރާސްތިރިވެއްޖަނަމަ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދަނާކުރުގެ މައްޗަށް ފައިތިލަފަތްކަށަހާ އިނދެވަޑައިގަންނަވައިފިއެވެ. ފަހު (އަޅުންޖަށަ ދަނާފައި) ޢަރަބިދުރެގެ މީހަކު ބޯނުވެ. މިއީ ކޮންވައްޓަރެއްގެ އިނދެވުމެއް ބާވައެވެ؟ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ޖަވާބުދެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى ތިމަންނަފުޅާ ހެއްދެވީ މަޖާލައިޓަރި އަޅަކު ގެތާގައެވެ. އަދި ޖައްބާރު ނުލައި މީހަކު ގޮތުގައި އަކާމުނަ ތިމަންނަފުޅާ ނުހައްދަވައެވެ. އެއަށްފަހު رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން (އެންމެ ފުރަތަމަ ދައިން) އޭގެ ކައިރިން ކައުން ގެންދާށެވެ. އަދި އޭގެ މެދުގައި ހުރި ކާބަކާތި އެންމެ ފުރަތަމަ ބަހައްޓާށެވެ. އެއިރުން އޭގައި ބަރަކާތް ލައްވާވެދެނުހުންނާނެވެ.

« ذِرْوَتَهَا » أَعْلاَهَا : بكسر الذال وضمها .

108– باب كراهية الأكل متّكئاً

ލޮނގިލެވިގެން ކެއުން މަކުރޫހުވެގެންވާ ބާރުން ބަޔާންވެގެންވާ باب

746– عن أبي جُحَيْفَةَ وهبِ بنِ عبد اللَّه رضي اللَّه عنه قال: قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «لا آكُلُ مُتَّكِئاً» رواه البخاري.

މާތް اللَّه ރުހިވޮޑިގެންވާ أبو جُحَيْفَةَ وهبِ بنِ عبد اللَّه ، ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންރަސްކަލާ ލެނބިގެން އިނދެ ކާއެއްޗެ ނުކާނަމެވެ.

قال الخَطَّابيُّ: المتَّكِيءُ هُنا: هو الجالِسُ مُعْتَمِداً على وِطاءٍ تحته، قال: وأَرَادَ أَنَّهُ لا يَقعُدُ عَلى الْوطَاءِ والْوسائِدِ كَفعْلِ مَنْ يُريدُ الإِكْثار مِنَ الطعامِ بل يَقْعدُ مُسْتَوْفِزاً لا مُسْتوْطِئاً، ويَأْكُلُ بُلْغَةً. هذا كلامْ الخطَّابي، وأَشَار غَيْرُهُ إِلى أَنَّ المتكيءَ هو المائلُ عَلى جَنْبِهِ، واللَّه أعلم.

الخطابي ވިދާޅުވިއެވެ. ލެނބިގެން އިނދުމާ މިތަނުގައި ބޭނުންވަނީ ބޮޑުވެގެން ގޮނޑިއެއް ބާލީހެއް ފަދައެއްޗަކަށް ގޮށްބޮގައި ލެނބިގެން އިނދުމެވެ. އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. އެބަސްފުޅުގައި އަކަރުގެފާނުގެ ގަސްތުކުރެއްވީ ގިނައިން ކާއުމަށް އެދޭ މީހުން ކަންނޭނގޭ ބޮޑުއިން އަކާރިގެފާނު ފެއްސާލާލުމޮށް ބާރުގަޔާ ނުވަތަ ކޮޅު ބޭނުން ނުކުރައްވާފައި ވަޑައިގެންނެވޭ. އަދި ކިޔައްވާ! އަކާރިގެފާނު ފަޅިކަލާކުން އިށީނދެވަޑައިގެން ދަނޑި އުނދޯލި ގަބޫލުކުރައްވައިފި. އަދާވުމެވެ ފުރިހަމަވާ މިކަންތައް ނުކުރާނެއެވެ. އަދި އަކާރިގެފާނު ފަޅިކަލާކުން ކިޔާބާ ފުދި މިންވަރަށެވެ. الخطابي ފިޔަވައި އެހެން ބަޔަކު ވިދާޅުވީ ލެނބިގެން އިނދުމަކީ މާނައިގެ އެއް އަރިމަތަށް ބުރަވެގެން އިނދުމެވެ. والله اعلم

747– وعن أَنسٍ رضي اللَّه عنه قال: رَأَيْتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم جالساً مُقْعِياً يَأْكُلُ تمْراً، رواه مسلم.

މާތް اللَّه ރުހިވޮޑިގެންވާ أَنس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދެކެވުނީ އުފުއްލާލައިގެން ބިންމަތީގައި އިށީދެވަޑައިގެން ކަދުރު ފަޅިއަކުން އިންނެވި ގޮތް ދެކުނީމެވެ.

«المقْعِي» هو الذي يُلْصِقُ أَلْيَتيهِ بالأرضِ، ويُنْصِبُ ساقَيْهِ.

المقعى އަކީ ބިންމަތީގައި ފުނޑިފަތް ޖެހިފައި ދެކަކު ކޮޅަށް ހުންނަގޮތަށް އިށީނދެއިންނަމެވެ.

109- باب استحباب الأكل بثلاث أصابع

واستحباب لعق الأصابع وكراهة مسحها قبل لعقها واستحباب لعق القصعة وأخذ اللقمة التي تسقط منه وأكلها وجواز مسحها بعد اللعق بالساعد والقدم وغيرهما

ﷺ ﺑﺴﻢ ﷲ ﺍﻟﺮﺣﻤﻦ ﺍﻟﺮﺣﻴﻢ ﺑﺎﺏ

748- عن ابنِ عباسٍ رضي اللَّه عنهما قال: قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «إذا أَكلَ أَحدُكُمْ طَعَاماً، فَلا يَمسحْ أَصابِعَهُ حتى يلعَقَهَا أَو يُلْعِقَها» متفقٌ عليه.

ﷺ ﺑﺴﻢ ﷲ ﺍﻟﺮﺣﻤﻦ ﺍﻟﺮﺣﻴﻢ 749- وعن كعْبِ بنِ مالك رضيَ اللَّه عنه قال: رَأَيْتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَأْكُلُ بِثلاثِ أَصابعَ فَإِذا فَرغَ لَعِقَها. رواه مسلم.

ﷺ ﺑﺴﻢ ﷲ ﺍﻟﺮﺣﻤﻦ ﺍﻟﺮﺣﻴﻢ 750- وعن جابرٍ رضي اللَّه عنه أَنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أمر بِلَعْقِ الأَصَابِعِ والصَّحْفَةِ وقال: «إِنَّكُمْ لا تَدرُونَ في أَيِّ طعَامِكم البَرَكةُ» رواه مسلم.

ދ ؓ ﷺ ﷺ ﷺ

753- وعن أَنسٍ رضي اللَّه عنه قال: كان: رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذا أَكَلَ طعَاماً، لعِقَ أَصَابِعَهُ الثَّلاثَ، وقالَ: «إِذا سقَطَتْ لُقمةُ أَحدِكم فَلْيَأْخُذْها، وليمِطْ عنها الأذى، وليَأْكُلْهَا، ولا يَدعْهَا للشَّيطَانِ» وأَمَرنَا أَن نَسلتَ القَصعةَ وقال: إِنَّكم لا تدْرُونَ في أَيِّ طَعَامِكم البَرَكةُ» رواه مُسلمٌ.

މާތްاللّـه ރުހިވޮޑިގެންވި أنس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللّـه صلّى الله عَلَيْـهِ وسَـلَّم އަށްޗެއް ތަޢާމެއް ކެއްވުމަށްފަހު އެކަލޭގެފާނުގެ ތިން އިނގިލި ދެވަޑައިގަތެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ އަތުން ކާއެއްޗެހި ވެއްޓިއްޖެނަމަ ދޫނުކޮށް އެއްޗެހި ސާފުކޮށްލާށެވެ. އަދި އެއްޗެހި ކާށެވެ. އަދި އެއްޗެހި شّـيْطان އަށް ދޫކޮށްނުލާށެވެ. (ރަނގަޅު ވިދާޅުވެއްވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު ތިމަންމެނަށް ތަށި ފުނޑު ކާއްވާލާ ކަމުގެ ތަށި ސާފުކުރުން އަމުރުކުރެއްވިއެވެ.) އަދި އެކަލޭގެފާނު حـديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ބަރަކާތް ލިއްބިގެންވަނީ ކޮންކާއެއްޗެއްގައިކަން ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނޭގެއެވެ.

754- وعن سعيد بنِ الحارث أَنَّه سأَل جابراً رضيَ اللَّه عنه عن الوضوءِ مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ، فقال: لا، قد كُنَّا زمنَ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لا نجدُ مثلَ ذلك الطعامِ إلاَّ قلِيلاً، فإِذا نحنُ وجدناهُ، لَم يَكُنْ لَنا مَنَادِيلُ إلا أَكُفَّنَا وسَوَاعدنَا وأَقْدَامَنَا، ثُمَّ نُصَلِّي وَلا نَتَوَضَّأُ. رواه البخاري.

މާތްاللّه ރުހިވޮޑިގެންވި سعيد بنِ الحارث ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ صحابي މާތްالله ރުހިވޮޑިގެންވި جابر ގެފާނު ކިބައިން އައްސަވައިފިއެވެ. އަލިފާނުން ކައްކާފައިވާ ކާއެއްޗެހި ކެއުމުން وضوء ގެއްލޭތޯއެވެ؟ އޭނާ އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ނޫނެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންމެން نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ޒަމާނުގައި އެފަދަ ކާއެއްޗެހި ލިބެނީ މަދުންނެވެ. ދެން އެފަދަ ކާއެއްޗެއް ލިބިއްޖެނަމަ އަތްތިލަ ފައިތިލަ ފިޔަވައި އިނގި ރުމާލެއް ނުހުރެއެވެ. ދެން (އެފަދަ ތަކެތި ކެއުމަށްފަހު) ތިމަންމެން ނަމާދު ކުރަމުއެވެ. އަދި وضوء ނުކުރަމުއެވެ.

110- باب تكثير الأيدي على الطعام

ﯩﺎﺩﺩﯨﻜﻪﺭ ﻱﻪﺳﻪﺟﺠﯘﺵ ﻫﻪﺭﻩﻛﻪﺗﻠﯩﻨﯩﯔ ﺋﯚﻣﯩﺗﻰﺵﻰ ﻫﻪﻣﻤﯩﺷﯩﺪﯨﻦ باب

755- عن أبي هريرة رضيَ اللَّه تعالى عنه قالَ : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «طَعَامُ الإثنينِ كافي الثَّلاثَةِ ، وَطَعَامُ الثَلاثَةِ كافي الأَربعَةِ » متفقٌ عليه .

ﺋﯚﻣﯘﻟﻠﻪ ﺗﯚﻣﯘﺷﯩﺪﯨﻜﻰ أبو هُريرة ﺭﻩﺿﯩﻴﻠﻼﻫﯘ ﺋﻪﻧﻪﻫﯘﻣﯘ ﻣﯚﻣﯩﻨﻠﻪﺭﻧﯩﯔ ﺋﺎﻏﺎﻫﯩﻴﻰ. ﺭﺳُﻮلُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺣﺪﻳﺚ ﺗﯚﻣﯘﺷﯩﺪﯨﻜﻰ. ﺋﯘﻳﯘﻧﯩﯔ ﺋﯩﺴﻨﺎﺩﻯ ﺩﯛﺭﯛﺱ ﺋﻪﻣﻤﻪ ﺋﯩﺴﻨﺎﺩﻯ. ﻫﻪﺭ ﺋﯩﺴﺘﯩﻜﺎﻥ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺩﯛﺭﯛﺱ ﺋﻪﻣﻤﻪ ﺋﯩﺴﻨﺎﺩﻯ.

756- وعن جابرٍ رضي اللَّه عنهُ قال : سمعتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ :« طَعامُ الوَاحِدِ يَكْفي الإثنيْنِ ، وطعامُ الإثنينِ يكْفي الأربعةَ ، وطعامُ الأَربَعةِ يَكْفي الثَّمانِيَةَ » رواه مسلم.

ﺋﯚﻣﯘﻟﻠﻪ ﺗﯚﻣﯘﺷﯩﺪﯨﻜﻰ جابر ﺭﻩﺿﯩﻴﻠﻼﻫﯘ ﺋﻪﻧﻪﻫﯘﻣﯘ ﻣﯚﻣﯩﻨﻠﻪﺭﻧﯩﯔ ﺋﺎﻏﺎﻫﯩﻴﻰ. ﺭﺳُﻮلُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﯚﻣﯘﺷﯩﺪﯨﻜﻰ. ﺋﯘﻳﯘﻧﯩﯔ ﺋﯩﺴﻨﺎﺩﻯ ﺋﯩﺒﻨﻰ ﻣﺎﺟﻪ ﺋﯩﺴﻨﺎﺩﻯ ﺩﯛﺭﯛﺱ ﺋﻪﻣﻤﻪ ﺋﯩﺴﻨﺎﺩﻯ. ﻫﻪﺭ ﺋﯩﺴﺘﯩﻜﺎﻥ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺩﯛﺭﯛﺱ ﺋﻪﻣﻤﻪ ﺋﯩﺴﻨﺎﺩﻯ. ﻫﻪﺭ ﺋﻪﻣﻤﻪ ﺩﯛﺭﯛﺱ ﺋﯩﺒﻨﻰ ﻣﺎﺟﻪ ﺋﯩﺴﻨﺎﺩﻯ ﻫﻪﺭ ﺋﯩﺴﺘﯩﻜﺎﻥ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺩﯛﺭﯛﺱ ﺋﯩﺒﻨﻰ ﻣﺎﺟﻪ ﺋﯩﺴﻨﺎﺩﻯ.

111- باب أدب الشرب واستحباب التنفس ثلاثاً خارج الإناء
وكراهة التنفس في الإناء واستحباب إدارة الإناء على الأيمن فالأيمن بعد المبتدئ

ﺩﻩﺭﺟﻰ ﺋﻪﻓﻀﻞ ﺋﻮﺑﺎﺩ ،ﻫﻪﺭ ﺩﻩﺋﯩﺰﯨﻨﻰﻗﺎﻟﻐﺎﻥ ﻫﻪﺭﻣﯩﺘﻰﻧﻰ ﻣﯩﺴﻜﯩﻠﻠﻪﺷﺘﯩﻦ ﺳﺎﻗﻼﺵ ﺩﻩﺭﺟﻰ ﻣﺴﺘﺤﺐ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﺋﻮﺑﺎﺩ، ﻫﻪﺭ ﻫﻪﺭﻳﻰ ﺋﯩﺸﻠﻪﺗﻜﻪﻧﺪﻩ ﺋﯜﭼﯜﺗﯩﻦ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﺋﻮﺑﺎﺩ، ﻫﻪﺭ ﺋﺎﻏﺎﻫﯩﻨﻰ ﺋﺎﻟﻐﺎﻧﺪﺍ ﺋﯜﭼﯜﺗﯩﻦ ﺋﯜﭼﻜﻪ ﺋﺎﻳﺮﯨﺸﯩﺸﻨﻰ ﺋﺎﺳﺎﺳﻘﯩﻠﯩﭗ ﺋﯜﭼﻜﻪ ﺋﺎﻳﺮﯨﺸﻨﻰ ﺋﯜﻧﯜﻣﻠﯜﻙ ﻗﯩﻠﯩﺶ ﺩﻩﺭﺟﻰ ﻣﺴﺘﺤﺐ ﺋﯩﻜﻜﻰ ﺋﻮﺑﺎﺩ ﻫﻪﻣﻤﯩﺸﯩﺪﯨﻦ ﺳﺎﻗﻼﺵ باب

757- عن أَنسٍ رضي اللَّه عنه أن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ يتنَفَّسُ في الشرَابِ ثَلاثاً. متفقٌ عليه.

ﺋﯚﻣﯘﻟﻠﻪ ﺗﯚﻣﯘﺷﯩﺪﯨﻜﻰ أنس ﺭﻩﺿﯩﻴﻠﻼﻫﯘ ﺋﻪﻧﻪﻫﯘﻣﯘ ﻣﯚﻣﯩﻨﻠﻪﺭﻧﯩﯔ ﺋﺎﻏﺎﻫﯩﻴﻰ. ﺭﺳُﻮلُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺋﯜﺳﺘﯜﺩﯨﻦ ﺋﯩﭽﯩﺪﯨﻐﺎﻥ ﺳﯘﻧﻰ ﺋﯜﭼ ﻗﯧﺘﯩﻢ ﺋﺎﻏﺰﯨﺪﯨﻦ ﺋﺎﻳﺮﯨﭗ ﺋﯩﭽﻜﻪﻧﺪﻩ ﺋﯜﭼ ﻗﯧﺘﯩﻢ ﺋﯩﭽﺘﻰ.

يعني: يَتَنَفَّسُ خَارِجَ الإناءِ.

ތަކެ ތަކެއްހެން ކުރުމެވެ.

758- وعن ابن عباسٍ رضي اللَّه عنهما قال: قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «لا تَشْرَبُوا واحِداً كَشُرْبِ البَعِير، وَلكِن اشْرَبُوا مَثْنى وثُلاثَ، وسَمُّوا إذا أَنْتُمْ شَرِبْتُمْ، واحْمدوا إذا أَنْتُمْ رَفَعْتُمْ» رواه الترمذي وقال: حديث حسن.

ﷲ ابن عباس، ﷺ ﷺ ﷺ

761- وعن سهل بن سعد رضي اللَّه عنه أَن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أُتِيَ بشرابٍ، فشرِبَ مِنْهُ وعَنْ يَمِينِهِ غُلامٌ، وعن يَسَارِهِ أَشْيَاخٌ، فقال للغُلام « أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أُعْطِيَ هُؤلاءِ؟» فقال الغُلامُ: لا واللَّهِ، لا أُوثِرُ بِنصِيبِي مِنكَ أَحداً، فَتَلَّهُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في يدهِ. متفقٌ عليه.

ڤَّهْ اللَّه ئەمەشتۇرغۇچى سهل بن سعد ئ بىھەيسى ھېڭەئىكىشۇغۇدۇ. رەسۇلۇللَّه رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ھەيرىسى ھاغۇمغا ئىشۇشۇدۇ. ئۇرۇ ھەبىرىڭگۈسى ھەيسى بېھۇچۇغۇدۇ. ھەرسۇقى ھەبىرىڭ ڭۈشۈ ئەسەمەھۇڭگەھۇكەي ھېسې (چۆڭسى) ئەھۇقىبۇدۇ. ھەقې ھەبىرىڭگۈسى ئەمەھۇڭگەھۇكەي ھېھاشچې ھەئەشتۇرۇڭ ھەشتى ھاڭشۇدۇ. ئۇرۇ ھەبىرىڭگۈسى ئەبەھۇچ ئەھەشتۇرۇدۇ. ئېھېھاشچې ھاڭشىسىشى (ھېھاسەمەھۇڭگەبەسى) ئېھەيسى ھېشتەسى ئەھۇقى ھېڭگەسىشى ئىھەشتۇ؟ ھەبەھۇچ ھەشىشۇغۇدۇ. ئۇشىبۇدۇ. ڤَّهالله ئەسىقې ئەۋبەسى ھاشتۇدۇ. ئەبىرىڭگۈسى ئېڭگەھۇسى ھېئەسەمەسى ھېھاشتۇڭ ئەسېھاڭ ھېھەئەكەي ھېئەسەسى ئەھۇسەسى ھەبەشتېھەسى ھېسۇئەسى ئۇشىقىشەسى. ھەرسۇقى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھەبەھۇچى ئەھەقى ھەقۇغۇدۇ.

قوله: «تَلَّه» أَيْ: وَضَعَهُ، وهذا الغُلامُ هو ابْنُ عباس رضي اللَّه عنهما.

ھاشىشۇدۇ. ھېبەھۇچەبې ڤَّهالله ھەقەھۇھېئەسى ئەمەشتۇرغۇچى عبدِ اللَّه بن عباسھەدۇ.

112- باب كراهة الشرب من فم القربة ونحوها

وبيان أنه كراهة تنزيه لا تحريم

ئېڭېدەھەبى، ھەقې ھەڭەقى ئەسۇڤەمەھۇبەدۇكەي ھەدىقەبەبى، ھاشىسى ئەھەبەبەدىقەسۇڤ ئەسى ھەڤەسۇشۇدىقەسۇڤ باب ڤەبى ھەقې ھەدەھەبەبەدۇكى حكمٍ حرام ئ ھەبەقەبەھەسى ئەسۇسەبەدۇبى ھەقې ھەكى ھەبەقەبەبى ئەھەبەبەدۇكى ھېئەمەبەدۇكى تنزيه ئ ھەبەقەبەئەسى ھەڤەسۇشۇدىقەسۇڤ باب

762- عن أبي سعيدٍ الخدْرِيِّ رضي اللَّه عنه قال نَهَى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عنِ اخْتِنَاثِ الأَسْقِيَةِ . يعنى : أَنْ تُكسَرَ أَفْوَاهُها ، وَيُشْرَب منها . متفقٌ عليه .

ۋەللاھ تەرجىمىسىدە أبو سعيدٍ الخدْرِيّ رىۋايەت قىلغان. ئۇنداق دەيدۇ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئاسىيلىنىپ ئولتۇرۇپ ئىچىشتىن قاتتىق توسقان.

763- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه قال : نَهَى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَن يُشْرَبَ مِنْ في السِّقاءِ أَو القِرْبةِ . متفقٌ عليه .

ۋەللاھ تەرجىمىسىدە أبو هُريرة رىۋايەت قىلغان. ئۇنداق دەيدۇ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئېغىزى تېرەك ئۇيۇلمىغان مەشكىنىڭ ئاسىيلىنىپ ئولتۇرۇپ ئىچىشتىن قاتتىق توسقان.

764- وعن أُمِّ ثابِتٍ كَبْشَةَ بِنْتِ ثَابتٍ أُخْتِ حَسَّانِ بْنِ ثابت رضي اللَّه عنه وعنها قالت: دخَل عَلَيَّ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَشَرِبَ مِن في قِرْبةٍ مُعَلَّقةٍ قَائماً . فَقُمْتُ إِلى فِيهَا فَقطَعْتُهُ ، رواه الترمذي . وقال : حديث حسن صحيح

ۋەللاھ تەرجىمىسىدە أُمِّ ثابِتٍ كَبْشَةَ بِنْتِ ثَابتٍ رىۋايەت قىلغان. ئۇ ھەسسان بْنِ ثابت نىڭ قېرىندىشى. مۇنداق دېگەن. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئۆيۈمگە كىرىپ ئېغىزى تېرەك ئۇيۇلمىغان مەشكىنىڭ (ئېغىزىدىن ئېقىۋاتقان) سۇدىن ئاسىيلىنىپ تۇرۇپ ئىچتى. مەن بېرىپ ئېغىزىنى كېسىۋەتتىم.

وَإِنَّمَا قَطَعَتْها : لِتَحْفَظَ موْضِعَ فَم رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . وَتَتَبَرَّكَ بِهِ ، وَتَصُونَهُ عَن الابتِذالِ ، وَهذا الحَدِيثُ مَحْمُول على بَيانِ الجوازِ ، والحديثان السابقان لبيان الأفضل والأَكمل واللَّه أعلم .

مۇسۇلمانلار ئاسىيلىنىپ ئولتۇرۇپ ئىچكەن سۇدىن ئىچكىلى بولىدۇ. ھارام دېگەن سۆزنى ئۇقمىدى. ھەدىس. ئاسىيلىنىپ ئولتۇرۇپ ئىچكەن سۇدىن ئىچكىلى بولىدۇ. ھارام دېگەن سۆزنى ئۇقمىدى. ھەدىس (ئاسىيلىنىپ ئولتۇرۇپ ئىچكەن سۇدىن ئىچكىلى بولىدۇ. ھارام دېگەن سۆزنى ئۇقمىدى) ئۆزىنىڭ ئالدىدىكى ھەدىسكە زىت كېلىدۇ.

113- باب كراهة النفخ في الشراب

ﷺ ﻗﺪﺡ ﻭﻗﺪﺡ ﻭﺍﻟﺸﺮﺏ ﻗﺎﺋﻤﺎ ﺑﺎﺏ

765- عن أبي سعيدٍ الخدريِّ رضي اللَّه عنه أَنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَهَى عَنِ النَّفخِ في الشَّرابِ فقال رَجُلٌ : القذَاةُ أَراها في الإناءِ ؟ فقال : « أَهْرِقْهَا » قال : فإِنى لا أُرْوَى مِنْ نَفَسٍ وَاحِدٍ ؟ قال : « فَأَبِنْ القَدَحَ إِذاً عَنْ فِيكَ » رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح .

ﷲ ﺭﺣﻤﺔ ﻭﺍﺳﻌﺔ أبو سعيدٍ الخدْرِيﻱ ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻪ ﺃﻥ ﻧﺒﻲ ﷲ ﷺ ﻧﻬﻰ ﻋﻦ ﺍﻟﻨﻔﺦ ﻓﻲ ﺍﻟﺸﺮﺍﺏ ﻓﻘﺎﻝ ﺭﺟﻞ : ﺍﻟﻘﺬﺍﺓ ﺭﺃﻳﺘﻬﺎ ﻓﻲ ﺍﻹﻧﺎﺀ ؟ ﻓﻘﺎﻝ : « ﺃﻫﺮﻗﻬﺎ » ﻗﺎﻝ : ﻓﺈﻧﻲ ﻻ ﺃﺭﻭﻯ ﻣﻦ ﻧﻔﺲ ﻭﺍﺣﺪ ؟ ﻗﺎﻝ : « ﻓﺄﺑﻦ ﺍﻟﻘﺪﺡ ﺇﺫﺍً ﻋﻦ ﻓﻴﻚ » ﺭﻭﺍﻩ ﺍﻟﺘﺮﻣﺬﻱ ﻭﻗﺎﻝ : ﺣﺪﻳﺚ ﺣﺴﻦ ﺻﺤﻴﺢ .

766- وعن ابن عباس رضي اللَّه عنهما أن النبى صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَهَى أَن يُتنَفَّسَ في الإِنَاءِ ، أَوْ يُنْفَخَ فِيهِ ، رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح .

ﷲ ﺭﺣﻤﺔ ﻭﺍﺳﻌﺔ عبدِ اللَّه بن عباس، ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻬﻤﺎ ﺃﻥ ﻧﺒﻲ ﷲ ﷺ ﻧﻬﻰ ﺃﻥ ﻳﺘﻨﻔﺲ ﻓﻲ ﺍﻹﻧﺎﺀ ﺃﻭ ﻳﻨﻔﺦ ﻓﻴﻪ ، ﺭﻭﺍﻩ ﺍﻟﺘﺮﻣﺬﻱ ﻭﻗﺎﻝ : ﺣﺪﻳﺚ ﺣﺴﻦ ﺻﺤﻴﺢ .

114- باب بيان جواز الشرب قائِما

وبيان أن الأكمل والأفضل الشرب قاعداً

ﺑﺎﺏ ﺑﻴﺎﻥ ﺟﻮﺍﺯ ﺍﻟﺸﺮﺏ ﻗﺎﺋﻤﺎ ﻭﺑﻴﺎﻥ ﺃﻥ ﺍﻷﻛﻤﻞ ﻭﺍﻷﻓﻀﻞ ﺍﻟﺸﺮﺏ ﻗﺎﻋﺪﺍً

(ﺑﺎﺏ ﺭﺣﻤﺔ ﻭﺍﺳﻌﺔ ﻛﺒﺸﺔ ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻬﺎ ﺣﺪﻳﺚ ﻓﻴﻪ ﺣﺪﻳﺚ ﻛﺒﺸﺔ ﺍﻟﺴﺎﺑﻖ)

فيه حديث كبشة السابق (انظر الحديث رقم 761) .

767- وعن ابن عباس رضي اللَّه عنهما قال : سَقَيْتُ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِنْ زَمْزَمَ ، فَشَرِبَ وَهُوَ قَائِمٌ . متفقٌ عليه

މާތްاللّه ރުއްސުންވެރެއްވި عبدِ اللّه بن عباس، ގެ ރިވައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.
ތިމަންނައަށް نبيّ އާ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް ޒަމްޒަމު ފެންކޮޅު އަރުވައިލީމެވެ. ފަހެ އެކަލޭގެފާނު
އެފެންބޯފުޅު ކޮޅަށް ހުންނަވައިގެން ހިއްޕަވާލެއްވިއެވެ.

768– وعن النَزَّال بن سبْرَةَ رضيَ اللّهُ عنه قال : أَتَى عَلِيٌّ رضىَ اللّهُ عنهُ باب الرَّحْبَةِ فَشَرِب قَائماً ، وقالَ : إِنِّ رَأَيْتُ رَسولَ اللّهِ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم فعل كما رَأَيْتُمُونى فَعَلْتُ ، رواه البخارى.

النَزَّال بن سبْرَةَ ގެ ރިވައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މާތްاللّه ރުއްސުންވެރެއްވި ޢަލީގެފާނަށް
كؤفة ގެ الرَّحْبَة ދޮރަށް ކައިރިއަށް ހަމަޔަށް އާދެވަޑައިގަތެވެ. ފަހެ ކޮޅަށް ހުންނަވައިގެން ފެންބޯފުޅު
ހިއްޕަވާލެއްވިއެވެ. އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބޭކަލުންނަށް ތިމަންނަ ތިމަނާ ފެނުނު ފަދައިން
ކަމަކުރައްވަނިކޮށް رسولُ اللّه صلّى الله عليه وسلّم އެކަމަކުރެއްވި ގޮތް ތިމަންނަ ދެކިއްޖެމެވެ.

769– وعن ابن عمر رضيَ اللّه عنهما قال : كنَّا نَأْكُلُ عَلى عَهدِ رسُولِ اللّهِ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ونحْنُ نَمْشى ، ونَشْرَبُ وَنحْنُ قيامٌ . رواهُ الترمذي ، وقال : حديث حسن صحيح .

މާތް اللّه ރުއްސުންވެރެއްވި عبدِ اللّه بن عمر ގެ ރިވައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން
رسولُ اللّه صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ދުވަސްވަރު (ތަޢާމަކުރަމުން) ހިނގަމުންދާއިރު ކައިބޮއިމެވެ. އަދި
(ތަޢާމަކުރަމުން) ކޮޅަށްހުއްޓަސް ފެންބޮއި ބޮއިމެވެ.

770– وعن عمرو بن شعيب عن أَبيهِ عن جدِّه رضي اللّهُ عنه قال : رَأَيْتُ رسُول اللّهِ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم يشربُ قَائماً وقَاعِداً . رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح.

މާތްاللّه ރުއްސުންވެރެއްވި عمرو بن شعيب އާ صحابى ގެ ބައްޕާގެ ރިވައިން އަދި އެބައްޕާ އާ
صحابى ގެ ކާފާގެ ރިވައިން ރިވާވެގެންވާ އައިސްފައިވާ حديثއެއްގައި ވެއެވެ. ތިމަންނަ رسولُ اللّه
صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ކޮޅަށްހުންނަވައިގެން ފެންބޯފުޅުއްވަނިކޮށް ދެކެވަޑައިގަތެވެ. އަދި އިށީދެގެން
އިންނަވާއިރު ފެންބޯފުޅު ހިއްޕަވާތީ ދެކެވަޑައިގަތެވެ.

771– وعن أَنسٍ رضي اللّهُ عنه عن النبى صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم أَنهُ نَهَى أَنْ يشربَ الرّجُلُ قَائماً . قال قتادة : فَقلْنَا لأَنَس : فالأَكْلُ ؟ قال : ذلكَ أَشَرُّ أَو أَخْبثُ رواهُ مسلم .

މާތްاللَّه ރުއްސުންލެއްވި أنس ގެފާނު نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެކިބައިން ރިވާކުރެއްވި حديث އެއްގައި ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު މީހާ ކޮޅަށްހުރެގެން ފެން ބުއިމުން މަނާކުރެއްވިއެވެ.
قتادة ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން أنس ގެފާނަށް ދަންނަވައިފީމެވެ. ކޮޅަށް ހުރެގެން ކާއިރު ކިހިނެއްތޯއެވެ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ ކޮޅަށްހުރެ އެއްޗެއް ބުއިމަށްވުރެ މާ ވީނދާ ހަޖެހުޑި ގޮތެކެވެ.

وفي رواية له أَنَّ النبى صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم زَجَرَ عَنِ الشُّرْبِ قَائماً .

އަދި صحابى ގެ ކިބައިން އައިސްފައިވާ އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކޮޅަށް ހުރެގެން ފެންބުއިމުން އިންޒާރު ދެއްވިއެވެ.

772– وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه قال : قالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «لاَ يشْرَبَن أَحدٌ مِنْكُمْ قَائماً ، فَمَنْ نَسِيَ فَلْيَسْتَقيءْ » رواهُ مسلم .

މާތްاللَّه ރުއްސުންލެއްވި أبو هُريرة ގެކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ކޮޅަށް ހުރެގެން ފެން ނުބޯށެވެ. ފަހެ ހަނދާންނެތިއްޖެނަމަ ހޮޅިލާށެވެ.

115– باب استحباب كون ساقي القوم آخرهم شرباً

ބަޔަކަށް ބޯއެއްޗެހި ދޭމީހާ، އެންމެ ފަހުން ބުއިން މުސްތަޙައްބު ވާގޮތާއި ބަޔާންވެގެންވާ باب

773– عن أبي قتادة رضيَ اللَّه عنه عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « سَاقى القَوْمِ آخِرُهُمْ » يعنى: شرْباً . رواه الترمذي ، وقال : حديث حسن صحيح .

މާތްاللَّه ރުއްސުންލެއްވި أبو قتادة، نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީސްތަކުންނަށް ބޯއެއްޗެހި ދޭމީހާ އެންމެ ފަހު ބުއިމުގެ ގޮތުގައެވެ. ތިރމިޛީ ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ حسن صحيح حديث އެކެވެ.

116– باب جواز الشرب من جميع الأواني الطاهرة غير الذهب والفضة

وجواز الكرع وهو الشرب بالفم من النهر وغيره بغير إناء ولا يد، وتحريم استعمال إناء الذهب والفضة في الشرب والأكل والطهارة وسائر وجوه الاستعمال

ތަނާއި ތިރީގެ ކަނބުލޮތުގައި ފެނުބުއި ބަރުތު ކަނބުލޮތުގައި، ބުއިން ހުއްދަވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب އާއި އަދި ތަށްޓާއި އަދި ބުއިމާއި ކެއުމާއި ބޭނުންކުރުމާއި ބޭނުންކުރުން ކާބޯތަކެތި އަދި އަދި ހުސް އަތުން ބުއުމުގެ ބޭނުންކުރުމާއި ބުއިން ހުއްދަވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب އާއި، އަދި ތަނާއި ތިރީގެ ކަނބުލޮތުގައި ބުއިމުގައި ކާއުމުގައި ތާހިރުވުމުގައި، އަދި އެހެނިހެން ކަންކަމުގައި ބޭނުންކުރުން حرام ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

774– عنْ أَنسٍ رضيَ اللَّه عنه قال : حَضَرَتِ الصَّلاةُ ، فَقَامَ منْ كانَ قَريب الدَّارِ إلى أَهْلِهِ ، وبقِي قَوْمٌ فَأَتَى رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِمِخْضَب مِن حِجَارَةٍ ، فَصَغُرَ المِخْضَبُ أَن يبْسُطَ فِيهِ كَفَّهُ ، فَتَوَضَّأَ القَوْمُ كُلُّهُمْ . قَالُوا : كَم كُنْتُمْ ؟ قَالَ : ثَمَانِين وزِيادةً . متفقٌ عليه . هذه رواية البخاري .

މާތްاللَّــه ރުއްސަވާފައިވާ أَنــس ގެފާނު ރިވާކުރެއްވިއެވެ. (އެއްދުވަހަކު) ނަމާދުގެ ވަގުތު އައިސް ވަޑައިގަތެވެ. އެހެންކަމުން ގެދޮރު ކައިރިގައިވާ މީހުން އެމީހުންގެ ގެއަށް(ވުޟޫ ކުރަން) ދިޔައެވެ. އަދި ބާކީ މީހުން ތިބިއްޖެއެވެ. އެއަށްފަހު رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْــهِ وسَــلَّم ގެ އަރިހަށް ހިލައިން ހަދާފައިވާ ކަންވާރެއްގައި ފެނި ގެނެސް ކައިރިކޮށްދިނެވެ. އެއީ ކުދިކަމުން އެކަމަށް އަތް ފުރިހަމައަށް ނުފުޅާވާ ތަށިއެކެވެ. ދެން (އެތަން ހުރި) އެންމެން އެއްކޮށް ވުޟޫ ކުރެއްވިއެވެ. (މިވަގުތު ތިއްބެވި) އެހެން ބަހައްޓަވައިފި (ހަދީޘް ގެ ރާވީ) ސުވާލު ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބޭފުޅުން ތިއްބެވީ ކިތައް ބޭފުޅުންދޯ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. އަށްޑިހައަށް ވުރެ ގިނައެވެ.

وفي رواية له ولمسلم : أَنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دَعا بِإِناءٍ مِنْ ماءٍ ، فأُتِيَ بِقَدحٍ رَحْرَاحٍ فِيهِ شَيءٌ مِنْ مَاءٍ ، فَوَضَعَ أَصَابِعَهُ فِيهِ . قَالَ أَنس : فَجعَلْتُ أَنْظُرُ إلى الماءِ يَنْبُعُ مِنْ بَيْنِ أَصابِعِه ، فَحزَرْتُ منْ تَوَضَّأَ ما بيْنَ السَّبْعِينِ إلى الثَّمانِينَ .

އަދި صحابیގެ ރިވާއަތެއްގައި އެބަޔާންކުރެއްވީ ބުޚާރީއާއި މުސްލިމުގެ ރިވާއަތެއްގައި ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެއަރިހަށް އެތަށި ކަނޑުފާރުން ތަށްޓެއްގައި ކުޑަފެނުލިބުނު ގެނެވުނެވެ. ދެން އެފަތްގަނޑު އެއަށް އަޅުއްވާ އިނގިލިތައް ވައްދާލެވިއެވެ. أَنس ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން

ތަކެއްގެ ތެރެއިން (ފެނުގެ ތެރެ ނޫނީ) ފެނުގެ ފުށުގައި ތިބި ބަލަނގަޅު ކަމެއް ކުރުމަށް ހުއްދަ ދެއްވާ ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކެވުމެވެ. ތަކެއް ފުއްދުމަށް ބަލައި ހުންނަ ފަރާތަކުން ފައިސާ ނަގާ ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކެވުމެވެ.

775- وعن عبد اللَّه بنِ زيدٍ رضي اللَّهُ عنه قال : أَتَانَا النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَأَخْرَجْنَا لَهُ مَاءً فِي تَوْرٍ مِنْ صُفرٍ فَتَوَضَّأَ . رواه البخاري .

ﷺ عبد اللَّه بن زيدٍ ގެ ވާހަކަ ދެއްކެވުމެވެ. (ތަކެއް ފުއްދުމަށް) نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ގާތަށް ގެނެވުނެވެ. ތަކެއް ފުއްދުމަށް ބަލައި ހުންނަ ފަރާތަކުން ފައިސާ ނަގާ ކަމަށް وضوء ކުރެއްވުމެވެ.

« الصُّفْر » بضم الصاد ، ويجوز كسرها ، وهو النحاس ، « والتَّوْر » كالقدح، وهو بالتاءِ المثناة من فوق .

776- وعن جابر رضي اللَّهُ عنه أَنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دَخَلَ على رَجُلٍ مِنَ الأَنْصارِ ، ومَعهُ صاحبٌ لَهُ ، فقالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنْ كَانَ عِنْدَكَ مَاءٌ بَاتَ هَذِهِ اللَّيْلَةَ فِي شَنَّةٍ وَإِلاَّ كَرِعْنا » رواه البخاري . « الشَّنُّ »: القِرْبة .

ﷺ جابر ގެ ވާހަކަ ދެއްކެވުމެވެ.ﷺ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم انْصارِ ގެ ގެއަށް ވަދެ ވަޑައިގެންނެވުމުގައި ﷺ ގެ ގާތުގައި ﷺ صحابى ތަކެއް ހުންނެވުނެވެ. ﷺ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﷺ ގެ ގާތުގައި ﷺ ގެ ގާތުގައި ﷺ ގެ ގާތުގައި

ތަނާއި ތިމާއި ގުޅުންހުރި ކަންކަމުގައި ހިތްހަމަ ކުރުވުމަށް. ތަނާ ދިމާ ދިއުމަށް. ތަނުގައި ތިބުމަށް. ތަނުގައި ތިބެ ކަންކަން ކުރުމަށް. ތަނުގައި ތިބެ ކަންކަމުގައި آخرة ދުވަހުން.

778- وعن أُمِّ سلمة رضي اللَّه عنها أَنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « الذي يَشْرَبُ في آنِيَةِ الفِضَّةِ إِنَّما يُجَرْجِرُ في بَطْنِهِ نَارَ جَهَنَّمَ » متفق عليه .

ؤُمْاللَّـه ـُمْـُـوسْـُرْـُمْوِ أُمِّ سلمة ـُىِـهَـمْ ـِوؤَّـُىْـسْـُرْـُؤَـُمْ. ـَرَـَبَـَرَـوَـَمْـسْ رسُولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ـُمْـَمْـوِـُؤَـُمْ. ـِرِـرْـسْـُؤَـوَـِرَـوَـَبَـَىِ ـُمْـُكْـَرِ ـْجِـرً ـَرَـَبَـَرَـوَـَمْـسْ ـّـُىَّـَ ـَسـَءَـسْ ـُمَـَءَـسِ ـَرَـرْـسْـَرَـَمِـَ ـَرِـِؤَّـسْـَرَـُ.

وفي رواية لمسلم : « إِنَّ الذي يَأْكُلُ أَوْ يَشْرَبُ في آنِيَةِ الفِضَّةِ والذَّهَبِ » .

ـَرَـِ مسلم ـَ ـِؤَـوَـَمْـُـَىِـُؤَـُمْ. ـَرَـَبَـَرَـوَـَمْـسْ ـَمَـّـُىِ ـِرِـِ ـَرَـَبَـَرَـوَـَمْـُـَىِـُؤَـَىِ ـَىِـُمْـُىِ ـُـَـّـِرً ـُـَـُ.

وفي رواية لَه : « مَنْ شَرِبَ في إِناءٍ مِنْ ذَهَبٍ أَوْ فضةٍ فَإِنَّما يُجَرْجِرُ في بَطْنِهِ نَاراً مِنْ جَهَنَّمَ » .

ـَرَـِ مسلم ـَ ـُـَـسْ ـِؤَـوَـَمْـُـَىِـُؤَـُمْ. ـَمَـّـُىِ ـِرِـِ ـَرَـَبَـَرَـوَـَمْـُـَىِـُؤَـَىِ ـْجِـرً ـَرَـّـَ ـَرَـَبَـَرَـوَـَمْـسْ ـّـُىَّـَ ـَسـَءَـسْ ـُمَـَءَـسِ ـَرَـرْـسْـَرَـَمِـَ ـَرِـِؤَّـسْـَرَـُ.

ﺑِﺎﺏُ ﺍﺳْﺘِﺤْﺒَﺎﺏِ ﺍﻟﺜِّﻴَﺎﺏِ ﺍﻟْﺒِﻴﺾِ

117- باب استحباب الثوب الأبيض

وجواز الأحمر والأخضر والأصفر والأسود وجوازه من قطن وكتّان وشعر وصوف وغيرها إلا الحرير

ﺭﻗﻗﻗﻐﻣﺷﺭﺣﺷ مستحب ﻭﻳﺷﻭﻏﺑﺭﻩ، ﻫﺭﻕ ﻫﻣﻭﻩ، ﻏﻟﻣﺳﻩ، ﺣﺩﻉﻕﻗﺑﺭﺧﻏﻩ ﺑﺭﻭﺑﺭﺧﻩ ﺭﻗﺭﺷ ﻫﻭﺷ ﺭﻫﻗﺭﻭﻳﺷﻭﻏ ﺑﺭﻩ، ﻫﺭﻕ ﻏﺭﻭﻏﻏﻭ ﻏﻩﻫﻭﻩ ﺩﻭ ﻏﻭﻭﻏﻩ ﺑﻟﻣﻭﻣﺷ ﻏﻟﻣﻭﻩ، ﻫﺭﻕ ﺑﻟﻏﻣﺷﻣﺭ، ﻫﻏﻏﺭ ﻫﻏﺷ ﻫﻭﺑﻭﺷ ﻭﻣﻏﻏﻩﻏ ﻫﺷﻭﻏﺭﻩ ﻏﻭﻭﻫﻭ ﺭﻫﻗﺭﻭﻳﺷﻭﻏﺑﺭﺷ ﻫﻣﻭﻳﺷﻭﻏ باب

قال اللَّه تعالى(الأعراف 26):**{ يا بني آدم قد أنزلنا عليكم لباساً يواري سوآتكم وريشاً، ولباس التقوى ذلك خير}**

ﻳﻩ آدم ئ ﻗﺭﻣﻣﺷﻳﻏ! ﻭﻫﻗﻫﺭﻩﺣﻣﺷئ ﻋـــور ﺳﻣﻭﻫﺭﻩﺑﻫﺳﻣﻭ ﺭﻗﻭﻩ، ﻣﻣﻫﻭﻫﻣﺭ ﻏﻣﻣﺷ، ﻭﻩﺷﻫﺑﻫﺳﻭﻏﺳﻭئ ﻭﻫﻗﻫﺭﻩﺣﻣﺷﻫﺷﻣ ﻏﻭﻭﻩﻏ. ﻫﺭﻕ تقوىئ ﻏﻣﻣﺷ ﺩﻣﻫﺭﻫﺷ ﻫﻉﻏ.

وقال تعالى(النحل 81): **{ وجعل لكم سرابيل تقيكم الحر وسرابيل تقيكم بأسكم }** .

ﻫﺭﻕ(ﻏﻣﺳ) ﻣﻣﺷﻫﺑﻩﺣﺷ ﻭﻫﻗﻫﺭﻩﺣﺷ ﻫﻭﻭﻏﻣﻣﻫﻣﻫﻣﻣﻗ ﻏﻣﻣﺷﻭﻫﻏﻭ، ﺭﻫﺋﻣﻣﻫﺭﻩﺋ ﺷﻫﻫﻭﻭﻏﻣﻣﻫﺑﻫﺷﻣ ﻭﻫﻗﻫﺭﻩﺣﺷ ﻫﻭﻭﻏﻣﻣﻫﻣﻫﻣﻣﻗ ﻏﻣﻣﺷﻭﻫﻭ، ﻭﻫﻗﻫﺭﻩﺣﺷﻫﺷﻫﻫﺑﻫﺭ، ﻫﺑﻫﻗﻫﺭﻩﺋ ﻭﻭﻭﻩﻭﻩﻏ.

779- وعن ابنِ عبَّاس رضيَ اللَّه عنْهُما أنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: الْبَسُوا مِنْ ثِيَابِكُمُ البَيَاضَ ، فَإِنَّهَا مِن خَيْرِ ثِيابِكُمْ ، وَكَفِّنُوا فِيها مَوْتَاكُمْ » رواهُ أبو داود ، والترمذي وقال : حديث حسن صحيح.

ﻣﻣﺍﻟﻟﻩ ﻣﻭﻭﺷﻣﺷﻫﻭﻩﻭ عبدِ اللَّه بن عبَّاس ئ ﺑﻫﻫﻭﺷ ﻫﻭﻭﻫﻫﺷﻭﻫﻫﻭﻩﻏ. ﺭﻫﺑﻫﺭﻫﻭﻫﻣﺷ ﺭﺳُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺑﻫﻫﻭﻩﻭﻩﻏ. ﻭﻫﻗﻫﺭﻩﺣﺷ ﺭﻗﻗﺭﻫﻣﻣﺷﻫﻫﻏ. ﺣﺭﺳﻭ

ހަމަކަށަވަރުން ހުދުހުދުމަތި ދިރިހުރިމީހުންނަށް ހުސްސަސްބައި މާ އެންމެމާތްވާކަން ބޮޑު ހެދުމެވެ. އަދި ދިރިހުރިމީހުން އެފޮތިގައި ކަފުން ކުރާށެވެ.

780- وعن سَمُرَةَ رضيَ اللَّه عنه قال : قالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «الْبَسُوا البَيَاضَ ، فَإِنها أَطْهرُ وأَطَيبُ ، وَكَفِّنُوا فِيها مَوْتَاكُمْ » رواهُ النسائى ، والحاكم وقال : حديث صحيح .

މާތް اللّه ރުހިވޮޑިގެންވި سَمُرَة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللّه صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حـــديث ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ދިރިހުރިމީހުން ހުދުހުދުހެދުންއަޅާށެވެ. އެއީ ހަމަކަށަވަރުން ސާފުތާހިރު އަދި ހަނގަނޑުރީތި ގޮތެވެ. އަދި އެފޮތިގައި ދިރިހުރިމީހުންގެ ތެރެއިން މަރުވާ މީހުން ކަފުން ކުރާށެވެ.

781- وعن البراءِ رضيَ اللَّه عنه قال : كانَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَرْبُوعاً وَلَقَدْ رَأَيْتُهُ في حُلَّةٍ حمْراءَ ما رأَيْتُ شَيْئاً قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهُ . متَّفقٌ عليه .

މާތްاللّه ރުހިވޮޑިގެންވި البراءِ بن عازب ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަކީ އިސްކޮޅުން މެދު މިނެއްގެ ބޭކަލެކެވެ. އަދި ރަތްކުލައިގެ އަޅުގަނޑު ހެދުން ލައިގެން ހުންނަވަނިކޮށް ދެކުނީމެވެ. އަޅުގަނޑު އެއަށްވުރެ ރީތި ބޭކަލަކު ދުވަހަކުވެސް ނުދެކެމެވެ.

782- وعن أبي جُحَيْفَةَ وهْبِ بنِ عبدِ اللَّهِ رضيَ اللَّه عنهُ قال : رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بمَكَّةَ وَهُوَ بِالأَبْطَحِ في قُبَّةٍ لَهُ حمْراءَ مِنْ أَدَمٍ فَخَرَجَ بِلالٌ بِوَضوئِهِ ، فَمِنْ نَاضِحٍ ونائِلٍ ، فَخَرَجَ النبى صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وعَلَيْهِ حُلَّةٌ حَمْرَاءُ ، كَأَنِّ أَنْظرُ إِلى بَيَاضِ ساقَيْهِ ، فَتَوضَّأَ وَأَذَّنَ بِلالٌ ، فَجَعَلْتُ أَتَتَبَّعُ فَاهُ ههُنَا وههُنَا ، يقولُ يَمِيناً وشمَالاً: حَيَّ عَلى الصَّلاةِ ، حيَّ على الفَلاَحِ . ثُمَّ رُكِزَتْ لَهُ عَنَزَةٌ ، فَتَقَدَّمَ فَصلَّى يَمُرُّ بَيْنَ يَدَيْهِ الكَلْبُ وَالحِمَارُ لاَ يُمْنعُ. متَّفقٌ عليه . «العَنَزَةُ» بفتح النونِ نحْوُ العُكازَة .

މާތްاللّه ރުހިވޮޑިގެންވި أبو جُحَيْفَةَ وهْبِ بنِ عبدِاللّهِ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މިމަނިކަ نبيُّ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم މައްކާގައި އަބްޠަޙުގައި ދެކުނީމެވެ. އަޅުގަނޑު ހުންނަވާ الأبْطَح ނަމަކަށްކިޔާ ތަނުގައި ރަތްކުލަ ހަންޑުނެއްގެ ފަހަތުގައި ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ފަހެ بلال ގެނެސް އަޅުގަނޑު وضوء ކުރުމަށް ފެން ގެނެސްދިނެވެ. ފަހެ ބައެއް މީހުންނަށް ލިބުނީ މަދުން ކުޑައެވެ. އަދި ބައެއް މީހުންނަށް ގިނައިން ލިބުނެވެ. ފަހެ نبيُّ صَلّى الله عَلَيْهِ

وسَلَّم ﷺ ކުރިން ކަންކަމުގައި ވަކިވަކި ގޮތްގޮތަށް ކަންކަމުގައި ކުރިން ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި. ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި. ކުރިން ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި. ކުރިން ކަންކަމުގައި ކަ ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި. ކަންކަމުގައި ކަ صحابى ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަ صحابى حَيَّ عَلى الصَّلاةِ ، حيَّ على الفَلاَحِ ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަ. ކަ ކަ صحابى ކަ ކަ ކަ

ކަމުގައި ވާތީ، ދެ ކަނާތުގައި ހުރި ކަނާތުގެ ކުދި ކުދި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކަނާތުގެ ކުދި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެ

وَجْهَهُ وَعَلَيهِ جُبَّةٌ مِنْ صُوفٍ ، فلم يَسْتَطِعْ أَنْ يُخْرِجَ ذِراعَيْهِ منها حتى أَخْرَجَهُمَا مِنْ أَسْفَلِ الجُبَّةِ ، فَغَسَلَ ذِرَاعَيْهِ وَمَسَحَ برأْسِه ثُمَّ أَهْوَيْت لأَنزِعَ خُفَّيْهِ فقال : « دعْهمَا فَإِنى أَدخَلْتُهُما طَاهِرَتَينِ » وَمَسَحَ عَلَيْهِما . متفقٌ عليه .

ދާއްﷲ ތުރުސުންނަތުގެ المُغِيرةِ بن شُعْبَةَ ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ބަދަރުގައި (ވަޙީކާ ހަނގުރާމަހިނގައި) نبيُّ صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ޒުވާނުމެހެމާނުގައި އަޅުގަނޑު ދަތުރުކުރީމެވެ. ފަހެ އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުވަމުން ދިޔައީ ރޭގަނޑެއްގައެވެ. ބިއްލޫ އެބުނީ ފެން އަތުގައިހުރިތޯ؟ ބުނީމެވެ. އާންހެއެވެ. ފަހެ އަޅުގަނޑު ފަސްފަހަރު ފެން ގެނެސްދިނީމެވެ. އަޅުގަނޑު

އަޅުގަނޑުގެ ދިހަކުރުވުން ފެންޖަހާލުއްވިއެވެ. ފެން ބުނީ ހުރެގެން ދިޔައީ ރޭގެ އަނދިރީގައެވެ. ފަހެ އަނބުރާ އައުމުން އަޅުގަނޑު ފެން ސިފައިކުރުމަށް ރަނގަޅު ދިއުމުން އަޅުގަނޑު ފެންވަރާލަދިނީމެވެ. ފަހެ ފުރަތަމަ މޫނު ދޮވުނީއެވެ. އަދި އަޅުގަނޑު ހަމައިން ކަށިގަޑުގައި (އަތްދޮވުމަށްޓަކައި) ޖުއްބާއެއް ބޭއްވިއެއްނުވެއެވެ. އަތް ބުރުޅިން އަތްދޮވެއްޓެ އެތެރޭން ނިކުމެވުނުދެމިޔެއް އެއްގޮތްވީމުން އަތްތަށި ޖުއްބާގެ ފުސްވާނާނިއްޖެވެ. އަޅުގަނޑުމެ ދެއަތް ދޮވާލެއްވީމަ ހަރަކާތް ދެފައިލުއްވިއެވެ. ފަހެ ބޮލުގައި މަސްހުކުރެއްވިއެވެ. އަދި ބަލާފައި ފޫބާލާއްވުމަށް ދޮވުމަށް ފެނުމަށް ނަގާނީ. ދޮކެއްލަވާ... ހަމައެކަނި ޚުފް ބާލުމަށް ބަލާފުރުވާ ވިދާޅުވިއެވެ. ދޫކޮށްލާށެވެ. ފަހެ ޚުފް ބާލާލައިފިން ޠާހިރު ކޮށް ހުރެއޭއެވެ. އަދި ދެޚުފްގެ މަތީގައި މަސްހުކުރެއްވިއެވެ.

وفي روايةٍ : وعَلَيْهِ جُبَّةٌ شامِيَّةٌ ضَيقَةُ الْكُمَّيْنِ .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ. އަތްތަށިގަނޑު ހަނިކޮށްހުރި شام ކަރައިގެ ޖުއްބާއެއް އަޅުއްވާފައި ހުއްޓެވެ.

وفي روايةٍ : أَنَّ هذِه القصةَ كانت في غَزْوَةِ تَبُوكَ .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ. މިހާދިސާ ހިނގީ ތަބޫކު ހަނގުރާމައިގައެވެ.

118- باب استحباب القميص

ۋېرىزىشىڭ كىيىملىرىنىڭ ئەڭ ياخشىسىنى كىيىش بابى

789- عن أُمِّ سَلمةَ رضي اللَّه عنها قالت : كان أَحَبَّ الثِّيابِ إلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم القَميصُ . رواه أبو داود ، والترمذي وقال : حديث حسن .

ئۇممۇسەلەمە رەزىيەللاھۇ ئانھا مۇنداق دېدى: رەسۇلۇللاھ ﷺ كىيىملىرىنىڭ ئىچىدە كۆڭلەكنى ياخشى كۆرەتتى. ئەبۇ داۋۇد ۋە تىرمىزىي رىۋايىتى، تىرمىزىي: ھەدىس ھەسەن دېدى.

119- باب صفة طول القميص والكمّ والإزار

وطرف العمامة وتحريم إسبال شيء من ذلك على سبيل الخيلاء وكراهته من غير خيلاء

كىيىمنىڭ ئۇزۇنلۇقى، يېڭىنىڭ ئۇزۇنلۇقى، ئىزارنىڭ ئۇزۇنلۇقى، ئىمامە ئۇچىنىڭ ئۇزۇنلۇقى ۋە كىبىر-ھاۋا بىلەن ئىزارنى ئۇزارتىپ كىيىشنىڭ ھارام ئىكەنلىكى بابى

790- عن أَسماء بنت يزيدَ الأنصاريَّةِ رضي اللَّه عنها قالت : كان كُمُّ قَمِيصِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إلى الرُّسُغِ . رواه أبو داود ، والترمذي وقال : حديث حسن .

ئەسمائ بىنتى يەزىد ئەنسارىيە رەزىيەللاھۇ ئانھا مۇنداق دېدى: رەسۇلۇللاھ ﷺ كىيىملىرىنىڭ يېڭى بىلەكنىڭ ئاستىغىچە كېلەتتى. ئەبۇ داۋۇد ۋە تىرمىزىي رىۋايىتى، تىرمىزىي: ھەدىس ھەسەن دېدى.

791- وعن ابن عمر رضي اللَّه عنهما أَنّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خُيَلاءَ لَمْ يَنْظُر اللَّه إليهِ يَوْم القِيَامَةِ » فقال أَبو بكر : يارسول اللَّه إن إزارى يَسْتَرْخى إلا أَنْ أَتَعَاهَدَهُ، فقال له رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّكَ لَسْتَ مِمَّنْ يَفْعَلُهُ خُيَلاءَ ».

ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئانھۇما مۇنداق دېدى: پەيغەمبەر ﷺ

ހަދީޘުގައި نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާފައިވެއެވެ. ބައިވަނަ ތަނުގައި ކަމުގައި قيامة ދުވަހުގެ رحمةގެ ތެރެއިން ބަލާ ބަލާ ވަކިވަކި ބަންދުންނަށް ﷺالله ދެއްވާ ހިތްވަރާ ގުޅިގެން ހިނގާ ފަދަ ކަންކަމެއް ކަމުގައި ﷺالله ކިޔައިދެއްވާ ކަމަށާއި أبو بكر ގެ ކަންތައް ދެކެ ﷺالله ގެ ރަސޫލާ ދެކެ ބަލާ ބަލާ ވަކިވަކި ބަންދުންނަށް (ތަފާތު ތަފާތު ދަރަޖަ ތަކުގެ) ހިތްވަރާ ގުޅިގެން ހިނގާ ފަދަ ކަންކަމެއް ދައްކާ ކަމަށް رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ صحابي ތަކުން ފާހަގަ ކުރެއްވެ. ބައިވަނަ ތަނުގައި ތިބި ބަންދުންނަށް ކަމުގައި ބަލާ ބަލާ ވަކިވަކި ދަރަޖަ ތަކުގެ ބަންދުންނަށް ދެއްވާ ކަމަށް ﷺالله ކިޔައިދެއްވާ ކަމަށް ވާ ކަމަށް ﷺالله ގެ ރަސޫލާ ދެކެ ބަލާ ބަލާ ވަކިވަކި

حديثއެއްގައި ވެއެވެ.ވިދާޅުވިއެވެ. ތިންބަޔަކާއި ގަމް الله سبحانه وتعالى قِيَامة ދުވަހުން ބަސް وحي ނުކުރައްވާނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް رحمةގެ ބެއްލެވުމެއް ނުބައްލަވާނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް ނުޠާހިރުކުރައްވާނެއެވެ. އަދި ވޭންދެނިވި އަޒާބު އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވޭނެއެވެ. ތިން ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެގޮތަށް ތިންފަހަރު ގަވިން ތަކުރާރު ކުރެއްވިއެވެ. (އަރިހުގައި) أبو ذَرٍّ ދެންނެވިއެވެ. އެބައިމީހުންނީ ހަލާކާއި ގެއްލުން ލިބިގެންފައިވާ ބަޔަކުކަމެވެ. އެއީ ކާކު ބައެއްތޯއެވެ؟ އޭ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. حديث ކިޔައިދެއްވިއެވެ. އެއީ ހަތަރު (ބޮޑުކަމުގައި ފޭރާން ދަމާމީހާ) ދުލުން ދީފައިވާ ހެޔޮކަމެއް ފާޅުކޮށް ކިޔާމީހާ އަދި ދޮގު ހުވާގައި ވިޔަފާރިކުރާމީހާއެވެ. އަދި ދޮގު ހުވާކޮށްގެން ވިޔަފާރި ތަކެތި ވިއްކާމީހާއެވެ.

795- وعن ابن عمر رضي اللَّه عنهما ، عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «الإِسْبَالُ في الإِزارِ ، والقَمِيصِ ، وَالعِمَامةِ ، منْ جَرَّ شَيئا خُيَلاءَ لَم يَنظُرِ اللَّه إليهِ يوْمَ القِيَامةِ» رواه أبو داود، والنسائى بإسنادٍ صحيح .

ގަމްاللَّه އެދުރުބަޔާކުރިންސަން ޢުމަރުގެ ދަރިފުޅު عبدِ اللَّه بن عمر ،نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެއަރިހުން ރިވާކުރައްވާފައިވާ حديث ކިޔައިދެއްވިއެވެ. ފޭރާން ދަމައިގަތުމަކީ އިޒާރާއި ގަމީހާއި ބޮލުގައި އަޅާ ފޭރާމުގައިވެސް ވެއެވެ. ބޮޑާކަމުގައި ފޭރާން ދަމައިފިމީހާއަށް ގަމްالله سبحانه وتعالى قِيَامة ދުވަހު (رحمةގެ ބެއްލެވުމެއް) ނުބައްލަވާނެއެވެ.

796- وعن أبي جُرَيٍّ جابر بن سُلَيم رضي اللَّه عنه قال : رَأَيتُ رَجلاً يصْدُرُ النَّاسُ عَنْ رَأْيهِ لاَ يَقُولُ شَيئاً إلاَّ صَدَرُوا عنه ، قلتُ : من هذا ؟ قالوا : رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . قلتُ: عَليكَ السَّلامُ يا رسولَ اللَّه مَرَّتَيْنِ قال : «لا تَقُل عَلَيكَ السَّلامُ ، علَيكَ السلامُ تَحِيَّةُ المؤتَى قُلِ : السَّلامُ علَيك » قال : قلتُ : أَنتَ رسول اللَّه ؟ قال : «أَنَا رسول اللَّه الذي إذا أَصابَكَ ضَرٌّ فَدعَوْتَهُ كَشَفَهُ عنْكَ ، وإذا أَصَابَكَ عامُ سنَة فَدَعوْتَهُ أَنبتَهَا لك ، وإذَا كُنتَ بِأَرْضٍ قَفْرٍ أَوْ فلاةٍ ، فَضَلَّت راحِلَتُكَ ، فَدعوْتَه رَدَّهَا علَيكَ » قال : قلت : اعْهَدْ إِليَّ . قال : « لا تسُبَّنَّ أَحداً » قال : فَما سببْتُ بعْدهُ حُرًا ، ولا عبداً ، وَلا بَعِيراً، وَلا شَاةً « وَلا تَحقِرنَّ مِنَ المعروفِ شَيْئاً ، وأَنْ تُكَلِّمَ أَخَاك وأَنتَ مُنْبسِطٌ إِليهِ وجهُكَ، إنَّ ذلك مِنَ المعرُوفِ . وارفَع إِزارِكَ إِلى نِصْفِ السَّاقِ ، فَإِن أَبيتَ فإلى الكَعبين ، وإِياكَ وإِسْبال الإزارِ فَإِنَّهَا مِن المخِيلةِ وإِنَّ اللَّه لا يحبُّ المخِيلة ، وإن امْرُؤٌ شَتَمك وَعَيَّرَكَ بمَا يَعْلَمُ فيكَ فلا تُعيِّرهُ بما تَعلَم فيهِ ، فإِنَّمَا وبالُ ذلكَ عليهِ » رواه أبو داود والترمذي بإِسنادٍ صحيحٍ ، وقال الترمذي : حديثٌ حسن صحيح .

ގަމްاللَّه ޢަންހުގެ ނިސްބަތުން أبو جُرَيٍّ جابر بن سُلَيم ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ.ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ

ފެހެލިވެދޭ. ފާސްކޮށްގެން ނުވަތަ ދެކެވުނު ފަހަރަކު ކަމަކަށް قبول ކުރާކަށްވެދޭ. ތިމަންނަ ހުރިހާ ބޭކަލަކު ވަނީ. ތިބެ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ. ތިމަންނަ ފާތިހަކަށްވެދޭ. عَليكَ السَّلامُ يا رسولَ اللَّه ގެ. ފެނުމާ ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ތިމަންނަ ކުރިއަށްވެދޭ. حديث ކުރިއަށްވެދޭ. ތިސް عَليكَ السَّلامُ ކަމަށް ވާހަކަ. عَليكَ السلامُ ބަލައި ދެއްކުމުގައި ފާހަގަ ކުރަންވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ތިސް السَّلامُ عليك ވާހަކަ. ފަހުން ވަނީ ތިމަންނަ. ތިމަންނަ ކުރިއަށްވެދޭ. ތިސްގައި رسُولُ اللَّه ގެ ނަންނާ ގުޅިގެން؟ حديث ކުރިއަށްވެދޭ. ތިމަންކަމުގައި الله ގެ ބަލައި ދެއްކުމަށް مصيبة ދިމާވެގެން دعاء ކުރުމަށް ބަލައި ތިސް ކަންކަމުގައި ދިމާވެދޭ. الله ގެ ތިސްގައި مصيبة ދިމާވެގެން ކުރުމަށް ބަލައި دعاء ކުރުމަށް ތިމަން ކަންކަމުގައި ދިމާވެދޭ. ބަލައި ތިސް ތަނުގައި ކުރަން ބަލައި ކުރުމަށް ބަލައިގެންކަން دعاء ކުރުމަށް ތިމަން ކަންކަމުގައި ދިމާވެދޭ. ބަލައި ތިސް ފަރާތުން ކަންކަމުގައި ދިމާވެގެން ކުރުމަށް ބަލައި ތިމަންނަ ކަންކަމުގައި ދިމާވެދޭ. ފާހަގަ ކުރަންވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން نصيحة ކަމަށް ވާހަކަ. حديث ކުރިއަށްވެދޭ. ތިސް ކަމަށްވެދޭ. ތިމަންނަ ކަމަށް نصيحة ކަމަށް ވާހަކަ. ފާހަގަ ކުރަންވާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކުރިއަށްވެދޭ. ފަހުން ތިމަންނަ ކަމަށް ވާހަކަ. ތިސް ކަމަށްވެދޭ. ތިމަންނަ

797- وعن أبي هريرة رضي اللَّه عنه ، قال : بينما رَجُل يُصَلِّى مُسْبِلٌ إِزَارَه، قال له رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « اذهَب فَتَوضأْ » فَذهَب فَتَوضَّأَ ، ثم جاءَ ، فقال: «اذهبْ فَتَوضَّأْ » فقال له رجُلٌ : يا رسول اللَّه . مالكَ أَمرْتَهُ أَن يَتَوَضَّأَ ثم سَكَتَّ عنه ؟ قال : « إِنه كانَ يُصلِّى وهو مُسْبلٌ إِزارهُ ، إن اللَّه لا يقْبلُ صلاةَ رجُلٍ مُسبِلٍ » .

رواه أبو داود بإِسنادٍ على شرط مسلم .

މާތްاللَّه ރުއްސުންލެއްވި أبو هريرةގެ ރިވާޔަތް ކިޔެވިގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ދުވަހަކު އެކަކުގެ ހެދުން (ތަބިކަށިމުގެން ތިރިއަށް) ދިގުކޮށްގެން ހުރި ނަމާދުކުރަމުން ހުއްޓާ (ފިރިހެނަކަށް) رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަމުރުކުރެއްވި حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދާށެވެ. އަދި وضوء ކުރާށެވެ. ދެން އޭނާ وضوء ކުރިއެވެ. ދެން އަނބުރާ އެނބުރި އައެވެ. އަރިހުން(ތިމާ) حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދާށެވެ. އަދި وضوء ކުރާށެވެ. ދެން ބޭކަލަކު އަރުވާލާ އަންގަވައިފިއެވެ. އޭ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. ކަލޭގެފާނު އޭނާއަށް وضوء ކުރުމަށް އަމުރު އަންގަވައިފިއެވެ. އަދި ހިމޭނުންވެވަޑައިގެން އޭނާއަށް ވިދާޅުނުވެއެވެ. (ކަލޭ ހިތްވަރުގެން ދޭށެވެ؟) حديث ކުރެއްވިއެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ނަމާދު އަދާކުރަމުން ހެދުން ތަބިކަށިމުގެން ތިރިއަށް ދިގުކޮށް ހުރެއްޖެއެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނު الله سبحانه وتعالى ހެދުން ތަބިކަށިމުގެން ތިރިއަށް ދިގުކޮށްހުރި މީހާގެ ނަމާދު قبول ނުކުރައްވައެވެ.

798- وعن قَيسِ بن بشرٍ التَّغْلبيِّ قال : أَخْبَرنى أبي وكان جليساً لأبي الدَّرداءِ قال : كان بِدِمشقَ رَجُلٌ من أَصحاب النبى صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقال له سهلُ ابنُ الحنظَلَيَّةِ، وكان رجُلاً مُتَوحِّداً قَلَّمَا يُجالسُ النَّاسَ ، إِنَّمَا هو صلاةٌ ، فَإِذا فرغَ فَإِنَّمَا هو تسبيح وتكبيرٌ حتى يأْتِيَ أهْلَهُ ، فَمَرَّ بِنَا ونَحنُ عِند أبي الدَّردَاءِ ، فقال له أَبو الدَّردَاءِ : كَلِمةً تَنْفَعُنَا ولا تضُرُّكَ ، . قال : بَعثَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم سريَّةً فَقَدِمَتْ ، فَجَاءَ رَجُلٌ مِنهم فَجَلسَ فِي المجْلِس الذي يَجلِسُ فِيهِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فقال لرجُلٍ إلى جَنْبهِ : لَوْ رَأَيتَنَا حِينَ التقَيْنَا نَحنُ والعدُو ، فَحمَل فلانٌ فَطَعَنَ ، فقال : خُذْهَا مِنِّى . وأَنَا الغُلامُ الغِفَارِيُّ ، كَيْفَ تَرى فِي قَوْلِهِ ؟ قال: مَا أَرَاهُ إِلا قَدْ بَطَلَ أَجرُهُ . فسَمِعَ بِذلكَ آخَرُ فقال : مَا أَرَى بِذَلَكَ بأْساً ، فَتَنَازعا حَتى سَمِعَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : « سُبْحان اللَّه ؟ لا بَأْس أَن يُؤْجَرَ ويُحْمَد » فَرَأَيْتُ أَبا الدَّرْدَاءِ سُرَّ بِذلكَ ، وجعلَ يَرْفَعُ رأْسَه إِلَيهِ وَيَقُولُ : أأَنْتَ سمِعْتَ ذَلكَ مِنْ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم،؟ فيقول : نعَمْ ، فما زال يعِيدُ عَلَيْهِ حتى إِنّ لأَقولُ لَيَبرُكَنَّ على رُكْبَتَيْهِ .

قال : فَمَرَّ بِنَا يَوماً آخَرَ ، فقال له أَبُو الدَّرْدَاءِ : كَلِمَةً تَنفعُنَا ولا تَضُرُّكَ ، قال: قال لَنَا رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « المْنفِقُ عَلى الخَيْلِ كالبَاسِطِ يَدَهُ بالصَّدَقة لا يَقْبِضُهَا» . ثم مرَّ بِنَا يوماً آخر ، فقال له أَبو الدَّرْدَاءِ : كَلِمَةً تَنْفَعُنَا وَلا تَضرُّكَ ، قال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « نعْمَ الرَّجُلُ خُرَيْمٌ الأَسَديُّ ، لولا طُولُ جُمته وَإِسْبَالُ إِزَارِهِ » فَبَلغَ ذلك خُرَيماً،

فَعجَّلَ فَأَخَذَ شَفرَةً فَقَطَعَ بها جُمتَهُ إلى أُذنيْه ، ورفعَ إزَارَهُ إلى أَنْصَاف سَاقَيْه . ثُمَّ مَرَّ بنَا يَوْماً آخَرَ فَقَالَ لَهُ أَبُو الدَّرْدَاءِ : كَلِمةً تَنْفَعُنَا ولاَ تَضُرُّكَ قَالَ : سَمِعْتُ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : « إِنَّكُمْ قَادمُونَ عَلى إِخْوانِكُمْ . فَأَصْلِحُوا رِحَالَكمْ ، وأَصْلحوا لبَاسَكُمْ حتى تَكُونُوا كَأَنَّكُمْ شَامَة في النَّاسِ ، فَإِنَّ اللَّه لاَ يُحبُّ الفُحْشَ وَلاَ التَّفَحُش » . رواهُ أَبو داود بإِسنادٍ حسنٍ ، إِلاَّ قَيْسَ بن بشر ، فاخْتَلَفُوا في توثيقِهِ وتَضْعفيه ، وقد روى له مسلم .

قَيسِ بن بشرٍ التَّغْلبيِّ ގ ހަދީސް ލިބިގެންވެއެވެ. ވިލާދަތްވެއެވެ.ހިނދުގެ ބޮޑެތި ވެރިންނާ ދެކޮޅަށް ހުރި ފަރާތެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ أَبو الدَّرْدَاءِ ކަމުގައި ވާ ބަޔެވެ. ވިލާދަތްވެއެވެ. ދ مشقَ ގައި نبيٌّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ أصحاب ން ތިބި ބަޔަކު ހަދީސް ދަންނަވައެވެ. ލ صحابي ގ ނަންނަ سهلُ ابنُ الحنظَلِيَّةِ ލ ކަމެވެ. ތަފާ ލ صحابي ކަމުގައި ވާ ބަޔަކު ހަދީސް ދަންނަވައެވެ. ލ صحابي ތަފާ ބަޔަކީ ދެ ގޮތެއްގެ ވާހަކަ ދަންނަވާ ބަޔެއް ކަމުގައި ވާ ބަޔެވެ. ލ صحابي ތަފާ ބަޔަކީ مشغول ވެގެންވާ ބަޔެވެ. ތަސްބީހު تسبيح ކިޔަން ހިތްވަރު ދެއްވާ ބަޔެވެ. ފަހެ ތަފާ ބަޔަކީ ގ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔަކީ أَبو الدَّرْدَاءِ ގ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ (ލ صحابي) رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ފަހެ ތަފާ ބަޔަކީ ލ ކަމެވެ. ފަހެ ތަފާ ބަޔަކީ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ފަހެ ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ފަހެ ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ (ލ صحابي) ކަމުގައި ވާ ބަޔެވެ. ފަހެ ތަފާ ބަޔަކީ ގ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ الغِفَارِيُّ ގ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ؟ ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ (ލ صحابي ގ ދަށުން ހުންނަ) ثواب ލ ކަމެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ ދ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ. ތަފާ ބަޔަކީ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ދަށުން ހުންނަ ބަޔެވެ.

ތެރިވަނ ތަކުރާރުކުރާ حديث ކުށްވެރިވެގެންދެ. سُبْحان اللَّه ތިބި ފާހަގަ آخَر ބަލައިގަންނަވާ ދަނީ ފާހަގަ ކުރަންވާނެ ކަންކަމެއް ކަމަށް ވާހަކަ ދަންނަވާ ދިނުމަށް. ފާރިސް أَبو الدَّردَاءِ ތިބި ކަންކަމުގައި ދެކެވޭ ކަމަށް ވާހަކަ ދަންނަވާ ދިނުމަށް. ދަނީ أَبو الدَّردَاءِ ބޭނުންވާ ބަދަލު ދިނުމަށް ތިބި ކަންކަމުގައި ކަމަށް. ތިބި رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ދަތުރުގައި ތިބިކަމަށް ވާހަކަ ދަންނަވާ ދެއްވުމަށް؟ ބޭނުން ފާހަގަ ކުރެއްވުމަށް. ފާރިސް. ފާރިސް ކަމަށް ކަމަށް ކަންކަމުގައި ކަމަށް ކަންކަމުގައި ކަމަށް ކަންކަމުގައި

799- وعن أبي سعيدٍ الخدْرِيِّ رضيَ اللَّهُ عنه قال: قَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « إزرَةُ المسلِمِ إلى نصْفِ السَّاقِ ، وَلاَ حَرَجَ أَوْ لا جُنَاحَ فيما بَيْنَهُ وَبَيْنَ الكَعْبَيْنِ ، فَمَا كانَ أَسْفَلَ منَ الكعْبَينِ فَهَوُ في النَّارِ ، ومَنْ جَرَّ إِزارهُ بَطَراً لَمْ يَنْظرِ اللَّه إِلَيْهِ» .

رواهُ أَبُو داود بإِسنادٍ صحيح .

މާތްاللَّـه ރުއްސުންލެއްވި أبـو سـعيدٍ الخـدْرِي ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُـولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـــديث ކުރެއްވިއެވެ. މުސްލިމުންގެ ފޫޅުން ބަހައްޓަން ޖެހޭނީ ފައިގެ ކަނޑިޔާގެ މެދުވަރަކަށެވެ. އަދި އެރިސްބުން ފުރިޔަގަން ތަބަވަރުގެއިތުރުގޮތް މިންވަރަށް ބަހައްޓުން ހުއްދަވެގެންވެއެވެ. އަދި ތަބަވަރުގެން ދިރިއަށް (ހުދުމުން) ވާ ބައިވާރި ނަރަވަށިގެއެވެ. އަދި ބޭވޫނިވިގެ ގޮތުން ހުދުން (ތަބަވަރުގެން) ދިރިއަށް ދުވާނަގެން ހެންނަމިހާރަށް މާތްالله (رحمـة ގެ ބައްގޮވުމެއް) ނުބައްގާ ހުއްޓެވެ.

800- وعن ابنِ عمر رضيَ اللَّه عنهما قال : مَرَرْتُ عَلى رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَفي إِزاري اسْترْخَاءٌ . فَقَالَ : « يا عَبْدَ اللَّهِ ، ارْفَعْ إِزارَكَ » فَرفعتهُ ثُمَّ قَالَ : «زِدْ»، فَزِدْتُ ، فَمَا زِلْتُ أَتَحَرَّاها بَعْدُ . فَقَالَ بَعْض القُوْمِ : إلى أَيْنَ ؟ فَقَالَ : إلى أَنْصاف السَّاقَيْنِ». رواهُ مسلم .

މާތްاللَّـه އެދެބޭފުޅުންނަށް ރުއްސުންލެއްވި عبـدِ اللَّـه بـن عمـر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ އެއްފަހަރަކު رسُـولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ގެ އަރިހަށް ދިޔައިމެވެ. އޭރުން ތިމަންނަގެ ހުދުންއެޅި (ތަބަވަރުގެން ދިރިއަށް) ދުވަފައިއެވެ. ފަހެ حـــديث ކުރެއްވިއެވެ. ޔާالله ގެ އަޅާއެވެ. ތިބާގެ ހުދުން މަތިކުރާ ނަގާށެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ ހުދުން މަތިކުރީ ނަގައިމެވެ. ދުވަ(ވަށް) حـــديث ކުރެއްވިއެވެ. އަދިވެސް މަތިކުރާ ނަގާށެވެ. (رواى ވިދާޅުވެވޮޑިގެ.) މުދުވަރަށް ފަހެ ތިމަންނަ ހުދުން ދުވަގެއި އަބަދުވެސް އަނަގަން ސަމާލުވެވެ. ފަހެ ބަޔަކު ބޭފުޅުން އަސްހާބުން ސުވާލު ކުރެއްވިއެވެ. (ތިބާ ހުދުން އަޅާލީ) ކިއާ ވަރަކަށް ހައްދަވާ؟ ފަހެ އޭނާ ޖަވާބު ދެއްވިއެވެ. ފައިކަޑީގެ މެދުވި ހަމައަށެވެ.

801- وعنه قال : قالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ جَرَّ ثَوبَه خيلاءَ لَمْ يَنْظُرِ اللَّه إِلَيْهِ يَوْمَ القيامِةِ » فقالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ : فَكَيْفَ تَصْنَعُ النِّسَاءُ بِذُيُولِهِنَّ ، قالَ : « يُرْخينَ شِبْراً». قَالَتْ: إِذن تَنكَشفُ أَقْدامُهنَّ . قال : « فيُرْخِينَهُ ذِراعاً لاَ يَزِدْنَ » .

رواهُ أبو داود ، والترمذي وقال : حديث حسن صحيح .

ތަނޑުގ صحابى (ރ)اللَّه ތަނުގެ عبدِ اللَّه بن عمر ގ ކަމުގ ތިއްބެވި ކަމެއް. ކިޔާދެއްވި رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަމުގ. ތިއާ ކިޔާދެއްވި ގޮތަކީ ތިމަންމަ (ތިމަންމަ) ދުނިޔެ ދޫކޮށް ދާ ފަހަރު ކަލާ ދިމާ ކަމުގ الله سبحانه وتعالى قِيَامة ދުވަހު رحمة ގ ތިމަންމަ ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް ކަމުގ. ތަނަކީ أُمُّ سَلَمَة ކަމުގ ކިޔާދެއްވި ގޮތް. ތަނުގ ކަމުގ ތިއްބެވި ގެއަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް ކަމުގ؟ حديث ކަމުގ. ކަމަކަށް ފެނުނު ކަމެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް ކަމުގ. ތަނުގ ތިއްބެވި ގެއަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް ކަމުގ. حديث ކަމުގ. ތަނުގ ތިއްބެވި ގެއަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް ކަމުގ. ތަނުގ ތިއްބެވި ގެއަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް ކަމުގ.

120- باب استحباب ترك الترفع في اللباس تواضعاً

تواضع ތަނުގ ކަމުގ ތިއްބެވި ގެއަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް مستحب ކަމުގ ތިއްބެވި باب

ތަނުގ ކަމުގ ތިއްބެވި ގެއަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް ب باب ގެ ތިމަންމަ ތަނުގ ކަމުގ ތިއްބެވި ގެއަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް "ތިއާ ކިޔާދެއްވި ގޮތަކީ ތިމަންމަ ތަނުގ ކަމުގ ތިއްބެވި ގެއަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް باب" ކަމުގ ތިއްބެވި ގޮތް.

قد سبق في باب فضل الجوع وخشونة العيش جُمَلٌ تتعلق بهذا الباب

802- وعن معاذِ بن أَنسٍ رضي اللَّه عنه أَنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «مَنْ تَرَكَ اللِّباس تَواضُعاً للَّه ، وَهُوَ يَقْدِرُ عليْهِ ، دعاهُ اللَّهُ يَوْمَ القِيامَةِ عَلى رُؤُوسِ الخَلائِقِ حتى يُخَيِّره منْ أَيِّ حُلَلِ الإِيمان شَاءَ يلبَسُها » .

رواهُ الترمذي وقال : حديث حسن .

ރ)اللَّه ތަނުގ معاذِ بن أَنس ގ ކަމުގ ތިއްބެވި ގޮތް. ތަނުގ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަމުގ. ތިއާ ތަނުގ ތިމާގެ ދަށުގ ތިބެ ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް ތަނުގ ކަމުގ ތިއްބެވި ގެއަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް تواضع ތަނުގ ކަމުގ ތިއްބެވި ގެއަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް ތަނުގ ކަމުގ ތިއްބެވި ގެއަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް الله سبحانه وتعالى قِيَامة ދުވަހު ތަނުގ ކަމުގ ތިއްބެވި ގެއަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް ތަނުގ ކަމުގ ތިއްބެވި ގެއަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް ތަނުގ ކަމުގ ތިއްބެވި ގެއަށް ދަތުރުކުރާ ފަރާތްތަކެއް ތަނުގ ދެކެ ބަލާ ގޮތަށް

ﻳﻘﺘﺼﺮ ﻋﻠﻰ ﻣﺎ ﻳﺰﺭﻱ ﺑﻪ ﻟﻐﻴﺮ ﺣﺎﺟﺔ ﻭﻻ ﻣﻘﺼﻮﺩ ﺷﺮﻋﻲ.

121- باب استحباب التوسط في اللباس
ولا يقتصر على ما يزري به لغير حاجة ولا مقصود شرعي

ﻳﻘﺘﺼﺮ ﺍﻟﻌﺒﺪ ﻓﻲ ﻟﺒﺴﻪ ﻋﻠﻰ ﻣﺎ ﻳﺰﺭﻱ ﺑﻪ ﻟﻐﻴﺮ ﺣﺎﺟﺔ ﻭﻻ ﻣﻘﺼﻮﺩ ﺷﺮﻋﻲ, ﻣﺴﺘﺤﺐ ﻭﻫﻮ ﺍﻟﺘﻮﺳﻂ ﺑﻼ ﻋﻴﺐ ﻓﻘﺮ ﻭﻛﺒﺮ ﻭﻧﺤﻮ ﺫﻟﻚ، ﺑﺎﺏ

803- عن عمرو بن شُعَيبٍ عن أَبيه عَنْ جدِّهِ رضيَ اللَّهُ عنه قال : قالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « إن اللَّه يُحِبُّ أَنْ يُرى أَثَرُ نِعْمَتِهِ عَلى عبْده» .

رواهُ الترمذي وقال : حديثٌ حسن .

ﻋﻦ ﻋﻤﺮﻭ ﺑﻦ ﺷﻌﻴﺐ ﻋﻦ ﺃﺑﻴﻪ ﻋﻦ ﺟﺪﻩ ﺻﺤﺎﺑﻲ ﻭﻫﻮ ﺟﺪ ﺃﺑﻲ ﻋﻤﺮﻭ ﺑﻦ ﺷﻌﻴﺐ ﻭﻳﻘﺎﻝ ﻟﻪ ﺻﺤﺒﺔ ﻭﺭﻭﺍﻳﺔ. ﻭﻳﻘﺎﻝ: ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﺻﻠﻰ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﺣﺪﻳﺚ ﺣﺴﻦ. ﻭﻳﺤﺘﻤﻞ ﺃﻥ ﻳﻜﻮﻥ ﺍﻟﻠﻪ ﺳﺒﺤﺎﻧﻪ ﻭﺗﻌﺎﻟﻰ ﺃﺭﺍﺩ ﺑﺎﻟﻨﻌﻤﺔ ﺍﻟﻤﺎﻝ ﻭﺍﻟﻌﺒﺪ ﻭﺍﻟﺨﻴﻞ ﻭﻧﺤﻮ ﺫﻟﻚ.

122- باب تحريم لباس الحرير على الرجال
وتحريم جلوسهم عليه واستنادهم إليه وجواز لبسه للنساء

ﺗﺤﺮﻳﻢ ﻟﺒﺲ ﺍﻟﺤﺮﻳﺮ ﻭﺍﻟﺠﻠﻮﺱ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺍﻻﺳﺘﻨﺎﺩ ﺇﻟﻴﻪ ﻟﻠﺮﺟﺎﻝ ﺣﺮﺍﻡ، ﻭﺃﻣﺎ ﺍﻟﻨﺴﺎء ﻓﻴﺠﻮﺯ ﻟﺒﺴﻪ ﻟﻬﻦ ﻭﻳﺒﺎﺡ ﻟﻬﻦ ﺍﻟﺠﻠﻮﺱ ﻭﺍﻻﺳﺘﻨﺎﺩ ﺇﻟﻴﻪ ﻭﻫﻮ ﺣﺮﺍﻡ ﻋﻠﻰ ﺍﻟﺮﺟﺎﻝ، ﻭﺃﻣﺎ ﺍﻟﺨﺰ ﻓﻬﻮ ﺣﺮﻳﺮ ﻭﻫﻮ ﺣﺮﺍﻡ ﻋﻠﻰ ﺍﻟﺮﺟﺎﻝ، ﻭﺃﻣﺎ ﺍﻟﺨﺰ

ﺑﺎﺏ

804- عن عمر بن الخطَّاب رضيَ اللَّه عنه قال : قالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لاَ تَلْبَسُوا الحرير ، فَإِنَّ مَنْ لَبِسهُ في الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ في الآخرةِ . » متفقٌ عليه .

ﻋﻦ ﻋﻤﺮ ﺑﻦ ﺍﻟﺨﻄﺎﺏ ﻋﻦ ﺃﺑﻴﻪ ﻋﻦ ﺟﺪﻩ ﻭﻫﻮ ﺟﺪ ﺃﺑﻲ ﻋﻤﺮﻭ ﺑﻦ ﺷﻌﻴﺐ ﻭﻳﻘﺎﻝ ﻟﻪ ﺻﺤﺒﺔ ﻭﺭﻭﺍﻳﺔ. ﻭﻳﻘﺎﻝ: ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﺻﻠﻰ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺳﻠﻢ ﺣﺪﻳﺚ ﺣﺴﻦ. ﻭﻳﺤﺘﻤﻞ ﺃﻥ ﻳﻜﻮﻥ ﺍﻟﻠﻪ ﺳﺒﺤﺎﻧﻪ ﻭﺗﻌﺎﻟﻰ ﺃﺭﺍﺩ ﺑﺎﻟﻨﻌﻤﺔ ﺍﻟﻤﺎﻝ ﻭﺍﻟﻌﺒﺪ ﻭﺍﻟﺨﻴﻞ ﻭﻧﺤﻮ ﺫﻟﻚ.

ړډړېړوړېړېړ ړېړېړ ېړېړ ېړېړېړ ړ ېړېړېړ آخرة ېړوړېړ ړېړېړ ېړېړ ېړېړ ېړېړ.

805- وعنه قال : سمِعتُ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : « إنَّما يلبَسُ الحريرَ منْ لا خَلاق لَهُ» متفقٌ عليه .

ړېړ صحابى (ړېړاللّه ېړېړېړ عمر بن الخطّابى ېړېړ ېړېړېړ. رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ېړېړېړېړ ېړېړ ړېړېړ. ړېړېړېړ ړېړېړ)ړېړ ړېړېړېړ.

وفي روايةٍ للبُخاريَ : « مَنْ لاَ خَلاَقَ لَهُ في الآخِرة » .

ړېړ بُخاريَ ى ېړېړېړېړ ېړېړ. ړېړ ېړېړ آخرة ېړوړېړ ړېړېړ ېړېړېړ.

قولُهُ : « مَنْ لا خَلاَقَ لَهُ » ، أَيْ : لاَ نَصيبَ لَهُ .

806- وعن أنس رضي اللَّه عنه قال : قالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ لَبِسَ الحرير في الدُّنْيا لَمْ يَلْبسْهُ في الآخرَةِ » متفقٌ عليه .

ړېړاللّه ېړېړېړ أنس ېړېړ ېړېړ ېړېړېړ. ېړېړ رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ېړېړېړ. ېړېړېړ ېړېړ ېړېړ آخرة ېړوړېړ ړېړېړ ېړېړ ېړېړ.

807- وعن عليٍّ رضي اللَّه عنه قال : رأَيْتُ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَخَذَ حَرِيراً ، فَجَعلَهُ في يَمينه ، وَذَهَباً فَجَعَلَهُ في شِمالِهِ ، ثُمَّ قَالَ : « إنَّ هذَيْنِ حرَامٌ عَلى ذُكُورِ أُمَّتي » .

ړېړاللّه ېړېړېړ علي ېړېړ ېړېړ ېړېړېړ. ېړېړ رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ېړېړېړ ېړېړېړېړ ېړېړېړېړ ېړېړېړ. ېړېړ ېړېړېړېړ ېړېړېړ. ېړېړ ېړېړېړ. ېړېړ ېړېړېړ حديث ېړېړېړ. ېړېړېړېړ ېړېړېړ ېړېړ ېړېړېړ.

رواهُ أبو داود بإسنادٍ حسن

808- وعن أبي مُوسى الأشْعريِّ رضي اللَّه عنه أنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « حُرِّم لِبَاسُ الحَرِيرِ وَالذَّهَب على ذُكُورِ أُمَّتي ، وَأُحلَّ لإنَاثِهِم » .

ރަޟިاللَّهޢަންހު ރިވާކުރެއްވި أبو مُوسى الأشْعريِّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައި ވިދާޅުވިއެވެ. ހަރީރުގެ ހެދުމާއި ރަން އަހަރެންގެ އުއްމަތުގެ ފިރިހެނުންނަށް حرامކުރެވިގެންވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ އަންހެނުންނަށް އެތަކެތި حلال ކުރެވިގެންވެއެވެ.

رواهُ الترمذي وقال حديثٌ حسن صحيح .

809- وعن حُذَيْفَة رضي اللَّه عنه قال : نَهَانَا النَّبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أنْ نَشْرب في آنِيةِ الذَّهب وَالفِضَّةِ ، وَأنْ نَأْكُل فِيهَا ، وعَنْ لُبْسِ الحَرِيرِ وَالدِّيبَاج وأنْ نَجْلِس عَلَيّهِ . رواه البخاري.

ރަޟިاللَّـهޢަންހު ރިވާކުރެއްވި حُذَيْفَـة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبيُّ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ތިމަންމެނަށް ރަނާއި ރިހީގެ ތަށިތަކުގައި ބުއިން މަނާކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި އެތަކެތީގައި ކެއުން މަނާކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި ހަރީރާއި ދީބާޖު ހެދުން އަޅައިގަތުން މަނާކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި އެތަކެތީގެ މަތީގައި އިށީނުން މަނާކުރައްވައިފިއެވެ.

123- باب جواز لبس الحرير لمن به حِكّة

ގަޔަށް ހަކަހާ ޖެހިގައި ގަހާރުގެ ބަލިކުރެއްގެ މީހަކަށް ހަރީރު ހެދުން ލުމުގެ ހުއްދަދެވިގެންވާ ބަޔާންވެގެންވާ باب

810- عن أنس رضي اللَّه عنه قال : رَخَصَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم للزبير وعبْد الرَّحْمنِ بنِ عوْفٍ رضي اللَّه عنهما في لبْسِ الحَرِيرِ لحِكَّةٍ بهما . متفقٌ عليه .

ރަޟިاللَّهޢަންހު ރިވާކުރެއްވި أنس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ހަރީރު ހެދުން ލުމުގެ ހުއްދަ ދެއްވިއެވެ ރަޟިالله ޢަންހު ރިވާކުރެއްވި زبير ގެފާނާއި އަދި ރަޟިالله

ތަމްސީލުކުރެވެ. عبْد الرَّحْمنِ بنِ عوْف ؓ ދެރީ ފާރަހަމަކުރަން ބަލައިގެން ހުރި ހާލަތުގައި ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކެވެ.

124– باب النهي عن افتراش جلود النمور والركوب عليها

ދިނާވަގެ ހަންތައް އިށީނުމަށް ބޭނުން ނުކުރުމާއި އަދި ސަވާރުވުމުން އެތަކެތި ބޭނުން
ނުކުރުން ބަޔާންވެގެންވާ باب (ދިނާވަކީ ކަނޑުކުރެވިފައިވާ ގަނޑުކުރުގެ ބުރުގާ ކަޅުކުރުގެ
ބުރުގާ.)

811– عنْ مُعاويةَ رضي اللَّه عنه قالَ : قال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم:«لاَ تَرْكَبوا الخَزَّ وَلاَ النَّمارَ » .

حديث حسن ، رواهُ أَبو داود وغيره بإسنادٍ حسنٍ .

މާނަ اللَّه ތަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ مُعاويةَ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حـــديث ކުރެއްވިއެވެ.ތިޔަބައިމީހުން ދިނާވަގެ ހަމުގައި އަދި ފޮތިފޮށި ސަވާރުވުމުން ބޭނުން ނުކުރާށެވެ.

812– وعن أبي المليح عن أَبيهِ ، رضيَ اللَّه عنه ،أنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَهَى عنْ جُلُودِ السِّباعِ.

رواهُ أبو دَاود ، والترمذي ، والنسائي بأَسَانِيد صحاح .

މާނަاللَّـهتަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أبـو المليح ގެ صـــحابى ގެ ބައްޕާގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمފަރާތުން ފަސްދަނބުގެ ހަންތައް ބޭނުން ކުރުމުން މަނާކުރެއްވިއެވެ.

وفي روايةِ الترمذي : نَهَى عنْ جُلُودِ السِّباعِ أنْ تُفْتَرَشَ .

الترمذي ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ފަރާތުން ފަސްދަނބުގެ ހަންތައް މަތީގައި އިށީނުން މަނާކުރެއްވިއެވެ.

125– باب ما يقول إذا لبس ثوباً جديداً أو نعلاً أو نحوه

އަލަށް ފޮތިގަނޑެއް ލައިފި ނުވަތަ އަލަށް ފައިވާނެއް ލައިފި ނުވަތަ އެފަދަ އެހެންވެސް އެއްޗެއް ލައިފި
ކިޔަންވާ دعاء ބަޔާންވެގެންވާ باب

813- عن أبي سعيد الخُدْري رضيَ اللَّه عنه قال : كانَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذا اسْتَجَدَّ ثَوْباً سَمَّاهُ باسْمِهِ عِمامَةً ، أَوْ قَمِيصاً ، أَوْ رِدَاءً يقُولُ : « اللَّهُمَّ لكَ الحَمْدُ أَنْتَ كَسَوْتَنِيهِ ، أَسْأَلُكَ خَيْرَهُ وَخَيْرَ ما صُنِع لَهُ ، وأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وشَرِّ ما صُنِعَ لَهُ » .

رواهُ أبو داود ، والترمذي وقال : حديث حسن .

ڴەاللَّەنەڕەحمەتى أبو سعيد الخُدْريئ ڕەزامەند بوونى هەبێت. وێڕاى دەكا. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئەم ڤەرمودەى ڕستوە ئەبارەى ئەوەى كەسێك (جلێكى) نوێى (ئەدەرێ) دەيپۆشى. (ناوى جلەكەى) دەڵێ. « اللَّهُمَّ لكَ الحَمْدُ أَنْتَ كَسَوْتَنِيهِ ، أَسْأَلُكَ خَيْرَهُ وَخَيْرَ ما صُنِع لَهُ ، وأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ وشَرِّ ما صُنِعَ لَهُ »

ڴەسەرەڤ:- ئێ ڕەفیقەکانم ئەوەندەى حەق هەیە ڕێزى لێبگیرێ! هەندێک حەق هەیە ڕێزى لێبگیرێ. جەنگەڵ هەیە ڕێزى لێبگیرێ. جەنگەڵ هەیە ڕێزى لێبگیرێ. هەر ڕ هۆى هۆڵەکەوە ڕەحمەتەوە هەیە ڕێزى لێبگیرێ حەزرەتى هەیە. هەر جەنگەڵ هۆیەکى هەیە ڕێزى لێبگیرێ حەزرەتى هەیە. هەر هۆى هۆڵەکەوە هەیە ڕێزى لێبگیرێ حەزرەتى هەیە.

126- باب استحباب الابتداء باليمين في اللباس

بابى پێشکەوتنى بەڕاستەوە لە جلوبەرگدا مستحب

هذا الباب قد تقدم مقصوده وذكرنا الأحاديث الصحيحة فيه . (انظر الباب التاسع والتسعون في استحباب تقديم اليمين في كل ما هو من باب التكريم)

ئ باب ئەم ڕێزلێنە حديث هەیە ڕستوە. هەر ڕ باب ئەم صح حديث هەیە وەرگیڕاوە.

127- باب آداب النوم والاضطجاع

والقعود والمجلس والجليس والرؤيا

814- عن الْبَراءِ بن عازبٍ رضيَ اللَّه عنهما قال : كَانَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذا أَوَى إلى فِرَاشِهِ نَامَ عَلى شِقِّهِ الأَيمنِ ، ثُمَّ قال : « اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إليْكَ ، وَوجَّهْتُ وَجْهي إلَيْكَ ، وفَوَّضْتُ أَمْرِي إلَيْكَ ، وَأَلجَأْتُ ظهْري إلَيْكَ ، رَغْبةً وَرهْبَةً إلَيْكَ ، لا مَلْجأ ولا مَنْجى مِنْكَ إلاَّ إلَيْكَ ، آمَنْتُ بِكتَابكَ الذي أَنْزلتَ ، وَنَبيِّكَ الذي أَرْسَلْتَ » .

رواه البخاري بهذا اللفظ في كتاب الأدب من صحيحه .

ﮔُﻮْﷲﷲ ﺋُﻘَﺮَﻫَﻮَﺯِﺭَﺗَﺨْﺮْﺷَﺮَﺷْ ﺗَﻮْﺷْـَﻮْﺷْﺮَﺧْﻮِ الْبَراءِ بن عازبﻯ ﺑِﻬَﻮِﺷْ ﺑِﺮِﻭَّﻯَﺮْﺷْﺮَﻭَﺋُﻮَﺩَﻯ. ﻭِﻗَّﺮَﺯْﻭِﺋُﻮَﺩَﻯ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻫَﺮْﺷَﺮَﺋُﻮَﻫَﻮَﺷْ ﻭَﻩَﺋِﺮِﻯَﺮْﺷْ ﺳِﺮِﻗِ ﺗَﺮَﺋُﻮَﻫَﻮَﺳِﺮَﺷَﺮَﺩَ ﺑَﺮَﺷَﺮَﺋُﻮَﺯِﺭِﻯَ ﺗَﺮَﺋُﻮَﻫَﻮَ ﺋُﺮْﺷَﺮَﻭَﻩَﺋِﺮِﻯَﺮْﺷَﺮَﻭَﺋُﻮَﺩَﻯ. (ﻗُﺮْﺷْ) ﺋُﺮَﺷَﺮَﺯَﺭْ دعاءﺗَﺮَﺷَﺮَﺋُﻮَﺩَﻯ. « اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إليْكَ ، وَوجَّهْتُ وَجْهي إلَيْكَ ، وفَوَّضْتُ أَمْرِي إلَيْكَ ، وَأَلجَأْتُ ظهْري إلَيْكَ ، رَغْبةً وَرهْبَةً إلَيْكَ ، لا مَلْجأ ولا مَنْجى مِنْكَ إلاَّ إلَيْكَ ، آمَنْتُ بِكتَابكَ الذي أَنْزلتَ ، وَنَبيِّكَ الذي أَرْسَلْتَ »

ﷺ ﺭَﻫَﻮَﺯَﻭَﺭِ ﺋُﻮَﺷْﺮَﺋُﻮَﺩَﻫَﻮَّ ﺋِﺮِﮔَّﺮْ! ﺣِﺮَﮔَّ ﺣِﺮَﮔَّﯨ ﺳَﺮِﻗْـَﻮَ ﻫِﻮَ ﺋِﺮِﮔَّﺮِﻩِ ﺭَﮔَّﺮْ ﺗَﺮَﺩَﺩَﯨ. ﻫَﺮِﻩِ ﺣِﺮَﮔَّ ﺣِﺮَﮔَّﯨ ﺩُﺩْﺷ ﻫِﻮَ ﺋِﺮِﮔَّﺮَﯨ حضـــــــرة ﻫَﺮْﺷ ﺗَﺮِﻫَﺮَﺣِﻮِﺗَﺮَﺩَﺩَﯨ. ﻫَﺮِﻩِ ﺣِﺮَﮔَّ ﺣِﺮَﮔَّﯨ ﺋُﺮْﺷَﺮَﺯَﻩِ ﺗَﺮْﺷَﺮَﻫَﻮَﻫَﻮْ ﻫِﻮَ ﺋِﺮِﮔَّﺮِﻩِ ﺭَﮔَّﺮْﺗَﺮَﺩَﺩَﯨ. ﻫَﺮِﻩِ ﺣِﺮَﮔَّ ﺣِﺮَﮔَّﯨ ﺭَﺳِﺮَﻯَﺴْﺮَﻉَ ﻫِﻮَ ﺋِﺮِﮔَّﺮَﯨ ﻫَﻮَﺗَّﺎﻫَﻮِﺗَﺮَﺩَﯨ ﻫَﺮَﺗَﺮْﺩَﺩَﯨ. ﺋَﺮِﻩِ ﻫِﻮَ ﺋِﺮِﮔَّﺮَﻫَﻮْ ﺣِﺮَﮔَّ ﺭِﻫِ ﺧْﻮِﻯَ ﻫَﻮَﺗَّﺎﻫَﻮِﺗَﺮَﺩَﯨ ﻫَﺮَﺗَﺮْﺩَﺩَﯨ ﺭَﻫَﻮَﺯَﻭَﺭِ ﻫَﻮِﺭِ ﻫِﻮَ ﺋِﺮِﮔَّﺮَﻫَﻮْ ﺣِﺮَﮔَّ ﺭِﻫِ ﻫِﻮَﺧْﻮِﻫَﻮِﺗَﺮَﯨ ﻫَﺮَﺗَﺮْﺩَﺩَﯨ ﻫِﻮَ ﺋِﺮِﮔَّﺮَﯨ ﺗَﺮَﺩَﻫَﻮَﺗَّﺮْ ﺯِﻫَﺮَﻭَﺭِ ﻫَﻮَﺗَّﺎﻫَﻮِﺗَﺮَﻫَﻮْ ﺭَﻫَﺮَﺗَﺮَﻫَﺮَﺗَّﺮْ ﺋَﺮَﺷْ ﺗَﺮَﻭَﺗَﺮْ ﻫَﻮَﺷْﺮَ ﺗَﺮَﻭَﺋُﻮَﺩَﻯ. ﻫَﺮِﻩِ ﻫِﻮَ ﺋِﺮِﮔَّﺮَﯨ حضـــــرةﻫَﺮْﺷ ﺯِﻫَﺮَﻭَﺭِ ﺳَﻮَﮔَّﺮَﺩَﻫَﻮَﺭَﻫَﻮْ ﺧِﺘَّﻮْ ﺋَﺮَﺷْﺮَﻭَﺷْﺮَﻫَﻮْ ﺗَﺮَﻭَﺋُﻮَﺩَﻯ. ﺣِﺮَﮔَّ ﻫِﻮَ ﺋِﺮِﮔَّﺮَ ﺩَّﻮَﺗَﺮَﻫَﻮَﺯَﺭِﻩِﮔَّ ﻫِﻮَ ﺋِﺮِﮔَّﺮَﯨ ﺯَﻭَﻫَﻮْ ﺋِﺮِﮔَّﺮَﺩَﺩَﯨ. ﻫَﺮِﻩِ ﺣِﺮَﮔَّ ﻫِﻮَ ﺋِﺮِﮔَّﺮَ ﺯَﻭَﺭَﻫَﻮَﺯَﺭِﻩِﮔَّ نبـــيﻩِﮔَّ ﻫَﺮْﺷ ﺋِﺮِﮔَّﺮَﻫَﻮَﺩَﺩَﯨ.

815- وعنه قال : قال لي رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِذَا أَتَيْتَ مَضْجَعكَ فَتَوَضَّأْ وُضُوءَكَ لِلصَّلاةِ ، ثُمَّ اضْطَجِعْ عَلى شِقِّكَ الأَيمَنِ ، وَقُلْ .. » وذَكَرَ نَحْوهُ ، وفيه : « واجْعَلْهُنَّ آخِرَ مَا تَقول » متفقٌ عليه .

ތަރިˇ ˇصحابى (ˇތަˇރިˇ ˇ ˇ

ތަނަ. ތިމާ ތަނަވަހަ ކަމަށްވާތީ ދެކެވުނީ ތިމާ ތަނަ. ތަނ ތަނަ ތަނަ ތަނ ތަ ތަ ތަ ތަ ތަ ތަ ތަ ތަ ތަ ތަ ތަ ތަ ތަ ތ ތ ތ

820- عن عبدِ الله بن يزيد رضي الله عنه أنه رأى رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مُستَلقِياً في المسَجْدِ وَاضعاً إحْدَى رِجْليْهِ عَلى الأُخْرىَ متفق عليه .

ﷺ عبدِ الله بن يزيد ئ ﺑِﻬَﺪِﺳْ ﻣِﺮﷺﻮَﺭَﻩْ. ﺭَﺭَﺑَﺮَﻭَﺭْﺳْ ﺋ صحابى ﻫَﺮْ رسُولُ اللّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم ﺣِﺴْﺒِﻪْﺭَﻩ ﻫَﺴﺮَﺭَﺣِﺲْ ﻫَﺮْﺷﺮﷺﺲْ ﻫَﺮْﻣُﺮِﻫَﺮَﻫْﻜَﺲْ ﻫَﺮْﻣُﺮِﻩ ﺳَﺮْﺳْﺮَﻭَﺮِﺭﷺﺲْ ﻫَﺮْﺳَﺮَﻭَﺳِﺮﺑَﺮْ ﺗُﺴِﺮَﻭَﻩَﺮِﺭَﻭَﻩْ.

821- وعن جابر بن سمرة رضي الله عنه قال : « كان النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذَا صَلَّى الْفَجرَ تَرَبَّعَ في مَجْلِسِهِ حتَّى تَطْلُعَ الشَّمسُ حَسْنَاء » حدِيث صحيح ، رواه أبو داود وغيره بأسانيد صحيحة.

ﷺ اللّه ﻫَﺮْﻣُﺮَﻫَﺮِﺭَﺑَﺮْﺳَﺮْﺳْ ﻫَﺮْﻣُﺮﷺﻮَﺭَﻩْ جابر بن سمرة ئ ﺑِﻬَﺪِﺳْ ﻣِﺮﷺﻮَﺭَﻩْ. ﻭِﻣُﺮْﺭِﻭِﻫَﺮْ. نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻣُﺮِﺳْ ﺳَﺮﷺﻮْﺳْ ﺳِﺮِﺭَﻩَﺮِﺭَﻭَﻫَﺮْﻣُﺮَﺭْ ﺭِﻫَﺮَﺮﷺ ﺳِﺮِﺭَﻭْﺳْﻮْﺳْ ذكر ﺭَﻭِﻩَﺮِ ﻣُﺮَﺭِﻫَﺮْﺭِﺭْ ﻭَﺮْﺑَﺮْﻫَﺮَﻭَﺭِﺭْﺳْ ﺭِﺳِﺮﻣُﺮَﻭَﻩَﺮِﺭْﺳْ ﺭِﻫَﺮْﺳَﺮَﻭَﻫَﺮْﺭَﻩْ.

822- وعنِ ابن عمر رضي الله عنهما قال : رأيت رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بفناء الكَعْبةِ مُحْتَبياً بِيَدَيْهِ هكَذَا ، وَوَصَفَ بِيَدِيهِ الاحْتِباء، وَ هُوَ القُرفُصَاء رواه البخاري.

ﷺ اللّه ﻫَﺮْﻣُﺮَﻫَﺮِﺭَﺑَﺮْﺳَﺮْﺳْ ﻫَﺮْﻣُﺮﷺﻮَﺭَﻩْ عبدِ اللّـه بن عمر ئ ﺑِﻬَﺪِﺳْ ﻣِﺮﷺﻮَﺭَﻩْ. ﻭِﻣُﺮْﺭِﻭِﻫَﺮْ. ﻭِﻫَﺮْﺳَﺮ رسُولُ اللّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم ﺳَﺮْﻫَﺮَﻩَﺮْ ﺭِﻫَﺮْﺭَﻩِﺭ ﺭِﻩَﺮَﻫْﺲْ ﻫَﺮْﻣُﺮْ ﻣُﺮَﺭِﻫَﺮَﺳِﺮِﻩَﺮِﺭ ﺭِﺳِﺮﻣُﺮَﻭَﻩَﺮِﺭْﺳْ ﺭِﻫَﺮَﺳَﺮَﻭَﺳِﺮﺑَﺮْ ﻣُﺮَﺭْﺳِﺮِﻩَﺮْ. ﻫَﺮِﺭِ ﺋ صحابى ﻫَﺮِﻫْﺮَﻫَﺮْ ﻫَﺮِﻩَﺮْ ﺭِﺳِﺮﻣُﺮَﻭَﻩَﺮِﺭْﺳْ ﺳَﺮْﺭَﺮْ ﻣُﺮْﺭَﻭَﻩْ. ﻫَﺮِﻩَﺮْ ﺭِﺳِﺮﻣُﺮَﺭْ ﻫَﺮَﻫِﺮ ﻫَﺮْﺳْ ﺭِﻫَﺮَﺳِﺮِ القُرفُصَاء ﺋَﺮَﻩْ.

823- وعن قَيْلَةَ بِنْت مَخْرَمَةَ رضي الله عنها قالت : رأيتُ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وهو قَاعِدٌ القُرفُصَاءَ فلما رأيتُ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم المتَخَشِّعَ في الجِلْسةِ أُرْعِدتُ مِنَ الفَرَقِ . رواه أبو داود ، والترمذي.

ﷺ اللّه ﻫَﺮْﻣُﺮﷺﻮْﺳْ ﻫَﺮْﻣُﺮَﻫْ قَيْلَةَ بِنْت مَخْرمَة ئ ﺑِﻬَﺪِﺳْ ﻣِﺮﷺﻮَﺭَﻩْ. ﻭِﻣُﺮْﺭِﻭِﻫَﺮْ. نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺋَﺮَﺑَﺮَﺋَﺮْﺳَﺮْﺳَﺮْ ﻫَﺮْﻣُﺮْﺭَﻩْ ﺭِﻫَﺮَﺮﷺﺲْ ﺭِﺳِﺮﻣُﺮَﻭَﻩَﺮِﺭْﺳْ ﺭِﻫَﺮَﺳَﺮَﻭَﺳِﺮﺑَﺮْ ﻭِﻫَﺮْﺳَﺮَﻫَﺮْ ﻫَﺮْﺷﺮَﻩَﺮْ. ﻫَﺮِﻩَﺮْ ﺋَﺮَﺑَﺮَﺋَﺮْﺳَﺮْﺳَﺮْ ﺋَﺮِﺳِﺮﻣُﺮَﺭَﺑَﺮْ ﺭِﻩَﺮِ خشوع ﻫَﺮْﺳْ ﻫَﺮِﺑَﺮْﺳْ ﻣُﺮَﺭِﻫَﺮ

ﻫﻪﺗﻪﺱ ﻣﻮﺣﻪﺳﻪﺭﻯ ﺭﻪﺭﻮﺳﻪﺓ ﻫﻪﺗﻪﻣﻪﺗﻪ ﻫﺮﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ.

824- وعنِ الشَّريد بن سُوَيْدٍ رضي الله عنه قال : مر بي رسولُ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَأنا جَالس هكذا ، وَقَدْ وَضَعتُ يَدي اليُسْرَى خَلْفَ ظَهْرِي وَاتَّكأْتُ عَلَى إلْيَة يَدِي فقال : أتقْعُدُ قِعْدةَ المغضُوبِ عَلَيهِمْ ، رواه أبو داود بإسناد صحيحٍ .

ﺩﻩﷲ ﻫﻪﻣﻪﺗﻪﻣﻪﺷﻪﺯﻪﻣﻮﺍﻟﺸَّﺪﻳﺪ بن سُوَيْد ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺱ ﻫﺮﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ. ﻭﻪﺷﻪﺯﻪﻭﻪﺩﻯ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻣﻮﺣﻪﺳﻪﺭﻯ ﺳﻪﺩﻪﺭﻪﺱ ﻭﻪﺋﻪﺭﻪﻯﻯ. ﻫﻪﺭﻪﺳﻪﺷﻪﺭ ﻫﻪﺳﻪﺭ ﺩﻪﻛﻪﺱ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺱ. ﻫﻪﺭﻪ ﻣﻮﺣﻪﺳﻪﺭ ﻫﻪﺳﻪﺭ ﻫﻪﺭﻪﺱ ﻫﻪﺭﻪﺳﻪﺭﻯ ﻭﻪﻣﻪﺭﻪﺱ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺱ. ﻫﻪﺭﻪ ﻫﻪﺭﻪﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺭﻪﺱ(ﻫﻪﺭﻪﻣﻪﺭﻪﺱ) ﺷﻪﺭﻪﺱﻪﺱ. ﺷﻪﺭ hadith ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺩﻪﺭﻪﺩﻯ. ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺭﻪﺱ ﺩﻪﻫﻪﺱ ﺑﻪﻫﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ؟

129- باب في آداب المجلس والجليس

ﺩﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﻫ ﻫﻪﺑﻪﺭﻪ ﻫﻪﺭﻪ ﻫﻪﺑﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺱ ﻫﻪﺩﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﻫﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ باب

825- عن ابنِ عمر رضي الله عنهما قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « لايُقِيمَنَّ أحَدُكُمْ رَجُلاً مِنْ مَجْلسِهِ ثم يَجْلسُ فِيه ولكِنْ تَوسَّعُوا وتَفَسَّحوا » وَكَان ابنُ عُمَرَ إذا قامَ لهُ رَجُلٌ مِنْ مجْلِسه لَمْ يَجلسْ فِيه . متفق عليه .

ﺩﻩﷲ ﻫﻪﺑﻪﻫﻪﺯﻪﺭﻪﺑﻪﻫﻪﺷﻪﺯﻪﻫﻪﺭﻪﺱ ﻫﻪﻣﻪﺗﻪﻣﻪﺷﻪﺯﻪﻫﻪﺭﻪﺩﻯ عبدِ اللَّه بن عمرى ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺱ ﻫﺮﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ. ﻭﻪﺷﻪﺯﻪﻭﻪﺩﻯ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم hadith ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺩﻯ. ﻭﻪﻫﻪﺭﻪﺩﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﻫﻪﺭﻪﺱ ﻫﻪﺭﻪﺱ ﺩﻪﺭﻪﺱ ﺩﻪﺯﻪﺭﻪ ﻫﻪﺑﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ. ﻫﻪﺭﻪﺩﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ. (ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ.) ابن عمر ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ.

826- وعن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول لله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إذا قَام أحَدُكُمْ منْ مَجْلسٍ ثُمَّ رَجَعَ إلَيْهِ فَهُوَ أحَقُّ بِه » رواه مسلم .

ﺩﻩﷲﻫﻪﻣﻪﺗﻪﻣﻪﺷﻪﺯﻪﻫﻪﺭﻪﺩﻯ أبو هريرة ﻯ ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺱ ﻫﺮﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ. ﺭﻪﺭﻪﺭﻪﺭﻪﻫﻪﺭﻪﺱ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم hadith ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺩﻯ. ﻭﻪﻫﻪﺭﻪﺩﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﻫﻪﺭﻪﺱ ﻫﻪﺭﻪﺱ ﺩﻪﺭﻪﺱ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺯﻪﺭﻪﺩﻯ

ﻗﻮﻟﻪﺗﻌﺎﻟﻰ ﺍﻟﺴﻼﻡ ﻋﻠﻴﻜﻢ ﻭﺭﺣﻤﺔ ﺍﻟﻠﻪ ﻭﺑﺮﻛﺎﺗﻪ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﺣﻖ ﻋﻠﻴﻨﺎ ﺍﻟﻌﻤﻞ.

827- وعن جابر بنِ سَمُرَةَ رضي اللَّه عنهما قال : « كُنَّا إذَا أَتَيْنَا النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم جَلَسَ أَحَدُنَا حَيْثُ يَنْتَهي » . رواه أبو داود . والترمذي وقال : حديث حسن .

ﺟﺎﺑﺮ ﺑﻦ ﺳﻤﺮﺓ ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻪ ﻗﺎﻝ : ﻛﻨﺎ ﺇﺫﺍ ﺃﺗﻴﻨﺎ ﺍﻟﻨﺒﻲ ﷺ ﺟﻠﺲ ﺃﺣﺪﻧﺎ ﺣﻴﺚ ﻳﻨﺘﻬﻲ.

828- وعن أبي عبدِ الله سَلْمان الفارِسي رضي الله عنه قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم :« لاَ يَغْتَسِلُ رَجُلٌ يَوْمَ الجُمُعة وَيَتَطهّرُ ما اسْتَطاعَ منْ طُهر وَيدَّهنُ منْ دُهْنِهِ أوْ يَمسُّ مِنْ طيب بَيْته ثُمَّ يَخْرُجُ فَلاَ يُفَرِّقُ بَيْنَ اثْنينْ ثُمَّ يُصَلّي ما كُتِبَ لهُ ثُمَّ يُنْصِتُ إذَا تَكَلَّمَ الإمامُ إلا غُفِرَ لهُ ما بَيْنَهُ وَبَيْنَ الجمُعَةِ الأُخْرَى » رواه البخاري .

ﺳﻠﻤﺎﻥ ﺍﻟﻔﺎﺭﺳﻲ ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻪ ﻗﺎﻝ : ﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ :« ﻻ ﻳﻐﺘﺴﻞ ﺭﺟﻞ ﻳﻮﻡ ﺍﻟﺠﻤﻌﺔ ﻭﻳﺘﻄﻬﺮ ﻣﺎ ﺍﺳﺘﻄﺎﻉ ﻣﻦ ﻃﻬﺮ ﻭﻳﺪﻫﻦ ﻣﻦ ﺩﻫﻨﻪ ﺃﻭ ﻳﻤﺲ ﻣﻦ ﻃﻴﺐ ﺑﻴﺘﻪ ﺛﻢ ﻳﺨﺮﺝ ﻓﻼ ﻳﻔﺮﻕ ﺑﻴﻦ ﺍﺛﻨﻴﻦ ﺛﻢ ﻳﺼﻠﻲ ﻣﺎ ﻛﺘﺐ ﻟﻪ ﺛﻢ ﻳﻨﺼﺖ ﺇﺫﺍ ﺗﻜﻠﻢ ﺍﻹﻣﺎﻡ ﺇﻻ ﻏﻔﺮ ﻟﻪ ﻣﺎ ﺑﻴﻨﻪ ﻭﺑﻴﻦ ﺍﻟﺠﻤﻌﺔ ﺍﻷﺧﺮﻯ » ﺭﻭﺍﻩ ﺍﻟﺒﺨﺎﺭﻱ.

829- وعن عمرو بن شُعَيْب عن أبيه عن جده رضي الله عنه أن رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: « لايحَلُّ لِرَجُل أن يُفَرِّقَ بَيْنَ اثْنيْنِ إلا بإذْنِهِمَا » رواه أبو داود، والترمذي وقال : حديث حسن .

ﻋﻤﺮﻭ ﺑﻦ ﺷﻌﻴﺐ ﻋﻦ ﺃﺑﻴﻪ ﻋﻦ ﺟﺪﻩ ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻪ ﺃﻥ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ ﻗﺎﻝ: « ﻻ ﻳﺤﻞ ﻟﺮﺟﻞ ﺃﻥ ﻳﻔﺮﻕ ﺑﻴﻦ ﺍﺛﻨﻴﻦ ﺇﻻ ﺑﺈﺫﻧﻬﻤﺎ » ﺭﻭﺍﻩ ﺃﺑﻮ ﺩﺍﻭﺩ، ﻭﺍﻟﺘﺮﻣﺬﻱ ﻭﻗﺎﻝ : ﺣﺪﻳﺚ ﺣﺴﻦ.

وفي رواية لأبي داود : « لايَجلِسُ بَيْنَ رَجُلَيْنِ إلا بإذْنِهِمَا ».

ތަރިމީ أبـــــوداود ގެ روايـــــةގައި ވާހަކަ ދަންނަވާ ގޮތުގެ ތެދުވެރިކަމާ ގުޅުވައިގެން ދިވެހި ބަހުން ތަރުޖަމާ ދިނުން.

830- وعن حذيفة بن اليمان رضي الله عنه أن رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لَعَنَ مَنْ جَلَسَ وَسَطَ الحَلْقَةَ . رواه أبو داود بإسناد حسن .

ڕسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حذيفة بن اليمانގެ ވާހަކަ ދެއްކެވުމުގެ ތެދުވެރިކަން. ކަލާނގެ ލަޢުނަތް ކުރާ ގޮތަށް ލަޢުނަތް ކުރުން.

وروى الترمذي عن أبي مِجْلزٍ أن رَجُلاً قَعَدَ وَسَطَ حَلقَة فقال حُذَيْفَةُ : مُلْعُونٌ عُلَى لِسَانِ مُحَمَّدٍ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أوْ لَعَنَ الله عَلَى لِسَانِ مُحَمَدٍ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَنْ جَلَسَ وَسَطَ الْحَلْقةِ. قال الترمذي : حديث حسن صحيح .

الترمذي ، أبو مِجْلز ގެ ވާހަކަ ދެއްކެވުމުގެ ތެދުވެރިކަން. ކަލާނގެ ލަޢުނަތް ކުރާ ގޮތަށް ލަޢުނަތް ކުރުން. ހުޒައިފާ حذيفة ވިދާޅުވެއެވެ. ކަލާނގެ ލަޢުނަތް ކުރާ ގޮތަށް ލަޢުނަތް ކުރުން. مُحَمَّدٍ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ދުޢާގެ ތެދުވެރިކަން. ވަނަ (ވިދާޅުވެއެވެ) الله سبحانه وتعالى مُحَمَّدٍ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ދުޢާގެ ތެދުވެރިކަން.

831- وعن أبي سعيد الخدريِّ رضي الله عنه قال سمعت رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول « خَيْرُ الْمَجَالِسِ أوْسَعُهَا » رواه أبو داود بإسناد صحيح على شرطِ البخاري .

ڕسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަލާނގެ ލަޢުނަތް ކުރާ ގޮތަށް ލަޢުނަތް ކުރުން. ވިދާޅުވެއެވެ. أبو سعيد الخدري ގެ ވާހަކަ ދެއްކެވުމުގެ ތެދުވެރިކަން. ކަލާނގެ ލަޢުނަތް ކުރާ ގޮތަށް ލަޢުނަތް ކުރުން. حديث ކަލާނގެ ލަޢުނަތް ކުރާ ގޮތަށް ލަޢުނަތް ކުރުން. ކަލާނގެ ލަޢުނަތް ކުރާ ގޮތަށް ލަޢުނަތް ކުރުން. ކަލާނގެ ލަޢުނަތް ކުރާ ގޮތަށް ލަޢުނަތް ކުރުން.

832- وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ جَلَسَ في مَجْلس فَكثُرَ فيهِ لَغطُهُ فقال قَبْلَ أنْ يَقُومَ منْ مجلْسه ذلك : سبْحانَك اللَّهُمّ وبحَمْدكَ أشْهدُ أنْ لا إله إلا أنْت أسْتغْفرك وَأتوبُ إليْك : إلا غُفرَ لَهُ ماَ كانَ في مجلسه ذلكَ » رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح .

ދ"ހ.اللّـه ތަރުﺟﻤﺔ أبـوهريرة ގ ތިއަރިސް ތިމ"ގ"ގ"ސ"ކ"ގ"ދ. ފ"ތ"ކ"ފ"ދ"ގ. رسُولُ اللّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـديث ކ"ތ"ދ"ހ"ފ"ދ"ގ. ފ"ކ"ކ"ދ ކ"ދ"ﺟ"ﺢ ﺟ"ﺢ"ﺟ"ﺢ"ﺟ"ﺢ"ﺟ"ﺢ ﺟ"ﺢ"ﺟ"ﺢ"ﺟ"ﺢ"

ماتُهَوِّنُ بِهِ عَلَيْنا مَصَائِبَ الدُّنيَا . اللَّهُمَّ مَتِّعْنا بأسْمَاعِنا، وأبْصَارنا، وقُوّتِنا ما أحييْتَنَا ، واجْعَلْهُ الوَارِثَ منَّا ، واجعَل ثأرَنَا عَلى مَنْ ظَلَمَنَا، وانْصُرْنا عَلى مَنْ عادَانَا ، وَلا تَجْعلْ مُصِيبَتَنا في دينِنَا ، وَلا تَجْعلِ الدُّنْيَا أكبَرَ همِّنا ولا مبلغ عِلْمِنَا ، وَلا تُسَلِّط عَلَيْنَا مَنْ لا يَرْحَمُنَا » رواه الترمذي وقال حديث حسن .

މާތް اللَّه ރުހިވޮޑިގަންނަވާފައިވާ ޞަޙާބީ عبدِ اللَّه بن عمر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسلَّم މަޖްލިސް އަރުވުން ތެދުވެވަޑައިގަންނަވާނީ އަންނަނިވި دعاء ވިދާޅުވުމަށްފަހުގައެވެ. ފަހަރު ތަނެއް ވާހަކަ ދެއްކެވުމަށް. އޭ ހައްދަވައި ގެންގުޅުއްވާ އިލާހު! އިބަ އިލާހު ނަފްސުކުރައްވާ ފާފަތަކާއި މައްސަލަ ދުރުކުރުމަށް ކަލާނގެ ބިރުވެތިވުން ދެއްވާނދޭވެ. އަދި އިބަ އިލާހުގެ ސުވަރުގެ ލިބިގަތުމަށް މަގުފަހިވާ ކަންކަމުގެ ތާޢަތް ދެއްވާނދޭވެ! އަދި ދުނިޔޭގެ މުޞީބާތްތައް ކުޑަކޮށްދޭ ޔަޤީންކަމާއި ދެއްވާނދޭވެ! އޭ ކަލާނގެ އިލާހު! ކަނުފަތްތަކާ އަށިތަކާ ހަށިގަނޑުގެ ބާރުތަކުން މަންފާ ނަގާނެކަން ދެއްވާނދޭވެ. އަދި ނިޢްމަތްތައް ވާރިޘްކުރައްވާނދޭވެ. އަދި އަހަރެމެންގެ މައްޗަށް އަނިޔާވެރިވި މީހުންގެ ކިބައިން ހައްޤުގައި ބަދަލުހިފުމަށް ހުރަސްއެޅުމަށް ދެއްވާނދޭވެ. އަދި އަހަރެމެންގެ ދީނުގައި ކަންބޮޑުވުން ނުދެއްވާނދޭވެ. އަދި ދުނިޔެ ބޮޑު ކަމަކަށް ނުލައްވާނދޭވެ. އަދި އަހަރެމެންގެ ހިތުގެ ވާހަކަ ދުނިޔޭގެ ބޮޑު ހިތްވަރަކަށް ނުލައްވާނދޭވެ. އަދި އަހަރެމެންގެ މައްޗަށް ރަޙްމަތްނުލާ މީހުން ބާރުނުލައްވާނދޭވެ. އަދި ދިވެހިން ހަރުދަނާކޮށް ހުރި ނުބައި ކުރުމުގެ ޙުކުމް ނުލައްވާނދޭވެ. އަދި ކުރެވުނު ފާފަތައް އަހަރެމެންގެ މައްޗަށް އިސްވެ ނުކުރައްވާނދޭވެ.

835– وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « مَا مِنْ قَوْمٍ يَقومونَ منْ مَجْلسٍ لا يَذكُرُون الله تعالى فيه إلا قَامُوا عَنْ مِثلِ جيفَةِ حِمَارٍ وكانَ لَهُمْ حَسْرَةً » رواه أبو داود بإسناد صحيح .

މާތް اللَّه ރުހިވޮޑިގަންނަވާފައިވާ أبو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއްވެސް ބަޔަކު މަޖްލިސެއް އަދާކޮށް ތެދުވެއްޖެ الله އަށް ذكر ނުކޮށް ތެދުވެއްޖެނަމަ އެބައިމީހުން މަޑުޖެހުނު ހިމާރެއްގެ މުދާސަލައްގެ ބައިގެ ތަނަކުން އިސްވެގެން ތެދުވީ ހެންނެވެ. އެއީ އެއުރެންގެ މަޑުޖެހުމެވެ. އަދި އެކަމަކީ ނުރުހުން ގެނަސްދޭ ކަމެއް ވާނެއެވެ.

836- وعنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَا جَلَسَ قَومٌ مَجْلِساً لم يَذْكرُوا الله تَعَالَى فيه ولَمْ يُصَلُّوا على نَبِيِّهم فيه إلاَّ كانَ عَلَيْهِمْ تِرةٌ ، فإنْ شاءَ عَذَّبَهُم ، وإنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُم » رواه الترمذي وقال حديث حسن .

ތަރިގ ތަsحابى (ތަهَرِ ﷺأبو هريرة) نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ﷺهَرِسْ ﷺﷺ. ތަرَﷺحديث ﷺ ތަهَرِ ﷺ ﷺ ﷺ

ތަފުޞީލު ބަޔާންކުރައްވާ. المبشِّرات ދެކެ ބުނާ ތަނުގައި. حديث ކިޔާ ގޮތް ލިޔުއްވާ.

839- وعنه أن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إذَا اقتَرَبَ الزَّمَانُ لَمْ تَكَدْ رُؤْيَا الْمؤْمن تَكذبُ ، وَرُؤْيَا المؤْمِنِ جُزْءٌ منْ ستَّةٍ وَأرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوةِ » متفق عليه . وفي رواية:« أصْدَقُكُم رُؤْيَا: أصْدُقكُم حَديثاً ».

ބަދިއ ގ صحابى (ގަބަރ ؤ)ގ أبو هريرة)ގ ކިޔާދިނުމުގެ ކަންތައް ކުރައްވާ. ލަދުކަމަކާ ގުޅިގެން نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ގޮތް. (ދެ) ތިމަންގެ ކަންތައް ކުރާ ގޮތަށް ދެކެ ބުނާ ތަނުގައި ފާހަގަ ކުރާ ގޮތް. ބަދިއ (ތިންވަނަ.) ދުނިޔެގެ ކަންތައް ކުރާ ގޮތަށް ދެކެ ބުނާ ތަނުގައި ކަންތައް ކުރާ ގޮތް ކިޔާ ގޮތް.

ތަފުޞީލު ކުރައްވާ ގޮތް. ބަދިއ ތަކުރާރުކުރާ ގޮތަށް ތަފުޞީލު ކުރާ ގޮތް ތަކުރާރު ކުރާ ގޮތަށް ތަފުޞީލު ކުރާ ގޮތް ބަލައިގެންވާ ގޮތަށް.

840- وعنه قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ رآني في المنَامِ فَسَيَرَانِي في اليَقَظَةِ أوْ كأنَّما رآني في اليَقَظَةِ لايَتَمثَّلُ الشَّيْطانُ بي » . متفق عليه .

ބަދިއ ގ صحابى (ގަބަރ ؤ) ގ أبو هريرة) ގ ކިޔާދިނުމުގެ ކަންތައް ކުރައްވާ. ލަދުކަމަކާ ގުޅިގެން رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ގޮތް. ކަލާމުގެ ކަންތައް ކުރާ ގޮތަށް ދެކެ ބުނާ ތަނުގައި ކަލާމުގެ ކަންތައް ކުރާ ގޮތަށް ދެކެ ބުނާ ތަނުގައި ކަލާމުގެ ކަންތައް ކުރާ ގޮތަށް. ކިޔާ (حديث ކިޔާ ގޮތް.) ކަލާމުގެ ކަންތައް ކުރާ ގޮތަށް ދެކެ ބުނާ ތަނުގައި. شَّيْطانِ ބަލައި ކަލާމުގެ ކަންތައް ކުރާ ގޮތަށް ދެކެ ބުނާ ތަނުގައި ކަލާމުގެ ކަންތައް ކުރާ ގޮތަށް ދެކެ ބުނާ ތަނުގައި.

841- وعن أبي سعيد الخدريِّ رضي الله عنه أنه سمِع النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « إذا رَأى أَحدُكُم رُؤْيَا يُحبُّهَا فَإنَّما هي من الله تعالى فَلْيَحْمَدِ الله عَلَيهَا وَلْيُحَدِّثْ بِها وفي رواية : فَلا يُحَدِّثْ بَها إلا مَنْ يُحِبُّ وَإذا رأى غَيرَ ذَلك مما يَكرَهُ فإنَّما هي منَ الشَّيْطانِ فَلْيَسْتَعِذْ منْ شَرِّهَا وَلا يَذكْرها لأحد فإنها لا تضُّره » متفق عليه .

ؤ)ألله أبو سعيد الخدريِّ ގ ބަދިއ ކިޔާ ގޮތް. ބަދިއ ގ نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ގޮތް. ބަދިއ ކުރާ ގޮތަށް ދެކެ ބުނާ ތަނުގައި ކަލާމުގެ ކަންތައް ކުރާ ގޮތަށް ދެކެ ބުނާ ތަނުގައި ކަލާމުގެ ކަންތައް ކުރާ ގޮތަށް ދެކެ ބުނާ ތަނުގައި.

ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކަށް ރުހޭ ހުވަފެނެއް ފެނިއްޖެނަމަ އެއީﷲ ގެ حضرة ން ލިބޭ
ހުވަފެނެކެވެ. ވީމާ އެކަމުގެ މައްޗަށް ﷲއަށް حمد ކުރާށެވެ. އަދި އެހެން އެކަން ދިރުމުން
ކިޔާދޭށެވެ. އަދި އެހެން روايةއެއްގައި ވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ތިޔަބައިމީހުން ލޯބިވާ މީހުން
އެހެން ބަހަކަށް ކިޔާ ނުދޭށެވެ. އަދި އޭނާ ނުރުހޭ ތިޔަބައިމީހުން ނުރުހޭ ގޮތެއްގެ ހުވަފެނެއް
ފެނިއްޖެނަމަ އެއީ ހަމައެކަނި شيطان ގެ ފަރާތުން ލިބޭ ހުވަފެނެކެވެ. ވީމާ ތިޔަބައިމީހުން އެކަމުގެ
ނުބައިކަމުން ސަލާމަތްވުމަށް އެދޭށެވެ. އަދި އެކަމުގެ ވާހަކަ އެއްވެސް މީހަކަށް ނުކިޔާށެވެ.
ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެކަމުގެ ސަބަބުން އެއްވެސް އެއްޗެއް އޭނާއަށް ގެއްލުމެއް ނުވާނެ
ހުރެއެވެ.

842– وعن أبي قتادة رضي الله عنه قال : قال النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « الرّؤيا الصَّالِحَةُ وفي رواية الرُّؤيَا الحَسَنَةُ مِنَ الله ، والحُلُم مِنَ الشَّيْطَان ، فَمَن رَأى شَيْئاً يَكرَهُهُ فَلْيَنْفُثْ عَن شِمَاله ثَلاَثاً ، ولْيَتَعَوَّذْ مِنَ الشَّيْطان فَإنَّها لا تَضُرُّهُ » متفق عليه . « النَّفثُ » نَفخٌ لطيفٌ لاريقَ مَعَهُ.

މާތްالله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ أبو قتادة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވިއެވެ. ސާލިޙު ހުވަފެނަކީ (އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއް ގައި ވެއެވެ.) ރިވެތި ހުވަފެނަކީ
الله ގެ حضرت ން އަންނަ އެއްޗެކެވެ. އަދި ނުބައި ހުވަފެނަކީ شَّيْطان ގެ ފަރާތުން އަންނަ
އެއްޗެކެވެ. ފަހެ ވީމާ ނުރުހޭ ފަދަ ހުވަފެނެއް ދެކެއްޖެނަމަ (ހާވެވިއްޖެނަމަ) ވާތް ފަރާތަށް ތިންފަހަރު
ތުއްފާ ފަހާށެވެ. އަދި شَّيْطان ގެ ކިބައިން ރައްކާތެރި ކަމަށް އެދި ދުޢާކުރާށެވެ. އެއީ އެ
ހުވަފެން އޭނާއަށް އެއްވެސް ގެއްލުމެއް ނުދޭނެ ކަމުގައެވެ.

843– وعن جابر رضي الله عنه عن رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إذَا رَأى أحَدُكُم الرُّؤيا يَكْرَهُها فلْيبصُقْ عَن يَسَارِهِ ثَلاَثاً ، وْليَسْتَعِذْ بالله مِنَ الشَّيَطانِ ثَلاثاَ ، وليَتَحوَّل عَنْ جَنْبِهِ الذي كان عليه » رواه مسلم .

މާތްالله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ جابر ގެ ފަރާތުން رسُولُ اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން ރިވާކުރެއްވިއެވެ.
އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކަށް އެދިނުން ނުރުހޭ (ނުބައި)
ހުވަފެން ފެނިއްޖެ ނަމަ ވާތްފަރާތަށް ތިންފަހަރު ތުއްފާޖައްސާށެވެ. އަދި اللهގެ حضرت ން شَّيْطان
ގެ ކިބައިން ރައްކާތެރިކަމަށް އެދޭށެވެ. (އުޅޭބި اعوذ بالله مِنَ الشَّيَطانِ الرجيم) ކިޔާށެވެ. އަދި
(އެއައްނަގާ) އޮތްގޮތް އަނބުރާލާ ނިދުމުގެ އެއްފަރާތަށް ފުރޮޅާށެވެ.

844- وعن أبي الأسقع واثلة بن الأسقع رضي الله عنه قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إنَّ من أعظَم الفَرى أن يَدَّعِي الرَّجُلُ إلى غَيْرِ أبِيه ، أوْ يُري عَيْنهُ مَا لم تَرَ ، أوْ يقولَ على رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَا لَمْ يَقُلْ » رواه البخاري

.

ރަޟިﷲعنهُ ސަޙާބީ أبوالأسقع واثلة بن الأسقع ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެންމެ ބޮޑު ދޮގުހެދުމަކީ މީހާ ތިމާގެ ބައްޕަ ނޫން އެހެން މީހަކަށް ނިސްބަތްކުރުމާއި ނުވަތަ ތިމާއަށް ނުފެނޭ ހުވަފެނެއް ފެނުނުކަމަށް ބުނުމާއި ނުވަތަ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ނުކުރައްވާ ބަސްފުޅެއް އަރާވާފައިވާކަމަށް ނިސްބަތްކުރުން ބުނުމެވެ.

كتاب السلام

131- باب فضل السلام والأمر بإفشائه

ﺳﻮﮔﺪﻟﺒﺘﺮﺪﻱ ﺩﻪﺒﺮﺩﺭ ﺮﺮﻭ ﺳﻮﮔﺪ ﻟﺒﺘﺮﺲ ﻳﺴﺮﻟﺒﺘﺮﺮﺲ ﺮﺪﺪﺒﺘﺮﻭﻳﺲ ﻭﺒﺮﺲ
ﻫﻤﺮﺲﻭﻱﺲﺮﻭ باب

قال اللَّه تعالى(النور 27)**: { يا أيها الذين آمنوا لا تدخلوا بيوتاً غير بيوتكم حتى تستأنسوا وتسلموا على أهلها }**

ﷺ إيمان ﻭﺪﺪﻉ ﭺﺴﻮﺮﺪﺲﺲﺮﻭ! ﻫﻤﺮﻫﺮﭺﺮﺲﻱ ﻱﻫﺮﺪ ﺲﺮﺲ ﺪﻱﺲ ﻱﻫﺒﺮﺲ ﺪﻱﻫﺒﺮﻱأهل ﻭﻤﺮﺲﺮﺲ سلام ﺒﺮﺲ إذن ﺮﭺﻫﻱﺲﺮﭽﺮﺲ ﮔﺮﺲﮔﺮﺲ ﺲﺮﻭﺲﺮﮔﺮﻭ! ﺪﻱﺪﻫ ﻫﻤﺮﻫﺮﭺﺮﺲﺮﺲ ﻱﺪﺪﺒﺮﺲﻫﺪﻱﻭ. (ﺪﻱﺭ) ﻫﻤﺮﻫﺮﭺﺮﺲ ﺮﺴﮔﺮﺪﺮﺪﺪﺮﺲﻫﺒﺮﺪﻭ.

وقال تعالى(النور 61)**: { فإذا دخلتم بيوتاً فسلموا على أنفسكم تحية من عند اللَّه مباركة طيبة } .**

ﮔﺮﻱ ﻫﻤﺮﻫﺮﭺﺮﺲ ﺪﺪﻱﺒﺮﺲ ﻭﺲﺮﻫﺮﺭ، الله ﻱﺤﻀﺮﺓ ﺲﻮﮔ بركات ﻫﻤﺮ ﻫﺮﻫﺮﻱﻭ ﺳﻼﻡ ﺒﺮﺲ ﻫﻤﺮﻫﺮﭺﺮﺲﻱ ﺒﺪﺭﺲ نفس ﻫﺒﺮﺲ ﻫﻤﺮﻫﺮﭺﺮﺲ سلام ﺒﺮﮔﺮﻭ!

وقال تعالى: (النساء 86)**: { وإذا حييتم بتحية فحيوا بأحسن منها أو ردوها } .**

ﻫﻤﺮﻫﺮﭺﺮﺲﻫﺮﺲ ﺪﺪﻭﺲ ﺒﺮﺮﻫ ﺳﻼﻡ ﺒﺮﺲ ﺳﻼﻡ ﺒﺮﺲﺮﺭﻫ، ﺪﺒﺮﺲﻭﺲ ﻫﺮﻭﻫ ﺳﻼﻡ ﺒﺮﺲ ﻫﻤﺮﻫﺮﭺﺮﺲ سلام ﺒﺮﮔﺮﻭ! ﺲﻭﻫﻫ ﺪ سلام ﻫﺪﺪﭺﺒﺮﮔﺮﻭ!

وقال تعالى: (الذاريات 24، 25)**: { هل أتاك حديث ضيف إبراهيم المكرمين إذ دخلوا عليه فقالوا: سلاماً، قال: سلام } .**

إبراهيمﻱ ﭽﺮﻱ ﮔﻮﻭﻱﺲﻭ ﺪﺪﻭﺮﺲﻱ ﺪﺪﮔﺲﻱ ﮔﺪﺪﺒ، ﺒﺮﻱﮔﭽﺮ ﺪﺪﻫﺲ ﺪﺒﺲﻭﭽﺮﻱﻭﺪﻱ؟ ﺪ ﺪﺪﮔﺲﺲ ﺪﺒﺮﻱﮔﭽﺮﻱ ﻫﺒﺮﺲ ﻭﺲﺮﻭﺮﺮﺲ، سلاما ﺮﺲ ﻭﮔﺮﭽﻭ سلام ﺒﺮﺪﻭﺮﻭ. ﭽﺲ ﺪﺒﺮﻱﮔﭽﺲ سلام ﺮﺲ ﻭﮔﺮﭽﻭ سلام ﻫﺪﺪﭺﺒﺮﺪﻭﺮﻭ.

845- وعن عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله عنهما أن رجلا سأل رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أيُّ الإسلام خَيْرٌ ؟ قال « تُطْعِم الطَّعَامَ ، وَتَقْرأُ السَّلام عَلَى مَنْ عَرِفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ » . متفق عليه .

ڳُهْ اللَّه ءُثَرَهَوَءِرَبَرْحُرْسَرَسْرْ تَرْمُرْحُرْشَرْحُرْمُرْحِ عبدِ اللَّه بن عمر بن العاص ئ ءِرَهَءِرْسْ ءِرِڳُڳُئَرْسْرُمُرْمُرْحُ. رَرَدَبَرَوَرْتَرْسْ ڛَّبَرَحَرْبَرْ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَءِرِرْسْ ڛُڳُّرْحَرْبَرْتَرْمُرْمُرْحُ. ءِرْسُرْحُرْدْ ءِرْشَرَكَءِ ءُرْسْرَكْ ڳُهْمُرْحُئَرْسْرُڳُ رَءَحَرَرٍ ڜَڳُّ ئَرْمُرْحُ؟ حديث ئَرْتَرْمُرْمُرْحُ. ءِڳُّ (ءِرَبَرَحُءِرْسْرَسْرْ) ئُرْسْڤَرْتَرْحُ. رَءِرِ ءِڳُّ ڤَرْسْرَسَرْحِرْسْرَسَرُّءِرِ تَرْڤَرْسْرَسَ ڃِرْسْرَسَرْ سَحُرْدْ ئَرْتَرْحُ.

846- وعن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال « لما خَلَقَ الله آدم صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : اذْهَبْ فَسَلِّمْ عَلَى أُولئِكَ نَفَرٍ مِنَ الْمَلاَئكة جُلُوسٌ فاسْتمعْ ايُحَيُّونَكَ فَإِنَّها تَحيَّتُكَ وَتَحِيَّةُ ذُرِّيَّتِك. فقال : السَّلام عَلَيْكُمْ، فقالوا : السَّلامُ عَلَيْكَ وَرَحْمةُ الله ، فَزادُوهُ : وَرَحْمةُ الله » متفق عليه .

ڳُهْاللَّهتَرْمُرْحُرْشَرْحُرْمُرْحِ أبو هريرة، نبيءً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ءِرَهَءِرْسْ ءِرِڳُئَرْتَرْحُرْمُرْحِ ءُرَحُ. ءُرَبَرْحُرْڳُڃُرْسْ حديث ئَرْتَرْمُرْحُ. الله سبحانه وتعالى آدم ئ ڃُرْسْ ئَرْمُرْڤَرْحُرْمُرْحُرْرَ حَرٍ ئَرْتَرْمُرْحُ. ڤَرْحُرْڳُئَرْحُ. ءُرِمُرْحُرِ حَرْڳُءِرَبَرْمُرْ ڜَبَرْحُرْسَرْسْ سَحُرْدْ ڳُڳُئَرْحُ. رَءِرِ ءُرْڜَبَرْحُرْسْ ڤَرْمُرْڳُ ڤَحُرْسْ ءَرْسْرَكَرْسْ ءَرْسْرُرْ ءُرَءُءُرْمُرْسَڳُئَرْحُ. ءُرَرْسِرِ رَرَدَبَرَوَرْتَرْسْ ءُرِءِ ءَرْڜَڳُڃُرْسُرِ رَءِرِ ءَرْڜَڳُڃُرْسْرَ ڤَرْءِرُڃُرْسْءَرَكَ سَحُرْدْ. ڳُرَ ڳُرَڤَرْحُرَ ڃُرْسْ سَحُرْدْءَرْمُرَحُرْدْسْ ڳُڳُرْحُرْمُرْحُ.

السَّلام عَلَيْكُمْ ءُرِرْسِرْڤَرْ ءُرْڜَبَرْحُرْسْ ڤَحُرْسْ ڤَرْمُرْحُرْمُرْحُ. السَّلامُ عَلَيْكَ وَرَحْمةُ الله ڳُرَ ءُرْڜَبَرْحُرْسْ : وَرَحْمةُ الله ئ ءَرُرْحُرْڃْ ءِرْحُرْمْ ئَرْتَرْمُرْحُرْمُرْحُ.

847- وعن أبي عُمارة البراء بن عازبٍ رضي الله عنهما قال : أمرنا رسولُ الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِسَبعٍ : «بِعِيادَةِ الَمرِيضِ . وَاتِّباع الجَنائز ، وَتشْميت العَاطس ، ونصرِ الضَّعِيف ، وَعَوْن المظلوم، وإفْشاءِ السَّلام ، وإبرارِ المقسم » متفق عليه ، هذا لفظ إحدى روايات البخاري .

ڳُهْ اللَّه ءُثَرَهَوَءِرَبَرْحُرْسَرَسْرْ تَرْمُرْحُرْشَرْحُرْمُرْحِ أبو عُمارة البراء بن عازب ئ ءِرَهَءِرْسْ ءِرِڳُڳُئَرْسْرُمُرْحُ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ءِرَحُرْسَرَسْرْ رَرْمُرَبَرَسْرْ رَحُرْتَرْ ئَرْتَرْمُرْحُرْمُرْحُ. ءُرِءِ رَحُرِرْحُرْسَرَسْرْ ڳُڳُرَحُرْسْ ڤَرِرْرَرَڳُرِ ئَرْتَرَبَرْحُرِڳُ ئَرْسْرَمُرَبَرَسْرِ رَءِرِرْحُرْرَرْرِ ءِرْسْرِرِ

ތަނޑިއްގެ حمد ކުރުމަށްފަހު ދުޢާ ކުރާއިރު يرْحَمُكَ اللَّه ކިޔާށް ދުޢާ ކުރާއިރު ކަލާއަށް ރަޙްމަތް ލިބިގެންދާށެވެ.

848- وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « لا تَدْخُلُوا الجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلا تُؤمِنوا حَتى تحابُّوا ، أَوَلا أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيءٍ إذا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُم ؟ أفْشُوا السَّلام بَيْنَكُم » رواه مسلم .

ދ/ابُو هريرة ގެ ރިވާޔަތްކުރާ ގޮތުގައި، رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާލެއްވީ: ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެން ދަންނަވައިދޭ ކަމެއް ކަލޭ ކަލޭ ތިޔަބައިމީހުން ބަލާ ކަލޭ ކަލޭ ތިޔަބައިމީހުންނަށް قائم ކުރާ ކަލޭ ކަލޭ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެން ދަންނަވައިދޭ ކަމެއް ކަލޭ ކަލޭ ތިޔަބައިމީހުންނަށް قائم ކުރާ ކަލޭ ކަލޭ ތިޔަބައިމީހުންގެ ދަރުމަނ

ۋەاللَّەتەرەققىسىغا الطفيل بن أبي بن كعب نى ياخشى كۆرۈشەتتى. ئۇنىڭدىن كېيىن عبد الله بن عمرنى ئەيىپلەپ ئېيتتى: ئۇ ئۆزىنى ئالدىغان ئادەم ئىدى. ئۇ ئۆيىدە ئولتۇرۇپ ئادەملەرگە: ئۇنى ئەسكە ئالمايدىغان ئادەملەرنى ئەسكە ئالمايدىغان ئادەم دەپ ئەيىپلەيتتى. ئۇنىڭ ئۆيىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ئادەم ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلايتتى. ئۇ ئۆيىدىن چىقىپ ئۇلارنىڭ يېنىغا كېلىپ: سىلەر نېمە دەۋاتىسىلەر؟ دەپ سورايتتى. ئۇلار ئۇنىڭغا ئۇنداق دېمەيمىز دەپ جاۋاب بېرەتتى. ئۇنىڭ ئۆيىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ئادەم ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلايتتى. ئۇ ئۆيىدىن چىقىپ ئۇلارنىڭ يېنىغا كېلىپ: سىلەر نېمە دەۋاتىسىلەر؟ دەپ سورايتتى. ئۇلار ئۇنداق دېمەيمىز دەپ جاۋاب بېرەتتى. ئۇ أبا بُطْن ئىدى. (ئۇنىڭ ئىسمى ھەسەن ئىبنى ئەمىر ئىدى.) ئۇنىڭدىن ئېلىنغان الطفيل ئىسىملىك ئوغلى بار ئىدى. (ئېلىنغان.) ئۇنىڭ ئۆيىدە ئۇنىڭ ئوغلى ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ ئالدىدا ئۆلگەنىدى. ئۇنىڭ ئۆيىدىكىلەر ئۇنىڭ ئۈستىدىن يىغلاشتى.

132- باب كيفية السلام

ئەسسالامنىڭ كەيپىيىتى توغرىسىدا باب

ستحب أن يقول المبتدئ بالسلام: السلام عليكم ورحمة اللَّه وبركاته. فيأتي بضمير الجمع وإن كان المسلم عليه واحداً، ويقول المجيب: وعليكم السلام ورحمة اللَّه وبركاته. فيأتي بواو العطف في قوله: وعليكم.

(قۇرسەتكۈچى) ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ۋەرەھمەتۇللاھى ۋەبەرەكاتۇھۇ دەپ سالام بېرىشى كېرەك. ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم دېگەن سالامغا (يىغىلغۇچى) ۋەئەلەيكۇمۇسسالام ۋەرەھمەتۇللاھى ۋەبەرەكاتۇھۇ دەپ جاۋاب بېرىشى كېرەك. بۇ يەردە: وعليكم السلام ورحمة اللَّه وبركاته دېگەندىكى ۋاۋ ئەتىپ كەلگەن.

851- عن عِمران بن حصين رضي الله عنهما قال : جاءَ رجُل إلى النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : السَّلامُ عَلَيكُم ، فَرَدَّ عَلَيْهِ ثم جَلَسَ ، فقال النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «عَشْرٌ» ثم جَاءَ آخَرُ فَقَالَ : السَّلامُ عَلَيكُم وَرَحْمَةُ الله ، فَرَدَّ عليهِ فَجَلَسَ ، فقال : «عِشْرون » ، ثم جَاءَ آخَرُ فَقَالَ : السَّلامُ عَلَيكُم وَرَحْمَةُ الله وَبَرَكَاتُهّ ، فَرَدَّ عليهِ فَجَلَسَ ، فقال : « ثَلاَثُونَ » . رواه أبو داود والترمذي وقال : حديث حسن .

މާތް اللَّه އެކަލޭގެފާނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ عِمران بن حصين ގެ ރިވާޔަތުން ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މީހަކު نبيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށް އައެވެ. އެއަށްފަހު ސަލާމުގެ ބަސްތަކުން ކިޔުނެވެ. السَّلامُ عَلَيكُم އެހިނދު އޭނާއަށް ޖަވާބު ދެއްވިއެވެ. ދެން އޭނާ އިށީނީއެވެ. ފަހެ نبيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެވިދާޅުވަނީ ނިސްބަތްކުރައްވާ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދިހަ ޘަވާބު ޙާޞިލުވިއެވެ. ދެން އެހެން މީހަކު އައެވެ. ފަހެ އޭނާ ސަލާމް ގޮތުން ކިޔުނެވެ. السَّلامُ عَلَيكُم وَرَحْمَةُ الله ފަހެ އޭނާއަށް ޖަވާބު ދެއްވިއެވެ. އޭރުން އިށީނީއެވެ. (އެވިދާޅުވަނީ ނިސްބަތްކުރައްވާ) حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވިހި ޘަވާބު ޙާޞިލުވިއެވެ. ދެން އެހެން މީހަކު އައެވެ. ފަހެ އޭނާ ސަލާމް ގޮތުން ކިޔުނެވެ. السَّلامُ عَلَيكُم وَرَحْمَةُ الله وَبرَكَاتُهّ ފަހެ އޭނާއަށް ޖަވާބު ދެއްވިއެވެ. އޭރުން އިށީނީއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިރީސް ޘަވާބު ޙާޞިލުވިއެވެ.

852- وعن عائشة رضي الله عنها قالتْ : قال لي رسولُ الله صلى الله عليه وسلم :((هذا جِبرِيلُ يَقرأُ عَلَيْكِ السَّلَامَ)) قالَتْ : قُلتُ : (وَعَلَيْه السَّلامُ ورحْمَةُ الله وَبَرَكَاتُهُ)) متفقُ عليه.

މާތްاللَّه ރުހިވޮޑިގެންވާ عائشة ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. އަހަރެންނާ ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަހަރެންނަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިއީ جِبرِيلُ عَلَيْه السَّلام އެވެ. ކަލޭގެފާނަށް ސަލާމް ދެނީ ވިދާޅުވިއެވެ. އަހަރެން ވިދާޅުވީމެވެ. وَعلَيْه السَّلامُ ورحمَةُ الله وَبرَكَاتُهُ

وهكذا وقع في بعض رواياتِ الصحيحين :((وَبَرَكَاتُهُ)) وفي بعضها بحذفها ، وزيادة الثقة مقبولة .

853- وعن أنسٍ رضي الله عنه أن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كان إذا تكلم بِكَلمة أعَادهَا ثَلاثاً حتَّى تُفهَم عنه، وإذا أتى على قوْم فَسَلَّمَ عَلَيهم سَلَّم عَلَيهم ثَلاثاَ ، رواه البخاري . وهذا مَحمُولٌ عَلَى ما إذا كان الجَمْعُ كثيراَ .

މާތްاللَّه ރުހިވޮޑިގެންވާ أنس ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ބަސްފުޅެއް ވިދާޅުވާއިރު އެއަށް ފަހުމްކުރެވުމަށް ތިންފަހަރު ތަކުރާރު ކުރައްވައެވެ. އަދި މީސްތަކުންނަށް

ތަނަވަސް ކުރިމަތިވެދާނެ. ތަނ ބަލައިގަންނަ ގޮތް ވަޒަންވަނީ ތިމަންގެ ކަންކަމުގައި ދެކެ ހަނދާންކުރުމަށް ދަތި ކަމެއް ނުވާ ގޮތަށް ކަންކަން ކުރުމެވެ.

(ތިރުއަނދާ) ދިވެހި ބަހުގެ ކުރިއަށްދާ ގޮތަށް ލިޔުއްވާ.

854- وعن الْمِقْدَاد رضي الله عنه في حَدِيثه الطويل قال : كُنَّا نَرْفَعُ للنبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَصِيبهُ مِنَ اللَّبَن فَيَجِيئُ مِنَ اللَّيلِ فَيُسَلِّمُ تسليماً لايوقظُ نَائِماً وَيُسمِعُ اليَقْظان فَجَاء النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَسَلَّمَ كما كان يُسَلمُ ، رواه مسلم.

ވަޢުﷲ ތަރުޖަމާކުރާ ގޮތް: ﻣِﻘْﺪَادﷺ ވަނީ ﷺ ގެ ކިބައިން ތިރީގައިވާ ﺣﺪﻳﺚ ބަޔާންކުރައްވާ. ﷺ ގެ ކިބައިން ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ. ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ

856- وعن أبي جُرَيٍّ الهجُيْمِيِّ رضي الله عنه قال : أتيت رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقلُت : عَلْيك السَّلامُ يا رَسول الله . فقال : لاتَقُلْ عَلَيْكَ السَّلامُ، فإن عَلَيْكَ السّلامُ تَحِيَّةُ الموتى » رواه أبو داود ، والترمذي وقال : حديث حسن صحيح . وقد سبق بِطولِه .

މާތް اللَّه ރުއްސެވުންލެއްވި أبو جُرَيِّ الهجُيْمِيِّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށް އައީމެވެ. އެއަށްފަހު ތިމަންނަ ސަލާމްގޮތުގައި ކިޔުނީމެވެ. عَلْيك السَّلامُ يا رَسول الله އެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ސަލާމް ގޮތުގައި عَلَيْكَ السَّلامُ ނުކިޔާށެވެ. އެހެނީ عَلَيْكَ السَّلامُ ގެ އިބާރާތަކީ އަދި މަރުވެފައިވާ މީހުންނަށް ކުރާ ސަލާމުކަމެވެ.

133- باب آداب السلام

ސަލާމްކުރުމުގެ އަދަބުތައް ބަޔާންވެގެންވާ باب

857- وعن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « يُسَلِّمُ الرَّاكبُ عَلَى الْمَاشِي ، وَالْماشي عَلَي القَاعِدِ ، والقليلُ على الكَثِيرِ » متفق عليه . وفي رواية البخاري : والصغيرُ على الْكَبِيرِ » .

މާތްاللَّه ރުއްސެވުންލެއްވި أبو هريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ސަވާރީގައި ހުންނަ މީހާ ހިނގާ މީހާއަށް ސަލާމް ގޮވާށެވެ. އަދި ހިނގާ މީހާ އިށީނދެގެން އިންނަ މީހާއަށް ސަލާމް ގޮވާށެވެ. އަދި މަދުބަޔަކު ގިނަބަޔަކަށް ސަލާމް ގޮވާށެވެ.

(މިއީ بخاري އާއި مسلمގެ شرطަށް ފުރިހަމަވާ حديث އެކެވެ.) އަދި بخاري ރިވާކުރެއްވި ބަހެއްގައި ވެއެވެ. އަދި ކުޑަމީހުން ބޮޑުމީހުންނަށް ސަލާމް ގޮވާށެވެ.

858- وعن أبي أُمامة صُديِّ بن عجلان الباهِلِي رضي الله عنه قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «إنَّ أوْلَىَ النِّاس بالله مَنْ بَدأهم بالسَّلاَم)).

މާތްاللَّهރުއްސެވުންލެއްވި أبو أُمامة صُديِّ بن عجلان الباهِلِيގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މީސްތަކުންނާއި اللهއާއި އެންމެ ގާތްވެގެންވާ ބަޔަކީ އެއުރެންގެ ތެރެއިން އިސްވެ ސަލާމްގޮވާ މީހުންނެވެ.

رواه أبو داود بإسنادٍ جيدٍ ، ورواه الترمذي عن أبي أُمامةَ رضي الله عنهُ قِيلَ يارسولَ الله، الرَّجُلانِ يَلْتَقيان أيُّهُمَا يَبْدأُ بالسَّلامِ ، قال أوْلاهُمَا بالله تعالى ، قال الترمذي : حديث حسن .

أبو أُمامةَ ﺑِﻪَﺮِﺷْ ﺑِﺮﷺﻮَﺤَﺮْﺷَﻮَﺤَ. ﻗَﺮْﺷَﺮَﺤَﺸَﻮَﺤَ. (ﷺ الله ﻛَ ﻣَﺮﷺﻮَﺤَﻮَﺤَ. ﻗَﺮِﺤِﺮْﺷْ ﻫَﻮْﻣَﺮَﺤَﻮَﺤَ ﺭِﺳﻮﻟَ ﻫَﻗَﺮِﺤِﺮْﺷَﺮَﺤَﻣَ ﻫِﺮﷺﻮَ ﺴﻮﺤَﻮْ ﻛَﻮَﺷْ ﻗَﺮَﺴِﻮْ ﺑَﺮْ ﺭَﻮْﻫَﻮَﺤَ؟ حديث ﺑَﺮَﻮْﻫِﻮَﺤَ. ﻫَﻗَﺮِﺤِﺮْﺷَﺮَﺤَﻣَ الله ﻣَّﻫِ ﻫَﺷَﺮَﺤَ ﻛَﻮْ ﺤِﺮَﻫَﺤَ. (ﻫَﻫَﺮِ ﻫَﺷَﺮَﺤَ ﻫَﻮْﻛَﻮَﺤَﺒِﺮَﺷَﻮْﻫَﺤَﺴَ ﺤِﺮَﻫَﺤَ.)

134- باب استحباب إعادة السلام

على من تكرَّر لقاؤه على قرب بأن دخل ثم خرج ثم دخل في الحال ، أو حال بينهما شجرة ونحوها

ތަކުރާރުކޮށް ދެކެވުނު ފަރާތަށް ކައިރިކޮށް ދެކެވުނު ފަހަރު ކުރީގެ ދެކެވުމާ ދެކެވުމުގެ ދެމެދުގައި ގަހެއް ނުވަތަ ތަކެއް ވެސް ވެ،

ﻭِﺩَّﻯ ﻣَﺪِﻫْﺮَ ﺋَﻤَﺮْ ﻭَﺳْﻤَﺮِﺳﻮﺭ ﺳَﻮﮔَّﺪْ ﺋَﺪَﺳْ ﺩﺳْﻮَﺑَﻤَﺪْﻫ ﻭﺋَﺴْﻮﮔَﻤَﺮْ ﻫَﻤَّﺴْﻮﺋَﺴْﻮﮔَ

باب

قال اللَّه تعالى (النور 61): **{ فإذا دخلتم بيوتاً فسلموا على أنفسكم تحية من عند اللَّه مباركة طيبة }** .

ﻗُﺰَ ﻭِﻫَﻤَﻪِﺩِﺭْﺳْ ﺋَﺌَﻤَﺮْ ﻭَﺳْﻤَﻪِﺭِﻣْ، الله ﺋَﺤضرة ﺳْﺮﮔَّ بركات ﻣُﻪِﺭ ﻫَﺳﺌَﺪَﺋْ سلأم ﻣَﺪَﺳْ ﻭِﻫَﻤَﻪِﺩِﺭْﺳْﺌَ ﻣَﺪِﻫْﺮَ نفس ﻫَﺪَﺳْ ﻭِﻫَﻤَﻪِﺩِﺭْﺳْ سلام ﺩﺳْﻤَﺮﺋَﺪَّ!

861- وعن أنس رضي الله عنه قال : قال لي رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « يابُنَيَّ ، إذا دَخَلْتَ عَلى أهْلِكَ فَسَلِّمْ يَكُنْ بَرَكَةً عَلَيْكَ وَعَلَى أهلِ بَيْتِكَ »

رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح .

ﺩَّﻩْﺍللَّﻪ ﺗَﻤَﺪْﺣْﺴْﻤَﺮﺧْﻤَﺪْﻭِ أنس ﺋَﻤَّﺴْﺌَ ﻫِﻤَﻪِﺳْ ﻫِﻤَّﻮﺋَﺌَﺴْﻮﺋَﻤَﺪَّﺋَ. ﻭِﻤَّﺮﺧْﻮِﻫَﺪَّﺋَ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻭِﺩَﺳْﻤَﺮَﺳْ حديث ﺩﺋَﻤَﺪْﻭِﻫَﺪَّﺋَ. ﻫَ ﺩﺋَﻤَّﻤَﺪَّﺋَ. ﺩﺋَﻪِﺋَﺪَﺳْ ﻭَﺳْﻤَﺮَ ﺭِﺳﻮﺭ ﺋَﺌَﺪَﺭَﺧْﺋَﻪِﺳْﻤَﺮْ ﺳَﻮﮔَّﺪْ ﺋَﺌَﻮﮔَّﺌَﺮﺧْﺋَ. ﻫَﺪِﻫَﺪْﺳْ ﺩﺋَﻤَّﻤَﺪِﻫ ﻣَﺪِﻫْﺮَ ﺩﺋَﻪِﺋَﺪَﺋَ ﺋَﺌَﺪَ ﻭِﺩْﺳْﻤَﺮْ ﻫَﺳَﻮﮔَّﺪْ ﻫَﻤَﺮَّﻩَﻮَﺑَﺮْ ﻭَﺋَﺴْ ﻗُﺰَﺳْﻤَﺪَّﺋَ.

136- باب السلام على الصبيان

ﺩﺋَﻪَﺩِﻫْﺳْﻤَﺮْ ﺳَﻮﮔَّﺪْﺋَﺌَﻮﺳْ ﺩﺳْﻮَﺑَﻤَﺪْﻫ ﻭﺋَﺴْﻮﮔَﻤَﺮْ ﻫَﻤَّﺴْﻮﺋَﺴْﻮﮔَ باب

862- عن أنس رضي الله عنه أنَّهُ مَرَّ عَلى صِبْيان فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ وقال : كانَ رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَفْعلُهُ . متفق عليه .

ﺩَّﻩْﺍللَّﻪﺗَﻤَﺪْﺣْﺴْﻤَﺮﺧْﻤَﺪْﻭِ أنس ﺋَﻤَّﺴْﺌَ ﻫِﻤَﻪِﺳْ ﻫِﻤَّﻮﺋَﺌَﺴْﻮﺋَﻤَﺪَّﺋَ. ﻫَ صحابي ﻭَﺋَﻪِﺋَﻤَﻪْ ﺩَﺋَﺪَﻤِﻪْﺳْ ﺩﺋَﻪِﺋَﺪَﺋَ ﻫَﻪْﻤَﺮَﺧْﺋَﻪِﺋَﺪَﺋَ. ﻫَﺭِﺳﻮﺭ ﻫَﺪِﻫَﺪَﺋَﻪِﺳْﻤَﺮْ ﺳَﻮﮔَّﺪْ ﺋَﺌَﻮﮔَّﺌَﺮﺧْﺋَﻪِﺋَﺪَﺋَ. ﻫَﺪِﻫَﺪْﺳْ ﻭِﻤَّﺮﺧْﻮِﻫَﺪَّﺋَ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻫَﺪَﺧْ ﺩﺋَﻤَﺪْﻭِ ﺩِﺋَﻪَﻩَﺋَ.

137- باب سلام الرجل على زوجته والمرأة من محارمه

وعلى أجنبية وأجنبيات لا يخاف الفتنة بهن وسلامهن بهذا الشرط

ۋېرىڭ ئەسھابلىرىنىڭ ئوغۇللىرىدىن ئەنەس محرمۇنىڭ ئوغۇللىرىدىن ئەنەس
رىۋايەت قىلىنىدۇ ئوغۇل رىۋايەت قىلغۇچىنىڭ ئوغۇللىرىدىن ھەزرىتىنىڭ
ئوغۇللىرىدىن ئەنەس باب

863- عن سهل بن سعد رضي الله عنه قال : كانَتْ فينا امْرَأَةٌ وفي رواية : - كانَتْ لَنا عَجُوزٌ تأْخُذُ منْ أُصُولِ السِّلْقَ فتطْرَحُهُ في القِدْرِ وَتُكَرْكِرُ حَبَّاتٍ منْ شَعِيرٍ ، فإذا صَلَّيْنا الجُمُعَةَ وانْصَرَفْنَا نُسَلِّمُ عَلَيْها فَتُقدِّمُهُ إلَيْنَا رواه البخاري . قوله « تُكَرْكِرُ » أي تَطحَنُ .

سەھلۇللا ئىبنى سەئدى رىۋايەت قىلغۇچى بىر ئايال ئىدى. ئۇ چۆپ ئىلدىزىنى ئېلىپ قازانغا سالاتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئازراق ئارپا ئۇنىنى چېچىپ قوياتتى. بىز جۈمە نامىزىنى ئوقۇپ بولۇپ قايتقاندا ئۇنىڭغا سالام بېرەتتۇق. ئۇ بىزنىڭ ئالدىمىزغا ئۇ تائامنى ئېلىپ چىقاتتى. بىز ئۇ تائامنى ئۇنىڭ ئۆيىدە يەيتتۇق. ئۇ ئايال ئۇنىڭ ئۈستىگە ئازراق ئارپا ئۇنىنى چېچىپ قوياتتى. بىز ئۇ تائامنى ئۇنىڭ ئۆيىدە يەيتتۇق. ئۇ ئايال ئۇنىڭ ئۈستىگە ئازراق ئارپا ئۇنىنى چېچىپ قوياتتى.

864- وعن أُم هانئ فاخِتَةَ بِنتِ أبي طَالب رضي الله عَنْهَا قَالت : أتيت النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَوْمَ الفَتْح وَهُو يَغْتسِلُ وَفاطِمةُ تَسْتُرُهُ بِثَوْبٍ فَسَلَّمْتُ .

وذَكَرَت الحديث . رواه مسلم .

سەھلۇللا ئىبنى سەئدى رىۋايەت قىلغۇچى ئۇممۇ ھانئ فاخِتَةَ بِنتِ أبي طَالب ئۇ مۇنداق دېگەن. مەككە ئىشغال قىلىنغان كۈنى مەن رەسۇلۇللا ﷺ نىڭ ھۇزۇرىغا كەلدىم. رەسۇلۇللا ﷺ غۇسۇل قىلىۋاتاتتى. پاتىمە ئۇنى پۈتۈن بەدىنى يۆگىنىدىغان كىيىم بىلەن توسۇپ تۇراتتى. مەن ئۇنىڭغا سالام بەردىم. (ھەدىسنىڭ قالغان قىسمى ھەدىسنىڭ ئەسلى مەنبەسىدە بار.)

865- وعن أسماءَ بنتِ يزيد رضي الله عنها قالت : مر علينا النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في نِسْوَةٍ فَسَلَّمَ عَلَيْنَا . رواه أبو داود ، والترمذي وقال : حديث حسن ، وهذا لفظ أبي داود، و لفظ الترمذي : أن رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَرَّ في المسْجِدِ يوْماً وعُصْبَةٌ من النِّسَاءِ قُعُود فألوى بِيَدِهِ بالتَّسليمِ .

މާތްاللَّه ރުއްސުންލެއްވި أسماءَ بنتِ يزيد ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދިމަވެގެން އަންހެނުންގެ ބަޔަކާ އަހަރެމެން ހަމަވެއްޖެއިރުގައި ސަލާމް ގޮވާލެއްވިއެވެ. رواه أبو داود ، والترمذي ގެ لفظ އަށްގޮތުގައިވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެއްދުވަހަކު މިސްކިތުން ވަޑައިގަތެވެ. އޭރުން އަންހެނުންގެ ބަޔަކު އިށީނދެގެން ތިއްބެވެ. ފަހެ އަތުގެ ޝާރާތުން ސަލާމް ގޮވާލެއްވިއެވެ.

138- باب تحريم ابتدائنا الكفار بالسلام وكيفية الرد عليهم

واستحباب السلام على أهل مجلسٍ فيهم مسلمون وكفّار

ކާފިރުންނަށް އިސްވެ ސަލާމްގޮވުން حرامވެގެންވާ ކަމާއި އަދި އެމީހުން ސަލާމް ގޮވައިފިނަމަ ޖަވާބު ދިނުމާއި އަދި މުސްލިމުންނާއި ކާފިރުން މުސްލިމުންނާއި ކާފިރުން މަޖިލީހެއްގައިވާ މަޖިލިސްތަކަށް ސަލާމް ގޮވުން މުސްތަޙައްބު ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

866- وعن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لاتَبَدَأوا اليَهُودَ ولا النَّصَارى بالسَّلام ، فإذا لَقِيتُم أحَدَهُم في طَرِيق فَاضطَرُّوهُ إلى أضْيَقِهِ » رواه مسلم .

މާތްاللَّه ރުއްސުންލެއްވި أبو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން يَهُودي ންނާއި އަދި نصارى އިންނަށް ކުރިން ސަލާމް ނުގޮވާށެވެ. ފަހެ އެމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކާ ތިޔަބައިމީހުންނާއި މަގުމަތީގައި ބައްދަލުވެއްޖެނަމަ އެމީހާ މަގުގެ އެންމެ ހަނިގޮތަކަށް ދަތިކުރުވާށެވެ. ފަހެ ބާރުކޮށް ތިޔަބައިމީހުން އެމީހަކަށް މަގު ދޫކުރާށެވެ.

867- وعن أنسٍ رضي الله عنه قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إذَا سَلَّمَ عَلَيكُم أهلُ الكتاب فَقُولُوا : وعَلَيْكُمْ » متفق عليه.

867- وعن أنسٍ رضي الله عنه قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إذَا سَلَّمَ عَلَيكُم أهلُ الكتاب فَقُولُوا : وعَلَيْكُمْ » متفق عليه.

868- وعن أُسامه رضي الله عنه أن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَرَّ عَلَى مَجْلسٍ فيه أخلاطٌ من المسلِمِينَ والمشرِكِين عَبَدةِ الأوثَانِ واليَهُودِ فَسَّلمَ عَلَيْهِمْ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . متفق عليه .

868- وعن أُسامه رضي الله عنه أن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَرَّ عَلَى مَجْلسٍ فيه أخلاطٌ من المسلِمِينَ والمشرِكِين عَبَدةِ الأوثَانِ واليَهُودِ فَسَّلمَ عَلَيْهِمْ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . متفق عليه .

139- باب استحباب السلام إذا قام منَ المجلس

139- باب استحباب السلام إذا قام منَ المجلس

وفارق جلساءه أو جليسه

وفارق جلساءه أو جليسه

869- وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : إذَا انْتَهَى أحَدُكُم إلى المجْلسِ فَلْيُسَلِّمْ، فَإذَا أرَادَ أنْ يَقُومَ فَلْيُسَلِّمْ ،فَليسْت الأُولى بأَحَقِّ من الآخِرَة» رواه أبو داود ، والترمذي وقال : حديث حسن .

869- وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : إذَا انْتَهَى أحَدُكُم إلى المجْلسِ فَلْيُسَلِّمْ، فَإذَا أرَادَ أنْ يَقُومَ فَلْيُسَلِّمْ ،فَليسْت الأُولى بأَحَقِّ من الآخِرَة» رواه أبو داود ، والترمذي وقال : حديث حسن .

140- باب الاستئذان وآدابه

ﺑﺎﺏ ﺋﻪﺋﻪﺗﻪﻧﻰ ﻭﻪﺗﺘﻪﻳﻰ ﺋﺎﺩﻪﻣﻠﻪﺭﻧﻰ ﺋﺎﻟﻘﯩﺸﻘﺎ ﻗﻪﺩﻩﻡ ﻗﻮﻳﻤﺎﻗﻠﯩﻖ

قال اللَّه تعالى: (النور 27) :**{ يا أيها الذين آمنوا لا تدخلوا بيوتاً غير بيوتكم حتى تستأنسوا وتسلموا على أهلها}**

ﺋﻰ ﺇﻳﻤﺎﻥ ﺋﻪﻫﻠﻰ ﺟﯩﻤﻪﺗﻠﯩﺮﯨﻤﯩﺰ! ﺳﯩﺰﻧﯩﯔ ﺋﯚﻳﻠﯩﺮﯨﯖﯩﺰﺩﯨﻦ ﺑﯩﺮﻯ ﺋﯚﻳﻠﯩﺮﯨﮕﻪ ﻛﯩﺮﯨﺸﺘﯩﻦ ﺋﯩﻠﮕﯩﺮﻯ ﺳﯚﺭﺍﭖ ﺳﺎﻻﻣﻠﯩﺸﯩﭗ ﺋﯚﻳﺪﯨﻜﻰ ﺋﺎﺩﻣﻠﻪﺭﮔﻪ ﺳﺎﻻﻡ ﻗﯩﻠﻤﯩﻐﯩﭽﻪ ﺋﯚﻳﮕﻪ ﻛﯩﺮﻣﻪﯕﻼﺭ!

وقال تعالى: (النور 59) : **{ وإذا بلغ الأطفال منكم الحلم فليستأذنوا كما استأذن الذين من قبلهم } .**

ﺋﺎﻟﺪﯨﺪﺍ ﺳﯩﺰﻧﯩﯔ ﺋﻮﻏﯘﻟﻠﯩﺮﯨﯖﯩﺰ ﺑﺎﻟﻐﻘﺎ ﻳﻪﺗﻜﻪﻧﺪﻩ ﺋﯚﺯﻟﯩﺮﯨﺪﯨﻦ ﺭﯗﺧﺴﻪﺕ ﺳﻮﺭﺍﺷﻘﺎﻧﺪﺍ ﺋﺎﻧﺪﯨﻦ ﺋﯩﺠﺎﺯﻩﺕ ﺳﻮﺭﺍﺷﻘﺎﻧﺪﻙ ﺋﯩﺠﺎﺯﻩﺕ ﺳﻮﺭﺍﺷﻨﻰ ﺋﯚﮔﻪﺗﺴﯘﻥ.

870- وعن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه قال: قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « الاستِئْذانُ ثَلاثٌ، فَإِنْ أُذِنَ لَكَ وَ إلاَّ فَارْجِع ، متفق عليه .

ﺋﻪﺑﻮ ﻣﯘﺳﺎ ﺋﻪﺷﺌﻪﺭﻯ ﺭﻩﺿﻰ ﺍﻟﻠﻪ ﺋﻪﻧﻪ ﻣﯘﻣﯘ ﻗﯩﻠﺪﻯ: ﺭﻩﺳﯘﻟﯘﻟﻠﻪ ﺻﻪﻟﻠﻠﻠﻪﯗ ﺋﻪﻟﻪﻳﻬﻰ ﻭﻪﺳﻪﻟﻠﻪﻡ ﻣﯘﻣﯘ ﻗﯩﻠﺪﻯ: «ﺋﯩﺠﺎﺯﻩﺕ ﺳﻮﺭﺍﺵ ﺋﯜﭺ ﻗﯩﺘﯩﻢ، ﺋﻪﮔﻪﺭ ﺳﯩﺰﮔﻪ ﺭﯗﺧﺴﻪﺕ ﻗﯩﻠﯩﻨﺴﺎ ﻛﯩﺮﯨﯖ، ﺋﻪﮔﻪﺭ ﺭﯗﺧﺴﻪﺕ ﻗﯩﻠﯩﻨﻤﯩﺴﺎ ﻗﺎﻳﺘﯩﭗ ﻛﻪﺗﯩﯖ» ﺩﻩﭖ ﺋﯩﺰﺍﻫﻼﻧﺪﯗﺭﯗﭖ ﺋﯚﺗﺘﻪﺭﻯ ﺑﯩﻠﻪﻥ ﺑﯩﺮﻟﻪﺷﺘﯘﺭﯗﻟﻐﺎﻥ.

871- وعن سهلِ بنِ سعد رضي الله عنه قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « إنَّمَا جُعِلَ الاستئذانُ منْ أَجْلِ البَصَر » متفق عليه .

ﺳﻪﻫﻞ ﺑﯩﻦ ﺳﻪﺩ ﺭﻩﺿﻰ ﺍﻟﻠﻪ ﺋﻪﻧﻪ ﻣﯘﻣﯘ ﻗﯩﻠﺪﻯ: ﺭﻩﺳﯘﻟﯘﻟﻠﻪ ﺻﻪﻟﻠﻠﻠﻪﯗ ﺋﻪﻟﻪﻳﻬﻰ ﻭﻪﺳﻪﻟﻠﻪﻡ ﻣﯘﻣﯘ ﻗﯩﻠﺪﻯ: «ﺋﯩﺠﺎﺯﻩﺕ ﺳﻮﺭﺍﺵ ﺋﯜﭺ ﻛﯚﺯ ﺋﯚﻗﯘﺷﻰ ﺳﺎﻟﻐﯘﺯﯗﻟﻐﺎﻥ» ﺩﻩﭖ ﺋﯩﺰﺍﻫﻼﻧﺪﯗﺭﯗﭖ ﺋﯚﺗﺘﻪﺭﻯ ﺑﯩﻠﻪﻥ ﺑﯩﺮﻟﻪﺷﺘﯘﺭﯗﻟﻐﺎﻥ.

872- وعن رِبْعِيِّ بن حِرَاشٍ قال حدَّثَنا رَجُلٌ من بَنِي عَامرٍ أَنَّهُ استأذَنَ على النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وهو في بيت فقال : أَأَلِج ؟ فقال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لخادِمِهِ : «أُخْرُج إلى هذا فَعَلِّمْهُ الإستئذَانَ فَقُل لَهُ قُل : السَّلامُ عَلَيكُم، أَأَدْخُلُ ؟ » فَسَمِعهُ الرَّجُلُ فقال : السَّلام عَلَيكم ، أأدخُلُ ؟ فَأذن له النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَدَخَلَ . رواه أبو داود بإسناد صحيح .

ﺋﻪﺑﻪﺩ ﺭﻩﺑﺌﻰ ﺑﯩﻦ ﺧﯩﺮﺍﺵ ﻣﯘﻣﯘ ﻗﯩﻠﺪﻯ: ﺑﯩﺮ ﺋﺎﺩﻣﻨﻰ ﺑﯩﺰﮔﻪ ﺑﻪﻧﻰ ﺋﺎﻣﯩﺮ ﻗﻪﺑﯩﻠﯩﺴﯩﺪﯨﻦ ﺑﯩﺮ ﻛﯩﺸﻰ ﺳﯚﺯﻟﻪﭖ ﺑﻪﺭﺩﻯ: ﻧﻪﺑﻰ ﺻﻪﻟﻠﻠﻠﻪﯗ ﺋﻪﻟﻪﻳﻬﻰ ﻭﻪﺳﻪﻟﻠﻪﻡ ﺋﯚﻳﺪﻩ ﺋﯩﺪﻯ. ﺋﯘ ﻛﯩﺸﻰ ﻣﯘﻧﺪﺍﻕ ﺳﯚﺯﻟﻪﭖ ﺑﻪﺭﺩﻯ: ﺋﻪﻟﻠﻪﻳﻜﯘﻡ ﺳﻪﻻﻡ، ﺋﻪﺗﺘﯩﻤﺪﯗ ﻛﯩﺮﺳﻪﻡ؟ ﺩﻩﭖ ﺳﯚﺯﻟﻪﭖ ﺑﻪﺭﺩﻯ. ﺋﻪﺳﻠﯩﺪﻩ ﺋﯘ ﺋﻪﺭ ﺋﻪﺗﺘﯩﻤﺪﯗ ﻛﯩﺮﺳﻪﻡ؟ ﺩﻩﭖ ﺳﯚﺯﻟﻪﭖ ﺑﻪﺭﺩﻯ. ﺋﻪﻟﻪﻳﻬﻰ ﻭﻪﺳﻪﻟﻠﻪﻡ ﺋﯘﻧﻰ ﺋﯩﺠﺎﺯﻩﺕ ﻗﯩﻠﺪﻯ. ﺋﯘ ﻛﯩﺸﻰ ﺋﯩﭽﻜﻪﺭﻯ ﻛﯩﺮﺩﻯ.

ދާއްﷲ رحمة ކުރެއްވި رِبْعِيِّ بن حِرَاش ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. بَنِي عَامر ގެ ބޭކަލަކު ތިމަންނަށް ކިޔައިދެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެބޭކަލަކު (އެއްފަހަރަކު) نبيُّ ގާ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެގައި އޮންނަވަނިކޮށް ވަނުމަށް އެދިލައްވާ ގޮވާލެއްވިއެވެ. "ތިމަންނަ ގެއަށް ވަންނަން ހުއްދަތޯ؟ ދެން رسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެބޭކަލާނގެ ޚާދިމަކަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެބޭކަލުގެ ކައިރިއަށް ނިކުމެވޮޑިގެން. އެބޭކަލަކަށް ވަނުމުގެ އިޖާޒަތު ދަސްކޮށްދީ ދެއްވާށެވެ. ދެން އެބޭކަލަކަށް ދަންނަވާށެވެ. السَّلام عَلَيكم ވިދާޅުވާށެވެ. އަދި ތިމަންނަ ވަންނަން ހުއްދަތޯ؟ އަހާށެވެ. ދެން އެބޭކަލަކު އެހެން އަޑުއަހުއްވާވަޑައިގަތުމުން السَّلام عَلَيكم ކިޔެވިއެވެ. އަދި ތިމަންނަ ވަންނަން ހުއްދަތޯ؟ އެހުމަށްފަހު، އަދި ނަބިއްޔާ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެބޭކަލަކަށް ވަދެ ވަޑައިގަތުމަށް ހުއްދަ ދެއްވިއެވެ.

873- عن كلدة بن الحنبل رضي الله عنه قال: أتيت النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَدَخَلْتُ عَلَيْه ولم أُسَلِّم فقال النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «ارْجِعْ فَقُلْ السَّلامُ عَلَيكُم أَأَدْخلُ ؟ » رواه أبو داود ، والترمذي وقال : حديث حسن .

ދާއްﷲ ޢަންހު ކުރެއްވި كلدة بن الحنبل ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ (އެއްފަހަރަކު) نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތަށް ދިޔައީމެވެ. އަދި ތިމަންނަ އެބޭކަލާނގެ ހަޟްރަތަށް އެއްކޮށް ވަނީމެވެ. އަދި ތިމަންނަ ސަލާމް ނުގޮވީމެވެ. ދެން نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ އަނބުރާ ދާށެވެ. ދެން السَّلام عَلَيكم ކިޔާފައި ސަލާމް ގޮވާށެވެ. އަދި "ތިމަންނަ ވަންނަންވީތޯ؟" އެހުމަށްފަހު ވަންނައިރު އެދޭށެވެ.

141–باب بيان أن السنة إذا قيل للمستأذن : من أنت ؟

أن يقول : فلان فيسمي نفسه بما يعرف به من اسم أو كنية وكراهة قوله أنا ونحوها

ވަންނަން ހުއްދަ އެދޭ މީހާއަށް ކާކުތޯ ބުނެވިއްޖެނަމަ، ސުންނަތަކީ ދަންނަވާ ނަމަކުން ނުވަތަ ކުންޔާއިން ތިމާ ކަމަށް އެނގޭ ނަމެއް ބުނުމެވެ. (ތިމަންނަމެ) އާއި ބުނުމަކީ ކަރާހިޔަތް ކަމެއް ކަމުގެ ބާބު باب

874- عن أنس رضي الله عنه في حديثه المشهور في الإسراء قال : قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، « ثُمَّ صَعِدَ بِي جِبْرِيلُ إلى السّماء الدُّنيا فاستفتح » فقيل : منْ هذا ؟ قال : جبْرِيلُ، قِيلَ : وَمَنْ مَعَك ؟ قال : مُحَمَّدٌ . ثمَّ صَعِدَ إلى السَّماء

الثّانية فاستفتح ، قيل : مَنْ هذا ؟ قال : جبريلُ ، قيل : وَمَنْ مَعَكَ ؟ قال : مُحَمَّدٌ » والثّالثة والرَّابعة وَسَائرهنَّ وَيُقالُ في باب كل سماء : مَنْ هذا ؟ فَيقُولُ : جبريل متفق عليه .

މާތްالله ރުއްސުންލެއްވި أنس ގެ ގާތުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވާ الإسراء ގެ ދަތުރުފުޅުގެ ބަޔާންވެގެންވާ އަމަޝްހޫރު حديث ގައިވާއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވިއެވެ." ދެން جبريلُ ގެންގޮސް ތިމަންރަސޫލާ ގޮވައިގެން ދުނިޔޭގެ އުޑަށް އަރާ ވަޑައިގަތީމެވެ. އައްސަލާމު އަދި ދޮރު ހުޅުއްވުމަށް އެދިވަޑައިގަތުމުން އެއީ ދޮރުނގަވާލިއެވެ. އެހިނދު ސުވާލު ދެންނެވިއެވެ. ވިދާޅުވި ކާކުތޯ ހަމައެކަނި ތިޔައީ ކާކުތޯއެވެ؟ جبريلُ އެވެ. ދެން ސުވާލުކުރެވުނެވެ. ކަލޭގެފާނާއެކު ކާކުތޯ ހަމައެކު ތިޔައީ ކާކުތޯއެވެ؟ مُحَمد ގެފާނެވެ. ދެން އައްސަލާމު ދެންނެވުމުން ދެން ވިދާޅުވި ދެން ހަމައެކުގެ ބޭފުޅުން ގާތުގެ ނުވަތަ ހަތްވަނަ އުޑުގެ ދޮރުތަކުގައި އައްސަލާމު ވިދާޅުވި ކާކުތޯ ހަމައެކަނި؟ ހުރި ކާކުތޯ ދެއްވިއެވެ. ދެން جبريلُ އެވެ.

875- وعن أبي ذرٍ رضي الله عنه قال: خَرجَتُ لَيْلة من اللّيالي فإذا رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يمشي وحْدَهُ، فجَعلتُ أمشي في ظلِّ القمَر، فالتفت فرآني فقال : « مَنْ هذا ؟ » فقلتُ أبو ذَرٍ، متفق عليه

މާތްاللهރުއްސުންލެއްވި أبو ذر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވާއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އެއްރެއަކު ތިމަންނަ ބޭރުގައި ހިނގަމުންދިޔައެވެ. އެހިނދު ދެކެވުނީ رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެކަނި ހިނގާވަޑައިގަންނަވަނިކޮށް ބަޔާން ތިމަންނަ ހަނދުގެ އަލިކަމުގައި ހިނގާފައެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު ތިމަންނަ ދެކެވަޑައިގެން ވިދާޅުވިއެވެ. ކާކުތޯއެވެ؟ ދެން ތިމަންނަ ދެންނެވީމެވެ. أبو ذر އެވެ.

876- وعن أُمَّ هانئ رضي الله عنها قالت: أتيت النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وهو يغتسل وفاطمةُ تسْتُرُهُ فقال : «مَنْ هذه ، » فقلت : أنا أُم هَانئ . متفق عليه .

މާތްاللهރުއްސުންލެއްވި أُم هانئ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވާއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَـلَّم ގެ ޙަޟްރަތަށް ދިޔައީމެވެ. އެހިނދު އެކަލޭގެފާނު ހިނާވަޑައިގަންނަވަމުން ހުންނެވިއެވެ. އަދި فاطمةُ ފަރުދާ ހިފައިގެން ހުންނެވިއެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން (ތިމަންނަ

ﻣِﺮْﺩَﺩْﺱ) ﺋَﺮَﺷَﻜِﻴَّﺰُّﺱ ﺋَﺪْﺵُﻮِﺋَﻮْ. ﻣِﻤَﺮٍ ﺵُﺱ ﺷَﺪْﺋِﻮْ ﺭُﻮْﺋَﻮْ؟ ﺯُﺭُ ﻣِﺪَﺱْﺱَ ﻗُﺱْﺵُﺮِﻭِﺋَﻮْ. ﻣِﺪَﺱْﺱَﻤَﺪِﻳِ ﺃُﻡ ﻫﺎﻧﻲ ﺩَﻮْ.

877- وعن جابر رضي الله عنه قال : أَتَيتُ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَدَقَقْتُ الباب فقال : « من هذا ؟ » فقلت ، أنا ، فقال : « أنا أنا ؟ » كأنهُ كَرِهَهَا ، متفق عليه .

ﺩَّﻮْاللَّـﻪﺗَﺮُﻮْﺵْﺷُﺪْﻣِﻮ ﺟـﺎﺑﺮ ﺋَ ﻳِﻪَﺩِﺱْ ﻣِﻮَّﺋَﻮْﺵْﺷُﻮﺋَﻮْ. ﻭِﻗَّﺰُﻭِﺋَﻮْ. ﻣِﺪَﺱْﺱَ (ﺋَﺪْﻮُﺯَﺮَﺗَﺪْ) ﻧﺒﻲًّ ﺻَﻠّﻰ اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺗَﺪْ ﻳِﻮَّﺗَﻤَﻮْﺩْﻳِﻮَّﺋَﻮْ. ﺯُﺭُ ﻣِﺪَﺱْﺱَ ﻗُﺮْﺗَﺪْﺋَﻮَﺗَﺪِ ﻫَﻴِ ﻣِﻮَّﺋَﻮْ. ﺋَﺮِﺳﻮﻗ ﺋَﺪْﺵُﻮِﺋَﻮْ. ﻣِﻤَﺮٍ ﺵُﺱْﻫَﻮَﺋَﻮْ ﺭُﻮْﺋَﻮْ؟ ﻣِﺪَﺱْ ﻗُﺪْﺵُﻮِﺋَﻮْ. ﺋَﺮُﺋَﻮْﺵْﺷُﻮِﺋَﻮْ. ﺯُﺭُ ﻭِﻗَّﺰُﻭِﺋَﻮْﺋَﻮْ. ﺵُﺱ ﺋَﺮَﺋَﺪْ ﺵُﺱ ﺋَﺮُﺋَﻮْﺵْﺷُﺪْﻫَﻮَﺋَﻮْ. ﻋَﻮٍ ﻭِﻗَّﺰُﻭِﺋَﻮْ. ﻳِﻮَﺱٍ ﺋَﺬَﻮْﺱْ ﻫَﺪَﺱْﺱَ ﺋَﺮَﺷَﻜِﻴَّﺰُّﺱ ﺭِﻮْﺟِﺰُﺭَﺩَ ﺷَﻴِﺰُﺭِﺱٍ ﺭُﺵْﺷُﻮﺋَﻮْ.

142- باب استحباب تشميت العاطس إذا حمد الله تعالى وكراهية تشميته إذا لم يحمد اللَّه تعالى وبيان آداب التشميت والعطاس والتثاؤب

ﺑِﺴْﻬِﺮَﺋَﺰُّﺭِّ اللهَﺋَﺪْ ﺣﻤﺪﺵُﺷُﺮُﺯِﺴَﺩَ ﻫَﺌَﻴَﻮَّﻫَ ﻣِﺮُﺵْﺷَ ﺩَﻮْﻫَﺒَﺪَﻫَ ﺋَﻴَﺴْﻮَّﺋَﺪِ، ﻫَﺪِﻣِ ﻫَّﺱَّ اللهَﺋَﺪْ ﺣﻤﺪﺵُﺷُﺪَّﺯُّﺧَ ﻫَّﺱَّﺋَﺪْ ﻋَﻮَّﻫَ ﻣِﺮُﺵْﺷَ ﺩَﺩْﻫَﺪَﺭَﻮَﺋَﺴْﻮَّﺋَ ﺩَﺋَﺪِ، ﻫَﺪِﻣِ ﺑِﺴْﻬِﺮِ ﺋَﺰُّﺩَﻮَﺋَ ﻫَﺪَﻫَﻮَﺋَﺪِ ﻫَﺪِﻣِ ﺋَﺰُّﺩَﺩَﻮَﺋَ ﻫَﺪَﻫَﻮَﺋَﺪْ ﻫَﻬَّﺪْﻮَﺋَﻮَﺋَ باب

878- عن أبي هريرة رضي الله عنه أن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إن الله يُحِبُّ الْعطاسَ وَيَكْرَهُ التَّثَاؤُبَ ، فَإِذَا عَطَس أَحَدُكُم وحمد الله تعالى كانَ حقًّا على كل مسلم سمعهُ أن يقول له يرحمك الله وأما التّثاوب فإنما هو من الشيطان ، فإذا تثاءب أحدكم فليردُّهُ ما استطاع ، فإن أحدكم إذا تثاءب ضَحِكَ منه الشيطان » رواه البخاري .

ﺩَّﻮْاللَّـﻪﺗَﺮُﻮْﺵْﺷُﺪْﻣِﻮ أﺑـﻮ ﻫﺮﻳـﺮة، ﻧﺒـﻲًّ ﺻَـﻠّﻰ اللهُ عَلَيْـﻪِ وسَـلَّم ﺋَ ﻫَﻴِﺮُﺵْ ﻣِﻮَّﺋَﺪْﻮِﺋَﻮْ. ﺋَﺮَﺷَﻜِﻴَّﺰُّﺱ ﺣـﺪﻳﺚ ﺋَﺪْﻮِﺋَﻮْ. ﺭَﺩَﺋَﺮَﻮَﺗَﺪْﺱ اللهُ سبحانه وتعالى ﺑِﺴْﻬِﺮِ ﺋَﺰُّﺩَﻮَﺋَ ﺵَﻬَﻪَﻗُﺪَﺋَ ﺧُﻪِﻮِﺋَﻴَﺴْﻮَﺋَﻮَﺋَﺪِ. ﻫَﺪِﻣِ ﻫَّﻪَﺗَﺪْﺩَﻮَﺋَ ﺵَﻬَﻪَﻗُﺪَﺋَ ﺳَﺪْﻮِﺋَﻮْﻫَﻮَ ﻋِﻴَﺴْﻮَﺋَﻮَﺋَﺪِ. ﻭِﻗَّ ﺑِﺴْﻬِﺮِ ﻫَﻴَّ ﻫَﺪِﻣِ اللهَ ﺗَﺪْ ﺣﻤـــــﺪ ﺵُﺱْﺷُﺪِﺭِﺋَﺪِ ﻫَﺌَﺪِﻭَﺱْ ﺵُﺱْﺗَ ﺩَﻮْﻫَﺪِﺋَﺪِ ﺩَﻮْﻫَﻮَﺱْ ﻫَﻬَّﺪْﻮَﺋَﺪِﺭِﺩَﺩَ ﻋَﻮَّﻫَﻪَﻗُﺪَﺋَ ﻋَﻮَّﻫَﻪَﻗُﺪَﺋَ يرحمك الله ﺑِﺴْﻬِﺮْ حق ﻋَﻴَﺴْ ﻋَﺪَﻋَ. ﻫَﺪِﻣِ ﻫَّﻪَﺗَﺪْﺩَﻮَﺱٍ ﺯُﺭُ ﺩَﺩَﺋَﺮَﻮَﺗَﺪْﺱ شيطان ﺋَ ﺷُﺪْﺱَﺵُﺋَﻮَ. ﻭِﻗَّ ﻣِﺪَﻫَﺌَﺪِﺭِﺩَﺱْﺋَ ﻋَﺪَﺭِﺱْ ﻫَّﻪَﺗَﺪْﺩَﻮَﻋَﻮَ ﻫِﺮَّﻋَﺪَﻫَﻮَ ﺭِﺩَ ﺋَﺪَﺱْﺱَﻪَﺗَﺪْ ﺷُﺱْﻋَﻮَّﻋَﺪَﻋَ

ކަމަށްވާނަމަ ތިބާ ދަންނަ ކަމެއް ކުރުމުގެ ކުރިމަގުގައި ތިބެ ހަނދާންކުރާ ކަމަށް ވަންނަ ގޮތަށް ކުރާށެވ. ދެން ހުރަސްކަމެއް ހުރި

ތަކުރާރުކުރައްވާ يرحمك الله ވަކިވެގެންދާ. ތިބާ ތަކުރާރުކުރާއިރު ތިބާގެ ތުންފަސް ކަންކަން ވަކިކުރެވިގެންދާ. ފުރަ ތަކުރާރުކުރާއިރު ތިބާގެ ތުންފަސް ކަންކަން ވަކިކުރެވިގެންދާ. ތިރީ ކިޔާއިރު ތިބާގެ ކަންފަތް ކަށަވަރުކުރައްވާ يرحمك الله ވަކިވެގެންދާ. ކަނޑައެޅި ތަނަށް ކިޔާއިރު ތިބާގެ ކަންފަތް ކަށަވަރުކުރައްވާ ގޮތަށް ތަފާތުކުރާ. ތިރީ حديث ކަމުގައިވެގެންދާ. ތިރީ (ކިޔާއިރު ތިބާގެ ކަންފަތް ކަށަވަރުކުރައްވާ) اللهمّ حمد ކަމުގައިވެގެންދާ. ތިބާ ވާނެ (ކިޔާއިރު ތިބާގެ ކަންފަތް ކަށަވަރުކުރައްވާ) اللهمّ حمد ކަމުގައިވެގެންދާ.

882- وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال : كان رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذَا عَطَسَ وَضَعَ يَدَهُ أوْ ثَوبَهُ عَلى فيهِ وَخَفَضَ أوْ غَضَّ بِهَا صَوْتَهُ.شك الراوي رواه أبو داود،والترمذي وقال حديث حسن صحيح.

ڇ۾اللَّهمّ ـــ ښكرڪو أبو هريرة ئ ياهدس ءڳڳئسڪڪو. وڳڳڪوڪڇ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ياسهرڪڪڳس ڪسئڳڪڳڳس ڪهڪ ڪرهڪ ڪڪهڪڪڇ. ڪڳ ڳڳ ڪڪڪ

ތަކުވެރިކަމާ ތަކެ ތަނެއް. ތެދުވެ ހުރެގެން شيطان ދުއްކި ހިތަކުން ދުރުވާށެ.

143- باب استحباب المصافحةِ عندَ اللقاء وبشاشةِ الوجهِ

وتقبيل يد الرجل الصالح وتقبيل ولده شفقة ومعانقة القادم من سفر وكراهية الانحناء

ބައްދަލުވާ ދެ ފަރާތުގެ ދެ ވަކިން ދެ ފަރާތް ހަމަ ވާ ދުވަހު، ދެ ފަރާތް ދެ ފުށް ބަދަލުކުރާ ދުވަހު، ދެ ފަރާތުގެ ދެ ފުށް ކެނޑުނު

މާތްاللَّه ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ البراء ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދެ މުސްލިމުން ބައްދަލުވެ އަތާއި އަތްޖެހުމަށް ސަލާމްކުރުމުގެ ކުރިން އެދެމީހުން ވަކިވުމުގެ ކުރިއަކުރި އެދެމީހުންގެ (ކުދި) ފާފަތައް ފުއްސަވައިދެއެވެ.

888- وعن أنس رضي الله عنه قال : قال رجل : يا رسول الله ، الرَّجُلُ مِنَّا يَلْقَى أخَاُه أوْ صَديقَهُ أينْحني لَهُ ؟ قال : « لا » قال : أفَيَلتزمه ويقبله ؟ قال : « لا » قال : فَيَأْخُذُ بِيَده وَيُصَافِحُهُ ؟ قال : « نَعَمَ » رواه الترمذي وقال : حديث حسن .

މާތް اللَّه ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أنسٍ ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ބޭކަލަކު ދަންނަވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންމެންގެ ތެރެއިން މީހަކު އޭނާގެ އަޚާއި ނުވަތަ އެކުވެރިޔާއާއި ބައްދަލުވެއްޖެނަމަ އޭނާއަށް ބޯލަނބާލައި ގޮދުރަން ޖައިޒުވާނެބާވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެގޮތަކު ނުހަދާށެވެ. ދެން އޭބޭކަލާ ދަންނަވިއެވެ. އޭނާ ބައްދާލާ އޭނާއާއި ބޮސްދިނުން ޖައިޒުވާނެބާވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެގޮތަކު ނުހަދާށެވެ. ދެން އޭބޭކަލާ ދަންނަވިއެވެ. އޭނާގެ އަތުގައިހިފާ އަތާއި އަތްޖެހުމާއި ސަލާމްކުރުން ޖައިޒުވާނެބާވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އާނއެކެވެ. ތިރްމިޒީ ރިވާކުރެއްވިއެވެ.

889- وعن صَفْوان بن عَسَّال رضي الله عنه قال : قال يَهُودي لِصَاحبه اذْهب بنا إلى هذا النبي فأتيا رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَسَألاه عن تسْع آيات بَينات فَذَكَرَ الْحديث إلى قَوْله : فقَبَّلا يَدَهُ وَرِجْلَهُ وقالا : نَشْهَدُ أنَّكَ نبي . رواه الترمذي وغيره بأسانيد صحيحة.

މާތް اللَّه ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ صَفْوان بن عَسَّال ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ޔަހޫދީއަކު އޭނާގެ އެކުވެރިއާއަށް ބުނެފައެވެ. ތިމަންނަ ގެންގޮސްދީ އެއާދޭތެ ނަބިއްޔާގެ ގާތަށް ހިނގާށެވެ. ފަހެ އެދެމީހުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ގާތަށް ދިޔައެވެ. ދެން އެދެމީހުން މޫސާގެފާނަށް ދެއްވި ބަޔާންވެގެންވާ، ނުވަ، ކަށިތަކާއި ބެހޭގޮތުން ސުވާލުކުރިއެވެ. މި حديث ބަޔާން ކުރެއްވުމުން ގޮސް ރަސޫލާ ވިދާޅުވިއެވެ. ފަހެ އެދެމީހުން އެކަލޭގެފާނުގެ އަތްތަކާއި ފައިތަކު ބޮސް ދިނެވެ. އަދި އެދެމީހުން ބުނެއެވެ. ކަލޭގެފާނަކީ ނަބިއްޔެއް ކަމަށް ތިމަންމެން ހެކިވަމެވެ.

ދަންނައެވެ. ރަސޫލާގެ މުބާރަކު އަތުގައި ބޮސްދިނުމަކީ ސުންނަތެކެވެ. އަދި ބޭކަލުން ނަމަ

ކަންކަމުގައި ތަކުލީފުކުރާ ފަދައިން ހަނދާންކުރުމަށް ދެކެވުނު ކަމެއް ކަމުގައި ވާ (ފިލާވަހަކުން) ފެށިގެ ކަންކަމުގައި ތަކުލީފުކުރާ ފަދައިން ހަނދާންކުރުމަށް ދެކެވުނު ކަމެއް ކަމުގައި ވާ (ފިލާވަހަކާ) ދުރުވާ ކަންކަމުގައި ތަކުލީފުކުރާ ފަދައިން ހަނދާންކުރުމަށް (ދަލީލު) الله ގެ ހުކުމް ކަށަވަރުވުން (ދަލީލު) ވަކަން ކުރުމަށް ތަކުލީފު ކުރާ ފަދައިން ހަނދާންކުރުމަށް (ދަލީލު) حق ދެމުންދާ ބައެއް ބާރުގެ ދަށުން ދަށްކުރުމަށް (ދަލީލު) ފެނުމުގެ ކުރިން ކަންކަމުގައި ތަކުލީފުކުރާ ފަދައިން ހަނދާންކުރުމަށް (ދަލީލު) ތެދުވުން ކަށަވަރުވުމަށް (ދަލީލު) قذف ކަށަވަރުވުން (ދަލީލު) ދެމެދުގެ ގުޅުމުގައި ތަކުލީފުކުރާ ފަދައިން ހަނދާންކުރުމަށް ދެކެވުނު ކަމެއް ކަމުގައި ވާ

ވަނަ ބައެއް.

893- وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قبَّل النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم الحسن بن على رضي الله عنهما ، فقال ، الأقْرَعُ بن حَابس : إنَّ لِي عَشَرَةً مِنَ الْوَلَد ماقَبَّلتُ مِنهُمْ أحَداً . فقال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . « مَنْ لاَيَرْحَمْ لا يُرْحَمْ ، » متفق عليه .

ڳ"ھ"اللَّهﷺ أبو هريرة ؓ ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކެވުމުގައި. ފާޠިމާ ؓ ގެ ދަރިން. نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (ڳ"ھ" اللَّه ބުއިކަނޑިއަކީ ދެ ދަރިންގެ ތެރެއިން ތިން ދަރިން) حسن ؓ ގެ ފުރާ حسين ؓ ގެ ކުދި ދަރި. الأقْرَعُ بن حَابس ކަމަށްވާ ކަލާ ދެކެ. ދެ ދަރިން ހިނގަމުން ދިޔައިރު. (ކަލާ) ދެ ދަރިން ބައްދަވާ ފަދައިން ހިނގާ. (ކަލާ) ދެ ދަރިން ﷺ ދެކެ. نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ދެއްކެވުމުގައި. ދެ ދަރިން ކަލާ ދެކެ ދެ ދަރިން ކަލާ ދެކެ ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކެ.

كتاب عيادة المريض

وتشييع الميت ، والصلاة عليه،وحضور دفنه ، والمكث عند قبره بعد دفنه

ބަލިމީހުންނަށް ޒިޔާރަތްކުރުމާއި އަދި ޖަނާޒާގެ ފަހަތުން ދިއުމާއި، އަދި މައްޔިތާގެ މައްޗަށް ކަށުނަމާދުކުރުމާއި، އަދި މައްޔިތާ ވަޅުލުމުގައި ބައިވެރިވުމާއި، އަދި މައްޔިތާ ވަޅުލާ ނިމުމުންފަހު ވަޅާ ކައިރީގައި އިށީނދެގެން ހުރުމުގެ ފަޟީލަތު ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ބާބު

144– باب عيادة المريض

894– عن البَراء بن عازب رضي الله عنهما قال : أمَرنَا رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِعيَادةِ المريض ، واتِّباع الجنازة ، وتشميت العاطس، وإبرار المقسم ونصر المظلوم ، وإجابة الداعي ، وإفشاء السلام . متفق عليه .

މާތް اللَّه އެކަލޭފުޅުމެނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ البَراء بن عازب ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންމެންނަށް ބަލިމީހުންނަށް ޒިޔާރަތްކުރުމާއި ޖަނާޒާގެ ފަހަތުން ދިއުމާއި ކިނބިހިއްޔާމާއި ޖަވާބު ދިނުމާއި ހުވާއި ފުރިހަމަކުރުމާއި އަނިޔާ ލިބިގެންވާ މީހާއަށް ވާގިވެރިވުމާއި ދަޢުވަތަށް އިޖާބަ ދިނުމާއި ސަލާމް ފެތުރުމަށް އަމުރު ފުރުއްވުމަށް އަމުރު ކުރެއްވިއެވެ.

895– وعن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « حَقُّ الْمُسلِمِ عَلَى الْمُسلِمِ خَمْسٌ ، رَدُّ السَّلام. وَعِيادَةُ المريض ، وَاتباعُ الجنائز ، وإجابة الدَّعوة . وتشميت العاطس» متفق عليه .

މާތްاللَّه ރުހިވޮޑިގެންވާ أبو هريرةގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއް މުސްލިމަކު އަނެއް މުސްލިމުގެ މައްޗަށް އަދާކުރަންޖެހޭ ފަސް حقއެއް ވެއެވެ. އެއީ ސަލާމުގެ ޖަވާބު ދިނުމާއި ބަލިމީހާއަށް ޒިޔާރަތް ދިނުމާއި ޖަނާޒާގައި ބައިވެރިވުމާއި ދަޢުވަތަށް އިޖާބަދިނުމާއި ކިނބިހިއްޔާމާ ހީހާމީހާއަށް ޖަވާބު ދިނުމެވެ.

896– وعنه قال قال رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : إنَّ الله عزَّ وجل يَقُولُ يَوْمَ القِيَامَة : « يَا ابْنَ آدَمَ مَرِضْتُ فَلَم تَعُدْنِي ، قال : يارَبِّ كَيْفَ أعُودُكَ وأنْتَ رَبُّ العَالَمين ؟ قال : أمَا عَلْمتَ أنَّ عَبْدي فُلاَنَاً مَرِضَ فَلَمْ تَعُدْهُ ، أمَا عَلمتَ أنَّك لو عُدْته لوجدتني عنده ؟ يا ابن آدم اطعمتك فلم تطعمني ، قال : يا رب كيف أطعمك وأنت رب العالمين ، قال : أما علمت

أنه استطعمك عبدي فلان فلم تطعمه أما علمت أنك لو أطعمته لوجدت ذلك عندي ؟ يا ابن آدم استسقيتك فلم تسقني ، قال : يارب كيف اسقيك وأنت رب العالمين ؟ قال : استسقاك عبدي فلان فلم تسقه ، أما علمت أنك لو سقيته لو جدت ذلك عندي ؟ » رواه مسلم .

ތަނޑ ގ صحابى (ابو هريرة) ގ ކަނ ދ ލ ކ ކ ކ

897- وعن أبي موسى رضي الله عنه قال : قالَ رسولُ اللهِ ، صلى الله عليه وسلم: ((عُودُوا المرِيضَ ، وَأَطْعِمُوا الجَائعَ، وفَكُّوا العَاني)) رواه البخاري .

މާތްالله ތަޢާލާ ރުހިވޑައިގެންވާ أبو موسى ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ބަލިވެފައިވާ މީހުންނަށް ޒިޔާރަތްކުރާށެވެ. އަދި ބަނޑުހައިވެފައިވާ މީހުންނަށް ކާންދޭށެވެ. އަދި ބަނދުވެފައިވާ މީހުން (އަސީރު ނުވަތަ ބަނދީ) ހައްޔަރުވެފައިވާ މީހުން ދޫކުރާށެވެ.

((العَاني)): الأسِيرُ.

898- وعن ثوبان رضي الله عنه عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إنَّ المسلم إذا عاد أخاه المسلم لم يزل في خُرْفَةِ الجنة حتى يرجع » قيل : يا رسول الله وما خُرْفَةُ الجنة ؟ قال : « جَنَاها » رواه مسلم . « جَنَاها » : أي واجتني من الثمر .

މާތްالله ތަޢާލާ ރުހިވޑައިގެންވާ ثوبان ،نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެއް މުސްލިމަކު އަނެއް މުސްލިމު އަޚާއަށް ޒިޔާރަތް ކޮށްފައި އެނބުރި އެގެއިން ދާންދެން އޭނާ ވަނީ ސުވަރުގޭގެ މޭވާތަކުގެ ބިނދުމުގައި مشحول ވެގެންނެވެ. ދަންނަވައިފިއެވެ. އޭ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. خُرْفَةُ الجنة ގެ މާނައަކީ ކޮބައިތޯއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ.އޭގެ މާނައަކީ ސުވަރުގޭގެ މޭވާ ބިނދުމެވެ.

899- وعن على رضي الله عنه قال : سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول : ما من مسلم يعود مسلماً غدوة إلا صلى عليه سبعون ألف ملك حتى يمسي ، وإن عاده عشيةً إلا صلى عليه سبعون ألف ملكٍ حتى يصبح ، وكان له خريف في الجنة » رواه الترمِذِي وقال : حديث حسن .

މާތްالله ތަޢާލާ ރުހިވޑައިގެންވާ على ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއިވުނެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ.މުސްލިމަކު އެހެން އަނެއް މުސްލިމު އަޚާއަށް ހެނދުނު ބަލާން ޒިޔާރަތްކުރިނަމަ ހަވީރު ވާންދެން މަލާއިކަތުން އެމީހަކަށް ހަތްދިހަ ހާސް މަލާއިކަތުން ރަޙްމަތް ލެއްވުމަށް دعاءކުރައްވަމުން ގެންދަވާނެއެވެ. އަދި ހަވީރުގައި ޒިޔާރަތް ކޮށްފިނަމަ ހަތްދިހަހާސް މަލާއިކަތުން އެމީހަކަށްޓަކައި رحمة ލެއްވުން އަދި ހެނދުނުވަންދެން މަލާއިކަތުން دعاءކުރައްވަމުން ގެންދަވާނެއެވެ. އަދި އެމީހަކަށްޓަކައި ސުވަރުގޭގައި ބަގީޗާއެއް

(جِمّار) ދ.ގ. ތަކެއް ގަދަކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ތަކެއް.

« الخرِيفُ » : التَّمْرُ المخرُوفُ ، أَي : المجتَنَي .

900- وعن أَنسٍ ، رضي اللَّهُ عنه ، قال : كانَ غُلامٌ يَهُودِيٌّ يَخْدُم النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فمرِضَ فأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يعُودهُ ، فَقَعَدَ عِنْدَ رَأْسِهِ فقالَ لَهُ : « أَسْلِمْ » فنَظَرَ إِلى أَبِيهِ وهُو عِنْدَهُ؟ فقال : أَطِعْ أَبا الْقاسِمِ ، فَأَسْلَم ، فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وَهُوَ يقولُ : « الحَمْدُ للَّهِ الَّذي أَنْقذهُ مِنَ النَّارِ » . رواه البخاري .

ދ.ގ.ﷲ ތާހިރުކުރާ ކުއްޖަ ޔަހޫދީ ހިދުމަތްކުރާ ހިލޭވެއްޖެ. ވަގުތުވެދެ. نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ފަރާތަށް ތަޝްރީފްގެންދިޔައީ ކަލޭގެ ހިތްވަރު ދޭށެ. ބަލައިގަތީ ކަލޭގެ ބައްޕަ ދަރުމަ ކުރާ ބައްޕަ ކަލޭ ބަލައިގަންނަ ބަލައިގަތުމުގެ ކުރިން ކަލޭ ކަލޭގެ

ނުވަތަ ފާރެއް ހުރެގެން ތަދުނުވައިފިނަމަ އެކަލޭގެފާނުގެ އިނގިލިފުޅު މިގޮތަށް
ހެއްދެވުމަށްފަހު دعاء ކިޔުއްވައެވެ. އަދި ރާވީ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ އެގޮތް ދައްކަވައިލެއްވުމުގެ ގޮތުން
އޭނާގެ ޝަހާދަތުގެ އިނގިލި ބިމުގައި ޖެއްސެވުމަށްފަހު ނެއްގެވިއެވެ. އަދި دعاءއަށް ވިދާޅުވިއެވެ.
އާދިޔަސް بِسْمِ اللَّهِ ، تُرْبَةُ أَرْضِنا ، بِرِيقَةِ بَعْضِنَا ، يُشْفَى بِهِ سَقِيمُنَا ، بِإِذْنِ رَبِّنَا މާނައީ:- ﷲގެ
އިސްމުފުޅުން ބޯސްތުރުޅާ ކަރަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ބިމުގެ ވެއްޔާއި އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ
ބައެއްގެ ތުފާއި (ތުފުލު) އެއްކޮށް ކެޅުގެ ވެއްޔާއި އަޅުގަނޑުމެން ﷲގެ ހުއްދަފުޅާއެކު ބަލިމީހާއަށް
ޝިފާއެއް ލިބިދެއްވާނެއެވެ.

902- وعنها أَن النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَانَ يعُودُ بَعْضَ أَهْلِهِ يَمْسَحُ بيدِهِ اليُمْنى ويقولُ : « اللَّهُمَّ ربَّ النَّاسِ ، أَذْهِب الْبَأسَ ، واشْفِ ، أَنْتَ الشَّافِي لا شِفَاءَ إِلاَّ شِفَاؤُكَ ، شِفاءً لا يُغَادِرُ سقَماً » متفقٌ عليه .

އަދި އެކަމަނާ (އެބައި މާތްاللّٰه ރުހިވޮޑިގެންވާ عائشة ގެފާނު)ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން نبيُّ صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم އެކަލޭގެފާނުގެ ބައެއް އަހުލުބައިތުން
ބަލިވެގެންތިބޭ މީހުންނަށް ޒިޔާރަތް ކިޔުއްވައެވެ. އަދި ކަނާއަތްފުޅުން ފިރުމައްވަމުން
دعاءކިޔުއްވައެވެ. اللّهُمَّ ربَّ النَّاسِ ، أَذْهِب الْبَأسَ ، واشْفِ ، أَنْتَ الشَّافِي لا شِفَاءَ إِلاَّ شِفَاؤُكَ ، شِفاءً
لا يُغَادِرُ سقَماً މާނައީ:- އޭ މީސްތަކުންގެ ރަސްކަލާނގެ އިލާހު! އޭ ބިރުވެރިކަންތައް ފިލުއްވާ އިލާހު!
ބަލިމަޑުކަން ދުރުކުރައްވައިދެއްވާށެވެ! ބަލިން شفاء ދެއްވާ! شفاء ދެއްވާ ފަރާތަކީ އިބަ އިލާހެވެ. އިބަ
އިލާހުގެ شفاء އިން މަސްވީ ބައްޔަކަށް شفاء އަދި ނުލިބެ. އެ شفاء އަށް ފަހު ބަލިއަށް ވީގޮތް
ނުލިބޭގޮތަށް شفاء އަދި ދެއްވާށެވެ.

903- وعن أَنسٍ رضي اللَّه عنه أَنه قال لِثابِتٍ رحمه اللَّه : أَلا أَرْقِيكَ بِرُقْيَةِ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ؟ قال : بَلى . قال : اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ ، مُذْهِبَ البَأسِ ، اشْفِ أَنتَ الشَّافي ، لا شافي إِلاَّ أَنْتَ ، شِفاءً لا يُغادِر سَقَماً . رواه البخاري

މާތްاللّٰه ރުހިވޮޑިގެންވާ أَنس ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ صحابي މާތް الله
ރުހިވޮޑިގެންވާ ثابت ގެ ފާނަށް ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ފަސްޖެހި ހެއްދެވި ރުޤްޔާ
ކިޔުއްވުމަށް މިބައްޔަށް ފަސްޖެހި ހަދާދޭން ހެއްދެވޭތޯ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. އާދޭހެވެ. ދެން أَنس ގެފާނު (އެ
ފަސްޖެހި ހަދާނގެގޮތް ދަސްކޮށްދެއްވުމަށް) ކިޔުއްވިއްވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ. اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ ، مُذْهِبَ البَأسِ ،

اشْفِ أَنتَ الشَّافي ، لا شافي إلاَّ أَنْتَ ، شِفاءً لا يُغادِر سَقَماً މާނައީ:- އޭ ހައްދަވައި ގެންގުޅުއްވާ
އިލާހު! މީސްތަކުންގެ ވެރި އިލާހު! ބަލިމަށް ފަސޭހަކުރައްވާ އިލާހު! ބަލިމަށް شفاء ދެއްވާށިވޯ.
شفاء ދެއްވުމުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެއީ އިބަ އިލާހެވެ. އިބަ އިލާހު ފިޔަވައި شفاء ދެއްވާ އެހެން
ފަރާތެއް ނުވެއެވެ. އެ شفاء އަކީ ފަހު ބަލިމަށް ދާގައުމެއްނުލިބޭ ފަދަ شفاء އެއް ދެއްވާށިވޯ.

904- وعن سعدِ بن أَبي وَقَّاصٍ رضي اللَّه عنه قال : عَادَني رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : «اللَّهُمَّ اشْفِ سعْداً ، اللَّهُمَّ اشْفِ سَعْداً ، اللَّهُمْ اشْفِ سَعداً » رواه مسلم .

ރަޟިاللّه ޢަންހުގެފާނުގެ سعدِ بن أبو وَقَّاص ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.(ތިމަންނަ
ބަލިވެގަތީ ވަނިކޮށް) رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންނަޔަށް ޒިޔާރަތް ކުރެއްވުމަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.
އަންގަވަމުން دعاء ކުރެއްވިއެވެ. އޭ ހައްދަވައި ގެންގުޅުއްވާ އިލާހު! سعْد ގެ ބަލިމަށް شفاء ދެއްވާށިވޯ.
އޭ ހައްދަވައި ގެންގުޅުއްވާ އިލާހު. سعْد ގެ ބަލިމަށް شفاء ދެއްވާށިވޯ. އޭ ހައްދަވައި ގެންގުޅުއްވާ
އިލާހު. سعْد ގެ ބަލިމަށް شفاء ދެއްވާށިވޯ.

905- وعن أَبي عبد اللَّهِ عثمانَ بنِ العَاصِ ، رضي اللَّه عنه أَنه شَكا إِلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَجعاً يجِدُهُ في جَسدِهِ ، فقال له رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «ضَعْ يَدَكَ عَلى الذي يَأْلَمُ مِن جَسَدِكَ وَقلْ : بِسمِ اللَّهِ ثَلاثاً وَقُلْ سَبْعَ مَرَّاتٍ : أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِن شَرِّ مَا أَجِدُ وَأُحاذِرُ » رواه مسلم .

ރަޟިاللّه ޢަންހުގެފާނުގެ أبو عبد اللّهِ عثمانَ بنِ العَاص ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ހަށިގަނޑުގެ
އެ صحابى (ހަށިގަނޑުގެ) ހިތިކަންވެގެން ހުރި ބޮޑު ތަދެއް ބޮޑުކަމަށް رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم
ގެ ހަޟްރަތުގައި ދަންނަވައިފިއެވެ. ފަހެ رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެ صحابى އަށް حديث
ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާގެ ހަށިގަނޑުގައި ތަދު ހުރި ތަނުގައި ތިބާގެ އަތް އަޅާށެވެ. އަދި بِسمِ اللّهِ ތިން
ފަހަރު ކިޔާށެވެ. އަދި ހަތްފަހަރު أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللّهِ وَقُدْرَتِهِ مِن شَرِّ مَا أَجِدُ وَأُحاذِرُ ކިޔާށެވެ. (މާނައީ:-
اللّه ގެ عزة އާއި އަދި އެ އިލާހުގެ ޤުދުރަތުގެ ސަބަބުން މިއަދު ހަށިގަނޑުގައި އަޅުގަނޑު ދަނޑުތާތް
އަދި މިއަދަށް ގުދުރަތުފަދައި ބިރުން ސަލާމަތްވުން އެދެމެވެ.

906- وعن ابن عباسٍ ، رضي اللَّه عنهما ، عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَنْ عَادَ مَرِيضاً لَمْ يَحْضُرْهُ أَجَلُهُ ، فقالَ عِنْدَهُ سَبْعَ مَرَّات : أَسْأَلُ اللَّه الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشفِيَك : إلاَّ عَافَاهُ اللَّه مِنْ ذلكَ المرَضِ » رواه أبو داود والترمذي وقال : حديث حسن، وقال الحاكِم : حديث صحيح على شرطِ البخاري .

މާތްاللّه އެކަލޭގެފާނުންނަން ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد اللّهِ بن عباس، نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ބަލިމީހަކާ ޒިޔާރަތްކޮށް އޭނާގެ ކައިރީގައި ހަތްފަހަރު (އެންނަނިވި) دعاء ކިޔައިދިނުމަށް އޭނާގެ އަޖަލު އަދި މަރުބަލިކަމުގައި ނުވާނަމަ الله سبحانه وتعالى އެކަލާނގެ އޭނާއަށް شفاء ދެއްވައިދެއްވާނެއެވެ. އެ دعاء އަކީ أَسْأَلُ اللَّه الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشفِيَك އެވެ. މާނައަކީ:- މާތްވެ ބޮޑުވެގެންވާ މާތްالله ގެ حضرةން ތިބާއަށް شفاء ދެއްވުން އެދެމެވެ. އަދި މާތް عرشيގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެއެވެ.

907- وعنه أَنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دَخَل على أَعَرابيٍّ يَعُودُهُ ، وَكانَ إذا دَخلَ عَلى مَن يَعُودُهُ قال : « لا بَأْس ، طَهُورٌ إن شَاء اللَّه » رواه البخاري .

އަދި އެ صحابى (އެބަހީ މާތްاللّهއެކަލޭގެފާނުންނަން ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد اللّهِ بن عباسٍ)ގެ އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަލަކު نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (އަޢްރާބީއަކު) ބަލިބެލުމަށް ވަޑައިގަތެވެ ގަވާއިދެއްގެ ގޮތުން ވަޑައިގަތެވެ. އަދި نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވަޑައިގަން ގަޔާވާނުގައި ބަލިބެލުމަށް ކިޔުއްވަނީ دعاء ކުރައްވައެވެ. لا بَأْس ، طَهُورٌ إن شَاء اللَّه މާނައަކީ:- ބަލިހުރިނަމަވެސް ޚަޔާލުގައި ބަލިވާނެގޮތެއް ނެތް. ތިބާއަށް ޚިޔާލުން طاهر ކުރެއްވި ކަމުގައި ވާނެއެވެ.

908- وعن أَبي سعيد الخُدْرِيِّ رضي اللَّه عنه أَن جِبْرِيلَ أَتَى النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : يَا مُحَمدُ اشْتَكَيْتَ ؟ قال : « نَعَمْ » قال : بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ ، مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عيْنِ حَاسِدٍ ، اللَّهُ يشْفِيك ، بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ »
رواه مسلم .

މާތްاللّهއެކަލޭގެފާނުންނަން ރުހިވޮޑިގެންވާ أبو سعيد الخُدْرِيِّ ގެ އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަލަކު جبريلُ ގެފާނު نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށް ވަޑައިގަތެވެ. އަދި އެވިދާޅުވިއެވެ. އޭ محمدގެ ފާނެވެ. ތިބާއަށް ބަލިމަސް ހޯދައިގެން ހުރީ ނުހެދެވިފައިތޯއެވެ؟ ދަންނަވިއެވެ. އާނއެކެވެ. (ދެން جبريلُގެފާނު ފުރާއިތުރުވެއްޖެ) ބުނުއްވިއެވެ. بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ ، مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ

أَوْ عيْنِ حَاسِدٍ ، اللَّهُ يشْفِيك ، بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ ؏ަހަރެއް:- ތަނަވަސް ކުރުމަށް ދިވެހި ބަހުން ކިޔަންވާ ދުޢާ ތަކެއް ދަންނަވާ. ތިމަންގެ ކަލާ ކަމަށް ބަލައި ދެއްވާ ދުޢާ ތަކެއް ކިޔަންވާ. ކުށްވެރިކަމާ ދުރުވުމަށް ދުޢާ ކުރާ ގޮތް ދަންނަ

ގެ ކަލިމަ (އެބަހީ الله ފިޔަވައި ހަޤީޤަތުގައި އަޅުކަންކުރެވޭ އެހެން އިލާހަކު ނުވެއެވެ. އަދި الله
ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކުން އެއްވެސް ކަމަކަށް އާރާއް އަދި ބާރާއް ލިބިގެން ނުވެއެވެ.)ކިޔައިދިނުމަ
وحـــى ކިޔައިދެއްވިއެވެ. ތިމަން އިލާހު ފިޔަވައި حــق ގޮތުގައި އަޅުކަންކުރެވޭ އެހެން އިލާހަކު ނުވެއެވެ.
އަދި ތިމަން އިލާހު ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް އެއްވެސް ކަމެއްގައި އާރާއް އަދި ބާރާއް
ލިބިގެން ނުވެއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު حــديث ކިޔައިދެއްވިއެވެ. މިހާރު އެކަލިމަތައް ބުނެލާފައި އެވެސް
ކިޔައިދީ ވަހީކުރެއް އުފެދިގެން މިޔަތެއްކުރާ ގޮތަށްވާ އެކަލިމަތަކީ ނުބައިކަމުގެ ހުއްޓެވެ.

146– بابُ استحباب سؤالِ أهلِ المريضِ عَنْ حالِهِ

ބަލިމީހާގެ ހާލު ދަންނަވައިގަތުމަށްޓަކައި އެމީހާގެ ގާތް އަހުލުވެރިންގެ ކިބައިން ސުވާލު ކުރުން ފުރުޞަތު
މުސްތަޙައްބު ވެގެންވާކަން ބަޔާންކޮށްދޭ بابُ

910– عن ابن عباسٍ ، رضي اللَّه عنهما ، أَنَّ عليَّ بنَ أَبِي طالبٍ ، رضي اللَّهُ عنهُ خرجَ مِنْ عِنْدِ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في وجَعِهِ الذِي تُوُفيِّ فِيهِ ، فقال النَّاسُ : يا أَبَا الحسنِ ، كَيفَ أَصْبَحَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : أَصْبحَ بِحمْدِ اللَّهِ بَارِئاً . رواه البخاري .

މާތްاللَّـه އެކަލޭގެފާނުން ރުއްސެވިސްވާ عبـد اللَّـهِ بـن عبـاس ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم އަވަހާރަވެވުނު ބަލިބިމާރުގައި އޮންނެވިހިނދު
އެކަލޭގެފާނުގެ ގާތުން أبـو طالـب ގެ ދަރިކަލުން علـيّ ގެ ފާނު ނިކުމެވިއްޖެއެވެ. މީސްތަކުން
ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. ޔާ أَبَـا الحسـن އެވެ. رسُـولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ގެ ބަލިހާލު ކޮބާ
ހެނދުނެއްވީ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. ހެޔޮވެ. الله އަށް حمد ހުއްޓެވެ. އެކަލޭގެފާނަށް ހާލުކަ ރަނގަޅުވެ.

147– باب ما يقوله من أيس من حياته

ދިރިހުރުމަށް މާޔޫސްވެފައިވާމީހާ ކިޔަންޖެހޭ ދުޢާއެއް ބަޔާންކޮށްދޭ بابُ

911– عن عائشة رضيَ اللَّهُ عنها قالت : سَمِعْتُ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وهُوَ مُسْتَنِدٌ إِليَّ يَقُولُ : «اللَّهُـمَّ اغفِرْ لي وَارْحمْني ، وَأَلحِقني بالرَّفِيقِ الأَعْلَى » متفق عليه .

މާތްالله ރުއްސެވުންލެއްވި عائشة ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. نبيއާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ދިމާވުން އަޖައިބުވީމެވެ. އަހަރެން އެކަލޭގެފާނު އިންނެވި ޙާލަތުގެ ހިތިކަމުގެ ޙާލަތެއް ފެނުމުން. އެހެންވީ ފަދަ ޙާލަތެއް ނުފެންނާނެއެވެ. އޭ ކަލަކޮށްދެއްވި ރަސްކަލާނގެ އިލާހާ! މިއަޅާގެ ފާފަ ފުއްސަވާދެއްވާނދޭވެ! އަދި މިއަޅާއަށް ރަޙުމްކުރައްވާ ދެއްވާނދޭވެ! އަދި މިއަޅާ ޞާލިޙު އަޅުތަކުންނާއި އެކު ގުޅުއްވާދެއްވާނދޭވެ!

912- وعنها قالت : رأَيْتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وهُوَ بِالموتِ ، عِندهُ قدحٌ فِيهِ مَاءٌ ، وهُو يدخِلُ يدهُ في القَدَحِ ، ثم يمسَحُ وجهَهُ بالماءِ ، ثم يقول : « اللَّهُمَّ أَعِنِّي على غمرَاتِ الموْتِ وَسَكَراتِ الموْتِ » رواه الترمذي .

އަދި އެކަލޭގެފާނު (އަޙަރި މާތްاللهރުއްސެވުންލެއްވި عائشة ގެފާނު)ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.ދިމާވުނު رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މަރަނ ސަކަރާތުގެ ޙާލަތުގައި ދިމާވުނު ދުވަހީމެވެ. އަހަރެން އެކަލޭގެފާނުގެ ކައިރީގައި ފެން އަޅާފައި ހުރި ތަށްޓެއް ހުއްޓެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު އެއަތް ބޮއްޓަށް ލައްވައި ދިޔަފުޅުން މޫނުފުޅު ފޮހެވުމަށްފަހު ކުރައްވަމުން ގެންދަވައެވެ. އަދި دعاء ކުރައްވަމުން ގެންދަވައެވެ. اللَّهُمَّ أَعِنِّي على غمرَاتِ المَوْتِ وَسَكَراتِ المَوْتِ މާނައީ:- އޭ ކަލަކޮށްދެއްވި ރަސްކަލާނގެ އިލާހާ! މަރުގެ ފިތުނަތަކާއި އަދި އޭގެ ސަކަރާތްތަކުން އެކަށް މިއަޅާއަށް މަދަދުވެރިވެ ދެއްވާނދޭވެ.

148- باب استحباب وصية أهل المريض

ومن يخدمه بالإحسان إليه واحتماله والصبر على ما يشق من أمره وكذا الوصية بمن قرب سبب موته بحد أو قصاص ونحوهما

ބަލިމީހާގެ އާއިލާތެރިންނަށް އަދި ބަލިމީހާއަށް ޚިދުމަތްކުރާމީހުންނަށް إحسانތެރިވުމަށާއި، އަދި އޭނާގެ ފަރާތުން ދިމާވާ އަޒާބަށް تحملކުރުމަށާއި، އަދި އޭނާގެ ކަންކަމުގައި ދިމާވާ އުނދަގޫތަކަށް ކެތްތެރިވުމަށް وصيةކުރުން مستحب ވެގެންވާ ކަމާއި، އަދި ހަމައެފަދައިން شرعي حد ވެސް ނުވަތަ قصاصވެސް ނުވަތަ އެފަދަ އެހެން ސަބަބަކާއި ހެދި މަރުގެ ކުރިމަތީގައި ތިބި މީހުންނަށްވެސް وصية ކުރުން مستحب ވެގެންވާކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

913– عن عِمران بن الحُصَين رضي اللَّه عنهما أَن امرأَةً مِنْ جُهَيْنَةَ أَتَتِ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وهِي حُبْلَى مِنَ الزِّنَا ، فقالت : يا رسول اللَّهِ ، أَصبتُ حدًّا فَأَقمْهُ عليَّ ، فَدعا رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وليَّهَا ، فقال : « أَحْسِنْ إِلَيْهَا ، فَإِذا وضَعتْ فَأْتِني بِهَا » فَفعلَ فَأَمر بِها النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فشُدَّتْ علَيها ثِيابُها ، ثُمَّ أَمر بِها فَرُجِمتْ ، ثُمَّ صَلَّى عليها . رواه مسلمٌ .

މާތްالله އެކަލޭގެފާނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ ޙަޟްރަތު ޢިމްރާން بــن الحُصَــين ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ބަނޑުބޮޑުކޮށްގެން جُهَيْنَــة ޤަބީލާގެ އަންހެނަކު نبـيﷺއާ صَـلّى الله عَلَيْــهِ وسَـلَّم އަރިހަށް އައެވެ. އަދި
ދަންނަވައި އަޅުގަނޑު ޙައްދު ޖެހޭ ކުށެއް ކޮށްފީމެވެ. ފަހެ އަޅުގަނޑުގެ ޙައްދު ޤާއިމުކުރައްވާށެވެ. އޭ الله
ގެ ރަސޫލާއެވެ. ދެން ރަސޫލުﷲ حـــد އަޅުއްވަން ގެންނަވައިފިއެވެ. ދެން ރަސޫލުﷲ އޭނާގެ ވަލީ حـــد
ގެންނަވައިދެއްވުމަށް ގޮވާލެއްވިއެވެ. ދެން نبـيﷺ صَـلّى الله عَلَيْــهِ وسَـلَّم އެއަންހެނާއާ ރަނގަޅަށް ހިތުމަށް އަމުރުކުރެއްވިއެވެ.
ދެން އަންހެނާ ވިހާފައިވާ ކަމުގައި ބަލިގަނޑުން ހިނގާފައިވާ ކަމުގައި ގެނެސްދިނުމަށެވެ. ދެން ދަރިފުޅު ވިހާ
ނިމުމުން ރަނގަޅަށް ގެނައީއެވެ. ދެން ނަބީ ރަސޫލާ ދަރިފުޅު ލިބިފައިވާ ކަމުގައި މަތިން ހެދުން ބަނދުއްވިއެވެ. ދެން
نبـيﷺ صَـلّى الله عَلَيْــهِ وسَـلَّم ގެ އަމުރުފުޅުން އެއަންހެނާގެ ހެދުން ބަނދައިދިނުމުން އޭނާ ރަޖުމުކުރުމަށް
ނިކުތެވެ. ރަޖުމުކުރުމުން އެއަންހެނާގެ ޖަނާޒާ ނަމާދު ކުރެއްވިއެވެ.
އަދި ރަސޫލުﷲ އެކަމަކަށް ނަމާދު ކުރެއްވިއެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު އަލުން ނަމާދު ކުރެއްވިއެވެ.
ކުރެއްވިއެވެ.

149– باب جواز قول المريض : أنا وجع ، أو شديد الوجع أو موعوك أو وارأساه ونحو ذلك وبيان أنه لا كراهة في ذلك إذا لم يكن على التسخط وإظهار الجزع

ބަލިމީހާ ބުނާ ބަސްތަކުގެ ޙުކުމް، ބަލިވެއްޖެ، ވަރަށް ބޭނުންވޭ، ފަދަ ބަސްތައް ބުނުމުގެ ޙުކުމާއި
އެބަސްތައް ބުނުމުގައި ކަރާހިޔަތެއް ނެތްކަން ބަޔާންކުރުމާއި ބިރުވެރިކަން ފާޅުކުރުމާއި ހިތްހަމަނުޖެހުން
ފާޅުނުކޮށް ބުނުމުގައި ކަރާހިޔަތެއް ނެތްކަން ބަޔާންކުރާ ބާބު ހުއްދަވާކަން
ބަޔާންކުރާ باب

914– عن ابنِ مسعودٍ رضيَ اللَّه عنه قال : دَخَلتُ عَلى النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وهُو يُوعكُ ، فَمسِسْتُه ، فقلْتُ : إِنَّكَ لَتُوعَكُ وعْكاً شَديداً ، فقال : « أَجَلْ إِنِّي أُوَعَكُ كما يُوعكُ رَجُلانِ مِنْكُمْ » متفق عليه .

މާތް اللَّـه ރުއްސުންގެއްވި ابـنِ مسـعود ގެ ރިވައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ نبــيّ އާ
صَـــلّى اللهُ عَلَيْـــهِ وسَـــلَّم އަށް ޒިޔާރަތް ކުރީމެވެ. އޭރުން އެކަލޭގެފާނު އަށްޓަކާ ހުން އަރުވާ
އާރޭސް ކަމުއްގައެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ އެކަލޭގެފާނުގެ ހަށިކޮޅުގައި އަތްބޭއްސީމެވެ. އަދި ތިމަން
އެކަލޭގެފާނުގެ ހަށިކޮޅުގައި ވަރަށްގަދަ އަށް ހުން ހުރިއްޖެވެ. އަދިކަލުން ތިމަންނަ ދަންނަވީމެވެ.
ކަލޭގެފާނުގެ ހަށިކޮޅުގައި ވަރަށް ގަދަހުން އަރައްޖެވެ. حـديث ކުރައްވައިފިއެވެ. އާދޭހެވެ.
ތިމަންނަގެ ހަށިގަނޑުގައި ބޮޑުބައްޔެއް ޖެހުނީމާ ހަށިގަނޑުގައި އަދި ވަގުތީ ގޯސްވެވުމުން ފާފަ
ފޭދެއެވެ.

915- وعن سعدِ بن أَبي وَقَّاص رضي اللَّه عنه قال : جَاءَنِي رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يعودُني مِن وجعٍ اشتَدَّ بي ، فَقُلْتُ : بلَغَ بي ما ترى ، وأَنَا ذو مَالٍ ، وَلا يرِثُني إلاَّ ابنتي . وذكر الحديث ، متفقٌ عليه .

މާތްاللَّـه ރުއްސުންގެއްވި سعدِ بن أَبي وَقَّاص ގެ ރިވައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّـه
صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم ތިމަންނަގެ ބަލިހާލު ބެއްލެވުމަށްޓަކައި ގަވާލުން ވަޑައިގަތެވެ. އޭރުން ތިމަން
ދަންނަވީމެވެ. ތިމަންނަގެ ހާލު ކަލޭގެފާނުން ދެކެވޮޑިގެންވާގޮތް އެވެ. އަދި ތިމަންނަކީ
މުދާވެރިއެކެވެ. އަދި ތިމަންނަގެ މުދަލުން ވާރުތަވާނީ އެކަނި އަންހެން ދަރިއެއްކުދިން ހުރީމެވެ. (ދެން
حديث ގެ ބާކީ އެއްބައި ވިދާޅުވިއެވެ.)

916- وعن القاسم بن محمدٍ قال : قالَتْ عائشَةُ رضي اللَّهُ عنها : وارأْسَاهُ . فقال النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «بلْ أَنَا وارأْسَاهُ » . وذكر الحديث .

القاسم بن محمد ގެ ރިވައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްފަހަރަކު) عائشَةُ ގެ ފާނު(ބޮލަށް
ރިހުމުގެ ސަބަބުން ހަޅޭއްލެވުން) "ވާރައުސާހު ދުގޭ ބޮލޭ" ވިދާޅުވެފައިވިއެވެ. އަދި نبيّ އާ
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފިއެވެ.އަދި ކިޔާހެވެ! އަހުރެން އާ ދުގޭ ބޮލޭސްވަދެއެވެ.

رواه البخاري .

150- باب تلقين المحتضر : لا إله إلا الله

މަރުން ހާސިލުވެފައިވާމީހާއަށް لا إله إلا الله ގެ ކަލިމަ ތަލްޤީނުކޮށް މުސްތަޙައްބު ވާކަމުގެ ބަޔާނުގައިވާ باب

917- عن معاذٍ رضي اللَّه عنه قالَ : قال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ كَانَ آخِرَ كلاَمِهِ لا إِلهَ إِلاَّ اللَّه دَخَلَ الجَنَّةَ » رواه أبو داود والحاكم وقال : صحيح الإسناد .

ڴ۠ەاللَّـه ئۇمۇتـۇسۇغۇمۇغا معاذ ئى ۋاھىدىسى ۋەقەئىسىزلىقىدىن. ۋەپاتىغا. رسُولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حـديث ئېغىزىدىن ئاڭلىغان ئۈچۈن ھەرىرى لا إِلـهَ إِلاَّ اللَّـه نى ئاخىرقى سۆزلىرىدىن قىلغۇچىنىڭ جەننەتكە كىرىشى توغرىسىدا.

918- وعن أَبي سعيد الخُدْرِيِّ رضي اللَّه عنهُ قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ لا إله إِلاَّ اللَّهُ » رواه مسلم .

ڴ۠ەاللَّـهئۇمۇتـۇسۇغۇمۇغا أبو سعيد الخُدْرِي نى ۋاھىدىسى ۋەقەئىسىزلىقىدىن.ۋەپاتىغا. رسُولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم حـديث ئېغىزىدىن.ۋەھەدىسىنى ھېكايە قىلغان ئۈچۈن رۇخسەت قىلىنغان لا إِلهَ إِلاَّ اللَّه نى ئاخىرقى سۆزلىرىدىن

151- باب ما يقوله بعد تغميض الميت

ئۆلۈكنىڭ كۆزىنى يۇمۇپ قويغاندىن كېيىن ئېيتىدىغان سۆز باب

919- عن أُمِّ سَلمةَ رضيَ اللَّهُ عنها قالت : دَخَلَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم على أَبي سلَمة وَقَدْ شَقَّ بصَرُهُ ، فأَغْمضَهُ ، ثُمَّ قَال : « إِنَّ الرُّوح إِذا قُبِضَ ، تبِعَه الْبصَرُ » فَضَجَّ نَاسٌ مِنْ أَهْلِهِ فقال : « لا تَدْعُوا على أَنْفُسِكُم إِلاَّ بِخَيْرٍ ، فإِنَّ الملاَئِكَةَ يُؤَمِّنُون عَلى ما تَقُولونَ » ثمَّ قالَ : « اللَّهُمَّ اغْفِر لأبي سَلَمَة ، وَارْفَعْ درَجَتهُ في المهْدِيِّينَ ، وَاخْلُفْهُ في عَقِبِهِ في الْغَابِرِين، واغْفِرْ لَنَا ولَه يَاربَّ الْعَالمِينَ ، وَافْسحْ لَهُ في قَبْرِهِ ، وَنَوِّرْ لَهُ فيه » رواه مسلم .

ڴ۠ەاللَّـه ئۇمۇتـۇسۇغۇمۇغا أُمِّ سَـلمة نى ۋاھىدىسى ۋەقەئىسىزلىقىدىن. ئەبۇسەلەم ۋەپاتىغا. رسُـولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم أبـو سـلَمة (ئەبۇسەلەم ئىسىملىك) ئۆلگەنىدە. ئۇنىڭ كۆزىنى ئېچىپ قالغان ئىدى. ئۇنى ئەبۇسەلەمنىڭ ئائىلىسىدىكى بەزى ئايالار ۋە صـحابي نى ئۆز ئۆيىدىكىلەرنى. ئۇنىڭ حـديث ئېغىزىدىن. ئەبۇسەلەمنىڭ ئۆزىنىڭ ئالدىدا ئېيتقان ئۆزىنى ئۆلۈمگە تەييارلىغان سۆزلىرىنى. ئۇنىڭ رسُـولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم حـديث ئېغىزىدىن. ۋەھەدىسىنى ئۆزىگە ئۆلۈم كەلگەندە ئېيتىدىغان سۆز ئەمەس

دعاء ނޫނީ ނުކުރާށެވެ. މިހެނީ ތިޔަބައިމީހުން ކިޔާ دعاء އަކަށް މަލާއިކަތުން
އާމީން ވިދާޅުވާނެތީއެވެ. އެއަށްފަހު އެކަލޭގެފާނު دعاء ކުރެއްވިއެވެ. އޭ الله! أبو سلمة ގެ
ފާފަތައް ފުއްސަވާދެއްވާނދޭވެ! އަދި އޭނާގެ ދަރަޖަ ހިދާޔަތު ލިބިގެންވާ ބޭފުޅުންނާއި އެއްކޮށް
އުފުއްލަވާދެއްވާނދޭވެ! އަދި އޭނާ ދޫކޮށްލާފައިވާ ދަރިންގެ ތެރޭގައި ބަދަލުވެރިޔަކު
ހަދައިދެއްވާނދޭވެ! އަދި އަހަރެމެންނާއި އޭނާގެ ފާފަތައް ފުއްސަވާދެއްވާނދޭވެ! އޭ ޢާލަމްތަކުގެ ރަސްކަލާނގެ!
ގެންގުޅުއްވާ ރަސްކަލާނގެ. އަދި އޭނާގެ ގަބުރު ބޮޑުކޮށް ފުޅާކުރައްވާނދޭވެ! އަދި އެތަނުގައި އޭނާއަށް
އަލިކަން ދެއްވާނދޭވެ!

152– باب ما يقال عند الميت وما يقوله من مات له ميت

މައްޔިތާގެ ކައިރީގައި ކިޔަންޖެހޭ دعاءއާއި އަދި މަރުވި މީހާގެ އާއިލާގެ މީހަކަށް دعاءކުރަންވީގޮތް ބަޔާންވެގެންވާ باب

920– عن أُمِّ سلَمَةَ رضي اللَّه عنها قالت : قالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِذا حَضرْتُمُ المريضَ ، أَوِ الميِّتَ ، فَقُولُوا خيْراً ، فَإِنَّ الملائِكَةَ يُؤَمِّنونَ عَلى ما تقُولُونَ ، قالت: فلمَّا مَاتَ أَبُو سَلَمَة ، أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقُلْتُ : يا رسُولَ اللَّه ، إِنَّ أبا سلَمَة قَدْ مَاتَ ، قالَ : «قُولي : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلَهُ ، وَأَعْقِبْنِي مِنْهُ عُقبى حسنةً » فقلتُ : فأَعْقَبني اللَّهُ منْ هُوَ خَيْرٌ لِي مِنْهُ : مُحمَّداً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . رواه مسلم هكذا : « إِذا حَضَرْتُمُ المرِيضَ » أَو « الميِّت »على الشَّكِّ ، رواه أبو داود وغيره:« الميِّت»بلا شَكٍّ .

މާނައީ ﷲ ރުޒާވެވޮޑިގެންވާ أُمِّ سَلمةَ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިހެންވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ބަލިމީހަކު ނުވަތަ މައްޔިތާގެ ކައިރިއަށް ހާޒިރުވެއްޖެނަމަ ހެޔޮ ބަސްބުނާށެވެ. މިހެނީ ތިޔަބައިމީހުން އެބުނާ ބަސްތަކަށް ނިކަން ދެކެވޭ. ތިޔަ ބައިމީހުން އެހެނިހެން ބަހަށް ملائِكَة ބޭކަލުން އާމީން ކިޔައިދެއްވާނެތީއެވެ. أُمِّ سَلمةَ ވިދާޅުވެއެވެ. ފަހެ ވަނީ އަބޫ أَبُو سَلَمَة މަރުވެވަޑައިގެން ވިދާޅުވުމުން نبيٌّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތަށް ގޮސް ދަންނަވާލީމެވެ. އޭ ﷲ ގެ ރަސޫލާއެވެ. އަބޫ أَبُو سَلَمَة ނިޔާވެއްޖެއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ކިޔަބަލާ ދެއްތޯވެ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لي وَلَهُ ، وَأَعْقِبْني مِنْهُ عُقبى حسنةً މާނައީ:- އޭ ﷲ ތިމަން އަދި އޭނާގެ ފާފަތައް ފުއްސަވާދެއްވާނދޭވެ! އަދި އޭނާގެ ބަދަލުގައި ހެޔޮ ބަދަލެއް ތިމަންނައަށް ދެއްވާނދޭވެ! އެހެންމަ ވިދާޅުވިއެވެ. (ތިމަންނަ އެ دعاءކުރުމުން) الله سبحانه وتعالىއެއަށްފަހު

މާބޮޑަށް ހަގަޖެހޭ ދުވެރިކަމުގައި محمد صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އާއި ކައިވެނި ބޭއްވުމުގެ ނަސީބު މިމަންނައަށް ދެއްވިއެވެ.

ދަންނައެވެ. مسلم ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވަނީ إذا حَضَرْتُمُ المَرِيضَ أَو الميِّت ގެ ހަމްޖުނުން ޝަރުޢުގެ ރިބާރުބުނާށެވެ. އަދި أبو داود އާއި އަގަނިޔަން ބާރަކުތުގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވަނީ އެއްވަސް ޝަރުއްކަމުދީ الميِّت ގެ ހަމްޖު އަދަސްކޮށެވެ.

921- وعنها قالت : سمعتُ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « مَا مِنْ عبدٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ ، فيقولُ : إنَّا للَّهِ وَإِنَّا إِليهِ رَاجِعُونَ : اللَّهمَّ أجرني في مُصِيبَتِي ، وَاخلُف لي خَيْراً مِنْهَا، إلاَّ أَجَرَهُ اللَّهُ تعَالى في مُصِيبتِهِ وَأَخْلَف له خَيْراً مِنْهَا . قالت : فَلَمَّا تُوُفِّيَ أَبُو سَلَمَة ، قلتُ كما أَمَرني رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَأَخْلَفَ اللَّهُ لي خَيْراً منْهُ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم .

رواه مسلم .

އަދި އެކަމަނާ(އެބަހީ މާތް اللّـه ރަޟިޔަލްލާހު أُمِّ سَـلمةَ)ގެ ރިވާވެގެން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم حـديث ކުރައްވަނިކަން ތިމަން އަޑުއިވުނެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވިއެވެ. ތިޔަކަން މުސީބަތެއް ދިމާވެވުން އޭތިޔަކާ އަންނަނިވި دعـــاء ކިޔައިދިނަމަ އޭތިޔަކަން ދިމާވެދިޔަ މުސީބަތެއްގެމަތިން އޭތިޔަކަން ހެޔޮ اجَـرَ ދެއްވާނެއެވެ. އަދި އޭއަށްވުރެ ރަނގަޅު ގެއްލުމެއްދެއްވިކަމަށްވާނެއެވެ. އެ ދުޢާއަކީ (إنَّـا للَّـهِ وَإنَّـا إليـهِ رَاجِعُـونَ : اللَّهـمَّ أجرنـي فـي مُصِـيبتَي ، وَاخْلُـف لـي خَيْـراً مِنْهَـا)އެވެ. މާނައަކީ :- ... الله ގެ ... އަދި ... ... حضـــرة ... الله! ... ... ! އަދި ... !

އަދި (ރާވީ) އެކަމަނާ أُمِّ سَلمةَ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަގެ ފިރި (أَبُو سَلَمَة ނިޔާވުމުން رسُولُ اللّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ... دعـاء ... ކިޔައިދިނީމެވެ. ... ތިމަންނައަށް الله سـبحانه وتعـالى ... رسُـولُ اللّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم އާއި ކައިވެނި ވުމުގެ ނަސީބު ދެއްވިއެވެ.

922- وعن أَبِي موسى رضي اللَّه عنه أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إذا ماتَ وَلدُ العبْدِ قال اللَّهُ تعالى لملائِكَتِهِ : قَبضْتُم وَلَدَ عَبْدِي ؟ فيقولُونَ : نعَم ، فيقولُ : قَبَضتُم ثَمَرَةَ فُؤَادِهِ؟ فيقولونَ : نَعم . فَيَقُولُ : فَمَاذَا قال عبْدِي ؟ فيقُولُونَ : حِمِدكَ واسْتَرْجعَ ، فيقولُ اللَّهُ تعالى: ابْنُوا لعبدِي بَيْتاً في الجَنَّة، وَسَمُّوهُ بيتَ الحمدِ» رواه الترمذي وقال: حديث حسن.

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أبو موسى ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން
رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހެއްގެ ދަރިއަކު ނިޔާވެއްޖެނަމަ الله سبحانه
وتعالى މަލާއިކަތް ބޭކަލުންނަށް وحى ކުރައްވައެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ތިމަންއިލާހުގެ އަޅާގެ ދަރިފުޅުގެ
ފުރާނަ ހިފެއްޓެވީމުތޯ؟ އެބޭކަލުން ދަންނަވާނެއެވެ. އާދެއެވެ. وحى ކުރައްވާނެއެވެ. އޭނާގެ ހިތުގެ މޭވާ
ހިފެއްޓެވީމުތޯ؟ ދެން އެބޭކަލުން ދަންނަވާނެއެވެ. އާދެއެވެ. ދެން وحى ކުރައްވާނެއެވެ. އަޅުގެ
ތިމަންއިލާހުގެ އަޅާ ބުނީ ކިޔާ ކަމަކުތޯ؟ އެބޭކަލުން ދަންނަވާނެއެވެ. އޭނާ ތިބާ އިލާހަށް حمد ކުރި
އެވެ. އަދި الحمد لله ކިޔުނީއެވެ. އަދި إنَّا للَّهِ وَإِنَّا إِليهِ رَاجِعُون ކިޔުނީއެވެ. ދެން الله سبحانه
وتعالى ވަޙީކުރައްވާނެއެވެ. ތިމަން އިލާހުގެ އަޅާއަށްޓަކައި ސުވަރުގޭގައި ގެއެއް
ބިނާކުރާށެވެ. އަދި އެގެއަށް ނަމަކަށް بيت الحمد ކިޔާށެވެ.

923- وعن أَبِي هُريرةَ رضي اللَّهُ عنه أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : يقُولُ اللَّهُ تعالى : ما لعَبْدِي المؤْمِن عِنْدي جزَاءٌ إِذا قَبَضْتُ صَفيَّه مِنْ أَهْلِ الدُّنْيا ، ثُمَّ احْتَسَبهُ ، إِلاَّ الجَنَّةَ » رواه البخاري .

މާތްاللَّه ރުހިވޮޑިގެންވި أبــو هُريــرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله
ســبحانه وتعــالى وحــى ކުރައްވައެވެ. ތިމަން އިލާހުގެ މުއުމިން އަޅާގެ ދުނިޔޭގެ މީހުންގެ ތެރެއިން ލޯބިވާ އެކަކު
ތިމަން އިލާހު ޤަބުޟުކޮށްފިނަމަ، އޭނާ ޞަބުރުކުރިއްޔާ ސުވަރުގެ ފިޔަވައި އެހެން
ކަށް ތިމަން އިލާހުގެ ޙަޟްރަތުގައި ސުވަރުގެ ނޫނީ އެހެން ޖަޒާއެއް ނުވެއެވެ.

924- وعن أُسامةَ بنِ زيدٍ رضي اللَّه عنهما قال : أَرْسَلَتْ إِحْدى بَناتِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِلَيهِ تَدْعُوهُ وتُخْبِرُهُ أَنَّ صبيًّا لهَا أَوْ ابْناً في المِوتِ فقال للرَّسول : « ارْجِعْ إِلَيْهَا ، فَأَخْبِرْهَا أَنَّ للَّهِ تعالى مَا أَخذَ ولَهُ ما أعطى ، وَكُلُّ شَيْءِ عِنْدَهُ بِأَجْلٍ مُسَمَّى، فَمُرْهَا، فلْتَصْبِرْ ولْتَحْتسِبْ » وذكر تمام الحديث ، متفقٌ عليه .

މާތްاللَّه އެދެބޭކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވި أُسامةَ بنِ زيد ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްފަހަރަކު) نبيّ ާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمގެ އަންހެން ދަރިކަނބަލުން އެކަލޭގެފާނަށް
އަރިހަށް ވަޑައިގަތުމަށް މީހަކު ފޮނުއްވައިގެން އެދުނެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ކުޑަ ކުއްޖެއް ނުވަތަ ފިރިހެން
ކުއްޖަކު މަރުވަން ގާތްވެފައިވާކަން އެންގެވިއެވެ. އަރިހުން އެކަމުގައި އަރިހަށް ރަސޫލާއަށް
އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެނބުރި އެކަނބަލުންގެ ކައިރިއަށް ދާށެވެ. އަދި ބުނާށެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالىގެ ގެންދަވަނީވެސް އެކަލާނގެ މިލްކެވެ. އަދި އެއީ ކަންތު

ތަކުލީފުގެ ކަންކަމުގައި ބައިވެރިވުމަށް ދަޢުވަތު ދިނުމާ ގުޅިގެންވެއެވެ. ފާފަ ކަމެއްގައި ބައިވެރިވުމާ ބެހޭ ދަޅުވާ ދެއްވާ ހަދީޘް ވަނީ ވަރަށް ގިނަ ކަމަށެވެ. (ފާހަގަ ދެން حديث ތަކުގެ ތެރެއިން ބައެއް ބަލައި ދަންނަވައިދެއްވާ.)ބަލާނަގާ. ފ باب القبر ގައި ހިމެނޭ ގޮތަށެވެ.

153- باب جواز البكاء على الميت بغير ندب ولا نياحة

ދާއިރާގެ ތަނަވަސް ބަލަހައްޓާ ފަރާތްތަކުން ތަނަށް ދާއިރާ ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ތަނަށް ދާ ބަދަލުތަކުގައި ތަނުގެ ބަލަހައްޓާ ފަރާތްތަކުގެ ފަރާތުން ތަނަށް ދާ ބަދަލުތަކުގައި ތަނުގެ باب

أما النياحة فحرام، وسيأتي فيها باب كتاب النهي إن شاء اللَّه تعالى. وأما البكاء فجاءت أحاديث بالنهي عنه، وأن الميت يعذب ببكاء أهله. وهي متأولة محمولة على من أوصى به، والنهي إنما هو عن البكاء الذي فيه ندب أو نياحة. والدليل على جواز البكاء بغير ندب ولا نياحة أحاديث كثيرة. منها:

ދާއިރާގެ ތަނަވަސް ބަލަހައްޓާ (ތަނަކަ ތަނުގެ ތަނަވަސް ބަލަހައްޓާ ފަރާތްތަކުގެ) ތަނުގެ ތަނަވަސް ބަލަހައްޓާ حرام. كتاب النهي ގެ ތެރެއިން باب ތަނުގެ ތަނަވަސް ބަލަހައްޓާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ. ތަނުގެ ދާއިރާގެ ތަނަވަސް ބަލަހައްޓާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ حديث ތަކުގެ ތެރެއިން ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ. ތަނުގެ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ عائلة ގެ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ عذاب ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ. ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ حديث ތަކުގެ تاويل ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ. (ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ. ދާއިރާގެ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ. ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ.) ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ. ތ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ عذاب ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ وصية ތަނަށް ދާ. ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ. ދާއިރާގެ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ ތަނަށް ދާ.

925- عن ابنِ عُمرَ رضي اللَّه عنهما أَنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عاد سَعْدَ بنَ عُبَادَةَ ، وَمَعَهُ عبْدُ الرَّحمنِ بنُ عَوفٍ ، وسعْدُ بْنُ أَبي وَقَّاصٍ ، وعبْدُ اللَّهِ بن مَسْعُودٍ رضي اللَّه عنهم ، فَبكى رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فلمَّا رَأَى القوْمُ بُكاءَ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، بَكَوْا ، فقال : « أَلا تَسْمعُونَ ؟ إنَّ اللَّه لا يُعَذِّبُ بِدمْعِ العَيْنِ ، وَلا بِحُزْنِ القَلْبِ ، وَلكِنْ يُعَذِّبُ بِهذاَ أَوْ يَرْحَمُ » وَأَشَارَ إِلى لِسَانِهِ .متفقٌ عليه .

މާތްاللّٰه އެކަލޭގެފާނުންނާ ރުހިވެވޮޑިގެންވި عبد اللّٰهِ بنِ عُمر ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللّٰه صلّى الله عليه وسلّم މާތްاللّٰه ރުހިވެވޮޑިގެންވި سعدَ بنَ عُبادة އަށް ބަލިވުމުން ޒިޔާރަތް ކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނާއެކު މާތްالله ރުހިވެވޮޑިގެންވި عبدُ الرّحمن بنُ عوف އާއި سعدُ بْنُ أَبي وَقّاص އާއި وعبدُ اللّٰهِ بن مَسْعُود ވެސް ވަޑައިގެންފައެވެ. ފަހެ رسولُ اللّٰه صلّى اللهُ عليه وسلّم ރޮއްވެވިއެވެ. ޤައުމަށް ފެނުނީ އެކަލޭގެފާނު ރޮއްވަވާތީ، ފަހެ އެމީހުން ވެސް ރޮއިފިއެވެ. އަދި حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ނުއަހާ ހެއްޔެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى ލޮލުގެ ކަރުނައަށާއި ހިތުގެ ހިތާމައަށް ޢަޛާބު ނުދެއްވައެވެ. ނަމަވެސް މިއަށްޓަކައި (އޭނާގެ ދުލަށް) ސަބަބުން عذاب ދެއްވައެވެ. ނުވަތަ ރަޙްމަތް ލައްވައެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު ދުލަށް އިޝާރާތް ކުރެއްވިއެވެ.

926- وعن أُسَامة بنِ زَيْدٍ رضي اللَّه عنهما أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رُفِعَ إِلَيهِ ابْنُ ابْنَتِهِ وَهُوَ فِي المَوْتِ ، فَفَاضَتْ عَيْنا رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فقال له سعدٌ : مَا هذا يا رسولَ اللَّهِ ؟، قال: « هَذِهِ رحمةٌ جَعَلها اللَّهُ تَعالى فِي قلوبِ عبادِهِ ، وَإِنما يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عبَادِهِ الرُّحَمَاءَ » متفقٌ عليه .

މާތްاللّٰه އެކަލޭގެފާނުންނާ ރުހިވެވޮޑިގެންވި أُسَامة بنِ زَيْدٌ ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسلّم ގެ އަރިހަށް އެކަލޭގެފާނުގެ އަންހެން ދަރިކަލެއްގެ ދަރިކަލުން މަރުވަމުން ދިޔަ ހާލު ގެނެވުނެވެ. ފަހެ ރسُولُ اللّٰه صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسلّم ގެ ލޮލުން ކަރުނަ އޮހެން ފެށިއެވެ. ދެން سعد ގެ ވާހަކަ ދެއްކެވިއެވެ. ތިޔައީ ކޮބައިތޯއެވެ. رسولُ الله ގެ ކިބައިން އެދެމެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިއީ الله سبحانه وتعالىއަށް އަޅުތަކުގެ ހިތްތަކުގައި ލައްވާފައިވާ ރަޙްމަތެކެވެ. އަދި (ހަމައެކަނި) ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالىއަށް އަޅުތަކުންގެ ތެރެއިން

ތަކުދެއްތަކެއް ލިޔެވުނުތަން ތަކުދ ކިޔާ ލިޔެވުނެވެ.

927- وعن أَنسٍ رضيَ اللَّهُ عنه أَنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دَخَلَ عَلى ابْنه إِبَراهِيمَ رضيَ اللَّهُ عنْه وَهُوَ يَجودُ بَنفسِه فَجعلتْ عَيْنا رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم تَذْرِفَانِ . فقال له عبدُ الرَّحمن بنُ عوفٍ: وأَنت يا رسولَ اللَّه ؟، فقال : « يا ابْنَ عوْفٍ إِنَّها رَحْمَةٌ » ثُمَّ أَتْبَعَها بأُخْرَى ، فقال: « إِنَّ الْعَيْنَ تَدْمَعُ والقَلْب يَحْزَنُ ، وَلا نَقُولُ إِلا ما يُرضي رَبَّنا وَإِنَّا لفِرَاقِكَ يا إِبْرَاهيمُ لمَحْزُونُونَ » .

رواه البخاري ، وروى مُسلمٌ بعضَه .

ދ ﷲ ތުއްތު ކުއްޖަކު ފާ ކަނޑައިގެން ދ ތަން ދ ﷺ ދ ތަން ﷲ ތުއްތު ކުއްޖ ﷺ ދ ﷲ ﷺ ދ ﷲ ﷺ ﷲ ﷺ ﷲ ﷺ

ތެދުވެގެން عيبވެރިވުމުގެ الله سبحانه وتعالى ފާހަގަ ކުރުމުގެ ދަށުން ހުންނަންވާނެ.

155- باب الصلاة على الميت وتشييعه وحضور دفنه
وكراهة اتباع النساء الجنائز

ފަރުވާގެ ދަތުރުގައި ކަލާނގެ ދެކެވުމާ، ތަނާ ގާތްވުމުގެ ފަދަ، ތަނާ ދުރުވުމުގެ ކަންކަމުގެ ފަދަ، ތަނާ ގާތްވުމާ ދުރުވުމާ ގުޅުންހުރި ކަންކަމުގެ باب

929- قد سبق فضل التشييع (انظر كتاب عيادة المريض وتشييع الميت) عن أَبي هُريرةَ رضيَ اللَّهُ عنه قال : قال رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ شَهِدَ الجنَازَةَ حَتَّى يُصَلَّي عَلَيها فَلَهُ قِيرَاطٌ ، وَمَنْ شَهدَهَا حَتَّى تُدْفَنَ فَلَهُ قِيراطَانِ » قيلَ وما القيراطَانِ ؟ قال : « مِثْلُ الجَبلَيْنِ العَظِيمَيْنِ » متفقٌ عليه .

ڪُوڅاللَّه ثِقَةވެ ދެކެވުނު أبو هُريرة ގެ ކިޔަމުން ލިޔެވިގެންދާ ހަދީޘް. ފާހަގަ ކުރެއްވީ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއްވި. ފެންނަ ގޮތުގެ ތެދުވެރިކަމުގައި ކިޔައިދެއްވާފައި ހުންނަ ގޮތަށް قِيرَاط ގެ ދިގުމިން ثواب ލިބޭނެ. ތަނާ ގާތްވެދާ ކަލާނގެ ދެކެވުމާ ދުރުވެދާ قِيرَاط ގެ ދިގުމިން ثواب ލިބޭނެ. ދެކެވުނީ. قِيراطَان (قِيرَاط) ގެ ދިގުމަކީ ކޮބައިތޯ؟ حديث ކިޔައިދެއްވި. ތަނެއްގައި ދަފަންކުރުމުގެ ދިގުމަށެވެ.

930- وعنه أَنَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « من اتَّبعَ جَنَازَةَ مُسْلمٍ إِيمَاناً واحْتِسَاباً ، وَكَانَ مَعَهُ حَتَّى يُصَلَّي عَلَيها ويَفْرُغَ من دَفنِها ، فَإِنَّهُ يَرْجعُ مِنَ الأَجرِ بقِيراطَين كُلُّ قيرَاط مِثلُ أُحُدٍ ، ومَنْ صَلَّى عَلَيهَا ، ثم رَجَعَ قبل أَن تُدْفَنَ ، فَإِنَّهُ يرجعُ بقِيرَاط » رواه البخاري .

ތަނެއްގެ (ތަނެއްގެ ڪُوڅاللَّهثِقَةވެ ދެކެވުނު أبوهريرة)ގެ ކިޔަމުން ލިޔެވިގެންދާ ހަދީޘް. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއްވި. ފެންނަ ގޮތުގެ ތެދުވެރިކަމުގައި ތަނާ ގާތްވުމާ ދުރުވުމާ ގުޅުންހުރި ކަންކަމުގެ ފަދަ ކަލާނގެ ދެކެވުމާ ދުރުވުމާ ގުޅުންހުރި ކަންކަމުގެ ފަދަ ކަލާނގެ ދެކެވުނު ފަހަރުގެ ދިގުމިން قِيرَاط ގެ ثواب ލިބޭނެ. ތަނެއްގައި قِيرَاط ގެ أحد(ތަނެއް) ފަދަ ބޮޑު ތަނެއް ލިބޭނެ. ތަނާ ގާތްވެދާ ކަލާނގެ ދެކެވުމާ

ކުއްލިން ފަންނަށް ވަދެގެންދާ ފަރާތަށް قِيرَاط ލިބެއެވެ.

931- وعن أُمِّ عطِيَّةَ رضي اللَّه عنها قَالَتْ : نُهينَا عنِ اتِّبَاعِ الجَنائز ، وَلم يُعزَمْ عَلَيْنَا » متفقٌ عليه .

ރ ُ ُ ُ

ކުށްވެގެންވެ. ލޯތްބަލައި ބަލާފައި ތިމާގެ ކަންތައްތަކުގައި ކަންބޮޑުވެ ﷺ شريكشާއިރ ފާނަށް ފާހަގަކުރެއްވުމަށް الله سبحانه وتعالى ތިމާއަށް شفاعةލިބިގަތުމަށް ތިމާގެ قبولލިބުމަށް ދުޢާ ކުރާށެވ.

934- وعن مَرْثَدِ بن عبدِ اللَّه اليَزَنِيِّ قال : كانَ مالكُ بنُ هُبَيْرَةَ رضي اللَّه عنه إذا صلَّى عَلى الجَنَازَةِ ، فَتَقَالَّ النَّاسَ عَليها ، جزَّأَهُمْ عَلَيْهَا ثَلاثَةَ أَجْزَاءٍ ثم قال : قالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « مَنْ صَلَّى عليهِ ثَلاثَةُ صُفُوف ، فَقَدْ أَوْجَبَ »

رواه أبو داود ، والترمذي وقال : حديث حسن .

مَرْثَد بن عبدِ اللَّه اليَزَنِيّ ގ ހަދީހުގައި ވާހަކަ ދަންނަވާފައި. ވާހަކަ ދެއްކެވީ. ﷺ ފާނު ކުރިމަތީ ލައްވާ مالكُ بنُ هُبَيْرَة ނަމަކު ތިމަންނަ ފާނު ގާތުގައި ހުންނަ ވަގުތު ފާނު ކުރިމަތީ ލައްވާ ޖަނާޒާ ކިޔާ ވަގުތު ތިމަންނަ ފާނު ދެކެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ވަގުތު ތިމަންނަ ފާނު ދެކެ ކަމުގައި ވާ ކަމަށް ތިމަންނަ ފާނު ގާތުގައި ހުންނަ ކުދިންނަށް ފާހަގަ ކުރެއްވުމުން ފާނު ވަނީ ކިތަންމެ ކުދިންނަށް ކަން ދެއްކެވެ.

157- باب ما يقرأ في صلاة الجنازة

ޖަނާޒާ ކިޔާ ވަގުތު ކިޔާ ކަންތައް ބާބު باب

كبر أربع تكبيرات. يتعوذ بعد الأولى ثم يقرأ فاتحة الكتاب، ثم يكبر الثانية، ثم يصلي على النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيهِ وَسَلَّم فيقول: اللهم صل على محمد وعلى آل محمد. والأفضل أن يتممه بقوله: كما صليت على إبراهيم إلى قوله حميد مجيد، ولا يفعل ما يفعله كثير من العوام من قولهم: { إن اللَّه وملائكته يصلون على النبي } الآية (56 الأحزاب) فإنه لا تصح صلاته إذا اقتصر عليه، ثم يكبر الثالثة ويدعو للميت وللمسلمين بما سنذكره من الأحاديث إن شاء اللَّه تعالى، ثم يكبر الرابعة ويدعو. ومن أحسنه: اللهم لا تحرمنا أجره، ولا تفتنا بعده، واغفر لنا وله. والمختار أنه يطول الدعاء في الرابعة خلاف ما يعتاده أكثر الناس؛ لحديث ابن أبي أوفى الذي سنذكره إن شاء اللَّه تعالى (انظر الحديث رقم 937) فأما الأدعية المأثورة بعد التكبيرة الثالثة فمنها:

ހަތަރު ފަހަ ތަކުބީރު ކިޔާ. ފާتحة ކިޔާ ފަހު اعوذ (بسم) ކިޔާ الحمد ކިޔާ. ދެން ދެވަނަ ތަކުބީރު ކިޔާ. ﷺ ފާނަށް صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمَ ދުޢާ ކުރާ. وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى ﷺ ފާނަށް ދުޢާ ކުރާ. ﷺ ފާނު ކުރިމަތީ ލައްވާ

مُحَمَّدٍ ئ ړهځمۇشرۇ. ئەڭ ړهځمۇئۇشرۇسړ كَمَا صَلَّيتَ عَلَى إبرَاهِيمَ ئ ئۇڭۇڅش ئۇ إنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ئ ئۇڭۇڅړ ئۇړئۇ ئۇړئۇ. ئەڭ ھۇشقڅش شۇڭۇگ ړهشۇدشۇ ھەئە ڇړش ړهځۇھۇش إنَّ اللهَ وَمَلائِكَتَه يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ ئ ړهھۇ شۇړهۇھ ئۇھۇ. ڇړسړ ئۇئەئەسړ ئ ړهھۇ ړهځۇھۇش ئۇهۇئەړئۇش ئۇهۇڭ ھۇشئۇړڇړئۇ ئۇهۇڭ صح شۇھۇشۇړئۇ. ڤۇش ڇۇشۇئۇ ھۇئۇڅش ړهځ ئۇھۇ. ئەڭ ئۇئەړ ئۇھۇھۇھ ئەڭړ ئۇۇڅۇڅشۇشۇڅھەئەړ ئەشۇئەسړۇڇ حديث ھۇئۇئەړ ۋۇئۇئۇئ ئەڇۇش دعاء ئۇئۇش ئۇھۇ. ڤۇش ئۇھۇئۇئۇ ھۇئۇڅش ړهځۇھۇش ئۇڭۇ. ئەڭ ئۇئەړ دعاء ئۇئۇش ئۇھۇ. ئەڭ ئۇئۇڅۇشۇھ ئۇشۇئ ئەسۇئۇئ ڤړھ ئەړ اللَّهُمَّ لاَ تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ ، وَلاَ تَفْتِنَّا بَعدَهُ ، وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ ئۇئ. ۋەسەړ:- ھەالله! ڇړئەئۇئ ئۇـــۋھۇئۇ ئۇھۇھۇش ئەئۇئۇشەسۇش ڇړھۇشۇھ اجـــر ھۇئۇش ئەئۇئۇش محـــروم شۇئۇئەھۇھۇسۇڤۇئ! ئەڭ ھەسۇ شۇڅۇئۇ ئەھەڅۇش ئەئۇئۇش ـــۋڤړئۇش ئەھۇشئۇئەھۇھۇسۇڤۇئ! ئەڭ ئەئۇئۇشەسۇڭ ھەسۇئەسۇڭ ۋۇڭ ۋۇھـــۋھۇسۇڤۇئ! ئەڭ ڤۇشەسۇئۇئ. الله سبحانه وتعالى ړهڭڤۇڅۇڭ ئۇڭ ئەشەسړۇڇ ابن أَبي أَوْفى ئ حديث ئ ئۇھۇھۇش ھۇسۇئۇش ئەھۇئۇھەسۇ ھۇئۇھۇئەھۇشۇڅۇ دعـــــــــــــاء ئۇئۇش ڤړئۇئۇئۇړۇ ھەئ ھۇشۇڅۇئۇئەئۇشۇھۇئۇھۇئۇئۇھۇئۇ ئەسۇئۇئ. ئەڅۇ ئۇسړ ڇړش عملئۇئەھۇسۇ ئۇڭۇ خـــلاف ئەئۇئ. ڭۇڤ! ھۇشۇھەسړ ھۇئۇھۇئەشۇڅۇ ړهئەشۇڤۇ ڭړڤړ دعاءھۇئۇئ ھۇئۇھۇئۇ ړڅشۇسۇ:-

935- عن أبي عبدِ الرحمنِ عوفِ بن مالكٍ رضي اللَّه عنه قال : صلَّى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَلى جَنَازَةٍ ، فَحَفِظْتُ مِنْ دُعائِهِ وَهُو يَقُولُ : « اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ ، وارْحَمْهُ ، وعافِهِ ، واعْفُ عنْهُ ، وَأَكرِمْ نزُلَهُ ، وَوسِّعْ مُدْخَلَهُ واغْسِلْهُ بِالماءِ والثَّلْجِ والْبرَدِ ، ونَقِّه منَ الخَطَايَا، كما نَقَّيْتَ الثَّوب الأبْيَضَ منَ الدَّنَس ، وَأَبْدِلْهُ دارا خيراً مِنْ دَارِه ، وَأَهْلاً خَيّراً منْ أَهْلِه، وزَوْجاً خَيْراً منْ زَوْجِهِ ، وأَدْخِلْه الجنَّةَ ، وَأَعِذْه منْ عَذَابِ القَبْرِ ، وَمِنْ عَذَابِ النَّار » حَتَّى تَمَنَّيْتُ أَنْ أَكُونَ أنَا ذلكَ الميِّتَ .

رواه مسلم .

ڭۇ اللَّه ئۇھۇشۇڅۇ أبو عبدِ الرحمنِ عوفِ بن مالك ئ ړهھۇسۇ ئۇڭۇئۇئۇشۇئۇ. ۋڤړئۇۋۇئۇ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئەسۇسۇڭڤړئۇھۇئۇۋۇئۇ. څړ ئۇئەڅڅړئۇسۇ ئۇھۇھۇئۇ دعاءئ ھۇئۇړسۇ ھۇئۇش ئۇشۇئۇړڇۇئ. ئەڭ ئۇئەڅڅړئۇسۇ ړهھۇۋۇئۇ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ ، وارْحَمْهُ ، وعافِهِ ، واعْفُ عنْهُ ، وَأَكرِمْ نزُلَهُ ، وَوسِّعْ مُدْخَلَهُ واغْسِلْهُ بِالماءِ والثَّلْجِ والْبرَدِ ، ونَقِّه منَ الخَطَايَا، كما نَقَّيْتَ الثَّوب الأبْيَضَ منَ الدَّنَس ، وَأَبْدِلْهُ دارا خيراً مِنْ دَارِه ، وَأَهْلاً خَيّراً منْ أَهْلِه، وزَوْجاً خَيْراً منْ زَوْجِهِ ،

وأدْخِلْه الجنَّةَ ، وَأَعِذْه منْ عَذَابِ القَبْرِ ، وَمِنْ عَذَابِ النَّار » ގަތަރު:- ތ ހަމަނައަށް ކެނޑުނީމަ ދިގުދުރު! ބާރަށް ލޯތްބާވެއްޖެ! ހަނި ބާރަށް رحمة(ކެތްކުރެ ބާރަށް) ގާތްވަމުން ދާތީ! ހަނި ބާރަށް معاف ކުރައްވާށޭ! ހަނި ބާރަށް ކަލޭ ގާތަށް ގެންދާނީ! ހަނި ބާރަށް ކެތްކުރެ ކަމަށް ކުރައްވާށޭ! ހަނި ބާރަށް ދިގުދުރު ކަންކަމުގައި ދިވެހިންނާ ދެކޮޅަށް ހުރި ކަމަށް ވާނެ! ހަނި ދިގުދުރު ކަންކަމުގައި ދިވެހިންނާ ދެކޮޅަށް ހުރި ކަމަށް ވާނެ! ހަނި ބާރަށް ކަލޭ ގާތަށް ގެންދާނީ! ހަނި ބާރަށް ހަމަ ހިތަށް ދެން ހަނި ބާރަށް ހަނި ބާރަށް ކަމަށް ވާނެ! ހަނި ބާރަށް ހަނި ބާރަށް ކަލޭ ގާތަށް ގެންދާނީ! ހަނި ބާރަށް ކެތްކުރެ عذابﷺ ގާތްވަމުން ދާތީ ހަނި ބާރަށް عذابﷺ ދޫކޮށް ހަނި ބާރަށް ކަލޭ ގާތަށް ގެންދާނީ! ދިގު ވިދާލަންވީ. (ލ دعاء ހަނި ބާރަށް) ވިދުރަ ލ ހަނި ބާރަށް ދިގުދުރު ކަންކަމުގައި ދިވެހިންނާ ދެކޮޅަށް ހުރި ކަމަށް ވާނެ.

936- وعن أبي هُريرة وأبي قَتَادَةَ ، وأبي إبْرَاهيمَ الأشْهَليَّ عنْ أبيه ، وأبوه صَحَابِيٌّ رضي اللَّه عنهم ، عَنِ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أنَّه صلَّى عَلى جَنَازَة فقال : « اللَّهم اغفر لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنا ، وَصَغيرنا وَكَبيرِنَا ، وذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا ، وشَاهِدِنا وَغائِبنَا . اللَّهُمَّ منْ أَحْيَيْتَه منَّا فأَحْيِه على الإسْلامِ ، وَمَنْ توَفَّيْتَه منَّا فَتَوَفَّهُ عَلى الإيمانِ ، اللَّهُمَّ لا تَحْرِمْنا أَجْرَهُ ، وَلا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ » رواه الترمذي من رواية أبي هُرَيْرَةَ والأشهَليِّ ، ورواه أبو داود من رواية أبي هريرة وأبي قَتَادَةَ . قال الحاكم : حديث أبي هريرة صَحيحٌ على شَرْطِ البُخاريِّ ومُسْلِمٍ ، قال الترْمذي قال البخاريُّ : أَصحُّ رواياتِ هذا الحديث روايةُ الأَشْهَليِّ . قال البخاري : وَأَصَحُّ شيء في هذا الباب حديث عوْفِ بن مالكٍ .

ގ ﷲ ތ ﷺ أبو هُريرة ގ أبو قَتَادَةَ ގ أبو إبْرَاهيم ގ الأشْهَليَّ ހ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمﷺ ﷺ ﷺ ﷺ حديث ﷺ ﷺ.(ﷺ ﷺ صحابى ﷺ.) ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ

އިލާހު ދިރިހުރައްޓަވާ މީހަކު ދިރުއްވަވާނީ އިސްލާމްދީނުގެ މަތީގައި ދިރުއްވާނދޭވެ! އަދި އަހަރެމެންގެ ތެރެއިން އިބާ އިލާހު މަރުއްވަވާ މީހަކު މަރުއްވާނީ އީމާންކަމާ މަތީގައި މަރުއްވާނދޭވެ! އޭ ހައްދަވައި ބޮޑުކުރައްވާ އިލާހު! އޭނާގެ ކުރިން އަހަރެމެންނަށް މަރުވުމުގެ މުސީބާތުގެ މައްސަލަ އަހަރެމެންނަށް ލިބުނުމާ ދުރުކުރައްވައި އޭނާގެ ސަވާބުން އަހަރެމެން محروم ނުކުރައްވާނދޭވެ! އަދި އޭނާ ނެތުމުގެ ސަބަބުން އަހަރެމެން ފިތުނަތަކަށް އެއްލައިނުލައްވާނދޭވެ!

937- وعـن أبي هُريْـرَةَ رَضِـي اللَّـهُ عَنْـهُ قـال : سمعـتُ رَسُـول اللَّـهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم يقـول : « إذ صَـلَّيْتُم عَلـى الميِّـت ، فأَخْلِصُوا لهُ الدُّعاءَ » رواه أبوداود.

ރަޟިاللَّـهُ ޢަންހުމެންގެ أبو هُريرة ގެ ރިވާޔަތުން ދަންނަވައިދެއެވެ. މިފަދައިންނެވެ. رسُولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم حـديث ކުރައްވަނިކޮށް ވިދާޅުވި އަޑުއިވިއެވެ. އަހަރެމެން حـديث ކުރައްވައެވެ. ތިޔަބައިމީހުން މައްޔިތާގެ މައްޗަށް ކަށްވަނިކުރާ ނަމާދުގައި ދުޢާ ކުރާއިރު ހާލިސްކަމާއި

إخلاص ތެރިކަމާއެކު دعاء ކުރާށެވެ.

938- وعَنْهُ عَـنِ النَّبيِّ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم في الصَّـلاةِ عَلـى الجَنَـازَة : « اللَّهُـمَّ أَنْـت ربُّهَـا ، وَأَنْـتَ خَلَقْتَهـا، وأَنْـتَ هَـديْتَهَا للإسلامِ ، وَأَنْتَ قَبَضْتَ رُوحَهَا ، وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِسِرِّهَا وَعَلانيتِهَا، جئْنَاكَ شُفعاءَ لَهُ فاغفِرْ لهُ » . رواه أبو داود .

އަދި އެصحابي (އަބޫ ރަޟި اللهُ ޢަންހުމެންގެ ابوهريرة) نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمގެ އަރިހުން މައްޔިތާގެ މައްޗަށް ކުރާ ނަމާދުގައި ބުނާ ދުޢާގެ ކިޔުން ކުރިއެވެ حديث އެއްކަމަށް (އަންނަނިވި دعاء ރިވާޔަތްކުރައްވައި) ވެއެވެ. « اللَّهُمَّ أَنْت ربُّهَا ، وَأَنْتَ خَلَقْتَهَا، وأَنْتَ هَديْتَهَا للإسلامِ ، وَأَنْتَ قَبَضْتَ رُوحَهَا ، وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِسِرِّهَا وَعَلانيتِهَا، جئْنَاكَ شُفعاءَ لَهُ فاغفِرْ لهُ » މާނައީ:- ޔާالله! އޭނާގެ ހައްދަވައިދެއްވި ރަސްކަލާނގެ ކަލޭގެފާނެވެ. އަދި އޭނާ ހައްދަވައިދެއްވީ ކަލޭގެފާނެވެ. އަދި އޭނާ އިސްލާމްދީނަށް ތެދުމަގު ދައްކަވައިދެއްވީ ކަލޭގެފާނެވެ. އަދި އޭނާގެ ރޫޙު ނަގަވައިދެއްވީ ކަލޭގެފާނެވެ. އަދި އޭނާގެ ސިއްރު ކަންތައްތަކާއި އަދި އޭނާގެ ފާޅުކަންތައްތަކާއި އެންމެ މޮޅަށް ދަންނަވައިދެއްވަނީ ކަލޭގެފާނެވެ. އަހަރެން މިޔަވީ އޭނާއަށް ޝަފާޢަތްތެރިންނަށް شفاعة ދެއްވުމަށް ކަލޭގެފާނުގެ حضرة އަށް ރުޖޫޢަވެގެންނެވެ. އޭނާގެ ފާފަ ފުއްސަވާނދޭވެ!

939- وعن واثِلة بنِ الأسقعِ رضيَ اللَّه عنه قال : صَلَّى بِنَا رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَلى رجُلٍ مِنَ المسْلِمينَ ، فسمعته يقولُ : « اللَّهُمَّ إنَّ فُلانَ ابْنَ فُلان في ذِمَّتِكَ وحَلَّ بجوارك، فَقِهِ فِتْنَةَ القَبْر ، وَعَذَابَ النَّارِ ، وَأَنْتَ أَهْلُ الوَفاءِ والحَمْدِ ، اللَّهُمَّ فاغفِرْ لهُ وَارْحَمْهُ ، إنكَ أَنْتَ الغَفُور الرَّحيمُ » رواه أبو داود .

ؤُمْاللَّهُمَّ ـْشْرَحْمْوِ واثِلة بنِ الأسقع ىَ بِرَهَبِسْ بِرِؤَوْىَسْرَوْهَىَ. وِقُرْغْوِهَىَ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم هَرَىَحْدَىَسْ هَبِرِؤَىبِرْسْرَىَسْ ـْشْوِرِحْدْسْرَىَ ؤُبِرِىَرْسْرْسْرَىَ حَدْهَىَسْ بَرْسْهَرَؤَدْسْ رَىَحْرَؤَوْهَىَ. ؤَرَىَ هَرَىَحْرَىَؤَّسْ دعاء بْرَىَحْدْهَرَوْسِبْرْسْ وِحَسْ هَرَؤْهَبِرِحَىَ. « اللَّهُمَّ إنَّ فُلانَ ابْنَ فُلان في ذِمَّتِكَ وحَلَّ بجوارك، فَقِهِ فِتْنَةَ القَبْر ، وَعَذَابَ النَّارِ ، وَأَنْتَ أَهْلُ الوَفاءِ والحَمْدِ ، اللَّهُمَّ فاغفِرْ لهُ وَارْحَمْهُ ، إنكَ أَنْتَ الغَفُور الرَّحيمُ » ؤَسَبِرِ:- ؤَاللهِ! هَرَىَحَبَرَوَحْمْسْ حِوُسِرِ حِرِىَدْىَ ؤَبِرِ حِوُسِرِ حِرِىَبْ حِوَسِرِ هِهَ هِرُّرْىَ هِيْسْرُّىَ ؤَبَرَهْدَّبِرِ هَبِرِ هِهَ هِرُّرْىَ هَوَسْرِيْهِبِرِ بَرْحَىَ رِهُّوَبِرَبَرَسْ ـْشْوَرُهَىَ. وِرُّ هَّسَّبَرَسْ ؤَصْهَرْىَ ؤَّرُّسْ بَرْحْسْرَّبِرِ هُّوَسْرَىَ عذابسْ ـَشْرُّحَوْبَرَسْ ؤَرْهْ ؤَّسْرَقُرْهْ! هَبِرِ ؤَؤُّؤَّرْهْ بَرْحَىَ صفة هُّبِرِ حمد هُّبِرِ ثناء ىَ حق ؤَبِرِ ؤَّبِرَوَبِرِ هِهَ هِرُّرْىَ. ؤَاللهِ! هَّسَّىَ ؤَّرُّزَ ؤُرْهْـَشْوَّسْرَقُرْهْ! هَبِرِ هَّسَّبَرَسْ رحمة ؤَرْهْوَّسْرَقُرْهْ! رَحَبَرَوَحْمْسْ ؤَّرُّزَ ؤُرْهْـَشْوَّ هَبِرِ هَرْدَحْ بْرَىَحْدْهَّوَّ هِرُّرَبِرِ رَحَ هِهَ هِرُّرْىَ.

940- وعن عبد اللَّه بنِ أبي أوْفى رضي اللَّه عنهما أَنَّهُ كبَّر على جَنَازَةِ ابْنَةٍ لَهُ أَرْبَعَ تَكْبِيراتٍ ، فَقَامَ بَعْدَ الرَّابِعَةِ كَقَدْرِ مَا بَيْنَ التَّكْبِيرتيْن يَسْتَغفِرُ لهَا وَيَدْعُو ، ثُمَّ قال : كَانَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَصْنَعُ هكذَا وفي رواية : « كَبَّرَ أَرْبعاً فمكث سَاعةً حتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سيُكَبِّرُ خَمْساً ، ثُمَّ سلَّمَ عنْ يمِينِهِ وَعَنْ شِمالِهِ ، فَلَمَّا انْصَرَف قُلْنا لَهُ : مَا هذا ؟ فقال : إنِّي لا أزيدُكُمْ عَلى مَا رَأَيْتُ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَصْنَعُ ، أوْ : هكذا صَنعَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . رواه الحاكم وقال : حديث صحيح .

ؤُمْ الله هَرُقَهَرُّبِرَبَرَحْسْرَسْرَسْ ـْشْرَحْمْوِ عبدِ اللَّه بنِ أبو أوْفى ىَبِرِهَبِرِسْ بِرِؤَوْىَسْرَوْهَىَ. رَحَبَرَوَحْمْسْ هَّسَّ هَّسَّىَ هَرْسْرَسْرُقَبِرِهَرَىَ بَرْحَرَدَّقَرْسْ هَوْبِرْحْ هَسْرَحَوَبِرِ رَهَحْ هَوْبِرْحْ وِقُرْغْوِهَىَ. ؤَرَىَ رَهَحْرَوَسَ هَوْبِرْحْسْرَّرُّ ؤُهَوْبِرْحْ ؤُرْحَرُّهَبِرِ حَدْهَبَرَهْوِ حِرْحَوَبَرَسْ حَدْهَبَرَهْوَبِرِ ـْشْرَحَوَبِرِ إستغفار ؤَرْسْرَحَوَبِرِ دعاء بْرَىَحْدْهَرَوْهَىَ. ؤَرْسْ (بَرَدَّقَرْ سِرْسْرَحْدَحْرَسْرُّ) وِقُرْغْوِهَىَ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم هَرَحَرْ بْرَىَحْدْهَرَوْهَّ حِرَىَسْرَىَ.

هَبِرِ هَرَىَسْ بِرِؤَسْرَهَرَوْهَىَبِرِ ؤَهَرَىَ. رَهَحْرَوَسَ هَوْبِرْحْ وِقُرْغْوِهَىَ. هَهَرْسْرُّرَ ـَشْرَؤَّحْسْرَوِ

މަޢުލޫމާތުގެން ހުރިހާ ދުވަހުން ތިމަންނަ ދަސްކުރުމަށް ފިޔަވަޅު ގަބޫލުކުރެއްވި ބަޔަކަށް ދަރިފުޅުންނަށެވެ. ދެން ކަލަންބުގެ ތަރުބިއްޔަތުގައި ވަޤުތުގެ ތަރުތީބުން ގަބޫލުކުރެވޭ ދަރިވަރުން ސާބިތުކުރުން ހިތްހަމަޖެހުމެވެ. ޕަލް ދިރިހުރި ނަބިއްޔާގެ މީހުންތަކުގެ ދަސްކޮށްދިނުމެވެ. މީހަ ހެއްދެވީ ކުރެވިފައިވާ ހެއްޔެވެ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކުރެއްވިއިރު މީހުންނާއި ޤުރުއާން އައްޔާރު ވާތު އިޖުތިމާޢު ހިތްޕުޅުގައި ތަރަވީހުގެވެ. ނުވަތަ ވިދާޅުވިކަމަށްވެއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކުރެއްވި މިގޮތަށެވެ.

158– باب الإسراع بالجنازة

ޖަނާޒާ ގެންދިއުމުގައި އަވަސްކުރުމަށް ބާރުއަޅާފައިވާ باب

941– عن أبي هُرَيْرَةَ رضِيَ اللَّهُ عنه عَن النَّبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « أَسْرِعُوا بِالجَنَازَةِ ، فَإِنْ تَكُ صَالِحَةً ، فَخَيْرٌ تُقَدِّمُوها إلَيْهِ ، وَإنْ تَك سِوَى ذلِكَ ، فَشَرٌّ تَضَعُونَهُ عَنْ رِقَابِكُمْ » متفقٌ عليه .

މާތްاللَّـهُ ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أبـو هُريـرة، نبـيُّ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّمُ ގެ އަރިހުން ރިވާ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަޙްކާމުތަކުން حـــديث ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ޖަނާޒާ ގެންދިއުމުގައި އަވަސްކުރުމަށްއެވެ. މަރުވި މީހާ صـالح އަމަލުތަކުގައި ވީއިރުގައި ކިޔަވައިދިނުން އަވަސްކުރުމުގެ ފާއިދާއަކީ ހެޔޮގެންދިޔުމެވެ. އަދި އެއްޗިހިތަކެއް ނުބައި އަމަލު ކަމުގައި ވީއިރުގައި ކިޔަވައިދިނުން އުފުލާ އުފުލުން ނުބައިވީގެންނެވެ.

وفي روايةٍ لمِسْلِمٍ : « فَخَيْرٌ تُقَدِّمُونَهَا عَلَيْه » .

އަދި މުސްލިމްގެ ރިވާޔަތުގައި ވެއެވެ. (ކިޔަވައިދިނުން ހެޔޮއަށްޓަކައި އަވަސް ކުރިއަށްގެން ދާށެ ހެޔޮއަށް ހެޔޮގެންނެވެ.)

942– وعن أبي سعيدٍ الخُدْرِيِّ رضي اللَّه عنه قَالَ . كَانَ النَّبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ: « إذا وُضِعَتِ الجِنَازَةُ ، فَاحْتَملَهَا الرِّجَالُ عَلى أَعنَاقِهِمْ ، فَإِنْ كَانتْ صَالحةً ، قالتْ : قَدِّمُوني، وَإنْ كَانَتْ غَيْرَ صَالِحَةٍ ، قَالَتْ لأهْلِهَا : يَاوَيْلَهَا أَيْنَ تَذْهَبُونَ بِهَا ، يَسْمَعُ صَوْتَهَا كُلُّ شَيْءٍ إلاَّ الإنسانَ ، وَلَوْ سَمِعَ الإنْسَانُ ، لَصَعِقَ » رواه البخاري .

މާތްاللَّـهُ ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أبو سعيدٍ الخُدْرِي ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަމުން ގެންދިއެވެ. ޖަނާޒާ ސަންދޯކަށް އަރުވައިގެން މީސްތަކުން

ތެދުވާ ކަމެއް ދެނެގަތުމުން ފަހު ހަނދާންކުރާ ދުވަހާ ދެކޮޅަށް. ތަކުރާރުކުރާ ދުވަސްތަކުގައި ފާހަގަ ކުރާ ދުވަހާ ދެކޮޅަށް. ތ مخاطب ކަމުގައި ވާ ދުވަހާ ދެކޮޅަށް. ތ ދުވަހުގެ ކުރިން ފަހުން ކުރ

ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ހިނދުގެ ފަދަކަމެއް ހިނގައިގެންދާ ހިސާބުގައި ތިބި ބައެއް ބަލަހައްޓާ ބަލިކަށި ބަލަހައްޓާ ބަލަ ހަދައިދިނުން.

160- باب الموعظة عندا لقبر

كَثْرَة بَارِيءِكَارِ سَبَبُورَدَئ هَوْمَهْ ثَثْرَسْ هَمَّرْسْ ءَئَسْرَمْ باب

945- عن عليٍّ رَضِيَ اللَّهُ عنه قال : كُنَّا في جنَازَةٍ في بَقِيع الْغَرْقَد فَأَتَانَا رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فقَعَدَ ، وقعدْنَا حَوْلَهُ وَمَعَهُ مِخْصَرَةٌ فَنَكَسَ وَجَعَلَ يَنْكُتُ بِمِخْصَرَتِهِ ، ثم قال: ما مِنكُمْ مِنْ أَحَدٍ إلاَّ وَقَدْ كُتِبَ مقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ ومَقْعَدُهُ مِنَ الجنَّة » فقالوا : يا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلاَ نَتَّكِلُ على كتابنَا ؟ فقال : « اعْمَلُوا ، فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ » وذكَر تمامَ الحديث، متفقٌ عليه

.

ڏُهْاللَّــه ثَمْهُـــوْثَرْهُوِ علـــيَ ڏُثَرَ بِاهَمِرْسْ ءِڏُهْءَئَسْرَهْءَ. ڤِڏُرْڤِهْءَ. غَرْقَــد كَـــوْهَمْهُرْڏُرْهِڏُ بَقِيـــع سَرَدَبَرْ بِاهْثَرْ سَـرَرْڏَرِ ڤِدَرْثَرْ هْمْهُرَرَبَرْ دَمْهِهَمْبَ دَمْهِهَمْبَـــوْ ڤِڤِڏُهْ. ثَرَ رسُـولُ اللَّــه صَــلّى اللهُ عَلَيْــهِ وسَــلَّم ڤِدَرْثَرْسَرَ ڏُهَرْ هَءَهِرَهَءَ. هَمْهُرْهُرَ ءِبِرِسِرڤَرَهَءَهِرَهَءَ. ثَرَ ڤِدَرْثَرْسَرَهَءَ هْبَرَثَرَهُرْڏُرَ هَرَهِرَهُرْ ءِبِرِسِرِڏُهَءَ. هَڤِ هْبَرَثَرَهُرْڏُرَ ءِبِرِسِرڤَرَهَءَهِرَهَءَ. ثَرَ هْبَرَثَرَهُرْڏُرَ ءِبِرِسِرِڏُهَءَ. هَڤِ هْبَرَثَرَهُرْڏُرَ هَمْهُهُرَهَءَ هَـــهْمَ هَمْهَءَ. ثَرَ هْبَرَثَرَهُرْڏُرَ ءِبِرِسِرڤَرَهَءَ ڤَمْـــوْه

ބަޔާންވެގެންވާ باب

946- عن أبي عَمْرو وقيل : أبو عبد اللَّه ، وقيل : أبو لَيْلى عُثْمَانُ بن عَفَّانَ رضي اللَّه عنه قال : كانَ النَّبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذا فرَغَ من دفن الميِّتِ وقَفَ علَيهِ ، وقال : «استغفِرُوا لأخِيكُم وسَلُوا لَهُ التَّثبيتَ فإنَّهُ الآن يُسأَلُ » .رواه أبو داود .

މާތްاللَّه ރުއްސުންލެއްވި أبوعَمْرو ނުވަތަ أبو عبد اللَّه ނުވަތަ أبو لَيْلى عُثْمَان ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبيُّ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم މައްޔިތަކު ވަޅުލައި ނިމުނުހިނދު ޤަބުރާ ކައިރީގައި ހުއްޓިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އެއަށްފަހު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ އަޚާއަށްޓަކައި استغفار ދަންނަވާށެވެ. އަދި އެމީހާއަށް ސާބިތުވުމަށް ހެޔޮވާ دعـاء ކުރާށެވެ. މިހާރު ހަމަކަށަވަރުން މިވަގުތު އޭނާއާއި ސުވާލުކުރެވޭނެ ވަގުތެވެ.

947- وعن عمرو بن العاص رضي اللَّه عنه قال : إذا دفنتمُوني ، فأقيموا حَوْل قَبرِي قَدْرَ ما تُنحَرُ جَزُورٌ ، ويُقَسَّمُ لحْمُها حَتى أَسْتَأنِسَ بِكم ، وأَعْلم ماذا أُرَاجِعُ بِهِ رُسُلَ ربِّي . رواه مسلم . وقد سبق بطوله .

މާތްاللَّه ރުއްސުންލެއްވި عمرو بن العاص ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ތިމަންނަ ވަޅުލައި ނިމުމުން ފަހު ތިމަންނާގެ ޤަބުރާ ކައިރީގައި ޖަމަލެއް ކަތިލައި އޭގެ މަސް ބަހާނިމޭވަރުގެ ވަގުތުކޮޅަކަށް ހުރެތިބޭށެވެ. އޭރު ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ސަބަބުން ހިތްހަމަޖެހުން ލިބިގެންދާނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ހަމަޖެހިގެން ކަލޭގެފާނުގެ އިލާހުގެ ملائكة ތަކުންނާ ދަންނަވާނެ ޖަވާބު އެނގިގެންދާނެއެވެ. (رواه مسلم) މި حديث އެއްކޮށް އިސްވެ ފާއިތުވެއްޖެއެވެ.

قال الشَّافِعِيُّ رَحِمهُ اللَّه : ويُسْتَحَبُّ أن يُقرَأَ عِنْدَهُ شيءٌ مِنَ القُرآنِ ، وَإن خَتَمُوا القُرآن عِنْدهُ كانَ حَسناً .

މާތްالله ރަޙްމަތް ލައްވާ އިމާމު الشَّافِعِي ވިދާޅުވިއެވެ. އެމީހާގެ ކައިރީގައި قرآن އިން އެއްޗެއް ކިޔުން مستحب ވެގެންވެއެވެ. އަދި قرآن ޚަތިމު ކުރެވުނަސް އެއީ ރަނގަޅުކަމެކެވެ.

162- باب الصدقة عن الميت والدعاء له

މައްޔިތާގެ ފަރާތުން صدقة ދިނުމާއި އަދި އެމީހާއަށްޓަކައި دعاء ކުރުން ބަޔާންވެގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى(الحشر 10) : { والذين جاءوا من بعدهم يقولون ربنا اغفر لنا ولإخواننا الذين سبقونا بالإيمان } .

އަދި އެއުރުންގެ ފަހުން އައި މީހުން ބުނެތެވެ. އަޅަގަނޑުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ! އަޅަގަނޑުމެންނާއި، އަދި

ތަކުންނަށް ލިބޭނެ ސަވާބު ކިތަންމެ ބޮޑެއްކަން! ތަކެ ތަކެއް ކުރުމުގެ ކުރިން ކަލޭ ކަލޭ ހަނދާންކުރާ ކަމަށް ދުވާ

ރަޟިاللّـه ޢަންހު ޚިދުމަތްތެރިޔާ أنس ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ބައެއް اصحاب ބޭކަލުން މައްޔިތެއްގެ އަޚުލާގު ރަނގަޅުކަމުން ހެޔޮބަސްބުނެ تعريف ކުރެއްވިއެވެ. އެހިނދު نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވާޖިބު ވެއްޖެއެވެ. ދެން އެބޭކަލުން އެހެން މައްޔިތެއް އަޚުލާގުން ނުބައި ބަސްބުނެ ތަޢުރީފުކުރެއްވިއެވެ. އެހިނދު نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވާޖިބު ވެއްޖެއެވެ. އެހިނދު عُمرُ ابنُ الخطّاب ދަންނަވައިފިއެވެ. ވާޖިބު ވީ ކޮންކަމެއްތޯއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެ މައްޔިތާއަށް ތިޔަބޭފުޅުން ހެޔޮ ثناء ކިޔުމުން ސުވަރުގެ ވާޖިބު ވިއެވެ. އަދި މި މައްޔިތާއަށް ތިޔަބޭފުޅުން ނުބައި ثناء ކިޔުމުން ނަރަކަ ވާޖިބު ވިއެވެ. ތިޔަބޭފުޅުންނީ ބިންމަތީގައިވާ اللهގެ ހެކިވެރިންނެވެ.

951- وعن أبي الأسود قال : قَدِمْتُ المدِينَةَ ، فَجَلَسْتُ إلى عُمْرَ بن الخَطَّابِ رضي اللَّه عنْهُ فَمرَّتْ بِهِمْ جنَازةٌ ، فأُثنيَ على صَاحِبها خَيْراً فقال عُمَرُ : وجبت ، ثم مُرَّ بأُخْرى ، فَأثنِيَ على صَاحِبِها خيراً ، فَقَالَ عُمرُ : وجبَت ، ثم مُرَّ بِالثَّالِثَةِ ، فَأُثنِيَ على صاحبها شَرًّا، فَقَال عُمرُ : وجبتْ : قَالَ أَبُو الأسْودِ : فَقُلْتُ : وما وجبَت يا أميرَ المؤمنين ؟ قال : قُلتُ كما قال النَّبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَيُّمَا مُسلِم شَهِدَ لهُ أَربعةٌ بِخَير ، أَدخَلَهُ اللَّه الجنَّةَ » فَقُلنَا : وثَلاثَةٌ ؟ قال : « وثَلاثَةٌ » فقلنا : واثنانِ ؟ قال : « واثنانِ » ثُمَّ لم نَسأَ لْهُ عَن الواحِدِ . رواه البخاري .

أبو الأسود ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ މަދީނާއަށް ދިޔައީމެވެ. ދެން (އެގޮސްހުރުމުގެ ބޭނުމަކަށް) عُمرُ ابنُ الخطّاب ގެ އަރިހުގައި ތިމަންނަ އިން ވަގުތެއްގައި މައްޔިތެއް ގެންދެވުނެވެ. އެހިނދު އެ މައްޔިތާގެ ޙައްޤުގައި ހެޔޮ ثناء ކިޔުނެވެ. ދެން عُمرُ ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ވާޖިބު ވެއްޖެއެވެ. ދެން އެހެން މައްޔިތެއް އުފުލައިގެން ގެންދެވުނެވެ. އެހިނދު އެމައްޔިތާގެ ޙައްޤުގައި ހެޔޮ ثناء ކިޔުނެވެ. ދެން عُمر ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ވާޖިބު ވެއްޖެއެވެ. ދެން ތިންވަނަ މައްޔިތެއް ގެންދެވުނެވެ. އެހިނދު އެމައްޔިތާގެ ޙައްޤުގައި ނުބައި ثناء ކިޔުނެވެ. ދެން عُمرُ ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ވާޖިބު ވެއްޖެއެވެ. أبو الأسود ވިދާޅުވެއެވެ. ތިމަން ދަންނަވައިފީމެވެ. ޔާ أميرَ المؤمنين އެވެ. އެކަމަކީ ކޮބައިތޯ ވާޖިބުވީ ކޮންކަމެއްތޯއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަން ބުނީ نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވި އެއްޗެކެވެ. (އަޅުގަނޑުމެން حديث ކުރެއްވިއެވެ.) އެއްވެސް މުސްލިމެއްގެ ހެޔޮކަމުގެ ޝަހާދަތް ހަތަރު މީހުން ދީފިނަމަ الله سبحانه وتعالى އެމީހަކު ސުވަރުގެ ވައްދަވާ ހުއްޓެވެ. އެހިނދު ތިމަންމެން ދަންނަވައިފީމެވެ.

ﻭﯨﺸﺮﯦﮋﯕﺴﻨﺮﻩ ﺑﯩﺮﺷﻪﻣﻪﺋﯩﮋﻩ. ﺣﺪﻳﺚ ﺗﯚﻣﯚﺭﯨﺪﯨﻜﻰ. ﻭﯨﺸﺮﯦﮋﯕﺴﻨﯩﯔ ﻭﻩﺳﯩﺌﯩﺴﻰ. ﺋﯚﺯ ﻭﻩﺟﯩﺴﯩﻨﻰ ﺋﯚﺷﯘﺭﯗﯞﻩﺗﻜﻪﻙ. ﺋﻪﺭﺷﻪﻣﻪﺋﯩﮋﻩ؟ ﺣﺪﻳﺚ ﺗﯚﻣﯚﺭﯨﺪﯨﻜﻰ. ﺋﻪﺭﺷﻪﻣﻪﺋﯩﮋﻩ. ﺋﻪﺭﯦﺸﻪﻧﻪ ﺋﯩﺰﺩﯩﺴﯩﻨﻰ ﺋﯚﺷﯘﺭﯗﯞﻩﺗﻜﻪﻙ. ﺋﻪﺑﻪﺩﯨﻴﻪﺗﻨﻰ ﺋﯚﻳﻠﯩﻤﺎﻙ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺋﻪﺭﺷﻪﻣﻪﺋﯩﮋﻩ.

164- باب فضل من مات وله أولاد صغار

ﺋﻪﺋﯘﻟﯘﺩﻯ ﺗﯚﺭﯨﺴﻰ ﺋﻪﺩﻩﺗﻠﻪ ﭼﯩﺮﻯﻙ ﺋﯚﻟﯜﻣﻨﯩﯔ ﺳﻪﯞﯨﺒﻰ ﺳﻪﺋﯩﺘﻠﯩﻚ ﺑﻮﻟﯘﺵ

952- عن أنس رضي اللَّه عَنْه قال : قَال رَسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَا مِنْ مُسلِمٍ يَمُوتُ له ثلاثَةٌ لم يَبلُغُوا الحِنْثَ إلا أدخلَهُ اللَّه الجنَّةَ بِفَضْل رحْمَتِهِ إيَّاهُمْ » . متفقٌ عليه .

ﺋﻪﻧﺲ ﺭﺿﻲ اللَّﻪ ﻋَﻨْﻪ ﻗﺎﻝ : ﻗَﺎﻝ ﺭَﺳﻮﻝُ اللَّﻪِ ﺻَﻠّﻰ اللهُ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ﻭﺳَﻠَّﻢ : « ﻣَﺎ ﻣِﻦْ ﻣُﺴﻠِﻢٍ ﻳَﻤُﻮﺕُ ﻟﻪ ﺛﻼﺛَﺔٌ ﻟﻢ ﻳَﺒﻠُﻐُﻮا ﺍﻟﺤِﻨْﺚَ ﺇﻟﺎ ﺃﺩﺧﻠَﻪُ اللَّﻪ ﺍﻟﺠﻨَّﺔَ ﺑِﻔَﻀْﻞ ﺭﺣْﻤَﺘِﻪِ ﺇﻳَّﺎﻫُﻢْ » . ﻣﺘﻔﻖٌ ﻋﻠﻴﻪ .

ﺋﻪﻧﺲ ﺭﺿﻲ اللَّﻪ ﻋَﻨْﻪ ﻗﺎﻝ : ﻗَﺎﻝ ﺭَﺳﻮﻝُ اللَّﻪِ ﺻَﻠّﻰ اللهُ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ﻭﺳَﻠَّﻢ ﺣﺪﻳﺚ ﺗﯚﻣﯚﺭﯨﺪﯨﻜﻰ. ﺋﻪﺋﯘﻟﯘﺩﻯ ﺗﯚﺭﯨﺴﻰ ﺋﻪﺩﻩﺗﻠﻪ ﭼﯩﺮﻯﻙ ﺋﯚﻟﯜﻣﻨﯩﯔ ﺳﻪﯞﯨﺒﻰ ﺳﻪﺋﯩﺘﻠﯩﻚ ﺑﻮﻟﯘﺵ ﺗﻪﻗﻪﺿﻠﯩﻨﯩﺸﻰ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺟﻪﻧﻨﻪﺗﻜﻪ ﻛﯩﺮﯨﺪﯗ. ﺋﻪﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﺋﯩﺴﻤﺎﻋﯩﻞ ﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﺋﯩﺴﺤﺎﻕ ﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﻳﺎﻗﯘﺏ ﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﺋﻪﺳﻠﻰ ﺑﻮﻟﻐﺎﻥ ﺗﻪﻗﻪﺿﻠﯩﻨﯩﺸﻰ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺟﻪﻧﻨﻪﺗﻜﻪ ﻛﯩﺮﯨﺪﯗ.

- وعن أَبي هُرَيْرَةَ رضِيَ اللَّهُ عنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا يَمُوتُ لِأَحَدٍ مِنَ المسْلِمِينَ ثَلاثَةٌ مِنَ الوَلَدِ لا تَمَسُّهُ النَّارُ إلاَّ تَحِلَّةَ القَسَم » متفقٌ عليه .

« وَتَحِلَّةُ القَسَم » قولُ اللَّهِ تعالى : { وَإِنْ مِنْكُمْ إِلاَّ وَارِدُهَا } والوُرُودُ : هُوَ العُبُورُ عَلى الصِّراطِ ، وَهُوَ جسْرٌ مَنْصُوبٌ عَلَى ظهْرِ جَهَنَّمَ . عَافَانَا اللَّهُ مِنْهَا .

- ﺋﻪﺑﻮ ﻫُﺮَﻳْﺮَﺓَ ﺭﺿِﻲَ اللَّﻪُ ﻋﻨْﻪُ ﻗَﺎﻝَ : ﻗَﺎﻝَ ﺭَﺳُﻮﻝُ اللَّﻪِ ﺻَﻠّﻰ اللهُ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ﻭﺳَﻠَّﻢ : « ﻻ ﻳَﻤُﻮﺕُ ﻟِﺄَﺣَﺪٍ ﻣِﻦَ ﺍﻟﻤﺴْﻠِﻤِﻴﻦَ ﺛَﻼﺛَﺔٌ ﻣِﻦَ ﺍﻟﻮَﻟَﺪِ ﻻ ﺗَﻤَﺴُّﻪُ ﺍﻟﻨَّﺎﺭُ ﺇِﻟﺎَّ ﺗَﺤِﻠَّﺔَ ﺍﻟﻘَﺴَﻢ » ﻣﺘﻔﻖٌ ﻋﻠﻴﻪ .

« ﻭَﺗَﺤِﻠَّﺔُ ﺍﻟﻘَﺴَﻢ » ﻗﻮﻝُ اللَّﻪِ ﺗﻌﺎﻟﻰ : { ﻭَﺇِﻥْ ﻣِﻨْﻜُﻢْ ﺇِﻟﺎَّ ﻭَﺍﺭِﺩُﻫَﺎ } ﻭﺍﻟﻮُﺭُﻭﺩُ : ﻫُﻮَ ﺍﻟﻌُﺒُﻮﺭُ ﻋَﻠﻰ ﺍﻟﺼِّﺮَﺍﻁِ ، ﻭَﻫُﻮَ ﺟﺴْﺮٌ ﻣَﻨْﺼُﻮﺏٌ ﻋَﻠَﻰ ﻇﻬْﺮِ ﺟَﻬَﻨَّﻢَ . ﻋَﺎﻓَﺎﻧَﺎ اللَّﻪُ ﻣِﻨْﻬَﺎ .

ﺋﻪﺑﻮ ﻫُﺮَﻳْﺮَﺓَ ﺭﺿِﻲَ اللَّﻪُ ﻋﻨْﻪُ ﻗَﺎﻝَ : ﻗَﺎﻝَ ﺭَﺳُﻮﻝُ اللَّﻪِ ﺻَﻠّﻰ اللهُ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ﻭﺳَﻠَّﻢ ﺣﺪﻳﺚ ﺗﯚﻣﯚﺭﯨﺪﯨﻜﻰ. ﺋﻪﺋﯘﻟﯘﺩﻯ ﺗﯚﺭﯨﺴﻰ ﺋﻪﺩﻩﺗﻠﻪ ﭼﯩﺮﻯﻙ ﺋﯚﻟﯜﻣﻨﯩﯔ ﺳﻪﯞﯨﺒﻰ ﺳﻪﺋﯩﺘﻠﯩﻚ ﺑﻮﻟﯘﺵ ﺗﻪﻗﻪﺿﻠﯩﻨﯩﺸﻰ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺟﻪﻧﻨﻪﺗﻜﻪ ﻛﯩﺮﯨﺪﯗ. ﺋﻪﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﺋﯩﺴﻤﺎﻋﯩﻞ ﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﺋﯩﺴﺤﺎﻕ ﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﻳﺎﻗﯘﺏ ﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﺋﻪﺳﻠﻰ ﺑﻮﻟﻐﺎﻥ ﺗﻪﻗﻪﺿﻠﯩﻨﯩﺸﻰ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺟﻪﻧﻨﻪﺗﻜﻪ ﻛﯩﺮﯨﺪﯗ. ﺭﺳﻮﻝُ اللَّﻪ ﺻَﻠّﻰ اللهُ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ﻭﺳَﻠَّﻢ ﺣﺪﻳﺚ ﺗﯚﻣﯚﺭﯨﺪﯨﻜﻰ. ﺋﻪﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﻣﯘﺳﺎ ﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﺋﻪﺩﻩﻣﻨﻰ ﺋﯚﺯ ﺭﻭﺣﯩﻐﺎ ﻗﺒﺾ ﻗﯩﻠﻐﺎﻧﺪﺍ ﺋﻪﺭﺷﻪﻣﻪﺋﯩﮋﻩ ﺋﻪﺗﺮﺍﭘﯩﺪﺍ ﺋﯚﺗﻜﻪﻥ ﺳﯚﺯﻟﻪﺭﻧﻰ ﺋﻪﺳﻠﻪﭖ ﻗﺎﻟﻐﺎﻥ ﺳﯚﺯﻟﻪﺭ) ﺋﯩﺒﺮﺍﻫﯩﻢ ﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﺋﯩﺴﻤﺎﻋﯩﻞ ﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﺋﯩﺴﺤﺎﻕ ﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﻳﺎﻗﯘﺏ ﺋﻪﻟﻪﻳﻪﻫﯩﺴﻼﻡ ﺋﻪﺳﻠﻰ ﺑﻮﻟﻐﺎﻥ ﺗﻪﻗﻪﺿﻠﯩﻨﯩﺸﻰ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺟﻪﻧﻨﻪﺗﻜﻪ ﻛﯩﺮﯨﺪﯗ.

954- وعن أَبي سعيدٍ الخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : جَاءَتِ امرأَةٌ إِلى رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقَالَتْ : يا رَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَ الرِّجالُ بِحَديثِكَ ، فاجْعَلْ لَنَا مِنْ نَفْسِكَ يَوْماً نَأْتيكَ فيهِ تُعَلِّمُنَا مِمَّا عَلَّمَكَ اللَّه ، قَالَ : « اجْتَمِعْنَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا »

- ﺋﻪﺑﻮ ﺳﻪﻋﻴﺪ ﺍﻟﺨُﺪْﺭِﻱِّ ﺭَﺿِﻲَ اللَّﻪُ ﻋَﻨْﻪُ ﻗَﺎﻝَ : ﺟَﺎﺀَﺕِ ﺍﻣﺮﺃَﺓٌ ﺇِﻟﻰ ﺭَﺳُﻮﻝِ اللَّﻪِ ﺻَﻠّﻰ اللهُ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ﻭﺳَﻠَّﻢ ﻓَﻘَﺎﻟَﺖْ : ﻳﺎ ﺭَﺳُﻮﻝَ اللَّﻪِ ﺫَﻫَﺐَ ﺍﻟﺮِّﺟﺎﻝُ ﺑِﺤَﺪِﻳﺜِﻚَ ، ﻓﺎﺟْﻌَﻞْ ﻟَﻨَﺎ ﻣِﻦْ ﻧَﻔْﺴِﻚَ ﻳَﻮْﻣﺎً ﻧَﺄْﺗِﻴﻚَ ﻓﻴﻪِ ﺗُﻌَﻠِّﻤُﻨَﺎ ﻣِﻤَّﺎ ﻋَﻠَّﻤَﻚَ اللَّﻪ ، ﻗَﺎﻝَ : « ﺍﺟْﺘَﻤِﻌْﻦَ ﻳَﻮْﻡَ ﻛَﺬَﺍ ﻭَﻛَﺬَﺍ »

فَاجْتَمَعْنَ ، فَأَتَاهُنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَعَلَّمَهنَّ مِمَّا علَّمهُ اللَّه ، ثُمَّ قَالَ : « ما مِنْكُنَّ مِن امْرَأَةٍ تُقَدِّمُ ثَلاثةً منَ الوَلَدِ إلاَّ كانُوا لهَا حِجَاباً منَ النَّار » فَقالتِ امْرَأَةٌ : وَاثنينِ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « وَاثْنَيْن » متفقٌ عليه .

މާތްالله ރުހިވެވޮޑިގެންވި أبو سعيدِ الخُدْرِي ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އަންހެނަކު رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް ދިޔައެވެ. އެއަންހެނާ ދަންނަވައެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ފިރިހެނުން ކަލޭގެފާނުގެ حديث ހިފުމުގައި ދަސްކޮށްދެއްވާ ވީމާ ކަލޭގެފާނު ވިލަންތަކުގެ ތެރެއިން ދުވަހެއް ކަލޭގެފާނު خاص ކޮށްދެއްވައި އުޅުއްވާށި ވިލަންކުން އަހުރެ ކަލޭގެފާނަށް الله އުގަންނަވައިދެއްވި ވަކިވިސް ވަކިވި ކަލޭގެފާނު އުގަންނަވައި ދެއްވާށެވެ! ވިދާޅުވިއެވެ. ވީދަ ދުވަހަކުން ވިވަނީ ވިވަނީ ދުވަހު އަންނާށެވެ. ދެން އެހެންމީހުން އެއްވިއެވެ. ދެން نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެހެންމީހުންގެ ގާތަށް ވަޑައިގެންފައެވެ. ދެން الله سبحانه وتعالى އުގަންނަވާ ދެއްވާފައިވާ ވަކިވީން އެހެންމީހުން އުގަންނަވާ ދެއްކިވައެވެ. އެއަށްފަހު (އެމީހުންގެ ކުރިޔަށް ގެންދިޔުމުން) حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވިފަހަކަށްމީހުން ގެރައިން ކަހަމަކު ވިންދުވިން ވިހައިފިނަމަ އެމީ ނަރަކައިގެ އަލިފާނުން މީހާވިމުނުވާ ފުރާޅުވުމަކަށް ވާނެވެ. އަހިފު (އެބޭނުން) ކަހަމަކަށް ދެދިރިން ވިޔާ ދިޔާ ހިހިނުއްޔާކޮބާ؟ ދެން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ.ދެދިރިން ވިޔާ ދިޔާވެސް އެފަދައެވެ.

165– باب البكاء والخوف عندا لمرور بقبور الظالمين ومصارعهم وإظهار الافتقار إلى اللَّه تعالى والتحذير من الغفلة عن ذلك

އަނިޔާވެރިންގެ ގަބުރު ކައިރިންނާއި އެމީހުންގެ މަރުވި عذاب އައިސްފައިވާ ތަންތަނުގެ ކައިރިން ހިނގާއިރު ރޮނދު ރުއިމާއި ބިރުވެތިވުމާއި ހާލުގައި الله ގެ حضرة ގައި ވިހާގެ ނިކަމެތިކަން ފާޅުކުރުމާއި ގަފުލަތުގައި ދޫނުވުމަށް ރައްކާތެރިވުމަށް ނަސޭހަތްދިނުމުގެ އަންގަވާފައިވާ ބަޔާންތަކުގެ باب

955– عَن ابْنِ عُمَر رَضِيَ اللَّه عَنْهُمَا أَنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ لأصْحَابِهِ يَعْني لما وَصلُوا الحِجْرَ : دِيَارَ ثَمُودَ : « لا تَدْخُلُوا عَلى هَؤُلاءِ المعَذَّبِينَ إلاَّ أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ ، فَإِنْ لمْ تَكُونُوا باكِين ، فَلا تَدْخُلُوا عَلَيْهِمْ ، لا يُصِيبُكُمْ مَا أَصَابَهُمْ » متفقٌ عليه .

މާތް الله އެދެބޭފުޅުންނާ ރުހިވޮޑިގެންވި عبدِ اللَّه بنِ عُمَر ގެކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެކަލޭގެފާނުގެ اصحاب ބޭކަލުންނަށް حديث
ކުރެއްވިއެވެ. އެބައި އަޞްޙާބުން ثمُود ބާވައިގެ މީހުން އުޅުނު ހިސާބުން ހުރަސްކުރި ހިނދުއެވެ.
ތިޔަބައިމީހުން ކޯދާ އަމިއްލަފުށަށް ބާވައިގެ މީހުން އުޅުނުތަންތަނަށް ރޮމުން ނޫނީ ނުވަދެއްޗޭވެ.
ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން ނުރޮއިނަމަ ތިޔަބައިމީހުން އެބަޔަށް ނުވަދެއްޗޭވެ. ނުވަތަ އެމީހުންގެ
މައްޗަށް عذاب އައިފަދައިން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް عذاب އަތުވެދާނެއެވެ.

وفي رواية قال : لما مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِالحِجْرِ قال : « لا تَدْخُلُوا مَسَاكِنَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ أَنْ يُصِيبكُمْ مَا أَصَابَهُمْ إِلاَّ أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ » ثُمَّ قَنَّع رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، رَأْسَهُ وَأَسْرَعَ السَّيْرَ حَتى أَجَازَ الوَادي

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ. ޙިޖުރު ބިމާހުރަސްކުރެއްވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެބައިމީހުންގެ
ގެ ތަކުގެ ކައިރިން ހުރަސްކުރެއްވި ހިނދު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށްވެސް
عذاب އަތުވެދާނީ ތިޔަބައިމީހުން އެއުރެންގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވި މީހުންގެ ގޮތަށް
ރޮމުން ނޫނީ ނުވަދެއްޗޭވެ. ދެން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެކަލޭގެފާނުގެ ބޮލުގައި
ފޮތިގަނޑެއް އަޅުއްވައި ސަވާރީ ހަލުވިކޮށް ދައްކަވަމުން ގޮސް އެވާދީ ހުރަސްކޮށް
ނިންމެވިއެވެ.

كتاب آداب السفر

ދަތުރުގެ އަދަބުތައް ބަޔާންކުރެވޭ ބާބު

166- باب استحباب الخروج يوم الخميس أول النهار

ބުރާސްފަތި ދުވަހު ދަތުރު ފެށުން مستحب ވެގެންވާކަމާއި އަދި ހެނދުނުގެ ވަގުތުގައި ނިކުތުން مستحب ވެގެންވާކަން ބަޔާންކުރެވޭ باب

956- عن كعبِ بن مالك ، رَضيَ اللَّهُ عنه ، أَنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خَرَجَ في غَزْوَةِ تَبُوكَ يَوْمَ الخَمِيسِ ، وَكَانَ يُحِبُّ أَنْ يَخْرُجَ يَوْمَ الخَمِيس . متفقٌ عليه .

މާތް اللَّه ރުއްސުންތެރިވެވި كعبِ بن مالك ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم تَبُوكَ ހަނގުރާމައަށް ނިކުމެވީ ބުރާސްފަތި ދުވަހެއްގައެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު ބުރާސްފަތި ދުވަހު ދަތުރުގައި ނިކުމެވުން ލޯބިކުރައްވައެވެ.

وفي رواية في الصحيحين : « لقلَّما كانَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَخْرُجُ إلاَّ في يَوم الخَمِيسِ » .

الصحيحين ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ބުރާސްފަތި ދުވަހެއްގައި ނޫނީ ދަތުރަށް ނިކުމެވުމެއްވަޑައިގަންނަވަނީ ވަރަށް މަދު ކަމަކަށެވެ.

957- وعن صخْرِ بنِ وَدَاعَةَ الغامِدِيِّ الصَّحابِيِّ رضي اللَّه عنْهُ ، أَنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « اللَّهُمَّ بَارِكْ لأُمَّتي في بُكُورِها » وكَان إِذا بعثَ سَرِيَّةً أَوْ جيشاً بعَثَهُم مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ وَكان صخْرٌ تَاجِراً ، وَكَانَ يَبْعثُ بِجارتهُ أَوَّلَ النَّهار ، فَأَثْرى وَكَثُرَ مالُهُ . رواه أبو داود والترمذيُّ وقال : حديثٌ حسن .

މާތް اللَّه ރުއްސުންތެރިވެވި صخْرِ بنِ وَدَاعَةَ الغامِدِي ނަމަކަށް ކިޔުނު صحابي ބޭކަލެއްގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دعاء ކުރެއްވިއެވެ. « اللَّهُمَّ بَارِكْ لأُمَّتي في بُكُورِها » މާނައީ:- ޔާالله! ތިމަން އަޅާގެ އުއްމަތަށް ހެނދުނު ވަގުތުގައި (ފުރުޞަތު ކަންތައްތަކަށް) ބަރަކާތް ލައްވާދެއްވާނދޭވެ! އަދި އެކަލޭގެފާނު ކުރާ لشكر އެއް ނުވަތަ ބޮޑު ފައުޖެއް

ފޮނުއްވަނީސަވަ ދުވާލުގެ އިރާކޮޅުގައި ފޮނުއްވައެވެ. އަދި (މި ޙަދީޘްގެ ރާވީ) صخر އަކީ ވިޔަފާރި ބޭކަލެކެވެ. އަދި އެ صحابي އޭނާގެ ވިޔަފާރި ޤާފިލާތައް ހެނދުނުގެ ވަގުތުގައި ފޮނުއްވައެވެ. ފަހެ އޭނާގެ ވިޔަފާރިތަކުގައި ނަފާ އިތުރުވިއެވެ. އަދި މުދާތައް ގިނަވިއެވެ.

167– باب استحباب طلب الرفقة

وتأميرهم على أنفسهم واحداً يطيعونه

ދަތުރުކުރުމުގައި ބައިވެރިޔަކު ހޯދުމާއި އަދި އެއިން އެކަކު ދަތުރުގެ އަމީރަކަށް ހަދައި އެމީރާއަށް ކިޔަމަންތެރިވުން އަމުރުކުރުން مستحب ވެގެންވާކަން ބަޔާންކުރެވޭ باب

958- عَن ابْنِ عُمَرَ رضِيَ اللَّه عَنْهُما قَالَ : قَالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَوْ أَنَّ النَّاسَ يَعْلَمُونَ مِنَ الوحْدةِ ما أَعَلمُ ما سَارَ رَاكِبٌ بِلَيْلٍ وحْدَهُ » رواه البخاري .

މާތް الله އެކަލޭގެފާނާއި ރުހިވޮޑިގެންވާ عبدِ اللَّه بنِ عُمَر ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީސްތަކުންނަށް އެކަނި ދަތުރުކުރުމުގެ ނުރައްކާތެރިކަން މިމީސްތަކުންނަށް އެނގޭނަމަ އެއްވެސް އަސްވާރަކު އެކަނި ރޭގަނޑަކު އެހެން މަގުގައިވެސް ދަތުރު ނުކުރާނެއެވެ.

959- وعن عمرو بن شُعَيْبٍ ، عن أَبيه ، عن جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قال رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « الرَّاكِبُ شَيطَانٌ ، والرَّاكِبان شَيطَانانِ ، والثَّلاثَةُ رَكبٌ » .

މާތް الله އެބޭކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ عمرو بن شُعَيْب އާއި ބައްޕާގެ ކިބައިން އަދި އެ ބައްޕަ ކާފާގެ ކިބައިން ރިވާކުރެއްވި حديث އެއްގައި ވެއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެކަނި ދަތުރުކުރާ މީހާއީ شَيطَان އެކެވެ.(އެބަހީ شَيطَان ގެ ވަސްވާސް ވެރިކަމުން ހުރުމުގެ ފުރުސަތު ގިނަވެއެވެ. ދެމީހުން އެއްކޮށް شَيطَان ދެމީހެކެވެ. ދެމީހުނަކީ އެއްގޮތަށް شَيطَان ގެ އަމަލުގެ ބައިވެރިންނެވެ.) އަދި އެކަނި ދަތުރުކުރާ ދެ މީހުންނަކީ ދެ شَيطَانُންނެވެ. އަދި ތިން މީހުން އެކުގައި ދަތުރުކުރުމަކީ އެއީ ދަތުރު ކުރުމެވެ.

رواه أبو داود ، والترمذي ، والنسائي بأَسانيد صحيحة ، وقال الترمذي : حديثٌ حسن.

960- وعن أَبي سعيدٍ وأَبي هُريرةَ رضيَ اللَّهُ تعالى عَنْهُمَا قَالا : قَال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : إِذا خَرَج ثَلاثَةٌ في سفَرٍ فليُؤَمِّرُوا أَحدهم » حديث حسن ، رواه أبو داود بإسنادٍ حسن .

މާތް الله އެދެބޭކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގަންނަވާށި أبو سعيدٍ އާއި أبو هُريرة ގެކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެދެބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދަތުރަކު ތިންމީހުން ނިކުމެއްޖެނަމަ ފަހެ އެއިން އެކަކު ދަތުރުގެ އަމީރަކަށް ހަދާށެވެ.

961- وعن ابْنِ عبَّاسٍ رضِي اللَّهُ عَنْهُما عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: « خَيرُ الصَّحَابةِ أَرْبَعَةٌ ، وَخَيْرُ السَّرايا أَرْبَعُمِائَةٍ ، وخَيرُ الجُيُوش أَرْبعةُ آلافٍ ، ولَن يُغْلَبَ اثْنَا عشر أَلْفاً منْ قِلَّة » رواه أبو داود والترمذي وقال : حديث حسن

މާތް الله އެދެބޭކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގަންނަވާށި ابْنِ عبَّاس ، نبيّ އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެއަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެކުވެރިންގެ އެންމެ ހެޔޮވެގެންވާ އަދަދަކީ ހަތަރެކެވެ. އަދި އެންމެހެޔޮވެގެންވާ ކުޑަ ލަޝްކަރަކީ ހަތަރުސަތޭކަ މީހުންގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި އެންމެ ހެޔޮވެގެންވާ ލަޝްކަރަކީ ހަތަރުހާސް މީހުންގެ ލަޝްކަރެވެ. އަދި ބާރަހާސް މީހުން އަދަދު ކުޑަކަމުން ބަލިވެގެނެއް ނުދާނެއެވެ.

168- باب آداب السير والنزول والمبيت في السفر

والنوم في السفر واستحباب السُّرَى والرفق بالدواب ومراعاة مصلحتها وأمر من قصر في حقها بالقيام بحقها وجواز الإرداف على الدابة إذا كانت تطيق ذلك

ދަތުރުމަތީގެ އަދަބުތަކާއި ދަތުރުކުރުމުގައި ބޭނުންކުރުމާއި، ރޭކުރުމާއި، ނިދުމުގެ އަދަބުތަކާއި، އަދި ރޭގަނޑުގައި ދަތުރުކުރުން مستحب ވެގެންވާކަމާއި، ސަވާރީއާއި މެދު އޯގާތެރިވުމާއި، އެއާޖީގެ مصلحةއަށް ރިޢާޔަތްކުރުމާއި، އެއާޖީގެ حقއަށް އުނިކަން ދީފައިވާނަމަ އެحقވެރި ބާރުބަރަން އަދާކުރުމަށް އަމުރުކުރުމާއި، ސަވާރީގެ ފަހަތުގައި މީހަކު އިށީނުވުމަށް މިފަދަ ސަވާރީތަކުގައި ޖާއިޒުވެގެންވާކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

962- عن أَبِي هُرَيْـرَة رضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قال : قال رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إذا سافَرْتُم في الخِصْبِ فَأعْطُوا الإِبِلَ حظَّهَا مِنَ الأَرْضِ ، وإذا سافَرْتُمْ في الجَدْبِ ، فَأَسْرِعُوا عَلَيْهَا السَّيْرَ وَبادروا بِهَا نِقْيَهَا ، وَإذا عرَّسْتُم ، فَاجتَنِبُوا الطَّرِيقَ ، فَإِنَّهَا طرُقُ الدَّوابِّ ، وَمأْوى الهَوَامِّ باللَّيْلِ » رواه مسلم .

މާތްالله ރުޟާވެވޮޑިގެންވި أبو هُرَيْرَة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حــديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ވިސްނަގަދަވާ ބިމުން ދަތުރުކުރަނީނަމަ ޖަމަލުން އެއިން އާލާވާ ޙــــقُދެއްވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ހަލަފާތް ބިމުން ދަތުރުކުރަނީނަމަ ދުވަ އެއްޗި ބާރަށް ދުއްވާށެވެ. އަދި އެސޮރުތަކުގެ ވަށް ހެނދުނުވެސް ވާސިލްވުމުގެ ކުރިން އަވަސް ކުރާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ރޭގަނޑު ނިދަން ޖެހިލާނަމަ މަގުގައި ނިދިޖެހުމެވެ. އެހެނީ އެއީ ރޭގަނޑު ޖަނަވާރުތަކާއި ހަމަގޮސްދިޔުމާ އެއްތަން ޖެހުނެވެ. އަދި ދަނޑުވަރުގެ ކުދިތަކު ހުންނަތެވެ.

معنى « اعطُوا الإِبِلَ حَظها مِنَ الأرْضِ » أَيْ : ارْفقُوا بِهَا في السَّيرِ لترْعَى في حالِ سيرِهَا ، وقوله : « نِقْيَها » هو بكسر النون ، وإسكان القاف ، وبالياءِ المثناة من تحت وهو: المخُّ ، معناه : أَسْرِعُوا بِهَا حتى تَصِلُوا المقِصد قَبلَ أَنْ يَذهَبَ مُخُّها مِن ضَنكِ السَّيْرِ. وَ«التَّعْرِيسُ » : النزُولُ في الليْل .

963- وعن أَبِي قَتَادةَ رضيَ اللَّهُ عنهُ قَالَ : كانَ رَسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذا كانَ في سفَرٍ ، فَعَرَّسَ بلَيْلٍ اضْطَجَعَ عَلى يَمِينِهِ، وَإِذا عَرَّس قُبيْلَ الصُّبْحِ نَصَبَ ذِرَاعَهُ وَوَضَعَ رَأْسَهُ عَلى كَفِّه . رواه مسلم .

މާތްاللَّه ރުޟާވެވޮޑިގެންވި أبو قَتَادة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ދަތުރުކުރައްވައި އުޅުއްވަނިކޮށް ރޭގަނޑު ނިދިޖައްސަވާނަމަ ކަނާތްފަރާތަށް އޮށޯވެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި ފަތިސްވުމަށް ކައިރިވެފައި ވަނިކޮށް ނިދިޖައްސަވާނަމަ އަތް ދަނޑި ތެދުކުރައްވައި އަތްތިލައިގައި ބޮލު ބާއްވައިގެން އޮށޯވެވޮޑިގެންވެއެވެ.

قال العلماءُ : إِّنما نَصَبَ ذِرَاعهُ لِئلاَّ يسْتَغْرِقَ في النَّوْمِ فَتَفُوتَ صلاةُ الصُّبْحِ عنْ وقْتِهَا أَوْ عَنْ أَوَّلِ وَقْتِهَا .

علــــم ވެރިން ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު އަތްދަނޑި ތެދުކުރައްވައި ބޮލު ބާއްވައިގެން އޮށޯވެވޮޑިގެންވީ ބާރަށް ނިދިޖެހިވަޑައިގެން ފަތިސް ނަމާދު އޭގެ ވަގުތުން ދޫވެދާނެތީ އެވެ. ނުވަތަ ފުރަތަމަ ވަގުތު ދޫވެދާނެތީ އެވެ.

964- وعنْ أَنسٍ رضي اللَّه عنهُ قَال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « عَلَيْكُمْ بِالْدُّلْجَةِ ، فَإِنَّ الأَرْضَ تُطْوَى بِاللَّيلِ » رواه أبو داود بإسناد حسن . « الدُّلجَة » السَّيْرُ في اللَّيْلِ .

ރަޟިޔަاللَّه ޢަންހު ރިވާކުރެއްވި أنس ގެފާނުގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ރޭގަނޑު ދަތުރު ކުރާށެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ރޭގަނޑުގެ ދަތުރުގައި ބިންމަތީގެ ދުރުމިން ކުރުކުރެވޭ ކަމަށެވެ. (އަދި ރޭގަނޑުގެ ދަތުރު ފަސޭހަވެފައި އަވަސްވެގެންވެއެވެ.)

965- وعنْ أَبي ثَعْلَبَةَ الخُشَنِي رَضي اللَّه عنهُ قال : كانَ النَّاسُ إذا نَزَلُوا مَنْزلاً تَفَرَّقُوا في الشِّعابِ والأَوْدِيةِ . فقالَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إن تَفَرُّقَكُمْ في هَذِهِ الشِّعابِ وَالأوْدِية إنَّما ذلكُمْ منَ الشَّيْطَان ،» فَلَمْ ينْزلُوا بعْدَ ذلك منْزلاً إلاَّ انْضَمَّ بَعضُهُمْ إلى بعْضٍ. رواه أبو داود بإسناد حسن .

ރަޟިޔަاللَّه ޢަންހު ރިވާކުރެއްވި أبو ثَعْلَبَةَ الخُشَنِي ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މީސްތަކުން ތަނަކަށް ފައިބައިފިއްޔާ ވާދީތަކާއި ޝިޢުބުތަކުގައި ފެތުރިގެން ހުރިއެވެ. ފަހެ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުން މި ވާދީތަކާއި شعب ތަކުގައި ފެތުރިގެންދިޔުމަކީ شَيطَان އާގެ ކަމަކުން ވާ ކަމެކެވެ. ފަހެ އެއަށްފަހު އެބައިމީހުން ތަނަކަށް ފައިބާފައިވާނަމަ ތިބީ އެކަކާއެކަކު ގުޅިގެންނެވެ.

966- وعَنْ سَهْلِ بنِ عمرو وَقيلَ سَهْلِ بن الرَّبيعِ بنِ عَمرو الأنْصَاريِّ المعروفِ بابنِ الحنْظَلِيَّة ، وهُو منْ أهْلِ بَيْعةِ الرِّضَوان ، رضيَ اللَّه عنه قالَ : مرَّ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ببعيرٍ قَدْ لَحِقَ ظَهْرُهُ ببطْنِهِ فقال : « اتَّقُوا اللَّه في هذه البهَائمِ المعْجمةِ فَارْكَبُوها صَالِحَةً ، وكُلُوها صالحَة » رواه أبو داود بإسناد صحيح .

ރަޟި اللَّه ޢަންހު ރިވާކުރެއްވި سَهْلِ بنِ عمر (ނުވަތަ سَهْلِ بن الرَّبيعِ بنِ عَمرو الأنْصَاريِّ) މީނާ މަޝްހޫރުވެފައިވަނީ ابنِ الحنْظَلِيَّة ގެ ނަމުންނެވެ. އަދި މިއީ بَيْعةِ الرِّضَوان ގައި ބައިވެރިވެފައިވާ ބޭކަލެކެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްދުވަހަކު) رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ޖަމަލެއް ކައިރިން ފާއިތުވެ ވަޑައިގަތުމު ހިނދު އެޖަނަވާރު ބަނޑުހައިވެގެން ބަނޑާއި ބުރަކަށްޓާއި ޖެހިފައި ހުއްޓެވެ. ފަހެ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން މިބަހަނާ ނުދެކެވާ ޖަނަވާރުތަކާއި ގުޅޭ اللهއަށް ބިރުވެތިވާށެވެ. ފަހެ ހެޔޮ ގޮތުގައި އެއަށް ސަވާރުވާށެވެ. އަދި

ހަދީޘުގެ ތަފުސީރު.

967- وعَن أبي جعفرٍ عبدِ اللَّهِ بنِ جعفرٍ ، رضيَ اللَّه عنهما قال : أَرْدفني رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، ذات يَوْم خَلْفَه ، وَأَسَرَّ إِليَّ حديثاً لا أُحَدِّث بِهِ أحَداً مِنَ النَّاسِ ، وكانَ أَحبَّ مَا اسْتَتَر بِهِ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لِحاجَتِهِ هَدَفٌ أَوْ حَائشُ نَخل . يَعْني : حَائِطَ نَخْل : رواه مسلم هكذا مختصراً .

ڤ ُهوَاللَّـه ތަފުސީރުކުރައްވާ ގޮތުގައި أبـو جعفـرٍ عبـدِ اللَّـهِ بـنِ جعفـر ގެ ކިޔުމުން ލިޔެފައިވާ ގޮތަކީ: ވާހަކަ ދެއްކެވީ: رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތަންފަނާ ވެދާނެ (ތަކުލީފުކުރާ) ކަމެއްގެ ކުރިން ތަންފަނާ ވެދާނެ ގޮތަށް ދެމެހެއްޓުމަށް. ތަނާ ވަދެ ހާޖަތު ތަކެއް ކުރާ ކަމަށް. ތަނުގައި ގަސް ނުވަތަ ގަސް ތަކެއް ހުރި ކަމަށް. ތަނުގައި ހުންނަ ގަސް ތަކުގެ ތެރެ ކުޑަ ގަސް ތަކެއް ކަނޑައެޅި ކަމަށް. ތަނުގައި ހުންނަ ގަސް ތަކުގެ ތެރެ ކުޑަ ގަސް ތަކެއް ކަނޑައެޅި ކަމަށް.

وزاد فِيهِ البَرْقانيُّ بإسناد مسلم : هذا بعد قوله : حائشُ نَخْلٍ : فَدَخَلَ حَائطاً لِرَجُلٍ منَ الأَنْصارِ ، فإذا فِيهِ جَمَلٌ ، فَلَمَّا رَأى رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم جرْجرَ وذَرفَتْ عَيْنَاه ، فأَتَاهُ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَمَسَحَ سَرَاتَهُ أَي : سنامَهُ وَذِفْرَاهُ فَسكَنَ ، فقال : «مَنْ رَبُّ هذا الجَمَلِ ، لِمَنْ هَذا الجَمَلُ ؟ » فَجاءَ فَتى مِنَ الأَنصَارِ فقالَ : هذا لي يا رسولَ اللَّه . فقالَ : « أَفَلا تَتَّقِي اللَّه في هذِهِ البَهيمَةِ التي مَلَّكَكَ اللَّهُ إياهَا ؟ فإنَّهُ يَشْكُو إِليَّ أَنَّكَ تُجِيعُهُ وَتُدْئِبُهُ » .

ورواه أبو داود كروايةِ البَرْقاني .

(ޙަދީޘުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅި ބައި ދިގުކޮށް ބަޔާންކުރެވުނު.) البَرْقاني ގެ حديث ގައި (حَائِطَ نَخْل) ގެ ތެރެއިން ތަނުގައި ހުންނަ ގަސް ތަކުގެ ތެރެ ކުޑަ ގަސް ތަކެއް ކަނޑައެޅި ކަމަށް. ފަދަ انصار ތަކުގެ ގޭގައި ހުންނަ ބަލި ކަނޑާ ދާ ގޮތަށް. ތަނުގައި ހުންނަ ގަސް ތަކުގެ ތެރެ ކުޑަ ގަސް ތަކެއް ކަނޑައެޅި ކަމަށް. ތަނުގައި ހުންނަ ގަސް ތަކުގެ ތެރެ ކުޑަ ގަސް ތަކެއް ކަނޑައެޅި ކަމަށް. نبيٌّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކުރިމަތީ ދަތުރުކުރާ ގޮތަށް. ތަނުގައި ހުންނަ ގަސް ތަކުގެ ތެރެ ކުޑަ ގަސް ތަކެއް ކަނޑައެޅި ކަމަށް. ތަނުގައި ހުންނަ ގަސް ތަކުގެ ތެރެ ކުޑަ ގަސް ތަކެއް ކަނޑައެޅި ކަމަށް. نبيٌّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ފަހަތުގައި ދަތުރުކުރާ ގޮތަށް. ތަނުގައި ހުންނަ ގަސް ތަކުގެ ތެރެ ކުޑަ ގަސް ތަކެއް ކަނޑައެޅި ކަމަށް. ތަނުގައި ހުންނަ ގަސް ތަކުގެ ތެރެ ކުޑަ ގަސް ތަކެއް ކަނޑައެޅި ކަމަށް. نبيٌّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކައިރީ

ކަމުގައި. ތިސް ދަންނަ الله سبحانه وتعالى ލިބުނު ކަންތަކުގެ ލ ފަދަތަކުން ތިސް اللهދަންނަ ތެރެއިންނެވެ؟ ފުރަތަމަ ދަރަނަކަށް ބަދަލުދޭނެ ގޮތަކަށް ކަންކަމެއް ކުރުމަށް ތިސް ގޮތަކަށް ދަންނަ ބަލަންވާނެ ދަރިވަރެއް ކަމަށް ދެކެ.

قوله : « ذِفْرَاه » هو بكسر الذال المعجمة وإسكان الفاءِ ، وهو لفظٌ مفردٌ مؤنثٌ .قال أَهْلُ اللُّغَة : الذِّفْرَى : المَوْضِعُ الذي يَعْرَقُ مِنَ البَعِيرِ خلْف الأذنِ ، وقوله : « تُدْئِبُهُ » أَيْ: تُتْعِبُهُ .

968- وعن أَنسٍ رَضيَ اللَّهُ عنْهُ ، قال : كُنَّا إِذا نَزَلْنَا مَنْزِلاً ، لا نسَبِّحُ حَتَّى نَحُلَّ الرِّحَالَ . رواه أبو داود بإسناد على شرط مسلم .

ڈ.ވ.اللَّه ތިއުނ.ސ.ތ.ވ.ދ أَنسٍ ކ.ގ.ށ.ދ ތ.ވ.ދ.ތ.ވ.ދ.ކ. ވ.ގ.ދ.ވ.ދ.ކ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ށ.ކ.ވ.ދ.ކ. ވ.ގ.ދ.ވ.ދ.ކ. ވ.ތ.ވ.ދ.ކ.ވ.ދ.ކ.ވ.ދ.ކ. ތ.ވ.ދ.ވ.ދ.ކ.ވ.ދ.ކ.ވ.ދ.ކ

969- وعن أَبي سعيدٍ الخُدْريِّ رَضيَ اللَّه عنه قال : بينما نَحْنُ في سَفَرٍ إِذ جَاءَ رَجُلٌ على رَاحِلةٍ لهُ ، فَجعَلَ يَصْرِفُ بَصَرهُ يَميناً وَشِمَالاً ، فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «مَنْ كَانَ مَعَهُ فَضْلُ ظَهرٍ ، فَلْيعُدْ بِهِ على منْ لا ظَهر له ، ومَنْ كانَ له فَضلُ زَادٍ ، فَلْيَعُدْ بِهِ عَلى مَنْ لا زَادَ له » فَذَكَرَ مِنْ أَصْنافِ المالِ ما ذَكَرَهُ ، حَتى رَأَينَا أَنَّهُ لا حقَّ لأحَدٍ منا في فضْلٍ . رواه مسلم .

މާތްاللَّه ރުއްސެވުންވާނީ أبو سعيدِ الخُدْري ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްފަހަރަކު) ދިމަދިމަށް ދަތުރުކުރަމުންދަނިކޮށް ޖަމަލު އަށްގެ ސަވާރުވެގެން މީހަކު އައެވެ. އަދި އޭނާ ކަނާއަތްފަރާތަށާއި ވާތްފަރާތަށް ބަލަމުން ގެންދިޔައެވެ. ދެން (އެތަންތާގައިވާ ގެންގުޅުން) رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެމީހަކު އަތުގައި އިތުރު ސަވާރީއެއް އޮތްކަމުގައިވާނަމަ އެއީ ސަވާރީއެއް ނެތްމީހަކަށް ދޭށެވެ. އަދި އެމީހަކު އަތުގައި އިތުރު ކާނާއެއްވާނަމަ އެއް ދީމާ ދޭ އެއީ ކާނާއެއް ނެތް މީހަކަށް ދޭށެވެ. ދެން އެކިބާވަތުގެ މުދަލުން އިސްކުރައްވާ ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވިއެވެ. މިގޮތަށް ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ގޮތުން އަހަރެމެން ދެކެނީ އިތުރު ސާމާނު ކުރިމަތި ހުށަހަޅަން ޤަބޫލުކުރާއިރު އަހަރެމެން މިސްކީނުން ފަޤީރުން ހުރިހާ ހުރިކަމެއް ތަކެތިން އަހަރެމެން ހަގައި އިތުރުވާ ބައިތައް ދޭންޖެހޭކަމަށް ޤަބޫލުކުރެއްވިއެވެ. އެއްވެސް حقއެއް ނުވާކަށެވެ.

970- وعنْ جابرٍ رضيَ اللَّه عنهُ ، عَنْ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَنَّه أَرادَ أَنْ يَغْزُوَ فقال: يا معْشَرَ المهَاجِرِينَ والأنصارِ ، إنَّ مِنْ إخوَنِكُم قَوْماً ، ليْس لهمْ مَالٌ ، وَلا عشِيرَةٌ ، فَلْيَضُمَّ أَحَدكم إِليْهِ الرَجُلَيْنِ أَوِ الثَّلاثَةَ ، فما لأحدِنَا منْ ظهرٍ يحْمِلُهُ إلا عُقبَةٌ يعْنِي كَعُقْبَةِ أَحَدهمْ، قال : فَضَممْتُ إليَّ اثْنَيْنِ أَو ثَلاثَةً ما لي إلا عُقبةٌ كعقبَةِ أَحَدِهمْ مِنْ جَمَلي . رواه أبو داود.

މާތްاللَّه ރުއްސެވުންވާނީ جابر ގެފާނު نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ހަނގުރާމައަކަށް ފުރައްވާން ނިންމެވިއެވެ. މުހާޖިރުންނާއި أنصارބޭކަލުންނޭ ޖަމާޢަތެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ އަޚުންނާއި މުދަލާއި ޢާއިލާއެއް ނެތް ބައެކެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ކޮންމެ މީހަކު ދެމީހުން ނުވަތަ ތިންމީހުން ގެންދާށެވެ. އެހެނީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ބައެއް ކާނާއާއި ސަވާރީއެއް ނެތް ބައެކެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ތެޅޭމީހުން އަޚުންގެ މިސްކީނުން ބެލުމަށް. ވިދާޅުވިއެވެ. ޖާބިރު ވިދާޅުވިއެވެ. އަހަރެންގެ އެއްޗަކީ ދެމީހުން ނުވަތަ ތިންމީހުން ބެލެހެއްޓުމެވެ. ވިދާޅުވެ ސަވާރީ ހަމަ އެކަނިއެވެ.

971- وعنه قال : كانَ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَتَخلَّف في المسِيرِ فَيُزْجِي الضَّعيف ويُرْدفُ ويدْعُو له .. رواه أبو داود بإِسناد حسن .

ތަކުގައި صحابى (ސަހާބީ ވެގެންވެ جابرٍ) ގެ ކިތާބުން ގެނެވިފައިވާ: رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ފަރާތުން ފެންނަ ފަދަ ކަންކަމުގައި ދެ ދުޢާ ކުރާ ގޮތަށް ކަމުގައި ވާ ދުޢާ ތަކެއް ކިޔާ ދެއްވ

«سبْحانَ الذي سخَّرَ لَنَا هذا وما كنَّا له مُقرنينَ، وَإِنَّا إلى ربِّنَا لمُنقَلِبُونَ . اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ في سَفَرِنَا هذا البرَّ والتَّقوى ، ومِنَ العَمَلِ ما تَرْضى . اللَّهُمَّ هَوِّنْ علَيْنا سفَرَنَا هذا وَاطْوِ عنَّا بُعْدَهُ ، اللَّهُمَّ أَنتَ الصَّاحِبُ في السَّفَرِ ، وَالخَلِيفَةُ في الأهْلِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وعْثَاءِ السَّفَرِ ، وكآبةِ المنظَرِ ، وَسُوءِ المنْقلَبِ في المالِ والأهلِ وَالوَلدِ » ދަންނަވާ:- ދެވަނަ ބަލައިގެން ދާ ފަހަރު ކިޔާ ދުޢާ ކިޔާ ކަށަވަރު ކުރުން ކަށަވަރު ކުރުމަށް. ބަލައި ބަލައިގެންދާ ކަމަށް ކަށަވަރު ކުރުމަށް ބަލައި ބަލައިގެންދާ ކަމަށް ކަށަވަރު ކުރުމަށް ބަލައި ބަލައިގެންދާ ކަމަށް ކަށަވަރު ކުރުމަށް ކިޔާ حضرة ގެ ބަލައި ބަލައިގެންދާ ކަމަށް ކަށަވަރު ކުރުމަށް تقوى ގެ ބަލައި ބަލައިގެންދާ ކަމަށް ކަށަވަރު ކުރުމަށް. ބަލައި ކިޔާ حضرة ގެ ބަލައި ބަލައިގެންދާ ކަމަށް ކަށަވަރު ކުރުމަށް عمل ގެ (ކުރުން ކަށަވަރު ކުރުމަށް توفيق ބަލައި) ކަށަވަރު ކުރުމަށް. ﷺ! ކަށަވަރު ކުރުމަށް ބަލައި ބަލައިގެންދާ ކަމަށް ކަށަވަރު ކުރުމަށް ކަށަވަރު ކުރުމަށް ﷺ! ބަލައި ބަލައިގެންދާ ކަ

هكذا هو في صحيح مسلم : الحوْرِ بعْدَ الكوْنِ ، بالنون ، وكذا رواه الترمذي ، والنسائي ، قال الترمذي : ويروي « الكوْرُ » بِالراءِ ، وكِلاهُما لهُ وجْهٌ . قال العلماءُ : ومعناه بالنونِ والراءِ جميعاً : الرُّجُوعُ مِن الاسْتقامَةِ أَوِ الزِّيادة إِلى النَّقْصِ . قالوا : وروايةُ الرَّاءِ مأْخُوذَةٌ مِنْ تكْوِير العِمامةِ ، وهُوَ لَفُّهَا وجمْعُها ، وروايةُ النون مِنَ الكَوْن ، مصْدَرُ «كانَ يكُونُ كَوناً » إذا وُجد واسْتَقرَّ .

974- وعن علِيِّ بن ربيعة قال : شَهدْتُ عليَّ بن أبي طالب رَضي اللَّه عنهُ أُتِيَ بِدابَّةٍ لِيَرْكَبَهَا ، فَلما وضَع رِجْلَهُ في الرِّكابِ قال : بِسْم اللَّهِ ، فلَمَّا اسْتَوَى على ظَهْرِها قال : الحْمدُ للَّهِ الذي سَخَّرَ لَنَا هذا ، وما كُنَّا لَهُ مُقْرنينَ ، وإِنَّا إلى ربِّنَا لمنْقلِبُونَ ، ثُمَّ قال : الحمْدُ للَّهِ ثَلاثَ مرَّاتٍ ، ثُمَّ قال : اللَّه أَكْبرُ ثَلاثَ مرَّاتٍ ، ثُمَّ قال : سُبْحانَكَ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لي إِنَّه لا يغْفِرُ الذُّنُوب إِلاَّ أَنْتَ ، ثُمَّ ضحِك ، فَقِيل : يا أمِير المؤْمِنينَ ، مِنْ أَيِّ شَيءٍ ضَحِكْتَ ؟ قال : رأَيتُ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَعل كَما فعلْتُ ، ثُمَّ ضَحِكَ فقلتُ : يا رسول اللَّهِ مِنْ أَيِّ شَيء ضحكْتَ ؟ قال : « إِنَّ رَبَّك سُبْحانَهُ يَعْجب مِنْ عَبْده إذا قال : اغْفِرِ لي ذنُوبي، يَعْلَمُ أَنَّهُ لا يغْفِرُ الذُّنُوبَ غَيْرِي » . رواه أبو داود ، والترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ، وفي بعض النسخ : حسنٌ صحيحٌ . وهذا لفظ أَبي داود .

علِيِّ بن ربيعة ދަރިންނާ ދިމާކުރެއްވި. ފަހެއްލައްވާ ކަލާ ދެކެ ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި ތާ ދެ ފާރަސް ކުދިން ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި. ފަހެ ދެ ފާރަސް ކުދިން ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި. بِسْم اللَّهِ ވަނީ ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި. الحْمدُ للَّهِ الذي سَخَّرَ لَنَا هذا ، وما كُنَّا لَهُ مُقْرنينَ ، وإِنَّا إلى ربِّنَا لمُنْقلِبُونَ ކަމުގެ الحْمدُ للَّهِ ގެ ފަހަތުގައި ވަނީ ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި. ފަހެ اللَّه أَكْبرُ ގެ ފަހަތުގައި ވަނީ ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި. ފަހެ ދެ ފާރަސް ކުދިން ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި. سُبْحانَكَ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لي إِنَّه لا يغْفِرُ الذُّنُوب إِلاَّ أَنْتَ ފަހެ ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި. ދެ أَمِير المؤْمِنين ދެ. ކަލާ ދެކެ ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި ތާ ދެ ފާރަސް ކުދިން ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި. ފަހެ ދެ ފާރަސް ކުދިން ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި. ދެ ދެ ފާރަސް ކުދިން ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި. حديث ދެ ދެ.
ދަދަކަށް الله سبحانه وتعالى ދެ اغْفِرِ لي ذنُوبي ދިނުމަށް ދެ ދަރިންނާ ދިމާކުރެއްވި. ދެ ދަދަކަށް ދެ ދެ ދަރިންނާ ދިމާކުރެއްވި. ފަހެ ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި ތާ ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި. ދެ ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި ތާ ދެ ފާރަސް ކުދިންނާ ދިމާކުރެއްވި.

171- باب تكبير المسافر إذا صعد الثنايا وشبهها
وتسبيحه إذا هبط الأودية ونحوها والنهي عن المبالغة برفع الصوت بالتكبير ونحوه

975- عن جابرٍ رضي اللَّه عنهُ قال : كُنَّا إذا صعِدْنَا كَبَّرْنَا ، وإذا نَزَلْنَا سبَّحْنا . رواه البخاري .

976- وعن ابن عُمر رضي اللَّه عنهما قال : كانَ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وجيُوشُهُ إذا علَوُا الثَّنَايَا كَبَّرُوا ، وَإذا هَبطُوا سَبَّحوا . رواه أبو داود بإسناد صحيح .

977- وعنهُ قال : كانَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذا قَفَل مِنَ الحجِّ أَو العُمْرَةِ كُلَّما أَوْفى عَلى ثَنِيَّةٍ أَوْ فَدْفَد كَبَّرَ ثَلاثاً ، ثُمَّ قال : « لا إله إلاَّ اللَّه وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ المُلْك ولَهُ الحمْدُ ، وَهُو على كلِّ شَيءٍ قَدِيرٌ . آيِبُونَ تَائِبُونَ عابِدُونَ ساجِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ . صدقَ اللَّه وَعْدهُ، وَنَصر عبْده ، وَهَزَمَ الأَحزَابَ وحْدَه » متفقٌ عليه .

ފަހަރު:- ﷺ ﷲ ފުރަތަމަ حق ކަމުގައި ދަނޑުވެއްޖެ ވަރަށް ދިގު ދުވަހެއް. ދެ ބައިމީހުންގެ ދެމެދުގައި ހުންނަ ދުރުމިނަށް ވުރެ ދުރަށް. ދަނޑުވެ ދިޔައީ

979- وعن أَبي موسى الأَشعَرِيِّ رضي اللَّه عنه قال : كنَّا مَع النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في سَفَرٍ ، فكنَّا إذا أَشرَفْنَا على وادٍ هَلَّلنَا وكَبَّرْنَا وَارْتَفَعتْ أَصوَاتنا فقالَ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يا أَيُّهَا الناس ارْبَعُوا عَلى أَنْفُسِكم فَإِنَّكم لا تَدعونَ أَصَمَّ وَلا غَائِباً . إِنَّهُ مَعكُمْ ، إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ » متفقٌ عليه .

ڭۇاللَّه ئەبۇ مۇسا الأَشعَرِي ئى ياھۇش مەڭگەئۇدۇ. ۋېگۈۋېدۇ. ۋەئەشۇش رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئى ئەمرۈكەر قەۋئەتە ئېمگەدۇ. ئۇنۇ ۋەئەشۇش ۋېرەئەبەش ئەرەھسېرەئە تهليلئەھەر لا إله إلاَّ اللَّه ئى بەجۇد) ۋەر ھەبۇھېت (ئەھەر اللَّه أَكْبرُ ئى بەجۇد) ياھەئەش ئەشقرەھەرېدۇ. ھەر ئەگەۋەش ۋەئەشۇش ھەدەكەقەگەش قرەھەدۇ. ئەرسۇقر نبيۋً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېتەۋېدۇ.ۋً چېسەھەبەشتۇ. ۋەھەدېچرۇش سۇڭسەھەبەئ ئەۋگەش ئۇرېبەگدۇ. ھەر غائبئۇگشۇڭ ئۇڭگەۋەۋ ئۇتشۇ. ئەئەبەھەچرۇشۇ ئەرۇگۇر (ئى علمۇڭ) ۋەھەدېچرۇشگرېدەبە ھۇڭگەۋەدۇ. ئەبەڭسۇ ھەسۇڭ ھۇڭگەۋەدۇ. بەھەسۇھۇڭگەۋەدۇ.

« ارْبَعُوا » بفتحِ الباءِ الموحدةِ أَيْ : ارْفقوا بأَنْفُسِكم .

172- باب استحباب الدعاء في السفر

بَابُ دعاء ئېتەشۇ مستحب ئۇگشۇڭگەبۇ ھەڭشۇگشۇڭ قەۋئەتەھەدېگەر

980- عن أَبي هُرَيْرَةَ رَضيَ اللهُ عنهُ قالَ : قالَ : رسولُ الله صلى الله عليه وسلم :((ثَلاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتجَابَاتٌ لا شَكَّ فِيهنَّ : دَعْوَةُ المظلومِ ، وَدَعْوَةُ المسَافِرِ ، وَدَعْوَةُ الوَالِدِ عَلى وَلدِهِ)) رواه أبو داود والترمذي وقال : حديث حسن . وليس في رواية أَبي داود : ((على ولِدِه)).

ڭۇاللَّه ئەبۇ ھۇرەيرە ئى ياھۇش ھەڭگەئۇدۇ. ۋېگۈۋېدۇ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېتەۋېدۇ. ۋېشقەئەدەگ دعاء مُسْتجَاب ئۇگشۇڭگەدۇ. ئەبەدەگەر ئەھەۋۇ شۇھسەئەشقەدۇ. ئەرې ھەسەھگرېھۇگشۇڭ چېڭگ دعـــاء ۋەر قەۋئەتەھەڭگ دعـــاء ۋەر ھەدېشقەۋەرېش قەرېڭشۇ ھەگەۋەش ئېتگ قەتر دعاء ئەۋ.

173- باب ما يدعو به إذا خاف ناساً أو غيرهم

ދިންމާތަކުގެ ފިޔާ ކަނޑާ ދުއްވާ ވަގުތު ބޭނުންވާ ދުޢާ ބާބު دعاء عِنْدَ رُكُوبِ الدَّابَّةِ باب

981- عن أَبي موسى الأشعرِيِّ رَضي اللَّه عنهُ أَنَّ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ إذا خَافَ قَوماً قال : « اللَّهُمَّ إِنَّا نجعلُكَ في نحورِهِمْ ، ونعُوذُ بِك مِنْ شرُورِهِمْ » رواه أبو داود ، والنسائي بإسناد صحيح .

ڤ ـ ابو موسى الأشعرِيِّ ގ ވަނަ ދުވަހު ބޭނުންވާ ދުޢާ ބާބު دعاء عِنْدَ رُكُوبِ الدَّابَّةِ ـ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ـ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވަނަ ދުވަހު ދިންމާތަކުގެ ފިޔާ ކަނޑާ ދުއްވާ ވަގުތު ބޭނުންވާ ދުޢާ ބާބު دعاء عِنْدَ رُكُوبِ الدَّابَّةِ.« اللَّهُمَّ إِنَّا نجعلُكَ في نحورِهِمْ ، ونعُوذُ بِك مِنْ شرُورِهِمْ » ފުރާނައިގެ:- ﷺ! ތިމަންމެ ތިމަންމެ ވެރިކަމުގެ ދަށުގައި ތިބި ބައެއް ކާފަރުންނާ ދެކޮޅަށް ދެވޭ ކަމަށް ތިމަންމެ ބިރުގަންނަ ކާފަރުންނާ ދެކޮޅަށް ތިމަންމެ ތިބާ ގެ ކިބައިން ތިމަންމެ ދެކޮޅަށް ދެވޭ ކަމަށް ތިމަންމެ ބިރުގަންނަ ކާފަރުންނާ ދެކޮޅަށް

މާތްالله އެދެބަފައިކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد الله بن عمر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދަތުރުފުޅުކުރައްވަމުން ގެންދަވަނިކޮށް އިރުއޮއްސިއްޖެނަމަ دعاء ކުރައްވައެވެ. يَا أَرْضُ ربِّي وَربُّكِ اللَّه ، أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شرِّكِ وشَرِّ ما فِيكِ ،وشر ماخُلَقَ فيكِ ، وشَرِّ ما يدِبُّ عليكِ ، وأَعوذ باللَّهِ مِنْ شَرِّ أَسدٍ وَأَسْودٍ ، ومِنَ الحيَّةِ والعقربِ ، وَمِنْ سَاكِنِ البلَدِ، ومِنْ والِدٍ وما وَلَـد » މާނައީ:- އޭ ބިމުގެ. މިއަހަރާއި ތިބާގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެއަކީ الله سبحانه وتعالى އެވެ. މިއަހަރާ ތިބާމެދުގެ ނުބައިކަމުންނާއި ތިބާތެރޭގެ އެތެރޭގައިވާ ނުބައިކަމުންނާއި އަދި ތިބާތެރެއިން ބޭރުވާ مخلوق ތަކުގެ ނުބައިކަމުންނާއި އަދި ތިބާގެ ބޭރުގައި ހިނގާބޮޑުވާ އެއްޗާ އެއްކަލަ ތަކެތީގެ ނުބައިކަމުން الله ގެ حضرة ން ސަލާމަތްވުން އެދެމެވެ. އަދި މިނިވަނެއް އަދި އަސްވަދުގެ ތަކެއްޗާއި އަދި ހަރުފަތާއިއަދި ނަގާފޮނިތަކާއި ބިންމަތީގައި ދިރިއުޅޭ މީހުންނާއި އަދި ވިހުމުންދާ ތަކެއްޗާއި ވިހަވެރިވާ ދާ ތަކެތީގެ ނުބައިކަމުން އިބުރާހީމްކަލާނގެ حضرة ން މިއަހަރެ ސަލާމަތްކަން އެދެމެވެ.

« والأَسودُ » الشَّخص ، قال الخَطَّابي : « وسَاكِن البلدِ » : هُمُ الجنُّ الَّذِينَ هـمْ سُكَّان الأرْضِ . قال : والبلد مِنَ الأَرْضِ مَا كان مأْوى الحَيوَانِ وإنْ لَمْ يَكنْ فِيهِ بِنَاء وَمَنازلُ قال : ويحتَمِلُ أَنَّ المراد « بِالوالِدِ » : إبلِيسُ « وما ولد » : الشَّيَاطِينُ .

175- باب استحباب تعجيل المسافر الرجوع إلى أهله إذا قضى حاجته

ދަތުރުވެރިޔާ އެކޭގެ އަހުލުވެރިންގެ ގާތަށް އެނބުރި رجوع ވުން އަވަސް ކުރުން مستحبވެގެންވާކަން ބަޔާންކުރާ باب

984- عن أَبي هُرَيْرَةَ رضيَ اللَّه عنهُ أَنَّ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « السَّفَرُ قِطْعةٌ مِن العذَابِ ، يمْنَعُ أَحدَكم طَعامَهُ ، وشَرَابَهُ وَنَوْمَهُ ، فإذا قَضَى أَحَدُكُمْ نَهْمَتَهُ مِنْ سَفَرِهِ ، فَلْيُعَجِّل إلى أَهْلِهِ » متفقٌ عليه . « نَهْمَتهُ » : مَقْصُودهُ .

މާތްاللَّهރުހިވޮޑިގެންވާ أبو هُرَيْرَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދަތުރަކީ عذابން ބައެކެވެ. އެއިން ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކާ ކާއެއްޗާއި ބޯއެއްޗާއި ނިދުން ގަޓުވާލައިދެއެވެ. (އެހެންވީމާ) ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން

މީހެއްގެ ދަތުރު ފުރިހަމަ ވެއްޖެއުމުން (ވީހާވެސް އަވަހަކަށް) އާއިލާގެ އަހުލުވެރިންގެ ގާތަށް އެނބުރިގެންދިއުން އަވަސްވެގެންނުވާނެއެވެ.

176– باب استحباب القدوم على أهله نهاراً وكراهته في الليل لغير حاجة

ދަތުރުވެރިޔާ އާއިލާގެ ބޭނުން ފުރިހަމަވުމުން އަހުލުވެރިންގެ ގާތަށް ދުވާލުގެ ވަގުތުގައި އެނބުރިއައުން مستحب ވެގެންވާކަމާއި އަދި އުޒުރެއް ނެތި ރޭގަނޑުގެ ވަގުތުތަކުގައި އައުން މަކުރޫހު ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

985– عن جابرٍ رضي اللَّه عنهُ أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إذا أَطالَ أَحدُكمْ الغَيْبةَ فَلا يطْرُقنَّ أَهْلَهُ لَيْلاً

وفي روايةٍ أَنَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَهى أَنْ يطْرُقَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ لَيْلاً . متفقٌ عليه .

ރަޟިޔަاللّه ތަޢާލާ ޢަންހު جابر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ދުރުގައިނަމަ ދިގު ދުވަސް ކުރުމަށްފަހު (އަނބުރި އަންނަ ހިނދު) ފަހެ ރޭގަނޑުގެ ވަގުތު އައިސް ދޮރުޖަހާ ނުހަދާށެވެ.

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ރޭގަނޑުގެ ވަގުތުގައި އަބައިމީހުންގެ އަހުލުވެރިންގެ ގާތަށް ރުޖޫޢުވުމުން މީސްތަކުންނަށް މަނާކުރެއްވިއެވެ.

986– وعن أنسٍ رضي اللَّه عنهُ قال : كانَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وسلَّمَ لا يطرُقُ أَهْلَهُ لَيْلاً ، وكان يَأْتِيهمْ غُدْوةً أَوْ عشِيَّةً . متفقٌ عليه .

ރަޟިޔަاللّه ތަޢާލާ ޢަންހު أنس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެކަލޭގެފާނު އަހުލުވެރިންގެ ގާތަށް ދަތުރުން އެނބުރި ވަޑައިގަންނަވާ ހިނދު ރޭގަނޑުގެ ވަގުތުގައި ވަޑައިނުގަންނަވައެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު ވަޑައިގަންނަވަނީ ހެނދުނުގެ ވަގުތުގައި ނުވަތަ ހަވީރުގެ ވަގުތުގައެވެ.

« الطُّرُوقُ » : المجِيءُ في اللَّيْلِ .

177- باب ما يقوله إذا رجع وإذا رأى بلدته

ދަތުރުން އެނބުރި އަންނަ ހިނދުގައާއި އަދި އެމީހާގެ ރަށްފެނުމުން ކިޔާ دعاءބަޔާންވެގެންވާ باب

987- وعن أَنسٍ رَضي اللَّهُ عنهُ قال : أَقْبَلْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، حَتَّى إذا كُنَّا بِظَهْرِ المدِينَةِ قال : « آيِبُونَ ، تَائِبُونَ ، عَابِدونَ ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ » فلمْ يزلْ يقولُ ذلك حتَّى قَدِمْنَا المدينةَ» رواه مسلم .

މާތްالله ރުއްސެވުން ލިބިވޮޑިގެންވާ أنس ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި (خيبر ހަނގުރާމައިން) އެނބުރި ދަތުރުކުރަމުން ގޮސް މަދީނާގެ ކައިރިއަށް ގާތްވުމުން ނަބިއްޔާގެފާނު دعاءވިދާޅުވެވޮޑިގެންވިއެވެ. « آيِبُونَ ، تَائِبُونَ ، عَابِدونَ ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ » މާނައީ:- އަޅަމެންނީ ތައުބާވާމީހުންނެވެ. އަޅަމެންނީ އަޅުވެރިކަން އަދާކުރާ މީހުންނީމުއެވެ. އަޅަމެންނީ އަޅަމެން ހެއްދެވި ގެންގުޅުއްވާ އިލާހަށް حمد ކުރާމީހުން ގެންދާ މީހުންނީމުއެވެ. ފަހެ ތިމަންމެން މަދީނާއަށް އަރައިގަތުމާ ހަމައަށް އެ دعاء ވިދާޅުވަމުން ދިޔައެވެ.

178- باب استحباب ابتداء القادم بالمسجد
الذي في جواره وصلاته فيه ركعتين

ދަތުރުން އެނބުރި އަންނަމީހާ އޭނާގެ ގެއާއި ކައިރި މިސްކިތަށް ދަތުރުނިންމުން مستحب ވެގެންވާ ކަމާއި، އަދި އެމިސްކިތުގައި ދެركعةގެ ނަމާދުއަދާކުރުން مستحب ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

988- عن كعب بنِ مالكٍ رضي اللَّه عنهُ أَن رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ إذا قَدِمَ مِنْ سَفرٍ بَدأَ بالمسْجِدِ فَركع فِيهِ رَكْعتَيْنِ . متفقٌ عليه .

މާތްالله ރުއްސެވުން ލިބިވޮޑިގެންވާ كعب بنِ مالك ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދަތުރު ނިންމަވާފައި އެނބުރި ވަޑައިގަންނަވާ ހިނދު އެންމެ ފުރަތަމައިން މިސްކިތަށް އަރާ ވަޑައިގަންނަވައެވެ. ދެން އެތަނުގައި ދެ ركعة ނަމާދު ކުރައްވައެވެ.

179- باب تحريم سفر المرأة وحدها

ތަކުރާރު ބަޔާން (ހަބަދަވާ ތަނަކާ) ގަދަކުރުން حرام ވެގެންދާ ބާބު باب

989- عن أَبي هُرَيرَةَ رضي اللَّه عنهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا يَحِلُّ لامْرَأَة تُؤْمِنُ باللَّهِ وَاليَومِ الآخِرِ تُسَافِرُ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ إلاَّ مَعَ ذِي مَحْرمٍ عليْهَا » متفقٌ عليه .

ڪُوڅاللَّه ابو هُرَيْرَةَ ئ ڕِوَايَتْ ڪڕۏێەتە. ڕەسوڵُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئاگادارى دا ئافرەت هەرگيز ڕۏژێك ياخود شەوێك بەسەر ناكرێت محرم (هاوسەر)ەكەى ياخود ئەندامێكى ئەو نەبێت لەگەڵيدا. الله گەورە آخرة

990- وعن ابنِ عباسٍ رضي اللَّه عنهما أنه سمع النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ :« لا يخلُونَّ رَجُلٌ بامْرأةٍ إلا ومَعَهَا ذُو مَحْرمٍ ، ولا تُسَافِرُ المرْأَةُ إلاَّ معَ ذِي مَحْرمٍ » فقال لَهُ رَجُلٌ : يا رسولَ اللَّهِ إنَّ امْرأتي خَرجتْ حاجَّةً ، وإنِّي اكْتُتِبْتُ في غَزْوةِ كَذَا وكَذَا ؟ قال : «انْطلِقْ فَحُجَّ مع امْرأَتِكَ » متفقٌ عليه .

ڪُوڅاللَّه ئەنەسى كوڕى ماليك ئ ڕِوَايَتْ ڪڕۏێەتە. عبد اللَّه بن عباس ڕەزاى خواى لێبێت ئەو صحابى، نبيءً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئاگادارى دا ئەگەر ژنێك ئەنجامى حەج بدات (هاوسەر)ەكەى ڕێگرى لێبكات لە ڕۏيشتن لەگەڵ كاروانەكەدا ئەوا ئەو ژنە ناتوانێت ئەنجامى بدات ئەگەر هاوسەرەكەى ڕێگرى لێبكات. ئەگەر ئەو ژنە ئەنجامدانى حەجى سوننەتى ئەنجام دابێت ئەوا هاوسەرەكەى ڕێگرى لێدەكات. الله ئەنجامدانى حج سوننەت ئەنجام دەدات. حديث ئاگادارى دا. ڕێگرى لێدەكات. ئەگەر ژنێك حەجى فەرزى ئەنجام نەدابێت ئەوا حج سوننەت ئەنجام دەدات.

الفضائل ތަކުގެ ބައިތަކުގެ ތަރުޖަމާ

180- باب فضل قراءة القرآن

قرآن ކިޔުމުގެ ފަޟީލަތުގެ ބާބު باب

991- عن أَبي أُمامَةَ رضي اللَّه عنهُ قال : سمِعتُ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : « اقْرَؤُا القُرْآنَ فإِنَّهُ يَأْتي يَوْم القيامةِ شَفِيعاً لأصْحابِهِ » رواه مسلم .

ދ.ﷲ ބުނެވުނު ގޮތުގައި أبو أُمامَة ގ ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު. ވިދާޅުވީ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ބަލައިދެއްވި ގޮތުގައި ވަނީ. ތިރުއްވާ ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު. حديث ކިޔާ ތަރުޖަމާ. ވަނީ قرآن ކިޔުއްވާ. ގ ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު. قرآن قِيامةِ ދުވަހު ތިބާ ގ ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު. شَفِاعةةކުރާ ގ ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު.

992- وعَن النَّوَّاسِ بنِ سَمعانَ رضيَ اللَّه عنهُ قال : سمِعتُ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : «يُؤْتى يوْمَ القِيامةِ بالْقُرْآنِ وَأَهْلِهِ الذِين كانُوا يعْمَلُونَ بِهِ في الدُّنيَا تَقدُمهُ سورة البقَرَةِ وَآل عِمرَانَ ، تحَاجَّانِ عَنْ صاحِبِهِمَا » رواه مسلم .

ދ.ﷲ ބުނެވުނު ގޮތުގައި النَّوَّاسِ بنِ سَمعان ގ ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު. ވިދާޅުވީ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު. حديث ކިޔާ ތަރުޖަމާ. ވަނީ قِيامةِ ދުވަހު قرآن ގ ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު. قرآنގ ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު. ކަމަށާ ދެކޮޅަށް البقَرَة ސޫރަ آل عِمرَان ގ ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު. حقގައި ވާހަކަ ދަންނަވާ ގ ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު.

993- وعن عثمانَ بن عفانَ رضيَ اللَّه عنهُ قال : قالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « خَيرُكم مَنْ تَعَلَّمَ القُرْآنَ وَعلَّمهُ رواه البخاري .

ދ.ﷲ ބުނެވުނު ގޮތުގައި عثمانَ بن عفان ގ ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު. ވިދާޅުވީ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ތަރުޖަމާ. ވަނީ ތިބާގެ ތެރެއިން ހެޔޮ ފަރާތް ކަމަށް ދެކެވޭ ފަރާތަކީ قرآن ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު ފަރާތާ ދެކޮޅަށް ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު ފަރާތް ކަމަށް ވިދާޅުވެ ދ.ﷲ ގ ކިޔާ ތަރުޖަމާ ކުރެވުނު.

994- وعن عائشة رضي اللَّه عنها قالتْ : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « الَّذِي يَقرَأُ القُرْآنَ وَهُو ماهِرٌ بِهِ معَ السَّفَرةِ الكرَامِ البررَةِ ، والذي يقرَأُ القُرْآنَ ويتَتَعْتَعُ فِيهِ وَهُو عليهِ شَاقٌّ له أجْران » متفقٌ عليه .

994- وعن عائشة رضي اللَّه عنها قالتْ : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « الَّذِي يَقرَأُ القُرْآنَ وَهُو ماهِرٌ بِهِ معَ السَّفَرةِ الكرَامِ البررَةِ ، والذي يقرَأُ القُرْآنَ ويتَتَعْتَعُ فِيهِ وَهُو عليهِ شَاقٌّ له أجْران » متفقٌ عليه .

995- وعن أَبي موسى الأشْعريِّ رضي اللَّه عنهُ قال : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مثَلُ المؤمنِ الَّذِي يقْرَأُ القرآنَ مثلُ الأُتْرُجَّةِ : رِيحهَا طَيِّبٌ وطَعمُهَا حلْوٌ ، ومثَلُ المؤمنِ الَّذي لا يَقْرَأُ القُرْآنَ كَمثَلِ التَّمرةِ : لا رِيح لهَا وطعْمُهَا حلْوٌ ، ومثَلُ المنَافِقِ الذي يَقْرَأُ القرْآنَ كَمثَلِ الرَّيحانَةِ : رِيحها طَيّبٌ وطَعْمُهَا مرٌّ ، ومَثَلُ المنَافِقِ الذي لا يَقْرَأُ القرآنَ كَمَثلِ الحَنْظَلَةِ : لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعمُهَا مُرٌّ » متفقٌ عليه .

995- وعن أَبي موسى الأشْعريِّ رضي اللَّه عنهُ قال : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مثَلُ المؤمنِ الَّذِي يقْرَأُ القرآنَ مثلُ الأُتْرُجَّةِ : رِيحهَا طَيِّبٌ وطَعمُهَا حلْوٌ ، ومثَلُ المؤمنِ الَّذي لا يَقْرَأُ القُرْآنَ كَمثَلِ التَّمرةِ : لا رِيح لهَا وطعْمُهَا حلْوٌ ، ومثَلُ المنَافِقِ الذي يَقْرَأُ القرْآنَ كَمثَلِ الرَّيحانَةِ : رِيحها طَيّبٌ وطَعْمُهَا مرٌّ ، ومَثَلُ المنَافِقِ الذي لا يَقْرَأُ القرآنَ كَمَثلِ الحَنْظَلَةِ : لَيْسَ لَهَا رِيحٌ وَطَعمُهَا مُرٌّ » متفقٌ عليه .

996- وعن عمرَ بن الخطابِ رضي اللَّه عنهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِنَّ اللَّه يرفَعُ بِهذَا الكتاب أَقواماً ويضَعُ بِهِ آخَرين » رواه مسلم .

996- وعن عمرَ بن الخطابِ رضي اللَّه عنهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِنَّ اللَّه يرفَعُ بِهذَا الكتاب أَقواماً ويضَعُ بِهِ آخَرين » رواه مسلم .

997- وعنِ ابن عمر رضي اللَّه عنهما عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لا حَسَدَ إلاَّ في اثْنَتَيْن : رجُلٌ آتَاهُ اللَّه القُرآنَ ، فهوَ يقومُ بِهِ آناءَ اللَّيلِ وآنَاءَ النَّهَارِ ، وَرجُلٌ آتَاهُ اللَّه مالا ، فهُو يُنْفِقهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النهارِ » متفقٌ عليه .

« والآناءُ » : السَّاعاتُ .

ڏُهْاللَّه ﺋﻪﻗﻪﻫﻪﺯﻪﺭﻪﺑﻪﺧﻪﺷﻪﺳﻪﺭﻪﺳﻪﺭ ﺗﻪﺭﻪﺷـﻪﺷﻪﺧﻪﺭﻪﺷﻪﻭﻋبد اللَّه بن عمر، نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺋﻰ ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺷﻪ ﻫﻪﻓﻪﺗﻪﺑﻪﺭﻪﺷﻪﻭﻪﺩﻪﺋﻪﻫ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﻪﺑﻪﺭﻪﺷﻪﻭﻪﺩﻪﺋﻪﻫ. ﻗﻪﺑﻪﺭﻪﺣﻪﺭﻪﺋﻰ ﺩﻪﺭﻪﻫﻪﻣﻪﺷ ﺩﻪﺷﻪﻭﻪﺷ حسد ﺋﻪﻫﻪﺭﻪﺷ ﺭﻪﺭﻪﻗﻪﺋﻪﺋﻪﺷ ﺷﻪﺋﻪﺩﻪﺋﻪﻫ. (ﻫﻪﺋﻰ ﺋﻪﻫﻪﺭﻪﺷ ﻫﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﺩﻪﺑﻪﻭ) ﻭﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﺷ الله سبحانه وتعالى قرآن ﺋﻰ علمﻗﻪﺭﻪﻫﻪﺩﻪﺩﻪﺷ ﺯﻪﺭﻰ ﻫﻪﺩﻪﻭﻪﺭ ﻗﻪﻭﻪﺣ ﻫﻪﺭﻪﺷ عمل ﺗﻪﺑﻪﺭﻪﺩﻪﺷﻪﺭﻪﻗﻪﻭﻪﺋﻪﻫ (ﻫﻪﻣﻪﺷ ﻗﻪﺗﻪﺋﻪﺯﻪﺭ ﻫﻪﺯﻪﻗﻪﺭ ﻭﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﺷ ﻫﻪﻗﻪﺩﻪﺋﻪﻫ. (ﻫﻪﺷﻪﺭﻪﺑﻪﺭ) ﻭﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﺷ الله سبحانه وتعالى ﺩﻪﻗﻪ ﻗﻪﺭﻪﻫﻪﺩﻪﺩﻪﺷ ﺯﻪﺭﻰ ﻫﻪﺩﻪﻭﻪﺭ ﻗﻪﻭﻪﺣ ﻫ ﻩﻪﻗﻪ ﺗﻪﺑﻪﺭﻪﺩﻪﺷﻪﺭﻪﻗﻪﻭﻪﺋﻪﻫ (ﻫﻪﻣﻪﺷ ﻗﻪﺗﻪﺋﻪﺯﻪﺭ ﻫﻪﺯﻪﻗﻪﺭ ﻭﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﺷ ﻫﻪﻗﻪﺩﻪﺋﻪﻫ ﺩﻪﺷ ﻫﻪﻗﻪﺩﻪﺋﻪﻫ.

998- وعنِ البَرَاء بنِ عَازِبٍ رضيَ اللَّه عَنهما قال : كَانَ رَجلٌ يَقْرَأُ سورةَ الكَهْفِ ، وَعِنْدَه فَرسٌ مَربوطٌ بِشَطَنَيْنِ فَتَغَشَّته سَحَابَةٌ فَجَعَلَت تَدنو ، وجعلَ فَرسُه ينْفِر مِنها . فَلَمَّا أَصبح أَتَى النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . فَذَكَرَ له ذلكَ فقال : « تِلكَ السَّكِينَةُ تَنَزَّلتْ للقُرآنِ » متفقٌ عليه .

ڏُهْاللَّهﺗﻪﺭﻪﺷـﻪﺷﻪﺧﻪﺭﻪﺷﻪﻭ البُراء بنِ عَازِب ﺋﻰ ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺷ ﻫﻪﻓﻪﺋﻪﺋﻪﺷﻪﺩﻪﺋﻪﻫ. ﻭﻪﻗﻪﺯﻪﻭﻪﺩﻪﺋﻪﻫ. ﻩﻪﻗﻪﺯﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﺑ ﻭﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﺷ سورة الكَهْف ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺷ ﻫﻪﺷﻪﺭﻪﺷ. ﻫﻪﻓﻪ ﻩﻪﺷﻪﺋﻰ ﻋﻪﺩﻪﻭﻪﺭ ﻗﻪﻭﻪﺯﻪﺗﻪﺷ ﻫﻪﺯﻪﺭ ﺷﻪﺳﻪﻗﻪﻭﻪﺯﻪﻭﻪﺭ ﻩﻪﺩﻪﺋﻪﻫ. ﻩﻪﺳﻪﺭﻪﻗ ﺗﻪﺋﻪﺯﻪﺳﻪﺯﻪﻩ ﺋﻪﻗﻪﺩﻪﺋﻪﻫ. ﻫﻪﻓﻪ ﻩ ﺗﻪﺋﻪﺯﻪﺳﻪﺯﻪﻩ ﺑﻪﻫﻪﺯﻪﺳﻪﻗﻪﺷ ﺯﻪﺭﻪﺋﻪﻫ. ﺯﻪﺭﻪ ﻫﻪﻣﻪﺷ ﻗﻪﺗﻪﺋﻪﺯﻪﺭ ﻩﻪﻫﻪﺷ ﻭﻪﺯﻪﺧﻪﺷ ﻗﻪﺷ ﻩﻪﻫﻪﺯﻪﺋﻪﻫ. ﺯﻪﺭﻪ ﺋﻪﺳﻪﻗﻪﺷﻪﻭﻪﺩﻪﺷ ﻩﻪﺯﻪﺭﻪﺷ ، نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺋﻰ ﻫﻪﺑﻪﺭﻪﺷ ﻫﻪﺩﻪﺋﻪﻫ. ﻫﻪﻓﻪ ﻩﻪﺭﻪﻗﻪﺷﻪﻭﻪﺩﻪﺋﻪﻫ. ﻩﻪﺳﻪﺭﻪﻗ حديث ﺗﻪﺑﻪﺭﻪﺷﻪﻭﻪﺩﻪﺋﻪﻫ. ﻩﻪﻭ قرآن ﺑﻪﻫﻪﺩﻪﺩﻪﺋﻰ ﺳـﻪﻫﻪﺷﻪ ﺷﻪﻫﻪﺭﻪﺧﻪﺩﻪﺷ ﺷﻪﻫﻪﺭﻪﺷﻪﻫﻪﺑﻪﺭﻪﺑﻪﺋﻪﺋﻪﺋﻪﺋﻪﻫ.

« الشَّطَنُ » بفتحِ الشينِ المعجمةِ والطاء المهملة : الْحَبْلُ .

999- وعن ابن مسعودٍ رضيَ اللَّه عنهُ قالَ : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : مَنْ قرأَ حرْفاً مِنْ كتاب اللَّهِ فلَهُ حسنَةٌ ، والحسنَةُ بِعشرِ أَمثَالِهَا لا أَقول : الم حَرفٌ ، وَلكِن : أَلِفٌ حرْفٌ، ولامٌ حرْفٌ ، ومِيَمٌ حرْفٌ » رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح .

ڏُمْاللَّه ثَرْمْـــْشْرَحْمْوِ عبدِ اللَّهِ بن مسعود ئ بِرَهَرِسْ بِرِڤَّحَيْسْرَحَمْحَ. وِڤَّرْحْوِمْحَ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثْرَعْمْوِمْحَ. الله ئ ڤْحْمْسْ مْسْرَحْ مَرْثَعْمْ بِرَهَرَمِرْحَرَحَ ثْرِرَئَسْرَهَرَبِ ثَرْثَرَحْمْرَحَمْحَ. مَرِ ثْسْرَحْ ثَرْثَرَحْ ثواب ثِرَرَئَسْرَهَرَسْ بِرِحْثَرَحَيْسْرَحَمْحَ. وِحَسْرَثَـــْحَّ ، الم مَرِ مْسْرَحْ حَرف مْثَّ وِڤَّرْحَمْ ثْرَوَثَرَحْمْحَ. سَرَحَوَـــْ أَلِف مْرِ مَرْثَعْرَحْمْحَ. لام مْرِ مَرْثَعْرَحْمْحَ. مِيَم مْرِ مَرْثَعْرَحْمْحَ.

1000- وعنِ ابنِ عباسٍ رضيَ اللَّه عنهما قال : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «إنَّ الَّذي لَيس في جَوْفِهِ شَيْءٌ مِنَ القُرآنِ كالبيتِ الخَرِبِ » رواه الترمذي وقال : حديث حسن صحيح .

ڏُمْاللَّه مْقَرَهَمْرِمَرْحَرْسَرَسْرَسْ ثَرْمْـــْشْرَحْمْوِ عبدِ اللَّهِ بنِ عباس ئ بِرَهَرِسْ بِرِڤَّحَيْسْرَحَمْحَ. وِڤَّرْحْوِمْحَ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثْرَعْمْوِمْحَ. مَرَمَرَهَرَحَرْسْ مْرِرَئَسْرَهَرَسْ رَرِرَهَرَمْحَ قرآن ڤْرَرَسْ ثَرْثَرَحْمْرَسْ وِڤَّرَسْ ئَرْهَرَسْ حِڤَّحَرِبِ وِڤَّرَسَّ ئَرْهَرَسْ حِڤَّحَرْحَ.

1001- وعن عبدِ اللَّهِ بنِ عَمْرو بن العاصِ رضي اللَّه عَنهما عنِ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « يُقَالُ لِصاحبِ الْقُرآنِ : اقْرأْ وَارْتَقِ وَرَتِّلْ كَما كُنْتَ تُرَتِّلُ في الدُّنْيَا ، فَإنَّ منْزِلَتَكَ عِنْد آخِرِ آيةٍ تَقْرَؤُهَا » رواه أبو داود ، والترْمذي وقال : حديث حسن صحيح .

ڏُمْاللَّه مْقَرَهَمْرِمَرْحَرْسَرَسْرَسْ ثَرْمْـــْشْرَحْمْوِعبدِ اللَّهِ بنِ عَمْر و بن العاص ، نبيءً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ مَرِرْسْ بِرِوَّثَرْثَعْمْوِ حديث مْرْمَرِ ثَرْحَرْمْحَ. وِڤَّرْحْوِمْحَ. قرآنئ مْرْثَرْحِبِرِمَّرَسْ (قيامة ڤْرَرَسْ) ڤْشَرْحَّشَرْمْحَ. قرآن بِرَهَرَحَّرَحَ. مَرِ مَرِ (مْرِبِرَهَرَحَّ بِرِـــْهَرَهَرَسْرَسْ ـــْرَثَرْحَرِسْ ترقي) ثَرَهَرَسْ ڤَّرَحَ. مَرِ مِحَّ ڤْرِبِرِهَرَحَرْسْ رْثَرَحْسْ قرآن مَرْثَرِمِرْحَ رَحَرْسْ بِرَهَرَحَرْسْ ئَرْهَرَسْرَحَرْسْ بِرَهَرَحَرْسْ ئَرْهَرَحَّ. حِرْسِّ رَرَرَهَرَحَرْسْ مِحَّئ(ـــْرَثَرْحَرْئ) حَرْهَرِبِرِ مِحَّ مْقَرَـــْرَثَرْحَرِرْسِ هَرِسْ مِحَّرَحَمْ ثَرَهَرَسْ (ـــْرَثَرْحَرِسْ ڤَرَهَرَ ترقي ثَرَهَرَسْ) ثَرْـــْ بِرِهَرَسَّ مْسْرَحْ ثَرْحَ مَّرَحَّمْرِ رَرَرَهَرَسْ ترقيثَرْثَرَحْ حِرْهَرَرَهَرَحَ.

181- باب الأمر بتعهد القرآن والتحذير من تعريضه للنسيان

قرآنى عهدەبەرداشتى ھەققىدىكى ئاگاھلاندۇرۇش توغرىسىدا بابى

1002- عَنْ أَبي مُوسَى رضِيَ اللَّه عنهُ عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « تَعاهَدُوا هذا الْقُرآنَ فَوَالَّذي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيدِهِ لَهُو أَشَدُّ تَفَلُّتاً مِنَ الإِبِلِ في عُقُلِها » متفق عليه .

ئابۇمۇسا (ئابدۇللاھ ئىبنى قەيس) رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېدى: پەيغەمبىرىمىز سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن ئىدى: «قۇرئان ھەققىدە (ئۇنى ئۇنتۇپ قالماسلىق ئۈچۈن) ئۇنى ئۈزلۈكسىز ئوقۇپ تۇرۇڭلار، مۇھەممەدنىڭ جېنى قولىدا بولغان زاتقا قەسەم قىلىمەنكى، قۇرئان تۆگىلەرنىڭ ئۆزىنى بوشىتىۋېتىشىدىنمۇ تېزرەك ئۇنتۇلۇپ كېتىدۇ».

1003- وعنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللَّه عنهما أَنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِنَّمَا مَثَلُ صاحِبِ الْقُرْآنِ كَمَثَلِ الإِبِلِ المعقَّلَةِ ، إِنْ عَاهَد عَلَيْها أَمْسَكَهَا ، وإِنْ أَطْلَقَهَا ، ذَهَبَتْ » متفقٌ عليه .

ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دېدى: رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن ئىدى: «قۇرئاننىڭ مىسالى تۆگە باغلىغۇچىغا ئوخشايدۇ، ئەگەر ئۇ تۆگىنى باغلاپ قويسا، ئۇ ساقلاپ قالىدۇ، ئەگەر ئۇ تۆگىنى قويۇۋەتسە، تۆگە قېچىپ كېتىدۇ».

182- باب استحباب تحسين الصَّوت بالقرآن
وطلب القراءة من حَسَن الصوت والاستماع لها

قرآن ئوقۇغۇچى ياخشى ئاۋازدا ئوقۇشقا ۋە ياخشى ئاۋازدا ئوقۇيدىغان كىشىدىن ئوقۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلىشقا ۋە ئۇنى ئاڭلاشقا مۇستەھەب بولغانلىقى توغرىسىدا بابى

1004- عَنْ أبي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قال: سمِعتُ رسولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « مَا أَذِنَ اللهُ لِشَيْءٍ مَا أَذِنَ لِنَبِيٍّ حَسَنِ الصَّوْتِ يَتَغَنَّى بِالْقُرْآنِ يَجْهَرُ بِهِ » متفقٌ عليه .

معنى « أَذِنَ اللهُ »: أي اسْتَمَعَ ، وَهُوَ إشَارَةٌ إلى الرِّضَى وَالقُبُولِ ".

ؤُهْاللَّهْمْـْسْرَخْمْوِ أبو هُرَيْرَةَ ىَ بِهَمِرْسْ ىِرِؤَّىَكْسْرَؤْمْىَ. وِقُرْؤِوِمْىَ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ؤْبَمْهْوِمْىَ. وِحَرْسْ هَرْمْىَرِّحْىَ. هْبَرَخْىَؤُرْسْ حديث ؤْبَمْهْوِمْىَ. سَرِهٍ ثَّهَبَرَخْرْسْ رَرْهَرَمْرْسْ ىِرِهِؤُىَرْسْ ىِرِهِ هَرْمْرْسْ قرآنبِهَرَؤَ وِقُرْؤُؤَ هَرْ هْمْـْؤْحَرْسْرَؤْمْىَ ثَّهَرْسْ هْرَىْرْسْ هَرْمْرْسْ هْمْـْؤْحَرْسْ اللهُ سبحانه وتعالى ثُرْهِؤْثَّؤْءِىْسْرَهْ ْسْرَؤْمْىَ. (هَرْسْرَسْرَمْىَ. سَرِهٍ ثَّهَبَرَخْرْسْ ثُرِهَرَوَهِ هْىَرْسْ ثِرْسْرَؤْمْـْ رِىَرْحْىَهِ ْشْـْرِخْرَؤْىَسْرَؤْمْىَ.)

1005- وعن أبي موسى الأشْعَرِيِّ رضيَ اللهُ عنهُ أنَّ رسولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم قالَ لهُ : « لَقَدْ أُوتِيتُ مِزْمَاراً مِنْ مَزَامِيرِ آلِ دَاوُد » متفقٌ عليه .

ؤُهْاللَّهْمْـْسْرَخْمْوِ أبو موسى الأشعري ىَ بِهَمِرْسْ ىِرِؤَّىَكْسْرَؤْمْىَ. رَرَىَهَرَمْرْسْ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ىَ صحابي حديث ؤْبَمْهْوِمْىَ.رَرَىَهَرَمْرْسْ وِؤَّهَرْسْ وِحَرْسٍ داود عَلَيْهِ السلام ىَ حَرْسْرَهِىَ ثَّهَبَرَخْرْسْىَ ىَّرْىَىَؤَمْهِرْسْ ىَّرْىَهْ رِسْرَحْمْ ؤْبَمْهْوِمْىَ.

وفي روايةٍ لمسلمٍ : أنَّ رسولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ لهُ : « لَوْ رَأَيْتَنِي وَأَنَا أَسْتَمِعُ لِقِرَاءَتِكَ البارحَةَ ».

هَرِهِ ثُـْهِرِحْىَ ىِرِؤَّهَرْهْمْىَهِرِمْىَ. رَرَىَهَرَمْرْسْ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ىَ صحابي هَرْسْ حديث ؤْبَمْهْوِمْىَ. هِرْهْرَّمْ وِؤَّ قرآنوِقُرْؤِوِهَرْ هِرْحْرْسْ وِحَرْسْرَثَّىَحْرْسْ هْرَّوِرِسْرَوَحْرْ وِؤَّ هَرْسْ وِحَرْسْرَهْـْؤَّ ؤْسِرَوَهِرِىَوَسْرَحْ هْىَرِوَهِرِىَوِمْىَ.

1006- وعَنِ الْبَرَاءِ بنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللهُ عنهمَا قالَ : سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَرَأَ في العِشَاءِ بِالتِينِ والزَّيْتُونِ ، فَمَا سَمِعْتُ أَحَداً أَحْسَنَ صَوْتَاً مِنْهُ . متفقٌ عليه .

ؤُهْاللَّهْمْـْسْرَخْمْوِ البراء ىَ بِهَمِرْسْ ىِرِؤَّىَكْسْرَؤْمْىَ. وِقُرْؤِوِمْىَ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رِىْـْسَرَؤَّهَرْهْمْىَهِ والتين والزيتون ىَ ـْهَرَمْ بِهَرَؤَ وِقُرْؤِوِ هَرْ وِحَرْسْرَ هَرْمْىَرِّحْىَ. هَرِىَ هْبَرَخْىَؤُرْسْرَؤْمْىَ هَرْمْرِىَ هْرَىْرْسْ وِرْسْ وِحَرْسْرَ سْرَهَرْبَرْحْىَ.

1007- وَعَنْ أَبِي لُبَابَة بَشِير بنِ عَبْدِ المُنْذِرِ رضيَ اللهُ عنهُ ، أنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ فَلَيْسَ مِنَّا » رواهُ أبو داود بإسنادٍ جيد .

ئەبولەبابەبەشىر بن عبد المنذر ئى بۇيەرسۇ مۇئەززىنسۇغۇدۇ. ئۇنىڭدىن ھەدىس نەقىل قىلىنىدۇ. قۇرئان مۇھەممەدنى ياخشى ئاۋازدا ئوقۇمىغان كىشى بىزدىن ئەمەس.

وَمَعْنَى « يَتَغَنَّى » : يُحْسِنُ صَوْتَهُ بِالْقُرْآنِ .

1008- وَعَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رضيَ اللهُ عنهُ قالَ : قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « اقْرَأْ عَلَيَّ الْقُرْآنَ » ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللهِ ، أَقْرَأُ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ ؟! قَالَ : « إِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي »" فَقَرَأْتُ عَلَيْهِ سُورَةَ النِّسَاءِ حَتَّى جِئْتُ إلى هذهِ الآيَة : ﴿ فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هؤُلاءِ شَهِيداً ﴾ قالَ : « حَسْبُكَ الآنَ » فالْتَفَتُّ إِلَيْهِ ، فَإِذَا عَيْنَاهُ تَذْرِفَان . متفقٌ عليه .

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد ئى بۇيەرسۇ مۇئەززىنسۇغۇدۇ. ئۇنىڭدىن ھەدىس نەقىل قىلىنىدۇ. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۈممەتلىرىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالىدىغانلىقىنى ۋە ئۆزىنىڭ ئۈممەتلىرىگە قانداق مۇئامىلە قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن قۇرئان ئوقۇپ بېرىشنى ئۆزىدىن باشقىلاردىن ئاڭلاشنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى بايان قىلغان. ئابدۇللا ئى ئىبنى مەسئۇدتىن ئۆزىگە قۇرئان ئوقۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلغاندا ئۇ قۇرئاننى قانداق ئوقۇپ بېرىشنى سورىغان. ئۇ نىسا سۈرىسىنى ئوقۇپ بېرىۋاتقاندا ﴿ فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هؤُلاءِ شَهِيداً ﴾ (مەنىسى: ئەمدى ھەر بىر ئۈممەتتىن بىر گۇۋاھچى كەلتۈرگىنىمىزدە ۋە سېنى بۇلارغا گۇۋاھچى قىلىپ كەلتۈرگىنىمىزدە ئەھۋال قانداق بولار؟) دېگەن ئايەتكە يەتكەندە ئۇنى توختىتىپ قويغان. ھەدىستىن قۇرئاننى ياخشى ئاۋازدا ئوقۇشنىڭ ئەھمىيىتى ۋە ئۇنىڭ ئادەمنىڭ روھىغا كۈچلۈك تەسىر كۆرسىتىدىغانلىقى چۈشىنىلىدۇ.

183- باب في الحثِّ على سور آيات مخصوصة

ބައެއް އާޔަތްތަކާއި ބައެއް ސޫރަތްތަކުގެ ކިޔެވުމަށް ބާރުލުންދިނުމާއި ބަޔާންކުރުމުގެ ބާބު باب

1009- عن أَبي سعيدٍ رافعِ بنِ المعلَّى رَضيَ اللَّه عَنْهُ قال : قال لي رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَلا أُعَلِّمُكَ أَعْظَم سُورةٍ في الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ تخْرُج مِنَ المسْجِدَ ؟ فأَخَذَ بيدِي ، فَلَمَّا أَرَدْنَا أَنْ نَخْرُج قُلْتُ : يا رسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ قُلْتَ لأُعَلِّمنَّكَ أَعْظَمَ سُورَةٍ في الْقُرْآنِ ؟ قال : «الحَمْدُ للَّهِ رَبِّ العَالمِينَ هِي السَّبْعُ المثَاني ، وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ الَّذي أُوتِيتُهُ » رواه البخاري.

މާތްاللَّـه ރުހިވެވޮޑިގެންވާ أبوسعيد رافع بن المُعلَّى ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްދުވަހަކު) رسُولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم ތިމަންނަމަނާ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ މިމިސްކިތުން ނިކުމެވުމުގެ ކުރިއަށް ތިމަންނަ ތިބާއަށް ދަސްކޮށްދޭނަމެވެ قرآن ގައިވާ އެންމެ މާތް ސޫރަތަކީ ކޮބައިކަން ބުނެދޭނަމުތޯއެވެ؟ އެއަށްފަހު އަޅުގަނޑުގެ އަތުގައި ހިފެއްވިއެވެ. ފަހެ އަޅުގަނޑުމެން ތިމަންނަ އަރިހުން ނިކުމެވެން އުޅުނުއިރު އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިފީމެވެ. އޭ رسول الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންނަ ތިބާއަށް قرآنގައިވާ އެންމެ މާތް ސޫރަތެއް ކިޔައިދޭނަމޭ ދެންނެވުނީމުން ވިދާޅުވިއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ الحَمْدُ للَّـهِ رَبِّ العَالمِينَ ގެ ސޫރަތެވެ. އެއީ އަބަދުއަބަދު ކިޔާ ހަތް އާޔަތެވެ. އަދި ތިމަންނަމަނާއަށް ދެއްވި ޢަޒީމް قرآن އެވެ.

1010- وعن أَبي سعيدٍ الخُدْرِيِّ رضيَ اللَّه عنه أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ في : قُلْ هُوَ اللَّه أَحَدٌ : « والَّذِي نَفْسي بِيدِهِ ، إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ القُرْآنِ » .

މާތްاللَّهރުހިވެވޮޑިގެންވާ أبو سعيدٍ الخُدْرِيِّ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : قُلْ هُوَ اللَّه أَحَدٌ ގެ ސޫރަތާއި ގުޅޭ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންނަމަނާގެ ނަފްސު އޮތީ އެކަލާނގެ އަތްޕުޅުގައިވާ ކަލާނގެއަށް ހުވާކުރައްވަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ ސޫރަތް قرآنގެ ތިންބައިކުޅަ އެއްބައާއި އެއްވަރުވެގެންވެއެވެ.

وفي روايةٍ : أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ لأَصْحابِهِ : « أَيَعْجِزُ أَحَدُكُم أَنْ يقْرَأَ بِثُلُثِ الْقُرْآنِ في لَيْلَةٍ » فَشَقَّ ذلكَ علَيْهِمْ ، وقالُوا : أَيُّنَا يُطِيقُ ذلكَ يا رسولَ اللَّه ؟ فقال : «قُلْ هُو اللَّه أَحَدٌ ، اللَّهُ الصَّمَدُ : ثُلُثُ الْقُرْآنِ » رواه البخاري.

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެކަލޭގެފާނުގެ اصحابބޭކަލުންނަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ބޭކަލަކަށް ކުޅަދާނަ ނުވޭތަ

قرآنى ﻣﯩﺴﺮﻫﺎﺭﻏﺎ ﺋﺎﺩﻣﻰ ﺑﯩﺮﻩﯞﯨﺮﯨﺪﯨﻜﻰ ﺳﯚﺯﻟﻪﺭﻧﻰ ﺋﻮﯨﻠﯩﻐﺎﻧﺪﯨﻜﻰ ﻗﯩﺴﯩﻤﻨﻰ ﺋﺎﯕﻠﯩﺪﯨﻤﻰ؟ ﺋﯘ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﯚﻟﺘﯜﺭﯗﺷﻰ ﺋﺎﺭﻗﯩﻠﯩﻖ ﺋﺎﺩﻣﻰ ﺋﯩﺪﻯ. ﻫﻪﺭ ﺋﯚﻳﻰ ﺋﯚﻟﺘﯜﺭﯗﺷﻰ ﻗﯩﺴﯩﻤﻠﯩﺮﯨﺪﯨﻜﻰ. ﷲ ﻧﻰ ﺋﯘﻧﯘﺗﻘﯘﺩﯗﺭ. ﻣﯩﺴﺎﻟﻨﻰ ﻣﯚﻟﭽﻪﺭﻟﻪﻳﺪﯗ ﺋﯘﻧﯘﺗﻘﯘﺩﯗﺭ ﺋﯘﻧﯘﺗﻘﯘﺩﯗﺭ ﺋﯘﻟﯘﻏﻠﯩﻐﻰ ﺋﯩﺴﯩﻠﻠﻰﻕ؟ ﺋﯘﻧﯩﯖ ﺣﻘﯩﺪﯨﻜﻰ ﺣﺪﻳﺚ ﺋﯚﺗﻜﯜﺯﯗﻟﺪﻯ.«ﻗُﻞْ ﻫُﻮَ اللَّه أَحَدٌ ، اللَّهُ الصَّمَدُ(ﻧﻰ ﺳﻮﺭﺓ) ﻫﻪﺭ ﻗﺎﻧﺪﺍﻕ ﻗﯩﺮﺍﺋﻪﺕ ﻗﯩﻠﻐﺎﻧﻠﯩﻘﯩﻨﻰ.

1011- وعنْهُ أَنَّ رَجُلاً سمِع رَجُلاً يَقْرَأُ : « قُلْ هُوَ اللَّه أَحدٌ » يُرَدِّدُها فَلَمَّا أَصْبَحَ جاءَ إِلى رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَذَكَرَ ذلكَ لَهُ وَكَانَ الرَّجُلُ يتَقَالهُا فَقَالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « والَّذي نَفْسِي بِيَدِهِ ، إِنَّها لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ » رواه البخاري .

ﺋﯘ ﺻﺤﺎﺑﻰ (ﺋﯘﻫﻪﻳﺮ ﺭﺿﯩﻴﺎﻟﻠﻪﺋﻪﻧﻪﻫﯘ أبو سعيد الخُدْرِيّ) ﻧﻰ ﺑﯩﻪﯨﺮﯨﺪﯨﻦ ﺋﯩﻨﯩﻘﻼﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻧﯘﺗﻘﯘﺩﯗﺭ ﺋﯩﺰﺍﺩﻩ (ﺋﯘﻣﯘﻫﻪﺑﻪﺭ) : ﻗُﻞْ ﻫُﻮَ اللَّه أَحَدٌ ﻧﻰ ﯞﻩﻫﻪﻡ ﻗﯩﻠﯩﯟﺍﺗﯩﺪﯗ ﺑﯩﺮﻫﻪﻣﺴﯩﻨﻰ ﺋﯩﺰﺍﺩﻩ ﻗﯩﻠﯩﺪﯗ ﺩﻩﭖ ﺋﻮﻳﻠﯩﺪﯨﻢ. ﺋﯘ ﺋﻪﺗﯩﺴﻰ ﺳﯜﺭﯨﺘﯩﺪﻩ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻫﻪﻳﺮﻩﻥ ﻗﯩﻠﺪﻯ. ﺋﺎﻧﺪﯨﻦ ﺋﯘ ﺳﯜﺭﻩﺗﻨﻰ ﻗﺎﻳﺘﯩﻼ ﺋﻮﻗﯘﻏﺎﻥ ﻫﺎﻟﺪﺍ ﺋﯘﻧﻰ ﻗﺎﻳﺘﯩﻼ ﻗﯩﻠﯩﺪﯗ. ﺋﯘ ﺋﻪﺗﯩﺴﻰ ﺑﯩﺮﻫﻪﻣﺴﯩﻨﻰ ﺋﯩﺰﺍﺩﻩ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﻫﺎﻟﺪﺍ ﺋﯘﻧﻰ ﺋﺎﻳﺮﯨﻠﯩﭗ ﻗﺎﻟﻐﺎﻧﺪﻯ. ﺋﯘﻧﯩﯖ ﺣﻘﯩﺪﯨﻜﻰ ﺣﺪﻳﺚ ﺋﯚﺗﻜﯜﺯﯗﻟﺪﻯ. ﻣﯩﺴﺎﻟﻨﻰ ﻣﯚﻟﭽﻪﺭﻟﻪﻳﺪﯗ ﺋﯘﻧﯘﺗﻘﯘﺩﯗﺭ ﺋﯘﻟﯘﻏﻠﯩﻐﻰ ﺋﯩﺴﯩﻠﻠﻰﻕ؟ ﺋﯘﻧﯩﯖ ﺣﻘﯩﺪﯨﻜﻰ ﺣﺪﻳﺚ ﺋﯚﺗﻜﯜﺯﯗﻟﺪﻯ.«ﻗُﻞْ ﻫُﻮَ اللَّه أَحَدٌ ، اللَّهُ الصَّمَدُ(ﻧﻰ ﺳﻮﺭﺓ) ﻫﻪﺭ ﻗﺎﻧﺪﺍﻕ ﻗﯩﺮﺍﺋﻪﺕ ﻗﯩﻠﻐﺎﻧﻠﯩﻘﯩﻨﻰ.

1012- وعن أَبي هريرة رضيَ اللَّه عنهُ أَنَّ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال في : قُلْ هُوَ اللَّه أَحَدٌ: « إِنَّهَا تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ » رواه مسلم .

ﺋﯘﻫﻪﻣﻤﻪﺩ ﺭﺿﯩﻴﺎﻟﻠﻪﺋﻪﻧﻪﻫﯘ أبو هريرة ﻧﻰ ﺑﯩﻪﯨﺮﯨﺪﯨﻦ ﺋﯩﻨﯩﻘﻼﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻧﯘﺗﻘﯘﺩﯗﺭ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻗُﻞْ ﻫُﻮَ اللَّه أَحَدٌ ﻧﻰ ﯞﻩﻫﻪﻡ ﺩﻩﭖ ﺣﺪﻳﺚ ﺋﯚﺗﻜﯜﺯﯗﻟﺪﻯ. ﺋﯘﻧﯘﺗﻘﯘﺩﯗﺭ ﺳﯜﺭﻩﺗﻨﻰ ﻗﺎﻳﺘﯩﻼ ﺋﻮﻗﯘﻏﺎﻥ ﻫﺎﻟﺪﺍ ﺋﯘﻧﻰ ﻗﺎﻳﺘﯩﻼ ﻗﯩﻠﯩﺪﯗ ﺩﻩﭖ ﺋﻮﻳﻠﯩﺪﯨﻢ.

1013- وعنْ أَنسٍ رضي اللَّهُ عنهُ أَنَّ رجُلا قال : يا رسول اللَّهِ إِني أُحِبُّ هذِهِ السُّورَةَ: قُلْ هُوَ اللَّه أَحدٌ ، قال : « إِنَّ حُبَّها أَدْخَلَكَ الجنَّةَ » رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسن . رواه البخاري في صحيحه تعليقًا .

ﺋﯘﻫﻪﻣﻤﻪﺩ ﺭﺿﯩﻴﺎﻟﻠﻪﺋﻪﻧﻪﻫﯘ أنس ﻧﻰ ﯞﯗﺳﻰ ﺑﯩﻪﯨﺮﯨﺪﯨﻦ ﺋﯩﻨﯩﻘﻼﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻧﯘﺗﻘﯘﺩﯗﺭ ﺋﯩﺰﺍﺩﻩ

ދަންނަވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ގެ ސޫރަތަށް ލޯބިކުރަމެވެ. حديث ރިވާކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ އެސޫރަތަށް ލޯބިވުމުގެ ސަބަބުން ތިބާ ސުވަރުގެއަށް ވައްދަވާނެއެވެ.

1014- وعن عُقْبةَ بنِ عامِرٍ رَضِيَ اللَّه عنهُ أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «أَلَمْ تَر آيَاتٍ أُنْزِلَتْ هَذِهِ اللَّيْلَةَ لَمْ يُرَ مِثلُهُن قَطُّ ؟ قُلْ أَعُوذُ بربِّ الفَلَقِ ، وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ » رواه مسلم .

މާތްاللَّهރުހިވޮޑިގެންވާ عُقْبةَ بنِ عامِرٍ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ.މިރޭ ބާވައިލެއްވުނު ކަން އާޔަތްތަކެއް ފެނިއްޖެ ހެއްޔެވެ؟ އެފަދަ އެހެން އާޔަތްތަކެއް ދުވަހަކުވެސް ފެނިފައިނުވެއެވެ. އެއީ قُلْ أَعُوذُ بربِّ الفَلَقِ ، وَقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ އެވެ.

1015- وعن أَبي سعيدٍ الخُدْرِيِّ رَضي اللَّه عنهُ قال : كانَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَتَعَوَّذُ مِنَ الجانِّ ، وَعَيْنِ الإِنْسَانِ ، حتَّى نَزَلَتِ المعَوذَتان ، فَلَمَّا نَزَلَتا ، أَخَذَ بِهِما وتَرَكَ ما سِواهُما . رواه الترمذي وقال حديث حسن .

މާތްاللَّه ރުހިވޮޑިގެންވާ أبو سعيدالخُدْرِيّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ޖިންނިންނާއި އަދި މީސްތަކުންގެ ލޯލުގެ ނުބައިކަމުން ސަލާމަތްވުމަށް دعاء ކުރައްވަން ގެންދަވަނިކޮށް المُعَوذَتان ގެ ސޫރަތް (އެބަހީ الفَلَقِ ސޫރަތާއި النَّاسِ ސޫރަތް) ބާވައިލެއްވުނެވެ. ދެން އެދެސޫރަތް ބާވައިލެއްވުމުން އެސޫރަތްތަކުގައި ހިއްޕެވިއެވެ. އަދި ކުރީގައި ކުރެއްވި دعاء ތަކެއް ކުރެއްވުން ހުއްޓާލެއްވިއެވެ.

1016- وعن أَبي هريرةَ رضيَ اللَّهُ عنهُ أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « مِنَ القُرْآنِ سُورَةٌ ثَلاثُونَ آيَةً شَفعتْ لِرَجُلٍ حَتَّى غُفِرَ لَهُ ، وهِيَ : تبارَكَ الذِي بِيَدِهِ المُلْكُ » .

رواه أبو داود والترمذي وقال : حديث حسن .

وفي رواية أبي داود : « تَشْفَعُ » .

މާތްاللَّه ރުހިވޮޑިގެންވާ أبو هريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. قرآن ގައި ތިރީސް އާޔަތުގެ ޖުމްލަކުން އެކުލެވިގެންވާ ސޫރަތެއް

ވެއެވެ. އެސޫރަތަކީ ކިޔަވާ މީހާއަށް ޝަފާعة ކުރާނެ ސޫރަތެކެވެ. އެއީ تبارَكَ الذِي بِيَدِهِ المُلْكُ އެވެ.

1017- وعن أَبي مسعودٍ البدْرِيِّ رضيَ اللَّه عنهُ عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «منْ قَرَأَ بالآيتَيْنِ مِنْ آخِرِ سُورةِ البقَرةِ فِي لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ » متفقٌ عليه .

މާނައީ: رضيَ اللَّه عنهُ ގެފާނު أبو مسعودٍ البدْرِيّ ، نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރައްވައެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. البقَرَةِ ސޫރަތުގެ އެންމެފަހު ދެއާޔަތް ރޭގަނޑެއްގައި ކިޔަވާމީހާއަށް (ރޭއަޅުކަމުގެ ބަދަލުގައި ފުދޭނެ) ފުދޭނެއެވެ.

قيل : كَفَتَاهُ المِكْرُوهَ تِلْكَ اللَّيْلَةَ ، وَقِيلَ : كَفَتَاهُ مِنْ قِيَامِ اللَّيْلِ .

ބުނެވެއެވެ. އެބުނަނީ އެރޭގެ ނުރުހެވޭ ކަންތައްތަކުން ސަލާމަތްކޮށްދޭނެ ކަމެވެ. އަދި ބުނެވެއެވެ. އެ ބުނަނީ އެރޭގެ ރޭއަޅުކަމުން ކިޔަވާ ހިސާބަށް ފުދޭނެއެވެ.

1018- وعن أَبي هريرةَ رضيَ اللَّه عنهُ أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِر ، إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِن الْبيْتِ الَّذي تُقْرأُ فِيهِ سُورةُ الْبقَرةِ » رواه مسلم.

މާނައީ: اللَّه ތަޢާލާ އެކަލޭގެފާނަށް رضا ވެވޮޑިގެންވާށި أبو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ގެތައް ގަބުރުސްތާނުތަކަކަށް ނުހަދާށެވެ. (އެބަހީ ގެތަކުގައި ނަމާދު ނުކުރާ ގަބުރުސްތާނަކާ އެއްފަދަ ގެތަކަކަށް ނުހަދާށެވެ. ގެތަކުގައި قرآن ކިޔަވާށެވެ. ނަފިލަ ނަމާދުކުރާށެވެ.) ހަމަކަށަވަރުން شَيطَان އެގެއަކުން البقَرة ސޫރަތް ކިޔަވާ ގެއަކުން ދުރުވެގެންދާނެއެވެ.

1019- وعن أُبَيِّ بنِ كَعْبٍ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «يا أَبا المنذِرِ أَتَدْرِي أَيُّ آيةٍ مِن كتاب اللَّهِ معكَ أَعْظَمُ ؟ قُلْتُ : اللَّه لا إِلهَ إِلاَّ هُو الحَيُّ الْقَيُّومُ ، فَضَربَ في صَدْري وَقَال : « لِيهْنكَ الْعِلْمُ أَبَا المنذِرِ » رواه مسلم .

މާނައީ: اللَّه ތަޢާލާ އެކަލޭގެފާނަށް رضا ވެވޮޑިގެންވާށި أُبَيِّ بنِ كَعْب ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ أَبا المُنذِر އެވެ. ތިބާގެ ހަމަގައިވާ قرآنގެ އާޔަތުން

ތަކުގެ ފުރިހަމަކަމާ ގުޅިގެން ދެ ގޮތަކުން ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. (ތިރީ ލިޔެފައިވާ.) ފުރަތަމަ ގޮތަކީ ﴿ اللَّه لا إله إلاَّ هُو الحَيُّ الْقَيُّومُ ﴾ ގެ ތެރެއިން ލިބެންދެން ﴿ الحَيُّ الْقَيُّومُ ﴾ ގެ ތެރެއިން ލިބެންދެ ކަމަށް ވާ ހަދީޘް ކަމުގައި ﴿ أَبو المُنذِر ﴾ ގެ ﴿ ابن كعب ﴾ ﷺ ގެ ﴿ حديث ﴾ ތަކެވެ.

1020- وعن أَبي هريرة رضي اللَّه عنه قال : وَكَّلَني رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِحِفْظِ زَكَاةِ رمضانَ ، فَأَتَاني آتٍ ، فَجعل يَحْثُو مِنَ الطَّعام ، فَأَخَذْتُهُ فقُلتُ : لأَرفَعَنَّك إِلى رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قال : إِنِّي مُحتَاجٌ ، وعليَّ عَيالٌ ، وبي حاجةٌ شديدَةٌ . ، فَخَلَّيْتُ عنْهُ ، فَأَصْبحْتُ ، فَقَال رسُولُ اللَّهِ صلَّى اللَّهُ علَيْهِ وآلهِ وسَلَّمَ : « يا أَبا هُريرة ، ما فَعلَ أَسِيرُكَ الْبارِحةَ ؟ » قُلْتُ : يا رسُول اللَّهِ شَكَا حَاجَةً وعِيَالاً ، فَرحِمْتُهُ ، فَخَلَّيْتُ سبِيلَهُ. فقال : « أَما إِنَّهُ قَدْ كَذَبك وسيعُودُ » فَعرفْتُ أَنَّهُ سيعُودُ لِقَوْلِ رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَرصدْتُهُ . فَجَاءَ يحثُو مِنَ الطَّعامِ ، فَقُلْتُ : لأَرْفَعَنَّكَ إِلى رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قالَ : دعْني فَإِنِّي مُحْتاجٌ ، وعلَيَّ عِيالٌ لا أَعُودُ ، فرحِمْتُهُ وَخَلَّيتُ سبِيلَهُ ، فَأَصبحتُ فَقَال لي رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يَا أَبا هُرَيْرَةَ ، ما فَعل أَسِيرُكَ الْبارِحةَ ؟ » قُلْتُ : يا رسُول اللَّهِ شَكَا حاجةً وَعِيالاً فَرحِمْتُهُ ، وَخَلَّيتُ سبِيلَهُ ، فَقَال : « إِنَّهُ قَدْ كَذَبكَ وسيَعُودُ » . فرصدْتُهُ الثَّالِثَةَ . فَجاءَ يحْثُو مِنَ الطَّعام ، فَأَخَذْتهُ ، فقلتُ : لأَرْفَعَنَّك إِلى رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وهذا آخِرُ ثَلاثِ مرات أَنَّكَ لا تَزْعُمُ أَنَّكَ لا تَعُودُ ، ثُمَّ تَعُودُ، فقال : دعْني فَإِنِّي أُعلِّمُكَ كَلِماتٍ ينْفَعُكَ اللَّه بهَا ، قلتُ : ما هُنَّ ؟ قال : إِذا أَويْتَ إِلى فِراشِكَ فَاقْرأْ آيةَ الْكُرسِيِّ ، فَإِنَّهُ لَن يزَالَ عليْكَ مِنَ اللَّهِ حافِظٌ ، ولا يقْربُكَ شيْطَانٌ حتَّى تُصْبِحَ ، فَخَلَّيْتُ سبِيلَهُ فَأَصْبحْتُ ، فقَالَ لي رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ما فَعلَ أَسِيرُكَ الْبارِحةَ ؟ » فقُلتُ : يا رَسُول اللَّهِ زَعم أَنَّهُ يُعلِّمُني كَلِماتٍ ينْفَعُني اللَّه بهَا ، فَخَلَّيْتُ سبِيلَه. قال : « مَا هِيَ ؟ » قلت : قال لي : إِذا أَويْتَ إِلى فِراشِكَ فَاقرَأْ ايةَ الْكُرْسِيِّ مِنْ أَوَّلها حَتَّى تَخْتِمَ الآيةَ : { اللَّه لا إِلهَ إِلاَّ هُو الحيُّ الْقَيُّومُ } وقال لي : لا يَزَال علَيْكَ مِنَ اللَّهِ حَافِظٌ ، وَلَنْ يقْربَكَ شَيْطَانٌ حَتَّى تُصْبِحَ . فقال النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَمَا إِنَّه قَدْ صَدقكَ وَهُو كَذوبٌ ، تَعْلَم مَنْ تُخَاطِبُ مُنْذ ثَلاثٍ يا أَبا هُرَيْرَة ؟ » قلت : لا ، قال : «ذَاكَ شَيْطَانٌ » رواه البخاري .

ﷺ ﴿ أبو هريرة ﴾ ގެ ﴿ حديث ﴾ ތަކުގެ ﴿ شرح ﴾ ﴿ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﴾ ﴿ رمضان ﴾ ﴿ زكاة ﴾ ﴿ فطر ﴾ ﴿ حاجة ﴾ ﴿ فقير ﴾ ﴿ عيال ﴾ ﴿ أسير ﴾ ﴿ كذب ﴾ ﴿ شيطان ﴾ ﴿ آية الكرسي ﴾ ﴿ حافظ ﴾ ﴿ صدق ﴾ ﴿ كذوب ﴾ ﴿ تعلم ﴾ ﴿ مخاطبة ﴾ ﴿ ثلاث ﴾ ﴿ أبا هريرة ﴾ ﴿ ذاك شيطان ﴾ ﴿ رواه البخاري ﴾ ﴿ وكل ﴾ ﴿ بحفظ ﴾ ﴿ زكاة رمضان ﴾ ﴿ فأتاني آت ﴾ ﴿ فجعل يحثو من الطعام ﴾ ﴿ فأخذته ﴾ ﴿ فقلت ﴾ ﴿ لأرفعنك إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴾ ﴿ قال ﴾ ﴿ إني محتاج ﴾ ﴿ وعلي عيال ﴾ ﴿ وبي حاجة شديدة ﴾ ﴿ فخليت عنه ﴾ ﴿ فأصبحت ﴾ ﴿ فقال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم ﴾ ﴿ يا أبا هريرة ما فعل أسيرك البارحة ﴾ ﴿ قلت ﴾ ﴿ يا رسول الله شكا ﴾ ﴿ حاجة وعيالا ﴾ ﴿ فرحمته ﴾ ﴿ فخليت سبيله ﴾ ﴿ فقال ﴾ ﴿ أما إنه قد كذبك وسيعود ﴾ ﴿ فعرفت أنه سيعود ﴾ ﴿ لقول رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴾ ﴿ فرصدته ﴾ ﴿ فجاء يحثو من الطعام ﴾ ﴿ فقلت ﴾ ﴿ لأرفعنك إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴾ ﴿ قال ﴾ ﴿ دعني فإني محتاج ﴾ ﴿ وعلي عيال لا أعود ﴾ ﴿ فرحمته وخليت سبيله ﴾ ﴿ فأصبحت فقال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴾ ﴿ يا أبا هريرة ما فعل أسيرك البارحة ﴾ ﴿ قلت ﴾ ﴿ يا رسول الله شكا حاجة وعيالا فرحمته وخليت سبيله ﴾ ﴿ فقال ﴾ ﴿ إنه قد كذبك وسيعود ﴾ ﴿ فرصدته الثالثة ﴾ ﴿ فجاء يحثو من الطعام ﴾ ﴿ فأخذته ﴾ ﴿ فقلت ﴾ ﴿ لأرفعنك إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴾ ﴿ وهذا آخر ثلاث مرات أنك لا تزعم أنك لا تعود ﴾ ﴿ ثم تعود ﴾ ﴿ فقال ﴾ ﴿ دعني فإني أعلمك كلمات ينفعك الله بها ﴾ ﴿ قلت ﴾ ﴿ ما هن ﴾ ﴿ قال ﴾ ﴿ إذا أويت إلى فراشك فاقرأ آية الكرسي ﴾ ﴿ فإنه لن يزال عليك من الله حافظ ﴾ ﴿ ولا يقربك شيطان حتى تصبح ﴾ ﴿ فخليت سبيله فأصبحت ﴾ ﴿ فقال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴾ ﴿ ما فعل أسيرك البارحة ﴾ ﴿ فقلت ﴾ ﴿ يا رسول الله زعم ﴾ ﴿ أنه يعلمني كلمات ينفعني الله بها ﴾ ﴿ فخليت سبيله ﴾ ﴿ قال ﴾ ﴿ ما هي ﴾ ﴿ قلت ﴾ ﴿ قال لي ﴾ ﴿ إذا أويت إلى فراشك فاقرأ اية الكرسي من أولها حتى تختم الآية ﴾ ﴿ الله لا إله إلا هو الحي القيوم ﴾ ﴿ وقال لي ﴾ ﴿ لا يزال عليك من الله حافظ ﴾ ﴿ ولن يقربك شيطان حتى تصبح ﴾ ﴿ فقال النبي صلى الله عليه وسلم ﴾ ﴿ أما إنه قد صدقك وهو كذوب ﴾ ﴿ تعلم من تخاطب منذ ثلاث يا أبا هريرة ﴾ ﴿ قلت ﴾ ﴿ لا ﴾ ﴿ قال ﴾ ﴿ ذاك شيطان ﴾ ﴿ رواه البخاري ﴾ ﴿ كتاب ﴾ ﴿ باب ﴾ ﴿ حديث ﴾ ﴿ ابن كعب ﴾ ﴿ أبو المنذر ﴾ ﴿ سيد ﴾ ﴿ أبي ﴾ ﴿ منذر ﴾ ﴿ أبو ﴾ ﴿ منذر ﴾ ﴿ ابن ﴾ ﴿ كعب ﴾ ﴿ سيد ﴾ ﴿ قارئ

ތަކެތި. ތަނ ވަޒަންތެރިކަން ދިމާވަންދެން ދިވެހިންގެ ދަށ ދަށ ދިގުވެ ދިއުމެވެ. ފަހު ވަޒަންތެރިކަމ (ދާދިވަ ތަޢާރަފުވެ) ދިން ފަރާތ ހަނދާންކުރަން رسُولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـــديث ކިޔައިވެ. ދ أبـو هريـرة ގެ. ވީ ހަގީގަކަށ ކިޔައިދިން ފަރާތ ކަމަށ ވަނީ. ދެކުނ ވަޒަންތެރިކަމ ދިވެ ފަހު ދަށ ދަށ ދިގުވ ދަށ ދަށ ދިގުވ ދަށ ދަށ ދިގުވ

ތަފްސީރު ކުރުމަށްފަހު ދަންނަވަނީ: ކިތަންމެ الله سبحانه وتعالى ވެސް ދެމެދުގައި ވަކި ދުރުމިނުގައި ހުންނަ ކަމަށް ވިޔަސް، ކިތަންމެ ބޮޑު ދަރަޖަ ލިބިފައި ވިޔަސް، ކިތަންމެ ބޮޑު ކަންތައް ކުރާ ކަމަށް ވިޔަސް، ކިތަންމެ ބޮޑު ވަސީލަތް

1022- وعَن ابْنِ عبَّاسٍ رضِي اللَّه عنْهُما قَالَ : بيْنَما جِبْرِيلُ عليهِ السَّلام قاعِدٌ عِندَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم سَمِعَ نَقِيضًا مِنْ فَوْقِهِ ، فَرَفَعَ رَأْسَه فَقَالَ : هذا باب مِنَ السَّمَاءِ فُتِحَ اليَوْمَ ولَمْ يُفْتَح قَطُّ إِلاَّ اليَوْمَ ، فَنَزَلَ مِنه مَلكٌ فقالَ : هذا مَلَكٌ نَزَلَ إلى الأَرْضِ لم يَنْزِلْ قَطُّ إِلاَّ اليَوْمَ فَسَلَّمَ وقال : أَبشِرْ بِنورَينِ أُوتِيتَهُمَا ، لَمْ يُؤْتَهُمَا نَبِيٌّ قَبلَكَ : فَاتِحةِ الكتاب ، وخَواتِيم سُورَةِ البَقَرةِ ، لَن تَقرأَ بحَرْفٍ منها إِلاَّ أُعْطِيتَه » رواه مسلم .

މާތްالله އެކަލާނގެ ރުހިވޮޑިގެންވާ عبدِ اللَّـهِ بـنِ عبـاس ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އެއްދުވަހަކު جِبْرِيـلُ عليـهِ السَّـلام ، نبـيُّ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ގެ ހުޒޫރުގައި އިށީނދެވަޑައިގެން އިންނަވަނިކޮށް އުޑުން ވަރުގަދަ އަޑެއް އިވުނެވެ. ދެން ބޯހުރަސްކުރައްވައި ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. މިއީ މިއަދު ހުޅުވުނު އުޑުގެ ދޮރެކެވެ. އެއީ މިއަދު ނޫނީ އެއްވެސް ދުވަހަކު ހުޅުވިފައެއް ނުވާ ދޮރެކެވެ. އެދޮރުން ملائكـــة ބޭކަލަކު ފައިބާވަޑައިގެންނެވެ. ދެން (އޭގެ ފަހުން) جِبْرِيـــلُ ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. މިއީ ބިމަށް ފައިބާ ވަޑައިގެންނެތް ملائكـــة ބޭކަލެކެވެ. މިއަދު ނޫނީ ފައިބާވަޑައިގެން ނުވޭ އެ ملائكـــة އާ ބިމަށް ފައިބާވަޑައިގެންނެއް ނުވެއެވެ. ދެން އެ ملائكـــة ސަލާމް ގޮވާލައްވައިގެން ވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާއަށް ދެއްވިފައިވާ ދެ ނޫރެއްގެ އުފާވެރިކަމުގެ ހަބަރު ދީމެވެ. ތިބާގެ ކުރިން އެއްވެސް ނަބިއްޔަކަށް ނުދެއްވާ ދެ ނޫރެވެ. ނަބިއްޔާކަށް ދޭވެވިފައި ނުވާ ދެ ނޫރެވެ. އެއީ އުޅުދާގެ ހަތަރުވަނަ ދެނޫރުވެ.

އެދުއްރަށި الفاتحـــةِ އާއި البَقَـــرةِ ސޫރަތުގެ އާޚިރު ދޮރު ދެއާޔަތެވެ. އެތަކެތިން އެއްގޮތް އަކުރުއް ކިޔަވައިފިނަމަ އެކަން ތިބާއަށް ދެއްވާނެއެވެ.

« النَّقِيض » الصَّوت .

184- باب استحباب الاجتماع على القراءة

ކިޔެވުމަށް قرآن ގެ އިޖުތިމާޢަށް އެއްވުން މުސްތަޙައްބު ވާގޮތުގެ ބައިވަރުގެ ބޭފުޅާ باب

1023- وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «ومَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ في بَيْتٍ من بُيوتِ اللَّهِ يَتْلُونَ كتاب اللَّهِ ، ويتَدَارسُونَه بيْنَهُم ، إِلاَّ نَزَلتْ علَيهم السَّكِينَة ، وغَشِيَتْهُمْ الرَّحْمَة ، وَحَفَّتْهُم الملائِكَةُ ، وذَكَرهُمْ اللَّه فِيمنْ عِنده » رواه مسلم .

މާތްاللَّهރުއްސެވުން ލިބިވޮޑިގެންވާ أبو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ބަސްފުޅު މިސްކިތަކުން އެއްގެ ކިޔަވާ قرآنގެ ތިލާވަތްކުރާނަމަ އެއީ

އެއްބައިކަލު އަނެއްބައިކަލުން އެކުވެރިން ދެނެގަތުން ފާހަގަކޮށްފިނަމަ އެބައި އެދިރިހުރުގެ މައްޗަށް ހަމަހިމުންނަން ބަލާމަށްވެއްޖޭ. އަދި އެބައި ދިރިހުރުގެ މައްޗަށް ތަހުރުމް އެއްސެވީއެވެ. އަދި ملائكة ބަލާފުން އެބައިދިރިހުރުގެ ވަރުބަޔަކެތިއެވެ. އެ މަސްޖިދެއްގައި ތިބި ދިރިހުރުގެ ވާހަކަ الله ގެ ހަޟްރަތުގައި ތިއްބަވާ ملائكة ބަލާފުންނަން الله سبحانه وتعالى، وحي އިއްވަވާ އެވެ.

185– باب فضل الوضوء

وضوء ގެ މާތްކަން ބަޔާންކުރެވޭ باب

قال اللَّه تعالى: { يا أيها الذين آمنوا إذا قمتم إلى الصلاة فاغسلوا وجوهكم } إلى قوله تعالى: { ما يريد اللَّه ليجعل عليكم من حرج، ولكن يريد ليطهركم، وليتم نعمته عليكم لعلكم تشكرون } .

އޭ إيمان ވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ނަމާދަށް ތެދުވެއްޖެނަމަ، (އެބައި: ނަމާދުކުރުމުގެ قصد ކުރައްވައިފިނަމަ) ތަ، **ތިޔަބައިމީހުންގެ މޫނުތަކާއި، ތިޔަބައިމީހުންގެ އަތްތައް، އުނގުޅިއާ ހަމައަށް ދޮވޭށެވެ!** އަދި ބޯތަކުގައި ފެން ފޮހެލާށެވެ. ތަ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ފައިތައް ކަނބުލޮށްޓާއި ހަމައަށް ދޮވޭށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުން ޖުނުބުވެރިން ކަމުގައިވާނަމަ، ތިޔަބައިމީހުން ފެންވަރާށެވެ. ނުވަތަ ތިޔަބައިމީހުން ބަލިމީހުން ކަމުގައިވާނަމަ، ނުވަތަ ދަތުރުވެރިން ކަމުގައިވާނަމަ، ނުވަތަ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ފާޚާނާއިން އައިސްފިނަމަ، ނުވަތަ އަންހެނުންނާ ބައްދަލުވެއްޖެނަމަ، ދެން ފެން ނުލިބިއްޖެއްޔާ طاهر ވެލިން ތިޔަބައިމީހުން تيمم ކުރާށެވެ! ތަ، ތިޔަބައިމީހުންގެ މޫނުތަކާއި، އަތްތަކުގައި އެވެލިން ފޮހެލާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ދަތިކަމެއް ލެއްވުމަކަށް الله އިރާދަނުކުރައްވައެވެ. އަދި ކިޔައިދޭށެވެ؟ އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވަނީ ތިޔަބައިމީހުން طاهر ކުރެއްވުމަށާއި، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އެކަލާނގެ نعمة ފުރިހަމަ ކުރެއްވުމަށެވެ. (އެއީ) ތިޔަބައިމީހުން شكر ކުރާމީހުން ކަމުގައިވުމަށެވެ.

1024– وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضيَ اللَّه عَنْه قال : سمِعْت رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُول : « إِنَّ أُمَّتِي يُدْعَوْنَ يَوْمَ القِيامَةِ غُرّاً مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الوضوءِ فَمنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيل غُرَّتَه ، فَلْيفعلْ » متفقٌ عليه .

މާތްاللَّه ރުއްސެވުން ލެއްވި أبو هريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން قيامة ދުވަހު ތިމަންރަސޫލާގެ އުއްމަތުގެ މީހުން ގޮވާލެވޭނީ وضوء ހެދުމުގެ ކުރުމުގެ ސަބަބުން

ﺳﯩﻮﯞﺗﯩﺮﮔﻪ ﻫﻪﻣﯩﺸﻪ ﺗﯧﺮﻩﻛ ﻫﻪﺭﯨﺴﯩﻨﻰ ﺋﯚﺯﯛﻣﮕﻪ ﺗﯩﺮﯨﺸﯩﺪﯗ. ﯞﯨﺪﯨﻮ ﺳﯜﺭﻩﺗﯩﺪﻩ ﺋﯩﺒﺮﺍﻫﯩﻢ ﻋﻠﻴﻪ ﺍﻟﺴﻼﻡ ﺋﯚﺯﻯ ﻫﻪﺭﯨﺴﯩﻨﻰ ﺋﯚﺯﯛﻣﮕﻪ ﺗﯩﺮﯨﺸﯩﺪﯗ. ﯞﯨﺪﯨﻮ ﺳﯜﺭﻩﺗﯩﺪﻩ ﺋﯩﺒﺮﺍﻫﯩﻢ ﻋﻠﻴﻪ ﺍﻟﺴﻼﻡ ﺋﯚﺯﻯ ﻫﻪﺭﯨﺴﯩﻨﻰ ﺋﯚﺯﯛﻣﮕﻪ ﺗﯩﺮﯨﺸﯩﺪﯗ.

1025- وعنه قَالَ : سَمِعْت خَلِيلي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُول : « تَبْلُغُ الحِلية مِنَ المؤمِن حَيْث يبْلُغُ الوضوءُ » رواه لم.

ﻣﺲ ﻫﻪﺭﯨﺮﻩ ﺭ ﺻﺤﺎﺑﻰ (ﻫﻪﺭﯨﺮﻩ ﺭﺿﯩﻲﷲﺍﻟﻠﻪ ﺗﻪﻋﺎﻟﻰ ﻋﻨﻪ أبو هريرة) ﻧﻰ ﺋﺎﻫﯩﺮﯨﺴﻰ ﺳﯚﯞﯦﺘﯩﺪﯗ. ﺋﯩﺴﻼﻣﻨﻰ ﺩﯦﻴﯩﺸﻜﻪ ﺻﻠﻰ اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺣﺪﻳﺚ ﺋﺎﻟﻐﯩﺮﻯ ﺋﯩﺸﻠﯩﺘﯩﺸﻜﻪ ﺋﯩﺴﺘﯩﻤﺎ ﻗﯩﻠﻤﺎﻳﺪﯗ. ﻭﺿﻮﺀ ﻧﻰ ﻗﻴﺎﻣﻪﺕ ﻛﯜﻧﻰ ﻳﯜﺯ ﺋﻪﺯﺍﺀ ﻗﯩﻠﻐﯘﭼﻰ ﻧﯘﺭﻧﯩﯔ ﻛﯚﭖ ﻳﻪﺭﻟﯩﺮﯨﮕﻪ ﻳﻪﺗﻜﯜﺯﯛﺷﺘﯩﻦ ﺋﯩﺒﺎﺭﻩﺕ ﺋﯩﻜﻪﻧﻠﯩﻜﯩﮕﻪ ﺳﯚﯞﯦﺘﯩﺪﯗ.

1026- وعن عثمانَ بن عفانَ رضي اللَّه عنه قال : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الوضوءَ ، خَرَجَت خَطَايَاهُ مِنْ جسَدِهِ حتَّى تَخْرُجَ مِنْ تحتِ أَظفارِهِ » رواه مسلم.

ﺭﺿﯩﻲﷲﺍﻟﻠﻪ ﻋﺜﻤﺎﻥ ﺑﻦ ﻋﻔﺎﻥ ﻧﻰ ﺋﺎﻫﯩﺮﯨﺴﻰ ﺳﯚﯞﯦﺘﯩﺪﯗ. ﯞﯦﺮﯨﯟﻳﻪﺗﻰ. ﺭﺳﻮﻝ اللَّه ﺻﻠﻰ اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺣﺪﻳﺚ ﺋﺎﻧﯩﻠﯩﻘﻰ. ﺋﯩﺮﺗﻪ ﻭﺿﻮﺀ ﺋﺎﻟﺪﯨﺮﺍﭖ ﻳﺎﺧﺸﻰ ﺋﻪﺳﻪﺑﻰ ﺑﯩﻠﻪﻥ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﻛﯩﺸﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﯘﻟﯘﻏﻠﯩﻐﻰ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺋﯩﺒﺎﺩﻩﺕ ﻗﯩﻠﻐﺎﻧﺪﺍ ﺋﯚﺯﻯ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﻳﺎﺧﺸﻰ ﺋﻪﻣﻪﻟﻨﻰ ﺋﯩﺴﺘﻪﻳﺪﯗ. ﺋﯘﻧﯩﯔ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺟﻪﻧﻨﻪﺕ ﺋﯩﺴﺘﻪﻳﺪﯗ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﻛﯩﺸﻰ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﻳﺎﺧﺸﻰ ﺋﻪﻣﻪﻟﻨﻰ ﺋﯩﺴﺘﻪﻳﺪﯗ.

1027- وعنهُ قال : رَأَيْتُ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَتَوَضَّأُ مثلَ وُضوئي هذا ثُمَّ قال : « مَنْ تَوَضَّأَ هكذا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنبِهِ، وَكَانَتْ صَلاتُهُ وَمَشْيُهُ إِلى المسْجِدِ نَافِلَةً» رواه مسلم.

ﻫﻪﺭﯨﺮﻩ ﺭ ﺻﺤﺎﺑﻰ (ﻫﻪﺭﯨﺮﻩ ﻋﺜﻤﺎﻥ ﺑﻦ ﻋﻔﺎﻥ ﻧﻰ ﺋﺎﻫﯩﺮﯨﺴﻰ ﺳﯚﯞﯦﺘﯩﺪﯗ.) ﯞﯦﺮﯨﯟﻳﻪﺗﻰ. ﺋﯩﺴﻼﻣﻨﻰ ﺩﯦﻴﯩﺸﻜﻪ ﺭﺳﻮﻝ اللَّه ﺻﻠﻰ اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻭﺿﻮﺀ ﺋﺎﻟﺪﯨﺮﺍﭖ ﻳﺎﺧﺸﻰ ﻗﯩﻠﻐﺎﻧﻠﯩﻘﻰ. ﺋﯩﺴﺘﯩﻤﺎ ﺣﺪﻳﺚ ﺋﺎﻧﯩﻠﯩﻘﻰ. ﺋﯩﺴﺘﯩﻤﺎﺩﯨﻜﻰ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺋﯩﺒﺎﺩﻩﺕ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﻳﺎﺧﺸﻰ ﻭﺿﻮﺀ ﺋﺎﻟﺪﯨﺮﺍﭖ ﻳﺎﺧﺸﻰ ﺋﻪﻣﻪﻟﻨﻰ ﺋﯩﺴﺘﻪﻳﺪﯗ. ﻫﻪﺭﯨﺮﻩ ﺩﯦﻴﯩﺸﻜﻪ ﺳﻪﺩﻗﯩﺴﻰ ﻫﻪﺭﯨﺮﻩ ﺩﯦﻴﯩﺸﻜﻪ ﺋﻪﻳﺒﻰ ﻳﻮﻕ ﺋﯩﺒﺎﺩﻩﺕ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺛﻮﺍﺏ ﺋﻪﻣﻪﺱ ﺋﯩﻜﻪﻧﻠﯩﻜﯩﮕﻪ ﺳﯚﯞﯦﺘﯩﺪﯗ.

1028- وعن أبي هريرةَ رضي اللَّه عنه أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِذا تَوَضَّأَ العبدُ المسلِم أَوِ المؤْمِنُ فَغَسل وجهَهُ خَرجَ مِنْ وَجهِهِ كلُّ خطِيئَة نَظَر إِلَيْهَا بِعيْنيْهِ مع الماءِ أَوْ معَ آخرِ قَطْرِ الماءِ ، فَإِذا غَسل يديهِ ، خَرج مِنْ يديهِ كُلُّ خَطيئَةٍ

كانَ بطَشَتْهَا يداهُ مَعَ الماءِ أَوْ مع آخِرِ قَطْرِ الماءِ ، فَإِذا غَسلَ رِجَليْهِ ، خَرَجَتْ كُلُّ خَطِيئَةٍ مَشَتها رِجلاه مع الماءِ أَوْ مَع آخرِ قَطرِ الماءِ ، حتى يخْرُجَ نَقِيًّا مِن الذُّنُوبِ »رواه مسلم .

މާތްالله ރުޟުވާންލެއްވި أبو هريرة ގެ ރިވާޔަތެއް ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللّه صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسلّم حديث ކުރެއްވިއެވެ.މުސްލިމަކު ނުވަތަ މުއުމިން އަޅަކު وضوء އެއް ކުރާ ހިނދު ފަހު މޫނު ދޮވުމުން އޭނާގެ ލޮލުން ބަލައި ހުރިހާ ކުށެއް ފެނާއެކު ނުވަތަ ފެނުގެ އެންމެ ފަހު ތިއްކާއެކު ނިކުމެގެންދެއެވެ. ނުވަތަ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަދި ދެއަތް ދޮވުމުން އޭނާގެ އަތުން ކޮށްފައިވާ ހުރިހާ ކުށެއް ފެނާއެކު ނުވަތަ ފެނުގެ އެންމެ ފަހު ތިއްކާއެކު ނިކުމެގެންދެއެވެ. ނުވަތަ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަދި ދެފައި ދޮވުމުން އޭނާގެ ފައިން ހިނގާފައިވާ ހުރިހާ ކުށެއް ފެނާއެކު ނުވަތަ ފެނުގެ އެންމެ ފަހު ތިއްކާއެކު ނިކުމެގެންދެއެވެ. ނުވަތަ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެގޮތުން އެ وضوء ކުރާ މީހާ ފާފައިން ސާފުވެ طاهر ވެގެންވެއެވެ.

1029– وعنْهُ أَنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيهِ وسَلَّم أَتَى المقبرةَ فَقَال : « السَّلامُ عَلَيْكُمْ دار قَومٍ مُؤْمِنينِ وإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّه بِكُمْ لاحِقُونَ ، ودِدْتُ أَنَّا قَدْ رأَيْنَا إِخْوانَنَا » : قَالُوا : أَولَسْنَا إِخْوانَكَ يا رسُول اللَّهِ ؟ قال : « أَنْتُمْ أَصْحَابِي ، وَإِخْوَانُنَا الّذينَ لَمْ يَأْتُوا بعد » قالوا : كيف تَعْرِفُ مَنْ لَمْ يَأْتُوا بَعْدُ من أُمَّتِكَ يا رسول الله ؟ فقال : « أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ رَجُلا لهُ خَيْلٌ غُرٌّ مُحجَّلَةٌ بيْنَ ظهْريْ خَيْلٍ دُهْمٍ بُهْمٍ ، أَلا يعْرِفُ خَيْلَهُ ؟ » قَالُوا : بلَى يا رسولُ اللَّهِ ، قَالَ : «فَإِنَّهُمْ يأْتُونَ غُرًّا مُحجَّلِينَ مِنَ الوُضُوءِ ، وأَنَا فَرَطُهُمْ على الحوْضِ »رواه مسلم .

އަދިވެސް صحابى (އަޞްޙާބީ) މާތްاللَّه ރުޟުވާންލެއްވި أبو هريرة)ގެ ރިވާޔަތެއް ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللَّه صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسلَّم(އަށް ފަޟީލަތް) ސަލާމާއި ވަޑައިގެންފައި. އެކަލޭގެފާނު دعاء ކުރެއްވިއެވެ. السَّلامُ عَلَيْكُمْ دَار قَومٍ مُؤْمِنينِ وإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّه بِكُمْ لاحِقُونَ މާނައީ:- ތި މުއުމިނުންގެ ގެދޮރު ތިޔަބައިމީހުންނަށް ސަލާމް. އަޅަގަނޑުމެން ވެސް ފަހުން ތިޔަބައިމީހުންނާ ގުޅޭނަމެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަމެން ވަރަށް ބޭނުމެވެ. މިއަދު ތިމަންނަމެންގެ ބޭބޭން ފެނުމަށް. ތިމަންނަމެން ބޭބޭން ދުށުމަށް ބޭނުންވެއެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންނާގެ ބޭބޭން ކަލޭގެފާނު ބޭނުންވަނީ ކާކުތޯ! އަޑުއެހުން ދެންނެވިއެވެ. ކަ الله ގެ ރަސޫލާ އެވެ. ތިމަންނަމެން ކަލޭގެފާނުގެ

ތަކުރާރުކުރަންވީ؟ حديث ކިޔައިދެއެވެ. ތިންވަނަ ފަންގިފުޅުގައި اصحاب ކަމުގައިވާ. ތިމަންނާ ދެމެދު ގާތް ގުޅުމެއް ހުރި ބަޔަކު ދުނިޔެ ދޫކޮށްލައި ދާ ދުވަހު ދެމެދުގައި ކުރާ ދުޢާ. ﷺالله ގެ ދަރުބާރުގައި. ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން. ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން؟ حديث ކިޔައިދެއެވެ.ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން؟ ﷺالله ގެ ދަރުބާރުގައި. ފަހަރަކު ދުޢާ ކުރުން. حديث ކިޔައިދެއެވެ. ފަހަރަކު ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން قيامة ފަހަރު ދުނިޔެ وضوء ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން. ތިމަންނާ ދެމެދު ގާތް ގުޅުމެއް ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން حوْض ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން.

1030- وعنْهُ أَنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « أَلا أَدُلُّكُمْ على ما يَمْحُو اللَّه بِهِ الخَطَايا ، ويرْفَعُ بِهِ الدَّرجاتِ ؟ قَالُوا : بلى يا رَسُول اللَّهِ ، قَالَ : إِسْباغُ الوُضُوءِ على المكَارِهِ وكَثْرَةُ الخُطَا إلى المساجِدِ ، وانْتِظَارُ الصَّلاةِ بعْد الصَّلاةِ ، فَذلِكُمُ الرِّبَاطُ ، فذلِكُمُ الرِّباطُ » رواه مسلم .

ތަފާސީ صحابى (ﷺالله ގެ ދަރުބާރުގައި أبو هريرة)ގެ ކިތާބުން ލިޔެވިގެންވާ. ކަލޭގެފާނުގެ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއެވެ. ތިމަންނާ ދެމެދު ގާތް ގުޅުމެއް ދުނިޔެ ދޫކޮށްލައި ދާ ދުވަހު ދެމެދުގައި ކުރާ ދުޢާ. ﷺالله ގެ ދަރުބާރުގައި. ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން ؟ ތ صحابى ފާހަގަ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން. ﷺالله ގެ ދަރުބާރުގައި. حديث ކިޔައިދެއެވެ. ތިމަންނާ ދެމެދު ގާތް ގުޅުމެއް وضوء ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން. ތިމަންނާ ދެމެދު ގާތް ގުޅުމެއް ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން وضوء ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން. ތިމަންނާ ދެމެދު ގާތް ގުޅުމެއް ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން. ތިމަންނާ ދެމެދު ގާތް ގުޅުމެއް ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން. ތިމަންނާ ދެމެދު ގާތް ގުޅުމެއް ކަލޭގެފާނުގެ ދަރަނި ދެނެގަނެ ދެއްވުމަށް ދުޢާ ކުރުން.

1031- وعَنْ أَبي مَالكٍ الأَشْعرِيِّ رضَي اللَّه عنْهُ قَال : قالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «الطُّهُورُ شَطْرُ الإِيمانِ » رواه مسلم .

މާތްاللَّه ރުޟާވެވޑައިގެންވާ أبو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ސާފުތާހިރުކަމަކީ އީމާންކަމުގެ ދެބައިކުޅަ އެއްބައެވެ.

وقد سبقَ بِطولِهِ في باب الصبرِ .

وفي الباب حديثُ عمرو بْنِ عَبْسةَ رضِيَ اللَّه عنْهُ السَّابِقُ في آخِرِ باب الرَّجاءِ ، وَهُو حدِيثٌ عظيمٌ ، مُشْتَمِلٌ على جُملٍ من الخيرات .

ދަންނަވައެވެ. މި حديث باب الصبر ގައި އެއްކޮށް ބަޔާންކުރެވި ހިގައްޖެއެވެ. އަދި މިބާބުގައި ގެނޫ އެއް حديث އަކީ باب الرَّجاءِ ގައި އިސްވެ ބަޔާންކުރެވިފައިވާ މާތްالله ރުޟާވެވޑައިގެންވާ عمرو بْنِ عَبْسةَ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވާ حديث އެވެ. އަދި އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ހެޔޮކަންތައްތަކެއް ހިމެނިގެންވާ ބޮޑު حديث އެކެވެ.

1032- وعنْ عُمَر بْنِ الخَطَّابِ رضي اللَّه عَنْهُ عنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « ما مِنْكُمْ مِنْ أَحدٍ يتوضَّأُ فَيُبْلِغُ أَو فَيُسْبِغُ الوُضُوءَ ثُمَّ قَالَ : أَشْهدُ أَنْ لا إِله إِلاَّ اللَّه وحْدَه لا شَريكَ لهُ، وأَشْهدُ أَنَّ مُحمَّدًا عبْدُهُ وَرسُولُه ، إِلاَّ فُتِحَت لَهُ أَبْوابُ الجنَّةِ الثَّمانِيَةُ يَدْخُلُ مِنْ أَيِّها شاءَ » رواه مسلم .

މާތްاللَّه ރުޟާވެވޑައިގެންވާ عُمَر بْنِ الخَطَّاب، نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު وضوء ކޮށް ފުރިހަމަ ކޮށް وضوء ބަރާބަރަށް ނިންމައި ދެން އަދާކުރާ أَشْهدُ أَنْ لا إِله إِلاَّ اللَّه وحْدَه لا شَريكَ لهُ، وأَشْهدُ أَنَّ مُحمَّدًا عبْدُهُ وَرسُولُه ކިޔައިފިނަމަ އޭނާއަށް ސުވަރުގެގެ އަށް ދޮރުވެސް ހުޅުވިދެއެވެ. އޭނާއަށް ދޮރުތަކުން އޭނާ ވަނުމަށް ވީއެވެ.

އިސްވެދިޔަ دُعَاءُ ގެ ފަހަތުގައި :- މާތްالله ތިމަންމީހާ ތައުބާވާ މީހުންގެ ތެރޭގައި ހަދާނދެއްވާނދޭވެ. އަދި ތިމަންމީހާ ތާހިރުވާ މީހުންގެ ތެރޭގައި ހަދާނދެއްވާނދޭވެ. ކިޔުން ترمذي ރިވާކުރައްވައެވެ. محمدގެ ފަހަރު ޢަޚީ ކަމާގޮތުގައި رسول ކަމާއި ޢަބްދު ކަމުގެ ހެކިވުމެވެ.

وزاد الترمذي : « اللَّهُمَّ اجْعلْني من التَّوَّابِينَ واجْعلْني مِنَ المتَطَهِّرِينَ » .

ތަރمذي ވިދާޅުވީ:« اللَّهُمَّ اجْعَلْني من التَّوَّابِينَ واجْعَلْني مِنَ المُتَطَهِّرِينَ » ފަދަ ދުޢާ ކިޔާ ކަމަށެވެ:- ﷺ اللَّه! ދެރަ ބަދާ ދިމާ ކުރުމުގެ ދުޢާ! ތަރ ދެރަ طاهرة ދިރުވުމުގެ ދުޢާ!

186- باب فضل الأذان

بَابُ فَضْلِ الْأَذَانِ

1033- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّه عنْهُ أَنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « لَوْ يعْلمُ النَّاسُ ما في النِّداءِ والصَّفِّ الأَولِ. ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلاَّ أَنْ يسْتَهِموا علَيهِ لاسْتهموا علَيْهِ، ولوْ يعْلَمُونَ ما في التَّهْجِيرِ لاسْتبَقوا إِلَيْهِ ، ولَوْ يعْلَمُون ما في العَتَمَةِ والصُّبْحِ لأتوهمُا ولَوْ حبواً » متفقٌ عليه.

ﷺاللَّه ދުރުވެ ދިޔަ ފަރާތް ތަކުން أبو هريرة ގެ ކިބައިން ލިބިގެންވާ ހަދީޘް. ވިދާޅުވީ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަމަށެވެ. ވިދާޅުވީ ތަކެއް ނުވަތަ ކަންތައް ދެކެ ދެކެ ތިބެ ތަކެއް ކުރުމަށް ދެކެ ތަކެއް ކުރުމަށް ކުރިމަތިވާ ކަންތައް ތަކެއް ކުރުމަށް قرعة ކަށަވަރުކުރުމަށް ކުރިމަތިވާ ކަންތައް ތަކެއް ކުރުމަށް ދެކެ ތަކެއް

1035- وعنْ عَبْدِ اللَّه بْنِ عبدِ الرَّحْمنِ بنِ أَبي صَعْصعَةَ أَن أَبَا سعِيدٍ الخُدْرِيّ رضِيَ اللَّه عنْهُ قَالَ لَهُ : إِني أراكَ تُحِبُّ الْغَنَم والْبادِيَة فإذا كُنْتَ فِي غَنَمِكَ أَوْ بادِيَتِكَ فَأَذَّنْتَ للصلاةِ ، فارْفَعْ صَوْتَكَ بالنِّدَاءِ ، فَإِنَّهُ لا يْسمعُ مَدَى صوْتِ المؤذِّن جِنٌّ ، ولا إِنْسٌ ، وَلا شَيْءٌ ، إلاَّ شَهِد لَهُ يوْمَ الْقِيامَةِ » قال أبو سعيدٍ : سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . رواه البخاري .

تابعی ބޭކަލެއް ކަމުގައިވާ عَبْدِ اللَّه بْنِ عبدِ الرَّحْمنِ بن أَبو صَعْصعَةَ ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މާތްالله ރުއްސަވާށިއެވި أبو سعِيدٍ الخُدْرِيّ އޭނާއަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިބާއަކީ ބަކަރިގަނޑުތަކާއި ރަށްފުށުގައި އުޅުން ލޯބިކުރައްވާކަން ތިމަންނަ ދެކެމެވެ. ފަހެ ބަކަރި ގަނޑުތަކުގައި ނުވަތަ ރަށްފުށުގައި ހުންނަވައިގެން ނަމާދަށް ބަންގި ގޮވައިފިނަމަ ފަހެ ބަންގިގޮވުމުގެ ޢަޑު އުފުލާށެވެ. (އަޑުގަދަކުރާށެވެ) ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ބަންގިގޮވާ މީހާގެ އަޑު އަރާ ދުރަށް އެއްވެސް ޖިންނިއެއް ނުވަތަ އިންސީއެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް އަޑުނާހާނެއެވެ. ނަމަވެސް ޤިޔާމަތްދުވަހު އެކަމަށް ގަވާހީދޭނެއެވެ. އެވަނީ ބަޔާންކޮށްދެއްވާ أبو سعِيد ވިދާޅުވިއެވެ. މިކަން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން އަޑުއެހީމެވެ.

1036- وعَنْ أَبي هُرِيْرَةَ رضي اللَّه عنْهُ قَال : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «إِذا نُودِي بالصَّلاةِ ، أَدْبرَ الشيْطَانُ و لهُ ضُرَاطٌ حتَّى لا يسمع التَّأْذِينَ ، فَإِذا قُضِيَ النِّداءُ أَقْبَل ، حتَّى إِذا ثُوِّبَ للصَّلاةِ أَدْبَر ، حَتَّى إِذا قُضِيَ التَّثْوِيبُ أَقْبلَ ، حَتَّى يَخْطِر بَيْنَ المرْءِ ونَفْسِهِ يقُولُ : اذْكُرْ كَذا ، واذكُرْ كذا لمِا لَمْ يذْكُرْ منْ قَبْلُ حَتَّى يظَلَّ الرَّجُلُ مَا يدرَي كَمْ صلَّى » متفقٌ عليه .

މާތްاللَّـه ރުއްސަވާށިއެވި أبــو هريــرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسـُولُ اللَّــه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حــــديث ކުރެއްވިއެވެ. ނަމާދަށް ބަންގި ގޮވުން ފުރަގަސްދެމުން شَـيطَانُ ފަޅަކަސްދުވާ ފިލައިގެން ދުއްވައިގަނެއެވެ. އަދި އެހިނދު އަޑުގަ ދުއްވައިގަންނަނީ ބަންގިގެ އަޑު ނީވުމަށް ހުއްޓައެވެ. ފަހެ ބަންގި ގޮވާ ނިމުމުން އެނބުރި އަންނައެވެ. ދެން ނަމާދަށް ގަމަތް ދެން ފުރަގަސްދީ ދުއްވައިގަނެއެވެ. އަދި ގަމަތް ދީ ނިމުމުން އެނބުރި އަންނައެވެ. ދެން އެއްނަފުސަ މީހާގެ ހިތުތެރޭގައި ވަސްވާސް ދެއްކައިން ވެއްދައިއެވެ. ބުނެއެވެ. އެވަނިކަމުގެ މިވަނި ކަމެއް ހަނދާންކޮށް ކަމަކަށް ހަނދާނުގެއް. އެހެންކަމުން ހަނދާން ނުކުރެވޭވަރަށް ހަނދާނަކާ ހެދީ މީހާ ނަމާދުގެ ތަށްތަށް ނޭނގި ބާކުރިއިން ނޭނގޭ އެއްޗެ ކުރާއިރުއެވެ. ކީއްކުރެވޭނެ.

« التَّثْوِيبُ » : الإِقَامةُ .

1037- وَعَنْ عبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمرِو بْنِ العاصِ رضِيَ اللَّه عنْهُما أَنه سَمِع رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : « إِذا سمِعْتُمُ النِّداءَ فَقُولُوا مِثْلَ ما يَقُولُ ، ثُمَّ صَلُّوا علَيَّ ، فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى علَيَّ صَلاةً صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ بِهَا عشْراً ، ثُمَّ سلُوا اللَّه لِي الْوسِيلَةَ ، فَإِنَّهَا مَنزِلَةٌ في الجنَّةِ لا تَنْبَغِي إِلاَّ لعَبْدٍ منْ عِباد اللَّه وَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُو ، فَمنْ سَأَل لِيَ الْوسِيلَة حَلَّتْ لَهُ الشَّفاعَةُ » رواه مسلم .

ڏُهُ اللَّه ثَرْمِشْرَحْمِ عبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمرِو بْنِ العاص ئِرِهَمِسْ ىِرِڤُڤُئِسْرُڤُرَڤُ. رَحَبَسَرَوَثَرْسْ ءُ صحابى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئَرَثَرْوَسِرَسْرْ ءَڤُرَمْشِوِرَڤُ. ءُرَثَرْوِرَڤُ. حديث ئَرَثَرْوِرَڤُ.ىِرَهَمِرِحِرْسَرَسْ هَسْرِيٍّ ءَڤُرِوِرَڤُمَّ ئِرَ ءُحِرَّ ءُرِمَّ ئَرَهَّئِرَّسْ ىِرَهَمِرِحِرْسْ ىِرَهَّرَڤُ. ڤَرْسْ (ءُسِرِحْحَسْ) ىِرَهَمِرِحِرْسْ ىِرَسْرَثَرَسَّوَّئِ حَمْهَكَسْ صلوات ىِرَهَوَّئَرَڤُ. ءُرَّسِ رَحَبَسَرَوَثَرْسْ ىِرَسْرَثَرَسَّوَّئِ حَمْهَكَسْ ءُمْئَرَسْ صلوات ىِرَهَمِرِحِرَّسْ الله سبحانه وتعالى ئِرَ رحمة خَرْهَوَّرَمْهَڤُ. ڤَرْسْ ءُمَرْئَرَ ىِرَسْرَثَرَسَّوَّئِرَسْ ثَوَثَرَّئِ الْوسِيلَة ىِرْسْ ئَرَثَرَ ڤَرْهَحَرْسْ ءُڤِرِ الله ئَرْسْ دعاء ىُمَّئَرَڤُ. ئَرَ ءُرِ رَحَبَسَرَوَثَرْسْ ثَوَثَرَّئِرِوَّ ءُئَرَثَرَ مقامءُئَرَڤُ. ءُ حَرَّحَ الله ئِ ءَرْهَمِرَسْرَئِرِسْ ءُسْرَحْ ئِرَسْ سْرِسٍ سْرِڤَّسْرَڤُ. ءَڤِرِ ءُحِرِيٍ ىِرَسْرَثَرَسَّوَّئَرَسْ ىِرَسْرَثَرَسَّوَّئِ ءُمْهِرِڤَّرَثَرَحَڤُ. ئَرَ ىِرَسْرَثَرَسَّوَّئِرَسْرَهَبَرِ ءُ الْوسِيلَة ئِ مقامرِڤَحَسْ ءُڤِرِ الله ئَرْسْ دعاءئَرَسْمَرَوَّئِرِحِرَسْ (قيامة ڤَرَوَرْ) ىِرَحَسْ رَثَرَّئِرَسْرَئِ شفاعة رِڤَّرَمْهَڤُ.

1038- وعن أَبي سعيدٍ الخُدْرِيِّ رضيَ اللَّه عنْهُ أَنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِذا سمِعْتُمُ النِّداءَ ، فَقُولُوا كما يقُولُ المؤذِّنُ » . متفق عليه .

ڏُهُاللَّهثَرْمِشْرَحْمِ أبو سعيد الخُدْرِيّ ئِ ىِرَهَمِسْ ىِرِڤُڤُئِسْرُڤُرَڤُ. رَحَبَسَرَوَثَرْسْ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئَرَثَرْوِرَڤُ.ىِرَهَمِرِحِرْسَرَسْ هَسْرِيٍّ ءَڤُ ىِرِوِرَڤُمَّ ئِرَ ىِرَهَمِرِحِرْسْ هَسْرِيٍّئِحِرَّ ىِرَّئِرَهَسْ ىِرَسْرَثَرَسَّوَّئِرَسْ.

1039- وَعنْ جابرٍ رضَي اللَّه عنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « من قَال حِين يسْمعُ النِّداءَ : اللَّهُمَّ رَبَّ هذِهِ الدَّعوةِ التَّامَّةِ ، والصَّلاةِ الْقَائِمةِ، آت مُحَمَّداً الْوسِيلَةَ ، والْفَضِيلَة، وابْعثْهُ مقَامًا محْمُوداً الَّذي وعَدْتَه ، حلَّتْ لَهُ شَفَاعتي يوْم الْقِيامةِ » رواه البخاري .

މާތްﷲރުއްސުންދެއްވި جابر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللّه صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ބަންގި ގޮވާ އަޑު އިވުނުހިނދު (އެބަހީ ބަންގި ބަންގިގޮވާ ނިމުމުން) اللّهُمَّ رَبَّ هذهِ الدَّعوةِ التَّامَّةِ ، والصَّلاةِ الْقَائمةِ، آت مُحَمَّداً الْوسِيلَةَ ، والْفَضيلَة، وابْعثْهُ مقَامًا محْمُوداً الَّذي وعَدْتَه ކިޔާފިމީހަކަށް قيامةދުވަހު އަޅުގަނޑުގެ شفاعة ހަލާލުވެއްޖެއެވެ.

ޝަރަހައެވެ. އެ دعـــــاءގެ މާނައަކީ އޭ الله! މިދަޢުވަތު ފުރިހަމަ ގޮވާލެވުމާއި އަދި قــــائمކުރެވޭ ނަމާދުގެ ވެރި އިލާހު! مُحمَّد (صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم) އަށް ސުވަރުގޭގެ الْوسِيلَة ދެއްވުން مقامއާއި ފަޟީލަތް ދެއްވާށެވެ. އަދި އިބަ އިލާހު އެކަލޭގެފާނަށް ވަޢުދުވެވޮޑިގެންވި ތަނަވަސްކަމާއި مقَامً المحْمُود އެކަލޭގެފާނަށް ދެއްވާށެވެ.

1040- وعنْ سَعْدِ بْن أَبي وقَّاصٍ رضِيَ اللَّه عنْهُ عَن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَنَّهُ قَالَ: مَنْ قَال حِينَ يسْمعُ المؤَذِّنَ : أَشْهَد أَنْ لا إِله إِلاَّ اللَّه وحْدهُ لا شَريك لهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عبْدُهُ ورسُولُهُ ، رضِيتُ بِاللَّهِ ربًّا ، وبمُحَمَّدٍ رَسُولاً ، وبالإسْلامِ دِينًا ، غُفِر لَهُ ذَنْبُهُ » رواه مسلم .

މާތްﷲރުއްސުންދެއްވި سَعْدِ بْن أَبي وقَّاص، نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވީމާ ބަންގިގޮވާމީހާގެ އަޑުއިވުމުން : أَشْهَد أَنْ لا إِله إِلاَّ اللَّه وحْدهُ لا شَريك لهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عبْدُهُ وَرسُولُهُ ، رضِيتُ بِاللَّهِ ربًّا ، وبمُحَمَّدٍ رَسُولاً ، وبالإسْلامِ دِينًا ކިޔާފިނަމަ އެމީހެއްގެ ފާފަތައް ފުއްސެވިދާނެއެވެ.

ޝަރަހައެވެ. އެ دعـــــاءގެ މާނައަކީ މާތްالله ފިޔަވައި حـــق ގޮތުގައި އަޅުކަންލެވޭ އެހެން އިލާހަކު ނުވާކަމަށް އަހުރެން ހެކިވަމެވެ. އެކަލާނގެ އެކަނިވެރިވެގެންވެއެވެ. އެކަލާނގެއަށް ޝަރީކަކު ނުވެއެވެ. އަދި مُحَمَّدގެ ފާނަކީ اللهގެ އަޅާކަމާއި އަދި އެކަލާނގެ ރަސޫލާކަން އަހުރެން ހެކިވަމެވެ. ހައްޤުގައި ރަސްކަލާނގެ އިލާހަކީ الله سبحانه وتعالى ކަމުގައި އަހު قبول ކުރަމެވެ. އަދި (އަހުރެމެންގެ) ރަސޫލަކީ مُحَمَّدގެފާނު ކަމުގައި އަހު قبـول ކުރަމެވެ. އަދި އުޅެން ކަމަށްޓަކައި ދީނަކީ އިސްލާމު ދީން ކަމުގައި އަހު قبول ކުރަމެވެ.

1041- وعنْ أَنَسٍ رضيَ اللَّه عنْهُ قَالَ : قَال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « الدُّعَاءُ لا يُردُّ بين الأَذانِ والإِقامةِ » رواه أبو داود والترمذي وقال : حديث حسن .

ދ ؤ ا ل ل ه ت ر م ذ ي ن ا ن س ب ه ر ي ر ة ر ض ي ا ل ل ه ع ن ه ق ا ل ق ا ل ر س و ل ا ل ل ه ص ل ى ا ل ل ه ع ل ي ه و س ل م ح د ي ث ص ح ي ح ر و ا ه ا ل ت ر م ذ ي و غ ي ر ه . ر س ول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثَبَتَ صَحِيحٌ رِوَايَةٌ تِرْمِذِي ދ ؤ ا ل ل ه ت ر م ذ ي ن ا ن س ب ه ر ي ر ة ر ض ي ا ل ل ه ع ن ه ق ا ل ق ا ل ر س و ل ا ل ل ه ص ل ى ا ل ل ه ع ل ي ه و س ل م ح د ي ث ث ب ت ص ح ي ح ر و ا ه ا ل ت ر م ذ ي و غ ي ر ه . ر س ول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثَبَتَ صَحِيحٌ رِوَايَةٌ تِرْمِذِي

187- باب فضل الصلوات

باب ثَوَابُ الصَّلَوَاتِ

قال اللَّه تعالى (العنكبوت 45): { إن الصلاة تنهى عن الفحشاء والمنكر } .
ثَوَابُ الصَّلَوَاتِ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ منكراتهَا شَرٍّ ثَبَتَ ثَوَابُ.

1042- وَعنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنْهُ قَال : سَمِعْتُ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهْراً بِباب أَحَدِكم يغْتَسِلُ مِنْه كُلَّ يَوْمٍ خَمْس مرَّاتٍ ، هلْ يبْقى مِنْ دَرَنِهِ شَيْءٌ؟» قالُوا : لا يبْقَى مِنْ درنِهِ شَيْء ، قَال : « فذلكَ مَثَلُ الصَّلَواتِ الخَمْسِ ، يمْحُو اللَّه بِهِنَّ الخطَايا » متفقٌ عليه .

ر ا ل ل ه ت ر م ذ ي ن ا ن س ب ه ر ي ر ة ر ض ي ا ل ل ه ع ن ه ق ا ل ق ا ل ر س و ل ا ل ل ه ص ل ى ا ل ل ه ع ل ي ه و س ل م ح د ي ث ث ب ت ص ح ي ح ر و ا ه ا ل ت ر م ذ ي و غ ي ر ه . ر س ول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثَبَتَ صَحِيحٌ رِوَايَةٌ تِرْمِذِي

1043- وعنْ جَابِرٍ رَضيَ اللَّه عنهُ قال : قال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مثَلُ الصَّلواتِ الخَمْسِ كمثَلِ نَهْرٍ غمْرٍ جارٍ عَلى باب أَحَدِكُم يغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خمْسَ مرَّاتٍ» رواه مسلم.

ر ا ل ل ه ت ر م ذ ي ج ا ب ر ب ن ع ب د ا ل ل ه ر ض ي ا ل ل ه ع ن ه م ا ق ا ل ق ا ل ر س و ل ا ل ل ه ص ل ى ا ل ل ه ع ل ي ه و س ل م ح د ي ث ث ب ت ص ح ي ح ر و ا ه ا ل ت ر م ذ ي و غ ي ر ه . ر س ول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثَبَتَ صَحِيحٌ رِوَايَةٌ تِرْمِذِي فَرِض ثَوَابُ صَلَوَاتٍ مثَالُ بِ ثَوَابُ. الله سبحانه وتعالى ثَبَتَ صَحِيحٌ رِوَايَةٌ تِرْمِذِي ثَوَابُ صَلَوَاتٍ.

ތަނަވަސް ދާދިފަހުން ފެށިގެން ފެށޭ ވަގުތަށް مثال ދެއް.

« الغَمْرُ » بفتحِ الغين المعجمةِ : الكثِيرُ .

1044- وعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رضي اللَّه عنْهُ أَنَّ رجُلاً أَصاب مِن امْرأَةٍ قُبْلَةً ، فأَتَى النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَأَخبرهُ فأَنزَل اللَّه تعالى : { وأَقِمِ الصَّلاةَ طَرفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفا مِنَ اللَّيْلِ ، إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذهِبْنَ السَّيِّئَاتِ } فقال الرَّجُلُ : أَلِي هذا ؟ قال : « لجمِيعِ أُمَّتِي كُلِّهِمْ» متفقٌ عليه .

ڈ.اللَّه ثەمەدىسۇخۇمۇ عبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُود ئ بىھەرىسۇ ھېڭۈئىسۇغۇدۇ. ئەدىئەتەۋەتسۇ ھىئەخۇنە ھەسۇرئەتەسۇ ھىسۇقىرىشۇ. ئۇئ ئەجېڭ نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ھەبەتسۇ ۋەۋىئىسۇ ۋ ئەھەئىسۇ ۋ ئەھەھۇدۇ. ۋ بۇقىسۇمۇ ئىئىسۇ الله سبحانه وتعالى ھەبې ئەئەمۇدۇ. : { وأَقِمِ الصَّلاةَ طَرفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفا مِنَ اللَّيْلِ ، إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذهِبْنَ السَّيِّئَاتِ }(هود 114) ڈسەرې:- ھەقې ڤۇڭخۇئ ڤۇبۇئىئەمۇ، ھېڭئەسۇڅسۇ ھەمەئەۋې ئەخېئىڭسۇ ئەڭڈۇ قائم ئەئەمۇڭخۇ! ئەدىئەتەۋەتسۇ ئىھەۋىئەسۇھۇ، ئەھەۋىئەسۇھۇ ئۇبىئەسۇخۇدۇ. ۋىسۇڤۇ ۋەھەئەخۇئ څۇڭخۇ ڤۇسۇئىۋەدۇ. ۋەۋې ئەدەئەئەسې ۋېئەسۇئەسۇڤ ۇەمۇ ئۇئىسۇې ئەئەمۇھۇدۇ. حديث ئەئەمۇۋەدۇ. ۋېئەسۇھەڅسۇڭئ ەمەئەۋئ ەسۇئىئەسۇخۇ.

1045- وعن أَبي هُريرة رضي اللَّه عنهُ أَنَّ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «الصَّلواتُ الخَمْسُ، والجُمُعةُ إِلى الجُمُعَةِ ، كفَّارةٌ لما بَيْنهُنَّ ، ما لم تُغش الكبَائِرُ » رواه مسلم .

ڈ.اللَّه ثەمەدىسۇخۇمۇ أبو هريرة ئ بىھەرىسۇ ھېڭۈئىسۇغۇدۇ. ئەدىئەتەۋەتسۇ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئەئەمۇۋەدۇ. فرض ئۇسۇ ئەدۇڤۇمۇ ەمەسۇ ئەدىئەتسۇ ھەسۇمۇ ئەدىھەۋې څۇئەۋې ڤۇڭۇئەسۇ ئەۋڭۇئەسۇڭئەسۇڭئ ەڤۇئەڅۇڤۇڭ ئەۋۇبەۋۇ ڤۇڭۇھەسۇڭئەسۇڭئ ئەمۇڭۇھەمەئەسۇ.

1046- وعن عثمانَ بنِ عفان رضي اللَّه عنهُ قال : سمِعْتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : «ما مِن امْرِيءٍ مُسْلِمٍ تحضُرُهُ صلاةٌ مَكتُوبةٌ فَيُحْسِنُ وُضُوءَهَا ، وَخُشوعَهَا ، وَرُكُوعَها ، إِلاَّ كانت كَفَّارةً لما قَبْلَهَا مِنْ الذنُوبِ ما لم تُؤْتَ كَبِيرةٌ ، وَذلكَ الدَّهْرَ كلَّهُ » رواه مسلم .

ڈ.اللَّه ثەمەدىسۇخۇمۇ عثمانَ بنِ عفان ئ بىھەرىسۇ ھېڭۈئىسۇغۇدۇ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ

وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިފައެވެ. އެއްވެސް މުސްލިމެއްގެ ގައިގައި فَرِض ނަމާދު ވަގުތު ވަންނަން ފަހު އެއީ ރަނގަޅަށް وضوءކޮށް خشوع އާއި ރުކޫޢު ރަނގަޅަށް ކުރުމުން ކުރީގައި ކޮށްފައިވާ ފާފަތަކަށް އެއީ ކައްފާރާއެއް ވެގެން ދެއެވެ. ބޮޑު ފާފައެއް ނުކޮށް ހުއްޓެވެ. އަދި އެއީ ހަމަ ދުވަހަކަށް ނޫން ހުރިހާ ދުވަހަކު ވެސް އެހެންނެވެ.

188– باب فضل صلاة الصبح والعصر

ފަޖުރު ނަމާދާއި عصر ނަމާދުގެ މަތިކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

1047– عن أَبي موسى رضي اللَّه عنهُ أَنَّ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَنْ صلَّى البرْديْن دَخَلَ الجنَّة » متفقٌ عليه .

މާތް اللَّه ރުހިވޮޑިގެންވި أبو موسى ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ފިނިކަން ދުވަހުގެ ދެނަމާދު ކުރާމީހާ ސުވަރުގެ ވަދޭނެ ހުއްޓެވެ.

ދެނަމާދެވެ.(البرْدَيْن) ފިނިކަން ދުވަހުގެ ދެނަމާދު މުރާދުވަނީ ފަޖުރު ނަމާދާއި عَصر ނަމާދެވެ.

« البرْدانِ » : الصُّبْحُ والعَصرُ .

1048– وعن زهيْرٍ بن عِمارَةً بن رُويْبةَ رضيَ اللَّه عنْهُ قالَ : سِمِعْتُ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : « لَنْ يلجَ النَّار أَحدٌ صلَّى قبْلَ طُلوعِ الشَّمْس وَقَبْل غُرُوبِهَا » يعْني الفجْرَ ، والعصْرَ . رواه مسلم .

މާތް اللَّه ރުހިވޮޑިގެންވި زهيْرٍ بن عِمارَةً بن رُويْبة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ.އިރު އެރުމުގެ ކުރީގައިވާ ނަމާދާއި (އެބަހީ ފަޖުރު ނަމާދާއި) އަދި އިރުއޮއްސުމުގެ ކުރީގައިވާ ނަމާދާއި (އެބަހީ عَصر ނަމާދާއި) ދެނަމާދު ކުރާކަށްވުރެ ނަރަކައަށް ނުވަންނާނެ ހުއްޓެވެ. (އެބަހީ ނަރަކައިގެ ދަތިން ނުހުންނާނެއެވެ.)

1049- وعن جُندَبِ بن سُفْيانَ رضي اللَّه عنهُ قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فهُوَ في ذِمَّةِ اللَّهِ فَانْظُرْ يَا ابنَ آدم لاَ يَطْلُبَنَّك اللَّه مِنْ ذِمَّتِهِ بِشيءٍ » رواه مسلم.

ﷺاللَّه ﺗﻪﻣﺪﺳﻪﺳﺮﺧﻪﻣﺪﻭ جُندَبِ بن سُفْيان ﻛ ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺱ ﺑﺮﷺﻛﻪﺱﻪﺭﻪﺧﻪﺩﻪﻛ. ﻭﷺﺭﻪﺧﻪﻭﻪﺩﻪﻛ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﻪﺧﻪﻣﻪﻭﻪﺩﻪﻛ. ﻗﻪﻭﻪﺳ ﺳﻪﺭﷺﺗﻪﺭ (جماعة ﻛﻪﺭ) ﺗﻪﺱﻪﺭﻪﺑﻪﺳﻪﺭﻪﺩ ﻗﻪﺭﻪﻛ ﻩﻪﺩﻪﺑﻪﺭﷺﺳﻪﺭ الله سبحانه وتعالى ﻛﻪﺑﻪﺳﻪﺭﷺﻛ ﻗﻪﺭﻪﺳﻪﺭﻪﻛ. ﻭﷺﺩ ﻫ ﷺﻗﻪﺭﻪﺩﻪﻛ ﻗﻪﺭﻪﺑﻪﺭﷺﻩﻪﺩﻪﻛ! الله سبحانه وتعالى ﻫ ﻩﻪﺭﷺﺩﻪﻛ ﺑﻪﺳﷺﺭﷺ ﻛ ﻫﻪﺧﻪﻩﻪﺱ ﺑﻪﺩﻪﻫﻪﻛ ﺩﻪﻫﻪﻛﻪﺱ ﻫﻪﺷﷺﻛ ﻫﻪﺭﻪﺧﻪﺱﻪﺭﻪﻩﻪﺯﷺﺱ ﻫﻪﻗﻪﺭﻪﺧﻪﺱﻪﺭﻪﻩﻪﺯﷺﺱ ﻛﻪﻭﻪﺑﻪﺱ ﻩﻪﺯﻫﻪﻭﻫﻪ ﺳﻪﺩﷺﺧﻪﻭﻪﺯﻪﻛﻪﺱ ﺭﻪﺱﷺﺳﻪﺭﻪﺧﻪﺩﻪﻛ.

1050- وعن أَبي هُريرةَ رضي اللَّه عنهُ قالَ : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «يَتَعَاقَبُونَ فِيكم مَلائِكَةٌ بِاللَّيْلِ ، وملائِكَةٌ بِالنَّهَارِ ، وَيَجْتَمِعُونَ في صَلاةِ الصُّبْحِ وصلاةِ العصْرِ ، ثُمَّ يعْرُجُ الَّذِينَ باتُوا فِيكم ، فيسْأَلُهُمُ اللَّه وهُو أَعْلمُ بِهِمْ : كَيفَ تَرَكتمْ عِبادِي ؟ فَيقُولُونَ : تَرَكنَاهُمْ وهُمْ يُصَلُّونَ ، وأَتيناهُمْ وهُمْ يُصلُّون » . متفقٌ عليه .

ﷺاللَّه ﺗﻪﻣﺪﺳﻪﺳﺮﺧﻪﻣﺪﻭ أبو هريرة ﻛ ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺱ ﺑﺮﷺﻛﻪﺱﻪﺭﻪﺧﻪﺩﻪﻛ. ﻭﷺﺭﻪﺧﻪﻭﻪﺩﻪﻛ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﻪﺧﻪﻣﻪﻭﻪﺩﻪﻛ. ﻭﻫﻪﺭﻪﺧﻪﻭﻪﺳﻪﺭﻪﺱ ﺭﷺﻫﻪﻭﻪﺗﻪﺭﻪﺧﻪﺱﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺭﻪﺱﻪﺭﻪﺑﻪﺭ ﻗﻪﷺﺧﻪﺭﻪﺩﻪﺭ ملائِكَةٌ ﻫﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺱ ﻗﻪﺱﻪﺭﻪﺧﻪﺭ ﻫﻪﻗﻪﺭﻪﺧﻪﺑﻪﺭﻪﻩﻪﺭﻪﺧﻪﺱ ﻛﻪﺱﻪﺭﻪﺩﻪﺭﻪﻩﻪﺱ. ﻩﻪﻫﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺱ ﻗﻪﺱﻪﺭﻪﺯﻪﺭﻪﻩﻪﺱ ﻫﻪﻗﻪﺭﻪﺧ ﺗﻪﺧﻪﻣﻪﻭﻪﺩﻪﻛ. ﻭﻛﻪﻭﻪﺩﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﻩﻪﺱ ﻛﻪﺱﻪﺭﻪﺩﻪﺭ ﻛﻪﻭﻪﺩﻪﻛ. ﻗﻪﺱ ﻭﻫﻪﺭﻪﺧﻪﻭﻪﺳﻪﺭﻪﺱ ﺭﻪﺩ ﻛﻪﻭﻪﺩ ﻛﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﻭﻪﺩ ملائِكَةٌ ﻫﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺱ ﻩﻪﺱﻪﺭﻪﺩ ﻛﻪﺭﻪﺧﻪﻭﻪﺳﻪﺭﻪﺱ الله سبحانه وتعالى ﻩﻪﻫﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺱﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺱ ﺳﻪﻭﻪﺧ ﺗﻪﺧﻪﻣﻪﻭﻪﺩﻪﻛ. ﻩﻪﺭﻪ ﻩﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺳﻪﺭﻪﺱ ﺭﻪﺑﻪﺭﻪ ﺑﻪﺱﻪﺭﻪﺩﻪﻫﻪﺩ ﻩﻪﺱﻪﺭﻪﺧ ﺧﻪﺩﻪﺱ ﻗﻪﺱﻪﺭﻪﺧﻪﻩﻪﺱﻪﺭﻪﺧﻪﻭﻪﺩ حال ﻛﻪﺭﻪﺧﻪﺳ ﺧﻪﺩﻪﻛ. (ﺳﻪﻭﻪﺧﻪﺗﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﻭﻪﺩﻪﻛ.) ﻭﻫﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺱ ﻭﻫﻪﺩﻪﺱ ﻩﻪﺭﻪﺧﻪﺱ ﻩﻪﺱﻪﺭﻪﺧﻪﺱ ﻗﻪﺱﻪﺭﻪﺧﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺱ ﺑﻪﺱﻪﺭ حال ﻩﻪﺑﻪﺭﻪﺩ ﻫﻪﺧﻪﻛ. ﻩﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺱ ﻗﻪﺱﻪﺭﻪﺱﻪﺭﻪﺧﻪﻭﻪﺩﻪﻛ. ﻭﻫﻪﺩﻪﺱ ﻩﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﻭﻪﺳﻪﺭﻪﺱ ﻗﻪﺱﻪﺭﻪﺧﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺭﻪﺱﻪﺭﻪﺧﻪﺭ ﻩﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺳﻪﺭﻪﺱ ﻭﻫﻪ ﺳﻪﺭﷺﻗﻪﺭﻪﺧﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺱ ﻫﻪﺧﻪﻭﻪﺩﻪﻛ. ﻫﻪﺭﻪ ﻭﻫﻪﺩﻪﺱ ﻗﻪﺭﻪﺧﻪﻩﻪﺱ ﻩﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺳﻪﺭﻪﺱ ﻭﻫﻪ ﺳﻪﺭﷺﻗﻪﺭﻪﺧﻪﺑﻪﺭﻪﺧﻪﺱ ﻫﻪﺧﻪﻭﻪﺩﻪﻛ.

1051- وعن جَرِيرِ بنِ عبدِ اللَّهِ البجليِّ رضيَ اللَّه عنهُ قال : كنا عِندَ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَنَظَرَ إِلى القَمرِ لَيْلَةَ البَدْرِ ، فقال : « إنكم سَتَرَوْنَ ربكمْ كما تَرَوْنَ هذا القَمر ، لا تُضَامُّونَ في رُؤْيَتِهِ، فَإِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لا تُغْلبُوا عَلى صلاةٍ قَبْل طُلُوعِ الشَّمْسِ ، وَقَبْل غُرُوبِها فافْعلُوا» متفق عليه .

މާތްالله ރުޟާވެވޮޑިގެންވި جَرِيرِ بنِ عبدِ اللَّه البجليّ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.
(އަޅުގަނޑުމެން) ތިބީމުން نبيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ޙަޟްރަތު ތިބީމެވެ. ފަހެ އަލިކަމުގެ ފުރިހަމަ
ސާފުވެގެންވާ ހަނދަށް ބެއްލެވިއެވެ. އަދި ވިދާޅުވި حديث ގައިވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން
މިހަނދު ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ފަދައިން ތިޔަބޭފުޅުން ދެކެވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ.
އަދި ދެކުމުގައި ތިޔަބޭފުޅުންނަކަށް ފުށުއެރުމެއް އަނިޔާއެއް ނުލިބޭނެއެވެ.
(ވީމާ) ފަހެ އިރުއަރުމުގެ ކުރީގައިވާ ނަމާދުގައި (އަހަރެ ފަޖުރު ނަމާދުގައި) އަދި އިރުއޮއްސުމުގެ
ކުރީގައިވާ ނަމާދުގައި (އަހަރެ عَصر ނަމާދުގައި) ދޫނުކުރުމަށް ކުޅަދާނަވާނަމަ ކަލޭގެ
ބޭފުޅުންގެ ގަދަކަމުން ވަގުތުގައި ނަމާދު ކުރެއްވުމަށް ތިޔަބޭފުޅުން ހިތްވަރު ދޭ
އެކަން އަމަލު ކުރައްވާށެވެ. (އަހަރެ ފަޖުރު ނަމާދާއި عصر ނަމާދު ސަލާމަތްކުރައްވާށެވެ.)

وفي روايةٍ : « فَنَظَرَ إِلى القَمر لَيْلَةَ أَرْبَعَ عَشرَةَ » .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ފަހެ އަލިކަމުގެ ފުރިހަމަ ސާފުވެގެންވާ ހަނދަށް ބެއްލެވިއެވެ.

1052– وعن بُرَيْدَةَ رضيَ اللَّه عنهُ قال : قالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ تَرَكَ صَلاةَ العصْر فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ »
رواه البخاري .

މާތްاللَّه ރުޟާވެވޮޑިގެންވި بُرَيْدَة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. عَصر ނަމާދު ދޫކޮށްފައި ހުރިމީހާގެ ހުރިހާ ޢަމަލުތަކުގެ ثواب ބާޠިލުވެއްޖެއެވެ.

189- باب فضل المشي إلى المساجد

މިސްކިތަށް ހިނގާފައި ދިޔުމުގެ މާތްކަން ބަޔާންކުރެވިގެންވާ باب

1053– عن أَبي هريرةَ رضيَ اللَّه عنهُ أَنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَنْ غَدا إِلى المسْجِدِ أَوْ رَاحَ ، أَعَدَّ اللَّه لهُ في الجَنَّةِ نُزُلاً كُلَّمَا غَدَا أَوْ رَاحَ » متفق عليه .

މާތްاللَّه ރުޟާވެވޮޑިގެންވި أبو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކު ހެނދުނު ނުވަތަ ހަވީރު މިސްކިތަށް ދާނަމަ الله

سبحانه وتعالى ތިމަންމަ ފާފަ ކުރެއްވުމަށް ދެމަފިރިންގެ ދަރިންނަށް ތިމަންމަ ދެކެ ލޯބި ކުރ

ދިވެހިބަހުން) حديث ކިޔުންތެރިން. ހަދީޘް الله سبحانه وتعالى ގެ ثواب ގެ ބާބުތަކުގެ ތިރީގައިވާ.

1056- وعن جابرٍ رضيَ اللَّه عنهُ قال : خَلَتِ البِقَاعُ حَوْلَ المسْجِد ، فَأَرادَ بَنُو سَلِمَةَ أَنْ يْنتقلُوا قُرْبَ المسْجِد ، فَبَلَغَ ذلكَ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقالَ لهم : « بَلَغَنِي أَنَّكُمْ تُرِيدُونَ أَن تَنْتَقِلُوا قُرْبَ المسْجِد ؟ قالوا : نعم يَا رَسولَ اللَّهِ قَدْ أَرَدنَا ذَلكَ ، فقالَ : « بَنِي سَلمَةَ ديارَكُمْ تُكْتَبْ آثارُكُمْ ، ديارَكُمْ تُكْتَبْ آثارُكُمْ » فقالوا : ما يَسُرُّنَا أَنَّا كُنَّا تَحَولْنَا : رواه مسلم ، وروى البخاري معناه من رواية أنَس .

ؤ.اللَّه ތުރުންފެށުނު جابر ގެ ކިތާބުން ލިޔެފައިވާ. ފާހަގަކުރާ.(ގެ ކުރިން) المسْجِد النبوي ގެ ގާތުގައި ހިންގަމުން ދިޔައީ. ބައްޕަތަކުން بَنُو سَلِمَة ގެ قبيلةގެ ފަރާތުން ގެންނަ ހަދީޘް ތަކެއް. ކަލާ ގެ ގާތުގައި نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކައިރީ ދަތުރުކުރާ. ކިޔާ ދިނުން ކަމުގައި. ކަލާ ގެ ގާތުގައި ކަލާ ގެ ގާތުގައި ހަދީޘް ތަކެއް ކިޔާ ދިނުން ކަމުގައި. ކަލާ ގެ ގާތުގައި ކަލާ ގެ ގާތުގައި ހަދީޘް ތަކެއް ކިޔާ ދިނުން ކަމުގައި؟ ކަލާ ގެ ގާތުގައި ކަލާ ގެ ގާތުގައި. ކަލާ ގެ ގާތުގައި. ؤ.اللَّه ގެ ގާތުގައި. ކަލާ ގެ ގާތުގައި ކަލާ ގެ ގާތުގައި ކަލާ ގެ ގާތުގައި

ފުރަތަމަ جماعةގައި) ނަމާދު ކޮށްފިމީހާގެ أجر އެކަނި ނަމާދުކޮށްލުމުގެ ނިދައިގެންނަމީހާއެކު ވެއެވެ
އެބައިގެންނައިން ބޭހުވިގެންވެއެވެ.

1058- وعن بُرَيدَةَ رضي اللَّه عنه عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « بشِّروا المِشَائِينَ في الظُّلَمِ إلى المسَاجِدِ بِالنور التَّامِّ يَوْمَ القِيامَةِ » رواه أبو داود والترمذي .

ރަضِياللَّه ޢަންހުގެ ރިވާކުރެއްވި بُرِيْدَة، نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަދީސެއް ރިވާކުރެއްވި حديث އެއްގައި ވެއެވެ. އަނދިރީގައިވާ حديث ކުރައްވައެވެ. ކަޅުއަނދިރީގައި މިސްކިތަށް މިސްކިތަށް
ހިނގައިދާމީހުންނަށް ދުވަހުން قيامة ދުވަހުން އަލިކުރާ ފުރިހަމަ ނޫރާއި އަލިކަން ލިބޭނެކަމުގެ
އުފާވެރި ޚަބަރު ދީންވެ.

1059- وعن أبي هريرةَ رضيَ اللَّهُ عنهُ أَنَّ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « أَلا أَدُلُّكُمْ عَلى مَا يمْحُو اللَّهُ بِهِ الخَطَايَا ، وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ ؟ قَالُوا : بَلى يا رسولَ اللَّهِ . قَالَ: « إِسْباغُ الْوُضُوءِ عَلى المكَارِهِ ، وَكَثْرَةُ الخُطَا إِلى المسَاجِدِ ، وَانْتِظَارُ الصَّلاةِ بعْد الصَّلاةِ ، فَذلِكُمُ الرِّباطُ ، فَذلكُمُ الرِّباطُ » رواه مسلم .

ރަضِياللَّه ޢަންހުގެ ރިވާކުރެއްވި أبو هريرة ގެ ހަދީސެއް ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަށް ފާފަތައް ފުހެލައްވާ އަދި
ދަރަޖަތައް މަތިވެރިކުރާ އަމަލެއް ބުނެދީފާނަމެވެ؟ އެބަހާވަތަށް ޤަބޫލުވެއެވެ. އާދެވެ. ﷲ ގެ
ރަސޫލާއެވެ. حديث ކުރައްވައެވެ.އުނދަގޫވާ ވަގުތުތަކުގައި ފުރިހަމަކޮށް وضوء ކުރުމާއި މިސްކިތަށް
އަދުގެ ގިނަގިނައިން ހިނގައިދިއުމާއި އެއްނަމާދުކޮށް އަނެއްނަމާދަށް އިންތިޒާރު ކުރުމެވެ. ހުރިހާ
ފާހަގަތައް. ދިފާޢު ރިބާޠުގައި އެއްބާއްޖެހުމުގެ ދިފާޢު ރިބާޠުގައި ދިފާޢު ރިބާޠުގައި
ދިފާޢުވެރިޔާ އެއްވެ.

1060- وعن أَبي سعيدٍ الخدْرِيِّ رضيَ اللَّهُ عنهُ عنِ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «إِذا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ المسَاجِد فاشْهدُوا لَهُ بِالإِيمَانِ » قال اللَّه عزَّ وجلَّ : { إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَن بِاللَّهِ والْيومِ الآخِرِ } الآية . رواه الترمذي وقال : حديث حسن .

ރަضِياللَّه ޢަންހުގެ ރިވާކުރެއްވި أبو سعيدٍ الخدْرِيّ ، نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަދީސެއް
ރިވާކުރެއްވި އެވެ. އަނބިޔާ حديث ކުރައްވައެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަށް މީހަކު މިސްކިތަށް

ۋەقىتتە ئەسىرەپتىسىزلىنىدىغىنى ئۈچۈنمۇ ھەقىقىي دەھكەتتۇر ھېكمەتلىرىنى ئېيتقىنكى.

ئۇنىڭ الله سبحانه وتعالى ئېيتقان : { إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ } (التوبة 18) دېگىنىدە:-الله جىسمانىي كۆزىنى كۆرگەن ئادەمنى ئەمەس، الله نىڭ ئاخىرەت كۈنىگە ئىمانى چىن بولغان كىشىنى كۆزدە تۇتىدۇ.

190- باب فضل انتظار الصلاة

بابٌ فضل انتظار الصلاة

1061- عنْ أَبي هريرةَ رضيَ اللَّه عنهُ أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « لا يَزَالُ أَحَدُكُمْ في صَلاةٍ مَا دَامتِ الصَّلاَةُ تَحْبِسُهُ ، لا يَمْنَعُهُ أَنْ يَنْقَلِبَ إلى أَهْلِهِ إلاَّ الصَّلاةُ » متفقٌ عليه .

ئۇنىڭ ئابو ھۇرەيرە رسول الله صلى الله عليه وسلم دىن رىۋايەت قىلغان ھەدىسى: ئەگەر بىرەرىڭلار نامازخانىدا نامازنى كۈتۈپ ئولتۇرسا ئۇ نامازنى ئۇنى ئائىلىسىگە قايتىشتىن توسمىغان بولسا ئۇ ئادەم نامازدا ھېسابلىنىدۇ.

1062- وعنه أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « الملائِكَةُ تُصَلِّي عَلَى أَحَدِكُمْ مَا دَامَ في مُصَلاَّهُ الَّذي صَلَّى فِيهِ مَا لَمْ يُحْدِثْ ، تَقُولُ : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ » رواه البخاري .

يەنىلا ساھابى (ئەبۇ ھۇرەيرە) ئۇنىڭ ئابو ھۇرەيرە رسول الله صلى الله عليه وسلم دىن رىۋايەت قىلغان ھەدىسى: ئەگەر بىرەرىڭلار نامازخانىدا نامازنى كۈتۈپ ئولتۇرسا ئۇ نامازنى ئۇنى ئائىلىسىگە قايتىشتىن توسمىغان بولسا ئۇ ئادەم نامازدا ھېسابلىنىدۇ. ئۇ ئادەم ھەدەس قىلمىغان ۋاقىتتا پەرىشتىلەر ئۇنىڭ ئۈچۈن (ياخشىلىق) دۇئا قىلىدۇ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ دېگىنىدە:- ئى الله ئۇنى مەغپىرەت قىلغىن! ئى الله ئۇنىڭغا رەھىم قىلغىن!

1063- وعن أَنس رضيَ اللَّه عنهُ أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَخَّرَ لَيْلَةً صلاةَ الْعِشَاءِ إلى شَطْرِ اللَّيْلِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بوَجْهِهِ بَعْدَ ما صَلَّى فقال : « صَلَّى النَّاسُ وَرَقَدُوا ولَمْ تَزَالُوا في صَلاةٍ مُنْذُ انْتَظَرْتُموها » رواه البخاري .

ރާޟިﷲ ޢުރުސުނުގެއްވި أنس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަދަކަސަވަރުން އެއްފަހަރަކު
رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عشاءނަމާދު ފަސްކުރެއްވީ ދަންވަރު ބައިވަންދެނެވެ. ދެން
ނަމާދުކުރެއްވުމަށްފަހު ތިމަންމެނާއި މޫނުބަލަކޮށް ކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ حديث ކުރެއްވިއެވެ.
މީސްތަކުން ނަމާދުކޮށް ނިދާފައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ނަމާދުކުރުމަށްފަހު ނަމާދަށްބަލާ
އިންތިޒާރުކުރާން ދިޔަ ހުރިހާ ވަގުތެއްގައި ތިބި ނަމާދު ކުރަންތިބިގައެވެ.

191- باب فضل صلاة الجماعة

ﺑﺎﺏ ﻓﻀﻞ ﺻﻼﺓ ﺍﻟﺠﻤﺎﻋﺔ

1064- عن ابنِ عمَر رضي اللَّه عنهما أَنَّ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «صَلاةُ الجَمَاعَةِ أَفضَلُ مِنْ صَلاةِ الفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ درَجَةً » متفقٌ عليه .

1064- ﻋﻦ ﺍﺑﻦ ﻋﻤﺮ ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻬﻤﺎ ﺃَﻥَّ ﺭﺳﻮﻝَ ﺍﻟﻠَّﻪ ﺻَﻠّﻰ ﺍﻟﻠﻪُ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ﻭﺳَﻠَّﻢ ﻗﺎﻝ : «ﺻَﻠﺎﺓُ ﺍﻟﺠَﻤَﺎﻋَﺔِ ﺃَﻓﻀَﻞُ ﻣِﻦْ ﺻَﻠﺎﺓِ ﺍﻟﻔَﺬِّ ﺑِﺴَﺒْﻊٍ ﻭَﻋِﺸْﺮِﻳﻦَ ﺩﺭَﺟَﺔً » ﻣﺘﻔﻖٌ ﻋﻠﻴﻪ .

1065- وعن أَبي هريرة رضيَ اللَّه عنهُ قال : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «صَلاةُ الرَّجُلِ في جَماعةٍ تُضَعَّفُ عَلى صلاتِهِ في بَيْتِهِ وفي سُوقِهِ خمساً وَعِشْرينَ ضِعفًا ، وذلكَ أَنَّهُ إذا تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ خَرَجَ إلى المسْجِدِ ، لا يُخْرِجُه إلاَّ الصَّلاةُ ، لَمْ يَخْطُ خَطْوةً إلاَّ رُفِعَتْ لَه بهَا دَرَجَةٌ ، وَحُطَّتْ عَنْه بهَا خَطِيئَةٌ ، فَإذا صَلى لَمْ تَزَلِ الملائِكَة تُصَلِّي عَلَيْهِ مَا دَامَ في مُصَلاَّه ، مَا لَمْ يُحْدِثْ ، تَقُولُ : اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ ، اللَّهُمَّ ارحَمْهُ . وَلا يَزَالُ في صَلاةٍ مَا انْتَظَرَ الصَّلاةَ » متفقٌ عليه . وهذا لفظ البخاري .

1065- ﻭﻋﻦ ﺃَﺑﻲ ﻫﺮﻳﺮﺓ ﺭﺿﻲَ ﺍﻟﻠَّﻪ ﻋﻨﻪُ ﻗﺎﻝ : ﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝُ ﺍﻟﻠَّﻪِ ﺻَﻠّﻰ ﺍﻟﻠﻪُ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ﻭﺳَﻠَّﻢ : «ﺻَﻠﺎﺓُ ﺍﻟﺮَّﺟُﻞِ ﻓِﻲ ﺟَﻤَﺎﻋَﺔٍ ﺗُﻀَﻌَّﻒُ ﻋَﻠﻰ ﺻﻼﺗِﻪِ ﻓِﻲ ﺑَﻴْﺘِﻪِ ﻭﻓِﻲ ﺳُﻮﻗِﻪِ ﺧﻤﺴﺎً ﻭَﻋِﺸْﺮِﻳﻦَ ﺿِﻌﻔًﺎ ، ﻭﺫﻟﻚَ ﺃَﻧَّﻪُ ﺇِﺫﺍ ﺗَﻮَﺿَّﺄَ ﻓَﺄَﺣْﺴَﻦَ ﺍﻟْﻮُﺿُﻮﺀَ ﺛُﻢَّ ﺧَﺮَﺝَ ﺇِﻟﻰ ﺍﻟﻤﺴْﺠِﺪِ ، ﻻ ﻳُﺨْﺮِﺟُﻪ ﺇِﻟاَّ ﺍﻟﺼَّﻼﺓُ ، ﻟَﻢْ ﻳَﺨْﻂُ ﺧَﻄْﻮﺓً ﺇِﻟاَّ ﺭُﻓِﻌَﺖْ ﻟَﻪ ﺑِﻬَﺎ ﺩَﺭَﺟَﺔٌ ، ﻭَﺣُﻄَّﺖْ ﻋَﻨْﻪ ﺑِﻬَﺎ ﺧَﻄِﻴﺌَﺔٌ ، ﻓَﺈِﺫﺍ ﺻَﻠﻰ ﻟَﻢْ ﺗَﺰَﻝِ ﺍﻟﻤَﻼﺋِﻜَﺔ ﺗُﺼَﻠِّﻲ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ﻣَﺎ ﺩَﺍﻡَ ﻓِﻲ ﻣُﺼَﻠاَّﻩ ، ﻣَﺎ ﻟَﻢْ ﻳُﺤْﺪِﺙْ ، ﺗَﻘُﻮﻝُ : ﺍﻟﻠَّﻬُﻢَّ ﺻَﻞِّ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ، ﺍﻟﻠَّﻬُﻢَّ ﺍﺭﺣَﻤْﻪُ . ﻭَﻻ ﻳَﺰَﺍﻝُ ﻓِﻲ ﺻَﻼﺓٍ ﻣَﺎ ﺍﻧْﺘَﻈَﺮَ ﺍﻟﺼَّﻼﺓَ » ﻣﺘﻔﻖٌ ﻋﻠﻴﻪ . ﻭﻫﺬﺍ ﻟﻔﻆ ﺍﻟﺒﺨﺎﺭﻱ .

1066- وعنهُ قالَ : أَتَى النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَجُلٌ أَعمى فقال : يا رسولَ اللَّهِ ، لَيْس لي قَائِدٌ يقُودُني إِلي المِسْجِدِ ، فَسأَلَ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَن يُرَخِّصَ لَهُ فَيُصَلِّيَ في بيْتِهِ ، فَرَخَّص لَهُ ، فَلَمَّا وَلىَّ دَعَاهُ فقال له : هلْ تَسْمَعُ النِّدَاءَ بِالصَّلاةِ ؟ » قال : نَعَمْ ، قال : « فَأَجِبْ » رواه مسلم .

ތަރިގ ގ صحابى (ތަޤަރ ފުރާއްކަ أبو هريرة)ގ ބަހަރުކ ތިފާގެންކުރެވ. ފާތިހާ ތަފާސީލ (ތަމްލީކުވ) نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ތަރިކ ލާމަ ކުރެވ ތަކުލީފ ދީފަ ތަނ. ތަމްލީކ ތަކުލީފ ދީފ ތަނ. ތިއާ ގ ތަފާސީލ ފާތިހާ ކުރެވ. ތިތަނ ތަކުލީފ ދީފ ތަނ ކ ތަމްލީކ ތަކުލީފ ދީފ ތަނ ގ ތަރިކ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތަކ ތަކުލީފ ދީފ ތަނ. ތަރިކ ތަކުލީފ ދީފ ތަނ ކ ތަމްލީކ ތަކުލީފ ދީފ ތަނ ގ ތަރިކ ތަކުލީފ ދީފ ތަނ. (ތަކ) ތަރ ތަކުލީފ ދީފ ތަނ ތަކ ތަކުލީފ ދީފ ތަނ. ތަމްލީކ ތަކުލީފ ދީފ ތަނ ކ ތަކުލީފ ދީފ ތަނ. ތަފާސީލ ތަކ ތަކ ތަކ

1068- وعن أبي هريرةَ رضي اللَّه عنهُ أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : «وَالَّذِي نَفْسِي بِيدِهِ لَقَدْ هَمَمْت أَن آمُرَ بِحَطَبٍ فَيُحْتَطَب ، ثُمَّ آمُرَ بالصَّلاةِ فَيُؤذَّنَ لَهَا ، ثُمَّ آمُرَ رَجُلاً فَيَؤُمَّ النَّاسَ ثُمَّ أُخَالِفَ إِلى رِجَالٍ فأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بيوتهم» متفقٌ عليه .

ڏُمْاللَّه ثَمْرُ ـــ ثْسْرَخْرُمْ أبو هريرة ئ بِرَهَرِمْ ثِرڤُوَئَكْسْرڤُرَمْئ. رَرَبَرَمَرَوَثَمْرْمْ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـــديث ثْبَئَمْرُوِرَمْئ. وِرَحْسْرَمَـــثْڏُرَّئ سَرْڤْـــ ثَرِرڤُرَّئ ثَرَمْڤْزَئَرِڤُ ثِرڤُرَّ ئَكْسْرِڤِ ثْڤُبَرَمَرَحْرَمْئ. وِرَحْسْرَمَـــثْڏُرَّ جِرَبَرْ ثَرَثَرَمْبَرَمَرَحْرَمْ ڤْزَسْڤُزَرِ ثَرْسْ سَرَّمَرَثَرْمْ هَسْرِئَڤُرَّزِرِ ثَرَبِرِ جِرَبَرْ ڤْزَسْڤُ ثَڤُرَّمَرَهَرْ رُـــثْرَمْ ثَرْڤُوِرِسْ جِرَسْ هَرَّزَرِ ثَرِجِرَسْرَئَ ئَرَهَرْ ثَرَسْڤُرَّرَسَرَّ وِرَحْسْرَمَـــثْڏُرَّئ رِرَهَرْثَرَهَرَمَرَحْرَمْئ.

1069- وعن ابنِ مسعودٍ رضي اللَّه عنهُ قال : مَنْ سَرَّه أَن يَلْقَي اللَّه تعالى غدًا مُسْلِمًا فَلْيُحَافِظْ عَلى هَؤُلاءِ الصَّلَوات حَيْثُ يُنادَي بِهنَّ ، فَإِنَّ اللَّهَ شَرَعَ لِنَبِيِّكم صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم سُنَنَ الهُدَى وَإِنَّهُنَّ مِن سُنَنِ الهُدى ، وَلَو أَنَّكُمْ صلَّيْتم في بُيوتِكم كما يُصَلِّي هذا المتَخَلِّف في بَيتِهِ لَتَركتم سُنَّة نَبِيِّكم ، ولَو تَركتم سُنَّةَ نَبِيِّكم لَضَلَلْتُم ، ولَقَد رَأَيْتُنَا وما يَتَخَلَّف عَنها إلاَّ منافق مَعْلُومُ النِّفَاق ، وَلَقَدَ كانَ الرَّجُل يُؤتَى بِهِ ، يُهَادَي بيْنَ الرَّجُلَيْنِ حَتَّى يُقَامَ في الصَّفِّ. رواه مسلم .

ڏُمْاللَّه ثَمْرُ ـــ ثْسْرَخْرُمْ عبدِ اللَّهِ ابنِ مسعود ئ بِرَهَرِمْ ثِرڤُوَئَكْسْرڤُرَمْئ. وِڤُرْڤُوِرَمْئ. ڏُرَرَّ قيامةڤُرَرَ ثَـــْرِخْرَمْئ ئَڤُرَئَرِ رْئَرَئَسْ الله سبحانه وتعالى ڤُرِ هَرْڤُرَخْرُّسْ ثَڤُرِرِّ ڤُرَ جِسَرَّڤُرَهَرَسْ ئَڤُرَثَسْ ثَرَمْ ثَرَمْبَرَڤُثِرڤُرَّئ. ثَرَئِسِ رَرَبَرَمَرَوَثَمْرْمْ الله سبحانه وتعالى وِثَرَهَرِرِجِرْسْرَئ نبيڤُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ثَرَسْ رِڤُرَهَرْئ ثَرَهَرَمْ شَـــْرَبَرْمَبَرْئَرَمْرْئ. ثَرَبِرِ رَرَبَرَمَرَوَثَمْرْمْ ثَرَسَرَّڤُرَهَرَبَرِ ثَ رِڤُرَهَرْئ ڤْئَرِمْرْمْ ثَهَرْئَرْئ. ثَرَبِرِ وِثَرَهَرِرِجِرْسْرَمْ جِـــْبِرِهَرْمْ سَرِمْـــ ئَرَئَرِ سَرَّڤُرْبَرَّ جِرْسْرَسَّ ثَرْڤُرَڤُرِمْرْمْ وِثَرَهَرِرِجِرْسْرَئ ئَڤُرَبَرَئَرِ سَرَّڤُرْبَرَمَرْڤُرَثَرِرِڤُرَسَرَ ثَرَبَرْسْرَڤُرَّرِ وِثَرَهَرِرِجِرْسْرَمْ وِثَرَهَرِرِجِرْسْرَئ سَرَهْثَرَّئ ـــْسْرَسَرْمْ ڤُرْبَرْسْرَجِرْئَرَئ. ثَرَبِرِ وِثَرَهَرِرِجِرْسْرَمْ وِثَرَهَرِرِجِرْسْرَئ نبيڤُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ـــْسْرَسَرْمْ ڤُرْبَرْسْرَخَرِڤُرَسَرَ ثَرِرِسْرَمْ وِثَرَهَرِرِجِرْسْرَمْ رَئَ ڤُرَئَرْڤُرِسِرِئ. ثَرَبَرَئَرْڤُرَسْرَئ ئَرَئَرِ منافقسَرَمْ ڤُرَڤُرَئَسْرَّ منافقسْرْسْرِ جماعة ئَرِ سَرَّڤُرَسْ رُـــْرَمْڤُرَڤُرَسْ ڤُـــْڤُرَسْرِوِهَـــْسْرَبَرَسْ وِرَحْسْرَسَرَمْ وَسِ ڤُسِرِڤُرَئ. ثَرَبِرِ(ثَرَبَرَئَ جِرَسْ جماعةئَرِ سَرَّڤُرْبَرَمَرَحْرَمْ ثِـــْبَرَسْرْڤُرَّ جِرْسْرَوَثَرِرِ) ثَرَجِرِجِرَّئ ئَرِئَرِ ڤُرَجِرِسْ رِڤُرِئَسْ ئَسْرَـــْ ـــَڤُرَسْ ئَرْڤُرَثَرَحْرَمْ ئَسْرَڤُرِئَرْئ.

وفي روايةٍ له قال : إِنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَلَّمَنَا سُنَنَ الهُدَى ، وَإِنَّ مِن سُنَنِ الهُدَى الصَّلاَةَ في المَسجِدِ الذي يُؤَذَّنُ فيه

ތަރި مسلمގ ތިމަތަށަކަށްވެގެންވާ صحابي (ރަސްގެ ފާނާއެކު ދެކޮޅަށް ހުންނަ) عبدِ اللَّهِ ابنِ مسعود)ވަފާތުވެގެންވާ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވަނަ ހަ ދުވަހުގެ ފަހުން ދެ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ދެ ދަރިންނަށް ދެ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ.

1070- وعن أَبي الدرداءِ رضي اللَّه عنه قال : سمعت رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « ما مِن ثَلاثَةٍ في قَرْيَةٍ ولا بَدْوٍ لا تُقَامُ فِيهِمُ الصَّلاةُ إِلاَّ قدِ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ . فَعَلَيكُمْ بِالجَمَاعَةِ ، فَإِنَّمَا يأْكُلُ الذِّئْبُ مِنَ الغَنمِ القَاصِيَةَ » رواه أبو داود بإسناد حسن .

ؤَمْاللَّه تَمْدْـهْسْتْرَحْمْوِ أبو الدرداءِ ގ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ފެށިގެ ދެ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. ތިންވަނަ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. حديث ފެށިގެ ދެ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. ތިންވަނަ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. جماعة ގެ ދަށުން ތިންވަނަ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. شَيطَان ގެ ދަށުން ތިންވަނަ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. ވާ ތިންވަނަ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. جماعةގެ ދަށުން ތިންވަނަ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. ދެ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. ދެ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. ދެ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ.

192- باب الحثِّ على حضور الجماعة في الصبح والعشاء

ފަހެ ދެ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ ތިން ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ ތިން ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ ތިން ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ باب

1071- عنْ عثمانَ بنِ عفانَ رضيَ اللَّه عنهُ قالَ : سمعتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : «مَنْ صَلَّى العِشَاءَ في جَمَاعَةٍ ، فَكَأَنَّمَا قامَ نِصْف اللَّيْل وَمَنْ صَلَّى الصبْح في جَمَاعَةٍ ، فَكَأَنَّمَا صَلَّى اللَّيْل كُلَّهُ » رواه مسلم .

ؤَمْاللَّه تَمْدْـهْسْتْرَحْمْوِ عثمانَ بنِ عفان ގ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ފެށިގެ ދެ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. ތިންވަނަ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. حديث ފެށިގެ ދެ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ. عشاءގެ ދަށުން ތިންވަނަ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ ގެ ދަށުން ތިންވަނަ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ ގެ ދަށުން ތިންވަނަ ދަރިންގެ ބައްޕަ ކަމުގައި ވަފާތުވެގެންވާ.

ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ތަރުޣީބު ދިނުމާއި ބެހޭ ކަންކަން ފާހަގަ ކުރުން.

وفي روايةِ الترمذيّ عنْ عثمانَ بنِ عفانَ رضي اللَّه عنهُ قال : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «مَنْ شَهِدَ العِشَاءَ في جَمَاعةٍ كان لهُ قِيامُ نِصْفِ لَيْلَة ، ومَنْ صَلَّى العِشَاءَ والْفَجْر في جَمَاعَةٍ، كَانَ لَهُ كَقِيَامِ لَيْلَة » قال التِّرمذي : حديثٌ حسن صحيحٌ .

التِّرمذيﷺ ތިރީގައިވާ ގޮތަށް ވިދާޅުވެއެވެ. ދެއްވި ކަލާނގެ ﷺ عثمانَ بنِ عفان ﷺ ތިރީގައިވާ ގޮތަށް ވިދާޅުވެއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާލެއްވެ. عشاءَ ތަރާވީހ ކުރުމަށް ކުރިއަށް ދާ ފަރާތުން ބޭނުންވާ ثواب ލިބެއެވެ. ފަރުދުން ތަރާވީހ ކުރުމަށް ކުރިއަށް ދާ ފަރާތުން ثواب ލިބެއެވެ.

1072- وعن أَبي هُريرة رضيَ اللَّه عنهُ أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « وَلَوْ يعْلَمُونَ مَا في العَتمَةِ والصُّبْحِ لأَتَوْهُما وَلَو حبْوًا » متفقٌ عليه . وقد سبق بطولِهِ .

ދެއްވި ކަލާނގެ ﷺ أبو هريرة ﷺ ތިރީގައިވާ ގޮތަށް ވިދާޅުވެއެވެ. ކަލާނގެ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާލެއްވެ. ތިމަންމެ عشاءَ ތަރާވީހ ކުރުން جماعةً ކުރުމަށް ކުރިއަށް ދާ ފަރާތުން ބޭނުންވާ ثواب ލިބެއެވެ.

1073- وعنهُ قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَيْسَ صَلاةٌ أَثْقَلَ عَلَى المُنَافِقِينَ مِنْ صلاة الفَجْرِ وَالعِشاءِ وَلَوْ يَعْلَمُونَ ما فِيهما لأَتَوْهُما وَلَوْ حبْوًا » متفق عليه .

ތިރީގައިވާ صحابى (ރަ) ﷺ أبو هريرة ﷺ ތިރީގައިވާ ގޮތަށް ވިދާޅުވެއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާލެއްވެ. ފާހަގަ ކުރެއްވެ. ތިމަންމެ عشاءَ ތަރާވީހ ކުރުން ކުރިއަށް ދާ ފަރާތުން ބޭނުންވާ ثواب ލިބެއެވެ. ފަރުދުން ތަރާވީހ ކުރުމަށް ކުރިއަށް ދާ ފަރާތުން ބޭނުންވާ ثواب ލިބެއެވެ.

193- باب الأمر بالمحافظة على الصلوات المكتوبات
والنهي الأكيد والوعيد الشديد في تركهنَّ

فرض ނަމާދުތަކަށް ރައްކާތެރިވުމަށް ކުރެވިފައިވާ އަމުރާއި އެނަމާދުތައް އަޅައިލުމުގެ މައްޗަށް ކުރެވިގެންވާ ގަދަފަދަ ނަހީ ތަކާއި ބޮޑުވެގެންވާ وعيدތައް ބަޔާންވެގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى (البقرة 238): { حافظوا على الصلوات والصلاة الوسطى } .

ތިޔަބައިމީހުން ނަމާދުތަކާއި، އަދި، މެދުނަމާދުގެ ރައްކާތެރި ވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ!

وقال تعالى(التوبة 5): { فإن تابوا، وأقاموا الصلاة، وآتوا الزكاة فخلوا سبيلهم } .

ފަހެ، އެއުރެން توبةވެ، ނަމާދު قائمކޮށް، ޒަކާތްދީފި އުޅެފިނަމަ، ދެން އެއުރެން މިނިވަންކަމާއެކު ދޫކޮށްލާށެވެ!

1074- وعن ابنِ مسعودٍ رضي اللَّه عنهُ قالَ : سَأَلتُ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: أَيُّ الأَعْمَالِ أَفْضَلُ ؟ قال : « الصَّلاةُ على وَقْتِها » قلتُ : ثُمَّ أَيٌّ ؟ قال : « بِرُّ الوَالِدَيْنِ » قلَتُ : ثُمَّ أَيٌّ ؟ قال : « الجهادُ في سَبِيلِ اللَّهِ » متفقٌ عليه .

މާތްاللهރުހިވޮޑިގެންވާ عبدِ اللَّهِ ابنِ مسعودގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހުގައި ތިމަންނަ ސުވާލު ދެންނެވީމެވެ. އެންމެ މާތްވެގެންވާ އަމަލަކީ ކޮބައިތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ނަމާދު އޭގެ ވަގުތުގައި ކުރުމެވެ. ތިމަންނަ ދެންނެވީމެވެ. ދެން ކޮން ޢަމަލެއްތޯއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮ ހިތުމެވެ. ތިމަންނަ ދެންނެވީމެވެ. ދެންކޮން ޢަމަލެއްތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله ގެ މަގުގައި ޖިހާދު ކުރުމެވެ.

1075- وعن ابنِ عمرَ رضيَ اللَّه عنهما قال : قالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «بُنِيَ الإِسَلامُ على خَمْسٍ : شَهادَةِ أَنْ لا إِلهَ إِلاَّ اللَّه ، وأَنَّ مُحمداً رسولُ اللَّهِ ، وإِقامِ الصَّلاةِ ، وَإِيتاءِ الزَّكاةِ ، وَحَجِّ البَيْتِ ، وَصَوْمِ رَمضانَ » متفقٌ عليه .

މާތްاللّـه އެދެބޭފުޅުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ عبدِاللَّـهِ بـنِ عمـر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އިސްލާމްދީން ބިނާވެފައިވަނީ ފަސްކަމެއްގެ މައްޗަށެވެ. އެއީ މާތްالله ފިޔަވައި ހައްގު

ކުށްތަކާ ގުޅުންހުރި ބަދަލު ދިނުމުގެ ދަށުން ކުށްވެރިންނަށް ކުށާ ގުޅޭ ގޮތުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅިފައިވާ ދުވަސްތަކުގައި

ކުށްވެރިވާ ފަރާތުން الله سبحانه وتعالى ގެ ފަރާތުން ފަރުޟު ކަމަށް ކަށަވަރުކުރެއްވުމަށް ފާހަގަ ކުރެއްވުން. ފަރުޟު ކުށް قبول ކުރުމަށް ފަރާތްތަކުގެ ތެދުވެރިކަމާ ދެކޮޅަށް ދަންނަ ކަންތައްތަކެއް ދެކޮޅަށް ދިމާ ވުމުން

اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ اصحاب‌ش سَرُّفْر ۇرَمَوَمِ ءُرُش مَرَحْرُهْ ۋْرُبْمَرَحْرِ بْرُوْمَرُحْوْش بَرَحْرَمِ سْرُقْرُبْرُحْ.

1081- وعن أَبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنهُ قالَ : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «إِنَّ أَوَّل ما يُحاسبُ بِهِ العبْدُ يَوْم القِيامةِ منْ عَملِهِ صلاتُهُ ، فَإِنْ صَلُحت ، فَقَدْ أَفلحَ وَأَنجح ، وإن فَسدتْ ، فَقَدْ خَابَ وخَسِر ، فَإِنِ انْتقص مِنْ فَرِيضتِهِ شَيْئاً ، قال الرَّبُّ ، عَزَّ وجلَّ : انظُروا هَلْ لِعَبْدِي منْ تَطَوُّع ، فَيُكَمَّلُ بها ما انْتَقَص مِنَ الفَرِيضَةِ ؟ ثُمَّ تكونُ سَائِرُ أَعمالِهِ عَلى هذا » رواه الترمذي وقال حديث حسن .

ۋْهْاللَّهْمْرْحْمْرْحْمِ أبو هريرة ئ بِرَهْرِسْ مِرْۋْۋْئْسْمْرْۋْمْرْۋْ. ۋِرُّمْرْۋِمْرْۋْ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئْبْرْمْهْۋِمْرْۋْ. رَرْبَرَمَرْوَمْرْسْ قِيامةِقْرُوَرْ مَرْۋُّمِ ءْسْرْۋْ ۋْرَمَوَمْرِسْ ـْحْۋُّمْرْئْبْرْمْرْۋْۋْسٍّ ءْسُّرْئِ مَرْحْرْمَوَمْرْئِ مْرْبْرْمِرْسْ سَرْۋُّمْرِ ـْحْقْرَمْرْۋْ. ۋْرُبْ ءْ مَرَمْرْئْ ـْهْمْرْقْمْرَحْ ۋْرُبْ رَرْبَرَمَرْوَمْرْسْ ءْحْرِبْرَمْرْسْ ئْـْحِۋُّمْرْۋْۋْمْرْۋْ. مَرَمِ ءْحْرِبْرَمْرْسْ ۋُّـْۋِقْرْۋْمْرْۋْمْرْحْ ۋْرُبْ رَرْبَرَمَرْوَمْرْسْ ءْحْرِبْرَمْرْسْ سُّرْئِحْرُّمْرْحْ حْرِحْمْسِرْۋْ. مَرَمِ ءْحْرِبْرَمْرْسْ ئْـْهْحْرُّمْرِ رَرُّمْرْ حْرِحْمْسِرْۋْ. ۋْرُبْ ءْحْرِبْرَمْرْسْ fرضمَوَمْرْئَمِ ءْسِرَمْرْسْرْبْرْمْرْۋْمْرْحْمْرْحْ الله سبحانه وتعالى مَرَمٍ ئْبْرَمْهْۋُّمْرْۋْۋْ. ۋِحْرْسْ ءِحْرُّمْرْئَمِ ـْحْسْرَمْرْسْمْ (نفل) سَرُّفْرْمَوَمْ ـْحْمْحْمَحْقْرْۋْ. ۋْرُبْ fرض مَوَمْرْئْمْرْۋْمْرِسْ بْرِمِ ءْسِرَمْرْسْمَوَمْرْمَوَمْ ـْحْسْرَمْرْسْمْ (نفل) مَوَمْرْسْ ۋْرِمِرَرْحْبْرْمْرْۋْمْرْۋْ.

194- باب فضلِ الصفِّ الأوَّلِ

والأمرِ بإتمامِ الصفوفِ الأُلِ ، وتسويتِها ، والتراصِّ فيها

ۋْرْمَوَحْ ـْحْۋْئِ ۋْهْمَوَحْۋُّمِ مَرَمِ ۋْرْمَوَحْ ـْحْۋْ ۋْرْبْرَرَحْ ئْبْرَحْرْسْ ئْبْرْمْهْۋْئِرْۋْۋُّ مَرَحْرْمَوَمْرِ مَرَمِ ـْحْۋْرْمَوَحْ ـْسِۋُّقْرْبْرْمْرُّمِ ءْـْهْمَوَسْمْرْسْمْرْسْمَوَمْرْسْ ءْحْمْبْرِئْسْ ۋِحْرْئِ ۋْهْمَوَسْ ۋْهْسْمْرْۋْئْسْمْرْۋْ باب

1082- عَن جابِرِ بْنِ سَمُرَةَ ، رضي اللَّه عنْهُمَا ، قَالَ : خَرجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقَالَ : « أَلا تَصُفُّونَ كما تُصُفُّ الملائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهَا ؟ » فَقُلْنَا : يا رسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ تَصُفُّ الملائِكةُ عِند ربِّها ؟ قال : « يُتِمُّونَ الصُّفوفَ الأُولَ ، ويَتَراصُّونَ في الصفِّ» رواه مسلم .

ۋْهْاللَّـهْ ءْحْمْرْحْمْرْحْمِ جـابِرِ بْـنِ سـمُرَةَ ئ بِرَهْرِسْ مِرْۋْۋْئْسْمْرْۋْمْرْۋْ. ۋِرُّمْرْۋِمْرْۋْ. (ءْهْمْرْۋْرَرَمْرْبْ رسُـولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ۋِحَرْسْمْرْحْسْرْئِ بَرِمِرَمْرْسْ سِرْبْرْحْ ۋَءْمِرَئَمْرْۋْ. ءْهْمْرْۋْرَرْ حـديث ئْبْرْمْهْۋِمْرْۋْ. ۋِمَرَهْرِحْرِسْ ءْحْرُّمِرَمْرْۋْ ـْهْمَرْحْسْ ءْـْهْمَرْحْسْ رَمْرْقَرَمِ ئْسْرْئْمْرْۋْۋْ مِرُّمْرْئِ حضـرةئَمِ

ސަފުތަކުގައި އެތެރިގެން ވިއްބެގެތުން ސަފުޖެހުމަށް ނުހަދަނީ ކީއްވެތޯއެވެ؟ ފެށި ވިދާން ދެންނެވިމާ. އޭالله ގެ رسـولއާއެވެ. ملائكـة ތަކުން، އެތަކުން ހައްދަވައި ގޮސްގެއްލާ އިރުގެ حضـرة ގައި ސަފުޖެހުމަށް ހައްދަވަނީ ކިހިނެއް ހައްތޯއެވެ؟ حـــديث ކުރެއްވިއެވެ. އެތަކުން (އަންނުމުރަވަރަ) ކުރި ސަފު ފުރިހަމަ ކުރައްވައެވެ. އަދި އެތަކުން ސަފުތަކުގައި ހަސްވީނުހުރަސް ގަތުނު އޮތިފި ވިއްބެވައެވެ.

1083- وعن أَبي هُريْرة ، رَضِيَ اللَّه عنْهُ ، أَنَّ رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «لوْ يعلَمُ الناسُ ما في النِّدَاءِ وَالصَّفِّ الأَوَّلِ ، ثُم لَمْ يجِدُوا إِلاَّ أَنْ يَسْتَهِمُوا عَلَيْهِ لاسْتَهمُوا » متفقٌ عليه .

މާތްاللهރުއްސުންވާލެވި أبو هُريْرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މިސްކިތުން ނުން ބަންގެއާއި ފުރަތަމަ ސަފުގެ މޮޅުކަން އަހަރެން ގެނައުމަށް އަރައި އަހަރުން ތަތްފާ ގަތުމަށް ސަފަބުން ގެކުރިވެރުންތަކަން ކުރަގުރަވެ ތަކުން ހަސްތަރުކަން ދުނިކުރާނެއެވެ.

1084- وعَنْهُ قَالَ : قَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «خَيْرُ صُفوفِ الرِّجالِ أَوَّلُهَا ، وشرُّها آخِرُهَا وخيْرُ صُفوفِ النِّسَاءِ آخِرُها ، وَشرُّهَا أَوَّلُهَا » رواه مسلم .

އަދި އެ صحابي (އެބަހީ މާތްاللهރުއްސުންވާލެވި جابِرِ بْنِ سمُرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ފިރިހެނުންގެ އެންމެ މޮޅުސަފަކީ ފުރަތަމަ ސަފެވެ. އަދި އެފިރިހެނުންގެ އެންމެ ނުބައި ފަސްސަފެވެ (އެބަހީ ثواب އަދިވެސްސަފެ ނުވެތެ އެންހުނުންނައި ކައިރިވީމާގެ ސަބަބުން ފިތުނަވެރިކަން އެންމުބޮޑުވެސްސަފެ) ސަފަކީ އަންހެނުންގެ އެންމެ ފަހު ސަފެވެ. އަދި އަންހެނުންގެ އެންމެ މޮޅުސަފަ ސަފަކީ އަންހަނާބަރުގެ އެންމެ ފަހު ސަފެވެ. އަދި އަހަނާބަރުގެ އެންމެ ނުބައި ވަގުސަފަ ސަފަކީ އަހަނާބަރުގެ އެންމެ ފުރަތަމަ ސަފެވެ.

1085- وعن أَبي سعِيد الخُدْرِيِّ رضيَ اللَّه عنهُ ، أَنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : رأَى في أَصْحابِهِ تأَخُّراً ، فقَالَ لَهُمْ : « تقَدَّمُوا فأَتِمُّوا بِي ، وَلِيَأْتَمَّ بِكُمْ مَنْ بَعْدَكُم ، لا يزالُ قَوْمٌ يَتَأَخَّرُونَ حَتى يُوخِّرَهُمُ اللَّه » رواه مسلم .

މާތްاللهރުއްސުންވާލެވި أبو سعِيد الخُدْرِي ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް އަކަހަގެފުރުންނުންގެاصحاب ހިނގާ ފަހަތުން ބައްއޮވިހުން (ސަލާމަތު ގަލެ ދިނުމުން) ފެއްޓެވި ބަވުން ދަކަވެދެއިގަތީ. އަހަރުމު އެބަކުހުނުނަ حديث ކުރެއްވިއެވެ.

ބިރުބަހައިމުން ކުރިއަށް ވަޑައިގެންނެވީމާ. އަދި ބިމަށްތަސްތޫވާ ދަރަޖަގައި (إقتداء ވުން) ބިއްބަވާތަވެ. ބަހަކު މީހުން ތަރިމަތް ދަރުގެ ބިޔަންކުރަނީހުރަމަ الله سبحانه وتعالى އަބަދުމީހުން ސަލާމަތްވުން ވެއްޓުން ދަރުގަލަތްދަވުރެދުނުވެވެ.

1086- وعن أَبي مسعودٍ ، رضي اللَّه عنْهُ ، قال : كانَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَمْسحُ مَناكِبَنا في الصَّلاةِ ، ويقُولُ : « اسْتوُوا ولا تَختلِفوا فتَخْتَلِفَ قُلُوبُكُمْ ، لِيلِيني مِنْكُم أُولُوا الأَحْلامِ والنُّهَى ، ثمَّ الذينَ يلُونَهُمْ ، ثُمَّ الذِين يَلُونَهُمْ » رواه مسلم .

މާނައީ: ޢަބްދުﷲ ބުން ސުނބުއްލި أبو مسعود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ނަމާދުގައި (ސަފުތަކުގައި) ޖަމާޢަތުގެ ހަރަކާތްކުރާއިރު ތިމަންމެންގެ ކަންފުށްތައް ބާއްވާލައްވާ ޙަދީޘްކުރައްވަނީއެވެ. އަދި ޙަދީޘް ކުރައްވާފައިވަނީ ތިމަންމެންނަށް ސަފުތަކުގައި ހަރުދަނާކޮށް ތިބުމަށެވެ. ޖަމާޢަތުގެ ސަފުތަކުގައި إختلاف ނުކުރުމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް ޖަމާޢަތުގެ ހިތްތަކުގައި ތަފާތު ވެދާނެއެވެ. ޖަމާޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި ޢަޤްލުވެރިން ތިބެންޖެހޭނެއެވެ. ދެން އެއަށްފަހު ދަރަޖައިގެ މީހުން ތިބޭނީއެވެ. ދެން އޭގެ ދަރަޖައިގެ މީހުންނެވެ.

1087- وعن أَنسٍ رضي اللَّه عنْهُ قال : قال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « سَوُّوا صُفُوفَكُمْ ، فَإِنَّ تَسْوِيَةَ الصَّفِّ مِنْ تَمَامِ الصَّلاةِ » متفقٌ عليه .

މާނައީ: أنس ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. ޖަމާޢަތުގެ ސަފުތައް ސީދާކުރާށެވެ. އެހެނީ ސަފުތައް ސީދާކުރުމަކީ ނަމާދު ފުރިހަމަ ކުރުމުގެ ބައެއްކަމުގައެވެ.

وفي رواية البخاري : « فإنَّ تَسوِيَةَ الصُّفُوفِ مِن إقَامة الصَّلاةِ » .

އަދި بخاري ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އެހެނީ ސަފުތައް ސީދާކުރުމަކީ ނަމާދު ޤާއިމްކުރުމުގެ ތެރެއިން ކަމެކެވެ.

1088- وعَنْهُ قال : أُقِيمَتِ الصَّلاةُ ، فأَقبَل علينَا رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِوَجْهِهِ فقَالَ : «أَقِيمُوا صُفُوفَكُمْ وتَراصُّوا ، فَإِنِّي أَرَاكُمْ مِنْ وَرَاءِ ظَهْرِي » رواهُ البُخَاريُّ بِلَفْظِهِ ، ومُسْلِمٌ بمَعْنَاهُ .

ތަކުގެ ތެ صحابي (ތެރޭގައި ﷺ أنس ގެ ފާނު) ކިޔައިފި ބަޔާނު ކުރެއްވި. ފާދިވެގެ. (ތެދުވެރިކަން) ކަމުގައިވާ ގޮތަށް. ފަދަ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ފަދަ ކަންކަމުގައި ދެކެ ދެކެ ހުންނަ ގޮތަށް. ތެދުވެ ތެދުވެ حديث ކިޔައިގެ. ތެދުވެ ތެދުވެ ކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި. ތެދުވެ ތެދުވެ ތެދުވެ

ކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުން ސީދާކުރުން ބަހައްޓާށެވެ. ނޫންނަމަ الله سبحانه وتعالى ތިޔަބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި إختلاف ލައްވައިދެއްވާނެއެވެ.

1090- وعنِ البرَاءِ بنِ عازبٍ ، رضي اللَّه عنهما ، قالَ : كانَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، يَتخلَّلُ الصَّفَّ مِنْ نَاحِيَةٍ إلى نَاحِيَةٍ ، يَمسَحُ صُدُورَنَا ، وَمَناكِبَنَا ، ويقولُ : لا تَخْتَلِفُوا فَتَخْتَلِفَ قُلُوبُكُمْ » وَكَانَ يَقُولُ : إن اللَّه وَمَلائِكَتَهُ يُصَلُّونَ على الصُّفُوفِ الأُوَلِ » رواه أبو داود بإِسناد حَسَنٍ .

މާތްاللّهރުއްސުންލެއްވި البراءِ بنِ عازب ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْـــهِ وسَـــلَّم ސަފުގެ އެއްކޮޅުން އަނެއްކޮޅަށް ވަދެވަޑައިގަންނަވައެވެ. އަދި ތިމަންމެންގެ މޭމަތިތަކާއި ކޮނޑުތަކުގައި އަތްލުއްވާ (ސަފުތައް ސީދާކުރައްވައި) ހަމަކުރައްވައެވެ. އަދި حـــــديث ކުރައްވައެވެ. ތިޔަބައިމީހުން إختلاف ވެގެން ނުވާށެވެ . އެހެންނަމަ الله سبحانه وتعالى ތިޔަބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި إخـــتلاف އުފައްދަވާނެއެވެ. އަދި އަބަދުވެސް ވިދާޅުވުމުގެ ގޮތުގައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ســـبحانه وتعالى ފުރަތަމަ ސަފުތަކަށް رحمة ލައްވައެވެ. އަދި އޭނާގެ ملائكة ބާރަތުން رحمة ލެއްވުން އެދި دعاء ކުރައްވައެވެ.

1091- وعَن ابن عُمرَ رضيَ اللَّه عنهما ، أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : «أَقِيمُوا الصُّفُوفَ وَحَاذُوا بَينَ المنَاكِبِ، وسُدُّوا الخَلَلَ، وَلِينُوا بِأَيْدِي إِخْوَانِكُمْ ، وَلا تَذَرُوا فَرُجَاتٍ للشيْطانِ، ومَنْ وصَلَ صَفًّا وَصَلَهُ اللَّه ، وَمَنْ قَطَعَ صَفًّا قَطَعهُ اللَّه »
رواه أبو داود بإِسناد صحيحٍ.

މާތްاللّــه އެދެބަފައިންނާ ރުއްސުންލެއްވި عبدِاللّــهِ بــنِ عمــر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم حـديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ސަފުތައް ސީދާކުރާށެވެ. އަދި ކޮނޑާއި ކޮނޑު ބަރާބަރުކުރާށެވެ. އަދި ހުސްތަން ފުރާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ أخންގެ އަތްތަކަށް މަޑުމައިތިރި ވާށެވެ. (އެބަހީ ސަފުތައް ސީދާ ކުރުމަށްޓަކައި ތިޔަބައިމީހުން ގާތްވުމަށް އެދޭތީ ކައިރިއަށް ގޮސް ހަމަވާށެވެ.) އަދި شَيطَانއާ އަށް ޖަހައި ހުސްތަނެއް ނުދޫކުރާށެވެ. އަދި ސަފުގައި ގުޅިގެން ހުރިމީހާ އަށް الله سبحانه وتعالى ގުޅުން ދެއްވާނެއެވެ. (އެބަހީ رحمـــةލައްވާނެއެވެ. (އަދި ސަފުގައި ވަކިކޮށް ދުރުވިމީހާ الله ســـبحانه وتعالى ވަކިކުރާނެއެވެ. (އެބަހީ رحمةން ދުރުކުރައްވާނެއެވެ.)

1092- وعَنْ أَنسٍ رضيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « رُصُّوا صُفُوفَكُمْ ، وَقَارِبُوا بَيْنَها ، وحاذُوا بالأَعْناق ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بيَدِهِ إِنِّي لأَرَى الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ منْ خَلَلِ الصَّفِّ ، كأَنَّها الحَذَفُ » حديث صحيح رواه أبو داود بإسناد على شرط مسلم .

ﷺاللَّه ﺗﻤﺪﺣﺸﺮﺧﻤﺪﻭ أنس ﺋﮕﺮﺷﺌﯽ ﺑﺎﻫﻤﺪﺵ ﺑﺮﻭﮔﻮﺋﺸﺮﻭﺋﻤﺪﻭ. ﺭﻭﺭﺑﺮﻫﻮﺋﻤﺪﺵ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺒﺌﻤﺪﻭﺋﻤﺪﻭ. ﻣﻴﻬﻤﺪﻫﺪﺑﺮﺵ ﺷﻮﻫﻮﺵ ﺷﺮﺭﺷﺮﮔﺶ ﺋﻮﻫﻮﺵ ﺳﻮﮔﺮ ﺗﺒﮕﺘﺮﻭ. ﻫﺮﺑﺮﻫﺪﺑﺮﻫﺪﺑﺮﮔﺮﻫﺪﺑﺮ ﻣﻴﻬﺘﺮﻭ. ﻫﺮﺑﺮ ﺑﺎﺳﺮﻗﺮﮔﺮ ﺭﺭﻫﺮﺭﻫﺮﺗﺒﮕﺘﺮﻭ. (ﻫﺌﺮﺳﺮ) ﺧﺮﺋﺮ ﻣﻴﺪﺭﺑﺮﺗﺘﺮﺋﯽ ﮔﺮﺷﺌﯽ ﻧﻔﺲ ﺋﻬﺪﺑﮕﺮﺋﯽ ﻫﻮﻣﺠﺮﺋﻤﺪﻭﮔ ﺩﺑﮕﺮ ﺋﻮﺷﺮﺑﺮﻫﺪﺋﻮ. ﺭﻭﺭﺑﺮﻫﻮﺋﻤﺪﺵ ﻣﻴﺪﺭﺑﺮﻫﺸﺘﺮﮔ ﺷﻴﻄﺎﻥ ﻫ ﺑﺮﺟﺪﺑﺮﺩﺑﺮﺋ ﻣﻴﺪﺭ ﻫﺒﺮﻫﻮﻫﺪﺑﺮﺵ ﻫﺮﺑﺪ ﺳﻮﺟﻮﺑﺮﺵ ﻭﺋﺮﺟﺪﺵﮔﺮﻫﻮﺵﺮﺑﺮﺟﺪﻭﺋﻤﺪﻭ.

« الحذَفُ » بحاءٍ مهملةٍ وذالٍ معجم مفتوحتين ثم فاءٌ وهي : غَنَمٌ سُودٌ صغارٌ تَكُونُ بِالْيَمنِ .

1093- وعنهُ أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « أَتِمُّوا الصَّفَّ المقدَّمَ ، ثُمَّ الَّذي يليهِ ، فَمَا كَانَ مَنْ نقْصٍ فَلْيَكُنْ في الصَّفِّ المؤَخَّرِ » رواه أبو داود بإسناد حسن .

ﻫﺮﺑﺮ ﻫﺼﺤﺎﺑﯽ(ﻫﺌﻬﺮﺳﺮ ﷺاللَّه ﺗﻤﺪﺣﺸﺮﺧﻤﺪﻭ أنس ﺋﮕﺮﺷﺌﯽ) ﺑﺎﻫﻤﺪﺵ ﺑﺮﻭﮔﻮﺋﺸﺮﻭﺋﻤﺪﻭ. ﺭﻭﺭﺑﺮﻫﻮﺋﻤﺪﺵ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺒﺌﻤﺪﻭﺋﻤﺪﻭ. ﻣﻴﻬﻤﺪﻫﺪﺑﺮﺵ ﻫﻤﺪﺵ ﺭﺳﻮﺑﺮﺵ ﺧﻤﻬﻮﺑﺮﺩ ﺗﺒﮕﺘﺮﻭ. ﻗﺮﺵ ﻫﻤﻬﺮ ﻗﺮﺋﻮﺵ ﻫﻪ ﺳﻮﺧ ﺧﻤﺮﺑﺮﺩ ﺗﺒﮕﺘﺮﻭ. (ﺧﺮﺋ ﻗﺮﺷﮕﺘﺮﻭ.) ﺳﻮﺧ ﺧﻤﺮﺑﺮﺩﺷﺮﻭ ﺭﺳﻮﻫﻮﺵ ﻫﺮﺷﺮﺷﻮﻗﺶ ﻫﺮﺷﺪ ﺧﺮﻫﻮ ﺳﻮﺧﺮﻫﻮﺋﻤﺪﻭ.

1094- وعن عائشة رضي اللَّه عنها قالت : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ اللَّه وملائِكَتَهُ يُصلُّونَ على ميامِنِ الصُّفوف » رواه أبو داود بإسناد عَلى شرْطِ مُسْلِمٍ ، وفيهِ رجلٌ مُخْتَلَفٌ في توْثِيقِهِ .

ﷺاللَّﻪﺗﻤﺪﺣﺸﺮﺧﻤﺪﻭ عائشة ﺋﮕﺮﺷﺌﯽ ﺑﺎﻫﻤﺪﺵ ﺑﺮﻭﮔﻮﺋﺸﺮﻭﺋﻤﺪﻭ. ﻫﺒﺮﻫﺪﺵ ﻭﺋﺮﺟﻮﺋﻤﺪﻭ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺒﺌﻤﺪﻭﺋﻤﺪﻭ. ﺭﻭﺭﺑﺮﻫﻮﺋﻤﺪﺵ الله سبحانه وتعالى ﺳﻮﺧﺮﺵ ﻫﺮﺩﺩﺋﯽ ﺑﺎﺳﺮﻫﻪﻭﻫ ﺧﻤﺪﻭﺵ ﺑﺮﺭﻫﻪﺵ (ﻫﺌﻬﺮ) ﺧﺮﻫﻮﻫﺪﻭ. ﻫﺮﺑﺮ ملائكةﻫﺒﺮﺧﺮﺵ ﻫﺨﺮﺑﻬﺮﺵ رحمة ﺧﻤﻪﻭﺵ ﻫﺮﺑﺮ (ﻫﺌﻬﺮ) دعاء ﺗﺒﻬﻪﻭﻫﺪﻭ.

1095- وعَنِ البراءِ رضيَ اللَّه عَنْهُ قال : « كُنَّا إِذا صَلَّينَا خَلْفَ رسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَحْبَبْنَا أَنْ نَكُونَ عَنْ يَمِينِهِ ، يُقبِلُ علَينا بِوَجْهِهِ ، فَسمِعْتُهُ يقول : « رَبِّ قِنِي عذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ أَوْ تَجْمَعُ عِبَادَكَ » رواه مسلم .

ؤُهْاللَّهتَرْمُـشْرَجْمُوِ البراءِ ئ بِرَهَرِسْ ءِرؤُوَيْكَسْمُوَهْدَوْ. وِقُرْجُوِهْدَوْ. وِحَرْسْرَجْسْ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ زَرَمُوَكَرِ سَرَدُقْ تْبَرَسِرْسَرَحَ ءْبَرَيْكَيْؤُسْرَئ زَرَمُجْزَجْرَكَرِ بَرَسَرَمُجْوِ زَرَّمُوَكَرِ وِحُدَرْسْ وِحَرْسْرَجْسْ ثُرْهِ تْبَرَحْدَهْدَوْ. ءْمِ ءْبَرَيْكَيْؤُسْرَ سَرَدُقْرْسْ بَرَوَقِرُوَيْكَسْ وِحَرْسْرَجْسَّرِ قِرُدَرَثْرْ دْدْسْ بَرَسْرُحْمَرْمُوَرِ ءْبَرَيْكَيْؤُسْرَ بِرْمَرْمُوَ هَبَاهِ بَرَءْمِرُوَيْكَسْ قُرِوِهْدَوْ. زَرَ وِحَرْسْرَسَ بَرَءْمِرِجْدَوْ. ءْبَرَيْكَيْؤُسْرَ دعاء تْبَرَمُوَحَرْسْ ئَسْرُقُرُوِهْدَوْ.: « رَبِّ قِنِي عذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ أَوْ تَجْمَعُ عِبَادَكَ » دُسَرِمِ:- ؤُ بَرَمُوَقَرَمِ ئَسْرُئَرْمُوَ مِرُدَرْ! مِهَ مِرُدَرْئَ بَرَءْمِوَبَرْسْ ءْمُرْبَرَمُوَرِسْقُرْ مِهَمِرُدَرْئَ عذابسْ حِمَرَ بَرَمُرْبَرَمُوَسْقُرَوْ!

1096- وعَنْ أَبي هُريرةَ رضِيَ اللَّه عنْهُ ، قال : قالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «وسِّطُوا الإِمامَ ، وَسُدُّوا الخَلَلَ » رواه أبو داود .

ؤُهْاللَّهتَرْمُـشْرَجْمُوِ أبو هريرة ئ بِرَهَرِسْ بِرؤُوَيْكَسْمُوَهْدَوْ. وِقُرْجُوِهْدَوْ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث تْبَرَمُوِهْدَوْ. مِرُدَرْجِرُ دَقَرْمُؤُئَمَوْسْ بَرَجْمَوْ بَرَمُوَبَرَئَوْ. بَرَمِ رُسْمَوْسْمَوْسْ قُرَبَرَئَوْ.

195- بابُ فَضْلِ السنَنِ الراتِبةِ مَعَ الفَرَائِضِ
وبيانِ أَقَلِّهَا وأَكْمَلِها وما بينَهُما

فرضسَرَدُقْرِمِهْدَسْ بَرَؤُوِمْ بْسْرَسْمُوَسْبَرْدَئَ ؤُهْسَبَرَدِ ءْبَرَسْبَرَمُوَسْبَرَئَ بَرَجْرِمِسَّرِ ئِسَرِمِسَّرِ دَقْرِمِسْ هَمَّرْسْمُوَئَسْمُوَّ بابُ

1097- عنْ أُمِّ المؤمِنِينَ أُمِّ حبِيبَةَ رَمْلةَ بِنتِ أَبي سُفيانَ رضيَ اللَّه عنهما ، قَالتْ : سَمِعْتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ :« مَا مِنْ عبْدٍ مُسْلِم يُصَلِّي للَّهِ تَعَالى كُلَّ يَوْمٍ ثِنْتَيْ عشْرةَ رَكْعَةً تَطوعاً غَيْرَ الفرِيضَةِ ، إِلاَّ بَنَى اللَّه لهُ بَيْتاً في الجَنَّةِ ، أَوْ : إِلاَّ بُنِي لَهُ بيتٌ في الجَنَّةِ» رواه مسلم .

ؤُهْاللَّه ءْقَرَهَرَمِرَجْرَسْرَسْ تْمُرْمُـشْرَجْمُوِ أُمِّ المؤمِنِينَ أُمِّ حبِيبَةَ رَمْلةَ بِنتِ أبي سُفيان ئ بِرَهَرِسْ بِرؤُوَيْكَسْمُوَهْدَوْ. وِقُرْجُوِهْدَوْ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث تْبَرَمُوَسِرْبَرْسْ وِحَرْسْ

ތަކުރާރުކުރުން. ތަކުރާރުކުރުމުގެ ކުރިން فرض ނަމާދުތަކުގެ ފަހުން ކުރާ ސުންނަތް ނަމާދުތަކަށް الله سبحانه وتعالى ވަކިން ދެނެގަތުމަށް ކިޔަން ތަކުރާރުކުރުން. (ތިރުމިޒީ ގެ ރިވާޔަތުގައި ވާ ކަންކަމުގެ ތަފުސީލު ކިޔަން ވާންވާ ގޮތަށެވެ.

1098- وعَنِ ابنِ عُمَر رَضيَ اللَّه عنْهُما ، قالَ : صَلَّيْتُ مَعَ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الظُّهْرِ ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا ، ورَكْعَتيْنِ بَعْدَ الجُمُعةِ ، ورَكْعتيْنِ بَعْد المغرِبِ ، ورَكْعتيْنِ بعْد العِشَاءِ.متفقٌ عليه .

ﷲ ﷺ عبداللَّهِ بن عمر ؓ ﷺ ﷺ. ﷺ ﷺ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﷺ (ﷺ) ﷺ ﷺ ﷺ

رواه البخاري .

ރަޟިޔަﷲ ޢަންހާ عائشة ގެފާނުގެ ކޮޅުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيّ صلّى الله عليه وسلّم ގެންދަވަނީ ނަމާދުގެ ކުރީގެ ހަލުވި ركعةއި ފަތިސްނަމާދުގެ ކުރީގެ ދެރަކުޢަތް ކުރެއްވުން ދޫކޮށްނުލައްވައެވެ.

1101 وعنها ، قالت : لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَلَى شَيْءٍ مِنَ النَّوَافِلِ أشَدَّ تَعَاهُدَاً مِنهُ عَلَى رَكْعَتَي الفَجْرِ . متفقٌ عَلَيهِ .

އަދި އެކަމަނާ (އެބަހީ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހާعائشةَ ގެފާނު) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبيّ صلّى الله عليه وسلّم ސުންނަތް ނަމާދުތަކުގެ ތެރެއިން ފަތިސް ނަމާދުގެ ސުންނަތުގެ ދެރަކުޢަތަށް ވުރެ ބޮޑަށް އިސްކަންދީ އަހަރެން ސުންނަތް ނަމާދެއް ނުވެއެވެ.

1102– وَعنْها عَنِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « رَكْعتا الفجْرِ خيْرٌ مِنَ الدُّنيا ومَا فِيها » رواه مسلم .

އަދި އެކަމަނާ (އެބަހީ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހާعائشة ގެފާނު) نبيّ صلّى الله عليه وسلّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރައްވައެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ފަތިސް ސުންނަތް ދެރަކުޢަތް ދުނިޔެއާއި އޭގައިވާ ހުރިހާއެއްޗަކަށް ވުރެން ހެޔޮވެގެންވެއެވެ.

وفي روايةٍ : «لَهُمَا أَحب إِليَّ مِنَ الدُّنْيا جميعاً » .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. (އެދެރަކުޢަތް ދުނިޔޭގައިވާ އެންމެހައި ތަކެއްޗަށްވުރެން ވަރަށް ލޯބިވެގެންވާ ގޮތުގައި ބަޔާންވެގެން ވެއެވެ).

1103– وعنْ أَبي عبدِ اللَّهِ بِلالِ بنِ رَبَاحٍ رضيَ اللَّه عنْهُ ، مُؤَذِّنِ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أ نَّهُ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لِيُؤْذِنَه بِصَلاةِ الغدَاةِ ، فَشَغَلَتْ عَائشَةُ بِلالاً بِأَمْرٍ سَأَلَتهُ عَنْهُ حَتى أَصبَحَ جِدًّا ، فَقَامَ بِلالٌ فَآذنَهُ بِالصَّلاةِ ، وتَابَعَ أَذَانَهُ ، فَلَم يَخْرُجْ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فلما خَرَج صلَّى بِالنَّاسِ ، فَأَخبَرَهُ أَنَّ عائشَةَ شَغَلَتْهُ بِأَمْرٍ سَأَلَتْهُ عنْهُ حتى أَصبحَ جدًّا ، وأَنَّهُ أَبطَأَ عَلَيهِ بالخُروجِ ، فَقَال يَعْني النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِني كُنْتُ رَكَعْتُ ركعتي الفَجرِ » فقالَ :يا رسول اللَّهِ إِنَّك أَصْبَحْتَ جِدًّا ؟ فقالَ:«لوْ أَصبَحتُ أَكْثَرَ مِما أَصبَحتُ ، لرَكَعْتُهُما ، وأَحْسنْتُهُمَا وَأَجمَلْتُهُمَا»رواه أَبو داود بإِسناد حسن .

މާތްاللَّـه ރުހިވެވޮޑިގެންވި أبو عبدِ اللَّـهِ بِـلالِ بـنِ رَبَـاح ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެއީ رسُولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ގެ ބަންގިގޮވާ ބޭކަލެކެވެ. ހަދީޘް ރިވާކުރެއްވި ސަޙާބީ (ބިލާލު) رسُـولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم އަރިހަށް ފަތިސް ނަމާދަށް ބަންގި ގޮވުމަށްޓަކައި އައެވެ. އެހިނދު މާތްالله ރުހިވެވޮޑިގެންވި عائشـــة ގެފާނު ހަމަ ތިބާރުކުރެއްވި ކަމެއްގައި އެސްރަފުރުމުން ފަތިސްގެ އަލިކަން ބޮޑުވެއްޖެއެވެ. ދެން ބِـــلال ގެފާނު ބަންގިގޮވުމުން ވެއްޖެއްޔާ. ފަހު އައުރުފުން ނަމާދަށް ބަންގި ގޮވުމެވެ. އެދި (ނަމާދު ވަގުތު ދިރިއުޅުމަށް އަރާވާގެ ފަސްފަށް ހަނދުވަރު ހަނދުވަރުވެގެން ޖަވާބު) ބަންގިގެ ހަޅުމަކުރުމު ބަރާބަރު ހަދާއިވިއެވެ. ނަމަވެސް رسُولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ގެ ނިކުމެވަޑައިގަތުން އަވަސް ނުވިއެވެ. ދެން އައުރުފުން ނިކުމެވަޑައިގަތުން ޖީސްބަށުން ނަމާދުކުރަހުއްވިއެވެ. (އައުރުފުން) އާ صحابى އަކާޚާރުކުރެއްވުން خبر ދެއްވިއެވެ. ހަދާކަމަކުރުން عائشةَ ގެފާނު އާصحابى އާއި ހަމަލާ ކުރައްވާފައި ހުއްޓައި އަރުވާ ދިވެހި ބަސްބުނުމުން ބަންގިގޮވުމަށް ވަކިން ޖެހުނު ފަސްވެގެންއެވެ. އެދި ހަމަކާމަކުރުން އަކާޚާރުކުރެއްވުން ނިކުމެވަޑައިގަތުން ހުވަސްވެ ފަދެވެ. ފަހު އަކާޚާރުކުރެއްވުން ހަދީޘް ކުރައްވައިވެ. (އައްބަ نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حـديث ކުރައްވިއެވެ) ހަމަކާމަކުރުން ބިމަށްދަސްވާ ފަތިސް ސުންނަތް ކުރާށެވެ. އެހިނދު އާ صـــحابى ދަންނަވައިވެ. އާالله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ހަމަކާމަކުރުން ކަޚާރުކުރެއްވުން (ނިކުމެވަޑައިގަތުން) ވަރަށް ފަތިސް ފަހުވިއްޔާ ނުނިމިގެންވާނެތޯ؟ حـــديث ކުރައްވިއެވެ. ބިމަށްދަސްވާ މިއަދު ފަހުވީމަވެސް ބިމަށްދަސްވާ ފަތިސްވެރިކަމުގެ ސުންނަތް ކުރާނަމެވެ. އެދި އޭގެ ހަރާބުވުން ރަގަޅުކުރާނަމެވެ. އެދި އޭގެ އަދިބުވުން ރިޢާކުރާނަމެވެ.

197– باب تخفيف ركعتي الفجر

وبيان ما يقرأ فيهما ، وبيان وقتهما

ފަތިސްގެ ދެރަކުޢަތް ލުއިކުރެއްވުމާއި އަދި އެރަކުޢަތްތަކުގައި ކިޔަވާ ބާވަތާއި އަދި އެރަކުޢަތުގެ ވަގުތު ބަޔާންކުރާ باب

1104– عنْ عائشةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ يُصَلي رَكْعتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ بَيْنَ النِّدَاءِ وَالإِقَامةِ مِن صَلاة الصُّبْحِ . مُتَّفَقٌ عليه .

ދ ﷺ عائشة ގެ ކަންތައް ބަޔާންކުރާ ހަދީޘް ތަކެއް ވާހަކަ ދަންނަވާ. ދެން ބަލާ ﷺ ގެ ކަންތައް ކުރުމުގައި ތަކުރާ ކުރާ ގޮތް.

وفي روايةٍ لهمَا: يُصَلِّي رَكعتَي الفَجْرِ، فَيُخَفِّفُهمَا حتى أَقُولَ: هَل قرَأَ فيهما بِأُمِّ القُرْآنِ؟،

ދެ ރިވެތި ﷺ (بخاري ގެ ރިވެތި مُسْلِمٍ) ގައި ވާ ހަދީޘް ގެ ތެރެއިން. (عائشة ގެ ކަންތައް ބަޔާންކުރާ) ފަތިހު ފަދަ ކުރުމެއް ކުރާ ގޮތް ބަޔާންކުރާ ހަދީޘް. ފަހު ބަލާ ﷺ ގެ ކަންތައް ބަޔާންކުރާ ހަދީޘް ތެރެއިން ﷺ ގެ ކަންތައް ކުރުމުގައި الحمد ކިޔަން ވާ ގޮތް ބަޔާންކުރާ ހަދީޘް ކިޔާ ބަލާ؟

وفي روايةٍ لمسْلِمٍ : كان يُصَلِّي ركعَتَي الفَجْرِ إِذَا سمِعَ الأَذَانَ ويُخَفِّفُهما .

ދެ ﷺ ގެ ކަންތައް ބަޔާންކުރާ ހަދީޘް. ބަލާ ﷺ ގެ ކަންތައް ފެށުމުގައި ކުރާ ގޮތް ބަޔާންކުރާ ހަދީޘް. ދެ ﷺ ގެ ކަންތައް ބަޔާންކުރާ ހަދީޘް.

وفي روايةٍ : إذا طَلَع الفَجْرُ .

ދެ ﷺ ގެ ކަންތައް ބަޔާންކުރާ ހަދީޘް. ފެށުމުގެ ވަގުތު (ބަލާ ފެށުމުގެ ކަންތައް ބަޔާންކުރާ ހަދީޘް.)

1105- وعَنْ حفصَةَ رضِي اللَّه عنْهَا أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ إِذا أَذَّنَ المؤَذِّنُ للصُّبحِ ، وَبَدَا الصُّبحُ ، صلَّى ركعتيْن خَفيفتينِ . متفقٌ عليه .

ދ ﷺ حفصة ގެ ކަންތައް ބަޔާންކުރާ ހަދީޘް. ދެ ﷺ ގެ ކަންތައް ބަލާ ﷺ ގެ ކަންތައް ބަލާ ﷺ ގެ ކަންތައް ﷺ ގެ ކަންތައް ﷺ ގެ ކަންތައް

1106- وعَنِ ابن عُمرَ رَضِي اللَّه عَنْهما قال : كانَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُصلِّي مِنَ اللَّيْلِ مثْنَى مثْنَى ، ويُوتِر برَكْعَةٍ مِن آخِرِ اللَّيْلِ ، ويُصَلِّي الرَّكعَتينِ قَبْل صَلاةِ الغَداةِ ، وَكَأَنَّ الأَذَانَ بأُذُنَيْهِ . متفقٌ عليه .

ދާތްﷲ އެދެބޭކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާށި عبدِ اللَّهِ بن عُمر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ރޭގަނޑުގައި ކުރައްވާ ސުންނަތް ނަމާދު ސަލާމުދީގެން ދެރަކުޢަތުން ކުރައްވައެވެ. އަދި ރޭގަނޑުގެ ފަހުކޮޅުގައި އެއް ރަކުޢަތުން وتر ކުރައްވައެވެ. އަދި ފަތިސް ނަމާދުގެ ކުރީގައި ދެ ރަކުޢަތް ސުންނަތް ކުރައްވައެވެ. (އެނަމާދު ކުރައްވަވާލެއް އަވަސްކަމުން) ނަމާދަށް ގޮވާލުން އަޑު އިވިވަޑައިގެން އުޅުއްވަނީހެން ހީވާ ފަދައެވެ.

1107- وعَنِ ابنِ عباسٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ يَقْرَأُ في رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ في الأولى مِنْهُمَا : { قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ ومَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا } الآيةُ التي في البقرة ، وفي الآخِرَةِ مِنهما : { آمَنَّا بِاللَّهِ وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسلمُونَ } .

ދާތްﷲ އެދެބޭކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާށި عبدِ اللَّهِ بن عباس ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ފަތިސްގެ ދެރަކުޢަތުގެ ތެރެއިން ފުރަތަމަ ރަކުޢަތުގައި البقرة ސޫރަތުގައިވާ { قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ ومَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا } އަދި ދެރަކުޢަތުގެތެރެއިން ފަހު ރަކުޢަތުގައި { آمَنَّا بِاللَّهِ وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسلمُونَ } ކިޔަވައިދެއްވައެވެ.

وفي روايةٍ : في الآخرةِ التي في آلِ عِمرانَ : { تَعَالَوْا إِلى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنا وَبَيْنُكُمْ } رواهما مسلم .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އަދި އެންމެ ފަހު ރަކުޢަތުގައި آلِ عِمرانَ ގައިވާ{ تَعَالَوْا إِلى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنا وَبَيْنُكُمْ } ކިޔަވައިދެއްވައެވެ.

1108- وعنْ أَبي هُريرةَ رَضِي اللَّه عَنْهُ أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قرأَ في رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ : {قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ } و { قُلْ هُوَ اللَّه أَحَدٌ } رواه مسلم .

ދާތްﷲ ރުހިވޮޑިގެންވާށި أبو هُريرةَ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ފަތިސްގެ ދެރަކުޢަތުގައި{قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ } އާއި އަދި { قُلْ هُوَ اللَّه أَحَدٌ} ކިޔަވައިދެއްވައެވެ.

1109- وعنِ ابنِ عمر رضِيَ اللَّه عنهُما ، قال : رمقْتُ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم شَهْراً يقْرَأُ في الرَّكْعَتيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ : { قُلْ يَا أَيُّهَا الكَافِرُونَ }، و: { قل هُوَ اللَّه أَحَدٌ } . رواهُ الترمذي وقال : حديثٌ حَسَنٌ .

ؤَّهْ الله ءُقَرَهَزُمِرَىَرْحْرْسَرْسَرْ تَرْمَرْحْسْرَرْحْرْمِرْ عبدِ اللَّهِ بن عُمر ئ بِرَهَمِرْسْ بِمِرْؤَّهْئَرْسْرَرْهْءُرْهْ. وِقْرَرْحْوِمِرْهْ. مِرْحَرْسْرَسَ نبيءً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ءُرَحْرْسَرْمَرْحْمِرْهْءُرْهْ قْرَرْحْسْرَوَرْسْرَقْرْسْ ءُحْقْرْسَرَسَرْعً ءُهْحِرْهْ. ءُرَسَرْهَّرْئَرْؤَّرْسْ زَمِرْسْ سَرْؤَّقْرْئَ تْرْمِرْهَرْسْ مَرْمِرْ {قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ } ؤَّءِرْ مَرْمِرْ { قُلْ هُوَ اللَّه أَحَدٌ } بِرَهَرْؤَّمِرْقْرَرْحْرْهْءُرْهْ.

198- باب استحباب الاضطجاع بعد بعد ركعتي الفجر
على جنبه الأيمن والحثّ عليه سواء كان تهجَّدَ بالليل أم لا

زَمِرْسْسَرْؤَّقْرْئَ تْرْمَرْسْرَمْ قْرَرْحْرْسَرْهَرْسْرَرْزَرْ سَرَسَرْهَرْمَرْزَرْهَرْسْ ءُحْرْهْؤَّءِرْ ءُرْحْرْهَرْئَرْءِرْ هَرَرْهَرْقْرْ سَرْؤَّقْرْ تْرْمِرْهَرْسْ مَرْمِرْ شْرْحْرْمِرْهَرْسْ ءُرْئَرْهَرْسْ ءُرْحْرْهَرْحْرْهَرْسْ حْرْسْهَرْبَرْهَرْهْ ءُئَرْسْرْؤَّرْسْ هَءَّرْسْرْهَرْئَرْسْرْءً باب

1110- عنْ عائِشَةَ رَضِي اللَّه عنهَا قالَت : كانَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذا صلَّى رَكْعَتي الْفَجْرِ ، اضْطَجع على شِقِّهِ الأَيْمنِ . رواه البخاريُّ .

ؤَّهْالله تَرْمَرْحْسْرَرْحْرْمِرْ عائِشَة ئَرْؤَّرْسْرَ بِرَهَمِرْسْ بِمِرْؤَّهْئَرْسْرَرْهْءُرْهْ. ءُرَسَرْسَرْ وِقْرَرْحْوِمِرْهْءُرْهْ. نبيءً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قْرَرْقْرْ تْرْسْرَسَرْهْءُرْسْ قْرَرْحْرْسَرْهَرْهْ تْرْمَرْحْرْسَرْمَرْزَرْ سَرَسَرْهَرْمَرْزَرْهَرْسْرَرْهْ ءُحْرْهْؤَّءَرْمِرْئَرْسَرْسَرْهَرْهْءُرْهْ.

1111- وَعنْهَا قَالَتْ : كانَ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُصَلِّي فيما بيْنَ أَنْ يفْرُغَ مِنْ صلاة الْعشَاءِ إلى الْفجْرِ إحْدَى عَشْرَةَ رَكْعةً يُسَلِّمُ بيْنَ كُلِّ ركعَتيْنِ ، ويُوتِرُ بِوَاحِدَةٍ ، فَإذا سَكَتَ المؤَذِّنُ مِنْ صلاةِ الْفَجْرِ ، وتَبيَّنَ لَهُ الْفَجْرُ ، وَجاءَهُ المؤَذِّنُ ، قام فَرَكَعَ رَكْعَتيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ، ثُمَّ اضْطَجَعَ عَلى شِقِّه الأَيْمَنِ ، هكذا حَتَّى يأْتِيَهُ المؤَذِّنُ للإِقَامَةِ . رواه مُسْلِمٌ ..قَوْلُهَا : «يُسلِّمُ بيْن كُلِّ رَكْعَتَيْن » هكذا هو في مسلمٍ ومعناه : بعْد كُلِّ رَكْعَتَيْنِ .

مَرْمِرْ ءُرَسَرْسَرْ(ءُهَرْمِرْ ؤَّهْالله تَرْمَرْحْسْرَرْحْرْمِرْ عائِشَة ئَرْؤَّرْسْ) ئ بِرَهَمِرْسْ بِمِرْؤَّهْئَرْسْرَرْهْءُرْهْ. ءُرَسَرْسَرْ وِقْرَرْحْوِمِرْهْءُرْهْ. نبيءً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عشاءسَرْؤَّقْرْ ءُرْسْرْ سِرْحْرَسْرْزَرْ زَمِرْسْ ؤَّءِرْ

ދެމެދު އެގާރަ ރަކުޢަތް ކުރައްވައެވެ. އަދި ކޮންމެ ދެރަކުޢަތުން ސަލާމް ދެއްވައެވެ. އަދި އެންމެ ފަހު ރަކުޢަތުން وتر ކޮށް ނިންމަވައެވެ. ފަހެ ބަންގިވެރިޔާ ފަތިސް ނަމާދަށް ބަންގިވާ ނިމުނީ އަދި ފަޖުރުވައި އަދި އެމީހާ އައިސް އެކަލޭގެފާނަށް ނަމާދަށް ދެންނެވުމުން ތެދުވެވަޑައިގެން ލުއިކޮށް ސުންނަތް ދެރަކުޢަތް ކުރައްވައެވެ. ދެން އިޤާމަތަށް ބަންގިވެރިޔާ ގޮވުމަށް ހުއްދަދިނުމަށްޓަކައި އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް އަންނަންދެން ކަނާއަތްފަޅިއަށް (އެބަހީ ކަނާއަތުގެ އަރިއަށް ފަރާތްވާގޮތަށް) އޮށޯވެވަޑައިގަންނަވައެވެ.

1112- وعنْ أَبِي هُريرةَ رضيَ اللَّه عنهُ ، قالَ : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِذا صَلَّى أَحَدُكُمْ رَكْعَتَيِ الفَجْرِ فَلْيَضطَجِعْ عَلى يمِينِهِ » .

رَوَاه أَبو داود ، والترمذي بأَسانِيدَ صحيحةٍ . قالَ الترمذي : حديثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

މާތްالله ރުއްސުންލެއްވި أبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ފަޖުރު ސުންނަތް ކޮށްފިއްޔާ (ގަދަންފީދުމަން ދާދުން) ކަނާއަތްފަޅިއަށް އޮށޯވެލައިގެން އޮންނަ ހުއްޓެވެ.

199- باب سُنّة الظهر

މެންދުރުނަމާދުގެ ކުރި ސުންނަތާއި ފަހު ސުންނަތް ބަޔާންކުރެވޭ باب

1113- عَنِ ابنِ عُمَرَ ، رَضيَ اللَّه عنْهُما ، قالَ : صلَّيْتُ مَع رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَكْعَتَيْنِ قَبْل الظُّهْرِ ، ورَكْعتَيْنِ بعدَهَا . متفقٌ عليه .

މާތްالله ރުއްސުންލެއްވި عبدِ اللَّهِ بن عُمر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި މެންދުރު ނަމާދުގެ ކުރީގައި ދެރަކުޢަތާއި ފަހުގައި ދެރަކުޢަތް ކުރީމެވެ.

1114- وعَنْ عائِشَة رَضِيَ اللَّه عنْهَا ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كان لا يدعُ أَرْبعاً قَبْلَ الظُّهْرِ ، رواه البخاريُّ .

މާތްالله ރުއްސުންލެއްވި عائِشَة ގޮފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيّާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މެންދުރުނަމާދުގެ ކުރީގައި ހަތަރު ރަކުޢަތް ނުކުރައްވާ ދޫކޮށްނުލައްވައެވެ.

1115- وَعَنها قالتْ : كانَ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُصَلِّي في بَيْتي قَبْلَ الظُّهْر أَرْبَعاً ، ثم يخْرُجُ فَيُصلِّي بِالنَّاسِ ، ثُمَّ يدخُلُ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنْ ، وَكانَ يُصلِّي بِالنَّاسِ المغْرِب ، ثُمَّ يَدْخُلُ بيتي فَيُصلِّي رَكْعَتْيِن ، وَيُصَلِّي بِالنَّاسِ العِشاءَ ، وَيدْخُلُ بَيْتي فَيُصلِّي رَكْعَتَيْنِ . رواه مسلم .

ތަކިއ ތަބަލަށ (ތަބަރ ﷺ عائِشَة ކަލާ) ގ ތަބަރ ތިއަގަކަށ ތަކަ ތަބަލ ﷺ. ތަބަލ ﷺ ތަކަ ތަބަލ ﷺ ތަކ ﷺ ﷺ ﷺ

ދެއްކެ ވަގުތުކޮ. ތަކަކުތ ކަމ ތިމަންތަށްޓަ ހިއްތަވަންދާތ ތިމަންތ ދިވެހިންނ ތިމަންތަށްޓ ދާނެ ވަގުތ.

1118- وعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّه عنْهَا ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ إِذا لَمْ يُصَلِّ أَرْبعاً قبْلَ الظهْرِ، صَلاَّهُنَّ بعْدَها .

رَوَاهُ الترمذيُّ وَقَالَ : حديثٌ حسنٌ .

ﷲ ތ ﷺ ﷺ ﷺ

1121- وعنْ عليِّ بن أَبي طالبٍ ، رَضِيَ اللَّه عنهُ ، أَنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ يُصَلِّي قَبْلَ العَصرِ رَكْعَتَيْنِ .

رَوَاه أبو داود بإسناد صحيح .

ڤُواللہ ئەمەدىشرىخەمى علىيٌ بىن أَبىي طَالىب ئ بِرَهَمِسْ ىرِڤُوْئَىسْرِڤُمَىْ. رَحَبَرَمَوَىْمِسْ نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَصر سَرڤَّقْرَىْ ئەمِرَىَمِ ثَمْ ركعة ئەمَەمْوَمَىْ.

201- باب سُنَّة المغرب بَعدَها وقبلَها

دَەْمِرِهْ سَرڤَّقْرَىْ مِرِئْدىشْرَسَرڤَّمِ ۇَرِئْدىشْرَسَرَهْ ھَڤَّسْرِڤَىْسْرَڤَّ باب

تقدم في هذه الأبواب حديث ابن عمر (انظر الحديث رقم 1095) ، وحديث عائشة (انظر الحديث رقم 1112) وهما صحيحان أن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيهِ وَسَلَّم كان يصلي بعد المغرب ركعتين.

جِڤَّھْىَمِ (ڤُواللہ ئەمەدىشرىخەمى) ابىنِ عُمَىر ڤَّمِ (ڤُواللہ ئەمەدىشرىخەمى) عَائِشَة ئىڤَّقْرَىْ بِرَهَمِسْ ىرِڤُوْئَىسْ مَمِسْڤَرِڤَّ حديث مِسْڤَرِىَمْڤَمَىْ. مَمِرِ ڤَ حديث مَمِرِ صح حديثڤَىْ.

ڤَّىَمِرِهَسِرِ:-(رَحَبَرَمَوَىْمِسْ نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَغرِب سَرڤَّمَرْمَرْ ثَمْ ركعة ئەمَەمْوَىْمِسْ ئىْسْرِمَرَهَىْ.)

1122- وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بنِ مُغَفَّلٍ رَضِيَ اللَّه عنهُ ، عَنِ النَّبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : «صَلُّوا قَبلَ المغرِب » قَالَ في الثَّالثَةِ : « لمِنْ شَاءَ » رواه البخاريُّ .

ڤُواللہ ئەمەدىشرىخەمى عَبْدِ اللَّهِ بنِ مُغَفَّل ، نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ مَمِرِدْسْ ىرِڤُوئەمْوِمَىْ. ڤَىَمِسْڤَّىْڤَّسْ حديث ئەمْوِمَىْ. ھِمَهَمِرِدْسْ مَغرِب سَرڤَّقْرَىْ ئەمِرَىَمِ سَرڤَّقْرَىْڤَّىْ. ڤَسْ ھِسْرَهَسْ ۇَرَسْ ھِڤَّرِئْرَىْمِ رِسڤَر حديث ئەمْوِمَىْ.ھَسْرِمَرْدْرَىْ (ڤَسَرڤَّقْرَ) ئەڤَّىْرَىْ.

1123- وعن أَنسٍ رَضيَ اللَّه عَنْه قالَ : لَقَدْ رَأَيْتُ كِبارَ أَصحابِ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَبْتَدِرُونَ السَّوَارِيَ عندَ المغربِ . رواه البخاري .

ڤُواللہ ئەمەدىشرىخەمى أَنس ئىڤَّقْرَىْ بِرَهَمِسْ ىرِڤُوئَىسْرِڤُمَىْ. ھِڤَّرِئْرَىْمِ.رَحَبَرَمَوَىْمِسْ ھِۇَسْرَسَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ھَّئَمِ اصحابھَّىَرِخْسْ مَغرِب ۇَئَمِ(ڤَسَرڤَّقْرَىْ

ސުންނަތް އަދާކުރުމުން ބަކައި) މުސްލިމުގެ ރިވާޔަތުގެ ބަޔަކުން ވަނީމުން އަވަސްވެގެންނަމަވެސް ދުރުވާނެވެ.

1124- وعَنْهُ قَالَ : كُنَّا نُصَلِّي عَلى عَهدِ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَكعَتيْنِ بعدَ غُروبِ الشَّمْس قَبلَ المغربِ ، فقيلَ : أَكانَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم صَلاَّهُما ؟ قال : كانَ يَرانَا نُصَلِّيهِمَا فَلَمْ يَأْمُرْنَا وَلَمْ يَنْهَنا . رَوَاه مُسْلِمٌ .

އަދި އެ اصحاب (އެކަލޭގެފާނަށް اللَّه ރުހިވޮޑިގެންވާނދޭވި) أنس ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން نبيّ އާ صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ޒަމާނުގައި އިރުއޮއްސުމަށްފަހު مغرب ނަމާދުގެ ކުރިޔަށް ދެ ركعة ކުރަމުން ދިޔަމެވެ. ދެންބުނީ އެ صحابي އަށް ދެންނެވުނެވެ. رسول اللَّه صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم އެނަމާދު ކުރައްވާ ކަމަށްވޭތޯ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. އަޅަމެންކުރާތަން ތިމަންމެން އެނަމާދު ކުރަމުން ދެކެވަޑައިގަންނަވައެވެ. (ނަމަވެސް) މަނާއެއް(ވެސް) ނުކުރައްވައެވެ. އަދި އަމުރު (ވެސް) ނުކުރައްވައެވެ.

1125- وعنه قَالَ : كُنَّا بِالمدِينَةِ فإذا أَذَّنَ المؤَذِّنُ لِصَلاةِ المغرِبِ ، ابْتَدَرُوا السَّوَارِيَ ، فَرَكَعُوا رَكعَتْين ، حَتى إنَّ الرَّجُلَ الغَرِيبَ ليَدخُلُ المسجدِ فَيَحْسَبُ أَنَّ الصَّلاةَ قدْ صُلِّيتْ من كَثرَةِ مَنْ يُصَلِّيهِما . رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

އަދި އެ صحابي (އެކަލޭގެފާނަށް اللَّه ރުހިވޮޑިގެންވާނދޭވި) أنس ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން މަދީނާގައި އުޅުނުއިރު ފަހަރެއްގައި ބަންގިގޮވާމީހާ مغرب ނަމާދަށް ބަންގިގޮވާލާފައި މިސްކިތުގެ ސުންނަތް ނަމާދު ކުރަން ފެށިއިރަށް ފަހަރެއްގައި ބޭރުގެ މީހަކު އައިސް މިސްކިތަށް ވަދެފިނަމަ ނަމާދުކުރާމީހުންގެ ގިނަކަމުން އެ ނަމާދު ނިމިއްޖެހެން ހީވާ ކަހަލައެވެ.

202- باب سُنَّة العشاء بَعدها وقبلها

އިޝާ ނަމާދުގެ ފަހުގެ ސުންނަތާއި ކުރީގެ ސުންނަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ باب

فيهِ حديثُ ابنِ عُمَرَ السَّابقُ : صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَكعَتَينِ بَعْدَ العِشَاءِ ، وحديثُ عبدِ اللَّهِ بنِ مُغَفَّل : « بَيْنَ كلِّ أَذَانيْنِ صَلاةٌ » متفقٌ عليه . كما سبَقَ . (انظر الحديث رقم 1096) .

އެ ބާބުގައި (ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުމާ) ابنِ عُمَرَ ގެ ރިވާޔަތް ކުރިން ވެގެން އައިސްފައިވާ އިސްވެދިޔަ

حديث ވަނަ. ތަކަތިވެރިކަމާ (ތިމަންނަ نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ދަރިފުޅާ عشاءއަށްފަހު ފާ ركعة ކުރުމާ) ދެރަ عبدِ اللَّهِ بن مُغَفَّل ގެ ކިތަންމެ ތަފާތެއް ދެކެވުނު حديث ވަކަށް ހިނގަނީ (ކުރިން ބަންދުކުރާ ކަމުގައި ވާތީ ހަމައެކަނި ކުރެވުނު) ހިމެނި ތަކެއް ހުރިކަމުގައި ވާހަކަ مسلمގެ ތެރެއިން ވަނަ. (1098 ވަނަ حديث ފުރި 1099 حديث ވަނަ ތަނަށް ވަދެއްޖ.)

203- باب سُنّة الجمعَة

ބާބު ހަފްތާ ދުވަހުގެ ސުންނަތް

فِيهِ حديثُ ابنِ عُمرَ السَّابِقُ أَنَّهُ صلَّى مَعَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَكعَتَيْنِ بَعْدَ الجُمُعَةِ . متفقٌ عليه .

ހ باب(ﷲ ތަކުރާ) عبدِ اللَّهِ بن عُمرَ ގެ ތިމަންނަ حديث ކަށަވަރު. ތަކަތިވެރިކަމާ ކަމަށްވާ صحابى نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ދަރިފުޅާ ކުރެއްވި ފާ ركعة ކުރުމާ ގުޅިގެ. (حديث ކަށަވަރު 1098)

1126- عنْ أَبي هُريرةَ رضِيَ اللَّه عَنْهُ قالَ : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «إذا صَلَّى أَحدُكُمُ الجُمُعَةَ ، فَلْيُصَلِّ بعْدَهَا أَرْبعاً » رواه مسلم .

ﷲ ތަކުރާ ْ أبو هُريرة ގެ ތިމަންނަ ކިޔެވުނު. ވިދާޅުވީ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވި. ތިމަންނަ ދިރިހުރި ބިމުގައި ފާ ކުރުމާ ދުވަހުގެ ކުރިން ކަށަވަރު ކުރާ ފަދައިން ކުރާ ركعة ކުރުން.

1127- وَعَنِ ابنِ عُمرَ رَضِي اللَّه عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ لا يُصلِّي بَعْدَ الجُمُعَةِ حتَّى يَنْصَرِف فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ في بَيْتِهِ ، رواه مسلم .

ﷲ ތަކުރާ عبدِ اللَّهِ بن عُمرَ ގެ ތިމަންނަ ކިޔެވުނު. ދެރަ نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކުރުން ކަށަވަރު ދެކެވުނު. ފާ ركعة ކުރުމާ ގުޅިގެ ކަށަވަރު ކުރެއްވި ފަދައިން ކުރާ ركعة ކުރުން ކަށަވަރު ދެކެވުނު.

204- باب استحباب جعل النوافل في البيت

سواء الراتبة وغيرُها والأمر بالتحوّل للنافلة من موضع الفريضة أو الفصل بينهما بكلام

نفل ނަމާދުތައް އެއީ ރަވާތިބު ސުންނަތްތަކާއިވިޔަސް ނުވަތަ އެހެން ސުންނަތްތަކެއް ވިޔަސް ގޭގައި ކުރުން مستحب ވެގެންވާކަމާއި އަދި نفل ނަމާދުކުރުމަށްޓަކައި فرضނަމާދުކުރިތަނުން ދުރުން އެހެން ތަނަކަށް ބަދަލުވުމާއި ނުވަތަ އެދެމެދުގައި ވާހަކައެއް ދައްކައިގެން މެދުކަނޑާލުން مستحب ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

1128- عَنْ زيدِ بنِ ثابتِ رضِيَ اللَّه عَنْهُ ، أَنَّ النَّبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « صلُّوا أَيُّها النَّاسُ في بُيُوتِكُمْ ، فَإِنَّ أفضلَ الصَّلاةِ صلاةُ المرْءِ في بَيْتِهِ إلاَّ المكْتُوبَةَ » متفقٌ عليه .

މާތްالله ރުއްސުންފުޅުވި زيدِ بنِ ثابت ގެ ރިވާއަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ މީސްތަކުންނޭވެ. ތިޔަބައިމީހުން (نفل) ނަމާދުތައް ތިޔަބައިމީހުންގެ ގޭގައި ކުރާށެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އެންމެ މާތްވާނީ ނަމާދަކީ فرضނަމާދު ފިޔަވައި މީހާ އޭނާގެ ގޭގައި ކުރާ ނަމާދެވެ.

1129- وعن ابنِ عُمَرَ رضي اللَّه عنْهُما عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « اجْعَلُوا مِنْ صلاتِكُمْ في بُيُوتِكُمْ ، ولا تَتَّخِذُوها قُبُوراً » متفقٌ عليه .

މާތްالله އެދެބަފައިންނަށް ރުއްސުންފުޅުވި عبدِ اللَّهِ بن عُمرَ، نبيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ރިވާއަތް ރިވާ ކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން (ސުންނަތް) ނަމާދުތަކަށް ގެއިން ޖާގަދޭށެވެ. އަދި އެގޭ (ނަމާދުކުރުން صحيح ވެގެންނުވާތަން) قبُر ތަކެއްކަމުގައި ނުހަދާށެވެ.

1130- وعَنْ جابرٍ رَضِي اللَّه عَنْهُ قالَ : قَالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إذا قَضَى أَحَدُكُمْ صلاتَهُ في مسْجِدِهِ ، فَلَيجْعَلْ لِبَيْتِه نَصِيباً مِنْ صَلاتِهِ ، فَإِنَّ اللَّه جَاعِلٌ في بيْتِهِ مِنْ صلاتِهِ خَيْراً » رواه مسلم .

މާތްالله ރުހިވޮޑިގެންވި جابر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللّه صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު މިސްކިތުގައި ނަމާދު އަދާކޮށް ނިމުމުން ފަހު ތިމާގެ ގެއަށް އޭގެ ބައެއް އަޅާށެވެ. (އެބަހީ ސުންނަތް ގޭގައި ކުރާށެވެ.) މިހެނީ ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى އޭނާގެ ނަމާދުގެ ސަބަބުން ގޭގައި ބަރަކާތް ލައްވާނެއެވެ.

1131- وَعنْ عُمَر بْنِ عطاءٍ أَنَّ نَافِعَ بْنَ جُبَيْر أَرْسلَهُ إلى السَّائِب ابن أُخْتِ نَمِرٍ يَسْأَلُهُ عَنْ شَيْءٍ رَآهُ مِنْهُ مُعَاوِيةُ في الصَّلاةِ فَقَالَ : نَعمْ صَلَّيْتُ مَعَهُ الجُمُعَةَ في المقصُورَةِ ، فَلَمَّا سَلَّمَ الإمامُ ، قُمتُ في مقَامِي ، فَصلَّيْتُ ، فَلَما دَخل أَرْسلَ إِليَّ فقال : لا تَعُدْ لما فعَلتَ: إذا صلَّيْتَ الجُمُعةَ ، فَلا تَصِلْها حَتى تَتَكَلَّمَ أَوْ تخْرُجَ ، فَإِنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَمرَنا بِذلكَ ، أَنْ لا نُوصِلَ صلاةً بصلاةٍ حتَّى نَتَكَلَّمَ أَوْ نَخْرُجَ.رواه مسلم .

عُمَر بْنِ عطاء ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نَافِعَ بْنَ حُبَيْر ތިމަންނަ نَمِر ގެ ދައްތަގެ ދަރި السَّائِب ގެ އަރިހަށް ފޮނުއްވިއެވެ. އެއީ އޭނާ ނަމާދުގައި ކުރި ކަމެއްގެ މައްސަލަ مُعَاوِيةُ ވިދާޅުވި އެއްޗެއްގެ ދިމާލުން އަހާލުމަށް ފޮނުއްވީއެވެ. ފަހެ السَّائِب ވިދާޅުވިއެވެ. އާދޭހެވެ. ތިމަންނަ (އެއްފަހަރަކު) އެކަމަނާއާ المقصُورَة ގައި ޖުމުޢާ ނަމާދު ކުރީމެވެ. ފަހެ އިމާމު ސަލާމް ދިނުމުން ތިމަންނަ ތިބިތަނުގައި ތެދުވެ ނަމާދުކުރީމެވެ. ދެން (އެއަށްފަހު) مُعَاوِيةُ (ތިމަންނަގެ ގާތަށް ގޮވާ) ވަޑައިގެންނެވުމުން ބަލައި ތިމަންނާއަށް ކިޔައިދެއްވިއެވެ. އެއަށްފަހު ވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާ (މިއަދު) ކުރިހެން މިފަދައިން ނުކުރާށެވެ. ތިބާ ޖުމުޢާ ނަމާދު ނިންމާލުމުން ބަހެއް ނުބުނެވެނީސް އަދި ނުކުމެވެނީސް އެހެން ނަމާދެއް ގުޅުވައިނުލާށެވެ. ނަމާދުވެރިޔާ نفل ނަމާދުކުރުން ނުފެށާށެވެ. މިހެނީ ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللّه صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންމެންނަށް ވަނީ އެއް ނަމާދަކާއި އަނެއް ނަމާދާއި ދެމެދު ވާހަކައެއް ނުދައްކާ ނުވަތަ ނުކުމެ ނަމާދުކުރުމަށް ނުގުޅުވުމަށް އަމުރުކުރައްވާފައެވެ.

205- باب الحثِّ على صلاة الوتر

وبيان أنه سُنة مؤكدة وبيان وقته

ވިތުރު ނަމާދަށް شوق ދެއްވުމާއި އަދި އެއީ ގަދަފަދަ ވަރަށް ސުންނަތެއްކަން ބަޔާންކުރުމާއި
އަދި އޭގެ ވަގުތު ބަޔާންކުރުމުގެ ބާބު باب

1132- عَنْ عليٍّ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قالَ : الوِتْرُ لَيْس بِحَتْمٍ كَصَلاةِ المَكْتُوبَةِ ، ولكِنْ سَنَّ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « إنَّ اللَّه وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ ، فأَوْتِرُوا ، يَا أَهْلَ الْقُرْآنِ » .

رواه أبو داود والترمذي وقَالَ : حديثٌ حسنٌ .

ﷺالله ﺗﻪﺮﺸﻪﺮﺤﻪﻭ علي ﺋﻪﮊﻪﺸﻪﺋ ﺑﻪﻫﻪﺮﺸ ﺑﻪﮊﻪﺋﻪﺴﻪﺮﺸﻪﺋﻪﺋ. ﻭﻪﮊﻪﺮﺤﻪﻭﻪﺋ. ﻭﻪﻤﻪﺮ ﺳﻪﺮﻪﮊﻪﺮﻪﺑﻪ فرض ﺳﻪﺮﻪﮊﻪﺮﻪﻫﻪﺮﻪﺮﻪﺮ فرض ﻫﻪﺮﻪﺮﻪﺸﻪﺋ. ﺳﻪﺮﻪﺋﻪﺴﻪ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻫﻪﺳﻪﺑ ﻫﻪﻮﻪﺑ ﺴﻪﺸﻪﺳﻪﻫﻪﻮﻪﺮﻪﺋﻪﺮ ﻧﻪﺳﻪﺋﻪﺮﻪﺤﻪﻫﻪﻮﻪﺮﻪﺋﻪﺋ. ﻫﻪﺮﻪﺑﻪﺋﻪﮊﻪﺸ حديث ﺗﻪﺑﻪﻫﻪﻭﻪﺋﻪﺋ. ﺮﻪﺮﻪﺑﻪﺮﻪﺋﻪﺑﻪﺸ اللهﺑ وترﻫﻪﺋ. (ﻫﻪﻫﻪﺑ ﷺ ﺑﻪﻫﻪﮊﻪﺋﻪﺑ ﺴﻪﮊﻪﮊﻪﺋﻪﺑ ﻫﻪﺑﻪﺸ ﻫﻪﻫﻪﺮﻪﻫﻪﺸﻪﺑﻪﺮﻪﺋﻪ ﺴﻪﮊ ﺣﻪﺷﻪﺋﻪﺸ ﻫﻪﻫﻪﺋ.) ﻫﻪﻫﻪﺮﻪﮊﻪﺑ وترﻫﻪﺸ ﺣﻪﺷﻪﻫﻪﻭﻪﺋ ﺣﻪﻫﻪﺋﻪﺴﻪﺮﻪﻫﻪﺋﻪ. ﻭﻪﮊ ﺑﻪ قرآنﺋ ﻫﻪﺮﻪﺣﻪﻫﻪﺋﻪﺑﻪﺸﻪﺋﻪ. ﻭﻪﺑﻪﻫﻪﻫﻪﻭﻪﺮﻪﺸ ووترﺗﻪﺑﻪﺸﻪﺋﻪ.

1133- وَعَنْ عَائِشَةَ رضِيَ اللَّه عنْهَا ، قَالَتْ : مِنْ كُلِّ اللَّيْلِ قَدْ أَوْتَر رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِنْ أَوَّلِ اللَّيْلِ ، ومَن أَوْسَطِهِ ، وَمِنْ آخِرِهِ . وَانْتَهى وِتْرُهُ إلى السَّحَرِ . متفقٌ عليه .

ﷺالله ﺗﻪﺮﺸﻪﺮﺤﻪﻭ عَائِشـــة ﺋﻪﮊﻪﺸﻪﺋ ﺑﻪﻫﻪﺮﺸ ﺑﻪﮊﻪﺋﻪﺴﻪﺮﺸﻪﺋﻪﺋ. ﻫﻪﺑﻪﺋﻪﺴﻪﺑ ﻭﻪﮊﻪﺮﺤﻪﻭﻪﺋ. ﺮﻪﺮﻪﺑﻪﺮﻪﺋﻪﺮﻪﺸﻪﺋ رسُولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ﺗﻪﺸﻪﺮﻪﺋ ﺗﻪﻫﻪﺮﻪﺑ ﻭﻪﻤﻪﺮ ﺗﻪﺑﻪﻫﻪﻭﻪﺋﻪﺋ. (ﻫﻪﺑﻪﻫﻪﮊﻪﺮﻪﺸ) ﺗﻪﺮﻪﺳﻪﺮﻪﺋﻪﺋ ﺣﻪﺮﻪﻫﻪﺮﻪﺸ ﻫﻪﺑﻪﺋﻪﺮﻪﺋﻪ ﻫﻪﺮﻪﺑ (ﻫﻪﺑﻪﻫﻪﮊﻪﺮﻪﺸ) ﺗﻪﺮﻪﺳﻪﺮﻪﺋﻪﺋ ﺣﻪﻫﻪﺮﻪﺑ ﻫﻪﺑﻪﺋﻪﺮﻪﺋﻪ ﻫﻪﺮﻪﺑ (ﻫﻪﺑﻪﻫﻪﮊﻪﺮﻪﺸ) ﺗﻪﺮﻪﺳﻪﺮﻪﺋﻪﺋ ﺣﻪﮊﻪﺮﻪﻫﻪﺑﻪﺋﻪﺋ ﺗﻪﺑﻪﻫﻪﻭﻪﺋﻪﺋ. ﻫﻪﺮﻪﺑ ﺣﻪﻭﻪﺴﻪﺪﻪﺋ ﺗﻪﺑﻪﺋﻪﺋ ﻭﻪﻤﻪﺮ ﺳﻪﺮﻪﺸﻪﺮﻪﺤﻪﻫﻪﻭﻪﺋﻪﺋ.

1134- وعنِ ابنِ عُمرَ رَضِيَ اللَّه عَنْهمَا ، عَنِ النَّبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : «اجْعلوا آخِرَ صلاتِكُمْ بِاللَّيْلِ وِتْراً » متفقٌ عليه

ﷺالله ﻫﻪﺋﻪﺣﻪﺮﻪﺋﻪﺑﻪﺮﻪﺸﻪﺮﻪﺸ ﺗﻪﺮﺸﻪﺮﺤﻪﻭ عبدِ اللَّهِ بن عُمرَ ، نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺋ ﺑﻪﻫﻪﺮﺸ ﺑﻪﮊﻪﺗﻪﺑﻪﻫﻪﻭﻪﺋﻪﺋ. ﻫﻪﺑﻪﺋﻪﺮﻪﺋﻪﺋﻪﺸ حديث ﺗﻪﺑﻪﻫﻪﻭﻪﺋﻪﺋ. ﻭﻪﻫﻪﺮﻪﺑﻪﺋﻪﺮﻪﺸ ﺗﻪﺮﻪﺋﻪﺋﻪﺑ ﺗﻪﺑﻪﺋ ﻫﻪﺸﻪﺋ

ފުރަ ކަނޑައެރީ ވިހެއް ކަމުގައި ހަދާށެވެ.

1135- وَعَنْ أَبي سعيدٍ الخُدْرِيِّ رضِي اللَّه عَنْهُ ، أَنَّ النَّبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : «أَوْتِرُوا قبْلَ أَنْ تُصْبِحُوا » رواه مسلم .

ڇ.ﷲ ثقة أبو سعيدٍ الخُدْرِي ގ ހަދީސް ކުރިއަށް ގެންގުޅުއްވި. ހަމަ ހަމައެކަނި ނަބީ ﷺ ވެސް ވިދާޅުވެ ހަދީސް ކަމަށް ވާތީ ވިހެއް ކަމުގައި ހަދާށެވެ.

1136- وعن عائشةَ ، رضيَ اللَّه عَنْهَا ، أَنَّ النَّبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ يُصلِّي صَلاتَهُ بِاللَّيْلِ ، وهِي مُعْتَرِضَةٌ بينَ يَدَيهِ ، فَإذا بقِيَ الوِتْرُ ، أَيقِظهِا فَأَوْترتْ . رواه مسلم .

ڇ.ﷲ ثقة عائشة ؓ ހަދީސް ކުރިއަށް ގެންގުޅުއްވި. ހަމަ ހަމައެކަނި نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތާ ކަނޑައެޅުނު ވަގުތުތަކުގައި ؓ (ހާއްދަ ފަހަރު) ދެކޮޅަށް ދިއްކުރާ ގޮތަށް ؓ ދެ ފައި ދިގުކޮށް ؓ ފުރަ ؓ ދެކޮޅަށް وتر ؓ ކުރާ ގޮތުގެ ؓ ދަށުން ؓ ދެކޮޅަށް وتر ؓ ކުރާ ގޮތަށް ؓ ދެ ފައި ؓ ދިގުކޮށް ؓ ފުރަ

1138- وعَنْ جابرٍ رضِي اللَّه عنْهُ ، قَالَ : قالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ خَاف أَنْ لا يَقُوم مِنْ آخرِ اللَّيْلِ ، فَلْيُوتِرْ أَوَّلَهُ ، ومنْ طمِع أَنْ يقُومَ آخِرَهُ ، فَليوتِرْ آخِرِ اللَّيْل ، فإِنَّ صلاة آخِرِ اللَّيْلِ مشْهُودةٌ ، وذلكَ أَفضَلُ » رواه مسلم

މާތްالله ރުއްސުންލެއްވި جابر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ރޭގަނޑުގެ ފަހުބައިގައި ހޭލެވޭނެ ކަމުގެ ބިރު ހިތްވާނަމަ ރޭގަނޑުގެ ފުރަތަމަ ބައިގައި وتر ކުރާށެވެ. އަދި ރޭގަނޑުގެ ފަހުބައިގައި ތެދުވުމުން ދެރިވެލިވެގެން ހުންނަމީހާ ފަހު ރޭގަނޑުގެ ފަހުބައިގައި وتر ކުރާށެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން ރޭގަނޑުގެ ފަހުބައިގައި ކުރާ ނަމާދަކީ މަލާއިކަތް ހާޟިރުވާ ނަމާދެވެ. އަދި އެހެންކަމުން އެއީ ވަރަށް މާތްވެގެންވާ ކަމެކެވެ.

206- باب فضل صلاة الضحى

وبيان أقلِّها وأكثرها وأوسطها ، والحثِّ على المحافظة عليها

ضحى ނަމާދުގެ މާތްކަން ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ باب އަދި އެނަމާދުގެ މަދުމިނާއި ގިނަމިނާއި މެދުމިން ބަޔާންކުރުމާއި އެނަމާދަށް ރައްކާތެރިވުމަށް ގޮވާލުން ބަޔާންކޮށްދީފައިވާބާބު

1139- عنْ أَبي هُريرةَ رَضي اللَّه عنْهُ ، قال : أوصَاني خَليلي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بصِيامِ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ مِن كُلِّ شهر ، ورَكْعَتي الضُّحَى ، وأَنْ أُوتِرَ قَبل أَنْ أَرْقُد » متفقٌ عليه .

މާތްالله ރުއްސުންލެއްވި ° أبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަގެ خَليل(އެބަހީ ދޮސްތާ) رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންނައަށް ކޮންމެ މަހަކު ތިންދުވަހު ރޯދަހިފުމަށާއި ضحى ނަމާދުގެ ދެ ركعةކުރުމަށާއި ނިދުމަށް އޮށޯތުމުގެ ކުރީގައި وتر ކުރުމަށް وصية ކުރެއްވިއެވެ.

والإيتار قبل النوم إنما يُسْتَحَبُّ لمن لا يَثِقُ بالاستيقاظ آخر اللَّيل فإنْ وثق فآخر اللَّيل أفضل.

ނިދުމުގެ ކުރިން وتر ކުރުން مستحبވެގެންވަނީ ރޭގަނޑުގެ ފަހުބައިގައި ހޭލެވޭނެކަމުގެ އިތުބާރު ނެތް މީހާއެވެ. ފަހު ރޭގަނޑުގެ ފަހުބައިގައި ހޭލެވޭނެކަމުގެ އިތުބާރު އޮތްނަމަ ރޭގަނޑުގެ ފަހުބައިގައި وتر ކުރުން މާތްވެގެން ވެއެވެ.

1140- وعَنْ أَبي ذَر رَضِي اللَّه عَنْهُ ، عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « يُصبِحُ عَلى كُلِّ سُلامَى مِنْ أَحدِكُمْ صدقَةٌ : فَكُلُّ تَسبِيحة صدَقةٌ ،وكل تحميدة صدقة ، وكُل تَهليلَةٍ صدَقَةٌ ، وَكُلُّ تكبيرة صدَقةٌ ، وأَمر بالمعْروفِ صدقَةٌ ، ونهيٌ عنِ المنْكَرِ صدقَةٌ ، ويُجْزِئ مِن ذلكَ رَكْعتَانِ يركَعُهُما مِنَ الضحى » رواه مسلم .

ڏُهْالله ئەمْـــەشْرَحْمْدِ أبو ذَر، نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ بِهَەرْسْ بِرِڤ ئەمْەڤِدَڤ. ەَىَەڭَڤْڤْسْ حديث ئەمْەڤِدَڤ. ئْسِرڤْرْسْ ۏْڤْرِڤِرْ ئْسَرِۏَسْمِۏَەْ ـَـرِ ـَـۏڤْرَەْمْسْ ئْبِرِىَەرْدَئ ەَەْكَەْسْ ئْسْمْرَ ئْسَرِۏَسْمِۏَئ ەَەْكَەْسْ صدقةەَّەْ ئِرْسْمْ ۏِىَەَەِرِڤْرْسْمْرَئ ەَەْكَەْسْ ۏَّىَڤْ. ڤْرَئ ئْسْمْرَ تَسْبيحٌ ەَىِ (ەَّەَىِ سُبْحان اللَّه ئ كلمة بِهْرَىِ) صدقةەَّىَڤْ. ەَىِ ئْسْمْرَ تحميد ەَىِ (ەَّەَىِالحمد اللَّه ئ كلمة بِهْرَىِ) صدقةەَّىَڤْ. ەَىِ ئْسْمْرَ تَهليلَ ەَىِ (ەَّەَىِ لا إلهَ إلاَّ اللَّه ئ كلمة بِهْرَىِ) صدقةەَّىَڤْ. ەَىِ ئْسْمْرَ تكبير ەَىِ (ەَّەَىِ اللَّهُ أَكْبَرُ ئ كلمة بِهْرَىِ) صدقةەَّىَڤْ. ەَىِ ئْسْمْرَ ئْسْمْرَىَەْسْ ەَەْمْرَىَەْسْ ەَىِ صدقةەَّىَڤْ. ەَىِ ئْسْمْرَ شْمْرَىَەْسْ ەَىِ صدقةەَّىَڤْ. ەَىِ ەَّەْسْرِ ىَەْسْ ضحى ەَىْمْرَىَەْ ئْسْمْرَ ئ ركعةئ ىَەْمْرَ ڤْرِىْسْمْرَىَڤْ.

1141- وعَنْ عائشةَ رضيَ اللَّه عَنْها ، قالتْ : كانَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يصلِّي الضُّحَى أَرْبعاً ، ويزِيدُ ما شاءَ اللَّه . رواه مسلم .

ڏُهْالله ئەمْـــەشْرَحْمْدِ عائشة ئْىَڤْرْسْ بِهَەرْسْ بِرِڤْمْرَىَەْسْ ەَىَەْسْ ۏِڤْرِڤْرِىَڤْ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم(ەَّەْسْرِ ئْمْەْسْ) ضحى ىَەْمْرَڤْرَىِ ىَەَىْرْ ركعة ئْبِىَەْمْرَىَەْسْ ئْسْرِڤْرَىَڤْ. ەَىِ الله سبحانه وتعالى (ەَّڤْرَىَەْسْ) بِهْڤْرَىْبِىَەْمْرَىَڤْ ۏِسْمْرَىَەْسْ بِهْرْ ئْبِىَەْمْرَىَڤْ.

1142- وعنْ أُمِّ هانِيءٍ فاخِتةَ بنتِ أَبي طالبٍ رَضِيَ اللَّه عنْها ، قَالتْ : ذهَبْتُ إِلى رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عامِ الفَتْحِ فَوجدْتُه يغْتَسِلُ ، فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ غُسْلِهِ ، صَلَّى ثَمانِيَ رَكعاتٍ ، وَذلكَ ضُحى . متفقٌ عليه . وهذا مختصر لفظ إحدى روايات مسلم .

ڏُهْالله ئەمْـــەشْرَحْمْدِ أُمِّ هانيءٍ فاخِتة بنتِ أَبي طالب ئ بِهَەرْسْ بِرِڤْمْرَىَەْسْ ەَىَەْسْ ۏِڤْرِڤْرِىَڤْ. ەِىَەْسْ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ەَىِىَەْسْ ىَەْمْسْ ىَەْمْرَ ڤْرَىَەْ ئْبِىَەْمْرَ ەَىِڤْرَ ەَىِىَەْسْ ەَىِ ەَّىِسْرِ ەَىَەْسْ ئْبِىَەْمْرَ ئْسْرِڤْرَ ەَىِ ەَىِىَەْسْ ئْسْمْرَىَەْمْرَىَڤْ. ڤْرَئ ئْسْمْرَىَڤْ سِرِىَەَىِىَەْسْمْرَ ەَىَەْسْ ئْبِىَەْمْرَىَڤْ (8) ەَىْ ىَەْسْمْرَ ئْبِىَەْمْرَىَڤْ. ەَىِ ەَّىِ ضحى ىَەْمْرَڤْرَىَڤْ.

207- باب : تجويز صلاة الضحى من ارتفاع الشمس إلى زوالها
والأفضل أن تصلَّى عند اشتداد الحرِّ وارتفاع الضحى

ضحى ނަމާދުކުރުން އިރުއަރައިގެންގޮސް އިރުމަތީދު ޒަވާލުވުމާއި ހަމައަށް ހުއްދަވެގެންވާ ކަމާއި އަދި
އެންމެ މޮޅުވެގެންވަނީ ހޫނުގަދަވުމުން އިރު އަރާ ގަދަވެދާއިރުން ދަންވަރުގެ ބައްޔަށް ބަޔާންކޮށްދޭ باب

1143- عن زيدِ بن أَرْقَم رَضِي اللَّه عنْهُ ، أَنَّهُ رَأَى قَوْماً يُصَلُّونَ مِنَ الضُّحَى ، فقال : أَمَا لَقَدْ عَلِمُوا أَنَّ الصَّلاَةَ فِي غَيْرِ هذِهِ السَّاعَةِ أَفْضَلُ ، إنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « صَلاةُ الأَوَّابِينَ حِينَ ترْمَضُ الفِصَالُ » رواه مسلم .

މާނަالله ޢަންހު ޝުއްޔާތުގެ زيدِ بن أَرْقَم ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަގަކަތަފަރުން ބަޔަކު ضحى
ނަމާދު ކުރަނިކޮށް އެ صحابي ދެކެވަޑައިގެންނެވެ. އަރިހުދު ވިދާޅުވިއެވެ. ހަގަކަތަފަރުން ضحى
ނަމާދުކުރުން މެނުވީ ގަޑިގެތެރޭގައި މިވަގުތު ނޫން އަހަރު ވަގުތުގައި ކަން އަބަދުމިހުންނަ
ކަމާއި ޔަގީނެވެ؟ ހަގަކަތަފަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފައެވެ. الأَوَّابِينَ
ނަމާދު (އެބަހީ ضحى ނަމާދު) ކުރުންވަނީ ޖަމަލުތަކުގެ ގަދަކިރުގެ ބަކަރާތަކާއި އިރުގެ އަލިކަން
ދެރަ ފެނުމުންނެވެ.

« تَرَمَضُ » بفتح التاءِ والميم وبالضاد المعجمة ، يعني : شدة الحرّ . « والفِصالُ جمْعُ فَصيلٍ وهُو : الصغير مِنَ الإِبِلِ .

208- باب الحثِّ على صلاة تحية المسجد
وكراهية الجلوس قبل يصلي ركعتين في أي وقت دخل وسواء صلَّى ركعتين بنية التحية أو صلاة فريضة أو سُنة راتبة أو غيرها

تحية المسجد ގެ ދެ ركعة އަދާކުރުމަށް ބާރު އެރުވުމާއި ކޮންމެ ވަގުތެއްގައި މިސްކިތަށް ވަންނަވުމުގައި
ވިޔަސް އެދެރުކަމުން ނުކުތު އިށީނުން މަކުރޫހު ވެގެންވާކަމާއި އަދި އެދެ ركعةކުރެއްވީ تحية ގެ
ދެރުކަމުތު ނިޔަތް ގަތުމުގައި ވިޔަސް ނުވަތަ ފަރުޟު ނަމާދުކަމަށް ނުވަތަ ރަވާތިބުގެ
ސުންނަތްކަމަށް ވިޔަސް އަދިކުރީނަމަ ކަނޑައެޅޭ ދުށަކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

1144- عن أَبِي قتادةَ رضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قالَ : قالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إذا دَخَلَ أحَدُكم المسْجِدَ ، فَلا يَجْلِسْ حَتَّى يُصَلِّيَ رَكْعَتيْنِ » متفقٌ عليه .

ﷺ ﺗﻤﺎﻣﺎ ﻣﺘﻔﻖ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﻫﺬا ﻟﻔﻆ ﺍﻟﺒﺨﺎﺭﻱ . ﺣﺪﻳﺚ ﺃﺑﻲ ﻗﺘﺎﺩﺓ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ ﻗﺎﻝ ﻟﺒﻼﻝ : «ﻳَﺎ ﺑِﻼَﻝُ ﺣَﺪِّﺛْﻨِﻲ ﺑِﺄَﺭْﺟَﻰ ﻋَﻤَﻞ ﻋَﻤِﻠْﺘَﻪُ ﻓِﻲ ﺍﻹِﺳْﻠاَﻡِ ، ﻓَﺈِﻧِّﻲ ﺳَﻤِﻌْﺖُ ﺩَﻑَّ ﻧَﻌْﻠَﻴْﻚَ ﺑَﻴْﻦَ ﻳَﺪَﻱَّ ﻓِﻲ ﺍﻟْﺠَﻨَّﺔِ» ﻗَﺎﻝَ : ﻣَﺎ ﻋَﻤِﻠْﺖُ ﻋَﻤَﻠاً ﺃَﺭْﺟَﻰ ﻋِﻨْﺪِﻱ ﻣِﻦْ ﺃَﻧِّﻲ ﻟَﻢْ ﺃَﺗَﻄَﻬَّﺮْ ﻃُﻬُﻮﺭاً ﻓِﻲ ﺳَﺎﻋَﺔٍ ﻣِﻦْ ﻟَﻴْﻞٍ ﺃَﻭْ ﻧَﻬَﺎﺭٍ ﺇِﻟاَّ ﺻَﻠَّﻴْﺖُ ﺑِﺬَﻟِﻚَ ﺍﻟﻄُّﻬُﻮﺭِ ﻣَﺎ ﻛُﺘِﺐَ ﻟِﻲ ﺃَﻥْ ﺃُﺻَﻠِّﻲَ . ﻣﺘﻔﻖٌ ﻋﻠﻴﻪ . ﻭﻫﺬا ﻟﻔﻆ ﺍﻟﺒﺨﺎﺭﻱ .

1146- ﻋﻦ ﺃﺑﻲ ﻫُﺮﻳﺮﺓَ ﺭَﺿِﻲَ ﺍﻟﻠَّﻪ ﻋَﻨْﻪُ ﺃَﻥَّ ﺭَﺳﻮﻝَ ﺍﻟﻠَّﻪِ ﺻَﻠَّﻰ ﺍﻟﻠﻪُ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ﻭﺳَﻠَّﻢ ﻗﺎﻝَ ﻟِﺒﻼﻝٍ : «ﻳَﺎ ﺑِﻼَﻝُ ﺣَﺪِّﺛْﻨِﻲ ﺑِﺄَﺭْﺟَﻰ ﻋَﻤَﻞ ﻋَﻤِﻠْﺘَﻪُ ﻓِﻲ ﺍﻹِﺳْﻠاَﻡِ ، ﻓَﺈِﻧِّﻲ ﺳَﻤِﻌْﺖُ ﺩَﻑَّ ﻧَﻌْﻠَﻴْﻚَ ﺑَﻴْﻦَ ﻳَﺪَﻱَّ ﻓِﻲ ﺍﻟْﺠَﻨَّﺔِ» ﻗَﺎﻝَ : ﻣَﺎ ﻋَﻤِﻠْﺖُ ﻋَﻤَﻠاً ﺃَﺭْﺟَﻰ ﻋِﻨْﺪِﻱ ﻣِﻦْ ﺃَﻧِّﻲ ﻟَﻢْ ﺃَﺗَﻄَﻬَّﺮْ ﻃُﻬُﻮﺭاً ﻓِﻲ ﺳَﺎﻋَﺔٍ ﻣِﻦْ ﻟَﻴْﻞٍ ﺃَﻭْ ﻧَﻬَﺎﺭٍ ﺇِﻟاَّ ﺻَﻠَّﻴْﺖُ ﺑِﺬَﻟِﻚَ ﺍﻟﻄُّﻬُﻮﺭِ ﻣَﺎ ﻛُﺘِﺐَ ﻟِﻲ ﺃَﻥْ ﺃُﺻَﻠِّﻲَ . ﻣﺘﻔﻖٌ ﻋﻠﻴﻪ . ﻭﻫﺬا ﻟﻔﻆ ﺍﻟﺒﺨﺎﺭﻱ .

209- باب استحباب ركعتين بَعْد الوضوء

باب مستحب ركعة ﺑَﻌْﺪَ ﺍﻟْﻮُﺿُﻮﺀِ

1146- عن أبي هُريرةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّ رَسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ لِبلالٍ : «يَا بِلالُ حَدِّثْنِي بِأَرْجَى عَمَل عَمِلْتَهُ في الإِسْلامِ ، فَإِنِّي سِمِعْتُ دَفَّ نَعْلَيْكَ بيْنَ يَديَّ في الجَنَّة» قَالَ : مَا عَمِلْتُ عَمَلاً أَرْجَى عنْدِي مِنْ أَنِّي لَمْ أَتَطَهَّرْ طُهُوراً في سَاعَةٍ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهارٍ إِلاَّ صَلَّيْتُ بِذلكَ الطُّهورِ ما كُتِبَ لي أَنْ أُصَلِّيَ . متفقٌ عليه . وهذا لفظ البخاري .

ﷺ ﺗﻤﺎﻣﺎ ﻣﺘﻔﻖ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﻫﺬا ﻟﻔﻆ ﺍﻟﺒﺨﺎﺭﻱ . ﺣﺪﻳﺚ ﺃﺑﻲ ﻗﺘﺎﺩﺓ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ ﻗﺎﻝ ﻟﺒﻼﻝ : «ﻳَﺎ ﺑِﻼَﻝُ ﺣَﺪِّﺛْﻨِﻲ ﺑِﺄَﺭْﺟَﻰ ﻋَﻤَﻞ ﻋَﻤِﻠْﺘَﻪُ ﻓِﻲ ﺍﻹِﺳْﻠاَﻡِ ، ﻓَﺈِﻧِّﻲ ﺳَﻤِﻌْﺖُ ﺩَﻑَّ ﻧَﻌْﻠَﻴْﻚَ ﺑَﻴْﻦَ ﻳَﺪَﻱَّ ﻓِﻲ ﺍﻟْﺠَﻨَّﺔِ» ﻗَﺎﻝَ : ﻣَﺎ ﻋَﻤِﻠْﺖُ ﻋَﻤَﻠاً ﺃَﺭْﺟَﻰ ﻋِﻨْﺪِﻱ ﻣِﻦْ ﺃَﻧِّﻲ ﻟَﻢْ ﺃَﺗَﻄَﻬَّﺮْ ﻃُﻬُﻮﺭاً ﻓِﻲ ﺳَﺎﻋَﺔٍ ﻣِﻦْ ﻟَﻴْﻞٍ ﺃَﻭْ ﻧَﻬَﺎﺭٍ ﺇِﻟاَّ ﺻَﻠَّﻴْﺖُ ﺑِﺬَﻟِﻚَ ﺍﻟﻄُّﻬُﻮﺭِ ﻣَﺎ ﻛُﺘِﺐَ ﻟِﻲ ﺃَﻥْ ﺃُﺻَﻠِّﻲَ . ﻣﺘﻔﻖٌ ﻋﻠﻴﻪ . ﻭﻫﺬا ﻟﻔﻆ ﺍﻟﺒﺨﺎﺭﻱ .

« الدَّفُّ » بالفاءِ : صَوْتُ النَّعْلِ وَحَرَكَتُهُ عَلى الأَرْضِ ، واللَّه أَعلم .

210- باب فضل يوم الجمعَة ووُجوبها والاغتِسال لها

والتطيّب والتبكير إليها

والدعاء يوم الجمعة والصلاة على النبيّ صلى الله عليه وسلم فيه

وبيان ساعة الإجابة واستحباب إكثار ذكر الله بعد الجمعة

ހުކުރު ދުވަހުގެ ފެތުރުން، ހުކުރު ކަރާތް ފާހަގަ ކުރުން، ތަކުރާ ތަކުރާ ކިޔުން، ތަކުރާ ތަކުރާ دعاء ކުރުން ތަކުރާ نبيﷺ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ދަންކަން صلوات ކިޔުން، ތަކުރާ ތަކުރާ دعاء ފިޔަވަޅުގައި ވެ ހުކުރު ދުވަހުގައި، ތަކުރާ ހުކުރު ކަރާތް ކިޔަންވާ ذكر ކުރުން مستحب ވެގެންވާ ބާބު باب

قال اللَّه تعالى(الجمعة 10): { فإذا قضيت الصلاة فانتشروا في الأرض، وابتغوا من فضل اللَّه، واذكروا اللَّه كثيراً لعلكم تفلحون } .

ކިހާ ބޮޑުކަމެއް ތަކެއްތޯ ބަލާ، ތިމާ ކުރާ ކަންކަމުގެ ތެދުވެރިކަން ދެނެގަނެ، ކިހާ (ބަހެއް: ބަސް) ދަންނަ ބަހެއް ތިމާ ދަންނަ ބަހެއް! ތަކުރާ ތަކުރާ فضـــــل ވެގެންވާ (ދުވަހުގެ) ތެދުވެރިކަން! ތަކުރާ ތަކުރާ ކަންކަމުގައި ކިޔަންވާ الله ގެ ހަނދާން! ދުވަހުގެ ތެދުވެރިކަން ފާހަގަ ވެގެންވާ ގޮތަށް.

1147- وعَنْ أَبي هُريرةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قالَ : قالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «خيْرُ يوْمٍ طلعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمُ الجُمُعَةِ : فِيهِ خُلِقَ آدمُ ، وَفيه أُدْخِلَ الجَنَّةَ ، وفيه أُخْرِجَ مِنْهَا » رواه مسلم .

ﷲ ﷺ أبو هُريرة ގެ ކަނޑައެޅުން ތަކެއް. ﷺ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔުން ތަކެއް. ތިމާ ދެކެވޭ ގޮތުގެ ތެދުވެރިކަން ތަކެއް ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ. آدمُ ގެ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ. ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ

ފެތުރެންދެން ހުކުރު ދުވަހު ހެދުނު ގުނާ(خطبة) ކިޔުމާ ހަމައަށް ދެމެހެއްޓުނު (ފާހަގަ) ކުރެއްވުމުގެ ފަދައިން ފެތުރެންދެން ހުކުރު ދުވަހު ހެދުނު ގުނާ خطبة ކިޔުމާ ހަމައަށް ދެމެހެއްޓުމަކީ ހެޔޮ ކަމެކެވެ. ތަކުރާ ثواب ލިބިގެންދާ ކަމެކެވެ.

1149- وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « الصَّلَواتُ الخَمْسُ والجُمُعةُ إلى الجُمعةِ ، وَرَمَضَانُ إلى رمَضَانَ ، مُكَفِّرَاتٌ ما بيْنَهُنَّ إذا اجْتُنِبَتِ الكبَائِرُ » رواه مسلم .

ތަކުރާ ކ صحابي (ރަސޫލާ ﷺ) أبو هُريرة نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ތަކުރާ ލިޔެއްވި حديث ކަލާމެކެވެ. ތަކުރާ ކ فرض ފަސް ވަގުތު ތެދުވުމާ ހަމައަށް ދެމެހެއްޓުނު ތަކުރާ ކ رَمَضَانُ ލިބި ތަކުރާ رَمَضَان ތެދުވުމާ ތަކުރާ ކ ކުށްތަކަށް كفارة ދެއްވާ.

1150- وَعَنْهُ وعَنِ ابنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُمْ ، أَنَّهما سَمِعَا رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ عَلَى أَعْوَادِ مِنْبَرِهِ : « لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ عَنْ وَدْعِهِمُ الجمُعَاتِ ، أَوْ لَيَخْتِمَنَّ اللَّه على قُلُوبِهِمْ ، ثُمَّ لَيَكُونُنَّ مِنَ الغَافِلِينَ » رواه مسلم .

ﷺ ތަކުރާ ކ أبو هُريرة ދ عبدِ اللَّهِ بن عُمر ގ ލިބިގެންވާ ކަމެކެވެ. ދެބަފައިން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ތަކުރާ ކ ލަވަކިޔާ ކަލާމެކެވެ. ތަކުރާ ކ ކަލާމުގެ ފެށުމުގައި ކަލާ ކ ކަލާ ک

1151- وَعَن ابنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُمَا ، أَنَّ رَسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قالَ : «إذا جاءَ أَحَدُكُمُ الجُمُعَةَ ، فَلْيَغْتَسِلْ » متفقٌ عليه .

ﷺ ތަކުރާ ކ عبدِ اللَّهِ بن عُمر ގ ލިބިގެންވާ ކަމެކެވެ. ދެބަފައިން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ތަކުރާ ކ ލަވަކިޔާ ކަލާ ކ ކަލާ ކ ކަލާ ކ ކަލާ ک ک

1152- وعن أبي سعيدٍ الخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ: « غُسْلُ يَوْمِ الجُمُعَةِ وَاجِبٌ على كلِّ مُحْتَلِمٍ » متفقٌ عليه .

ؤَمْرَالله تَمْرُحْسُوسْرَحْمُوحِ أَبو سعيدٍ الخُدْرِي ئ بِرَهَمِرْسْ بِرِؤَّحْئَكْسْرَوْحْمَحْ. وِقَّرَحْوِحْمَحْ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بْرَعْمَرْوِحْمَحْ. رْرَبْرَ سَرَؤَّمَرْسْ ئْسْرَوْحَمَرْسْ بْرَسْرَحْ ؤَّحِرْمَ ئِرِبْرَسْرَمْرَحْ حَرْمَكَوْسْ ؤَّقِوْهَحْ.

المراد بالمحْتَلِم : البَالِغُ . وَالمرَادُ بِالوُجُوبِ : وَجُوبُ اختِيَارٍ ، كقَولِ الرَّجُلِ لِصَاحِبِهِ حَقُّكَ وَاجِبٌ عليَّ ، واللَّه أعلم .

1153- وَعَنْ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عنْهُ قالَ : قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ تَوَضَّأَ يَوْمَ الجمعة فَبِها ونعمت ، ومن اغتسلَ فالغُسْل أفضَل » . رواه أبو داود ، والترمذي وقال : حديث حسن .

ؤَمْرَالله تَمْرُحْسُوسْرَحْمُوحِ سَمُرَة ئ بِرَهَمِرْسْ بِرِؤَّحْئَكْسْرَوْحْمَحْ. وِقَّرَحْوِحْمَحْ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بْرَعْمَرْوِحْمَحْ. رْرَبْرَ قَرَوَرْ (ؤَّرِبْرَ حَرَسْ) وضوء بْرَسْرَوِحِرَّمَرْسْ ؤَرَّ هَرَوَبْرَ ؤَّقَرْهَحْ. هَرَمِرِ حِرَّرَبْ ؤَّسْرَوَحَمَرِوِحَرَحَ ؤَرَّ ؤَّسْرَوَحَمَرْسْ ؤَّحْئَكْسْرَوْحْمَحْ.

1154- وَعَنْ سَلمَانَ رَضِيَ اللَّه عنه ، قال : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا يَغْتَسِلُ رَجُلٌ يَوْمَ الجُمُعةِ ، ويَتَطَهرُ ما استَطَاعَ مِنْ طُهْرٍ ، وَيدَّهِنُ مِنْ دُهْنِهِ ، أَو يَمَسُّ مِن طِيبِ بَيتِهِ ، ثُمَّ يَخْرُجُ فلا يُفرِّق بَيْنَ اثنَيْنِ ، ثُمَّ يُصَلِّي مَا كُتِبَ لَهُ ، ثُمَّ يُنْصِتُ إذا تكَلَّم الإِمَامُ ، إِلاَّ غُفِرَ لهُ ما بَيْنَه وبيْنَ الجُمُعَةِ الأخرَى » رواه البخاري .

ؤَمْرَالله تَمْرُحْسُوسْرَحْمُوحِ سَلمَان ئ بِرَهَمِرْسْ بِرِؤَّحْئَكْسْرَوْحْمَحْ. وِقَّرَحْوِحْمَحْ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بْرَعْمَرْوِحْمَحْ.ؤِرَبْرَ رْرَبْرَ قَرَوَرْ ؤَّسْرَوَحَمَرِ هَرَمِرِ بْرَؤَّقَرَسَرَحْئَكْسْرَوْحِ حِرَّسْرَوَحَمَرْبْرَسْرَ حِرَّحَرَهَرْ ؤَّرِحَّرَوَرِ هَرَمِرِ بْرَؤَّقَرَسَرَحْئَكْسْرَوْحِ حِرَّسْرَوَحَمَرْبْرَسْرَ رْحَرَسْرَقَرَحَرِ هَرَمِرِ ئَرَمْرَ حِرَّحَرَوَسْ قَرَّمَرَوِرِ قَرَّسْرَ رْرَبْرَ سَرَؤَّمَرْسْرَحْهَبَرِ ئَرِسْرَ سِرِبْرَحْئَكْسْرَ هَرِسْ حِرَّسْبِرَحْئَرِ هِرِسْرَقَرَحْئَكْسْرَ مِحِ قَرَّحِرَّسْرَ قَرَّحِرَّسْرَبْرَسْرَ قَرَّسْرَ هَرَّحِرِرَبْرَسْرَ fرضحْئَكْسْرَ وَّ سَرَؤَّمَرِ نفل سَرَؤَّمَرَّمَرَهَرْ بْرَسْرَ قَرَّسْرَ هِرَّحَّ حِرَّ خطبة بِرِمَّ ئَرَحْئَحْ رَسْرَرْحَرِؤِسَرَحَ هَرْرَبْرَؤَّمَرِ هَرَسَرَهْ رْرَبْرَؤَّمَرِ قَرَحَّمَرْ وَّ ؤَّرَّؤَرَهَرْ ؤَّرَّهَرْسْحِوِقَرَحْئَكْسْ.

1155- وعَنْ أَبي هُريرةَ رضي اللَّه عَنْهُ ، أَنَّ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «مَن اغْتَسَلَ يَوْم الجُمُعَةِ غُسْلَ الجَنَابَةِ ، ثُمَّ رَاحَ في الساعة الأولى ، فكَأَنَّمَا قرَّبَ بَدنَةً ، ومنْ رَاحَ في السَّاعَةِ الثَّانِيَة ، فَكأَنَّمَا قَرَّبَ بَقَرَةً ، وَمَنْ رَاحَ في السَاعَةِ الثَالِثةِ ، فَكأَنَّمَا

قَرَّبَ كَبْشاً أَقرَنَ، ومنْ رَاحَ في السَّاعَةِ الرَّابِعةِ ، فَكأَنَّما قَرَّبَ دَجَاجَةً ، ومنْ رَاحَ في السَّاعَةِ الخامِسةِ فَكأَنَّما قَرَّبَ بيْضَةً ، فَإِذا خَرَجَ الإِمامُ ، حَضَرَتِ الملائِكَةُ يَسْتمِعُونَ الذِّكرَ» متفقٌ عليه .

ﷺ ﺗﻪﺪﺸﺨﻪﻭ أبو هُريرة ﻯ ﻴﻪﻬﺸ ﻴﺮﷺﻯﺸﺨﻪﻯ. ﺮﺪﺒﻪﺮﻪﺪﻪﺸ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـــديث ﺘﻪﻤﻪﻭﻪﻯ. ﺠﺮﺒ ﺘﺒﻪﺘ ﺘﻪﺮﻪﺮ ﻕﺸﻪﺸ ﺮﺸﻪﺮﻯﺸ ﺘﺮﺸ ﺠﺴﻪﺒﻪﺸ ﻯﺸﻪﺠﺮﺸﻪﺮ ﺨﺮ ﻫﺪﺠﻪﻯ ذبـحﻪﺸ صـدقة ﻴﺮﺸ ﺨﺮﺘﻪﻯ. ﻫﺪﺮ ﺘﻪﺮﻪﺸ ﻪﺪﻪﻕ ﻯﺸﻪﺠﺠﺮ ﺨﺮ ﻯﻪﺮﻪﻯ ذبـحﻪﺸ صـدقة ﻴﺮﺸ ﺨﺮﺘﻪﻯ. ﻫﺪﺮ ﻭﺸﻪﺸ ﻪﺪﻪﻕ ﻯﺸﻪﺠﺠﺮ ﺨﺮ ﺨﺮﻕﻪﺮﻪ ﻫﺪﻪﺮﻪﻯ ذبـحﻪﺸ صـدقة ﻴﺮﺸﺨﺮﺘﻪﻯ. ﻫﺪﺮ ﺮﻪﻤﻪﺸ ﻪﺪﻪﻕ ﻯﺸﻪﺠﺠﺮ ﺨﺮ ﺒﻪﺒﻪﺸ صدقة ﻴﺮﺸﺨﺮﺘﻪﻯ. ﻫﺪﺮ ﺨﺸﻪﺸ ﻪﺪﻪﻕ ﻯﺸﻪﺠﺠﺮ ﺮﺸﻪﺸ صدقة ﻴﺮﺸﺨﺮﺘﻪﻯ. ﺨﺮ ﺪﺪﻪﺪ ﺮﺸﺘ ﺴﺮﺪﻪﺪﺸ ﻫﺪﺒﻪﺪﺸ ملائِكَـة ﻫﻪﻫﻪﺸ ذكر(خطبـة) ﻯ ﻫﺪﻪﻪﺸﻪﺪﻪﺸﻪﻫﻪﻫﻪﺮ ﻪﺪﻪﺮﻪﺸﻪﺸﻪﺮﻪﻯ.

قوله : « غُسلَ الجَنَابة » ، أَي : غُسلاً كغُسْل الجنَابَةِ في الصِّفَةِ .

1156- وعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ذكر يَوْمَ الجُمُعَةِ ، فَقَالَ : « فِيها سَاعَةٌ لا يُوَافِقها عَبْدٌ مُسلِمٌ ، وَهُو قَائِمٌ يُصَلِّي يسأَلُ اللَّه شَيْئاً ، إِلاَّ أَعْطَاهُ إِيَّاه » وَأَشَارَ بِيدِهِ يُقَلِّلُهَا ، متفقٌ عليه.

ﻫﺪﺮ ﺪ صحابي (ﺪﻫﻪﺮ ﷺﻪﷺﺪﻪﺸﺨﻪﻭ أبو هُريرة) ﻯ ﻴﻪﻬﺸ ﻴﺮﷺﻯﺸﺨﻪﻯ. ﺮﺪﺒﻪﺮﻪﺪﻪﺸ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (ﺪﻪﻤﻪﺮﻪﺮﻪﺸ) ﺘﻪﺘﺸ ﺘﻪﺮﻪﺪﻯ ﷺﺮﺒ ﻭﻕﺮﻪﻭﻪﻯ. ﺮﺪ حديث ﺘﻪﻤﻪﻭﻪﻯ. ﻪﺪﻕﻪﺮﺪﻪﺮ ﻪﺪﻪﻯﻪﻯﻪﻯ. ﻪﺪﻪﺪﻪﻯﻪﺮ ﺨﺸﻪﺪ ﻫﺪﻪﺮ ﺴﺮﺷﻪﺪﻪﺸ الله ﻫﺪﺸ ﺒﺪﻪﺒﺸ ﻪﺪﻕﻪﺮﻪﺸﻪﺮﻪﺪ ﻪﺪﻪﻕﻪﺴﻪﺒﻪﺪﻪﺸ ﻫﺪﻕﻪﺮﻕﻪﻯﻪﻯﻪﻯ. ﻫﺪﺮ ﻪﺪﻪﻯﻪﻯ ﻭﻪﺮﺸ ﻫﺪﻪﻪﺮﻕﻪﺒﻪﻯ ﻭﻪﺮﺸ ﻪﺪﻪﺪﻪﺮﻪﻯﻪﻯﻪﺮﻪﻯ ﻫﺸﻪﺸﻪﺮﻪﻯ إِشَارَة ﻫﻪﻫﻪﻭﻪﻯ.

1157- وَعنْ أَبي بُردةَ بنِ أَبي مُوسَى الأَشعَرِيِّ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ ابنُ عُمرَ رضَيَ اللَّه عنْهُمَا : أَسَمِعْت أَبَاكَ يُحَدِّثُ عَن رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في شَأْنِ ساعَةِ الجُمُعَةِ؟ قَالَ : قلتُ : نعمْ ، سَمِعتُهُ يقُولُ : سمِعْتُ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « هي ما بيْنَ أَنْ يَجلِسَ الإِمامُ إِلى أَنْ تُقضَى الصَّلاةُ » رواه مسلم .

ﷺ ﺘﻪﺪﻪﺸﺨﻪﻭ أَبو بُردةَ بنِ أَبي مُوسَى الأَشعَرِيِّ ﻯ ﻴﻪﻬﺸ ﻴﺮﷺﻯﺸﺨﻪﻯ. ﻭﻕﺮﻪﻭﻪﻯ. ﷺ ﻪﺪﻕﻪﺮﻪﺠﺮﻪﺒﺮﻪﺨﺸﺮﺸﺮﺸ ﺘﻪﺪﻪﺸﺨﻪﻭ عبدِ اللَّهِ بن عُمرَ (ﻭﻪﺠﺮﺸﺮﻯ ﺮﺪﻪﺮﻪﺸ)

ތެދުވެގެންދާ. ތިންވަނަ ފަހަރު رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތެރެއިން ފެނުނު (دعاء مِفْتَاح) ކަމުގައި ވަނީ ތިމަންގެ ކިބައިގައި ތިބެގެންދެވުނު. ފާޑުކިޔާ. ތިމަންގެ ކާނާ ދެއްކުމުގެ ތެރެއިން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއްވި. ތިމަން ދެއްކެވީ. ތިމަންގެ ކާނާ ދެއްކުމުގެ ތެރެއިން حديث ކިޔައިދެއްވި. ތިމަންގެ ކާނާ ދެއްކުމުގެ ތެރެއިން ކާނާ ދެއްކެވީ.

1158- وَعَنْ أَوسِ بنِ أَوسٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ مِنْ أَفضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْم الجُمُعَةِ ، فأَكثروا عليَّ مِنَ الصَّلاةِ فِيهِ ، فَإِنَّ صَلاتَكُمْ مَعْروضَةٌ عليَّ » رواه أبو داود بإسناد صحيح .

ؤ ﷺ ތިމަންގެ ކިބައިގައި أَوسِ بنِ أَوس ގެ ތެރެއިން ތިބެގެންދެވުނު. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއްވި. ހަނދާންކުރާ ތަނެއްގައި ތިބެ ﷺ ދުރުގައި ތިބެ ﷺ ދުރުގައި ތިބެ ﷺ ދުރުގައި ތިބެ صلوات ދެއްކުމުގެ ތެރެއިން ދެއްކެވީ. ތިމަންގެ صلوات ކިޔައިދެއްވި.

211- باب استحباب سجُود الشكر
عند حصول نعمة ظاهرة أو اندفاع بلية ظاهرة

نعمة ލިބުމުގެ ތެރެއިން مصيبة ދުރުވުމުގެ ތެރެއިން شكرى سجدة ކުރުމުގެ مستحب ކަމުގައި باب

1159- عَنْ سَعْدِ بنِ أَبي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّه عنْهُ قَالَ : خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِن مَكَّةَ نُرِيدُ المدِينَةَ ، فَلَمَّا كُنَّا قَرِيبًا مِن عَزْوَراءَ نَزَلَ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ ، فدعَا اللَّه سَاعَةً ، ثُمَّ خَرَّ سَاجِدًا ، فَمَكَثَ طَوِيلاً ، ثُمَّ قامَ فَرَفَعَ يَدَيْهِ ، ساعَةً ، ثُمَّ خَرَّ ساجِدًا فَعَلَهُ ثَلاثاً وَقَالَ: إِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي ، وَشَفَعْتُ لأُمَّتِي ، فَأَعْطَانِي ثُلُثَ أُمَّتِي ، فَخررتُ ساجدًا لِرَبِّي شُكرًا ، ثُمَّ رَفعْتُ رَأْسِي ، فَسَأَلْتُ رَبِّي لأُمَّتِي ، فَأَعْطَانِي ثُلثَ أُمَّتِي ، فَخررْتُ ساجداً لربِّي شُكراً ، ثمَّ رَفعْت رَأسِي فَسألتُ رَبِّي لأُمَّتِي ، فَأعطاني الثُّلُثَ الآخَرَ ، فَخَرَرتُ ساجِدا لِرَبِّي» رواه أبو داود .

މާތްالله ރުއްސުންތެރިވި سَعْدِ بنِ أَبي وَقَّاص ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.
(އެއްފަހަރަކު) ތިމަންމެން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި މައްކާއިން މަދީނާއަށް
ގޮސްތުވާތީގެން ނިކުމެވީމެވެ. ފަހެ ތިމަންމެން عَزْوَراء އާއި ހަމަޔަށް ދެވުމުން އަހަރެމެންގެ
ފައިބާވަޑައިގަތެވެ. ދެން ދުއާގެ އަތްތިލައްވާވިއެވެ. ދެންއިރުކުޅައްވަންދެން دعاء ކުރެއްވިއެވެ. ދެން
ސަޖިދަ އަށް ވެއްޓި ވަޑައިގަތެވެ. ދެން ވަރަށް ގިނައިރުވަންދެން ސަޖިދައިގައި މަޑުކުރެއްވިއެވެ
އަންނަވިއެވެ. ދެން އައިސްފަހު ކާއެއްނު ވެދުވެ ވަޑައިގަތެވެ. ފަހެ ދުއާވެދުވެ މައްޗަށް އުފުއްލަވައިގެން
އިރުކުޅައްވަންދެން ހުންނެވިއެވެ. ދެން ސަޖިދަ އަށް ވެއްޓި ވަޑައިގަތެވެ. އެގޮތަށް ތިންފަހަރު
ހެއްދެވިއެވެ. حديث ކުރައްވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސޫލާ ހެއްދެވި
ގޮންޖެހުމާ އިލާހަށް އެދި ދަންނަވައިފީމެވެ. އަދި ތިމަންރަސޫލާގެ އުއްމަތުންނަށްޓަކައި شَفَاعةތެރިވީމެވެ.
ފަހެ ތިމަންނަށް ދޫކޮށްދެއްވީ އުއްމަތުގެ ތިންބައިކުޅަ އެއްބައި މީހުންގެ شَفَاعة ތިމަންނަށް ދޫކޮށްދީޓަކައި
قبولވިއެވެ. އަނިޔާ ތިމަންރަސޫލާ ހެއްދެވި ރަސްކަލާނގެއަށް ޝުކުރުގެ ގޮތުން شُكْرُ ގެ ގޮތުން
ސަޖިދައަށް ވެއްޓުނީމެވެ. ދެން ތިމަންރަސޫލާ ބޮލުއުފުލީމެވެ. ފަހެ ތިމަންރަސޫލާ ތިމަންރަސޫލާ
ހެއްދެވި ރަސްކަލާނގެ އަރިހުން ތިމަންރަސޫލާގެ އުއްމަތުންނަށްޓަކައި دعاء ދަންނަވައިފީމެވެ. ފަހެ
ތިމަންނަށް ދޫކޮށްދެއްވީ ތިމަންރަސޫލާގެ އުއްމަތުގެ އިތުރު ތިންބައިކުޅަ އެއްބައި މީހުންގެ شَفَاعة
އަންނައިފަހަރު ދެއްވިއެވެ. އަހަރެންނަކަށް ތިމަންރަސޫލާ ހެއްދެވި ރަސްކަލާނގެ
އިލާހަށް شُكْرُ ގެ ގޮތުން ސަޖިދައަށް ވެއްޓުނީމެވެ. ދެން ތިމަންރަސޫލާ ބޮލުއުފުލީމެވެ. ފަހެ
ތިމަންރަސޫލާ ތިމަންރަސޫލާ ހެއްދެވި ރަސްކަލާނގެ އަރިހުން ތިމަންރަސޫލާގެ އުއްމަތުންނަށްޓަކައި
دعاء ދަންނަވައިފީމެވެ. ފަހެ ތިމަންނަށް ތިމަންރަސޫލާގެ އުއްމަތުން އިތުރު ތިންބައިކުޅަ
އެއްބައި މީހުންގެ شَفَاعة ދެއްވިއެވެ. އަހަރެންނަކަށް ތިމަންރަސޫލާ ހެއްދެވި
ރަސްކަލާނގެ އިލާހަށް شُكْرُ ގެ ގޮތުން ސަޖިދައަށް ވެއްޓުނީމެވެ.

212– باب فضل قيام الليل

ރޭގަނޑުގެ މުޅިކަން ބޭނުންކުރުމާ باب

قال اللَّه تعالى(الإسراء 79): { ومن الليل فتهجد به نافلة لك عسى أن يبعثك ربك مقاماً محموداً } .

ތަކުރ (فرض ފަހު ކުރީގެ ތިންތަކުން) ކުރިއަށްގެންދާ خاص ކުރީގައި ކުރާ ކަމެއް، ދިވެހި ބަހުން ވާހަކަ ދައްކާ قُرآن ކިޔުން، تهجد ކުރީގަ ކުރާ ނަމާދު! ތާއަށްވަންދެ ކުރިއަށްގެންދާ ކަމަކަށް حمد ފާހަގަ مقام ތަކާ ކުރިއަށްގެންދާ ފަދައެވެ.

وقال تعالى(السجدة 16) : { تتجافى جنوبهم عن المضاجع } الآية.

ދުވަހުގެ ކަލާ ހަމައަށް حضرة ތަކާ ހިނގާފައި ދުވާ ގޮތް، ދުވަހުގެ ތަކާ ހަމައަށް (ކީ ތަކާ ހަމައަށް ދުވާ ގޮތް) ބަޔާންކުރައްވާ ފާހަގަ. ތަކާ ހިނގާ ކަމަށް ދުވަހުގެ ތަކާ ހަމައަށް ދުވާ ގޮތް ބަޔާންކުރައްވާ.

وقال تعال(الذاريات 17)ى: { كانوا قليلاً من الليل ما يهجعون } .

ދުވަހުގެ ކުރީ ބައިގައި ކީކަހަލަ ކަމެއް ކުރާ ކަމަށް ބަޔާންކުރައްވާ.

1160- وَعَن عائِشَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْها ، قَالَتْ : كَانَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُومُ مِنَ اللَّيْلِ حَتى تَتَفطَّر قَدَمَاه ، فَقُلْتُ لَهُ : لِمَ تَصْنَعُ هذا يا رسُول اللَّهِ وَقد غُفِرَ لَكَ ما تَقَدَّم مِن ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ ؟ قَالَ : « أَفَلا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا » .

ﷺ ތާއިޝާ ކަލާ ހަމައަށް ދުވާ ގޮތް ބަޔާންކުރައްވާ. ތާއަށްވަންދެ ކުރިއަށްގެންދާ ކަމަކަށް ކަލާ ހަމައަށް ދުވާ ގޮތް ބަޔާންކުރައްވާ. نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތަކާ ހަމައަށް ދުވާ ގޮތް ކަލާ ހަމައަށް ދުވާ ގޮތް ބަޔާންކުރައްވާ ފާހަގަ. ކަލާ ހިނގާ ކަމަށް ދުވަހުގެ ތަކާ ހަމައަށް ދުވާ ގޮތް (ކީ ތަކާ ހަމައަށް ދުވާ ގޮތް) ބަޔާންކުރައްވާ ފާހަގަ. ﷺ ގެ ތަކާ ހަމައަށް ދުވާ ގޮތް ކަލާ ހަމައަށް ދުވާ ގޮތް ބަޔާންކުރައްވާ. حديث ބަޔާންކުރައްވާ. ތިމަން ތަކާ ހަމައަށް ދުވާ ގޮތް ތަކާ ހަމައަށް ދުވާ ގޮތް ބަޔާންކުރައްވާ؟

متفقٌ عليه . وعَنِ المغيرةِ بنِ شعبةَ نحوهُ ، متفقٌ عليه .

ތަކާ المغيرة ކަލާ ހަމައަށް ދުވާ ގޮތް حديث ތަކާ ހަމައަށް ދުވާ ގޮތް ބަޔާންކުރައްވާ.

1161- وَعَنْ عليٍّ رَضِيَ اللَّه عنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم طَرَقَهُ وَفاطِمَةَ لَيْلاً ، فَقَالَ : « أَلا تُصلِّيَانِ ؟ » متفقٌ عليه .

ދ ؤ ﷺ ﷺ ﷺ

شَيْطَانُއާ އަމިއްލަ ދަރަންފުޅުން ކުރައްވަމުން ގެންގުޅުއްވާ މީހަކަށެވެ. ނުވަތަ حديث ކުރައްވާފައިވަނީއެވެ. އާންމު ކަމުގައިވާ ކުރައްވަމުން ގެންގުޅުއްވާ މީހަކަށެވެ.

1165- وعـن أَبي هُريـرَةَ ، رَضِـي اللَّه عَنْـهُ ، أَنَّ رسُـولَ اللَّـهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم قـالَ : « يَعْقِـدُ الشَّـيْطَانُ عَلـى قافِيـةِ رَأْسِ أَحَدِكُم ، إِذا هُوَ نَامَ ، ثَلاثَ عُقدٍ ، يَضرِب عَلى كلِّ عُقدَةٍ : عَلَيْكَ لَيْلٌ طَويلٌ فَارقُدْ ، فإِنْ اسْتَيْقظَ ، فَذَكَرَ اللَّه تَعَالَى انحلَّت عُقْدَةٌ ، فإِنْ توضَّأَ انحَلَّت عُقدَةٌ ، فَإِن صلَّى انحَلَّت عُقدُهُ كُلُّهَا ، فأَصبَحَ نشِيطاً طَيِّب النَّفسِ ، وَإِلاَّ أَصبح خَبِيثَ النَّفْسِ كَسْلانَ » متفقٌ عليه .

މާނައީ ތިރީގައި أَبو هُرِيرَة ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ނިދާއިރު ޝައިޠާނާ شَيْطَان އޭނާގެ އާންމު ބޮލުގެ ފަހަތަށް ތިން ގޮށްޖަހައެވެ. (ސިއްރު) ހަދައެވެ. އަދި ކޮންމެ ގޮށެއް ޖަހާއިރު ކިޔައެވެ. ތިބާއަށް ދިގު ރެއެކެވެ. ފަހެ ނިދާށެވެ. ފަހެ އޭނާ ހޭލައިގެން الله އަށް ދިކުރުކުރެއްވުމުން ގޮށެއް ދިލެއެވެ. ފަހެ وضوء ކުރުމުން އޭނާ ގޮށެއް ދިލެއެވެ. ފަހެ ނަމާދު ކުރުމުން އޭނާގެ ހުރިހާ ގޮށްތަކެއް ދިލެއެވެ. އަދި މީނާ ހެނދުނު ވަނީ ހަރުގަދަ ހިތްހެޔޮ ހިތާމަ ނުހުރެއެވެ. އަދި ނޫނީމަ ހެނދުނުވާނީ ހަރުގަދަ ކަހިލުކަމާއި ހިތްދެރަ نَّفْس އަކާއި ގުޅިގެނެވެ.

قافِيَةُ الرَّأْسِ : آخِرُهُ .

1166- وَعن عبدِ اللَّهِ بنِ سَلاَمٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « أَيُّهَا النَّاسُ أَفْشوا السَّلامَ ، وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ ، وَصَلُّوا بالَلَّيْل وَالنَّاسُ نِيامٌ ، تَدخُلُوا الجَنَّةَ بِسَلامٍ » .

رواهُ الترمذيُّ وقالَ : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

މާނައީ ތިރީގައި عبدِ اللَّهِ بنِ سَلاَم ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيއާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ މުސްލިމުންނޭވެ. ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކަށް ސަލާމް ފޯރުކޮށްދޭ. އަދި ކާބޯތަކެތި ކާންދޭށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކަށް ކާންދޭށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން މުސްލިމުން ނިދާފައި ތިބޭ ރޭގަނޑު ނަމާދުކުރާށެވެ. އެހެން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެކަލަ ސުވަރުގެއަށް ސަލާމަތާ ވަދެވޭނެއެވެ.

1167- وَعنْ أَبي هُريرةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قالَ : قالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «أَفْضَلُ الصيَّامِ بعْدَ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ المحَرَّمُ ، وَأَفْضَلُ الصَّلاةِ بعدَ الفَرِيضَةِ صَلاةُ اللَّيْلِ» رواه مُسلِمٌ .

ڰ۫ۄالله ئۆمۈشتۇرغۇچى أبو هُريرة ئ ياھۇرۇش مەدىنىلىكى. ۋاپاتىغا. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېغىزىدىن. رَمَضَانَ كېيىن ئەڭ ئالدى ڰ۫ۄالله ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئابۇھۇرەيرە الله ئۇنى سۈيۈملۈك قىلغان ئىدى ئۇنىڭدىن ھەدىس ئاڭلىغان. ھەقىقى فرض ئەڭ ئالدى ڰ۫ۄالله ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ھەزرىتىدىن سورىغان.

1168- وَعَنِ ابنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُمَا ، أَن النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : «صَلاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى، فَإِذا خِفْتَ الصُّبْح فَأَوْتِرْ بِواحِدَةٍ » متفقٌ عليه .

ڰ۫ۄالله ئابدۇللاھ بن عَمْرنى ياھۇرۇش مەدىنىلىكى. ئۇنىڭدىن نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېغىزىدىن. ئىككىسىدىن ئەڭ ئالدى ئىككى ركعة ۋىتر ركعة ۋىتر ئۈچۈن ئوقۇغان. ئۇنى ئۆيىدىكىلەرنىڭ ھېچبىرىسى ئۇخلاتمىسۇن ئۇنىڭدىن ئۇنى ئاڭلىتىۋەتسۇن سۈرۈشتۈرگەن.

1169- وَعَنْهُ قَالَ :كَانَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُصلِّي منَ اللَّيْل مَثْنَى مَثْنَى ، وَيُوتِرُ بِرَكعة .متفقٌ عليه .

ھەزرىتى ساھابى (ئابۇ ڰ۫ۄاللّەئابدۇللاھ بن عَمْر) ئ ياھۇرۇش مەدىنىلىكى. ۋاپاتىغا. نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئىككىسىدىن ئەڭ ئالدى ئىككى ركعة ۋىتر ركعة ۋىتر ئۈچۈن ئوقۇغان. ھەزرىتى ئەنە ركعة ۋىتر وتر ئىككى سۈرۈلگەن.

1170- وعنْ أَنَسٍ رضِي اللَّه عَنْهُ ، قالَ : كَانَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُفطِرُ منَ الشَّهْرِ حتَّى نَظُنَّ أَنْ لا يصوم مِنهُ ، ويصَومُ حتَّى نَظُن أَن لا يُفْطِرَ مِنْهُ شَيْئاً ، وَكانَ لا تَشَاءُ أَنْ تَراهُ مِنَ اللَّيْلِ مُصَلِّياً إِلا رَأَيْتَهُ ، وَلا نَائماً إِلا رَأَيْتَهُ . رواهُ البخاريُّ .

ڰ۫ۄالله ئۆمۈشتۇرغۇچى أَنَسئۆگزىنى ياھۇرۇش مەدىنىلىكى. ۋاپاتىغا. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھەيران قالغۇدەك ئۇزۇن ئۇزۇن ئۇيقۇسىز ئۆتكۈزۈپ ئۇخلىمىغان ئادەمدەك ئۇخلاپ ئۇخلىمىغان ئادەمدەك ھەزرىتى ھەيران قالغۇدەك ئۇزۇن ئۇزۇن ئۇيقۇسىز ئۆتكۈزۈپ ئۇخلىمىغان ئادەمدەك ئۇخلاپ

ދޫކޮށްލެއްވުމުން ވިތުރު ނަމާދުކުރައްވައެވެ. އަދި ފަތިސް އެކަލޭގެފާނު ގެ އަރިހަށް
ނަމާދަށް ގޮވާމީހާ އައިސް ފަތިސް ފެނިވަޑައިގަތުމުން ކޮޅަށް ތެދުވެވަޑައިގެން ކުޑަ ދެ ރަކުޢަތް
ނަމާދުކުރައްވައެވެ. އަދި ދެން ކަނާތްފަރާތަށް އޮށޯވެވަޑައިގަންނަވައެވެ. އިޤާމަތަށް ގޮވާމީހާ
އަރިހަށް ވަޑައިގަންނަވާންދެން އެކަލޭގެފާނު އޮށޯވެވަޑައިގަންނަވައެވެ.

1171- وعَنْ عائِشة رضي اللَّه عنْهَا ، أَنَّ رَسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَان يُصلِّي إِحْدَى عَشرَةَ رَكْعَةً تَعْني في اللَّيْلِ يَسْجُدُ السَّجْدَةَ مِنْ ذلكَ قَدْر مَا يقْرَأُ أَحدُكُمْ خَمْسِين آية قَبْلَ أَن يرْفَعَ رَأْسهُ ، ويَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ قَبْل صَلاةِ الفَجْرِ ، ثُمَّ يضْطَجِعُ على شِقِّهِ الأَيْمنِ حَتَّى يأْتِيَهُ المُنَادِي للصلاةِ ، رواه البخاري .

މާތްالله ރުއްސެވިގެންވާ عائِشة ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެގާރަ ركعةކުރައްވައެވެ. އެބަހީ ރޭގަނޑުގައެވެ. އެއިން ސަޖިދައެއްގެ އަންދާ ސަޖިދައިގައި އަގާ ދިގުކަމަކީ ކުރައްވައެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ފަންސާސް އާޔަތް ކިޔަވާނެ މިންވަރަކަށް (ސަޖިދައިން) ބޮލު އުފުއްލެވުމުގެ ކުރީގައި ފަތިސް ނަމާދުގެ ކުރީގައެވެ. އަދި ފަތިސް ނަމާދުގެ ކުރީގައި ދެ ركعةސުންނަތް ކުރައްވައެވެ. ދެން ނަމާދަށް ގޮވާމީހާ އައިސްފުރުމުން ދަންނަވަން ކަނާތްފަރާތަށް އޮށޯވެވަޑައިގަންނަވައެވެ.

1172- وَعنْهَا قَالَتْ : ما كَان رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَزِيدُ في رمضانَ وَلا في غَيْرِهِ عَلى إِحْدى عشرةَ رَكْعَةً : يُصلِّي أَرْبعاً فَلا تَسْأَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطولِهِنَّ ، ثُمَّ يُصَلِّي أَرْبعاً فَلا تَسْأَلْ عَنْ حُسْنِهِنَّ وَطولِهِنَّ ، ثُمَّ يُصَلِّي ثَلاثاً . فَقُلْتُ : يا رسُولَ اللَّهِ أَتَنَامُ قَبْلَ أَنْ تُوتِرَ ،؟ فقال: « يا عائشةُ إِنَّ عيْنَيَّ تَناماِنِ وَلا يَنامُ قلبي » متفقٌ عليه .

އަދި އެصحابي (އެބަހީ މާތްاللّهރުއްސެވިގެންވާ عائِشة ގެފާނު) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَمَضَان މަހުގައި ވިޔަސް އަދި އެހެން މަހެއްގައި ވިޔަސް އެގާރަ ركعةއަށް ވުރެ ގިނަ ނުކުރައްވައެވެ. އެކަލޭގެފާނު ހަތަރު ركعةކުރައްވައެވެ. ފަހެ އޭގެ ރީތިކަމާއި ދިގުކަމުގެ ވާހަކަ ނުކުރާށެވެ. ދެން އަނެއްކާވެސް ހަތަރު ركعة ކުރައްވައެވެ. ފަހެ އޭގެ ރީތިކަމާއި ދިގުކަމުގެ ވާހަކަ ނުކުރާށެވެ. ދެން ތިން ركعة ކުރައްވައެވެ. ފަހެ ތިމަން ދެންނެވީމެވެ. އޭالله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ކަލޭގެފާނު وترކުރެއްވުމުގެ ކުރީގައި ނިދަ ކުރައްވަނީ

ގަބުރުގައި؟ ފުރަތަމަ ދުވަހު. ލ عائشة ގެ. ހަގީގަތުގައި ދެ ދުވަހުގެ ދަރުސެއް ކިޔަވައިދެއެވެ. ދެން ކިޔަވައިދެއެވެ. ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ.

1173- وعنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ يَنَامُ أَوَّل اللَّيْل ، ويقومُ آخِرهُ فَيُصلي . متفقٌ عليه.

ދަރުސް ބަލައިދިން (ލ)ﷲ ތަޢާލާ عائشة ގާތުގައި) ގ ކަމުގައި ވާހަކަ ދެއްކެވުނު. ހަގީގަތުގައި نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ފެނަގަ ފަހަރު ކަންކަމެވެ. ދަރުސް ކުރިން ކަންކަމެވެ. ދެން ދަރުސް ފެށުމުގެ ކަންކަމެވެ. ދެން ދަރުސް ފެށުމެވެ.

1174- وعَن ابنِ مَسْعُودٍ رضِي اللَّه عَنْهُ ، قَالَ : صلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لَيْلَةً ، فَلَمْ يَزِلْ قائماً حتى هَمَمْتُ بِأَمْرٍ سُوءٍ . قِيل : ما هَمَمْت ؟ قال : هَمَمْتُ أَنْ أَجْلِس وَأَدعهُ . متفقٌ عليه .

ﷲ ތަޢާލާ عبدِ اللَّهِ بنِ مَسْعُود ގ ކަމުގައި ވާހަކަ ދެއްކެވުނު. ފުރަތަމަ ދުވަހު. ދެން ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ކަންކަމުގައި ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ. ކަން قيامދެން ފެށުމުގެ ކަންކަމެވެ. ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ. ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ؟ ފުރަތަމަ ދުވަހު. ދެން ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ. ދަރުސް ދެން ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ.

1175- وعَنْ حُذيفَةَ رَضِيَ اللَّه عنْهُ ، قَالَ : صَلَّيْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، ذاتَ لَيْلَةٍ فَافْتَتَح البقَرَةَ ، فقلتُ : يَرْكَعُ عِنْدَ المِئَةِ ، ثُمَّ مضى ، فقلتُ : يُصَلِّي بها في رَكْعَةٍ ، فمَضَى ، فَقُلْتُ : يَرْكَعُ بها ، ثُمَّ افْتَتَح النِّسَاءَ فَقَرأَهَا ، ثُمَّ افْتَتَح آل عِمْرَانَ ، فَقَرَأَها ، يَقْرَأُ مُتَرَسِّلاً إِذا مَرَّ بِآيَةِ فِيها تَسْبيحٌ سَبَّحَ ، وَإِذا مَرَّ بِسُؤَالٍ سَأَلَ ، وإذا مَرَّ بتَعوَّذ تَعَوَّذَ ، ثُمَّ رَكَعَ ، فجعَل يَقُولُ : سُبْحَانَ ربِّي العظيمِ ، فَكَانَ رُكُوعُهُ نَحْواً مِنْ قِيَامِهِ ، ثُمَّ قال : سمِع اللَّه لمنْ حَمِدَه ، رَبَّنَا لك الحْمدُ ، ثُمَّ قامَ طَويلاً قَرِيباً مِمَّا ركع ، ثُمَّ سَجد فَقَالَ : سُبْحانَ رَبِّيَ الأَعْلى فَكَانَ سَجُودُهُ قَرِيباً مِنْ قِيَامِهِ . رواه مسلم .

ﷲ ތަޢާލާ حُذيفَة ގ ކަމުގައި ވާހަކަ ދެއްކެވުނު. ފުރަތަމަ ދުވަހު. ދެން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ދަރުސްތަކުގެ ތެރެއިން بقرة ގެ ކަންކަމެވެ. ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ. ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ. ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ. ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ. ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ. ركوع ގެ ކަންކަމެވެ. ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ. ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ. ركوع ގެ ކަންކަމެވެ. ދެ ދުވަހުގެ ކަންކަމެވެ.

سِرْشَتْوِدْكَ. ۋَرَ ھِدَسْسَ رِهً رِهً ھْسِرْكَ. حِرَّسْ ركوع ږَىَھْۋَّسْھْكَ. ۋَرْسْ ءَىَتَّىَۋَّسْنِّسَاءَ ږَھْھْوِدْكَ. ۋَرَ ءَږَھْمْ ږِھَۋً وِۋَّۋْوِدْكَ. ۋَرْسْ آل عِمْرَان ږَھْھْوِدْكَ. ۋَرَ ءَږَھْمْ ږِھَۋً وِۋَّۋْوِدْكَ. حِرْسِرَّ ږَھْمْ ږِھَۋً وِۋَّۋَوَدْسْ ىَسْۋَّۋِڭَ مَىْھْوِڭَّىَ دَىَسْشَۋَ. تَسْبِيح ږِھَرْسْۋِڭَّ مَىَّھْ ءَّھَۋَھْ ءَھَۋَھْۋِڭَىَرَ تَسْبِيح وِۋَّۋَوَدْسْ ىَسْۋَّۋِدْكَ. ءَرِ دعاء ۋَرْسْرَوَرْسْۋِڭَّ مَىَّھْ ءَھَۋَھْۋِڭَىَرَ دعاء ۋَرْسْرَوَدْسْ ىَسْۋَّۋِدْكَ. ءَرِ ږَوَّرَھَىَرْسْ ءَرِ ۋَرْسْرَوَرْسْۋِڭَّ مَىَّھْ ءَھَۋَھْۋِڭَىَرَ تَعَوَّذ وِۋَّۋَوَدْسْ ىَسْۋَّۋِدْكَ. ۋَرْسْ ءَږَرْۋَرَّ ركوع ىَرِ سُبْحَانَ ربِّي العظيمِ وِۋَّۋَوَدْسْ ىَسْۋَّۋِدْكَ. ۋَرَ ءَږَھْۋَّسْھْكَ ىَسْۋَّۋِدْكَ. ږِرَّىَحِرْسْ قيام ءَّرِ ءَھَۋَىَھْكَ. ۋَرْسْ ږِھَۋً وِۋَّۋْوِدْكَ. سمِع اللَّه لمَنْ حَمِدَه ، رَبَّنَا لك الحْمدُ ۋَرْسْ ركوع ىَرِ ږَھْشَۋِ ىَۋَّھَّرِ ءَھَۋَىَرَھْ ىَۋَّھَىَرَسْ قيام ىَرِ ږَھْشَۋِوِدْكَ. ۋَرْسْ ىَۋِڤَرَ ږَىَھَھْوِدْكَ. ۋَرَ ىَۋِڤَرِدَىَرِ ږِھَۋً وِۋَّۋْوِدْكَ. سُبْحانَ رَبِّيَ الأَعْلى حِرَّۋَرِدْسْكَ. ۋَرَ ږَىَھْۋَّسْھْكَ ىَۋِڤَرِدَىَ ږِرَّىَحِرْسْ قيام ءَّرِ ىَّھْىَرَّىَھْكَ.

1176- وَعَنْ جابرٍ رضِي اللَّه عنْهُ قَالَ : سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : أَيُّ الصَّلاةِ أَفْضَلُ ؟ قال : « طُولُ القُنُوتِ » . رواه مسلم .

ىَّھْالله ږَھْشَۋِوِدْكَ جابر ىَ ږِھَرِسْ ږِىَّھَىَسْھْكَ. وِۋَّۋْوِدْكَ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ءَږِرْسْ ىَّھَّرْ ۋَرْسْرَوَرْسْۋِڭَ. ءَرْسْرَ ىَّھْىَسْھْكَ ىَسْۋَّۋِدْكَ. ۋَرْسْ ىَۋِڤَرَ ږَىَھْۋَّسْھْكَ؟ حديث ږَىَھْۋَّسْھْكَ. قيامءَرَھْ رْسْرَ ږِرَىَ ىَرَّۋَّۋِدْكَ.

المرادُ بِالقنُوتِ : القِيَامُ .

1177- وَعَنْ عبدِ اللَّهِ بنِ عَمْرو بنِ العَاصِ ، رَضيَ اللَّه عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: « أَحَبُّ الصَّلاةِ إلى اللَّهِ صَلاةُ دَاوُدَ ، وَأَحبُّ الصيامِ إلى اللَّهِ صِيامُ دَاوُدَ ، كانَ يَنَامُ نِصْفَ اللَّيْلِ وَيَقُومُ ثُلُثَهُ ويَنَامُ سُدُسَهُ وَيصومُ يَوماً وَيُفْطِرُ يَوماً » متفقٌ عليه .

ىَّھْالله ږَھْشَۋِوِدْكَ عبدِ اللَّهِ بنِ عَمْرو بنِ العَاص ىَ ږِھَرِسْ ږِىَّھَىَسْھْكَ. رَرَىَرَوَرْسْ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ږَىَھْۋَّسْھْكَ. الله سبحانه وتعالى ىَرْسْ ءَرْسْرَ ڭِھِڭَوِىَرْسْ ھْڤَىَسْھْۋَّ سَرَّۋَرِ دَاوُد عليه السلامىَ سَرَّۋَرْكَ. ىَرِ الله سبحانه وتعالى ىَرْسْ ءَرْسْرَ

ދުޢާކުރުމުގެ ތަފްޞީލުތަކާ ގުޅިގެން ދާއޫދ عليه السلام ގެ ވާހަކަ. ތަހައްޖުދު ނަމާދުގެ ފަޟީލަތާ ގުޅިގެން ވާ ބަޔާން. ތަހައްޖުދު ނަމާދުގެ ފަޟީލަތާ ގުޅިގެން ވާ ބަޔާން.

1178- وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّه عنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : « إِنَّ فِي اللَّيْلِ لَسَاعةً ، لا يُوافقُهَا رَجُلٌ مُسلِمٌ يسأَلُ اللَّه تعالى خيراً من أمرِ الدُّنيا وَالآخِرةِ إِلاَّ أَعْطاهُ إِيَّاهُ ، وَذلكَ كلَّ لَيْلَةٍ » رواه مسلم .

ﷲ ﷺ جابِر ގެ ރިވާޔަތް ބަޔާންކުރުން. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދިނުން. حديث ބަޔާންކުރުން.ދުވަހުގެ ތެދުވެރި ގަޑީގައި ވާ ދުޢާ. ﷲ ގެ ދަރަޖަ ލިބުމުގެ ދުޢާ آخرة ގެ ކަންކަމާ ދުނިޔެ ގެ ކަންކަމަށްވުރެ ހެޔޮ ކަންކަމެއް ﷲ ގެ ކިބައިން ދުޢާ ކުރުން.

1179- وَعَنْ أَبي هُريرَةَ رَضِي اللَّه عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : إذا قَامَ أَحَدُكُم مِنَ اللَّيْلِ فَليَفتَتِحِ الصَّلاةَ بِرَكعَتَيْن خَفيفتيْنِ » رواهُ مسلِم .

ﷲ ﷺ أبو هُريرة ގެ ރިވާޔަތް ބަޔާންކުރުން. رَضِيَ اللَّه عَنْهُ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދިނުން. ތަހައްޖުދު ނަމާދުގެ ކުރިން ކުރާ ދެ رکعة ގެ ސަބަބުން ފާފަ ފުހެލާ ދިނުން.

1180- وَعَنْ عَائِشَةَ ، رَضِيَ اللَّه عَنْها ، قالت : كانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِذا قام مِن اللَّيْلِ افتَتَحَ صَلاتَهُ بِرَكْعَتَيْن خَفيفَتَيْنِ ، رواه مسلم .

ﷲ ﷺ عَائِشَة ގެ ރިވާޔަތް ބަޔާންކުރުން. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތަހައްޖުދު ނަމާދުގެ ކުރިން ކުރާ ދެ رکعة ގެ ސަބަބުން ފާފަ ފުހެލާ ދިނުން.

1181- وعَنْها ، رضِي اللَّه عنْهَا ، قالَتْ : كان رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذا فاتتْهُ الصَّلاةُ من اللَّيل مِنْ وجعٍ أَوْ غيرِهِ ، صَلَّى مِنَ النَّهارِ ثِنتي عشرة رَكْعَة . رواه مسلِم .

ތަރި ގަބަހާ (ގަބަރ ؓعائِشَة ގާދީ) ގ ކަމަކުން ތަކުލީފު ވެދުނުކަމަށް. ފާދެވުނީ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ކަމަކުން ތެދަހަކުން ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ركعة ކަންކަމުގައި.

1182-وعنْ عُمَرَ بنِ الخَطَّابِ رَضِي اللَّه عنْهُ ،قَال:قَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم:«مَنْ نَام عن حِزْبِهِ ، أو عَنْ شَيْءٍ مِنهُ ، فَقَرأهُ فِيما بينَ صَلاةِ الفَجْرِ وصَلاةِ الظُّهْرِ ، كُتِب لهُ كأَنَّما قَرَأَهُ منَ اللَّيْلِ»رواه مسلم .

ؓعائِشَة ގާދީ ގ ކަމަކުން ތަކުލީފު ވެދުނީ. ފާދެވުނީ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަންކަމުގައި. ފާދެވުނީ ކަމަށް ކަމަކުން ތެދަހަކުން ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި

1184- وَعنْهُ وَعنْ أَبي سَعيدٍ رَضِي اللَّه عنهمَا ، قَالا : قالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إذا أَيقَظَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّيا أَوْ صَلَّى رَكْعَتَينِ جَمِيعاً ، كُتِبَ في الذَّاكِرِينَ وَالذَّكِراتِ » رواه أبو داود بإسناد صحيحٍ .

ތަކިއ ގ صحابي (ތަކަ أَبو هُريرة) ދ أَبو سعيدٍ الخُدْرِي ދ ފ ކ ތ ގ ތ ތ ތ

رَمَضَانُ دَرْكَ ێَرەۋىدەر (تروايح) سَرگَرمىلەرنىڭ دەۋرىدە ۋەسۋەسىلەر ھەرىكەتكە باب

1187- عنْ أَبي هُريرةَ رَضِي اللَّه عنْهُ أَنَّ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « منْ قام رَمَضَانَ إِيماناً واحْتِساباً غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ » متفقٌ عليه .

ئەبۇھۇرەيرە ئەبۇ هُريرة ئى ئىبارىسى مۇنداق سۆزلىگەن: رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېيتقان: رَمَضَان دەركىدە ساۋابىنى ئۈمىد قىلغان ھالدا ثواب ئېلىش ئۈچۈن ئىبادەت قىلغان كىشىنىڭ ئالدىنقى گۇناھلىرى ئەپۇ قىلىنىدۇ.

1188- وَعنْهُ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قَال : كانَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُرَغِّبُ في قِيَامِ رَمَضَانَ مِنْ غيْرِ أَنْ يَأْمُرَهُمْ فِيه بعزيمةٍ ، فيقُولُ : « مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيماناً واحْتِسَاباً غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّم مِنْ ذَنْبِهِ » رواه مُسْلِمٌ .

ھەدىسچى ئەبۇ ھُريرة رَضِيَ اللَّه عَنْهُ) ئى ئىبارىسى مۇنداق سۆزلىگەن: رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئادەتتىكىدەك ئەمرى بىلەن ئەمەس، رَمَضَان دەركىدە ێەرەۋىدەر ترغيب قىلىپ ئېيتقان: كىمكى رَمَضَانُ دەركىدە ساۋابىنى ئۈمىد قىلغان ھالدا ثواب ئۈچۈن ئىبادەت قىلغان ێەرەۋىدەر قيام سەۋەبلىك ئۆتكەن گۇناھلىرى ئەپۇ قىلىنىدۇ.

214- باب فضل قيام ليلة القدْر وبَيان أرجى ليالها

ليلة القدر ێېڭىچە ئۇلۇغلۇق ھەققىدە ۋە ئۇنىڭ ئەڭ ئۈمىدلىك كېچىلىرى

قال اللَّه تعالى: { إنا أنزلناه في ليلة القدر } إلى آخر السورة.

ئاللاھ تائالا مۇنداق دېگەن: قُرآنُ ھەقىدە ێېڭىچە ليلة القدر ێېڭىچىسىدە.

وقال تعالى: { إنا أنزلناه في ليلة مباركة } الآيات.

ئاللاھ تائالا مۇنداق دېگەن: قُرآنُ (ئاھىرى: قُرآنُ) ھەقىدە مۇبارەك ێېڭىچىسىدە ئۇنى چۈشۈردۇق. ئاللاھ ئىنسانلارغا ئەلچىلىرى ئارقىلىق ئەۋەتكەن ۋەھيلىرىنى ئۆگىتىدۇ.

1189- وَعَنْ أَبي هُرِيرةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَنْ قام لَيْلَةَ القَدْرِ إِيماناً واحْتِسَاباً ، غُفِر لَهُ ما تقدَّم مِنْ ذنْبِهِ » متفقٌ عليه .

ؤَّەاللە ئەمەشەرىۋە أبو هُريرة ، نبيۋً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ىَمِرْسْ ىِۋَّبئەمەۋِدئ. ىَبَرْئَىۋَّسْ حديث ئبئەمەۋِدئ. ۋِرَبْ ليلة القدر ۋِئَّسْ ىِۋَّسْ بَدَّمِ ىَمِرِ ثواب ىَمْ ئَمِرِيَسْ قيام بَّمْرِۋَسَرَ ئَرِۋِيَمەئ ىِشەۋَمِرَىَّ ۋَّۋَىَمەْ ۋْمەشەۋِرَّ ىَمْمەئ.

1190- وعن ابنِ عُمر رضِيَ اللَّه عَنهما أَنَّ رِجَالاً مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، أُرُوا لَيْلَةَ القَدْرِ في المَنَامِ في السَّبْعِ الأَوَاخِرِ ، فَقال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَرى رُؤيَاكُمْ قَدْ تَواطَأَتْ في السَّبْعِ الأَوَاخِرِ ، فَمَنْ كَانَ مُتحَرِّيهَا ، فَلْيَتَحرَّهَا في السبْعِ الأَواخِرِ » متُفقٌ عليهِ .

ؤَّەاللە ئَقَىَمَّۋِبَىَشْىَمْ ئەمەشەرىۋە عبدِ اللَّهِ بنِ عَمْر ئ بِىَمِرْسْ ىِۋَّۋَىَشْىَمْ. ىَبَىَبَىَمَّۋِئەمْ نبيۋً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ اصحاب ْمْئ ۋَّئەمِرْسْ ىَمِرْ ۋَّبَىَشْىَمْ رَمَضَان ىَدَّئ ۋَّىَّ ىَمْۋَمَّۋَىَمْ ئەمەشەرىۋە لَيْلَةَ القَدْرِ ئَمَّۋَىَشْىَمْشَمْ. ۋَّىَّ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئبئەمەۋِدئ. ۋِمَىَمِرِيَسْ (ليلة القدرئ) ئَمَّۋَىَشْ (رَمَضَان ىَدَّئ) ۋَّىَّ ىَمْ ۋَمَّۋَىَمْ ۋَّئەمەشەرىۋە، ۋَّشْ ۋَّشْ ۋَّىَّ ىَمِرِ ىَبَىَدَّئ حقيقة ىَىَمْ ۋِئَمْىَمِرَىَّ ۋَّىَّ ىَمِرْئَىَدَّئ. ۋِرَّ ليلة القدر ْمَرْسْ ئَىَمْىَمِرِيَسْ ىَمِرْ ۋَّىَّ، ۋَّىَّ ىَمْۋَمَّۋَىَمِ ئَىَمْىَمِرِيَسْ ئبَّمَرْىِرِىَبَىَدَّئ.

1191- وعنْ عائِشَةَ رَضِيَ اللَّه عنْهَا ، قَالَتْ : كانَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُجاوِرُ في العَشْرِ الأَوَاخِرِ مِنْ رمضَانَ ، ويَقُول : « تحَرَّوْا لَيْلَةَ القَدْرِ في العشْرِ الأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضانَ» متفقٌ عليه .

ؤَّەاللە ئەمەشەرىۋە عائِشَة ئَىَّمْىَّ بِىَمِرْسْ ىِۋَّۋَىَشْىَمْۋَىَمْ. ۋِىَّمْىَّۋِىَمْ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَمَضَان ىَدَّئ ۋَّىَّ ۋِرَىَمِرِىَمِ إعتكاف ئبئەمەۋَىَمْ. ىَمِرِ حديث ئبئەمەۋَىَمْ. ۋِمَىَمِرِيَسْ رَمَضَان ىَدَّئ ۋَّىَّۋِرَىَمِرِىَمِ ليلة القدر ۋِشَّمْ ىَبَىَمْۋَمَّۋَىَمْ ئبَّمَرْىَمْ.

1192- وَعَنْها رَضِيَ اللَّه عنها أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « تَحرّوْا لَيْلَةَ القَدْرِ في الوتْرِ من العَشْرِ الأَواخِرِ منْ رَمَضَانَ » رواهُ البخاريُّ .

ىَمِرِ ىَبَىَدَّسْ(ىَمَىَمِرِ ؤَّەاللە ئەمەشەرىۋە عائِشَة ئَىَّمْىَّ)ئ بِىَمِرْسْ ىِۋَّۋَىَشْىَمْۋَىَمْ.

ގަބަނަވެދާނެ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއެވެ. ތިބާއަށް ރަމަޟާން ފުރުވިދާނެ ކަންތައް ކަމަށް ލیلة القدر ދެކެވެ.

1193- وعَنْهَا رَضِيَ اللَّه عَنْهَا ، قَالَتْ : كَانَ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إذا دَخَلَ العَشْرُ الأَوَاخِرُ مِنْ رَمَضَانَ ، أَحْيا اللَّيْلَ ، وَأَيْقَظَ أَهْلَه ، وجَدَّ وَشَدَّ المِئزرَ » متفقٌ عليه .

ތަފާ ގަބަނަ(ގަނޑެ ؓعائِشَة ކަމުގައި) ގެ ބަޔާން ތަކެއްގައި ވަނީ ރަމަޟާން ފުރުވިދާނެ ކަންތައް ކަމަށް. ގަބަނަ ފާހަގަ ކުރައްވަނީ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَمَضَان ފުރުވިދާ ގޮތަށް إحياء ކުރައްވަނީ. ތަފާ ގަބަނަ ތަނަވަސްކަމާ ދުރުހެލިވުން ގެންނަވައެވެ. (ގަނޑެ ގަބަނަގެ ކަންތައް ތަކުގެ ދަށުން ކުރިއަށް ގެންދެވުނެވެ.) ތަފާ ފާހަގަ ކުރައްވަނީ ގަބަނަ ދަށުވެދާ ގޮތަށެވެ.

1194- وعَنْهَا قَالَتْ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَجْتَهِدُ فِي رَمضانَ مَالا يَجْتَهِدُ فِي غَيْرِهِ ، وفِي العَشْرِ الأَوَاخِرِ منْه ، مَالا يَجْتَهِدُ فِي غَيْرِهِ » رواهُ مسلمٌ .

ތަފާ ގަބަނަ(ގަނޑެ ؓعائِشَة ކަމުގައި) ގެ ބަޔާން ތަކެއްގައި ވަނީ ރަމަޟާން ފުރުވިދާނެ ކަންތައް ކަމަށް. ގަބަނަ ފާހަގަ ކުރައްވަނީ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިބާއަށް ދެކެވެ ގޮތަށް ރަމަޟާން ފުރުވިދާ ގޮތަށް ކަމަށް ދެކެވެ. ތަފާ ގަބަނަ ތިބާއަށް ދެކެވެ ގޮތަށް ރަމަޟާން ފުރުވިދާ ގޮތަށް ކަމަށް ދެކެވެ.

1195- وعَنْهَا قَالَتْ : قُلْتُ : يا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِن عَلِمْتُ أَيَّ لَيْلَةٍ لَيْلَةُ القَدْرِ ما أَقُولُ فيها ؟ قَالَ : « قُولي : اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ العفْوَ فاعْفُ عنِّي » رواهُ التِرْمذيُّ وقال : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

ތަފާ ގަބަނަ(ގަނޑެ ؓعائِشَة ކަމުގައި) ގެ ބަޔާން ތަކެއްގައި ވަނީ ؓﷺ ތިބާއަށް ދެކެވެ. ތިބާ ދެކެ ލیلة القدر ފުރުވިދާ ގޮތަށް ކަމަށް ދެކެވެ. ތިބާ ދެކެ ކިޔައިދެއެވެ؟ حديث ކިޔައިދެއެވެ. ގަބަނަ ފާހަގަ ކުރައްވަނީ. اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ العفْوَ فاعْفُ عنِّي ؓ:- ގަބަނަ ދެކެ ކަންތައް ތަކެއްގައި ދިގުކުރުމެވެ! ގަބަނަ ދެކެ ތިބާ ގަބަނަ ދިގުކުރުމެވެ. ތިބާ ދިގުކުރުމެވެ ގަބަނަ ތިބާ ދެކެ ކަންތައް ތަކުގެ ދަށުން ކުރިއަށް ގެންދެވުނެވެ. ގަބަނަ ދިގުކުރުމެވެ ގަބަނަ ތިބާ ދެކެ ކަންތައް ތަކެއްގައި!

215- باب فضل السِّواك وخصال الفطرة

ދިވެހި ބަހުގެ ފޮތްތަކުގެ فطرةگެ خصلة ތަކުގެ ބާބު باب

1196- عَنْ أَبي هُريرَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « لَوْلا أَنْ أَشُقَّ عَلى أُمَّتي أَوْ عَلى الناس لأمرْتُهُمْ بِالسِّواكِ معَ كلِّ صلاةٍ » متفقٌ عليه .

ފ ؤ ا ل ل ه ﷺ أَبو هُريرة ގ ކ ތ ތ ﷺ ﷺ ﷺ

1199- وعنْ أَنسٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَكثَرْتُ عَليكُمْ في السِّوَاكِ » رواهُ البُخاريُّ .

ؤَّهْاللہ ئەمْـشْرَحْمْوِ أَنسىَ ؤَّرْشَىَ بِاهَبِسْ بِرِؤَّهْىَسْرَهْىَ. وِقَّرْحْوِهْىَ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئەمْرْوِهْىَ. وِهَرَهَبِرِـرْشَىَ ئَهْكَهْسْ سواك ئەمْسْ وِئَسْبَرَتّْىَؤَّسْ ؤَّىِسَ ئەمْحْوِهْقْهْىَ.

1200- وعَنْ شُرَيحِ بنِ هانِيءٍ قَالَ : قُلْتُ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّه عنْهَا : بأَيِّ شيءٍ كَان يَبْدَأُ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِذا دَخَلَ بَيْتَهُ ، قَالَتْ : بِالسِّوَاكِ ، رواهُ مُسْلِمٌ .

ؤَّهْاللہ ئەمْـشْرَحْمْوِ شُرَيحِ بنِ هانِي ىَ بِاهَبِسْ بِرِؤَّهْىَسْرَهْىَ. وِقَّرْحْوِهْىَ. وِئَسْبَرَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّه عنْهَا ئَسْ ئَرْسْئَرِوِئَىَ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ىَئَسْ وَئَرَوَىَهْىَسْ ئَهْسْرَ ئَسْرَوَىَهْىَسْ ئەمْرَهْوَىِسْ ئەمْسْـبْسْ ئەمْرَهْوَىِسْ ئەمْسْرَىَدَهْ ىَهْهْرَوَىَ؟ ئَهْرَىَدَسَّ ئَرْهْسْرِوِهْىَ. سواك ئەمْرَهْوَهْوَىَ.

1201- وَعَنْ أَبي موسَى الأشعَرِيِّ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قَالَ: دَخَلت عَلى النَّبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وطَرَفُ السوَاكِ على لِسانِهِ . مُتَّفَقٌ عليهِ ، وهذا لَفْظُ مُسلِمٍ .

ؤَّهْاللہ ئەمْـشْرَحْمْوِ أَبو موسَى الأشعَرِيِّ ىَ بِاهَبِسْ بِرِؤَّهْىَسْرَهْىَ. وِقَّرْحْوِهْىَ. وِئَسْبَرَ نبيءً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئَهِرَسْ ئَوِسِرْىَ. ئَرِسِرْقْ سواك ئَهْمِ ئَهْسْبَرَىَّرْشَىَ ئَهْىَرْحَرَسْ ئَهْمْوِحَرَهْىَ.

1202- وعنْ عائِشَةَ رَضِي اللَّه عَنْها ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « السِّواكُ مَطهَرةٌ للفَمِ مرْضَاةٌ للرَّبِّ » رواهُ النَّسائيُّ ، وابنُ خُزَيمَةَ في صحيحهِ بأَسانيد صحيحةٍ .

ؤَّهْاللہ ئەمْـشْرَحْمْوِ عائِشَةَ ىَؤَّرْشَىَ بِاهَبِسْ بِرِؤَّهْىَسْرَهْىَ. ىَهْىَسْهْىَرَهْىَسْ نبيءً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئەمْرْوِهْىَ. سواك ئەمْرَىِ ئَسَىَـؤَّوَسْرَىَهْىَ. ئَهِرِ ىَهْهْرَهِرِ ىَسْرَىَهْهْ ؤِرَّرْشَىَ ئەمْـشْوِهْىَ ئِرَّسْرَىَهْىَ.

وذكر البخاريُّ رحمه اللَّه في صحيحهِ هذا الحديث تعليقا بصيغةِ الجزمِ فقال : وقالت عائشةُ رضي اللَّهُ عنها .

1203- وعَنْ أَبي هُريرةَ رضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « الفِطرةُ خَمسٌ ، أَوْ خَمْسٌ مِنَ الفِطرةِ : الخِتان ، وَالاسْتِحْدَادُ ، وَتقلِيمُ الأَظفَارِ ، ونَتف الإِبِطِ ، وقَصُّ الشَّارِبِ » مُتفقٌ عليه .

މާތްالله ރުހިވޮޑުގެންވި أَبو هُريرة ، نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރައްވައިފައެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. فطرة ގެ ތަކެތީގައި ފަސްކަމެއް ހިމެނެއެވެ. ނުވަތަ حديث ކުރެއްވި ކަމަށް ވެއެވެ. ފަސް ކަންތައްތަކީ فطرة ގެ ތަކެއިން ވާ ކަންތައްތަކެވެ. އެއީ خِتان ކުރުމާއި ފޫޅުން ތިރީގެ އިސްތަށިތައް ސޭވްކުރުމާއި ނިޔަފަތި ކަނޑުމާއި ކިހިލިފަތީގެ އިސްތަށިތައް (އުފުރުމާއި) ސޭވްކުރުމާއި މަތިމަސްކުރުކުރުމެވެ.

الاسْتِحْدَادُ : حلْقُ العَانَةِ ، وهُو حَلقُ الشعْرِ الذي حَوْلَ الفرْجِ .

1204- وعَنْ عائِشة رضيَ اللَّه عنْهَا قَالَتْ : قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « عَشرٌ مِنَ الفِطرَةِ: قَصُّ الشَّارِبِ ، وإِعفَاءُ اللِّحْيَةِ ، وَالسِّوَاكُ ، واسْتِنشَاقُ الماءِ ، وقَصُّ الأَظفَارِ ، وغَسلُ البَرَاجِمِ ، وَنَتفُ الإِبطِ ، وَحلقُ العانَة ، وانتِقاصُ الماءِ » قال الرَّاوي : ونسِيتُ العاشِرة إِلاَّ أَن تَكون المضمضَةُ ، قالَ وَكيعٌ وَهُوَ أَحَدُ روَاتِهِ : انتِقَاصُ الماءِ ، يَعني: الاسْتِنْجاءَ . رَواهُ مُسلِمٌ .

މާތްالله ރުހިވޮޑުގެންވި عائِشَة ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދިހަކަމެއްވެސް فطرة ގެ ތަކެއްޗެވެ. އެއީ މަތިމަސް ކުރު ކުރުމާއި ތުނބުޅިދިގުކުރުމާއި سواك ކުރުމާއި، ނޭފަތް ދޮވުމާއި، ނިޔަފަތި ކަނޑުމާއި، އިނގިލިތަކުގެ ހޮޅިތައް ސާފުކުރުމާއި ކިހިލިފަތީގެ އިސްތަށި އުފުރުމާއި ފޫޅުން ތިރީގެ އިސްތަށިތައް ބޭލުމާއި އިސްތިންޖާކުރުމެވެ.

« البَرَاجِمُ » بالباءِ الموحدةِ والجيم ، وهي : « عُقَدُ الأَصَابِعِ » . « وَإِعْفَاءُ اللَّحْيَةِ » مَعْنَاهُ: لا يقُص مِنْهَا شَيئاً .

ރާވީ ވިދާޅުވިއެވެ. ދިހަވަނަކަން ހަނދާން ނެތިއްޖެއެވެ. އެއީ އަނގަޔަށް ފެންލައި ދޮވުން ކަމުގައި ވެދާނެއެވެ.

1205- وَعَن ابنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُمَا ، عن النَّبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « أَحْفُوا الشَّوارِبَ وأَعْفُوا اللِّحى » مُتفقُ عليهِ .

މާތްالله އެކަލޭގެފާނު ރުހިވޮޑިގެންނެވި عبـدِ اللَّـهِ بـنِ عَمْـر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
نبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އަހަރެމެންނަށް حـديث ކުރެއްވިއެވެ.
މަތިމަސް ކުރުކުރައްވާށެވެ. އަދި ތިބުމާ ދިރާ ކުރައްވާށެވެ.

216– باب تأكيد وجُوب الزكاة وبَيان فضلها وما يتعلق بها

ޒަކާތް ދިނުމަކީ ވާޖިބުކަމާއި އޭގެ ފަޟީލަތާއި އެއާ ގުޅުންހުރި އެކަން ކަށަވަރުކޮށް ބަޔާންކުރާ باب

قال اللَّه تعالى[البقرة : 43]: { وأقيموا الصلاة وآتوا الزكاة } .

قَالَ الله تَعَالَى : [وَأَقِيمُوا الصَّلاَةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ] ، އަދި ތިޔަބައިމީހުން ނަމާދު قائم ކުރާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުން زكاة ދޭށެވެ! އަދި ركوع ކުރާމީހުންނާ އެކުގައި ތިޔަބައިމީހުން ركوع ކުރާށެވެ!

وقال تعالى[البينة :5]: { وما أمروا إلا ليعبدوا اللّه مخلصين له الدين حنفاء، ويقيموا الصلاة ويؤتوا الزكاة؛ وذلك دين القيمة } .

باطل މަގުން އެއްކިބާވެތިބެ، الله އަށް އަޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު خالص ކުރާ حال ، الله އަށް އަޅުކަންކުރުމަށާއި، **ނަމާދު** قائم ކުރުމަށާއި، **ޒަކާތްދިނުމަށް މެނުވީ، އެމީހުންނަށް** އަމުރުކުރައްވާފައެއް ނުވެއެވެ. އަދި ސީދާވެގެންވާ دين އަކީ އެއީއެވެ.

وقال تعالى[التوبة : 103]: { خذ من أموالهم صدقة تطهرهم وتزكيهم بها } .

އޭ ސަބަބުން ކަލޭގެފާނު އެމީހުން طاهر ކުރައްވައި، އަދި އެމީހުންނަށް ޒަކާތްދީ އިޞްލާޙުކުރައްވާށެވެ. صدقات އެއް، އެމީހުންގެ މުދަލުން ކަލޭގެފާނު ނަންގަވާށެވެ! އަދި އެމީހުންނަށްޓަކައި ކަލޭގެފާނު دعاء ކުރައްވާށެވެ !

1206– وَعنِ ابنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُما ، أَنَّ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : بُنِيَ الإِسْلامُ عَلى خَمْسٍ : شَهَادَةِ أَنْ لا إِلهَ إِلاَّ اللَّه ، وأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ ورسُولهُ ، وإِقامِ الصَّلاةِ ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ ، وحَجِّ البَيْتِ ، وَصَوْمِ رمضَان » متفقٌ عليه .

މާތް الله سبحانه وتعالى އެކަލޭގެފާނު ރުހިވޮޑިގެންނެވި عبد الله بن عُمَر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. إسلام دين

ބިނާވެގެންވަނީ ފަސްކަމެއްގެ މައްޗަށެވެ. އެއީ ވަ ﷲ ފިޔަވައި حق ގޮތުގައި އަޅުކަންވެވޭ އިލާހަކު ނުވާކަމާއި އަދި ހަމަކަށަވަރުން مُحمَّد ގެފާނީ ﷲގެ رَسُول އަކު ކަމަށް ހެކިވުމާއި ނަމާދު قائم ކުރުމާއި زَكَّاة ދިނުމާއި ގެފުޅުން ގޮސް حَجّ ވުމާއި رمضَان މަހުގައި ރޯދަހިފުމެވެ.

1207- وعن طَلْحَةَ بنِ عُبيْدِ اللَّهِ رَضِي اللَّه عنْهُ ، قالَ : جَاءَ رجُلٌ إِلى رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِنْ أَهْلِ نَجْدٍ ، ثَائِرُ الرَّأْسِ نَسَمْعُ دَوِيَّ صَوْتِهِ ، ولا نَفْقَهُ ما يقُولُ ، حَتى دَنَا مِنَ رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فإذا هُوَ يَسْأَلُ عَنِ الإِسْلامِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « خَمْسُ صَلَواتٍ في اليوْمِ واللَّيْلَةِ » قالَ : هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُنَّ ؟ قَالَ : « لا ، إِلاَّ أَنْ تطَّوَّعَ » فَقَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « وصِيَامُ شَهْرِ رَمضَانَ » قَالَ : هَلْ عَلَيَّ غيْرُهْ ؟ قَالَ : « لا ، إِلاَّ أَنْ تَطَّوَّعَ » قَالَ: وَذَكَرَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، الزَّكَاةَ فَقَالَ : هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا ؟ قَالَ : « لا ، إِلاَّ أَنْ تَطَّوَّعَ » فَأَدْبَرَ الرَّجُلُ وهُوَ يَقُولُ : واللَّهِ لا أَزِيدُ عَلى هذا وَلا أَنْقُصُ مِنْهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ » مُتفقٌ عليهِ .

ރަޟިﷲ ޢަންހު ސައްޔިދުނާ طَلْحَةَ بنِ عُبيْدِ اللَّهِ بن عثمان بن عمرو بن كعب التيمي ގެ ރިވާޔަތުން ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްފަހަރަކު) رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތަށް نجد ކަރައިގެ މީހަކު ބޮލުބުރުވެގެންވާ حال އައެވެ. އަދި އޭނާ ހަޑު އަޑުން އެއްޗެހިތަކެއް ކިޔަމުން އަންނަ އަޑު ވިސްނުނަސް އިވުނެވެ. އަދި އޭނާ ކިޔަނީ ކޮން އެއްޗެއްކަން ވިސްނުމަކަށް އޮޅުން ނުވިސްނެއެވެ. އެންމެ ފަހުން އޭނާ އައިސް رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އާއި ކައިރިވިއެވެ. އެހިނދު އޭނާ ހުރީ إسلام دين އާއި ބެހޭ ސުވާލު ކުރަމުންނެވެ. ދެން رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ރޭއާއި ދުވާލު ފަސް ނަމާދުކުރުމެވެ. ދެން އޭނާ ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިމަންނާގެ މައްޗަށް އޭގެ އިތުރު ނަމާދެއް فرض ވެގެންވޭތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް ތިބާ ބޭނުންނަމަ نفل ނަމާދުތައް ކުރިޔަސް އެންމެ ރަނގަޅެވެ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަދި رمضَان މަހުގައި ރޯދަ ހިފުމެވެ. ދެން އޭނާ ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިމަންނާގެ މައްޗަށް އޭގެ އިތުރު ރޯދައެއް فرض ވެގެންވޭތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް ތިބާ ބޭނުންނަމަ އިތުރު نفل ރޯދަ ހިފިޔަސް އެންމެ ރަނގަޅެވެ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އޭނާއަށް زكاة فرض ވެގެންވާކަން ބުނެދެއްވިއެވެ. އެހިނދު އޭނާ ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިމަންނާގެ މައްޗަށް އޭގެ އިތުރަށް މުދަލުން ނަގާން فرض ވެގެންވޭތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް ތިބާ ބޭނުންނަމަ نفل صدقه ކުރިޔަސް އެންމެ ރަނގަޅެވެ. އެހިނދު އޭނާ އެނބުރި ދާންފެށިއެވެ. އަދި އޭނާ ބުނަމުން ގެންދިޔައެވެ. ވަﷲ ގަސްދީ ހިލާފުން ބުނަމުންނެވެ. މިއަށްވުރެ ކުޑަ ވެސް ނުކުރާނަމެވެ.

ތަނ ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ގޮތަށް رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާއިރު ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް ލިޔެވުނީ ކަމަށެވެ.

1208- وعن ابن عبَّاس رَضيَ اللَّه عَنهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، بعَثَ مُعَاذاً رضيَ اللَّه عَنْهُ إِلى اليَمنِ فَقَالَ : « ادْعُهُمْ إِلى شهادَةِ أَنْ لا إِلهَ إِلاَّ اللَّه وَأَنِّي رسُولُ اللَّهِ ، فإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذلكَ ، فَأَعْلِمْهُم أَنَّ اللَّهَ تَعَالى افترض عَليهِمْ خَمسَ صَلواتٍ في كُلِّ يَوْمٍ وليلةٍ ، فَإِن هُمْ أَطاعُوا لِذلكَ فَأَعْلمْهُمْ أَنَّ اللَّه افترض عَليهِمْ صَدقَةً تُؤخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ ، وَتُردُّ عَلى فُقَرائِهِم» متفقٌ عليه .

ﷲ سبحانه وتعالى ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް عبد الله بن عباس ގ ތަރިން ތިލަވައިގެން ދެއްކެވި ގޮތަށް ލިޔެވުނީ ކަމަށެވެ. ވާހަކަ ދަންނަވާ ގޮތަށް رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﷲ ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް معاذ ގާތް یمن ތަރިން ފޮނުއްވާ ގޮތަށް ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް حديث ކިޔާއިރު ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ (ފަރުވާ) الله ފާހަގަ حق ކަމުގައި ދަންނަވާ ގޮތަށް اله ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް ތަނ ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ رَسُولَ اللهِ ގ ތަރިން قبول ކިޔާއިރު ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ دعوة ދެއްކެވި ގޮތަށް ލިޔެވުނީ ކަމަށެވެ. ފަރުވާ ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް ދެއްކެވި ގޮތަށް ލިޔެވުނީ ކަމަށެވެ. ފަރުވާ ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް ﷲ سبحانه وتعالى ފާހަގަ ކުރެއްވި ގޮތަށް فرض ކިޔާއިރު ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް ދެއްކެވި ގޮތަށް ލިޔެވުނީ ކަމަށެވެ. ފަރުވާ ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް ﷲ سبحانه وتعالى زكاة فرض ކިޔާއިރު ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް ދެއްކެވި ގޮތަށް ލިޔެވުނީ ކަމަށެވެ. ތިމާ ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް ތިމާ ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް ފާހަގަ ކުރެއްވި ގޮތަށް فقير ތަނ ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް ދެއްކެވި ގޮތަށް ލިޔެވުނީ ކަމަށެވެ.

1209- وعَن ابن عُمَر رَضِيَ اللَّه عنْهَما ، قال : قال رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أُمِرْتُ أَن أُقاتِلَ النَّاسَ حتى يشهدوا أَن لا إِلهَ إِلاَّ اللَّه وأَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ ، ويُقِيمُوا الصَّلاةَ ، وَيُؤْتُوا الزَّكاةَ ، فَإِذا فَعَلوا ذلكَ ، عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وأَمْوَالَهم إِلاَّ بحَقِّ الإِسْلامِ وحِسابُهُمْ عَلى اللَّهِ » مُتفقٌ عليه .

ﷲ ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް عبد الله بن عمر ގ ތަރިން ދެއްކެވި ގޮތަށް ލިޔެވުނީ ކަމަށެވެ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާއިރު ﷲ ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް حق ކަމުގައި ދަންނަވާ ގޮތަށް ބަޔާންކުރާ ގޮތަށް ތަނ ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް رَسُولَ اللهِ ގ ތަރިން ކަމަށް ބަލައި ތަކުރާރުކުރާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރައްވާ ގޮތަށް قائم ކިޔާ زكاة ދެއްކެވި ގޮތަށް ލިޔެވުނީ ކަމަށެވެ.

ކުށްވެރިކަމެވެ. ފަހަ ތަކުރާރުކުރެއްވި ތަނުގައި إسلام دين ގެ حق ތަކެއް ދޫކުރުމުގެ ދަށުން ކަނޑައެޅުނު ހަދާ ތަކެއް ކަމަށްވެއެވެ. ތަނ ތަކުރާރުކުރެއްވި حساب ތަކުގެ ކުރިން ﷺ ވެ.

1210- وَعَنْ أَبي هُريرةَ رَضِي اللَّه عَنْهُ ، قالَ : لما تُوُفِّي رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وَكانَ أَبُو بَكْر ، رَضِي اللَّه عَنْهُ ، وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ العربِ ، فَقَالَ عُمرُ رَضيَ اللَّه عَنْهُ : كيفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ وَقدْ قَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أُمِرتُ أَنْ أُقاتِلَ النَّاسَ حتَّى يَقُولُوا لا إِلهَ إِلاَّ اللَّه فَمَنْ قَالهَا ، فقَدْ عَصَمَ مِني مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلاَّ بِحَقِّه ، وَحِسَابُهُ عَلى اللَّهِ ؟ » فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ : واللَّهِ لأُقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلاةِ والزَّكاةِ ، فإِن الزَّكاةَ حَقُّ المالِ . واللَّهِ لَو مَنعُوني عِقَالاً كانَوا يُؤَدونَهُ إِلى رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، لَقَاتَلْتُهُمْ على منعِهِ ، قَالَ عُمرُ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ : فَوَاللَّهِ مَا هُو إِلاَّ أَن رَأَيْتُ اللَّه قَدْ شَرَحَ صَدْرَ أَبي بَكْرٍ للقِتَالِ ، فَعَرفْتُ أَنَّهُ الحَقُّ . مُتفقٌ عليه .

ﷺ ވެ ابو هريرة ގ ތަކެއް ﷺ ވެ. رسول الله صلّى الله عليه وسلّم ﷺ ﷺ ވެ أَبُو بَكْر ގ خليفة ގ مقام ﷺ ﷺ ﷺ

ﯜﯞﯟﯠﯡ ﯢﯣﯤﯥﯦ ﯧﯨﯩﯪﯫﯬ ﯭﯮﯯﯰﯱﯲ ﯳﯴﯵﯶﯷ ﯸﯹﯺﯻﯼ ﯽﯾﯿﰀﰁ ﰂﰃﰄﰅﰆ ﰇﰈﰉﰊﰋ ﰌﰍﰎﰏﰐ ﰑﰒﰓﰔﰕ ﰖﰗﰘﰙﰚ ﰛﰜﰝﰞﰟ ﰠﰡﰢﰣﰤ ﰥﰦﰧﰨﰩ ﰪﰫﰬﰭﰮ ﰯﰰﰱﰲﰳ ﰴﰵﰶﰷﰸ ﰹﰺﰻﰼﰽ ﰾﰿﱀﱁﱂ ﱃﱄﱅﱆﱇ ﱈﱉﱊﱋﱌ ﱍﱎﱏﱐﱑ ﱒﱓﱔﱕﱖ ﱗﱘﱙﱚﱛ ﱜﱝﱞﱟﱠ ﱡﱢﱣﱤﱥ ﱦﱧﱨﱩﱪ ﱫﱬﱭﱮﱯ ﱰﱱﱲﱳﱴ ﱵﱶﱷﱸﱹ ﱺﱻﱼﱽﱾ ﱿﲀﲁﲂﲃ ﲄﲅﲆﲇﲈ ﲉﲊﲋﲌﲍ ﲎﲏﲐﲑﲒ ﲓﲔﲕﲖﲗ ﲘﲙﲚﲛﲜ ﲝﲞﲟﲠﲡ ﲢﲣﲤﲥﲦ ﲧﲨﲩﲪﲫ ﲬﲭﲮﲯﲰ ﲱﲲﲳﲴﲵ ﲶﲷﲸﲹﲺ ﲻﲼﲽﲾﲿ ﳀﳁﳂﳃﳄ ﳅﳆﳇﳈﳉ ﳊﳋﳌﳍﳎ ﳏﳐﳑﳒﳓ ﳔﳕﳖﳗﳘ ﳙﳚﳛﳜﳝ ﳞﳟﳠﳡﳢ ﳣﳤﳥﳦﳧ ﳨﳩﳪﳫﳬ ﳭﳮﳯﳰﳱ ﳲﳳﳴﳵﳶ ﳷﳸﳹﳺﳻ ﳼﳽﳾﳿﴀ ﴁﴂﴃﴄﴅ ﴆﴇﴈﴉﴊ ﴋﴌﴍﴎﴏ ﴐﴑﴒﴓﴔ ﴕﴖﴗﴘﴙ ﴚﴛﴜﴝﴞ ﴟﴠﴡﴢﴣ ﴤﴥﴦﴧﴨ ﴩﴪﴫﴬﴭ ﴮﴯﴰﴱﴲ ﴳﴴﴵﴶﴷ ﴸﴹﴺﴻﴼ ﴽ﴾﴿﵀﵁ ﵂﵃﵄﵅﵆ ﵇﵈﵉﵊﵋ ﵌﵍﵎﵏

1211- وعن أَبي أَيوبَ رضِي اللَّه عنْه ، أَنَّ رَجُلاً قَالَ للنَّبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : أَخْبِرْنِي بِعَملٍ يُدْخِلُنِي الجَنَّةَ ، قَالَ :« تَعْبُدُ اللَّه وَلاَ تُشْرِكُ بِه شَيْئاً ، وتُقِيمُ الصَّلاةَ ، وتُؤْتِي الزَّكاةَ ، وتَصِلُ الرَّحِمَ » متفقٌ عليه .

ﵑﵒﵓﵔﵕ ﵖﵗﵘﵙﵚ أبو أيوب ﵛ ﵜﵝﵞﵟﵠ ﵡﵢﵣﵤﵥ ﵦﵧﵨﵩﵪ ﵫﵬﵭﵮﵯ ﵰﵱﵲﵳﵴ ﵵﵶﵷﵸﵹ ﵺﵻﵼﵽﵾ ﵿﶀﶁﶂﶃ ﶄﶅﶆﶇﶈ ﶉﶊﶋﶌﶍ ﶎﶏ﶐﶑ﶒ ﶓﶔﶕﶖﶗ ﶘﶙﶚﶛﶜ ﶝﶞﶟﶠﶡ ﶢﶣﶤﶥﶦ ﶧﶨﶩﶪﶫ ﶬﶭﶮﶯﶰ ﶱﶲﶳﶴﶵ ﶶﶷﶸﶹﶺ ﶻﶼﶽﶾﶿ ﷀﷁﷂﷃﷄ ﷅﷆﷇ﷈﷉ ﷊﷋﷌﷍﷎ ﷏ﷰﷱﷲﷳﷴ ﷵﷶﷷﷸﷹ ﷺ

1212- وَعنْ أَبي هُرَيرَة رضِي اللَّه عنهُ ، أَنَّ أَعرابِيًّا أَتى النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقَال : يا رَسُول اللَّهِ دُلَّني على عمَل إِذا عمِلْتُهُ ، دخَلْتُ الجَنَّةَ . قَالَ : « تَعْبُدُ اللَّه ولا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً ، وَتُقِيمُ الصَّلاةَ ، وَتُؤْتِي الزَّكَاة المَفْرُوضَةَ ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ » قَالَ : وَالذي نَفْسِي بِيَدِهِ ، لا أَزِيدُ عَلى هذا . فَلَمَّا وَلَّى ، قالَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الجَنَّةِ فَلْيَنْظُرْ إِلى هذا » مُتفقٌ عليه .

ﷻ﷼﷽ ﷾﷿︀︁︂ ︃︄︅︆︇ ︈︉︊︋︌ ︍︎️︐︑ ︒︓︔︕︖ ︗︘︙︚︛ ︜︝︞︟︠ ︡︢︣︤︥ ︧︨︩︪︦ ︫︬︭︮︯ ︰︱︲︳︴ ︵︶︷︸︹ ︺︻︼︽︾ ︿﹀﹁﹂﹃﹄ ﹅﹆﹇﹈﹉ ﹊﹋﹌﹍﹎ ﹏ﹰﹱﹲﹳﹴ ﹵ﹶﹷﹸﹹ ﹺﹻﹼﹽﹾ ﹿﺀﺁﺂﺃ ﺄﺅﺆﺇﺈ ﺉﺊﺋﺌﺍ ﺎﺏﺐﺑﺒ ﺓﺔﺕﺖﺗ ﺘﺙﺚﺛﺜ ﺝﺞﺟﺠﺡ ﺢﺣﺤﺥﺦ ﺧﺪﺫﺬﺭ ﺮﺯﺰﺳﺴ ﺵﺶﺷﺸﺹ ﺺﺻﺼﺽﺾ ﺿﻀﻁﻂﻃ ﻄﻅﻆﻇﻈ ﻉﻊﻋﻌﻍ ﻎﻏﻐﻑﻒ ﻓﻔﻕﻖﻗ ﻘﻙﻚﻛﻜ ﻝﻞﻟﻠﻡ ﻢﻣﻤﻥﻦ ﻧﻨﻩﻪﻫ ﻬﻭﻮﻯﻰ ﻱﻲﻳﻴﻵ ﻶﻷﻸﻹﻺ ﻻﻼ

1213- وَعَنْ جَرِيرِ بنِ عبدِ اللَّهِ رَضيَ اللَّه عَنْهُ ، قَالَ : بَايعْت النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَلى إِقامِ الصَّلاةِ ، وَإِيتاءِ الزَّكَاةِ ، والنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ . مُتفقٌ عليه .

رَّحْمَةُ اللهِ تَعَالَى جرير بن عبدِ اللَّهِ ئ بِاهَدِيْثِ مِرَّةَئِيْثَةَ. وِمَّرَةِدَةَ. هِ مَرْسَلَ نبيٌ صلّى الله عليه وسلّم ئ مَعْرِفَةَ سَرَّةَ قائم تَعَالَى زكاة مِرْسَلَ تَعَالَى مسلم مَرَاثَةَ نصيحة مِرْسَلَ بيعة رِيرَةَ.

1214- وَعَنْ أَبي هُريرةَ رضيَ اللَّه عنْهُ قَالَ : قَالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَا مِنْ صاحِبِ ذهَبٍ ، وَلا فِضَّةٍ ، لا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا إِلاَّ إذا كَانَ يَوْمُ القِيامَةِ صُفِّحَتْ لَهُ صَفائِحُ مِنْ نَارٍ، فَأُحْمِيَ عَلَيْهَا في نار جَهَنَّمَ ، فَيُكْوَى بهَا جنبُهُ ، وجبِينُهُ ، وظَهْرُهُ ، كُلَّما بردَتْ أُعيدتْ لَهُ في يوْمٍ كَانَ مِقْدَارُه خمْسِينَ أَلْف سنَةٍ ، حتَّى يُقْضَى بيْنَ العِبادِ فَيُرَى سبِيلُهُ ، إِمَّا إِلى الجنَّةِ وإما إِلى النَّارِ » .

قيل : يا رسُولَ اللَّهِ فالإِبِلُ ؟ قالَ : ولا صاحبِ إِبِلٍ لا يؤَدِّي مِنهَا حقَّهَا ، ومِنْ حقِّهَا ، حَلْبُهَا يومَ وِرْدِها ، إِلا إذا كان يوم القيامَة بُطِحَ لها بِقَاعٍ قَرْقَرٍ أَوْفر ما كانتْ ، لا يَفقِدُ مِنْهَا فَصِيلاً واحِداً ، تَطؤُهُ بأَخْفَافِها ، وتَعَضُّهُ بِأَفْواهِها ، كُلَّما مَرَّ عليْهِ أَولاها ، ردَّ عليْهِ أُخْراها، في يومٍ كانَ مِقْداره خَمْسِينَ أَلْفَ سَنةٍ ، حتَّى يُقْضَي بَيْنَ العِبَاد ، فَيُرَى سبِيلُه ، إِمَّا إِلى الجنَّةِ وإِمَّا إِلى النارِ » .

قِيل : يَا رسول اللَّهِ فَالْبقرُ وَالغَنَمُ ؟ قالَ : ولا صاحِبِ بقرٍ ولا غَنمٍ لا يُؤَدِّي مِنْهَا حقَّهَا إِلاَّ إِذا كان يَوْمُ القيامَةِ ، بُطِحَ لهَا بقَاعٍ قَرقَرٍ ، لا يفْقِد مِنْهَا شَيْئاً لَيْس فِيها عَقْصاءُ ، وَلا جَلْحاءُ ، وَلا عَضباءُ ، تَنْطحه بِقُرُونهَا ، وَتَطَؤُهُ بِأَظْلافِهَا ، كُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ أُولاها ، رُدَّ عَلَيْهِ أُخْراها ، في يومٍ كانَ مِقدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْف سنَةٍ حتَّى يُقْضَى بيْنَ العِبادِ ، فيُرَى سبِيلُهُ إِمَّا إِلى الجَنَّةِ وإِمَّا إِلى النَّارِ » .

قِيلَ : يا رسُول اللَّهِ فالخَيْلُ ؟ قال : « الخَيْلُ ثلاثَةٌ : هِي لِرَجُلٍ وِزرٌ ، وهِيَ لِرَجُلٍ سِتْرٌ، وهِي لرجُلٍ أَجْرٌ ، فأَمَّا التي هي لهُ وزر فَرَجُلٌ ربطَها رِياءً وفَخْراً ونِواءً عَلى أَهْلِ الإِسْلامِ ، فهي لَهُ وِزرٌ ، وأَمَّا التي هِيَ لَهُ سِتْرٌ ، فَرَجُل ربَطَهَا في سَبِيلِ اللَّهِ ، ثُمَّ لم ينْسَ حقَّ اللَّهِ في ظُهُورِها ، ولا رِقابها ، فَهِي لَهُ سِتْرٌ ، وأَمَّا التي هِيَ لَهُ أَجْرٌ ، فرجُلٌ ربطَهَا في سبِيلِ اللَّهِ لأَهْل الإِسْلامِ في مَرْجٍ ، أَو رَوضَةٍ ، فَمَا أَكَلَت مِن ذلك المرْجِ أَو الرَّوضَةِ مِن شَيءٍ إِلاَّ كُتِب لَهُ عدد ما أَكَلَت حسنَاتٌ ، وكُتِب لَه عدد أَرْوَاثِهَا وأَبْوَالِهَا حَسنَاتٌ ، وَلا تَقْطَعُ طِوَلَهَا فاستَنَّت شَرَفاً أَو شَرفَيْنِ إِلاَّ كَتَب اللَّهُ لَهُ عددَ آثَارِهَا ، وأَرْوَاثهَا حَسنَاتٍ ، ولا مرَّ بها صاحِبُهَا عَلى نَهْرٍ فَشَرِبَت مِنْهُ ، وَلا يُرِيدُ أَنْ يَسْقِيَهَا إِلاَّ كَتَبَ اللَّه لَهُ عدَدَ ما شَرِبَت حَسنَاتٍ » .

قِيلَ : يا رسولَ اللَّهِ فالحُمُرُ ؟ قالَ : « ما أُنْزِل علَيَّ في الحُمُرِ شَيءٌ إِلاَّ هذِهِ الآيةُ الْفَاذَّةُ الجَامِعَةُ : { فمن يعْملْ مِثقَال ذرَّةٍ خَيْراً يرهُ ،ومَن يعْملْ مثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرّاً يرهُ } » .

مُتَّفَقٌ عليهِ . وهذا لفظُ مُسْلِمٍ .

ومعْنَى القاعِ : المكان المستوى من الأرضِ الواسع . والقرقر : الأملس .

މާތް الله ރުއްސުންދެއްވި ابو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ރަންގެ މުދާވެރިޔަކު ނުވަތަ ރިހީގެ މުދާވެރިޔަކު އޭގެ حق (زكاة) އަދާނުކޮށްފިނަމަ قيامه ދުވަހުން އެމީހަކަށްޓަކައި އަލިފާނުންވާ ދަގަނޑު ފިލާތައް ތައްޔާރުކުރެވޭނެއެވެ. ދެން އެފިލާތައް ނަރަކައިގެ އަލިފާނުގައި ދޮންކުރެވޭ ހޫނުކުރެވޭނެއެވެ. ދެން އެއަށްފަހު އެފިލާތަކުން އޭނާގެ އަރިމަތިގައްޔާއި އާއި ބުރަކަށިގައި އަދި ނިތްކުރީގައި އަޅުވާނެއެވެ. އެފިލާތައް ކޮންމެ ފަހަރަކު ފިނިވުމުން އަލުން ހޫނުކުރެވިގެން އަނބުރާ އަޅުވާނެއެވެ. އެއީ ދުވަހެއްގައި ފަންސާސް ހާސް އަހަރުގެ ދިގުމިނުން ވާނެއެވެ. އަޅުތަކުގެ މެދު عملކުރެވިފައިވާ ދުނިޔޭގައި ހެދި ކަންތައްތަކުގެ މެދުގައި انصاف ނިންމެވުމުގެ وقت އަށްދާނދެންނެވެ. އޭނާއަށް އޭނާގެ މަގު ފެންނާނެއެވެ. ސުވަރުގެއަށް. ނުވަތަ ނަރަކައަށެވެ.

ދެންސުވާލުކުރެވުނެވެ. އޭ الله ގެ رسول އެވެ. جملގެ މުދާ ހުރި މީހާގެ حكم އަކީ ކޮބައިހޭއޭ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. جملގެ މުދާވެރިން އޭގެ حق އަދާނުކޮށްފިނަމަވެސް ހަމަ އެފަދައެވެ. جملގެ حق ތަކުގެ ތެރޭގައި އޭގެ ފެނުދިނުމުގެ ދުވަހު (އެދުވަހު حاضر ވާ މިސްކީނުންނަށް މުޅި ކިރުދޫކުރުމާ) މިސްކީނުން އޭގެ ކިރު ދިނުމަށްވެސް زكاة ގެ އިތުރުން ކިރު ދޭން ޖެހެއެވެ. ދެންނަމަ قيامه ދުވަހު الله سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި ބިމުގެ މަތީގައި އެ جملތަކެއް ގެންނަވާނެއެވެ. އެ جملތަކުގެ ތެރެއިން ކުޑަ ކުދި ފުއްޗެއްވެސް ނުހުރާނެއެވެ. ދެން އެ جمل ތައް ފައިން ގޮނޑުދޮށްލާނެއެވެ. ދެން އޭގެ ދަތުން ނަރަކައިގައި ދަމައިގަންނާނެއެވެ. އެއީ ކޮންމެ ފަހަރަކު ފުރަތަމަ ޖަމާއަތް ދާއިރު ފަހު ޖަމާއަތް އަނބުރާ ގެންނާނެއެވެ. އޭނާގެ ދުވަސް ފަންސާސް ހާސް އަހަރުގެ ދިގުމިނުގައިވާ ދުވަހުގައި ދެން عمل ކުރުވެރިންގެ މެދުގައި ހުކުމް ނިންމަވައި، އަޅުތަކުގެ މެދުގައި انصاف ނިންމެވުމުގެ وقت އަށްދާނދެންނެވެ. އޭނާއަށް އޭނާގެ މަގު ފެންނާނެއެވެ. އެއީ ސުވަރުގެއަށް. ނުވަތަ ނަރަކައަށެވެ.

ދެންސުވާލުކުރެވުނެވެ . އޭ الله ގެ رسُولِ އެވެ. ބަކަރީގެ މުދާވެރިޔާގެ حكمއަކީ ކޮން ކޮބައިހޭއޭ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ބަކަރީގެ މުދާވެރިން އޭގެ حق އަދާނުކޮށްފިނަމަވެސް ހަމަ އެފަދައެވެ. قيامه

ދުވަރު الله سبحانه وتعالى صحراء ގ ހަދ ތިމަކަށ ޏއ ހަދިއްތަކާ ގުޅިގެންވާ ތަކެއްޗ ހަލާކުވުމ ހުއްޓުވ ހަލާކުވ ދާ ތަނ ދަށ ދިއ ތަނ

ۋۇشۇمۇ ھەقىقىتىدە ئۇچىرىتىشقىنىدا ثواب خېتىدىكىدەك قىلىدۇ. قىسقىچە. ﷺ الله نى رسولۇ ئۇ. حمار بىرىشىدىكەنمۇ؟. حديث ئىمكانىدۇ. حمارۇ ھېسابىدىن ھېسىسىز جامع شامل آيه ئىشىم ئۇنىڭ ئەمگىكى ئۈچۈن ئاجىزلىقىسىز ھۆكۈمدىۋىزى ئىدۇ. ئەمرى(فمن يعْملْ مِثقَال ذرَّةٍ خَيْراً يرهُ ،ومَن يعْملْ مثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يرهُ) ۋەسىرى : ئۇنى ذرة ئەڭ چوڭىدىن ئېغىرلىقىدا ئاشۇرۇچى، ئەگەر ئەنىقلىقىدۇ. ھەر ذَرة ئەڭ چوڭىدىن شەھەرلىكىدا ئاشۇرۇچى، ئەگەر ئەنىقلىقىدۇ.

217– باب وجوب صوم رمضان

وبَيان فضل الصّيام وما يتعلق به

رمضان دىن ئۆتمەك واجب ئۆكۈمۈ ئاددىي ئۆتمىدىكى ۋەقەدىن ئىبارەت (ھەدىس) ئاشۇنداقلىقى ھەققىدىكى باب

قال اللّٰه تعالى[البقرة : 183-185]: { يا أيها الذين آمنوا كتب عليكم الصيام كما كتب على الذين من قبلكم } إلى قوله تعالى: { شهر رمضان الذي أنزل فيه القرآن هدىً للناس وبينات من الهدى والفرقان، فمن شهد منكم الشهر فليصمه، ومن كان مريضاً أو على سفر فعدة من أيام أخر } الآية. وأما الأحاديث فقد تقدمت في الباب الذي قبله.

ﷺ إيمانۇڭلىرى ۋېسىقىتىشقا! ھېيىتىدىكىنى ئېيتى ئېرىشى ئەمەس فرضئۆتمەك ئۈچۈن ھېيىتىدىكىنى ئەمەسكە ئۆتمەك فرض ئىتائەتلىكىدۇ. (ئەمرى) ھېيىتىدىكىنى تقوىغا ئۇيغۇن ئەمەسلىكى. (ئۆتكۈزۈشكە) عددىنى ئاسىغا ئېلىشقا قوشۇلىدىكەن. ئۈنى ، ھېيىتىدىكىنى ئۆزىمىز ئۆتمەكچى بولغان ئايغا ئوخشاش ئەمەس (رمضانئەڭ ئۆتمەك ئۆتىدىغان ئايلىرىنى ئېنىق بىلىش ئۈچۈن) ئۈچۈن عدد ئىنتايىن زۆرۈر . ھەر ئەتراپىدىكىلەر ئىنتايىن ئۇششاق ئىشلارغا ،(ئۆتمەك ئۆتىدىغان) فدية بېرىدۇ. (فدية نى ئېغىرىغا) مسكين ئىنسانغا ئاشقۇچە ئېغىرلىقىدا. ئۈنى ، تطوع نى كۆپىنچە ئەھۋالىدا ئۆتمەكتىن ئاشۇرۇچى (قىلىشتۇ!) ئۈنى ، ئىنسانلارنىڭ ئاجىزلىقىنىڭ ئۈچۈن. ھەر ھېيىتىدىكىنى ئۆتمەكنى ھېيىتىدىكىنى قىلىشتىن ئىبارەت. ئىنسان ھېيىتىدىكىنى قىلىشنى ئىرادە. رمضان ئىنىڭ ، ئەڭ ئۇلۇغ قرآن ئۆگىنىشىدىن ئىبارەت. (ۋە قرآن ئۆگىنىشتە) ئېيتىشىنى ئېغىر ئۆتمەكتە ئاشۇرۇچى ھېدايەت ئەمەس حق ئەمەس باطل ئېنىقلىقىدا ئىپادىلەيدۇ. ئۈنى، ھېيىتىدىكىنى

ބޭފުޅުން އެ މަޖްލިސްތަކުގައި حاضر ވެ ހުންނެވުމާ، އެމީހުންގެ ތެރޭ ހިނގާފައިވާ މީހާ! އަދި ބަލާށެވެ އޭގެ މީހާ ނުވެސް ދެކޭ ވެރިކަމާ މީހާ، (އެ މަޖްލިސްތަކުގެ ތެރެއަށް ދަތުރުކޮށް ވަދެގެން ވަނީ) އެހެން ދަތުރަކަށް ދިޔަ މީހާ އެ عدد ހަމަކުރުން ހުއްޓެވެ.

1215- وَعنْ أَبِي هُريرة رضِي اللَّه عنْهُ ، قال : قال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « قال اللَّه عَزَّ وجلَّ : كُلُّ عمل ابْنِ آدم لهُ إلاَّ الصِّيام ، فَإِنَّهُ لي وأَنَا أَجْزِي بِهِ . والصِّيام جُنَّةٌ فَإِذا كَانَ يوْمُ صوْمِ أَحدِكُمْ فلا يرْفُثْ ولا يَصْخَبْ ، فَإِنْ سابَّهُ أَحدٌ أَوْ قاتَلَهُ ، فَلْيقُلْ : إِنِّي صَائمٌ . والَّذِي نَفْس محَمَّدٍ بِيدِهِ لخُلُوفُ فَمِ الصَّائمِ أَطْيبُ عِنْد اللَّهِ مِنْ رِيحِ المِسْكِ . للصَّائمِ فَرْحَتَانِ يفْرحُهُما : إِذا أَفْطَرَ فَرِحَ بفِطْرِهِ ، وإِذَا لَقِي ربَّهُ فرِح بِصوْمِهِ » متفقٌ عليه.

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވި ابو هريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله وحي ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަން ފިލާވައި އާދަމުގެ ދަރިކޮޅުގެ ހުރިހާ عمل ތަކެއް ވަނީ އޭނާއަށެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ރޯދައަކީ ތިމަން الله އަށެވެ. އަދި އެއަށް ޖަޒާ ދެއްވާނީ ތިމަން الله އެވެ. އަދި ރޯދައަކީ ޑާލެކެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ބޭފުޅުން މީހަކު އެދުވަހު ރޯދައަށް ހުރެއްޖެނަމަ ފަހެ އެމީހާ ނުބައިބަހެއް ނުދައްކާހުއްޓެވެ. އަދި ހަޅޭއްލަވާ ނަހަދާހުއްޓެވެ. ފަހެ އޭނާއަށް މީހަކު ނުބައިބަސް ބުނެފިނަމަ ނުވަތަ އޭނާއާ ޝަރުއަޅައިފިނަމަ ފަހެ ބުނާހުއްޓެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަކީ ރޯދަވެރިއެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން محمّد ގެ ފުރާނަ ނަފްސު އެ الله ގެ އަތްޕުޅުގައިވާ الله ގަސަމެއް ހުވާކުރައްވަމެވެ. ރޯދަވެރިޔާގެ އަނގައިގެ ދުވާވަސް الله ގެ حضرة ގައި ކަސްތޫރީއަށްވުރެ މީރުވަސް ގަދަވެގެންވެއެވެ. (ދަންނަވާށެވެ.) ރޯދަވެރިޔާއަށް ދެ އުފާވެރިކަމެއްވެއެވެ. (އެބައިން ދެ وقت އެއް ގައި އުފާވެރިވެއެވެ.) އެއީ އޭނާ ރޯދަ ވިއްލާރުމުން ލިބޭ އުފާވެއެވެ. އަދި އޭނާ ހަމައެކަނި ގެންގުޅުއްވާ الله އާއި ބައްދަލުވުމުން ލިބޭ އުފާވެއެވެ.

وهذا لفظ روايةِ الْبُخَارِي . وفي رواية له : « يتْرُكُ طَعامَهُ ، وَشَرابَهُ ، وشَهْوتَهُ ، مِنْ أَجْلي ، الصِّيامُ لي وأَنا أَجْزِي بِهِ ، والحسنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا » .

އަދި بخاري ގެ ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ. އޭނާ އޭނާގެ ކާއެއްޗާއި ބޯއެއްޗާއި އެދުން ތިމަން الله އަށްޓަކައި ދޫކޮށްލައެވެ. ރޯދައަކީ ތިމަން الله އަށެވެ. އަދި އެއަށް ޖަޒާ ދެއްވާނީ ތިމަން الله އެވެ. ކޮންމެ ހެޔޮ ކަމަކަށް އޭގެ ދިހަ ގުނަ ދަރުމަ ލިބިގެންވެއެވެ.

وفي رواية لمسلم : « كُلُّ عَملِ ابنِ آدَمَ يُضَاعفُ الحسَنَةُ بِعشْر أَمْثَالِهَا إِلى سَبْعِمِائة ضِعْفٍ . قال اللَّه تعالى : « إِلاَّ الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي وأَنا أَجْزي بِهِ : يدعُ شَهْوتَهُ وَطَعامَهُ مِنْ أَجْلي . لِلصَّائم فَرْحتَانِ :فرحة عند فطره ، فَرْحةٌ عِنْدَ لقَاء رَبِّهِ . ولَخُلُوفُ فيهِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ ريحِ المِسْكِ» .

ތަނ ފަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކުރާ ތަކުރާ ތަކުރާ عمل ތަކެއް ކަމަށް ވާ ކަމަށް ވާ ކަމަށް ވާ

ދެން حديث ކިޔައިދެއެވެ. ތިންވަނަ ބަލަނޑުގައި ދެ ދަރިފުދޭ ބިލަ ތިބުމުގެ ފަދަ ކަންކަމެއް ކުރުމުގެ ފަދަ ކަންކަމެއް ކުރުމުގެ ބަސް ދެއެވެ.

1217- وعن سهلِ بنِ سعدٍ رضي اللَّه عنهُ عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِنَّ فِي الجَنَّة باباً يُقَالُ لَهُ : الرَّيَّانُ ، يدْخُلُ مِنْهُ الصَّائمونَ يومَ القِيامةِ ، لا يدخلُ مِنْه أَحدٌ غَيرهُم ، يقالُ: أَينَ الصَّائمُونَ ؟ فَيقومونَ لا يدخلُ مِنهُ أَحَدٌ غيرهم ، فإِذا دَخَلوا أُغلِقَ فَلَم يدخلْ مِنْهُ أَحَدٌ» متفقٌ عليه .

ފެންނަ الله ތަކުރާރުކުރައްވާ سهل بن سعد، نبي ގ صلّى الله عليه وسلم ގ ބަދިގެ ތެރެއަށް ވަދެއްޖެއެވެ. ބަލަނޑުގައި حديث ކިޔައިދެއެވެ. ކަލާބަދިގެ ދޮރުގައި ދެވަނަ ބަލަނޑުގައި ކަލާބަދިގެ ތެރެއަށް ވަދެއްޖެ ފަރާތުން ކަލާބަދިގެ ދޮރު ބަންދުކުރެވެ. ކަލާބަދިގެ ތެރެއަށް ވަދެ ފަރާތުން ދެން ދޮރު ބަންދުކުރެވެ. الريان ގެ. قيامة ދުވަހުގައި ކަލާބަދިގެ ތެރެއަށް ވަދެ ފަރާތުން ދެން ދޮރު ބަންދުކުރެވެ. ކަލާބަދިގެ ތެރެއަށް ވަދެ ފަރާތުން ކޮބައިތަ؟ ދެން ކަލާބަދިގެ ދޮރު ހުޅުވާލެވެ. ދެން ދެން ކަލާބަދިގެ ތެރެއަށް ވަދެ ފަރާތުން ދެން ދޮރު ބަންދުކުރެވެ. ދެން ކަލާބަދިގެ ތެރެއަށް ވަދެ ފަރާތުން ދެން ދޮރު ބަންދުކުރެވެ.

1218- وعَنْ أَبي سَعيدٍ الخُدْريِّ رَضيَ اللَّه عنهُ قال : قالَ رسولُ اللَّهِ : « مَا مِنْ عبْدٍ يصُومُ يَوماً في سبِيلِ اللَّه إِلاَّ باعَدَ اللَّه بِذلك اليَومِ وجهَهُ عَن النَّارِ سبعينَ خرِيفاً » متفقٌ عليه .

ފެންނަ الله ތަކުރާރުކުރައްވާ ابو سعيد الخدري ގ ކަލާބަދިގެ ތެރެއަށް ވަދެއްޖެއެވެ. ވަދެ ދެއެވެ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއެވެ. اللهދެން ކަލާބަދިގެ ތެރެ ފަރާތުން ދެން ދޮރު ބަންދުކުރެވެ. الله سبحانه وتعالى ދެ ދުވަހުގެ ދުވަސް ތެރެއިން ދެ ދުވަހުގެ ދުވަސް ތެރެއިން ދެ ދުވަހުގެ ދުވަސް ތެރެއަށް ވަދެ ދެއެވެ.

1219- وعنْ أَبي هُرَيرَةَ رضيَ اللَّه عنهُ ، عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَاناً واحْتِساباً ، غُفِرَ لَهُ ما تَقَدَّمَ مِنْ ذنْبِهِ » متفقٌ عليه .

ފެންނަ الله ތަކުރާރުކުރައްވާ ابو هريرة , نّبِيگ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ކަލާބަދިގެ ތެރެއަށް ވަދެއްޖެއެވެ. ވަދެ رمضان ދުވަހުގެ ދުވަސް ތެރެ ފަރާތުން ދެން ދޮރު ބަންދުކުރެވެ. ކަލާބަދިގެ ތެރެ ފަރާތުން ދެން ދޮރު ބަންދުކުރެވެ.

1220- وعنهُ رضيَ اللَّهُ عنهُ ، أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « إذا جَاءَ رَمَضَانُ ، فُتِّحَتْ أَبْوَابُ الجَنَّةِ ، وغُلِّقَت أَبْوَابُ النَّارِ ، وصُفِّدتِ الشياطِينُ » متفقٌ عليه .

ތަރިގ ގ صحابي (ގަތަރު ފުރަ الله ތިއުނަސްތަފުރ ابو هريرة) ގ ކަތަކަސް ތިފުގަގަސްތަގ. ތަދަކަތަފަތްސް رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަގްތަސްފުގ. رمضان ފަސް ތަތްދުސް ސުފަތްގ ތަތްތަސްގަތަގ ކަތަސްފުގ. (ގަތަކަ ފަތަކ ثواب ފުދުގ ފަސަތަސްތަ ކަސް ކަގްތަސްފުގ.) ތަރިގ ތަތަކަތަ ތަތަތަ ތަތްތަ ކަތްތަ ކަގްތަސްފުގ. (ގަތަކަ ފަތަކ ތަތަތަ ކަތަތަ ކަތަތްސް ތަތަތަ ތަތަ ފުދުގ ކަސް ކަގްތަސްފުގ.) ތަރިގ شيطان ގ ކަސްތަތަކަސްފުގ. (ގަތަކަ ފަތަކ شيطانގ ގ ފަސްތަސްތަކަސް ކަތްތ ފުދުގ ކަގްތަސްފުގ.)

1221- وعنهُ أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ ، وَأَفْطِرُوا لِرُؤيَتِهِ ، فإن غمي عَليكم ، فَأَكْمِلُوا عِدَّةَ شَعْبانَ ثَلاثِينَ » متفقٌ عليه . وهذا لفظ البخاري .

ތަރިގ ގ صحابي (ގަތަރު ފުރަ الله ތިއުނަސްތަފުރ ابو هريرة)ގ ކަތަކަސް ތިފުގަގަސްތަގ. ތަދަކަތަފަތްސް رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަގްތަސްފުގ. ތަކުރ ފުތުދުސް ތުގަ ކުފުގ. ތަރިގ ތަކުރ ފުތުދުސް (ގަތަކ ކިފ ތަކުރ ފުތުދުސް) ތުގަ ކުފުސ ތަތަކަތަކ ފުދ ތަކުރ ފުތުދުސް ތަކުރ ކުފުގ. ފުދ ކިފ ކަތަކ ތަކުރ ތުފުކުތަކ ތުސ شعبان ތަދ ކިކ ތަދަކަތަގ.

وفي روايةِ مسلم : « فَإِن غُمَّ عَليكم فَصُوموا ثَلاثِينَ يَوْماً » .

ތަރިގ مسلمގ ކަތަތަކަތަކ ކަތަކ ފުދ ތަކުރ ތުފުކުތަކ ފުދ ފުދ ކިކ ތަދ ކިކ ތަދ ކަތަކަތަ ކަތަކ ކަތަކ ކަތަކ ކަތަކ ކަތަކ ކަތަކ ކަތަކ ކަތ ކަތ ކ ک ک ک

1222- وعن ابنِ عباسٍ ، رضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ، قالَ : كَانَ رَسُولُ اللهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، أَجْوَدَ النَّاسِ ، وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ ، وَكَانَ جِبْرِيلُ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَيُدَارِسُهُ القُرْآنَ ، فَلَرَسُولُ اللهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ أَجْوَدُ بِالخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ المرْسَلَةِ »متفقٌ عليه .

ﷺ الله ﯨﻘﯜﻫﻘﯚﺭﯨﺴﯜﺳﯜﺭﯛﺵ ﺗﯚﻩﯛﺷﯜﺭﯛﺷﯚ عبد الله بن عباس ﻯ ﺑﯩﻫﻪﺭﯛﺱ ﺑﯩﻐﯜﻏﯩﺴﯜﻏﯩﺪﯩﻐﯚ. ﻭﯦﻐﯩﺮﯨﺸﯩﺪﯩﻐﯚ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻗﯘﺭﯨﻪﻭﻫﯘﺱ ﭼﯜﻫﯘﺗﯘﺷﯘﺑﺘﯘ ﯨﯜﺷﯜﺩﻯ ﺋﯧﺮﯨﻖ ﺑﯩﺮﻫﯧﻤﻰ ﺷﯧﺮﯨﻖ ﺑﯩﺪﯨﻴﺎﺭ ﻗﯩﻠﻐﯘﭼﻰ. ﻫﻪﺭ ﯨﯜﺷﯜﺩﻯ ﻗﯩﻠﻐﯘﭼﻰ ﺑﯩﺮﻫﯧﻤﺪﯨﻦ ﯨﯜﺷﯜﺩﻯ ﻗﯘﺭﯨﻪﻭﻫﯘﺱ ﺑﯩﻠﻪﻥ رمضان ﺩﯦﻴﯩﺪﯩﻐﯚ. ﻫﻪﺭ ﺑﯩﺮ ﯨﯜﺷﯜﺩﻯ ﻗﯩﻠﻐﯘﭼﻰ ﺟﺒﺮﻳﻞ عليه السلام ﺋﯚﺯﻯ ﻗﯘﺭﯨﻪﻭﻫﯘﺗﯘﺷﯘﺑﺘﯘ. ﻫﻪﺭ ﺟﺒﺮﻳﻞ عليه السلام رمضانﺩﯦﻴﯩﺪﯩﻐﯚ ﺑﯜﺷﯜﺩﻯ ﺋﻪﺭﻩﺑﺘﯩﻦ ﯨﯜﺷﯜﺩﻯ ﻗﯩﻠﻐﯘﭼﻰ ﺑﯩﺮﻫﯧﻤ ﻗﺮﺍﻥ ﺑﯩﻠﻪﻥ ﻗﯘﺭﯨﻪﻭﻫﯘﺗﯘﺷﯘﺑﺘﯘ. ﺋﯚﺯ رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺟﺒﺮﻳﻞ عليه السلام ﻫﯧﺮ ﻫﻪﻣﺪﻩﺭﯨﺴﯩﺪﯨﻦ ﯨﯜﺷﯜﺩﻯ ﻗﯩﻠﻐﯘﭼﻰ ﺑﯩﺮﻫﯧﻤﺪﯨﻦ ﺋﯩﺰﺍﺩﯨﻠﯩﻨﯩﭗ ﻗﯘﺭﯨﻪﻭﻫﯘﺗﯘﺷﯘﺑﺘﯘ.

1223- وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ : « كَانَ رَسُولُ اللهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ، إِذَا دَخَلَ العَشْرُ أَحْيَى اللَّيْلَ ، وَأَيْقَظَ أَهْلَهُ ، وَشَدَّ المِئْزَرَ » متفقٌ عليه .

ﷺ الله ﺗﯚﻩﯛﺷﯜﺭﯛﺵ عائشةﺗﻰ ﺋﺎﻳﺎﻝ ﺑﯩﻫﻪﺭﯛﺱ ﺑﯩﻐﯜﻏﯩﺴﯜﻏﯩﺪﯩﻐﯚ. ﻫﻪﺭﻫﺎﻝ ﻭﯦﻐﯩﺮﯨﺸﯩﺪﯩﻐﯚ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رمضان ﺩﯦﻴﯩﺪﯩﻐﯚ ﺋﯚﺯ ﺋﯩﺰﺍﺭﯨﺴﯩﻨﻰ ﺋﯩﺒﯩﺮ ﺗﯚﻫﻪﻣﺪﻩﺭﯨﺴﯩﺪﯨﻦ. ﻫﻪﺭ ﻫﻪﺳﻪﺑﻠﻪﺭﻫﻪﺳﻪﺑﻠﻪﺭﻧﻰ ﺗﯩﺮﯨﺸﯩﺪﯨﻦ. ﻫﻪﺭ ﺗﯚﻩﻔﻪﺗﻜﻪ ﺷﻪﺗﻠﻪﺗﻤﻪﺳﻠﻪﺭﻧﻰ.

219- باب النَّهْي عن تقدّم رمضانَ بصوم بعد نصف شعبان

إلاَّ لمن وصله بما قبله ، أو وافق عادةً له بأن كان عادته صوم الاثنين والخميس فوافقه

شعبان ﺩﯦﻴﯩﺪﯩﻐﯩﻨﻰ ﺋﺎﻳﻨﯩﻴﺎﺯ ﺑﯩﻠﻪﻥ رمضان ﺩﯦﻴﯩﺪﯩﻐﯩﻨﻰ ﺋﺎﺭﯨﻠﯩﻘﯩﺘﯩﺪﯨﻜﻰ ﻛﯜﻧﻠﻪﺭﻧﻰ ﺭﻭﺯﯨﻐﺎ ﺗﯘﺗﯘﭖ ﻗﺎﻟﻤﺎﻱ ﺭﻭﺯﯨﻐﺎ ﺑﺎﺷﻼﭖ ﻛﯧﺘﯩﺪﯨﻐﺎﻥ ﺋﺎﺩﻩﺗﻰ ﺑﻮﻳﭽﻪ ﺭﻭﺯﯨﻐﺎ ﺑﺎﺷﻼﻣﺎﻗﭽﻰ ﺑﻮﻟﻐﺎﻥ ﻛﯩﺸﻰ ﺷﻪﻧﺒﻪ ﻛﯜﻧﻰ ﺭﻭﺯﯨﻐﺎ ﺑﺎﺷﻼﻳﺪﯨﻐﺎﻥ ﺋﺎﺩﻩﺗﻰ ﺑﻮﻳﭽﻪ ﺭﻭﺯﯨﻐﺎ ﺑﺎﺷﻼﻳﺪﯨﻐﺎﻥ ﻛﯩﺸﻰ ﺩﯛﺷﻪﻧﺒﻪ ﻛﯜﻧﻰ ﺭﻭﺯﯨﻐﺎ ﺑﺎﺷﻼﻳﺪﯨﻐﺎﻥ ﺋﺎﺩﻩﺗﻰ ﺑﻮﻳﭽﻪ ﺭﻭﺯﯨﻐﺎ ﺑﺎﺷﻼﻳﺪﯨﻐﺎﻥ ﻛﯩﺸﻰ ﺑﺎﺏ

1224- عن أَبي هُريرة رضيَ اللَّه عَنْهُ ، عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لا يتَقَدَّمَنَّ أَحدُكمْ رَمَضَانَ بِصَومِ يومٍ أَوْ يومَيْنِ ، إلاَّ أَن يَكونَ رَجُلٌ كَانَ يصُومُ صَوْمَهُ ، فَلْيَصُمْ ذلكَ اليوْمَ» متفقٌ عليه .

ދ ﷺ ﷺ ﷺ

220- باب ما يُقَالُ عِنْدَ رُؤْيَةِ الهِلالِ

ދެކޭ ސަރުވަ ކިޔަންޏާ ދުޢާ ކުރާ ބާބު

1228- عَنْ طَلْحَةَ بنِ عُبَيْدِ اللَّهِ رضِيَ اللَّه عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ إِذا رَأَى الهِلالَ قَالَ: « اللَّهُمَّ أَهِلَّهُ علَيْنَا بِالأَمْنِ والإِيمَانِ ، وَالسَّلامَةِ والإِسْلامِ ، رَبِّي ورَبُّكَ اللَّه ، هِلالُ رُشْدٍ وخَيْرٍ » رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ .

ދ ﷲ ކުރިން ތަލްހަ ބިން ޢުބައިދު ﷺ ކިޔައިކަން ބަޔާންކުރައްވ. ހަދީޘް ނަންބަރ ﷺ ﷺ ﷺ

1230- وعن زيدِ بن ثابتٍ رَضيَ اللَّه عَنْهُ قال : تَسحَّرْنَا مَعَ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، ثُمَّ قُمْنَا إِلى الصَّلاةِ . قِيلَ : كَمْ كانَ بَيْنَهُمَا ؟ قال : قَدْرُ خَمْسونَ آيةً . متفقٌ عليه .

ڏُهْ الله ئەمەتـــەشرىڤْەڭ زيدِ بن ثابت ئى ىِـهَەرِسْ ىِڤَّىْئىسْرىڤْەئ. ىِڤَّىْڤْىِەئ. ىِـحَەسْرَسَ رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئى ئَەىِرْئَەرِ ڑَّىْ ئاىِڑئ. ڤَرْسْ ئەئَەسْرىڤَرْ ىِـحَەسْرئسْ سَرڤَّەرْسْ ھَڤْرِڤِڑئ. ڤَرْسْرىڤْەشرىڤْ. ئەڤَّەڑئڤَرئ ىِرَّ ىَەئئەھْەئ؟ ىِڤَّىْڤْىِەئ. ڤَرْسْـــسْ ئَّەرْھَ ىِـهَەرِ ڑَّەڤَّەرْئَەئ ىَەئئەھْەئ.

1231- وَعَنِ ابنِ عُمَرَ رَضيَ اللَّه عَنْهُمَا ، قالَ : كانَ لرسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مُؤَذِّنَانِ : بلالٌ وَابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ . فَقَالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ بلالاً يُؤَذِّنُ بِلَيْلٍ ، فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حتَّى يُؤَذِّنَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ » قَالَ : وَلَمْ يَكُنْ بَيْنَهُمَا إِلاَّ أَنْ يَنْزِلَ هذا وَيَرْقَى هذا ، متفقٌ عليه .

ڏُهْ الله ئەڤَّەھَڤْرِئَەىَەڑْسْئَەسْ ئەمەتـــەشرىڤْەڭ عبد الله بن عمر ئى ىِـهَەرِسْ ىِڤَّىْئىسْرىڤْەئ. ىِڤَّىْڤْىِەئ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمئَەسْ ڤر مؤذن سْ ھِەڤْھَەئ. ئەرِ بلالئَىڤَّسْرِ عبد الله بن أُمِّ مكتومڑ ڤَّھْھَەڑْسْرىڤْ. ڤَرْ رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئەئَەھْەڤْەئ. ئَەئَەئَەئَەسْ بلالئَىڤَّسْ ھَسْرِ ئَىڤَّەڑْھَەئَەسْرِ ئَّەئَەسْرىڤَەئ. ڤِڤَّ ھِەئَەھَەرِڤِەئسْ عبد الله بن أُمِّ مكتوم ھَسْرِ ئَىڤَّ سْرِڤْەشرىڤْسْ ئَەرِ ھَّەرِ ڈْھَّەئ. ڑَّىڤِڤِڤَّىڤْەئ. ڑَّڤَّھَّەئڑْسْرِ ھَسْرِىڑَّەرِ ڤَرْڈَڤَرِ ڤِرْڈَحِئَسْرِڤِ (ڑَّھَەشرىڤْ ڑَّەھَّھَّەئڑَرْ ھَسْرِ ئَىڤَّسْرِڈَەئڑَرْ) ڑَّھَەشرىڤْ ھِەرِھَەسْ ھَّڤْڤَّەرِ ئَەرِ ئَەشرىڤْ ھَّەئَەئڑَرْ ڑَّھَەشرىڤْ ڑَّەڈَّەرِ ڤَرْڈَڤَ ئَەڤَرْڤَّەئَەئَرْ ىَەئئەھْەئ.

1232- وعَنْ عمْرو بنِ العاصِ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « فَضْلُ ما بيْنَ صِيَامِنَا وَصِيامِ أَهْل الكتاب أَكْلَةُ السَّحَرِ » . رواه مسلم .

ڏُهْ الله ئەمەتـــەشرىڤْەڭ عمْرو بن العاص ئى ىِـهَەرِسْ ىِڤَّىْئىسْرىڤْەئ. ئَەئَەئَەئَەسْ رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئەئَەھْەڤْەئ. ىِـحَەسْرَسْ ئَـــەڤِڈْسْرىڤْ ئَّەرَّەرِ أَهْل الكتاب ئى ئَّەرَّەرِ ڤَرْڈَڤَرِڤِڤَّ فرق ئَەرِ ڑَّەئَەھَەئ.

222- باب فَضْل تَعْجِيل الفِطْرِ
وما يُفْطَرُ عَليهِ وما يَقُولُهُ بَعْدَ الإِفْطَارِ

ރޯދަ ފިއްލުވުން އަވަސް ކުރުމުގެ ފަޟީލަތާއި އަދި ރޯދަ ފިއްލާނެ ތަކެތީގެ ބަޔާނާއި
ރޯދަ ފިއްލުމަށްފަހު ކިޔާނެ ތަކެތި ބަޔާންވެގެންވާ باب

1233- عَنْ سَهْلِ بنِ سَعْدٍ رضِيَ اللَّه عَنْهُ ، أَنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « لا يَزالُ النَّاسُ بخَيْرٍ مَا عَجلوا الفِطْرَ » متفقٌ عليه .

މާނަ: الله ތަޢާލާ ރާޟީވެވޮޑިގެންވާ سَهْلِ بنِ سَعْد ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީސްތަކުން ހެޔޮކަމުގައި ރޯދަ ފިއްލުމަށް އަވަސްކުރާހާ ހިނދަކު އެމީހުންނަށް ހެޔޮކަމުގައި ހުންނާނެއެވެ.

1234- وعن أَبِي عَطِيَّةَ قَالَ : دخَلتُ أَنَا ومسْرُوقٌ على عائشَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهَا فقَالَ لهَا مَسْرُوقٌ : رَجُلانِ منْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كلاهُمَا لا يَأْلُو عَنِ الخَيْرِ : أَحَدُهُمَا يُعَجِّلُ المغْربَ والإِفْطَارَ ، والآخَرُ يُؤَخِّرُ المغْرِبَ والإِفْطَارَ ؟ فَقَالَتْ : مَنْ يُعَجِّلُ المِغْربَ وَالإِفْطَارَ ؟ قالَ : عَبْدُ اللَّه يعني ابنَ مَسْعودٍ فَقَالَتْ : هكَذَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، يصْنَعُ . رواه مسلم.

قوله : « لا يَأْلُوا » أَيْ لا يُقَصِّرُ في الخَيْرِ .

ابو عَطِيَّةَ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އަހަރެންނާއި مسْرُوق އާއި ދިޔައީމު الله ތަޢާލާ ރާޟީވެވޮޑިގެންވާ عائشَة ގެ ގާތަށް އެވަގުތު مسْرُوق ދެންނެވިއެވެ. مُحَمَّد صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ أَصْحَاب ބޭކަލުންގެ ތެރޭގައި ދެބޭކަލަކު ވެއެވެ. ދެބޭކަލުން ހެޔޮ ކަންތައްތަކުގައި ކުޑަކުޑަ ކަމެއް ނުކުރައްވައެވެ. އެއްބޭކަލަކު مغْرب ނަމާދާއި ރޯދަ ފިއްލުމުގައި އަވަސްކުރައްވައެވެ. އަދި އަނެއް ބޭކަލަކު مغْرب ނަމާދާއި ރޯދަ ފިއްލުމުގައި ލަސްކުރައްވައެވެ. އެހިނދު އެކަމަނާ އެއްސެވިއެވެ. مغْرب ނަމާދާއި ރޯދަ ފިއްލުމުގައި އަވަސް ވެވޮޑިގެންނެވީ ކޮންބޭކަލެއްތޯއެވެ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ عَبْدُ اللَّه ابن مَسْعود އެވެ. ދެން އެކަމަނާ ދެންނެވިއެވެ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ހަމަމި ކުރައްވަމުން ގެންދެވީ އެގޮތަށެވެ.

1235- وَعَنْ أَبِي هُرَيرَةَ رَضِيَ اللَّه عنهُ قالَ : قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قال اللَّه عَزَّ وَجَلَّ: { أَحَبُّ عِبَادِي إِلَيَّ أَعْجَلُهُمْ فِطْراً } رواه الترمذي وقالَ : حَديثٌ حسنٌ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި ابو هريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުދުސީގައި ވިދާޅުވިއެވެ. الله وحي ކުރެއްވިއެވެ. ވިޔަސް އިލާހަށް އެންމެ ލޯބިވާ ބޭފުޅުންނަކީ ވިޔަސް އިލާހުގެ އަޅުތަކުންނަކީ އަވަސްކޮށް ބޭފުޅުން ރޯދަ ވީއްލުން އަވަސްވެގެންވާ މީހުންނެވެ.

1236- وعنْ عُمر بنِ الخَطَّابِ رَضِي اللَّه عَنْهُ ، قالَ : قال رَسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِذا أَقْبَلَ اللَّيْلُ مِنْ ههُنَا وأَدْبَرَ النَّهَارُ مِنْ ههُنا ، وغَرَبتِ الشَّمسُ ، فَقَدْ أَفْطَرَ الصائمُ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި عُمر بنِ الخَطَّاب ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ރޭގަނޑު މިކޮޅުން (އެބަހީ مشرق ފަރާތުން) އަރައިގެންއައިސް ދުވާލު އަދި ދުވާލު އަނބުރާ މިކޮޅުން (އެބަހީ مغرب ފަރާތުން) އަރައިގެންއައިސް އަދި އިރު އޮއްސިއްޖެ ނަމަ ރޯދަވެރިޔާ ރޯދަ ވީއްލުމުގެ ވަގުތު ވީއްލުނީއެވެ.

1237- وَعَنْ أَبِي إِبراهيمَ عبدِ اللَّهِ بنِ أَبِي أَوْفى رَضِي اللَّه عنْهُمَا ، قالَ : سِرْنَا مَعَ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وَهُوَ صائمٌ ، فَلَمَّا غَرَبتِ الشَّمسُ ، قالَ لِبْعضِ الْقَوْمِ : « يَا فُلانُ انْزلْ فَاجْدحْ لَنا ، فَقَال : يا رَسُول اللَّهِ لَوْ أَمْسَيتَ ؟ قالَ : « انْزِلْ فَاجْدَحْ لَنا » قالَ : إِنَّ علَيْكَ نَهاراً ، قال : « انْزلْ فَاجْدَحْ لَنَا » قَالَ : فَنَزَلَ فَجَدَحَ لَهُمْ فَشَرِبَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، ثُمَّ قالَ: « إِذا رَأَيْتُمُ اللَّيْلَ قَدْ أَقْبَلَ مِنْ ههُنَا ، فَقَدْ أَفْطَرَ الصَائمُ » وأَشارَ بِيَدِهِ قِبَلَ المشْرِقِ . متفقٌ عليه .

قوله : « اجْدَحْ » بجيم ثُمَّ دال ثم حاء مهملتين ، أَي : اخْلِطِ السَّوِيقَ بالماءِ .

މާތް الله އެބޭފުޅުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވި أَبـو إِبـراهيمَ عبـدِ اللهِ بـنِ أَبـي أَوْفـى ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ދަތުރުކުރަމުން رسُـولِ اللهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ގެ އަރިހުގައި ދަތުރުކުރައްވާލެއްވިއެވެ. އެހިނދު އެކަލޭގެފާނު ރޯދައިގައި ހުންނެވިއެވެ. ފަހެ އިރު ގެއްލުމުން قافلـة ގެ ބައެއް މީހުންނަށް مخاطب ކުރައްވައި ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ފުލާނު ފައިބާށެވެ. ސަވާރީއިން ފައިބާށެވެ. އަދި ވިލަމަށް ތައްޔާރުކޮށް ސـويق ފެނާއި ގުޅާށެވެ. ފަހެ ބުނެދެއްވި ދެންނެވިއެވެ. އޭ الله ގެ رسُولَاءެވެ. އިރު ހަމަވީހިނދު ތިއްސުރެއްނު ވިލަމަކަށް ތައްޔާރުވާނީ ހަވީރުވީއެވެ؟ حـديث ކުރެއްވިއެވެ.

ފައިބާށެވެ. ފަހެ ތިމަންމެންނަށްޓަކައި سويق ފެނުން ގިރާށެވެ. ބޭކަލަކު ދަންނަވައިފިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަދިވެސް ދުވާލުން ހިނދުކޮޅެއް ބާކީ އެބަހުއްޓެވެ. حـــديث ކުރެއްވިއެވެ. ފައިބާށެވެ. ފަހެ ތިމަންމެންނަށްޓަކައި سـويق ފެނުން ގިރާށެވެ. ފަހެ އެބޭކަލު ފައިބާވަޑައިގެންފިއެވެ. އަދި سـويق ފެނުން ގިރުއްވެވިއެވެ. ދެން رسُـولِ اللَّهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم އެ (ޝަރުބަތެއް) ހިއްޕެވިއެވެ. ދެން حـديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަށް ރޭގަނޑު ފެނުމުން ދުވެގެން ހަމަކަށަވަރުން ރޯދަވެރިޔާގެ ރޯދަ ފިއްލުން އައީއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު އަތްޕުޅުން مشـرق ދިމާލަށް އިޝާރާތް ކުރެއްވިއެވެ.

1238- وَعَنْ سَلْمَانَ بنِ عَامر الضَّبِّيِّ الصَّحَابيِّ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ: «إِذَا أَفْطَرَ أَحَدُكُمْ ، فَلْيُفْطِرْ عَلى تَمْرٍ ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ ، فَلْيُفْطِرْ على مَاءٍ فَإِنَّه طَهُورٌ » .

رواهُ أَبو دَاودَ ، والترمذي وقالَ : حديثٌ حَسَنٌ صحيحٌ .

މާނަ الله ރުއްސުންލެއްވި سَلْمَانَ بنِ عَامر الضَّبِّيّ ނަމަކަށް ކިޔުނު صحابي ބޭކަލަކު نبي އާ صلّى الله عليه وسلم ކިބައިން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ރޯދަވިއްލާނަމަ ކަދުރު އޮތްނަމަ ރޯދަވިއްލާށެވެ. ފަހެ އެ ނުލިބިއްޖެނަމަ ފެނުން ރޯދަ ވިއްލާށެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ފެނަކީ طَهُور ކަން ހުރި އެއްޗެކެވެ.

1239- وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قالَ : كانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُفْطِرُ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلى رُطَبَاتٍ ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ رُطَبَاتٌ فَتُمَيرَاتٌ ، فإِنْ لمْ تَكُنْ تُميْرَاتٌ حَسَا حَسَواتٍ مِنْ ماءٍ رواه أبو داود ، والترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ .

މާނަ الله ރުއްސުންލެއްވި أَنَس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولِ اللَّهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ނަމާދުކުރެއްވުމުގެ ކުރީގައި ތާޒާ ކަދުރުން ރޯދަ ވިއްލަވަމުން ގެންދެވިއެވެ. އަދި ތާޒާކަދުރު ނުލިބިއްޖެނަމަ ހިކި ކަދުރުކޮޅުތަކުންނެވެ. އަދި ހިކި ކަދުރު ނުލިބިއްޖެނަމަ ފެން ކޮޅުތަކަކުންނެވެ.

223- بابُ أمرِ الصَّائمِ بحِفْظِ لسانِهِ وَجَوَارِحِهِ عَنِ المُخَالفَاتِ والمُشَاتَمَةِ وَنَحْوِهَا

ރޯދަވެރިޔާއަށް ދޫ ރައްކާތެރިކުރުމާއި އަދި އަނގަ ގުނަވަންތައް شريعة ގެ އަދަބުތަކާއި خلاف ޢަމަލުކުރުމާއި އަދި ހަޖެހުން އެއްޗެހިގޮވުމާއި އެފަދަ އެހެނިހެން ކަންކަމުން ދުރުހެލިވުން

ހުރުމަތް ކުރުވިޔަލާއި އަމުރުކުރުން ބަޔާންކުރުމުގެ باب

1240- عنْ أَبي هُرَيرَةَ رضيَ اللَّه عنهُ قالَ : قالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِذا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحدِكُمْ ، فَلا يَرْفُثْ وَلا يَصْخَبْ ، فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ ، أَوْ قاتَلَهُ ، فَلْيَقُلْ : إِنِّي صائمٌ» متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި ابو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން މީހަކު އަދުވަހަކީ ރޯދައިން ހުރެއްޖެނަމަ ހުތު އޭނާ ހަޖެހުމަށް ވާހަކަ ނުދައްކާށެވެ. އަދި އޭނާ އަޑުގަދަކޮށް ހަޅޭއްލަވައި ނުގޮވާށެވެ. ފަހެ މީހަކު އޭނާއަށް ގަޑަބަޑު ކޮށްފިނަމަ ނުވަތަ އޭނާއާއި ހަނގުރާމަކޮށްފިނަމަ ފަހެ އޭނާ ބުނާހުށިކަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަކީ ރޯދަވެރިއެކެވެ.

1241- وعنهُ قال : قال النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ لَمْ يَدعْ قَوْلَ الزُّورِ والعمَلَ بِهِ فلَيْسَ للَّهِ حَاجةٌ في أَنْ يَدَعَ طَعامَهُ وشَرَابهُ » رواه البخاري .

އަދި އެ صَّحَابي (އެކަލޭ މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި ابو هريرة) ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. (ރޯދަވެރިޔާ) ދޮގުހެދުމާއި އަދި އެއާއެކު عمَل ކުރުން ދޫކޮށްނުލާ މީހާ (ރޯދަހިފާ މީހާގެ) ކެއުމާއި ބުއިމާ ހުސްކުރުމުގެ ބޭނުމެއް الله سبحانه وتعالى އަކަށް ނުވެއެވެ.

224- باب في مَسائل من الصوم

ރޯދައިގެ ބައެއް مسائلތައް ބަޔާންކުރުމުގެ باب

1242- عَنْ أَبي هُريرةَ رَضيَ اللَّه عَنْهُ ، عَن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « إِذا نَسِيَ أَحَدُكُم ، فَأَكَلَ أَوْ شَرِبَ ، فَلْيتِمَّ صَوْمَهُ ، فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللَّه وَسَقَاهُ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި ابو هريرة نبي އާ صلّى الله عليه وسلم ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާކުރައްވައިފިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބޭފުޅުންގެ މީހަކު (ރޯދަހިފާފައި ހުއްޓާ) ހަނދާންނެތިގެން ކާލިއޭ ނުވަތަ ބޯލިއޭ، ފަހެ އޭނާ އޭނާގެ ރޯދަ ފުރިހަމަކުރާށެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އޭނާއަށް الله سبحانه وتعالى ކާންދެއްވީއެވެ. އަދި

ބޭނުންފުޅުވިއެވެ.

1243- وعن لَقِيطِ بنِ صَبِرَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قالَ : قلتُ : يا رسول اللَّه أَخْبِرْنِي عَنِ الْوُضوءِ ؟ قال : « أَسْبِغِ الْوضُوءَ ، وَخَلِّلْ بَيْنَ الأَصَابِعِ ، وَبَالَغْ فِي الاسْتِنْشَاقِ ، إِلاَّ أَنْ تكُونَ صَائماً » رواه أبو داود ، والترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

މާތް الله ރަސޫލާ ސޮހުބަތްވި لَقِيطِ بن صَبِرَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަން ދެންނެވީމެވެ. އޭ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. وضوء އާއި ބެހޭގޮތުން ތިމަންނަށް އަންގަވާދެއްވާށެވެ. حديث ކުރައްވިއެވެ. وضوء ގެ ގުނަވަންތައް ރަނގަޅަށް ދޮވެލައްވާށެވެ. އިނގިލިތަކުގެ ދެމެދު ފެން ހުންގަވާށެވެ. ހަރަކާތް ކުރައްވާށެވެ. އަދި ނޭފަތަށް ފެން ލެއްވުމުގައި ރޯދަވެރިޔަކު ނޫންނަމަ مبالغة ކުރައްވާށެވެ. (އެބައީ އެތެރެއަށް ރަނގަޅަށް ފެން ފޮނުއްވާށެވެ.)

1244- وعنْ عائشةَ رضي اللَّه عَنْها ، قالَتْ : كانَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يدْرِكُهُ الفَجْرُ وَهُوَ جُنُبٌ مِنْ أَهْلِهِ ، ثُمَّ يَغْتَسِلُ ويَصُومُ . متفقٌ عليه .

މާތް الله ރަސޫލާ ސޮހުބަތްވި عائشة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولِ اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (ބައެއް ފަހަރު) فجر ވަގުތު (ހެނދުނުނަމާދު) (އަހުލުވެރިންނާ ގުޅުމުގެ ސަބަބުން) جُنُب ވެރިކަމުގެ ހާލަތުގައި ހުންނަވައެވެ. އެއަށްފަހު ހިނައިގެން طاهر ވެވަޑައިގަންނަވައެވެ. އަދި އާދަދު ހުންނަވަނީ ރޯދަހިފެއްވުމެވެ. (އެބައީ ފަތިސްވަގު ވަދެގެން ރޯދަހިފެއްވިއެވެ. ދެން ހިނައިގެން طاهر ވެވަޑައިގަންނަވައެވެ.)

1245- وعنْ عائشةَ وأُمِّ سَلَمَةَ ، رَضيَ اللَّه عنْهُما ، قَالَتَا : كانَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُصْبِح جُنُباً مِنْ غَيْرِ حُلْمٍ ، ثُمَّ يصُومُ » متفقٌ عليهِ .

މާތް الله އަށް ބަރާބަރަށް ލޯބިވެވޮޑިގެންވާ ރަސޫލާ ސޮހުބަތްވި عائشةގެފާނާއި أُمّ سَلَمَة ގެފާނާއި ދެކަމަނާގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެދެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولِ اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (ބައެއް ފަހަރު) ހެނދުނުނަމާދަށް إحتلام ނުވާ ގޮތުގައި (އަހުލުވެރިންނާ ގުޅުމުގެ ސަބަބުން) جنب ވެރިކަމުގެ ހާލަތުގައި ހުންނަވައެވެ. ދެން ރޯދަހިފެއްވުން ހުންނަވައެވެ.

225- باب بيان فضل صوم المُحَرَّم وشعبان والأشهر الحُرُمُ

محرم މަހާއި شعبان މަހާއި އަދި حرمة ވެރިވެގެންވާ މަސްދުވަސްތަކުގައި ރޯދަހިފުމުގެ މާތްކަން

ھەرىشەچىلىك باب

1246- عَنْ أَبي هُرَيرَةَ رضيَ اللَّه عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَفْضَلُ الصِّيَامِ بعْدَ رَمضَانَ : شَهْرُ اللَّهِ المحرَّمُ ، وَأَفْضَلُ الصَّلاةِ بَعْد الفَرِيضَةِ : صَلاةُ اللَّيْلِ » رواه مسلمٌ.

ڏھ الله تەرەڅىشىرىڅەرى ابو هريرة ئى ياھەرىش ھېڭەئىشىرىڅەرى. ۋېڭرىۋەرى. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېتەرەۋەرى. رَمضَان كەرئى ئۇقىرىمەكەرى ھەرئى ڏھەئىشىرەكەرى الله سبحانه وتعالى ئى كەرەشىتەرىكەرى مُحَرَّم كەرئىكەرى ياڭ ئۇقىرەرى. مەرى فرض سەرگىرىرىرى ھەرئى ڏھەئىشىرگ سەرگىرىرى قەرئ سەرگىرى.

1247- وعَنْ عائشةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهَا ، قالَتْ : لَمْ يَكُنِ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَصُوم مِنْ شَهْرٍ أَكْثَرَ مِنْ شَعْبَانَ ، فَإِنَّه كانَ يَصُوم شَعْبَانَ كلَّه .

وفي رواية : كَانَ يَصُومُ شَعْبَانَ إِلاَّ قَلِيلاً . متفقٌ عليه .

ڏھ الله تەرەڅىشىرىڅەرى عائشة ئىگرىشرى ياھەرىش ھېڭەئىشىرەكەرى. ھەرئىشر ۋېڭرىۋەرى. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم شعبان كەرئىكەرى ئۇقىر ياھەڭرگ ئېسەرىش ھەرئىش ھەھەئىشە كەرەشىتەرىكەرى ئۇقىر شىرياھەڭرەكەرى. ھەرئىشر ىەكەرئەكەرىش ھەرئىكىگرىش ئوئى شعبان كەرئىكەرى ئۇقىر ياھەڭرەكەرى. مەرى ھەرئىش ھېڭەئىشىرەكەرى ئۇھەرى. ھەرئىكىگرىش ۋەئەرىش ئەقىر قرەرئەكەرى ئىشرىر شعبان كەرئىكەرى رئىشرەكەرىرى ئۇقىرەرئەرى.

1248- وعن مجِيبَةَ البَاهِلِيَّةِ عَنْ أَبِيهَا أَوْ عمِّها ، أَنَّهُ أَتى رَسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، ثُمَّ انطَلَقَ فَأَتَاهُ بعدَ سَنَة ، وَقَد تَغَيَّرَتْ حَالهُ وَهَيْئَتُه ، فَقَالَ : يا رَسُولَ اللَّهِ أَمَا تعْرِفُنِي ؟ قَالَ : «وَمَنْ أَنتَ ؟ » قَالَ : أَنَا البَاهِلِيُّ الذي جِئتك عامَ الأَوَّلِ . قَالَ : « فَمَا غَيَّرَكَ ، وقَدْ كُنتَ حَسَنَ الهَيئَةِ ؟ » قَالَ : ما أَكلتُ طعاماً منذ فَارقْتُكَ إِلاَّ بلَيْلٍ . فَقَال رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « عَذّبْتَ نَفسَكَ ، » ثُمَّ قَالَ : « صُمْ شَهرَ الصَّبرِ ، ويوماً مِنْ كلِّ شَهر » قال : زِدْني ، فإِنَّ بي قوَّةً، قَالَ : « صُمْ يَومَيْنِ » قال : زِدْني ، قال : « صُمْ ثلاثَةَ أَيَّامٍ » قالَ : زِدْني . قال : صُمْ مِنَ الحُرُمِ وَاتْرُكْ ، صُمْ مِنَ الحرُم وَاترُكْ ، صُمْ مِنَ الحرُمِ وَاتْرُكْ » وقالَ بِأَصَابِعِهِ الثَّلاثِ فَضَمَّهَا ، ثُمَّ أَرْسَلَهَا . رواه أبو داود .

و « شهرُ الصَّبرِ » : رَمضانُ .

مجِيبَـةَ البَاهِلِيَّـة އޭނާގެ ބައްޕަ ނުވަތަ ބޮޑުބޭބެގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެއްފަހަރަކު އޭނާ رَسول اللَّه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم އަރިހަށް ވަޑައިގަތެވެ. އެއަށްފަހު އެނބުރި ދިޔައެވެ. ދެން އޭގެ އެއްއަހަރު ފަހުން އެނބުރި އައެވެ. އެހިނދު އޭނާގެ ހާލަތު ހުރީ ބަދަލުވެފައެވެ. އަދި އޭނާގެ ހަށިގަނޑު ހިކިގޮސް ބަދަލުވެފައެވެ. ދެން އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. ޔާ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. ކަލޭގެފާނު ތިމަންނަ ކާކުކަން އެނގިވަޑައިނުގަންނަވަނީތޯ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާއަކީ ކާކުހެއްޔޯ؟ އޭނާ ދެންނެވިއެވެ.

ތިމަންނައަކީ ކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް ފުރަތަމަ އަހަރު އައިސްފައިވާ البَـاهِلِيُّ ނަމަކަށް ކިޔުން މީހާއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާ ބަދަލުވެގެން ބަދަލުވީ ކީއްވެތޯ؟ އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިބާއަކީ ރީތި ސިފައެއްގައި ހުރި މީހެކެވެ. އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. ތިމަންނަ ކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުން އައި ފަހުން ރޭގަނޑު ނޫނީ ކާނާއެއް ނުކަމެވެ. (އެބަހީ ރޯދަހިފައިގެން ހުންނަ ފަދައިންނެވެ.) ދެން رَسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ތިބާގެ ނަފްސަށް عذاب ދިނީއެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ކެތްތެރިކަމުގެ މަހުގައި (އެބަހީ رَمضَـانَ މަހުގައި) ރޯދަހިފާށެވެ. އަދި ކޮންމެ މަހަކުން އެއްދުވަސް ރޯދަ ހިފާށެވެ. އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. ތިމަންނައަށް އިތުރުކޮށްދެއްވާށެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަގެ ހަށިގަނޑުގައި ބާރު އެބަހުއްޓެވެ. ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. حـديث ކުރެއްވިއެވެ. ދެދުވަސް ރޯދަ ހިފާށެވެ. އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. ތިމަންނައަށް އިތުރުކޮށްދެއްވާށެވެ. حـديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިން ދުވަސް ރޯދަ ހިފާށެވެ. އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. ތިމަންނައަށް އިތުރުކޮށްދެއްވާށެވެ. حـديث ކުރެއްވިއެވެ. حرمـة ވެރިމަސްތަކުގެ ތެރެއިން ދުވަސްކޮޅެއްގައި ރޯދަ ހިފާށެވެ. އަދި އެހެން ދުވަސްކޮޅު ދޫކޮށްލާށެވެ. حرمـة ވެރިމަސްތަކުގެތެރެއިން ދުވަސްކޮޅެއްގައި ރޯދަ ހިފާށެވެ. އަދި އެހެން ދުވަސްކޮޅު ދޫކޮށްލާށެވެ. حرمـة ވެރިމަސްތަކުގެތެރެއިން ދުވަސްކޮޅެއްގައި ރޯދަ ހިފާށެވެ. އަދި އެހެން ދުވަސްކޮޅު ދޫކޮށްލާށެވެ. އަދި މިހެން ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު އެކަލޭގެފާނުގެ އަތްޕުޅުން ތިން އިނގިލި އެއްކޮށްލައްވައިފިއެވެ. ދެން ދޫކޮށްލައްވައިފިއެވެ. (އޭގެ މުރާދަކީ ތިން ދުވަހު ރޯދަހިފުން ހުރެ އިނގިލިން ދުވަހު ރޯދަހިފުމާއި ނުހިފައި ހުރުން ކަމަށްބެލެވެއެވެ.) (والله اعلم)

226- باب فضل الصوم وغيره في العشر الأوَّل من ذي الحجة

ذو الحجة މަހުގެ ފުރަތަމަ ދިހައިގައި ރޯދަހިފުމާއި އަދި އެހެނިހެން ކަންކަމުގެ މާތްކަން

ތަރުތީބު باب

1249- عن ابنِ عبَّاسٍ رَضيَ اللَّه عَنْهُمَا ، قالَ : قالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ما مِنْ أيامٍ العَمَلُ الصَّالحُ فِيها أَحَبُّ إلى اللَّهِ مِنْ هذِهِ الأيَّامِ » يعني : أيامَ العشرِ ، قالوا : يا رسول اللَّهِ وَلا الجهادُ في سبِيلِ اللَّهِ ؟ قالَ : « ولا الجهادُ في سبِيلِ اللَّهِ ، إلاَّ رَجُلٌ خَرجَ بِنَفْسِهِ، وَمَالِهِ فَلَم يَرجِعْ منْ ذلك بِشَيءٍ » رواه البخاريُّ .

ڳُهِ الله ءُثَرَهَڤَرِىَرَڂْسَىَسْ ثَرْمُـحْسْرَڂْمُوحِ ابـنِ عبَّـاس ىَ بِرَهَرِسْ بِرِڳُّوىَسْرُوءُوىَ. وِڤَّرْڤِوِءُوىَ. رسُولِ اللَّهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم حديث ىُبَرْمُوِءُوىَ. ىُبَّ ىَسْرَهَرْمُوَهْ ىُبَرَسْ وِڤَرْوَـحْمُوَىَسْرُوڤَ اللهَرَسْ ڴُهِڤَوِىَسْ ڠَڠْ ءُبَرْسْ ڤَرَوَـحْمُوَىَسْ سْرُوءُوىَ. ءُهَرٍ ذو الحجـة دَرُىَ ڤَرَهَوَ بِرَىَرِىَ ڤَرَوَـحْمُوَىَسْ. ءُڠَىَرَڂْسْ ڤَرْسْرَوِءُوىَ. ڴَ اللهىَ ىَرَـحْڤَّوِءُوىَ. اللهىَ دَرُىَرِ بِرِّڤَرْىَرْمْرُوَـحْمْ سْرِرِڂْسَرِڴِوِءُوىَ؟ حديث ىُبَرْمُوِءُوىَ. اللهىَ دَرُىَرِ بِرِّڤَرْىَرْمْرُوَـحْمْ سْرِرِڂْسَرُوىَ. سَرَوَـحْمْ (اللهىَ دَرُىَرِ بِرِّڤَرْىَرْمَرَحْسَرْهَىَرِ) ڤِوَّىَ سَرْڤَـحْرِ ڤَرَڤَّرِڂْسْ سْرَىَوَحْسَرْڤَرَ ءُرِسْ ءُهَوَـحْمْ ءُهَكَىَّرِڂْسْ ءُسَرْهَرِ ڳَّڤَرِوِهَوَـحْسَرَ ءُڃَّرَوَرْسِّ ءُڤَرَڤَرِهْسْرُوَ.

227- باب فضل صوم يوم عرفة وعاشوراء وتاسوعاء

عرفة ڤَرَوَرَّرِ عاشوراء ڤَرَوَرَّرِ تاسوعاء ڤَرَوَرَىَرِ ڴَڤَرَ رِڤَرَىَ ڳُهْىَرَسْ ڠَڳَرْسْرُوَىَسْرُوڠَ باب

1250- عنْ أَبي قتَادةَ رضِي اللَّه عَنْهُ ، قالَ : سئِل رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : عَنْ صَوْمِ يوْمِ عَرَفَةَ ؟ قال : « يكفِّرُ السَّنَةَ الماضِيةَ وَالبَاقِيَةَ » رواه مسلمٌ .

ڳُهِ الله ثَرْمُـحْسْرَڂْمُوحِ أَبو قتَـادة ىَ بِرَهَرِسْ بِرِڳُّوىَسْرُوءُوىَ. وِڤَّرْڤِوِءُوىَ. رسُولِ اللَّهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ىَ ىَرِرِسْ عرفـة ڤَرَوَرَ ڴَڤَرِرِڤَّرِڂْرِ حُـوَّڂْ ىُبَرُوَسْرُوءُوىَ. حـديث ىُبَرْمُوِءُوىَ. ڤَّرِهُوحِ ىَرَىَّرِ ىَرِ ىُبِرِىَرْ ءُهْ ىَرَىَرْ ڤَرَوَرَىَ ڤَّزَرُوَهْ ڤَرْمُـحْوُوىَ.

1251- وعنْ ابنِ عباسٍ رضيَ اللَّه عنهما ، أَنَّ رَسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم صَامَ يوْمَ عاشوراءَ ، وأَمَرَ بِصِيَامِهِ . متفقٌ عليه .

ﷺ الله ﻫﺘﻘﻬﻘﺮﻫﺘﺤﺴﻬﺴﺮ ﺗﻤﻪﺤﺴﻪﺮﺗﻪﻭ عبد الله بن عَبَّاس ﻯ ﺭﻫﻤﺮﺴ ﺮﻭﷺﻯﺴﻪﻭﻫﺘﻭ. ﺮﻫﺘﺮﻫﻬﻮﺗﻤﺴ رَسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عاشوراء ﻗﻮﻫﺮ ﺗﻤﻘﺮ ﺮﻫﻪﺠﻮﻫﺘﻭ. ﻫﺮﻫﺮ ﻫﻘﻮﻫﺮ ﺗﻤﻘﺮ ﺮﻫﺠﻮﺴ (ﷺﻮﻫﻪﺘﻤﻪﻫﺘﺤﻬﺴﺮﻫﻮ) ﻫﺮﺤﺴ ﺘﻤﻪﻫﺮﻫﻮﻫﺘﻭ.

1252- وعنْ أَبي قَتَادةَ رضيَ اللَّه عَنْهُ ، أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم سُئِلَ عَنْ صِيَامِ يَوْمِ عاشُوراءِ ، فَقَال : « يُكَفِّرُ السَّنَةَ الماضِيَةَ » رواه مُسْلِمٌ .

ﷺ الله ﺗﻤﻪﺤﺴﻪﺮﺗﻪﻭ أَبو قَتَادة ﻯ ﺭﻫﻤﺮﺴ ﺮﻭﷺﻯﺴﻪﻭﻫﺘﻭ. ﺮﻫﺘﺮﻫﻬﻮﺗﻤﺴ رَسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻯ ﻫﺮﻫﺮﻫﻰﺮ عاشوراء ﻗﻮﻫﺮ ﺗﻤﻘﺮ ﺮﻫﻪﺠﻮﻫﻰ ﻫﺮﻫﻘﻤﺮ ﻫﻬﻬﻫﻰﻫﺴ ﺤﻮﷺﺮ ﺘﻤﻪﻫﺘﺤﻮﻫﺘﻭ. ﻫﺮﻫﺮﺴﻮﺮ حديث ﺘﻤﻪﻫﺮﻫﻮﻫﺘﻭ. ﻫﻮﻫﻮﻫﻰ ﻫﻰﺤﻮﻫﺮﻫﻮﷺ ﻫﺮﻫﺮﻫﻮﻫﺮﻫﻰ ﻫﻮﻫﺮﻫﻮﻫﺮ ﻫﻮﻫﺤﻮﻫﺘﻭ.

1253- وعَنِ ابنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّه عنْهُمَا ، قَالَ : قالَ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَئِنْ بَقِيتُ إِلى قَابِلٍ لأَصُومَنَّ التَّاسِعَ » رواهُ مُسْلِمٌ .

ﷺ الله ﻫﺘﻘﻬﻘﺮﻫﺘﺤﺴﻬﺴﺮ ﺗﻤﻪﺤﺴﻪﺮﺗﻪﻭ عبد الله بن عَبَّاس ﻯ ﺭﻫﻤﺮﺴ ﺮﻭﷺﻯﺴﻪﻭﻫﺘﻭ. ﻫﻮﻫﻮﷺﻮﻫﺘﻭ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺘﻤﻪﻫﺮﻫﻮﻫﺘﻭ. ﻫﻮﻫﺤﺴﻬﺮﻫﺤﻮﷺ ﺘﻤﻪﻫﺮﻫﺴ ﻫﻮﻫﺮ ﻫﺮﻫﺮ ﻫﻮﻫﺴﻮﻫﻰﻫﺮﻫﻰ ﺘﻤﻪﻫﺮﻫﻮﻫﺮﻫﺮ (ﻫﻮﻫﺮﻫﻮﻫﻰ ﻫﺮﻫﻰ) ﺘﻤﻪﻫﺮﻫﻮﻫﺮ ﻫﻮﻫﺮﻫﻮﻫﺮ ﺘﻤﻪﻫﺮﻫﻮﻫﺘﻭ.

228- باب استحباب صوم ستة من أيام من شوال

ﺷﻮﺍﻝ ﻫﺮﻫﻰ ﺮﻫﻪﺮﻫﺮ ﺘﻤﻪﻫﺮﻫﻮﻫﺴ مستحب ﻫﻮﻫﺴﻮﷺﻮﻫﺴ ﻫﻮﷺﺴ ﻫﻮﻫﺴﻮﷺ باب

1254- عَنْ أَبي أَيوبِ رضِيَ اللَّه عَنْهُ ، أَنَّ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « مَنْ صَامَ رَمَضانَ ثُمَّ أَتبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ كانَ كصِيَامِ الدَّهْرِ » رواهُ مُسْلِمٌ .

ﷺ الله ﺗﻤﻪﺤﺴﻪﺮﺗﻪﻭ أَبو أيوب ﻯ ﺭﻫﻤﺮﺴ ﺮﻭﷺﻯﺴﻪﻭﻫﺘﻭ. ﺮﻫﺘﺮﻫﻬﻮﺗﻤﺴ رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺘﻤﻪﻫﺮﻫﻮﻫﺘﻭ. ﺭﻫﺮﺘ رَمضَانَ ﻫﺮﺮ ﺘﻤﻘﺮ ﺮﻫﺠﻮﻫﺮﻫﺮ ﻫﻪﻫﺮ ﻫﻮﻫﻮﻫﺮﻫﺮﺴ ﺷﻮﺍﻝ ﻫﺮﺮﺴ ﺮﻫﻪﺮﻫﺮ ﺘﻤﻘﺮ ﺮﻫﻪﺮﻫﻮﻫﺮﻫﺮ ﺩﻭﻯ ﻫﺮﻫﺮ ﺘﻤﻘﺮ ﺮﻫﻪﺠﻮﻫﺮﻫﺮﻫﻮﻫﺘﻭ.

229- باب استحباب صوم الاثنين والخميس

ﺮﻫﺮ ﻗﻮﻫﺮﻫﻮ ﻫﻬﻬﺴﻮﻫﺮﻫﻮ ﻗﻮﻫﺮ ﺘﻤﻪﻫﺮﻫﻮﻫﺴ مستحب ﻫﻮﻫﺴﻮﷺﻮﻫﺴ ﻫﻮﻫﺴﻮﻫﻰﻫﺴﻮﷺ باب

1255- عن أَبي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّه عنْهُ ، أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم سُئِلَ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ الاثْنَيْنِ فقالَ : « ذلكَ يَوْمٌ وُلِدْتُ فِيهِ ، وَيَوْمٌ بُعِثْتُ ، أَوْ أُنزِلَ عليَّ فِيهِ » رواه مسلمٌ .

ڤَوْ الله ﯖﯘﯞﯗﯟﯘﯞ أَبو قَتَادة ﯜ ﯥﯞﯞﯟ ﯦﯡﯡﯜﯟﯘﯞﯗ. ﯙﯙﯖﯙﯙﯘﯞﯖﯟ رَسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﯜ ﯙﯦﯦﯙﯜ ﯡﯘﯙﯙ ﯖﯘﯞﯗ ﯦﯡﯡﯜﯞﯖﯙﯙﯗﯘﯞﯗ. ﯚﯙ ﯗﯦﯦﯟﯖﯘ ﯡﯘﯞﯟﯗﯘﯞﯗ. ﯗﯦﯞ ﯗﯦﯞ ﯥﯘﯞﯟﯙﯙﯗﯘﯞﯗ. ﯗﯦﯞ ﯗﯦﯞ mبعوث ﯖﯘﯞﯗﯘﯞﯖﯟ ﯡﯘﯙﯙﯗ. ﯖﯙﯙﯘﯞ حديث ﯖﯘﯞﯗﯘﯞﯙﯙﯖﯟ ﯗﯘﯞﯗ. ﯗﯦﯞ ﯥﯘﯞﯟﯙﯙﯗﯘﯞﯗ ﯙﯙﯖﯟﯗﯘﯞ وحي ﯡﯙﯙﯦﯦﯡﯘﯞﯖﯟ ﯡﯘﯙﯙﯗ.

1256- وعَنْ أَبي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّه عنه ، عَنْ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « تُعْرَضُ الأَعْمَالُ يوْمَ الاثَنيْن والخَميسِ ، فَأُحِبُّ أَنْ يُعْرَضَ عَملي وَأَنَا صَائمٌ » رَواهُ التِرْمِذِيُّ وقالَ : حديثٌ حَسَنٌ ، ورواهُ مُسلمٌ بغيرِ ذِكرِ الصَّوْم .

ڤَوْ الله ﯖﯘﯞﯗﯟﯘﯞ أَبو هُرَيْرَة رَسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﯜ ﯙﯙﯖﯙﯟ ﯦﯡﯡﯜﯞﯖﯘﯞﯗ. ﯙﯙﯖﯙﯙﯘﯞﯖﯟ حديث ﯖﯘﯞﯗﯘﯞﯗ. ﯚﯙ ﯡﯘﯙﯙﯗ ﯖﯦﯦﯟﯗﯘﯞ ﯡﯘﯙﯙﯗ ﯡﯘﯙﯙﯗ عَمَلُهُمْ ﯙﯙﯖﯙﯙﯘﯞﯗ. ﯗﯦﯞ ﯗﯦﯞ ﯥﯘﯞﯟﯙﯙﯗﯘﯞﯗ ﯦﯡﯡﯜﯞﯖﯟ ﯙﯙﯖﯙﯙﯘﯞﯗ عَمَلُهُمْ ﯙﯙﯖﯙﯙﯘﯞﯗ ﯦﯡﯡﯜﯞﯖﯟ ﯥﯘﯞﯟﯙﯙﯗﯘﯞﯗ ﯦﯡﯡﯜﯞﯖﯟ ﯦﯡﯡﯜﯞﯖﯟ ﯦﯡﯡﯜﯞﯖﯟ.

1257- وَعَنْ عائشةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهَا ، قَالَتْ : كانَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَتَحَرَّى صَوْمَ الاثْنَيْنِ وَالخَمِيسِ . رواه الترمذيُّ وقالَ : حديثٌ حسنٌ .

ڤَوْ الله ﯖﯘﯞﯗﯟﯘﯞ عائشة ﯙﯙﯖﯙﯟ ﯥﯞﯞﯟ ﯦﯡﯡﯜﯟﯘﯞﯗ. ﯗﯦﯙﯙﯗ ﯦﯦﯡﯙﯟﯘﯞﯗ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﯙﯙﯗﯙﯙﯘﯞﯗ ﯡﯘﯙﯙﯗ ﯖﯘﯞﯗ ﯦﯡﯡﯜﯞﯖﯟ ﯗﯦﯞ ﯗﯦﯞ ﯡﯘﯙﯙﯗﯘﯞﯗ.

230- باب استحباب صَوم ثلاثة أيام من كل شهر

ﯖﯘﯞﯗ ﯙﯙﯗﯙﯙﯘﯞﯗ ﯗﯦﯞ ﯡﯘﯙﯙﯗ ﯖﯘﯞﯗﯘﯞﯖﯟ ﯦﯡﯡﯜﯞﯖﯟ مستحب ﯦﯦﯡﯘﯞﯗﯘﯞﯗ ﯦﯦﯡﯘﯞﯗﯘﯞﯗ باب

الأفضل صومها في أيام البيض. وهي الثالث عشر والرابع عشر والخامس عشر. وقيل: الثاني عشر والثالث عشر والرابع عشر، والصحيح المشهور هو الأول.

ﯗﯦﯡﯦﯟﯗﯘﯞ ﯖﯘﯞﯗ ﯦﯡﯡﯜﯞﯖﯟ ﯦﯦﯡﯦﯟﯗﯘﯞﯗ ﯙﯙﯖﯙﯙﯘﯞﯗ ﯡﯘﯙﯙﯗ ﯦﯦﯡﯦﯟﯗﯘﯞﯗ. ﯗﯦﯞ (ﯚﯙ ﯗﯦﯡﯦﯟﯗﯘﯞﯗ) ﯦﯦﯡﯦﯟﯗﯘﯞﯗ، ﯦﯦﯡﯦﯟﯗﯘﯞﯗ ﯦﯡﯡﯜﯞﯖﯟ ﯡﯘﯙﯙﯗ. ﯗﯦﯞ ﯗﯦﯞ ﯦﯦﯡﯦﯟﯗﯘﯞﯗ، ﯦﯦﯡﯦﯟﯗﯘﯞﯗ، ﯦﯦﯡﯦﯟﯗﯘﯞﯗ ﯡﯘﯙﯙﯗ ﯙﯙﯗﯙﯙﯘﯞﯗ

ھەشرەۋەي. صح ئەھەبې ھەدىر مشهور ئەھەبې ۋېرەھەد سەشرەشرەۋەش ئەھەۋې.

1258- وعن أَبي هُريرةَ رضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قال : أَوْصَاني خليلي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، بثَلاثٍ : صيَامِ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ مِن كلِّ شَهرٍ ، وَرَكعَتَي الضُحى ، وأَن أُوتِر قَبْلَ أَنْ أَنامَ . متفقٌ عليه .

ۋەھ الله ئەۋەشرەۋەي أَبو هُريرةَ ي ىاھەدەش ىرەۋەيەشرەۋەي. ۋېۋرەۋەۋەي. ۋەشرەي خليل (ۋەھەش) صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ۋەشرەدەش ەش ئەۋەئەش وصيه ئەيەۋەۋەي. ەۋې ئەشرەي ۋەئەش ەش قرەۋەۋ ئەھەۋ ىرەۋەشرەۋ ضُحى ئەۋەقرەي ۋ ركعة ئەيەۋەشرەۋ ەۋەۋ ئەۋەقرەي ئەيەۋەۋ وتِر ئەيەۋەيەۋې.

1259- وعَنْ أَبي الدَرْدَاءِ رَضِيَ اللَّه عنهُ ، قالَ : أَوْصَانِي حَبِيبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِثلاث لَنْ أَدَعهُنَّ ما عِشْتُ : بصِيامِ ثَلاثَة أَيَّامٍ مِن كُلِّ شَهْر ، وَصَلاةِ الضحَى ، وَبِأَنْ لا أَنَام حَتى أُوتِر . رواهُ مسلمٌ .

ۋەھ الله ئەۋەشرەۋەي أَبو الدَرْدَاءِ ي ىاھەدەش ىرەۋەيەشرەۋەي. ۋېۋرەۋەۋەي. ۋەشرەي حَبِيب ۋەشرەدەش ەشرەۋەش وصيه ئەيەۋەۋەي. ۋەشرەي ۋېرەۋەيەۋە ىرەۋەۋ ۋەشرەي ەۋەشرەۋەش ۋۋەشرەۋەۋەي. ەۋې ئەشرەي ۋەۋەۋەي ەش قرەۋەۋ ئەھەۋ ىرەۋەشرەۋ ضُحى ئەۋەقرەي ئەيەۋەۋ وتِر ئەيەۋەشرەۋ ۋەشرەي ەش ۋەشرەۋەۋەي.

1260- وَعَنْ عبدِ اللَّهِ بنِ عَمْرِو بنِ العاصِ رَضي اللَّه عنهُما ، قالَ : قالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « صوْمُ ثلاثَةِ أَيَّامٍ منْ كلِّ شَهرٍ صوْمُ الدهْرِ كُلِّهُ » . متفقٌ عليه .

ۋەھ الله ەۋقرەۋەيەۋەشرەش ئەھەۋشرەۋەي عَمْرِو بنِ العاص ي ىاھەدەش ىرەۋەيەشرەۋەي. ۋېۋرەۋەۋەي. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئەيەۋەۋەي. ئەشرەي ەۋەۋ ەش قرەۋەۋ ئەھەۋ ىرەۋەش ەۋې ەۋەۋەھ قرەۋەۋ ئەھەۋ ىرەۋەش ۋەقرەۋەي.

1261- وعنْ مُعاذةَ العَدَوِيَّةِ أَنَّها سَأَلَتْ عائشةَ رضيَ اللَّه عَنْهَا : أَكانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يصومُ مِن كُلِّ شَهرٍ ثلاثةَ أَيَّامٍ ؟ قَالَت : نَعَمْ . فَقُلْتُ : منْ أَيِّ الشَّهْر كَانَ يَصُومُ ؟ قَالَتْ : لَمْ يَكُن يُبَالي مِنْ أَيِّ الشَّهْرِ يَصُومُ . رواهُ مسلمٌ .

ۋەھ الله ئەۋەشرەۋەي مُعاذة العَدَوِيَّةِ ي ىاھەدەش ىرەۋەيەشرەۋەي. ىەەىەۋەئەش ۋ ىەەشر ۋەھ الله ئەۋەشرەۋەي عائشةَ ي ۋېشرەي ەۋىرەش ۋەۋەئ ئەيەۋەۋەي. رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ

وسَلَّم ﷺ دَرَبْ ھِيْ قْرَوْ ثَمْرَهْ رْسْرَوْ رَهْغَوْ؟ ھَرَحَسْ قْرْشْرِوِهْ. ھُقْرَرْ. وَرَ ھِوَسْ قْرْشْرِوِحْ. وَرَ ھَرَثْرَيْوَّسْ ثَمْرَ رِهْجْوَحْرِ ﷺ ﷺ رَهْـَثْرَوْرَهْرَ ھْهْ؟ ھَرَحَسْ قْرْشْرِوِهْ. ھَرَثْرَيْوَّسْ ثَمْرَ رِهْجْوَحْرَ ﷺ رَهْـَثْرَهْ ۏ۔ وَرِرَحْ.

1262- وعنْ أَبي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّه عنهُ ، قَالَ : قالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إذا صُمْتَ مِنَ الشَّهْرِ ثَلاثاً ، فَصُمْ ثَلاثَ عَشْرَةَ ، وَأَرْبعَ عَشْرَةَ ، وخَمْسَ عَشْرَةَ » رواه الترمِذيُّ وقال : حديثٌ حسنٌ .

ھُمْ الله ثَمْرَهْـرْشْرَحْرَهْوِ أَبو ذَرّ ئ ِرَهْرِسْ ھِرُّوَحْئْسْرُوْحْ. وِقُّرْوِحْ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثَرَهْرُوِحْ. ھِ ھُ رَهْـَثْرَوْرَهْرِ ھِوَسْ قْرَوْ ثَمْرَ رِرَّسِرَّسْرَ ھَّمْرَ، ھُقْرَ، وَرَسْرَمْرَ حِ ھِوَسْ قْرَوْ ثَمْرَرِرُّرَحْ.

1263- وعنْ قتادَةَ بن مِلحَانَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قال : كانَ رَسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يأْمُرُنَا بِصِيَامِ أَيَّامِ البيضِ : ثَلاثَ عشْرَةَ ، وأَرْبَعَ عَشْرَةَ ، وَخَمْسَ عَشْرَةَ . رواهُ أَبُو داودَ .

ھُمْ الله ثَمْرَهْـرْشْرَحْرَهْوِ قتادَةَ بن مِلحَان ئ ِرَهْرِسْ ھِرُّوَحْئْسْرُوْحْ. وِقُّرْوِحْ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھِوَسْرَحْسْرَسْ رَحْرَ ثَرَهْرَوْرَهْسْ ئْسْرُقْرِوِ رَسْرُقْرَوْرَ وِحْرَّوْرَ قْرَوْـَوْرَوْرَهْرِ ثَمْرَرِرُّرَحْرَحْ. رَهْرِ ھَّمْرَ، ھُقْرَ، وَرَسْرَمْرَ حِوِسْ قْرَوْرَحْ.

1264- وعنْ ابنِ عبَّاسٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُمَا ، قال : كانَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لا يُفْطِرُ أَيَّامَ البِيضِ في حَضَرٍ وَلا سَفَرٍ . رواهُ النسَائي بإسنادٍ حَسنٍ .

ھُمْ الله رَهْقْرَهْرَرِرَحْرْسْرَسْرَسْ ثَمْرَهْـرْشْرَحْرَهْوِ عبد الله بن عَبَّاس ئ ِرَهْرِسْ ھِرُّوَحْئْسْرُوْحْ. وِقُّرْوِحْ. رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَسْرُقْرِوِحْرَّوْرَ قْرَوْـَوْرَوْرَهْرِ ثَمْرَرِرَّسْرَ ثْرْسِرِ ثْرْرْسْرَسْرَرَحْرَحْ.رَهْرِ قْرَوْثَمْرَرَحْرِوِرَهْرِ رَحْرَهْرِرَهْرِ رَهْرِ مقيم ئ رْسْرْشْرِوِرَحْرَهْرِ وِرَهْـ رَحْرَحْ.

231- باب فضل مَنْ فَطَّر صَائماً

وفضل الصائم الذي يؤكل عنده ، ودعاء الأكل للمأكول عنده

ثَمْرَرِوِرَهْرَسْرَ ثَمْرَ وِرَهْرْوِ وِرَسْرَسْ رْسِرِ قْرَثْرَحْرَهْرِ رَهْرِ رَحْرِرَحْرَسْرَ رَهْرَسْ ثَمْرَرِوِرَهْرِرَّ سْرَهْرِ ثَّمْرِ رَرَّ وِرَّ رَهْرَسْ رْسِرِ قْرَثْرَحْرَهْرِ رَهْرِ ھَ وِرَّ ھَّسْ ثَمْرِرِرَّرَهْرَسْرَهْرِ دعاء ئْرَهْرَحْرَهْرِ ھِرَهْرْرِرَّ ھَرِرَهْرِ ھَّمْرْرِرُّرِرَحْرَ باب

1265- عنْ زَيدِ بنِ خالدٍ الجُهَنِيِّ رَضيَ اللَّه عَنْهُ عَن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « مَنْ فَطَّرَ صَائماً، كانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ غَيْرَ أَنَّهُ لا يَنْقُصُ مِنْ أجْرِ الصَّائمِ شيءٍ » .

رواه الترمذي وقالَ : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

ރަޟިޔަ الله ޢަންހުގެފާނުގެ زَيدِ بنِ خالدٍ الجُهَنيّ ، نبيُّ صلّى الله عليه وسلّم ގެ ޙަދީޘުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އަދި ތިރްމިޒީގެފާނު حديث ޙަސަން ޞަޙީޙް ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ރޯދަ ހިފާ މީހަކަށް ރޯދަވީއްލުމަށް ދޭ މީހަކަށް ރޯދަހިފި މީހާގެ ثواب ލިބޭނެއެވެ. އެއީ (އެމީހާގެ ثواب ދަށްނުވެގޮސް) ރޯދަހިފި މީހާގެ ثواب ގެ އެއްވެސް މިންވަރެއް އުނި ނުވާނެއެވެ.

1266- وعَنْ أُمِّ عمَارَةَ الأَنْصاريَّةِ رَضِيَ اللَّه عَنْها ، أَنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دخَلَ عَلَيْها ، فقدَّمَتْ إِلَيْهِ طَعَاماً ، فَقالَ : « كُلِي » فَقالَت : إِنِّي صائمةٌ ، فقالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ الصَّائمَ تُصلِّي عَلَيْهِ الملائِكَةُ إِذا أُكِلَ عِنْدَهُ حتَّى يَفْرَغُوا » وَرُبَّما قال : « حَتَّى يَشْبَعُوا » رواهُ الترمذيُّ وقال : حديثٌ حسنٌ .

ރަޟިޔަ الله ޢަންހާގެފާނުގެ أُمِّ عمَارَةَ الأَنْصارِيَّة ގެ ރިވާޔަތުގައި ވެއެވެ. ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ގާތަށް نبيُّ صلّى الله عليه وسلّم ވަޑައިގަތެވެ. ފަހެ ތިމަންކަލޭގެފާނު ކާނާ ހުށަހެޅީމެވެ. ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. ކާށެވެ. ފަހެ ތިމަންކަލޭގެފާނު ވީމެވެ. ތިމަންކަލޭގެފާނު ރޯދައެއް ހިފައިގެންވަނީމެވެ. ދެން رسُولِ اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ރޯދަހިފާ މީހާގެ ގާތުގައި ކާނާ ކެވޭއިރު ކާ މީހުން ކައިނިމެންދެން ރޯދަހިފި މީހާއަށް ﷲގެ މަލާއިކަތުން دعاء ކުރެއެވެ. ތިރްމިޒީގެފާނު ރިވާކުރައްވައި حديث ޙަސަން ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ.

1267- وعَنْ أَنسٍ رَضيَ اللَّه عنهُ ، أَنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم جَاءَ إِلى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ رَضي اللَّه عنهُ ، فَجَاءَ بِخُبْزٍ وَزَيْتٍ ، فَأَكَلَ ، ثُمَّ قالَ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَفْطَرَ عِندكُمْ الصَّائمونَ ، وأَكَلَ طَعَامَكُمْ الأَبْرَارُ وَصلَّتْ عَلَيْكُمُ الملائِكَةُ » .

رواهُ أبو داود بإِسنادٍ صحيحٍ .

ރަޟިޔަ الله ޢަންހުގެފާނުގެ أَنس ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުގައި ވެއެވެ. رَسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ރަޟިޔަ الله ޢަންހުގެފާނުގެ سَعْدِ بْنِ عُبَادَة ގެ ގާތަށް ވަޑައިގަތެވެ. ފަހެ ސަޢުދުގެފާނު ރޮށި އަދި ތެޔޮ ގެނެސްދިނެވެ. ދެން ނަބިއްޔާ ވިދާޅުވިއެވެ.

ތަނިއްކޮށްދެއްވަނީ. ފާހަ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دعاء ކިޔާއެއްގައި. أَفْطَرَ عِندَكُمْ الصَّائمونَ ، وأَكَلَ طَعَامَكُمْ الأَبْرَارُ وَصَلَّتْ عَلَيْكُمُ المِلائِكَةُ. ފަދައިން: ތިޔަބޭފުޅުންގެ ކާނާ ތިޔަބޭފުޅުންނަށް ކާންދެއްވާށެވ. ތަކުވ تقوى ލިބިގެންވާ ބައެއް ކަންކަމުގައި ކަންބޮޑުވެ ދާނެއެވ. ތަކުވ ދާދިފަހަރު ކަންކަމުގައި ކަންބޮޑުވެ إستغفار ފާހަނަގަނޑެއްގެ.

(ފާހަނަގައެވ. ތިޔަބޭފުޅުންގެ ކާނާ ތިޔަބޭފުޅުންނަށް ދެއްވާށެވ. ދެ لفظي ކަމުގައި خبر ހެއް ކަމުގައިވެ ފައިވާ دعاء ގެ جملة ހެއްގެ.ހަމައެކަނި ف الله سبحانه وتعالى ގެ ތިޔަބޭފުޅުންނަށް ތިޔަބޭފުޅުގެ ثواب ފާހަގަކުރާ!) والله أعلم

232- باب فضل الاعتكاف

إعتكاف ކުރުމުގެ ފަޟީލަތް ބަޔާންކުރުން

1268- عنِ ابنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُما ، قالَ : كانَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَعتَكِفُ العَشْرَ الأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ . متفقٌ عليه .

ﷺ الله ގެފަހަރުކަމުގައި ވާހަކަ ދެއްކެވި ابن عُمَر ގެ ރިވާޔަތް ބަލައިގަންނަވައެވެ. ވިދާޅުވީ: رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَمَضَان މަހުގެ ފަހު ދިހަ ދުވަހުގައި إعتكاف ކުރަމުން ގެންދެވިއެވެ.

1269- وعنْ عائشةَ رَضِيَ اللَّه عنْها ، أَنَّ النَّبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ يَعْتَكِفُ العَشْرَ الأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضانَ ، حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّه تعالى ، ثُمَّ اعْتَكَفَ أَزواجُهُ مِنْ بعْدِهِ . متفقٌ عليه .

ﷺ الله ގެ ފަހަރުކަމުގައި عائشة ގެފާނު ރިވާޔަތް ބަލައިގަންނަވައެވެ. ކަނބަލޯކަމުގައި رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ގާތުގައި رَمَضَان ގެ ފަހު ދިހަ ދުވަހުގައި اعتكاف ކުރަމުން ގެންދެވި ގޮތް ބަޔާންކުރައްވައެވެ. ކަލާނގެ ގެ ރަސްކަމުގައި ކަލާނގެ ގެ ގާތުގައި ދަންނަ ގޮތަށް ކަލާނގެ ގެ ގާތުގައި إعتكاف ކުރަމުން ގެންދެވިއެވެ.

1270- وعَنْ أبي هُريرةَ ، رضي اللَّه عنهُ ، قالَ : كانَ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَعْتَكِفُ في كُلِّ رَمَضَانَ عَشرةَ أيَّامٍ ، فَلَمَّا كَانَ العَامُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ اعْتَكَفَ عِشرِينَ يَوْماً . رواه البخاريُّ.

ﷺ الله ގެ ފަހަރުކަމުގައި أبو هُريرةَ ގެ ރިވާޔަތް ބަލައިގަންނަވައެވެ. ވިދާޅުވީ: رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ގާތުގައި رَمَضَان ގެ ފަހު ދުވަސްތަކުގައި إعتكاف ކުރަމުން ގެންދެވިއެވެ. ފަހު ދުވަސްތަކުގައި ތިން ދުވަހުގެ ތެރޭ ވަރަށް إعتكاف ކުރަމުން ގެންދެވިއެވެ.

كتاب الحج

233- باب وجوب الحج وفضله

حجئ ۋرىر ھەرسۇئىرۇ ھېر

قال اللَّه تعالى(آل عمران 97):{ولله على الناس حج البيت من استطاع إليه سبيلاً، ومن كفر فإن اللَّه غني عن العالمين}.

ئىرىكەر ئىئجىس ئاۋگرىرىڭ، ئىئجۇئەر ئەسەۋىرىئەس ۋېرىڭ،(ئاھەڭ :ئىرەۋقوئىرى) اللهئەرسەئىر ڇېسەۋىرىئى ئەۋكەس ئەۋ ۋېۋقەئىئ. (ئاىرىگگىر) ۋىرىئاۋىرىۋېڭ ڇېڭ،(ئەرسىرىئۇ!) ئۇڭ، ىرىرىئەۋىرەئەس اللهۋ، ئەرسۇرگ ۋگئۇەۋىرىئەۋئۇ ئۇېۋېۋۇئىرسۇ ئەسەۋىرگسىئۇ.

1271- وَعَنِ ابن عُمرَ ، رضي اللَّه عَنْهُمَا ، أنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قَال : بُنِيَ الإسْلامُ عَلَى خَمْسٍ : شَهادَةِ أَنْ لا إله إلا اللَّه وأَنَّ مُحَمَّداً رسولُ اللَّهِ ، وإقَامِ الصَّلاةِ وإيتَاءِ الزَّكَاةِ، وحَجِّ البيْتِ ، وصَوْمِ رَمَضَانَ » متفقٌ عليهِ .

ۋەھ الله ئەقەھۇزىرىئۇسىرسەر ئەۋەسەشىرئۇۋ عبد الله بن عُمَر ئى ىرھەۋس ىرۋۋئۇئىرسۇئەئۇ. ىرىرىئەۋىرەئەس رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئىئەۋىرەئۇ. ىرسەۋگگەۋ ۋېرس ھېرۋۋئۇئىرسۇئەسېر ۇېسەۋىرىئى ئەۋكەسئەئۇ. ئەرې ۋەھ ۇېرھۇئەر حق ئۇۋۇئەر ئەۋئىرىئەۋەھ ىرگىرىئ ئىرۋۋىرىئگىر ئەرېر ىرىرىئەۋىرەئەس مُحمَّد ئۇۋېسېر اللهئى رَسُول ئەئ ىرىئەۋ ئېرىئەۋگىر، ئىرگگىر قائم ئىئەۋگىر، زَّكَاة ۋېرسۇگىر ئۇۋۇئەر ئۇسە حَجِّ ۇۋگىر ئەرېر رمضان ئەرئەئىر ئۇھۇىرېۋۇئۇئۇ.

1272- وعنْ أبي هُرَيْرَةَ ، رضي اللَّه عنهُ ، قالَ : خَطَبَنَا رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَقَالَ : «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إنَّ اللَّه قَدْ فَرضَ عَلَيْكُمُ الحَجَّ فحُجُّوا » فقَالَ رجُلٌ : أَكُلَّ عَامٍ يا رسولَ اللَّهِ ؟ فَسَكتَ ، حَتَّى قَالَهَا ثَلاثاً . فَقَال رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَوْ قُلْتُ نَعَمْ لَوجَبت وَلما استَطَعْتُمْ » ثُمَّ قال : « ذَرُوني ما تركْتُكُمْ ، فَإنَّمَا هَلَكَ منْ كانَ قَبْلَكُمْ بكَثْرَةِ سُؤَالِهِمْ ، وَاخْتِلافِهِم عَلى أَنْبِيائِهِمْ ، فإذا أَمَرْتُكُمْ بِشَيءٍ فَأْتوا مِنْهُ مَا استطَعْتُم ، وَإذا نَهَيتُكُم عَن شَيءٍ فَدعُوهُ » . رواهُ مسلمٌ .

ۋەھ الله ئەرسەشىرئۇۋ أبو هُريرةَ ئى ىرھەۋس ىرۋۋئۇئىرسۇئەئۇ. ۋېۋگىرئۇۋئۇ. (ئەرسۇرىرىر) رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ۋېرسىرئىرس خطبة ئەرسۇگىرئۇۋئۇ. ئۇڭ حديث ئىئەۋىرەئۇ. ۋە ڇېسەۋىرىئىگىر! ىرىرىئەۋىرەئەس الله سبحانه وتعالى ۋېرھەرڇېرسىئى ئەۋكەس حَجّ فَرض ئىئەۋەرڇېرەئۇ. ۋۋگ ۋېرھەرڇېرسىئ حَجّ ئىئگىرئۇ. ئۇڭ ھەىرىر ئىئەۋگىرسىئ ئۇسىرشىرۋېرەئۇ. ۋە اللهئى ىرسەۋگگەئۇ. ئىرسىر ئەرىرىر ىرىرەئۇ؟ ئەرسۇگر ئەىرىرگگەۋگىر ىرىرېرەئەس ىرسىرشىرۋېرەئۇ.

އަމަލުތަކުން އަފުޟަލުވަނީ ކޮބައިތޯ ސުވާލު ކުރެއްވުމުން ވިދާޅުވީ (އައްލާހަށާއި
ދީނުގެ) رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދެން ކޮބައިތޯ އެހުމުން
ވިދާޅުވީ އައްލާހުގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުން ކަމަށެވެ. ދެން ކޮބައިތޯ އެހުމުން ވިދާޅުވީ
އަސްލު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދެން ކޮބައިތޯ އެހުމުން ވިދާޅުވީ ޤަބޫލުކުރެވޭ ޙައްޖު ކަމަށެވެ.
ނަބީ ﷺ ހަމަ ޖިހާދު ކުރުމަށްވުރެ ފުރަތަމަ ހުށަހެޅުއްވީ އީމާން ކަމަށް ވާތީ،
ނަބީ ވިދާޅުވެފައިވާ ތަރުތީބު ބަޔާންކޮށްދޭ ހަދީޘްގެ މާނައިން ހާމަވާ ކަމެކެވެ.
ދެން ޖިހާދު ކުރުމަށް ފަހު ކަންތައް ނަގައިދެއްވާ ހަދީޘްތަކުން ބަޔާންވެއެވެ. އެއީ
ކަމެކެވެ. އަދި ޖިހާދު ކުރުމަށް ފަހު ކަންތައް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތް ދެނެގަތުމަށް
އެކަމުގެ ތަފާސީލު ބަލާލައްވާށެވެ.

1273 وَعنْهُ قال : سُئِلَ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : أَيُّ العَمَلِ أَفضَلُ ؟ قال : « إيمانٌ بِاللَّهِ ورَسُولِهِ» قيل : ثُمَّ ماذَا ؟ قال : « الجِهَادُ في سَبِيلِ اللَّهِ » قيل : ثمَّ ماذَا ؟ قَال : « حَجٌ مَبرُورٌ » متفقٌ عليهِ .

المَبرُورُ هُوَ الَّذِي لا يَرْتَكِبُ صَاحِبُهُ فِيهِ معْصِية .

އަދި އެ صَحَابي (އަބޫ ހުރައިރާ) އާ ރިވާވެގެންވާ ހަދީޘެއްގައި ވެއެވެ. ابو هريرة) ގެ ރިވާޔަތުން ނަބީ
ﷺ صلّى الله عليه وسلم ގެ ހަޟްރަތުގައި ސުވާލު ކުރެވުނެވެ. އެންމެ ފަޟީލަތްތެރި عَمَـلِ އަކީ
ކޮބައިތޯއެވެ؟ حــديث ކުރެއްވިއެވެ. اللهއަށް އީމާންވުމެވެ. އެހެންނަމަވެސް ދެން ހަމަ އީމާންވުމެވެ.
ދެންކޮބައިތޯ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. ކޮބައިތޯ؟ حــديث ކުރެއްވިއެވެ. اللهގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމެވެ.
ދެންކޮބައިތޯ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. ކޮބައިތޯ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. مقبول حَجّ އެވެ.

1274– وَعَنْهُ قالَ : سَمِعْتُ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقولُ : « منْ حجَّ فَلَم يرْفُثْ ، وَلَم يفْسُقْ ، رجَع كَيَومِ ولَدتْهُ أُمُّهُ » . متفقٌ عليه .

އަދި އެ صَحَــابي (އަބޫ ހުރައިރާ) ابــو هريــرة) ގެ ރިވާޔަތުން ދެކެވިގެންވެއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަމުން ދެކެން އަޑުއިވުނެވެ.
އެކަލޭގެފާނު حــديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކު حَــجّ އެއް ކުރުމުގައި ފާފަ ކުރުމާއި ނުލަފާ

ھۆكۈمەت قۇرۇلۇشى ئەمرى ۋۇجۇدىغا كەلگەندىن كېيىنكى دەۋرلەر ئۈچۈن دەلىل بولىدۇ.

1275- وعَنْهُ أَنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قالَ : « العُمْرَة إلى العُمْرةِ كَفَّارةٌ لما بيْنهُما ، والحجُّ المبرُورُ لَيس لهُ جزَاءٌ إلاَّ الجَنَّةَ » . متفقٌ عليهِ .

ئەبۇ ھۇرەيرە (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ) دىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، رەسۇلۇللاھ (سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) مۇنداق دېگەن: «بىر ئۆمرىدىن يەنە بىر ئۆمرىگىچە بولغان ئارىلىقتىكى گۇناھلارغا كەففارەت بولىدۇ. ھەج مەقبۇل بولسا، ئۇنىڭ ساۋابى جەننەتتىن باشقا نەرسە بولمايدۇ».

1276- وَعَنْ عَائِشَةَ ، رضي الله عَنْهَا ، قَالَتْ : قُلْتُ يا رَسُولَ اللَّه ، نَرى الجِهَادَ أَفضَلَ العملِ ، أفَلا نُجاهِدُ ؟ فَقَالَ : « لكِنْ أَفضَلُ الجِهَادِ : حَجٌّ مبرُورٌ » رواهُ البخاريُّ .

ئانا ئائىشە (رەزىيەللاھۇ ئەنھا) دىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ مۇنداق دېگەن: «ئى رەسۇلۇللاھ، جىھادنى ئەڭ ياخشى ئەمەل دەپ بىلىمىز. شۇنداقتا بىز جىھاد قىلساقمۇ بولامدۇ؟» رەسۇلۇللاھ (سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) مۇنداق جاۋاب بەردى: «لېكىن ئەڭ ياخشى جىھاد مەقبۇل ھەج (مەقبۇل ھەج) دۇر».

1277- وَعَنْهَا أنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قَالَ : « ما مِنْ يَوْمٍ أَكثَرَ مِنْ أنْ يعْتِقَ اللَّه فِيهِ عبْداً مِنَ النَّارِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ » . رواهُ مسلمٌ .

ئانا ئائىشە (رەزىيەللاھۇ ئەنھا) دىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، رەسۇلۇللاھ (سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) مۇنداق دېگەن: «ئەرەپە كۈنىدىكىدەك ئاللاھ ئۇ كۈندە ئادەملەرنى كۆپ دوزاخ ئوتىدىن قۇتقۇزىدۇ. ئاللاھ ئۇ كۈندە بەندىلەرگە يېقىن كېلىدۇ، ئاندىن ئۇلارنىڭ سەۋەبىدىن پەرىشتىلەرگە پەخىرلىنىدۇ» دېدى.

1278- وعنِ ابنِ عباسٍ ، رضي اللَّه عنهُما ، أنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « عُمرَةٌ في رمَضَانَ تَعدِلُ عَمْرَةً أَوْ حَجَّةً مَعِي » متفقٌ عليهِ .

މާތް الله އެކަލޭގެފާނަށް ރުހިވޮޑިގަންނަވާށި عبد الله بن عَبَّاس ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. رمَضَانَމަހު ކުރާ عُمْرِة އަކީ حَجّ އަކާއި އެއްވަރު ވާގޮތްވެއެވެ. ނުވަތަ حديث ކުރެއްވިކަމުގައިވެއެވެ. ތިމަންނާއާއެކުގައިކުރާ حَجّ އަދާކުރުމާއި އެއްވަރު ވާގޮތް ވެއެވެ.

1279- وَعَنْهُ أنَّ امرَأَةً قالَتْ : يا رَسُولَ اللَّهِ ، إنَّ فَرِيضَةَ اللَّهِ على عِبَادِهِ في الحجِّ ، أَدْرَكَتْ أبي شَيخاً كَبِيراً ، لا يَثبُتُ عَلى الرَّاحِلَةِ أَفَأَحُجُّ عَنهُ ؟ قال : « نعم » . متفقٌ عليهِ.

އަދި އެ صَحَابي (އެކަލޭ މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި عبد الله بن عَبَّاس) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަންހެނަކު ދަންނަވައިފިއެވެ. އޭ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى އަޅުތަކުންގެ މައްޗަށް فـرض ކުރައްވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައިން حَجّ ގެ އަމުރަކީ ހިފުންވީއެވެ. ތިމަންގެ ބައްޕައަކީ ސަވާރީގެ މައްޗަށް ބަހައްޓައިނުލެވޭވަރު މުސްކުޅިވެފައިވެއެވެ. ދެން ތިމަން ބައްޕަގެ ބަދަލުގައި حَجّ ކުރުމަކީ ހެއްދެވުމެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އާނއެކެވެ.

1280- وعن لقَّيطِ بنِ عامرٍ ، رضي اللَّه عنهُ ، أَنَّهُ أَتى النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَقَال : إنَّ أبي شَيخٌ كَبيرٌ لا يستَطِيعٌ الحجَّ ، وَلا العُمرَةَ ، وَلا الظَعَنَ ، قال : « حُجَّ عَنْ أَبِيكَ واعْتمِرْ».

رواهُ أَبو داودَ ، والترمذيُّ وقال : حديثٌ حسنٌ صحيح .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި لقَيطِ بنِ عامر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އޭނާ نبي އާ صلّى الله عليه وسلم ގެ ހަޒުރަތަށް ވަޑައިގެންނެވެ. ދެން ދަންނަވައިފިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަގެ ބައްޕައަކީ މުސްކުޅިވެފައިވާ ބޭފުޅެކެވެ. އޭނާއަށް حَجّ ކުރުމާއި عُمْرِة އަދާކުރުމާއި ދަތުރުކުރުމުގެ ވަރެއް ނެތެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާގެ ބައްޕަގެ ބަދަލުގައި حَج އާއި عُمْرِة ކުރާށެވެ.

1281- وعَنِ السائبِ بنِ يزيدَ ، رضي اللَّه عنهُ ، قال : حُجَّ بي مَعَ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، في حَجةِ الوَداعِ ، وأَنَا ابنُ سَبعِ سِنِينَ . رواه البخاريُّ .

ފުރިހަމަ ކުރުމުގެ ކުރިން ދެ ދުވަހުގެ ދަށުން ދިމާވާ ކަމެއް. ފިލާވަޅު: حجة الوداع
عَنِ ابنِ عبَّاسٍ ، رضي اللَّه عَنْهُمَا ، أَنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، لَقِيَ رَكْباً بِالرَّوْحَاءِ ، فَقَالَ : « مِن القَوْمُ ؟ »
قَالُوا : المسلِمُونَ . قَالُوا : مَنْ أَنتَ ؟ قَالَ : « رسولُ اللَّهِ » فَرَفَعَتِ امْرَأَةٌ صَبِياً فَقَالتْ أَلهَذا حجٌّ ؟ قَالَ : « نَعَمْ ولكِ أَجرٌ »
رواهُ مُسلمٌ .

ފުރިހަމަ ކުރުމުގެ ކުރިން ދެ ދުވަހުގެ ދަށުން ދިމާވާ ކަމެއް. ފިލާވަޅު: عبد الله بن عَبَّاس
عَنِ ابنِ عبَّاسٍ ، رضي اللَّه عَنْهُمَا ، أَنَّ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حَجَّ على رَحْلٍ ، وَكانتْ زامِلَتَهُ . رواه البخاريُّ .

ފުރިހަމަ ކުރުމުގެ ކުރިން ދެ ދުވަހުގެ ދަށުން ދިމާވާ ކަމެއް. ފިލާވަޅު: أنس
عَنِ ابنِ عبَّاسٍ ، رضي اللَّه عَنْهُمَا ، قَالَ : كَانَت عُكاظُ وَمِجَنَّةُ ، وَذو المجَازِ أَسْواقاً في الجَاهِلِيَّةِ ، فَتَأَثَّمُوا أن يَتَّجرُوا في المَوَاسِمِ ، فَنَزَلَتْ : { لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أن تَبْتَغُوا فَضلاً مِن رَبِّكُم } [البقرة : 198]في مَوَاسِمِ الحَجِّ . رواهُ البخاريُّ.

ފުރިހަމަ ކުރުމުގެ ކުރިން ދެ ދުވަހުގެ ދަށުން ދިމާވާ ކަމެއް. ފިލާވަޅު: عبد الله بن عَبَّاس
عُكاظ ﷺ مِجَنَّة ﷺ ذوالمجَاز ﷺ حَشْرَجَ ﷺ (ﷺ) اصحاب ﷺ حَجّ ﷺ قُرَيْشَ. ﷺ قرآن ﷺ {

لَـيْسَ عَلَـيْكُمْ جُنَـاحٌ أن تَبْتَغُـوا فَضـلاً مِـن رَبِّكُـم} ﴿ ﷺ : "ﯨﻪﺭﻪﺣﻪﺩﻪﺟﻪﺭﯞﻪﺷﻰ ﯖﻪﺭﻪﺳﻮﻟﯘﷺ ﺣﻀـﺮﺓﺷ ﺧﺞّ فضـل ﻭﻪﺷﻪﯖﻪﺭﻪﺗﻪﺩﻪﺭ (ﺋﻪﻫﻪﺩ ﯨﻪﺭﯨﯖﻪﺭﺗﻪﺷﻪﺯﯨﻪﺭ ﺋﻪﯖﻪﺋﻪﯖﻪﺷ ﺭﯨﷺ ﻫﻪﺭﻪﺳﻮﻟﯘﻪﺩﻪ) ﺭﯨﻪﺭﺷ ﺩﯨﺪﯨﺪﻯﻪﺭ ﯨﻪﺭﻪﺣﻪﺩﻪﺟﻪﺭﯞﻪﺷﻰ ﺩﻪﻫﻪﻛﻪﺷ ﺗﯨﺸﻪﻫ ﺷﻪﯖﻪﺋ". ﺋﻪﻫﻪﺩ ﺣﺞّ ﺩﯞﺩﻪﺭﻪﺋﻪﺋ.

كتاب الاعتكاف

234– باب فضل الجهاد

ޖިހާދުކުރުމުގެ ފަޟީލަތް ބަޔާންކޮށްދޭ ބާބު

قال اللّٰه تعالى(التوبة 36): { وقاتلوا المشركين كافة كما يقاتلونكم كافة، واعلموا أن اللّٰه مع المتقين } .

އަދި އެންމެހައި مشـرك ންނާއި ތިޔަބައިމީހުން ހަނގުރާމަ ކުރާށެވެ! އެއުރެންވެސް އެންމެން އެކުގައި ތިޔަބައިމީހުންނާއި ހަނގުރާމަކުރާ ފަދައިންނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، اللهތަޢާލާވަނީ تقـــوي ވެރިންނާއި އެކުގައިކަން، ތިޔަބައިމީހުން ދަންނާށެވެ.

وقال تعالى(البقرة 216): { كتب عليكم القتال وهو كره لكم، وعسى أن تكرهوا شيئاً وهو خير لكم، وعسى أن تحبوا شيئاً وهو شر لكم، والله يعلم وأنتم لا تعلمون } .

ހަނގުރާމަކުރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް فـــرض ކުރައްވައިފިއެވެ. އެއީ، (އެކަމަކީ) ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނުރުހޭ ކަމެއްކަމުގައި ވިޔަސްމެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ނުރުހޭ ކަމެއް އެއީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހެޔޮ ހެދި ކަމަކަށް ވެދާނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ރުހޭ ކަމެއް، އެއީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގޯސްވެ ހުރި ކަމަކަށް ވެދާނެއެވެ. އަދި الله ހުރިހާ ކަމެއް ދަންނަވޮޑިގެންވެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނޭނގެއެވެ.

وقال تعالى(التوبة 41): { انفروا خفافاً وثقالاً، وجاهدوا بأموالكم وأنفسكم في سبيل اللّٰه } .

ލުއިކަމާއި އެކުގައްޔާއި، ބުރަކަމާއެކުގައި، ތިޔަބައިމީހުން (ހަނގުރާމައަށް) ނުކުންނާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ މުދަލާއި، ނަފްސުތަކުން اللهގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރާށެވެ.

وقال تعالى(التوبة 111): { إن اللّٰه اشترى من المؤمنين أنفسهم وأموالهم بأن لهم الجنة يقاتلون في سبيل اللّٰه فيَقتلون ويُقتلون، وعداً عليه حقاً في التوراة والإنجيل والقرآن؛ ومن أوفى بعهده من اللّٰه، فاستبشروا ببيعكم الذي بايعتم به، وذلك هو الفوز العظيم } .

ހަމަކަށަވަރުން، الله مؤمن ންގެ ކިބައިން އެއުރެންގެ ނަފްސުތަކާއި، މުދާތައް، އެއުރެންނަށް ސުވަރުގެ ހުރިކަން އަންގަވައި، ބައްލަވައިގަތެވެ. އެއުރެން اللهގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަ ކުރެތެވެ. ދެން، އެއުރެން (دشمنން) قتلކޮށް، އަދި އެއުރެން قتل ވެދެއެވެ. (އެއުރެންނަށް ސުވަރުގެ ހުރިކަމީ) توراةއާއި، إنجيل އާއި، قرآن ގައި، އެކަލާނގެ ذات ފުޅުގެ މައްޗަށް حق ވާގޮތުގައި ކުރައްވާފައިވާ

وعدއެކެވެ. އަދި عهد ފުއްދުމުގައި، اللهއަށްވުރެ ފުއްދުންތެރިއަކީ ބޮޑު ކާކުހެއްތޯ؟ ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ވިއްކި ވިއްކުމާމެދު އުފާކުރައްވާށެވެ! ބޮޑުވެގެންވާ نصيب ލިބުމަކީ ހަމަ އެއީއެވެ.

وقال تعالى(النساء 95، 96): { لا يستوي القاعدون من المؤمنين غير أولي الضرر والمجاهدون في سبيل اللَّه بأموالهم وأنفسهم، فضل اللَّه المجاهدين على القاعدين درجة، وكلاً وعد اللَّه الحسنى، وفضل اللَّه المجاهدين على القاعدين أجراً عظيماً: درجات منه ومغفرة ورحمة؛ وكان اللَّه غفوراً رحيماً } .

مؤمنންގެ ތެރެއިން (ބަލިމަޑު ނުކުޅެދިފައިވާ) عذر ތަކެއް ލިބިގެން ފިޔަވައި، ހަނގުރާމައަށް ނުގޮސް ތިބޭ މީހުން اللهގެ މަގުގައި އެމީހުންގެ މުދަލާއި، ނަފްސުތަކުން ޖިހާދުކުރާމީހުން، ހަނގުރާމައަށް ނުގޮސްތިބޭމީހުންނަށްވުރެ ދަރަޖައިގެ ގޮތުން الله މަތި ކުރައްވައިފިއެވެ. އެއިން ކޮންމެ ނުގޮސް ތިބޭ މީހުންނަށްވުރެ ޖިހާދުކުރާމީހުން ބޮޑުވެގެންވާ ދަރުމަ ދެއްވުމުން الله މަތި ކުރައްވައިފިއެވެ. (އެއީ) އެކަލާނގެ حضرة ން ލިބޭ ދަރަޖަތަކެވެ. އަދި، ފާފަ ފުއްސެވުމެވެ. އަދި، رحمةތެވެ. އަދި، ގިނަގިނައިން ފާފަފުއްސަވާ رحيم ވަންތަ ކަލާނގެ ކަމުގައި الله ވޮޑިގެންވެއެވެ.

وقال تعالى(الصف 10 – 13):{ يا أيها الذين آمنوا هل أدلكم على تجارة تنجيكم من عذاب أليم؟ تؤمنون بالله ورسوله، وتجاهدون في سبيل اللَّه بأموالكم وأنفسكم ؛ ذلكم خير لكم إن كنتم تعلمون: يغفر لكم ذنوبكم ويدخلكم جنات تجري من تحتها الأنهار، ومساكن طيبة في جنات عدن؛ ذلك الفوز العظيم، وأخرى تحبونها: نصر من اللَّه وفتح قريب، وبشر المؤمنين } والآيات في الباب كثيرة مشهورة.

އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭ! ވޭންދެނިވި އަޛާބުން ތިޔަބައިމީހުން ސަލާމަތްކުރާނެ ވިޔަފާރިއެއް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދަލީލުކޮށްދޭނަންތޯ؟ (އެއީ) ތިޔަބައިމީހުން اللهއަށާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވުމެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ މުދަލާއި ތިޔަބައިމީހުންގެ ނަފްސު ތަކުން اللهގެ މަގުގައި ތިޔަބައިމީހުން ޖިހާދުކުރުމެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ދަންނަނަމަ އެއީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް މާ ހެޔޮކަން ބޮޑުވާ.އެކަން އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ފާފަތައް ފުއްސަވާނެއެވެ. އަދި އޭގެ ދޮށުން ކޯރުތައް ހިނގައިދާ ސުވަރުގެ ބަގީޗާތަކަށް އެކަލާނގެ ތިޔަބައިމީހުން ވައްދަވާނެއެވެ. އަދި عدن އަކީ ކިޔުން ސުވަރުގެ ބަގީޗާތަކުގައިވާ ރަނގަޅު ގެތަކުގައި ތިޔަބައިމީހުން ވަޒަންވެރި ކުރައްވާނެއެވެ. ބޮޑުވެގެންވާ ނަސީބު ލިބުމަކީ އެއީއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެދޭ ލޯބިވާ އެހެން ނިޢުމަތެއް އެކަލާނގެ ދެއްވާނެއެވެ. (އެއީ) الله ގެ ހަޟްރަތުން ދެއްވާ نصرއާއި، ކައިރިވެގެންވާ فتح އެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނު މުއުމިނުންތަކާ އުފާވެރިކަމުގެ ހަބަރު ދެއްވާށެވެ!

وأما الأحاديث في فضل الجهاد فأكثر من أن تحصر، فمن ذلك:

1285- عَنْ أبي هُريرةَ ، رضي اللَّه عنْهُ ، قال : سئِلَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : أَيُّ الأعمالِ أفْضَلُ ؟ قالَ : « إيمانٌ باللَّهِ ورَسولِهِ » قيل : ثُمَّ مَاذَا ؟ قَالَ : « الجهادُ في سبِيلِ اللَّهِ » قِيل : ثُمَّ ماذا ؟ قال : « حَجٌّ مَبْرُورٌ » متفقٌ عليهِ .

ڏهه الله ٿرمذي روايت ڪيو أبو هُريرةَ کان ته رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فرمايو ته افضل عملن مان ڪهڙو عمل آهي؟ حديث ٻڌائيندڙ چيو ته الله جي رستي ۾ جهاد ڪرڻ، چيو ويو ته پوءِ ڪهڙو؟ حديث ٻڌائيندڙ چيو ته حج مبرور. مقبول حجّ ڏيڻ.

1286- وعَنِ ابنِ مَسْعُودٍ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، قَالَ : قُلْتُ يا رَسُول اللَّهِ ، أيُّ العَمَل أَحَبُّ إلى اللَّهِ تَعَالى ؟ قالَ : « الصَّلاةُ عَلى وَقْتِهَا » قُلْتُ : ثُمَّ أَي ؟ قَالَ : « بِرُّ الوَالدَيْنِ» قُلْتُ : ثُمَّ أَيُّ ؟ قَالَ « الجِهَادُ في سَبيلِ اللَّهِ » . متفقٌ عليهِ .

ڏهه الله ٿرمذي روايت ڪيو عبد الله بن مَسْعُود کان ته رَسُولَ اللَّهِ ﷺ کان پڇيو ويو ته الله جي نزديڪ سڀ کان پسنديده عمل ڪهڙو آهي؟ حديث ٻڌائيندڙ چيو ته وقت تي نماز پڙهڻ. پڇيو ويو ته پوءِ ڪهڙو؟ حديث ٻڌائيندڙ چيو ته والدين سان نيڪي ڪرڻ. پڇيو ويو ته پوءِ ڪهڙو؟ حديث ٻڌائيندڙ چيو ته الله جي رستي ۾ جهاد ڪرڻ.

1287- وَعنْ أبي ذَرٍّ ، رضي اللَّه عنهُ ، قَالَ : قُلْتُ : يا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ العملِ أَفْضَلُ؟ قَالَ : « الإيمَانُ بِاللَّهِ ، وَالجِهَادُ في سبِيلِهِ » . مُتفقٌ عليهِ .

ڏهه الله ٿرمذي روايت ڪيو أبو ذَرٍّ کان ته رَسُولَ اللَّهِ ﷺ کان پڇيو ويو ته الله جي نزديڪ سڀ کان پسنديده عمل ڪهڙو آهي؟ حديث ٻڌائيندڙ چيو ته الله تي ايمان آڻڻ ۽ الله جي رستي ۾ جهاد ڪرڻ.

1288- وعنْ أَنَسٍ ، رضي اللَّه عنهُ ، أنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « لَغَدْوَةٌ في سبِيلِ اللَّهِ ، أوْ رَوْحَةٌ ، خَيْرٌ مِن الدُّنْيَا وَمَا فِيها » . متفقٌ عليهِ .

ڏُهْ الله ﺗﺮﻫﺤﺸﺮﺧﺮﻫﺮِ أنس ﻛﻮﮊﺮﻯ ﺑِﻪﻫﺮﺵ ﺑِﺮﮊﻮﻛﻮﺵﺮﻫﺮﻫﻮ. ﺭَﺭَﺑَﺮَﻫﺮَﻫﺮﺵ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْـــهِ وسَـــلَّم حـــديث ﺗﺮﻛﺮﻫﺮِﻫﻮ. اللهﻯ ﺩَﺩَﻛَﺮِ ﺭُﺳﻮﻗﺮﺵﻫﺮَﻛَﺮِ ﺷﺮَﻫَﻮَ ﺭَﻮِﻛﺮﻫﺮَﻛَﺮِﺭِﺩَﺵ ﻗﺮِﺳِﻬﻮﮊﺮِ ﻫَﻛَﺮِﮊﮊ ﺭُﺑِﺮﮊ ﻫَﺑَﺮﻫﻤَﻛَﺮﻫﺮَﻛَﺮ ڏُهْﺑَﺮﺵ ﻫﺨﻮﻛﺮﺵﻫﺮَﻛَﺮِﻫﻮ.

1289- وَعَنْ أبي سَعيدٍ الخُدْريِّ ، رضي اللَّه عنهُ قال : أَتى رَجُلٌ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَقَالَ : أَيُّ النَّاسِ أَفْضلُ ؟ قَال : « مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ بِنَفْسِهِ ومالِهِ في سبِيلِ اللَّهِ » قال : ثُمَّ مَنْ ؟ قَالَ : « مُؤْمِنٌ في شِعْبٍ مِنَ الشِّعابِ يعْبُدُ اللَّه ، ويَدَعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ . متفقٌ عليهِ.

ڏُهْ الله ﺗﺮﻫﺤﺸﺮﺧﺮﻫﺮِ أَبـو ســعيدٍ الخُـــدْري ﻯ ﺑِﻪﻫﺮﺵ ﺑِﺮﮊﻮﻛﻮﺵﺮﻫﺮﻫﻮ. ﻭﮊﺮﮊﻮﻫﺮﻫﻮ. ﻫﻫَﺑَﺮَﺩ رَسُولُ اللَّهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم ﻯ ﻫَﺑِﺮَﺭَﺵ ﻫَﺮﻫﺮﻫﻮ. ﺯَﺭَ ﻫﻫَﺑَﺮَﺩ ﺣﻮﮊﺮﺩَﺑِﺮﻫﺮﻫﻮ. ﭽِـﻮﻫَﺑَﺮﺵﻫﺮﻯ ﻫَﺮِﻛﺮﺵ ﻫَﺮﺵﻫﺮَ ڏُهْﻮﻛﻮﺵﺮﻫﻮَﺳِﻮ ﺭَﺭَﺑ ﺭَﻫﺮﻫﻮﻫﻮ؟ ﺣﺪﻳﺚ ﺗﺮﻛﺮﻫﺮِﻫﻮ. ﻭﮊﺮﻯ ﻫَﺮِﺩﻫﺮَ ﻫَﺮﺯﺣﺸﺮﺧﺮِ ﻫَﺮِﻭ ﻭﮊﺮﻯ ﺩَﻫَﺮَﺣﺮﺵ اللهﻯ ﺩَﺩَﻛَﺮِ ﻗِﺮﮊﺮﺩَﺑِﺮﮊ ﺩَﺩَﺩِﺳﻬﻮﻫﻮ . ﻫﻫَﺳَ ﺣﻮﮊﺮﺩَﺑِﺮﻫﺮﻫﻮ. ﻫَﺮﺵ ﺭَﺭَﺑ ﺭَﻫﺮﻫﻮﻫﻮ؟ ﺣﺪﻳﺚ ﺗﺮﻛﺮﻫﺮِﻫﻮ. ﭽِـﻮﻫَﺑَﺮﺵﻫﺮﻯ ﺷﻫَﺮﻫﺮَﺩَﺵ ﺳﻮﮊﺮﻫَﻮَﺑَﺮﺵ ﺭُﻫﺮَﻫَﺮﺵ ﺩَﺩِﺭَﺵ ﻫﻮﺭَﺑَﺮﺵﻫﺮَﻛَﺮِﻯﺵﻫﺮﺭَﺵ ﺯَﺭَﺣَﻫﺮَﻫﺮِﻯ ﺭﺭَﺯَﻫﺮِﻛَﺮِ ﻫَﺮَﺑَﺮِﻫﻮﻛﻮﺵ ﺭَﺵ اللهﻫَﺮﺵ ﻫَﺮﺯَﺑَﺮﺵ ﺗﺮَﺑَﺮﺩَﺑِﺮﻫﺮﻫﻮ.

1290- وعنْ سهل بنِ سعْدٍ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قَالَ : « رِباطُ يَوْمٍ في سَبيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيا وما عَلَيْها ، ومَوْضِعُ سَوْطِ أَحَدِكُمْ مِنَ الجَنَّةِ خَيْرٌ من الدُّنْيا وما عَلَيْها ، والرَّوْحةُ يرُوحُها العبْدُ في سَبيلِ اللَّهِ تَعالى ، أوِ الغَدْوَةُ ، خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيا وَما عَلَيْهَا » . متفقٌ عليه .

ڏُهْ الله ﺗﺮﻫﺤﺸﺮﺧﺮﻫﺮِ سهل بنِ سعْد ﻯ ﺑِﻪﻫﺮﺵ ﺑِﺮﮊﻮﻛﻮﺵﺮﻫﺮﻫﻮ. ﺭَﺭَﺑَﺮَﻫﺮَﻫﺮﺵ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺮﻛﺮﻫﺮِﻫﻮ. اللهﻯ ﺩَﺩَﻛَﺮِ ﻫَﺮﺵﻫﺮَ ﻫﻮﺭَﺭَﺑ ﻟﻮِﻫﺮَﺵ ﺭَﻫﺮﻫﺮﺵ ﻫﻮﺭﻫﺮﺵ ﻗﺮِﺳِﻬﻮﮊﺮِ ﻫَﻛَﺮِﮊﮊ ﻭَﺭَﺭِ ﻫَﺑَﺮﻫﻤَﻛَﺮﻫﺮَﻛَﺮ ﺯَﻫَﺑَﺮﺵ ﻫﺨﻮﻛﺮﺵﻫﺮَﻛَﺮِﻫﻮ. ﻫَﺮِﻫﺮ ﺣﻮﮊﺮﻛﻮﺵﻫﺮﺵ ﻫِﻫَﺮَﻫﺮِﭽِﺮﺵﻫﺮَﺵ ﻫﻫَﻛَﺮِ ﻭَﺭَﺭِ ﻫَﺑَﺮﻫﻤَﻛَﺮﻫﺮَﻛَﺮ ﺯَﻫَﺑَﺮﺵ ﻫﺨﻮﻛﺮﺵﻫﺮَﻛَﺮِﻫﻮ. ﻫَﺮِﻫﺮ ﺗﺮﻫﺤﺸﺮﺧﺮﻫﺮِ ﻫﻫَﻛَﺮِﮊﮊ ﻭَﺭَﺭِ ﻫَﺑَﺮﻫﻤَﻛَﺮﻫﺮَﻛَﺮ ﺯَﻫَﺑَﺮﺵ ﻫﺨﻮﻛﺮﺵﻫﺮَﻛَﺮِﻫﻮ. ﻫَﺮِﻫﺮ اللهﻯ ﺩَﺩَﻛَﺮِ ﻫَﺮﺯَﺑَﺮ ﺭُﺳﻮﻗﺮﺵﻫﺮﻯ ﻫَﺮﺯَﺑَﺮﺵﻫﺮَﻛَﺮِ ﺷﺮَﻫَﻮَ ﺭَﻮِﻛﺮﻫﺮﻯ ﻫَﺮﺯَﺑَﺮﺵﻫﺮَﻛَﺮِ ﺭِﺳﻮﻯ ﺭِﺳﻮﺵ ﻗﺮِﺳِﻬﻮﮊﺮِ ﻫﻫَﻛَﺮِﮊﮊ ﻭَﺭَﺭِ ﻫَﺑَﺮﻫﻤَﻛَﺮﻫﺮَﻛَﺮ ﺯَﻫَﺑَﺮﺵ ﻫﺨﻮﻛﺮﺵﻫﺮَﻛَﺮِﻫﻮ.

1291- وعَنْ سَلْمَانَ ، رضي اللَّه عَنهُ ، قال : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : «رِبَاطُ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ خَيرٌ مِنْ صِيامِ شَهْرٍ و قِيامِهِ ، وَإِنْ ماتَ فيهِ أجري عليه عمَلُهُ الَّذي كان يَعْمَلُ ، وَأُجْرِيَ عَلَيْهِ رِزقُهُ ، وأمِنَ الفَتَّانَ » رواهُ مسلمٌ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި سَلْمَان ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. اللهގެ މަގުގައި ދުވަހަކާއި ރެއަކު ފާރަވެރިކަމުގައި ހުރުމަކީ މަހަކު ރޯދަ ހިފުމާއި ރޭގަނޑުގެ ނަމާދު ކުރުމަށްވުރެ ހެޔޮކަމެކެވެ. އަދި އޭނާ އެހާލުގައި މަރުވެއްޖެނަމަ އޭނާ ކުރަމުން ގެންދިޔަ عَمَلِ އޭގެ ثواب ދެމިހުރެ ދެވިގެންދާނެއެވެ. އަދި އޭނާއަށް ސުވަރުގެ ދިން رزق ދެވޭނެއެވެ. އަދި އޭނާއަށް قبر ގެ ފިތުނައިން ސަލާމަތްވެވޭނެއެވެ.

1292- وعَنْ فضَالةَ بن عُبيد ، رَضيَ اللَّه عنْهُ ، أَنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « كُلُّ مَيِّتٍ يُخْتَمُ على عَمِلهِ إلاَّ المرابِطَ في سَبيلِ اللَّهِ ، فَإنَّهُ يُنَمَّى لهُ عَمَلُهُ إلى يوْمِ القِيامَةِ ، ويُؤَمَّنُ فِتْنةِ القَبرِ » . رواه أبو داودَ والترمذيُّ وقَالَ : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި فضَالةَ بن عُبيد ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. اللهގެ މަގުގައި ފާރަވެރިކަމުގައި ހުންނަ މީހާ ފިޔަވައި މަރުވާ ކޮންމެ މީހެއްގެ عَمَلِ އެހިސާބުން ނިމިގެންދެއެވެ. (ނަމަވެސް) ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން (اللهގެ މަގުގައި ފާރަވެރިކަމުގައި ހުންނަ މީހާ) ގެ عَمَلِ ދުވަހު قيامَة އާއި ހަމަޔަށް އިތުރު ވަމުން ވަމުން ދެއެވެ. އަދި އޭނާއަށް قبر ގެ ފިތުނައިން ސަލާމަތްވެވޭނެއެވެ.

1293- وَعنْ عُثْمَانَ ، رضي اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : «رباطُ يَوْمٍ في سبيلِ اللَّه خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ يَوْمٍ فيما سواهُ مِنَ المنازِلِ » . رواهُ الترمذيُّ وقالَ : حديثٌ حسن صَحيحٌ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި عثمـــان ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُـــول اللَّهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حـديث ކުރެއްވިއެވެ. اللهގެ މަގުގައި އެއްދުވަހު ފާރަވެރިކަމުގައި ހުރުމަކީ އެނޫން ތަންތަނުގައި އެއްހާސް ދުވަސް ހުރުމަށްވުރެ ހެޔޮކަމެކެވެ.

1294- وَعَنْ أبي هُرَيرَة ، رضي اللَّه عَنْهُ ، قَال : قَالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « تَضَمَّنَ اللَّه لِمنْ خَرَجَ في سَبيلِهِ ، لا يُخْرِجُهُ إلاَّ جِهَادٌ في سَبيلي ، وإيمانٌ بِي وَتَصْدِيقٌ برُسُلي فَهُوَ ضَامِنٌ أنْ أدْخِلَهُ الجَنَّةَ ، أوْ أرْجِعَهُ إلى مَنْزِلِهِ الذي خَرَجَ مِنْهُ بما نَالَ مِنْ أجْرٍ ، أوْ غَنِيمَة ، وَالَّذي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بيَدِهِ ما مِنْ كَلْمٍ يُكلَم في سبيلِ اللَّهِ إلاَّ جاءَ يوْم القِيامةِ كَهَيْئَتِهِ يوْم كُلِم، لَوْنُهُ لَوْن دَم ، ورِيحُهُ ريحُ مِسْكٍ ، والَّذي نَفْسُ مُحُمَّدٍ بِيدِهِ لَوْلا أنْ أَشُقَّ على المسْلِمينَ ما قعَدْتُ خِلاف سرِيَّةٍ تَغْزُو في سَبيلِ اللَّه أبَداً ، ولكِنْ لا أجِدُ سعَة فأَحْمِلَهمْ ولا يجِدُونَ سعَةً ، ويشُقُّ علَيْهِمْ أن يَتَخَلفوا عنِّي ، وَالذي نفْسُ مُحَمَّد بِيدِهِ ، لَوِدِدْتُ أن أغزوَ في سبِيلِ اللَّهِ ، فَأُقْتَل ، ثُمَّ أغْزو ، فَأُقتل ، ثُمَّ أغزو ، فَأُقتل » رواهُ مُسلمٌ وروى البخاريُّ بعْضهُ .

« الكَلْمُ » : الجرح .

މާތް الله ރިޟާވެވޮޑިގެންވާ أَبو هُرَيرَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމަށް ނިކުމެއްޖެ މީހާގެ ޒިންމާ މާތް الله سبحانه وتعالى އުފުއްލެވިއެވެ. އެއީ އެކަނި الله ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުން ނޫން އަނެއް مقصد އެއްގައި ނުކުމެފައި ނުވެއެވެ. އަދި އޭނާ ނުކުމެފައިވަނީ ތިމަން އިމާނާއި ތިމަންގެ ރަސޫލުންނަށް ތަޞްދީޤުކުރުމަށެވެ. އަދި ތިމަން އިޚުލާޞްތެރިކަމާއި ތަޞްދީޤުކުރުމުގެ ތަޞްދީޤްކަން قبول ކުރެއްވުމުގެ ހުރިހާއެވެ. އެހެންކަމުން ތިމަން އިޚާރު އޮޅުވާލަން ސަވާބުގެ ވިއުގަވެރިހާކަމުގެ يقينކަން އޮޅުވާލަން ދެއްވާނެވެ. ނުވަތަ އޭނާގެ ގެންދިޔަން ދަރުމަ ނުވަތަ غنيمة މުދަލެއްގެން އޭނަގެ ގެދޮރަށް ގެންދިއުމުގެ يقينކަން އޮޅުވާލަން ދެއްވާނެވެ. مُحَمَّد ގެ ނަފްސު އޮ ތިމަންގެ އަތްޕުޅުގައިވާ ތިމަން ގަޑުޗި ހުޅުނަމަ. الله ގެ މަގުގައި އޮޅުވާލަން އެއްވެސް زخم އެއް ލިބިއްޖެނަމަ قِيامَة ދުވަހުން އޮޅު އަސްކަނުގެ زخمީ ދުވަހު ހުރި ހާލަތުގައެވެ. އޭގެ ކުލަ ލޭކުލަ ފޮރުވެއެވެ. އަދި އޭގެ ދިރުވޭގެ ގަދަރާސްތޫރީގެ ވަސްވާއެވެ. مُحَمَّد ގެ ނަފްސު އޮ ތިމަންގެ އަތްޕުޅުގައިވާ ތިމަން ގަޑުޗި ހުޅުނަމަ. މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް ބުރަކުރުވާން ނުވިސްނަމަ ވިމަންނަށް ސޫރާ الله ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުން ނިކުންނަ ކޮންމެ لشكر އަކާއި އެކު ނިކުމިފީމެވެ. ނަމަވެސް ވިމަންނަކާ ގެންނާނެ އެތިފަރާ މުސްލިމުންނަށް ދެވުޅު ހަމަޖެހުނުވަރު ކަރުދާނާފައި ޚިޔާނަތް ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި ވިމަންނާއި އެކިހެން ދޫކޮށް ހާލައި ޖިހާދުކުރުން ނުކުމެޖަމަ އަކަށް ވިސް އެކިހެންނެހެދި ބޯފަހެވާ އަނދެގެނެތިވެ. مُحَمَّد ގެ ނަފްސު އޮ ތިމަންގެ އަތްޕުޅުގައިވާ ތިމަން ގަޑުޗި ހުޅުނަމަ ބޮޑުވެއެވެ. ވިމަންނާސޫރާ الله ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމަށް قتلވާ ދެންދިޔައުމާވެ އަދި އަނެއް ފަހަރު ޖިހާދުކުރަން ދެންވާސް قتلވާ

ދެންދިޔުއްގެވި އަދި އަށެއް ކަހަލު ޖިހާދުކުރާން އާއަންމުގަ قتلވެ އެގޮތުގެމަތީ قتلވެވިވަޑައިގަތުން
ތިމަންނަކަލޭގެފާނަށް ލޯބިވެޔަން ބޭނުމެވޭކަމުގައެވެ.

1295- وَعنْهُ قال : قَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ما مِنْ مَكلوم يُكْلَمُ في سبيل اللَّه إلاَّ جاءَ يَوْمَ القِيامةِ ، وكَلْمُهُ يَدْمِي : اللوْنُ لونُ دمٍ والريحُ رِيحُ مِسْكٍ » . متفقٌ عليهِ .

އަދި އެ صَحَابي (އެބަޔަ ރަޟީ الله ތަޢާލާޢަންހުމާއި ابو هريرة) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله ގެ މަގުގައި ޖިހާދު ކުރަނިވާ ކޮންމެ
زخم ލިބުނު قِيامَة ދުވަހުން އަންނަނީ ހުރި އެ زخم ލެއަށް ހުރިހާއަރިމަތިން ދާ ހާލުގައެވެ. އޭގެ ކުލަ
އަދި ލޭ ކުލައެވެ. އަދި އޭގެ ވަސް ގަސްތޫރީ ވަހެވެ.

1296- وعَنْ مُعاذٍ رضي اللَّه عَنْهُ ، عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قَالَ : « منْ قاتل في سَبيلِ اللَّهِ مِنْ رَجل مُسلِمٍ فُواقَ نَاقةٍ وجبتْ له الجَنَّةُ ، ومَنْ جُرِحَ جُرْحاً في سبيلِ اللَّه أوْ نكِب نَكبَةً، فَإِنَّهَا تجيءُ يَوْمَ القِيامة كأغزرِ ما كَانَتْ : لَوْنُهَا الزَّعْفَرانُ ، وريحُها كالمِسكِ» . رواهُ أبو داودَ ، والترمذيُّ وقال : حديثٌ حسَنٌ صحيحٌ .

ރަޟި الله ތަޢާލާޢަންހު مُعاذ ގެފާނުގެ نبيُّ صلّى الله عليه وسلّم އަރިހުން ރިވާކުރައްވައިވެއެވެ.
އަކަހަލަ ދުއާ حديث ކުރެއްވިއެވެ. މުސްލިމު ފިރިހެނަކު الله ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމުގައި ފިނަކު
އަންނަން ބަދަލުކޮށް ދުވަހުގެ ކިރާ ގެރިއަކު މިންވަރާ ވެސް ދެވަރު ކިރުލާނެ ބަދަލުވާ މުއްދަތުގެ
ތެރޭގައިވެސް ޖިހާދުކުރެވޭ ކަމަށްވެއްޖެއްޔާ الله ގެ މަގުގައި زخم ލިބިއްޖެ ހާލަތުގަ
ނުވަތަ ބަލިޖެހިގެން ދުޅަހެޔޮކަން ގެއްލިއްޖެއްޔާ قِيامَة ދުވަހުން އަންނަނީ އޭރުހުރިހާ ގޮތަށެވެ. އޭގެ
ކުލަ ކުންކުނާ ކުލައެވެ. އަދި އޭގެ ވަސް ގަސްތޫރީގެ ވަހެވެ.

1297- وعنْ أبي هُريرةَ ، رضِي اللَّه عَنْهُ ، قال : مَرَّ رَجُلٌ مِنْ أصْحَاب رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، بشِعْب فيهِ عُيَيْنَةٌ مِن ماءٍ عَذْبةٍ ، فأَعجبتهُ ، فَقَالَ : لَو اعتزَلتُ النَّاسَ فَأَقَمْتُ في هذا الشِّعْبِ ، ولَنْ أفعلِ حَتى أسْتأْذنَ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فذكر ذلكَ لرسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَقَالَ : « لا تفعلْ ، فإنَّ مُقامَ أحدِكُمْ في سبيلِ اللَّهِ أفضَلُ مِنْ صلاتِهِ في بيتِهِ سبْعِينَ عاماً ، ألا تُحبُّونَ أنْ يَغْفِر اللَّه لَكُمْ ويُدْخِلكَمُ الجنَّةَ ؟ اغزُوا في سبيلِ اللَّهِ ، منْ قَاتَلَ في سَبيلِ اللَّهِ فُوَاقَ نَاقَة وَجَبتْ له الجَنَّةُ » . رواهُ الترمذيُّ وَقالَ : حديثٌ حَسَنٌ .

والفُوَاقُ: مَا بَيْنَ الحَلْبتَيْنِ .

ރަޟީ الله ޢަންހުސުންޖާފާނު ابو هريرة ގެ ރިވާޔަތުން ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمَ ގެ أصْحَاب ބޭކަލުންގެތެރެއިން ބޭކަލަކު ވަޑައިގެން ބޭކަލަކު މިހެން ދެންނެވި ވަގުތަކީ ފުދޭނެވީ. އަރިސްކުރު ކޮން ހެޔޮ ހެޔޮ ބުނެވޭތޯ. ތިމަންނަ މީސްތަކުންނާއި އަޅުގަނޑުމެން އަދިވެސް ދުވަހަކީ ދެރައްޔާއި ހިނގާ ރަސޫލާގެ ސަބަބުން ވާނީ؟ ނަބިއްޔާ ތިމަންނަ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمَ އިޖާބަ ހުރިހާގެން މަންޒިލު އަޅުގަނޑު ތިޔަކަމުގެ ކިބައިން ނުކުމެވިދާނެވެ. ދެން ތިނަ އަދިވާ އަލިފާނަ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمَ އަރުވައިގެން ދެންނެވިއެވެ. އަރިހުގު حديث ކުރައްވައެވެ. ވީތާ އަގުބަރު ނަމަށްދުވާހުވެ.

އެހެން ބާރަޅަރުވޭގެ ބޭރައިން ތިރާއެގެ އިންސާފު ވެދުވާ اللهގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރާ މުޖާހިދު ކުރަމުން ހުރިހާ އަދިވާ ގަޑިއަ ހަމްދުވާ އަސަރު ނަމަދުކުރާ މުދަލުގެ ހުކުރާއި ބާރުވެގެންވެއެވެ.

ކިރިޔާއޭ! الله سبحانه وتعالى ވެލާރައިވިނު ވާލާއަކަށް ދުއްސޯވަރުއާވެލުން ވެލާރައިވިނު ބާނުން ކުޅަވި ވާއެވެ؟ ވެލާރައިވިނު الله ގެމަގުގައި ޖިހާދުކުރާ މާސްލަށްވެ. އަދިވަރުން އަރުފުއަރު ދުފުއަރު ކުރަވިލާއަށް ވެގެކަރުއަށި ވިރާކު الله ގެމަގުގައި ޖިހާދުކުރާ ނިކަމެ އަދިރާކު ސޯލަރުގެ ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ.

1298- وعَنْهْ قَالَ قِيلَ : يا رسُولَ اللَّهِ ، ما يَعْدِلُ الجِهَادَ في سَبيلِ اللَّهِ ؟ قَالَ : « لا تَسْتَطيعُونَه ، » فأعادوا عليه مرتين أو ثلاثاً كل ذلك يقول : « لا تستطيعون ، » . ثُمَّ قال : « مثَل المجاهد في سبيل اللَّهِ كمثَل الصَّائمِ القَانِتِ بآياتِ اللَّهِ لا يَفْتُرُ : مِنْ صلاةٍ ، ولا صيامٍ ، حتى يَرجِعَ المجاهدُ في سبيل اللَّهِ » متفقٌ عليهِ . وهذا لفظُ مسلِمٍ .

އަދި އެ صَحَابي (އެބައި ރަޟީ الله ޢަންހުސުންޖާފާނު ابو هريرة) ގެ ރިވާޔަތުން ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ދެންނެވުނެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. الله ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމާއި އެއްވަރު عمل އަކީ ކޮބައި ކޮއްބަވެ؟ حديث ކުރައްވައެވެ. ވެލާރައިވިނު ނުކުރެ އެކަން ކުރެވޭނެނުވެއެވެ. ދެން އޭބަޔަކުން އެސޯވާލު ދެފަހަރު ނުވަތަ ތިން ފަހަރު ތަކުރާރު ކުރިއެވެ. ކޮންމެ ފަހަރަކު ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާ ނަމަވެސް حديث ކުރައްވައެވެ. ވެލާރައިވިނު ނުކުރެ އެކަން ކުރެވޭނެނުވެއެވެ. އެއަށްފަހު حديث ކުރައްވައެވެ. الله ގެމަގުގައި ޖިހާދުކުރާ މީހާގެ މިސާލަކީ ރޯދަ ހިފައި ނަމާދުކުރާ އަދި خشوع އާއެކު ރޭގަނޑު ނަމާދުކުރާ الله ގެ އާޔަތްތައް ކިޔަވާ ނުހުއްޓައި ރޯދަހިފާ ނަމާދުކުރާ މީހާގެ މިސާލެވެ. الله ގެމަގުގައި ޖިހާދުކުރާ މީހާ އެނބުރި އެގޮތަށް ދިވެހިން ނުހުއްޓި ރޯދަ ހިފާ ކުރަންޖެހޭ ހިނގާލަ ވަޅިގަނޑު ތަކާއި އަދި ކުރެދުތަކެއް ދުއްޕަތްތަކެވެ.

وفي روايةِ البخاري ، أنَّ رجلا قَال : يا رسُولَ اللَّهِ دُلَّني عَلى عملٍ يَعْدِلُ الجهَادَ ؟ قال: « لا أجدهُ » ثُمَّ قال : « هل تَستَطِيعُ إذا خَرَجَ المجاهِدُ أن تدخُلَ مَسجِدَك فتَقُومَ ولا تَفتُرَ ، وتَصُومَ ولا تُفطِرَ ؟ » فَقالَ : ومَنْ يستطِيعُ ذَلك ؟

ތަރިޖ بخـــاري ئ ތިލްމުތަކެއް ، ހަދީޘް ނަންބަރ ދެއްކުން ކުރަންވީ. ލ اللهئ ތަނައްވާ. ތިހެން ތަންތަނުގައި ލ عملތަކާ ގުޅިގެން ބަލައިގެންވާ ތަނުގައި عمل ތަރުގީބު ކުރަންވީ. حديث ކިޔައިދެއްވާ. ތިހެން ކަންކަމުގެ ތަފާތު ބަލައިދެއްވާ. حديث ކިޔައިދެއްވާ. ގުޅިގެން ލ ތަނުގައި ކަންކަމުގެ ތަފާތު ބަލައިދެއްވާ. ތަފާތު ކަންކަމުގެ ތަފާތު ތަރުގީބު ކުރަންވީ ކަމަށް ބަލައިދެއްވާ؟ ތަފާތު ކަންކަމުގެ ތަފާތު ތަރުގީބު ކުރަންވީ ކަމަށް ބަލައިދެއްވާ؟

1299- وعنْهُ أنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « مِنْ خَيرِ معاشِ الناس لَهُم رجُلٌ مُمسِكٌ بعنَانِ فرسِهِ في سبيل اللَّهِ ، يطِيرُ على متنِهِ كُلَّما سمِع هَيعةً ، أوْ فَزعَة طَار على متنِهِ ، يَبْتَغِي القتل أو الموتَ مظَانَّهُ ، أو رَجُلٌ في غُنَيْمةٍ أو شَعفَةٍ مِن هذه الشُّعفِ أو بطنِ وادٍ من هذِهِ الأودِيةِ يُقيمُ الصَّلاةَ ، ويُؤْتِي الزَّكاةَ ، ويعْبُدُ ربَّهُ حتَّى يَأْتِيَه اليَقِينُ لَيْسَ من النَّاسِ إلاَّ في خَيْرٍ » رواهُ مسلمٌ .

ތަރިޖ ތ صَّحَابي (ތަކެއް ލ اللهئ ތަނައްވާ ابو هريرة) ئ ތިލްމުތަކެއް ތިލަވައިދެއްވާ. ހަދީޘް رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއްވާ. ތިލަވައިދެއްވި ތަކެއް ތަނުގައި ތިލަވައިދެއްވާ ތަނުގައި ތަރުގީބު ކުރަންވީ ތަނުގައި ތަފާތު ކަންކަމުގެ ތަފާތު ތަރުގީބު ކުރަންވީ ތަނުގައި ތަފާތު ތަރުގީބު ކުރަންވީ. ތަފާތު ތަނުގައި (ތަކެއް ތަނުގައި ތަފާތު ތަރުގީބު ކުރަންވީ ތަނުގައި ތަފާތު ތަރުގީބު ކުރަންވީ ތަނުގައި) (ތަކެއް ތަނުގައި) ތަފާތު ތަރުގީބު ކުރަންވީ ތަނުގައި ތަފާތު ތަރުގީބު ކުރަންވީ ތަނުގައި شهيد ތަނުގައި ތަފާތު ތަރުގީބު ކުރަންވީ (ތަކެއް ތަނުގައި ތަފާތު ތަރުގީބު ކުރަންވީ ތަނުގައި) ތަފާތު ތަރުގީބު ކުރަންވީ. ތަކެއް ތަނުގައި (ތަކެއް ތަނުގައި ތަފާތު ތަރުގީބު ކުރަންވީ

1300- وعَنْهُ ، أنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قالَ : « إنَّ في الجنَّةِ مائةَ درجةٍ أعدَّهَا اللَّه للمُجَاهِدينَ في سبيلِ اللَّه ما بيْن الدَّرجَتَينِ كما بيْنَ السَّمَاءِ والأَرْضِ » . رواهُ البخاريُّ .

ތަރިގ ގ صَّحَابي (ގަތަރ ﷺ الله ތޮށްޚުވެ ابو هريرة) ގ ކަތަކުން ތިރީގައި ލިޔެފައިވ.
ލަދަކަނަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ބުނެފައިވ. ލަދަކަނަވަރުން ތުއްތުވެގެންދ
اللهގ ދަނީގ ފިރިހެނ ލިޔެފައި ހުރަސް ކަތަރ ﷺ الله سبحانه وتعالى
ތަކުރާރުކުރަންޖެހ. ތަނ ކޮށް ލަދަކަނަވަރުގ ލަދުގ ބާރ ހިނ ފުރިހަމަކުރ.

1301- وعَن أبي سعيدٍ الخُدْرِيِّ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، أنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « مَنْ رضي بِاللَّهِ رَبًّا ، وبالإسْلامِ ديناً ، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولاً ، وَجَبت لَهُ الجَنَّةُ » فَعَجب لهَا أبو سَعيدٍ، فَقَال أعِدْها عَلَيَّ يا رَسولَ اللَّهِ فَأَعادَهَا عَلَيْهِ ، ثُمَّ قال : « وَأُخْرى يَرْفَعُ اللَّه بِها العَبْدَ مائةَ درَجةً في الجَنَّةِ ، ما بيْن كُلِّ دَرَجَتَين كَما بَين السَّماءِ والأَرْضِ » قال : وما هِي يا رسول اللَّه ؟ قال : « الجِهادُ في سبِيل اللَّه ، الجِهادُ في سَبيلِ اللَّهِ » . رواهُ مُسلمٌ .

ﷺ الله ތޮށްޚުވެ سعيدٍ الخُدْرِيّ ގ ކަތަކުން ތިރީގައި ލިޔެފައ. ލަދަކަނަވަރުން رَسُول اللَّهِ
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ބުނެފައިވ. الله ގ ލަދުގ ކަންތައ ދިގުލަދުވެގެންދ، ފިރިހެ
ތަކުރާރުކުރަންޖެހ مُحَمَّدٍ ﷺ ތަނ ކޮށް ލަދަކަނަވަރުގ ލަދުގ ފުރ ހުރ ބަދަލ
ލިބ. ގަދ (ގަތަރ) ގ خبر ގ ކަމަކ أبو سَعيد عجائب ކަމެއ. ތަނ ކޮށް
ފާހަގަކ. ﷺ اللهގ ތަކުރާރުކ. ތަނ ކޮށް ލަދަކަނަވަރ ތަނ ކޮށ
ފާހަގަކ. ގަތަރ ތަކުރާރުކ ކަމ ކަ ﷺ الله سبحانه وتعالى
ކަމ. ލަދަކަނަވަރ ﷺ ﷺ ﷺ

މާނަ: الله ރުހިވެވޮޑިގެންވާ أبو بَكْرِ بن أبي مُوسى الأشْعَرِيّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންގެ ބައްޕާފުޅު دشمنންގެ ކައިރީގައި ހުރެގެން ބު ބުނެފުޅުން އަޑުއިވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ސުވަރުގޭގެ ދޮރުތައްވަނީ ކަނޑިތަކުގެ ހިޔަނީގެ ދަށުގައެވެ. (އެބަހީ اللهގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަކުރާ މީހާއަށް ސުވަރުގެ ވަރަށް ކައިރިވެއެވެ.) އޭރުން ބޮޑުދެރަ ހާލުގައި ހުރި މީހަކު ... ތެދުވެ ބުންޏެވެ. ﷲ أبو موسى އެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވިދާޅުވިއެވެ حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިބާ އަޑު އަހައިފީމުތަ؟ (އެބަހީ) ވިދާޅުވިއެވެ. އާނއެކެވެ. އޭރުން އޭނާ އޭނާގެ އެކުވެރިންނަށް ދިމާލަށް އަނބުރާދިޔައެވެ. ދެން ބުނެފިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަށް ސަލާމް ކިޔަމެވެ. ދެން އޭނާ އޭނާގެ ކަނޑި އުރަ ... ދެން އޭނާ ކަނޑި ހިފައިގެން دشمنންނަށް ހަމަލާދީ ... ކުރަމުންގޮސް އެންމެ ފަހުން شهيد ވިއެވެ.

1303- وعن أبي عَبْسٍ عبدِ الرَّحمنِ بْنِ جُبَيْرٍ ، رضي اللَّه عنهُ قال : قَال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ما اغْبَرَّتْ قدَما عَبْدٍ في سبيلِ اللَّه فتَمسَّه النَّارُ » . رواهُ البخاري .

މާނަ: الله ރުހިވެވޮޑިގެންވާ ابو عَبْس عبدِ الرَّحمنِ بْنِ جُبَيْر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. اللهގެ މަގުގައި ނިކަމެތިވުން އަޅާއެއްގެ ފައިތިލަފައިގައި ހިރަފުސް ޖެހިއްޖެނަމަ ފަހެ އޭގައި އަލިފާން ނުހިފާ ހުއްޓެވެ.

1304- وَعَنْ أبي هُرَيْرَةَ ، رضي اللَّه عنهُ ، قَالَ : قَال رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا يلجُ النَّارَ رَجُلٌ بَكَى مِنْ خَشْيةِ اللَّهِ حتَّى يعُودَ اللَّبَن في الضَّرعِ ، وَلاَ يَجْتَمِعُ عَلَى عَبْدٍ غُبَارٌ في سبيل اللَّهِ ودخَان جهَنَّم » ، رواه الترمذيُّ وقال : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

މާނަ: الله ރުހިވެވޮޑިގެންވާ ابو هريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. اللهއަށް ބިރުވެތިވުމުން ރޮއި މީހާގެ ހަށިގަނޑުގައި (ނަރަކައިގެ) އަލިފާން ހިފާނީ ކިރުވެރިންގެ ކިރުގެރިގެ ނިރާގަދަވާ ކިރު އަނބުރާ ވަދެއްޖެ ދުވަހެކެވެ. محالކަމެކެވެ. (އެބަހީ ނުވާނެކަމެކެވެ.) އަދި އަޅާއެއްގެ ހަށިގަނޑުގައި اللهގެ މަގުގައި ނިކަމެތިވުން ބިހާ ހިރަފުސް އަދި ޖަހަންނަމުގެ އަލިފާނުގައި އެއްވެގެން ދުވާސް ނުވާނެކަމެވެ. ދަންނަވައެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ حديث މުޅި لا يلجُ النَّارَ رَجُلٌ بَكَى مِنْ خَشْيةِ اللَّهِ حتَّى يعُودَ اللَّبَن في

الضَّرع ގަދަށްކަމާ ބެހޭގޮތުން ދަރީ: اللهގެ ހިތްވަރުގަދަ ބަންދާ ފަދަ ފާފަ ކަމެއް ދަނީ، ކަލާނގެ ދަރިކަލުން ކަމަށް ބުނާ ބަޔަކު ދަންނަ ކަމަށް ބުނާ ކަމާ ގުޅިގެންނެވެ. ފާފަ ކަމެއް. ދިމާ محال(ބޭނުންވާ ކަމެއް) ކަމަށްވާ ކަމަށް ދަލީލުކުރާ ގޮތަށް. ދިގުދަ مثال ބަލާ. ދިގުދަ قرآن ގެ ވާހަކަ ދަންނަވައިދެއްވާ. ދެން ބުނާ ކަމަށް جِسِّ خَيَاط (ولا يدخلون الجنة حتى يلج الجمل في سم الخياط) ފާނާ ދަނީ ވިދާލާ ފާސްކުރާ ގޮތަށް ކަމަށް ބަލައި ބަލާ ކަމަށް ދައްކާ ކަމަށް ދައްކާ ކަމަށް ދައްކ

ړۣۿۅَرِيَسْ ڤۣڇۯۺْتَرِشْرَڈۏ. ﻫَﺮِ اللهَ دَڈَيَرِ خادمﻫَﺮْ ږَرَڤۣۿْـــَﺮِشْرَڈۏ. شْرَوَهَ اللهَ دَڈَيَرِ (ـــَﻮۣڰِ يَسَرْـْرَڈَ مقصد دَرِ) ڤۣڰَرَوَڇَرَ ﻫَسْرَسْ ږَحَڇۣۿْ ږَسۡءَۀَڈَڈَ.

1308- وعنْ أنسٍ ، رضي اللَّه عنْه ، أنَّ فَتىً مِن أسْلَمَ قال : يا رسول اللَّهِ إنِّي أُريد الغَزْو ولَيْس معِي ما أتَجَهَّزُ بِهِ ، قال : « ائتِ فُلاناً ، فَإنَّه قَد كانَ تَجَهَّزَ فَمَرِضَ » فأتاه فَقَال: إنَّ رسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُقْرِئَكَ السَّلامَ ويقولُ : أعطِنِي الذي تَجَهَّزتَ بِهِ ، قَالَ : يا فُلانَةُ، أعْطِيهِ، الذي كُنْتُ تَجَهَّزْتُ بِهِ ، ولا تَحْبِسين مِنْهُ شَيْئاً ، فوَاللَّهِ لا تَحْبِسي مِنْه شَيْئاً فَيُبارَكَ لَكِ فِيهِ . رواه مسلمٌ .

ڤۣۿْ اللهَ ﻫَﺮْﻫَـــْﺮَشْرَڈۏ أنس ڈَڤْۣرَڈَ بِﻫَﺮِسْ ﻫِڤۣۿَڈَيَسْرَڈَڤۣ. ږَرَبَﻫَﺮَوَﻫَﺮْسْ ﻫَـــْﺮَڈْ قبيلة ڈَ ڇۣۿَۅَﻫَﺮْ ڤۣسْرَشْرِۏۣڈَڤۣ. ﻫَّ اللهَ ﻫَﺮَـــْﻮۣڤۣڈَڤۣ. ږَرَبَﻫَﺮَوَﻫَﺮْسْ ﻫِۏَسْﻫَسْ ږَﺮَڈۏۣڤۣڈَﻫَﺮْسْ شْرَبَﻫَۏَسْ ۿَۿْرَڈَسْ. (ﻫَږَرَڈَـــْ) ﻫِۏَسْﻫَسَڈَ ﻫَۏَڈَيَرِ ﻫَۏۣۿَﻫَﺮْسْ ۿَۿْرَسْۏۣ ﻫَﻫْۏَـــْ ﻫَﻫْڰَۏَسْرَڈَڤۣ. حديث ﻫَﺮْڇَﻫْۏِۏَڈَڤۣ. ﻫِۏۣ ڇۣۏَسْرِ ڇۣږَﻫْڈَ ڈَۏَسْ ڤۣږَڈَۏ. ږَرَبَﻫَﺮَوَﻫَﺮْسْ ﻫَۿْ ږَسْ ږَسۡڈۏۣڤۣڈَﻫَﺮْسْ ﻫَﻫْۏۣۿَﻫَﺮْڇَۏۣﻫَﺮِوَﻫَسۡرَسْ ﻫَڇۣږَۏۣڤۣڈَڤۣ. ڤۣږَ ﻫَڇۣۏۣۿَۿْ ﻫَۿَﻫَﺮْڇَﻫَﺮْڈَ ڈَۏَسْ ڤۣږَﻫَڈَڤۣ. ﻫَﻫَﺮْڇَۏۣڤۣ ۿَۿْرَسْۏۣڤۣ. ږَرَبَﻫَﺮَوَﻫَﺮْسْ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻫِۏَّﻫَﺮْسْ ږَۏَۏۣڤۣ ۏِڤۣڤۣڇۣۏۣڈَڤۣ. ﻫَﺮِ ﻫَږَﻫَڰۣڤۣۿْ ۏِڤۣڤۣڇۣۏۣڰۣۿْۏِۏَڈَڤۣ. ﻫِۏَّ ږَسۡڈۏۣڤۣڈَﻫَﺮْسْ ﻫَﻫْۏۣۿَﻫَﺮْڇَۏۣۿْسْ ڤۣږَﻫَڤۣﻫَﺮِڤۣ ﻫَۏَﻫَﺮِ ﻫِۏَسْﻫَسْ ﻫَﺮْسْ ڤۣږَڈَڤۣ. ﻫَږَسۡڤۣ (ﻫَّسْ) ﻫَّﻫَسۡرَ ﻫَﺮْسْرَسْﻫَسْﻫَسْﻫَﺮْسْ ڇۣۏِڈَڤۣ. ﻫَّ ڇۣۏۣسْرِ ڇۣږَڈَڤۣ. ﻫِۏَسْﻫَسْ ږَسۡڈۏۣڤۣڈَﻫَﺮْسْ ﻫِۿَﻫَﺮْڈَسْ ﻫَﻫْۏۣۿَﻫَﺮْڇَۏۣﻫَﺮِوَﻫَ ږَڇۣږَ ﻫَﻫْڰَۏَ ڇۣږَﻫَڈِ ږَوَۏَ ﻫَﺮْڇَﻫَﺮْڈَ. ڤۣږَ ۏَۏۣ ڤۣۿْ اللهَ ڇَسْرَڤۣږِ ڇۣۿَﻫَﺮْڈَڤۣ. ږَسۡﻫَۏَڇۣڰَ ﻫَڈِسْ ﻫَﻫْۏَـــْ ﻫَﻫْڰَۏَ ﻫَۏَڇۣږِ شْرَۏَۿْۏَڰَۏَڤۣ. ﻫَږَسْ ږَڤَﻫَڈِږِسَرَ ﻫَڰَۏَ اللهَ سبحانه وتعالي ﻫَڇَﻫَږَّﻫَۏَۿْ شْرَڇَۏَۿْۏَڰَۏَسْ ﻫَڤۣږِڰَۏَڤۣ.

1309- وعن أبي سَعيدٍ الخُدْرِيِّ ، رضي اللَّهُ عنهُ ، أنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بَعثَ إلى بَني لِحيانَ ، فَقَالَ : « لِيَنْبَعِثْ مِنْ كُلِّ رجُلَيْنِ أحدَهُما ، والأَجْرُ بينَهُما » رواهُ مسلمٌ .

ڤۣۿْ اللهَ ﻫَﺮْﻫَـــْﺮَشْرَڈۏ أبو سَعيد الخُدْرِي ڈَ بِﻫَﺮِسْ ﻫِڤۣۿَڈَيَسْرَڈَڤۣ. ږَرَبَﻫَﺮَوَﻫَﺮْسْ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بنو لِحيانَ قبيلة ﻫَﺮْسْ ۿَۿَﺮَڈْ ڤۣسْﻫَۏَۿْۏَﻫَﺮْڇَﻫَﺮْ خبر ﻫِۏَۿْۏِۏَڈَڤۣ. ﻫِۏَﻫَﺮِﻫَﺮِڇۣﻫَﺮْسْ ﻫَﺮْسْرَڈَ ڤۣږِڇۣږَڈَ ﻫَﺮْڇَﻫَﺮْسْ ﻫَږَڈَ ﻫِږَڤۣﻫَﺮْ شْرَبَﻫَﺮْسْرَڈَڤۣ. ﻫَږَسْ ﻫَّڈَ ږَڤَﻫَﺮْ ﻫَږَڤۣ ڇۣږَﻫْۏَـــْ ږَږَږَﻫَۏَڈَڤۣ.

وفي روايةٍ لهُ : « لِيخْرُجْ مِنْ كُلِّ رجلين رجُلٌ » ثُمَّ قال لِلقاعِدِ : « أَيُّكُمْ خَلَفَ الخارج في أَهْلِهِ ومالِهِ بخَيْرٍ كان لهُ مِثْلُ نِصْفِ أَجرِ الخارِجِ » .

ތަކުރ ފުނޑުގެ ތެރެއަށް ދާކަށެވެ. ކަންތައް ފާހަގަކުރަންވީ ތަނަކަށް ވަދެ ކަންތައް ކުރުމަށް ދަސްކުރުން. ތަކުރ ފުނޑުގެ ތެރެ ދާ ފަރާތުގެ ފަރާތުން ކުރަންވާ ކަންތައް ތަކެއް ކުރުމަށް ދަސްކުރުން. ތަކުރ ފުނޑުގެ ތެރެ ދާ ފަރާތުގެ ފަރާތުން ކުރަންވާ ކަންތައް ތަކެއް ކުރުމަށް ދަސްކުރުން. حديث ކުރުމަށް ދަސްކުރުން. ތަކުރ ފުނޑުގެ ތެރެ ދާ ފަރާތުގެ ފަރާތުން ކުރަންވާ ކަންތައް ތަކެއް ކުރުމަށް ދަސްކުރުން. ތަކުރ ފުނޑުގެ ތެރެ ދާ ފަރާތުގެ ފަރާތުން ކުރަންވާ ކަންތައް ތަކެއް ކުރުމަށް ދަސްކުރުން. ތަކުރ ފުނޑުގެ ތެރެ ދާ ފަރާތުގެ ފަރާތުން ކުރަންވާ ކަންތައް ތަކެއް ކުރުމަށް ދަސްކުރުން.

1310- وعنِ البراءِ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، قال : أتى النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، رجلٌ مقنَّعٌ بِالحدِيدِ ، فَقال : يا رَسُول اللَّهِ أُقَاتِلُ أَوْ أُسْلِمُ ؟ فقَال : « أَسْلِمْ ، ثُمَّ قاتِلْ » فَأسْلَم ، ثُمَّ قَاتَلَ فَقُتِلَ، فقال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « عمِل قَلِيلاً وَأُجِر كَثيراً » . متفقٌ عليهِ ، وهذا لفظُ البخاري .

ﷲ ތަކުރ ފުނޑުގެ البراءِ ގެ ކަންތައް ކުރުމަށް ދަސްކުރުން. ވަޑައިގެންވުން. nبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތަކުރ ފުނޑުގެ ފަހަރުގައި ތަކުރ ފުނޑުގެ ތެރެ ދާ ފަރާތުގެ ފަރާތުން ކުރަންވާ ކަންތައް ތަކެއް ކުރުމަށް ދަސްކުރުން. ﷲ ގެ ތަކުރ ފުނޑުގެ ތެރެ ދާ ފަރާތުގެ ފަރާތުން ކުރަންވާ ކަންތައް ތަކެއް ކުރުމަށް ދަސްކުރުން؟ ތަކުރ ފުނޑުގެ ތެރެ ދާ ފަރާތުގެ ފަރާތުން ކުރަންވާ ކަންތައް ތަކެއް ކުރުމަށް ދަސްކުރުން؟ ފަހަރު ތަކުރ ފުނޑުގެ ތެރެ ދާ ފަރާތުގެ ފަރާތުން ކުރަންވާ ކަންތައް ތަކެއް ކުރުމަށް ދަސްކުރުން. حديث ކުރުމަށް ދަސްކުރުން. ތަކުރ ފުނޑުގެ ތެރެ ދާ ފަރާތުގެ ފަރާތުން ކުރަންވާ ކަންތައް ތަކެއް ކުރުމަށް ދަސްކުރުން. ފަހަރު ތަކުރ ފުނޑުގެ ތެރެ ދާ ފަރާތުގެ ފަރާތުން ކުރަންވާ ކަންތައް ތަކެއް ކުރުމަށް ދަސްކުރުން.

ﭘﯔﯗﯔﯖﯕﯘﯕ) ﭘﯔﯗ ﯓﯔﯗﯖ قتل ﯞﯓﯕﯘ ﭘﯔﯙﯖﯗﯖ ﯦﯓﯙﯗﯔﯞﯓﯞ. ﯦﯓﯔ ﯦﯕﯙﯔﯖﯘ شهيد ﯞﯖﯓﯔﯞﯔ ﯔﯗﯕﯗﯖ ﯓﯔﯙﯓﯔﯞﯔﯓﯔﯞ. ﯔﯓﯔ ﯦﯓﯔﯕﯘ ﭘﯔﯙﯓﯔﯞﯔﯓﯔﯞﯔ ﯞﯓﯕﯘ شهيدﯘﯔﯗﯔﯕﯘ ﯞﯔﯞﯓ ﯓﯞﯓﯗﯕﯘ ﯔﯔﯗﯔ ﯓﯔﯙﯔﯗﯔﯕﯘ.

1312- وعَنْ عبدِ اللَّهِ بنِ عَمرو بنِ العاص ، رضي اللَّه عنْهما ، أنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « يغْفِرُ اللَّه للشَّهيدِ كُلَّ شَيْءٍ إلاَّ الدَّيْنَ » رواه مسلمٌ .

وفي روايةٍ له : « القَتْلُ في سَبِيلِ اللَّهِ يُكفِّرُ كُلَّ شَيءٍ إلاَّ الدَّيْن » .

ﯓﯔﯕ الله ﯦﯓﯔﯞﯓﯔﯙﯔﯕﯘﯕ ﯓﯦﯘﯔﯙﯔﯕﯘﯕ عبدِ اللَّهِ بنِ عَمرو بنِ العاص ﯓ ﯤﯞﯔﯕ ﭘﯔﯙﯓﯓﯔﯕﯘﯓﯦﯓﯔ. ﯔﯓﯔﯕﯓﯔﯞﯓﯕ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﯓﯔﯕﯘﯔﯗﯦﯓﯔ. (الله ﯓ ﯓﯓﯔﯓ) شهيد ﯞﯘﯦﯓﯔﯗﯔ ﯓﯔﯞﯓﯔﯗ ﯔﯗﯕﯗﯖ ﯔﯔﯗﯔ ﯦﯓﯔﯕﯘ ﯓﯔﯕﯔ ﯔﯔﯗﯔﯕﯘ ﯓﯦﯘﯔﯙﯔﯗﯔﯦﯓﯔ.

ﯔﯓﯔ ﯦﯓﯔﯕﯘ ﭘﯔﯙﯓﯓﯔﯕﯘﯓﯦﯓﯔ ﯞﯓﯕﯘ. الله ﯓﯓﯔﯓ ﯓﯞﯓﯔﯗ قتل ﯞﯘﯦﯓﯔﯗﯔ ﯔﯗﯕﯗﯖ ﯔﯔﯗﯔ ﯦﯓﯔﯕﯘ ﯔﯔﯗﯔﯕﯘ ﯓﯦﯘﯔﯙﯔﯗﯔﯦﯓﯔ.

1313- وعَنْ أبي قتَادَةَ ، رضي اللَّه عَنْه ، أنَّ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَامَ فيهمْ فَذَكَرَ أنَّ الجِهادَ في سبِيلِ اللَّهِ ، وَالإيمانَ بِاللَّهِ ، أفْضَلُ الأعْمَال ، فَقَامَ رجُلٌ ، فَقَال : يا رَسُول اللَّهِ أَرأَيْتَ إنْ قُتِلْتُ في سبيلِ اللَّهِ أتُكَفَّرُ عنِّي خَطاياي ؟ فَقالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « نعمْ إنْ قُتِلت في سبيلِ اللَّهِ وَأَنْتَ صابِرٌ ، مُحْتسِبٌ مُقبلٌ غيْرُ مُدْبِرٍ » ثُمَّ قَال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «كَيْفَ قُلْتَ ؟ » قال : أَرأَيْتَ إنْ قُتِلْتُ في سبيل اللَّهِ أَتُكَفَّرُ عنِّي خَطَايَايَ ؟ فَقَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « نَعمْ وأَنْتَ صابِرٌ مُحْتَسِبٌ ، مُقْبلٌ غَيْرُ مُدْبِرٍ ، إلاَّ الدَّيْنَ ، فَإنَّ جِبْرِيلَ عليه السلامُ قال لي ذلكَ » . رواهُ مسلمٌ .

ﯓﯔﯕ الله ﯔﯘﯦﯓﯔﯗﯔﯕﯘﯕ أبو قتَادَةَ ﯞﯓﯔﯕﯓ ﯤﯞﯔﯕ ﭘﯔﯙﯓﯓﯔﯕﯘﯓﯦﯓﯔ. ﯔﯓﯔﯕﯓﯔﯞﯓﯕ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (اصحاب ﯓﯔﯕﯘﯔﯗﯦﯓﯔ) ﯔﯔﯗﯔﯕﯘ ﯔﯘﯦﯓﯔﯗﯔ ﯦﯓﯔﯕﯘﯔﯗﯦﯓﯔﯞﯓﯔ. ﯞﯓﯕ (ﯓ ﯓﯓﯔﯓ) حديث ﯓﯔﯕﯘﯔﯗﯦﯓﯔ. ﯔﯓﯔﯕﯓﯔﯞﯓﯕ الله ﯓﯓﯔﯓ ﯞﯓﯔﯕﯓ ﭘﯔﯙﯓﯓﯔﯕﯘﯓﯓﯔﯕ ﯔﯓﯔ الله ﯔﯔﯗﯔ ﯤﯙﯔﯗﯔﯓﯔﯕ عمل ﯞﯔﯕﯓ ﯦﯓﯔﯕﯘﯔﯗﯔ ﯔﯔﯗﯔﯕ ﯙﯦﯓﯔﯗﯔﯦﯓﯔﯞﯓ عمل. ﯞﯓﯕ ﯓﯓﯔﯓﯔﯕﯘ ﯦﯓﯔﯕﯘ ﯤﯔﯓﯔﯕﯔ ﯦﯓﯔﯕﯘﯔﯗﯔﯦﯓﯔ. ﯓﯔ الله ﯔﯔﯗﯔﯙﯓﯔﯕﯘ. ﯤﯓﯔﯗﯔﯓﯔﯕ الله ﯓﯓﯔﯓ ﯞﯓﯔﯕﯓ قتل ﯦﯓﯔﯕﯘﯓﯔﯕ ﯤﯓﯔﯗﯔﯓﯔﯕ ﯔﯔﯗﯔﯕﯘ ﯙﯦﯓﯔﯗﯔﯦﯓﯔ؟ ﯦﯓﯔﯙﯔﯕ ﯓﯓﯔﯓ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﯓﯔﯕﯘﯔﯗﯦﯓﯔ.

ދާ ﷺ ގެ ކުރިމަގުގައި قتلވެ ވެއްދުނު ކަލޭގެ ވަލީ ހަނި ގަނެ ﷺ ގެ ކުރިމަގުގައި ދެ ފަހަރު ދެ ފަހަރު ދެ ފަހަރު ﷺ ގެ ކުރިމަގުގައި ﷺ ގެ ކުރިމަގުގައި شهيد ވެ ﷺ ގެ ﷺ ގެ ﷺ ގ

فَإِنَّكَ مِنْ أهْلِهَا » فَأخْرج تَمَرَاتٍ مِنْ قَرَنِهِ ، فَجَعَل يَأْكُلُ منْهُنَّ، ثُمَّ قَال لَئِنْ أنَا حَيِيتُ حتى آكُل تَمَرَاتِي هذِهِ إنَّهَا لَحَيَاةٌ طَوِيلَةٌ ، فَرَمَى بِمَا مَعَهُ مَنَ التَّمْرِ . ثُمَّ قَاتَلَهُمْ حَتَّى قُتِلَ . رواهُ مسلمٌ .

މާތް الله ރުއްސުންދެއްވި أنس ގެފާނުގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އާއި އަޞްޙާބުގެފާނުގެ اصحاب ބޭކަލުން (ބަދުރު ހަނގުރާމައަށް) ނިކުމެ ވަޑައިގެންނެވުން مشركންނަށްވުރެ ކުރިން ބަދުރުގެ މައިދާނާއި އަރާ ހަމަކުރެއްވިއެވެ. އަދި (އެބަ ހަމަކުރީ) مشركން އައެވެ. ފަހެ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބޭކަލުންގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ބޭކަލަކު ތިމަންނާގެފާނަށް ވުރެ ކުރިން އެއްވެސް ކަމަކަށް އިސްވެ ނުދާށެވެ. ފަހެ (އިރާދަކުރާހެން) مشركން ކައިރިވިއެވެ. އެހިނދު رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބޭފުޅުން ސުވަރުގެ ފުޅާމިން އަވަސްވެގެންނުވެއެވެ. އެސުވަރުގެ ފުޅާމިން އުޑާއި ބިމާ އެއްވަރު ކަމަށް ވާހަކަދައްކަވައެވެ. ބުނު ވިދާޅުވިއެވެ. (އެހިނދު) މާތް الله ރުއްސުންދެއްވި عُمَيْرُ بنُ الحُمَامِ الأنْصَارِيُّ ވިދާޅުވިއެވެ. ޔާ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. އުޑު ބިމާއި އެއްވަރު ސުވަރުގެ ހުރޭތޯ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އާނއެކެވެ. ޢުމަރު ވިދާޅުވިއެވެ. بَخٍ بَخٍ (ދަންނަވައެވެ. މިލަފުޒަކީ عرب ބަހުގައި ދެކެވޭ ބޮޑުކަމާއި ތަޢުރީފުކުރުމުގައެވެ. އެބަހީ ގަދަރު ބޮޑުކަން ހާމަކުރުމުގައެވެ.) އެހިނދު رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އާދޭސްކުރަން އަހުއްސަވައިފިއެވެ. ތިބާގެ بَخٍ بَخٍގެ މުރާދަކީ ކޮބައި ހުއްޓެވެ؟ އާނ ދަންނަވައިފިއެވެ. ޔާ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. މާތް الله ގަސަމެވެ ހެވާއަށްޓަކައި ނޫނެވެ. ތިމަންނަ އެސުވަރުގެ އަހުލުވެރިޔަކަށް ވުމުގެ އުއްމީދު ނޫން އެހެން مقصد އެއް ނުވެއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިބާވަނީ އެސުވަރުގެ އަހުލުވެރިންގެ ތެރެއިންނެވެ. އެހިނދު ޢުމަރު ސުވަރުބަލިން ކަދުރުކާވެއް ނުނަގައިގެން އަރައިގަތެވެ. ކަދުރު ކެނބާ ދިޔަށެވެ. ތިމަންނަ ދިރިހުރެ މިކަދުރުކާފައި ނިމެންދެން ވާނަމަ ދެން ދިގުމުދަތެއް ލިބޭނެކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން ތިބާ އަތުގައި ހުރި ކަދުރުކާ އެއްލާލައްވައިފިއެވެ. ދެން مشركންނާއި ހަނގުރާމަކުރައްވަމުން ގޮސް އެންމެ ފަހުން شهيد ވެވަޑައިގެންފިއެވެ.

« القرَنَ » بفتح القاف والراءِ : هو جُعْبَةُ النُشَّابِ .

1316- وعنه قال : جاءَ ناسٌ إلى النبي صَلّى اللَّهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أنِ ابْعث معنَا رجالاً يُعَلِّمونَا القُرآنَ والسُّنَّةَ، فَبعثَ إلَيْهِم سبعِينَ رجلا مِنَ الأنْصارِ يُقَالُ لهُمُ : القُرَّاءُ ، فيهِم خَالي حرَامٌ ، يقرؤُون القُرآنَ ، ويتَدَارسُونَهُ باللَّيْلِ يتعلَّمُونَ ، وكانُوا بالنَّهار يجيئُونَ بالماءِ ، فَيَضعونهُ في المسجِدِ ، ويحْتَطِبُون فَيبيعُونه ، ويَشْتَرُونَ بِهِ الطَّعام لأهلِ الصُّفَّةِ ولِلفُقراءِ ، فبعثَهم النبي صَلّى اللهُ

عَلَيْهِ وسَلَّم ، فعرضوا لهم فقتلُوهُم قبل أنْ يبلُغُوا المكانَ ، فقالُوا : اللَّهُمَّ بلِّغ عنَّا نَبيَّنَا أَنَّا قَد لَقِينَاكَ فَرضِينَا عنْكَ ورضيت عَنا ، وأَتى رجُلٌ حراماً خالَ أنس مِنْ خَلْفِهِ ، فَطعنَهُ بِرُمحٍ حتى أنْفَذهُ ، فَقَال حرامٌ : فُزْتُ وربِّ الكَعْبةِ ، فقال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إنَّ إخْوانَكم قَد قُتِلُوا وإنهم قالُوا : اللَّهُمَّ بلِّغ عنَّا نبينا أَنَّا قَد لَقِيناكَ فَرضِينَا عنكَ ورضِيتَ عَنَّا » متفقٌ عليه، وهذا لفظ مسلم .

ތަނޑ ގެ صحابي (ބަހެއް ވެސް ދުވާ الله ގެ ދަރިވަރު أنس ގާ) ގެ ކަންތައް ތަކެއް ކިޔައިދެއެވެ. ވާހަކަ ދަންނަވަ (نجد ގައި ހުންނަ) نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތަކުރާރު ތަކެއް قُرآن ގައި حديث ކިޔާ ބަހުގައި ބުނެފައި ވާ ގޮތަށް ކަމަށް ވާ ގޮތަށް ކަމަށް ވާ ގޮތަށް ކަމަށް

رَحْمَتِهِ مِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِنْ شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا"

1317-وعنهُ قال : غَاب عَمِّي أنسُ بنُ النضْر رضي اللَّه عنْهُ عنِ قِتَالِ بدرٍ ، فقال : يا رسول اللَّه غِبتُ عن أوَّلِ قِتالٍ قاتَلتَ المشرِكِينَ ، لئِنِ اللَّه أشْهَدني قِتالَ المشرِكِينَ ليَرِينَّ اللَّه ما أَصنع . فلمَّا كانَ يومُ أحُدٍ انكشفَ المسلِمُونَ ، فقال : اللَّهُمَّ إنِّي أَعتَذِرُ إلَيك مِمَّا صنع هَؤُلاءِ يعْني أصْحابهُ وَأَبْرأُ إليكَ مِمَّا صنع هَؤُلاءِ يعني المشركينَ ثُمَّ تقدَّم فاستَقبلهُ سعدُ بنُ مُعاذٍ فقال : يا سعدُ بنَ مُعاذٍ الجنَّةُ وربِّ النَّضْرِ ، إنِّي أجِدُ رِيحَهَا مِن دونِ أُحدٍ ، قال سعدٌ : فما استَطعتُ يا رسول اللَّهِ مَا صنَع ، قال أنسٌ : فَوجدْنَا بِهِ بِضعاً وثَمانِينَ ضربةً بالسَّيفِ ، أوْ طَعنةَ برُمْحٍ أوْ رميةً بِسهمٍ ، ووجدناهُ قد قُتِلَ ومثَّلَ بِهِ المشرِكونَ ، فَما عرفَهُ أحدٌ إلا أُختُهُ ببنانِهِ . قال أنسٌ : كُنَّا نَرى أوْ نَظُنُّ أَنَّ هذِهِ الآيةَ نَزَلَتْ فِيهِ وفي أَشبَاهِهِ : { مِنَ المؤْمِنينَ رِجَالٌ صدقُوا ما عَاهَدوا اللَّه عليْهِ فَمِنْهُمْ منْ قَضَى نَحْبَهُ } إلى آخرهَا [الأحزاب : 23] .

متفقٌ عليه ، وقد سبَقَ في باب المجاهدة .

رَفِيعٌ هُ صحابي (هُمَيْرٍ حُمْ الله تَعَالَى عَنْهُ أنسىًحُّسْ) ىَ بِهَمِسْ عِحُّىًسْعُهُ. وِحَسْسَرَى ٱٱٱٱ حُمْالله تَعَالَى عَنْهُ أنسُ بنُ النضْر هَسْ هَقْتَرْ رَسَرىًحُّحَدِهَرِ هَدِعُعِمْعُدَى قُتِمَهْ ىَهْتَرْشَعُهُ. هُرىًسْبَرَحْسْ هُ صحابي قَرْسْرَعِهُ. هَّاللهىَ عَمْحُّ هُ. بَرَّىًحُّسْ مشركسْرِهِ تَبَعْهُعِ قُتِمَهَحَ رَسَرىًحُّحَدِهَرِ وِحَسْسَرَهَسْ حِوَسِرٍ هَدِعُعِمْرَعُعِقُهُ. سَرَحُعْ وِحَسْسَرَهَسْ هُ مشركسْرِهِ رَسَرىًحُّحَدْبَعْحَسْ قُتِمَهْ حِرِهِهْقَسَرَحَ وِحَسْسَ بَسْهَهْدْبَحُّسْ ٱٱ حُمْالله سبحانه وتعالى قُتْبَقَّرَعُعِىًسْسَرَهُ. قُتِ أُحُد رَسَرىًحُّحَ رِسرِي قُرَحَ قُتِمَهَحَ قُتِرَهْ حْسْعِرِحْسْ وِهْسْعِرِحُّرِعُىًسْ قِرِهْحْسْ قُتِ هْسْبَعُ. هُ الله حِرِحْسْسَرَسْ (هُمَيْرٍ حْسْعِرِحْسْسَرَسْ) حِتَعْحُسْ بَحْىً حَهْكَسْ رَحَبَسَرَهَسْ وِحَسْ هَىًّ سِرَّسَرَهَسْ هِهَ هِحُّرَسْ هْحَعْهْ قَرْسَرَهَحْ. هَمِرِ هُحِحْسْ (هُمَيْرٍ مشركسْ) تَبِرِ بَسْهَهْبَسْ وِحَسْسَ هَعِرِهَحُّىًسْعُهُ. قَسْ بَهِرِسْ قْرِهَعُهِرَىًهَعُ. قُتِ سعدُ بنُ مُعاذ هُ بَرَّىًحُّسَرَسْ استقبال تَبَعْهُعِ. هُرِسرقَ وِحُّقُعِ. هُ سعدُ بنُ مُعاذ هُ. النضْر قبيلة ىَ هَعِرِ هِحُّرَ رَسْرِحْ رَحُّبَسْرَهِرِ هَسَرْ. رَحَبَسَرَهَسْ حِ أحد قُرَعْهَرِهِ قَرَسْسْ هَعِرَحُّىًسْ هَسْ وِحَسْسَ هِ بَسْهَسْ تَبَرَ. سعدىًحُّسْ وِحُّقُعِ. هُ هَّاللهىَ عَمْحُّ. هُ صحابي تَبَعْهُعِهَعَبَسْ وِحَسْسَرَهَسْ بَرَ تَرَبَعْهُعِ. أنَسِىًحُّسْ وِحُّقُعِ. قُتِ وِحَسْسَرَسْ هُ صحابي ىَ رَسِبَرَسْ هَسْعِرَ هَسْهُعْ رَسَرِسْ بَسِعِىًّ

زخم ތަކެއް ލާންދެން زخمތަކެއް ލާންދެނެއް ފާނުގައި ދިއުމެވެ. އަދި ލަޝްކަރުން قتل ކުރެއްވުމަށް مشرك ކަލޭގެ صحابيން ކަލޭ ދެކެ ދުއްވާ ދުވަހު ކަލޭ ދެކެ صحابي

ڏهن الله تعالى عنها أنس ڪان رسول الله صلى الله عليه وسلم ڪان يأتي أم الرَّبيع بنْتَ البَرَاءِ نبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ڪ زيارة حارثةَ بنِ سُرَاقة ڪ ڏسڻ ڪيو. هوءَ حارثة جي ماءُ هئي. هن چيو ته اي الله جي نبي، توهان کي خبر آهي ته حارثة منهنجو پٽ آهي. جيڪڏهن هو جنت ۾ آهي (جيڪڏهن هو شهيد ٿيو) ته مان صبر ڪندس ۽ ثواب جي اميد رکندس. پر جيڪڏهن ٻيو ڪجهه ٿئي ته مان هن لاءِ تمام گهڻو روئندس. پوءِ هن چيو ته اي منهنجي پٽ جي ماءُ، جنت ۾ ڪيتريون ئي جنتون آهن ۽ تنهنجو پٽ جنت جي اعليٰ درجي ۾ آهي. حديث بخاري ۾ آهي. هن حارثة ڪ ڏسڻ ڪيو. پوءِ نبي ڪريم صلي الله عليه وسلم فرمايو ته ملائڪن سندس جنازي کي پنهنجن پرن سان ڍڪي ڇڏيو آهي. (هي حديث شريف ابن ماجه ۾ آهي)

1320- وعَنْ جابر بن عبدِ اللَّهِ رضي اللَّه عنْهُما قال : جِيءَ بابي إلى النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قدْ مُثِّل بِهِ فَوُضعَ بَيْنَ يَديْه ، فَذَهَبْتُ أَكْشِفُ عنْ وجهِهِ فَنَهاني قَوْمٌ فقال النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ما زَالَتِ الملائِكَةُ تُظِلُّهُ بِأَجْنِحَتِها » . متفقٌ عليه .

ڏهن الله تعالى عنه جابر بن عبد الله ڪ بيان ڪيو ته جڏهن منهنجي پيءُ (شهيد ڪيو ويو) جنگ اُحد (مشرڪن) نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمڪ ڏسڻ ڪيو. هن جي نڪ ۽ ڪن ڪٽيا ويا هئا. هن جي جسم تي ڪيترائي زخم هئا. هن کي نبي ڪريم صلي الله عليه وسلم جي اڳيان رکيو ويو. مان ڪپڙو هٽائڻ لاءِ اڳتي وڌيس. ڪجهه ماڻهن مون کي روڪيو. نبي ڪريم صلي الله عليه وسلم فرمايو ته ملائڪ سندس جنازي کي پنهنجن پرن سان ڍڪي ڇڏيو آهي. (هي حديث شريف بخاري ۾ آهي)

1321- وعَنْ سهل بن حُنَيْفٍ رضي اللَّه عنهُ أنَّ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَنْ سأَلَ اللَّه تعالى الشَّهَادةَ بِصِدْقٍ بلَّغهُ منَازِلَ الشُّهَداءِ وإنْ ماتَ على فِراشِهِ » . رواه مسلم .

ڏهن الله تعالى عنه سهل بن حُنَيْف ڪ بيان ڪيو ته رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فرمايو ته جيڪو به شهيد ٿيڻ جي اميد سان الله کان دعا گهري ٿو

الله އަށް دعـــــاء ދަންނަވައިފިނަމަ އެމީހާ ބިސްތަރުމަތީ ނިޔާވި ކަމުގައިވިޔަސް މާތް الله ســبحانه وتعالى އެމީހަކު شهيدންގެ مقام އަށް ވާސިލުކުރައްވާނެއެވެ.

1322- وعنْ أنسٍ رضي اللَّه عنْهُ قال : قال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ طلَب الشَّهَادةَ صادِقاً أُعطيها ولو لم تُصِبْهُ » . رواه مسلم .

މާތް الله ރުއްސެވުންވުމެވި أنس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކު ތެދު ހިތުން شهيد ވުމުގެ ނަސީބު ލިބުމަށް އެދިފިނަމަ އެމީހަކު شهيد ނުވިކަމުގައިވިޔަސް އޭގެ ދަރަޖަ އެމީހަކަށް ދެއްވާނެއެވެ.

1323- وعَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّهُ عنهُ قال : قالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ما يَجِدُ الشَّهِيدُ مِن مَسِّ القتْلِ إلاَّ كما يجِدُ أحدُكُمْ مِنْ مسِّ القَرْصَةِ » رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

މާތް الله ރުއްސެވުންވުމެވި أَبو هُرَيْرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. شهيد މަރާލި قتل ވެގެންދާ ހިނދު ވޭނާ ގޮތުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ގައިގައި ހިންގަނޑު ކަނޑިފަ ވާވަރުގެ ތަދުއެއްސް ނުވެއެވެ.

1324- وعنْ عبْدِ اللَّهِ بن أبي أوْفَى رضي اللَّه عنْهُما أنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في بعضَ أيَّامِهِ التي لَقِي فِيهَا العدُوَّ انتَظر حتى مَالتِ الشَّمسُ ، ثُمَّ قام في النَّاس فقال : « أَيُّهَا النَّاسُ، لا تَتَمنَّوْا لِقَاءَ العدُوِّ ، وَسلُوا اللَّه العافِيةَ ، فإذا لقِيتُمُوهُم فَاصبِرُوا ، واعلَمُوا أنَّ الجَنَّةَ تَحْتَ ظِلالِ السُّيوفِ » ثم قال : « اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الكتاب ومُجرِيَ السَّحابِ ، وهَازِمَ الأَحْزَابِ اهْزِمهُم وانْصُرنَا علَيهِم » متفقٌ عليه .

މާތް الله އެދަރިކަލުންނާއި ބައްޕައާ ރުއްސެވުންވުމެވި عبْد اللَّهِ بن أبي أوْفَى ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެއްދުވަހަކު دشمنންގެ އިންތިޒާރުގައި ހުންނެވިއެވެ. އިރުވެ ހިރުން ގޮސް އިރުއޮއްސެވުމުގައެވެ. ދެން މީސްތަކުންނައި ދިމާލަށް ކޮޅަށްތެދުވެވިއެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަ ބައިމީހުން دشمنންނާއި ކޮޅަށްތެދުވުމަށް ނުއެދޭށެވެ. އަދި الله ގެ حضرتން (ދުނިޔެ އާއި اخرةގެ)عافية އަށް އެދޭށެވެ. (އަރާމާއި ކުރިއެރުމާ) ދެން ތިޔަ ބައިމީހުން އެބައިމީހުންނާއި ކޮޅަށްތެދުވެއްޖެނަމަ ދެން ސަބުރުކުރާށޭ. ދަންނާށޭ. ހަމަކަށަވަރުން ސުވަރުގެވަނީ ކަނޑިގެ ހިޔަނިގެ

ﻗﺮﺋﺎﻥ. (ﺇﻫﺎﺭ ﺑﻴﺮﻗﺮﺑﺎﻗﺮﺩﺋﺎﻥ.) ﻗﺮﺷ دعـــــــاء ﺑﺎﻏﺎﻭﺑﺎﻥ. ﺁ الله! ﺁ ﺋﺰﻫ ﻫﻮﺑﺎﺧﺎﻭ ﺑﺎﺭﺋﺮ! ﺁﺋﻮﺭﻫﻮﻩ ﺭﺷﻮﺋﻮﻫ ﺑﺎﺭﺋﺮ! ﺁﺋﺮﺷﻮﺑﺎﻫﻮﻩ ﻫﺎﺭﺑﺎﻫﻮﻩ ﺑﺎﺭﺋﺮ! ﺇﺋﺎﺭﺷ ﻫﺎﺭ ﺑﺎﻫﻮﻫﻮﺳﻘﻮ. ﻫﻮﺑ ﺇﺋﺎﺭﺷﻮ ﺩﻫﻜﻮﺷ ﻫﻮﺋﻮﺷﻮﺷ نصر ﻗﻮﻫﻮﺳﻘﻮ.

1325- وعن سهْلِ بنِ سعد رضي اللَّه عنْهُ قال : قال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ثِنْتانِ لا تُرَدَّانِ ، أوْ قَلَّمَا تُردَّانِ : الدُّعَاءُ عِنْد النِّدَاءِ وعِند البأْسِ حِينَ يُلْحِمُ بَعْضُهُم بَعضاً » .

رواه أبو داود بإسناد صحيح .

ﺟﻪ الله ﺗﺮﻫﺘﻮﺷﻮﺗﺮﻫﻮ سهْلِ بنِ سعد ﺋﻰﺋﺮﺷﻰ ﺑﺎﻫﺎﺭﺵ ﺑﺮﻭﻫﻮﺋﻮﺷﻮﻫﻮﻫﻮ. ﻭﻗﺮﺋﻮﻫﻮ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺑﺎﺋﺎﻫﻮﻫﻮ. ﻗﺮ ﻫﻮﻫﻮﻫﺎﺭ ﺑﺎﺋﺮﻕ دعاء ﻫﺎﻫﻮﻗﺮ ﺷﺮﺑﺎﺋﻮﻫﻮ. (ﺷﺮﻫﻮﻫ حديث ﺑﺎﺋﺎﻫﻮﺑﺎﻫﻮﺵ ﻫﻮﻫﻮ. ﻫﻮﺵ ﻫﻮﻗﺮ ﻫﺮﺋﺎﻫﻮﻫﺎﺭ ﺩﺷﺮﻫ ﻫﺎﻫﻮﻗﺮ ﺷﺮﺑﺎﺋﻮﻫﻮ.) ﻫﻮﻩ ﻫﻮﺷﺮﻯ ﻫﻮﻫﻮ ﺑﺎﺋﺮﻕ دعاء ﺭﻩ ﻫﺎﺭ ﺭﺳﺮﻯﺋﺮﻫﺎﺭ ﻫﻮﺑﺎﺭ ﻫﺮﺷﺮﺑﺎﺵ ﻫﺎﺭﻫﺎﺭﻯﺵﺵ ﻫﻮﻫﻮﺑﺎﺋﺮﻕ دعاء ﻫﻮﻫ.

1326- وعَنْ أنسٍ رضي اللَّه عنْهُ قال : كانَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذا غَزَا قال : « اللَّهُمَّ أنت عضُدِي ونَصِيري ، بِك أَجُولُ ، وبِك أصولُ ، وبِكَ أُقاتِل » رواهُ أبو داود ، والترمذيُّ وقال : حديثٌ حسنٌ .

ﺟﻪ الله ﺗﺮﻫﺘﻮﺷﻮﺗﺮﻫﻮ أنس ﺋﻰﺋﺮﺷﻰ ﺑﺎﻫﺎﺭﺵ ﺑﺮﻭﻫﻮﺋﻮﺷﻮﻫﻮﻫﻮ. ﻭﻗﺮﺋﻮﻫﻮ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَسِيْ ﺑﺎﻫﻮﻫﻮﺳﺮﻫ دعاء ﺑﺎﻫﻮﻫﻮﻫﻮ. ﺁ الله! ﺟﻪﺋﻰ ﺭﺟﻪﻫﻮﻫﻮﺑﻪﺭ ﻫﻪ ﻫﺎﺭﺋﺮﻯ. ﻫﻮﺑ ﻫﺎﺭﺋﺮﻯ ﻭﻰﻫﻮﺑﻪﺭ ﻫﻪﻫﺎﺭﺋﺮﻯ. ﻫﻪ ﻫﺎﺭﺋﺮﻯ حضرتﺵ ﺟﻪﺋﻰ ﻫﻪﺭ ﺟﻪﺑﻪﻫﺎﺭﻫﻮﻫﻮ. ﻫﻮﺑ ﻫﻪ ﻫﺎﺭﺋﺮﻯ ﻭﻰ ﺋﻰﺵﺵ ﺟﻪﺋﻰ ﺭﺳﺮﻯﺋﺮﻫ ﺑﺎﻫﺎﺭﺵ ﺋﻰﺋﺮﻫﻮﻫﻮ.

1327- وعَن أبي مُوسى ، رضي اللَّه عنْهُ ، أنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ إذا خَاف قوماً قال : اللَّهُمَّ إنَّا نَجعَلُك في نُحُورِهِم ، ونَعُوذُ بِكَ مِنْ شُرورِهِم » رواه أبو داود بإسناد صحيحٍ .

ﺟﻪ الله ﺗﺮﻫﺘﻮﺷﻮﺗﺮﻫﻮ أبو مُوسى ﻯ ﺑﺎﻫﺎﺭﺵ ﺑﺮﻭﻫﻮﺋﻮﺷﻮﻫﻮﻫﻮ. ﺋﻪﺋﺎﺋﻪﻫﻪﺵ نبيﻩ صلّى الله عليه وسلّم ﻫﻪﺭﺑﺎﻫﺎﺭﺑﺎ ﻫﻪﺵ ﺭﻩﻫﻪﻫﻮﻫﻮ. ﺁ الله! ﺋﻪﺑﻪﺋﻪﻫﻪﺵ ﻫﻪﻫﻪﺵ ﻫﻪ ﻫﺎﺭﺋﺮﻯ ﻭﻰﺋﺰﺵ ﻫﻪﻫﺎﺭﺟﻪﺷﻪﺭ ﺗﺒﺮﻫﻪﺷﻪﺵ. ﻫﻪﺭ ﻫﻪﻫﺎﺵ ﻫﻪ ﻫﺎﺭﺋﺮﻯ حضرةﺵ ﻫﻪﻫﺎﺭﺟﻪﺷﻰ ﺷﻪﻫﺎﺭﺋﻪﺵ ﺳﻪﻫﻪﻫﻮﺋﻪﺵ ﻫﺎﺭﺋﻪﻫﻮ.

1328- وعنْ ابنِ عُمَر ، رضي اللَّه عنهما ، أَنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « الخَيْلُ مَعْقُودٌ في نَوَاصِيَها الخَيرُ إلى يوْمِ القِيامَةِ » متفقٌ عليه .

ﷺ الله ئەقرەۋىرىدۇشىرىلار تەرجۈمىسىدە عبد الله بن عُمَر ئى ياخشىلار مۇئەييەنلەشتۈرگەن. رەسۇلۇلاھ نبيﷺ صلّى الله عليه وسلّم حديث ئېيتقان. ھەسەنلەرنى مۇئەييەنلەيدىغان قيامة كۈنى ئەجرى ئېلىنىدىغانلىقى ئۈچۈن.

1329- وعنْ عُرْوَةَ البَارِقِيِّ ، رضي اللَّه عنْهُ ، أَنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « الخَيْلُ مَعقُودٌ في نَواصِيهَا الخَيرُ إلى يوْمِ القِيامَةِ : الأَجرُ ، والمغنَمُ » . متفقٌ عليه .

ﷺ الله تەرجۈمىسىدە عُرْوَةَ البَارِقِيّ ئى ياخشىلار مۇئەييەنلەشتۈرگەن. رەسۇلۇلاھ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېيتقان. "ھەسەنلەر" ئۈچۈن مۇئەييەنلەيدىغانلىقى قِيامَة كۈنى ئەجرى ئېلىنىدىغان ئۈچۈن. ئۇنىڭ ثواب كۈنى غنيمة ئوخشاش.

1330- وعَنْ أبي هُرَيْرَةَ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، قالَ : قال رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « من احتَبَس فَرساً في سبيلِ اللَّهِ ، إيماناً بِاللَّهِ ، وتَصدِيقاً بِوعْدِهِ ، فإنَّ شِبَعهُ ورَيْهُ ورَوْثَهُ ، وبولَهُ في مِيزَانِهِ يومَ القِيامَةِ » رواه البخاريُّ .

ﷺ الله تەرجۈمىسىدە أَبو هُرَيْرَةَ ئى ياخشىلار مۇئەييەنلەشتۈرگەن. ۋەقىدىسى. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېيتقان. جەزرەت ئىسمىدىكى ئەر ئەيغەمبەرنىڭ وعد ئەرەپ ئوقۇرمەنلەر قبول ئىسمىدىكى ئەرنى اللهنىڭ خۇشىغا ئىگىلەش ئۈچۈن ئاتقان ئەر ئەيغەمبەرنىڭ ئۈچۈن ئۇ ئەجرى ۋە ئۇنىڭ ئۈچۈن ثواب ئەجرى ئى ئىسمىدىكى مِيزَانِ كۈنى قِيامَةِ ئوخشاش.

1331- وعنْ أبي مسْعُودٍ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، قال جاءَ رجُلٌ إلى النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِنَاقَةٍ مَخْطُومةٍ فقال : هذِهِ في سبيل اللَّهِ ، فقال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لكَ بِهَا يَومَ القِيامةِ سبعُمِائَةِ ناقَةٍ كُلُّها مخطُومةٌ » رواهُ مسلم .

ﷺ الله تەرجۈمىسىدە أَبو مسْعُود(البدري الانصاري) ئى ياخشىلار مۇئەييەنلەشتۈرگەن. ۋەقىدىسى. ئۇنىڭدىن ئەيغەمبەر نبيﷺ صلّى الله عليه وسلّم ئى ئەبۇبەكر ئۈچۈن ئۇچۇرلىغان قەدىمكى ئىسمى. ئۇ اللهنىڭ ئەلچىسى. ۋە قەدىمكى اللهنىڭ ئوخشاش قىلغان. ئۈچۈن رَسُول اللَّهِ

صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭގެ ބަދަލު قِيامَة ދުވަހުން ވިބާއަށް ހަތްސަތޭކަ ޤަދަރު ލިބޭނެއެވެ. އެއިން ކޮންމެ ޤަދަރެއްވެސް ވާނީ ޖަބަލެއް އެހާބޮޑުއެވެ.

1332– وعن أبي حمّادٍ ويُقال : أبو سُعاد ، ويُقالُ : أبو أَسدٍ ، ويقال : أبو عامِرٍ، ويقالُ : أبو عَمْرو ، ويقالُ : أبو الأسْودِ ، ويقال : أبو عَبْسٍ عُقْبةُ بنِ عامِرٍ الجُهَنيِّ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، قال : سمِعْتُ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَهُوَ عَلى المِنْبرِ ، يقولُ : «وَأَعِدُّوا لهُم ما استَطَعْتُم من قُوَّةٍ ، ألا إنَّ القُوَّةَ الرَّمْيُ ، ألا إنَّ القُوَّةَ الرَّمْيُ ، ألا إنَّ القُوَّةَ الرَّمْيُ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވި أبـو حمّـاد ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެބޭފުޅާގެ އަސްލު ކުނިޔަތަކީ أبـو سُـعاد ކަމަށްވެސް ބުނެވެއެވެ. އަދި أبـو أَسـد ކަމަށްވެސް ބުނެވެއެވެ. އަދި أبـو عـامِر ކަމަށްވެސް ބުނެވެއެވެ. އަދި أبـو عَمْـرو ކަމަށްވެސް ބުނެވެއެވެ. އަދި أبـو الأسْـودِ ކަމަށްވެސް ބުނެވެއެވެ. އަދި أبو عَبْس عُقْبةُ بنِ عامِر الجُهَنيِّ ކަމަށްވެސް ބުނެވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއިވިމެވެ. އެކަލޭގެފާނު ހުންނެވީ މިންބަރުމަތީގައެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެމީހުންނާއި (އެބަހީ مشـركންނާއި) ހަނގުރާމައަށް ކުޅަދާނަވާހާ ބާރު ތައްޔާރުކުރާށެވެ. ދަންނާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ބާރަކީ ކަޅަށި ވިދުމެވެ. ދަންނާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ބާރަކީ ކަޅަށި ވިދުމެވެ. މުސްލިމް ރިވާކުރެއްވިއެވެ.

1333– وعَنْهُ قال : سمِعْتُ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : « ستُفْتَحُ علَيكُم أَرضُونَ ، ويكفِيكُم اللَّه ، فَلا يعْجِزْ أَحَدُكُمْ أنْ يلْهُو بِأَسْهُمِهِ » رواه مسلم .

އަދި އެ صَـحَابي (އެބަހީ މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވި عُقْبـة بـنِ عـامِر) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއިވިމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބިންތަކެއް فَـتَحُ ކުރެވޭނެއެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى ގެ އެ نصـر ތިޔަބައިމީހުންނަށް (ދިފާޢުކުރުމުގެ ގޮތުން) ފުދޭނެއެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެއްވެސް މީހަކު ތިރީގެ ކަޅަށިން ކުޅިވަރު ކުރުމުން ފަހަތަށް ނުޖެހޭށެވެ.

1334– وعنهُ أَنَّهُ قال : قَال رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ عُلِّمَ الرَّمْيَ ثُمَّ تركَهُ ، فَلَيس مِنَّا، أوْ فقَد عَصى » رواه مسلم .

ތަނާ ގެ صَحَابِيّ (ރަސްގެ ފާ الله ތިމާގެ عُقْبَةُ بنِ عامِر) ގެ ކަނޑައެޅުމަށް ބަލާ ބަލާ ދެ ކަމެކެ. ފާ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ކަމެކެ. ފާ ކަމަށް ތިމާ ތިމާ ތިމާ

1337- وعَنْ عمْرو بنِ عبسَةَ ، رضي اللَّه عَنْهُ قال : سمِعتُ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، يقولُ: « منْ رَمَى بِسهمٍ في سبيلِ اللَّه فَهُو لَهُ عِدْلُ مُحَرَّرةٍ » .

رواهُ أبو داود ، والترمذي وقالا : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

ދާތް ﷲ ރުއްސުންވެވޮޑިގެންވާ عمرو بنِ عبسَةَ ގެފާނުގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ. އަނެއްކާވެސް حـديث ކުރެއްވިއެވެ. މިހެން ﷲގެ މަގުގައި ތިރިއްލެއްވުމަކީ އެއީ އަޑުގެ މިނިވަން ކުރުމާއި އެއްވަރު ވެގެންވާކަމެވެ.

1338- وعَن أبي يحيى خُريم بن فاتِكٍ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، قال : قال رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « مَنْ أَنْفَقَ نَفَقَةً في سبيلِ اللَّهِ كُتِبَ لَهُ سبْعُمِائِة ضِعفٍ » رواه الترمذي وقال : حديثٌ حَسَنٌ .

ދާތް ﷲ ރުއްސުންވެވޮޑިގެންވާ أَبو يحيى خُريم بن فاتِك ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـديث ކުރެއްވިއެވެ. މިހެން ﷲގެ މަގުގައި އެއްޗެއް ޚަރަދުކުރިމީހާއަށް އޭގެ ހަތްސަތޭކަ ގުނަ ދެވޭނެ ލިޔުއްވެއެވެ.

1339- وعنْ أبي سَعيدٍ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ما مِنْ عبدٍ يصومُ يوْماً في سبِيلِ اللَّهِ إلاَّ باعد اللَّه بِذلكَ اليوم وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سبْعِين خَرِيفاً » متفقٌ عليهِ .

ދާތް ﷲ ރުއްސުންވެވޮޑިގެންވާ أَبـو سَـعيد ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُـول اللَّهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިހެން ﷲގެ މަގުގައި އެންމެ ދުވަހަކު ރޯދަހިފިމީހާގެ އަނގޮތުގެ ބަދަލުގައި الله سـبحانه وتعـالى އޭނާގެ މޫނު ނަރަކައިން ހަތްދިހަ އަހަރު ދުރުމިނުން ދުރުކުރައްވައެވެ.

1340- وعنْ أبي أُمامةَ ، رضي اللَّه عنْهُ ، عَنِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قال : « مَنْ صامَ يَوْماً في سبيل اللَّهِ جَعَلَ اللَّه بينَهُ وَبيْنَ النَّارِ خَنْدَقاً كَمَا بيْن السَّماءِ والأرْضِ » رواهُ الترمذي وقال:حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

ދާތް ﷲ ރުއްސުންވެވޮޑިގެންވާ أَبو أُمامةَ، نبيُّ صلّى الله عليه وسلّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރައްވައެވެ. އަނެއްކާވެސް حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިހެން ﷲގެ މަގުގައި އެއްދުވަހު ރޯދަ ހިފިމީހާއާ الله سبحانه

وتعالى ﴿ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ۝ إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ ۖ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴾.

1341- وعنْ أبي هُريرة ، رضي اللَّه عنهُ ، قالَ : قال رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ ماتَ ولَمْ يَغْزُ ، وَلَمْ يُحَدِّثْ نَفْسَه بِغَزوٍ ، ماتَ عَلى شُعْبَةٍ مَنَ النِّفَاقِ » رواهُ مسلمٌ .

1342- وعَن جابرٍ ، رضي اللَّه عنْهُ ، قالَ : كنَّا مع النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، في غَزَاة فقال : «إنَّ بالمدينةِ لَرِجالاً ما سِرتُمْ مَسيراً ، وَلا قَطَعْتُمْ وادياً إلاَّ كانُوا معكُم ، حبَسهُمُ المرضُ».

1343- وعنْ أبي مُوسى ، رضي اللَّه عَنْهُ ، أَنَّ أعْرَابيّاً أَتى النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقَال : يا رسول اللَّه ، الرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلْمَغْنَمِ ، والرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُذْكَرَ ، والرَّجُلُ يُقاتِلُ ليُرى مكانُه؟

وفي روايةٍ : يُقاتلُ شَجاعَةً ويُقَاتِلُ حَمِيَّةً .

وفي رواية : ويُقاتلُ غَضَباً ، فَمَنْ في سبيل اللَّهِ ؟ فَقَالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ قَاتَلَ لتكُونَ كَلِمَةُ اللَّه هِيَ العُلْيا ، فَهُوَ في سبيلِ اللَّهِ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أبو مُوسى ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ފިރިހެނެއް މީހަކު
نبيُّ صلّى الله عليه وسلّم ގެ އަރިހަށް އައެވެ. ދެން އޭނާ ދަންނަވައިފިއެވެ. އޭ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ.
މީހަކު غنيمةގެ މުދާ ހޯދުމަށް ހަނގުރާމަ ކުރެއެވެ. އަދި މީހަކު ނަން އުފުލުމަށް
ހަނގުރާމަކުރެއެވެ. އަދި މީހަކު ކަމުދާނެކަން ދައްކުމަށް ހަނގުރާމަކުރެއެވެ. އެއިން ރިޔާއާއިގައި
ވެއެވެ. އޭނާ ދަންނަވައިފިއެވެ. އަދި ބައެއްމީހުން ހިތްވަރާއިކަމާއި ހަމަކާރުކަމުންބާރު އަދި ނަންބޮޑު
ވެއެއްސަބަބު ކިޔައިދޭތީކަމުންބާރު ހަނގުރާމަކުރާހެވެ. އަދި އެއަށް ރިވާތަބައިގައި ވެއެވެ. އޭނާ
ދަންނަވައިފިއެވެ. އަދި ބައެއްމީހުން އަންނަނިވި ރުޅިގެ ސަބަބުން ހަނގުރާމަ ކުރެއެވެ. ދެން
އެމީހުންގެ ތެރެއިން اللهގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަ ކުރާ މީހާއީ ކާކުހެއްޔެވެ؟ އެހިނދު حديث
ކުރައްވައިފިއެވެ. اللهގެ ބަސްފުޅު މަތިވެގެންދިއުމަށް ހަނގުރާމަކުރާމީހާ اللهގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަ ކުރާ
މީހާއެވެ.

1344- وعنْ عبد اللَّهِ بن عمرو بنِ العاص ، رضي اللَّه عنْهُما ، قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ما مِنْ غَازِيةٍ ، أوْ سَرِيَّةٍ تَغْزُو ، فَتَغْنمُ وتَسْلَم ، إلاَّ كانُوا قَدْ تعَجَّلُوا ثُلُثَيْ أَجورِهِم، ومَا مِنْ غازِيةٍ أوْ سرِيَّةٍ تُخْفِقُ وتُصابُ إلاَّ تَمَّ لَهم أُجورُهُمْ » رواهُ مسلمٌ .

މާތް الله އެދެބޭފުޅާ ރުހިވޮޑިގެންވި عبد اللَّهِ بن عمرو بنِ العاص ގެ ކިބައިން
ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. فوجއެއްގެ ބަޔަކު
ނުވަތަ لشكرއެއްގެ ބަޔަކު ހަނގުރާމަ ކުރުމަށްފަހު غنيمةގެ މުދާ ހޯދައިފި އަދި ސަލާމަތްވެއްޖެނަމަ
އެބަޔަކަށް އާޚިރަތުގައި ލިބޭނެ ސަވާބުގެ ތިންބައިކުޅަ ދެބައި ދުނިޔޭގައި ލިބިއްޖެއެވެ. ދެން
ލިބޭނީ ހަމައެކަނި ތިންބައިކުޅަ އެއްބައެވެ. އަދި فوجއެއްގެ ބަޔަކު ނުވަތަ لشكرއެއްގެ
މީހުން ހަނގުރާމަކޮށް ކުރިއެރުމެއް ނުލިބި ބަލިވެ އަދި މުސީބާތެއް ކުރިމަތިވެއްޖެ ބަޔަކަށް
އެބަޔަކަށް ލިބެންޖެހޭ ސަވާބު ފުރިހަމައަށް ލިބޭނެއެވެ.

1345- وعنْ أبي أُمامَةَ ، رضي اللَّه عنْهُ ، أنَّ رَجُلاً قالَ : يا رسولَ اللَّه ائذَن لي في السِّياحةِ . فَقالَ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إنَّ سِياحةَ أُمَّتي الجِهادُ في سبيلِ اللَّهِ ، عَزَّ وجلَّ » رواهُ أبو داود بإسناد جيِّد .

ﷺ الله ﻣﻪﺮﺤﻣ أبـو أُمامَـةَ ﻲﺿﺭ ﷲﺍ ﻪﻨﻋ ﻞﺋﺎﺳ ﻲﻓﻮﺘﻣ ﻥﺎﻛ. ﻪﻨﻣ ﷺ ﷲﺍ ﻝﻮﺳﺭ ﻊﻤﺳ ﻪﻧﺃ ﻪﻴﻠﻋ ﻖﻔﺘﻣ ﺚﻳﺪﺣ ﻲﻓ ﻚﻟﺫ ﺮﻛﺫ ﺎﻤﻛ ﻪﻴﻠﻋ ﻖﻔﺘﻣ ﺚﻳﺪﺣ ﻲﻓ ﻚﻟﺫ ﺮﻛﺫ ﺎﻤﻛ ﷲﺍ ﻝﻮﺳﺭ ﻊﻤﺳ ﻪﻧﺃ

1346- وعَنْ عبدِ اللَّهِ بن عَمْرو بن العاص ، رضي اللَّه عنهمَا ، عنِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال: « قَفْلَةٌ كَغَزْوَةٌ » .

رواهُ أبو داود بإسناد جيد .

« القَفلَةُ » : الرُّجُوعُ ، والمراد : الرُّجوعُ مِنَ الغزْوِ بعد فراغِهِ ، ومعناه : أَنه يُثابُ في رُجُوعِهِ بعد فراغِهِ مِنَ الغَزْوِ .

ﷺ الله ﻣﻪﺮﺤﻣ ﻮﻤﻋ ﻦﺑ ﻮﻤﻋ ﻦﺑ ﷲﺍ ﺪﺒﻋ ﻣﻪﺮﺤﻣ ﻲﻓ ﻪﻴﻠﻋ ﻖﻔﺘﻣ ﺚﻳﺪﺣ ﻲﻓ ﻚﻟﺫ ﺮﻛﺫ ﺎﻤﻛ ﻪﻴﻠﻋ ﻖﻔﺘﻣ ﺚﻳﺪﺣ ﻲﻓ ﻚﻟﺫ ﺮﻛﺫ ﺎﻤﻛ ﷲﺍ ﻝﻮﺳﺭ ﻊﻤﺳ ﻪﻧﺃ ﻪﻴﻠﻋ ﻖﻔﺘﻣ ﺚﻳﺪﺣ ﻲﻓ ﻚﻟﺫ ﺮﻛﺫ ﺎﻤﻛ ﷲﺍ ﻝﻮﺳﺭ ﻊﻤﺳ ﻪﻧﺃ

1347- وعن السائب بن يزيد و رضي اللَّه عنْهُ ، قالَ : لما قدِمَ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَنْ غَزوةِ تَبُوكَ تَلَقَّاه النَّاسُ ، فَتَلَقَّيْتُهُ مع الصِّبيانِ على ثَنِيَّةِ الوَداعِ . رواه أبو داود بإسناد صَحيحٍ بهذا اللفظ ، وَرَواه البخاريُّ قال : ذَهَبْنَا نتلقَّى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَعَ الصِّبيَانِ إلى ثَنِيَّةِ الوَداعِ .

ﷺ الله ﻣﻪﺮﺤﻣ ﺐﻳﺰﻳ ﻦﺑ ﺐﺋﺎﺴﻟﺍ ﻲﻓﻮﺘﻣ ﻥﺎﻛ. ﻪﻨﻣ ﷺ ﷲﺍ ﻝﻮﺳﺭ ﻊﻤﺳ ﻪﻧﺃ ﻪﻴﻠﻋ ﻖﻔﺘﻣ ﺚﻳﺪﺣ ﻲﻓ ﻚﻟﺫ ﺮﻛﺫ ﺎﻤﻛ ﻪﻴﻠﻋ ﻖﻔﺘﻣ ﺚﻳﺪﺣ ﻲﻓ ﻚﻟﺫ ﺮﻛﺫ ﺎﻤﻛ ﷲﺍ ﻝﻮﺳﺭ ﻊﻤﺳ ﻪﻧﺃ ﻪﻴﻠﻋ ﻖﻔﺘﻣ ﺚﻳﺪﺣ ﻲﻓ ﻚﻟﺫ ﺮﻛﺫ ﺎﻤﻛ ﷲﺍ ﻝﻮﺳﺭ ﻊﻤﺳ ﻪﻧﺃ ﻪﻴﻠﻋ ﻖﻔﺘﻣ ﺚﻳﺪﺣ ﻲﻓ ﻚﻟﺫ ﺮﻛﺫ ﺎﻤﻛ ﷲﺍ ﻝﻮﺳﺭ ﻊﻤﺳ ﻪﻧﺃ ﻪﻴﻠﻋ ﻖﻔﺘﻣ ﺚﻳﺪﺣ ﻲﻓ ﻚﻟﺫ ﺮﻛﺫ ﺎﻤﻛ ﷲﺍ ﻝﻮﺳﺭ ﻊﻤﺳ ﻪﻧﺃ

1348- وعَنْ أبي أُمَامَةَ ،رضي اللَّه عَنْهُ ، عَن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « مَنْ لم يغْزُ ، أَوْ يُجَهِّزْ غَازياً ، أَوْ يَخْلُفْ غَازياً في أَهْلِهِ بِخَيرٍ أصابَهُ اللَّه بِقَارِعةٍ قَبْلَ يوْمِ القِيامةِ » .

رواهُ أبو داود بإسناد صحيحٍ .

މާތް الله ރުއްސުންތެރިވި أبو أُمَامَةَ ، نبيُّ صلّى الله عليه وسلّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރައްވައިފައެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިފައެވެ. ޖިހާދުގެ ހަނދާނުގައި ނުކުތުމެ ނުވަތަ ޖިހާދަށް ހަނދާނުގައި ވިސްނައިވެސް ތައްޔާރުނުކުރާ މީހާ ނުވަތަ ގާޒީއެއް އެއްޗެހިން (އަލްގާޒީ) ހަނދާނުގައިވެސް ތައްޔާރުނުކުރާ ހުރެއްޖެމީހަކު قِيامَةِ ދުވަހު ކުރިން (އަޅާލި އެނގޭ ކަމުދުވަހު ކުރިން) (ބަޑުވެރިކަން) مصيبة އެއް މުދުވެރިކުރައްވާނެވެ.

1349- وعـنْ أنـس ، رضـي اللَّـه عنْـهُ ، أنَّ النـبي صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم قـال : « جاهِـدُوا المشـرِكِينَ بِـأَموالِكُمْ وأَنْفُسِـكُم وأَلسِنَتِكُم » . رواهُ أبو داود بإسناد صحيح .

މާތް الله ރުއްސުންތެރިވި أنسٍ ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبيُّ صلّى الله عليه وسلّم حديث ކުރައްވައިފައެވެ. مُشرِكُންނާއި ތިޔަބައިމީހުންގެ މުދަލުންނާއި ހަށިގަނޑުތަކުންނާއި ދުލުން ހަނގުރާމަ ކުރާށެވެ.

1350- وعَنْ أبي عَمْرو . ويقـالُ : أبو حكِيمٍ النُعْمَانِ بنِ مُقَرِّنٍ رضي اللَّه عنْهُ قال : شَهِدْتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذا لَمْ يقَاتِلْ مِنْ أوَّلِ النّهارِ أَخَّر القِتالَ حَتَّى تَزُولَ الشَّمْسُ ، وتَهُبَّ الرِّياحُ ، ويَنزِلَ النَّصْرُ .

رواهُ أبو داود ، والترمذي ، وقال : حديثٌ حَسَنٌ صحيحٌ .

މާތް الله ރުއްސުންތެރިވި أَبو عَمْـرو النُعْمَـانِ بـنِ مُقَـرِّن ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. މިކަލޭގެފާނުގެ ކުންޏަކީ أبو حكِيم ކަމުގައިވެސް ބުނެވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسـولَ اللَّه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم ގެ ހަމަޔާ ހުރެ ބިމަށްތަރ ދެކެނިމުވެ. އެކަލޭގެފާނު ދުވަހުގެ އިރުކޮޅުގައި ހަނގުރާމަ ނުފައްޓަވާނަމަ އިރު މެދުން ފިލުމަށް ހަނގުރާމަ ކުރެއްވުން ފަސްކުރައްވައެވެ. އަދި ވައި ހެޔޮ ގަދަވެގެންދެއެވެ. އަދި ކާމިޔާބު ނާޒިލު ވެއެވެ.

1351- وعـنْ أبي هريْـرَةَ رضـي اللَّه عنـهُ ، قـالَ : قـالَ رَسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَتَمَنَّـوْا لِقَـاءَ العَـدُوِّ ، فـإذا لَقيتُمُوهم ، فَاصْبِروا » متفق عليه .

ރަޟިﷲ ޢަންހުމާ ވެދިޔައީ أَبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންބަރިކަލުން دشمنންނާއި ކުރިމަތިލާފަދަ ނުޖެހޭތޯއެވެ. ފަހެ ތިމަންބަރިކަލުންނަށް އަމިއްލަ ކުރިމަތިލާ ހާލަތެއް ކުރިމަތިވިއެވެ.

1352- وعَنْهُ وعَنْ جابرٍ ، رضي اللَّه عَنْهُما ، أنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « الحَرْبُ خُدْعَةٌ» متفقٌ عليهِ .

އަދި މި صَّحَابي (އަބޫ ރަޟީ ﷲ ޢަންހުމާ ابـــــو هريـــــرة) އާއި އަދި ރަޟީ ﷲ ޢަންހުމާ جـابر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަނގުރާމައަކީ ނަބީ نبـيُّ صـلّى الله عليـه وسـلّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަނގުރާމައަކީ އޮޅުވާލުމެވެ.

235- باب بيان جماعة منَ الشهداء في ثواب الآخرة
ويغسلون ويُصَلَّى عليهم بخلاف القتيل في حرب الكفار

شهيدންގެ جماعةއެއް ހިމެނޭ ބަޔަކު މީހުންނަކީ އަކީ މީހުންނަށް آخرة ގައިވެސް ثواب އާއި ދެ شهيد ންނަށް ހިނގުމީހުންނާއި ހަނދުކުރަމާއި شهيد ވާ މީހުންނާއި خلاف އަށް ހިނގާ އަދި ކަލޭ ނަމާދުކުރެވޭ ކަމުގެ ބަޔާނުގައިވާ باب

1353- عنْ أبي هُرَيْرَةَ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، قالَ : قالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « الشُّهَدَاءُ خَمسَةٌ : المطعُونُ ، وَالمبْطُونُ ، والغَرِيقُ ، وَصَاحبُ الهَدْمِ وَالشَّهيدُ في سبيل اللَّه » متفقٌ عليهِ .

ރަޟީ ﷲ ޢަންހުމާ ވެދިޔައީ أَبـو هُريــــرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. شـــهيدން ފަސް ބައިކަމެވެ. ބަލިމަރުވެގެންވެއެވެ. އަދި طــــاعونބަލިޖެހިގެން މަރުވާ މީހާއާއި ބަނޑުގެ ބަލި ޖެހިގެން މަރުވާ މީހާއާއި غـــــرقވެގެން މަރުވާ މީހާއާއި އިމާރާތެއް ވެއްޓިގެން މަރުވާ މީހާ އާއި اللهގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރަމުންދާ މަރުވާ މީހާއެވެ.

1354- وعنهُ قالَ : قالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ما تَعُدُّونَ الشهداءَ فِيكُم ؟ قالُوا : يا رسُولِ اللَّهِ من قُتِل في سبيل اللَّه فَهُو شهيدٌ . قال : « إنَّ شُهَداءَ أُمَّتي إذاً لَقلِيلٌ ، » قالُوا: فَمنْ يا رسُول اللَّه ؟ قال : « منْ قُتِل في سبيلِ اللَّه فهُو شَهيدٌ ، ومنْ ماتَ في سبيل اللَّه فهُو شهيدٌ ، ومنْ ماتَ في الطَّاعُون فَهُو شَهيدٌ ، ومنْ ماتَ في البطنِ فَهُو شَهيدٌ، والغَريقُ شَهيدٌ » رواهُ مسلمٌ .

ތަކެ ތ صَّحَابي (ތަކެ ؓ ھُريرة أَبو) ގ ކަމަށ ތިއެވ ؓ ކ ؓ ؓ. ؓ ؓ ؓ ؓ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ؓ ؓ ؓ. ؓ ؓ ؓ ؓ

ވާނީ ޝهيدަކަށެވެ. އަދި ދިމާގެ ދީން حماية ކުރުމުގައި އުޅެނިކޮށް قتلވެއްޖެނަމަ ވެސް އޭނާ
ވާނީ ޝهيدަކަށެވެ. އަދި ދިމާގެ އާއިލާ حماية ކުރުމުގައި އުޅެނިކޮށް قتلވެއްޖެނަމަ ވެސް އޭނާ
ވާނީ شهيدަކަށެވެ.

1357- وعنْ أبي هُريرة ، رضي اللَّه عنْهُ ، قالَ : جاء رجُلٌ إلى رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقَال: يا رسول اللَّه أَرأَيت إنْ جاءَ رَجُلٌ يُرِيدُ أَخْذَ مالي ؟ قال : « فَلا تُعْطِهِ مالكَ » قال : أَرأَيْتَ إنْ قَاتلني ؟ قال : « قَاتِلْهُ » قال : أَرأَيت إن قَتلَني ؟ قال : « فَأنْت شَهيدٌ » قال : أَرأَيْتَ إنْ قَتَلْتُهُ ؟ قال : « هُوَ في النَّارِ » رواهُ مسلمٌ .

މާނަ: الله ރުޟާވެރިވާނދެވި أَبو هُريرة ގެ ރިވާޔަތުގައި ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އެއްފަހަރަކު ފިރިހެނަކު رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޒުރަތަށް ވަޑައިގެންނެވެ. އަދި ދެންނެވިއެވެ. ޔާ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. މީހަކު އައިސް ތިމަންގެ މުދާ ނަގަން ބޭނުންވެއްޖެނަމަ ކަލޭގެ ކިހިނެއް ފެނިވަޑައިގަނނެވީ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ތިބާގެ މުދާ އޭނާއަށް ނުދިނުމެވެ. އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. އޭނާ ތިމަންނާއާ ހަނގުރާމަކުރަން ފަށައިފިނަމަ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ އޭނާއާ ހަނގުރާމަކުރާށެވެ. އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. އޭނާ ތިމަންނަ قتلކޮށްފިނަމަ އެކަމުގެ حكم ކިހިނެއްތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެހިނދު ތިބާ ވާނީ شهيدަކަށެވެ. އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. ތިމަންނަ އޭނާ قتلވެއްޖެނަމަ އެކަމުގެ حكم ކިހިނެއްތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭނާ ވާނީ ނަރަކަވެރިއަކަށެވެ.

236- باب فضل العتق

އަޅުން މިނިވަންކުރުމުގެ މާތްކަން ބަޔާންކުރެވިގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى(البلد 11): { فلا اقتحم العقبة، وما أدراك ما العقبة؟ فك رقبة } الآية.

ފަހެ ދަތިކަން ހުރިމަގަށް އޭނާ ނުވަދެއެވެ. އަދި ކޮން އެއްޗެއް ކަލޭގެފާނަށް އެނގިވަޑައިގެންފީ؟ ދަތިކަން ހުރިމަގަކީ ކޮންކަމެއްކަން ކަލޭގެފާނަށް އަންގަވައިދެއްވީ ކޮންއެއްޗެއްތޯއެވެ؟ (އާޔަތް) އަޅަކު މިނިވަންކުރުމެވެ.

1358- وعنْ أبي هُريرَةَ ، رضي اللَّه عنهُ ، قال : قال لي رَسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ أَعْتَقَ رقَبةً مُسْلِمةً أَعْتَقَ اللَّه بِكُلِّ عُضْوٍ مِنْهُ عُضْواً مِنْهُ مِنَ النَّارِ حتى فَرْجَهُ بِفرجهِ » . متفقٌ عليهِ .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކު މުސްލިމު އަޅަކު މިނިވަން ކޮށްފިނަމަ الله سبحانه وتعالى އޭގެ ބަދަލުގައި އެއަޅާގެ ކޮންމެ ގުނަވަނަކާ އެމީހާގެ ގުނަވަނެއް ނަރަކައިން މިނިވަން ކުރައްވާނެއެވެ. އޭގެތެރެއިން އެންމެ ކުޑަ ގުނަވަނެއް އެއަޅާގެ فَرْج ގެ ބަދަލުގައި فَرْج ވެސް ހިމެނޭނެއެވެ.

1359- وعَنْ أبي ذَرٍّ ، رضي اللَّه عنهُ ، قالَ : قُلْتُ يا رسُولَ اللَّه ، أيُّ الأعْمالِ أفضَل ؟ قَال : « الإِيمانُ باللَّه ، والجِهادُ في سبيلِ اللَّه » قَالَ : قُلْتُ : أيُّ الرِّقَابِ أفْضَلُ ؟ قالَ : « أنْفَسُهَا عِنْد أَهْلِهَا ، وَأَكثَرُهَا ثَمَناً » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أَبو ذَرّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަން ދަންނަވާފީމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. އެންމެ މާތްވެގެންވަނީ ކޮން عمل އެއްތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله އަށް އީމާންވުމެވެ. أَبو ذَرّ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަން (އިތުރަށް) ދަންނަވާފީމެވެ. އެންމެ މާތް ވެގެންވަނީ ކޮންކަހަލަ އަޅަކު މިނިވަންކުރުން ހެއްޔެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވެރިންގެ ގާތުގައި އެންމެ ހަދިޔާކަމުގައި ބޮޑުވާ އަދި އެންމެ ބޮޑު އަގެއްގައި ވިކޭ އަޅުންނެވެ.

237- باب فضل الإِحْسَان إلى المملوك

ރަސްކަލުންނަށް إحسان ތެރިވުމުގެ މާތްކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى(النساء 36): { واعبدوا اللَّه ولا تشركوا به شيئاً، وبالوالدين إحساناً، وبذي القربى واليتامى والمساكين والجار ذي القربى والجار الجنب، الصاحب بالجنب، وابن السبيل، وما ملكت أيمانكم } .

ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި އެކަލާނގެއަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް شريك ނުކުރާށެވެ! އަދި މައިންބަފައިންނަށާއި، ގާތްތިމާގެ މީހުންނަށާއި، ޔަތީމުންނަށާއި، މިސްކީނުންނަށާއި، ގާތް އަވަށްޓެރިޔާއަށާއި، ދުރު އަވަށްޓެރިޔާއަށާއި، ކައިރި އެކުވެރިޔާއަށާއި، ދަތުރުވެރިޔާއަށާއި، ތިޔަބައިމީހުންގެ މިލްކުވެގެންވާ އަޅުންނަށް ހެޔޮކަން ހެދޭށެވެ.

1360- وعن المِعْرُور بن سُويْدٍ قالَ : رأَيْتُ أبا ذَرٍّ ، رضِيَ اللَّه عَنْهُ ، وعليهِ حُلَّةٌ ، وعَلى غُلامِهِ مِثْلُهَا ، فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذلك ، فَذكر أنَّه سَابَّ رَجُلاً على عهْدِ رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَعَيَّرَهُ بأُمِّهِ ، فَقَال النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إنَّك امْرُؤٌ فِيك جاهِلِيَّةٌ » : هُمْ إخْوانُكُمْ ، وخَولُكُمْ ، جعَلَهُمُ اللَّه تَحت أيدِيكُمْ ، فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحت يَدهِ فليُطعِمهُ مِمَّا يَأْكلُ ، وَلْيُلبِسْهُ مِمَّا يلبَسُ ، ولا تُكَلِّفُوهُم مَا يَغْلبُهُمْ ، فإن كَلَّفتُمُوهُم فَأَعِينُوهُم » ،متفقٌ عليه .

ﷺ الله رحمة ڤُمْرِ المِغْوَر بن سُوَيْد ئ بِهَمِسْ بِرِوَّيَسْمُرُمْرِ. وِقَّرْوِمْرُ. وِحَسْمَسَ (ڤُمْرُزَبَرَسْ) ﷺ الله ڤَمْرُسْمُرُمْرِ أَبو ذَرّ ڤَرْسِرُمْرُ. ڤُبِسَقَ ڤُ صحابي رُسْمُرِ ڤَرُيْءِسْمُرُ وْڤَرْسَبَرْمَوَبِرُسْمُرُ. بَقِ ڤُ صحابيئ بَرَبَسْ رُبِرِوُسْ ڤَرُيْءِڤُمْ بَرَبِرُسْمُرُ. ڤَرُ (ڤُ حَسْمِيَمْ ڤَرْسَڤَرِ) وِحَسْمَسَ ڤُ صحابي سْمَبِسْ ڤُ بَرَّ ڤُمِرُحَقَ سْوَّرُحْرْسْمِرُحَ. ڤُبِسَقَ ڤُمَّبَرَ بِهَبِڤَرْمِرُحَ.(وِقَّرْوِمْرُ.) (ڤُمْرُزَبَرَسْ) وِحَسْمَسَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمئ ڤَرَوَسْوَمْ ڤِرَسَّمِ ڤِرَّحَرْسْ ڤَرْيَّمَسَ ئَوِحَ. بَقِ ڤُرِحَّرْئ حَسْمَرَئ سَرْسْحَرِيْسْ بَرِءِرُمْمْ ڤُمْرُهْرِ ئَوِحَ. ڤُبِسَقَ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (وِحَسْمَسَرَسْ) حديث سْمَبِسْمُرِحَ. بَرَبَسَرَوَمْرَسْ وِهَّئ بَبِرَئَسِرِيَمِ وِحَسِ قَّبِرِحِمَسَ سْوِزَّمْبَسَ. ڤُمِ وِهَسَمِرِحَّبِرُسْئ اخْسْمُرَ. بَقِ وِهَسَمِرِحَّبِرُسْئ خادمسْمُرَ. الله ڤُسَمِرِحَّبِرُسْ حُرْمُرَ وِهَسَمِرِحَّبِرُسْئ هَحُرْئ ڤَرْبَرَمَ. ڤَرُ ڤُحَّبِرُمَئ هَحُرْئ ڤَرْبَرَمِ اخْبَسَ هَمْقَ حَّبِرُ، ڤُحَّبِرُ بَمِبَرَڤَرَ ڤُمْكَبَسْ سَّسْڤَّبَرَ. بَقِ ڤُحَّبِرُ حَرِمْڤَّ ڤُمْكَبَسْ حَّسْڤَّبَرَ. بَقِ ڤُحَّبِرُسْبَسْ سْبَئڤَبَرَئَسْڤَرَ بَسْبَرَ ڤُحَّبِرُسْسَّمِ هَمِرَئِمِحَّ. ڤَرُ ڤُبَرَبَسْ سْبَرَبَّبَرَ. بَقِ ڤُحَّبِرُسْسَّمِ بَرَّحَّ سْبَرَبَّبَرَ. ڤَرُ ڤُبَرَبَسْ بَحَمْ بَرَّحَرَسْمُرِحَّ ڤُحَّبِرُسْسَّمِ هَمِرَئِمِحَّ.

1361- وَعَنْ أبي هُرَيرَةَ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، عَن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : قالَ : إذا أَتى أحدَكم خَادِمُهُ بِطَعامِهِ ، فَإنْ لم يُجْلِسْهُ معهُ ، فَلْيُناولْهُ لُقمةً أوْ لُقمَتَيْنِ أوْ أُكلَةً أوْ أُكلَتَيْنِ ، فَإنَّهُ ولِيَ عِلاجهُ»رواه البخاري .

« الأُكلَةُ » بضم الهمزة : هِيَ اللُّقمَةُ .

ﷺ الله ڤَمْرُسْمُرُمْرِ أَبو هُرِيرة ، نبيﷺ صلّى الله عليه وسلّم ئ بَمِرُسْ بِرِوَّبَسْمُرِوِحَ. بَبَسَحَّئَوَّسْ حديث سْمَبِسْمُرِحَ. وِهَسَمِرِحَّبِرُسْئ هَحُرْمِسْ حِبَرُسْئ خادم بَرَ سَّبَسْمُرِ بَرِحَّبَرُسْ حُرِحَّبِرُسْئ بَبِرِمِبَرَسْ بَرِهَوَسْمَبِسْ ڤَرُ وِهَّئَبَرَ حُرْهَبِسْڤَرَحَ ڤَرُ ڤُبِسَ ڤُحَّبِرُسْ بَبِرِمِبَرَسْ بَرِهَوَسْمَبِسْ ڤَرُ وِهَّئَبَرَ ڤُحَّبِرُسْ بَحَمْ بَرَّحَ حُرَوَمَ ڤَرَبَوَحَئ سَّبَرِهَوِسَبَسْ ڤُحَّبِرُسْ ڤَرُسْمُرَ. ڤُبِسَقَ سْبَرَبَّبَرَ هَحُرْئ ڤُحَّبِرُسْ ڤُمَبَسْ هَمْهَّسْمُرَبَّبَرَحَ ڤُسَرَڤَرِهَوَسْبَسْ ڤُحَّبِرُسْسَّمِ هَمِرَئِمِحَّ.

238- باب فضل المملوك الذي يؤدي حقَّ اللهِ وحقَّ مواليهِ

اللهئ حقّهَمْ بَرَّمَّبَرَّبَرَّبَسْ وِحَّئ سَّبِرِحَّبِرَّئ حقّهَمْ بَرَّمَّبَرَّ بَرَحَّبِرَّئ حَّسْبَرَسْ هَمَّسْمُرَحَّبَرَّ باب

1362- عَن ابن عُمَرَ ، رضي اللَّه عَنْهُما ، أَنَّ رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : إنَّ العَبْد إذا نَصحَ لِسيِّدِهِ ، وَأَحْسَنَ عِبادةَ اللَّهِ ، فَلَهُ أَجْرُهُ مرَّتيْنِ » متفقٌ عليه .

މާނަ: الله އެދެބޭކަލުންނާ ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد اللَّهِ بن عمر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަޅާ އޭނާގެ ސާހިބު މީހާއަށް ވާޖިބުވާ އަދި الله އަށް އަޅުކަން ކުރުމުގައި އަޅުކަމުގެ شرط ތަކާއި އެއްގޮތަށް ފުރިހަމައަށް އަދާކުރާނަމަ ހަމަކަށަވަރުން އޭނާއަށް ދެ أَجْرُ ލިބިގެންވެއެވެ.

1363- وعَنْ أبي هُريرَةَ ، رضي اللَّه عنهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « للعبدِ المْمْلُوكِ المصْلح أَجْرَانِ » ، والَّذِي نَفسُ أبي هُرَيرَة بيَدِهِ لَوْلا الجهَادُ في سَبِيلِ اللَّهِ ، والحَجُّ، وبِرُّ أُمِّي ، لأحْببتُ أنْ أمُوتَ وأنَا مملوكٌ . متفقٌ عليهِ .

މާނަ: الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހެޔޮ مُصْلح އަޅުވެރިޔާގެ أَجْرُ ދެގުނައަށް އިތުރު ލިބޭނެއެވެ. أَبو هُريرة ވިދާޅުވިއެވެ. أَبو هُريرة ގެ ނަފްސު އޮތް އިލާހުގެ އަތްޕުޅުގައިވާ އިލާހުގެ ގަސަމުން ވެސް ކަށަވަރުވެގެން. اللهގެ މަގުގައި ޖިހާދު ކުރުމާއި حج ގެ އަޅުކަމާއި މަންމާފުޅަށް ހެޔޮކޮށް ހިތުމެއް ނުވާނަމަ ކަނޑައެޅިގެން މަމެން ޣުލާމަކު ކަމުގައިވެ މަރުވުމަށް ލޯބިވާނެއެވެ.

1364- وعَنْ أبي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ ، رضي اللَّه عنْهُ ، قال : قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «المْمْلُوكُ الذي يُحْسِنُ عِبَادَةَ رَبِّهِ ، وَيُؤَدِّي إلى سَيِّدِهِ الذي عليهِ مِنَ الحقِّ ، والنَّصِيحَةِ ، والطَّاعَةِ ، لهُ أجْرَانِ » رواهُ البخاريُّ .

މާނަ: الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو مُوسَى الأَشْعَرِيّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމާގެ ރައްބަށް ހެޔޮގޮތުގައި އަޅުކަން ކުރާ އަދި ތިމާގެ ސާހިބު މީހާގެ حق ތައް އަދާކުރާ އަދި ކިޔަމަންތެރިކަމާއެކު އަދާކުރާ އަދި ހެޔޮ نصيحة ތެރިވާނަމަ ދެ أَجْرُ ލިބިގެންވެއެވެ.

1365- وعَنْهُ قَالَ : قَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ثلاثةٌ لهُمْ أَجْرانِ : رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الكتاب آمن بنبيِّه وآمنَ بمُحَمدٍ ، والعَبْدُ المِمْلُوكُ إذا أدَّى حقَّ اللَّهِ ، وَحقَّ مَوَالِيهِ ، وَرَجُل كانَتْ لَهُ أَمةٌ فَأَدَّبَها فَأحْسَنَ تَأْدِيبَها ، وَعلَّمها فَأَحْسَنَ تَعْلِيمَها ، ثُمَّ أَعْتقَهَا فتَزَوَّجَهَا ، فَلَهُ أجْرَان » متفقٌ عَليهِ .

ތަކެ ތ صَـــحَابي (ރަސްކަ ލ ވެ ފ ައ ބ ު مُوسَـــى الأَشْـــعَرِيِّ) ގ ެ ކ ިއ ާ ތ ް ތ ަ ކ ެ ވ ެ ސ ް ގ ެ ން ދ ެ ވ ި ފ ަ ދ ެ ވ ެ ވ ި ދ ާ ރ ަ ވ ަ ކ ީ ކ ަ ށ ް ވ ަ ނ ަ ވ ަ ރ ު ވ ެ ވ ި ދ ާ ކ ަ ށ ް ވ ެ ވ ި ދ ާ ކ ަ ށ ް ވ ެ ވ ި ދ ާ ކ ަ ށ ް ވ ެ ވ ި ދ ާ ކ ަ ށ ް ވ ެ ވ ި ދ ާ ކ ަ ށ ް ވ ެ ވ ި ދ ާ ކ ަ ށ ް ވ ެ ވ ި ދ ާ ކ ަ ށ ް ވ ެ ވ ި ދ ާ ކ ަ ށ ް ވ ެ ވ ި ދ ާ ކ ަ ށ ް ވ ެ ވ ި ދ ާ ކ ަ ށ ް ވ ެ ވ ި ދ ާ ک ަ ށ ް ވ ެ ވ ި ދ ާ ک ަ ށ ް ވ ެ ވ ި ދ ާ ک

ތަނަވަސް ކަމުގެ އަހުލުވެރިން އަތުލުމާއި ދިނުމާއި މުދަލުނެގުމާއި ދަރަނިދިޔަމުދަލުގައި ފުރިހަމަކުރުމާ ގޮތް
ދިނުމާއި އަދި އުފުލި މިނުމާއި ކިރުމުގެ ބޮޑުކަން ބޭނުންކުރުމާ معا ف باب

قال اللَّه تعالى: { وما تفعلوا من خير فإن اللَّه به عليم } .

އަދި ތިޔަބޭފުޅުން ކުރާ ކޮންމެ ހެޔޮކަމެއް ހަމަކަށަވަރުން الله ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ.

وقال تعالى: { ويا قوم أوفوا المكيال والميزان بالقسط، ولا تبخسوا الناس أشياءهم } .

އޭ އަހަރެންގެ قوم ގެ މީހުންނޭވެ! ތިޔަބޭފުޅުން މިންވަރާއި، ކިރުން، عدلއަށް ފުރިހަމަ ކުރާށެވެ. އަދި މީސްތަކުންނަށް އެއުރެންގެ ތަކެތި އުނި ނުކުރާށެވެ!

وقال تعالى: { ويل للمطففين الذين إذا اكتالوا على الناس يستوفون، وإذا كالوهم أو وزنوهم يخسرون؛ ألا يظن أولئك أنهم مبعوثون ليوم عظيم. يوم يقوم الناس لرب العالمين } .

މިނިކިރުމުގައި އުނިކުރާ މީހުންނަށް، ގެއްލުމާއި ހަލާކު ހުއްޓެވެ. އެއުރެންނަކީ، އެހެންމީހުންގެ ކިބައިން މިންކުރަމަ، ނުވަތަ އެހެންމީހުންނަށް ކިރައިދޭއިރު، ގެއްލުންދޭ މީހުންނެވެ. ބޮޑުވެގެންވާ ދުވަހަކުން އެއުރެން ދިރުވާލެވޭނެކަމުގައި އެއުރެން يقين ނުކުރަނީ ހެއްޔެވެ؟ (އެއީ) عالمތަކުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ حضرة ގައި މީސްތަކުން قائمވެ ތިބޭނެ ދުވަހެވެ.

1367- وعَنْ أبي هُريرة ، رضِيَ اللَّه عنْهُ ، أَنَّ رجُلاً أتى النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يتَقاضَاهُ فَأَغْلَظَ لَهُ، فَهَمَّ بِهِ أَصْحابُهُ ، فَقَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « دعُوهُ فَإِنَّ لِصَاحِبِ الحَقِّ مقَالاً » ثُمَّ قَالَ : « أَعْطُوه سِنًّا مِثْلَ سِنِّهِ » قالوا : يا رسولَ اللَّهِ لا نَجِدُ إلاَّ أَمْثَل مِنْ سِنِّهِ ، قال : « أَعْطُوهُ فَإِنَّ خَيْرَكُم أَحْسنُكُمْ قَضَاءً » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސެވިގެންވާ أَبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެއަރިހަށް ފިރިހެނަކު އައެވެ. އަދި އޭނާގެ ދަރަނި ހޯދުމަށް އަޑުގަދަވެއެވެ. އަދި އެމީހާ އަޅާލައިދޭކަމުގައި ގޯސް ހަރުކަށިކަމާއެކު اختيارކުރިއެވެ. އެހިނދު أَصْحابُބޭކަލުން އެމީހާއަށް ގަސްދުކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭނާއަށް ހުއްދަ ދޫކޮށްލާށެވެ. އެހެނީ ހައްގުވެރިޔާއަށް ވާހަކަދެއްކުމުގެ حقّ ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި ހަމަ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭނާގެ ޖަމަލުގެ އުމުރުގެ ޖަމަލެއް ދޭށެވެ. ﷲގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންމެން އެއަށްވުރެ ރަނގަޅު އުމުރުގެ ޖަމަލެއް މެނުވީ ނުފެނެއެވެ. حديث

ކުށްވެދެއް. ތިމާ ތިމާގެ ތާއަތް ދާނުގަނެ ދެކެއްޖެ. ތިމާ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަމަ ހަ

1368- وعَنْ جابرٍ ، رضي اللَّه عنْهُ ، أن رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « رَحِم اللَّه رجُلا سَمْحاً إذا بَاع ، وَإذا اشْتَرى ، وَإذا اقْتَضىَ » . رواه البخاريُّ .

ؤ ﷺ ﷺ ﷺ

1371- وعَنْ أبي مسْعُودٍ البدْرِيِّ ، رضي اللَّه عنْهُ ، قَال : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «حُوسب رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ قبلكم فَلَمْ يُوجدْ لَهُ مِنَ الخَيْرِ شَيءٌ ، إلاَّ أَنَّهُ كَان يُخَالِطُ النَّاس ، وَكَانَ مُوسِراً ، وَكَانَ يأْمُرُ غِلْمَانَه أن يَتَجَاوَزُوا عن المعْسِر . قال اللَّه ، عزَّ وجَلَّ : « نَحْنُ أحقُّ بِذَلكَ مِنْهُ ، تَجاوَزُوا عَنْهُ » رواه مسلمٌ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أَبو مسْعُودٍ البدْرِي ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރީގެ އުޅުނު މީހުންގެ ތެރެއިން މީހެއްގެ ހިސާބު ބެއްލެވުނެވެ. އޭނާގެ ހެޔޮކަމެއް ނުފެނުނެވެ. ނަމަވެސް އޭނާއަކީ މީސްތަކުންނާ ވިޔަފާރިކުރާ މީހެކެވެ. އަދި ތަނަވަސް މީހެކެވެ. އޭނާ އޭނާގެ ނޯކަރުންނަށް އަމުރުކުރި ދަތި މީހުންނަށް معاف ކުރުމަށް އަމުރު ކުރެވެ. الله سبحانه وتعالى وحي ކުރެއްވިއެވެ. معاف ކުރުމަށް އޭނާއަށްވުރެ ތިމަން އިލާހު حقّ ވެރިވާނީ ތިމަން ބޮޑުވެގެންވެއެވެ. އޭނާއަށް معاف ކުރައްވާށެވެ.

1372- وعنْ حُذَيْفَةَ ، رضي اللَّه عنْهُ ، قَالَ : أُتِى اللَّه تَعالى بِعَبْد من عِبَادِهِ آتاهُ اللَّه مَالاً ، فَقَالَ لَهُ : ماذَا عمِلْتَ في الدُّنْيا ؟ قَالَ : وَلا يَكْتُمُونَ اللَّه حديثاً قَال : يَاربِّ آتَيْتَنِي مالَكَ فَكُنْتُ أُبايعُ النَّاسَ ، وَكانَ مِنْ خُلُقي الجواز ، فكُنْتُ أَتَيَسرُ عَلى الموسِرِ، وأُنْظِرُ المعْسِر . فَقَالَ اللَّه تَعَالى : « أَنَا أَحقُّ بذا مِنْكَ ، تجاوزُوا عَنْ عبْدِي » فقال عُقْبَةُ بنُ عامرٍ ، وأَبو مَسْعُودٍ الأنصاريُّ ، رَضِيَ اللَّه عنْهُما : هكذا سَمِعْنَاهُ مِنْ في رَسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم. رواهُ مسلمٌ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި حُذَيْفَةَ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. الله سبحانه وتعالي އިލާހުގެ އަޅުންގެ ތެރެއިން މުދާދެއްވި އަޅަކު ގެންނެވުނެވެ. ދެން އޭނާއަށް وحي ކުރެއްވިއެވެ. ދުނިޔޭގައި (އަމަލުކުރީ) ތިބާ ކޮންކަމެއް ހެދީ؟ ކިޔާ ވިދާޅުވިއެވެ. الله سبحانه وتعالي އަށް އެއްވެސް ކަމެއް ފޮރުވައެއްނުގަނެވޭނެއެވެ. އޭނާ ބުނެފިއެވެ. އޭރައްބުވައި ކަލޭގެފާނު އިލާހުގެ! އިބަ އިލާހު ދެއްވި މުދަލުން އިބަ އިލާހުގެ މުދާ ދެއްވިއެވެ. ދެން ތިމަން އަމަލުކުރީ މީސްތަކުންނާ ވިޔަފާރިކުރުމުގައެވެ. އަދި ތިމަންގެ އާދައަކީ މީސްތަކުންނާ ލުއިކަމާ ކުރު ކުރެވޭ. ދެން ދަތިކަމުގައި ވުމުގައި ލުއިކުރިން معاملات ކުރީމެވެ. އަދި فقيرންނަށް معاف ކުރީމެވެ. ދެން الله سبحانه وتعالي وحي ކުރެއްވިއެވެ. معاف ކުރުމަށް ތިބާއަށްވުރެ ތިމަންއިލާހު حقّ ވެރިވާނީ ތިމަން ބޮޑުވެގެންވެއެވެ. ތިމަން އިލާހުގެ އަޅާއަށް معاف ކުރާށެވެ. މާތް الله އެދެބޭކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވި عقبة بن عامر އާއި أَبو مَسْعُودٍ الانصاري

ދާރ ފުރަތަމަ ލިޔެވުނީ. ތިރީގައި رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތަނުގައި ދެ ދަރަޖަ ދައްކާފައި.

1373- وعنْ أبي هُريرَةَ ، رضي اللَّه عنْه ، قَالَ : قَالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « من أَنْظَر مُعْسِراً أَوْ وَضَعَ لَهُ ، أظلَّهُ اللَّه يَوْمَ القِيامَةِ تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِهِ يَوْمَ لا ظِلَّ إلاَّ ظِلُّهُ » .

رواهُ الترمذيُّ وقَال : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

ލިޔެވުނީ الله ތަރުޖަމާކުރި أبو هُريرة ގެ ކިތާބުން ލެއްވި ހަދީޘް. ފާހަގަ ކުރުން. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ތަނުގައި ދެ ދަރަޖަ ދިގުކޮށް ލިޔެވުނީ معاف ކިޔާ ތަނުގައި قِيَامَة ފުރަތަމަ الله سبحانه وتعالى ދިގުކޮށް ލިޔެވުނީ عَرْشِي ގެ ތަނުގައި ފުރަތަމަ ދާރ ދިގުކޮށް ލިޔެވުނީ ތަނުގައި ދެ ދަރަޖަ ދައްކާފައި.

1374 وعَنْ جابرٍ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، أنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، اشْتَرى مِنْهُ بَعِيراً ، فَوَزَنَ لَهُ، فَأَرْجَحَ متفقٌ عليه .

ލިޔެވުނީ الله ތަރުޖަމާކުރި جابر ގެ ކިތާބުން ލެއްވި ހަދީޘް. ހަމަހަމަވެގެން نبيﷺ صلّى الله عليه وسلّم ގެ صحابي ގެ ތެދުވެ (ތަރުތީބުން) ހުންނެވީ. ތަނުގައި ދަންނަ ފަދައިން ބަލާ ބަލާ ތަރުޖަމާ ކުރުން ދިގުކޮށް ލިޔެވުނީ.

1375- وعنْ أبي صَفْوَان سُوَيْدِ بنِ قَيْس ، رضي اللَّه عنهُ ، قَالَ : جَلَبْتُ أَنَا ومَخْرَمَةُ الْعبدِيُّ بَزًّا مِنْ هَجَر ، فَجاءَنَا النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَساومنَا بسراويلَ ، وَعِنْدِي وَزَّانٌ يزنُ بالأجْرِ ، فَقَالَ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لِلْوَزَّانِ : « زِنْ وَأَرْجِحْ » رواهُ أبو داودَ ، والترمذيُّ وقال : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

ލިޔެވުނީ الله ތަރުޖަމާކުރި أبو صَفْوَان سُوَيْدِ بنِ قَيْس ގެ ކިތާބުން ލެއްވި ހަދީޘް. ފާހަގަ ކުރުން. ތިރީގައި مَخْرَمَةُ الْعبدِيُّ ދާރ ފުރަތަމަ ކޮންމެ ކަލާ ތަނުގައި ދެ ދަރަޖަ ދައްކާފައި ލިޔެވުނީ. ދަންނަ ފަދައިން نبيﷺ صلّى الله عليه وسلّم ގެ ތަނުގައި ދެ ދަރަޖަ ދައްކާފައި. (ދާރ ފާހަގަ ކުރުން.) ތިރީގައި ދެ ދަރަޖަ ދައްކާ ތަނުގައި ދެ ދަރަޖަ ދައްކާފައި. ދާރ ދަރަޖަ

ތަފްސީރުތަކުގައި ބޭނުންކުރެވެ. ރަސްގެ نبيﷺ صلّى الله عليه وسلّم حديث ބަލައިގަނެ ކަމަށް ބުނެ ދަލީލު ކުރެވެ.

241- بابُ فضل العلم

قال اللَّه تعالى(طه 114): { وقل رب زدني علماً } .

ئۇلۇغ ئاللاھ مۇنداق دېگەن: «ئېيتقىنكى، ئى پروردىگارىم! مېنىڭ بىلىمىمنى زىيادە قىلغايسەن!» دېگىن!

وقال تعالى(الزمر 9): { قل هل يستوي الذين يعلمون والذين لا يعلمون } .

ئاللاھ تائالا مۇنداق دېگەن: «بىلىدىغانلار بىلمەيدىغانلار بىلەن باراۋەر بولامدۇ؟» دېگىن!

وقال تعالى(المجادلة 11): { يرفع اللَّه الذين آمنوا منكم والذين أوتوا العلم درجات } .

ئاللاھ سىلەردىن ئىمان ئېيتقانلارنى ۋە بىلىم بېرىلگەنلەرنى يۇقىرى دەرىجىلەرگە كۆتۈرىدۇ.

وقال تعالى(فاطر 28): { إنما يخشى اللَّه من عباده العلماء } .

ئاللاھ بەندىلىرىدىن پەقەت ئالىملارلا ئۇنىڭدىن قورقىدۇ.

1376- وعَنْ مُعاوِيةَ ، رضي اللَّه عنْهُ ، قال : قَال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ يُرِد اللَّه بِهِ خيْراً يُفَقِّهْهُ في الدِّينِ » متفقٌ عليه .

مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: رەسۇلۇللاھ ﷺ مۇنداق دېگەن: «ئاللاھ تائالا كىمگە ياخشىلىق قىلماقچى بولسا، ئۇنى دىندا پىقىھ قىلىدۇ» دېدى. ئاللاھ سۇبھانەھۇ ۋەتائالا بىلىم ئۆگىنىش بىلەن پەقەت ئالىملارلا شۇغۇللىنىدۇ دېگەن مەنىدە.

1377- وعنْ ابنِ مسْعُودٍ ، رضي اللَّه عنْه ، قَال : قَال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا حَسَد إلاَّ في اثْنَتَيْنِ : رَجُلٌ آتَاهُ اللَّه مَالاً فَسلَّطهُ عَلى هلَكَتِهِ في الحَقِّ ، ورَجُلٌ آتاهُ اللَّه الحِكْمَةَ فهُوَ يَقْضِي بِهَا ، وَيُعَلِّمُهَا » مُتَّفَقٌ عَليهِ .

والمرادُ بالحسدِ الْغِبْطَةُ ، وَهُوَ أنْ يتَمنَّى مثْلَهُ .

ڤُمْ الله ثَرْمْـشْرَثْمْرِ عبدِ اللَّه بـن مسْـعُودىَ ٮِرَهَرِسْ ٮِرِڤُىَىَسْرُهَىَ. وِڤَّرْثُوِهَىَ. رَسُـول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ٮُىَثَرْهُوِهَىَ. ڤَرَىَاحَهْىَ حَرْهَكَوْسْ ثَشْرٍ حسد ڠُىَرِڤُوْسْ رُرْهَرَڤُىَىَوْسْ شْرُڠَهَىَ. ڤَرِ الله سـبحانه وتعـالى ٮِرَىَرَوْسْ ڤُڤَّر ڤَرْهَڤُڤُوْسْ ڤَرِٮِّرَ ڤَرْهَڤَّرَڤُهَوْسْ حـــقّ ىَڤُهَىَرِ رُرَهَرَوْسَّرِڤُهَ (ڤَرْهَرَڤَر ٮِرَىَرَوْسْ ٮِڤَّڤُـوْسْ ڤُهْ ڤَرِڤُىَوْسْ) ڤَىَاحَهْىَ حَرْهَكَوْسْ ٮُوْسَّ حســد ڤَّرِ ڤَرِ الله سـبحانه وتعـالى ٮِرَىَرَوْسْ ٮِىَاحَوْ ڤَرْهَڤُڤُوْسْ ڤَرِٮِّرَ ڤَىَاحَهْىَرِڤُىَرِ سِرَّ ىَسِرْءَڤَىَرِ ڤَرِ ڤَ علـــم ڤَىَرْشْرِٮِّرْشَرَوْسْ ڤَسِرَىَوْسَرَرِ ڤَرْشْرَوْسَّرِڤُهَ (ڤَرْهَرَڤَر ٮِرَىَرَوْسْ ٮِڤَّڤُـوْسْ ڤُهْ ڤَرِڤُىَوْسْ) ڤَىَاحَهْىَ حَرْهَكَوْسْ ٮُوْسَّ حسدڤَىَ.

1378- وعَنْ أبي مُوسى ، رضي اللَّه عنْهُ ، قال : قَالَ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَثَلُ مَا بعثَنِي اللَّه بِهِ مِنَ الهُدى والْعِلْمِ كَمَثَل غَيْثٍ أصاب أرْضاً ، فَكَانَتْ مِنْهَا طَائفَةٌ طَيِّبَةٌ قَبِلَتِ الماءَ فَأَنْبَتَتِ الْكَلأَ ، وَالْعُشْب الْكَثِيرَ ، وَكَانَ مِنْهَا أجَادِبُ أمسَكَتِ الماءَ ، فَنَفَعَ اللَّه بِهَا النَّاسَ، فَشَرِبُوا مِنْهَا وَسَقَوْا وزَرَعُوا ، وأَصَاب طَائفَةً مِنْهَا أُخْرى إِنَّمَا هِي قِيعانٌ ، لا تُمْسِكُ مَاءً ، وتُنْبِتُ كَلأً ، فَذلكَ مثَلُ منْ فَقُهَ في دِينِ اللَّهِ ، وَنَفَعَهُ ما بَعَثَنِي اللَّه بِهِ فَعلِمَ وَعلَّمَ، وَمَثَلُ منْ لَمْ يَرْفَعْ بِذلكَ رأساً ، وَلَمْ يَقْبَلْ هُدَى اللَّهِ الَّذي أُرْسِلْتُ بِهِ » متفقٌ عليه.

ڤُمْ الله ثَرْمْـشْرَثْمْرِ أَبومُوسى ىَ ٮِرَهَرِسْ ٮِرِڤُىَىَسْرُهَىَ. وِڤَّرْثُوِهَىَ. نبي ڤَ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ٮُىَثَرْهُوِهَىَ. الله سبحانه وتعالى ٮِرَحَرْسَرَـــڤَّ مبعوث ٮُىَرَهَرْهَرِ ڤَرْهَرْهَرِ رِڤَّرَهَرِڤَّرِ علم ىَ ٮِـــرَرِٮِّ ٮِرْشَرَحَهْكَوْسْ ٮُرَّ ڤُڤَّ ىَسِرْءَهَىَ ٮِـــرَرِٮِّ. ڤَرِٮِّرَهَىَ ىَهَرَهْ ٮَرْشَرَهَسَرِٮِّ ىَرَسِرَىَ ٮَرْشَرَهَسْ ڤَرْهَرَهَسْ ڤَرِڠْسْ ىَرَرْشَرَىَرَسْ. ڤَرْشَرَىَوْسْ ڤَرِٮِّرَهَىَ ىَهَرَهْ ٮَرْشَرَهَسَرِٮِّ ىَرَسِرَىَ ٮَرْشَرَهَسْ ڤُڤَّ ىَرَرَىَرَسْ ڤَرِٮِّرَهَىَ. ڤَرِ ڤَرِٮِّرَهَىَ ىَهَرَهْ ٮَرْشَرَهَسَرِٮِّ ىَرَسِرَىَ ٮَرْشَرَهَسْ ڤُڤَّ ىَرَرَىَرَسْ ڤَرِٮِّرَهَىَ. ڤَرْشَرَىَوْسْ ڤَرِٮِّرَهَىَ ىَهَرَهْ ٮَرْشَرَهَسَرِٮِّ ىَرَسِرَىَ ٮَرْشَرَهَسْ ڤُڤَّ ىَرَرَىَرَسْ ڤَرِٮِّرَهَىَ. ڤَرِ الله سبحانه وتعالى ڤَرِڠْسْ ٮِـــرَرِٮِّ ٮِرْشَرَحَهْكَوْسْ حَرْشْرٍ ٮِرْشَرَحَرْىَرَهْرَهَىَ. ڤَرِ ٮِـــرَرِٮِّ ٮِرْشَرَحَهْكَوْسْ ڤَ ڤَرِڠْسْ ىَهَرِ ڤَرِ ڤَرْهَرْهَرِ ڤُهْسْرَهَىَرِ ڤَرِ ڤَرِسْرَىَرَهَىَ. ڤَرِ ڤَرِڠْسْ ىَهَرِ ڤَرْهَرْهَرِ ىَرَهَىَ. ڤَرْشَرَىَوْسْ ڤَرِڠْسْ ڤَرِ ڤَرِسْرَىَرَهَىَ. ڤَرْشَرَىَوْسْ ڤَرِٮِّرَهَىَ ىَهَرَهْ ٮَرْشَرَهَسَرِٮِّ ىَرَسِرَىَ ٮَرْشَرَهَسْ ڤُڤَّ ىَرَرَىَرَسْ ڤَرِٮِّرَهَىَ. ڤَرِ ڤَرِٮِّرَهَىَ ىَهَرَهْ ٮَرْشَرَهَسَرِٮِّ ىَرَسِرَىَ ٮَرْشَرَهَسْ ڤُڤَّ ىَرَرَىَرَسْ ڤَرِٮِّرَهَىَ. ڤَرِ الله سبحانه وتعالى ٮِرِشَرَىَ ٮِـــرَرِٮِّ ٮِرْشَرَحَهْكَوْسْ ڤَرْهَرَهَسَرِٮِّ ٮِرِشَرَىَ ٮِـــرَرِٮِّ. ڤَرِ الله سبحانه وتعالى ٮِرَحَرْسَرَـــڤَّ مبعوث ٮُىَرَهَرْهَرِ ىَرَهَىَرِ

ތެދުވެރިކަމާ ގުޅިގެން ކުރާ ތެދުވެރި ފަ ދިވެހިން ތަކެ ތެދުވެރިކަމުގައި ހުރެގެންދާ. ތަކެ ތެދުވެރިކަމުގައި ހުރުން ދުނިޔެ ދާ ދުވަހު ދާ ދުވަހު ދާ ދުވަހު

ރަޟީ الله ޢަންހު ރިވާކުރެއްވި أبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދީނީ علم ހާސިލް ކުރުމުގެ މަގުގައި ނިކުމެއްޖެ މީހަކަށް، އަޖުރުދެއްވަން الله سبحانه وتعالى ސުވަރުގެ އަށް ދިޔުމަށް މަގުފަހި ކޮށްދެއްވައެވެ.

1382- وَعَنهُ ، أيضاً ، رضي اللَّه عنه أنَّ رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « مَنْ دعا إلى هُدىً كانَ لهُ مِنَ الأجْر مِثلُ أُجورِ منْ تَبِعهُ لا ينْقُصُ ذلكَ من أُجُورِهِم شَيْئاً » رواهُ مسلمٌ.

އެއީ އެ صَحَابي (އަޞްޙާބީ ރަޟީ الله ޢަންހު ރިވާކުރެއްވި أبو هُريرة) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކު ހިދާޔަތުގެ މަގަށް دعوة ދިނުމަށް އެކަން قبول ކުރި މީހަކަށް ލިބޭ ثواب އެމީހަކަށް ލިބޭނެއެވެ. އަދި އެގޮތުން ثواب ލިބޭނީ ލިބޭމީހުން އެމީހުންގެ ثواب އިން އެއްވެސް އަދަދެއް އުނިވެގެން ނުވާނެއެވެ.

1383- وعنْهُ قال : قَالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إذا ماتَ ابْنُ آدَم انْقَطَع عَملُهُ إلاَّ مِنْ ثَلاثٍ : صَدقَةٍ جارية ، أوْ عِلمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ ، أوْ وَلدٍ صالحٍ يدْعُو لَهُ » رواهُ مسلمٌ .

އެއީ އެ صَـــحَابي (އަޞްޙާބީ ރަޟީ الله ޢަންހު ރިވާކުރެއްވި أَبــو هُريــــرة) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އާދަމުގެ ދަރިއަކު މަރުވުމުން ތިން ކަމެއް ފިޔަވައި އެމީހާގެ އެންމެހާ عملތައް ކެނޑިގެންދެއެވެ. އެއީ ހިނގާ ހިނގައި ދާނެ صَدقَة އެއްކަލަކުވެސް ހިނގައިދާނަމަ އެކަމުގެ ثوابއާއި އެމީހާ ދުނިޔެ ދޫކޮށް ދިޔަ علمއެއް ދުނިޔޭގައި ހިނގާނަމަ އެކަމުގެ ثواب އާއި އެމީހާގެ صالح ދަރިއަކު ހެޔޮގޮތުން އެދަރި އެމީހާއަށް ކުރާ دعاء އެވެ.

1384- وَعنْهُ قَالَ : سِمِعْتُ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « الدُّنْيَا ملْعُونَةٌ ، ملْعُونٌ ما فِيهَا، إلاَّ ذِكرَ اللَّه تَعَالى ، وما والاَهُ ، وعَالماً ، أوْ مُتَعلِّماً » رواهُ الترمذيُّ وقال : حديثٌ حسنٌ.

قولهُ « وَمَا وَالاهُ » أي : طاعةُ اللِّه .

އެއީ އެ صحَابي (އަޞްޙާބީ ރަޟީ الله ޢަންހު ރިވާކުރެއްވި أبو هُريرة) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. اللهއަށް ކުރާ ޒިކުރާއި އެއަށް ތަބާވާ ކަންކަމާއި އަދި ޢިލްމުވެރިޔާއި އަދި ޢިލްމު ހޯދާ މީހާއާއި އަދި

ﯩﺴﺮﻴﺴﺮﻤﺮﻣﺮ ﭽﺮﻣﺮ ﻫﺮﺭ ﯩﺴﺮﻴﺴﺮﭽﺮﺭ ﭤﺮﻫﺮﻭﺮ ﭤﺮﺳﺮﻣﺮﻣﺮ ﭤﺮﺳﺮﻣﺮﻴﺮﻭﺮﻫﺮ ﻫﺮﻴﺮﻭ ﻫﺮﺳﺮ لعنة ﺭﻣﺮﻭﺮﻴﺴﺮﺴﺮﻭ.

1385- وَعَنْ أنسٍ ، رضي اللَّه عنْهُ قالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَن خرَج في طَلَبِ العِلمِ ، فهو في سَبيلِ اللَّهِ حتى يرجِعَ » رواهُ التِرْمِذيُّ وقال : حديثٌ حَسنٌ .

ﺭﻣﻮ الله ﺗﺮﻣﺮﺴﻴﺴﺮﻣﺮﻭ أنس ﺋﻮﺭﺴﺮﻯ ﺑﺮﻫﻤﺮﺳﺮ ﺑﺮﻭﻮﻴﺴﺮﻭﻴﺮﻭ. ﻭﻮﺭﻮﻭﺮﻭ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺮﻴﺮﻣﺮﻭﺮﻭ. ﭽﺮﺮﺗﺮ علم ﺭﺳﺮﻴﺴﺮﺤﺮﺴﺮﻫﺮﺑﺮ ﺳﺮﺗﺮﻣﺮﻴﺮﺤﺮﺭ ﺭﺳﺮﺻﺮ ﺭﻣﺮﻭﺮﻴﺮﻣﺮﺤﺮﺳﺮ ﻭﺮﺳﺮﻭﺮﺳﺮ ﺭﺮﺭﺮ ﺭﻫﺮﺳﺮ الله ﺣﺮﺩﺮﻴﺮﻭ.

1386- وعَنْ أبي سَعيدٍ الخدْرِيِّ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، عَنْ رسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لَنْ يَشبَع مُؤمِنٌ مِنْ خَيْرٍ حتى يكون مُنْتَهَاهُ الجَنَّةَ » . رواهُ الترمذيُّ ، وقَالَ : حديثٌ حسنٌ .

ﺭﻣﻮ الله ﺗﺮﻣﺮﺴﻴﺴﺮﻣﺮﻭ أَبو سَعيد الخدْرِيّ ، نبيﷺ صلّى الله عليه وسلّم ﺋﻰ ﺭﻫﺮﺭﺴﺮ ﺑﺮﻭﻮﺗﺮﻣﺮﻭﻴﺮﻭ. ﺭﻫﺮﺋﻮﻮﺳﺮ ﺗﺮﻣﺮﻭﻴﺮﻭ. ﺭﻣﺮﻭﺴﻮ ﺗﺮﻣﺮﺤﺮﺳﺮ ﺭﻫﺮﺭﺮ علمﺳﺮ (ﻫﺮﺳﺮﻭ) ﺳﺮﻭﺮﻴﺴﺮﻣﺮﻭﻴﺮﻭ.(ﺭﻫﺮﺮﻭ ﻭﺮﻫﺮﺭﺮ ﺳﺮﻭﺮﺳﺮﻣﺮﻭﻴﺮﻭ.) ﺭﺳﺮﺮ ﻭﺮﺳﺮﻴﺴﻮ ﻫﺮﺳﺮ ﺳﻮﻴﺮﻰ ﺑﺮﻫﺮ ﺭﺮﺭﺮﺳﺮ ﺑﺮﺳﺮﻭﺮﺳﺮﻭﻴﺮﻭ.

1387- وعَنْ أبي أُمَامة ، رضي اللَّه عنْهُ ، أنَّ رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « فضْلُ الْعالِمِ على الْعابِدِ كَفَضْلي على أَدْنَاكُمْ » ثُمَّ قال : رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إنَّ اللَّه وملائِكَتَهُ وأَهْلَ السَّمواتِ والأرضِ حتَّى النَّمْلَةَ في جُحْرِهَا وحتى الحُوتَ لَيُصَلُّونَ عَلى مُعلِّمِي النَّاسِ الخَيْرْ» رواهُ الترمذي وقالَ : حَديثٌ حَسنٌ .

ﺭﻣﻮ الله ﺗﺮﻣﺮﺴﻴﺴﺮﻣﺮﻭ أَبو أُمَامة ﺋﻰ ﺑﺮﻫﻤﺮﺳﺮ ﺑﺮﻭﻮﺗﺮﻣﺮﻭﻴﺮﻭ. ﺭﺮﺭﺮﺭﺮﻭﺮﻣﺮﺳﺮ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺮﻴﺮﻣﺮﻭﺮﻭ. علم ﻭﺑﺮﻫﺮﻰ ﻭﻮﺳﺮﻳﺮ ﻫﺮﻭﻮﺑﺮﻫﺮﻰ ﺭﻫﺮﻣﺮﺳﺮ ﻭﺮﺳﺮﻳﺮ ﻭﺮﺳﺮﺭﺴﻮﻭﻰ ﻭﻮﺳﺮﻳﺮ ﻫﺮﻫﺮﻭﺮﺳﺮﻰ ﺭﻫﺮﺮ ﭽﺮﻰ ﺭﻫﺮﻣﺮﻭ ﻭﻮﺭﻭﺮﺑﺮﺳﺮﻭ. ﺭﻫﺮﺳﺮﻭﺮ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺮﻴﺮﻣﺮﻭﺮﻭ. ﺭﺮﺭﺮﺭﺮﻭﺮﻣﺮﺳﺮ الله ﺗﺮﻣﺮﺴﻮﻭﻰ ﺋﻰ ﺑﺮﻭﻮﻰ ﺭﻭﻮﺭﻰ ﺭﻭﻮﺭﻰ ﺭﻫﺮﺭ ﺭﺳﺮﻭﺮﻴﺮﺳﺮ ﺭﺮﺭﻭﺮﻴﺮﺳﺮ ﺭﻫﺮ ﺭﺳﺮﻭ ﺗﺮﻴﺮﻭﺮﻴﺮﺳﺮ ﺭﺳﺮ ﺭﺳﺮﻰ ﺗﺮﻴﺮﻰ ﻫﺮﺳﺮ ﺭﻫﺮﻴﺮﺳﺮﻭﺮﻭ ﺭﻫﺮﺭ ﺭﺳﺮﻭﺮﻴﺮﺳﺮﻭ (ﺭﺮﺳﺮﻭ ﺭﻫﺮﻴﺮﻰ) ﻫﺮﻴﺮﺳﺮ ﭽﺮﻮﺮﺳﺮﻭﺮﻳﺮﺳﺮ ﺭﺳﺮﻴﺴﺮﻣﺮﻭﺮﻣﺮ ﭽﺮﺮﺳﺮ ﺳﺮﺳﺮ رحمة ﺭﻣﺮﻭﺮﻳﺮ ﺋﺮﺭ دعاء ﺗﺮﻴﺮﻭﺮﻭ.

1388- وَعَنْ أبي الدَّرْداءِ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، قَال : سَمِعْتُ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، يقولُ: « منْ سلك طَريقاً يَبْتَغِي فِيهِ علْماً سهَّل اللَّه لَه طَريقاً إلى الجنةِ ، وَإنَّ الملائِكَةَ لَتَضَعُ أجْنِحتَهَا لِطالب الْعِلْمِ رِضاً بِما يَصْنَعُ ، وَإنَّ الْعالِمِ لَيَسْتَغْفِرُ لَهُ منْ في السَّمَواتِ ومنْ في الأرْضِ حتَّى الحِيتانُ في الماءِ ، وفَضْلُ الْعَالِمِ على الْعابِدِ كَفَضْلِ الْقَمر عَلى سائر الْكَوَاكِبِ، وإنَّ الْعُلَماءَ وَرَثَةُ الأنْبِياءِ وإنَّ الأنْبِياءَ لَمْ يُورِّثُوا دِينَاراً وَلا دِرْهَماً وإنَّما ورَّثُوا الْعِلْمَ ، فَمنْ أَخَذَهُ أَخَذَ بِحظٍّ وَافِرٍ » . رواهُ أبو داود والترمذيُّ .

މާނަ ﷲ ރުޟާވެރިވެވޮޑިގެންވާ أَبو الدَّرْداء ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑު އަހައިފީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކު علم އުނގެނުމަށްޓަކައި މަގެއް اختيار ކޮށްފިނަމަ الله سبحانه وتعالى އެމީހަކަށްޓަކައި ސުވަރުގެ އަށް މަގެއް ފަސޭހަ ކޮށްދެއްވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މަލާއިކަތުން ބާލާފުން ކިޔަވާ ކުދިންނަށްޓަކައި އެކަން އެ عمل އަށް ރުހިވޮޑިގެން އެބައްޔާފުންގެ ފިޔަތައް ބާއްވައެވެ. ހަމައެފަދައިން ތިބާ ކިޔަވާ ކުދިންނަށް ތިބޭކަށްވަނީއެވެ. އަދި علم ދަސްކުރާ މީހާއަށް ބިމުގައި އުޑުތަކާއި ބިމުގައި ތިބި އެންމެހާ އެއްޗެހި ފެންގަނޑުގައި ތިބޭ މަސްވެސް استغفار ކުރައްވައެވެ. علم ދަސްކުރާ މީހާގެ ފަޟީލަތް ޢިބާދަތްތެރިއާއަށް ވުރެ އުތުރާތެރި ކަމީ ތަރިތަކަށް ވުރެ ހަނދު ފަޟީލަތްތެރިވާ ފަދައިންނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން علم ދަސްކުރާ މީހުންނަކީ ނަބީބޭކަލުންގެ وارث ންނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ނަބީބޭކަލުން ދީނާރެއް އަދި ދިރުހަމެއް ވާރުތަ ނުކުރައްވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެބޭކަލުން ވާރުތަ ކުރައްވަނީ علم އެވެ. ފަހެ މީހަކު علم ހޯދައިފިނަމަ ފުރި އަދި ގިނަ އަބާރަ ނަސީބު ހޯދައިގަތެވެ.

1389- وعنِ ابن مسْعُودٍ ، رضي اللَّه عنْهُ ، قال : سَمِعْتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : «نَضَّرَ اللَّه امْرءاً سمِع مِنا شَيْئاً ، فبَلَّغَهُ كما سَمِعَهُ فَرُبَّ مُبَلَّغٍ أوْعى مِنْ سَامِع » . رواهُ الترمذيُّ وقال : حديثٌ حَسنٌ صَحيحٌ .

މާނަ ﷲ ރުޟާވެރިވެވޮޑިގެންވާ عبدِ اللَّه بن مسْعُود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއަހައިފީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى އެމީހެއްގެ މޫނު އަލިކުރައްވާށިއެވެ.އެއީ އެމީހަކު ތިމަންނަރަސޫލާގެ އަރިހުން حديث އެއް އަޑުއަހައި އެއް އަޑު އިވުނުގޮތަށް އަނގައިން ފޮނުވައިފި ހަމައެފަދައިން ދާ ކޮޅެއް ކިޔައިދެނިކޮށް ޖެހުމެވެ. ފަހެވަނީ ކިޔައިދެނިކޮށް މާގިނަ މީހުން ބޮޑަށް ހަނދާން ކުރެއެވެ.

1390- وعن أبي هُريرةَ ، رضي اللَّه عنْهُ ، قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ سُئِل عنْ عِلمٍ فَكَتَمَهُ ، أُلجِم يَومَ القِيامةِ بِلجامٍ مِنْ نَارٍ » .

رواهُ أبو داود والترمذي ، وقال : حديثٌ حسنٌ .

ڏُمْ الله ثَمْرُمْ ـشْمْرَجْمْرِ أَبو هُريرة ئ بِرَهَرِمْ بِرِڤَّئَكْمْرَمْرَئَ. وِڤَّرْجْرِمْرَئَ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثْرَبْمْرِمْرَئَ. وِرْرَمْرَئ بَرَهِرِمْ وِرِسٍ علم بَرَّهِرَجْمْر ـشْڤَّجْرَبْمْرَڤَّرِسِرْمْر بْرَبَرْمْ ثْرَمْرَئَمْرَ رَّرَ ثْرَمْرَشْرِوِرْجِرَسَرَ قِيَامَة ثْرَمْرَرْمْ بْرِوِرْمْرَئ بَرِئَسِرْجَئَرِ بَرَجِرَّجْرَمْرَڤَّ جَرَئَرْمْ بْرَئَڤَّمْرَئَ.

1391- وعنه قال : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ تَعلَّمَ عِلماً مِما يُبتَغَى بِهِ وَجْهُ اللَّهِ عز وَجَلَّ لا يَتَعلَّمُهُ إلا ليصِيبَ بِهِ عرضاً مِنَ الدُّنْيا لَمْ يجِدْ عَرْفَ الجنَّةِ يوْم القِيامةِ » يعني : ريحها ، رواه أبو داود بإسناد صحيح .

بَرِئَ صَّحَابي (بْرَهَرِ رَّڏُمْ الله ثَمْرُمْ ـشْمْرَجْمْرِ أَبو هُريرة) ئ بِرَهَرِمْ بِرِڤَّئَكْمْرَمْرَئَ. وِڤَّرْجْرِمْرَئَ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثْرَبْمْرِمْرَئَ. وِرْرَمْرَ اللهئ ثَمْرُمْ ـشْمْرَ رَّوِمْ وَّبْرَمْرَ علم بْرَهْ بْرَسْرَئَشْمْرَجْرَئَرِ قْرَسِرْمْرَئ بْرَقْرَجْرَهْ رَّوِمْ ثْرَبْمْرَمْرَ بَرَوْمْرَقْرَبْمْرِمْرَئَرَ قِيَامَة قْرَمْرَرْمْ ـشْمْرَبْمْرَئَ وِرْرَمْرَوْمْ (بْرَوْمْ) ثْرَجِرَشْمْرَبْمْرَشْرَئَ.

1392- وعنْ عبدِ اللَّه بن عمرو بن العاص رضي اللَّه عَنهُما قال : سمِعتُ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقول : « إنَّ اللَّه لا يقْبِض العِلْم انْتِزَاعاً ينْتزِعُهُ مِنَ النَّاسِ ، ولكِنْ يقْبِضُ العِلْمَ بِقَبْضِ العُلَماءِ حتَّى إذا لَمْ يُبْقِ عالماً ، اتَّخَذَ النَّاسُ رُؤوساً جُهَّالاً فَسئِلُوا ، فأفْتَوْا بغَيْرِ علمٍ ، فَضَلُّوا وأَضَلُّوا » متفقٌ عليه .

ڏُمْ الله بْرَقْرَهَرِبْرَجْرَسَرْمْر ثَمْرُمْ ـشْمْرَجْمْرِ عبد اللَّه بن عمرو بن العاص ئ بِرَهَرِمْ بِرِڤَّئَكْمْرَمْرَئَ. وِڤَّرْجْرِمْرَئَ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثْرَبْمْرِمْرَوَسِرْبْمْر وِرَسْمْر بَرَڤْرِرِجْرَئَ. بْرَبَرْڤَّئَرَجْمْر حديث ثْرَبْمْرِمْرَئَ. رَرَبَرَبْرَوَثَمْرْمْر الله سبحانه وتعالى علم ثْرَڤْرِمْرَجْرَڤْرَجْرَئَرِ ـشْمْرَبْمْرَئ بِرَهَرِمْ بْرَهْرِكْمْرَ ڤَّبِرِئَسْمْرَسَر ڤَّرَقْرِرِمْر ثْرَمْرَڤْرِمْرَجْرَبْرَئَ. سَرَجْرَوْمْ ئَ بِرِڤَّجْرَ علم ثْرَڤْرِمْرَجْرَڤْرَجْرَسْرَڤَّبَرِ علم ڤَّبِرِمْر ثْرَڤْرِمْرَجْرَبْرَئَ. (بْرَهَرِ رَجْرَ قْرَمْرَبْرَئَ.) بْرَسْرَجْرَ ڤَّرْجْرَمْر ڤَّجْرَ علم ڤَّبِرِمْرَ شْرَمِرِ ڤَّجْرَ رْـشْرَئَ بِرِمْرَجْرَمْر ـشْمْرَبْرَسْمْر ڤَّبِرِجْرَمْر بْرَهَرِ

ﭽﭕﭖﭘﭙ ﭚﭛﭜﭝﭞﭟﭠﭡﭢﭣ ﭤﭥﭦﭧﭨﭩﭪﭫﭬﭭ ﭮﭯﭰﭱﭲﭳﭴﭵﭶﭷ ﭸﭹﭺﭻﭼﭽﭾﭿﮀﮁ ﮂﮃﮄﮅﮆﮇﮈﮉﮊﮋ ﮌﮍﮎﮏﮐﮑﮒﮓﮔﮕ ﮖﮗﮘﮙﮚﮛﮜﮝﮞﮟ ﮠﮡﮢﮣﮤﮥﮦﮧﮨﮩ ﮪﮫﮬﮭﮮﮯﮰﮱﯓ ﯔﯕﯖﯗﯘﯙﯚﯛﯜﯝ ﯞﯟﯠﯡﯢﯣﯤﯥﯦﯧ ﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱ ﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻ ﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅ ﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏ ﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙ ﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣ ﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭ ﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷ ﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁ ﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋ ﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕ ﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟ ﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩ ﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳ ﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽ ﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇ ﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑ ﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛ ﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥ ﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯ ﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹ ﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃ ﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍ ﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗ ﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡ ﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫ ﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵ ﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽﳾﳿ ﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉ ﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓ ﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝ ﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧ ﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱ ﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻ ﴼﴽ

كتابُ حمد الله تعالى وشكره

ﷲ سبحانه وتعالي ﻧﺮ حمدﷲ شكر ﺑﺎﺑﺪﻯ ﻭﺮﺑ ﻫﻮﺷﻴﺎﺭ ﻫﻮ

242- بابُ فضل الحمد والشكر

قال اللَّه تعالى(البقرة 152): { فاذكروني أذكركم، واشكروا لي ولا تكفرون } .

ﺋﻮ، ﻭﻤﻬﻪﺭﺟﺮﺩ ﻭﺪﻫ ﻤﻮﺑﻮﺷﻰ ﺮﻤﻘﺪﺑﺎﺷﺌﻮ! ﺋﺎﺑﺪﻫ ﻭﺪﻫ ﻤﻮﺑﻮﺷﻰ ﻭﻤﻬﻪﺭﺟﺮﺩ ﺮﻤﻘﺪ ﺑﺎﻤﻪﻭﺷﺮﺩﻮ. ﻫﺮﺭ ﻭﺪﻫ ﻤﻮﺑﻮﺷﻰ ﻫﻨ ﻭﻤﻬﻪﺭﺟﺮﺩ شكر ﺑﺎﺷﺌﻮ. ﻫﺮﺭ ﻭﺪﻫﻤﻮﺑﻮﺷﻰ ﻫﻨ ﻭﻤﻬﻪﺭﺟﺮﺩ ﻳﺎﺟﺮ ﺷﻮﺋﻮ.

وقال (إبراهيم 7): { لئن شكرتم لأزيدنكم } .

ﺮﺪﺑﻤﻮﺩ، ﻭﻤﻬﻪﺭﺟﺮﺩ **شكر**ﺑﺎﻫﺮﺟﻤﺪ، ﺮﺪﺑﻤﻮﺩ، ﻭﺪﻫﻤﻮﺑﻮﺷﻰ ﻭﻤﻬﻪﺭﺟﺮﺩﻤﻫ ﻫﻮﺟﺎﻫﻮﺷﻘﻪﻭﺷﺮﺩﻮ.

وقال تعالى (الإسراء 111): { وقل الحمد لله } .

ﻫﺮﺭ ﻫﺎﺋﻰﺷﺮ ﻭﻮﺷﻮﺷﻮ. حمد ﺟﻪﺭ اللهﻫﺮﺋﻮ.

وقال تعالى(يونس 10) : { وآخر دعواهم أن الحمد لله رب العالمين } .

ﻫﺮﺭ ﻫﻪﺩﺋﻤﻫﻰ دعاﺋﻰ ﻫﺮﺩﻮﺭ "الحمد لله رب العالمين". حمد ﺟﻪﺭ علم ﻫﻮﺑﻰ ﻮﻫﺭ اللهﻫﺮﺋﻮ.

1393- وعن أبي هُرَيْرة ، رضي اللَّه عنْهُ ، أَنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أُتِي لَيْلةَ أُسْرِيَ بِهِ بِقَدَحَيْن مِن خَمْر ولَبن ، فنظَرَ إلَيْهِما فأَخذَ اللَّبنَ ، فَقَالَ جبريلُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « الحمْدُ للَّهِ الَّذي هَداكَ للفِطْرةِ لوْ أخَذْتَ الخَمْرَ غَوتْ أُمَّتُكَ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުޟްވާންލެއްވި أَبو هُريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އިސްރާއާއި معراجއަށް އަރުވައިދެއްވި ރޭގައި ރާތަށްޓަކާއި ކިރު ތަށްޓެއް އަރިހަށް ގެނެވުނެވެ. ފަހެ އެކަލޭގެފާނު އެދެ ތަށްޓަށް ބައްލަވައިލެއްވިއެވެ. އަދި ކިރުތަށި ހިއްޕަވައިލެއްވިއެވެ. އަދި ޖިބްރީލްގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނަށް فطرتގެ ސަލާމަތަށް ހިދާޔަތް ދެއްކެވި اللهއަށް حمد ކުރައްވަމެވެ. އެކަލޭގެފާނު ރާތަށި ހިއްޕަވާނަމަ އެކަލޭގެފާނުގެ އުއްމަތުގެ މީހުން މަގުފުރެދިގެން ދިޔައީސްކަމެވެ.

1394- وعنْهُ عنْ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « كُلُّ أمْرٍ ذِي بال لا يُبْدأُ فيه بـ : الحمد للَّه فَهُوَ أَقْطُع » حديثٌ حسَنٌ ، رواهُ أبو داود وغيرُهُ .

އަދި އެ صحابي (އެކަލޭ މާތް الله ރުޟްވާންލެއްވި أَبو هُريرة) ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. اللهގެ حمد އާއި ނުލައި ފެށޭ ހުރިހާ ކަމެއް ބަރި ފުރިހަމަނުވެއެވެ.

1395- وعَن أبي مُوسى الأشعريِّ رضي اللَّه عنْهُ ، أنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إذا ماتَ ولَدُ العبْدِ قال اللَّه تعالى لملائِكَتِهِ : قَبضْتُمْ ولَدَ عبْدِي ؟ فيقولُون : نعمْ ، فَيقولُ : قبضتُم ثَمرَةَ فُؤَادِهِ ؟ فيقولون : نَعَمْ ، فيقولُ : فَمَاذَا قال عَبْدي ؟ فيقولون : حِمدكَ واسْتَرْجَع ، فَيقُولُ اللَّه تَعالى : ابْنُوا لِعَبْدِي بيْتاً في الجنَّةِ ، وسَمُّوهُ بَيْتَ الحمْدِ » رواهُ الترمذي وقالَ : حديثٌ حسنٌ .

މާތް الله ރުޟްވާންލެއްވި أَبو مُوسى الأشعريّ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަޅެއްގެ ދަރިއަކު މަރުވެއްޖެނަމަ الله سبحانه وتعالى މަލާއިކަތުން ބައިމީހުންނަށް وحيކުރައްވައެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ތިމަންއިލާހުގެ އަޅާގެ ދަރިއެއްގެ ފުރާނަ ހިއްޕެވީ ހެއްޔޯ؟ އެބައިމީހުން ދަންނަވާނެއެވެ. އާދޭހެވެ. ދެން الله سبحانه وتعالى وحي ކުރައްވާނެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން އޭނާގެ ހިތުގެ މޭވާ ހިއްޕީހެއްޔޯ؟ ދެން އެބައިމީހުން ދަންނަވާނެއެވެ. އާދޭހެވެ. ދެން الله سبحانه وتعالى وحيކުރައްވާނެއެވެ. އަދި ތިމަންއިލާހުގެ

ތަށްޓަކާ ދެކޮށްގެން؟ ފަހެ ބަލަންވާނީ ފާނަސަކީ ކާބަފާ حمد ކުރާ ކަމަށް. ތިބާ انا لله وانا اليه راجعون ދަންނަ ކަމަށް. ތިބާ ދެކެ ނުވަތަ ކާބަފާ وحي ކުރާ ކަމަށް. ތިބާ ދެކެ ނުވަތަ ކާބަފާ بيت الحمد ގެ ތެރެއަށް ވަދެ ނުވާ ކަމަށް.

1396- وعنْ أنَسَ رضي اللَّه عنهُ قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إنَّ اللَّه لَيرضي عنِ العبْدِ يَأْكُلُ الأَكْلَةَ فَيَحْمَدُهُ عَلَيْهَا ، وَيَشْرب الشَّرْبَةَ فَيَحْمَدُهُ عَلَيْهَا » رواهُ مسلم .

ﷲ ތަކުރާ ކަމަށް أنَس ގެ ކިޔުން ތިބާ ދެކެ ނުވަތަ ކާބަފާ ލިޔެ ދެއްކެ ނުވަތަ ކާބަފާ ލިޔުއްވާ ކަމަށް. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކާބަފާ ލިޔުއްވާ ކަމަށް. رَحْمَتُ ﷲ سبحانه وتعالى ތަކުރާ ކަމަށް ތިބާ ދެކެ ނުވަތަ ކާބަފާ ލިޔުއްވާ ކަމަށް. ތިމާ ތަކެއް ތިބާ ދެކެ ނުވަތަ ކާބަފާ ﷲ حمد ކުރާ ކަމަށް ތިބާ ދެކެ ނުވަތަ ކާބަފާ ﷲ حمد ކުރާ ކަމަށް.

كتابُ الصلاة على رسول الله صلى الله عليه وسلم

رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ئەمكەتىش صلوات ېيغۇدۇئ ۋېرىن ھەققىش ئۈچۈنۈ ھەر

243- باب فضل الصلاة على رسول الله صلى الله عليه وسلم

قال اللَّه تعالى: {إن اللَّه وملائكته يصلون على النبي، يا أيها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليماً } .

رەھمەتلىرىش، ئاللا ھەققى، ئەلچىمىز مۇھەممەد نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمئ ئەمكەتىش صلوات ئۆتەيلى. ۋە ئۇنىڭغا ئېسىلىپ ئەگىشىدىغانلارنى ئەلچىگە ئەمكەتىش صلوات ئۆتەشنى ئەقىل دعاء قىلغۇچى! ھەمدە ئەلچىگە ئەمكەتىش ئۈچۈن ئەقىل ھەمدە ئېسىلىپ ئەگىشىدىغانلارنى يىغىش دعاء قىلغۇچى!

1397- وعنْ عبد اللَّه بن عمرو بن العاص ، رضي اللَّه عنْهُمَا أنَّهُ سمِع رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : « من صلَّى عليَّ صلاَةً ، صلَّى اللَّه عليّهِ بِهَا عشْراً » رواهُ مسلم .

ئاللا ئەقرەبالىرىدىن ئابدۇللاھ بن عمرو بن العاص ئ ېيغىدىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ. رەسۇلۇللاھ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: «كىمكى ماڭا بىر قېتىم صلوات ئېيتسا، ئاللا ئۇنىڭغا ئون قېتىم رەھمەت قىلىدۇ» دېدى. مۇسلىم رىۋايەت قىلغان.

1398- وعن ابن مسْعُودٍ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « أَوْلى النَّاسِ بي يوْمَ الْقِيامةِ أَكْثَرُهُم عَليَّ صلاةً » رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ .

ئاللا ئەقرەبالىرىدىن ئابدۇللاھ بن مسعود ئ ېيغىدىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ. رەسۇلۇللاھ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: «قىيامەت كۈنىدە ماڭا ئەڭ يېقىن كىشى مېنىڭ ھەققىمدە ئەڭ كۆپ صلوات ېيتقۇچى كىشى بولىدۇ» دېدى. تىرمىزى رىۋايەت قىلغان.

1399- وعن أوس بن أوس ، رضي اللَّه عنْهُ قال : قالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إنَّ مِن أَفْضلِ أيَّامِكُمْ يَوْمَ الجُمُعةِ ، فَأَكْثِرُوا عليَّ مِنَ الصلاةِ فيه ، فإنَّ صَلاتَكُمْ معْرُوضَةٌ علَيَّ » فقالوا : يا رسول اللَّه ، وكَيْفَ تُعرضُ صلاتُنَا عليْكَ وقدْ أرَمْتَ ؟، يقولُ :بَلِيتَ ،قالَ:«إنَّ اللَّه حَرم على الأرْضِ أجْساد الأنْبِياءِ » .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أوس بن أوس ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ދުވަސް ތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ މާތްވެގެންވަނީ ހުކުރު ދުވަހެވެ. ފަހެ އެދުވަހުގައި ތިޔަބައިމީހުން ތިމަންރަސޫލާގެ މައްޗަށް ގިނަގިނައިން صلوات ކިޔަވާށެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުން ކިޔަވާ صلوات ތިމަންކަލޭގެފާނަށް ހުށަހެޅޭނެއެވެ. އަޞްޙާބުން ދެންނެވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ކަލޭގެފާނަށް ހަށިގަނޑު ވެއްޔަށް ބަދަލުވެފައިވާ ހާލަތުގައި ތިމަންމެންގެ صلوات ކަލޭގެފާނަށް ހުށަހަޅާނީ ކިހިނެއްތޯއެވެ؟ (ރާވީ ވިދާޅުވިއެވެ. އަޞްޙާބުން އެއްސެވިކަން ހިތައެވެ.) ކަލޭގެފާނު ފަނާވެފައި ވަނިކޮށް އެގޮތަށް ވާނީ ކިހިނެއްހެއްޔެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى ނަބީބޭކަލުންގެ ހަށިގަނޑު (ކާއުން) ބިމުގެ މައްޗަށް حرام ކުރައްވާފައިވެއެވެ.

رواهُ أبو داود بإسنادٍ صحيحٍ .

1400- وعنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنهُ قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « رَغِـم أنْفُ رجُلٍ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ علَيَّ » رواهُ الترمذي وقالَ : حديثٌ حسنٌ .

ތް الله ރުއްސުންލެއްވި أَبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެމީހެއްގެ ނޭފަތް ބިންމަތީގައި ޖެހިވިއްޖެއެވެ. (އެބަހީ އެމީހަކަށް ވަރަށް ގެއްލި ހަލާކު ވެގެންނެވެ.) އެއީ އެމީހެއްގެ ކައިރީގައި ތިމަންރަސޫލާގެ ނަންފުޅު ގެންނަ ހިނދު ތިމަންރަސޫލާގެ މައްޗަށް صلوات ނުކިޔަވައިފިމީހާއެވެ.

1401- وعنهُ رضي اللَّه عنْهُ قال : قالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَجْعلُوا قَبْرِي عِيداً ، وَصلُّوا عَلَيَّ ، فَإنَّ صَلاتَكُمْ تَبْلُغُني حيْثُ كُنْتُمْ » رواهُ أبو داود بإسناد صحيح .

ތަނިވ ގ صَحَابِي (ގަނޑެ ؤ؋ الله ثەمەڠ۫ڜەڕ أَبو هُرِيرة) ئ ڀەهەڕ۫ڜ ڀ؋ؤ؋ئ۫ڜەڕ۫ڠەڠ۫ڜ. ؤ؋ڕ۫ڠ۫ڜ؋ڕ۫ڠ۫ڜ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ٮ۫ڠ۫ڜەڕ۫ؤ؋ڕ۫ڠ۫ڜ. ؤ؋ڜەڕ۫ڜەڠ۫ڜ؋ڕ۫ڠ۫ڜ۫ڜ ؤ؋ڜ۫ڜەڜ۫ڜ؋ڕ۫ڠ۫ڜ۫ڜ ڕ۫ڜ؋ڕ۫ڜ ڜەڕ

رواهُ أبو داود والترمذي وقالا : حديثٌ حسن صحيحٌ .

ދ"ކ Allah ތާރީހުގައިވެ Fadala bin Ubaid ގެ ކިބައިން ތިރީގައިވާ ފަދަ ވާހަކަ ދެއްކެވިއެވެ. ވިދާޅުވީ: ރަސޫލާ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (ތަޝަހުދުގައި) ދުޢާ ކުރަމުން ތިބި ވަގުތެއްގައި ތިމަންނާ (ތަކުރާ) Allah ގެ ހަމްދު ކުރުމަށް ފެށުނެވެ. ފަހުން نبي ﷺ صَلَّى اللَّهُ عَلَيهِ وَسَلَّم ގެ ކަލާމުގައި صلوات ކުރުމަށް ފެށުނެވެ. ދެން رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާފައި ވެއެވެ. ތިމަންނާ ދެން ވަކި ދުޢާ ތަކެއް ކުރެއްވިއެވެ. ދެން ތިމަންނާ (ދެން ކުރާ ދުޢާ ތަކުގައި) حديث ކިޔާ ތަނުގައި ތިމަންނާ ﷺ مخاطب ކުރެއްވި ގޮތަށް مخاطب ކުރެއްވުމަށް ދެން ދުޢާ ކުރެއްވިއެވެ. (ދެން ކުރާ ދުޢާ ތަކުގައި) ތިމަންނާ Allah سبحانه وتعالى ގެ ހަމްދު ﷺ ثناء ކުރުމަށް ފެށުނެވެ. ދެން نبي ﷺ صلّى الله عليه وسلّم ގެ ކަލާމުގައި صلوات ކުރުމަށް ފެށުނެވެ. ދެން ތިމަންނާ ކުރާ ދުޢާ ތަކުގައި ވެސް ދުޢާ ކުރެއްވިއެވެ.

1405- وعن أبي محمد كَعب بن عُجرَةَ ، رضي اللَّه عنْهُ ، قال : خَرج علَيْنَا النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقُلْنا : يا رسول اللَّه ، قَدْ علِمْنَا كَيْف نُسلِّمُ عليْكَ فَكَيْفَ نُصَلِّي علَيْكَ ؟ قال : «قُولُوا : اللَّهمَّ صَلِّ على مُحَمَّدٍ ، وَعَلى آلِ مُحَمَّد ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلى آلِ إبْرَاهِيمَ ، إنَّكَ حمِيدٌ مجيدٌ . اللهُمَّ بارِكْ عَلى مُحَمَّد ، وَعَلى آلِ مُحَمَّد ، كَما بَارَكْتَ على آلِ إبْراهِيم ، إنَّكَ حميدٌ مجيدٌ » .متفقٌ عليهِ .

ދ"ކ Allah ތާރީހުގައިވެ أبو محمد كعب بن عجرة ގެ ކިބައިން ތިރީގައިވާ ފަދަ ވާހަކަ ދެއްކެވިއެވެ. نبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيهِ وَسَلَّم ގެ ކަލާމުގައި ތިމަންނާ ﷺ ގެ ކިބައިން ތިރީގައިވާ ފަދަ ވާހަކަ ދެއްކެވިއެވެ. ﷺ Allah ގެ ހަމްދު ކުރުމަށް ފެށުނެވެ. ދެން ތިމަންނާ ﷺ صلوات ކުރުމަށް ފެށުނެވެ. ދެން ތިމަންނާ ﷺ صلوات ކުރެއްވުމަށް ފެށުނެވެ. ދެން ތިމަންނާ ﷺ ދުޢާ ކުރެއްވުމަށް ފެށުނެވެ. ދެން ތިމަންނާ ﷺ ދުޢާ ކުރެއްވިއ

ކަނޑުތެރެއަށް ފަތުރުވެއްޖެ ހިނ ދިލްލާ عالمންގެ إبراهيم ގެ ފާނަށް ބަލައިގެންދާ ދުޢާއަކީ ކިހާ ފުރިހަމަ ދުޢާއެއްތޯ! ކަލަނގޫވެސް ހިނ ދިލްލާ حمد ލިޔުއްވާފައި، ބަލައިލާށެވެ ދިލްލާ.

1406- وعنْ أبي مسْعُود الْبدْريِّ ، رضي اللَّه عنْهُ ، قالَ : أَتانا رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وَنَحْنُ في مَجْلِس سعد بنِ عُبَادَةَ رضي اللَّه عنهُ ، فقالَ لهُ بَشِيرُ بْنُ سعدٍ : أمرَنَا اللَّه أنْ نُصلِّي علَيْكَ يا رسولَ اللَّهِ ، فَكَيْفَ نُصَلي علَيْكَ ؟ فَسكَتَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، حتى تَمَنَّيْنَا أنَّه لمْ يَسْأَلْهُ ، ثمَّ قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قولُوا : اللَّهمَّ صلِّ عَلى مُحَمَّدٍ ، وَعَلى آلِ مُحَمَّدٍ ، كما صليْتَ على آل إبْراهِيم ، وَبارِكْ عَلى مُحَمَّد ، وعَلى آلِ مُحَمَّد ، كما بَارَكْتَ عَلى آل إبْراهِيم ، إنكَ حمِيدٌ مجِيدٌ ، والسلام كما قد عَلِمتم » رواهُ مسلمٌ .

ﷲ ﷺ ތިމާ ކިޔާ أبو مسعود البدري ގެ ކަރާމާތް ލިބިގެންވާ ސަޙާބީ. ވިލާދަތްވީ. (ހަމަލަ ދަރަނި) نبيﷺ صلّى الله عليه وسلّم ވަނަ ހަތަރު ދުވަހު ގައިގައި. ހަ ދުވަހު ވަނަ ދުވަހު ﷺ ތިމާ ކިޔާ سعد بن عبادة ގެ ދަފުނުގައި. ފަހު بشير بن سعد ހަނދާންކުރާ ދަށުން صلوات ލިޔުއްވާ. ﷺ اللهގެ ކަނޑުގައި. الله سبحانه وتعالى ހަނދާނެއް ކަމަށް ދެކޮށް صلوات ލިޔުއްވާ ކަމަށް ދެކޮށް صلوات ލިޔުއްވާ ކަނޑުގައި ކަމަށް ދެކޮށް ފަހު رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކަނޑުގައި ކަމަށް ދެކޮށް ފަހު حديث ތިމާ ކިޔާ. ވަކި ގޮތަކަށް ލިޔުއްވާ. "اللهم صل على محمد وعلى آل محمد كما صليت على إبراهيم، وبارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على إبراهيم إنك حميد مجيد. " ހަ ދުވަހު ގައި ކަމަށް ވަނަ ދުވަހު ގައި ކަމަށް ދެކޮ

ތ ﷺ ތ ﷺ ﷺ ﷺ

كتاب الأذكار

ذكر ﺑﻪﺗﻪﺩﻪﻛ ﻭﻪﺭﻪ ﺳﻪﺭﻪﻛﻪﺷﻪ ﻫﻪﺭ

244- باب فضل الذكر والحثِّ عليه

ذكر ﺑﻪﺗﻪﺩﻪﻛ ﻣﻪﻫﻪﺩﻪﺭ ﺋﻪﺭﻪﺩﻪﺗﻪ ﺷﻮﻕﻭﺋﻪﺭﺑﻪﺗﻪﺩﻪﻛ ﻣﻪﻫﻪﺗﻪ ﻫﻪﻣﻪﺷﻪﻭﻛﻪﺷﻪﻣ باب

قال اللَّه تعالى (العنكبوت 45): { ولذكر اللَّه أكبر } .

ﻫﻪﺭ ﺭﻪﺩﻪﺭﻪﻭﻫﻪﺗﻪﺵ، الله ﺭﻪﺳﻮﻟﻪﺩﻪﺑﻪﻏﻪﺩﻪﺭ، ﺋﻪﺵﻪﻛ ﺟﻪﺋﻪﺭﻪﺵﻪﻭﻛﻪﺑﻪﻭ.

وقال تعالى(البقرة 152): { فاذكروني أذكركم } .

ﺋﻮﺯ، ﻭﻪﻫﻪﺩﻪﺟﻪﺭﻪﺵ ﻭﻪﺗﻪ ﻣﻪﻧﻪﺭﻪﻛﻪ ﺭﻪﺳﻮﻟﻪﺩﻪﺑﻪﻏﻪﺭﻪﻭ! ﺋﻪﺗﻪﺵ ﻭﻪﺗﻪ ﻣﻪﻧﻪﺭﻪﻛﻪ ﻭﻪﻫﻪﺩﻪﺟﻪﺭﻪﺵ ﺭﻪﺳﻮﻟﻪﺩ ﺑﻪﻫﻪﻣﻪﻗﻪﺭﻪﺟﻪﺭﻪﺵ.

وقال تعالى(الأعراف 205):{واذكر ربك في نفسك تضرعاً وخيفة ودون الجهر من القول بالغدو والآصال، ولا تكن من الغافلين } .

ﻫﻪﺭ ﺑﻪﺟﻪﻛﻪﻓﻪﺷﻪ ﺭﻪﻣﻪﺯﻪﺵ ﺑﻪﺟﻪﻛﻪﻓﻪﺷﻪ ﺋﻪﺭﻪﻣﻪﻧﻪﺭﻪﻛﻪ ﺭﻪﺳﻮﻟﻪﺩﻪﺑﻪﻏﻪﺭﻪﻭ! ﺩﻪﺩﻪﺟﻪﺯ، ﺷﻪﻭﻪﻗﻪﻭ ﺭﻪﺟﻪﻛﻪﺭﻪ. ﻫﻪﻣﻪﺷﻪﺩﻪﺯ ﻫﻪﺗﻪﺭ ﻫﻪﺋﻪﺭﻪﺑﻪﻫﻪﻭﺩﻪﺭ ﺩﻪﺵﻪﺭﻪ. ﺭﻪﺳﻮﻟﻪﺩ ﺭﻪﺟﻪﻛﻪﺭﻪﺯ ﺭﻪﺟﻪﻛﻪﻓﻪﺷﻪ ﻫﻪﺋﻪﺭﻪﺩﻪﺵﻪﺭﻪﻭﻛﻪﺑﻪﻭ. ﻫﻪﺭ غافل ﻫﻪﻛﻪﺷﻪﻭ ﺟﻪﺭﻪﺷﻪﻫﻪﺗﻪﺭﻪﺵ ﺑﻪﺟﻪﻛﻪﻓﻪﺷﻪ ﻫﻪﻫﻪﺋﻪﺭﻪﺷﻪﺭﻪﻭﻛﻪﺑﻪﻭ!

وقال تعالى(الجمعة 10): { واذكروا اللَّه كثيراً لعلكم تفلحون } .

ﻫﻪﺭ ﻭﻪﻫﻪﺩﻪﺟﻪﺭﻪﺵ ﻭﻪﺭ ﻭﻪﺭﻪﺵ الله ﺭﻪﺳﻮﻟﻪﺩﻪﺑﻪﻏﻪﺭﻪﻭ! ﺋﻪﺯ ﻭﻪﻫﻪﺩﻪﺟﻪﺭﻪﺵ ﻓﻪﺵﻪﺭﻪﻫﻪﺭ ﺳﻪﻭﻪﺟ ﺟﻪﻫﻪﺩﻪﺵﻪﺑﻪﺭﻪﻫﻪﺩ.

وقال تعالى (الأحزاب 35): { إن المسلمين والمسلمات } إلى قوله تعالى: { والذاكرين اللَّه كثيراً والذاكرات، أعد اللَّه لهم مغفرة وأجراً عظيماً } .

ހަމަކަށަވަރުން މުސްލިމު ފިރިހެނުންނާއި، މުސްލިމު އަންހެނުންނާއި، މުއުމިނު ފިރިހެނުންނާއި، މުއުމިނު އަންހެނުންނާއި، ކިޔަމަންތެރި އަޅުވެތި ފިރިހެނުންނާއި، ކިޔަމަންތެރި އަޅުވެތި އަންހެނުންނާއި، ތެދުވެރި ފިރިހެނުންނާއި، ތެދުވެރި އަންހެނުންނާއި، ކެތްތެރި ފިރިހެނުންނާއި، ކެތްތެރި އަންހެނުންނާއި، ބިރުވެތިވާ ފިރިހެނުންނާއި، ބިރުވެތިވާ އަންހެނުންނާއި، ޞަދަޤާތްދޭ ފިރިހެނުންނާއި، ޞަދަޤާތްދޭ އަންހެނުންނާއި، ރޯދަހިފާ ފިރިހެނުންނާއި، ރޯދަހިފާ އަންހެނުންނާއި، އެއުރެންގެ ފަރުޖުތައް ރައްކާތެރިކުރާ ފިރިހެނުންނާއި، (އެއުރެންގެ ފަރުޖުތައް) ރައްކާތެރިކުރާ އަންހެނުންނާއި، ޛިކުރުކުރާ ފިރިހެނުންނާއި، ޛިކުރުކުރާ ހަނދުމަކުރުން ގިނަގިނައިން އަންހެނުންނާއި، އެއުރެންނަށްޓަކައި ﷲ ފާފަފުއްސެވުމާއި، ބޮޑުވެގެންވާ ދަރުމަ ތައްޔާރު ކުރެއްވިއެވެ.

وقال تعالى(الأحزاب 41، 42): { يا أيها الذين آمنوا اذكروا اللَّه ذكراً كثيراً، وسبحوه بكرة وأصيلاً } الآية.

އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ގިނަގިނައިން ހަނދުމަކުރުމުން ﷲ ހަނދުމަކުރައްވާށެވެ! އަދި ހެނދުނާއި، ހަވީރު އޭނާގެ ތަސްބީހަ ކިޔަވައި ދެއްވާށެވެ!

والآيات في الباب كثيرة معلومة.

1408- وعَنْ أبي هُريرةَ ، رضي اللَّه عنْهُ قالَ : قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « كَلِمتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلى اللِّسانِ ، ثَقيلَتانِ في الميزَانِ ، حَبِيبَتَانِ إلى الرَّحْمنِ:سُبْحان اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبحانَ اللَّه العظيمِ»متفقٌ عليهِ.

ރަޟީ ﷲ ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ދެ ކަލިމައެއް ވެއެވެ. (އެދެ ކަލިމަ) ދުލުގެ މައްޗަށް ކިޔަން ފަސޭހައެވެ. (އެދެ ކަލިމަ) މީޒާނުގައި ބަރުވެގެންވެއެވެ. (އެދެ ކަލިމަ) ﷲއަށް ލޮބުވެތިކަމުން ބޮޑުވެގެންވެއެވެ. (އެދެ ކަލިމައަކީ) އެއީ : سُبْحان اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبحانَ اللَّه العظيمِ އެވެ.

1409- وعَنْهُ رضي اللَّه عنْهُ قال : قالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لأن أَقُولَ سبْحانَ اللَّهِ ، وَالحَمْدُ للَّهِ ، ولا إلَه إلاَّ اللَّه ، وَاللَّه أكْبرُ ، أَحبُّ إليَّ مِمَّا طَلَعَت عليهِ الشَّمْسُ » رواه مسلم .

އަދި އެ صَحَابي (އެކަލޭ ﷲ ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو هُريرة) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. سبْحانَ اللَّهِ ގެ ކަލިމައާއި

الحَمْدُ للَّهِ ، وَالحَمْدُ للَّهِ لا إلَه إلاَّ اللَّه ، وَاللَّه أكْبرُ ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إلاَّ بِاللَّهِ العَلِيِّ العَظِيمِ .

1410- وعنهُ أنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « من قال لا إله إلاَّ اللَّه وَحْدَهُ لا شريكَ لَهُ، لهُ الملكُ ، وَلهُ الحَمْدُ ، وَهُوَ عَلى كُلِّ شَيءٍ قَدِيرٌ ، في يومٍ مِائةَ مَرَّةٍ كانَتْ لَهُ عَدْل عَشر رقَابٍ وَكُتِبَتْ لَهُ مِائَةُ حَسَنةٍ ، وَمُحِيت عنهُ مِائة سيِّئَةٍ ، وكانت له حِرزاً مِنَ الشَّيطَانِ يومَهُ ذلكَ حتى يُمسِي ، ولم يأْتِ أَحدٌ بِأَفضَل مِمَّا جاءَ بِهِ إلاَّ رجُلٌ عَمِلَ أَكثَر مِنه » ، وقالَ : «من قالَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبحمْدِهِ ، في يوْم مِائَةَ مَرَّةٍ ، حُطَّتْ خَطَاياهُ ، وإنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ البَحْر » متفقٌ عليهِ .

عَنْ أَبي هُرَيرَةَ (رَضِيَ اللهُ عَنْهُ) أَبو هُريرة رضي الله عنه عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث رَوَاهُ مُسْلِمٌ. وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ لا إله إلاَّ اللَّه وَحْدَهُ لا شريكَ لَهُ، لهُ المُلكُ ، وَلهُ الحَمْدُ ، وَهُوَ عَلى كُلِّ شَيءٍ قَدِيرٌ بِعَشْرِ مَرَّاتٍ عمل فِي ثوابِهِنَّ فِيهِ عَدْلُ عَشْرِ رِقَابٍ وَكُتِبَ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ وَمُحِيَ عَنْهُ مِائَةُ سَيِّئَةٍ. وَفِيهِ (أَيْ بِعَشْرِهِنَّ) أَفْضَلُ حِرْزٍ مِنَ شيطانٍ وَرَجْمٍ مِنَ الشَّيْطَانِ. وَفِيهِ أَيْضًا بِعَشْرِهِنَّ عمل أَفْضَلُ لِيَوْمِهِ مِمَّا عَمِلَ أَحَدٌ إِلَّا أَنْ يَعْمَلَ أَكْثَرَ مِنْهُنَّ. وَفِيهِ حديث أَيْضًا سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ مِائَةَ مَرَّةٍ حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ.

1411- وعَنْ أبي أيوبَ الأنصَاريِّ رضي اللَّه عَنْهُ عَن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَنْ قالَ لا إله إلاَّ اللَّه وحْدهُ لا شَرِيكَ لهُ ، لَهُ المُلْكُ ، ولَهُ الحمْدُ ، وَهُو على كُلِّ شَيءٍ قَدِيرٌ ، عشْر مرَّاتٍ : كان كَمَنْ أَعْتَقَ أَرْبعةَ أَنفُسٍ مِن وَلِد إسْماعِيلَ » متفق عليهِ .

عَنْ أَبي أيوبَ الأنصَاري ، نبيٌّ صلّى الله عليه وسلّم عَنْ رَسُولِ اللَّهِ حديث رَوَاهُ مُسْلِمٌ. لا إله إلاَّ اللَّه وحْدهُ لا شَرِيكَ لهُ ، لَهُ المُلْكُ ، ولَهُ الحمْدُ ، وَهُو على كُلِّ شَيءٍ قَدِيرٌ فِيهِ عَنْ إسْماعِيل عليه السلام عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

1412- وعنْ أبي ذَرٍّ رضي اللَّه عَنْهُ قالَ : قالَ لي رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ألا أُخْبِرُكَ بِأَحبِّ الكَلامِ إلى اللَّهِ ؟ إنَّ أحبَّ الكَلامِ إلى اللَّه : سُبْحانَ اللَّه وبِحَمْدِهِ » رواه مسلم .

ﷺ الله ﺗﻪﻣﻪﺷﻪﺭﻪﺣﻪﻣﻪﻭ أبو ذَرّ ﻯ ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺵ ﻫﻪﻭﻪﻯﻪﺷﻪﺭﻪﻭﻪﺩﻪﻯ. ﻭﻪﻗﻪﺭﻪﺟﻪﻭﻪﺩﻪﻯ. ﻭﻪﺟﻪﺵﻪﻫﻪﺭﻪﻫﻪﺵ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﻪﻫﻪﻣﻪﻭﻪﺩﻪﻯ. ﻭﻪﻫﻪﺭﻪﺵ الله سبحانه وتعالى ﻯ حضرة ﻛﻪﺭﻪ ﻣﻪﺵﻪﺩﻪ ﺧﻪﻭﻪﻭﻪﺑﻪﺵ ﻫﻪﻩﻪﻯﻪﺷﻪﺭﻪﻭ ﻛﻪﺭﻪﺩﻪﺭﻪﺑﻪ ﺗﻪﺑﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﺵ ﻫﻪﺷﻪﻗﻪﺭﻪﺵ ﻣﻪﻫﻪﻗﻪﻭﻪ؟ ﻛﻪﺩﻪﺑﻪﺭﻪﻛﻪﺭﻪﺵ الله سبحانه وتعالى ﻯ حضرة ﻛﻪﺭﻪ ﻣﻪﺵﻪﺩﻪ ﺧﻪﻭﻪﻭﻪﺑﻪﺵ ﻫﻪﻩﻪﻯﻪﺷﻪﺭﻪﻭ ﻛﻪﺭﻪﺩﻪﺭﻪﺑﻪ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبحمْدِهِ ﻯ ﻛﻪﺭﻪﺩﻪﺭﻪﻭﻪ.

1413- وعَنْ أبي مالكٍ الأشْعَرِيِّ رضي اللَّه عنْهُ قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «الطُّهُورُ شَطْرُ الإيمان ، والحمدُ للَّهِ تَمْلأُ الميْزانَ ، وسُبْحانَ اللَّهِ والحمْدُ للَّه تمْلآنِ أو تَمْلأُ ما بَيْنَ السَّمواتِ والأرْضِ » رواهُ مسلم .

ﷺ الله ﺗﻪﻣﻪﺷﻪﺭﻪﺣﻪﻣﻪﻭ أبو مالك الأشْعَرِيِّ ﻯ ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺵ ﻫﻪﻭﻪﻯﻪﺷﻪﺭﻪﻭﻪﺩﻪﻯ. ﻭﻪﻗﻪﺭﻪﺟﻪﻭﻪﺩﻪﻯ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﻪﻫﻪﻣﻪﻭﻪﺩﻪﻯ. ﺷﻪﻭﻪﻗﻪﻭﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﺩﻪﻯ ﻗﻪﻫﻪﺭﻪﺑﻪﺗﻪﻯ ﻫﻪﻣﻪﻫﻪﻩﻪﻯ. ﻫﻪﺭﻪ الحَمْدُ للَّهِ ﻯ ﺑﻪﺭﻪﺩﻪﺭﻪﺵ ﻭﻪﻣﻪﺵ ﻭﻪﻗﻪﺭﻪﻫﻪﻩﻪﻯ. ﻫﻪﺭﻪ الحَمْدُ للَّهِ ﻫﻪﺭﻪ سبْحانَ اللَّهِ ﻫﻪﺭﻪ ﻗﻪﺑﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﺩﻪﺭﻪﺵ ﻫﻪﻫﻪﺭﻪﻫﻪﺭﻪﻭ ﻭﻪﻗﻪﺭﻪﻫﻪﻩﻪﻯ.

1414- وعَنْ سعْدِ بنِ أبي وقَّاصٍ رضي اللَّه عنْهُ قال : جاءَ أَعْرَابي إلى رسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقالَ : علِّمْني كَلاماً أَقُولُهُ . قالَ : « قُل لا إله إلاَّ اللَّه وحدَهُ لا شريكَ لهُ ، اللَّه أَكْبَرُ كَبِيراً ، والحمْدُ للَّهِ كَثيراً ، وسُبْحانَ اللَّه ربِّ العالمِينَ ، ولا حوْل وَلا قُوَّةَ إلاَّ باللَّهِ العَزيز الحكيمِ » ، قال : فَهؤلاء لِرَبِّي ، فَما لي ؟ قال : « قُل : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لي وارْحمني. واهْدِني ، وارْزُقْني » رواه مسلم .

ﷺ الله ﺗﻪﻣﻪﺷﻪﺭﻪﺣﻪﻣﻪﻭ سعْد بنِ أبي وقَّاص ﻯ ﺑﻪﻫﻪﺭﻪﺵ ﻫﻪﻭﻪﻯﻪﺷﻪﺭﻪﻭﻪﺩﻪﻯ. ﻭﻪﻗﻪﺭﻪﺟﻪﻭﻪﺩﻪﻯ. ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺭﻪﺟﻪﺭﻪﻯ ﺟﻪﺭﻪﺭﻪ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻯ ﻫﻪﺑﻪﺭﻪﺭﻪﺵ ﻫﻪﺭﻪﻩﻪﻯ. ﺟﻪﺭﻪ ﻫﻪﺵﻪ ﻗﻪﺷﻪﺷﻪﺭﻪﻭﻪﺩﻪﻯ. ﻭﻪﺟﻪﺵﻪﻫﻪﺭﻪﻫﻪﺵ ﻫﻪﺑﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﻫﻪﺭﻪﻭ ﻫﻪﺭﻪﺷﻪﺭﻪﺟﻪﻭﻪﺩﻪﻯ. ﺣﺪﻳﺚ ﺗﻪﻫﻪﻣﻪﻭﻪﺩﻪﻯ. ﻭﻪﻫﻪ ﺑﻪﻫﻪﺷﻪﺭﻪﻯ. لا إلـه إلاَّ اللَّه وحدَهُ لا شريكَ لهُ ، اللَّه أَكْبَرُ كَبِيراً ، والحمْدُ للَّهِ كَثيراً ، وسُبْحانَ اللَّه ربِّ العالمِينَ ، ولا حوْل وَلا قُوَّةَ إلاَّ باللَّهِ العَزيز الحكيمِ. ﻫﻪﺵﻪﻫﻪﺭﻪﻫﻪﺵ ﻗﻪﺷﻪﺷﻪﺭﻪﻭﻪﺩﻪﻯ. ﻫﻪﻗﻪﺑﻪﺭﻪﺑﻪﺭﻪﻫﻪﺭﻪﻭ ﻫﻪﻭﻪﻣﻪﺵ ﻫﻪﺭﻪﻫﻪﻗﻪﻭﻪﻫﻪﻭ ﻫﻪﻭﻪﻗﻪﺭﻪﻫﻪﻩﻪﻯ.

އިލާހަށްޓަކައިވާ ސަލާމްތަކެވެ. ޙާލު ތިމަންނަށްޓަކައި ހިތާނީ ކޮން ކަލިމައެއް ބާއޭވެ؟ حـــــديث ދުޢާކުރެއްވިއެވެ. މިއާ ހިއްނަމެވެ. اللّهُمَّ اغْفِرْ لي وارْحمنـي. واهْدِني ، وارْزُقْني މިފަދައިންނެވެ.މާނައީ: އޭ ﷲ ! ތިމާގެ ފާފަ ފުއްސަވާނދޭވެ ! އަދި ތިމާއަށް رحـــــم ކުރައްވާނދޭވެ! އަދި ތިމާއަށް ހިދާޔަތް ދެއްވާނދޭވެ! އަދި ތިމާއަށް رزق ދެއްވާނދޭވެ!

1415- وعنْ ثوبانَ رضي اللَّه عنْهُ قال : كان رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إذا انْصَرَف مِنْ صلاتِهِ اسْتَغفَر ثَلاثاً ، وقال : « اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلامُ ، ومِنكَ السَّلامُ ، تباركْتَ يَاذا الجلالِ والإكرام » قِيل للأَوْزاعي وهُوَ أَحَد رُواةِ الحديث : كيفَ الاستِغفَارُ ؟ قال : تقول : أَسْتَغْفرُ اللَّه ، أَسْتَغْفِرُ اللَّه . رواهُ مسلم .

މާނަ ﷲ ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވި ثوبان ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللّٰهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسلَّم ނަމާދުން ސަލާމްދިނުމަށްފަހު استِغفارُ ތިން ފަހަރު ވިދާޅުވެއްވެވިއެވެ. ދެން އަންނަނިވި ހެއްދެވި ވިދާޅުވިއެވެ. اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلامُ ، ومِنكَ السَّلامُ ، تباركْتَ يَاذا الجلالِ والإكرام، އަދި الأمام الأوزاعي އަށް ދެންނެވުނެވެ. އެއީ އެ حديث ރިވާކުރެއްވި ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން އެއްބޭކަލެކެވެ. استِغفارُ ކުރާނީ ކޮބާހެއްޔެވެ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ أَسْتَغْفرُ اللّٰه ، أَسْتَغْفِرُ اللّٰه ގެ ކިޔުމަ ކިޔުމެވެ.

1416- وعَن المغِيرةِ بن شُعْبَةَ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَان إذا فَرغَ مِنَ الصَّلاة وسلَّم قالَ : « لا إلهَ إلاَّ اللَّه وحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ ، لهُ الملْكُ ولَهُ الحَمْدُ ، وهُوَ عَلى كُلِّ شَيءٍ قَديرٌ . اللَّهُمَّ لا مانِعَ لما أعْطَيْتَ ، وَلا مُعْطيَ لما مَنَعْتَ ، ولا ينْفَعُ ذا الجَدِّ مِنْكَ الجدُّ » متفقٌ عليهِ

މާނަ ﷲ ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވި المُغيرةِ بن شُعْبَةَ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللّٰهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسلَّم ނަމާދުން އަވަހާރީ ސަލާމް ދެއްވުމުން އާޚިރުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. لا إلهَ إلاَّ اللّٰه وحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ ، لهُ المُلْكُ ولَهُ الحَمْدُ ، وهُوَ عَلى كُلِّ شَيءٍ قَديرٌ . اللَّهُمَّ لا مانِعَ لما أعْطَيْتَ ، وَلا مُعْطيَ لما مَنَعْتَ ، ولا ينْفَعُ ذا الجَدِّ مِنْكَ الجدُّ

މާނައީ: އޭ ﷲ ! ކަލޭ إلــه ދެއްވައިފި އެއްޗެއް މަނާ ކުރެވޭނެ މީހަކު ނުވެއެވެ. އަދި ކަލޭ إلــه މަނާކުރައްވައިފި އެއްޗެއް ދެއްވޭނެ މީހަކު ނުވެއެވެ. އަދި އެމީހެއްގެ މުއްސަނދިކަމުން ކަލޭ إلــه ގެ عذابއިން މިންޖުވެވޭނެ މީހަކު ނުވެއެވެ. ހަމައެކަނި ތަނަވަސްކަމެއް މީހެއްގެ ދީނީ ކަންތައްތަކުން އިހަވާލުކުރެވެ.

1417- وعَنْ عبد اللَّه بن الزُّبَيْرِ رضي اللَّه تعالى عنْهُما أنَّهُ كان يقُول دُبُرَ كلِّ صلاةٍ ، حينَ يُسَلِّمُ : لا إلَه إلاَّ اللَّه وَحْدَهُ لا شريكَ لهُ ، لهُ الملكُ ولهُ الحَمْدُ ، وهُوَ عَلى كُلِّ شيءٍ قَديرٌ . لا حوْلَ وَلا قُوَّةَ إلاَّ بِاللَّه ، لا إله إلاَّ اللَّه ، وَلا نَعْبُدُ إلاَّ إيَّاهُ ، لهُ

النعمةُ ، ولَهُ الفضْلُ وَلَهُ الثَّنَاءُ الحَسنُ ، لا إله إلاَّ اللَّه مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ولوْ كَرِه الكَافِرُون .قالَ ابْنُ الزُّبَيْر : وَكَان رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُهَلِّلُ بِهِنَّ دُبُرَ كُلِّ صَلاةٍ مكتوبة ، رواه مسلم .

މާތް الله އެކަލޭގެފާނަށް ރުހިވޮޑިގަންނަވާށި عبد الله بن الزُّبَيْرِ ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނުން އެ صحابي ކޮންމެ ނަމާދެއްގެ ފަހަތުގައި ސަލާމްދިނުމުގެފަހުން ކިޔުއްވާ ވިދާޅުވިއެވެ. لا إلَه إلاَّ اللَّه وَحْدَهُ لا شريكَ لهُ ، لهُ الملكُ ولهُ الحَمْدُ ، وهُوَ عَلى كُلِّ شيءٍ قَديرٌ · لا حوْلَ وَلا قُوَّةَ إلاَّ باللَّه ، لا إله إلاَّ اللَّه ، وَلا نَعْبُدُ إلاَّ إيَّاهُ ، لهُ النعمةُ ، ولَهُ الفضْلُ وَلَهُ الثَّنَاءُ الحَسنُ ، لا إله إلاَّ اللَّه مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ولوْ كَرِه الكَافِرُون· عبد اللَّه بن الزُّبَيْرِ ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެކަލޭގެފާނު ކޮންމެ ނަމާދެއްގެ ފަހުން ބޮޑަށް ކިޔުއްވާ ވިދާޅުވިއެވެ.

މާނައީ : الله ފިޔަވައި حق ގޮތުގައި އަޅުކަންކުރެވޭ އެއްވެސް اله އެއް ނުވެއެވެ. އެ اله އެކަނިވެރިވެވޮޑިގެންވެއެވެ. އެالله އަށް شريكَ އެއް ނުވެއެވެ. ވެރިކަން ހުރިހާ މުޅިން ވެރިވެވޮޑިގެންވަނީ އެ الله އެވެ. އަދި އެންމެހާ حَمْدُ ވެސް އެ الله އަށެވެ. އަދި އެ الله އެންމެހާ ކަންތަކަށް ބާރުހުރިވޮޑިގެންވެއެވެ. الله ފިޔަވައި އެއްވެސް ބާރަކާއި ބާރުވެރިކަމެއް ނުވެއެވެ. الله ފިޔަވައި حق ގޮތުގައި އަޅުކަންކުރެވޭ އެއްވެސް اله އެއް ނުވެއެވެ. އަދި އަހަރެން އެ اله ފިޔަވައި އެހެން ބަޔަކަށް އަޅުކަން ނުކުރަމެވެ. އެންމެހާ نعمة އެއް ވެސް އެ اله އަށެވެ. އަދި އެންމެހާ فضل ވަންތަކަން ވެސް އެ اله އަށެވެ. އަދި ރިވެތި ތަޢުރީފާ ثناء ވެސް އެ اله އަށެވެ. الله ފިޔަވައި حق ގޮތުގައި އަޅުކަންކުރެވޭ ވެސް اله އެއް ނުވެއެވެ. އެ اله އަށް އަޅުކަން خالص ކުރާ حال ގައެވެ. އެއީ ކާފިރުން ނުރުހުނަސް ވިޔަސް ވެއެވެ.

1418– وعنْ أبي هُريرةَ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ فُقَرَاءَ المهاجِرِينَ أَتَوْا رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقالُوا: ذَهب أهْلُ الدُّثُورِ بالدَّرجَاتِ العُلى ، وَالنَّعِيمِ المقِيمِ : يُصَلُّونَ كما نُصلِّي ، وَيصُومُونَ كما نَصُومُ ، ولهمُ فَضْلٌ مِنْ أمْوالٍ : يحجُّونَ ، ويعْتَمِرُونَ ، وَيُجاهِدُونَ ، ويتَصَدَّقُون . فقالَ: « ألا أُعلمُكُمْ شَيْئاً تُدْرِكُونَ بِهِ مَنْ سبَقَكُمْ ، وتَسبِقُونَ بِهِ منْ بَعْدكُمْ . ولا يَكُونُ أَحَدٌ أَفْضلَ مِنْكُمْ إلاَّ مَنْ صَنَع مِثلَ ما صَنَعْتُم ؟ » قالُوا : بَلَى يا رسول اللَّه ، قال : «تُسبِّحُونَ ، وتَحْمدُونَ وتُكَبِّرُونَ ، خلْفَ كُلِّ صلاةٍ ثلاثاً وثَلاثِينَ » قال أبُو صالحٍ الرَّاوي عنْ أبي هُرَيْرةَ ، لمَّ سئِل عنْ كيْفِيةِ ذِكْرِهنَّ ، قال : يقول : سُبْحان اللَّه ، والحمْدُ للَّه ، واللَّه أكْبرُ ، حتَّى يكُونَ مِنْهُنَّ كُلِّهنَّ ثلاثاً وثلاثين . متفقٌ عليهِ وزاد مُسْلمٌ في روايتِهِ : فَرجع فُقَراءُ المهَاجِرينَ إلى رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فقالوا : سمِع إخْوانُنا أهلُ الأمْوال بما فعَلْنَا ، ففعَلُوا مِثْلهُ ؟ فقالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ذلكَ فَضْلُ اللَّه يُؤْتِيهِ منْ يشاءُ » .

« الدُّثُورُ » جمع دَثْرٍ « بفتحِ الدَّالِ وإسكانِ الثاء المثلَّثَةِ » وهو المالُ الكثيرُ .

މާތް الله ރުއްސުންތެރިވި أَبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މުހާޖިރީންގެ ބަޔަކުންގެ ތަކެއިން فقيرން رَسُول اللّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށް އައެވެ. ދެން އެބޭކަލުން ދަންނަވައެވެ. މުދާވެރިން މަތިވެރިދަރަޖަތައް ވުރެ ކުރިއަރައިގެންސް އެބައި ދަރަޖަތަކާއި نعمة ތަކާއި ހާސިލުކޮށްފިއެވެ. އެމީހުން އަހަރެމެން ނަމާދުކުރާ ފަދައިން ނަމާދުކުރެއެވެ. އަދި ރޯދަހިފާ ފަދައިން ރޯދަހިފައެވެ. އަދި މުދާވެރިކަމުން ޙައްޖާއި ޢުމްރާ ކުރެއެވެ. އަދި حج ކުރެ عمرة ކުރެއެވެ. އަދި ޖިހާދުކުރައްވައެވެ. އަދި صدقات ދެއެވެ. ދެންފަހު رَسُول اللّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިމީހުންނަށް ވުރެ ކުރިއަރައިގެންނުދާނެ ޢަމަލެއް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކިޔައިދޭންވީތޯއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ފަހުން އަންނަ މީހުންނަށް ވުރެ ކުރިއަރައިގަތުމަށް ދަރުމަ ލިބިގެން އެބައިމީހުން ކުރާ ޢަމަލު ނުކޮށްފިނަމައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވުރެ ޢަމަލުކުރާ މީހުން ފިޔަވައި އަނެއްމީހުން ވުރެ މާތް ނުވާނެއެވެ. އެބޭކަލުން ދަންނަވައެވެ. އާދޭހެވެ. ދެން ކޮންކަމެއްތޯއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. تسبيح ގާއިމުކުރުމާއި تحميدގާއިމުކުރުމާއި تكبير ގާއިމުކުރުމެވެ. ކޮންމެ ނަމާދެއްގެ ފަހުގައި ތިރީސްތިން ފަހަރު ކިޔުމެވެ.

ރާވީ ابو صالح ، أَبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާކުރައްވައެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުން އެގޮތަށް تسبيح އާއި تحميد އާއި تكبير ގާއިމުކުރާނެ ކިޔާނެ ގޮތް ސުވާލު ދެންނެވުމުން ހިނދު ވިދާޅުވިއެވެ. އާދެ سُبْحان اللّه ގާއިމުކުރުމާއި الحمْدُ للّه ގާއިމުކުރުމާއި اللّه أكْبرُ ގާއިމުކުރުމާއި އެންމެން ކިޔާ ގާއިމުކުރުމާ ތިރީސްތިން ފަހަރު ކިޔުމެވެ.

އަދި މުސްލިމް ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ދެން (ފަގީރު މުހާޖިރުންގެ ބަޔަކު) މުހާޖިރުންގެ فقيرން އަނބުރާ رَسُول اللّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށް ވަޑައިގެންފިއެވެ. ދެން ދަންނަވައެވެ. މުދާވެރިންގެ މުސްލިމް ވެރިންނަށް އަހަރެމެން ކުރާ ޢަމަލު ގެ ބަދަލު އިވިއްޖެއެވެ. އެހެންކަމުން އެމީހުންވެސް އެގޮތަށް އެކަން ކުރެއެވެ. ދެން رَسُول اللّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ اللهގެ فضلވެރިކަމެވެ. އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވާ ބަޔަކަށް އެ فضلވެރިކަން ދެއްވާނެއެވެ.

1419– وعنْهُ عنْ رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « مَنْ سَبَّحَ اللَّه في دُبُرِ كُلِّ صلاةٍ ثَلاثاً وثَلاثينَ ، وَحِمِدَ اللَّه ثَلاثاً وثَلاثين ، وَكَبَّرَ اللَّه ثَلاثاً وَثَلاثينَ وقال تَمامَ المِائَةِ : لا إِلهَ إِلاَّ اللَّه وحْدَه لا شَريك لهُ ، لَهُ المُلْكُ وَلَهُ الحمْد ، وهُو على كُلِّ شَيءٍ قَدِيرٌ ، غُفِرتْ خطَاياهُ وإن كَانَتْ مِثْلَ زَبدِ الْبَحْرَ » رواهُ مسلم .

ތަކުރާ ގެ صحَابي (ڕَضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُ أَبو هُريرة) ގެ ކިތާބުން ލިޔެވިފައިވެ. ބަލައިގެންވާ حديث ކަނޑައެޅިފައި. ފެންނަ ކަމުގައި ކަންކަން ކުރުމުގައި سبحان الله ވިސް ފަހަރު ، الحمد لله ވިސް ފަހަރު ، الله أكبر ވިސް ފަހަރު ، لا إلهَ إلاَّ اللَّه وحْدَه لا شَريك لهُ ، لَهُ المُلْكُ وَلَهُ الحمْد ، وهُو على كُلِّ شَيءٍ قَدِيرٌ ވިދާޅުވުމުގެ ފަހުން ، ތިރީގައި ދެކެވޭ ގޮތަށް ކިޔަން ކަނޑައެޅިފައި.

1420- وعنْ كعْبِ بن عُرْوةَ رضي اللَّه عَنْهُ عَنْ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مُعقِّبَاتٌ لا يَخِيبُ قَائِلُهُنَّ أَو فَاعِلُهُنَّ دُبُرَ كُلِّ صلاةٍ مكتُوبةٍ : ثَلاثاً وثَلاثِينَ تَسْبِيحَةً ، وَثَلاثاً وَثَلاثِينَ تَحْمِيدَةً ، وَأَرْبَعاً وثَلاثِينَ تَكبِيرةً » رواه مسلم .

ٱللَّهُ ثَنَاءُ ثَنَاءُ كعْب بن عجرة ، نبيٌّ صلّى الله عليه وسلّم ގެ ތެރެއިން ލިޔެވިފައި. ބަލައިގެންވާ حديث ކަނޑައެޅިފައި. ތެދުވާ ފަހަރު ކިޔަންވާ ގޮތް ، ތިރީގައި ދެކެވޭ ގޮތަށް (ތިރީގައި ދެކެވޭ ގޮތަށް) ލިޔެވިފައި ހުންނަ. ތިރީގައި فرض ކުރެއްވި ފަދައިން ކުރާ ފަހަރު ، سبحان الله ވިސް ފަހަރު ، الحمد لله ވިސް ފަހަރު ، الله أكبر ތިރީގައި ދެކެވޭ ގޮތަށް ، ތިރީގައި ދެކެވޭ ގޮތަށް ، ތިރީގައި ދެކެވޭ ގޮތަށް ،

حضرة ށް ސަލާމަތްކަން އެދިދަންނަވަމެވެ. އަދި މިއަދާ ދުނިޔޭގެ ފިތުނައިން ތިޔަ އިލާހުގެ حضرة ށް ސަލާމަތްކަން އެދިދަންނަވަމެވެ. އަދި މިއަދާ ކަށްވަޅުގެ ފިތުނައިން ތިޔަ އިލާހުގެ حضرة ށް ސަލާމަތްކަން އެދިދަންނަވަމެވެ.

1422- وعنْ معاذٍ رضي اللَّه عَنْهُ أَنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَخَذَ بيَدِهِ وقال : « يَا مُعَاذُ ، وَاللَّهِ إِنِّي لأُحِبُّكَ » فقال : « أُوصِيكَ يَا معاذُ لا تَدعَنَّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاةٍ تقُولُ : اللَّهُمَّ أعِنِّي على ذِكْرِكَ ، وشُكْرِكَ ، وَحُسنِ عِبادتِكَ » .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ معاذ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެ صحَابي ގެ އަތްމަތި ހިފުއްވިއެވެ. އަދި حديث ކުރެއްވިއެވެ. މާތް الله ގަންދީ ބުނަމެވެ. އޭ معاذ އެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބޭފުޅާއަށް ލޯބިވަމެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ معاذ އެވެ. ތިޔަބޭފުޅާއަށް ލޯބިވާތީ وصية ކުރަމެވެ. ކޮންމެ ނަމާދެއްގެ ފަހުގައި އަންނަނިވި ކަލިމަ ކިޔުން ދޫކޮށްނުލާށެވެ. އެއީ ކިޔާށެވެ. اللَّهُمَّ أعِنِّي على ذِكْرِكَ ، وشُكْرِكَ ، وَحُسنِ عِبادتِكَ

މާނައީ: އޭ الله ތިޔަ إله އަށް ذِكْر ކުރުމަށާއި އަދި ތިޔަ إله އަށް شُكْر ވެރިވުމަށާއި އަދި ތިޔަ إله އަށް ރަނގަޅަށް އަޅުކަން ކުރުމުގެ ގޮތުގައި މިއަހަރެންނަށް ތައުފީޤު ދެއްވާނދޭވެ!

رواهُ أبو داود بإسناد صحيح .

1423- عنْ أبي هُرَيْرة رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إذا تَشَهَّد أَحدُكُمْ فَليسْتَعِذ بِاللَّه مِنْ أَرْبَع ، يقولُ : اللَّهُمَّ إنِّي أعُوذُ بِكَ مِنْ عذَابِ جهَنَّمَ ، وَمِنْ عَذَابِ القَبرِ، وَمِنْ فِتْنةِ المحْيَا والمِماتِ ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ المسِيحِ الدَّجَّالِ » . رواه مسلم .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أَبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ނަމާދުގައި تشهد އަށް އިށީނދެވަޑައި الله ގެ حضرةށް ހަތަރު ކަމަކުން ސަލާމަތްކަން އެދޭށެވެ. ކިޔާށެވެ. اللَّهُمَّ إنِّي أعُوذُ بِكَ مِنْ عذَابِ جهَنَّمَ ، وَمِنْ عَذَابِ القَبرِ، وَمِنْ فِتْنةِ المحْيَا والمَماتِ ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ المَسِيحِ الدَّجَّالِ

މާނައީ: އޭ الله ! މިއަދާ ތިޔަ إله ގެ حضرة ށް ޖަހަންނަމުގެ عذاب ން ސަލާމަތްކަން އެދެމެވެ.

ތަނ قبر ގ عذابﷲ ކަމުގައި ވާ ކަމާ. ތަނ ފިލާވަޅުގ ފުރިގަނޑ ދިގުކަމާ ކަމުގައި ވާ ކަމާ . ތަނ المَسِيح الدَّجَّال ގ ފުރިގަނޑ ކަމުގައި ވާ ކަމާ .

1424- وعنْ عَلِيٍّ رضي اللَّه عنْهُ قال : كانَ رَسُولُ اللَّهِ إذا قام إلى الصَّلاةِ يكونُ مِنْ آخِر ما يقولُ بينَ التَّشَهُّدِ والتَّسْلِيم : « اللَّهمَّ اغفِرْ لي ما قَدَّمتُ وما أَخَّرْتُ ، وما أَسْرَرْتُ ومَا أعْلَنْتُ ، وما أَسْرفْتُ ، وما أَنتَ أَعْلمُ بِهِ مِنِّي ، أَنْتَ المقَدِّمُ ، وَأَنْتَ المؤَخِّرُ ، لا إله إلاَّ أَنْتَ » رواه مسلم .

ދ الله ތަނ ކަމުގައި ވާ عَلِيٍّ ގ ފުރިގަނޑ ފިލާވަޅުގ ފުރިގަނޑ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކަމުގައި ވާ ކަމާ ތަނ ކަމުގައި ވާ ކަމާ تشهد ކަމުގައި ވާ ކަމާ ކަމުގައި ވާ ކަމާ ކަމުގައި ވާ ކަމާ ކަމުގައި ވާ ކަމާ اللَّهمَّ اغفِرْ لي ما قَدَّمتُ وما أَخَّرْتُ ، وما أَسْرَرْتُ ومَا أعْلَنْتُ ، وما أَسْرفْتُ ، وما أَنتَ أَعْلمُ بِهِ مِنِّي ، أَنْتَ المُقَدِّمُ ، وَأَنْتَ المُؤَخِّرُ ، لا إله إلاَّ أَنْتَ

ދ: ﷲ! ދ ފުރިގަނޑ ފިލާވަޅުގ ފުރިގަނޑ ފިލާވަޅުގ ފުރިގަނޑ ފިލާވަޅުގ

ތަނ ގަބުރުގައި (ގަބުރަށް ދޫކޮށްލާ ވަގުތު) ދެފައިތެރެ ކައިރިކޮށް ހުރުމަށް ހިތްވަރުދީ ހަ ދުވަހު ވަފާތުވި ކަލޭގެ ދަރިފުޅު ވަނީ ކަލޭ ގެ ކައިރީ ހުންނަ ގޮތަށް

ފަނަރ: ﷺالله! ދެބަގ ތެދުވެރި ފާނެ ކަމަށް ވާތީ! ކިތަންމެ ބޮޑު ގޯސްކަމެއް ކުރި ކަމަށް ވިޔަސް، ތެދުވެރި ވާ ފާނެ ކަމަށެވެ.

1430- وعنْ عائشةَ رضي اللَّه عنْها قالَتْ : افتَقدْتُ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ذَاتَ لَيْلَةٍ ، فَتَحَسَّسْتُ، فَإِذَا هُو راكِعٌ أَوْ سَاجِدٌ يقولُ : « سُبْحَانكَ وبحمدِكَ ، لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ » وفي روايةٍ : فَوقَعَت يَدِي على بَطْنِ قَدميهِ ، وهُوَ في المسْجِدِ ، وهما منْصُوبتانِ ، وَهُوَ يَقُولُ : « اللَّهُمَّ إنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ ، وبمُعافاتِكَ مِنْ عُقوبتِكَ ، وَأَعُوذُ بِك مِنْكَ ، لا أُحْصِي ثَنَاءً عليكَ أَنْتَ كما أثنيتَ على نَفْسِكَ » رواهُ مسلم .

ﷲ ﷺ عائشة ގެ ކާމިލް ވަގުތުގައި ހޯދާ ނުލިބުނު. ދެން ﷺ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކާމިލް ވަގުތު ހޯދައިފި. ފެނުނު ވަގުތު ﷺ ގެ ދެ ފައި ދެ ފަރާތަށް ދިއުމުގައި ﷺ رکوع ގައި. ﷺ سُبْحَانكَ وبحمدِكَ ، لا إلهَ إلاَّ أَنْتَ

ފަނަރ: ﷺ ﷺ ގެ ކާމިލް ވަގުތު ހޯދައިފި. ﷺ ﷺ ގެ ﷺ ﷺ ﷺ. ﷺ ﷺ ﷺ

1431- وعنْ سعدِ بن أبي وقاصٍ رضي اللَّه عنْهُ قال : كُنَّا عِنْد رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال: « أَيعجِزُ أَحدُكم أنْ يكْسِبَ في كلِّ يوْمٍ أَلف حَسنَة ، » فَسَأَلَهُ سائِلٌ مِنْ جُلَسائِهِ : كيفَ يكسِبُ أَلفَ حَسنَةٍ ؟ قالَ : « يُسَبِّحُ مِائةَ تَسْبِيحة ، فَيُكتَبُ لهُ أَلفُ حسَنَةٍ ، أوْ يُحَطُّ عنْهُ ألفُ خَطِيئَةٍ » رواه مسلم .

قال الحُميدِيُّ : كذا هو في كتاب مسلم : « أوْ يُحَطُّ » قال : البَرْقَانيُّ : ورواهُ شُعْبَةُ، وأبو عوانَةَ ، ويَحيَى القَطَّانُ ، عَنْ مُوسى الذي رواه مسلم مِن جِهتِهِ فقالُوا : « وَيُحَطُّ » بِغَيْرِ أَلفٍ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި سعد بن أَبو وقاص ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން އެއްފަހަރަކު رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތުގައި ތިބީމެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ މީހަކު ކޮންމެ ދުވަހަކު އެއްހާސް ހެޔޮކަން ހޯދުން ނުކުރެވެނީތޯ؟ ދެން އެ މަޖިލީހުގައި ތިބި ބޭކަލުންގެ ތެރެއިން ބޭކަލަކު ދަންނަވައިފިއެވެ. ކޮންމެ އެއްހާސް ހެޔޮކަން ހޯދުމަކީ ކިހިނެއް ތޯ؟ ދެން ކިހިނެއް ޙާސިލުކުރެވޭނީ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. سبحان الله ސަތޭކަ ފަހަރު ކިޔާށެވެ. އެއިރުން އެއްހާސް ހެޔޮކަން ލިބޭނެއެވެ. ނުވަތަ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއިރުން އެއްހާސް ކުށް ފޮހެވި ދޫކޮށްލެވޭނެއެވެ. (އެއީ ރިވާވެއެވެ އަރާފައިވާ ލަފުޒުކަމެވެ.)

1432- وعنْ أبي ذَرٍّ رضي اللَّه عنْهُ أَنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْه وسَلَّم قالَ : « يُصْبِحُ عَلى كُلِّ سُلامَى مِنْ أَحدِكُمْ صَدَقَةٌ : فكُلُّ تَسْبِيحةٍ صدقَةٌ ، وكُلُّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ ، وَكُلُّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ ، وكُلُّ تَكْبِيرةٍ صدقَةٌ ، وَأَمْرٌ بِالمعْرُوفِ صَدقَةٌ ، وَنَهْيٌ عَنِ المنكَرِ صدقَةٌ . وَيُجْزِيءُ مِنْ ذلكَ رَكْعتَانِ يَرْكَعُهُما منَ الضُّحَى » رواه مسلم .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أَبو ذَرّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ މީހެއްގެ ކޮންމެ ގުނަވަނެއްގެ މައްޗަށް ހެނދުނަކު ކޮންމެ ދުވަހަކު (އެ ގުނަވަނެއް ސަލާމަތުން ވާކަމުގެ ބަދަލުގައި الله އަށް شكر ވެރިވުމުގެ ގޮތުން) صدقة އެއް ކުރުން ލާޒިމުވެއެވެ. ދެން ކޮންމެ تسبيح އަކީ صدقة އެކެވެ. އަދި ކޮންމެ تحميد އަކީ صدقة އެކެވެ. އަދި ކޮންމެ تكبير އަކީ صدقة އެކެވެ. އަދި ކޮންމެ ހެޔޮ ކަމަކަށް ގޮވާ އަމުރަކީ صدقة އެކެވެ. އަދި ކޮންމެ މުންކަރެއް ނަހީކުރުމަކީ صدقة އެކެވެ. އަދިވެސް ކަމަކަށް އެކަށީގެން ضحي ނަމާދުގެ ދެ ركعة ފުދެއެވެ.

1433- وعَنْ أُمِّ المؤمنينَ جُوَيْرِيَةَ بنتِ الحارِثِ رضي اللَّه عَنْها أنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خَرجَ مِنْ عِنْدِهَا بُكرَةً حِينَ صَلَّى الصُّبْحَ وهِيَ في مسْجِدِهَا ، ثُمَّ رَجع بَعْد أَنْ أَضْحى وهَي جَالِسةٌ فقال : « مازلْتِ على الحال التي فارَقْتُكَ عَلَيْهَا ؟ » قالَتْ : نَعمْ : فَقَالَ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَقَدْ قُلْتُ بَعْدِكِ أَرْبَعَ كَلمَاتٍ ثَلاثَ مرَّاتٍ ، لَوْ وُزِنَتْ بِمَا قُلْتِ مُنْذُ الْيَومِ لَوَزَنْتهُنَّ : سُبْحَانَ اللَّهِ وبحمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ ، وَرِضَاءَ نَفْسِهِ ، وَزِنَةَ عرْشِهِ ، ومِداد كَلمَاتِه » رواه مسلم.

ڏُهْ الله ﺗﺮﺟﻤﺔ أُمِّ المؤمنينَ جُوَيْرِيَةَ بنتِ الحارِث ئ ﺑﺎﻫﺎﺭﺱ ﻣﺮﯞﺋﻰﺳﻰﺪﺍ.
ﺭﻭﺳﻮﻝ ﷺ (ﺋﺎﻳﺎﻟﻰ) ﻗﻮﻣﻰ ﺳﻮﺩﻗﺎ ﺋﺎﻳﻠﻰﺪﻯ ﻗﻪﺳﺘﻰ ﺳﻮﺭﺍﺵ ﺋﻮﺭﻧﻰﺪﺍ ﺋﻮﻟﺘﯘﺭﺍﺗﻘﺎﻧﺪﺍ. ﺋﻪﺳﻪﺭ ﺋﻪﺗﻪﺳﺘﻪ ﻣﯘﺳﺘﻪﻗﯩﻢ ﺟﯩﻤﺎﻏﻰﺪﺍ (ﺑﯩﺮﺋﻪﺗ) ﻗﻮﻳﯘﭖ ﺗﯘﺭﺍﺗﻘﺎﻧﺪﺍ. ﺷﯘ ﺋﺎﻳﺎﻟﻰ ﺿﺤى ﺳﻮﺩﻗﺎ ﺋﻮﻗﯘﺷﻰﺪﺍ ﺋﯘﻳﻘﯘﺳﻰ ﺋﺎﻳﺮﯨﻠﯩﭗ ﻛﻪﺗﻜﻪﻧﺪﻩ ﺋﻪﺗﻪﺳﺘﻪ ﺟﯩﻤﺎﻏﻰﺪﺍ ﺋﻮﻟﺘﯘﺭﻏﺎﻧﻠﯩﻘﻰﺪﺍ. ﺋﯘﻧﻰ ﺋﻪﺗﻪﺳﺘﻪﻛﻪﻧﺪﻩ ﺋﻪﺗﻪﺳﺘﻪ ﺋﯚﺗﻜﻪﻧﻠﻪﺭﺩﯨﻦ ﺋﯩﺪﻯ. ﺷﯘﻧﺪﺍﻕ ﺟﯩﻤﺎﻏﻰﺪﺍ ﺋﻮﻟﺘﯘﺭﻏﺎﻧﻠﯩﺮﯨﻨﻰ ﺋﻪﺗﻪﺳﺘﻪ ﺋﯩﺴﺘﯩﻐﻔﺎﺭ ﻗﯩﻠﻤﺎﻗﭽﻰ ﺑﻮﻟﻐﺎﻥ ﺋﻪﺗﻪﺳﺘﻪ ﺋﯩﺴﺘﯩﻐﻔﺎﺭ ﻗﯩﻠﻤﺎﻗﭽﻰ ﺑﻮﻟﻐﺎﻥ ﺋﯩﺪﻯ؛ ﺋﻪﺗﻪﺳﺘﻪ ﻗﯘﺭﺋﺎﻧﺪﺍ. ﺋﯘ ﻧﺒﻲ ﷺ ﺣﺪﻳﺚ ﺋﺎﻳﺎﻟﻰﺪﺍ. ﺷﯘﻧﺪﺍﻕ ﺋﻪﺗﻪﺳﺘﻪ ﻣﯘﺷﯘ ﺳﯚﺯﻟﻪﺭﻧﻰ ﺋﺎﻳﺘﻘﺎﻧﺪﺍ ﺋﯘ ﺋﻪﺗﻪﺳﺘﻪ ﺋﻪﺳﻪﺭ ﺋﯚﺗﻜﻪﻧﺪﻩ ﺋﯘ ﺋﻪﺗﻪﺳﺘﻪ ﺋﯩﺪﻯ ﻗﯘﺭﺋﺎﻧﺪﺍ ﺋﯘﻧﻰ ﺋﺎﻳﺎﻟﻰﺪﺍ ﺳُبْحَانَ اللَّهِ وبحمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ ، وَرِضَاءَ نَفْسِهِ ، وَزِنَةَ عرْشِهِ ، ومِداد كَلمَاتِه ﺩﻩﻳﺘﻰ.

ڏُسَﻫِﺮ: الله ﺗﺮﺟﻤﺔ ﻇﺎﻫﺮ .ﻫﻪﺭ ﻫﻪﺋﻪﺳﻰ ﺋﯘ إله ﻫﻪﻡ ﺋﯘ إله ئ ﺧﻠﻖ ﻋﺪﺩﻯ ﺋﯘﻧﯩﯔ ﺣﻤﺪ ﺑﻪﻳﺎﻥ ﻗﯩﻠﻐﯘﭼﻰ. ﻫﻪﺭ ﺋﯘ إله ئ ﻧﻔﺲ ئ ﺗﯘﻏﯘﻟﯩﺪﯨﻜﻰ ﺋﯘﻧﯩﯔ ﺣﻤﺪ ﺑﻪﻳﺎﻥ ﻗﯩﻠﻐﯘﭼﻰ. ﻫﻪﺭ ﺋﯘ إله ئ عرش ﺋﯩﺰﻯ ﻫﻪﻗﻘﯩﺪﻩ ﺋﯘﻧﯩﯔ ﺣﻤﺪ ﺑﻪﻳﺎﻥ ﻗﯩﻠﻐﯘﭼﻰ. ﻫﻪﺭ ﺋﺈله ئ كلمة ﺳﯚﺯﻯ ﻗﯘﺭﻏﯘ ﺋﯘﻧﯩﯔ ﺋﯘﻧﯩﯔﺣﻤﺪ ﺑﻪﻳﺎﻥ ﻗﯩﻠﻐﯘﭼﻰ.

وفي روايةٍ لهُ : سُبْحانَ اللَّهِ عددَ خَلْقِهِ ، سُبْحَانَ اللَّهِ رِضاءَ نَفْسِهِ ، سُبْحانَ اللَّهِ زِنَةَ عَرْشِهِ ، سُبْحَانَ اللَّهِ مِداد كَلماتِهِ » .

وفي روايةِ الترمذي : « ألا أُعلِّمُكِ كَلماتٍ تَقُولينَها ؟ سُبْحانَ اللَّهِ عَدَدَ خلْقِهِ ، سُبْحانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ ، سُبْحانَ اللَّه عدد خَلْقِهِ ، سُبْحانَ اللَّه رضا نَفْسِهِ ، سُبْحان اللَّهِ رضا نَفْسِهِ، سُبْحانَ اللَّه رضا نَفْسِهِ ، سُبحَانَ اللَّه زِنَةَ عرْشِهِ ، سُبحَانَ اللَّه زِنَةَ عرْشِهِ ، سُبحَانَ اللَّهِ مِدادَ كَلماتِهِ ، سُبحَانَ اللَّهِ مِدادَ كَلماتِهِ ، سُبحَانَ اللَّهِ مِدادَ كَلماتِه » .

الترمذي ئ ﻫﻪﻗﻘﯩﺪﻩﻛﻰﺪﻩﺗﻰ. ﺋﺎﺩﺩﻯ ﺋﯩﺸﻨﻰ ﻫﻪﺳﺌﻰ ﺋﺎﻳﺮﯨﻠﯩﭗ ﻗﯘﺭﺋﺎﻧﺪﺍ ﺋﯘﻧﯩﯔ ﻗﯘﺭﺋﺎﻧﺪﻯﻛﻰ. ﻫﻪﺭ ﺑﯩﺮ ﺳُبْحانَ اللَّهِ عَدَدَ خلْقِهِ ، سُبْحانَ اللَّهِ عَددَ خَلْقِهِ ، سُبْحانَ اللَّه عدد خَلْقِهِ ، سُبْحانَ

اللَّه رضا نَفْسِهِ ، سُبْحان اللَّهِ رضا نَفْسِهِ، سُبْحانَ اللَّه رضا نَفْسِهِ ، سُبحَانِ اللَّه زِنَةَ عرْشِهِ ، سُبحَانَ اللَّه زِنَةَ عرْشِهِ ، سُبحَانَ اللَّه زِنَةَ عرْشِهِ ، سُبحَانَ اللَّهِ مِدادَ كَلماتِهِ ، سُبحَانَ اللَّهِ مِدادَ كَلماتِهِ ، سُبحَانَ اللَّهِ مِدادَ كَلماتِه

1434- وعنْ أبي مُوسَى الأشعريِّ ، رضي اللَّه عنهُ ، عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قال : «مَثَلُ الذي يَذكُرُ ربَّهُ وَالذي لا يذكُرُهُ ، مَثَل الحيِّ والميِّتِ » رواهُ البخاري .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أَبو مُوسَى الأشعريّ ، نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާ ކުރެއްވިއެވެ. އަކާލާގޮތުން حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެމީހާ ހަށްދަކުގައި ގެންގުޅުއްވާ އިލާހަށް ޛިކުރު ކުރާ މީހާއި އަދި ޛިކުރު ނުކުރާ މީހާގެ މިސާލަކީ ދިރިހުރި މީހާއި މަރުވެފައިވާ މީހާގެ މިސާލެވެ.

ورواه مسلم فقال :«مَثَلُ البَيْتِ الَّذي يُذْكَرُ اللَّه فِيهِ ، وَالبَيتِ الذي لا يُذْكَرُ اللَّه فِيهِ ، مَثَلُ الحَيِّ والميِّتِ » .

އަދި މުސްލިމުގެ ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ. ދެން އަކާލާގޮތުން حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެގެއެއްގައި اللهަށް ޛިކުރު ކުރާ ގެއާއި އަދި ޛިކުރު ނުކުރާ ގެއެއްގެ މިސާލަކީ މަރުވެފައިވާ އެއްޗަކާއި ދިރޭ އެއްޗެއްގެ މިސާލެވެ.

1435- وعنْ أبي هُريرةَ ، رضي اللَّه عنْهُ ، أنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « يقُولُ اللَّه تَعالى : أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عبدي بي ، وأنا مَعهُ إذا ذَكَرَني ، فَإن ذَكَرني في نَفْسِهِ ، ذَكَرْتُهُ في نَفسي ، وإنْ ذَكَرَني في ملإٍ ، ذَكَرتُهُ في ملإٍ خَيْرٍ منْهُمْ » متَّفقٌ عليهِ .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أَبو هُريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى وحي ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަން އިލާހު އަޅަކަން ކަންތައް ފުރިހަމަކޮށްދެއްވޭ އެމީހަކު ތިމަން އިލާހުގެ ޙާލަތުން އެއިތިކުރު ކާ ގޮތެއްގެ ދޭތިންނެވެ. އަދި އެމީހަކު ތިމަން އިލާހަށް ޛިކުރު ކުރާއި ހިނދަކު ތިމަން އިލާހުގެ رحمة އާއި ކުރުއްސުވުން އޭނާއާއިއެކު ވެއެވެ. ދެން އޭނާ އޭނާގެ ނަފްސުގައި ތިމަން އިލާހަށް ޛިކުރުކުރާނަމަ ތިމަން އިލާހު ތިމަން އިލާހުގެ ނަފްސުގައި އޭނާއަށް ޛިކުރުކުރައްވާނެއެވެ. އަދި އޭނާ جماعة އެއްގެ ތެރޭގައި

ބިމަށް އިހާރަށް ޒިކުރު ކޮށްފިނަމަ އެއަށްވުރެ މާތް جماعــــــــة އެއްގައި ބިމަށް އިހާރު އެމީހަކު ހަނދާންކުރައްވައެވެ.

1436- وعَنْهُ قال : قالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « سبقَ المفَرِّدُونَ » قالوا : ومَا المفَرِّدُونَ يا رسُول اللَّهِ ؟ قال : « الذَّاكِرُونَ اللَّه كَثيراً والذَّاكِراتُ » رواه مسلم .

روي : « المفَرِّدُونَ » بتشديد الراء وتخفيفها ، والمِشْهُورُ الَّذي قَالَهُ الجمهُورُ : التَّشديدُ.

އަދި އެ صَّــحَابي (އެބަހީ މާތް الله ރުއްސުންތެރިވެވޮޑި أبــو هُريــرة) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. المُفَـرِّدُونَ ގެ އަރިހުގަވައިން ކުރިއަށް ދުރުގެން ދިޔައީއެވެ. އަޞްޙާބުން ދަންނަވައިފިއެވެ. ޔާ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. المُفَــرِّدُونَ ގެ މީހުންނަކީ ކޮންބައެއް ހެއްޔެވެ؟ حــديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ الله ގިނަގިނައިން ހަނދުމަ ކުރާ ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންނެވެ.

1437- وعن جابر رضي اللَّه عَنْهُ قالَ : سمِعْتُ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : « أَفْضَلُ الذِّكرِ : لا إله إلاَّ اللَّه » .

رواهُ الترمِذيُّ وقال : حديثٌ حسنٌ .

މާތް الله ރުއްސުންތެރިވެވޮޑި جابر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑު އެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެންމެ މާތްވެގެންވާ ޒިކުރަކީ لا إله إلاَّ اللَّه ގެ ކަލިމައެވެ.

1438- وعنْ عبد اللَّه بن بُسْرٍ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رَجُلاً قال : يا رسُولَ اللَّهِ ، إنَّ شَرائِع الإسْلامِ قَدْ كَثُرتْ علَيَّ ، فَأخبرْني بِشيءٍ أتشَبَّثُ بهِ قال : « لا يَزالُ لِسَانُكَ رَطْباً مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ » رواهُ الترمذي وقال : حديثٌ حَسَنٌ .

މާތް الله ރުއްސުންތެރިވެވޮޑި عبد اللَّه بن بُسْر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ބޭކަލަކު ދަންނަވައިފިއެވެ. ޔާ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އިސްލާމްދީނުގެ أحكامތައް ތިމަންނަށް ގިނަވެއްޖެއެވެ. ވީމާ ތިމަންނަށް އެކަމުގެ ތެރެއިން ހިފަހައްޓަން ޖެހޭނެ ކަމެއް ބުނެދެއްވާށެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله ގެ ޒިކުރުކުރުމުން ކަލޭގެ ދޫ ތެތްކޮށް ބަހައްޓާށެވެ.

1439- وعنْ جابرٍ رضي اللَّه عنهُ ، عَنِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « منْ قال : سُبْحانَ اللَّهِ وبحَمدِهِ ، غُرِستْ لهُ نَخْلَةٌ في الجَنَّةِ » . رواه الترمذي وقال : حديث حسنٌ .

ڏُمْ الله ثَمْرُ ـشْرَحْرُمِ جابر ئَوَّرْسْ ، نبيءً صلّى الله عليه وسلّم رَمِرْسْ مِرَّبْئَمْرُمِرَّ. ئَرَبْتَّئَوَّرْسْ حديث ثْبَمْرُمِرَّ. وِرَرْ سُبْحانَ اللَّهِ وبحَمدِهِ ئ بَرِحَ مِمَرِمِرَّسَرَ ئْوِرَرَبْرَصْبَرِ ـشْوَثْبَّئَرِ بَرْقَرْ ثْبَرْبْ مِرْقَرَّمَرَّ.

1440- وعن ابن مسْعُودٍ رضي اللَّه عَنْهُ قال : قال رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « لَقِيتُ إبراهيمَ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لَيْلَةَ أُسْرِيَ بي فقال : يا مُحَمَّدُ أقرِيءْ أُمَّتَكَ مِنِّي السَّلام ، وأَخبِرْهُمْ أنَّ الجنَّةَ طَيِّبةُ التُّرْبةِ ، عذْبةُ الماءِ ، وأنَّها قِيعانٌ وأنَّ غِرَاسَها : سُبْحانَ اللَّه ، والحمْدُ للَّه ، ولا إله إلاَّ اللَّه واللَّه أكْبَرُ » .

رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ .

ڏُمْ الله ثَمْرُ ـشْرَحْرُمِ عبد اللَّه ابن مسْعُود ئ بِرَهَرْسْ مِرَّوَّئَرْسْرَمَرَّ. وِرَّرْمِرَّ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ثْبَمْرُمِرَّ. وِرَدْسْرَمَـّرَّ معراجَرَسْ ثَمْرَمْرَسْ ثَّئَرَمِ وِرَدْسْرَبَرَّئَرَّسَّرِ رَّمِ ابراهيم عليه السلام رَّمِ هَمْرَمَرْمِرَّ. ثَرِسْرَمْرَ وِرَّرْمِرَّ. ثَّ مُحَمَّدُ ئَرَّسْرَّ. بَرَّئَرَّسْرَّ ثَمْرَمَرَّئَ ثَرِسْرَسْرَسْ وِرَدْسْرَسْرَ ئَرَّمْرَمْسْ ـسَرَّرْ ـشْرَقَمْرَمَّسْرَّ. بَرَمِرِ ثَرَهَرِرِسْرَسْرَسْ خبر قَمْرَمَّسْرَّ. بَرَدَبَرَوَرْسْ ـشْوَئَرَّ بَرِرْ بَرَدَرَّسْ بَرَسْرَئَرَّ ـهَرَّبْرَّ. ئَرْسْ رِرْسْ هَرَّسْرَبْرَّ. بَرَمِرِ بَرَدَبَرَوَرْسْ ثَرِرْ ئَرْسَّوَرِرَّ بَرَسْرَئَرَّ ـهَرَّبْرَّ. بَرَمِرِ سُبْحانَ اللَّه ئ بَرِحَرَمَّرِ الحمْدُ للَّهِ ئ بَرِحَرَمَّرِ لا إله إلاَّ اللَّهُ ئ بَرِحَرَمَّرِ اللَّه أكْبَرُ ئ بَرِحَ مِمَرْسْ ثَمَّئَرِ ئَـشْوَهَرْ مِرْقَرِوَقَرْمَرَّ.

1441- وعنْ أَبي الدَّرداءِ ، رضيَ اللَّه عَنْهُ قالَ : قالَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَلا أُنَبِّئُكُم بِخَيْرِ أَعْمَالِكُم ، وأَزْكَاهَا عِند مليكِكم ، وأَرْفعِها في دَرجاتِكم ، وخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ إِنْفَاق الذَّهَبِ والفضَّةِ ، وخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقوْا عدُوَّكم ، فَتَضربُوا أَعْنَاقَهُم ، ويضرِبوا أَعْنَاقكُم؟» قالوا : بلَى ، قال:« ذِكُر اللَّهِ تَعالى » .

رواهُ الترمذي ، قالَ الحاكمُ أَبو عبد اللَّهِ : إسناده صحيح .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أَبو الدِّرداءِ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللّٰهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ އަންގަ މާތްވެގެންވާ އަދި ތިޔަބައިމީހުން ހެއްދެވި ގެންގުޅުއްވާ އިލާހުގެ حضرةގައި އެންމެ مقبول ވެގެންވާ އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ދަރަޖަތައް އެންމެ ބޮޑަށް އުފުލާ ވެގެންވާ އަދި ރަން ރިހި ހަރަދު ކުރުމަށްވުރެ ހެޔޮވާ ބޮޑުވެގެންވާ އަދި ތިޔަބައިމީހުން دشمنނުންނާއި ބައްދަލުވެ ތިޔަބައިމީހުން އޭނާމީހުންގެ ކަރުތަށި ބިންދާ (އެބަހީ ޖިހާދުކުރާ)އަށްވުރެ ހެޔޮވާ ބޮޑުވެގެންވާ عملއަކާ ތިޔަބައިމީހުން ޚަބަރުދީފިންތޯއެވެ؟ އެބަހާ ދެންނެވިއެވެ. އާދޭހެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ الله سبحانه وتعالى އަށް ޛިކުރުކުރުމެވެ.

1442- وعن سعْدِ بنِ أَبي وقَّاصٍ رضي اللَّه عَنْهُ أَنَّهُ دَخَل مع رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم على امْرأَةٍ وبيْنَ يديْهَا نَوىً أَوْ حصىً تُسبِّحُ بِه فقال : « أَلا أُخْبِرُكِ بما هُو أَيْسرُ عَلَيْكِ مِنْ هذا أَوْ أَفْضَلُ » فقالَ : « سُبْحانَ اللَّهِ عددَ مَا خَلَقَ فِي السَّماءِ ، وَسُبْحانَ اللَّهِ عددَ ما خَلَقَ فِي الأَرْضِ ، سُبحانَ اللَّهِ عددَ ما بيْنَ ذلك ، وسبْحانَ اللَّهِ عدد ما هُوَ خَالِقٌ . واللَّه أَكْبرُ مِثْلَ ذلكَ ، والحَمْد للَّهِ مِثْل ذلك ، ولا إِله إِلا اللَّه مِثْل ذلكَ ، ولا حوْل ولا قُوَّةَ إِلاَّ باللَّه مِثْلَ ذلك » .

رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި سـعْدِ بـنِ أَبـو وقَّـاصِ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ صـحَابِيއަށް رَسُـول اللّٰهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ގެ އަރިހުގައި އެއްފަހަރު އަންހެނަކުގެ ކައިރިޔަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އޭނާގެ ކުރިމަތީގައި ކަދުރުއަށާއި ނުވަތަ ހިލަގަނޑުތަކުން تسبيح ކިޔައެވެ. ދެން (އެބަހީ ދެކޮޅަށްދެއްވަމުން) رَسُـول اللّٰهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާއަށް މިއަށްވުރެ ފަސޭހަވާނެ ނުވަތަ މާތްވެގެންވާ ކަމެއް ދަންނަވައިދޭންތޯއެވެ. ދެން އެކަމަނާއަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ކިޔާށެވެ. « سُبْحانَ اللّٰهِ عددَ مَا خَلَقَ في السَّماءِ ، وَسُبْحانَ اللّٰهِ عددَ ما خَلَقَ في الأَرْضِ ، سُبحانَ اللّٰهِ عددَ ما بيْنَ ذلك ، وسبْحانَ اللّٰهِ عدد ما هُوَ خَالِقٌ ، މިއެވެ. އަދި اللّٰه أَكْبرُ ގެ ކަލިމައިގެ ވަޒަނުން އެކަހެރު އިސްތިހާރުވާނެއެވެ. އަދި الحَمْـــــــــد لِلّٰهِ ގެ ކަލިމައިގެ ވަޒަނުން އެކަހެރު އިސްތިހާރުވާނެއެވެ. އަދި لا إِلـه إِلا اللّٰه ގެ ކަލިމައިގެ ވަޒަނުން އެކަހެރު އިސްތިހާރުވާނެއެވެ. لا حـوْل ولا قُـوَّةَ إِلاَّ باللّٰه ކަލިމައިގެ ވަޒަނުން އެކަހެރު އިސްތިހާރުކުރައްވާނެއެވެ.

1443- وعنْ أَبي مُوسى رضي اللَّه عنْه قال : قالَ لِي رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَلا أَدُلُّك على كَنْزٍ مِنْ كُنُوزِ الجنَّةِ ؟ » فقلت : بلى يا رسول اللَّه ، قال : « لا حول ولا قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ » متفقٌ عليه .

ئەبو مُوسى ڕەزای خوای لێبێت دەڵێت: پێغەمبەری خوا صلی الله علیه وسلم پێی فەرمووم: حدیث خەزێنەیەک لە خەزێنەکانی بەهەشت فێرت بکەم؟ گوتم: بەڵێ ئەی پێغەمبەری خوا، فەرمووی: بڵێ لا حول ولا قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ

245- باب ذكر اللَّه تعالى قائماً وقاعداً ومضطجعاً
ومحدثاً وجُنباً وحائضاً إلا القرآن فلا يحل لجنب ولا حائض

ﺑﺎﺑ ﺫﻛﺮ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﻗﺎﺋﻤﺎً ﻭﻗﺎﻋﺪﺍً ﻭﻣﻀﻄﺠﻌﺎً ﻭﻣﺤﺪﺛﺎً ﻭﺟُﻨﺒﺎً ﻭﺣﺎﺋﻀﺎً ﺇﻻ ﺍﻟﻘﺮﺁﻥ ﻓﻼ ﻳﺤﻞ ﻟﺠﻨﺐ ﻭﻻ حدث ﻭﺣﺎﺋﺾ

قال اللَّه تعالى(آل عمران 190 - 191): **{ إن في خلق السماوات والأرض، واختلاف الليل والنهار لآيات لأولي الألباب، الذين يذكرون اللَّه قياماً وقعوداً وعلى جنوبهم }** .

ﺇﻥ ﻓﻲ ﺧﻠﻖ ﺍﻟﺴﻤﺎﻭﺍﺕ ﻭﺍﻷﺭﺽ، ﻭﺍﺧﺘﻼﻑ ﺍﻟﻠﻴﻞ ﻭﺍﻟﻨﻬﺎﺭ ﻵﻳﺎﺕ ﻷﻭﻟﻲ ﺍﻷﻟﺒﺎﺏ، ﺍﻟﺬﻳﻦ ﻳﺬﻛﺮﻭﻥ ﺍﻟﻠﻪ ﻗﻴﺎﻣﺎً ﻭﻗﻌﻮﺩﺍً ﻭﻋﻠﻰ ﺟﻨﻮﺑﻬﻢ

1444- وعنْ عائشة رضيَ اللَّه عنْهَا قَالَت : كانَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يذكُرُ اللَّه تَعالى على كُلِّ أَحيانِهِ . رواه مسلم .

ﻋﻦ ﺍﻟﺴﻴﺪﺓ عائشة ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻬﺎ ﻗﺎﻟﺖ: ﻛﺎﻥ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ ﻳﺬﻛﺮ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﻓﻲ ﻛﻞ ﺃﺣﻴﺎﻧﻪ.

1445- وعن ابن عبَّاسٍ رضي اللَّه عنْهما عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لو أَنَّ أَحَدكُمْ إِذا أَتَى أَهلَهُ قالَ:بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيطَانَ وَجنِّبِ الشَّيطانَ مارزَقْتَنَا ،فَقُضِي بيْنهُما ولَدٌ ،م يضُرَّهُ»متفقٌ عليه.

ﻋﻦ ﺍﻟﺴﻴﺪ ﻋﺒﺪ اللَّهِ بن عبَّاس ، نبيٌّ صلّى الله عليه وسلّم ﺃﻧﻪ ﻗﺎﻝ: ﻟﻮ ﺃﻥ ﺃﺣﺪﻛﻢ ﺇﺫﺍ ﺃﺗﻰ ﺃﻫﻠﻪ ﻗﺎﻝ: ﺑﺴﻢ ﺍﻟﻠﻪ ﺍﻟﻠﻬﻢ ﺟﻨﺒﻨﺎ ﺍﻟﺸﻴﻄﺎﻥ ﻭﺟﻨﺐ ﺍﻟﺸﻴﻄﺎﻥ ﻣﺎ ﺭﺯﻗﺘﻨﺎ ﺛﻢ ﻗﺪﺭ ﺑﻴﻨﻬﻤﺎ ﻭﻟﺪ ﻟﻢ ﻳﻀﺮﻩ ﺷﻴﻄﺎﻥ ﺃﺑﺪﺍً ﺣﺪﻳﺚ ﻣﺘﻔﻖ ﻋﻠﻴﻪ.

ﻳﺎ ﺃﺧﻲ: ﺍﺳﻢ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻠﻰ ﻛﻞ ﺷﻲﺀ. ﻳﺎ ﺍﻟﻠﻪ! ﺍﻃﺮﺩ ﺍﻟﺸﻴﻄﺎﻥ ﺃﻳﻨﻤﺎ ﻛﺎﻥ!

އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިބަ އިލާހު މިންވަރުކުރައްވާ އެއްޗެއްގެ ކިބައިން (ދަރިންގެ ކިބައިން) شيطان އާ ދުރުކުރައްވާނދޭވެ!

246– باب ما يقوله عند نومه واستيقاظِه

ނިދަން އޮށޯތުމުގައްޔާއި ނިދިން ހޭލާ ހިނދު ކިޔަންވީ ބަސްތަކާބެހޭ باب

1446– عن حُذَيْفَةَ ، وأَبِي ذَرٍّ رضيَ اللَّه عَنْهُمَا قالا : كانَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذا أَوَى إلى فِراشِهِ قال : « بِاسمِكَ اللَّهُمَّ أَحْيَا وَأَمُوتُ » وإِذا اسْتيقَظَ قال : « الحمْدُ للَّهِ الذِي أَحْيَانَا بعد مَا أَماتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشورُ » رواه الترمذي .

މާތް الله އެދިބަފުޅުވެވޮޑިގެންވާ ޙުޒައިފާގެ ބޭކަލުންނާއި حُذَيْفَةَ އާއި أبو ذر އާއި ދެބޭކަލުންގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެދެބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަވަހާރަވުމަށް ފަރާޝަށް އެރުއްވުމުން އިސްކޮށްލައްވައިގެން دعاء ކިޔުއްވައެވެ. بِاسمِكَ اللَّهُمَّ أحْيَا وَأَمُوتُ (މާނައީ: އޭ ﷲ! ކަލޭގެ ނަމުގައި ތިމަންނަ ދިރިހުރެމެވެ! އިބައިލާހުގެ ނަންފުޅުގެން މަރުވާ ނިދަމެވެ. އަދި އިބަ އިލާހުގެ ނަންފުޅުގެން މަރުވާ ހޭލަމެވެ.) އަދި ހޭލައްވާ ހިނދު ކިޔުއްވާ دعاء ކިޔުއްވައެވެ. الحمْدُ للَّهِ الذِي أَحْيَانَا بعد مَا أَماتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشورُ (މާނައީ: އެންމެހާ حمد ވަނީ الله އަށެވެ. އެއިލާހީ ތިމަންނަ މަރުކޮށްލެއްވުމަށްފަހު ދިރުއްވައިފި އިލާހެވެ. އަދި އަނބުރާ ދާނީވެސް އެ އިލާހުގެ حضرة އަށެވެ.

247– باب فضل حِلَقِ الذِّكْر

والنَّدب إلى ملازمتها والنهَّي عن مفارقتها لغير عذر

ޛިކުރުކުރާ މަޖިލިސްތަކުގެ މާތްކަމާއި އަދި އެފަދަ މަޖިލިސްތަކާއި ބައިވެރިވުމަށް އެދުން مستحب ވެގެންވާކަމާއި އަދި އުޒުރަކާއި ނުލައި އެފަދަ މަޖިލިސްތަކުން ދުރުހެލުވުމަށް އެދުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

قال اللَّه تعالى(الكهف 28): { واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه، ولا تعد عيناك عنهم } .

އަދި އެއުރެންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ މޫނުމަތިފުޅު އެދިގެން، އެކަލާނގެއަށް ހެނދުނާއި، ހަވީރު دعاء ކުރާ މީހުންނާއެކު ތިބުމަށް ކަލޭގެފާނުގެ ނަފްސު ހިފެހެއްޓެވުމަށް ކެތްކުރައްވާށެވެ!

1447- وعنْ أَبِي هُريرةَ رضي اللَّه عنهُ قال : قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنَّ للَّهِ تَعالى ملائِكَةً يَطُوفُونَ في الطُّرُق يَلْتَمِسُونَ أَهْلَ الذِّكْرِ ، فإذا وَجدُوا قَوْماً يذكُرُونَ اللَّه عَزَّ وَجلَّ، تَنَادَوْا : هَلُمُّوا إِلى حاجتِكُمْ ، فَيَحُفُّونَهُم بِأَجْنِحَتِهِم إِلى السَّمَاء الدُّنْيَا ، فَيَسأَلهُم رَبُّهُم وَهُوَ أَعْلَم : ما يقولُ عِبَادِي ؟ قال : يَقُولُونَ : يُسبِّحُونَكَ وَيُكَبِّرُونَكَ ، ويَحْمَدُونَكَ ، ويُمَجِّدُونَكَ ، فيقولُ : هل رأَوْنِي ؟ فيقولون : لا واللَّهِ ما رأَوْكَ ، فَيَقُولُ : كَيْفَ لو رَأَوْنِي؟، قال : يقُولُون لو رَأَوْكَ كانُوا أَشَدَّ لكَ عِبادَةً ، وأَشَدَّ لكَ تمْجِيداً ، وأَكثرَ لكَ تَسْبِيحاً . فَيَقُولُ : فماذا يَسأَلُونَ ؟ قال : يَقُولونَ : يسأَلُونَكَ الجنَّةَ . قالَ : يقولُ : وَهل رَأَوْهَا ؟ قالَ : يَقُولُونَ : لا وَاللَّه ياربِّ مَا رأَوْهَا . قَالَ : يَقُولُ : فَكَيْفَ لو رَأَوْهَا ؟، قال: يَقُولُونَ : لو أَنَّهُم رأَوْها كَانُوا أَشَدَّ عليْهَا حِرْصاً ، وَأَشَدَّ لهَا طَلَباً ، وَأَعْظَم فِيها رغْبة. قَالَ : فَمِمَّ يَتَعَوَّذُونَ ؟ قَالَ : يقولُون يَتعَوَّذُونَ مِنَ النَّارِ ، قال : فَيقُولُ : وهَل رَأَوْهَا ؟ قالَ: يقولونَ: لا واللَّهِ ما رأَوْهَا . فيقُولُ : كَيْف لو رَأَوْها ؟، قال : يقُولُون : لو رَأَوْهَا كانوا أَشَدَّ منها فِراراً ، وأَشَدَّ لها مَخَافَة . قَالَ : فيقُولُ : فَأُشْهِدُكم أَنِّي قَد غَفَرْتُ لهم ، قَالَ : يقُولُ مَلَكٌ مِنَ الملائِكَةِ : فِيهم فُلانٌ لَيْس مِنهم ، إِنَّمَا جاءَ لِحاجَةٍ، قال : هُمُ الجُلَسَاءُ لا يَشْقَى بِهِم جلِيسهُم » متفقٌ عليه

ރާވީ الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى ގެ ބައެއް މަލާއިކަތުން ބޮޑުމަގުތަކުގައި ޒިކުރު ކުރާ ބަޔަކު ހޯދަމުން ބައްލަވައެވެ. ފަހެ އެބައިމީހުންނަށް ﷲއަށް ޒިކުރު ކުރާ ބަޔަކު ފެނިއްޖެނަމަ ތިޔަބައިމީހުން ބޭނުންވާ ކަންތަކަށް އަވަހަށް އައިސް ވަޑައިގަންނަވާށޭ ގޮވާލައްވައެވެ. ދެން އެބައިމީހުން އެމީހުންގެ ފިޔަތަކުން ދުނިޔޭގެ އުޑާ ހަމައަށް ވަށާލައްވައެވެ. ދެން الله سبحانه وتعالى އެންމެ ރަނގަޅަށް ދަންނަވާ ނަމަވެސް، ސުވާލު ކުރައްވައެވެ. ތިމަން ރަސްކަލާނގެ އަޅުތައް ކިޔަނީ ކޮންއެއްޗެއް؟ އެބައިމީހުން ދަންނަވައެވެ. އެބައިމީހުން ކަލާނގެއަށް تسبيح އާއި تكبيرއާއި تحميد އާއި تمجيد ކުރެއެވެ. ދެން ވިދާޅުވާނެއެވެ. ސުވާލު ކުރައްވައެވެ. ކިޔަނީކީ އެބައިމީހުން ތިމަން ރަސްކަލާނގެ ދެކިފައި ހުރިތޯ؟ ދެން އެބައިމީހުން ދަންނަވާނެއެވެ. ނޫނެކެވެ. ވަﷲ ކަލާނގެ ދެކިފައެއް ނުވެއެވެ. ދެން ވިދާޅުވާނެއެވެ. ދެން ސުވާލު ކުރައްވައެވެ. އެބައިމީހުން ތިމަން ރަސްކަލާނގެ ދެކިއްޖެނަމަ ކިހިނެއްވާނެ؟ ދެން އެބައިމީހުން ދަންނަވާނެއެވެ. އެބައިމީހުން ކަލާނގެ ދެކިއްޖެނަމަ އެބައިމީހުން ވީހާވެސް ގިނައިން ކަލާނގެއަށް އަޅުކަން ކުރާނެއެވެ. އަދި ވީހާވެސް ގިނައިން تمجيد ކުރާނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ވީހާވެސް ގިނައިން تَسْبِيح ކުރާނެއެވެ. ދެން الله ސުވާލު ކުރައްވައެވެ. އެބައިމީހުން އެދެނީ ކޮން އެއްޗެއްތޯ؟ ވިދާޅުވިއެވެ.

ﷺ ﻗﺮﺷﺘﻮﻧﻰ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺋﻪﺭﺋﻪﻑ ﻣﻪﻥ ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﻟﻪﺭﻧﻰ ﺳﻮﺋﺎﻟﻰ. الله سبحانه وتعالى ﺳﻮﻏﻮﺗﻠﻮﻏﻮﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺋﻪﻣﻪ ﻗﻮﺗﻮﻟﻪ ﻳﻪﺋﻪﻟﻪﻣﺪﻯ؟ ﺩﻩﻏﺮﻯﻟﻪﻣﻪ ﷺ ﻗﺮﺷﺘﻮﻧﻰ. ﺷﺸﻮﺑﺎﻯ. ﻣﻪﻥ ﷲ ﻛﻪﺷﻔﻰ ﻗﺮﺷﺘﻮﻗﺪﻯ. ﻫﻪ ﻳﻪﺋﻪﻗﻮﻣﻰ ﺋﻪﺷﺌﻪﺋﻪﻣﻪ ﻫﻪﻏﺮﻯ! ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺋﻪﻣﻪ ﻗﻮﺑﻮﻟﻪﻫﻪﻏﻪﺩﻯ. الله سبحانه وتعالى وحي ﻧﻪﺯﻟﻪﻣﻪﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺋﻪﻣﻪ ﻗﻮﺑﻮﻟﻪﻫﻪﻏﻪﺩﻯ ﺩﻩﺟﻪﺭﺩﻯ ﺭﻩﺧ ﺭﻩﺷﻪﺷﻪ ﻧﻪﺵ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ؟ ﺩﻩﻏﺮﻯﻟﻪﻣﻪ ﷺ ﻗﺮﺷﺘﻮﻧﻰ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺋﻪﻣﻪ ﻗﻮﺑﻮﻟﻪﻫﻪﻏﻪﺩﻯ ﻗﻪﺭﻩﺋﻪﻣﻪﺩﻯ ﺭﻩﺧ ﺋﻪﻣﻪ ﺷﻪﻛﻪﺭ ﻗﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ. ﻫﻪﺭ ﻫﻪﻣﻪ ﺋﻪﺵ ﺩﻩﺷﻪﺷﻪ ﻧﻪﺵ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ. ﻗﺮﺷﻰ الله سبحانه وتعالى وحي ﻧﻪﺯﻟﻪﻣﻪﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻏﺮﻫﻪﻣﻪ ﺋﻪﺭﺋﻪﻑ ﻣﻪﻥ ﻫﻪﻛﻪﻣﻪﻥ ﻳﻪﺋﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ؟ ﺩﻩﻏﺮﻯﻟﻪﻣﻪ ﷺ ﻗﺮﺷﺘﻮﻧﻰ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻏﺮﻫﻪﻣﻪ ﺋﻪﺭﺋﻪﻑ ﻣﻪﻥ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪﺵﻗﻪﺭﻯ. الله سبحانه وتعالى ﺳﻮﻏﻮﺗﻠﻮﻏﻮﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭ ﻗﻮﺗﻮﻟﻪ ﻳﻪﺋﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ؟ ﺩﻩﻏﺮﻯﻟﻪﻣﻪ ﷺ ﻗﺮﺷﺘﻮﻧﻰ. ﺷﺸﻮﺑﺎﻯ. ﻣﻪﻥ ﷲ ﻛﻪﺷﻔﻰ ﻗﺮﺷﺘﻮﻗﺪﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪﺵﻗﻪﺭﻯ ﺷﻮﻗﻮﺗﻠﻮﻏﻮﺩﻯ. الله سبحانه وتعالى ﺳﻮﻏﻮﺗﻠﻮﻏﻮﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭ ﻗﻮﺗﻮﻟﻪ ﻳﻪﺋﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺩﻩﺟﻪﺭﺩﻯ ﺭﻩﺧ ﺭﻩﺷﻪﺷﻪ ﻧﻪﺵ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ؟ ﺩﻩﻏﺮﻯﻟﻪﻣﻪ ﷺ ﻗﺮﺷﺘﻮﻧﻰ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭ ﻗﻮﺑﻮﻟﻪﻫﻪﻏﻪﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ. الله سبحانه وتعالى ﺳﻮﻏﻮﺗﻠﻮﻏﻮﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺭﻩﺧ ﺭﻩﺷﻪﺷﻪ ﻧﻪﺵ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ؟ ﺩﻩﻏﺮﻯﻟﻪﻣﻪ ﷺ ﻗﺮﺷﺘﻮﻧﻰ. ﺷﺸﻮﺑﺎﻯ. ﻣﻪﻥ ﷲ ﻛﻪﺷﻔﻰ ﻗﺮﺷﺘﻮﻗﺪﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺷﻪﻛﻪﺭ ﻗﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ. الله سبحانه وتعالى ﺳﻮﻏﻮﺗﻠﻮﻏﻮﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭ ﻗﻮﺗﻮﻟﻪ ﻳﻪﺋﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺩﻩﺟﻪﺭﺩﻯ ﺭﻩﺧ ﺭﻩﺷﻪﺷﻪ ﻧﻪﺵ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ؟ ﺩﻩﻏﺮﻯﻟﻪﻣﻪ ﷺ ﻗﺮﺷﺘﻮﻧﻰ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺷﻪﻛﻪﺭ ﻗﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ. الله سبحانه وتعالى ﺳﻮﻏﻮﺗﻠﻮﻏﻮﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺭﻩﺧ ﺭﻩﺷﻪﺷﻪ ﻧﻪﺵ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ؟ ﺩﻩﻏﺮﻯﻟﻪﻣﻪ ﷺ ﻗﺮﺷﺘﻮﻧﻰ. ﺷﺸﻮﺑﺎﻯ. ﻣﻪﻥ ﷲ ﻛﻪﺷﻔﻰ ﻗﺮﺷﺘﻮﻗﺪﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺷﻪﻛﻪﺭ ﻗﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ. الله سبحانه وتعالى ﺳﻮﻏﻮﺗﻠﻮﻏﻮﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺭﻩﺧ ﺭﻩﺷﻪﺷﻪ ﻧﻪﺵ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ؟ ﺩﻩﻏﺮﻯﻟﻪﻣﻪ ﷺ ﻗﺮﺷﺘﻮﻧﻰ. ﺷﺸﻮﺑﺎﻯ. ﻣﻪﻥ ﷲ ﻛﻪﺷﻔﻰ ﻗﺮﺷﺘﻮﻗﺪﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺷﻪﻛﻪﺭ ﻗﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ. الله سبحانه وتعالى ﺳﻮﻏﻮﺗﻠﻮﻏﻮﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺭﻩﺧ ﺭﻩﺷﻪﺷﻪ ﻧﻪﺵ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ؟ ﺩﻩﻏﺮﻯﻟﻪﻣﻪ ﷺ ﻗﺮﺷﺘﻮﻧﻰ. ﺷﺸﻮﺑﺎﻯ. ﻣﻪﻥ ﷲ ﻛﻪﺷﻔﻰ ﻗﺮﺷﺘﻮﻗﺪﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺷﻪﻛﻪﺭ ﻗﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ. الله سبحانه وتعالى ﺳﻮﻏﻮﺗﻠﻮﻏﻮﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺭﻩﺧ ﺭﻩﺷﻪﺷﻪ ﻧﻪﺵ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ؟ ﺩﻩﻏﺮﻯﻟﻪﻣﻪ ﷺ ﻗﺮﺷﺘﻮﻧﻰ. ﺷﺸﻮﺑﺎﻯ. ﻣﻪﻥ ﷲ ﻛﻪﺷﻔﻰ ﻗﺮﺷﺘﻮﻗﺪﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺷﻪﻛﻪﺭ ﻗﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ. الله سبحانه وتعالى ﺳﻮﻏﻮﺗﻠﻮﻏﻮﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺭﻩﺧ ﺭﻩﺷﻪﺷﻪ ﻧﻪﺵ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ؟ ﺩﻩﻏﺮﻯﻟﻪﻣﻪ ﷺ ﻗﺮﺷﺘﻮﻧﻰ. ﺷﺸﻮﺑﺎﻯ. ﻣﻪﻥ ﷲ ﻛﻪﺷﻔﻰ ﻗﺮﺷﺘﻮﻗﺪﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺷﻪﻛﻪﺭ ﻗﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ. الله سبحانه وتعالى وحي ﻧﻪﺯﻟﻪﻣﻪﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺋﻪﻣﻪ ﺋﻪﺯﻗﻪﺭ ﻛﻪﺷﻔﻰ ﷺ ﺩﻩﻳﻪﻣﻪﺩﻯ. ﺋﻪﻫﻪﺟﻪﺭﺩﻪ ﺳﻪﻧﻪﺭﻧﻪ ﺋﻪﻣﻪﻧﻪﻟﻪﻣﻪﺩﻯ ﺩﻩﻳﻪﻣﻪﺩﻯ ﺋﻪﻣﻪﺩﻩﻣﻪ ﷺ ﻗﻪﺭﺷﻰ ﺳﻮﺋﺎﻟﻰ ﻗﻮﻳﻮﻟﻪﻣﻪﺩﻯ.

وفي روايةٍ لمسلِمٍ عنْ أَبي هُريرةَ رضِي اللَّه عنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِنَّ للَّهِ مَلائِكَةً سَيَّارةً فُضَلاءَ يتَتَبَّعُونَ مجالِس الذِّكرِ ، فَإِذا وجدُوا مَجلِساً فِيهِ ذِكْرٌ ، قَعدُوا معهُم ، وحفَّ بعْضُهُم بعْضاً بِأَجْنِحَتِهِم حتَّى يَمْلأُوا ما بيْنَهُمْ وَبَيْنَ السَّماءِ الدُّنْيَا ، فَإِذا تَفَرَّقُوا عَرجُوا وصعِدوا إِلى السَّماءِ ، فَيسْأَلهُمُ اللَّهُ عَزَّ وجلَّ وهُوَ أَعْلَمُ : مِنْ أَيْنَ جِئْتُمْ ؟ فَيَقُولُون: جِئْنَا مِنْ عِندِ عِبادٍ لَكَ فِي الأَرْضِ : يُسبحُونَكَ، ويُكَبِّرُونَكَ ، وَيُهَلِّلُونَكَ ، وَيَحْمَدُونَكَ ، وَيَسْأَلُونَكَ . قال : وماذا يسْأَلُونِي ؟ قَالُوا : يَسْأَلُونَكَ جنَّتَكَ . قال : وهَلْ رَأَوْا جنَّتِي ؟ قالُوا : لا ، أَيْ ربِّ : قال : فكَيْفَ لو رأَوْا جنَّتِي ؟ قالُوا : ويسْتَجِيرُونَكَ قال : ومِمَّ

يسْتَجِيرُونِي ؟ قالوا : منْ نَارِكَ ياربِّ . قال : وَهَلْ رَأَوْا نَارِي ؟ قالوا : لا ، قال : فَكَيْفَ لَوْ رَأَوْا نَارِي ؟، قالُوا : ويسْتَغْفِرونَكَ ، فيقول : قَدْ غفَرْتُ لهُمْ ، وأَعطَيْتُهُمْ ما سَأَلُوا ، وأَجرْتُهم مِمَّا اسْتَجارُوا . قال : فَيقُولونَ : ربِّ فيهمْ فُلانٌ عبْدٌ خَطَّاءٌ إِنَّمَا مَرَّ ، فَجلَس معهُمْ ، فيقول : ولهُ غفَرْتُ ، هُمْ القَوْمُ لا يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ »

ތަރިއް ދެނެވިދާނެ ތިމާގެ ކަމުގައި. ވީމާ الله ތަޢާލާ ދެނެވިދާނެ أَبو هُريرة ، نَّبِي ً صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތަރިއްގެ ތިމާގެ ކަމުގައި. ފަހަރަކު الله سبحانه وتعالى ގެ ކަންކަށް ވަނީ ދެނެގަތުމަށް ކުރިން ބަލާ ބަލާ ހުންނަ ކަމެއް ކަމުގައި. ފަހެ ކަންކަށް ވަނީ ދެނެގަތުމަށް ކުރިން ބަލާ ބަލާ ހުންނަ ކަމެއް ކަމުގައި. ތަރިއް ދެނެވިދާނެ ތިމާގެ ކަމުގައި. ތަރިއް ކަށަވަރުވާ ކަމެއް ކަމުގައި. ވީމާ ކަށަވަރުވާ ކަމެއް ކަމުގައި. ތަރިއް ދެނެވިދާނެ ތިމާގެ

ތަންތަނުގެ. ދާދިކުރެއްގެ. (ދިރުވެގެންދާ) الله وحـــــي ކުރިއަރުވައިގެ. ތެދުވެރިކަމާއި ހިނގާ ތަނެއް ހުރިކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ހެކިތަކެއް ހޯދުމަށް ދަންނަ ބަޔަކު ހުންނަ ތަނެއް؛ ދަނޑިއަށް ދާ ތަނެއް ތަންތަނުގެ. ތަނަވަސް ތެދުވެރިކަމާ ދެކޮޅަށް ހިނގާ ކަންތައް اســـتغفار ތަންތަނުގެ. الله وحـــي ކުރިއަރުވައިގެ. ހަނދާންކުރާ ތެދުވެރިކަމާ ދެކޮޅަށް ހިނގާ ކަންތައްތަކުގެ

اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މިސްކިތުގައި اصحاب ބޭކަލުންނާއިއެކު އިންނަވަނިކޮށް ކުއްލިއަކަށް ތިބެން ދިޔަނު
އައެވެ. ދެން އެބަ ބޭކަލުން ތިއްބަވަނީ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އިންނެވި މަޖިލިހަށް ވަޑައިގަތެވެ. ދެން
ސުވާލު ކުރެއްވިއެވެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ތިބީ ﷲ ޛިކުރުކުރަމުން ދަންނަވައިފިއެވެ. ދެން އެބޭފުޅުން ދަންނަވާ
އިސްތިޤާމަ އެއީ ހަމަ އެކަނި ތިމަންމެން މިތިބީ ދަންނަވަނީ ވިދާޅުވެއެވެ. ދެން ތިމަންމެންނަށް ވިދާޅުވި ހިދާޔަތަށްޓަކައި
ޝުކުރުކޮށް ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން ކަލޭމެން ކީއްވެގެން ހަމަ އެކަނި ދަންނަވަނީ؟ ދެން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم
ޙަދީޘް ނަޤުލުކުރެއްވުން حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެކަން މިހާރުވެސް ކުރައްވައި ދިނުމެވެ
ތިޔަބޭފުޅުން ތިއްބަވަނީ ކޮންކަމެއް ހެއްޔެވެ؟ ދެން އެބޭފުޅުން ދަންނަވައިފި (ޛިކުރުގެ) ޝުކުރު ކުރުމަށް
ތިމަންމެން އެކަމަށްޓަކައި. އަޅުގަނޑުމެން ﷲ سبحانه وتعالى ހަމައެކަނި رحمة ދެއްވާ ރަޙްމަތް ލިބިގެންދެއެވެ. ދެން
އެކަމަކު ވާހަކަ ދައްކަމުން ދަންނަވައިފި. ތިމަންމެން ﷲ سبحانه وتعالى ހަމައެކަނި ދަންނަވާ މަތިވެރި
ކުރައްވައިފިއެވެ. ދެން އެއީ އެކަށީ ކަމެއްގެ މަތިވެރިކަން އެކަމަށް ޝުކުރުވެރިވެއެވެ. (ސުބްޙާނަ ﷲ سبحانه
وتعالى ހަމައެކަނި ތިމަންމެންނަށް ދެއްވިއެވެ. ދެން ތިމަންމެންނަށް އިސްލާމްދީނަށް ހިދާޔަތް ދެއްވިއެވެ.)
ދެން ތިޔަބޭފުޅުން ހުރި ހުރިހާ ކަމެއް ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިމަންމެން ﷲ سبحانه وتعالى އެކަށް ثوابއިން
محروم ކުރައްވައެވެ.

1450- وعن أبي سعيد الخُدْريِّ رضي اللَّه عنْهُ قال : خَرج معاوِيَة رضي اللَّه عَنْهُ علَى حَلْقَةٍ في المسْجِدِ ، فقال : ما أَجْلَسكُمْ ؟ قالُوا : جلَسْنَا نَذْكُرُ اللَّه . قَالَ : آللَّهِ ما أَجْلَسكُم إِلاَّ ذَاكَ ؟ قالوا : ما أَجْلَسنَا إِلاَّ ذَاكَ ، قال : أَما إِنِّي لَمْ أَسْتَحْلِفْكُم تُهْمةً لَكُم وما كانَ أَحدٌ بمنْزِلَتِي مِنْ رسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أقلَّ عنْهُ حَدِيثاً مِنِّي : إِنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خرَج علَى حَلْقَةٍ مِن أَصحابِهِ فقال : « ما أَجْلَسكُمْ ؟ » قالوا : جلَسْنَا نَذْكُرُ اللَّه ، ونَحْمدُهُ علَى ماهَدَانَا لِلإِسْلامِ ، ومنَّ بِهِ علَيْنا . قَال : « آللَّهِ ما أَجْلَسكُمْ إِلاَّ ذَاكَ ؟ قالوا : واللَّه ما أَجْلَسنا إِلاَّ ذَاكَ . قالَ : « أَما إِنِّي لَمْ أَسْتَحْلِفْكُمْ تُهمةً لكُمْ ، ولِكنَّهُ أَتاني جبرِيلُ فَأَخْبرني أَنَّ اللَّه يُباهِي بِكُمُ الملائكَةَ » رواهُ مسلمٌ .

ރަޟީ ﷲ ޢަންހުމަށްޓަކައި أَبو سعيد الخُدْريِّ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްދުވަހަކު
ރަޟީ ﷲ ޢަންހުމަށްޓަކައި معاوِيَة ގެފާނު މިސްކިތުގައި އޮތް ޛިކުރުގެ ޙަލަޤާއަކަށް ވަޑައިގެންފައި ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން
ސުވާލު ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބޭފުޅުން ތިޔާ މަޖިލީހުގައި ތިބީ ތިޔަ ކީއްވެގެން ތިބޭތީ ހެއްޔެވެ؟
އެބޭފުޅުން ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިމަންމެން އިށީނީ ﷲ އަށް ޛިކުރުކުރުމަށެވެ. معاوِيَة ގެފާނު
ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަތިބީ ﷲ ގަސަމުގައި ބުނާ ހެއްޔެވެ؟ حقيقة ގައިވެސް ތިޔަބޭފުޅުން ތިޔަ ތިބީ
ހަމައެކަނި ޛިކުރު ކުރުމަށް ބާވަތުގައި ހެއްޔެވެ؟ އެބޭފުޅުން ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިމަންމެން އެހެން

ތަކުން ކަނޑައެޅިގެން ދިރިއުޅެންވާ ގޮތެވެ. معاوِيَة ވަނީ ވަކިވެގެންނެވެ. ތަކުން ތަކުން ތަކެއްޗަށް ކަލާ ކަލާ ﷺ ގެ ކަލާ ކަލާ ތަކެއްޗަށް ކަލާ ކަލާ ﷺ ގެ ކަލާ ކަލާ ﷺ ގެ ކަލާ ކަލާ ﷺ ގެ

ތަކުރާރު ކުރުން تسبيح ވިދާޅުވެފައި.

وقال تعالى(غافر 55): { وسبح بحمد ربك بالعشي والإبكار } .

ތިމާގެ ވެރިފާނުގެ ތަސްބީޙާ ކުރާށެވ، ހަވީރު ދުވަހާ، ހަމައެކަނި، ތަކުރާރު ކުރުން تسبيح ވިދާޅުވެފައި.

قال أهل اللغة: { العشي } : ما بين زوال الشمس وغروبها.

وقال تعالى(النور 36 – 37): { في بيوت أذن اللَّه أن ترفع ويذكر فيها اسمه، يسبح له فيها بالغدو والآصال رجال لا تلهيهم تجارة ولا بيع عن ذكر اللَّه } الآية.

ތިމާ ބަލަހައްޓާ ފަރާތުގެ ދަރުމަ ދެމެހެއްޓުމަށާ، ﷺ ތިމާ ކަމުގައި ދެކ

ތަނިވަރު ގޮތުގައި صَحَابِي (ރަސްގެ ފާޅުކުރެއްވި) أَبو هُرِيرة ގެ ކިބައިން ލިބިގެންދިޔަ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمَ ގެ ކިބައިން ލިބުނު ކަންކަމުގެ ތެރެއިން. ދެ ކަމެއް ކަށަވަރުކުރެއްވުން. ދެ ކަމެއް ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކިތަންމެ ބޮޑު ކަންކަމެއް ކަމުގައި ވިޔަސް. حديث ކަށަވަރުކުރެއްވުން. ދެ ކަމެއް ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކިތަންމެ ބޮޑު ކަންކަމެއް ކަމުގައި ވިޔަސް أعُوذُ بِكَلماتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ ما خَلَقَ ފަދަ ކަންކަމުގައި ވެސް ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ.

ގަޔާރީ: ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ إله ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ.

1453- وعنْهُ عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَنَّه كان يقول إِذَا أَصْبَحَ : اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبحْنَا وبِكَ أَمسَيْنَا وبِكَ نَحْيا ، وبِكَ نَمُوتُ ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ » وإِذا أَمْسى قال : « اللَّهُمَّ بِكَ أَمْسَيْنَا، وبِكَ نَحْيا ، وبِك نَمُوتُ وإِلَيْكَ المصِير » .

رواه أَبو داود والترمذي وقال : حديث حسن .

ތަނިވަރު ގޮތުގައި صحَابِي (ރަސްގެ ފާޅުކުރެއްވި) أَبو هُرِيرة نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން ލިބިގެންދިޔަ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ دعاء ކަށަވަރުކުރެއްވުން. اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبحْنَا وبِكَ أَمسَيْنَا وبِكَ نَحْيا ، وبِكَ نَمُوتُ ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ ﷺ: ﷺ الله! ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން. ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން. ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން.(ކަށަވަރުކުރެއްވުން). ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން. ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން. ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން.(ކަށަވަރުކުރެއްވުން). ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން.(ކަށަވަރުކުރެއްވުން.)ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ ކަށަވަރުކުރެއްވުން ކަމުގައި ވެ.

1454- وعنهُ أَنَّ أَبا بَكرٍ الصِّدِّيقَ ، رضيَ اللَّه عنه ، قال : يَا رَسُولَ اللَّهِ مُرْنِي بِكَلِمَاتٍ أَقُولُهُنَّ إِذَا أَصْبَحْتُ وإِذَا أَمْسَيتُ ، قال : قُلْ : « اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَواتِ والأَرضِ عَالِمَ الغَيْب وَالشَّهَادةِ ، ربَّ كُلِّ شَيءٍ وَمَلِيكَهُ . أَشْهَدُ أَن لاَ إِله إِلاَّ أَنتَ ، أَعُوذُ بكَ منْ شَرِّ نَفسي وشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشِرْكِهِ » قال : « قُلْها إِذا أَصْبحْتَ ، وَإِذا أَمْسَيْتَ ، وإِذا أَخذْتَ مَضْجِعَكَ » رواه أبو داود والترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

ތަނާ ގެ صَحَابِيٌّ (ގަތާ ؤَمْ الله ތަމާ ؤَبو هُريرة) ގެ ކަމާ ތަކެއްގަ ؤَبو بكر الصديق ؤَمْ الله ތަމާ ؤَ ؤَ ؤَ

وَعَذَابٍ في القبر. މާނައީ: ހަވީރަށްވަނީ އެ إله އަށެވެ. އަދި حمد ވެސް އެ إله އަށެވެ. އަދި އެ إله ހަމައެކަނިވަންތަ ކަލާނގެއެވެ. އޭ ރައްބުވެރިޔާ ކަންކަމުގެ إله ! މާތް ތިޔަ إله ގެ حضرةން މިރޭގެ ހެޔޮކަމާއި މިރޭގެ ފަހުން އަންނަ ހެޔޮކަމާ ހުރިހާ ހެޔޮކަމެއް އެދެމެވެ. އަދި މާތް ތިޔަ إله ގެ حضرةން މިރޭގެ ނުބައިކަމުންނާއި މިރޭގެ ފަހުން އަންނަ ނުބައިކަމުން ސަލާމަތްވުމަށް އެދެމެވެ. އޭ ރައްބުވެރިޔާ إله! މާތް ތިޔަ إله ގެ حضرةން ކަހިލުކަމާއި މުސްކުޅިކަމުގެ ނުބައިކަމުން ސަލާމަތްވުމަށް އެދެމެވެ. އަދި މާތް ތިޔަ إله ގެ حضرةން ނަރަކައިގެ عذابއިން ސަލާމަތްވުމަށް އެދެމެވެ. އަދި ޤަބުރުގެ عذابން ސަލާމަތްވުމަށް އެދެމެވެ.

އަދި ހެނދުނު ވުމުން އަލުން ބޭނުމަކުން މިދުޢާއިން دعاء ކިޔުއްވައެވެ. أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ المُلْك للَّهِ މާނައީ: އަހަރެމެންނާއި އަދި އެންމެހާ ހުރިހާ الله އަށް މިލްކުވެގެންވާ ފަދައިން ހެނދުނުވީއެވެ.

1456- وعنْ عبدِ اللَّهِ بنِ خُبَيْب بضَمِّ الخَاءِ المعْجَمَةِ رضي اللَّه عَنْهُ قال : قال لي رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « اقْرأْ : قُلْ هوَ اللَّه أَحَدٌ ، والمعوِّذَتَيْن حِينَ تُمْسِي وَحِينَ تُصبحُ ، ثَلاثَ مَرَّاتٍ تَكْفِيكَ مِنْ كلِّ شَيْءٍ » .رواهُ أَبو داود والترمذي وقال : حديثٌ حسن صحيح .

ދާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި عبدِ اللَّهِ بنِ خُبَيْب ގެ ރިވާޔަތުން ހިތަވަޔަށްދިޔައެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވިދާޅުވެއްޖެއެވެ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ހެނދުނާއި ހަވީރު قُلْ هوَ اللَّه أَحَدٌ އާއި معوِّذَتَيْن (އެބަހީ فلقސޫރަތާއި ناس ސޫރަތް) ތިން ފަހަރު ކިޔާށެވެ. އެއަށް ކިފާޔަތްވާނެ ހުރިހާ ކަމަކުން ކިފާވާނެއެވެ.

1457- وعنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَانَ رضيَ اللَّه عنهُ قالَ :قالَ رَسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم:«مَا مِنْ عَبْدٍ يَقُولُ في صَبَاحِ كلِّ يَوْمٍ ومَسَاءِ كلِّ لَيْلَةٍ :بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لاَ يَضُرُّ مَع اسْمِهِ شيء في الأرضِ ولا في السماءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعلِيمُ ، ثلاثَ مَرَّاتٍ ، إلاَّ لَمْ يَضُرَّهُ شَيءٌ»رواه أبو داود ، والتِّرمذي وقال:حديث حسن صحيح .

ދާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި عُثمَانَ بْنِ عَفَانَ ގެ ރިވާޔަތުން ހިތަވަޔަށްދިޔައެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއްވެސް އަޅަކު ކޮންމެ ދުވަހެއްގެ ހެނދުނާއި އަދި ކޮންމެ ދުވަހެއްގެ ހަވީރު ތިން ފަހަރު بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لاَ يَضُرُّ مَع اسْمِهِ شيء في الأرضِ ولا في السماءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعلِيمُ ކިޔައިފިނަމަ އޭނާއަށް އެއްވެސް އެއްޗަކުން ގެއްލުމެއް ނުލިބޭނެއެވެ. މާނައީ؛ الله

ގެއިސްތިމުން އަތު ގެންދިޔުމާއި ހަވީރު ކަނޑުވަގެ. އަދި އެއިރާރުގެ އިސްތިމުރާރުވާ އެއްވެސްކަމަކަށް ބާރާއި އުޖޫރައިވާ އެއްވެސް އެއްޗަކަށް އުނދަގޫވެއް ނުދެވޭ ދިވާހެވެ.

249– باب ما يقوله عند النوم

ނިދަން އޮށޯންނަ ހިނދު ކިޔާ ޛިކުރު ބަޔާންކޮށްދޭ باب

قال اللَّه تعالى(آل عمران 190 – 191): **{ إن في خلق السماوات والأرض، واختلاف الليل والنهار لآيات لأولي الألباب، الذين يذكرون اللَّه قياماً وقعوداً وعلى جنوبهم، ويتفكرون في خلق السموات والأرض } الآيات.**

ހަމަކަށަވަރުން، އުޑުތަކާއި ބިން ހެއްދެވުމުގައާއި ރޭގަނޑާއި ދުވާލު ބަދަލުވުމުގައި، ބުއްދީގެ އަހުލުވެރިންނަށް ކަށަވަރުން ހެކިތައް ވެއެވެ. އެއުރެންނަކީ ކޮޅަށް ތިބެގެންނާއި، އިށީނދެތިބެގެންނާއި، އަރިމަތިބެގެން الله ހަނދުމަކުރާ، އުޑުތަކާއި ބިން ހެއްދެވުމުގައި ފިކުރުކުރާ އަދި މީހުންނެވެ.

1458– وعنْ حُذيفةَ وأَبِي ذرٍّ رضي اللَّه عنْهما أَنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ قالَ : « باسْمِكَ اللَّهُمَّ أَحْيَا وَأَمُوتُ » . رواه البخاري .

މާތް الله އެދެބޭކަލުންނަށް ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ حُذيفةَ އާއި أَبو ذرٍّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެނދަށް ވަޑައިގަންނަވާ ހިނދު (ނިދުމަށް އަރިއްސަވާއިރު) ވަޑައިގަންނަވައި ކިޔަވަމުން دعاء ކިޔުއްވައެވެ.« باسْمِكَ اللَّهُمَّ أَحْيَا وَأَمُوتُ މާނައަކީ: އޭ الله! ކަލޭގެފާނުގެ ނަންފުޅުން މަރުވެ ދިރެމެވެ. އަދި ނިދަމެވެ.

1459– وعَنْ عليٍّ رضي اللَّه عَنْهُ أَنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ له وَلِفَاطِمةَ رضيَ اللَّه عنهما: « إِذَا أَوَيْتُمَا إِلى فِراشِكُما ، أَوْ إِذَا أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُما فَكَبِّرا ثَلاثاً وَثَلاثِينَ ، وَسَبِّحَا ثَلاثاً وثَلاثِينَ ، وَاحْمَدَا ثَلاثاً وَثَلاثِين » وفي روايةٍ : « التَّسْبِيحُ أَرْبعاً وَثَلاثِينَ » وفي روايةٍ : « التَّكبِيرُ أَربعاً وَثَلاثِينَ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ علي ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އާ صَحَابي އަންހެނުން ފާޠިމާގެފާނާއި ދެބޭކަލުންނަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަ ދެކުދިން ނިދަން ވަޑައިގަންނަވާއިރު ނުވަތަ ތިޔަ ދެކުދިން ނިދަން އަރާމުކުރާއިރު (ނުވަތަ ތިޔަ ދެކުދިން ނިދަން ބާރުއަޅާއިރު) ތިރީސް ތިން ފަހަރު الله اكبر ގެ ކިޔާށެވެ، ތިރީސް ތިން ފަހަރު سبحان الله ގެ ކިޔާށެވެ، ތިރީސް ތިން ފަހަރު الحمد لله ގެ ކިޔާށެވެ ވާހުށިއްޔެވެ. އަދި އަނެއް

ﻣﻮﺭﻭﻣﻮﻧﺪﻳﺎ ﻫﺎﺩﻫﻮ.الله اكبر ﻣﻴﺮﺳﻮ ﺭﻣﻮﻣﺮ ﻓﺮﺭﻣﺮ ﺭﻳﻤﺮﻫﻮ.

1460- وعن أَبي هُريرةَ رَضِيَ اللَّه عنهُ ، قال : قال رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إذا أَوَى أَحَدُكُم إِلى فِراشِهِ ، فَلْيَنْفُض فِراشَهُ بداخِلَةِ إِزَارِهِ فإِنَّهُ لاَ يَدْرِي مَا خَلَفَهُ عَلَيْهِ ، ثُمَّ يَقُولُ : بِاسْمِكَ رَبِّي وَضَعْتُ جَنْبِي ، وَبِكَ أَرْفَعُهُ ، إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَارْحَمْها ، وإِنْ أَرْسَلْتَهَا ، فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِه عِبادَكَ الصَّالحِينَ » متفقٌ عليه .

ﮔﻮﻫﻮ الله ﺗﻮﻣﻮﺷﻮﻏﻮﻭ أبو هُريرة ﻯ ﺭﻫﻮﺳﻮ ﻫﺮﻭﻭﻯﺳﻮﻫﻮﻯ. ﻭﻮﻗﺮﻭﻮﻫﻮ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺒﻤﻮﻭﻮﻫﻮ. ﻭﻫﻤﻬﻮﺭﻮﺷﻮ ﻫﻤﻬﻮﺳﻮ ﻭﺮﺭﻮ ﻫﺮﻮﻫﻮﻯ ﻫﻮﺷﻮﻫﻮﻫﻮﺱ (ﺳﺮﻮﻗﻮﻫﻮﺱ) ﻫﻮﻫﻮﻫﻮﻫﻮﺱ ﻓﺮﻯ ﻫﺮﻮﺭ ﻫﻮﺷﻮﻫﻮﻭﻮﺭﻭ ﻓﺮﻭﻮﻫﻮﺳﻮﻯ ﻫﺮﻮﺭﻯ ﻓﺮﻮﺭﻮﺱ ﻓﺮﻯﺭﻮﻫﻮﻯ. ﻫﺮﻯﺳﻮ ﺭﻫﻬﻮﻫﻮﻫﻮﺷﻮ ﻫﺮﻮﺭﻯ ﻓﺮﻫﻮﺷﻮ ﻫﻬﻮﺳﻮ ﻫﻬﻮﺱ ﻫﻬﻮﻫﻮﻓﻮﻭﻮﺳﻮ ﺗﻮﺷﻮﻫﻮﻫﻮﺷﻮﺱ ﻫﻮﺳﻮﻯﻫﻮﺱ ﺷﻮﻏﻮﻫﻮﻫﻮ. ﻫﻮﺱ ﺭﻮﻗﺮﻭﻫﻮ. بِاسْمِكَ رَبِّي وَضَعْتُ جَنْبِي ، وَبِكَ أَرْفَعُهُ ، إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَارْحَمْها ، وإِنْ أَرْسَلْتَهَا ، فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِه عِبادَكَ الصَّالحِينَ

ﮔﻮﺳﻮﻭ: ﻫﻪ ﺭﻫﻬﻮﻓﻮﻭ ﻫﻮﺷﻮﻫﻮﻫﻮﻫﻮ إله ! ﻭﻮﻫﻮﻫ ﻭﺳﻮ إله ﻯ ﻭﺳﻮﻫﻮﻓﻮﻫﻮﺱ ﻫﻮﺷﻮﻫﻮﻫﻮﺷﻮﺱ ﻭﻮﺭﻭﻫﻮﻫﻮ.ﻫﻮﻭﻭ ﻭﻮﻫﻮﻫ ﻭﺳﻮ إله ﻯ ﻭﺳﻮﻫﻮﻓﻮﻫﻮﺱ ﻫﻮﺷﻮﻫﻮﻭﻮﺱ ﻫﻮﻗﻮﻫﻮﻫﻮ. ﻭﺳﻮ إله ﻭﻮﻫﻮﻯ ﻓﻮﻫﻮﺱ ﻫﻮﻗﻮﻫﻮﻭﻮﺳﻮﻫ ﻫﻬﻮﺱ رحمة ﻫﻮﻫﻮﻗﻮﺳﻮﻫ! ﻫﻮﻭﻭ ﻗﻮﺭﻮﻫﻮﻫﻮﻭﻮﺳﻮﻫ ﻭﺳﻮ إله ﻯ صالح ﻫﻮﻫﻮﺱ ﻫﻮﻫﻮﻭﻮﻭﻮﻫﻮﻭﻮﺳﻮﻫ ﺗﻮﻫﻮﻫﻮﻭﻮﻫﻮﻭﻮﺳﻮﻫﻮﻭﻮﺭﻮﻫﻮﻫﻮﻗﻮﺳﻮﻫ!

1461- وعنْ عائشةَ رضي اللَّه عنْها ، أَنَّ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كان إِذَا أَخَذَ مضْجعَهُ نَفَثَ في يدَيْهِ ، وَقَرَأَ بالْمُعَوِّذاتِ ومَسح بِهِمَا جَسَدَهُ ، متفقٌ عليه .

ﮔﻮﻫﻮ الله ﺗﻮﻣﻮﺷﻮﻏﻮﻭ عائشة ﻏﻮﻭﻮﺷﻮ ﺭﻫﻮﺳﻮ ﻫﺮﻭﻭﻯﺳﻮﻫﻮﻯ. ﻫﻮﻫﻮﺭﻮﻫﻮﻫﻮﺱ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻫﻮﻫﻮﻯﻭﻮﺷﻮ ﻫﻮﺷﻮﻫﻮﻫﻮﺱ ﻫﻮﻫﻮﻫﻮﻫﻮﻫ ﻫﻮ ﻫﻮﻭﻮﻫﻮ ﻫﻮﻭﻮﺭ ﺗﻮﻫﻮﻫﻮﻫﻮﺱ ﻓﺮﻯ ﻓﻮﻫﻮﻫﻮﻫﻮﻯ. ﻫﻮﻭﻭ اخلاص, فلق, ناس ﻭﻮﺱ ﻭﻮﻫﻮﺱ ﺭﻫﻮﻫ ﻭﻮﻗﺮﻭﻫﻮﻯ. ﻫﻮﻭﻭ ﻫﻮﻯﻫﻮﻫﻮﻯ ﻫﻮﺱ ﻭﻮﺭﻭﻫﻮﻯ.

وفي رواية لهما : أَنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَانَ إِذَا أَوى إِلى فِرَاشِهِ كُلَّ لَيْلةٍ جمع كَفَّيْهِ ثُمَّ نفَثَ فيهما فَقَرأَ فِيهما : قُلْ هُوَ اللَّه أَحَدٌ ، وقُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الفلَقِ ، وَقُلْ أَعُوذُ بِربِّ النَّاسِ ، ثُمَّ مَسَحَ بِهِمَا ما اسْتطاعَ مِن جسَدِهِ ، يبْدَأُ بِهما عَلَى رَأْسِهِ وَوجهِهِ ، وما أَقبلَ مِنْ جَسَدِهِ ، يَفْعَلُ ذلكَ ثَلاَثَ مرَّات متفقٌ عليه .

ތަކުގައި ވާހަކަ ދަންނަވާ ގޮތުގައި ނަބީ ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކަލާނގެ ފުރަތަމަ (ވަޙީ) ލިބުނީ ހިރާ ގާރުގައި ފެންނަ ހުދު ހަގީގަ ތަކެއް ކަމަށް ވާ ކަމަށް ބުނެ ދެއްކެވުމުން ހަގީގަ (ތަކެއް) ކަމަށް ވާ ގޮތުގައި ތާއީދު ކުރެއްވުމަށް ވަރަށް ގާތް ގާތް ކަންކަމުގައި ދެ ކަމެއް ކުރެއްވުމަށް ފަށާ ގޮތުގައި ވާހަކަ ދަންނަވާ ގޮތުގައި (ތަކެއް) قُلْ هُوَ اللَّه أَحَدٌ ގެ ކުރިން قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الفلَقِ ގެ ކުރިން قُلْ أَعُوذُ بِربِّ النَّاسِ ގެ ކުރިން ކިޔަވާ ގޮތުގައި ވާހަކަ ދަންނަވާ ގޮތުގައި ވާ ކަމަށް ވާ ގޮތުގައި ވާ ކަމަށް ވާ ގޮތުގައި ވާ ކަމަށް

ތަ ތިމަ ތިމަ ތިމ

كتاب الدعوات

دعاءنىڭ چۈشى ۋېرقۇغۇچىلىق ھەققىدە كېلىدىغان ھەدىس

250 – باب فضل الدعاء

قال اللَّه تعالى(غافر 60): { وقال ربكم ادعوني أستجب لكم } .

ئەزىز مۇھەممەدچىلەرنى ئېيتىشتا وحي بېرىلگەن. مۇھەممەدچىلەر مۇنداق دېگەن دعاء قىلغىنى!

وقال تعالى(الأعراف 55): { ادعوا ربكم تضرعاً وخفية؛ إنه لا يحب المعتدين } .

چەكچىلىدە، ئاستىرىن مۇھەممەدچىلەر ئېيتقان دعاء مۇھەممەدچىلەرنى ئېيتىشتا قىلغىنى. ئاللاھ ھەددىدىن ئاشقانلارنى ياخشى كۆرمەيدۇ.

وقال تعالى(البقرة 186): { وإذا سألك عبادي عني فإني قريب؛ أجيب دعوة الداع إذا دعان } الآية.

ئەزىز مۇھەممەدچىلەر مەندىن سورىسا، مەن ئۇلارغا يېقىن بولىمەن، (ئۇلارنىڭ) ئۈنۈمىنى بېرىمەن! ئۇ، ئاللاھ مۇھەممەدچىلەرنى ئۆزىگە ئىشەنسۇن ۋە مەندىن دعاء قىلسۇن دەپ بۇيرۇغان. مۇھەممەدچىلەر دعاء قىلغان چاغدا ئۇلارنىڭ دعاء مۇھەممەدچىلەرنى ئىجابەت قىلىمەن.

وقال تعالى(النمل 62): { أمن يجيب المضطر إذا دعاه ويكشف السوء } الآية.

ئۇنداق ئادەم كىم بولىدۇ ئۇ، ئاجىزلىقتا دعاء قىلغىنى، ئۇنىڭ دېگىنىنى ئىجابەت قىلىدىغان ۋە يامانلىقنى يوقىتىدىغان؟

1465- وَعن النُّعْمانِ بْنِ بشيرٍ رضِي اللَّه عنْهُما ، عَنِ النَّبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « الدُّعاءُ هوَ العِبَادةُ » . رواه أبو داود والترمذي وقالا حديث حسن صحيح .

މާތް الله އަޑުއަހައިވަޑައިގަންނަވާނެ ރިވާކުރެއްވި النُّعْمانِ بْنِ بشير نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާ ކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. دعاء ކުރުން އަކީ އަޅުކަމެވެ.

1466- وعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهَا ، قَالَتْ : كَان رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَسْتَحِبُّ الجوامِعَ مِنَ الدُّعاءِ ، ويَدَعُ ما سِوى ذلكَ . رَوَاه أَبو داود بإِسنادٍ جيِّد .

މާތް الله ރުޟާވުންލެއްވި عَائِشَة ގެފާނު ރިވާކުރެއްވުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ލޯބިވެވޮޑިގެންވީ دعاء ތަކުގެ ތެރެއިން جامع دعاء ތަކަށެވެ. އަދި އެނޫން دعاء ތައް ދޫކޮށްލައްވައެވެ.

1467- وعَنْ أَنَس رَضي اللَّه عنْهُ ، قَالَ : كانَ أَكْثَرُ دُعَاءِ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « اللَّهُمَّ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً ، وفي الآخِرةِ حَسنَةً ، وَقِنَا عَذابَ النَّارِ » مُتَّفَقٌ عليهِ .

މާތް الله ރުޟާވުންލެއްވި أَنَس ގެފާނު ރިވާކުރެއްވުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެންމެ ގިނައިން ވިދާޅުވެވޮޑިގެންވާ دعاء އަކީ اللَّهُمَّ آتِنَا في الدُّنْيَا حَسَنَةً ، وفي الآخرةِ حَسنَةً ، وَقِنَا عَذابَ النَّارِ ވިދާޅުވުމެވެ. މާނައީ: އޭ الله! އަހަރެމެންނަށް ދުނިޔޭގައިވެސް ހެޔޮކަން އަދި اخرة ގައިވެސް ހެޔޮކަން ދެއްވައި އަދި އަހަރެމެން ނަރަކައިގެ عذاب އިން ދުރުކޮށް ދެއްވާނދޭވެ!

زاد مُسلِمٌ في رِوايتِهِ قَال :وكَانَ أَنَسٌ إِذا أَرَاد أَنْ يَدعُوَ بِدعوَةٍ دَعَا بها، وَإِذا أَرَادَ أَن يَدعُو بدُعَاءٍ دَعا بهَا فيه .

މުސްލިމުގެ ރިވާޔަތެއްގައި އިތުރު ކުރައްވައިފައިވެއެވެ. أَنَسٍ ގެފާނު دعاء އެއް ކުރައްވަން ބޭނުންވާނަމަ އެ دعاء ކުރައްވައެވެ. އަދި ވިޔަސް ރިވާއިން دعاء އެއް ކުރައްވަން ބޭނުންވާނަމަ އެ دعاء ގައި شامل ކޮށްދެއްވުން އެދިވަޑައިގަންނަވައެވެ.

1468- وعَن ابنِ مسْعُودٍ رَضي اللَّه عنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَانَ يَقُولُ : « اللَّهُمَّ إِني أَسْأَلُكَ الهُدَى ، وَالتُّقَى ، وَالعفَافَ ، والغنَى » رواهُ مُسْلِمٌ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ عَبْدِ اللَّه بنِ مسْعُود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، دعاء ކުރައްވައެވެ. اللَّهُمَّ إِنِي أَسْأَلُكَ الهُدَى ، وَالتُّقَى ، وَالعفَافَ ، والغنَى (مسلم) މާނައީ: އޭ الله! މިއަޅާ އިބަ އިލާހީ حضرة ން ހިދާޔަތާއި، تقويވެރިކަމާއި، عفة ވެރިކަމާއި ފުދުންތެރިކަން އެދެމެވެ.

1469- وعَنْ طارِقِ بنِ أَشْيَمَ ، رضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قالَ : كَانَ الرَّجلُ إِذا أَسْلَمَ عَلَّمَهُ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم الصَّلاةَ ، ثُمَّ أَمَرَهُ أَنْ يَدعُوَ بِهَؤُلاءِ الكَلِمَاتِ : « اللَّهُمَّ اغفِرْ لي ، وَارْحمْني ، واهْدِني ، وعافِني ، وارْزُقني » رواهُ مسلمٌ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ طارِق بنِ أَشْيَم ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މީހަކު އިސްލާމް ވެއްޖެނަމަ نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެމީހަކަށް ނަމާދު ކިޔަވައިދެއްވައެވެ. ދެން އެމީހަކަށް އަންގަވައިދެނީ ތިރީގައިވާ ބަސްތަކުން دعاء ކުރުމަށް ވިދާޅުވެއެވެ. އެއީ اللَّهُمَّ اغفِرْ لي ، وَارْحمْني ، واهْدِني ، وعافِني ، وارْزُقني (مسلم) މާނައީ: އޭ الله! މިއަޅާގެ ފާފަތައް ފުއްސަވާނދޭވެ. އަދި މިއަޅާއަށް ރަޙުމް ކުރައްވާނދޭވެ. އަދި މިއަޅާއަށް ހިދާޔަތް ދެއްވާނދޭވެ. އަދި މިއަޅާއަށް عافية ދެއްވާނދޭވެ. އަދި މިއަޅާއަށް رزق ދެއްވާނދޭވެ.

وفي رِوايَةٍ لَهُ عَنْ طارِقٍ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَأَتاهُ رَجُلٌ ، فَقَالَ : يا رَسُولَ اللَّهِ . كيْفَ أَقُولُ حِينَ أَسْأَلُ رَبِّي ؟ قَالَ : « قُلْ : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لي ، وَارْحَمْني ، وَعَافِني ، وَارْزُقني ، فَإِنَّ هَؤُلاءِ تَجْمَعُ لَكَ دُنْيَاكَ وَآخِرَتَكَ » .

އަދި މުސްލިމުގެ ރިވާޔަތެއް طارق ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ صحَابي، نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން އަޑުއެހިއެވެ. މީހަކު އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހަށް އައެވެ. ދެން ދަންނަވައެވެ. އޭ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. މިއަޅުގަނޑު ކޮންބަހަކުން އަޅުގަނޑުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ حضرة ން އެދޭ ހިނދު ކިޔާނީ ކޮންބަހެއްތޯއެވެ؟ އެހިނދު حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިހެން ކިޔާށެވެ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لي ، وَارْحَمْني ، وَعَافِني ، وَارْزُقني ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެބަސްތައް ތިބާގެ ދުނިޔެއާއި آخرة جمع ކުރައްވައިދެއެވެ.

1470- وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بنِ عمرو بن العاصِ رضيَ اللَّه عنْهُمَا ، قَالَ : قَال رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « اللَّهُمَّ مُصَرِّفَ القُلُوبِ صرِّفْ قُلوبَنا عَلَى طَاعَتِكَ » رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

ރާޟީ الله ތަޢާލާ ޢަންހުމާ عَبْدِ اللَّهِ بنِ عمرو بن العاصِ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. اللَّهُمَّ مُصَرِّفَ القُلُوبِ صرِّفْ قُلوبَنَا عَلَى طَاعَتِكَ (مسلم) މާނައީ: އޭ الله! ހިތްތައް ފުރަޅުވައި ދެއްވާ ކަލާނގެ! އަހަރެމެންގެ ހިތްތައް އިބާދަތަށް ކަލާނގެއަށް ޓަކައި ފުރަޅުވައިދެއްވާނދޭވެ!

1471- وَعَنْ أَبي هُريرَةَ رَضيَ اللَّه عَنْهُ ، عن النَّبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ جَهْدِ الْبَلاءِ ، وَدَرَكِ الشَّقَاءِ ، وَسُوءِ الْقَضَاءِ ، وَشَماتَةِ الأَعْدَاءِ » متفقٌ عليه .

ރާޟީ الله ޢަންހުގެފާނު أَبو هُريرة ، نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އަހަރެމެންގެ ނަބިއްޔާ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވިއްސަވިހާދުރުން الله ގެ حضرة ން ޙިމާ ޔަތް އެދިވަޑައިގަންނަވާ، ބަލާމުސީބާ ޙާލުގެތަކުންނާއި، ނުބައި تقدير ތަކުންނާއި، ނުބައި دشمن ންގެ ނުބައި ކަމުން ސަލާމަތްވުމަށް އެދުރޮވެ.

وفي رِوَايةٍ : قالَ سُفْيَانُ : أَشُكُّ أَنِّ زِدْتُ وَاحِدَةً مِنها .

އަދި އަނެއް ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. سفيان ވިދާޅުވިއެވެ. ވިދާޅުވަނީ ގެނބުމުގެ އެއްކަން އެކަކީ އިތުރު ކުރެއްވީއެވެ ކަމުން ވިދާޅުވެއެވެ شك ވެއެވެ.

1472- وَعَنْهُ قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : « اللَّهمَّ أَصْلِحْ لِي دِيني الَّذي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي ، وأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ التي فِيهَا مَعَاشِي ، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتي فِيها معادي، وَاجْعلِ الحيَاةَ زِيادَةً لِي في كُلِّ خَيْرٍ ، وَاجْعَلِ الموتَ راحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍ » رَوَاهُ مسلِمٌ .

އަދި އެ صحابي (އަބޫ ރާޟީ الله ޢަންހުގެފާނު أَبو هُريرة) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަންނަނިވި ކަލިމަތަކާއިއެކު دعاء ކުރައްވައެވެ. اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لي دِيني الَّذي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي ، وأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ التي فِيهَا مَعَاشِي ، وَأَصْلِحْ لي آخِرَتي الَّتي فِيها معادي، وَاجْعلِ الحيَاةَ زِيادَةً لي في كُلِّ خَيْرٍ ، وَاجْعَلِ الموتَ راحَةً لي مِنْ كُلِّ شَرٍ. (مسلم) މާނައީ: އޭ الله! މަގޭ ދީނުގެ ކަންތައް ބަރަކާތްތެރި ކުރައްވާދެއްވާނދޭވެ! އަދި މަގޭ އަޚިރަތުގެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅު ކުރައްވާށެވެ. އަދި މަގޭ ދުނިޔޭގެ އަޚިރަތުގެ ކަންތައްތައް إصلاح ކުރައްވާދެއްވާނދޭވެ! އަހަރި މަގޭ معيشة ގެ އަޚިރަތުގެ ކަންތައްތައް ހިފެހެއްޓުން ވެއެވެ. އަދި މަގޭ آخرة ގެ އަޚިރަތުގެ

ކަންތައްތައް إصلاح ކުރައްވާދެއްވާށި! އެއީ މިއަދާ އެންމެ ދުނިޔާގެ ތަނަވަސް. އަދި މުއަދާގެ ހަލާކުގައި ހުރިކަންތައް ގެނބުން ކުރައްވާދެއްވާށި! އަދި މަރު މިއަދާއަށް ވޭންދިނުމު ކަންތައްތަކުން ދުރުކޮށް ކުރައްވާދެއްވާށި!

1473- وَعنْ علي رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قَالَ : قال لي رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « قُلْ : اللَّهُمَّ اهْدِنِي ، وَسدِّدْنِي » .

މާނަ الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ علي ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވާ ޙަދީޘެކެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަށް رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. (އަންނަނިވި) ކަލިމަތަކާއިއެކު دعاء ކުރާށެވެ. اللَّهُمَّ اهْدِنِي ، وَسَدِّدْنِي މާނައީ: އޭ الله! މިއަދާއަށް ތެދުމަގު ދައްކަވާދެއްވާށި! އަދި މިއަދާ ތެދުމަގުގައި ހަރުދަނާ ކުރައްވާދެއްވާށި!

وَفي رِوَايةٍ : « اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدى ، وَالسَّدَادَ » رواهُ مسلم .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. « اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدى ، وَالسَّدَادَ މާނައީ: އޭ الله! ހަމަކަށަވަރުން މިއަދާ އިބާދަތްކުރާ حضرة ން ތެދުމަގާއި ހަރުދަނާކަން އެދެމެވެ. އަދި ތެދުމަގުގައި ހަރުދަނާވުން އެދެމެވެ.

1474- وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قَالَ : كَانَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : يَقُولُ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعجْزِ والكَسَلِ وَالجُبْنِ وَالهرَمِ ، وَالْبُخْلِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ القبْرِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ المحْيا وَالممَاتِ » .

މާނަ الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ أَنَس ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވާ ޙަދީޘެކެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަންނަނިވި ކަލިމަތަކާއިއެކު دعاء ކުރައްވަމުއެވެ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعجْزِ والكَسَلِ وَالجُبْنِ وَالهَرَمِ ، وَالْبُخْلِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ القبْرِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ المَحْيا وَالمَمَاتِ މާނައީ: އޭ الله! ހަމަކަށަވަރުން މިއަދާ އިބާދަތްކުރާ حضرة ން ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއި، ކަންނެތްކަމާއި، ބިރުވެރިކަމާއި، عجوز ކަމާއި بخيلކަމުން ސަލާމަތްކަން އެދެމެވެ. އަދި އިބާދަތްކުރާ حضرة ން މިއަދާ قبر ގެ އަޒާބުން ސަލާމަތްކަން އެދެމެވެ. އަދި އިބާދަތްކުރާ حضرة ން މިއަދާ ދިރިހުރުމުގެ ފިތުނައާއި އަދި މަރުގެ ފިތުނައިން ސަލާމަތްކަން އެދެމެވެ.

وفي رِوايةٍ : « وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ » رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

ތަކުރާރުކުރުން ދެއްކުމަށް. وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ ފަދަ ދުޢާތަކުން ދުރުހެލިވުމަށް. ފުރަތަމަ: ދެން ތިބާ ދުޢާ ކުރާ ގޮތަކީ ތިބާ ދުޢާ ކުރާ ގޮތަށް ވާނެ ކަމަށެވެ.

1475- وَعن أَبي بكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّه عَنْه ، أَنَّه قَالَ لِرَسولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : عَلِّمني دُعَاءً أَدعُو بِهِ في صَلاتي ، قَالَ : قُلْ : اللَّهمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْماً كَثِيراً ، وَلا يَغْفِر الذُّنوبَ إِلاَّ أَنْتَ ، فَاغْفِر لي مغْفِرَةً مِن عِنْدِكَ ، وَارحَمْني ، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفور الرَّحِيم » متَّفَقٌ عليهِ .

ﷺ ތިލަދުންމަތީ ގެ ކިބާގައި أبو بكْر الصِّدِّيق ގެ ކަރާމާތް ދެއްކުމަށް. ކަލާނގެ ރަސޫލާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ صَّحَابي ، رَسُول اللَّهِ ، ތިލަދުންމަތީ ގެ ކިބާގައި دعاء ކުރުމަށް. حديث ދެއްކުމަށް. اللَّهمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْماً كَثِيراً ، وَلا يَغْفِر الذُّنوبَ إِلاَّ أَنْتَ ، فَاغْفِر لي مغْفِرَةً مِن عِنْدِكَ ، وَارحَمْني ، إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفور الرَّحِيم ފުރަތަމަ: ތިބާ ﷺ! ކަލާނގެ ދެއްވި ދުޢާ ކުރުމުގައި ތިބާ ދެކެވޭ ގޮތަށް ތިބާ ދުޢާ ކުރާ ގޮތަށް ވާނެ ކަމަށެވެ. ކަލާނގެ ދެއްވި ދުޢާ ކުރާ ގޮތަކީ ތިބާ ދުޢާ ކުރާ ގޮތަށް ވާނެ ކަމަށެވެ. ދެން ދުޢާ ކުރާ حضرة ގެ ކުރިމަތީ ދުޢާ ކުރާ ގޮތަށް ވާނެ ކަމަށެވެ. ކަލާނގެ ކަމަށް ބަލައި ދުޢާ ކުރާ ގޮތަށް ވާނެ ކަމަށެވެ. رحيم ގެ ކުރިމަތީ ދުޢާ ކުރާ ގޮތަށް.

وفي رِوايةٍ : « وَفي بيْتي » وَرُوِي : « ظُلْماً كَثِيراً » وروِيَ « كَبِيراً » بِالثاءِ المثلثة وبِالباءِ الموحدة ، فَيَنْبغِي أَن يُجْمَعَ بَيْنَهُمَا ، فَيُقَالُ : كَثيراً كَبيراً .

ކަލާނގެ ދެއްވި ދުޢާ ކުރާ ގޮތަށް ވާނެ ކަމަށެވެ. ކަލާނގެ ظُلْماً كَثِيراً ގެ عبارة ގައި ظُلْماً كَبِيراً ގެ عبارة ގައި ދެކެވޭ ގޮތަށް ދުޢާ ކުރާ ގޮތަށް ވާނެ ކަމަށެވެ. ދެން ތިބާ ގެ عبارة ގައި جمع ގެ ގޮތަށް ދުޢާ ކުރާ ގޮތަށް ވާނެ ކަމަށެވެ.

1476- وَعَن أَبي موسَى رضَيَ اللَّه عَنْه ، عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَنَّه كَانَ يَدعُو بِهَذا الدُّعَاءِ : «اللَّهمَّ اغْفِر لي خَطِيئَتي وجهْلي ، وإِسْرَافي في أَمْري ، وما أَنْتَ أَعلَم بِهِ مِنِّي ، اللَّهمَّ اغفِرْ لي جِدِّي وَهَزْلي ، وَخَطَئي وَعمْدِي ، وَكلُّ ذلِكَ عِنْدِي ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ ، وَما أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ ، وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي ، أَنْت المقَدِّمُ ، وَأَنْتَ المؤَخِّرُ، وَأَنْتَ عَلى كلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ » متفقٌ عليه .

ދ ﷺ ﷺ ﷺ

وَجميعِ سخَطِكَ (مسلم) މާނައީ: އޭ الله! ތިބާ އިލާހުގެ نعمة ގެއްލި ނުދިޔުމާއި عافية އަނބުރާލެވުމާއި ކުއްލި عذاب އައުމާއި ތިބާ އިލާހުގެ އެންމެހާ ކޯފާތަކުން މިއަޅާ ތިބާ އިލާހުގެ حضرةން ސަލާމަތްކުރެއްވުން އެދެމެވެ.

1479- وَعَنْ زَيْدِ بنِ أَرْقَم رضَي اللَّه عَنْهُ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقَولُ : «اللهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ العَجْزِ وَالكَسَلِ ، والبُخْلِ وَالهَرَم ، وعَذَاب الْقَبْر ، اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا ، وَزَكِّهَا أَنْتَ خَيرُ مَنْ زَكَّاهَا ، أَنْتَ وليُّهَا وَموْلاَهَا ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلمٍ لا يَنْفَعُ ، ومِنْ قَلْبٍ لاَ يخْشَعُ ، وَمِنْ نَفْسٍ لا تَشبَعُ ، ومِنْ دَعْوةٍ لا يُسْتجابُ لهَا » رواهُ مُسْلِمٌ .

މާނަ الله ތަޢާލާ ރުހިވެވޮޑިގެންވި زَيْدِ بنِ أَرْقَم ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަންނަނިވި دعاء ގެއް ކިޔުއްވައެވެ. اللهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ العَجْزِ وَالكَسَلِ ، والبُخْلِ وَالهَرم ، وعَذَاب الْقَبْر ، اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا ، وَزَكِّهَا أَنْتَ خَيرُ مَنْ زَكَّاهَا ، أَنْتَ وليُّهَا وَموْلاَهَا ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلمٍ لا يَنْفَعُ ، ومِنْ قَلْبٍ لاَ يخْشَعُ ، وَمِنْ نَفْسٍ لا تَشبَعُ ، ومِنْ دَعْوةٍ لا يُسْتجابُ لهَا މާނައީ: އޭ الله! ބާރުނެތުމާއި ކަންނެތްކަމާއި ދޫޅަވެގަތުމާއި މުސްކުޅިވެގަތުމާއި قبرގެ عذابއިން މިއަޅާ ތިބާ އިލާހުގެ حضرةން ރައްކާތެރިކުރެއްވުން އެދެމެވެ. އޭ الله! މިއަޅާގެ ނަފްސަށް تقوى ދެއްވާން ދެއްވާށިއެވެ. އަދި އެ طاهر ކުރެއްވާށިއެވެ. ތިބާ އިލާހަކީ އެނަފުސް މާތް طاهر ކުރައްވާ އިލާހެވެ. އޭގެ އެހީތެރިޔާ ތިބާ އިލާހެވެ. އަދި އޭގެ ވެރިޔާ ތިބާ އިލާހެވެ. އޭ الله! މަންފާއެއް ނުކުރާ علم އިންނާއި ބިރުވެތިނުވާ ހިތަކުންނާއި ފުދުންތެރިނުވާ ނަފްސަކުންނާއި އިޖާބަ ނުދެވޭ دعاء ތަކުން މިއަޅާ ތިބާ އިލާހުގެ حضرةން ސަލާމަތްކުރެއްވުން އެދެމެވެ.

1480- وَعنِ ابنِ عبَّاسٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُمَا ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَانَ يَقُولُ : « اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ ، وَبِكَ آمَنْتُ ، وعلَيْكَ تَوَكَّلْتُ ، وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ ، وإِلَيْكَ حَاكَمْتُ . فاغْفِرْ لِي ما قَدَّمْتُ ، وما أَخَّرْتُ ، وَمَا أَسْررْتُ ومَا أَعلَنْتُ ، أَنْتَ المقَدِّمُ ، وَأَنْتَ المؤَخِّرُ ، لا إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ » .

زادَ بعْضُ الرُّوَاةِ : « ولا حَولَ ولا قوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ » متفَقٌ عليهِ .

މާނަ الله އެކަލޭގެފުޅާ ރުހިވެވޮޑިގެންވި عبد الله بن عَبَّاس ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މި دعاء ކިޔުއްވައެވެ. اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ ، وَبِكَ آمَنْتُ ، وعلَيْكَ تَوَكَّلْتُ ، وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ ، وإِلَيْكَ حَاكَمْتُ . فاغْفِرْ لِي ما قَدَّمْتُ ، وما أَخَّرْتُ ، وَمَا أَسْررْتُ ومَا أَعلَنْتُ ، أَنْتَ المُقَدِّمُ ، وَأَنْتَ المُؤَخِّرُ ، لا إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ. މާނައީ: އޭ الله! މިއަޅާ

ތަކުރާރުކުރުން ދަށަށް ދިގުކުރުން، ދަނޑިއަށް ދިގުކުރުން، ދަނޑި ތަކުރާރުކުރުން، ދަނޑި

މާނައީ: އޭ الله! ހަމަކަށަވަރުން މިއަޅާ ތިބާ ކިބުރުގެ حضرة ން ނުބައި أخلاقންނާއި ނުބައި علمންނާއި ނުބައި އަމަލުންނާއި ސަލާމަތްވުމަށް އެދި ދަންނަވަމެވެ.

1483- وعَن شكَلِ بنِ حُمَيْدٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَال : قُلْتُ يا رَسولَ اللَّهِ : عَلِّمْني دُعاءً. قَالَ : « قُلْ : اللَّهُمَّ إِني أعوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ سَمْعِي ، وَمِن شَرِّ بصَرِي ، وَمِن شَرِّ لسَاني ، وَمِن شَرِّ قَلبِي ، وَمِن شَرِّ منِيِّي » رواهُ أبو داودَ ، والترمذيُّ وقالَ : حديثٌ حسنٌ .

މާނަ: الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ شـكَلِ بـنِ حُمَيْـد ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަން ދަންނަވައިފީމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންނަށް دعـاء އެއް ދަސްކޮށްދެއްވާށެވެ. حـديث ކުރެއްވިއެވެ. ވިދާ ކިޔާށެވެ. اللَّهُمَّ إني أعوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ سَمْعِي ، وَمِن شَرِّ بصَرِي ، وَمِن شَرِّ لسَاني ، وَمِن شَرِّ قَلبِي ، وَمِن شَرِّ منِيِّي . މާނައީ: އޭ الله! މިއަޅާ ތިބާ ކިބުރުގެ حضرة ން މިއަޅާގެ ލޮލުގެ ނުބައިކަމުންނާއި މިއަޅާގެ ކަންފަތުގެ ނުބައިކަމުންނާއި މިއަޅާގެ ދުލުގެ ނުބައިކަމުންނާއި މިއަޅާގެ ހިތުގެ ނުބައިކަމުންނާއި މިއަޅާގެ ޖިންސީ ޝަހުވަތުގެ ނުބައިކަމުން ސަލާމަތްވުމަށް އެދުމެވެ.

1484- وَعَن أَنسٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَانَ يَقُولُ : « اللَّهـمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبرَصِ ، وَالجُنُونِ ، والجُذَامِ ، وسّيءِ الأَسْقامِ » رَوَاهُ أَبو داود بإِسنادٍ صحيحٍ .

މާނަ: الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ أنس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دعاء ކުރައްވައެވެ. اللَّهمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبرَصِ ، وَالجُنُونِ ، والجُذَامِ ، وسّيءِ الأَسْقامِ . މާނައީ: އޭ الله! ހަމަކަށަވަރުން މިއަޅާ ތިބާ ކިބުރުގެ حضرة ން برص ބަލިންނާއި މޮޔަބަލިންނާއި ޖުޛާމު ބަލިންނާއި (އަންނަވަރާ) ނުބައި ބަލިތަކުން ސަލާމަތްވުމަށް އެދި ދަންނަވަމެވެ.

1485- وعَنْ أَبي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قَالَ : كانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقولُ : اللَّهمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الجُوعِ ، فإِنَّهُ بِئْسَ الضَّجيعُ ، وَأَعُوذُ بِكَ من الخِيانَةِ ، فَإِنَّهَا بئْسَتِ البِطانَةُ » .رواهُ أبو داودَ بإِسنادٍ صحيحٍ .

މާނަ: الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ أبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دعاء ކުރައްވައެވެ. اللَّهمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الجُوعِ ، فإِنَّهُ بِئْسَ الضَّجيعُ ، وَأَعُوذُ بِكَ من الخِيانَةِ ، فَإِنَّهَا بئْسَتِ البِطانَةُ . މާނައީ: ހަމަކަށަވަރުން މިއަޅާ ތިބާ ކިބުރުގެ حضرة ން ބަނޑުހައިހޫނުކަމުން ސަލާމަތްވުމަށް އެދެމެވެ. (އެހެނީ) އެއީ ހަމަކަށަވަރުން ބަނޑުހައިހޫނީ ނުބައި އެކުވެރި

ﷺ ﻣﺤﻤﺪ ﺑﻦ ﺣﺼﻴﻦ ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻬﻤﺎ ﺃﻥ ﺍﻟﻨﺒﻲ ﷺ ﻋﻠﻢ ﺃﺑﺎﻩ ﺣﺼﻴﻦ ﻛﻠﻤﺘﻴﻦ ﻳﺪﻋﻮ ﺑﻬﻤﺎ ﺍﻟﻠﻬﻢ ﺃﻟﻬﻤﻨﻲ ﺭﺷﺪﻱ ﻭﺃﻋﺬﻧﻲ ﻣﻦ ﺷﺮ ﻧﻔﺴﻲ ﺭﻭﺍﻩ ﺍﻟﺘﺮﻣﺬﻱ ﻭﻗﺎﻝ ﺣﺪﻳﺚ ﺣﺴﻦ

1487- وعَنْ عِمْرانَ بنِ الحُصينِ رَضي اللَّه عنْهُمَا ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم علَّم أَباهُ حُصيْناً كَلِمتَيْنِ يدعُو بهما : « اللَّهُمَّ أَلهِمْني رُشْدِي ، وأَعِذني مِن شَرِّ نفسي » . رواهُ الترمذيُّ وقَالَ : حديثٌ حسنٌ .

ﷺ ﻣﺤﻤﺪ ﺑﻦ ﺣﺼﻴﻦ ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻬﻤﺎ ﺃﻥ ﺍﻟﻨﺒﻲ ﷺ ﻋﻠﻢ ﺃﺑﺎﻩ ﺣﺼﻴﻦ ﻛﻠﻤﺘﻴﻦ ﻳﺪﻋﻮ ﺑﻬﻤﺎ ﺍﻟﻠﻬﻢ ﺃﻟﻬﻤﻨﻲ ﺭﺷﺪﻱ ﻭﺃﻋﺬﻧﻲ ﻣﻦ ﺷﺮ ﻧﻔﺴﻲ ﺭﻭﺍﻩ ﺍﻟﺘﺮﻣﺬﻱ ﻭﻗﺎﻝ ﺣﺪﻳﺚ ﺣﺴﻦ

1486- وَعن عليٍّ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ ، أَنَّ مُكَاتَباً جاءهُ ، فَقَالَ إِني عجزتُ عَن كتابتي . فَأَعِنِّي . قالَ : أَلا أُعَلِّمُكَ كَلِماتٍ عَلَّمَنيهنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لَو كانَ عَلَيْكَ مِثْلُ جبلٍ دَيْناً أَدَّاهُ اللَّهُ عنْكَ ؟ قُلْ : « اللَّهمَّ اكْفِني بحلالِكَ عَن حَرَامِكَ ، وَاغْنِني بِفَضلِكَ عَمَّن سِوَاكَ».رواهُ الترمذيُّ وقال : حديثٌ حسنٌ .

ﷺ ﻣﺤﻤﺪ ﺑﻦ ﺣﺼﻴﻦ ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻬﻤﺎ ﺃﻥ ﺍﻟﻨﺒﻲ ﷺ ﻋﻠﻢ ﺃﺑﺎﻩ ﺣﺼﻴﻦ ﻛﻠﻤﺘﻴﻦ ﻳﺪﻋﻮ ﺑﻬﻤﺎ ﺍﻟﻠﻬﻢ ﺃﻟﻬﻤﻨﻲ ﺭﺷﺪﻱ ﻭﺃﻋﺬﻧﻲ ﻣﻦ ﺷﺮ ﻧﻔﺴﻲ ﺭﻭﺍﻩ ﺍﻟﺘﺮﻣﺬﻱ ﻭﻗﺎﻝ ﺣﺪﻳﺚ ﺣﺴﻦ

1488- وَعَن أَبي الفَضلِ العبَّاسِ بنِ عَبْدِ المطَّلِبِ رضِي اللَّه عنْهُ ، قال : قُلْتُ يارسول اللَّهِ : عَلِّمْني شَيْئاً أَسْأَلُهُ اللَّه تَعَالى ، قَالَ : « سَلُوا اللَّه العافِيةَ » . فَمكَثْتُ أَيَّاماً، ثُمَّ جِئتُ فَقُلْتُ : يا رسولَ اللَّه : علِّمْني شَيْئاً أَسْأَلُهُ اللَّه تعالى ، قَالَ لي : « يَا عبَّاسُ يا عمَّ رَسولِ اللَّهِ ، سَلُوا اللَّه العافيةَ في الدُّنْيا والآخِرةِ » .رَواهُ الترمذيُّ وقَالَ : حديثٌ حسنٌ صَحيحٌ .

ﷺ الله ﺗﺮﺣﻤﻪ أَبـي الفَضـلِ العبَّـاسِ بـنِ عَبْـدِ المُطَّلِـب ى ﺑﺮﻫﻨﺲ ﻣﺮﻭﻯﻨﺴﺮﻭﻫﻪ. ﻭﻗﺮﻭﻫﻪ. ﻭﺣﻨﺲ ﻗﺮﺴﻨﺮﻭﻫﻪ. ﷺ اللهى ﻣﺮﺴﻮﻗﻪ. ﻭﺣﻨﺴﻨﺮﻩﻨﺲ اللهﺮﻨﺲ ﻩﻨﺮ ﻗﺮﺴﻨﺮﻭﺣﻨﺴﻨﺮﻩﻨﺮ ﻩﻩﻨﻪ ﻗﺮﺴﻨﺮﻨﺮﻩﻨﻪ. حـديث ﺗﻨﻪﻩﻭﻪ. اللهى حضـرة ﺴﻨﺲ عافِيـةﻩﺮﻨﺲ ﻩﻩﻨﺮ. ﻭﺮ ﻭﺣﻨﺴﻨﺲ ﻗﺮﻭﺮﺴﻨﻨﻪ ﻨﺴﻨﻪ ﻩﺴﻨﻪ ﻩﻭﻪ. ﻭﺮ ﻭﺣﻨﺴﻨﺲ ﻗﺮﺴﻨﺮﻭﻪ. ﷺ اللهى ﻣﺮﺴﻮﻗﻪ. ﻭﺣﻨﺴﻨﺮﻨﺲ اللهﺮﻨﺲ ﻗﺮﺴﻨﺮﻭﺣﻨﺴﻨﺮﻩﻨﺮ ﻩﻩﻨﻪ ﻗﺮﺴﻨﺮﻨﺮﻩﻨﻪ.
ﻭﺣﻨﺴﻨﺮﻨﺲ حـديث ﺗﻨﻪﻩﻭﻪ. ﷺ عبَّـاس ﻩﻨﻪ. ﷺ اللهى ﻣﺮﺴﻮﻗﻰ ﻫﻫﻫﻫﻨﻪ. اللهى حضـرة ﺴﻨﺲ ﻗﺮﺴﻨﻩﻩﻩ اخرة ى عافِيةَ ﻩﺮﻨﺲ ﻩﻩﻨﺮﻨﻪ.

1489- وعنْ شَهْرِ بْنِ حوشَبٍ قَالَ : قُلْتُ لأُمِّ سَلَمَةَ ، رَضِي اللَّه عَنْهَا ، يا أُمَّ المؤمِنِين مَا كَانَ أَكْثَرُ دُعَاءِ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إذا كانَ عِنْدكِ ؟ قَالَتْ : كانَ أَكْثَرُ دُعائِهِ : « يا مُقلبَ القُلوبِ ثَبِّتْ قلْبي علَى دِينِكَ » رَواهُ الترمذيُّ ، وقال حَديثٌ حسنٌ .

ﷺ الله ﺗﺮﺣﻤﻪ شَهْرِ بْنِ حوشَب ى ﺑﺮﻫﻨﺲ ﻣﺮﻭﻯﻨﺴﺮﻭﻫﻪ. ﻭﻗﺮﻭﻫﻪ. ﻭﺣﻨﺴﻨﺲ ﷺ الله ﺗﺮﺣﻤﻪ أُمّ سَلَمَةَ ﻩﺮﻨﺲ ﻗﺮﺴﻨﺮﻭﻫﻪ. ﷺ ﺩﻩﺪﺣﻨﺴﻨﻰ ﺪﺴﻨﺮﻩﻪ. ﺑﻩﺪﺴﻨﻰ ﻯﻩﻰﻩﺮ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺣﻨﺴﻨﺮﻭ ﻭﻩﻰﻨﺲ ﺑﻨﻩﻪﻩﺴﻮ ﺗﻨﺲ دعاء ﻩﻩﻨﻨﻩﻨﻪ؟ ﻩﻨﻩﺪﺴﻨﻪ ﻗﺮﺴﻨﺮﻭﻩﻪ. ﻩﻨﻩﺗﻰﻯﻨﺲ ﻭﺴﻨﺲ ﺑﻨﻩﻪﻩﻪ دعاء ﻩﺮﻩ يا مُقلبَ القُلوبِ ثَبِّتْ قلْبي علَى دِينِكَ. ﺪﺴﻨﺮﻩ: ﷺ ﺮﻪﻩﻪ ﻯﻨﻨﻪﻩﻪ ﻨﺮﻨﺮ! ﺪﻩﻰﻰ ﺮﻪ ﺮﻫﻨﺮﻨﻰ ﻗﺮﺴﻨﻩﻪ ﺴﻪﻪﻪﺑﻨﻩﻪﻪﺴﻨﻪﻪ.

1490- وعن أبي الدَّرداءِ رَضيَ اللَّه عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « كانَ مِن دُعاءِ دَاوُدَ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « اللَّهمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ حُبَّكَ ، وَحُبَّ من يُحِبُّكَ ، وَالعمَل الذي يُبَلِّغُني حُبَّكَ اللَّهُمَّ اجْعل حُبَّكَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِن نَفسي ، وأَهْلي ، ومِن الماءِ البارد » رَوَاهُ الترمذيُّ وَقَالَ : حديثٌ حسنٌ .

ﷺ الله ﺗﺮﺣﻤﻪ أبي الدَّرداءِ ى ﺑﺮﻫﻨﺲ ﻣﺮﻭﻯﻨﺴﺮﻭﻫﻪ. ﻭﻗﺮﻭﻫﻪ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﻨﻪﻩﻭﻪ. داود عليه السلام ى دعاء ى ﻩﻨﻪﻨﺲ ﻩﻩﻨﻪ. اللَّهمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ حُبَّكَ

، وَحُبَّ من يُحِبُّكَ ، وَالعمَل الذي يُبَلِّغُني حُبَّكَ اللَّهُمَّ اجْعل حُبَّكَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِن نَفسي ، وأَهْلي ، ومِن الماءِ البـــــارد. ﷺ: ﷺ الله، ﺣﻪﺭﻩ ﺭﻩﻣﻪﺭﮔﻪﺭﻯ ﺧﻪﻣﻪﺩﻩ ﻫﻪﺭ ﺭﻩﻫ ﺭﻩﮔﻪﺭﻩﺳﻪ ﺧﻪﺑﻪﺭﻩﻣﻪﺩﻩ ﭼﻪﺭﻩﺳﻪ ﺧﻪﻣﻪﺩﻩ ﻫﻪﻗﻪﺭﻩﺣﻪ. ﻫﻪﺭ ﺭﻩﻫﻪﺭﮔﻪﺭﻯ ﺧﻪﻣﻪﺩﻩ ﺭﻩﻫﻪﺭﻩﺳﻪ ﻭﻪﺧﻪﺣﻪ عمـــــلﻫﻪﺭﻩﺳﻪ ﻫﻪﻗﻪﺭﻩﺣﻪ. ﷺ الله! ﺭﻩﻫ ﺭﻩﮔﻪﺭﻯ ﺧﻪﻣﻪﺩﻩ ﺣﻪﺭﻩﻯ ﺳﻪﻭﻩﺳﻪﺭﻩﺣﻪ ﺷﻪﻯ ﻫﻪﺭ ﺣﻪﺭﻩﻯ ﻫﻪﺳﻪﻣﻪﺳﻪﺭﻩﺣﻪ ﺷﻪﻯ ﻫﻪﺭ ﻭﻪﺳﻪﺭﻩﺳﻪ ﺭﻪﺭ ﻭﻪﺳﻪﺭﻩﺣﻪ ﺷﻪﻯ ﺧﻪﻣﻪﺩﻩﺳﻪﻭﻪﻗﻪﺭﻩﺣﻪ.

1491- وعن أَنَسٍ رضِيَ اللَّه عَنْهُ ، قَالَ : قال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَلِظُّوا بِياذا الجَلالِ وَالإِكرامِ » .رواه الترمذي ورواهُ النَّسَائيُّ مِن رِوايةِ ربيعةَ بنِ عامِرٍ الصَّحابيِّ . قَالَ الحاكم : حديثٌ صحيحُ الإِسْنَادِ .

« أَلِظُّوا » بكسر اللَّام وتشديد الظاءِ المعجمةِ معْنَاه : الْزَمُوا هذِهِ الدَّعْوَةِ وأَكْثِرُوا مِنها .

ﷺ الله ﺗﻪﻣﻪﺩﻩﺳﻪﺧﻪﻣﻪﺭﻩﺣﻪ أنس ﺋﻪﮔﻪﺭﻩﺳﻪ ﺑﻪﻫﻪﺭﻩﺳﻪ ﺑﻪﺭﻩﺋﻪﺋﻪﺳﻪﺭﻩﺋﻪﺣﻪ. ﻭﻪﮔﻪﺭﻩﺋﻪﺣﻪ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﻪﺋﻪﻣﻪﻭﻪﺋﻪﺣﻪ. ﻭﻪﻫﻪﺭﻩﺣﻪﺭﻩﺧﻪﺳﻪ ﻳﻪﺳﻪﻳﻪﺳﻪﺭﻩﺳﻪ ِياذا الجَلالِ وَالإِكرامِ ﺑﻪﺭﻩﺳﻪﺋﻪﺣﻪ.ﷺ:- ﷺﻩﻪﺑﻪﺭﻩﻭﻪﺳﻪﺭﻩﺳﻪﺋﻪﺣﻪﺭﻩ ﷺﻩﻪﺳﻪﺭﻩﺳﻪﺋﻪﺣﻪﺭﻩﺳﻪﺋﻪﺣﻪﺭﻩ ﺭﻩﮔﻪﺭﻩﺋﻪﺣﻪ.

1492- وعن أَبي أُمامةَ رضيَ اللَّه عنْهُ قَالَ : دَعا رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِدُعَاءٍ كَثيرٍ ، لم نَحْفَظْ مِنْهُ شَيْئاً ، قُلْنا يا رَسُولَ اللَّهِ دعوت بِدُعاءٍ كَثِيرٍ لم نَحْفَظ منْهُ شَيْئاً ، فقَالَ : « أَلا أَدُلُّكُم على ما يَجْمَعُ ذَلكَ كُلَّهُ ؟ تَقُولُ : « اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُك مِن خَيرِ ما سأَلَكَ مِنْهُ نبيُّكَ مُحَمَّدٌ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وأَعُوذُ بِكَ من شَرِّ ما اسْتَعاذَ مِنْهُ نَبيُّكَ مُحَمَّدٌ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وَأَنْتَ المسْتَعَانُ ، وعليْكَ البلاغُ ، ولا حَوْلَ ولا قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ » رواهُ الترمذيُّ وقَالَ : حديثٌ حَسَنٌ .

ﷺ الله ﺗﻪﻣﻪﺩﻩﺳﻪﺧﻪﻣﻪﺭﻩﺣﻪ أبو أُمامـةَ ﺋﻪ ﺑﻪﻫﻪﺭﻩﺳﻪ ﺑﻪﺭﻩﺋﻪﺋﻪﺳﻪﺭﻩﺋﻪﺣﻪ. ﻭﻪﮔﻪﺭﻩﺋﻪﺣﻪ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻭﻪﻣﻪﺭﻩﺳﻪ ﻳﻪﺳﻪ دعاء ﻫﻪﻣﻪ ﺗﻪﺋﻪﻣﻪﺭﻩﺋﻪﺣﻪ. ﻫﻪﺭ ﻩﻪﺭﻩﺑﻪﺭﻩﮔ دعاء ﻫﻪﻣﻪ ﻭﻪﺧﻪﺳﻪﺭﻩﺳﻪﻣﻪ ﻫﻪﺭﻩﻣﻪ ﺳﻪﺭﻩﺣﻪ. (ﻩﻪﺭﻩﺳﻪﺭﻩﺧﻪﺳﻪ) ﻭﻪﺧﻪﺳﻪﺭﻩﺳﻪ ﻫﻪﺳﻪﺳﻪﺭﻩﺣﻪ. ﷺ الله ﻫﻪﻣﻪﺭﻩﺣﻪ. ﻫﻪﺋﻪﻣﻪﺭﻩﺳﻪ ﻫﻪﻣﻪﺭﻩﺳﻪ ﻳﻪﺳﻪ دعاء ﻫﻪﻣﻪ ﺗﻪﻫﻪﺭﻩﺣﻪ. ﻩﻪﺭﻩﺳﻪ ﻩﻪﺭﻩﺣﻪ ﻫﻪﺭﻩﻣﻪ ﻭﻪﺧﻪﺳﻪﺭﻩﺳﻪﻣﻪ ﻫﻪﺭﻩﻣﻪﺭﻩﺳﻪﺭﻩﺣﻪ. ﻩﻪﺭﻩﺳﻪﺭﻩ حديث ﺗﻪﺋﻪﻣﻪﺭﻩﺣﻪ. ﻭﻪﻫﻪﺭﻩﺣﻪﺭﻩﺧﻪﺳﻪ ﻩﻪﺭﻩﺑﻪﺭﻩﮔ دعـــاء ﻫﻪﺋﻪﻣﻪ ﺷـــامل ﮔ دعـــاء ﻩﻪﻣﻪ ﻭﻪﺧﻪﺳﻪ ﻫﻪﺳﻪﻣﻪﺳﻪﻫﻪﺭﻩﺣﻪ؟ ﻭﻪﻫﻪﺭﻩﺣﻪﺭﻩﺧﻪﺳﻪ ﺑﻪﺭﻩﮔﻪﺭﻩﺣﻪ. « اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُك مِن خَيرِ ما سأَلَكَ مِنْهُ نبيُّكَ مُحَمَّدٌ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وأَعُوذُ بِكَ من شَرِّ ما اسْتَعاذَ مِنْهُ نَبيُّكَ مُحمَّدٌ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وَأَنْتَ المُسْتَعَانُ ، وعليْكَ البلاغُ ، ولا حَوْلَ ولا قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ. ﷺ: ﷺ الله! ﺭﻩﻫ ﺭﻩﮔﻪﺭﻩﺣﻪ ﻧﺒﻲ ﮔ ﻣُحَمَّد صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺭﻩﻫ ﺭﻩﮔﻪﺭﻩﺣﻪ حضرة ﺳﻪ ﻫﻪﺭ ﺗﻪﻣﻪﺭﻩ ﻩﻪﺳﻪﺭﻩﻫﻪﺭﻩ ﻫﻪﺳﻪﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺳﻪ ﺣﻪﺭﻩﮔ

ތަ ދާނެ ހަ ދުވަހުގެ ތެ ދުވަހު ކަ ދާ ދުވަ ހަ ދުވަ ދާ ދުވަ ދާ ދުވަ ދާ

وقال تعالى (محمد 19): { واستغفر لذنبك وللمؤمنين والمؤمنات } .

ތަނ ކަށަވަރުކުރެއް ނަތަނ، ތުންފަހަ ފާނިކަމާއި، ތުންފަހަ ދަށުވަންތަ ކަމަށް ދަންނަވާށެވެ!

وقال تعالى (إبراهيم 41) إخباراً عن إبراهيم صَلَّى اللَّهُ عَلَيهِ وَسَلَّم: { ربنا اغفر لي ولوالدي وللمؤمنين يوم يقوم الحساب } .

ތަފާތުކުރާ ދުޢާ ކިޔާ! ހުށ قائم ވެދިގެން، ތަފާތުކުރާ، ތަފާ ކަމާއި ދުރުކަމާ ގުޅޭ ދުޢާ ކިޔާ!

1494- وَعَن أَبي الدَّرداءِ رَضِي اللَّه عنْهُ أَنَّهُ سمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « ما مِن عبْدٍ مُسْلِمٍ يَدعُو لأَخِيهِ بِظَهرِ الغَيْبِ إلاَّ قَالَ المَلكُ ولَكَ بِمِثْلٍ » رواه مسلم .

ﷲ ތުރުތަކުގެ أبو الدَّرداء ގ ކަމަށް ވިދާޅުވެގެންވެ. ކަލާތަކުގެ ތ صحابي رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަލާތަކުގެ ތަފާތުކުރާ ކަމަށް ވިދާޅުވެ. ތަފާތުކުރާ حديث ކަލާތަކުގެ. ތުންފަހަ ފާނި غير حاضرَكِ ތަފާތުކުރާ دعاء ކަލާ ކަށަވަރު ކަލާތަކުގެ ކަލާ دعاء ކަލާތަކުގެ. ތިބާ ތަފާތުކުރާ ކަލާ ކަމަށް ވިދާޅުވެ.

1495- وعَنْهُ أَنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كانَ يقُولُ : « دَعْوةُ المرءِ المسْلِمِ لأَخيهِ بِظَهْرِ الغَيْبِ مُسْتَجَابةٌ ، عِنْد رأْسِهِ ملَكٌ مُوَكَّلٌ كلَّمَا دعا لأَخِيهِ بخيرٍ قَال المَلَكُ المُوَكَّلُ بِهِ : آمِينَ ، ولَكَ بِمِثْلٍ » رواه مسلم .

ތަނ ތ صحابي (ތަނ ﷲ ތުރުތަކުގެ أبو الدَّرداء) ގ ކަމަށް ވިދާޅުވެ. ކަލާތަކުގެ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަލާތަކުގެ ކަށަވަރުކުރެ. ވިދާ ދުޢާ اخ ދާ غير حاضرَكِ دعاء ކަލާ ދުޢާ ކަމަށް ވިދާ ކަމަށް ދާ. ތަނ ވިދާ اخ ދާ ތަފާ دعاء ކަލާ ކަށަވަރު ކަލާތަކުގެ ކަލާ ކަމަށް ވިދާ ކަމަށް ދާ. ތަނ ވިދާ ތ ކަމަށް ވިދާ ކަމަށް ދާ.

دعاءدًىر ئەقر ئەرىۋەرگ ھەئەر ئاشھەئەكەش ھەمشھۇئەشۇگ باب

1496- عنْ أُسامَةَ بْنِ زيْدٍ رضِيَ اللَّه عنْهُما قالَ : قالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ صُنِعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ ، فقالَ لِفَاعِلِهِ : جزَاك اللَّه خَيْراً ، فَقَد أَبْلَغَ في الثَّنَاءِ » .

رواه الترمذي وقَالَ : حَدِيثٌ حسنٌ صَحِيحٌ .

ۋەئ اللە ئەقرەھۋرىئاخشىئەش ئەمەئەشمۇخەمەد أُسامَةَ بْنِ زيْد ئ ىرھەرمش ىرۋەئ ئەشۇئەمەد. ۋرئ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئاشھەئەۋەمەد. ئەۋرىئەش ئاشھەئاخرىھەمقۇرگ ۋرئ ئەئەش ئاشھ ۋرىئەش جزَاك اللَّه خَيْراً ئ ئاخرَ ىرھەرۋرىئەرَ ۋرئ ئەئاشھەۋەمەش ھەمش ثناءِ ىرھەخەئەر ۋەئ ۋەرھەقەئەش ۋەشۇئەمەقەئەد.

1497- وَعَن جَابرٍ رَضِيَ اللَّه عَنْه قال : قَال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَدعُوا عَلى أَنْفُسِكُم ، وَلا تدْعُوا عَلى أَولادِكُم ، ولا تَدْعُوا على أَمْوَالِكُم ، لا تُوافِقُوا مِنَ اللَّهِ ساعة يُسأَلُ فِيهَا عَطاءً ، فيَسْتَجيبَ لَكُم » رواه مسلم .

ۋەئ اللە ئەمەئەشمۇخەمەد جابر ئۇگرئەئ ىرھەرمش ىرۋەئەشۇئەمەد. ۋرگرئۇەمەد. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئاشھەئەۋەمەد. ۋرھەرھەرىۋرئەمش ۋرھەرھەرىۋرئەشۇئ ھەرىۋەمەد ئەقر ئەشمەئەشۇئەمەد. ھەئەر ۋرھەرھەرىۋرئەمش ۋرھەرھەرىۋرئەشۇئ ئەقرەخۇئ ئەرھەئەش ئەقر دعاء ئەشمەئەگرئەمەد. ھەئەر ۋرھەرھەرىۋرئەمش ۋرھەرھەرىۋرئەشۇئ دعاء ئەدًىر دعاء ىرۋەھەئاشھەرىۋرئەشۇئ ۋەئەھەئاشر ۋرگەش ۋرھەرھەرىۋرئەشۇئ دعاء ىرۋەھ ئاشھەۋرگشۇئاشھەئەمەد.

1498- وعن أَبي هُريرةَ رضي اللَّه عنهُ أَنَّ رَسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « أَقْرَبُ ما يَكُونُ العَبْدُ مِن ربِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ ، فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ » رواه مسلم .

ۋەئ اللە ئەمەئەشمۇخەمەد أبو هُريرة ئ ىرھەرمش ىرۋەئەشۇئەمەد. ئەۋئاشھەئەۋەمەش رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئاشھەئەۋەمەد. ھەئەرھەر ئەھەقرەخەر ئەشۇئەخەمەگ ىرگرئەر ھەشئ ھەءەش ئاھەئەشۇئ ئۇىئەئەشۇئەگ ۋەئەئەرىئ ئەۋقرەئ ۋەئەئۇئ. ۋرگ ھەئەئۇئ دعاء ئاشھەش ىرئەش ئاشھەۋرگشۇئ.

1499- وَعَنْهُ أَنَّ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : يُسْتجَابُ لأَحَدِكُم ما لَمْ يعْجلْ : يقُولُ قَد دَعوتُ رَبِّي ، فَلم يسْتَجبْ لي » . متفقٌ عليه .

ތަކުރާ صـــحَابي (ރަނގަ ﷺ ﷺ أَبـــوهُرَيرة) ގ ކިޔަން ފެށީ.
ފަހަރަކު رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދިނީ. ތިމަންވެރިކަމުގ ތިބި
ފަރާތަކ دعـــاء ކުރުމަށ ދެން ތަންތަނ ލިބުން ދެވިގެންދ. (ތަކުރާ
ތަކުރާކ ـمثـال ތަކެ) ދެން ބަލަނީ. ފަހަރަކު ތިމަން ތިމަނ ފަދ ގޮތ ކަމ
دعاء ކަ ފާހަގަ ކުރަނީ. ފަދަ ގޮ ތަކެ ކަމ ކުރާ.

وفي رِوَايَةٍ لمسْلِمٍ : « لا يزَالُ يُسْتَجَابُ لِلعَبْدِ مَا لَمْ يدعُ بإِثْمٍ ، أَوْ قَطِيعةِ رَحِمٍ ، ما لَمْ يَسْتعْجِلْ » قِيلَ : يا رسُولَ اللَّهِ مَا الاسْتِعْجَالُ ؟ قَالَ : « يَقُولُ : قَدْ دعَوْتُ ، وَقَدْ دَعَوْتُ فَلَم أَرَ يَسْتَجِيبُ لِي ، فَيَسْتَحْسِرُ عِنْد ذلك ، ويَدَعُ الدُّعَاءَ » .

ފަރާ ބޮ ގ ކަމުގ ކަ ކަމ ކުރާ ގޮތ ކަ ކަ ކަ ކަ ކަ ﷺ ﷺ ﷺ

ﷲُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ބިންމަތީގައި މުސްލިމުކަ ފާފައިކުރެއްވުން ނޫންގޮތަކަށް ނުވަތަ ގޮތުގެމަތީ ކަމުގެ ގޮތުން ކަނޑައެޅުއްވުން ނޫންގޮތަކަށް ﷲއަށް دعاء އެއް ދަންނަވައިދިނުމަށް އަދިހަރަކާތް ﷲ سبحانه وتعالى އަރިހުގައި ފުރިހަމަވެގެންވާށެވެ. ނުވަތަ އާގެ މިންވަރަކުން އެކާ އުނދަގޫ ތަކުން ސަލާމަތްކުރައްވައިދެއްވާށެވެ. ފަދަ (އަރިހުގައި) އެދުނުން ބައްލަވާ ދަންނަވާށެވެ. އަރަނަރަތުގައިވެރިޔާގެ ތަރުތީބުން دعاء ކުރުން ހިނގާ ކުރެއްވިއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ﷲއަށް ހިތުމުން ދުރުވެގެން އިބާދަތެވެ.

1502– وعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي اللَّه عنْهُما أَنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى ﷲُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَان يقُولُ عِنْد الكرْبِ : « لا إِلَه إِلاَّ اللَّه العظِيمُ الحلِيمُ ، لا إِله إِلاَّ اللَّه رَبُّ العَرْشِ العظِيمِ ، لا إِلَهَ إِلاَّ اللَّه رَبُّ السمَواتِ ، وربُّ الأَرْض ، ورَبُّ العرشِ الكريمِ » متفقٌ عليه .

މާނަ ﷲ އެދުރުވިޔަފާރިކުރައްވާ ... عبد اللَّه بن عَبَّاس ގެ ރިވާޔަތުން ބަޔާންކުރެވިއްޖެއެވެ. ހަދާހަރަޖައްސަން رَسُول اللَّهِ صَلّى ﷲُ عَلَيْهِ وسَلَّم މުސީބާތްތަކުގައި ކިޔުއްވާ މި دعاء ވިދާޅުވެއެވެ. لا إِلَه إِلاَّ اللَّه العظِيمُ الحلِيمُ ، لا إِله إِلاَّ اللَّه رَبُّ العَرْشِ العظِيمِ ، لا إِلَهَ إِلاَّ اللَّه رَبُّ السمَواتِ ، وربُّ الأَرْض ، ورَبُّ العرشِ الكريمِ. މާނައީ: ﷲ މެނުވީ حق ގޮތުގައި އަޅުކަމްލެވޭ ވެރިއަކު ނުވެއެވެ. އެއީ عظيم ވަންތަ حليم ވަންތަ އިލާހެވެ. ﷲ މެނުވީ حق ގޮތުގައި އަޅުކަމްލެވޭ ވެރިއަކު ނުވެއެވެ. އެއީ ޢަޒީމު عرشގެ ވެރި އިލާހެވެ. ﷲ މެނުވީ حق ގޮތުގައި އަޅުކަމްލެވޭ ވެރިއަކު ނުވެއެވެ. އެއީ އުޑުތަކުގެ ވެރި އިލާހެވެ. އަދި އެއީ ބިމުގެ ވެރި އިލާހެވެ. އެއީ ކަރާމާތްތެރި عرشގެ ވެރި އިލާހެވެ.

253– باب كرامات الأولياء وفضلهم

ވަލީވަރުންގެ ކަރާމާތާއި އެބޭކަލުންގެ މާތްކަން ބަޔާންކުރެވޭ باب

قال اللَّه تعالى (يونس 62، 64): { ألا إن أولياء اللَّه لا خوف عليهم ولا هم يحزنون، الذين آمنوا وكانوا يتقون، لهم البشرى في الحياة الدنيا وفي الآخرة، لا تبديل لكلمات اللَّه؛ ذلك هو الفوز العظيم } .

ދަންނާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ﷲގެ وليވެރިއަކުގެ މައްޗަކަށް އެއްވެސް ބިރެއްނެތެވެ. އަދި އެއުރެންނީ ހިތާމަކުރާނޭ ބަޔަކު ހަމަގައިވެސް ނޫނެވެ. އެއުރެންނީ އީމާންވީ، تقوى ވެރިވީ އުރެން މީހުންނެވެ. ދުނިޔޭގެ ހަޔާތުގައްޔާއި، آخرة ގައި އެއުރެންނަށް އުފާވެރިކަމުގެ خبر ހުއްޓެވެ. ﷲގެ ކަލިމަތްތަކަށް ބަދަލުވުމެއް ނުހުއްޓެވެ. ބޮޑުވެގެންވާ ނަޖާތާއި ކާމިޔާބީ ހޯދުމެވެ.

وقال تعالى (مريم 25، 26): { وهزي إليك بجذع النخلة تساقط عليك رطباً جنياً فكلي واشربي } الآية.

ތަނ ކަނާއިރު ފެނުގެ ކަނާއަކީ ކޮންފަދަ ފެނެއްތޯ! ތިމާގެ ކައިވެނި ކުރެވިފައިވާ ކަމުގައި، ކަނާ ކަނާ ތަނ ކަނާއިރު ދިމާވާ ކަންކަމުގައި، ކަނާ ކަނާ ތަނ ކަނާ ކަނާ ކަނާ

فَاختبأْتُ ، فَقَالَ : يَا غُنْثَرُ ، فجدَّعَ وَسَبَّ وَقَالَ : كُلُوا هَنِيئاً ، واللَّه لا أَطْعِمُهُ أبَداً ، قال : وايمُ اللَّهِ ما كُنَّا نَأْخذُ منْ لُقْمةٍ إلاَّ ربا مِنْ أَسْفَلِهَا أَكْثَرُ مِنْهَا حتَّى شَبِعُوا ، وصَارَتْ أكثَرَ مِمَّا كَانَتْ قَبْلَ ذلكَ ، فَنَظَرَ إلَيْهَا أبُو بكْرٍ فَقَال لا مْرَأَتِهِ : يَا أُخْتَ بني فِرَاسٍ مَا هَذا ؟ قَالَتْ : لا وَقُرّةِ عَيني لهي الآنَ أَكثَرُ مِنْهَا قَبْلَ ذَلكَ بِثَلاثِ مرَّاتٍ ، فَأَكَل مِنْهَا أبُو بكْرٍ وَقَال : إنَّمَا كَانَ ذلكَ مِنَ الشَّيطَانِ ، يعني يَمِينَهُ ، ثُمَّ أَكَلَ مِنهَا لِقمةً ، ثُمَّ حَمَلَهَا إلى النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَأَصْبَحَت عِنْدَهُ . وكانَ بَيْنَنا وبَيْنَ قَومٍ عهْدٌ ، فَمَضَى الأجَلُ ، فَتَفَرَّقْنَا اثني عشَرَ رَجُلاً ، مَعَ كُلِّ رَجُلٍ مِنْهُم أُنَاسٌ ، اللَّه أعْلَم كَمْ مَعَ كُلِّ رَجُلٍ فَأَكَلُوا مِنْهَا أَجْمَعُونَ .

މާތް الله އެކަލޭފާނަށް ރުހިވޮޑިގަންނަވާން ޢަބްދުއްރަޙްމާނުގެ أَبـو مُحَمَّدٍ عَبْدِ الـرَّحْمن بـنِ أَبـو بكـر الصِّـدِّيق ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން صـفة ގެ ބައިމީހުން فقيـر ބައިމީހުން ގޮތުގައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން نبـي ﷺ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم އަޙްމަދަކަށް حـديث ކުރެއްވިއެވެ. އެމީހާގެ އަތްގައި ދެމީހުންގެ ކާނާ ހުރިއެއްޗެ ތިންވަނަ މީހަކު ގެންދާށެވެ. އަދި އެމީހާގެ އަތްގައި ހަތަރު މީހުންގެ ކާނާ ހުރިއެއްޗެ ފަސްވަނަ ނުވަތަ ހަވަނަ މީހަކު ގެންދާށެވެ.

ނުވަތަ ހަވަނަ މީހަކު ގެންދިޔުމަށް عبـارة ގައިވެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން މާތް الله ރުހިވޮޑިގަންނަވާން أَبـو بكـر ތިމަން ތިން ބައިމީހުން ގެންނެވިއެވެ. އަދި نبـي ﷺ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ދިހަ މީހުން ގެންދެވިއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން أبو بكر ދަމުން نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَـلَّم ގެ ހަޒްރަތުގައި ކެއުމަށް ހުރިއެވެ. ދެން عشـاء ނަމާދު ކުރުއްވުމަށް ފަހުގައި ދެން ގެއަށް ވަޑައިގަތެވެ. ދެން ރޭގެ ބައިމީހުން ފަހުން ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދެން أَبـو بكـر ގެ އަންބިކަނބަލުން އެއްސެވިއެވެ. ތިބާގެ މެހެމާނުން ދޫކޮށްލާފައި ކޮންތާކު ހުރީ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. ކަނބަލުން އެމީހުންނަށް ކާން ނުދެއްވީތޯ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާ ވަޑައިގަންނަވާންދެން ކާން ނުކެއުމަށް ބުނެފިއެވެ. އަދި ތިމަންނަ އެބައިމީހުންނަށް ހުށަހެޅީމުއެވެ. ރުޅިއައިސް أبـــو مُحَمَّد عَبْدِ الرَّحْمن بنِ أَبي بكر ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ ގޭގެ ކަނަކަށް ނިކުމެގެން ވަރަށް ބިރުގަތީމެވެ. ދެން ابو بكر ގެ ތިމަންނަށް ގޮވާލައްވާ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ މޮޔައެވެ. އަދި ހަކުރުލައި ދެކޮޅުން ބުނެ ތިމަންނަށް ގޮވާލައްވާ ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި މެހެމާނުންނަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ހިތްޖެހިގެން ކައިލާށެވެ. ތިމަންނަ ކަނބަލުންނަށް ހިތްހަމަޖެހިގެން ނުކާނަމެވެ. ﷲ ގަސަމެވެ. ތިމަންނާ އެއްގޮތަކަށްވެސް ނުކާނަމެވެ. ރުޅިވެ ވިދާޅުވިއެވެ. ﷲ ގަސަމެވެ. ތިމަންނަ ކާން ކަމަކަށް ނެތެވެ. ތިމަންނަ ކެއްސަވާ ދުވަސް ކަނޑާލާ އެއް ފަށްގަނޑެއް ކާނާކަށް އުފުލާ ފަހުން ތިމަންނަ ކެއުމަށް ފަށާ ދުވަހު ބޮޑު ވިއްސާފަވެއެވެ. އަދި

ކަލޭގެ ކަނޑުމަތީ ފަތުރުވެގެން ދިއުމަށް ދެ ދުވަހެއް. ފަހެ ابو بكر ގެދޮށަށް ގޮސް ބަލާލެއްވުން. ފަހެ ابو بكر ގެދޮށަށް ވަދެ ބަލާލުމުން ދެ بني فِـرَاس ގެ أُخْـتَ ކަމުގައި. ދެވަނަ ފަހަރަށް ބަލާލެއްވުން؟ ބަލާލުމުން ފާހަގަ ކުރެއްވުން. ދެ ގޮތަށް ދެކެވުނު. ފަހެ ދެވަނަ ފަހަރަށް ބަލާލެއްވުން. ابو بكر ގެދޮށަށް ވަދެ ބަލާލުމުން ދެ ގޮތަށް ދެކެވުނު. ބަލާލުމުން ދެ ގޮތަށް ދެކެވުނު. ދެ ގޮތަށް ދެކެވުނު. ފަހެ

އަދި އެހާވަގުތަކީ نبي ގާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ރޭގަ ބަޔާން ކުރެއްވިއެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން نبي ގާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (ޞަލްޢަމް) އެއިން ފެށިގެން ކުރެއްވިއެވެ.

وفي روايةٍ : إنَّ أبَا بَكْرٍ قَالَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ : دُونَكَ أَضْيافَكَ ، فَإنِّي مُنْطَلِقٌ إلى النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَافْرُغْ مِنْ قِراهُم قَبْلَ أنْ أجِيءَ ، فَانْطَلَقَ عبْدُ الرَّحمَن ، فَأَتَاهم بمَا عِنْدهُ . فَقَال : اطْعَمُوا ، فقَالُوا : أيْنَ رَبُّ مَنزِلَنا ؟ قال : اطعموا ، قَالُوا : مَا نَحْنُ بآكِلِين حتىَ يَجِيء ربُ مَنْزِلَنا ، قَال : اقْبَلُوا عَنَّا قِرَاكُم ، فإنَّه إنْ جاءَ ولَمْ تَطْعَمُوا لَنلقَيَنَّ مِنْهُ ، فَأَبَوْا ، فَعَرَفْتُ أنَّه يَجِد عَلَيَّ ، فَلَمَّا جاءَ تَنَحَّيْتُ عَنْهُ ، فَقالَ : ماصنعتم ؟ فأَخْبَرُوهُ ، فقالَ يَا عَبْدَ الرَّحمَنِ فَسَكَتُّ ثم قال : يا عبد الرحمن. فسكت ، فَقَالَ : يا غُنثَرُ أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ إن كُنْتَ تَسمَعُ صوتي لما جِئْتَ ، فَخَرَجتُ ، فَقُلْتُ : سلْ أَضْيَافِكَ ، فَقَالُوا : صَدقَ ، أتَانَا بِهِ . فَقَالَ: إنَّما انْتَظَرْتُموني وَاللَّه لا أَطعَمُه اللَّيْلَةَ ، فقالَ الآخرون : وَاللَّهِ لا نَطعَمُه حَتَّى تَطعمه ، فَقَالَ : وَيْلَكُم مَالَكُمْ لا تَقْبَلُونَ عنَّا قِرَاكُم ؟ هَاتِ طَعَامَكَ ، فَجاءَ بِهِ ، فَوَضَعَ يَدَه ، فَقَالَ: بِسْمِ اللَّهِ ، الأولى مِنَ الشَّيطَانِ فَأَكَلَ وَأَكَلُوا . متفقٌ عليه .

قوله : « غُنْثَر » بغين معجمةٍ مضمومةٍ ، ثم نونٍ ساكِنةٍ ، ثُمَّ ثاءٍ مثلثةٍ وهو : الغَبيُّ الجَاهِلُ ، وقوله : « فجدَّع » أي شَتَمه وَالجَدْع : القَطع . قوله : « يجِدُ عليَّ » هو بكسر الجيمِ ، أيْ : يَغْضَبُ .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ابــو بكــر ގެފުޅުގެ އާދާގެ (ދަރިކަލުން) عَبْـدِ الـرَّحْمَن އަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާގެ މެހުމާނުން ބަލައިގަން ދޭށެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ މިދަނީ نبي ގާ صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ގެ އަރިހަށެވެ. އަދި ތިމަންނަ އައުމުގެ ކުރިން އެބޭކަލުންނަށް ކާންދިނުން ނިންމާށެވެ. ފަހެ عَبْدِ الـرَّحْمَن އެބޭކަލުން ގޮވައިގެން ގެއަށް ވަޑައިގެންނެވެ. ފަހެ އެބޭކަލުންގެ ކުރިމައްޗަށް ގެނައި ހުރި ކުރިއްކާތާ ނަގައިދީފައި ވިދާޅުވިއެވެ. ދާން ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބޭކަލުން ކުރިއްކާތާއްވާށެވެ. އެބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. ގޭގެ ވެރިޔާ ކޮބައިތޯއެވެ؟ عَبْد الـرَّحْمَن ދެންނެވިއެވެ. ކުރިއްކާތާއްވާށެވެ. އެބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން ގޭގެ ވެރިޔާ ނައައްނަމަ ކާނުލާނަމެވެ. عَبْـدِ الـرَّحْمَن ދެންނެވިއެވެ. ތިމަންމެންގެ ޒިޔާފަތް ކާން ތިބާ قبـول ކުރައްވާށެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން ابــو بكــر ގެފުޅުން އަންނަހިނދު ތިޔަބޭކަލުން ކުރިއްނުކާއްވައިނަމަ އަހަރެމެންނަށް ޒިޔާފަތް ހުރިކަމުގައި ބަލާނެއެވެ. އަޑުއަހާ ތިމަންނައަށް ދެރަވާނެއެވެ. ނަމަވެސް އެބޭކަލުން ކުރިއްކާއްވަން އިންކާރު ކުރެއްވިއެވެ. ابــو بكــر ގެފުޅުން ވަޑައިގެން ތިމަންނާގެ މައްޗަށް ކޯފާ އިސްކުރައްވާނެކަން ތިމަންނަށް ވިސްނުނެވެ. އެހެންވީ ابــو بكــر ގެފުޅުން ވަޑައިގެންފުން ތިމަންނަ އެކަލޭގެފާނުގެ ދުރަށް ދިޔައީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވަޑައިގެން ދަރިކަލުން ކުރިއްނުކާތީ އެއްސެވިއެވެ. އެބޭކަލުން ކަންތައް ދެ ގޮތް ކިޔައިދިނެވެ. އެހިނދު ގޮވާލައްވައެވެ. އޭ عَبْــدِ الــرَّحْمَنِ އެވެ! عَبْــدِ الــرَّحْمَنِ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަން

ފިޔައިގެން ހަނދުރުޖީގެދެވެ. ދެން ابو بكر ގެފާނު ގޮވާލެއްވިއެވެ. އޭ عَبْدِ الرَّحْمَنِ އެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.
ތިމަންނަރުހި ހަމަހިމޭން ވެގެންނެވެ. ދެން ابو بكر ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ ކޮތަ އެއެވެ. ކާލާގެ
މައްޗަށް الله ގަންދީ ހުވާ އިއްވާ އަންގަމުވެ. ކާލައިން ތިމަންނަގެ އަޅު އިވޫ ކާދުގައި ވަނީނަމަ
ނުކާދޭން އަންނާނެވެ. ދެން ތިމަންނަ ނިކުމެދެން ދިޔައީމެވެ. ފަހެ ތިމަންނަ ދަނޑަނޑިމެވެ.
ކާލާގެ ދުރުމަތީން ކުޅަން އައިސްވާތީވެ. (ތިމަންނަ އަހާލާފުންނަށް ފަރިއްކާވާ ހަމަހިމެވެ.)
އަހާލާފުން ވިދާޅުވިއެވެ. ތިރިކާވެ. އާނާ ކާލާތި ގަންނަވިއެވެ. ابو بكر ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ.
ހަމަކާނަވައިފުން ތިމަންނަގެ ހިމާނައިން އިސްތިޖާބު ކުރައްވާދީހަރައްވީ؟ ވާހީ الله ގަންދީ
ހުވާކުރަމެވެ. (އަހަރެންނަށް ޖަރާއެއްވާ) މިރޭއަކީ ތިމަންނަ ނުކާނަމެވެ. ދެން އަހާލާފުން ވިދާޅުވިއެވެ. ވާހީ
الله ގަންދީ ބުނަމެވެ. ތިބާ ފަރިއްކާނުކުރެއްވުމަށް ތިމަންނަވެސް ނުކާނަމެވެ. ދެން ابو بكر ގެފާނު
ވިދާޅުވިއެވެ. ތިތަނބުމެހުމާނުން މައްޗަށް ހިނދަ ހަދާޖެއް. ތިތަނބުމެހުމާން ތިމަންނަގެ މަހުމާންދާރީ
ތިޔަ ގަބޫލު ނުކުރައްވައިގެން ސައިކަލުވަނީ ކީއްވެގެން ހަދައެވެ؟ ފަރިއްކާވާ ގެންނާށެވެ. ދެން
ވަޒީރުގެން އަތްލުއި ކާނަކާލުމުގައި ބިސްމިލާއި ބިސްމި އަރުއްވައިވެއެވެ. ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. الله ގެ
އިސްމުފުޅުން ފަށައިގަތީމެވެ. ފުރަތަމަ ނުކާނަމަކަށް ހުވާކުރީ އަހަރިގެ شيطانއާގެ ފަރާތުންނެވެ. އަދި
އެއްޗެހެވެ. ދެން ފަރިއްކާވެއްވިއެވެ. އަދި އަހާލާފުންވެސް ފަރިއްކާވެއްވިއެވެ.

1504– وعنْ أبي هُرَيْرَة رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : قال رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَقَدْ كَان فِيما قَبْلَكُمْ مِنَ الأُممِ نَاسٌ محدَّثونَ ، فإن يَكُ فِي أُمَّتي أَحَدٌ ، فإنَّهُ عُمَرُ » رواه البخاري ، ورواه مسلم من روايةِ عائشةَ ، وفي رِوايتِهما قالَ ابنُ وَهْبٍ : « محدَّثُونَ » أَي : مُلهَمُون.

ވާހީ الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. رَسُول اللّٰهِ صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރީގެ ޤައުމުތަކުގައި އިލްހާމުލިބޭމީހުން އުޅުނެވެ. ފަހެ ތިމަންނަގެ އުއްމަތުގައި އެފަދަ މީހަކު ވަނީނަމަ އެއީ ހަމަކާނަވައިފުން
عمر ގެފާނެވެ.

1505– وعنْ جَابِر بن سَمُرَةَ ، رضي اللَّه عَنْهُمَا . قَالَ : شَكَا أَهْلُ الكُوفَةِ سَعْداً ، يَعْنِي : ابْنِ أَبي وَقَّاصٍ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، إلى عُمَرَ بنِ الخَطَّابِ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، فعزَلَه وَاسْتَعْمَلَ عَلَيْهِمْ عمَّاراً ، فَشَكَوْا حَتَّى ذَكَرُوا أَنَّهُ لا يُحْسِنُ يُصَلِّي ، فَأَرسَلَ إلَيْهِ ، فَقَالَ: ياأَبا إسْحاقَ ، إنَّ هؤُلاءِ يزْعُمُونَ أنَّكَ لا تُحْسِنُ تُصَلِّي. فَقَالَ : أمَّا أَنَا واللَّهِ فَإِنِّي كُنْتُ أُصَلِّي بِهِمْ صَلاةَ رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لا أَخْرِمُ عَنْهَا أُصَلِّي صَلاةَ العِشَاءِ فَأَرْكُدُ فِي الأُولَيَيْنِ ، وَأُخِفُّ فِي الأُخْرَيَيْنِ ، قال : ذَلِكَ الظَنُّ بكَ يَا أَبَا

إسْحاقَ ، وأَرسلَ مَعَهُ رَجُلاً أَوْ رجَالاً إلَى الكُوفَةِ يَسْأَلُ عَنْهُ أَهْلَ الكُوفَةِ ، فَلَمْ يَدَعْ مَسْجِداً إلاَّ سَأَلَ عَنْهُ ، وَيُثْنُونَ مَعْرُوفاً، حَتَّى دَخَلَ مَسْجِداً لِبَنِي عَبْسٍ ، فَقَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ ، يُقَالُ لَهُ أُسامةُ بنُ قَتَادَةَ ، يُكَنَّى أبا سَعْدَةَ، فَقَالَ : أَمَا إذْ نَشَدْتَنَا فَإنَّ سَعْداً كَانَ لا يسِيرُ بِالسَّرِيَّةِ ولا يَقْسِمُ بِالسَّوِيَّةِ ، وَلا يعْدِلُ فِي القَضِيَّةِ ، قَالَ سعْدٌ : أَمَا وَاللَّهِ لأدْعُوَنَّ بِثَلاثٍ : اللَّهُمَّ إنْ كَانَ عبْدكَ هذا كَاذِباً ، قَام رِيَآءً ، وسُمْعَةً ، فَأَطِلْ عُمُرَهُ ، وَأَطِلْ فَقْرَهُ ، وَعَرِّضْهُ للفِتَنِ ، وَكَانَ بَعْدَ ذلكَ إذا سُئِلَ يَقُولُ : شَيْخٌ كَبِيرٌ مَفْتُون ، أصَابتْني دَعْوَةُ سعْدٍ .

قَالَ عَبْدُ المِلكِ بنُ عُميْرٍ الرَّاوِي عنْ جَابرِ بنِ سَمُرَةَ فَأَنا رَأَيْتُهُ بَعْدَ قَدْ سَقَط حَاجِبَاهُ عَلى عيْنيْهِ مِنَ الكِبَرِ ، وَإنَّهُ لَيَتَعَرَّضُ للجوارِي فِي الطُّرقِ فَيغْمِزُهُنَّ . متفقٌ عليهِ .

ރަޟީ الله ޢަންހުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ޖَابِر بــن ســمُرَة ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. كُوفَة ގެ އަހުލުވެރިން سَعْد ގެ ޝަކުވާ ރަޟީ الله ޢަންހު ކުރެއްވިއެވެ سَعْد بْنِ أبي وَقَّاص
ގެ ޝަކުވާ، ރަޟީ الله ޢަންހު عُمَر بــنِ الخَطَّــاب ގެ ހަޟްރަތަށް ހުށަހެޅިއެވެ. (އަމީރުލް
މުއުމިނީން ވަޒީފާއިން ކަނޑުއްވައި عمَّـــار ގެ ބަދަލުގައި ޢާއިލަށް ވަޒީފާ ދެއްވިއެވެ. އަދި سَـــعْد ގެ ޝަކުވާ ދޮގު
ޝަކުވާއެއް ކަމަށް ބެލެވުނު ނަމަވެސް ހުކުމެއް ނުކުރެއްވިއެވެ. ސަބަބަކީ ހުކުމްގައި އިޖުތިހާދު ކުރެއްވިއެވެ
ހޯދުމަށް ބޭނުންވިއެވެ. އަދި ބިޔަ ޒިންމާ ހުރި صحَابي އެކަމަށް ކަނޑައެޅިއެވެ. عمر ގެ ކުރިމަތީ أبو اسحاق
އެވެ. ނަމާދު ކުރެއްވުމުގައި ބަޔަކު ތުހުމަތު ކުރިއެވެ. ސަބަބަކީ ނަމާދު ކުރެއްވުމުގައި ދިގުކޮށް
ނުކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެ صحَابي ވިދާޅުވިއެވެ. ރަޟީ الله ޢަންހު ދިފާޢުގައި ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ
ނަމާދު ކުރުވަނީ ނަމާދު ކުރައްވާނެ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ނަމާދާ އެއްގޮތަށެވެ.
އެއްވެސް އުނިކަމެއް ނެތި ނަމާދުކުރަމެވެ. ތިމަންނަ مغـــرب ނަމާދާއި عشـــاء ނަމާދުގައި
ފުރަތަމަ ދެ ركعـــة ދިގުކުރަމެވެ. ފަހު ދެ ރަކުޢަތް ކުރުކުރަމެވެ. عمـــر ގެ ޙަޟްރަތުގައި
ވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާ ابـــو اســحاق އެވެ. ތިބާއާ ބެހޭގޮތުން خيـــال ކުރީ އެގޮތަށެވެ. އަދި އެ
صحَابي ގާއިމު (كُوفَة) ގެ އަހުލުވެރިން ކުރި ޝަކުވާއާ ބެހޭގޮތުން تحقيق ކުރެއްވުމަށް
ބައެއް މީހުން ފޮނުއްވިއެވެ. އަދި އެ މީހުން ކޮންމެ މިސްކިތަކަށް ގޮސް ސުވާލު ކުރެއްވިއެވެ.
މިސްކިތްތަކުގެ ޖަމާޢަތުން ރަނގަޅު ތަޢުރީފު ކުރިއެވެ. ނަމަވެސް
سَعْد ގެ ބަދަލުގައި ރަނގަޅު ތަޢުރީފު ކުރުމުގައި ބޭފުޅުންނަށް ހެޔޮ ނުބުނެ بَنِي عَبْس ގެ قبيلة ގެ
މިސްކިތަކަށް ވަނުމުން އެ މިސްކިތުގެ ތެރެއިން ބަޔަކު ތެދުވެ އެވެ. އޭނާގެ ނަމަކީ أُسامة بنُ قَتَادَة
އެވެ. ކުންޏަކީ ابو سعد އެވެ. އެ މީހާ ބުނެފިއެވެ. އަދި ތިޔަބޭފުޅުން ސުވާލު ކުރާތީ سَعْد

ގެފާނު سَعْد ގެފާނާ މެދު ސުވާލު ކުރެއްވިއިރު އެއިން މީހަކު ބުނީ، ކަލޭގެފާނު
لشكر އާއިއެކު ނުނިކުންނަވައެވެ. އަދި މުދާ ބެހުމުގައި ހަމަހަމަ ނުކުރައްވައެވެ. އަދި شريعة ޙުކުމްކުރުމުގައި އިންސާފު
ނުކުރައްވައެވެ. (އެހިނދު) سَعْد ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ވައް الله ގަސަމުން ބުނަމެވެ. މިހާރު ތިން دعاء
އަހުރެން ކުރާނަމެވެ. އޭ الله! ތިބާރަސްކަލާނގެ އަޅާއީ ދޮގުވެރިއެއްނަމަ، އަދި އެ ދެއްކުމަށް
ކަންތައްކުރާ މަޝްހޫރުވުމަށްޓަކައި ކުރާ މީހެއްނަމަ ފަހެ އޭނާގެ އުމުރު ދިގުކޮށްދެއްވާނދޭވެ. އަދި
އޭނާގެ ފަގީރުކަން ދިގުކޮށްދެއްވާނދޭވެ. އަދި އޭނާ ފިތުނަތަކާ ބައްދަލުކުރުވާދެއްވާނދޭވެ. އެއަށްފަހު
އޭނާއާ ސުވާލުކުރާ ހިނދު އޭނާ ބުނަނީ ބޮޑުވެފައިވާ މުސްކުޅިއެކެވެ. ފިތުނަތަކާ ބައްދަލުވެއްޖެއެވެ. މިއަށްފަހު
މީހާ ފެނިފައިވާ ހާލަތުގައި ކޮންމެ ގޮތަކަށްވެސް ދެމިއޮތް سَعْد ގެފާނުގެ دعاء ލިބިގެންނެވެ. މި
حديث ގެނައީ عَبْدُ المَلِكِ بنُ عُميْرِ الرَّاوِي ރަޟީ الله ޢަންހުގެ ފަރާތުން جَابر بنِ سَمُرَةَ
ގެ ރިވާޔަތުން ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ. ފަހެ މިމީހާގެ ފަހުން އޭނާ ދެކެވުނީ ޖެހިލުންވެގެން އޭނާ ދަނީ
މުސްކުޅިވެގެން ބުމަގެ ހަންޑޫ ތެޅިފައި ލޮލުގެ މަތީގައި ވެއްޓިފައެވެ. އަދި ހަމަހަމަ ގޮތުގައި އޭނާ (އެ حال ގައި
ވެސް) މަގުމަތީގައި އަންހެން ކުދިންނަށް ބަލި ބަލި ހަދައެވެ. އަދި މިބާ ނުބާ ވާހަކަ އެކުދިންނަށް
ދައްކައިގެން ގޮންޖަހައެވެ.

1506– وعنْ عُرْوَةَ بن الزُّبيْر أنَّ سعيدَ بنَ زَيْدِ بْنِ عمْرو بْنِ نُفَيْلِ ، رضي اللَّه عَنْهُ خَاصَمتْهُ أرْوَى بِنْتُ أوْسٍ إلى مَرْوَانَ بْنِ الحَكَمِ ، وَادَّعَتْ أنَّهُ أَخَذَ شَيْئاً مِنْ أرْضِهَا ، فَقَالَ سَعِيدٌ : أنَا كُنْتُ آخُذُ مِنْ أرْضِها شَيْئاً بعْدَ الذي سمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ،؟ قَالَ : مَاذا سمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ؟ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : « مَنْ أَخَذَ شِبْراً مِنَ الأرْضِ ظُلْماً ، طُوِّقَهُ إلى سبْعِ أرضينَ » فَقَالَ لَهُ مرْوَانُ : لا أسْأَلُكَ بَيِّنَةً بعْد هذا ، فَقَال سعيدٌ : اللَّهُمَّ إنْ كانَتْ كاذِبةً ، فَأَعْمِ بصرها ، وَاقْتُلْهَا في أرْضِهَا ، قَالَ : فَمَا ماتَتْ حَتَّى ذَهَبَ بَصَرُهَا ، وبيْنَما هِي تمْشي في أرْضِهَا إذ وَقَعَتْ في حُفْرةٍ فَمَاتتْ . متفقٌ عليه .

ރަޙްމަތުގެ الله ތަޢާލާ އެކަލާނގެ عُرْوَةَ بن الزُّبيْر ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ. ހަމަހަމަކަމަކުން أرْوَى بِنْتُ أوْس
ނަމަކަށް ކިޔުނު އަންހެނަކު زَيْدِ بْنِ عمْرو بْنِ نُفَيْلِ ގެ ދަރިކަލުން مَرْوَانَ بْنِ الحَكَم ގެ ހުށަހެޅުމުން
دعوي އުފުއްލިއެވެ. އަދި އެ އަންހެނާގެ دعوى އަކީ މިމީހާގެ ބިމުން ބައެއް سعِيدَ بنَ زَيْدِ بْنِ عمْرو بْنِ
نُفَيْلِ ، رضي اللَّه عَنْهُ ނަގައިފިކަމަށެވެ. ފަހެ سعِيد ވިދާޅުވިއެވެ. މިކަންކަމަ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ
وسَلَّم އަޙުމަދު (އަޑުއަހަންކުރައްވަމުން) حديث އެއް އަޑުއަހަންކުރެއްވުމަށްފަހު މިކަންކަމަ އަހަރެން ބިމުން
ބައެއް ނަގާނީ ހިނގާނެހެއްތޯއެވެ؟ مَرْوَانَ ވިދާޅުވިއެވެ. މިބާ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަޙުމަދުން

ތަފާރީ ކުރާތާކަށް؟ سعِيدَ ފާތިހާ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރާތާ ތަކެއް ފަދަ ތަފާރީ. ތަކުރާ حديث ކުރާތާ. ތަކުރާ ތަކެއް ފަދަ ކުރާ ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް. ތަކުރާ قيامة ފާތިހަ ތަކެއް ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް. ތަކުރާ مَرْوَانَ ތަކެއް ކަމަށް ކަމަށް. ތަކުރާ ފާތިހަ ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް. ތަކުރާ سعِيد ތަކުރާ (ފާތިހަ) دعاء ކުރާ. ﷺ الله! ތަ ތަކުރާ ތަކުރާ ތަކުރާ قتل ކުރާ ކަމަށް ކަމަށް. حِ حديث ގ ތަކެއް ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް. ތަކުރާ ﷺ ތަކުރާ ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް. ތަކުރާ ﷺ ތަކުރާ ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް.

وفي روايةٍ لمسلِمٍ عنْ مُحَمَّدِ بن زَيْد بن عبد اللَّه بن عُمَر بمَعْنَاهُ وأَنَّهُ رآهَا عَمْياءَ تَلْتَمِسُ الجُدُرَ تَقُولُ : أصَابَتْني دعْوَةُ سعَيدٍ ، وَأَنَّها مرَّتْ عَلى بِئْرٍ في الدَّارِ التي خَاصَمَتْهُ فِيهَا ، فَوقَعتْ فِيها ، وَكانَتْ قَبْرَهَا .

ދ ކުރާ ތަކެއް ﷺ مُحَمَّدِ بن زَيْد بن عبد اللَّه بن عُمَر ގ ތަކެއް ދ ކުރާ ކަމަށް ކަމަށް. ﷺ ތަކުރާ ﷺ ތަކުރާ ﷺ ތަކުރާ ﷺ ﷺ ﷺ

ގެ اصـــحابންގެ ތެރެއިން އެންމެ ފުރަތަމަ قتـــلވީވީ މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ. އަދި
ހަމަހަކަތަވަރުން رَسُـول اللّهِ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ފުރަތަމައި ވިދާ ޝުޢޫރު އެހެން މިހާރު ވިމަނުންގެ
ގާތުގައި ޝާބިތުވިޔާން ބޭނުންކުރެއްވީއެވެ. އަދި ހަމަހަކަތަވަރުން ވިމަނުންގެ މައްޗަށް ދަތުރުކުރުން
ވެއްޖެ. އެ ދަތުރު ވިޔާ އަދާކުރާށެވެ. ހުރަސް ހަށިޖެހުމުގެ اخــتلافـ ހެދީ އެކަމަށް ދާދިފަހުން ހެޔޮވެ.
ފުރަ ހަނދުމަ ވިއުފު قتــل ވީ މީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ފުރަތަމަ އޭނާ ބައްޔެއްވެ. އަދި ވިމަނުން
ވަރުވިއްޔާ އަހަރުމީހާއި ހަމަ ވެރިޔާވެ. ދެން އެއަށްފަހު ބައްޖެ އެހެންމީހާއި ސަލާމަތް އެއް
قبــرއެއްގައި އެންމެހާ ވިމަނުން ހިތަހަމައެއް ދުނިޔެއްވެ. އެހެންނަމަވެސް އަދި ހަމަ ޙަދީޘްއިން
ވިމަނުން ބައްޖެ (قبــــر ހަތް) ހެދިވެ. އަހަރު ބައްޖެއިން ހަނދުވަން ހަޖަމެވެންތަކުގެ
ހަވާސްތަކުގައި ވަގުތީ ދުވަހާ ދެއްކެއްވިއްޔާވެ. ދެން ވިމަނުން ވައްޔެއް قبرއެއްގައި ވަރުވިވެ.

1508- وَعَنْ أنَسٍ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ رَجُلَيْنِ مِنْ أصْحابِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خَرَجا مِنْ عِنْدِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في لَيْلَةٍ مُظْلِمَةَ ومَعهُمَا مِثْلُ المِصْبَاحَينِ بيْنَ أيديهِما ، فَلَمَّا افترَقَا ، صارَ مَعَ كلِّ واحِدٍ مِنهما وَاحِدٌ حَتى أتَى أهْلَهُ .

رواه البخاري مِنْ طرُقٍ ، وفي بعْضِها أنَّ الرَّجُلَيْنِ أُسيْدُ بنُ حُضيرٍ ، وعبَّادُ بنُ بِشْرٍ رضي اللَّه عَنْهُما .

ދާތު الله ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު أنَسٍ ގެފާނުގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبي ސާ صَلّى اللهُ
عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ اصحابންގެ ތެރެއިން ދެ ބޭކަލުން އަނދިރި ރޭއެއްގައި نبي ސާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم
ގެ ރޭގަނޑު ވިޔަފާރިކުރި (ގެއަށް ވަޑައިގަތުމަށް ބޭނުން) ނިކުމެވަޑައިގަތެވެ. އެދެމީހުން އަތުގައި
ދިއްލާފަ ހުރި އަލިކަމެއް އެދެމީހުންގެ އަތްގައި ޗުއްޓިވެ. ފަހު އެދެމީހުން ވަކިވާ އަނގަޔާ
ވަކިވުމުން އެއިން ކޮންމެ މީހެއް ކައިރީގައި އަލިކަން ހުއްޓެވެ. އެންމެ ފަހުން އެ ދެމީހުން ގޭގައި
ދިމާކޮށް އަނގެއްދިން ހުއްޓެވެ. بخاري މި حديث ވަރަށް ގިނަ ގޮތްގޮތުން
ރިވާކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަދި އޭގެ ބައެއް ރިވާޔަތުގައި ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެދެބޭކަލުންނަކީ ދާތު
الله ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުމާ أُسيْدُ بنُ حُضير އާއި عبَّادُ بنُ بِشْر އެވެ.

1509- وعنْ أبي هُرَيْرَةَ ، رضي اللَّه عَنْهُ ، قَال : بَعثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَشَرَةَ رهْطٍ عَيْناً سَرِيَّةً ، وأمَّرَ عليْهِم عَاصِمَ بنَ ثابِتٍ الأنصاريَّ ، رضي اللَّه عنْهُ ، فَانطَلَقُوا حتَّى إذا كانُوا بالهَدْاةِ ، بيْنَ عُسْفانَ ومكَّةَ ، ذُكِرُوا لحَيٍّ منْ هُذَيْلٍ يُقالُ لهُمْ : بنُوا لِحيَانَ ، فَنَفَرُوا لهمْ بقَريب منْ مِائِةِ رجُلٍ رَامٍ فَاقْتَصُّوا آثَارَهُمْ ، فَلَمَّا أحَسَّ بِهِمْ عاصِمٌ وَأَصحابُهُ ، لجأُوا إلى مَوْضِعٍ ، فَأحاطَ بهمُ القَوْمُ ، فقَالُوا انْزِلوا ، فَأَعْطُوا بأيْدِيكُمْ ولكُم العَهْدُ والميثاقَ أنْ لا نَقْتُل مِنْكُم أحداً ، فَقَالَ عاصم بن ثابت : أيها

القومُ ، أَمَّا أَنَا فلا أَنْزِلُ عَلَى ذِمةِ كَافرٍ . اللهمَّ أخبِرْ عَنَّا نَبِيَّكَ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَرَمَوْهُمْ بِالنَّبْلِ فَقَتَلُوا عَاصِماً ، ونَزَل إِلَيْهِمْ ثَلاثَةُ نَفَرٍ على العهدِ والميثاقِ ، مِنْهُمْ خُبَيْبٌ ، وزَيْدُ بنُ الدَّثِنة ورَجُلٌ آخَرُ ، فَلَمَّا اسْتَمْكَنُوا مِنْهُمْ أَطْلَقُوا أَوْتَار قِسِيِّهِمْ ، فرَبطُوهُمْ بِها ، قَال الرَّجلُ الثَّالِثُ : هذا أَوَّلُ الغَدْرِ واللَّهِ لا أصحبُكُمْ إِنَّ لِي بِهؤلاءِ أُسْوةً ، يُرِيدُ القَتْلى ، فَجرُّوهُ وعالجوه ، فَأبى أَنْ يَصْحبَهُمْ ، فَقَتَلُوهُ ، وانْطَلَقُوا بِخُبَيْبٍ ، وَزيْدِ بنِ الدَّثِنَةِ ، حتى بَاعُوهُما بمكَّةَ بَعْد وَقْعةِ بدرٍ ، فَابتَاعَ بَنُو الحارِثِ ابنِ عامِرِ بن نوْفَلِ بنِ عَبْدِ مَنَافٍ خُبَيْباً ، وكانَ خُبَيبُ هُوَ قَتَل الحَارِثَ يَوْمَ بَدْرٍ ، فلَبِثَ خُبَيْبٌ عِنْدهُم أَسِيراً حَتى أَجْمَعُوا على قَتْلِهِ ، فَاسْتَعارَ مِنْ بعْضِ بنَاتِ الحارِثِ مُوسَى يَسْتحِدُّ بِهَا فَأَعَارَتْهُ ، فَدَرَجَ بُنَيٌّ لهَا وَهِي غَافِلةٌ حَتى أَتَاهُ ، فَوَجَدْتُه مُجْلِسَهُ عَلى فَخذِهِ وَالموسَى بِيده ، فَفَزِعتْ فَزْعَةً عَرَفَهَا خُبَيْبٌ ، فَقَال : أَتَخْشيْنَ أن أَقْتُلَهُ ما كُنْتُ لأفْعل ذلكَ ، قَالَتْ : وَاللَّهِ ما رأيْتُ أَسِيراً خَيْراً مِنْ خُبيبٍ ، فواللَّهِ لَقَدْ وَجدْتُهُ يوْماً يأكُلُ قِطْفاً مِنْ عِنبٍ في يدِهِ ، وإِنَّهُ لموثَقٌ بِالحديدِ وَما بمَكَّةَ مِنْ ثمَرَةٍ ، وَكَانَتْ تقُولُ: إِنَّهُ لَرزقٌ رَزقَهُ اللَّه خُبَيباً ، فَلَمَّا خَرجُوا بِهِ مِنَ الحَرمِ لِيقْتُلُوهُ في الحِلِّ ، قَال لهُم خُبيبُ : دعُوني أُصلي ركعتَيْنِ ، فتَرَكُوهُ ، فَركعَ رَكْعَتَيْنِ، فقالَ : واللَّهِ لَوْلا أنْ تَحسَبُوا أنَّ مابي جزَعٌ لَزِدْتُ : اللَّهُمَّ أحْصِهِمْ عدداً ، واقْتُلهمْ بَدَداً ، ولا تُبْقِ مِنْهُم أحداً . وقال:

فلَسْتُ أُبالي حينَ أُقْتلُ مُسْلِماً على أيِّ جنْبٍ كَانَ للَّهِ مصْرعِي

وذلِكَ في ذَاتِ الإلَهِ وإنْ يشَأْ يُبَارِكْ عَلَى أوْصالِ شِلْوٍ مُمَزَّعِ

وكانَ خُبَيْبٌ هُو سَنَّ لِكُلِّ مُسْلِمٍ قُتِلَ صبْراً الصَّلاةَ وأخْبَرَ يعني النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . أصْحَابهُ يوْمَ أُصِيبُوا خبرهُمْ ، وبعَثَ نَاسٌ مِنْ قُرَيْشٍ إلى عاصِم بن ثابتٍ حينَ حُدِّثُوا أنَّهُ قُتِل أنْ يُؤْتَوا بشَيءٍ مِنْهُ يُعْرفُ . وكَانَ قتَل رَجُلاً مِنْ عُظَمائِهِمْ ، فبَعثَ اللَّه لِعَاصِمٍ مِثْلَ الظُّلَّةِ مِنَ الدَّبْرِ ، فَحَمَتْهُ مِنْ رُسُلِهِمْ ، فَلَمْ يقْدِرُوا أنْ يَقْطَعُوا مِنهُ شَيْئاً . رواه البخاري .

قولُهُ : الهَدْأَةُ : مَوْضِعٌ ، وَالظُّلَّةُ : السحاب ، والدَّبْرُ : النَّحْلُ . وقَوْلُهُ : « اقْتُلْهُمْ بِدَداً » بِكسرِ الباءِ وفتحهَا ، فمن كسر ، قال هو جمعِ بِدَّةٍ بكسر الباءِ ، وهو النصِيب ، ومعناه اقْتُلْهُمْ حِصَصاً مُنْقَسِمَةً لِكلِّ واحِدٍ مِنْهُمْ نصيبٌ ، ومن فَتَح ، قَالَ : مَعْنَاهُ : مُتَفَرِّقِينَ في القَتْلِ واحِداً بَعْدَ وَاحِد مِنَ التَّبْدِيدِ .

وفي الباب أحاديثٌ كَثِيرَةٌ صحِيحَةٌ سبقت في مواضِعها مِنْ هذا الكتاب مِنها حديثُ الغُلام الذي كانَ يأتي الرَّاهِبَ والسَّاحِرَ ومِنْهَا حَديثُ جُرَيجٍ ، وحديثُ أصحَابِ الغار الذين أَطْبقَتْ علَيْهِمُ الصَّخْرةُ ، وحديثُ الرَّجُلِ الذي سَمِعَ صَوتاً في السَّحاب يقولُ : اسْقِ حدِيقة فلانٍ ، وغيرُ ذلك والدَّلائِلُ في الباب كثيرةٌ مَشْهُورةٌ ، وباللَّهِ التَّوْفِيقُ .

ؤَمْ اللهِ ﯖﯘﯞﯙﯚﯛﯜﯝﯞﯟﯠﯡﯢﯣﯤﯥﯦﯧﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ﴾﴿﵀﵁ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﵂﵃﵄﵅﵆﵇﵈﵉ لشكرﵑ ﵒﵓ حقيقة ﵔﵕﵖ ﵗﵘﵙﵚﵛﵜﵝﵞﵟﵠﵡﵢ. ﵣﵤ ﵥﵦﵧﵨﵩ ﵪﵫﵬﵭﵮﵯ ﵰﵱﵲﵳﵴﵵﵶﵷﵸﵹﵺﵻﵼﵽﵾﵿ عَاصِم بنَ ثابِتٍ الأنصاري ﶀﶁﶂﶃﶄﶅﶆﶇﶈﶉﶊﶋﶌﶍﶎﶏ﶐﶑ﶒﶓﶔﶕﶖﶗﶘﶙﶚﶛﶜﶝﶞﶟﶠﶡﶢﶣﶤﶥﶦﶧﶨﶩﶪﶫﶬﶭﶮﶯﶰﶱﶲﶳﶴﶵﶶﶷﶸﶹﶺﶻﶼﶽﶾﶿﷀﷁﷂﷃﷄﷅ عُسْفان

ދާރ ހ٘ ދ٘ ދ٘ ދ

މާތް الله ގަސްދުކުރީ ހެވާކަން ބޭނުންވުމެވެ. ތިމަންނަ ދުވަހަކުވެސް خُبَيْب އަށް ވުޒޫ ޖަނަވާރު އަސްތުރާ

ނުދިނުމެވެ. ފަހު މާތް الله ގަސްދުކުރީ ހެވާކަން ބޭނުންވުމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ އެއްދުވަހަކު خُبَيْب

މީބޮސްކުރި ކާނެއުޅާ އަޖައިބު ތަނުގައި ހިފާގެން ތަޅާފައި ކާށްދިނީމަ ދަނާދިނީމެވެ. އަދި (އަށިސްދު)

ހަމަކަށަވަރުން އެކަން އޮތީ ހިލޭ ހިލޭ ކާބޯތަކެތި ހުރީމެވެ. އަދި މަކާކައި އެއްވެސް މޭވާއެއްވެސް ނުހުރެވެ. އަދި

އެ އަނގުރެއް ބޮނޑެވެ. އެއީ ހަމަކަށަވަރުން خُبَيْب އަށް الله سبحانه وتعالى ދެއްވާފައި رزق އެކެވެ.

ފަހު އަބަދުވެސް خُبَيْب ގެއިގަން قتل ކުރުމަށްޓަކައި حرمް ބޭރަށް ނުކުންނަން

އެދުނީމުސްބޮނޑެވެ. މިކަންތައް ދެ ركعة ނަމާދުކުރުމަށް فرصة އެއް ދެއްވާށެވެ. އަދި އެދުނުން

އެކަމަށް ވެސްމީ ދިނެވެ. ފަހު خُبَيْب ދެ ركعة ނަމާދުކުރެއްވިއެވެ. ދެން ބުނެއްވެ. މާތް الله ގަސްދުކުރީ

ހެވާކަން ބޭނުމެވެ. މިނިބައިދުނުއްނަން މިހެން ބިރުން އެދުނީހުން ހިތުދަންނަކަމުގެ شك

މިކަންނަށް ނުވިޔަމަ އިތުރަށް ނަމާދު ކުރީމުއެވެ. އޭ الله! އެބައިދުނުން އެކަކަށް ފަހު އެކްސަކަށް

މަރު ދެއްވާނދޭވެ. އަދި އެބައިދުނުން ވަކި ވަކިން قتل ކުރެއްވާނދޭވެ. އަދި އެއިން އެކަކުވެސް ބާކީ

ނުކުރައްވާނދޭވެ. ދެން އަނގަނގި ގޮތުގައި ޝިޢުރުކިޔައެވެ.

فلَسْتُ أُبالي حينَ أُقْتَلُ مُسْلِماً على أيِّ جنْبٍ كَانَ للَّهِ مصْرعِي

وذلِكَ في ذَاتِ الإلَهِ وإنْ يشَأْ يُبَارِكْ عَلَى أوْصالِ شِلْوٍ مُمَزَّعِ

ފުރަތަމަ ބައިތުގެ މާނައީ: ނުވަތަ ފުރަތަވެރިއަށް މުސްލިމުއެއްގެ ގޮތުގައި قتل ވެގެންދިޔުމަ

ދެވަނަ ބައިތުގެ މާނައީ: ހަމަ ކަންތައް ފުރިހަމަކަން އޮތީ الله ގެ މަގުގައި މަރުވެދިޔުމަ

ތިންވަނަ ބައިތުގެ މާނައީ: ކަރަށް ވެއްޖިނަމަ އިލާހީ ޓަގުން އިރާދަ

ހަތަރުވަނަ ބައިތުގެ މާނައީ: ގަނޑުވަށްދައް ކަޑި ކަޑިވެފައި ހުރެބޮޑު ބަރަކާތް ލެއްވުމަށްދާނީ

އަދި خُبَيْب ގެފާނަކީ އަދި އެފަދައިން އަނިޔާވެރިކަމާއިއެކު މަރާލެވޭ ކޮންމެ ފަރާތަކަށް ދެ ركعة ގެ

ނަމާދު ނަމާދު އަދާކުރުމުގެ ދަސްތޫރުއަޅުއްވި ފަރާތެވެ. އަދި نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم خُبَيْب

ގެ قتل ވުމުގެ خبر ހެދުއްވީ اصحاب ބޭކަލުންނަށް ދެއްވިއެވެ. އަދި قريش ބަޔަކުގެ މީހުން

خُبَيْب ގާތުން قتل ވުމުގެ خبر ލިބުމުން عاصِم بن ثابت ގެ ކައިރިއަށް ބަލާލަން ފޮނުއްވިއެވެ. خُبَيْب

ئ ئېتىۋېتىش ۋېرىسىدە ۋەتەنسىزلەشتۈرۈش ئۈچۈن ئېلىپ بېرىلغان خۇبەيب ئۆلتۈرۈش ھەققىدە بەزىدە الحارث قتل ئۇقۇملىرى. ئېتىقاد الله سبحانه وتعالى،خُبَيْب ئى ئېتىۋېتىش ئەمەلىيەتتىن ئۆزىنىڭ ھېچ ئىشتا ئىشەنچلىك ۋەكىلى ئەمەس ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇرۇپ قويدى. ئېسىلزادىلەر خُبَيْب ئى ئېسىۋېلىش ھەدىسى ئېيتىلغان.

1510- وعَن ابْنِ عُمر رضي اللَّه عنْهُما قال : ما سمِعْتُ عُمرَ رضي اللَّه عنْهُ يَقُولُ لِشَيءٍ قطُّ : إنِّي لأظُنُّهُ كَذا إلاَّ كَانَ كَمَا يَظُنُّ ، رواهُ البُخَاري .

ئۇ الله ئەلەيھىسسالام ئومۇمىي ھالدا عبد الله بْنِ عُمر ئى ئادەتتە ھېچنېمە ھەققىدە. ۋېقىۋېلىدۇ. عمرئۇنىڭ ئادەتتىكى ئىشلىرى ئۈستىدە ئۆتكۈزگەن ئېلىپ ئېلىپ ئەسكەرتىش ئەسلىدە ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ ئەسلىدە ئۆتكۈزگەن ئىشلىرى ئۈستىدە.

كتاب الأمور المنهي عنها

نهي ئېتىۋېتىلگەن ئەسلىدە ئېتىۋېتىلگەن ھەر

254- باب تحريم الغيبة والأمر بحفظ اللسان

غيبة ھەققىنى حرامقىلىش ئۈچۈن ئېلىپ بېرىلغان ئىشلارنى ئۆزىگە ھەققىنى باب

قال اللَّه تعالى(الحجرات 12): { ولا يغتب بعضكم بعضاً، أيحب أحدكم أن يأكل لحم أخيه ميتاً فكرهتموه! واتقوا اللَّه إن اللَّه تواب رحيم } .

ئەگەر ئەسلىدە ئەسلىدە غيبة ھەققىدە. ئېسىلزادىلەرنى ئېتىۋېتىش ئۈچۈن ئۆزىنى اخ ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن ئېلىپ بېرىلغان ئۆزىنى ئېتىۋېتىش؟ ئۇنى، ئېسىلزادىلەرنى ئېتىۋېتىش ئېلىپ بېرىلغان ئەسلىدە. ئەگەر ئېسىلزادىلەر الله ئەسلىدە تقوى ئۆتكۈزگەن. ئەتىۋېتىلگەن، اللهنى، ئېسىلزادىلەر توبة قبول ئېتىۋېتىلگەن رحيم ئەسلىدە ئەسلىدە ئۆتكۈزگەن.

وقال تعالى(الإسراء 36):{ ولا تقف ما ليس لك به علم؛ إن السمع والبصر والفؤاد كل أولئك كان عنه مسئولاً } .

ތަނ ވާހަކަ ދަންނަވާފައި ހުރިހާ ބަހެއް، ވާ ﻣﺎ ﻳﻠﻔﻆ ﻣﻦ ﻗﻮل ﺇﻻ ﻟﺪﻳﻪ ﺭﻗﻴﺐ ﻋﺘﻴﺪ ! ލަންކަގަނޑުން، ފެށިގެ، ފަހަރަށް ކަނޑައަޅާ ކަމެއް، ވާހަކަ ދައްކާ ބަސްފުޅު ކަންކަމުގައި ކަންކަން ކުރަން ވާނެ.

وقال تعالى(ق 18): { ما يلفظ من قول إلا لديه رقيب عتيد } .

(ކުރާ عمـــــــــل) ތަފާތުވެގެން ދެމީހުންގެ ކަނާތުގައި ލިޔުންތެރިންނަކީ ތިބާ ކުރާ ކަންތައް ލިޔެ ހިފަ ހުންނަ ބަޔަކު ކަމަށެވެ.

اعلم أنه ينبغي لكل مكلف أن يحفظ لسانه عن جميع الكلام إلا كلاماً ظهرت فيه المصلحة، ومتى استوى الكلام وتركه في المصلحة فالسنة الإمساك عنه؛ لأنه قد ينجر الكلام المباح إلى حرام أو مكروه وذلك كثير في العادة والسلامة لا يعدلها شيء.

ކޮންމެ ބަހެއް ދުވާ ދުވަހު. ކަންކަމުގައި ކަންކަން ކުރާ ވަގުތު ބަހުގެ ތެރެއިން ކޮންމެ ބަހެއް ދުވާ ދުވަހު

މީހާ ދެއްކާ ވާހަކައަކީ ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެ ފަދަ ވާހަކައެއްކަމަށް ޔަގީންވާނަމަ އެވާހަކައެއް
ދެއްކުން ހުއްޓާލުމަކީ ހެޔޮ ކަމެކެވެ. މި حديث ން ވަރަށް ރޯމާންޗާޓިކަމުގެ ލަފާކުރެވެ. އަދި
ކަލޭގެފާނު ދެއްކެވި ޝަރީޢަތުގެ ލަފާކުރުމުގެ ނުފަކަލާނުބަދުލެވެ.

1512- وعَنْ أبِي مُوسَى رضي اللَّه عَنْهُ قَال : قُلْتُ يا رَسُولَ اللَّهِ أيُّ المسْلِمِينَ أفْضَلُ؟ قال : « مَنْ سَلِمَ المسْلِمُونَ مِن لِسَانِهِ وَيَدِهِ » . متفق عليه .

މާނަ: الله ތަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެންވުމާ أبو مُوسَى ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަން ދަންނަވައިފީމެވެ.
އޭ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. މުސްލިމުންގެ ތެރެއިން އެންމެ މާތް ވެގެންވަނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟ حديث
ކުރެއްވިއެވެ. އެމީހެއްގެ ދުލުންނާއި އަތުން އަނެއްމީހުން ސަލާމަތްވެއްޖެ މީހާއެވެ.

1513- وَعَنْ سَهْلِ بنِ سعْدٍ قَال : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ يَضْمَنْ لي ما بيْنَ لَحْيَيْهِ وَمَا بيْنَ رِجْلَيْهِ أضْمنْ لهُ الجَنَّة » . متفقٌ عليهِ .

މާނަ: الله ތަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެންވުމާ سَهْلِ بنِ سعْد ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކު ތިމަންނަކަލޭގެފާނަށް އޭނާގެ ދެކޮނޑި ދޭތެރޭގައި ހުރި އެއްޗާއި ދެފައި ދޭތެރޭގައި ހުރި އެއްޗާމެދު ضمانة ދީފިނަމަ ތިމަންނަކަލޭގެފާނު އޭނާއަށް ސުވަރުގެ ދިނުމުގެ ضمانة ދެއްވާހުށީމެވެ.

1514- وَعَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : إنَّ الْعَبْد لَيَتَكَلَّمُ بِالكَلِمةِ مَا يَتَبيَّنُ فيهَا يَزِلُّ بهَا إلى النَّارِ أبْعَدَ مِمَّا بيْنَ المشْرِقِ والمغْرِبِ » . متفقٌ عليهِ .

ومعنى : « يَتَبَيَّنُ » يَتَفَكَّرُ أنَّهَا خَيْرٌ أمْ لا .

މާނަ: الله ތަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެންވުމާ أبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ صحَابي نبي ާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް އަޑުއިއްސެވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަޅަކު ވާހަކައެއް ދައްކައިފި ނަމަވެސް އޭގެ ރަނގަޅު ނުވަތަ ނުބައި ކަމެއް ނުވިސްނާ ދައްކާ ވާހަކައެއްގެ ސަބަބުން ނަރަކައިގެ ތެރެއަށް އޭނާ ވެއްޓި مشرق އާއި مغرب އާއި ދޭތެރޭ ހާއި ދުރުމިނަށް ވެއްޓިގެންދެއެވެ.

1515- وَعَنْهُ عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالكَلِمةِ مِنْ رِضْوَانِ اللَّهِ تَعالى مَا يُلقِي لهَا بَالاً يَرْفَعُهُ اللَّه بهَا دَرَجاتٍ ، وَإنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكلَّمُ بالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللَّهِ تَعالى لا يُلْقي لهَا بالاً يهوي بهَا في جَهَنَّم » رواه البخاري .

ތަރިގ ގ صحَابيٌّ (ތަރަޖ ފ ـ الله ތ ـ ـ ـ أَبو هُريرة) نبي ـ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ކ ـ ـ ـ

ﷺ الله ﺗﺮﺟﻤﻪ ﺳُـفْيان بـــنِ عبْـــدِ اللَّه ﻛ ﺑﻬﺮﺳ ﻣﻮﻭﻛﺴﻮﻫﺪﻫ. ﻭﻮﻗﻮﺟﻪﺪﻫ. ﻭﻫﺮﺳ ﻗﺮﺴﻮﻭﺟﺪﻫ. ﷺ الله ﻛ ﻣﺮﺴـــﻮﻮﻗﻪﺪﻫ. ﻭﻫﺮﺴﻬﺮﺳ ﻫﻗﻮﻛﻪﺒﺮﺳ ﺴـﻮﻮﻫﻪﻮﺳ ﻣﺮﺴﻛﺪ ﻫﻛﺪﻫ ﻗﻮﻫﺒﻬﻮﻮﻛﻪ. ﺣـــديث ﺗﺒﻣﻪﻭﻪﺪﻫ. ﻭﻪ ﺑﻪﻮﻛﻪ. ﺭﺑِّـــي اللَّه. ﻫﻬﻪﺭ ﻭﻫﺮﺳ ﺭﻫﻗﻮﻫﺭ ﻛﺴﻛﺪﻫﻮﻮ ﻫﻮﻮﺭﺭ الله ﻫﻮﻛ. ﻗﺮﺳ ـــﻮﻗﺮ ﻛﻛﺴﻮﻮﻛﻪ. (ﻫﻬﻪﺭ ﻫﺪﺪﻣﺒﻣﻪﻭﻪﺪﻫ ﺒﻬﺴﻫﻫﻫﻫ ﺒﻬﺳ ﻫﺮﺭ ﻣﺮﺭﺒﻣﻫﻮﻮﻪﺪﻫ ﺒﻬﺴﻫﻫﻫﻫ ﻗﺪﻣﺮﻮﻛﻛﺴ ﻫﻫﻫﻫﻫ.) ﻭﻫﺮﺳ ﻗﺮﺴﻮﻭﺟﺪﻫ. ﷺ الله ﻣﺮﺴـــﻮﻮﻗﻪﺪﻫ. ﺒﻬﻛﻛﻪﺪﻫ ﻭﻫﺮﺴﻬﺮﺳ ﺪﻫﻗﻪ ﻫﺴﻫﺪ ﻫﻣﻪﻮﻪ ﺭﻪﻮﺳ ﺒﻬﺴﻫﻣﻪﻫﻛ ﻫﻫﻫﻫﻫ. ﻫﺮﺭﺳﻗﺮ ﻫﻣﻪﻛﻛﻪﻮﻛﺴ ﻫﻣﻪﻛﻛﻪﻮﻛﺴﻛ ﻗﻮﻮﻪﻛﻪﺭ ﻫﻫﺴ ﺭﻫﻮﻪﻪﺭ ﻗﻮﻫﻣﻪﻭﻪﺪﻫ. ﻗﺮﺳ ﺣـــديث ﺗﺒﻣﻪﻭﻪﺪﻫ. ﺩﻭﺴﻛﻪﺪﻫ.

1518- وَعَن ابنِ عُمَر رضي اللَّه عنْهُمَا قَالَ : قَالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تُكْثِرُوا الكَلامَ بغَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ ، فَإنَّ كَثْرَة الكَلامِ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللَّه تَعالَى قَسْوةٌ لِلْقَلْبِ ، وإنَّ أبْعَدَ النَّاسِ مِنَ اللَّهِ القَلبُ القَاسي » . رواه الترمذي .

ﷺ الله ﻫﻗﺮﻫﻪﻮﺒﻣﻪﻭﻪﺪﻫ ﺗﺮﺟﻤﻪ عبد اللَّه بن عُمَر ﻛ ﺑﻬﺮﺳ ﻣﻮﻭﻛﺴﻮﻫﺪﻫ. ﻭﻮﻗﻮﺟﻪﺪﻫ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺒﻣﻪﻭﻪﺪﻫ. ﻭﻫﺮﻫﻪﺪﻫﻪﺪﻫ ﺭﻫﺮﺳ ﺑﻪﺒﻣﻪ ﻭﻮﺭﺭ ﻫﻪﻮﺳ ﻭﻮﺭﺭ ﻭﺴ ﺷﺒﻣﻪﻮﻛﻪ. ﻭﻮﺭ ﺭﻪﺭﻫﺮﻫﻪﺪﻫ ﺭﻫﺮﺳ ﺑﻪﺒﻣﻪ ﻭﻮﻫﻪﺪﻫ ﻭﻮﺭﻫﻪﻫ ﻗﻮﻫﺒﻪﺪﻫ ﺭﻫ ﻫﻪﻫﻪﻮﻛﻪﺭﻫﻪ. ﻫﻗﺮ ﺭﻪﺭﻫﺮﻫﻪﺪﻫ ﺭﻫﺮﺳ ﻫﻛﺪﻫﻪﻮﻛﻪ ﻫﻮﻮﺭﺭ ﻗﻮﻫﻪﻫﻪﻮﻛﻪ ﻭﻮﻛﻪ. ﻫﻮﻫﻪﻫﻪﻮﻛﻪ ﻭﻮﻛﻪ.

1519- وعنْ أبي هُريرَة رضي اللَّه عَنهُ قَالَ : قال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ وَقَاهُ اللَّه شَرَّ مَا بيْنَ لَحْيَيْهِ ، وشَرَّ مَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ دَخَلَ الجنَّةَ » رَوَاه التِّرمِذي وقال : حديث حسنٌ.

ﷺ الله ﺗﺮﺟﻤﻪ أبو هُريرة ﻛ ﺑﻬﺮﺳ ﻣﻮﻭﻛﺴﻮﻫﺪﻫ. ﻭﻮﻗﻮﺟﻪﺪﻫ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺒﻣﻪﻭﻪﺪﻫ. الله سبحانه وتعالى ﻫﺪﻮﻛﻪﺪﻫ ﻗﺮﻮﻛﻪ ﻫﻗﻮﻫﻪﻮ ﻫﺴﻫﺪ ﺴﻮﻮﻫﻪﺒﻣﻪﻫﻪﻮﻛﻪ ﻮﻛ ﺷﻮﻫﺪﻫ ﻫﻮﻮﻫﺮﻫﻪﻫﻪ.

1520- وَعَنْ عُقْبةَ بنِ عامِرٍ رضي اللَّه عنْهُ قَالَ : قُلْتُ يا رَسول اللَّهِ مَا النَّجاةُ ؟ قَال : « أمْسِكْ عَلَيْكَ لِسانَكَ ، وَلْيَسَعْكَ بَيْتُكَ ، وابْكِ على خَطِيئَتِكَ » رواه الترمذي وقالَ : حديثٌ حسنٌ .

ރާވީ الله ތަޢާލާ ރުހިވޭ عُقْبَة بن عامر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ޔާރަސޫލް ދީނުގެ ސަލާމަތެވެ. އަހަރެން ބުނީމެވެ. ކޮބާތޯ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ސަލާމަތަކީ ކޮބައިތޯއެވެ؟ حديث ކަމުގައިވިއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާގެ ދުލުގައި ހިފަހައްޓާށެވެ. ތިބާގެ ގޭގައި ހުރުމަށް ފުދިގެންވާށެވެ. އަދި ތިބާގެ ފާފަތަކާ ﷲ ހަޟްރަތަށް ފާދަބަލިވާށެވެ. އަދި ތިބާގެ ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން ރޯށެވެ.

1521- وعن أبي سَعيدٍ الخُدْرِيِّ رضي اللَّه عَنْهُ عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إذا أَصْبح ابْنُ آدم ، فَإنَّ الأعْضَاءَ كُلَّهَا تُكَفِّرُ اللِّسانَ ، تَقُولُ : اتّقِ اللَّه فينَا ، فَإنَّمَا نحنُ بِكَ : فَإِنِ اسْتَقَمْتَ اسَتقمْنا وإِنِ اعْوججت اعْوَججْنَا » رواه الترمذي

معنى « تُكَفِّرُ اللِّسَان » : أَي تَذِلُّ وتَخْضعُ لَهُ .

ރާވީ الله ތަޢާލާ ރުހިވޭ أبو سَعيدٍ الخُدْرِي ، نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަދީޘް ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އިންސާނާ ހެނދުނު ހޭލާއިރު ހުރިހާ ގުނަވަނެއް ދުލަށް ދަރުމަވެރިވާ حديث ކަމުގައިވިއެވެ. އަދި ތިބާ ގައިގެ ތިމަންމެން ވާހަކަ އަހާށެވެ. ތިޔަ ދުލަކީ ﷲ ގެ ކަމުގައި ހަމަޖެހިގެން ހުރެއްޖެނަމަ ތިމަންމެން ވެސް ތެދުވާނެއެވެ. (އަހަރެން ވެސް ފަހަރެއްގައި ފާފަ ކުރުމަށް ދިމާވި ތިޔަ ދުލަކީ ގޮތް ފަދައިން ހަމަޖެހުމެއް.) އަދި ތިބާ ތެދު މަގުން ބޭރުވެއްޖެނަމަ ތިމަންމެން ވެސް ބޭރުވާނެއެވެ. އަދި ދުލުގެ ހަމަޖެހުން ތިމަންމެން ހަމަޖެހިގެން ހުރުމަށް ހުންނާނެ ކަމަށްވިއެވެ.

1522- وعنْ مُعاذ رضي اللَّه عنهُ قال : قُلْتُ يا رسُول اللَّهِ أخبرني بِعَمَلٍ يُدْخِلُني الجَنَّة ، ويُبَاعِدُني عن النَّارِ ؟ قَال : « لَقدْ سَأَلْتَ عنْ عَظِيمٍ ، وإنَّهُ لَيَسِيرٌ عَلى منْ يَسَّرَهُ اللَّه تَعَالى عليَهِ : تَعْبُد اللَّه لا تُشْركُ بِهِ شَيْئاً ، وتُقِيمُ الصَّلاةَ ، وتُؤتِي الزَّكَاةَ ، وتصُومُ رمضَانَ وتَحُجُّ البَيْتَ إن استطعت إِلَيْهِ سَبِيْلاً، ثُمَّ قَال : « ألا أدُلُّك عَلى أبْوابِ الخَيْرِ ؟ الصَّوْمُ جُنَّةٌ . والصَّدَقةُ تطْفِيءُ الخَطِيئة كما يُطْفِيءُ الماءُ النَّار ، وصلاةُ الرَّجُلِ منْ جوْفِ اللَّيْلِ » ثُمَّ تَلا : {تتجافى جُنُوبهُمْ عَنِ المضَاجِعِ } حتَّى بلَغَ { يعْمَلُونَ } [السجدة : 16] . ثُمَّ قال: « ألا أُخْبِرُكَ بِرَأسِ الأمْرِ ، وعمودِهِ ، وذِرْوةِ سَنامِهِ » قُلتُ : بَلى يا رسول اللَّهِ : قَالَ : « رأْسُ الأمْرِ الإسْلامُ ، وعَمُودُهُ الصَّلاةُ . وذروةُ سنامِهِ الجِهَادُ » ثُمَّ قال : « ألا أُخْبِرُكَ بِمِلاكِ ذلكَ كله ؟» قُلْتُ : بَلى يا رسُولَ اللَّهِ . فَأَخذَ بِلِسَانِهِ قالَ : « كُفَّ عَلَيْكَ هذا » قُلْتُ: يا رسُولَ اللَّهِ وإنَّا لمؤَاخَذون بمَا نَتَكلَّمُ بِهِ ؟ فقَال : ثَكِلتْكَ أُمُّكَ ، وهَلْ يَكُبُّ النَّاسَ في النَّارِ على وَجُوهِهِم إلاَّ حصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ ؟ » .رواه الترمذي وقال : حدِيثٌ حسنٌ صحيحٌ ، وقد سبق شرحه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ مُعاذ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަން ދަންނަވާލީމެވެ. އޭ
اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންނަ އަށް އެ عملއެއްގެ ސަބަބުން ސުވަރުގެއަށް އަހަރެން ވަދެވި އަދި
ނަރަކައިން ދުރުވެވޭނެ عملއެއް ބުނެދެއްވާށެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ސުވާލުކުރީ ވަރަށް
ބޮޑު ސުވާލެކެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަމަކީ الله سبحانه وتعالى ފަސޭހަކުރައްވައިފި މީހަކަށް
ވަރަށް ފަސޭހަކަމެކެވެ. اللهއަށް އަޅުކަން ކުރާށެވެ. އެއިލާހާއި އެއްވެސް އެއްޗެއް شريك ނުކުރާށެވެ.
ނަމާދު قائم ކުރާށެވެ. އަދި ޒަކާތް ދޭށެވެ. އަދި رمضان މަހުގެ ރޯދަ ހިފާށެވެ. އަދި ބައިތުﷲއަށް
ކުޅަދާނަކަން ލިބިގެންވާނަމަ حج ކުރާށެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހެޔޮކަމުގެ ދޮރުތަކުން
ކަލޭގެފާނަށް ދަލީލުކޮށް ބުނެދޭންތޯ؟ ރޯދައަކީ އައްޑަނައެވެ. صدقة އަކީ ފާފަ ނިއްވާލާ
ނިއްވައިދެނީ ފެނުން އަލިފާން ނިއްވައިދޭ ގޮތަށެވެ. އަދި ރޭގަނޑު ދެމެދު ކުރާ ނަމާދެވެ. ދެން تتجافى
جُنُوبهُمْ عَنِ المَضَاجِعِ ގެ އާޔަތުން ފެށިގެން يعْمَلُونَ ނިޔަލަށް ތިލާވަތް ކުރެއްވިއެވެ. ދެން
حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހެޔޮކަމުގެ ދޮރުތަކުން ކަންތަކުގެ އަސްލާއި ތަނބާއި އަދި އޭގެ
މަތިކޮޅު ތަނބާއި އަދި އޭގެ އެންމެ މަތީ ކޮޅު ކަލޭގެފާނަށް ބުނެދީފައިނުވަމުތޯ؟ ވިދާޅުވި
ދަންނަވައިފީމެވެ. އާދޭހެވެ. އޭ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ކަންތަކުގެ އަސްލަކީ
އިސްލާމްދީނެވެ. އަދި އޭގެ ތަނބަކީ ނަމާދެވެ. އަދި އޭގެ އެންމެ މަތީ ކޮޅަކީ ޖިހާދެވެ. ދެން
حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިހުރިހާ ކަމެއްގެ އަސްލު ބާރުވެރިކަން ކަލޭގެފާނަށް ގެއްލެނިވިކަން
ކަލޭގެފާނަށް ބުނެދީފައިނުވަމުތޯ؟ ވިދާޅުވި ދަންނަވައިފީމެވެ. އާދޭހެވެ. އޭ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ.
ދެން އެކަލޭގެފާނު ދުލުގައި ހިފައްވައިފިއެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދު ކަލޭގެފާނު ބަހައްޓަވާށެވެ.
ހުށަހަޅާށެވެ. ވިދާޅުވި ދަންނަވައިފީމެވެ. އޭ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ވިދާޅުވާނެ ދެއްކާ
ވާހަކައިގެ މައްޗަށް ވިދާޅުވެދެން ގޮތެއް ދެއްކެވޭނެތޯއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ވިޔާގެ މަންމަ އަށް ބިރާ
ގެއްލިއްޖެ ދެއްވާށެވެ. މިސްކީނާން ނަރަކައަށް މޫނުމަތިން ވެއްޓޭނީ އެބައިމީހުންގެ ދުލުގެ ނަތީޖާއިން
ނޫން ދެން އެހެން ކަންތައްތަކެއްބާއެވެ؟

1523- وعنْ أبي هُرَيرةَ رضي اللَّه عنهُ أنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « أَتَدْرُونَ ما الغِيبةُ؟» قَالُوا : اللَّه ورسُولُهُ أَعْلَمُ . قال : « ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِما يكْرَهُ » قِيل : أَفرأيْتَ إن كان في أخِي ما أَقُولُ ؟ قَالَ : « إنْ كانَ فِيهِ ما تقُولُ فَقَدِ اغْتَبْته ، وإنْ لَمْ يكُن فِيهِ ما تَقُولُ فَقَدْ بهتَّهُ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أبو هريرة ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. غيبة ބުނުމަކީ ކޮންކަމެއްކަން ތިޔަބައިމީހުން އެނގޭ ހެއްޔެވެ؟ އަޞްޙާބުން ދެންނެވިއެވެ. އެކަން އެންމެ މާތް ދަންނަވާވަޑައިގަންނަވާނީ اللهއާއެވެ. ދެން އެކަލާނގެ އަރިހުގެ رسولއާއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ ތިބާގެ اخ ނުރުހޭ ބަހެއް ބުނުމެވެ. ދެންނެވުނެވެ. އަޅުގަނޑު ބުނާ ކަމެއް އޭނާގެ ކިބައިގައި ވާނަމަ ކީކޭ ހެއްޔެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަޅުގަނޑު ބުނާ ކަމެއް އޭނާގެ ކިބައިގައި ވާނަމަ ފަހެ ކަލޭމެން އޭނާގެ غيبة ބުނީއެވެ. އަދި އަޅުގަނޑު ބުނާ ކަމެއް އޭނާގެ ކިބައިގައި ނެތްނަމަ ފަހެ ކަލޭމެން އޭނާގެ މައްޗަށް ދޮގު ބުހުތާނު ބުނީއެވެ.

1524- وعنْ أبي بكْرَةَ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال في خُطْبتِهِ يوْم النَّحر بِمنىً في حجَّةِ الودَاعِ : « إنَّ دِماءَكُم ، وأمْوالَكم وأعْراضَكُم حرامٌ عَلَيْكُم كَحُرْمة يومِكُم هذا ، في شهرِكُمْ هذا ، في بلَدِكُم هذا ، ألا هَلْ بلَّغْت » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أبو بكْرة ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حجة الوداع ގައި ނަޙްރުކުރާ ދުވަހު މިނާގައި ދެއްވި خطبة ގައި ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ލޭތައް އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ މުދާތައް އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ އަބުރުތަކަކީ ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް حرمة ކުރެވިގެންވާ ކަންކަމެވެ. އެއީ މިދުވަހުގެ حرمة ކުރެވިގެންވާ ފަދައިންނެވެ. އަދި މިމަހުގެ حرمة ކުރެވިގެންވާ ފަދައިންނެވެ. އަދި މިރަށުގެ حرمة ކުރެ ވިގެންވާ ފަދައިންނެވެ. ސަމާލުވާށެވެ. ތިމަންނަ ތަބްލީޣު ކުރީމުހެއްޔެވެ؟

1525- وعنْ عائِشة رضِي اللَّه عنْها قَالَتْ : قُلْتُ للنبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حسْبُك مِنْ صفِيَّة كذا وَكَذَا قَال بعْضُ الرُّواةِ : تعْنِي قَصِيرةٌ ، فقال : « لقَدْ قُلْتِ كَلِمةً لو مُزجتّ بماءِ البحْر لمزَجتْه ، » قَالَتْ : وحكَيْتُ له إنساناً فقال : « ما أحِبُّ أني حكَيْتُ إنْساناً وإنَّ لِي كذا وَكَذَا » رواه أبو داود ، والترمذي وقال : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

ومعنى : « مزَجَتْهُ » خَالطته مُخَالَطة يَتغَيَّرُ بهَا طَعْمُهُ ، أوْ رِيحُهُ لِشِدةِ نتنها وقبحها ، وهَذا مِنْ أبلَغَ الزَّواجِرِ عنِ الغِيبَةِ ، قَال اللَّهُ تَعالى : { وما ينْطِقُ عنِ الهَوى ، إن هُوَ إلا وحْيٌّ يوحَى } [النجم : 4] .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ عائِشة ގެފާނުގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންކަމަނާ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް ދެންނެވީމެވެ. ކަލޭގެފާނަށް صفِيَّة އާއިމެދު މިވެނި މިވެނި

ކަން ފުދުއެވެ. ބައެއް ޢާލިމުން ވިދާޅުވެއެވެ. އެބަހީ ވަރަށް ކުރުއެވެ. އެހިނދު އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައެވެ. ކަލޭ ބުނީ ބަހެއް ކަމުގައިވިއަސް ކަނޑުގެ ފެނާއި އެއްކޮށްފިނަމަ ބަދަލުވާނެއެވެ. އެބަހީ ކަނޑުގެ ފެނުގެ ރަހަވެސް ބަދަލުވެ ހިނގައި ދާނެ ކަމަށެވެ. އަދި ތިއީ ހުތުރުވެފައިވާ ގޯސްބަހެއް ކަމުގައިވާތީއެވެ.

އަކަމަށް ރިވާކުރެއްވިއެވެ. ވީމާ ޣީބަ ކުރުމަކީ ކޮންމެހެން ދުރުހެލިވާން ޖެހޭ ކަމެކެވެ. ކުރުގެ ސިފަ ކިޔުމަކީވެސް ޣީބަ ކުރުމެވެ. އަދި ހަމަ حديث ކުރައްވައެވެ. ތިމަން ރަސޫލާ އެކަމަށް ޣީބަ ކުރުމަށް ނުކުރެއްވީމެވެ. ކަލޭކިޔާ ތިމަން ރަސޫލާއަށް މިވެނި މިވެނި ތަކެތި ދިން ނަމަވެސް ކޮށްނުދޭނެމެވެ.

1526- وَعَنْ أنَسٍ رضي اللَّه عنهُ قالَ : قَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لما عُرِجَ بِي مررْتُ بِقَوْمٍ لهُمْ أظْفَارٌ مِن نُحاسٍ يَخمِشُونَ بهَا وجُوهَهُمْ وَصُدُورَهُم ، فَقُلْتُ : منْ هؤلاءِ يَا جِبْرِيل ؟ قَال : هؤلاءِ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ لُحُوم النَّاسِ ، ويَقَعُون في أعْرَاضِهِمْ ، » رواهُ أبو داود.

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أنَس ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައެވެ. ތިމަން ރަސޫލާ معراج އަށް އަރުއްވެވުނު ހިނދު ރަތްލޮ ނިޔަފަތިތައް ހުރި ބަޔަކާ ދިމާވީމެވެ. އެބައިމީހުންގެ ނިޔަފަތިތަކުން އެބައިމީހުން ކަހަނީ މޫނާއި މޭގައެވެ. ވަކިން ވިދާޅުވާން ޖެހޭތީއެވެ. ތިމަން ރަސޫލާ ސުވާލުކުރެއްވީމެވެ. އޭ جبريل ގެ ފާނެވެ. މިއީ ކޮންބައެއް ހެއްޔެވެ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ މީސްތަކުންގެ މަސް ކާ މީހުންނެވެ. އަދި އެމީހުންގެ އަބުރު ނަގާ މީހުންނެވެ.

1527- وعن أبي هُرَيْرة رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « كُلُّ المسلِمِ عَلى المسْلِمِ حرَامٌ : دَمُهُ وعِرْضُهُ وَمَالُهُ » رواهُ مسلم .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أَبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައެވެ. ކޮންމެ މުސްލިމަކު ވަނީ އަނެއް މުސްލިމުގެ މައްޗަށް އޭނާގެ ލޭއާއި އަދި އޭނާގެ އަބުރާއި އަދި އޭނާގެ މުދާ حرمة ކުރެވިގެންނެވެ.

255- باب تحريم سماع الغيبة

وأمر من سمع غيبة محرَّمة بردِّها ، والإنكار على قائلها

فإن عجز أو لم يقبل منه فارق ذلك المجلس إن أمكنه

غيبة ތަކުރާރު حرام ފާހަގަކުރުމާ ދެމެދު حرام ކަމުގައިވާ غيبة ކަމަށް ދަލީލުގެ حكمﷺ ން غيبة ކަމާ ގުޅުން ހުރިހާ ތަފާތުތަކުގެ ތެރެއިން ކިޔާ ތަފާތު ދެކެވުން ކަމަށް ދަލީލުތަކުން ދައްކާ ފަދަ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން قبول ކުރުމާ ދެކޮޅަށް ދަލީލުތަކުގެ ތެރެ ކަމުގައިވާ ކަންކަމުގެ باب

قال اللَّه تعالى(القصص 55): { وإذا سمعوا اللغو أعرضوا عنه } .
ތަފާތު ތަފާތު ތަންތަނުގައި ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ތެރެ ކަންކަމުގެ ތެރެ ކަމަށް ދަލީލުކުރައްވާ ކަންކަމުގެ.

وقال تعالى(المؤمنون 3): { والذين هم عن اللغو معرضون } .

ތަފާތު ތަފާތު ތަންތަނުގައި، ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ތެރެ ކަންކަމުގެ.

وقال تعالى(الإسراء 36): { إن السمع والبصر والفؤاد كل أولئك كان عنه مسئولاً } .

ކަލާގައި ތިބޭ ކަންކަމުގެ ތެރެ، ކަންކަމުގެ ތެރެ، ކަންކަމުގެ ތެރެ ކަމަށް ދަލީލުކުރައްވާ ކަންކަމުގެ.

وقال تعالى(الأنعام 68): { وإذا رأيت الذين يخوضون في آياتنا فأعرض عنهم حتى يخوضوا في حديث غيره، وإما ينسينك الشيطان فلا تقعد بعد الذكرى مع القوم الظالمين } .

ތަފާތު ތަފާތު ތަންތަނުގައި ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ތެރެ ކަންކަމުގެ ތެރެ ކަމަށް ދަލީލުކުރައްވާ ކަންކަމުގެ، ތިބޭ ކަންކަމުގެ ތެރެ ކަމަށް ދަލީލުކުރައްވާ ކަންކަމުގެ، ތިބޭ ކަންކަމުގެ ތެރެ ކަމަށް ދަލީލުކުރައްވާ ކަންކަމުގެ! ތަފާތު (ތަފާތު ކަމުގައި) شيطان ގ ތަފާތު ކަންކަމުގެ ތެރެ ކަމަށް ދަލީލުކުރައްވާ ކަންކަމުގެ (ތަފާތު) ތަފާތު ކަންކަމުގެ، ތަފާތު ކަންކަމުގެ ތެރެ، ތަފާތު ކަންކަމުގެ!

1528- وعنْ أبي الدَّرْداءِ رضي اللَّه عَنْهُ عنِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « منْ ردَّ عَنْ عِرْضِ أخيهِ، ردَّ اللَّه عنْ وجْهِهِ النَّارَ يوْمَ القِيَامَةِ » رواه الترمذي وقالَ : حديثٌ حسنٌ .

ދ ﷺ ތ ،نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ހ ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ. ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ

ހިނގައްޖައީއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އައްސަވިއެވެ. އެހިނދު އެކަލޭގެފާނު ހުންނެވީ ތަބޫކުގައި اصحاب ބޭކަލުންނާއި އެކުގައެވެ. (ވިދާޅުވިއެވެ.) كعْب بنِ مالك އަށް ވީ ކިހިނެއްހެއްތޯއެވެ؟ ދެން بَني سلِمَة ގެ މީހަކު ބުނެއްޖެއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. އޭނާއަށް ނުދެވުނީ އޭނާގެ ދެ ކަނޑުފޮތިއާއި ރީތިކަމާއި ފުރިހަމަކަން ބަލަހައްޓާތީއެވެ. އެހިނދު ވާހް الله ތިޔަ ސުންގޮއްވި معاذُ بنُ جبل ވިދާޅުވިއެވެ. ތިބާ ބުނީ ވަރަށް ގޯސް ވާހަކައެކެވެ. ވާހް الله ކަންތިޔީ ހަވާސާރުމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންމެންނަށް އެނގިގެންވަނީ ހެޔޮކަމެއް ނޫނީ އެނގިފައެއް ނުވެއެވެ. ދެން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އައްސަވައި ވިދާޅުނުވެ ހަމަ ހުންނެވިއެވެ.

« عِطْفَاهُ » جانِباهُ ، وهو إشارةٌ إلى إعجابه بنفسهِ .

256– باب بيان ما يُباح من الغيبة

غيبةގެ ބަޔާނުން ހުއްދަވާގޮތާ މިންވަރު ބަޔާންވާގޮތާ باب

اعلم أن الغيبة تباح لغرض صحيح شرعي لا يمكن الوصول إليه إلا بها وهو ستة أسباب:

ދަންނަވާށެވެ. ސައްޙަ شرعي ގަސްދެއް ހާސިލްކުރުމަށްޓަކައި غيبة ބުނުން ހުއްދަ ވާނޭއެވެ. އެއީ އެއާއި ނުލައި އެ މަގްސަދު ހާސިލް ނުވާނަމައެވެ. އަދި އެކަން ހުއްދަ ވާނީ ހަ ސަބަބަކާޖެހިގެންނެވެ.

الأول التظلم فيجوز للمظلوم أن يتظلم إلى السلطان والقاضي وغيرهما ممن له ولاية أو قدرة على إنصافه من ظالمه، فيقول: ظلمني فلان بكذا.

ފުރަތަމައީ: އަނިޔާވެރިކަމެވެ. އަނިޔާލިބުނު އަނިޔާ ލިބިފައިވާ މީހާއަށް ވެރިޔާގެ ކުރިމަތީގައްޔާއި قاضي އާއި އަދި އެނޫންވެސް އެފަދަ ވެރިކަމެއް އޮތް މީހާ ނުވަތަ އެފަދަ ބާރެއް ލިބިގެންވާ މީހާގެ ގާތުގައި ގޮސް އަނިޔާވެރިޔާގެ ކިބައިން ސަލާމަތްވުމަށް ހަގީގަތް ހުށަހެޅުން ހުއްދަވެގެންވެ ވެއެވެ. އަދި މިވެނި މީހާ ބުނެވިދާނެއެވެ މިވެނި ކަމެއްކޮށް އަނިޔާވެރިވެއްޖެ ކަމަށްބުނުން ހުއްދައެވެ.

الثاني الاستعانة على تغيير المنكر ورد العاصي إلى الصواب، فيقول لمن يرجو قدرته على إزالة المنكر: فلان يعمل كذا فازجره عنه، ونحو ذلك، ويكون مقصوده التوصل إلى إزالة المنكر، فإن لم يقصد ذلك كان حراماً.

ދެވަނައީ: މަނާކަމެއް މަނާކުރުމަށްޓަކައި އާއި ފާފަވެރިޔާ حق އަށް ވާސިލްކުރުމުގެ ބޭނުމުގައި އެކަން ފޮނުވާލުން އެކަމަށް ބާރުލިބިފައިވާ މީހަކާ ބުނުމެވެ. މިސާލަކަށް މީހުންގެ ކުށްތަކާ މީހުންގެ ކަމަކާ ބެހޭގޮތުން ޙާކިމާ މީހަކަށް ބުނުމެވެ. ފުލުހުންގެ ކައިރީގައި މިވެނި މީހަކު ކަންތައް ކޮށްފި، މިވާ އަނގައިން އިންކާރު ކުރައްވާ ބުނުމުގައި ކަމެއް ކުރަނީއެވެ. އަދި އެކަމުގައި އެހީވާނެ މީހަކާ ބުނުމަށް ޓަކައި ބުނެވިދާނެއެވެ. އެހެން ގޮތަކަށް ނިޔަތް ހުރެގެން ބުނުމަކީ حرام ކަމެކެވެ.

الثالث الاستفتاء، فيقول للمفتي: ظلمني أبي أو أخي أو زوجي أو فلان بكذا فهل له ذلك؟ وما طريقي في الخلاص منه وتحصيل حقي ودفع الظلم؟ ونحو ذلك فهذا جائز للحاجة، ولكن الأحوط والأفضل أن يقول: ما تقول في رجل أو شخص أو زوج كان من أمره كذا؟ فإنه يحصل به الغرض من غير تعيين، ومع ذلك فالتعيين جائز كما سنذكره في حديث هند (انظر الحديث رقم **1532**) إن شاء اللَّه تعالى.

ތިންވަނައީ: ފަތުވާއެއް ހޯދުމަށްޓަކައެވެ. އެގޮތުން ހިޔަނި مفتيއަށް ގާތުގައި ބުނާ ބުނުމެވެ. (މިސާލަކަށް) މިމީހުންގެ ބައްޕަ މިމީހުންނަށް އަނިޔާވެރިވެއްޖެއެވެ. ނުވަތަ މިމީހުންގެ ބޭބެ ނުވަތަ މިމީހުންގެ ފިރިމީހާ ނުވަތަ ފުލާނު ނުވަތަ ނުވަތަ ވަކި މީހަކު އަނިޔާކޮށްފި، މިވާ އެކަމަށް އިންޞާފު ހޯދައިދިނުމަށް އެދޭ ގޮތަކީ ކޮބައިތޯ ނުވަތަ މިމީހުންގެ حق ހޯދުމަށް ނުވަތަ އަނިޔާއިން ސަލާމަތްވުމަށް ކަމެއް ނުވަތަ ކަމެއް ހިމެނޭ ސުވާލެއް ކުރުމެވެ. މިއީ ޙާލަތަށް ޓަކައި ހުއްދަ ކަމެކެވެ. ނަމަވެސް ރަނގަޅު އަދި މާ ފަރުވާތެރި ގޮތަކީ މިގޮތަށް ނުވަތަ ވަކި މީހެއްގެ ނަން ނުޖެހި ވަކި މީހެއް ނުވަތަ ފިރިހެނަކު ނުވަތަ ޢާއިލާގެ މީހަކު ކުރާ ކަމެއްގެ ޙާލު ބުނެ ސުވާލުކުރުމެވެ. އެހެނީ އެއީ ވަކި މީހެއްގެ ނަން ބުނުމަކާ ނުލައި ބޭނުން ޙާސިލުކުރެވޭ ގޮތެވެ. އަދި އެހެން ނަމަވެސް ވަކި މީހެއްގެ ނަން ބުނުމަކީ ހުއްދަ ކަމެކެވެ. އިންޝާ الله ތަޢާލާ هند ގެ ޙަދީޘް ތަރުޖަމާކުރާއިރު ސާފުވާނެ ގޮތަށް حديث ނަންބަރު 1532 ބައްލަވާށެވެ.

الرابع تحذير المسلمين من الشر ونصيحتهم، وذلك من وجوه؛ منها جرح المجروحين من الرواة والشهود، وذلك جائز بإجماع المسلمين بل واجب للحاجة. ومنها المشاورة في مصاهرة إنسان أو مشاركته أو إيداعه أو معاملته أو غير ذلك أو مجاورته، ويجب على المشاوَر أن لا يخفي حاله بل يذكر المساوئ التي فيه بنية النصيحة. ومنها إذا رأى متفقهاً يتردد إلى مبتدع أو فاسق يأخذ عنه العلم وخاف أن يتضرر المتفقه بذلك، فعليه نصيحته ببيان حاله بشرط أن يقصد

النصيحة، وهذا مما يُغلط فيه، وقد يحمل المتكلم بذلك الحسد ويلبِّس الشيطان عليه ذلك ويخيل إليه أنه نصيحة فليُتَفطن لذلك. ومنها أن يكون له ولاية لا يقوم بها على وجهها، إما بأن لا يكون صالحاً لها، وإما بأن يكون فاسقاً أو مغفلاً ونحو ذلك، فيجب ذكر ذلك لمن له عليه ولاية عامة ليزيله ويولي من يصلح، أو يعلم ذلك منه ليعامله بمقتضى حاله ولا يغتر به، وأن يسعى في أن يحثه على الاستقامة أو يستبدل به.

ދަތުރުކުރާ: ދިވެހިންގެ ދެކޮޅުވެރިކަމުގެ ކަންތައް ދެނެގަތުމަށް ކުރާ ހިތްވަރުގަނޑާ ދެކޮ نصيحة ކުރުން. ފަރާތްތަކާ ބައްދަލުކުރުމުން ފެންނަ ގޮތުގައި. ބައި ތަނެއްގައި ދަށަށް ގޮސް ގެންނަ ފަދަ إجماع ހިސާ ދެމެދުގައިވާ ގޮތްތަކާ ބެހޭގޮތުން ކަންތައް ހަނދާންކުރުން. ތިމާ ދެކޮޅުވެރިކަމުގެ ކަންތައް ހަނދާންކުރުމުގެ ކުރިން ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ معاملات ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ مشورة ކަންތައް ކުރުން. ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ مشورة ކަންތައް ކުރުން. ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ علم ދީނުގެ ކަންތައް ކުރުން. ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ بدعة ގެ ކަންތައް ކުރުން. ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ فاسق ފަދަ علم ކަންތައް ކުރުން. ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ شرط ގެ نصيحة ކަންތައް ކުރުން. ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ مقصد ކަންތައް ކުރުން. ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ شيطان ގ حقيقة ކަންތައް ކުރުން. ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ نصيحة ކަންތައް ކުރުން. ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ فاسق ފަދަ ކަންތައް ކުރުން. ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ ކަންތައް ކުރުން. ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ ކަންތައް ކުރުން. ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ ކަންތައް ކުރުން. ތިމާ ކާބަފައިންނާ ދެމެދު ހިނގާ ކަންތައް ހަނދާންކުރާ ގޮތަށް ކަންތައް ކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކުރާ ކަންތައް ކުރުން.

ތަކުލީފުތަކެއް ލާނުލާ ދެއްކުމުގެ ކުށެވެ. ތަކެއް ލިބިގެންވާ ފަރާތަކުން ދެއްކުން ދަށްކުރުމުގެ ކުށެވެ.

الخامس أن يكون مجاهراً بفسقه أو بدعته كالمجاهر بشرب الخمر، ومصادرة الناس وأخذ المكس وجباية الأموال ظلماً وتولي الأمور الباطلة، فيجوز ذكره بما يجاهر به، ويحرم ذكره بغيره من العيوب إلا أن يكون لجوازه سبب آخر مما ذكرناه.

ފާسِقٌ: ފާسިގ ފާسق عمل ކަމުގައި ވާ بدعة ގެ عمل ކަމުގައި ވެސް ބުނެވޭ ބަޔެކެވެ. ބުނެވޭ ބަޔަކީ ފާسِقٌ ކަމުގައި ވާ، ދާންދާ ކަމަށް ދެކެވޭ ބަޔަކީ

1531- عَنْ عَائِشَةَ رضي اللَّه عَنْهَا أن رَجُلاً استأْذَن عَلى النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقَالَ : « ائذَنُوا لهُ، بئس أخو العشِيرَةِ ؟ » متفقٌ عليه .

ڏُهْ الله ئەمْـــەشْرَۋْەۋ عَائِشَة ئۇڭْشۇ ياھەرىش ھۆڭۈئىشقۇدۇ. ئەئەتەۋەتكەن چۈنئى رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئۇمۇ ھەمْقەرىۋىتكەن ھېچىكىمنىمۇ ھەقشۇ. ئۇنۇ حديث ئىتمەمْۋېدۇ. ئۇشۇنىڭ ھېچىكىم قۇشۇدۇ. ئەمۇ ئۇشۇنداق ئۇشۇ قبيلة نى ھېتىكەدە ئېتىش ئىھەدە چۈنئى.

احْتَجَّ بِهِ البخاري في جَوازِ غيبةِ أهلِ الفسادِ وأهلِ الرِّيبِ .

امام بخاري ھۇجۇمىدىكى حديث نى دەمكەش ھېشنىڭەمْۋىدىش ئۆشۇقنى ئەئەتەۋەتكەن نفاق نى ئەئەتەۋەتكەنلىكى ئېۋىكەمْ ھەتمىش ئەمْەتە ئىتمەمْۋېدۇ.

1532- وعنْهَا قَالَتْ : قَالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَا أَظُن فُلاناً وفُلاناً يعرِفَانِ مِنْ ديننا شَيْئاً » رواه البخاريُّ . قال الليثُ بنُ سعْدٍ أحدُ رُواةِ هذا الحَدِيثِ : هذَانِ الرَّجُلانِ كَانَا مِنَ المنَافِقِينَ .

ئەئەتەۋەتكەن (ئۇمۇ ڏُهْ الله ئەمْـــەشْرَۋْەۋ عَائِشَة) ئۇڭْشۇ ياھەرىش ھۆڭۈئىشقۇدۇ. ۋېقۇڭۇدۇ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئىتمەمْۋېدۇ. ۋېقۇسى چۈنئەتەۋ ۋېقۇسىچۈنئەتەۋ (ئۇچۈشۇنمۇ) ھېچىشقۇنى ۋېچۈشۇ ئەمْەقۇ ئەمْەقۇ ئەسىئەشمۇ ھېچىشقۇنى ئۇشۇمۇ ۋېئەمْشۇقۇدۇ.

عَائِشَة ئۇڭْشۇ ۋېقۇڭۇدۇ. ۋ حديث نى ھۆۋېئەمْەتكەنلىكى ۋە الليثُ بنُ سعْد ۋېقۇڭۇدۇ. ئەئۇچۈشۇنمۇ منافق نى ھېتىكەدە ئېتىش ئۇچۈشۇقۇ.

1533- وعنْ فَاطِمةَ بنْتِ قَيْسٍ رضي اللَّه عَنْها قَالَتْ : أَتيْتُ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فقلت : إنَّ أبا الجَهْمِ ومُعاوِيةَ خَطباني ؟ فقال رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أمَّا مُعَاوِيةُ ، فَصُعْلُوكٌ لا مالَ له ، وأمَّا أبو الجَهْمِ فلا يضَعُ العَصا عنْ عاتِقِهِ » متفقٌ عليه .

ڏُهْ الله ئەمْـــەشْرَۋْەۋ فَاطِمة بنْتِ قَيْس ياھەرىش ھۆڭۈئىشقۇدۇ. ئەئەتەۋ ۋېقۇڭۇدۇ. ھېچىشقۇ نبي ڭ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نى ئەمىئەشمۇ ئەۋېدۇ. ئەئەتەۋ ھېچىشقۇ ئۇشۇشۇۋېدۇ. ئەئەتەۋەتكەن أَبُو الجَهْم ڭ مُعاوِية ڭ ئۇچۈشۇ ھېچىشقۇنىڭەمْۋىدىش ئاۋېۋىشقۇ ئەمىئەۋېدۇ.(ۋېڭ ئۇڭۇڭۇدۇ ئۇمۇشۇقۇ.)

ފަދަ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. مُعاوِية އަކީ ފަޤީރެކެވެ. އޭނާއަކަށް މުދަލެއް ނުވެއެވެ. އަދި أبُو الجَهْمِ އަކީ އޭނާގެ ކަނދުން އަސާދަނޑި ބާލާ މީހެއް ނޫނެވެ.

وفي روايةٍ لمسلمٍ : « وأمّا أبُو الجَهْمِ فضَرَّابُ للنِّساءِ » وهو تفسير لرواية : « لا يَضَعُ العَصا عَنْ عاتِقِهِ » وقيل : معناه : كثيرُ الأسفارِ .

އަދި މުސްލިމް ގެ ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ. އަދި أبُو الجَهْمِ އަކީ އަންހެނުން ގަދަގަދައިން ތަޅާ މީހެކެވެ. އަދި އެއީ لا يَضَعُ العَصا عَنْ عاتِقِهِ ގެ ތަފްސީރުކަމުގައި އައިސްފައިވާ ރިވާޔަތެކެވެ. އަދި ބުނެވިއެވެ. އޭގެ މާނައަކީ ގަދަގަދައިން ދަތުރު ކުރާ މީހެކެވެ.

1534– وعن زيْد بنِ أرْقَمَ رضي اللَّه عنهُ قال : خَرجْنَا مع رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في سفَرٍ أصاب النَّاس فيهِ شِدةٌ ، فقال عبدُ اللَّه بنُ أبي : لا تُنْفِقُوا على منْ عِنْد رسُولِ اللَّه حتى ينْفَضُّوا وقال : لَئِنْ رجعْنَا إلى المدِينَةِ ليُخرِجنَّ الأعزُّ مِنْها الأذَلَّ ، فَأَتَيْتُ رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم، فَأَخْبرْتُهُ بِذلكَ ، فأرسلَ إلى عبد اللَّه بن أبي فَاجْتَهَد يمِينَهُ : ما فَعَل ، فقالوا : كَذَب زيدٌ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَوقَع في نَفْسِي ممَّا قالوهُ شِدَّةٌ حتى أنْزَل اللَّه تعالى تَصْدِيقي: { إذا جاءَك المنَافِقُون } ثم دعاهم النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، لِيَسْتغْفِرَ لهم فلَوَّوْا رُؤُوسَهُمْ . متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުންފުޅުވި زيْد بن أرْقَم ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އާއެކުގައި ދަތުރަކަށް ނިކުމެވީމެވެ. އެ ދަތުރުގައި މީސްތަކުންނަށް ދަތިކަމެއް ކުރިމަތިވިއެވެ. ފަދަ عبدُ اللَّه بنُ أبي ބުނެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އާއެކުގައި ތިބި މީހުންނަށް ހޭދަނުކުރާށެވެ. އެއުރެން އެމީހުން ދުރުވެ ދެވަނީއްސުރެއެވެ. އަދި ބުނެއެވެ. ތިމަންމެން މަދީނާއަށް އެނބުރި ދިޔުމުން އިއްޒަތްތެރިން ނިކަމެތި މީހުން ނެރެދޭނެއެވެ. (ރާވީ زيْد بنِ أرْقَم ވިދާޅުވިއެވެ.) ފަދަ ތިމަންނަ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށް އައީމެވެ. އަދި އެ خبر އަރުވައިލީމެވެ. ފަދަ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (އެކަލާނގެ ކިބައިން) عبدُ اللَّه بنُ أبي ގެ ގާތަށް (ބަޔަކު) ފޮނުއްވިއެވެ. ފަދަ އޭނާ ބޮޑު ހުވާކޮށް عهد ވެ އޭނާ އެކަހަލަ ނުދެއްކާކަމަށް ބުނެފިއެވެ. އެހެންކަމުން ، رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހުގައި زيْد ދޮގުހެދިކަމަށް މީސްތަކުން ބުނަން ފަށައިފިއެވެ. އެކަމުގެ ސަބަބުން ތިމަންނަގެ ހިތުގައި އެކަމަށް ވަރަށް ބޮޑު ދެރަވެއްޖެއެވެ. ފަދަ الله سبحانه وتعالى ތިމަންނަގެ ތެދުވެރިކަމަށް وحي ބާވައިލެއްވިއެވެ. އެއީ إذا جاءَك المنَافِقُون ގެ އާޔަތެވެ. ދެން نبي އާ صَلّى اللهُ

عَلَيْهِ وسَلَّم ތެރެއިންނާއި ދެމެދު ހިތްވަރުދެނެގަތުމަށާއި ދެމެދުގައި ކަންކަމުގައި ތަކުލީފުކުރުމާ ދެމެދު ކަންކަމުގައި ކަންކަމުގައި ދެމެދު ކަންކަމުގައި ދެމެދު ކަންކަމުގައި ދެމެދު

عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަންތައްތަކުގެ. ފާހަގަކުރަންވާ ބަޔަކީ ކަލޭގެ ކަންތައް ހިނގާ ގޮތް.

1537- وعَنْ ابن عَباسٍ رضي اللَّه عَنْهُمَا أنَّ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : مرَّ بِقَبريْنِ فقال : «إنَّهُمَا يُعَذَّبان ، وَمَا يُعَذَّبَانِ في كَبيرٍ ، بَلى إنَّهُ كَبيرٌ : أمَّا أحَدُهمَا ، فَكَانَ يمشِي بالنَّمِيمَةِ، وأمَّا الآخرُ فَكَانَ لا يسْتَتِرُ مِنْ بولِه » .

متفقٌ عليه ، وهذا لفظ إحدى روايات البخاري .

قالَ العُلَماءُ : معْنَى: «وما يُعَذَّبَانِ في كَبيرٍ» أيْ كبير في زَعْمِهما وقيلَ: كَبِيرٌ تَرْكُهُ عَلَيهما.

ﷺ الله ތަފާތުވާ ގޮތަށް ދެ ބަޔަކާ ގުޅިގެންވާ عبد اللَّه بن عَبَّاس ގެ ކަންތައް ބަލައިދެއްވުމަށް. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދެ قبرުގެ ކައިރިން ގެންދަވަމުން ދިޔައީ. ތިރީގައި حديث ކަންތައްތަކުގެ. ކަލޭގެ ދެ قبر ގައި ތިބި ދެ ބަޔަކު عذاب ކުރެވެނީ. ކަލޭގެ عذاب ލޯބިން ކުރެވެނީ ކަލޭގެ ދެ ބަޔަކު ކުށްވެރިވެ ކަމެއްގައި. ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކުށްވެރިވެ ކަމަކީ! ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކުށްވެ ކަމަކީ ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކަންބޮޑު ކަމެއްގައި. ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކަންބޮޑު ކަމެއްގައި ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކުށްވެ ކަމަކީ. ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކަންބޮޑު ކަމެއްގައި ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކުށްވެ ކަމަކީ ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކަންބޮޑު ކަމެއްގައި.

ލަފ بخاري ގެ ތެރެ ތިބެ ބަޔަކު ދެކެ ދެކެ ބުނެ ބުނެ ދެ ބަޔަކު ކަންބޮޑު ކަމެއްގައި. ކަލޭ ދެ ބަޔަކު عذاب ލޯބިން ކުރެވެނީ ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކަންބޮޑު ކަމެއްގައި ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކަންބޮޑު ކަމެއްގައި ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކަންބޮޑު ކަމެއްގައި. ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކަންބޮޑު ކަމެއްގައި ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކަންބޮޑު ކަމެއްގައި. (ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކަންބޮޑު ކަމެއްގައި.)

1538- وعن ابن مسْعُودٍ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « ألا أُنَبِّئكُم ما العَضْهُ ؟ هي النَّمِيمةُ ، القَالَةُ بيْنَ النَّاسِ » رواه مسلم .

« العَضْهُ » : بفَتْح العين المهْمَلَةِ ، وإسْكان الضَّادِ المعْجَمَةِ ، وبالهاءِ على وزنِ الوجهِ، ورُوي : « العِضَةُ » بِكسْرِ العَيْنِ و فَتْحِ الضَّادِ المعْجَمَةِ عَلى وَزْنِ العِدَةِ ، وهِي : الكذِبُ والبُهتانُ ، وعَلى الرِّواية الأولى : العَضْهُ مصدرٌ ، يقال : عَضَهَهُ عَضْهاً ، أي : رماهُ بالعَضْهِ .

ﷺ الله ކަންބޮޑު ކަމެއްގައި عبد الله ابن مسْعُود ގެ ކަންތައް ބަލައިދެއްވުމަށް. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަންތައްތަކުގެ. ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކަންބޮޑު ކަމެއްގައި ކަލޭ ދެ ބަޔަކު ކަންބޮޑު ކަމެއްގައި العَضْهُ ގެ ތެރެ

ﻧﻌﻤﺎﻧﻪ ﺛﻢ ﺗﺸﻘﺸﻖ ﺑﻌﺪﻫﺎ؟ ﻫﺬﻩ ﺟﻤﻠﺔ ﺗﺪﻝ ﻋﻠﻰ ﺃﻥ ﺍﻟﻤﺮﺀ ﻗﺪ ﻳﺤﺘﺎﺝ ﺇﻟﻰ ﺍﻟﻜﺬﺏ ﻭﻟﻴﺲ ﻛﺬﻟﻚ.

258- باب النهي عن نَقْل الحديثِ وكلام الناس
إلى ولاة الأمورِ إذا لم تدْعُ إليه حاجةٌ كَخَوفِ مفسدةٍ ونحوها

ﺟﻤﻠﺔ ﻣﻦ ﺍﻟﻜﺬﺏ ﻭﺍﻟﻨﻤﻴﻤﺔ ﻭﻫﻲ ﻧﻘﻞ ﺍﻟﻜﻼﻡ ﻭﺍﻟﺤﺪﻳﺚ ﻭﺍﻟﺴﻌﺎﻳﺔ ﺑﻪ ﺇﻟﻰ ﺍﻟﺴﻠﻄﺎﻥ ﻭﻏﻴﺮﻩ ﻣﻤﻦ ﻟﻪ ﻭﻻﻳﺔ ﻭﺃﻣﺮ ﻭﻧﻬﻲ ﻭﻏﻴﺮ ﺫﻟﻚ ﻣﻦ ﺃﻧﻮﺍﻉ ﺍﻟﻔﺴﺎﺩ

ﺑﺎﺏ

قال اللَّه تعالى(المائدة 2): { ولا تعاونوا على الإثم والعدوان } .
ﻗﺎﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ: { ﻭﻻ ﺗﻌﺎﻭﻧﻮﺍ ﻋﻠﻰ ﺍﻹﺛﻢ ﻭﺍﻟﻌﺪﻭﺍﻥ }.

وفي الباب الأحاديث السابقة في الباب قبله.
ﻭﻓﻲ ﺍﻟﺒﺎﺏ ﺍﻷﺣﺎﺩﻳﺚ ﺍﻟﺴﺎﺑﻘﺔ ﻓﻲ ﺍﻟﺒﺎﺏ ﻗﺒﻠﻪ.

1539- وعن ابن مَسْعُودٍ رضي اللَّه عنهُ قالَ : قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا يُبَلِّغْني أحدٌ من أصْحابي عنْ أحَدٍ شَيْئاً ، فَإنِّي أُحِبُّ أنْ أَخْرُجَ إلَيْكُمْ وأنا سليمُ الصَّدْرِ » رواه أبو داود والترمذي .

1539- ﻋﻦ ﺍﺑﻦ ﻣﺴﻌﻮﺩ ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻪ ﻗﺎﻝ: ﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ: « ﻻ ﻳﺒﻠﻐﻨﻲ ﺃﺣﺪ ﻋﻦ ﺃﺣﺪ ﺷﻴﺌﺎً ﻓﺈﻧﻲ ﺃﺣﺐ ﺃﻥ ﺃﺧﺮﺝ ﺇﻟﻴﻜﻢ ﻭﺃﻧﺎ ﺳﻠﻴﻢ ﺍﻟﺼﺪﺭ ». ﺭﻭﺍﻩ ﺃﺑﻮ ﺩﺍﻭﺩ ﻭﺍﻟﺘﺮﻣﺬﻱ.

ﺣﺪﻳﺚ ابن مسعود عبد الله ﻱ ﺭﻭﺍﻩ ﺍﻟﺘﺮﻣﺬﻱ ﻭﻗﺎﻝ: ﺣﺪﻳﺚ ﺭﺳﻮﻝ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺍﻟﺘﺮﻣﺬﻱ ﻭﻗﺎﻝ: ﺣﺪﻳﺚ ﺣﺴﻦ ﺻﺤﻴﺢ ﻭﻫﻜﺬﺍ ﺭﻭﻯ ﺍﻷﻋﻤﺶ ﻫﺬﺍ ﺍﻟﺤﺪﻳﺚ ﻋﻦ ﺃﺑﻲ ﻭﺍﺋﻞ ﻋﻦ ﺍﺑﻦ ﻣﺴﻌﻮﺩ ﻭﺭﻭﻯ ﻏﻴﺮ ﻭﺍﺣﺪ ﻋﻦ ﺍﻷﻋﻤﺶ ﻫﺬﺍ ﺍﻟﺤﺪﻳﺚ ﻋﻦ ﺃﺑﻲ ﻭﺍﺋﻞ ﻋﻦ ﺍﺑﻦ ﻣﺴﻌﻮﺩ ﻣﺜﻞ ﻫﺬﺍ ﻭﻟﻢ ﻳﺮﻓﻌﻪ ﻭﻫﺬﺍ ﺃﺻﺢ ﻣﻦ ﺣﺪﻳﺚ ﻣﻦ ﺭﻓﻌﻪ ﻭﻗﺪ ﺭﻭﻯ ﻫﺬﺍ ﺍﻟﺤﺪﻳﺚ ﻏﻴﺮ ﻭﺍﺣﺪ ﻋﻦ ﺍﻷﻋﻤﺶ ﻭﻟﻢ ﻳﺮﻓﻌﻪ.

259- باب ذم ذي الوجهين

ﺗﺤﺮﻳﻢ ﻧﻤﻴﻤﺔ ﺍﻟﻜﻼﻡ ﻭﺍﻟﺤﺪﻳﺚ ﻭﺍﻟﺴﻌﺎﻳﺔ ﺑﻪ ﺇﻟﻰ ﺍﻟﺴﻠﻄﺎﻥ ﻭﻏﻴﺮﻩ

ﺑﺎﺏ

قال اللَّه تعالى(النساء 108- 109): { يستخفون من الناس ولا يستخفون من اللَّه وهو معهم، إذ يبيتون ما لا يرضى من القول، وكان اللَّه بما يعملون محيطاً } الآيتين.
ﻗﺎﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ: { ﻳﺴﺘﺨﻔﻮﻥ ﻣﻦ ﺍﻟﻨﺎﺱ ﻭﻻ ﻳﺴﺘﺨﻔﻮﻥ ﻣﻦ ﺍﻟﻠﻪ ﻭﻫﻮ ﻣﻌﻬﻢ، ﺇﺫ ﻳﺒﻴﺘﻮﻥ ﻣﺎ ﻻ ﻳﺮﺿﻰ ﻣﻦ ﺍﻟﻘﻮﻝ، ﻭﻛﺎﻥ ﺍﻟﻠﻪ ﺑﻤﺎ ﻳﻌﻤﻠﻮﻥ ﻣﺤﻴﻄﺎً } ﺍﻵﻳﺘﻴﻦ.

ތަކުރާރުކުރަންވާ ބަޔަކީ ކާބަފައިންނާ ދެކޮޅަށް ދެކޮޅަށް ދެ ބަޔަކަށް ބަލައިގެން ދެ ބަޔަކަށް ބަލައިގެން ދެ ބަޔަކަށް ބަލައިގެން

260- باب تحريم الكذب

ﺑﺎﺏ ﺣﺮﺍﻡ ﻫﻮ ﺍﻟﻜﺬﺏ

قال اللَّه تعالى(الإسراء 36): **{ ولا تقف ما ليس لك به علم }** .

ﻗﺎﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﴿ ﻭَﻟَﺎ ﺗَﻘْﻒُ ﻣَﺎ ﻟَﻴْﺲَ ﻟَﻚَ ﺑِﻪِ ﻋِﻠْﻢٌ ﴾.

وقال تعالى(ق 18): **{ ما يلفظ من قول إلا لديه رقيب عتيد }** .

ﻭﻗﺎﻝ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﴿ ﻣَّﺎ ﻳَﻠْﻔِﻆُ ﻣِﻦ ﻗَﻮْﻝٍ ﺇِﻟَّﺎ ﻟَﺪَﻳْﻪِ ﺭَﻗِﻴﺐٌ ﻋَﺘِﻴﺪٌ ﴾.

1542- وعنْ ابنِ مسعود رضي اللَّه عنْهُ قال : قالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إنَّ الصِّدْقَ يهْدِي إلى الْبِرِّ وَإنَّ البرَّ يهْدِي إلى الجنَّةِ ، وإنَّ الرَّجُل ليَصْدُقُ حتَّى يُكتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدّيقاً، وإنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إلى الفُجُورِ وإنَّ الفُجُورَ يهْدِي إلى النارِ ، وإن الرجلَ ليكذبَ حَتى يُكْتبَ عنْدَ اللَّهِ كَذَّاباً » متفقٌ عليه .

ﺭَﻭَﻯ ﺍﻟﻠﻪ ﻋَﺒْﺪُ ﺍﻟﻠﻪِ ﺑﻦ ﻣﺴْﻌُﻮﺩ عبد الله ابن مسْعُود ﺭَﺿِﻲَ ﺍﻟﻠﻪُ ﻋَﻨْﻪُ. ﻭَﻗَﺪْ ﺳَﻤِﻊَ ﺭَﺳُﻮﻝَ ﺍﻟﻠَّﻪِ ﺻَﻠَّﻰ ﺍﻟﻠﻪُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﻭَﻫُﻮَ ﻳَﻘُﻮﻝُ. ﺇِﻥَّ ﺍﻟﺼِّﺪْﻕَ ﻳَﻬْﺪِﻱ ﺇِﻟَﻰ ﺍﻟْﺒِﺮِّ ﻭَﺇِﻥَّ ﺍﻟْﺒِﺮَّ ﻳَﻬْﺪِﻱ ﺇِﻟَﻰ ﺍﻟْﺠَﻨَّﺔِ. ﻭَﺇِﻥَّ ﺍﻟﺮَّﺟُﻞَ ﻟَﻴَﺼْﺪُﻕُ ﺣَﺘَّﻰ ﻳُﻜْﺘَﺐَ ﻋِﻨْﺪَ ﺍﻟﻠَّﻪِ ﺻِﺪِّﻳﻘًﺎ. ﻭَﺇِﻥَّ ﺍﻟْﻜَﺬِﺏَ ﻳَﻬْﺪِﻱ ﺇِﻟَﻰ ﺍﻟْﻔُﺠُﻮﺭِ. ﻭَﺇِﻥَّ ﺍﻟْﻔُﺠُﻮﺭَ ﻳَﻬْﺪِﻱ ﺇِﻟَﻰ ﺍﻟﻨَّﺎﺭِ. ﻭَﺇِﻥَّ ﺍﻟﺮَّﺟُﻞَ ﻟَﻴَﻜْﺬِﺏُ ﺣَﺘَّﻰ ﻳُﻜْﺘَﺐَ ﻋِﻨْﺪَ ﺍﻟﻠَّﻪِ ﻛَﺬَّﺍﺑًﺎ ﺣﺪﻳﺚ ﺻَﺤِﻴﺢ ﻣُﺘَّﻔَﻖٌ ﻋَﻠَﻴْﻪِ ﺭَﻭَﺍﻩُ ﺍﻟﺸَّﻴْﺨَﺎﻥِ ﻓِﻲ ﺻَﺤِﻴﺤَﻴْﻬِﻤَﺎ ﻣِﻦْ ﺭِﻭَﺍﻳَﺔِ ﺍﺑْﻦِ ﻣَﺴْﻌُﻮﺩ ﺭَﺿِﻲَ ﺍﻟﻠﻪُ ﻋَﻨْﻪُ.

1543- وعن عبدِ اللَّهِ بنِ عَمْرو بنِ العاص رضي اللَّه عنْهُما ، أنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : «أَرْبعٌ منْ كُنَّ فِيهِ ، كان مُنافِقاً خالِصاً ، ومنْ كَانتْ فيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ ، كَانتْ فِيهِ خَصْلةٌ مِنْ نِفاقٍ حتَّى يَدعَهَا : إذا اؤْتُمِنَ خَانَ ، وَإذا حدَّثَ كَذَبَ ، وإذا عاهَدَ غَدَرَ ، وإذا خَاصمَ فجَرَ » متفقٌ عليه .

وقد سبقَ بيانه مع حديثِ أبي هُرَيْرَةَ بنحوهِ في « باب الوفاءِ بالعهد » .

މާތް الله އެދެބަފައިކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ عبدِ اللّهِ بنِ عَمْرو بنِ العاص ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަތަރު ސިފައެއް ހުރިމީހާ ވާނީ خالص، منافق އެކެވެ.އަދި އެއިން ސިފައެއް ހުރިމީހާ އެސިފަ ދޫކޮށްލަންދެން ނިފާޤުގެ ސިފައެއް منافقންގެ ސިފައެއް ހުރީއެވެ. (އެ ސިފަތަކަކީ) އޭނާ އަމާނާތްތައް ބަހައްޓާފައިވާނަމަ ޚިޔާނާތް ތެރިވާނެއެވެ. ވާހަކަ ދައްކާނަމަ ދޮގު ހަދާނެއެވެ. އަދި ވަޢުދުވެއްޖެ ނަމަ އޭގެ خلاف ވާނެއެވެ. އަދި ދެބަސްވެއްޖެނަމަ ނުބައިބަސް ބުނާނެއެވެ.

1544- وعن ابن عباسٍ رضي اللّه عنْهُما عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قالَ : « مَنْ تَحَلَّمَ بِحُلْمٍ لمْ يرَهُ ، كُلِّفَ أنْ يَعْقِدَ بيْنَ شَعِيرتينِ ، ولَنْ يفْعَلَ ، ومِنِ اسْتَمَع إلى حديثِ قَوْم وهُمْ لهُ كارِهُونَ، صُبَّ في أُذُنَيْهِ الآنُكُ يَوْمَ القِيامَةِ ، ومَنْ صوَّر صُورةً ، عُذِّبَ وَكُلِّفَ أنْ ينفُخَ فيها الرُّوحَ وَليْس بِنافخٍ » رواه البخاري .

« تَحلَّم » أي : قالَ أنهُ حَلم في نَوْمِهِ ورَأى كَذا وَكَذا ، وهو كاذبٌ و « الآنك » بالمدِّ وضمِّ النونِ وتخفيفِ الكاف : وهو الرَّصَاصُ المذابُ .

މާތް الله އެދެބަފައިކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد اللّه بن عَبَّاس، نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދެކުނު ކަމަށް ނުދެކޭ ހުވަފެނެއް ކިޔާ މީހާ قيامة ދުވަހުން އޭނާއަށް ތަކުލީފު ކުރެވޭނެ ދެ ދަނޑި ދަނޑުގައި ގޮށްޖަހަން. އަދި އޭނާއަށް އެކަމެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި ދިމާލުގައި ބައެއްގެ ވާހަކަ އެމީހުންނަށް ނުރުހޭ ހާލު އަޑުއަހާ މީހާގެ ދެކަންފަތުގައި قيامة ދުވަހު އަނގޮޅި ދަގަނޑު ހޮޅުވާލެވޭނެއެވެ. އަދި ދިރޭ ތަކެތީގެ ސޫރަ ކުރަހާ މީހާއަށް ޢަޛާބު ދެވޭނެއެވެ. އަދި ދިރުމެއް ދިނުމަށް ތަކުލީފު ކުރެވޭނެއެވެ. އަދި އޭނާއަކީ ފުމެލާ މީހެއް ނޫނެވެ.

1545- وعن ابنِ عُمرَ رضي اللّه عنْهُما قالَ : قال النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أفْرَى الفِرَى أنْ يُرِيَ الرجُلُ عيْنَيْهِ ما لَمْ تَرَيا » .

رواهُ البخاري . ومعناه : يقولُ : رأيتُ فيما لم يره .

މާތް الله އެދެބަފައިކަލުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد اللّه بن عُمرَ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.

ވިދާޅުވިއެވެ. نبي އާ صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެންމެ ބޮޑު ދޮގަކީ އޭނާއަށް
ލޮލުން ނުފެންނަނިކޮށް ފެނުނުކަމަށް ބުނުމެވެ.

1546- وعن سَمُرَةَ بنِ جُنْدُبٍ رضي اللَّه عَنْهُ قالَ : كانَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِما يُكْثِرُ أنْ يقولَ لأصحابهِ : « هَلْ رَأَى أحدٌ مِنكُمْ مِن رؤيا؟» فيقُصُّ عليهِ منْ شَاءَ اللَّه أنْ يقُصَّ . وَإنَّهُ قال لنا ذات غَدَاةٍ : « إنَّهُ أتَانِي اللَّيْلَةَ آتيانِ ، وإنَّهُما قالا لي : انطَلِقْ ، وإنِّي انْطَلَقْتُ معهُما ، وإنَّا أتَيْنَا عَلى رجُلٍ مُضْطَجِعٌ ، وإِذَا آخَرُ قَائِمٌ عَلَيْهِ بِصَخْرَةٍ ، وإِذَا هُوَ يَهْوِي بالصَّخْرَةِ لِرَأْسِهِ ، فَيَثْلَغُ رَأْسهُ ، فَيَتَدَهْدهُ الحَجَرُ هَاهُنَا . فيتبعُ الحَجَرَ فيأْخُذُهُ ، فلا يَرجِعُ إلَيْه حَتَّى يَصِحَّ رَأْسُهُ كما كان ، ثُمَّ يَعُودُ عَلَيْهِ ، فَيفْعلُ بهِ مِثْلَ ما فَعَل المرَّةَ الأولى،» قال : قلتُ لهما : سُبْحانَ اللَّهِ ، ما هذانِ ؟ قالا لي : انْطَلِقْ انْطَلِقْ، فانْطَلَقْنا. فأَتيْنَا عَلى رَجُل مُسْتَلْقٍ لقَفَاه وَإذا آخرُ قائمٌ عليهِ بكَلُّوبٍ مِنْ حَديدٍ ، وإذا هُوَ يَأْتِى أحَد شِقَّيْ وَجْهِهِ فيُشَرْشِرُ شِدْقَهُ إلى قَفاهُ ، ومنْخِرهُ إلى قَفَاهُ ، وَعينَهُ إلى قَفاهُ ، ثُمَّ يتحوَّل إلى الجانبِ الآخرِ فَيَفْعَل بهِ مثْلَ ما فعلَ بالجانب الأول ، فَما يَفْرُغُ مِنْ ذلكَ الجانب حتَّى يصِحَّ ذلكَ الجانِبُ كما كانَ ، ثُمَّ يَعُودُ عليْهِ ، فَيَفْعَل مِثْلَ ما فَعلَ فِي المرَّةِ الأولى . قال : قلتُ: سُبْحَانَ اللَّه ، ما هذان ؟ قالا لي : انْطلِقْ انْطَلِقْ ، فَانْطَلَقْنَا . فَأتَيْنا عَلى مِثْل التَّنُّورِ فَأَحْسِبُ أنهُ قال : فإذا فيهِ لَغَطٌ ، وأصْواتٌ ، فَاطَّلَعْنا فيهِ فَإِذَا فِيهِ رجالٌ ونِساء عُرَاةٌ ، وإذا هُمْ يأتِيهمْ لَهَبٌ مِنْ أَسْفلِ مِنْهُمْ ، فإذا أتَاهُمْ ذلكَ اللَّهَبُ ضَوْضَؤُوا ، قلتُ ما هؤلاءِ ؟ قالا لي : انْطَلِقْ انْطَلِقْ ،فَانْطَلَقْنَا. فَأَتَيْنَا على نهرٍ حسِبْتُ أنَهُ كانَ يقُولُ : « أَحْمرُ مِثْلُ الدَّمِ ، وإذا في النَّهْرِ رَجُلٌ سابِحٌ يَسْبحُ ، وَإذا على شَطِّ النَّهْرِ رجُلٌ قَد جَمَعَ عِندَهُ حِجارةً كَثِيرَة ، وإذا ذلكَ السَّابِحُ يسبح ما يَسْبَحُ، ثُمَّ يَأتِيْ ذلكَ الذي قَدْ جمَعَ عِنْدهُ الحِجارةَ ، فَيفْغَرُ لهَ فاهُ ، فَيُلْقِمُهُ حجراً ، فَيَنْطَلِقُ فَيَسْبحُ ، ثُمَّ يَرْجِعُ إليهِ ، كُلَّمَا رجع إليْهِ ، فَغَر فاهُ لهُ ، فَألْقمهُ حَجَراً ، قلت لهما : ما هذانِ ؟ قالا لي : انْطلِقْ انطلِق ، فانْطَلَقنا . فَأَتَيْنَا على رَجُلٍ كريهِ المرْآةِ ، أوْ كأكرَهِ ما أنت رَاءٍ رجُلاً مَرْأَى ، فإذا هو عِندَه نارٌ يحشُّها وَيسْعى حَوْلَهَا ، قلتُ لهما : ما هذا ؟ قالا لي : انْطَلِقْ انْطلِقْ ، فَانْطَلقنا . فَأَتينا على روْضةٍ مُعْتَمَّةٍ فِيها مِنْ كلِّ نَوْرِ الرَّبِيع ، وإذا بيْنَ ظَهْرِي الرَّوضَةِ رَجلٌ طويلٌ لا أكادُ أرى رأسَهُ طُولاً فِي السَّماءِ ، وإذا حوْلَ الرجلِ منْ أكثر ولدان ما رَأَيْتُهُمْ قطُّ ، قُلتُ: ما هذا ؟ وما هؤلاءِ ؟ قالا لي : انطَلقْ انْطَلِقْ فَانْطَلقنا . فَأتيْنَا إلى دَوْحةٍ عظِيمَة لَمْ أر دَوْحةً قطُّ أعظمَ مِنها ، ولا أحْسنَ ، قالا لي : ارْقَ فيها، فَارتَقينا فيها ، إلى مدِينةٍ مَبْنِيَّةٍ بِلَبِنِ ذَهبٍ ولبنِ فضَّةٍ ، فأتَينَا باب المدِينة فَاسْتفتَحْنَا، فَفُتِحَ لَنا، فَدَخلناهَا ، فَتَلَقَّانَا رجالٌ شَطْرٌ مِن خَلْقِهِم كأحْسنِ ما أنت راءٍ ، وشَطرٌ مِنهم كأَقْبحِ ما أنتَ راءِ ، قالا لهم : اذهبوا فقَعُوا فِي ذلك النَّهْر ، وإذا هُوَ نَهْرٌ معترِضٌ يجْرِي كأن ماءَهُ المحضُ فِي البياض ، فذَهبُوا فوقعُوا فيه ، ثُمَّ رجعُوا إلينا قد ذَهَب ذلكَ السُّوءُ عَنهمْ ، فَصارُوا فِي أحسن صُورةٍ .قال : قالا لي : هذه جَنَّةُ عدْن ، وهذاك منزلُكَ ، فسمَا بصَرِي صُعداً ، فإذا قصر مِثْلُ الرَّبابة البيضاءِ . قالا لي : هذاك منزِلُكَ . قلتُ لهما : بارك اللَّه فيكُما، فَذراني فأدخُلْه . قالا : أما الآن فلا ، وأنتَ داخلُهُ . قلت لهُما : فَإنِّي رأَيتُ مُنْذُ اللَّيلة عجباً ؟ فما هذا الذي رأيت ؟ قالا لي : إنَا سَنخبِرُك. أمَّا الرجُلُ الأوَّلُ الذي أتَيتَ عَليه يُثلَغُ رأسُهُ بالحَجَرِ ، فإِنَّهُ الرَّجُلُ يأخُذُ القُرْآنَ فيرفُضُه ، وينامُ عن الصَّلاةِ المكتُوبةِ . وأمَّا الذي أتَيتَ عَلَيْهِ يُشرْشرُ شِدْقُه إلى قَفاهُ ، ومَنْخِرُه إلى قَفاهُ ، وعَيْنهُ إلى قفاهُ ، فإنه الرَّجُلُ يَغْدو مِنْ بَيْتِه فَيكذبُ الكذبةَ تبلُغُ الآفاقَ

. وأمَّا الرِّجالُ والنِّساءُ العُراةُ الذين هُمْ في مِثل بِناءِ التَّنُّورِ ، فإنَّهم الزُّناةُ والزَّواني . وأما الرجُلُ الَّذي أتَيْت عليْهِ يسْبَحُ في النَهْرِ ، ويلْقمُ الحِجارة ، فإنَّهُ آكِلُ الرِّبا. وأمَّا الرَّجُلُ الكَريهُ المرآةِ الذي عندَ النَّارِ يَحُشُّها ويسْعى حَوْلَها فإنَّهُ مالِكُ خازنُ جَهنَّمَ. وأما الرَّجُلُ الطَّويلُ الَّذي في الرَّوْضةِ ، فإنه إبراهيم ، وأما الوِلدانُ الذينَ حوْله ، فكلُّ مُوْلود ماتَ على الفِطْرَةِ » وفي رواية البَرْقَانِي : « وُلِد على الفِطْرَةِ » . فقال بعض المسلمينَ : يا رسول اللَّه ، وأولادُ المشرِكينَ ؟ فقال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «وأولادُ المشركينَ » . وأما القوم الذين كانوا شطر منهم حسن وشطر منهم قبيح فإنهم قوم خلطوا عملاً صالحاً وآخر سيئاً تجاوز الله عنهم . رواه البخاري .

وفي رواية له : « رأيتُ اللَّيلَةَ رجُلَين أتَياني فأخْرجاني إلى أرْضٍ مُقدَّسةٍ » ثم ذكَره . وقال : « فانطَلَقْنَا إلى نَقبٍ مثل التنُّورِ ، أعْلاهُ ضَيِّقٌ وأسْفَلُهُ وَاسعٌ ، يَتَوَقَّدُ تَحتهُ ناراً، فإذا ارتَفعت ارْتَفَعُوا حَتى كادُوا أنْ يَخْرُجوا ، وإذا خَمَدت ، رَجَعوا فيها ، وفيها رجالٌ ونساء عراةٌ . وفيها : حتى أتَينَا على نَهرٍ من دَمٍ ، ولم يشك فيه رجُلٌ قائمٌ على وسط النَّهرِ ، وعلى شطِّ النَّهر رجُلٌ ، وبيْنَ يديهِ حجارةٌ ، فأقبل الرَّجُلُ الذي في النَّهرِ ، فَإذا أراد أنْ يخْرُجَ ، رمَى الرَّجُلُ بِحجرٍ في فِيه ، فردَّهُ حيْثُ كانَ ، فجعلَ كُلَّمَا جاءَ ليخْرج جَعَلَ يَرْمي في فيه بحجرٍ ، فيرْجِعُ كما كانَ .وفيهَا : « فصعدا بي الشَّجَرَةَ ، فَأدْخلاني داراً لَمْ أر قَطُّ أحْسنَ منْهَا ، فيها رجالٌ شُيُوخٌ وَشَباب » . وفِيهَا : « الَّذي رأيْتهُ يُشَقُّ شِدْقُهُ فكَذَّابٌ ، يُحدِّثُ بالْكذبةِ فَتُحْملُ عنْهُ حتَّى تَبْلُغَ الآفاق، فيصْنَعُ بهِ ما رأيْتَ إلى يوْم الْقِيامةِ » . وفيها : « الَّذي رأيْتهُ يُشْدَخُ رأسُهُ فرجُلٌ علَّمهُ اللَّه الْقُرآنَ ، فنام عنهُ باللَّيْلِ ، ولَمْ يعْملْ فيه بِالنَّهَارِ ، فيُفْعلُ بِه إلى يوم الْقِيامةِ » . والدَّارُ الأولى التي دخَلْتَ دارُ عامَّةِ المؤمنينَ ، وأمَّا هذه الدَّارُ فدَارُ الشُّهَداءِ ، وأنا جِبْريلُ ، وهذا مِيكائيلُ ، فارْفع رأسَك ، فرفعتُ رأْسي ، فإذا فوقي مِثلُ السَّحابِ ، قالا: ذاكَ منزلُكَ ، قلتُ : دَعاني أدْخُلْ منزلي ، قالا : إنَّهُ بَقي لَكَ عُمُرٌ لَمْ تَستكمِلْهُ ، فلَوْ اسْتَكْملته ، أتيت منْزِلَكَ » رواه البخاري .

قوله : « يَثْلَغ رَأْسهُ » وهو بالثاءِ المثلثة والغينِ المعجمة ، أي : يشدخُهُ ويَشُقُّه . قوله: « يَتَدهْده » أي : يتدحرجُ ، و « الكَلُّوبُ » بفتح الكاف ، وضم اللام المشددة ، وهو معروف . قوله : « فيُشَرشِرُ » أي : يُقَطَّعُ . قوله : « ضوْضَوؤوا » وهو بضادين معجمتين ، أي صاحوا . قوله : « فيفْغَرُ » هو بالفاءِ والغين المعجمة ، أي : يفتحُ . قوله: « المرآةِ » هو بفتح الميم ، أي : المنْظَر . قوله : « يحُشُّها » هو بفتح الياء وضم الحاءِ المهملة والشين المعجمة ، أي : يوقدها ، قوله : « رَوْضَةٍ مُعْتَمَّةِ » هو بضم الميم وإسكان العين وفتح التاء وتشديد الميم ، أي : وافيةِ النَّبات طويلَته . قَولُهُ : « دوْحَةٌ » وهي بفتح الدال ، وإسكان الواو وبالحاءِ المهملة : وهِي الشَّجرَةُ الْكبيرةُ ، قولُهُ : «المحْضُ » هو بفتح الميم وإسكان الحاءِ المهملة وبالضَّاد المعجمة : وهُوَ اللَّبَنُ . قولُهُ : «فَسَما بصري » أي : ارْتَفَعَ . « وَصُعُداً » : بضم الصاد والعين : أيْ : مُرْتَفِعاً . «وَالرَّبابةُ » : بفتح الراءِ وبالباءِ الموحدة مُكررة ، وهي السَّحابة .

ﮔﻪ الله ﺗﻪﻣﻪﺣﻪﺷﻪﺗﻪﻣﻪﺣﻪ سَمُرَةَ بنِ جُنْدُب ﻛﻰ ﺑﻪﻫﻪﻣﻪﺷ ﺑﻪﺭﻪﮔﻪﻛﻰﺷﻪﺭﻪﮔﻪﻛﻪ. ﺣﻪﮔﻪﺗﻪﺣﻪﺣﻪﺭﻪﮔﻪﻛﻪ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺩﻪﺑﻪﺗﻪﻛﻰﮔﻪﺷﻰ اصحاب ﻫﻪﺑﻪﺗﻪﺷﻪﺑﻪﺗﻪﺑﻪﺷ ﺩﻪﻣﻪﺗﻪﺑﻪﺷ ﺷﻪﮔﻪﺗﻪﺑﻪﺑﻪﺭﻪﮔﻪﻛﻪ. ﺣﻪﻫﻪﺭﻪﺷ

މިއީ ކޮންބައެއް ހައްތާވޭ؟ އަދި ބާކީވުން ވިދާޅުވިއެވެ. ކާރިއަށް ވަޢުދުގެންނެވޭތޯވެ.
ކާރިއަށް ވަޢުދުގެންނެވޭތޯވެ. ފަހު ވިދާޅުވުން ކާރިއަށް ދިޔައީމެވެ. ފަހު ވިދާޅުވުން ފަހު
އަރައިގެ ކާރިއަށް އަދިވަނެވެ. (ބޮޑު ވިދާޅުވިއެވެ. އައްރަގެ ކަލަ ލަގެ ފަދައިން ރަބީ ކަމުން
حديث ކަރައިވީން ވިދާޅުވިއަށް ހިކަރަވިފައިވިއެވެ.) އަދި އައްރަ ބިރުގައި ފަޖުފަޖު އަބީ މިހުކާ
އަބީވެ. އަދި އައްރަގެ އައްސަރިފަރުގައި މިހުކާ ހައްޗެވެ. އަދި އަނގަ ކަހިރިގައި ވަރަށް ގިނަ
އަދިދުއަގެ ހިފެއްޔާ ޖިމައިކަރުފައި ހައްޗެވެ. ފަހު ފަޖުނައްޗު މިހާ އައިސް އަމިހާއިދިމާލަށް އަނގަ
ހިލުވިލަވެ. އަދި އަމިހާ އަނގަ އަނގައިގެ ބަރަށް ހިލަގަނޖެހި އަލައިލަވެ. ދުން ހިނގައިދިޔައެވެ.
އަދި ފަހުން ފަރުވަވެ. ދުން އަނބުރި އަދިއްޔެވެ. އަނބުރި އަނނަކަނދު ފަހަރަކު އަމިހާއި
ދިމާލަށް އަނގަހިލުވިލަވެ. އަދި އަމިހާ އަނގަ އަނގައިގެ ހިލަގަނޖެހި އަލައިލަވެ. ފަހު
ވިދާޅުވެއްޖެ އަދިބާކީވުންނަށް ދުންނަވިދިވެ. މިއީ ކަން ދުވިހުއްޓަވާތޯވޭ؟ އަދިބާކީވުން
ވިދާޅުވުނަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ކާރިއަށް ވަޢުދުގެންނެވޭތޯވެ. ކާރިއަށް ވަޢުދުގެންނެވޭތޯވެ. ފަހު
ވިދާޅުވުން ކާރިއަށް ދިޔައީމެވެ. ދުން ވިދާޅުވިމުގެ ވަރަށް ހަވަރު ސުފައިގައި ހަރަ މިހާއިގެ
ކާރިއަށް ދުވިނަވެ. ފަހު އަނގަ ކަހިރިގައި އަނގަ އަނދުމުން ގެންދިޔަ އަލިފުން ގަނޖައް ހައްޗެވެ.
އަދި އަގެ ވަރައިގެން އަނގަ ބަރަށްކަރުގައި ހައްޗެވެ. ފަހު ވިދާޅުވިއިން ޢަދިކާވިއްޔަތުވެ
ދުންނަވިދިވެ. މިހާކާ ހައްޗެވެ. އަދިބާކީވުން ވިދާޅުވިކަރުފަހަރު ދުންނަވިއަށް ކާރިއަށް
ވަޢުދުގެންނެވޭތޯވެ. ކާރިއަށް ވަޢުދުގެންނެވޭތޯވެ. ފަހު ވިދާޅުވުން ކާރިއަށް ދިޔައީމެވެ. ދުން
ވިދާޅުވުން ބަރުޖެހިއަށް އަދިވަނެވެ. ބަރު ބަރުގެ މަހުގަތު ފަރަދުދިވައި ފަރު
ދަބަރުވިދާޅުވިއެވެ. އަދި އަބުދިޔާގެ ގަދަކަމުގައި ގަރިގެ ބަލިކާ އިއްޔާހިޔައެވެ. އައްރަ ދަރިކަހުދުރަމު
އައްރަ ބޭ ފަހު ހަމަކުން ދަރަގަދުމަށް ކަނދުކާއިހޮއްޓެވެ. ވިދާޅުވުނަށް
ދުންނަވިދިވެ. މިއީ ކަން ދުވިލައްޔަތުވެ؟ އަދި އައީ ކަންކާ ކަމުގައިވޭ؟ އަދިބާކީވުން
ވިދާޅުވިއަށް ދުންނަވިއައިވެ. ކާރިއަށް ވަޢުދުގެންނެވޭތޯވެ. ފަހު
ވިދާޅުވުން ކާރިއަށް ދިޔައީމެވެ. ދުން ވިދާޅުވުން ހަރުމަ ކަރަ ކާރިއަށް އަދިވަނެވެ.
އައްރަ ބޮޑު ބަރު ކަރަ ވިދާޅުވިއަށް ދަބަރުވިދާޅުވިއެވެ. ދަބަރުފަރަދުދިވައި އަދިބާކީވުން ވިދާޅުވިގައިވީ
ވިދާޅުވިއެވެ. ކަރިގައިވީ އަކަރީ އަރައިވަޢުދުގެންނެވޭތޯވެ. ފަހު ވިދާޅުވުން އައްރަ އަރައި
ހިމެނޭހިދު ވިދާޅުވިގައިވީ ފަހަވަޢުދުގައި ބަރަލަވެ. އަކަ (ފަރަގެ) އައްޔާ ހަގީ ބަރުން ހިފެއެވެ.

ތަފާ ތަނެއް ލިބިގެން ދިއުމަށް. ފަހު ދިވެހިންގެ ތަރިކައިގެ ގޮތުގައި ކައިވެނި ކުރުމަށް. ތަފާ ދިވެހި ކަލާ ކައިވެނި ކުރުމަށް. ފަހު ދިވެހިންގެ ކައިވެނި ކުރުމުގައި ކަންކަމެއް ކުރަންވާ ގޮތް. ތަފާ ދިވެހި

ތަކުރާރުކުރެވޭ ފަދަ ކަންތައްތަކެއް ކުރިއަށް ގެންދިއުން. بخاري ގެ ތެރެއިން ފެންނަ ގޮތަށް. فطرة ގެ ކަންކޮށް ހަމަ ނިމުނުގައި. ފަދަ ތަކެއް ކުރުން ކަމަށް ވާ ކަމަށް. ﷺ الله ގެ ތަކުރާރުކުރެވޭ. مشرك ން ކުރިއަށްގެންދާ ގޮތަކަށް ތަކެއް ހުންނަ؟ ފަދަ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެވިގެންދާ. مشرك ން ކުރިއަށްގެންދާ ގޮތަށް. ތަނުގައި ތަކެއް ކުރުމަށް ދެކެވިގެންދާ ކަމަށް ވާ ކަމަށް ކަންކަމުގައި ހުންނަ

ﷲ ތަޢާލާ މީހާއަށް ދެއްވާފައިވާ ނިޢުމަތްތަކާއި ހެޔޮކަންތައްތައް ބަޔާންކުރުމަށް ބުޚާރީ ރިވާކުރައްވާފައިވެއެވެ.)

سبحانه وتعالى ފޮނުއްވި قران އުނގަންނަވައި ދެއްވި މީހާއެވެ. ދެން ރޭގަ އޭނާ قران ކިޔަވާ

ނުދީ ނިދައިފިއެވެ. އަދި ދުވާލުވެސް އޭގައި عملއެއް ނުކުރައްވައެވެ. ދެން قيامة ދުވަހާ ހަމައަށް އޭނާ

އަށް ކުރެވޭ އަޒާބެވެ. އަދި އެންމެ ފުރަތަމަ ވަދެވަޑައިގަތް ގެއަކީ މުއުމިނުންގެ ގެއެވެ. އަނެއް

ގެއަކީ ޝަހީދުންގެ ގެއެވެ. އަދި މި شهيدންގެ ގެއެވެ. އަދި ތިމަންނަކީ جبرئيلގެވެ. އަދި މިއީ ميكائيلގެވެ. ދެން ތިބާ ބޮލަށް ބަލާލާށެވެ. ދެން ބޮލު

މަތިން ވިލާގަނޑެއް ފެނުނެވެ. ދެން ތިބާގެ މަޤާމަކީ އެއީ ކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އެ ހަދިޔާ

ނުލިބޭ ވާހަކަ ކިޔައިދިނެވެ. އެއީ ތިބާގެ މަޤާމު ނިންމަވައިފިއެވެ. ތިބާ ވަދެވަޑައިގަތުމަށް

ހެދިފައިވާ ދުރުގެ ތާހިރު ބާޒާރުގެ ގެތައްވެއެވެ. ތިބާގެ ޢުމުރުގެ ބާކީ ބައި ޙަޔާތަށް ދޫކޮށްލެއްވިއެވެ.

(ބުޚާރީ ރިވާކުރެއްވިއެވެ.)

261– باب بيان ما يجوز من الكذب

ދޮގުހެދުން ހުއްދަވާ ގޮތްތައް ބަޔާންކުރުމުގެ باب

إعْلَـمْ أنَّ الْكَـذب، وَإنْ كَـانَ أصْلُـهُ مُحرَّمـاً، فيَجُـوزُ في بعْـض الأحْـوالِ بشـرُوطٍ قـد أوْضَـحْتُهَا في كتـاب: «الأذْكـارِ» ومُخْتَصَرُ ذلك أنَّ الكلامَ وسيلةٌ إلى المقاصدِ ، فَكُلُّ مَقْصُودٍ محْمُودٍ يُمْكِن تحْصيلُهُ بغَيْر الْكَذِبِ يَحْرُمُ الْكذِبُ فيه، وإنْ لَمْ يُمكِنْ تحصيله إلاَّ بالكذبِ جاز الْكذِبُ. ثُمَّ إن كانَ تَحْصِيلُ ذلك المقْصُودِ مُباحاً كَانَ الْكَذِبُ مُباحاً ، وإنْ كانَ واجِباً ، كان الكَذِبُ واجِباً ، فإذا اخْتَفي مُسْلمٌ مِن ظالمٍ يريد قَتلَه ، أوْ أخْذَ مالِه ، وأخَفي مالَه ، وسُئِل إنسانٌ عنه ، وجب الكَذبُ بإخفائِه ، وكذا لو كانَ عِندهُ وديعة ، وأراد ظالِمٌ أخذَها، وجب الْكَذِبُ بإخفائها ، والأحْوطُ في هذا كُلِّه أنْ يُوَرِّي ، ومعْنَى التَّوْرِيةِ : أن يقْصِد بِعبارَتِه مَقْصُوداً صَحيحاً ليْسَ هو كاذِباً بالنِّسّبةِ إلَيْه ، وإنْ كانَ كاذِباً في ظاهِرِ اللَّفظِ ، وبِالنِّسْبةِ إلى ما يفهَمهُ المخَاطَبُ ولَوْ تَركَ التَّوْرِيةَ وَأطْلَق عِبارةَ الكذِبِ ، فليْس بِحَرَامٍ في هذا الحَالِ .

ބައެއް ޙާލަތްތަކުގައި ބޭނުންވާ ދޮގު ހެދުމުގެ حكم ހަމަތަކާ ގުޅިގެން ބަދަލުވެއެވެ. ބައެއް

ހާލަތްތަކުގައި ބަޔަކު شرط ތަކާއެކު (ވަކިން ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތަކަށް) ހުއްދައެވެ. الأذْكار ގެ ބާބުގައި އެކަ

ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ. އެކަ خلاصةއަކީ ވާހަކަދެއްކުމަކީ ބޭނުންވާ مقصدއެއް حاصلކުރުމުގެ ވަސީލަތެކެވެ.

ބުނުން ކުރެވޭ ވަސީލަތެކެވެ. އެހެންކަމުން ދޮގުހެދުމަކާނުލައި ހާސިލުވެދާނަމަ ކަށްވާ ރަނގަޅު ކަމެއްގައި ދޮގު ހެދުމަކީ حرام ކަމެކެވެ. އަދި ދޮގުހެދުމާނުލައި އާއްމު ކަންތަކެއް ހާސިލް ނުވާނެ ކަމަށްވާނަމަ ދޮގު ހެދުން ހުއްދަވާނެ. އަދި އެ مقصد ހާސިލް ކުރުމަކީ ވާޖިބުކަމެއް ނަމަ ދޮގުހެދުން ވާޖިބުވެގެންދެއެވެ. (އޭގެ މިސާލަކީ) ފަދަ ...

واسْتَدلَّ الْعُلَماءُ بجَوازِ الكَذِب في هذا الحَال بحدِيث أمِّ كُلْثومٍ رضي اللَّه عنْهَا أنَّها سَمِعَتْ رسول اللهِ صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : « لَيْس الكَذَّابُ الَّذي يُصلحُ بيْنَ النَّاسِ ، فينمِي خَيْراً أو يقولُ خَيْراً » متفقٌ عليه .

ދަންނަވާލާށެވެ. އުލަމާއިން ދޮގުހެދުން ހުއްދަ ކަމަށް ދަލީލު ނަގާ الله ރަސޫލާ ام كلثوم ގެ ... حديث ... رَسُول اللَّهِ صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ... حديث ...

زاد مسلم في رواية : « قالت : أمُّ كُلْثُومٍ : ولَمْ أسْمَعْهُ يُرْخِّصُ في شَيءٍ مِمَّا يقُولُ النَّاسُ إلاَّ في ثلاثٍ : تَعْني : الحَرْبَ ، والإصْلاحَ بيْن النَّاسِ ، وحديثَ الرَّجُلَ امْرَأَتَهُ ، وحديث المرْأَةِ زوْجَهَا .

މުސްލިމު ރިވާޔަތެއްގައި އިތުރު ކުރެއްވިއެވެ. ام كلثوم ވިދާޅުވިއެވެ. މީސްތަކުން ދައްކާ ވާހަކައިގެ

ﷺ ﻣﻮﺳﻠﻤﺎﻧﻨﻰ ﺋﻮﻣﻴﺪﻟﻨﺪﯗﺭﯗﺵ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﻗﯘﺭﺋﺎﻧﺪﺍ ﻛﻪﻟﮕﻪﻥ ﻣﯘﻗﺪﺩﯨﺲ ﺗﻪﻟﯩﻤﻠﻪﺭ ﺑﯩﻠﻪﻥ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺩﯨﻨﻰ ﻗﺎﻧﯘﻧﻰ ﺑﯩﻠﻤﻪﻳﺪﯗ. ﺋﻪﻳﻨﻰ ﻗﯘﺭﺋﺎﻥ ﻭﻩ ﺳﯘﻧﻨﻪﺗﻜﻪ ﺋﯩﺨﺘﯩﻼﭖ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﺸﻼﺭﻏﺎ ﺋﻪﻳﻨﻰ ﺑﯩﻠﻤﻪﻳﺪﯗ ﻳﺎﻛﻰ ﺋﯩﺨﺘﯩﻼﭖ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﺸﻼﺭﻧﻰ ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺩﯨﻨﻰ ﻗﺎﻧﯘﻧﻰ ﺑﯩﻠﻤﻪﻳﺪﯗ.

262- باب الحثّ على التثُّبت فيما يقوله ويحكيه

ﺋﯩﺸﻨﻰ ﻗﯘﺭﺋﺎﻥ ﻭ ﺳﯘﻧﻨﻪﺗﻜﻪ ﺋﯩﺨﺘﯩﻼﭖ ﻗﯩﻠﻐﺎﻥ ﺋﯩﺸﻼﺭﻏﺎ ﺋﻪﻳﻨﻰ ﺑﯩﻠﻤﻪﻳﺪﯗ ﺩﻳﮕﻪﻥ ﺳﯜﺯ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺗﺄﻛﻴﺪ ﻗﯩﻠﯩﻨﻐﺎﻥ ﺑﺎﺏ إرشادﻫﻪ ﻛﻪﻟﮕﻪﻥ ﺧﺒﺮ ﻫﻪﺩﻳﺴﻰ ﻫﻪﻗﻘﯩﺪﻩ ﺳﯜﺯﻟﻪﻳﺪﯗ

قال اللَّه تعالى(الإسراء 36) : { ولا تقف ما ليس لك به علم } .

ﺋﯩﺴﻼﻡ ﺋﺎﻟﻤﻠﯩﺮﻯ ﺋﯩﺴﺘﻪﻳﺪﻩ ﺳﯜﺯﻟﻪﻳﺪﯗ، ﺋﯩﺲ ﺗﺒﻊ ﺳﯜﺯﻯ.

وقال تعالى: (ق 18) { ما يلفظ من قول إلا لديه رقيب عتيد } .

(ﺋﯩﺶ ﻋﻤﻞ ﻫﻪﻡ) ﺋﯩﺸﻨﻰ ﺋﺎﺩﯨﻤﻰ ﺋﺎﺩﻣﻰ ﺣﺎﺿﺮ ﺋﻪﻗﯩﺪﯨﻤﻪﻳﺪﯗ ﺳﯚﺯ، ﺋﯩﺸﻤﺎﻳﺪﯗ ﺋﻪﻳﻨﻰ ﺳﻪﻫﯩﭗ ﺋﯩﺸﻠﻪﻳﺪﯗ.

1547- وعنْ أبي هُرَيْرة رضي اللَّه عنْهُ أنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « كفى بالمرءِ كَذِباً أنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ ما سمِع » رواه مسلم .

ﺋﻪﺑﯘ ﻫﯘﺭﻳﺮﻩ ﺭﺿﯩﻲ ﷲ ﺋﻪﻧﻪ ﻣﯘﻣﯩﻨﻠﻪﺭﺩﯨﻦ ﺭﻭﺍﻳﻪﺕ ﻗﯩﻠﯩﺪﯗ. ﺭﺳﻮﻟﻤﯘﺳﺎ ﷺ ﻣﯘﻧﺪﺍﻕ ﺳﯚﺯﻟﻪﻳﺪﯗ. ﺋﯩﺸﻨﻰ ﺋﺎﯕﻼﭖ ﻳﻪﺗﻜﻪﻧﺪﻩ ﻛﯩﺸﻰ ﻳﺎﻟﻐﺎﻥ ﺳﯚﺯﻧﻰ ﺋﻪﻳﻨﻰ ﺑﯩﻠﻤﻪﻱ ﺗﯘﺭﯗﭖ ﺋﯩﺸﻠﻪﻳﺪﯗ.

1548- وعن سمُرة رضي اللَّه عنْهُ قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ حدَّث عنِّي بِحَدِيثٍ يرَى أنَّهُ كذِبٌ ، فَهُو أحدُ الكَاذِبين » رواه مسلم .

ﺳﻪﻣﻪﺭﻩ ﺭﺿﯩﻲ ﷲ ﺋﻪﻧﻪ ﻣﯘﻣﯩﻨﻠﻪﺭﺩﯨﻦ ﺭﻭﺍﻳﻪﺕ ﻗﯩﻠﯩﺪﯗ. ﺭﺳﻮﻟﯘﻟﻠﻪ ﷺ ﻣﯘﻧﺪﺍﻕ ﺳﯚﺯﻟﻪﻳﺪﯗ. ﺋﯩﺸﻨﻰ ﺋﺎﯕﻼﭖ ﻳﻪﺗﻜﻪﻧﺪﻩ ﻛﯩﺸﻰ ﻳﺎﻟﻐﺎﻥ ﺳﯚﺯﻧﻰ ﺋﻪﻳﻨﻰ ﺑﯩﻠﻤﻪﻱ ﺗﯘﺭﯗﭖ ﺋﯩﺸﻠﻪﻳﺪﯗ ﺩﻳﮕﻪﻥ ﺳﯜﺯ ﺋﯜﭼﯜﻥ ﺑﯘ ﻫﻪﺩﻳﺴﻨﻰ ﺭﺍﺳﺘﭽﯩﻞ ﺋﻪﻳﺒﻠﻪﻳﺪﯗ ﺩﻳﮕﻪﻥ ﺋﯩﺸﻘﺎ ﺋﯩﺸﻨﯩﺪﯗ.

1549- وعنْ أسماءَ رضي اللَّه عنْها أن امْرأة قالَتْ : يا رَسُول اللَّه إنَّ لي ضرَّةَ فهل علَيَّ جناحٌ إنْ تَشبعْتُ من زوجي غيْرَ الذي يُعطِيني ؟ فقال النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « المتشبِّعُ بِما لم يُعْطَ كَلابِس ثَوْبَيَ زُورٍ » متفقٌ عليه .

المتشبِّعُ : هو الذي يُظهرُ الشَّبع وليس بشبعان ، ومعناها هُنا : أنَّهُ يُظهرُ أنه حَصلَ له فضِيلةٌ وليْستْ حاصِلة . « ولابِس ثَوْبي زورٍ » أي : ذِي زُورٍ ، وهو الذي يزَوِّرُ على النَّاس ، بأن يَتَزَيَّى بِزيِّ أهل الزُّهدِ أو العِلم أو الثرْوةِ ، ليغْترَّ بِهِ النَّاسُ وليْس هو بِتِلك الصِّفةِ ، وقيل غَيْرُ ذلك واللَّه أعلم .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أسماء ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަންހެނަކު ދަންނަވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަގެ ފިރިމީހާއަށް އިތުރު އަންބެއްވެއެވެ. ފަހެ ތިމަންނަގެ ފިރިމީހާ ނުދޭ ތަކެތި އޭނާ ދިންކަމަށް ދައްކައި ހެދުން ތިމަންނައަށް ހުއްދަވޭތޯ ހެއްދެވޭތޯ؟ ފަހެ نبي އާ صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ބަސްދު ނުފުރި ހާމަ ބަސްދުފުރިއެއް ކަމުން ދެއްކުމަކީ ބޮޑުނުމާ ދޮގުބަސް ހެދުމާއި ދެފަހަރާ ހެދުން ބޭނުންކުރި މީހަކާ އެއްފަދަކަމެކެވެ.

263- باب بيان غلظ تحريم شهادة الزور

ﺗﻘﺮﻯ ﺯﻭﺭ ﻗﺮﺷﺴﺮ ﺳﺮﮔﻬﻮﻫﺴﺮ حرام ﻭﮐﺸﺮﮔﻮﺑﺴﺮ ﻫﻪﺮﺷﺮﻭﮐﺸﺮﮔ باب

قال اللَّه تعالى(الحج 30) : { واجتنبوا قول الزور}.

ﻫﻪﺮﻯ ﺗﻘﺮﮐﺰﻭﻫﻪﺵ ﻫﺸﺮﺩﺸﺮ ﻗﺮﻣﺮﺯﻭﮔﺮﻭ!

قال اللَّه تعالى(الإسراء 36) : { ولا تقف ما ليس لك به علم }

ﻭﻫﻪﺮﺵ ﺋﺒﻪﺪﻩﺮﮔﺮﻗﺮ ﺋﺴﺮﮐﺪﻩ ﺷﺮﮔﺒﻪﺪﻩﺮﺵ، ﻭﻫ تبع ﺷﺮﮔﺮﻭ.

وقال تعالى(ق 18) : { ما يلفظ من قول إلا لديه رقيب عتيد }

(ﺗﺮﻫ عمل ﻫﻪﺮ) ﺗﻬﮔﺮﻯ ﻧﻪﺮﻣﺮﮐﻪﺮ حاضرﻭ ﺩﮔﺮﻣﻪﻩﺪ ﺷﺮﻣﻲ، ﺗﻬﮔﺮﻩﺪﻩﺮ ﺋﻪﻩﮐﺸﻪ ﻫﻪﺮﻩ ﺷﺮﻫﺸﺮﮐﺸﺮﺋﻪﺮﮐ.

وقال تعالى(الفجر 14): { إن ربك لبالمرصاد }

ﺭﻩﺪﻩﺮﻩﻮﺪﺮﺵ ﻧﻪﺮﮐﺮﮔﺮﺷﺮﻯ ﮐﺮﻣﻪﺸﻪﺮﮔﺮﻯ (ﺋﻪﺪﺮﺵ ﺗﺮﻫ ﻧﻪﺮﻫﻪﻩ) ﻫﻪﺮﮐﮐﻪﺪﻩﺮﻯ ﺭﻩﺮﻩﻮﺪﺮﺵ ﻧﻪﺮﻭﺪﺮﻭ.

وقال تعالى(الفرقان 72): { والذين لا يشهدون الزور }

ﻫﻪﺮﻯ ﺋﻪﺪﺮﺵﺴﺮﻭ ﺗﻘﺮﺯﻭﺮ ﺷﺮﻗﺮ ﺩﺮﺵﺴﺮﻭ.

1550- وعن أبي بكْرَةَ رضي اللَّه عَنْهُ قال : قالَ رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ألا أُنَبِّئكُم بأكبر الكَبائِر ؟ قُلنَا : بَلَى يا رسول اللَّهِ . قَالَ : « الإشراكُ باللَّه ، وعُقُوقُ الوالِدَيْنِ » وكان مُتَّكِئا فَجلَس ، فقال : « ألا وقَوْلُ الزُّورِ ، وشهادةُ الزورِ » فما زال يُكَرِّرُهَا حتى قلنا : لَيْتَهُ سكَت . متفق عليه .

ﺭﻩﻮ اللهﺗﻪﺪﺮﺵﺴﺮﺵﺮﻩﺪﺮﻭ أبو بكْرَة ﺭ ﺑﻪﻫﻪﺪﺮﺵ ﺑﺮﻭﮐﺮﮐﺸﺮﻭﻩﺪﺮﻭ. ﻭﮔﺮﺵﺮﻭﻩﺪﺮﻭ. ﻭﮔﺮﺵﺮﻭﻩﺪﺮﻭ. ﺭَﺳُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺮﻫﺪﻩﺮﻭﻩﺪﺮﻭ. ﻭﺪﺮﺵﺮﻫﺴﺮﮔ ﻭﻫﺮﻫﻪﺪﺮﻭﺪﺮﺵﺮﺵﺮﺵ ﺗﻘﺮﮐﺰﻭﺮ ﻗﺮﺷﺮﻫﺮﻭ

ﻧﺘﻬﺎﻳﺔ ﺣﺴﺎﺑﻬﺎ؟ ﻓﻘﺎﻝ: ﻻ ﺃﺩﺭﻱ. ﻓﻘﺎﻝ ﷺ: ﺇﻧﻤﺎ ﻣﺜﻞ ﻫﺬﻩ ﻣﺜﻞ ﺍﻟﺴﺎﻫﻴﻦ ﻣﻦ ﺍﻟﻌﻤﻞ. حديث ﺻﺤﻴﺢ. ﺭﻭﺍﻩ ﺍﻟﻨﺴﺎﺋﻲ ﺑﺈﺳﻨﺎﺩ شريك ﺻﺤﻴﺢ. ﻭﻟﻪ ﻋﻨﻪ ﺷﺎﻫﺪ ﺻﺤﻴﺢ. ﻭﻟﻠﺒﺨﺎﺭﻱ ﻓﻲ ﺍﻷﺩﺏ ﺍﻟﻤﻔﺮﺩ ﻣﻦ ﺣﺪﻳﺚ ﺃﺑﻲ ﻫﺮﻳﺮﺓ ﺑﻠﻔﻆ: ﺇﻥ ﺍﻟﻤﻠﺎﺋﻜﺔ ﻟﺘﻨﻔﺮ ﻣﻦ ﺭﻳﺢ ﺍﻟﻤﻨﺘﻦ ﻛﻤﺎ ﻳﻨﻔﺮ ﺍﻟﺴﺎﻫﻮﻥ ﻣﻦ ﺍﻟﻌﻤﻞ.

264- باب تحريم لَعْن إنسان بعَينه أو دابة

ﻟﻌﻨﺔ ﺣﺮﺍﻡ ﺇﻻ ﻣﻦ ﻟﻌﻦ ﻣﻌﻴﻨﺎ ﺃﻭ ﻣﻦ ﻻ ﻳﺴﺘﺤﻖ ﺑﺎﺏ

1551- عن أبي زيْدٍ ثابتِ بنِ الضَّحاكِ الأنصاريِّ رضي اللَّه عنهُ ، وهو من أهْل بيْعةِ الرِّضوانِ قال : قَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « من حَلَف عَلى يمِينٍ بِملَّةٍ غيْرِ الإسْلامِ كاذباً مُتَعَمِّداً، فهُو كما قَالَ ، ومنْ قَتَل نَفسهُ بشيءٍ ، عُذِّب بِهِ يوْم القِيامةِ ، وَليْس على رجُلٍ نَذْرٌ فِيما لا يَملِكهُ ، ولعنُ المؤْمِنِ كَقَتْلِهِ » متفقٌ عليه .

ﻋﻦ ﺃﺑﻲ ﺯﻳﺪ ﺛﺎﺑﺖ ﺑﻦ ﺍﻟﻀﺤﺎﻙ ﺍﻷﻧﺼﺎﺭﻱ ﻭ ﻫﻮ ﻣﻦ ﺃﻫﻞ ﺑﻴﻌﺔ ﺍﻟﺮﺿﻮﺍﻥ ﻗﺎﻝ: ﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ: ﺣﺪﻳﺚ ﺻﺤﻴﺢ. ﺭﻭﺍﻩ ﺃﺑﻮ ﺩﺍﻭﺩ ﺑﺈﺳﻨﺎﺩ ﺻﺤﻴﺢ ﻋﻠﻰ ﺷﺮﻁ ﻣﺴﻠﻢ ﻭﺍﻟﺒﺨﺎﺭﻱ ﻓﻲ ﺍﻷﺩﺏ ﺍﻟﻤﻔﺮﺩ ﻭﺍﻟﻠﻔﻆ ﻟﻪ ﻭﻟﻔﻈﻪ: ﻟﻌﻦ ﺍﻟﻤﺆﻣﻦ ﻛﻘﺘﻠﻪ. ﻭﻟﻪ ﻭﻟﻤﺴﻠﻢ ﻣﻌﻨﺎﻩ ﻣﻦ ﺣﺪﻳﺚ ﺛﺎﺑﺖ ﺑﻠﻔﻆ: ﻣﻦ ﺣﻠﻒ ﻋﻠﻰ ﻳﻤﻴﻦ ﺑﻤﻠﺔ ﻏﻴﺮ ﺍﻹﺳﻼﻡ ﻛﺎﺫﺑﺎ ﻓﻬﻮ ﻛﻤﺎ ﻗﺎﻝ. ﻭﻣﻦ ﻗﺘﻞ ﻧﻔﺴﻪ ﺑﺸﻲء ﻋﺬﺏ ﺑﻪ ﻳﻮﻡ ﺍﻟﻘﻴﺎﻣﺔ. ﻭﻟﻴﺲ ﻋﻠﻰ ﺭﺟﻞ ﻧﺬﺭ ﻓﻴﻤﺎ ﻻ ﻳﻤﻠﻚ. ﻭﻟﻌﻦ ﺍﻟﻤﺆﻣﻦ ﻛﻘﺘﻠﻪ.

1552- وعنْ أبي هُريْرةَ رضي اللَّه عنهُ أنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لا ينْبغِي لِصِدِّيقٍ أنْ يكُونَ لَعَّاناً » رواه مسلم .

ﻋﻦ ﺃﺑﻲ ﻫﺮﻳﺮﺓ ﻭ ﻫﻮ ﻣﻦ ﺃﻫﻞ ﺑﻴﻌﺔ ﺍﻟﺮﺿﻮﺍﻥ ﺃﻥ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ: ﻗﺎﻝ: ﻟﻴﺲ ﻟﻠﻤﺆﻣﻦ ﺃﻥ ﻳﻜﻮﻥ ﻟﻌﺎﻧﺎ. ﺭﻭﺍﻩ ﻣﺴﻠﻢ.

އަކަރިގެންއެއް ނުވެއެވެ.

1553- وعنْ أبي الدَّردَاءِ رضي اللَّه عَنْهُ قال : قالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا يكُونُ اللَّعَّانُون شُفعَاءَ ، ولا شُهَدَاءَ يوْمَ القِيامَةِ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أَبو الدَّرداءِ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. لعنة ދޭ މީހުން قيامة ދުވަހު شفاعةތެރިންގެ ގޮތުގައާއި އަދި ޝަހީދުންގެ ގޮތުގައި ވެސް ނުވާނެއެވެ.

1554- وعَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رضي اللَّه عنْهُ قالَ : قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَلاعنُوا بلعنةِ اللَّه ، ولا بِغضبِهِ ، ولا بِالنَّارِ » رواه أبو داود ، والترمذي وقالا : حديثٌ حسنٌ صحيحٌ .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُب ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން اللهގެ لعنة ގެ ގޮތުން އަދި اللهގެ ކޯފާގެ ގޮތުން އަދި ނަރަކައިގެ ގޮތުން ބަސްބުނުން ކަމެއްގައި އެކަކަށް ތިޔަބައިމީހުން ނުކުރާށެވެ.

1555- وعن ابن مسعودٍ رضي اللَّه عنهُ قال : قال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَيْس المؤمِنُ بِالطَّعَّانِ ، ولا اللَّعَّانِ ولا الفَاحِشِ ، ولا البذِيِّ » رواه الترمذي وقالَ : حديثٌ حسنٌ .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި عبد الله بن مسعود ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ނިތި ނުބައި ބަސް މީހާއި لعنة ދޭ މީހާއި އަޅާނުލާ ބަސް މީހާއި އަދި ހަޑިހުތުރު ބަސް ބުނާ މީހާއީ މުއުމިނެއް ނޫނެވެ.

1556- وعنْ أبي الدَّرْداءِ رضي اللَّه عنهُ قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : إنَّ العبْد إذا لَعنَ شَيْئاً ، صعِدتِ اللَّعْنةُ إلى السَّماء ، فتُغْلَقُ أبْوابُ السَّماءِ دُونَها ، ثُمَّ تَهبِطُ إلى الأرْضِ ، فتُغلَقُ أبوابُها دُونَها ، ثُمَّ تَأخُذُ يميناً وشِمالا ، فإذا لمْ تَجِدْ مساغاً رجعت إلى الذي لُعِنَ ، فإنْ كان أهلاً لِذلك ، وإلاَّ رجعتْ إلى قائِلِها » رواه أبو داود .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أَبو الدَّرْداء ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަޅާ މީހަކު ކަމެއް ލަޢުނަތްދީފިނަމަ އެ لعنة ދިމާލަށް އަރައިގެންދެއެވެ. ދެން އުޑުގެ ދޮރުތަކުގައި (އަސްމާނުގެ ދޮރުތައް) ބަންދުކުރެވިގެންދެއެވެ. ދެން

ﷺ ﻓﺮﺩﻩ ﻭﺩﻉ ﻟﻬﺎ ﻭﻗﺎﻝ: ﺩﻋﻮﻫﺎ ﻓﺈﻧﻬﺎ ﻣﻠﻌﻮﻧﺔ. ﻭﻗﺎﻝ ﻋﻤﺮﺍﻥ: ﻛﺄﻧﻲ ﺃﺭﺍﻫﺎ ﺍﻵﻥ ﺗﻤﺸﻲ ﻓﻲ ﺍﻟﻨﺎﺱ ﻣﺎ ﻳﻌﺮﺽ ﻟﻬﺎ ﺃﺣﺪ. ﺭﻭﺍﻩ ﻣﺴﻠﻢ.

1557- وعنْ عِمْرَانَ بنِ الحُصيْنِ رضي اللَّه عنْهُما قال : بينَما رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في بعضِ أسْفَارِهِ ، وامرأَةٌ مِنَ الأنصارِ عَلى نَاقَةٍ ، فضجِرَتْ فَلَعَنَتْهَا ، فَسمع ذلكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقالَ : « خُذوا ما عليها ودعُوها ، فإنَّها ملعُونَةٌ » قالَ عِمرَانُ : فكَأَنِّي أرَاهَا الآنَ تمشي في النَّاسِ ما يعرِضُ لهَا أحدٌ . رواه مسلم .

ﷺ ﻋﻤﺮﺍﻥ ﺑﻦ ﺍﻟﺤﺼﻴﻦ ﻋﻦ ﺭﺳﻮﻝ ﷺ ﺃﻧﻪ ﻗﺎﻝ: ﺑﻴﻨﻤﺎ ﺭﺳﻮﻝ ﷺ ﻓﻲ ﺑﻌﺾ ﺃﺳﻔﺎﺭﻩ ﻭﺍﻣﺮﺃﺓ ﻣﻦ ﺍﻷﻧﺼﺎﺭ ﻋﻠﻰ ﻧﺎﻗﺔ ﻓﻀﺠﺮﺕ ﻓﻠﻌﻨﺘﻬﺎ ﻓﺴﻤﻊ ﺫﻟﻚ ﺭﺳﻮﻝ ﷺ ﻓﻘﺎﻝ: ﺧﺬﻭا ﻣﺎ ﻋﻠﻴﻬﺎ ﻭﺩﻋﻮﻫﺎ ﻓﺈﻧﻬﺎ ﻣﻠﻌﻮﻧﺔ ﻗﺎﻝ ﻋﻤﺮﺍﻥ: ﻛﺄﻧﻲ ﺃﺭﺍﻫﺎ ﺍﻵﻥ ﺗﻤﺸﻲ ﻓﻲ ﺍﻟﻨﺎﺱ ﻣﺎ ﻳﻌﺮﺽ ﻟﻬﺎ ﺃﺣﺪ. ﺭﻭﺍﻩ ﻣﺴﻠﻢ.

1558- وعن أبي برْزَةَ نَضلَةَ بْنِ عُبيْدٍ الأسلمِيِّ رضي اللَّه عنْهُ قال : بينما جاريةٌ على ناقَةٍ علَيها بعضُ متَاع القَوْمِ ، إذْ بَصُرَتْ بالنبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وتَضايَقَ بهمُ الجَبلُ ، فقالتْ : حَلْ ، اللَّهُم العنْها فقال النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تُصاحِبْنا نَاقَةٌ عليها لعْنةٌ » رواه مسلم .

ﷺ ﺃﺑﻮ ﺑﺮﺯﺓ ﻧﻀﻠﺔ ﺑﻦ ﻋﺒﻴﺪ ﺍﻷﺳﻠﻤﻲ ﻋﻦ ﺭﺳﻮﻝ ﷺ ﺃﻧﻪ ﻗﺎﻝ: ﺑﻴﻨﻤﺎ ﺟﺎﺭﻳﺔ ﻋﻠﻰ ﻧﺎﻗﺔ ﻋﻠﻴﻬﺎ ﺑﻌﺾ ﻣﺘﺎﻉ ﺍﻟﻘﻮﻡ ﺇﺫ ﺑﺼﺮﺕ ﺑﺎﻟﻨﺒﻲ ﷺ ﻭﺗﻀﺎﻳﻖ ﺑﻬﻢ ﺍﻟﺠﺒﻞ ﻓﻘﺎﻟﺖ: ﺣﻞ ﺍﻟﻠﻬﻢ ﺍﻟﻌﻨﻬﺎ ﻓﻘﺎﻝ ﺍﻟﻨﺒﻲ ﷺ: ﻻ ﺗﺼﺎﺣﺒﻨﺎ ﻧﺎﻗﺔ ﻋﻠﻴﻬﺎ ﻟﻌﻨﺔ. ﺭﻭﺍﻩ ﻣﺴﻠﻢ.

ކަމުގައި ވާނެ ކަމަށް لعنة ފާހަގަ ކުރެއްވި ގޮތުގެ ތެރެއިން ދެނެގަނެވޭ ކަމެއް ކަމުގައި ވާ ކަމަށް.

قوله : « حلْ » بفتح الحاءِ المهملةِ ، وإسكان اللاَّم ، وهَي كلِمةٌ لزَجْرِ الإبلِ.

واعْلَم أنَّ هذا الحديث قد يُسْتَشْكلُ معْنَاهُ ، وَلا إشْكال فيه ، بل المرادُ النَّهيُ أنْ تُصاحِبَهُمُ تِلك النَّاقَةُ ، وليس فيه نهيٌ عن بيْعِها وذَبْحِهَا وَرُكُوبِها في غَيْرِ صُحْبةِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بلْ كُلُّ ذلك وَما سوَاهُ منَ التَّصرُّفاتِ جائِزٌ لا منْع مِنْه ، إلاَّ مِنْ مُصاحبَتِهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِها ، لأنَّ هذِهِ التَّصرُّفاتِ كُلِّهَا كانتْ جائزة فمُنع بْعضٌ مِنْها ، فبَقِي الباقِي على ما كَانَ . واللَّه أعْلَمُ.

ތަނެއް ފާހަގަ ކުރަންވާނީ ކޮން ގޮތަކަށް ހެއްޔެވ؟ ދަ حديث ގެ ތެރެއިން ދެނެގަނެވޭ ކަމަކީ ކޮބައިކަން ހާމަ ކުރެއްވުމަށް ކަ ކަ ކަ

265- باب جواز لَعْن بعض أصحاب المعاصي غير المُعَيّنين

ﻭَﺑِ ﺣِﺆُﺳِ ﭼِﺮَﺗْ ﺮَﻣْﻤَﺴْ ﺸَﺒْﺴْ ﻧُﺰَﺆُﺑِﺴْﺴَﺴْ لعنة ﺑِﺴْﺴْ ﺮَﻣْﻤَﺮَ ﺆُﺴْ ﻭَﺒَﺴْ ﻫَﻤَّﺴْﺆُﺴْﺸَﺆَّ باب

قال اللَّه تعالى (هود 18): {ألا لعنة اللَّه على الظالمين}.

ﺮَﺳِﻤَّﺆُﺑِﺴْﺴَ ﺮَﻣْﻤَﻜَﺴْ اللهُ لعنةﺮَﻣْﻫَﺆَ.

وقال تعالى (الأعراف 44): {فأذّن مؤذن بينهم أن لعنة اللَّه على الظالمين}

ﻧَﺰَ، (ﺮَﺮِﺳﻮﻧ) ﺘُﺆَﺑِﺮَﻣْﺆَّ ﻫَﺒَﺮَﺗْ ﺮَﻣْﺒَﺴْﺴَ ﺪَﻣْﺒَﺴْﺴَ ﺘُﺆَﺑِﺮَﻣْﺆَّﺸَﺆَ. ﺮَﺳِﻤَّﺆُﺑِﺴْﺴَ ﺮَﻣْﻤَﻜَﺴْ اللهُ لعنةﺮَﻣْﻫَﺆَ.

وَثَبت في الصَّحيحِ أن رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لعَنَ اللَّه الوَاصِلَةَ والمسْتَوصِلةَ » وأنَّهُ قال: « لعَنَ اللَّه آكِلَ الرِّبا » وأنَّهُ لَعَنَ المصَوِّرين ، وأنَّه قال : « لعنَ اللَّه مَنْ غَيَّر منارَ الأرْض » أيْ : حُدُودها ، وأنَّهُ قال : «لَعنَ اللَّه السَّارِقَ يَسرِقُ البيضَة » وأنهُ قال : «لَعنَ اللَّه مَنْ لعن والِديْهِ » « وَلَعَنَ اللَّه مَنْ ذبح لِغيْرِ اللَّه » وأنهُ قال : « منْ أحْدَثَ فِيها حدثاً أوْ آوى محدِثاً ، فَعليّهِ لَعْنَةُ اللَّهِ والملائِكَةِ والنَّاسِ أجْمعِينَ » وأنَّهُ قالَ : « اللَّهُمَّ العنْ رِعْلاً، وذَكوانَ وَعُصيَّةَ ، عصَوا اللَّه ورَسُولَهُ » وَهذِهِ ثلاثُ قبائِل مِنَ العَرَبِ وأنَّه قال : «لَعنَ اللَّه اليهودَ اتخَذُوا قُبورَ أنبيَائِهم مسَاجِدَ » وأنَّهُ « لَعن المتشبهِينَ مِنَ الرِّجالِ بِالنِّساءِ ، والمتشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بالرِّجالِ » .

وَجَميعُ هذِهِ الألفاظِ في الصحيحِ ، بعْضُهَا في صحيحي البخاري ومسلمٍ ، وبعْضُها في أحدِهِمَا ، وإنَّما قَصدْتُ الاختصَار بالإشارةِ إليْهَا ، وسأذكرُ مُعظَمَهَا في أبوابها مِنْ هذا الكتاب ، إن شاءَ اللَّه تعالى .

صح حديث ﺸْ ﺴُﻫﺆُﺑِﺴْﺴَ. ﺮَﺮَﺒَﺮَﻣْﺒَﺴْ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺘُﺒَﺴْﻫَﺆُﺑِﺴْﺴَ. ﻫِﻫَّﺴْ ﻫَﺆَﺑِﺴْﺴَ ﻫِﺴْﻫَﻫِﺮَﺴْﺴَﺴْﺴَ ﻫَﺴْﺴَﺮِﺪِﺴْﺴَ ﻫِﺴْﻫَﻫِﺮَﻫَ ﺴَﺴَّ ﺪِﺴَﺴْ ﺴَﻫَ اللهُ لعنةﺮَﻣْﻫَﺆَ. ﻫَﺮِ ﺮَﺮَﺒَﺮَﻣْﺒَﺴْ ﻫِﺴَّ ﺘَﺪِﺴَﺴْ ﺴَﻫَ اللهُ لعنةﺮَﻣْﻫَﺆَ. ﻫَﺮِ ﺮَﺮَﺒَﺮَﻣْﺒَﺴْ ﻫَﺆِﺪِﺴْ ﺮَﺮَﺪَﺴْﺴَﺴْ ﻫَﺮَﺴْﺴَﻫَ ﺘُﻫَﺆُﺑِﺴْﺴَ. ﻫَﺮِ ﺮَﺮَﺒَﺮَﻣْﺒَﺴْ ﻫَﺴْﺴَﺴَﺴَﺴَﺴْ حديث ﺘُﺒَﺴْﻫَﺆُﺑِﺴْﺴَ. ﻫَﺆَﺴَﺴْ ﺮَﺮَﺪَﺴْﺴَﻫَ ﺘَﺮَﺴْﺴَﻫَ ﺴَﺴَّ ﺪِﺴَﺴْ ﺴَﻫَ اللهُ لعنةﺮَﻣْﻫَﺆَ. ﻫَﺮِ ﺮَﺮَﺒَﺮَﻣْﺒَﺴْ ﻫَﺴْﺴَﺴَﺴَﺴْ حديث ﺘُﺒَﺴْﻫَﺆُﺑِﺴْﺴَ. ﻫَﺆَﺑَﺴْ ﺘُﺒَﺴْ ﺪِﺴَﺴْ ﺴَﻫَ اللهُ لعنة ﺮَﻣْﻫَﺆَ. ﻫَﺮِ ﻫَﺆَﺪِﺴْ ﻫَﺆَﺴَﺴْﺴَﺴْ

ވިޔަސްމެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެމީހާގެ މައިންބަފައިންނަށް لعنة ދިނުމީހަކަށް މާތް الله لعنة ލައްވާނެއެވެ. މާތް الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް ކަތިލައިފިމީހާއަށް މާތް الله لعنةލައްވާނެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. މަދީނާގައި بدعة އެއް އުފެއްދި މީހާ ނުވަތަ بدعة ގެ އަހުލުވެރިއަކަށް ޖާގަދީފި މީހަކަށް މާތް الله لعنة ލައްވާނެއެވެ. އަދި އެމީހާގެ މައްޗަށް މަލާއިކަތުންގެ لعنةއާއި އެންމެހާ މީސްތަކުންގެ لعنةހުއްޓެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ الله! رعل قبيلة އާއި ذكوان قبيلة އާއި عصية قبيلة އަށް لعنة ލައްވާނދޭވެ. އެބައިމީހުން اللهއާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ޢާސީ އުޅުނުގެންނެވެ. (ތަރުޖަމާ.) އެއީ ޢަރަބި ޤަބީލާގެ ތިން قبيلة އެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ޔަހޫދީންގެ މައްޗަށް މާތް الله لعنة ލައްވާނެއެވެ. އެބައިމީހުންގެ ނަބީބޭކަލުންގެ ގަބުރުތައް މިސްކިތްތަކަށް ހަދައިފިއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު ފިރިހެނުންގެ ތެރެއިން އަންހެނުންގެ ސިފަ ގައިގަތް މީހުންނާއި އަދި އަންހެނުންގެ ތެރެއިން ފިރިހެނުންގެ ސިފަ ގައިގަތް މީހުންނަށް لعنة ލެއްވިއެވެ. އަދި (ތަރުޖަމާ.) މިއެންމެހާ އިބާރާތްތަކަކީ صحح حديث ތަކުގެ އިބާރާތްތަކެވެ. އަދި ބައެއް އިބާރާތްތަކީ بخاري އާއި مسلم ގެ އިބާރާތްތަކެވެ. އަދި ބައެއް އިބާރާތްތަކީ އެދެމީހުން ކުރެ އެއްމީހެއްގެ އިބާރާތްތަކެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކުރުކުރުމުގެ ގޮތުން ހިމަނަން އިޝާރާތްކޮށް ދިނީމެވެ. އަދި އިންޝާالله އޭގެ ގިނަ حديثތައް މިފޮތުގެ ބާބުތަކުގައި ހިމަނާލާނަމެވެ.

266– باب تحريم سَبّ المسلم بغير حقّ

حقّއަކާއި ނުލައި މުސްލިމަކަށް ގޯސްބަސް ބުނުން حرام ވެގެންވާކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

قال اللَّه تعالى(الأحزاب 58): { والذين يؤذون المؤمنين والمؤمنات بغير ما اكتسبوا فقد احتملوا بهتاناً وإثماً مبيناً }

.

އަދި އެއުރެން ހަދައިގަތް ކަމަކާއި ނުލައި މުއުމިނުން ފިރިހެނުންނާއި، މުއުމިނުން އަންހެނުންނަށް އުނދަގޫކުރާ މީހުން (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، އެއުރެންނީ ބޮޑު ދޮގަކާއި، ފާޅުވެގެންވާ ފާފައެއް ހިފައިގެން ބައެކެވެ.

1559- وعنِ ابنِ مَسعودٍ رضي اللَّه عَنهُ قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « سِباب المسْلِمِ فُسوقٌ ، وقِتَالُهُ كُفْرٌ » متفقٌ عليه .

ގާތް الله ރުއްސެވުންލެއްވި ابنِ مَسعود ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މުސްލިމުންނަށް އަނގަބަސް ގެއްލުމަކީ منافقُގެ عمل އެކެވެ. އަދި އެމީހުން ކަތިލުމަކީ ކާފިރުގެ عمل އެކެވެ.

1560- وعنْ أبي ذرٍّ رضي اللَّه عنْهُ أنَّهُ سمِع رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقولُ : « لا يَرمي رجُلٌ رَجُلاً بِالفِسْقِ أو الكُفْرِ ، إلاَّ ارتدت عليهِ ، إنْ لمْ يَكُن صاحِبُهُ كذلكَ » رواه البخاريُّ .

ގާތް الله ރުއްސެވުންލެއްވި أَبو ذرّ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ صحابي رَسُول اللّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް އަޑުއެހުމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކު އަނެކަކަށް فاسـق އެއްކަމުގެ ނުވަތަ ކާފިރުއްކަމުގެ ތުހުމަތު އަޅައިފިނަމަ އޭނާއަކީ އެފަދަ މީހެއް ނޫންނަމަ އެ ތުހުމަތު އެނބުރި ގޮސް އޭނާގެ މައްޗަށް ވެއެވެ.

1561- وعنْ أبي هُرَيرةَ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « المتَسابانِ مَا قَالا فَعَلى البَادِي مِنْهُما حتَّى يَعْتَدِي المظلُومُ » رواه مسلم .

ގާތް الله ރުއްސެވުންލެއްވި أَبو هُريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެކަކު އަނެކަކަށް ނުބައި ބަސް ބުނުމުން ފުރަތަމަ ފެށި މީހާ އަށް ފާފަ ވާނެއެވެ. އަނިޔާވެރިޔާ އެކަމުގައި ހައްދުފަހަނައަޅައި ނުދިޔަހައި ހިނދަކު އެކަން އިސްވެ ފެށި މީހާގެ ބޮޑުގައެވެ.

1562- وعنهُ قالَ : أُتِيَ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم برجُلٍ قَدْ شَرِب قالَ : « اضربُوهُ » قال أبو هُرَيْرَة : فَمِنَّا الضَّاربُ بِيدِهِ ، والضَّاربُ بِنعْلِه ، والضَّارِبُ بثوبهِ ، فلَمَّا انصَرفَ ، قال بعض القَوم : أخزاكَ اللَّه ، قال : « لا تقُولُوا هذا ، لا تُعِينُوا عليهِ الشَّيطَانَ » رواه البخاري .

އަދި އެ صحابي (އެބަހީ ގާތް الله ރުއްސެވުންލެއްވި أَبو هُريرة) ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހަށް މީހަކު ގެނެވުނެވެ. އޭނާއަކީ ރާބޮއި މީހެކެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭނާ ހަރުކާ ޖަހާށެވެ. أَبو هُريرة ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެންގެ ތެރެއިން

ﷺ ﻣﻨﻜﺮ ﻭﻣﻌﺼﻴﺔ ﺑﻐﻴﺮ ﺣﻖ ﻭﻣﺼﻠﺤﺔ ﺷﺮﻋﻴﺔ ﻣﺜﻞ ﻣﻦ ﻳﻘﺘﻞ ﻟﻐﻀﺒﺔ ﻟﻠﻨﺴﺐ ﺃﻭ ﻳﻘﺘﻞ ﻟﻴﺄﺧﺬ ﻣﺎﻝ ﻏﻴﺮﻩ ﻭﻧﺤﻮ ﺫﻟﻚ ﻓﻴﻪ ﺍﻵﻳﺔ ﻭﺍﻷﺣﺎﺩﻳﺚ ﺍﻟﺴﺎﺑﻘﺔ ﻓﻲ ﺍﻟﺒﺎﺏ ﻗﺒﻠﻪ.

1563- وعنْهُ قالَ : سمِعْتُ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « من قَذَف مملُوكَهُ بِالزِّنا يُقامُ عليهِ الحَدُّ يومَ القِيامَةِ ، إلاَّ أنْ يَكُونَ كما قالَ » متفقٌ عليه .

ﻋﻦ ﺃﺑﻲ ﻫﺮﻳﺮﺓ (ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻪ) ﻗﺎﻝ ﺳﻤﻌﺖ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ ﻳﻘﻮﻝ: «ﻣﻦ ﻗﺬﻑ ﻣﻤﻠﻮﻛﻪ ﺑﺎﻟﺰﻧﺎ ﻳﻘﺎﻡ ﻋﻠﻴﻪ ﺍﻟﺤﺪ ﻳﻮﻡ ﺍﻟﻘﻴﺎﻣﺔ، ﺇﻻ ﺃﻥ ﻳﻜﻮﻥ ﻛﻤﺎ ﻗﺎﻝ» ﻣﺘﻔﻖ ﻋﻠﻴﻪ.

267- باب تحريم سَبّ الأموات بغير حقٍّ ومصلحة شرعية

ﺑﺎﺏ ﺗﺤﺮﻳﻢ ﺳﺐ ﺍﻷﻣﻮﺍﺕ ﺑﻐﻴﺮ ﺣﻖ ﻭﻣﺼﻠﺤﺔ ﺷﺮﻋﻴﺔ

هي التحذير من الإقتداء به في بدعته وفسقه ونحو ذلك فيه الآية والأحاديث السابقة في الباب قبله.

(ﻭﻫﻲ) ﺍﻟﺘﺤﺬﻳﺮ ﻣﻦ ﺍﻻﻗﺘﺪﺍء ﺑﻪ ﻓﻲ ﺑﺪﻋﺘﻪ ﻭﻓﺴﻘﻪ ﻭﻧﺤﻮ ﺫﻟﻚ ﻓﻴﻪ ﺍﻵﻳﺔ ﻭﺍﻷﺣﺎﺩﻳﺚ ﺍﻟﺴﺎﺑﻘﺔ ﻓﻲ ﺍﻟﺒﺎﺏ ﻗﺒﻠﻪ.

1564- وعن عائِشةَ رضي اللَّه عنها قالتْ : قال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَسُبُّوا الأمواتَ، فَإنَّهُمْ قد أفْضَوْا إلى ما قَدَّموا » رواه البخاري .

ﻋﻦ ﻋﺎﺋﺸﺔ ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻬﺎ ﻗﺎﻟﺖ: ﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ: «ﻻ ﺗﺴﺒﻮﺍ ﺍﻷﻣﻮﺍﺕ، ﻓﺈﻧﻬﻢ ﻗﺪ ﺃﻓﻀﻮﺍ ﺇﻟﻰ ﻣﺎ ﻗﺪﻣﻮﺍ» ﺭﻭﺍﻩ ﺍﻟﺒﺨﺎﺭﻱ.

ﷺ. ﷺ ﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺ ﷺ(ﷺ ﷺﷺ) عمل ﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺ.

268- باب النهي عن الإيذاء

ﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺ ﷺ باب

قال اللَّه تعالى(الأحزاب 58): **{ والذين يؤذون المؤمنين والمؤمنات بغير ما اكتسبوا فقد احتملوا بهتاناً وإثماً مبيناً }**

.

ﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺ (ﷺﷺ!) ﷺ، ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ، ﷺﷺﷺ ﷺﷺ ﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ.

1565- وعنْ عبدِ اللَّه بنِ عَمرو بن العاص رضي اللَّه عنْهُمَا قالَ : قال رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « المسْلِمُ منْ سَلِمَ المسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ ويدِهِ ، والمهَاجِرُ منْ هَجَر ما نَهَى اللَّه عنْهُ » متفقٌ عليه .

ﷺ الله ﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ عبدِ اللّه بنِ عَمرو بن العاص ﷺ ﷺﷺ ﷺﷺﷺ. ﷺﷺﷺ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﷺﷺ. ﷺﷺ ﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ. ﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ الله ﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺ ﷺﷺ.

1566- وعنهُ قالَ : قال رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ أحبَّ أن يُزَحْزحَ عن النَّارِ ، ويَدْخَل الجنَّةَ ، فلتَأتِهِ منِيَّتُهُ وهُوَ يُؤمِنُ باللهِ واليَوْمِ الآخِرِ ، وَلْيَأتِ إلى النَّاسِ الذي يُحِبُّ أنْ يُؤْتَى إلَيْهِ » رواه مسلم .

وهُو بعْضُ حَديثٍ طويلٍ سبقَ في باب طاعةِ وُلاةِ الأمُورِ .

ﷺ ﷺ صَّحَابي (ﷺ ﷺ الله ﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ عبدِ اللَّه بنِ عَمرو بن العاص)ﷺ ﷺﷺ ﷺﷺﷺ. ﷺﷺﷺ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﷺﷺ. ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ الله اخرة ﷺﷺﷺ

އިމާންވެގެންނެވެ. އަދި ތިމާގެ ނަފްސަށްޓަކައި ލޯބިވާ ކަންތައްތައް އެހެންމީހުންނަށް ބޭނުމާވުމުންނެވެ.

މިއީ طاعةِ وُلاةِ الأمُورِ ގެ ބާބުގައި އިސްވެދިޔަ ދިޔަ حديث އެއްގެ ތަރުޖަމާއެވެ.

269– باب النهي عن التباغض والتقاطع والتدابر

އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް ރުޅިވެރިވުމާއި ގުޅުން ކަނޑާލުމާއި ފުރަގަސްދިނުން ނަހީ ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى(الحجرات 10): { إنما المؤمنون إخوة } .

މުއުމިނުންވާހުށީ ކަލޭގަނޑު، اخން ތަކެއްކަމުގައެވެ.

وقال تعالى(المائدة 54): { أذلة على المؤمنين أعزة على الكافرين } .

އެއީ މުއުމިނުންގެ މައްޗަށް ނިކަމެތި، ޢާޖިޒުވެރި ބައެކެވެ. ކާފިރުންގެ މައްޗަށް ގަދަފަދަ ޢިއްޒަތްތެރި ބައެކެވެ.

وقال تعالى(الفتح 29): { محمد رَسُول اللَّهِ، والذين معه أشداء على الكفار رحماء بينهم } .

محمــــد ގެފާނީ، الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނާއި އެކުގައި ވާ މީހުންނީ، ކާފިރުންގެ މައްޗަށް ގަދަފަދަ ވަގުތުވާ ބައެކެވެ. އެއުރެންގެ މެދުގައި، އޯގާތެރި رحمة ލިބި ބައެކެވެ.

1567– وعنْ أنسٍ رضي اللَّه عَنهُ أنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لا تَباغَضُوا ، ولا تحاسدُوا، ولاَ تَدابَرُوا ، ولا تَقَاطعُوا ، وَكُونُوا عِبادَ اللَّهِ إخواناً ، ولا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أنْ يهْجُرَ أخَاه فَوقَ ثلاثٍ »متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أنَس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް ރުޅިވެރިނުވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް ހަސަދަވެރިނުވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް އަރިމަތިދީ ނުވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކާ ގުޅުން ކަނޑާނުލާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން الله ގެ އަޅުންނަށް اخން ތަކެއްކަމުގައި ވާށެވެ. އަދި

މުސްލިމަކަށް އޭނާގެ اخ އާއި އަނގަޑިން ނުބުނެ ތިންދުވަހަށްވުރެ ގިނައިން ހުރުން ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ.

1568- وعنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّهُ عَنْهُ أنَّ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « تُفْتَحُ أبْوابُ الجَنَّةِ يَوْمَ الاثنَيْنِ ويَوْمَ الخَمِيس ، فَيُغْفَرُ لِكُلِّ عبْدٍ لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيئاً ، إلاَّ رجُلاً كانَت بيْنهُ وبَيْنَ أخيهِ شَحْناءُ فيقالُ : أَنْظِرُوا هذيْنِ حتَّى يصطَلِحا ، أَنْظِرُوا هذَيْنِ حتَّى يَصطَلِحا ، » رواه مسلم .

وفي روايةٍ له : « تُعْرَضُ الأعْمالُ في كُلِّ يومِ خَميسٍ وَاثنَيْنِ » وذَكَر نحْوَهُ .

މާނަ: الله ރުއްސުން ލެއްވި أَبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވިއެވެ. ސުވަރުގޭގެ ދޮރުތަކުތައް ހުޅުވޭނީ ހޯމަ ދުވަހާއި ބުރާސްފަތި ދުވަހުގައެވެ. ދެން الله އާއި އެއްވެސް އެއްޗެއް شريك ނުކުރާ ކޮންމެ މީހެއްގެ ފާފަތައް ފުއްސަވައެވެ. ނަމަވެސް އޭނާއާއި އޭނާގެ اخ އާއި ދޭތެރޭ އަދާވާތްތެރިކަން ވެފައިވާ މީހާ އެކަނި ނުފުއްސަވާނެއެވެ. އަދިބުނެ މިދެމީހުން ބަލަހައްޓާށެވެ. އެދެމީހުން ސުލްހަވެގެންދާންދެން ބަލާ ފުރުސަތު ދޭށެވެ. އެދެމީހުން ސުލްހަވެގެންދާންދެން ބަލާ ފުރުސަތު ދޭށެވެ.

270- باب تحريم الحسد

ހަސަދަވެރިވުން حرام ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

هو تمني زوال نعمة عن صاحبها سواء كانت نعمة دين أو دنيا

ހަސަދަވެރިވުމަކީ އެއީ نعمة އެއް ލިބިފައިވާ މީހާގެ ކިބައިން އެ نعمة އެއް ގެއްލި ދިޔުމަށް އެދުމެވެ. އެއީ ދީނީ نعمة އެއް ކަމުގައިވިޔަސް ނުވަތަ ދުނިޔަވީ نعمة އެއް ކަމުގައި ވިޔަސްމެއެވެ.

قال اللَّه تعالى(النساء 54): **{ أم يحسدون الناس على ما آتاهم اللَّه من فضله } .**

މާނަ: اللهގެ فضل ވަންތަކަމުގެ ތެރެއިން އެކަލާނގެ މީސްތަކުންނަށް ދެއްވާފައިވާ ކަންތަކާއިމެދު އެއުރެން (އެބަހީ ޔަހޫދީން) މީސްތަކުންނަށް حسدވެރި ވަނީހެއްތޯ؟

وفيه حديث أنس السابق في الباب قبله (انظر الحديث رقم **1564**) .

1569- وعَنْ أبي هُرَيرة رضي اللَّه عنْهُ أنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « إيَّاكُمْ والحسدَ ، فإنَّ الحسدَ يأكُلُ الحسناتِ كَما تَأْكُلُ النَّارُ الحطبَ ، أوْ قال العُشْبَ » رواه أبو داود .

271- باب النهي عن التجسّس

ޖާސޫސްކުރުން މަނާވެގެންވާކަމާއި މީހުން ދެމެދާ ވާހަކައިގެ ތެރެއިން އެހެންމީހުން އަޑުއަހާލުން ނުރުހޭ ވާހަކަތައް އަޑު އެހުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންކުރެވޭ باب

والتسمّع لكَلام مَن يكره استماعَهُ

قال اللَّه تعالى: { ولا تجسسوا } .

އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެކަކު އަނެކަކަށް ޖާސޫސް ނުކުރާށެވެ.

وقال تعالى(الأحزاب 58) : { والذين يؤذون المؤمنين والمؤمنات بغير ما اكتسبوا فقد احتملوا بهتاناً وإثماً مبيناً } .

އަދި އެއުރެން ހެދިއެއްގެ ކަމަކާއި ނުލައި މުއުމިނުން މުއުމިނާތުންނަށާއި، މުއުމިނުން އަނިޔާދެނިން

އުނދަގޫކުރާ މީހުން (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، އެއުރެންނީ ބޮޑުބާން ދޮގުހަދައި،

ފާފަވެގެންވާ ފާފައެއް ހިފެގެންފި ބައެކެވެ.

1570- وعنْ أبي هُريْرَةَ رضي اللَّه عنهُ أنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إيَّاكُمْ والظَّنَّ ، فإن الظَّنَّ أكذبُ الحدِيثَ ، ولا تَحَسَّسُوا ، ولا تَجَسَّسُوا ولا تنافَسُوا ولا تَحَاسَدُوا ، ولا تَباغَضُوا، ولا تَدابَرُوا ، وكُونُوا عِباد اللَّهِ إخْواناً كَما أمركُمْ . المسْلِمُ أخُو المسْلِمِ ، لا يظلِمُهُ ، ولا يخذُلُهُ ولا يحْقرُهُ ، التَّقوى هـهُنا ، التَّقوى هـهُنا » ويُشير إلى صَدْرِه « بِحْسبِ امريءٍ مِن الشَّرِّ أن يحْقِر أخاهُ المسِلم ، كُلُّ المسلمِ على المسْلِمِ حرَامٌ : دمُهُ ، وعِرْضُهُ ، ومَالُه، إنَّ اللَّه لا يَنْظُرُ إلى أجْسادِكُمْ، وَلا إلى صُوَرِكُمْ ، وأعمالكم ولكنْ يَنْظُرُ إلى قُلُوبِكُمْ».

މާނަ: الله ރުއްސުންވެވޮޑިގެންވި أبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ގޯސް ހިޔާން ދުރުހެލިވާށެވެ. އެހެނީ ގޯސް ހިޔާލަކީ ދޮގު ވާހަކައިގެ ތެރެއިން އެންމެ ބޮޑު ދޮގެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެކަކު އަނެކަކުގެ އައިބު ހޯދުމަށް މަސައްކަތް ނުކުރާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކަށް ޖާސޫސް ނުކުރާށެވެ. އަދި

ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކާ ދެކޮޅަށް ފުރަގަސް ނުދޭށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއް ބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކާ ދެކޮޅަށް حسد ވެރި ނުވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކާ ދެކޮޅަށް ރުޅިވެރި ނުވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއް ބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް ފުރަގަސް ނުދޭށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ހުރިހާ އެންމެން ލަސްވެގެންވާ ގޮތުގައި ތިޔަބައިމީހުން الله ގެ އަޅުތަކުންގެ ގޮތުގައި اخން ބަޔަކު ކަމުގައި ވާށެވެ. އެއް މުސްލިމަކީ އަނެއް މުސްލިމެއްގެ اخއެކެވެ. އަދި އޭނާ اخ އާއަށް އަނިޔާވެރި ނުވާނެއެވެ. އަދި އޭނާ އޭނާގެ اخ އާއަށް އެހީތެރިނުވެ ދޫކޮށް ނުލާނެއެވެ. އަދި އޭނާ އޭނާގެ اخއާ ނިކަމެތި ނުކުރާނެއެވެ. ދޮގު ނުހަދާނެއެވެ. تقـوى ވެރިކަން ވަނީ މިތަނުގައެވެ. تقـوى ވެރިކަން ވަނީ މިތަނުގައެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު އެކަލޭގެފާނުގެ މޭމަތަށް إشـارة ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކު ނުބައި މީހަކަށް ވުމަށް އޭނާގެ اخއަކު ދެކެ ނިކަމެތިކުރުމުގެ ނުބައިކަން ފުދެއެވެ. އެއް މުސްލިމަކީ އަނެއް މުސްލިމެއްގެ މައްޗަށް އޭނާގެ ލޭއާއި އޭނާގެ މުދަލާއި އޭނާގެ ޢިއްޒަތް ވެސް حرمـة ވެގެންވާ ބަޔެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سـبحانه وتعـالى ބައްލަވައިގެން ނުވެއެވެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ހަށިތަކާއި ސޫރަތަކަށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ހިތްތަކަށް ބައްލަވައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ޢަމަލުތަކަށް ބައްލަވައެވެ.

وفي رواية : « لا تَحاسَدُوا ، وَلا تَبَاغَضُوا ، وَلا تَجَسَّسُوا ولا تَحَسَّسُوا ولا تَنَاجشُوا وكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إخْوَاناً » .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކާ ދެކޮޅަށް حسدވެރި ނުވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއް ބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކާ ދެކޮޅަށް ރުޅިވެރިނުވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް ޖާސޫސް ނުކުރާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއްބަޔަކަށް ޢައިބު ހޯދާ ނުހަދާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް ވިޔަފާރި މުޅި އަގު މަތި ކުރުމަށްޓަކައި (ނުޖަޝް ކުރާ ހިނދު) އަގު އިތުރުކޮށް ނުގޮވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެންމެން الله ގެ އަޅުތަކުންގެ ގޮތުގައި اخން ބަޔަކު ކަމުގައި ވާށެވެ.

وفي روايةٍ : « لا تَقَاطَعُوا ، وَلا تَدَابَرُوا ، وَلا تَبَاغَضُوا ولا تَحاسدُوا ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إخْوَاناً » .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކާ ގުޅުން ކަނޑާނުލާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް ފުރަގަސް ނުދޭށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއް ބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކާ ދެކޮޅަށް ރުޅިވެރި ނުވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު

ތަކުރާރުކުރުމުގެ حسدގައި ދެކެވޭ ގޯސްކަން. ތަނ ބުނެފައިވާ ﷺ ގެ ކަލާމުގެ ދަށުން ކަމުގައި ވާ ދެ ކަލާމެވެ.

وفي رواية : « لا تَهَاجَروا وَلا يَبِعْ بَعْضُكُمِ على بيع بَعْضٍ » .

ތަނ ބުނެފައި ހުންނަ ގޮތަށް ކަމަށް. ތަނ ބުނެފައިވާ ﷺ ގެ ކަލާމުގެ ތެރެއިން ދެ ކަލާމެއް ކަމަށް. ތަނ ބުނެފައިވާ ﷺ ގެ ކަލާމުގެ ތެރެއިން ދެ ކަލާމެއް ކަމަށް. (ތަކުރާރު ކުރުމުގެ ގޯސްކަން ދެކެވޭ ﷺ ގެ ކަލާމުގެ ތެރެއިން ދެ ކަލާމެއް ކަމަށް، ތަނ ބުނެފައި ހުންނަ ގޮތަށް ކަމަށް ވާ ދެ ކަލާމެވެ.)

رواه مسلم : بكلِّ هذه الروايات ، وروى البخاري أكثَرَها .

ﷺ ގެ ކަލާމުގެ ތެރެއިން ތަކުރާރު ކުރުމުގެ ގޯސްކަން ދެކެވޭ ﷺ ގެ ކަލާމެވެ. ތަނ بخاري ގެ ﷺ ގެ ﷺ ﷺ ﷺ

ﷺ الله ﻣﺤﻤﺪ ابنِ مسعود ﻛ ﺑﻬﺎﺭﺷ ﻣﺮﻭﻳﻴﺸﻮﻫﺪﻩ. ﺭﺩﺑﺮﻭﻣﺸ ﻫ صحابي ﻛ ﷺ ﺟﺮﺭ ﻳﺸﻮﺷﻮ. ﻏﺮ ﻗﺸﺸﻮﺷﻮ. ﺟﺪﻩ ﺟﻮﺳﺮ ﺟﺮﻳﺒﻮ. ﻣﺮﺣﺸ ﻫﺸﻰ ﻫﺴﻬﻮﻩ ﻫﻮﺳﺮ ﻫﻮﺭ ﻗﺮﺭﻫﻩ. ﻏﺮ ﻭﻗﺮﻭﻫﻩ. ﺭﺩﺑﺮﻭﻣﺸ ﻫﺪﺸﺪﺸﻮﺳﺮ ﻗﺸﻮ ﺑﻬﺪﺸ ﺩﺷﻮﺑﻴﻮﺸﻮ. ﺳﺮﺩﻮﺸ ﺑﺪﻩ ﻫﺪﺸﺪﺸﻮ ﻫﺴﻴﻪﻗﻪﻫ ﻫﺪﺪﺸ ﻏﻬﻮﺩ ﻫﻐﺴﻪﻩ.

272- باب النهي عن سوء الظنّ بالمسلمين من غير ضرورة

ﻫﻪﻮﺸ شرعي ﺳﻮﻫﻪ ﺷﻬﻮ ﺩﺸﻮﺪﺸﻬﺮ ﺩﻮﺭ ﺑﺸ ﻏﺑﻬﺸ ﺩﺷﻮﻴﺸﻮﺷﻮﺸ ﻫﻬﻮﺸﻮﻴﺸﻮﻩ باب

قال اللّه تعالى (الحجرات 12): { يا أيها الذين آمنوا اجتنبوا كثيراً من الظن إن بعض الظن إثم } .

ﻫ ﻏﺪﻮﺸﻮﻫﻪﻴ ﻏﺸﻮﻫﺪﺸﺸﻮ! ﻫﻬﺪﻫﻬﻏﺪﺸ ﻏﻴ ﻫﻴﻬﺮﺸ ﻏﺲ ﺪﺸﻮﻫﻩ ﻗﺮﻮﻴﺸﻮﻬﻮ! ﺭﺩﺑﺮﻭﻣﺸ ﻫﻪﻪ ﻏﻪﺮﻩ ﻳﻴﺮﻩ ﻳﻐﻴﻪﻩ.

1573- وعنْ أبي هُرَيرةَ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إيَّاكُمْ وَالظَّنَّ ، فإنَّ الظَّنَّ أكذَبُ الحَدِيثِ » متفقٌ عليه .

ﷺ الله ﻣﺤﻤﺪ أبو هُريرة ﻛ ﺑﻬﺎﺭﺷ ﻣﺮﻭﻳﻴﺸﻮﻫﺪﻩ. ﺭﺩﺑﺮﻭﻣﺸ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺑﻬﻪﻮﻴﻪﻩ. ﻫﻬﺪﻫﻬﻏﺪﺸ ﺑﺸﻮﻴﻮﺪﺸ ﻗﺮﻪﺮﻴﻮﻩ. ﻫﺪﺮﺳ ﺑﺸﻮﻴﻮﻩ ﻫﺴﻬﺪ ﻫﻪﻩ ﻫﺪﻪ ﻏﺮﺭﻩ.

273- باب تحريم احتقار المسلمين

ﺩﺸﻮﺪﺸﻮﺷﻮ ﺳﺮﺭﻩﻴﻬﻮﺸﻮﻴﻮﺸ حرام ﻫﻪﻮﺸﻮﻩﻮﺸ ﻫﻬﻮﺸﻮﻴﻮﺸﻮﻩ باب

قال اللّه تعالى: (الحجرات 11): { يا أيها الذين آمنوا لا يسخر قوم من قوم عسى أن يكونوا خيراً منهم، ولا نساء

من نساء عسى أن يكن خيراً منهن، ولا تلمزوا أنفسكم، ولا تَنَابَزُوا بالألقاب؛ بئس الاسم الفسوق بعد الإيمان، ومن لم يتب فأولئك هم الظالمون } .

ﷺ **إمان**ۇمۇق جېسەۋىتىشتۇق! ۋېرىزىشكى ئادەمنىڭ ئىسمىدىن ئۆزەڭگە شۇنداق بىرىنى! ئەگىر ئۇ ئۆزەڭگە ياخشى كۆرمىسىڭ، ئۇ ئۆزەڭگە ياخشى كۆرمەيدىغان ۋەزىنلىك ئەيىبلەشتىن ساقلان. ئەمدى ئىسمىدىن ئادەمنىڭ ئۆزەڭگە شۇنداق بىرىنى! ئەگىر ئۇ ئۆزەڭگە ياخشى كۆرمىسىڭ، ئۇنىڭغا ياخشى كۆرمەيدىغان ۋەزىنلىك ئەيىبلەشتىن ساقلان. ئەمدى **نفس**ىنىڭ **عيب** شېرىنىڭنى! (ئەگەر: ئادەتتە ئىنسانلار **عيب** شېرىنىڭنى!) ئەمدى ئادەمنىڭ ئىسمىدىن شېرىنلاشقان **لقب**ىنى شېرىنىڭنى! **إيمان**دىن كېيىن **فاسق**دەك ئىسىم چىقىرىش، ئۆزۈڭ شەخسىيەتچىلىك قىلغان. ئەمدى (ئىنسانلار) **توبة** شېرىن ۋېرىڭ (قىلمىشىڭنى!) ئۈچۈن، ئادەتتىن، ئەگەر ئىسرىغىلىشىڭ.

وقال تعالى: { ويل لكل همزة لمزة } .الهمزة 1

"**غيب**قىلغۇچى ، ئۆزەڭگە ،ھەممىدىن بەتتەر چىرايلىق ، ئادەتتىن ئۆزگىچە."

1574- وعنْ أبي هُرَيرة رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ « بِحَسْبِ امْرِيءٍ مِنَ الشَّرِّ أن يَحْقِرَ أخَاهُ المسْلِمَ » رواه مسلم ، وقد سبق قريباً بطوله .

ئۇنىڭ الله ئىسمىدىن ئۆزەڭگە أبو هُريرة ئى ياخشى كۆرمىسىڭ. ئەمەسمۇ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېيتمىدىمۇ؟. ۋېرى شەھەر ۋېرىنىڭ ئۈستىدىكى ئېگىز ئەسەر ئۈستىدە اخ دېگەن سۆزنى ئۆزىنىڭ ئۈچۈن ھېچنىمە ئۇقمايدۇ.

1575- وعَن ابْنِ مسعُودٍ رضي اللَّه عنهُ ، عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « لا يَدْخُلُ الجَنَّةَ منْ كَانَ في قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ ، » فَقَالَ رَجُلٌ : إنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أنْ يَكُونَ ثَوْبُهُ حسناً ، ونَعْلُهُ حَسَنَةً ، فقال : « إنَّ اللَّه جَمِيلٌ يُحِبُّ الجَمَال ، الكِبْرُ بَطَرُ الحَقِّ ، وغَمْطُ النَّاسِ » رواه مسلم .

وَمَعْنَى « بطر الحَقِّ » : دَفْعه ، « وغَمْطُهُم » : احْتِقَارهُمْ ، وقَدْ سَبَقَ بيانُهُ أوْضَح مِنْ هَذا في باب الكِبرِ .

ئۇنىڭ الله ئىسمىدىن ئۆزەڭگە عبْدِ اللَّهِ بْنِ مسعُود ، نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئى ئەسىرىدىن

ތިލަންބަ ދީފައި. ތަކުރާރުވާ حديث ކިޔާ ގޮތަށް ތަރުޖަމާ ކުރެއްވުން. ތަކުރާރުވާ ތަނަށް ވަކި ގޮތެއް ބަދަލުކުރުން ނުވަތަ ތަކުރާރު ކުރާ ތަނުގައި ވަކި ގޮތެއް ގެނައުން. ފަދަ ކަންކަމެވެ. ތަކުރާރުވާ ތަނަށް ބަދަލު ގެނައުމުގެ ސަބަބުން ކިޔުންތެރިން ދަށ ވެ ދާ ފަދަ ކަންކަމެވެ. ތަކުރާރުވާ ތަނަށް ބަދަލު ގެނައުން ކިޔުންތެރިން ދަށ ވެ ދާ ފަދަ ކަންކަމެވެ. ތަކުރާރުވާ حديث ކިޔާ ގޮތަށް ތަރުޖަމާ ކުރެއްވުން. ﷲ ތަކުރާރުވާ ތަނަށް ބަދަލު ގެނައުން ކިޔުންތެރިން ދަށ ވެ ދާ ފަދަ ކަންކަމެވެ.

ކަމަކަށްވުން ލާޒިމްވެދާނެ ބަޔާނުގައި ވާހަކަ ދަންނަވާ ކަމުގައި ވަކިން، عمل, ފާހަގަކުރުން ފާސްކޮށްދިނުން (ފަށަނޑަވާ!) ފަހަރުގައި اخرة ކަމަށް ބުނެފައިވާ ތަނެއް ހައްދަވާ ކަމަށް.

وفي الباب حديثُ أبي هريرةَ السابقُ في باب التَّجَسُّسِ : « كُلُّ المسْلِمِ على المسْلِمِ حرَامٌ » الحديث .

ތަކުރ ފާނގު ބަލާ ކަމުގައި ދެކޭ ބަޔާނުގައި أَبو هُريرة ގެ حديث ހިމެނެއެވެ. ތިމާ ދެކެ ދެކެ ދުލުގައި ތަކުރ ދުލުގައި ބަލާ ކަމުގައި (ދާނީ ދުރުގައި ތަކުރ ދަނީ) ކަމުގައި ކަށަވަރުކުރުމަށް حديث ބެލެ.

275- باب تحريم الطَّعْن في الأنساب الثابتة في ظاهر الشرع

شرعي ކަމުގައި ދެކޭ ކަށަވަރުކުރެވިފައިވާ ކަމަށް ދެކޭ ވަކި ކަމެއް ދެކެ ދެކެ ދެކެ ދެކެ حرام ކަމަށް ދެކެ ދެކެ باب

قال اللَّه تعالى: (الأحزاب 58): { والذين يؤذون المؤمنين والمؤمنات بغير ما اكتسبوا فقد احتملوا بهتاناً وإثماً مبيناً } . ތަކުރ ކަމުގައި ދެކެ ދެކެ ދެކެ ދެކެ

باب

قال اللَّه تعالى: (الأحزاب 58) { والذين يؤذون المؤمنين والمؤمنات بغير ما اكتسبوا فقد احتملوا بهتاناً وإثماً مبيناً }
.

އަދި އެއުރެން ހެދިކަމެއް ނޫންކަމަކާނުލައި މުއުމިނުން ފިރިހެނުންނަށާއި، މުއުމިނުން އަންހެނުންނަށް އުނދަގޫކުރާ މީހުން (ދަންނާށެވެ!) ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، އެއުރެންނީ ބުހުތާން ތުހުމަތާއި، ފާޅުވެގެންވާ ފާފައެއް ހިފިގެންފި ބައެކެވެ.

1579- وَعَنْ أبي هُرَيرةَ رضي اللَّه عَنه أنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « منْ حمَلَ عَلَيْنَا السِّلاحَ ، فَلَيْسَ مِنَّا ، ومَنْ غَشَّنَا ، فَلَيْسَ مِنَّا » رواه مسلم .

މާތް الله ރުހްސަންވެވޮޑިގެންވި أَبوهُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންމެންގެ މައްޗަށް ހަތިޔާރު އުފުލައިފި މީހާއީ ތިމަންމެންގެ ތެރެއިން ވާ މީހެއް ނޫނެވެ. އަދި ތިމަންމެންނަށް މަކަރު ހަދައިފި މީހާ ތިމަންމެންގެ ތެރެއިން ވާ މީހެއް ނޫނެވެ.

وفِي روايةٍ لَه أنَّ رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مرَّ عَلى صُبْرَةِ طَعامٍ ، فَأَدْخَلَ يدهُ فيها ، فَنالَتْ أصَابِعُهُ بَلَلاً ، فَقَالَ : مَا هَذَا يا صَاحِبَ الطَّعَامِ ؟ » قَالَ أصَابتْهُ السَّمَاءُ يَا رَسُولَ اللَّه قَالَ: « أفَلا جَعلْتَه فَوْقَ الطَّعَامِ حَتِّى يَراهُ النَّاس ، مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا . »

އަދި މުސްލިމްގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކާބޯތި އަޅައިފައި ހުރި ގޮނޑެއްގެ ކައިރިން ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ފަހެ، އެކަލޭގެފާނު އޭގެ އެތެރެއަށް އެކަލޭގެފާނުގެ އަތްޕުޅު ވައްދަވައިފިއެވެ. ފަހެ، އެކަލޭގެފާނުގެ އިނގިލިތަކަށް ތެތްކަން ޖެހުނެވެ. ފަހެ، حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ ކާބޯތިގެ ވެރިޔާއެވެ. މިއީ ކޮންކަމެއްތޯއެވެ؟ އޭނާ ދަންނަވިއެވެ. އޭ اللّه ގެ ރަސޫލާއެވެ. އެއަށް ވާރޭ ވެހުނީއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ މީސްތަކުންނަށް ފެންނަން ގޮތަށް ވާރޭ ޖެހުނު ކާބޯތި އެންމެ މަތީގައި ނުބެހެއްޓީ ކީއްވެގެންހެއްޔެވެ؟ ތިމަންމެންނަށް މަކަރު ހަދާ މީހާ ތިމަންމެންގެ ތެރެއިން ވާ މީހެއް ނޫނެވެ.

1580- وَعَنْهُ أنَّ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « لا تَنَاجشُوا » متفقٌ عليه .

ތަނޑ ގ صَحَابِي (ގަނ ؓ أَبو هُرَيرة) ގ ކަމަށް ލިޔެފައިވ.
ކަނަތަވަންސ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ބަލައިފ. ލިޔުންތ
ދިއްކަންޖެހ ކަންކަ ލިޔެފައިވ ކަމުގ ކ ކަމަށް ބަލައިދ.

ނަންސަބ. النجش ތަނ ދިއްކަންޖެހ ލިޔެފައިވ ކަމުގ ކ
ކަމަށް ބަލައިދ ކަންކަ ދެއްކ ގ ކަމަށ ބަލައިދ. ތަނ
حرام ކަމަށ.

1581- وَعَنْ ابنِ عُمر رضي اللَّه عَنْهُمَا ، أنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَهَى عن النَّجَشِ . متفقٌ عليه.

ؓ الله ކަނަތަވަންސ عبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمر ގ ކަމަށް ލިޔެފައިވ.
ކަނަތަވަންސ نبي ؐ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދިއްކަންޖެހ ލިޔެފައިވ
ކަމުގ ކ ކަމަށ ބަލައިދ ކަންކަ ދެއްކ ގ ކަމަށ ބަލައިދ.

1582- وعَنْهُ قَالَ : ذَكَرَ رَجُلٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أنَّهُ يُخْدعُ في البُيُوعِ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ بايَعْتَ ، فَقُلْ لا خِلابَةَ » متفقٌ عليه .

« الخِلابةُ » بخاءٍ معجمةٍ مكسورة ، وباءٍ موحدة : وهي الخدِيعةُ .

ތަނ ؓ صَحَابِي (ގަނ ؓ الله ކަނަތަވަންސ عبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمر) ގ ކަމަށް ލިޔެފައިވ.
ލިޔުންތ. ލިޔުންތ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތަންތ ދިއްކަންޖެހ.
ކަނަތަވަންސ ކަންތ ލިޔެފައިވ ލިޔުންތ ކަމަށ. ލިޔުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ބަލައިދ. ތ
ތަކެތ ކަނ ލިޔުން ލިޔެފައިވ ކަމަށ. "ކަނ ލިޔެގ ދެއްކ ކަމަށ."

1583- وَعَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عَنهُ قَال : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ خَبَّب زَوْجَة امْرِيءٍ ، أوْ مَمْلُوكَهُ ، فَلَيْسَ مِنَّا » رواهُ أبو داود .

« خبب » بخاءٍ معجمة ، ثم باءٍ موحدة مكررة : أيْ : أفسدَهُ وخدعَهُ .

ދާމް الله ރުއްސުންކޮށްދިނި أَبو هُريرة ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކު އެހެން މީހެއްގެ އަނބަކަށް ނުވަތަ އަޅަކު މީހެއްގެ އަތަކަން (ހެއްދުންތެރިކަން ދޫކޮށްލައިގެން) ޚާއިނުންތެރިކޮށްލާ ކަރާ އެމީހާ ތިމަންނަމެންގެ ތެރެއިން ވާ މީހެއް ނޫނެވެ.

27- باب تحريم الغَدر

باب وعد ۋېرى خلاف جۈمۈ حرام ئىكەنلىكىنىڭ بايانى

قال اللَّه تعالى: (المائدة 1): **{ يا أيها الذين آمنوا أوفوا بالعقود }** .
ئى ئېتىقاد قىلغۇچىلار! ئەھدە-پەيمانلارغا ۋاپا قىلىڭلار.

وقال تعالى: (الإسراء 34) **{ وأوفوا بالعهد إن العهد كان مسئولاً }** .

ئاللاھ ئېيتىدۇ: ئەھدە-پەيمانلارغا ۋاپا قىلىڭلار، چۈنكى ئەھدە-پەيمان (ئاللاھقا) چوقۇم جاۋاب بېرىلىدىغان ئىشتۇر.

1584- وعَنْ عبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرو بْنِ العاص رضي اللَّه عَنْهُمَا أنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « أرْبعٌ مَنْ كُنَّ فيهِ ، كانَ مُنَافِقاً خالصاً ، وَمَنْ كانتْ فيه خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ ، كانَ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفاقِ حتَّى يدعها : إذا أؤتمِنَ خانَ ، وإذا حدَّثَ كَذَب ، وإذا عاهَدَ غَدَر ، وإذا خَاصَم فَجر » . متفقٌ عليه .

ئابدۇللاھ ئىبنى ئامىر ئىبنى ئاس (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما) دېدى: ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى (ساللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) مۇنداق دېگەن: «تۆت خىسلەت كىمدە بولسا، ئۇ ساپ مۇناپىق بولىدۇ، كىمدە بۇ خىسلەتلەردىن بىرەر خىسلەت بولسا، ئۇ ئۆزى تاشلىمىغۇچە نىفاقنىڭ بىرەر خىسلىتى بولغان بولىدۇ: ئامانەت تاپشۇرۇلسا خىيانەت قىلىدۇ، سۆزلىسە يالغان سۆزلەيدۇ، ئەھدە قىلسا ئەھدىسىگە خىلاپلىق قىلىدۇ، جېدەل قىلسا ھەددىدىن ئاشۇرۇپ ئەخلاقسىزلارچە سۆكۈنىدۇ».

1585- وعن ابن مسْعُودٍ ، وابنِ عُمرَ ، وأنسٍ رضي اللَّه عنهُمْ قَالُوا : قَالَ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يوْمَ القِيامةِ ، يُقَالُ : هذِهِ غَدْرَةُ فُلانٍ » متفقٌ عليه .

ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد، ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر، ئەنەس (رەزىيەللاھۇ ئەنھۇم) دېدى: پەيغەمبەر (ساللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) مۇنداق دېگەن: «ھەر بىر ۋەدە بۇزغۇچىغا قىيامەت كۈنى بىر بايراق بېكىتىلىدۇ، ئۇنىڭغا: «بۇ فلانىنىڭ ۋەدە بۇزغانلىقىنىڭ بايرىقى» دېيىلىدۇ».

1586- وَعَنْ أبي سَعِيدٍ الخُدْرِي رضي اللَّه عَنهُ أنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : لِكُلِّ غَادِرٍ لِواءٌ عِندَ إسْتِه يَوْمَ القِيامةِ يُرْفَعُ لَهُ بِقدْرِ غدْرِهِ ، ألا ولا غَادر أعْظمُ غَدْراً مِنْ أمير عامَّةٍ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުޟާވެވޑައިގެން أبو سَعِيد الخُدْري ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވިދާޅުވިއެވެ. قيامة ދުވަހު ކޮންމެ غدّار އެއްގެ ބޮޑު ކަޅިރަން ދިދައެއް ހުރާނެއެވެ. އެމީހެއްގެ ވެރިޔާގެ خلاف ވުމުގެ ނިސްބަތުން އެދިދަ ހުރި ކަމުގައެވެ. ދަންނާށެވެ. غدّار ގެ ތެރެއިން އެންމެ ބޮޑު غدّار އަކީ އާންމުންގެ ވެރިއަކަށް ހުންނަ ހީވެރިކަމުގެ غدّار ކަމެވެ.

1587- وعنْ أبي هُرَيرةَ رضي اللَّه عنهُ عن النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : قَالَ اللَّه تعالى ثَلاثَةٌ أنا خَصْمُهُمْ يوْمَ القِيَامَةِ : رَجُلٌ أعطَى بي ثُمْ غَدَرَ ، وَرجُلٌ باع حُراً فأَكل ثمنَهُ ، ورجُلٌ استَأجرَ أجِيراً ، فَاسْتَوْفي مِنهُ ، ولَمْ يُعْطِهِ أجْرَهُ » رواه البخاري .

މާތް الله ރުޟާވެވޑައިގެން أبو هُريرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އަލްޤުދުސީ حديث ގައިވެއެވެ. الله سبحانه وتعالى وحي ކުރެއްވިއެވެ. قيامة ދުވަހު ތިމަންއިލާހު ތިން ބައެއްގެ މައްޗަށް دعوى އުފުލާނީމެވެ. އެއީ ތިމަން އިލާހުގެ ނަމުގައި وعد ވެފައި ދެން އެއާއި خلاف ވެގެންދިޔަމީހާއެވެ. އަދި މިނިވަނަ ވިއްކާފައި އޭގެ އަގު ކައިފިމީހާއެވެ. އަދި އުޖޫރައަށް މީހަކު ހިފައިފައި އޭނާ ލައްވާ މަސައްކަތްކޮށް އުޖޫރަ ނުދިން މީހާއެވެ.

278- باب النهي عن المنّ بالعطية ونحوها

ހަދިޔާދިނުމާއި ހެދިކަމާއި ބޭނުންކުރުމާއި ކަހަލަކަންތައްތަކުން ކުރިއަށްދާކަށް އެމަނާކަމުގެ إحسان ބުނެދިނުން ނަހީކުރެއްވުމުގެ ބާބު

قال اللَّه تعالى: (البقرة 264){ يا أيها الذين آمنوا لا تبطلوا صدقاتكم بالمن والأذى } .

"އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ކަލޭމެން ތިޔަބައިމީހުން، އެހެންމީހުންނަށް ދޭ ހެޔޮކަމުގެ صدقات ތަކަށް ނުވަތަ ދީފައި ދަންނަވައިގެން باطل ނުކުރާށެވެ."

وقال تعالى : (البقرة 262) { الذين ينفقون أموالهم في سبيل اللَّه ثم لا يتبعون ما أنفقوا مناً ولا أذى } .
އެއުރެންގެ މުދާ الله ގެ މަގުގައި ހޭދަކުރާ، ދެން އެއުރެންހެދި ހެޔޮކަމެއް އެއުރެންގެ ކުރިމަތިން ކަލޭގެފާނުމެން، އަދި (ބަދަލުން ނުވަތަ عمل ނުވިއަސް) އެހެންމީހުންނަށް ނުދީ ދޫކޮށްލާ އެއުރެންގެ

އުޖޫރަ (އަޖުރާ ސަވާބު) އައުރަތުންގެ ފިރިހެނުންނާގެ حضرة ގައި އައުރަތުންނަށް ވެއްޖެ.

1588- وعنْ أبي ذَرٍّ رضي اللَّه عنهُ عنِ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « ثَلاثةٌ لا يُكلِّمُهُمْ اللَّه يوْمَ القيامةِ ، ولا يَنْظُرُ إلَيْهِمْ ، ولا يُزكِّيهِمْ وَلهُمْ عذابٌ أليمٌ » قال : فَقرأها رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ثَلاثَ مَرَّاتٍ . قال أبو ذرٍّ : خَابُوا وخَسِروا منْ هُمْ يا رسولَ اللَّه ، قال المسبِلُ ، والمنَّانُ، والمنْفِقُ سلعتهُ بالحِلفِ الكَاذبِ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو ذَرٍّ ، نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރައްވައެވެ. އަހަރެމެންނަށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިން ބައެއް ވެއެވެ. އެބައިމީހުންނާ މާތް الله قيامة ދުވަހު ބަސް وحي އެއް ނުކުރައްވާނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް رحمة ގެނޑުނލާ ނުބައްލަވާނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް شفاعةއެއް ނުދެއްވާނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް ވޭންދެނިވި عذاب ދެއްވާނެއެވެ. ތިމަ ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން އެކަލޭގެ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވިދާޅުވެ حديث ކުރެއްވިއެވެ. أَبو ذَرٍّ ދެންނެވިއެވެ. އެބައިމީހުން ލިބިގެއްލި ހާނިވެގެންނެވެ. ނަ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. އެއީ ކޮންބައެއް ކަމަށްތޯ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިކަންބޮޑު ފިރިހެނުނާ ދެފައި ހިދުން ތަންތަނުން ވިހިއަރު ދެކޮޅަށް ހުސްކަމުގާ އާދި ހެދުނާރަދުފުރާ ކާދި ކުޑަކުރުމުގެ ކާރިގޮތް އަނގަ ހެދުންކާރިދުވާހާއި ދަރަ ހާރާ ކާތްގަނޑު ބޮޑުވީ ވިޔާ ދޭހާއެވެ.

وفي روايةٍ له : « المسبلُ إزارهُ » يعْني : المسْبِلُ إزَارهُ وثَوْبَهُ أسفَلَ مِنِ الكَعْبَيْنِ للخُيَلاءِ.

އަދި މުސްލިމްގެ ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. المسْبِلُ ގެ މާނައީ އެއް ބޮޑުކަމުގައި المسْبِلُ إزَارهُ ގެ މާނައީ އައިސްފަހުވެއެވެ. އެގޮ މުގުދިކި ބޯދަބުރު ފިރިހެނުގެ ކޮތުން ބޮޑުބަހުން ދިވެހި ހިލުން ދުވާހެއްދެތުން ހުރިހާ މީހެއެވެ.

279- باب النهي عن الافتخار والبغي

فخر ވެރިވުމާއި މީސްތަކުންނަށް އަނިޔާވެރިވުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى: (النجم 32) { فلا تزكوا أنفسكم هو أعلم بمن اتقى } .
تقوىވެރިވީމީހުންގެ ކަންބޮޑު އަހަރެންގެ ދަންނަވާޖެހޭކަން ބޭއްވެ.

وقال تعالى (الشورى 42):{إنما السبيل على الذين يظلمون الناس ويبغون في الأرض بغير الحق،أولئك لهم عذاب أليم}.

ތަކަށް ކުށްވެރިވެދެނީ ކަނޑު ތެރެއަށް ގަނޑުން ގަނޑަށް، ފާސްކޮށްގަނެ ތަކެއް ނަގާ ވަރަށް، ތަނަ ވިދުމަށް حق ތަނާރިދާނަށް بغاوة ތެރެވެ، ފާސްކަމުގައި ފާދެއްކުމަށް. ތެދުވެރިކަމާ ގުޅިގެން عذاب ލިބެއެވެ.

1589- وعَنْ عِياض بْنِ حمار رضي اللَّه عنْهُ قَال قَال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إن اللَّه تَعالى أوْحَى إليَّ أن تواضعُوا حَتى لا يبْغِيَ أحَدٌ على أحدٍ ، ولا يفْخرَ أحدٌ على أحدٍ » رواه مسلم .

قال أهلُ اللغةِ : البَغيُ : التَّعَدِّي والاستِطالةُ .

ﷲ ތަކުރާރުކުރާ عِياض بْنِ حمار ގެ ތާރީފުގައި ތިރީގައިވާ ލަފްޒުތައް. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާފައި. الله سبحانه وتعالى ތަކުރާރުކުރާ. وحي ކިޔާފައި. تواضع ތެރެއަށް اختيار ކިޔާފައި. ތިމަ ތަކުރާރުކުރާ ތަނަ ވަރަށް ގަނޑުން ގަނޑަށް ފާސްކަމުގައި. ތަނަ ވިދުމަށް فخر ތެރެއަށް ގެންނާ.

1590- وعن أبي هُريرةَ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « إذا قال الرَّجُلُ : هلَكَ النَّاسُ ، فهُو أهْلَكُهُمْ » رواه مسلم .

ﷲ ތަކުރާރުކުރާ أبو هُريرة ގެ ތާރީފުގައި ތިރީގައިވާ ލަފްޒުތައް. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާފައި. "ތިމަ ތެރެއަށް ގަނޑުން ގަނޑަށް ފާސްކަމުގައި ތަނަ ވިދުމަށް" ތަކަށް ތަނަ ވަރަށް ގަނޑުން ގަނޑަށް ފާސްކަމުގައި ތަނަ ވިދުމަށް ތަނަ ވަރަށް ގަނޑުން ގަނޑަށް ފާސްކަމުގައި.

الرِّوايةُ المشْهُورةُ : « أهْلكُهُمْ » برفعِ الكافِ ، ورُوِي بِنَصبِهَا .وهذا النَّهي لمنْ قالَ ذلكَ عجْباً بِنفْسِهِ ، وتصاغُراً للناسِ ، وارْتِفاعاً علَيْهِمْ ، فهَذَا هُو الحرام ، وأما منْ قالهُ لما يرى في الناس مِن نقْصٍ في أمْر دينِهِم ، وقَالهُ تَحَزُّناً علَيْهِمْ ، وعلى الدِّينِ ، فلا بأس بهِ . هَكَذا فَسَّرهُ العُلماءُ وفصَّلوهُ ، ومِمنْ قالَه مِنَ الأئمةِ الأعْلام : مالكُ ابنُ أنسٍ ،والخَطَّابيُّ، والحميدِيُّ وآخرونَ ، وقد أوْضَحْته في كتاب « الأذْكَارِ » .

ތަކުރާރުކުރާ. مشهور ތެރެއަށް ގަނޑުން ގަނޑަށް أهْلكُهُمْ ތަކެވެ. ތިމަ ކަމުގައި ތަނަ ވަރަށް ގަނޑުން. ތަނަ ވަރަށް ގަނޑުން ގަނޑަށް ތަނަ ވަރަށް ގަނޑުން ގަނޑަށް. ތަނަ ވަރަށް ގަނޑުން ގަނޑަށް

ކިބައިން ދިނީ ކަންތައްތަކެއްގައި ހުރި އެނގިފައެއް ފެނިގެން ނުވަތަ މީސްތަކުންގެ ގީބަތް ހިތާމަ ފާޅުކުރުމުގެ ގޮތުން ނުވަތަ ދީނާ ކަމެއްގެ ގޮތުން ދެކޮޅުވުމުގެ ގޮތުންނަމަ އެގޮތަކީ ބުނުން ހުއްދަވެއެވެ. ދަންނަން ބޭނުން ވިދާޅުވެފައިވޭ އެގޮތުގެ.އަދި ބަޔާންކުރައްވާފައިވަނީ އެގޮތެވެ. އިމާމުންގެ ތެރެއިން އެގޮތަށް ވިދާޅުވެފައިވާ ބޭކަލުންނަކީ مالكُ ابنُ أنس އާއި الخَطَّابي އާއި الحميدِي އާއި އަދިވެސް އެހެން ބޭކަލުންނެވެ. އަދި ހަމަހަނދުވަރުން ކިތާބު الأذْكَار ގައި އެކަމަށް އަލި އަޅުވާލައްވައެވެ.

280– باب تحريم الهجران بين المسلمين فوق ثلاثة أيام إلا لبدعة في المهجور أو تظاهرٍ بفسقٍ أو نحو ذلك

ތިން ދުވަހަށްވުރެ ގިނައިން މުސްލިމުން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކާ ވާހަކަ ނުދައްކާ ތިބުން حرام ވެގެންވާކަމާއި ނަމަވެސް بدعة ތަކާއި فاسق عمل ތަކެއްޗާއި ގޮތުން ކަނޑައިގެން ތިބުން ހުއްދަވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى: (الحجرات 10){ إنما المؤمنون إخوة فأصلحوا بين أخويكم } .

މުއުމިނުންވަނީ ކަށަވަރު اخْންބެކަލުން ކަމުގައެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ދެ اخْން ދެމެދު ތިޔަބައިމީހުން ސުލްހަ ކުރާށެވެ.

وقال تعالى: (المائدة 2) { ولا تعاونوا على الإثم والعدوان } .

އަދި ފާފަވެރިކަމާއި އަދާވާތްތެރިކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން އެކަކު އަނެކަކަށް އެހީތެރި ނުވާށެވެ!

1591– وعنْ أنَسٍ رضي اللَّه عنهُ قال : قال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَقَاطَعُوا ، ولا تَدابروا ، ولا تباغضُوا ، ولا تحاسدُوا ، وكُونُوا عِبادَ اللَّهِ إخْواناً . ولا يحِلُّ لمِسْلِمٍ أنْ يهْجُرَ أخَاهُ فَوقَ ثَلاثٍ » متفقٌ عليه .

ރަޟީ الله ޢަންހުސްނަތާއިވި أنَس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކާ ގުޅުން ކަނޑައިނުލާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކާ ފުރަގަސް ނުދޭށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން

އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް ދުޝްމަނުވެރިނުވާށެވެ. އަދި ބުރަކަށިދިނުން އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް حسدވެރި ނުވާށެވެ. އަދި ބުރަކަށިދިނުން ﷲ ގެ އަޅުންނޭވެ ކަމުގައިވާ ހާލު اخންތަކަކަށް ކަމުގައިވާށެވެ. އަދި މުސްލިމަކަށް ހުއްދައެއް މުސްލިމު اخ އާއި އަނގަޔިން ނުބުނެ ދިނުން ދުވަހަށްވުރެ ގިނަދުވަހު ހަޖަރުކޮށް ދޫކޮށްލުމެއްނުވެއެވެ.

1592- وعنْ أبي أيوبَ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « لا يحِلُّ لمسْلِمٍ أنْ يَهْجُرَ أخَاهُ فوْقَ ثَلاثِ لَيالٍ : يلتَقِيانِ ، فيُعرِضُ هذا ويُعرِضُ هذا ، وخَيْرُهُما الَّذِي يبْدأ بالسَّلامِ » متفقٌ عليه .

މާނަ ﷲ ތަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أَبو أيوب ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މުސްލިމަކަށް އެހެން މުސްލިމު اخއާއި ވާހަކަނުދައްކާ ތިންރެއަށްވުރެ ގިނަދުވަސް އަދި އެދުވަހުން (ބައްދަލުވާހިނދު) އެކަކު މީހާގެ ކިބައިން މޫނު އެއްފަރާތްކޮށް ނުވާހަކަދައްކައި އަދި މީނާ އެހެން ކިބައިން މޫނު އަނެއް ފަރާތަށް ނުވާހަކަދައްކައި (ދުރުވެހުރެ ވާހަކަނުދައްކާ) ރަނގަޅުކަމާ ނުވެއެވެ. އަދި އެދުވަހުން ކުރިން އެކުގައި އެދުވަހުގެ ބައްދަލުވުމުގައި ފުރަތަމަ ސަލާމް ގޮވާ މީހާއެވެ.

1593- وعنْ أبي هُريرةَ رضي اللَّه عنه قَال : قَال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « تُعْرضُ الأعْمالُ في كُلِّ اثنين وخَميس ، فيغفِر اللَّه لِكُلِّ امْريءٍ لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئاً ، إلا امْرءًا كَانَتْ بيْنَهُ وبيْنَ أخِيهِ شَحْناءُ ، فيقُولُ : اتْرُكُوا هذَينِ حتَّى يصْطَلِحا » رواه مسلم .

މާނަ ﷲ ތަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أَبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ކޮންމެ ހޯމަދުވަހާއި ބުރާސްފަތި ދުވަހު عملތައް ހުށަހެޅޭއެވެ. ފަހެ ﷲ سبحانه وتعالى ކޮންމެ މީހެއްގެ ފާފަތައް ފުއްސަވައި ﷲއަށް شريك ކޮށްފިނުވާނަމަ ފުއްސަވައެވެ. ނަމަވެސް އަމިއްލަ اخއާއި ދެމެދު ދުޝްމަނުކަން އޮތް މީހާ ނުފުއްސަވައެވެ. ދެން وحي ކުރެއްވޭއެވެ. އެދެމީހުން ސުލްހަ ވެއްޖައުމަށް ދާންދެން އެދެމީހުން ދޫކޮށްލާށެވެ.

1594- وعَنْ جابرٍ رضي اللَّه عنْهُ قَال : سِمِعْتُ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : « إنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ يئسَ أنْ يَعْبُدهُ المصلُّون في جَزيرةِ العربِ ولكِن في التَّحْرِيشِ بيْنهم » رواه مسلم .

« التَحْرِيشُ » الإفسادُ وتغييرُ قُلُوبِهِم وتَقَاطُعُهم .

މާތް الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ جابر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަމުން ވިދާޅުން އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން شيطانާ ވަނީ جزيرة العرب ގެ މީހުން އަޅުކަން ކުރާނޭކަމަށް ނާއުއްމީދުވެއްޖެއެވެ. ނަމަވެސް އޭނާ އެމީހުންގެ މެދުގައި ފިތުނަފަސާދަ އުފައްދައެވެ.

1595- وعنْ أبي هريرة رضي اللَّه عَنْه قَال : قال رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « لا يحِلُّ لمسْلِمٍ أنْ يهْجُرَ أخَاه فوْقَ ثَلاثٍ ، فمنْ هَجر فَوْقَ ثلاثٍ فمات دخَل النَار » .

رواهُ أبو داود بإسْنادٍ على شرْطِ البخاري .

މާތް الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ. މުސްލިމަކަށް ހުއްދައެއް ނުވެއެވެ. މުސްލިމު اخާއި ތިން ދުވަހަށްވުރެ ގިނައިން އަނގަޔިން ނުބުނެ ހިނގުން ފަހެ ތިން ދުވަހަށްވުރެ ގިނައިން ދުރުވެ ހުރެ މަރުވެއްޖެ ނަމަ ... ވަންނާނެއެވެ. ފަހެ (އަބޫދާވޫދުގެ ރިވާޔަތެއްގައި) ދިޔަ ... ފަހެ ތިން ދުވަހަށްވުރެ ގިނައިން ދުރުވެ ހުރެ މަރުވާ މީހާ ނަރަކައަށް ވަންނާނެއެވެ.

1596- وعَنْ أبي خرَاشٍ حدْرَدِ بن أبي حدْردٍ الأسْلمي ، ويُقَالُ السُّلمي الصَّحابِي رضي اللَّه عَنْهُ أنَّهُ سَمِعَ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : « منْ هَجر أخاهُ سَنَةً فَهُو كَسفْكِ دمِهِ » .رواه أبو داود بإسناد صحيح .

މާތް الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ أَبو خرَاشٍ حدْرَدِ بن أبي حدْردٍ الأسْلمي ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އަދި އޭނާއަށް السُّلمي ކަމަށްވެސް ބުނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ صَحَابِيّ نبي ާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަމުން ވިދާޅުން އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވަމުން ވިދާޅުވިއެވެ. މުސްލިމު اخާއި އަހަރަކު ދުރުވެ ހުރުން ... ފަހެ އޭނާގެ ލޭ އޮހޮރުވުމާ އެއްފަދައެވެ. قتل ކުރުމާ އެއްފަދައެވެ.

1597- وعنْ أبي هُرَيْرةَ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « لا يَحِلُّ لمِؤْمِنٍ أنْ يهْجُرَ مُؤْمِناً فَوْقَ ثَلاثٍ ، فَإنْ مرَّتْ بِهِ ثَلاثٌ ، فَلْيَلْقَهُ ، ولْيُسَلِّمْ عَلَيْهِ ، فَإن رَدَّ عليهِ السَّلام، فقَدِ اشْتَرَكَا في الأجْرِ ، وإنْ لَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ ، فَقَدْ باءَ بالإثمِ ، وخَرَجَ المسلِّمُ مِن الهجْرةِ».

رواهُ أبو داود بإسنادٍ حسن . قال أبو داود : إذا كَانَتِ الهجْرَةُ للَّهِ تَعالى فَلَيْس مِنْ هذَا في شيءٍ .

މާތް الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ أبو هُريرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللَّهِ

ﷺ حديث ކަމުގައިވެއެވެ. ދެމީހުން ތިންވަނަ ފަރާތް ގެއްލައިގެން ދެމީހުންގެ ކަންކަމުގައި ވަކިވަކިން ދެމީހުންނާ ވަކިން ދެމީހުންނާ ވަކިން ވާހަކަ ދައްކަން ހުއްދަ ނުދެއެވެ. ފަހެ ތިންމީހުން ހަވީރުވެ ދިމާ ވެ ހުންނަ ހިސާބުގައި ތިންވަނަ ފަރާތް ގެއްލިގެން ދެ ފަރާތަށް ބަލާ ދެ ފަރާތަށް ވާހަކަ ދައްކާ ގޮތަށް ވާހަކަ ދައްކަން ހުއްދަ ނުދެއެވެ. ފަހެ ތިންމީހުން ހަވީރުވެ ދިމާ ވެ ހުންނަ ހިސާބުގައި ތިންވަނަ ފަރާތް ގެއްލިގެން ދެ ފަރާތަށް ބަލާ ދެ ފަރާތަށް ވާހަކަ ދައްކާ ގޮތަށް ވާހަކަ ދައްކަން ހުއްދަ ނުދެއެވެ.

أبو داود، حسن ގެ ގަދަރީ ތެރެއިން ހަދަނީ ކަމުގައިވެއެވެ. أبو داود ވިދާޅުވެއެވެ. ތިންމީހުން ހުންނަ ތަނެއްގައި ތިން ފަރާތް ވާހަކަ ދައްކާ ގޮތަށް ވާހަކަ ދައްކަން ހުއްދަ ނުދެއެވެ.

281- باب النهي عن تناجي اثنين دونَ الثالث

بغير إذنه إلا لحاجةٍ وهو أن تيحدثا بلسانٍ لا يفهمه

شرعي ތަކުރާރުކުރުން ތަރުޖަމާ ދެމީހުން ތިންވަނަ ފަރާތް ހުއްޓައި ވަކިން ދެމީހުންގެ ކަންކަމުގައި ވާހަކަ ދައްކަން ހުއްދަ ނުދިނުމުގެ باب. ތިމާ ދެމީހުން ތިންވަނަ ފަރާތް ތިމާ ގެ ދެމީހުންނާ ވަކިން ވާހަކަ ދައްކަން ހުއްދަ ދިނުމުގެ. ތަކުރާރުކުރުން ތަރުޖަމާ ދެމީހުން ތިންވަނަ ފަރާތް ތިމާ ގެ ދެމީހުންނާ ވަކިން ވާހަކަ ދައްކަން ހުއްދަ ދިނުމުގެ.

قال اللَّه تعالى: (المجادلة 10){ **إنما النجوى من الشيطان** } .

ﷺ ތިންމީހުން ހަވީރުވެ ދިމާ ވެ ހުންނަ ހިސާބުގައި ތިންވަނަ ފަރާތް ގެއްލިގެން ދެ ފަރާތަށް ބަލާ ދެ ފަރާތަށް ވާހަކަ ދައްކާ ގޮތަށް ވާހަކަ ދައްކަން ހުއްދަ ނުދެއެވެ. شيطان ގެ ތަރަފުން ކަންކަން ކުރުމަށް ތަހުރީކު ކުރުމެވެ.

1598- وعن ابْنِ عُمَرَ رضي اللَّه عنْهُمَا أنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « إذا كَانُوا ثَلاثَةً، فَلا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الثَّالِثِ » متفقٌ عليه .

ورواه أبو داود وَزاد : قَالَ أبُو صالح : قُلْتُ لابْنِ عُمرَ : فأربعة ؟ قَالَ : لا يضرُّكَ».

ورواه مالك في « الموطأ » : عنْ عبْدِ اللَّهِ بنِ دِينَارٍ قَالَ : كُنْتُ أنَا وَابْنُ عُمرَ عِند دارِ خالِدِ بن عُقبَةَ التي في السُّوقِ ، فَجاءَ رجُلٌ يُرِيدُ أنْ يُنَاجِيَهُ ، ولَيْس مع ابنِ عُمر أحَدٌ غَيْري، فَدعا ابنُ عُمرَ رجُلاً آخر حتَّى كُنَّا أرْبَعَةً ، فقال لي وللرَّجُلِ الثَّالِثِ الَّذي دَعا : اسْتَأخِرا شَيْئاً ، فإنِّي سَمِعْتُ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « لا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دونَ وَاحِدٍ » .

ރަޟީ الله ދެބަފައިކަލުންނަށް ޢަންހުމާއެވީ عبد الله بن عُمَر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިންމީހުން ތިބޭނަމަ ތިމަ އެކަކުން ދޫކޮށް ދެމީހުން ސިއްރުން ވާހަކަ ނުދައްކާށެވެ.

(بخاري އާއި مسلم ގެ اتفاق ން صحح ކުރަން ނިމިފައިވާ އަދި ابو داود ރިވާކުރެއްވި حديث އެއް) ابو داود އިތުރު ކުރެއްވިފައިވެއެވެ. ابو صامح ވިދާޅުވިއެވެ. ވިމަސްނަ عبد الله بن عُمَر އަށް ދެންނެވީމެވެ. ފަހެ ހަތަރު މީހުން ތިބޭއިރު ކިހިނެއްތޯއެވެ؟ ވިދާޅުވިއެވެ.
މި ރިވާޔަތް ނަގާފައިވަނީ اِمام مالك المُوطأ ގައި عبدِ اللّهِ بنِ دِينَارٍ ގެ ކިބައިން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނާއި عبد الله بن عُمَر އާއި ދެމީހުން خالِدِ بن عُقبَةَ ގެ ގެއަށް ތިބީމެވެ. އެތަނަށް ބާޒާރު ގެވިޔަތެވެ. ފަހެ މީހަކު އައެވެ. އަދި ސިއްރުން ވާހަކަ ދައްކާ ބޭނުން އުޅުނެވެ. އެހިނދު عبد الله بن عُمَر ފިޔަވައި ތިމަންނަ ކަމުގައިވީ އެއްވެސް މީހަކު ނެތެވެ. ފަހެ عبد الله بن عُمَر އިތުރު މީހަކު ގެނުވެއެވެ. އެންމެހާ ހަތަރު މީހަކު ވެއްޖެއެވެ. އެހިނދު ތިމަންނައާއި ތިންވަނަ މީހަކަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ކޮންމެވެސް ކަމަކަށް ފަސްޖެހިލާށެވެ.
ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ رَسُول اللّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވާ އަޑުއެހީމެވެ. އެކަކު ދޫކޮށް حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިންމީހުން ތިބޭނަމަ ދެމީހުން ސިއްރުން ވާހަކަ ނުދައްކާށެވެ.

1599- وَعن ابنِ مسْعُودٍ رضي اللَّه عنهُ أنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إذا كُنْتُمْ ثَلاثة، فَلا يَتَنَاجى اثْنَانِ دُونَ الآخَرِ حتَّى تخْتَلِطُوا بالنَّاسِ ، مِنْ أجْل أنَّ ذَلكَ يُحزِنُهُ » متفقٌ عليه.

ރަޟީ الله ޢަންހުއެވީ عبْدِ اللّهِ بْنِ مسْعُود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُول اللّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ތިންމީހުން ހުރި ހިނދެއް ވެއްޖެނަމަ މީސްތަކުންނާ ވަކިން ދެމީހުން އެހެން މީހަކު ދޫކޮށް ސިއްރުން ވާހަކަ ނުދައްކާށެވެ. އެއީ އެކަމުގެ ސަބަބުން ހަމަކަށަވަރުން އެމީހާ

ދަރަޖަށް ދިނުމަށް ކުރެވޭނީއެވެ.

282- باب النهي عن تعذيب العَبْد والدابة
والمرأة والولد بغير سبب شرعي أو زائد على قدر الأدب

އަޅުންނާއި އަންހެނުންނާއި ޖަނަވާރުންނާއި ދަރިންނަށް شرعي ސަބަބަކާއި ނުލައި އަދަބު ދިނުން ނުވަތަ އަދަބުގެ މިން އަނިޔާވެރިކުރުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާން ވެގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى: (النساء36){ وبالوالدين إحساناً وبذي القربى واليتامى والمساكين والجار ذي القربى والجار الجنب والصاحب بالجنب وابن السبيل وما ملكت أيمانكم؛ إن اللَّه لا يحب من كان مختالاً فخوراً } .

އަދި މައިންބަފައިންނަށާއި، ގާތް ތިމާގެ މީހުންނަށާއި، ޔަތީމުންނަށާއި، މިސްކީނުންނަށާއި، ގާތް އަވަށްޓެރިޔާއަށާއި، ދުރު އަވަށްޓެރިޔާއަށާއި، ކައިރީ އެކުވެރިޔާއަށާއި، ދަތުރުވެރިޔާއަށާއި، ތިޔަބައިމީހުންގެ މިލްކު ވެގެންވާ އަޅުންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިމާގެ މަތިވެރިކަން ބޮޑާވެ ފަޚުރުވެރިވާ މީހުންނަށް ދެން الله ލޯބިވެވޮޑިނުގަންނަވާނެއެވެ.

1600- وَعنِ ابنِ عُمر رضي اللَّه عنْهُما أنَّ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « عُذِّبتِ امْرَأَةٌ في هِرَّةٍ حبستها حَتَّى ماتَتْ ، فَدَخلَتْ فِيهَا النَّارَ ، لا هِيَ أطْعمتْهَا وسقَتْها ، إذ هي حبَستْهَا ولا هِي تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الأرض » متفقٌ عليه .

« خَشَاشُ الأرْضِ » بفتح الخاء المعجمةِ ، وبالشينِ المعجمة المكررة : وهي هَوامُّها وحشَراتُها

މާނަ: الله އެދުވަޑައިގަތުންނަން ރަޟިޔަލްލާހު عبد اللَّه بن عُمر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަންހެނަކަށް ބުޅަލަކާއި ހެދި އަޒާބު ދެވުނެވެ. އޭނާ އެބުޅާ ބަންދުކޮށް އޮތުމުން މަރުވިއެވެ. އަދި އޭނާ އެކަމުގެ ސަބަބުން ނަރަކައަށް ވަދެއްޖެއެވެ. އޭނާ ބަންދުކުރިއިރު ކާނާއާއި ބުއިން ނުދިނެވެ. އަދި ބިމުގެ ސޫފާއާއި ހަޑިތަކުން ކައި ދިރިއުޅެން ދޫކޮށްވެސް ނުލިއެވެ.

1601- وعنْهُ أنَّهُ مرَّ بفِتْيَانٍ مِنْ قُرَيْشٍ قَدْ نصبُوا طَيْراً وهُمْ يرْمُونَهُ وقَدْ جعلُوا لِصاحبِ الطَّيْرِ كُلَّ خَاطِئةٍ مِنْ نَبْلِهِمْ ، فَلَمَّا رأوْا ابنَ عُمرَ تفَرَّقُوا فَقَالَ ابنُ عُمَرَ : منْ فَعَلَ هذا ؟ لَعنَ اللَّه مَن فَعلَ هذا ، إنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لَعَنَ من اتَّخَذَ شَيْئاً فِيهِ الرُّوحُ غَرضاً . متفقٌ عليه .

« الْغَرَضُ » : بفتح الغين المعجمة ، والراءِ وهُو الهَدفُ ، والشَّيءُ الَّذي يُرْمَى إلَيهِ .

ތަބިއީ ގޮތުގައި (ތަބިޢީ ގޮތުގައި) عبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمر ގެ ކިބައިން ބަލައިގެން ދެއްވި ކަންތައް. ކަލަނގޭ ތިބާ ކާފަރުންގެ ކަންތައް ކުރާ ކަމަށް ބުނެ ކާފަރުންގެ ކަންތައް ކުރާ ފަރާތަކަށް ލަޢުނަތް ކިޔާ ކަމަށް ބުނެ ވާހަކަ ދައްކާ ގޮތަށް ބަލައިގެން ދެއްވި ކަންތައް. ތިބާ ދެކެ ދެކެ ތިބެ ދެއްވި ކަންތައް. ތިބާ ކުށްވެރިވާ ގޮތަށް ކަމެއް ކުރުމުގެ ސަބަބުން ތިބާ ކަލަނގޭ ކާފަރުންގެ ކަންތައް ކުރާ ކަމަށް ބުނެ ވާހަކަ ދައްކާ ގޮތަށް ބަލައިގެން ދެއްވި ކަންތައް. شرط ކަމަށް ބުނެ ވާހަކަ ދައްކާ ގޮތަށް ބަލައިގެން ދެއްވި ކަންތައް. عبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمر ގެ ކިބައިން ލިޔެ ދެއްވި ކަންތައް (ލިޔުން) ކިޔަން ދެއްވި ކަންތައް. ކަލަނގޭ عبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمر ގެ ކިބައިން ލިޔެ ދެއްވި ކަންތައް. ލިޔުން ކިޔަން ދެއްވި ކަންތައް؟ ތިބާ ކާފަރުންގެ ކަންތައް ކުރާ ކަމަށް ' لعنة ' ބުނެ ވާހަކަ ދައްކާ ގޮތަށް ބަލައިގެން ދެއްވި ކަންތައް. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން ލިޔެ ދެއްވި ކަންތައް ތިބާ ކާފަރުންގެ ކަންތައް ކުރާ ކަމަށް ބުނެ ވާހަކަ ދައްކާ ގޮތަށް ބަލައިގެން ދެއްވި ކަންތައް لعنة ގެ ކިބައިން ލިޔެ ދެއްވި ކަންތައް.

1602- وعَنْ أنَسٍ رضي اللَّه عنْهُ قَال : نَهَى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أنْ تُصْبَرَ الْبَهَائمُ . متفقٌ عليه ، ومَعْنَاه : تُحْبسَ للْقَتْلِ .

1603- وَعَنْ أبي عَليٍّ سُوَيْدِ بنِ مُقَرِّنٍ رضي اللَّهُ عنْهُ ، قَالَ : لَقَدْ رَأيْتُني سابِعَ سبْعَةٍ مِنْ بني مُقرِّنٍ مَالنَا خَادِمٌ إلاَّ واحِدةٌ لَطمها أصْغرُنَا فأمَرنَا رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أنْ نُعْتِقَها.

رواه مسلم . وفي روايةٍ : « سابِع إخْوةٍ لي » .

ﷺ ގެ ކިބައިން ލިޔެ ދެއްވި ކަންތައް أبو عَليٍّ، سُوَيْدِ بنِ مُقَرِّن ގެ ކިބައިން ބަލައިގެން ދެއްވި ކަންތައް. ވަދެ ދެކެ ތިބެ ދެއްވި ކަންތައް مُقَرِّن ގެ ފަރާތުގެ ތިން ބައިވަނައަށް ފަހު ދަރިންގެ ތެރެއިން ތިން ބައިވަނަ ދަރިކަލުން ކަމަށް ބުނެ ވާހަކަ ދައްކާ ގޮތަށް ބަލައިގެން ދެއްވި ކަންތައް. ތިބާ ދެކެ ދެކެ ތިބެ ދެއްވި ކަންތައް خادم ގެ ކިބައިން ލިޔެ ދެއްވި ކަންތައް. ތިބާ ދެކެ ދެކެ ތިބެ ދެއްވި ކަންތައް خادم ގެ ކިބައިން ލިޔެ ދެއްވި ކަންތައް. ތިބާ ދެކެ ދެކެ ތިބެ ދެއްވި ކަންތައް رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން ލިޔެ ދެއްވި ކަންތައް ތިބާ ދެކެ ދެކެ ތިބެ ދެއްވި ކަންތައް.

ތަބިއީ ގޮތުގައި ބަލައިގެން ދެއްވި ކަންތައް. ތިބާ ދެކެ ދެކެ ތިބެ ދެއްވި ކަންތައް ތިބާ ދެކެ ދެކެ ތިބެ ދެއްވި ކަންތައް ތިން ބައިވަނަ ދަރިކަލުން ކަމަށް ބުނެ ވާހަކަ ދައްކާ ގޮތަށް ބަލައިގެން ދެއްވި ކަންތައް.

1604- وعنْ أبي مَسْعُودٍ البدْرِيِّ رضِيَ اللَّه عنْهُ قَال : كُنْتُ أضْرِبُ غلاماً لِي بالسَّوطِ، فَسمِعْتُ صوتاً مِنْ خَلفي : « اعلَمْ أبا مَسْعُودٍ » فَلَمْ أفْهَمْ الصَّوْتَ مِنَ الْغَضب، فَلَمَّا دنَا مِنِّي إذا هُو رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَإذا هُو يَقُولُ : « اعلَمْ أبا مسْعُودٍ أنَّ اللَّه أقْدرُ علَيْكَ مِنْكَ عَلى هذا الغُلامِ » فَقُلْتُ : لا أضْربُ مملُوكاً بعْدَهُ أبداً .

وفي روَايةٍ : فَسَقَطَ السَّوْطُ مِنْ يدِي مِنْ هيْبتِهِ .

وفي روايةٍ : فقُلْتُ : يَا رسُول اللَّه هُو حُرٌّ لِوجْهِ اللَّه تعالى فَقَال : « أمَا لوْ لَمْ تَفْعَلْ، لَلَفَحَتْكَ النَّارُ ، أوْ لمسَّتكَ النَّارُ » رواه مسلم . بهذِهِ الرواياتِ .

ދ ﷺ ތަކުރާރުކުރާތީ أبو مَسْعُود البدْرِي ގ ކިޔާފައި ތިބެގެންވާ. ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަކެއް ކަމަށް ވަނީ ކަންތައް ކުރަން ދަށްދެނ ގ ކަމަށް ވާތީ. ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަކެއް ކަމަށް ވަނީ ކަންތައް ކުރަން ދަށްދެނ ގ ކަމަށް ވާތީ. ދ أبو مَسْعُود ގ. ފާހަގަ ކުރަންވާ. ތަކެއް ކަމަށް ވަނީ ކަންތައް ކުރަން ދަށްދެނ ގ ކަމަށް ވާތީ. ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަކެއް ކަމަށް ވަނީ ކަންތައް ކުރަން ދަށްދެނ ގ ކަމަށް ވާތީ. ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަކެއް ކަމަށް ވަނީ ކަންތައް ކުރަން ދަށްދެނ ގ ކަމަށް ވާތީ. ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަކެއް ކަމަށް ވަނީ ކަންތައް ކުރަން ދަށްދެނ ގ ކަމަށް ވާތީ. ދ أبو مَسْعُود ގ. ފާހަގަ ކުރަންވާ. ތަކެއް ކަމަށް ވަނީ ކަންތައް ކުރަން ދަށްދެނ ގ ކަމަށް ވާތީ. ﷺ الله سبحانه وتعالى ތަކެއް ކަމަށް ވަނީ ކަންތައް ކުރަން ދަށްދެނ ގ ކަމަށް ވާތީ. ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަކެއް ކަމަށް ވަނީ ކަންތައް ކުރަން ދަށްދެނ ގ ކަމަށް ވާތީ.

ތަކެ ތަކެއް ތަކެތި ތަކެއް ތަކެތި ގ. ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަކެއް ކަމަށް ވަނީ ކަންތައް ކުރަން ދަށްދެނ ގ ކަމަށް ވާތީ. ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަކެއް ކަމަށް ވަނީ ކަންތައް ކުރަން ދަށްދެނ ގ ކަމަށް ވާތީ.

ތަކެ ތަކެއް ތަކެތި ތަކެއް ތަކެތި ގ. ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަކެއް ކަމަށް ވަނީ ކަންތައް ކުރަން ދަށްދެނ ގ ކަމަށް ވާތީ. ﷺ الله ގ ކިޔާފައި ތިބެގެންވާ. ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަކެއް ކަމަށް ވަނީ ކަންތައް ކުރަން ދަށްދެނ ގ ކަމަށް ވާތީ. ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަކެއް ކަމަށް ވަނީ ކަންތައް ކުރަން ދަށްދެނ ގ ކަމަށް ވާތީ. ﷺ الله ގ ކިޔާފައި ތިބެގެންވާ

މާތް الله އެކަލޭގެފާނުންނަށް ރުއްސެވުން ދެއްވާ عبد الله بن عُمر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبي އާ صلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދީނުގެ އަހުލުވެރި ދުނިޔޭ ކަލާނގެ ފާނަށް ހިއްސާކުރާ ކަތިލުމުގައި ބަހައިލީ ފަހެކަލޭގެ ހައްޤުގެ މީސްތަކުން ކުރަނިވެރި ކުރެވިއްޖެ އެ ދުވަހު ކުޑަކުދިންގެ ހަރުގަޔަށް
އެ އަޅުގަނޑު ބުނަމުންނެވެ.

1606- وعن هِشَام بن حكيم بن حزامٍ رضي اللَّهُ عنْهُما أنَّهُ مرَّ بالشَّامِ على أنَاسٍ مِنَ الأنباطِ ، وقدْ أُقِيمُوا في الشَّمْس ، وصُبَّ على رُؤُوسِهِم الزَّيْتُ ، فَقَال : ما هَذا ؟ قِيل : يُعَذَّبُونَ في الخَرَاجِ ، وَفي رِوايةٍ : حُبِسُوا في الجِزيةِ . فَقَال هِشَامٌ : أَشْهَدُ لسمِعْتُ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : « إن اللَّه يُعذِّبُ الذِينَ يُعذِّبُونَ النَّاس في الدُّنْيا » فَدَخَل على الأميرِ ، فحدَّثَهُ ، فَأمر بِهِم فخُلُّوا . رواه مسلم « الأنبَاطُ » الفلاَّحُونَ مِنَ العجمِ.

މާތް الله އެކަލޭގެފާނުންނަށް ރުއްސެވުން ދެއްވާ هِشَام بن حكيم بن حزامގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އޭނާ شامކަރައިގެ ބިމުގައި އަޖަމީންގެ ދަނޑުވެރިން ބަޔަކުގެ ކައިރިން ދިޔައެވެ. އެމީހުން ބިއްލީ އަވީގައި ކޮށްލާ ބައިތިއްބާފައެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ބޮލުން ހެދި ތެލާވެސް އޮހާލައިފައެވެ. ފަހެ އޭނާ އެއްސެވިއެވެ. މިއީ ކޮންކަމެއްތޯއެވެ؟ ދަންނަވައިފިއެވެ. އެއީ ޓެކްސް ނުދައްކާތީ ދަނޑުވެރިންނަށް އަދަބު ދެނީއެވެ. އަދި ޖިޒިޔާ ނުދައްކާތީ ބަންދުކޮށްފައި ތިބީއެވެ. ފަހެ هِشَام ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަން ހެކިވަމެވެ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއިވުނެވެ. އަހަރެންގެ ދުނިޔޭ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى މީސްތަކުންނަށް ދުނިޔޭގައި އަޒާބުދޭ މީހުންނަށް އަޒާބު ދެއްވާނެއެވެ. ދެން އަމީރުގެ ގާތަށް ވަދެ އެކަން ދެންނެވިއެވެ. ފަހެ އަމީރު ހުކުމް ދެއްވައިފިއެވެ. އަދި އެމީހުން (އަޖަމީންގެ ދަނޑުވެރިން) ދޫކޮށްލުމަށް ހުކުމްދެއްވިއެވެ. އަނބަތުން އަޖަމީންގެ ދަނޑުވެރިންނެވެ.

1607- وعنِ ابنِ عبَّاسٍ رضي اللَّه عَنْهُما قَال : رأى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حِماراً مْوسُومَ الوجْهِ ، فأَنْكَر ذلكَ ؟ فَقَال : وَاللَّهِ لا أَسِمُهُ إلا أقْصى شَيءٍ مِنَ الوجْهِ ، وَأمرَ بِحِمَارِهِ ، فَكُوِيَ في جاعِرَتَيْهِ ، فهو أوَّلُ مَنْ كوى الجاعِرتَيْنِ . رواه مسلم
.

« الجاعِرتَانِ » : نَاحِيتَا الوركَيْن حوْل الدُّبُر .

މާތް الله އެކަލޭގެފާނުންނަށް ރުއްސެވުން ދެއްވާ عبد اللَّه بن عبَّاس ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އެއްފަހަރަކު) رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަނގޮޓިން ދަމާލެވުނު ކުރިމަތީގައި ހަމަ

ﺭﺣﻤﻪ ﷲ ﻗﺎﻝ ﺃﺧﺒﺮﻧﺎ ﺷﻌﺒﺔ ﻋﻦ ﺃﺑﻲ ﺟﻤﺮﺓ ﻗﺎﻝ ﺳﻤﻌﺖ ﻋﺒﺪ اللَّهِ ﺑْﻦِ عبَّاس ﻭﻗﺮﻧﻪ ﷺ ﻳﻘﻮﻝ ﻗﺪﻡ ﻭﻓﺪ ﻋﺒﺪ ﺍﻟﻘﻴﺲ ﺃﻭ ﻣﻦ ﺍﻟﻘﻮﻡ ﺍﻟﺬﻳﻦ ﻭﻓﺪﻭﺍ ﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﷺ ﻣﻦ ﺍﻟﻮﻓﺪ ﺃﻭ ﺑﺎﻟﻮﻓﺪ ﻏﻴﺮ ﺧﺰﺍﻳﺎ ﻭﻻ ﻧﺪﺍﻣﻰ ﻗﺎﻝ ﻓﻘﺎﻝ ﻟﻪ ﺭﺟﻞ ﻳﺎ ﺭﺳﻮﻝ ﷺ ﺇﻧﺎ ﻧﺄﺗﻴﻚ ﻣﻦ ﺷﻘﺔ ﺑﻌﻴﺪﺓ ﻭﺑﻴﻨﻨﺎ ﻭﺑﻴﻨﻚ ﻫﺬﺍ ﺍﻟﺤﻲ ﻣﻦ ﻛﻔﺎﺭ ﻣﻀﺮ ﻓﻼ ﻧﺨﻠﺺ ﺇﻟﻴﻚ ﺇﻻ ﻓﻲ ﺷﻬﺮ ﺣﺮﺍﻡ ﻓﻤﺮﻧﺎ ﺑﺄﻣﺮ ﻓﺼﻞ ﻧﺄﻣﺮ ﺑﻪ ﻭﻧﺪﻋﻮ ﺇﻟﻴﻪ ﻣﻦ ﻭﺭﺍﺋﻨﺎ ﻗﺎﻝ ﺁﻣﺮﻛﻢ ﺑﺄﺭﺑﻊ ﻭﺃﻧﻬﺎﻛﻢ ﻋﻦ ﺃﺭﺑﻊ ﺁﻣﺮﻛﻢ ﺑﺎﻹﻳﻤﺎﻥ ﺑﺎﷲ ﻭﺷﻬﺎﺩﺓ ﺃﻥ ﻻ ﺇﻟﻪ ﺇﻻ ﷲ ﻭﺃﻥ ﻣﺤﻤﺪﺍ ﺭﺳﻮﻝ ﷲ ﻭﺇﻗﺎﻡ ﺍﻟﺼﻼﺓ ﻭﺇﻳﺘﺎﺀ ﺍﻟﺰﻛﺎﺓ ﻭﺃﻥ ﺗﻌﻄﻮﺍ ﺍﻟﺨﻤﺲ ﻣﻦ ﺍﻟﻤﻐﻨﻢ ﻭﺃﻧﻬﺎﻛﻢ ﻋﻦ ﺛﻼﺙ ﻋﻦ ﺍﻟﺪﺑﺎﺀ ﻭﺍﻟﺤﻨﺘﻢ ﻭﺍﻟﻨﻘﻴﺮ ﻭﺭﺑﻤﺎ ﻗﺎﻝ ﺍﻟﻤﻘﻴﺮ ﻭﺃﻥ ﺗﺼﻮﻣﻮﺍ ﺭﻣﻀﺎﻥ ﻭﺗﻌﻄﻮﺍ ﻣﻦ ﺍﻟﻤﻐﻨﻢ ﺍﻟﺨﻤﺲ ﻭﺃﻧﻬﺎﻛﻢ ﻋﻦ ﺍﻟﺪﺑﺎﺀ ﻭﺍﻟﺤﻨﺘﻢ ﻭﺍﻟﻨﻘﻴﺮ ﻭﺭﺑﻤﺎ ﻗﺎﻝ ﺍﻟﻤﻘﻴﺮ ﻭﺃﻥ ﺗﺼﻮﻣﻮﺍ ﺭﻣﻀﺎﻥ ﻭﺗﻌﻄﻮﺍ ﻣﻦ ﺍﻟﻤﻐﻨﻢ ﺍﻟﺨﻤﺲ

1608- وعَنْهُ أنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : مَرَّ علَيهِ حِمَارٌ قد وُسِم في وجْهِه فقَال : لعن اللَّه الَّذي وسمهُ » رواه مسلم

وفي رواية لمسلم أيضاً :نَهى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عن الضَّرْبِ في الوجهِ ،وعنِ الوسْمِ في الوجهِ .

ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻪ ﻋﻦ ﺍﻟﺼﺤﺎﺑﻲ (ﺍﺑﻦ ﻋﺒﺎﺱ) ﻓﻲ ﺭﻭﺍﻳﺔ ﻟﻤﺴﻠﻢ ﺃﻳﻀﺎً :ﻧﻬﻰ ﺭﺳﻮﻝ ﷲ ﷺ ﻋﻦ ﺍﻟﻀﺮﺏ ﻓﻲ ﺍﻟﻮﺟﻪ ،ﻭﻋﻦ ﺍﻟﻮﺳﻢ ﻓﻲ ﺍﻟﻮﺟﻪ .

1609- عنْ أبي هُرَيْرة رضي اللَّه عنْهُ قَال : بعثنا رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في بعثٍ فَقال : «إن وجدْتُم فُلاناً وفُلاناً » لِرجُلَيْنِ مِنْ قُريش سمَّاهُمَا « فأحْرِقُوهُما بالنَّارِ » ثُمَّ قَال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حِينَ أردْنا الخُرُوج : « إنِّي كُنْتُ أمرْتُكمْ أن تُحْرقُوا فُلاناً وفُلاناً ، وإنَّ النَّار لا يُعَذبُ بِهَا إلا اللَّه ، فَإنْ وجَدْتُموهُما فَاقْتُلُوهُما » رواه البخاري .

283- باب تحريم التعذيب بالنار
في كل حيوان حتى النملة ونحوها

ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻪ ﺃﺑﻮ ﻫﺮﻳﺮﺓ ﻓﻲ ﺭﻭﺍﻳﺔ ﻟﻤﺴﻠﻢ ﺃﻳﻀﺎً :ﻧﻬﻰ ﺭﺳﻮﻝ ﷺ ﻋﻦ ﺍﻟﻀﺮﺏ ﻓﻲ ﺍﻟﻮﺟﻪ ،ﻭﻋﻦ ﺍﻟﻮﺳﻢ ﻓﻲ ﺍﻟﻮﺟﻪ .

ﺑﺎﺏ ﺗﺤﺮﻳﻢ ﺗﻌﺬﻳﺐ ﺑﺎﻟﻨﺎﺭ ﻓﻲ ﻛﻞ ﺣﻴﻮﺍﻥ ﺣﺘﻰ ﺍﻟﻨﻤﻠﺔ ﻭﻧﺤﻮﻫﺎ

މިވަނީ މިވަނީ މީހަކާ ފެނިއްޖެނަމަ ތިޔަ އެދެމީހުން އަލިފާނުން އަންދާލާށެވެ. އަދި އެދެމީހުންގެ ނަން ވިދާޅުވެއްވެ.ދެން رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންމެން ނިކުންނަން އުޅެގަތުމުން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން ކަލޭގެފާނު ވަނީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް މިވަނީ މިވަނީ މީހަކާ އަންދުމަށް އަމުރު ކުރެއްވީމެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް އަލިފާނުން عذاب ދިނުން ހުއްދައެއް ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން އެދެމީހުން ފެނިއްޖެނަމަ ތިޔަބައިމީހުން އެދެމީހުން قتل ކުރާށެވެ.

1610- وعن ابنِ مسْعُودٍ رضي اللَّه عنْهُ قَال : كُنَّا مع رسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في سفَر ، فَانْطَلَقَ لحَاجتِهِ ، فَرأَيْنَا حُمَّرَةً معَهَا فَرْخَانِ ، فَأَخذْنَا فَرْخيْها ، فَجَاءتْ الحُمَّرةُ تَعْرِشُ فجاءَ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقال : « منْ فَجع هذِهِ بِولَدِهَا ؟ رُدُّوا وَلَدهَا إليْهَا » وَرأى قَرْيَةَ نَمْلٍ قَدْ حرَّقْنَاهَا، فَقَال : « مَنْ حرَّقَ هذِهِ ؟ » قُلْنَا : نَحْنُ . قَالَ : « إنَّهُ لا ينْبَغِي أنْ يُعَذِّب بالنَّارِ إلاَّ ربُّ النَّارِ » . رواه أبو داود بإسناد صحيح .

قوله : « قَرْيةَ نَمْلٍ » معناهُ : موْضِعُ النَّمْلِ مَع النَّملِ .

މާތް الله ރުއްސެވުންލެއްވި عبد اللّه بنِ مسْعُود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި ދަތުރެއްގައި ތިބީމެވެ. ދެން އެ ކަލޭގެފާނު حاجة އަށްޓަކައި ބޭރަށް ވަޑައިގަތެވެ. ދެން ތިމަންމެންނަށް ރަތް ކާޅެއްގެ ކުޑަ ދޫނިކުއްޖަ ދޮމެލި ކަމާއެކު ހުއްޓައި ފެނުނެވެ. ދެން ތިމަންމެން އެދެކުދިން ނެގީމެވެ. އެހިނދު ތިމަންމެންނާއި ދިމާލަށް އެދޫނި ފިޔަ ތަޅާލަމުން އައެވެ. ދެން އެވަގުތު رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (ވަށް) ވަޑައިގަތެވެ. ދެން އެއްސެވިއެވެ. މިދޫނީގެ ދަރި ނަގައިގެން އޭނާ ރުޅި އަރުވައި ކާކު ހެއްޔެވެ؟ **އޭނާގެ ދަރި އެ އޭނާއަށް އަނބުރާ ދޭށޭ**. އަދި ތިމަންމެން އަންދާލައިފައި ހިނި ހިނިދަރެއް އެކަލޭގެފާނަށް ފެނިވަޑައިގަތެވެ. ދެން އެއްސެވިއެވެ. މިއަށް ރޯކުރީ ކާކު ބާވައެވެ. ތިމަންމެން ދެންނެވީމެވެ.ތިމަންމެންނެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަލިފާނުން عذاب ދިނުން އަލިފާނުގެ ވެރި ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް ހުއްދައެއް ނުވެއެވެ.

284- باب تحريم مطل غلني بحقّ طلبه صاحبه

ﺩﻩﺴﺴﻭﺭﻭﺴﺭﺒﺨﺴ ﻤﺭﺴﺭﻭﺨﺭﺴ ﺫﺩﺭﺴﺴﺭﻯ ﻤﺭﺴﺭ ﺼﻗﺭﺴ ﻫﺭ ﺭﻯﺭﺨﺭﺩﺴ ﻫﺴﻭﺭ ﻗﺭﻭﺴﻭﻫﻩ ﺭﺴﻭﺯﺴ ﺭﺒﻤﺭﺩﺴ ﺭﺭﺫﺴ حرام ﻭﻯﺴﻭﻍ ﺒﺴ ﻫﻍﺴ ﺒﺴﻗﺭ باب

قال اللَّه تعالى: (النساء 58) { إن اللَّه يأمركم أن تؤدوا الأمانات إلى أهلها } .

ﺒﺩﺒﺒﻭﺒﺩﺴ أمانة ﻫﻩ، ﺴﻯ أهلﻭﺨﺭﺴﺒﺴ ﻫﻗﺭﺒﺨﺩﺴ الله ﺭﻫﻩﺩﺭﺴﺒﺴ ﻫﺩﺩﺴ ﺭﺒﻤﻩﻭﻫﻭﻯ.

وقال تعالى: (البقرة 283){ فإن أمن بعضكم بعضاً فليؤد الذي اؤتمن أمانته }

ﻍﺭ، ﺭﻩﺩﺩﺭﺴ ﻩﺒﺒﺭ ﺩﺴﺒﺒﺴ أمانة ﻩﻩ حوال ﺒﺴﺭﺨﺴﺩ، ﻍﺭ، ﻩ أمانة ﻫﺭ حوال ﻍﺭﺭ، ﺴﻯ أمانة ﻤﻩﻗﺭﺒﻫﺭﺭﺒﺩﻭ! ﻫﺭ، ﺴﻯ ﻭﺨﺭﻤﺴﺒﺩﻍﺴﻯ ﺒﺩﻭﻤﺭﻍ الله ﻫﺴ، ﺴﺴ تقوى ﻭﺨﺭﻍﺭﺒﺩﻭ.

1611- وَعَنْ أبي هُرَيرَةَ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَطْلُ الغَنِيِّ ظُلْمٌ، وَإِذَا أُتبِعَ أحَدُكُمْ عَلى مَلِيءٍ فَلْيَتْبَعْ » متفقٌ عليه .

مَعْنَى « أُتبِعَ » أُحِيلَ .

ﻍﻩ الله ﺘﻩﻫﺴﺨﻩﺭ أبو هُرَيرَة ﻯ ﺭﻩﻫﺴ ﺨﻍﻭﻯﺴﻭﻩﻩﻯ. ﺩﺩﺒﺩﺴﻭﺩﺴ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺒﺘﻩﻫﻭﻩﻯ. ﺩﻩﺴﺴﻭﺭﻭﺴﺭﺒﺨﺴ ﺫﺩﺭﺴﺴﺭﻯ ﺴﺴﺭ ﻍﺭ ﻤﺭﺴﺭ ﺸﺭﻭﺭ ﻗﺭﻭﺴﻭﻫﻩ ﺭﺴﻭﺯﺴﻭﺒﺨﺩﺭﺭ ﻭﻭﺴ ﺩﺴﺨﻍﻩﻩﻯ. ﻍﺭ ﻭﺨﺭﻩﺩﺭﺴﺭﻯ ﻭﺘﻩﻫﺴ ﺨﺭﺴﻩﺭ ﻩﺫﺭﻤﺭ ﺩﻩﺴﻭﺸﻍﻩﻯ ﻩﺭﺴﺴ ﻤﺭﺴﺭ ﺨﺭﻭﻭﻤﺩﺴﻩﺩﻩﺭ ﺩﺫﺭﺴﺭﻯ ﻩﺒﺩﻩ ﺒﺘﻩﻫﻩﻭﺭﻭﻍﺴ ﻍﺭ ﻩﺒﺩﻩ ﺩﺫﺭﺴﺭﻯ ﺩﺫﺭﺨﺭﻭﻯﺴﻭﻩ.

285- باب كراهة عود الإنسان في هبة لم يسلمها إلى الموهوب له

وفي هبة وهبها لولده وسلمها أو يسلمها وكراهية شرائه شيئاً تصدق به من الذي تصدق عليه أو أخرجه عن زكاة أو كفارة ونحوها ولا بأس بشرائه من شخص آخر قد انتقل إليه

هبة ؤَدْدْخْتْرْبْرَسِرْ مَرْسْقَّ ثَرْدَّدِ مَرِ وِدَّئ قَرِمِرْسَرْتْرْبْرَّ هبة ؤَدْدْخْ بْرْمَرْسْ
ثَرْرَؤْمْرَّمِ مَرِ مَّئ بْرِمَرِئ مْرِسْ رجوع وْسْ مَرْبْرْمَرَ وْئْسْوَّ بَرَّدِ مَرِ قِرِثَرِدِوَّ
ثَئْبَوْهْ ثْمَرَوَ سَؤَقَرَّئَوْهْ ثْمَرَوَ بَرْمَرَّمَّرْمَرْهْ قِرِثَرِدِوَّ جِرْبَرْئ مَرَوْسْ مَرْسْقَّ ؤَوْسْ
مَرْبْرْمَرَ وْئْسْوَّوَبَرَّدِ مَرِ مْثَرَّمَ مْرْهْئَوْهْ قَرَوْسْجِرَّثِرَمَرَوِ مْرْسْ جِرَبَرْسْ جِرِهْثَرِ
وَسِبْرْسْ ؤَوْسْ رْمْمَرَوْئْسْوَّ بَرْسْ هَمَّرْسْ وْئْسْوَّ باب

1612- عَنِ ابنِ عَبَّاسٍ رضي اللَّه عنْهُما أن رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « الَّذِي يعُودُ في هِبَتِهِ كَالكَلبِ يرجعُ في قَيْئِهِ » متفقٌ عليه .

مْثَهَرٍ دَّهْ الله مْقَرَهَثَرِبَرَخْرْسَرْسْ ثَرْمْرْسْثَرْخْرْهْ عبْـــــدِ اللَّهِ بْـــــنِ عَبَّـــاس ئ بِرَهَرِسْ
بِرِوَّوْئْسْوْمْوْمْئْ. وِقَّرْثَوِمْئْ. بَرَدَبَرَوَثَرْسْ رَسُـــول اللَّهِ صَـــلّى اللهُ عَلَيْـــهِ وسَـــلَّم حـــديث
بْرْئَهْرْوِمْئْ. بِرَهَرِسْ رجـــوعٌ جِرَّئ مثـــالَرَبٍ بَرْءْ مَرْمَرْسْمَرْبَرْ قَرَوَسَ بَرَبَرَسْ مْ مْمْهَّئ
بْرَّ بْرْهْوَّ مْرْهْئ مثالمْمْئ .

وفي روايةٍ : « مَثَلُ الَّذي يَرجِعُ في صدقَتِهِ ، كَمَثلِ الكَلْبِ يَقيءُ ، ثُمَّ يعُودُ في قَيْئِهِ فَيَأكُلُهُ » .

مَرِ مْبَرْسْ بِرِوَّ مَرِهْوَّمَرِوِمْئْ. سَؤَقَرَّئَوْهْ قِرْثَرَسْمَرْبَرْ مْ مَرْسْقَّ مَرْهْثَّ جِرَّئ مثالَرَبٍ
بَرْءْجَرَسْمَرْبَرْ مْ بَرْءْ مَرْسْقَّ بَرَّثَّ بْرْهْوَّمْرْهْئ مثالمْمْئ.

وفي روايةٍ : « العائِدُ في هِبَتِهِ كالعائدِ في قَيْئِهِ » .

مَرِ مْبَرْسْ بِرِوَّ مَرِهْوَّمَرِوِمْئْ. بِرَهَرِسْ رجوعٌ جِرَّئ مثالَرَبٍ مْرِمْئْ .

1613- وَعَنْ عُمَرَ بن الخَطَّابِ رضي اللَّه عنْهُ قَالَ : حَمَلْتُ عَلى فَرَسٍ في سبيلِ اللَّه فأَضَاعَهُ الَّذي كَانَ عِنْدَه ، فَأردتُ أنْ أشْتَرِيَهُ ، وظَنَنْتُ أنَّهُ يَبيعُهُ بِرُخْصٍ ، فسَألتُ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقَالَ : « لا تَشتَرِهِ وَلا تَعُدْ في صدَقَتِكَ وإن أعْطَاكَهُ بِدِرْهَمٍ ، فَإنَّ الْعَائد في صَدَقَتِهِ كَالْعَائِدِ في قيْئِهِ » متفقٌ عليه .

قوله : « حَمَلْتُ عَلى فَرسٍ في سَبيلِ اللَّه » معْنَاهُ : تَصدَّقْتُ بِهِ عَلى بعْض المجاهِدِينَ.

دَّهْ الله ثَرْمْرْسْثَرْخْرْهْ عُمَر بن الخَطَّاب ئ بِرَهَرِسْ بِرِوَّوْئْسْوْمْوْمْئْ. وِقَّرْثَوِمْئْ. وِجَرْسَرْ

الله ﷺ ގަބުރުގައި ތިބި ފަރާތްތަކަށް. ފަހު ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ހުރި ތަކެއްޗަށް ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ހުރި ތަކެއްޗަށް. ތިބާ ދެން ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ހުރި ތަކެއްޗަށް ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ހުރި ތަކެއްޗަށް. ފަހު

ފަސާދަކުރާމީހުން الله ދަންނަވާނެކަންނުވެއެވެ.

1614- وَعن أبي هُريْرة رضي اللَّه عَنْهُ عَن النَّبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الموبِقَاتِ ، قَالُوا : يا رَسُولَ اللَّه ومَا هُن ؟ قال : الشِّرْك بِاللَّهِ ، وَالسِّحْرُ وَقَتْلُ النَّفْسِ التي حرَّمَ اللَّهُ إلاَّ بِالحَقِّ ، وَأَكْلُ الرِّبَا ، وَأَكْلُ مال اليَتِيمِ . والتَّولِّي يوْمَ الزَّحْفِ ، وقذفُ المحْصنَاتِ المؤمِنَات الغافِلاتِ » متفقٌ عليه .

« الموبِقَاتُ » المهْلكَاتُ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أبوهُريرَة نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާ ކުރެއްވިއެވެ. އަސްހާބުބޭކަލުން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަލާކުވެދާނޭ ހަތް ކަމަކުން ދުރުހެލިވާށެވެ. އޭބޭކަލުން ދަންނަވައިފިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. އެއީ ކޮންކަންތަކެއްތޯއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ الله އަށް شريك ކުރުމެވެ. އަދި سحر ހެދުމެވެ. އަދި حق ގޮތަކަށް ނޫނީ الله حرام ކުރައްވާފައިވާ ނަފްސެއް قتل ކުރުމެވެ. އަދި ރިބާ ކެއުމެވެ. އަދި ޔަތީމުންގެ މުދާކެއުމެވެ. އަދި ހަނގުރާމައިގައި ކުރިމަތިލައި ފުރަގަސްދީ ދުވެފިލައި ދިއުމެވެ. އަދި މުއުމިން غافلއަންހެނުންނަށް قذف ކުރުމެވެ.

287- باب تغليظ تحريم الربا

ރިބާ ގެ حرام ގޮތުގެ ބޮޑުކަމުގެ باب

قال اللَّه تعالى: (البقرة 275 – 278) { الذين يأكلون الربا لا يقومون إلا كما يقوم الذي يتخبطه الشيطان من المس؛ ذلك بأنهم قالوا إنما البيع مثل الربا، وأحل اللَّه البيع وحرم الربا، فمن جاءه موعظة من ربه فانتهى فله ما سلف وأمره إلى اللَّه، ومن عاد فأولئك أصحاب النار هم فيها خالدون، يمحق اللَّه الربا ويربي الصدقات } إلى قوله تعالى: { يا أيها الذين آمنوا اتقوا اللَّه وذروا ما بقي من الربا } الآية.

ރިބާ ކާމީހުން،ގިނަގިނައިން ގަޔަށް شيطانއާ ބީހިގެން ދުވަސްވުމުން ދޮންވާ މީހަކު ތެދުވާ ފަދައިން ގެންނެވޭ (قيامة ދުވަހުން ކަބުރުތަކުން ތެދުވެވޭނެ) ނުވެދޭނެއެވެ. އެހެނީ، އެއުރެން ބުނެއުޅޭ ވިޔަފާރިވެސް ރިބާ ފަދައެވެ. ވިޔަފާރި ކަމަކީ الله ހުއްދަ ކޮށްދެއްވާފައިވާ ކަމެކެވެ. އަދި ރިބާ ދޫކޮށް حرام ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ފަހެ އެމީހާގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ حضرةން

ۋەزە وعظ نصيحة ۋەچرىگە ئەدەپسىز ئەمەس (ۋەي: ھېچ ئادەم) دېگەچكە چۈشەنمەيدۇ! ئۇنى، ياخشىلىقنى ئەمرىگە دېگەن. (ۋەي: ھېچ ئى حكم) ئەدەپلىك ئېيتىش ئۈچۈن ھېچقانداق ئۇقۇمىغا ئېرىشەلمەيدۇ. ئەمدى، ۋەچرەشكە ئەرزىمەيدۇ، اللهنىڭ خالص ئەيتىشىدۇ. ئەمدى، ئەخمەق (ۋەتەن) ئاستىغا ئەھمىيەتچىگە (قۇرۇغدۇ!) ئۇنى ئەدەپسىزلىرى ئىنىقلايدۇ. ئەدەپسىز ئاستىنقى ئەھمىيەتلىرى ئەقىدىسى دېگەن. الله ھېچ ئاستىنقى، ئۈچۈن بركة ئىچىدىغان. ئەمدى صدقة ياخشى ئىنقاد. (ۋەي: ئۇستىدىكى ئۈچۈن بركة ياخشى، آخرةنىڭ ئەجرى ئىنقاد)ۋە إيمان ئەيتىق چوڭايتىدۇ. الله ئۇنى ياخشىچىلىرىنى تقوى ئېيتىدۇ! ئەمدى، ياخشىچىلىرىنى مؤمن ئادەتلەندۈرۈلگە ھېچ ئى ئېيتىلىدۇ. ئۇ ئەيتىلىدۇ.

وأما الأحاديث فكثيرة في الصحيح مشهورة؛ منها حديث أبي هريرة السابق في الباب قبله (انظر الحديث رقم 1614) ھەدىس ئۇزۇنلىقى ئەمدى ئەنەس مشهور دېگەن. ئۇنىڭدىكى ياخشىلىقنى أبوهريرة ئۆزىنى حديث ياخشىدۇ. 1614ئەنھۇ.

1615- وَعَن ابنِ مَسْعودٍ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : « لَعَنَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم آكِلَ الرِّبا وموكِلهُ» رواه مسلم زاد الترمذي وغيره : « وَشَاهديه ، وَكَاتبَهُ » .

ئۇنى الله ئەنھۇ ابنِ مَسْعود ئى ياخشى ئېيتىدۇ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھېچ ئاچچىق ئەمدى ئۇچۇرلىنىدۇ لعنة ئۆتۈدۈ.

ترمذي دېگە ئەمدى ھەدەپ ئەيتىش ياخشىدۇ ھېچ ئەمدى ئىياخشىلىنىدۇ دېگە ئاخشىدۇ لعنة ئۆتۈدۈ.

288- باب تحريم الرياء

ئەيتىلىدىغان حرام ئۆيلىنىش ھەققىدە ئۆيلىنىش باب

قال اللَّه تعالى: (البينة 5) **{ وما أمروا إلا ليعبدوا اللَّه مخلصين له الدين حنفاء } .**

باطل ގަޑުން ހުއްދާވާ ފަދައިން، الله ގެ ދަރުބާރުން خالص ވުމަށް حال، الله ގެ ދަރުބާރުން ލިބޭނެ ސަވާބު ގެއްލުވައިގެން، ކަލާނގެ ދަރުބާރުން ދުރުވެ، ހަލާކުވާ ފަދަ ކަމެކެވެ.

وقال تعالى: (البقرة 264){ لا تبطلوا صدقاتكم بالمن والأذى، كالذي ينفق ماله رئاء الناس } .

ކަލާނގެ ދަރުބާރުން ލިބޭނެ ސަވާބު ގެއްލުވައި، ދެކެ ދައްކާ ފަދައިން صدقة ތެރެއަށް باطل ވަނުމުން ދަންނަވާ!. ފާހަގަ ކުރަންވާނީ ދެކެ ދައްކާ ފަދަ مثال ގެ ތެރެއަށް ވަނީ ކީއްވެ ހެއްކެއްހެން ކަމެއް ކަމަށް ބަލާ ކަމެއް ކަމަށް ބަލާ ކަމެއް ކަމަށް ބަލާ

، وَرَجُلٌ وسَّعَ اللَّه عَلَيْهِ ، وَأعْطَاه مِنْ أصنَافِ المَالِ ، فَأُتِى بِهِ فَعرَّفَهُ نعمَهُ ، فَعَرَفَهَا . قال : فَمَا عَمِلْت فيها ؟ قال : ما تركتُ مِن سَبيلٍ تُحِبُّ أنْ يُنْفَقَ فيهَا إلاَّ أنْفَقْتُ فيها لَك . قَالَ : كَذَبْتَ ، ولكِنَّكَ فَعَلْتَ لِيُقَالَ : هو جَوَادٌ فَقَدْ قيلَ ، ثُمَّ أمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وجْهِهِ ثُمَّ أُلْقِىَ فِي النار » رواه مسلم .

« جَرِيء » بفتح الجيم وكسر الرَّاءَ وبالمدِّ أىّ : شُجَاعٌ حَاذقٌ .

ތަކުރާ ކުރ صحابى (ފަހަރު : ލޯ الله ތަބާވެދިޔަ أبو هُرَيْرَة) ގ ކިޔައިދިން ތަކެއްގެ. ލިޔެފައިވާ. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަމަކާ ދުރުވެ ހުންނަ ކަމެއް ކަމަށް. ބަލައިގެންނެ حديث ކަމަށް. قيامة ދުވަހު ކަމުގައި ވާ ފަހަރު خلاف ތަކެއް ކަމަށް ބަލައިގެންނެ ފަހަރަކު شهيد ކަމަށް. ފަހަރު ކުރިން ގެންނަންވާ. ކަމަށް الله سبحانه وتعالى ކުރިމަތީ ކުރެއްވި نعمةތަކާ ހަމައަށް ކަންތައް ކުރެއްވުމަށް. ތަ نعمةތަކުގެ ކުރިން ހަމައަށް ހަގީގަތް ކަމަށް. الله ބަލައި ކަމަށް. ތ نعمةތަކުގެ ތެރެއިން ކިހާ ދުވަހަކަށް ކަމަށް؟ ކުރިން ދާންވާ. ކިޔާ ކަމަށް شهيد ކުރެއްވި. ބަލައި ކަމަށް. ކިހާ ފަހަރަކު ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް. ފަހަރު ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް

އަދި (އެހެރަ އަނބުރާލިބިގަތީ) الله سبحانه وتعالى ތަނަވަސްކަން ދިނުން ލިބޭތީވެ. އަދި އެލިބުމަކީ ބޮޑު
މުޅި ވަރަކަށް ދެއްވިއެވެ. ހަމަ އެލިބޭ ގޮތަށްވަޑައިގަތެވެ. ހަމަ އެލިބުމަކީ الله سبحانه وتعالى ދެއްވި نعمة
ބައެއް ހަނދާންކުރުމަށް ދޫކޮށްނުލައެވެ. ހަމަ އެލިބޭގެ ހަނދާން ނެތުން އެ نعمة އަތުވެދާނެއެވެ.الله وحى ކުރައްވާފައެވެ.
އެ ނިޢުމަތެއްކަމަށް ބުނުމުގައި ގިނަ ދުނިޔޭގައި ކިޔާ ކަނޑައެޅިގެން އެވެ؟ އެލިބޭ ބަރަކާތެވެ. އިތުރު އިޙްސާނު
ކުރުމަކީ އަބުރާ ކަނޑައެޅިގެން ގިނަކަމެއް މިނުން ހަދިޔާކުރެވޭއެވެ. الله وحى ކުރައްވާފައެވެ. ގިނަ ހަދިޔާ
ދެއްވޭ. ނަމަވެސް ގިނަ ހަދިޔާ ދިނުމާއި ލިބިގެން ބަރަކާތްވޭ. ހަމަ ހަދިޔާކުރާ އެހެން
ބަރަކާތެވެ. ދީން އިތުރު އަޅުގަނޑު ހުރިގެ ދަރުމަ އިނާ ބަލަދޭ ބަލާ ދަރުމަ ގަބޫލް
ނުކުރާއަށް އެހެރީ ދެކެވެ.

1618- وَعَنْ ابنِ عُمَرَ رضي اللَّه عَنْهُما أنَّ نَاساً قَالُوا لَهُ : إنَّا نَدْخُلُ عَلى سَلاطِيننا فَنَقُولُ لهُمْ بِخِلافِ مَا نَتَكَلَّمُ إذا خَرَجْنَا منْ عنْدِهِمْ ؟ قالَ ابْنُ عُمَرَ رضي اللَّه عنْهُمَا : كُنَّا نَعُدُّ هذا نِفَاقاً عَلى عَهْد رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . رواه البخاري .

މާނަ الله އެކަލޭގެފާނުންނަށް ރުހިވޮޑިގަންނަވާށި عبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ހަމަ ހަދިޔާކުރުން ބަޔަކު ގިނިން އެ صحابي ކައިރިން އައިސްވެއެވެ. ހަމަ ހަދިޔާކުރުން ލިބިގަނެ
ކަސްކުރުސާ ދިނުމުގެ ކަމަށްރަސް ގިނަ ވަރަކަށް ދިއްކަކީ އަބުރާން ނިކަމެތިކަމުގެ ވަރަކަ ދިއްކަ
ގޮތުގައި خلاف ބަސްގެ. عبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَر (رضي اللَّه عنْهُ) ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ
عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ޒަމާނުގައި އަޅުގަނޑު ވަރަކަށް ހިފުނީ نِفَاق ގެ ތެރެއިންނެވެ.

1619- وعنْ جُنْدُب بن عَبْدِ اللَّه بنِ سُفْيانَ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : قالَ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «مَن سَمَّعَ سَمَّعَ اللَّه بِهِ ، ومَنْ يُرَائِى اللَّه يُرَئِى بِهِ » متفقٌ عليه .

މާނަ الله ރުހިވޮޑިގެންވާ جُنْدُب بن عَبْدِ اللَّه بنِ سُفْيان ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.
نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައެވެ. ދިގުކަ އަޑު އަހުވަމުންދާކަމި ކަމެއް ކަނޑައެޅުމަށް الله
سبحانه وتعالى އެދިގަތް ނިކަމެތި ކުރައްވައެވެ. އަދި ދިގުކަ ކަން ދައްކާމުންދާކަމި ކަމެއް ކަނޑައެޅުމަށް
الله سبحانه وتعالى އަކަމުގައި އެދިއައި އަޅުވާ ފޮނި އަޅުވާ ބޭބުނުކަހުރުކޮށްވެއެވެ.

وَرَواهُ مُسْلِمٌ أيضاً مِنْ رِوَايَةِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي اللَّه عَنْهُمَا .

« سَمَّعَ » بتَشْدِيدِ الميمِ ، وَمَعْنَاهُ : أشْهَرَ عمَلَهُ للنَّاس رِيَاءً « سَمَّعَ اللَّه بِهِ » أيْ : فَضَحَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، ومَعْنى : « منْ رَاءَى » أيْ : مَنْ أَظْهَرَ للنَّاسِ الْعَمَل الصَّالحَ لِيَعْظُمَ عِنْدهُمْ «رَاءَى اللَّه بِهِ » أيْ : أظْهَرَ سَرِيرَتَهُ عَلى رُؤوس الخَلائِقِ .

1620- وعَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ تَعَلَّم عِلْماً مِمَّا يُبْتَغَى بِهِ وَجْهُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لا يَتَعَلَّمُهُ إلاَّ لِيُصِيبَ بِهِ عَرَضاً مِنَ الدُّنْيَا ، لَمْ يَجِدْ عَرْفَ الجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ » يَعْنى : رِيحَهَا . رواه أبو داود بإسنادٍ صحيحٍ . والأحاديثُ في الباب كثيرةٌ مشهورةٌ .

ڏُهْ الله ئەمەتىشىغۇچى أبو هُرَيْرَة ئى ياھۇرىسى مۇھەممەدئەلەي. چۈشۈرگۈچى. رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئاغزىدىن ئاڭلىغۇچى. الله ئى ئەمەتىشىدىن زۆرۈر ئۆگىنىش علم ئادەم ئۈچۈن قىيامەت كۈنىدە ئۇنىڭ پۇرىقىنى ھېس قىلالمايدىغان قىيامة قىلىدۇ ئادەملەر تەرىپىدىن ئۆزىگە ئەجىر ئېلىش ئۈچۈن ئىشلىتىلگەن.

289- باب ما يتوهم أنه رياء وليس برياء

بَاب مَا يُتَوَهَّمُ رِيَاءً وَلَيْسَ بِرِيَاءٍ ، وَمَا يُتَوَهَّمُ مِنَ الْمَحْمُودِ وَلَيْسَ بِمَحْمُودٍ

باب

1621- عنْ أبي ذَرٍّ رضي اللَّه عنْهُ قَال : قِيل لِرسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : أَرأَيْتَ الرَّجُل الذى يعْملُ الْعملَ مِنَ الخيْرِ ، ويحْمدُه النَّاسُ عليه ؟ قال : « تِلْكَ عاجِلُ بُشْرَى المؤْمِنِ » ، رواه مسلم .

ڏُهْ الله ئەمەتىشىغۇچى أبو ذَرّ ئى ياھۇرىسى مۇھەممەدئەلەي. چۈشۈرگۈچى. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئادەم قىلغان ياخشى ئىشلار ئۈچۈن ئادەملەر ئۇنى ماختاپ ئېيتقان عمل ئادەم ئۆزىنى ماختاش ئۈچۈن ئەمەس ئىشلىتىدىغان ثناء ياخشى ياخشىلىق ئادەم ئۆزىنى ماختاش ئۈچۈن ئەمەس ئىشلىتىدىغان بشارة ئۇنى. ئۇنىڭغا ئادەملەر ياخشى ئىش قىلغانلىقى ئۈچۈن ماختىغان؟ حديث ئاغزىدىن ئاڭلىغۇچى. ئۇ ئادەم ئۇنىڭغا ياخشى ئىش قىلغانلىقى ئۈچۈن ماختىغان. (ئۇنىڭغا ئۇنىڭ خبر ئۇنى.)

290- باب تحريم النظر إلى المرأة الأجنبية والأمرد الحسن لغير حاجة شرعية

شرعى ھاجىتىدىن باشقا ياش ئۆسمۈرلەرنى ۋە ياخشى ئادەملەرنى ئەجنەبىي ئايالغا قارىماسلىق

حرام ۋۇشۇۋىتىش ھەققىدە باب

قال اللَّه تعالى: (النور 30)**{ قل للمؤمنين يغضوا من أبصارهم ويحفظوا فروجهم }** .

مؤمنلەرگە ئېيتقىنكى، ئۇلارنىڭ كۆزلىرىنى چۆكۈرۈشىگە، ئۇلارنىڭ fərj نى(ئەزا: جىنسىي ئەزالىرىنى) ساقلاشقا بۇيرۇڭ!

وقال تعالى: (الإسراء 36)**{ إن السمع والبصر والفؤاد كل أولئك كان عنه مسؤولاً }** .

ئاڭلاش، كۆرۈش، قەلبنىڭ ھەممىسى سوال قىلىنىدۇ.

وقال تعالى: (غافر 19)**{ يعلم خائنة الأعين وما تخفي الصدور }** .

ئوغرى خيانەت، كۆزنىڭ چاقناشلىرى ۋە كۆكسىنىڭ ئىچىدىكى نەرسىلەرنى بىلىدۇ.

وقال تعالى: (الفجر 14)**{ إن ربك لبالمرصاد }** .

ئاللاھ تائالا چوقۇم ھەممىنى كۆرۈپ تۇرىدۇ.

1622- وَعَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنْهُ عنِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : كُتِبَ على ابْنِ آدم نَصِيبُهُ مِنَ الزِّنَا مُدْرِكٌ ذلكَ لا محالَةَ : الْعَيْنَانِ زِنَاهُمَا النَّظَرُ ، والأُذُنَانِ زِنَاهُما الاستِماعُ ، واللِّسَانُ زِنَاهُ الْكَلامُ ، وَالْيدُ زِنَاهَا الْبَطْشُ ، والرَّجْلُ زِنَاهَا الخُطَا ، والْقَلْب يَهْوَى وَيَتَمنَّى ، ويُصَدِّقُ ذلكَ الْفرْجُ أوْ يُكَذِّبُهُ » .

متفقٌ عليه . وهذا لَفْظُ مسلمٍ ، وروايةُ الْبُخاريِّ مُخْتَصَرَةٌ .

ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن **ھۇرەيرە** دىن رىۋايەت قىلىنىدۇ. رەسۇلۇللاھ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مۇنداق دېگەن: «ئادەم بالىسىغا زىنانىڭ ھەممىسىدىن ئۇنىڭغا چۈشىدىغان ئۈلۈشى پۈتۈلگەن. كۆز زىنا قىلىدۇ، ئۇنىڭ زىناسى قارىشىش، قۇلاق زىنا قىلىدۇ، ئۇنىڭ زىناسى ئاڭلاش، تىل زىنا قىلىدۇ، ئۇنىڭ زىناسى سۆزلەش، قول زىنا قىلىدۇ، ئۇنىڭ زىناسى تۇتۇش، پۇت زىنا قىلىدۇ، ئۇنىڭ زىناسى مېڭىش، قەلب ئارزۇ قىلىدۇ ۋە خاھىش قىلىدۇ، جىنسىي ئەزا بولسا بۇنى ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ ياكى ئاشۇرمايدۇ».

ޒިނާއަކީ ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ޒިނާއެވެ. އަދި އަތުގެ ޒިނާ އަކީ ހިފުމުގެ ޒިނާއެވެ. އަދި ފައިގެ ޒިނާއަކީ ހިނގުމުގެ ޒިނާއެވެ. އަދި ހިތް ހަވާސް ކަންތައްތަކަށް އެދެއެވެ. އަދި އާރަޒޫ އުއްމީދުން ވިސްނައެވެ. އަދި فرْج އެކަން ތެދުކުރެއެވެ. ނުވަތަ ދޮގު ކުރެއެވެ.

1623- وعنْ أبي سعِيدٍ الخُدْرِيِّ رضي اللَّه عنْهُ عَنِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إِيَّاكُمْ والجُلُوسِ في الطُّرُقَاتِ ، » قَالُوا : يَارَسُول اللَّه مالَنَا مِنْ مجالِسِنا بُدٌّ : نَتَحَدَّثُ فيها . فَقالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « فإِذا أبَيْتُمْ إلاَّ المجْلِسَ ، فأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهُ » قَالُوا : ومَا حَقُّ الطَّرِيق يَارَسُولَ اللَّه ؟ قَالَ : « غَضُّ البصر ، وكَفُّ الأذَى ، وردُّ السَّلامِ ، والأمْرُ بِالمعْرُوفِ والنَّهيُ عنِ المنْكَرِ » متفقٌ عليه .

މާނަ الله ރުޟާވެވޑައިގެންވި أبو سعِيد الخُدْرِي نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާ ކުރައްވައެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައެވެ. ތިޔަބައިމީހުން މަގުމަތީގައި އިށީނދެ ތިބުމުން ދުރުހެލި ވެތިބޭށެވެ. އަޞްޙާބުން ދެންނެވިއެވެ. ޔާ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. މަގުމަތީގައި މަޖިލިސްކޮށް (އަހަރެމެން ގެ މަޖިލިސް ނުލާ ތިބެން ނުކެރޭނެއެވެ. ފަހެ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަށް މަގުމަތީގައި މަޖިލިސް ކުރުން ނޫން ގޮތެއް ނެތް ނަމަ ، ފަހެ މަގަށް އޭގެ حقދޭށެވެ. އަޞްޙާބުން ދެންނެވިއެވެ. މަގުގެ ދޭން ޖެހޭ حقއަކީ ކޮބައި ހެއްޔެވެ؟ ޔާ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ބެލުން ތިރި ކުރުމެވެ. އަދި އުނދަގޫ ނައްތާލުމެވެ. އަދި ސަލާމްގެ ޖަވާބު ދިނުމެވެ. ހެޔޮ ކަންތައް އަމުރު ކުރުމެވެ. އަދި ނުބައި ކަންތައްތަކުން މަނާކުރުމެވެ.

1624- وعَنْ أبي طلْحةَ زيْدِ بنِ سهْلٍ رَضِيَ اللَّه عنْهُ قَالَ : كُنَّا قُعُوداً بالأفنِيةِ نَتحَدَّثُ فيها فَجَاءَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقَامَ علينا فقال : « مالكُمْ وَلمِجالِسِ الصُّعُداتِ ؟ » فَقُلنا : إنَّما قَعدنَا لغَير ما بَأس : قَعدْنَا نَتَذاكرُ ، ونتحدَّثُ . قال : « إما لا فَأَدُّوا حَقَّهَا : غَضُّ البصرِ ، ورَدُّ السَّلام ، وحُسْنُ الكَلام » رواه مسلم .

« الصُّعداتُ » بضَمِّ الصَّادِ والعيْن . أي : الطُّرقَات .

މާނަ الله ރުޟާވެވޑައިގެންވި أبو طلْحةَ زيْدِ بنِ سهْل ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. (އަޅުގަނޑުމެން) މަޖިލިސްކޮށް ގޭގެ ކުރިމަތީގައި ވާހަކަ ދައްކަން ތިބީމެވެ. ފަހެ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވަޑައިގެންނެވެ. އަދި މަޖިލިސްތަކާއި ދިމާއަށް ހުއްޓި ވަޑައިގެންނެވެ. ފަހެ އެއްސެވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން މަގުމަތީގައި ތިބީ އެއްވެ ތިބީ ކީއްވެގެން ހެއްޔެވެ؟ ފަހެ ތިމަންމެން

ދޫކޮށްލުމެވެ. ބަލަން ޖެހެން އިތުރުކަމެއް މިވެނި ވަގުތެއް ހަމަ ގެންގުޅުމުގެ ނުތެރޭގައި ސާބިތުވެއެވެ. ބަލަން މެން
އިތުރުކަމެއް މިވިނި [illegible] حديث ސާބިތުވެއެވެ.
ބެލުމަށް [illegible] حق [illegible] (އާދީ) [illegible]
[illegible]

1625- وَعَنْ جَرِير رضي اللَّه عنْهُ قَالَ : سأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَنْ نَظَرِ الفجأةِ فَقَال: « اصْرِفْ بصَرَكَ »
رواه مسلم .

މާނަ الله ތަޢާލާ ރުޟާވެވޭ جَرِير ގެ ރިވާޔަތުން [illegible]. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ
عَلَيْهِ وسَلَّم [illegible]
[illegible] حديث ސާބިތުވެއެވެ. [illegible]

1626- وَعنْ أمِّ سَلَمةَ رضي اللَّه عنْهَا قَالَتْ : كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وعِنْدَهُ مَيمونهُ، فَأَقْبَلَ ابنُ أمُّ مكتُوم ، وذلكَ بعْدَ أنْ أُمِرْنَا بِالحِجابِ فَقَالَ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « احْتَجِبا مِنْهُ » فَقُلْنَا : يا رَسُولَ اللَّهِ أَلَيْس هُوَ أعْمَى : لا يُبْصِرُنَا ، ولا يعْرِفُنَا ؟ فقَال النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «أَفَعَمْياوَانِ أنْتُما أَلَسْتُما تُبْصِرانِهِ ؟ » رواه أبو داود والترمذي وقَالَ : حَدِيثٌ حسنٌ صَحِيحٌ.

މާނަ الله ތަޢާލާ ރުޟާވެވޭ أمِّ سَلَمة ގެ ރިވާޔަތުން [illegible]. [illegible]
رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ [illegible]. އަދި މާالله ތަޢާލާ ރުޟާވެވޭ مَيمونهُ
[illegible]. ދެން [illegible] عبْدِ اللَّهِ بنُ أمُّ مكتُوم [illegible]. އަދި [illegible] حكم
[illegible]. ދެން نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ސާބިތުވެއެވެ. [illegible]
[illegible]. ދެން [illegible]. ދެ اللهގެ [illegible]
[illegible]؟ [illegible]. އަދި [illegible]. ދެން
نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ސާބިތުވެއެވެ. [illegible]؟
[illegible]؟

1627- وعنْ أبي سَعيدٍ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لا يَنْظُرُ الرَّجُلُ إلى عوْرةِ الرَّجُلِ ، وَلا المرْأَةُ إلى عوْرَةِ المرْأَةِ ، ولا يُفْضِى الرَّجُلُ إلى الرَّجُلِ في ثوبٍ واحِدٍ ، ولا تُفْضِى المرْأَةُ إلى المرْأَةِ في الثَّوْبِ الواحِدِ » رواه مسلم .

ڈھ الله ﷺ أبو سَعيد ئ ﻳﻪَﺩﻣ ﻣﺮﯞﻭﺋﺴﻮﺭﻩﺋﻮ. ﺭَﺭَﺑَﺮَﻭَﺮَﻣَﺮﺳ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺌﻤﻪﺩﻩﺋﻮ.ﻧﻮﻣﺮﺭﺳﺮ ﻫَﺴَﻪْ ﻧﻮﻣﺮﺭﺳﺌ ﻫَﺪَﻫَﻤَﻪَﺮَﺳْ ﺷَﻪَﺮﺳﺌﺮﻩﺋﻮ. ﻫَﺪﻣِ ﻫَﺴْﺮﺳﺮﺳﺌ ﻫَﺴَﻪْ ﻫَﺴْﺮﺳﺮﺳﺌ ﻫَﺪَﻫَﻤَﻪَﺮَﺳْ ﺷَﻪَﺮﺳﺌﺮﻩﺋﻮ. ﻫَﺪﻣِ ﻗﺮﻧﻮﻣﺮﺭﺳﺮﺳﺌ ﻫَﺪَﻫﻮﻧﻮﻣﻮﺭﺳﻮﻫَﺪﺳﺌ ﻫﻮﻣﺮ ﺷﺴﻮﻗﺮﺳﺮﻩﺋﻮ. ﻫَﺪﻣِ ﻗﺮﻫَﺴْﺮﺳﺮﺳﺮﺳﺌ ﻫَﺪَﻫﻮﻧﻮﻣﻮﺭﺳﻮﻫَﺪﺳﺌ ﻫﻮﻣﺮ ﺷﺴﻮﻗﺮﺳﺮﻩﺋﻮ.

291- باب تحريم الخلوة بالإجنبية

ۋېرۈشۈش ېتىقادىشىشىگە ئائىتلىرى ھەققىدە باب حرام ئۆتكۈزگەنلەر ھەققىدە

قال اللَّه تعالى: (الأحزاب 53) { وإذا سألتموهن فاسألوهن من وراء حجاب } .

ھەر ئائىلىدىكى (ئاياللار: ئىھتىياجى ئىسھابىغا لايىق ئىشلار) نى ياشاش ھەققىدە ئالاقىلىشىش ئۈچۈن، ئۇلارغا ئائىلە ئىشلىرى ھەققىدە ئائىلىدىكى ئەرلەر بىلەن سۆزلىشىش ئۇسۇلى!

1628- وَعَنْ عُقْبَةَ بْن عَامِرٍ رضي اللَّه عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ » ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَ ؟ قالَ : « الْحَمْوُ المَوْتُ » متفقٌ عليه .

« الْحَمُوُ » قَرِيبُ الزَّوْجِ كأخِيهِ ، وابن أخيه ، وابْنِ عمِّهِ .

ئۇ الله ئابدۇللا بن عامر ئى ياشىغان ھېدىسنى رىۋايەت قىلغان. ئابدۇللا رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئائىلىدىكى. ھەققىدە ئېيتقان سۆزلىرىنى ھەممىمىز ئاڭلىدۇق. ئەبۇ ئەنسارىي ئىسىملىك بىر كىشى ئېيتتى. ئەگەر ئۇ ئۆلۈم بولسا؟ حديث ئائىلىدىكى.ھەققىدە ئېيتقان سۆزىدۇر ئابدۇللا.

1629- وَعَن ابنِ عبَّاسٍ رضي اللَّه عنْهُما أَنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « لا يَخْلُوَنَّ أحدُكُمْ بِامْرأةٍ إلاَّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ » متفقٌ عليه .

ئۇ الله ئابدۇللا ئىبنى ئابباس ئى ياشىغان ھېدىسنى رىۋايەت قىلغان. ئابدۇللا رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئائىلىدىكى. ھەققىدە ئېيتقان سۆزلىرىنى ئاڭلىدۇق. ئەگەر ئۇ محرم بولسا ئەجرى ئۇلۇغ بولىدۇ.

1630- وعن بُرَيْدةَ رضي اللَّه عنْهُ قَالَ : قَال رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « حُرْمةُ نِساءِ المجاهِدِينَ علَى الْقَاعِدِينَ كَحُرْمةِ أمهاتِهِمْ ، ما مِنْ رجُل مِنْ الْقَاعِدِين يخْلُفُ رجُلاً مِنَ المجاهدينَ في أهلِهِ ، فَيَخُونُهُ فِيهِم إلاَّ وقَف لهُ يَوْم الْقِيامةِ ، فَيأخُذُ مِن حسَناتِهِ ما شَاءَ حَتَّى يَرضي » ثُمَّ الْتفت إلَيْنَا رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقَالَ : « ما ظَنُّكُمْ ؟ » رواهُ مسلم .

ރަޟީ الله ޢަންހު ސުލައިމާނުބްނު بُرَيْدة ގެ ބައްޕައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މުޖާހިދުންގެ އަންހެނުން (ޖިހާދަށް ނުދާމީހުންނަށް) ހުރުމަތްތެރިކަމީ މީހުންގެ މަންމަމެން حرام ވާގޮތަށެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ގައިން އެބައި މީހުންގެ މަންމައިން حرام ވާގޮތަށް ވާނެއެވެ. އަދި ޖިހާދުގައި مقيم ވެތިބި މީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު މުޖާހިދުންގެ ތެރެއިން މީހެއްގެ ގެއި ބެލުމާ އަޅުކަމުގައި އަމިއްލަ އަންބެއްގެ ކަންކަމުގައި خيانة ތެރިވެއްޖެނަމަ قيامة ދުވަހު އެ މަގުޗާތް ... ގެންދެވޭނެއެވެ. އަދި އެމީހާގެ ... ދެން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ... حديث ކުރެއްވިއެވެ. ... ؟

292– باب تحريم تشبه الرجال بالنساء
والنساء بالرجال في لباس وحركة وغير ذلك

ފިރިހެނުން އަންހެނުންގެ ސިފައަށް އަދި އަންހެނުން ފިރިހެނުންގެ ސިފައަށް ހެދުމުންނާއި އަދި ހަރަކާތާއި އަދި އެނޫންވެސް ގޮތްގޮތުން ވެދިޔުން حرام ވެގެންވާ ބާބު باب

1631– عن ابنِ عبَّاسٍ رضي اللَّه عنْهُما قَالَ : لَعَنَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم المخَنَّثين مِنَ الرِّجالِ، والمترَجِّلاتِ مِن النِّساءِ .

ރަޟީ الله އަނދެކެވެނިކޮޅުން ޢަބްދުﷲ عبْدِ اللَّهِ بنِ عبَّاس ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ފިރިހެނުންގެ ތެރެއިން އަންހެނުންގެ ހަރަކާތްކުރާ މީހުންނާއި އަދި އަންހެނުންގެ ތެރެއިން ފިރިހެނުންގެ ހަރަކާތްކުރާމީހުންނަށް رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لعنة ލެއްވިއެވެ.

وفي روايـة : لَعـنَ رسُـولُ اللَّـهِ صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم المتَشبِّهين مِـن الرِّجـالِ بِالنسـاءِ ، والمتَشـبِّهَات مِـن النِّسَـاءِ بِالرِّجـالِ . رواه البخاري .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ފިރިހެނުންގެ ތެރެއިން އަންހެނުންގެ ސިފައަށް ވަދެވާ މީހުންނާއި އަދި އަންހެނުންގެ ތެރެއިން ފިރިހެނުންގެ ސިފައަށް ވަދެވާމީހުންނަށް رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لعنةލެއްވިއެވެ.

1632– وعنْ أبي هُريْرةَ رضي اللَّه عنهُ قال : لَعنَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم الرَّجُل يلْبسُ لِبْسةَ المرْأةِ ، والمرْأةِ تَلْبِسُ لِبْسةَ الرَّجُلِ . رواه أبو داود بإسناد صحيح .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أبوهُرَيْرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.ވިދާޅުވިއެވެ. ފިރިހެނުންގެ ހެދުން
އަންހެނުންގެ ހެދުން އަޅާ ފިރިހެނާއި އަދި އަންހެނުންގެ ހެދުން ފިރިހެނުންގެ ހެދުން
އަޅާ އަންހެނާއަށް رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لعنة ކުރެއްވިއެވެ.

1633– وعنْه قَال : قَال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « صِنْفَانِ مِنْ أهلِ النَّارِ لمْ أرَهُما : قَوْمٌ معهم سِياطٌ كأذْنَابِ الْبقَرِ يَضْرِبونَ بِها النَّاس ، ونِساء كاسياتٌ عارِياتٌ مُمِيلاتٌ مَائِلاتٌ، رُؤُوسُهُنَّ كَأسْنِمةِ الْبُخْتِ المائِلَةِ لا يَدْخُلنَ الجنَّةَ ، ولا يجِدْنَ رِيحَهَا ، وإنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مسِيرَةِ كذَا وكَذَا » رواه مسلم .

އަދި އެ صــــحابى(އެބޭފުޅާ މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أبـــو هُريْـــرة)ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ނަރަކަވެރިންގެ ބާވަތަކީ ދެބައި
މީހުންނެވެ. އަދި އަހުރެ މިހާތަނަށް ދެކެވަޑައިނުގަންނަވާ ބާވަތެވެ. އެއްބައިމީހުން ގެރިގެނޑުގެ ނިގުލަ
ފަދަ ދިގު ހަރުބަޑިތަކެކެވެ. އަދި އެއިން މީހުން ތަޅާލާނެއެވެ. އަދި ދެވަނަ ބައިކީ
އަންހެނުންގެ ބައެއްގެ ބާވަތެވެ. އެއަންހެނުން ހެދުން ލާނެ ބަރަހަނާ މީހުންނެވެ. ނަރުވާލާ އަރިމަތިން
ހިނގާނެއެވެ. ހިނގަމުންދާނީ ނަރުވާލައިގެން ހިނގާމުންނެވެ. އަދި ހަރުގައިނެޖުން ވަނީ އަކަރުންނެވެ.
ބޮލުގެ ބޮލާ އިސްތަރިގަދަ އޮއްސަވާ ހިތްހަނދާން ހިލާރި ޖަމަލާގެ ބޮލުގެ ހަނދާނެވެ.
އެކަނބަލުން ސުވަރުގެ ނުވަދެއެވެ. ސުވަރުގޭގެ ވަސް ނުދެކޭނެއެވެ. އަދި
ހަމަކަށަވަރުން ސުވަރުގޭގެ ވަސްވެސް ވަރަށް ދުރުމިނުން ލިބޭނެވެސް އެކަނބަލުންނަކަށް
ނުލިބޭނެ ބަރާބަރަށް ވަސްދެވެނިވިފަހަރެވެ.

معنى « كاسيات » أيْ : مِنْ نعْمَةِ اللَّه « عارِياتٌ » مِن شُكْرِهَا وَقِيل : معناهُ : تسْتُرُ بعْض بدنِها ، وتَكْشِفُ بعْضَهُ إظْهاراً لِجمالِها ونحوه . وقيل : تَلْبِسُ ثَوْباً رقِيقاً يصِفُ لَوْنَ بدنِهَا . ومعْنى « مائِلاتٌ » قيل : عَن طاعة اللَّه تعالى وما يَلزَمُهُنَّ حِفْظُهُ ، « مميلاتٌ » أيْ: يُعلِّمْنَ غَيرهُنَّ فِعْلَهُنَّ المذْمُوم ، وقيل مائِلاتٌ يَمْشِينَ مُتَبخْترات ،مُمِيلاتٍ لأَكْتَافِهِنَّ ، وقِيلَ : مائِلاتٌ يمْتَشِطْنَ المِشْطَةَ الميْلاءَ : وهىَ مِشْطَةُ الْبغَايا . و « مُميلاتٌ » : يُمشِّطْنَ غَيْرهُنَّ تِلْكَ المِشْطَةَ . « رُؤُوسُهُنَّ كَأسْنِمةِ الْبُخْتِ » أيْ : يُكَبِّرْنَهَا ويُعظِّمْنها بلَفِّ عِمَامة أوْ عِصابةٍ أو نَحْوه .

293– باب النهي عن التشبه بالشيطان والكفار

شيطان ﺷﺮﺷﺮ كفار ﺷﺮﺷﺮ ﺋﺎﺋﻮﺋﺎﺋﻮﺗﺮ ﺳﻮﺋﻮﺋﻮﻫ إختيار ﺑﺎﺑﺘﺮﺷﺮ ﺗﺮﺷﻮﺷﺮﻭﺑﺎﺷﺮ ﻫﻪﺷﺮﺷﻮﺋﺎﺷﺮﻭﻫ باب

1634- عنْ جابرٍ رضي اللَّه عنْهُ قَال : قَال رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تأْكُلُوا بِالشِّمَالِ ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يأكُل ويَشْرَبُ بِشِمالِهِ » رواه مسلم .

ﺟﻪ الله ﺗﻪﺋﺎﺗﺮﺷﻮﺷﺮﺋﻮ جابر ﺋﻰ ﺑﺎﻫﺎﺑﺮﺷ ﺑﺮﻭﻫﺌﺎﺷﺮﻭﺋﺎﺋﻮﻫ. ﻭﻗﺮﺋﻮﺋﻮﻫ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺒﺌﻪﺋﻮﺋﻮﻫ. ﻣﻰﻫﻪﺋﻪﺑﺮﺟﺮﺷ ﻫﻪﻫﻮﺷ ﺷﺮﺷﺌﺮﻫ. ﻫﺌﺮﺷﺮ ﺋﻪﺋﺎﺋﻪﻫﻪﺗﺮﺷ شيطان ﺋﺎﺷﺮ ﻫﻪﻫﻮﺷﺮﺷﺌﺮﻫ.

1635- وعَن ابنِ عُمر رضي اللَّه عنْهُما أنَّ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « لا يَأْكُلَنَّ أحدُكُمْ بِشِمالِهِ ، وَلا يَشْرَبَنَّ بِهَا . فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمالِهِ وَيشْرَبُ بِهَا » رواهُ مسلم .

ﺟﻪ الله ﺗﻪﺋﺎﺗﺮﺷﻮﺷﺮﺋﻮﻫ عبْدِ اللَّهِ بنِ عُمر ﺋﻰ ﺑﺎﻫﺎﺑﺮﺷ ﺑﺮﻭﻫﺌﺎﺷﺮﻭﺋﺎﺋﻮﻫ. ﻭﻗﺮﺋﻮﺋﻮﻫ. ﺋﺎﺋﻮﺋﻮﻫﺌﺮﺷﺮﺳﻮلُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺒﺌﻪﺋﻮﺋﻮﻫ. ﻣﻰﻫﻪﺋﻪﺑﺮﺟﺮﺷﻰ ﺋﻪﺋﺎﺑﺮﺷ ﺟﺮﺋﺎﺗ ﻫﺎﺟﺮﺋﻪﻫﻰ ﻫﻪﻫﻮﺷ ﺷﺮﺷﺌﺮﻫ. ﻫﺌﺮﺑ ﻫﺎﻫﻪﻫﻮﺷ ﺷﻪﺷﺌﺮﻫ. ﻫﺌﺮﺷﺮ ﺋﻪﺋﺎﺋﻪﻫﻪﺗﺮﺷ شيطان ﺋﺎﺷﺮ ﻫﺎﺷﻪﺗﺮﻫ ﻫﻪﻫﻮﺷﺮﺷﺌﺮﻫ.ﻫﺌﺮﺑ ﺷﻪﺷﺮ ﻫﺎﻫﻪﻫﻮﺷﺮﺷﺌﺮﻫ.

1636- وعَنْ أبي هُرَيرَةَ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : إنَّ الْيهُود والنَّصارى لا يَصْبِغُونَ ، فَخَالِفوهُمْ » متفقٌ عليه .

ﺟﻪ الله ﺗﻪﺋﺎﺗﺮﺷﻮﺷﺮﺋﻮﻫ أبو هُرَيرَة ﺋﻰ ﺑﺎﻫﺎﺑﺮﺷ ﺑﺮﻭﻫﺌﺎﺷﺮﻭﺋﺎﺋﻮﻫ. ﺋﺎﺋﻮﺋﻮﻫﺌﺮﺷﺮ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﺒﺌﻪﺋﻮﺋﻮﻫ. ﺋﺎﺋﻮﺋﻮﻫﺌﺮﺷﺮ يهُودي ﺷﺮﺷﺮ نصارى ﺭﺷ ﺭﻗﺮﺭﺷﻮﻫﺌﺮﻫ ﺗﺒﺌﻪﺗﺮﺷﺌﺮﻫ. ﻭﺟ ﻣﻰﻫﻪﺋﻪﺑﺮﺟﺮﺷ ﻫﺎﺟﺮﺷﺮﺷﺮ ﻫﻪﺟﺮﺷ ﺗﺒﺌﻪﺋﻮﻫ.

المرَادُ : خِضَابُ شَعْرِ اللِّحْيةِ والرَّأسِ الأبْيضِ بِصُفْرةٍ أوْ حُمْرةٍ ، وأمَّا السَّوادُ ، فَمنْهيٌّ عَنْهُ كما سَنَذْكُرُ في الْباب بعْدَهُ ، إن شاء اللَّه تعالى .

ﺷﻪﺟﺮ ﻫﻪﻫﻰ ﺗﺒﺌﺘﺒﺌﺮﺋﻰ ﺟﺮﺋﺮﺑﺮ ﺟﻪ ﻣﺮﻭﺗﺒﺌﺮ ﺷﺮﻫﻪ ﺋﻪﻫﻮﺗﺒﺌﺮ ﻗﻪﺷﻪﺟﻪ. ﻫﺌﺮﺑ ﺋﺎﺋﻮﺗﺒﺮﺷﻮﻫﺌﺮﺷ ﺟﺮﺷﻮﺷﺮﺷﻮﻫ. ﺟﻪﺋﻪﺑﻮﻣﺮﺋﺮﺷ ﻫﺮﺷﻪﺋ ﻫﻪﻫﻪﺋﻪ ﺟﻪﷲ ﻣﻰﺟﻪﺗﺒﺌﻪﺋﻮﻫﻪﺑ ﻫﺎﺟﺮﺋﺮ

ﻫﻪﻣﻪﺭﻩﺑﻪﻣ ﺭﻪﺭﻪﺩﻩﺩ.ﻫﻣﻪﺳﻪﺭﻩﺩﻩﺩ. ﺷﻪﺳ ﻩﺮﻪﻣﻪﺭ ﻩﺑﻩﺭﻩﺑﻪﺳﻪﺷﻪﺩﻪﺭﻪﺳﻪﺭ ﺭﻪﻣﻪﺯﻩﺩﻪﺷ ﻪﺳﻪ حديث ﺷﻪﻫﻪﻣﻪﺷﻪﺩﻩﺩﻪﺳﻪﺷﻪﺩﻩﺩ.

294– باب نهي الرجل والمرأة عن خضاب شعرهما بسواد

ﻫﻪﺷﻪﺭﻪﺷﻪﺷﻪﺭﻪﺩ ﻧﻪﺮﻪﺭﻪﺷﻪﺷﻪﺩ ﺵﻪﺵﻪﺩ ﻩﺮﻪﻣﻪﺮﻪﻫﻪﺩ ﻪﺑﻪﻧﻪﺑﻪﺩﻪﺷ ﻫﻪﻣﻪﺩﻪﺩﻪﺳﻪﻫﻪﻣﻪﺳ ﻫﻪﻣﻪﺷﻪﺩﻩﺩﻪﺳﻪﻫﻪ باب

1637– عنْ جابرٍ رضي اللَّه عنهُ قَال : **أُتِي بابي قُحافَةَ والِدِ أبي بكْرٍ الصِّدِّيقِ رضي اللَّه عنْهُما يوم فتْحِ مكَّةَ ورأسُهُ ولِحيتُهُ كالثَّغَامَةِ بياضاً ، فَقَالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « غَيِّرُوا هَذا واجْتَنبُوا السَّوادَ » رواه مسلم.**

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި جابر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މާތްالله އެދެބަފައިކަލުންނަށް ރުއްސުންލެއްވި أبو بكر الصِّدِّيق ގެ ބައްޕަ أبو قُحافَة މައްކާ ފަތަހަ ކުރެވުނު ދުވަހު ގެނެވުނެވެ. އޭރިނދު ބޮލާއި ތުނބުޅި ހުދުވެ ثغامة ނަމަކަށްކިޔާ ގަހަކާއެއްފަދައިން ހުދުވެފައެވެ. ފަހެ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ވިދާޅުވިއެވެ. މިގެ ކުލަ ބަދަލުކުރާށެވެ. އަދި ކަޅުކުލަ ބޭނުންކުރުން ދުރުހެލިވާށެވެ.

ދަންނައެވެ. الثغامةއަކީ ފިޔާބޮޑު ގަހެއް ހުދުހުދު ކުލައިގެ ގަހެކެވެ. އެގަސް ހިކުމުން ހުދުކަން ބޮޑުވެގެން ހުދުވެއެވެ.

295– باب النهي عن القزع وهو حلق بعض الرأس دون بعض ، وإباحة حلقه كله للرجل دون المرأة

ބޮލުން ބައެއް ބޮލުން މަސްތަކޮށްލުމާއި އަދި އަންހެނުން ފިޔަވައި ފިރިހެނުންނަށް ބޮލުގެ އިސްތަށިގަނޑު އެއްކޮށް ބޮލުން ހުސްކުރުން ހުއްދަވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

1638– عن ابن عُمر رضي اللَّه عنهُما قَالَ: نَهَى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عنِ القَزعِ. متفق عليه.

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި عبْدِ اللَّهِ بنِ عُمر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ބޮލުން ބައެއްތަނުން އަދި ބައެއް ބޮލުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މަނާ ކުރެއްވިއެވެ.

1639– وعَنْهُ قَالَ : رَأى رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم صبِياً قَدْ حُلِقَ بعْضُ شَعْر رأسِهِ وتُرِكَ بعْضُهُ، فَنَهَاهَمْ عَنْ ذَلِكَ وَقَال : « احْلِقُوهُ كُلَّهُ أو اتْرُكُوهُ كُلَّهُ » .

رواهُ أبو داود بإسناد صحيحٍ على شَرْطِ البُخَارِي وَمسْلِم .

އަދި އެ صحابى (އެބަހީ މާތް الله އެދެބަފައިކަލުންނަށް ރުއްސުންލެއްވި عبْدِ اللَّهِ بنِ عُمر) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކުއްޖަކު ދެކެވަޑައިގަތެވެ.

ތަކުރާރު ކުރުމުގެ ކަންތައް ހުއްޓާލަން ވާހަކަ ދައްކާފައި ވެއެވެ. ފަދަ ތަކުރާރު ކުރުންތަކުގެ ތެރެއިން ތިރީގައި ދެ ތަކުރާރު ކުރުން ބަލައިގަނެ ދެއެވެ. حديث ކުރިން ބަލައިގެން ވަނީ ކީއްވެ ހެއްކެއްހެން ކަމަށް ދެކެ ދެއެވެ. ކުރިން ބަލައިގެން ވަނީ ކީއްވެ ހެއްކެއްހެން ކަމަށް ދެކެ ދެއެވެ.

1640- وعنْ عبْدِ اللَّه بنِ جعْفَر رضي اللَّه عَنْهُما أنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أمْهَل آلَ جعْفَرٍ رضي اللَّه عنه ثَلاثاً ، ثُمَّ أتَاهُمْ فَقَالَ : « لا تَبْكُوا على أخِي بَعْدَ الْيوم » ثُمَّ قَال : « ادْعُوا لي بَنِيَّ أخِي » فجِيءَ بِنَا كَأَنَّنا أفْرُخٌ فَقَال : « ادْعُوا لي الحلاَّقَ » فَأَمرهُ ، فَحَلَقَ رُؤُوسنَا . رواه أبو داود بإسنادٍ صحيح على شَرْطِ البخاري ومُسْلِمٍ .

ﷺ الله ތަކުރާރު ކުރުމުގެ ތެރެއިން عبْدِ اللَّه بنِ جعْفَر ގެ ވާހަކަ ދައްކާފައި ވެއެވެ. ހަދީޘް نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (جعْفَر ގެފުށުން ފެށިގެން جعْفَر ގެފުށުގެ ދަރިންގެ ވާހަކަ ދައްކާ ތަނަށް ކަމަށް ދެކެ ދެއެވެ. ކުރިން ބަލައިގެން ވަނީ ކީއްވެ ހެއްކެއްހެން

قال اللَّه تعالى: { إن يدعون من دونه إلا إناثاً وإن يدعون إلا شيطاناً مريداً، لعنه اللَّه. وقال لأتخذن من عبادك نصيباً مفروضاً، ولأضلنهم ولأمنينهم ولآمرنهم فليبتكن آذان الأنعام، ولآمرنهم فليغيرن خلق اللَّه

1642- وعَنْ أسْمَاءَ رضي اللَّه عنْهَا أنَّ امْرأَةً سألتِ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقَالتْ : يا رَسُولَ اللَّه إنَّ ابْنَتِي أصَابَتْهَا الْحَصْبَةُ ، فتمرَّقَ شَعْرُهَا ، وإنِّي زَوَّجْتُها ، أفَأَصِلُ فِيهِ ؟ فقال : « لَعَنَ اللَّه الْواصِلة والْمَوصولة » متفقٌ عليه .

ڴەھ الله ئەمەتـــەسرۆكەمۇ أسْمَاء ئى ياھەرسۆ ھەرگەئىسۆكەدۆ. ئەدىئەرەكەتسۆ ھەسرىئەرۋە نبي ڴ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھەيرىسۆ ـــەگەئەۋەكەدۆ. ئۇرى ھەئەسرەتتىئى ئۇسرىشەۋەدۆ. ڴ اللەئى ئەـــەگەدۆ. ئەدىئەرەكەتسۆ ۋەئەسرەئى ھەسرىسۆ ئەيرەۋۇ حَصْبة ئى(ئەدۆى)ھەئۆيرىۋەدۆ. ھەرىسرىئەتسۆ ـــەتتۆئى ـــەسۆھەيرەكەرەسۆ ەەكەۋەۋەدۆ. ھەۋە ئەدىئەرەكەتسۆ ۋەئەسرەكەرەسۆ ھەئەيرەۋۇئى ـــەسۆھەيرەكەرەسۆ ھەرىسرىئەتسۆ ۋەرىدەئى ـــەسۆھەيرەكەرەسۆ ئەۋەۋسرىئەتسۆرەۋەدۆ. ۋڴ ۋەئەسرەكەرەسۆ ھەئەيرەۋۇئى ـــەسۆھەيرىئەسۆ ھەرىسرىسۆ ۋەرىدەئى ـــەسۆھەيرەكەرەسۆ ئەۋەۋسرىسۆھەرىسرەكەرەدۆ؟ ئۇرى حديث ئەتەكەكەۋەدۆ. ـــەسۆھەيرىئىڭ ۋەرىدەۋەرىسۆ ئەۋەۋەۋەرىسۆ ڴەھالله لعنةھەكەۋەدۆ

وفي روايةٍ : « الواصِلَةَ ، والمسْتوصِلَةَ » .

قَوْلُهَا : « فَتَمرَّقَ » هو بالرَّاءِ ، ومعناه : انْتَشَرَ وَسَقَطَ ، « والْوَاصِلة » : التي تَصِلُ شَعْرَهَا ، أو شَعْر غيرها بشَعْرٍ آخر . « والمَوْصُولة » : التي يُوصَلُ شَعْرُهَا .

« والمستَوصِلَةُ » : التي تَسْأَلُ منْ يَفْعَلُ ذلكَ لَهَا .

وعَنْ عائشة رضي اللَّه عنْهَا نَحْوُهُ ، متفقٌ عليه .

ڴەھ الله ئەمەتـــەسرۆكەمۇ عائشة ئەڴسرىئى ياھەرسۆ(ەەـــ) ـــەسۆھەيرەكەرەسۆ ھەرگەئىسۆكەدۆ.

1643- وَعَنْ حميْدِ بن عبْدِ الرَّحْمن أنَّهُ سمع مُعاويَةَ رضي اللَّه عنْهُ عامَ حجَّ علَى المِنْبَر وَتَنَاول قُصَّةً مِنْ شَعْرٍ كَانَتْ في يد حَرسيٍّ فَقَالَ : يا أهْل المدِينَةِ أيْنَ عُلَمَاؤُكُمْ ؟ ، سمِعْتُ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَنْهَى عنْ مِثْلِ هَذِهِ ويقُولُ : « إنَّمَا هَلَكَتْ بنُو إسْرَائِيل حِينَ اتَّخَذَهَا نِسَاؤُهُمْ » متفقٌ عليه .

حميْدِ بن عبْدِ الرَّحْمن ئى ياھەرسۆ ھەرگەئىسۆكەدۆ. ئەدىئەرەكەتسۆ ڴەھ الله ئەمەتـــەسرۆكەمۇ مُعاويَة ئەڴسرىسۆ حج ئەتەكەمۇ ھەئەتسۆ ئەسرىھەتكەرە ئەسرىسۆرەرە ئەسۆ ۋەڴئەۋۇ ھەۋەئەرىدۆ. ھەرە ـــەۋەرىسۆئى

ބާވަތެއްގެ އަމަލަކީ އޮތް އިސްރާއީލީ އަންހެނުން ކުރިކަމެއް ކަމުގައިވިއެވެ. އެއަށްފަހު ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަ ޢިލްމުވެރިން
އަހަރުމެން ކޮބާތޯއެވެ. މިކަމަކީ ނުބައި ކަމެއް ބާވަތުން ކާބަލި ކުރެއްވިއެވެ؟ نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم
މިކަމަށް ވިޔަނުދޭ ކަމުގެ ތެރެއިން މިކަމުގެ އަސްލު ބަޔާން ކުރަން ވެއެވެ. އަދި ކުރީގެ ޢާލިމުން حديث ތަކުން އޮޅުން
ގެނައިސްފައެވެ. ބޮލުގެ އިސްތަށި ގުޅުވައިދިނުން ހަރާމެވެ ކަމުގައި ބަޔާންކުރައްވާ ސަބަބަކީ އަންހެނުންގެ އަސްލު ހުސްނުން
މިކަމަކީ އިސްތިރިހެނުންގެ ބޮޑު ކަމެއް ތަކުން ނުކުތުމެވެ.

1644- وعَنِ ابنِ عُمر رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لَعَنَ الْواصِلَةَ وَالمسْتوصِلَةَ ، والْوَاشِمَةَ والمستَوشِمَة .
متفقٌ عليه .

މާތް الله އެކަލޭގެފާނަށް ރުއްސެވުން ލައްވާށި عبْدِ اللَّه بنِ عُمر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
އިސްތިރިހެނުންގެ ބޮލުއަށް އިތުރު އިސްތަށިތައް ގުޅުވައިދޭ އަންހެނާއި ގުޅުވައިދިނުމަށް އެދޭ އަންހެނާއި
ހަދައި އަދި ކުރެހުމުގެ ދަޅި ޖަހާ އަންހެނާއި ދަޅި ޖެހުމަށް އެދޭ އަންހެނާ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم
لعنةލެއްވިއެވެ.

1645- وعن ابنِ مَسعُودٍ رضي عنْهُ قَال : لعنَ اللَّه الْواشِماتِ والمستَوشِمات والمتَنَمِّصات ، والمتَفلِّجات لِلحُسْن ، المغَيِّراتِ خَلْقِ اللَّه ، فَقَالَتْ لَهُ امْرأَةٌ فِي ذلكَ . فَقَالَ: وما لي لا أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَهُو في كتاب اللَّه ؟ ، قَالَ اللَّه تَعالى : { وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَما نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا } [الحشر : 7] . متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސެވުން ލައްވާށި عبْدِ اللَّه بنِ مَسعُود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.
ހަށިގަނޑުގައި ދަޅިޖަހާ ހަދައި އަދި ކުރެހުމަށް އެދޭ އަންހެނާއި ބުމަ
އިސްތަށިތައް ނަގާ އަންހެނާއި ރީތިކަމަށްޓަކައި ދަތްތަކުގެ މެދު ހުޅުވާ އަންހެނާއި ބަދަލުކުރާ
ބޮޑުވުމުގެ ހަށި ނިސްބަތް އަމިއްލަ ހެދުމަށް ދަޅި ޖެހުމުގެ ނިޢުމަތް الله ގެ އުފެއްދެވުން އިސްލާމް ގަބޫލު ކުރާ
އަންހެނުން ލަޢުނަތްލައްވާ އަށް ދަންނަވަމުން عبْدِ اللَّه بنِ مَسعُود ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ
وسَلَّم لعنة ލެއްވި މީހުންނަށް لعنة ނުލައްވާނީ ކީއްވެގެންތޯއެވެ؟ އަދި އެކަލާނގެ ފޮތުގައި
قرآنގައި މިހެން ބާރުއަޅުއްވައިފައިވެއެވެ. މާތްالله ވަޙީ ކުރެއްވިއެވެ.{ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَما نَهَاكُمْ عَنْهُ
فَانْتَهُواމާނައީ: އަދި رسول ގެ ވެރިކަލޭގެފާނު ގެންނަވާ ކަންތަކުގައި ދެއްވާ އެއްޗެއް، ހިފާ ،
ވެރިކަލޭގެފާނު ނަހީކޮށް! އަދި އެކަލޭގެފާނު ވެރިކަލޭގެފާނު ނަހީ ކުރެއްވި ކަމަކުން ނުހެދި
ހުރޭ، ވެރިކަލޭގެފާނު ދުރުވާ ގޮތަކަށެވެ!

« المتَفَلِّجةُ » : هي التي تبْرُدُ مِنْ أسْنَانِهَا لِيَتَباعدَ بعْضُها مِنْ بعْضٍ قَليلاً وتُحَسِّنُهَا وهُوَ الْوَشْرُ ، والنَّامِصَةُ : هِي التي تَأْخُذُ مِنْ شَعْرِ حاجب غَيْرِهَا ، وتُرَقِّقُهُ لِيصِيرَ حَسناً ، والمتَنمِّصةُ : التي تَأمُرُ منْ يفْعَلُ بِهَا ذَلِكَ .

297– باب النهي عن نتف الشيب من اللحية والرأس وغيرهما وعن نتف الأمرد شعر لحيته عند أول طلوعه

ތުނބުޅިޔާއި ބޮލުން ހުދުއިސްތަށިތައް އުފުރާލުމާއި ފުރާވަރުގެ އުމުރުގައި ހުންނަ ތޮލިއިސްތަށިތައް ތުނބުޅިން އުފުރުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

1646– عنْ عَمْرِو بنِ شُعَيْبٍ ، عن أبيهِ ، عنْ جَدِّهِ رضي اللَّه عَنْهُ ، عنِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « لاَ تَنْتِفُوا الشَّيْبَ ، فَإِنَّهُ نُورُ المسْلِمِ يوْمَ الْقِيامةِ » رواهُ أبو داودَ والتِّرْمِذِيُّ ، والنسائِيُّ بأَسَانِيدَ حسنَةٍ ، قَالَ الترمذي : هُو حديثٌ حَسَنٌ .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވި عَمْرِو بنِ شُعَيْب ގެ ބައްޕާއި ކާފަގެ ފަރާތުން، نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބޭފުޅުން ހުދު އިސްތަށިތައް ނުއުފުރާށެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އެއީ قيامة ދުވަހުން މުސްލިމުންގެ ނޫރެވެ.

1647– وعنْ عائِشَةَ رضي اللَّه عَنْهَا قَالَتْ : قَالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم :« منْ عمِل عملاً لَيْس عليهِ أمْرُنَا فهُو رَدٌّ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވި عائِشَة ގެފާނުގެ ރިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންމެންގެ މިދީނުގައި ނުހިމެނޭކަހަލަ ޢަމަލުކޮށްފިނަމަ ފަހެ އެކަމަކީ އެޢަމަލެއް މަރްދޫދު ރައްދުވެގެންވެއެވެ.

298– باب كراهية الاستنجاء باليمين ومس الفرج باليمين من غير عذر

عذر ނެތި ނުލިބި ކަނާއަތުން އިސްތިންޖާކުރުމާއި ފަރުޖުގައި ޖެހުން މަކްރޫހުވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

1648- عنْ أبي قَتَادةَ رضي اللَّه عَنْهُ عنِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « إذَا بال أحدُكُمْ . فَلاَ يأْخُذَنَّ ذَكَرهُ بِيَمِينِهِ ، وَلاَ يسْتَنْجِ بِيمِينِهِ ، ولاَ يتنَفَّسْ في الإنَاءِ » .

متفقٌ عليه . وفي الْباب أحاديثٌ كَثِيرةٌ صحِيحةٌ .

ڏُهْ الله ئەمْـــەسْئۆمْـــ أبو قَتَادة، نبي ڑ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ئەمرۆسْ ىرڤَّىئەمْـــڤەڭ. ئەئەسْڑَىڤَّۆسْ حديث ئىئەمْـــڤەڭ. ڤىئەھەمـــڤرۆسْئ ۋەئەمرىسْ ڤرئەسْ ئىئەئەسْئۆسْ ئۆسْـــڤرىسْئەسْ ڑَىسْ ئەسْئەمْـــەسْ ىئەئەسْئەمْـــ ىرڤرىڑَىسْئۆ. ئەمرىئەسْئەمْـــەسْ ىرْـــەڤرىسْ ىئەسْئەمْـــ ئەمرىڑَىسْئۆ. ئەمرىئەسْئەمْـــەسْ ىرْـــەڤرىسْ ىئەسْئەمْـــ ئەمرىڑَىسْئۆ.

299- باب كراهة المشي في نعلٍ واحدةٍ ، أو خفّ واحد لغير عذر
وكراهة لبس النعل والخف قائماً لغير عذر

عذر ڑَاىر ىئەمْـــڑَىر ۋەمْـــىرەھَڑَىرڤَّىئەمْـــڑَىئەمْـــ ىئەمْـــەھَ ۋەمْـــڑَىڑ خف ئەمْـــىر ىرْـــىئەمْـــڤَّىر ۋەمْـــڤَىئەمْـــڑَىڤَّىرْـــىئەمْـــڑَىر ىئەمْـــەسْ ڑَىئەمْـــەسْ ڑَىرڤَّىسْئۆسْـــڑَىڤَّىر ئەمرىر ىئەمْـــەسْ ڑَىئەمْـــەسْ خف ڑَىسْ ئەمْـــىرەھَڑَىئەمْـــەسْئۆڤَّىئەسْ ھَڤَّسْئۆڑَىئەمْـــەسْئۆڤَّ باب

1649- عنْ أبي هُريرةَ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « لا يمْشِ أحدُكُم في نَعْلٍ واحِدَةٍ ، لِينْعَلْهُما جمِيعاً ، أوْ لِيخْلَعْهُمَا جمِيعاً » .

ڏُهْ الله ئەمْـــەسْئۆمْـــ أبو هُريرة ئ ىرھَىسْ ىرڤَّۆئەسْئۆڑَىڤَّۆ. ئەئەسْئەمْـــەسْ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئىئەمْـــڤەڭ. ڤىئەھەمـــڤرۆسْئ ۋەمرىسْ ڤرئەسْ ئەمْـــىرەھَڑَىرڤَّىئەمْـــڑَىر ىرْـــىرڤَّىڑَىڤَّۆ. ڤرىرھَەمْـــەسْ ئەمْـــەسْ ەَڑَىڤَّۆ. ىرْـــەمَ ڤرىرھَەمْـــ ھَڤَّىڑَىڤَّۆ.

وفي روايةٍ « أوْ لِيُحْفِهِما جميعاً » متفقٌ عليْهِ .

ەَڑَىر ئەمْـــەسْ ىرڤَّەَھَۆئەمْـــڑَىر ۋەمْـــڤَّۆ. ىرْـــەمَ ڑَىسْـــڤَّەَھَسْ ەَڑَىڤَّۆ.

1650- وعنه قَال : سمِعتُ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « إذَا انْقَطَعَ شِسْعُ نَعْلِ أحدِكُمْ ، فلا يمْشِ في الأخْرى حتَّى يُصْلِحَهَا » رواهُ مسلم .

ەَڑَىر ئەصحابي (ئەھَىڤَّ ڏُهْ الله ئەمْـــەسْئۆمْـــ أبو هُريرة) ئ ىرھَىسْ ىرڤَّۆئەسْئۆڑَىڤَّۆ.

ވިދާޅުވިއެވެ. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ.
އަކަށަގަނޑުން حديث ކުރައްވައިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހެއްގެ ފައިވާނުގެ ވަޅު ކަޑައިފިނަމަ
އެތަނެއް ގެންގުޅުމަށް އަނެއްފައިވާނުގެ ބައިއެކު އެކަނި އެކައިގެން ނުހިނގާށެވެ.

1651- وعَنْ جابِرٍ رضي اللَّه عنْهُ أن رسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَهَى أنْ ينْتَعِلَ الرَّجُلُ قَائماً . رواهُ أبُو داوُدَ بإسْنادٍ حَسنٍ .

މާނަ الله ތަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެންވި جابِر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މީހާ ކޮޅަށް ހުރެ ފައިވާން ލުމުން މަނާކުރައްވައިފިއެވެ.

300- باب النهي عن ترك النار في البيت عند النوم

ونحوه سواء كانت في سراج أو غيره

ނިދާން އޮންނަ ވަގުތު ގޭގައި އަލިފާން ނިއްވާ ނުލައި ދޫކޮށްލުމަކީ މަނާކަމެއް ކަމުގެ ބާބު އަދި އެހެން
އެނޫން އެއްޗެހި ކަމުގައިވިޔަސް ބައްތި ފަދަ އެއްޗެއް ކަމުގައިވިޔަސް ބާބު باب .

1652- عنِ ابْنِ عُمرَ رضي اللَّه عنْهُمَا عنِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « لا تَتْرُكُوا النَّار في بُيُوتِكُمْ حِين تَنامُونَ » متفق عليه .

މާނަ الله ތަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެންވި عبْدِ اللَّهِ بنِ عُمر ،نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمގެ ރިވާޔަތުން ރިވާކުރައްވައިފިއެވެ.
އަކަށަގަނޑުން حديثކުރައްވައިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން އޮންނަނޑެ ހިނދު ތިޔަބައިމީހުންގެ ގޭގައި އަލިފާން
ނިއްވާ ނުބަހައްޓާށެވެ.

1653- وعَنْ أبي مُوسَى الأشْعريِّ رضي اللَّه عنْهُ قَالَ : احْتَرَقَ بيْتٌ بِالمدينةِ على أهْلِهِ مِنَ اللَّيْلِ . فَلَمَّا حُدِّثَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِشَأْنِهِمْ قَال : « إنَّ هَذِهِ النَّار عدُوٌّ لكُمْ ، فَإذَا نِمْتُمْ فأطْفِئُوها » متفق عليه .

މާނަ الله ތަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެންވި أبو مُوسَى الأشْعريِّ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. މަދީނާގައި އެއްރޭއަކު
ގެއަކަށް އަލިފާން ރޯވިއެވެ. ފަހެ އެކަމުގެ ޚަބަރު رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް
ދެއްވުމުން حديث ކުރައްވައިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މި އަލިފާނަކީ ތިޔަބައިމީހުންގެ އަދުއްވެރިއެކެވެ.

ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ދެއްކުމަށް ފުރުސަތު ލިބޭ ތަނެއް ނެތް.

1654- وعنْ جابِرٍ رضي اللَّه عنْهُ عنْ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « غَطُّوا الإنَاء ، وأَوْكِئُوا السِّقَاءَ ، وَأَغْلِقُوا الْبَاب ، وَأَطفِئُوا السِّراجِ ، فإنَّ الشَّيْطَانَ لا يحِلُّ سِقَاءً ، ولاَ يفتَحُ باباً ، ولاَ يكْشِفُ إنَاءً ، فإنْ لَمْ يجِدْ أحَدُكُمْ إلا أنْ يَعْرُضَ على إنَائِهِ عوداً ، ويذْكُر اسْمَ اللَّهِ فَلْيفْعَلْ ، فَإنَّ الفُوَيْسِقَةَ تُضْرِمُ على أهْلِ البيتِ بيْتَهُمْ » رواهُ مسلم .

ﷲ ﷺ ﷺ ﷺ

.މާތް الله އެދިވަޑައިނުގަންނަވާނެ ކަމެއް ކުރުމުން ތަކުލީފުވާން عبْدِ اللَّهِ بنِ عُمر ގެ ރިވާޔަތް ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. تَّكلُّف ކުރުމުން ވިސްނުމެއްނެތް މަނާކުރެވުނެވެ.

1656- وعنْ مسْرُوق قَال : دخَلْنَا على عبْدِ اللَّهِ بن مسْعُودٍ رضي اللَّه عنْهُ فَقَال : يا أَيُّهَا النَّاس منْ عَلِم شَيئاً فَلْيقُلْ بهِ ، ومنْ لَمْ يعْلَمْ ، فلْيقُلْ : اللَّه أعْلَمُ ، فإنَّ مِنَ الْعِلْمِ أن تَقُولَ لِمَا لا تَعْلَمُ : اللَّه أعْلَمُ . قَال اللَّه تَعالى لِنَبيِّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : { قلْ ما أسأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أجْرٍ وما أنا مِنَ المتَكَلِّفِين } رواهُ البخاري .

مسْرُوق ގެ ރިވާޔަތް ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވަޑައިގަތީ عبْدِ اللَّهِ بن مسْعُود ގެ އަރިހަށް ދިޔައިރުއެވެ. ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ މީސްތަކުންނޭވެ. މީހަކަށް އެއްޗެއް އެނގިއްޖެ ނަމަ ބުނާށެވެ. އަދި މީހަކަށް އެއްޗެއް ނޭނގިއްޖެ ނަމަ ބުނާށެވެ. اللَّه أعْلَمُ (މާނައީ އެކަން މާތް الله އަށް ރަނގަޅަށް އެނގިވޮޑިގަންނަވާނެއެވެ.) އެހެނީ އެނގިފައި ނުވާ ކަމެއްގައި اللَّه أعْلَمُ ބުނުން ވެސް ޢިލްމުގެ ބައެއް ކަމުގައިވެއެވެ. الله سبحانه وتعالى އެ ފާޅުގެ نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް ވަހީ ކުރެއްވިއެވެ.{ قلْ ما أسأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أجْرٍ وما أنا مِنَ المُتَكَلِّفِين } މާނައީ: ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ! އަޅުގަނޑު ކަލޭމެން (އެބަހީ: رسولކަލޭ ދީނުގެ ކަލޭމެން) ވެސް ދީނުގެ އެއްވެސް އުޖޫރައެއް ވިޔަފާރިއަކުން ހޯދާ ނުވަމެވެ. އަދި ވަޒަންކަލާގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑު މަސައްކަތް ބައި ކުރާ މީހެއް ނުވަމެވެ. ތަކުލީފު ހިފާ ބައިން ބޮޑު ކަމެއް ނުވަމެވެ.

(ތަކުލީފު: މީ އެހާބުގެ ވާހަކަ ބައިގެ ތަކުލީފު ވަނީ ބަރަދާނުކުރުމުގައެވެ. އެއީ އެހާބުގެ ވާހަކަ ބައިގެ المُتَكَلِّفِين ގެ ތަކުލީފު ދުރުވާ ތަނުންކަމެވެ ދިނުމުގައެވެ.) والله اعلم

302- باب تحريم النياحة على الميت ، ولطم الخدِّ وشقِّ الجيب

ونتف الشعر وحلقه ، والدعاء بالويل والثبور

މަރުވެގެން ގޮސްފައިވާ މީހާއަށް ރޮވުމާއި ކާބިލަކުމަށް ރުޅިއަރުވާ ބުޅާމުން އުގުޅައި މުނިފޫހިފިލުވާ ބޮޑުރުޅި ހުރިހާ
އިސްތަށިކުރުމާ މުނިކޮށުމާ ބޭބޮދުމާ ބަދު دعاء ކުރުން حرامވެގެންވާކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

1657- عَنْ عُمَر بْنِ الخَطَّابِ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَال النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « الميِّتُ يُعذَّبُ في قَبرِهِ بِما نِيح عليْهِ » .

ڏُمْ الله ئەمەتىللەھ عُمَر بْنِ الخَطَّاب ئ بِرِهَەرِسْ ھِرِڤَّىئەسْرِڤَەئ. ۋِڤَّرْڤِرِەئ، نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئەئەمْرِڤِرِەئ. ئەمْھِرِڤَەرَسْ ئەڤْھَرَئەرِ ھَّسَّەرَسْرِجْەَرِ ھَّڤَ ئەڤْرِدَّئ ئەمْكَەسْ عذاب ۋِرِڤْھَرِئ.

وفي رواية : « ما نِيحَ عليْهِ » متفقٌ عليه .

ئەرِ ھَرَسْ ھِرِڤَّىئەمْئَرِ ڤَرِئ. بِما نِيح علَيْهِ ئ ھَەئَرْجَرِ ما نِيحَ علَيْهِ ئ لفظ ئەرِسْڤَرِەڤَرِئ.

1658- وعن ابْنِ مسعُودٍ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الخُدُودَ ، وشَقَّ الجُيُوبَ ، ودَعا بِدَعْوَى الجَاهِلِيةِ » متفقٌ عليه .

ڏُمْ الله ئەمەتىللەھ عبْدِ اللَّهِ بن مسْعُود ئ بِرِهَەرِسْ ھِرِڤَّىئەسْرِڤَەئ. ۋِڤَّرْڤِرِەئ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئەئەمْرِڤِرِەئ. ڏڏْسْرَئەرِ ھَڤَّ ئەڤْرِسْرِڤِڤَّر ڤَّەرِجٍ ڤَّڤْرِڤَەمْئَڤَّ ڤِرَّ ۋِرَڤْرَڤْسْرَئ ھَڤَّئەرِسْ ڤَّرِڤَەئ.

1659- وَعنْ أبي بُرْدةَ قَالَ : وَجِعَ أبُو مُوسَى الأشعريُّ رضي اللَّه عنه ، فَغُشِيَ عليْهِ، وَرَأْسُهُ في حِجْرِ امْرأَةٍ مِنْ أهْلِهِ ، فَأَقْبلَتْ تَصِيحُ بِرنَّةٍ فَلَمْ يَسْتَطِعْ أنْ يَرُدَّ عَلَيْهَا شَيْئاً ، فَلَمَّا أفَاقَ ، قَال : أنَا بَرِيءٌ مِمَّنْ بَرِيءَ مِنْهُ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بَرِيءَ مِنَ الصَّالِقَةِ ، والحَالَقةِ ، والشَّاقَّةَ ، متفقٌ عليه .

أبُو بُرْدةَ ئ بِرِهَەرِسْ ھِرِڤَّىئەسْرِڤَەئ. أبُو مُوسَى ھَرْسْ ڤَّرِّسْەَرِسْرِڤِڤَّرْ ڤَّڤْرِڤَّىھِرِڤَەئ. ڤَّرِّ ڤَّسْرِڤَّەسْرِڤَەئ. ھَرِ ڤَّ صحابي ئ ڤَّ ڤَّرِڤَّ ڤَّىئ ڤِرِسْرِئ ھَڤَّئەرِسْ ھَرْسْھِرَەھَڤَّرِئ ڤَّرْسْرِڤِڤَّرَىئەرِئ. ڤَّرِّ ئەرَىرْسْھَڤَّرِئ ڤَّرِ ڤَّ ڤَّرِ ڤَّسْرِڤَّ ڤِرِڤَّرِئ. (ھَرَىئەسْ)ئەصحابي ئەرَىرْسْ ھَرَّىرْسْھَڤَّ ڤَّھَرْ ڤَّرِڤَّەئ. ڤَّرِّ ڤَّسْرِڤَّ ئەڤْرِدَّ ئەمْرِڤْرِسْ ۋِڤَّرْڤِرِەئ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھَڤَّرِئەرِڤِڤَّرِسْرِڤِڤَّ ئَرِسْھَرَھَرِسْ ۋِرِسْھَرِڤِسْھَرِسِرِ ھَڤَّرِئەرِڤِڤَّىسْھَرِئ. (ھَرَىئەسْرِڤَّىئ ھَرَىئەسْ) ڤَّرِ ڤَّسْرِڤَّ ڤِرِسْرِئ ڤَّ ڤَّڤَّ ڤِرِسْرِئ، ڤَّرِڤْرِڤَّ ڤِرِسْرِئ ڤِڤَّرِسْرِ ڤَّرِئەرِڤَّرِسْ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھَرِسِرِ ھَڤَّرِئەرِڤِڤَّىسْھَرِئ.

« الصَّالِقَةُ » : التي تَرْفَعُ صوْتَهَا بالنِّياحةِ والنَّدْبِ « والحَالِقَةُ » : التي تَحْلِقُ رَأسَهَا عِنْدَ المصِيبَةِ . « والشَّاقَّةُ » التي تَشُقُّ ثَوْبَهَا .

1660- وعَن المغِيرةِ بنِ شُعْبَةَ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « مَنْ نِيحَ عَلَيْهِ ، فَإِنَّهُ يُعَذَّبُ بِمَا نِيحَ علَيْهِ يَوْم الْقِيامةِ » متفقٌ عليه .

ڏُهْ الله ئەمەتىشۇرئۇمۇ المُغِيرةِ بنِ شُعْبَة ئ بِاهَمِسْ ھِڤُّئۇكىشۇغۇئ. ۋِڤُّرْۋِغۇئ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئەئەمۇسِرىسْ ۋِحَسْمَئەئېرِئ. ھَبَرْئۇگُّرْ حديث ئەئەمْۋِغۇئ. ئەۋِرُمْئ دَەمْكَسْ ئەمِرِّىمِ ئَرْئَرَكَمِ ئَرِمْقَۋِرَّمَسْ قيامة قَرَكَرْ ھَبَرْئ عذاب قَرْ رُمْھَئ.

1661- وعَنْ أمِّ عَطِيَّةَ نُسيْبَةَ بِضَمِّ النُّونِ وَفَتحِهَا رضي اللَّه عَنْهَا قَالَتْ : أخَذَ عَلَينَا رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عِنْدَ البَيْعة أنْ لا نَنُوح . متفقٌ عليه .

ڏُهْ الله ئەمەتىشۇرئۇمۇ أمِّ عَطِيَّةَ نُسيْبَة ئ بِاهَمِسْ ھِڤُّئۇكىشۇغۇئ. ۋِسَسْ ئۇسْئ ھَكَڤِرِڤَّمِ ھَكَرِ ئەھَڤِمَّمِھَەئەئۇشۇبِاھَئ. ۋِڤُّرْۋِغۇئ. دَەمِھِّئ دَەمْكَسْ ئەمِرِّىمِرَئَسْئۇرْكَرْدَسْ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ھِۋَسْرَدَسْئ ھَمْسْ عهد ئَرْسْئۇغِۋِغۇئ.

1662- وَعَنِ النُّعْمانِ بنِ بشيرٍ رضي اللَّه عنْهُمَا قَالَ : أُغْمِي علَى عبْدِ اللَّه بنِ رَواحَةَ رضي اللَّه عنْهُ ، فَجَعَلَتْ أُخْتُهُ تبكي ، وتَقُولُ : واجبلاَهُ ، واكذَا ، واكَذَا : تُعدِّدُ علَيْهِ . فقَال حِينَ أفَاقَ : ما قُلْتِ شيْئاً إلاَّ قِيل لِي : أنْتَ كَذَلِكَ ؟ ، رواهُ البُخَارِي .

ڏُهْ الله ھَڤَرَهَزِمِرَئَرَدَسْئَرْسْ ئەمەتىشۇرئۇمۇ النُّعْمانِ بنِ بشير ئ بِاهَمِسْ ھِڤُّئۇكىشۇغۇئ. ۋِڤُّرْۋِغۇئ. ڏُهْ الله ئەمەتىشۇرئۇمۇ عبْد اللَّه بنِ رَواحَة ئ دَەمْكَسْ ئُسْھۋَدَسْ ھَدَئ. ھَبِسۇڤْ ھَصحابى ئ ھَرْمَهَ ئۇسْئۇغِۋِغۇئ. ھَكَرِ ڤَّبِرِجٍّ ئَرِجْدَهَەْ بِاهَسْ ئُغِۋِغۇئ. بِاسُّئَّ ئُغْدَهَڤَرَدَەْ ئُڤَرَجِزِىمُّئ! ھِۋَّهَبِّ ئەسْئُڤَرَ دِۋَسِ ھَئَرَجْدَەْ ! ھِۋَّهَبِّ ئەسْئُڤَرَ ھَۋَسِ ھَئَرَجْدَەْ! ھَكَرِ ھَبَرَجِدَ ھَەْ ھَۋَبَّڤَ ئەئەدَسْ ئَسْھِڤِىھَدَئ. ئُبَّ ئُڤِجْئَجْدَجْدَسْ ۋِڤُّرْۋِغۇئ. ئَسْھَجْئ ھَسِڤِبَسْدَ ھَئَرَئَسْ ھِۋَسْرَھَّهِ ڤِڤُّدَسْ ھَسْئۇغَسْئ. ھِۋَّ ئَرَ ھَىھَئَسْ ئَمْھَئ؟

1663- وَعَن ابن عُمر رضي اللَّه عنْهُمَا قَال : اشْتَكَى سعْدُ بنُ عُبادَةَ رضي اللَّه عنْهُ شَكْوَى ، فَأَتَاهُ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يعُودُهُ معَ عبْدِ الرَّحْمنِ بنِ عوْفٍ ، وسَعْدِ بنِ أبي وقَّاص، وعبْدِ اللَّه بن مسْعُودٍ رضي اللَّه عنْهمْ ، فلما دخَلَ عليْهِ ،

وجدهُ فِي غَشْيةٍ فَقالَ : «أَقُضَى؟ قَالُوا : لا يا رسُولَ اللَّه . فَبَكَى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . فَلمَّا رَأَى الْقَوْمُ بُكاءَ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بَكَوْا ، قَالَ : « ألاَ تَسْمعُون ؟ إنَّ اللَّهُ لا يُعَذِّبُ بِدمْعِ الْعَيْنِ ، ولا بِحُزْنِ الْقَلْبِ ، ولَكِنْ يُعذِّبُ بِهذَا » وَأشَارَ إلى لِسانِهِ « أوْ يَرْحَمُ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ عبْدِ اللَّهِ بن عُمر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. سعْدُ بنُ عُبادَة رضي اللَّه عنهُ އަށް އާޒާރެއް ދިމާވިއެވެ. ދެން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އާ صحابى އަށް ޒިޔާރަތް ކުރެއްވުމަށް ވަޑައިގަތެވެ. އަރިހުގައި عبْد الرَّحْمنِ بنِ عوْف އާއި سَعْدِ بنِ أبي وقَّاص އާއި عبْدِ اللَّه بن مسْعُود(رضي اللَّه عنهم) ވެއްޖެވިއެވެ. ދެން އޭނާގެ ގާތަށް ވަދެވަޑައިގަތުމުން އެ صحابى ހޭނެތިފައިވާ ހާލު ފެނިވަޑައިގަތެވެ. ދެން އިއްސެވިއެވެ. ނިޔާވެއްޖެތޯއެވެ؟ އެބޭކަލުން ދަންނަވައިފިއެވެ. ނޫނެކެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. އަޑިނުވަ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (ރިއްކިތިބެއްވި) ރޮއްވަވާލެއްވިއެވެ. ދެން އަރިހުގައި ތިއްބެވި ބޭކަލުން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ރޮއްވެވުން ފެނުމުން އެބޭކަލުންވެސް ރޮއްވާލެއްވިއެވެ. حديث ކުރައްވިއެވެ. ތިޔަބޭކަލުންނަށް އަޑުއިވޭތޯ؟ ނުވަތަ ހިތާމަވުމުން ކަރުނަ އޮހުމާ ނިސްބަތުން الله سبحانه وتعالى ލާޒިމުކުރައްވާ ކަމަކީ ކަރުނައާކަމެއް އަދި ހިތާމަ ކުރުމަކީ عذاب ދެއްވާކަމެއް ނޫނެވެ. އަދި އަނގައިން ގޯސްކޮށް ރޮއިގެން އިސްތަރިކަލަތަކަށްވުރެން حديث ކުރައްވިއެވެ. ނަމަވެސް عذاب ދެއްވާނީ މިއަށެވެ. ނުވަތަ ރަހުމަ ކުރައްވާނީ މިއަށެވެ.

1664- وعَنْ أبي مالِكٍ الأشْعَريِّ رضي اللَّه عنْهُ قالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «النَّائِحَةُ إذَا لَمْ تتُبْ قَبْل مَوْتِهَا تُقَامُ يوْمَ الْقِيامةِ وعَلَيْها سِرْبَالٌ مِنْ قَطِرَانٍ، ودَرْعٌ مِنْ جرَبٍ» رواهُ مسلم.

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أبو مالِكٍ الأشْعَري ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވިއެވެ.މަރުވުމުގެ ކުރިން ތައުބާނުވާ ހަޑިހުރި ބަސްތަކުން ރޮއިގެން ތިބޭ އަންހެނުން ޤިޔާމަތް ދުވަހު ގެނެވޭނެއެވެ. އަދި ހަށިގަނޑުގައި ކަޅުކުލައިގެ ގަމީސް ލެވިފައި އޮންނާނެއެވެ. އަދި:-

ހަށިގަނޑުގައި ހަމަގައިން ޖެހޭ ގަމީހެއް ލެވިފައި އޮންނާނެއެވެ.

ދަންނައެވެ. جرب އަކީ ހަމުގައިގާ ނިކުންނަ ކަހިވާކަށިއެވެ.

1665- وعنْ أُسيدِ بنِ أبي أُسِيدِ التَّابِعِيِّ عَنِ امْرَأَةٍ مِنَ المبايعات قَالَتْ : كَانَ فِيمَا أخذ علَيْنَا رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فِي المعْرُوفِ الَّـذِي أخـذَ علَيْنَـا أنْ لا نَعْصِيَهُ فِيـهِ : أَنْ لا نَخْمِـشَ وَجْهـاً، ولاَ نَـدْعُوَ ويْـلاً ، ولا نَشُـقَّ جيْبـاً ، وأنْ لا نَنْشُر شَعْراً .

رَواهُ أبو داوُدَ بإسْنادٍ حسنٍ .

تابعي ﷺ ئەبۇ ئۇسەيد بن ئەبى ئۇسەيد ، (رسُولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئەسكەرتكەن) ھەدىسىنى رىۋايەت قىلغۇچى ئىدى. ئۇ مۇنداق دېگەن: رسُولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ھوجۇملىسىدىكى بەزى ئەسكەرلەرنى بيعـة رىۋايەت قىلغۇچى ئەبۇ ھۇرەيرە (ۋە باشقا) ئۇلۇغ ساھابىلەر قاتارلىق لفـظ ھەم ئىبارىسىدىن ئاڭلىغان ۋە ئۇنى ئاڭلىغانلار ئىچىدىكى بىرى ئىدى.

1666- وعَنْ أبي مُوسَى رضي اللَّه عنْهُ أن رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « ما مِنْ ميِّتٍ يَمُوتُ، فَيَقُومُ باكيهِمْ ، فَيَقُولُ : وَاجبلاهُ ، واسَيِّداهُ أوَ نَحْو ذَلِك إلاَّ وُكِّل بِهِ مَلَكَانِ يلْهَزَانِهِ : أهَكَذَا كُنتَ ؟ ، » رَوَاهُ التِّرْمذي وقال : حديثٌ حَسَنٌ .

ئۇ زات ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېيتقۇچىلاردىن ئىدى. ئۇنداق دېگەن: ئەگەر ئۆلگۈچى ۋاجبلاهُ ، واسَيِّداهُ ئۇنىڭ ئۈستىدە ئاغرىنىپ ياكى ئۇنىڭ ئۈستىدە ئاغرىنىپ ئاللاھ سبحانه وتعالى ئۇنىڭغا ئىككى پەرىشتە ئەۋەتىپ ئۇنىڭ ئالدىغا ئولتۇرغۇزۇپ ئۇنىڭغا: سەن شۇنداق ئادەممىدىڭ؟ دەپ سوئال سورايدۇ.

وَاجبلاهُ نى ئىزاھلاش ئۈچۈن ئۇنىڭغا: واسَيِّداهُ ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئىزاھات بېرىلگەنمۇ؟

« اللَّهْزُ » : الدَّفْعُ بِجُمْعِ الْيَدِ في الصَّدرِ .

1667- وعنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « اثْنتَانِ في النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ : الطَّعْنُ في النَّسَبِ ، والنِّياحَة عَلى الميِّتِ » رواهُ مسلم .

ئۇ زات ئەبۇ ھۇرەيرە نى ئىزاھلاش ئۈچۈن ئۇنىڭغا: رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېيتقۇچىلاردىن ئىدى. ئۇنداق دېگەن: ئىككى ئادەت ئىنسانلاردا كۇپۇر ئادىتى ھېسابلىنىدۇ. ئۇ نەسەپكە تەنە قىلىش ۋە ئۆلۈك ئۈچۈن ئاۋازلىق يىغلاش.

303- باب النهي عن إتيان الكهّان والمنجّمين
والعُرَّاف وأصحاب الرمل ، والطوارق بالحصى وبالشعير ونحو ذلك

ދެރިކަމާއި ދޮގުގެ علم ދޭކުރާފަރާތަކަށް ދާ خبر ހުށަހެޅުމާއި، ތަޞައްވުރުކުރުމާއި، ހާދަ ތަރަހ ކަންކަމުގައި ހުރިހާ ތަރުތީބުތަކާއި ގުޅިގެން ދާ عمل ތަކާ ގުޅޭ ބާބު باب

1668- عنْ عائِشَةَ رضي اللَّه عَنْهَا قَالَتْ : سَأَلَ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أُنَاسٌ عنِ الْكُهَّانِ ، فَقَالَ : « لَيْسُوا بِشَيءٍ فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّه إنَّهُمْ يُحَدِّثُونَنَا أحْيَاناً بشْيءٍ فيكُونُ حقّاً ؟ فَقَالَ رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « تِلْكَ الْكَلمةُ مِنَ الْحَقِّ يخْطَفُهَا الجِنِّيُّ . فَيَقُرُّهَا في أذُنِ وليِّهِ ، فَيخْلِطُونَ معهَا مِائَةَ كِذْبَةٍ » مُتَّفَقٌ عليْهِ .

ﷲ ﷺ عائِشَة ގާތްވެ ދެކެ ބަޔާންކުރާ ގޮތުގައި: رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކަމުގައި ބުނެ ދެކެ ދެ ކަމެއް ބަޔާންކުރާ ގޮތުގައި. ދެ حديث ކަމުގައި. ކަމެ ތަކެއް ދެކެ ބުނެ ދެ ﷺ ގެ ތަކުރާ ގޮތުގައި. ދެ اصحاب ތަކުގެ ތެރެއިން ދެ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަމުގައި ބުނެ ދެ ކަމެ ކަމުގައި. ދެ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަމުގައި ބުނެ ދެ ކަމެ ކަމުގައި.

وفي روايةٍ للبُخَارِيِّ عنْ عائِشَةَ رضي اللَّه عنْهَا أنَّهَا سَمِعَت رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « إنَّ الملائكَةَ تَنْزِلُ في العَنانِ وهو السَّحابُ فَتَذْكُرُ الأمْرَ قُضِيَ في السَّمَاءِ ، فيسْتَرِقُ الشَّيْطَانُ السَّمْع ، فَيَسْمعُهُ ، فَيُوحِيهِ إلى الْكُهَّانِ ، فيكْذِبُونَ معَهَا مائَةَ كَذْبةٍ مِنْ عِنْدِ أنفُسِهِمْ » .

ބަރީ بُخَارِي ގ ތެރެއިން ދެ ﷺ ގެ عائِشَة ގާތްވެ ދެ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަމުގައި ބުނެ ދެ حديث ކަމުގައި ބުނެ ދެ ކަމެ ކަމުގައި. ދެ ކަމެ ކަމުގައި ބުނެ ދެ ކަމެ ކަމުގައި. ދެ ކަމެ ކަމުގައި ބުނެ ދެ ކަމެ ކަމުގައި.

ތަކުލީފުކުރުމަށް. ފަހެ شيطان ގެ ތަރަށްލާނެ ތަނަކަށް ދާނެ ކަމުގައި ހަނދާންކުރުމަށް. ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަނަކަށް ދާ ވަގުތު ފާހަގަ ކުރުމަށް ކަމަށް ވެސް ދެކެވޭ.

قولُهُ : « فَيَقُرُّهَا » هو بفتح الياء ، وضم القاف والراءِ : أي : يُلقِيهَا . « والْعَنَانُ » بفتح العين .

1669- وعنْ صفيَّةَ بنْتِ أبي عُبيدٍ ، عَنْ بَعْضِ أزْواجِ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ورضي اللَّه عنْهَا عَنِ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « مَنْ أتَى عَرَّافاً فَسألَهُ عنْ شَيْءٍ ، فَصدَّقَهُ ، لَمْ تُقْبلْ لَهُ صلاةٌ أرْبَعِينَ يوْماً» رواهُ مسلم .

صفيَّةَ بنْتِ أبُو عُبيد ، نبي ގ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ވަނަ ތަނުން ފެށިގެން ކިޔާ ކަމަށް ދެކެވޭ.ތަކުލީފުކުރުމަށް نبي ގ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ކަމަށް ދެކެވޭ. ތަކުލީފުކުރުމަށް حديث ކިޔާ ކަމަށް ދެކެވޭ.ފެންނަ ގޮތަށް ކަމަށް ދެކެވޭ ކަމަށް ދެކެވޭ قبول ކުރުމަށް ކަމަށް ދެކެވޭ ކަމަށް ދެކެވޭ.

1670- وعنْ قَبِيصَةَ بن المخَارِقِ رضي اللَّه عنْهُ قَالَ : سمِعْتُ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : الْعِيَافَةُ ، والطَّيرَةُ ، والطَّرْقُ ، مِنَ الجِبْتِ » .

ﷲ ގެ ތެރެއިން قَبِيصَة بن المُخَارِق ގ ވަނަ ތަނުން ފެށިގެން ކިޔާ ކަމަށް ދެކެވޭ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރުމަށް ކަމަށް ދެކެވޭ. ތަކުލީފުކުރުމަށް حديث ކިޔާ ކަމަށް ދެކެވޭ. ތަކުލީފުކުރުމަށް ކަމަށް ދެކެވޭ، ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަނަކަށް ދާ شيطان ގ ގ ވަނަ ތަނުން ފެށިގެން ކިޔާ ކަމަށް ދެކެވޭ.

رواهُ أبو داود بإسناد حسن ، وقال : الطَّرْقُ : هُوَ الزَّجْرُ ، أيْ : زجْرُ الطَّيْرِ ، وهُوَ أنْ يَتَيمَّنَ أوْ يتَشاءَمَ بِطَيرانِهِ ، فَإنْ طَار إلى جهةِ الْيمِينَ تَيَمَّنَ ، وَإنْ طَارَ إلى جهةِ الْيَسَارِ تَشَاءَم: قال أبو داود : « وَالْعِيافَةُ » : الخَطُّ .

قال الجَوْهَرِيُّ في « الصِّحاح » : الجِبْتُ كَلِمةٌ تَقَع على الصَّنَم والكَاهِن والسَّاحِرِ ونَحْوِ ذلكَ .

1671- وعنْ ابْنِ عبَّاسٍ رضي اللَّه عنْهُما قَالَ : قَال رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « من اقْتَبَسَ عِلْماً مِنَ النُّجُومِ ، اقْتَبسَ شُعْبَةً مِنَ السِّحْرِ زَادَ ما زَاد » رَوَاهُ أبو داود بإسناد صحيح .

މާތް الله ރުއްސުވުންލެއްވި عبدِ اللَّهِ بن عبَّاسِ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حــديث ކުރެއްވިއެވެ. ނުޖޫމީ علمއަށް ދަސްކޮށްފިމާ سحرއިން ބައެއް ދަސްކޮށްފިއެވެ. އަދި سحرގެ علمދަސްކުރަން ބޭނުންވާ މިހާރަކަށް އެعلم ބޭނުންވާވަރަކަށް ދަސްކުރާނެއެވެ.(ދަންނަވައެވެ.މިއީ އިންޖާޒުގެ ބަސްފުޅެކެވެ.)

1672- وعَنْ معاويَةَ بنِ الحَكَم رضي اللَّه عَنْهُ قَال : قُلْتُ يا رسُول اللَّه إنَّ حَدِيثٌ عهْدٍ بِجاهِلِيَّةٍ ، وقدٌ جَاءَ اللَّه تعالى بالإسْلام ، وإنَّ مِنَّا رجالاً يأتُونَ الْكُهَّانَ ؟ قَال : « فَلا تَأْتِهِم » قُلْتُ : وَمِنَّا رجالٌ يتطَيَّرُونَ ؟ قال : « ذلكَ شَيْءٌ يجِدُونَه في صُدُورِهِمْ ، فَلاَ يُصُدُّهُمْ » قُلْتُ : وَمِنَّا رِجَالٌ يَخُطُّونَ ؟ قَالَ : « كَانَ نبِيٌّ مِنَ الأنْبِيَاءِ يَخُط ، فَمَنْ وَافَقَ خَطَّهُ ، فَذاكَ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުއްސުވުންލެއްވި معاويَةَ بنِ الحَكَم ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ.ވިދާޅުވިއެވެ.ތިމަންކަލޭގެފާނު ދެންނެވީމެވެ. އޭ الله ގެ رسول އާއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަމެން ދިޔައީ ޖާހިލިއްޔަތުގެ ޒަމާނާ ކުރީ ޒަމާނު މުސްލިމުވީމެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى ތިމަންނަމެންނަށް މިއަދު އިސްލާމްދީނު ގެނެސް ދެއްވައިފިއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންމެންގެ ތެރޭގައި ބައެއް މީހުން ކަހިނުންގެ ކައިރިއަށް ދެއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދެން ތިޔަ އެމީހުން ކައިރިއަށް ނުދާށެވެ. ތިމަންނަމެންގެ ތެރޭގައި ބައެއް މީހުން ފާލުބަލައެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ އެބައިމީހުން ހިތުގައި އުފެދޭ ކަމެކެވެ. އެކަމުން އެއްވެސް ކަމެއް ބަދަލު ނުކުރާށެވެ. ތިމަންނަމެންގެ ތެރޭގައި ބައެއް މީހުން ރޮނގު ކަހައެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. ނަބިއްޔަކު ކަހައިލެއްވިއެވެ. ދެން އެމީހާގެ ރޮނގާ ގުޅުނު ރޮނގެއް ނަމަ އެއީ އެގޮތެވެ. ރޮނގު ކަހާ ނަބިއްޔާގެ ރޮނގާ ގުޅޭ ގޮތަށް ކަހާ ކަމަކަށް ވެއްޖެނަމަ...

1673- وعَنْ أبي مسعْودٍ الْبدرِي رَضيَ اللَّه عنْهُ أنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ ، ومهْرِ الْبَغِيِّ وحُلْوانِ الْكاهِنِ » متفقٌ عليهِ .

މާތް الله ރުއްސުވުންލެއްވި أبُو مسعْود الْبدرِي ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވަނީ ކުއްތާގެ (ވިއްކާ އަގުގެ ފައިސާ) އަގާއި ޒިނާ ކުރާ ކަމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ފައިސާ އަދި ކަހިނުން ކަލްބުގެ އަގުން މަނާކުރައްވާފައެވެ.

304- باب النهي عن التطيّر

ދޫނިދުއްވާލައިގެން ފާލުބެލުމާ ނަހީކުރައްވާފައިވާ ބާބު باب

فيه الأحاديث السابقة في الباب قبله.

1674- وعنْ أنَسٍ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا عَدْوَى ولا طِيَرَةَ ويُعْجِبُنِى الفألُ » قالوا : ومَا الْفَألُ ؟ قَالَ : « كَلِمةٌ طيِّبَةٌ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أنَس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ބައްޔަކީ (اللهގެ އިރާދަފުޅާއި ނުލައި ގައިގެންނުދޭ) ގެއްލުންދީފައި އަރާ އެއްޗެއްނޫނެވެ. އަދި ދޫނިދުއްވާލައިގެން ފާލުބެލުމަކީވެސް ބާކިލުބާތިލު ކަމެކެވެ. އެއްވެސްحقيقة އެއްނެތް ކަމެކެވެ. ނަމަވެސް ފާލުބެލުން ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމުގައި ފާލުބެލުން މިއަދު ގެރެއެވެ.أصحابބޭކަލުން ދެންނެވިއެވެ. ފާލަކީ ކޮންއެއްޗެއްބާއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ ރަނގަޅު ބަސްބަހެވެ.

1675- وعَنْ ابْنِ عُمَرَ رضي اللَّه عَنْهُما قَالَ : قَالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : لا عَدْوى وَلا طِيَرَةَ ، وإنْ كَان الشُّؤمُ في شَيْءٍ ، فَفي الدَّارِ ، والمرْأةِ وَالفَرَسِ » متفقٌ عليه .

މާތް الله އެކަލޭގެފާނުންނާއި ރުހިވޮޑިގެންވާ عبْـدِ اللَّــهِ بــن عُمَــر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم حـديث ކުރެއްވިއެވެ. ބައްޔަކީ (اللهގެ އިރާދަފުޅާއި ނުލައި ގައިގެންނުދޭ) ގެއްލުންދީފައި އަރާ އެއްޗެއް ނޫނެވެ. އަދި ބަދު ފާލު އެއްވެސް حقيقـــةއެއް ނެތް ކަމެއް ނޫނެވެ. ނުބައި ބަލިވި ގޭއެއް ނުވަތަ އަނބިކަނބަލެއް ގެއާއި އަސްނުގަނުގައި އަސްބަޔަކު ގެދިއައެވެ.

1676- وعَنْ بُرِيْدةَ رضِيَ اللَّه عَنْهُ أنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَانَ لا يتطَيَّرُ . رَوَاهُ أبُو داود بإسنادٍ صحيحٍ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ بُرِيْـدة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبـي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ބަދު ފާލެއް ނުބަލަހައްޓަވައެވެ.

1677- وَعنْ عُرْوَةَ بْنِ عامِرٍ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : ذُكِرتِ الطِّيَرَةُ عِنْد رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقَالَ : أَحْسَنُهَا الْفَأْلُ ، وَلا تَرُدُّ مُسْلِماً ، فَإذا رأى أحَدُكُمْ ما يَكْرَه ، فَلْيقُلْ : اللَّهُمَّ لا يَأتى بالحَسَناتِ إلاَّ أنتَ ، وَلا يَدْفَعُ السَّيِّئاتِ إلاَّ أنْتَ ، وَلا حوْلَ وَلا قُوَّةَ إلاَّ بك » حديثٌ صَحيحٌ رَوَاهُ أبو داودُ بإسنادٍ صَحيحٍ .

މާތް الله ރުހުންދެއްވި عُرْوَةَ بْنِ عامِر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުގައި ދުނިޔުދުއްސާގެން ނަސީބު ބަލުމާއި ބާރަގެޅުން ނަސްރަގެނަސްވެވެ. ދެން حديث ކުރައްވިއެވެ. އޭގެ އެންމެ ރަގަޅު ގޮތަކީ ފާލުއެވެ. އަދި ބަދުފާލުގެ ސަބަބުން އެއްވެސް މުސްލިމަކަށް އެޔާ ކުރަން އެޅޭ ކަމުކަން ދުރުކުރުވުން ހުއްޓެވެ. ވީމާ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު އެޔާ ނުރުހޭކަމެއް ފެނިއްޖެނަމަ ބުނާހުށިއެވެ. اللَّهُمَّ لا يَأتى بالحَسَناتِ إلاَّ أنتَ ، وَلا يَدْفَعُ السَّيِّئاتِ إلاَّ أنْتَ ، وَلا حوْلَ وَلا قُوَّةَ إلاَّ بك މާނައީ: ޔާﷲ! އިބަ އިލާހު ފިޔަވައި ހެޔޮކަމް މިސްކުރުވެއްވާނެ އަލަކު ފުރުސަތު ނުވެއެވެ. އަދި އިބަ އިލާހު ފިޔަވައި ނުބައި ކަންތައްތަން ދުރުކުރުވެއްވާނެ އަލަކު ފުރުސަތު ނުވެއެވެ. އަދި އިބަ އިލާހު ފިޔަވައި ހުއްޓުމުގެ ބާރާއި ބާރުވެރިކަމާއި ނުބައިކަމުން ދުރުކުރުވެއްވާނެ ފިޔަވައި އިބަ އަދި ހެޔޮވެރިކަމުގެ ނުވެއެވެ.

305- باب تحريم تصوير الحيوان في بسَاط
أوحجر أو ثوب أو درهم أو مخدَّة أو دينار أو وسادة وغير ذلك
وتحريم اتخاذ الصورة في حائط وستر وعمامة وثوب ونحوها والأمر بإتلاف الصور

ތަމްސީލުތައް ހަދާ ފަރާތް ދަރަނޑިން، ލޮނުގައި، ކަނޑައެޅި ތަނެއް ނުވަ ސާފުކުރާ، ތަކެއް ތަކެއް ތަކެއް

« القِرَامُ » بكسْرِ القَافِ ، هُوَ : السِّتْرُ . « وَالسَّهْوةُ » بِفَتْحِ السِّين المهْمَلَةِ وَهِيَ : الصُّفَّةُ تكون بَيْنَ يَدي الْبَيْتِ ، وقيلَ : هِيَ الطَّاقُ النَّافِذُ في الحَائِطِ .

1680- وَعَن ابْنِ عَبَّاسٍ رضي اللَّه عنْهُمَا قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « كُلُّ مُصَوِّرٍ في النَّارِ يُجْعَلُ لَهُ بِكُلِّ صُورَةٍ صَوَّرَهَا نَفْسٌ فَيُعَذِّبُهُ في جهَنَّم » قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَإنْ كُنْتَ لا بُدَّ فَاعِلاً ، فَاصْنَعِ الشَّجَرَ وَما لا رُوح فِيهِ . متفقٌ عليه .

ڏُمْ الله ڏَڤَرَهَڤَرِىَرَڂْرُسَرُسْ ڂَمْدُـحْـسْرڂْرُمْرِ عبْدِ اللَّهِ بن عَبَّاس ىَ ىِرَهَرِسْ ىِرڤُڤَىَىْسْرُهَرُڤَرُڤَرُ. وِڤَّرْڤِرُهَرُڤَ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ىَرَىَمْرُهَرُسِىَرْسْرُ وِڤَرُسْرُ ڏَڤَرُهَرُڤِرُڤَرُ. ڏَىَرَڂْرَىَڤَّرُسْرُ حديث ىَرَىَمْرُهَرُڤِرُڤَرُ. هَرُـحْـوِڤِرُ رَڤَّرُ ىَرْسْرُ ڤَّرُرُ سَرَىَرَىَرِهَرَىَرُڤَرُ. ڤَّسَّرُ ڏُڤَرُهْرُڤِرُ ىَرْسْرُ ـّـْـوَىَرَىَمْرُهَرَىَ هَڤَرُڂْرَىَرِ سَرُڤَرُـحْـ ڏُمْ ڏَسَرُڤَرُڤَرُهَـّـْـرُهَرُ سَرَىَرَىَرِهَرَىَرِ عذاب ڤَرُدْرُسْ ڤَّرُسْرُهَرُڤَ. ابْنِ عَبَّاس وِڤَّرْڤِرُهَرُڤَ. ڤَرُىَ ڤِڤَّ ىَرْسْرُدَرُسْرُڤَرُـحْـ هَـحْـوِڤِرُ ىَرَىَرَسْرُ ڤَّسْرُسْرُهَرُڤَرُهَـحْـسْرِسَرَدَ ىَـحْـىَرَّرِ ـّـْـرَىَرَسْرُهْ هَىَرْهِ ڏُڤَرُهْرُڤَّرُسْرُڤَ.

1681- وَعَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ :« مَنْ صَوَّرَ صُورة في الدُّنْيَا ، كُلِّفَ أنْ يَنْفُخَ فيها الرُّوحَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَيْسَ بِنَافِخٍ » متفقٌ عليه .

رَڤِرِ ڏُصحابي (ڏَهَرِ ڤُهْ الله ڏَڤَرَهَڤَرِىَرَڂْرُسَرُسْ ڂَمْدُـحْـسْرڂْرُمْرِ عبْدِ اللَّهِ بن عَبَّاس) ىَ ىِرَهَرِسْ ىِرڤُڤَىَىْسْرُهَرُڤَرُ. وِڤَّرْڤِرُهَرُڤَ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ىَرَىَمْرُهَرُسِىَرْسْرُ وِڤَرُسْرُ ڏَڤَرُهَرُڤِرُڤَرُ. ڏَىَرَڂْرَىَڤَّرُسْرُ حديث ىَرَىَمْرُهَرُڤِرُڤَرُ. ڤَرُسِڤَّرَىَرِ ـّـْـىَرَىَمْرُهْ رَڤَرُڤِرُسَرَدَ قيامة ڤَرُوَرُ ڏُڤِرُىَرَسْرُ ڏُمَرْسْ ڤُڤَّرُسَرُ ڏُڂْرُدَّىَ هَىَرْڤِرُڤُ ڤَهْـّـْـىَرَىَرُڤَرُ. رَڤِرِ ڤَّسَّرُ ڏَىَرَسْرُ ڏُمَرَسْرُ ڤُڤَّرُسَرُسْرُهْ ـّـْـىَرَىَرَىَرُڤَرُ.

1682- وعَن ابن مَسْعُودٍ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « إنَّ أشَدَّ النَّاسِ عَذَاباً يَوْمَ الْقِيَامَةِ المصَوِّرُونَ » متفقٌ عليه .

ڏُمْ الله ڂَمْدُـحْـسْرڂْرُمْرِ عبْدِ اللَّهِ بن مَسْعُود ىَ ىِرَهَرِسْ ىِرڤُڤَىَىْسْرُهَرُڤَرُ. وِڤَّرْڤِرُهَرُڤَ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ىَرَىَمْرُهَرُسِىَرْسْرُ وِڤَرُسْرُ ڏَڤَرُهَرُڤِرُڤَرُ. ڏَىَرَڂْرَىَڤَّرُسْرُ حديث ىَرَىَمْرُهَرُڤِرُڤَرُ. رَڤَرَىَرَڤَرُڂَرُسْ قيامة ڤَرُوَرُ ڏُسْرُڂَرَڤَرُڤَرُ عذابىَرِڤُّسْ ڏُمْهَرَىِرِ هَـحْـوِڤِرُ رَڤَّرُڤِرُـحْـسْرُڤَرُ.

1683- وَعَنْ أبي هُرَيْرَة رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « قَالَ اللَّه تَعَالى : ومَنْ أظْلَمُ مِمَّنْ ذهَب يَخْلُقُ كَخَلْقِي ، فَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً أوْ لِيَخْلُقُوا حَبَّةً ، أوْ لِيَخْلُقُوا شَعِيرَةً » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أبُو هُرَيْرَة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ޤުދުސީއެއްގައި ވިދާޅުވިއެވެ. އަޅުގަނޑު ފަހެ ކިޔުއްވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى ވަޙީ ކިޔުއްވިއެވެ. ތިމަން އިލާހު އުފެއްދެވިފަދައިން އުފައްދަން މަސައްކަތްކުރާ މީހާއަށްވުރެ ބޮޑު އަނިޔާވެރިއަކު ހުންނާނީ ކާކުހެއްޔެވެ؟ ފަހެ އެމީހުން މިޔާ ޛައްރާއެއް ވިޔަސް ނުވަތަ އެއް ދަނޑި ނުވަތަ އެއް ފޮތި ނުވަތަ އެއް ގޮދަނޑު އުފައްދައިބަލާށެވެ! ނިކަން އުފައްދައިބަލާށެވެ!

1684- وَعَنْ أبي طَلْحَةَ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « لا تَدْخُلُ المِلائِكَةُ بَيْتاً فِيهِ كَلْبٌ وَلا صُورَةٌ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أبُو طَلْحَة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެގޮތުގައި ކުއްތާ އާއި ސޫރަތު ހުރި ގެއަކަށް رحمة ގެ މަލާއިކަތުން ވަދެވަޑައި ނުގަންނަވައެވެ.

1685- وعن ابن عُمرَ رضي اللَّه عَنْهُمَا قالَ : وَعَدَ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم جِبْرِيلُ أنْ يأتِيَهُ، فَرَاثَ عَلَيْهِ حتَّى اشْتَدَّ عَلى رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَخَرَجَ فَلَقِيهُ جبْرِيلٌ فَشَكَا إلَيْهِ . فقَالَ : إنَّا لا نَدْخُلُ بيْتاً فيهِ كَلْبٌ وَلا صُورَةٌ . رواه البخاري .

މާތް الله އެދެބަފައިމީހުންނަށް ރުއްސުންލެއްވި عبْدِ اللَّهِ بن عُمر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ޖިބްރީލްގެފާނު رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށްވަޑައި ގަންނަވާނޭކަމަށް ވަޢުދުވެވަޑައިގަތެވެ. ފަހެ ޖިބްރީލްގެފާނު ވަޑައިގަތުމަށް ލަސްވެވަޑައިގަތެވެ. ފަހެ ނަބިއްޔާއަށް އެކަން ބޮޑުވެގެން ނިކުމެވަޑައިގަތެވެ. އޭރުން جبْرِيلُ ގެފާނު ވަޑައިގެން ބައްދަލުވެވަޑައިގަތެވެ. ފަހެ ނަބިއްޔާ ޖިބްރީލްގެފާނަށް ޝަކުވާ ދެންނެވިއެވެ. ފަހެ جبْرِيلُ ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން އެގެއަކަށް ކުއްތާއާއި ތަޞްވީރު ހުރިގެއަކަށް ނުވަދެންނަމުއެވެ.

« رَاثَ » : أبْطأَ ، وهو بالثاءِ المثلثةِ .

1686- وَعَنْ عَائِشَةَ رضي اللَّه عَنْهَا قَالَتْ : وَاعَدَ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم جبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ في سَاعَةٍ أنْ يأتِيَهُ ، فَجَاءَتْ تِلْكَ السَّاعةُ ولم يأتِهِ ، قَالَتْ : وَكَانَ بيَدِهِ عصاً ، فَطَرَحَهَا مِنْ يَدِهِ وَهُوَ يَقُولُ : « مَا يُخْلِفُ اللَّه وَعَدَهُ وَلا رُسُلُهُ » ثُمَّ الْتَفَتَ ، فَإذا جِرْوُ كَلْبٍ تحْتَ سَرِيره . فَقَالَ : « مَتَى دَخَلَ هذا الْكَلْبُ ؟ » فَقُلْتُ : وَاللَّه مَا دَرَيْتُ بِهِ ، فأمر به فَأُخْرِجَ، فَجَاءَهُ جبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ : فَقَال رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « وَعَدْتَنى ، فَجَلَسْتُ لكَ ولَمْ تَأْتِنِي» فقالَ : مَنَعنى الْكَلْبُ الذى كَانَ فِي بيْتِكَ و إنَّا لا نَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلا صورَةٌ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި عَائِشَـــة ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. جبْرِيـــلُ ގެފާނު رسُولُ اللّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގަތުމަށް ވަޢުދުވެވޮޑިގެން وعدވީ ވަގުތު ވަޑައިނުގަތެވެ. ދެން އެވަގުތު އައިސް ފާއިތުވިއެވެ. އަދި ވަޑައިނުގަންނަވައެވެ. عَائِشَـة ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ އަތްފުޅުގައި އެވަގުތު އަސާކަށިގަނޑެއް އޮތެވެ. ދެން އެއަސާކަށި އެތަން ދޫކޮށްލައްވައިފިއެވެ. ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. الله سـبحانه وتعـالى އާ ރަސޫލުން وعـد އާއި خـلاف ވާކަށް ނުވާނެއެވެ. އަދި އެއިރުގެ ރަސޫލުން ވެސް وعـد އާއި خـلافވެ ނުލައްވައެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު ނަޒަރު ހިންގަވައިލައްވައިރު ފާގަޑިގަނޑުގެ ދަށުގައި ކުއްތާ ކުއްޖެއް ފެނިވަޑައިގަތެވެ. ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. މިކުއްތާ ވަނީ ކޮން އިރަކު ހެއްދުމެއް؟ ދެން ވިދާޅުވި ފަދައިން ވިދާޅުވިއެވެ. މާތްالله ގަސަމް އަހަރެން ނުދަނެމެވެ. ދެން އަމުރުކުރައްވައިގެން އެތަނުން އެކުއްތާ ނެރެވުނެވެ. ދެން جبْرِيـــلُ ގެފާނު ވަޑައިގަތެވެ. ދެން رسُولُ اللّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـديث ކުރައްވައިފިއެވެ. ކަލޭގެފާނު ވަޑައިގަތުމަށް ވަޢުދުވީ وعـد ވީވަގުތު ވަޑައިގަތެވެ. ދެން އަހަރެން ކަލޭގެފާނަށް إنتظـار ކުރީމެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނު ވަޑައިނުގަންނަވައެވެ. ދެން جبْرِيـــلُ ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އަހަރެމެން ހިފެހެއްޓީ ކަލޭގެފާނުގެ ގެއަށް ވަދެވޭ ކުއްތާއެވެ. އަދި އަހަރެމެންގެ މީހުން ވަދެވޭނެ ގެއެއް ނުވެއެވެ. އަދި ކުއްތާ ހުރި ގެއަކަށް ނުވަދެވެނީ ނުވެދަމެވެ.

1687- وعَنْ أبي التيَّاحِ حَيَّانَ بنِ حُصَينٍ قَالَ : قال لي عَليُّ بن أبي طَالِبٍ رضي اللَّه عَنْهُ : ألا أبعَثُكَ عَلى ما بَعَثَني عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ؟ أنْ لا تَدَعَ صُورَةً إلاَّ طَمسْتَهَا، ولا قَبْرًا مُشْرِفاً إلاَّ سَوَّيْتَهُ . رواه مسْلِمٌ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أبُو التيَّاحِ حَيَّانَ بنِ حُصَين ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. އަހަރެންނަށް މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި عَليُّ بن أبي طَالِب ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަހަރެން ފޮނުއްވި ކަމަކަށް އަހަރެން ކަލޭ ނުފޮނުވަން ހެއްދެވީ؟އެއީ

ތަސްވީރެއް ފެނިއްޖެނަމަ ހަލާކުނުކޮށް ދޫކޮށްނުލުމަށެވެ. އަދި އުސްކޮށްފައި ހުރި ގަބުރެއް ފެނިއްޖެނަމަ ހަމަހަމަ ނުކޮށް ދޫކޮށްނުލުމަށެވެ.

306- باب تحريم اتخاذ الكلب إلا لصَيْد أو ماشية أو زرع

شكار ކުރުމުގައި ޖަނަވާރު ބެލެހެއްޓުމުގައި ދަނޑުބިން ބެލެހެއްޓުމުން ނޫން އެހެން ކަންތައްތަކަށް ކުއްތާ ގެންގުޅުން حرامވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

1688- عنِ ابْنِ عُمَر رضي اللَّه عَنْهُما : قَالَ سمِعْتُ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « من اقْتَنى كَلْباً إلا كَلْب صَيْدٍ أوْ مَاشِيةٍ فإنَّهُ يَنْقُصُ مِنْ أجْرِهِ كُلَّ يوْمٍ قِيراطَانِ » متفقٌ عليه .

މާނައީ الله އެކަލޭގެފާނުންނަށް ރުއްސެވުންވާ عبْدِ اللَّهِ بن عُمَر ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއިވިއްޖެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައެވެ. ޝިކާރަކާއި ދުރުން ނުވަތަ ޖަނަވާރު ބެލެހެއްޓުމުގެ ނޫންގޮތަކަށް ކުއްތާ ގެންގުޅޭމީހާ އެމީހެއްގެ އަޖުރުން ކޮންމެ ދުވަހަކު ދެ قيراط ގެ މިންވަރު އުނިކުރެވެންދެއެވެ.

وفي روايةٍ : « قِيرَاطٌ » .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. އެއް قيراطَ ގެ މިންވަރެވެ.

1689- وعَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنْهُ قَالَ : قَالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ أمْسَكَ كَلْباً، فَإنَّهُ ينْقُصُ كُلَّ يَوْمٍ مِنْ عملِهِ قِيرَاطٌ إلاَّ كَلْب حَرْثٍ أوْ مَاشِيَة » متفقٌ عليه .

މާނައީ الله އެކަލޭގެފާނުންނަށް ރުއްސެވުންވާ أبُو هُرَيْرَة ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْــهِ وسَــلَّم حـــــديث ކުރައްވައެވެ. ދަނޑުބިން ބެލެހެއްޓުމުގައި ނުވަތަ ޖަނަވާރު ބެލެހެއްޓުމުން ނޫން އެހެން ކަމަކަށްޓަކައި ކުއްތާ ގެންގުޅޭ މީހާ ހަމަހަމަކުރާ އެމީހެއްގެ ޢަމަލުތަކުން ކޮންމެ ދުވަހަކު قيراط އެއް ގެ މިންވަރު އުނިކުރެވޭ ހުއްޓެވެ.

وفي رواية لمسلم : « مَنِ اقْتَنى كَلْباً لَيْسَ بِكَلْبِ صَيْدٍ ، ولا مَاشِيةٍ ولا أرْضٍ فَإنَّهُ يَنْقُصُ مِنْ أجْرِهِ قِيراطَانِ كُلَّ يْومٍ » .

ތަކުގައި مسلم ގެ ތެރެއިން ވާހަކަ ދެއްކެވި.ކިޔާތަކުގައި ބަލައިގަންނަ ގޮތަކީ ކަލޭ ބަލާ ކަމެއް ކަމަށް ވިދާނެ ކަމަށް ދެކެ ދެ ފިޔާ ގެ ދަށުގައި ހުންނަ ދަނޑިއަށް ދިއުމެވެ.

307- باب كراهية تعليق الجرس في البعير وغيره من الدواب
وكراهية استصحاب الكلب والجرس في السفر

ބާބު ދަނޑިއަށް ބަލައިގަންނަ ގޮތުގެ ކަރާހަތް ބަޔާންކުރުމާ ދެކޮޅަށް ކުއްތާ ނުވަތަ ދަނޑި ގެންދިއުމުގެ ކަރާހަތް ބަޔާންކުރުމުގެ باب

1690- عَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضِيَ اللَّه عنْهُ قَالَ : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَصْحَبُ المِلائِكَةُ رُفْقَةً فيهَا كَلْبٌ أوْ جَرَسٌ » رواه مسلم .

ﷲ ﷺ أَبُو هُرَيْرَة ގެ ވާހަކަ ދެއްކެވި. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާދެއްކެ.ގެ ތެރެއިން ކުއްތާ ނުވަތަ ދަނޑި ގެންދާ ގޮތަށް ބަލައިގަންނަ ގޮތުގެ ކަރާހަތް ބަޔާންކުރުމެވެ.

1691- وعَنْهُ أنَّ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « الجرسُ من مزَامِير الشَّيْطَانِ » رَواهُ مُسْلِمٌ

ތެރެއިން صحابي (ތަކެއް ﷺ أَبُو هُرَيْرَة)ގެ ވާހަކަ ދެއްކެވި. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާދެއްކެ.ތަކެއް شَيْطَانގެ ފުށުގައި ތިބި ގޮތަށް ބަލައިގަންނަ ގޮތެވެ.

رواه أبو داود بإسناد صحيح على شرط مسلم .

308- باب كراهة ركوب الجلاَّلة وهي البعير أو الناقة التي تأكل العَذِرة ،
فإن أكلت علفاً طاهراً فطاب لحمها ، زالت الكراهة

ހަނގަނޑުގެ ބަދަލުގައި ހަކުރު ކާ ދަނޑި ގެންދިއުމުގެ ކަރާހަތް ބަޔާންކުރުމާ ދެކޮޅަށް ދަނޑި ގެންދާ ގޮތަށް

ﯞﯩﺭﻩﻫﻩﺩ ﷺ ﻫﻩﺩﻩﺩﻩﺭﻩﺱ ﺗﺳﺭﻉﻳﺱ ﺭﻳﺩﻩ ﻗﺭﺗﺭﻩﺱ ﻫﻩﷺﺳﻫﻩﻳﺱﷺ باب.

1692- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضِيَ اللَّه عنْهُما قَال : نَهى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عنِ الجَلاَّلَةِ في الإبلِ أنْ يُرْكَب عَلَيْهَا .

رواهُ أبو داود بإسناد صحيحٍ .

ﷺ اللهﷺ ﻫﻩﺩﺳﺳﺭﻫﺩﻩ عبْدِ اللَّهِ بن عُمَر ﻯ ﺑﻫﻩﺱ ﻫﺭﷺﻫﻩﺱﷺ. ﻭﷺﺭﻫﻩﺩ.ﺭﻉﻫﻩﺑﻫﺭ ﻫﻩﺩﻫﺭﺱ ﺳﷺﻫﺩﻩﺱ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺩﷺﺑﻫﻩﺩﻩ.

309- باب النهي عن البُصاق في المسجد
والأمر بإزالته منه إذا وجد فيه والأمر بتنزيه المسجد عن الأقذار

ﻭﺳﺑﻫﻩﺱ ﺑﻫﻩﺭﺱ ﺩﷺﺭﻩﺱﷺ، ﻭﺳﺑﻫﻩﻩ ﻫﻩﺭﻩ ﻫﻩﺱﻩ ﺭﻫﻩﷺﺩﻩ ﻫﻩﺳﻩﺭﻩﺱﷺﺭﻩﺩ، ﺭﻉﻫﻩﺑﻫﺱ ﻭﺳﺑﻫﺱ ﺳﻩﺭﻫﻩﺭﻩﺱ ﻫﻩﺭﻫﻩﷺﺱﷺﺱ ﷺ

باب

1693- عَنْ أنسٍ رضي اللَّه عَنهُ أنَّ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « البُصَاقُ في المسْجِدِ خَطِيئَةٌ، وَكَفَّارَتُهَا دَفْنُهَا »
متفق عليه .

ﷺ اللهﷺ ﻫﻩﺩﺳﺳﺭﻫﺩﻩ أنس ﺋﷺﺭﻯ ﺑﻫﻩﺱ ﻫﺭﷺﻫﻩﺱﷺ. ﻭﷺﺭﻫﻩﺩ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺑﻫﻩﺭﻫﻩﺩ.ﺑﻫﻩﺑﻫﺭﺱ ﺑﻫﻩﺭﻫﻩﺩﺭﻩ ﷺﺭﻫﻩﺑﻫﻩ. ﻫﻩﺭﻫﻩﺩﻯ ﺑﻫﺭﷺﻫﻩﺭﻩ ﻫﻩﺭﻫﻩﺩﻫﻩﺩ.

والمرَاد بِدَفْنِهَا إذا كانَ المسْجِدُ تُراباً أوْ رَمْلاً ونَحْوَهُ ، فَيُوَارِيهَا تحْتَ ترابِهِ . قالَ أبو المحاسن الرُّويَانى في كتابِهِ « البحر » ، وقيل : المرَادُ بِدفْنِهَا إخْرَاجُهَا مِنَ المسْجِدِ ، أمَّا إذا كَانَ المسْجِدُ مُبلَّطاً أوْ مجَصَّصاً ، فَدَلَكَهَا علَيْهِ بِمَداسِهِ أو بِغَيرِهِ كما يَفْعَلُهُ كثيرٌ مِنَ الجهَّالِ، فَلَيس ذلكَ بِدفْن بلْ زِيادَةٌ في الخطِيئَةِ وتَكثيرٌ للقَذَرِ في المسْجِدِ ، وَعلى مَنْ فَعَلَ ذلك أنْ يَمْسَحهُ بَعْدَ ذلك بِثَوْبِهِ أو بيده أوْ غَيْرِهِ أوْ يَغْسِلَهُ .

ﻭﺳﺑﻫﻩﺱ ﻫﻩﺭﻫﻩﺩﻫﻩﺩﻯ ﺩﷺﺭﻩﺭﻩ ﻭﺳﺑﻫﻩﺱﻯ ﻫﻩﺩﻫﺱ ﺭﻩﺩﺱ ﺷﺭﻫﻩﻫ ﻫﻩﺩﻫﺱ ﺭﻩﺭﻩﺱ ﻫﻩﺭﻫﻩﺩﻫﺱ ﻭﷺﺭﻫﻩﺩﻩ. ﻫﻩﺭﺳﺭﻫﺩ ﷺﻯ ﻫﻩﺩﻩﺭﻩ ﻫﻩﺩﻫﺩﻩ. أبو المحاسن الرُّويَانى

އާނގެ "البحر" ނަމަކަށް ކިޔުނު ފަތުރުގައި ކިޔުއްވާފައިވާއެވެ. ބުނުއްވައެވެ. އެ ވަގުތުގެ
މުޢާމަލީ އަރުތަ ބަނޑި މިސްކިތުން ބޭރުކުރުމަށެވެ. އަދި މިސްކިތް ހިފެހެއްޓުމަށްޓަކައި ނުވަތަ
ތަޅުން އަޅާލާފައިވާނަމަ ބަލައި ވިހުރުން އިސްލާމީ ދީނުގެ ނުވަތަ ވަޒީފާ ހުރިހާ ކަމެއް
ކަމަކީ ބަލާއި އެކަ ހެޔޮ ހިތްވަރުން އަދަބުވެރިވުން އެއީ ހަމަހެޔޮ ކަމެއް ނުވާނެއެވެ. އަދި
ކިޔާށެ! އެއީ އިސްލާމްދީން އަދި މިސްކިތް އިސްލާމް ކަނޑިކުރަންޖެހެއެވެ. އަދި ކޮންމެ
ކަމެއްގައި ކަނޑައެޅިގެން ހިތާ އާންމު ސަލާމް ކިޔައިދިނުން ގަބޫލުކުރެވެ. ނުވަތަ ހާލު އާންމު
އެކަން ނުވަތަ ހަމަ ކަމެއް އެކަމަކު ގަބޫލުކުރެވެ. ނުވަތަ ކަމެއް ދެނެނެގޮ.

1694- وعَنْ عائِشَةَ رضي اللَّه عنْهَا أنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَأى في جِدَارِ الْقِبْلَةِ مُخَاطاً ، أوْ بُزَاقاً ، أوْ نُخَامةً ، فَحكَّه . متفقٌ عليه .

މާތް الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ عائِشَة ގެފާނު ކިޔައިދެއްވަނީ ރަސޫލާގެ ސުންނަތުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މިސްކިތުގެ ޤިބުލަތާއި ދިމާ ފާރުގައި ކަރުނޑު ނުވަތަ ހަލުވާ ދިރޭނޑެއް ވަކިވެގެން ގޮސްފައި ހުރި ކަނޑުވާލެއްވިއެވެ.

1695- وعَنْ أنَسٍ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إنَّ هذِهِ المسَاجِدَ لا تَصْلُحُ لِشْيءٍ مِنْ هذا الْبوْلِ ولا القَذَرِ ، إنَّمَا هِيَ لِذِكْرِ اللَّه تَعَالى ، وقَراءَةِ الْقُرْآنِ » أوْ كَمَا قالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . رواه مسلم .

މާތް الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ أنَسގެފާނު ކިޔައިދެއްވަނީ ރަސޫލާގެ ސުންނަތުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ރަސޫލާ ރަސޫލު ވިދާޅުވީ މި މިސްކިތްތަކަކީ ކުޑަކުއްޔާއި ނަޖިހާއި ތަކެތި ބޭނުންކުރާ ތަނެއް ނޫނެވެ. އަދި ރަސޫލާ އެހީ اللهއަށް ذكر ކުރުމާއި قرآن ކިޔުމަށްޓަކައި ބިނާކުރެވިފައިވާ ތަނެކެވެ. ނުވަތަ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވިދާޅުވީ އެފަދަ ގޮތެކެވެ.

310- باب كراهة الخصومة في المسجد

ورفع الصوت فيه ، ونشد الضالة والبيع والشراء والإجارة ونحوها من المعاملات

މިސްކިތުގައި ދެބަސްވުމާއި އަޑުއުފުލުމާއި ގެއްލިފައިވާ ތަކެތި ހޯދުމާއި ވިއްކާ ގަތުމާއި ކުލި

ﻭﻩﺩﺩﻣ، ﺩﻫﻣﺭﺵ ﻑﺭﺵﺩﻩ، ﻣﺩﻑ ﻩﺵﺩﺳﺭﺵ ﻫﺫﻭﻣﺭ ﺳﺵ ﺩﻫﺭﺵ ﺩﺩﺵﺩﺭ ﻭﻫﺵﺭﻭﻫﺳﺵ ﻫﻫﺭﺵﺭﻭﻫﺵﺭﻭ باب

1696- عَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : مِنْ سمِعَ رَجُلاً يَنْشُدُ ضَالَّةً في المسْجِدِ فَلْيَقُلْ : لا رَدهَا اللَّه عليْكَ ، فإنَّ المساجدَ لَمْ تُبْنَ لهذا » رَواهُ مُسْلِم.

ﷺ الله ﺩﻫﺭﺵﺭﻭﻫﺩﻭ أبُو هُرَيْرَة ﻯ ﻳﻫﺩﻣﺵ ﻣﺭﷺﻯﺵﺭﻭﻫﺩﻯ. ﺭﺩﺭﺳﺭﻭﺩﻫﺵ ،نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺩﻫﺭﻫﻭﺳﺭﺳﺵ ﻫﺻحابي ﻫﺩﻫﻫﺭﻭﻫﺩﻯ. ﻫﺳﺭﺵﻯﷺﺵ حديث ﺩﻫﺭﻫﻭﻫﺩﻯ.ﭼﺭﺩﺩ ﭽﺵﻳﻭﻫﺩﻯ ﻫﷺﺭﻯ ﻯﻫﺭﺧﺫﻣﷺ ﻫﻫﻫﻯﻫ ﺭﻭﺩﺩﺵ ﷺﺭﺳﻭﻫﻭﷺﺵ ﻧﺳﻳﻫﻭﺩﺳﺩ ﻫﭼﺭﺳﺭ ﻑﺭﷺﺵ ﻫﷺﺭﺩﻫﻫﻯ. ﻳﷺ ﻯﻫﺭﺧﺵ ﻫﷺ ﻫﻣﻭ ﻫﺳﻫﷺ ﻳﷺﻫﺭ الله ﭽﺵﻭﺩﺭ ﺵﺭﺩﺳﻫﻭﷺﺭﻫﻯ. ﻧﺭﺯ ﺭﺩﺳﺳﻭﺩﺵ ﭽﺵﻳﻫﻭ ﻳﷺﻧﻧﺭﻫﻭﺩﺳﺭﻭ ﻳﻫﺭ ﺳﺩﻫﺩ ﺵﺷﻯﺵ.

1697- وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إذا رأَيتم مَنْ يَبِيعُ أَو يبتَاعُ في المسجدِ ، فَقُولُوا : لا أَرْبَحَ اللَّه تِجارتَكَ ، وَإِذا رأَيْتُمْ مِنْ ينْشُدُ ضَالَّةً فَقُولُوا : لا ردَّهَا اللَّه عَلَيكَ». رواه الترمذي وقال : حديث حسن

ﻫﻣﺭ ﻫﺻحابي(ﻫﻫﻭﺭ الله ﺩﻫﺭﺵﺭﻭﻫﺩﻭ أبُو هُرَيْرَة)ﻯ ﻳﻫﺩﻣﺵ ﻣﺭﷺﻯﺵﺭﻭﻫﺩﻯ. ﺭﺩﺭﺳﺭﻭﺩﻫﺵ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺩﻫﺭﻫﻭﻫﺩﻯ. ﻭﻫﺭﻫﺩﭽﺭﺳﻯ ﻫﺵﻫﺩﺵ ﭽﺭﺳﺵ ﭽﺵﻳﻫﻭﺩﻯ ﭽﺭﺩ ﻫﻫﺵﻫﺩ ﻭﻩﺷﻭﺵ ﺷﺭﻭﺩ ﺯﺵﺳﻫﻭﺵ ﻧﺳﻳﻫﻭﺩﺳﺩ ﻧﺭﺯ ﻫﭼﺭﺳﺭ ﻑﺭﷺﺵ ﷺﺵﺭﻯﺵ. ﷺ الله سبحانه وتعالى ﻭﷺﻫﺵ ﻭﻭﻫﺯﭽﺭﻯﺩ ﺳﺯﷺﻫﻭ ﺷﺭﻫﻫﷺﻑﺭﻯ. ﻫﺩﻑ ﭽﺵﻳﻫﻭﺩﻯ ﭽﺭﺩ ﻯﻫﺭﺧﺫﻣﷺ ﻫﻫﻫﻯﻫ ﺭﻭﺩﺩﺵ ﷺﺭﺳﻭﻫﻭﷺﺭﻫﻯ ﻧﺳﻳﻫﻭﺩﺳﺩ ﻫﭼﺭﺳﺭ ﻑﺭﷺﺵ ﷺﺵﺭﻯﺵ. ﻭﷺ ﻯﻫﺭﺧﺵ ﻫﷺ ﻫﻣﻭ ﻭﷺﻫﺵ الله ﻫﺳﻫﷺ ﺷﺭﻫﻫﻫﷺﻑﺭﻯﺩﻯ.

1698- وعَنْ بُرَيْدَةَ رضِيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّ رَجُلاً نَشَدَ في المسْجِدِ فَقَالَ : منْ دَعَا إِلَيَّ الجَملَ الأَحْمَرَ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم « لا وَجَدْتَ إِنَّمَا بُنِيَتِ المسَاجِدُ لِمَا بُنِيَتْ لَهُ » رواه مسلم .

ﷺ الله ﺩﻫﺭﺵﺭﻭﻫﺩﻭ بُرَيْدَة ﻯ ﻳﻫﺩﻣﺵ ﻣﺭﷺﻯﺵﺭﻭﻫﺩﻯ. ﺭﺩﺭﺳﺭﻭﺩﻫﺵ ﭽﺭﺩ ﭽﺵﻳﻫﻭﺩﻯ إعلان ﺩﻫﻣﻫﺩﻯ.ﻫﭽﺭﺩﻫﺵﺵﻯﺩ.ﻭﺩﺵﺳﺭﻯ ﺭﻭﻫﻫﺩﺭ ﻫﺩﻫﻫﺩﻫ ﻫﺩﺵﺳﺭﻫﻫ ﻫﺭﻫﻯﻣﻭﷺ ﺩﻫﺭﻫﻭﻫﺩﻯ؟ ﻧﺭﺯ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺩﻫﺭﻫﻭﻫﺩﻯ. ﻭﷺﻫﺵ ﻭﷺﻯ ﻫﺩﺭﺭ ﻫﺳﻫﷺ ﺷﺭﻫﻫﷺﻑﺭﻯ! ﺭﺩﺭﺳﺭﻭﺩﻫﺵ ﭽﺵﻳﻫﻭ ﷺﻫﺭﻫﻫﻭﻫﺩﻫﻭﷺ ﻫﭽﷺﺭﻫﻫﻭﻫﺩﻫﻭﷺ ﻫﻭﺭ مقصد

ﻫﻪﻣﻜﻤﻪﻛ. (ﻫﻪﺭ ﻫﻤﻨﻤﺸ ﺗﻪﺗﻤﻜﺘﻪﻛ.)

1699- وَعَنْ عَمْرو بْنِ شُعَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَهَى عَنِ الشِّرَاءِ وَالبَيْعِ فِي المسْجِدِ ، وَأَنْ تُنْشَدَ فيهِ ضَالَّةٌ ، أَوْ يُنْشَدَ فِيهِ شِعْرٌ . رواهُ أَبُو دَاودَ ، والتِّرمذي وقال : حَديثٌ حَسَنٌ .

ﷺ ﺗﻪﻣﻪﺷﻪﺭﻤﻪﻋ عَمْرو بْنِ شُعَيْب، ﻫﻪﺴﻜﻰ ﻫﻪﻣﻪﺠﻜﻰ ﻳﻪﻫﻪﺪﺸ ﻫﻪﺭﻪ ﻫﻪﺴﻪ ﻫﻪﺴﻜﻰ ﻫﻪﻣﻪﺠﻪ ﻫﻪﻫﻪﻱ ﻴﻪﻫﻪﺪﺸ ﻳﻪﻭﻪﺘﻪﻣﻪﻭﻪﻫﻪﻛ. ﻭﻪﻗﻪﺭﻪﺠﻪﻫﻪﻛ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺩﻪﺸﻪﻳﻪﻫﻪﻛﻪﺭ ﻛﻪﺸ ﻭﻪﻣﻪﺪﻪﻫﻪ ﻛﻪﻣﻪﺭﻪﺠﻪﺭﻪﻫ ﻫﻪﻣﻪﻱ ﺭﻪﻫﻪﺭﻪﻫ ﻫﻪﻫﻪﺪﻪﻫﻪ ﻫﻪﺭﻪﻫ ﻫﻪﻫﻪﺪﻪﻫﻪ ﻫﻪﺴﻪﻳﻪﻫﻪﺸ ﻫﻪﺴﻪﻳﻪﻫﻪﻫﻪﻛ.

1700- وَعَنِ السَّائِبِ بْنِ يزيدَ الصَّحَابي رَضِيَ اللَّه عنْهُ قالَ : كُنْتُ في المسْجِدِ فَحَصَبني رَجُلٌ ، فَنَظَرْتُ فَإِذَا عُمَرُ بنُ الخَطَّابِ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ فَقَالَ : اذهَبْ فأْتِني بِهَذيْنِ فَجِئْتُهُ بِهِمَا، فَقَالَ : مِنْ أَيْنَ أَنْتُمَا ؟ فَقَالا : مِنْ أَهْلِ الطَّائِفِ ، فَقَالَ : لَوْ كُنْتُمَا مِنْ أَهْلِ الْبَلَدِ ، لأَوْجَعْتُكُمَا ، تَرْفَعَانِ أَصْوَاتَكُمَا فِي مسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ؟ رَوَاهُ البُخَارِي .

ﷺ ﺗﻪﻣﻪﺷﻪﺭﻤﻪﻋ السَّائِبِ بْنِ يزيد ﻛ ﻳﻪﻫﻪﺪﺸ ﻫﻪﻣﻪﻩﻛﻛﻪﺴﻪﺭﻪﻫﻪﻛ.ﻭﻪﻗﻪﺭﻪﺠﻪﻫﻪﻛ. ﻭﻪﺪﻪﺴﻪﺭ ﻳﻪﻫﻪﺪﺸ ﺭﻪﻫﻪﺭﻪﻫﻪﻛ. ﻛﻪﺭ ﻳﻪﺭﻪﺭ ﻭﻪﺪﻪﺴﻪﺭﻪﺭ ﻫﻪﻗﻪﺠﻪﺭ ﺭﻪﺘﻪﻛﻪﺭ ﻫﻪﺭﻪﻫﻪﻛ. ﻛﻪﺭ ﻭﻪﺪﻪﺴﻪﺭ ﻫﻪﺴﻪﺭﻪﻫﻪﻛ. ﻛﻪﺭ ﻭﻪﺪﻪﺴﻪﺭ ﻛﻰﻫﻪﺭ ﻫﻪﺴﻪﺭﻪﻫﻪﻛ. ﻛﻪﺭ ﻭﻪﺪﻪﺴﻪﺭ ﻫﻪﻗﻪﺠﻪﺭﻪﺸ ﻛﻪﻩﻛﻛﻪﺴﻪﺭﻪﻫﻪﻛ. ﻛﻪﺭ ﻫﻪﺪﻪﺴﻪﺭﻪﻛﻪﺠﻪﺸ ﻫﻪﻣﻪﺷﻪﺭﻤﻪﻋ ﻫﻪﻫﻪﻛ. ﻫﻪﻗﻪﺭﻪﺠﻪﺸ ﻫﻪﻣﻪﺴﻪﺭ ﻫﻪﻗﻪﺠﻪﺭﻪﺸ ﻛﻪﺴﻪﺭﻪﻫﻪﻛ؟ ﻫﻪﻗﻪﺠﻪﺭﻪﺸ ﻫﻪﻗﻪﻩﻪﺸ ﻫﻪﺴﻪﺭﻪﻫﻪﻛ. طائف ﻛ ﻗﻪﺠﻪﺭﻪﺸﻪﺭﻪﻫﻪﻛ. ﻛﻪﺭ ﻫﻪﺪﻪﺴﻪﺭﻪﻛ ﻛﻪﺸ ﻭﻪﻗﻪﺭﻪﺠﻪﻫﻪﻛ. ﻫﻪﺭﻪﺭ ﺩﻪﺴﻪﺭﻪﻛ ﻗﻪﺠﻪﺭﻪﺸ ﻫﻪﺪﻪﺴﻪﺭﻪﺠﻪﺭﻪﺸﻪﺭﻪﻫ ﻫﻪﻣﻪﺴﻪﺭ ﻫﻪﻣﻪﺭﻪﺠﻪﺭﻪﺸﻪﺭﻪﻫ ﻫﻪﺭﻪﺭﻪﻫ ﻫﻪﺭﻪﺴﻪﺭﻪﻫﻪﻛ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻛ ﺩﻪﺸﻪﻳﻪﻫ ﻫﻪﺪﻪﺴﻪﺭ ﻫﻪﻣﻪﺭﻪﺠﻪﺭﻪﺸﻪﺭﻪﻫ ﻫﻪﺭﻪﺪﻪﻛﻪﺭ ﻫﻪﺭﻪﺴﻪﺭ ﻫﻪﻫﻪﺴﻪﺭﻪﻫﻪﻛ؟

311- باب نَهْي من أكل ثوماً أو بصلاً أو كُرَّاثاً أو غيره
مما له رائحة كريهة عن دخول المسجد قبل زوال رائحته إلا لضرورة

ﻫﻪﺴﻪﺭﻪﻛﻪﺭ ﻭﻪﻣﻪﺭﻪﺭ كُرَّاث (ﻭﻪﺪﻪﺸ) ﺭﻪﺭ ﻫﻪﺴﻪﺭﻪﺸ ﺗﻪﻫﻪﺭﻪﻫﻪﺸﻪﻗﻪﻩﻪﻛﻪﻳﻪﻫ ﻫﻪﺭﻪﻫﻪﺸ ﺭﻪﻛ ﻫﻪﻫﻪﺪﻪﺸ

ئۇنىڭغىسىز ئۇرۇقنى چاچقانلارنىڭ مەسچىتىگە كىرىشنىڭ چەكلىنىشى توغرىسىدا كەلگەن باب

1701- عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ يَعْني الثُّومَ فلا يقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا » متفقٌ عليه .

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر ﷺ نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم hadith مۇنداق دېدى: كىمكى بۇ دەرەخنىڭ مېۋىسىدىن يەيدىكەن، ئۇ بىزنىڭ مەسچىتىمىزگە يېقىن كەلمىسۇن.

وفي روايةٍ لمسلم : « مَسَاجِدَنَا » .

مۇسلىم rivayitide مَسَاجِدَنَا لفظ دېگەن سۆز بار. يەنى (بىزنىڭ جامائەت مەسچىتلىرىمىزگە يېقىن كەلمىسۇن) دېگەن مەنىدە.

1702- وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ النبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ أَكَلَ مِنْ هذِهِ الشَّجَرَةِ فَلا يَقْربنَّا ، وَلا يُصَلِّيَنَّ مَعنَا » متفقٌ عليه .

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق دېگەن: رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم hadith مۇنداق دېدى: كىمكى (پىيازنى) يەيدىكەن، ئۇ بىزنىڭ مەسچىتىمىزگە يېقىن كەلمىسۇن. مۇسۇلمان ئادەم ئازار بېرىدىغان ئىشلاردىن ساقلىنىشى كېرەك.

1703- وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ أَكَلَ ثُوماً أَوْ بَصَلاً ، فَلْيَعْتَزِلْنَا ، أَوْ فَلْيَعْتَزِلْ مَسْجدَنَا » متفقٌ عليه .

ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر ﷺ نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم hadith مۇنداق دېدى: كىمكى پىياز ياكى سامساق يەيدىكەن، ئۇ بىزنىڭ مەسچىتىمىزگە يېقىن كەلمىسۇن ياكى ئۆيىدە ئولتۇرسۇن.

وفي رواية لمسْلِمٍ : مَنْ أَكَلَ الْبَصَلَ ، وَالثُّوم ، وَالْكُرَاث ، فَلا يَقْرَبَنَّ مسْجِدَنَا ، فَإِنَّ المِلائِكَةَ تَتَأَذَّى مِمَّا يتأَذَّى مِنْهُ بَنُو آدمَ » .

مۇسلىم rivayitide كُرَّاث (چۆچۈمە) دېگەن سۆز بار.

ތިމަންމެންގެ މިސްކިތާއި ކައިރިޔަށްނުވާށެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން މަލާއިކަތް ތަކުންވެސް
އާދަމުގެ ދަރީންނަށް އުނދަގޫ ވާކަންތައްތަކުން އުނދަގޫ ވެއެވެ.

1704- وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الخَطَّابِ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّهُ خطَبَ يَوْمَ الجُمُعَةِ فقَالَ فِي خُطْبَتِهِ : ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ تَأْكُلُونَ شَجرَتَيْنِ ما أُرَاهُمَا إِلاَّ خَبِيثَتَيْنِ : الْبَصَلَ ، وَالثُّومَ ، لَقَدْ رَأَيْتُ رَسولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِذَا وَجَدَ ريحَهُمَا مِنَ الرَّجُلِ فِي المسْجِدِ أَمَرَ بِهِ ، فَأُخْرِجَ إِلى الْبَقِيعِ، فَمَنْ أَكَلَهُمَا ، فَلْيُمِتْهُمَا طبْخاً . رواه مسلم .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި عُمَر بْنِ الخَطَّاب ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެصحابي ހުކުރުދުވަހު خطبة ދެއްވިއެވެ. ދެން އެ خطبة ގައި ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ދެގަހަކުން ކައެވެ. އަދި އެއީ ނުބައިވެގެންވާ ދެގަސް ކަމުގައި ނޫނީ ތިމަންނަށް ނުފެނެމެވެ. އެއީ ފިޔާ އާއި ލޮނުގަހެވެ. رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް މީހެއްގެ ރިހަރިން މިސްކިތުގައި އަރާފައި ވަގުތު ދުވާލުނަމަވެސް އެމީހަކު ނެރުއްވުން އަމުރު ކުރައްވައިއެވެ. ދެން އެމީހަކު البقيع އާއި ދިމާލަށް ނިކުންމަވާލެއްވިއެވެ. ފަހެ އެބައިން ކާން ބޭނުންވާނަމަ އެއަކަށް ރަނގަޅަށް ކައްކާފައެވެ.

312- باب كراهية الاحتباء يوم الجمعة والإمام يخطب

لأنه يجلب النوم فيفوت استماع الخطبة ويخاف انتقاض الوضوء

ހުކުރު ދުވަހު ހިއްދެވި ހަނދާނުގައި ފާހަގަ ކުރަންވާ ކަންކަމާ (ފަދަ ހިތްވަރު ދިނުމާ) ގުޅުންހުރި ބާބު ހުކުރު ކިޔާ ވަގުތު ހުށަހަޅާ ކަންތައް ހަނދާން ކުރުމުގެ ބާބު خطبة ގެ ދަށުން ކުރިއަށް ގެންދާ وضوء ގެ ދަށުން ކުރިއަށް ގެންދާ

1705- عنْ مُعَاذِ بْنِ أَنسٍ الجُهَنِيِّ ، رَضِيَ اللَّه عَنهُ أَنَّه النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَهَى عَنِ الحِبْوَةِ يَوْمَ الجُمُعَةِ وَالإِمَامُ يَخْطُبُ . رواهُ أبو داود ، والترمذي وَقَالا : حدِيثٌ حَسَنٌ .

ڤ ﷲ ތ ﷺ ގ ކ ﷺ ﷺ ﷺ

314- باب النَّهي عَن الحلف بمخلوق
كالنبي والكعبة والملائكة والسماء والآباء
والحياة والروح والرأس ونعمة السلطان وتُرْبَة فلان
والأمانة ، وهي من أشدها نهياً

ތަންކޮށް مخلوق ތަކާ ގޮތެއްގެ ދޮގުވެރިކަން مثال ތަކަށް نبي ޠަރީޤަތުގައި كعبةގެ ދާއިރާގައި ޠަރީޤަތުގައި ވާހަކަ ދައްކާ ފަދައިން ފިރިހެނުންގެ ފާނާ ޠަރީޤަތުގައި ދަރަނި ގަދަ ވާ ފަދައިން قبرގެ ދާއިރާގައި ތަކުރާރުކޮށް ބުނާ ގޮތަށް ދޮގުވެރިކަން ކަމުގައި ބަލާ باب

1707- عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، رضِيَ اللَّه عنْهُمَا ، عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، قَالَ : « إِنَّ اللَّه تَعالى ينْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بابائِكُمْ ، فَمَنْ كَانَ حَالِفاً ، فلْيَحْلِفْ بِاللَّهِ ، أَوْ لِيَصْمُتْ » متفقٌ عليه.

ڤ الله ތަކުރާރުކޮށް ދެމުން ދިޔައީ عبْدِ اللَّهِ بن عُمَر ، نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތެރެއިން ލިބިގެންވާ حديث ކަމުގައި ދެކެ. ތަކުރާރުކުރަނީ الله سبحانه وتعالى ވަނަވެސް ވަކިވަކި ގޮތްގޮތަށް ދަރަނި ގަދަ ވާ ފަދައިން ދެމުން ދިޔަ ގޮތަށް ފާހަގަ ކުރަ ފަދައިން ތަކުރާރުކޮށް ދެމުން ދިޔައީ ﷺ ގެ ތެރެއިން ލިބިގެންވާ ކަމުގައި ދެކެ. ތަކުރާރުކުރަނީ ތަކަށް ވަކި ގޮތެއްގެ ދަށުން ކަމުގައި ދެކެ.

وفي رواية في الصحيح : « فمنْ كَانَ حَالِفاً ، فَلا يَحْلِفْ إِلاَّ بِاللَّهِ ، أَوْ لِيسْكُتْ »

ތަކުރާރު صحيح(مسلم) ގެ ތެރެއިން ލިބިގެންވާ ގޮތަށް ﷺ ގެ ތެރެއިން ލިބިގެންވާ الله ގެ ނަންފުޅުން ދޮގު ހުވާ ކުރުމުގެ ދަށުން ތަކުރާރުކުރަނީ ތަކަށް ވަކި ގޮތެއްގެ ދަށުން ކަމުގައި ދެކެ.

1708- وعنْ عَبْدِ الرحْمنِ بْن سمُرَةَ ، رضِي اللَّه عنْهُ قَالَ : قَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «لا تحْلِفوا بِالطَّواغِي ، ولا بابائِكُمْ » رواه مسلم .

ڤ الله ތަކުރާރުކޮށް عَبْدِ الرحْمنِ بْن سمُرَة ގެ ތެރެއިން ލިބިގެންވާ ގޮތަށް ﷺ ގެ ތެރެއިން ލިބިގެންވާ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަމުގައި ދެކެ. ތަކުރާރުކުރަނީ ތަކަށް ވަކި ގޮތެއްގެ ދަށުން ކަމުގައި ދެކެ. ތަކުރާރުކުރަނީ ތަކަށް ވަކި ގޮތެއްގެ ދަށުން ކަމުގައި ދެކެ.

« الطَّوَاغي » : جَمْعُ طاغية ، وهِي الأصْنَامُ ، وَمِنْهُ الحديثُ : « هذِهِ طاغِيةُ دوْسٍ » : أَيْ : صنمُهُم ومعْبُودُهُم . ورُوِيَ في غَيرِ مُسْلِم : « بالطَّواغِيتِ » جمْع طاغُوت ، وهُو الشَّيطانُ وَالصَّنمُ .

1709-وعنْ بُرَيْدة رضِي اللَّه عنهُ أَنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال:«من حلَف بِالأَمانَةِ فليْس مِنا».

ڈُمْ الله ئەمەشتۇرغۇچى بُرَيْدة ئى ياھۇرۇپ ھېۋەتلەيدۇ. رَحْمَتُ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېتىقادچىدۇر. ئۇنىڭغا كۆرە ئېيتقۇچى ئۆزى ياخشى بولمايدۇ.

حدِيثٌ صحيحٌ ، رواهُ أَبُو داود بإِسنادٍ صحِيحٍ .

1710- وعنْهُ قال : قال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ حلفَ ، فقال : إِني بريءٌ مِنَ الإِسلامِ فإِن كانَ كاذِباً ، فَهُو كما قَالَ ، وإِنْ كَان صادِقاً ، فلَنْ يرْجِع إِلى الإِسلاَمِ سالِماً». رواه أبو داود .

ئەبۇ ئۇمامە(ئۇنىڭ ئىسمى ئەسئەد ئىبنى سەھلى ئىبنى ھۇنەيف)ئى ياھۇرۇپ ھېۋەتلەيدۇ. رَحْمَتُ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېتىقادچىدۇر. ئۇ ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ياكى ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن دەپ ئېيتقان ئادەم ھەققىدە ئېيتقان سۆزى ئۇنىڭ ئۆزىگە قايتىدۇ. ئەگەر ئۇ ئادەم ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم بولسا، ئۇ ئادەم ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم بولسا، ئۇ ئادەم ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم بولىدۇ.

1711- وَعنِ ابْن عمر رضِي اللَّه عنْهُمَا أَنَّهُ سمِعَ رَجُلاً يَقُولُ : لاَ والْكعْبةِ ، فقالَ ابْنُ عُمر : لا تَحْلِفْ بِغَيْرِ اللَّهِ ، فإِني سَمِعْتُ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : « منْ حلفَ بِغَيْرِ اللَّهِ ، فَقَدْ كَفَر أَوْ أَشرْكَ » رواه الترمذي وقال : حدِيثٌ حسَنٌ .

ڈُمْ الله ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر ئى ياھۇرۇپ ھېۋەتلەيدۇ. رَحْمَتُ ئېتىقادچى ھەققىدە ئېيتقان سۆزى ئۇنىڭغا قايتىدۇ. ئەگەر ئۇ ئادەم ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم بولسا، ئۇ ئادەم ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم بولسا، ئۇ ئادەم ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم بولىدۇ. ڈُمْ الله ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم بولسا، ئۇ ئادەم ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم بولىدۇ. رَحْمَتُ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېتىقادچىدۇر. ئۇنىڭغا كۆرە ئېيتقۇچى ئۆزى ياخشى بولمايدۇ. ڈُمْ الله ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم بولسا، ئۇ ئادەم ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم بولىدۇ. رَحْمَتُ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېتىقادچىدۇر. ئۇنىڭغا كۆرە ئېيتقۇچى ئۆزى ياخشى بولمايدۇ. ڈُمْ الله ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم بولسا، ئۇ ئادەم ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئادەم بولىدۇ.

وفسَّر بعْضُ الْعلماءِ قوْلهُ : « كَفر أَوْ أشركَ » علَى التَّغلِيظِ كما رُوِي أَنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ: « الرِّيَاءُ شِرْكٌ »

315– باب تغليظ اليمين الكاذبة عمداً

ގަސްދުގައި ދޮގު ހުވާކުރުމުގެ ނުބައިކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

1712– عَنِ ابْنِ مسْعُودٍ رضِي اللَّه عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « منْ حلفَ علَى مَالِ امْريءٍ مُسْلِمٍ بغيْرِ حقِّهِ ، لقِي اللَّه وهُو علَيْهِ غَضْبانُ » قَالَ : ثُمَّ قرأَ عليْنَا رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مِصداقَه منْ كتاب اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ : { إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعهْدِ اللَّهِ وأَيْمانِهِمْ ثَمناً قَلِيلاً } [آل عمران : 77] إلى آخرِ الآيةِ : مُتَّفَقٌ عليْه .

މާނަ الله ރުއްސުންލެއްވި عبدِ اللَّهِ بن مسْعُود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދޮގުހުވާކޮށްގެން މުސްލިމެއްގެ މުދާ ނާحقއިން ފޭރިގަންނަމީހާ قيامةދުވަހުން الله އާއި ބައްދަލުވާނީ އެމީހާގެ މައްޗަށް އެކަލާނގެ ކޯފާލެއްވިގެންވާ ހާލުގައެވެ. ދެން ވިދާޅުވެއްވިއެވެ. ދެން رسولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެކަމުގެ ހެކި قرآن އިން ކިޔަވާދެއްވުން ހިތަވާ ވިދާޅުވިއެވެ. { إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعهْدِ اللَّهِ وأَيْمانِهِمْ ثَمناً قَلِيلاً } މާނައީ: ހަމަކަށަވަރުން الله ގެ عهْدِ އާއި، އެއުރެންގެ ހުވާތައް ކުޑަކުޑަ ކާޑާ އަގަކަށް ހިފާ މީހުންނަށް آخرة ގައި އެއުރެންނަށް އެއްވެސް نصيب އެއް ނެތް ބައެކެވެ.

1713– وعَنْ أَبِي أُمامةَ إِياسِ بْنِ ثعْلبَةَ الحَارِثِيِّ رضِـيَ اللَّه عَنْهُ أَن رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « من اقْتَطعَ حَقَّ امْرِيءٍ مسْلِمٍ بِيمِينِهِ ، فَقَدْ أَوْجَب اللَّه لَهُ النَّارَ . وحرَّم عَلَيْهِ الْجنَّةَ» فَقالَ لَهُ رَجُلٌ : وإِنْ كَانَ شَيْئاً يسِيراً يا رسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : « وَإِنْ كان قَضِيباً مِنْ أَراكٍ » رواهُ مُسْلِمٌ .

މާނަ الله ރުއްސުންލެއްވި أبُـو أُمامــةَ إِيــاسِ بْــنِ ثعْلبَــةَ الحَــارِثِيِّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُـولُ اللَّــه صَـلّى اللهُ عَلَيْــهِ وسَـلَّم حــديث ކުރެއްވިއެވެ. ދޮގުހުވާކޮށްގެން މުސްލިމެއްގެ حـــق އެއް ނިގުޅައިގަންނަމީހާގެ މައްޗަށް الله ســـــبحانه وتعـــــالى ނަރަކަ ވާޖިބު ކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި ސުވަރުގެ ޙަރާމް ކުރައްވައިފިއެވެ. އޭ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. އެއީ ކިތައްމެ ކުޑަކުޑަ އެއްޗެއް ކަމަކަށް ވިޔަސްމުއެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އަރާކު ގަހުގެ ކޮޅަކަށް ވިޔަސްމެއެވެ.

1714- وعنْ عبْدِ اللَّهِ بْنِ عمرِو بْنِ الْعاصِ رضِي اللَّه عَنْهُمَا عن النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « الْكَبَائِرُ : الإِشْرَاكُ بِاللَّهِ ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْن ، وَقَتْلُ النَّفْسِ ، والْيَمِينُ الْغَمُوسُ » رواه البخاري .

ڕ ﷺ ڕڤرەڤرىبەخۇشىرىشى ئەدەخۇمۇ عبْدِ اللَّهِ بن عمرِو بْنِ الْعاصِ، نبي ڕ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئ ئەمرىشى مرڤ ئەبەدەخ.ئەبەبىڭ ئۇشى حديث ئەبەدەخ. ھەڭ ڤۇڤەبەرى الله ئەشى شريك ئەبەدەخ. ئەمرى ئەرەشەڤرەشەشى ئەبەدەخ. ئەمرى ئەۋشەمۇ قتل ئەبەدەخ. ئەمرى ئەۋى ئەڤ ئەبەدەخ.

وفي روايةٍ له : أَن أَعْرَابِيًّا جاءَ إِلى النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقال : يَا رَسُول اللَّه ما الْكَبَائِرُ ؟ قالَ : «الإِشْراكُ بِاللَّهِ » قَالَ : ثُمَّ ماذا ؟ قالَ : « الْيَمِينُ الْغَمُوسُ » قُلْتُ : وَمَا الْيمِينُ الْغَمُوسُ ؟ قال : « الَّذِي يَقْتَطِعُ مَالَ امْرِيءٍ مسلم ، » يعْنِي بِيمِينٍ هُوَ فِيها كاذِبٌ .

ئەمرى بخاري ئ ئەمرىشى ئەدەخ. ئەئەبەئەمرىشى ئەشەۋشەئەمرى ڤەڕەبە نبي ڕ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئەمرىشى ئەدەخ. ڤەڕ ڤەشەبەدەخ. ڤە اللهئ ئەشەۋڤ ئەدەخ. ھەڭ ڤۇڤەبەرى ئەھەمرى ئەھەدەخ؟ حديث ئەبەدەخ. ئەمرِ الله ئەشى شەمرەبە ئەبەدەخ. ڤەڤ ڤەشەبەدەخ. ڤەشەبەشەبەئەھەدەخ؟ حديث ئەبەدەخ. (الْيَمِينُ الْغَمُوسُ) ئەھەمرىڤەۋى ئەۋى ئەبەدەخ. ڤەڤ ڤەشەبەدەخ. الْيَمِينُ الْغَمُوسُ ئەمرِ ئەشەبەئەھەدەخ. حديث ئەبەدەخ. ئەمرِ ئەمرىشى ئەشەۋڤەبەدەخ. ئەمرى ئەۋشەمۇ ئەۋڤ سەۋىئەمرِ ئەشەڤ ئەمرِ ھەئەمرِ ئەۋى ئەبەبەۋەشەۋڤ ئەۋەدەخ.

316- باب ندب مَن حلف على يَمينٍ ، فرأى غيرها خيراً منها أن يفعل ذلك المحلوف عليه ، ثم يكفِّر عن يمينه

ئەبەئەبەئەشى ئەۋەھ ئەۋبەئەشى ئەۋەھەبەئەمرەۋسەبەشى ئەمرەۋشى ئەئەۋى ئەھەمرەۋسەبەڤەشەئەشى ئەمرەسەئەۋى ئەھەشى عمل ئەبەشى مستحب ئەئەشەۋڤەبەرى ڤەشى ئەمرەمرەۋى ئەبەڤەڭ ڤەشەشى ھەڭشەۋئەشەۋڤ باب

1715- عَنْ عبْدِ الرَّحْمنِ بْنِ سَمُرَةَ رضِي اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ لي رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «... وَإِذَا حَلَفْتَ علَى يَمِينٍ ، فَرَأَيْت غَيْرَها خَيْراً مِنهَا ، فأْتِ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ ، وكفِّرْ عن يَمِينك » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުޟާވެވޑައިގަންނަވާށި عبد الرحمن بن سمرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.
ތިމަންނައަށް رسول الله صلّى الله عليه وسلّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ ހުވައެއް ކުރުމަށް
ހުވާކުރިކަމަށްވުރެ ރަނގަޅުކަމެއް ދެކެއްޖެނަމަ ފަހެ ތިބާގެ ހުވާގެ ކައްފާރާ ދީ
ދެން ހެޔޮކަން ކުރާށެވެ. އަދި ތިބާގެ ހުވާގެ ކައްފާރާ ދޭށެވެ.

1716- وعَنْ أَبي هُرِيْرَةَ رضِيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « منْ حلَف عَلَى يَمِينٍ فَرأَى غَيْرَهَا خَيْراً مِنْهَا ، فَلْيُكَفِّرْ عَنْ يَمِينِهِ ، ولْيَفْعَلْ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ » رواهُ مسلم .

މާތް الله ރުޟާވެވޑައިގަންނަވާށި أبُو هُرِيْرَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْـــهِ وسَـــلَّم حـــــــديث ކުރެއްވިއެވެ. ކަލޭގެ މައްޗަށް ހުވާކުރުމަށްފަހު ހެއްކަން އެހެންކަމަކީ ރަނގަޅުކަމެއް ކަމުގައި ފެނިއްޖެނަމަ ފަހެ އެ ހުވާގެ ކައްފާރާ ދޭށެވެ. އަދި ރަނގަޅު ކަމެއް ފަހަތަށް އަމަލުކުރާށެވެ.

1717- وَعَنْ أَبي مُوسَى رضِيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إِنِّي واللَّهِ إِنْ شَاءَ اللَّه لاَ أَحلِفُ عَلَى يَمِينٍ ، ثُمَّ أَرَى خَيْراً مِنها إِلاَّ كَفَّرْتُ عَنْ يَمِيني ، وأَتيْتُ الَّذِي هُوَ خَيرٌ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުޟާވެވޑައިގަންނަވާށި أبُو مُوسَى ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْـــهِ وسَـــلَّم حـــديث ކުރެއްވިއެވެ. މާތްالله ގަސްދުކުރެއްވީނަމައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ ބުނާ الله އިން ހުވާކޮށްގެން ހުވައެއް ކުރުމަށްފަހު ހެއްކަން އެހެންކަމަކީ ރަނގަޅުކަމެއް ކަމުގައި ފެނިއްޖެނަމަ ތިމަންނަ ބުނާ ހުވާގެ ކައްފާރާ ދޭނަމެވެ. އަދި އެ ރަނގަޅުކަމެއް ކުރާނަމެވެ.

1718- وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضِي اللَّه عنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لأَنْ يَلَجَّ أَحَدُكُمْ في يَمِينِهِ في أَهْلِهِ آثَمُ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالى مِنْ أَنْ يُعْطِيَ كَفَّارَتَهُ الَّتي فَرَض اللَّه عَلَيْهِ» متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުޟާވެވޑައިގަންނަވާށި أبُو هُرَيْرَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حـديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު އޭނާ އަހުލުވެރިންގެ މައްޗަށް ކުރާ ހުވައެއްގައި ހަރުކަށިވެ الله ގެ ޙަޟްރަތުގައި އޭނާގެ މައްޗަށް الله ފަރުޟު ކުރެއްވި ކައްފާރާ ދިނުމަށްވުރެ ކުށެއް ބޮޑުވާނެއެވެ.

قولُهُ : « يلَجَّ » بِفَتْحِ الَّلامِ ، وَتَشْدِيدِ الجيِمِ : أَيْ يتَمادَى فِيها ، وَلاَ يُكَفِّرُ ، وقولُه : «آثَمُ » بالثاءِ المثلثة ، أَيْ : أَكْثَرُ إِثْماً

317– باب العفو عن لغو اليمين

وأنه لا كفارة فيه ، وهو ما يجري على اللسان بغير قصد اليمين

كقوله على العادة : لا والله ، وبلى والله ، ونحو ذلك

ގަސްދަކާއިނުލައި ކުރެވޭ ހުވައަށް މާފު ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެއަށް ކައްފާރާ އެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެއީ ގަސްދަކާއި ނުލައި ދުލުގައި ހިނގާ ހުވައެވެ. އެއީ މިހެއްގެ އާދަކާދައިގެ ގޮތުން ބުނާ ބުނުމެވެ. މިސާލަކަށް ނޫނެވެ. މާތް ﷲ ގަސަމި ހުވާ ކުރަމެވެ. ނުވަތަ އާއެކެވެ. މާތް ﷲ ގަސަމި ހުވާކުރަމެވެ. އަދި އެފަދަ ގޮތްގޮތެވެ.

قال اللَّه تعالى(المائدة 89):{ لا يؤاخذكم اللَّه باللغو في أيمانكم ولن يؤاخذكم بما عقدتم الأيمان فكفارته إطعام عشرة مساكين من أوسط ما تطعمون أهليكم أو كسوتهم أو تحرير رقبة، فمن لم يجد فصيام ثلاثة أيام؛ ذلك كفارة أيمانكم إذا حلفتم؛ واحفظوا أيمانكم } .

قصدގަސްދަކާނުލައި، މިފަދަބައިމީހުން ކުރާ ހުވަތަކަށް،ﷲ މިފަދަބައިމީހުންނަށް عقوبات އެއް ނުދެއްވާނެއެވެ. (އެބަހީ: އާދައިގެ ވަހަކަދައްކާ އެދުއިރު ހުވާކުރުމުގެ قصدއެއްނެތި، ހުވާގެ ގޮތުގައި ބުނެވޭ ބަހެއް ބޭނުންކުރުމުގެ ކަމެއް ނޫނެވެ.) އެހެންއެކަމަކު، قصد ކޮށްގެންކުރާ ހުވަތަކާމެދު، އެކަލާނގެ މިފަދަބައިމީހުންނަށް ޖަޒާ ދެއްވާނެއެވެ. ފަހެ، ހުވާގެ كفارة އަކީ، މިފަދަބައިމީހުންގެ އަނބިދަރިންނަށް ކާންދޭ އާދަ މެދުމިނުން، ދިހަ مسكينންނަށް ކާންދިނުމެވެ. ނުވަތަ އެއުރެންނަށް އަންނައުން ދިނުމެވެ. ނުވަތަ އަޅަކު މިނިވަން ކުރުމެވެ. ފަހެ، (އެއިންކަމެއް ކުރުން) ނުލިބުން މީހާ، ތިންދުވަހު ރޯދަ ހިފުމެވެ. އެއީ މިފަދަބައިމީހުން ހުވާކުރުމުގެ ހިނދެއްގައި (އެބަހީ: ހުވާކޮށް ، އެ ހުވާ خلاف ވެއްޖެ ހިނދެއްގައި) މިފަދަބައިމީހުންގެ ހުވާގެ كفارة އެވެ. އަދި މިފަދަބައިމީހުންގެ ހުވަތަކަށް ރައްކާތެރިވާށެވެ!

1719– وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهَا قَالَتْ : أُنْزِلَتْ هَذِهِ الآيَةُ :{لا يُؤَاخِذُكُمْ اللَّه بِاللَّغْو في أَيْمَانِكُمْ } في قَوْلِ الرَّجُلِ : لا واللَّهِ ، وَبَلَى واللَّهِ . رواه البخاري .

މާތް ﷲ ރުއްސެވުންލެއްވި عَائِشَةَ ކަމަނާގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. لا

يُؤَاخِذُكُمْ اللَّه بِاللَّغْو في أَيْمَانِكُمْ ﷺ قصد ﷺ ﷺ والله ﷺ بَلى واللَّهِ ﷺ

318- باب كراهة الحلف في البيع وإن كان صادقاً

ﷺ

باب

1720- عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : «الحَلِفُ منْفَقَةٌ للسِّلْعَةِ ، مَمْحَقَةٌ للْكَسْبِ » متفقٌ عليه .

ﷺ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﷺ حديث ﷺ ﷺ ﷺ

1721- وَعَنْ أَبي قَتَادَةَ رضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « إِيَّاكُمْ وَكَثْرَةَ الحلِفِ في الْبَيْعِ ، فَإِنَّهُ يُنَفِّقُ ثُمَّ يَمْحَقُ » رواه مسلم .

ﷺ صحابي رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﷺ حديث ﷺ ﷺ

319- باب كراهة أن يسأل الإنسان بوجه الله عز وجل غير الجنة

الله ﷺ ﷺ شفاعة ﷺ باب

وكراهة منع من سأل بالله تعالى وتشفَّع به

1722- عَنْ جابرٍ رضِيَ اللَّه عَنْهُ قَال : قالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا يُسْأَلُ بوَجْهِ اللَّهِ إلاَّ الجَنَّةُ » رواه أبو داود .

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ جابرٍ ގެ ރިވާޔަތް ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. اللهގެ ވަޖުހު ފުޅުން ސުވާލުގެ ގޮތުން އެހެން އެއްޗެއް ލިބުމަށް އެދި ދެންނެވުމުގައި ނުވާނެއެވެ.

1723- وَعَن ابْن عُمَرَ رضِيَ اللَّه عنْهُما قَالَ : قَال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنِ اسْتَعَاذَ بِاللَّهِ ، فأَعِيذُوهُ ، ومنْ سَأَل باللَّهِ ، فَأَعْطُوهُ ، وَمَنْ دَعَاكُمْ ، فَأَجِيبُوه ، ومَنْ صنَع إِلَيْكُمْ معْرُوفاً فكَافِئُوهُ ، فَإِنْ لمْ تَجِدُوا مَا تُكَافِئُونَهُ به ، فَادَعُوا لَهُ حَتَّى تَرَوْا أَنَّكُمْ قَدْ كَافَأْتُمُوهُ » حديِثٌ صَحِيحٌ ، رواهُ أَبُو داود ، والنسائي بأسانيد الصحيحين .

މާތް الله އެދެބޭފުޅުންނަށް ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ عبدِ اللَّهِ بن عُمَر ގެ ރިވާޔަތް ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ.މީހަކު الله ގެ އިސްމުފުޅުން ރައްކާތެރިކަން އެދިފިނަމަ ފަހެ އެމީހަކު ރައްކާތެރިކުރާށެވެ. އަދި މީހަކު اللهގެ އިސްމުފުޅުން ސުވާލުކޮށްފިނަމަ ފަހެ އެމީހަކަށް ދޭށެވެ. އަދި މީހަކު ތިޔަބައިމީހުން ދަޢުވަތުކޮށްފިނަމަ ފަހެ އެމީހަކަށް ޖަވާބު ދޭށެވެ. އަދި މީހަކު ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހެޔޮކަމެއް ކޮށްފިނަމަ ފަހެ އެމީހަކަށް ބަދަލުދޭށެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން އެމީހަކަށް ބަދަލުދޭނެ އެއްޗެއް ނުފެނިއްޖެނަމަ އެމީހާއަށް ތިޔަބައިމީހުން ބަދަލުދިން ކަމަށް ... ފެނެންދެން އެމީހަކަށްޓަކައި دعاء ކުރާށެވެ.

320 باب تحريم قوله شاهِنشاه للسلطان وغيره

لأن معناه ملك الملوك ، ولا يوصف بذلك غير الله سبحانه وتعالى

ރަސްގަލުންނަށް شاهِنشاه ގެ لقب ބޭނުންކުރުން حرام ވެގެންވާ ބާބު. باب. އެހެނީ އޭގެ މާނައަކީ ރަސްގަލުންގެ ރަސްގެފާނެވެ. އެސިފަ الله سبحانه وتعالي ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް ނުކިޔެވޭނެއެވެ.

1724- عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ رضِيَ اللَّه عَنْهُ عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « إِنَّ أَخْنَعَ اسمٍ عندَ اللَّهِ عزَّ وجَلَّ رَجُلٌ تَسَمَّى مَلِكَ الأَملاكِ » متفق عَلَيه .

ﷺ الله ﺗﻪﺮﺤﻤﻪ أبُو هُرَيْرَة ، نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻯ ﻫﻪﺭﻩﺮ ﻫﻪﻭﺒﻪﻪﻭﻪﺪ. ﻫﻪﺒﻪﺤﻪﻭﻪﺪ حديث ﺒﻪﻪﻪﻭﻪﺪ. ﻫﻪﺪﻪﺒﻪﻫﻪﺭﻪﻪﻪ الله ﻯ حضرة ﻫﻪﻩﺮﻪﻪﻪﻭﻪﺪ ﻫﻪﺭﻪﺪ ﻫﻪﺪﻪﻭﻪﺪ مَلِكَ الأَملاكِ ﻯ ﻫﻪﺮﻪﻪﻪﻪﺪ.

قال سُفْيَانُ بن عُيَيْنَةَ « مَلِكُ الأَمْلاكِ » مِثْلُ شاهِنشَاهِ .

سُفْيَانُ بن عُيَيْنَةَ ﻭﻪﺮﻪﻪﻪﺪ. مَلِكَ الأَملاكِ ﷺ ﻫﻪﺮ ﷺ شاهِنشَاهِ ﻯﷺﻫﻪﺮﻪﷺ ﻫﻪﺪﻪﻭﻪﺪﻪﻪﻪﻪﻪﻪﺪ.

321– باب النهي عن مخاطبة الفاسق والمبتدع ونحوهما بسيدي ونحوه

فاسق ންނަށާއި بدعة ގެ އަހުލުވެރިންނަށް سيد ގެ ލަފްޒު ބޭނުންކުރުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

1725– عن بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّه عنهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَقُولُوا للْمُنَافِقِ سَيِّدٌ ، فَإِنَّهُ إِنْ يكُ سَيِّداً ، فَقَدْ أَسْخَطْتُمْ رَبَّكُمْ عزَّ وَجَلَّ » رواه أبو داود بِإِسنادٍ صحيحٍ .

މާނަ الله ރުއްސުންލެއްވި بُرَيْدَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން منافقއަކަށް سيد ނުކިޔާށެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން އޭނާއަށް سيد ގެ ނަން ނިސްބަތް ވެއްޖެނަމަ ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުން ހައްދުވެގެންގޮސް އިލާހުގެ ކޯފާ އިސްކުރުވައިފިއެވެ.

322– باب كراهة سبَّ الحُمّى

ހުންނަށް އެއަށް ނުބައިބަސް ބުނުމުގެ މަކުރޫހުކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

1726– عنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دخَلَ على أُمِّ السَّائبِ ، أَوْ أُمِّ المسَيَّبِ فقَالَ : « مَالَكِ يا أُمَّ السَّائبِ أَوْ يَا أُمِّ المسيَّبِ تُزَفْزِفِينَ ؟ » قَالَتْ : الحُمَّى لا بارَكَ اللَّه فِيهَا ، فقَالَ : « لا تَسُبِّي الحُمَّى ، فَإِنَّهَا تُذْهِبُ خَطَايا بَنِي آدم ، كَما يُذْهِبُ الْكِيرُ خَبثَ الحدِيدِ » رواه مسلم .

މާނަ الله ރުއްސުންލެއްވި جَابرٍ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أُمِّ السَّائبِ (ނުވަތަ أُمِّ المُسَيَّبِ) ގެ އަރިހަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ أُمِّ السَّائبِ (ނުވަތަ أُمِّ المُسَيَّبِ) އޭވެ. ކަލޭގާ ތުރުތުރު އަޅަނީ ކީއްވެގެންތޯއެވެ؟ އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. ހުންއައިސް ގައިވާތީއެވެ. الله އޭގައި ބަރަކާތް ނުލައްވާށިއެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ކަލޭގާ ހުމަށް ބަދުބަސް ނުކިޔާށެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އެއީ އާދަމުގެ ދަރިންގެ ކުށްތައް ފިލުވައިދޭ ގޮތަށް ދަގަނޑުގެ ކިލަކަށި ފިލުވާ ގޮތަށެވެ.

« تُزَفْزِفِينَ » أَيْ : تَتَحرَّكِينَ حرَكَةً سريعَةً ، ومَعْناهُ : تَرْتَعِدُ ، وَهُوَ بضمِّ التاءِ وبالزاي المكررة والفاء المكررة ، ورُوِي أَيضاً بالراءِ المكررة والقافين .

323- باب النهي عن سبِّ الريح ، وبيان ما يقال عند هبوبها

ﻫﻮﺭﻯﻜﻮﺭﻭﺩﻣﺲ ﺋﻪﻣﺸﻤﻮﺷﻤﻪﺭ ﺗﺨﻮﺩﻣﺲ ﺣﺴﻮﺋﻰﺳﻮﻭﻳﺎﺩﻩﺭ ﻫﻪﺭ ﻫﻪﺭﻳﺌﺮﻣﺲ ﻧﻮﺭﻭﺩﻣﺲ ﺑﻪﻣﺸﻮﺭﻳﺌﺮ ﻫﻪﺋﻪﻣﻪ ﻫﻪﻣﺴﻮﺋﻰﺷﻮﻩ باب

1727- عَنْ أَبي المُنْذِرِ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَسُبُّوا الرِّيحَ ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ ما تَكْرَهُونَ ، فَقُولُوا : اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هذِهِ الرِّيحِ وخَيْرِ مَا فِيهَا وخَيْرِ ما أُمِرَتْ بِهِ ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هَذِهِ الرِّيحِ وَشَرِّ ما فيها وشرِّ ما أُمِرَتْ بِهِ » رواه الترمذي وقَالَ : حَديثٌ حسنٌ صحيح .

ﺟﻪﻣ الله ﺗﻪﻣﺮﺳﻮﺧﻮﻩ أبو المُنْذِرِ بْنِ كَعْب ﺋﻰ ﺑﻪﻫﻪﺭﻣﺲ ﻫﻪﻭﻩﺋﻰﺳﻮﻭﻳﺎﺩﻩﺋﻰ. ﻭﻪﻗﻪﺋﻮﻳﺎﺩﻩﺋﻰ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﻪﺋﻪﻣﻮﻳﺎﺩﻩﺋﻰ. ﻭﻪﻫﻪﺭﻳﺎﺩﻩﺭﻣﺲ ﻫﻪﻫﻪﺭﻣﻪ ﺷﻪﻭﻩ ﺷﻪﻫﻪﺭ ﺷﻪﺋﻪﻭﻩﺋﻰﺷﻰ. ﺋﻮﺭ ﻭﻪﻫﻪﺭﻳﺎﺩﻩﺭﻣﺲﻫﻪﺭ ﺋﻪﺳﻪﺳﻪﻩﻪﺋﻮﺭﻫﻪﺭ ﺋﻪﺩﻩﻣ ﺋﻪﺭﻣﺲ ﺋﻮﺳﻪﻣﻪﺋﻰﺷﻰ ﺋﻮﺭ ﺑﻪﻫﻪﺭﻩﺋﻰ. اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هذِهِ الرِّيحِ وخَيْرِ مَا فِيهَا وخَيْرِ ما أُمِرَتْ بِهِ ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هَذِهِ الرِّيحِ وَشَرِّ ما فيها وشرِّ ما أُمِرَتْ بِهِ

ﺟﻪﻣﻪﺳﻪﻫﻪﺭﻩ:- ﻫﻪ الله! ﺋﻪﺩﻩﺋﻪﻫﻪﺭﻣﺲ ﻫﻪﺋﻪﺭﻩﺋﻰﺷﻰ ﻫﻪﺋﻪﺳﻮﺑﻪﺋﻮﺳﻰ حضرة ﺷﻰ ﺋﻮﻫﻪﺭﻣﺲ ﻫﻪﺷﻪﺳ ﺋﻪﺷﻪﺑﻪﺋﻮﺭ ﻫﻪﺭ ﺋﻮﻫﻪﺭﻯ ﻩﻪﺗﻪﺋﻰﻫﻪﺭ ﻫﻪﺋﻪﺑﻪﺋﻮﺭ ﻫﻪﺭ ﺋﻮﻫﻪﺭﻣﺲ ﺋﻪﺩﻩﺋﻮﺑﻪﺋﻰﻫﻪﺭ ﺋﻪﺷﻪﺑﻪﺋﻮﺭ ﺋﻮﺳﻪﻣﻪﺋﻰﺷﻰ ﻫﻪﺭﻫﻪﺋﻪﺭﻣﺲ ﺷﻪﻫﻪﺭ ﻫﻪﺭﻩﺋﻰﺷﻰ. ﻫﻪﺭ ﻫﻪﺋﻪﺩﻩﺋﻰﺷﻰ ﻫﻪﻫ ﻫﻪﺭﻩﺋﻰﺷﻰ حضرةﺷﻰ ﺋﻮﻫﻪﺭﻣﺲ ﻫﻪﺷﻪﺳ ﺷﻪﻫﻪﺭﻩﺋﻰﺷﻰ ﺋﻮﻫﻪﺭﻯ ﻩﻪﺗﻪﺋﻰﻫﻪﺭ ﻫﻪﺋﻪﺑﻪﺋﻮﺭ ﺋﻪﺩﻩﺋﻮﺑﻪﺋﻰﻫﻪﺭ ﺋﻪﺷﻪﺑﻪﺋﻮﺭ ﺋﻮﺳﻪﻣﻪﺋﻰﺷﻰ ﻫﻪ ﺷﻪﻫﻪﺭﻩﺋﻰﺷﻰ ﺳﻪﻫﻪﺋﻪﺭﻣﺲ ﻩﻪﺗﻪﺋﻰﻫﻪﺭ.

1728- وعنْ أَبي هُرَيْرَةَ رَضِي اللَّه عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : الرِّيحُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ تَأْتِي بِالرَّحْمَةِ ، وَتَأْتِي بالعَذَابِ ، فَإِذا رَأَيْتُمُوهَا فَلا تَسُبُّوهَا ، وَسَلُوا اللَّه خَيْرَهَا ، واسْتَعِيذُوا باللَّهِ مِنْ شَرِّهَا » رواه أبو داود بإسناد حسنٍ .

ﺟﻪﻣ الله ﺗﻪﻣﺮﺳﻮﺧﻮﻩ أبو هُرَيْرة ﺋﻰ ﺑﻪﻫﻪﺭﻣﺲ ﻫﻪﻭﻩﺋﻰﺳﻮﻭﻳﺎﺩﻩﺋﻰ. ﻭﻪﻗﻪﺋﻮﻳﺎﺩﻩﺋﻰ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﻪﺋﻪﻣﻮﺳﻪﺑﻪﺷ ﻭﻪﻫﻪﺭﻳﺎﺩﻩﺭﻣﺲ ﻫﻪﺋﻪﺩﻩﺭﻳﺎﺩﻩ. ﻫﻪﺋﻪﺋﻰﻫﻪﺋﻮﺷ حديث ﺗﻪﺋﻪﻣﻮﺧﻮﻩ. ﺋﻪﻫﻪﺭﻳﻪ

قوله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مِنْ رَوْحِ اللَّهِ » هو بفتح الراءِ : أَيْ رَحْمَتِهِ بِعِبَادِهِ .

1729- وعنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّه عنْهَا قَالَتْ : كَانَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِذا عَصِفَتِ الرِّيح قالَ : «اللَّهُمَّ إِني أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا ، وَخَيْرِ مَا فِيهَا ، وخَيْرِ ما أُرسِلَتْ بِهِ ، وَأَعُوذُ بك مِنْ شَرِّهَا ، وَشَرِّ ما فِيها ، وَشَرِّ ما أُرسِلَت بِهِ » رواه مسلم .

ڏٹھ الله ٿرمذيءِ عَائِشَة ۽ روايت ڪيو آهي. چيو ته نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم جڏهن دعاء ڪندا هئا. اللَّهُمَّ إِني أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا ، وَخَيْرِ مَا فِيهَا ، وخَيْرِ ما أُرسِلَتْ بِهِ ، وَأَعُوذُ بك مِنْ شَرِّهَا ، وَشَرِّ ما فِيها ، وَشَرِّ ما أُرسِلَت بِهِ

ڳهڙي:- ته الله رحمت ڪري ان تي جو هڪ ڳوٺ جي رهاڪن جي ڪري ڪنهن ٻئي ڳوٺ جي رهاڪن تي عذاب ڪيو هجي ۽ ان ڳوٺ جي رهاڪن کي ڪنهن ٻئي ڳوٺ جي رهاڪن جي ڪري ڪنهن ٻئي ڳوٺ جي رهاڪن کي ڪنهن ٻئي ڳوٺ جي رهاڪن جي ڪري عذاب ڏنو هجي.

324- باب كراهة سبِّ الدِّيك

باب ڪراهت ڪوڪڙ کي گهٽ ڳالهائڻ

1730- عنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَسُبوا الدِّيكَ ، فَإِنَّهُ يُوقِظُ للصلاةِ » رواه أبو داود بإسنادٍ صحيح .

ڏٹھ الله ٿرمذيءِ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الجُهَنِيِّ ۽ روايت ڪيو آهي. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بيان ڪيو آهي. جنهن ۾ ڳوٺ جي رهاڪن کي ڪوڪڙ کي گهٽ ڳالهائڻ کان منع ڪيو آهي.

325- باب النهي عن قول الإنسان :مُطِرْنَا بِنَوْءِ كذا

باب انسان جو اهو چوڻ ته اسان تي فلاڻي تارو اڀرڻ سان مينهن وسيو آهي

ތިމަންމެންނަށް ވާރޭވެހުނީ މިވެނިތަރިއެއްގެ ސަބަބުންނޭ ބުނުން މަނާވެގެންވާ ކަން ބަޔާންވެގެންވާ
باب

1731- عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : صلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم صَلاَةَ الصُّبْحِ بِالحُديْبِيَةِ فِي إِثْرِ سَمَاءٍ كَانتْ مِنَ اللَّيْل ، فَلَمَّا انْصرَفَ أَقْبَلَ عَلى النَّاسِ ، فَقَال : هَلْ تَدْرُون مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ ؟ » قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعلَمُ . قَالَ : « قَالَ : أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي، وَكَافِرٌ ، فأَمَّا مَنْ قالَ مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمتِهِ ، فَذلِكَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بالْكَوْكَبِ ، وَأَمَّا مَنْ قالَ : مُطِرْنا بِنَوْءِ كَذا وَكذا ، فَذلكَ كَافِرٌ بِي مُؤْمِنٌ بالْكَوْكَبِ» متفقٌ عليه .

މާނަ: ﷲ ރުޟާވެވޮޑިގެންވި زَيْدِ بْنِ خَالِد ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حُديْبِيَة ގައި ވާރޭވެހުނު ރޭއެއްގައި ތިމަންމެންނާއިގެން ފަތިސްނަމާދު ކުރައްވައިދެއްވިއެވެ. ދެން ނަމާދު ނިންމަވައިލެއްވުމުން މީސްތަކުންނާ ކުރިމަތިލައްވައިލެއްވިއެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ދަންނަވަތޯ ތިޔަބައިމީހުންގެ ރަސްކަލާނގެ ވިދާޅުވި އެއްޗެއް ކޮބައިކަން؟ އެބައިމީހުން ދަންނަވައިފިއެވެ. އެކަން އެނގެނީ މާތްﷲ އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށެވެ. ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. ﷲ ވިދާޅުވެއްޖެއެވެ. ތިމަންކަލާނގެ އަޅުންގެ ތެރެއިން ބައެއް ތިމަންކަލާނގެއަށް އީމާންވެ ބައެއް ކާފިރުވެއްޖެއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ.ﷲ ވަނީ ކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ އިސްލާމްވެރިޔާ ބުނާ ބަސްތައް އެއީ مؤمنގެ ބަސްތަކެވެ. އަދި އަންނަބަސް ކާފިރުންގެ ބަސްތަކެވެ. ދެން ތިމަންމެންނަށް ވާރޭވެހުނީ ﷲ ގެ فضل ވެރިކަމާއި އަދި އެކަލާނގެ ރަޙުމަތުން ކަމަށް ބުނި މީހާ ތިމަންކަލާނގެއަށް އީމާންވެ ތަރިތަކަށް ކާފިރުވީއެވެ. އަދި ތަރިތަކަކުން ކާފިރުވެގެންވާ މީހުންނެވެ. އަދި ތިމަންމެންނަށް ވާރޭ ވެހުނީ މިވެނި މިވެނި ތަރިއެއްގެ ސަބަބުން ކަމަށް ބުނި މީހާ ކާފިރުވެގެންވާ މީހެކެވެ. އަދި ތަރިތަކަށް އީމާންވެގެން ވާ މީހެކެވެ.

والسَّماءُ هُنَا : المِطَرُ .

326- باب تحريم قوله لمسلم : يا كافر

މުސްލިމަކަށް ކާފިރާ ބުނުން حرامވެގެންވާ ކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

1732- عَنِ ابنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُمَا قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إذا قَالَ الرَّجُلُ لأَخِيهِ : يَا كَافِر ، فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدُهُما ، فَإِنْ كَان كَمَا قَالَ وَإِلاَّ رَجَعَتْ عَلَيْهِ » متفقٌ عليه .

މާތް الله އެކަލޭގެފާނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ عبْدِ اللّٰهِ بن عُمَر ގެ ރިވާޔަތް ކުރެއްވުމުގައިވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިހެންކަމުން އޭނާގެ أخ އާ އެކު ކާފިރުވާ ބުނެފިނަމަ އެދެމީހުން ކުރެ އެކަކު އެއީ حق ވެރިޔަކަށް ވާނެއެވެ. ނޫނީ އޭނާ ބުނިމީހާ އެއީ ކާފިރަކަށްނުވަ އެކަމެވެ. ނުނިކުމަ އެކަލިމަ ކިޔާ މީހާގެ މައްޗަށް އެކަލިމަ رجوع ވާނެއެވެ.

1733- وعَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِي اللَّه عنْهُ أَنَّهُ سمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ » : منْ دَعَا رَجُلاً بالْكُفْرِ ، أَوْ قَالَ : عَدُوَّ اللَّهِ ، ولَيْس كَذلكَ إِلاَّ حَارَ علَيْهِ « متفقٌ عليه » . حَارَ : « رَجَعَ.

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أبُو ذَر ގެ ރިވާޔަތް ކުރެއްވުމުގައިވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެ صـحابي رسُولُ اللّٰــه صَـلّى اللهُ عَلَيْــهِ وسَـلَّم حــديث ކުރައްވަނިކޮށް އަޑު އެއްސެވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حــديث ކުރެއްވިއެވެ. މިހެން އަހަރެ މިހާކަން ކާފިރުވާ ނުވަތަ الله ގެ ދުޝްމަނެކޭ ބުނެފިނަމަ އޭގެ حقيقة އަކަށް ނުވާނަމަ އެ(ކަލިމަ) ބުނިމީހާގެ މައްޗަށް ރުޖޫޢުވާނެއެވެ.

327- باب النهي عن الفُحش وبَذاءِ اللِّسان

فاحش އަޑު ހަޑިހުތުރު ބަސް ބުނުން މަނާކުރުމާބެހޭ ބާބު باب

1734- عَن ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَيْس المؤْمِنُ بالطَّعَّانِ ، وَلا اللَّعَّانِ ، وَلا الْفَاحِشِ ، وَلا الْبَذِيء » رواه الترمذي وقال: حديثٌ حسنٌ.

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ عبْدِ اللّٰهِ بن مَسْعُود ގެ ރިވާޔަތް ކުރެއްވުމުގައިވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللّٰه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـديث ކުރެއްވިއެވެ. مؤمنـ އަކީ ނަސަބަށް ޠަޢުނު ކިޔާ މީހެއް ނޫނެވެ. އަދި ލަޢުނަތް ދޭ މީހެއް ނޫނެވެ. އަދި فـاحش ވާހަކަ ދައްކާ މީހެއް ނޫނެވެ. އަދި ހަޑިހުތުރު ވާހަކަ ދައްކާ މީހެއް ނޫނެވެ.

1735- وعنْ أَنَسٍ رضي اللَّه عَنهُ قَاَل : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَا كَانَ الْفُحْشُ في شَيْءٍ إِلاَّ شانَهُ، ومَا كَانَ الحَيَاءُ في شَيْءٍ إِلاَّ زَانَهُ » رواه الترمذي، وقال : حديثٌ حسن.

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ أَنَسٍ ގެފާނުގެ ރިވާޔަތް ކުރެއްވުމުގައިވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللّٰه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެކަމުގައި فاحش ވާހަކަތައް ވެއްޖެ ކަމެއް ކަމުގައި

ހަޖޫމުކުރެވިފައެވެ. އަދި އެކަމުއްސަގައި ތަފުރުވިކަން ހިމަނައިދީ ކޮންމެ ކަމެއް ޗީނެއްބޮޑުވެފައެވެ.

328- باب كراهة التقعير في الكلام
بالتشدُّق وتكلُّف الفصاحة
واستعمال وَحشيّ اللغة ودقائق الإعراب في مخاطبة العوام ونحوهم

އެންމެންނާއި مخاطب ކުރުމުގައި ބިޔާގެ علمގެ ހުރި އެންމެ ފުންމިނުގެ ބަސްބޭނުން ބޭނުންކުރުން ވަރަކަ ދެރައްކަމުގައިކަމުގެ ބަސްތަކުގެ ބޭނުންކުރުމާއި އަދިދޭ ހަފުރުބަސް ބޭނުންކުރުމެއް ވަރަކަދެރައްކަމުގައި ފަރާތް އަދިދޭ ކަލާމުގައި ފަސްޙަ ބަހުން ދެރައްކަން އެމީހާއި ބާރުކުރުމާއި ގެ ބަހުރުވާ ބޭނުންކުރުމާއި ބަހުގެ ބީރައްޓެހި ޚުދުޚިޔާރު ހަދާ ދަތިކުރުވަލާ ބަސްބަސް ކުރުން ނުކުރުމަށް ފަސްޖެހުން ބާރުއަޅާ ބާބު باب

1736- عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « هَلَكَ المتَنَطِّعُون » قَالَهَا ثَلاثاً . رَوَاهُ مُسْلِم

މާތް الله ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ عبْدِ اللَّهِ بن مَسْعُود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ.ކަންތައްތަކުގައި ހައްދުފަހަނައަޅާ ވަރަށް މީހުން ވަނީ ހަލާކުވެގެންނެވެ.އެގޮތަށް ތިންފަހަރު حديثކުރެއްވިއެވެ.

« المتَنَطِّعُونَ » : المبَالِغُونَ في الأَمُورِ .

1737- وَعَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرو بْنِ العَاصِ رَضِيَ اللَّه عنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ: «إِنَّ اللَّه يُبْغِضُ الْبَلِيغَ مِنَ الرِّجَالِ الَّذي يَتَخَلَّلُ بِلِسَانِهِ كَمَا تَتَخَلَّلُ الْبَقَرَةُ » .

މާތް الله އެދެބަފުޅުންނަށް ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ عَبْدِ اللَّهِ بن عُمَرَ بْنِ العَاص ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ.ފިރިހެން بلاغة ވެރިޔަކު ދުލުގެ ޒަރީޢާއިން ގެރިއަކު ހުޅުމަށް ދުޅިން ހަރަކާތް ކުރާ ގޮތަށް ކުރާ ބަސްބުނުމަކީ މާތްالله ނުރުހިވޮޑިގެންވާ ކަމެކެވެ.

رَواه أَبو داودَ ، والترمذي ، وقال : حديثٌ حسن .

1738- وعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّه عَنْهُما أَنَّ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : إنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِليَّ ، وَأقْرَبِكمْ مِنِّي مَجْلِساً يَوْمَ الْقِيامةِ ، أَحَاسِنُكُمْ أَخْلاقاً ، وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِليَّ ، وَأَبْعدَكُمْ مِنِّي يوْمَ الْقيامَةِ ، الثَّرْثَارُونَ ، وَالمتَشَدِّقُونَ وَالمتَفَيْهقُونَ » رواه الترمذي وقال : حديثٌ حسن ، وقد سبق شرحُهُ في باب حُسْنِ الخُلقِ .

މާތް الله އެކަލޭގެފާނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ތިމަންކަލޭގެފާނަށް އެންމެ ލޯބިވެތިވާނޭ އަދި قيامة ދުވަހު ތިމަންކަލޭގެފާނާއި އެންމެ ކައިރީގައި ތިބޭނީ ބަޔަކީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ أخلاق ރިވެ މީހުންނެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ތިމަންކަލޭގެފާނަށް އެންމެ ނުރުހުންތެރި އަދި قيامة ދުވަހު ތިމަންކަލޭގެފާނާއި ދުރުގައި ތިބޭނީ ބަސް ގިނަ މީހުންނާއި ވަރަކައިގައި އުނދަގޫކޮށް ބުނާ މީހުންނާއި ކިބުރުވެރިވެ ބޮޑާވެ ބުނާ މީހުންނެވެ.

329- باب كراهة قوله : خَبُثَتْ نفسي

ތިމަގޭ ނަފްސު ނަޖިސްވެއްޖެ ބުނުން މަކުރޫހުވެގެންވާ ކަމާބެހޭ ބާބު باب

1739- عَنْ عَائِشَة رَضِيَ اللَّه عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « لا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ خَبُثَتْ نَفْسي ، وَلكِنْ لِيَقُلْ : لَقِسَتْ نَفْسِي » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ عَائِشَة ގެފާނު نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންކުރެ އެއްވެސް މީހަކު ތިމަގޭ ނަފްސު ނަޖިސްވެއްޖެ ނުބުނާށެވެ. ނަމަވެސް ތިމަގޭ ނަފްސު غافل ވެއްޖެއެވެ ބުނާށެވެ.

قالَ الْعُلَمَاءُ : معْنَى خبُثَتْ غَثَيتْ ، وَهُوَ مَعْنَى « لَقِسَتْ » وَلكِنْ كَرِهَ لَفْظَ الخُبْثِ .

330- باب كراهة تسمية العنب كرْماً

ޢިނަބަށް كرم (ކަރަމް) ގެ ނަމުން ނަންކިޔުން މަކުރޫހުވެގެންވާ ކަމާބެހޭ ބާބު باب

1740- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تُسَمُّوا الْعِنَبَ الْكَرْمَ ، فإِنَّ الْكَرْمَ المسْلِمُ » متفقٌ عليه . وهذا لفظ مسلمٍ .

ﷺ الله ﯨﯩﯪﯫﯬ أبو هُرَيْرَةَ ﯭ ﯮﯯﯰ ﯱﯲﯳﯴﯵ. ﯶﯷﯸﯹ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﯺﯻﯼﯽﯾ. ﯿﰀﰁﰂﰃ ﰄﰅﰆﰇﰈ ﰉﰊﰋﰌﰍ ﰎﰏﰐﰑﰒ. ﰓﰔﰕﰖﰗ ﰘﰙﰚﰛﰜ كرم(ﰝﰞﰟ) ﰠ ﰡﰢﰣﰤﰥ ﰦﰧﰨﰩﰪ.

وفي روَايةٍ : « فَإِنَّمَا الْكَرْمُ قَلْبُ المؤْمِنِ » وفي رواية للبخاري ومسلِم : « يَقُولُونَ الْكَرْمُ إِنَّمَا الْكَرْمُ قلْبُ المؤْمِنِ » . ﰫﰬﰭ ﰮﰯﰰﰱﰲ ﰳﰴﰵﰶﰷ ﰸﰹﰺﰻﰼ. ﰽﰾ ﰿﱀﱁﱂﱃ كرم(ﱄﱅﱆ) ﱇ ﱈﱉﱊﱋﱌ ﱍﱎﱏﱐﱑ ﱒﱓﱔﱕﱖ. ﱗﱘﱙﱚﱛ كرم(ﱜﱝﱞ) ﱟﱠﱡﱢﱣ ﱤﱥﱦﱧﱨ كرم(ﱩﱪﱫ)ﱇ ﱈﱉﱊﱋﱌ ﱒﱓﱔﱕﱖ.

1741- وَعَنْ وَائِلِ بْنِ حَجرٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « لا تَقُولُوا : الْكَرْمُ، وَلَكِنْ قُولُوا : الْعِنَبُ ، وَالحبَلَةُ » رواه مسلم .

ﷺ الله ﯨﯩﯪﯫﯬ وَائِلِ بْنِ حَجرٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﯭ ﯮﯯﯰ ﯱﯲﯳﯴﯵ. ﯶﯷﯸﯹ. ﯺﯻﯼﯽﯾ. ﯿﰀﰁﰂﰃ ﰄﰅﰆﰇﰈ ﰉﰊﰋﰌﰍ ﰎﰏﰐﰑﰒ. ﰓﰔﰕﰖﰗ ﰘﰙﰚﰛﰜ كرم(ﰝﰞﰟ) ﰠﰡﰢﰣﰤ. ﰥﰦﰧﰨﰩ ﰪﰫﰬﰭﰮ ﰯﰰﰱﰲﰳ ﰴﰵﰶﰷﰸ ﰹﰺﰻﰼﰽ ﰾﰿ ﱀﱁﱂﱃ ﱄﱅﱆﱇﱈ ﱉﱊﱋﱌﱍ ﱎﱏﱐﱑﱒ ﱓﱔﱕﱖﱗ ﱘﱙﱚﱛﱜ ﱝﱞﱟﱠﱡ ﱢﱣﱤﱥﱦ ﱧﱨﱩﱪﱫ ﱬﱭﱮﱯﱰ ﱱﱲﱳﱴﱵ ﱶﱷﱸﱹﱺ ﱻﱼﱽﱾﱿ ﲀﲁﲂﲃﲄ ﲅﲆﲇﲈﲉ ﲊﲋﲌﲍﲎ ﲏﲐﲑﲒﲓ ﲔﲕﲖﲗﲘ ﲙﲚﲛﲜﲝ ﲞﲟﲠﲡﲢ ﲣﲤﲥﲦﲧ ﲨﲩﲪﲫﲬ ﲭﲮﲯﲰﲱ ﲲﲳﲴﲵﲶ ﲷﲸﲹﲺﲻ ﲼﲽﲾﲿﳀ ﳁﳂﳃﳄﳅ ﳆﳇﳈﳉﳊ ﳋﳌﳍﳎﳏ ﳐﳑﳒﳓﳔ ﳕﳖﳗﳘﳙ ﳚﳛﳜﳝﳞ ﳟﳠﳡﳢﳣ ﳤﳥﳦﳧﳨ ﳩﳪﳫﳬﳭ ﳮﳯﳰﳱﳲ ﳳﳴﳵﳶﳷ ﳸﳹﳺﳻﳼ ﳽﳾﳿﴀﴁ ﴂﴃﴄﴅﴆ ﴇﴈﴉﴊﴋ ﴌﴍﴎﴏﴐ ﴑﴒﴓﴔﴕ ﴖﴗﴘﴙﴚ ﴛﴜﴝﴞﴟ ﴠﴡﴢﴣﴤ ﴥﴦﴧﴨﴩ ﴪﴫﴬﴭﴮ ﴯﴰﴱﴲﴳ ﴴﴵﴶﴷﴸ ﴹﴺﴻﴼﴽ ﴾﴿ ﵀﵁ ﵂﵃﵄ ﵅﵆﵇﵈﵉ ﵊﵋﵌﵍﵎ ﵏(ﵐﵑﵒ) ﵓﵔﵕﵖﵗ. ﵘﵙﵚﵛﵜ ﵝﵞﵟﵠﵡ ﵢﵣﵤﵥﵦ ﵧﵨﵩﵪﵫ ﵬﵭﵮﵯﵰ ﵱﵲﵳﵴﵵ ﵶﵷﵸﵹﵺ ﵻﵼﵽﵾﵿ ﶀﶁﶂﶃﶄ ﶅﶆﶇﶈﶉ ﶊﶋﶌﶍﶎ ﶏ﶐﶑ﶒﶓ ﶔﶕﶖﶗﶘ ﶙﶚﶛﶜﶝ ﶞﶟﶠﶡﶢ ﶣﶤﶥﶦﶧ ﶨﶩﶪﶫﶬ ﶭﶮﶯﶰﶱ ﶲﶳﶴﶵﶶ ﶷﶸﶹﶺﶻ ﶼﶽﶾﶿﷀ ﷁﷂﷃﷄﷅ ﷆﷇ﷈﷉﷊ ﷋﷌﷍﷎﷏ ﷐﷑﷒﷓﷔ ﷕﷖﷗﷘﷙ ﷚﷛﷜﷝﷞ ﷟﷠﷡﷢﷣ ﷤﷥﷦﷧﷨ ﷩﷪﷫﷬﷭ ﷮﷯ﷰﷱﷲ ﷳﷴﷵﷶﷷ ﷸﷹﷺﷻ.

« الحبَلَةُ » بفتح الحاءِ والباءِ ، ويقال أيضاً بإسكان الباءِ .

331- باب النهي عن وصف محاسن المرأة لرجل لا يحتاج إلى ذلك لغرض شرعي كنكاحها ونحوه

شرعي ﷺ ﯨﯩﯪﯫﯬ مثال ﯭﯮﯯ ﯱﯲﯳﯴﯵ ﯶﯷﯸﯹﯺ ﯻﯼﯽﯾﯿ ﰀﰁﰂﰃﰄ ﰅﰆﰇﰈﰉ ﰊﰋﰌﰍﰎ ﰏﰐﰑﰒﰓ ﰔﰕﰖﰗﰘ ﰙﰚﰛﰜﰝ ﰞﰟﰠﰡﰢ ﰣﰤﰥﰦﰧ ﰨﰩﰪﰫﰬ ﰭﰮﰯﰰﰱ ﰲﰳﰴﰵﰶ ﰷﰸﰹﰺﰻ ﰼﰽﰾﰿﱀ ﱁﱂﱃﱄﱅ ﱆﱇﱈﱉﱊ ﱋﱌﱍﱎﱏ ﱐﱑﱒﱓﱔ ﱕﱖﱗﱘﱙ ﱚﱛﱜﱝﱞ ﱟﱠﱡﱢﱣ ﱤﱥﱦﱧﱨ ﱩﱪﱫﱬﱭ ﱮﱯﱰﱱﱲ ﱳﱴﱵﱶﱷ ﱸﱹﱺﱻﱼ ﱽﱾﱿﲀﲁ ﲂﲃﲄﲅﲆ ﲇﲈﲉﲊﲋ ﲌﲍﲎﲏﲐ ﲑﲒﲓﲔﲕ ﲖﲗﲘﲙﲚ ﲛﲜﲝﲞﲟ ﲠﲡﲢﲣﲤ ﲥﲦﲧﲨﲩ ﲪﲫﲬﲭﲮ ﲯﲰﲱﲲﲳ ﲴﲵﲶﲷﲸ ﲹﲺﲻﲼﲽ ﲾﲿﳀﳁﳂ ﳃﳄﳅﳆﳇ ﳈﳉﳊﳋﳌ ﳍﳎﳏﳐﳑ ﳒﳓﳔﳕﳖ ﳗﳘﳙﳚﳛ ﳜﳝﳞﳟﳠ ﳡﳢﳣﳤﳥ ﳦﳧﳨﳩﳪ ﳫﳬﳭﳮﳯ ﳰﳱﳲﳳﳴ ﳵﳶﳷﳸﳹ ﳺﳻﳼﳽﳾ ﳿﴀﴁﴂﴃ ﴄﴅﴆﴇﴈ ﴉﴊﴋﴌﴍ ﴎﴏﴐﴑﴒ ﴓﴔﴕﴖﴗ ﴘﴙﴚﴛﴜ ﴝﴞﴟﴠﴡ ﴢﴣﴤﴥﴦ ﴧﴨﴩﴪﴫ ﴬﴭﴮﴯﴰ ﴱﴲﴳﴴﴵ ﴶﴷﴸﴹﴺ ﴻﴼﴽ﴾﴿ ﵀﵁ ﵂﵃﵄ ﵅﵆﵇﵈﵉ ﵊﵋﵌﵍﵎ ﵏ ﵐﵑﵒﵓ ﵔﵕﵖﵗﵘ ﵙﵚﵛﵜﵝ ﵞﵟﵠﵡﵢ ﵣﵤﵥﵦﵧ ﵨﵩﵪﵫﵬ ﵭﵮﵯﵰﵱ ﵲﵳﵴﵵﵶ ﵷﵸﵹﵺﵻ ﵼﵽﵾﵿﶀ ﶁﶂﶃﶄﶅ ﶆﶇﶈﶉﶊ ﶋﶌﶍﶎﶏ ﶐﶑ﶒﶓﶔ ﶕﶖﶗﶘﶙ ﶚﶛﶜﶝﶞ ﶟﶠﶡﶢﶣ ﶤﶥﶦﶧﶨ ﶩﶪﶫﶬﶭ ﶮﶯﶰﶱﶲ ﶳﶴﶵﶶﶷ ﶸﶹﶺﶻﶼ ﶽﶾﶿﷀﷁ ﷂﷃﷄﷅﷆ ﷇ﷈﷉﷊﷋ ﷌﷍﷎﷏﷐ ﷑﷒﷓﷔ ﷕﷖﷗﷘﷙ ﷚﷛﷜﷝﷞ ﷟﷠﷡﷢﷣ ﷤﷥﷦﷧﷨ ﷩﷪﷫﷬﷭ ﷮﷯ﷰﷱﷲ ﷳﷴﷵﷶﷷ ﷸﷹﷺﷻ باب

1742- عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّه عنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تُبَاشِرِ المرْأَةُ المرْأَةَ ، فَتَصِفَهَا لِزَوْجِهَا كَأَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا » متفقٌ عليه .

رَضِيَ اللَّه عَنْهُ عبْدِ اللَّهِ بن مَسْعُود ئ بِهَدِيْث مِرِّفِيْكَيْنِهَكَ. وِقَّرْفِوِيْكَ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بْتَكْهُوِيْكَ. ئْهُفِيْ مَنْرَسَهْ مَسْهُ مَنْرَسَّئ رَبِرَىَسِرِيَسْ ثَّمَّدَبَّهِشَرَهِ شَهَصَّرَكَ. ثَرْسْ ئْهَمَنْرَسْهَكَ مِرِّوِيَبَدَئ وَّرَبَ وِدَّئ رِّمِرِدِرَّ بَّمِرِّىَهِ شَرَقَهْبَّرَكَ. ئْهِ ئْهِرِسِرَقْ ثَّسَّهَرَسْ ئْهَبَسِهِصَّئ رَدَجْرَجْرْسْ رَّسْسِرْرَقَبَدَبَرْسْوَّمِرِئْهَكَ.

332- باب كراهة قول الإنسان في الدعاء : اللهُمَّ اغفر لي إن شئت بل يجزم بالطلب

دعاءبْتَمَّ رِسِرَقْ اللهُمَّ اغفر لي إن شئت ثَّسَّرْسْ بْتَمَرْسْ دَبْتَمَّرَىَرَىَسْوَّبَدَّهِ رِّمِرِدَ رِهِصَّمَّهْبَّ طلب ئ جَرْرِيَجْسْ دعاءبْتَهَرْسْ قِثَّبَهَرْسْ هَمَّرْسْرَىَسْوَّ باب

قَرْسْهَرْهَكَ. اللهُمَّ اغفر لي إن شئت ئ وَّهَرَهِبِ:- ثَّ الله! هِهَ هِجَّرْ ئْهِفِرِحْرِءَىَسْهَرَوَسِرِهَرَ وِدَرْسْ هَرَّئ رِّرِرْرِهْـوَّسِرِقَّرَكَ. دِهْكَ.

1743- عنْ أَبي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « لا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لي إِنْ شِئْتَ : اللَّهُمَّ ارْحَمْني إِنْ شِئْتَ ، لِيعْزِمِ المسْأَلَةَ ، فإِنَّهُ لا مُكْرِهَ لَهُ » متفقٌ عليه .

رَضِيَ اللَّه عَنْهُ أبُو هُرَيْرَةَ ئ بِهَدِيْث مِرِّفِيْكَيْنِهَكَ. رَدَبَهَرَوَهْرْسْ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بْتَكْهُوِيْكَ. وِهَهَدِرِرْسْئ ئْهَمِدِسْ ئْهُفِيْ جِرَبْ دعاء بْتَمَّمِهْ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لي إِنْ شِئْتَ : اللَّهُمَّ ارْحَمْني إِنْ شِئْتَ شْمِبِمَّهَكَ. ثَرَبَ ثْمِرِدَ يقين بَدَّهْبَّ دعاء بْتَمَّهَكَ. ئْهِرْسِرِ رَدَبَهَرَوَهْرْسْ اللهَرْسْ بَدَبَهْ رَدَدَّدَهْ بْتَكْهُسْ ئْهُفِيْ جِرَبْ شْهُفِيْ.

وفي روايةٍ لمسْلِمٍ : « وَلكنْ ، لِيَعْزِمْ وَلْيُعْظِّمِ الرَّغْبَةَ ، فَإِنَّ اللَّه تَعَالى لا يتَعَاظَمُهُ شَيْءٌ أَعْطَاهُ » .

هَهِرِ مُسْلِمٍ ئ مِرِّهَهُفِيْهَرِ هُفِيْ. هَرَجُهْـ يقين بَدَّ ئْهَبْ دعاء بْتَمَّهَكَ. هَهِرِ وِدَّئ دَرْرِّهَثَهِرِئ كَّجَبَسْ رَّدَبْتَمَّهَكَ. ئْهِرْسِرِ رَدَبَهَرَوَهْرْسْ دَرْرِّهَثَهِرِئ كَّجَبَسْ رَّدَبْتَهَدَبِرِ اللهِ سبحانه وتعالى ئْهَبَدَهْ ثْمِهَثَهِرِّ ثَهِهْرِّهَدَبَدَهْ.

1744- وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِذا دعا أَحَدُكُمْ ، فَلْيَعْزِمِ المسْأَلَةَ ، وَلا يَقُولَنَّ : اللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ ، فَأَعْطِنِي ، فَإِنَّهُ لا مُسْتَكْرِهَ لَهُ » متفقٌ عليه.

ﷺ الله تَعَالَى أَنَسٍ رَضِيَ رِوَايَةِ فِي رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دعاء يقين دعاء اللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ ، فَأَعْطِنِي الله

333- باب كراهة قول : ما شاء الله وشاء فلان

باب ما شاء الله وشاء فلان

(ما شاء الله ثُمَّ شَاءَ فُلانٌ) (وشاء فلان ثُمَّ شَاءَ فُلانٌ)

1745- عنْ حُذَيْفَةَ بْنِ اليَمَانِ رَضِيَ اللَّه عَنْه عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « لا تَقُولوا : ماشاءَ اللَّه وشاءَ فُلانٌ ، ولكِنْ قُولوا : مَا شَاءَ اللَّه ، ثُمَّ شَاءَ فُلانٌ » رواه أبو داود بإسنادٍ صحيح.

ﷺ الله تَعَالَى حُذَيْفَةَ بْنِ اليَمَان، نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ثُمَّ ماشاءَ اللَّه وشاءَ فُلانٌ ثُمَّ. (ما شاء الله وشاء فلان ثُمَّ شَاءَ فُلانٌ) مَا شَاءَ اللَّه ، ثُمَّ شَاءَ فُلانٌ

(ما شاء الله وشاء فلان ثُمَّ شَاءَ فُلانٌ) (وشاء فلان ثُمَّ شَاءَ فُلانٌ) مَا شَاءَ اللَّه ، ثُمَّ شَاءَ فُلانٌ ثُمَّ. ﷺ: الله (ما شاء الله وشاء فلان ثُمَّ شَاءَ فُلانٌ) (وشاء فلان ثُمَّ شَاءَ فُلانٌ)

334- باب كراهة الحديث بعد العشاء الآخرة

عشاء (الآخرة) باب

المراد به الحديث الذي يكون مباحاً في غير هذا الوقت وفعله وتركه سواء. فأما الحديث المحرم أو المكروه في غير

هذا الوقت أشد تحريماً وكراهة، وأما الحديث في الخير كمذاكرة العلم وحكايات الصالحين ومكارم الأخلاق والحديث مع الضيف ومع طالب حاجة ونحو ذلك فلا كراهة فيه، بل هو مستحب، وكذا الحديث لعذر وعارض لا كراهة فيه. وقد تظاهرت الأحاديث الصحيحة على كل ما ذكرته.

މިތާގައި ވާހަކައިގެ مـــراد އަކީ އެ ވަގުތު ފުރަތަމަ ވާހަކަދެކުމާއި އެހެން ދުނިޔަވީ ހަމައެކަނި ވާހަކަތަކެވެ. އަދި ދީނީ ކަމުގައި ނުދުނިޔަވީ ކަންކަމާ ވާހަކަ ވާހަކަތަކެވެ. މިގޮތަށް އެހެން ވާހަކަދެކުމަކީ ދީނީ ކަމެއް حـــرام ވާހަކަ ވާހަކަތަކާއި مكـــروه ވާހަކަ ވާހަކަތަކެއް އެދެވިދެކުމަކީ ދީނީ ކަމެއް ބޮޑު حـــرام ވާހަކަ ވެއެވެ. ނުވަތަ ބޮޑު مكـــروه ވާހަކަ ވެއެވެ. އާއިރުހާމަކުރު ހާލު ވާހަކަތައް، މިސާލަކަށް އެނގުން ހާލު ނުވަތަ ސާލިހުން އަޚުލާޤީ ސިފަތަ ބޮޑުކަމެތް ހާލު ނުވަތަ ޟައިފުންގެ ވާހަކަދެކުމަށް ހާލު ނުވަތަ ޙާޖަތަތް ބޭނުންވާ ވާހަކަދެކުން ހާލު ނުވަތަ މާނައެކަ ހާލު ކުރަނިވާ ވާހަކަދެކުން އެދެވިދެ ވާހަކަ ދީނީ ކަމެއް ޢުޛުރުވެރިކަމާ އެކަށީގެންވާ ހުކުމެއް ވެއެވެ. ހެހެ އެހެނަސް مكـــروهކަމެއް ނެތް ކަމަށް ނުވެއެވެ. އަދި ވީއްޔާ! އެހެނަސް ވާހަކަ ދީނީ ކަމެއް مســتحب ކަމެއް ވެއެވެ. އަދި ހަމަ އެފަދައިން ޢުޛުރުތަކާބެހޭ އައި އަދި ދިމާވާ ހާލަތްތަކެއް ދެކޭދުސައި ވާހަކަދެކުން ވެސް ހުއްދަވެއެވެ. އެކަމުގައިވެސް مكـــروه ކަމެއް ނުވެއެވެ. އަދި މިކަންތަކަށް ބާރުދޭ ގޮތަށް صحيح حديث ތަކެއް ވާރިދުވެފައި ވެއެވެ.

1746- عَنْ أَبِي بَرْزَةَ رَضِي اللَّه عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَانَ يَكرَهُ النومَ قبْلَ العِشَاءِ وَالحَدِيثَ بعْدَهَا . متفقٌ عليه .

މާނަ الله ތަޢާލާ ރުޟާވެވޮޑިގެންވާ أَبُو بَرْزَةَ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْــــهِ وسَــــلَّم ޢިޝާނަމާދުގެ ކުރިމަތީ ނިދުމާއި އަދި ޢިޝާނަމާދަށްފަހު ވާހަކަ ދެއްކުމަށް ނުރުހުންތެރިވެވަޑައިގަންނަވައެވެ.

1747- وعَنِ ابْنِ عُمرَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم صَلَّى العِشَاءَ في آخِرِ حَيَاتِهِ، فَلَمَّا سَلَّم ، قَالَ : « أَرَأَيْتَكُمْ لَيْلَتَكُمْ هَذِهِ ؟ فَإِنَّ على رَأْسِ مِئَةِ سَنَةٍ لا يَبْقَى مِمَّنْ هُوَ عَلى ظَهْرِ الأَرْضِ اليَوْمَ أَحدٌ » متفقٌ عليه .

މާނަ الله ތަޢާލާ އެދެފުޅުވެވޮޑިގެންވާ ޢަބްދުاللَّــهِ بــن عُمَــر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّــه صَــلّى الله عَلَيْــهِ وسَــلَّم އެކަލޭގެފާނުގެ ހަޔާތުގެ ފަހުކޮޅުގައި އިޝާ ނަމާދުގައި عشــاء ނަމާދުކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ ސަލާމް ދިނުމުން ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ.

ބިރުބަހިމުނުނަށް މިތަނުގައިހުރިކަމަށް ފެނިއްޖެ؟ ދެން ހަމަކަށަވަރުން ސަލާމް އަރުވާ ދުރުމުން ދެކެވޭ ބޭނުމަކީގެއި މިތާ ހުރި އައްވެސް ދިޔަކަށްދެވިހީކަމަކު ނުހުންނާނެއެވެ.

1748- وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّهم انْتَظَرُوا النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَجاءَهُمْ قريباً مِنْ شَطْرِ اللَّيْلِ فصلَّى بِهِم ، يعني العِشَاءَ قَالَ : ثُمَّ خَطَبَنا فقَالَ : « أَلا إِنَّ النَّاسَ قَدْ صَلُّوا ، ثُمَّ رَقَدُوا » وَإِنَّكُمْ لَنْ تَزَالُوا في صَلاةٍ ما انْتَظَرْتُمُ الصَّلاةَ » رواه البخاري .

މާތް الله ތަޢާލާ ރުހިވޮޑިގެންވާ أَنَس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން اصحاب ބޭކަލުން نبي އާ صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم އަށް އިންތިޒާރުކުރައްވަން ތިއްބެވެ. ދެން ގާތްގަޅަކަށް ރޭގަނޑު ދެބައިވުމުނުލައި ނިމުމާ ވަޖެހިގެންނެވެ. ދެން އެބޭކަލުންނާއި އެކު عشاء ނަމާދު ކުރައްވައިދެއްވިއެވެ. ދެން خطبة އެއް ދެއްވިއެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ދަންނާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މީސްތަކުން ނަމާދުކުރައްވައި ނިދާފައެވެ. ދެން މިއަދު އެބައިމީހުން ނިދާފައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުން ނަމާދަށް އިންތިޒާރުކުރާހާ ހިނދަކު ތިޔަބައިމީހުން ނަމާދު ކުރާކަމުގައެވެ.

335- باب تحريم امتناع المرأة من فراش زوجها إذا دعاها ولم يكن لها عذر شرعي

ﯗﻳﺮﺟﺮﺭ ﺭﺳﻬﺠﺮﺭﻩﻡ ﻫﻡﺭﺩﻩﻛﻫﻡ ﺵﺩﺩﻩﻡ شرعي عذر ﺭﺩﺭﻩﺭ ﺵﺭﺭﺩﺭ ﺭﺳﻮﻭﺭﺩﻩﻡ حرام ﻭﻭﺵﻡﻭﺭﻩﻡ ﻫﻭﻡﺵﻡﻭﻭﺵﻡﻭﻭ باب

1749- عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِذا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلى فِراشِهِ فأَبَتْ ، فَباتَ غَضْبانَ عليْهَا ، لَعَنَتْهَا الملائِكَةُ حتى تُصْبِح » متفقٌ عليه.

ﺩﻩﻡ الله ﺵﻡﻫﺵﻡﺵﻡﻭﺭﻩﻡ أبو هُريْرة ﻯ ﺭﻭﻫﺭﻡ ﻫﻡﻭﻭﻯﻡﻭﻭﻩﻯ. ﻭﻗﻡﻭﻭﻩﻯ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺵﻯﻫﻡﻭﻩﻯ. ﻭﻳﺮﺟﺮﺭ ﺭﺳﻬﺠﺮﺭﻩﻡ ﻫﻫﻗﻡﺵﻡﺵﻫﺭﻩﻡ ﺵﺩﺩﻩﻡ ﺭﻭﻫﺭﻡﺵﻫﺭﻭﻩﻡ ﻫﻫﺭﺩﻯ ﺩﻫﻛﻡ ﻭﻳﺮﺟﺮﺭ ﺵﻭﻭﻩﻫﺭﻩﻯﻡ ﺭﻩ ﺵﻫﻯﺳﻭﻩ ﺭﻗﻫﺭﻡﻭﻳﺮﺭ ﻭﻳﻬﻩ ﻭﻡﻗﻡﺵ ﺭﻩﻗﻫﺭﻩﻫ ﺵﻫﺭﻡﺵ ﻫﻫﺭﺵﻫﺭﺵﻫﺭﻡﺵ لعنة ﻭﻩﻫﺭﻩﻩﻩ.

وفي رواية : حَتَّى « تَرْجِع » .

ﻫﻭﺭ ﻫﻫﺵﻡ ﻫﻡﻭﻫﻭﻫﻩﻭﻩ ﻩﻩﻩﻩﻩ. ﻫﻫﺵﻡﻭﻫﺵﻫﺭﻡ ﻫﺳﻬﺠﻫ ﻫﻭﻭﻩﻫﻩﻭﻩﻩﻡ ﻫﻡﻭﻭﻩﻩﻩ.

336- باب تحريم صوم المرأة تطوعاً وزوجها حاضر إلاَّ بإذنه

ﯗﻳﺮﺟﺮﺭ ﻫﻡﺭﻩﻭﻩ ﺭﻡﺵﻫﺭ ﻩﻡﻫ ﻫﻡﻭﻯ ﺭﻩﻫﻭﻫﻫﻩﻩ ﺵﻫﻭﻩﻩ ﻧﻔﻞ ﻫﻡﻭﻭﻩﻡﻭﻩ ﻫﺳﻬﺠﺮﺭﻯ ﻩﻩﻩﻛﻡ حرام ﻭﻭﺵﻡﻭﻭﻩﻡ ﻫﻡﻭﻡﻭﻭﻩﻡﻭﻭ باب

1750- عنْ أَبي هُرَيْرَةَ رضِيَ اللَّه عنْهُ أَنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « لا يَحِلُّ للمَرْأَةِ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شاهِدٌ إِلاَّ بإِذْنِهِ ولا تَأْذَنَ في بَيْتِهِ إِلاَّ بإِذْنِهِ » متفقٌ عليه .

ﺩﻩﻡ الله ﺵﻡﻫﺵﻡﺵﻡﻭﺭﻩﻡ أبو هُريْرة ﻯ ﺭﻭﻫﺭﻡ ﻫﻡﻭﻭﻩﻡﻭﻭﻩﻯ. ﺭﺭﺭﻫﺭﻩﻩﻩﻡ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺵﻯﻫﻡﻭﻩﻯ. ﻫﺳﻬﺠﺳﻬ ﻫﻡﻭﻯ ﻭﻳﺮﺟﺮﻯ ﺭﻭﻭﻩﻩﻯ ﺭﻩﻫﻭﻩﻯ ﺭﻩﻫﻭﻡﻭﻭ ﻧﻔﻞ ﻫﻡﻭﻭﻩﻡﻭﻩ ﺭﻩﻫﻭﻩﻩﻡ ﺵﻭﻩﻩﻩ. ﻫﻭﻭ ﻫﻩﻩﻯ ﻫﻡﻭﻯ ﻩﻩﻩﻡ ﻫﻡﻭﻯ ﻭﻭﻩﻩﻩﻡ ﻩﻩﻩﻭﻡﻭ ﻩﻩﻩﻭﻡ ﺭﻩﻫﻭﻩﻩﻡ ﻭﻩﻩﻭﻡ ﺭﻩﻫﻭﻩﻩﻡ ﺵﻭﻩﻩﻩ.

337– باب تحريم رفع المأموم رأسه من الركوع
أو السجود قبل الإمام

ركوع އާއި ސަޖިދަކުރުން مأموم ން امام އަށްވުރެ ކުރިން ބޯލުވުން حرامވެގެންވާކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

1751– عنْ أَبي هُرِيْرَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « أَمَا يَخْشَى أَحَدُكُمْ إِذا رفَعَ رأْسَهُ قَبْلَ الإِمَامِ أَنْ يَجْعلَ اللَّه رأْسَهُ رأْسَ حِمارٍ ، أَوْ يَجْعلَ اللَّه صُورتَهُ صُورَةَ حِمارٍ» متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أبُوهُرَيْرَة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. امام މީހާއަށް ވުރެކުރިން ބޯ އުފުލާމީހާގެ ބޯ الله سبحانه وتعالى ހިމާރެއްގެ ބޮލަކަށް ހަދައިދެއްވުމަށް ނުވަތަ الله سبحانه وتعالى އޭނާގެ ސޫރަ ހިމާރެއްގެ ސޫރައަކަށް ބަދަލުކުރައްވާފާނެތީ ބިރުވެތިވެވޭނެ ބިރުގަންނަނީ ނޫންތޯވެ؟

338– باب كراهة وضع اليد على الخاصرة في الصلاة

ނަމާދުގައި އަތްޕިޔަ ދޫ އުކުޅުގައި ބެއްދިގެން ހުރުން މަކުރޫހުވެގެންވާކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

1752– عَنْ أَبي هُرِيْرَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ أن رسول الله صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: نهي عنِ الخَصْرِ في الصَّلاةِ.

متفقٌ عليهِ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أبُوهُرَيْرَة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ނަމާދުގައި އަތްޕިޔަ ދޫ އުކުޅުގައި ބެއްދިގެން ހުރުން މަނާކުރެއްވިއެވެ.

339– باب كراهة الصلاة بحضرة الطعام
ونفسه تتوق إليه
أو مع مدافعة الأخبثين : وهما البول والغائط

ކާތަކެތި ކުރިމަތިވެފައި ހުއްޓާ އެކަތަކަށް ހިތް އެދިގެންހުރެ ނަމާދުކުރުން ފުރުން މަކުރޫހު ވެގެންވާކަމާއި
އަދި قضاء حاجة އަށް ކުރިމަތިވެގެންހުރެ ނަމާދުކުރުން ފުރުން މަކުރޫހު ވެގެންވާކަން

ﻫﻪﻣﻪﺷﻪﺭﻩﻳﺴﻪﻋﻪ باب

(قضاء حاجة ﻫﻪﺭﻩ ﺗﻪﺋﻪﻳﻪﺭﻩﺩﻩ ﻫﻪﺩﻩﻳﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ.)

1753- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهَا قَالَتْ : سَمِعْتُ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « لا صَلاةَ بِحَضرَةِ طَعَامٍ ، وَلا وَهُوَ يُدَافِعُهُ الأَخْبَثَانَ » رواه مسلم .

ﺩﻩﻫﻪ الله ﺗﻪﺭﻩﺟﻪﻣﻪﻫﻪﺭﻩ عَﺎئِشَة ﺭﻩﺿﻪﻳﻪ ﻳﻪﻫﻪﺗﻪﻫﻪ ﻫﻪﺭﻩﺳﻪ ﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ. ﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺩﻩﺳﻪ ﻭﻩﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ. رسُولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـــديث ﺗﻪﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺳﻪﻫﻪﺗﻪﻫﻪ ﻭﻩﺭﻩﺳﻪ ﻫﻪﺭﻩﺩﻩﺭﻩﺩﻩﻋﻪ. ﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺩﻩﺭﻩﺩﻩﺣـــديث ﺗﻪﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺩﻩﻭﻩﺩﻩﻋﻪ. ﺭﻩﻫﻪﺗﻪﻫﻪﻭ ﺗﻪﻫﻪﺭﻩﺣﻪﻭﻩﻳﻪﺩﻩ ﺭﻩﻫﻪﺩﻩﺳﻪ ﺳﻪﺭﻩﺩﻩﺭﻩﺳﻪ ﺭﻩﺟﻪﺭﻩﺣﻪﺳﻪ ﺗﻪﺭﻩﺣﻪﺩﻩﺳﻪ ﺷﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ. ﻫﻪﺭﻩ قضاء حاجة ﻗﻪﺭﻩﻳﻪﺳﻪ ﺭﻩﻫﻪ ﺳﻪﺭﻩﺩﻩﺭﻩﺳﻪ ﺗﻪﺭﻩﺣﻪﺩﻩﺳﻪ ﺷﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ.

340- باب النهي عن رفع البَصَر إلى السماء في الصلاة

ﺳﻪﺭﻩﺩﻩﺭﻩﺩﻩﻫﻪ ﺭﻩﻫﻪﺩﻩﻳﻪﺳﻪ ﺩﻩﻫﻪﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﺭﻩﺷﻪ ﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ ﺳﻪ ﻫﻪﻫﻪﺷﻪﺭﻩﻫﻪﺩﻩﻳﻪﺳﻪﻋﻪ باب

1754- عَنْ أَنسِ بْنِ مَالكٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَا بالُ أَقْوَامٍ يَرْفَعُونَ أَبْصَارَهُمْ إِلى السَّماءِ في صَلاتِهِمْ ، » فَاشْتَدَّ قَوْلُهُ في ذلك حَتَّى قَالَ : « لَيَنْتَهُنَّ عَنْ ذلك ، أَوْ لَتُخْطَفَنَّ أَبْصارُهُمْ ، » رواه البخاري .

ﺩﻩﻫﻪ الله ﺗﻪﺭﻩﺟﻪﻣﻪﻫﻪﺭﻩ أَنسِ بْنِ مَالك ﺗﻩ ﻳﻪﻫﻪﺗﻪﻫﻪ ﻫﻪﺭﻩﺳﻪ ﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ. ﻭﻩﺭﻩﺩﻩﻭﻩﺩﻩﻋﻪ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺗﻪﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺩﻩﻭﻩﺩﻩﻋﻪ. ﻫﻪﻫﻪﺭﻩﺗﻪ ﻭﻩﺭﻩﺳﻪ ﺳﻪﺭﻩﺩﻩﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ ﻭﻩﻫﻪﺷﻪﺳﻪ ﺭﻩﻫﻪﺩﻩﺳﻪ ﻫﻪﺭﻩﺷﻪﺳﻪ ﺭﻩﻫﻪﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ؟ ﻫﻪﺭﻩﺳﻪﺷﻪﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ. ﺭﻩﺭﻩ ﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺩﻩﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ ﻫﻪﺭﻩﺷﻪﺳﻪﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ ﻫﻪﺭﻩﺷﻪ ﺳﻪﺭﻩﺩﻩﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ. ﻫﻪﺷﻪﺭﻩﺩﻩ ﺭﻩﻫﻪﺭﻩﺷﻪ حديث ﺗﻪﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺩﻩﻭﻩﺩﻩﻋﻪ. ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﺭﻩﺩﻩﺭﻩﺷﻪ ﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺩﻩﺳﻪ ﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ. ﺷﻪﺷﻪﺳﻪﺭﻩﺩﻩ ﻫﻪﻫﻪﺭﻩﺩﻩﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ ﻫﻪﺭﻩﺷﻪ ﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ ﻫﻪﺭﻩﺷﻪﺳﻪﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ.

341- باب كراهة الالتفات في الصلاة لغير عذر

ﺳﻪﺭﻩﺩﻩﺭﻩﺩﻩﻫﻪ ﺩﻩﺟﻪﺳﻪﺭﻩﺩﻩ ﺷﻪﺭﻩﺩﻩﻫﻪ ﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ ﻫﻪﺭﻩﺷﻪ ﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ ﻫﻪﺭﻩﺷﻪﺳﻪﺭﻩﺩﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩﻋﻪ باب

1755- عَنْ عَائِشَةَ رضِيَ اللَّه عَنْهَا قَالَتْ : سأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَنِ الالْتِفَاتِ في الصَّلاةِ فَقَالَ : « هُوَ اخْتِلاسٌ يَخْتَلِسُهُ الشَّيْطَانُ مِنْ صَلاةِ الْعَبْدِ » رواهُ البُخَاري .

ﷺ الله ﻋﻦ عَائِشَـــة ﺭﺿﻲ ﺍﷲ ﻋﻨﻬﺎ ﻭﻓﺎﺓ. ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻨﺴﺎء ﺁﻳﺔ ﺭﺳﻮﻝ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺑﻴﻦ ﺣﻖ ﺍﻟﻴﻘﻴﻦ. ﻭﻗﺖ حديث ﺍﻟﺴﺤﺮ. ﻣﻦ ﺷَيْطَانٌ ﻣﻦ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ.

1756- وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ لِي رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِيَّاكَ وَالالْتِفَاتَ فِي الصَّلاةِ ، فَإِنَّ الالْتِفَاتَ فِي الصَّلاةِ هَلَكَةٌ، فإِنْ كَان لابُدَّ، فَفي التَّطَوُّعِ لا في الْفَرِيضَةِ».

رواه التِّرمذي وقال : حديثٌ حسنٌ صَحِيحٌ .

ﷺ الله ﻋﻦ أَنَسٍ ﺑﻴﻦ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺍﻟﺴﺤﺮ. ﻫﻮ ﺳﻮﺭﺓ ﻣﻦ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ. ﻣﻦ ﺍﻟﺴﺤﺮ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ. ﻣﻦ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ. ﻣﻦ ﺍﻟﺴﺤﺮ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ. فرض ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ.

342- باب النهي عن الصلاة إلى القبور

ﺑﺎﺏ ﺍﻟﻨﻬﻲ ﻋﻦ ﺍﻟﺼﻼﺓ ﺇﻟﻰ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ

1757- عَنْ أَبِي مَرْثَدٍ كَنَّازِ بْنِ الحُصَيْنِ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : سمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « لا تُصَلُّوا إِلى القُبُورِ ، وَلا تَجْلِسُوا عليْها » رواه مُسْلِم .

ﷺ الله ﻋﻦ أَبُو مَرْثَدٍ كَنَّازِ بْنِ الحُصَيْنِ ﻯ ﺑﻴﻦ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ. ﻭﻓﺎﺓ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺍﻟﺴﺤﺮ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ. ﺍﻟﺴﺤﺮ ﺍﻟﺴﺤﺮ حديث ﺍﻟﺴﺤﺮ. ﻫﻮ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﻫﻮ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ. ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﻫﻮ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺑﻴﻦ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ.

343- باب تحريم المرور بين يَدَي المصَلّي

ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺑﻴﻦ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ حرامﺳﻮﺭﺓ ﺍﻟﻔﺎﺗﺤﺔ ﺑﺎﺏ

1758- عَنْ أَبِي الجُهَيْمِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الحَارِثِ بْنِ الصِّمَّةِ الأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَوْ يَعْلَمُ المارُّ بَيْنَ يدي المصَلِّي مَاذا عَلَيْهِ لَكَانَ أَنْ يَقِفَ أَرْبَعِينَ خَيْراً لَهُ مِنْ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ » قَالَ الرَّاوي : لا أَدْرِي : قَالَ أَرْبَعِين يَوماً ، أَو أَرْبَعِينَ شَهْراً ، أَوْ أَرْبَعِينَ سَنَةً .. متفقٌ عليه .

ڕەحمەتی الله لەسەر الجُهيْمِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الحَارِثِ بْنِ الصِّمَّةِ الأَنْصَارِيِّ بێ. ڕاوی ئەم فەرموودەی.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ڤەرمووی. ئەگەر نوێژکەر دەستی بکات بە تێپەڕبوون لە بەردەم نوێژکەرەوە ئەوا ئەوە چی لەسەر دێت کە ڕاوەستێت چل ساڵ لە پێش ئەوەی تێپەڕ بێت. ڕاوی فەرموودەکە. گومانی هەیە. ئایا چل ڕۆژ حديث ڤەرمووی چل مانگ یان چل ساڵ. ئەگەر ڕاوەستێت چل ساڵ باشتر بێت بۆی لە تێپەڕبوون.

344- باب كراهة شروع المأموم في نافلة
بعد شروع المؤذِّن في إقامة الصلاة سواء كانت النافلة سُنّةَ تلك الصلاةِ أو غيرها

هەڵوێستەی ئەو کەسەی نوێژی سوننەت دەکات دوای دەستپێکردنی بانگدان بۆ نوێژی فەرز مأموم لە بابەتی ، ئایا ئەو کەسەی نوێژی سوننەت دەکات دوای دەستپێکردنی بانگدان بۆ نوێژی فرض ئەگەر نوێژی سوننەت دەکات ئەوا دەبێت نوێژەکەی تەواو بکات.

1759- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْه عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إذا أُقِيمتِ الصلاَةُ ، فَلاَ صَلاَةَ إلا المكتوبَةَ » رواه مسلم .

ڕەحمەتی الله لەسەر أبُوهُرَيْرَة، نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بێ ئەو فەرموودەی. ڕاوی حديث ڤەرمووی. ئەگەر نوێژکەر (ئ) دەستی کرد بە نوێژی سوننەت ئەوا دەبێت نوێژەکەی تەواو بکات.

345- باب كراهة تخصيص يوم الجمعة بصيام

أو ليلته بصلاة من بين الليالي

ރޯދައަށް ހުކުރު ދުވަސް خاص ކުރުން މަކުރޫހުވެގެންވާކަމާއި ނަމާދުކުރުމަށް ހުކުރުރޭގެ
خاص ކުރުން މަކުރޫހުވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

1760- عَنْ أَبِي هُرَيْرة رضَيَ اللَّه عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « لا تَخُصُّوا لَيْلَةَ الجُمُعَةِ بِقِيَامٍ مِنْ بَيْنِ اللَّيَالي ، وَلا تَخُصُّوا يَوْمَ الجُمُعَة بِصيَامٍ مِنْ بيْنِ الأَيَّامِ إِلاَّ أَنْ يَكُونَ فِي صَوْمٍ يَصُومُهُ أَحَدُكُمْ » رواه مسلم .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أبُو هُرَيْرة ، نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ.
އަހަރެމެންނާ حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެވިދާޅުވީ އާދަމީންގެ ހުކުރުރޭ ނަމާދަށް ޚާއްޞަކުރުމަށް
ތިޔަބައިމީހުން ދުވަސްތަކުގެ ތެރެއިން ހުކުރުދުވަސް ރޯދައަށް خاص ނުކުރާށެވެ.

1761- وَعَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « لا يَصُومَنَّ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الجُمُعَةِ إِلاَّ يَوْماً قَبْلَهُ أَوْ بَعْدَهُ » متفقٌ عليه .

އަދި އެصحابي (އެބަޔަ) الله ރުއްސުންލެއްވި أبُو هُرَيْرة) ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް މިވަނީ އަހުރިމެވެ. އަހަރެމެން
حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެއްވެސް މީހަކު ހަމައެކަނި ހުކުރު ދުވަހު ރޯދަ
ނުހިފާށެވެ. ނަމަވެސް އޭގެ ކުރީދުވަހެއް އެއްދުވަސް ނުވަތަ ހިފާށެވެ. ފަހުގެ އެއްދުވަސް
ހިފާށެވެ.

1762- وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادٍ قَالَ : سَأَلْتُ جَابِراً رَضِيَ اللَّه عَنْهُ : أَنَهَى النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَنْ صَوْمِ الجُمُعَةِ ؟ قَالَ : نَعَمْ . متفقٌ عليه .

مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادٍ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މިހެންނަ މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި جابر ގެ
ކިބައިން ސުވާލުކުރީމެވެ. ހަމަހަމަޖެހުން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم (ހަމައެކަނި
ހުކުރުދުވަހު ރޯދައަށް (خاص ކުރުން) މަނާކުރެއްވިހެއްޔެވެ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. އާނއެކެވެ.

1763- وَعَنْ أُمِّ المؤْمِنِينَ جُوَيْرِيَةَ بِنْتِ الحَارِثِ رَضِيَ اللَّه عَنهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دَخَلَ عَلَيْهَا يوْمَ الجُمُعَةَ وَهِيَ صائمَةٌ ، فَقَالَ : « أَصُمْتِ أَمْسِ ؟ » قَالَتْ : لا ، قَالَ : « تُرِيدينَ أَنْ تَصُومِي غداً ؟ » قَالَتْ : لا ، قَالَ : « فَأَفْطِرِي » رَوَاهُ البُخاري .

ڰۅ الله ئەمەدۇشرۇخەمۇ أُمِّ المُؤْمِنِينَ جُوَيْرِيَةَ بِنْتِ الحَارِثِ ئى ياھەرىش ھېڭۈئىشرۇئەدۇ. ئەدىئەرەۋەتمىش نبي ڰ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئەئەخسىڭى ھەيرىش زېمبر قۇۋەدە ۋەئەيئەۋۇ. ھەقى ئەرىسۇقە ئەئەخسىڭ زۇشرۇڤ ئۇقەۋەئۇ. حديث ئېئەمەۋېدۇ. ئەخسىڭ ياھەش ئۇقەۋەش زېمبشۇۋېدۇ؟ ئەئەخسىڭ قۇشرۇۋېدۇ. ئۇشرۇئۇ. حديث ئېئەمەۋېدۇ. ئەخسىڭ ڭەۋەڭ ئۇقەۋەش زۇشڭىش ئەھەۋۇ؟ ئەئەخسىڭ قۇشرۇۋېدۇ. ئۇشرۇئۇ. حديث ئېئەمەۋېدۇ.(ھەئەشرۇھەۋەھەڭ) ۋۈئ ئۇقەۋ ئەسۋۋئەمەۋڭئۇ.

346- باب تحريم الوصَال في الصوم

وهو أن يصوم يومين أو أكثر ، ولا يأكل ولا يشرب بينهما

باب ئۆشرۇش ئۇقەۋەش زېمبش حرام ۋۈئشرۇڭەش ھەڭشرۇئۈشرۇڭ وصال

وصال ھەبۋ ۋېۋېۋېرۈئش قۇقەۋەد ئىرەۋقەۋەئ ياھەشرۇئەئ ۋېسقۇقەۋەد ئۇقەۋەش زېمبڭەئە ھەقەخقەۋەبۋ قۇۋڭبۋ ئۇكەۋۋەئەبۋ ئاھەش ھەبۋخش ھەزېمبشۇئۇ زېمبخۇ.

1764- عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ وَعَائِشَةَ رَضِي اللَّه عنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَهَى عَنِ الْوِصالِ . متفقٌ عليه .

ڰۅ الله ئەمەدۇشرۇخەمۇ أبو هُرَيْرَة ڰبۋ عَائِشَةَ ئى ڭۆشرۇ ياھەرىش ھېڭۈئىشرۇئەدۇ. ۋېڭبۋخۇۋېدۇ.ۋەدەئەرەۋەتمىش نبي ڰ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وصال ئېئەمش ھەسۋۋئەمەۋڭئۇ.

1765- وَعَن ابْنِ عُمَرَ رَضِي اللَّه عَنْهُما قالَ : نَهَى رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَنِ الْوِصالِ . قَالُوا : إِنَّكَ تُواصِلُ ؟ قَالَ : « إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ ، إِني أُطْعَمُ وَأُسْقَى » متفقٌ عليه ، وهذا لَفْظُ البُخاري .

ڰۅ الله ھەقەھەۋېدەئەرەشمىش ئەمەدۇشرۇخەمۇ عبْدِ اللَّـهِ بـن عُمَـر ئى ياھەرىش ھېڭۈئىشرۇئەدۇ. ۋېڭبۋخۇۋېدۇ.رسُـولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم ڭەقەرېڭۇھەدە وصـال ئى ھەدۇ ھېزۇمېڭەش ئېئەمش ھەسۋۋئەمەۋڭئۇ.اصـــحاب ڭەئەخسىڭ قۇشرۇۋېدۇ. ئەدىئەرەۋەتمىش ئەڭۈڭۇش وصـال ئېئەمەۋەھۇ.

حـــــــديث ﻧﺒﻴﻪ ﻣﺤﻤﺪ ﷺ. ﺭﻭﺍﻩ ﻣﺴﻠﻢ ﻭﻫﻮ ﺟﺰء ﻣﻦ ﺣﺪﻳﺚ ﻃﻮﻳﻞ ﻭﻫﻮ ﻣﺨﺮﺝ ﻓﻲ ﺻﺤﻴﺢ ﻣﺴﻠﻢ. ﻭﺍﻟﻠﻪ ﺳﺒﺤﺎﻧﻪ ﻭﺗﻌﺎﻟﻰ ﺃﻋﻠﻢ.

347- باب تحريم الجلوس على قبر

باب حرام ﻗﺒﺮ ﻋﻠﻴﻪ ﺃﻭ ﺍﻟﺠﻠﻮﺱ ﻋﻠﻴﻪ

1766- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضِي اللَّه عنْهُ قَال : قَال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : لأَنْ يجْلِسَ أَحدُكُمْ على جَمْرَةٍ ، فَتُحْرِقَ ثِيَابَه، فَتَخْلُصَ إِلى جِلْدِهِ خَيرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يجْلِسَ على قَبْرٍ» رواه مسلم.

ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻪ ﺃﺑﻮ ﻫﺮﻳﺮﺓ ﻋﻦ ﺍﻟﻨﺒﻲ ﷺ ﻗﺎﻝ: ﻗﺎﻝ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ: ﻟﺄﻥ ﻳﺠﻠﺲ ﺃﺣﺪﻛﻢ ﻋﻠﻰ ﺟﻤﺮﺓ ﻓﺘﺤﺮﻕ ﺛﻴﺎﺑﻪ ﻓﺘﺨﻠﺺ ﺇﻟﻰ ﺟﻠﺪﻩ ﺧﻴﺮ ﻟﻪ ﻣﻦ ﺃﻥ ﻳﺠﻠﺲ ﻋﻠﻰ ﻗﺒﺮ. ﺭﻭﺍﻩ ﻣﺴﻠﻢ.

348- باب النهي عن تجصيص القبور والبناء عليها

باب حرام ﺗﺠﺼﻴﺺ ﺍﻟﻘﺒﻮﺭ ﻭﺍﻟﺒﻨﺎء ﻋﻠﻴﻬﺎ

1767- عَنْ جَابِرٍ رضِي اللَّه عَنْهُ قَالَ : نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَنْ يُجَصَّصَ الْقَبْرُ ، وَأَنْ يُقْعَدَ عَلَيهِ ، وأَنْ يُبْنَى عَلَيْهِ . رواه مسلم .

ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻪ ﺟﺎﺑﺮ ﺑﻦ ﻋﺒﺪ ﺍﻟﻠﻪ ﺍﻟﺴﻠﻤﻲ ﺭﺿﻲ ﺍﻟﻠﻪ ﻋﻨﻪ ﻗﺎﻝ: ﻧﻬﻰ ﺭﺳﻮﻝ ﺍﻟﻠﻪ ﷺ ﺃﻥ ﻳﺠﺼﺺ ﺍﻟﻘﺒﺮ ﻭﺃﻥ ﻳﻘﻌﺪ ﻋﻠﻴﻪ ﻭﺃﻥ ﻳﺒﻨﻰ ﻋﻠﻴﻪ. ﺭﻭﺍﻩ ﻣﺴﻠﻢ.

349- باب تغليظ تحريم إباق العبد من سيّده

باب حرام ﺇﺑﺎﻕ ﺍﻟﻌﺒﺪ ﻣﻦ ﺳﻴﺪﻩ ﻭﺗﻐﻠﻴﻆ ﺗﺤﺮﻳﻤﻪ

1768- عَنْ جَرِيرٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَيُّمَا عَبْدٍ أَبَقَ ، فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ الذِّمَّةُ رواه مسلم .

ރަޟި الله ޢަންހު ނަގުލުކޮށްދެއްވި جَرِير ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللَّه صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއްވެސް އަޅަކު މިލްކު ފިލައިފިނަމަ ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އޭނާގެ ރިޢާޔަތް ޛިންމާ ނެތިގެން ހިނގައްޖެއެވެ.

1769- وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِذا أَبَقَ الْعبْدُ ، لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلاةٌ » رواه مسلم .

އަދި އެصحابي (އެބަހީ ރަޟި الله ޢަންހު ނަގުލުކޮށްދެއްވި جَرِير) نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އެއްވެސް އަޅަކު ފިލައިފިނަމަ އޭނާގެ ނަމާދު ގަބޫލު ނުވާނެ ހުއްޓެވެ.

وفي روَايـــــة : « فَقَـــــدْ كَفَـــــر » . އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އޭނާ ކާފިރު ވެއްޖެއެވެ.

350- باب تحريم الشفاعة في الحدود

شرعي حدود ތަކުގައި شفاعة ކުރުން حرامވާކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

قال اللَّه تعالى (النور 2): { الزانية والزاني فاجلدوا كل واحد منهما مائة جلدة، ولا تأخذكم بهما رأفة في دين اللَّه إن كنتم تؤمنون بالله واليوم الآخر } .

ޒިނާކުރާ އަންހެނާއި، ޒިނާކުރާ ފިރިހެނާއި ދެމީހުންކުރެ ކޮންމެ މީހަކަށް ގަޑިއަކި. ސަތޭކަ ތަޅިހުރިހޮން (حد) ޖައްސާށެވެ! އަދި الله އާއި آخر ދުވަހަށް ތިޔަބައިމީހުން إيمان ވާކަމުގައި ވާނަމަ، الله ގެ دين ގައި އެދެމީހުންނާމެދު އޯގާތެރިކަމެއް ތިޔަބައިމީހުން ނުބަހައްޓަވާށެވެ!

1770- وَعَنْ عَائِشَةَ رضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ، أَنَّ قُرَيْشاً أَهَمَّهُمْ شَأْنُ المرْأَةِ المخْزُومِيَّةِ الَّتي سَرَقَتْ فَقَالُوا : منْ يُكَلِّمُ فيها رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَقَالُوا : وَمَنْ يَجْتَرِيءُ عَلَيْهِ إِلاَّ أُسَامَةُ بْنُ زَيدٍ، حِبُّ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ،فَكَلَّمَهُ أُسَامَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم:«أَتَشْفَعُ في حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ تَعَالى ؟» ثم قام فاحتطب ثُمَّ قَالَ : « إِنَّمَا أَهلَكَ الَّذينَ قَبْلَكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذا سَرَقَ فِيهم الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ، وَإِذا سَرَقَ فِيهِمُ الضَّعِيفُ ، أَقَامُوا عَلَيْهِ الحَدَّ ، وَايْمُ اللَّهِ لَوْ أَنَّ فاطِمَةَ بِنْبت مُحَمَّدٍ سَرَقَت لَقَطَعْتُ يَدَهَا »متفقٌ عليه .

ﷺ اللهُ عَنْهَا عَائِشَةَ ڭۇشتى ياھىرىش ھېچكىمنىڭكىدەك. ئەتىسىگە مەخزُومِيَّة ئايالنىڭ قۇرەيش ئوغرىلىق قىلغان ئىدى ئوغرىلىقتا ئۇنىڭ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نى ئەيىبلەيدىغان ئادەملەر ئۇنىڭ ئۈچۈن ئولتۇرۇشتى. أُسَامَةُ بْنُ زَيد ئۇنىڭ ئۈچۈن ئولتۇرۇشتى؟ ئۇنى ئادەملەر ئۇنىڭ ئۈچۈن ئولتۇرۇشتى. ئەي رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئۇنىڭغا ئېيتتى. ئۇنى أُسَامَةُ ئۇنىڭغا ئېيتتى. ئۇنى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ئېيتىدۇ. ھەق الله نى ئەقلىدە ئەتىسى ئەيىبلەش ئادەتلىرى حەققىشفاعة ھەيۋەسىز ئادەمدۇر؟ ئۇنىڭ ھەقلىقتۇر. ئۇنى خطبة ئۈچۈن ئېلىنىدۇ. ئۇنىڭ ئېلىنىدۇ. ئەتىسىگە ھەقىقىدىكى ئېيتىنى ئۇنىڭ ئەيىبلەشلىرىگە قارىماي ئۇنىڭ ئەتىسىگە ئەيىبلەشلىرىدىن ئەتىسىگە. ئادەتتە قائم ئېيتىدۇ. ھەالله ئەسىرگە. ئەتىسىگە ئەيىبلەش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئەتىسىگە ھەقىقىدىكى ئۇنىڭ ئەيىبلەشلىرىدىن ئەتىسىگە. فاطِمَةَ ئۇنىڭ ئەتىسىگە ئەيىبلەشلىرىگە ھەتتا ئەتىسىگە ئەھۋالىغا ئەسىرگە.

وفي رِوَاية: فَتَلَوَّنَ وَجْهُ رسولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَقَالَ : « أَتَشْفَعُ فِي حَدٍّ مِنْ حُدودِ اللَّهِ،؟» قَالَ أُسَامَةُ : اسْتَغْفِرْ لي يا رسُولَ اللَّهِ . قَالَ : ثُمَّ أمرَ بِتِلْكَ المرْأَةِ ، فقُطِعَتْ يَدُهَا.

ئادەتتە ئۇنىڭ ھەيۋەسىزلىكى ئېيتىدۇ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نى ئۆتكۈزۈشى ئېيتىدۇ. ھەق الله نى ئەقلىدە ئەتىسى ئەيىبلەش ئادەتلىرى ئۇنىڭ حديث ئېيتىدۇ. ھەق الله نى ئەقلىدە ئەتىسى ئەيىبلەش ئادەتلىرى ئۇنىڭ شفاعة ھەيۋەسىز ئادەمدۇر؟ ئۇنى أُسَامَة ئۆتكۈزىدۇ. الله نى ئەسلىگىدۇ. ھەتتا ئۇنىڭ ئۆزگەرتىدۇ ئۆتكۈزىدۇ. ئۇنىڭ ئېيتىدۇ. ئۇنىڭ ئادەتلىرىگە ئۇنىڭ ئۆتكۈزىدۇ. ئۇنى ئادەتلىرىگە ئەھۋالىغا ئېيتىدۇ.

351- باب النهي عن التغوّط في طريق النَّاس وظلِّهم وموارد الماء ونحوها

ئۆتكۈرۈشىگە ئۇنىڭدىكىلەرنى ئەيىبلەيدىغانلىرى ئۇنىڭ خدمة ئۇنىڭ سرحدىگە ئەتىسى

ތަޤުވަ ތަކުން ތަހުތަނުން قضاء حاجة ކަމުން ދާންދާ ތަނަކުން ބޭރުވުން باب

قال اللَّه تعالى (الأحزاب 58): **{ والذين يؤذون المؤمنين والمؤمنات بغير ما اكتسبوا فقد احتملوا بهتاناً وإثماً مبيناً }** .
ތިމާ ތެދެއްކޮށް ކަންކަމެއް ކުރާ مؤمن ފިރިހެނުންނާ مؤمن ގަލުންނަށް ތަކުލީފު ދީފައި ކަންކަމެއް ކުރުމުން(ފާސްކުރާ!) ފަދަ، ބަދަލެއްގައި، ތެދެއްކޮށް ކަންކަމެއް ލިބިގެންނެވެ، ފާފަ ހިފާ ކަމަށާއި، ބޮޑު ފާފަ ކަމަށާއި ތަނަވަސްކަމެއް ނެތެވެ.

1771- وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ أَنَّ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « اتَّقُوا اللَّاعِنَيْن » قَالُوا ومَا اللَّاعِنَانِ ؟ قَالَ : « الَّذِي يَتَخَلَّى في طَرِيقِ النَّاسِ أَوْ في ظِلِّهِمْ » رواه مسلم .

ﷲ ﷺ أَبُو هُرَيْرَة ގ ކަމުގައި ދެކެވުނު ފަދައިން ﷺ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަމުގައި ވާ ގޮތަށް ލަޢުނަތް ލިބޭ ދެ ކަމެއް ކަމަށް ﷺ اصحاب ﷺ ވިދާޅުވެ ﷺ لعنة ލިބޭ ދެ ކަމެއް ﷺ حديث ކަމުގައި ވާ ގޮތަށް ލަޢުނަތް ލިބޭ ދެ ކަމެއް ކަމަށް ﷺ قضاء حاجة ކަމުގައި ވާ ގޮތަށް ﷺ.

352- باب النهي عن البول ونحوه في الماء الراكد

ހުރިހާ ތަކެއްގެ ތެރެއަށް ބޭނުންކުރެވޭ ފެނުގައި ބޭލުން ފަދަ ކަންކަން ކުރުން ދަށްކުރާ باب

1772- عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ : أَنَّ رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَهَى أَنْ يُبَال في الماءِ الرَّاكدِ . رواهُ مسلم

ﷲ ﷺ جَابِر ގ ކަމުގައި ދެކެވުނު ފަދައިން ﷺ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ.

353- باب كراهة تفضيل الوالد بعض أولاده على بعض في الهِبَة

ﺩﺭﺷﻫﻗﺯﺭﺱ ﺭﻫ ﻓﺭﺷﺩﻛﺭ ﻗﺭﺑﺭﺷﻛ ﺩﻗﻗﻛﺭ ﻫﻭﺯﻭﺩﺩﺭﺱ ﺩﺩﺩﺭﺭﻭﻛﺱﺭﻭﺭﺱ

ﻫﻫﺭﺷﺭﻭﻛﺱﺭﻭ باب

1773- عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رضِيَ اللَّه عنْهُمَا أَنَّ أَبَاهُ أَتَى بِهِ رَسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَقَالَ : إِنِّي نَحَلْتُ ابْني هذا غُلاماً كَانَ لِي ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَكُلَّ وَلَدِكَ نَحلْتَهُ مِثْلَ هَذا؟» فَقَال : لا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « فأَرْجِعْهُ » .

ﷺ الله ﺩﻗﺭﻫﻗﺯﺭﺑﺭﺥﺭﺱﺭﻫﺭ ﺩﻫﺭﺵﺭﺷﺭﺥﺭﻭ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِير ﻛ ﺭﻫﻫﺭﺱ ﺭﻭﻗﻗﻛﺱﺭﻭﺩﻗﻭ. ﺭﺩﺭﺑﺭﻫﺭﻫﺭﺱ ﺫ صحابي ﻛﻗﻫﺭﺯ ﺫ صحابي ﻛﻗﻗﻛﺱ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻛ ﻫﺭﺭﺭﺱ ﻭﻋﺭﻱﻗﻭ. ﺯﺭ ﻗﺭﺷﺭﻭﺩﻗﻭ. ﺭﺩﺭﺑﺭﻫﺭﻫﺭﺱ ﻭﺩﺭﺷﺭ ﺩﻭﺱﺭ ﻫﺭﻛﺭ ﺩﻭﺩﺭﺱ ﺩﻭﻗﺭﻫﺭﻗﺯﺭﺱ ﺭﻭﻗﺭﻫﺭﻗﺯﺭﺱ.ﻭﻗﻛ ﻛﺭﺷﺭ ﻗﺭﺑﺭﻫﺭﺱ ﺩﻗﺯﻫﺭ ﺩﻗﻛﺭ ﻓﺭﺷﺭﻫﺭﻗﺭ؟ ﺯﺭ ﻫﻛﺭ ﻗﺭﺷﺭﻭﺩﻗﻭ. ﺷﺭﺷﺭﻛﻭ. ﺯﺭ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﻛﻗﻫﺭﻭﺩﻗﻭ. ﺯﺭ ﺩﻫﺭﻗﺭﺭ ﻫﺭﺷﻫﻛ ﺭﻫﻛﺭﻭ.

وفي رِوَايَةٍ : فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أَفَعَلْتَ هَذا بِوَلَدِكَ كُلِّهِمْ ؟ » قَالَ : لا ، قَالَ : « اتَّقُوا اللَّه وَاعْدِلُوا في أَوْلادِكُمْ » فَرَجَعَ أَبي ، فَرَدَّ تلْكَ الصَّدَقَةَ .

ﻫﺭﺭ ﺩﺭﺱﺭ ﺭﻭﻗﻫﺭﻫﺭﻗﺭﺩﻗﻭ. ﺯﺭ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﻛﻗﻫﺭﻭﺩﻗﻭ. ﻭﻋﻛ ﺭﻫﺭﻭ ﻓﺭﺑﺭﻫﺭﻗﺭﺩﻗﻭ ﻭﻋ ﺩﻛﻫﺭﺱ ﻫﺭﺩﺭﻫﺭﺭﺩﻗﻭ؟ ﺷﻫﻛ ﻗﺭﺷﺭﻭﺩﻗﻭ. ﺷﺭﺷﺭﻛﻭ. حديث ﻛﻗﻫﺭﻭﺩﻗﻭ.الله ﻫﺭﺱ ﻫﺭﻫﻭﻫﻭﻗﺭﻭ. ﻫﺭﺭ ﻫﻛﻛ ﻓﺭﺑﺭﻫﺭﻗﺭﺩﻗﻭ ﺭﺷﻫﻭﻗﺭ ﺭﻫﻗﺭﻭ. (ﻗﻗﺭﻭ ﻭﻗﻗﺭﻫﺭﻗﻭ.) ﺯﺭ ﻭﺩﺭﺷﺭﻭ ﻫﺭﻫﺭﻫﺭ ﺩﻫﺭﻫﺭ ﻫﺭﻫﺭ ﺫ ﺭﻫ ﻫﺭﻫﻫﻛ ﺭﻫﺭﻭﺩﻗﻭ.

وفي رِوَايَةٍ : فَقَال رسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يَا بَشِيرُ أَلَكَ وَلَدٌ سِوَى هَذا ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَال: « أَكُلَّهُمْ وَهَبْتَ لَهُ مِثْلَ هَذا ؟ » قَالَ : لا ، قالَ : « فَلا تُشْهِدْنِي إِذاً فَإِنِّي لا أَشْهَدُ عَلى جَوْرٍ » .

ﻫﺭﺭ ﺩﺭﺱﺭ ﺭﻭﻗﻫﺭﻫﺭﻗﺭﺩﻗﻭ. ﺯﺭ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﻛﻗﻫﺭﻭﺩﻗﻭ. ﻫ ﺑﺭﺷﻭ ﺩﻗﻭ! ﺩﻗﻫﺭﻫﺭ ﻫﺭﻗﻫﺭﻫﺭ ﻭﻋﻫﺭﺱ ﺩﺭﺱﺭ ﻫﺭﻫﺭﺱ ﻫﻫﺭﺩﻫﺭﻗﻭ؟ ﺯﺭ ﻗﺭﺷﺭﻭﺩﻗﻭ. ﻗﻗﺭﺭﻗﻭ. حديث ﻛﻗﻫﺭﻭﺩﻗﻭ.ﺩﺭﺱﺭ ﻛﺭﺷﺭ ﻛﻫﻫﺭﺱ ﻫﺭﻫﺭﻫﺭ ﺩﻫﺭﻫﺭ ﻫﺭﻫﻫﻭ ﺭﻫ ﻛﺭﻫﺭﻫﺭﺱ ﺭﻫﺭﻫﻗﻭ؟ ﻗﺭﺷﺭﻭﺩﻗﻭ.

ނުވާނަމެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ މިކަމުގެ ގަބޫލެއް ހިމެނުންކުރާނާ
ހިލަކޮށްދިނުމަކީ ހަޤީގަތުގައި ނުވާނެ ކަމެއް ކަމަށް ބަޔާންކުރެއްވުމަށްޓަކައި ކަމުގެ ހެކިވެރިކަމަށް
ނުވުމެވެ.

وَفي رِوَايَةٍ : « لا تُشْهِدْني عَلى جَوْرٍ » .

އަހަރެން ޒުލުމަކަށް ހެކިނުވާނަމެވެ. މިއަށް އިތުރަށް ހެކިވުމުގެ ކަމަކަށް ޙިމާޔަތްކުރާ ހިލަކުރި
ނުވާނަމެވެ.

وفي روايةٍ : « أَشْهِدْ عَلى هذا غَيْرِي ، » ثُمَّ قَالَ : « أَيَسُرُّكَ أَنْ يَكُونُوا إِلَيْكَ في الْبِرِّ سَوَاءً ؟ » قَالَ : بلى ، قَالَ : « فَلا إِذاً » متفقٌ عليه .

އަދި އަހަރެން ޒުލުމަކަށް ހެކިނުވާނަމެވެ. މިއީ އަނިޔާގެ ކަމެއްކަން ހިލަކުރުމަށް ފަހެއްފަހު އަހަރެން ހިލަކަ
ހެކިވެރިކަމަށް ނުވާނެ. ދަރިން ޙަދީޘް ކުރެއްވިއެވެ. މިހާރު ހެދިޔާ ކަދަރު ޖެހޭނީ ކަމެއް ތިމަންނަ ތިބާރުވެ
ހަމަހަމަ ކަމެއް ދެއްވުމަށް މިއީ ނުކުރާ އަދާލާތެއް؟ އާދެ ދަރިންނަށް ހެއްވެ. އާދެއްވެ. ޙަديث
ކުރެއްވިއެވެ.އެހެންވެއްޖެއްޔާ އަހަރެން އަނިޔާ ނުކުރަނީ ކީއްވެގެންތޯއެވެ؟

354- باب تحريم إحداد المرأة على ميّت فوق ثلاثة أيام إلا على زوجها أربعة أشهر وعشرة أيام

މަރުވެގެން ކަމަކަށް ތިންދުވަހަށްވުރެ ގިނަދުވަހު حدادކުރުން އަންހެނުންނަށް ކަމަކަށް
حرامވެގެންވާކަމުގެ ހަމަވެއްޖެ ފިރިމީހާ ނިޔާވުމުގެ ކަމަކަށް ހަތަރު މަސްދުވަހާ ދިހަދުވަހު
ދުވަހަށްވުރެ حدادކުރުން ހައްދުވެގެންވާކަން ބަޔާންކުރާ باب

1774- عَنْ زَيْنَب بِنْتِ أَبي سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُمَا قَالَتْ : دَخلْتُ عَلَى أُمِّ حَبِيبة رَضِيَ اللَّه عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حِينَ تُوُفِّيَ أَبُوها أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ رَضِي اللَّه عَنْهُ ، فدَعَتْ بِطِيبٍ فِيهِ صُفْرَةُ خَلُوقٍ أَوْ غَيْرِهِ ، فدَهَنَتْ مِنْهُ جَارِيَةً ، ثُمَّ مَسَّتْ بِعَارِضَيْها . ثُمَّ قَالَتْ : وَاللَّهِ مَالي بِالطِّيبِ مِنْ حَاجَةٍ ، غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ عَلى المِنْبرِ: « لا يحِلُّ لامْرأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلاثِ لَيَالٍ ، إِلاَّ عَلى زَوْجٍ أَرْبَعَة أَشْهُرٍ وَعَشْراً » قَالَتْ زَيْنَبُ : ثُمَّ دَخَلْتُ عَلى زَيْنَب بنْتِ جَحْش رَضِيَ اللَّه عَنْهَا حِينَ تُوُفِّيَ أَخُوهَا ، فَدَعَتْ بِطِيبٍ فَمَسَّتْ مِنْه ، ثُمَّ قَالَتْ : أَمَا وَاللَّهِ مَالي

بِالطِّيبِ مِنْ حاجَةٍ ، غَيْرَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ عَلى المِنْبَر : « لا يَحِلُّ لامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَاليَوْم الآخِرِ أَنْ تُحِدَّ عَلى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلاَثٍ إِلاَّ عَلى زوجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْراً». متفقٌ عليه .

ؤَهْ الله ثَمْدَ ـْسْتَرْثْمْرِ زَيْنَـبَ بِنْـتِ أَبُـو سَلَمَة ئ بِرَهْرِسْ بِرِؤَثَئَسْتَرْثَمْرِ. ءَبَرَحَسَّ وِقَّرْثَوِثَمْرِ. وِحَدْسَرَسَ (ءَمْثَوَرَبَرَبْ) رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم رَسْرِهَرَهَحْسْ ؤَهْ الله ثَمْدَ ـْسْتَرْثْمْرِ أُمِّ حَبِيبَـــة ئ رَبِرَسْ قِرَهْرِثَمْرِ. ءَمْرِ ءَبَرَحَسَّئ هَمْبَرَ أَبُـــو سُـــفْيَانَ بْـــنُ حَـــرْب رَوَرَّبَرَوِ ثَرَوَ ـْوَبَرْمْرِ. وِحَدْسَرَسَ قِرِمْدَحْسْ رَبَرَحَسَّ وِثَمْرَوَ ـْ ثَرَوَثَهَبَوِ ئَسَرْمْدَحْسْ ءَسْبَرْوِثَمْرِ. ءَبَرَمْرِ بَرْمْدَّمْرِ رَفِرِ ءَسْتَرَسَ ـْ رَوَسَرْثَرِ رَمْرَهْحْرِ. رَبَرَ ءَمْرِسْ ءَبَرَحَسَّ ثَعِرَّرْمْرَمْرَبَرْ ئَرِبَرَّمْرِ رَفِرِ ثَرَمْرَهْ بَرَّهَبَرَوَحَوِ وَبَرَثَرْمْرَوِثَمْرِ. ثَرَسْ وِقَّرْثَوِثَمْرِ. ؤَهْالله ئَسْرِوِ رَوَّبَرَسْ ثَهَبَرَحْرِ.

وِحَدْسَرَسَرَبَرَسْ رَوَثَرْثَرْدَبَرَئَ ثَهَبَرَحْرِ ثَرَوَثَمْرِ. سَرَحَوَ ـْ رَرَبَرَسَرَوَثَرْسْ رسُولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ۝ حديث بَرَمْرَهَوَسِبَرَسْ وِحَدْسَ ءَرَءَمْرِثَمْرِ. ءَبَرَحَبَرَّسْ حديث بَرَمْرَهَوِثَمْرِ. الله ؤَهْرِ ؤَزِئَرَهْ ثَرَوَبَرَسْ وِرَّهَسْرِ ءَسْبَرَسَرَهَسْرَحَ رَهَهْرِهَّئَ رَهَهْكَهَسْ وِهَسْرَثَرَوَبَرَسْرَوَثَمْرِ ئَسَرْمِرْسْ

حـــــدادبَرْثَمْرِسْ رَهَهْرَثَرَوَئَسَرْسَرَوَثَمْرِ. سَرَحَوَ ـْ وِرِمْرِرَّئَ رَهَهْكَهَسْ رَثَرَحَرَوَّبَرْ قِرَرَثَرَوَ ـْوَسَرْثَرَسْ

حـــــدادبَرْثَمْرِسْ رَهَهْرَثَرَوَئَسَرْسَرَوَثَمْرِ. زَيْنَـــــب وِقَّرْثَرَوَثَمْرِ. ءَمْثَرَوَبَرْسْ وِحَدْسَرَسَ ءَمْرَوَبَرَبْ ؤَهْالله ثَمْدَ ـْسْتَرْثْمْرِ زَيْنَـبَ بِنْـتِ جَحْـش ئ رَبِرَسْ ءَبَرَحَسَّئ ءَءَ سِرَّرَوَئَسْ ءَرْثَسْ ثَرَوَ ـْوَبَرْمْرِ قِرَرَثَرَوَ ـْ. وَبَرَ(وِحَدْسَرَسَرِمْدَحْسْ) ءَبَرَحَسَّ رَوَسَرْثَرِ ئَسَرْمْدَحْسْ ءَسْبَرْوِثَمْرِ. وَبَرَ ءَبَرَحَسَّ ءَمْرِسْ رَوَسَرْثَرِ رَمْرَهْحْرِ. ثَرَسْ وِقَّرْثَوِثَمْرِ. ؤَهْالله ئَسْرِوِ ءَرَءَمْرِثَمْرِ. وِحَدْسَرَسَرَسْ رَوَثَرْثَرْدَبَرَئَ ءَءَ ثَمْدَ ـْ ثَمْرَوَثَمْرِ. سَرَحَوَ ـْ رسُولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دِسْرَهَثَرْبَرْثَرَوِ رْسْرَهَوِرَبَرْسْ ۝ حديث بَرَمْرَهَوَسِبَرَسْ وِحَدْسَ ءَرَءَمْرِثَمْرِ.الله ؤَهْرِ ؤَزِئَرَهْ ثَرَوَبَرَسْ وِرَّهَسْرِ ءَسْبَرَسَرَبَرَسْ رَهَهْرِهَّئَ رَهَهْكَهَسْ وِهَسْرَثَرَوَبَرَسْرَوَثَمْرِ ئَسَرْمِرْسْ حـــــــدادبَرْثَمْرِسْ رَهَهْرَثَرَوَئَسَرْسَرَوَثَمْرِ. سَرَحَوَ ـْ وِرِمْرِرَّئَ رَهَهْكَهَسْ رَثَرَحَرَوَّبَرْ قِرَرَثَرَوَ ـْوَسَرْثَرَسْ حدادبَرْثَمْرِسْ رَهَهْرَثَرَوَئَسَرْسَرَوَثَمْرِ.

355- باب تحريم بيع الحاضر للبادي وتلقي الركبان

والبيع على بيع أخيه والخطبة على خطبته إلا أن يأذن أو يردَّ

رَسْرَوْثَرَئَ وِرْثَرْ وِهَبَرَسْرَئَسْرَسَ رَئَبَهْكَهَسْ رَسْرَوَئَرِسْ رَوَثَرْ وِهَبَّرِرْثَرَثَرْسْ حرام ءَئَسْرَوَّ بَرَدَّرِ وِرَهَرَّمِرِ ثَّرِئَرَّرَهَهْ رَسْرَهْ وَسْرَدَئَ بَرِمْرِسْ رَهَهْرَثَرَبَرْسْ رَئَسْرَوِهَبَرْسْ حرام ءَئَسْرَوَّ بَرَدَّرِ

ﻧﺎﺭﺍﺽﺘﻨﺎﺱ ﭼﺮﻧﺎ ﺗﺮﺗﺲ ﺭﻗﺮﻗﺮﺍﺳﺘﺲ ﺩﻗﺮﻗﺮﺩﻯ ﺭﻩﻗﺮ ﺷﺮﻣﺸﺮﻗﻪ ﺩﻗﺮﻗﻪ
ﻗﺮﻧﺎﺽﺮﻗﺮﺳﺮﺳﻪ ﺩ ﻧﺎﺭﺍﺽﺘﻨﺎﺱ ﺩﺮﺗﺲ حرام ﻗﻗﻨﺎﺽﺮﻗﻨﺎﺱ ﻫﻪﺽﺮﻗﻗﻨﺎﺽﺮﻩ باب

1775- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَإِنْ كَانَ أَخَاهُ لأَبِيه وَأُمِّهِ . متفق عليه .

ﺭﻩ الله ﺗﺮﻩﺽﻨﺮﻗﺮﻩ أَنـــــس ﻗﻪﺮﺗﺮﻯ ﺑﻪﻩﺲ ﺑﺮﻩﻗﻗﻨﺽﺮﻗﻗﻩ. ﻭﻪﺮﻪﻗﻩ. ﻧﺮﻨﺮﻗﻩﺽﻨﻩ ﻧﺮﻨﺮﻪﺮﺗﺮﻯ ﻭﺮﻧﺎﺮﻨﺲ ﻭﻩﻨﺎﻪﺮﺸﺲ رسُولُ اللَّـه صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم ﺩﺲﻨﺎﺗﺮﻩﻗﻩ. ﻫﺮﻪ ﻫﺮﻩ ﻫﺮﻪﺮﻩﺮﻯ ﻫﻩﻩﻪﺮ ﻫﻩﻩﻪﺮ أخﻩﻨﺎﺮﻩﻩﻪﺮﺽﻩﻗﻩ.

1776- وَعَنِ ابْنِ عمَرَ قال : قالَ رَسول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَتَلَقُّوُا السلَع حَتَّى يُهْبَطَ بِهَا إلى الأَسْواقِ » متفقٌ عليه .

ﺭﻩ الله ﻫﻪﻗﻪﺮﻪﻗﻩﺮﻨﺲﻨﺲ ﺗﺮﻩﺽﻨﺮﻗﻩ عبْدِ اللَّهِ بن عُمَر ﻯ ﺑﻪﻩﺲ ﺑﺮﻩﻗﻗﻨﺽﺮﻗﻗﻩ. ﻭﻪﺮﻪﻗﻩ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﻨﻪﻩﺮﻪﻗﻩ. ﻭﻪﺮﻪﻗﻩﺮﻪﻗﻩﺲ ﻭﻪﺮﻪﻗﻩﺮ ﺩﻪﻗ ﻗﻗﻪﺮﻪﺲ ﺷﺮﺗﺮﺩﻯ ﻨﺮﻪﺲ ﻫﻪﻪﻨﻩﻪﻗﻪﺮ ﻨﺮﻪﺮﻪﻗﻪﺮﺸﻪﻗﻩ.

1777- وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِي اللَّه عَنْهُما قَالَ : « قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَتَلَقَّوُا الرُّكْبَانَ ، وَلا يبِعْ حَاضِر لِبَادٍ » ، فَقَالَ لَهُ طَاووسُ : ما « لا يَبِعْ حَاضِرٌ لِبادٍ ؟ » قال : لا يكُونُ لَهُ سَمْسَاراً . متفقٌ عليه .

ﺭﻩ الله ﻫﻪﻗﻪﺮﻪﻗﻩﺮﻨﺲﻨﺲ ﺗﺮﻩﺽﻨﺮﻗﻩ عبْدِ اللَّهِ بن عَبَّاس ﻯ ﺑﻪﻩﺲ ﺑﺮﻩﻗﻗﻨﺽﺮﻗﻗﻩ. ﻭﻪﺮﻪﻗﻩ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﻨﻪﻩﺮﻪﻗﻩ. ﻭﻪﺮﻪﻗﻩﺮﻪﻗﻩﺲ ﻭﻪﺮﻪﻗﻩﺮ ﻗﻪﻗﺮﻪﻗﻩﺮﻨﺲﻨﺲ ﻨﺮﻪﺮﻪﻗﻪﺮﺸﻪﻗﻩ. ﻫﺮﻪ ﻨﺮﻪﺮﻪﻗﻩﺮﻪﻗﻩﺲ ﻨﺮﻪﺮﻪﻗﻪﺮﺸﻪﻗﻩ ﻭﻪﺮﻪﻗﻩ ﺷﺮﻪﻗﻪﺮﻪﻗﻩ. ﻫﺮﻪ طَاوسُ ﻩﺮﻪﻗﻩﺮﻪﻗﻩﺲ. ﻨﺮﻪﺮﻪﻗﻩﺮﻪﻗﻩﺲ ﻨﺮﻪﺮﻪﻗﻪﺮﺸﻪﻗﻩ ﻭﻪﺮﻪﻗﻩ ﺷﺮﻪﻗﻪﺮﻪﻗﻩ ﺩﻪﻗﺮﻪﻗﻩﺮﻪﻗﻩ ﻨﻪﻗﻪﺮﻪﻗﻩﺮﻪﻗﻩﺲ؟ ابْنِ عَبَّاس ﻭﻪﺮﻪﻗﻩ. ﻫﺮﻪ ﺩﻪﻗﻪﺮﻪﻗﻩﺮﻪﻗﻩﺮﻪﻗﻩﺮﻪﻗﻩﺲ ﻭﻪﺮﻪﻗﻩ ﺷﺮﻪﻗﻪﺮﻪﻗﻩ.

1778- وَعَنْ أَبي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّه عَنْهُ قَالَ : نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَلا تَنَاجَشُوا ولا يبع الرَّجُلُ عَلى بَيْع أَخيهِ ، ولا يخطبْ عَلى خِطْبَةِ أَخِيهِ ، ولا تسْأَلِ المرأَةُ طلاقَ أُخْتِهَا لِتَكْفَأَ مَا في إِنَائِهَا .

މާތް ﷲ ރުއްސުންލެއްވި أبُو هُرَيْرَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ރަށްވެއްސަކު ރަށުބޭރުގެ މީހަކަށް ވިއްކާދިނުން މަނާކުރެއްވިއެވެ. އަދި ވިޔަބަރިކުރުން ވިޔަފާރިވެރިޔަކު ގަނެގަތުމަށް ހިތްހެން ނުހުރެ ހަރަދުކުރުމެވެ. އަދި މީހާގެ أخ އާ ގެ ވިޔަފާރީގެ މައްޗަށް މީހާ ވިޔަފާރި ކުރުމާއެވެ. އަދި މީހާގެ أخَا ގެ ކައިވެނީގެ އެދުމުގެ މައްޗަށް މީހާ ހުށަހެޅުމެވެ. އަދި އަންހެނަކު އޭނާގެ أخت އާއި ވަރިކުރުމަށް ޝަރުތުކުރުމާއި ދުރުވެގެން ފުރަތަމަ ނަހީކުރެއްވިއެވެ.

وفي رِوَايَةٍ قَالَ : نَهَى رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَنِ التَّلقِّي وأن يَبْتَاعَ المهَاجِرُ لأَعْرابيِّ ، وأنْ تشْتَرِطَ المرْأَةُ طَلاقَ أُخْتِهَا ، وَأنْ يَسْتَام الرَّجُلُ عَلى سوْمِ أخيهِ ، ونَهَى عَنِ النَّجَشِ والتَّصْرِيةِ. متفقٌ عليه .

އަދި އަނެއް ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ވިޔަފާރި ގުޅުމާއި ބައްދަލުކުރުމާއި مُهَاجِر ބަދަލުކުރުމާއި މީހާގެ ވިޔަފާރި ކުރުމަށް އަންހެނާ ގެ أخت އާގެ ވަރިކުރުމަށް ޝަރުތުކުރުމާއި މީހާގެ أخ އާ ގެ އަގުކިޔުމުގެ މައްޗަށް އަގުކިޔުމާއި ވިޔަފާރިއަށް ހަރަދުކުރުމާއި ވިޔަފާރިކުރުމާއި (ހަރު ކިރު ޖަހާފައި ބާއްވާ ޖަނަވާރު ވިއްކުމާއި) ބަދަލުގައި ނަހީކުރެއްވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މަނާކުރެއްވިއެވެ.

1779- وَعنِ ابْنِ عُمَرِ رضي اللَّه عَنْهُمَا ، أنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « لا يبعْ بَعْضُكُمْ عَلى بَيْعِ بعْضٍ ، ولا يَخْطُبْ على خِطْبة أخِيهِ إلاَّ أنْ يَأْذَنَ لَهُ » متفقٌ عليه ، وهذا لَفْظُ مسلم .

މާތް ﷲ ރުއްސުންލެއްވި عبْدِ اللَّهِ ابْنِ عُمَرِ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން (އެއްބައިމީހުން އަނެއްބައިމީހުންގެ) މީހާގެ ވިޔަފާރި މީހާގެ އަޚާގެ ވިޔަފާރީގެ މައްޗަށް ނުހިންގާށެވެ. އަދި މީހާގެ أخ އަށް ކައިވެނި ހުށަހަޅާފައިވާ އަންހެނާގެ ކައިރިން އެ أخ އެދުމުގެ ކުރިން ހުށަނާޅާ ކައިވެނި ހުށަނާޅާށެވެ.

1780- وَعَنْ عُقْبةَ بنِ عَامِرٍ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « المؤْمِنُ أخُو المؤمِن ، فَلاَ يَحِلُّ لِمُؤْمِنٍ أنْ يبْتَاعَ عَلَى بَيْعِ أخِيهِ وَلاَ يَخْطِبْ على خِطْبَةِ أخِيه حتَّى يَذَر » رواهُ مسلم .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި عُقْبَةَ بنِ عَامِر ގެ ރިވާޔަތް ކުރެއްވިއްޔެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އެއްމުސްލިމަކީ އަނެއް އެއްމުސްލިމެއްގެ أخ އާ އެވެ. ފަހެ މުސްލިމަކަށް އެހެން މުސްލިމް أخ އާ ގެ މުދާ ވިއްކާ ވަގުތު ޢައިބާ ކުރި ކަމެއް ބިސްކާރުކަމުން ހެއްދެވޭނެކަމުގެ ހުއްދައެއް ނުވެއެވެ. އަދި ވިއްކާ أخ އަށް ކައިވެނިކުރަން އާސާޔަވެއިރުކަމާ އާދާ ދީނެކަށް ނިސްބަތް ކައިވެނިކުރަން އެހެން ހުއްދައެއް ނުވެއެވެ.

356– باب النهي عن إضاعة المال
في غير وجوهه التي أذن الشرع فيها

شريعةހުއްދަދީފައިވާ ގޮތްތަކުގެ ތެރެއިން ނޫން ގޮތްތަކުގައި މުދާ ނާސްކުރުމާ ބެހޭ باب

1781– عَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَال رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إنَّ اللَّه تَعَالى يَرضي لَكُمْ ثلاثاً ، وَيَكْرَه لَكُمْ ثَلاثاً : فَيَرضي لَكُمْ أنْ تَعْبُدوه ، وَلا تُشرِكُوا بِهِ شَيْئاً ، وَأنْ تَعْتَصِموا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعاً وَلا تَفَرَّقُوا ، ويَكْرهُ لَكُمْ : قِيلَ وَقَالَ ، وَكَثْرَةَ السُّؤالِ ، وإضَاعَةَ المَالِ »رواه مسلم ، وتقدَّم شرحه .

މާތް الله ރުއްސުން ލެއްވި أبُو هُرِيْرَةَ ގެ ރިވާޔަތް ކުރެއްވިއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ތިން ކަމަކަށް ރުހިވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި ތިންކަމަކަށް ނުރުހިވޮޑިގެންވެއެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވަނީ ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކުރުމާއި އޭނާއާ އެއްޗެއް ޝަރީކު ނުކުރުމާއި الله ގެ ވާގަޔަށް ތިޔަބައިމީހުން ގަދަފަދައިން ހިފެހެއްޓުމާއި ތިޔަބޭފުޅުން ވަކިނުވުމާއި އަދި ތިޔަބައިމީހުން ބައިބައި ނުވުމެވެ. އަދި އެ އިރާދަ ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ނުރުހިވޮޑިގެންވަނީ ތިޔަބައިމީހުން 'ބުނެފި'، 'ބުނެވޭ' ގެ حوالــــــــــــــــــــة ދިނުމާއި ސުވާލުކުރުން ގިނަކުރުމާއި މުދާ އިސްރާފުކުރުމެވެ.

1782– وَعَنْ وَرَّادٍ كَاتِبِ المغِيرَةِ بن شُعْبَة قالَ : أمْلَى عَلَيَّ المغِيرَةُ بنُ شُعبةَ في كتاب إلى مُعَاوِيَةَ رضي اللَّه عنْه ، أنَّ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَانَ يَقُول في دبُرِ كُلِّ صَلاةٍ مَكْتُوبَةٍ : « لاَ إلَهَ إلاَّ اللَّه وَحدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الملْكُ وله الْحَمْد وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيءٍ قَدِيرٌ ، اللَّهُمَّ لاَ مانِعَ لِمَا أعْطَيْتَ ، وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ ، وَلاَ ينْفَعُ ذَا الجدِّ مِنْكَ الْجَدُّ » وَكَتَبَ إلَيْهِ أنَّهُ « كَانَ يَنْهَى عَنْ قِيل وقَالَ ، وإضَاعَةِ المَالِ ، وَكَثْرةِ السُّؤَالِ ، وَكَانَ يَنْهَى عَنْ عُقُوقِ الأمهَّاتِ ، ووأْدِ الْبَنَاتِ ، وَمَنْعٍ وهَاتِ » متفقٌ عَلَيْهِ ، وسبق شرحه .

المُغِيرَةِ بن شُعْبَة ئ كَاتِب مَرْ بَرْدَىمِرَّ وَرَّاد ئ بِرَهَرِسْ مِرَّوَّئَسْمَرَّدَّئَ. المُغِيرَةِ بن شُعْبَة مِرَحَسْمَسَ حَرْمَرَّ دَّمْ الله مَرْمَسْحَرْمِ مُعَاوِيَة ئَرَّسَرْسْ سِرِمَّرْ حِرْمَرْمِرَّئَ. ئَرَىمِرَّئَ. رَرَبَرَمَرَحَرْسْ نبي مَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بَرْسْرَّ فرض سَرَدَّقَرْمَّ ئَرَمَرَّىَمِ بِرْمَرْمَرَّئَ. « لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّه وَحدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ المُلْكُ وَله الْحَمْد وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيءٍ قَدِيرٌ ، اللَّهُمَّ لاَ مانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ ، وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ ، وَلاَ ينْفَعُ ذَا الجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ مَرِمِ مَّ صحابي مَرْسْ حِرْمَرْمِرَّئَ. رَرَبَرَمَرَحَرْسْ بِرِمَّرْ بَرَبَرَّئَمَّرْسْ مَّرَّسَرَّ مَرِمِ مَّسَرَّسَّ ئ بَرَحِرَ مَرْسْ رَمَّرَّمِرِ مَّرَبَرَ ئَرْمَرَمَّرِ دَّمَّ بِرَسْمَّرْمَرَّمَرَّرِ سْمَّرَّئَرَمَرَّمَرْسْ حَسَّرَّمَرَمَرَّئَ. ،مَرِمِ بَرَبَرَّئَمَّرْسْ حَرِسْمَرَّمَرْمَرَسْ بَرَّمَرَّرِسْ مَرِمِرْسْ بِرِمِرِمِرَّهَّ مَرَّحَرْسْ حَسَّ بَرَّمَرْمِرَّئَ. مَرِمِ حقئَرِمِرْسَرْسْ حق سْمِرِمِ رِمَّرْمَرَّمَّرِ مَرَمَرَمَرِمَرَحْسْ مَرَّىمِ مَرَحْرْسْ حَسَّرَّمَرْمِرَّئَ.

357- باب النهي عن الإشارة إلى مسلم بسلاح

سواء كان جادّاً أو مازحاً ، والنهي عن تعاطي السيف مسلولاً

حَسْمِرَحَرَّمِ مِرَّحَرْسْ سَرَّسَّئَ مَّحَرْسْ مِرَمْسْ مَرِمِ رَمِّئَمَرْسْ بَرَحَئَمِ مِرَمْسْ رَمِرَّمَرْ حَحَرْسْ حَسَّرَّئَسَّرَّ بَرَّمِ مَرِمِ جِرْسَّئَ مَرَمَرْسْ بَرَسِرَّ مِرَّئَرَّمَّ رِسِرَمَّ مَّمَرِمِرْسْ سَرَّمَّرِ مِرَّئَرَّمَرْسْ حَسَّرَّئَسَّرَّمَرَّسْ هَّمَّرْسَّرَّئَسَّرَّ باب

1783- عَن أبي هُرَيْرَة رضي اللَّه عَنْه عَنْ رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال: «لاَ يشِرْ أحَدُكُمْ إِلَى أخِيهِ بِالسِّلاَحِ ، فَإِنَّهُ لاَ يَدْرِي لَعَلَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ في يَدِهِ ، فَيَقَعَ في حُفْرَةٍ من النَّارِ » متفقٌ عليهِ.

دَّمْ الله مَرْمَسْحَرْمِ أبُو هُرَيْرَة ، رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ئَرَمِرَرْسْمِرَّمَرَّمَرْمِرَّئَ. مَرَبَرَّئَمَّرْسْ حديث بَرَّمَرْمِرَّئَ. مِرَمَرَمِرَّرْسَّئَ هَّمَرِمْسْ مَرَّرَ مَرَّرَّئَ أخ مَّرِ مِرَّحَرْسْ رَمِرَّمَرْ مِرَّئَ سْمَرَّمَّرَّئَ. مَرَّسِرِ رَرَبَرَمَرَحَرْسْ شَيْطَانمَّ مَّسَّئَ مَرَمْسْ مَرَّمِ سْمَّرَّحَرَّمَرَسْ مَّسَّمَرْسْ سْمَرَّئَمِرَّئَ. مَرِمِ مَرَبَرَّئَ سَرَمَّسْ مَّسَّ سَرَمَرَبَرِئَ مَرَّئَسَرَّمَرَسْ مَرْمِ رِسَرَىمِ قَّسْمَرَّئَ.

وفي رِوَايةٍ لِمُسْلِمٍ قَالَ : قَالَ أبُو الْقَاسِمِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ أشارَ إِلَى أخيهِ بِحَدِيدَةٍ ، فَإِنَّ المَلائِكَةَ تَلْعنُهُ حتَّى يَنْزِعَ ، وإِنْ كَان أخَاهُ لأبِيهِ وأُمِّهِ » .

ތަފްޞީލުގެ ތެރެއިން ބަލާ ފަދައިން. أبُو الْقَاسِمِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ބަސްތަކެއް. ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަނަކީ ކިޔާ ބަސްތަކުގެ ކުރިން ބަލާ ފަދައިން ކަމަށް ބުނެ ދެ ބަސް ބުނެ ދެ ބަސް ދެމެހެއްޓުމެވެ. ތަފްޞީލުގެ ތެރެއިން ބަލާ ފަދައިން لعنة ކަމަށް ބުނެ ދެ ބަސް ބުނެ ދެ ބަސް ދެމެހެއްޓުމެވެ. ތަފްޞީލުގެ ތެރެއިން ބަލާ ފަދައިން ކަމަށް ބުނެ ދެ ބަސް ބުނެ ދެ ބަސް ދެމެހެއްޓުމެވެ.

قَوْلُهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يَنْزِع » ضُبِطَ بالْعَيْنِ المُهْمَلَةِ مَعَ كَسْرِ الزَّاي ، وبالْغَيْنِ المُعْجَمَةِ مع فتحِها ومعناهما مُتَقَارِبٌ ، مَعْنَاهُ بِالمُهْمَلَةِ يَرْمِي ، وبالمعجمَةِ أيْضاً يَرْمِي وَيُفْسِدُ ، وَأَصْلُ النَّزْعِ : الطَّعنُ وَالْفَسَادُ .

1784-وَعَنْ جابرٍ رضي اللَّه عنْهُ قَالَ:«نَهَى رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أنْ يُتَعَاطَى السَّيْفُ مَسْلُولاً» .

رواهُ أبو داود ، والترمذي وقال : حديثٌ حسَنٌ .

ﷺ الله ކަމަށް ބުނެ ދެ ބަސް ބުނެ ދެ ބަސް ދެމެހެއްޓުމެވެ. جـــابر ގެ ކިޔާ ބަސްތަކެއް ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަނަކީ ކިޔާ ބަސްތަކުގެ ކުރިން ބަލާ ފަދައިން ކަމަށް ބުނެ ދެ ބަސް ބުނެ ދެ ބަސް ދެމެހެއްޓުމެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ކަމަށް ބުނެ ދެ ބަސް ބުނެ ދެ ބަސް ދެމެހެއްޓުމެވެ.

358- باب كراهة الخروج من المسجد بعد الإذان
إلا لعذر حتى يصلّي المكتوبة

ތަފްޞީލުގެ ތެރެއިން ބަލާ ފަދައިން فرض ކަމަށް ބުނެ ދެ ބަސް ބުނެ ދެ ބަސް ދެމެހެއްޓުމެވެ. ތަފްޞީލުގެ ތެރެއިން ބަލާ ފަދައިން باب

1785- عَنْ أبي الشَّعْثاءِ قال : كُنَّا قُعُوداً مع أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنهُ في المسْجِدِ ، فَأَذَّنَ المؤَذِّنُ ، فَقَام رَجُلٌ مِنَ المسْجِدِ يَمْشِي ، فَأَتْبعهُ أبُو هُرَيْرَةَ بصَرهُ حتَّى خَرجَ مِنَ المسْجِدِ، فقَالَ أبُو هُرَيْرَةَ : أمَّا هَذَا فَقَدْ عصَى أبَا الْقَاسِمِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم .

رواه مسلم .

أبُو الشَّعْثاءِ ގެ ކިޔާ ބަސްތަކެއް ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަނަކީ ކިޔާ ބަސްތަކުގެ ކުރިން ބަލާ ފަދައިން ކަމަށް ބުނެ ދެ ބަސް ބުނެ ދެ ބަސް ދެމެހެއްޓުމެވެ. ﷺ ކަމަށް ބުނެ ދެ ބަސް ބުނެ ދެ ބަސް ދެމެހެއްޓުމެވެ. أبو هُرَيْرة ގެ ކިޔާ ބަސްތަކެއް ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަނަކީ ކިޔާ ބަސްތަކުގެ ކުރިން ބަލާ ފަދައިން ކަމަށް ބުނެ ދެ ބަސް ބުނެ ދެ ބަސް ދެމެހެއްޓުމެވެ. ތަފްޞީލުގެ ތެރެއިން ބަލާ ފަދައިން ކަމަށް ބުނެ ދެ ބަސް ބުނެ ދެ ބަސް ދެމެހެއްޓުމެވެ. أبُو هُرَيْرة ގެ ކިޔާ ބަސްތަކެއް ފާހަގަ ކުރަންވާ ތަނަކީ ކިޔާ ބަސްތަކުގެ ކުރިން ބަލާ ފަދައިން ކަމަށް ބުނެ ދެ ބަސް ބުނެ ދެ ބަސް ދެމެހެއްޓުމެވެ. ތަފްޞީލުގެ ތެރެއިން ބަލާ ފަދައިން أبو الْقَاسِمِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ(ކިޔާ ބަސްތަކެއް نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم)

ތިމަންވެފައިވާ ގޮތުގެ ބަޔާން.

359- باب كراهة ردَّ الريحان لغير عذر

ބޭކާރަށް ކަނޑައެޅުމުގެ ކަރާހަތް ބަޔާންކުރާ ބާބު باب

1786- عَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عَنْهُ ، قَال : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ عُرِضَ عَلَيْهِ رَيْحَانٌ ، فَلا يَرُدَّهُ ، فَإِنَّهُ خَفيفُ المحْمِلِ ، طَيِّبُ الرِّيحِ » رواهُ مسلم .

ﷲ ތަޢާލާ ގެ ހަބީބު أبو هُرَيْرَة ގެ ކިބައިން ލިޔެވިގެންވާ ހަދީޘް. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ބުނެއްވީ. ފެންނަން ހުންނަ ތަކެއްތަ ދެއްކުމަށް ދެވިއްޖެ ނަމަ ބަންދުކުރަން ނުވާ. ފެންނަން ހުންނަ ތަކެއްތަ ދެއްކުމަށް ދެވިއްޖެ ނަމަ ބަންދުކުރަން ނުވާ. ފެންނަން ހުންނަ ތަކެއްތަ ދެއްކުމަށް ދެވިއްޖެ ނަމަ ބަންދުކުރަން ނުވާ. ފެންނަން ހުންނަ ތަކެއްތަ ދެއްކުމަށް ދެވިއްޖެ ނަމަ ބަންދުކުރަން ނުވާ.

1787- وَعَنْ أنَسِ بنِ مَالِكٍ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم كَانَ لا يَرُدُّ الطِّيبَ . رواهُ البُخاري .

ﷲ ތަޢާލާ ގެ ހަބީބު أنس ގާ ދެކޭ ބަޔާންކުރާ ހަދީޘް. ކަލަނގަ نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދެއްކުމަށް ދެވިއްޖެ ނަމަ ބަންދުކުރަން ނުވާ.

360- باب كراهة المدح في الوجه لمن خيف عليه مفسدةٌ من إعجاب ونحوه ، وجوازه لمن أُمِنَ ذلك في حقه

ތަކައްލުފުގެ ތެރެއިން ނުރައްކާ ވާ ފަދަ ކަމެއް ދެކެ ހަނދާންކުރާ ބާރުވެ ދ

رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَبُو مُوسى الأَشْعَرِيّ ئ بِاهَرِسْ مِرِوَّتِئَسْمَرُوَّتَوَ. وِقَّرِتْوِمَّتَوَ. وِرَبَهْ وِرَبَهْ ثناء بِاهَرِسِبَهْ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مَرْتَمْدُوِمَّتَوَ. مَرِ مَّسَّ مِرَهَرِ ثناء بِاهْرَدَهِ مَبَسِرِيَسْمَرَّ وَهَهْرَهْتَهْ وَهِبَهَرَدْسْمَرَوَ. وَرَّ حديث بَهْمَهْوِمَّتَوَ.هِرَّ مَّسَّ مَرْهْ رَوَّرَّهِوَسْمَرِوَّمَّتَوَ. سْمَرَوَهَ حديث بَهْمَهْوِمَّتَوَ. هِرَّ مَّسَّئَ رِسْ هِسْمَرَّرَّوِمَّتَوَ. (سْمَرَوَهَئَ مَبَرِدَ وِرِ مَّرِوَّئَ وَرَّهِوَسْ مَدِسْوَرِرَّ شَهْمَبَمَبَتَوَ.)

« وَالإِطْرَاءُ » : المبالَغَةُ في المدْحِ .

1789- وَعَنْ أبي بَكْرَة رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رجُلاً ذَكَرَ عِنْدَ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَأَثْنَى عَلَيْهِ رَجُلٌ خَيْراً ، فَقَالَ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « وَيْحَكَ قَطَعْت عُنُقَ صَاحِبكَ » يقُولُهُ مِرَاراً « إنْ كَانَ أَحَدُكُمْ مَادِحاً لا مَحَالَةَ ، فَلْيَقُلْ : أَحْسِبُ كَذَا وَكَذَا إنْ كَانَ يَرَى أَنَّهُ كَذَلِكَ ، وَحَسِيبُهُ اللَّه ، ولاَ يُزَكَّى علَى اللَّهِ أَحَدٌ » متفق عليه .

رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَبُو بَكْرَة ئ بِاهَرِسْ مِرِوَّتِئَسْمَرُوَّتَوَ. رَدَبَهَرَوَهَسْ وِرِهْئَ وَّرَبَهْ نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمئَ مَرِرْدَهِ قَرْسْمَرْوَسْمَرَوَ. هْرِسِرْقَ هْمَوَسْمَرْ وِرَبَهْ مَّسَّمَرْ ثناء بِاهَّرِوَّتَوَ. وَرَّ نبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث بَهْمَهْوِمَّتَوَ. هِرَّئَ دَهْكَهْرْ رِوَّدَ رَهْهَّتَوَ. هِرَّ هِرَّئَ هْبَهْتَمِرَّ بَسِرْقَرَّ هِرْقَرِوَّتَوَ. هْدَهَهْرْ هَبَرَّهَبَبَهْرْ وِرِّرَّوِمَّتَوَ. قَرْسْمَرْ حديث بَهْمَهْوِمَّتَوَ. هِمَهَهْدِوِرْسْمَرَئَ هَهْمِرِسْمَرْ وِرَبَهْرْ هْرْسْمَوِرِهْدَئَ مَدح بَهَرْسْمَرِقَرِهْقَسَرَدَ مَّسَّمَرَوَ. هِوَدَرْسَهَ مَّسَّمَرِ دَقَرْ رِبَهَرْسِرِ وِرَرْسِرِ وَرَرْسِرِ وَّرَمِرِسْمَرَوَ. هْمِرِ هْوِرَّ هَرِرِ هْسِوَّهَرْ رَّمِرِ وِرَرْ بَهَرْسَ مَّسَّ قَرْبَهَرَدْهَوَ. (هَرِمِ مَّسَّمَرَوَ.) مَّسَّئَ رِسَّرْ قَرْسْمَرِوَّهَسْمَرَوَسِرِ الله هْوَ. هَرِمِ اللهئَ سِوَّرِوَّرِوَّهَبَهْرْ مَّهَرْ هْمَوَسْ وِرِهْئَ سِوَّهَرْ مَّرْسْمَرْبَهَرَّمَرَوَ.

1790- وَعَنْ هَمَّامِ بنِ الْحَارِثِ ، عنِ المِقْدَادِ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ رَجُلاً جعَل يَمْدَحُ عُثْمَانَ رضي اللَّه عنه ، فَعَمِدَ المِقْدادُ ، فَجَثَا عَلَى رُكْبَتَيْهِ ، فَجَعَلَ يَحْثُو في وَجْهِهِ الْحَصْبَاءَ، فَقَالَ لَهُ عُثْمَانُ : مَا شَأْنُكَ ؟ فَقَالَ : إنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إذَا رَأَيْتُمُ المَدَّاحِينَ ، فَاحْثُوا في وُجُوهِهِمُ التُّرابَ » رَوَاهُ مسلم .

رَضِيَ اللهُ عَنْهُ هَمَّامِ بنِ الْحَارِث رَضِيَ اللهُ عَنْهُ المِقْدَاد ئ بِاهَرِسْ مِرِوَّتِئَسْمَرُوَّتَوَ. رَدَبَهَرَوَهَسْ وِرِهْئَ عُثْمَان رضي اللَّه عنه مَرْ ثناء بِاهَرِسْ وِّرِهْتَوَ. هْرِسِرْقَ مِقْدادُ ئ وَّرَّ بَهْ دَهْكَهْرْ هِمِرِوَّهَبَهِرِدَهَوَ. هَرِمِ ئَ مَدح بِاهَرِسْ وِرِّرِ مِرِوَّهَرْ

ދެކެވުނުތާ ފަހަރުގައި ކަމަށް ވާނަމަ. ތިލަ عُثْمَان ގެ ކިޔުން ކިޔާ ފަދައިން. ތިލަ ކަމަށް ވާނަމަ ކަމަށް ވާ ހަދީޘް؟ ދެކެވުނު رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ފަދައިން. ތިލަ ތަކެއް ކަމަށް ވާ ތަނުގައި ثناء ތިލަ ކަމަށް ވާ ތަނުގައި ކަމަށް ވާ ތަނުގައި ކަމަށް ވާ ތަނުގައި.

فَهَذِهِ الأَحَادِيثُ فِي النَّهْيِ ، وَجَاءَ فِي الإِبَاحَةِ أَحَادِيثُ كَثِيرَةٌ صَحِيحَةٌ .

قَالَ العُلَمَاءُ : وَطريقُ الجَمْعِ بَيْنَ الأَحَادِيثِ أَنْ يُقَالَ : إِنْ كَانَ المَمْدُوحُ عِنْدَهُ كَمَالُ إِيمَانٍ وَيَقِينٍ ، وَرِيَاضَةُ نَفْسٍ ، وَمَعْرِفَة تَامَّةٌ بِحَيْثُ لا يَفْتَتِنُ ، وَلا يَغْتَرُّ بِذَلِكَ ، وَلا تَلْعَبُ بِهِ نَفْسُهُ ، فَلَيْسَ بِحَرَامٍ وَلا مَكْرُوهٍ ، وإِنْ خِيفَ عَلَيْهِ شَيءٍ مِنْ هَذِهِ الأُمُورِ كُرِهَ مَدْحُهُ فِي وَجْهِهِ كَرَاهَةً شَدِيدَةً ، وعَلَى هَذَا التَّفْصِيلِ تُنزَّلُ الأحاديثُ المختلفَة فِي ذَلِكَ . وَمِمَّا جَاءَ فِي الإِبَاحَةِ قَوْلُهُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لأبي بَكْرٍ رضي اللَّه عَنْهُ : « أَرْجُو أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ » أَيْ : مِنَ الَّذِينَ يُدْعَوْنَ مِنْ جَمِيعِ أَبْوابِ الْجَنَّةِ لِدُخُولِهَا ، وفِي الحَدِيثِ الآخَرِ : « لَسْتَ مِنْهُمْ » أَيْ : لَسْتَ مِنَ الَّذِينَ يُسْبِلُونَ أُزُرَهُمْ خُيَلاءَ . وَقَالَ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لِعُمَرَ رضي اللَّه عَنْهُ : « مَا رَآكَ الشَّيْطَانُ سَالِكاً فَجّا إِلاَّ سلكَ فَجّا غَيْرَ فَجِّك » ، وَالأَحَادِيثُ فِي الإِبَاحَةِ كَثِيرَةٌ ، وَقَدْ ذَكَرْتُ جُمْلَةً مِنْ أَطْرَافِهَا فِي كتاب : « الأَذْكَار » .

ގަދަ ދިވެހިބަހުގައި حَدِيثُ ތަކެއް ثناءگުޑަ مدح ތިމަން ފުރިހަމަވެގެންވާ ކަމަށް ވާ ތަނުގައި حَدِيثُ ތަކެއް. ތިލަ ތަކެއް ފުރިހަމަވެގެންވާ ކަމަށް ވާ ތަނުގައި ކަމަށް ވާ ތަނުގައި ކަމަށް ވާ ތަނުގައި. ތިލަ ކަމަށް ވާ ތަނުގައި صَحِيح حَدِيث ތަކެއް ތިލަ ކަމަށް ވާ ތަނުގައި. ތިލަ ކަމަށް ވާ ތަނުގައި ކަމަށް ވާ ތަނުގައި. ތިލަ حَدِيث ތަކެއް جمع ކަމަށް ވާ ތަނުގައި ثناءگުޑަ مدح ކަމަށް ވާ ތަނުގައި يقين ކަމަށް ވާ ތަނުގައި ކަމަށް ވާ ތަނުގައި ތިލަ ތަކެއް ކަމަށް ވާ ތަނުގައި ތިލަ ކަމަށް ވާ ތަނުގައި

نبى ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حَدِيث ﻧﻪﻣﻪﻭﻗﻪﺭﻩﻭ ﻫﻪﻣﻪﻟﻪ " أرْجُو أنْ تَكُونَ مِنْهُمْ " ﻫﻪﻟﻪ. ﻫﻪﻫﻪﺭ ﺭﻪﺭﻩ ﻗﻪﻧﻪﻧﻪﻏﻪﻧﻪﺵ ﺩﻪﻭﻪﻧﻪﻫﻪﺵ ﻭﻪﺵﻩﺭﻩﻫﻪﻭﻩﺵ ﺵﻪﻧﻪﺵﻪﺵﻪ ﻫﻪﻧﻪﻫﻪ ﻭﻩﻫ ﺭﻩﺵﻪﺵ ﻧﻪﻫﻪﺵ ﻭﻩﻫﻪﻫﻪﻣﻪﻣﻪﻫ ﻫﻪﻫﻪﻩﻫﻪﻧﻪﻫﻪﻫﻪ. ﻫﻪﺭﻩ ﻫﻪﺭﻪﺵ ﺣَدِيثُ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ". لَسْتَ مِنْهُمْ" ﻫﻪﻫﻪﺭ ﻫﻪﻧﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﻭﻪﻧﻪﻫﻪ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﺵ ﻫﻪﻫﻪﺭﻪﺭﻪﺵ ﻭﻪﻭﻪﻫﻪﺵ ﻗﻪﻧﻪﺵ ﻭﻩﻫ ﻩﻪﺭﻪﺵ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﺵ ﻭﻩﻫ ﺵﻪﺭﻪﻫﻪﻫﻪ. ﻫﻪﺭﻩ nبى ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﷺ الله ﻫﻪﻣﻪﺵﻪﻫﻪﻭ عُمَر ﻫﻪﻫﻪﺵ ﺣَدِيثُ ﻧﻪﻫﻪﻭﻩﻫﻪ. شيْطَانﷺ ﻫﻪﺵ ﻭﻩﻫ ﻫﻪﻫﻪﻩﺵ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ﺭﻩﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﺭﻩﻧﻪﺵ ﺵﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ. ﻫﻪﻩ شيْطَانُ ﻭﻩﻫ ﻫﻪﻩﻫﻪﻫﻪﺵﻪﻫﻪ ﻫﻪﻫﻪﺵ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻩﻫﻪ. مدح ﻧﻪﻫﻪﺵ ﻫﻪﻫﻪﺭ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﺭﻩﻫﻪﻫﻪﻫﻪ حَدِيثُ ﻫﻪﻫ ﻫﻪﻫﻪﺵ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻩﻫﻪ. ﻫﻪﺭﻩ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﺵ ﻭﻪﻫﻪﺵﻪﻫﻪﻫﻪﺵ ﻩﻪﺭﻪﺵ ﻫﻪﻩﻫ حَدِيثُ ﻫﻪﻫ كتاب الأذْكَار ﻫﻪﺭﻩ ﺭﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ.

361– باب كراهة الخروج من بلد وقع فيها الوباء فراراً منه وكراهة القدوم عليه

ﻫﻪﻧﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﻩﻩﻫ ﻧﻪﻭﻪﻫﻪﻭﻫﻪﻫﻪ ﻩﻪﻫﻪﻧﻪﻭﻫﻪﺵ ﻩﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﺵ ﺵﻪﻫﻪﻭﻪﺵ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻩﻫﻪ ﻫﻪﺭﻩ ﺵﻪﻫﻪﺵ ﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺵ ﻭﻪﺵﻪﻫﻪﻫﻪﺵ ﻫﻪﻩﻫﻪﻫﻪﻫﻪﺵﻪﻫﻪ باب

قال اللَّه تعالى(النساء 78): { أينما تكونوا يدرككم الموت ولو كنتم في بروج مشيدة } .

ﻩﻪﺵﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻭﻫﻪ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻩﻫﻪﺵ، ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﻫ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﺵ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ.

وقال تعالى(البقرة 195): { ولا تلقوا بأيديكم إلى التهلكة } .

ﻫﻪﺭﻩ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ nفس ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪﻫﻪ.

1791- وَعَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رضي اللَّه عَنْهُمَا أنَّ عُمر بْنِ الْخَطَّابِ رضي اللَّه عَنْهُ خَرَجَ إِلَى الشَّامِ حَتَّى إِذَا كَانَ بِسَرْغَ لَقِيَهُ أُمَرَاءُ الأَجْنَادِ أبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الجرَّاحِ وَأصْحَابُهُ فَأَخْبرُوهُ أنَّ الْوبَاءَ قَدْ وَقَعَ بالشَّامِ ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ : فَقَالَ لِي عُمَرُ : ادْعُ لِي المهاجرين الأَوَّلِينَ فَدَعَوتُهم ، فَاسْتَشَارهم ، وَأَخْبرَهُم أنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقعَ بِالشَّامِ ، فَاختلفوا ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ : خَرَجْتَ لأَمْرٍ ، ولا نَرَى أنْ تَرْجِعَ عَنْهُ . وَقَالَ بَعْضُهُمْ : مَعَكَ بَقِيَّة النَّاسِ وَأصْحَابُ رسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، وَلا نَرَى أنْ تُقْدِمَهُم عَلَى هذا الْوَبَاءِ ، فَقَالَ : ارْتَفِعُوا عَنِّي ، ثُمَّ قَالَ : ادْعُ لِي الأَنْصَارَ ، فَدعَوتُهُم ، فَاسْتَشَارهُمْ ، فَسَلَكُوا سَبِيلَ المهاجرِين ، وَاختَلَفوا كَاخْتلافهم ، فَقَال : ارْتَفِعُوا عَنِي ، ثُمَّ قَالَ : ادْعُ لِي مَنْ كَانَ هَا هُنَا مِنْ مَشْيَخَةِ قُرَيْشٍ مِنْ مُهَاجِرَةِ الْفَتْحِ ، فَدَعَوْتُهُمْ ، فَلَمْ يَخْتَلِفْ عليه مِنْهُمْ رَجُلانِ ، فَقَالُوا : نَرَى أنْ تَرْجِعَ بِالنَّاسِ وَلاَ تُقْدِمَهُم عَلَى هَذَا الْوَبَاءِ ، فَنَادى عُمَرُ رضي اللَّه عَنْهُ في النَّاسِ: إنِّي مُصْبِحٌ عَلَى ظَهْرٍ ، فَأَصْبِحُوا عَلَيْهِ : فَقَال أبُو عُبَيْدَةَ ابْنُ الجَرَّاحِ رضي اللَّهُ عَنْهُ : أَفِرَاراً مِنْ قَدَرِ اللَّه ؟ فَقَالَ عُمَرُ رضي اللَّه عَنْهُ : لَوْ غَيْرُكَ قَالَهَا يَا أبَا عُبَيْدَةَ ، وكَانَ عُمَرُ يَكْرَهُ خِلافَهُ ، نَعَمْ نَفِرُّ منْ قَدَرِ اللَّه إلى قَدَرِ اللَّه ، أرأَيْتَ لَوْ كَانَ لَكَ إبِلٌ ، فَهَبَطَتْ وَادِياً لهُ عُدْوَتَانِ ، إحْدَاهُمَا خَصْبةٌ ، والأخرَى جَدْبَةٌ ، أَلَيْسَ إنْ رَعَيْتَ الخَصْبَةَ رعَيْتَهَا بقَدَرِ اللَّه ، وإنْ رَعَيْتَ الجَدْبَةَ رعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللَّه ، قَالَ : فجَاءَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ رضي اللَّه عَنْهُ ، وَكَانَ مُتَغَيِّباً في بَعْضِ حَاجَتِهِ ، فَقَال : إنَّ عِنْدِي مِنْ هَذَا عِلْماً ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأرْضٍ ، فلاَ تَقْدمُوا عَلَيْهِ ، وإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا ، فَلا تَخْرُجُوا فِرَاراً مِنْهُ » فَحَمِدَ اللَّه تَعَالى عُمَرُ رضي اللَّه عَنْهُ وَانْصَرَفَ، متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ ޞަޙާބީ عبد اللّه بن عبّاس ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ހަމަގައިމުވެސް މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ عمر بن الخطّاب شام ގައްޔަށް ނިކުމެވަޑައިގެންފައެވެ. އަދި
سرغ ނަމަކަށް ކިޔާތަނަށް ވަޑައިގެންނެވިއިރު ލަޝްކަރުތަކުގެ އަމީރުން أبو عبيدة بن الجرّاح އާއި އެކުވެރިން
ބައްދަލުވެވުނެވެ. ފަހެ އެބޭފުޅުން އެކަލޭގެފާނަށް ވަބާ ބަލި ޖެހިފައިވާކަމުގެ ޚަބަރު ދެންނެވިއެވެ. ހަމަގައިމުވެސް
شام ގައްޔަށް ވަބާބަލި ވެއްޓި ފެތުރިފައެވެ. ابن عبّاس ވިދާޅުވިއެވެ. عمر ގެ ފާނު ވިދާޅުވި އެވެ
ދެންނެވީމެވެ. މުހާޖިރުންގެ ކުރީގެ މުހާޖިރުންނަށް ގޮވާލާށެވެ. ފަހެ މުހާޖިރުން
އަޅުގަނޑު ގޮވާލީމެވެ. ފަހެ އެބޭފުޅުންނާ މަޝްވަރާ ކުރެއްވިއެވެ. އަދި
އެބޭފުޅުންނަށް ޚަބަރު ދެއްވިއެވެ. ހަމަގައިމުވެސް ވަބާބަލި شام ގައްޔަށް ފެތުރިއްޖެއެވެ. ފަހެ
އެބޭފުޅުންގެ ތެރޭގައި ޚިލާފުވިއެވެ. ފަހެ ބައެއްބޭފުޅުން ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭގެފާނު ނިކުމެވަޑައިގެންނެވީ
ކަމަކަށެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނު އެކަމުން ފަސްޖެހުމަކަށް ނުފެނެއެވެ. އަދި ބައެއްބޭފުޅުން ވިދާޅުވިއެވެ.
ކަލޭގެފާނާ އެކުގައި މީސްތަކުންގެ ބާކީ ބައިވެރިއެއް ވެއެވެ. އަދި رسول اللّه صلّى الله عليه
وسلّم ގެ اصحاب ބޭފުޅުންނެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނު އެބޭފުޅުން މި ވަބާގެ ތެރެއަށް
ދުއްވާލެއްވުން ނުފެނެއެވެ. ފަހެ عمر ގެ ފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެން ތިމަންނާގެ ކައިރިން ދުރަށް ދޭށެވެ.

ދެން ވިދާޅުވިއެވެ. الأَنْصَـــارُ ގެ ބޭކަލުން ތިމަންނަމެންގެ ގާތުން ބޭނުންނުވޭ. ދެން ތިމަންނަމެން އަބޫބަކުރުން

ބޭނުނީމުވެ. ދެން عُمَـــرُ ގެ ގާތު އަބޫބަކުރުންނާއި މަޝްވަރާކުރައްވައިފައެވެ. ދެން އަބޫބަކުރުންނަށް ވަޑައިގަތީ

މުހާޖިރުންވެސް ވަޑައިގެން މަގުބޫލުވެއެވެ. އަދި އަބޫބަކުރުންނާ އަހުރެން ބައިޢަތު

ވަޑައިގަތެވެ. ދެން އުމަރުގެ ގާތު ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަގެ ގާތުން އަބޫބަކުރުން ބޭނުންވެވޭތޯ. ދެން

ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަގެ ގާތުން މަޝްވަރާ ކުރައްވާ ދިޔަ ނަބިއްޔާ ރަސޫލާ ޖުމްލަޝޫރާގެ شَــيخ އިންގެ

ބަރާއިން މިބަޔަށް ބޭކަލުން ބޭނުންވެވޭތޯ. ދެން އަބޫބަކުރުން ބޭނުންކުރެވުނީ. ދެން އައިން

އައްވަސް ބޭކަލުން ދެހަށްޓަކައި ހުރިއިރު. ދެން އަބޫބަކުރުން ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަމެންނަކީ

ފަންސާހީ ކަލާމުފުޅުން މިސްކިތުން ދީނީ ވެހިކަމުން ގެނެސްދިނީ އަހަރެމެންނަށް. އަދި ކަލާމުފުޅުން އަހަރެން

އަވަސް ބޭފުޅުން ހުސްކުރިއެވެ. ދެން عُمَرُ رضي الله عَنْهُ މިސްކިތުން ނުކުމެ ބައިޢަތުވިއެވެ.

ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނަ ފަހެ އަހަރެން ދުވަހަކުވެސް ދުރުނުވާނެ. ދެން ތިމަންނަމެން ވަޑައިގަތް ފަހެ

އަހަރެމެން ދުވަހަކު ބައިވެރިވާނެއެވެ. ދެން أَبُو عُبَيْدَةَ ابْنُ الجَرَّاحِ رضي الله عَنْهُ ވިދާޅުވިއެވެ. الله

ގެ ރަސޫލާ ދުރުން ކަލޭތަ؟ ދެން عُمَرُ رضي الله عَنْهُ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ أَبُو عُبَيْدَةَ އެވެ. ތިބާއީން

އަހަރެން ދީނާ ތިބާގެ ވިދާޅުވުން ގަބޫލެވެ. އަދި އުމަރުގެ ބޭފުޅުން އެ صــــحابي ގެ ރައްޔިތުން

ހާލުގައި ރައްކާތެރިވެއެވެ. (އަހަރެންގެ އެގޮތަށް ވިދާޅުވިއެވެ)(އުމަރުގެ ގާތު ވިދާޅުވިއެވެ.) އާއެކެވެ.

ތިމަންނަމެން މަދަނީ الله ގެ އަމުރު މިންވަރު ފުރިހަމަ ނަބަވީގެން އަންނަނީ الله ގެ މިންވަރުފުޅުގެ ބަރަކާތެވެ.

ތިބާ ސުލްޠާން ބަސްދީފައި ބައިހާރަވެއެވެ. ތިބާގެ އަތުގައި ޖަމާކޮށް އެއްކޮށް ތިބާ އެފަދަ ވާހަކަދެކެން

ފުރިހަމަ. އެވަރުގެ ދުނިޔަވީ އަހުރެންގެ ކަމުގައި ހުރި ފުރިހަމަކަމެވެ. އަސްލުއަރާކަމުގައި އެދި ހަމަޔަށް

ހެދުނު. އަހަރެންނާ ބައިޢަތުވާ ތިބާ ތިބާގެ ޖަމާޢަތް ހަމަޔަށް ހެދުމުގައި ހުރިހާއެއްޗަކީ ހުރިހާއެއްޗެއް الله ގެ

މިންވަރުފުޅުން ހުރިހާއެއްޗެއް ހަމަ ހުރިހާއެއްޗެއްވުމެވެ. އަދި ތިބާ ފުރިހަމަކަމަށް ހެދުމުގައި ހުރިހާއެއްޗަށް

އަދި الله ގެ މިންވަރުފުޅުން ހުރިހާއެއްޗެއްވެގެންވެއެވެ. ޝަރީ ވިދާޅުވިއެވެ. އެހެން ބަސް ދިރިހުރި ގާތު

الله ރަސޫލާގެ ޚަލީފާ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْف ވަޑައިގަތެވެ. އެ صحابي ހުރިހާ ބައިވެރިވުމަކަށް ކަމެއް

ބަޔާން ވަޑައިގަތެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަގެ ގޮތުގައި ތިބާކަމުގެ އިތުރުކަމެވެ.

އެބަވިގެ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނީ ތިމަންނަ އަޑައިގަތެވެ. އެކަލޭގެފާނު

حـــديث ކުރައްވައިގެ.ތިބާޔަށްވެސް ބޭކަލުންނަށް ވަޑައިގެން ފުރިހަމަވެދެއްވުމުގެ ހަބަރު ލިބިއްޖެއެވެ.

ދެން އެބަޔަކު ނުވަތަ ގެންނެވެ. އަދި ތިބާޔަށް ބޭކަލުންނަށް ވަޑައިގެން ފުރިހަމަވެ ދެން

ތަކަންތައް ފެނުމާ ދުރުވެ ދާށެވެ. ތިން ފަހަ الله ތަނުގައި عُمَـرގެ الله ހަމـ ކުރެއްވެ. ތިރީ ތަފުސީ ކަމުގައެވެ.

والْعُدْوَةُ : جانِبُ الْوادِي .

1792- وَعَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رضي اللَّه عَنْهُ عنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إِذَا سَمِعْتُمْ الطَّاعُونَ بِأَرْضٍ ، فَلاَ تَدْخُلُوهَا ، وَإِذَا وقَعَ بِأَرْضٍ ، وَأَنْتُمْ فِيهَا ، فَلاَ تَخْرُجُوا مِنْهَا » متفقٌ عليهِ .

ފަ الله ތަނުގައި أُسَامَةَ بْنِ زَيْد، نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمގެ ތަކުރާރު ކުރެއްވެ. ތަކުރާރުގެ حديث ކަމުގައެވެ. ތިތަކަންތައް ކުރެއްވުމުގެ ކުރިން ތިތަކަންތައް ކުރުމުގެ ކުރިން ތިތަކަންތައް ކުރުމުގެ ކުރިން ތިތަކަންތައް ކުރުމުގެ ކުރިން ތިތަކަންތައް ކުރެއްވެ.

362- باب التغليظ في تحريم السِّحْرِ

ސިހުރ ކުރުގެ ފުރި حرامގެ ބަޔާން ކުރެއްވުމުގެ باب

قال اللَّه تعالى(البقرة 102): { وما كفر سليمان ولكن الشياطين كفروا يعلمون الناس السحر } الآية.

سليمان ގެފަށ كافر ތަކަންތައް ކުރެއްވެ.ތިފަދަ شيْطَانْ كافر ތަކެއް. ތިތަކަންތައް سحر ތަކެއް ކަމުގައެވެ.

1793- وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عَنْهُ عَنِ النبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الموبِقَاتِ » قَالُوا : يَا رسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ ؟ قَالَ : « الشِّرْكُ بِاللَّهِ ، السِّحْرُ ، وَقَتْلُ النَّفْسِ التي حرَّمَ اللَّه إِلاَّ بِالْحَقِّ ، وَأَكْلُ الرِّبَا ، وَأَكْلُ مَالِ اليتيم ، والتَّوَلِّي يَوْمَ الزَّحْفِ ، وقَذفُ المحْصنَات المؤمِناتِ الْغَافِلات » متفقٌ عليه .

ފަ الله ތަނުގައި أَبُو هُرَيْرَةَ نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّمގެ ތަކުރާރު ކުރެއްވެ. ތަކުރާރުގެ حديث ކަމުގައެވެ.ތިތަކަންތައް ތަކެއް ކަމުގައެވެ. ތިތަކަންތައް ކުރުމުގެ ކުރިން ތިތަކަންތައް ކުރެއްވެ. ތަ الله ތަކެއް ކަމުގައެވެ. ތިރީ ތަކަންތައް ކަމުގައެވެ؟ حديث ކަމުގައެވެ.ތިރީ الله ތަކުގެ شِرْكُ ކަމުގައެވެ. ތިރީ سحر ކުރުގެ حقގެ ތަކުގެ ތަކުގެ ތަކުގެ الله ތަކުގެ ތަކުގެ ތަކުގެ ތަކުގެ

ﻛﻪﻣﺮ ﺗﻪﻛﻪﺩﻩ. ﻫﻪﺭ ﺭﺑﺎ ﺗﻪﻛﻪﺩﻩ. ﻫﻪﺭ ﻫﻪﻣﻪﺟﻪﺳﻪ ﺩﻩﺭ ﺗﻪﻛﻪﺩﻩ. ﻫﻪﺭ ﺭﻫﺴﻪﺭﻩﻫﻪﺩﻩ ﺩﻩﺭﻩﺳﻪ ﻣﻪﺭﻩﺩﻩ. ﻣﻪﺭﻩﺩﻩﺧﻴﺎﻝ ﻣﺴﻠﻤﺎﻥ ﻫﻪﺭ ﻣﺆﻣﻦ ﻫﻪﺳﻪﺭﻩﺳﻪﺭ ﻗﺬﻑ ﺗﻪﻛﻪﺩﻩ.

263– باب النهي عن المسافرة بالمصحف إلى بلاد الكفّار إذا خيف وقوعه بأيدي العدوّ

ﺑﻪﺭﻩﻣﻪ ﻗﺮﺁﻥ ﺗﻪﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﺭﻫﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪﺭﻩﺩﻩ ﻫﻪﺭﻩﻣﻪﺳﻪ ﺗﻪﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﺭﻫﻪﺭﻩﺳﻪ ﻗﺮﺁﻥ ﺭﻩﻛﻪﺭﻩﺳﻪ ﻛﻪﻣﻪﺩﻩﺗﻪﺳﻪ ﺩﻩﺳﻪﻛﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﺳﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪ باب

1794- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رضي اللَّه عَنْهُمَا قَالَ : « نَهَى رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أنْ يُسَافَرَ بالقرآن إلَى أرْضِ الْعَدُوِّ » متفقٌ عليه .

ﺭﻩﺳﻮﻝ اللهﻩ ﻫﻪﻫﻪﺭﻩﻛﻪﺭﻩﺳﻪﺭ ﺗﻪﻫﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪ عبْدِ اللَّهِ بن عُمَر ﻯ ﺑﻪﻫﻪﺳ ﻣﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪﻛﻪﺩﻩ. ﻭﻫﺮﻩﺭﻩﺩﻩ. ﺑﻪﺭﻩﻣﻪ قران ﺭﻩﻛﻪﺭﻩﺳ ﻫﻪﺭﻫﻪﺩﻩﺳ ﻫﻪﺭﻫﻪﺭﻩﺳﻪ ﻫﻪﺭﻫﻪﺭﻩﺳﻪﺗﻪﺳ ﺩﻩﺳﻪﻛﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﺳﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪ.

364– باب تحريم استعمال إناء الذهب وإناء الفضة في الأكل والشرب والطهارة وسائر وجوه الاستعمال

ﻫﻪﺳﻪﺑﻪﺭﻩﻯ ﻫﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪﻫﻪﺳﻪ ﻫﻪﺭﻩﺳﻪﻫﻪﺭﻩﺩﻩ طهارة ﻫﻪﺭ ﻫﻪﺭﻩ ﻫﻪﺳﻪﻫﻪﺳﻪ ﻫﻪﻛﻪﺳ ﺩﻩﻫﻪﺩﻩﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﺭﻫﻪﺩﻩ ﻫﻪﺳﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪ حرام ﻫﻪﻛﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﺳﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪ باب

1795- عَنِ أمِّ سَلَمَةَ رضي اللَّه عنها أنَّ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « الَّذِي يَشْرَبُ في آنِيَةِ الْفِضَّةِ إنَّمَا يُجَرْجِرُ في بَطْنِهِ نَار جَهَنَّمَ » متفقٌ عليه .

ﺭﻩﺳﻮﻝ اللهﻩ ﻫﻪﻫﻪﺭﻩﻛﻪﺭﻩﺳﻪﺭ أمِّ سَلَمَةَ ﻯ ﺑﻪﻫﻪﺳ ﻣﻪﺭﻩﻛﻪﺳﻪﻛﻪﺩﻩ. ﺭﻩﺭﻩﺭﻩﻫﻪﺭﻩﺳ ﺭﺳﻮﻝ اللهﻩ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﻫﻪﻛﻪﻫﻪﺭﻩﺩﻩ.ﺑﻪﺭﻩﻯ ﻫﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪﻫﻪﺳﻪ ﻫﻪﺳﻪﻫﻪﺳﻪ ﻫﻪﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﺭﻩﺳﻪﻫﻪﺭﻩﺩﻩ ﻫﻪﺭﻩﺳﻪﻫﻪﺭﻩﺳ ﻫﻪﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺭﻩﺳﻪ ﻫﻪﺳﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﻛﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﺭﻩﺳﻪﻫﻪﺭﻩﺩﻩ.

وفي روايةٍ لمسلمٍ : « إنَّ الَّذِي يَأكُلُ أوْ يَشْرَبُ في آنِيةِ الْفِضَّةِ وَالذَّهَب » .

ﻫﻪﺭﻩ ﻣﺴﻠﻢ ﻯ ﺑﻪﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺭﻩﺩﻩ ﻫﻪﻛﻪﺩﻩ. ﺭﻩﺭﻩﺭﻩﻫﻪﺭﻩﺳ ﻫﻪﺳﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪ ﻫﻪﺳﻪﻫﻪﺳﻪﻛﻪﺳﻪﻫﻪﺭﻩﺩﻩ ﻫﻪﺭﻩﺳﻪﻫﻪﺭﻩﺩﻩ

ﻣﻘﺮﺭﺓ.

1796- وعنْ حُذَيْفَةَ رضي اللَّه عَنْهُ قالَ : إنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم نَهَانَا عَنِ الحَرِيرِ ، والدِّيباجِ ، وَالشُّرْب في آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ ، وقال : « هُنَّ لهُمْ في الدُّنْيَا وَهِيَ لَكُمْ في الآخِرةِ » متفقٌ عليهِ .

ﷲ ﺣﺬﻳﻔﺔ ﺭﺿﻲ ﻋﻦ ﺍﻟﻨﺒﻲ ﷺ ﻗﺎﻝ: ﻧﻬﺎﻧﺎ ﺭﺳﻮﻝ ﷲ ﷺ ﻋﻦ ﺍﻟﺤﺮﻳﺮ ﻭﺍﻟﺪﻳﺒﺎﺝ ﻭﺍﻟﺸﺮﺏ ﻓﻲ ﺁﻧﻴﺔ ﺍﻟﺬﻫﺐ ﻭﺍﻟﻔﻀﺔ ﻭﻗﺎﻝ: ﻫﻦ ﻟﻬﻢ ﻓﻲ ﺍﻟﺪﻧﻴﺎ ﻭﻫﻲ ﻟﻜﻢ ﻓﻲ ﺍﻵﺧﺮﺓ ﻣﺘﻔﻖ ﻋﻠﻴﻪ.

وفي روايةٍ في الصَّحِيحَيْنِ عَنْ حُذَيْفَةَ رضي اللَّه عَنْهُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « لا تَلْبِسُوا الحَرِيرَ وَلا الدِّيبَاجَ ، ولا تَشْرَبُوا في آنِيَةِ الذَّهَبِ والْفِضَّةِ وَلا تَأْكُلُوا في صِحَافِهَا» .

ﻭﻓﻲ ﺭﻭﺍﻳﺔ ﻟﻠﺸﻴﺨﻴﻦ ﻋﻦ ﺣﺬﻳﻔﺔ ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻪ: ﺳﻤﻌﺖ ﺭﺳﻮﻝ ﷲ ﷺ ﻳﻘﻮﻝ: ﻻ ﺗﻠﺒﺴﻮﺍ ﺍﻟﺤﺮﻳﺮ ﻭﻻ ﺍﻟﺪﻳﺒﺎﺝ، ﻭﻻ ﺗﺸﺮﺑﻮﺍ ﻓﻲ ﺁﻧﻴﺔ ﺍﻟﺬﻫﺐ ﻭﺍﻟﻔﻀﺔ ﻭﻻ ﺗﺄﻛﻠﻮﺍ ﻓﻲ ﺻﺤﺎﻓﻬﺎ.

1797- وعَنْ أنس بن سِيرينَ قال : كنْتُ مَع أنَسِ بن مالك رضي اللَّه عنْهُ عِنْد نَفَرٍ مِنَ المجُوسِ ، فَجِيءَ بفَالُودَجٍ عَلى إنَاءٍ مِنْ فِضَّةٍ ، فَلَمْ يأكُلْهُ ، فَقِيلَ لَهُ حوِّلهُ فحوَّلَه عَلى إنَاءٍ مِنْ خَلَنْج ، وجِيءَ بِهِ فأَكَلَهُ . رواه البيهقي بإسْنادٍ حَسنٍ .

ﷲ ﺣﺬﻳﻔﺔ ﺭﺿﻲ ﻋﻦ ﺃﻧﺲ ﺑﻦ ﺳﻴﺮﻳﻦ ﻗﺎﻝ: ﻛﻨﺖ ﻣﻊ ﺃﻧﺲ ﺑﻦ ﻣﺎﻟﻚ ﺭﺿﻲ ﷲ ﻋﻨﻪ ﻓﺄﺗﻲ ﺑﻔﺎﻟﻮﺫﺝ ﻋﻠﻰ ﺇﻧﺎء ﻣﻦ ﻓﻀﺔ ﻓﻠﻢ ﻳﺄﻛﻠﻪ ﻓﻘﻴﻞ ﻟﻪ ﺣﻮﻟﻪ ﻓﺤﻮﻟﻪ ﻋﻠﻰ ﺇﻧﺎء ﻣﻦ ﺧﻠﻨﺞ ﻭﺟﻲء ﺑﻪ ﻓﺄﻛﻠﻪ.

« الخَلَنْجُ » : الجَفْنَة .

365- باب تحريم لبس الرجل ثوباً مزعفراً

ކުށްތައް ބަލައިގަތުމާއި ފާސްކުރުން ހަރާންކަން باب

1798- عَنْ أنسٍ رضي اللَّه عَنْهُ قالَ : نَهَى النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أنْ يَتَزَعْفَر الرَّجُلُ . متفقٌ عليه.

ڕ ضي الله ع ن أنس ކ ާ ބ ާ ރ ީ ގ ެ ވ ާ ހ ަ ކ ަ ށ ް ވ ެ ދ ާ ނ ެ ކ ަ ށ ް ފ ާ ދ ެ ވ ާ ފ ަ ދ ީ ވ ާ ކ ަ ށ ް ދ ެ ނ ެ ކ ަ ށ ް ވ ެ ދ ާ ނ ެ ކ ަ ށ ް ވ ާ ހ ަ

366- باب النهي عن صمت يومٍ إلى الليل

ދުޢުގާގެ ހަނދާންކުރުމުގެ ކުރިން ކަންކަމުގެ باب

1800- عَنْ عليٍّ رضي اللَّه عَنْهُ قالَ : حَفِظْتُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا يُتْمَ بَعْدَ احْتِلامٍ ، وَلا صُمَاتَ يَوْمٍ إلى اللَّيْلِ » رواه أبو داود بإسناد حسن.

ދ ﷲ ތުމާއިއެކު ދުޢާ ކުރުމުގެ علي ކަންތައް ހިނގާ ގޮތް ދެނެގަތުމަށް. ފާހަގަ ކުރުމަށް. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތެރެއިން ފެނުނު ކަންކަމެއް. احْتِلام ވުން ކުޑަކުދިން ދުވަހުގެ. ތެރެ ދުޢާ ދުއްވުމާ ހަވާލުކުރުން.

قالَ الخَطَّابي في تفسيرِ هذا الحديثِ : كَانَ مِنْ نُسُكِ الجاهِلِيَّة الصّمَاتُ ، فَنُهُوا في الإسْلامِ عَنْ ذلكَ ، وأُمِرُوا بِالذِّكْرِ وَالحَدِيثِ بالخَيْرِ .

خَطَّابي ގެ حديث ގެ ތެރެއިން ކަނޑައަޅާ ގޮތް ފާހަގަ ކުރުމަށް. ކުރިއަށް ދާ ގޮތަށް ދެނެގަތުމަށް. ކަންކަމުގެ ކުރިން ދެނެގަތުމަށް. ތެރެ ކަންކަމުގެ ކުރިން ދެނެގަތުމަށް. ތެރެ ކަންކަމުގެ ކުރިން ދެނެގަތުމަށް.

1801- وعَنْ قيس بن أبي حازِمٍ قالَ : « دَخَلَ أبُو بكرٍ الصِّدِّيقُ رضي اللَّه عَنْهُ على امْرَأَةٍ مِنَ أحْمَسَ يُقَالُ لهَا : زَيْنَبُ ، فَرَآهَا لا تَتَكَلَّم . فقالَ : « مَالهَا لا تَتَكَلَّمُ » ؟ فقالُوا: حَجَّتْ مُصْمِتَةً ، فقالَ لهَا : « تَكَلَّمِي فَإِنَّ هذا لا يَحِلُّ ، هذا منْ عَمَلِ الجَاهِلِية» ، فَتَكَلَّمَت . رواه البخاري .

ދ ﷲ ތުމާއިއެކު ދުޢާ ކުރުމުގެ قيس بن أبُو حازِم ގެ ތެރެއިން ފެނުނު ކަންކަމެއް. أبُو بكر الصِّدِّيقُ رضي اللَّه عَنْهُ , أحْمَس ގޯތި ތެރެ ދަރިވަރުން ދެކެ ދެކެ ތިބި ގޮތް. ތެރެ ކަންކަމުގެ ކުރިން ދެނެގަތުމަށް. زَيْنَبُ ގެ. ގެ ތެރެ ކަންކަމުގެ ކުރިން ދެނެގަތުމަށް. ތެރެ ކަންކަމުގެ ކުރިން ދެނެގަތުމަށް. ތެރެ ކަންކަމުގެ ކުރިން ދެނެގަތުމަށް؟ ތެރެ ދެކެ ތިބި ގޮތް. ދަރިވަރުގެ ތެރެ ކަންކަމުގެ ކުރިން ދެނެގަތުމަށް. ގެ أبُو بكر ގެ ކަންކަމުގެ ކުރިން ދެނެގަތުމަށް. ކަންކަމުގެ ކުރިން ދެނެގަތުމަށް. ގެ ދަރިވަރުގެ ތެރެ ކަންކަމުގެ ކުރިން ދެނެގަތުމަށް. ތެރެ ކަންކަމުގެ ކުރިން ދެނެގަތުމަށް. ތެރެ ކަންކަމުގެ ކުރިން ދެނެގަތުމަށް.

367- باب تحريم انتساب الإنسان إلى غير أبيه

وتولّيه إلى غير مَواليه

ތެދުމަތީ ކަލާނގެ ދެކެ ބަލާ ބަޔަކު ހިތްތެރިވުމާ حرام ވެގެންވާ ގޮތަށް ދެކެ ބަލާ ބަޔަކު ހިތްތެރިވުމާ ދެކެ ބަލާ ބަޔަކު ހިތްތެރިވުމާ حرام ވެގެންވާ ގޮތަށް باب

1802- عَنْ سَعْدِ بن أبي وقَّاصٍ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ النبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : مَن ادَّعَى إلى غَيْرِ أبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُ أنَّهُ غَيْرُ أبِيهِ فَالجَنَّةُ عَلَيهِ حَرامٌ » . متفقٌ عليهِ .

ﷺ الله ﷺ سَعْدِ بن أبُو وقَّاص ގ ކަމަށް ދެކެ ﷺ نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަމުގައި. ދެބަ ބާރަށް ވެގެންވާ ގޮތަށް ތެދުމަތީ ދެކެ ބަލާ ބަޔަކު ހިތްތެރިވުމާ ދެކެ ބަލާ ބަޔަކު ހިތްތެރިވުމާ ދެކެ ބަލާ ބަޔަކު ހިތްތެރިވުމާ ދެކެ ބަލާ ބަޔަކު ހިތްތެރިވުމާ ދެކެ ބަލާ ބަޔަކު ހިތްތެރިވުމާ حرام ވެގެންވާ ގޮތަށް ކަމުގައި.

1803- وعن أبي هُرَيْرَة رضي اللَّه عنْهُ عَن النَّبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « لا تَرْغَبُوا عَنْ آبَائِكُمْ ، فَمَنْ رَغِبَ عَنْ أبيهِ فَهُوَ كُفْرٌ » متفقٌ عليه .

ﷺ الله ﷺ أبُو هُرَيْرَة، نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ކަމަށް ﷺ ﷺ ﷺ. ﷺ حديث ﷺ.ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ. ﷺ ﷺ ﷺ ﷺ

ރަޟިޔަ الله ޢަންހު ސަލާމްކުރައްވާ يزيدَ شريك بن طارق ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. މިމިންބަރު

عَلي ގެ މިންބަރުމަތީގައި خطبةއެއް ދެއްވަމުން ދަންނަވައެވެ. ދެން عَلي ގެ ވާހަކަ ވިދާޅުވެއްވައިދެއެވެ

ވީމާ އަޅުގަނޑުމެން. عَلي ގެ ވާހަކަ ވިދާޅުވިއެވެ. ރަޟި الله ޢަންހު ބުނެފައިވެއެވެ. މިޝަރުޢުގެ އަތުގައި

ކިޔަވާ قران ފިޔަވައި ކިޔަވާނެ އެހެން ފޮތެއް ނެތެވެ. ދެން މިފޮތުގައިވާ ހުރިހާ ކަމެއްވެއެވެ. ދެން އެފޮތުގައި

ހުރިއެވެ. ދެން އަހަރެން ޖަމާކޮށްފައި އޮތްތާ ފޮތް ލިޔެފައިވާ ހުއްޓެވެ. އެއީ زخمތަކާއި ޖަނަ

ލިޔެފައިވާ ހުއްޓެވެ. އެއީ އަހަރެން ބުނީ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިއެވެ. عَيْر

ނަމަކަށް ކިޔުނު ހިސާބައި ثَوْر ނަމަކަށް ކިޔުނު ހިސާބައި ދެމެދުވީ މަދީނާއަށްވާ حرمގެ

ސަރަޙައްދެވެ. ދެން އެތަނގައި بدعةއެއް قائم ކުރިމީހާ ނުވަތަ بدعةގެ

އަހުލުވެރިއަކަށް ހާލަތުދިނުމީހާގެ މައްޗަށް الله އާއި مَلائِكَة ތަކުންނާއި އެންމެހާ މީސްތަކުންގެ

لعنة ހުއްޓެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى, قيامة ދުވަހު އެމީހާގެ ފަރުވާން فرض އެއް އަދި

ސުންނަތެއްވެސް قبولއެއް ނުކުރައްވާނެއެވެ. މުސްލިމުން އެންމެންގެ عهد ވަކި ހަމަހަމަވެގެންނެވެ.

އެމީހުން މުސްލިމުންގެ އެންމެ ދަށް ފަރާތް މީހާވެސް ކުރާނަމަވެސް އޭގެ عهد އެއް ދެމެހެއްޓޭނެއެވެ. ދެން

މުސްލިމެއްގެ عهد މުގުރާލިމީހާގެ މައްޗަށް الله އާއި މަލާއިކަތުން ބަޔަކުންނާއި އެންމެހައި މީސްތަކުންގެ لعنة

ހުއްޓެވެ. الله سبحانه وتعالى قيامة ދުވަހު އެމީހާގެ ފަރުވާން فرض އެއް އަދި

ސުންނަތެއްވެސް قبولއެއް ނުކުރައްވާނެއެވެ. އަދި މީހަކު އޭނާގެ ބައްޕަ ނޫން އެހެން މީހަކު

ނިސްބަތްކޮށް ފިޔަވަ ނުވަތަ އަޅުކަން އޭނާގެ ސާހިބުމީހުން ނޫން މީހަކު ނިސްބަތްކޮށްފިނަމަ ދެން

އޭނާގެ މައްޗަށް الله އާއި مَلائِكَةތަކުންނާއި އެންމެހައި މީސްތަކުންގެ لعنةހުއްޓެވެ. އަދި الله

سبحانه وتعالى قيامة ދުވަހު އެމީހާގެ ފަރުވާން فرض އެއް އަދި ސުންނަތެއްވެސް

قبولއެއް ނުކުރައްވާނެއެވެ.

1805– وَعَنْ أَبي ذَرٍّ رضي اللَّه عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رسولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « لَيْسَ منْ رَجُلٍ ادَّعَى لِغَيْر أبيهِ وَهُوَ يَعْلَمُهُ إلاَّ كَفَرَ ، وَمَنِ ادَّعَى مَا لَيْسَ لهُ ، فَلَيْسَ مِنَّا ، وَليَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّار ، وَمَنْ دَعَا رَجُلاً بِالْكُفْرِ ، أَوْ قالَ : عدُوَّ اللَّه ، وَلَيْسَ كَذلكَ إلاَّ حَارَ عَلَيْهِ » متفقٌ عليهِ ، وَهَذَا لَفْظُ روايةِ مُسْلِمِ .

ރަޟި الله ޢަންހު ސަލާމްކުރައްވާ أَأَبُو ذَرّ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެސަޙާބީ نبي އާ

صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް އަޑުއެހުނީމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން حديث
ކުރައްވިއެވެ. މީހަކު އެނގިހުރެގެން އަމިއްލަ ބައްޕަގެ ނޫން އެހެން މީހަކަށް އަމިއްލަ ނިސްބަތްކޮށްފިނަމަ
ކާފިރު ވެއްޖެއެވެ. އަދި މީހަކު حق ނޫން دعوى އެއްކޮށްފިނަމަ އެމީހަކު ފަހެ ތިމަންމެންގެ ތެރެއިން
ނޫނެވެ. އަދި އެމީހާގެ ޖާގަ ނަރަކައިން ހޯދައިގަތުމެން ހުއްޓެވެ. އަދި މީހަކު އެހެންމީހަކަށް
ކާފިރެކޭ ބުނެފިނަމަ ނުވަތަ عدوّ الله އޭ ބުނެފިނަމަ އެމީހާ އެކަމުގެ އަހުލުވެރިއަކަށްނުވާނަމަ
އެކަލިމައެއް އެބުނިމީހާ ގެ މައްޗަށް އެނބުރި އަންނަނީ ހުއްޓެވެ.

368– باب التحذير من ارتكاب ما نهى الله عزَّ وجلَّ
أو رسوله صلى الله عليه وسلم عنه

ﷲ އާއި އަދި އެ އިލާހުގެ رسول އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ނަހީކުރައްވާފައިވާ ކަންތައްތަކަށް
ހަރަކާތްތެރިވުމުން އިންޒާރުކުރުން ބަޔާންކުރާ باب

قال اللَّه تعالى: { فليحذر الذين يخالفون عن أمره أن تصيبهم فتنة أو يصيبهم عذاب أليم } .النور 63

ފަހެ، އެކަލާނގެ أمر ތަކާ خلافވާމީހުންނަށް ބަލާއެއް ނުވަތަ ވޭންދެނިވި عذاب އެއް ޖެހިދާނެކަމުން،
އެއުރެން ބިރުވެތިވާހުށިކަމެވެ!

وقال تعالى: { ويحذركم اللَّه نفسه } .آل عمران 30

ﷲ އެކަލާނގެ عقابށް ތިޔަބައިމީހުން ބިރުވެރިކުރައްވައެވެ.

وقال تعالى: { إن بطش ربك لشديد } .البروج 12

ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ހިއްފެވުން ހިއްފެވުމަކީ ގަދަފަދަވެގެންވާ ހިއްފެވުމެއްކަން
ކަށަވަރެވެ.

وقال تعالى: { وكذلك أخذ ربك إذا أخذ القرى وهي ظالمة إن أخذه أليم شديد } . هود 102

ﻧَﻤْﻮَﻩْ (ﺇَﺷَﺎﺭٍ: ﻧَﻤْﻮَﻩْ ﺋَﺎﺋِﻠﻪﺳْ) ﻧَﺴِﺮﯨﻐَﻪﺋِﻴﻐَﻪﺳْﻜَﻪ **حال**، ﻧَﺘﯩﺠَﻪﻟﻪﻧﮕَﻪﻥ ﻫَﻪﺭَﻛَﻪﺗﻨِﻰ ﻧَﻤْﻮَﻩْ ﺑِﻪﺟَﻪﻭَﺭﺳﯘﻥ، ﺋَﺎﺯﺍﺑﻠِﻴﻘﻨِﻰ ﺑِﻪﺟَﻪﻟَﻪﺷْﻜَﻪﻧﺪﻩ، ﺋَﺎﺯﺍﺑﻠِﻴﻘﻨِﻰ ﺑِﻪﺟَﻪﻟَﻪﺷْﻜَﻪﻧﺪﻩ. ﺭَﻭَﺍﻳَﻪﺗﻠِﻪﺭﻧِﻰ. ﺋَﺎﺯﺍﺑﻠِﻴﻘﻨِﻰ ﺑِﻪﺟَﻪﻟَﻪﺷْﻜَﻪﻧﺪﻩ، ﻗَﻮﺷْﻘﯘﺳِﻰ، ﻛَﻪﻟَﻪﻟَﻪﻡ ﺑَﺎﺭَﺍﺑَﺎ.

1806- وَعَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إنَّ اللَّه تَعَالى يَغَارُ ، وَغَيْرَةُ اللَّهِ أنْ يَأْتِيَ المرْءُ مَا حَرَّمَ اللَّه عَليهِ » متفقٌ عليه.

ﺭَﺳُﻮﻝُ الله ﺗَﻪﺭْﺟِﯩﻤَﻪ أَبُو هُرَيْرَةَ ﻧِﻰ ﺭِﻭَﺍﻳَﻪﺕ ﻗِﻠِﻐَﺎﻥ ﺣَﺪِﻳﺜِﻨِﻰ. ﺋَﺎﻟِﻴﻤَﻪ ﺗَﻪﺭْﺟِﯩﻤَﻪ:ﺭَﻭَﺍﻳَﻪﺗﻠِﻪﺭﻧِﻰ ﻧَﺒِﻲ ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺋَﻪﻣَﻪﻟﻴﻴَﻪﺗِﻰ. ﺭَﻭَﺍﻳَﻪﺗﻠِﻪﺭﻧِﻰ الله سبحانه وتعالى ﻫَﻪﺭ ﻏَﻴْﺮَﺓُ ﻧِﻰ ﺋِﻮَﻟ ﺋِﻪﻫْﺘِﻴَﺎﺳِﻰ ﻗَﻪﺩِﻳﻤَﻪ. ﻫَﻪﺭِ ﻗَﺎﻧﺪَﺍﻕ ﻏَﻴْﺮَﺓ ﻫَﻪﺭِ ﺋِﺮَﻙ ﻧِﻰ ﻏَﻴْﺮَﺓُ ﻫَﻪﺭِ ﺋِﺮَﻙ ﺋَﻪﻣَﻪﻟﻨِﻰ الله حرام ﻗِﻠِﻐَﺎﻥ ﻧَﻪﺭْﺳِﻪﻟَﻪﺭﻧِﻰ ﻫَﻪﺭَﻛَﻪﺗﻠَﻪﻧﺪﻩ.

369- باب ما يقوله ويفعله من ارتكب منهيّاً عنه

ﺳَﻪﺭِﻳِﺘﻠِﻴﻘﻨِﻰ ﺋَﺎﺯﺍﺑﻠِﻴﻘﻘَﺎ ﺋَﺎﺩَﻩْ ﺋَﺎﻟِﻴﻤَﻪﻗَﺎ ﺋِﺎﻳَﻠَﻨﻐَﺎﻥ عمل ﺋَﻪﻣَﻪﻟﻴﻴَﻪﺗِﻰ ﺑِﻪﻫَﻪﺟْﻤَﻪ ﻫَﻪﻣَﻪ ﺋِﺎﺩَﻩﻡ ﺋَﺎﻟَﻪﻫِﻴﺪَﻩ ﻗِﻠِﻐَﺎﻥ باب

قال اللَّه تعالى: { وإما ينزغنك من الشيطان نزغ فاستعذ بالله } . (الأعراف 200)

ﻫَﻪﺭِ ﺭَﻭَﺍﻳَﻪﺗﻠِﻪﺭﻧِﻰ ﺷﻴﻄﺎﻥ ﺩَﻩ ﻗُﺰﻏُﻮﻧﻰ ﻗُﻮﺯﻏَﺎﻥ ﻫَﻪﺭِﻗَﺎﻧﺪَﺍﻕ ﻫَﻪﺭَﻛَﻪﺗﻠَﻪﻧﮕَﻪﻥ ﺋِﺎﺩَﻩﻡ ﺋَﺎﻟَﻪﻫِﻴﺪَﻩ ﻗُﻮﺯﻏَﺎﻥ الله ﻧِﻰ ﺋَﻪﻋُﻮﺫُ ﺑِﺎﻟﻠﻪ ﺩِﻳﮕَﻪﻥ ﺳُﻮﺭَﺍ!

وقال تعالى: { إن الذين إذا مسهم طائف من الشيطان تذكروا فإذا هم مبصرون } . (الأعراف 201)

ﺭَﻭَﺍﻳَﻪﺗﻠِﻪﺭﻧِﻰ تقوى ﺋِﻪﻫْﺘِﻴَﺎﺳِﻰ ﺋِﺎﺯْﺳَﻪﻫﻠِﻪﺭِ شيطان ﺩَﻩ ﻗُﺰﻏُﻮﻧﻰ ﻫَﻪﺳْﻪ ﻫَﻪﺩَﻳْﺪَﻩ ﺳِﻪﻫْﻬِﻰ ﻗَﻪﻟَﻪﺑْﻜَﻪ، ﺋَﺎﺩَﻩﻡ (الله) ﺭَﺳُﻮﻟُﻠَﻪﺭﻧِﻰ ﺋَﻪﺳْﻪﻟَﻪﺷْﻜَﻪ. ﺋَﻪ، ﺋَﺎﻧﺪَﺍﻕ ﺋَﺎﺯﺍﺑﻠِﻴﻘﻨِﻰ ﻫَﻪﻣَﻪ ﺋَﺎﺩَﻣﻨِﻰ ﺋَﺎﺩَﻩﻡ ﺋَﺎﻟَﻪﻫِﻴﺪَﻩ.

وقال تعالى: { والذين إذا فعلوا فاحشة أو ظلموا أنفسهم ذكروا اللَّه فاستغفروا لذنوبهم، ومن يغفر الذنوب إلا اللَّه، ولم يصروا على ما فعلوا وهم يعلمون، أولئك جزاؤهم مغفرة من ربهم وجنات تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها

ونعم أجر العاملين } . (آل عمران 135، 136)

ﻫﻪﺭ، ﺋﺎﺩﻩﺗﻪﺳﻪﺭ ﺭﻩﻫﻪﺭﻩﺳﻪ ﺷﻪﺋﻪﻭﻩﺗﻪﺳﻪﺭﻩﻭﺳﻪﺭﻫ ﻭﻩﺭﻩﻫ، ﺋﺎﺩﻩﺗﻪﺳﻪﺭﻯ نفـــــــس ﻫﻪﺭﻩﺳ ﻫﻪﺭﻩﺳﻪﺭﻩﻫﻪﺋﻪﻫﻪﺳﻪﺭ (ﺋﻪﻫﻪﺭ: ﺑﻪﻫﻪﺳﻪﺗ ﺗﻪﺋﻪﺳﻪﺭﻩﻫﻪﺷ ﻭﻩﻭﻩﺋﻪﻫ ﺗﻪﺳﻪﺭﻩﻭﺳﻪﺭ) الله ﺭﻩﺳﻪﻭﻩﺭﻩﺗﻪﺳﻪﺭ، ﺋﺎﺩﻩﺗﻪﺳﻪﺭﻯ ﻭﻩﻭﻩﻫ ﻭﻩﺭﻩﺷﻪﻭﻩﺳ ﺋﻪﻫﻪﺭ دعـــــاء ﺗﻪﺳﻪ ﺋﻪﻫﻪ ﺑﻪﺭﻩﺳﻪﻫ. الله ﺑﻪﻫﻪﺭﻩﻫ ﻭﻩﻭﻩﺭﻩﺷﻪﻭﻩﺳ ﻭﻩﺭ، ﺗﻪﺗ ﻫﻪﺋﻪﻫ؟ ﻫﻪﺭﻩﻫ ﺋﺎﺩﻩﺗﻪﺳﻪﺭ ﻭﻩﺳﻪﺑﻪﺳ حـــــــال ﺋﺎﺩﻩﺗﻪﺳﻪﺭ ﺗﻪﺋﻪ ﺗﻪﺳﻪﺭﻯ ﺣﻪﺑﻪﻯﻩﻫ ﻭﻩﺭﻩﺑﻪﺋﻪﺭ ﺳﻪﺑﻪﺋﻪﻫﻪ. ﺋﺎﺩﻩﺗﻪﺳﻪﺭﻯ ﻭﻩﻫﻪﺭﻩﺑ ﺋﺎﺩﻩﺗﻪﺳﻪﺭﻯ ﻫﻪﺑﻪﺭﻩﺷﻪﺗﻪﺳﻪﺭﻯ حضـــــرة ﺳﻪ ﻭﻩﻭ ﺷﻪﻭﻩﺳﻪﻭﻩﺑﻪ. ﺋﻪﻫﻪﺳﻪﺑﻪﺳﻪﺭﻯ ﺋﺎﺩﻩﺗﻪﺳﻪﺭ ﻫﻪﻭﻩﺭﻩﺳﻪ ﻭﻩﺭﻩﺑﻪﺳﻪﺑﻪ حـــــال ﻫﻪﺋﻪ. ﺗﻪﺳﻪ عمـــــل ﺗﻪﺑﻪ ﻫﻪﺑﻪﺭﻩﺳﻪﺗﻪ ﺭﻩﺑﻪ ﻭﻩﺭﻩﻫﻪﺋﻪﺳﻪﺭﻯ ﻫﻪﻫﻪﺭﻩﺳﻪﻫﻪﺳﻪﺭ!

وقال تعالى: { وتوبوا إلى اللَّه جميعاً أيها المؤمنون لعلكم تفلحون } . (النور 31)

ﻩ مؤمن ﺳﻪﺳﻪﻫ! ﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺑﻪﺑﻪﺭﻩﺳﻪ ﺋﻪﺳﻪﻫﻪﺳﻪ الله ﻫﻪﺭ توبة ﻫﻪﺗﻪﻫ! (ﺋﻪﻫﻪﺭ) ﻫﻪﺭﻩﻫﻪﺑﻪﺑﻪﺭﻩﺳﻪ ﺑﻪﺳﻪﺭﻩﻫﻪﺭ نصيب ﺑﻪﻫﻪﺳﻪﺳﻪﺭﻩﻫﻪﺋﻪﻫﻪ.

1807- وعَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عَنْهُ عَن النَّبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « مَنْ حَلَف فَقَالَ في حلفِهِ: بِاللَّاتِ والْعُزَّى ، فَلْيَقُلْ : لا إِلَهَ إِلاَّ اللَّه ومَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ ، تَعَالَ أُقَامِرْكَ فَليتَصَدَّق» . متفقٌ عليه .

ﻫﻪﻭ الله ﺗﻪﺭﻩﺳﻪﺷﻪﻫﻪﻭ أبُو هُرَيْرَةَ، نبي ﻫ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻯ ﻫﻪﺭﻩﺳ ﺑﻪﻭﻩﺗﻪﺋﻪﺭﻩﻭﻩﺋﻪﻫ. ﻫﻪﺋﻪﻯﻩﻭﻩﺳ حديث ﺗﻪﺋﻪﺭﻩﻭﻩﺋﻪ.ﻭﻩﺭﻩﺗ ﺭﻩﻭﻩﺭﻩﺋﻪﺳ ﻭﻩﺭ ﻫﻪﻭﻩﺳ ﺭﻩﻭﻩﻫﻪﺋﻪ اللَّات والْعُزَّى ﻭﻩﺳﻪﺑﻪﻭﻩﺳ ﺭﻩﻭﻩﺳﻪﺷﻪﻭﻩﺳ ﻭﻩﺭ ﻫﻪﻭﻩﺗﻪ(ﻫﻪﺋﻪﺭﻩﻯ ﺋﻪﻫﻪﻭﻩﻫ ﻫﻪﺋﻪﻯﻩﻭﻩﺳ) لا إِلَهَ إِلاَّ اللَّه ﻯ ﻫﻪﺭﻩﻫ ﺑﻪﻫﻪﺳ ﺭﻩﻫﻪﻫﻪ. ﻫﻪﺭﻩﻫ ﻭﻩﺭﻩﺗ ﻫﻪﻭﻩﺗﻪ ﻫﻪﺋﻪﻯﻩﺑﻪﻫ ﻫﻪ ﻫﻪﻭﻩﺗﻪﺋﻪﺭﻩﺳ ﻫﻪﺳﻪﻫﻪﺗ ﻫﻪﻭﻩﺷﻪﻭﻩﺳ ﻭﻩﺭ ﻫﻪﻭﻩﺗﻪ (ﻫﻪﺋﻪﺭﻩﻯ ﺋﻪﻫﻪﻭﻩﻫ ﻫﻪﺋﻪﻯﻩﻭﻩﺳ)صدقة ﻫﻪﻫ ﺗﻪﻫﻪﺗﻪﻫ.

كتاب المنثورات والملح

قيامة ﻭﻩﺗﻪ علامة ﻫﻪﻫ ﻫﻪﺭﻩ ﻫﻪﺋﻪﻫﻪﺗﻪﺭ ﻫﻪﺭﻩﺷﻪﻭﻩﻫ ﻫﻪﻫﻪﻫ حديث ﻫﻪﻫ ﻫﻪﻫﻪﺳﻪﻭﻩﺋﻪﺳﻪﻫ ﻫﻪﺭ ﻫﻪﺭﻩ إستغفار ﻫﻪﺭ مؤمن ﻫﻪﺳ ﻫﻪﺋﻪﺭﻩﻫﻪﻫﻪﺭ ﺗﻪﺋﻪﻭﻩﻫﻪﻫ ﺋﻪﺳﻪﻫﻪ ﻫﻪﻫﻪﺳﻪﻭﻩﺋﻪﺳﻪﻫ ﻫﻪﺭ

قيامة ﻭﺪﺤﻛ علامة ﻤﻫ ﻤﻫﺭ ﻫﺭﺪﺤﻛﺩﻗ ﻫﺭﺴﻤﻭﺭﻫﺭﻫ ﻫﻤﻭﻗﻫ حديث ﻤﻫ ﻫﻫﺭﺴﻫﻭﻛﺴﻫﺭﻫ باب

1808- عَن النَّواس بنِ سَمْعانَ رضي اللَّه عَنْهُ قالَ : ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم الدَّجَّالَ ذَاتَ غَدَاةٍ ، فَخَفَّض فِيهِ ، وَرَفَع حَتَّى ظَنَناه فِي طَائِفَةِ النَّخْلِ ، فَلَمَّا رُحْنَا إِلَيْهِ ، عَرَفَ ذلكَ فِينَا فقالَ : « ما شأنكم ؟ » قُلْنَا : يَارَسُولَ اللَّهِ ذَكَرْتَ الدَّجَّال الْغَدَاةَ ، فَخَفَّضْتَ فِيهِ وَرَفَعْتَ ، حَتَّى ظَنَنَّاه فِي طَائِفَةِ النَّخْلِ فقالَ : « غَيْرُ الدَّجَالِ أخوفني عَلَيْكُمْ ، إنْ يخْرجْ وأنآ فِيكُمْ ، فَأنَا حَجِيجُه دونَكُمْ ، وَإنْ يَخْرجْ وَلَسْتُ فِيكُمْ ، فكلُّ امريءٍ حَجيجُ نَفْسِهِ ، واللَّه خَليفَتي عَلى كُلِّ مُسْلِمٍ . إنَّه شَابٌّ قَطَطٌ عَيْنُهُ طَافِيَةٌ ، كأَنِّي أشَبِّهُه بعَبْدِ الْعُزَّى بن قَطَنٍ ، فَمَنْ أدْرَكَه مِنْكُمْ ، فَلْيَقْرَأْ عَلَيْهِ فَوَاتِحَ سُورةِ الْكَهْفِ ، إنَّه خَارِجٌ خَلَّةً بَيْنَ الشَّامِ وَالْعِرَاقِ ، فَعَاثَ يمِيناً وَعاثَ شمالاً ، يَا عبَادَ اللَّه فَاثْبُتُوا » . قُلْنَا يا رسول اللَّه ومَالُبْثُه في الأرْضِ ؟ قالَ : « أرْبَعُون يَوْماً : يَوْمٌ كَسَنَةٍ ، وَيَوْمٌ كَشَهْرٍ، وَيوْمٌ كجُمُعَةٍ ، وَسَائِرُ أيَّامِهِ كأيَّامِكُم » . قُلْنَا : يا رَسُول اللَّه ، فَذلكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَسَنَةٍ أتكْفِينَا فِيهِ صلاةُ يَوْمٍ ؟ قال : « لا ، اقْدُرُوا لَهُ قَدْرَهُ » . قُلْنَا : يَارَسُولَ اللَّهِ وَمَا إسْراعُهُ فِي الأرْضِ ؟ قالَ : « كَالْغَيْث استَدبَرَتْه الرِّيحُ ، فَيَأْتِي على الْقَوْم ، فَيَدْعُوهم ، فيؤْمنُونَ بِهِ ، ويَسْتجيبون لَهُ فَيَأمُرُ السَّماءَ فَتُمْطِرُ ، والأرْضَ فَتُنْبِتُ ، فَتَرُوحُ عَلَيْهِمْ سارِحتُهُم أطْوَلَ مَا كَانَتْ ذُرى ، وَأسْبَغَه ضُرُوعاً ، وأمَدَّهُ خَواصِرَ، ثُمَّ يَأْتِي الْقَوْمَ فَيَدْعُوهم ، فَيَرُدُّون عَلَيهِ قَوْلَهُ ، فَيَنْصَرِف عَنْهُمْ ، فَيُصْبحُون مُمْحِلينَ لَيْسَ بأيْدِيهم شَيءٌ منْ أمْوالِهِم ، وَيَمُرُّ بِالخَرِبَةِ فيقول لَهَا : أخْرِجِي كُنُوزَكِ ، فَتَتْبَعُه ، كُنُوزُهَا كَيَعَاسِيب النَّحْلِ ، ثُمَّ يدْعُو رَجُلاً مُمْتَلِئاً شَباباً فَيضْرِبُهُ بالسَّيْفِ ، فَيَقْطَعُهُ ، جِزْلَتَيْن رَمْيَةَ الْغَرَضِ ، ثُمَّ يَدْعُوهُ ، فَيُقْبِلُ ، وَيَتَهلَّلُ وجْهُهُ يَضْحَكُ . فَبَينَما هُو كَذلكَ إذْ بَعَثَ اللَّه تَعَالى المسِيحَ ابْنَ مَرْيم صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَيَنْزِلُ عِنْد المَنَارَةِ الْبَيْضَآءِ شَرْقِيَّ دِمَشْقَ بَيْنَ مَهْرُودتَيْنِ ، وَاضعاً كَفَّيْهِ على أجْنِحةِ مَلَكَيْنِ ، إذا طَأْطَأَ رَأسهُ ، قَطَرَ وإذا رَفَعَهُ تَحدَّر مِنْهُ جُمَانٌ كَاللُّؤلُؤ ، فَلا يَحِلُّ لِكَافِرٍ يَجِدُ ريحَ نَفَسِه إلاَّ مات ، ونَفَسُهُ يَنْتَهِي إلى حَيْثُ يَنْتَهِي طَرْفُهُ ، فَيَطْلُبُه حَتَّى يُدْرِكَهُ بِبَاب لُدٍّ فَيَقْتُلُه . ثُمَّ يأتي عِيسَى صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَوْماً قَدْ عَصَمَهُمُ اللَّه مِنْهُ ، فَيَمْسَحُ عنْ وُجوهِهِمْ ، ويحَدِّثُهُم بِدرَجاتِهِم في الجنَّةِ . فَبَينَما هُوَ كَذلِكَ إذْ أوْحَى اللَّه تَعَالى إلى عِيسى صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أنِّي قَدْ أخرَجتُ عِبَاداً لي لا يدانِ لأحَدٍ بقِتَالهِم ، فَحَرِّزْ عِبادي إلى الطُّورِ ، وَيَبْعَثُ اللَّه يَأْجُوجَ ومَأجوجَ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدِبٍ يَنْسلُون ، فيَمُرُّ أوَائلُهُم عَلى بُحَيْرةِ طَبَريَّةَ فَيَشْرَبون مَا فيهَا ، وَيَمُرُّ آخِرُهُمْ فيقولُونَ : لَقَدْ كَانَ بِهَذِهِ مَرَّةً ماءٌ . وَيُحْصَرُ نبي اللَّهِ عِيسَى صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَأصْحَابُهُ حَتَّى يكُونَ رأْسُ الثَّوْرِ لأحدِهِمْ خيْراً منْ مائَةِ دِينَارٍ لأحَدِكُمُ الْيَوْمَ ، فَيرْغَبُ نبي اللَّه عِيسَى صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وأَصْحَابُه ، رضي اللَّه عَنْهُمْ ، إلى اللَّهِ تَعَالى، فَيُرْسِلُ اللَّه تَعَالى عَلَيْهِمْ النَّغَفَ في رِقَابِهِم ، فَيُصبحُون فَرْسى كَموْتِ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ، ثُمَّ يهْبِطُ نبي اللَّه عيسى صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَأصْحابهُ رضي اللَّه عَنْهُمْ ، إلى الأرْضِ ، فَلاَ يَجِدُون في الأرْضِ مَوْضِعَ شِبْرٍ إلاَّ مَلأهُ زَهَمُهُمْ وَنَتَنُهُمْ ، فَيَرْغَبُ نبي اللَّه عِيسَى صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَأصْحابُهُ رضي اللَّه عَنْهُمْ إلى اللَّه تَعَالَى ، فَيُرْسِلُ اللَّه تَعَالى طيْراً كَأعْنَاقِ الْبُخْتِ ، فَتحْمِلُهُمْ ، فَتطرَحُهم حَيْثُ شَآءَ اللَّه ، ثُمَّ يُرْسِلُ اللَّه عَزَّ وجَلَّ مطَراً لا يَكِنُّ مِنْهُ بَيْتُ مَدَرٍ ولا وَبَرٍ ، فَيَغْسِلُ الأرْضَ حَتَّى يَتْرُكَهَا كالزَّلَقَةِ . ثُمَّ يُقَالُ لِلأرْضِ : أنْبِتِي ثَمَرَتَكِ ، ورُدِّي برَكَتَكِ ، فَيَوْمئِذٍ تأكُلُ الْعِصَابَة مِن الرُّمَّانَةِ، وَيسْتظِلون بِقِحْفِهَا ، وَيُبارَكُ في الرِّسْلِ حَتَّى إنَّ اللَّقْحَةَ مِنَ

الإبِلِ لَتَكْفي الفئَامَ مِنَ النَّاس، وَاللَّقْحَةَ مِنَ الْبَقَرِ لَتَكْفي الْقَبِيلَةَ مِنَ النَّاس ، وَاللَّقْحَةَ مِنَ الْغَنمِ لَتَكْفي الفَخِذَ مِنَ النَّاس .فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ بَعَثَ اللَّه تَعالَى رِيحاً طَيِّبَةً ، فَتَأْخُذُهم تَحْتَ آبَاطِهِمْ ، فَتَقْبِضُ رُوحَ كُلِّ مُؤمِن وَكُلِّ مُسْلِمٍ ، وَيبْقَى شِرَارُ النَّاسِ يَتهَارجُون فِيهَا تَهَارُجَ الْحُمُرِ فَعَلَيْهِم تَقُومُ السَّاعَةُ» رواهُ مسلم . قَوله : « خَلَّةٌ بيْنَ الشَّام وَالْعِرَاقِ » أيْ : طَرِيقاً بَيْنَهُما . وقَوْلُهُ : « عاثَ » بالْعْينِ المهملة والثاءِ المثلَّثةِ ، وَالْعَيْثُ : أشَدُّ الْفَسَادِ . « وَالذُّرَى » : بِضَمِّ الذَّالِ المعْجَمَةَ وَهوَ أعالي الأسْنِمَةِ . وهُو جَمْعُ ذِرْوَةٍ بِضَم الذَّالِ وَكَسْرِهَا « واليَعاسِيبُ » : ذكور النَّحْلِ . «وجزْلَتَين» أي : قِطْعتينِ ، « وَالْغَرَضُ » : الهَدَفُ الَّذِي يُرْمَى إليْهِ بِالنَّشَّابِ ، أيْ : يَرْمِيهِ رَمْيَةً كَرمْيِ النَّشَّابِ إلى الْهَدَفِ . « وَالمهْرودة » بِالدَّال المهْمَلَة المعجمة ، وَهِي : الثَّوْبُ المصْبُوغُ . قَوْلُهُ : « لاَ يَدَانِ » أيْ : لاَ طَاقَةَ . « وَالنَّغَفُ » : دُودٌ . « وفَرْسَى » : جَمْعُ فَرِيسٍ ، وَهُو الْقَتِيلُ : وَ « الزَّلَقَةُ » بفتحِ الزَّاي والـلاَّمِ واالْقـافِ ، ورُوِيَ « الزُّلْفَةُ » بضمِّ الزَّاي وإسْكَانِ الـلاَّمِ وبالْفـاءِ ، وهـي المِرْآةُ . « وَالعِصَـابَة » : الجماعةُ ، « وَالرِّسْلُ » بكسر الراءِ : اللَّبنُ ، « وَاللَّقْحَة » : اللَّبُونُ ، « وَالْفئَام » بكسر الفاءِ وبعدها همزة : الجمَاعَةُ . « وَالْفَخِذُ » مِنَ النَّاسِ : دُونَ الْقَبِيلَةِ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ عَن النَّواس بن سَمْعان ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާޔަތްކުރައްވައެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެއްދުވަހަކު ހެނދުނުގެ ވަގުތެއްގައި މިދަންނަވަން دجّال ގެ ވާހަކަ ދެއްކެވިއެވެ. ފަހެ އެއްފަހަރު އެކަލޭގެ ނިކަމެތިކަން ބޮޑުކުރެއްވިއެވެ. އަދި އަނެއްފަހަރު އެކަލޭގެ ނިބައިކަމާއި ދާދަކަން ބޮޑުން ކުރެއްވިއެވެ. އެގޮތުން މިދަންނަވަން އެކަލޭ އުރެދީ ކަލޭގެ ގަސްބަގީޗާގައި ހުރި ކަމުގައި ވިސްނައިގެން (ހަތަރުވަނަ) އަޅުގަނޑުމެންގެ ...

[Dhivehi (Thaana) text continues for 12 more lines; not reliably legible]

ވަގުތުގައި، ތިމާ ކައިވެނި ކުރި ފަހެއް، عَبْدِ الْعُزَّى بن قَطَن ގެ ދަރިފުޅު. ފަހެ ތިމާ ކައިވެނި ކުރީ ކާބާ ގެ ދަރުވާނުންގެ ތެރެއިން، ދަރިފުޅު ކަމުގައި ދެކެ، ދަރިފުޅަށް ދެއްވުމަށް ދުވަހުގެ ދަތުރުގައި، ދަރިފުޅު ދަށުގައި ދިއުމަށް ދެއްވާ، ދަރިފުޅު ދަށުގައި ދިއުމުން، ދަރިފުޅު ދަށުގައި ދިއުމުން، ދަރިފުޅު ދަށުގައި ދިއުމުން

ތަކުލީފުން المسيح(عِيسَى)عليه السلام ފާނަށް ދެއްވާފައިވެއެވެ. ފަހި ބަލައިގެންނާ نازل ވެގެންދާ ތަނަކަށް ދިއުމަށް ކުރިއަށް ދުވަހުގެ ފެށުމުގައި ملائِكَة ތަކުން ފުރިގެންދާ ގޮވާ حال ގައި دمشق ގެ مشرق ފަރާތުގައި مَنَارَةِ الْبَيْضَآءِ ގެ ކައިރިއަށެވެ. ބަލައިގެންނާ ތަނަކަށް ދިއުމަށް ފަހު (ދުނިޔެ ހަލާކުވުމުގެ) ކަންކަމާ ގުޅިގެން ބަޔާންކުރައްވާ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ބަލައިގެންނާ ތަނަކަށް ދިއުމަށް ފަހު ކާފަރުންގެ ގެއަށް ދާ ބަލައިގެންނާ ތަނަކަށް ދިއުމަށް ފަހު ދައްޖާ ގެ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ބަޔާންކުރައްވާ ކަންކަމާ ގުޅިގެން

ބާރުގެ يَأْجُوج ومَأجوج ބިންމަތީގައި އަރިހުދު ވަޅުގަނޑުތަކެއްވާނެއެވެ. ބިމަކުން ނުފޫޅުބަދަލުވެގެން
ފެންގެ ކަނޑުތަކާއި އަޑިޔާއި ކަނޑުތަކުން ނިކުމެވުމެއް ސަރުބީއްސަކުންވާ އަސްމާ ހުރިހާކަން ކާބޯތަކެތި
ބިމުގައި ނުއެއްނުވާނެއެވެ. ދެން نبي اللّهِ عِيسَى صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އާއި އެކުވެރިވާނެ اصحاب ނޫ
الله އަށް دعاء ދަންނަވާނެއެވެ. ދެން الله سبحانه وتعالى بُخْتِ ކަމުގެ ކަނޑުކާފަރު ކަނޑުދޮއްކައެއް
ހުރި ދޫނިތަކެއް ފޮނުއްވާނެއެވެ. އެއުރުދު އެދޫނިތައް އެބައިމީހުން ހަލާކުރައް ނަގާގެން ގެނެސް الله
އިރާދަކުރައްވާ ތަނަކަށް އެޅުއްވާނެއެވެ. ދެން الله سبحانه وتعالى ވާރޭގެއް ފޮނުއްވާނެއެވެ. އެއީ
ސަރަބަށް އެއްވެސްއެއްޗެއް ނުކިޔާ އަދި ފޮތިގެއްވެސްނުޖެ ކުލިބިނުއައުކަން ބިއްލޫރިގެއްފަދައިން
ސާފު ވާނުއެވެ. ދެން ބިމަށް އުފެދުވާނުއެވެ. ލޮބުގެ ދޮވުއް ނުކުތުވެ. އަދި ލޮބުގެ ބަރަކާތް
އަނބުރާ ރައްދުކުރައްވާނެވެ.(ދެން ބިން އަށް ބަރަކާތް ނުކުތުއެވެ.) ދެން އޮހިނދު ބޯ ކަމުއުދެކަކުން
އެންމެ ގިނަބައެއް ފުދުނުއެވެ. އަދި އޭގެ ބޮޅިގަނޑު ހިޔޮނުލުމަށް(ފުރާވާއަކަން) ފުދުނުއެވެ. އަދި
ކިރިގައި ބަރަކާތް އޮތުވުދުނުއެވެ. އެހެނެކުމެ އެއްޗެ ކަމުވަރުގެ ކިރު ކަމުއުދެކަކުން ފުދުނުއެވެ.
އަދި ގެރިއުއެގެ ކިރު ގެބިސާއަކަން ފުދުނުއެވެ. އަދި ބަކަރިއުއެގެ ކިރު ގެއަކަން ފުދުނުއެވެ. ދެން
އެގޮތުގެ ހަލުން ދުނިޔެ ހިގާމުން ދަނިކޮށް الله سبحانه وتعالى ފިރިހުމަ ދުވާ ވައިރޯޅިއެއް
ފޮނުއްވާނެވެ. ދެން އެވައިރޯޅިއެއް ކަށިގެދުވަރުގައި ހުރިހާ މުއުމިނުންގެ އަދިހުން އެއްޗެހަ
މުއުމިނުންނާއި މުސްލިމުންގެ ފުރާނަ ހިއްޖަވާފުނުއެވެ. އަދި ބިންމަތީގައި ހަމައެކަނި ނުބައި
މީހުން ލިބިދުނުއެވެ. އެމީހުން ދުނިޔެ ހިމާރުން ފަދައިން ފާޑުގައި އެއްބެހިކަ އެއްބަސްބިރިކަން
ކުރާއެވެ. ދެން އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ގިޔާމަތް ދުވަސް އަންނާނެއެވެ.

1809- وَعَنْ رِبْعيِّ بْنِ حِرَاشٍ قَال : انْطَلَقْتُ مَعَ أبي مسْعُودٍ الأنْصاريِّ إلى حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ رضي اللَّه عنهم فَقَالَ لَهُ أبُو مسعودٍ ، حَدِّثْني مَا سِمِعْت مِنْ رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، في الدَّجَّال قالَ : « إنَّ الدَّجَّالَ يَخْرُجُ وَإنَّ مَعَهُ ماءً وَنَاراً ، فَأَمَّا الَّذِي يَرَاهُ النَّاسُ ماءً فَنَارٌ تُحْرِقُ، وَأمَّا الَّذِي يَرَاهُ النَّاسُ نَاراً ، فَمَاءٌ بَارِدٌ عذْبٌ ، فَمَنْ أدْرَكَهُ مِنْكُمْ ، فَلْيَقَعْ في الذي يَرَاهُ نَاراً ، فَإنَّهُ ماءٌ عَذْبٌ طَيِّبٌ » فَقَالَ أبُو مَسْعُودٍ : وَأنَا قَدْ سَمِعْتُهُ . متَّفَقٌ عَلَيْهِ .

رِبْعيِّ بْنِ حِرَاشٍ ރިވާކުރެއްވިއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންނާ މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أبُو مسْعُودٍ الأنْصارِيّ ގެ އަރިހުގައި حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ رضي اللَّه ގެ އަރިހަށް ހިނގައިފީމެވެ. ދެން أبو مسْعُود އާ صحابي އަށް ދަންނަވައިފިއެވެ. دجَّال ގެ ވާހަކަ ތިބޭފުޅާ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން އަޑުއިވުނުވާ އެއްޗެއް ބުނެދީފާނަވޭ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން دجَّال

ނިކުންނަހިނދު އެދައްޖާލާއެކު ފެނާއި އަލިފާން ވާނެއެވެ. ފަހެ މީސްތަކުން ފެންކަމުގައި ދެކޭ
އެއްޗަކީ އަނދައިގަންނަނިވި އަލިފާނެވެ. އަދި މީސްތަކުން އަލިފާންކަމުގައި ދެކޭ އެއްޗަކީ ފިނިވަންނަރު
މީރު ސާފު ފެނެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެތެރެއިން އެކަމާ ދިމާވެއްޖެ މީހާ އަލިފާންކަމުގައި
ދެކޭއެއްޗެއްގެތެރެއަށް ވެއްޓިގަންނަވާ ވާނެއެވެ. ސަބަބަކީ އެއީ ފިނި މީރު ސާފު ފެނެވެ. ދެން أبو مسعود
ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންނަ (ވެސް) އެބަސްފުޅު އަޑުއެހީމެވެ.

1810- وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بن عَمْرو بن العاص رضي اللَّه عَنْهُما قالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى ﷲُ عَلَيْهِ وسَلَّم: « يَخْرُجُ الدَّجَّالُ في أمَّتي فَيَمْكُثُ أربَعِينَ ، لا أدْري أرْبَعِينَ يَوْماً ، أو أرْبَعِينَ شَهْراً ، أوْ أرْبَعِينَ عَاماً ، فَيبْعثُ اللَّه تَعالى عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ صَلّى ﷲُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَيَطْلُبُهُ فَيُهْلِكُه ، ثُمَّ يَمْكُثُ النَّاسُ سبْعَ سِنِينَ لَيْسَ بَيْنَ اثْنَيْنِ عدَاوَةٌ .

ثُمَّ يُرْسِلُ اللَّه ، عزَّ وجَلَّ ، رِيحاً بارِدَةً مِنْ قِبلِ الشَّامِ ، فَلا يبْقَى على وَجْهِ الأرْضِ أحَدٌ في قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ خَيْرٍ أوْ إيمَانٍ إلاَّ قَبَضَتْهُ ، حتَّى لَوْ أنَّ أحَدَكُمْ دخَلَ في كَبِدِ جَبلٍ ، لَدَخَلَتْهُ عَلَيْهِ حَتَّى تَقْبِضَهُ . فَيَبْقَى شِرَارُ النَّاسِ في خِفَّةِ الطَّيْرِ ، وأحْلامِ السِّباعِ لا يَعْرِفُون مَعْرُوفاً ، وَلا يُنْكِرُونَ مُنْكَراً ، فَيَتَمَثَّلَ لهُمُ الشَّيْطَانُ ، فيقُولُ : ألا تسْتَجِيبُون ؟ فَيَقُولُونَ : فَما تأمُرُنَا ؟ فَيَأمرُهُم بِعِبَادةِ الأوْثَانِ ، وهُمْ في ذلكَ دارٌّ رِزْقُهُمْ ، حسنٌ عَيْشُهُمْ . ثُمَّ يُنْفَخُ في الصَّور ، فَلا يَسْمعُهُ أحَدٌ إلاَّ أصْغى لِيتاً ورفع لِيتاً ، وَأوَّلُ منْ يسْمعُهُ رَجُلٌ يلُوطُ حَوْضَ إبِله ، فيُصْعقُ ويسعق النَّاسُ حوله ، ثُمَّ يُرْسِلُ اللَّه أوْ قالَ : يُنْزِلُ اللَّه مَطَراً كأنَّهُ الطَّلُّ أو الظِّلُّ ، فَتَنْبُتُ مِنْهُ أجْسَادُ النَّاس ثُمَّ ينفخ فِيهِ أخْرَى فإذا هُمْ قِيامٌ يَنْظُرُون. ثمَّ يُقَالُ يا أيهَا النَّاسُ هَلُمَّ إلى رَبِّكُم ، وَقِفُوهُمْ إنَّهُمْ مَسْؤولونَ ، ثُمَّ يُقَالُ : أخْرِجُوا بَعْثَ النَّارِ فَيُقَالُ : مِنْ كَمْ ؟ فَيُقَالُ : مِنْ كُلِّ ألْفٍ تِسْعَمِائة وتِسْعةَ وتِسْعينَ ، فذلكَ يوْم يجْعَلُ الْوِلْدانَ شِيباً ، وذَلكَ يَوْمَ يُكْشَفُ عنْ ساقٍ » رواه مسلم .

« اللِّيتُ » صَفْحَةُ العُنقِ ، وَمَعْنَاهُ : يضَعُ صفْحَةَ عُنُقِهِ ويَرْفَعُ صَفْحتهُ الأخْرَى .

ރަޟީ الله ޢަންހުމާ عَبْدِ اللَّهِ بن عَمْرو بن العاص ގެ ފަރާތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللَّه صَلّى ﷲُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންނަގެ އުއްމަތުގައި
دجَّال ނިކުންނާނެއެވެ. ފަހެ ސާޅީސްގައި ވަންދެން އޭނާ ދެމިހުންނާނެއެވެ. އަދި ސާޅީސް
ދުވަސްކަމުގައި ނުވަތަ ސާޅީސް މަހުކަމުގައި ނުވަތަ ސާޅީސް އަހަރުކަމުގައި ނުދަންނަމުއެވެ. ދެން الله سبحانه وتعالى مَرْيمُ ގެ ފާނުގެ
ދަރިކަލުން عِيسَى عليه السلام ފޮނުއްވާނެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު دجَّال ހޯދުއްވައި ހަލާކު
ކުރައްވާނެއެވެ. ދެން މީސްތަކުން ހަތް އަހަރު ވަންދެން ދެމިހުންނާނެއެވެ. ދެމީހުންގެ ދޭތެރޭގައި
އެއްވެސް އަދާވާތެއް ނުހުންނާނެއެވެ. ދެން الله سبحانه وتعالى ޝާމްކަރައިގެ ފަރާތުން ފިނި

ވަރުގަދަކަން ދިނުމުގެ ކުރިން ބާރުއަޅާ ފަރާތުން ބާރުއަޅާ ފަރާތަށް ދެވޭ ހަނދާންކުރުން ދިނުމަށް ކުރިން ބާރުއަޅާ ފަރާތުގެ ދަށުގައި ހުންނަ ބާރުތަކާ ގުޅުންހުރި ބަދަލުގައި ބާރުއަޅާ ފަރާތުގެ ދަށުގައި ހުންނަ ބާރުތަކާ ގުޅުންހުރި ބަދަލު ދިނުމަށް ބާރުއަޅާ ފަރާތުން ދެކޮށްދޭ ގޮތެއް

1811- وَعَنْ أنَسٍ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَال رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لَيْسَ مِنْ بَلَدٍ إلاَّ سَيَطَؤُهُ الدَّجَّالُ إلاَّ مَكَّةَ والمدِينة، ولَيْسَ نَقْبٌ مِنْ أنْقَابِهما إلاَّ عَلَيْهِ المَلائِكَةُ صَافِّينَ تَحْرُسُهُما، فَيَنْزِلُ بالسَّبَخَةِ ، فَتَرْجُفُ المدينةُ ثلاثَ رَجَفَاتٍ ، يُخْرِجُ اللَّه مِنْهَا كُلَّ كَافِرٍ وَمُنَافِقٍ» رواه مسلم .

ﷺ الله ﺗﻪﺪﺸﺮﺨﻪﺪﻫ أنس ﺋﻪﺰﺸﺋ ﺑﻪﻫﻪﺮﺸ ﻫﻪﻮﻪﺋﻪﺋﺸﺮﻪﺋﻪﺋ. ﻭﻪﻗﻪﺨﻪﻭﻪﺋ. رسُولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـــديث ﺗﻪﺋﻪﺸﻪﻭﻪﺋ. ﺣﻪﺸﻪﻩ ﻩﻪﺭ ﺣﻪﻭﻪﺮﺸ ﻭﻪﻫﻪﻮﻪﺭ ﻫﻪﺮﺸﻪﻭﻪﺭ ﺗﻪﻫﻪﺮﺸﻪﻫﻪﺋﺸ ﺷـــــيْطَانﻩً ﻭﻪﺸﻪﺮﺸﻪﺋﻪﺋ. ﻫﻪﻗﻪﻫﻪﺮﻪﺋﻪﻫ مَلائِكَـــــة ﷺﻪﺋﻪﺨﻪﺸ ﺳﻪﻭﻪﺮﻪﻫ ﺭﻪﺸﻪﻫﻪﻭﻪﺭﻪﺋﺸ ﻭﻪﺮﻪﻫﻪﺮﺸ ﺗﻪﺮﻪﻭﻪﻫﻪﺸ ﻩﻪﺸﻪﻭﻪﺸ ﺭﻪﺴ ﺋﻪﻭﻪﺸﻪﻫﻪﻭﻪﺸ ﺗﻪﻭﻪﺋﻪﺸﻪﻫﻪﺋ. ﻫﻪﺭﻪﺸﻪﺭﻪﺋﻪﺸ شيْطَانﻩً ﺣﻪﻭﻪﺮﺸﻪﺋ ﻫﻪﺸﻪﷺﻪﺋﻪﻫ ﺭﻪﻫﻪﻭﻪﺸ ﻫﻪﻮﻪﺮﻪﻫ ﻫﻪﻭﻪﺋﻪﺋﻪﺋ. ﻭﻪﺭﻪﺋ ﺣﻪﻭﻪﺮﺸ ﻫﻪﺸ ﻭﻪﺸ ﻭﻪﺭﻪﺋﻪﺸﻪﺋ ﺣﻪﻭﻪﺸ ﻫﻪﻭﻪﺋﻪﺋﻪﺋ ﻫﻪﻗﻪﻭﻪﺋﻪﺋﻪﺋ. ﻫﻪﺋ ﺳﻪﻭﻪﺸﻪﺸ الله سبحانه وتعالى ﻫﻪﺸﻪﺋﻪﺭ كافرﺸﻪﺮﻪﻫ ﺣﻪﺮﻪﻭﻪﺋﻪﺸ ﺣﻪﻭﻪﺮﺸﻪﻫﻪﺸ ﺷﻪﺋﻪﺋﻪﺨﻪﺸﻪﺋﻪﺋ.

1812- وعَنْهُ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « يَتْبعُ الدَّجَّال مِنْ يهُودِ أصْبهَانَ سَبْعُونَ ألْفاً علَيْهم الطَّيَالِسة » رواهُ مسلِمٌ .

ﻫﻪﺭﻪ ﻫﻪ صـــحابي (ﻫﻪﻭﻪﺮ ﷺ الله ﺗﻪﺪﺸﺮﺨﻪﺪﻫ أنـس ﺋﻪﺰﺸﺋ)ﺋ ﺑﻪﻫﻪﺮﺸ ﻫﻪﻮﻪﺋﻪﺋﺸﺮﻪﺋﻪﺋ. ﺭﻪﺭﻪﺸﻪﺭﻪﺋﻪﺸ رسُولُ اللَّـه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم حـديث ﺗﻪﺋﻪﺸﻪﻭﻪﺋ. أصْبهَان ﺋ ﺭﻪﺸﻪﻭﻪﺭﻪﺭﻪﺸ ﻫﻪﺮﻪﺭﻪﻭﻪﺭﻪﺸ الطَّيَالِسة ﺋﻪﺋﻪﺭﻪﺸ ﻫﻪﺋﻪﻫﻪﺋﺸ دجَّالﻫﻪﺸﻪﻫﻪﷺﻪﺋﺸ ﻭﻪﷺﻪﺸﻪﺋﻪﺋ.

1813- وعَنْ أمِّ شَرِيكٍ رضي اللَّه عَنْهَا أنَّها سمِعتِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « لَيَنْفِرَن النَّاسُ مِنَ الدَّجَّالِ فِي الجِبَالِ » رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

ﷺ الله ﺗﻪﺪﺸﺮﺨﻪﺪﻫ أمِّ شَـريكٍ ﺋ ﺑﻪﻫﻪﺮﺸ ﻫﻪﻮﻪﺋﻪﺋﺸﺮﻪﺋﻪﺋ. ﺭﻪﺭﻪﺸﻪﺭﻪﺋﻪﺸ ﻫﻪﺋﻪﺭﻪﺸ ﻫﻪﺭﻪﺸﻪﺭ نبـي ﻫﻪ صَـلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَـلَّم حـــديث ﺗﻪﺋﻪﺸﻪﻭﻪﺸﻪﺋﻪﺸ ﻫﻪﻩﻪﺋﻪﺸﻪﺸﻪﻭﻪﺋﻪﺋ. ﻫﻪﺋﻪﷺﻪﺋﻪﺋﺸﺮﺣـــديث ﺗﻪﺋﻪﺸﻪﻭﻪﺋﻪﺋ.دَّجَّالﺋ ﺑﻪﻫﻪﺮﺸ ﻭﻪﺮﻪﺨﻪﺸﻪﺋﻪﻫﻪﺭ ﻭﻪﺸﻪﺋﻪﺸ ﻭﻪﺮﻪﻫﻪﺭﻪﺸ ﻫﻪﺮﻪﺸ ﺭﻪﺸﻪﺋﻪﺋ.

1814- وعَن عِمْرَانَ بنِ حُصَيْنٍ رضي اللَّه عنْهُما قالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ: « مَا بَيْنَ خَلْقِ آدَم إلى قِيامِ السَّاعةِ أمْرٌ أكْبرُ مِنَ الدَّجَّالِ » رواه مسلم .

މާތް الله އެދެބޭފުޅުންނަށް ރުއްސެވުން ލެއްވި عِمْرَانَ بِنِ حُصَيْن ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް އަޑުއިއްސެވީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. آدَم ގެ ޚަލްޤު އުފެއްދެވުމާއި ޤިޔާމަތްދުވަހާއި ދެމެދުގައި دجّال ގެ ފިތުނައަށް ވުރެ ބޮޑު އެހެން ކަމެއް ނުވެއެވެ.

1815- وعنْ أبي سَعِيدٍ الخُدْرِيِّ رضي اللَّه عَنْهُ عَنِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « يخْرُجُ الدَّجَّالُ فيَتَوَجَّه قِبلَه رَجُلٌ منَ المؤمِنين فيَتَلَقَّاهُ المسالح : مسالحُ الدَّجّالِ ، فيَقُولُونَ له : إلى أيْنَ تَعمِدُ ؟ فيَقُول : أعْمِدُ إلى هذا الَّذي خرَجَ ، فيقولُون له : أو ما تُؤْمِن بِرَبِّنَا ؟ فيقول : ما بِرَبنَا خفَاء ، فيقولُون : اقْتُلُوه ، فيقُول بعْضهُمْ لبعضٍ : أَلَيْس قَدْ نَهاكُمْ رَبُّكُمْ أنْ تقتلوا أحداً دونَه ، فَيَنْطَلِقُونَ بِهِ إلى الدَّجَّالِ ، فَإذا رآه المؤمِنُ قال : يَا أيُّهَا النَّاسُ إنَّ هذا الدَّجَّالُ الَّذي ذَكَر رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فيَأمُرُ الدَّجَّالُ بِهِ فَيُشْبَحُ ، فيَقولُ : خُذُوهُ وَشُجُّوهُ ، فَيُوسعُ ظَهْرُهُ وبَطْنُهُ ضَرْباً ، فيقولُ : أوما تُؤْمِنُ بِي ؟ فَيَقُولُ : أنْتَ المسِيحُ الْكَذَّابُ ، فيُؤمرُ بهِ ، فيُؤْشَرُ بالمِنْشَارِ مِنْ مَفْرِقِهِ حتَّى يُفْرقَ بَيْنَ رِجْلَيْهِ ، ثُمَّ يَمْشِي الدَّجَّالُ بَيْنَ الْقِطْعتَيْنِ ، ثُمَّ يقولُ لَهُ : قُمْ ، فَيَسْتَوِي قَائماً . ثُمَّ يقولُ لَهُ : أتُؤمِنُ بي ؟ فيقولُ : مَا ازْددتُ فِيكَ إلاَّ بصِيرةً ، ثُمَّ يَقُولُ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ إنَّهُ لا يفْعَلُ بعْدِي بأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ ، فَيأخُذُهُ الدَّجَّالُ لِيَذْبَحَهُ ، فَيَجْعَلُ اللَّه مَا بيْنَ رقَبَتِهِ إلى تَرْقُوَتِهِ نُحاساً ، فَلا يَسْتَطِيعُ إلَيْهِ سَبيلاً ، فَيَأْخُذُ بيَدَيْهِ ورجْلَيْهِ فَيَقْذِفُ بِهِ ، فَيحْسَبُ الناسُ أنَّما قَذَفَهُ إلى النَّار ، وإنَّما أُلْقِيَ في الجنَّةِ » فقالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « هذا أعْظَمُ النَّاسِ شَهَادَةً عِنْد رَبِّ الْعالَمِينَ » رواه مسلم .

وروى البخاريُّ بَعْضَهُ بمعْنَاهُ . « المِسَالح » : هُمْ الخُفَرَاءُ وَالطَّلائعُ .

މާތް الله ރުއްސެވުން ލެއްވި أبُو سَعِيدٍ الخُدْرِيِّ، نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. دجّال ނިކުންނާނެއެވެ. ފަހެ އޭނާގެ ގާތަށް މުއުމިނުންގެ ތެރެއިން ފިރިހެނަކު ދިމާވެ ދާނެއެވެ. ފަހެ دجّال ގެ ފާރަވެރިން ބައްދަލުކުރާނެއެވެ. އަދި ސުވާލުކުރާނެއެވެ. ތިބާ ތިޔަދަނީ ކޮންތާކަށް ހެއްޔެވެ؟ ފަހެ އޭނާ ބުނާނެއެވެ. މިދަނީ މިނިކުމެގެން އައި މީހާގެ ކައިރިއަށެވެ. ފަހެ އެމީހުން ސުވާލުކުރާނެއެވެ. ތިބާ ތިމަންނަމެންގެ ކާލަނގަށް އީމާން ނުވަނީ ހެއްޔެވެ؟ ފަހެ އޭނާ ބުނާނެއެވެ. ތިމަންނަމެންގެ ކާލަނގަކީ ފޮރުވިގެން އޮތް ކާލަނގެއް ނޫނެވެ. ފަހެ އެމީހުން ބުނާނެއެވެ. އޭނާ قتل ކުރާށެވެ. ފަހެ އެމީހުންގެ ބައެއްމީހުން އަނެއްބައެއްމީހުންނަށް ބުނާނެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ކާލަނގު ވަކި އެއްވެސް މީހަކު قتل ނުކުރުމަށް އަންގަވާފައިނުވަނީހެއްޔެވެ؟ ދެން އެމީހުން ގެންގޮސް دجّال ގެ ކައިރިއަށް ދާނެއެވެ. ފަހެ އެ މުއުމިނާ دجّال ފެނުމުން ހަމަ އަޑުން ބުނާނެއެވެ. އޭ މީސްތަކުންނޭވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިއީ

رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އިޝާރާތްކުރައްވާފައިވާ دجّال އަކީ. ދޮގު دجّالގެ އަމުދަރަށް
އެމީހާބަށްޖެހުމުގެ ގޮތުގައި ބޮޑުވާނެއެވެ. ދެލޯ ކަނުވާ ބޮޑުވާނެއެވެ. އޭނާ ގެންދާނެއެވެ. އަދި ބޮޑުކަމެއް
ގެންގުޅޭނެއެވެ. ފަހެ ކަނޑައެން ވިޔަ ބޮޑު އެތަކެއް އޭނާގެބޭނުންތަކާއި ބޮޑުކަމުގައި ތަމައި ހިނގާނެއެވެ. އަދި
އިބުރަތް ބޮޑުކަމުގެ ތަފާސްހިސާބު އެއްކޮށް އޭނާއަށް ކޮށްދިނެވެ. ބޮޑު ބޮޑުކޮށްދެއްވާނެ އިހުސާން ވެ
ހެއްދިނުމަށް އޭނާ ބޮޑުވާނެއެވެ. ހަގީގަތުގައި ދުނިޔޭ مَسِيح އެވެ. ފަހު دجّال ގެ އަމުރުން އޭނާގެ ބޮޑުކަމުގެ
މަތިކަމަށް ހިޖާބެއް ހިފުމުގެ ދުނިޔެމަތިން ދުނިޔެގެ ޖާނަށް ޖަހާނެއެވެ. ދުނިޔެ دجّال އޭނާގެ ދުނިޔެ ދުވަހުން
ހިފައިފަނެވެ. ދުނިޔެ އޭނާ އެކު އަބަދު ކަމުގައި ބޮޑުވާނެއެވެ. ފަހެ އޭނާ ބޮޑުވާނެއެވެ. ދުނިޔެ އޭނާ
ކަތިލުން އަހަރެނެވެ. ބޮޑުބޮޑު އިހުސާން ގާތުގެ ހަޔާތަށް؟ އޭނާ ބޮޑުވާނެއެވެ. ހަގީގަތުގައި دجّال
ކަޅުވަތު ބޮޑު ބޮޑު އިބުރަތް يقينވެއްޖެއެވެ. ދުނިޔެ އެމެއްވިދާ އިއްޔާން ކަތިލުމުގެ.
ހަމަކަށަވަރުން دجّال އަށް މިދެ ފަހަށް އިބުރަ އަހެން މިހާރު ވީދު މިގޮތުން އަދި
ނުކުތަވަރުވާނެއެވެ. ދުނިޔެ ދުނިޔެހެން (ކުޑަކުޑަކޮށްދެން) އޭނާ ކަންތައްތަކު ގެންދިޔައިން ކުރުނުވާނެއެވެ. އަޅުގަނޑު الله سبحانه
وتعالى އޭނާގެ ކަނޑައެޅުން ފުރިހަމަގޮތެއް ހެދޭ ވެރިޔާ ކަމުދާކަށް ހަމަކަށަވަރުން ހައްލުކުރާގެ
ދުނިޔެއަށް ރައްވާފާނެއެވެ. އެހެންކަމަށް دجّال އަކަށް އަތުވެއް ނުވެދާނެއެވެ. ދުނިޔެ
(ކުޑަކުޑަކޮށްދެން) دجّال އޭނާގެ އަޅުގަނޑުގެ ފައިދާގެ ހަމަވާނެ(ކުރިމަތިލި) އެއްގޮތެއްވާނެއެވެ. އަދި ނުކުތު
މިސްކީނުންނަށް ހިތްލަސް އޭނާ އަ އެއްޗެއްޗިހި ބާރަކުން ވިލާގެ ހަމަވާ ނުކުތުލެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން
އޭނާ އެއްޗެހިތިޔަސް ސުވާލުކުރެއްވީ. ދެން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث
ކުރައްވައިފައިވެއެވެ. މިފަދައިން ހަމަކަށަވަރު ނުކުތާއެއް ހިތްތިރިކަމާ އޭނާގެ މިއަދުގެ
ޝަރީޢަތުގެ.

1816- وعَنِ المغِيرَةِ بنِ شُعْبةَ رضي اللَّه عنْهُ قَالَ : ما سَأَلَ أَحَدٌ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَنِ الدَّجَّالِ أَكْثَرَ مِمَّا سأَلْتُهُ ، وإِنَّهُ قالَ لِي : « ما يَضُرُّكَ ؟ » قلتُ : إِنَّهُمْ يقُولُونَ : إِنَّ معَهُ جَبَلَ خُبْزٍ وَنَهْرَ مَاءٍ ، قالَ : « هُوَ أَهْوَنُ عَلى اللَّهِ مِنْ ذلِكَ »
متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސެވުން ލެއްވި المُغِيرَةِ بنِ شُعْبة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަޟްރަތުން دجّال އާއި ބެހޭގޮތުން މިއަށްވުރެ ގިނައިން ސުވާލުކުރި
އެއްވެސް މީހަކު ނުވެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނު މިފަދައިން حديث ކުރެއްވިއެވެ. دجّال
އަކަށް ތިބާ އަށް ގެއްލުމެއް ނުދެވޭނެއެވެ. ތިހެން ދެންނެވީމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މީހުން ބުނޭ

ތަކުލީފުތަކުގެ ދަށުގައި ދިރިއުޅުން ދެއްވާނެ ކަމަށެވެ. ތަފްސީރ: ދ.ދ.ދ.(مؤمن ގެ ދަށުން ފެށިގެން ފަހަ ކަލާމަށް) ގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅިގެން ދެ ކަމެއް ކަމުގައި ވާނެ ކަމަށެވެ. حديث ކިޔައިދެއްވާ.

1817- وعَنْ أنَسٍ رضي اللَّه عنْهُ قالَ : قالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : مَا مِنْ نَبِيٍ إلاَّ وَقَدْ أنْذَرَ أمَّتَهُ الأعْوَرَ الْكَذَّاب،ألا إنَّهُ أعْوَرُ ،وإنَّ ربَّكُمْ عَزَّ وجلَّ لَيْسَ بأعْوَرَ ،مكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ ك ف ر»متفق عليه .

ﷲ ތަޢާލާ ވަޙީ ކުރެއްވި ﷺ ގެ ދަށުން ލިޔެވުނެ. ﷺ ކިޔައިދެއްވާ. دجّال ގެ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ދެންނެވި ﷺ ގެ ކަލާމެވެ. ﷺ ކިޔައިދެއްވާ. دجّال ގެ ލޮބު ފައި ކާ ކަމަށާ، ﷺ ގެ ކަލާ ﷺ ގެ ކަލާ ﷺ ގެ ކަލާ

ށެވެއެވެ. ދަންނާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން المَسِيحَ الدَّجَّالَ އަލީ ކަނަށަވެ ފުރާޅުގެ އަވަދު ދިޔާނެވެ.
އޭނާގެ ލޮ ހިލާނީ ވަގުތުތަކުގައި އެވް ގޮއްސުމަތުބައި ހުންނެވެ.

1820- وعَنْ أبي هُرِيْرَةَ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « لا تَقُومُ الساعَةُ حَتَّى يُقَاتِلَ المسْلِمُونَ الْيَهُودَ حتَّى يَخْتَبِيءَ الْيَهُوديُّ مِنْ وَراءِ الحَجَر والشَّجَرِ ، فَيَقُولُ الحَجَرُ والشَّجَرُ : يَا مُسْلِمُ هذا يَهُودِيٌّ خَلْفي تَعَالَ فَاقْتُلْهُ ، إلاَّ الْغَرْقَدَ فَإِنَّهُ منْ شَجَرِ الْيَهُودِ » متفقٌ عليه .

ރަޟި الله ޢަންހުންގެފާނު أبُو هُرَيْرَة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މުސްލިމުންނާއި ޔަހޫދީންނާއި ދެމެދު ހަނގުރާމަކޮށް ޔަހޫދީން ކަތިލާ ކުރެވިހަމަ قيامة ދުވަސް قائم ނުވާނެއެވެ. އަދި ނަމަ ޔަހޫދީން ހިލަގަނޑާއި ގަސްގަހާއި ފުރަގަހުގައި ނިވައިވެގެން ތިބޭނެއެވެ. ފަހެ ހިލަގަނޑާއި ގަސްގަހާއި ބުނާނެއެވެ. އޭ މުސްލިމު އެވެ. ތިމަންގެ ފުރަގަހުގައި މިހިރީ ޔަހޫދިއެކެވެ. އަންނާށެވެ. ފަހެ މީނާ قتل ކުރާށެވެ. ނަމަވެސް غرقدގަސް އެހެނުން ނުބުނާނެއެވެ. އެގަހީ ހަމަކަށަވަރުން غرقدގަހަކީ ޔަހޫދީންގެ ގަހެކެވެ.

1821- وعَنْهُ رضي اللَّه عَنْهُ قالَ : قال رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « والذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لا تَذْهَبُ الدُّنْيَا حَتَّى يَمُرَّ الرَّجُلُ بالْقَبْرِ ، فيتمَرَّغَ عَلَيْهِ ، ويقولُ : يَالَيْتَني مَكَانَ صَاحِبِ هذا الْقَبْرِ ، وَلَيْس بِهِ الدَّين وما به إلاَّ الْبَلاَءُ » . متفقٌ عليه .

އަދި އެ صحابي (ރަޟިالله ޢަންހުންގެފާނު أبُو هُرَيْرَة)ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންރަސްކަލާނގެ ނަފްސު އެ އިލާހުގެ އަތްމުބާރަކުގައިވާ އިލާހު ގަސަމް ހުވާކުރަށް ބުނަމެވެ. ދުނިޔެ ނިމިގެން ނުދާނެއެވެ. ހަމައެކަނި ގަބުރެއްގެ ކައިރިއަށް މީހަކު ދިއުމަށް އޭގެ މަތީގައި އެނބުރެންދެންނެވެ. އަދި ބުނާނެއެވެ. މި ގަބުރުވެރި މީހާގެ ގަބުރުގައި ތިމަން ހުރިނަމަ ކިހާވަރަކަށް ރަނގަޅުވީހެވެ؟ އަދި އޭނާ އަށް ދީނުގެ ކަމެއްގެ ސަބަބުން ނޫނެވެ. ނަމަވެސް ދުނިޔޭގެ މުސީބާތާއި ހުރެއެވެ.

1822- وعَنْهُ رضي اللَّه عَنْهُ قالَ : قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَحْسِرَ الْفُرَاتُ عَنْ جبَلٍ منْ ذَهَبٍ يُقْتَتَلُ علَيْهِ ، فيُقْتَلُ مِنْ كُلِّ مِائةٍ تِسْعَةٌ وتِسْعُونَ ، فَيَقُولُ كُلُّ رَجُلٍ مِنْهُمْ : لَعَلِّي أنْ أكُونَ أنَا أنْجُو» .

އަދި އެ صحابي (ރަޟިالله ޢަންހުންގެފާނު أبُو هُرَيْرَة)ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ފުރާތު ކޯރުން ރަން ފަރުބަދައެއް

ފުރާތުކޯރު ހިކިގެން ރަނުގެ ފަރުބަދައެއް ފާޅުވުމާހަމައަށް قيامة ދުވަސް قائم ނުވާނެއެވެ. އެ ފަރުބަދަ ލިބިގަތުމަށް މީސްތަކުން ހަނގުރާމަ ކުރާނެއެވެ. ފަހެ ކޮންމެ ސަތޭކަ މީހުން ނުވަދިހަ ނުވަ މީހުން قتل ވެގެންނެވެ. ފަހެ (ހަނގުރާމަ ކުރާމީހުން) އެއިން ކޮންމެ މީހަކުވެސް ބުނާނެ އަހަރެމެންގެ ތެރެއިން ސަލާމަތްވާނީ އަހަރެން ކަމުގައެވެ.

وفي روايةٍ « يوُشِكُ أنْ يَحْسِرَ الْفُرَاتُ عَن كَنْزٍ مِنْ ذَهَبٍ ، فَمَنْ حَضَرَهُ فَلا يأخُذْ منْهُ شَيْئاً » متفقٌ عليه .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ. ފުރާތު ކޯރު ހިކިގެން ރަނުގެ ޚަޒާނާއެއް ފާޅުވެގެންވާނެއެވެ. ފަހެ އެތަނަށް ހާޒިރުވާ ފަރާތް އެއިން އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުނަގާށެވެ.

1823- وعَنْهُ قال : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « يَتْرُكُونَ المدِينَةَ عَلى خَيْرٍ مَا كَانَتْ ، لا يَغْشَاهَا إلاَّ الْعوَافِي يُرِيدُ : عَوَافِي السِّباعِ وَالطَّيْرِ وَآخِر مَنْ يُحْشَرُ رَاعِيانِ مِنْ مُزَيْنَةَ يُرِيدَانِ المدِينَةَ ينْعِقَانِ بِغَنَمهِما فَيَجدَانها وُحُوشاً . حتَّى إذا بَلَغَا ثَنِيَّةَ الْوِدَاعِ خَرَّا على وَجوهِهِمَا » متفقٌ عليه.

އާ صحابي (رضي الله ޢަންހު ވެވޮޑިގެންވާ أبُو هُرِيْرَة)ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ތިމަން އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިސްކީނުން މަދީނާ އޮތް ހެޔޮ ހާލަތުގައި ދޫކޮށްލާނެއެވެ. އެތަނަށް ވަދެވާނީ ޖަނަވާރުތަކާއި ދޫނިތަކެވެ. އަދި އެންމެ ފަހުން محشر ކުރެވޭނީ مُزَيْنَةَ ގަބީލާގެ ބަކަރިބެލެހެއްޓުމުގައި މަދީނާއަށް ދަތުރުކުރާ ދެ ބަކަރިރައްކާތެރިއެވެ. އެ ދެމީހުން ބަކަރިތައް ގޮވަމުން އައިސް މަދީނާ ހުސްވެފައިވާތީ ފެނިގެންނެވެ. ފަހެ ޖަނަވާރުތަކުން ފުރިފައިވާތީ އެތަން ދުރުކޮށްލާނެއެވެ. އަދި ثَنِيَّةَ الْوِدَاعِ އަށް ދިޔައިރު ދެމީހުން ދުވަސްވަރު ބޮލުގައި ވެއްޓިގެން ވާނެއެވެ.

1824- وعَنْ أبي سَعيدٍ الخُدْرِيِّ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ النَّبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « يَكُونُ خَلِيفَةٌ مِنْ خُلَفَائِكُمْ في آخِرِ الزَّمَان يَحْثُو المالَ وَلا يَعُدُّهُ » رواه مسلم.

رضي الله ޢަންހު ވެވޮޑިގެންވާ أبُو سَعيدٍ الخُدْرِي ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبي އާ صلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަ ޚަލީފާއިންގެ ތެރެއިން ފަހު ޒަމާނުގައި ވެރިއަކު ވާނެއެވެ. އޭނާ މުދާ އަތުގަނޑުން ދޭނެއެވެ. އެއީ ގުނާނުލައެވެ.

1825- وعَنْ أبي مُوسى الأشْعَرِيِّ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ النَّبيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قال : « ليأتيَنَّ عَلى النَّاسِ زَمَانٌ يَطُوفُ الرَّجُلُ فِيهِ بِالصَّدَقَة مِنَ الذَّهَبِ ، فَلا يَجِدُ أحَداً يَأْخُذُهَا مِنْهُ ، وَيُرَى الرَّجُلُ الْوَاحِدُ يَتْبَعُهُ أرْبَعُونَ امْرأةً يَلُذْنَ بِهِ مِنْ قِلَّةِ الرِّجالِ وَكَثْرَةِ النِّسَاءِ » رواه مسلم.

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أبُو مُوسى الأشْعَرِي ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީސްތަކުންގެ މައްޗަށް އެފަދަ ދުވަސްވަރެއް އަންނާނެއެވެ. މީހުން ރަނުގެ صدقة ހިފައިގެން ނިކުމެ އުޅޭނެއެވެ. ނަމަވެސް އެ އަތުލާނެ މީހަކު ނުވާނެއެވެ. އަދި ކޮންމެ ފިރިހެނެއްގެ ފަހަތުން ސާޅީސް އަންހެނުން އަނބިންގެ ގޮތުގައި ތިބުމަށް އެދިގެން ތިބޭނެއެވެ. އެއީ ފިރިހެނުން މަދުވުމާއި އަންހެނުން ގިނަ ވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.

1826- وعَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عَنْهُ عَن النَّبيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « اشْتَرَى رَجُلٌ مِنْ رَجُلٍ عقَاراً ، فَوَجَد الذي اشْتَرَى الْعَقَارَ فِي عَقَارِهِ جَرَّةً فِيهَا ذَهَبٌ، فقالَ لهُ الذي اشْتَرَى الْعَقَارُ: خُذْ ذَهَبَكَ ، إنَّمَا اشْتَرَيْتُ مِنْكَ الأرْضَ ، وَلَمْ أشْتَرِ الذَّهَبَ ، وقالَ الَّذي لَهُ الأرْضُ : إنَّما بعْتُكَ الأرضَ وَمَا فِيهَا ، فَتَحاكَما إلى رَجُلٍ ، فقالَ الَّذي تَحَاكَمَا إلَيْهِ : أَلَكُمَا وَلَدٌ ؟ قَالَ أحدُهُمَا : لِي غُلامٌ . وقالَ الآخرُ : لي جَارِيةٌ ، قالَ أنْكِحَا الْغُلامَ الجَارِيَةَ ، وَأنْفِقَا عَلى أنْفُسهمَا مِنْهُ وتصَدَّقَا » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި أبُو هُرَيْرَةَ نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވި އެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކު އެހެން މީހެއްގެ އަތުން ބިމެއް ގަތެވެ. ދެން އެ ބިމުގައި ރަން ހުރި ދަޅެއް ފެނުނެވެ. ދެން އޭނާ ވިއްކި މީހާ ގާތު ބުންޏެވެ. ތިބާގެ ރަން ނަގާށެވެ. މިއަހަރެން ގަތީ ހަމައެކަނި ބިމެވެ. ރަނެއް ނުގަންނަމެވެ. ބިމުގެ ވެރިޔާ ބުންޏެވެ. އަހަރެން ވިއްކީ ބިމާއި އޭގައިވާ އެއްޗެހިއެވެ. ދެން އެ ދެމީހުން ޝަރީޢަތަށް މީހެއްގެ ގާތަށް ދިޔައެވެ. ދެން ޝަރީޢަތް ކުރާ މީހާ ބުންޏެވެ. ތިޔަ ދެމީހުންނަށް ދަރިން ވޭތޯއެވެ؟ އެކަކު ބުންޏެވެ. އަހަރެންނަށް ފިރިހެން ދަރިއެއް ވެއެވެ. އަނެކަކު ބުންޏެވެ. އަހަރެންނަށް އަންހެން ދަރިއެއް ވެއެވެ. ބުނެފިއެވެ. އެ ދެދަރިން ކައިވެނި ކޮށްދީ، އެ ރަނުން އެ ދެމީހުންނަށް ޚަރަދުކުރާށެވެ. އަދި އެއިން صدقة ކުރާށެވެ. އެކަން މުއްތަފަޤުން ރިވާކުރައްވައެވެ.

1827- وعنْهُ رضي اللَّه عنْهُ أنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « كانَتْ امْرَأتَان مَعهُمَا ابْناهُما ، جَاءَ الذِّئْبُ فَذَهَبَ بابنِ إحْداهُما ، فقالت لصاحِبتهَا : إنَّمَا ذهَبَ بابنِكِ ، وقالت الأخْرى : إنَّما ذَهَبَ بابنِك ، فَتَحَاكَما إلى داوُودَ صَلّى

اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فَقَضِي بِهِ لِلْكُبْرَى ، فَخَرَجتَا على سُلَيْمانَ بنِ داودَ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، فأخبرتَاه ، فقالَ : ائْتُوني بِالسِّكينَ أَشُقُّهُ بَيْنَهُمَا . فقالت الصُّغْرى : لا تَفْعَلْ ، رَحِمكَ اللَّه ، هُو ابْنُهَا فَقَضَى بِهِ للصُّغْرَى » متفقٌ عليه .

ދ صحابي (ފުllالله ތިމާވެށިގެ أبُو هُرَيْرَةَ)ގެ ކިބައިން ލިބިގެންދިޔަ ދ صحابي نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކަމަށްވާ ހަދީޘް. ބުހާރީ ގައި ހުންނަ حديث ކަމަށްވެ.ފާހަގަ ކުރެވިފައި ވެ.ދ ދަރިވަރުން ކަމަށް ބުނެ. ފާހަގަ ކުރެވިފައި ވާ ދ ދަރިވަރާ ދ ދަރިވަރާ ދ ދަރިވަރ

ދ ﷺ ދ ﷺ ދ ﷺ

وفي روايةٍ : فَصَاحَتْ صياح الصَّبيِّ . فَنَزَلَ النَّبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، حتَّى أخذَهَا فَضَمَّهَا إلَيْهِ ، فَجعلَتْ تَئِنُّ أنِينَ الصَّبيِّ الَّذي يُسكَّتُ حَتَّى اسْتَقرَّتْ ، قال : « بكت عَلى ما كَانَتْ تسمعُ مِنَ الذِّكْرِ » رواه البخاريُّ .

ތަކުރ ތުގުމ ތިމާވަންތަކަށ ވަދުވ. ކުއްވެރ ތަދިތުކަމުގ ތުގުމ ތިމާ ތަކ ތިމާ ތަކ ތިމާ ތަކ

1834- وعَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عنْهُ أنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « لا يُلْدغُ المؤمِنُ مِنْ جُحْرٍ مرَّتَيْنِ » متفقٌ عليه .

ރަޟިﷲ ޢަންހު ވަޑައިގެންނެވި أبُو هُرَيْرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މުއުމިނުންގެ ގަޑުން އެއްހަރަކުން ދެފަހަރަކު ކަށިޖެހު ނުކުރާނެއެވެ.

1835- وَعنْهُ قَال : قَال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ثَلاثَةٌ لاَ يُكَلِّمُهُـمُ اللَّه يَوْمَ الْقِيَامةِ وَلاَ ينْظُرُ إلَيْهِمْ وَلا يُزَكِّيهِمْ ولَهُمْ عذابٌ أَلِيمٌ : رجُلٌ علَى فَضْلِ ماءٍ بِالْفَلاةِ يمْنَعُهُ مِن ابْنِ السَّبِيلِ ، ورَجُلٌ بَايَع رجُلاً سِلْعَةً بعْد الْعَصْرِ ، فَحَلَفَ بِاللَّهِ لأخَذَهَا بكَذَا وَكَذا ، فَصَدَّقَهُ وَهُوَ عَلى غيْرِ ذَلِكَ ، ورَجُلٌ بَايع إمَاماً لا يُبايِعُهُ إلاَّ لِدُنيَا ، فَإنْ أعْطَاهُ مِنْهَا وفي ، وإنْ لَمْ يُعْطِهِ مِنْهَا لَمْ يَفِ » متفقٌ عليه .

އެބޭފުޅާ صــــــــحابي (ރަޟިالله ޢަންހު ވަޑައިގެންނެވި أبُـــو هُرَيْـــرَة)ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ.رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިން ބައެއްމީހުންނެވެ. ގިޔާމަތްދުވަހު الله ســبحانه وتعــالى އެބައިމީހުން (ރަހުމަތުގެ ނަޒަރަކުން) ނުބައްލަވާނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް ނުފުއްސަވާނެއެވެ. އަދި އެމީހުންނަށް ވޭންދެނިވި عذاب ވެސް ވާނެއެވެ. އެއީ މީހާގެ އަތްގައި ފަޅުތެރޭގައި ހުންނަ ފެން މަގުމަތީ މީހާއަށް ދިނުމަށް ހުރަސްއަޅާ މީހާއާއި عصـــــر ގެ ފަހުން މީހަކަށް އެއްޗެއް ވިއްކާ މީހާއެވެ. އޭނާ الله ގަންދީ ހުވާކުރެއެވެ. އަދި ވިޔަފާރި އެއްޗެއް ގަތީ މިވެނި މިވެނި މިންވަރަކަށް ބޭނުމެވެ. ދެން ގަންނަމީހާ އެއީ ތެދެއްކަމަށް ހިތާކުރެއެވެ. ނަމަވެސް އެއީ ދޮގެކެވެ. އަދި ވިޔަފާރި ކުރާހާ ވިއްކާ ބޭފުޅާއަށް ބައިއަތު ހިފާ ހަމައެކަނި ދުނިޔާގެ މަޤްސަދަށްޓަކައެވެ. އެއަށް ދުނިޔާގެ ބައިތަކުން ދިނުމުން ދުނިޔާގެ ޢަހުދު ފުއްދާނެއެވެ. އަދި އެއަށް ދުނިޔާގެ ހަމައެއް ނުދީފިނަމަ އެއަށް އޭނާގެ عهد ފުރިހަމަ ނުކުރާނެއެވެ.

1836- وَعَنْهُ عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « بَيْنَ النَّفْخَتَيْنِ أرْبعُونَ » قَالُوا يا أبَا هُرَيْرَةَ ، أرْبَعُونَ يَوْماً ؟ قَالَ : أبَيْتُ ، قالُوا : أرْبعُونَ سَنَةً ؟ قَال : أبَيْتُ . قَالُوا : أرْبَعُونَ شَهْراً؟ قَال : أبَيْتُ « وَيَبْلَى كُلُّ شَيءٍ مِنَ الإنْسَانِ إلاَّ عَجْبَ الذَّنَبِ ، فِيهِ يُرَكَّبُ الْخَلْقُ، ثُمَّ يُنَزِّلُ اللَّه مِنَ السَّمَآءِ مَاءً ، فَيَنْبُتُونَ كَمَا يَنْبُتُ الْبَقْلُ » متفقٌ عليه .

ތަކުގެ ތެ صحابي (ރ.ع.ا.ت.ع.ؤ أَبُو هُرَيْرَة) نبيِّ ﷺ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތަކުގެ ތަކުގެ ތަކުގެ حديث ކަމަށް ބަލައިގެންވެ ދެ ކަމަށް. ތަކުގެ ތަކުގެ ތަކުގެ

1838- وعنْهُ أنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « يُصَلُّونَ لَكُمْ ، فَإِنْ أصَابُوا فَلَكُمْ ، وإِنْ أخْطئُوا فَلَكُمْ وَعَلَيْهِمْ » رواهُ البُخاريُّ .

ތަރިއްގ صحابي (ﷺ أبو هُرَيْرَة) ގ ކަމަށް ދާ ގޮތް رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔާ ބަހުގެ. ކަމަށްވާ ގޮތް ތަކެއް ކަމަށް ދާ ގޮތް ކަމަށް ދާ ގޮތް ކަމަށް ދާ ގޮތް ކަމަށް ދާ ގޮތް ثواب ލިބޭ ގޮތް. ތަރި ކަމަށް ދާ ގޮތް ثواب ލިބޭ ގޮތް. ތަރި ކަމަށް ދާ ގޮތް ثواب ލިބޭ ގޮތް. ތަރި ކަމަށް ދާ ގޮތް ކަމަށް ދާ ގޮތް ކަމަށް ދާ ގޮތް ކަމަށް ދާ ގޮތް

ތަކުރާ صحابي (ڇُوالله ﷺ أبُو هُرَيْرَة) نبيِّ ﷺ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތަކުރާ ތަކުރާ حديث ކިޔައިދެއެވެ. ތަކުރާ ކުރެއްވި ވަގުތު ތަކުރާ سبحانه وتعالى ތަކުރާ ކުރެއްވި ވަގުތު ތަކުރާ ވަގުތު ތަކުރާ سبحانه وتعالى ތަކުރާ ކުރެއްވި ވަގުތު ތަކުރާ ވަގުތު.

1842- وَعَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رضي اللَّه عَنْهُ من قَولِهِ قَال : لاَ تَكُونَنَّ إن اسْتَطعْتَ أَوَّلَ مَنْ يَدْخُلُ السُّوقَ ، وَلا آخِرَ مَنْ يَخْرُجُ مِنْهَا ، فَإِنَّهَا مَعْرَكَةُ الشَّيْطَانِ ، وَبِهَا يَنْصُبُ رَايَتَهُ . رواهُ مسلم هكذا .

ڇُوالله ﷺ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ ގެ ތަކުރާ ﷺ قول نقل ކުރެއްވި ވަގުތު. ވިދާޅުވެއެވެ. ތަކުރާ ކުރެއްވި ވަގުތު ﷺ ﷺ ﷺ

ދެއްވުން އެދި رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم دعاء ދަންނަވައި ހެއްދެވީ؟ ވިދާޅުވިއެވެ. އާދޭހެވެ.
އަދި މިބާއަށްޖެހިލައި ވެސްވެއެވެ. ދެން އަންނަނިވި އާޔަތް ކިޔަވާ ވިދާޅުވިއެވެ. { واستغفِرْ لِذَنْبِكَ
ولِلْمُؤمِنِينَ والمُؤْمِناتِ މާނައީ:- ތިބާގެ ފާފަފުއްސަވާ ދެއްވުން އެދި ދަންނަވާށެވެ. އަދި مُؤمِن
ފިރިހެނުންނާއި مُؤمِن އަންހެނުންނަށްޓަކައި ފާފަފުއްސަވާ ދެއްވުން އެދި ދަންނަވާށެވެ.

1844- وَعَنْ أبِي مسْعُودٍ الأنْصَارِيِّ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ النَّبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إنَّ مِمَّا أدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلامِ النُّبُوَّةِ الأولَى : إذَا لَمْ تَسْتَحِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ » رواهُ البُخَارِيُّ .

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވާ أبُو مسعُودٍ الأنْصَارِي ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبيّ އާ
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މީސްތަކުން ފުރަތަމަ ނަބިއްޔުންގެ
ނަބިއްޔުންގެ ކިބައިން ލިބިގެންފައިވާ އެއް އިރުޝާދަކީ ތިބާ "ލަދުނުގަންނަނަމަ ފަހެ ބޭނުން
ކަމެއް ކުރާށެވެ."

1845- وَعَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ النَّبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أوَّلُ مَا يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ يوْمَ الْقِيَامةِ فِي الدِّمَاءِ » مُتَّفَقٌ علَيْهِ .

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވާ عبدِ اللَّهِ ابْنِ مَسْعُود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبيّ އާ
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. قيامةދުވަހު އެންމެ ފުރަތަމަ ހިސާބުކޮށް ޝަރީޢަތްބަލާނީ
ލޭއޮހުމާ ބެހޭކަންކަމެވެ.

1846- وَعَنْ عَائِشَةَ رضي اللَّه عَنْهَا قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « خُلِقَتِ المِلائِكَةُ مِنْ نُورٍ ، وَخلِقَ الجَانُّ مِنْ مَارِجٍ منْ نَارً ، وخُلِق آدمُ مِمَّا وُصِفَ لَكُمْ » رواهُ مسلم .

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވާ عَائِشَة ކަމަނާގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُولُ اللَّه
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މަލާއިކަތް ބާވަތުން އުފެއްދެވީ ނޫރުންނެވެ. އަދި
ޖިންނުން އުފެއްދެވީ ދިލަގަނޑުގެ އަލިފާނުންނެވެ. އަދި آدَم ގެ ގޮތުން އުފެއްދެވީ
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ތަކެއްޗިންނެވެ. (އެބަހީ މެޓީންނެވެ.)

1847- وَعنْهَا رضي اللَّه عَنْهَا قَالَتْ : « كَانَ خُلُقُ نبي اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم الْقُرْآنَ » رواهُ مُسْلِم في جُمْلَةِ حدِيثٍ طويلٍ .

އެ صحابي(އަބޫބަކުރު ރަޟި الله ޢަންހުމާގެ ދަރިކަނބަލުން عَائِشَة ރަޟިޔަﷲ ޢަންހާ) ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. نبيِّ ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ خُلُقُ ހުރީ قُرْآن އެވެ.

1848- وَعَنْهَا قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ أحَبَّ لِقاءَ اللَّهِ أحبَّ اللَّه لِقَاءَهُ ، وَمنْ كَرِهَ لِقاءَ اللَّه كَرِهَ اللَّه لِقَاءَهُ » فَقُلْتُ : يَا رسُولَ اللَّه ، أكَرَاهِيَةُ المَوْتِ ؟ فَكُلُّنَا نَكْرَهُ المَوْتَ ، قَالَ : « لَيْس كَذَلِكَ ، وَلَكِنَّ المؤمِنَ إذَا بُشِّر بِرَحْمَةِ اللَّه وَرِضْوانِهِ وَجنَّتِهِ أحَبَّ لِقَاءَ اللَّه ، فَأَحَبَّ اللَّه لِقَاءَهُ وإنَّ الْكَافِرَ إذَا بُشِّرَ بعَذابِ اللَّه وَسَخَطِهِ ، كَرِهَ لِقَاءَ اللَّه ، وَكَرِهَ اللَّه لِقَاءَهُ».رواه مسلم .

އެ صحابي(އަބޫބަކުރު ރަޟި الله ޢަންހުމާގެ ދަރިކަނބަލުން عَائِشَة ރަޟިޔަﷲ ޢަންހާ) ރިވާކުރެއްވިއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މީހަކު الله سبحانه وتعالى އާއި ބައްދަލުވުމަށް ލޯބިވެއްޖެނަމަ الله سبحانه وتعالى އެމީހަކާއި ބައްދަލުވުމަށް ލޯބިވެވަޑައިގަންނަވައެވެ. އަދި މީހަކު الله سبحانه وتعالى އާއި ބައްދަލުވުމަށް ނުރުހޭނަމަ الله سبحانه وتعالى އެމީހަކާއި ބައްދަލުވުމަށް ނުރުހެއްވާނެއެވެ. ދެން އަހަރެން ވިދާޅުވީމެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. އެއީ މަރުގަޔަށް ނުރުހުމަކަށް ހެއްޔެވެ؟ حديث ކުރެއްވިއެވެ. ނޫނެކެވެ. ނަމަވެސް މުއުމިނުންނަށް الله ގެ ރަޙްމަތާއި އެކަލާނގެ ރުއްސެވުމާއި އެކަލާނގެ ސުވަރުގެ އާއި ބެހޭ އުފާވެރިކަމުގެ ޚަބަރު ދިނުމުން الله އާއި ބައްދަލުވުމަށް ލޯބިވެއެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى އެމީހަކާއި ބައްދަލުވުމަށް ލޯބިވެވަޑައިގަންނަވައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކާފިރުންނަށް الله سبحانه وتعالى ގެ عذابއާއި އެކަލާނގެ ކޯފާގެ ޚަބަރު ދިނުމުން الله سبحانه وتعالى އާއި ބައްދަލުވުމަށް ނުރުހެނީއެވެ. އަދި الله سبحانه وتعاليއެމީހަ ކާއި ބައްދަލުވުމަށް ނުރުހެއްވައެވެ.

1849- وَعَنْ أُمِّ المؤْمِنِينَ صَفِيَّةَ بنْتِ حُيَيٍّ رَضِيَ اللَّه عَنْهَا قَالَتْ :كَانَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مُعْتَكِفاً، فَأَتَيْتُهُ أزُورُهُ لَيْلاً . فَحَدَّثْتُهُ ثُمَّ قُمْتُ لأنْقَلِب ، فَقَامَ مَعِي لِيَقْلِبَني ، فَمَرَّ رَجُلانَّ مِنَ الأنْصارِ رضي اللَّه عَنْهُما ، فلمَّا رَأيَا النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أسْرعَا . فَقَالَ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « عَلَى رِسْلُكُمَا إنَّهَا صَفِيَّةُ بنتُ حُيَيٍّ » فَقالاَ : سُبْحَانَ اللَّه يَارسُولَ اللَّه ، فَقَالَ : « إنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنْ ابْنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِ ، وَإنِّي خَشِيتُ أنْ يَقذِفَ في قُلُوبِكُمَا شَرا أوْ قَالَ : شَيْئاً » متفقٌ عليه .

ރަޟީ الله ޢަންހާ ވިދާޅުވިއެވެ أُمِّ المُؤْمِنِينَ صَفِيَّةَ بنْتِ حُيَيّ ގެ ރިވާޔަތުން ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. نبيّ އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެއްފަހަރަކު إعتكاف ގައި އިށީންނެވިއެވެ. ދެން ރޭގަނޑަ އެކަލޭގެފާނަށް ޒިޔާރަތްކުރުމަށްޓަކައި ވަޑައިގަތީމެވެ. ވާހަކަ ދައްކައި ތެދުވީމެވެ. ދެން ރޭގަނޑަ އެކަލޭގެފާނާ ވާހަކަ ދައްކަވައިފީމެވެ. ދެން އަނބުރާ ދިއުމަށްޓަކައި ތެދުވެވަޑައިގަތީމެވެ. ދެން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ވެސް ފޮނުވުމަށްޓަކައި ތެދުވެވަޑައިގަތެވެ. އެއިރު انصار ންގެ ދެބޭކަލުން ހިނގާފައިވެއެވެ. ދެން އެދެބޭކަލުން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ފެނިވަޑައިގަތުމުން އަވަސް އަވަހަށް ހިނގަވަން ފެށްޔެވެ. ދެން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިޔަ ދެބޭކަލުން މަޑުމަޑުން ހިނގާށެވެ. މިއީ صَفِيَّةَ بنْتِ حُيَيٍّ އެވެ. ދެން އެދެބޭކަލުން ވިދާޅުވިއެވެ. سُبْحَانَ اللَّه އެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން شيْطَانُ އާ އިންސާނާގެ ހަށިގަނޑުގައި ލޭ ދުއްވާ ތަނުގައި ދުއްވައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަ ދެބޭކަލުންގެ ހިތްތަކުގައި ކަންތައްތަކެއް އުފުލައިދޭނެތީ ބިރުގަތީ ކަމުން ދެންނެވީމެވެ. (حديث ގައިވާ ހަމައެކަނި شرا ގެ ބަދަލުގައި شَيْئاً حديث ގެ ރިވާޔަތެއްގައި ހިމެނެއެވެ.)

1850- وَعَنْ أبِي الفَضْل العبَّاسِ بنِ عَبْدِ المطَّلِب رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : شَهِدْتُ مَعَ رسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَوْمَ حُنَين فَلَزِمْتُ أنَا وَأبُو سُفْيَانَ بنُ الحارِثِ بنِ عَبْدِ المطَّلِبِ رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم لَمْ نفَارِقْهُ ، ورَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم علَى بغْلَةٍ لَهُ بَيْضَاءَ .

فَلَمَّا الْتَقَى المسْلِمُونَ وَالمشْرِكُونَ وَلَّى المسْلِمُونَ مُدْبِرِينَ ، فَطَفِقَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، يَرْكُضُ بَغْلَتَهُ قِبل الْكُفَّارِ ، وأنَا آخِذٌ بِلِجَامِ بَغْلَةِ رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أكُفُّهَا إرادَةَ أنْ لا تُسْرِعَ ، وأبو سُفْيانَ آخِذٌ بِركَابِ رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم .

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أيْ عبَّاسُ نادِ أصْحَابَ السَّمُرةِ » قَالَ العبَّاسُ ، وَكَانَ رَجُلاً صَيِّتاً : فَقُلْتُ بِأعْلَى صَوْتِي : أيْن أصْحابُ السَّمُرَةِ ، فَو اللَّه لَكَأنَّ عَطْفَتَهُمْ حِينَ سَمِعُوا صَوْتِي عَطْفَةَ الْبقَرِ عَلَى أوْلادِهَا ، فَقَالُوا : يالَبَّيْكَ يَالَبَّيْكَ ، فَاقْتَتَلُوا هُمْ والْكُفَارُ ، والدَّعْوةُ في الأنْصَارِ يقُولُونَ : يَا مَعْشَرَ الأنْصارِ ، يا مَعْشَر الأنْصَار ، ثُمَّ قَصُرَتِ الدَّعْوةُ عَلَى بنِي الْحَارِثِ بن الْخَزْرَج .

فَنَظَرَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم وَهُوَ علَى بَغْلَتِهِ كَالمتَطَاوِل علَيْهَا إلَى قِتَالِهِمْ فَقَال : « هَذَا حِينَ حَمِيَ الْوَطِيسُ » ثُمَّ أخَذَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حصياتٍ ، فَرَمَى بِهِنَّ وَجُوه الْكُفَّارِ ، ثُمَّ قَال : «انْهَزَمُوا وَرَبِّ مُحَمَّدٍ » فَذَهَبْتُ أنْظُرُ فَإذَا الْقِتَالُ عَلَى هَيْئَتِهِ فِيما أرَى ، فَوَاللَّه ما هُو إلاَّ أنْ رمَاهُمْ بِحَصَيَاتِهِ ، فَمَازِلْتُ أرَى حدَّهُمْ كَليلاً ، وأمْرَهُمْ مُدْبِراً . رواه مسلم .

« الوَطِيسُ » التَّنُّورُ . ومَعْنَاهُ : اشْتَدَّتِ الْحَرْبُ . وَقَوْلُهُ : « حدَّهُمْ » هُوَ بِالحاءِ المهْمَلَةِ أي : بأسَهُمْ .

ﷺ الله ﯜﻤﻮﺸﺮﯨﻮ أبُو الفَضْل العبَّاس بنِ عَبْدِ المُطَّلِب ﻯ ﺑﻮﻫﻮﺱ ﺑﻮﯓﯨﺸﺮﯓﻮﻫﻮﻯ. ﻮﯓﺮﯨﻮﻫﻮﻯ. ﻮﺠﻮﺸﺮﻫ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻯ ﻫﺒﺮﯨﻮﻫ حنين ﺮﺴﺮﯨﯓﺮﻫﻮﻫ ﻫﻮﯨﻮﺒﺮﻮﯨﻮﻯ. ﻫﻮﺒ ﻮﺠﻮﺸﺮﻫﯓﻮ ﴿أبُو سُفْيَانَ بنُ الحارِثِ بنِ عَبْدِ المُطَّلِبِ ﯓﻮ ﯕﺮﻮﺮﺸ رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻯ ﻫﺒﺮﺮﺸ ﯕﺮﻫﺮﺸ ﺸﺮﻫﺮﻯ. ﻫﻮﺒ رَسُولِ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺮﺴﺸﺮﻮ ﻫﺒﺸﺮﯨﯓﺸﺮﯨ ﺮﯨﺮﻫﺮﻫﻮﺒ ﺑﻫﻮﺒﺮﻮ ﻯ ﺤﻮ ﺴﻮﯓﺒﻮﻫﻮﻫﺒﺮﻮﺸﺮﻫ. ﯕﺮﯨ ﺤﺴﻮﺮﻮﺤﺴﻮﺮﻫ ﺤﺸﻮﺒﺮﻮﺸﺮ ﻫﺒﺮﯓﺮﺸﻫﺒﻫﻮﺒ ﺤﺴﻮﺮﻮﺤﺴﻮﺮ ﯕﺮﻮﯓﺮﯨﺸﺮ ﯕﺮﺒﺮﻫﻮﻯ. ﯕﺮﯨ ﻮﺠﻮﺸﺮﻫ رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻯ ﺮﯨﯓﺮ ﷺﺮﺸ ﯕﺮﻫﻮﻫﺸﺮﺸﺮﻮﻫ ﻫﺒﻫﻮﯨﻯ ﻫﺮﺴﺸﺮﻫﻮﻫ. ﻫﻮﺒ أبو سُفْيان ﻫﺒﺮﻫﻮﻫﯨﻯ ركَاب ﻫﻮﻫ ﺮﯨﯕﺮﻫﻮﻮﻫﻮﻯ. ﻫﺮﺮﺴﻮﺸﺮ رَسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺑﻫﻮﻫﻮﻫﻮﻯ. ﷺ عبَّاسُ ﻫﻮﻯ. بيعة الرضوان ﻯ ﷺﺒﻫﻮﺸﺮﺸﺮ ﻫﻮﯓﻮﻯ. عبَّاس ﻯ ﯓﺸﺮ ﻮﯓﺮﯓﻮﻫﻮﻯ. ﻮﺠﻮﺸﺮﺸﻫﺮﻮ ﻫﺪﯓ ﯓﺸﺮ ﻮﺠﻮﺸﺮﻫ ﻮﺠﻮﺸﺮﺸﻯ ﻫﺪﯓﻯ ﺑﻫﻮﺸﺮ ﻫﻮﯓﻮﻯ. ﯕﺮﯨ ﻮﺠﻮﺸﺮﻫ ﻮﺠﻮﺸﺮﺸﻯ ﻫﺪﯓﻯ ﺑﻫﻮﺸﺮ ﻫﻮﯓﻮﻯ. bيعة الرضوان ﻯ ﷺﺒﻫﻮﺸﺮ ﺑﻫﷺﺒﻫﻮﻫﻮﻯ. ﯕﺮﯨ ﯓﻮ الله ﺮﺴﻮﺮﻮ ﺮﯓﺒﻫﻮﺸﺮ ﻫﺸﺮﻫﻮﻯ. ﻫﷺﺒﻫﻮﺸﺮ ﻫﺒﻫﺒﻫﺮ ﻫﺮﻮﺴﺒﻫﻮﺸﺮ ﺮﯓﺮﺴﻮ ﯨﻫﻮ ﻫﺪﯓﻯ ﺮﺴﺮﺒﻫﻮﺸﺮﻫﻮﻯ. ﯕﺮﯨ ﻫﷺﺒﻫﻮﺸﺮ يَالَبَّيْكَ يَالَبَّيْكَ ﻮﯓﺮﯓﻮﻫﻮﺸﺮ ﻮﻫﻮﻯ. ﻫﻮﺸﺮ ﺤﺴﻮﺮﻮﺤﺴﻮﺮﻫ ﺑﻮﯕﺮﻫﻮﺸﺮﻯ ﻫﻮﯓﻮﻫﻮﻯ ﺮﺴﻮﯓﺮﻫ ﯕﺮﻫﻮﻫﻮﻯ. ﻫﻮﺸﺮ أنْصَارِ ﺸﺮﻯ ﻫﻮﯓﻮﻫﻮﻯ. ﻫﷺﺒﻫﻮﺸﺮ ﻫﻮﯓﻮﻫﻮﻫﻮﺸﺮ ﻫﺸﻮﺮﻮﻫﻮﻯ. ﷺ أنْصَار ﺸﺮﻯ ﻫﻮﯓﻮﻫﻮﻯ ﷺﺒﻫﻮﺸﺮﷺ! ﷺ أنْصَار ﺸﺮﻯ ﻫﻮﯓﻮﻫﻮﻯ ﷺﺒﻫﻮﺸﺮﷺ! ﻫﻮﺸﺮ ﻫ ﻫﻮﯓﻮﻫﻮﺸﺮ بنِي الْحَارِثِ بن الْخزْرَج ﯓﻮ ﺮﻫﻮﺸﺮ ﺴﺮﺤﻮﺸﻮﻯ. ﯕﺮﯨ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺮﯓﺮﺸ ﺤﻮ ﺮﺴﺸﻮﻫﻮﺸﻮ ﷺ ﺑﻫﻮﺒﻫﻮﻯ ﺮﺴﻮﯓﺮﻫﻮﻯ ﻫﻮﺒﻫﻮﻫﻮﻯ ﻫﻮﺸﻮﻫﻮﻯ. ﯕﺮﯨ حديث ﺑﻫﻮﺒﻫﻮﻫﻮﻯ. ﺮﯓﺮﺸ ﻫﻮﺴﻮ ﺮﺴﻮﯓﺮﻫﻮﻯ ﻫﻮﺒﻫﻮﻫﻮﻯ ﻫﻮﺸﻮﻫﻮﻯ. ﻫﻮﺸﺮ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺮﯨﻮﺸﻮﻫﻮﺸﻮﻫﻮﻫ ﺸﺮﻯ ﻫﻮﻯ. ﯕﺮﯨ ﻫﺒﺮﯨﻮﻫﻮﺸﺮ ﺑﻫﻮﺒﻫﻮﻫﻮﺸﺮﻫ ﻮﺠﻮﺸﺮﻫ ﻫﻮﺒﻫﻮﻫﻮﻯ. ﻫﻮﺸﺮ حديث ﯓﻮﻫﻮﺒﻫﻮﻫﻮﻯ. ﻫﺒﻫﻮﻫﻮﻯ ﻫﻮﻫ ﻮﺠﻮﺸﺮ ﻫﺸﺮﻫﻮﻯ. ﻫﻮﺸﺮ ﻫﺸﺮﻫﻮﻫﻮﻯ. ﺤﻮ ﻮﯓﺮﯓﻮﻫﻮﻯ. ﺮﺴﻮﯓﺮﻫ ﻫﻮﯓﻮﻫﻮﻯ ﺮﻫﻮﻯ ﻫﺸﺮ ﻮﺠﻮﺸﺮﻫﺮﺸﺮ ﺮﻫﻮﻯ ﯓﺮﺴﻮﯓﺮ ﻫﻮﻯ. ﯕﺮﯨ ﻫﻮﺒ

الله ގަބޫލުކުރައްވަނީ ހެޔޮ ކަންތައްތަކެވެ. އެކަލާނގެ ހިތްހަމަޖެހިވޮޑިގަންނަވަނީ ހެޔޮ ޢަމަލުތަކަށެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ވަސީލަތުން ކުރައްވާ ދުޢާތަކަށެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ދެކިވަޑައިގަންނަވައެވެ.

1851- وعَنْ أبي هُرِيْرَةَ رضي اللَّه عنْهُ قَالَ : قَالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « أيُّهَا النَّاسُ إنَّ اللَّه طيِّبٌ لا يقْبلُ إلاَّ طيِّباً ، وَإنَّ اللَّه أمَر المؤمِنِينَ بِمَا أمَر بِهِ المرْسلِينَ ، فَقَال تَعَالى : {يَا أيُّها الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّباتِ واعملوا صَالحاً } وَقَال تعالَى : { يَا أَيُّها الَّذِينَ آمنُوا كُلُوا مِنَ طَيِّبَات مَا رزَقْنَاكُمْ } ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَر أشْعَثَ أغْبر يمُدُّ يدَيْهِ إلَى السَّمَاءِ : يَاربِّ يَارَبِّ ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ ، ومَشْرَبُه حرَامٌ ، ومَلْبسُهُ حرامٌ ، وغُذِيَ بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجابُ لِذَلِكَ ، ؟ » رواه مسلم

ދާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أبُو هُرِيْرَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُولُ اللَّه صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ މީސްތަކުންނޭވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى ހުސް طاهر ވަންތަވެއެވެ. އަދި އޭނާ طاهر ތަކެތި ނޫނީ قبول ނުކުރައްވައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން الله سبحانه وتعالى މުއުމިނުންނަށް އަމުރުކުރެއްވީ ރަސޫލުން ބާރުވެރިކުރި ކަންތައްތަކުގައެވެ. ފަހެ ރަސޫލުން ބޭރުގެފާނުންނަށް އަމުރުކުރެއްވީ ކިޔާ ކުރެއްވިއެވެ. އޭ ރަސޫލުންނޭވެ. حلال ރިސްކުން ތަކެތި ކެއުމާއި ހެޔޮ ޢަމަލު ކުރާށެވެ. އަދި ޖެހިގެން އަމަލުތައް ކުރާށެވެ. އަދި الله سبحانه وتعالى (މުއުމިނުންނަށް) ވަޙީ ކުރެއްވިއެވެ. އޭ އީމާންވި މީހުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވި حلال ތަކެތިން ކާށެވެ. ދެން އަނެއްކާވެސް ދުރު ދަތުރެއް ކުރާ މީހެއްގެ ވާހަކަ ދައްކަވައިފިއެވެ. (ދިގު ދަތުރުތަކުން) އެދެބެ. (الله އަށް ދުޢާކުރަން) ބޯކޮށް އިސްތަށިގަނޑު ވިއްސަރިވެފައިވާ ހާލުގައެވެ. އަދި ހިޔަލުން ބޮލުގައި ހަރުގެ. އަދި ދުޢާ އުޅެނީ އުޑުގެ ދިމާލަށް އަތް ހިފައިގެންނެވެ. އޭ ރަސޫލާއޭ ރަސޫލާއޭ އިރުން! އޭ ރަބްބާއޭ! އޭނާގެ ކާނާ ހަރާމު ތަކެއްޗެވެ. އަދި ބޯއެއްޗަކީ ހަރާމް ތަކެއްޗެވެ. އަދި ހެދުމަކީ حرام ތަކެއްޗެވެ. އަދި ހެދުމަކީ حرام ތަކެއްޗެވެ.އަދި އޭނާގެ ހިކަނޑިވީ حرام ތަކެތިން އެވެ. ދެން ކިހިނެތް އޭނާގެ دعاء އިޖާބަ ވާނީ ކިހިނެއް ކަމަށްތޯ؟

1852- وَعنْهُ رضي اللَّه عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « ثَلاثَةٌ لاَ يُكَلِّمُهُمْ اللَّه يوْمَ الْقِيَامةِ ، وَلاَ يُزَكِّيهِمْ ، وَلا ينْظُرُ إلَيْهِمْ ، ولَهُمْ عذَابٌ أليمٌ : شَيْخٌ زَانٍ ، ومَلِكٌ كَذَّابٌ، وَعَائِل مُسْتَكْبِرٌ » رواهُ مسلم . « الْعَائِلُ » : الْفَقِيرُ .

އަދި އެ صــحابي (އަބޫ ދާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި أبُـو هُرِيْـرَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُولُ اللَّه صَلّى الله عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިން މީހަކާއި الله سبحانه

وتعالى قيامة ދުވަހުން ބަސް ވަނީ ނުލައްވާހުށީއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ފާފައިން ޠާހިރު ނުކުރައްވާނެއެވެ. އަދި އެމީހުންނަށް ވޭންދެނިވި އަޒާބު ވެއެވެ. އެއީ ޒިނޭ ކުރާ މުސްކުޅިޔާއެވެ. އަދި ދޮގުހަދާ ރަސްގެފާނާއެވެ. އަދި ބޮޑާވެރިވާ ފަޤީރު މީހާއެވެ.

1853- وَعَنْهُ رضي اللَّه عنهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « سيْحَانُ وجَيْحَانُ وَالْفُراتُ والنِّيلُ كُلٌّ مِنْ أنْهَارِ الْجَنَّةِ » رواهُ مسلم .

އަދި އެ صحابي (އެކަލޭގެފާނަށް ﷲ ރުހިވޮޑިގެންވާނދޭވެ) أبُو هُرَيْرَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. (ސުވަރުގެ ކޯރުތަކާބެހޭ) سيْحَانُ އާއި جَيْحَانُ އާއި الْفُراتُ އާއި النِّيل އަކީ ސުވަރުގޭގެ ކޯރުތަކުން ކޯރުތަކެވެ.

1854- وَعَنْهُ قَال : أخَذَ رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِيَدِي فَقَالَ : « خَلَقَ اللَّه التُّرْبَةَ يوْمَ السَّبْتِ، وخَلَقَ فِيهَا الْجِبَالَ يَوْمَ الأحَد ، وخَلَقَ الشَّجَرَ يَوْمَ الإثْنَيْنِ ، وَخَلَقَ المكْرُوهَ يَوْمَ الثُّلاثَاءِ ، وَخَلَقَ النُّورَ يَوْمَ الأرْبَعَاءِ ، وَبَثَّ فِيهَا الدَّوَابَّ يَوْمَ الخَمِيسِ ، وخَلَقَ آدَمَ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بَعْدَ الْعَصْرِ مِنْ يوم الجُمُعَةِ في آخِرِ الْخَلْقِ في آخِرِ سَاعَةٍ مِنَ النَّهَارِ فِيمَا بَيْنَ الْعَصْرِ إلى اللَّيلِ » .رواه مسلم .

އަދި އެ صحابي(އެކަލޭގެފާނަށް ﷲ ރުހިވޮޑިގެންވާނދޭވެ) أبُو هُرَيْرَة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ތިމަންނަގެ އަތުގައި ހިފުއްވައިގެންނެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى ބިން ހައްދަވާފައިވަނީ ހޮނިހިރު ދުވަހުއެވެ. އަދި އޭގައި ފަރުބަދަތައް ހައްދަވާފައިވަނީ އާދިއްތަ ދުވަހުއެވެ. އަދި ގަސްތައް ހައްދަވާފައިވަނީ ހޯމަ ދުވަހުއެވެ. مَكْرُوهَ ކަންތައް ހައްދަވާފައިވަނީ އަންގާރަ ދުވަހުއެވެ. އަދި ނޫރު ހައްދަވާފައިވަނީ ބުދަ ދުވަހުއެވެ، އަދި އޭގައި ޖަނަވާރުތައް ފަތުރުއްވާފައިވަނީ ބުރާސްފަތި ދުވަހުއެވެ. އަދި آدَمَ عَلَيْهِ السلام ހައްދަވާފައިވަނީ ހުކުރު ދުވަހު އަޞްރު ނަމާދުން ފަހު އަޞްރު ވަގުތާއި ރޭގަނޑާ ދެމެދުގައި ދުވަހުގެ އެންމެ ފަހު ގަޑިއެއްގައެވެ.

1855- وعنْ أبي سُلَيْمَانَ خَالِدِ بنِ الْوَلِيدِ رضي اللَّه عَنْهُ قالَ : « لَقَدِ انْقَطَعَتْ في يَدِي يوْمَ مُؤْتَةَ تِسْعَةُ أسْيافٍ ، فَمَا بقِيَ في يدِي إلا صَفِيحةٌ يمَانِيَّةٌ » .رواهُ البُخاري .

ﷺ الله ﺭﺣﻤﻪ أبُو سُلَيْمَانَ خَالِدِ بنِ الْوَلِيد ﻱ ﺑﻬﺎﺭﻩ ﺑﺮﻭﺗﻜﺘﻪﺭ. ﻭﻗﺮﺋﻮﻩ. مُؤتَة ﺭﺳﻮﻝ ﷲ ﻭﺣﺪﻩ ﻫﻮﺷﺎﺭ ﻫﻮﺳﺎ ﺷﻪ ﺑﺎﺳﻲ ﺷﻮﻗﺮﻳﺘﻪ ﻓﺮﻫﺎﻩ. ﻟﻲ ﻭﺣﺪﻩ ﺭﻫﻴﺎﺭ ﻫﻪﺭﺣﻪ ﺑﻪﺭﻩﻱ ﺑﺎﺳﻲﺍﻩ ﻫﻪﻗﻲﻫﻪﺭﻩ ﺍﺭﻳﻪ ﺍﻫﻪﻗﻪ ﺑﺎﺳﻲﺍﻩ ﺷﻪﻗﻪ.

1856- وعَنْ عمْرو بْنِ الْعَاص رضي اللَّه عنْهُ أَنَّهُ سَمِع رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « إِذَا حَكَمَ الْحَاكِمُ ، فَاجْتَهَدَ ، ثُمَّ أصاب ، فَلَهُ أجْرانِ وإِنْ حَكَم وَاجْتَهَدَ ، فَأَخْطَأَ ، فَلَهُ أجْرٌ» متفقٌ عَلَيْهِ .

ﷺ الله ﺭﺣﻤﻪ عمْرو بْنِ الْعَاص ﻱ ﺑﻬﺎﺭﻩ ﺑﺮﻭﺗﻜﺘﻪﺭ. ﺭﺳﻮﻝ اللَّه ﷺ ﺻَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﺣﺪﻳﺚ ﺑﻪﺭﻫﻮﺳﻪﺭ ﻭﺣﺪﻩ ﻫﻪﺭﻩﺭﻩ. ﻫﻪﺭﻛﻪﺭ ﺣﺪﻳﺚ ﺑﻪﺭﻫﻮﺭﻩ. حَاكِمُ ﺳﺮﻩﺭﻫﻮﺭﺳﻪﺭ ﺑﻪﺭﻩ إجْتَهَاد ﻛﻪﺭﻫﻪ ﻩ ﺣﻜﻢﻫﻪ ﻫﻪﺭﺳﻪﻛﻪﻫﻪﺭ ﻟﻲ ﻫﻪﺭﻪﺭﻫﻪ ﻗﻪﺭﻪﺭﻫﻪ ﺭﻩﻫﻪ. ﻫﻪﺭ ﺣﺎﻛﻢ ﺳﺮﻩﺭﻫﻮﺭﺳﻪﺭ ﺑﻪﺭﻩ إجْتَهَاد ﻛﻪﺭﻫﻪ ﻩ ﺣﻜﻢﻫﻪ ﺷﻪﻫﻪ ﻫﻪﻗﻲﻫﻪ ﻟﻲ ﻫﻪﺭﻪﺭﻫﻪ ﻫﻪﻗﻪﺭﻫﻪ ﺭﻩﻫﻪ.

1857- وَعَنْ عائِشَةَ رضي اللَّهُ عَنْهَا أنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « الْحُمَّى مِنْ فيْحِ جَهَنَّم فأبْرِدُوهَا بِالمَاءِ » متفقٌ عليه .

ﷺ الله ﺭﺣﻤﻪ عائِشَةَ ﻛﻲﺷﻲ ﺑﻬﺎﺭﻩ ﺑﺮﻭﺗﻜﺘﻪﺭ. ﺭﺳﻮﻝ ﷲ ﷺ ﺻَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ﺑﻪﺭﻫﻮﺭﻩ. ﺭﺩﻳﻪ ﺳﻪﺭﻪﺭﻩ ﷺ ﻫﻮﺳﻪ ﻫﻪﺭﺳﻪ ﻫﻪﻫﻪﺑﻪﺭ. ﻟﻲ ﻟﻲﺳﻪ ﻫﻪﺭﻩﺳﻪ ﺑﻪﺷﻲﺭ.

1858- وَعَنْهَا رضي اللَّه عَنْهَا عَنِ النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ:«مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صَوْمٌ ، صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ » متفقٌ عَلَيْهِ .

ﻫﻪﺭ ﻫﻪﺭﻩﺭﺵ (ﻫﻪﻫﻪ ﷺ الله ﺭﺣﻤﻪ عائِشَةَ ﻛﻲﺷﻲ) ﻫﻪﺭﻟﻪﺵ ﺑﺮﻭﺑﻪﺭﻫﻮﺭﻩ. ﻫﻪﺭﻛﻪﺭﻟﻲﺷﻪ ﺣﺪﻳﺚ ﺑﻪﺭﻫﻮﺭﻩ. ﺭﻩﺭﻪ ﺳﻪﺭﻫﻮﺭﺳﻪﺭ ﻫﻪﺭ ﻫﻪﺭﻩﺭﻩ ﺩﻫﻪﻛﻪﺭ ﻭ ﻫﻪﺭﻫﻪﻫﻪ ﻫﻪﺷﻲ ﻟﻲﺑﻪﻫﻪﺵ ﺑﻲﺑﻲﺭﺵ ﺭﻲﺷﻪ.

وَالمخْتَارُ جَوَازُ الصَّوْمِ عَمَّنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صَوْمٌ لِهَذَا الْحَدِيثِ ، والمرَادُ بالْوَلِيِّ : الْقَرِيبُ وَارِثاً كَانَ أوْ غَيْرِ وَارِثٍ .

ﻫﻪﺳﻲﺩﻪﺭﻪﺵ ﺷﻪﺷﻪ قول ﻫﻪﺭ ﺩﻪﻫﻮﺭﻲﺷﻲ ﻫﻪﻛﻪﺵ ﻫﻪﻫﻪﺭ ﻫﻪﺷﻲ ﻟﻲﺑﻪﻫﻪﺵ ﺭﻲﺷﻪ. ﺩﻲﻛﻪﺵ ﻟﻲﺑﻪﻫﻪﺵ ﺩﻪﻫﻪﺭﻲ ﻛﻪﻫﻪﺭﻲﺷﻪ. ﻫﻪﻲ ﻫﻲﺑﻪﺷﻪ ﺑﻪﺩﻲﺩﻪﺭﻪ ﻫﻪﺭ ﺷﻪﺭﻪﻫﻪ ﺩﻪﻩﻪ.

1859- وَعَنْ عَوْفِ بنِ مَالِكِ بنِ الطُّفَيْلِ أنَّ عَائِشَةَ رضي اللَّه عَنْهَا حُدِّثَتْ أنَّ عَبْدَ اللَّه ابنَ الزَّبَيْر رضي اللَّه عَنْهُمَا قَالَ في بيْعٍ أوْ عَطَاءٍ أعْطَتْهُ عَائِشَةُ رضي اللَّه تعالَى عَنْها : وَاللَّه لَتَنْتَهِيَنَّ عَائِشَةُ ، أوْ لأحْجُرَنَّ عليْهَا ، قَالتْ : أهُوَ قَالَ هَذَا ؟ قَالُوا : نَعمْ ، قَالَتْ : هُو ، للَّهِ عليَ نَذْرٌ أنْ لا أُكَلِّم ابْنَ الزُّبيْرِ أبَداً ، فَاسْتَشْفَع ابْنُ الزُّبيْرِ إليها حِينَ طالَتِ الْهِجْرَةُ . فَقَالَتْ : لاَ وَاللَّهِ لا أُشَفِّعُ فِيهِ أبَداً ، ولا أتَحَنَّثُ إلَى نَذْري . فلَمَّا طَال ذَلِكَ علَى ابْنِ الزُّبيْرِ كَلَّم المِسْورَ بنَ مَخْرَمَةَ ، وعبْدَ الرَّحْمنِ بْنَ الأسْوَدِ بنِ عبْدِ يغُوث وقَال لهُما : أنْشُدُكُما اللَّه لما أدْخَلْتُمَاني علَى عائِشَةَ رضي اللَّه عَنْهَا ، فإنَّهَا لاَ يَحِلُّ لَهَا أنْ تَنْذِر قَطِيعَتي ، فَأَقْبَل بهِ المِسْورُ ، وعَبْدُ الرَّحْمن حَتَّى اسْتَأذَنَا علَى عائِشَةَ ، فَقَالاَ : السَّلاَمُ علَيْكِ ورَحمةُ اللَّه وبرَكَاتُهُ ، أَنَدْخلُ ؟ قَالَتْ عائِشَةُ : ادْخُلُوا . قَالُوا : كُلُّنا ؟ قَالَتْ: نَعمْ ادْخُلوا كُلُّكُمْ ، ولاَ تَعْلَمُ أنَّ معَهُما ابْنَ الزُّبَيْرِ ، فَلمَّا دخَلُوا ، دخَلَ ابْنُ الزُّبيْرِ الْحِجَابَ ، فَاعْتَنَقَ عائِشَةَ رضي اللَّه عنْهَا ، وطَفِقَ يُنَاشِدُهَا ويبْكِي ، وَطَفِقَ المِسْورُ ، وعبْدُ الرَّحْمنِ يُنَاشِدَانِهَا إلاَّ كَلَّمَتْهُ وقبَلَتْ مِنْهُ ، ويقُولانِ : إنَّ النبي صَلّى اللهُ عَلَيهِ وسَلَّم نَهَى عَمَّا قَدْ علِمْتِ مِنَ الْهِجْرةِ . وَلاَ يَحلُّ لمِسْلِمٍ أنْ يهْجُر أخَاهُ فَوْقَ ثَلاثِ لَيَالٍ . فَلَمَّا أكْثَرُوا علَى عَائِشَةَ مِنَ التَّذْكِرةِ والتَّحْرِيج ، طَفِقَتْ تُذَكِّرُهُما وتَبْكِي ، وتَقُولُ : إنِّي نَذَرْتُ والنَّذْرُ شَدِيدٌ ، فَلَمْ يَزَالا بَهَا حتَّى كَلَّمتِ ابْنِ الزُّبيْرِ ، وَأعْتَقَتْ في نَذْرِهَا أرْبعِينَ رقَبةً، وَكَانَتْ تَذْكُرُ نَذْرَهَا بعْدَ ذَلِكَ فَتَبْكِي حتَّى تَبُلَّ دُمُوعُهَا خِمارَهَا . رواهُ البخاري .

عَوْف بنِ مَالِكِ بنِ الطُّفَيْلِ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން عائِشَةَ ގާތުން ޚަބަރު ދެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން عَبْدَ اللّٰه ابنَ الزّبَيْر އަކާވަނީއަށް ވިއްކާލެއްވި ނުވަތަ ދެއްވާލެއްވި މުދަލަކާއި ގުޅިގެން ވިދާޅުވިއެވެ. ވަލްލާހި الله ގަސަމްކޮށް ހުވާކޮށް ބުނަމެވެ. عائِشَةَ ގާތުން އަހަރެން ދުރުހެލިވާނެއެވެ. ނުވަތަ ނޫނީ ވިދާޅުވިއެވެ. އަހަރެން ދޫކޮށް ފިޔަވަޅު އަޅާ ހުއްޓުވާނެއެވެ. އަހަރެންގެ ނަޒުރު ދިނުން މިހުރި ބަސްތަކެއް އެއްސެވިއެވެ. ހަމަ ވިދާޅުވީތޯ ހެން ބުނެލައްވާތޯ؟ އަހުރެން ދެންނެވިއެވެ. އާދޭހެވެ! އަހަރެން ވިދާޅުވިއެވެ. ވިމަކުނަމަ الله އަށް ނަދުރެއް ބަސްދީމެވެ. އަދި މިހެޔޮޅުން ދުވަހަކުވެސް عَبْدَ اللّٰه ابن الزّبَيْر އާއި އަނގަޔަން ނުބަސްދުވޭ ގޮތަށް ހަދަމެވެ. ދެން أخوة ބިރުކަނޑާލުމުގެ ދުވަސްވަރު ދިގުވުމުން عَبْدَ اللّٰه ابن الزّبَيْر މިހާރު ގުދުވެރިކަމާއި ގައިގޮތް އަދުރުވެ. ދެން އަހަރެން ވިދާޅުވިއެވެ. ވަﷲ الله ގަސަމްކޮށް ހުވާކޮށް ބުނަމެވެ. ވިމަކުނަމަ އޭނާއާމެދު އެއްވެސް މިހާރުގެ شفاعة قبول އެއްނުކުރާނެއެވެ. އަދި ވިމަކުނަމަ ނަދުރު ނުފުދޭ ހުއްޓުވާނެއެވެ. ދެން أخوةބިރުކަނޑާލުމުގެ ދުވަސް ދިގުވުމުން ގުދުވެ އަށް عَبْدَ اللّٰه ابنَ الزّبَيْر އަށް ބޭނުވިއެވެ. އަހަރެންގެ المِسْور بن مخْرَمَة އާއި عبْد الرَّحْمن بْن الأسْوَد بن عبْد يغُوث އާއި ދެބަސްކުރުމުގައި ބައްދަލުކޮށް އަހަރެމެންދެކެ ވާހަކަ ދެއްކިއެވެ. ދެން އަދު ބަސްކުރުމުގެ ދެންނެވިއެވެ. الله ގެ އިސްމުގައި ވިރުދުބަސްކުރުމުގެ ވިމަނަމަ އިޖާބަތް ކުރައްވާ. އަދި ވިމަނަމަ ގެވެށި عائِشَةَ ގާތުން އަރިހަށް ދިއުމަށެވެ. ދެން ހަމަކަށަވަރުން އަހަރެންނަށް ވިމަނަމައި أخوة ބިރުކަން ކަނޑާލުމަށް ނަދުރު ބޭނުމެއްނުކުރުން

ގެއްލިގެންދާ. ގަދަ المِسْور ދަށް عبْد الرَّحْمن ދަށް ފާޠިމާ عَبْد اللَّه ابن الزَّبَيْر ގެ
ބޭބެ عائِشَة ގެ ގާތުގައި ގެއްލިގެންދާ ކަށަވަރުން ވެސް ގެއްލިގެންދާ. ގަދަ ފާޠިމާ
ކަމުގައި ވާނެ. السَّلاَمُ علَيْكِ ورَحمةُ اللَّه وبرَكَاتُهُ ލިޔުމުގެ. ތިބާގެ ކަލޭގަނޑު
ލިޔުމުގެ ތިބާގެ ކަލޭގަނޑު ކަށަވަރުން ގެއްލިގެންދާ؟ ތިބާ ދަށް ގެއްލިގެންދާ! ފާޠިމާ
ތިބާގެ ކަލޭގަނޑު ތިބާގެ ކަލޭގަނޑު ގެއްލިގެންދާ؟ ތިބާ ދަށް ގެއްލިގެންދާ. ތިބާގެ
ކަލޭގަނޑު ތިބާގެ ކަލޭގަނޑު ގެއްލިގެންދާ. ތިބާ عَبْدَ اللَّه ابنَ الزَّبَيْر ފާޠިމާ
ތިބާ ދަށް ގެއްލިގެންދާ. ގަދަ ފާޠިމާ ތިބާގެ ކަލޭގަނޑު ގެއްލިގެންދާ. ގަދަ عَبْد اللَّه ابن الزَّبَيْر
ލިބިގެންދާ ގެއްލިގެންދާ. ގަދަ عَبْدَ اللَّه ابنَ الزَّبَيْرِ ގެ ބޭބެ عائِشَةَ ގެ ގާތުގައި معانقة
ކަށަވަރުން ގެއްލިގެންދާ. ތިބާ ދެ ކަލޭގަނޑު ލިބިގެންދާ. ތިބާ ކަށަ ލިބިގެންދާ. ތިބާ المِسْور ދަށް
عبْدَ الرَّحْمن ދަށް ފާޠިމާ ކަލޭގަނޑު ތިބާ ކަލޭގަނޑު ލިބިގެންދާ. ތިބާ ގެއްލިގެންދާ
ލިބިގެންދާ ގެއްލިގެންދާ. ކަށަވަރުން ކަށަވަރުން ކަށަވަރުން ގެ ކަލޭގަނޑު ފަދައިން نبي ދ صَلّى اللهُ
عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ތިބާގެ ކަށަ ކަށަ ކަށަ ކަށަ ކަށަ ކަށަ ތިބާ ކަލޭގަނޑު ތިބާ ކަށަ
ކަށަ ކަށަ ތިބާ ދ ދ ދ

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވި عُقْبَة بنِ عامِر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُولَ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އުހުދު ހަނގުރާމައިގެ ޝަހީދު ބޭކަލުންގެ މައްޗަށް ނަމާދުކުރެއްވިއެވެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް دعاء ކުރެއްވިއެވެ. އަދި ދިރިތިބި މީހުންނާއި މަރުވެފައިވާ މީހުންނަށް وداع ކިޔާ ފަދައިން وداع ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ އަށް(8) އަހަރު ފަހުންނެވެ. ދެން މިންބަރުމައްޗަށް އަރާ ވަޑައިގަތެވެ. ދެން حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނު ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރިއަށް ދާ ބަލަހައްޓަވާ އިސްވެރިޔާ ކަމުގައެވެ. އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނު ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ހެކިވެރިޔާއެވެ. އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނު ތިޔަބައިމީހުންނާ ބައްދަލު ކުރައްވާނީ الْحَوْضُ ގައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނު މިހާރުވެސް އެތަން އެބަ ފެންނަމުއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނު ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ބިރު ނުގަންނަވަން ތިޔަބައިމީހުން ޝިރުކު ކުރާނެ ކަމަކަށް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް ތިމަންކަލޭގެފާނު ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ބިރުގަންނަވަނީ ތިޔަބައިމީހުން ދުނިޔޭގައި ވާދަވެރިވުމުގެ ކަމުގައެވެ. ހަމަ ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން އެއީ ތިމަންނަ އެންމެ ފަހުން رسُولَ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ދެކުނު ފަހަރެވެ.

وفي روايةٍ : « وَلَكِنِّي أخْشَى علَيْكُمْ الدُّنيا أنْ تَنَافَسُوا فِيهَا ، وتَقْتَتِلُوا فَتَهْلِكُوا كَما هَلَكَ مَنْ كَان قَبْلكُمْ » قَالَ عُقبةُ : فَكَانَ آخِر ما رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم عَلَى المِنْبرِ .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ތިމަންކަލޭގެފާނު ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ބިރު ގަންނަވަނީ ތިޔަބައިމީހުން ދުނިޔޭގައި ވާދަވެރިވުމާއި ކަމުގައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން އެކަކު އަނެކަކު މަރާ ހަލާކުވާނެ ފަދައިންނެވެ. ފަހެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރީގެ މީހުން ހަލާކުވެފައިވާ ފަދައިން ތިޔަބައިމީހުންވެސް ހަލާކުވެގެން ދިއުމުންނެވެ. ދެން عُقبةُ ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ ތިމަންނަ رسُول اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم މިންބަރުމައްޗަށް ހުންނަވަނިކޮށް އެންމެ ފަހުން ދުށީމެވެ.

وفي رَوَايةٍ قال : « إنِّي فَرطٌ لَكُمْ وأنَا شَهِيدٌ علَيْكُمْ ، وَإنِّي واللَّه لأنْظُرُ إلَى حَوْضِي الآنَ ، وإنِّي أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِ الأرضِ ، أوْ مَفَاتِيحَ الأرْضِ ، وَإنِّي واللَّهِ مَا أَخَافُ علَيْكُمْ أنْ تُشْرِكُوا بعْدِي ولَكِنْ أخَافُ علَيْكُمْ أنْ تَنَافَسُوا فِيهَا » .

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައި ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނު ތިޔަބައިމީހުންނަށް އިސްވެރިޔާ ކުރުމީމެވެ. އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނު ތިޔަބައިމީހުންގެ ހެކިވެރިޔާއެވެ. މާތްالله ގަސަމުދީ ހުވާކޮށް ބުނަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނަށް މިހާރު އެ حوض އެބަފެނެއެވެ. އަދި

ހަމަލާދެވުނު މީހުންނާއި ދިރިތިބި މީހުންނާ ބައްދަލުކުރައްވާ ބޭކަލެއްގެ ގޮތުގައެވެ (ޝުހަދާ ބޭކަލުންގެ ޤަބުރުމަތީ) ވަނީ
ދޮވިފައެވެ. މާތްﷲ ގަންދީ ރަސޫލާ ބޮޑުމެވެ. ހަމަލާދެވުނު މީހުންނަށް ތިބޭ ހިތާމަވުމުގެ
މަތިން ... ދުޢާކުރެއްވުމެވެ. ނަމަވެސް
މީހުންނަށް ...

وَالمرادُ بِالصَّلاةِ عَلَى قَتْلَى أُحُدٍ : الدُّعَاءُ لَهُمْ ، لاَ الصَّلاةُ المعْرُوفَةُ .

1861- وعَنْ أبي زَيْدٍ عمْرُو بنِ أخْطَبَ الأنْصَارِيِّ رضي اللَّه عَنْهُ قَال : صلَّى بنا رَسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم الْفَجْر ، وَصعِدَ المِنْبَرَ ، فَخَطَبَنا حَتَّى حَضَرَتِ الظُّهْرُ ، فَنَزَل فَصَلَّى . ثُمَّ صَعِدَ المِنْبَرَ فخطب حَتَّى حَضَرَتِ العصْرُ ، ثُمَّ نَزَل فَصَلَّى ، ثُمَّ صعِد المنْبر حتى غَرَبَتِ الشَّمْسُ، فَأخْبرنا مَا كان ومَا هُوَ كِائِنٌ ، فَأَعْلَمُنَا أحْفَظُنَا . رواهُ مُسْلِمٌ .

މާތްﷲ ރުހިވޮޑިގެންވާ أبُو زَيْدٍ عمْرُو بنِ أخْطَبَ الأنْصَارِيِّ ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެންނަށް رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ފަތިސް ނަމާދު ކުރެއްވިއެވެ. އަދި
މިންބަރަށް އަރާ ވަޑައިގަތެވެ. އަދި خطبة ދެއްވައިދެއްވުން ގެންދަވަނިކޮށް މެންދުރު ނަމާދު ވަގުތު
ވީއެވެ. ދެން ފައިބާވަޑައިގެން ނަމާދު ކުރައްވައިދެއްވިއެވެ. ދެން މިންބަރަށް އަރާ ވަޑައިގަތެވެ. އަދި
خطبة ދެއްވައިދެއްވުން ގެންދަވަނިކޮށް އަސްރު ނަމާދު ވަގުތު ވީއެވެ. ދެން ފައިބާވަޑައިގަތެވެ. ދެން
ނަމާދު ކުރައްވައިދެއްވިއެވެ. ދެން މިންބަރަށް އަނެއްކާވެސް އަރާވަޑައިގަތެވެ. ފަހުން ގޮސް އިރު އޮއްސުނީއެވެ. ދެން
ތިމަންނަށް ވެގެންދިޔަ ކަންތައްތަކާއި ވާނޭ ކަންތައްތަކާއި ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ. ތިމަންމެންގެ
ތެރެއިން އެބަސްތައް ހިތުދަސްކުރި މީހާއީ ތިމަންމެންގެ ތެރެއިން އެންމެ ޢިލްމުވެރި މީހާއެވެ.

1862- وعنْ عائِشَةَ رضي اللَّه عَنْهَا قَالَتْ : قال النبي صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « مَنْ نَذَرَ أن يُطِيع اللَّه فَلْيُطِعْهُ ، ومَنْ نَذَرَ أنْ يعْصِيَ اللَّه ، فلا يعْصِهِ » رواهُ البُخاري .

މާތްﷲ ރުހިވޮޑިގެންވާ عائِشَة ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. نبي ގެ صَلّى اللهُ
عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ.ﷲ އަށް ކިޔަމަންތެރިވާނެކަމަށް ނަޒުރުވާ މީހާ ބޭނުންވާ ފަދަ
އެކަމެއް ކުރާހުށިއެވެ. އަދި ﷲ އަށް ނުކިޔަމަންތެރިވާކަމަށް ނަޒުރުވާ މީހާ ބޭނުންވާ ފަދަ އެކަމެއް
ކުރާހުށި ނުވާނެއެވެ.

1863- وَعنْ أُمِّ شَرِيكٍ رضي اللَّه عنْهَا أن رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أمرَهَا بِقَتْلِ الأوزَاغِ ، وقَال: « كَانَ ينْفُخُ علَى إبْراهيمَ » متفقٌ عَلَيْهِ .

1863- وَعنْ أُمِّ شَرِيكٍ رضي اللَّه عنْهَا أن رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم أمرَهَا بِقَتْلِ الأوزَاغِ ، وقَال: « كَانَ ينْفُخُ علَى إبْراهيمَ » متفقٌ عَلَيْهِ .

1864- وَعنْ أبي هُريرةَ رضي اللَّهُ عنْهُ قَال : قَالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ قَتَلَ وزَغَةً في أوَّلِ ضَرْبةٍ ، فَلَهُ كَذَا وَكَذَا حسنَةً ، وَمَنْ قَتَلَهَا في الضَّرْبَةِ الثَّانِية ، فَلَهُ كَذَا وكَذَا حَسنَةً دُونَ الأولَى ، وإنَّ قَتَلَهَا في الضَّرْبةِ الثَّالِثَةِ ، فَلَهُ كَذاَ وَكَذَا حَسَنَةً » .

1864- وَعنْ أبي هُريرةَ رضي اللَّهُ عنْهُ قَال : قَالَ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ قَتَلَ وزَغَةً في أوَّلِ ضَرْبةٍ ، فَلَهُ كَذَا وَكَذَا حسنَةً ، وَمَنْ قَتَلَهَا في الضَّرْبَةِ الثَّانِية ، فَلَهُ كَذَا وكَذَا حَسنَةً دُونَ الأولَى ، وإنَّ قَتَلَهَا في الضَّرْبةِ الثَّالِثَةِ ، فَلَهُ كَذاَ وَكَذَا حَسَنَةً » .

وفي رِوَايةٍ : « مَنْ قَتَلَ وزَغاً في أوَّلِ ضَرْبةٍ ، كُتِبَ لَهُ مائةُ حسنَةٍ ، وَفي الثَّانِيَةِ دُونَ ذَلِكَ ، وفي الثَّالِثَةِ دُونَ ذَلِكَ » . رواه مسلم .

وفي رِوَايةٍ : « مَنْ قَتَلَ وزَغاً في أوَّلِ ضَرْبةٍ ، كُتِبَ لَهُ مائةُ حسنَةٍ ، وَفي الثَّانِيَةِ دُونَ ذَلِكَ ، وفي الثَّالِثَةِ دُونَ ذَلِكَ » . رواه مسلم .

قال أهْلُ اللُّغَةِ : الْوَزَغُ : الْعِظَامُ مِنْ سامَّ أبْرصَ .

قال أهْلُ اللُّغَةِ : الْوَزَغُ : الْعِظَامُ مِنْ سامَّ أبْرصَ .

1865- وَعَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « قَال رَجُلٌ لأتَصدقَنَّ بِصَدقَةٍ ، فَخَرجَ بِصَدقَته ، فَوَضَعَهَا في يَدِ سَارِقٍ ، فَأصْبحُوا يتحدَّثُونَ : تَصَدِّقَ الليلة علَى سارِقٍ، فَقَالَ : اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ لأتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ ، فَخَرَجَ بِصَدقَتِهِ ، فَوَضَعَهَا في يدِ زانيةٍ، فَأصْبَحُوا يتَحدَّثُونَ تُصُدِّق اللَّيْلَةَ عَلَى زَانِيَةٍ ، فَقَالَ : اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى زانِيَةٍ ؟، لأتَصَدَّقَنَّ بِصدقة ، فَخَرَجَ بِصَدقَتِهِ ، فَوَضَعهَا في يد غَنِي ، فأصْبَحُوا يتَحدَّثونَ : تُصُدِّقَ علَى غَنِيٍّ ، فَقَالَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ

1865- وَعَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي اللَّه عَنْهُ أنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « قَال رَجُلٌ لأتَصدقَنَّ بِصَدقَةٍ ، فَخَرجَ بِصَدقَته ، فَوَضَعَهَا في يَدِ سَارِقٍ ، فَأصْبحُوا يتحدَّثُونَ : تَصَدِّقَ الليلة علَى سارِقٍ، فَقَالَ : اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ لأتَصَدَّقَنَّ بِصَدَقَةٍ ، فَخَرَجَ بِصَدقَتِهِ ، فَوَضَعَهَا في يدِ زانيةٍ، فَأصْبَحُوا يتَحدَّثُونَ تُصُدِّق اللَّيْلَةَ عَلَى زَانِيَةٍ ، فَقَالَ : اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ عَلَى زانِيَةٍ ؟، لأتَصَدَّقَنَّ بِصدقة ، فَخَرَجَ بِصَدقَتِهِ ، فَوَضَعهَا في يد غَنِي ، فأصْبَحُوا يتَحدَّثونَ : تُصُدِّقَ علَى غَنِيٍّ ، فَقَالَ اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ

عَلَى سارِقٍ ، وعَلَى زَانِيةٍ ، وعلَى غَنِي ، فَأتِي فَقِيل لَهُ: أمَّا صدَقَتُكَ علَى سَارِقٍ فَلَعَلَّهُ أنْ يَسْتعِفَّ عنْ سرِقَتِهِ ، وأمَّا الزَّانِيةُ فَلَعلَّهَا تَسْتَعِفَّ عَنْ زِنَاهَا، وأمَّا الْغنِيُّ فَلَعلَّهُ أنْ يعْتَبِر ، فَيُنْفِقَ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ » رَواهُ البخاري بلفظِهِ ، وَمُسْلِمٌ بمعنَاهُ .

ދ"ކ الله ތ"ރ"ސ"ލ"ފ"ާ ދ أبُو هُريرةَ ގ ބ"ާ"ރ"ސ" ބ"ާ"ލ"ާ"ފ"ާ"ގ". ވ"ާ"ދ"ާ"ވ"ާ"ގ". رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ބ"ާ"ލ"ާ"ވ"ާ"ގ". (ހ"ާ"ދ"ާ"ގ"ާ"ބ"ާ) ވ"ާ"ގ"ާ ދ"ާ"ސ"ލ"ާ"ގ". ވ"ާ"ދ"ާ"ސ" ބ"ާ"ސ"ލ"ާ"ގ" ފ"ާ صدقة ބ"ާ"ގ"ާ"ކ"ާ"ގ". ގ"ާ" صدقة ކ"ާ"ގ"ާ"ބ"ާ"ގ" ގ"ާ" ގ صدقة ފ"ާ"ބ"ާ"ގ"ާ"ގ" ވ"ާ"ގ"ާ ގ"ާ"ކ"ާ"ގ". ގ"ާ" ގ"ާ"ކ"ާ"ގ" ކ"ާ"ގ"ާ"ބ"ާ"ގ" ގ"ާ"ކ"ާ"ގ"ާ"ގ" ގ"ާ"ކ"ާ"ގ"ާ"ގ" ގ"ާ"ކ"ާ"ގ

فيَقُولُ بعْضُ النَّاسِ لِبَعْضٍ : أبُوكُمْ آدَمُ ، ويأتُونَهُ فَيَقُولُونَ : يَا أَدمُ أَنْتَ أَبُو الْبَشرِ ، خَلَقَك اللَّه بيدِهِ ، ونَفخَ فِيكَ مِنْ رُوحِهِ ، وأَمَرَ المِلائِكَةَ فَسَجَدُوا لَكَ وَأَسْكَنَكَ الْجَنَّةَ ، أَلا تَشْفعُ لَنَا إِلَى ربِّكَ ؟ أَلاَ تَرى مَا نَحْنُ فِيهِ ، ومَا بَلَغَنَا ؟ فَقَالَ : إِنَّ رَبِّي غَضِبَ غضَباً لَمْ يغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ . وَلاَ يَغْضَبُ بَعْدَهُ مِثْلَهُ ، وَإِنَّهُ نَهَانِي عنِ الشَّجَرةِ ، فَعَصَيْتُ . نَفْسِي نَفْسِي نَفْسي . اذهَبُوا إِلَى غَيْرِي ، اذْهَبُوا إِلَى نُوحٍ . فَيَأْتُونَ نُوحاً فَيقُولُونَ : يَا نُوحُ ، أَنْتَ أَوَّلُ الرُّسُل إِلى أَهْلِ الأَرْضِ ، وَقَدْ سَمَّاك اللَّه عَبْداً شَكُوراً ، أَلا تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ ، أَلاَ تَرَى إِلَى مَا بَلَغَنَا ، أَلاَ تَشْفَعُ لَنَا إِلَى رَبِّكَ؟ فَيَقُولُ : إِنَّ ربِّي غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَباً لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ ، وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ، وَأَنَّهُ قدْ كانَتْ لِي دَعْوةٌ دَعَوْتُ بِهَا عَلَى قَوْمِي ، نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي ، اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي اذْهَبُوا إِلَى إِبْرَاهِيمَ . فَيَأْتُونَ إِبْرَاهِيمَ فَيَقُولُونَ : يَا إِبْرَاهِيمُ أَنْتَ نَبِيُّ اللَّهِ وَخَلِيلُهُ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ ، اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ ، أَلاَ تَرَى إِلَى مَا نَحْنُ فِيهِ ؟ فَيَقُولُ لَهُمْ : إِنَّ ربِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَباً لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ ، وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَإِنِّي كُنْتُ كَذَبْتُ ثَلاَثَ كَذْبَاتٍ نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي، اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي ، اذْهَبُوا إِلَى مُوسَى . فَيأْتُونَ مُوسَى ، فَيقُولُون : يا مُوسَى أَنْت رسُولُ اللَّه ، فَضَّلَكَ اللَّه بِرِسالاَتِهِ وبكَلاَمِهِ على النَّاسِ ، اشْفعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ ، أَلاَ تَرَى إِلى مَا نَحْنُ فِيهِ ؟ فَيَقول إِنَّ ربِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَباً لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ ، وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ وَإِنِّي قَدْ قتَلْتُ نَفْساً لَمْ أُومرْ بِقْتلِهَا. نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي ، اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي ، اذْهَبُوا إِلَى عِيسى . فَيَأْتُونَ عِيسَى . فَيقُولُونَ : يا عِيسى أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ وَكلمتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرِيم ورُوحٌ مِنْهُ وَكَلَّمْتَ النَّاسَ في المهْدِ . اشْفَعْ لَنَا إِلَى رَبِّكَ . أَلاَ تَرَى مَا نَحْنُ فِيهِ ، فيَقولُ : : إِنَّ ربِّي قَدْ غَضِبَ الْيَوْمَ غَضَباً لَمْ يَغْضَبْ قَبْلَهُ مِثْلَهُ ، وَلَنْ يَغْضَبَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ ، وَلَمْ يَذْكُرْ ذنْباً ، نَفْسِي نَفْسِي نَفْسِي ، اذْهَبُوا إِلَى غَيْرِي ، اذْهَبُوا إِلَى مُحَمَّد صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم . فيأْتون محمداً صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم .

وفي روايةٍ : « فَيَأْتُونِي فيَقُولُونَ : يَا مُحَمَّدُ أَنْتَ رسُولُ اللَّهِ ، وَخاتَمُ الأَنْبياءِ ، وقَدْ غَفَرَ اللَّه لَكَ ما تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَما تَأَخَّر ، اشْفَعْ لَنَا إِلَى ربِّكَ ، أَلاَ تَرَى إِلَى ما نَحْنُ فِيهِ ؟ فَأَنْطَلِقُ ، فَآتِي تَحْتَ الْعَرْشِ ، فأَقَعُ سَاجِداً لِربِّي » ثُمَّ يَفْتَحُ اللَّه عَلَيَّ مِنْ مَحَامِدِهِ ، وحُسْن الثَّنَاءِ عَلَيْهِ شَيْئاً لَمْ يَفْتَحْهُ عَلَى أَحَدٍ قَبْلِي ثُمَّ يُقَالُ : يَا مُحَمَّدُ ارفَع رأْسكَ ، سَلْ تُعْطَهْ ، وَاشْفَعْ تُشَفَّعْ ، فَأَرفَعُ رَأْسِي ، فَأَقُولُ أُمَّتِي يَارَبِّ ، أُمَّتِي يَارَبِّ ، فَيُقَالُ : يامُحَمَّدُ أَدْخِلْ مِنْ أُمَّتك مَنْ لاَ حِسَابَ عَلَيْهِمْ مِنَ الْباب الأَيْمَنِ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ وهُمْ شُرَكَاءُ النَّاسِ فِيمَا سِوىَ ذَلِكَ مِنَ الأَبْوَابِ » ثُمَّ قال : « وَالَّذِي نَفْسِي بِيدِهِ إِنَّ مَا بَيْنَ المصراعَيْنِ مِنْ مَصَارِيعِ الْجَنَّةِ كَمَا بَيْن مَكَّةَ وَهَجَر ، أَوْ كَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَبُصْرَى » متفقٌ عليه.

ތަރިގ ގ صحابي (ފަހަރާ ދާދި الله ތަމާމުވެދާނެ أبو هُريرة)ގ ދިވެހިންނ ތިއްބެވި ސަޙާބީ. ދިމާވެގެންދިޔ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ތަރިގުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރެވިގެންދާ ކަމެއް. ފަހަރާ ތަރިގ ތަކުގެ (ފަހަރާ) ތަކުގެ ބައެއް ކަންތައް ކަންތައް. ތަރިގ ތަކުގެ ތަކުގެ ތަކުގެ ތަކުގެ ތަކުގެ ތަކުގެ ތަކުގެ. ތަރިގ حديث ތަކުގެ. قيامة ފަހަރާ ދާދި سيدة ތަރިގ ދިވެހިންނ ތިއްބެވި. ތަރިގ ދިވެހިންނ

ތިއަދަރިކުދިންނަށް ބޭނުންވާ؟ ވެރިކަމުގެ الله سبحانه وتعالى ބޮޑުވެ ދިނުގެ ފިލާވަޅަކީ ކިހާ ބޮޑެތި ކަންކަމެއް ކަމަށްވާ ކަމަށް ހަނދާންކުރުން ފަދަ ކަންކަމެއް ކުރަނީ. ފަރާތް ދެކެ ދެކޮޅަށް ހަނދާންކުރުން. ތިމާ ކަންތައްތަކުގެ ކުށްވެރިކަމުގައި ހުންނަ ފަރާތަކީ ފިލާވަޅުގެ ދެކޮޅުގައި ތިބި ފަރާތެއް ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމެއް. ތިމާ ކަންތައްތަކުގެ ކުށްވެރިކަމުގައި ހުންނަ ފަރާތަކީ ފިލާވަޅުގެ ދެކޮޅުގައި ތިބި ފަރާތެއް ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމެއް. ތިއަދަރިކުދިންނަށް ބޭނުންވާ؟ ތިއަދަރިކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ކަންކަމަކީ ކޮބައިކަން ދައްކައިދިނުމަށް حضرة ކަމަށް شفاعة ތިއަދަރިކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ކަންކަމެއް ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމެއް. ތިއަދަރިކުދިންނަށް ބޭނުންވާ ކަންކަމަކީ ކޮބައިކަން ދައްކައިދިނުމަށް ކަމަށްވާ ކަމަށް ހަނދާންކުރުން ފަދަ ކަންކަމެއް ކުރަނީ. ތިމާ ކަންތައްތަކުގެ ކުށްވެރިކަމުގައި ހުންނަ ފަރާތަކީ ފިލާވަޅުގެ ދެކޮޅުގައި ތިބި ފަރާތެއް ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމެއް. ތިއަދަރިކުދިންނަށް ބޭނުންވާ؟

ވަކިކަމެއްގެ ވަކިކަމުގެ ކަމުގައި ކަމުގެ ކަންކަން ކަމުގައި ދާނެ ކަމަށް ކަންނަ ކަމެއް ކަމަށްވާ. (ފާނި ކުރުގެ ފާނި ވިދާލާފައި) نَفْسِي نَفْسِي ގަ. ވިތަންވާދިމާ ކަންކަން ފާނި ވަކިކަމަށް ފާނި ކަމަށް ކަންކަމުގެ ކަންކަން ވިދާލާ ކަންކަން ދީގެ. ވިތަންވާދިމާ ކަންކަން ވިދާލާފައި ކަމަށް ދީގެ. ފާނި ގަވާ (ކަށ) ކަންކަމަށްވާ. ކ ވިދާލާފައި ދީގެ. ކަމުގެ ފާނި ކަމަށް ކަންކަމަށް ކަމަށް. ކަނި ވިކަމަށް ކަމެއް ވިދާލާ ކަމަށް ވިދާލާ ކަމަށް ކަންކަމަށް ކަމަށް ކަމަށް

މައްޗަށް ވިއަދު އަހަރެމެންނަށް ކާފަރުވެވިއްޖެއޭ. އަދި އަޅުގަނޑު ކަލޭގެފާނު ދުވަހަކުވެސް
އަހަރެންނަށް ވަގުތުކުރެވުނީއޭ. އަދި އެހެ ފަހުން ނޫޙުގެ ވެސް ގޮވާލާށޭ. އަދި އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާނެއެވެ
ފުރުޞަތު ބޮޑުވެއްޖެ ނުކުރެވުނެވެ. ދެން ވިދާޅުވާނެއެވެ نَفْسِي نَفْسِي އެވެ. ވިދާޅުވާނެ ދެރަވެ
އެހެން ބާކީއާގެ ގާތަށް ދާށެވެ. ރަސޫލުﷲ مُحمَّد صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަރިހަށް ދާށެވެ. އަދި
އެހެން ރަސޫލުންގެ ބަސް. ދެން އެކަލޭގެފާނު ދެއްވާނެއެވެ. ދެން ނަބިއްޔާ مُحمَّد ގެފާނެވެ.
ކަލޭގެފާނަކީ اللهގެ ރަސޫލާއެވެ. އަދި އެންމެ ފަހުގެ ނަބިއްޔާ އެވެ. އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނު الله
ވެގެންވުމަށް ކަލޭގެފާނުގެ އިސްލާމުދީނާ ދާދިމާލާއި ދުއްވާ އަންނަނިވި ދާދިމާ ދުވަސްވާ ދެއްވާނެއެވެ.
ވިދާޅުވުމުގައި މާތް ކަލޭގެފާނު ހާމަކުރައްވައި ގޮތެއްގެ އިތުރުން شفاعة ތެރި ވެއްވާނެއެވެ.
ވިދާޅުވުން މިހާރު ހާލު ކަލޭގެފާނު ދަރަޖައިގެންތަކެއްދީފައިވާނެތޯ؟ ދެން ވިދާޅުވާނީ ގާތުކޮށްލާށެވެ.
އަދި އަރިހަށްވަޑައިގެން ދެކެވި ހަމަހަރު ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ދެން ވިދާޅު ހައްދަވައިގެން ދިއުމާ
ދިމާވެގެން ސަޖިދަވެރިވެ ވިދާޅުވުމުގެ ދުޢާ ކުރެއްވިއެވެ. ދެން الله سبحانه وتعالى ވިދާޅުވާނެ
މައްޗަށް الله އަށް ހަމަދު ކަމާއިގެ ކަލާމު ތަނާއި ދީނި ޝަރަފު ކަމާއިމެ ހިތުގައި ދެއްވާނެއެވެ.
އަޅުގަ ކަލާމުގައި އާދެ ކަމުން ވިދާޅުކަލޭގެފާނަށް ކަމެއްގައި އެހެން މާތްކަމެއް ހިތާއިވުމަށް
ނުވާނެއެވެ. ދެން ނުވާ އިސްފާދައެވެ. ނަބިއްޔާ مُحمَّد ގެފާނެވެ. ކަލޭގެފާނުގެ ބި އުޅުއްވުމެވެ. އަދި
ދެކެވިދާނެވެ. އަހަރެ ފުރުޞަތު ފުރިހަމަވެއެވެ. ޝަފާޢަތް ބާރުދާނެއެވެ. ގަބޫލުކުރެއްވިއެވެ. އަދި ނުވާ
ވިދާޅުވުމާ ބި އުޅުވާ ހާމަވުމެވެ. ދެން ވިދާޅުވުމާ ދެންނެވިއެވެ. ހުރިހާ ވިދާޅުވާ ދެއްވުމެވެ. أُمَّتِي يَارَبِّ ، أُمَّتِي
يَارَبِّ أُمَّتِي يَارَبِّ އެވެ. (އެބަހީ އޭ ރަސޫލާއި ދަރަޖައިގެ އިތުރުވެ! ވިދާޅުވާނެ އުއްމަތެވެ.
އޭ ރަސޫލާއި ދަރަޖައިގެ އިތުރުވެ! ވިދާޅުވާނެ އުއްމަތެވެ. އޭ ރަސޫލާއި ދަރަޖައިގެ
އިތުރުވެ! ވިދާޅުވާނެ އުއްމަތެވެ.) ދެން ނުވާ އިސްލާމްވާނެއެވެ. އޭ مُحمَّد ގެފާނެވެ. ކަލޭގެފާނުގެ
އުއްމަތުގެ ތެރެއިން ތިމާގެ ސުވަރުގެ ބާބު ފަދަ މީހުން ދެމެދުގެ ދޮރުދޮރުގެ ތެރޭގައި
ކަނާއަތްފަރާތުގެ ދޮރުދޮރުން ވަންނަވާށެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަކީ އެހެންމީހުންނާއި އެކު
ދޮރުދޮރުތަކުން ވަންނާނެއެވެ. ދެން حديث ގައި ބުނެވިއެވެ. ވިދާޅުވާ ނަފްސު އެއިރުގެ
އެބޭފުޅުންގެ އިތުރު ގެންގުޅެ ހުރިހާކަމެވެ. ސުވަރުގެ ދޮރުގެ ދެފަހި ދެމެދު މަކާއާއި
هَجَر އާއި ދެމެދުގެ ހުސްބިން އެއްވަރުވެއެވެ. ނުވަތަ حديث ގައިވެއެވެ. مَكَّةَ އާއި بصْرَى
އާއި ދެމެދުގެ ހުސްބިން އެއްވަރުވެއެވެ.

1867- وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّه عَنْهُمَا قَالَ : جاءَ إِبْرَاهِيمُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم بِأُمِّ إِسْمَاعِيل وَبابنِهَا إِسْمَاعِيلَ وَهِي تُرْضِعُهُ حَتَّى وَضَعَهَا عِنْدَ الْبَيْتِ عِنْدَ دَوْحَةٍ فوْقَ زَمْزَمَ في أَعْلَى المسْجِدِ ، وَلَيْسَ بمكَّةَ يَؤْمئذٍ أَحَدٌ وَلَيْسَ بِهَا مَاءٌ ، فَوضَعَهَمَا هُنَاكَ ، وَوضَع عِنْدَهُمَا جِرَاباً فِيه تَمْرٌ ، وسِقَاء فيه مَاءٌ . ثُمَّ قَفي إِبْرَاهِيمُ مُنْطَلِقاً ، فتبِعتْهُ أُمُّ إِسْماعِيل فَقَالَتْ : يا إِبْراهِيمُ أَيْنَ تَذْهَبُ وتَتْرُكُنَا بِهَذا الْوادِي لَيْسَ فِيهِ أَنيسٌ ولاَ شَيءٌ ؟ فَقَالَتْ لَهُ ذَلكَ مِراراً ، وجعل لاَ يلْتَفِتُ إِلَيْهَا ، قَالَتْ لَه: آللَّهُ أَمرك بِهذَا ؟ قَالَ : نَعَمْ . قَالَت : إِذًا لا يُضَيِّعُنا ، ثُمَّ رجعتْ .فَانْطَلَقَ إِبْراهِيمُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ، حَتَّى إِذا كَانَ عِنْدَ الثَّنِيَّةِ حيْثُ لا يَرَوْنَهُ . اسْتَقْبل بِوجْهِهِ الْبيْتَ، ثُمَّ دعا بِهَؤُلاءِ الدَّعواتِ ، فَرفَعَ يدَيْه فقَالَ : { رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ } حتَّى بلَغَ {يشْكُرُونَ} . وجعلَتْ أُمُّ إِسْمَاعِيل تُرْضِعُ إِسْماعِيل ، وتَشْربُ مِنْ ذَلِكَ الماءِ ، حتَّى إِذَا نَفِدَ ما في السِّقَاءِ عطشت وعَطِش ابْنُهَا ، وجعلَتْ تَنْظُرُ إِلَيْهِ يتلوَّى أَوْ قَالَ : يتَلَبَّطُ فَانْطَلَقَتْ كَراهِيةَ أَنْ تَنْظُر إِلَيْهِ ، فَوجدتِ الصَّفَا أَقْرَبَ جبَلٍ في الأَرْضِ يلِيهَا ، فَقَامتْ علَيْهِ ، ثُمَّ استَقْبَلَتِ الْوادِيَ تَنْظُرُ هَلْ تَرى أَحداً ؟ فَلَمْ تَر أَحداً . فهَبطَتْ مِنَ الصَّفَا حتَّى إِذَا بلَغَتِ الْوادِيَ ، رفَعتْ طَرفَ دِرْعِها ، ثُمَّ سَعتْ سعْي الإِنْسانِ الْمجْهُودِ حتَّى جاوزَتِ الْوَادِيَ ، ثُمَّ أَتَتِ المرْوةَ ، فقامتْ علَيْهَا ، فنَظَرتْ هَلْ تَرى أَحَداً؟ فَلَمْ تَر أَحداً ، فَفَعَلَتْ ذَلِكَ سَبْع مرَّاتٍ. قَال ابْنُ عبَّاسٍ رَضِي اللَّه عنْهُمَا : قَال النَّبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « فَذَلِكَ سعْيُ النَّاسِ بيْنَهُما » . فلَمَّا أَشْرفَتْ علَى المرْوةِ سَمِعتْ صوتاً ، فَقَالَتْ : صهْ تُرِيدُ نَفْسهَا ثُمَّ تَسمَعَتْ ، فَسمِعتْ أَيْضاً فَقَالتْ : قَدْ أَسْمعْتَ إِنْ كَانَ عِنْدَكَ غَواثٌ .فأَغِث . فَإِذَا هِي بِالملَكِ عِنْد موْضِعِ زمزَم ، فَبحثَ بِعقِبِهِ أَوْ قَال بِجَنَاحِهِ حَتَّى ظَهَرَ الماءُ، فَجعلَتْ تُحَوِّضُهُ وَتَقُولُ بِيدِهَا هَكَذَا ، وجعَلَتْ تَغْرُفُ الماءَ في سِقَائِهَا وهُو يفُورُ بَعْدَ ما تَغْرفُ وفي روايةٍ : بِقَدرِ ما تَغْرِفُ . قَال ابْنُ عبَّاسٍ رضِيَ اللَّه عَنْهُمَا : قالَ النَّبيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « رحِم اللَّه أُمَّ إِسماعِيل لَوْ تَرَكْت زَمزَم أَوْ قَالَ : لوْ لَمْ تَغْرِفْ مِنَ الماءِ ، لَكَانَتْ زَمْزَمُ عيْناً معِيناً قَال فَشَرِبتْ ، وَأَرْضَعَتْ وَلَدهَا .

فَقَال لَهَا الملَكُ : لاَ تَخَافُوا الضَّيْعَة فَإِنَّ هَهُنَا بَيْتاً للَّهِ يبنيه هَذَا الْغُلاَمُ وأَبُوهُ ، وإِنَّ اللَّه لا يُضيِّعُ أَهْلَهُ ، وَكَانَ الْبَيْتُ مُرْتَفِعاً مِنَ الأَرْضِ كَالرَّابِيةِ تأْتِيهِ السُّيُولُ ، فتَأْخُذُ عنْ يمِينِهِ وَعَنْ شِمالِهِ . فَكَانَتْ كَذَلِكَ حتَّى مرَّتْ بِهِمْ رُفْقَةٌ مِنْ جُرْهُمْ ، أو أَهْلُ بيْتٍ مِنْ جُرْهُمٍ مُقْبِلين مِنْ طَرِيقِ كَدَاءَ ، فَنَزَلُوا في أَسْفَلِ مَكَّةَ ، فَرَأَوْا طَائراً عائفاً فَقَالُوا : إِنَّ هَذا الطَّائِر لَيَدُورُ عَلى ماء لَعهْدُنَا بِهذا الوادي وَمَا فِيهِ ماءَ فَأرسَلُوا جرِيّاً أَوْ جَرِيَّيْنِ ، فَإِذَا هُمْ بِالماءِ ، فَرَجَعُوا فَأَخْبَرُوهم فَأَقْبلُوا ، وَأُمُّ إِسْماعِيلَ عند الماءَ ، فَقَالُوا : أَتَأْذَنِينَ لَنَا أَنْ ننزِلَ عِنْدكَ ؟ قَالتْ: نَعَمْ ، ولكِنْ لا حَقَّ لَكُم في الماءِ ، قَالُوا : نَعَمْ . قَال ابْنُ عبَّاسٍ : قَالَ النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « فَألفي ذلكَ أُمَّ إِسماعِيلَ ، وَهِي تُحِبُّ الأُنْسَ . فَنزَلُوا ، فَأَرْسلُوا إِلى أَهْلِيهِم فنَزَلُوا معهُم ، حتَّى إِذا كَانُوا بِهَا أَهْل أَبياتٍ ، وشبَّ الغُلامُ وتَعلَّم العرِبيَّةَ مِنهُمْ وأَنْفَسَهُم وأَعجَبهُمْ حِينَ شَبَّ ، فَلَمَّا أَدْرَكَ ، زَوَّجُوهُ امرأَةً منهُمْ ، ومَاتَتْ أُمُّ إِسمَاعِيل .

فَجَاءَ إبراهِيمُ بعْد ما تَزَوَّجَ إسماعِيلُ يُطالِعُ تَرِكَتَهُ فَلم يجِدْ إِسْماعِيل ، فَسأَل امرأَتَهُ عنه فَقَالتْ : خَرَجَ يبْتَغِي لَنَا وفي روايةٍ : يصِيدُ لَنَا ثُمَّ سأَلَها عنْ عيْشِهِمْ وهَيْئَتِهِم فَقَالَتْ: نَحْنُ بَشَرٌ ، نَحْنُ في ضِيقٍ وشِدَّةٍ ، وشَكَتْ إِلَيْهِ ، قَال : فإذا جاءَ زَوْجُكِ ، اقْرئى عَلَيْهِ السَّلام، وقُولي لَهُ يُغَيِّرْ عَتبةَ بابِهِ . فَلَمَّا جاءَ إِسْماعيلُ كَأَنَّهُ آنَسَ شَيْئاً فَقَال : هَلْ جاءَكُمْ منْ أَحَدٍ ؟ قَالَتْ : نَعَمْ ، جاءَنَا

شَيْخٌ كَذا وكَذا ، فَسأَلَنا عنْكَ ، فَأَخْبَرْتُهُ ، فَسألني كَيْف عيْشُنا ، فَأخْبرْتُهُ أَنَّا في جَهْدٍ وشِدَّةٍ. قَالَ : فَهَلْ أَوْصاكِ بشَيْءٍ ؟ قَالَتْ : نَعمْ أَمَرني أَقْرَأَ عليْكَ السَّلامَ ويَقُولُ : غَيِّرْ عَتبة بابكَ . قَالَ : ذَاكِ أَبي وقَدْ أَمرني أَنْ أُفارِقَكِ ، الْحَقِي بأَهْلِكِ . فَطَلَّقَهَا ، وتَزَوَّج مِنْهُمْ أُخْرى . فلَبِث عَنْهُمْ إِبْراهيم ما شَاءَ اللَّه ثُمَّ أَتَاهُم بَعْدُ ، فَلَمْ يجدْهُ ، فَدَخَل على امْرَأَتِهِ ، فَسَأَل عنْهُ . قَالَتْ : خَرَج يبْتَغِي لَنَا . قَال : كَيْفَ أَنْتُمْ ، وسألهَا عنْ عيْشِهِمْ وهَيْئَتِهِمْ فَقَالَتْ : نَحْنُ بِخَيْرٍ وَسعةٍ وأَثْنتْ على اللَّهِ تَعالى ، فَقَال : ما طَعامُكُمْ ؟ قَالَتْ : اللَّحْمُ . قَال : فَما شَرابُكُمْ ؟ قَالَتِ : الماءُ . قَال : اللَّهُمَّ بَارِكْ لهُمْ في اللَّحْم والماءِ ، قَال النَّبِيُّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : «وَلَمْ يكنْ لهُمْ يوْمَئِذٍ حُبٌّ وَلَوْ كَانَ لهُمْ دَعَا لَهُمْ فيهِ » قَال : فَهُما لاَ يخْلُو عليْهِما أَحدٌ بغَيْرِ مكَّةَ إِلاَّ لَمْ يُوافِقاهُ .

وفي روايةٍ فَجاءَ فَقَالَ : أَيْنَ إِسْماعِيلُ ؟ فَقَالَتِ امْرأَتُهُ : ذَهبَ يَصِيدُ ، فَقَالَتِ امْرأَتُهُ: أَلا تَنْزِلُ ، فتَطْعَم وتَشْربَ ؟ قَالَ : وما طعامُكمْ وما شَرابُكُمْ ؟ قَالَتْ : طَعَامُنا اللَّحْمُ ، وشَرابُنَا الماءُ . قَال : اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ في طَعامِهِمْ وشَرَابِهِمْ قَالَ : فَقَالَ أَبُو القَاسِم صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم: «بركَةُ دعْوةِ إبراهِيم صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم » قَالَ : فَإِذا جاءَ زَوْجُكِ ، فاقْرئي عليْهِ السَّلامَ وَمُريهِ يُثَبِّتْ عتبَةَ بابِهِ . فَلَمَّا جاءَ إِسْماعِيلُ ، قَال : هَلْ أَتَاكُمْ منْ أَحد ؟ قَالتْ : نَعَمْ ، أَتَانَا شيْخٌ حَسَن الهَيئَةِ وَأَثْنَتْ عَلَيْهِ ، فَسَأَلَني عنْكَ ، فَأَخبرتُهُ ، فَسأَلَني كيفَ عَيْشُنَا فَأَخبَرْتُهُ أَنَّا بخَيرٍ . قَالَ : فأَوْصَاكِ بِشَيْءٍ ؟ قَالَتْ : نَعَمْ ، يَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلامَ ، ويأْمُرُكَ أَنْ تُثَبِّتَ عَتَبَة بابكَ. قَالَ : ذَاكِ أَبي وأنتِ الْعَتَبةُ أَمرني أَنْ أُمْسِكَكِ . ثُمَّ لَبِثَ عنْهُمْ ما شَاءَ اللَّه ، ثُمَّ جَاءَ بعْد ذلكَ وإِسْماعِيلُ يبْرِي نَبْلاً لَهُ تَحْتَ دَوْحةٍ قريباً مِنْ زَمْزَمَ ، فَلَمَّا رآهُ ، قَامَ إِلَيْهِ ، فَصنعَ كَمَا يصْنَعُ الْوَالِد بِالْوَلَدُ والوالد بالْوالدِ ، قَالِ : يا إِسْماعِيلُ إِنَّ اللَّه أَمرني بِأَمْرٍ ، قَال : فَاصْنعْ مَا أَمرَكَ ربُّكَ ؟ قَال : وتُعِينُني ، قَال : وأُعِينُكَ ، قَالَ : فَإِنَّ اللَّه أَمرني أَنْ أَبْني بيْتاً ههُنَا ، وأَشَار إِلى أَكَمَةٍ مُرْتَفِعةٍ على ما حَوْلهَا فَعِنْد ذلك رَفَعَ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبيْتِ ، فَجَعَلَ إِسْماعِيل يأْتي بِالحِجارَةِ ، وَإِبْراهِيمُ يبْني حتَّى إِذا ارْتَفَعَ الْبِنَاءُ جَاءَ بِهَذا الحجرِ فَوضَعَهُ لَهُ فقامَ عَلَيْهِ ، وَهُو يبْني وإِسْمَاعِيلُ يُنَاوِلُهُ الحِجَارَةَ وَهُما يقُولاَنِ : « ربَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ » .

وفي روايةٍ : إِنَّ إِبْراهِيم خَرَج بِإِسْماعِيل وأُمِّ إِسْمَاعِيل ، معَهُم شَنَّةٌ فِيهَا ماءٌ فَجعلَتْ أُم إِسْماعِيلَ تَشْربُ مِنَ الشَّنَّةِ ، فَيَدِرُّ لَبَنُهَا على صبِيِّهَا حَتَّى قَدِم مكَّةَ . فَوَضَعهَا تَحْتَ دَوْحةٍ ، ثُمَّ رَجَع إِبْراهيمُ إِلى أَهْلِهِ ، فاتَّبَعَتْهُ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ حَتَّى لما بلغُوا كَداءَ نادَتْه مِنْ ورائِه : يَا إِبْرَاهِيمُ إِلى منْ تَتْرُكُنَا ؟ قَالَ : إِلى اللَّهِ ، قَالَتْ : رضِيتُ بِاللَّهِ . فَرَجعتْ ، وَجعلَتْ تَشْرَبُ مِنَ الشَّنَّةِ ، وَيَدِرُّ لَبَنُهَا عَلى صَبِيِّهَا حَتَّى لما فَنى الماءُ قَالَتْ : لَوْ ذَهبْتُ ، فَنَظَرْتُ لعَلِّي أُحِسُّ أَحَداً ، قَالَ : فَذَهَبَتْ فصعِدت الصَّفا . فَنَظَرتْ وَنَظَرَتْ هَلْ تُحِسُّ أَحداً ، فَلَمْ تُحِسَّ أحداً ، فَلَمَّا بلَغَتِ الْوادي ، سعتْ ، وأَتتِ المرْوةَ، وفعلَتْ ذلكَ أَشْواطاً ، ثُمَّ قَالَتْ : لو ذَهَبْتُ فَنظرْتُ ما فَعلَ الصَّبِيُّ ، فَذَهَبتْ ونَظَرَتْ ، فإِذَا هُوَ على حَالِهِ كأَنَّهُ يَنْشَغُ للمَوْتِ ، فَلَمْ تُقِرَّهَا نفْسُهَا . فَقَالَت : لَوْ ذَهَبْتُ ، فَنَظَرْتُ لعلي أَحِسُّ أَحداً ، فَذَهَبَتْ فصَعِدتِ الصَّفَا ، فَنَظَرتْ ونَظَرتْ ، فَلَمْ تُحِسُّ أَحَداً حتَّى أَتَمَّتْ سَبْعاً ، ثُمَّ قَالَتْ : لَوْ ذَهَبْتُ ، فَنَظَرْتُ مَا فَعل . فَإِذا هِيَ بِصوْتٍ . فَقَالَتْ : أَغِثْ إِنْ كان عِنْدَكَ خيْرٌ فإِذا جِبْرِيلُ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فقَال بِعَقِبِهِ هَكَذَا ، وغمزَ بِعقِبه عَلى الأَرْض ، فَانْبَثَقَ الماءُ فَدَهِشَتْ أُمُّ إِسْماعِيلَ فَجعلَتْ تَحْفِنُ وذكَرَ الحَدِيثَ بِطُولِهِ .رواه البخاري بهذِهِ الرواياتِ كلها .

« الدَّوْحةُ » : الشَّجرةُ الْكَبِيرةُ . قولهُ : « قَفي » أَيْ : ولَّى . « وَالجَرِيُّ » : الرسول. « وَأَلَفي » معناه : وجَد . قَوْلُهُ : « يَنْشَغُ » أَيْ : يَشْهقُ .

މާތް الله އެކަލޭގެފާނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ عَبْد اللَّه ابْنِ عَبَّاس ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِالسلام إِسْمَاعِيل عَلَيْهِ السلام އާއި އެކަލޭގެފާނުގެ މަންމަފުޅު ގެންގޮސް مسجدالحرام ކުރިމަތިން ވަޑައިގަތެވެ. އެހިނދު اِسْمَاعِيل ގެފާނަށް ކިރުދީ އުޅުއްވިއެވެ. އަދި زَمْزَم ވަޅުގަނޑު މަތީގައި ހުރި ގަހެއްގެ ދަށުގައިބޭތިއްބެވިއެވެ. އަދި އެދުވަސް މައްކާގައި މީހަކު އެއްވެސް ނުހުރެއެވެ. އަދި އެއްވެސް ފެނެއް ނުވެއެވެ. ދެން އެތަނުގައި އެދެބޭފުޅުން ބޭތިއްބަވައިފިއެވެ. އަދި ކަދުރުހުރި ކަބާޑަކާއި ފެން ބަނޑުބާ އެއް ބޭތިއްބެވިއެވެ. ދެން إِبْرَاهِيمُ ގެފާނު އެނބުރިވަޑައިގަންނަވަން ފެއްޓެވިއެވެ. ދެން اِسْمَاعِيل ގެފާނުގެ މަންމަފުޅު ފަހަތުން ގޮވަމުން ދިޔައެވެ. އޭ إِبْرَاهِيمُ ގެފާނެވެ! ކަލޭގެފާނު މިވަޑައިގަންނަވަނީ ކޮންތަނަކަށް ހަރެމެންގެ؟ އަދި މިމަންޒިލުގައި މީހެއް ނުވާ ދާދި އެއްވެސް ބާވަތެއް ނުވާ ވާދީއަކަށެވެ. ދެން އެކަމަނާ އެއްގޮތަކަށް ވިދާޅުވި ވިދާޅުވި ހަތްފަހަރު. ނަމަވެސް إِبْرَاهِيمُ ގެފާނު އެނބުރި ނުބައްލަވައެވެ. އެކަމަނާ ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى ކަލޭގެފާނަށް މިކަމަށް އަމުރު ކުރެއްވީ ތިޔަކަލާނގެ ތޯއެވެ؟ إِبْرَاهِيمُ ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އާދޭހެވެ! އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. އެހެންވިއްޔާ ހަމަގައިމު އަހަރެމެން ގެއްލިގެން ނުދާނެއެވެ. ދެން އެކަމަނާ އެނބުރި ވަޑައިގަތެވެ. ދެން إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِالسلام ކުރިޔަށް ވަޑައިގެން ގޮސް އެކަމަނާ އަށް ނުފެންނަ ހިސާބަށް ދިޔުމުން ބައިތުﷲ ދިމާލަށް އެނބުރިވަޑައިގެން މިބަސްތަކުން دعاءކުރެއްވިއެވެ. رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتي بِوادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ } حتَّى بلَغَ {يشْكُرُونَ

އަދި اِسْمَاعِيل ގެފާނުގެ މަންމަފުޅު اِسْمَاعِيل ގެފާނަށް ކިރުދީ ހުރެ އެފެނުން ބޮނެވެ. އަދި އެތަނުގައި ހުރި ފެން ބޮމުން ގެންދިޔައެވެ. އެންމެ ފަހުން ފެން ހުސްވެއްޖެއެވެ. އަދި އެކަމަނާ ފެންބޮވައިގަތެވެ. އަދި ދަރިފުޅުވެސް ފެންބޮވައިގަތެވެ. އަދި އެ ދަރިފުޅު ފެން ބޮވާގަން ބެސް އަނގަ ދެރަވެވިން ފެނުނެވެ. ދެން އެކަމަނާ ބަލަން ކަމެއް (ފެނުމަކީ ދުއްތުރު ކަމެއް) ކުރިމަތި ވަޑައިގަތެވެ. އެންމެ ގާތުގައި ހުރީ صفاء ފަރުބަދައެވެ. ދެން އެފަރުބަދަމަތީގައި އަރާ ވަޑައިގެން ވާދީ ފަރާތް ބައްލަވައިފިއެވެ. ވާދީ ނުފެނުމުން ފަރުބަދައިން ފައިބައިގެން ވަޑައިގަތެވެ. އަދި ވާދީ އަށް ފޭބިއިރު ހުރުން އޭނާ ކަނޑުން އުފުލިގެން މުސީބާތަކުން ދުވަނީ ދުވުން ފެށިއެވެ. އަދި

ތަކުލީފުތައް ދައްކާ ފަރާތަކުން ތަނާ ބަދަލުގައި. ތަނުގެ ފުންމިން ހިނގާ ކަންތައް ހިންގުމަށް ފަސް ދުވަހުގެ ތެރޭ ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ތަނުގެ ކަންކަން ބަލަހައްޓާ ފަރާތަކުން ތަނާ ބަދަލުގައި.

ތަރިކަ ދިނުމަށް. ތަނ ބުދިންނަ ތަނަށް. ތަހުލީލު اِسْمَاعِيل ގާތުގައި ހުންނަ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ކަލޭ ކިހާ ބަޔަކު ދެކެނީ؟ ކަލޭ ކިހާ ބަޔަކު ދެކެނީ؟ ކަލޭ ކިހާ ބަޔަކު ދެކެނީ؟. ކަލޭ ކިހާ ބަޔަކު ދެކެނީ؟

އުނދަގޫކަމެއްގައެވެ. اِسْمَاعِيل ގެފާނު ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. ކަލޭގެފާނުގެއަށް ވަޑައިގަންނަވަނީ ކޮބާ ހިތަކަށްތޯ؟
އަހަރެންބޭބެގެ ދުވަސްވީއެވެ. އާދޭހެވެ! ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭގެފުޅުގެ ގާތް އައި ބަދަލު ކަރާނުވެ.
اِسْمَاعِيل ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އާދޭ ބައްޕާފުޅުގެ ބަޔަކުދެވޭތޯ. ބައްޕާފުޅަށް އަހަރުމެން ކަރުދާލި
ކަލޭގެފުޅު ވަޑައިގަތުމަށް. ވީމާ ކަލޭގެފާނު ގެއް ފާނުގެ ގާތަށް އަހަރެން ދެންނެވީ. ދެން
އަހަރެމެން ވަޑައިގަތީއެވެ. އެދުވަހު އެ ފަރާތުގައި އެކަން އަޅުގަނޑު ކަރުދާސް ބަލާލުމަށެވެ. ދެން
إبْرَاهِيمُ عَلَيْهِالسلام الله ގެ ދުނިޔެއިން ދިޔައިގެ ބައްޕަފުޅުމާ ފަރާތުގައި (އަބުދުލްމަނާ) ،
إسْمَاعِيل عَلَيْهِالسلام ގެ ގޮސްވުރެވުން ވަޑައިގަތެވެ. ދެން اِسْمَاعِيل ގެފާނު ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. ދެން
اِسْمَاعِيل ގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުން ކައިރިން إبْرَاهِيمُ ގެފާނު އެއްސެވިއެވެ. މިތަނުގެ އަހުލުވެރިން
ގާތު ހިނގައިދިޔައީތޯ؟ އެދުވަސް އަހަރެމެން ދުވަސްވީއެވެ. ގާތު ތަނަކަށް. ދިޔައިން ޖެހުނީއެވެ.
އެދުވަހު اللهއަށް ޝުކުރު ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން إبْرَاهِيمُ ގެފާނުއައްސަވައިދެއްވިއެވެ. މިތަނުގެ ކަނޑު ކާނާ
އެއްޗެއް ހުރީތޯ؟ އަހަރެމެން ދުވަސްވީއެވެ. އެއްގަމު ތަނަވަސްވެއެވެ. إبْرَاهِيمُ ގެފާނު އެއްސެވިއެވެ. ބާނީ
ކާނާއެއްޗެއް ހުރީތޯ. އަހަރެމެން ދުވަސްވީއެވެ. ދަނޑުވެ. إبْرَاهِيمُ ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ الله
އަބުދުއްސަލާމާއި ދިރިއުޅުމަށް ބަރަކާތް ލައްވާށެވެ! نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث
ކުރެއްވިއެވެ. އެދުވަސްވަރުގައި އެންމެ ގިނައިން ކަނޑުގެ މަސް ހިފައި އެއްބަސް
ދިޔަކުރައްވާށެވެ. ރަޙީމު ވިދާޅުވެއްވެވެ. މައްކާ ދިޔައީ އެތަން އެއްކަލަ ބާކީ އެއްގަމު މަހާއި ދުނިޔެ
މައްޗަށް ދިރިއުޅުން ވެސްކުރެއްވިއެވެ.

އެދުވަހު އެތަން ދިވެހިބަޔާއި ވިއެވެ. ދެން إبْرَاهِيمُ ގެފާނު ވަޑައިގަތެވެ. ދެން އެއްސެވިއެވެ. اِسْمَاعِيل
ގެފާނު ކޮބައި ހުރީތޯ؟ ދެން اِسْمَاعِيل ގެފާނުގެ އަނބިކަނބަލުން ދެންނެވިއެވެ. އަކަށްގެފާނު
ވަޑައިގަތީ ޝިކާރަ ކުރައްވަން. ދެން އަހަރެމެން ވިދާޅުވިއެވެ. ކަށްގެފާނު އޮތީއެވެ
ދުވަސްވަރުގައި ކޮބާތޯ؟ އާދޭ ދިރިއުޅުމާއި ދެމެހެ ހިތްޖެހޭ ކަންތައްތައް. އަބަދުވެސް ވިދާޅުވިއެވެ.
މިދުނިޔޭގެ ކާއެއްޗެއް އެއްގަމު މަހާއި. އެދުވަހު ބޮއިގަތީ ދަނޑުގެ. إبْرَاهِيمُ ގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އޭالله!
އަބަދުވެސް ކާއެއްޗެހީގައި އެދުވަހު ބޮއިގަތުމަށް ބަރަކާތް ލައްވާށެވެ. މާތް ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން رسُول اللَّهِ
صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ.އާދޭ إبْرَاهِيمُ ގެފާނު ދުޢާގެ ބަރަކާތެވެ. إبْرَاهِيمُ ގެފާނު
ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން ކަލޭގެފާނު ފުރިހަމައަށް ސަލާމު ދެންނެވުމަށެވެ. އެދުވަހު އަބުދުކުރާނެވެ ގެގެ ދުވަހު
އެތެރެއިން(ދިރާސީ) ގޮތަށްގޮތް ކުރާނެވެ. ދެން إسْمَاعِيل عَلَيْهِالسلام ވަޑައިގެން އެއްސެވިއެވެ.

ތެދުވެ ފާހަގަ ކުރަންވާ؟ ބަލަހައްޓާ ފާސްކުރުވާ. ތާއީދުކުރާ. ތާއީދުކުރާ ކަމަށް ދެއްކި ބަހުގެ ދަށުން ކަނޑައަޅ

ހައްދަވައި ގެންގުޅުއްވާ ދަރިކަލުން! އަޅުގަނޑަށް ފާރަވެރިވެ ގަބޫލުކުރައްވާފައިވާ ކަމަކަށް ފުރަތަމަ ވެސް އިބަ
އިސްލާމީ އަދަބުގެ ވެރިކަމާ އެކު ދީނުގެ ވެރިން ވާނީއޭ ވިދާޅުވިއެވެ.

އަދި އެދެން ރިވާތްކުރެއްވި ވާހަކަތަކުގައި ވާގޮތުގައި ހަމަހަމަކަމާއެކު إِبْرَاهِيمُ ކަލޭގެފާނާއި اِسْمَاعِيل ކަލޭގެފާނު
ގެންދެވީ ފުރަތަމަ ހިތްވަރާއެކު ދަރިފުޅު ވެވަޑައިގަތެވެ. ދެން إِسْمَاعِيل عَلَيْهِالسلام ގެ މަންމަފުޅު
އެކަމުގެ ވާހަކަ ބައްލަވައިފައެވެ. ދެން އެކަލޭގެފާނު ރިޔާސަތު اِسْمَاعِيل ކަލޭގެފާނަށް ދެއްވިއެވެ. ދެން
މައްސަލަ ވަޑައިގަތެވެ. އަދި ގަޑިއަކު ދަތުރު ފެށިގެން ވަޑައިގަތެވެ. ދެން إِبْرَاهِيمُ ކަލޭގެފާނު އެކުލަވާލެއްވުން
ފެށިގެންވެއެވެ. އަދި اِسْمَاعِيل ކަލޭގެފާނު ދަރިފުޅު، إِبْرَاهِيمُ ކަލޭގެފާނު ފަހަތުން ދުވެވަޑައިގަތެވެ. އަދި
كَداءَ ނަމަކަށް ކިޔުނު ހިސާބަށް ދަތުރުކޮށް އެކަލޭގެ إِبْرَاهِيمُ ކަލޭގެފާނު ބޮޑުކުރެއްވިއެވެ. އާ
إِبْرَاهِيمُ ކަލޭގެފާނެވެ! ކަލޭގެފާނު ތިޔަވަޑައިގެންނެވީ މިތަނުގައި ކަންތައްތަކެއް ކުރުމަށް ދަރިކަލުންނާއި
ވެއްޖެ؟ إِبْرَاهِيمُ ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. الله ގެ އަމުރެކެވެ. އެކަލޭގެ ވިދާޅުވިއެވެ. ތިޔަކަމަކީ الله އަށް
ކުރެއްވުމެވެ. ދެން އަހުރެން ތިބޭތި. އަދި ހަމަ ދުނިޔެގެ ކަންތައްތަކެވެ. އަދި ދަރިފުޅަށް
ހިތްވަރުވެސް ކޮށްދިނެވެ. އެކަމަށް ދިނުމަށް ރަގަޅުވެއެވެ. އަދި އެކަލޭގެ ފަރުވާ ކުރައްވައިފިއެވެ.
ކަމަނާ ގެސް ބެލުމަށް ދަރިވަރުކަމުގައި މުކުރާ ދެކިދެއްވިއެވެ. ރަމީ ވިދާޅުވިއެވެ. ދެން އެކަލޭގެ
ދިޔައެވެ. އަދި ސަލާ ފުރަތަމަދާއިން އަރުވަދެއްވިއެވެ. އަދި ބައްލަވަމުން ކަށަވަރުވިއެވެ. އަދި މުސްކުރު
ހިތްވަރުން ތިރިއަށް ފޮނުއްވިއެވެ. އަދި ދުވަސް މަޖުބޫރު އަރުވައިދެއްވިއެވެ. އަދި ބަލާ އެއްބަރު
ހިނގުމުގައިވެ. އަދި ހަރަކާތް ބަހައްޓާ ކުރެއްވުމަށް މުސްކުރާ ބަލާ ދަރިކަލުން ދެވިރެއްވުމެވެ. ދެން
ދަރިފުޅުގެ މަގާމު ވެއްޖެއިފެވެ. އެހިނދު އަދުރުކުރި އިޙުލާސް ބައިވެރިކަމެއްވެސް ހަމަޖެހުނެވެ
ކައިރިވެދިއެވެ. ދެން އެކަލޭ ކައިރި ނިކަމެތިވެގެން ހެދި ހެދި ބުނެއެވެ. މިކަންތަކުގެ މުސްލިމް ފުރަތަ
ދިނީއެވެ. ދެން ސަލާ ފުރަތަމަ ގަޑިބަކު ގައިމުކުރެއްވި އަދި ވެވިވަޑައިގަތެވެ. އަދި މުސްލިމް ފުރަތަ ހަދުގަނޑުލި
ހިތްވަރުން ފަރުބައިގެން ވާތީ އަދި އަދިސް ގަބުލާ އާދަ ދިއުމަށް ދިޔަތަން ފަށަބުވިއެވެ. އަދި ގަބުލާގެ
ގައިގަނޑު އަދި މުސްލިމް ފުރަތަ ހިތްވަރުން ތިރިއަށް ބައްލަވައިވެ. ފަރުބައިގެންނެ ދަރިކަލުން
ދިމާ ބައްލަވައިގެން ހައިރާނު ކަމުގެ ހަބޭސް ކުރީކަތު އަދީ. ދެން ހެދި ހެދި ބުނެއްވެ.
ދަރިފުޅު ދިމާ ބައްލަވާ ދެކެއްސާ ހުއްޓުވާލެއްވެ. އެހިނދު އަޒާއި އިރުވާ ވަޑައިގަތެވެ. ދެން އެކަލޭގެ ވިދާޅުވިއެވެ.
ދިދަގެ ފަރުމާލައި ހަރުގެ ވާހަކަ ފެށިގެންނެވެ. އެހިނދު އެއް جِبْرِيلُ عَلَيْهِالسلام އެވެ. ފައިސާބުގެ
ދިގެދިން ބޮޑުކަމި ޖެހިސްވިއެވެ. (އެކަލޭގެފާނު ފައިސާބުގެ ބޮޑުކަމި ޖެހިސްވާ އިސްތިރާޙަތްކުރައްވައިފައެވެ.)

ފަހެ ފެންގަނޑު ފަވާ އެރިއެވެ. ފަހެ اِسْمَاعِيل ގެފާނުގެ މަންމާފުޅު ހައިރާންވިއެވެ. އަދި ފެން ނަގަން ފެއްޓިއެވެ.

1868- وعنْ سعِيدِ بْنِ زيْدٍ رضِي اللَّه عنْهُ قَال : سمِعتُ رسول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : «الْكَمأَةُ مِنَ المنِّ ، وماؤُهَا شِفَاءٌ للْعَينِ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުންލެއްވި سعِيدِ بْنِ زيْدٍ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. الْكَمأَةُ (ގުގުރުބިއްސު) ވަނީ المنِّ އިންނެވެ. (އެބަހީ މަންނުގެ ބާވަތްތަކެވެ.) އަދި އޭގެ ފެނަކީ ލޮލަށްވާ شِفاء އެކެވެ.

އިތުރު ބަޔާން:

الكمآة (ގުގުރުބިއްސު) އަކީ طبيعي ގޮތުން ބިމުން ފަޅައި ގެން ނިކުންނަ އެއްޗެކެވެ. ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި މިނިކުންނަނީ ربيع މޫސުމުގައި ވިއްސާރަވެ ވިދާ ގުގުރުމުންނެވެ. އެހެންވެ އަރަބިންގެ މީހުން އެއަށް نبات الرعد ވެސް ކިޔައެވެ. މިގަހަގައި އެއްވެސް ފަތެއް ނުހުރެއެވެ. އަދި އެއްވެސް މަލެއް ވެސް ނުހުރެއެވެ. މިހުންނަނީ ގަސްވާރެއް ގެ ސިފައިގައި ވައްބުރައަކާރު ހުރެމެ އެއާއި ކާރިކާ ދޮޅުގޮތެވެ. މިހުންނަވަރުން މިއަށް ބައެއް މީހުން ބިމުގެ ބިޔަފަސް ކިޔައެވެ. މިއީ ފުނި އެއްޗެކެވެ. މިއަށް އިނގިރޭސި ބަހުން ކިޔަނީ (truffle) އެވެ. މިބާވަތްތަކުގެ ބިމުގެ އަޑީގައި ދު ސްމުޒިޖޭރިއާއި ފަންޗާސް ސްމުޒިޖޭރިއާއި ދުވުމަކުއެވެ. މިއީން ކަނޑު އެއްޗެއްގެ ކާއިރީގައި ވިހަފަރާކަން އޮވޭ ހުރެއެވެ. މިއޮތީ އަނދު ގޮތެއްން އުޅުނު ރަނގަބާވާ ޖެހުމަ ކަރާއި ރަސްގެއެވެ.

ماؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيِن: އޭގެ ފެނަކީ ލޮލަށްވާ ޝިފާއެކެވެ.

މިފާހަގަކުރީ ކިޔަން قول އެއްވެއެވެ.

ފުރަތަމަ: އެއީ ދިޔަ ތަކެތީގެ ބޭސްވަކާއި އައިހުމާތުތަކުން ބޭނުންކުރެވޭތޯއެވެ. ސިފަ އެއީ ދިޔަ ތަކެތި ބޭނުން ނުކުރެވޭތޯއެވެ. މިއީ إبو عبيد ގެ قول އެވެ.

ދެވަނަ: އެއީ ދިޔަ ކާއެއްޗެހިކުން ބޭނުންކުރެވޭތޯއެވެ. އަދި ކާއެއްޗެއް އެއީ ހުރި ފިލަބާވަތް ގައިމުވެދިނުން މާއްދާބޫއް ނޯދޭން ދިފުވަތްކުރުމަށް ބާޔާ ހޮސްނަސީ ހަމަޔަކަށް ފުޅުދާ ދަނީވެ ބައިކަވެރިވާބީއެވެ.

ތިންވަނަ: އެއީ އެއީ ވަޅުތަކުން ވިޔަ ވާހަ ފުރަތަވެ. މިއީ إبن الجوزي ވިދާޅުވި ބަސްފުޅުކަމެވެ. ނަމަވެސް މިއީ މިކަމުގައި އޮތް އަސްލު ދުރު ގޮތެވެ.

الغافقي ވިދާޅުވިއެވެ. الكماة (ގުގުރުބިސް) ގެ ދިޔަ އަދުން ދޮޅިއާއި އެއްކަލަތަކެއްގެން ތަޅުމުގައި އެޑުމުން ތަކެތި ބަލިތަކާ ފުސޫލަތާ ތަކެތި ފުނޑުން ގެދިވެއެވެ.

الكمآة من المن: الكمآة (ގުގުރުބިސް) ވަނީ المن ގެ ތެރެއިންނެވެ.

މިގޮތި ދޭ قول އެއްވެއެވެ.

ފުރަތަމަ قول އަކީ :الله سبحانه وتعالى ބަނީ އިސްރާއީލުންނަށް ބާވައިލެއްވީ އެބަޔަކުވެއްބުރެއްގެ މަސްތަ ބިލެވެ. އެއީ ބިރުގައި ހިމެނޭ އެކައްޗެކީ الكمآة (ގުގުރުބިސް) އެވެ.

ދެވަނަ قول އަކީ: الكمآة (ގުގުރުބިސް) އަކީ އެއްވެސް މަސައްކަތަކާނުލައި އަދި ގޮވާން ކުރުމަކާ ނުލައި ބިމުގެ ގޮވާން ބިމުން އެފުދެ އަދި ބޮޑު މާ އަކަށްވާހެދީއާއި އަދި المن އަކީވެސް އެއްވެސް މަސައްކަތަކާނުލައި ބަނީ އިސްރާއީލުންނަށް ދެވުން ބާޒެކަށްވާހިވީ އެކަމު އަނބަރުކަހަލަ އެއްވެއްބަރަކަށް މިސާލު ދެއްވިއެވެ. والله اعلم

371– باب الاستغفار

استغفار ދެންނެވުމުގެ މާތްކަން ބަޔާންކުރެވޭ باب

قال اللّه تعالى: { واستغفر لذنبك وللمؤمنين والمؤمنات}(محمد 19)

ތަކުރާރުކުރާ، مُؤمِن ފިޔަވައިގެން، مُؤمِنން ފެށިގެން ފަށާ ތަކުރާރުކުރާ!

وقال تعالى: { واستغفر اللَّه إن اللَّه كان غفوراً رحيماً }(النساء 106)

ތަކުރާ، ފާފަ ފުއްސަވާ ތަކުރާ،الله ގެ حضرة ގެ ތަކުރާ ފާފަ ދެއްކުމުގެ! ހަމައެކަނި ފާފަ ދެއްކުމުގެ رحيم ވެގެން ތަންތަނުގެ الله ދެއްކުމުގެ.

وقال تعالى: { فسبح بحمد ربك واستغفره إنه كان تواباً } (النصر 3)

ފާ، ތަކުރާފާތަކުރާ ފުރިހަނދުނުގައި حمد ބަލަ ވެސްވެހި ފާފަ ދެއްކުމުގެ! ތަކުރާ ފާފަ ދެއްކުމުގެ ކަލޭ ބަލާފާ ފާތަކުރާ ފާ، توبة قبول ކުރާ ތަކުރާ ބަލާފާ ދެއްކުމުގެ.

وقال تعالى: { للذين اتقوا عند ربهم جنات } إلى قوله عز وجل { والمستغفرين بالأسحار }(آل عمران15-17)

ތަކުރާފާ ފަށާފާ. ބާރުތަ ތަކުރާ ފަހަރުގައި ހަމައެކަނި ހަމަ ފާ ތަކުރާ ފާ ކަލޭ ފާ، ތަކުރާ ފާ ތަކުރާ ފާ ތަކުރާ ފާ

وقال تعالى: { ومن يعمل سوءاً أو يظلم نفسه ثم يستغفر اللَّه يجد اللَّه غفوراً رحيماً } (النساء 110)

ނުބައިކަމެއްކޮށް،ނުވަތަ، އަމިއްލަގެ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވެ، ދެން (އެއަށްފަހު) ފާފަފުއްސެވުން އެދި ﷲ ގެ ހަޟްރަތަށް ދަންނަވާނަމަ (ދަންނަވާނަމަ!) ﷲ ވީ، ޔަގީނަށްވެސް ފާފަފުއްސަވާ ރަޙުމަތްތެރި ކަލާނގެ ކަމުގައި އޭނާ ދެކޭނެއެވެ.

وقال تعالى: { وما كان اللَّه ليعذبهم وأنت فيهم، وما كان اللَّه معذبهم وهم يستغفرون }(الأنفال 33)

އަދި ކަލޭގެފާނު އެމީހުންގެ މެދުގައި ހުންނަވަނިކޮށް،ﷲ، އެމީހުންނަށް އަޒާބެއް ނުދެއްވާނެއެވެ. އަދި އެމީހުން استغفار ކުރަނިކޮށް ވިއްޔާ، ﷲ، އެމީހުންނަށް އަޒާބެއް ނުދެއްވާނެއެވެ.

وقال تعالى: { والذين إذا فعلوا فاحشة أو ظلموا أنفسهم ذكروا اللَّه فاستغفروا لذنوبهم، ومن يغفر الذنوب إلا اللَّه ولم يصروا على ما فعلوا وهم يعلمون }(آل عمران 135)

އަދި އެމީހުންނީ ހަޑިކަންތަކެއްކޮށްފިނަމަ، ނުވަތަ، އެމީހުންގެ ނަފްސަށް ޒުލުމް އަނިޔާވެރިވެއްޖެނަމަ، (އެބަހީ: ކުދިފާފަ ކުރާނަމަވެސް ފާފައެއް ކޮށްފިނަމަ) ﷲ ހަނދުމަކޮށް، އެމީހުންގެ ފާފަތައް ފުއްސެވުން އެދި ދުޢާކޮށް އަދި ދުރުކުރާ މީހުންނެވެ. ﷲ ފިޔަވައި ފާފަފުއްސަވާނީ ކާކު، ކާކުހެއްޔެވެ؟އަދި އެމީހުން ދަންނަނިވި ހާލު އެމީހުން ކުރި ކަންތަކުގައި ދެމިނުހިއްޓެވެ.

والآيات في الباب كثيرة معلومة.

1869 وَعن الأَغَرِّ المزَنِيِّ رضِي اللَّه عنْهُ أَنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إِنَّهُ لَيُغَانُ على قَلْبِي ، وَإِني لأَسْتغْفِرُ اللَّه في الْيوْمِ مِئَةَ مرَّةٍ » رواهُ مُسلِم .

މާނަ ﷲ ރުޟާވެވޭ الأَغَرِّ المُزَنيّ ގެ ރިވާއިން ބަޔާންވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންކަލޭގެފާނު ހިތަށް ވަސްވާސާ ހީވެއި ކަންތައްތައް ހުރެއެވެ. އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނު ދުވާލަކު ސަތޭކަފަހަރު استغفار ދަންނަވަމެވެ.

1870- وعنْ أَبِي هُريْرة رضِي اللَّه عنْهُ قَال : سمِعْتُ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يقُولُ : « واللَّهِ إِنِّي لأَسْتَغْفِرُ اللَّه وأَتُوبُ إِلَيْهِ في الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سبْعِينَ مَرَّةً » رواه البخاري .

މާތް الله ރުއްސެވުންލެއްވި أبُو هُرَيْرة ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވަނިކޮށް ވިދާޅުން އަޑައިގަތީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ކުރައްވައިވެއެވެ. މާތް الله ގަންދީ ބުނަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްގެފާނު ދުވަހަކު ހަތްދިހަ ފަހަރަށް ވުރެ ގިނައިން اللهއަށް استغفار ދަންނަވައި އަދި ތައުބާ ވަމުއެވެ.

1871- وعنْهُ رَضِي اللَّه عنْهُ قَال : قَال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « والَّذي نَفْسِي بِيدِهِ لَوْ لَمْ تُذْنِبُوا ، لَذَهَب اللَّه تَعَالى بِكُمْ ، ولجاءَ بقَوْمٍ يُذْنِبُونَ فَيَسْتَغْفِرُونَ اللَّه تعالى فَيغْفِرُ لهمْ » رواه مسلم .

އަދި އެ صحابي(އެބޭފުޅާ މާތް الله ރުއްސެވުންލެއްވި أبُو هُرَيْرة) ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވައިވެއެވެ. ތިމަންރަސްގެފާނުގެ ނަފްސު އެކަލާނގެ އަތްޕުޅުގައިވާ ގަންދީ ކިޔަމެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަކީ ފާފަނުކުރާބަޔަކު ކަމުގައި ނުވާނަމަ الله سبحانه وتعالى ތިޔަބައިމީހުން ނެތިކުރައްވާ އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ބަދަލުގައި އެހެން ބަޔަކު އުފައްދަވާނެއެވެ. އަދި އެމީހުން ފާފަކޮށް އަދި އެފާފަތަކަށް الله އަށް استغفار ދަންނަވާނެއެވެ. ދެން الله سبحانه وتعالى އެމީހުންނަށް ފުއްސަވާނެއެވެ.

1872- وعَنِ ابْنِ عُمر رضِي اللَّه عَنْهُما قَال : كُنَّا نَعُدُّ لِرَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم في المجلِس الْواحِدِ مائَةَ مرَّةٍ : « ربِّ اغْفِرْ لي ، وتُبْ عليَ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوابُ الرَّحِيمُ » رواه أبو داود ، والترمذي ، وقال : حديث صحيح .

މާތް الله އެދެބައިމީހުންނަށް ރުއްސެވުންލެއްވި عبد الله ابْنِ عُمر ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތިމަންމެން ގުނަމުން ގެންދަމެވެ. رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އެއް މަޖްލިސެއްގައި ސަތޭކަ ފަހަރު އަންނަނިވި ކަލިމަ ވިދާޅުވާއެވެ. އެއީ ربِّ اغْفِرْ لي ، وتُبْ عليَ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوابُ الرَّحِيمُ އެވެ. މާނައީ: ''އޭ ތިމަންގެ ވެރި اله ! ތިމަންނަށް ފާފަ ފުއްސަވައި ދެއްވާނދޭވެ. އަދި ތިމަންގެ މައްޗަށް ތައުބާ ގަބޫލުކުރައްވާނދޭވެ. ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނަކީ ތައުބާ قبول ކުރައްވާ رحيم ވަންތަ ކަލާނގެއެވެ.

1873- وعنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضِي اللَّه عنْهُما قَال : قالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ لَزِم الاسْتِغْفَار ، جعل اللَّه لَهُ مِنْ كُلِّ ضِيقٍ مخْرجاً ، ومنْ كُلِّ هَمٍّ فَرجاً ، وَرَزَقَهُ مِنْ حيْثُ لا يَحْتَسِبُ » رواه أبو داود .

މާތް الله އެބޭފުޅުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد الله ابْنِ عَبَّاسٍ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. استغفار ކުރުމުގައި ދެމިހުންނަމީހަކަށް މާތް الله سبحانه وتعالى ކޮންމެ ދަތިކަމަކުން ނިކުންނާނެ މަގެއް ހައްދަވައި އަދި ކޮންމެ ހިތާމައަކުން ސަލާމަތް ވާނެ މަގު ދެއްވާނެއެވެ. އަދި އޭނާއަށް ހީވެސް ނުކުރާ ގޮތުން އޭނާއަށް ރިޒުޤު ދެއްވާނެއެވެ.

1874- وعنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رضِي اللَّه عنْهُ قال : قال رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « منْ قال : أَسْتَغْفِرُ اللَّه الذي لا إِلَهَ إلاَّ هُو الحيَّ الْقَيُّومَ وأَتُوبُ إِلَيهِ ، غُفِرَتْ ذُنُوبُهُ وإِنْ كَانَ قَدْ فَرَّ مِنَ الزَّحْفِ » رواه أبو داود والترمذي والحاكِمُ ، وقال : حدِيثٌ صحيحٌ على شَرْطِ البُخَارِيِّ ومُسلمٍ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد الله ابْنِ مَسْعُود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. މިހެން أَسْتَغْفِرُ اللَّه الذي لا إِلَهَ إلاَّ هُو الحيَّ الْقَيُّومَ وأَتُوبُ إِلَيــهِ ގެ ކިޔުމަ ކިޔައިފިމީހާގެ އެންމެހާ ފާފަތައް ފުއްސެވޭނެއެވެ. އެއީ ހަނގުރާމައިން ފިލައިގެން ދިޔަ މީހަކު ކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް.

1875- وعنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رضي اللَّه عنْهُ عن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قالَ : « سيِّدُ الاسْتِغْفار أَنْ يقُول الْعبْدُ : اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي ، لا إِلَه إِلاَّ أَنْتَ خَلَقْتَنِي وأَنَا عَبْدُكَ ، وأَنَا على عهْدِكَ ووعْدِكَ ما اسْتَطَعْتُ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ ما صنَعْتُ ، أَبوءُ لَكَ بِنِعْمتِكَ علَيَ ، وأَبُوءُ بذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي ، فَإِنَّهُ لا يغْفِرُ الذُّنُوبِ إلاَّ أَنْتَ . منْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُوقِناً بِهَا ، فَماتَ مِنْ يوْمِهِ قَبْل أَنْ يُمْسِيَ ، فَهُو مِنْ أَهْلِ الجنَّةِ ، ومَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وهُو مُوقِنٌ بها فَمَاتَ قَبل أَنْ يُصْبِح ، فهُو مِنْ أَهْلِ الجَنَّةِ » رواه البخاري .

« أَبُوءُ » : بباءٍ مضْمومةٍ ثُمَّ واوٍ وهمزَةٍ مضمومة ، ومَعْنَاهُ : أَقِرُّ وَأَعترِفُ .

މާތް الله ރުހިވޮޑިގެންވާ شَدَّادِ بْنِ أَوْس، نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ކިބައިން ރިވާކުރެއްވިއެވެ. حديث ކުރެއްވިއެވެ. سيِّدُ الاسْتِغْفار އަކީ އަޅާ އަންނަނިވި ގޮތަށް ބުނުމެވެ. اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي ، لا إِلَه إِلاَّ أَنْتَ خَلَقْتَنِي وأَنَا عَبْدُكَ ، وأَنَا على عهْدِكَ ووعْدِكَ ما اسْتَطَعْتُ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ ما صنَعْتُ ، أَبوءُ لَكَ بِنِعْمتِكَ علَيَ ، وأَبُوءُ بذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي ، فَإِنَّهُ لا يغْفِرُ الذُّنُوبِ إلاَّ أَنْتَ މިހެނެވެ. އެ ކިޔުމެއް

ދުވަހުގެ ތަސްބީޙު ކިޔުމުގެ ވާހަކަ [illegible] ކިޔާ ސުބްޙާނަﷲ ފަދަ

[illegible] ވެއްޖެނަމަ [illegible] އަދި [illegible]

[illegible] މާތްރަސްކަލާނގެ [illegible]

(އަހަރި: [illegible] ވެރިރަސްކަލާނގެ! މާތްރަސްކަލާނގެ [illegible]

[illegible] މާތްރަސްކަލާނގެ [illegible] (ސުބްޙާނަ

[illegible]) [illegible] މާތްރަސްކަލާނގެ [illegible]. އަދި [illegible] މާތްރަސްކަލާނގެ [illegible].

މާތްރަސްކަލާނގެ [illegible]

[illegible] މާތްރަސްކަލާނގެ

[illegible] މާތްރަސްކަލާނގެ [illegible]

[illegible] މާތްރަސްކަލާނގެ [illegible]

[illegible] މާތްރަސްކަލާނގެ [illegible]! [illegible]،

މާތްރަސްކަލާނގެ [illegible].)

1876- وعنْ ثوْبانَ رضِي اللَّه عنْهُ قَال : كَانَ رسولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم إِذا انْصرفَ مِنْ صلاتِهِ، استَغْفَر اللَّه ثَلاثاً وقَـالَ : « اللَّهُـمَّ أَنْـتَ السَّـلامُ ، ومِنْـكَ السَّـلامُ ، تَبارَكْـتَ يـاذَا الجـلالِ والإِكْـرامِ » قيـلَ لِلأوزاعِـيِّ وهُـوَ أَحـدُ رُوَاتِـهِ : كَيْـفَ الاسْتِغْفَارُ ؟ قَال : يقُولُ : أَسْتَغْفِرُ اللَّه ، أَسْتَغْفِرُ اللَّه . رواه مسلم .

ރާވީ ﷲ ރުއްސަވަދެއްވި ثوْبانَ ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسلَّم އެކަލޭގެފާނުގެ ނަމާދުން ސަލާމް ދެއްވުމުން استغفَر اللَّه ތިންފަހަރު ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ވިދާޅުވިއެވެ. اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلامُ ، ومِنْكَ السَّلامُ ، تَباركْتَ ياذَا الجلالِ والإِكْرامِ

ދެންނެވުނު. އެއީ މި حديث ގެ [illegible] استغفار [illegible]؟ ވިދާޅުވިއެވެ. އެއީ أَسْتَغْفِرُ اللَّه ، أَسْتَغْفِرُ اللَّه ގެ ކަލިމަތައް ކިޔުމެވެ. (އަހަރި: [illegible] ވެރިރަސްކަލާނގެ! މާތްރަސްކަލާނގެ [illegible]. އަދި [illegible] މާތްރަސްކަލާނގެ [illegible]. މާތްރަސްކަލާނގެ [illegible]. [illegible] ވެރިރަސްކަލާނގެ! އަދި [illegible] ވެރިރަސްކަލާނގެ!)

1877- وعَنْ عَائِشَةَ رَضي اللَّه عنْهَا قَالَتْ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ قَبْل موْتِهِ : « سُبْحانَ اللَّهِ وبحمْدِهِ ، أَسْتَغْفِرُ اللَّه وأَتُوبُ إِلَيْهِ » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވި عَائِشَة ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަމަނާ ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އަވަހާރަވުމުގެ ކުރިއަށް ގިނަގިނައިން އަންނަނިވި ބަސްފުޅު ވިދާޅުވިއެވެ. سُبْحانَ اللَّهِ وبحمْدِهِ ، أَسْتَغْفِرُ اللَّه وأَتُوبُ إِلَيْهِ (މާނައީ: އިބަރަސްކަލާނގެ ހަމްދާއިއެކު ތަސްބީހަކުރަމެވެ! އަދި އިބަރަސްކަލާނގެއަށް ފާފަފުއްސެވުން އެދެމެވެ. އިބަރަސްކަލާނގެ ހަޟްރަތަށް ތައުބާވެ ރުޖޫޢަވަމެވެ.)

1878- وَعَنْ أَنسٍ رضِي اللَّه عنْهُ قالَ : سمِعْتُ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم يَقُولُ : « قالَ اللَّه تَعَالى : يا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ ما دَعَوْتَني ورجوْتَني غفرتُ لَكَ على ما كَانَ منْكَ وَلا أُبَالِي ، يا ابْنَ آدم لَوْ بلَغَتْ ذُنُوبُك عَنَانَ السَّماءِ ثُم اسْتَغْفَرْتَني غَفرتُ لَكَ وَلا أُبالِي ، يا ابْنَ آدم إِنَّكَ لَوْ أَتَيْتَني بِقُرابِ الأَرْضِ خطايَا ، ثُمَّ لَقِيتَني لا تُشْرِكُ بِي شَيْئاً ، لأَتَيْتُكَ بِقُرابِها مَغْفِرَةً » رواه الترمذي وقَالَ : حَدِيثٌ حَسَنٌ .

« عنان السَّمَاءِ » بِفَتْحِ العيْنِ : قِيل : هُو السَّحَابُ ، وقِيل : هُوَ مَا عنَّ لَكَ مِنْها ، أَيْ: ظَهَرَ ، و « قُرَابُ الأَرْضِ » بِضَمِّ القافِ ، ورُوِيَ بِكَسْرِهَا ، والضَّمُّ أَشْهَرُ ، وهُو ما يُقَارِبُ مِلْئَهَا .

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވި أَنس ގެފާނުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ޤުދުސީގައި ވިދާޅުވާތީ އަޑުއެހީމެވެ. އެކަލޭގެފާނު حديث ޤުދުސީގައި ވިދާޅުވިއެވެ. الله سبحانه وتعالى ވަޙީ ކުރެއްވިއެވެ. ދެ އާދަމުގެ ދަރިކޮޅެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ ތިމަން އިލާހަށް ދުޢާކޮށްފިނަމަ އަދި ތިމަން އިލާހަށް އިތުބާރުކޮށްފިނަމަ ތިމަން އިލާހު ތިބާގެ އެންމެހާ ފާފަފުއްސަވާ ދެއްވާނީމެވެ. ތިމަން އިލާހަށް (އެފާފަތައް ކިތަންމެ ގިނަ ކަމުގައި ވިޔަސް) ފަރުވާލެއް ނުވެއެވެ. ދެ އާދަމުގެ ދަރިކޮޅެވެ. ތިބާގެ ފާފަތައް އުޑާއި ހަމައަށް އަރައިފައިވި ނަމަވެސް ތިބާ ތިމަން އިލާހަށް ފާފަފުއްސެވުމަށް ދެންނެވިއްޔާ ތިމަން އިލާހު ފާފަފުއްސަވާނީމެވެ. އަދި ތިމަން އިލާހަށް (އެފާފަތައް ގިނަވުމުގެ ސަބަބުން) ފަރުވާލެއް ނުވެއެވެ. ދެ އާދަމުގެ ދަރިކޮޅެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ ބިންފުރާ ގިނައިން ފާފަތަކާއިގެން ތިމަން އިލާހާ ބައްދަލުކޮށް ތިބާ ތިމަން އިލާހާ ޝަރީކުކުރުމެއް ނުވާހާލު ތިމަން އިލާހާ ބިން ފުރާވަރަށް ފުއްސެވުމާ ގެން ތިބާގާތަށް އަންނާނީމެވެ.

1879- وَعنِ ابنِ عُمَرَ رضِي اللَّه عنْهُما أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « يا معْشَرَ النِّساءِ تَصَدَّقْنَ، وأَكْثِرْنَ مِنَ الاسْتِغْفَارِ ، فَإِنِّي رَأَيْتُكُنَّ أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ » قالَتِ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ : مالَنَا أَكْثَرَ أَهْلِ النَّارِ ؟ قَالَ : « تُكْثِرْنَ اللَّعْنَ ، وتَكْفُرْنَ العشِيرَ مَا رأَيْتُ مِنْ نَاقِصَاتِ عقْلٍ ودِينٍ أَغْلبَ لِذِي لُبٍّ مِنْكُنَّ » قَالَتْ : ما نُقْصانُ الْعقْل والدِّينِ ؟ قال : « شَهَادَةُ امرأَتَيْنِ بِشهَادةِ رجُلٍ ، وتَمْكُثُ الأَيَّامَ لا تُصَلِّي » رواه مسلم .

މާތް الله އެދެބޭފުޅުންނަށް ރުހިވޮޑިގެންވާ عبد الله ابْنِ عمر ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭ އަންހެނުންގެ ޖަމާޢަތުގެ
މީހުންނޭވެ. ތިޔަބައިމީހުން ޞަދަޤާތްދެއްވާށެވެ. އަދި اسْتِغْفار ދަންނަވާށެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން
ތިމަންރަސޫލާ ތިޔަބައިމީހުން ނަރަކައިން ގިނައިން ދުށީމެވެ. އެބުނުމުން އަންހެނަކު
ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިމަންމެން ގިނައިން ނަރަކައިން ދޫކުރާ ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯއެވެ؟ حديث
ކުރެއްވިއެވެ. އެއީ ތިޔަބައިމީހުން ގިނަގިނައިން ލަޢުނަތް ދޫކުރާތީއެވެ. އަދި ފިރިމީހާއަށް
ނާޝުކުރުވެރިވާތީއެވެ. އަދި ތިމަންރަސޫލާ ވިސްނުން ކުޑަ، ދީނުގެ ކަންތައްތަކުގައި އުނިކަމެއްހުރި ބައެއްގެ
ތެރޭގައި ފިރިހެނުންގެ ވިސްނުން ގެއްލުވާލަން ތިޔަބައިމީހުން ފަދަ ބަޔަކު ނުދެކެމެވެ. އަންހެނަކު
ދަންނަވައިފިއެވެ. ތިމަންމެންގެ ވިސްނުމާއި ދީނުގެ އުނިކަމަކީ ކޮބައިތޯއެވެ؟ حديث
ކުރެއްވިއެވެ. ދެއަންހެނުންގެ ހެކި ވަނީ ފިރިހެނެއްގެ ހެކި ބަދަލުގައެވެ. އަދި އަންހެނުންނަށް
ނަމާދު ނުކުރެވި ދުވަސްތަކެއް ފާއިތުވެއެވެ. (އެއީ ދީނީ ކަންތައްތަކުގައި ހުރި އުނިކަމެވެ.)

372- باب بيان ما أعدّ الله تعالى للمؤمنين في الجنة

الله سبحانه وتعالي މުއުމިނުންނަށްޓަކައި ސުވަރުގޭގައި ތައްޔާރުކުރައްވާފައިވާ ތަކެތީގެ ބަޔާންތެރިކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

قال اللَّه تعالى:{ إن المتقين في جنات وعيون، ادخلوها بسلام آمنين، ونزعنا ما في صدورهم من غل، إخواناً على سرر متقابلين، لا يمسهم فيها نصب وما هم منها بمخرجين }(الجحر:45-48)

ހަމަކަށަވަރުން، تقوي ވެރިން ވަނީ ސުވަރުގެ ބަގީޗާތަކާއި، ފެންއާރުތަކާއި ދެމެހެއްޓޭ نعمت ގައެވެ. އެއުރެންނަށް
އަންގަވާނެއެވެ.) ތިޔަބައިމީހުން ސަލާމަތުން އަމާންކަމާއި، އަމާންކަން ލިބިގެންވާ حال ގައި އެތަނަށް
ވަދެވަޑައިގަންނާށެވެ.! އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެ، އެއުރެންގެ ހިތްތަކުގައިވާ حسد ވެރިކަން ފުރަތަމައިން ނައްޓާލައްވާނަމެވެ.

ފާނާ ދެކެ ހުރެ ހަނދާންކުރުމާ ގުޅިގެން ކަމެއް ކުރުމަށް أخ ދަށ ކުރުމަށް ކިޔާ ކަމަށް. ހަނދާންކުރުން ދުވަހުގެ ފެށުމާ ގުޅިގެން ކުރަންވާ ގޮތް ދަނ ދ ކަށ ކުރުމަށް ބަލަ ކަމަށް ހަނދާންކުރުމަށް ކުރުވާ ކަމަށް.

وقال تعالى: { يا عباد لا خوف عليكم اليوم ولا أنتم تحزنون، الذين آمنوا بآياتنا وكانوا مسلمين، ادخلوا الجنة أنتم وأزواجكم تحبرون، يطاف عليهم بصحاف من ذهب وأكواب، وفيها ما تشتهيه الأنفس وتلذ الأعين وأنتم فيها خالدون، وتلك الجنة التي أورثتموها بما كنتم تعملون، لكم فيها فاكهة كثيرة منها تأكلون } (الزخرف:68-73)

ۋ ވަރަށ ބޮޑުކަމާއެކު ދެކެވުމަށް! ވަރަށްވީ ދުވަސް ހިތުގައި ހުންނަ ކަމަށް ވާނީ. ދެކެ ލީމާ ކަމަށް ވަރަށްވީ ވަރަށްވެ ވަރަށްވީ ވަރަށްވީ ވަރަށްވީ. ހަނދާންކުރުމާ ވަރަށްވީ ކަމަށް آية ވަކި إيمان ۋ، مسلمގެ ބަލައި ވަރަށްވީ ދުވަސް ފުރިގެން ދާ ކަމަށް. ދުވަސް ފުރިގެން ދާ ކަމަށް حال، ވަރަށްވީ ކަމަށް، ވަރަށްވީ ކަމަށް ހަނދާންކުރުމަށް ބަލަ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް ، ވަރަށްވީ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް. ދެކެ ލީމާ ކަމަށް ހަނދާން ، ވަރަށްވީ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް. ދެކެ ވަރަށްވީ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް. ދެކެ ވަރަށްވީ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް. ދެކެ ވަރަށްވީ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް عمل ވަރަށް ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް. ދެކެ ލީމާ ކަމަށް ، ދެކެ ލީމާ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް.

وقال تعالى: { إن المتقين في مقام أمين، في جنات وعيون، يلبسون من سندس وإستبرق متقابلين، كذلك وزوجناهم بحور عين، يدعون فيها بكل فاكهة آمنين، لا يذوقون فيها الموت إلا الموتة الأولي، ووقاهم عذاب الجحيم، فضلاً من ربك؛ ذلك هو الفوز العظيم }(الدخان:51-57)

ދަރަނޑަށް تقوى ލިބުމާ ވިދާލައި ދާ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް. ވަރަށްވީ ކަމަށް، ލިބުމާ ގުޅިގެން نعمة ކަމަށް. ހަނދާން ދަނ ދ ކަށ سندس ގައި، إستبرق ލިބުމާ ގުޅިގެން. ވިދާލައި ހަނދާން ދަނ ދ ކަށ ކުރުމަށް ބަލަ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް. (ދަނ ދ ކަށ) ދެކެ ލީމާ ކަމަށް. ދެކެ ވަރަށްވީ ކަމަށް ހަނދާން حورالعين ކަމަށް ލިބުމާ ގުޅިގެން ކަމަށް. ދެކެ ލީމާ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް ވިދާލައި حال ،ކަމަށް ލިބުމާ ގުޅިގެން ވަރަށްވީ ކަމަށް. ދެކެ ލީމާ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް. ދެކެ ލީމާ ކަމަށް ، ދެކެ ލީމާ ކަމަށް ވަރަށްވީ ކަމަށް.

ކަމަށްވާތީ. ކަށަވަރުގައި ވެދެނީ ހަމައެކަނި حضرة ން ތެދ فضل ވިސްނުމުގެ ކަންތައް ކަމަށެވެ. ހަމައެކަނި ދިމާވާ ގޮތެވެ.

وقال تعالى: { إن الأبرار لفي نعيم، على الأرائك ينظرون، تعرف في وجوههم نضرة النعيم، يسقون من رحيق مختوم، ختامه مسك وفي ذلك فليتنافس المتنافسون، ومزاجه من تسنيم، عيناً يشرب بها المقربون}(المطففين:28:22)

ކަލަނގަވަންތަ ދެމިހުރި ދާއިމީ نعمة ގެ ތެދ ކަލަނގަ ދެވި ދަރަނި. ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވާ (نعمة ތަކެވެ) ބަލަހައްޓާ. ތެދ ކަލަނގަ ދެމިހުރި نعمة ގެ ތެދ ކަލަނގަ ދެވި ތަކެވެ. ކަލަނގަ ދެމިހުރި ތަކުގައި (ހަނދާންކުރާ ތަކެއް) ކޮންމެ ދުވަހަކު ތެދ ކަލަނގަ ދެމިހުރި ތަކެވެ. ކަލަނގަ ދެމިހުރި ތަކުގައި ކަލަނގަ ދެވި ދަރަނި ކަލަނގަ ދެމިހުރި ތަކެވެ. ތެދ ކަލަނގަ ދެމިހުރި ތަކުގައި ތެދ ކަލަނގަ ދެމިހުރި تسنيم ގެ. (ތަކެވެ: ދާއިމީ ދަރަނި ދެމިހުރި ތަކެވެ.) (ތަކެވެ) ކަލަނގަ ދެމިހުރި ތަކުގައި ތެދ ކަލަނގަ ދެމިހުރި ތަކެވެ.

والآيات في الباب كثيرة معلومة.

1880- وعنْ جَابِرٍ رضِي اللَّه عنْهُ قَالَ : قَالَ رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « يَأْكُلُ أَهْلُ الجَنَّةِ فِيهَا ويشْرَبُونَ ، ولا يَتَغَوَّطُونَ ، ولا يمْتَخِطُونَ ، ولا يبُولُونَ ، ولكِنْ طَعامُهُمْ ذلكَ جُشَاء كَرشْحِ المِسْكِ يُلهَمُونَ التَّسبِيح وَالتكْبِير ، كَما يُلْهَمُونَ النَّفَسَ » رواه مسلم .

ﷲ ތަ ކަލަނގަ ދެވި جابر ގެ ތެދ ކަލަނގަ ދެވި ތަކެވެ. رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ތަ ކަލަނގަ ދެވި ތަކެވެ. ތެދ ކަލަނގަ ދެވި ތަކުގައި ކަލަނގަ ދެވި ތަކެވެ. ކަލަނގަ ދެވި ތަކެވެ. ކަލަނގަ ދެވި ތަކެވެ. ކަލަނގަ ދެވި ތަކެވެ. ކަލަނގަ ދެވި ތަކެވެ. ކަލަނގަ ދެވި ތަކެވެ. ކަލަނގަ ދެވި ތަކެވެ. ކަލަނގަ ދެވި ތަކެވެ. سبحان الله ދިއަލله اكبر ގެ ކަލަނގަ ދެވި إحساس ތަ ކަލަނގަ ދެވި ތަކެވެ. ކަލަނގަ ދެވި ތަކެވެ. ކަލަނގަ ދެވި ތަކެވެ.

1881- وعَنْ أَبي هُرَيْرَةَ رضِيَ اللَّه عنْهُ قَال : قَال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « قَال اللَّه تَعالَى: أَعْدَدْتُ لعِبادِيَ الصَّالحِينَ مَا لاَ عيْنٌ رَأَتْ ، ولاَ أُذُنٌ سَمِعتْ ولاَ خَطَرَ علَى قَلْبِ بَشَرٍ ، واقْرؤُوا إِنْ شِئتُمْ : { فَلا تَعْلَمُ نَفْسٌ ما أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جزَاءً بِما كَانُوا يعْملُونَ } [السجدة : 17] متفقٌ عليه .

ދ ﷺ ﷺ ﷺ

قَوْلُهُ : « عَلَى خَلْقِ رجُلٍ واحِد » رواهُ بَعْضُهُمْ بِفَتْحِ الخَاءِ وإِسْكَانِ اللاَّمِ ، وبعْضُهُمْ بِضَمِّهِما ، وكِلاَهُما صَحِيحٌ .

ތަރިވ بخاري ދާއި مسلم ގެ ކިތާބުތަކުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ހަދީޘެކެވެ. ފުރަތަމަ ދަރަޖަ ތަކެއްގެ ބަލިމީހުންނަށް ދެން ދެވޭ ތަންތަނާ ގުޅިގެން ދެންނެވި ކަންކަމެވެ. ތަރިވ ބައެއް ދަރަޖަ ތަކުގެ ބަލިމީހުން ދުނިޔެ ދެކެ

ރައްބުވަހީގެންގެއްލިވާރުގައެވެ. ފަހެ ވަކި އިއްވަވައްނެވެ. އަހުރެން ރުހުނީމެވެ. އަދި ދިނުމާ ވެސް ދެ ފަހަރު ކަމަށް ޚިޔާރުކުރެއްވި އެއްޗެއް ދިނުމާ ރުހުނީމެވެ. އަދި ދިނުމާ ނަގާ ހެޔޮ ކަމެއް ޚިޔާރުކުރެއްވި އެއްޗެއް ދިނުމާ ރުހުނީމެވެ. ފަހެ އޭނާ ބުނާނެއެވެ. ދިވަނަ ފަހަރު ދަންނަވާނެއެވެ. އޭ ރައްބުވަހި ގެންގެއްލިވާ އިރުގައެވެ. موسى عليه السلام އެއްސެވިއެވެ. އޭ ރައްބުވަހި ގެންގެއްލިވާ އިރުގައެ ސުވަރުގޭގެ އެންމެ މަތީ ދަރަޖައިގެ ބައެއް ކާކު ހެއްޔެވެ؟ ވަކި ޚިޔާރުކުރެއްވި އެއްޗެއް ދިނުމާ ހެޔޮ ކަމެއް އިސްތަށި ހިތަކަށް ނުވާ އެއްޗެއް ހިތަކަށް ނާރާ [illegible]. އަދި އެއްވެސް ކަނަކަށް ނީވޭ ސިއްރު ބައްޓަން ކަނަކަށް ނުފެނެއެވެ. އެ ނިޢުމަތް އެއްވެސް ޚިޔާލެއް ފެނިފައި ނުވާނެއެވެ. އަދި އެއްވެސް ކަނަކަށް އަޑުއިވިފައި ނުވާނެއެވެ. އަދި އެއްވެސް އިންސާނެއްގެ ހިތަކަށް އަރާފައި ނުވާނެއެވެ.

1884- وعن ابْنِ مسْعُودٍ رضِي اللَّه عنْهُ قال : قَال رسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم : « إِنِّي لأَعْلَمُ آخِرَ أَهْلِ النَّار خُرُوجاً مِنهَا ، وَآخِرَ أَهْل الْجَنَّةِ دُخُولاً الْجَنَّة . رجُلٌ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ حبْواً ، فَيقُولُ اللَّه عزَّ وجَلَّ لَهُ : اذْهَبْ فَادخُلِ الْجَنَّةَ ، فَيأْتِيهَا ، فيُخيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهَا مَلأَى ، فيَرْجِعُ ، فَيقُولُ : يارَبِّ وجدْتُهَا مَلأَى ، يَقُولُ اللَّه عزَّ وجلَّ لهُ : اذْهَبْ فَادْخُلِ الجنَّةَ ، فيأْتِيها ، فَيُخَيَّل إِلَيْهِ أَنَّهَا ملأى ، فيَرْجِعُ . فيَقُولُ : يارَبِّ وجدْتُهَا مَلأى ، ، فيَقُولُ اللَّه عزَّ وجلَّ لهُ : اذْهَبْ فَادْخُلِ الْجَنَّةَ . فإِنَّ لَكَ مِثْلَ الدُّنْيا وعشَرَةَ أَمْثَالِها ، أَوْ إِنَّ لَكَ مِثْل عَشرَةِ أَمْثَالِ الدُّنْيا ، فيَقُولُ : أَتَسْخَرُ بِي ، أَوَ أَتَضحكُ بِي وأَنْتَ الملِكُ » قَال : فَلَقَدْ رأَيْتُ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ضَحِكَ حَتَّى بدت نَوَاجذُهُ فَكَانَ يقُولُ : « ذَلِكَ أَدْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ منْزِلَةً » متفقٌ عليه .

މާނާ الله ރުއްސުންލެއްވި عبد الله ابْنِ مَسْعُود ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ތިމަންކަލޭގެފާނު ދަންނަވާނަމެވެ. ނަރަކައިން އެންމެ ފަހުން ނަރަކައިން ނިކުންނާނީ ކާކުކަމާއި އަދި ސުވަރުގެއަށް އެންމެ ފަހުން ވަންނާނީ ކާކުކަން އެގެއެވެ. އެއީ ނަރަކައިން ފުރޮޅިކަމުން ނިކުމެގެން މީހަކު އަންނާނެއެވެ. ފަހެ الله سبحانه وتعالى އެމީހާއަށް ވިދާޅުވާނެއެވެ. ދާށެވެ. ފަހެ ސުވަރުގެއަށް ވަންނާށެވެ. ފަހެ އެމީހާ އަންނާނެއެވެ. އަދި އޭނާއަށް ހީވާނީ ސުވަރުގެ ފުރިފައިވާހެންނެވެ. ފަހެ އޭނާ އެނބުރި އަންނާނެއެވެ. ފަހެ ދަންނަވާނެއެވެ. އޭ ރައްބުވަހި ގެންގެއްލިވާ! ސުވަރުގެ ފުރިފައިވެއެވެ. ފަހެ الله سبحانه وتعالى ވަކި ވިދާޅުވާނެއެވެ. ދާށެވެ. ފަހެ ސުވަރުގެއަށް ވަންނާށެވެ. ފަހެއްވެސް އޭނާއަށް ހީވާނީ ސުވަރުގެ ފުރިފައިވާހެންނެވެ. ފަހެ އޭނާ އެނބުރި އަންނާނެއެވެ. ފަހެ الله سبحانه وتعالى އޭނާއަށް ވަކި ވިދާޅުވާނެއެވެ. ދާށެވެ. ފަހެ ސުވަރުގެއަށް ވަންނާށެވެ. ފަހެ ތިމަންކަލޭގެފާނު

ދީބާއަށް މުޖުދުނިޔޭގެ ނިޢުމަތާއި އައްޔަރުން ނިޢުމަތް ދެއްވެވެ. އަދި ދީބާއަށް އެގޭ ދިރުގެން ދެއްވެވެ. ފަހު އެއްޗަ ބޭނުންތެވެ. އިބަ އިސްރާ ދިމުންނަށް މަސްމޫދަށްޓަރުދިނި ހަރުދޭތޯ؟ ހުރެމަ ދިމުންނަގެ މަރުޖުން ހަދިޔަ ހަރުދޭތޯ؟ އަދި އިބަ އިސްރާޔީ ޓަފްސީރުތްފުގެ ވެދި ޓަފްސީރުޓްގެ ދައިގެއިވާރިޖަރުވައިވެސްޓިއެވެ؟ ޓަދި ދިރުޖުފައެވެ. ފަހު ދިމުންނަ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ހިނގުރުވުޖެހޭގޮތަށް އަހަރެމެން ކަނޑައަޅުއްވާ (ރުހިވޮޑިގަތުން) ހަމަދެކޭގޮތް (ހިތްހަމަޖެހުން) ދެއްވިއެވެ. ފަހު އަބަދުވެސް ދިރުޖުވެއެވެ. އަދި އެއީ ފަހުރުވެގެ އަންމު ދެން ދެކެވޭއެވެ.

1885- وَعَنْ أَبي مُوسَى رَضِي اللَّه عنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إِنَّ للْمُؤْمِنِ في الْجنَّةِ لخَيْمةً مِنْ لُؤْلُؤةٍ وَاحِدةٍ مُجُوَّفَةٍ طُولُهَا في السَّماءِ سِتُّونَ ميلاً . للْمُؤْمِنِ فِيهَا أَهْلُونَ ، يَطُوفُ عَلَيْهِمُ المؤْمِنُ فَلاَ يَرى بعْضُهُمْ بَعْضاً» .

متَّفقٌ علَيْهِ : « الميلُ » سِتَّة آلافِ ذِرَاعٍ .

މާތް الله ރުއްސުންވޮޑިވި أَبُو موسى ގެ ރިވާޔަތުން ދެއްވާގެންނެވެ. ހަދާހަދުވަރުގެން نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރައްވިއެވެ. ހަދާހަދުވަރުގެން މުއުމިނުއަށް ސުވަރުގޭގައި އެއްމު ޖަވާހިރުން ވީ ފުރިގެއެއް ވޭނެއެވެ. އޭގެ އުސްމިން ފަސްދޮޅަސް މޭލިއެވެ. އެ މުއުމިނަށް ޖަވާހިރުގޭގައި އަނބިންތަކެއް ވެއެވެ. އަދި އެއްބައިމީހަކު އަނެއްބައިމީހަކު ނުފެންނާނެއެވެ.

1886- وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضِيَ اللَّه عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « إِنَّ في الْجنَّةِ لَشَجرَةً يسِيرُ الرَّاكِبُ الْجوادَ المضَمَّرَ السَّرِيعَ مِائَةَ سَنةٍ مَا يَقْطَعُهَا » متفقٌ عليه .

މާތް الله ރުއްސުންވޮޑިވި أَبُو سَعيدٍ الخُدْرِيِّ ، نبي ގެ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ހަދީސް ރިވާކުރައްވައެވެ. އަހަރެމެން حديث ކުރައްވިއެވެ. ހަދާހަދުވަރުގެން ސުވަރުގޭގައި ގަހެއްވެއެވެ. ގަދަފަދަ ބަރުދަނު އަހަރެން ދުވެޒާރުވިހާ ހަރުދަނު ސުވަރުގޭގެ ރާސްދާއިން ވަސް އަހަރެ ކަޑައިނުވެއެވެ.

وَرَوَياهُ في « الصَّحِيحَيْنِ » أَيْضاً مِنْ روايَةِ أَبِي هُريْرَةَ رَضِي اللَّه عنه قالَ : « يَسِيرُ الرَّاكِبُ في ظِلِّهَا مِائَةَ سَنَةٍ مَا يَقْطَعُهَا »

ތަކުގައި ހުރި (ބުހާރީ و مسلم) صحيحين ގައި ﷺ أبو هريرة ގެ ރިވާ ކުރެވިފައި. ހަގީގީ ބަސްތަކާ ގުޅިގެން ދެ ކަންކަމެއް ދައްކާ ގޮތަށް ދެ ވާހަކަ ދަންނަވައި ދެއެވެ.

1887- وَعَنْهُ عَن النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لَيَتَرَاءُوْنَ أَهْلَ الْغُرَفِ مِنْ فَوْقِهِمْ كَمَا تَتَرَاءَوْنَ الكَوْكَبَ الدُّرِّيَّ الْغَابِرَ فِي الأُفُقِ مِنَ المشْرِقِ أَوِ المغْرِبِ لتَفَاضُلِ ما بَيْنَهُمْ » قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّه ، تلْكَ مَنَازِلُ الأَنْبِيَاءِ لاَ يبْلُغُهَا غَيْرُهُمْ ؟ قَالَ : « بلَى وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ رِجَالٌ أَمَنُوا بِاللَّهِ وصَدَّقُوا المرْسلِينَ » متفقٌ عليه .

ތަކުގައި ހުރި صحابي (ބުހާރީ ﷺ أبو هُرَيْرة) نبي ﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ ރިވާ ކުރެވިފައި. ބަދަލުގެ حديث ބަޔާންކުރައްވައި. ހަދީޘުގެ ތެރެއިން ދެ ކަންކަމެއް ދަރުސުކުރެވޭ ގޮތަށް ދެ ވާހަކަ ދަންނަވައި ދެއެވެ. ދެވަނަ ވާހަކަ ދަންނަވާ ގޮތަށް ހަދީޘުގެ ފުރިހަމަ ބަޔާނެއް ދެއެވެ. ދެވަނަ ވާހަކަ ދަންނަވާ ގޮތަށް ﷺ اصحاب ގެ ދަރަޖަ ބަލައި. ﷺ الله ގެ ގާތުގައި ދެވަނަ ވާހަކަ ދަންނަވާ ގޮތަށް منازل ގެ ތަފާތު ބަލައި. ﷺ الله ގެ ގާތުގައި ހުރި ދަރަޖަ ތަފާތުވާ ގޮތަށް حديث ބަޔާންކުރައްވައި. ﷺ الله ގެ ގާތުގައި ހުރި ދަރަޖަ ތަފާތުވާ ގޮތަށް

ރަޟީ الله ޢަންހުސަންގެވި أنس ގެފާނުގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަދަރަތްރަސޫލުން رسُولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْـهِ وسَلَّم حـديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަދަރަތްރަސޫލުން ސުވަރުގެގައި ބާޒާރެއް ވާނެއެވެ. ކޮންމެ ހުކުރު ދުވަހަކު މީހުން އެބާޒާރަށް އައިސްފާނެއެވެ. ފަހެ އުތުރު ފަރާތުން ވައިރޯޅިއެއް ޖެހޭނެއެވެ. އެވައިރޯޅިއެއް ސުވަރުގެ ވެރިންގެ މޫނުގައި އާއި ހެދުމުގައި ޖެހޭނެއެވެ. އޭގެ ސަބަބުން އެބައިމީހުންގެ ރީތިކަން އިތުރުވެގެން ހިނގައިދާނެއެވެ. ފަހެ އެބައިމީހުން އަނބިދަރިންގެ ގާތަށް ދާނެއެވެ. އަހުލުވެރިން އެބައިމީހުންނަށް ބުނާނެ ރީތިކަމާއި ރަނގަޅުކަން އިތުރު ބަދަލުވެއްޖެއެވެ. ފަހެ އެބައިމީހުންގެ އަނބިން ވިދާޅުވާނެ ﷲ ގަންދީ ބުނަމެވެ. ހަދަރަތްރަސޫލުން ވިއަދެއްފުށުގެ ރީތިކަމާއި ރަނގަޅުކަން ކަލޭމެން ވެސް އިތުރު ބަދަލުވެއްޖެއެވެ.

1890- وعنْ سَهْلِ بْنِ سعْدٍ رضِي اللَّه عنْهُ أَنَّ رسُولَ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ لَيَتَراءَوْنَ الْغُرفَ في الْجَنَّةِ كَمَا تَتَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ في السَّماءِ » متفقٌ عليه .

ރަޟީ الله ޢަންހުސަންގެވި سهل بن سعد ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަދަރަތްރަސޫލުން رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަދަރަތްރަސޫލުން ސުވަރުގެގެ އަހުލުވެރިންގެ ސިފަތައް ކަލޭމެންނަށް ފެނިގެންދާނެ ގޮތަށް އުޑުގައިވާ ތަރިތައް ފެނޭނެއެވެ. އަދި ތިބައިމީހުންނަށް އޭނާ ފެނި ފެނިގެން ދާނެއެވެ.

1891- وَعنْهُ رضِي اللَّه عنْهُ قَال : شَهِدْتُ مِنَ النَّبِيِّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم مجْلِساً وَصفَ فِيهِ الْجَنَّةَ حتَّى انْتَهَى ، ثُمَّ قَال في آخِرِ حدِيثِهِ : « فِيهَا ما لاَ عيْنٌ رأَتْ ، ولا أُذُنٌ سمِعَتْ ، ولاَ خَطَر عَلى قَلْبِ بشَرٍ ، ثُمَّ قَرأَ { تتجافى جُنُوبُهُمْ عَنِ المضَاجِعِ } إلى قَوْلِهِ تَعالَى : {فَلاَ تعْلَمُ نَفْسٌ ما أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ} . رواهُ البخاري .

އަދި އެ صحابي (އަޅަމި ރަޟީ الله ޢަންހުސަންގެވި سهل بن سعد)ގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. މަޖިލީހެއްގައި ނަބި نبي އާ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم އިންނެވި މަޖިލިސްއެއްގައި ހާޒިރުވީމެވެ. އޭގައި ސުވަރުގެ ސިފަ ބަޔާންކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި ފަހުކޮޅުގައި ގެ ހަދީޘްގައި حديث ކުރެއްވިއެވެ. އޭގައި ދުވަހަކު ލޮލަކަށް ނުފެނޭ ކަނަކަށް ނީވޭ އަދި ހިތަކަށް ވެސް ނުދާ ތަކެތިވެއެވެ. އަދި އާދަމްގެ ދަރިކޮޅަށް ހިތަށް إحساس ނުވާފަދަ ތަކެތިވެއެވެ. ދެން { تتجافى جنوبهم عن المضاجع} ގެ އާޔަތުން ފެށިގެން ފާޅުކުރައްވާފައިވާފަދައިން ﷲ ގެ ނިމުމާއި ފަހުގެ ﷲ ތަޢާލާގެ ބަސްފުޅު فلا تعلم نفس ما أخفي لهم من قرة أعين އާއި ހަމައަށް ކިޔަވާލެއްވިއެވެ.

1892- وعنْ أَبِي سعِيدٍ وأَبِي هُرِيْرَةَ رضِي اللَّه عنْهُما أَنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « إِذَا دخَلَ أَهْلُ الْجنَّةِ الجنَّةَ يُنَادِي مُنَادٍ : إِنَّ لَكُمْ أَنْ تَحْيَوْا ، فَلا تَمُوتُوا أَبداً وإِنَّ لكُمْ أَنْ تَصِحُّوا ، فَلاَ تَسْقمُوا أَبداً ، وإِنَّ لَكُمْ أَنْ تَشِبُّوا فَلا تَهْرَمُوا أَبداً وإِنَّ لَكُمْ أَن تَنْعمُوا ، فَلا تبؤسوا أَبَداً » رواهُ مسلم .

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވާ أبُو سعيد އާއި أبُو هريرة އާއި ދެބޭކަލުންގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ސުވަރުގޭގެ އަހުލުވެރިން ވަދެ ނިމުނުން ނިދާ އިއުވޭނެއެވެ. އޭ ތިޔަބައިމީހުން ދާއިމަށް ދިރި ތިބޭނެއެވެ. ދެން ތިޔަބައިމީހުން ދުވަހަކުވެސް މަރެއް ނުވާނެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ދާއިމަށް ދުޅަހެޔޮ ކަމުގައި ތިބޭނެއެވެ. ދެން ތިޔަބައިމީހުން ދުވަހަކުވެސް ބަލިއެއް ނުޖެހޭނެއެވެ. ތިޔަބައިމީހުން ދާއިމަށް ތިބޭނީ ޒުވާން ކަންމަތީގައެވެ. ދެން ތިޔަބައިމީހުން ދުވަހަކުވެސް މުސްކުޅިވެ ނުދާނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ދާއިމަށް ތިބޭނީ ނިޢުމަތުގައެވެ. ދެން ތިޔަބައިމީހުން ނުހަނު ދުވަހަކުވެސް ދަތިކަމެއް ނުދެކޭނެއެވެ.

1893- وعَنْ أَبِي هُرِيْرَةَ رضِي اللَّه عَنْهُ أَنَّ رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَالَ : « إِنَّ أَدْنَى مقْعَدِ أَحدِكُمْ مِنَ الْجنَّةِ أَنْ يقولَ لَهُ : تَمَنَّ فَيَتَمنَّي ويتَمنَّي . فَيقُولُ لَهُ : هلْ تَمَنَّيْت ؟ فَيَقُولُ : نَعمْ فيقُولُ لَهُ : فَإِنَّ لَكَ ما تَمَنَّيْتَ ومِثْلَهُ معهُ » رَواهُ مُسْلِمٌ .

މާތް الله ރުހިވެވޮޑިގެންވާ أبُـــو هُرَيْـــرة ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން رسولُ اللّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކުރެއްވިއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހާގެ ސުވަރުގޭގެ އެންމެ ދަށު ދަރަޖައިގެ އަހުލުވެރިޔާ ބުނާނެ ބުނެވޭނެއެވެ. ތިބާ ބޭނުންވާ ކަމެއް ދަރަޖައެއް ތިބާ ހިތުގައި ހަނދުމާކުރޭ. ދެން އޭނާ ބޭނުންވާ ދަރަޖައިން ހިތަށް އަރުވާނެއެވެ. އަދި އިންސާނާގެ ކުރެއް ދަރަޖައިގެ ހިތުގައިވެއެވެ. ދެން އޭނާ ކަސްކުރެން އަހާނެއެވެ. ތިބާ ބޭނުންވާ ދަރަޖައިގެ ހިތުން އެދުވިކޮށް ނެތް ހެއްޔެވެ؟ އޭނާ ދަންނަވާނެއެވެ. އާދޭހެވެ! އަދި ނަގާ ދޭނަން ބުނެވޭނެއެވެ. ދެން ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ ހިތުން އެދުނުކަމަކީ ތިބާއަށް ހުއްދައެވެ. އޭގެ އެއްގޮތް އިތުރަށް ހުއްދައެވެ.

1894- وعنْ أَبِي سعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضِي اللَّه عنْهُ أَنَّ رسُول اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « إِنَّ اللَّه عزَّ وجلَّ يقُولُ لأهْل الْجنَّةِ : يا أَهْلَ الْجنَّة ، فيقُولُونَ : لَبَّيْكَ ربَّنَا وسعْديْكَ ، والْخيرُ في يديْك فيقُولُ : هَلْ رَضِيتُمْ ؟ فيقُولُونَ : وما لَنَا لاَ نَرْضَي يا رَبَّنَا وقَدْ أَعْطَيْتَنا ما لمْ تُعْطِ أَحداً مِنْ خَلْقِكَ ، فيقُولُ : أَلاَ أُعْطِيكُمْ أَفْضَلَ مِنْ ذَلَكَ ؟ فيقُولُونَ : وأَيُّ شَيْءٍ أَفْضلُ مِنْ ذلِكَ ؟ فيقُولُ : أُحِلُّ عليْكُمْ رضْوانِي ، فَلا أَسْخَطُ عليْكُمْ بعْدَهُ أَبَداً » متفق عليه .

ދ"ކ الله ތާރީހުގެ أبي سعيد الخدري ގ ހަދިސް ތިރީގައިވާގޮތުގައި. ހަބަރުދެއްކީ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއްވާ. ހަބަރުދެއްކީ الله سبحانه وتعالى ހުވަތުގައި ބަލާފައިވާ ގޮތަށް ކަމުގައި. ތ ހުވަތުގައި ބަލާފައިވާ. ފަހު ތަފުސީރުކުރާ. لبيك ކިޔާ. ތ ބަލާއިން ހަމަކަށަވަރުވާ ދުވަސް ކަމުގައި. ފަހު ތަފުސީރުކުރާ ގޮތަށް ކަމުގައި. ފަހު الله ގެ ކިބައިން ދެވޭ ހަދިޔާ ކޮބައިކަން؟ ފަހު ތަފުސީރުކުރާ. ފަހު ހުވަތުގައި ބަލާފައިވާ ގޮތަށް ކަމުގައި. ތ ހަދިސް ތިރީގައިވާ ގޮތަށް ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު الله ގެ ކިބައިން ދެވޭ ހަދިޔާ ކޮބައިކަން؟ ތ ހަދިސް ތިރީގައިވާ ގޮތަށް ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު الله ގެ ކިބައިން ދެވޭ ހަދިޔާ ކޮބައިކަން؟ ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު الله ގެ ކިބައިން ދެވޭ ހަދިޔާ ކޮބައިކަން؟ الله ގެ ކިބައިން ދެވޭ. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި.

1895- وعنْ جريرِ بْنِ عبْدِ اللَّهِ رضي اللَّه عنْهُ قال : كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم فَنَظَرَ إِلَى الْقَمرِ لَيْلَةَ الْبدْرِ ، وقَال :«إِنَّكُمْ ستَرَوْنَ رَبَّكُمْ عِياناً كما تَرَوْنَ هَذَا الْقَمرَ ، لاَ تُضامُونَ فِي رُؤْيتِهِ مُتَّفَقٌ علَيْهِ .

ދ"ކ الله ތާރީހުގެ جرير بن عبد الله ގ ހަދިސް ތިރީގައިވާ ގޮތުގައި. ފާހަގަކުރާ. ފަހު رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގ ބަދަލުގައި ފާހަގަކުރާ. ފަހު ބަލާލެއްވުން ފަދަ ގޮތަށް ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި. ފަހު ހަދިސް ތިރީގައި ކަމުގައި.

1896- وعنْ صُهَيْب رَضِي اللَّه عنْهُ أَنَّ رسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم قَال : « إِذَا دَخَل أَهْلَ الْجَنَّةِ الجنَّةَ يقُولُ اللَّه تَبارك وتَعالَى : تُرِيدُونَ شَيْئاً أَزِيدُكُمْ ؟ فَيقُولُون : أَلَمْ تُبيِّضْ وُجُوهَنَا ؟ أَلَمْ تُدْخِلْنَا الْجَنَّةَ وتُنَجِّنَا مِنَ النَّارِ ؟ فَيكْشِفُ الْحِجابَ ، فَما أُعْطُوا شَيْئاً أَحبَّ إِلَيهِمْ مِنَ النَّظَرِ إِلَى رَبِّهِمْ » رواهُ مُسْلِمٌ .

ދ"ކ الله ތާރީހުގެ صهيب ގ ހަދިސް ތިރީގައިވާ ގޮތުގައި. ހަބަރުދެއްކީ رسُولُ اللَّه صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم حديث ކިޔައިދެއްވާ. ހުވަތުގައި ބަލާފައިވާ ގޮތަށް ކަމުގައި. ފަހު الله سبحانه

وتعالى ﷻ ކަމެއް ކުރަންވާނެ. ތިބާގެ ދިލުން ކަށަވަރު ކުރުމަށް ދަލީލެއް ހޯދަން ބޭނުންވާ؟ ދެން ތިބާ ދެކެ ހުރި ދުނިޔެ ކަމަށް ބުނާ ތަނެއް ހުރިތަ؟) ތިބާ ދިރުން ދިވެހިންގެ ދިރުން ކަމަށް ބުނާ ތަނެއް ހުރިތަ؟ ތިބާ ދިރުން ދިވެހިންގެ ދިރުން ކަމަށް ބުނާ ތަނެއް ހުރިތަ؟ ތިބާ ދިރި ތާރީޚުގައި ދުވަހެއް ހުރިތަ؟ ތިބާ ދިރި ތާރީޚުގައި ދުވަހެއް ހުރިތަ؟ ތިބާ ދެކެ ހުރި ދުނިޔެ ކަމަށް ބުނާ ތަނެއް ހުރިތަ؟ ﷲ سبحانه وتعالى ދެއްކި ދަލީލުތަކެއް ހުރިތަ؟ (ﷲ ދެއްކި ދަލީލުތަކުން) ދެން ތިބާގެ ދިލުން ﷲ ގެ ދަލީލުތަކުގެ ކުރިމަތީގައި ކިހާ ވަރަކަށް ދެރަ ވާނެ.

قَالَ تَعالَى: { إِنَّ الَّذِينَ آمنُوا وعمِلُوا الصَّالِحاتِ يهْدِيهِمْ ربُّهُمْ بِإِيمانِهِمْ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الأَنْهَارُ فِي جنَّاتِ النَّعِيمِ ، دعْوَاهُمْ فِيهَا : سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ ، وتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سلامٌ وآخِرُ دعْواهُمْ أَنِ الْحَمْدُ للَّهِ رَبِّ العالمِينَ } [يونس : 9].

ﷲ سبحانه وتعالى وحي ދެއްކުމުގެ ދަށުން ތިބާ ކުރަންވާ ކަމަކީ، ތިބާ ދެކެ ހުރި ދުނިޔެ ކަމަށް ބުނާ ތަނެއް ހުރިތަ؟ ތިބާ ދެކެ ހުރި ދުނިޔެ ކަމަށް ބުނާ ތަނެއް ހުރިތަ؟ ތިބާ ދެކެ ހުރި ދުނިޔެ ކަމަށް ބުނާ ތަނެއް ހުރިތަ؟ ﷲ سبحانه وتعالى ދެއްކި ދަލީލުތަކެއް ހުރިތަ؟ ﷲ سبحانه وتعالى ދެއްކި ދަލީލުތަކުން ދެން ތިބާ ދެކެ ހުރި ދުނިޔެ ކަމަށް ބުނާ ތަނ

ތަކުލީފުކުރާތަން ތިބާ ދިނުމުގައި ابـــراهيم ގެ ފާދަ ކަމުގައި ވާތީ ތިބާ ކުރާ ކަންކަމުގައި ވެސް ތިބާ ކުރާ ކަންކަމުގައި ވެސް ތިބާ ދެކެ ދެނެގަންނަ ﷲ! ކަލާ ކަލާ ތަކުލީފުކުރާ ތަން ތިބާ ދިނުމުގައި ﷲ ގެ ﴿حمد﴾ ދެކެ ﷲ ގެ ﴿حمد﴾ ދެކެ ﷲ ގެ ﴿حمد﴾ ދެކެ

باب التوبة – توبةدۆدێ ۋرىر ھەمىش ۇيىشۇ باب

باب الصبر – ئاھۇمىر دۆدێ ۋھۆىاش ھەمىش ۇيىشۇ باب

باب الصدق– ئۇقۇرقۇدێ ۋھۆىاش ھەمىش ۇيىشۇ باب

باب المراقبة– سەۋۈشە مراقبة ئاش ھېخىزاھقۇدێ دىرىدۆىاش ھەمىشۇيىشۇ باب

باب في التقوى– تقوى ئوىرىادێ ۋھۆىاش ھەمىشۇيىشۇ باب

باب في اليقين والتوكل

اللهنێ دىشوىش ۋژۋر ئاھېھۇ ئېدێ دەۋش شىسر ىادە شۇۋسىرادش مۇتۋش ئېرد اللہ ىش ئوىر ئاىرخ ئاىرشۇقىرادش ھەمىشۇيىشۇ باب

باب الاستقامة

ئۇقۇئىرۇ ئۈدۈدێ ۋھۆىاش ھەمىشۇيىشۇ باب

باب في التفَكُّر في عظيم مخلوقات الله تعالى وفناء الدنيا وأهوال الأخرة

الله ێ ھېئۇ مخلوق ھوىار ئۇش ئىشۇس ۋژىاھىاھۋر قرسھېێ ۋۋىۋۋر آخرة ێ مصيبة ھوىار قرسھۇر آخرة ێ ئەشۇئىر ىاشۇھوئوىار نفس ێ ئرسىادر ھېێ ھۇئىۋىر ىادر ئەىۋژشە ۋىر ێھوئىر ھېرئاھقۇدێ ۋھۆىاش ھەمىشۇيىشۇ باب

باب في المبادرة إلى الخيرات ، وحثَّ من توجَّه لخيرعلى الإقبال عليه بالجدِّ من غير تردَّد

ئاھىاشوىاش ىوشە ۇئوۋر ىادر ئاھىئوش قۇشوھێ ژۇىاش ئاھىاشوىاش ئوۋقوئاىاش

ﻭَﻗْﺮَﻛَﺮ عزم ﺭَﺭَّﺍﺭِ ﺩَﺭْ ﺭَﻭَﺻُﻮﻯَﻭَﺩْﺩَﻯ ﺩَّﻭَﺭَﺱْ ﻫَﻣَّﺱْﺭﻭَﻯَﺱْﺭَﻩً باب

باب في المجاهدة

ﷲ ﻯَ ﺗَﺭْﺻُﻮﺩَّﺱْ ﺭَﻛِﺭِ ﻛَﻗَﺭَﺭَﻩً ﺣَﺻُﻭَﺭَﻩْ ﺗَﺭْﺩَﺩَﻯ ﺩَّﻭَﺭَﺱْ ﻫَﻣَّﺱْﺭﻭَﻯَﺱْﺭَﻩً باب

باب الحثِّ على الازدياد من الخير في أواخر العمر

ﺩَﺩْﺩَﻯ ﻏُﺭْﺑَﻭَﻯَﻛِﺭِ ﺭَﻫْﺭَﺱْﺭَﻩَﻭْ ﻳِﺳَﺭْﺑَﺭْﺩَﺱْ ﺭِﺭْﻭَﻏْ ﻓِﺭْﺩَﺩَﻯ ﻫَّﺱْﺭﻭَﻯَﻛِﺭَﺱْ ﻫَﻣَّﺱْﺭﻭَﻯَﺱْﺭَﻩً باب

باب في بيان كثرة طرق الخير

ﺭَﻫْﺭَﺱْﺭَﻩَﻭْﺭَﻩْ ﺗَﺭْﺩَﺩَﻯ ﺩَﺩَﻩْ ﻏُﺭِﻭَﺱْ ﻫَّﻣَّﺱْﺭﻭَﻯَﺱْﺭَﻩً باب

باب في الاقتصاد في العبادة

ﺭَﻏَﺭَﺱْﺭَﻩَﺭَﻯَﻛِﺭِ ﺩَّﻗْﺭِﺱْ إختيار ﺗَﺭْﺩَﺩَﻯَّﻭَﺭَﺱْ ﻫَﻣَّﺱْﺭﻭَﻯَﺱْﺭَﻩً باب

باب في المحافظة على الأعمال

ﺭَﻫْﺭ عمل ﻫَﺭَﺱْ ﻫَﺭْﺭَﺭْﻭَﻛِﺭِﻭَ ﻭِﻫْﺩَﻯ ﺩِﺭِﺭْﺩَﺭَﺱْ ﻫَﻣَّﺱْ ﻭَﻯَﺱْﺭَﻩً باب

باب في الأمر بالمحافظة على السنة وآدابها

سنة ﺭَﻣَّﺭِ ﺭَﻛِﺭِ ﺩَﺭَﺩَﻯ ﺭَﻗَﺭَﻫَﻭَﺭَﺱْ ﻫَﺭْﺭَّﻭَﻛِﺭِﻭَﺩَﺱْ ﺭَﺩْﺩَﺗَﺭْﻭِﺭِﻭَّﺭَﺱْ ﻫَﻣَّﺱْﺭﻭَﻯَﺱْﺭَﻩً باب

باب في وجوب الانقياد لحكم الله وما يقوله من دَعي إلى ذلك ، وأُمِرَ بمعروف أو نُهِيَ عن منكر

ﷲ ﻯَ حكم ﻫَﺭَﺱْ ﺑِﻫَﺭَﺱْﺭَﻯَﻫْﺱْ ﻭَّﻳِﻫَﻭَﻯَﺱْﺭَﻩً ﺭَّﺩِ ﺭَﻛِﺭِ ﺩَﺭِﺱْ ﺭَﺭَﺭَﺱْ ﻛَﻭَّﺗَﺭْﻭِﻫْﻭَﻳْ ﺩِﺭَّ ﺭَّﺩِ ﺭَﻛِﺭِ ﺩَﺭِﺱْ ﺭَﺭَﺭَﺱْ ﺭَّﺱْﺭﻭَﺭْﻭِﻫْﻭَﺩِﺭَّ ﻭَﻫَﻫَﻗَّﺭِﻛِﻯ ﻯَﻫْﺱْ ﻫَﻣَﺱْﺭﻭَﻳَﺱْ ﻫَﺭَﺭٍ ﺗَﻫَﺭِﺭَﺱْ ﻫَﻣَّﺱْ ﻭَﻯَﺱْﺭَﻩً باب

باب في النهي عن البدع ومحدثات الأمور

ﭘِﺮْﺷَﺮَﻩِ بدعة ﻫَﻮَﺳًﺎﻩِ، ﻫً ﺑَﺴْﻬَﻮَﺭَﻫَﻮَﻩْ ﺩَﺟُﻪْﺩَﻗْﺮَﺱْ ﺳَﺮِﺭِﺩْﺑَﺮِﻭِﻳْﺴْﺮﻫً ﺑَﺴْ ﻫَﻬَّﺴْﺮَﻭَﻳْﺴْﺮﻫً باب

باب في مَنْ سَنَّ سُنَّةً حسنةً أو سيئةً

ﻫَﺮَﻭَﻳْﺒَﺮَﺗَﻪْ ﭘِﺮْﺩَﻫَﻮَﺭِﺟِﺮَﺑَﺮْ ﺭْﺳِﺮِ ﻫَﺮْﺩَﻫَﺮَﻫًﺮِ، ﺷَﻬَﻮَﺭِﺑَﺮَﺗَﻪْ ﭘِﺮْﺩَﻫَﻮَﺭِﺟِﺮَﺑَﺮْ ﺭْﺳِﺮِ عذابﻫَﻮْ ﻫَﻬَّﺴْﺮَﻭَﻳْﺴْﺮﻫً باب.

باب في الدلالة على خير والدعاء إلى هدى أو ضلالة

ﺭْﺳِﻬْ ﺑَﺴْﻬَﻮَﺭْﻫَﻮَﺑَﺮْ ﺩَﻳْ ﻫُﺮْﺑَﺮَﺗَﻪْﺷَﻬِﺮِ ﻫُﻮﻫُﺮَﻳَﺮْ ﺯَﻭَّﻳْﺠَﻪْﺩَﺗَﻪْﺱْ ﺭْﺳِﺮِ ثواب ﻫِ ﺭَﻫَﻪُﻫَﻮَﻫُﻤَﺮِﺱْ ﺷَﻬَﻮِﺭَﻫَﻮَﺱْ ﺩَﻳْﻫُﺮْﺑَﺮَﺗَﻪْﺱْ ﺭْﺳِﺮِ عذاب ﻫَﻮْ ﻫَﻬَّﺴْ ﺑَﺴْﻤَّﺮ باب

باب في التعاون على البر والتقوى

ﺭْﻫَﺮَﺩَّﺮِ تقوى ﺋَ ﺩَﺩَﻳَﺮِ ﺋَﻪْﻫَﻮَﺑَﺮْ ﺭَﺴْﻪْ ﻫَﻮَﺑَﺮْﺱْ ﻭَّﻳِﺰَﻳِﺮَﺗَﺪَﺋَ ﺩَّﻪْﺑَﺮْﺱْ ﻫَﻬَّﺴْﺮَﻭَﻳْﺴْﺮﻫً باب

باب في النصيحة

نصيحةﻫَﻳِﺮَﺗَﺪَﺋَ ﺩُﺭِﻪْﺩَﺑَﺮْﺱْ ﻫَﻬَّﺴْﺮَﻭَﻳْﺴْﺮﻫً باب

باب في الأمر بالمعروف والنهي عن المنكر

ﺭْﻫَﺮْﺑَﺮَﺱْﻫَﻮَﺑَﺮْﺱْ ﺭَﺩَﺩَﺮْﺑَﺮَﻫً ﺩْﺱَﺮْﺑَﺮَﻫًﻪْ ﺳَﺮِﺭِﺩْﺑَﺮَﺗَﺪَﺋَ ﺩَّﻪْﺑَﺮْﺱْ ﻫَﻬَّﺴْ ﻭَﺋَﺴْﺮﻫً باب.

باب تغليظ عقوبة من أمر بمعروف أو نهى عن منكر وخالف قوله فعله

ﺭْﻫَﺮْﺑَﺮَﺱْﻫَﻮَﺑَﺮْﺱْ ﺭَﺩَﺩَﺮْﺑَﺮْﺱْ ﺭَﻫِﺮِ ﺷَﻬَﻮِﺭَﺑَﺮْﺱْ ﺩَﺴَّ ﺑَﺮَﻫً ﭽِﺮً ﭽَﺴَّﺌَ ﺭَﺩِﻪْﺩَﺡَ ﺳَﻪْﺟُﺴْ ﺭَﻫَﻪِ خلاف ﺑَﺮْﺱْﺟُﺴَﺮَﺩَ ﺭْﺳِﺮِ عذابﺋَ ﻫَﺪَﺑَﺮَﺩَﺋَ ﻭَﺭَﺑَ ﺳَﺮْﺱَﺌَﺴَﺷَﺮْﺱْ باب:

باب الأمر بأداء الأمانة

امانة ﻫَﻗَّﺮﺑﺘﻤَﺮَﺩْ امر ﺗﺘﻤَﻮِﻱَﺴْﺮﻩَّ ﻭَّﺮَﺑَ ﺳَﺮْﺳَﺮَﺴْﺮﻩَّ باب

باب تحريم الظلم والأمر برد المظالم

ﻫَﺴِﺮﻩَّﻭَﻋِﺮَﺴْ حرام ﻭَﻱَﺴْﺮﻭَﺩَّﺮِ حق ﻫَﻮْ ﻫَﻗَّﺮﺑﺘﻤَﺮَﺩْ ﻫَﺮَﺩْﺮَ ﺗﺘﻤَﻮِﻱَﺴْﺮﻭَّﺮَﺑَﺴْ بيان ﻭَﻱَﺴْﺮﻭَّ باب

باب تعظيم حرمات المسلمين وبيان حقوقهم والشفقة عليهم ورحمتهم

ﺩَﺴْﻮِﺮِﺩْﺴْﺮَ حرمة ﻭَﻋِﺮَﺑَﺪَﺮَ ﺷَﺌَﺑَﺪَّﺮِ ﻫَﺮِﺩْﺴْﺮَ حق ﻫَﺒَّﺮِ ﻫَﺮِﺩْﺴْﺮَ ﺩَﻫْﻜَﻮْﺴْ ﻫَّﻗَﻭَﻋِﺮِﺩَّﺮِ رحم ﺗﺘﻤَﺮَﺩْﺮَ ﻭَّﺮَﺑَ ﻫَﻩَّﺴْﺮ ﻭَﻱَﺴْﺮ ﻭَّ باب

باب ستر عورات المسلمين والنهي عن إشاعتها لغير ضرورة

مسلم ﺴْﺮَﺮَ عيب ﻫَﻮْ ﻦَّﺮﺑﺘﻤَﺮَﺩَّﺮِ ﻫَﺮِﺭِ شرعي ﺭَﺩَﻫَﺒَﺮَﺴْﺮَ ﺩَﻫِﺴْﺮ ﺴْﺮِﺳِﺮِ ﻫَﻗَﺮَﺩَ عيب ﻫَﻮْ ﻦَّﻗَﺮَﺑﺘﻤَﺮَﺩْ ﺩَﺴَّﺮَﻱَﺴْﺮﻭَّ ﺑَﺴْ بيان ﻭَﻱَﺴْﺮﻭَّ باب

باب قضاء حوائج المسلمين

ﺩَﺴْﻮِﺮِﺩْﺴْﺮَ حاجة ﻫَﻮْ ﻦَّﻗَﻭَﻫَﺮَ ﺑِﺮِﺴْﺮَﺩْﺮَ ﺩَّﻫْ ﺑَﺴْ ﻫَﻩَّﺴْﺮ ﻭَﻱَﺴْﺮﻭَّ باب

باب الشفاعة

شفاعة ﻭَﻋِﺮﻭَﺩْﺮَ ﻭَّﺮَﺑَ ﻫَﻩَّﺴْﺮﻭَﻱَﺴْﺮﻭَّ ﻫَﻫْ

باب الإصلاح بين الناس

ﺩِﺴْﻮَﺑَﺴْﺮَ ﺩَﻫْﺮَﻩِ صلح ﺗﺘﻤَﺮَﺩْﺮَ ﻭَّﺮَﺑَ ﻫَﻩَّﺴْﺮ ﻭَﻱَﺴْﺮ ﻭَّ باب

باب فضل ضعفة المسلمين والفقراء والخاملين

مسلم ﺴْﺮَﺮَ ﻭَﻱَﺴْﺮِﺭِﺴْﺮ ﻫَﺮِﺑَﺴِﺮِﺩْﺴْﺮَّﺮِ فقير ِﺴْﺮَّﺮِ ﻫَﺮِﺭِ ﻫَﻗَﺮَﺩَ ﻫَﺮَﺴْﺮ ﺴِﺮِﺑَﺪَﻋِﺴْﺮ ﻱَ ﻫَّﻫْ

ކަން ބަޔާން ވެގެންވާ باب

باب ملاطفة اليتيم وسائر الضعفة والمساكين والمنكسري والإحسان إليهم

يتيم ން ނަށާއި އަދި އަންހެނުން ދަރިންނަށާއި އަދި ނިކަމެތިންނަށާއި އަދި مسكين ން ނަށާއި އަދި އެކި އެކި مصيبة ތަކުގެ ދަތިވެރިވެފައިވާ މީހުންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތުމާއި އަދި އެބައިމީހުންނަށް إحسانތެރި ވުމާއި އަދި އެމީހުންގެ މައްޗަށް އެހީތެރިވުމާއި އަދި އެމީހުންނާއި ގުޅޭ ގަޔާވުމުގައި ކަން ބޭނުންވުމާއި އަދި އެމީހުންނަށް ހިތި ހިރި ކުރުމުގެ ދާއް ކަން ބަޔާން ވެގެންވާ باب.

باب الوصية بالنساء

އަންހެނުންގެ ބަރަކަތްތެރިން އެކަށީގެންވާއި ދަތި ހިޔާލު ކަންތައް ކުރުމާއި إحسان ތެރިވުމަށް ކުރެވޭނީވާ وصية ބަޔާން ވެގެންވާ ބާބު.

باب حق الزوج على المرأة

އަނބިމީހާގެ މައްޗަށްވާ ފިރިމީހާގެ حقތައް ބަޔާން ވެގެންވާ باب

باب النفقة على العيال

އަނބިދަރިންނާއި ބަލަދު ވެރިންނަށް نفقة ދިނުމުގެ މާތްކަން ބަޔާން ވެގެންވާ باب

باب الإنفاق مما يحبُّ ومن الجيِّد

މުޅި ރަގަޅު ތަކެތިންނާއި އަދި ރީތި އެއްޗެ ލޯބިވާ ތަކެތިން ހަދިޔާކުރުމުގެ މާތްކަން ބަޔާން ވެގެން ވާ بَاب

بيان وجوب أمره وأولاده المميزين وسائر من في رعيته بطاعة الله تعالى ونهيهم عن المخالفة

ރީތިގޮތް އަނބިދަރިންނާއި ، އަދި ރަޢިއްޔަތުގެ ފަރާތުގެ ދަރިންނާއި އަދި ފަރާތް ޝަރުޢުގެ ފަހަރާތަކަށް

ﻫَﺮِﻳ ﻣِﺪَّ ﻫَﺮَّﻫَﺮَﺭَﻩُﻫَﺶْ ﻗَﺮِﺯَﺍﻭِﺪَّ ﭽِﺮُﺷَﺮَﺵْ ، ﷲ ﻫَﺮْ ﺑِﻬَﺮَﺵْ ﻛَﻪُﻫَﺮْ ﻫَﺪَّﺤْ ﺗَﺒْﻤَﺪِ ، ﻫَﺒَﺮَﺝَّﺴِﻜَﺮْ ﺩَﺡَﻗِﺮُﺷَﻜَﻪُﻫَﺮْ ﻫَﺪَّﺤْ ﺗَﺒْﻤَﺪِ ﻫَﺮِﻳ ﺍَﺩِﺵْ ﭽِﺮَﺭَﺗْ ﺗَﺮْﻣَﻪُﻩْ ﺗَﺒَّﺮْﻣُﺪَﺵَﺮَ ﺭَﻫُﻜَﻪُ ﻣَﺰَﻣْﺰَﻣْ ﺷَﻬَﺪِﺗَﺮْ ﺗَﺮْﻣَﻪُﻩْ ﺗَﺒَّﺮْﺵْ ﻕَﺮَّﺯِﺵَﻜَﺮَ ﻫَﻘَﺮَﻫْﻘِﺮُﺷَﺪَّﺪِ ﻫَﺮِﻳ ﺷَﺮِﺭِ ﺗَﺒْﻘَﺮِﻭِﻜَﺶْﻭَّ ﺗَﺤَﻪُ ﺗَﺒَﺮَﺵْ ﺩَﻕَﺯِﺵَﻜَﺮَ ﺍَﺒَﺤَﺪَﺵْ ﺭَﺵَّﺒَﺒَﺮْﺩَﺪِ ﭽِﺪَﺵْﺩَﺮَّ ﺗَﺮْﻣَﻪُﻩْ ﻫَﺒَﺮِﻳ ﻣِﺪَّﻛَ ﺭَﻫْﻜَﻪُﺵْ ﻭَّﻴِﻪْ ﻭَّﻴِﻜَﺶْﻭَّ ﺗَﺮْﻣَﻪُﻩْ ﻫَﻪُ ﺗَﺮْﺵْ ﻫَﻪُّﺵْ ﻭَّﻴِﻜَﺶْﻭَّ باب

باب حق الجار والوصية به

ﻫَﻘَﺮْﻗَﻪُﻴِﺮْﺵْﻛَ حق ﻫَﺒَّﺪِ ﺍَﻫَﻪِﺪِﭽِﺮْﺵْ ﺷَﺮْﺵْ ﺭَﻫْﺒَﺮْﺵْ ﺭِﻫُﺮَﺵْ ﺗَﺒْﻘَﺮِﻭِﺪَّ وصية ﻫَﻪُ ﻫَﻪُّﺵْ ﻭَّﻴِﻜَﺶْﻭَّ باب

باب بر الوالدين وصلة الأرحام

ﺭَﺩِﺵْﻫَﻘَﺪِﺵْﺵَﺮْﺵْ ﺗَﺠَّﺮِﻫُﺪَّﺪِ ﻛَّﻪُﻘِﻪُﺪَّﻛَ ﺗَﺪَّﻛَ ﺩَﻭَّﺵْ ﻫَﻘَﺮِﺭِ ﺗَﺒْﻤَﺪَّﻛَ ﺩَّﻪُﺗَﺶْ ﻫَﻪُّﺵْ ﻭَّﻴِﻜَﺶْﻭَّ ﺑَﺎﺏ

باب تحريم العقوق وقطيعة الرحم

ﺭَﺩِﺵْﻫَﻘَﺪِﺵْﺵَﺮْﺵْ ﺩَﻕَﻗَﺪَّﺪِ ﻫَﺮِﻳ ﻣِﺪَّﻛَ ﺗَﺪَّﻛَ ﺩَﻭَّﺵْ ﺗَﺴِﻌَّﺨَﺮَﺑٍّ حرام ﺗَﺪَّﻫُﺗَﺶْ ﻫَﻪُّﺵْ ﻭَّﻴِﻜَﺶْﻭَّ باب

باب فضل بر أصدقاء الأب والأم والأقارب والزوجة وسائر من يندب إكرامه 354

ﺭَﺩِﺵْﻫَﻘَﺪِﺵْﺵَﺮْﺵْ رحمة ﻛَﻪُﻘِﻪُﺵْﺵَﺮَّﺪِ ، ﻛَّﻪُﻘِﻪُﺪَّﻛَ ﭽِﺮُﺷَﻜَ ﺗَﺮَﺭَﻫُﻛَﻪُﻘِﻪُﺵْﺵَﺮَّﺪِ ﻕَﺮَﺯِﺑِﻪُﺵْ ﺩَﺗَﺪَّ ﺩَﺵَﺪَّﺪِ ﺗَﺮَﺭَﻫُﻛَﻪُﻘِﻪُﺵْﺵَﺮَّﺪِ ﺭَﻫِﺮِ ﺩَﺵَﺮَﺵْ ﺭَﻫُﺮَﺵْ ﺩَﻕَﺮِﻭِﻜَﺶْﻭَّ ﭽِﺮُﺷَﺮَﺵْ ﺭَﻫُﺮَﺵْ ﺭِﻫُﺪَّﻛَ ﻫَﻪُّﺵْ ﻭَّﻴِﻜَﺶْﻭَّ باب

باب إكرام أهل بيت رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم وبيان فضلهم

رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّم ﻛَ أهل بيت ﺷُﺮَﺵْ ﺗَﺠَّﺮِﻫُﺪَّﺪِ ﻫَﺮِﻳ ﺩَﺵَﺒَﺮَﺝَّﺴِﻜَﺶْﻭَّ ﻫَﻪُ

بَابْ هَمَّسْ ءُيَّسْرَةً باب

باب توقير العلماء والكبار وأهل الفضل وتقديمهم على غيرهم ورفع مجالسهم وإظهار مرتبتهم

علم ءُعِمَّسَرَّمِ ٱدَّحَمْسْ قَرَوَسُّءُيَّزِمِةً حِمَّسَرَّمِ هَرِمِ دَّهْ سِيَّزَهَهْ حِمِهِيَّسْرَةً حِمَّسَرَسْ بَحَّبِرِهْحَدَّمِ هَرِمِ ٱيَّسِرَّسْ حِمَّسْرَىَ دَهْكَهْسْ ٱحِمَّسْ ٱسُّءُبَحَدَّمِ ٱحِمَّسْرَىَ حَبِيحِسُّ هَءُبَيَّهِ هَرَقْهْ ءُعِرِهْحَدَّمِ هَرِمِ ٱحِمَّسْرَىَ حق دَثَّدَهَهْ ٱهَهِحِمَّسَرَسْ حِمِهِمِرَّسْحَدَّىَ دَبِرِهْدَبَسْ هَمَّسْ ءُيَّسْرَةً باب

باب زيارة أهل الخير ومجالستهم وصحبتهم ومحبتهم وطلب زيارتهم والدعاء منهم وزيارة المواضع الفاضلة

صالح هَيَّهَءُبَسَّسَرَسْ عِيَّمَرَهْ بَبَحَّدَمِ ، ٱ هَّبَرَحَّسْرَىَ مجلس هَءُبَيَّهِ هَمِءُعِرِهْحَدَّمِ هَرِمِ ٱهَّبَرَحَّسْرَسَّمِ ٱبَءُبَيَّهِ ٱيَّهَبَرَحَّمْسْرَسْ بَحَّبِرِهْحَدَّمِ هَرِمِ ٱهَّبَرَحَّسْرَسَّمِ ٱبَءُبَيَّهِ ٱيَّهَبَرَحَّمْسْرَسْ بَحَّبِرِهْحَدَّمِ هَرِمِ ٱهَّبَرَحَّسْرَىَ هَرِبِرَّسْ هِحَّدَّىَ ىَ هَرَّسْ عِيَّمَرَهْ بَبَرَهْهَءَمِ ٱحَّهْهَءَحَدَّسْ ٱهَّقَرَّمِ ٱهَّبَرَحَّسْرَىَ بِرَهَمِرَّسْ هِحَّدَهَّسْ رَّهْ قَرَّهْ بَبَرَسْهَقَرَهْهَءَسْ ٱهَّقَرَّمِ هَرِمِ رَّهْبَرَسْهَءَهْهَءَهْ بَبَحَّقْ هَءُسْهَءَسَرَسْ عِيَّمَرَهْ بَبَحَّدَمِ ، حِمَّسْرَحَّرَّ بَرَسْهَءَهْهَءَبَرَىَ ءَرِمِقَّ هَّمِ دَّهْبَرَسْ هَمَّسْ ءُيَّسْرَةً باب

باب فضل الحب في الله والحث عليه وإعلام الرجل من يحبه ، وماذا يقول له إذا أعلمه

الله هَرَّسْهَبَرَمِ ءُحَّسْ هَقَرِبَبَحَّدَىَ دَّهْبَرَدَّمِ هَرِمِ ٱبَرَحَّدَىَ دَهْكَهْسْ رِهْءُهَبَّسْ قِرَّحَّدَّمِ هَرِمِ الله هَرَّسْهَبَرَمِ حِمَّرَبَّ قَرَبَّ خَّهِءَّسَرَحَ ٱحِمَّرَبَرَسْ ٱبَرَسْ ٱهَّسْرَىَحَّدَّمِ هَرِمِ ٱبَرَسْ ٱهَّسْرَىَحَّمْسْ ٱبَرَىَ بَهَءَّهْهَىَمِ بِرَهَرَّسْ بَيَّ دعاءهَهْ هَمَّسْ بَبَيَّعِهَىَسْ ءَ باب

باب علامات حبَّ تعالى العبد والحثَّ على التخلق بها والسعي في تحصيلها

الله سبحانه وتعالى ىَ خَّهِ هَبَّهَرَسْ حاصل ءُحَّدَىَ نشانهَءَبَّمِ هَرِمِ هِحَّدَىَ سَهَّمْسْ ٱبَّهَرَمِ نشانهَءَبَرَسْ عِيَّسَهْهَءَبِبَحَّدَّمِ هَرِمِ ٱبَرَسْهَهْ حاصل بَبَحَّدَسْ حَسُّهْبَرَهْ بَبَحَّدَىَ دَّهْبَرَسْ هَمَّسْهَءَيَّسْرَةً باب

باب التحذير من إيذاء الصالحين والضعفة والمساكين

صالح ﻫﺰﺧﻮﺑﺸﺴﺮﻣ ﻫﺮﺑﺮﻣﺮﺤﺴﺮﻣ مسكين ﺷﺮﻫﺮ ﻗﺮﻫﻮﺴﺒﺮﺤﺪﻱ ﺷﺮﻫﺮﺑﺮﺧﺪﻱ ﺩﻫﻜﻮﺮ ﺭﺸﻴﺴﺮ ﺑﺮﻜﻮﺋﻮﺷﻮﺴ باب·

باب إجراء أحكام الناس عَلَى الظاهروسرائرهم إِلَى الله تَعَالَى

ﭽﻪﻮﺑﺸﺪﻱ ﻫﺘﺮﺤﺰﺮﺷﺮ ﺤﺸﺮﻫ عمل ﻫﻮﺑﺪﻱ ﺩﻫﻜﻮﺮ ﻫﺴﺒﺮﺷﺮ ﻫﺠﺮﺸﺪﻱ ﺩﺤﻘﺮﻫ ﺳﺮﻫﻮﻫﺮ ﺑﺮﺳﻪﺑﺤﺪﺮﻫ ﻫﺮﺭ ﻫﺠﺮﺸﺪﻱ ﻫﻪﻴﺴﺮ ﺤﺰﺮﺪﻱ ﺑﺮﺷﻮﻫﻮﺑﺪﻱ حقيقة ﻫﺮﺷﺮ الله ﻫﺮﺷﺮ ﻗﺮﺑﺸﺮ ﺤﺰﺮ ﻫﺮﺑﺮﻫﻪﺸﻮﻗﺒﺮﺑﺸﺮ ﻫﻪﺴﺮﺷﺮ ﻭﻴﺴﺮﻋ باب

باب الخوف

الله ﻫﺮﺷﺮ ﻫﺮﺤﻮﻫﻮﺪﺪﻱ ﺩﺮﻫﺪﺪﺑﺮﺷﺮ ﻫﻪﻪﺴﺮﻭﻴﺴﺮﻋ باب

باب الرجاء

ﻫﺮﻫﺰﺮ ﻛﻪﺮ ﺩﺪﻮﺤﺮ ﻭﻪﺴﺑﺮﺪﺮﺷﺮ ﺩﻫﺪﺮﺑﺸﺮﻴﺴﺮ ﺭﺪﺪﺪﻱ ﺩﻪﺑﺮﺷﺮ ﻫﻪﻪﺴﺮﺷﺮ ﻭﻴﺴﺮﻋ باب

باب فضل الرجاء

الله ﻱ ر حمةﻫﺮﺷﺮ ﺩﻫﺪﺮﺷﺮﺑﺮﺴﺮﻋ ﺭﺪﺪﺪﻱ ﺩﻪﺑﺮﺷﺮ ﻫﻪﻪﺴﺮﺷﺮ ﻭﻴﺴﺮﻋ باب

باب الجمع بين الخوف والرجاء

الله ﻫﺮﺷﺮ ﻫﺮﺤﻮﻫﻮﺪﺪﺮ ﻫﺮﺭ ﻫﺮﺑﺮﻫﺮﺴﻱ حضرة ﺷﺮ ﺭﻫﺮﻛﻪ ﺩﺪﻮﺤﺮﻫﻮﺪﺮﺷﺮ ﺩﻫﺪﺮﺑﺸﺮﻴﺴﺮ ﻫﻪﻮﺪﺪﻮﺤﺮﺪﻱ ﻮﺮﺪﺭﺪﺪﻱ ﺩﻪﺑﺮﺷﺮ ﻫﻪﻪﺴﺮﺷﺮ ﻭﻴﺴﺮﻋ باب

باب فضل البكاء خشية الله تعالى وشوقاً إليه

الله ﻫﺮﺷﺮ ﻫﺮﺤﻮﻫﻮﺑﺪﺷﺴﺮﻣ ﻫﺮﺭ ﻫﺪﺮﻫﺮﺷﺮ شوقﻮﻫﺮﺑﺪﺷﺮ ﺤﺮﺪﺪﻱ ﻮﺪﺑﺮﺷﺮ ﻫﻪﻪﺴﺮﺷﺮ ﻭﻴﺴﺮﻋ ﻫﻪﻪ·

باب فضل الزهد في الدنيا والحث على التقلل منها وفضل الفقر

ﯤﯧﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍﵎﵏ فقير﯐﯑﯒ ﯓﯔﯕﯖ ﯗﯘﯙﯚ ﯛﯜﯝﯞﯟﯠﯡﯢﯣﯤﯥﯦﯧﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍﵎﵏ باب

باب فضل الجوع وخشونة العيش والاقتصارعلى القليل من المأكول والمشروب والملبوس وغيرها

ﯤﯧﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍﵎﵏ باب

باب القناعة والعفاف والاقتصاد في المعيشة والأنفاق وذم السوال من غير ضرورة

ﯤﯧﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍﵎﵏ إختيار﯐﯑﯒ ﯓﯔﯕﯖ ﯗﯘﯙﯚ ﯛﯜﯝﯞﯟﯠﯡﯢﯣﯤﯥﯦﯧﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍﵎﵏ ، ﯤﯧﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍﵎﵏ باب

باب جواز الأخذ من غير مسألة ولا تطلع إليه

ﯤﯧﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍﵎﵏ باب

باب الحثَّ على الأكل من عمل يده والتعفف به من السؤال والتعرُّض للإعطاء

ﯤﯧﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍﵎﵏ مستحق ﯤﯧﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍﵎﵏ باب

باب الكرم والجود والإنفاق في وجوه الخير

ﯤﯧﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍﵎﵏ الله ﯤﯧﯨﯩﯪﯫﯬﯭﯮﯯﯰﯱﯲﯳﯴﯵﯶﯷﯸﯹﯺﯻﯼﯽﯾﯿﰀﰁﰂﰃﰄﰅﰆﰇﰈﰉﰊﰋﰌﰍﰎﰏﰐﰑﰒﰓﰔﰕﰖﰗﰘﰙﰚﰛﰜﰝﰞﰟﰠﰡﰢﰣﰤﰥﰦﰧﰨﰩﰪﰫﰬﰭﰮﰯﰰﰱﰲﰳﰴﰵﰶﰷﰸﰹﰺﰻﰼﰽﰾﰿﱀﱁﱂﱃﱄﱅﱆﱇﱈﱉﱊﱋﱌﱍﱎﱏﱐﱑﱒﱓﱔﱕﱖﱗﱘﱙﱚﱛﱜﱝﱞﱟﱠﱡﱢﱣﱤﱥﱦﱧﱨﱩﱪﱫﱬﱭﱮﱯﱰﱱﱲﱳﱴﱵﱶﱷﱸﱹﱺﱻﱼﱽﱾﱿﲀﲁﲂﲃﲄﲅﲆﲇﲈﲉﲊﲋﲌﲍﲎﲏﲐﲑﲒﲓﲔﲕﲖﲗﲘﲙﲚﲛﲜﲝﲞﲟﲠﲡﲢﲣﲤﲥﲦﲧﲨﲩﲪﲫﲬﲭﲮﲯﲰﲱﲲﲳﲴﲵﲶﲷﲸﲹﲺﲻﲼﲽﲾﲿﳀﳁﳂﳃﳄﳅﳆﳇﳈﳉﳊﳋﳌﳍﳎﳏﳐﳑﳒﳓﳔﳕﳖﳗﳘﳙﳚﳛﳜﳝﳞﳟﳠﳡﳢﳣﳤﳥﳦﳧﳨﳩﳪﳫﳬﳭﳮﳯﳰﳱﳲﳳﳴﳵﳶﳷﳸﳹﳺﳻﳼﳽﳾﳿﴀﴁﴂﴃﴄﴅﴆﴇﴈﴉﴊﴋﴌﴍﴎﴏﴐﴑﴒﴓﴔﴕﴖﴗﴘﴙﴚﴛﴜﴝﴞﴟﴠﴡﴢﴣﴤﴥﴦﴧﴨﴩﴪﴫﴬﴭﴮﴯﴰﴱﴲﴳﴴﴵﴶﴷﴸﴹﴺﴻﴼﴽ﴾﴿﵀﵁﵂﵃﵄﵅﵆﵇﵈﵉﵊﵋﵌﵍﵎﵏ باب

باب النهي عن البخل والشُّحِّ

بخيل ﻧﻪﺩﻣﺸﮕﺮ ﻗﺮﺭﻏﻮﺑﻪﺩﻣﺶ ﺩﺷﻮﺑﻤﻮﻓﻮﺭﻩﮔ ﻧﻪﺵ ﻫﻪﮔﻤﺸﻮﻏﻮﺷﻮﮔ باب

باب الإيثار المواساة

ﻣﻮﮊﻱ ﺩﺭﻩﮔﻮﺭﻧﻪﺵ ﻫﻪﻏﻮﺭﻣﻮﺩﻩﺭﻩﻏﻮﻣ ﻫﻤﻨﻪﺭﻧﻪﺵ ﺭﺳﻮﻧﻪﺵ ﻗﺮﺷﺮﺩﻱﻩﻣﻮﻧﻪﺵ
ﻫﻪﮔﻤﺸﻮﻏﻮﺷﻮﮔ باب

باب التنافس في أمور الآخرة والاستكثار مما يُتَبَرَّكُ فيه

آخرة ﻱ ﻧﻪﺷﻮﻫﻮﻣﻮﮔﻪﺭ ﺩﻩﮊﻩ ﺭﺳﻮﻧﻪﺷﻮﻗﺮﺷﺮﮊﻩﺭ ﻫﻤﺮﻩ ﻫﻪﻫﻪﮔﻤﻪ ﺭﻩﺳﻮﺧﮊﻮﮔﻪﺷﻮﻫﻮﻣﻮﻣ
ﻳﻪﻧﻪﺩﻩﺭﺩﻱ ﮊﻣﻮﻧﻪﺵ ﻫﻪﮔﻤﺶ ﻫﻮﻧﻪﺵ ﻫﻪﮔﻤﺶ ﻫﻮﻱﺷﻮﮔ باب

باب فضل الغني الشاكر وهو من آخذ المال من وجه وصرفه في وجوهه المأمور بها

ﺷﻮﻧﻪﺩﻩﻏﻮﮔ ﺩﻣﻤﻪﻮﻣﺮ ﺩﺭﻩ ﻣﻪﻫﻪﺭ حلال ﻣﻪﻣﻪﻫﻮﻣﺮ ﺩﻩﮔ ﺭﻩﮔﻪﺩﻩﻏﻪﺭ ﺭﻩﮔﻪﻫﻪﺵ ﻣﻪﺵﻱﻮ ﻏﻮﻣﮔ
ﻣﻪﻣﻱ ﻫﻮﻣﺶ ﺭﻩﮔﻪﻫﮔ ﺭﻩﮊﻱ ﮊﻫﻮﻧﻪﺵ ﻫﻪﮔﻤﺶ ﻫﻮﻱﺷﻮﮔ باب

باب ذكر الموت وقصر الأمل

ﻫﻩﺩ ﺭﻩﻣﻮﮔﻮﻧﻪﺩﻩﮔﻮﻣ ﻣﻪﻗﻮﻫﻮﻣ ﻫﻪﻗﻮﻧﻪﺩﻩﻱ ﺩﺭﻣﻪﺩﻩﻧﻪﺵ ﻫﻪﮔﻤﺶ ﻫﻮﻱﺷﻮﮔ باب

باب استحباب زيارة القبور للرجال وما يقوله الزائر

ﻫﻪﺩﻩﻤﻮﮔﻨﻪﺵ ﻋﻮﮔﻮﻣﻮﻧﻪﺩﻩﺵ ﻏﻮﺭﻱﺷﻮﺷﻨﻪﺵ مستحبﻱﻮﺷﻮﮔﻨﻪﺭ ﻫﻤﺮﻩ ﻋﻮﮔﻨﻪﻣ ﻧﻪﮔﻮﻏﻮ
ﻭﻨﻪﺷﻮﻋﻮ ﻫﻪﻱﻨﻪﻣ ﻫﻪﮔﻤﺶ ﻫﻮﻱﺷﻮﮔباب

باب كراهية تمني الموت بسبب ضرر نزل به ولا بأس به لخوف الفتنة في الدين

ﻣﻣﻮﻱﻮ ﺩﻮﮔﻫﻪﻨﻪﺭ ﺭﻩﻫ ﻫﻩﺩﻩﻫﻪﺵ ﻣﻪﻗﻪﺵ ﻫﻩﻫﻪﺭ ﻱﻪﻱﺷﻮﮔﻨﻪﺭ ﻫﻤﺮﻩ ﻗﻮﺭﻭ ﻏﻮﻣﻪﺵ

ތަފާދުވާނަ ކަމުގައި ހިތް ދިޔަހިނދު ދަތި ތަކެއްޗާއިމެދުވެސް ތަދުވާ ފަދަ ކަމެއް ވެގެންދާ باب

باب الورع وترك الشبهات

ފާފަތަކާއި ދެކޮޅަށްދާ ތަކެއް ދުރުހެލިވުމުގެ ފަޟީލަތާ ބާބު شبه

اب استحباب العزلة عند فساد الزمان

ދުނިޔެ ތަކެތި ފަސާދަ ވެގެންދާ ހިތް ދިގުކުރުމާއި، ދުނިޔެ ތަކެތި ލިބުމުގެ ހިތްދަތި ކަމާއި، ދުނިޔެ ތަކެތި ލިބުމުގެ ހިތްދަތި ކަމާ ދެކޮޅަށް ތަންހާ ތަންހާ ތަންތަނުގައި ދިރިއުޅުމުގެ ފަޟީލަތާ ބާބު عمل (ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންތައް) ތަންތަނުގައި ދިރުމާ ބާބު مستحب

باب فضل الاختلاط بالناس وحضور جمعهم وجماعاتهم ومشاهد الخير ومجالس العلم ومجالس الذكر معهم وعيادة مريضهم وحضور جنائزهم ومواساة محتاجهم وإرشاد جاهلهم وغير ذالك من مصالحهم لمن قدر على الأمر بالمعروف والنهي عن المنكر وقمع نفسه عن الأيذاء والصبر على الأذى

ދިރިއުޅުމުގައި ތަކެތި ދެއްކުމުގައި ބަލައި ދިރިއުޅުމުގައި ހަމަ ހަމަކަށް ދިރުމާ، ބަލައި جماعة ގައި فرض ހަމަކަށަވަރުވުމާ، ބަލައި عيد ހަމަނަށް ތަކެތި ތަކެއްޗާއި، ބަލައި ދިރިއުޅުމުގައި علم ބަލާ ބާބާ ގުޅިގެ ދިރިއުޅުން ބަލައި، ބަލައި ދިރުމާ ހިތްވަރުތަކާ ދިރިއުޅުމުގައި ގުޅިގެ ދިރުމާ، ބަލައި ދިރިއުޅުމުގައި ތަކެތި ދެއްކުމާ ދަތި ދިރުމުގެ ތަކެތި ހިންގ

باب التواضع وخفض الجناح للمؤمنين

تواضع ۇيغۇرچە (حق)نى ھۆرمەت قىلىش ۋە مۆمىنلەرگە مېھرىبان بولۇش توغرىسىدا بايان قىلىنغان باب

باب تحريم الكِبْر والإعجاب

مەغرۇرلۇق ۋە ئۆزىنى چوڭ تۇتۇشنىڭ چەكلىنىشى توغرىسىدا بايان قىلىنغانباب

باب حسن الخلق

ياخشى أخلاقنىڭ چۈشەندۈرۈلگەن باب

باب الحلم والأناة والرفق

مۆلچەرلىك ۋە ئالدىراپ قالماسلىق ھەققىدە بايان قىلىنغان باب

باب العفو والإعراض عن الجاهلين

جاھىل كىشىلەرنى كەچۈرۈم قىلىش ۋە ئۇلارغا پەرۋا قىلماسلىق توغرىسىدا بايان قىلىنغان باب

باب احتمال الأذى

ئىسلام دىنىغا قارشى چىققان كىشىلەرنىڭ ئازارىغا چىدام قىلىش توغرىسىدا بايان قىلىنغان باب

باب الغضب إذا انتهكت حرمات الشرع والانتصار لدين الله تعالى

شەرىئەت چەكلىگەن ئىشلار يۈز بەرگەندە ئاللاھنىڭ دىنىنى قوغداش ئۈچۈن غەزەپلىنىش توغرىسىدا بايان قىلىنغان باب

باب أمر وُلاة الأمور بالرفق برعاياهم ونصيحتهم

والشفقة عليهم والنهي عن غشهم والتشديد عليهم وإهمال

مصالحهم والغفلة عنهم وعن حوائجهم

ވެރީން އެބައިމީހުންގެ ރައްޔިތުންނާއި މެދު ރަޙުމަތްތެރި ކަމާއިއެކު معاملة ކުރުމާއި، އަދި އެބައިމީހުންނަށް ނަޞޭޙަތްތެރިވުމާއި، އަދި އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އޯގާތެރިވުމާއި، އަދި އެބައިމީހުންނާއިމެދު މަކަރުހެދުމާއި، އަދި އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ހަރުކަށި ނުވުމާއި، އަދި އެބައިމީހުންގެ مصلحة އެކަށީގެންވާގޮތުގައި އިހުމާލުވުމާއި އަދި އެބައިމީހުންގެ ކަންތައްތަކާއި غافلވެގެން ނުހުރުމުގެމަނާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب الوالي العادل

عدل ވެރި ވެރިޔާގެ މާތްކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب وجوب طاعة ولاة الأمور في غير معصية

އުރެދުމަކަށް އަމުރުނުކުރާ ހިނދެއްގައި ވެރީންނަށް ކިޔަމަންތެރިވުން ވާޖިބުވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب النهي عن سؤال الإمارة و اختيار ترك الولايات إذا لم يتعين عليه أو تدع حاجة اليه

ވެރިކަން ހޯދުމަށްއެދި އެދުން ނުކުރުމާއި ތިމާއާއި އެކަށީގެންވާނަމަވެސް ވެރިކަމުގެ ކަންތައް ދޫކޮށްލުމާއި، އަދި مصلحة އަށްޓަކައި ވެރިކަމުން އިސްތިޢުފާ ދިނުމުގެ މާތްކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب حثَّ السلطان والقاضي وغيرهما من ولاة الأمور على اتخاذ وزير صالح وتحذيرهم من قرناء السوء والقبول منهم

ވެރީންނާއި، قاضىންނާއި، އަދި އެނޫންވެސް އިސް ވެރިންތަކުގެ ވަޒީރުން އެހީތެރިންގެ

ﺻﺎﻟﺢ إختيار ﺑﺎﺑ ﻓﻲ ﺍﻟﻨﻬﻲ ﻋﻦ ﺗﻮﻟﻴﺔ ﺍﻹﻣﺎﺭﺓ ﻭﺍﻟﻘﻀﺎء ﻭﻏﻴﺮﻫﻤﺎ ﻣﻦ ﺍﻟﻮﻻﻳﺎﺕ ﻟﻤﻦ ﺳﺄﻟﻬﺎ ﺃﻭ ﺣﺮﺹ ﻋﻠﻴﻬﺎ فعرّض بها

باب النهي عن تولية الإمارة والقضاء وغيرهما من الولايات لمن سألها أو حرص عليها فعرّض بها

ﻗﺎﺿﻲ ﺑﺎﺑ ﻓﻲ ﺍﻟﻨﻬﻲ ﻋﻦ ﺗﻮﻟﻴﺔ ﺍﻹﻣﺎﺭﺓ ﻭﺍﻟﻘﻀﺎء ﻭﻏﻴﺮﻫﻤﺎ ﻣﻦ ﺍﻟﻮﻻﻳﺎﺕ ﻟﻤﻦ ﺳﺄﻟﻬﺎ ﺃﻭ ﺣﺮﺹ ﻋﻠﻴﻬﺎ فعرّض بها

كتاب الأدب

أدب ﻛﺘﺎﺏ

باب الحياء وفضله والحثّ على التخلق به

ﺑﺎﺑ ﺷﻮﻕ ﻭﻓﻀﻠﻪ ﻭﺍﻟﺤﺚ ﻋﻠﻰ ﺍﻟﺘﺨﻠﻖ ﺑﻪ

باب حفظ السر

ﺑﺎﺑ ﺣﻔﻆ ﺍﻟﺴﺮ

باب الوفاء بالعهد وإنجاز الوعد

ﺑﺎﺑ ﻋﻬﺪ ﻭﻭﻋﺪ ﻭﺍﻟﻮﻓﺎء ﺑﺎﻟﻌﻬﺪ ﻭﺇﻧﺠﺎﺯ ﺍﻟﻮﻋﺪ

باب الأمر بالمحافظة على ما اعتاده من الخير

ﺑﺎﺑ ﺍﻷﻣﺮ ﺑﺎﻟﻤﺤﺎﻓﻈﺔ ﻋﻠﻰ ﻣﺎ ﺍﻋﺘﺎﺩﻩ ﻣﻦ ﺍﻟﺨﻴﺮ

باب استحباب طيب الكلام وطلاقة الوجه عند اللقاء

ﺑﺎﺑ ﺍﺳﺘﺤﺒﺎﺏ ﻃﻴﺐ ﺍﻟﻜﻼﻡ ﻭﻃﻼﻗﺔ ﺍﻟﻮﺟﻪ ﻋﻨﺪ ﺍﻟﻠﻘﺎء

باب

باب استحباب بيان الكلام وإيضاحه للمخاطب وتكريره ليفهم إلا بذالك

ތަކުރާރުކުރަންތޯ ހީވެ ބާއްތަކުގައި ފުރަތަމަކޮށް مستحب ކަމުގައިވާ، ތިން مخاطبކޮށްފިނަމަ ވިސްނަންތޯ ފުރަތަމަކޮށް، ތިނެއްގައި ފެންނަ ކަންކަމުގައި ކަމަށްވާ باب

باب إصغاء الجليس لحديث جليسه الذي ليس بحرام واستنصات العالم والواعظ حاضري مجلسه

ތިމަންފާރުގައި ހުރި ބަސްތަކަކީ حرام ނޫނީ ދަންނަ ބަހުގައި ތިމަންފާރުގައި ހުންނަ ކަމަށް واعظ ކިޔާ علmކަށް ހުށަހަޅާ ގޮތަށް ތަންބީހުކުރަން ބޭނުންވާ ކަމަށް ދެކޭ باب

باب الوعظ والاقتصاد فيه

ދީނީ نصيحةދިނުމުގައި ތަކުލީފުވާ ގޮތަށް ދަންނަ ބަހުގައި ހުށަހަޅާ باب

باب الوقار والسكينة

ހަދާ ހިނގާ ގޮތުގައި ފުރަތަމަ ކަމަށް ދެކޭ باب

باب الندب إلى إتيان الصلاة والعلم ونحوهما

ނަމާދާ علmއަށް ފަދަ ކަންކަމަށް ދާ ވަރަށް ކުރިން ދާނަމަ ވެސް ތިމަންގެ ހިތަށް إختيار ކުރާ مستحب ކަމުގައި ވާ باب

باب إكرام الضيف

ކާބަފައިން ކުރާ ގޮތަށް ފުރަތަމަ ކަމަށް ދެކޭ باب

باب استحباب التبشير والتهنئة بالخير

ތުއްލާއިރު خبر ތަކެއް ލިބުމުގެ ތެދުން ދާއިރު ފާޅުކުރުން مستحب ކަމުގެ ބާބު

باب وداع الصاحب ووصيته عند فراقه لسفر وغيره والدعاء له وطلب الدعاء منه

ތެދުވެރިންގެ الوداع ކިބައިން ދުރަށް ދާ ފަރާތުން ކަނޑައިގަންނަ وصيةތެދުވެރިކަމުގެ ދެމިހުރުން دعاء ކިބައިން ދުރަށް ދާ ފަރާތަށް ދުޢާ ކުރުމުގެ ގޮތަށް ކަމުގެ ބާބު

باب الاستخارة والمشاورة

استخارة ކިބައިން مشورة ކުރުމުގެ ފަންތި ކަމުގެ ބާބު

باب استحباب الذهاب إلى صلاة العيد والرجوع من طريق آخر

عيد ތަކުގައި ކަލާ ދެމެދު ތަފާތު ކުރުމަށް، حج ކުރާ ފަރާތުގެ ހަރަކާތް ދެ ގޮތަކަށް ކަމުގެ ބާބު ثواب ލިބުމުގެ ތެދުން ދާ ކަލާ ދެމެދު ތަފާތު ކުރުމަށް مستحب ކަމުގެ ބާބު

باب استحباب تقديم اليمين في كل ما هو من باب التكريم كالوضوءِ وَ الغُسْلِ والتَّيَمُّمِ

ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ގަދަ ކަންކަމުގައި ކަލާ ދެމެދު ކަންކަމުގައި مستحب ކަމުގެ ބާބު

كتاب أدب الطعام

ކާނާ ކާ ގޮތުގެ ތަހުޒީބުގެ ބާބު

باب التسمية في أوله والحمد في آخره

ކާނާ ކާންކަމުގެ ފެށުމުގައި ކަލާ ނިމުމުގައި حمد ކުރުމުގެ ފަންތި ކަމުގެ ބާބު

باب لا يعيب الطعام واستحباب مدحه

ކާއެއްޗެއްސަށް عيبُ ނުކިޔުމާއި އަދި އެއަށް ތައުރީފުގެ ބަސްތައް ބުނުން مستحب ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب ما يقوله من حضر الطعام وهو صائم إذا لم يفطر

ކެއުމުގެ މަޖިލީހަށް حاضر ވެއްޖެ (ސުންނަތް)ރޯދަވެރިޔާ ރޯދަދޫކުރުން ނުވާނަމަ ކަންތައްކުރަންވީގޮތް ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب ما يقوله من دعي إلى طعام فتبعه غيره

ކެއުމަށް ދަ؏؏ވަތުދެވިފައި އެކުވެރިއާ މީހާގެ ފަހަތުގައި އަނެއްމީހަކު ދިޔަނަމަ ވާނީކިހިނެއްކަން މީހާއަށްދެނީ ކޮންގޮތަކަށް (ކަރުދާސްގެ) ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب الأكل مما يليه ووعظه وتأديبه من يسيء أكله

ކާއިރު ތިމާއާ އެންމެ ކައިރިފަރާތުން ކެއުމާއި އަދި އެހެން ނުރަނގަޅުކޮށް ކާމީހާއަށް ނަސޭހަތްދިނުމާއި އެކަން ހުއްޓުވުމަށް ރަނގަޅު އެގޮތް مستحب ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب النهي عن القران بين تمرتين ونحوهماإذا أكل جماعة إلا بإذن رفقته

ޖަމާޢަތެއްގައި ކަހިހަމަ އެކުވެ ބައިވެރިންގެ ހުއްދައެއްނެތި ދެކަދުރު ނުވަތަ އެފަދަ އެހެން ދެއެއްޗިހި އެއްފަހަރާ އަޅައިގެން ކެއުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާން ވެގެންވާ باب

باب ما يقوله ويفعله من يأكل ولا يشبع

ކެއުމުން ބަނޑުފުރިހާ ނުޖެހޭމީހާ ކިޔަންޖެހޭކަމާއި ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب الأمر بالأكل من جانب القصعة والنهي عن الأكل من وسطها

ކާތަށީގެ އެއްފަރާތުން ކެއުމަށް އަމުރު ވެގެންވާ ކަމާއި އަދި ކާތަށީގެ މެދުން ކެއުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب كراهية الأكل متّكئاً

ﺑﺎﺏ ﻛﺮﺍﻫﻴﺔ ﺍﻷﻛﻞ ﻣﺘﻜﺌﺎً

باب استحباب الأكل بثلاث أصابع واستحباب لعق الأصابع وكراهة مسحها قبل لعقها واستحباب لعق القصعة وأخذ اللقمة التي تسقط منه وأكلها وجواز مسحها بعد اللعق بالساعد والقدم وغيرهما

ﻭِﺷْ ﺩِﻳِﺮِﺷْ ﺑَﺎﺩْﺷْ ﻣستحب ﻭَﻛَﺴْﻮﮔَﺎﺩِ، ﻫَﺮِ ﺩِﻳِﺮِﺧْﻮﺷْ ﻣستحب ﻭَﻛَﺴْﻮﮔَﺎﺩِ، ﻫَﺮِ ﺩِﻳِﺮِﺧْﻮﺩَﻙَ ﺗَﺒِﻴَﺎﺩِ ﺧُﺮَ ﺳُﻔُﺒَﺮَﻛَﺴْﻮﮒَ ﺑَﺎﮔَﺎﺩِ، ﻫَﺮِ ﻫَﻴِﺮَﻙَﺎﺩِ ﺭَﺴْﻮَ ﺑًﻮَﺑَﺎﻭِ ﺳُﻔُﺒَﺮَﺷْ ﻣستحب ﻭَﻛَﺴْﻮﮒَ ﺑَﺎﮔَﺎﺩِ، ﻫَﺮِ ﻫَﻴِﺮْﺷْ ﻭَﻫﺒَﻪَﻛَﻮِﺑَﺎﺥْ ﺷَﺮَﻛَﺎﺩِ، ﻫَﺮِ ﺩُﻫِﺒَﺎﺥْ ﺑَﺎﺩْﺷْ ﻣستحب ﻭَﻛَﺴْﻮﮔَﺎﺩِ، ﻫَﺮِ ﻫَﻮَﻙَ ﺩِﻳِﺮِﺧْﻮَ ﺳُﻔُﺒَﺮَﺩَﺭُ ﻓُﺮِﻫِﻴَﺮَﻙَﺎﺩِ ﻓُﺮْﺷْ ﺭَﻫْﻔَﺮَﻭَﻙَﺴْﻮﮔَﺎﺩِ ﻫَﻮَﺷْﻮَﻙَﺴْﻮﮒَ باب

باب تكثير الأيدي على الطعام

ﺑَﺎﺩْﺩَﻙَﺎﺩِ ﻳِﻬَﺮِﺩْﺷْ ﻫَﺪِﻭَﻙِﺪْﺩَﻙَ ﺩَﻫْﻴَﺎﺷْ ﻫَﻮَﻙَﺴْﻮﮒَ باب

باب أدب الشرب واستحباب التنفس ثلاثاً خارج الإناء وكراهية التنفس في الأناء واستحباب إدارة الأناء على الأيمن فالأيمن بعد المبتدئ

ﻫَﺪِﺩَﻙَ ﻫَﻔَﻪَ ﻫَﻴَﺎﺩِ ،ﻫَﺮِ ﻫَﺪْﻫَﻴَﻮَﻙَﺴْﻮﮔَﺪِﺭْ ﻫَﻴِﺮَﺷْﻪَﻫَﺮْﺷْ ﻭِﺷْﺸَﻮﮔَﺮِﺩَﻙَﺴْﻮﮒَ ﻫَﺪِﺷْ ﻣستحب ﻭَﻛَﺴْﻮﮒَ ﺑَﺎﮔَﺎﺩِ، ﻫَﺮِ ﻫَﻴِﺮَﻙَ ﻫَﻪَﻫَﺮْﺷْ ﺷَﻮﮔَﺮْﺷْ ﺩَﻫْﻔَﺮَ ﻭَﻛَﺴْﻮﮒَ ﺑَﺎﮔَﺎﺩِ، ﻫَﺮِ ﺑًﻮَﺑَﺎﻭِ ﻓِﺮِﺷْﺪَﻙَﺎﺩِ ﻫَﺴْﻮَ ﻓُﺮَﻫَﻮَﺩَﺎﺩِﺷْ ﻓَﺮَﻫِﻴَﻮَﺴْﻮَﺭِﺩِﻱَ ﺑَﻮَﺭَﻫَﻮْ ﻓَﺮَﻫْﻮَﺷْ ﻓُﺮِﺩَﺴْﻮَﺴْﻮﮒَﺮِﻫْﺷْ ﻣستحب ﻭَﻛَﺴْﻮﮔَﺎﺩِﺷْ ﻫَﻮَﺷْﻮَﻙَﺴْﻮﮒَ باب

باب كراهة الشرب من فم القربة ونحوها ، وبيان أنه كراهة تنزيه لا كراهة تحريم

ﺩَﻙِﻴَﻮَﺴْﻮﮒَﺎﺩِ، ﻫَﺮِ ﺩُﻓَﺮَ ﺑَﺎﺷْﻮﮒَﻫَﻮَﺑَﺎﺩَﻙَﺎﺩِ ﻫَﻴَﻔَﺒَﺎﺩِ، ﻫَﺪِﺷْ ﺩَﻙَﺴْﻮﮒَﺪِﺭَﻙَﺴْﻮﮒَ ﺑَﺎﺷْ ﻫَﻮَﺷْﻮَﻙَﺴْﻮﮒَ باب ﮒَﺎﺩِ ﻫَﺮِ ﺩُﻫَﺪَﺴْﻮﮒَﺪَﻙَ حكمٍ حرام ﺩَ ﻓَﺮَﻫَﻔَﺎﺩَﺍ ﺷْﺸَﺮَﺑَﺎﺩِ ﻫَﺮِ ﺑًﺪَﻙَ ﻓَﺮَﻫَﻔَﻪَﺒِ تنزيه

ﻛﺘﺎﺏ ﺍﻟﻠﺒﺎﺱ

باب كراهة النفخ في الشراب

ﺑﺎﺏ ﻛﺮﺍﻫﺔ ﺍﻟﻨﻔﺦ ﻓﻲ ﺍﻟﺸﺮﺍﺏ

باب بيان جواز الشرب قائِماً وبيان أن الأكمل والأفضل الشرب قاعدا

ﺑﺎﺏ ﺑﻴﺎﻥ ﺟﻮﺍﺯ ﺍﻟﺸﺮﺏ ﻗﺎﺋِﻤﺎً ﻭﺑﻴﺎﻥ ﺃﻥ ﺍﻷﻛﻤﻞ ﻭﺍﻷﻓﻀﻞ ﺍﻟﺸﺮﺏ ﻗﺎﻋﺪﺍ

باب استحباب كون ساقي القوم آخرهم شرباً

ﺑﺎﺏ ﺍﺳﺘﺤﺒﺎﺏ ﻛﻮﻥ ﺳﺎﻗﻲ ﺍﻟﻘﻮﻡ ﺁﺧﺮﻫﻢ ﺷﺮﺑﺎً

باب جواز الشرب من جميع الأواني الطاهرة غير الذهب والفضة وجواز الكرع وهو الشرب بالفم من النهر وغيره بغير إناء ولا يد، وتحريم استعمال إناء الذهب والفضة في الشرب والأكل والطهارة وسائر وجوه الاستعمال

ﺑﺎﺏ ﺟﻮﺍﺯ ﺍﻟﺸﺮﺏ ﻣﻦ ﺟﻤﻴﻊ ﺍﻷﻭﺍﻧﻲ ﺍﻟﻄﺎﻫﺮﺓ ﻏﻴﺮ ﺍﻟﺬﻫﺐ ﻭﺍﻟﻔﻀﺔ ﻭﺟﻮﺍﺯ ﺍﻟﻜﺮﻉ ﻭﻫﻮ ﺍﻟﺸﺮﺏ ﺑﺎﻟﻔﻢ ﻣﻦ ﺍﻟﻨﻬﺮ ﻭﻏﻴﺮﻩ ﺑﻐﻴﺮ ﺇﻧﺎء ﻭﻻ ﻳﺪ، ﻭﺗﺤﺮﻳﻢ ﺍﺳﺘﻌﻤﺎﻝ ﺇﻧﺎء ﺍﻟﺬﻫﺐ ﻭﺍﻟﻔﻀﺔ ﻓﻲ ﺍﻟﺸﺮﺏ ﻭﺍﻷﻛﻞ ﻭﺍﻟﻄﻬﺎﺭﺓ ﻭﺳﺎﺋﺮ ﻭﺟﻮﻩ ﺍﻻﺳﺘﻌﻤﺎﻝ

باب تحريم الخمر وبيان أنها تكون من عصير العنب وغيره

ﺑﺎﺏ ﺗﺤﺮﻳﻢ ﺍﻟﺨﻤﺮ ﻭﺑﻴﺎﻥ ﺃﻧﻬﺎ ﺗﻜﻮﻥ ﻣﻦ ﻋﺼﻴﺮ ﺍﻟﻌﻨﺐ ﻭﻏﻴﺮﻩ

كتاب اللباس

ﻛِﺘَﺎﺏُ ﺍﻟﻠِّﺒَﺎﺱِ

باب استحباب الثوب الأبيض وجواز الأحمر و الأحضر والأصفر والأسود وجوازه من قطن وكتان وشعر وغيرها الا الحرير

ހުދުފުންމަންދުންމަ مستحب ބެހެއްވަނިކަމާ، ހަރާ ކަށާ، ފެހި، ދެއެކުވެގެންވާ ކަންކަމާ ހުދުން ހެދުން ހުރަގަހެއްގަނޑަށް ކަނޑައި، ހަރާ ފެންވަރާ ދިމާ ފުށުގައި ކައިރިކުރާ ކަމަށް ކަނޑައި، ހަރާ ކަނޑައި ހަކަތައް ބާއްވާ ކަމަށް ކަނޑައި ހުރަގަހެއްގަނޑަށް ބެހެއްވުން باب

باب استحباب القميص

ފެތުރެންދެ ދިން مستحب ބެހެއްވަނަށް ކަށާ ބެހެއްވުން باب

باب صفة طول القميص والكم والإزاروطرف العمامة وتحريم اسبال شيئ من ذالك على سبيل الخيلاء وكراهته من غير خيلاء

ދިގުމިނ(ފުށާ) ދިގުމިނ، ބޮލުފެށާ ދިގުމިނ، ހަރާ ދުށުގެ ދިގުމިނ، ފުޅުގެ ކުރިން ކައިރިކުރާ ކަމަށް ކަނޑައި ދިމާ ކުރާ ކަމަށް ކަނޑައި ބާރުވެ ކުރާ ކަމަށް باب ކަމާ ހަރާ ކަންކަމުގައި ބެހެއްވުން ހުދުން ހެދުން ދިމާ ކުރާ ކަމަށް ކަނޑައި ބާރުފެށުމަށް ކަނޑައި ބާރުފެށުމަށް

ﺷﺮﻋﻲ, مقصدﻧَﺎﺳْﺘِﻨْﺒَﺎﻁِ ﺷُﺒْﻬَﺔ ﺃَﺭْﺽ ﻛَﻬَﻨَﺔ عيب ﻭَﺟْﻬَﺎ ﻗَﺒْﻞَ ﺭَﻗْﻢ ﺷَﺮْﺡ ،ﺃَﻗْﺮِﻳَﺔْﺷُﻮَﻳْﺲْ ﻫَﻮَّﺷْﻮَﻳَﺔْﺷُﻮَّ باب

باب تحريم لباس الحرير على الرجال وتحريم جلوسهم عليه واستنادهم إليه وجواز لباسه للنساء

ﺧَﺮْﺏ ﺋَﻮَّﺷْﻮَّ ﺃَﺋْﺶْ ﺋِﻴﺮَﺭْﺷْﻮَﻧْﺶْﺣرامﻳَﺔْﺷُﻮَّ ﻧَﺎﺩَّﻱ، ﻫَﻴِﺮ ﺃَﺋْﺠِﻲ ﻫِﻴﺮْﺷَﻮَﺩْﺵْ ﻫَﺸْﺶْﻧَﺎﺷْﻮَﺵْ حرامﻳَﺔْﺷُﻮَّﻧَﺎﺩَّﻱ، ﻫَﻴِﺮ ﺃَﺋْﺠِﻲِﻱْ ﻫَّﺨِﺮْﻫَﻨَﺎﺵْ ﺧَﻴِﻱْﺵْ ﻭِﻫْﺶْ حرام ﻳَﺔْﺷُﻮَّ ﻧَﺎﺩَّﻱ، ﻫَﻴِﺮ ﺃَﺋْﺠِﻲ ﻫَﺶْﺭَﺋْﺶْﻫَﺶْﻧَﺶْ ﺭَﻫْﻴَﺮَﻳَﺔْﺷُﻮَّﻧَﺎﺵْ ﻫَﻮَّﺷْﻮَﻳَﺔْﺷُﻮَّ باب

باب جواز لبس الحرير لمن به حِكّة

ﺃَﺟِﺮَﻫْﻴَ ﻧَﻴِﻫَﻴﺮَﻳَﺔِ ﻛَﻨَﻨَﺪَﻱَ ﻫَﺨِﺮَﺋَﻫْﻴَﺠِﺮَّ ﺧَﻴْﺮِﻭِ ﺋَﻮَّﺷْﻮَﺧْﺶْ ﺭَﻫْﻴَﺮَﻳَﺔْﺷُﻮَﻧَﺶْ ﻫَﻮَّﺷْﻮَﻳَﺔْﺷُﻮَّ باب

باب النهي عن افتراش جلود النمور والركوب عليها

ﺟِﻴﻮَّﻧَﻴَﺪَﻱَ ﻧَﺸْﻬَﻪْ ﻫِﻴﺮْﺷَﻮَﺩْﺵْ ﺷْﺸْﻨَﺸْﻨَﺸْﻨَﺸْ ﻧَﻴِﺮِّ ﻳَﺔْﺷُﻮَّﻧَﺎﺩَّﻱ ﻫَﻴِﺮ ﻫَﻮَّﺋَﺌَﻫْﻴَﺠَﺸْ ﺃَﻫَﻴَﻨِﻫِ ﺷْﺸْﻨَﺸْﻨَﺸْﻨَﺸْ ﻧَﻴِﺮِّ ﻳَﺔْﺷُﻮَّﻧَﺎﺵْ ﻫَﻮَّﺷْﻮَﻳَﺔْﺷُﻮَّ باب (ﺟِﻮَّﻫَﻴِﺮ نهي ﻱَ ﺭَﺭَﻫَﻴِﺮِّ مكروه ﻱَ ﺭَﺭَﻫَﻴْ.)

باب ما يقول إذا لبس ثوباً جديداً أو نعلاً أو نحوه

ﻫَﺨَﺸْﻮَﺋَﻫَﻴَﺠْﻫَﻴِﺮَّ ﺷَﻫَﻴَ ﻫَﺨَﺸْﻮَﺋَﻫِﻴَﺠَﻨَﺸْﻨَﻫَﻴِﺮَّ ﺷَﻫَﻴَ ﺃَﺋَﺠَﻨَﺸْﻨَﻫَﻴَﺠْ ﺃَﺋْﺸْﻨَﻫَﻴَﺠْ ﻧَﻴِﺮَّ ﺭِﺳَﻮَّ ﻫِﻨَﺸْﻮَّ دعاء ﻫَﻮَّ ﻫَﻮَّﺷْﻮَﻳَﺔْﺷُﻮَّ باب

باب استحباب الابتداء باليمين في اللباس

ﺭَﻗْﺸْﻮَﺧْﻮَﺩَﻱ ﻧَﺴَﻨَﻫَﻮَﺋَﻮَّﻫْ ﻫِﺸْﻨَﻫَﺨْﺶْ مستحب ﻳَﺔْﺷُﻮَّﻧَﺎﺵْ ﻫَﻮَّﺷْﻮَﻳَﺔْﺷُﻮَّ باب

باب آداب النوم والاضطجاع والتعود والمجلس والجليس والرؤيا

ﺳِﻮَﺧْﻮَّﻫِ ﺃَﺷْﻮَﻫْﻮَّﻫِ ﻫِﻴﺮْﺷَﻮَّﻫِ ﺧَﻬْﺨِﺶْ ﻧَﻨَﺨْﻮَّﻫِ ﺧَﻬْﺨِﺶْ ﻫِﻬَﻮَّﺩَﻱ ﻫَﺨَﻨَﻫَﻬَﻨَﺎﻫِ ﻫَﻴِﺮ ﺭَﻳَﺔْﺷُﻮَّ

ފެނުމުން އަމަލު ކުރަންވާގޮތް ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب جواز الاستلقاء على القفا ووضع إحدى الرجلين على الأخرى إذا لم يخف انكشاف العورة وجواز القعود متربعا ومحتبيا

އަގަމަތިން އޮށޯވެ އޮތުން ހުއްދަވެގެންވާކަމާއި، އަދި އައުރަ كشفވުމުގެ ބިރު ނުވާނަމަ އެއްފައިގެ މައްޗަށް އަނެއްފައި އަޅުވައިގެން އޮތުން ހުއްދަވެގެންވާ ކަމާއި، ހަތަރެސްފައިގެ މައްޗަށް އިށީދެގެން އިނުން ހުއްދަވެގެންވާ ކަމާއި، ބުރަކަށިން ޗަރިގެން އަރިސް ދެފައި ދަނބުޖަހާއި އެއްކޮށް ގާބައިޖުވާގެން އިނުން ހުއްދަވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب في آداب المجلس والجليس

މަޖްލިސް ކުރުމުގެ އަދަބު ތަކާއި އަދި އެކުވެރި އިށީދެގެން ތިބުމުގެ އަދަބުތައް ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب الرؤيا وما يتعلق بها

ހުވަފެންތަކާއި އަދި އެކަމާއި ގުޅޭ ބައެއްކަންތައްތައް ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب فضل السلام والأمر بإفشائه

ސަލާމްކުރުމުގެ ފަޟީލަތާއި އަދި ސަލާމް ކުރުން ފެތުރުމަށް އަމުރުކުރެވިގެން ވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب كيفية السلام

ސަލާމް ދެވޭނެގޮތް ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب آداب السلام

ސަލާމްކުރުމުގެ އަދަބުތައް ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب استحباب إعادة السلام على من تكرر لقاءه على قرب بأن دخل ثم خرج ثم دخل في الحال أو

حال بينهما شجرة ونحوها

ތަކުލީފުކުރެވޭ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ފަރާތްތަކާ ގުޅުން ހިފުމާ ދުރުހެލިވުން ފަދަ ކަންކަމުގައި ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ގުޅުން ހިފުމާ ދުރުހެލިވުން ހުރި ކަމަށް ބަލައިގަންނަ ކަމެއް ނަމަ، ދެ

ﺑﺎﺏ مستحبﻳﻮﻡ ﺍﻟﺠﻤﻌﺔ ﻭﻓﻀﻠﻬﺎ (ﺷﺮﻭﻉ) ﻭﺍﻟﺘﺒﻜﻴﺮ ﻭﺍﻟﺠﻠﻮﺱ ﻟﻠﺨﻄﺒﺔ

باب الاستئذان وآدابه

ﺑﺎﺏ ﺍﻟﺴﻼﻡ ﻭﺍﻟﺘﺴﻤﻴﺔ ﻋﻨﺪ ﺍﻟﻠﻘﺎﺀ ﻭﺑﺸﺎﺷﺔ ﺍﻟﻮﺟﻪ

باب بيان أن السنة إذا قيل للمستأذن من أنت أن يقول فلان فيسمي نفسه بما يعرف به من اسم أو كنية وكراهة قوله أنا ونحوها

ﺑﺎﺏ ﺍﺳﺘﺤﺒﺎﺏ ﺗﺸﻤﻴﺖ ﺍﻟﻌﺎﻃﺲ ﺇﺫﺍ ﺣﻤﺪ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﻭﻛﺮﺍﻫﺔ ﺗﺸﻤﻴﺘﻪ ﺇﺫﺍ ﻟﻢ ﻳﺤﻤﺪ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﻭﺑﻴﺎﻥ ﺁﺩﺍﺏ ﺍﻟﺘﺸﻤﻴﺖ ﻭﺍﻟﻌﻄﺎﺱ ﻭﺍﻟﺘﺜﺎﺅﺏ

ﺑﺎﺏ ﺍﺳﺘﺤﺒﺎﺏ ﺣﻤﺪ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﻟﻠﻌﺎﻃﺲ ﺇﺫﺍ ﺗﺜﺎﺀﺏ ﻭﻛﺮﺍﻫﺔ ﺫﻟﻚ ﻟﻤﻦ ﻟﻢ ﻳﺤﻤﺪ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ

باب استحباب تشميت العاطس إذا حمد اللَّه تعالى وكراهية تشميته إذا لم يحمد اللَّه تعالى وبيان آداب التشميت والعطاس والتثاؤب

ﺑﺎﺏ ﺍﺳﺘﺤﺒﺎﺏ ﺍﻟﻤﺼﺎﻓﺤﺔ ﻋﻨﺪ ﺍﻟﻠﻘﺎﺀ ﻭﺑﺸﺎﺷﺔ ﺍﻟﻮﺟﻪ ﻭﺗﻘﺒﻴﻞ ﻳﺪ ﺍﻟﺮﺟﻞ ﺍﻟﺼﺎﻟﺢ

باب استحباب المصافحة عند اللقاء وبشاشة الوجه وتقبيل يد الرجل الصالح

ﻭﺗﻘﺒﻴﻞ ﻭﻟﺪﻩ ﺷﻔﻘﺔ ﻭﻣﻌﺎﻧﻘﺔ ﺍﻟﻘﺎﺩﻡ ﻣﻦ ﺳﻔﺮ ﻭﻛﺮﺍﻫﺔ ﺍﻻﻧﺤﻨﺎﺀ

ﺑﺎﺏ ﺍﺳﺘﺤﺒﺎﺏ ﺍﻟﻤﺼﺎﻓﺤﺔ ﻋﻨﺪ ﺍﻟﻠﻘﺎﺀ ﻭﺑﺸﺎﺷﺔ ﺍﻟﻮﺟﻪ ﻭﺗﻘﺒﻴﻞ ﻳﺪ ﺍﻟﺮﺟﻞ ﺍﻟﺼﺎﻟﺢ

وتقبيل ولده شفقة ومعانقة القادم من سفر وكراهية الانحناء

ﺑﺎﺏ ﺍﺳﺘﺤﺒﺎﺏ ﺍﻟﻤﺼﺎﻓﺤﺔ ﻋﻨﺪ ﺍﻟﻠﻘﺎﺀ ﻭﺑﺸﺎﺷﺔ ﺍﻟﻮﺟﻪ ﻭﺗﻘﺒﻴﻞ ﻳﺪ ﺍﻟﺮﺟﻞ ﺍﻟﺼﺎﻟﺢ

ބަޔާންވެގެންވާ باب

كتاب عيادة المريض ، وتشييع الميت ، والصلاة عليه، وحضور دفنه ، والمكث عند قبره بعد دفنه

ބަލިމީހުން ޒިޔާރަތްކުރުމާއި އަދި ޖަނާޒާގެ ފަހަތުން ދިއުމާއި، އަދި މައްޔިތާގެ މައްޗަށް ނަމާދުކުރުމާއި، އަދި މައްޔިތާ ވަޅުލުމުގައި ބައިވެރިވުމާއި ،އަދި މައްޔިތާ ވަޅުލާ ނިމުމުންފަހު ދަމާން ކަރީގައި އިރުކޮޅަކަށް މަޑުކޮށްލުމުގެ ހުކުމުގެ ވާހަކަތައް އެކުލެވިގެންވާ ބައި

باب ما يدعى به للمريض

ބަލިމީހާއަށްޓަކައި دعاء ކުރަންވީގޮތް ބަޔާންވެގެންވާ باب

بابُ استحباب سؤالِ أهلِ المريضِ عَنْ حالِهِ

ބަލިމީހާގެ ހާލު ދެނެގަތުމަށްޓަކައި އެމީހާގެ ގޭގެ އަހުލުވެރިންގެ ކިބައިން ސުވާލު ކުރުން އަހާ އެދުން ފުރުޞަތުން
مستحب ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ بابُ

باب ما يقوله من أيس من حياته

ދިރިއުޅުމުން މާޔޫސްވެފައިވާ މީހަކު ކިޔަންޖެހޭ دعاء ގައި ބަޔާންވެގެންވާ بابُ

باب استحباب وصية أهل المريض ومن يخدمه بالأحسان إليه واحتماله والصبر على ما يشق من أمره وكذا الوصية بمن قرب سبب موته بحد أو قصاص ونحوهما

ބަލިމީހާގެ އަހުލުވެރިންނަށާއި އަދި ބަލިމީހާއަށް خدمة ކުރާމީހުންނަށް إحسانތެރިވުމަށާއި، އަދި އެމީހާގެ ފުރޫން އިތާ އަޅުވައި تحملކުރުމަށާއި، އަދި އެމީހާގެ ޖަހާބުން ދިމާވާ އުނދަގޫތަކަށް ކެތްތެރިވުމަށް وصيةކުރުން مستحب ވެގެންވާ ކަމާއި، އަދި ހަމައެހެންމެ شرعي حد އެއް ނުވަތަ قصاصއެއް ނުވަތަ އެފަދަ އެހެން ސަބަބަކާއި ހެދި މަރުގާތްވެފައިވާ މީހުންނާއިމެދު އެފަދައިން ކަންތައްކުރުމަށް وصيةކުރުން مستحبވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب جواز قول المريض : أنا وجع ، أو شديد الوجع أو موعوك أو وا رأساه ونحو ذالك وبيان انه لاكراهة في ذالك إذا لم يكن على التسخط وإظهار الجزع

ﻫَﺮِﺟِﺮَﺭْ ﺗَﺮِﺯِﻭِﺑَﺎﺣْﺸَﺮِﻭِ ﺷَﺮَﻫَ ﺗَﺎﻫِﻰِﺑَﺎﺳْ ﺗَﺌَﺒْﺘَﺮَﺑَّﺎﺭِ ﺷَﺮَﺭِ ﷺ ﺭَﺯَﺩَﻯ ﺳَﻮَﻫَﻫْ ﺭَﺍﻫَﻘْﺮِ ﺯَﻗَﺮَ ﺧَﺰْﺝَ ﺷَﺮَﻫَ ﺭَّﻗَﺮَﷺ ﻫَﺸْﺮُﺯَﻗَﺮَ ﺷَﺮَﻫَ ﻭِﺩَﺸْﺮَ ﺭْﺸَﺮَﺭِﺳْﻰَﺸْﺮَ ﺯَﺩَﻫْﺰَﺯَﻗَﺮَ ﺷَﺮَﻫَ ﺳَﻮَﺭَﺳْﺮَﻫَّﺮَ ﺩَﻯَ ﻫَﺮَّ ﺯَﻗَﺮَ ﺧَﺰْﺝَﻫَﻩْ ﻫَﺸْﺮَ ﺭْﻫَﻘَﺮَﻯَﺸَﺮَﻭَّﺮَﺸْ ﻫَﻮَّﺸْﺮَﻯَﺸَﺮَﻭَّ

باب

باب تلقين المحتضر : لا إله إلا الله

ﺩَﻣَﺮْ حاضرﻫَﺰَﺭِﻫَّﺰِﺭَّﻣَﺮْ لا إله إلا الله ﺋَ ﺑَﺎﺧِ ﺧَﺮِﺭِﺷْﺮْ مستحب ﻫَﺌَﺸْﺮَّﺑَﺮْ ﻫَﻮَّﺸْﺮَﻯَﺸَﺮَﻭَّ باب

باب ما يقوله بعد تغميض الميت

ﺩَﻫْﺮِﻫَّﺌَ ﺡَ ﺧَﻫْﺰِﻯَﺸْ ﺭِﺩَﺩَﺸْ ﺭِﻣَﺮْﺸَﻰَّ ﻫَﺒَﺎﻣِ ﻫَﻮَّﺸْﺮَﻯَﺸَﺮَﻭَّ باب

باب ما يقال عند الميت وما يقوله من مات له ميت

ﺩَﻫْﺮِﻫَّﺌَ ﷺِﺰَﺭِ ﺭِﻣَﺮْﺸَﻰَّ دعاء ﷺِ ﻫَﺮِ ﺩَﻫْﺮِ ﭽِﺮَّﺌَ ﷺِﺮِﺧَﻫَﺒَﺮْﻫَﺒَﺎﺭِ دعاء ﺑَﻣَﺮْﺸَﺮِﭽِﻯَﻫْ ﻫَﻮَّﺸْﺮَﻯَﺸَﺮَﻭَّ باب

باب جواز البكاء على الميت بغير ندب ولا نياحة

ﺩَﻫْﺮِﻫَّﺌَ ﻣَﺮَﺯَﺧَﻮَّﺮَﺑَﻫَﻩْ ﭽَّﺰَﺑَﺮْ ﺑَﺮَﺩَﺸْ ﺯَﺴْﺮِﺭِﺩَّﺩِ ﺩَﻫْﺮِﻫَّ ﺩَﻫْﺮَﺩَﺩَﺸْ ﺭِﭽَّﺌَ ﺭَﺭِﺌَﺳِﺰَ ﻫَﺌَّ ﻫَﺴِﺮِﻫَّﺒَﺮَّﺩِ ﺑَﺮِﺭِﺑَﺮِﺭَﺩَﺸْ ﺯَﺩَﺑَ ﺑَﺴْﻫَﻩْﻫَﺒَﺎﺭِ ﺷَﺮَﺭِ ﺩَﺑَﻫَﺰَﺭِﻫَّ ﭽِﺮَّﺌَ ﺩَﺑَﻫَﺌَ ﺩَﻫْﻣَﻮَﺸْ ﺑَﺮِﺭِﺷْ ﺭَﻫْﻫَﻘَﺮَﻯَﺸَﺮَﻭَّﺮَﺸْ ﻫَﻮَّﺸْﺮَﻯَﺸَﺮَﻭَّ باب

باب الكف عما يرى في الميت من مكروه

ތަމްރީނުގެ ފުރުސަތު ލިބުމާ ހަމައަށް ދިވެހިބަހުން ލިޔެ ހުށަހަޅާ ބާބު

باب الصلاة على الميت وتشييعه وحضور دفنه

وكراهة اتباع النساء الجنائز

ތަމްރީނުގެ ދަންނަވާ ކަންތައްތަކުގެ ފަހުން ކުރާ ތަންބީހާ ދެކޮޅަށް ކަންކަން ކުރުން، ތަކުރާ ތަމްރީނުގެ ކުރިންނާ ދެކޮޅަށް ކަންކަން ކުރުން ބާބު

باب استحباب تكثُّر المصلين على الجنازة وجعل صفوفهم ثلاثة فأكثر

ކަންތައްތަކުގެ ފުރިހަމަކަމަށް ކަންތައްތަކުގެ ކުރިން ކުރާ ތަންބީހާ ދެކޮޅަށް ކަންކަން ކުރުން mستحب ބާބު

باب ما يقرأ في صلاة الجنازة

ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅި ކަންކަން ކުރުން ބާބު

باب الإسراع بالجنازة

ކަންތައްތަކުގެ ކުރިން ކުރާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅި ކަންކަން ކުރުން ބާބު

باب تعجيل قضاء الدين عن الميت والمبادرة إلى تجهيزه إلا أن يموت فجأة فيترك حتى يتيقن موته

ތަމްރީނުގެ ދަންނަވާ ކަންތައްތަކުގެ ފަހުން ކުރާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅި ކަންކަން ކުރުން، ތަކުރާ ތަމްރީނުގެ ކުރިންނާ ދެކޮޅަށް ކަންކަން ކުރުން ބާބު

باب الموعظة عندا لقبر

ﯩﻮﻗﺎﺗ ﻣﻮﻟﻮﺩ ﻭﻩ ﻣﻮﻟﻮﺩ ﻟﻪ ﻭﺍﻟﺪﻋﺎﺀ ﻟﻪ ﻭﺍﻟﺼﺪﻗﺔ ﻋﻦ ﺍﻟﻤﻴﺖ ﻭﺍﻟﺪﻋﺎﺀ ﻟﻪ ﺛﻨﺎﺀ ﺍﻟﻨﺎﺱ ﻋﻠﻰ ﺍﻟﻤﻴﺖ ﻓﻀﻞ ﻣﻦ ﻣﺎﺕ ﻭﻟﻪ ﺃﻭﻻﺩ ﺻﻐﺎﺭ ﺍﻟﺒﻜﺎﺀ ﻭﺍﻟﺨﻮﻑ ﻋﻨﺪ ﺍﻟﻤﺮﻭﺭ ﺑﻘﺒﻮﺭ ﺍﻟﻈﺎﻟﻤﻴﻦ ﻭﻣﺼﺎﺭﻋﻬﻢ ﻭﺍﻇﻬﺎﺭ ﺍﻷﻓﺘﻘﺎﺭ ﺍﻟﻰ ﺍﷲ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﻭﺍﻟﺘﺤﺬﻳﺮ ﻣﻦ ﺍﻟﻐﻔﻠﺔ ﻋﻦ ﺫﺍﻟﻚ ﻋﺬﺍﺏ ﺣﻀﺮﺓ ﷲ ﺍﻟﻤﻴﺖ ﺑﻌﺪ ﺩﻓﻨﻪ ﻭﺍﻟﻘﻌﻮﺩ ﻋﻨﺪ ﻗﺒﺮﻩ ﺳﺎﻋﺔ ﻟﻠﺪُّﻋﺎﺀ ﻟﻪ ﻭﺍﻻﺳﺘﻐﻔﺎﺭ ﻭﺍﻟﻘﺮﺍﺀﺓ ﺑﺎﺏ ﺍﻟﺪﻋﺎﺀ ﻟﻠﻤﻴﺖ ﺑﻌﺪ ﺩﻓﻨﻪ ﻭﺍﻟﻘﻌﻮﺩ ﻋﻨﺪ ﻗﺒﺮﻩ ﺳﺎﻋﺔ ﻟﻠﺪُّﻋﺎﺀ ﻟﻪ ﻭﺍﻻﺳﺘﻐﻔﺎﺭ ﻭﺍﻟﻘﺮﺍﺀﺓ ﺑﺎﺏ ﺍﻟﺼﺪﻗﺔ ﻋﻦ ﺍﻟﻤﻴﺖ ﻭﺍﻟﺪﻋﺎﺀ ﻟﻪ ﺑﺎﺏ ﺛﻨﺎﺀ ﺍﻟﻨﺎﺱ ﻋﻠﻰ ﺍﻟﻤﻴﺖ ﺑﺎﺏ ﻓﻀﻞ ﻣﻦ ﻣﺎﺕ ﻭﻟﻪ ﺃﻭﻻﺩ ﺻﻐﺎﺭ ﺑﺎﺏ ﺍﻟﺒﻜﺎﺀ ﻭﺍﻟﺨﻮﻑ ﻋﻨﺪ ﺍﻟﻤﺮﻭﺭ ﺑﻘﺒﻮﺭ ﺍﻟﻈﺎﻟﻤﻴﻦ ﻭﻣﺼﺎﺭﻋﻬﻢ ﻭﺍﻇﻬﺎﺭ ﺍﻷﻓﺘﻘﺎﺭ ﺍﻟﻰ ﺍﷲ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﻭﺍﻟﺘﺤﺬﻳﺮ ﻣﻦ ﺍﻟﻐﻔﻠﺔ ﻋﻦ ﺫﺍﻟﻚ

كتاب آداب السفر

ﺳﻔﺮ ﻛﺮﻧﺎ ﻣﺘﻌﻠﻖ ﺑﺎﺏ ﻫﺬﺍ

باب استحباب الخروج يوم الخميس أول النهار

ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺ مستحب ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ
مستحب ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ باب

باب استحباب طلب الرفقةوتأميرهم على أنفسهم واحداً يطيعونه

ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ
ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ مستحب ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ باب

باب آداب السير والنزول والمبيت والنوم في السفر واستحباب السُّرَى (1) والرفق بالدواب ومراعاة مصلحتها وأمر من قصر في حقها بالقيام بحقها وجواز الإرداف على الدابة إذا كانت تطيق ذلك

ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ
ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ مستحب ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ
ﷺﷺﷺﷺﷺ مصلحة ﷺﷺ رعاية ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ حقﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ
ﷺحقﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ
ﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ

بابُ إعانةِ الرفيقِ

ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ باب

باب ما يقول إذا ركب دابته للسفرِ

ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺ ﷺﷺﷺ دعاء ﷺﷺ ﷺﷺﷺﷺﷺﷺﷺ

باب تكبير المسافر إذا صعد الثنايا وشبهها وتسبيحه إذا هبط الأودية ونحوها والنهي عن المبالغة برفع الصوت بالتكبير ونحوه

ﯖﯞﯘﯖﯞﯘﯞﯓﯗ ﯕﯟ ﯜﯞﯘﯜﯞﯟ ﯖﯞﯘﯕﯞﯘﯓﯗﯕﯞﯘ اللَّه أَكْبَرُ ﯓ ﯖﯞﯓﯗﯕ ﯚﯞﯖﯕﯞﯘﯜﯓﯗﯕﯞﯘﯓﯗ، ﯖﯞﯓﯗ ﯚﯞﯓﯞﯖﯞﯘﯕﯞﯘﯓﯗﯕﯞﯘ سُبْحان اللَّه ﯓ ﯖﯞﯓﯗﯕ ﯚﯞﯖﯕﯞﯘ ﯓﯜﯘﯓﯗﯓﯗﯕﯞﯘ، ﯖﯞﯘﯕﯞﯘﯖﯞﯓﯖﯞﯜﯓ، ﯗﯓ ﯕﯞﯖﯞﯘ ﯖﯞﯓﯖﯞﯕﯞﯘﯜﯘ ﯚﯞﯘﯜﯘ ﯕﯞﯜﯘﯓﯜﯞﯓﯕﯞﯘﯜﯘ ﯜﯞﯗﯜﯘﯓﯜﯞﯓﯜﯘ باب

باب استحباب الدعاء في السفر

ﯖﯞﯘﯕﯞﯖﯞﯓﯞﯓﯗ دعاء ﯕﯞﯕﯞﯜﯘ مستحب ﯓﯓﯜﯘﯗﯞﯓﯞﯜﯘ ﯜﯞﯗﯜﯘﯓﯜﯞﯓﯜﯘ باب

باب ما يدعو به إذا خاف ناساً أو غيرهم

ﯚﯜﯘﯜﯞﯕﯜﯘﯜﯓ ﯓﯕﯞﯜﯘ ﯕﯞﯓﯞﯖﯞ ﯖﯞﯜﯜﯘ ﯓﯗﯞﯖﯞﯕﯞﯘﯜﯘ ﯚﯕﯓﯞﯖﯞﯕﯞﯘﯜﯘ ﯖﯞﯓﯞﯚﯞﯕﯞﯘﯓﯞﯖﯞﯕﯞﯘﯓﯞ ﯚﯞﯖﯜﯘﯓﯞ دعاء ﯜﯞﯗﯜﯘﯓﯜﯞﯓﯜﯘ باب

ما يقول إذا نزل منزلاً

ﯜﯞﯖﯞﯕﯞﯘ ﯓﯗﯞﯜﯞﯓﯜﯞﯕ ﯚﯞﯖﯜﯘﯓﯞ دعاء ﯜﯞﯗ ﯜﯞﯗﯜﯘﯓﯜﯞﯓﯜﯘ باب

باب استحباب تعجيل المسافرالرجوع إلى أهله إذا قضى حاجته

ﯖﯞﯓﯞﯖﯞﯕﯞﯘﯜﯘ ﯖﯞﯜﯓﯓﯞ ﯜﯜﯘﯜﯘ ﯓﯚﯞﯕﯞﯖﯞﯓﯞﯜﯘ ﯕﯞﯕﯞﯖﯞﯓﯞﯜﯘ ﯓﯞﯜﯘ ﯖﯞﯜﯜﯘﯜﯘ رجوع ﯗﯜﯘ ﯕﯞﯜﯜﯘ ﯕﯞﯜﯘﯜﯘ مستحبﯓﯓﯜﯘﯗﯞﯓﯞﯜﯘ ﯜﯞﯗﯜﯘﯓﯜﯞﯓﯜﯘ باب

باب استحباب القدوم على أهله نهاراً وكراهته في الليل لغير حاجة

ﯖﯞﯓﯞﯖﯞﯕﯞﯘﯜﯘ ﯜﯜﯓﯓﯞ ﯖﯞﯕﯞﯖﯞﯓﯞﯜﯘ ﯓﯞﯜﯘ ﯓﯓﯞﯖﯞﯓﯞ ﯓﯞﯖﯞﯜﯞﯓ ﯖﯜﯜﯜﯘﯜﯘ ﯖﯞﯜﯜﯘﯜﯘﯕﯞﯘﯜﯘ مستحب ﯓﯓﯜﯘﯗﯞﯓﯞﯜﯘ ﯕﯞﯓﯞ ﯕﯞﯜﯞﯖﯞﯘ ﯜﯜﯘ ﯓﯓﯞﯖﯞﯓﯞﯜﯘ ﯓﯞﯖﯞﯜﯞﯓﯞﯖﯞﯓﯞ ﯕﯞﯕﯜﯘ ﯓﯞﯜﯜﯓﯞ ﯓﯓﯜﯘﯗﯞﯓﯞﯜﯘ ﯜﯞﯗﯜﯘﯓﯜﯞﯓﯜﯘ باب

باب ما يقوله إذا رجع وإذا رأى بلدته

ތަކުލީފުގެ ފަހަރުގައި ދާއިމީ ގެއަށް ދާ ވަގުތު ކިޔާ دعاء ބަލާ ބާބު

باب استحباب ابتداء القادم بالمسجد الذي في جواره وصلاته فيه ركعتين

ތަކުލީފުގެ ފަހަރުގައި ދާއިމީ ގެއަށް ދާ ވަގުތު ކައިރީ ހުންނަ ދެވަނަ مستحب ގެ ކުރިން، ދާ ގެ ކައިވެނި ކުރުމުގެ ކުރިން ދެ ركعة ގެ ތެރެއިން مستحب ގެ ބާބު

باب تحريم سفر المرأة وحدها

ފަހަރުގައި ފިރިހެނ (محرم ދާ ގެ ތެރެ) ތަކުލީފުގެ حرام ގެ ބާބު

كتاب الفضائل

الفضائل ގެ ބާބު

باب فضل قراءة القرآن

قرآن ކިޔުމުގެ ފަދަ ގޮތް ގެ ބާބު

باب الأمر بتعهد القرآن والتحذير من تعريضه للنسيان

قرآن ގެ عهd ގެ ތެރެ ކަލާ ދުރުވާ ދާ ގޮތް ހަނދާން ކުރުމުގެ ފަދަ ގޮތް ގެ ބާބު

باب استحباب تحسين الصوت بالقرآن وطلب القراءة من حسن الصوت والاستماع لها

قرآن ކިޔާ ފަދު ކަމުގައި ދަ ކަމުގައި مستحب ގެ ކުރިން ދާ ގޮތަށް ކިޔާ ފަދު ގޮތް ގެ ތެރެ قرآن ކިޔާ ފަދު ކަމުގައި ދާ ފަދު ކަމުގައި ކިޔުން مستحب ގެ ބާބު

باب في الحثِّ على سور آيات مخصوصة

ﻫَﺒَﺎﺀَ ﺭَّﻫَﺮْﻫَﻮَﺭَّﺑِ ﻫَﺒَﺎﺀَﺩْﺳْﺒَﺮَﻫْ ﻫَﻮَﺗَﻰ ﺩَﺀْﻛَﻮْﺱ شوق ﺋِﺒِﺮَﺱْ ﺩْﺟَﺀْﺩْﺗَﺮْﺱ ﺭَﺀْﺩَﺗَﺮَﺋَﻰْﺱْﺭَّﻮَﺱْ ﻫَﻮَّﺮْﺱْﺭَﺋَﻰْﺱْﺭَﻫَّ باب

باب استحباب الاجتماع على القراءة

ﺑِﺒِﺮِﻩِ قرآن ﺗَﻰ علم ﺩْﺋَﻰْﺷْﺮَﺩَﺱْ ﺩَﺀْﺩْﺣْﺱْ مستحب ﺋَﺋَﻰْﺱْﺭَّﻮَﺱْ ﻫَﻮَّﺮْﺱْﺭَﺋَﻰْﺱْﺭَﻫَّ باب

باب فضل الوضوء

وضوء ﺗَﻰ ﺭَّﺣْﻮَﺱْ ﻫَﻮَّﺮْﺱْﺭَﺋَﻰْﺱْﺭَﻫَّ باب

باب فضل الأذان

ﻫَﻰْﺱْﺑِﺋَﻰ ﺭَّﺣْﻮَﺱْ ﻫَﻮَّﺮْﺱْﺭَﺋَﻰْﺱْﺭَﻫَّ باب

باب فضل الصلوات

ﻫَﺮَّﺩْﺗَﺮَﺋَﻰ ﺭَّﺣْﻮَﺱْ ﻫَﻮَّﺮْﺱْﺭَﺋَﻰْﺱْﺭَﻫَّ باب

باب فضل صلاة الصبح والعصر

ﺗَﺒِﺴْ ﻫَﺮَّﺩْﺗَﺮِ عصر ﻫَﺮَّﺩْﺗَﺮَﺋَﻰ ﺭَّﺣْﻮَﺱْ ﻫَﻮَّﺮْﺱْﺭَﺋَﻰْﺱْﺭَﻫَّ باب

باب فضل المشي إلى المساجد

ﺣِﺴْﺑِﻮَﻫْ ﺭِﺋَﺗَﺮِ ﻓِﺩْﺩَﺗَﺮَﺋَﻰ ﺭَّﺣْﻮَﺱْ ﻫَﻮَّﺮْﺱْﺭَﺋَﻰْﺱْﺭَﻫَّ باب

باب فضل انتظار الصلاة

ﻫَﺮَّﺩَﺗَﺮْ ﺩِﺱْﻫِﻮِﺋَﺋَﺩْﺩَﺗَﺮَﺋَﻰ ﺭَّﺣْﻮَﺱْ ﻫَﻮَّﺮْﺱْﺭَﺋَﻰْﺱْﺭَﻫَّ باب

باب فضل صلاة الجماعة

ﺑَﺎﺏ ﺷَﺮَﻓِ ﺻَﻼَﺓ ﺟَﻤَﺎﻋَﺔ

باب الحث على حضور الجماعة في الصبح والعشاء

ﺗَﺮْﻏِﻴﺐ ﻓِﻲ ﺣُﻀُﻮﺭ ﺍﻟْﺠَﻤَﺎﻋَﺔ ﻓِﻲ ﺍﻟﺼُّﺒْﺢ ﻭَﺍﻟْﻌِﺸَﺎء باب

باب الأمر بالمحافظة على الصلوات المكتوبات والنهي الأكيد والوعيد الشديد في تركهنَّ

ﻓﺮﺽ ﺍﻟْﻤُﺤَﺎﻓَﻈَﺔ ﻋَﻠَﻰ ﺍﻟﺼَّﻠَﻮَﺍﺕ ﺍﻟْﻤَﻜْﺘُﻮﺑَﺎﺕ ﻭَﺍﻟﻨَّﻬْﻲ ﺍﻟْﺄَﻛِﻴﺪ ﻭَﺍﻟْﻮَﻋِﻴﺪ ﺍﻟﺸَّﺪِﻳﺪ ﻓِﻲ ﺗَﺮْﻛِﻬِﻦَّ باب

باب فضلِ الصفِّ الأوَّلِ والأمرِ بإتمامِ الصفوفِ الأُلِ ، وتسويتِها ، والتراصِّ فيها

ﻓَﻀْﻞِ ﺍﻟﺼَّﻒِّ ﺍﻷَﻭَّﻝِ ﻭَﺍﻷَﻣْﺮِ ﺑِﺈِﺗْﻤَﺎﻡِ ﺍﻟﺼُّﻔُﻮﻑِ ﺍﻷُﻝِ ، ﻭَﺗَﺴْﻮِﻳَﺘِﻬَﺎ ، ﻭَﺍﻟﺘَّﺮَﺍﺹِّ ﻓِﻴﻬَﺎ باب

بابُ فَضْلِ السنَنِ الراتِبَة مَعَ الفَرَائِضِ وبيانِ أَقَلِّهَا وأَكْمَلِها وما بينَهُما

ﻓﺮﺽ ﺍﻟﺮَّﻛْﻌَﺔ ﺍﻟﻨَّﺎﻓِﻠَﺔ ﺍﻟْﻤُﺆَﻛَّﺪَﺓ ﺍﻟَّﺘِﻲ ﻫِﻲَ ﺗَﺎﺑِﻌَﺔ ﻟِﻠْﻔَﺮَﺍﺋِﺾ ﻭَﺑَﻴَﺎﻥ ﺃَﻗَﻠِّﻬَﺎ ﻭَﺃَﻛْﻤَﻠِﻬَﺎ ﻭَﻣَﺎ ﺑَﻴْﻨَﻬُﻤَﺎ باﺏُ

باب تأكيد ركعتي سنَّةِ الصبح

ﺗَﺄْﻛِﻴﺪ ﺭَﻛْﻌَﺘَﻲْ (ﺳُﻨَّﺔ) ﺍﻟﺼُّﺒْﺢ ﻭَﺗَﺨْﻔِﻴﻔﻬﻤَﺎ ﻭَﺑَﻴَﺎﻥ ﻣَﺎ ﻳُﻘْﺮَﺃ ﻓِﻴﻬِﻤَﺎ ، ﻭَﺑَﻴَﺎﻥ ﻭَﻗْﺘِﻬِﻤَﺎ باب

باب تخفيف ركعتي الفجروبيان ما يقرأ فيهما ، وبيان وقتهما

ތަކުރާރުކުރަންޖެހޭ ގޮތް ފަދަ ކަންކަމުގެ ބާބު ފަދ ركعة ތަ وقت ތަކުން ބާބު

باب استحباب الاضطجاع بعد بعد ركعتي الفجر على جنبه الأيمن

ފަރުޟުނަމާދުގެ ކުރިން ދެ ركعة ކުރާނަމާ ކުރާ ބާބު ކުރާ ބާބު ކުރާ ބާބު ކުރާ ބާބު ކުރާ ބާބު ކުރާ ބާބު ކުރާ ބާބު مستحب ކުރާ ބާބު ކުރާ ބާބު

باب

باب سنة الظهر

ފުރަތަމަ ދުވަހުގެ ފާހަގަ ކުރާ ބާބު

باب سنة العصر

ހަފްތާ ކުރާ ބާބު

باب سنّة المغرب بعدها وقبلَها

مغربކުރާ ބާބު ފާހަގަ ކުރާ ބާބު

باب سنّة العشاء بعدها وقبلها

عشاء ކުރާ ބާބު ފާހަގަ ކުރާ ބާބު

باب سنّة الجمعة

ހަތަރ ކުރާ ބާބު

باب استحباب جعل النوافل في البيت سواء الراتبة وغيرها

والأمر بالتحول للنافلة من موضع الفريضة أو الفصل بينهما بكلام

نفل ނަމާދުތައް އެއީ ރަވާތިބު ސުންނަތްތަކާއި ވިތުރުސް ސުނަތަ އެހެން ސުންނަތްތަކާއި ވިތަރުސް
ގަބަލި ކުރުން مستحب ވެގެންވާކަމާއި އަދި نفل ނަމާދުކުރުމުގެ ބަޔާއި فرض ނަމާދުކުރިޔަން ނޫން
އެހެން ބިސަހަކަށް ބަދަލު ވާތި ސުއްވަ އެތެރެގެކުގައި ވާގަހައް ތަރިކާގެން ގުރިކަނޭން مستحب
ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب الحثِّ على صلاة الوتروبيان أنه سنة متأكدة وبيان وقته

ވިތުރު ނަމާދަކީ شوق ވެރިކުރައްވާފައި އަދި އެއީ ގަދަފަދަ ވެގެންވާ ސުންނަތެއްކަން ބަޔާންކުރުމާއި
އަދި އޭގެ ވަގުތުތައް ބަޔާންކުރެވިގެންވާ باب

باب فضل صلاة الضحوبيان أقلِّها وأكثرها وأوسطها ، والحثِّ على المحافظة عليها

ضحى ނަމާދުގެ މަތިކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب އަދި އެނަމާދުގެ މަދުމިންވަރާއި ގިނަމިންވަރާއި މެދުމިން
ބަޔާން ކުރުމާއި އެނަމާދަށް ރައްކާތެރިވުމަށް ގޮވާލުން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب : تجوز صلاة الضحى من ارتفاع الشمس إلى زوالها

والأفضل أن تصلَّى عند اشتداد الحرِّ وارتفاع الضحى

ضحى ނަމާދުކުރުން އިރުއަރައިގެންސް އިރުމަތީ ވާއިރު ހަމައަށް ހުއްދަވެގެންވާ ކަމާއި އަދި
އެންމެ މާތްވާނީ ހޫނުގަދަވެ އިރު އަރާ ގަދަފަދަވުމުން ދަންވުމުންކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب الحثِّ على صلاة تحية المسجد بركعتين وكراهية الجلوس قبل يصلي ركعتين

في أي وقت دخل وسواء صلَّى ركعتين بنية التحية أو صلاة فريضة أو سنة راتبة أو غيرها

تحية المسجد ގެ ދެ ركعة އަދާކުރުމަށް ބާރު އެޅުމާއި ކޮންމެ ވަގުތެއްގައި މިސްކިތަށް ވަނުމުގައި

ﻭﻫﺮﻩ ﻫﺪﻗﺮ ركعة ﺷﺮﻳﻌﺖ ﻫﺮﻭﺭﺷﺖ ﺩﻳﺎﻟﺮ ﻭﻳﺸﻮﺭﻭﺩﻩ ﻫﺮﻭ ﻫﺪﻗﺮ ركعة ﺗﺤﻴﺔ ﻧﻲ ﻗﺮ ركعة ﻫﺮﺕ ﺳﺮﻫﻮﻡ ﻛﻮﻳﺎﺩﻭﻩ ﻭﻫﺮﻩ ﺷﺮﻭﻫ فرض ﺳﺮﺩﻗﺮﻳﺎﺕ ﺷﺮﻭﻫ ﻫﺮﻭﻭﻫﻮﻧﻲ ﺣﻮﺷﺮﻫﻮﻳﺎﺕ ﻭﻫﺮﻩ ﻣﺠﻤﺮﺷﺮﻳﺎﺕ ﻫﻪﻭﺷﻮﻭﻧﻲﺷﺮﻭ باب

باب استحباب ركعتين بعد الوضوء

وضوء ﺗﺎﺣﺮﻫﺮﻣﺮ ﻗﺮ ركعة ﺳﺮﺩﻗﺮﻫﺎﺗﺎﺣﺮﺕ مستحب ﻭﻧﻲﺷﺮﻭﻳﺎﺕ ﻫﻪﻭﺷﻮﻧﻲﺷﺮﻭ باب

باب فضل يوم الجمعة ووجوبها والاغتسال لها والتطيب والتبكير إليها والدعاء يوم الجمعة والصلاة على النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيهِ وَسَلَّم وفيه بيان ساعة الإجابة واستحباب إكثار ذكر اللَّه تعالى بعد الجمعة

ﺗﺎﺣﺮﺕ ﻗﺮﻫﺮﻯ ﺩﻫﻮﻳﺮﺩﻱ، ﺗﺎﺣﺮﺕ ﺳﺮﺩﻗﺮ ﻋﻴﻖﻫ ﻭﻧﻲﺷﺮﻭ ﻳﺮﺩﻱ، ﻫﺮﻭﺭ ﻫﺴﺮﺩﻗﺮﺷﺮ ﺭﺳﺮﻫﻮﻫﺮﻱ، ﻫﺮﻭﺭ ﻫﺴﺮﺩﻗﺮﺷﺮ ﻫﺮﻭﺷﻮ ﻭﻳﻮﻫﺮﻱ، ﻫﺮﻭﺭ ﺗﺎﺣﺮﺕ ﻗﺮﻫﺮﺕ دعاء ﺗﺎﺣﺮﺩﻱ ﻫﺮﻭﺭ ﻫﺪﻗﺮﻫﺮﺕ نبيﷺ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ﻧﻲ ﺩﻫﻜﻮﺷﺮ صلوات ﺑﻴﻬﻮﺩﻱ، ﻫﺮﻭﺭ دعاء ﻫﻴﻖﻫﻭﻧﻲﺷﺮ ﻭ ﻭﻧﻲﻭﻫﻮﻳﺮﺩﻱ، ﻫﺮﻭﺭ ﺗﺎﺣﺮﺕ ﺳﺮﺩﻗﺮﺷﺮﻗﺮ ﻳﺴﺮﻳﺴﺮﻫﺮﺷﺮ ذكر ﺗﺎﺣﺮﺷﺮ مستحب ﻭﻧﻲﺷﺮﻭﻳﺎﺕ ﻫﻪﻭﺷﻮﻧﻲﺷﺮﻭ باب

باب استحباب سجود الشكرعند حصول نعمة ظاهرة أو اندفاع بلية ظاهرة

نعمة ﺟﺮﻫ ﻭﻧﻲﻫ ﺷﺮﻭﻫ مصيبةﻫﺮﺕﺷﺮ ﺳﻪﺟﺮﻫﻮﻫﻪ ﻭﻧﻲﻫ شكرﻯ سجدة ﻫﻪﺕﺎﺣﺮﺷﺮ مستحب ﻭﻧﻲﺷﺮﻭﻳﺎﺕ ﻫﻪﻭﺷﻮﻧﻲﺷﺮﻭ باب

باب فضل قيام الليل

ﺗﻪﺮﻫﻮﻳﺎﺩﻱ ﺩﻫﻮﻳﺎﺷﺮ ﻫﻪﻭﺷﻮﻧﻲﺷﺮﻭ باب

باب استحباب قيام رمضان وهو التراويح

رَمَضَانُ ﺩﺭﻱ ﺗﻪﻭﺩﻳﻜﺮ (تراويح) ﺳﺮﺩﻗﺮﺕﺎﺣﺮﺷﺮ مستحب ﻭﻧﻲﺷﺮﻭﻳﺎﺕ ﻫﻪﻭﺷﻮﻧﻲﺷﺮﻭ باب

باب فضل قيام ليلة القدر وبيان أرجى ليالها

ليلة القدر ﯔﯓ﯒﯑﯐ ﯏﯎﯍﯌﯋ ﯊﯉﯈ ﯇﯆﯅ ﯄﯃﯂﯁﯀ ﯿﯾﯽﯼﯻﯺﯹﯸﯷﯶﯵﯴ ﯳﯲﯱﯰﯯ باب

باب فضل السواك وخصال الفطرة

سواك ﯨﯧﯦﯥﯤ ﯣﯢﯡﯠ فطرةﯟ خصالﯞﯝ ﯜﯛﯚﯙﯘ باب

باب تأكيد وجوب الزكاة وبيان فضلها وما يتعلق بها

زكاة ﯕﯖﯗﯘﯙ ﯚﯛﯜﯝﯞ ،ﯟﯠﯡﯢﯣ ﯤﯥﯦﯧﯨ ﯩﯪﯫﯬﯭ ﯮﯯﯰﯱﯲ ﯳﯴﯵﯶﯷ باب

باب وجوب صوم رمضان وبيان فضل الصيام وما يتعلق به

رمضان ﯸﯹ ﯺﯻﯼ واجب ﯽﯾﯿ﯀ ﯁﯂ ﯃﯄﯅﯆ ﯇﯈﯉﯊ ﯋﯌﯍﯎ ﯏﯐﯑﯒ (ﯓﯔﯕ) ﯖﯗﯘﯙﯚ ﯛﯜﯝﯞﯟ باب

باب الجود وفعل المعروف والإكثار من الخير في شهر رمضان

والزيادة من ذلك في العشر الأواخر منه

رمضان ﯠﯡﯢﯣﯤ ﯥﯦﯧﯨﯩ ﯪﯫ ﯬﯭﯮﯯﯰ ﯱﯲﯳﯴﯵ ﯶﯷﯸﯹﯺ ﯻﯼﯽﯾﯿ ﯀﯁﯂ ﯃﯄﯅﯆﯇ ﯈﯉﯊﯋﯌ ﯍﯎﯏﯐﯑ ﯒ﯓﯔﯕﯖ ﯗﯘﯙﯚﯛ باب

باب النهي عن تقدم رمضانَ بصوم بعد نصف شعبان إلاَّ لمن وصله بما قبله ، أو وافق عادة له بأن كان عادته صوم الاثنين والخميس فوافقه

شعبان ﯜﯝﯞ ﯟﯠ ﯡﯢﯣ ﯤﯥ رمضان ﯦﯧ ﯨﯩﯪ ﯫﯬﯭﯮ ﯯﯰﯱﯲﯳ ﯴﯵﯶﯷﯸ ﯹﯺﯻﯼﯽ ﯾﯿ                باب

باب ما يُقَالُ عِنْدَ رُؤْيَةِ الهِلالِ

ތަނޑުގެ ފެނުމުގައި ކިޔާ دعاء ބާބު

باب فَضْلِ السُّحورِ وتأخيرِهِ ما لم يَخْشَ طُلُوع الفَجْرِ

ފަތިހުގެ ކާނާ ކެއުމުގެ ފަޟީލަތާއި ފަތިހުގެ ވަގުތު ދަނޑުވެ ދާނެ ކަމުގެ ބިރު ނެތްނަމަ ފަތިހުގެ ކާނާ ލަސްކުރުމުގެ ބާބު

باب فَضْل تَعْجِيل الفِطْرِوما يُفْطَرُ عَليهِ وما يَقُولُهُ بَعْدَ الإِفْطَارِ

ހުކަށް ވެއްދުމުގެ ފަޟީލަތާއި ހުކަށް ވެއްދުމުގައި ބޭނުންކުރާ ތަކެއްޗާއި ހުކަށް ވެއްދުމަށްފަހު ކިޔާ ދުޢާގެ ބާބު

بابُ أمرِ الصَّائمِ بحِفْظِ لسانِهِ وَجَوَارِحِهِ عَنِ المُخَالفَاتِ والمُشَاتَمَةِ وَنَحْوهَا

ހުކަށް ވެއްދެވިފައިވާ ފަރާތް ދޮގު ބުނުމާއި ދޮގު ކަންތައް ކުރުމާއި ދެކޮޅު ހެދުމާއި ދެކޮޅު ހެދުމާ ގުޅޭ ކަންތައް شريعة ގެ ހިލާފު ކުރުމުގެ ކަންތައްތަކުގެ ބާރުގެ ބާބު

باب في مسائل من الصوم

ހުކަށް ވެއްދުމުގެ مسائل ގެ ބާބު

باب بيان فضل صوم المُحَرَّم وشعبان والأشهر الحُرمُ

محرم ދާދި شعبان ދާދި حرمة ގެ ތެރޭގައި ހުކަށް ވެއްދުމުގެ ފަޟީލަތާ ގުޅޭ ބާބު

باب فضل الصوم وغيره في العشر الأوَّل من ذي الحجة

ذو الحجة ﻣﻮﻟﻮﺩ ﺷﺮﻳﻒ ﺑﺮﻫﻤﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﻭﺍﻟﻌﺸﺮ ﺍﻷﻭﺍﺋﻞ ﻣﻦ ﺑﺎﺏ

باب فضل صوم يوم عرفة وعاشوراء وتاسوعاء

عرفة ﻣﻮﻟﻮﺩ ﺷﺮﻳﻒ عاشوراء ﻣﻮﻟﻮﺩ ﺷﺮﻳﻒ تاسوعاء ﻣﻮﻟﻮﺩ ﺷﺮﻳﻒ ﺑﺎﺏ

باب استحباب صوم ستة من أيام من شوال

شوال ﻣﻮﻟﻮﺩ ﺷﺮﻳﻒ مستحب ﺍﻟﻌﻴﺪ ﺑﺎﺏ

باب استحباب صوم الاثنين والخميس

ﻳﻮﻡ ﻣﻮﻟﻮﺩ ﺍﻟﻨﺒﻲ ﻣﻮﻟﻮﺩ ﺷﺮﻳﻒ مستحب ﺍﻟﻌﻴﺪ ﺑﺎﺏ

باب استحباب صوم ثلاثة أيام من كل شهر

ﺃﻳﺎﻡ ﻣﻮﻟﻮﺩ ﺷﺮﻳﻒ مستحب ﺍﻟﻌﻴﺪ ﺑﺎﺏ

باب فضل من فطَّر صائماً ، وفضل الصائم الذي يؤكل عنده ، ودعاء الأكل للمأكول عنده

ﺷﺮﻭﻉ ﻓﻲ ﺻﻴﺎﻡ ﺷﻬﺮ ﺭﻣﻀﺎﻥ ﻣﻦ ﻳﻮﻡ ﺍﻟﺜﻼﺛﺎء ﻭﺍﻟﺨﻤﻴﺲ ﻭﺍﻟﺠﻤﻌﺔ ﻭﺍﻟﺴﺒﺖ ﻭﺍﻷﺣﺪ ﻭﺍﻟﺪﻋﺎء ﻟﻠﻤﺄﻛﻮﻝ ﻋﻨﺪﻩ ﺑﺎﺏ

كتاب الاعتكاف

الاعتكاف ﺍﻟﻌﻴﺪ ﺍﻟﻔﻄﺮ ﺑﺎﺏ ﻭﻗﺖ

كتاب الحج

حجّ ފަރަޟ ކަމުގައިވާ ބަޔާ

كتاب الجهاد

ޖިހާދުގެ ފަރަޟ ކަމުގައިވާ ބަޔާ

باب بيان جماعة من الشهداء في ثواب الآخرة ويغسلون ويُصَلَّى عليهم بخلاف القتيل في حرب الكفار

شهيدން جماعةގައި ދިޔަ آخرة ثواب ލިބޭ شهيد ކަމުގައިވާ ފަރާތާ ދެމެދު ކަންތައް ދައްކާ ބަޔާ ކާފަރުންނާ ހަނގުރާމަ ކުރުމުގައި ދިޔަ شهيد ގެ ކަންތައްތަކާ ދެކޮޅަށް باب

باب فضل العتق

ހަދިޔާ ދިނުމުގެ ފަޟީލަތް ބަޔާ ކުރާ باب

باب فضل الإحسان إلى المملوك

ތަކުރުވެރިކަން إحسان ކުރުމުގެ ފަޟީލަތް ބަޔާ ކުރާ باب

باب فضل المملوك الذي يؤدي حقَّ اللهِ وحقَّ مواليهِ

اللهގެ حقّ ހިފާ ހަގީގީ ގޯލާގެ حقّ ހިފާ ހަދިޔާ ދެވޭ ގޯލާގެ ފަޟީލަތް ބަޔާ ކުރާ باب

باب فضل العبادةِ في الهرج وهو الاختلاط والفتن ونحوها

مجتمع ހަލާކުވެ ދާ ފިތުނަ ވަގުތުތަކުގައި مشغول ވެ ދާ ފަޟީލަތް

ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب فضل السماحة في البيع والشراء والأخذ والعطاء وحسن القضاء والتقاضي وإرجاح المكيال والميزان والنهي عن التطفيف وفضل إنظار الموسِرِ المعسَرَ والوضع عنه

ގަނެ ވިއްކުމާއި ނޫންދޫކުރުންގެ معاملات ތަކުގައި ލުއިފަސޭހަ ކުރުމުގެ ފަޟީލަތާއި ރަނގަޅު ބަރާބަރަށް އަދާކުރުމާއި އަދި އެ އަދާކުރުމުގައި އެންމެ ރަނގަޅު ފުރިހަމަ ގޮތް اختيارކުރުމާއި މިނު ކިރުމުގައި ކުޑަކޮށް އިތުރުކުރުމުގެ ފަޟީލަތާއި މިނުކިރުމުގައި އޮނިކުރުމުގެ މަނާކަމާއި ކަށަވަރު ނުވާ ދަރަނިވެރިޔާއަށް ލުއިދިނުމުގެ ފަޟީލަތާއި ދަރަނި މާފުކުރުމުގެ ފަޟީލަތާއި ދަރަނީގެ ބައެއް ދޫކޮށްލުމާއި އަދި އެހެން މިހެން ކަންތައް معاف ކުރުމުގެ ފަޟީލަތު ބަޔާންވެގެންވާ باب

كتاب العلم

علمގެ ފަޟީލަތު ބަޔާންވެގެންވާ ބައި

كتاب حمد الله تعالى وشكره

މާތް الله سبحانه وتعالي އަށް حمدއާއި شكر ކުރުމުގެ ފަޟީލަތު ބަޔާންވެގެންވާ ބައި

كتاب الصلاة على رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيهِ وَسَلَّم

رَسُول اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ގެ މައްޗަށް صلوات އާއި سلام ކިޔުމުގެ ފަޟީލަތު ބަޔާންވެގެންވާ ބައި

كتاب الأذكار

ذكرކުރުމުގެ ވާހަކަ ހިމެނިގެންވާ ބައި

باب فضل الذكر والحثِّ عليه

ذكر ކުރުމުގެ ފަޟީލަތާއި އޭގައި شوقވެރިކުރުމުގެ ފަޟީލަތު ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب ذكر اللّه تعالى قائماً وقاعداً ومضطجعاً ومحدثاً وجُنباً وحائضاً إلا القرآن فلا يحل لجنب ولا حائض

ކޮޅަށް ހުރެގެންނާއި އިށީނދެ ގެންނާއި އޮށޯވެގެންނާއި ކުޑަ حدث އާއި ބޮޑު حدث އާއި حيضގެ ހާލަތުގައި ހުރެގެން ކިޔެވި قران ކިޔުމުން ފިޔަވައި الله އަށް ذكرކުރުން ހުއްދަ ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

ދެން جُنب ވެރިޔާއާއި حيض ވެރިޔާއާއި ދިމިހުރުންގެ މައްޗަށް قران ކިޔުމުން ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ.

باب ما يقوله عند نومه واستيقاظه

ނިދަން އޮތުމަށް ނިދުމަށްއޮތުމާއި ނިދިން ހޭލާ ހިނދު ކިޔުމަށްވާ ދުޢާ ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب فضل حِلَقِ الذِّكْروالنَّدب إلى ملازمتها والنهَّي عن مفارقتها لغير عذر

ޒިކުރުކުރާ މަޖިލިސްތަކުގެ ފަޟީލަތާއި އަދި އެފަދަ މަޖިލިސްތަކާއި ބައިވެރިވެ އެދުން مستحب ވެގެންވާކަމާއި އަދި އުޒުރުވެރިކަމެއް ނެތި އެފަދަ މަޖިލިސްތަކުން ދުރުހެލިވުން އެދުން ނުވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب الذكر عند الصباح والمساء

ހެނދުނާއި ހަވީރުގެ ޒިކުރުތައް ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب ما يقوله عند النوم

ނިދަން އޮތުމަށް ހިނދު ކިޔާ ދުޢާ ބަޔާންވެގެންވާ باب

كتاب الدعوات

دعاءއާއި ގުޅޭ ވާރިދުވެފައިވާ حديث ތަކެއް ހިމެނިފައިވާ ބައި

باب فضل الدعاء بظهر الغيب

ﭽﺮﺸﻯ غير حاضرىَﺩِ ﺋﺪﭽﺮﺸﻤﺮﺸﺮ دعاء ﺗﺒﺮﺪﻯ ﺩﻩﺒﻤﺲ ﻫﻣﺮﺸﻮﺋﻴﺸﻮﻩ باب

باب في مسائل من الدعاء

دعاء ﻣﺪِ ﺧﺪﺮ ﻫَﺪِﺴﻮﺋﺰﺪِﻩ ﻫﺌﻪ ﻧﻪﺸﻮﻫﻪﻫﻮﺮ ﻫﻣﺮﺸﻮﺋﻴﺸﻮﻩ باب

باب كرامات الأولياء وفضلهم

ﻫﻮﭽﻮﺒﺮﺸﻯ ﻧﻪﻣﻣﻮﻣﺪِ ﺋﻬﻪﺒﺨﺮﺸﻯ ﺩﻩﺒﻤﺲ ﻫﻣﺮﺸﻮﺋﻴﺸﻮﻩ باب

كتاب الأمور المنهي عنها

نهي ﺗﺒﺮﻮﺋﻴﺸﻮﻩ ﻧﻪﺸﻮﻫﻪﺋ ﺋﺪﺒﺮﻮﺋﻴﺸﻮﻩ ﻫﻪِ

باب تحريم الغيبة والأمر بحفظ اللسان

غيبة ﺷﺸﺮﺸ حرامﻮﺋﻴﺸﻮﻣﻪﻣﻮﻩﺪِ ﻗﺮﻫﺪﻣﻣﻮﺒﺪﺒﺮﻫﺮﺸ ﻫﺪﺪﺒﺮﺒﺮﻮﺋﻴﺸﻮﻩ حديث ﻫﻪﺋ ﻫﻣﺮﺸﻮﺋﻴﺸﻮﻩ باب

باب تحريم سماع الغيبة وامر من سمع غيبة محرمة بردها ، والإنكار على قائلها فأن عجز أو لم تقبل منه فارق ذالك المجلس إن أمكنه

غيبة ﻫﺰﺋ ﺋﺪﺮﺸ حرام ﻮﺋﻴﺸﻮﻣﻪﻣﻮﻩﺪِ ﻫﺪﺮِ حرام ﺗﺒﺮﻮﺋﻴﺪﻩﺋ غيبة ﺷﺸﺮ ﻫﺰﺋ ﺩﻮﭽﺪﻩﺸﻯ حكمﺒﻪ ﺋ غيبة ﺷﺴِ ﺪﻩﺒﻯ ﻫﺪﻫﻮﺸ ﺋﻪﺒﻪﺸ ﺩﻮﺸﻣﺪﺒﺮﺒﺸ ﺒﻪﺪِ ﺋﺪﺒﻪﺸ ﻫﺸﻣﺪﺒﺮﻫﺮﺸ ﺗﺮﺒﺮﻮﺋﻴﺪﻩﺒﻪﺸﻫﺮﻫ ﺗﺮﻫﻮﻫ ﺋﺸﻯ ﻩﺸﻯ ﻩﺮﺒﻫ قبولﺗﺮﺒﺮﻮﺪﻩﺸﻫﺮﻫ ﺗﺒﻮﻫﺮﻮﺋﻴﺸﻮﻩﺸﻫﺮﻫ ﺋ ﻫﺪﺪﻩﺪﻩﺸ ﻗﺮﺒﺮﻮﺋﻴﺸﻮﻩﺪﻩﺮﺒﺮﺸ ﻫﻣﺮﺸﻮﺋﻴﺸﻮﻩ باب

باب بيان ما يباح من الغيبة

ﺮﻩﺮﻫﺮ غيبة ﻫﻣﺮﺸﻮﺋﻴﺸﻮﻩ باب

باب تحريم النميمة

ꠇꠥꠞꠋꠤꠇꠤꠎ حرامꠇꠤꠎꠥꠋꠥꠎ ꠞꠋꠥꠎꠇꠤꠎꠞꠋ باب

باب النهي عن نَقْل الحديثِ وكلام الناس إلى ولاة الأمورِ إذا لم تدْعُ إليه حاجةٌ كَخَوفِ مفسدةٍ ونحوها

ꠉꠦꠞꠋꠥꠎꠇꠤꠎ ꠋꠥꠇꠥꠎꠥꠇꠤ ꠎꠞꠋꠞꠎ ꠉꠦꠞꠋꠎꠥꠎ ꠇꠤꠋꠉꠥꠉꠋꠥꠎ ꠇꠤꠋꠉꠥꠉꠋꠥꠎ ꠇꠤꠎꠉꠦꠞꠋꠉꠥꠉꠋꠥꠎ ꠇꠤꠋꠉꠥꠉꠋꠥꠎ ꠇꠤꠎꠉꠦꠞꠋꠉꠥꠉꠋꠥꠎ ꠋꠥꠇꠥꠎꠥꠇꠤ ꠋꠥꠇꠥꠎꠥꠇꠤ
ꠇꠤꠎꠉꠦꠞꠋꠉꠥꠉꠋꠥꠎ ꠞꠋꠥꠎꠇꠤꠎꠞꠋ باب

باب ذم ذي الوجهين

ꠇꠤꠎꠉꠦꠞꠋꠉꠥ ꠇꠤꠎꠇꠤꠋꠉꠥꠉꠋꠥꠎ ꠇꠤꠎꠉꠦꠞꠋ ꠇꠤꠎꠉꠦꠞꠋꠉꠥꠉꠋꠥꠎ ꠞꠋꠥꠎꠇꠤꠎꠞꠋ باب

باب تحريم الكذب

ꠇꠤꠎꠉꠦꠞꠋꠇꠤꠎ حرامꠇꠤꠎꠥꠋꠥꠎ ꠞꠋꠥꠎꠇꠤꠎꠞꠋ باب

باب بيان ما يجوز من الكذب

ꠇꠤꠎꠉꠦꠞꠋꠇꠤꠎ ꠇꠤꠎꠇꠤꠎꠉꠦꠞꠋꠉꠥꠉꠋꠥꠎ ꠇꠤꠎꠉꠦꠞꠋꠉꠥꠉꠋꠥꠎ ꠞꠋꠥꠎꠇꠤꠎꠞꠋ باب

باب الحثَّ على التثُّبت فيما يقوله ويحكيه

ꠋꠥꠎ ꠇꠤꠎꠥꠋꠥꠎ ꠉꠦꠞꠋꠥꠎꠇꠤꠎꠋꠥꠎ ꠋꠥꠎ ꠋꠥꠎꠇꠤꠎꠋꠥꠎ خبر ꠇꠤꠎꠥꠋꠥꠎ ꠉꠦꠞꠋꠥꠎ ꠇꠤꠎꠉꠦꠞꠋ ꠉꠦꠞꠋꠥꠎꠇꠤꠎꠋꠥꠎ ꠇꠤꠎꠉꠦꠞꠋꠉꠥꠉꠋꠥꠎ تأكيد ꠇꠤꠎꠥꠋꠥꠎ ꠉꠦꠞꠋꠥꠎꠇꠤꠎꠋꠥꠎ
ꠇꠤꠎꠥꠋꠥꠎ ꠇꠤꠎꠉꠦꠞꠋꠉꠥꠉꠋꠥꠎ إرشادꠇꠤꠎꠥꠋꠥꠎ ꠞꠋꠥꠎꠇꠤꠎꠞꠋ باب

باب بيان غلظ تحريم شهادة الزور

ꠇꠤꠎꠉꠦꠞꠋ ꠇꠤꠎꠋꠥꠎ ꠋꠥꠎꠇꠤꠎꠋꠥꠎ حرام ꠇꠤꠎꠥꠋꠥꠎ ꠞꠋꠥꠎꠇꠤꠎꠞꠋ باب

باب تحريم لعن إنسان بعينه أو دابة

ﻟَﺴﻌَﺔُﺭِﺷْﺴَﺮَﺍْﺷْ ﺷَﺮَﻋَﺔَﺴَﺮَﺍْﺷْ ﻭِﺭَﺴْﻪ لعنةﺭِﺷْﺷْ حرام ﻭَﻳَﺴْﺮُﻭﻩَﺍْﺷْ ﻫَﻢَّﺴْﺮُﻭﻳَﺴْﺮُﻭﻩً باب

باب جواز لعن بعض أصحاب المعاصي غير المُعَيَّنِين

ﻭَﺑِﻪ ﺣِﻮَﺴِﺮِ ﺣِﻴَﺮَﺍْ ﻫَﺎﻫَﺮَﺴْ ﺷَﺮَﺍْﺷْ ﻣُﻮَﻳَﺴْﺮِﺴَﺮَﺴْ لعنة ﺭِﺷْﺷْ ﺭَﺍﻫَﺮَ ﻭَﻳَﺴْﺷْ ﻭَّﺍَﺴْﺷْ ﻫَﻢَّﺴْﺮُﻭﻳَﺴْﺮُﻭﻩً باب

باب تحريم سبّ المسلم بغير حقّ

حقّﻫَﺍَّﺎِﺭِ ﺷَﺮَﺧِﺭِ ﺣَﺴْﺤِﺮَﺍَﺴْ ﻣَّﻳَﺴَّﺮَﺍْﺷْ ﻭَﻳَﺴْﺮُﻭﻩَﺍْﺷْ ﻫَﻢَّﺴْﺮُﻭﻳَﺴْﺮُﻭﻩً باب حرام

باب تحريم سب الأموات بغير حق ومصلحة شرعية هي

حقﻫَﺍَّﺎِﺭِ ﺷَﺮَﺧِﺭِ ﻫَﺭِﻩِ شرعي مصلحة ﻫَﺍَّﺎِﺭِ ﺷَﺮَﺧِﺭِ ﺧَﺮَﻳَﺴْﺮِﻩً ﭽِﺭَﺴْﺷَّﺮِﺣَﺮَﺧَﺮَ ﺭَﺴِﺴْﻳَﺴْﺮِﻩَﺴْ ﻫَﻢَّﺴْﺮُﺭَﺮَﺴْ ﺭَﻣَّﺮَﺴْ ﻭَﻳَﺴْﺮُﻭﻩً باب

باب النهي عن الإيذاء

ﻫَﺭَﺴْﺭِﺭَﺴْﺮَﺴْ ﺭَﺴْﺮَﺧَﺮَﺍَﺮَﺴْ حرام ﻭَﻳَﺴْﺮُﻭﻩَﺍْﺷْ ﻫَﻢَّﺴْﺮُﻭﻳَﺴْﺮُﻭﻩً باب

باب النهي عن التباغض والتقاطع والتدابر

ﻫَﺍَﺴْﻫَﻢَﺍْ ﻫَﺴَﺍْﻩَ ﻫَﻢَﺍْﺷَﺮَﺍْﺷْ ﺧَﺮِﻳَﺴْﺮِﺧَﺮَﺍِﺭِ ﺩَﺩَﺴْ ﺑَﺴﻌَﺮَﺧَﺮَﺍِﺭِ ﻗَﺍَﺍَﺮَﺴْﺮِﺧَﺮَﺴْ ﺳَﺮِﻱٍ ﻭَﻳَﺴْﺮُﻭﻩَﺍْﺷْ ﻫَﻢَّﺴْﺮُﻭﻳَﺴْﺮُﻭﻩً باب

باب تحريم الحسد

ﺭَﺴَﺮَﺧَﺮَﺴْ حرام ﻭَﻳَﺴْﺮُﻭﻩَﺍْﺷْ ﻫَﻢَّﺴْﺮُﻭﻳَﺴْﺮُﻭﻩً باب

باب النهي عن التجسّس

ޖާސޫސްކުރުން މަނާވެގެންވާކަމާއި މީހުން ދައްކާ ވާހަކައިގެ ތެރެއިން އަޑުއެހުމަށް ނުރުހޭ ވާހަކަބައް އަޑު އެހުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب النهي عن سوء الظنّ بالمسلمين من غير ضرورة

އެއްވެސް شرعي ސަބަބެއް ނެތި މުސްލިމުންނާއި މެދު ގޯސް ހިޔާލުކުރުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب تحريم احتقار المسلمين

މުސްލިމުންނަށް ނިކަމެތި ކަމުގެ ނަޒަރުން ބެލުން حرام ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب النهي عن إظهار الشماتة بالمسلم

މުސްލިމުންނަށް ދިމާވާ ދަތިތަކަށް އުފާކުރުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب تحريم الطعن في الأنساب الثابتة في ظاهر الشرع

شرعي ހަމަތަކުން ސާބިތުވެފައިވާ ނަސަބުތަކަށް ފުރައްސާރަކުރުން حرام ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب النهي عن الغش والخِداع

މަކަރު ހެދުމާއި ހީލަތް ހެދުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب تحريم الغدر

وعد އާއި خلاف ވުން حرام ވެގެންވާ ކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب النهي عن المنّ بالعطية ونحوها

ހެޔޮކަމުގައި ހެދިކަމެއްގެ ތިމާ ދިން ހަދިޔާތަކުގެ ތިމާ إحسانކުރިކަން ހަނދާންކޮށްދިނުން

ﻛﺘﺎﺏ ﺍﻟﺤﻈﺮ ﻭﺍﻹﺑﺎﺣﺔ

باب النهي عن الافتخار والبغي

باب تحريم الهجران بين المسلمين فوق ثلاثة أيام إلا لبدعة في المهجور أو تظاهر بفسق أو نحو ذالك

باب النهي عن تناجي اثنين دون الثالث بغير إذنه إلا لحاجة وهو ان يتحدثا سرا بحيث لايسمعهما وفي معناه ما إذا تحدثا بلسان لايفهمه

باب النهي عن تعذيب العبد والدابة والمرأة والولد بغير سبب شرعي أو زائد على قدر الأدب

باب تحريم التعذيب النار في كل حيوان حتى النملة ونحوها

تحريم مطل الغني بحقّ طلبه صاحبه

މުއްސަދިންނުކުރުން ދަރަނިވެރިން އެމީހުންގެ ދަރަނި ހޯދުމަށް އައި ހުށަހެޅުމުން އަށްދިރި ދުވަސްބަޔަށް އިސްވެފަ ކުރަމުން ދިއުން حرام ވެގެންވާ ކަން ބަޔާން ކޮށްދޭ باب

باب كراهة عود الإنسان في هبة لم يسلمها إلى الموهوب له وفي هبة وهبها لولده وسلمها أو لم يسلمها وكراهية شرائه شيئاً تصدق به من الذي تصدق عليه أو أخرجه عن زكاة أو كفارة ونحوها ولا بأس بشرائه من شخص آخر قد انتقل إليه

هبة ގަބޫލުކުރަނިސް އަނބުރާ ނުދުވާއި އަދި ތިމާގެ ދަރިންނަށްނުކުރާ هبة ގަބޫލު ކުރުމަށް ފުރުގެއްޔާއި އަދި އޭގެ ކުރިޔަކުގައި އެއިން رجوع ވުން މަކުރޫހު ވެގެންވާ ކަމާއި އަދި ދީފައިވާ ޞަދަޤާތެއް ނުވަތަ ސަދަޤާތެއް ނުވަތަ ކައްފާރާއާއި ދީފައިވާ މީހަކުގެ އަތުން އަނބުރާ ގަތުން މަކުރޫހު ވެގެންވާކަމާއި އަދި އެހެނަސް އެއްޗެއް ދެވަނަމީހާގެއަތުން އެހެން މީހަކަށް ދޫވެފައި ވަނިކޮށް ގަތުން ހުއްދަވެގެންވާ ކަން ބަޔާން ވެގެންވާ باب

باب تأكيد تحريم مال اليتيم

يتيمންގެ މުދާ ކެއުން حرام ވެގެންވާކަން ބަޔާން ވެގެންވާ باب

باب تغليظ تحريم الربا

ރިބާގެ حرام ގެ ބޮޑުކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب تحريم الرياء

ކަންތެއްކުރުން حرام ވެގެންވާކަން ބަޔާން ވެގެންވާ باب

باب ما يتوهم أنه رياء وليس برياء

ކަންތެއްކުރުން ކަމުގައި ހީކުރެވޭ ، ހަޤީޤަތުގައި ކަންތެއްކުރުމަކަށް ނުވާ ކަންތައްތައް ބަޔާން

ﯞﯙﯝﯞﯖﯟ باب

باب تحريم النظر إلى المرأة الأجنبية والأمرد الحس **لغير حاجة شرعية**

ﺭﮊﮎ ﺭﻣﯜﺭﯙﺷﯜﺳﯜﺭﮔﯞﺭ ﮊﯗﮔﯞﯖﯜﺭﯙ ﺑﯧﺭﯨﺑﯧ ﮊﯨﺭﯨﺭﯙﺳﯜﺳ ﺗﯞﭘﯨﺭﯙﺳﯜﺳ شرعى ﺷﯜﺷﯜﺭﯖﯞﺭ ﺷﯜﺭﯖﯞﺭ ﺷﯜﺧﯜﺳ
حرام ﯞﯙﯝﯞﯖﯟﮔﯞﺳ ﺷﯜﮔﯜﺳ ﯞﯙﯝﯞﯖﯟ باب

باب تحريم الخلوة بالإجنبية

ﺭﮊﮎ ﺭﻣﯜﺭﯙﺷﯜﺳﯜﮔﯞﺭ ﺋﯜﺭﯙﺗﯨﺭﯙ ﺋﯜﺧﯜﺳ حرام ﯞﯙﯝﯞﯖﯟﮔﯞﺳ ﺷﯜﮔﯜﺳﯞﯙﯝﯞﯖﯜﺳﯟ باب

باب تحريم تشبه الرجال بالنساء والنساء بالرجال في لباس وحركة وغير ذلك

ﮊﯨﺭﯨﺭﯙﺳﯜﺳ ﺭﻣﯜﺭﯙﺷﯜﺳﯜ ﺳﯨﮊﯨﺭﯜﺳ ﺋﯜﻓﯨ ﺭﻣﯜﺭﯙﺷﯜﺳ ﮊﯨﺭﯨﺭﯙﺷﯜﺳﯜ ﺳﯨﮊﯨﺭﯜﺳ ﺭﯨﻗﯜﺩﯜﺳﯜﮔﯞﺭ ﺋﯜﻓﯨ
ﺭﯨﺋﯜﺭﯨﮔﯞﺭ ﺋﯜﻓﯨ ﺋﯜﺭﯙﺳﯨﺭﯙﺳ ﯕﯞﯖﯞﯖﯞﺳ ﺷﯜﻗﯜﺭﯨﺭﯙﺳ حرام ﯞﯙﯝﯞﯖﯟ باب

باب النهي عن التشبه بالشيطان والكفار

شيطان ﺳﯜﮔﯞﺭ كفار ﺳﯜﮔﯞﺭ ﺋﯜﻫﯜﻫﯜﺷﯜ ﺳﯨﮊﯨﺭﯜﺳ إختيار ﺑﯜﺳ ﺩﯜﮔﯞﯖﯜﮔﯞﺳ ﺷﯜﮔﯜﺳﯞﯙﯝﯞﯖﯜﺳﯟ
باب

باب نهي الرجل والمرأة عن خضاب شعرهما بسواد

ﺭﻣﯜﺭﯙﺷﯜﺳﯜﮔﯞﺭ ﮊﯨﺭﯨﺭﯙﺷﯜﺳﯜ ﺷﯜﺧﯜ ﺋﯨﺴﯜﺷﯨﺭﯨﺷﯜ ﺑﯨﺧﯜﺑﯨﺭﯨﺷﯜ ﺩﯜﮔﯞﯖﯜﮔﯞﺳ ﺷﯜﮔﯜﺳﯞﯙﯝﯞﯖﯜﺳﯟ باب

باب النهي عن القزع وهو حلق بعض الرأس دون بعض ، وإباحة حلقه كله للرجل دون المرأة

ﺷﯜﺧﯜﺳ ﺷﯜﺋﯜﺷ ﺷﯜﺧﯜﺳ ﺩﯜﮔﯞﯖﯜﮔﯞﺳﯞﯙﯝﯞﯖﯜﺩﯨ ﺋﯜﻓﯨ ﺭﻣﯜﺭﯙﺷﯜﺳ ﮊﯨﺷﯜﺷﯜﺭﯨ ﮊﯨﺭﯨﺭﯙﺷﯜﺳﯜﺳ ﺷﯜﺧﯜ
ﺋﯨﺴﯜﺷﯨﺭﯨﺷﯜ ﺋﯜﺋﯜﺑﯜﺳ ﺷﯜﺧﯜﺳ ﺭﯜﺷﯜﻗﯜﯖﯜﺳﯞﯙﯝﯞﯖﯜﺳﯟ باب

باب تحريم وصل الشعر والوشم والوشر وهو تحديد الأسنان

ތިބާއަށް ތިމަންމެ ތިބާއަށް ކަނޑައެޅިފި ހިނިތުން ތަކެއް ތަކެއް ދުވަސް ހަމަ حرام ކަމުގައި ވާ ކަންތައް ކުރުން ކަމުގައި ވާ ކަންތައް ކުރުން ކަމުގައި ވާ ކަންތައް ކުރުން ކަމުގައި ވާ باب

باب النهي عن نتف الشيب من اللحية والرأس وغيرهما وعن نتف الأمرد شعر لحيته عند أول طلوعه

ދުވަހުގައި ކަލޭ ތަނަވަސް ތިބާއަށް ދެކެމުން ދާ ކަމެއް ކަމަށް ވާ ކަމަށް ދުވަހުގައި ދުވަހުގައި ކަލޭ ތަނަވަސް ތިބާއަށް ދެކެމުން ދާ ކަމެއް ކަމަށް ވާ باب

باب كراهية الاستنجاء باليمين ومس الفرج باليمين من غير عذر

عذر ކަމަށް ވާ ކަމަށް ތިބާއަށް ތިމަންމެ ކަމަށް ވާ ކަމަށް ދުވަހުގައި ކަމަށް ވާ ކަމަށް ތިބާއަށް ތިމަންމެ ކަމަށް ވާ باب

باب كراهة المشي في نعل واحدة ، أو خف واحد لغير عذر

عذر ކަމަށް ވާ ކަމަށް ތިބާއަށް ތިމަންމެ ކަމަށް ވާ ކަމަށް خف ކަމަށް ވާ ކަމަށް ތިބާއަށް ތިމަންމެ ކަމަށް ވާ ކަމަށް ދުވަހުގައި ކަމަށް ވާ ކަމަށް ތިބާއަށް ތިމަންމެ ކަމަށް خف ދުވަހުގައި ކަމަށް ވާ ކަމަށް ތިބާއަށް ތިމަންމެ ކަމަށް ވާ باب

باب النهي عن ترك النار في البيت عند النوم ونحوه سواء كانت في سراج أو غيره

ތިބާއަށް ތިމަންމެ ކަމަށް ވާ ކަމަށް ތިބާއަށް ތިމަންމެ ކަމަށް ވާ ކަމަށް ދުވަހުގައި ކަމަށް ވާ ކަމަށް ތިބާއަށް ތިމަންމެ ކަމަށް ވާ ކަމަށް ދުވަހުގައި ކަމަށް ވާ ކަމަށް ތިބާއަށް ތިމަންމެ ކަމަށް ވާ باب ٠

باب النهي عن التكلف وهو فعل وقول مالامصلحة فيه بمشقة

تكلف ކުރުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب. تكلفއަކީ ގަދަކަމުން އާދައި މަސައްކަތެއް
އުނދަގޫވެގެންވާ ކަމެއްކުރުން ނުވަތަ ބަހެއް ބުނުމެވެ.

باب تحريم النياحة على الميت ، ولطم الخدِّ وشقٍّ الجيب ونتف الشعر ، وحلقه ، والدعاء بالويل والثبور

މައްޔިތާގެ މައްޗަށް ހަޅުއެޅުން ރުއިރުއުމާއި ކޯތާފުގައި ތެޅުމާއި ހެދުން ފަޅުވާލުމާއި ބޮލުގެ
އިސްތަށިގަނޑު ފޮޅުވާލުމާއި ބޮލުބޮޑުކުރުމާއި ބަދު دعاء ކުރުން حرامވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب النهي عن إتيان الكهان والمنجمين والعرّاف وأصحاب الرمل ، والطوارق بالحصى وبالشعير

ކާހިނުންނާއި ނުޖޫމީ علم ވެރިންނާއި ގެއްލިފައިވާ ތަކެތީގެ خبر ބުނާފަރާތްތަކުންނާއި، ރަމަލުޖަހާ
މީހުންނާއި، ހިލަ ނުވަތަ ގަނޑުފޮޅި ނުވަތަ އެހެންވެސް އެފަދަތަކެތި ބޭނުންކޮށްގެން
ފާލަބަލާމީހުންގެ ގާތަށް ގޮސް އެފަދަ ކަމެއް عمل ކުރުވުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب النهي عن التطير

ފާލަބެލުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب تحريم تصوير الحيوان في بساط أو حجر أو ثوب أو درهم أو دينار أو مخدة أو وسادة وغير ذلك وتحريم اتخاذ الصورة في حائط وسقف وستر وعمامة وثوب ونحوها والأمر بإتلاف الصورة

ބޮއްމަތްކާއި ހިލާއި ފޮތިގަނޑާއި ދިރަމާއި ދީނާރާއި، ކަންބޮޑު އާއި ބާލީހާއި، އަދި އެހެނިހެން
ތަކެތީގައި ހައިވާނުންގެ ސޫރަތްކުރުން حرامވެގެންވާކަމާއި ފާރާއި ފުރާޅާއި، ފަރުދާއި، ފޮތިކޮޅާއި،
ފަގުޑިއާއި، އެނޫން ތަކެތީގައި ތަސްވީރު ކުރުން حرام ވެގެންވާކަމާއި،އެފަދަ ތަސްވީރު ފޮހެލުމަށް
އަމުރުވެގެންވާ باب

باب تحريم اتخاذ الكلب إلا لصيد أو ماشية أو زرع

شكار ކުޅުމާއި އޮޅުވާލުމަށާއި ބެލެހެއްޓުމާއި ދަނޑުބެލުން ނޫން އެހެން ކަންތައްތަކަށް ކުއްތާ ގެންގުޅުން حرام ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب كراهية تعليق الجرس في البعير وغيره من الدواب وكراهية استصحاب الكلب والجرس في السفر

ޖަމަލާއި އެހެނިހެން ޖަނަވާރުތަކުގެ ކަރުގައި ޓަކަބިލި އަޅުވުން މަކުރޫހު ވެގެންވާކަމާއި ދަތުރުމަތިގައި ކުއްތާއާއި އަދި ޓަކަބިލި ގެންގުޅުން މަކުރޫހު ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب كراهة ركوب الجلاَّلة وهي البعير أو الناقة التي تأكل العَذِرة ،فإن أكلت علفاً طاهراً فطاب لحمها ، زالت الكراهة

ނަޖިސްކާލާ ޖަމަލުތަކުގެ މައްޗަށް ސަވާރުވުން މަކުރޫހު ވެގެންވާކަމާއި ފަހެ އެކަލި ވަނަވަނަކާއި ހުރިހައެތަކެތި ކާންފެށުމުން ކަރާހިޔަތް ނެތިގެންދާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب.

باب النهي عن البُصاق في المسجد والأمر بإزالته منه اذا وجد فيه والأمر بتنزيه المسجد عن الأقذار

މިސްކިތަށް ކުޅުދުން މަނާވެގެންވާކަމާއި، މިސްކިތުގައި އެފަދަ އެއްޗެއް ހުރެއްޖެނަމަ އެސާފުކުރުމަށް ހިރަފުސްތަކާއި، ނަޖިސްތަކުން މިސްކިތް ސާފުކުރުމަށް އަމުރުކުރެވިފައިވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ
باب

باب كراهية الخصومة في المسجد ورفع الصوت فيه ونشد الضالة والبيع والشراء والإجارة ونحوهما من المعاملات

މިސްކިތުގައި ދަބަސްވެރިވުމާއި އަޑުއުފުލުމާއި ގެއްލިފައިވާ ތަކެތި ހޯދުމާއި ވިޔަފާރި ކުރުމާއި ކުލި ވިއްކުމާއި، ގަތުމާއި، އަދި އެނޫނަސް އެފަދަ ކަން ކުރުން މަކުރޫހު ވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب نهي من أكل ثوماً أو بصلاً أو كُرَّاثاً أو غيره مما له رائحة كريهة عن دخول المسجد قبل زوال

رائحته إلا لضرورة

ޚާއްޞަކޮށް ފިޔާޒާއި كُرَّاث (ލީކްސް) އާއި އެނޫންވެސް ނުބައިވަސްދުވާބާވަތި ކާއެއްޗެއް ކައިގެން ހުރެ އެހެންވެސް ނުކެޅިސް މުޅިއްމު ބޭނުންކޮށްފައި ނޫނީ މިސްކިތަށް ވަންނަންނުވާނެކަމުގެ ބަޔާންގައިވާ باب

باب كراهة الاحتباء يوم الجمعة والإمام يخطب لأنه يجلب النوم فيفوت استماع الخطبة ويخاف انتقاض الوضوء

ހުކުރު ދުވަހު އިމާމު خطبة ވިދާޅުވާ ވަގުތު ބުރަކަށްބާއި ފައިޔާއި، އަދި (ފަގެޅިން ނުވަތަ ބޯޅު ބާފާކު ފަތަޔިން) ގޮތަ އަތުގައިގެން އިށީން މަކްރޫހުވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب. އެހެނީ އެއީ ނިދިއައުން ގެނުވާތީއެވެ. އަދި خطبة ގެ އަޑުއެހުމުން ހުއްޓިގެންދާނެތީއެވެ. އަދި وضوء ގެއްލިދާނެކަމުގެ ބިރު ހުރުމާއިއެވެ.

باب نهي من دخل عليه عشر ذي الحجة وأراد أن يضحِّيَ عن أخذ شيء من شعره أو أظفاره حتى يضحّيَ

اضحية ކަތިލުން ގަސްތުކުރާމީހާ ذو الحجة މަސް ވަންނަންފަށާއިރު أضحية ކަތިލާއިރަކުން ދާދަން ބޮލުގެ އިސްތަށިކޮށުމާއި ނިޔަފަތިކެނޑުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب النهي عن الحلف بمخلوق كالنبي والكعبة والملائكة والسماء والآباء والحياة والروح والرأس وحياة السلطان ونعمة السلطان وتربة فلان والأمانة وهي من أشدها نهيا

އެއްވެސް مخلوق އަކާ ގަސަމް ހުވާކުރުން مثال އަކަށް نبي ބޭކަލުންނާއި كعبةއާއި މަލާއިކަތް ބޭކަލުންނާއި އުޑާއި މައިންބަފައިންނާއި ދިރިއުޅުމާއި ފުރާނައާއި ބޮލާއި ރަސްކަލުންގެ ފުރާނައާއި ރަސްކަލުންގެ ނިޢުމަތާއި قبرއާއި އަމާނާތާއި އަދި އެނޫންވެސް އެހެން ތަކެތި ގަސަމު ހުވާކުރުން ގަދަފަދަ އަށް މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب تغليظ اليمين الكاذبة عمداً

ﻛﺴﻮﻓﺮﻛﺎﺭ ﻗﺮﻙ ﺭﻭﺑﺮﺩﺭﻙ ﺷﺮﻫﺎﺭﺳﺶ ﻫﻤﺸﺮﻭﻳﺴﺶﻭﻩ باب

باب ندب من حلف على يمين ، فرأى غيرها خيراً منهاأن يفعل ذلك المحلوف عليه ، ثم يكفر عن يمينه

ﺳﺎﻭﺑﺮﺩﺶ ﺷﺮﻭﻫ ﺷﺮﺑﺮﺩﺶ ﺭﻭﻫﺎﺳﺮﻭﺭﻭﺳﺮﺳﺶ ﺍﺍﺭﺶﺮﻭﻙ ﻛﺮﻙ ﻛﻮﻫﻭﺳﺮﻭﻳﺮﻫﺮﻙ ﺍﻛﺮﺳﺮﻙ ﻛﻮﻫﺶ عمل ﺭﺑﺮﺶ مستحب ﻛﻴﺸﺮﻭﺳﺎﺩﺭ ﻗﺮﺶ ﺍﺍﺭﺶﺮﻭﺭ ﺳﺎﻫﻮﻩ ﻓﺮﺷﺮﺶ ﻫﻤﺸﺮﻭﻳﺴﺶﻭﻩ باب

باب العفو عن لغو اليمين وأنه لا كفارة فيه وهو ما يجري على اللسان بغير قصد اليمين كقوله على العادة لا والله وبلى والله ونحو ذلك

ﻛﺴﻮﻫﺴﺎﺭﺷﺮﻛﺎﺭ ﺑﺮﺑﺮﺩﺶ ﺭﻭﻫﺮﺶ ﺩﺩﻙ ﻛﻴﺸﺮﻭﺳﺎﺶ ﻫﻤﺸﺮﻭﻳﺴﺶﻭﻩ باب ﻫﺮﻓﺎ ﺭﻫﺮﺳﺮﻭﻫﺮﺶ ﺍﺍﺮﺶ ﺳﺎﻫﻮﻩ ﺷﺮﻭﻫﻳﺴ. ﻫﺮﻓﺎ ﺍﺍﺎ ﻛﺴﻮﻫﺴﺎﺭ ﺷﺮﻛﺎﺭ ﻗﺮﻛﻮﻩ ﺭﻱ ﺭﻭﻫﻳﺴ. ﺍﺍﺎ ﺩﻱﺎﺭﻳ ﺍﻩﻮﻫﺴﺎﻫﻮﻩ ﻫﻤﺸﺮ ﻫﻤﺸﺮﻳﺴ. ﺩﻱﻮﻫﺮﺳﺶ ﻗﺮﺷﺮﻳﺴ.ﺩﻩﺶ الله ﻛﺴﻮﻓﺎ ﺭﻭﻩ ﺑﺮﻛﺮﻳﺴ. ﺷﺮﻭﻫ ﻫﺍﺮﺑﺮﻳﺴ. ﺩﻩﺶ الله ﻛﺴﻮﻓﺎ ﺭﻭﻫﺑﺮﻛﺮﻳﺴ. ﻫﺮﻓﺎ ﺍﻛﺮﻫﺮ ﻛﻮﻫﻮﻛﺑﺮﻳﺴ.

باب كراهة الحلف في البيع وإن كان صادقاً

ﻭﻫﺮﻧﻴﺮﻛﺎﺭ ﺭﻭﻩ ﺑﺮﺑﺮﺶ ﺍﺍﺎ ﻗﻮﺭ ﺭﻭﻫﺍﺮﺑﺮﻛﺎﺭ ﻭﻫﺮﺴﻩ ﺩﺑﺮﺑﺮﻭﻳﺴﻴﺴﻴﺴﺶ ﻫﻤﺸﺮﻭﻳﺴﺶﻭﻩ باب

باب كراهة أن يسأل الإنسان بوجه الله عز وجل غير الجنة

الله ﻭﻭﺑﺮﻧﻴﺮﻫﺮﻛﺎﺭ ﺴﻭﻭﺑﺮﻛﺎ ﺭﻫﺴﺶ ﺷﺮﺶ ﺍﺮﺳﺶ ﺑﺮﺑﺮﺑﺶ ﺍﻗﺮﺶ ﺩﺑﺮﺑﺮ ﻛﻴﺸﺮﻭﺳﺎﺩﺭ الله ﻛ ﺭﺴﺪﺩ ﻧﻴﻮﺶ ﺑﺮﺑﺮﺑﺶ ﺭﻫﺮﺑ ﺍﻗﺮﻧﻴﺮﺑﺮﺩ ﻫﺮﻓﺎ شفاعة ﻋﻤﺮﻭﺍﻫﺮﺑﺮﺩ ﺍﺑﺮﺑﺮﺶ ﺩﺴﺮﺑﺮﺶ ﺩﺑﺮﺑﺮﻭﻳﺴﺶ ﻭﺑﺮﺶ ﻫﻤﺸﺮﻭﻳﺴﺶﻭﻩ باب

باب تحريم قوله شاهِنشاه للسلطان وغيره لأن معناه ملك الملوك

ތަۢބަޚْސަ شاهِنشاه ئ ؆ۇْڇ ھّشْبْدْشْ حرام ۇّئْشۇّبَشْ ھَّشْۇّئْشۇّ باب ؋ئْسٍ ؋ّئ ڤّسَبَرٍ ތَۢبَۚسْئْسَ ئ؆ۇّئْشۇ. ؋ۡۢ اللہ سبحانه وتعالي ڤِ؆ۇَبِ ؋ئْسْ ڤّھَّۇَبَشْ ڕْھْئَڕۇّئْشْڤْ؋ۇ.

باب النهي عن مخاطبة الفاسق والمبتدع ونحوهما بسيدي ونحوه

فاسق ْشَسَّبِ بدعة ئ ؋ئْڂْۇّعِشْسَشْ سيد ئ ؆ۇْڇ ھّشْبْدْشْ ڤّشۇّئْشۇّ ئَشْ ھَّشْۇّئْشۇّ باب

باب كراهة سبَّ الحُمّى

ڕْشَ؋ئْڈْشْ ؋ئَئْشْ ْشِڤِشَھَۢ؋ِئْشْ ڤْڈّئَڕۇّئْشۇّبَشْ ھَّشْۇّئْشۇّ باب

باب النهي عن سبَّ الريح ، وبيان ما يقال عند هبوبها

ۇَڤِئَڤَۇْڈْشْ ؋ئَئْشْشِڤِشَھَۢبِ ئّۇْشْ ڤّشۇّئْشۇّبَۚڈِ ؋َڤِ ۇَڤِۃّئْشْ ڤُۢئْڈْشْ ٻِ؋ْشْۃّ ھَبَّۃِ ھَّشْۇّئْشۇّ باب

باب كراهة سبَّ الدِّيك

ڕَّئَشْ ْشِڤِشَھَۢ؋ِئْشْ ڤْڈّئَڕۇّئْشۇّبَشْ ھَّشْۇّئْشۇّ باب

باب النهي عن قول الإنسان :مُطِرْنَا بِنَوْء كذا

ٻِڤَشْڈّئَشَشْ ڭّھّۇَڕْسٍ ڤِۇْسِڤَۢ؋ِئَئْشّ ـَھَۢھَّشْھّ ھّشْشْ ڤّشۇّئْشۇّ ئَشْ ھَّشْۇّئْشۇّ باب

باب تحريم قوله لمسلم : يا كافر

ڈْـٍڤِڤَبَشْ ڕّڤِۃّ ھّشْشْ حرامۇّئْشۇّ ئَشْ ھَّشْۇّئْشۇّ باب

النهي عن الفُحش وبَذاءِ اللِّسان

فاحشއަދި ހަޑިހުތުރު ބަސް ބޭނުން ކުރުން މަނާކުރެވިގެންވާކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

باب كراهة التقعير في الكلام بالتشدُّق وتكلُّف الفصاحة واستعمال وحشي اللغة ودقائق الأعراب في مخاطبة العوام ونحوهم

ޢާންމުންނާއި مخاطب ކުރުމުގައި ތިމާގެ علمގެ ހުރި އެންމެ ފުންމިނުގެ ބަސްތަކައް ބޭނުންކުރެއްވުން ވާހަކަ ދެއްކުމުގައި ތަކައްލުފުވެގެންވާގޮތަށް އުދުގެ ހުސްބަސްތައް ބޭނުންކުރުމާއި ފަހަމުކުރުމަށް އުދުގެ ކަމާއިއާކު فصيح ބަހުން ވާހަކަ ދައްކަން އިތުރުމަށް ބޭނުންކުރުމާ ގެ ބަހުރުވަ ބޭނުންކުރުމާއި ބަހުގެ ފިނިކަމާއި ހުސްބަސް ނޭދުރު ހުވުރުބަހާ ބޭނުން ކުރުން މަކުރޫހަ ވެގެންވާކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

باب كراهة قوله : خَبُثَتْ نفسي

ތިމާގެ ނަފްސު ނުބައިވެއްޖެއޭ ބުނުން މަކުރޫހަވެގެންވާކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

باب كراهة تسمية العنب كرماً

ދޮންކަދުރަށް كرم(ކަރުމަ)ގެ ނަމުން ނަންދެއްވުން މަކުރޫހަވެގެންވާކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

باب النهي عن وصف محاسن المرأة لرجل لا يحتاج إلى ذلك لغرض شرعي كنكاحها ونحوه

شرعي ބޭނުމަކަށްޓަކައި مثال އަނބަކަށް ކައިވެނިކުރަން ނުވަތަ އެފަދަ ކަމަކަށް ފިޔަވައި އަންހެނެއްގެ ރީތިކަމުގެ ސިފަކަ ފިރިހެނެއްގެ ކައިރީގައި ދައްކުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާންކޮށްދޭ باب

باب كراهة قول الإنسان في الدعاء : اللهُمَّ اغفر لي إن شئت بل يجزم بالطلب

دعاءކުރާ ހިނދު اللهُمَّ اغفر لي إن شئت ކިޔުން މަކުރޫހަވެގެންވާއި ފިޔަވަ

ﻫﻮﻗﻮﻣﻪﺗﻪ طلب ﻛ ﺧﻮﺟﻪﺷ دعاءﺗﻪﻧﻪﺷ ﻗﻪﺗﻪﺳﻪﺷ ﻫﻪﻣﻪﺷﻮﻏﻮﺷﻮﻣﻮ باب

باب كراهة قول : ما شاء الله وشاء فلان

ما شاء الله وشاء فلان ﻫﻪﻣﻪﺷ ﺧﻪﺗﻪﺗﻪﺧ ﻏﻮﺷﻮﻣﻪﺳﻪﺷ ﻫﻪﻣﻪﺷﻮﻏﻮﺷﻮﻣﻮ باب

باب كراهة الحديث بعد العشاء الآخرة

عشاء ﺳﻪﻣﻪﻗﻪﺷﻮﺯﻪﺯ (ﻫﻪﺷﻪﺯﻮﺷﻪﻫﻮ) ﻣﻪﺯﻪﺳ ﻗﻪﻫﻪﺳﻪﺷ ﻫﻮﺻﻪﺷ ﺧﻪﺗﻪﺗﻪﺯ ﻏﻮﺷﻮﻣﻪﺳﻪﺷ ﻫﻪﻣﻪﺷ ﻏﻮﺷﻮﻣﻮ باب

باب تحريم امتناع المرأة من فراش زوجهاإذا دعاها ولم يكن لها عذر شرعي

ﺯﻮﻫﻪﺯﻪ ﻫﻪﺳﻪﻫﻪﺟﻪﺭﻪﺳﻪﺷ ﻫﻮﺷﻪﻫﻪﻛﻮﺷ ﺯﻮﻫﻮﺻﻪﺷ شرعي عذرﻫﻪﺭﻪﻩ ﺷﻪﻫﻪﺭ ﺧﻪﻣﻪﻏﻮﻫﻮﺷ حرام ﻏﻮﺷﻮﻣﻪﺳﻪﺷ ﻫﻪﻣﻪﺷﻮﻏﻮﺷﻮﻣﻮ باب

باب تحريم صوم المرأة تطوعاً وزجها حاضر إلاَّ بإذنه

ﺯﻮﻫﻪﺯﻪ ﻫﻪﺷﻪﻛﻪ ﺯﻮﺷﻪﺳ ﻫﻪﺯ ﻣﻪﻣﻪﻛﻪ ﺯﻮﻫﻪﻫﻪﺭﻪﻩﻪ ﺷﻪﻫﻪﺭ نفل ﻣﻮﻫﻪﺭﻪﺯﻮﺷ ﻫﻪﺳﻪﻫﻪﺟﻪﺭﻪﻣ ﻫﻪﻛﻮﻫﻮﺷ حرام ﻏﻮﺷﻮﻣﻪﺳﻪﺷ ﻫﻪﻣﻪﺷﻮﻏﻮﺷﻮﻣﻮ باب

باب تحريم رفع المأموم رأسه من الركوع أو السجود قبل الإمام

ركوع ﻩﻪﺭ ﺳﻪﻫﻪﻗﻪﺭﻪﺷ مأموم ﺷ امام ﻫﻪﺷﻮﻏﻪﻣ ﺗﻪﻫﻪﺷ ﻣﻮﻗﻪﺯﻮﺷ حرامﻏﻮﺷﻮﻣﻪﺳﻪﺷ ﻫﻪﻣﻪﺷﻮﻏﻮﺷﻮﻣﻮ باب

باب كراهة وضع اليد على الخاصرة في الصلاة

ﺳﻪﻣﻪﻗﻪﻛﻪﺭ ﻫﻪﻣﻮﻫﻪﺧ ﻫﻪﻫﻪﺗﻪﺭﻪﻛﻪﺭ ﻫﻪﻫﻪﻣﻮﺷ ﺧﻪﺗﻪﺗﻪﺯﻪﻏﻮﺷﻮﻣﻪﺳﻪﺷ ﻫﻪﻣﻪﻫﻮﺷﻮﻏﻮﺷﻮﻣﻮ باب

باب كراهة الصلاة بحضرة الطعام ونفسه تتوق إليه أو مع مدافعة الأخبثين وهما البول والغائط

ކާތަކެތި ކުރިމަތީގައި ހުއްޓާ އެކެއުމުން ހިތް އެދިގެންހުރެ ނަމާދަށް ފެށުން މަކްރޫހު ވެގެންވާކަމާއި
އަދި قضاء حاجة އެއް ކުރިމަތިވެގެންހުރެ ނަމާދަށް ފެށުން މަކްރޫހު ވެގެންވާކަން
ބަޔާންވެގެންވާ باب

النهي عن رفع البصر إلى السماء في الصلاة

ނަމާދުގައި ހުރެގެން މައްޗަށް ބެލުން މަނާކުރައްވާފައިވާ ކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب كراهة الالتفات في الصلاة لغير عذر

ނަމާދުގައި އުޒުރަކާ ނުލައި އެކިފަރާތްތަކަށް ބެލުން މަނާކުރައްވާފައިވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

باب النهي عن الصلاة إلى القبور

ގަބުރުތަކަށް ކުރިމަތިލައިގެން ހުރެ ނަމާދުކުރުން މަނާވެގެންވާކަން ބަޔާން ވެގެންވާ باب

باب تحريم المرور بين يدي المصلّي

ނަމާދުކުރާ ހުންނަ މީހާގެ ކުރިމަތިން ހުރަސް ކުރުން حرامވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب

كراهة شروع المأموم في نافلة بعد شروع المؤذن في إقامة الصلاة

ބަންގިދީފާ ނަމާދަށް ގަމަތް ދޭން ފަށާފިނަމަ ސުންނަތްނަމާދަކަށް ފެއްޓުން مأموم ނަށް މައްޗަށް
މަކްރޫހުވެގެންވާކަން ބަޔާންވެގެންވާ باب ، އަދި އެ ސުންނަތް ނަމާދަކީ އެ فرضނަމާދުގެ
ސުންނަތް ކަމުގައި ވިޔަސް އަދި އެނޫން އެހެން ސުންނަތް ނަމާދެއް ކަމުގައި ވިޔަސް މެއެވެ.

باب كراهة تخصيص يوم الجمعة بصيام أو ليلته بصلاة من بين الليالي

ރޯދަހިފުމަށް ހުކުރު ދުވަސް خاص ކުރުން މަކްރޫހުވެގެންވާކަމާއި ނަމާދުކުރުމަށް ހުކުރުރޭގެ

خاص ﯨﻤﻮﺳ ﺩﻮﻟﻮﺭﺩﻮﺧﻮﺭﮔﻮﺳ ﻫﻪﻣﻮﺭﻮﺧﻮﺳﻪ باب

باب تحريم الوصال في الصوم وهو أن يصوم يومين أو أكثر ، ولا يأكل ولا يشرب بينهما

وصال ﺗﻮﺭﻮﺳ ﻣﻤﻘﻤﺮﻮﺳ ﺭﻮﻤﻮﺳ حرام ﺧﻮﺧﻮﺳﻮﮔﻮﺳ ﻫﻪﻣﻮﺭﻮﺧﻮﺳﻪ باب

باب تحريم الجلوس على قبر

قبر ﺩﻪﻱ ﻫﺮﻱﻤﺮ ﻫﺮﻮﺳ حرام ﺧﻮﺧﻮﺳﻪ ﺗﻮﺳ ﻫﻪﻣﻮﺭﻮﺧﻮﺳﻪ باب

باب النهي عن تجصيص القبور والبناء عليها

ﺩﻪﻮﻫ ﺭﻮﻤﻮﺭﻤﻪ ﻣﻤﺮﻫ ﺋﻮﺧﻮﺩﻱ ﻫﻪﻣﻮﺭﻮﺳﻪ حرام ﺧﻮﺧﻮﺳﻮﮔﻮﺳ ﻫﻪﻣﻮﺭﻮﺧﻮﺳﻪ باب

باب تغليظ تحريم إباق العبد من سيده

ﻣﺨﻮﻋﻮﺟﻪ ﺋﻪﺳﻰ ﺳﻪﺭﻫﻪﺟﻪﺭﻪﺳ ﻣﺮﮔﻮﺳﻮﺭﻫﻪﺳ حرام ﺧﻮﺧﻮﺳﻮﮔﻮﺳ ﻫﻪﻣﻮﺭﻮﺧﻮﺳﻪ باب

باب تحريم الشفاعة في الحدود

شرعي حدود ﻫﻮﺋﻮﺩﻫ شفاعة ﻣﻮﻫﺮﻮﺳ حرام ﮔﻮﺳ ﻫﻪﻣﻮﺭﻮﺧﻮﺳﻪ باب

باب النهي عن التغوط في طريق النَّاس وظلهم وموارد الماء ونحوها

ﺟﺮﻮﺳﺮﺳﻮﮔ ﺩﻮﺩﻮﻫﻮﮔﻮﺭﻫ ﻛﻪﻮﺩﻮﺭﻮﺭﻱ ﺭﻪﻣﻘﻮﺭﻮﺭﻫ ﻣﺮﻮﺩ خدمة ﺧﺮﻫﻮﻛﻮﺳﻮﺭ سرحد ﻫﻮﺭﻮﺭﻫ ﻫﻮﺭﻫ ﻫﻮﻣﻘﻮﺭ ﻫﻮﺳﻮﻫﻮﺳﻮﺳ قضاء حاجة ﺗﻮﺭﻮﺳ ﺩﻮﺭﻮﺧﻮﺳﻮﮔﻮﺳ ﻫﻪﻣﻮﺭﻮﺧﻮﺳﻪ باب

باب النهي عن البول ونحوه في الماء الراكد

ﺭﻮﻫﻪﻣﻮﺭﻮﺳﻮﺳ ﻣﺮﻮﺳﻮﺳﻮﻫﻮﺳ ﺗﻮﻫﻮﺩﻮﺭﻮﺳ ﺩﻮﺭﻮﺧﻮﺳﻪ باب

باب كراهة تفضيل الوالد بعض أولاده على بعض في الهبة

ﯩﺪﻳﺸﻬﻪﺋﯗﺭﻳﺸﻰ ﺭﻩ ﺋﻴﺸﺘﯜﻧﺪﻩ ﻗﻪﺑﯩﺸﻰﺋﻰ ﺩﯞﻗﯜﺩﻩ ﻫﯚﺷﯩﺎﻟﻠﯩﻘﻰ ﺩﯞﺗﯘﺭﯗﺷﻰﺳﯚﻏﯘﺗﻰ
ﻫﻪﻣﯩﺸﯩﺌﻰﺷﻰﻏﻪ باب

باب تحريم إحداد المرأة على ميت فوق ثلاث أيام إلا على زوجها أربعة أشهر وعشرة أيام

ﺩﻩﺋﻪﻫﯩﻐﻰ ﺩﻩﻛﻪﺋﻰ ﻣﯩﺸﻘﯘﺭﻟﯘﻏﻰ ﻳﯩﻐﻠﯩﺶ حدادﻗﯩﻠﯩﺶ ﻫﻪﺳﺮﻩﺗﺴﯩﺰﻟﻰﻙ ﺩﻩﻛﻪﺋﻰ
حرامﺋﻰﺷﻰﻏﯘﺗﻰﺩﯩﻦ ﺳﯘﺩﺋﯚﺵ ﺋﯩﺮﻩﺋﯩﻠﻠﻪ ﺳﯩﻐﯩﺌﯘﺩﻟﯘﻕ ﺩﻩﻛﻪﺋﻰ ﺋﻪﺳﻜﻰ ﻫﻪﺳﻪﺋﯩﻠﻪ ﺭﻩﺋﻪﺗﻪﺩﻩﺭﺩﯩﻦ
ﻣﯩﺮﻩﺗﻪﺋﯚﺵﻟﯘﻗﻰ حدادﻗﯩﻠﯩﺶ ﺭﯞﻩﺗﻪﺋﻰﺷﻰﻏﯘﺗﻰﺩﯩﻦ ﻫﻪﻣﯩﺸﯩﺌﻰﺷﻰﻏﻪ باب

باب تحريم بيع الحاضر للبادي وتلقي الركبان والبيع على بيع أخيه والخطبة على خطبته إلا أن يأذن أو يردَّ

ﺑﻪﺷﻪﺋﯩﺮﻯ ﺋﯩﺮﺩﯩﻦ ﺋﯩﺒﻪﺳﯩﺌﯩﺸﻪﺳ ﻫﻪﺋﯩﺎﻛﻪﺋﻰ ﺑﻪﺷﻪﺋﯩﺮﯩﻦ ﻫﻪﻗ ﺋﯩﺒﯩﺪﯨﻴﯩﺮﻩﺗﻠﯩﻦ حرام ﺋﻰﺷﻰﻏﻪ ﺑﻪﺩﯨﺌﻰ
ﺋﯩﻬﯩﺌﯩﻨﻰ ﮔﯩﺌﯩﺮﯨﻜﻪﻩ ﺑﻪﺑﻪﻩ ﻭﯨﺪﻩﺋﻰ ﺗﯩﻨﻰﻡ ﻫﯩﺒﻪﺗﻠﯩﻨﯩﺸﻰ ﻛﯩﺸﻰﺋﯩﺒﯩﺪﯨﻦ حرام ﺋﻰﺷﻰﻏﻪ ﺑﻪﺩﯨﺌﻰ
ﺑﻪﺋﻰﻋﯩﺸﻴﻪﺑﻪﺩ ﺋﯩﺮﻩﺩ ﺋﻪﺑﺪﯨﻦ ﺭﯗﻗﯘﺋﻰﻫﻪﺳﯩﺰﻟﯩﻨﯩﺶ ﺋﻪﺋﯩﻨﻰﻏﻪﺋﻰ ﺭﯞﻩﺗﻪ ﺷﻪﺋﻰﺳﯘﻫﻪ ﺋﻪﺋﯩﻨﻰﻏﻪ
ﻗﯘﺑﯩﻨﺴﯘﺭﯗﺷﻰﺋﯚ ﺑﻪﺋﻰﻋﯩﺸﻴﻪﺑﻪﺩ ﺋﻪﺑﺪﯨﻦ حرام ﺋﻰﺷﻰﻏﻪﺑﻪﺩ ﻫﻪﻣﯩﺸﻰﺋﻰﺷﻰﻏﻪ باب

باب النهي عن إضاعة المال في غير وجوهه التي أذن الشرع فيها

شريعةﺭﯞﻩﺗﻪﺳﯘﺑﻪﻧﻰ ﺑﻪﺷﻪﻫﻪﺑﺌﻪﺩﻩ ﺩﻩﻧ ﺭﻩﺗﻪﺑﻪﺗﻪﺳ ﺩﻩﻧﻰﺋﻰﺷﻰﻏﻪﺑﻪﺩ ﻫﻪﻣﯩﺸﻰﺋﻰﺷﻰﻏﻪ باب

باب النهي عن الإشارة إلى مسلم بسلاح سواء كان جادّاً أو مازحاً

ﺩﯗﺷﯩﺨﻪﺩﻩﺭ ﻗﯩﺪﻩﺧﻪﺳ ﺳﻪﺩﻩﺷﻰ ﺋﻪﻫﯚﺵ ﻭﻩﺭﯨ ﻫﻪﺩﻩ ﺭﻪﺋﻰﻫﻪﺳ ﺑﻪﺩﻩﻛﻪ ﻭﻩﺭﯨ ﺭﻩﻫﯩﻤﻪﺳ
ﺋﻪﺋﯩﺲ ﺩﻩﻧﻰﺋﻰﺷﻰﻏﻪ ﺑﻪﺩﻩ ﻫﻪﺩﻩ ﺋﯩﺮﯨﺴﻰ ﻫﻪﻫﻪﺳ ﺑﻪﺳﻰﺋ ﻗﯩﺪﯨﺌﻪﺩ ﺭﯩﺴﻘﻪ ﻫﻪﻣﻪﺩﯨﺴ ﺳﻪﺋﻰﻗﻪﺩ

ﻗِﺮَﺍﺀَﺓِ ﺩَﺭَّﺱِ ﻭَﺍﻟﺘَّﺼْﻮِﻳﺖِ ﻣَﻜْﺮُﻭﻫٌ باب

باب كراهة الخروج من المسجد بعد الإذان إلا بعذر حتى يصلي المكتوبة

ﻣَﺴْﺄَﻟَﺔُ ﻓَﺮْﺽِ ﺍﻟْﻮُﺿُﻮﺀِ ﻭَﺳُﻨَّﺘُﻪُ ﻭَﻓَﻀِﻴﻠَﺘُﻪُ ﻭَﻣَﺎ ﻳُﻨْﻘِﺾُ ﺍﻟْﻮُﺿُﻮﺀَ ﻭَﻣَﺎ ﻻَ ﻳُﻨْﻘِﺾُ ﻭَﻣَﺎ ﻳُﻜْﺮَﻩُ ﻓِﻴﻪِ ﻭَﻣَﺎ ﻻَ ﻳُﻜْﺮَﻩُ باب

باب كراهة ردَّ الريحان لغير عذر

ﺍﻟْﻤَﺴْﺠِﺪِ ﺍﻟْﺨُﺮُﻭﺝِ ﻣِﻦَ ﺍﻟْﻤَﺴْﺠِﺪِ ﺑَﻌْﺪَ ﺍﻟْﺄَﺫَﺍﻥِ ﺇِﻟَّﺎ ﻟِﻌُﺬْﺭٍ ﺣَﺘَّﻰ ﻳُﺼَﻠِّﻲَ ﺍﻟْﻤَﻜْﺘُﻮﺑَﺔَ ﻭَﻣَﺎ ﻳُﻜْﺮَﻩُ ﻓِﻴﻪِ ﻭَﻣَﺎ ﻻَ ﻳُﻜْﺮَﻩُ باب

باب كراهة المدح في الوجه لمن خيف عليه مفسدة من إعجاب ونحوه وجوازه لمن أمن ذالك في حقه

ﻣَﺎ ﻳَﻘُﻮﻝُ ﺍﻟْﻤُﺼَﻠِّﻲ ﺇِﺫَﺍ ﺭَﻓَﻊَ ﺭَﺃْﺳَﻪُ ﻣِﻦَ ﺍﻟﺮَّﻛْﻌَﺔِ ﺍﻟْﺂﺧِﺮَﺓِ ﻭَﺑَﻌْﺪَ ﺍﻟْﻘِﺮَﺍﺀَﺓِ ﻭَﻓِﻲ ﺍﻟﺴُّﺠُﻮﺩِ ﻭَﻣَﺎ ﻳُﻜْﺮَﻩُ ﻣِﻦْ ﺫَﻟِﻚَ ﻭَﻣَﺎ ﻳُﺴْﺘَﺤَﺐُّ ﻣِﻦْ ﺍﻟﺪُّﻋَﺎﺀِ ﻭَﺍﻟﺬِّﻛْﺮِ ﻓِﻲ ﺍﻟﺮُّﻛُﻮﻉِ ﻭَﺍﻟﺴُّﺠُﻮﺩِ ﻭَﺍﻟْﻘُﻌُﻮﺩِ ﻭَﺍﻟﺘَّﺸَﻬُّﺪِ ﻭَﺍﻟﺘَّﺴْﻠِﻴﻢِ ﻭَﻣَﺎ ﻳُﻜْﺮَﻩُ ﻓِﻴﻪِ ﻭَﻣَﺎ ﻻَ ﻳُﻜْﺮَﻩُ باب

باب كراهة الخروج من بلد وقع فيها الوباء فراراً منه وكراهة القدوم عليه

ﺍﻟْﻤَﺴْﺒُﻮﻕِ ﺇِﺫَﺍ ﺭَﺃَﻯ ﺍﻹِْﻣَﺎﻡَ ﺳَﺎﺟِﺪًﺍ ﻫَﻞْ ﻳَﺴْﺠُﺪُ ﻣَﻌَﻪُ ﺃَﻭْ ﻳَﺮْﻓَﻊُ ﺭَﺃْﺳَﻪُ ﻭَﻣَﺎ ﻳُﻜْﺮَﻩُ ﻣِﻦْ ﺫَﻟِﻚَ ﻭَﻣَﺎ ﻻَ ﻳُﻜْﺮَﻩُ باب

باب التغليظ في تحريم السِّحْرِ

ﺳُﺠُﻮﺩِ ﺍﻟﺘِّﻼَﻭَﺓِ ﻭَﺷُﺮُﻭﻃُﻪَﺍ ﻭَﺣُﺮْﻣَﺔُ ﺍﻟﺴُّﺠُﻮﺩِ ﻭَﻣَﺎ ﻳُﻜْﺮَﻩُ ﻓِﻴﻪِ باب

باب النهي عن المسافرة بالمصحف إلى بلاد الكفار إذا خيف وقوعه بأيدي العدوّ

ﺍﻟﺘَّﺤْﻤِﻴﺪِ ﻭَﺍﻟﺘَّﺴْﺒِﻴﺢِ ﻭَﺍﻟﺪُّﻋَﺎﺀِ ﺑَﻌْﺪَ ﺍﻟﺼَّﻠَﺎﺓِ ﻭَﺑَﻴَﺎﻥِ ﺃَﻛْﺜَﺮِ ﻣَﺎ ﻳَﻘُﻊُ ﻣِﻦْ ﺻِﻴَﻐِﻪِ ﻭَﺃَﻓْﻀَﻠِﻬَﺎ ﻭَﺍﻟْﺤَﺚِّ ﻋَﻠَﻰ ﺍﻟﺪُّﻋَﺎﺀِ ﻓِﻲ ﺍﻟﺼَّﻠَﺎﺓِ ﻭَﻣَﺎ ﻳُﻜْﺮَﻩُ ﻓِﻴﻪِ ﻭَﻣَﺎ ﻻَ ﻳُﻜْﺮَﻩُ باب

ꗋꗏꗏꗏꗏꗐꗔ ꗋꗔꗔꗏꗏꗔꗔꗔꗐꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗏꗏꗔꗔ باب

باب تحريم استعمال إناء الذهب وإناء الفضة في الأكل والشرب والطهارة وسائر وجوه الاستعمال

ꗋꗔꗔꗏꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ طهارة ꗔꗔꗏ ꗋꗏꗏ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ
ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ حرام ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ باب

تحريم لبس الرجل ثوباً مزعفراً

ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ حرامꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ باب

باب النهي عن صمت يومٍ إلى الليل

ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ باب

باب تحريم انتساب الإنسان إلى غير أبيه وتولّيه غير مواليه

ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ حرام ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ
ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ حرام ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ
ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ باب

باب التحذير من ارتكاب ما نهى الله عزَّ وجلَّ ورسوله صلى الله عليه وسلم

الله ꗔꗔꗏ ꗋꗏꗏ ꗏ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔ رسُول ꗔ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وسَلَّم ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ
ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ باب

باب ما يقوله ويفعله من ارتكب منهياً عنه

ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ ꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗔꗏꗔ
باب

كتاب المنثورات والملح ، الإستغفار ، ماأعد الله للمؤمنين

قيامة ﯞﯞﯨ علامة ﯖﯜ ﯦﯩﯞ ﯦﯦﯓﯓﯞﯞ ﯦﯩﯟﯗﯩﯞ ﯖﯘﯝ حديث ﯖﯜ ﯓﯝﯟﯗﯨﯓ ﯓﯜ ﯦﯩﯞ إستغفار ﯦﯩﯞ مؤمن ﯦﯦﯖﯟ ﯓﯦﯩﯜﯖﯜﯝﯞ ﯞﯨﯗﯩﯞ ﯓﯝﯟﯗﯨﯓ ﯓﯜ ﯦﯩﯞ

باب المنثورات والملح

قيامة ﯞﯞﯨ علامة ﯖﯜ ﯦﯩﯞ ﯦﯦﯓﯓﯞﯞ ﯦﯩﯟﯗﯩﯞ ﯖﯘﯝ حديث ﯖﯜ ﯓﯝﯟﯗﯨﯓ باب

باب الاستغفار

استغفار ﯕﯟﯨﯓﯞﯞﯨ ﯗﯝﯦﯟ ﯓﯝﯟﯗﯨﯓ باب

باب بيان ما أعد الله للمؤمنين في الجنة

الله سبحانه وتعالي ﯞﯞﯖﯩﯟﯨﯓﯟﯦﯩﯞ ﯩﯝﯦﯞﯨﯦﯩﯞ ﯖﯜﯝﯞﯞﯦﯞﯓﯞﯗﯩﯞ ﯖﯜﯦﯞﯨﯝﯩ ﯦﯜﯦﯨﯞﯦﯟﯦﯟ ﯓﯝﯟﯗﯨﯓ باب